

הע. 83. ק. חמא אסמא או צמא. 33

קדושים תהיו כי קדוש אני

עדיקים ירשו ארץ וישכנו

לעד עליה פי צדיק יתנה חכמה

תורת אלהיו כלבו לא תמצא אשור

סדר הנביאים האחרונים יסעיה עם פירוש ר"ם
ואבן עזרא ירמיה ויחזקאל עם פ"י ר"ט וקמחי
תריעמר עם פירו' ר"ט ואבן עזרא והמקראות
מחוקקים וכמסרים על פירכי הסופרים ק
קדמונינו אשר על מסעולם וכתובותם דרכנו
בציון אורחות חלונות וקטנות וגדולות ועקומות
וקווד סרבה על הכתב וכתב סרבה על הכתב
וקטומות ופתוחות וככתב ולא כקרא
וכקרא ולא ככתב ואורחות
מכחורות כל אלו מוצגים
עם רב העיון
וכדפסו
במכו
רנטל בומבי' ר"ט י"ו פה ויציאה
העיר הגדולה בסיעתא דסמיא.

סמא אסמא או צמא

מחברים
מחבר אסמא
04

32/603 N

וַיִּזְעַק מִן־כָּבֹב בְּסֵיף קֶדֶם נָסִיב אֹתוֹ מֵלֶחֶם וּתְנִיץ חֵם אֹתוֹ וְנָסִיב יָתִיד מֵלֶחֶם וְסִיט' אֶת־י' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וְכַשֵּׁם תִּשְׁבַּע • אֲתָּה אִתְּ י' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֶת־

חזק

[illegible]

הפיל וחד ברכבא ופליטא בן פרח לאו עקל גדול
בבתים ולא שאר אפי' ואפילו על פני ואעקל.

ב' ר"ח חזון
עובדיהו
ורין וא'
פלי' חזון
אח' חזון

[illegible]

דמי

יִסְעִיָּהוּ בֶן אֱמֹונִי וְגו'. אָמַר רַבִּי לִי רַבֵּר זֶה מְסֻרֶת בְּדִרְנָה מֵאֲבוֹתֵינוּ אֱמֹונִי וְאִמְצִיָּה מֶלֶךְ יִהְיֶה אֶחָיוּ הַיּוֹ: אֶסְרֵה חֲזָה עַל יִהְיֶה וְיִרְסָלָם. וְהֵלֵךְ עַל כֵּמָה אֲמוֹת נִתְבָּא מֵשָׁא בְּבֵל מֵשָׁא מֻבָּא הָא לְמִדְתֵּי אֵין זֶה תַחֲלֵת הַסֵּפֶר וְלֹא תִקְרָא הַסֵּפֶר עַל סֵם הַחֲזָזִין הַזֶּה וְכַן סָבִיבוּ בְּבִרְיָאָא בְּמִכְיֵלְתָא בְּסִמְתָּ מֵת הַמֶּלֶךְ עֲזַיְהוּ וְתַחֲלֵת הַסֵּפֶר אֵלֹא סָאִין מִקְרָאָם וּמֵאֲחֹר בָּדָר וְהִדְבֵּר מִזְכִּירִים שְׁהִי בְיוֹם הָרַעֲשׂ יוֹם סָבִיב טַרְעַע עֲזַיְהוּ כִּנְאֹר וְאִסְמַע אֵת קוֹל יי' אֹמֵר אֶתְמִי וְאֹמֵר הִכִּי סָלִחִי לְמִרְנָה סָהוּ תַחֲלֵת סָלִיחֵנוּ וְכִבּוּיָהּ זֶה כִּנְאֹרָה אַחֲרִי כֵן וְעַל זֶה לְבִדָּה כִּנְאֹר אֶסְרֵה חֲזָה עַל יִהְיֶה וְיִרְסָלָם כֵּסֶם סָאֵמֶר עַל מֵשָׁא כָּל אֲמוֹתָ

חזון

וְאוֹמֵר מִשָּׁל אֲחִיָּה
פְּלוֹטִית אֵף כִּזְזָן כֶּתֶב
חֲזוֹן זֶה חֲזוֹה עַל יִשְׂרָאֵל
וְיִדְוֹסֵלם וּלְפִי סֵפֶה ת
תּוֹכְחוּ קוֹטִי קִרְחָ חֲזוֹן
סֵהוּז קֶסֶה מַעֲסֶה
לְסוֹנוֹת סִקְרָה כְּבוֹחָה
כְּמוֹ סִמְלֹר בְּכִרְאִי
רְבֵה וְרִחִי לְרִב' חֲזוֹת
קֶסֶה הוֹדֵר לִי .
בְּיָמֵי עֲזִיבֵי הַמָּוֶה
יִתְקִיֶּה וּמִלְכֵי יִהְיֶה .
אֲרֻבֶּה מִלְכִּים הִלְלוּ
קֶסֶה בְּיָמֵי בִּיֹם ס
סִכְטֵר עֲזִיבֵי מִרְחָה
סִכְטֵר עֲלִי וְכִזְזָא כֵל
יְמֵי הַמִּלְכִּים הִלְלוּ עַד
סִעֲמֵר מִכֶּסֶה וְהִרְגִּי

יִשְׁעִיר הוּבֵן אֲמוֹץ אֲשֶׁר חֹהֵה עַל־
יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בִּמְיָ עֲזִיחוֹ יוֹתֵם
אֲתוֹ יִחְזְקִי הוּבֵן מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ שָׁמְעוּ
שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֶרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֶּר בָּנִים
גְּדֹלָתוֹ וְרוֹמְמָתוֹ הֵם בִּשְׁעוֹ בִּי׃
יָדַע שׁוֹר קָנָהוּ וַחֲמֹר אָבֹם בַּעֲלִיוֹ׃

בגין תביעתו ויקרתינו ואינו מרדו בממרי

סממנים שמים והאזני ארץ. ומסה אמר האזינו השמים ותשמע הארץ למה סיכה
יטפיה את הלשון סגור בותינו בדבר זה מדרשות רבים בפרשת האזינו בקפרי
הבחלקו חכמים עליהם ואמרו אין הדבר כן אלא בזמן שהעדים באים ומעידים
אמכאז דברייהם מכוננין עדות קיימת ואם לאו אין עדות קיימת חילו לא בא
יטפיה ונתן סממנים והאזנה לארץ היו שמים מעידים ואומרים כסניקראו
לעדו זה בימי משה שאמר העדותי בכם בהאזנה ששמעו והארץ מעידה אבי
נקראתי בלשון סממנים ואין עדות מכוננת בא יטפיה וחלק את הדבר כמכאז מביה
מעידים בלשון האזנה ובלשון סממנים: כי ירדב' סתהיו עדים דבר והיכן דבר
האזינו השמים וארברה כך סבייה במכילתא: קובו. מתקנו בחריפה ביום
ומאחר שהרגילו בכך יודע בו אבל חמור אטום אינו מבין בעליו עד שיאכילנו ויסר
לא כתפקח לידע לשור כספראתיו ישראל יהיה סמך והודעתיו קצת חוקותיו והם
עובדי כמפורסם ביחזקאל ואז' אים את בלוליוג' ואף לאחר שהזאתים ממזרים
והאכלתים את המן וקראתים את עמי בני ישראל ולא התבוננו כחמור. ר"א
ידע שור קנהו מכיר השור קובו להיות מוראו עליו לא סיכה מה סגורתי עליו לומר
אחי חורס היום וחמור לא אמר לבעליו איני טוען היום ומה לו סגבראו לשממם
ואדם לא לקיבול סכר ולא לטילוס פורענ' אם חוטא' לא סינו את מרתם סגורתי
עליהם וישראל מהם זוכים ומקבלים סכר ואם חוטאים מקבלים פורענות: לא

אבן עזרא

קודות מאר עמקו וגבהו
יראוס כבוכי לב ויתמהו :
יתן אלהים עזו לאברהם
הבא לפרס ספר יטעיהו :

השם אחד ודברו אחד רק
המעלות משתנו כפי
כח כל נביא כי אין מעלות שוות
יש מהם סבבואתם בחזיון לילה
כמו אברהם וגר החמה גם כן
ימשיכו:

חזון

חזון
 כֹּחַ חֲזוֹן כּוֹסֵף
 וְסֵדֶר בְּרִיחִיד
 כִּי כָל נִבְיָא סָ
 מִזְכֵּר סָ אֲבִין גַּם הוּא נִבְיָא

ויום מי שאות שהוא מזרע המלכה כי אמוץ ואחיה אחים היו על כן לא יכלו רשעי
 ישראל להרע לו כאשר הרעו לירמיהו והנה כתבנו ימיתיו למכים ועל דרך הפסט
 כי כל נביא שכזכר עם אביו הוא גרול וכודע סודו בדורו ויש מהם שהוא נביא ויש
 שאינו נביא כמו כאשר דוד בן ישי והנה דוד אים האלהים וכאשר נאמר יהוא בן
 נחשי אים נחשי מלך והנה מלאכו בחזון ישעיהו בן אמוץ הנביא והנה יתכן
 סיהיה הנביא שבאל ישעיהו או סיהיה רבך עם אמוץ וכאשר מלאכו אל ישעיהו
 הנביא בן אמוץ ידענו כי הוא הנביא וכן הזכיר אבות צפניה בעבור חזקיהו.
 ונעם אשר חזה כי רובי נבואותיו על ערי יהודה סיתפסם מלך אסור ועל ירוסלם
 סמלטו מידו וכן מחזי הספר על גלות יהודה כי לא הזכיר שאר הסבט' ונבואתו
 הייתה בימי עזחיהו והקרוב ל' כי בסבת מותו התחיל להתנבאות כאשר הפרס עוד
 ועל דרך הפסט כי בימי חזקיהו מת כי אילו נמסכו ימיו עד ימי מנשה היה זה כתוב
 ויש בדבר ייחוד סהרגו מנשה בעבור שאמר ראוי עיני ואם הדבר קבלה הוא
 האמת: שמשו. ים מלות נבזרות משמות והם פעלים כמו והאזיני ארץ והטעם
 הטי ארץ והנה אים הפרס על דרך הפסט בין שמעובין האזיני והכל לקרוא לעד
 סהעד משה לישראל כי אשר תאבדון והנה בא העת: כיוי דבר. אחר סהעם
 הוא המרבר שמעו דברו או כיוי דבר שמשמעו: בנים כמסלן ישראל לבנים שאין
 כח להם והבגלס ורומם מעלתם על בני גילס: והם פסעו בי. סכאמתחת
 רסותי כמו ויפסע אדם מתחתיד יהודה על כל דבר פסע: ידע' הזכירו הסור
 מוד סוה וממנו וברברז' אבוסים ומסור אבוס פסול והטעם שהוא עומד באבוס

ישראל לא ידע והנה הבהמות טובות בדת יותן ממנו ועמי לא התבונן הטעם כפול כדרך רוב כבדו ושיירת האזינום ממלי בלעם והטעם כי אניגלתי והם לא הכירוני הוי ים מפרשים האתחת אלף כמו אדורס הדורס איך והיך ולפי דעתי שהוא סימן קריאה ושיקר המלה מגזרת היה בעבור שמזכירו הוי

חטא בחטא ג' חס בקריא וסימ' הוי גוי חטא עם בכד עון אשר חטא עשה רע כאח ואריך לו בטוב בחטא הנשבע כאשר שבועה דוי ג' בקריא וסימ' בבליגית עליגון על מה תבו עוד כי רכות אנחותי ולבי דוי

ישראל לא אליף למידע דחלתי עמי לא אסתכל למיתב לאוריתיו ווי על דאתקריאו עם קדיש וחטו כנישם בחירא ואסגיא חובין אתכניאו בזרעא רחמא ואבאישו איתאפר להון פיני חביבין וחבילי אורחיהון שבקו ית פולחנא דוי קצו בדחלתא קדישא דישראל ובדיל עזבניהון בשיא אסתחרו ויהו לאחורא לא מסתכלין למימר על מה לקינא עוד מוכפין למיחוי ולא אמרין מאדן כל ריש מרע וכל לב דוי משאר עמא ועד רישא לית בהון דשלים בדחלתי כולהון סרבין ומרדן איתגעלו בחובין כמחא מרכסא לא שבקין מזרניהון ולא מהמדין למיובתא אף לא זכוון להון לאנא עליהון ארעכין צדיא קירויכון יקידת נור ארעכין ל קיבליכון עממיא כחסנין יתה ובחוביהון צדיא כנכון אתחלפת והות לנוכראין ואשתארת כנשתא דציון כמטללמא בכרמא בתר רקטפיה בערסל מבתותא במקשיא בתר דאבעיותי בקרמא דצירין עליה אלולפון מותר טוביה דוי צבאות אשאר לנא שחבא ברמסוהי אית עמא חובין דכאניש סרום פון אברנא וכיחבי עמרה אשתענא קבילי פתגמא דוי שילטוניה דעזבניהון ביטין בשילטוניה סרום אציתו לאוריתא דאלהנא עמא דעזבניהון דמיין לעם עמרה לא רעוא קרמי בסגיאאות נכסת קודשיכון אמר יי שבעית מיסת עלות דיקרין ותרב פטימין ודס תורין ואמרין וגרין וכאצירין לא רעוא קרמי בהון

ישראל לא ידע עמי לא התבונן הוי גוי חטא עם בכד עון זרע מרעים בנים משחיתים עזבו את יהוה האצו את קדוש ישראל נזרו אחר: על מה תכועדו תוסיפו סרה כל ראש להליוכל לבב דוי מכף דגל ועד ראש אין צומתם פצעו חבורה ומכה טריה לא זורו ולא תבשו ולא רכבה בשמן ארעכם שממה עריכם שרפורת אש אדמתכם לנגדכם זרים אכלים אתה ושממה כמהפכת זרים וגזרתה ברת ציון כסכה בכרם כמלונה במקשה בעיר נצורה לולי יהוה צבאות הותיר לנו שריד כמעט בסרם היינו לעמרה דמינו שמעו דבר יהוה קציני סדם האזינו תורת אלהינו עם עמרה למרה לירב זבחיכם יאמר יהוה שבעתי עלות אילים ותלב מריאים ודס פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי

בסדם ד' בקריא וסימ' כסדום היינו לעמרה דמינו דכרת פניהם ענתהבם כי מואב כסדום תזוהי הוי לי בלם כסדום וישיבה בעמרה

ארכסם הנזכר למעלה מסל סלקחה כל ארכס וים מהם שממה שאין סם ארכס וים מהם סרופות אים וים שזרים אוכלים תבואתה כטעם בעצבון תאכלנה וטעם כמה הפכת זרים פי' ארכס שממה ויתכן היות זרים מגזרת זרם והיה העם שורם לא לשון רבים והיו פנים מסקלים וזמרה הטעם מערייהורה הצבורות תהיינה כמפשות ולא תותיר רק ציון כסוכה בכרם מקום הסומר והטעם על השכינה כמלונה מקום ללון הסומר בשדה קישואים בעיר נצורה חרבה כמו ובצורות יליכו לולי דברי הכביא בעבור ישראל סהם אומרי וכמעט דבק עם שריד בעבור טעם המפסקי כי עיקר גדול הו' לשמור דרך הטעמים שמעו זאת תשובת הכביא בעבור סאמרו הס כסדום היינו אמר אילו הייתם כן כן הדין כי סריסם הס כשרי סדום זה טעם קציני סדום והעם כעם עמורה למה הטעם למה אשחירם עוד בארץ בעבור רוב עולותיהם ומלת סבעתי כדרך כן ארכס דבר הכתוב והאמת אס ארעב לא אומר לך אילים הם גדולים מריאים מין ממימי הסור וגדול ממנו וחלבו אסור והגאון אמר שהוא מלשון מפכה כמו בריאים פרים וכבשים הם קטנים ועתודים גדולים והם התיישים העולים על הכאף כי

המשכה שלם אבעות ביום בעיר נצורה בעיר מצרף עליה ועוסק בזכות סביב לה להסתתר סם החילות וכמסתלקין מעליה מניחין אותה והולכין כל זה תירגם וינתן לולי הותיר לנו שריד ומאליו וברחמיו ולא בצדקותיו כמעט כסדום היינו כולנו כלים קציני סדום סרים ממעשיהם כסדום מכאף אמרו אל יפתח ארכס כי לטעם מריאים בהמות כאף פטומות לא חפצתי אחר שאיתם עובדים על תורת זבח רשעים תועבה

לא ידע לא חבו לידע וידעו ודעו בעקבותי לא כתן לב להתבונן הוי כל הוי מבמקרא לשון קובל וקניה כארכס הגוכח מלבו וזועק אה אלא טיט מהם מועטין סהם לשון צעקת קריאת קול כמו הוי הוי ונוסו מארץ כפון ותרגמו אכלו לשון הכרזה הוי ים לעשות על גוי קדום מנהפך להיות חוטא ועם סכאמר בו כי

עם קדום אתה כהפך להיות עם כבד עון עם כבד עון כבדות עון כבד ארכס שהוא כבד פטנט בלעז כ כבד מס דבטל כבדות פטינטומא בלעז ו דבוק עם תיבת עון זרע מרעים והם היו זרע ברכ יי בנים היו להרבה ונהפכו ל למסחיתים כאזו הרגיוני כזורו אחר חס מזל בכל מקום אלא לשון פרישות וכך הוא אומר ויכזרו מקרסיבטי ישראל כזיר אחיו אף כאף כזורו כ כסוגו לאחוריה מאכל המקו על מה תוכו וגו ארכס סלקה וחזר על סר חוטא חזרו מוכיחו ואומר לו על זה לקיחה והיך כותן לב לום על קורחן זה לקיחי לא חסוב לעשות עוד אף כאף על מה תוכו מאח סעדין ארכס מוספים סרה לכזר מאחרי ה המקום הלא כבד כל ראם לחלילומה לא ת תבינו מתום לשון תמימות שלם מאין ת מכאוב פצע מכת חרב חבורה לשון חבלה ומכה טריה תירגם יונת מרכסא כתותה ומרוססת טריה דמיציד בלעז ובלשון תלמוים טרייה לריסיה ומכס פירס לשון לחות כלומר להס ורטובה תמיד כובעת מויטטא בלעז לא זורו הנגעים האלה לא זורו על ידי רוכבים אבדת סממני תחבום

לשון חורה על כוונת פריס לשון רפואה כמו אף דין ריך למזור ולא חובסו לשון רפואה ולא רוככה בשמן לא רוככה מכתם בשמן כמספט מאר מכות ואין כופל כאף לומר לא רוככו בשמן שאין מרככין אלא במקום המכה אבל המזור והחבישה כופל לשונם על כל הגוף לפיכך כופל בס לשון רבים לא זורו הנגעים ולא חובסו וינתן פתר כל המקרא בלשון דוגמא על סהם מלכסלים ומנוגעים בעון ותרגם מכף דגל ועד ראם מקטנס ועד גדולם אין בו מתום אין טוב בו פצע וחבורה פצע ועונות וחטאים לא זורו וגו כלל לא כתפראן לסובבת סובה שלמה ולא רוככה בשמן אפילו צד הירחור תפובה אין בלבם לכבדכם זרים אוכלים אותה לעיכוס יאכלנה אויבכם וסממה מכס כחלח הכהפכת לזרים והיא שממה מבעליה כך תירגם יהונתן וזמרה בתציון ריקנית מיוסביה כי יגלו מתוכה כאשר תותיר סוכת הכרם טעמיה נוצר ובעת יבצר הכרם מיח סוכתו והולך בתר דקטפיה לאחר סכברו אותה כמלונה במקשה כאשר תעזב המלונה טעמה כוזר בראש המקשה לסמור קישואין סלה ומסתלקט מכיחה והולך זו סכברס קרויה כוכה לפי שהוא גר סם יומם ולילה ביום סומרה מן העופות ובלילה מן הגנבים אבל הקישואין קסין הם ואין לירא מן העופות ואין צריך לסומרם ביום לפיכך בקראת מלונה על טהיא ליכת הלילו כערסל מכתותא כמסכה המלונה במקשה בתר דאבעיותי לאחר סלקטוהו והוא לשון להסתתר סם החילות וכמסתלקין מעליה מניחין אותה והולכין כל זה תירגם וינתן לולי הותיר לנו שריד ומאליו וברחמיו ולא בצדקותיו כמעט כסדום היינו כולנו כלים קציני סדום סרים ממעשיהם כסדום מכאף אמרו אל יפתח ארכס כי לטעם מריאים בהמות כאף פטומות לא חפצתי אחר שאיתם עובדים על תורת זבח רשעים תועבה

כא ומוכחה יחד להודיעני עשיו מה
מאמרים כמנים כסלג וגו' כחולע כבע
לאחר ואחר: כי פיורדר. והיכן
על אלהיה: קריה' מהיתה כאמנה
חיים: מלאחיתמפט. כגון רבתי
מכפר על העבדות של הלילה ושל בין
בהדימי כפסות כסלא היו מוצאן לה
חרת אולי ימצאו לו זכות ועתה כעשו
אוסעיא אמר ארבע מאות ושמונים
גימטוריא ועתה מרצחים הרגו את
מהיועוסי' מעות נחמת ומצפין אות'
מסקין מלכס מעורב' במים כדאיתא
מקרא. ומדרס אגדה פותר לשחור
ליטכביניואסלסלך מדיך מופט
ת: וריב

ורוב למנה לא יבא ליהם • תלמנה בזה לבעור והיתום יוצא חוץ פוגעת בו וסוואלתו מה העלת בביתך לפני הסופט והוא או כל היום הזה יבער לו במלאכ' וסופי לא העלתיו וחו חזרת לחזרה ואות' ומה זה מהוא אים לא העל' אכי לא כס' הוי יתום לא יסופטו ורוב חלמנה לא יבא אליהם כלל • יבאם הארון • סהכל סלו וכדו לעקור

אתכם מארצכם ולכטוע בה אחרים: אביר. תוקפו מל יסר: הוי. לסוף הזמנה והכרזה ודומה לו הוי הוי וכו' מארץ • כפון. ידעו הכל כי אהם מכרי סהכפסוכי במעשים: ואסביה ירי עלך. מכה אחר מכה עד כלות הפושעים: כבור. לסוף טורית סבון בלעז ולסוף לסוף תקיין כמו ובר לבבעל סס סהוא מכה העבר מכתמוי: סיניך. האמור למעלה כמו כספך הוי לסיום תעבות כחפת בספך קרוי סיני חף כחף תעבור רשעים עם הכסרי אכי חכלה הפושעים סהם הסני: כל בדילך. בדיל המעורב בספך כלומר הרשעים סבך. בדיל אסמ' בלעז: כבד אסונה. אעמיד לכס סופטים כסרים: במספט תפדה. על ירי סיהו בה עמי מספט תפדה מענותיה וטובה. עמי תשובה סתוכה: פושעים. מורדים מוכין לעז: וחטאי. חלו מסומדים לסאר חסורין:

מאילים. לסוף אלה מין אלה סקורין חולמ' בלעז: אסר חמדתם. לעבור תחתיהם פז כענין סאמר תחת חלון ולבנה ואלה כי טוב בלה: מהגבות. סס היו עובדים עבודה זרה כמה דאית אמר המתקדש והמטהר אל הגמות: כובלת עליה העלה סלה סבל כמוס פליסטיסמ' בל' בבא בליו סרב חוקרה הו' כמוס ולחלו חרב וכלה ואין כובל ל לסוף ריקבון כמו בלה סאח' כון כופלת באיתו לסוף אלה כובל ל לסוף דבר הלאה וכלה כחו מ' מגזרת ככל תכל כמו תכבול ו מתרגמין מילאה תילאה: אסר מים אף לה. להסקות זרעיה בר' סחוטא' בומסויה פורענות • ההסון. התיקף סהיו חוס' את הכבים וגזלון אותן ומתחסין בממון כמו סאמ' למעלה וסברי גבים יהיה אותן ממון לכסות סמכערין מן הפסחן סהוא קל וכו' ליתקף: ופעלו. והעוסם אותן תוקף יהיה לכיפון אס ובערו זה בזה: כיפון. היסמכילא בלעז תירגם יוכון ופעלו ועמד ידיון ואין זה אחר לסוף העברי סאס כן היה לו ליכרך ופעלו חטף קמץ ויהא כבאר לסוף פועל ע

עכסין סהוא כקוד מלא פוס כבאר לסוף פועל: ואין מכה: תירגם יוכון ולא יהא עליהן חיים: ככון. מתוקן: ברסם ההרים. סהר סהוא ראס לכל ההר' בחמיטו וההר' וסמא מבטו. יגל כס סנעס בומיסי כי וסרמל וסבור וסהר. יתקבנו יתסכו חלו כנהרות: חל בית אלה יעקב. לפי סהוא קראו בית בית אל לפיכך יקראו על סמו אל אברהם קראו הר סהר י' יראה יתקן קראו סרה לסוף במרה: לאתים. קולט'ם כל' מזמרות. סרפס בלעז סזמורין כהן הכרמים:

בית

ורוב חלמנה • מיס לה לא ירבו לסומעה על כן לא יגיע אליהם: לכץ. כאס • הוא סס כמו ויכאמו כאס והאמר כס תחת כאס הוא כס כילא יעלם האף. וטעם הארון בעבור הסופטים סהם ארוני הארץ. וטעם יל' כבאות סהוא באמת הארון והכבאות לעדים ולמה כסמך סהם לכבאות מפורס בסמואל: אביר יסר אל. סהם במטה כעבר

ורוב חלמנה לא יבא אליהם: לכן נאם הארון יהיה צבאות אביר ישראל הוי אנהם מצרי ואנקמה מאויבי: ואשיבה ידי עליך ואצריך לך סגיד ואסירה כל בדילך: ואשיבה שפטך כבדאשנה ויעציר ככתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה: ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה: ושבר פשעים וחטאים יחדו ועזבי יהודה יכלו: כי יבשו מאילים אשר חמדתם ותחפרו מהגבות אשר בחרתם:

כי תהיו כאלה נבלת עליה וכגנה אשר מים אין לה: והיה החסן לנערת ופעלו לניצוץ ובערו שניהם יחדו ואין מכה: הדבר אשר חזה ישעיהו בן אמוץ על יהודה וירושלם: והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יהוה בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרואליו כל הגוים: והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יהוה אל בית אלהי יעקב וירננו מדרביו ונלכה בארצותיו כי מציון תצאת תורה ודבר יהוה מירושלם: ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים ובתרתו חרבותם לאתים וחכמתו תיהם למזמות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה:

ורוב חלמנה לא יבא אליהם: לכן נאם הארון יהיה צבאות אביר ישראל הוי אנהם מצרי ואנקמה מאויבי: ואשיבה ידי עליך ואצריך לך סגיד ואסירה כל בדילך: ואשיבה שפטך כבדאשנה ויעציר ככתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה: ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה: ושבר פשעים וחטאים יחדו ועזבי יהודה יכלו: כי יבשו מאילים אשר חמדתם ותחפרו מהגבות אשר בחרתם: כי תהיו כאלה נבלת עליה וכגנה אשר מים אין לה: והיה החסן לנערת ופעלו לניצוץ ובערו שניהם יחדו ואין מכה: הדבר אשר חזה ישעיהו בן אמוץ על יהודה וירושלם: והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יהוה בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרואליו כל הגוים: והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יהוה אל בית אלהי יעקב וירננו מדרביו ונלכה בארצותיו כי מציון תצאת תורה ודבר יהוה מירושלם: ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים ובתרתו חרבותם לאתים וחכמתו תיהם למזמות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה:

ורוב חלמנה לא יבא אליהם: לכן נאם הארון יהיה צבאות אביר ישראל הוי אנהם מצרי ואנקמה מאויבי: ואשיבה ידי עליך ואצריך לך סגיד ואסירה כל בדילך: ואשיבה שפטך כבדאשנה ויעציר ככתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה: ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה: ושבר פשעים וחטאים יחדו ועזבי יהודה יכלו: כי יבשו מאילים אשר חמדתם ותחפרו מהגבות אשר בחרתם: כי תהיו כאלה נבלת עליה וכגנה אשר מים אין לה: והיה החסן לנערת ופעלו לניצוץ ובערו שניהם יחדו ואין מכה: הדבר אשר חזה ישעיהו בן אמוץ על יהודה וירושלם: והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יהוה בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרואליו כל הגוים: והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יהוה אל בית אלהי יעקב וירננו מדרביו ונלכה בארצותיו כי מציון תצאת תורה ודבר יהוה מירושלם: ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים ובתרתו חרבותם לאתים וחכמתו תיהם למזמות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה:

ורוב חלמנה לא יבא אליהם: לכן נאם הארון יהיה צבאות אביר ישראל הוי אנהם מצרי ואנקמה מאויבי: ואשיבה ידי עליך ואצריך לך סגיד ואסירה כל בדילך: ואשיבה שפטך כבדאשנה ויעציר ככתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה: ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה: ושבר פשעים וחטאים יחדו ועזבי יהודה יכלו: כי יבשו מאילים אשר חמדתם ותחפרו מהגבות אשר בחרתם: כי תהיו כאלה נבלת עליה וכגנה אשר מים אין לה: והיה החסן לנערת ופעלו לניצוץ ובערו שניהם יחדו ואין מכה: הדבר אשר חזה ישעיהו בן אמוץ על יהודה וירושלם: והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יהוה בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרואליו כל הגוים: והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יהוה אל בית אלהי יעקב וירננו מדרביו ונלכה בארצותיו כי מציון תצאת תורה ודבר יהוה מירושלם: ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים ובתרתו חרבותם לאתים וחכמתו תיהם למזמות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה:

ורוב חלמנה • מיס לה לא ירבו לסומעה על כן לא יגיע אליהם: לכץ. כאס • הוא סס כמו ויכאמו כאס והאמר כס תחת כאס הוא כס כילא יעלם האף. וטעם הארון בעבור הסופטים סהם ארוני הארץ. וטעם יל' כבאות סהוא באמת הארון והכבאות לעדים ולמה כסמך סהם לכבאות מפורס בסמואל: אביר יסר אל. סהם במטה כעבר

אתכם מארצכם ולכטוע בה אחרים: אביר. תוקפו מל יסר: הוי. לסוף הזמנה והכרזה ודומה לו הוי הוי וכו' מארץ • כפון. ידעו הכל כי אהם מכרי סהכפסוכי במעשים: ואסביה ירי עלך. מכה אחר מכה עד כלות הפושעים: כבור. לסוף טורית סבון בלעז ולסוף לסוף תקיין כמו ובר לבבעל סס סהוא מכה העבר מכתמוי: סיניך. האמור למעלה כמו כספך הוי לסיום תעבות כחפת בספך קרוי סיני חף כחף תעבור רשעים עם הכסרי אכי חכלה הפושעים סהם הסני: כל בדילך. בדיל המעורב בספך כלומר הרשעים סבך. בדיל אסמ' בלעז: כבד אסונה. אעמיד לכס סופטים כסרים: במספט תפדה. על ירי סיהו בה עמי מספט תפדה מענותיה וטובה. עמי תשובה סתוכה: פושעים. מורדים מוכין לעז: וחטאי. חלו מסומדים לסאר חסורין:

מאילים. לסוף אלה מין אלה סקורין חולמ' בלעז: אסר חמדתם. לעבור תחתיהם פז כענין סאמר תחת חלון ולבנה ואלה כי טוב בלה: מהגבות. סס היו עובדים עבודה זרה כמה דאית אמר המתקדש והמטהר אל הגמות: כובלת עליה העלה סלה סבל כמוס פליסטיסמ' בל' בבא בליו סרב חוקרה הו' כמוס ולחלו חרב וכלה ואין כובל ל לסוף ריקבון כמו בלה סאח' כון כופלת באיתו לסוף אלה כובל ל לסוף דבר הלאה וכלה כחו מ' מגזרת ככל תכל כמו תכבול ו מתרגמין מילאה תילאה: אסר מים אף לה. להסקות זרעיה בר' סחוטא' בומסויה פורענות • ההסון. התיקף סהיו חוס' את הכבים וגזלון אותן ומתחסין בממון כמו סאמ' למעלה וסברי גבים יהיה אותן ממון לכסות סמכערין מן הפסחן סהוא קל וכו' ליתקף: ופעלו. והעוסם אותן תוקף יהיה לכיפון אס ובערו זה בזה: כיפון. היסמכילא בלעז תירגם יוכון ופעלו ועמד ידיון ואין זה אחר לסוף העברי סאס כן היה לו ליכרך ופעלו חטף קמץ ויהא כבאר לסוף פועל ע

עכסין סהוא כקוד מלא פוס כבאר לסוף פועל: ואין מכה: תירגם יוכון ולא יהא עליהן חיים: ככון. מתוקן: ברסם ההרים. סהר סהוא ראס לכל ההר' בחמיטו וההר' וסמא מבטו. יגל כס סנעס בומיסי כי וסרמל וסבור וסהר. יתקבנו יתסכו חלו כנהרות: חל בית אלה יעקב. לפי סהוא קראו בית בית אל לפיכך יקראו על סמו אל אברהם קראו הר סהר י' יראה יתקן קראו סרה לסוף במרה: לאתים. קולט'ם כל' מזמרות. סרפס בלעז סזמורין כהן הכרמים:

בית

סלא היו סס מלחמות והנה זה כתב בספר בן גוריון ובספרי פרס ומר' כי המלחמה לא סקטה בבית סני ועד הכתוב העד ולא ילמדו עוד ידעו כי הר הבית לא יהיה כלא ורמץ כסא רק פירוש ככון יהיה הר הבית סירובו חליו מארבע הפאות כאלו הוא כסא מכל הגבעות: וסהר. מגזרת סהר בעבור מרובתו: וספט. הסופט והוא המסח' כמנ אסר ילדה אותה ללוי: לאתים. כמו את מחרשתו ואת אתו ודבקות הת' לספרן הנח הנעלם סהוא במלת אתו: למזמרות. סזמורין כהן הכרמים: בית

לא ורמץ

1111 56 7 12

חדלו לכם מן הארץ. שלא למען למלכיהם המתעבים מתחתיו ולא מתענות למעשה דיון: אשר נשמה באפו. אשר כל חיותו וכוונתו ימים בשמחה אפן שהוא רוח פורח סהים יסנה בו ומחד תבא ממנו וקל וחומר לכלל למעשה דיון שאין בו ממש. דא' חדלו לכם מכל הדרכים הרעים ולמדו מן הארץ אשר נשמה באפן

הראיתם למה נחשב הוא וקל וחומר לכלל למעשה דיון שאינו נחשב לכלום: מקיר מירושלם וגו'. כולה מפורשת במס' חגיגה שמונה עשר קללות קלל ישעיה את ישראל ולא כחקירה דעתו עד סאמר ויהבו הנער בזקן ו והנקהל בנכבד: וקס' זה מלך סנח' קס' על ספתי מלך: ונעץ ידע לעבר סנ' ולקבוע חרמ' ונחם חרמ' סכשפותח בדברי תורה נעשו הכל כחרמ' ובזון לחם. ראוי למס' לו סתרי תורה סתנו בלחם כגון מעשה ב בראשית מעשה מרכבה: ונתתי נערים טריהם. אלו בני אדם המתעוררין מן המדות: ותעלולים ימשלו בהם. מועלים בני אדם חלשים ואפי' חומר לפי פשוטו תעלולים ליכנס בני אדם ה המתעללים בהן ומבזין אותם כמו ועללתי בעפר קרני את אשר התעללתי: ונכס העם. יהו דחוקין ונעשין זה על זה בתבוא וחרום: ירהבו הנער בזקן. יתגדל הנער על הזקן: והנקלה בנכבד. כפשוטו. ומדרשו יבא מי סחמורות דומות עליו סקלות וירבה במי סהקלות ד דומות עליו סכברות: כי יתפס איש באחי' ואם יתפס איש באחי' בבית אביו לאמר עסיר אתה בתור ומחורת היא בידך כסמלה קצין תהיה לנו ותלמדנו. והמכסלה הזאת שאנו נכסלים בה באכור או בהיתר בטומאה או בטמאה תחת ידיך היא סאת ידע להורות לנו. דא' סמלה לך להלביש ערום. והמכסלה פילכא בלעז מחכמוני ס סאמי מחסור לחם תחת ידיך ל להספיקו ולכך קצין תהיה לנו והוא מטיב בביתאין לחם ואין סמלה ומה טוב לקצן: כי כסלה ירושלם. כולם חסירים וכפולים אין עוזר זה לזה ולמה כימאנו לשמע ועשה כולם מ מכעיסים: ישא בוס ההוא. אין ישא אלא לסון סבועה הוא יסבע להם לא אהיה חובם לא אהיה מחובבי בית המדרש ו ובבתי אין לחם וסמלה אין בדי לא טעם מסכה ולא טעם אגרה. דא' לפי פשוטו לא אהיה חובם לא אהיה שופט שהוא חובם את הדנו' בבית הסוהר: כי לסונם ומעלליהם י' לגדול הכעסו:

איתמנעו לזון מלאשת עבדך לאנשא כמעבריה דחלא דנשמת רוח חיון באפוהי ארי ומה דין הוא קנים ומחר ליתוהי וכלמא חשיב הוא: ארי הא רבון עלמא יי צבאות מעדי מירושלם וסיהודה סמך וסעיד כל סמך מיכל וכל סעיד מישתי: גבר וגבר עביר קרב דיון וספר ומישתאל וסב: רב חמשין ונסב אפי' ומליך מליך ונמר ומשתמע וחכים וסוכלתן בעצה: ואמני יקניא פרנסיו וחרשיא יטלטון בהון: ויתגורן עמא גבר בגבר וגבר בחבריה ויטלטון עולימא בסבא ורשיט בדיקור: ארי יחוד גבר באחוהי מורעית בית אבותי למימר כסו אית לך רב תהי עלנא ומגביתא תרא תהי תחורת ידך: יתיב בעידנא תהא למיכר לית אגרא כשר למחוריש ובביתו לית מה דאיכול ולית מה דאיתכסי לא תמנוני רב בריש כל עמא: ארי אתקילו ותיבי ירושלם ואנש יהוד גרו ארי ממלל פוכהון ואגר ע עובריהון גלן קרם יומרגז קדם יקריה: אשתמדרעות אפהון בדינא אסחיד בהון וחסאיהון כסדומאי קבלין ולא מנעין ווי לבפשחון ארי גרמו דתתי להון בישתא: אמרו לצדיקא טוביכון ארי פירי עובריהון ושתלמון ווי לרשיעניא דעובריהון בישין ארי גמלא דידיהון ויתב להון: עמי דסרכוהי בזוהי כמעללי

כרמא וכמרי חובא שליטו ביה עמי משבחך אטעיוך ואורח שבילך קלקילו: עתיד למרן ומתגלי למעבר פורענות דין מן עממיא: יי בדינא יעולית סבי עמא וסרכוהי ואתון אנתון ית עמי חטוף מכפינא בביתכון:

ישא ברכה מאה י': לרשע ה' בקריאה וס' או לרשע יס' לץ. אמר לרשע צדיקא תהא. ואתה חטבע מן השמים קדבא דרברי הים. ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע:

למרות עמי כבודו. להקניט לפני כבודו. דא' עמי כבודו: הכרת פניה. כיכר' הם בצמות פניה עון מהם מכיר' פני דין היא ענתה בס לפי. לא הכרת פניה כיכר' הם בצמות פניה: כסדום הגדול לא כחרו. בפרהסיא עשו: אמרו. למי שהוא צדיק כי טוב עשה: או לרשע רע. שהוא רע לעצמו ורע לאחרים גורם רעה לו ולאחרים בת: חומא והמקרא מוסב על אמרו צדיק כי טוב לו ואילו לרשע: כונסין מעולל. ליכנסים הם: וכנסים משלו בו. כנסים כואפות משלו כמו שאמ' למטה יען כיגבהו בזות ציון והטו ללם להענה לפיכך כל חלשים משלו בו ויזנת תירב לסון כנסים: מאשריך. מדיכך שים להם לאשרך בדרך טובהם מעתה אותך: בלעז. קלקלו: נכב לריב. סל יסראל משמר סלא לרדיק בריס: ועומד לרין עמים. מתעבב ומאריך בריס סל אומות עמיה ז' לסון עכבה: וי' במספט יבא. עס זקני עמו סהיה להם למחות ולאומות או את ס בערתם את כרמי אפי' קצפתי מעט ואתם עזרתם לרעה: גזלת העני. דור סהיו עניים במעשים טוביכל זה במדרש אגדה ולפי מסמך פשוטו כל העניין על יסראל: ועומד לרין עמים. והם הסבטים: ואתם בערתם את הכרם.

חדלו לכם מן הארץ אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא:

כי הנה הארון יהוה צבאות מסיר מירושלם ומיהודה משען ומשענה כל משען לחם וכל משען מים: גבור ואיש מלחמה שופט ונביא וקס' חזקן: שר המשים ונשוא פנים ויועץ וחכם הרשים ונבון לחש: ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בהם: ונגש העם איש באיש ואיש ברעהו ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד: כי יתפשט איש באחי' בית אביו שמלה לכה קצין תהיה לנו והמכסלה הזאת תחת ידך: ישא ביוס ההוא לאמר לא אהיה חבש ובביתו אין לחם ואין שמלה לא תשימי קצין עס: כי כשלה ירושלם ויהודה נפל כי לשונם ומעלליהם אל יהוה למרות עמי כבודו: הכרת פניהם ענתה בס וחטאתם כסדם הגידו לא כחרו אוי לנפשם כי גמלו להם רעה: אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו: אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו: עמי נגשו מעולל ונשים משלו בו עמי מ מאשריך מתעים ודרך אורחתיך בלעז: נצב לריב יהוה ועמד לרין עמים: יהוה במשפט יבוא עס זקני עמו ושריו ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם:

כסדום הגדול. וטעם לא כחרו כי המכסר עוד יס' לו מעט בושת: אמרו. יס' אומרים סבחו כמו את יי האמרת והישר בעיני שהוא מלפון אמירה בלב ובפה: יאכלו. כל הצדיקים והיא דרך קצרה והטעם סלא תחטוב כי צדיק אחד לבדו יאכל פרי מעלליו וטעם זה הפכו דבוק עם אוי לנפס: אוי. יס' אומרים כי רע הוא תואר גוי והכנס שהוא תואר רשע: עמי. כל אחד מנוסיו הוא עולל והלם כוכף והוא תואר הסם ואינו פועל. אלא מאשריך תחת יד כי אונות יהוה מתחלפין כמו אסרו חמוץ והטעם הראוי סייסרוך המה יתעור: בלעז. סחתועד לא יודע הדרך: נכב. על כן נכב הסם לריב ואינו סס כי אס סס הפועל מהבנין הכבד הכוכף וכמוהו לרין והטעם על גזירותיו: עמים. טעמו רבים כמו עמים הר יקראו: יי. טעם ואתם אפי' תשפטו עמי ואתם בערתם הכרם כמו רעיתם כמו ובער בפרה אחר הכרם יסראל:

הזקנים והסרים אכלו את שאר העם: מלכם

חדלו. אחר סכסם גזר עליכם תהומפני פחד יי אפי' כח בארס לבטל גזירותי על כן חדלו לכם מן הארץ סלא יסעו איתכם כי הכל המה: כי. יתכן היות זאת הפרשה פירוש הארזים וההרים וכלם או יתכן סתהיה דבקה עס חדלו לכם מן הארץ והוא הכנס עמי: מטען ומשענה. דרך צחות והטעם כל מטען ופ' כל מטען לחם ומים:

גבור. סיס לו כח: ואים מלחמה. סהוא רגלי: טופט. סיסאלו סזרנו בדרך היסרה ברתון ה הנביאנס הקוקס ב בחכמת המזלות: זקן. סנסה דברי העולם: סר. והכס חרטים. הוא האומץ: וכבן לחם. אפילו המבין לחוש הכחשים ויס אומרים מבורת מתלחשים: וכתתי. תיו תעלולים כוכף מ מבורת עולל והנה ה' סס התואר גס אפי' אבחר בתעלוליה עס: ונכס. בנין כפעל כמו נכב לריב ויס אומרים כי הכן סורס מהבנין הכבד הרגש: ירהבו. כמו יסלטו ויכחו כמו המכסרת רהב: כי. בית אביו. מספחתו: סמלה לכה. אף על פי סהוא בלא הוא כמו חבריו. והטעם לא כבוק ממך סחתן לנו סמלה: והמכסלה. הטעם על ירושלם וכן כתב כי כסלה כדרך בן ארס סידבר כן ב בעת הכעס: יסא. יסבע כמו לא תסא את סס יי: חובס. כמו חובס מכה והטעם שזר וכתבי יורס עזר: ואין סמלה. אפילו לפסיו: לסונם ומעלליהם. כל דיבורם וכל מעשיהם לפאת העס: למרות. סתחות הלמד בעצו הא הבין החכר וכמוהו לחחותם הדרך וטעם עיני ב בפרהסיא: הכרת. יס' אומרים מבור כרת והישר מבור הכיריהו והרגס לחכרון הלון והנה כרא' במלת יכר סוכא והטעם מי סכיר בפנים לרעת תולדת הבוק הם יענו ויורו דרך האמת אפי' צדיק לעי' על כן: וסחאתם

כסדום הגדול. וטעם לא כחרו כי המכסר עוד יס' לו מעט בושת: אמרו. יס' אומרים סבחו כמו את יי האמרת והישר בעיני שהוא מלפון אמירה בלב ובפה: יאכלו. כל הצדיקים והיא דרך קצרה והטעם סלא תחטוב כי צדיק אחד לבדו יאכל פרי מעלליו וטעם זה הפכו דבוק עם אוי לנפס: אוי. יס' אומרים כי רע הוא תואר גוי והכנס שהוא תואר רשע: עמי. כל אחד מנוסיו הוא עולל והלם כוכף והוא תואר הסם ואינו פועל. אלא מאשריך תחת יד כי אונות יהוה מתחלפין כמו אסרו חמוץ והטעם הראוי סייסרוך המה יתעור: בלעז. סחתועד לא יודע הדרך: נכב. על כן נכב הסם לריב ואינו סס כי אס סס הפועל מהבנין הכבד הכוכף וכמוהו לרין והטעם על גזירותיו: עמים. טעמו רבים כמו עמים הר יקראו: יי. טעם ואתם אפי' תשפטו עמי ואתם בערתם הכרם כמו רעיתם כמו ובער בפרה אחר הכרם יסראל:

הזקנים והסרים אכלו את שאר העם: מלכם

לכה
ד' מל וכל
לסון ה' יכח
כותיה כח

מלכס. כמו מה לכס: תטחנו. תכתתו ומעטו לבזוקם בריכס: ומסקרו פייהם. לשון הבטה: ר"ל צובעו פייהם בסקירא ובבזחול: הלוך וטפוף תלככה. לשון רברב: על גבי חבירו כמו אשר הזיף ומתרממין ראטוף כך היתה ארוכה מהלכת בז' סתי קצרות כדי שתהא כראוית צפה למעלה מהם ויונתן תירגם ובפותרין מקפץ

וַיַּחֲרֹשׁ עַיִן וְכָל רֹסֶמֶךְ לְדָלִים וְאֵיכָתוּם דְּכֹוּ
 טַה' פֶּתַח צִבְיָה וְהוֹסִיף מִקַּח מִשָּׁה וְאֵלְעֹזֶר
 מִמַּעֲשֵׂה. הַפְּכָם אֶם בַּחֲמַר הַיּוֹצֵר. מִקְבֵּרָהוּ

י' מה לבזך דאחז ממשכנין ית עמי
ואפי תשיכא מבלין אחז ומירזן
בדיניהון אמר י' אלהים עבאות

וַאֲמַר ייִחֲלָף

מְרִימָה צִוְּיָה וּמִסְרָרְבָּה צִוְּיָה

אֲזַלְיָן וּבִפְתָּחֵיהֶן מִקַּפֵּן וּבְרִיגָלְהוֹן

מִרְגָּזוֹ וַיִּשְׁעֶבֶר יִי קִירַת פֶּתַח

בְּיָמָיו הָיָה מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְעַתָּה יִשְׁכַּחְנוּ וְנִשְׁכַּחְתָּם:

וְשִׁבְיָא וְסִיבְיָא : עֲנִיָּה

וְשִׁירֵי יְדִיָּה וְחִנִּיקָא כָּל־לֵוִיָּה

וְשִׁירֵי יִגְדִּילָהּ וְקוֹל מִזְמֹרֶיהָ יִשְׁמָע
וּבְדִישֵׁיָא וְחִלִּיטָחָא עֲשׂוּבָתָהּ

וְסֵלֶטוּלִיָּא וְכִתּוּבִיא וְשִׁיפִיָּא

5. לְבוֹרֵנְקִיָּא וּמִהַפִּיָּא : וּמִתְחִיָּתָא

וְקָרָבָנִים וְכִתְרֵיָא וְכִבְנֵתָא

בֹּסְמִי יִתְמָכִי וְאַתָּה דְּהוּאָה אֶסְרֶךָ

פְּסִיקָא יְהִי רוּשְׁמִין דְּמִתָּא וְחִלָּף

לַקְפוֹת פֶּתַח גִּזְזוֹ לֵישׁ וְחִרְף
דְּהוּאָה מִלְכָּן פִּשְׁוֹה יִרְבֵּן רִבִּי

דא פורענוואס תתעביר מנהון

אֲרִי טַעֲמָהּ בְּשׁוֹפְרֵיהֶזֶן׃ טֶפֶר

גברוך בחרבא יתקמליו ועבדי
: ויצאנו ויסופנו מדעי בירומא

2014年12月15日

• וינתח. כל אשר תמצא ירך לעשול בכחך עשה •

פִּשְׁעוֹ בְּלֹא נֶעְלָם:

והספרות. כמדידי הזרוע דמתרנב סיריח: והר

חוץ מבלבל העץ כדרי שיתאווה אדם ליזון במר
סרבלי' נאים להתעטף בהם ובלטון מסכה י

תרגו כליליא כמו פאריהמנבעות: והצערות

בְּלֵעָזָּה: וּבְתִי־הַנֶּפֶס. מִהֲנֹגֵר הַלֵּב נֹמֵס קֶאֱבָב

סלוחסין לה עם: המחלצו. כיתובי אכמור וקח
ורחמינו איתך חולצנו אותה מז' היום: וקח

מוטיפֿיא: והמטפחות. תפוח: והחריטים.

כדמתרגמ וכוונת מחוך : והגמולים : הן
בלעז ועל פס שמבלות צורת הפנים קרויין גל

היו והקרינים. על פשתן הם המתעטפים
והברדסים. רבינו אבי"ל רל"ז ור"ח אל

מתעטפת בו: תחת בטם מקן. סהיו מתבטמ

בוֹיָהִיָּה כִּימֵק: וּתְחַת חֲגוּרָה נִקְפָּהּ - מִקּוֹ טוֹ
וְרוֹטְמִי מִכּוֹת כְּמוֹ וְאַחֲרָי צוּרֵי נִקְפּוּ וְנִקְפָּהּ

עוֹשׂוֹת בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה הָאֶמּוֹר לַמַּעֲלָה הַלּוֹךְ וְטוֹ

הייתי מקטף קרחה מכה המיתא מות הדר
הייתי מפרטו תחת מעטה מקטף מקום

העסויות מקטטה במריץ בלעז
בהודים מהם ואין אחד מהם דבוק לחברה

הרחם האמור למעלה פתחן חילוק אותה גיל

ויהא הספר: ונקתה

והסודות. זמירי הזרוע דמית' סוריא: והרעלות. זכף סמכספות כל פרזופיה
חוץ תבלל העץ כרי שית'ה אדם ליוזן במראית הלכות. לה' והרעלות מיני
סרבל' כאים להתעטף בהם. ובלסון מסנה יש מדיות רעולות במס' שבת: הפארי.
תרב' כליליא כמו פארי המגבעות: והצדיות. אצירה על טוירים: והקסורים.
כממעו קסורים קרים סקודרין בהן שערין ויש סעוסין אותן מוזהבין פראיינס
בלע' ובתי הכפס. סכנר הלב כוסק' בלע' והלחסים. נזמי האזן מקום
סלחסין לה סס: המחלצו. כיתויא כמו וקה לך את חלוצת סהקא מלובס בהם
וכספוסטין אותה חולצין אותה מן הגוף: והמעטפות. מצעות המטה כתרומו
סוסי פיא: והמטפחות. מפות: והחריטים. תירגמו מהכייא דפוס על בית הרחם
דמיתרגמ' וכזו מחר: והגלויים. הן המראות כתרומו מחזיתא מיריאר
בלע' ועל סס שמעלות צורות הפנים קרוין גלויים חו' שמה מראות שלהם בגלות
היו: והסריים. על פשתן הם המתעטפין בהם: והצניפות. מולק' אס בלע':
והררדים. ככתא פירמלץ בלע' והם על זהב סמכבגין בהם הסרבל סהאטה
מתעטפת בו: תחת בשם מק'. סהיו מתבסמות בויה מק' מקום סהיו מתבסמות
בויה כימק: ותחת חגורה נקפה. מק' סחבורת סס יהיה ניקף כהקד' בחבורות
ורוסמי מכות כמו ואחר עורי נקפו. ונקף סכבי היער: ותחת מעשה. מקום סהיו
עשות בו המעשה האמור למעלה הלוך וטפוף תלכיה והוא בגובה הראס סס
תהיה מקסה קרה מכה המתקח' את הראס מקסה לסון דא לרא כקסן ואכי
הייתי מפרסו תחת מעשה מקסה מקום סהיו סס חגורות נותנות טסי הזהב
העשויות מקסה בטריץ בלע' אלא סהוא כקוד פתח והוא במסור' בעשרה
כקודים פתח ואין אחד מהם דבוק לתובה על אחריו וכל מעסה סהוא דבוק כקוד
הרחם האמור למעלה פתחן חילוף אותה גילה תהיה מחבורת מק' בכל מתכים: כי
בוריק מתי מלחמותך היוצאים בצבא במכין: ואכו. לסון אכיה: פתחיה.
והא הספר: ונקתה

ונקתה ונתתה מכל כמו ונס אחינתה להם כקין מינים וכלסון משל יצא פלוגי כקין מכסיו: לארץ תשב. מנוחה לשלמות יסכו לארץ דמנו בתפל באב: והחזיקו. ויחזו: טבע כסם באיש אחר: מרוב אמת רבות באיש אחר מבקשו ממנו מיטא אתם: אסוף. הטמן חרפתו כמו ואספתו איתך ביתך מהאמה כשהיא כסוף איתך

והגזן בה מנהג הפקר. ומרע אנל' כבוד כבוד גור מלא יבעלו אמת אים מלא יעבשו לכך היו מ מבקשו מיטא עליהן מס אשפות : ביום ההוא. לאחר סיכלו כווי תכסוטי הנאפות והנבלות לא תכלה עוד צבי תפארת עמי וצבי כוי כבודם בלא: יהיה צמח יל. לכס לנו: לצביו ולכבוד. הם הצדיקים הנפארים בהם והנחמים תלמידיהם התול בהם יתלו את צבי כבודם: ופרי הארץ הם בני הצדיקים פרי עץ חיים הם יהיו לבאון ולתפארת אשר בהם י תפארו ויתהללו פליטת ישראל. צבי הוא מוריד צביון מיטא חפץ בו ויהיה הנפאר. בהם צביון יתישב. והנחם בכל מקו יסכנו ברום: קרום יתלו לו. כולם יהיו צדיקים ואם תאמר צדיקים המתים לפני אותו היום אבר כ כבודם תלמוד לומר כל הכתוב לחיי העולם הבא יהיו בידועים כך תירגם יונתן: אס רחץ. כי רחץ יש אס משמם כס בלסון כי וכן אס יבעשו ממקומו כי יכלעו עד אס כלו לסתו: בואת. תובאלת תרבימו כלומר העביר עונם על ידי יסורין וביעור מן העולם: ידיח. לסון רחץ בלסון מסכה ובמקרא וסס ידיחו את העולה: ברוח משכנו. על ידי יסורין טלעט בלעז טעילה על רוחו לספוט אותם: וברוח בער. לבערם מן העולם בער כמו לבער ריסקו ממכט בלעז לסון טעול הלך: ועל מקראיה. הקרואי בתוכה: עץ יומם ועטף. להגין מן האומי: כי על כל כבוד. האמור להם תהא החופה ס טאחפוף מכינת עליהם ועבב חופות יס כאץ עץ ועטף כונה אס להבה חופה טכניה: וכוכה תהיה לכל וגו' מחורב. להגין מלהט יום הבא טכאמר ברשעים וליהט אותם היום הבא טהקבה מוציא חמה מכרתקה ומקדר ע עליהם: ולמחקה: לסון כסוי: ולמסתו. להיטת בה: מזרם. אס המלקח מכהר דינור על הרשעים בניהם טכ על ראש רשעים יחול במס' חגיגה: וממטר. מטר היורד על הרשעים כעט טכאמר ימטר על רשעים פחים: אשירה כל לירדי. הנביא אומר אשירה כל לירדי תחת ידידי ובמקומו

ובסליחותו כמו יילחם לכס בטכילס: פירת רודי. היא זו אשר טר בטכילס כרמו על עיסקי כרמו כמו ויטאלו אכטו המקו לאסתו כרם היה לו בקרן בן סמן. בזוית העטפה פירות טמנים כסמן טוב: בן סמן. זוית ראוי לסמן לזתים לטעו סמן כמו בן מות ראוי למות ורומא זו היא ובקוף הענין יפרט: ויעקרהו סיגו וגדרו סביב מוקף כמין טבטח דמתרגמינן עזקא: ויסקלהו. הוציא אבנים מתוכו הרעם ולבטעים כמו סקלומאבן: ויטעהו שורק. הם זמורות היפות לנטועה מטאר זמורו: ויבן מגדל בתוכו. גת לעצור עבלי: וגם יקב חזב בו. הבור טלפני הגת לקבל היק וכן כל יקב טבמקרא לסון בור הוא וכן ועד יקבי המלך תירגם יונתן עד סיחיא מלכא הוא עומק אוקיינוס ולכן כופל בוכאן לסון חציבה כמו ובורות חצובים: ויקו לעשות עבדים. ויקו ירדי לעשות להכרם הזה עבדים ויעט לו באומים דומים לעבדים וקורין אותם לכבד' ויעט בלעז: להסיר גדר המסוכך ומגין עליו מסוכה הוא סייג קוצים. גדר הוא גדר אבנים: והיה הכרם לבער. טירעו בו בהמה וחיה: ואסתיה

ישיבה לארץ ד' בליש בקריא וס' ונקתה לארץ תשב. שבי לארץ אינכסא בת כשדים. ויטבו אתו לארץ שבעת. יטבו לארץ ידמו זקני בת ציון: ועתה ואתה יטבע' תכרין וס' נכסר בסדר בהעלתך:

ונקתה לארץ תשב: והחזיקו שבע נשים באיש אחר ביום ההוא לאמר לחמנו נאכל ושמלרנו גלבש רק יקרא שמך עלינו אסף חרפתנו:

ביום ההוא יהיה צמח יהודה לצבי ולכבוד ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפליטת ישראל: והיה הנפאר בעיון והנחמר בירושלם קרוש יאמר לו כל הכתוב להים בירושלם: אס ירהץ אדני את צאת בנות ציון ואת דמי ירושלם ירח מקרבה ברוח משפט וברוח בער: וברא יהוה על כל מכון הר ציון ועל בקר אורה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חפה: וסכה תהיה לעל יומם מחרב ולבחה ולמסתור מזרם וממטר:

אשירה נא לידי שירת רודי לברמו כרם היר לירדי בקרן בן שמן: ויעקרהו ויסקלהו ויטעהו שדקו יבן מגדל בתוכו וגם יקב חזב בו ויקו לעשות ענבים ויעש באשים: ועתה ישב ירושלם ואיש יהודה שפט נא ביני ובין כרמי: מה לעשות עוד לכרמי ולא עשיתי בו מדוע קויתי לעשות ענבים ויעש באשים: ועתה אודיעה נא אתכם את אשר אני עשה לכרמי הסר משוכתו והיה לבער פרוץ גדרו והיה למרמס:

כען יתבי ירושלם ואנש יהודה דינו כען דינא קרמי מן עמי: מה טבא אמרית למעבד עוד לעמי ולא עבדית להון מאדין אמרית ויעבדון עובדיו טבין ואינון אבאישו עובדיהון: ובעז אחויכען לכוני ית ראנא עמיד למעבד לעמי אסלק שכינתו מנהון ויהון למיבז אתרע בית מקדשהון ויהון לרש:

ונקתה. כמו נקיון מינים: לארץ תשב. טבאל ציון: והחזיקו שבע. הנשים רוב בעבור ימי הסכסוך כל זה בעבור סימותו הזכרים במלחמה: ביום. צמח יל. יס אומרים על חזקיהו והכוכן בעיני סהם צדיקי ירושלם סימלטו: לזבי. כמו צביה היא לכל הארצות כמו הדר ויס אומרי טהוא מנזל ארמית למאן דיהוה צבייתניה ור מסה

הכהן פירש צמח ב כמטעמו טהסם יתן ברכה בצמח ובפרי: והיה. כל הכתוב לחיים בירושלם. אפרטנו בספר תרי עשר בפסוק אז כ כדברו: אס. כטע כי אומטעמו קרוש יאמר לכוני אס רחץ הסס כך מציון: ידיח. כמו ירחיו את העולה כמו ירחצו: וברוח בער. מנורתו ובערת הרע: אשירה נא. כלכא כמו עתה: לירדי. בעבור ידידי כמו אמר לי בעבורי: לכרמו. בעבור כרמו: ירדי. עקרו מסולס וירדי מהטכיים: בקרן בן סמן. מקום נכבד היה בכרמי: ירושלם ויס אומרים בקרן טהוא במקום גבוה בן סמן מגזרת והיה דסן ושמן וכמו לסר השמן ואיכנו רחוק: ויעקרהו. יס אומרים חיתמו מגזרת תרגום טוכעת עזקתא ואין לו טעם והכוכן סאין למלה הזאת אס רק תמצא בלסון קדר ת וטעמו כמו גדר: ומסוכה: ויסקלהו. מהכוכן הכבד וטעמו הקדר האבנים ואס היה מהכוכין הקל אז יהיה לכבד האבני וכך וסרטך מארץ חיים: ויטעהו שורק. מטע שורק כי סס הפועל הוא בכח כלסועל עבר אועתד: ויבן מגדל בתוכו. מקום לסבת הסומר: וגם יקב חזב בו. להוציא התצרוט בכרם: באומים. כמו חוחים כמו ותחת ס טעורה באשם: וטעם ויעקרהו טהיתה ארץ ישראל בגויה בבתיס כחמדים וחומות: ויסקלהו סגרט ס הכנענים והמגדל הוא בית הסס טהיה בהר המזריה והיקב ממל למזבח העולה. עבדים כמו צדיקים: ועתה יוטב ירושלם ואיש יהודה. כל אים טהוא מיהודים סהם סביבות ירום: מה. מה טכאמר מטוב לעשות לכרם מלא עשיתי: מדוע. סתני מלות כמו מזה בדרך וכן מלכס תדכאו עמי: ועתה. מסוכתו. כמו לסכים בעיניכ': לבער. לרעות כמו ובער בטרה אחר. וטעם פרוץ גדרו סתפולכה החומות: ואסתיה

הוא סייג קוצים. גדר הוא גדר אבנים: והיה הכרם לבער. טירעו בו בהמה וחיה: ואסתיה

נאכל ג' לכתוב נא ואסתיה

אמן עזרא

כֹּסֶם וְלִפְרִיעָתִי כִּי בַמָּקוֹם הַזֶּה לֹא יִדְבַר כִּי אֶחָד עַל הָרַעוּת מֵהַבִּיא הַסֵּם עַל יִמְרָאֵל כִּי גִלּוֹמַתְרַת הַסַּבְטוּם : לִכֵּן . וּכְבוֹדִי הַטֵּעַם וְעַם כְּבוֹדוֹ
 רָאוּ וְכִן צָחָה בְּמֵאֵי צָחָה . וְטֵעַם צָחָה הַקְּרוֹב מִצָּחָה וְכֵן וְהַטֵּעַם בְּצָחָה וְכֵן וְהַטֵּעַם הַקְּרוֹב הַזֶּה וְהַטֵּעַם : לִכֵּן

לכן הרחיבה מדה במדה הם הרחיבו כפסם לבלוע מאכל ומסתה לרוב ופערו פה לבלוע אף שאול תרחיבו כפסם לבלוע: ופערה ופתחה: לבלי חק. לאין סוף ולמה לבלי חק לפי מלא היה בידם של אלני חק וקצבה לתפוקיהם: וירר. מס הדרה של ירוסלם: ועל זה. העלזים טבה: וישח. ויחלם תקוף גבירן

ולפי מדרשו זה הקב"ה שהם גרמו לו להרחות כאים נדהם וכן הוא אומר עוד ילך תשי ואחל בעצלתים ימך המקרה: ויגבה במשפט. כמעט משפט: בכס יגבה טמו בעולם. במשפט יוסט"ז בלעז: והאל הקדוש יתקדם בתוך הצדיקים הנספים: בכס: ורעו ככמים כדברם: צדיקים הנמסלו כעדר הרחלי: כדברם. כמנהגם ביושר ובמדה מתכללים דברים במשפט כ ככמים הללו: וחרבות מחים. בתי הרעפים שהן שמני: גרים יאכלו. הצדיקים שהן כגרים יאכלום: מחים. שמנים כמו עולות מחים אעלה ורבותינו דרשו כדברם כמרוצת בס כ נחמות הנדברות להם:

היו מוסכי העין. גוררים יצר הרע עליהם מעט מעט בתחלה בחבלי הסוף כחוט של קורי ע עכבים ומסתרם בהם מתגבר והולך עד שגשעה כעבות העלה סקופין בואת הקרון למסוך: סוף. דבר שאין בו ממש:

חטאה. חטא: מעשהו. פורענות שהוא אומר להביא למען כראה דבר מייקום: האומרי לרע טוב. מתלסין לעד ורע בעיניהם לעבוד הקב"ה שהוא טוב: סמי חסך לאור. דבר שהוא עתיד להביא עליה חסך אומרי מאיר להם: סמי מר למתיק. שן שהו עתיד להביא עליהם פורענות מר אומי טימיתק להם: ומתק למר. עבדות הקב"ה המתקת אומרי מרה היא: למסוך סכר. למזוג סכר תיקון המשקה קרוי מסך: וצדקת צדיקי. שהן ראויין לזכר בבית דין יסירו ממנו ומחייבין אותו בדין ונזולין ממנו: והיה הדבר הזה לכס כאכל קם לסוף אם. כאכול את הקס לסוף האם: וחשש. תירגם יותן עמירא קסין של מובלן וכחשש אשר הלהבה תרפנו ותעשנו אשר:

כמק. כדבר הנימק: ופרחם. גרולתם כאבן העולה לפני רוח ומסתלקת כך תסתלק: על כן. על מעשיהם הללו: וירגזו ההרים. מלכיהם ושריהם: כסוחה. כרוק וקריא היסח מתוך גופו של אדם שהו מאוס ובלשון חכמי קרוי סחיובן סחי ומאוס: כקרב חסות. כן יהיו מאוסים בק האומות: בכל זאת הבאה עליהם: לא טב אפן. לא נתקנו בתעשיהם להטיב אפומהם: כטויה. להרע להם: וכסא. הקב"ה כס לגוים ירמוז להם רמז:

להתאסף ולבא עליהם כשיאות כס הוא כמו קלונם ארון ונותנין בראשו בגד ועלין בראש הר גבוה ורואין אותו מרחוק והוא סימן לקיבוץ בני אדם וכן אל עמים ארים ניסין וכן ושים אותו על כס קלונם פי"ק בלעז ועל כס שהוא לאות קריובם: ושרק. סיבליר בלעז אף הוא סימן לקיבוץ: מקצה הארץ. מיבאו מרחוק לכור על ישראל: קל יבא. האויב עליהם כמו שמפרסם והולך: איז עיק ואין כושלבו. לא יעקף ולא יכשל במרוצתו לקיים ימהר ימישה שהם אומרים לפינו: כפתח. לסוף ביתר כמו ופתח הגמלים: ולא כיתק. ולא יראו מוס סימן כשלון לירא ממנו מלבא: ככר

לכן. כפסה. הוא הרוח היוצא מהפה וכמוהו כפסו גללים תלהט. ופערה כמו פתחה וכמוהו ופיהם פערו למלקוט: לבלי חק. הפך המנהג: ועליו וכלעלו שים בה או יהיה עליו לאחרים במפלגה. ויאמר רבינו ז"ל כי הוא כדרך השחקן שאירע לקחה המתים בעת המות: וישפל. כל אדם מאשר הגוים אשר הם קבוצות יהודה:

ויגבה. אף תרחף גבהות השם בעבור המשפט פיעסה ב ביטל ותגלה קרועתו בעבור הזרק פיעסה: ורעו. אף תהיה ארץ יהודה שממה ו וירעו בה הכבשים כ כאילו נהגים היו ל להיותם עם מגזרת ארמיות וכמוהו ורובו ביס: מחים. הם הכבשים הסמלי שים בהם מוח וכמוהו מ מוחים. וחרבות מגזל חרבן והנה הוא סמוך ותחסר מלת ה הארץ כמו וסכור יגון ולא מיין משא חמור לחם וטע גרי יאכלו אכמים נכרים טדורו עם והנה מחים תאר הסם והם פעולים ו והגרים פעולים: היו מוסכי העין.

הטעם טיחזיקו העין וכעבות העלה חטאה הם מוסכים הטאה והוא עם כמו חטאת כמו נוסא עין ופסע ו וחטא כיגם יהיה תאר הסם: האומרים. יתכן היות ימהר פועל יוצא כמו מהרו את המן ויתכן להיו ימישה לבדו יוצא וזאז סניה עתידים בלא דבן ו וכמוהו אל תרבו ת תדברו והטעם מי יתן ותבאנה לה העתידו וכראה אם הם אמת: הוי. הטעם בעבור שהיו מתאלי שתבאנה הרעות והנה הם כמי סאין לודעת: הוי. הטעם שלא יכירו בין טוב לרע והם חכמים בעיניהם: הוי גבורי. הטעם נבערה חכמת בעבור היין: למסוך. כמו לכסוך והן טני מרמים וכמוהו מסכה ייכה: מזריקין. והיין יעור לבס גם השומר יעור לבס: עקב. בעבור כטעם סכר באחרונה מגזרת ואת עקבותים: וצדקת כל אחר מהצדיקים יסירו ממנה כמו בבות

בעדה עליו סור: לכן. קם. פעול ולמון אפ פועל. וחסם כמו קם וכמוהו תהר: חסם ויחסר אות ב"ת עם להבה כמו כי פסת ימים הנמצא ב"ת כי ירפה סב אל חסם והוא פועל ועומד: כמק. סימק הסרם והנה לא יעמד: כאבן. סמוך ויחסר ארץ או הרומה לו והנה הטעם האבות והבנים: על כן. על מעוז תורתו: וירגזו ההרים. מכובד המכה: כסוחה. מוסלכת והכף פורס וכמוהו מרופה באפ כסוחה והם סנים משקלים: וכסא. כאילו יסא כס לכלביו עד מיבא להלחם עם ישר וכן ושרק לו: קל יבוא. בזמן קליבא או הו תואר הבא והוא הנכון: איז. ינוס. קל מיטן והטעם לא ינוס אף כי מיטן ולא נתק מבין כסעל אסר

לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק וירד הדרה ורמונה ושאוניה ועלז בה: וישח אדם וישפל איש ועיני גבהים תשפלנה: ויגבה יהוה עבאור במשפטו ואל

הקדוש נקדש בצדקה: ורעו כבשים כדברם וחרבות מחים גרים יאכלו: הוי משכי העין בחבלי השוא וכעבות העלה הטאה: האמרים ימהר ימישה מעשהו למען נראה ותקרב ותבואה עצרת קדוש ישראל וגרעה:

הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתן ומתן לקר: הוי חכמים בעיניהם ונגד פניהם נבונים:

הוי גברים לשחור יין ואנשי חיל למסך שקר: מצדיקי רשע עקב שחר וצדקת צדיקים יסירו ממנו: לכן כאכל קש לשון אש וחשש להכה ילפה שרשם במק ייה ופרחם כאבן עלה בי מאסו את תורת יהוה עבאור ואת אמרת קדוש ישראל נאצו:

על כן חרה אף יהוה בעמו ויט ירו עליו ויכהו וירגזו ההרים ותהי נבלתם כסוחה בקרב חוצות בכל זאת לא שב אפן ועוד ירו נטויה: ונשא נס לגוים מרחוק ושרק לו מקצה הארץ והנה מהרה קל יבוא: איז עיקף ואין כושלבו לא ינוס ולא יישן ולא נפתח אזור חלציו ולא נתק שרור נעליו:

ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן אפתיאת שאול נפשה ופתחת פוסה ולית סוף ונתתו יקריהו וסגויהו ואתר גישתהו ורתקוף בהו: ויסאך אנשא ויחליש תקוף גבירן ועיני רמא ופאכן: ותקוף יי עבאות בדינא ואלהא קדושא מדיש בזכות: ויהפרנסו צדיקיא ככא דאמיר עליהו וסגון ונכסי רשיעיא צדיקיא יחסנו: ווי דמשירן למחטי עבחר נגדן חובין בחבלי למא יזלין וסגן עד דהקפין וכגדילת עגלתא חובין: דאמרין אימתי ויחלי ויגלי פרישתיה בדיל דנחוי ויקריב וייתי מלכיה דקדושא וישראל ונרעניה:

ווי דאמרין לרשיעיא ומצליחין בעלמא דדין אתון טביא ולענוותנא אמרין אתון רשיעיא הלא במיתי נהור לצדיקיא ויחשך לרשיעיא ויבסמון בתנמי אוריתא לעבדיהו וייתי מרדא לרשיעיא וידעון דכסופא מרד חסארה לעבדיה: ווי דחבימין בעיני נפשהו וקביל אפיהו ס סוכלננין: ווי דגבירן למשתי חמר וגיבירן מרי נכסין לאיתרואהו עתיק: מזבן ליה לחיבא תלף דמקבלין מגיה ממון דשקר וזכור זכור ברשע מעדן מנהו:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

בבן יתאבלין בקשא באשתא וכעמירא בשלהוביתא מסגן תוקפיהו פשבו יתיוסמון אונסיהו כאבא דפרח ארי קצו באוריתא דיי עבאור וית מיכר קדושא דישך דחיקו: על כן תקוף רוגזא דיי עבאור בעמיה וארים מתר גבורתיה עליהו כד מתנון ויעו טוריא והוא נבלתו משרק פסיתתם בגו שוקיא בכלודא לא תבו מרוביהו ויתוב רוגזיה מנהו ועד כעז מתקפין סירדיוהו ועוד מתתיה עתידא לאתפרע מנהו: ויקוף את לעמסאי מרחיקו בליה סמפי ארעא והא בפריע מלך במשריתיה בענגין קלילין ייתי: לית דמשלתי ולית דמתקיל ביה לא ינוס ולא יסוך ולא ישתרי גרית תרציה ולא תתפסיק ערקת ססניה:

אמר. כצד. כמו חרבות צורים כי משקלי השמות מסתנים: וגלגליו. כמו אופן מרכבותיו והם ידועים. וטעם כסופה טיבא מהרה והפירות כמוץ סופה: סאנה. ויכחם. מלה זרה בעבור שאות הגרון ירחב ויבא העתיד על משקל יפעל מהיה עין הפועל אחר מהגרון רק אם היה לו לומר כן לא יתכן להיותו כלל על משקל יפעל:

ויפליט. יראה טיפולו לראות אם יש מציב: ויכחם עליו. על ישראל: כנהמת ים.

כי אז יחשך אור העולם וכתוב חשכתמים. וטעם וכבט לארץ כי בארץ יהיו ולא בים ויכח החשך דרך ממשל על מכוות הלב.

יש אומרים כי וכבט מבין כפעל והקדוב שיהיה מבין הכבד הדגום והוא סבאלי י

ישראל כאשר אמרתי במלת עליו: כר. ואור. יש אומרים השמש והירח ואחרים אמרו הירח והשמש כי הירח כרכב ה

השמש ור' חרובי אומר שיהיה אור האל כאלו אמר כהר כי אותיות יהא פסח הם יתרים גם ימצאו חסרי והנה טעה כי האל איננו מ

מאותיות המטק ולא יעלם רק באחרונה מ שהיא תמורת חלק ב במבטא והכחן בעיני להיות כמטמטע להיות כר כמו צר ומצוק מ מצאוי או יהיה תואר השם והטק כי תחשך

ארץ ישראל מפאת הצר גם מפא האור שיחשך בעת הריקנותה כי י

יעלה אור ויכסה אור השמש: בעריפיה. כמו יערך מזהבחת וקרוב מבזרת ועדפתיו בשנת מות. הקדמונים

אמרו שכלתמות צרע כי בעת שכלתם אל ההיכל להקטיר היה הרעש גם הוא ככח ויתכן להיות כמטמטע כי בעתה שהתנבל מת עזיהו וחזק טענה בימי עזיהו אחר שהיה חדשים חלת היא תחלת נבואת יעזיהו: רם ונסא. תאר הכסא לא כאשר אמרו רבים והטעם

שהוא למעלה מהחיות כאשר אפרס בכפר יחזקאל: וסוליו. הם סולי הכסא כי מהנה המלכים להיות בגדים על כסאם: סרפים. קראם סרפים בעבור שסרפו פיו. וטעם עומדים ממעל לו כמין עומדים עליו ממינו ומשאלו ודברה תורה כלסון בני אדם להבין בני אדם כי כן דרך המלכים הגדולים. וטעם חלה

הכנפים אפרם במראות יחזקאל. וכיסוי הפנים כמו וסתר מכה פניו וכן רגליו בעבור הכבוד: ובשמים יעופף. למלאות פליחות השם: וקרא. הכה לא הזכיר כמה מקפרם יש אומרים פנים והכחן רבים: קרום. שלם פעמי סכ ואמרו תמיד וכמוהו היכלי היכל יי' היכל יי' ארץ ארץ ארץ. קרום תאר השם והקדושה בעצם ולא תשנה כנגד המקומות והשם הראה לו זאת הנבואה בעבור שיתקדם מנומאת הספה כי השם קרום וכן מסתתרו וסולוחיו. וטעם בבאות הם המלאכים

שהן במעלה אף על פי שהוא קרום קרום כבודו מלא הארץ שהיא למטה והמפרס מלא כל הארץ הדרים בה כמו ליי הארץ ומלאה לא אמר כלום והעד ומלא כבוד יי' את כל הארץ: ויכעז אמות הסיפים. כאילו סרו הסיפים מתקומם. אמות ידועות ויש אומרים כי אף למלה הזאת אחות: מקול. ההמון הקורא והנה אמר ויכעז

פועל עבר והנה ימלא עטן בעבור שאין בלסון הקודם סימן על זמן עומד והנה מסבט העברים לערב דבריהם: ואומר. כדמיתי. ככרתי מהיותי עם חברת הקדושים כמו ודמיתי אחת ויש אומרים בלסון דמיתג הוא ככח. טעם אים טמא שפתים לפי דעתי שהנביא גרל עם ישראל שהיו טמאים במעשה ובדבור והנה למר מריבורם והעד

מסרני מלכת בדרך העם הזה על כן אמר ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב. וטעם כי את המלך יי' בבאות ראו עיני שהוא קרום ופחדתי להקדישו בעבור טומאת שפתים ואף על פי שאמר ראו עיני במראות נבואה ראה כן: ועף. כאשר הוא העין קמוץ ויקרא בחטוף הוא מבזרת עוף וכאשר פתוח הוא מבזרת עוף: רצפה. נחלת כמ עוגת רצפים. וטעם במלקחים כדרך כן אדם. וטעם המזכח בעבור שהאם היא טהורה לא זרה:

יושב החס' כספרא וסימ' בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

אשר חציו שנונים וכל קשתותיו דרכות פרסות סוסיו בצר נחשבו וגלגליו כסופה: שאנה לו כלביא ושג' ככפירים וינהם ויאחו טרף ויפליט ואין מציל: וינהם עליו ביום ההוא כנהמת ים וכבט לארץ והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה:

בשנת מות המלך עזיהו ואראה ארץ ארצי יושב על-בסארים ונשא ושוליו מלאים ארץ ההיכל: שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאהרן בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף: וקרא זרה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו וינעו אמות הספים מקול הקורא והבית ימלא עשן:

ואמר אזלי כי נדמיתי כי איש טמא שפתים אנכי ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב כי ארץ המלך יהוה צבאות ראו עיני: ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה במלקחים לקח ממעל המזבח:

לי ארי חביר ארי גבר חייב לאוכחא אנא וגו' עמא דמגל בחובין אנא יתיב ארי ית יקר שכינת כלך עלמא יי' צבאות חזאה עיני: ואשתד לותי חר מן שמשא ובפוסיה ממלך דקביל מן קדם דשכינתיה על כורסי יקרא בשמי פרוכא עיל מן מדבתא:

כסר' תירגם וינתן כטורא כמו צר: וגלגליו. אופני מרכבותיו: סאנה. איתח תהיה זו עליכם כמו לביא: ויפליט. יצילכם לטרפומיד כל הבאים להצילה יפליטו איסקמוציר בלעז: ויכחם. אותה האויב על עם יי' הנזכר למעלה: כנהמת ים. אשר יהמו גליו כן יבא בחילו הומותי וכבט לארץ. לשון הכבטה יבטו יסל ויכבו שפירוס מלכיה הארץ מהם סמוכין עליהם כענין מל' היורדים מצרי לעזרה:

והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה: בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

די גירוזי מתרפין וכל קשתותיה מתיון פרסת סוסותיה כטינר' מקיפין וגלגלוי קלילין הוא כ פעל עולא: ניהומי ליה באריא וינהם כבר אריון ויכלי וייוחד ביוא וישקיב ולית דמציל: ויכלי עלותי בעידנא ההוא באחרונות ומא דהם יבעון רשועי סעיד מיתבי ארעא עקא ותבר איתי עליהו וברם צדיקא דיהוה ב בשעתא הדיא יתפסון מן קדם בישתא:

דאתנגע בה מלכא עזיהו אמר נביא חזיתי ית יקרא דיי שרי על כורסיה רם וסתגל בשמי פרוכא ומסין יקריה אתמלי היכלא:

שמשין קדישין ברוכא קדמוהי שיתא גפין לתר שיתא גפין לתר בתרי מכסיאפוזיה דלא חזיו ובתרי מכסי גויתיה דלא מתחזי ובתרין משמש: ויסקבלין דין מן דין ואמרי קדיש בשמי פרוכא עילא ביר שכינתיה קדיש על ארעא עובר גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי ע עלמא יי' צבאות מלא כל ארעא זיו יקריה: וזעו אילות ספי היכלא מקל מולא אובית מקדשא אתמלי אמיטתא: ואמרי חזיו

עמא דמגל בחובין אנא יתיב ארי ית יקר שכינת כלך עלמא יי' צבאות חזאה עיני: ואשתד לותי חר מן שמשא ובפוסיה ממלך דקביל מן קדם דשכינתיה על כורסי יקרא בשמי פרוכא עיל מן מדבתא:

כסר' תירגם וינתן כטורא כמו צר: וגלגליו. אופני מרכבותיו: סאנה. איתח תהיה זו עליכם כמו לביא: ויפליט. יצילכם לטרפומיד כל הבאים להצילה יפליטו איסקמוציר בלעז: ויכחם. אותה האויב על עם יי' הנזכר למעלה: כנהמת ים. אשר יהמו גליו כן יבא בחילו הומותי וכבט לארץ. לשון הכבטה יבטו יסל ויכבו שפירוס מלכיה הארץ מהם סמוכין עליהם כענין מל' היורדים מצרי לעזרה:

והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה: בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

די גירוזי מתרפין וכל קשתותיה מתיון פרסת סוסותיה כטינר' מקיפין וגלגלוי קלילין הוא כ פעל עולא: ניהומי ליה באריא וינהם כבר אריון ויכלי וייוחד ביוא וישקיב ולית דמציל: ויכלי עלותי בעידנא ההוא באחרונות ומא דהם יבעון רשועי סעיד מיתבי ארעא עקא ותבר איתי עליהו וברם צדיקא דיהוה ב בשעתא הדיא יתפסון מן קדם בישתא:

דאתנגע בה מלכא עזיהו אמר נביא חזיתי ית יקרא דיי שרי על כורסיה רם וסתגל בשמי פרוכא ומסין יקריה אתמלי היכלא:

שמשין קדישין ברוכא קדמוהי שיתא גפין לתר שיתא גפין לתר בתרי מכסיאפוזיה דלא חזיו ובתרי מכסי גויתיה דלא מתחזי ובתרין משמש: ויסקבלין דין מן דין ואמרי קדיש בשמי פרוכא עילא ביר שכינתיה קדיש על ארעא עובר גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי ע עלמא יי' צבאות מלא כל ארעא זיו יקריה: וזעו אילות ספי היכלא מקל מולא אובית מקדשא אתמלי אמיטתא: ואמרי חזיו

עמא דמגל בחובין אנא יתיב ארי ית יקר שכינת כלך עלמא יי' צבאות חזאה עיני: ואשתד לותי חר מן שמשא ובפוסיה ממלך דקביל מן קדם דשכינתיה על כורסי יקרא בשמי פרוכא עיל מן מדבתא:

כסר' תירגם וינתן כטורא כמו צר: וגלגליו. אופני מרכבותיו: סאנה. איתח תהיה זו עליכם כמו לביא: ויפליט. יצילכם לטרפומיד כל הבאים להצילה יפליטו איסקמוציר בלעז: ויכחם. אותה האויב על עם יי' הנזכר למעלה: כנהמת ים. אשר יהמו גליו כן יבא בחילו הומותי וכבט לארץ. לשון הכבטה יבטו יסל ויכבו שפירוס מלכיה הארץ מהם סמוכין עליהם כענין מל' היורדים מצרי לעזרה:

והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה: בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

די גירוזי מתרפין וכל קשתותיה מתיון פרסת סוסותיה כטינר' מקיפין וגלגלוי קלילין הוא כ פעל עולא: ניהומי ליה באריא וינהם כבר אריון ויכלי וייוחד ביוא וישקיב ולית דמציל: ויכלי עלותי בעידנא ההוא באחרונות ומא דהם יבעון רשועי סעיד מיתבי ארעא עקא ותבר איתי עליהו וברם צדיקא דיהוה ב בשעתא הדיא יתפסון מן קדם בישתא:

דאתנגע בה מלכא עזיהו אמר נביא חזיתי ית יקרא דיי שרי על כורסיה רם וסתגל בשמי פרוכא ומסין יקריה אתמלי היכלא:

שמשין קדישין ברוכא קדמוהי שיתא גפין לתר שיתא גפין לתר בתרי מכסיאפוזיה דלא חזיו ובתרי מכסי גויתיה דלא מתחזי ובתרין משמש: ויסקבלין דין מן דין ואמרי קדיש בשמי פרוכא עילא ביר שכינתיה קדיש על ארעא עובר גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי ע עלמא יי' צבאות מלא כל ארעא זיו יקריה: וזעו אילות ספי היכלא מקל מולא אובית מקדשא אתמלי אמיטתא: ואמרי חזיו

כסר' תירגם וינתן כטורא כמו צר: וגלגליו. אופני מרכבותיו: סאנה. איתח תהיה זו עליכם כמו לביא: ויפליט. יצילכם לטרפומיד כל הבאים להצילה יפליטו איסקמוציר בלעז: ויכחם. אותה האויב על עם יי' הנזכר למעלה: כנהמת ים. אשר יהמו גליו כן יבא בחילו הומותי וכבט לארץ. לשון הכבטה יבטו יסל ויכבו שפירוס מלכיה הארץ מהם סמוכין עליהם כענין מל' היורדים מצרי לעזרה:

והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה: בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

די גירוזי מתרפין וכל קשתותיה מתיון פרסת סוסותיה כטינר' מקיפין וגלגלוי קלילין הוא כ פעל עולא: ניהומי ליה באריא וינהם כבר אריון ויכלי וייוחד ביוא וישקיב ולית דמציל: ויכלי עלותי בעידנא ההוא באחרונות ומא דהם יבעון רשועי סעיד מיתבי ארעא עקא ותבר איתי עליהו וברם צדיקא דיהוה ב בשעתא הדיא יתפסון מן קדם בישתא:

דאתנגע בה מלכא עזיהו אמר נביא חזיתי ית יקרא דיי שרי על כורסיה רם וסתגל בשמי פרוכא ומסין יקריה אתמלי היכלא:

שמשין קדישין ברוכא קדמוהי שיתא גפין לתר שיתא גפין לתר בתרי מכסיאפוזיה דלא חזיו ובתרי מכסי גויתיה דלא מתחזי ובתרין משמש: ויסקבלין דין מן דין ואמרי קדיש בשמי פרוכא עילא ביר שכינתיה קדיש על ארעא עובר גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי ע עלמא יי' צבאות מלא כל ארעא זיו יקריה: וזעו אילות ספי היכלא מקל מולא אובית מקדשא אתמלי אמיטתא: ואמרי חזיו

עמא דמגל בחובין אנא יתיב ארי ית יקר שכינת כלך עלמא יי' צבאות חזאה עיני: ואשתד לותי חר מן שמשא ובפוסיה ממלך דקביל מן קדם דשכינתיה על כורסי יקרא בשמי פרוכא עיל מן מדבתא:

כסר' תירגם וינתן כטורא כמו צר: וגלגליו. אופני מרכבותיו: סאנה. איתח תהיה זו עליכם כמו לביא: ויפליט. יצילכם לטרפומיד כל הבאים להצילה יפליטו איסקמוציר בלעז: ויכחם. אותה האויב על עם יי' הנזכר למעלה: כנהמת ים. אשר יהמו גליו כן יבא בחילו הומותי וכבט לארץ. לשון הכבטה יבטו יסל ויכבו שפירוס מלכיה הארץ מהם סמוכין עליהם כענין מל' היורדים מצרי לעזרה:

והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה: בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

די גירוזי מתרפין וכל קשתותיה מתיון פרסת סוסותיה כטינר' מקיפין וגלגלוי קלילין הוא כ פעל עולא: ניהומי ליה באריא וינהם כבר אריון ויכלי וייוחד ביוא וישקיב ולית דמציל: ויכלי עלותי בעידנא ההוא באחרונות ומא דהם יבעון רשועי סעיד מיתבי ארעא עקא ותבר איתי עליהו וברם צדיקא דיהוה ב בשעתא הדיא יתפסון מן קדם בישתא:

דאתנגע בה מלכא עזיהו אמר נביא חזיתי ית יקרא דיי שרי על כורסיה רם וסתגל בשמי פרוכא ומסין יקריה אתמלי היכלא:

שמשין קדישין ברוכא קדמוהי שיתא גפין לתר שיתא גפין לתר בתרי מכסיאפוזיה דלא חזיו ובתרי מכסי גויתיה דלא מתחזי ובתרין משמש: ויסקבלין דין מן דין ואמרי קדיש בשמי פרוכא עילא ביר שכינתיה קדיש על ארעא עובר גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי ע עלמא יי' צבאות מלא כל ארעא זיו יקריה: וזעו אילות ספי היכלא מקל מולא אובית מקדשא אתמלי אמיטתא: ואמרי חזיו

עמא דמגל בחובין אנא יתיב ארי ית יקר שכינת כלך עלמא יי' צבאות חזאה עיני: ואשתד לותי חר מן שמשא ובפוסיה ממלך דקביל מן קדם דשכינתיה על כורסי יקרא בשמי פרוכא עיל מן מדבתא:

כסר' תירגם וינתן כטורא כמו צר: וגלגליו. אופני מרכבותיו: סאנה. איתח תהיה זו עליכם כמו לביא: ויפליט. יצילכם לטרפומיד כל הבאים להצילה יפליטו איסקמוציר בלעז: ויכחם. אותה האויב על עם יי' הנזכר למעלה: כנהמת ים. אשר יהמו גליו כן יבא בחילו הומותי וכבט לארץ. לשון הכבטה יבטו יסל ויכבו שפירוס מלכיה הארץ מהם סמוכין עליהם כענין מל' היורדים מצרי לעזרה:

והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה: בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

די גירוזי מתרפין וכל קשתותיה מתיון פרסת סוסותיה כטינר' מקיפין וגלגלוי קלילין הוא כ פעל עולא: ניהומי ליה באריא וינהם כבר אריון ויכלי וייוחד ביוא וישקיב ולית דמציל: ויכלי עלותי בעידנא ההוא באחרונות ומא דהם יבעון רשועי סעיד מיתבי ארעא עקא ותבר איתי עליהו וברם צדיקא דיהוה ב בשעתא הדיא יתפסון מן קדם בישתא:

דאתנגע בה מלכא עזיהו אמר נביא חזיתי ית יקרא דיי שרי על כורסיה רם וסתגל בשמי פרוכא ומסין יקריה אתמלי היכלא:

שמשין קדישין ברוכא קדמוהי שיתא גפין לתר שיתא גפין לתר בתרי מכסיאפוזיה דלא חזיו ובתרי מכסי גויתיה דלא מתחזי ובתרין משמש: ויסקבלין דין מן דין ואמרי קדיש בשמי פרוכא עילא ביר שכינתיה קדיש על ארעא עובר גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי ע עלמא יי' צבאות מלא כל ארעא זיו יקריה: וזעו אילות ספי היכלא מקל מולא אובית מקדשא אתמלי אמיטתא: ואמרי חזיו

עמא דמגל בחובין אנא יתיב ארי ית יקר שכינת כלך עלמא יי' צבאות חזאה עיני: ואשתד לותי חר מן שמשא ובפוסיה ממלך דקביל מן קדם דשכינתיה על כורסי יקרא בשמי פרוכא עיל מן מדבתא:

כסר' תירגם וינתן כטורא כמו צר: וגלגליו. אופני מרכבותיו: סאנה. איתח תהיה זו עליכם כמו לביא: ויפליט. יצילכם לטרפומיד כל הבאים להצילה יפליטו איסקמוציר בלעז: ויכחם. אותה האויב על עם יי' הנזכר למעלה: כנהמת ים. אשר יהמו גליו כן יבא בחילו הומותי וכבט לארץ. לשון הכבטה יבטו יסל ויכבו שפירוס מלכיה הארץ מהם סמוכין עליהם כענין מל' היורדים מצרי לעזרה:

והנה חשך צר ואור חשך בעריפיה: בשנת מות המלך. ובתוך עם טמא שפתים אנכי. אל תירא עמי יושב. לפקוד עת ישב הארץ. יי' צבאות דיתפלל: אנכי יושב ה' וסימ' נבצר בסדר חיי ובשמואל חלק ב' סימן ז:

די גירוזי מתרפין וכל קשתותיה מתיון פרסת סוסותיה כטינר' מקיפין וגלגלוי קלילין הוא כ פעל עולא: ניהומי ליה באריא וינהם כבר אריון ויכלי וייוחד ביוא וישקיב ולית דמציל: ויכלי עלותי בעידנא ההוא באחרונות ומא דהם יבעון רשועי סעיד מיתבי ארעא עקא ותבר איתי עליהו וברם צדיקא דיהוה ב בשעתא הדיא יתפסון מן קדם בישתא:

דאתנגע בה מלכא עזיהו אמר נביא חזיתי ית יקרא דיי שרי על כורסיה רם וסתגל בשמי פרוכא ומסין יקריה אתמלי היכלא:

שמשין קדישין ברוכא קדמוהי שיתא גפין לתר שיתא גפין לתר בתרי מכסיאפוזיה דלא חזיו ובתרי מכסי גויתיה דלא מתחזי ובתרין משמש: ויסקבלין דין מן דין ואמרי קדיש בשמי פרוכא עילא ביר שכינתיה קדיש על ארעא עובר גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי ע עלמא יי' צבאות מלא כל ארעא זיו יקריה: וזעו אילות ספי היכלא מקל מולא אובית מקדשא אתמלי אמיטתא: ואמרי חזיו

עמא דמגל בחובין אנא יתיב ארי ית יקר שכינת כלך עלמא יי' צבאות חזאה עיני: ואשתד לותי חר מן שמשא ובפוסיה ממלך דקביל מן קדם דשכינתיה על כורסי יקרא בשמי פרוכא עיל מן מדבתא:

ויבצע. טעם זה. על האם סימא בלסן זכר: וקר עונך. הוא עק הידבר
סהא מדבר התולים כדרך אכסי דורו: ואשמע. אומר לסרפים על כן מלת לנו
וטעם הכני סלחני אחרי סטהו ספתי אפי ראו להיות סליח ולא הייתי כן בימים
הראשונים על כן אמרתי מזאת הפרשה תחלת כבואתי יסעיה: ויאמר. סמע
סמוע. ים אומר י' אה

הַאֲדָמָה כִּי בָרִיכוֹב כְּהָאֲדָמָה נִבְסָה בְּסֶדֶד תִּלְדֶּה׃ וְהָאֲדָמָה כִּי
הָעֵזוֹכָה וְרִבְחָה מִשְׁטָבָה׃ וְרִבְחָה הִיא עַל הָאָדָם׃ וַיִּגְדֹּל כָּדָר
נִחְהָג מִלְּעֵיל׃ וְסִי נִבְסָה בְּמַלְגִּים חֲלָקִים כְּסִימֹן׃ כִּי אֵל קָדֹשׁ

וַיִּנָּעַל-פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִנְעָה זֶה עַל-
שְׂפָתַיךָ וּסְר עֹנֶיךָ וַחֲטֵאתְךָ תִּכְפֹּר :

וַאֲשַׁמַּע אֶת־קוֹל אֲדֹנָי אִמּוֹ אֶת־מִי
אֲשַׁלַּח וּמִי יֵלֶךְ לָנוּ וְאָמַר הִנְנִי שְׁלָחָה

שְׁמוֹעַ וְאֵל-תִּכְיֶנּוּ וְדָוָו וְאֵוָה-לְאֵל-
מִכְנֹנִי :

וּבְצִוּוֹ שֶׁיִּשְׁמַע וְלִבְנֵי יִצְחָק

וּרְפָאוֹ לוֹ: וְאָמַר עַד-מָתִי אֲדֹנִי
וְאָמַר עַד אֲשֶׁר אֶס-שָׂאוּ עָרִים מֵאֵין

יושב ובתים מאין אדם והאדמה
תשאה שממה: ורחק יהיה את-

הָאֵרֶם וְרָבָה הָעֹזֹבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ :
וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂירֶיהָ וְשִׁבְיָהּ וְהִיתָה
לְבִיזָה וְלְרִמְיָה וְלְכָל מְלָכֵי אֲשׁוּרִים וְלְכָל

מַצֵּבֶת בָּם וְרַע קָדַשׁ מִצֵּבֶתָּהּ :
וַיְהִי בַיּוֹמִי אֲחֵרֵי-

יֹרְתָם בֶּן-עֲזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה
רָעִין מֶלֶךְ-אֲרָם וּפְקַח בֶּן-דְּמַלְיָהוּ

מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה
עָלֶיהָ וְלֹא יָכֹל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וַיִּגְדֹּ

לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נִחַר אֱלֹהִים עַל־
אֲפִרְיִים וַיִּנֶּעַ לִבָּבוֹ וּלְבַב עֲמֹן כִּנְזַע

עַל־יַעֲרֹךְ מִפְּנֵי דָוִד׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יִשְׁעִיהֶן׃
עֲנֹא לְכֻרְאֵם אִתִּי אֶלֶף וְיִזְכְּרוּ לִי

בְּנֶגֶד אֶל קָצֵה תַעֲלֶה וְהִבְרַכְתָּ
הָעֲלִינָה אֶל-מַסְלַת שׁוּרָה בּוֹרָם:

וְקָרַם רוּחָא: וְאָמַר: "לִישְׁעָתָא"

לְמַשְׁטַח קְצֵירָא:

והנה התברר כי זה רמז למכות: כאלה ואלות.
מלכת והיו חזקים והאומרים כי מלכת הפוך מלמכה
אותו ממלח הסליר כי המדבר כאלה לא ידע רהיה

סיעמרו עוד ויהיו כב' קמ"ד וא' תתמ"ה על סהמס"ס
וטעם זרע ק"ם מצב"ה סאלה סיעמרו בה אחר כ"ן
מבלות סבל: ויהי: ולא יכול: רמז למה ק"ן רמז

אחרים על אפרים : ויגד , בעבור היות המלך על עמם
תקרא המלכות : על אפרים . כמו עמ וכן ויבאו
באכל . כמו עתה : טאר יטוב . מס בן הנביא כאן

מגזרת בינה את להן בינה בדיקדוק : תעלת . כמו
ואין הערכה ככה כי הערכה תקרא מקום חיבור מים
הן בעבור שמימיה ממקום מבורך :

וּבָתֵּי מְבֹלֵי אִשָּׁא וְאַרְעֵי תִּתְּרוֹב
וְתַצְרִי וְיִרְחִיק יֵית בְּנֵי אִשָּׁא
וּמִסֵּי צִדִּיּוֹת בְּנוֹת דְּאַרְעָא

י ויהי ביום אחד * מה ראה הכתוב לייחזק
כול להלחם עליו ולמדרך סזכות אבות עמדה לו
י הוא זה שמלך רמע זה אל' להם בן יותם הוא

ביתם הנביא לרשתת
מתיתעמוד זאת
הרעה שלא יבינו ולא

ימובו והנה התשובה
עד סתיה הארץ
מממה: ורחק.

וידחקם ויוליכם אל
ארץ רחוקה : העזובת
יתאר המס או פעולת

ועוד יש חזק כי עשרה
מלכים יעמדו עוד על
יהודה טרם הגלו' וזה

לבער כמו ובערת הרע
יום אומרים מנורת לא

היה מספר המלכים
עם עזיהו ואחרי' אמר
בנותיהם ואחרי' אמר

ועל דרך דקדוק הלשון
עשירה תאר הסם
ואורנו בחנומסור' וכו'

יהיה ישראל שליטי
מכים אילכים היו בעמ
בנו אמתות רז רז וזרוע

ללץ והנה כן כי כימי העץ
זרע הדם וזה רמז למולי

ועל כן כתוב אחריו נח
המבטוי בתחלה תאפר
במים על הכמים : ויאמר

אפרם והאומרים כי בנ
בתעלה לחכה והמי רצי
בסמי' ורבי' אמרו סניקרא

ת
ס
הפמר

ואמרת. הסמך. מלרע מבגדרת סמרים כמו ופקט הוא על סמרי וזה טעם סב על סמריך כי לעולם הסמך מלשון סמירה הוא מלשון והעדר אל תירא והטעם. פועל יוצא והטעם כפסך או עמך ודמה אלה המלכים לזכבות אורים כמו אור מוצל מאש והטעם מהם כמו הכסא לאור מיעלה עשן ואין כח לו לבקר על כן בחרי אף כי בחרי אפס ירמו לזכבות:

עין יכמו בעבור ויתכן היות האור סימ העתיד נעלה. ונקיבה.

פועל יוצא עד שיקונו תפכינו והטעם על ירושם על כן ונכריענה:

את כן טבאל. ים אומרי כי הו' בתמורה רמלא והוא בן רמליהו חה הכל כי בעבור ס מהזכיר בתחלה בן רמליהו והנה אומר עם ארם ובמלך מלך ים אור הטוב אלינו ואין מלת אל כי אס כלל כאילו אמרו את בן ט טוב לא והנכח שהוא טס מרגול משראל אומרים: כה.

לא תקום. זאת העצה כי כן הזכיר ל למעלה עין וכבר הודעתך כי כל פועל אס לא נזכר הטעם ל לעולם הו' בכח הדבור:

כי. טעם כי כמו כי עם קספה עורף הוא אף על פי והטעם בעבור רצין ופקח הדעים על ירושלים: ובעוד.

כאומר עוד נסארו מים ויהיה כן ותוסף הבית כבית בטרם ו ותחלת זה החסכון ס מסכת הרעם סהיה ב בימי עזיה סהתבא עמוס ויסראל גלה י תלה וכמוהו ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר לאבסלום: וית.

מגזרת החתות והוא תבנן כפעל כמו יתם והטעם סהיה לו רע

מעם שיבוא עליו ויתכן היות יחת מעלי הכן כמו יגם וכמוהו תחת גערה וזנה כדאה הכן במלת הכות יי גבוריך והטעם סירד מהיותו נכסב לעם: וראש כאמר פרשתי אס לא תאמינו. תחסר מלת רברבו והטעם בקטנות על כן כתוב אחריו ויוסף יי סאל לך אות והנה יראה כאמר אמר הכביא אס לא תאמינו סלח ענה. וטעם כי לא תאמינו בעבור סאין אמונה בם כמו ויאמנו דבריים: ויוסף דבר אל אחז. על דיי יסעיהו וכמוהו ודבר יי אל מנסה ואל עמו: סאל. העמק סאלה. צווי אחר צווי בלא רסן ויו וכמוהו התאחרי היינו ומלת סאלה על משקל יי סמנ: כאילו אמ' סל והעמק בסלה סתהיה למט' או חגבה למעלה ור' אמ' סמלת העמק גם הגבה סס הפועל: ויאמר. מתסוב. הנביא ידענו כי מחססת אחז הית' לרעה וטעמו לא אר' לסאול ולנסא כי אדע סלל יוכל לעשות מה סאסאל ממנו: ויאמר. הלאות. דבר סלל יוכל לעשות והנה טעמו בעבור סאסאל מלכים ואין כח בארס כנגד סתסוב כי כן דרך הסס: לכן. טעם הוא אעפ סאסאל לא תסלו האות הוא יתנכר לם והתמה מהאומרי סעל אהיה דבר והנה האות

ואמרת אליו השמר והשקט אל- תירא ולבבך אל ירד משני זנבות

האורים העשנים האלה בחרי-אף רצין וארם ובן דמליהו: יען כי-

יעץ עליך ארם רעה אפרים ובן- רמליהו לאמר: נעלה ביהודה

ונקי' צנה ונבקענה אלינו ונמליך מלך בתוכה את בן טבאל:

כה אמר ארני יהוה לא תקום ולא תהיה: כי ראש ארם

דמשק וראש דמשק רצין ובעוד ששים וחמש שנה יחת אפרים מעם

וראש אפרים שמרון וראש שמרון בן דמליהו אס לא תאמינו כי לא תאמינו:

ויסוף יהוה דבר אל- אחז לאמר: שאל לך אות מעם

יהוה אלהיך העמק שאלה או הגבה למעלה: ויאמר אחז לא-

אשאל ולא אנסה את יהוה: ויאמר שמעו נא בית דוד המעט

מכם הלא אור אנשים פי תלאו גם את אלהי: לכן יתן ארני הוא

לכם אות הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל:

קדשים: וראש יא וס' במס' רבה: וקראת ד' רפין בקר' וס' וקראת שמוי שבעל' כי שמע. וקראת שמו עמנואל. וקראת אחכם הרעה באחדית הימים. וקראת ישועה חובותך ושעריך:

מאין אתה מאמין לדברי הקב' העמק סלה. העמק וסל סלה כמו סמעה סלחה סאל אות בעמקי יהוס להחיות לך מתאז הגבה למעלה לסאל אות בשמים: ולא אנס. אף רבני סיתקדס סמו על ידי: הלאו אנס'. כביאוי יי: כי תלאו וגו' לפי סהוא יודע סאסאל אף מאמיני בו והנעמס לפניו ברעכ' יתן. לםס אות. יתן הוא מאליו על כרחם: הרה. לסון עתיד הוא כמו סמצינו באסת מנסה סאמר לה המלאך והרית וילדת בן וכתיב ויאמר לה הכך הרה וילדת בן הנה העלמה אסתי הרה הסנה הזאת והיא היתה סנת' לאחז: וילדת בן וקראת סמו. רוח הקדס תסרה עליו: וקראת סמו עמנואל. לומר סיהא סורנו עמנו וזה האז סהרי כערה היא ולא נקבא את מימיה וכו' תסרה בה רוח הקדס וזהו סכאמר למטה ואקרב אל הכביאה וגו' ולא מצינו אסת כסא סקראת נסאה לא אס כן כתבא ויס פותקין סעל חזקיה נאמר' ואי אפשר סהרי כסאתה מוכה סנותיו תמכא סנולר חזקיהו לפני מלכות אביו תסע סנים ויס פותקיס סזה האות סעלמה היתה ואינה ראויה לנולד: חמאה

בחרי אף ה בקריא וס' ויצא מעם פרעה בחרי אף. וקס ידונתן מעם השלחן בחרי אף. בחרי אף רצין וארם ובן דמליהו. ויכדילס אמציהו להגדוד. גרע בחרי אף כל קרן ישראל: ולא תהיה חוסים נכסב בסדר

ורחמך ליה השתמר ונוח לא תרחל ולבך לא יזוע סן קדס ת

הרצין מלכיה דמליהו פאודי' סתנני' האילין במקוף רגו רצין וארם ובן דמליהו: חלף ארי

מלך עלך ארם בישא אפרים ובר רמליהו למיסר: ניסק בארעא

רבית יהודה ונחברינון ונשינון עימנא ונמליך מלפא בגוה ית מן

דכשד לנא: בידנן אפר יי אלהים לא תקום ולא תהיו:

ארי ריש ארם דמשק וריש דמשק רצין ובסוף שיתין ותמש שנין י

יבטלון בית ישראל מסלכו: וריש אפרים שמרון וריש שמרון

בר רמליהו אס לא תאמינו במלי נבייא ארי לא תתקייסון:

ואוסף נבייא דיי לסללא עם אחז למיסר: שאל לך אתא

סן קדס יי אלהך שאל די יתעביד לך גם על ארעא או תיתתיו לך

את בשמאי: ואמר אחז לא אשאל ולא אנסי קדס יי: ואמר

שמעו נא בית דוד רגוער לכון דאתון סהלן ית נבייא ארי תהלון

אף ית פיתגמי אלהי: בבן יתן יי הוא לכון אתא הא עוליסת מעודי ותליד בר ותקרי שמיא עמנואל:

מאין אתה מאמין לדברי הקב' העמק סלה. העמק וסל סלה כמו סמעה סלחה סאל אות בעמקי יהוס להחיות לך מתאז הגבה למעלה לסאל אות בשמים: ולא אנס. אף רבני סיתקדס סמו על ידי: הלאו אנס'. כביאוי יי: כי תלאו וגו' לפי סהוא יודע סאסאל אף מאמיני בו והנעמס לפניו ברעכ' יתן. לםס אות. יתן הוא מאליו על כרחם: הרה. לסון עתיד הוא כמו סמצינו באסת מנסה סאמר לה המלאך והרית וילדת בן וכתיב ויאמר לה הכך הרה וילדת בן הנה העלמה אסתי הרה הסנה הזאת והיא היתה סנת' לאחז: וילדת בן וקראת סמו. רוח הקדס תסרה עליו: וקראת סמו עמנואל. לומר סיהא סורנו עמנו וזה האז סהרי כערה היא ולא נקבא את מימיה וכו' תסרה בה רוח הקדס וזהו סכאמר למטה ואקרב אל הכביאה וגו' ולא מצינו אסת כסא סקראת נסאה לא אס כן כתבא ויס פותקין סעל חזקיה נאמר' ואי אפשר סהרי כסאתה מוכה סנותיו תמכא סנולר חזקיהו לפני מלכות אביו תסע סנים ויס פותקיס סזה האות סעלמה היתה ואינה ראויה לנולד: חמאה

מאין אתה מאמין לדברי הקב' העמק סלה. העמק וסל סלה כמו סמעה סלחה סאל אות בעמקי יהוס להחיות לך מתאז הגבה למעלה לסאל אות בשמים: ולא אנס. אף רבני סיתקדס סמו על ידי: הלאו אנס'. כביאוי יי: כי תלאו וגו' לפי סהוא יודע סאסאל אף מאמיני בו והנעמס לפניו ברעכ' יתן. לםס אות. יתן הוא מאליו על כרחם: הרה. לסון עתיד הוא כמו סמצינו באסת מנסה סאמר לה המלאך והרית וילדת בן וכתיב ויאמר לה הכך הרה וילדת בן הנה העלמה אסתי הרה הסנה הזאת והיא היתה סנת' לאחז: וילדת בן וקראת סמו. רוח הקדס תסרה עליו: וקראת סמו עמנואל. לומר סיהא סורנו עמנו וזה האז סהרי כערה היא ולא נקבא את מימיה וכו' תסרה בה רוח הקדס וזהו סכאמר למטה ואקרב אל הכביאה וגו' ולא מצינו אסת כסא סקראת נסאה לא אס כן כתבא ויס פותקין סעל חזקיה נאמר' ואי אפשר סהרי כסאתה מוכה סנותיו תמכא סנולר חזקיהו לפני מלכות אביו תסע סנים ויס פותקיס סזה האות סעלמה היתה ואינה ראויה לנולד: חמאה

הסמך. סב בלסס כיון על סמרי: זנבות האורים העשנים. יהו בעיך כזכבות אורים סכבת סלהכת אורים טיכוכס כל: ונקיבה. בעוררנה במלחמ: ובקייענה לינו. כסוה אותה עמכו כבקעה זו סהיה סוה וכן תי ונסוכו עמכא סהיו סוין עס עסרתה שפכס במלך אחר: את כן טבאל. כן הטוב לינו כן תירגס ויתן ויס לפרס טבאל אסר לא טוב בעיני

המקום ובביטריא סל אותיות לםס טבא הוא רמלא טו' בם אל בן טבאל בן רמלה: לא תקום.

עצם זאת סתהא יהודה ככוסה תחתיהם כי ראש ארם היא דמשק ואין לירוסלם עמה כלס:

וראש דמשק רבין. דמשק יהיו ראש ולא בירוסלס וגס סקח.

ועסרת הסכטי' בעוד ססס וחסס סנה ליוס סכסר בימי עמוס:

ויסראל גלה יצלה מעל ארמנו: יחת אפר'. תרופן אפרים מעס

סיגלס סכסריב עם מלכס הוסע בן אלה סא וחסוכ מככבות עמוס

עד סנלו עסרתה סכסטי ותמכאס סה סכס כככבות עמוס הית' סתי

סכס לפני סכתנגע עזויה סכארת בעמוס סכתי לפני הרעס ועזויה

כתנגע עסרים וחסס סכס הרי כ' וי' סל ויתס וי' סל אחז וסס סל חזקיהו סכא וילכרה בסל סס

לחזקיהו היא סנת תסע להוסע ויגל את יסר לסור הרי ססי' וחסס ומכין סימי חלוטו סל עזיו

כ'ה סכס סכאמר בסנת עסרים וסכע לירעסס בן ויחס מלך יסר' מלך עזויה בן אכביה על יהודה

אפסר לומר והלא עזויה וירעסס מלכו כאחת לפי חססן סתמכא בספר מלכים אלה סמלך מלכות

מכונעת בסנת עסרים וסכע ל למלכו כתנגע והוא מלך חמסיס

וסתיס סנה ולי אפסר לימכות ובעוד ססס וחסס סנה מיוס ס

סאת יסעיה כככואה זו סהרי בימי אחז אמרה וססגלו בסנת ססל

לחזקיהו וכך מוסר' בסדר עולס סמנה הכתי לכככואתו סל עמוס:

אס לא תאמינו. לכככואתי אקס ואחז ועמו אשר ידעתי כי רעעס

אקס ילא תאמינו. לא אמונ ככס: ויוסף יי. ואוסף כבייא דיי: סאל

לך חות. לדבר הזה כי ידעתיך סאין אתה מאמין לדברי הקב' העמק סלה. העמק וסל סלה כמו סמעה סלחה סאל אות בעמקי יהוס להחיות לך מתאז הגבה למעלה לסאל אות בשמים: ולא אנס. אף רבני סיתקדס סמו על ידי: הלאו אנס'. כביאוי יי: כי תלאו וגו' לפי סהוא יודע סאסאל אף מאמיני בו והנעמס לפניו ברעכ' יתן. לםס אות. יתן הוא מאליו על כרחם: הרה. לסון עתיד הוא כמו סמצינו באסת מנסה סאמר לה המלאך והרית וילדת בן וכתיב ויאמר לה הכך הרה וילדת בן הנה העלמה אסתי הרה הסנה הזאת והיא היתה סנת' לאחז: וילדת בן וקראת סמו. רוח הקדס תסרה עליו: וקראת סמו עמנואל. לומר סיהא סורנו עמנו וזה האז סהרי כערה היא ולא נקבא את מימיה וכו' תסרה בה רוח הקדס וזהו סכאמר למטה ואקרב אל הכביאה וגו' ולא מצינו אסת כסא סקראת נסאה לא אס כן כתבא ויס פותקין סעל חזקיה נאמר' ואי אפשר סהרי כסאתה מוכה סנותיו תמכא סנולר חזקיהו לפני מלכות אביו תסע סנים ויס פותקיס סזה האות סעלמה היתה ואינה ראויה לנולד: חמאה

בתן לאחז ואחז כולר אחרי ססס רבות ועוד סאמר כי בטרס ידע הנער טוב ורע תעצב סארמה והנה היתה ארץ אפרים גם דמשק עזובה בסנת סס לחזקיהו והככות אחר מפני סני מלכיה ורבים סתקכסו ואחרו כי עמכאל הוא חזקיהו זה לא יתכן סאס אמרנו סזאת הכככואה היתה בתחילת מלכות אחז הנה כל מלכותו סס עסרה סנה וכאמר תת הית חזקיהו בן עסרים וחסס סנה ואחרו אמרו סהוא בן אחז ואחרים אמרו סהוא מסל למלכות וסס כן מה טעם לרעת הנער טוב ורע ומה טעם למחר סלל לקרא אב וסס. ויהסר בעיני עמכאל הוא בן יסעיה וגס כן מחר סלל והסר ואקרב אל הכביאה גם כן סאר יסוב וכל אחר מאלה ססלמה בסיס נקראו לאות מה סענעד להיותה הכת עמכאל סהסס יעזרס ויהיה עמס כברה סהס עזמרים בעבור סני המלכ' ומחר סלל סכא עין גלות סומרון וסאר יסוב ססאריט יסר' יעסו תסובס והנה הכאמץ על זה הפי' הנה סכבי והילרים אסר נתן לי כמו הילרים אסר כחן אלהים והמפרסים אותס תלמידים יראוכו כמוהו במקרא גם יסעיהו היה לאות ולמופת על מצר' ויאמר הגאון כי האות הוא סהיה זכר ולפי רעני סהאית חמאה ורבים יסכל כי אף מנהג הילרים סיאכלו בעת לרתס וידענו כי הקטן בענים יקרא נער והנקה נערה גם כן עלמה והזכר עלס והנה יתכן להיותה בתולה או בעולה כי אף הטעם רק כנגד סכסס ועלס יוכיח והנה דרך גבר בעלמה ואיכנה בתולה כלל בעבור סאמר בראס לא ידעתי:

חמאה ורבע יאכל: הולך מתהא ארצו מלאה כל טוב: לרעהו מאוס ברע ובחור
בטוב: כסידע למאוס ברע ובחור בטוב ומאין לכו הטובה הזאת הלא עתה הארץ
חרבה בגדודי מלכי ארם ופקח בן רמליהו: כי בטום ידע הנער מאוס ברע ובחור
בטוב תעצב: הארץ מיוסבה ארמ' רצון וארמ' פקח: אסר אתה קץ ויגור מפני פני

מאוס ג בקריא וסי' חמאה ודבש יאכל: כי בטום ידע הנער: כי אסר מאוס מאוסתנו קצפת וחרסו וסיומאוס
תשיבנו: בטובט דגשין וסי' הנה ארצי לפניך: עמך ישב בקרבך: כי בטום ידע: חמאה ודבש יאכל:
וגבי פקח על שבעיה: יבולו בטוב: וחברו אסר שמעו מעברו יבולו: וחסידיך ישכחו: ובשביע בטוב:

חמאה ודבש יאכל לרעהו מאוס
ברע ובחור בטוב: כי בטום ידע
הנער מאוס ברע ובחור בטוב תעצב
הארמה אשר אתה קץ מפני שני
מלכיה: יבא יהוה עליך ועל
עמך ועל בית אביך ימים אשר לא
כאו למיום סור אפרים מעל יהודה
את מלך אשור:

והיה ביום ההוא ישק יהוה לזבוב
אשר בקצה יארי מצרים ולדבורה
אשר בארץ אשור: ובאו ונחוב כלם
בנחלי הבמות ובנקיקי הסלעים
ובכל הנעצוצים ובכל ההללים:
ביום ההוא יגלח ארני בתער
השכירה בעברי נהר במלך אשור
את הראש ושער הרגלים וגם את
הזקן תספה:

והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת
בקר ושתי צאן: והיה מרב עשות
חלב יאכל חמאה כי חמאה
ודבש יאכל כל דהנותר בקרב
הארץ: והיה ביום ההוא יהיה
כל מקום אשר יהיה שם אלף גפן
באלף כסף לשמיר ולשית יהיה:
בצאים ובקשר יבא שמרה כי
שמיר ושית תהיה כל הארץ:

וכל ההרים אשר במעדר יעדרון
לא תבוא שמרה יראת שמיר
ושית והיה למשלח שור ולמרמס
שור: ואמר יהוה אלי
קח לך גליון גדול וקרב עליו ב

ולבית משרי עדרין דען: ואמר ילל סב לך לוח רב וקרב עלוהי

יחיה ז' וסי' ואשה לא יחיה דוד: ודבה דוד את הארץ: הואב יחיה את שאר העיר דרה: יחיה איש עגלת
בקר: כי לא יחיה רשע: נשימה נא שקים במתניו: הוא את נפשו יחיה:

כי לא יהיו סם חוחים וכל כך יתן הסם ברכה בברמי ההר עד מילחמו הסור סם
כטעם אסרי לגנפ עירה והנה אמר כי מעלה אחתותו בלח ירבה החלב וכרמי
ההר שיתלטו לברם יתן הסם ברכה עד בלדיו: ואמר גליון גדול: יס אומרים
מעלה והנה יוד תחת רגם וככה דליו סוקים:

סחרט

שמן ודבש יוכל עד לא ידע ע
עולימא לרחקא בישא ולקרבא
טבא: ארי עד לא ידע עולימא
לרחקא בישא ולקרבא טבא
תתריש ארעא דאית סעיקמן
קדם תרין סלכא: ייתי עלך
ועל עמך ועל בית אבונך יוסין
ולא אתו לסומא דאחפלאו בית
ישראל על דבית יהודה ית סלכא
דאחור:

והיה בעירנא
והוא יכלי י לעס קיטרי משרית
גיבריא וסגיאין דיבביא וייתנין
ססיפי ארעא דמצרים ולעזיו ס
משריתא דאינון תקיפין בדבריתא
וייתנין ססיפי ארעא דאחור:
וייתנין וישרון כולחון ברחובי
קרובי וישרון כולחון ברחובי
נעצוציא ובכל בתי תושבחהו:

בעירנא והוא יקטול י בהון כמא
דמתקטיל בחרבא תריפא בסביב
ובסגירא בעברי נהרא במלכא
דאחור ית סלכא וית משריתא ואף
ית שלטונא כתרא ישיצו: ויהי
בעירנא והוא יקיים גבר עגלת
תורין ותורין עון: ויהי ססיפי טוב
משח יכול שמן ארי שמן ודבש
יתפרנסון כל צריקא דאשתאון
בגו ארעא: ויהי בעירנא והוא
יהי כל אחר דיהון מסן אלף גופנין
שונין באלף מנין כסף להובא
ובור יהי: בגירין ובקשתן
יהכון לתמן ארי הובא ובור תהי
כל ארעא: וכל טורא דבית
יהודה די במעדר יתפלחון לא
תיעול לתמן דחלת הובא ובור
ויהי לבית ארבעה בקרן ותורין

ולבית משרי עדרין דען: ואמר ילל סב לך לוח רב וקרב עלוהי
יחיה ז' וסי' ואשה לא יחיה דוד: ודבה דוד את הארץ: הואב יחיה את שאר העיר דרה: יחיה איש עגלת
בקר: כי לא יחיה רשע: נשימה נא שקים במתניו: הוא את נפשו יחיה:

אחר תהיה הארץ: אסר תהיה הארץ סממה יהיה
מקום שיהיה סם לפני בא חילות אף גפן מוות אף כסף יהיו לסמיר ולסית כי יכחוס
בעליהם ובורחין וסם מעלות קימטוכי ותולעם ועקרי: בחצים ובקשת יבא סמה:
כל הרוב ליכנס לתוכה כריך קשתות חצים בידו למלט עצמו מחיות רעות וכחסים
ועקריים יוכל ההר: אסר סם סדות לבן לתבא: אשר במעדר ישרון: היא כמין
מרים סקורין פסור בל: לא תבא סמה יראת שמיר כי בהם יתעסקו לזרועת תבא

למאכל סאי אסר בל התבואה אבל הגפנים יהיו לבז כי אחור הדור סל חזקיהו יסוב אלי לעסוק בתורה ולא לסתות יין וכן היתה כדאיתא בחלק סיקורין ועד באר סב
ולא תבא חים מלא היה בק: בהלכות אסור והיתר וטומאה וטהרה ועל אחור הדור הוא אומר והיה כל מקום וגו' הוא סכאמר אסר העתיקו אכסי חזקיהו מלך יהודה: והיה
למסלח סור: סם ירעו בהמותיהם מרעה סמן: גליון: מעלה:

סחרט

חמאה: לרעהו מאוס: במאכל הרע כי הטוב הוא המתוק: כי: יס אומרי בן
עפרים סנה בעבור דברי משה מבן עפרים אס כן היתה זאת הנבואה אחר סתי
סנים במלכות אחז ויתכן היותו פחות מעשרים: יבא: הטעם כאשר תגלה
סומרון ודמסק אז יבא סכריב על יהודה: והיה: המסיל החיל לזבוב וטעם דרך
מצרים כי עבר עליהם

מלך אסור ובאו כולם
לעזרו: ובאו: מלת
ונחו מלרע כמו כי סמו
אוחי: בבור וסמו את
סמי: הבנות: מקום
סממה מגזל ואסיתו
בתי: ובנקיקי
הסלעים: אין לו חדר
ופירוסו לפי מקומו:
גם הנעצוצים חילכים
אין להם פרי וכן וחת
הנעצוצ: גם אין את
למלת הנהלולים והנה
יהיו רבים עד סיחור
במקום היטוב ואסר
אין סם יסוב: ביום
בתער השכירה:

מסלעל יבאת מלאך
הסם והרגמחל אסור
יס מפרסים הסכירה
הגדולה ואמרו כי
כמה וגם סכירה ב
בקרבה ולפירעתי
ססכיר סם כמו בכח
האכילה והוא מגזרת
סכר סיקח בעל התער
בעבור סהי חרה מאד
כי זאת היא אומתו:
וטע' את הראש והזקן
ושער הרגל כל גיבור
וסר וגדד כי כן כתוב:
והיה: וסתי צאן:
דרך קצרה והטעם ס
סיות: וטעם יחיה
איסמי סיהי ביוסלס
והיה: הטעם ססס
יתן ברכה כי יבא רב
ממעט עלכן אות
חמאה ודבש יאכל:
והיה: אסרי יהיה סם:
כמו היה וכן אז יסיר
מסה יעשו עגל: לסמיר
ולסית: מי חוחים:
והטעם כי מחל אסור
הסחיתו את האר סנה
אחר סנה: בחצים:
לא יוכל אדם לבא
במקו הכרמי סהיו כי
אס בחלכי יסחד סיס
יער סנחבאו לסטים
אוחיות בחוחים: וכל
אסר במעדר: סהיו
הכרמים סם בתחילה
מתקנים יתקבוס עתה

כי לא יהיו סם חוחים וכל כך יתן הסם ברכה בברמי ההר עד מילחמו הסור סם
כטעם אסרי לגנפ עירה והנה אמר כי מעלה אחתותו בלח ירבה החלב וכרמי
ההר שיתלטו לברם יתן הסם ברכה עד בלדיו: ואמר גליון גדול: יס אומרים
מעלה והנה יוד תחת רגם וככה דליו סוקים:

למסלח סור: סם ירעו בהמותיהם מרעה סמן: גליון: מעלה:

בחרט. כמו ויצר אותו בחרט צורה יצוקה כדמות אדם ואחרים אמרו כי גליון יחיד מגלויטס והוא בגד והכתיבה במלאכת דקום והטעם כי יתבאר לעתיד על גלות סומרון: ואעדה. ים אומרי כי האלף תחת הא ואחריו אמרו כי בא עתיד תחת עבר ויתכן היות ואעדה כמטעמו שאמר לי והכניא עשה מה טובה הסם ואם לא נזכר: את

אוריה הכהן. היה כהן גדול בימים ההם גם זכריה היה אדם גדול ודרך הדת ידוע על כבודת זכריה הכהן ואוריה הכהן: ואחר. טעמו רמז לסכיבה כמו אל תבטו אל אשה והכניא אשת הכהן ונקראת כן ב טעבור טבעלה כביא אובם היא היתה כ כביאה: כי יזה הענין בולר קודם שתי שנים סתגלה סמרון יסא. הכניא כמו ויחמר ל ליוסף: ויוסף. טעם ויוסף כינס זאת ה הכניאה הית על דבר מלך אשור: יען. מי הסלוח. ים אומרים מהם ירוסלם והכחן מלכו בית דוד סרובי מלכי בית דוד היו כ צדיקים ומלכי ישראל היו כלם רעים וחטאי וטעם השילוח הם כמו גלות מים או ס שילוחם אדם אומים סגורו סלחים כמו סלחתי פדס ר רימונים ולכן עליהם. על אכני יהודה שהיו קושרים על אחז: אפיקיו. המקומות חזקיהו מהמים כמו על אפיקימים או כפי טעם המקום וכן גדותיו וים אומרי כי הוא חסר הים כמו סרפשו עם סרפולא אמר כלום כי הים תכפל ואיכס שורם כי שרם שרמות שרם אבל רש חסרה לא תמל כי איכס מאותו הסרות: וחלף. מנות כספיו מלא רוחב ארץ עמנו אל. וטעם הזכירו כי הוא היה לאות סתמלטי ירוסלם מיד רצן ופקח גם מיד סכריב גם כאמר הגלה דמסק וסמרון רעו. כמו תרועם בסבטו ברזל גם חותו לסון ציוי כמו סובו ציון. וטעם התאזרו פעמים פעמים כן בכל רגע: עזבו. הטעם כלמה שחשבו על ירוסלם לא תקום העצה והנה עזבו מהסכנים הנראים: ורמזה הכהן אל אמר שהוא חסר יד והיה ראוי להיות עוזבו זכורו: כי עמנו אל. זה טעם סם בן הכניא: כי. בחזקת היר. כאשר התחזקת על הכניאה כמו היתה עלי יד ויסקרני. דגמות הסמך לבלות היר שהוא פא הפועל כמו בטרם אכרך בטנן והנה ויסקרני טוירה על יוסר פירושי במלת טמא ספתיס: לא

בחרט אנוש למחר שלל חשבו: ואעדה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן וארז זכריהו בן יברכיהו: ואקרב אל הנביאה ותהר ותלד בן ויאמר יהוה אלי קרא שמו מחר שלל חשבו: כי בטרם ידע הענין קרא אבי ואמי ישא את חיל דמשק וארז שלל שמרון לפני מלך אשור: ויסק יהוה דבר אלי עוד לאמר: יען כי מאס העם הזה את מי השלח ההלכים לאט ומשוש את רצין ובן דמליהו: ולכן הנה אנכי מעלה על הם את מי הגהר העצומים והרבים את מלך אשור ואת כל כבודו ועלה על כל אפיקיו והלך על כל גדותיו: וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע והיה מטות כנפיו מלא רחב ארצך עמנו אל:

רעו עמים וחתו והאזינו כל מרחקי ארץ התאזרו וחתו התאזרו וחתו: עזבו עצה ותפך דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל: אמר יהוה אלי בחזקת היר ויסקרני מלכת בדרך העם הורה לאמר:

בחרט חד מן יא זוגין חד מלרע וחד מלעיל נכב ב' בריש תיבותא וסימ' בדבעות ראבלתם לחם דבעה. בדמעות כלו בדמעות עיני. בחין ושאר חיותא העדין. בחין ומשך אכידים בכחו. בחרט ויקח

כתב ספרש מזהו למיבו בינא ו למערי עדאה: ואסתר קרמי סהידין מהמנין ית לוט דאמרית לאיתארה בנבואת אוריה בנא ותא אתו אף בן כל נחמל דאמרית לאיתארה בנבואת זכריה בר יברכיהו אנא עתיד לאיתארה: ועלית לות נביאתי ועדיאת וילית בר ואמר יי לי קרו שמה מזהו למיבו בינא ולמערי עדאה: ארי עד לא ידע עוליסא סיקרי אבא ואימא ישיבי ית נכסי דמשק וית עראי שמרון קרם מלך דאחור: ואוסף מיראדני למלא עמיעור למימ: חלף דקן עמא הרין במלכותא דבית דוד דסדבר להון בניית כמי שילוחא דנגדן בניית ואחרעאו ברצין ובר רמליה: בכז הא יי מייתי ומסיק עליתון ית משירית עממא דסגיאין כמי נהרא תקיפן וחסניא ית מלכא דאחור וית כל משיריתיה ויסק על כל פצירותיה ויתך על כל פיפוזיהו: ועדי בארע דבית דוד דתכל כנחל מגבר עד י ירושלם ימטי ויהי עם משיריתיה מלי פתא ארעך ישראל:

אחחברו עממא ואחברו ואציתו כל די בסיפי ארע אהקפו ואחברו אהקפו ואחברו: ארי בסערבא אל הא:

ארי כדנן אמר יי לי במיתקף נבואתא ואליפני מלכדך באורח עמא הרין למימר:

כידם ויצר אתו. בכדינות ושאר ההדים אשר. במדינות איכה ישבה בדר. במצולה ומה ראו מעשה יי. במצולה ראיתי היליה והנה איש. במבלה וסכסכתי מצרים במצרים. בממלכה הנה עיני יי אלהים בממלכה. בסכך יודע כמביא לבעלה בסכך. בשכך ושא אברום את עיניו. בסירות נשבע אדניי בקדשו. בסירות ויבשלו את הפסח. בנגע השכר בנגע הערע. בנגע וראה הבקן את ונגע בעור בשאת והבא את כריו בטבעות. בשאת וראה הבקן ודחה שאת. בתנור בשכרי לכם כטא לחם. בתנור כל הבטחה אשר תאפה:

אתמליכו מלך ויערי מליו פיתגמא ולא יתקיים ארי בסערבא אל הא:

ארי כדנן אמר יי לי במיתקף נבואתא ואליפני מלכדך באורח עמא הרין למימר:

כידם ויצר אתו. בכדינות ושאר ההדים אשר. במדינות איכה ישבה בדר. במצולה ומה ראו מעשה יי. במצולה ראיתי היליה והנה איש. במבלה וסכסכתי מצרים במצרים. בממלכה הנה עיני יי אלהים בממלכה. בסכך יודע כמביא לבעלה בסכך. בשכך ושא אברום את עיניו. בסירות נשבע אדניי בקדשו. בסירות ויבשלו את הפסח. בנגע השכר בנגע הערע. בנגע וראה הבקן את ונגע בעור בשאת והבא את כריו בטבעות. בשאת וראה הבקן ודחה שאת. בתנור בשכרי לכם כטא לחם. בתנור כל הבטחה אשר תאפה:

ואחורין זה הגון להיות מלך אח מלך אל רצין ובן רמליהו הוראויין למלך בחייהו וזהו מוטס את רצין וגו' אמר להם הקבה אוכלין אתם מתאוו אכני מביא עליכם אוכלים הרבה הנה יי מעלה עליכם וגו' את מי הנהר העצומים תחת מי הפילח החלשים והכוחים: ועלה הנהר על כל אפיקיו. יתגברו מימיו לעלות על כל אפיקימוצא מימיו: והלך הנהר ממולא על כל גדותיו. על גדותיו הן ספתותיו החזקות במקום סהנה מוסך בין גדותיו זקופין והוא כבתוך מרזב: והלך ביהודה. בארץ יהודה וטפף בחזקה: עד צואר. עד עיקר חזקת צוארם ותירגם יונתן עד ירוסלם ימטי: מוטות כנפיו. פרח קטן טפסוף הכנף קרוי מוט וראיתי בתנחומא כמה הם מוטות כנפי התרכבול אחד מן פטים באכלוסו

בחרט אנוש. במכתב אשר ירוץ כל אנוס הקורא בו אפילו אנוס כל מהוא ואפילו אינו חכם וכך תירגם אונקלוס כתב מפרס: למחר שלל. לבא סכריב ולסלול את כל הן עשרת הטבעות ולהחיס לבז כטכר נכר אחריו ואת דרקהו וחרו: ואעדה לי. גם באותן הימים בימי יהויק: על אותו פורענות פני עדי כאמרי האחד לבשרם רעה העתיד לבא עליהם

אוריה הכהן סהרגו יהויקים סל וגם. אים הזה מתבאר בשם יי אוריה בן סמעה מקרית היערי: ויתבאר על העיר הזאת ועל ה המקל הזה את כל דברי ירמיהו: ואת זכריהו בן יברכיהו. בסכת פתים לריוס עוד יסבו זקנים וזקנות ברחבות ירוסלם

אוריה קימן לזכריה אס תראו סתזקיים כבואת אוריה תהיו מכפים סתזקיים כבואת זכריה כטס סהעדותי בשל סכריב ע עמוס וטעיה עמוס לפורענות סל עשרת הטבעות ויס גלה גלה ויסעיה להבטחתו סל חזקיהו כסימלך: ותלד בן. הוא הבן עכמו סקראת הכניאה עמנו אל על סס סיהא הקבה בצמרו סל חזקיהו כסימלך. ואי אפשר לומר סכן סני הוא סהרי סכינו בסכת ל' לאחז כאמר' כבואה זו ובסכת ר' לאחז כהר פקח ואי אפשר לסני בנים להיוולד בטל אחת כזה אחר זה ויסעיהו אביו קרא סמו מהר סלל סל סס פורענות העתידה לבא על רצין ובן רמליהו סהיו באין ליטול מלכס מכידוד וסעבת מלכותו סל חזקיהו: יסא את היל דמסק. ועל דמסק ויתפסה:

ואת סלל סומרון. לאחר סההרב פקח ומלך הוטע עלה עליו ס סלמכאס מלך אשור ויהי לו הוטע עבר ונתן לו מנחה וסומר הוא סלל סומרת כל אלה בסכת ארבע לאחז: את מי הסילח ההולכים לאט במלכותא דבית דוד דמדבר להון בניית כמי סילוחא דנגדן בניית:

סילוח. מעיין הוא וסמוניחח וסילוח סרבו להסב את מלכו בית דוד בימי אחז לפקח בן ר רמליהו וכאן כבא על סכבא וסיעתו סרבו למרוד בחזקיהו סמאסו בעל סראוה סלא היה בוחר בסולחן מלכים אלא אוכל ליטרא ירק ועסק בתורה עליו כאמר דרין אוכל לסובע כפסו וראו את פקח בן רמליהו אוכל ארבעס סאה גזלות דקינח ססורה והיו מלחין על חזקיהו

ואחורין זה הגון להיות מלך אח מלך אל רצין ובן רמליהו הוראויין למלך בחייהו וזהו מוטס את רצין וגו' אמר להם הקבה אוכלין אתם מתאוו אכני מביא עליכם אוכלים הרבה הנה יי מעלה עליכם וגו' את מי הנהר העצומים תחת מי הפילח החלשים והכוחים: ועלה הנהר על כל אפיקיו. יתגברו מימיו לעלות על כל אפיקימוצא מימיו: והלך הנהר ממולא על כל גדותיו. על גדותיו הן ספתותיו החזקות במקום סהנה מוסך בין גדותיו זקופין והוא כבתוך מרזב: והלך ביהודה. בארץ יהודה וטפף בחזקה: עד צואר. עד עיקר חזקת צוארם ותירגם יונתן עד ירוסלם ימטי: מוטות כנפיו. פרח קטן טפסוף הכנף קרוי מוט וראיתי בתנחומא כמה הם מוטות כנפי התרכבול אחד מן פטים באכלוסו

ואחורין זה הגון להיות מלך אח מלך אל רצין ובן רמליהו הוראויין למלך בחייהו וזהו מוטס את רצין וגו' אמר להם הקבה אוכלין אתם מתאוו אכני מביא עליכם אוכלים הרבה הנה יי מעלה עליכם וגו' את מי הנהר העצומים תחת מי הפילח החלשים והכוחים: ועלה הנהר על כל אפיקיו. יתגברו מימיו לעלות על כל אפיקימוצא מימיו: והלך הנהר ממולא על כל גדותיו. על גדותיו הן ספתותיו החזקות במקום סהנה מוסך בין גדותיו זקופין והוא כבתוך מרזב: והלך ביהודה. בארץ יהודה וטפף בחזקה: עד צואר. עד עיקר חזקת צוארם ותירגם יונתן עד ירוסלם ימטי: מוטות כנפיו. פרח קטן טפסוף הכנף קרוי מוט וראיתי בתנחומא כמה הם מוטות כנפי התרכבול אחד מן פטים באכלוסו

עמנו אל. הוא סכט יהודה סהבטוחו הקבה להיות עמם בימי חזקיהו כדברי הכניאה סקראת סס בנה עמנו אל: רעו עמים לסון רעהו רעך כתרבוס יונתן איתחברו התחברו יחד אכלוסו סכריב: וחתו. וסעברו: התאזרו וחתו. התאזרו בכל מימי גבורם וסופכס להיות חתים: עזבו. לסון צווי ס בחזקת היר. בהתגבר הכניאה על כשהוסק לרבר אלי כדבר זה כמו סכתוב למעלה ויוסף יי דבר אלי וכלסון זה אמר יחזקאל ודי יי עלי חזקה לסון כבואה: ויסקרני מלכת וגו'. הזהירי סלא להיות בעצת סכבא הסופר וסיעתו סתקפרי למרוד על חזקיהו כמו סמפורם בסהדרין ויס רמז בספר הזה לך בא אל הסוכן וגו'. ויסקרני

לא. ידועה המסכילים סלא יקסרו על אחז ויסובעם מלך אסור זה טעם וזה מוראו והנה הוא רבקעם מלך אסור הנזכר למעלה : את. אחר שאמר את הוסף אתו וכמהו רבים או טעמו אתו לבדו תקרישו סמכה הארס שיפחד מהקרוס כמע כי איס אלהים קרוס הוא : מעריכס. סס התואר או פועל שהוא מפחידכס

עמנו: לא תיראו ולא תערכו. לא

לֹא תִאֲמְרוּן קֶשֶׁר לְכָל אִשׁוּר יֵאֻמָּר
הָעַם הַזֶּה קֶשֶׁר וְאֵת מִוְרָאוֹ לֹא
תִירָאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ: אֵת יְהוָה
עֲבָאֹת אֹתוֹת תִּקְרִישׁוּ וְהוּא מוֹרֶאֱכֶם
וְהוּא מַעֲרִיעֶכֶם: וְהִיָּה לְמִקְדָּשׁ וּלְאֶבֶן
בְּנֶה וּלְצֹר מְכֻשׁוֹל לְשֹׁנֵי בְּתִישְׂרָאֵל
לְפָח וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם:
וּכְשִׁלּוֹ בָם רִבִּים וְנִפְלוּ וְנִשְׁבְּרוּ
וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכְּדוּ:

צֹרַת עֲוֹנֹתָם תִּתֶּנָּה לָהֶם כְּלִמָּה:
וְחִכִּיתִּי לַיהוָה הַמַּסְתִּיר פְּנֵי מַבִּירַת
יַעֲקֹב וְקִוִּיתִי לוֹ: הִנֵּה אֲנִי וְהַיִּלְדִּים
אֲשֶׁר בְּתֶן-לִי יְהוָה לְאִתּוֹת וּלְמוֹפְתִים
בְּיִשְׂרָאֵל מֵעַם יְהוָה צְבָאוֹת הַשֹּׁכֵן
בְּהַר צִיּוֹן:

וְכִי־יֹאמְרוּ־אֵלֵיכֶם דִּרְשׁוּ־אֶל־הָאֲבוֹת
וְאֶל־הַיָּדְעָנִים הַמַּצְפִּיפִים וְהַמְהִימִים
הַלֵּא־עִם־אֵל־אֱלֹהֵינוּ יִדְרֹשׁ בְּעַד
הַחַיִּים אֶל־הַמֵּתִים׃ לְתוֹרָה וּלְתַעֲוִיּוֹת
אִם־לֹא־יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר־אֵין־
לוֹ שָׁחַר׃ וְעַבְדְּכֶם נִקְשָׁה וְרַעֲב

וְזָכוּרָם מִנְּפִי וּמִנְּהִי וְהָלַח כֵּן אוֹרֵת
 עַל תְּחִילַת מִן מִיתָּ וְכִדְרֵי תִסְרוֹן הַלֹּחַ לְאוֹרֵת
 תִּגְלוֹת לְבִי עֲמִיאוֹ וְיִסְרוֹן לְכוֹן כִּפְתָּגִמָּא
 וְיַעֲדִי תִקְלָה בְּאַרְעָא וְיִהְיֶה עֲקָא וְכִפֹּן

• וחברו • אטא כנפי שחר • ואל יראה בעפעפי
שחר • וחר עורי שחר מעלי:

על מלך אסור וטעם
מקדש מקו' סלך ארס
ליו להגדל בו ולהבצר
בו והנה הוא דבק ל'
למקדש כגף ולאכף
כגף טעלה ארס עליו
להעב בו : לסני
בתי ישראל . מלכות
ישראל ויהודה והנה
טעם לפח לאפרים
ולמזרח ליהודה :
וכעלו בס . טב אל פח
ולמזקס : צור . ים
אומרי טהוא חסר כח
כמו שמור והנכון ס
סח' כמו וצרת הכסף
והנה כמו חתו והטעם
סתום אלה דברי ה'
הנבואה והם התעורר
והתורה : בלמורי .
סס התאר וכמהו ל'
לסמוע בלמורי והנה
הוא מתלמדי :
וחייתי . אלה דברי
הנביא סאמתי עד
סהס יתן לו רשות
לבנות סדו : הנה
הטעם יוכלו להבין מ'
מסור הנבוא' ממעט
ומשניות בני' מעס י'
צבאות . הטעם כי אלה
השמו היו מעס הסס
הסוכן בהר ציון .
הטעם מרוב אהבתנו
וכי אחרו אליהם .
עס התלמדי ידבר :
המצפצפים . דומה
לרבור וכמהו כסס
עבור כן אכפף :
והמהגים . מהבנין
הכבר הנקסר והטעם
סיעשו לאחר סיהגה :
הלא עס . זאת

הילר עמנו אל זהו היסוד בענין לפי פסוקו. ומדרש אגדה בבראשית רבה על
אחו שאחו בתי כנסיות ובתי מדרשות שלא ילמדו תיכונות של בית רבן תורה
אמר אם אין גרמים אין תישים אם אין זאן אין רועה אגרום לו לסלק שכינתו
אמר לו הכביא כל מה שאתה קושר התעורה וחותם התורה לקותל שלא תמכא
בישראל לא ויעזל לך: חכיתו ליה המסתר פניו וגו'. אין לך כבואה קמה באותה
סעה שאמר משה ואבכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ואף בו ביום הבטיתם ועשתה
השירה הזאת לפני לעד כי לא תשכח מפי זרעו: הנה אכבי והילרים וגו'. הם
תלמידים שחביבין עליו כבדים יהיו לאחיות ולמופתים שתתקיים תור' בישראל על
ידם: וכי יאמרו חלוקים* אמר רבי סימון בראה אביו של הושעבן בארי כבא

מני מקראות הללו ולא היה בהם כרי ספר ונטפלו בידיהם וכבדו אותם לגלות עש
אשר הגלת תגלת פלאסר: וכי יאמרו אליכם האומות דרסו אל האבות וגו' המ
דקולם לשון כיצדוק והבא נוכח בעופות כסום עגור כן אכפצף אהנה כינה וכך
הלא עם אל אלהיו ירע. זו תהא תשובתכם הלא עם כמונו אשר לו אלהים כל
לתורה ולתעודה. מחובר למעלה היינו שמה כדרוש אל המתים לתורה ולתע
יאמרו אליכם וגו'. גמר נבואתו הוא שאמר ויסרי מלכת בדרך העם הזה והוכ
מבעט בכו דרסו אל האבות ואל הידעונים ובררו בצד כאשר עשו אבות הראשונ
בעד החיים אל המתים אף אתם ים לכם לעשות כן: לתורה ולתעודה. זו תהא
לרביהם: אם לא יאמרו כדבר הזה אשר אין לו סחר. מאחר שתשיבולו
אשר אין לו אלהה אוב וידעני שום סחר אינו ראוי לשחר פניו כן תירעו יונתן.
אחרים: ענין אחר אם לא יאמרו כדבר הזה. עתה תראו אם לא יאמרו אליכם
אליכם כך: ועבר זה בקשה ורעב. מוסב למעלה מה אמור בתחלת העש
השטנים שיתקשרו עם מלכי מזרים ופירם את עונתן והיה למקדש וכסלו בשוכ
בקשה. מאורע קשה: בקשה ורעב. נראה בדרות קמות ורעב כי קושי ומצור ומצ

התשובה הטעם הלא זה עם סדרות אל אלהי כדרך לעובד מהתל באלהו איך
 בקם אל הכלמים שהם מתים בעד החיים: לתורה ולתעודה. הלא כן כמו אמר
 לי אחי הוא בעב' תורת הכבואה כי עוד יאמרו כדבר הזה לא נשמע כי הוא כליל
 שאין לו סחר והטעם לא תבא תעלומה לאור. וים אומרים כי טעם לתורה סבוכה
 וכדבר הזה לא ראוינו במקרא: ועבר. ים אומר כי הנה ימים באים שהעבר
 בארץ יהודה והוא מיהודה יהיה נקשה ורעב מפני חיל כבחדים וכאשר יראה כי
 לא יושעו מלכו ולא עז פלו אז יפנה למעלה להתפלל לאהי השמי' ולפירעני סהול
 על חיל כנחריב שיעבר בארץ יהודה וידוע כי מחנה גדול ירעב: במלכו

ובטנים כשהגלה סכחריב לראובני ולגרי כמה סאמר בארה בנו כניא לראובני הוא
 ס והמהנים . למון גבאי הוא סאף הרבור אין בהם אלא כעופות הללו סמפטטוני
 סן ציפצוף בקול סמון סאמר והיה כאוב מארץ קולר ומעבר אמרתך תצפצף :
 אל אלהיו ידרוש סמא תאמרו לנו להיות כמותכם לדרוש צורכי החי מן המתים
 צד החיים להורות לנו מה נעשה כל זה לפי המדרס ולפי פטוטיס לפתור וכי
 קבה לכביא ולסיעתו סל חזקיהו כסאמרו אליכם סבנא וסיעתו סיראו את חזקיהו
 סיעבו את המלוכה אל סכחריב: הלא עש אל אלהיו ידרוש. ידרוש עובדים עז ודורשים
 ככם סתשמרו את התורה כמה סאמר למעלה צור תעודה חתום תורה ולא תאמינו
 סו תראו ותשמעו אם לא היו מודי כסרים סבהם לרביכם ויאמרו כדבר הזה אמת
 ירש אגדה על עצמו אינו מזריח השחר סהריענים לו ואינו רואה ואין זריח על
 י הזה: ררסו אל האובות. אעפ סאין לו שחר ולא ממס ברבר הזה לא יבסו מלמור
 סרי מלכת בדרך העם הזה ופירס מה הוא הדרך לא תאמרון קסר לקסר עשרת
 סין: ועבר בה. העובר באותה הדרך סעצני את היבץ וסומכת על מלכי מצרים
 עב יבא אליהם במי מצור פלם פנים פסר מלך סומרון : והיה

במלכו. הוא מלך אסור וכאשר יפנה למעלה ולמטה יראה הכל חסך: ואל.
משוף. כמו ארץ עשיתה כמו חסך: מכורח. מפחד כמו והנחלים ויתכן שהוא כן
ומשוף אפילה מכורח בעבור שהוא לסוף זכר: כי. כמו אותה העשפה והחשיכה לא
תהיה לירושלם שהציק עליה האויב ויש אומרי כי לא יוכל הכר לעוף אל ירושלים

זבולן ט' כחובי כן וסימ' נבסר בסדר ויגש: לא ט' דכתיב א' וקרינו' וסימ' נבסר בסדר שמיני ותרין פלוגתא
יצרי מבטן לעבד לו. ואבשי אזי יואב דד'ה. ותרין חלוק כתב ו' קרינו' וסימ' נבסר לוכי אתה תתן.

והיה כי ירעב וקלל. בעגלים ובעלים שהיו עובדי להם: ופנה למעלה: לביקש מאת
הקבה ולא ישמע כן ויתחתם גזר דין וכן תירגם ויתכן: ואל ארץ יבט. אולי ימצא
עזר אשר מלח מלאכים הושע בן אלה אל סוף מלך מצרים: והנה צרה כי לא
יעזרוהו ונס מבוא יצא כנחריב לרעה לו: משוף צוקה. עיפו צוק: ואפלה מכורח. עי'
אפלה ה' מכורח סכך לסוף כירוח
כופל באפלה כמו לכן יהי דרכם
להם כחלק לקות באפלה ירחו
וכפלו בה ולאפלה הם מכורחי:
כילא מושף לאשר מושף לה.

והיה כי ירעב וקלל ב
במלכו ובאלהיו ופנה למעלה: ואל
ארץ יבט והנה צרה וחשכה מעוף
צוקה ואפלה מכורח: כי לא מושף
לאשר מושף לה כעת הראשון הקל
ארצה זבולן וארצה נפתלי והאחרון
הכפיד דרך הים עבר הירדן גליל
הגוים: העם ההלכים בחשך ראו
אור גדול ישיבי בארץ צלמורת אור
נגה עליהם: הרבית הגוי לא
הגדלת השמחה שמחו לפניה כ
כשמחת בקציר כאשר יגילו בחלקם
שלל: כי את על סבלו ואת מטה
שכמו שבט הגש כו התחת כיום
מדין: כי כל סאון סאון ברעש
ושמלה מגוללה ברמים והיתה
לשורפה מאכלת אש: כי ילד ילד
לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על
שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור
אבי עד שר שלום: למרבה המשרה
ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל
ממלכתו להכין אתה ולסעדה ב
במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם

אשר הציק לה כעת
הראשונה כי בפעם
הראשונה טבא מלך
אסור הקל ארץ זבולן
וכפתלי ובפעם ה'
האחרונה הכבד לכל
הגליל ויתכן היות גוי
על ישראל כמו אחריו
בנימין בעממיק:
העם. אלה הם אנשי
ירושלם שהולכים ב
במסילותיהם כעור מלא
יראה מפני הצער:
חרבית. הם יהודה
מקבצו אל ירושלים
וטעו לו חרבית ה'
השמחה כאשר הוא
קרוי אשר הוא באלף
לא היתה שמחה כמוה
כמו לא היה פחד: כי
את על סבלו. מסקלי
השמו משתת: מטה.
מכה שכמו: החתות.
כפתה הוא בעצו אות
הגדול כמו החלו ואלי
מלה זרה ותיו החתות
לנוכח העם כמו ה'
הרבית הגוי: כיום
מדין. בנימין גרשון:
כי. יש אומרים סאון
מגזרת סאה מהמס
מדר לאסור כפי מ
מעשיו ויש אומ' שהוא
הפוך מן אסון כמו
כסב וכבש והכנון מ
סאון למלה הזאת ד
רומ' והעד סאון שהוא
פועל וה' סורס ו
וטעמו כמו נאקה ב
ברעש גדול: ושמלה
מגוללה ברמים.
וכל אחד טובח חלל
בדמיו או טעמו מ
מהמלה שהיתה מ
מגוללה בדמי חללים
מהרבה והנה היתה

הנה לו יעשה אבי דבר גדול: למרבה חור מן מליץ מיוחדין קצין וסימ' כבסר רב' :

למרבה והטעם על מיתת חיל כנחריב ביד המלאך כסנפרסי: כי. כל זה בזכות
הילד מילד לנו וידענו כי בבא כנחריב היה חזקיהו בן שלמים ותשע לכן קראו
ילד בעת נבואת הנביא. יש אומרים כי פלא יועץ אל גבור אביעד הן שמות
העם ושם הילד שר שלום והכנון בעיני כל לא שמו הילד פלא שהם עשה פלא
בימיו יועץ כן היה חזקיהו ויועץ המלך א גבור שהיה תקוף שם מכה מלכות בית
דוד בעבורו ועד כמו טוכש' שר שלום שהיה שלום בימיו וכן כתוב: למרבה.
דרך דרש הסופרים כי ה' שר שלום המלה והיה ראוי להיות בסוף דמיו לאות
השם שם הכל לאחור יתכן היות מרבה שם כמו מועשה או פועל מהבין הכבר
הנוסף כמשפט וכן כתוב: רב

מזרים בימי משה סוף כאן חלקו שלל כוס ומזרים וחמדת כל הגוים שם מחזור מעל תרהקה מלך כוסבא לו לירושלם עם כל אצורות כוס ומזרים כענין ט' יגיע מזרים
וסחר כוס וסבאס וגו' והכל בזו חזקיהו ועמו: כי את על סבלו. עול שהיה סבל לחזקיהו ושהיה מטה את שמו למסא כבד להעלו מסקמה ואת שבת יהודה שהיה כונס
בו בחזקיהו החיות וסדרת יחד בלילה אחד: כיום מדין. בימי גרשון: כי כל סאון סאון ברעש. יש פותחין אותו לסוף האה ומרה כמו שדרסוהו רבותו אך לפי פסם
לסוף המקרא לא יתכן לפרשו מבזרתו מאחר סאון הו' וה' מעיקר הדין לא כמו סאון מן שואה והמון מן הומה וחרון מן חרה לא יתפעל עם ה' לומר סאון א' סאון
כמו מן המון הומה ומן סאון שואה ולא יאמר סאון הומה חורן. ואני אומר שפתרונו לפי הענין ואין לו רומה מן המקרא ופתרונו לסוף זהלת כחון במלחמה. כי כל סאון
סאון ברעש. קול כחון כוס נזכר במלחמה: ברעש. שפעת קוסים והגפת תריסין הוא. ושמלת הרומה המלחמה מגוללה ברמים. אבל כחון זה אין בו רעש ואין בורס:
והיתה לשריפה. יקר יקור מאכולת: כי ילד יולד לנו. הע' סאון רסב הוא בנו הכולר לו סכים להיות לנו תחתיו למלך דריק יהיה. ותהיה משרת הקבה ועליו על שכתו
שהיה עוסק בתורה ושומר מצות וטה סכס למסאו של הקבה ויקרא שמו הקבה שהוא מפליא עשה ואל גבור ואביעד. קרא שמו של חזקיהו שר שלום כי שלום ואמת
יהיה בימיו: למרבה המשרה. למי יקרא הפס הזה למלך חרבה המשרה של הקבה על עצמו לירא מפניו משרה לסוף מררה זו לתפוצת המלי: אך יש לו סוף שר שלום
משמרתו של הקבה וקריאת שם זה חינה לשם ממש חלא לשם גדולה וסדרה כמו וקרא שם בבית לחם וכמו ועשיתי לך שם אף כאן ויקרא שמו ויתן לו שם ומשמלה.
ולסוף המין לו אין קץ שהיה לו שלום מכל עבריו ואין קץ זה לסוף הפסק עולמית חלא אין קץ לסביבו. על כסא מלכות דוד יהיה שלום זה במשפט וצדקה
שעשה יחזקיהו ולסוף זה תיקון מילה הוא הרבה משרה על שכתו ומה גמול יסלם לו הנה לשלמו אין קץ ואין קצבה: מעתה ועד עולם. עולמו של חזקיהו כל ימיו וכן
מזכירו מאמר חנה על סמאל ויש שם ש' עולם. ולתפוצת המינים האומרים שם לטענתם יש להסכים מהו מעשה והלא לא בא אותו טעות ש' לסוף שלם מאות מכה:

דבר. כנראה אנו צוירה: וזפל. הטעם כפול במספוט: וידעו. אפרים יחס עמרים
העבטים: לבנים. דרך משל אם אסור הרע לנו עוד כסוב בקדמוניותו וטובים
מאשר היינו: מקמים כדמ' תלמים רעים: ויסגב. כריצין. הם אסור: אויביו.
טב אל העם והם ארם או ישראל והנה ארם טהן מזרח לישראל יסובו להרע לישראל
עם מלכי אסור.

סתנבא לפרוענות פקח בן
 דמליה : ופסל בישראל . מעתה
 תתקיים בהם : בנאום ובגורל
 לבב לאמר . מה שהיו אומרים
 בנאום ובגורל לבב : לבנים
 כפלו ובזית נבנה . המלכים ש
 מהיו לנו קודם שמלך פקח כגון
 יהואחז בן יהוא שבמימי כ
 נתמעטו כענין ספא' כי אדם
 מלך ארם ספלים היו והם הלכו
 להם כבנין לבנים רעוע הנפסל
 אבל זה מהוא עכסיו חזק הוא
 כבנין אבני בזית וכן ארזים
 טובים משקמים לבנין : ויסב
 י"את צרי רצין עליו . הס' בטומ'
 כמה ס' מסמכו על רצין מלך ארם
 והק'ה יסב את מלך אסור
 עליו ויס'סכנו להשיאו לבא עליו
 כך שמעתי : ואני אומר את
 אויביו כלפי הסכינה הוא אומר
 הק'ה יסכסך את אויביו זה
 בזה בניגוני ארם ופלשתים ב
 בישראל וישראל זה בזה כמו
 ס'אמר למטה בענין מנשה את
 אפרים וגו' : ארם תקדם . ארם
 הרעו להם תקדם בימי יהואחז
 ויואס ופלשתים הרעו להם ת
 מאחור ס'הפלשתים להם ב
 במערב : בכל זאת וגו' ועוד דיו
 בטויה . עד שיביא עליהם את
 ס'חריב . ד"א ארם תקדם
 ופלשתים מאחור היו משחיתים
 ביהודה בימי אחז כמו שמפורס
 ברברי הימים ועל ישראל ועל
 יהודה היה יסעיה מתאונן על
 הצרות הללו : עד המכה . עד
 הק'ה שהוא מביא עליו חמכות
 האלה : כפה ואבמון . לסוף
 מלכים ושלטונים . כפה .
 אר'קוולור בלעז כלומר אותם
 החופפים עליהם ככפה זו .
 ואבמון . אף היא כיפה קטנה
 ועל שם ס'כפופה כאבמון קורא
 לה אבמון וכבר ייתא דשמואל
 מצינו שיש מזלו ב'רקיע' ממוני'
 ואלה שמותם וכאן אמר הנביא
 סכל חכמיהם הניבאים להם
 וחזים בבוכבים את הבאות
 עליהם יכרית י"מקם :

וַיִּשְׁמָע יי מִיִּשְׂרָאֵל
 רִישׁ וְהַגְמֹזן טֶלֶסֶזן וְאִי־טֶרֶזן יוֹמָא
 חֲדָ: סב וְנִסִּיב אֶפִּין הוּא רִישָׁא
 וְסִפֵּר מִלִּיף שְׁקֵר הוּא חֲלָשָׁא
 הוּוּ מִשְׁבָּח עֲמָא הוֹדִין מִטַּעֲזֵן ו
 וְרַב־בְּנוֹהֵי מִסְלַעֲמִיז עַל כֵּן עַל
 עוֹלָמָהִי לֹא יִחַדִּי וְעַל יִתְמֻמָּהִי
 וְעַל אֶרְסִלְתּוּהִי לֹא יִרְחִים אֲרִי כ
 כּוֹלְחוֹן חֲנִיפִין וְכִישִׁין וְכֹל פּוֹמִסְחוֹן
 מִמִּלִּין שְׁקֵר בְּכֹל דֹּא לֹא חֲבו
 מִחֻבִּיהוֹן דִּיתּוּב רִגּוּלִי מְנוּחֹן וְעַד
 כַּעַן מִתְקַפֵּן מִדְּרִידוֹן וְעוֹד מִחֲלִי
 עֲתִידָא לֹא־תִפְרָעָא מְנוּחֹן: אֲרִי
 תְּחִילִיק בְּאִשְׁתָּא פּוֹרַעֲנוֹת חֻבִּיהוֹן
 חֲטִיאִיא וְחִיבִיהִי חֲשִׁי וְתִשְׁלוּט
 בְּשָׂאָר עֲמָא וְתִשְׁעִי סְגִי מִשְׁרִיתָא:
 בְּתַעֲבוֹר מִן קֶרֶם יי צִבְאוֹת ח
 חֲרוּכֵת אֲרַעָא וְהוּה עֲמָא מִקִּיקִית
 נוֹר גְּבַר עַל אֲחוּהִי לֹא חִסִּין:
 וְבֹז מִן דְּרֹמָא וְכַפִּין וְשִׁיצִי מִן צ
 צִיפּוֹן וְלֹא סַבַּע גְּבַר נְכִי־קִרְבִּיהִי
 יִבּוֹזן: דְּבִית מְנָשָׁה עִם דְּבִית
 אֶפְרַיִם וְדְּבִית אֶפְרַיִם עִם דְּבִית
 מְנָשָׁה פְּתָרָא יִתְחַבְּרוּן לְמִיתִי עַל
 דְּבִית יְהוּדָה בְּכֹל דֹּא לֹא חֲבו

וַיְכַלֵּת יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל רֹאשׁ
וְזָנַב כְּפֶה וְאֶנְמוֹן יוֹם אֶחָד זָקֵן
וְנִשְׁוֹת פָּנִים הוּא הָרֹאשׁ וְנָבִיא
מִדֹּרֶה שֶׁקֶר הוּא הַזָּנַב וַיְהִי מֵאֲשֵׁרֵי
הָעַם הָיוּ מִתְעִים וּמֵאֲשֵׁרֵי מִבְלָעִים
עַל כֵּן עַל בְּחֹרֵיו לֹא יִשְׁמַח אֲדֹנָי
וְאֵת יְתֻמּוֹתָאֵת אֲלֻמְנוֹתָיו לֹא יִרְחֹם
כִּי כָלוּ חֲנֹף וּמִדֶּע וְכָל פֶּה דִּבֶּר גְּבֻלָּה
בְּכָל זֹאת לֹא שָׁב אִפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ
נִטְוִיהָ כִּי בַעֲרָה כִּאֲשֶׁר שָׁעָה שְׁמִיר
וְשִׁירָתָאֲכָל וְחִצָּתָ בְּסִבְכֵי הַיַּעַר
וַיִּתְּאֲכְרוּ גִּאוֹת עֵשֶׂן בַּעֲבֹרֵת יְהוָה
צָבָאוֹת בָּעֵת שֶׁאֶרְצוּהִי הָעַם
בְּמֵאֲכָלֵת אִשׁ אִשׁ אֶחָיו לֹא
יִחְמְלוּ וַיִּגְזֹר עַל מִין וְרָעַב וַיֹּאכַל
עַל שְׂמָאל וְלֹא שָׁבְעוּ אִשׁ בְּשֶׁר-
זָרְעוּ יֹאכְלוּ מִנְּשֵׂה אֶת אֶפְרַיִם
וְאֶפְרַיִם אֶת מִנְּשֵׂה יַחְדָּו הֵמָּה עַל-
יְהוָה בְּכָל זֹאת לֹא שָׁב אִפּוֹ וְעוֹד
יָרֹנְטוּהָ :

מִקֶּפֶן מִירֵדוֹהֶן וְעוֹד מִחֲתִי עֲתִידָא לְאַחְפָּרַע
 וְזֶרְמִינֶס וְכֹתֵב וְלֵאוֹ כְּתָבִין וְלֵאסְטָאָה מְדִין
 לְלִמְהוּ אֶרְמֶלֶךְ עֲדִידוֹהֶן וְיֵת גְּבָסִי יִתְסִי וְבוֹזִין

מאחור פהם במערב
 ארץ ישראל: והעם •
 על ישראל: התכחו •
 הוא העם שהוא המלך
 באמת ובאוי סימנים
 פנים כמו בתוך •
 האלהי: ויכרת •
 העטם לא טב העם כי
 איך מורה להם הדרך
 הישרה: כפה • הוא
 הערם וכזה וכשתו
 לא רעננה: ואבמון •
 כמו הלכוף באבמון
 ראשו והוא צמח כל
 וידוע: זקן • והנה
 פירם כי הראש משל
 לתקן וכן הכפה והזנב
 ואבמון משל לנביא
 המקר: ויהיו • אלף
 מאשרי תחת ידו והספר
 זה תתימרו וכן אלף
 מאשריו: על כן •

יִשְׁמַח. הַמַּס כְּדָרָךְ
לְמִן אֲרַם כִּי בַהֲיוֹת
הַנְּעָמִים בְּטוֹב יִשְׁמַח
עוֹסֵיהֶם: חֲקָה. הוּא
בְּרוּטוֹב וּתְזַכּוּ רַעִי:

על
יח בסותי
על על יחלת
ביניהן

כִּי רָמָה הִרְמַעְלָם
מֵאִכֹּל וְהַדְבַּעַר ו
וְהַמְמִיר וְהַסִּיתָ הֵם
הַרְמָעִים וַיִּתְּאֲבָבוּ
מִלֵּה זֶרֶה כְּמוֹ
הַתְרוֹמָמוֹ: בַּעֲבַרְתָּ
נַעֲתָם. בִּלְשׁוֹן קִדְר
כְּמוֹ חֹסֶךְ גַּם זֶה רִבְרֵךְ
בַּעֲבוּר הַעֲשֵׂן הַנִּזְכָּר
לְמַעַל וּלְמַסָּה הַכֶּהֱן
זֶלְאֵת' סְהוּא כְּמוֹ יוֹעָם
זֶה בְּהוֹתִי' מִבְּנֵי ה'
הַתְּפֵל וְזֹאת טַעֲמַת
בְּרִילָה: וַיִּגְדֹּר. רִדְךְ
מִשָּׁל בַּעֲבוּר מִלְחָמוֹת
סִיעָשׁוֹ בִּימֵיהֶם וְהֵן א'
אֲחִים כְּאִילוֹ הֵם בֹּקֶה
אַחֵר: מִנְּסָה. זֶה
פִּירוֹם הַפְּסוּקָה סְהוּא
לְמַעַל וְהֵנָּה מִנְּסָה
יִלְחָם עִם אֲחֵרִים ו
וּסְכִיחָה עַל יְהוּדָה:

היו חוקקים • הוי כמו
קריאה לסופטים •
וסופריהם • ומכתב •
פועל יוצא למכא פועל •
מהבנין הכבד הדגוש
ויהיה עמל רבוק עם
כתבו • להטות • יצו
לסופר • יסכתבו ספרי
סוקר על היתומים •
והחמלו • והדלי שאף
להן כח ואפילו לרברי
ומה

כאם: סמיר וסית. סלהם תאכל המורדים והפושעים סבהם: ותתן בסבכי היער. ברלת העם סבכי ענפים: ויתאבנו גאות עסן. והיו סבוכים ומסוגרים בחזק עסן התבערה. ויתאבכו. כל לסון כבך אינן יסוד תיבה אלא כך כמו מבכי נהרות עמק הבכא והנחן באה בו לפרקים וכאן באה בו אלף במקום כן כמו אלף סל אבחת חרב ואלף סל אחוות באזניכם: בעתם הרץ. יונתן תירגם חרובת ארעא וקסה בעיני לפרס כן סהיה לו לומר בעתמה הארץ ואחרי סאתן לורמיתן במקרא לא לסון התרגום ולא לסון אחר. אני מפרשו לפי עינינו בעברת הקבה בעתם העסן הזה לארץ והוא לסון כגזר על הארץ או לסון כתף והגש לארץ: ויגזור על ימין: יבחו ויסללו זה את זה על ימין על או על שמאל ולא יתבא להם: איס בגזר זרעו. תי בגזר כיבסקיריבה יבזון: מנסה את אפרים: מנסה יתחבר עם אפרים: ואפר' את מנסה. עם מנסה ויחריו המה יתחברו על יהודה: חקקי און. סטרי און סטרות מזוייפין: ומכתב'. לסון ערבי הוא כמו מכתבים בלסון ערבי: להטות. על ידי סטרות סקר את הרלים מדין זכות הראויה להם: סואה

ומה הטעם כל זה עשיתם והנה מה תעשו ביום שיפקד העם עונותיכם: כבודכם הוא ההמון: בלתי. הטעם כל זה עשיתם לא ימלט רק מי שיכרע תחת אכיר ויפיל עצמו תחת הרגים כאילו הוא הרגו כמותם: הוי אסור הוא דרך קריאה. סבב אפי' מהוכחתי בו רבים והמטה שהוא ביד בני אסור הוא זעמי: בגוי ועל עם עברתי. פסל לי עברה עליו: והוא ידמה.

כמו כאשר רמיתו והוא מגזרת רמיון והטעם לא יחשב כי להוכיח סלחתי ורק אצלנו ת מחסבה כי אם לטקור את הכל: כי יאמר. בלבו הנה סבב מרי ס מהיו בתחלה מרים הכס מלכים על גוים: הלא ככרמיס כלנו. כמו ואחר וכלנה והס סמות מתקומות בקראו על פס הבונים כמו מזרסי כאשר עשית לממלכו. שובי עז: מירוסלס. מקביבות ירוסלס והס ערי יהוד הבזורות סתפס: הלא זאת הנבואה היא על סכחריב כאשר יבא להלחם על ירוסלס: והיה כי יבצע. יסלס וכמוהו ידיו תבצעה: את כל מעשהו. להביא חיל סכחריב אל ביון: על פרי. כמו פרי מחסבתו: כי יעשיתי גבורה: כבונותי מהסגיל הכרמיס בבין כפעל: ואכיר. שתד והטעם על זמן עומד כמו יעשו עבד סחורב ועתידותיהם פוטטתי מגזרת ועדה בסדה לך הממון פיומן ה האר סמחאכו לעתיד מתיו: ואוריד כאשר י ואס הוא באלף הוא כוסף והטעם אוריד היוסב' בארמון כביר. ואחר ר' מסה הכהן כי האלף עיקר כמו אכיר הרועים והטעם כגבור: ותמכא. לחיל. ממון כמו את החיל הזה: כוד כק. פועל יוצא והנה הכק פעול בעבו שהמטילס לבבים והאפרוחים יולרו מהס: היתפאר הגרון. כלי הברזל סוחק בו והוא מ מגזרת כגורתי והנה הטעם כי הסס ה המטילו ואין למסור רע כי אם ויסר במגר' והוא מפעלי הכפל על מסקל מעח ומסל אח' כהכף שטח ואת מרמיו והטעם כהכפת הסבב ותנופת מרמיו כי עיקר הכנופה ל למרמיו כהרים מטה ההרמה למרמיוס ל לא לעץ: לכן

ומה תעשו ליום פקדה ולשוואת ממרחק תבוא על מי תנוסו לעזרה ואנה תעזבו כבודכם: בלתי כרע תחת אכיר ותחת הרגים יפלו בכל זאת לא שב אפיו ועוד ידונטויה: הוי אשור שטב אפי ומטה הוא בידם ועמי: בגוי הכף אשלהנו ועל עם עברתי אצוננו ל לשלל שלל ולבז בז ולשימו מרמס כחמר חוצות: והוא לא כן ידמה ולכבו לא כן יחשבכי להשמיד כ כלכו ולהכרית גוים לא מעט: כי יאמר הלא שרי יחדו מלכים: הלא ככרמיס כלנו אם לא כארפך חמת אם לא כדמשק שמרון: כאשר מצאה ידי לממלכת האליל ו ופסיליהם מירושלם ומשמרון: הלא כאשר עשיתי לשמרון ולאליהה כן אעשה לירושלם ולעצביה: והיה כי יבצע אדני את כל מעשהו בהרציון ובירושלם אפקד על פרי גדל לבב מלך אשור ועל תפארת רוס עיניו: כי אמר בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי גבנותי ו ואסירי גבולת עמים ועתידתיהם שושתי ואוריד כאכיר יושבים: ותמצא בקן ידי לחיל העמים ו וכאסף ביצים עזבות כל הארץ אני אספתי ולא היה הנדך כנף ופעה פרה ומצפצף: היתפאר הגרון על החצב בו אם יתגדל המשור על מכיפו כהניף שטב את מרימיו כהרים מטה לא עץ:

ואחתית בתקוף ית יתבי פרכין תקיפין: ואשפחית בקינה ידי ניכסי עממיס וכסכנש ביעין שביקין כל דיירי ארעא אנה כגשית ולא הוה נטיל מכא ושדי כא ופתח פומא וממליל מלא: האפשר ישתבח חולילא על רחליל ביה למיטר הא אנה חולילית אם יתרברב מסרא על דגור בה למיטר הלא אנה נגריית בארמא חוטרא למיטחי לא חוטרא מתי אילתין מאן דמחי ביה:

וישבים. הלא אני בחשה. הלא מעט מועד: הגרון ד' מחדין בליש בקר'ס' לא תשחית את עצה לגדוח עליו גרון. נדזה ידו בגרון לברות. ויתפאר הגרון על החוצב בו. ובקבו והגרון כל כלי ברזל לא נשטע:

סואה. לסון חורבן: ליום פקודה. סיפקד הקבה עליוס עונכם: עלמי תכונת לעמרה. הקבה אינו בעזרתכם: ואנה תעזבו: את כל הכבוד אשר אתם קובצי מן הגזל כסתלכו בגולה: בלתי כרע תחת אכיר. במקום אשר לא כרע ולא יבין אחד מכם שלא היה פס כרעית המרבץ פס באותו המקום תהיו אסורים כלומר חוץ מארצכם תאסרו וכן תירגם יונתן בר מן ארעכון אסירין תתאסרון: תחת. מקו' כמו סבב איס תחתיו: ותחת הרגו' פלו. ובאותו מקום יפלו הרגים: הוי כי עשיתי את אסור סבב אפי לדר' בו את עמי ומטה הו זעמי בידם סל בני אסור: בגוי חקף. ישראל: והוא. סכחריב: לא כן ידמה. סהגור מחתי ואני סולחו: ידמה. קווי' יד בלעז כי בלכבו להשמיד את הכל כג בנאותו: כי יאמר וגו'. לכך גבה לבו. הלא ככרמיס. כאשר בני כרמיס מרים וסלסוסיס כן בני כלנו. על כן אם לא כאשר אסר הוא מטלטנות חמת סלקחתי מארס ואס לא כרמיס סלקחתי מיד ארס כן עשיתי לסומרון אם לא כאשר סל חמת רבוק הוא כאשר סל חמת לכך קודר פתח: ופסיליה' היו מירוסלס ומשמרון מכאן סרמשי ישראל היום ספיקין כ כלמים לכל האמות ואחרי ס' סעודי פסילי סומרון וירוסלס כפלו בירי ולא הזילוס פסיליהס כך סומרון וירוסלס לא תכבל: כאשר עשיתי לסומרון וגו'. זאת יאמר לאחר סיכבוס את סומרון: והיה כי יבצע וגו'. אבל לא היה כמו שדימה לא מאחר סגמור הקבה את כל מעשהו וסקמתו בישראל ובקצת ערי יהודה ומאותה יראה יכנע בני ביון וירוסלס לסוב אלי אדני למלך אסור כלא בכחו גבר: אפקד על פרי גורל לבב מלך אשו. על אסר הפרה והרבה גורל לבב מלך אשו להתהלל בכחו על סקר פרי גורל קריסמנט דגרכי' יא בלעז סל לב סכחריב: תפארת רוס עיניו. על סכתפאר בבאותו. תפארת וסממנט בלעז: רוס עיניו. גסות רוחו כענין סכחריב גבה עיניו וסחב לב כי אמר ככח ידי עשיתי כל גבורותי ולא מאת הקבה: ככחותי. סכמתיו ועמידותיהם. מעמדם ומכבס: ככר יוסבים. יוסבים רבים. ככר. פלסורס בלעז: ואוריד יהודתי מגדולת: כקן. כקני עופות הפקר: וכאסוף בבים עזבות. וכאשר יאסוף איס בבים עזבו סמכותם אסס ואין מוחה בדם לכסות עליה: כוד כק ופועה פה ומצפצף. כל הלסון הזה כופל בעופות לפי סרימה אותס הגולס לקן כ צפרים ולכבים כזכות אל לסון זה לא צפצפו עליהס האב והאס: היתפאר הגרון. הקבה אוח לא היה לך להתהלל בזאת כי איך אלל כגרון סלי

וסה תעברון ליונמא דיסערון עליכון חוביכון ולריגוש עקא מרחיק ימי לאן תיערקון לסעיד ותכא תשבקון יקרכון: בכך בר סן ארעכון אסירין תתאסרון ובר מקרויכון קטילין תתארמון בכל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רוגזיה מנהון ועד כען מתקפן מ מיריהון ועוד מחתיה עתידא ל לאתפרע מנהון:

ווי אתורא שולטן רוגזי ומלך שליח סן קדמי עליהון כילוט: בכנשא חנפא אשליחיה ועל עמא דעברו על אוריתא א אפקדיניה למיכו בזא ולמייערי עדארת ולשויותיה לדייש כסין שוקין: והוא לא כן מרמי ולביה לא כן מחשיבארי לשפא אמר בלביה ולאספא עממין לא בתים: ארי יסר הלא כל שלטוני כחדא כמלכין חשיבין קדמי:

הלא כמא דכרמיס בבליש קדמי כן פלנו אם לא כמא דארפרכי' בירי כן חמת וכמא דעברית ל דמשק כן אעביר לשמרון: כמא דאשכחתי ידי מלכוון דפלחן ל לטעותא וצילמניהון מירושלם ומקמתא דשמרון: הלא כמא דעברית לשמרון ולטעותא כן אעביר לירושלם ולצלמניה וי בה: ויהי ארי ישיציו ל מעבד ית כל דאמר בטור דציון ובירושלם אסער על עזבירי רס לבא דמלך דאדור ועל חושבתת רמות עינוהי: ארי אמר בתקוף ידי עברית ובחוכמתי אריס וכלתן אנה ואגלית עממיס סמדינא למדינא וקריו תושבתהון בזיתא

ואחתית בתקוף ית יתבי פרכין תקיפין: ואשפחית בקינה ידי ניכסי עממיס וכסכנש ביעין שביקין כל דיירי ארעא אנה כגשית ולא הוה נטיל מכא ושדי כא ופתח פומא וממליל מלא: האפשר ישתבח חולילא על רחליל ביה למיטר הא אנה חולילית אם יתרברב מסרא על דגור בה למיטר הלא אנה נגריית בארמא חוטרא למיטחי לא חוטרא מתי אילתין מאן דמחי ביה:

וישבים. הלא אני בחשה. הלא מעט מועד: הגרון ד' מחדין בליש בקר'ס' לא תשחית את עצה לגדוח עליו גרון. נדזה ידו בגרון לברות. ויתפאר הגרון על החוצב בו. ובקבו והגרון כל כלי ברזל לא נשטע:

ואני החוצב כך כפרע על ידך מאויבי אתה המסור ואני המכניסו. מסור דולוי' לא בלעז וכידרך המסור להתהלל על מכניסו: כהניף שטב את מרמיו. כאילו היה השבט מכיף את עצמו ואת יד המרמיו והלא אין שטב מכניסו אלא הארס: כהרים אלא הארס הוא המרים: תחת

מסור דולוי' לא בלעז וכידרך המסור להתהלל על מכניסו: כהניף שטב את מרמיו. כאילו היה השבט מכיף את עצמו ואת יד המרמיו והלא אין שטב מכניסו אלא הארס: כהרים אלא הארס הוא המרים: תחת

עוד. יבוא היום פועמו בנבז : הנה. מסעף. יכרית הכעצפים כמו לא תפאר
 אחריו ושרטך מארץ חיים : פארה. כמו סעף וככה ותפלה פארות : במערה.
 בבבורה מבזרת ערין : ורמי הקומה. בעבור כי השמים נכחדו : ונקף. לשון
 הכרתה : סבכי היער. האילנים המסובכי : בברזל. משל למלאך והשרי הדומים

לחילוי הלכנון ופלו
 בברזל אדיר והנה
 בברזל מושך עצמו
 ואחר עמו : ויכא.

רובי המפרטים אמת
 כיזה המסית והאשם
 סימות מחנה חסור
 הכר על ירוסלם ועד
 יבצת גאולת ירוסלם
 השלימה ולפי דעת

רבי משה הכהן שכל
 חזקיהו רמז כי הוא
 רבן עם הפרסה
 חוטא מבזרת תרגו

מטה : גזע. כמו
 זרע. וכבר כמו סעף
 ככר כעשב. וטעם

ויכא כי קטן היה כ
 כאשר היה זאת ה
 הכנאה : ונחה. על
 משקל וסבה אל בית

אביה מהסתי הכרתי
 והנה פרס כי רוח
 וי' היא רוח חכמה ו
 ובה וכן כתוב על

יהושע בתורה : וגבור
 כי גבור היה חזקיה
 כי כן כתוב : והריחו

פשיטת טעמה הרגשת
 האתן שתשמע ואין
 קול גם העין טעמה

סירא לה הנח סהוא
 כע רק הרגשת הריח
 לא טעמה והריחו

כאילו יריח הדבר ב
 ביראת השם טעם לו
 לא יספוט כאשר י

יראה לעיניו ולא כ
 כאשר ישמע כי יתכן
 להיות שדות העדים

סוקר ואלה התוכחות
 והמספטי הם כמספט
 המלכ : ושפט בדרך

דלי. כמספטו התור
 מלא יהרר פנידלי
 והוכיח במישור. בוסר

לטובים : והכה ארץ.
 בפיו כאילו הוא טבט
 לרעצים : והיה. והכה

הדרך לא יסור ממנו
 כל ימיו בכל מעשיו :
 וגר זאב. דרך משל

מהסלום שהיה בימיו
 ומריא. פירשתי
 סהוא מין ממיני הסור
 וחלבו אסור : ופרה.

היא גרולה כי העגל
 קטן ויש אומרים כי
 הקב חזקה מהזכר
 יאכלתכן. כאילו

**עוד היום בנבז לעמר ינפף ירו הר
 בית ציון גבעת ירושלם :**

הנה הארון יהוה עבאות

מסעף פארה במערה ורמי הקומה

גרעים והגבהים ישפלו : ונקף

סבכי היער בברזל והלכנון באדיר

יפול : ויצא חסר מגזע

ישי ונצר משרשיו יפרה : ונחה

עליו רוח יהוה רוח חכמה ובינה

רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת

יהוה : והריחו ביראת יהוה ולא

למראה עיניו ישפוט ולא למשמע

אזניו יוכיח : ושפט בעדק דלים

והוכיח במישור לעני ארץ והכה

ארץ בשבט פיו וברוח שפתי ימית

רשע : והיה צדק אזור בתניו

והאמונה אזור חלציו : וגר זאב עם

כבש ונמר עם גדי ירבץ ועגל וכפיר

ומריא יחדו ונער קטן נהג בס :

ופרה ורב תרעינה יחדו ירבצו

ילדיהן ואריה כפקר יאכל תבן :

ושעשע יונק על חר פתן ועל

מאורת צפעוני גמול ירו הר

לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר

קדשי כי מלאה הארץ דעה ארת

יהוה במים לים מכסים :

מוביל ומיתי בידיו על טור בית מקדשא די בציון ועל עזרתא דבירושלם :

עלמא יצבאות רמי קטול במשיריתיהו כבעוט רמטבעיט במעצרתא ורמי קומא יתקטפון

ותקיפוא ימאכון : ויקטיל גיברי משיריתיהו דמתגברין ככרזלא ועבדי קרביה על ארעא

וישראל יתמרון : ויפוק מלפא מבנוהו ישי ומשיתא מבני בנוהו יתריבין ותשרי עלותי

רוח נבואה מן קדם יי רוח חוכמא וסוכלתנו רוח מלך וגבורא רוח פוע ודחלתא ריי :

ויקרבינה לדחלמיה : לא לחיזו עינוהי יתי דאין ולא למשמע אודנותיה יתי מוכח : וידין

בקושטא מסבינין ויוכת בהימנותא מתישכי עמא דארעא ויסחי חייבי ארעא במימר

פארה גמול ב' כתיב פורה חסר כתיב פארה במערה כן כתיב. פורה דרכתי לבדי.
 לחשוף חמשים פורה. וכל חס וס' ואם ירא אתה לדרת. הוא ופרה. נערו : חסר ב' ויצא חסר כגזע ישי. חסר
 גאווה. כל מישור ומישור חס יד במ' מל וס' נמסר במלכים חלקא ס' ב' : בשבטו רפין בקריאהו ס' מ'
 אחר. לא יתיר על ידיו. ישיש נבואה

עד כען ומא רב וסג ערן ליה

למישל האסנתריב מלפא דאתור

נטל ועבד תלת אוננין ודבר עמיה

ארבעין אלפין גוספנין ודרהב :

דבני מלכין קטירי תנא יתבין בהו

ודבר עימיה מאתן אלפין אחירי

סייפין ורומחין ודבר עימיה - מ

מאתן ושייתן אלפין מהצני גירין :

גוברין דרתנין קרמורתי ממה

אלפין אורכא דמשיריתיה ארבע

ממה פרסין צנאר ססוורתיה

ארבעין פרסין מניין משיריתיה

מאתן ושייתן אלפין ריבוא חסר

חד וכן אתו על אברהם כד רמו

ותיה לגו נורא וקירמא וכן עתידין

למירתי עם גוג ומגוג כד ישלם

עלמא קצי למתפרקא משיריתא

קרמיתא כד עברו בירדנא שתו

מיא דהו בירדנא משיריתא תניא

כד עברו בירדנא דלו עיקבי ס

סוסותא ושרתו מיא משיריתא

תליתא כד עברו בירדנא תפרו

בירין ושחו מיא אתא וקם בנבז

קרית כהניא לקבל שורא : ד

דירושלם ועני ואמר לחילוריה

הלא אראתא קרמא ירושלם רעלה

ארגישית כל משריתיה ועלה כ

פבישית כל מדינתיה האהיא זעירא

ותלשא מכל כרבי עממא דכבישי

בתקוף וירעלה קס מגיד ברישיה

הא ריבון :

ומבולח משבים בשבט סופר : והוכחתי בשבט פיו. הרעם בשבט ברזל.

ופקדתי בשבט פטעס. אני וגבר ראה עני : כבקר ג בקריאהו ס' מארה בכקר יאכל תבן. זאב ושלח
 ירעו באחר. חציר בכקר יאכל :

עוד היום בנבז לעמוד. כל הדרך הזה נתלכט כרי לעמוד בעוד היום בנבז לפי
 סאמרו לו איצטגנינו חס תלחס בה היום תכבטל וכטעמד בנבז וראה את ירוסלם
 קטנה לא חס לרברי איצטגנינו והתחיל להניק ידו בבאוח וכי על עיר כזו הרב
 מתי כל החיילן הללו לכנופה הלילה ולמחר יסליך בה חים אבניו הר בתציון. להר
 בתציון : הנה הארון. בליה

ההוא : מסעף פארה במערה
 יפסח פאורות עיקר ענפי
 אילנותיו. במערה במשור

המקצץ הענפים אץ פארה זו
 לשון גת שהרי לא נכתב בוין
 כמו פורה דרכתי. וכמו לחטוף

עשרים פורה חלא באלף כמו
 ותארככה פאורותיו. ומסעף
 הוא לשון מקצץ ענפים א

איצטגנין בלעז כמו וכלה
 בעיפיה וכן בעיפיה פוריה :
 במערה. בכלי משחית העורץ

וטובר אותם : ורמי הקומה
 המלכים והשרים : גרועים.
 אץ לשון גידוע כופל לא באילנא

ודבר קשה : ונקף. אף זה לשון
 קבץ כמו כנוקף זית. ונקף לשון
 ונפעל : סבכי היער. הענפים

החשובים והגבורים : והלכנון.
 עובי יערו וכרמילו הן מרבית
 חיילותיו : באדיר יפל. עלדי

מלאך יפלו. דא באדיר בזכות
 חזקיהו שהוא אדירס ומוסלם
 סל ישראל כמה סבאמר והיה

אדירו ממנו : ויכא חוטא מגזע
 ישי. ואם תאמרו הרי תנחומין
 לחזקיהו ועמו סלא יפלו בידו

ומה תהא על הגולה אשר הגלה
 בחלח וחבור סמא אבד סברס
 . לא אבד סוף סיבא מלך המסית

ויבאלס : חוטא. טבט מלוכה :
 וכבר. לשון יונק חילן. וכבר
 משרטיו יפרה וכל העניין

ובסופו והיה ביום ההוא יוסף
 יי סכית ידו סבאמר כבואה
 זו לכחמת הגוליס מאסור :

והריחו ביראת יי. ימלא רוח
 יראת יי ובלעז איראומירלוי
 : לא למראה עיניו יספט.

כי בחכמת הקבצה בקרבו ידע
 ויבין מזה ואומי חייב : במישור
 לשון נוח ורך : והכה ארץ

בשבט פיו. כתרנו ויחמי חייבי
 ארעא : וברוח ספתי. ובתמלל
 סיפוטתיה : והיה דרך אול מתניו

ויהון דריקא סחור סחור ליה
 דביקס בו כאזור : ומריא. סור
 פטס : ושעשע. ושיחק : עלחור

פתן. על חור עפר שהנחם
 מקנן בתוכו קרנט בלעז. פתן
 נחם מהחזקין כעפה חרם ו

והקרא פתן וסוכ אץ לו לחם סכ'
 אשר לא ישמע לקול מלחמים :
 ועל מאורת כפענוכי. יונתן תירגם

חיזו גילגלי עיכוי חיזי חורמץ
 ומכחם פתן בו לשון קנע וחורי
 עפר וכן אור כשרים וכן

באוריס כבדני : גמול. תינוק
 חגמול מטרי אמו : ידו הדיה.
 תרגם ונתן ידוהי יושיט כמו

הד הרים וכמו הדר סהוא
 לשון הרמת קול אף זה לשון
 הרמה והא אחרונה באה בתוכו יסוד כופל כמו עשה בנה קנה : דעה את יי.

לרעת את יי :

והיה

כז ר 57

לכם עמים. להיות עמים מרומים כם להקבץ ליו: מנית. כמו מקנאם ממזרים מהיתה גאולתם ברורה מאין מעבור אבל גאולת בית מבי אביה מן המזיג מהרי מסועדיהו היו לכורם: ומאיי הים. הן אי כתיים רומיים בני עמו: וכסא כם. פירקא בלעז והיה לאות לקבץ אליו ולהביא את גלויות ישראל מנחה ליו: אפרים לא יקנא את יהודה. מסיח בן יוסף ומסיח בן יהודה לא יקנאו זה בזה: ועפו בכחף פלסתיים ימה. יעופו וירצו ישראל מכס אחר על הפלסתיים אשר הם במערה מל ארץ ישראל ויכבשו את ארצם כמו דרך ירכחו סכמה מכס אחר וכן תרגם יונתן ויתחברון כחף חד למימחי פליטתא רדי במערה בא: ובני עמון מסמעתם. כתרנו מסמעתין להון מקבלין מכותם עליהם: והחרים. ליבטו כרי סיעברו בגלויות ישראל ממזרים על הנהר. כהר פרת לעבור בגלויות אשרי בעים רוחו. אין לו רמיון במקרא ולפי הענין יפתר בחוק רוחו: לשבעה נחלים. לשבעה גזרים לעבור בו סבע גלויות האמורו למעלה מאשור וממצרים וגו'. ומאיי הים אינו מאותו כד: והדריך. בתוכו את הגלויות: בעלים. כיבשה: והיתה מסילה. בתוך המים לשאר עמו: ואמרת. בראותך את האומות סדונין לחרפות ולחראון: אורך כי אכפת בי. והגליתיו וכפר גלותי עלי ועתה כרעה עמי וישוב אפר ותחמני וינתן תרגם אורך יי כי חטאתי לך ועל כן אכפת בי ולולי רחמך לא הייתי כדאי ללשוב אפר ולחמני והנה סב אפר מחמי: עמי ומרת יה יי. עז וסבה מל הקבה הוא היה לי ליטוע. ואין לפרש עמי עז שלי סלא מצינו במקרא עז כדור ח חטף קמץ סלא סורק עמי חוץ משלטה מתקומות שהוא סמך אכל ומרת ולא ומרת כמו ומרת סלא על כורחך ומרת רבוק הוא לתיבה סלא חריו לכך אכי אמר סאך יור מל עמי סלא כמו יור מל סוכני סנה: יה יי. עד הנה היה עמי חלוק ובמפלתי מל עמו כעשה מלס וכן הוא אומר כי יר על כסיה אין הכסא מלס ואין השם מלס עד סתא מלחמה ליו בעמלק: והיה לי ליטועה. כמו היה לי ליטועה ודרך מקראות לדבר כן כמו ואמר לא סם לבו וגו' ויעזב את עבריו ואת מקנהו ועזר ברבריו הימים ובני ישראל היוסכים בצערי יהודה ומלך עליה רחבע היה לו לומר מלך עליהם רחבע וסאבת. ותקבלון חולפת חרתי: ממעני היטועה. כי ירחיב לבם על ידי יטועה הבאה להם ויתגלו להם רזי התור סכסכתו בגלות על ידי הכרי: עלילותיו מעלליו: הזכירו. לסבה כי כסבה הוא: מסא בכל ימסאיו פורענות מעל בכל: על

מנחתו חסר בליש כנחחוסי מרא כנחה בי טוב ואת הארץ בי. דבר אדני המלך למנחה. ודיתה מנחתו כבוד. ודמשק מנחתו. וכל הבנות דכור חס יואסף ג בקריא וסימ ואסף איש שהור את אפר דפרה. ואסף הוצרע. ואסף נדחי ישראל ונפצות יהודה: משלוח מל בליש שלוח וסימ אדום ומאב משלוח

ויהי בעירנא והיא בר בריה רישי: עתיד דיקום את לעממיא ליה: מלכוון ושתמעון ויהי אתר בית מישרוה ביקר:

ויהי בעירנא והיא בר בריה רישי: יוסיף יי תיננות גבורתיה לספרוק יר שארעא דעמיה דאשתאר סאתור וממצרים ומפתרום: ומחורו ומעילם ומבבל ומחמרת ומגנות ימא: ויוקוף את לעממיא ויכניש מבדרי ישראל וגלות יהודה יקרב מארבע רוחי ארעא ותערי קנאתא דבית אפרים ודמעיקין לדבית יהודה ושתמעון דבית אפרים לא יקנון בדבית יהודה ודבית יהודה לא יעיקון לדבית אפרים: ויתחברון בתך תד לממחי פלשתא די במערבא פחד יבוזון ית בני מדינתא בארם ומואב וישטון ירהון ובני עמון ושתמעון להון: ויבש ייית לישן ימא דמצרים ויריס מתת גבורתיה על פרת במימר נביותי וימחיניה לשבע נחלין ויתכון ביה בסנדרליו: ותהי אורח כבישא לשארעא דעמיה דאשתאר מאתורם כסא ידחות לישראל ביום מסקיהון מארעא דמצרים: ותימר בעירנא והיא אורי קדמך יארי על דתבית קדמך הוה רוגך עלי וכדו דתבית לאורימא יתוב רוגך מני ותרחם עלי: הא על מימר אלהא פורקני אנה רחיצ ולא אוריעע ארי תוקפי ותושבתתי דחילא יי אסר במימריה והנה לי לפרקו: ותקבלון אולפן חרר בחורא מבחירי צדיקא: ותימרון בעירנא והיא אורו קדם יי צרו בשמית חונו בעממיא עוברותי אידכרו ארי תקיף שמיה: שבתו קדם יי ארי גבורן עבר גליא רא בכל ארעא: וזעי ושבתי פנישתא דציון ארי רבא אמר לאשראד שכינתיה בגוון קרישא וישל ומטל כס דילוטל שקאית בכל דאתנבי ושעיה בר אמוץ:

משה: בכל אשר חזה ישעיהו בן אמוץ:

ידם: הישכם ושלוח דדה. ושלוח כפרים ביד הרצים: עזי חברתי יג דסמיני בקריא וסימ ויהי לי שועה דיושע. ונהאל ישועתי אכטח ולא. ודהלל: הישועה ג בקריא וסימ בשמאל חלקא סימן יד נשגב קסעין בקריא וסימ ואמרתם ביום ההוא והורו לי: נשגב יי כי שכן מרם. יהללו את שם יי:

אבן עזרא

והיה. אס על המסוי סכל העולם כלו תחת רשותו ועל רעת רבי משה הכהן הזכר על אות הסמט כי כן כ כתב לדרוש המופת: והיתה מנחתו. בכבוד וכן הנמל בית יי: והיה סכית. כנגד גאולת מצרים והנה לאות כי על ימי המסוי יד כי גאולת סת סכי לא היתה ג גאולתו סלימה כי כל הסבטים בס כל יסוד לא סבא ארצם והמל על חזקיהו סהתקבנו למלכותו כאשר ראו כי מלט ירוסלם ומת סכחריב אחרי מות רובי מחנהו: וכסא כחילו השם יסא כס לכל הגוים סיראווה ישראל ויסובאל ארצם והנה ישראל עשרת הסבטים גם הזכיר יהודה: וסרה. סלא יקנא אפרים בעבור סהמסיה הו ממספה יהודה ואס חזקיהו בעבור עמוד מלכותו: וכוררי יהוד. סוכאיה יב ואס על חזקיהו על ארס והנה לא יכור את אפרים להשיב ל להס גמולס בימי פ פקח: ועפו. יס אונל כמו מליה עפה פ פרסה ורבי מסה הכהן אמר כי אין רע לו והטעם כמו יכוח ויחסר מקום ארץ: ימה. סהס מערב ארץ ישראל: בני קדם. הס ארמים: משלוח ידם. מישלוח ידם לבוזס: ובני עמון משמעתם: יסורו אל משמעתם או תחת מ משמעתם: והחרים. יכרית כמו כל חרם סיעברו בו ישראל כ ביבס ולא יעכבם היס סיסובו מהרה: בעים י אין לו אח והמס סורס וטעמו כמו בכח והמפר אותו מגזרת אס תבעיון בעיו לא ידעו הדקדק: סההר. הוא היאר: והדריך י מעל יוכא לב פעוליס: והיתה. והנה פירס הטעם החרס והמכה כאשר היתה רמוז לכתיבת יס סוף: ואמרת. התי לו כוכב יסר'הס סבבים אל ארצם: כי אכפת בי סאכפת בי כמו רפאה כפמי כי חטאתי לך: הנה. אחר מעמי ליטועתי. אכטח אכטח בטח. פרוס חני הסס בספר תהלו חמרת מכו בתורה: וסאבת מים. מסל סיתעגנו ככמא בסובא מים: ואמרתם. זה לזה: קראו. קול גרול כפמי: עלילותיו. מעשיו: זמרו. מזמרת הארץ הטענתו זמרה ודבר מסובח לסס: מודעת. פעול מהבין הכסר סוכספ: כי גאולת. לשון קב והתינו לשדה: כהלי. דין הוא סתגביה קולך בתכין כי סתגי בקרבך: מסא בכל. הזכי מפותל בכל חת מפותל אסור כי בכל סחחית אסור

יב ואס על חזקיהו על ארס והנה לא יכור את אפרים להשיב ל להס גמולס בימי פ פקח: ועפו. יס אונל כמו מליה עפה פ פרסה ורבי מסה הכהן אמר כי אין רע לו והטעם כמו יכוח ויחסר מקום ארץ: ימה. סהס מערב ארץ ישראל: בני קדם. הס ארמים: משלוח ידם. מישלוח ידם לבוזס: ובני עמון משמעתם: יסורו אל משמעתם או תחת מ משמעתם: והחרים. יכרית כמו כל חרם סיעברו בו ישראל כ ביבס ולא יעכבם היס סיסובו מהרה: בעים י אין לו אח והמס סורס וטעמו כמו בכח והמפר אותו מגזרת אס תבעיון בעיו לא ידעו הדקדק: סההר. הוא היאר: והדריך י מעל יוכא לב פעוליס: והיתה. והנה פירס הטעם החרס והמכה כאשר היתה רמוז לכתיבת יס סוף: ואמרת. התי לו כוכב יסר'הס סבבים אל ארצם: כי אכפת בי סאכפת בי כמו רפאה כפמי כי חטאתי לך: הנה. אחר מעמי ליטועתי. אכטח אכטח בטח. פרוס חני הסס בספר תהלו חמרת מכו בתורה: וסאבת מים. מסל סיתעגנו ככמא בסובא מים: ואמרתם. זה לזה: קראו. קול גרול כפמי: עלילותיו. מעשיו: זמרו. מזמרת הארץ הטענתו זמרה ודבר מסובח לסס: מודעת. פעול מהבין הכסר סוכספ: כי גאולת. לשון קב והתינו לשדה: כהלי. דין הוא סתגביה קולך בתכין כי סתגי בקרבך: מסא בכל. הזכי מפותל בכל חת מפותל אסור כי בכל סחחית אסור

על הר כספה יס אומרים מבזרת כסף כמו שחרות והכסף שהוא מבזרת שמים והזון לבנין כפעל וטעמו בזה חזק לה אה להם לבאים על בבל להל' עליה יבאון ומיד יבאוויכנסו למדינה כי תפסוהו אני דברי העם למקורסי. הם המתנבים עליזי. שהם מתחילים להראות גבורתי או שמתחילים בגבורה ששמי

בהם קול. מנהג תולדת ההר כאשר ידבר איש להטיב ה הקול זה הוא טעם קול המון מבזר המה והנה פירם למה זה קול שאין בממלכות גוים כי מלך פרס שהוא כורש ומלך מדי שהוא דריוס ש סנייהם התחברו על בבלוזה מפורסם בסג ריחל' מפקד. ימים פקידים או מפקדים והוא פועל ויזאל לטכ' פעילים. באים. כי מפאת עילם באו כ כאלוהם מקצה ה השמים רמז למרחוק י. והנה באוגזירות העם וכלי זעמו שהם פרס ומדי. הלילו. כסור משדי יבא. כי זה הסוד בא מהעם ומיוכל לבטלו ויס אומרי כי שדי כגבור סודר והראשון הוא הכבד. על כן כל יד' מלכ' בבל. וכנהלו. פני להב' פניהם. כמו שרופים מרוב ה הכצר ויס אומרים כי להב' גוי ככוסים הנה. יד אכזרי כוסף כ'וד פנימי. לשום. ארץ כסדים. כי. וכסיליהם. יס אומרים כי כסיל הוא הכוכב שהוא קרוב מהסדן הדומי ס סימיותו הבמלים אם יראוהו ולפי דעתי שהוא לב עקרב ויתכן להיות הכסילים מנ' הכסלים שהם קרובי אלה הכסדים ויאמר דבי יונה כי כסיל הוא אחר וחבר כוכבים אחריו אליו וכמוהו ב בתי הסן. יהלו. כמו חלו מהפעלים של ה הכפל והנה הוא פועל יזאל וככה בלו כרו גס כן ינה והעד יגיה חסכי. ופקדתי על תבל רעה. כי ממלכו רבות תפס כורש וכן אמר כל ממלכות ה הארץ כח ליי' אלהי הסמי. אוקיר. פועל יזאל מהבנין הכבד הנוסף וכן הוקר ר רגלך וטעם אלוס הזכרים סימיותו ב במלחמה. על שמים ארצו. דרך מטל טלא יזאל הבורח מנוחה והיה. המון כסדים. ככבי. סדיחו אותו הרודפי' והוא פועל מהבנין הכבד הנוסף על מטקל מוקטר מוגם מוצב ארצה. כל יד' טלא וחמול עליו. וכל הכספה. פס התאר מבנין כפעל. ועלוליהם. תסגלנה. כזי לטכיה ויקרא תסכנה דרך כבד. הכני. הזכיר מדי כי הם יותר אכזרי. לא יחמוכו. למאמה רק יהרגו. וקסות. תרטנה. תתקנה. והיתה

צויתי ה' בקריא וסימ' נבסר בסוף סדר צו: ויבאו רפי' וסימ' ואתה הרס את כשך. ואני הנני כחזק את לב מצרים. קוס לך לבסע. והבולנס שלשה אנשים. על הר נשפח. בימים הדבה ילכו. מבאו אליך במבוא עם. בתרא מל: לחבל ג' וסימ' וכלי זעמו לחבל. וכלי בליו רעים.

על הר נשפך שאונם הרימו קול להם הניפו יד ויבאו פתחי גדיבים: אני צויתי למקדשי גם קראתי גבורי לאפי עליזי גאורתי: קול המון בהרים דמורת עם דב קול שאון ממלכות גוים נאספים יהוה עבאות מפקד עבא מלחמה: באים מארץ מרחק מקצה השמים יהוה וכלי זעמו לחבל כל הארץ: הלילובי קרוב יום יהוה כשד משדי יבוא: על כן כל ידים תרפינה וכל לבב אנשי ימם: ונבהלו יצירים והבלים יאחזון כילודה יחילון איש אל רעהו יתמהו פני להבים פניהם: הנה יום יהוה בא אכזרי ועברה וחרון אף לשום הארץ לשמה ו תטאיה ישמיד ממנה: כי כוכבי השמים וכסיליהם לא יהלו אורם חשך השמש בצאתו וידחלא יגיה אורו: ופקדתי על תבל רעה ועל רשעים עונם והשבתי גאון זדים וגאורת עריצים אשפיל: אוקיר אנש מפוזאדם מכתם אופיר: על כן שמים ארצו ותרעש הארץ ממקומה בעברת יהוה עבאות וביום חרון אפו: והיה כעבי מרחוב כאן ואין מקבץ איש אל עמו יפנו ואיש אל ארצו ינוסו: כל הנמצא ידקר וכל הנספה יפול בחרב: ועל ליהם ירטשו לעיניהם ישכו בתייהם ונשיהם תשגלנה: הנני מעיר עליהם את מדי אשר כסף לא יחשבו וזהב לא יחפצו בו: וקשתות נערים תרטשנה ופרי בטן לא ירחמו על בנים לא תחוס עינם:

על כרכא דיתבא שליוא זקופו אתא אריסו קלא להון אניפו יד וייעלון בתרעהא מנדבין: אנא פקידות לסמיניאף ערעית גברי ויתפרעון מנהון רוגזי תוקפי ו תושבתי: קל המון בטוריא דמורת עם סגי קל אתרגושת מלכוון עממין דמתפנשין יעבאות ממני משירין בקרבא אתן מארע רחיקא מסיפי ארעא יי וסימ' כל ילוט קדמוהי לחבלא כל רישעי ארעא: אילולו אריקריב יומא דעתיד למיתי מן קרם יי כביא מן קרם שדי יתיו על כן כל יד' יתשלון וכל לבא דאנשא יתמסו: ויתבהלון עקא ותבליו יחידונונון יזע בלידתא וזעון גבר לחבריה יתמהון אפי של הובין אפיהון: הא יומא מן קרם יי עתיד למיתי אכזרי ותעבור ותקור רגז לשואה ארעא לצדו ותחיבהא ישעי מינה: ארי כוכבי שמים ונפיליהון לא יזהרון ניהוריהון וקבל שמשא במפקיהו וסיהרא לא מוהר נ ניהוריהו: ואסער על דדירין בתבל בישתא ועל רשעיה חוביהון ואיבטיל רבורת רשעין ותקור תקיפין אמאך: אחביב דחלי מרחבא דמתקורין מיניה בני אנשא ועברי אוריתא מוסגנא דאופיר: על כן שמיא איוע ותזע ארעא מאתרתא מן קר' יי עבאות וביום תקור רוגזיה: ויהי כטביא מפריד וכעאן ולית דמכניש גבר לעמיה יתפנון וגבר לארעיה יערקון: כל רישתפח בה יתקטל וכל דיעול לכרבי צירא יתקטול בתרבא: ועולימיהון יטרפון לעיניהון יתביוון בתיהון ונשיהון ישתכבן והא אנא מייתי עליהון ית מדידי בכסף לא מטקסין ודחב לא מתרעי ביהו וקשתתהו עולימין יבזעו ועל יד מעין לא ירחמון על בנ' לא תחוס עיניהון:

בראתי משחית לחבל: ונבהלו צירים חד מן מלך בטעמא כרעמין ומפסיקין וסימ' ויתמרה ויחיוקו: ואמר יי אלהי ארני. וימאן ויאמר אל אשת ארני. ויטחטק משה. ונבהלו צירים וחבלים. ויאמר יי כציון. ואמר לה אלה באניא שא אול אחת רבו: זדים ד' וסימ' ועתה אנחנו באשרים. ופקדתי על תבל רעה דמלאכי. ודבתייה כי דנה היום בא. אלהים זדים קמו עלי תנינא דסיפרא. וכל אלפא ביתא דבול: דכתיבן לישן שגל וקרינן לישן שביבה וסימ' אשה תארש ואיש אחר ישגלה. ועל ליהם ירטשו לעיניהם. שאי עיניך על שפים וראי איפה לא שגלת. ואכפת את כל הגוים אל ירושלם:

על הר כספה טאו כס: להקבץ על הר סקט ובוטח בשופי טאו כס לגוים והרימו קול לנכבדים שיבאו עליו: הניפו להם יד. לרחוקים שאין יכולים לסמוך ויראו אותה הנפת הד ויבאו בפתחי כריבם מל מרי בבל: פתחו. כמו בפתחי כמו ותקב בית אביה הנפתר בבית אביה ומנחם בן סרוק פתר חרבות כמו והמה פתחות: אני צויתי למקורסי.

סיבאו ויתחילו להתגרר בם והם פרס ומדי אנשי כורש ודריוס סומתים לכך: קראתי גבורי לאפי לעשו חרון חפיה בהם עליזי גאורתי סאני מתפאר בהם: וכלי זעמו. הם גבורי מדי ופרס: לחבל כל הארץ. כל בבל: כסוד. כיום ביחא מאת הקבה יבא: כל ידים. מל בבל: צירים וחבלים. הם למון יקורי אשה הכורעת ליל סצורי דלתו בטנה מתפרק' להפתח: יחילון. חיל וחללה לשון רתת הם: איש ארעהו ויתמהו. בני בבל על הזבאים עליה כי משוכים הם ופני להב' פניה: להבי. אומה ספניהם כהוב' ומאוימין מאד אויל שהם עם חושבי מחסבות ואת בני בבל דומה להם על מס התימהון: וחטאיה. חוטאיה: וכסיליהם. מזלותיהם: יהלו. יאירו וכן בהלונרו וכן אור כי יהל: חסך השמש. מתוך צרת כראה להם כאלו חסך השמש: על תבל. על ארצם: אוקיר אנוס מכז. בבליה אכבד את רכא מפז כשהביאוהו לקרות מכתב מנא מנא תקל ופרסין בארץ אמר בלטטאכר והלביטו ית ד רכא ארנוכא וגו' כתם אופיר. סמים קבוצת זהב אופיר: סמים ארצו. כל זבאס ירגז כשאפיל מרה מל בבל שאין הקבה כפרע מן האומות עד ספרע מסריהם תחלה סכאמר יפקוד יי על זבא מרוס במרוס ואחר כך על מלכי הארמה. ואומר איך כפלת משמים הילל בן שחר ואחר כך כרעת לארץ חולס על גוים אף כאן תחלה שמי ארצו ואחר כך ותרעם הארץ ירעשו ויסביה לקול מפלטה סיתמהו בדבר: והיה יומם בבל: ככבי מרחי מתקומו: כל הנמצא. בחון ידקר: וכל הנספה. על בני העיר להיות נקלט עמה בזמור יפול בחרב כסתלכד העיר. כספה לשון ספות הדוה ספן מנה על סנה ספועל זבחים אקוילייר בלעז: ירטשו יתבקעו וכן כערים תרטשנה: הכני מעיר עליהם את מדי דריוס המדי הרגאת בלסאכר וכן הוא אומר ביה בלילא קטיל בלסאכר ודריוס מראה קביל מלכותא: ותב לא יחפצו בו. איך חוסס' כי אם להרוג ולהכ' על כל הרע אשר עשו מלכי בבל לכל האומות: וקסות. מל בני מדי נערים מל בבל. תרטשנה תבקענה בניהם אשר יורו ב בקשתותיהם: ופרי בטן. על ליים דקים: והיתה

סדיחו אותו הרודפי' והוא פועל מהבנין הכבד הנוסף על מטקל מוקטר מוגם מוצב ארצה: כל יד' טלא וחמול עליו: וכל הכספה. פס התאר מבנין כפעל. ועלוליהם. תסגלנה. כזי לטכיה ויקרא תסכנה דרך כבד. הכני. הזכיר מדי כי הם יותר אכזרי: לא יחמוכו. למאמה רק יהרגו. וקסות. תרטנה. תתקנה. והיתה

אדם כסאות בקטרי המלכי: כלם. אילו יכלו לדבר היו אומר: כן: חלית. מגורית חלה: הורד. יבשי. יתכן היותו פועל עבר כמו אשר יר לו ויתכן היותו עתיד חת עבר ובא על דרך לשון זכר כמו ולקוח מהם קללה והיא דרך בחות וככה בלשון דרד ובז ומכסר והוא פועל: איך

אֵל
יְדֵי זַחֲכִין
תַּחֲכִין וְכָל
אֲחֵי דָבָר
בְּחֹדֶר

אף. הילל. הקרוב אל הדעת שהוא כוכב נוגה והעבד בן שחר שהוא כוכב קרוב מעלות השחר בימים ידועים ואין בכוכבים ובצבא השמי' כולו כוכב מאיר למראה העין כמוהו על כן נקרא הילל מגזרת לא יהלו אורם: חולש. כמו ויחלש יהושע ויש אומ' מפיל גורלות כעס קלקל בחכמים ואתה. השמים אעלה. רמז לגבהות הלב: ואשב בהר מועד. הוא הר ציון ונקרא כן שהוא מועד העם כמו שרפו כל מועדי אל והעבד ירדתי בפני כיהיתה ציון: אעלה. זה הפסוק דבק בבא אחריו אתה אמרת אעלה על כמותי עבד ארמיה. מבין התפעל והתני מבלע והעבד רגשות ה'תם: ראף. יסגחו. כמו ויטו: ויתכונן. סילמיו בונה בעבור: מס תכל. מקום היישוב ולשלוש זאת המלה בלשון נקבה ריק במקום הזה ויש אומרים כי וי' ועריו סב אל מרבר או כי הרס ערי עממו: לא פתח. בית מאכרם: כל. איש בביתו. סהכין לעצמו והוא הקבר וכן אל בית ע עולמו: ואתה. הקרמונים אמרו כי אחרי מות כוכב נכר כסחב מקברו כי היו אומרי' אכני ממלכתו סמאל לא מת ועוד ישוב כאשר שב בראשונה גם זה ככון והאמת כי זה הפסוק על כוכב נכר הוא כי הוא ת תחלת מלכות בבל על ישראל והעבד הכינו לבניו מטבח: כנצר. סעף: מטועני חרב. בלשון קרר כמו מדוקרים ויש אומ' מגזרת טעני בדרך רחוקה כמו מלאים: מוכס. פעול מהשכים הנראים: לא תחר. חסר אלף השורש כמו אהבי אהב ורבי יהודה המדקדק אומ' שהוא חסר יוד מגזרת יחר: כי ארצך סחת' אפילו ארצך סחת ו ואף כי ארצות אחרות והנה פירשו ועריו ה הרם: הכינו לבניו בלשון וכל ביתו: בעון אבותם. אויל מדורך אביו ונכוכר ככר אביו עדים.

ההתד בקריאה וסימ' אס לא כאשר דמיתי. ומלחמה לא היתה. ציון מדבר היתה. על כן למדו היתה:

ידו ג בקריאה וסימ' בסדר תלדות:

אין נפלת משמים הילל בן שחר נגדעת לארץ חולש על גוים: ואתה אמרת כל בלבך השמים אעלה ממעל לכוכבי אל ארים בסאי ואשב בהר מועד בירכתי צפון: אעלה על במתי עב אדמה לעליון: אך אל שאול תורד אל ירכתי בור: ראף אליך ישג' חו אליך יתבוננו הור' האיש מרגיז הארץ מרעיש ממלכות: שם תבל במדבר ועריו הרס אסיריו לא פתח ביתה: כל בלבי גוים כלם שכבו בכבוד איש בביתו: ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב לבש הרגים מטעני חרב יורדי אל אבני בור כפגר מוכס: לא תחר אתם בקבורה כי ארצך שחת עמך הרגת לא יקרא לעולם זרע מרעים: הכינו לבניו מטבח בעון אבתם בל יקמו וירשו ארץ ומלאו פני תבל ערים: וקמתי עליהם נאם יהוה עבאות והכרתי לבבל שם ושאר וגין ונכד נאם יהוה: ושמתי' למו'ש קפור ואנמי מים וטאטאתי' במטאטא השמור נאם יהוה עבאות: נשבע יהוה עבאות לאמר אם לא כאשר דמיתי בן היתה וכאשר יעצתי היא תקום: לשבר אשור בארצ' ועל ידיו אבוסנו וסר מעליהם עליו ו וסכלו מעל שכמו יסור: זאת העצה היעוצה על כל הארץ וזאת היר הנטויה על כל הגוים: כי יהוה עבאות יעץ ומי יפר וידו הנטויה ומי ישיבנה: בנות המלך אתו היה המשא הזה:

דיתיכניהו:

איכרין אתרבתא מן רומא דהויתא ויתן בגו בני אנשא כוכב נוגה בין כוכביא אתרטישתא לארעא דהויתא קטול בעממא: ואת אמרת בלבך לרומא אסק עיל מן עמיה דאר'תא אשוי פורסי סלכותי ואתיב בטור זמן בסופי צפונא: אסק עליו כל עמא איהי עילאי מבולחון: ברם לשאול תתחרת לספי גזב בית אברא: חוך עלך ודיקין כך יסתכלון וי'סרון הרין גברא אזיע ארעא אצרי מלכותא: שוי תבל כמדברא וקרתי פגר לאסירותי לא פתח חרעא: כל מלכי עממא כולחון שכבין ביקר גבר בבית עלימה: ואת אתרבינתא מקברך כי חט טמיר חפי קטילין מטעני חרב נחתין לגזב אבני בית אברא כפגר מרשרש: לא תהי כחר סגהון בקבורה ארי ארעך תחלתא ועמך קטלמאל לא יתקיים לעלם זרע מבאשין: אתקינו לבניהון קטול בחובי אבתהון וילמא יקומון ויחננון ארעא ויתמלון אפי תבל בעלי רבב: ואתגלי לאתפרעא מנהון אמר יי צבאו ואישיצ'י לבבל שום ושאובר ובר בר אמר יי ואשוינה לירותת קופדין בית צרו בעין דמין ו ואתממניה כמא דמהממין במכין ואתכבינא לשיצא' אמר יי צבאו קיים יי עבאות למימר אם לא כמא דחשיבית כן תהי וכמא דיעצית היא תקום: למתבר אתורא'ה בארעי ועל טורי עמי איודושיגיה ורערי מנהון מרותיה וניריה מעל צוריהון יתפסק: רא מלכא די מליך על כל ירבי ארעא ורא גבורתא די מרממא דשליטעל כל מלכותא: ארי יי עבאות מלך ומן יערי וגבורתיה מרממא ולית בשתא דמית מלכא אתו הוה מטל נבואתא דרא:

הערים למקומן ומלאו כני תבל עירות: ושאר. סאריתי: כן. בן מושל במלכות אביו: וככר. בן הכן. יין זה בלשאר. וככר זו וסתי: קיפור. הריצון בלעז: וטאטאתיה. לשון כיכר אשקוב'ר בלעז כמו שאמרו רבותינו לא הו' ירעי רבב מאי וטאטאתיה עד דשמע כל: כאשר דמיתי. באשור כן היתה אתה כוכב נכר ראיתך סתקימו דברי נבואי יר' בסכחריב לסכור אשור בארצ' ובזאת תרע כי את אשר יעצתי עליך גם היא תקום: לסכור אשור וי'. מוכס על כאשר דמיתי כן הייתה: אבוסנו. אשר אמרתי לרומא וכלבוסנו: על כל הגו'. על אשור בסעתי ועל בכל בעצת: בשת מות המלך אחז ומלך חזקיהו בנו היה המשא הזה על פלסתי:

הילל בן שחר. כוכב הנוגה המהיל אור ככוכב הבוקר זו הדיקה על סרה סל בכל כאמרה סיפול משמים: נגדעת לארץ. אתה כוכב נכר סהייתה חולש על גוים. מטל גורל עליהם על המלכים מי מהם ישרתך ביום פלוני ומי ביום פלוני. ודכותו דרסוהו סהיה מטל גורל על המלכים למשכב זכור: ממעל לכוכבי אל. ישראל בהר מועד. הר סהכל מתוועדים סס הוא הר ציון: בירכתי צפון. בעזרה מקום סכבחר בו ירך הצפוני כענין סכאמר על ירך סחובח כפוכה: אעלה על במותי עבד. איני כרי לרור עבד בוי ארס אעשה לי עב קטנה באור ואשב בה. וינתן תירגס איסק עילוי כל עמא: יסגחו. יביטו דרך חורק וחרכין אטוט'ר בלעז: יתכונן. פורכס'ר בלעז: לא פתח ביתה. לא פתח להם בית אסיריה להוכיחם כל ימי חייהם לפוטסם ללכת בביתם כל ימיה סכריכה למד בתחלתה הטל לס הא בסופה: איס בביתו. בקברו וכן תירגס יונתן בבית עולמיה: כנצר נתעב. כינץ אויל הנתעב בעניו בעליו סחופר ומפרס: ומוציאו כך הוסלכת מקברך. אמרו חכמים כנצנעה בהמה וזיה סבע סכים המליכו עס ה הארץ את אויל מדורך וכסחור למלכותו טלו וחכמו בבית ה האיסורין עד יום מותו כסמת הוציאו אויל מדורך מבית ה הסוהר להמליכו ולח קבל עליו אמר חס ישוב למלכותו יהרגני אמרו לו מת ונקבר ולא האמין עד סהוציאוהו מקברו ונידרוהו לבוס הרוגים מטועני חרב. בלבוס מלולך כמות לבוס הרוגים ימטועני חרב: מדוקרי רמחיס מדוקר בלשון ערבי מוטען: יורדי אל אבני בור. אל עמקי בור מקום סהאכס כ סוללים סס ירדתי: כפגר מוכס. מוקס תי כמו כבוס קמינו ועל הרי אבוסנו מתבוססת בדמיך הכרוס כטיט חופות: לא תחר אתם בקבורה. לא תסוה לשאר מלכי לבוס בקברך: כי ארצך סחת. ברוב עבדות ועמך הרגת חכס כמו סתפורס ברכי' ואמ' להודרא לכל חכמי בבל לכך סכחוך ונהגו כך בזיון להסליכך מקברך: לא יקר לשל זרע מריגים. ואף בניך ילקו בעניך ולא יתקיימו אחרין ימים רבים כי יתחכרו עליהם סכחך וישחיתו. ויאמרו זה לזה הכינו לבניו מטבח לבל יקמו וירשו ארץ ותמלא הארץ סוכאים: ומצייקים וכן תירגס יונתן בעלי רבבין כמו ויהי ערך. ועוד יש לפתור ומלאו פני תכל ערים כלפי שאמרו למעלה סס תכל כמדבר ועריו הרס חור ואמר יכלה זרעו ויחזרו יושבי הערים למקומן ומלאו כני תבל עירות: ושאר. סאריתי: כן. בן מושל במלכות אביו: וככר. בן הכן. יין זה בלשאר. וככר זו וסתי: קיפור. הריצון בלעז: וטאטאתיה. לשון כיכר אשקוב'ר בלעז כמו שאמרו רבותינו לא הו' ירעי רבב מאי וטאטאתיה עד דשמע כל: כאשר דמיתי. באשור כן היתה אתה כוכב נכר ראיתך סתקימו דברי נבואי יר' בסכחריב לסכור אשור בארצ' ובזאת תרע כי את אשר יעצתי עליך גם היא תקום: לסכור אשור וי'. מוכס על כאשר דמיתי כן הייתה: אבוסנו. אשר אמרתי לרומא וכלבוסנו: על כל הגו'. על אשור בסעתי ועל בכל בעצת: בשת מות המלך אחז ומלך חזקיהו בנו היה המשא הזה על פלסתי:

אויב' כמו ויהי ערך וסעס כי ישור סכאה בכל העולם והנה הטעם ומלאו שלא ימלאו ויא אחר מלא ירסוהס הארץ יתישב העולם: וקמתי. מס. הוא עצם. וסאר כמו סאר בצור והוא האב: וכן בן. וככר בן הכן: וסמתי. קפור. דוע יס אומרים סהוא מגזרת קפרתי כאורב חיי בעבור הקפדו: וטאטאתיה. כל המפרטי' אמרו כי אין למלה הזאת אחות והטעם העין סיסרו בו הדומין: כסבע. סכועת הסס היא הגזרה סכגזרה: דמיתי. חסבתי והטעם כל מה סחסבתי בכל מה סעבר כן היה וכן יהיה לעתיד: לסכור. כאשר חסבתי לסכור אשור בארצ' סהיא ירועלס כי ססס הכבוד: וסר מעליהם. מארצי והרי: זאת. כן תהיה זאת העצה סיעצתי על בבל: על כל הגרם. על אשור ועל בבל בעתם: כי. אחר סהססגור מי יוכל להפר: בשנת. המשא. ככאה אומטל בדרך ככאה והעבד כי מקסורס כחס:

ופקדתם. מבזרת פקדון והנה הממון ישאום אל ערבי החל והכחן מממונם
יסאוהו על החל הירוב בארצם שהוא על ערבים והטעם מילכו מממונם למקום
אחר חולי ישראל להם: כי עד. מושך אחר וכן ועד באר אלם: כי. מלאורם:
חללי מואב: נוספות. הטעם רעות נוספות וכן עשר יבנה נחות והטעם מלות:
כי אשית. מושך גם
אח וכן הוא כי אשית
לפליטת מואב אריה
והוא חלק אשור:
סלחו כר. מין ממני
הגמל פרוץ מבזרת
הכרי והרצים. ים
אומרים כי מושל ארץ
יתואר הכר בעבור
ספקשיתו באר גדולה
מכל פסגה נכבד
להיות כר סמוך כי
לא ימצא רק אכל ה
המוסלים: והיה:
מואב כעוף נודד:
נכות מואב. הם
הכפרים כמו וילכו
בביתיה: הביאי.
רבי הנביא למואב
קודם שתבא לך זאת
הזרה הביאי לפסך
עזה: פליטה. פסע על
משקל אכילה מבזרת
פליט: צל.
סתתרי ישראל בבחנם
ליך נחמי ממקומם.
נודד חליך אל תגלי:
יגורו. נחמי רבי
הנביא או הטעם בעבור
כבוד ישראל: מפני
סוד. סוד סודות
והוא חלק אשור: כי.
עד יבא עת מאבד
זה הנגס ויכלה הסוד
הנזק. תאר הטעם
והוא יבא למען ת
תמוכו כמותו: תמו.
מחנות: רומם. הוא
מלך אשור: והוכן.
בעבור החקר כסא
המלוכה: באהל רוד.
היא ירושלים: שופט.
זה חזקיהו: ומהיר
צדק. תאר הטעם
מבזר מהרה: שמענו
ידבר הכבוד על לשון
ישראל או הגוים: בא.
חסר הא והיא מלה
זרה: לא כן בדיו. לא
יהיה כן בניכמו ו

בדברה ה' קמץ וכתחין וסמ' והיו חצאתיו בדברה. לך שוב לדרךך בדברה. שאלו כר מושל ארץ.
ולכורח יטב דרה. וכן חגרי נכדלו אל דוד. גבתרא קטעי: ודרש גחם וכל ודרש אל הבתים. שפט
ודרש משפט. שחר טוב יבקש רצון: בבכיל רפין וסמ' נבסר בסדר ויגש:

ופקדתם על נחל הערבים ישאום:
כי הקיפה העקה את גבול מואב
ער-אגלים יללתה ובאר אלים
יללתה: כי מי דימון מלאורם כי-
אשית על דימון נוספות לפליטת
מואב אריה ושלש ארית ארמה:

שלחו כר מושל ארץ מסלע מדברה
אל הר בת ציון: והיה כעוף נודד
קן משלח תהיינה בנור מואב
מעברת לארנון: הביאו עצה עשו
פליה שיתי כליל עלך בתוך צהרים
סתרי נדחים נודד אל תגלי: יגורו
בנדיחי מואב הוי סתר למו מפני
שודר כי אפס המץ בלה שד תמו
רמסמן הארץ:

והוכן בחסד בסאו וישב עליו באמת
באהל דוד שפט ודרש משפט ומחר
צדק: שמענו גאון מואב גאמא
גאותו וגאון ועברתו לא כן בדיו:
לכן יליל מואב למואב בלה
יליל לאשיתי קיר חרשת תהגו
אך נכאים: כי שדמורת חשבון
אמלל גפן שבמה בעלי גוים הלמו
שדוקיה עד יעזר נגעו תעו מדבר
שלחתיה נטשו עברוים: על
כן אבכרה בבכי יעזר גפן שבמה
אריך דמעת חשבון ואלעלה כי
על קיציר ועל קיציר הידר נפל:

מטו טעו למדבר מטל טליון גזו עברוים על כן כסא דאיתתי משריין על יעזר כן איתתי
קטולין על שבם ארייניך דמעת חשבון ואלעלה ארי על חציר ועל קטפין בזוין נפלו

ותחומיהו דעל ימא מערבא
יתנסיב מנהו ארי אקיפת צותתא
ית תחום מואב ער אגלים מילין
ובאר אלים מצותין וארי מי דימון
אתמלאו דם קטולין אריאמי על
דימון כנישת משריין לשיבת
מואב מלך במשרית יסק ולמיכו
שארא דארעחו: יהוה מסקי
מסין למשיתא דישראל דיתקוף
על דהו במדברא טור פגישתא
דיציון: ויהי בעופא דאפרחותי
סקיניה ויטליל יתפקן ויהוין
בגת מואב מגיין להוין לארנון:
אתמליכו מלך עיבדו עצה שווא
כלילא טולין ביממא בגו טיהרא
טמרי מטלילא וסבדריא לא
תקרבו: ויתבונן ביד מטלילי
מלכות מואב הוי סתרא להוין מן
קד בזוין ארי סף מעיקא אשיתי
בזא ספופל דהו דישש מן ארע
בבן משיחא דישראל
יתקן בטוב כדסוהי ויתב עלוהי
בקטוט בקרמא דדוד דאין ותבע
דיו ועבר קטוט ושמענא רב רבי
מואב דמחנאן לתרא יקרהוין
ומפנקיהו וגיותנותהוין לקביל
פורענותהוין לא שוי להוין: בבן
מיליל מואבא על מואבא בולחו
מצותין ומיללן על אגש כרך
תוקפהוין דיון ימרון ברם כבישין
ארי אתבזיוא משרית חשבון
אתקטלא סיעת שבמה מלכי
עממי קטולין שלטניהוין עד יעזר
איתתי

ותחומיהו דעל ימא מערבא
יתנסיב מנהו ארי אקיפת צותתא
ית תחום מואב ער אגלים מילין
ובאר אלים מצותין וארי מי דימון
אתמלאו דם קטולין אריאמי על
דימון כנישת משריין לשיבת
מואב מלך במשרית יסק ולמיכו
שארא דארעחו: יהוה מסקי
מסין למשיתא דישראל דיתקוף
על דהו במדברא טור פגישתא
דיציון: ויהי בעופא דאפרחותי
סקיניה ויטליל יתפקן ויהוין
בגת מואב מגיין להוין לארנון:
אתמליכו מלך עיבדו עצה שווא
כלילא טולין ביממא בגו טיהרא
טמרי מטלילא וסבדריא לא
תקרבו: ויתבונן ביד מטלילי
מלכות מואב הוי סתרא להוין מן
קד בזוין ארי סף מעיקא אשיתי
בזא ספופל דהו דישש מן ארע
בבן משיחא דישראל
יתקן בטוב כדסוהי ויתב עלוהי
בקטוט בקרמא דדוד דאין ותבע
דיו ועבר קטוט ושמענא רב רבי
מואב דמחנאן לתרא יקרהוין
ומפנקיהו וגיותנותהוין לקביל
פורענותהוין לא שוי להוין: בבן
מיליל מואבא על מואבא בולחו
מצותין ומיללן על אגש כרך
תוקפהוין דיון ימרון ברם כבישין
ארי אתבזיוא משרית חשבון
אתקטלא סיעת שבמה מלכי
עממי קטולין שלטניהוין עד יעזר
איתתי

סכרבי על די חזקיהו והיה ככסא בחסד שפעה כמו שמצינו שהיה גמל
חסד שנאמר בדברי הימים כי חזקיהו מלך יהודה הרים לקהל אלף פרים וסבעת
אלפי צאן: וישב עליו שופט ודורם משפט ומהיר צדק. תרג' וכתן ועבד קטוט:
בא מאר. כתגאה מאר: גאותו וגאון. סלא כרין הוא כי שיקר גדולי בדיו על
די ממזרות וכיאוף הבנות מאביהן: עברתו. עיבורו הריון שלו: דבר אחר
עברתו חמתו שסמר לישראל: לא כן. גבוריו עשו שהיו כפויי טובה: יליל
מואב למואב. על מואב: לאשיתי קיר חרשת. על חומות קיר חרשת:
תהגוף ככאים. סברים: תהגו. תקונו: אשיתי. כמו כפלו אשיותיה:
סדמות. סדות תבואה: גפן שבמה. ים ללמד שחשבון היתה מקום סדות
ושבמה מקום כרמים ואם תאמר כל אלה ערי עבר הירדן הם וישראל לקחום
מיד סיחון ואיתתי חזרו לד מואב כשהגלה סכר' לראובני ולגדי באו המואבים
הקמוכים להם ויסבו בהם: אומלל. חרבי: מרוקיה. כטועת טורק סלה: עד
יעזר נגעו. סדמות הגפן וטורק הכזכרים כאן אינם אלא מסל והם מנות
זמורותיה והם מסל גליותיה: כטוט. כפזו כמו וכטפך המדברה והם כטוט ויכטוט
ולשו המקרא הכבא או כעין קניות יעזר ים לי לקוח עילך את הגפן שבמ'
אריך דמעת. אריה עילך דמעה ים תיבה משמם כשתי תיבות כמו בני יכאובי ארץ הגב כתיבירדו לסלום: קיציר. תאכי סמיכטן בקין: הירד. קול טורדיונותים:

ופקדתם. תרגם יונתן ותחומיהו דעל ימא מערבא יתנסיב מנהו ארי אקיפת צותתא
ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן כלומר ארצם שפקדתם עליה תלקח מהם: על
נחל הערבים ישאום. יתחו האויבי אותם את הגבולין ועוד ישלפרם ופקודתם
מאביא עליהם זו תהיה על נחל הערבים ישאום האויבים יגלו אותם אל ארץ בבל
מהיא נחל ערבים מל על ערבים
בתוכה תליכו כנורותינו: אגלים
ובאר אלים. מקומות הם בגבול
מואב: יללתה. מל מואב: ובאר
אלים. כמו ובאר אלים: מי
דימון. פס הנגר: מלאורם.
כסם הנדה: כי אשית על דימון
נוספות. רם סמורם חללים
אוסף עליו למלאתו ויכתן תרג'
נוספות כנישת משרית מחנות
הנוספות יחד והוא לשון סכס
סנה על סנה ספות הרוה:
לפליטת מואב אריה. פליטה
מיסאיר סכרבי יבא נכוכ' נכר
בעתו וישחיתם והוא קר' אריה
כעין סכאמ עליה אריה מסוככ
ולס ארית. ישראל: ארמה.
ארמתם: סלחוכר מושל ארץ
לאתגאו בגאותה הלא ידעתם
סמושל ארץ סלכס מיטע מלך
מואב במלכים היה נוקד והסבי
למלך ישראל מאה אלף כרים
סלח אותו כר המושל סלכס מ
מסלע מדברה אל הר בת ציון:
כעוף נודד. מקונו: קן משולח.
כאפרוחים משולחים מקינם ס
סחול' מטולטליכ' תהיינ' בנות
מואב למעברות ארנון: עשי
פליטה. הוא לשון ויכח משפט
לכחר לך את הטוב כמו משפט
כחזרה לנו דיש'ינמכט בלעז:
שיתי כליל צל. שיתי לך צל
בזהרים סיחסיך עילך כלילה
להסתר בו מפני אויביך: סתרי
נחמי. אס יבדחו עוד נחמי עמי
דרך עליכם בימי נכוכ' נכר אל
תסגורום אלא תסתירום: יגורו
בך נחמי. בני ישראל הכורחים:
הוי סתר למו. כינס אתהדעי
כפס הנודד'מה היא כרת: כי
אפס המץ. המץ סליך עסרך
וכבודך מהיה לך על ידי צאנך
ובדרך סאת מוצתת מהם חלב
וחמאה: כלה סד. לשון סדים
המספקין חלב כמו וסד מלכ'
תתקין. תמו רומם. הבחמות
סליך הדומקות בארץ:
והוכן בחסד כסא. כסיבא
עילך הסבר הזה אזיכון כסא
דוד ויגדל סבאותו הפרק יכול

מן הכרמל. הוא מקום יער ועדות תבואה. לא ידוע. למון תרועת שמחה:
הידר הסבתי. קול המתאספים להטיל הקורה לעבור העבדים יהמו. בקינה: כי
נלחם מואב. להלחם על במות המגדלים. ובא אל מקדשו. אל מקום אשר הם
מתקדשים הם ומזדמנים הם להתפלל סוף כליתו של מואב בד כבוד נכר
אשר דבר יי' אל מואב מאז. מיתו

רבים לפניו בא הרעה עליו כיבא
לו יסעה את זאת: מאז. מעת
אשר סגר בלח את בלע: ועתה
דבר יי'. לקרב את הפורענות
להם: בגלם שנים כשני שכי.
בבביל שלם שנים כשני שכי. ס

סכחתי כסדר על סומרו ועמורו
בלא בצע כאלו היו לו שכירים
לפיכך ונקלה כבוד מואב בין
כל שאר המנוס של סכחתי ס
פסיטל בשבי מתוך אותו החיל
אלך לו וכן מפורס בסדר עולם
סטף עמונים ומואבים שהיו מ
מסיעין אותם כסדר על סומרו
סלם שנים לקיים מה סכחתי
סלם שנים כשני שכי וגו' ועוד
יס לפרס שלם שנים כשני שכי
סלם שנים נגזרו עליהם לאורך
זמן אבל מזכותם יהיו ולא ת
תאחר עוד הפורענות כאשר
ירדק הסכר בשבי שכירותו ל
לזמנם: ונקלה כבוד מואב
בעני כל המון סכחתי הרב:

וס' פליטה הסכחתי למואב
מעט מזער תהיה: ולא כבד.
לסון רוב: מוסר מער. לסון
הסרה: מער. מהיות ער: מע
לסון ספלות ועומק כמו מעת
ימים: עזובות ערעור. וינת'
תרנס לסון חורבן כמו ערער ת
תערער ופירשו על ערי ארס.
ומררס חנה מתחיה לפי
סערער מארץ ישראל היתה ס'
ואת ערער עומד בדם ומכריו
בערער חלל שהיו במשק ס
סוקים כמנין ימות החמה וכל
אחת יס בה עבודה זרה ועובר'
לה יס אחד בשנה וישראל עמו
את כלן קיבוץ אחד והיו עובדין
את כלם בכל יום לכך הזכיר
מפלת ערער אבל דמסק'
ואני מפרשו לפי פסג המקרא
על סכחתי ורצין ופקח בן ר
רמיהו יחד והכביל היה מתכב'
על מפלת רמסק ואומר סנה ר
דמסק מוסר מער ערי ערער
סיהו סל פקח כבד היו עובדות
סגלו הראובי והגרי כבד והרי
תמד לערי זאן הם נתונות
ורובים הם זאן מואב ואין מ
מחריר עוד תהי מלכות פקח
הולכת וכלה ותלכר גם סומרו
בומי הושע ואז וכסבת מבכר
מאפרים וממלכה מרמסק ס
סיהר רצין: ככבוד. עשרת
השכטים יהיו גם אלו יגלו לחלל

וחבור ואלו יגלו לקיר סכחתי ויגלה קירה ואת רצין המית: ומשמן בסורי ירזה.
ועתה יקירה יגלי: והיה כאסוף קציר קמה: כמו סכחתי קציר קמה אסוף הקוצר
צבת הקמה בידו אחת ותרועה השבית סבלים יקוצר במגל כן יקוצר סכחתי ויגלה
הכל ויאף לקט הכוסר בשעת קצירה ילקט וישאנו כלומר אף הכורחים לא ימלטו
מידו וילקטם: בעמק רפאים. הוא הגיא אשר על פני ירושלים כמו שמלקט סבלים
בסכר יהושע תמצא מעמק רפאים סמוכה לירושלים: וכסאר בו. חזקיה וסיעתו
סיהס תוך ירושלים אכסים מעט כעוללות כרס וכסוף זית המסחר שנים שלמה
גרגרים: בראם אמיר. בראם הענף: בענפיה וכן וכלה סעיה וכן מסעף פורה: כסוף זית. קוצן זתים ללקוטן מן האילן וכן ונקף בסכיה הער ורבותינו
דרשו ונסאר בו בהמון סכחתי אכסי מעט כסוף זית כראי באגרת חלק: יסעה. יפכה אעשהו כמו ויפס א הכל: הארס. צדיקי סכחתי גם: לא יראה. לא יסכחתי בעינינו

והיה ביום ההוא יגל כבוד יעקב
ומשמן בשור ירזה: והיה כאסוף
קציר קמה ורעו שבלים יקצור
והיה כמלקט שבלים בעמק ר
רפאים: ונשאר בו עללות כנקה
זית שנים שלשה גרגרים כראש
אמיר ארבעה חמשה בסעפיה
פריה נאם יהוה אלהי ישראל:
ביום ההוא ישעה הארס על:
עשהו ועיניו אל קדוש ישראל
תראינה: ולא ישעה אל המזבחות
מעשה ידי ואשר עשו אצבעותיו
לא יראה והאשרים והחמנים:

חלק אסוף ס' ל וכמלכס חלק ס' סמן: יד יכ פתחן וס' נכסר בשפטים סימן ו גבי פס' וידל ישראל:
ועיניו יא בקרא וס' בסר רבתי:

האמרך וכן בלסון קרד: ארבעה חמשה. גרגרי: בענפיה. סל אחת סהית
פורה: ביום ההוא יסעה. ירפה ארס עכמו על הסם וזהו הבטחון וכמוהו יסע
ואין מוסיע. טעם תראה סל תראה עוד עבודה זרה כי לא ילך כי אס אל
מקום הכבוד: ולא. החמני. הכן נוסף ככון רחמניות והם כלמים עמוות
כרמות מרכבות לשמם ככתוב במעשה מנסה: ביום

והיה ביום ההוא יגל כבוד יעקב
ומשמן בשור ירזה: והיה כאסוף
קציר קמה ורעו שבלים יקצור
והיה כמלקט שבלים בעמק ר
רפאים: ונשאר בו עללות כנקה
זית שנים שלשה גרגרים כראש
אמיר ארבעה חמשה בסעפיה
פריה נאם יהוה אלהי ישראל:
ביום ההוא ישעה הארס על:
עשהו ועיניו אל קדוש ישראל
תראינה: ולא ישעה אל המזבחות
מעשה ידי ואשר עשו אצבעותיו
לא יראה והאשרים והחמנים:

וכאסף. יאסף הגל אחרים מהם והטעם יסור מהם הכרמל כי גם למואב חלק
בו: ירוע. מגזרת תרועה מהפעלים הסניים כפולי האות האחרון: הדר.
ביקב להוציא היין לסכח הפך הקין והקציר: על כן מעי. איכנודברי הכביל רין
ידבר על לסון אים מואב: והיה כי כראה כי נלחם מואב עלה על הבמה. לע
או נלחם על הבמה כ

כטעם ולא יוכל והוא
הנכו: זה. אשר דבר
י'. דברו היא גזרת
סגור כמלך סיאמר
למסרתיו עמו כן על
דרך משל להבין ה
הסומי: ועתה דבר י
הסם גלה זה הסור
כי סלם שנים כסאר
והטעם כשני שכי סכל
יום יסר כפשו מתי
יעה הקץ כן הכביל
היה סמח בגעת קץ
אירס: ונקלה. ככדו
סהוא המון רב ויסאר
מעט מזער: לא כבד
לא עם גדול במספר
דוע ככדוים לוטעמו
לא יסאר מהם ארס
גדול כמוהן אל כבד
מסר רמסק. מוסר.

מגזרת הסיר מהיותם
ער ואס הוא לסו זכר
והככון סהוא על עם
דמסק והער והיתה מ
מעני כמו לעיים והמס
נוסף: עזובות. זה
היה על יד מלך אסור
וכסבת. כי בבוא
סכחתי תפס דמסק
גם סמרן ומכריו:
וסאר ארס. כירמסק
היא ער ארס יהי
להס ככדו ככדו ב
בניסר סכחתי אחריו
ידל ככדו יעקב. ויס
אומרי וסאר ארס כל
כך יהיו סחרפה עד
סיהיה ככדו ליסרל
כנגד מאור רעס:
והיה ידל ככדו יעקב
על מות החללים
והגולים מהסכטים:
והיה. סתחלה:

כאסוף. הקוצר קציר
הקמה: והיה כמלקט
סבלים. באחרונה כי
סעמים בא מלך אסור
על ארץ יסרל: בעמק
רפאים. מקום הית
וקצירו רע ומעט ורזה
וכסאר. כסוף זית.
מגזרת ונקף סכבי
היער וכן חגים יקופס
יאמיר. הוא המעולל
בזית מגזרת ויל' ה

האמרך וכן בלסון קרד: ארבעה חמשה. גרגרי: בענפיה. סל אחת סהית
פורה: ביום ההוא יסעה. ירפה ארס עכמו על הסם וזהו הבטחון וכמוהו יסע
ואין מוסיע. טעם תראה סל תראה עוד עבודה זרה כי לא ילך כי אס אל
מקום הכבוד: ולא. החמני. הכן נוסף ככון רחמניות והם כלמים עמוות
כרמות מרכבות לשמם ככתוב במעשה מנסה: ביום

והיה ביום ההוא יגל כבוד יעקב
ומשמן בשור ירזה: והיה כאסוף
קציר קמה ורעו שבלים יקצור
והיה כמלקט שבלים בעמק ר
רפאים: ונשאר בו עללות כנקה
זית שנים שלשה גרגרים כראש
אמיר ארבעה חמשה בסעפיה
פריה נאם יהוה אלהי ישראל:
ביום ההוא ישעה הארס על:
עשהו ועיניו אל קדוש ישראל
תראינה: ולא ישעה אל המזבחות
מעשה ידי ואשר עשו אצבעותיו
לא יראה והאשרים והחמנים:

חלק אסוף ס' ל וכמלכס חלק ס' סמן: יד יכ פתחן וס' נכסר בשפטים סימן ו גבי פס' וידל ישראל:
ועיניו יא בקרא וס' בסר רבתי:

האמרך וכן בלסון קרד: ארבעה חמשה. גרגרי: בענפיה. סל אחת סהית
פורה: ביום ההוא יסעה. ירפה ארס עכמו על הסם וזהו הבטחון וכמוהו יסע
ואין מוסיע. טעם תראה סל תראה עוד עבודה זרה כי לא ילך כי אס אל
מקום הכבוד: ולא. החמני. הכן נוסף ככון רחמניות והם כלמים עמוות
כרמות מרכבות לשמם ככתוב במעשה מנסה: ביום

והיה ביום ההוא יגל כבוד יעקב
ומשמן בשור ירזה: והיה כאסוף
קציר קמה ורעו שבלים יקצור
והיה כמלקט שבלים בעמק ר
רפאים: ונשאר בו עללות כנקה
זית שנים שלשה גרגרים כראש
אמיר ארבעה חמשה בסעפיה
פריה נאם יהוה אלהי ישראל:
ביום ההוא ישעה הארס על:
עשהו ועיניו אל קדוש ישראל
תראינה: ולא ישעה אל המזבחות
מעשה ידי ואשר עשו אצבעותיו
לא יראה והאשרים והחמנים:

חלק אסוף ס' ל וכמלכס חלק ס' סמן: יד יכ פתחן וס' נכסר בשפטים סימן ו גבי פס' וידל ישראל:
ועיניו יא בקרא וס' בסר רבתי:

האמרך וכן בלסון קרד: ארבעה חמשה. גרגרי: בענפיה. סל אחת סהית
פורה: ביום ההוא יסעה. ירפה ארס עכמו על הסם וזהו הבטחון וכמוהו יסע
ואין מוסיע. טעם תראה סל תראה עוד עבודה זרה כי לא ילך כי אס אל
מקום הכבוד: ולא. החמני. הכן נוסף ככון רחמניות והם כלמים עמוות
כרמות מרכבות לשמם ככתוב במעשה מנסה: ביום

סעיה על כל
כלים יסע.
על ביתו.
היו תחלה
מגלי ויין

ביום ערי מעוזו: מל ישראל אשר עזבו הכנענים: החורם: האילן כמו חורם
 מכל: והאמיר: מהוא למעלה והנה הוא השורם והסעף בבורחם מפני ישראל
 בבואם אל ארץ כנען: והיתה: שומרון: שממה: כיהיא עיר המלוכה: כי: והנה
 סבב הנביא להוכיח אנשי שומרון: נעמי: כמשמעו בלסון קדר והוא במח סימח

ובבקר בקריאה וסימ' נסר בסדר בשלח: יהמיון וסימ' כהמות ימים יחמיו: אך בעלם יתהלך איש.
 ביהוה אויבך יהמיון: גמא ג' וחס' וסימ' ותקח לו תכת גמא: וככלי גמא על פני מים: הגמא גמא

מהרה וכן חמורת זר:
 והטעם שורין זר:

ביום: תשגשגו: מגז'
 סביא תגדלי חותנו מ
 מהרה וכמוהו ובבקר
 זרעך תפריחי והנה
 חומר לך כלל בדברי
 כביאית הנוכחות כי מ
 מחזי הפסוק כלמור
 על חזיון ברוב: מד
 קציר: והנה יחד
 הקציר כמו וטל ילן
 בקצירי: ביום נחלה.
 תחסר מכה והנה
 נחלה תאר למכה ו
 וככה תאכלו בריאה
 והער וכאב אכוס מ
 מגזרת ויאכס והנה
 הטעם כי הרבות ביום
 ויבא יום האיד ויפכו
 היום המון עמים רבי'
 מלך אסור ומחנהו
 בבואו על ציון: יסאון
 מגזרת שאון והנה
 ה' כן איכנס שורם והנו
 כמו זרע: לאמים.
 נגזר בו: הסם במלך
 אסור: ממרחק'
 כנזר ארצו: ורודף:
 הנשאר מהמנוח:
 לעת: בעבר היו אנשי
 ירושלים יריאים ממנו
 בלהה: כמו בלהות
 אתך: וטעם בלהות
 בלהות הפוך כמו כ
 כסב וכבש: בטום
 בקר ואיכנו: בזאת
 המלאך והכחיד רוב
 המחנה: זה חלק
 סוסינו: דברי הנביא
 והוא שמח: הוי ארץ.
 הוי לסון קריאה כמו
 הוי ויכנסו מארץ
 צפון: כלכל כנענים.
 כפול מכל מהיא ארץ
 רחבה: מעבר לנהרי
 כוס: סם מלכו אסור
 והסולח: מי שהוא
 מנהגו לסלוח בים ס
 סלוחים: לבו אתם
 מלאכים קלים ובשרו
 יסרל שברחו וגלו והם
 מעבר לנהרי כוש ו

ביום ההוא יהיו ערי מעוזו כעזובת
 החרש והאמיר אשר עזבו מפני בני
 ישראל והיתה שממה: כי שכחת
 אלהי ישעך וצור מעוזך לא זכרת
 על כן תטעי נטעי נעמנים וזמרת
 זר תזרענו: ביום נטעך תשגשגי
 ובבקר זרעך תפריחי נד קציר ביום
 נחלה וכאב אנש:

הוי המון עמים רבים כהמורת ימים
 יהמיון ושאון לאמים כשאון מים
 בבירים ישאון: לאמים כשאון
 מים רבים ישאון וגער בונם מ
 ממרחק ורדף כמץ הרים לפני דוח
 וגלגל לפני סופה: לעת ערב והנה
 בלהה בטום בקר איכנו זה חלק
 שום ינו וגורל לבזינו:

הוי ארץ על צל כנפים אשר מעבר
 לנהרי כוש: השלח בים צירים
 ובכלי גמא על פני מים לבני
 מלאכים קלים אל גוי ממשיך ומורט
 אל עם נורא מן הוא והלאה גוי קר
 קר ומבוסה אשר בואו נהרים ארצו:
 כל ישובי תבל ושבני ארץ כנשאנס
 הרים תראו ובתקע שופר תשמעו:
 כי כה אמר יהוה אלי
 אשקוטרה ואביטרה במכוני בחרם
 צח עלי אור בעב טל בחם קציר:

ובזאת לוח עמא ותקוף מבין וזה לא עמא אכסא ובזאת דבז עממא ארעיה: כל
 דיתבין בתבל ודרשן בארעא כמיוקף אתא על טוריא תחזון אתא וכמיתקע שופר
 תשמעון פורקן וארי בידן אמ' לי אניתי לעמיו ישראל ואשקוט להו ואיתרעי ממורד קודשי
 לאושב להון בידן ונתחמן אייתי להון בפריעשתינן פצית על שמשבענן טל בשתינן תצרו
 חזר חציר לקנה וגמא: ומורט ב' וסימ' אל גוי ממשיך ומורט: עם ממשיך ומורט: ומבוסה ג' וסימ'
 השולח בים צירים: יוכל ש' לוי: יום מבוזה ומבוסה ומבוסה:

בעידנא דהויא יהוין קרוי
 תוקפיהו ופכרן וחרוב ואתחמר
 די אשתיבין מן קדם בני ישראל
 ותחי לצדו: ארי שבקתא אלהא
 פורקניך ודחלת תקיפ' די מימריה
 במעריך לא אדפרתא בריל דאת
 נציבא נציבא בחירא ועובדן
 מקלקלין אסגיתא: באר
 דאתקדשתון למרהוי עם תמן
 קלקלתון עובדיכון ואף כר ע
 עלתון לארעא בית שכינתי תמן
 הורה חזי לכוז למפלח ש
 שבקתון פולחני ופולחתי לטעותא
 ארתיקתון תיובא עז דימטא יום
 תברכו בן הוה כיביון למפחת
 נפש: ווי המון עממין
 סגיאין די כמיהי ימא תמן ו
 ואתרגושת מלכוון דכאתרגושת
 מין תקיפין מתרגשין: מלכוון
 דכאתרגושת מין סגיאין ס
 מתרגשין ויוף ביהו ערוק מרחיק
 ויתירדף כמץ טוריא קדם רותא
 וכגלגלא קדם עלעולא: לעידן
 רמשא ותא כדלא תוח ער ולא
 צפרא ותא כדליתותי דין חולק
 לאנסנא וערב לבזנא: ווי
 ארעא דאתן לה בספינן מארע
 רחיקא וקילעיהון פריסן כנשרא
 דטאס בכנפיהו דמעבר לנהרי
 הורו: דמשלח בימא איוגדין
 ובירגזין על אפי מ'א איולו
 איוגדין קלילין לוח עמא אנוסא
 כל
 דיתבין בתבל ודרשן בארעא כמיוקף אתא על טוריא תחזון אתא וכמיתקע שופר
 תשמעון פורקן וארי בידן אמ' לי אניתי לעמיו ישראל ואשקוט להו ואיתרעי ממורד קודשי
 לאושב להון בידן ונתחמן אייתי להון בפריעשתינן פצית על שמשבענן טל בשתינן תצרו

ערי מעוזו: מל ישראל כעזובת החורם והאמיר: עזובת כיער חריבות
 מאין ארם: חורם: הוא יער כדמחרג ביער חורטא: והאמיר: אף הוא יער מקום
 אילנו כעזובת ערי האמורים שהניחום חריבות בימי יהושע כחורם והאמיר וברחו
 להם מפני בני ישראל והיתה ארץ ישראל שממה: על כן תטעי וגו': על כן כאשר
 כטעךך מתחילה כטעת כטעים

כעמנים סבים עמר בני יעקב ו
 ובהעלות כטעךך לזמורות נתנו
 זרע סאינו הבון כזמורות זרות
 מאינס ממין גפן אלא דומים ל
 לגפן: תזרענו: תתני זרעך
 באותו כטע ועוד יל זמורת זר
 תזרענו תתחתן בגוים ונתערבו
 בכם: ביום כטעךך תשגשגו
 לש' סיכסוך כשתגשגו זמורותיך
 במיני דסאי וערבובי המקלקלי
 עכבי הגפן כלו במה' כטעךך
 לי לחרם סם קילקלת במעךך
 הוא סאמר להם יחזקאל ביום
 בחרי ישראל ואשא ידי לזרע בית
 יעקב וחורע להם בארץ מצרים
 ואמר וימרו בי ולא אבו לשמוע
 וגו' ואף כאן תשגשגו כזמורת
 בתעבות המצרים: ובבקר
 זרעך תפריחי: וליום המחרת
 כשהזאתך מסם והכנסךך
 לארגס סם זרעך הרע הפרחת
 יד קציר ביום נחלה: גדיס
 סל קציר רע אשר הוכיח ביום
 וכלילה נחלה אחר קציר הגע
 ליו צרה: וכאב אכוס: סכסלמת
 סכר: כד' הוא לסון גובה וכן
 כזבו כמו כד כזולס וכן כונס
 כנז ואין כד כזר סוים: אכוס:
 נעכר בחולירע וכן ויאכס וכן
 כי אנושה מכותיה: רא ובבקר
 זרעך תפריחי ער סלא בא השרב
 הפרחתם ודרך הכרם לפרוח
 בבא השרב והמפריח בבקר ר'
 אינו הבון זה במדרס' ר' תחומ':
 הוי המון עמים רבים: מדרס
 מהלכת על פני כל הדורות טוט
 טישראל לוקים בו סופו ללקות
 לפי הנביאים הנבאים פורענות
 ישראל על ידי האומות סומכין
 אחריו פורענות האומה סלקס
 ישראל עליה: המון עמים:
 אוכלוסין סכריב: יסאון: לסון
 תשואה הומה: נגזר בו: הכס
 באותו שאון: כמוץ הרים
 מסל את הרמשים במקלקל ס
 סבמינן ובמקלקל סבאיון ס
 המון מון הרים יבם מסל עמק'
 וכגלגל: הוא מפרח סל קנזים
 סקורי קרדנס בלעז הרומים
 לאותו סבורדין בהן בברי צמר
 ואינן קשין ובהגיע סמון לסוף
 הקץ הם מתכפז' מאין והרוח

מפזרתן ואותו הניפוץ עשו כמין גלגל עגולה כמין העץ באמצע וחמם זרועותיו
 סביב לה: והנה בלהה: מדים באים על האויב ומבהלן אותו: בטום בקר איכנו:
 והאויב אין בעולם: זה חלק סוסינו: חלק סכחרי וחלק ג' ומג' כסיבאו לבזינו
 הוי ארץ כלכל כנפ' תיראתן לה בספינן מארע רחיקא וקילעיהון פריסן כנשרא
 דטאס בכנפיהו: ואני אומ' לפי סהן סרויין במזרח והארץ חמה העופות כאספים
 סם והיא מצוללת בכנפי עופות: וכבואה זו על אוכלוסין ג' ומג' כענין שכתמר
 ביחזקאל פרס כוס ופוט אתם: לכו מלאכים קלים: לראות אס אמת הוא סחזר
 ישראל למקומם אשר הוא ג' ומג' וממורט אל עס אשר הוא נורא בחזקתו: מן
 הוא והלאה: מן היום אשר כבחר לעס והלאה: ג' קין: סכפרע בו בעזנו מדרס
 במדה וכוית למבוסה: רבר אחר קין לשון קיא סחי ומאוס: כהרים: מלכים:
 מתסלס סכרו סל עסו אפכה מכל
 מתסלס סכרו סל עסו אפכה מכל
 סהקוטרה במכוני להטוב לו: כחוס כח עלי אור: יאיר וביהיק לוכסם הסמם כח עליך כמו ללקט אורות: כעב טל: סהקוטרים מתאווים לו להסיב ככס בחס קציר
 כי

כי לפניו קצירו מל פשוט ושל גוטרם תמלא תאותו וסדרו מהו זומם לכלות את אחיו : בתם פרח . שלו ויתקרב להתבסם תבואה במלילותיה ולהיות פניו כזה של גפכה בוסר וגומל נגמל להיות גסים כפול הלכן הו בוסר הוא גרוע : וזרת . הכורת את זלולי הגפן הם הזמורות והשריג : במזמרות . מרפס בלעז : ואת הכניסות :

כי לפניו קצירו כחם פרח וטמר גומל . כמו ויגמל מקדים עורנו יהיה בצנתו : וזרת . הסם : הזללים . הם הדבקים עם השרם ואין למלה הזאת אחות : ואת הכניסות . אותם הדבים הגדולים סנטמו : התו . כמו כרת ובלסון קרמוסכו זל ימצא וכל פועל עבר אחרי עבר בלא ויזרע כמו חמק עבר וטעם הפסוק קודם שיתלא כרי מ

מפניו כג וסימ מצוין במסרה רכתא בערך פנה : קשה וקשה ה פתחין בקריא וסימ נסמר בסוף סדר מלך : ונדר ד בקריא וסימ נדר יוצא מעדן להשקות . ונדר יחריבו בש . אולו מים גנים . ונדר יסוכבי סוף חכש : ואינו יב בקריא וסימ במסר רכתא :

כי לפני קציר כתם פרח וכתם גמל יהיה נצה וזרת הזללים במזמרות ואת הנטישות הסיר התו : יעזבו יחדו לעיט הרים ולבהמת הארץ וקץ עליו העיט וכל בהמת הארץ עליו תחרף : בעת ההיא יוכל שי ליהיה עבאות עם ממשך ומורטומעם נורא מן הוא והלאה גוי יקו קרומבוסה אשר בואו נהרים ארצו אל מקום שם יהיה עבאות הרציון : משא

מצרים הנה יהיה רכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס בקרבו : וסכסכתי מצרים במצרים ותלחמו איש באחיו ואיש ברעהו עיר בעיר ממלכה בממלכה : ונבקה רוח מצרים בקרבו ועצתו אכלע ודרשו אל האלילים ואל האשמים ואל האכות ואל הידענים : וסכסכתי את מצרים ביד אדנים קשה ומלך עז ימשל בם נאם האדון יהיה עבאות : ונשתנו מים מהים ונהר יחרב ויבש : והאזניחו נהרות דללו וחרבו יארי מצור קנה וסוף קמלו : ערות על יאור על פי יאור וכל מזרע יאור יבש נדף ואיננו : ואנו הדיגים ואכלו כל משליכי ביאור חברה ופרשי מכמרת על פני מים אמללו : וכשו עבדי פשתים שדיקות וארגים חורי : והיו שתתיה מדכאים כל עשי שער אגמי נפש :

וכל מזרע יאור הכל ייבש ויש אומרים נחסף כל מה שהיה על היאור ועל פיו כי הזמח הוא כמכסה : ואנו כמו ואכלו : הדיגים : הם התאר כמו גבבים : חכה : כמו חכה העולה סבה ילקחו הדיגים ורבי גורוהמהל מחיק והם בדרך רחוקה : מכמורת . רשת : ובשו . שריקות : יש אומת מגזרת משרק והכנו שהוא עין השורק וכן שרקים : חורי . הלגבים וחוא פס התאר או היור סימן הרבים והיה ראוי להיות חורים וכמוהו חורי יהודה : והיו שתותיה : כמו כי השתות והרסן השתות סיבבו לקחת הדיגים : כל עשוי סכר . כמו ויסכרו מעינות תהום ואם הוא בסף וכמוהו בשורי מהם : אגמי נפש . האגמים שם נפשות הדיגים : אך

ארי עד לא ימטי זמן חצא אילנא לאפרתא ובוסר מניה סמר ויקטול שלטוני עממיא בתרבא וית תקיפיהון יערי ויעברו ישתבקון פחדא לעופא דטורא ולבעירא דארעא בקיטא ויהי שרי עלותי כל עופא דשמיא וכל בעיר דארעא עלותי יעברון סיתוא בעידנא תהוא ייתנייה בתוקרבתא לקדם יי עבאות לעמא אגיסא ובזיאות עמא דיתקף מבכז וללה עמא אגיסא ובזיאות דבזו עממיא ארעיה לאתר דארעא תקרי שמה דיי עבאות דשכיניה בטורא דציון מטל כוס דלוט לאשקא ית מצראי הא יי מחגלי בענן יקריה לאתפרע ממצרים ויתברו טעות מצראי מן קרמותי ולבא דמצראי יתמסי במעיהון ואגרי מצראי במצראי ויגיוון קרב גבר באחיותי וגבר בתבריה קרי בקרי ומלכו במלכו ויתתמסי רותא דמצראי במעיהון ותכימהון אסלעים ו יתבעון מן טעוון ומן חרשין ומן בידין ומן זכורו ואמסר ית מצראי ביד ריבון קשיו ומלך תקיף ישלוט בהון אמר ריבון עלמא יי עבאות ויעדון מיא מיפא ונהרהון יחרוב ויבש : ויעדון נהרותיהון ויבשון ויתרבון נהרותיהון עמיקא קני וגוסא לא יסקון ויבש רוביה ונהרא ויהי בביפיה וכל בית מזרע נהרהון ייבש ויתרב ולא יצמחו ויעדון צידי נוביח ויתאכלון כל דהו רמן פנהר חבתא ופרסי מצרן על אפי מיא יעדון ויבקהון פלחי כיתנא דסריקין ומחן מיניה מצרן ויהי אתר בית שתי מחא כבישין אתר דהו עברין סיכל וכן שיש מיא גבר להבשיה :

ואומר אני שהוא לשון קציה סנקצים מאליהן מחמת יובשן ונפולין : ערות על יאור על פי יאור וכל מזרע יאור וגו' ערות לשון דבר המערה וסמרם יפה יפה דומה לו רשע ערץ ומתערה כאזרח ועבן וכן חברו מכחם במחברתו זרעם הנשרשים על גילום ואפילו על פי שפתו וכל הנזרעים עליו הכל יבש ונדר : ואנו לשון אנוי ואכל : הדיגים . הם מצרים שצדיק רבים מילום שהוא מתפשט ועולה ביאור רב העשויין על שפתו על פני ארץ מצרים כולה מה שאין כן בכל הנהרות : חכה . אים בלעז : שבריפשתים . זורעי פשתים על הכהר : שריקות . פשתים ששורקין אותן ואורגין מהם מצודות רבים שהן עשויות חוריק חוריק : חורי . כמו בהמות טרי וקורע לו חלומי : והיו שתותיה מרובאם כל עשי סכר . איטקלנשא בלעז כמו ויסכרו מעינות תהום סוכרין התי יוצאין חוץ לשפת הכהר ומתפשטו ובעי אגם מים הקיף ועומדן במקומן ורבי פס רג' ואח' הנביא מיהו יסודות חפירותיהן מרובאם ויפלו אגמי הסכר שפשו : אגמי סבת לשון סבת ונכפם שמי האגמים נוחים ועומדים במקום אחד וית דהו עברין סיכרא וכסנין מיא גבר להבשיה :

אך

כח
ל ולא חפץ
הא ויתר
הא עלתה
מה

אך. חכמי יעזבי. הדקדוק כן הוא חכמי פרעה ועצי פרעה והוא ררך קצרה
וכמוהו כהרינחלירבם: כבערה. מגזרת ואני בער: בן חכמים אני. כמו
בן חורים כל אחד יהלל עצמו כי אבי חכם היהגם היו אבותי מלכים בימים
הקדמונים: אים. אים הוא בן חכם היהגם מלך שידע דברי העולם למח לא ידע
מה יעץ השם עליהם:

וגידוד רפין וס' שאל את נעריך. אים אפוא חכבך. גישו וגידודו לנו. יבאו וגידו צדקהו לעם: בעשהו
פתחין וס' נבסר בריש סיפרא דא סיכין ג': בנשים ג' דגשים וס' חדר להיות לשרה. כילא בנשים המצרייות.
ביום ההוא יהיה מצרים בנשים: יצעקו ג' וס' שם יצעקו ולא יענה מפני נאון. והיה לאות ולעד לוי. ובעת

אך--אֵלִים שְׂרִי צֶעֶן חֲכָמִי יַעֲצִי
כְּרַעַה עֲצָה נִבְעָרָה אֶיךָ תֹאמְרוּ אֶל-
פְּרַעֲהֶ בֶן חֲכָמִים אֲנִי בֶן מַלְכֵי קֹדֶם
: אִם אֶפְּוֹא חֲכָמִיךָ וְיִגְדֹּנָא לְךָ
וְיַרְעֹמָה יַעֲצֵן יְהוָה עֲבָאוֹת עַל-
מִצְרַיִם: נוֹאֲלוּ שְׂרִי צֶעֶן נִשְׂאוּ
שְׂרִי נָהֲתָעוּ אֶת מִצְרַיִם פָּנָתָה
שְׂבָטִיהָ: יְהוָה מֶסֶךְ בְּקִרְבָּהּ רוּחַ
עֹרֵעִים וְהִתְעֹוּ אֶת מִצְרַיִם כָּל-
מַעֲשֵׂהוּ בַּהֲתַעֲוֹת שְׂבוֹר בְּקִיָּאוֹ:

וְלֹא יִהְיֶה לַמִּצְרַיִם מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה רָאשֵׁי וְזָנָב כִּפְּהֵם וְאֶגְמוֹן:
בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִצְרַיִם בְּנָשִׁים
וְחִרְדוֹ וּפְחָדוֹ מִפְּנֵי תְנוּפֹת יְדֵי יְהוָה
עֲבָאוֹת אֲשֶׁר הוּא מַכִּיף עֲלֵיוֹ:
וְהִיָּתָה אֶרֶם יְהוּדָה לַמִּצְרַיִם לְחֵגָא
כָּל אֲשֶׁר יִזְכִּיר אֶתְהָ אֵלָיו יִפְחָד
מִפְּנֵי עֲצַת יְהוָה עֲבָאוֹת אֲשֶׁר הוּא
יַעֲצֵן עֲלָיו: בְּיוֹם הַהוּא
יִהְיוּ חֲמֵשׁ עָרִים בְּאַרְץ מִצְרַיִם
מִדְּבָרֹת שֹׁפֵת כְּנָעַן וְשֹׁפֵת עֹת לִיהוָה
עֲבָאוֹת עֵיר הַהִם יֹאמֶר לֵאחָת:

בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ
לִיהוָה בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִזְבֵּחַ
אֶעֱלֶה גְבוּלָה לִיהוָה: וְהָיָה לְאוֹת
וְלַעֲד לִיהוָה עֲבָאוֹת בְּאַרְץ מִצְרַיִם
כִּי יַעֲקֹוּ אֶל יְהוָה מִפְּנֵי לִחְצִים
וְיִשְׁלַח לָהֶם מוֹשִׁיעַ וְרֹב וְהַצִּילֵם:
וְנִדְרַע יְהוָה לַמִּצְרַיִם וְיִדְרַע מִצְרַיִם
אֶת יְהוָה: בְּיוֹם הַהוּא וְעַבְדוֹ זָנַח
וּמִנְחָה וּנְדָרוֹ נָדַר לִיהוָה וּשְׁלָמוֹ:
וְנִגְף יְהוָה אֶת מִצְרַיִם נִגְף וּרְפוּאָה
וְשִׁבְעָד יְהוָה וְנִעְתָר לָהֶם וּרְפָאֵם:
בְּיוֹם הַהוּא תִּהְיֶה

מִסְלָה מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר הוּא אֲשֶׁר
בְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאֲשֶׁר וְעַבְדוֹ
מִצְרַיִם אֶת אֲשֶׁר:
בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁי
לַמִּצְרַיִם וְלֹא אֲשֶׁר בְּרַכָּה בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ
: אֲשֶׁר בָּרַכְו יְהוָה עֲבָאוֹת לֵאמֹר

צִרְתָּם יַעֲקֹוּ דַעְזָא: נִדְרָה קָמְצִין בְּלִישׁ בְּקִרְיָה וּסְמִי דְרֵא רִיחַ בְּנִי
כִּרְיָח: וְיִשְׁטֵם עֵשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה: אֲשֶׁר בְּרַכְו יְיָ עֲבָאוֹת לֵאמֹר בְּרֹךְ
וְאֶכְסִי מֵאֲשֶׁר יִכְרֹו הַסֵּם: אֲשֶׁר. כִּי הַסֵּם בְּרֹךְ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן יִהְיֶה בְּרַכָּה אֲזִיבְךָ
כָּל אַחֵר מֵאֵלֶּה הַסֵּמִי:

וְאֶכְסִי מֵאֲשֶׁר יִכְרֹו הַסֵּם: אֲשֶׁר. כִּי הַסֵּם בְּרֹךְ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן יִהְיֶה בְּרַכָּה אֲזִיבְךָ
כָּל אַחֵר מֵאֵלֶּה הַסֵּמִי:

בְּרַם אִיטְפִּשׁוּ רַבְרָבִי טְאָגִים חֲכָמִי
דְּמַלְכוּהִי לְפָרְעָה מֶלֶךְ דְּטַעוּ
אֶכְרִין מִמֶּרְוֹן לְפָרְעָה בְּנֵי חֲכָמִי
אֶנְתָּא וְאֶת בֶּר מֶלְכִין דְּמַלְקִדְסִין
: אֲנִי אֵינִן חֲכָמִיךָ וְיִתְּנוּן כְּעֵן
לְךָ וְיִדְעוּן מַה מֶּלֶךְ יְיָ עֲבָאוֹת עַל
מִצְרַיִם: אִיטְפִּשׁוּ רַבְרָבִי טְאָגִים
טַעוּ אֵינִשׁ מִפִּי אִיטְפִּי יִתְּנוּ מִצְרַיִם
רַבְנֵי פִלְכֵהוּא יִרְמָא בִּינְהוּן רוּחַ
דְּטַעוּ וְאִיטְפִּי יִתְּנוּ מִצְרַיִם כָּל
עוֹבְדֵי חַוֹן כִּמְאֵר וְטַעֲנֵי רוּחָא ו
וּמִרְשָׁדֵשׁ בְּתוֹכָהּ: וְלֹא יִהְיֶה
לַמִּצְרַיִם מֶלֶךְ דְּמַלְכֵי רִישׁ וְהַגְמוֹן
שְׁלִטוֹן וְאִיטְרֹון: בְּעֵידָנָא הָיָה
יְהוֹן מִצְרַיִם חֲלָשִׁין כְּנָשִׁין וְיִזְעֹעַן
וְיִתְבָּרוּן מִן קֳדָם אֶרְמוֹת גְּבוּרָתָא
דְּיְיָ עֲבָאוֹת דְּהוּא מָרִים עֲלֵיהוֹן:

וְהָיָה אֶרֶץ דְּבִית יְהוּדָה לַמִּצְרַיִם
לְדַחְלָא כָּל דִּידְכֵר יִתְּנָה לִיהָ יִזְעֹעַן
מִן קֳדָם מֶלֶךְ דְּיְיָ עֲבָאוֹת דְּהוּא
מֶלֶךְ עֲלֵיהוֹן:
בְּעֵידָנָא הָיָה יְהוֹן חֲמִשִּׁי קִירוֹן
בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִמְלָךְ מִמְלָל
כְּנַעְנָא וְקִימֵן בְּשִׁמְרָא דְּיְיָ עֲבָאוֹת
קִרְתָּא בִּית שְׁמִשׁ דְּעֵתְרָא לְמִיתְרַב
יִתְאֲמֵר הוּא חֲדָא מִנְהוֹן:

בְּעֵידָנָא הָיָה יְהוֹן מִרְבָּתָא מִתְקַן
קֳדָם יְיָ בְּגַא אֶרֶץ מִצְרַיִם וְקִמְתָּא
בְּסִטְרָה תְּחוּמָה קֳדָם יְיָ: וְהָיָה לְאוֹת
וְלַעֲד קֳדָם יְיָ עֲבָאוֹת בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם אֲרִי יִצְלוּן קֳדָם יְיָ מִן קֳדָם
דְּחִתְקִיחוֹן וְיִשְׁלַח לָהֶוֹן פְּרִיק וְדִין
וְיִשְׁבִּינֵן: וְתִתְגַּלִּי גְבוּרָתָא דְּיְיָ
לְאוֹטְבָא לַמִּצְרַיִם וְיִדְעוּן מִצְרַיִם
לְמִדְחָל מִן קֳדָם יְיָ בְּעֵידָנָא הָיָה
וְיִפְלָחוּן בְּנִכְסֵת קוֹדֶשִׁין וּבְקוֹרְבָנֵי
וְיִנְדְּרוּן נִדְרֵין קֳדָם יְיָ וְיִשְׁלָמוּן:

וְיִמְחִי יְיָ מִצְרַיִם מִתְּמָא וְיִסְיִנֵן
וְיִתְּבוּן לְפִלְתָּא דְּיְיָ וְיִקְבֵּל צ
עֲלֵיהֶוֹן וְיִסִּי יִתְּנוּן:
בְּעֵידָנָא הָיָה תְּחִי אֹרַח כְּבִישָׁא
מִמִּצְרַיִם לְאַתּוֹר וְיִגְחֹון אֶתְרָא
לְמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאַתּוֹרָא וְיִפְלָחוּ
מִצְרַיִם אֶתְרָא:
בְּעֵידָנָא תְּחִי יִשְׂרָאֵל תְּחִי תְּחִי
לְמִצְרַיִם וּלְאַתּוֹרָא בִּירְכָא בְּגו
דְּאַרְעָא וְדְּבְרָבִיָּה עֲבָאוֹת לְמִימֵר

בְּעֵידָנָא הָיָה יְהוֹן חֲמִשִּׁי קִירוֹן
בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִמְלָךְ מִמְלָל
כְּנַעְנָא וְקִימֵן בְּשִׁמְרָא דְּיְיָ עֲבָאוֹת
קִרְתָּא בִּית שְׁמִשׁ דְּעֵתְרָא לְמִיתְרַב
יִתְאֲמֵר הוּא חֲדָא מִנְהוֹן:
בְּעֵידָנָא הָיָה יְהוֹן מִרְבָּתָא מִתְקַן
קֳדָם יְיָ בְּגַא אֶרֶץ מִצְרַיִם וְקִמְתָּא
בְּסִטְרָה תְּחוּמָה קֳדָם יְיָ: וְהָיָה לְאוֹת
וְלַעֲד קֳדָם יְיָ עֲבָאוֹת בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם אֲרִי יִצְלוּן קֳדָם יְיָ מִן קֳדָם
דְּחִתְקִיחוֹן וְיִשְׁלַח לָהֶוֹן פְּרִיק וְדִין
וְיִשְׁבִּינֵן: וְתִתְגַּלִּי גְבוּרָתָא דְּיְיָ
לְאוֹטְבָא לַמִּצְרַיִם וְיִדְעוּן מִצְרַיִם
לְמִדְחָל מִן קֳדָם יְיָ בְּעֵידָנָא הָיָה
וְיִפְלָחוּן בְּנִכְסֵת קוֹדֶשִׁין וּבְקוֹרְבָנֵי
וְיִנְדְּרוּן נִדְרֵין קֳדָם יְיָ וְיִשְׁלָמוּן:

וְיִמְחִי יְיָ מִצְרַיִם מִתְּמָא וְיִסְיִנֵן
וְיִתְּבוּן לְפִלְתָּא דְּיְיָ וְיִקְבֵּל צ
עֲלֵיהֶוֹן וְיִסִּי יִתְּנוּן:
בְּעֵידָנָא הָיָה תְּחִי אֹרַח כְּבִישָׁא
מִמִּצְרַיִם לְאַתּוֹר וְיִגְחֹון אֶתְרָא
לְמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאַתּוֹרָא וְיִפְלָחוּ
מִצְרַיִם אֶתְרָא:
בְּעֵידָנָא תְּחִי יִשְׂרָאֵל תְּחִי תְּחִי
לְמִצְרַיִם וּלְאַתּוֹרָא בִּירְכָא בְּגו
דְּאַרְעָא וְדְּבְרָבִיָּה עֲבָאוֹת לְמִימֵר

צִרְתָּם יַעֲקֹוּ דַעְזָא: נִדְרָה קָמְצִין בְּלִישׁ בְּקִרְיָה וּסְמִי דְרֵא רִיחַ בְּנִי
כִּרְיָח: וְיִשְׁטֵם עֵשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה: אֲשֶׁר בְּרַכְו יְיָ עֲבָאוֹת לֵאמֹר בְּרֹךְ
וְאֶכְסִי מֵאֲשֶׁר יִכְרֹו הַסֵּם: אֲשֶׁר. כִּי הַסֵּם בְּרֹךְ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן יִהְיֶה בְּרַכָּה אֲזִיבְךָ
כָּל אַחֵר מֵאֵלֶּה הַסֵּמִי:

בְּעֵידָנָא הָיָה יְהוֹן חֲמִשִּׁי קִירוֹן
בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִמְלָךְ מִמְלָל
כְּנַעְנָא וְקִימֵן בְּשִׁמְרָא דְּיְיָ עֲבָאוֹת
קִרְתָּא בִּית שְׁמִשׁ דְּעֵתְרָא לְמִיתְרַב
יִתְאֲמֵר הוּא חֲדָא מִנְהוֹן:
בְּעֵידָנָא הָיָה יְהוֹן מִרְבָּתָא מִתְקַן
קֳדָם יְיָ בְּגַא אֶרֶץ מִצְרַיִם וְקִמְתָּא
בְּסִטְרָה תְּחוּמָה קֳדָם יְיָ: וְהָיָה לְאוֹת
וְלַעֲד קֳדָם יְיָ עֲבָאוֹת בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם אֲרִי יִצְלוּן קֳדָם יְיָ מִן קֳדָם
דְּחִתְקִיחוֹן וְיִשְׁלַח לָהֶוֹן פְּרִיק וְדִין
וְיִשְׁבִּינֵן: וְתִתְגַּלִּי גְבוּרָתָא דְּיְיָ
לְאוֹטְבָא לַמִּצְרַיִם וְיִדְעוּן מִצְרַיִם
לְמִדְחָל מִן קֳדָם יְיָ בְּעֵידָנָא הָיָה
וְיִפְלָחוּן בְּנִכְסֵת קוֹדֶשִׁין וּבְקוֹרְבָנֵי
וְיִנְדְּרוּן נִדְרֵין קֳדָם יְיָ וְיִשְׁלָמוּן:

וְיִמְחִי יְיָ מִצְרַיִם מִתְּמָא וְיִסְיִנֵן
וְיִתְּבוּן לְפִלְתָּא דְּיְיָ וְיִקְבֵּל צ
עֲלֵיהֶוֹן וְיִסִּי יִתְּנוּן:
בְּעֵידָנָא הָיָה תְּחִי אֹרַח כְּבִישָׁא
מִמִּצְרַיִם לְאַתּוֹר וְיִגְחֹון אֶתְרָא
לְמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאַתּוֹרָא וְיִפְלָחוּ
מִצְרַיִם אֶתְרָא:
בְּעֵידָנָא תְּחִי יִשְׂרָאֵל תְּחִי תְּחִי
לְמִצְרַיִם וּלְאַתּוֹרָא בִּירְכָא בְּגו
דְּאַרְעָא וְדְּבְרָבִיָּה עֲבָאוֹת לְמִימֵר

בְּעֵידָנָא הָיָה יְהוֹן חֲמִשִּׁי קִירוֹן
בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִמְלָךְ מִמְלָל
כְּנַעְנָא וְקִימֵן בְּשִׁמְרָא דְּיְיָ עֲבָאוֹת
קִרְתָּא בִּית שְׁמִשׁ דְּעֵתְרָא לְמִיתְרַב
יִתְאֲמֵר הוּא חֲדָא מִנְהוֹן:

אֶיךָ תֹאמְרוּ. מַעֲשֵׂה לְפָרְעָה כָּל אִישׁ מִכֶּסֶּם עַל עַצְמוֹ בֶּן חֲכָמִים אֲנִי וְאַחֵר מִכֶּסֶּם
בַּעֲבֹתְכֶם אֶיךָ תִּתְּהַלְלוּ לְפָנָיו לְאַחֵר בְּנֵי חֲכָמִים אֲנִי וְאַחֵר בֶּן מַלְכֵי קֹדֶם: נוֹאֲלוּ
לְסוֹף חוֹלִים: כִּסְאוֹ. כִּתְּעוּ כְמוֹ הַכֶּסֶּם הַסִּיחִי: עֵשׂוֹם. סֵם חוֹלֵי סֵל טוֹרִיק דְּרַעַת:
מֶסֶךְ בְּרֹב. מַעֲשֵׂה מִזְלָהם בְּתוֹךְ טַעֲנֵי אֶת רוּחַם לְסוֹף מַסְכָּה יִכָּה עִירוֹ מַעֲשֵׂה
בְּחַבִּית עַד שֶׁמִּמְדוֹ בְּטַעֲמוֹ

קִירוֹ מֶסֶךְ: אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רָאשׁ וְזָנָב
כִּפְּהֵם וְאֶגְמוֹן. הַסֵּם הַחֲרָטוּמִים
וְאִיכְטָנִים הַחוּזִים בְּכּוֹכְבִים
טַעֲנֵי בְּרַקִּיעַ מְזֻלֹת וְכִכְבִּים הַ
הַמְכּוּזִי כֵן וְעֵשׂוֹן רֹגֵם תִּרְאֵם
וְזָנָב וְהַסֵּם כְּתוּבִי בְּתִלְיוֹת לְפָרֵס
כְּתִרְגּוֹמוֹ רָאשׁ וְאֶגְמוֹן סֵלְטוֹן

וְאִיטְרֹון: וְהִיָּתָה אֶרֶם יְהוּדָה
לַמִּצְרַיִם לְחֵגָא: כְּסִיטְמַעוֹ
הַכּוֹתֵרִים בְּמִצְרַיִם מִסְבֵּי סִכְרִיב
אֶת מַפְלְתּוֹ סִפּוֹל בְּאַרְץ יְהוּדָה
כִּלָּא טוֹם מִלְחָמָה זְרוּעַ בְּסֵר
יִדְעוּ כִּיטְטֵי סִכְרִיב בְּיִסְרָאֵל וּמִטְטֵי
חֲזָק וְיִרְאוּ וְיִפְחָדוּ מִפְּנֵי אֶרֶם
יְהוּדָה: חֵגָא. לְסוֹף סִכְרִיב וְאִימָה
וּפְחָד לְסוֹף יִחְגּוּ וְיִכְעוּ כְּסִכּוֹר
וְכֵן חֲגוּי הַסֵּלֶם: מִפְּנֵי עֲצַת
יְיָ עֲבָאוֹת אֲשֶׁר הוּא יַעֲצֵן עֲלָיו:

לְהַפִּילוֹ בְּדִ סִכְרִיב וְיְהוּדָה
יִמְלִטְמִדוֹ: בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה
חֲמֵס עֲרִים וְגו'. סִכְרִיב בְּכֹדֶר
עוֹלָם אַחֵר מַפְלְתּוֹ סִל סִכְרִיב
עַמֵּד חֲזָקִיָּה וּפְטוֹר אֶת
הַאֲוִלּוֹסִים סִכְרִיב עֲמֹו מִמִּצְרַיִם
וּמְכּוֹס בְּקוֹלֶרִין לְפָנֵי יְרוּסָלַם
וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מִלְכוּת סִמִּי וְחִזְרוּ
לְמִקְוֶם סִכְרִיב בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה
חֲמֵס עֲרִים וְגו'. הַלְכוּ וּבְכוּ מִזְבֵּחַ
לִי בְּאַרְץ מִצְרַיִם וּמְקִרִיבִין עֲלֵיוֹ
קִרְבֵּן לְשִׁמִּים לְקִיִּים מִהַ סִכְרִיב
כִּי הוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לִי בְּאַרְץ

מִצְרַיִם וְיִם מִרְבּוֹתָיו סִכְרִיב
בְּמִסְ מִנְחֹת עַל מִזְבֵּחַ בֵּית חוֹכֵן
בְּכוּס מִשְׁטָן הַדְרִיק סִכְרִיב לֵן
לְמִצְרַיִם וְעֵשׂוֹם סֵם מִזְבֵּחַ: עֵר
הַהֵרִס יִחַל לֵאחָת. תִּרְגֵּם יִנְתָּן
קִרְתָּא דְּבִית סִמִּי דְּעֵתְרָא ל
לְמִיחָרַב יִתְאֲמֵר דְּהִיא חֲדָא מ
מִנְהוֹן: הַהֵרִס. תִּי לְשִׁנֵּי פִסִּים
לְסוֹף הַאֲוִר לְחֵרֵס וְלֹא יִחְרַח
וּלְסוֹף הַרִיסָה וְחִזְרֵן וְהִיכֵן
לְמִדָּה יִנְתָּן מִכְּבוֹתָיו סִל יִרְמִיָּה
סִכְרִיב בְּתַפְסָּח וְיִסְבֵּר אֶת מִזְבֵּחוֹ
בֵּית סִמִּי אֲשֶׁר בְּאַרְץ מִצְרַיִם
לְמִדָּה סִכְרִיב סִמִּי סִכְרִיב מִצְרַיִם
עֵתִידָה לִיחָרַב וּמִכְּבוֹת הַאֲמוֹרִי
סֵם הִיא וּמִכְּבוֹת אֲכָל גְּבוּלָה לִי

הַאֲמוֹרִי כֹאֵף וְיִם לֹמֵר סִהִיתָ
בֵּית סִמִּי יִשְׁבֵּת בְּגְבוּל מִצְרַיִם
עַל הַסֵּפֶר לְכָךְ כֹּאֵף אֲכָל גְּבוּלָה:
וְהִיא. הַמִּזְבֵּחַ לְאוֹת וְלַעֲד בִּכְסֵם
וּבִין הַמִּקְוֶי מוֹשִׁיעַ וְרֹב מוֹשִׁיעַ
וְסִר: מִדְּבָרוֹת סִפֵּת כְּנָעַן:
כִּיטְרָא סִכְרִיב כְּנָעַן: וְזֹרַע יְיָ
יִהְיֶה כֹחַ גְּבוּרָתוֹ כִּכְרֵס לָהֶם: וְכִנְף
לְסוֹף מִכָּה הוּא: כִּנְף וּרְפוּאָה:
וְאַחֵר הַמִּכָּה יִבְרָא לָהֶם רְפוּאָה:
וְכַעֲתֵר לָהֶם. יִרְכָּה לָהֶם:
תְּחִיָּה מִסְלָה. וְתִהְיֶה דְרָךְ
כְּבוֹשָׁה סִלְכוּ בָּהּ תְּמִיד מִמִּצְרַיִם
לְאַסּוּר: וְכֹאֵף אֲסוּר בְּמִצְרַיִם:

תִּירְגֵּם יִנְתָּן וְיִגְחֹון אֶתְרָא
בְּמִצְרַיִם: יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל סִלְמִיָּה
לְמִצְרַיִם וְלְאַסּוּר. לְסוֹף וּלְבִרְכָּה
לְפִי סִלָּא הִיָּתָה אֹמֶה חֲסוּבָה

בְּעוֹלָם בְּאוֹתוֹ הַזֶּמֶן כְּמִצְרַיִם וְכֹאֲסוּר וְיִשְׂרָאֵל הִיוּ סִפְלִי בִּמְיָאֵחֻן וּבִמְיָאֵחֻסֵּם כֵּן
אֵלֶּה וְאַחֵר הַכְּבוֹיָה עַל דִּי הַסֵּם סִיטְטֵי לְחִזְקִיָּהוּ יַעֲלֵם סֵם סִל יִשְׂרָאֵל לְמַעַלָּה וְיִהְיֶה
חֲסוּבִי כֹאחַת מֵאֵלֶּה הַמִּמְלָכוֹ לְבִרְכָּה וְלִגְבוּלָה: אֲשֶׁר בְּרַכְו. לִיטְרָא: בְּרֹךְ

ברוך עמי ישראלי אשר בחרתי לו לעם בעוונתם במצרי ומעשה ידי הרחיקתי להם
בבבור שאלתי באשור ועל ידי אותם כיסים יסובו אלי והיו כאלו עתה עשיתם
מחדש והם יהיו כחלתי ישראלי ודגמא זו תי: ופתחת הסק מעל מתנך: תי ותסר
סקא בחרך והדברי מוכיחי סהרי עד עכשיו לא צוהו לחזור סק סהוא אות לו

להתירה ועוד סהוא אות ובעלך
תחלון זהו סתם לאכלו וכירוס
ופתחת כמו מפותחות פתוחי
חותם לחג סק סדוק על בשרו
כדי סתירה חקוקה בבשרו:
מעל מתנך: למעלה מתנך:
ערוס: תי פתח בבגדים קרועים
ובלואים ולא ערוס ממם: סלס
סבי: ילך כן לאו ולמופת למצרי
ולכוס סלסוף סלס סנים יכה
מלך אשור את סבי מצרים וגו'
למרו סכבס תרתן את אשור
סלס סנים לפני מפלתו סל ס
סכריב סהרי מפלתו היתה כ
כסהביא את סבי מצרי ותרהקה
מלך כוס לפני ירוסלס בתולרין
כסהביא לצור על חזקיהו: חסופי
סת: כמו חסוף סת והיך יתירה
כיד חלני וחורי וסרי: סת בית
מוכא הרעי וכן ויכרות את מ
מרויהס עד סתותיהס וגמול זה
היה להס תחת חס אביהס א
אסר ראה ערות אביה ולא כסה
אותה מרה כנגד מרה: וחתו
ובסו: כל המביטים ומכפס א
עזרת כוס והמתפארים במסען
מצרים: תפארתם: וזכטס
בלעז: יוסב הליהזה: ארץ
ישראל סהיו כסענים על פרעה
לעזרה: האי: לסון איי הים:
מסא מדבריס: הכבואה הזאת
על בכל כמו שספורסבה ואס
תאמר הרי כבר כיבא עליה על
הר כספה סאונס וכל הפרסה
כולה סעמים סהכבואה באה
בפיו היום בסגנון אחר ולאחר
זמן בסגנון אחר: מסא
מדבריס: תירגס יוכתן מטול
מסריין דרתיין ממדברא במי
ימא: כסופות כנגד לחלוק:
כרוח סופה המתהפך בארץ
יכסה סהיא מעלה חבקרב:
לחלוק כך יחלסו כבא מחכות
רבות על ככל: ממדבר: יבאו
לה: מארץ נוראה: תירגס
יוכתן מארעא דריתעבדא בה
חסיין ויס לפרס סהוא מקום
כחס וסכרב כמו סכאח המדבר
הגדול והכורא: חזות קסה:
הכביא אומר כבואה זו קסה על
ככל הוגרל: הוגר כוגר:
תירגס יוכתן איסיא מתאכסין
ובחזיא מתכוזין ולסון העברית
לפי התרגום כך פירוטו את ה
הוגר בא אחר וכוזר אותו ואת
הסודר בא אחר וסודר אותו לו
פרס ומרי סכוזין וסודרין את

רגלך החס בליש בקריא וסימאמר אל תקרב הלום של נעלך: והס תבולדגלך: של נעלך דיוסוע:
ונעלך תחלץ מעל רגלך: אס תשיב משבת רגלך: וסכעו בבון רגלך: וכל בתוכי רכנו חס במא מל
עד אשית אויבך ודום: שודר מלאים בקריא וסימ כיבא עליה על ככל שודר: יגורו כן נדח: חזות

ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור
ונחלתי ישראל:

בשנת בא תרתן אשדורה בשלח
ארגו סרגון מלך אשור וילחם
באשדוד וילכדה: בעת ההיא
דבר יהוה ביד ישעיהו בן אמוץ
לאמר לך ופתחת השק מעל מתנך
ונעלך רתלך מעל רגלך ויעש כן
הלך ערוס ויחף:

ויאמר יהוה כאשר הלך עבדי
ישעיהו ערוס ויחף שלש שנים אות
ומופת על מצרים ועל כוש: כן
ינהג מלך אשור את שבי מצרים
ואת גלות כוש נערים חקנים ערוס
ויחף וחסופי שש ערות מצרים:
וחתו וכשו מבוש מבטם ומן מצרים
תפארתם: ואמר ישב האי הזה
ביום ההוא הנר כה מבטנו אשר
נסנו שם לעזרה להגלל מפני מלך
אשור ואין נמלט אנחנו:

משא מדבר ים כסופות כנגד
לחלוק ממדבר בא מארץ נוראה:
חזרת קשר הנד לי הוגר כוגר
והשודר שודר עלי עילס צורי מדי
כל אכחתה השבתי: על כן מלאו
מתני לחללה צירים אחוזני כצירי
יולדה נעורתי משמע נבדלתי
מראות: תערה לבכי פלצות
בעת תני ארת נשף חשקי שם לי
לחרדה: ערך השלחן צפרה
הצפית אכול שתה קומו השרים
קשה הגד לי ב בפס': הוי שודר ואתה לא שודר ב בפס': קח פחדים באזוני: פלצות בקריא וסימ'
תעה לבכי פלצות בעת תני: וכסה אתם פלצות: יראה ורעד יבא בי: ואס זכרתי ונבדלתי:

כל אכחתה טעסחה ולפי דעתי כי מתחלת כל אכחתה עד סוף הפרסה הס דברי
הכביא על לסון בלסכר המלך כי הכל דיע סהכביא יסמח במפלת ככל ואיך יאמר
על כן מלאו והנה ככה ידבק הטעס אל המלך כאשר סמעתי קול עלי עילס כמהג
אכסי המלחמה להזכיר סס ארסס כל אכחתה סל ככל הסבתיה במיני הסוד
סהובאו כלי בית יי וסחה בהס וככל במדור ובמזק: עלי: סב אל עלי עילס
כאשר סמעתי כן לא אסמע ולא אראה מרוב הפחד: תעה פלצות: מן ויכרות
אסא את מפלכתי כרמות תפארת זה סהיו הפרטיים מתפארים על כן כבעתי
או רעה כמו יתפלכון: את כסף חסקי יהלילה פסטה בכליס וסחד כאשר קרא
לורכאל הכתב: ערך: צפה הכפית: לפירעתי אחר ריע לו וטעמו נכונים וטעס
קומו השרים סהגר כלסכר באותו הלילה ומסחו דריסס הזקן למלך ונקרא

ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור
ונחלתי ישראל:
בשנת בא תרתן אשדורה בשלח
ארגו סרגון מלך אשור וילחם
באשדוד וילכדה: בעת ההיא
דבר יהוה ביד ישעיהו בן אמוץ
לאמר לך ופתחת השק מעל מתנך
ונעלך רתלך מעל רגלך ויעש כן
הלך ערוס ויחף:
ויאמר יהוה כאשר הלך עבדי
ישעיהו ערוס ויחף שלש שנים אות
ומופת על מצרים ועל כוש: כן
ינהג מלך אשור את שבי מצרים
ואת גלות כוש נערים חקנים ערוס
ויחף וחסופי שש ערות מצרים:
וחתו וכשו מבוש מבטם ומן מצרים
תפארתם: ואמר ישב האי הזה
ביום ההוא הנר כה מבטנו אשר
נסנו שם לעזרה להגלל מפני מלך
אשור ואין נמלט אנחנו:
משא מדבר ים כסופות כנגד
לחלוק ממדבר בא מארץ נוראה:
חזרת קשר הנד לי הוגר כוגר
והשודר שודר עלי עילס צורי מדי
כל אכחתה השבתי: על כן מלאו
מתני לחללה צירים אחוזני כצירי
יולדה נעורתי משמע נבדלתי
מראות: תערה לבכי פלצות
בעת תני ארת נשף חשקי שם לי
לחרדה: ערך השלחן צפרה
הצפית אכול שתה קומו השרים
קשה הגד לי ב בפס': הוי שודר ואתה לא שודר ב בפס': קח פחדים באזוני: פלצות בקריא וסימ'
תעה לבכי פלצות בעת תני: וכסה אתם פלצות: יראה ורעד יבא בי: ואס זכרתי ונבדלתי:

קשה הגד לי ב בפס': הוי שודר ואתה לא שודר ב בפס': קח פחדים באזוני: פלצות בקריא וסימ'
תעה לבכי פלצות בעת תני: וכסה אתם פלצות: יראה ורעד יבא בי: ואס זכרתי ונבדלתי:

ככל מסדרה ובזה עתה את כל המדינות: עלי עילס: ובואי עליה: צורי
מרי: על ככל במדור אלהי צורי הטעס למטה בריס זה טעמו למעלה בדרי
כמו קומי טובי: כל אכחתה הסבתי: לא מסיק הא לפי סהוא כמו כל אכחות
סכעולס והוא לסון אכחה מרובה סל אכסיס רבים סוספירס בלעז כל אכחות
הסבתי סהיה העילס כאכח מכני עולה סל מלכות ככל עתה הסבתי אותה: מלאו
מתני לחללה: הכביא היה רחמני ומתאכח על פורענות האומות זו מדרס אגרה
ולפי פסוטו הכביא אומר הקיכה והאכיות כאלו זו ככל מתאככט: צירים: לסון
חיל וחבלס ורבותנו אמרו יס דלתות וצירים לאסס כמו סיס צירים לרלתי הבית:
כעתי: חולי הוא הקרוי עוית בלסון חכמים: פלצות: בהלה: את כסף חשקי:
לילה סהיתי חוסת בה לסמחה ולמסחה ובספר יוספון מביכו סהיה סמח על
סככוז גרודיו את חיל פרס אותו לילה סס לי לחרדה סכ בלסכא מלכא עבד לחס
רב וגו' איסתי חמרא וגו' ביה בלילא קטיל וגו' ודריסס מראה קביל מלכותא: צפה
הכפית: זקוף המורה בבדאסית רבה כווחין למכרתא כפיתא: אכול סתה: ומתוך האכילה והסתייה כעין קומו הסרים:

והקרא המלך מנן כי הוא יגן עליהם וכן מביא ראה אלהים כי אלה דברי הנביא: העמד המצפה בדרך נבואה וראה הטעם אם ראה רכב פרשים אורכב חמור או רכב גמל יקטיב וירבה להקטיב מה שמועה בפייהם ויקרא בדרם כי אריה הוא חבקיך בנימטריא והנכון בעיני שהוא חסר כף כמו אם אוכלת הוא והטעם ויקרא

שבו ה' אל' וכתוב וס' נבסר בסדר ואחזק: תיבא ה' ד' מ' וא' ח' וס' חדר וחיבא: וחברו דר' ואת דרן ואת תיבא: ישי ארץ תיבא: גבישו ארחות תמא: כתרא חס' יחד:

המצפה כאריה תקול גדול: על מצפה ארסי אכבי עומד תמיד:

והטעם לכתש חזק: והנה זה בא: והנה רכב אים עם כמד פרשים: ויען: כל אחד: ויאמר נפלה נפלה: פעמים שלא נסארה לה פליטה: סבר: המעבר לארץ כמו אשר ילדה אותה ללוי: מרומי: והנה בכל מדונה והיור ס' סימן הסם או הכביא או רכב רכב אים כי גם אני רשתי והיית כן גרן ויתכן היית בן הגרן הבר שיטאר חנה רחל לישראל: משא דומה: כמו ומשמע דומה ומשא: אלו קורא משעיר:

ידבר על לשון דומה כאילו הוא בא מרגל משעיר לחקור ארץ דומה והוא סגול ל לשומרי אמור לי אחת סומר מה מליל מה מלילה והטעם כאילו הסגול הוא מאכסי חמה ויס' לו צורך לקו בלילה ללכת לדרך או להתעסק בטהרה כמנהג רוב המקומות וטעם פעמים שיטאל לרבים והנכון בעיני סוזת המלה לראות אם הסומרים יסכים: מה מליל: ראוי להיות סמוך וכמוהו בין ח חלבון כיין הטוב ס' שיחקר סם מקום ויאמר הגאון סומר מה עבר מהלילה סומר מה נשאר ולפירעתי שהוא כמו בליל סודר ער מואב והטעם בליל כך מ

חליל
ב' יחד חל'
וה' חס'
לאברהם

ומשחו מנן:

כי כה אמר אלי אדני לך העמד המצפה אשר יראה יגיד: וראה רכב צמד פרשים רכב חמור רכב גמל והקשיב קשבר קשב: ויקרא אריה על מצפה אדני אנכי עמד תמיד יומם ועל משמרת א אנכי נצב כל הלילות: והנה זה בא רכב איש צמד פרשים ויען ויאמר נפלה נפלה בכל וכל פסילי אלהיה שבר לארץ: מרשתי ובן גרני אשר שמעתי מאת יהוה צבאות אלהי ישראל הגדתי לכם:

משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל: אמר שמר אתה בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו שבו אתיו: משא בערב ביער בערב תלינו ארחות דרנים:

לקראת צמא התי מים ישבי ארץ תימא בלחמו קדמו נדר: כי מפני חרבות נדרו מפני חרב נטושה ומפני קשר דרוכה ומפני כבד מ מלחמה: כי כה אמר אדני אלי בעוד שנה בשני שכיר וכלה כל כבוד קדר: ושאר מספר קשת גברי בני קדר ימעטו כי יהוה אלהי ישראל דבר:

ערכו מן קדם חרבא שליפא וסן קדם קשת מתימא ומן קדם תקוף קרבא: ארי פרנן אמר יי לי בסוף שניא פשני אגירא וסוף כל יקרהו ודע רבאי: ותקוף עבדי קרב גברי בני ערבא יתערו ארי במימרא דיי אלהא דישראל גזיר בן:

מריקו וצחצחו זנא:

ארייכדנן אמר לי יי אזיל אקים סכואה ריחוי יחוי: ויחוי רחך אנש ועמיה זוג פרשים רכיב על חמור רכיב על גמלא אמר נביא אצתית אצתא וחיות והא משירין לחרא: אמר נביא קל משירין דאתן בסיטוניהון מאריא ועל סכואת קדם יי אנא קאים תיריא ביסמא ועל מסרתי אנא סעתור כל לילא: והא דין אתא רחך אנש ועמיה זוג פרשיו ואתיבואמר נפלת ואף עתידא למיפל בכל וכל צלמי טעוריהו ידקדקון לארעא: סלכין דאומגין לאנחא קרבה ייתון עלה למבוא חנה באברא דאומן למידש ית אידרא אמר נביא דשמעית קל מימרא דיי צבאות אלהא דישראל חותי לכון: מטל כס דילוט לאשקאחית דוסרה עלאי אכלי מן שמיא נביא פריש להון ית נבואתא נביא פריש להון מת דעתור למיתו: אמר נביא אית אגר לצדיקניא ואיית פורענו לרשיעניא אס תיבין אתון תובעו דאתון יכלין לסתב:

מטל כס דילוט לאשקאחית ערבאי בחורשא ברמשא יביתון שיירת בני דין: לאפי צהיא פוקו וידונין למיאדיתבי בארעא דרומא מימא דאתון אכלין זמינו למערקיא: ארי מן קדם קטול ערבאי בחורשא ברמשא יביתון שיירת בני דין: לאפי צהיא פוקו וידונין למיאדיתבי בארעא דרומא מימא דאתון אכלין זמינו למערקיא: ארי מן קדם קטול

את עמי והיו מתקשים לסבאים פלהם להוליכם דרך עליכם לפי שאתם בני דודיהם אולי תרחמו עליהם ואתם הייתם יוצאי ולנים בעיר דרך העברת סירות: אורחות דרנים: בני דוכן: לקראת צמא: דרך להביא מים ואתם יושבי ארץ תימא לא עשיתם כן אלא בלחמו קדמו כווד הביאו להם מיני מאכלים מלוחים וסודות נפוחים מלחי רוח והיה אוכל ומתקן לשנתו ונותן פי הכור לתוך פיו והרוח נכנס במעיניו והוא מת: ר' לקראת צמא התנו מים לא כן עשיתם לאביכם כשהיה צמא גליתלו באר מים: כי מפני חרבות נדרו: עמי: חרב נטושה פשוטה על פני הארץ כמו והנס נטושים על פני כל הארץ ונטושה בעמק רפאים: ר'א נטושה כמו לטושה כל אותיות אשר מוצאותה קרובים להיות ממקום אחד מתחלפות זו בזו כן בלתי כענין סכאמר בעזרא לעשות לו נסכה כמו לסכה: כסני סכיר: ארדיק בה לזמנא המועד כסכיר הנסכר לסנים ממדקיק במועד תסלום סנתו: וסאר: סאריתי: קשת גברי בני קדר: בעלי רובי קשת מהם כאביהם סכאמר בו והי רובה קשת: גיא

מסחו מנן: מניני עור סלוק הן ומוסחין אותן בשמן כדי שיחליק את הזיין וכך באמר בשאל כי סם נפעל מנן גבורים פלט את משיחתו ולא קיבלה נעשה מנן סאול כאילו לא כמסח בשמן: לך העמד המצפה: עתיד אחר מתלמידך לקרא תגר על מדותי על ארך סלוותה סל בכל והוא חבקיך טעם עונה ועמד בתוכה ואמר על משמרת אריה ואמר לראות מה ידבר בי אמר הקב"ה ליסעיה העמידהו לאותו מצפה והבטיחו מאתי טעמר על מ מצפהו ואשר יראה במפלגה סל בכל יגיד: וראה רכב: ואני אראנו סם כמין רכב כמר פ פרטים אחד רוכב חמור ואחר רוכב גמל וסימן הוא לפרס ומר: והקטב קטב: וסם ישמע בבואתו כמין רוב הזמיות ת תשואות חילות: ויקרא אריה הוא חבקיך אריה בנימטריא כמין חבקיך ישעיה כתבא סעתור חבקיך להתפלל על זאת ולומר כן: על מצפה יי אלהי על מצפה אכבי עומד תמיד יומם להודיעני על זאת: והנה זה בא: כסיתפלל על כך יראה כמין רכב ארס וגו': נפלה נפלה בכל: תירגס יונתן נפלה ואף עתידה למיפל סתי כפילות טכה אחר טכה תחלה על ידי מרי ו פרס ובסל הסכיה על ידי טמים והיתה בכל צבי ממלכו כמהפכת סרוסוכן מצבו בסדר עולם ובא בטנה השמועה זו סל דריוס ואחריו בטנה השמועה והיתה בכל צבי ממלכות כמהפכת וגו': מרומי ובן גרי: תבואת קדם פלי ערמית חטוי אשר כטוויתי מפי רוח הקדם לתקן אתכם ב בריך היטרה כארס הדסוורת תבואתו בגרן: אשר שמעתי: מאתו הגדתי לכם: דומה: היא ארס וכן הוא אמר מי ככור כדומה בחור הים: אלו קורא משעיר: אמר הקב"ה אלו קורא הנביא או המלך מעול מלכות סעיר: סומר מה מלילה: סומר יסר מה תהא מן הלילה והחשכה הזאת: אמר סומר: הקב"ה: אתא בקר: יס לפני להזרית לעשות בקר לכם: וגם לילה: מתוקן לעשו לעת קץ: אם תבעיון בעיו: אם תבקטם בקשתכם למחר הקץ: טובו אחיו: בתשובה: משא בערב: על ערביים: בעיר בערב תלינו: ראיתימה עשיתם בהגלות אסור

את עמי והיו מתקשים לסבאים פלהם להוליכם דרך עליכם לפי שאתם בני דודיהם אולי תרחמו עליהם ואתם הייתם יוצאי ולנים בעיר דרך העברת סירות: אורחות דרנים: בני דוכן: לקראת צמא: דרך להביא מים ואתם יושבי ארץ תימא לא עשיתם כן אלא בלחמו קדמו כווד הביאו להם מיני מאכלים מלוחים וסודות נפוחים מלחי רוח והיה אוכל ומתקן לשנתו ונותן פי הכור לתוך פיו והרוח נכנס במעיניו והוא מת: ר' לקראת צמא התנו מים לא כן עשיתם לאביכם כשהיה צמא גליתלו באר מים: כי מפני חרבות נדרו: עמי: חרב נטושה פשוטה על פני הארץ כמו והנס נטושים על פני כל הארץ ונטושה בעמק רפאים: ר'א נטושה כמו לטושה כל אותיות אשר מוצאותה קרובים להיות ממקום אחד מתחלפות זו בזו כן בלתי כענין סכאמר בעזרא לעשות לו נסכה כמו לסכה: כסני סכיר: ארדיק בה לזמנא המועד כסכיר הנסכר לסנים ממדקיק במועד תסלום סנתו: וסאר: סאריתי: קשת גברי בני קדר: בעלי רובי קשת מהם כאביהם סכאמר בו והי רובה קשת: גיא

חזרה
ב' עליו יצא

ועתה על מיתלכא עליו ויאמר לו מה לך לשבת פה ומי לך פה ממספחה סוכלו לעזור לך כי חצבת לך פה קבר. כמו כרית ובורות חכמים והטעם שתחטוב בלכך כי לעולם תהיה סוכן ובורותם תמות וכבר תקנת לך סם קבר והאומר ספי קבר כמו ארמון איכנו ככון והער שמה תמותי הנה יי מטלטלך כפול מן ויטילו הכלים:

טלטלה. אתה מתחטב כי אתה גבור כטעם והיית לאדם והנה הוא כרמות קריאה או טלטלה כ טלטול גבר והראשו קרוב אליו: כניף. מבזרת מכפת מיקחנא עם כל ממונו וכל כבורו. כף כדור לרמות וזאת הלשון ידוע מדברי קדמונים על גס מטעם המקום: ארץ רחבת ידים. היא בכל: מרכבות כבוד. הטעם סם ימות הוא וכל מ מרכבותך כי אתה קלון לבית ארויך או אז תהיה והקרוב שזה היה בגלות יהויקים או יהויכין בעבור ו וקראתי לעבדי ו והלכתינו כהנתך: והיה טעם לעבדי סהיה עבר הסם ולא כן סבבא: והלכתינו כהנתך. יס לכל ממונה כתות ידועה ואבט כאשר היו ח חוגרים אבט ידוע חכמי אטום: והיה לאב. תלמד טוב ואובב כאב: ונתתי מזה הפסוק כלמוד כי על הבית הוא בית המלכות: ותקעתי יתר. כיתר וכמוהו ועיר פרא אדם יולד: ותלו. אחר שהמטילו ליתר אחר ותלו עליו: הזכאלי. הם הבנים סהם וביאומים: והכפיעתי. אולי הם הבנות מבזרת יבא צמע ואחר שאמר ס שהוא לאב הנה איש יהודה כבניו והנשים כבנותיו סהם נמשלים אל כלים קטנים. וטעם מכלי האגנות כמוויסם באגנו אולי סם הזהב: ועד כל כלי הכבלי. כלי הנגנים והטעם שלא יאשר דבר בבית המלכות סלא יהיה תחת דמותו: ביום. תמוש הייך. רמז לסבבא סהיה חוטב שהוא כיתר תקועה במקום כאמן: וככרת המטא אשר עליה. הם אנשי ממטלתי. מטא צור. צור היא על הים וכבוד כזר תפסה: כי סדר כל בית. בצור סלא יבא טום סחור: מארץ כתיס. אפילו מארץ כתיס סהיה רחוקה כגלה להם זה הסוד והזכיר כתיס בעבור האכיות והער וצום מיד כתיס: רמז לצור אף על פי שהיתה תלמה מסחורי צידון גם היא על הים והער וירכנו על צידון: ובמים רבים. הסחורים היו מביאים לצור זרע מי סחור ותבואתה היה קציר יאור מזרים: ותהי סחר גוים. סם ויחסר תלת בעלת כמו וחסרון לא יוכל להמנות: בוטי

על שבנא אשר על הבית: מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר חצבי מרום קברו חקקי בסלע משכן לו: הנה יהוה בטלטלך טלטלה גבר ועטך עטה: צנוף יצנפך צנפר בדור אל ארץ רחבת ידים שמה תמות ושמה מרכבות כבודך קלון בית ארניך: והדבתיך ממעבך וממעמדך יהרסך: והיה ביום ההוא וקראתי לעבדי לאליקים בן חלקיהו: והלכתינו כהנתך ואבננך אחזקנו וממשלתך אתן בידו והיה לאב ליושב ירושלם ולבית יהודה: ונתתי מפתח בית דוד על שכמו ופתח ואין סגר וסגר ואין פתח: ותקעתי יתר במקום נאמן והיה לכסא כבוד לבית אביו ותלו עליו כל כבוד בית אביו הצאצאים והצפעות כל כלי הקטן מכלי האגנות ועד כל כלי הנבלים: ביום ההוא נאם יהוה צבאות תמוש היתר התקועה במקום נאמן ונגדעה ונפלה ונכרת המשא אשר עליה כי יהוה דבר: משא צר הלילו אניות חרשי שבי שדר מבית מכו מארץ כתיס נגלה למו: דמו ישבי אי סחר צידון עבר יסמלאוך: ובמים רבים זרע שחר קציר יאור תבואתה ותהי סחר גוים:

מלמיתי מארעא פיתאי אתי עליהון: אתברו יתבי ניסא תגרי צידון דתו ערן פמא מלון דהות מספקא סחורא לעממין סגיאין וכי חצר כנישת נהרא על לתה ותות סחור לעממין

דדבר אתו טובות. נשכע לרוד. אסי שברו בניך: ובמים בקריאה וסמ ובמים רבים זרע שיחור. ובמים עזים נתיבה. ובמים לא רחץ למשעי:

מרכבות דג מל וא חס וסימ נמסר בסדר בשלח ובטלים חלק כסמ כג: ולבית יוסם נמסר בסדר נשא: לבסא ורפין וסימ ותקעתי יתר במקום נאמן. כי עשית מטפשי ודיני. ועל ידם והזיק בלטיה והגבעני.

לוח שבנא די ממנא על ביתא: ותומר ליה מה לך כאומה לך פדיו ארי אתקניתי לך כא אתר אתקין ברומא אתריה שוי בכיפא בית מזריה: תא יי מטלטלך טלטלך ונגברא ותחפניך בתתא: ועדי מינך ית מצנפתא ונקפונך בעלי רבב כשור מקף ויגלונך ל לארעא פתיות ידיין תמן תמות ולתמן רתיכי יקרך יתובון בקלן על דלא נטרמא יקר בית ריבונך: ואירחיך ממקום ומשימושך יסגריך: ויהי בעידנא תהיא וארבי לעבדי לאליקים בר חלקיה: ואלבישיניה כיתונך והמינך אצרונייה ושולטנך אתן בידה ויהי לאב ליתבי ירושלם ולבית יהודה: ואיתן מפתח בית מקדשא ושולטן בית דוד בידה ויפתח ולית דאחיד ויחוד ולית דפתח: ואימנייה אמרכל מהימן משמש באתר קנים ויהי לכורסי יקר לבית אבותיו: ויסתמכון עלותיפל יקרי בית אבותי בנאי ובני בנאי מברביא ועד דערקא מבהניא לובשי אפודא ועד בני לוי אחרי גבליא: בעידנא תהיא אמר ויצבאות יעדי אמרכל מהימן די משמש בארע קנים ויהי קטיוף ויפול ורבתל מטל נבואתא די עלותי ארי במימרא דוי גר' כן: מטל בס דלוט לאשקארת ית צור אפילו נחתי ספיני יסא ארי איתבזי: מתוהיון מלמיתי מארעא פיתאי אתי עליהון: אתברו יתבי ניסא תגרי צידון דתו ערן פמא מלון דהות מספקא סחורא לעממין סגיאין וכי חצר כנישת נהרא על לתה ותות סחור לעממין

מלמיתי מארעא פיתאי אתי עליהון: אתברו יתבי ניסא תגרי צידון דתו ערן פמא מלון דהות מספקא סחורא לעממין סגיאין וכי חצר כנישת נהרא על לתה ותות סחור לעממין

דדבר אתו טובות. נשכע לרוד. אסי שברו בניך: ובמים בקריאה וסמ ובמים רבים זרע שיחור. ובמים עזים נתיבה. ובמים לא רחץ למשעי:

אשר על הבית. ממונה היה על בית המקדש ים אומרי כהן גדול וים אומריס אמרכל ימה לך פה. הכתוב מגנהו לכי מרצה להסביר את חזקיהו למלך אסור כדאמ' בסהדרין כתב פיתקא וסרא בגירא סבבא וביעתי סלמו חזקיהו וסיעתו לא סלמו: חזבי מקום קברו. סחב לו קבר בקברי בית דוד ליקבר בן המלכ' לכך הוא אומר לו מה ירסה לך בקברות הללו: ומילך פה. מי ממטפחך קבור כחן: חזבי. חקקי יתר יתירה כמו סכני סהם מקימי מעבר דל: טלטלה גבר. כהדן תרכובלא דמטלטל מחתר לאחר ורבותיו אמרו טלטולא דגברא קסה מדאיתתא: ושטך עטה. כמו ויעט בהם לסון עט יפריחך כעוף בגלות ורבותיו אמרו צרעת פדהה בו כדא על ספס יעטה: צק יכנך. כמנפת המקפת את הראש יקיפוך אויבים ומציקים: כדור. כשור מקף ורבותו פירשו לסון כדור סקורין פלוטא בלעז סזורקן אותו ומקבלין מיד ליד: חל חרץ רחבת ידים. בכסיפא סם המקום: שמה תמות: ולא תקבר בקברי בית דוד ושמה יהיו מרכבות כבוד כהפכים לקלון בית ארויך סבכסת: וממעמדך. ומשימושך במקדש יהרסך: לאליקים. הוא היה על הבית כספסל סחריב כמו ס סמכינו כסיפא חל רב סקה נגלה לו סבבא וסיעתו וגדרוהו בזכות סוסיהם כדאיתא ס בסהדרין סכסהלך סחריב ל תהקה מלך כום סטף סבבא וסיעתו והלך לוכך סכינו בסדה שולם: מפתח בית דוד. תירגס יונתן מפתח בית מקדשא: וסולטן בית דוד: ותקעתי יתר במקום כאמן. והאמנייה אמרכל מהימן משמש באתר קנים יונתן כאמן לסון קיום מתן: סהוא כאמן לכספים עליו כי לא ימות קרס את ה המקרא ותקעתי יתר כאמן כ במקום: הזכאאים והכפיעות. תירגס יונתן בנייא ובני בנייא ומנחם חבדו עם צפני הבקר למד סהוא לסון עללים דקים היוצאין ממני אמן ויהיה צפני לסון יסאה דבר היוצא:

כל כלי הקטן. הקסמים סבכסתחום יהיו מתפארח בו וכסמכין עליו: מכלי האגנות ועד כל כלי הנבלים. תירגס יונתן מכהניא לבטי אשורא עד כניא אחזי ככלין ויהיה אגנות לסון כלי סרת סמסרתין בהם הכהנים בבית המקדש הנבלים סאומרים בני לוי כהן הסיר: תמוס היתר. גרולתו סל סבבא: וככרת המטא אשר עליה. בני משפחתו וסיעתו הנסמכין עליו והתולים בו כלי תפארתם ולפי סדימתו ליתר דימה המתפארים ונטעים עליו למשא סמטענים על היתר וים פותרים אותו ותתקיים הנבואה סכתבאת עליו: היללו אכיות תרשים. סהיו מתעשרים על די סחורי צור סהיו מביאים אכיות תרשים סחורה לצור. תרשים סם הים: כי סודר מבית מבוא. כי סודר מבנים מקום סהייס רגלים לסחורין מלכוא עוד לתוכו ולא יהיה שדר לכס מקום בצור ללון סם: מארץ כתיס. הם הדומים: כגלה למו. הסודר לאכסי צור. דא מארץ כתיס כגלה לאכסי תרשים סור סל צור סברחו בני צור אכל כתיס ומסם כסמעה הסמועה: דמו יושבי אי. התאכלו וסבורומס יושבי אי הים למה סחורי צידון עבדיימים היו רגלי למלותך כל סחורה עכסו כספסל צור תפל צידון עמה ססמוכות היו זולו בתוך מהלך מזרים היה תבואה סל צור סחור הוא כילום סכאמר מן הסחור אשר על פני צור

במים רבים היה בא זרע מזרים היושבת על ארץ סחור אל צור: קציר יאור. מעס רב סהיה בה כל הגוים מביאין לה סחורה: בוטי

בטוי צדק' פטילה לצור: כי אמר יס' כי אמרה צור היוםבטת במעון הים סהיה
עיקר ראש המלכות הריכו במי סלח חלתי ולא ילדתי בחורים כי כולם נהרגו והרי
במי סלח רוממתי בתולות וכן תירגם ונתן ורבותינו אמרו באג' בטוי צדק כי
אמר יס' מה אני סלח לי ביום ובנות לראש עליהם סלח יתפסו בטויי אני מסת

מצות קובי לעבור גבול חול אסר
סס לי על אחת כמה וכמה י
בטוי צדק סס לך לראש בכל
אלה: כאשר סמע למצרים
אסר סמע על מצרים סהבאחי
עליהם סמר מכות וסוף טבעו
ביס: יחילו ויבהלו: כסמני:
הסומעים כסמני סמע צור כי
גם מכותיה סל צור יהיו רוגמת
אותן מכות דס ואס קול סאון
מער בקרק' הספרד' והספכו
נחליה לספת וסס ועפרה ל
לספרית וירסוה ערוקת וספור
וכספסתי אתו ברבר המק בסרו
וכרת הזלזלים רוגמת הסדר
והארבה וסס גרול סארץ
אדום כסגר מכת סבור' הסיסה
הזאת אס צור זו היא אדום ר
רומי ואס צור ממש לפי סכסה
אותה הים הוא אומ' עליה כאשר
סמע למצרים ואס אומר סכל
הסנין מרבר סבור העיר סהרי
סמך לה צדק: עברי. אסני
צור לברוח לסרסיה: הזאת
לסס עליה. הרי כפלה לססס
וואמר לסס הזאת העיר סהיתה
עליה כססס אסר מימי קדם
קדמתה היתה עליה עסמי י
ויבליה רגליה מרחוק לססס
לה מנח: כססיה. תגריה כמו
כססן בדרו מאסני מרמה ולא
יהיה כססני עיר: כל כסי. מנכ
חזק: עברי ארץ. לנולה: כי
אור. כיאור הזה סעלה

בהיותו צידו נאי ארי אמר מערבא
וי יתיב בתקוף ימא למימר לו לא
מרעית אעדיתי ולא רביתי עולמין
פניקית ברמולן: כסמני די שסמו
למחמא ולקו מצראי ועו כר ש
שסמו צוראי: גלו למדינת יסא
איליו יתבי יסא: ההרא לכון
תקיפתא צור מימי קדם מלקרס
הו סיתן לה תקרובתא מארע
רתיקא כרו לאתותכא הא גליא:
ימן מליך דא על צור דהות ססלפא
סלכין די תגרה ארברבין ש
שלטונא יקירי ארעא: י עבאות
מלכא לאפסס יקר כל חדותא
לאקלא כל יקירי ארעא: גליא
סארעיד כמינהרא ערוקיל מדינה
יסא לית תקוף עור: גבורתיה
מרמסא על יסא לאועא מלכותא
י פקיד על כססנא לה שססיה
הוקפא: ואמר לא תוספון עור
למתקף דחיותן אססין לעסא די
בצידון לכיתים קוסו גלו אף ל
לחמן לא יהי לכון נייח: הא
ארעא כסראי דין עססא כר לא
הוה אתורא שכללה לנגון א
אקימו חזותהא פגרו בירייתא
שויהא לסמסרא: איליו
נחתי ספיי יסא אריאתבזו סחז
תוקפכון:
ויתי בעידנא ההיא ותחרתיק צור
שבעין שנין בימי מלכא חססוף
שבעין שנין יהי לצור כתושבת
בפקח ברא: אתחלף יקרין
אטליטל למדינא קרתא די הוה
כנפקת ברא אתרונקת רפוכי
ביניך לאבלא וזמריך לאליא מאים ועול וברניך ויהי מסוף שבעין שנין ועול וברנה
וצור קרס יי ותתוב לאתרה ותהי מספקא סחורה לכל מלכות עסמא די על אפיארעו

תרשישה בקריא וסמ' עברו תרשישה הלילו. וסמ' יתג' לברוח תרשישה כ' בפסוק קרמא ובתראח.
על כן קרמתי לברוח תרשישה. ובני יתג' ארשישה דרה: נכבד' ג' בקריא וסמ' כנעניה נכבדי ארץ.

בושי צידון כי אמר יס' מעוז הים
לאמר לא חלתי ולא ילדתי ולא
גדלתי בחורים רוממתי בתולות:
כאשר שמע למצרים יחילו כסמני
עור: עברו תרשישה הלילו ישיבי
אס: הזאת לכם עליה מימי קדם
קדמתה יבליה רגליה מרחוק לגור:
מי יעץ זאת על צור המעטירה אשר
סחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ:
יהיה עבאות יעצה לחלל גאון כל
צבי להקל כל נכבדי ארץ:

עברי ארץ כי אר בת תרשיש אין
מזח עור: ידגטה על הים הרגיו
ממלכות יהיה צוה אל כנען לשמך
מעזניה: ואמר לא תוסיפי עוד
לעלות המעשקה בתולת בת צידון
כתים קובי עברי גם שם לא ינוח
לך: הן ארץ כשדים וזה העם לא
היה אשור יסרה לציים הקימו
בחיני עורדו ארמנוריה שמה ל
למפלה: הלילו אניות תרשיש
כי שדר מעוזן:

והיה ביום ההוא ונשכחת צר שבעים
שנה בימי מלך אחר מקץ שבעים
שנה יהיה לצר כשירת הזונה:
קחי כנור סבי עיר ונהגשכחה
הטיכי בגן הרבי שיר למען תזכרי:
והיה מקץ שבעים שנה יפקד יהוה
את צר ושכחה לאתנהזנתה את
כל ממלכות הארץ על פני האדמה:

לחלל גאון כל צבי נכבדי מים: יסדח' בקריא וסמ' אשור יסרה לציים: כי הוא על ימים יסרה. בארץ
יסרה לעולם. ואגדתו על ארץ יסרה: שמה ג' בקריא וסמ' שמה למפלה. שמה לשכמה. ושמה
לצלמות ישיח לערפל:

אחד. הטעם מלכות כבוד נכד ונכד וכן כד כי כאשר יחסבו: כסירת הזונה:
והיה לה ריבוד ומעשה: קחי. כיהזונה הסכסכה תקסוב העיר והיא מכבדת אולי
תזכר וכן צור תסלח ספרים אל כל סביבותיה אולי יבאו הסוחרים אליה כאשר
בראסונה: והיה הטעם בגעת זה הזמן: וסבה לאתנהז' כמו אתכן זונה רמים
על הזנות: וסבה את כל ממלכות. הטעם סיבאו אליה לסחורה: והיה

הקבה מתחרט עליהם במסכת ססה: אסור יסרה. להסכין בה ז' סלו ספיותו
בירכיות גרולות כמו די אירי: הקימו כחונני. הם יקימו מצודותיהם על צור.
כחוני לשון עופל וכוחן בירפ' בלעז סעסוף למכור על הסרכס: עוררו
ארמנותיה. יחריבו לסון עוררו לסון כתיפה עד היסוד: וכסכחת צור. לפי
סמזכירה בלסון גבאי לשון זונה אמר וכסכחת כזונה ססכסחה אובסיה אף היא
תסכח מאין סוחרים ותגרים פונים אליה לפי סתהא חריבה: במי מלך אחד.
ימיר סבע' סנים היו ואסיו יורע מהו הסמין הזה הניחן כאן: יהיה לצור. זכרון
מעט סתתנער מספלותה ותחזור לאותן סהיו רגילן אכלה לחזור אליה לסוב
לקרמותה: כסירת הזונה. סרואה סאין פונה אליה וססאת קול ערב וססס בצידי אולי תערב על מאהביה: הרבי סיר. כלומר אף הרבי כחונני וסספילי גאונתך:
לאתנהז' לקרמתה ולעשרה על ידי סחוריה ומכנה אותה בלסון גבאי: וסכתי. ותספק סחורה אף בלסון גבאי כינה אותה: קודם

בטוי. כי אמר יס' זה הוא התקוף בכל הים והטעם על צור כאלו לא היה צור
עם זה טעם לא חלתי: כאשר. כסמע סוד מצרים ויתחלל הסומע כן יחילו כסמע
צור: עברו תרשישה. ב'הא כמו אל תרשיש: יוסבי. כל אי: הזאת. היא צור
סהיתה עליה לכו כטעם מנשם לכל הארץ והנה היא קדמה ואין עתה הלכה
בסביה לרחוק: מי.
המעטירה. סהיתה
עטרת לאיים: כנעניה
כמו סחריה כמו
כנען ברוי: י.
סהוא מלך כבאות יעץ
זאת: עברי. א ארץ
בת תרשיש והטעם
ברחי' מקומך מהרה
כרוץ היאור או עברי
ארץ כמעבר היאור
אין מנח. כמוולמנח
תמיד יחגרה רמות
אזור מתחזק החלבים:
ידי. הסס והטעם
מכה: מעזניה. רמז
לצור והסון תחת בלות
הרגס גם כנען סוחר
ויס אומרים כי תסכר
מלת ארחת כנען ב
בעבור מעזניה סהוא
לסון כקבה: ויאמר.
הסס: המעטקה.
הטעם כי הן סוחרות
ילקח כבור. וטעם
כתים לכי אל כתים
לסחור: הן. הנה
ארץ כסדים והטעם
על יוסביה זה העם
סהוא עם כסדים לא
היה כמזהו וכמזהו:
לא היה פחד ויס
אומרים מי יתן ולא
היה כי הנה ממלכת
אסור יסרה הטעם
סחוסמיה והיתה כוח
לביס הס החיוקטול
ססס בארץ אף על פי
סאסור הקימו ה
המקימים כחונני
להלסס כמו שפל ו
וססן והוא כנין גבוה
והכסן סויו כחונני
סב אל עם כסדים
כאסר הקים כחונני:
עוררו. פועל יוצא
כאילו הכחונני עוררו
הארמונים עד ס
סחעסורו סמה ל
למפלה: הלילו אניות
תרשיש. הסולכת
כסחורה אל צור:
והיה. וכסכחת צור.
כמו וכסכחה וכמזהו
וסבת לסמיא: מלך

רוחחתי
ל
ולרוחחתי
וב' ורוחחתי

והיה מאשר תריוח תקדים ממנו למס: לא יוסס באזר ולא במקום חוסן: כי ליוססים לפניו: הסגלות ירושלם בשום ימי כורם: לאכל לשבעה: הגולה תסבע: ולמכסה: מכסה: עתיק: תקיף כמו יד עתק מפיכם ויש שואלים והלא התורה חסרה חזקן וזהו חזקן אמר הכביא כי חזקן כור הזונה יהיה קורם התשוב

הכתוב בתורה הוא החמת וזה שאמר ה הכביא הוא על דרך משל ואיכנה זונה כלל י הכה: בוקק: כמו מריק וכמוהו גפן ב בוקק: ובולקה: כטעם מחריב ואחות זאת המלה בספר הזה: ועיה: יספר פניה: והיה: כל האדם יהיו שני ברעה הזאת וכאשר יתחבט מים כפין היא דרך קצרה וכן הוא הארון כעבר והעבר כארסו: כמלה: הוא הנותן משלו חנם: כנוסה: הוא בעל ההמון ואשר הנוסה בו הוא הלוות ממנו על מסכונו: הבוק: מגזרת בוקק והוא פס הפועל מ מהפעלים הכפולים: תבוק: כחיוסוב וככה הבז תבז ואחר פס סהס גזר זאת לא תשאר תפארת לאדם על חביריו: אכלה: הטעם על מלך אסור מהשחית ממלכות רבות: כלה: מבין כפעל כמו וככה רוח ובקה ויתכן היות כלה השכי כמו ככל תכל מהבין הקל: אומלל: יוסס מרום הארץ: והארץ חספה: תורות: שקול הרעת סכל בני אדם משתו: בו: חלפוחות: כרתו כמו כליל יחלף והחק הם חוקי השם כפי התולדת וזה הוא טעם ברית עולם: על כן באלה חסר פת כמו כי פשת ימים ויש אומרי כי תחסר מלת תחת כמו ובעלם פרים ספתינו: חרו: כמו וחרה כחשמה כמו כ כשרפוי: אבל תירוש אמללה גפן: כי אין זומר ועזרי: שמחי לב: כי היון ישמח לב י שבת משום תופים: מבית המשתה: שאין עליז: כאשר יסתכרו: בסור לא יסתוין:

סחרה ד בקריא וסימ וזה סחרה ואחנה קדש לוי לא יאצרב בפסוק: כי טוב סחרה בסחר בסף: טענה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה: והארץ רפוס נבסר בסדר כור סיני וביהושע סימ יג: אבל ג וסימ אבל תירש אמללה גפן: אמללה ארץ וחפיר: לעגלות בית און יגורו: ואמלל העלזות לא תרגו: והיה סחרה ואחנה קדש ליהוה לא יאצרב ולא יחסן כי יושבים לפני יהוה יהיה סחרה לאכל לשבעה ולמכסה עתיק: כד הנה יהוה בוקק הארץ ובולקה ועיה פניה והפיץ ישביה: והיה בעם בכחן בעבד בארצו בשפחה ב כגרתה בקונה במוכר במלוה בלוה פנשה כאשר נשא בו: הבוק תבוק הארץ והבז תבז כי יהוה דבר את הדבר הזה: אמללה גבלה הארץ אמללה גבלה תבל אמללו מרום עם הארץ: והארץ חספה תחרת ישבירה כי עברו תורת חלפו חק הפירו ברית עולם: על כן אלה אכלה ארץ ויאשמו ישבי בה על כן חרו ישבי ארץ ונשאר אנש מזער: אבל תירש אמללה גפן נאנחו כל שמחי לב: שבת משוש תפים חרל שאון עליזים שבת משוש בכור: בשיד לא ישתו יין ימר שבר לשתי: נשברה קרית תהו סגר כל בית מבוא: צוחה על היין בחוצות ערבה כל שמחה גלה משוש הארץ: נשאר בעיר שמה ושאייה יבת שער: כי כה יהיה בקרבה הארץ ברתו העמים כנקף זית בעללת אס בלה בציר: המה ישאו קולם ירגו בגאון יהוה צהלו מים: על כן באים בברו יהוה באי הים שם יהוה אלהי ישראל:

בשר ג' דגש' וסימ' ימר שבר לשתי: כל אלה על ידי אבות: והיו משרתים לפני משכן ד'ה: באורים כבתי לישני וסימ' גם בחלומות גם באורים: על כן בארים כבדו יי: בתראה חסר:

בניגון כי אם לצורך כי ימר הסכר ולפי דעתי שאלת ימר מפעלי הסכל כמו יקל והוא מבין כפעל ינסברה: הטעם כל קריה שהולכים יושביה אחרי התהו: סוגר כל בית מבוא: כי יבא כל אדם למסלות מרוב הצער: כוחה: כמו צעקה: על מקום היין: בחצו: בפרהסיא: ערבה: מגזרת ערב כמו חסכה: נסאר: וסאייה: פס מגזרת שואה והכביא אמר נסאר על דרך כן אדם להבין השומעים וכן טוב משתהים: כי כנוקף זית: כהער וקרוב טעם ונקף סככי העיר: כעוללו: והטעם מעט כי אם כלה בציר יסארו עוללו: המה: כל המפרשים הסכימה דעתם כי מפרשת הנה יי בוקק הארץ הוא לעתיד על מלחמת גוג ומגוג ולרשת ר'מסה הכהן שידבר על מלך אשור ולמשתה שמים על מות מחנה סאחריב ושידו הוי עגרת גאותי המה: הנמלטים: ירוכו: הרמת קול ומגזרת ותעבר הרכה: מים: ההולכים בים וכן מלת כהלו והער כהלת הקוס: על: באורים: יש אומ' גבולות וכמוהו מאור כסרים ויש אומ' כבקים והראשון הוא הנכון: באי הים: כבדו את יי כי כבדו מוסר אחר עמו:

ויהי סחורתה ואגרה קודשא קדום יי לא יתאצר ולא יתגניז ארי ל לרמש משין קדם יי יהי אגרה ל למיכל למסבע ולכסו דיקר: תא יי מבין ארעא ומסר לה לסנאה ותחפי בתתא אפי רברבה על דעברו על אורייתא ויבדר ית דיתבין בה: ויהי חיל ונאה ככהנא עבדא פריבוניה המתא כמרתה זבנא כמזבנא יפא כמזפא רשא כמאן דרשי ביה ואתבזא תתבזו ארעא ואחרשא תתדש ארי יי מליל ית פתגמא חרין ואתאבלת חרובת ארעא צריאת חרובת תבל כפז חקוף עמא דארעא: וארעא תבת תחתות יתבתא ארי עברו על אורייתא אבטילו מזעריא אשניאו קייסא די מן עלמא: על כן מן קדם סומי דשקר חרובת ארעא וצריאו דיתבין בה על כן ספז יתביארעא ואשתאר אנשא כעיר: אתאבלו כל שתי חסר ארי אתפריכו גופניא אתאנחו כל חרי לבא: בטלת חדות תופין אתמנעת אתרגושת תקיפין פ פסקת חדות כנורא: על ידי זמר לא ישתון חסר יימר עתיקא לשתוהי: איתברת קרמהון צריאת אחידו כל בתיא מלמעיל: מצותין על חמרא בשוקיא שלימת כל חדותא גלא ביע מן ארעא: אשתאר בקרתא צדו ואתרגושתא בפייגור תרעין: ארי כרין ישתארו ויחידאון צדיקיא בגו ארעא ביני מלכותא כביעור זיתא בעוללן בתר קטף: איתון ירמון קליהון ישבחון במימרא דיי ובעון כמא דבעו על גבורן דאתעבידא להון על ימא: על כן במיתי נהורא לצדיקיא יקרון קדם יי בניסי ימא יהון מודן ומברכין שמה דיו אלהא דישאל:

בשר ג' דגש' וסימ' ימר שבר לשתי: כל אלה על ידי אבות: והיו משרתים לפני משכן ד'ה: באורים כבתי לישני וסימ' גם בחלומות גם באורים: על כן בארים כבדו יי: בתראה חסר:

הכסאר תבא הטובה שכבאתי למעלה: כהלו מים: יוחר ממה שזהלו על הים בגאות מצרים: על כן באורים: תירגם יונתן במיתי כהורין לכדיקיא על שתי אורות של גאולת בבל ושל אדום ומכחם אמר אורים לשון כקעים וספיעים שהיו בורחים פס וכן אור כסרים בקעת כסרים וכן מאורת כפעני כקע חור מעצותי מכאף

קודם לי: עתדים כדקים לבזז אחתה כסיבא מלך המעשי: לא יאצר: להית אצר למלכה: ולא יחסן: לא יחילוה לבניהם: למכסה עתיק: למלבושינו עתיק משום כמו דבר עתיק: הנה יי בוקק הארץ ובולקה: הרי כבואה זו פורענות לישראל לפי שכיבא להם נחמה זו והם עתדים לראות לפניה כרה רבה לכך את' להם לא לכס אמי אומ' סתירטוה כי הנה הקבה בוקק ובולק ח אחכם והנותרים מכס ליום הגאולה המה ישאוקולם ירונו זהו סוף העניין ולהם כבאתי הכבואה הטובה: בוקק מרוקן: ובולקה מחריבה: ועיה פניה: והבזיל חסוביה עזה לשון כעויתי מראו: תוספ' והיה כעס ככהן לא כשאר הולכי דרכי שהארון מוליך עברו והגבירה מוליכה ספחתה הארון ככבר והעבר נקלה הגבירה ככברתה וספחה נקלית אבל כשהסבאי מוליך הסבוי הכל סוף לכניו כקוצה כמוכר בזמן סהעס יוסב על חלתו לבטח הקוט סמח והמוכר ענב סלא יסוב למכרו אבל כשהסבאי מוליכס הקונה אל יטמח והמוכר אל יתאבל וכן כמלה כלזה שניהם פויס פ סהלוה חן לו מה לפרוע ו והמלה חס לא הלוה לזה היה הסבאי נוטל כמו כן כנוסה כאשר נוסה בו לוה נופל ב בכסף ונוסה נופל בבסאר ד רברים כגון יין וסמן ותבואה ודבס כרתיב כי תשה ברעך משחת מחומה עכ: הבוק תבוק: תתרוקן: הבז תבז: לשון בזה וסלל: ככלה: כמו והעלה ככל לשון כמס ותשות כח: אומללה: לשון ספלות כמו היהודים האמללים: תכל: היא ארץ ישראל שהיא מתובלת במצות הרבה: מרום עם הארץ: גאון עם הארץ: והארץ חספה: כמין חסופות עוטה עשב ואינה עוטה קמה מראה קמה ואין חטיב בקפיה: תחת יושביה י בסבל יושביה: ברית עולם: היא התורה שקיבלו בברית: על כן אלה: בעון סבועת סוא: חרו: לשון יבס וכמא בחוס חורב כמו נחר מפוחי: מסוט תפים: שהייתם אומרים הנה פסון ושמה: קרית תהו: כשתסבר כקראת קרית תהו: מבוא: מלכא לתוכו איס: ערבה: החסכה: משום הארץ: היא ירושלם: וסאייה יוכת סער: על ידי שאית גלמוד סיהו הבתים סואין מאין יוסב יוכתו הסעדים על ידי סדים ומזיקין: כי כה: יסארו ישראל בקרב העמים אחד בציר וסכים ב במספחה: כנוקף זית: המשאר גרגרים בראש חמיר: המה ישאוקולם: לאותו המעט הכסאר תבא הטובה שכבאתי למעלה: כהלו מים: יוחר ממה שזהלו על הים בגאות מצרים: על כן באורים: תירגם יונתן במיתי כהורין לכדיקיא על שתי אורות של גאולת בבל ושל אדום ומכחם אמר אורים לשון כקעים וספיעים שהיו בורחים פס וכן אור כסרים בקעת כסרים וכן מאורת כפעני כקע חור מעצותי מכאף

ישעיה

אבן עזרא

הכסף יתכן היות טעם המה הצדיקים ובעבור מהאריך היא עולה אמרה מכאן האריך והטעם ממקום רחוק יצא פחד או מתרגם ארמית ומלת ואמר דבר כל גיווכן

רשי

בוגדים המל בקריא וסמ' ובגד בוגדים כגור. למה תכית בוגדים יבושו הבוגדים ריקים ורשעים מארץ יכרתו אף היא כחתף נפתחו בקריא וסמ' וארבות השמים נפתחו כי ארבות מברום נפתחו

מכנה הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק ואמר רזי לי רזי לי רזי לי בוגדים בגור ובגד בוגדים בגור פחד ופחת ופח עליך יושב הארץ והיה הלם מקול הפחד כל אל הפחת והעולה מתוך הפחת ילכד בפחד כי ארבות מברום נפתחו וירע שומסדי ארץ רעה התרעעה הארץ פור הרע פוררה ארץ מוט התמוטטה ארץ נוע תנוע ארץ כשכור והתנודדה במלונה וכבד עליה הפשעה ונפלה ולא תוסף קום והיה ביום ההוא יפקד יהוה על צבא המרום בפרום ועל מלכי הארמה על הארמה ואספלו אספלו אסיר על בור וסגרו על מסגר ומרב ימים יפקדו והפלה הלבנה ובושה החמה כי מלך יהוה צבאות בהר ציון ובירושלם ונגד זקניו כבוד יהוה

מבית מקדש דמתמן עתיד למיפק חרונה לכל יחבי ארעה תושבתא שמענא לצדיקא אמר נביא רז אגר לצדיקא אתחזי לי רז פורענות לרשיעא אתחזי לי וילאנסא דמתאנסין וליבזון בזיון דהא מיתבזין ויחלא וכוסצא ומצאא עלך יתיב ארעא ויהי דיערוקמן קדם דחלא יפול לגו כומצא ודייסק מגו כומצא יתאחד בסריגתא ארי גבור ב בשמיא אתעבידא וזעו יסודי ארע ו מווע תווע ארעא מנור תנור ארעא פירוק תתפריק ארעא אשתדא תשתד ארעא פרויא ותהי אולה ואחיהא קארזל ויתקפון עלה חובה ותפול ולא תוסף למקם ויהי בעידנא דהיא יסער יי על חילוית תוקפא ויתבין בתוקפא ועל מלכי בני אנשא דירירין על ארעא ויכשיונן מוכש לבית אסירי ויגיונן לבית עגנה ומסגי יומין ועול דכרנהון ויבחתון ופלחין לסיהרא ויחפנעון דסגין לשמשא ארי תתגלי גבורתא דיי צבאות בטורא דציון ובירושלם וקדם סבי עמיה ביקר יי אלהי את ארוממינד אוזי שמך ארי עברתא פרישן מלכין דאמרתא לאיתתא מ לקדמין בבין איתתא וקיימתא ארי שויתא קירוי פצוין לגלן כרך תקיף לדמתא בית דחלת עממא בקרתא ירושלם לעלם לא יתבני על פן יקרו קדמך עם תקיף קרית עממין חסינן ויחלון מן קדמך ארי הויתא תקוף למסכן סעיד לחשיך בעידן עקא במאדמיטמרן מן קדם זרמית בטלל משרבן מילי רשיעא לצדיקא מרמית וישקפא בכותל כשרב בארעא ציהיא אתרגושת תקיפין תמאין בטלל ביה מקר בארעא משלהיא בן גייתרותא ועביר יי צבאות לכל העמים בהר הזה

אלה אתה ארוממך אורה שמך כי עשית פלא עצות מרחק אמונה אמן כי שמת מעיר לגל קריה בצורה למפלה ארמון זרים מעיר לעולם לא יבנה על בן יבדוך עם עז קרית גוים עריצים יראוך כי הית מעוז לרל מעוז לאכיון בצר לו מחסר מורס על מחרב כירוח עריצים בורס קיר כחרב בציון שאון זרים תבניע חרב בצל עבזמיר עריצים יענה ועשה יהוה צבאות לכל העמים בהר הזה

הארץ בתראה מלעיל ולא תוסף בקריא וסמ' נוע תנוע ארץ בשכור ולא תוסף עוד לשכלם עין שופתי ולא תוסף ואבד עד מה תבא יראוך דג' מל וא' חס וסמ' למען יראוך כל זמנים דמלכים וחברו למען יראוך לילכת דהא קרית גוים עריצים יראוך יראוך עם שמש קדמא חס בצל אב בקריא וסמ' במסרה רבנא

כירוח עריצים פי' מזרס כחורב בציון כמו בארץ ציה סאון זרים תכניע והנה חורב בצל עב כפול בטעם והנה בצל עב כאשר יסתר העב ואיכנו כראה והנה זמיר עריצים כמו סאון זרים מבזרת זמירות יענה מבזרת עני והוא פועל עומד ומבזרת לענות מפניו וענה בהר הזה יא' ביון

מכנה הארץ תירגם יונתן מבית מקדשא סהא בסוף ארץ ישראל במזרח כמו שפכנו לז מן המערב וירדן מן המזרח כמא מירוסלם לירדן מהלך וס ואכילא לבי פטוטו שמענו מאחורי הפרגד שעתיד להעלו זמירות מכנה הארץ ומה הן הזמירות צבי לזריק עתיד להיות מצב ותקומה לצדיקים ואומר רזי לי וז' או לי שגבלו לי מבי רזי רז פורענו ורז יסועה והרי תרחק היסועה עד שיבאו אויבים בזוזים אחר בזוזי אחר וסודרים אחר סודרים חמם בגדות אמורות כאן כגד בכל ומדי ופרס וין וארוס מיסעברו בישראל לפני גאלתם ואחרי הבזות האלה פחד ופחת ופח עליך עמו אים הר סעיר יוסב הארץ פחת גומא ליפול בה כמו סמפרום ואומר הכס מפני הפחד יפול ג הפחת וג' הנמלט מחרב מסיח בן יוסף יכול אל חרב מסיח בן דוד והנמלט ממס ולכד בפח במלחמת גוג רעה התרעעה לסון סבר כמו תרועס בשבט ברזל פור התפוררה לסון פירורין כמלונה סוכת נוכרים סבראם האילן צבא המרוס יפול סרי האומות תחלה ואוספו האומות אסיפה סיהא לרעתם להכניס אסיר אל בור המוכן לו מחוייבי גגנס לגגנס וסגורו על מקגר הס טבעה מדורי גהס ומרוב ימים יפקדו עונות ימים רבים יפקדו עליהם וזהו סיקר הקליר לרוב ימים להמכות לחסוב להס חסוכות וחפרה הלבנה וג' תירגם יונתן ויבהתן דפלחין לסיהרא ויתכנעו דסגין לשמשא עונות מרחוק אמונה אומן עונות טענת מרחוק לאברהם בבית בין הבתרים אמונת אומן אמונה כאמת אומן כמו אוהל אוכל ואינו לסון פועל אל לסון מפעל אביי' מיט בלעז כי סמית הר עמו מעיר לגל ארמון זרים מעיר מעון טעמו בעיר סהריוה תת ארמנות חורבן אשר לעולם לא יבנה מחסה מזרס כיסוי אוהל להציל מזרס וכל להגן מחורב ומהו אומן זרס הוא רוח עריצים כי רוחס רומה לזרס המוטף בקיר ומפילו כחורב בציון בעת יובם סמיכס הזרעם להתמולל כן תכניע סאון זרים כחורב בטלעב כסממית מתקשרי בעצב בימי הערב סהכל סממית בו כן יענה סיר הצדיקים על זמיר עריצים ומפלת זמיר לסון לא תזמור וענה צבאות לכל העמים כסימאול לצבא על ירוסלם מסתה

רשי
נ' בלח
לס' בלח

משתה שמנים. הטעם שיאכלם מאכלי שמנים. מנחת ומזון עצמותו יטוקה והוא מהבנין הכבד הדגש ואחר כך יספיק שמרי מזוקקים והנה יסתכרו כטעם כי כאשר שתייתם על הרקדמי ובלע. כמו כבלע את הקורס כטעם גלוי: הלוט. כמו וילט פניו באררתו והנה טעמו כמו מסכה והוא כמו מסכה כמו

והמסכה כרה בהתכנס : בלע המות. יבלע אותם : מעל כל פנים. כירעות גדולות עשו לכל : ואמר דבקעם מלת עמו : ויושיענו. והוא יושיענו תמיד והנה הוא כחזק עומד : כי יד יי. מכתו : ונרום מואב. עבאו למור הכרים על ציון ונרום מבין כפעל מהפעלים הסגויים ה הנראים או מפעלי הכפל : כהדוש. סם הפעל מבין כפעל ובא מורקתחת חולם כי יתחלפו מדמכה מקום הדומה : ופרס הסם ידיו בקרב מואב : השוחה. כמו מיסחו : והפעל. גלות מואב : עם ארבות ידיו. אין לו אח וטעמו לפי מקומו ומפרשים הוציאו מנזרת עושה ארבות בדרך רחוקה : ומבצר. כף חומותך כנגד מואב : הפס הספיל. בלא רבך וי' כמו כ כרע סבב כפל. וטעם הפס כי כבד הפס בבוא סכחריב : בום. עיר עוז לנו. זאת ירושלם שהיא עוז לנו הסם יסית ה החומות וחיל החומה : פתחו. אין ראוי לפתחו פערי זאת ה המדינה סיבוא בה וידור בה כי אם צ דריקים כישראל : יצר. מי סיכרו סמוך עליך אתה השם ת תצרנו בלום ויט אומרי סיתכן להיות מלת מלום זכר גם לשון תקבה : בטחו. על כן יאמרו חבות לבנים בטחו בשם. ב"ת בית מפרת כמספט : צור. חזוק לעולם כי יט בספרים סמרכיבם אלף ב"ת עם השם שהוא חזי קסם במספר האותיו ובספר תהלות אפרס זה בפסוק סולו לרוכב בערבות : כיהסח.

משתה שמנים משתה שמנים : שמיים ממחים שמרים מזוקקים : ובלע בהר הזה פני הלוט הלוט על כל העמים והמסכה הנסוכה על כל הגוים : בלע המות לנצח וכה ארני יהוה דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי יהוה דבר : ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה יהוה קוינו לו נגילה ובשמחה בישועתו : כי תנוח יד יהוה בהר הזה ונרום מואב תחתיו בהרוש מתכן במי מרמנה : ופרש ידיו בקרבו כאשר יפרש השחה לשחות ודשפיל גאותו עם ארבות ידיו : ומבצר משגב המתך השח השפיל הגיע לארץ עד עפר : ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה עיר עז לנו ישועה ישית חמות וחל : פתחו שערים ויבא גוי צריק שמר אמנים יצר סמוך תצר שלום שלום כי כך בטוח : בטחו ביהוה עדי עד כי ביה יהוה צור עולמים : כי השח ישיבי מרום קריה נשגבה ישפילנה ישפילה עד ארץ גיענה עד עפר : תרמסנה רגל רגלי עני פעמי דלים : ארח לצדיק מישרים ישר מעגל צדיק תפלס : אף ארח משפטך יהוה קוינוך לשמך ולזכרך תאות נפש : נפשי איתך בלילה אף דוחי בקרבי אשחרך כי כאשר משפטך לארץ צדיק למדו ישיבי תבל :

במפ' אהנן לו. כי תלך כמו אש לא תכוו. לירות כמו אפל. ואניעה עליכם כמו ראשי. אאמיצכם במפ'. ותבוא ויהבמו ארכ דאיוכ. קדם במי כהיב וקרינן כמו : בקרבי יא וס'ל נבסר ביהשע סימן ט' : כמפטיך יי קוינוך. כאשר פניו לקיבול הטובה מאתך אף כך קוינו להראותנו אורח משפטי כקמיתך בעצמו הרעע : לשמך ולזכרך תאות כסם. אותה כפסנו לראות סם סיבאלך מאז לעשות כקמה בצדק : כפסי אויתך. בללותי סרומה ללילה לעשות את אלה : אף רוחי בקרבי אשחרך. אחנן לך לכל זה למה כי כאשר משפטך באים לארץ סאתה עושה משכט ברעע : צדיק למדו יושיבי תבל. למידים להצדיק את דינך ולהודות על מרומך מרואים החוטא לוקה והצדיק מקבל סכר טוב : יוחן

ונשכחה ד' בקריא וסימ' זח קוינו לו ויושיענו. נרננה ונשמחה בכל ימנו. זה הדום עשה יי. משכני אחרך נרננה : במוט בקריא וסימ' כהרוש מתכן כמו מרמנה. חציו שרפתי כמו אש. חציו שרף כמו אש.

שירו וזמן סרמן דהיא דיקר ותהי להוץ לקלן מחן חילא מחן דלא ישתחבון מנהו מחן דיסופון בהו ויסתלעמון כטורא הרין אפי רבא דרב על כל עממיה ואפי מלכא דשליט על כל מלכותא : יתינשון מותא לעלמין וימחי וי אלהים דמעטא מעל כל אפיא וחסדיו עמיה ועדי מעל כל ארעא ארי במיטרא דיי גזיר כן : וימר בעידנא ההיא תא אלהנא דין די סברנא ליה ויפרקינא דין יי דהוינא מסברין למיטריה נבוע ונחרי בפורקניה : ארי תתגלי גבורתא דיי בטורא הרין ויתרשון מואבאי באחרהון כמא דמידש תיבנא בטינא : ויפרים סחר גבורתיה ביניהון כמא דמפרים שיטא למישט וי ימאיך יקריה עם אשוח ידוהי : וברך תקוף כרבי עממיה ימיר ורמי ימטי לארעא עד עפרא : בעידנא ההיא ישתחבון תושבתיא ויתא בארעא דבית יהודה קרית תוקפא לנא פורקן יתשע על שורחא ורחמינו פתחו תרעיא ויעול עמא זכארה ד' צרור אורייתא בלב שלם : בלבב שלם נטרו של מא שלמא יתעביר להון ארי במיטרא א אתרחיצו : אתרחיצו על מיטרא דיי לעלם ולעלמי עלמיה בכז תתפרקון במיטרא דחילא דיי תקוף עלמיה : ארי אמאיך יתבי רומה קריא תקיפא ימאכניה וירמינה עד ארעא ימטינה עד עפרא : וירשינה רגליך רגלי צדיקיה פרסת ענותניה חשיכי עמא : אורחות צדיקיה ביונן אף עזבדי אורחת צדיקיה תתקן : אף לאורח דינך ייסברנא לשמך ולזכרך תמדת נפשנא : נפשי מחמרא לצדא קדמך בלילא אף רוחי במעי סברנא לך ארי כמא דדינך תקין לארעא קושטא יתאלפון למיעבר דיי רין בתבל :

במפ' אהנן לו. כי תלך כמו אש לא תכוו. לירות כמו אפל. ואניעה עליכם כמו ראשי. אאמיצכם במפ'. ותבוא ויהבמו ארכ דאיוכ. קדם במי כהיב וקרינן כמו : בקרבי יא וס'ל נבסר ביהשע סימן ט' : כמפטיך יי קוינוך. כאשר פניו לקיבול הטובה מאתך אף כך קוינו להראותנו אורח משפטי כקמיתך בעצמו הרעע : לשמך ולזכרך תאות כסם. אותה כפסנו לראות סם סיבאלך מאז לעשות כקמה בצדק : כפסי אויתך. בללותי סרומה ללילה לעשות את אלה : אף רוחי בקרבי אשחרך. אחנן לך לכל זה למה כי כאשר משפטך באים לארץ סאתה עושה משכט ברעע : צדיק למדו יושיבי תבל. למידים להצדיק את דינך ולהודות על מרומך מרואים החוטא לוקה והצדיק מקבל סכר טוב : יוחן

משתה שמנים. סהם סכורים סיהא כוח להם כסמן יהכך להם למשתה סמרים : סמנים ממוחים. כוחים וסמנים כמו עצמות יהיה סמרים מזוקקין מכל מטקה סמן ויין שלא יהא סם אלא סמרים לבדם וכל זה במלחמת גוג ומגוג : הלוט. הכיטוי הלוט על כל העמים. המסכה את כל העמים הלוט כמו וילט פניו הנה היא לוטה בשמלה : המסכה.

לשון כסיות וסררה בלע המות : יכסנו ויעלימנו עולמית מישראל : ואמר עמו ביום ההוא הנה וגו' : קוינו לו ויושיענו. היינו מקוים לו שיושיענו : כי תנוח יד יי גבורתו סל מקום : ונרום. יהא נידם : תחתיו. במקומו ונרום כמו כמנו ונרוץ הגלגל : מתכן. תכן : מרמנה. טיט וכן לרומן על פני הארמה : ופרס ידיו. יסבר ידיו וחושיתו בכפוף כפס בבכי : הסוחה. הסט במים : לסחות. לסטוכן מי סחור דחזקאל : והפעל. המשפיל את גאותו : עם ארבות ידיו. לשון וארב לוותירגס יותכן אשוחות יהוה מקום סהנא סם לו ידים לארכ והם מגדלי גבוהים אשוחות חומות ומגדלי כמו כפלן אשוחית : משגב חומותך. למואב הוא אומר : עיר עז לנו יסועה יסית. העיר ירושלם שהיא מאז תמיד לנו למי יסועה יסית המושיע את חומותיה ואת חיליה חיל. חומה סלפני החומה הגבוהה : פתחו שערים. סלה ויבא לתוכה גוי צדיק סומר ס סהמר וצפה בגלותו ימים רבים לאמונתו ס הקבה סיקיים ה הבטחתו סהבטיח על פי כבואו לבאלס : סומר. מתתין וכן ואביו סמר את הדבר וכן וסמר יי להיך לך : יצר. סהיה סמוך על הקבה ונסען עליו סחוקה טלא זו מאמונתו בסביל סם אימה וסורין תכור סיהא סלום כי כך היה בטוח לפיכך הגון לך לכצרו : כי ביה יי. כי יס לסמוך עליו סהוא דחילא ייסלע וצור מחסה עולמי : יסבוי מרום. צור ורומי ואיטליא : רגלי עני. מלך המשיח ס' בו עני ורוכב על חמור : פעמי דלים. ישראל סהיו דלים עד הנה : אורח לצדיק מישרים. אורח סתהא מישור לקיבול סכרו סל צדיק אתה יי סאתה אל יסר תפלס מעגל צדיק להוליכו באותו אורח סיקבל סכרו והצדיק הוא יתקב וחרט וכה פתרונו אורח צדיק ליטול סכר מישר' סהיה בהן : יסר. אתה הקבה מעגל רגלי הצדיק תפלס לו לאורו אורח פילום זה לסמן קונטרפיים בלעז כמלך היוסב ומחטב ומסקל בלבואתה יסכר הזה אז זה כך היסר בלבו להוליכו בדרך קיבול סכר על כל אסר סהיה מעטו לכניך כספרון : אף אורח משפטך יי קוינוך. כאשר פניו לקיבול הטובה מאתך אף כך קוינו להראותנו אורח משפטי כקמיתך בעצמו הרעע : לשמך ולזכרך תאות כסם. אותה כפסנו לראות סם סיבאלך מאז לעשות כקמה בצדק : כפסי אויתך. בללותי סרומה ללילה לעשות את אלה : אף רוחי בקרבי אשחרך. אחנן לך לכל זה למה כי כאשר משפטך באים לארץ סאתה עושה משכט ברעע : צדיק למדו יושיבי תבל. למידים להצדיק את דינך ולהודות על מרומך מרואים החוטא לוקה והצדיק מקבל סכר טוב : יוחן

וחזק רמז כל למד דרך. וכי יס' לך לחזק את עמו הרמז אשר דרך בן סני צדיקים ולא למד דרך. ובארץ כנחיות ירוסלם ובית המקדש יעול לסלול ולבזז ולהסחית: וכל יראה גלות יי'. לא חשב בעיניו גרלך וגאולתך. וכל יראה לסוף רגילותו תמיד לא ראה לא חשב כמו ככה יעשה חיוב: עתה ידך וגו'. ראיתי מדרס אגדה רבים

למקראות של פרשה זו עליונה ותחתונה ואינם מיוסדים או על דיקדוק הלשון או על פסוקי המקרא והוצרכתי לבאר אותה על אופני סדרה ומדרס אגדה יס' שמבקש הכביא שלא יראו האומות בטובתו של הקב"ה בבהיטובו לישראל אמר לו מוטב סיחזו ויבטו ואין זה אף הלשון סאין כתוב כאן הרימה ידך ושור סאף התיבה חלוקה מתיבה כיוצא בה כל יד רמה שמקרא טעמו למטה וזה טעמו למעלה כמו הנה קמה לאמתו וכו' הנה סבה יבמתך סכולו לסוף עבר אף זה יי' כסתלקה יד גבורתך מעל דרך כל יראו גבורתך כי ראור רכס כלחה בבקשה ממך יחזו ויבטו קבאת עם בטובה סתויטב לעמך אף בצמח יראו משפט מקמתך סתכלם האס' תספת' תכין וכן ספות הסיר וכן לעפר מות תשפתי ויס' לפתור את כולן לסוף סימה ת' תשית סלוס לנו: כי גם מעשינו. הרעים פעלת לנו כנגדם לקחון מדרך בכל ח' חטאותינו: בעלוננו. נעשו לנו ארונים ונגסונו: זולתך ידבר סלא כרצונך דרוס לאהי אחרים לעבור על תורתך ואחנו לבד כך הזכרנו ולא נזכיר סס להיותו באל אחר אלא בו לבדו. סמך סס אלהותך נזכיר לאמר כי אלהינו לבד הוא אלהים: מתים כל יחיו. יהי רצון מלפניך סלא יחיו הרשע' האלה לעולם הבא והרפאים האלה סריפו ידיהם מתורתך כל תהי להם תקומה י' לכן סקרת ותשמדם. הלא סקרת עליהם כבד ותשמדם באמרי פיך כענין סל כי מחה אמהה את זכר עמלק: יספת לבנו. לישראל יספת להם תורה וגדולה וכבוד וכל כמה סיספת להם כבדית סהם מודין ו ומטבחין לפניך על כל הטובה מה סאין כן מנהג עשו ועל כן ריחקת מלפניך כל סאר קבוי ארץ הרי בטובתם כך ששים ישראל לפניך קילום וכבוד ובצר להם יי' בצר סקדיך איכס מהרהרים אחר מדותיך: כקון לחס' ספך סיוח ותפלה: מוסרך למו. בהיות מוסר יסוריך באף עליהם וכך היא תפלתם כמו הרה תקריב ללדת וגו' כך היינו מפניך רואין אנו כרות מתחדשות וסבורים אנו סהם מיני סימני יסועה וגאולה לפי סאנו מובטחים ליגא מתוך צוקה וברה כיוולת זו: מפניך. מפני ציונותך: הרינו חלכו'. חיל כיוולתה כאילו ילרכו כאילו קרובים אנו ליגאל והוא רוח ואין יסועה: יסועת כל נעשה בארץ. בכל סבלינו וצרותינו אין אנו מבינים לנו יסועה: וכל יפלו. ואין ספלין בביעשו סהם יוסבי תכל סכבסו ומלאו את הארץ ויכתן תירגם כל יפלו לסוף וספלינו אנו ועמך אין יוסבי תכל יכולין לעשות סלא: יחיו מתוך. למעלה התפלל סלא יחיו הרשעים ובאף התפלל סיחיו הצדיקים בבקשה ממך יחיו אותן סמומתך. עליך יכא דבר מלכות מלפניך לומר כבלתי יקומון כבלות עמי סכבלו עמך עלי להם תהי תקומה זו חילוף למה סכתוב למעלה רפאים בליקומו אבל חלויקומון: הקיבו ורכנו. כל זה יואמר להם הקב"ה הקיבו ורכנו לסוף ציוני הוא זה: כי טל אורות טלך. כי כאה לך לעשות כן סיהא טל תורתך ומצותך להם טל סל אור: וארץ רפאים תפיל. ולא רץ ולעפר תפיל את ארץ רפאים סריפו ידיהם מתחתך רפאים תפיל לפי שאמר וכל יפלו יוסבי תכל חזר ואמר אתה הפילם כי אין בצדקתו כדי להפילם: לך עמי בא בחרריך. תירגם ויכתן תשובה זו הסיבהו לנביא לך עמי בא בחרריך בבתי כנסיות ובבתי מדרשות: ד' ה' התבונן על מעשיך בחררי לבדך כך דרש' תחומא' וסגור דלתך בעריך. תירגם ויכתן עבד לך עבדין טבין דיגנון עלך ו' תחומא' דרס סגור דלתך פוך סלא תהרהר אחר מדת הדין: חב

רמז ג' לעיל בקריא' וס' פ' יאסרו ידיו רכס. רכס קרני בל'. רכס ידך בלי יחזיון: יחזו וס' פ' נסר' ביהושע ס' ט': קצו ארץ ג' וס' פ' יספת לגוי י' יספת. נוראות בעדק תענו. בשכך אלהים כן תהלתך.

והבאתם להיון ארבא לרשיעא ל' כלהו כ' אס' יתובון לאוריתך ולא תבו ז' אס' יתובון קיימין יעברון קשוט ג' בטל על ארעא הו' שקרין אף אינון ז' לא יחזון בתושבתך יקרך יי' ז' פ' ד' תתגלי בגבורתך לאוטבא לחלך לא יתהר לסנאי ז' עמך יחזון רשיעא ויבחתון פ' פורענות עמא תחפיון אף אשתא ז' לבעלי דבבך תשיעי: יי' תתקין ז' ז' שלמא לנא ארי בכל עירן חסיכנא ז' מתוכנא את עביר עכנא ז' יי' אלהנא שליטו בנא ז' עממיא למיהו עלנא ריבויין בר ז' מין ברם במימך אנתא רחיץ ז' בשמך אנתא מודן: אינון פלחין ז' למיתין ולא יחזון לגבריהון ולא ז' יקוסון בן פ' ד' תסער עליהון ח' חוביהון ותשיעיון ורוביד פ' ד' רכניהון: אתגליתא לבגשא ז' מבררי עמך יי' אף עתיד את ל ז' לקרבא גלותהון לאתגליה ז' בגבורתך לרחקא כל רשיעא ז' לגהנם: יי' בעקא ז' הו' דכירין לרחלך בעקתהון ז' הו' סלפין אולפן אוריתך בחשי: ז' כסעריא דמטא דבעין מילרה ז' עא ומצותא בחיליה בן הוינא מן קרם דתבנא קרמך ז' : אוחתנא עקא כסעריא דכסא דעין מילרה קליל ברותה פורקן לא איתא ארעא ז' לא עבדו אף פרישן לא יכלין למעבר דדירין בתבל: ז' את הוא מיחי מיתין גרמי ז' גבליהון את סקים יחזון וישבחו קרמך כל דהו' רמן בעפרא ארי טל גהור טלך לעבדי ז' אוריתך ורשיעא די יתבתא לחזן גבורא ואינון עברו על מימך לגהנם תמסר: ז' אזילי עמי עבדי לך עוברין טבין דיגנון עלך בעין עקא ז' קרבא ארץ מלעיל: וארץ גבריא וס' פ' וארץ רפאים תפיל. ביהני ברא שמים חדשים. שמים לרום וארץ לעמק. וכל שמים וארץ דבון:

קרבא ארץ מלעיל: וארץ גבריא וס' פ' וארץ רפאים תפיל. ביהני ברא שמים חדשים. שמים לרום וארץ לעמק. וכל שמים וארץ דבון:

ויפלו סס כי אס' כמסמעו כאמר אפרם ולפי דעתי סלא כוכל סלא יפלו: יחיו. רק מתוך הכף לנכח ססס הם יחיו ולפי דעת הכל סזה רמז לתחית המתים ויס' אומרים סהא הפך מתים כל יחיו כי הנה ארזנו מתו ואחנו סהינו חסובים כמתים היינו חיים: כבלתי. ה' סמן הכביא כי הוא מיסר אלכין הוא יחיו מתוך ומתי כבלתי יקומון כאילו קול יסמעו לאמר הקיבו כי טל אורות טל עם אורה הוא טלך והכף לנכח ססס ויס' אומרים כי אורות כמתים כמו ללקט אורות והם כמתים יסבוכנגר סמס וסירח: וארץ. כפתח הו' להורות על ה' הדעת הנערר והארץ תפיל הרפאים ממכה ככפל אסת' ויס' אומרים אתה לבדך החיית מתוך כי תולדת הארץ להפיל המתים כטובה: לך עמי בא בחרריך. על דעת רבי מסס הכהן סיסגור כירוסלם מפני סכריב: חב

יחזו. מפעלי הכפל כמו על כמון יוסב והנה הטעם כי הפס יחזן על הרמז והוא לא ילמד דרך והטעם סירריך לו חולי ילמוד: בארץ כנחיות. במקום סיסס סיסס יסר יעשו עולה כנחיות מבזרת ככס כמו טובים וכסובים ולא יס' לכ לראות גלות ססס: יי'. הטעם אחר סירך רמה והס' לא יחזיון יחזו סיקנאו לעמך ויבטו ותכל האס' כריך

ויס' אול יחזו קבאתך בכלס והוא רכס ב' בטעם אף אס' כריך: יי' תשפות. תעריך כמו ספו הסיר טפות: כי. תמיד אתה עשית לנמה סלא כרע א' אכחנו לעשותנו: יי' כיגס ונחנו עברנוך כאמר בעלנו היו א' ארזינו כמו כסף י יס' לבעלי וסעפ' היינו מזכירים סמך. וטעם לבד כך כי היתה עזרתו כאילו אמר אין עזר כי אס' כך על כן יכולנו להזכיר: מתים. ואלה הארזים סבעלנו ססס מתים: יספת. כל מה סיספת ליסר עמך פעס אחר פעס הודו כבודך ואס' הרחקתם ממקומם: יי'. בצרתם סקדיך כקון לחס' הכון כספ' כקון אסר לא ידעון והיא מלה זרה והיתה ראויה להיותה יקנו לכן באה חסרת פ' הפעל כמו והיום רד מאר והטעם כמו ו ולפני יי' יספך סיוח והטעם מוסר סהיו אומרים כלחס' המוסר סהיית מייסר אותם: כמו הרה פ' מוסרך תקריב ענמה ללדת: הרינו חלכו'. ורוח וכן ילרכו והטעם כי לא היה בנו כח ל להנכל וזה הוא יסועה לא כוכל לעשות: בארץ. חסר בית כמו כי ססת ימים: וכל יפלו. יס' אול סהוא חסר אלף ואמר ויפלו מאר בעניהם ואין ויפלו סס כי אס' כמסמעו כאמר אפרם ולפי דעתי סלא כוכל סלא יפלו: יחיו. רק מתוך הכף לנכח ססס הם יחיו ולפי דעת הכל סזה רמז לתחית המתים ויס' אומרים סהא הפך מתים כל יחיו כי הנה ארזנו מתו ואחנו סהינו חסובים כמתים היינו חיים: כבלתי. ה' סמן הכביא כי הוא מיסר אלכין הוא יחיו מתוך ומתי כבלתי יקומון כאילו קול יסמעו לאמר הקיבו כי טל אורות טל עם אורה הוא טלך והכף לנכח ססס ויס' אומרים כי אורות כמתים כמו ללקט אורות והם כמתים יסבוכנגר סמס וסירח: וארץ. כפתח הו' להורות על ה' הדעת הנערר והארץ תפיל הרפאים ממכה ככפל אסת' ויס' אומרים אתה לבדך החיית מתוך כי תולדת הארץ להפיל המתים כטובה: לך עמי בא בחרריך. על דעת רבי מסס הכהן סיסגור כירוסלם מפני סכריב: חב

ויפלו סס כי אס' כמסמעו כאמר אפרם ולפי דעתי סלא כוכל סלא יפלו: יחיו. רק מתוך הכף לנכח ססס הם יחיו ולפי דעת הכל סזה רמז לתחית המתים ויס' אומרים סהא הפך מתים כל יחיו כי הנה ארזנו מתו ואחנו סהינו חסובים כמתים היינו חיים: כבלתי. ה' סמן הכביא כי הוא מיסר אלכין הוא יחיו מתוך ומתי כבלתי יקומון כאילו קול יסמעו לאמר הקיבו כי טל אורות טל עם אורה הוא טלך והכף לנכח ססס ויס' אומרים כי אורות כמתים כמו ללקט אורות והם כמתים יסבוכנגר סמס וסירח: וארץ. כפתח הו' להורות על ה' הדעת הנערר והארץ תפיל הרפאים ממכה ככפל אסת' ויס' אומרים אתה לבדך החיית מתוך כי תולדת הארץ להפיל המתים כטובה: לך עמי בא בחרריך. על דעת רבי מסס הכהן סיסגור כירוסלם מפני סכריב: חב

חבי. וס' אומרים כי בא כדרך בעלי ההל' באחרונה כי ימצא עם לסון נקבה כמו וחטאת עמר ורבי יהודה המדקדק צע' אמר כי חבי שם על משקל סבי והראשון הוא האמת: כי יוצא ממקומו. הגזרות היוצאות מלפני הסם: את דמיה: הם החללים הנקברים בקרבה: בזם. באותם הימים זאת הפקידה כמו הכתובה למעלה: לויתן. הוא

התלי ונקרא בריח ב בעבור שהוא מברוח מן הקצה אל הקצה: ועל לויתן. גם הוא בזם והוא צורת נחש כי גם צורת נחש בזם ונקלחת שם התאר והתנין הוא הגדול אשר בים ויש אומרי

כי לויתן נחש בריח גם עקלתון חס ביבשה והטעם על מלכי הים והתנין הוא מלך מ מדרים כאשר הוא כתוב בספר יחזקאל ויש אומרים מלך כור והסר בעיני ר' משה הכהן שהוא רמז מ מחר כל גבורי חיל ונגד ושר: ביום חמר

חמר. והטעם שתתן פריה רבה: עני' כגון קול ענות: לה. לבזין ומלת עני למגנים וכבר הזכיר הכביא מיהודה כטע' שפועי הסם: אחי. כוזרה. על השכינה שהיא בבזין: לרגעים אפקל' משל לכבואה שלא תפסקו: פן יפקד עליה. אמר ר' יונה המדקדק כי פן

כמו לא יודר יפקוד תחת אף סת' המהדר וכמו ארח חיים פן תפלט והטעם על כל העמים אפקר בלתי עליה ויאמר ר' יצחק בן סאלו צע' כי יפקד כמו לא כפקד ממנו אים והוא רבץ עם ל

לרגעים אפקרה פן יבול הכהן פן יפקד עליה האויב אכרנה לילה ויום והוא הישר בעיני: חמה. יש אוח' כי גם אלה דברי הסם והטעם אין ל' חמה רבה: מי יתבני. כדרך בן ארס רבר הכתוב ויחפר בית כמו כי שפת ימים וכן הוא מי יתבני בשמיר ובסית טעם בדרם והטעם על הרשעים וזכום מלחמתי בדרם: אפסעה בה. כמו כי כפסע: אציתקה. אכערה כמו למה הציתו עבדיך: או יחזק. יט' במעוזי אז לא אלחם עמי' כטעם היה השם כאויב. וטעם טעם פועלים ולא עם אומות העולם בשבילם. ויאמר ר' משה הכהן כי פירושו כן זה שאומר לא אומר אותו חמה טעם לי: מי יתבני. כמו מי יתן לי וכמוהו כי ארץ הנגב נתתי מי יתן לי השמיר והסית בדרם והטעם אם לא יקורו ישראל הרשעים מהם אחר הבל: או יחזק במעוזי. אז ישרם יעקב. ולפי דעתי כי חמה אין לי איכנור בדי הסם ואל תתמה כי בספר הזה רבים כאלה והנה עדי קרוב הרינו חליו יחיו מתקן ואלה דברי אים יהודה אחר שהם אמר אחי וי' כוזרה לרגעים כן יפקד עלינו אמרו אין אכנור מדרים בחמה שאם יבוא האויב לשום הכרם שמיר וסית הייתי הורג את עבמי כמו והיה יחזקאל לכם ואת שמואל כאשר עשה ביום הזה והנה במלחמה רבץ עם מי יתבני או יחזק השם שיתן לי פז ברית מיהיה הסם כטעם עמי' האויב אז ישרם יעקב. והוצרכתי לפירוש

הזה בעבור מלת יעשה טעם לי כי הסם עשה טעם לבדו: הבאים' בימים הבאים ויחפר בית כאליו אמר בהבאים' ויש אומרים כי טעמו הבני: ישרם. ותשאר מרמיה: תנוכה. פרי: הכמכת. זאת הפרסה על גלות שמרון והעד האפרים: מכהו. הוא אסור: הרגוני. הם הכנענים הנחרגים בקחת ישראל את ארצם והטעם כי הסם לא הכה ישראל כמכות אלה הנזכרים: בס' אלה. רובי הפרשים אמרו שהוא מגזרת סאה והטעם מדה והיא מלה כפולה כמו וירקרק מטלטלך. הא' תריבנה על שמרון והנה אחר כן כי עיר בצורה: בשלחה. יש אוח' כי היא השחיתה עצמה בכלי מלחמה כמו ובעד השלח יפלו והנכון שהוא מגזרת שלחך והעד ביום קדים והנה הוא כן במדה שמדרה לנפשה כי מריבה עשתה אפילו עם אנשי כפריה והם שלחה על כן הגה השם אותה כמו אשר הוגה מן המסילה והנה היא תחת יד המורש כמו ידו הרה: ביום קדים. רוח מזרחית: לכך בזאת יכופר עון יעקב. והטעם שלא יבוא לורע כי עון יעקב רע והנה הטעם שתהיה הגזרה בטלה אילו היו מבטלים עז: הסיר

חבי. התחבאי מעט עד יעבר זעם כי אחת אפקד על מנאך: כי הנה ה' יוצא וגו'. ממדת הדין למדת רחמי: יוסב הארץ. הוא עמו והר סעיר: על הרגוה. סהרגו בישראל: על לויתן נחש כחם בריח וגו'. תירגם יוכתן על מלכא דאיתרברב כפרעה מלכא קרמאה ועל מלכא דאיתרברב כסנחריב מלכא תניכא: בריח לסון פסוט ככריח הזה לפי שהיה ראשון:

עקלתון לסון כפול לפי שהוא סבי. ואומר אחי לפי שאלו טלם אומות חסוכות מדרים ו ואסור ואדרס לכך אמ' על אוכמו שחמור בסוף הענין ובא' ה האובדים מארץ אסור והגדחים מארץ מדרים ועל סם שחמפל האומות כנחשים הכושבים. לויתן נחש בריח הוא מדרים. לויתן נחש עקלתון הוא אסור. והרג את התנין אשר בים הוא צור שהוא ראש לכני עשו והיא יושבת בלב ימים וכן כתיים ק קרואים אחי הים והן רומיים: ביום ההוא: בעת הגאולה יסירו לישראל זו היא כרם חמר הוציאה ויכה הטוב. חמר ווי'טום בלעז: אחי' כוזרה. בעת הגלות:

לרגעים אפקרה. מעט מעט אחי מטקה אותה כים פורענו' הבאה עליה כן אפקד עליה בבית אחת ואכלנה לכך לילה ויום אחי מתבונן בה ויוצתן תירגם אם לא שאני פוקד עליהם עונות: סהם מרגלים לכני לילה ויום הייתי מגנן עליהם: חמה אין לי אין לי כם להגבור חמתי על האומות לפי סף ישראל חוטאין ומדת הדין מקטרגת: מי יתבני שמיר סית במלחמה. בבני מלחמתי והוא עשו מי יתבני ו ואוכל לפקוד עליהם ולא תוכל מדת הדין למחות סיטוכו ישראל בתשובה והיא מתנת אותי שמיר וסית בבני מלחמ' חפסע פסעעה על מרת הדין ואפקוד עליהם אף יתרו וכוספו על עינם ואציתם יחד כן תירגם יוכתן על האומות ורבו זל פירוש על המוסב על הכרם חמה אין לי בבל הכעס' טהעכסתי הכרם הזאת לא אוכל לספוק חמתי לבער מפני מפני הסבועה כנסכעתי ל

לאבותיהם מי יתבני בימים טעברו לולי הסבועה הייתי שמיר וסית ופועע בדרם ואציתקה יחד: או יחזק במעוזי. אז לסון אם כמו או נודע כי צור נח הוא יחזק עמי במעוזי שלא יתקם מעוז אלא מעוזי אז יעשה טעם לי להניח דעתי ואפי ממתיקסקסת בעל סאיני נוקם בברי ואנקם בהם: טלום יעשה לי. ממדת הדין שלא תוכל לקטרב ולומר מה נשתכחו אלומאלו: הבאים' ישרם יעקב. הלא ידעקם מה עשיתי בראשונה הבאים' למדרים אשר השריש יעקב צצו ופרחו שם עד מלאו פני תבל תנוכה: הכמכת מכהו הבהו. הראיתם בגבורתי שכמכת המכה יעקב הכתינו הם טבעים במים ואכי טבעתם במים יט' הנמיהות שהם מתקיימות כגון זו וכגון הנגלה בגלית אל בית אביך הרואה אותה מה המה עושים: אם כהרג. ישרא' שהיו הרגוני טל פרעה הורג פרעה ועמי' בס' אסאה. באותה מדה: בשלחה תריבנה. כששלחה מדרים את ישראל תריבנה המדה בשלחה שלה: הגה ברוחו הקסה. הגה דיבר בדיבור הקסה: ביום קדים. כיום ויוצתן י' את הים ברוח קדים עזה: לכך. גט עתה בזאת היה מתכפר עון יעקב לזכות להגאל כמאז: חה

הזבאי ובור בחרא: אם יתקפון בפתגמי אוריתי אף עביר שלמא להון מכען שלמא יתעביר להון: יתבנשון מביני גל ותיהון ויתוכון לארעהון תמן יתלירון רבית יעקב יפשו ויסגון רבית ישראל וימלון אפי תבל בני: בנין: הכמכתא דהוה מחי מחוהי אם בקטול קטלוהי יתקטול: בכאתא דהוהתא פאל בה: בילון לך דהוהתא שלח ומעיק להון מגי עליהון במילא מתקוף עליהו ביל לטובכן ברא ישתבכו חובי בית יעקב

הזבאי ובור בחרא: אם יתקפון בפתגמי אוריתי אף עביר שלמא להון מכען שלמא יתעביר להון: יתבנשון מביני גל ותיהון ויתוכון לארעהון תמן יתלירון רבית יעקב יפשו ויסגון רבית ישראל וימלון אפי תבל בני: בנין: הכמכתא דהוה מחי מחוהי אם בקטול קטלוהי יתקטול: בכאתא דהוהתא פאל בה: בילון לך דהוהתא שלח ומעיק להון מגי עליהון במילא מתקוף עליהו ביל לטובכן ברא ישתבכו חובי בית יעקב

הזבאי ובור בחרא: אם יתקפון בפתגמי אוריתי אף עביר שלמא להון מכען שלמא יתעביר להון: יתבנשון מביני גל ותיהון ויתוכון לארעהון תמן יתלירון רבית יעקב יפשו ויסגון רבית ישראל וימלון אפי תבל בני: בנין: הכמכתא דהוה מחי מחוהי אם בקטול קטלוהי יתקטול: בכאתא דהוהתא פאל בה: בילון לך דהוהתא שלח ומעיק להון מגי עליהון במילא מתקוף עליהו ביל לטובכן ברא ישתבכו חובי בית יעקב

הזבאי ובור בחרא: אם יתקפון בפתגמי אוריתי אף עביר שלמא להון מכען שלמא יתעביר להון: יתבנשון מביני גל ותיהון ויתוכון לארעהון תמן יתלירון רבית יעקב יפשו ויסגון רבית ישראל וימלון אפי תבל בני: בנין: הכמכתא דהוה מחי מחוהי אם בקטול קטלוהי יתקטול: בכאתא דהוהתא פאל בה: בילון לך דהוהתא שלח ומעיק להון מגי עליהון במילא מתקוף עליהו ביל לטובכן ברא ישתבכו חובי בית יעקב

הזבאי ובור בחרא: אם יתקפון בפתגמי אוריתי אף עביר שלמא להון מכען שלמא יתעביר להון: יתבנשון מביני גל ותיהון ויתוכון לארעהון תמן יתלירון רבית יעקב יפשו ויסגון רבית ישראל וימלון אפי תבל בני: בנין: הכמכתא דהוה מחי מחוהי אם בקטול קטלוהי יתקטול: בכאתא דהוהתא פאל בה: בילון לך דהוהתא שלח ומעיק להון מגי עליהון במילא מתקוף עליהו ביל לטובכן ברא ישתבכו חובי בית יעקב

וזה כל פרי. הטוב לו להסיר חטאתו אם ימים כל אביו מזבחות במוותו כאביו גיר מנפצות מדוקדקות וכן נפץ את מללך וכן נפצתם אים באחי גיר מן צבע הוא: לא יקומו אחרים וחמדים למען לא יקיימו להם עז: כי עיר בצורה בדר. כי בעצמות זאת עיר בצור מל עמו תהיה בדר והטוב יהיה משולח מיושבו

ועצב כמדרב: אם ירעה עגל. אפר ירענו סקרו עגל שחלחל כעגל לא לומר: וכלה סעפיה. עכפיה: ביבס קצירה. קצירי מרשיה כמו תשלח קצירה ועשה קציר כלומר כשחלה זכות מעט סבירה מל אדם סביב את אביו חזת תשכבה סעפיה: נשים באות מאירות אותה. עם חלם כנשי ודלקות כך תרגם יונתן מאירות כמו לא תאירו מזבחי חכם וכן פתר דונס מחמת טהענים יהיו יבשים יהיו נוחים להדליק אבל מנחם פתר מלקטות כמו אריתי מורי ואורה כל עברי דרך השיב לו דונס והלא כתבם קצירה ובעצמים יבשים אף מלקטן פרי וכן רבותו שאסרו לקבל מהן דקה מפני הטעם הזה שאמרו בבבא בתרא פק לית ליה ביבס קצירה תשכבה: יחבטו. תירגם יונתן יתרמון קטלין ואני אומר ב' לסכות הללו חיבטו ולקטו כופלין זה על זה כחובט זיתו יחזור ומלקטן ואחרים מלקטן אותן מן הארץ כך הקבה יתחיל האקפה כמו של יתקע בסופר גדול: משבילת הנדה. הם האובדים בארץ אסור וזה נחל מצרים. הם הנדחים בארץ מצרים: הנדה פרת. הם בני אסור היושבים על פרת: עד נחל מצרים. הם יושבי מצרים יחבט אותם כחובט זית: ואתם תלקטו. מן הגלמות: לאחר. המוצא אחד מכס יביאהו מנחה: האובדים בארץ אסורי לפי סכפוז מארץ רחוקה לפני מן הנדה סבטון קראס אובדים יטכורי אפר: שהיו משתכרין בין טוב של מדינת פרונתא כדאל' מילא דרומית וחמרא דפרונתא קפחו עשרת השבט' וזכין כובל צבי תפארתו. מכב מטע תפארתו יהי צין הפרח שלו כובל הם תאכי המתקללות כמו שסבכו בברכו על הכובלות ופירו שרבותינו בטולי כומרא צין כן כדמרגמינן ויבן צין ואינן כן אשר נטעם על ראש גיא שמתי היא ככרת ספירותיה מתקין וסם הם הולמי עצמ' בין הלומי יין. כתיסי חמר ויש עוד לפתור צבי תפארתו אשר על וגו' צבי תפארתו שגל ראש עשרת השבט' המסוחח בבאות ראשי סמכים כמו שחלחל ראשי סמכים ימסחובא לשון גזירה כמו מואב גא מאל ואותו הכין הוא לפני סכפות כובל תהיה בכורה וגו' הלומי יין כך קורא על עם סכרותם ס' בהם הסותי במזרק יין: הנה. יס רוח חזק ואמין ליי שהוא כזרם בדר וסער קטב מרירי: הניח לארץ בדי. יניחהו על ארצם בדר החזקה ופיל הכובלות מן התאכס: ככורה בטורס קיץ. ככפולת של תאכס צין כובל: בטורס קיץ. עת ביטול שאר התאכס אשר מתקן שהיה בכורה קופץ עליה וכלעה בעורה בכפו כך ויסקר על הרעה ויביאה עלינו: ביום ההוא. כהתם הפוטעם: יהיה י' כבאות לעטרת צבי. לצדיקים הנפארים בה: ולרוח משפט. והיה הקבה להורות משפטו: ליושב על המשפט ולבכורה: יהיה לאותן סהם משיבי מלחמה מלחמתה מל תורה: וגם חלה. יושבי משפט ומשיבי מלחמה סבדור הזה כלומר טובים וחשובים סבדן בין סגא כי עתה אף טוב בס: סגא ברואה. ברברי הרואה מוכיחי העם: פקו

משלח ג בקרא וס' נח משלח תעוב. והיה בעוף נודד. ונער משלח כביש אמו: לאחד ולאחד ו' פהוזן וס' נבסר במלכים חלק ס' ט: לאדני ו' דוא כהיב כן וס' ראבר אל גא יחד לאדני דשלשים. ראבר אל גא יחד לאדני דעשרה. דבה חזק ואמין לאדני. וארור נובל ויש בעדדו. לאדני אלהו ורחמים ודין כל עובדי אסטרות חובותיה: ב' ס' 5
בשיוותיה כל אבני איגורא פאבני: 5 ס' 5
גיר מנפצן לא יתקיימו אשירי: 5 ס' 5
ותניססו: ארי קרמא דהות: 5 ס' 5
כריכא בלחורה תתיב תהי מ: 5 ס' 5
מטלטלא ושביקא כמדברא בה: 5 ס' 5
יגיון צריקא ויבזון ית נכסותא: 5 ס' 5
ויסופון משריתתא מלמפק: 5 ס' 5
יתקצר חליריון ויבדחיון: 5 ס' 5
בעובדיהו יתברון נשיא עלן: 5 ס' 5
לבית דחלתהו ומלפן יתהו ארי: 5 ס' 5
לא עם סוכלתן אטון על בן לא: 5 ס' 5
ירחם עליהו דעבדונן ודבריון: 5 ס' 5
לא יחוס עליהו: 5 ס' 5
ויהי בעידנא תהוא יתרמון קטלין: 5 ס' 5
קדם י' מכי נהרא פרת עד נחלא: 5 ס' 5
דמצרים ואמון מתקרבו חר ל: 5 ס' 5
לסטר וזר בני ישראל: 5 ס' 5
ויהי בעידנא תהוא יתקע: 5 ס' 5
בשופרא רבא וייתון דיגלו לארע: 5 ס' 5
דאתור ודאטלטלו לארע דמצרים: 5 ס' 5
ויסגרון קדם י' בטורא דקורשא: 5 ס' 5
בירושלם: 5 ס' 5
ויהי כתררא לגיוחנא טפשא רבא: 5 ס' 5
דישראל ויהיב מצניפתא לרשיעל: 5 ס' 5
רבית מקדשא תושבחתיה די על: 5 ס' 5
ריש חילא שמינא כתישי חמר: 5 ס' 5
הא מחז תקיפן וחסינן אתיון מן: 5 ס' 5
קדם י' כזרמית בדר בעל עול רוח: 5 ס' 5
כזרמית מין תקיפין שטפין בן: 5 ס' 5
יתון עליהו עסממא ויגלונן: 5 ס' 5
מארעהו לארעא אחריו בחוביא: 5 ס' 5
די בידיהו: ברילין יתדש ביתרא: 5 ס' 5
דיגיוחנא טפשא רבא דישראל: 5 ס' 5
ויהי דיהיב מצניפתא לרשיעא: 5 ס' 5
רבית מקדשא תושבחתיה די על: 5 ס' 5
ריש חילא שמינא כביכורא עד לא: 5 ס' 5
קישא דאם יתו ודחיו יתה פאלו: 5 ס' 5
היא בידיה יבלענה: 5 ס' 5
בעידנא תהוא יהי משיחא דיו: 5 ס' 5
צבאות לכלילא דחורא ולכתר: 5 ס' 5
דחושבתא לשארא דעמיה: למימר קשורדין לדיחבין בבית דינא למיין דין דקשוט: 5 ס' 5
ולמתן נצחנא לדנפקין בקררא לאתבותהו בשלם לבתיון: 5 ס' 5
ואף אליון בחמרא רון ובעתיקא אסתלעמו כהנא וספר רון מן עתיק: 5 ס' 5
אסתלעמו מן חמר טעו מן עתיק אתפניאו בתר מיכל בסים: 5 ס' 5

והסליחות. זרע יעבדנו וספר לאדני. נפשי לאדני משמים לבקר: וגם ג' רפ' בספרא וס' וגם הוא חכם ויבארע. וגם אלה ביין שגו. וגם מהם אקח לרבותי: הככון: וגם. יס מאכסיהו וזה: כהן. שהוא תמורה וכן הכניא שהוא מוכן: סגא ברואה. ברברי הרואה מוכיחי העם: פקו

הסיר. סם הפעל: מזבח. מל העלים: גיר. כמו סדר: מנפצות. ככליוצר תנפצם מנפצות ולא יקומו יעמרו: כי. בדר. היא והיא שמרון: סעפיה. כמו על סתי הסעפיים והטעם על ערי המדנות: ביבס קצירה. כמו וטל ילין בקצירה: תשכבה. הפארת סהם קטנים מהקציר: מאירות. יס אומרים מגזרת אריתי מורי והטעם לוקטות והטעם אפילו הנשים סאין להם כח ויס אומרי שמאירות כמו מבצירות והטעם כי יהיו לעצם וזה הככון וכמוהו ולא תאירו מ מזבחי חכם: והיה. באותם הימים: יחבטו. כמו כי תחבטו חובטו חטום על כן תלקטו והטעם כי יסאר מעט מרוב: והיה. הטעם אז יבטמו כל בני א אפרים הנדודי לשוב אל ירושלם כי ראו כי מלכותם חבדה: הו סכורי אפר. שהיו הסרים מתעסקי בין: צבי. כמו לכבד ולכבוד. וטעם עטרת על המלכה: ראש גיא סמכים. ראש סמכים כמו ראשי ב בשמים וכל כך היו רבי עד סגב גיא כמו וסגב בגיא ויס אומ' כמו גיא מאל כהוא חסר הא' הלומי יין. כמו הלומי בל דשתי: הנה חזק. תואר ליום או לחיל: סער קטב. והכף הראשון מוסך אחר וכן הוא כסער קטב כמוהו קטבך שאל: הכיח לארץ. הטעם כי הסם הורד חלה ה הזרמי והניחם לארץ בדר החזקה: ברגלים. עטרת. באה מלת יחד והטעם רבות ו כמהו רבים: והיה ציב נובל. כאילו אמר זה הכין סיהיה כובל כמו בת כבל ה הסדורה או ציבת עלה כובל והוא הככון: כביכורה. היא התאכ' הבכורה בטורס בא פרי הקיץ: ביום. והנה זה הסך צבי. עטרת אפר כי תראת מלכות הסם כצין: ולרוח. ליושב על המשפט. הם הסהדרין והטעם סיחזיקסי משיבי מלחמה. אל הסער יס אומרים מסיביות מהסער ורבי משה הכהן אמר כי הסם יחזק הבורחים והוא

יהיה י' כבאות לעטרת צבי. לצדיקים וגם חלה. יושבי משפט ומשיבי מלחמה סבדור הזה כלומר טובים וחשובים סבדן בין סגא כי עתה אף טוב בס: סגא ברואה. ברברי הרואה מוכיחי העם: פקו

ויעה ברד מחסה כזב. אותו כיסו מאמרתם כי ממנו כזב מחסו אביא ברד ויטאטאנו ויעה לשון טיאוט כמו את היעם סגורפין בהם אפר הכירות וסתר מאמרתם עליו ובסתר כסתרנו המים יטטוהו כלומר אביא המון אומות מיסברו מצבותיהם ובסיליהם ולשון משפט האמור כאן יטטאטא בלעז: וכפר ברייתכם את מות. ויתבטל הברית אשר

הבין בקריא וס' ושאלה לך הבין. וזהו רק וזעה הבין שמועה. ודבלים עזי נפש. אל תהיו בסוס בפרד. חכמת ערום הבין דרכו. וס' בלשון הרגום הוון בלביא שאלין חכמתא לסוסיא: האוינו ח' ובל וס'ם

ויעה ברד מחסה כזב וכתר מים
ישטפו: וכפר ברייתכם את מות
וחזותכם את שאל לא תקום שוט
שוטף כי יעברו הייתם לו למרמס:
מרי עברו יקח אתכם כי בבקר
בבקר יעברו ביום ובלילה והיה רק
זועה הבין שמועה: כי קצר
המצע מה שתרע והמסכר צרה
בהתכנס: כי כהר פרעים יקום
יהיה בעמק בגבעון ירגז לעשות
מעשהו זר מעשהו ולעבר עברתו
נבריה עברתו: ועתה אל תתלו עצו
פן יחזקו בו סדיכם כי בלה תחריצה
שמעתי מאת אדני יהוה עבאור
על כל הארץ:

האוינו ושמעו קולי הקשיבו
ושמעו אמרתי: הכל היום יחרש
החרש לזרע יפתחו שרד אדמתו:
הלא אם שוה פניה והפיץ קצח
וכמן יזרק ושם חטה שורה ושערה
נשמן וכסמת גבלתו: ויסרו
למשפט אלהיו יורנו: כי לא
בחרוץ יורש קצח ואופן עגלה על
במן יוסב כי במטרה יחבט קצח ו
וכמן בשבט: לחם יורק

וכניש יתהון מביני עממיא ואינון מבדרין ביניהון הא בקצח ואוככמא דמזרין וקריב
יתהון זרעין זרעין לשבטיהון הא פורעי חישין על ביר וסעורין על סומגין וכוונתין
על תחומין: הא כל אילין אולפן דדין דידעון דיאלהא מתני להון אורחא דתקנא די
יתכון בה: ארי לא במורגי ברזלא מדירכין קיצתא ונגילגלי עגלא על כסמא מתורין
ארי בחוטרא תבטין קצתא וכמאנא במתבטא:

השמים ואדברה. שמעו מלכים האוינו רזנים. שמעו דבר יי קציני סדס האוינו. האוינו ושמעו קרלי.
ולאמי אלי האוינו. האוינו בלי שבי חלדי. שמעו חכמים מלי:

סחור: מורה. ים אומרים הטובה וים אומרים במדה כמו במסורה והוא היסר:
וסערה. הסערה ידוע: נסמן. כמו סמין: וכסמת גבולתו. מגזרת גבולות
תעשה אותה: ויסרו. והפס ככר יסר הזרע והמפיץ ולמדו איך יעשה. וטעם
למשפט כמו במספרם כמספט לעשות כמנהג וכן אלהיו יורנו: כי בחרוץ
כמו חרוץ חרס: על כמון. לא יסב כי טעם לא ימסוך אחר עמנו: לחם. ומכא
הלחם פיוודי. חלף

ויעלו: יפתח ויסרד אדמתו. ויטעו לא תרע אלא תמיר יפתח את
האדמה באתים ובכלי מחרסה ויסרד לשון עבודת סרה יפתח ויסרד
בתחלה הוא עשה תלמים רחבים וסוף הוא עשה תלמים קטנים במדרם רבי
תנחומא: הלא. כן דרך החורם כיון שחרם מסוה פני האדמה ואחר כך
זרע: והפיץ קצח. אס קצח בא לזרוע זרעה בתעבה ואס כמון בא לזרוע
זרעו בזריקה יקצח מין אוכל הוא: ושם חטה טורה וסערה נסמן וכוסמת
גבולתו. ואס תבואה בא לזרוע כך הוא מנהגו זרע החטין באמצע החריש
והסערה זרע סביב לסמן והכוסמת זרע על גבולי הסרה ומזרין. טורה לשון
טורה זרעה באמצע וכמאנא טורה על הסערה והכוסמת: ויסרו למספט וגו'
אף מי שאלהיו יורנו לא לבז יטלח כביאים להוכיח אחרי שאינו שומע לתוכחה הוא יסרנו כמספטי יסורין כדי מתעל על תוכחתו סהוכיח כזה ממנו פני הארץ
לזרוע כדי שתכל עמל חרישתו שחרס: בחרוץ. הוא עץ עשוי חרצים חרצים וסמו מורג ומחתך בו הקטין להיות תבן. כילא בחרוץ דסין את הקצח לפי מורג
מח לבאת מתוך קטין שלו וכן על כמון לא יסב אופן עגלה לזרוע לפי כי קל הקצח לחובטו במטה והכמת בכבט: לחם יורק יואת מי דקים ברבים קטין את הלחם
מל תבואה לפי שאינה נחה ליחבט:

אמרתם כרתנו ברית את מות
כל כפרה לשון קיחח וסילוח
דבר וכן אכפרה פניו: וחזותכם
אשר אמרתם עם שאל עשיו
חזה: שוט שוטף. אשר אמרתם
לא יבאנו והייתם לו למרמס:
בבקר בבקר. כלומר תדיר תדיר
אביא עליכם גזרותי: והיה רק
זועה הבין שמועה. זועה לכל
השומעים להבין שמועות פ
פורעניות הקשות שאביא עליכם
כל השומעים יזעו: כי קצר
המצע מה שתרע. כי אביא
עליכם סוגא רוחק אתכם אשר
לא תוכלו להספיק עבודתו כ
כשיגיע מצעו עליכם יקצר לו
מה שתרע השוכב עליו מה שתר
מה שתרע להאריך איבריו א
אישטגל לזר בלעז: והמסכה
צרה. הנסיך שימשול עליכם
יהיה מקומך רחוק לו בהתכנסו
לתוכו ורבותיו רדפוהו על עו
סהכנים מנסה להיכל קצר ה
המצע הזה מה שתרע מה שתר
עליו שני רשעים ואבי פרשתו לפי
פשוטו ובדרך זה תירגם יונתן
ואף מדרס רבותיו יס ליטבו על
אופן הדבור כלומר למה אבי
מביא עליכם פורענות זו לפי
סקר המצע מה שתרע אבי
לברי עליו סנאמר הנה המים
ושמיה השמי לא יכלכלוך וכל סכן
בהכניסכם מסכה עמי כביכול
צר לנו המקום: כי כהר מרכים
תירגם יונתן אריכמא רזעו
טוריא כד אחגלי יקרא דיי ביזמי
עוזה מלכא ובסין רעבד ל
ליהושע במישר גבעון כן יתגלי
לאיתפרעא מנהון: זר מעשהו.
דמה לכס לזר כי יביא עליכם
פורענות קשה: לעבר עבודתו
לעשות מלאכתו כמו עבודת
האדמה לזריר בלעז: ועתה
א תתלוצצו. לאמר כרתנו ברית
את מות: מוסריכם. יסורין:
הכל היום. לשון תמיהה הוא
לכך נקוד חטף פתח: יחרום.
מי סחורם לזרוע וכי החורם
כדי לזרוע לעלמים חורם אס
כן מה יושל אף הכביאים מ
מוכחים אתכם להחזירכם ל
למוטב הלעלמים יוכיחו ולא

הבין
ה' וס' הוון
בלביא
שאלין
חכמתא
לסוסיא

חזות הכל. כל מה שהייתם חוזים במזלות יהיה מכוסה מכס כדברי אגרת החתומה בשפה אשר יתנו לקרוא לידע לקרות אגרת ואם לא אוכל שהרי אין אבי רואה בתוך לפי שהיא חתומה וניתן הספר על אשר לא ידע ספר. וכסנוטולין אותה ממנו ופותחין חותמה ונותנין אותה למי שאינו מכיר לשון אגרת ואמרין לו קרא בא זה ואמר לא ידעתי

ספר כך כשתפסע סר האם ואמר לא אוכל כי חתום הדבר ממני וכשתפסע את חבירו י ואמר איני מכיר את הסם הזה סאתה משפיעי בו שאין זה שמי וזהו שאמר ירמיה הכני מוסב את כלי המלחמה אשר בידכם זה הסם המפורסם במדרס תינן יען כי נגס העם הזה. ויכתב תיגס חלק דאיתרברב עמא הדין כלומר נגסו להגביה עמא עד לשמים הם מראין עצמן כמכבדין אותי בפה וספה אבל את לבם הרחיקו ממני: ותהי יראתם אותי. לא בלב שלם כי אם כמזות האכסם המלמדים אותם התראו ככנענים מלפניו כדי לפתותו בפיכס: לכן הכני הוא אשר יוסף להפליא שלא נוסף על פלא כיסוי על כיסוי אונס על אונס ומזה הפלא ופלא ואברהם חכמת חכמיו קשה סילוקן של חכמי ישראל כפלים כחורבן בית המקדש וכל קללות שבמשה תורה שכולן אינן לא הפלאה אחת והפלה י את מכוונך וכאן סתי הפלאות: לסתיר עצה. כמו להסתיר עצה הפכסם אם כחומר היוצר יחשב יחבובת שלם הזאת אתם ידעו שהוא כחומר היוצר כמו שאין החומר יכול לומר לעצמו לא עשיתי כך איכס יכול לומר שאינו מבין מעשיכם: אם כחומר וגו'. לשון תמיה הוא ויש תמיהות המתקיימות: ויבר אמר ליוצרו לא הבין. אמר על יוצרו לא הבין מה בדברי ו והלא הוא בנה את המטמוניות והחדרים והמחפבות. לעושהו כמו על עושהו ודומתו ואמר שרעה לבני ישראל פן יאמרו לי אשה הרבה: הלא עוד מעט. בימים מעטין נקל בעיני אש תשובו אלי ושב לבנן שהוא יער עצים להיות כרמל וישוב מדות וכרמים: והכרמל לעיר יחשב. תירגס וכתב קיריון סגיאין יתיב. ואברהם בבראשית דבר חורטין דבר איכס ישוב ער ובני אדם רבוק ומלא כישר הזה שהוא מלא עצים: ושמעו ביום ההוא וגו' ויתבטל הקללה האמור למעלה כי כן י עליכם וגו' ותהי לכם חזות הכל ואברהם חכמת חכמיו: עבדים סבלים סבלו עולו של הקללה וגזרותיו: כל שוקדי און. השוקדים מתבוננים היאך יפעלו און: מחטויא אדם. בדבריהם הם

יוסף ה' בתיב בן חס' יוד וס' ויאבר שאול. רבני יוסף להפליא. רבני יוסף על ימין. אם יעבד ראש אלושע. ולא יוסף עצב עמה: בעשה' פתחין וס' נבסר בסדר משות וליעל בספרא סוף סימן ג': כל בלבים וישעיה ותריסר על בית ועל בית בטיא אל בית ואל בית וס' נבסר במלבים חלק א סימן ד':

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אתו אל יודע הספר לאמר קראנא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא: ונתן הספר על אשר לא ידע ספר לאמר קראנא זה ואמר לא ידעתי ספר:

הפלא
ל' ד' תי' א'
ו' תי' ה'

היו. אוי לבנים הסוררים: ולא מבי. ולא מתה: וכן שני מני: ולאסוף מסכה. כמו והמסכה והטעם מפל על הפצה: ולא מריו: הטעם מכבדותי: ההולכים והכה פירם הכתוב למעלה. לא הסתה תם מעוז בעבור שהיא מפעלי הכפל: והיה. והחסות. מס וההראוי להיות חסיות על מסקל עבדות: כי. מרי.

היו מסבא העם שהיו מפלחים אפי' שריהם למכרים אולי יוסיטו: ירום' מקף מלך אסור: כל. אלק' הובאיש מסבא כל ארס הוביש אלה ההולכים פועל יוצא כי הלכו אל עם לא יכולו לעזרם: מסבא בהמות נבב.

רמזה על היורדים מצרימה והנה הציבא אומר על בהמות נבב והוא מכרים כי הוא בפאת דרום כנב' ארץ ישראל ואמר כי בדרך מילכו אלה היורדים יפגעו בהמות קשות כדובים ונמרים על כן לבא ולש מהם ואפעו: בארץ צרה. סלא יוכל לבדוח ואלה היורדים יפאעל כתף ערים ממנוס סיבדחו בו אל מכרים כמו את החיל הזה: רבסת. כמו גבון ואין רעלו והנה הטעם סבהמות נבב יפחיתו מהם:

ומכרים. קראתי לזאת. ירום' סכסכ מי סכסכ בה ולא ירד: עתה ב' אליהם. כי הכביא היה משתומם משבת אחס: ועל ספר חקיה. כתף חקיה ברפי וים ספרי סהלא במפיק והנה הו' לסון ציווי והסלם חוקקה או חוקקה או חוקקה ב' צון: כי חסוס. מס התואר על מסקל אכרים ונקמץ הכף בעבור אות הגרון: סמוע. מס הפועל: אשר. לא תראו.

לנו לא תתקבאו ונקראו רואים בעבור מכבדותי במראות אלהים: ככחות. כמו מדברים ישרים והו' מס התאר: דברי חלקות: מס וכן חזו מהתלו: סורו. זה דברי העם לבניהם: השמיעו ממנו זכר או מס המס: לכן. בדבר הזה. כבכחא ותכטחו בעוסק ובממוז:

וכלות. מס התואר וכן הוא דבר כלות כמו כי תועבו י' כלת והוא הפך הימר לכן טעם ותכטחו בממוז שיתקו למלך אסור ולא יבואו העין הזה. יסחרכם:

כפרך. כמגדל נופל אודבר כבעה והוא מטעם כפוח מגזרת אבצבצות או יהיה כבעה תואר מרץ: פתע. גס פתאום קרובים כטעם ארמת עמר: ופברה. נבלי כלי יוצר. לא יחמול. לכתותו. לחתית אס. כמו יחקה גהלים אתה חותה על ראשו והוא מפעלי הכפל: ולחמוף. מגזרת מחסוף הלכח חסוף י' את זרוע קדמו:

גבא. מגזרת וגבאיתרנס בור. וטעם לחסוף לגלות כי המים הם בקתר וזה הטעם על היורדים מכרים:

טאלוג בקרא' וסי' דקחוראנש' מצידם. הולכים לרדת מצרים. נדרשתי ללא שאלו: אפעו' ד' בקרא' וסי' לבא וליט כהם. גיורדה אפעו' ואשוא' ירד. תורגוה לשון אפעו' והוורה הבקע אפעו: לזאת ג' וסי' ויפן פרעה ויבא אל ביתו. לכן קראתי לזאת רוב. אילזאת אסלה לך: יבנה לישן דכתיב

ווי בניא סרודיא אמר י' למעבר עצה ולא ממירי ולא מסלכא מלך ולא שאלין בנביי בדי' ל לאוספא חובין על חובי נפשוהו דאזלין למיתת למצרים ובפתגמי נביי לא שאלו לאתקפא בתקוף פרעה ולא תרחצא בטל מצרים ויהי לכון תקוף פרעה לבהתא ואתרצא בטל מצר' לאתפנעו אריהו בטלג' נים רבבותי ואגדוהי עד תחפנחם מטו:

כזהו אולי למבחה לוח עמא דלא יתנו להו' לא לסעיד ולא לה' ארי לבהתא ואף לחסורין: מטולין על בעיריהו באורת דרומא בארע עקא ועיוק אתר דאריא בר ארין וחיון חורמין מפירחן נטלין על כתף עילין נכסיהו ועל חסוריאח נטלין מה דבא' צריהו סבלין לעס לא יתנו להו': ומצראי למא וריקנו כערהו' בבז ערעית סגוהו קטלין ומניצ איתי עליהו: פעז עול פתב על לוח בניהו ועל שיטין דספר רשום ותהי ליום דין לכהרו קרמי עד עלמא: ארי עם סרבן אינו בניא בדיבא בניא לא אבו לקבלא אולפן אורייתא רי: דאכרין לנביא לאתחנבון ולמלפניא לא תלפון לנא אולפן אורייתא בסימן מלילו עמנא אשתעו לנא שנין: אקטיונא מאורתא ותקנא אבבולונא ממסרתא ארחיקו מן קדמנא ית מימר קדישא ד' ישראל:

בכז פדנן אפר קדישא ד' ישראל חלף דקצתון בפתגמא הדין ואתרצתון בשיקר ובאונס ואכתמכתון עלוהי: בכז יהי לכון חובא הדין ככרך ותרוב ואתחבר בשור מתקף דכתבי

ותברה כתבור מן דחסף דחפרא דמרקק לא גיחיס ולא משתבח בדיקוקיה תסף למיתתי נור ממבעור ולמולח מיון מפציר:

ה' וסי' אתה דכאת בחל' רהב. אוביר רוב ובכל. תרדכני בנפש עז. ולא פנה אל רהבים. ורחבם עמל ואין. לך ותרפס ורדב רעד. ובתבתון כחץ רהב. ותתני שחור עזורי רהב. שום ורהבני שעריך בעדר. ירדבו ובער בזק ודנקלה. לכן קראתי לזאת רוב. עורי עורילבשי עז. וא' גל ופחד ורהב לבבך: כפרך ד' וסי' כפרך. את איב' לפי דשמואל. וחברו דהפרץ והלזים את איב' כפרך נופל נבעה. כפרך רהב יאתיו:

סוררים. מרים מן הדרך: לנכך מסכה. להמטיל עליהם מומל ולא חחו ודעתי בדבר ומהו הנסוך הוא פרעה: ההולכים לרדת מצרים. על הושעבן אלח אסר סלח מלאכים אל סוא מלך מצרים: לרדת מצרים. ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות ד' אירדה היא להם: ולחקות. להתכנסות אבריאיר בלעז: כיהיו בצוקן סריו. סל מלך ישראל בסליחות למלך מצרים: חנס. היא תחפנחם: כל הובים. כולם ביישו את עצמן לקנות להם ארונים חנס ועם סארץ לא יועילו למו: על עם בסביל עם לא יועילו למו:

לחרפה. גרף ד' שטר' ב' ל' מסבא בהמות נבב. מטולין על בעיריהו באורת דרומא לפי סארץ מצרים בדומה סל ארץ ישראל וזהו הגדוף והחרפה ממחרפין אותן רואין את אלו סטוענין מ משואות ממוכס על בהמתם ל להוליך סוחר למכרים חנס: ומסכנין עצמן במדברות ארץ צרה וצוקה וגו': אפעו' מת כחש רע הוא ואין בעולם כי אס פנים זכר ונקבה והם יולדים ל למבעים שכה ואף סרף מעוסף מין כחש הוא ולא סיהלו כנפים לעוף אלח קופץ ומרלב רחוק מאד וזרק להב מפיו: חיליהם: ממנוס: רבסת. חסורית חלד' רובא בלעז. יס' לו לגמל במקום טענית המסא ועל מס סמתריקט' תמיד וסכין מס רבס לרפואה קרויה רבסת כדאמר' בבבא מביב' רבס והרבים חזי לכתסא דגמלי: לזאת.

למצרים: רהב. הסגבי הרוח: יסבת. עם בטל ותתגאים חנס: דא סבת רהבס ונקבותם סלהס ראוהו לסבות: חוקה.

חקקה אותה הכבואה הזאת: עם מריהו. ישראל: חלקות. חכפיות: חזו. הכבאו: הטו' אותנו: מני אורח.

חפצים אלו בבבואת סקרי בדבר הזה. בבבואת אחת: וכלו. מגוה ולכין: כפרך. סל חומה סכפל: כבעה בחומה נסגב. מגולה ליכנס בה בחומה מסגבס: כבעה. לסון גלוי כמו כבעו מצפוני איגליין מ

מטמורוהי ורוכס פתר כבעה בליטה סהחומה נעסית כמין אבעבוע' מפני הגסמי וקילקול טיטרעו: ככל יוצרים. נור סל חרס ולא ימצ' במכחת סבדיו חרס גדול סיהא ראו לחתות כז

אס מיקוד לטאוב בו אס מן ה הסק כל סאיתאס נופל בה לסון חתייה: לחסוף מים. לרליתוכן לחסוף עשרים פורה וכן חספי מובל דלי מים מן ס סבליך אסמ' אסנט בלעז:

מגבא. גוב מלא מים: כי

מגבא. גוב מלא מים: כי

ה' וסי' אתה דכאת בחל' רהב. אוביר רוב ובכל. תרדכני בנפש עז. ולא פנה אל רהבים. ורחבם עמל ואין. לך ותרפס ורדב רעד. ובתבתון כחץ רהב. ותתני שחור עזורי רהב. שום ורהבני שעריך בעדר. ירדבו ובער בזק ודנקלה. לכן קראתי לזאת רוב. עורי עורילבשי עז. וא' גל ופחד ורהב לבבך: כפרך ד' וסי' כפרך. את איב' לפי דשמואל. וחברו דהפרץ והלזים את איב' כפרך נופל נבעה. כפרך רהב יאתיו:

כפרך. כמגדל נופל אודבר כבעה והוא מטעם כפוח מגזרת אבצבצות או יהיה כבעה תואר מרץ: פתע. גס פתאום קרובים כטעם ארמת עמר: ופברה. נבלי כלי יוצר. לא יחמול. לכתותו. לחתית אס. כמו יחקה גהלים אתה חותה על ראשו והוא מפעלי הכפל: ולחמוף. מגזרת מחסוף הלכח חסוף י' את זרוע קדמו:

גבא. מגזרת וגבאיתרנס בור. וטעם לחסוף לגלות כי המים הם בקתר וזה הטעם על היורדים מכרים:

והיה כל המפרשים אמרו כי זה הפסוק לעתיד וטעם הפרשה על מלחמת גוג ומגוג רק משה הכהן אמר שהיא כולה דבקה והנה אחריה אומר הוי יורדי מצרים וככה לפניה וטעם אור הלכנה שהם יחזק אור הלכנה והחמה אחרי הגשם הרב וזה דבר פלא: מבעתים. פי' כאשר פירם הנביא כאור מבעת הימים והטעם כאור

שבעתים ו' בקריא' וסימ' נבסר בסדר בראשית: שבעת דומים ח' ומקומם מצויין בבסר' רבא דאסדרנא בריש האי חבורא בערך יום: חבוש ג' בקריא' וסימ' ביום חבוש ו' את שבר עכו. פארך חבוש עליך. פניהם חבוש בשכון יירפא ג' בקריא' וסימ' נבסר במלכים ב' ס"ט: ל' לשונות ולשונות' מל בקריאה וסימ' נבסר

והיה אור הלכנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום חבוש יהיה את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא:

הנה שם יהיה בא ממרחק בער אפו וכבר משא שפתיו מלאו זעם ולשונו כאש אכלת: ורחו כנחל שוטף עד צואר יחצה להנפה גוים בנפת שוא ורסן מרעור על לחיי עמים: השיר יהיה לכם כליל התקדש חגוש מחת לבב כהולך כחליל לבוא בהר יהודה אל צור ישראל: והשמיע יהוה את הור קולו ונחת זרועו יראה בזעף אף ולהב אש אוכלת נפשו וזרם ואבן ברד: כי מקול יהוה יחת אשור בשבטי יכה: והיה כל מעבר מטה מוסדה אשר יניח יהוה עליו בתפלים ובכנרות ובמלחמות תנופה נלחם בה: כי ערוך מאתמול תפתה גם הוצא למלך הוכן העמק הרבה מדרתה אשועים הרבה נשמרת יהוה כנחל גפרית בערה בה:

הוי הירדים מצרים לעזרה ועל סוסים ישענו ויבטחו על רכב כי רכ ועל פרשים כי עצמו מאד ולא שעו על קרוש ישראל ואת יהוה לא דרשו: וגם הוא חכם ויכאדע ואת דבריו לא הסיר וקם על בית מרעים ועל עזרת פעלי און ומצרים אדם ולא אל וסוסייהם בשר ולא רוח

ומתרחצין על רתיביא ארי סגיאין ועל פרשיא ארי תקיפין לחת ולגא אסתמיכו על מימר קדישא דישאל ואולפן מן קרם ו' לא תבעו: ואף הוא בתוקםמיה איתי בישתא על דעבדיה וית פתגמוהי לא בטיל ואקים על בית מבאשין ועל דסערין ליאות שקר: ומצרים אנש ולא רבוסותהון בסר ולא רוח

בספר שפטים סימן ו' נלחם יב פתחין וסימ' נבסר בספר שפטים סימן ט' ירידה מצרים ד' בליש' וסימ' ויקבו וירדו מצרים ועקב ובני ירדו מצרים והלכים לירדת מצרים. הוי יורדים מצרים לעזרה: ויבא נא וסימ' נבסר בסדר ויקהל:

ויהי ניהור סהרא בניהור שמשא וניהור שימשא יהי עתיד לאהרא על חר תלת מאה ארבעין ו ותלחא בנהור שבעת יומיא ביומא ויתוב יית גלוות עפית ופרע מתתיה יסי

הא עמא דיי מתגלופמא דאתנביאו עלוהי נביא מלקדמין תקיף רגזו וקשי מלסורא מן קדמוהי על רשועיא נפיק דוש ומימריה באשא אכלא: ומימריה כנחל סגבר עד צואר תקיפין יקטיל לארמא עממא ברמות ריקנו וזמם דטעו בליסת עממא: תושבחה תהי לכוז בלילא דאתקדש ביה תנא וחיות ליב כמא ונגרין בתודת באבובא למיעל בטור קודש דיי לאתחא קרם תקיפא דישאל: וישמע יי ית זיו קל מימריה ותקוף דרע גבורתיה יגלי בתקוף רגז ו ושלחובי אשא דמשיצא פסילן בידור וזרמית ואבנין וברד:

ארי מקל מימרא דיי מתבר אתורא ד' בשולטן מתי: ויהי כל מעבר רב רביהון ותקיפיהון ד' יניח פורענות גבורתיה ב ביניהון בתופין ובכנורין ישבחון בית ישראל ועל קרבא תקיפא דיתעביר להון בעממא: ארי מסר מן עלמין לקביל חוביהון גהנם אף היא מלך עלמא אתקל לעמיקא ולפתא מדורא אשתא ולקא בה בר באעין סגיאין מימל דיי כחל מגבר גפרית דלקא בה: ווי דנחתין למצרים לסעיד ועל סוסותא מסרמבין ומתרחצין על רתיביא ארי סגיאין ועל פרשיא ארי תקיפין לחת ולגא אסתמיכו על מימר קדישא דישאל ואולפן מן קרם ו' לא תבעו: ואף הוא בתוקםמיה איתי בישתא על דעבדיה וית פתגמוהי לא בטיל ואקים על בית מבאשין ועל דסערין ליאות שקר: ומצרים אנש ולא רבוסותהון בסר ולא רוח

בספר שפטים סימן ו' נלחם יב פתחין וסימ' נבסר בספר שפטים סימן ט' ירידה מצרים ד' בליש' וסימ' ויקבו וירדו מצרים ועקב ובני ירדו מצרים והלכים לירדת מצרים. הוי יורדים מצרים לעזרה: ויבא נא וסימ' נבסר בסדר ויקהל:

מבעתים כאור מבעת הימים. מבעתים טבע מבעיות כאור מל מבעת הימים הר' ארבעים ותשע מבעיות העולים למלש מאות וארבעים ושלשה: סס י' גבורתו מתהא לו למס מה פיעשה בסנחריב: בא ממרחק. להאמין מה סנחטות זה ימים רבים: מסאה. הא יתירה ואיכא אלכא כמו מסא לפיך נקודה רפי:

כנחל שוטף. חסר העובר ב יחכה בעד צוארו שאין בו סוס כח לעמוד בפני שטף המים: להנפה. להניף. לא להועיל בלעז: בנפת שוא. לא להועיל להם והם סבורים להועיל: רכץ. פרומבא פריק בלעז: השיר יהיה לכם. כליל הפסח תבא לכם ממחזהו: כליל התקדש חג. כמו שאמרתם סיר על הפסחים במצרים ונראה מקר זה כאילו בא ללמד על סנחריב ולימד על פרע שאמרו הלל בליל אכילת פסחים מדרש תילים:

כחולך כחליל. ותשחחו במפלת סנחריב כשמתח מבאחי בכורים סהיה החליל מכה לפניהם לבא בהר י' כמו שסנינו במס' בכורי נחת זרועו. חין זה לשון נוח אלא לשון נוחת כוסלמנט בלעז כמו ויחז בל גבול מצרי הנחת גבורתו יראה בלהב אש כספרנו אולכסי סנחריב: כפץ. לשון סיכור יתר: זרם. קילוח מטר כוחף: מקול י' יחת אשור.

אחזים פתח להם ושמשו סירה מפי חיות ומתו באגרת חלק: בשבט יכה. אשור אשר היה רגיל להכותך בשבטו: והיה כל מעבר מטה מוסדה. כל מעברות תוקף יבורות אוכלוסין כל המקומות אשר עברו שם ו השחיתום ובוים מפתם יכחי' אליהם על שמועת מפתם והם יהיו בתפוס ובכיבורות. וכה פתרון המקרא בקידוש והיה ב בתפוס וכיבורות כל מעבר מטה מוסדה אשר יסח' עליו ו ובמלחמות תכופת שוא מעלה ו מוריר כלחם בס הקבה:

ומדרש אגדה תנ"ך קציר העימר עמדה לישראל באותה מלחמה כי ליל ששה עשר בניסן היה: כי עירוק מאתמול. יום סני לבריאת עולם יום טיש לו תמול ואין לו שלשם: תפתה. גיהנם סכל המתפתה ביצרו כוכל סס: למלך הוכן. לכוך סנחריב וחילו: מדורתה. לשון אש נסקת מערכת עצים על האש קרויה מדורה: נשמת י' כפיחת רוחו: בוצרה. בוצרת הוי' על הושע ופצרת השבטים:

היורדים. מצרים לעזרה אשר פלחו מלכאים אל כוזא מלך מ מצרים: ועל סוסים. הבאים משם שהם קלים לרוץ: ישענו. כמו ולא פועל קרוש יעקב כמו טעשה חזקיהו סנחמר ב' אלהי ישראל בטח ומרוד במלך אשור: ואת רביו לא הקיר. אשר אמר והשיב י' מצרים באכיות מדה כגד מדה שאמרת לך לא תוסף עוד לראותה ואת הלכת מרעתך סופך לילך בגלות על כרחך: וקם. על עשרת השבטים שהם בית מריעם ועל מצרים אשר הם להם לעזרה: יטה

וזהו דין וזהו קצת סומך הכל בידו וכפיט אולי יפלו כזה מאוזן דבר בכפז וכמהו
מרכיב כמו הוא כופל כך מדרם אברה וינתן תירגם ידים יד מחת גבורתיה
כאשר יהנה. המייח קול כמו וכוכים הנה נהנה: אשר יקרא עליו מלא רועים.
יאספון עליו בקריאת קול המון: מלא רועים. אספת רועים וכן קראו אחריו
מלא וכן יחד עליו ממלאו.

כולם לשון קיבוץ: לא יענה.
לא יכעב לא יעשה עצמו עני וכן
לענות מפניו וכן יענה באוזן
ישראל: כן ירד: ולא

יפחד מהמון האומות:
והמליו. יוצא את ישראל מן
הצרה. לשון המלטה
אישקמוציר בל: פסוח דילוג
וישעור לפותרו לשון חיים: סובו
למי שהעמקת מחשבות היאך
לסור ממנו וסרתם מעליו עתה
סובו אליו: וסלעו ממנו יעבור
והזקוק מרוב פחד יחלוט:

וחתו מכס. מפני הכיסים שראו.
שהקבה עשה לישראל: אשר אור
לובביו. פס יהיה האשמוכס
לסורפס: הן לזרקה מלך
מלך. הן ארץ משפט מלך למלך
כי אם לעשות משפט דרך:
ולסרים משפט יסוריו ועלמי
יס לולמלפל שרף אחר למשפט
יסוריו ואמר הכבד זאת על
אחז שהיה רשע אבל חזקיהו

בנו ימלך וכרי האז והיה
איש. הנבון בדעת הקבה הוא
חזקיהו יהיה לישראל כמחבא ר
רוח כמחשה סלע כמחבאים בו
מפני הרוח וכסתרם פס מפני
אורכין יבטחו בו הכותרים מ
מעשרת השבטים: בציון
לשון יובם ציה: ככל סלע כבד
בארץ עיפה. במקום שמים
שהארץ עיפה פס וחריבה ו
ותאבה לכל: ולא תשענה עיני
רואים. לא כמות מהם עכסיו
אחזיהו הכבד ושינו השב לשון
טוח: ולבב כמחשבים יבין לדעת.
לא כמה שצבסיו השמן לב העם
ולשון עלגים וגו'. ולא כמה
שצבסיו כי בלעג ספה עלגים:

כל מי שאינו יודע לכונן דיבורו
להיות כח קריו עליו ולעג:
כילי. רמאי כוכל חורש רעים
סוע. לשון ארון שהכל שועין
וכונן אליו: כבלי ידבר. מדבר
לשון הוא הוא: יעשה ארץ יקבץ
מחשבות און כמה עשה לי את
החיל הזה: לעשות חוקף.

חושב מחשבות חיד וכל לעשות
חזופה. חוקף פס דבר לכך
טעמו למעשה וקדור פתח:
ומשקה כמא יחסיר. לפי פסוטו
פגזולין העניים ותרומתו פתגמי
אורייתא דאיון כמא לכחיות מ
מרמ לבטל: ודבר אביון
משפט. לחבל אביון

במשפטו. משפט זה לשון
תחלת דברים במשפט כמחבר
האביון טעמו זה יעץ זמות ל
להכשילו בכחיו משפט משמם
סלסה למכות תחלת טעמות ב
דרישנכט בלעג וגמר הדון י
חאיתכט בלעג ומסטר מסוטרי
אוחז ביוסורין יוסטרא בלעג:
על נדיבות יקום. במביל
דיבותותיהו לתקומה: נמים

עוזר המל וסם וכשל עוזר ונפל עוזר. יתוס אתה ודית. אל תרחק מבני בי צרה קרובה. זברה ירושלם.
אחלי אפרנו: והציל ג' וסם פז בצא לו ערים. גנו והציל. ורעו את ארץ אשור: בהרב הרפץ וסם
נכסר בשבוא חלק א' סימן י: כצל ורפין וסם בפלגים בעין. כצל בנשאתו נהלכתי. יבי בצל וטווי.

ויהוה יטה ידו וכשל עוזר ונפל עוזר
ויהוה כלם יכליון:

כי כה אמר יהוה אלי כאשר יהנה
האריה והכפיר על טרפו אשר
יקרא עליו מלא רעים מקולם לא
יחת ומהמונם לא יענה כן ירד יהוה
עבאור לעבא על דור ציון ועל
גבעתה: כפפרים עפות כן יגן יהוה
עבאור על ירושלם גנון והציל
פסוח והמליט: שבו לאשר

העמיקו סרה בני ישראל: כי ביום
ההוא ימאסון איש אלילי בספו
ואלילי וזהו אשר עשו לכם יריכם
חטא: ונפל אשור בחרב לא איש
וחרב לא אדם תאכלנו וגם לו מפני
חרב ובחוריו למס יהיו וסלעו
ממנו יעבור וחתו מנס שריו נאם
יהוה אשר אור לו בציון ורננו לו
בירושלם:

הן לצדק ימלך מלך ולשרים
למשפט ישרו: והיה איש כמחבא
רוח וסתר זרם בפלגים מים בציון
כצל סלע כבד בארץ עיפה: ולא
תשענה עיני ראים ואני שמעים
תקשבה: ולבב נמהרים יבין
לרעת ולשון עלגים תמהר לדבר
צחות: לא יקרא עוד לנבל נריב
ולכילי לא יאמר שוע: כי נבל
נבלה ידבר ולבו יעשה און לעשות
חנף ולדבר אל יהוה תוערה להריק
נפש רעב ומשקה צמא יחסיר:

וכלי בליו רעים הוא זמורת יעץ
לחבל עגלים באמרי שקר ובדבר
אביון משפט: ונדיב נדיבות יעץ
והוא על נדיבות יקום:

ארי רשיעיה ירשעא ממליון ובלבד
מתעשתין אונם למעבר שקר ולמלא קדם
לאולפנא הא ככפנא ללחמא ופתגמי אורייתא דאיון
ורשיעיא דעובדיהוין בישין ואינון על עיצת חסאין
מיתכלין לחבלא עינותניא במילי
שקר ופיתגמי חשיביא דרינא וצדיקיא קושטא מתמלין
ואינון על קושטהוין ותקומון:

ימינו כצל עובר: נפסוקי בקרא מן ז' בלין ג' בלין
חזא יתן. ונדיב נדיבות יעץ. אלהים הבין דרבה. אנך:

ככלי מגזל נובלת עליה: כילי. הפך שוע ושוע
כילי סתם מלות כי יאמר עלי. כי ככל. הטעם
כלי המספס כי היו הסרים דייס והנה אומותם לעות
הדון: ונדיב. הטעם על מריחוקיה על כן בתחלה
ולסרים משפט יסוריו:

ידו. מכתו: ויחדו. מזרים והבורחים אליהם והטעם כי מלך אסור
מזרים בבואו אל ירושלם: יכליון. סלם כמו יחזקיון: כי. יהנה כטעם יסלם
אמר יקרא. זה אל זה להתחבר להלחם עם האריות: מלא. כלם. סלם יחבר
רעה סלם יבא: ומתמונם לא יענה. מגזרת עניגם לענות וכמוהו זמיר עריצים

יענה: יור. רמז

למלאך: כפפרים.
מלת כפרי נקבה ואם
היא בתם כפילגמים

לעולם לשון נקבה

על כן עפות מס תואר
בבעל כמו רכז נסבות

יגן. יסתיר מגזל מגן

והטעם על בני הכפרי

סגנון עליהם ויחלוט:

והציל. מס

הפעול אף על פי שהוא

בחיריק: פסוח. מגזל

ופסח יי על הפתח:

סובו. לה דכרי הכבד

סובו לסם אחס בני י

ישראל מהעמקתם לו

כרה מגזרת סורר:

כי. דייכס. רמז

לעשים וטעם חטא

סאח חטא למעלה מ

ממנו ויכפל. בחרב לא

איש. רק ביד המלאך

וחרבו הסלופה ואם

הו' כדרך משל להטין

הסומעים: ובחוריו.

הממלטי ילקחו בדרך:

וסלעו. יעבור. סלע

הוא גבול מלכותו מרוב

פחדו וזה הטעם ממנו

והטעם כי יברח ולא

יסעף על סלעו ומכל כס

לכ סיראוסריו הממלטים

או הנסארים בחרבו:

אור וקדור. רמז למזבח

או דרך משל כאשר

הזכר למעלה ולהב אם

אזכלה: הן. הטעם

על חזקיהו ושריו ס

סתעמר מלכותו ולמך

ולסרים לא ידעתי לו

טעם וכמוהו והסליטי

לאבטלם למן היום:

והיה איס. כל אחד

מסרי חזקיהו או הוא

בעצמו: כמחבא

רוח. מקום והוא

פועל מהבין הכבד

הכוסף: בציון.

מגזרת ציה כמו חורב

בארץ עיפה. כמאה

כמו בארץ עיפה לך

סלה והיה איס יהודה

כיושב במקום מחבא

רוח: ולא תשענה.

כמו ועיניו השע:

ולבב נמהרים. מגזל

מהירות בכסילות:

ולשון עלגים. ארץ חבד

ובלשון קדר כמו ע

עברים והכונן שהוא

הפך מדב חזות ומלת

חזות חסירת מלות כי

פחו תואר הט וטעמו

ומסקלו זכות: ולא

ישע על דרך דרש סמלת

כילי סתם מלות כי יאמר עלי. כי ככל. הטעם

כלי המספס כי היו הסרים דייס והנה אומותם לעות

הדון: ונדיב. הטעם על מריחוקיה על כן בתחלה

ויהיו
ג' יהיו תמים
וחבד ירד

וכידי
ג' מסור חזקיהו
מן ז' חליון
וחזא בלעג

כמים. ים אומרים כיהטעם הקריות כי הם חסבות כבנות וסומרות היתה כאם : ימים. הטעם פנה על פנה : רגזה. בחסות כן והגדר אומר שהוא לסוף כיוון ואם הוא על לסוף זכר ורבי משה הכהן אומר שהוא סם הפעל : אוקף. הטעם כפול אוקף התבואה : חדרו. על לסוף זכר כמו אס תעירו אס תמאזו

ברך קברה : רגזה. זכרתיו וככה מטפט פטוט ועורה טיפסו הגביר ועורה מגזרת ערום ועריה עריה תעור והכוכב בעיני כי הכנים הם כמסמסם : על פדים סופדים. כל הנשים תחס' מלת כל כמוכל הנשים יתנו יתקן : על. עמי. סמרו : קוץ סמירי. חסר ויו כמו ארס סת ארס : כי. סמיר יעלה על כל בתי משום : כי ארמון. המלך. עכב גם כטס מהבין הקל מלא חקרא סם פועלו : עופל. מקום סהיה גבוה מגזרת ועפילו :

נשים שאננות קמנה שמענה קולי בנות בטחות האזנה אמרתי : ימים על שנה תרגזנה בטחות בי כלה בעיר אסף בלי יכוא : חדרו שאננות רגזה בטחות פשטה וערה וחגורה על חלצים : על שדים ספרים על שדי חמד על גפן פריה : על ארמת עמי קוץ שמיר תעלה כי על כל בתי משוש קריה עליזה : כי ארמון נטש המון עיר עזב עפל רבחו היה בעד מערות עד עולם משוש פראים מרעה עדדים : עד יערה עלינו רוח ממרום והיה מדבר לכרמל וכרמל ליער יחשב : ושכן במדבר משפט וצדקה בכרמל חשב : והיה מעשה הצדקה שלום ועבדת הצדקה השקטובטח עד עולם : וישב עמי בנה שלום ובמשכנות מבטחים ובמנוחות שאננות : וכרד בדת היער ובשפלה תשפל העיר : אשר יכם זרעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור :

הוי שורד ואתה לא שורד ובוגד ולא בגדו בך כהתמך שורד תושד בגלתך לבגד יבגדו בך : יהיה חלנו לך קוינו היה זרעם לבקרים אף ישועתנו בערת צרה : מקול המון נדרו עמים מרממתך נפצו גוים : ואסף שללכם אסף החסיל כמשק גבים שקקבו : יבונד וכר תלאי למינס יסונך : בכל יום אף פור קינא בעיר עקא : מלכותא : ויבגשון בית ישראל נכסי עממיא סנאיהו כמא דכנשין ית וחלא ואן במאני זיינא כמא דאן בזרקתא :

קריאה והטעם על אסור : כהתימך מורד. להיותך מורד תוסר : כנלותך. כמו כהנלותך וכמוהו ולא יטה לארץ מכלס : וי. זאת היא תפילת הצדיקים בבוא מלך אסור והיא בדרך כבואה : היה זרועם : על אכסי המלחמה : מקול המון. אסור : מרוממותך. סבת לו רוממות : ואסף שללכם. סלל הגוים כי סימן הכף בעבור ישראל שהגלה מלך אסור : גבים. תרגום ארבה בארמית : סוקק. כמו אוקף. ויש אומרים כי כמוהו וכן משק ביתי ולפי דעתי סכמוהו בספר ויאל ישתקמן גם הוא בארבה :

מדיוס יום כשהוא מיוצר להם אף ישועתנו תהיה בעת צרה : מקול המון. הבא מלפניך נדרועמים עד הנה כשהפלת לנו ניסוך : ואוקף שללכם. זה מוסב על כנלותך לבגד יבגדו בך. ואוקף שללכם אתם הבוגד את עמי בבא פקודתכם יבזו אתכם סארי עמי ויאספו שללכם כאספת חסיל שאוקף לו תבואה בקיץ כל אף לעצמו אף כאן יבזו איסלו : כמשק גבים סוקק. כקול כהם מים הנאספים וכפלין בגבים כהם כן יבזו הבאים למלול ולבז. משק לסוף כהם כמו ארי כוהם דוב סוקק. כן ממשק חרול כשהרוח מנשבת בחרולים והם מכים זה על זה כותנים קול וכן בעיר יסוקו : גבים. כמו לחסוף מים מגבאי ורבותנו דרסוהו באגרת חלק בבית

שדי וכתבי בקריא וסימ' במסר רבה : שאננות ג נשים שאננות קובנה : וישבעמי בנהו שלום ובכשכנות חדרו שאננות רגזה : לבקרים ד' וסימ' חנוולך קוינו : וחוכתי לבקרים. לבקרים אצמית כל רשעי ארץ. ודשים לבקרים רבה. וא לבקרים וסימ' ותפקדנו לבקרים :

מדינו דיתבן שליוא קומא שמענא קליפרכין דישרון לרוחצן אציתא למימרי : יומין עם שנין יזועון דישרון לרוחצן אריסן עיבורא עללא לית למבגש : איתברו דיתבין שליוא עזו דישרון לרוחצן שלחו ואיתערטילו וחסרו על חרצין : על דדיון ספרין על חקלי חסידתא על גופנין טענין : על ארע עמי דחובאי ובור תסיקארי על כל בתי דין קיריא תקיפא : ארי בית מקדש חרוב המון קיריו דתואה פלחין ביה צריאה בירת תקפנא ומסמורנא אתבלש וברו חרוב וצרי ערזמן אתר דתואה בית חירוא חדרו למלכא ברו הוה מיבו למשרין : כל דנה עד דיתיי לנא רוח מן קדם דשכינתיה בשמי מרומא ויהי מדברא לכרמלא וכרמלא קיריון סנאין יתיב : וישרון במדבר עברי דינא ועברי צדקתא ית כרמלא ייתבון : ויהוץ עברי צדקת שלום ומפלחי צדקת ישקטון וישרון לרוחצן עד עלמל : ויתבון עמי במדוריהוץ שלום ועל ארעהוץ לרוחצן ובקיריהוץ שליוא : וייתות ברדא ויקטיל משירית עממיא ויעדון ויספון דיריהוץ : טוביכוץ צדיקניא עבדתו לכזן עובדין טבין דאתון דמן לררעין על שיקא משלחין לאדורכא ברחורניא ולמיבגש בחסריא : ווי דאתי למיבו ויתך לא יבזון ודאתי למינס ויתך יסון כד יתחילמיבו ירחים עלנא למימך סברנא הוי תוקפנא מקל המון אתברו עממיא מסין גבורן אתברו מלכותא : ויבגשון בית ישראל נכסי עממיא סנאיהו כמא דכנשין ית וחלא ואן במאני זיינא כמא דאן בזרקתא :

השור לרום התבואה והחמור להביא אל הביתך תירגם יונתן כלומר תקבלו שכר פעולתכם הטובה : הוי. האויב סאתה מורד תמיד ואתה לא סודר ובוגד אתה תמיד ואף ארס בגדך ובזונך : כהתימך. להיות מורד ככלותך מדינתך באותם סבגה גזרה עליהם להיות סדורים על ידך תוסר : כנלותך לבגד. מנחם חיבר כנלותך עם ולא יטה לארץ מכלס בחלק אף ומכלס המס הראשונה בו סודר כופל כמומם סל מאמר וסל מרע. ויתכן להיוותו לסוף כליון לפי הענין. כנלותך לסוף כנלותך. ולא יטה לארץ מכלס כליון הנגזר עליהם לא יטה לארץ להי' בטל והולך אלא הולך וחזק : היה זרועם. סל סדורים ביד השורד : לבקרים. כי

כמים סאכנות : מדינו דיתבן שליוא : בנות בטחות : כרכך דיתבן לרוחצן : ימים על פנה. כמו ספו פנה על פנה ותמיד עוכתכם מתבדרין וסוף תרגזנה לאוסה עכשו לטבח כי כלה מהן בציר העכבי ואוקף התבואה לא יבוא ל הבית. ואוקף סם דבר לכך טעמו למעלה ונקוד פתח : רגזה. כמו לרגז : פטוטא. כמו לפטוט : ועורה. כמו לערות לסוף עריה : וחגורה. כמו לחגור לכך טעמו למעלה וכך תירג יונתן סלחו ואיתערטלו ואסרו על חרצין מתוך טיפסו ויתערממו מבגדיהם לא יחגרו על בגדיה כיעל מתניה : על שדי סופדי. יטפחו על לבס על שדי חמרתן. מדרס אגרה על חכמי סכרדאות סהם כסדי המניקים יספרו ועל פיר חמרתם סתחרס כסדה ועל גפן פוריהם יסראל גפן ממזרים הסעתי :

קוץ סמירי. חסר ויו חורבן זה יהיה על כל בתי משום ועל קריה עליזה ירשסם סהיא משום לכל הארץ : כי ארמון. המלך כוטס והמון העיר גלה : עופל ובוחץ. בית מקדש סהיה להם למבצר : היה בעד מערות. יהיה בתוך חורבות. מערות לסוף ערוערו. ובעד כמו הבעד ערפל יספט : עד עולם. עד שתקץ. עופל ובוחץ סניה לסוף מבצר : משום פרחים. לתאות ישמעאל ולמרעה ארוס וחילותיו : עד יערה עלינו. יספוך עלינו כמו ותצר כרה לסוף ספיל כופל על הרוח כמו וספכתי על בית דוד רוח חן וכן אספך רוחי על כל בסר : ליער יחשב. קיריון סנאין כיצר הזה שהוא מלא עבים : וסכן במדבר מטפט. בירושלם סהיא כמדבר : וצדקה בכרמל. היא ארץ ישראל סתתא באותן הימים ככרמל : וכרד בדת היער. על כרחי אף בדר זה ססדר סהרי נקוד חזיו קמץ וחזיו פתח כלסוף פעל וכן פ פתרונו לסוף פעולה כמו ורחץ ויסב ועמד וכרד ויברוד את ברידת היער ויהיה הבית סל ב בדתתן יסוד כמו עטרת עקרת כלומר וימטיר הקבא את מטר פחי הרסעים בני מעיר סהם ע עכשו בניסין ומלאים ער' כיצרי ובשפלה. סנספלו ישראל עד עכשו תספלו עיר מטרופלין סל ארוס דוגמת כן תירגם יונתן ויחית בדרדא ויקטול משריית ע עממיא : אסריכס. ישראל סהזליחה זרעת צדקתך כזרע' על מים מעתה תקצרו ותאספו תבוא סכרכס הטוב תסלחו רגל השור לרום התבואה והחמור להביא אל הביתך תירגם יונתן כלומר תקבלו שכר פעולתכם הטובה : הוי. האויב סאתה מורד תמיד ואתה לא סודר ובוגד אתה תמיד ואף ארס בגדך ובזונך : כהתימך. להיות מורד ככלותך מדינתך באותם סבגה גזרה עליהם להיות סדורים על ידך תוסר : כנלותך לבגד. מנחם חיבר כנלותך עם ולא יטה לארץ מכלס בחלק אף ומכלס המס הראשונה בו סודר כופל כמומם סל מאמר וסל מרע. ויתכן להיוותו לסוף כליון לפי הענין. כנלותך לסוף כנלותך. ולא יטה לארץ מכלס כליון הנגזר עליהם לא יטה לארץ להי' בטל והולך אלא הולך וחזק : היה זרועם. סל סדורים ביד השורד : לבקרים. כי

כי מוכן מרום: הראה גבורתו מהוא רם על כל ודועל העלמנה: והיה אמונת עתק וגו' והיה לך לחסון יסועות ולחכמ' ורעת את אשר תאמן לבוראך עתים סקבע לך לתרומות ומעשרות בעת הפרסתן ללקט סכחה ופיהא בעתם לקיים סמיטון ויובלות בעתם: יראת י' סתירא מלפניו היא אוצר טוב להפתח

לך מאת על ידה: ר'א אמונת עתק את מהאמנת בהקבה בעת' מעברו עליך וכפית ליסעו תהיה לך לחסון: הן אראלם צעקו חונה: היה חכמי מתנבא כחמות ואומר מהפוענכות כבר אכלוהו ומענה אקום ואנסא ל לבאלם: הן על אראלם פלהם הוא המזבח כבר צעקו וספרו ב בחזותם וברחובותם בבכי ונכי י מלאכי סלום: ומלאכי סליחות מהיו רגילין לבשר סלום מר יבין ואומר' כסמו מקילן סבת עובר אורח: הפר: אויב ברית סכרת לישראל: מאס צרים: ביזה בעיניו כל מוכא אינו חוסב חנוס: אבל: לסון אכלות: קמל: יבס ככרת: היה: לסון עבר הוא: הסרון: סם מחוז מרעה בהמות כמו ספניו אלים ממואב עגלים מ סרון: בערבה: חורבה: וכו' לסון תשוקו כמו ויכעד יו' עתה אקום: מרוב רעות סעשה האויב לעמי לא אתאפק ער עתה אקום וארומם ואנסא חסם: מין מון דבר סנוח לילת: רוחם אס: מנפסם תצא רוח אס ותאכל חסם ו והקם: כסוחים: קצוים: כסוחים כמו לא תזמר לא ת תקסח: רחוקים: המאמינים בי ועוסים רכובי מעשריהם: קרובים: בעלי תשובה סתקרתו אלי מחדם: ספרו בציון חטא' ה' היאך ימצאו פתח לתשובה: מי יגור לנו אם אוכלה: כלומר מי יעמד בעדנו לסכך חימה ב בערת: לא' מי יגור לנו פי מי הוא לנו סיוגר בציון עם הכור ס מהוא אם אוכלה והוא מסיב אזהב דרקות וכו': מלך ביפיו תחזיקה עיניך: הקבה מהוא מלך אותו תחזה מארץ מרחקי סאתה עומד תראה הסיס ו והגדולה סאעשה לך ועם כוע עמקי ספה לא יראה סכית ה המלך ביופיו עכ: הולך דרק' מי הוא ימצא הולך דרקות: נוער כפיו: אשקוט בלפני: אוטס סוחס וכ: סקופים אטומים: עוצס: סוגר וכ: ועצס את עיניס: לחמוכת: לא יחא מבקש לחס כי מן הסמי יספיקו לומזון: תימיו כחמים: מקור מימיו לא יכזב כלמ' זרעו יגדל וכל דרכיו יסופקו: מלך ביופיו תחזיקה עיניך: לך הזדק' אכי אומר סתזכה לראות זיו סביכתו סל מקום: תראינה ארץ מרחקים: תרגס יונתן תסתרכל ותחזה בכח' ארע גהנס:

תקוף י' ראשיו שבינתיה בשמי מרומם ראמר לממלי ציון עבדי דין דקשוט וזכו: ויהי סא דאסר' לאוטבא לדחלתך א איתיתא וקיימתא בעידיה תקוף ופורקן חוכמתא ומרע לדחלתא ד' אוצר טוביה עתיד:

הא כד תתגלי להון יצווחון במרד אנרי עסמל דאולו לבסרא שלם תבו למחוי בכז ב במריר נפש: צריאו כבשיא פסקו עדי אור' על ראשניאו קימא אתרחיקו מקר ויהיו לה חשיבו בני אנשא דבישתא אתיא עליהון ו אתאבלת תרובת ארעא יביש לבנן נתן הוה שרונא כמישרא צרי מתנן וכרמלא: כען אתגלי אמ' י' כען אתרומם כען אתנטל: איתעשתון לבון עממיא איתעשתנהון דירשע עבדתון לבון עובדי בישין בריל עובדיכון בישא מימרי כעלעולא לקשא ישיצו יתכון: ויהיו עממיא יקרות נור כובין מפסכין בנור יתקורו: שמעו צדיקיא דנטרו אוריתא מלך דמין מא דעבדית ודעו חייבא דתבו ל לאוריתו קריב יגבורתי: אתברו בציון חייבין דחלא איתרהינון לרשיעיא דהוה מגנבין אורחתהון אמרין מן ידור לנא בציון דבת זיהור שכינתיה כאשא אכלא מן יתורב לנא בירושלם עתידין

רשיעיא לאיתרנא לאתמסר' לנהנס יקידות עלם: אמר נביא יתבון בה צדיקיא כל דמהלך בזכו וממלל כיונן סתרחיק ממסון דישקר מרחיק נפשיה מן אנוסין מנע ידותי מלקבלא שותרא מטמטס אורניה מלמשמע באשד' רס זכאי וכלי עינוהי מלמיתחי בעבדי ביש: הוא באתר רס ומנטל יחי בית משרותי בית מקדשא תלסבע נפשיה מזוניה מספק מוהי קיימין בסבוע דמין ולא פסקין מוהי: ית וקר שכינת מלך על מיא בתושבתחיה יתוין עיניך תסתכל ותחזי בנתתי ארע גהנס: לבך יחשוב רבבן איכא כפריא איכא רבביא איכא חשביא יתון אם יכלון לתשבא מיניין קטילי רישי משי' יתגדלא

ובהרא מל: וא זרעו חטים וקצים: מצות טבליש וסמ' את המגדלות ואת המצודות: ושב דוד בנדיב במצודות: מעלז' פים: ושב במצודות עין גדי: נלכדה הקריות והמצודות: חדל וגבורי בכל: ואשר במצודות ובמצודות כדבר: והוא מרומם ישבן: ויתנו במסגר בחזים: וסמ' בלשון ארמי במערתא דגדיא בטורא כשגר מרום ככל אקש לה מותא:

כסתראה המלכים לבך יהנה אימה: כסתראה המלכים והסרים והחכמים סהיו סליטים בחייהן והרי הם נידונים בגהנס יהנה לבך אימה ותאמר איה חכמתן וגדולתן סל אלן איה סהיה סופר בחייו וסוקל כל דבר חכמה סהיו סולאן ממנו כל ענת מלכות: איה סופר את המגדל: גס הוא דבר מלכות ממנה על בתי המלכות כמה הם וכמה מערלים דריק לעיר פלתי וכן סנו ציון והקיפיה ספרו מגדליה' כמה מערלים היא צריכה: את

כסנב' ו: והטעם על הסכינה סהיא בציון: והיה אמונת עתק: לאים יהודה ידבר: חכמתי: סמך ומחסר חכמת כך יראת הסם היא אוצר חסון יסועות: הן אראלם: יס אומ' מגורת ארלס כאילו אמר על אראלם ואיכנו ככזן בטעם הפרס' ויס אומרי' סהן סתימלות אראלה להסגס זה רחוק והככזן בעיני סמלת אראלס כמו מלאכיהם והער

ודעת ד' ג' קמצי' א' פתח וסמ' וזה אמונת עתק חסן: טוב טעם ודעת למדיני: הלא בתבתי לך טלישים: ולכי ראה ורבה חכמה: עתה כה' ר' וסמ' נבסר בבסרבתא בשרש עת: קוצים ד' חס' וב' מל' וסמ' כי תצא אש ומצאה קצים: קוצים כסחים באש יצחו: ואל תזרעו אל קצים: דעכו באש קוצים: תנינא

נשגב יהוה כי שכן מרום מלא ציון משפט וצדקה: והיה אמונת עתק חסן: ישועת חכמת ורעת יראת יהוה היא אוצרו:

אראלם צעקו חנה מלאכי שלום מר יכביון: נשמו מסלות שבת עבר ארח הפר ברית מאס ערים לא חשב אנוש: אבל אמללה ארץ החפיר לבנון קמל היה השרון כערבה ונער בשן וכרמל: עתה אקום יאמר יהוה עתה ארומם עתה אנשא: תהיו חשש תלדו קש רוחכם אש וזאבלכם: והיו עמים משרפות שיר קוצים כסוחים באש יצחו:

שמעו רחוקים אשר עשיתי ודעו קרובים גבורתי: פחדו בציון חטאים אחזה רעה חנפים מי יגור לנו אם אוכלה מי יגור לנו מוקדי עולם: הולך צדקות ודבר מישרים מאס ככצע מעשקות נער בפיו מתמך בשחר אטס אונל משמע דמים ועצם עיניו מראות ברע: הוא מרומם ישכן מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים: מלך ביפיו תחזיקה עיניך תראינה ארץ מרחקים: לבך יהנה אימה איה ספר איה שקל איה ספר את המגדלים:

אמר נביא יתבון בה צדיקיא כל דמהלך בזכו וממלל כיונן סתרחיק ממסון דישקר מרחיק נפשיה מן אנוסין מנע ידותי מלקבלא שותרא מטמטס אורניה מלמשמע באשד' רס זכאי וכלי עינוהי מלמיתחי בעבדי ביש: הוא באתר רס ומנטל יחי בית משרותי בית מקדשא תלסבע נפשיה מזוניה מספק מוהי קיימין בסבוע דמין ולא פסקין מוהי: ית וקר שכינת מלך על מיא בתושבתחיה יתוין עיניך תסתכל ותחזי בנתתי ארע גהנס: לבך יחשוב רבבן איכא כפריא איכא רבביא איכא חשביא יתון אם יכלון לתשבא מיניין קטילי רישי משי' יתגדלא

ובהרא מל: וא זרעו חטים וקצים: מצות טבליש וסמ' את המגדלות ואת המצודות: ושב דוד בנדיב במצודות: מעלז' פים: ושב במצודות עין גדי: נלכדה הקריות והמצודות: חדל וגבורי בכל: ואשר במצודות ובמצודות כדבר: והוא מרומם ישבן: ויתנו במסגר בחזים: וסמ' בלשון ארמי במערתא דגדיא בטורא כשגר מרום ככל אקש לה מותא:

כסתראה המלכים לבך יהנה אימה: כסתראה המלכים והסרים והחכמים סהיו סליטים בחייהן והרי הם נידונים בגהנס יהנה לבך אימה ותאמר איה חכמתן וגדולתן סל אלן איה סהיה סופר בחייו וסוקל כל דבר חכמה סהיו סולאן ממנו כל ענת מלכות: איה סופר את המגדל: גס הוא דבר מלכות ממנה על בתי המלכות כמה הם וכמה מערלים דריק לעיר פלתי וכן סנו ציון והקיפיה ספרו מגדליה' כמה מערלים היא צריכה: את

סוף חל ותר חל לחסן תמית בלא

מחלית 5 ותר טהור עינים מרחלית

את כוונתו לא מדעאש ה'זן שורם או ללבוש נפעל והוא מלה זרה אין לה מספחה
הטעם עם כדרי או משנה והאומר כי ה'זן תחת למד לא דבר נכונה: כלעב
למון. כיכל למון מלא יבין אדם אותה הוא בעיניו ללעב: חזה. אין צורך
לאדם לחזות מלך אסור רק חזה ציון: קרית מושביו. כמסמנו או כמו מרנו
כל מושבי אלו: אהל
חסר כף: יכען.
אין לו רע וטעמו לא
פול אוכל יסעידך ת
מיתדותיו: וכל.

החבלים הם המיתות
: כי. הטעם לא יכע
זה האהל רק יהיה ה
הם אריר לנו במדלי
מים סביבותיה כהר:
ואורים. חסר וי' כמו
סמך ירח עמר:

זדים. מיתות והטעם
מכל פאה והם כהרים
מלא ילך באחד מהם
אני במשוט והטעם
מלא יסחרו מאויב לא
מהים ולא מהיבשה כי
זה הפסוק כנגד לכך
יהגה חומה ואין מי
שישטו עור שיאמר
פלי תן מס זה
והמחוקק הוא הסופר
יכתוב מי ומי ילך אל

המלך במס כי הסם
לברו הוא ספטינו ו
ומחוקקנו ומלכנו:
כטעם. כף חבלך
לככח מחכה אסור
כטעם. כמו וכטעם
ידך משל כי הספיה
תטבצוהים יסליך ה
הממון סיס בה:
כל. יחזקו החובלים
התורן שלהם ולא י
יפרטו כס אז יחלקו עד
סלל כמו ארמת עפר
מגור בדרך יאכל עד:
מרבח. כמו הרבה
אפילו פסחים בזו בו
ואף כי אחרים: וכל
יאמר. עוד השכן
בציון חליתי כי העם
כולו כסוף ענין: קרב
ומלואה. שהוא מליאח
מהם: תבל. מקום
היסוב: וכל באזאיה.
מגזרת יבא: כי.

כל המפרשים אומרים
כיון לעתיד רק רבו
מסה הכהן אומר כי
אדם חרבה בימי א
אסור וכל הפרשה הי
דבקה: צבאם. הם
צבא המלחמה: וחלליה
יעלה באשם. סם

צבאם וסמ' ויכלו השמים והארץ. כי קצף ליי על כל הגוים ונמקו כל צבא השמים. והמציא בכסף צבאם
ואדם עליה בראתי. וברוח פיו כל צבאם. אתה עשית את השמים: וכל צבאם ד' וסמ' נסר בסדר בראשית:

את עם נועז לא תראה עם עמקי: 5 וחל. 1
שפה משמוע נלעג לשון אין בינה: 5
חזה ציון קרית מעברנו עיניך: 5 וחל.
תראינה ירושלם נוח שאנן אהל כל: 5 וחל.
יעצן בל יסע יתדתי ללעז וכל:

חבליו כל ינתקו: 5 וחל. 1
אדיר יהיה לנו מקום נהרים יארים: 5
רחבי ידים כל תלך בו אני שיטתי: 5
אדיר לא יעברנו: 5 וחל. 1
יהיה מחקקנו יהיה מלכנו הוא: 5
יושיענו: נטשו חבלך כל יחזקו: 5
כן תרנם כל פרשונם אז חלק ער: 5
שלל מרבה פסחים בזו בו: וכל:

יאמר שכן חליתי העם הישב בה
בשא עון: 5 וחל. 1
גוים לשמע ולאמים הקשיבו תשמע
הארץ ומלאה תבל וכל צאצאיה:
כי קצף ליהיה על כל הגוים ויחמה
על כל צבאם החרימם נתנם לטבח:
וחלליהם ישלכו ופגריהם יעלה
באשם ונמסו הרים מדמם:

ונמקו כל צבא השמים ונגלו בספר
השמים וכל צבאם יבול כנבל עלה
מגפן וכנבלת מתאנה: 5 וחל. 1
בשמים חרבי הנה על אדום תרד
ועל עם חרמי למשפט: חרב ליהיה
מלאה דם הדשנה מחלב מדים
בריס ועתודים מחלב בליות
אילים כי זכח ליהיה בפצרה
וטבח גרול בארץ אדום:

דריירי בה: 5 וחל. 1
ארי רגז מן קדם יי על כל עממא וקטולא על כל משריתיהון חייבינו
מסרינו לקטלא: וקטולא יתרמו ופגריהון ייסק תנגהון וייתמסון טוריא מדקחון:
וייתמסון משחיב כל חילי שמיא ויתמחון מתחות שמיא כמא דאמר עליהון בספרא
וכל משריתיהון יסופון במיתר טרף מגפן וברבלא מתאנן: ארי תתגלי בשמיא תרבי הא
על אדום תתגלי ועל עמא דתיבית לדינא: חרבא קדם יי אחמלא דם אדנת מתרב מדים
מלכין ושלטונין מתרב פלית רברבין ארי קטלא קדם יי בבצר ונכס סגיא בארע דאדום:

הנה הוא בלי סמיה באש על משקל קדם. כמו מפעלי הכפל מבין נפעל:
ומקין. בבא לאדם יום אדיר תחסך לו השמם כאשר הוא כתוב ביום המות והכוכן
בעיני סאלה הדברים רמז לכל עור מים לו לכל גוי במשטר שמים כאשר מפורס
בספר דניאל ומקומו מבין נפעל וכן נגלו מגזרת מבלה: כי. זה החזק לאמר
רמזי מהגזירות: הנה על אדום תרד ועל עם חרמי. מים לחפץ להיותם
חרם לעשות משכבהם: חרב. הטעם גזרה: הורסנה. חלה מורכבת מבין
סלא כקרא סם פעלו ומבין נפעל על דעת רבים ואיכנו כוכן רק היא מלה זרה
הטעם מגזרת והיה דמין וסמין: כרים. כמו חלב כרים דרך משל לגדולים כמו חילי מואב:
מנים מנכרה רק היא מדינה בארץ אדום:

את עם נועז. כמו למען אלו כל האומות שאין למנוח למון הקדם: לא תראה
לא תחשוב בלבך כי כולם יהיו חסידים וספלים: כלעב. למון עלגים ועמקי ספה
כל זה למון ככרית שאין מכירין בלשון הקדם: עמקי ספה. כמו והיה כל הארץ
ספה אחת: חזה ציון. ואתה תראה בלבך להחשב מלכה וסדרה את ציון
אשר היא קרית בית וועד לנו:

בל יכען. כל יסח דומה
לו אילן בצענים ומתגב מיטור
אגביא והם כקעס מבעדות ס
סקורין פוטין בללז כמו אגבי ד
רארעא מיקרו טהמים כחאספים
סם מן ההר והבסויות ובית
סל בצענים אומר אני סאניה כ
כסרסת בדיעה לא מסמם היא:
כל יכע יתדותיו. היתדות
סקורין בו מיתדי האהל כל יכע
אותם מן הארץ מקוין תקיעתם
כמו ויסעו אבנים גדולות וכן ו
ויסעם עם הבריה לשון תליטה
כיאס סם: כיאס. מוסב
על בל יסע יתדותיו על בל יתקן
הרעה לא תהיה כי אס הטוב יי
יהיה סם אדיר לנו והעיר תהיה
מקום כהרים יאורים. כענין

סכאמר ביחזקאל וימר אלף ו
ועבדני כחל אשר לא אוכל ל
לעבור וכן כיבא יואל ומעץ
מבית יואל והוא הנחל סיהא
מתגבר והולך: איסיט.
אניה הסטה במים: ובי אדיר.
ובורני דבתא: כיוי סופטנו.
סר וסופט סלנו: כטעם חבלך.
המוסכים את הספיה את חומי
חיבת: כן. הכן היטב:
תרכס. תורן הספיה: כל
פרפוסם. לא יוכלו לפרוט
ווילן המכניה את הספיה: אז
חולק עד. סלל עדאה: מרבח
הרבה יחלקו סלל אדום:
פסחים. סהיו עד עכשו חלשי:
וכל יאמר סכן יסל חליתי.
בשכל האומה הזאת באתני
הרעה. כי העם ישראל סקראו
עם היוסב בירושלם יהיה סלות
ענין: ומקו כל צבא השמים
יפחדו כסאסלך את שרי האומה
ונגלו לשון גולל ונגלו כספר
השמים תירגם יונתן ויתמחון
מתחן סמיא כמא דחמיר עליהון
בסיפרא ואני מכרשו לפי
הענין מפני ספצמיו הטובה ו
והאורה לאומי לכסימחו ויחרבו
יהירומה העולם חשך עליהם
כאילו נגלל הסמסוהאור כגילית
ספר: יבול. יכמוס. וכנבלת
מתאנה כמוסה כאילו קרויה כ
כנבלת. וזה ספירטו רבתינו
מאיכנבל כפולו כומר סתכטלו
בכומר לאחר לקיעתן כוברן ו
ומתחממות ומקבטלות: כי
דומה בשמים חרבי. להרוג

סרים סלמעלה ואחר כך תרד על אדום למטה שאין כל אומה לוקה עד סילק סר
סלה במרום: עם חרמי. עם מלחמתי לשון משה בעת חירוס סנו וכן את
איש חרמי דאחאב: כרים ועתודים. סרים וסלטונים: בבזרה. מארץ
מואב היא אכל לפי סהעמדיה מלך לאדום. סכאמר וימת חוסם ומלך תחתיו
יוכב בן זרח מבזרה לפיכך תלקה עמהם בסקיקתא:

אתקרבו
עממא למשמע ומלכות אציתו
השמע ארעא ומלחמה תבל וכל
דריירי בה: 5 וחל. 1
ארי רגז מן קדם יי על כל עממא וקטולא על כל משריתיהון חייבינו
מסרינו לקטלא: וקטולא יתרמו ופגריהון ייסק תנגהון וייתמסון טוריא מדקחון:
וייתמסון משחיב כל חילי שמיא ויתמחון מתחות שמיא כמא דאמר עליהון בספרא
וכל משריתיהון יסופון במיתר טרף מגפן וברבלא מתאנן: ארי תתגלי בשמיא תרבי הא
על אדום תתגלי ועל עמא דתיבית לדינא: חרבא קדם יי אחמלא דם אדנת מתרב מדים
מלכין ושלטונין מתרב פלית רברבין ארי קטלא קדם יי בבצר ונכס סגיא בארע דאדום:

סרים סלמעלה ואחר כך תרד על אדום למטה שאין כל אומה לוקה עד סילק סר
סלה במרום: עם חרמי. עם מלחמתי לשון משה בעת חירוס סנו וכן את
איש חרמי דאחאב: כרים ועתודים. סרים וסלטונים: בבזרה. מארץ
מואב היא אכל לפי סהעמדיה מלך לאדום. סכאמר וימת חוסם ומלך תחתיו
יוכב בן זרח מבזרה לפיכך תלקה עמהם בסקיקתא:

סרים סלמעלה ואחר כך תרד על אדום למטה שאין כל אומה לוקה עד סילק סר
סלה במרום: עם חרמי. עם מלחמתי לשון משה בעת חירוס סנו וכן את
איש חרמי דאחאב: כרים ועתודים. סרים וסלטונים: בבזרה. מארץ
מואב היא אכל לפי סהעמדיה מלך לאדום. סכאמר וימת חוסם ומלך תחתיו
יוכב בן זרח מבזרה לפיכך תלקה עמהם בסקיקתא:

סרים סלמעלה ואחר כך תרד על אדום למטה שאין כל אומה לוקה עד סילק סר
סלה במרום: עם חרמי. עם מלחמתי לשון משה בעת חירוס סנו וכן את
איש חרמי דאחאב: כרים ועתודים. סרים וסלטונים: בבזרה. מארץ
מואב היא אכל לפי סהעמדיה מלך לאדום. סכאמר וימת חוסם ומלך תחתיו
יוכב בן זרח מבזרה לפיכך תלקה עמהם בסקיקתא:

סרים סלמעלה ואחר כך תרד על אדום למטה שאין כל אומה לוקה עד סילק סר
סלה במרום: עם חרמי. עם מלחמתי לשון משה בעת חירוס סנו וכן את
איש חרמי דאחאב: כרים ועתודים. סרים וסלטונים: בבזרה. מארץ
מואב היא אכל לפי סהעמדיה מלך לאדום. סכאמר וימת חוסם ומלך תחתיו
יוכב בן זרח מבזרה לפיכך תלקה עמהם בסקיקתא:

ראמים עמם. מלכים עם מלכיהם ראמים עם העתידים הכתובים למעלה:
 אבירים. פרים בריאים וגדולים כמה דאיתא חזק עם אבירי בסם סלה: מלכים
 לריב ציון. סמלם גמול על פסקי ריב ציון הכושקת לפניו למסכמה מן המריעים
 לה: ונהפוכה לה. סל ארום: קפוד. עוף הפורח בלילה בואיטא בלעז:

מדר לרוד. מחזור ורוד ערדור.
 אחרון. ר"ל היא קללת משה
 מלחמה ל" בעמלק מדר דור
 מדרו של משה לרודו של סאל
 וממס לרודו של מדרכי וממס ל
 לדורו של מלך הממס: קו
 רעהו. ממסע של מממה: ואבני
 צהו. מסקלות מלך חורבן
 כמו אבן סלמה: חוריה ואין
 סם מלכיה קראו. מדים סלה
 עומדי ואין אחד מהם קורא על
 עצמו סם סדרה מלכיה: אפס.
 כליוה: ועלתה ארמנותיה מדים
 כך דרך חורבות לכמות בהם
 קוצים וסכא והוא קימס והוא
 חוח כולם מיני קוצים הם כגון
 חורטאס וכיוצא בהם: נוה
 תים. הוא מדר סהוא דרך
 להיות בו תים סהוא מין חיה
 רעה: ופגמו ציים את חיים.
 וערעון תמון בחתול לכך תירב
 יונתן. תמון כמיות מרטרכם:
 ופגמו. סר: הרגעה.

לסון מרגוע: לילית. סם סדרה:
 יקנה. לסון קן כיפור: קפוז.
 הוא קיפור: ותמלט. ותלך
 ביניה: ובהנה. היא יפואת
 האכרונים מן הביצה וכן הוא
 חומר ביצי כפועי בקט: ודגל.
 היא קריין סהעף קורא בגרונ
 להמטיך אכרונים חחריו ג
 גלוציר בלעז וכן קורא דג:
 דיות. וולטירם בלעז: אפס
 רעיה. כמו אל רעיה: דרסו
 מעל ספר יי. קראו מעל ספר
 בראשית כשהביא המבול גזר
 סיתקצו כל הבריות להסגר ב
 בתיבה זכר ונקבה אחת מהנה
 לא נעדרה מלבד על אח' כמה
 וכמה כפיצור עליה זאת להקבץ
 למחות דם ולאכול בשר וחלב:
 לא פקרו. לא חסדו כמו לא
 נפקר ממנו חיים: כיפי הוא
 צוה. סביאו ורוחו של פי הוא
 קבץ. רוחו מוסב על פיסמו
 וברוח פיו כל צבא אף כאן רוחו
 סלפי הוא קבץ: והוא הפיל
 לה עכסין הנביא אוח' על הקבה
 והוא הפיל להם לאותם החיות
 והעופות גורל פועלו אל לחלקו:
 יפוסם. כמו יפוסו מהן:
 מרב ובייה. יפוסם הקרויה בייה
 וציון הקרויה מרדן הן יפוסו על
 מפלתם של גבורי ארום ובוזרה
 ותגל ערבתה של יפוסם.

יפוסם יפוסו עליהם כמו בני
 יפאובי שפתרונו יפאובי ממני וכן
 בשלם הכפר בשלם להם הכפר:
 ורכן. כמו ולרכן: הלבנון.
 בית המקדש: הרר. כבודו
 לכיון: חזקו ידים רפות. כל

למכה ו' בקרא' וס' אט חביר חוקר על רבובח.
 חגב. ויצאו וראו בפגרי האנשים ופשעים בי. לילה ויוכם לא חכבה. ביאני בערתיה: על דעהו
 ויתקטלון גברין עמהון ושלפזנין
 עם טורני ויהיו ארעהון מרבהון
 ועפרהון מתרבהון ויהיו:
 ארי וים פורענות קדם יי שנת
 תושלימא למעבד פורענות דין
 עולבנא דציון: ויתפכזן נחלה
 דרומי ליפא ועפרה לגופריתא
 ותהי ארעה ליפא בוערה:
 לילי ויפם לא תמפיל עלם יסק
 תענה מדר לרד והרוב לעלם
 עלמא לית ויער בה:

ויתקננה קתין
 וקפודין וקפופין ועורבין ושרין
 בה ויתגיד עליה חוש דחורבנא
 ומשקלתא דצדיותא ויהיו
 אכרין בני חורין אנגנא ולא צבן
 לקבלא עליהון כלכו וכל ר
 דברבהא יהיו ללמא: ויסקון
 פרגיתא סירין קדסולין וחורין
 בתקוף כדבהא ותהי מדר וירין
 אחרא לבת געמין: ויערען
 תפסון בחורולין ושירין חדעם
 מבירית יחיוכין ברם תמן ושרין
 לילין וישכחון להן נוח: תמן
 תקנן קופרא וחשויב וקוריהון
 ינצפון בטול ברם לתמן יתבגשון
 דיתא איתתא לוח חכרתה:
 הבעו מעל ספרא דיי ובעו חרדא
 מנהון לא שנת ואיתתא לחכרתה
 לא עכבת ארי במימריה יתבגשון
 וברעיה יתקרבין: והוא
 במימריה רמא להון ערבא ו
 וברעיה פליג להון בחוטא עד
 עלמא יתקננה לרוד ודור ישרון
 בה:

ויהיו דיתבין
 במדברא בארעא צדויה ויבעון
 דישרן במישל ויחרון כשושניא
 מירן וירצון ויחרון אף ביע ויחרון
 יקר לבן ויתקרב להון זיו כרמלא
 ושרון בית ישראל דיליהון אסרין
 אילין אינין יחזון יקרא דיי זיו
 תושבתא דאלחנא:
 דרעלן חסיו: אסרו לרמותן בלבוהן למעבר אורייתא תקפו ולא תרחלון נא אלהבון
 בקרא' וס' ובי יוד אש על. ביאשר יקום אש על רעהו. ופגשו ציים את אים. בא חאברו אש על
 רעהו. גבר בעליק על רעהו: רעותה וס' נסר בסור בא: בגדו וס' נסר בסור וקרא:

הכניסם מבשרי יפועה כחמו את ישראל וחזקו את ידיהם הרפות: חזקו לסון
 משקל כבד ופתרונו חזקו את אחריהם ואם היה בא לגמר חזקו אתם מידכם רפות
 היה ליפקר חזקו ואמרו עכסין סאומר להם לחזק ולאמץ אחריהם כקור חזקו אמרו
 חזקו אל תיראו זה כקור חזקו לסון קל חזקו אתם מאליכם כמו סאומר ליחד חזק
 ואמץ ולא יאמר חזק: לגמרי לב. סממהרין את הגאולה ומזכירין על איחוריה:

ברכים מעבר ההליכה: אמרו למתהרי לב. סלא היו מאמינים להיות כפלא הזה. נקם יבא. לעמות נקם בדרום או באסור: אז

וירדו. עמם: עס חכרים והעתידים והדרמים והפריס הם רחם למלכי ארום:
 כי. זה הכתוב יוכיח סהוא לעתיד וים אומרים כי זאת הנבואה כתקיימה בימי
 כבוכר נצר אחר גלות ציון כטעם גם עליך חשבוב כוס: סבת מלומים: כמו
 גמולך יסוב בראשך הכתוב גם בכפר עובדיה על אדום: ונהפכו. כן היה אלו
 יהיה במעשה פלא

וירדו ראמים עמם ופריס עם--
 אבירים ורותה ארעם כדסועפוס
 מרלב ירשן: פיי וסנקם ליהוה
 שנת שלומים לריב ציון: ונהפכו
 נחליה לזנת ועפרה לגפרית והיתה
 ארעה לזפת בערה: לילה ויפם
 לא תבכה לעולם יעלה עשנה מדר
 לרוד חורבן לגעש נחליס אין עבר
 בה: וירשוה קאר וקפוד ויגשון
 וערב ישכנו בה ונמרה עליה קו

תהוואבני בהו: חריה ואין שם
 מלוכה יקראו וכל שריה יהיו אפם
 ועלתה ארמנותיהם ידים קמוש
 וחוח במבצריה והיתה נוה תג'ס
 חציר לבנות יענה: ופגשו ציים
 את אים ושעיר על דעהו יקרא
 אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה
 מגוח: שמה קננה קפוז ותמלט
 ובקעה ודגרה בעלה אך שם נקבעו
 דיות אשה רעותה: דרשו מעל-
 ספר יהוה וקראו אדרת מהנה לא
 בעדרה אשה רעותה לא פקדו בי-
 פי הוא צוה ורוחו הוא קבץ:
 והוא הפיל להן גורל וירדו הלכתה
 להם בקו עד עולם יירשוה לרוד
 ודור ישכנו בה:

יששום מדבר וציר ותגל ערבה
 ותפרח כהבצלת: פרח תפרח
 ותגל אף גילת ודגן כבוד הלכנו
 נתן לה הרר הכרמל והשרון הפה
 יראו בבוד יהוה הרר אלהינו:
 חזקו ידים רפות
 וברכים בשלוח אפצו:
 אמרו לגמרי לב חזקו אל--
 תיראו הנה אלהיכם:

אמר בביא תקיפו ודין דרשן ורכובין
 למעבר אורייתא תקפו ולא תרחלון נא אלהבון
 בקרא' וס' ובי יוד אש על. ביאשר יקום אש על רעהו. ופגשו ציים את אים. בא חאברו אש על
 רעהו. גבר בעליק על רעהו: רעותה וס' נסר בסור בא: בגדו וס' נסר בסור וקרא:

חזקו לסון משקל כבד ופתרונו חזקו את אחריהם ואם היה בא לגמר חזקו אתם מידכם רפות
 היה ליפקר חזקו ואמרו עכסין סאומר להם לחזק ולאמץ אחריהם כקור חזקו אמרו
 חזקו אל תיראו זה כקור חזקו לסון קל חזקו אתם מאליכם כמו סאומר ליחד חזק
 ואמץ ולא יאמר חזק: לגמרי לב. סממהרין את הגאולה ומזכירין על איחוריה:

וירדו. עמם: עס חכרים והעתידים והדרמים והפריס הם רחם למלכי ארום:
 כי. זה הכתוב יוכיח סהוא לעתיד וים אומרים כי זאת הנבואה כתקיימה בימי
 כבוכר נצר אחר גלות ציון כטעם גם עליך חשבוב כוס: סבת מלומים: כמו
 גמולך יסוב בראשך הכתוב גם בכפר עובדיה על אדום: ונהפכו. כן היה אלו
 יהיה במעשה פלא

וירדו ראמים עמם ופריס עם--
 אבירים ורותה ארעם כדסועפוס
 מרלב ירשן: פיי וסנקם ליהוה
 שנת שלומים לריב ציון: ונהפכו
 נחליה לזנת ועפרה לגפרית והיתה
 ארעה לזפת בערה: לילה ויפם
 לא תבכה לעולם יעלה עשנה מדר
 לרוד חורבן לגעש נחליס אין עבר
 בה: וירשוה קאר וקפוד ויגשון
 וערב ישכנו בה ונמרה עליה קו

תהוואבני בהו: חריה ואין שם
 מלוכה יקראו וכל שריה יהיו אפם
 ועלתה ארמנותיהם ידים קמוש
 וחוח במבצריה והיתה נוה תג'ס
 חציר לבנות יענה: ופגשו ציים
 את אים ושעיר על דעהו יקרא
 אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה
 מגוח: שמה קננה קפוז ותמלט
 ובקעה ודגרה בעלה אך שם נקבעו
 דיות אשה רעותה: דרשו מעל-
 ספר יהוה וקראו אדרת מהנה לא
 בעדרה אשה רעותה לא פקדו בי-
 פי הוא צוה ורוחו הוא קבץ:
 והוא הפיל להן גורל וירדו הלכתה
 להם בקו עד עולם יירשוה לרוד
 ודור ישכנו בה:

תומא
 רכח
 ליהוה רחל
 בזכר

אז תפקדו: חפזי עורים • בראותם זה הפלא גם כן הסוממים: אז ידלגו •
לשוב אל ירוסלם: ותרון • דרך מסל כי ימצאומים בכל מקום הפך רדק למצח
יטכן: והיה הסרב • וקום חרבוכן לא יכס סרב ושמשוכן תרגום אכלני חורב
בארמית: בבוה • אשר היתה רבצה בבוה תנים והוא מקום ציה: חציר • כמו
חצר: לקח וגומא.

מִתְחַוֵּסִי וְהִיא הַהִרְיוֹתִי וְהִיא אֶחָד מִיִּמְעִילֹכְחִי

וְאֶזְכֹּר אֶת־הַיָּמִים הָאֵלֶּם וְאֶת־הַיָּמִים הַשְּׁמֵעִים תִּקְשָׁר פֶּתַח־וְסִמָּה וְאֶת־הַיָּמִים הַחֲרָשִׁים תִּפְתַּח־נָה . וְאֶזְכֹּר אֶת־הַיָּמִים הַשְּׁמֵעִים תִּקְשָׁר פֶּתַח־וְסִמָּה וְהִיא הַהִרְיוֹתִי וְהִיא אֶחָד מִיִּמְעִילֹכְחִי

דוד מלכה: ודרך
הקדש. בצבור טובה
אל ירושלם: לא
יעברנו. כלבויטמא
אף על פי מהדרך להם
היא יפחדו ויעברו ע
עליו והלכו במסלול ה
הבא ולי ועוד כי ההולך
בדרך: ואחלם:

למבועי מים בנהו תנים רבצה חציר
לקנה וגמא: והיה שם מסלול ודרך
ודרך הקדש יקרא לה לא יעברנו
טמא והוא למו הלך דרך ואוילים
לא יתעו: לא יהיה שם ארירה
ופריץ חיות כל יעלנה לא תמצא
שם והלכו גאולים: ופרווי
יהיה ישבון ובאו ציון בנה ושמת
עולם על ראשם ששון ושמה
ישגורו ונסו יגון ואנחה:

וְהָיָה בְּאַרְבַּע עָשָׂר שָׁנָה
לְמֶלֶךְ חֲזַקְיָהוּ עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ-
אַשּׁוּר עַל כָּל-עַרְיֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת
וַיִּתְּשֵׁם: וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ-אַשּׁוּר אֶת-
רַב־שָׂרָת מֶלֶכִּישׁ יְרוּשָׁלַיִם אֶל-
הַמֶּלֶךְ חֲזַקְיָהוּ בְּחֵיל כָּבֵד וַיַּעֲמֵד תַּתְּ-
בַת עָלֵית הַבְּרָכָה הָעֲלִינָה בַּמַּסְלַת
שָׁרָת כּוֹבֵם: וַיֵּצֵא אֵלָיו אֱלִיקִים
בֶּן-חֲלָקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת וּשְׁבָנָא
הַסֹּפֵר וַיֹּאחֲזֵן אֶסְתָּה הַמְּזִכִּיר:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים רַב־שָׁקָה אֲמַרוּ נָא אֵל
חֲזָקִי הֵיוּ כֹה אֲמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ
אֲשׁוּר מֶה הַבְּטָחוֹן הוּא אֲשֶׁר בְּטַחַת:

אמרת איך דבר
שפתים עצה וגבורה למלחמה עתה
על מיבשת כמרדת בן הנה
במחתה על משענת הקנה הרצון הזה
על מצרים אשר יסמך איש עליו
ובא בכפו ונקבה בן פרעה מלך
מצרים לכל הבתים עליו וכי
תאמר אלי אל יהוה אלהינו בטחנו
הלל הוא אשר הסיר חזקיהו את
במתי ואת מזבחתי ויאמר ליהודה

[illegible]

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

בספר
מלכים השמע אל ת
תרחקו מלך. ישעיה
השמע על תרחקו מ
מלך. מלכים ובה יצא
להלחם. ישעיה לאמ'
יצא להלחם חס' ובה.
מלכים יושב וישלח
מלאכים. ישעיה
השמע וישלח מלאכי.
מלכים את אשר עשו.
ישעיה אשר עשו.
מלכים אשר שחתו.
ישעיה אשר השחתו.
מלכים או מלך חמת.
ישעיה או מלך חמת.
מלכים מיד המלכים
וקראם. ישעיה מיד
המלכים וקראוהו.
מלכי ויתפלל חזקוהו
אזלא לפני י' ויאמר.
ישעיה ויתפלל חזקוהו
יתבאל י' לאמר.
מלכים י' אלהי ישר'
טרם. ישעיה צבאות
אלהי ישר' אזלא: את
השמים ואת הארץ יג'
וסימ' מקום מצוי ב
במסד רבתי בערך ש
שמים: מלכים הנה
י' אוזן ושמע את ד
דברי סכריב. ישעיה
הנה י' אוזן ושמע את
כל דברי. מלכי אשר
שלחו. ישעיה אשר
שלח. מלכים את
הגוים ואת ארצם.
ישעיה את כל הארצו.

וכתח. כמו וכתח אותו על כל
 ארץ מצרים לסוף פעול אמור
 זכור דובכט בלעז: ען ואכן.
 הם לפיכך לא היה בהם כח ו
 ויחברום מלך אשור: מרום
 הרים: הר הבית: ירכתי
 לבנות: בית המקדש: ואחרות
 קומת ארצו: לא חלק לארצי
 עד אשר אחריבנו: קיבו
 סופו: יער כרמליו: טוב
 טבח וטבח חזקו: אכי קרתי
 ושתיתי: כלומר התחלתי בכל
 מעשי וגמתי והשלחתי כזה ה
 הכורה בור ומוציא מים ומצליח
 לסוף מקור: ואחרים בבק
 פעמי: אם באתי לצור על עיר
 הבטוח בחזק כהרותיה הבאתי
 עליה גייסות רבים וכלומימי: כ
 כהרותם בשתייתם ובשתית ב
 בהמתם ומדרך כף רגליהם:
 ואורימזכור: ואורימזכור הבאה
 במזכור עי ואורות: ואחרים: לסוף
 הוה כלום כן דרכימזכור: הלא
 סמעת: ולמה תפאר ארץ זה
 סלך כיבזרה היא מלפני זה סל
 רבות שתהיה אחת פורע פ
 פורענותי מן האומות כעניין
 סכאמר הוי אשור טבח אפי:
 הלא סמעת למרחוק: יותר
 משבצים טבח שכתבא עמוס ס
 סכתים לפני הרעש וישראל גלה
 יגלה מעל אדמתו מאז ישלך ל
 לשמוע טעמתי והכנתי פורענות
 זו: מימי קדם: מטעמימי
 בראשית עליה על לב ארץ גזרה
 סגזרה עליך סכאמר כי ערוך
 מאתמל תפתה גם היא למלך ה
 הוכן: עתה כשהגברתיך על
 האומות הביאותיה לארץ גזרה
 כרי פתהא להסאות לגלים נזים
 ערי בצורו שתהיה את יושביה
 ותהיי סאה מאדם ויתעשרו ל
 לגלים צומחים ירק: ויושבה
 קברי יר: אפי התפתי את כחן
 לפניך: וסדמה לפני קמה:
 סדמה הוא סקורין אסטובלא
 בלעז: הסאר בקרקע שורפי
 הקדרי: לפני קמה: כסלא
 הגיע להתבטל ולהתקטנות לבא
 לירי קמה והוא חלס ורך: לפני
 קמה: בטורס יהיה קמה: וסכתך
 וסכתך וסכתך ידעתי: תירגס
 יונתן ומיתך בעצה ומיתך ל
 לברא ומיתך לארעא ישראל גלי
 קדמי כשעלתה מחסבה בלבך
 ונעצת להחריב את ביתי אני י
 ידעתי: התרגן: התרגן
 והתגברך אלי: וסאנך: כמו
 וסאנך: חחי: כמין טבעת הוא
 ותוחבין אותו בספת בהמה ס
 טעסקיה רעים למוסכה בו:
 ומתני: תירגס יונתן זמס וה'סל
 ברזל ותוחבין אותו בבחורי ה
 האנקה והוא ספניכו וסאקה ב
 בחסם במסכת סבת: וזה לך
 האות: הדיבו הזה אינו לסכחריב
 אלא הנביא אמר לחזקיה והתשוב

ומקורין ותטעותהו בנורא ארי
 לא טעוין דאית בהו צרוך אינון
 אלהו עובר ירי אנשא אעא ואבנא
 ואברונן: וכענין אלהנא
 פרוקנא מן ידיה וידעו כל מלכו
 ארעא אריאתי לית בר מינד:
 ושלח ישעיה בר אמוץ לות חזקיה
 למימר כינן אמר יי אלהא דישל
 דבעיתא מן קדמי על סנחריב
 מלכא דאחור: דין פתגמא די
 מליל יי עלוהי מבסר עלך מעיקא
 עלך מלכות כנשתא דציון בתוך
 רישיון מנידן עמא דבירושלם
 וית מן חסידתא וית מן אתררבת
 וקדם מן ארימתא קלא וקפתא
 לרומא עינך ואמרתא מילין ולא
 כשרין קדם קדישא דישאל:
 ביר עבדך חסידתא עמא דיי
 ואמרתא בסגיאורת רתיכי אנא
 סלקית לתקוף כרביהו ואף אחור
 בית מקדשהו ואקטול שפר ג
 גבריהו מבתר שלטניהו ו
 ואכבוש קרית תוקפהו ואישעי
 סני משיריהו: אנא הויתי
 תפיר גובין ושתי מוין וטפתית
 בפרסת ריגלי עמא דעמי כל מי
 נהרין עמיקין: הלא שמעתא
 מלקדמין מא עברית לפרעה
 מלכא דמצרים ואף עלך אתנבאו
 נביי ישראל ולא תבנא ודא חזיא
 קדמי מוסי קדם למיעבר לך ואף
 אתקננא כען איתיתא ודא תורת
 לך לתקלא על דהואה קדמך
 באתרגושת גלין דשחו קירין כ
 כריכין: ויתכיהו איתקצר
 חיליהו אתברו ובהיתו הו כעשב
 חקל וירוק דיתאח כעשב איגרי
 ושלוק עד לא מטא למתו ש
 שובלין: ומיתך בניציהו ומפקך
 לאגתא קדמא ומיתך לארעא
 דישאל גלי קדמי וית דארגותא
 קדמי גלי חלף דארגותא על
 מיסרי ואתרגושתך סליק לקדמי
 ואשוי שירין בליסרך וזמס ב
 בספותרך ואיתבינך באורחא
 דאיתא בה: ודין לך אתא אכול
 בשמא הרא בתין ובשמא תנייתא
 בתפתין ובשמא הליתא זרעו
 וחצורו וצבור פרמין ואיכולו אבהן
 ויספון משיזביא רבית יהודה
 דאשתאון באיך ומשלח שורשורי מלרע ומרים נופיה לעילא: ארי מירושלם
 יפקון שאר צדיקיא ושונבת מקיימי אוריתא מטורא דציון במימרא דיי צבאות התעביר
 דא: בכן כנן אמר יי על מלכא דאחור לא ייעול לקרתא הרא ולא
 יקשת תמן גיר ולא יקדמינה בתריסין ולא יצבור עליה מלייתא:
 ואנשי לא
 וכלא וכלא
 וכלא

ונתן את אלהיהם באש בללא
 אלהים המה כי אם מעשה ידי אדם
 עץ ואבן ויאכרום: ועתה יהוה
 אלהינו הושיענו מידו וידעו כל
 ממלכות הארץ כי אתה יהוה לבדך
 וישלח ישעיהו בן אמוץ אל
 חזקיהו לאמר כה אמר יהוה אלהי
 ישראל אשר התפללת אלי אל
 סנחריב מלך אשור: זה הדבר
 אשר דבר יהוה עליו בזה לך לענה
 לך בתולדת בת ציון אחריך ראש
 הנצרה בת ירושלם: את מי
 חרפת וגדפת ועל מי הרמותה קול
 ותשא מרום עיניך אל קדוש
 ישראל: ביד עבדיך חרפת אדני
 ותאמר ברב רכבי אני עליתי מרום
 הרים ירכתי לבנון ואכרת קומת
 ארזי מבחר ברשיו ואבנא מרום
 קצו יער כרמלו: אני קרתי ושתיתי
 מים ואחריב בבק פעמי כל יאורי
 מעור: הלא שמעת למרחוק
 אותה עשיתי מימי קדם ויצרתי
 עתה הבאתיה וותהי להשאות גלים
 נצים ערים בצרות: וישביהן קצרי
 ידחתו ובשו היו עשב שדה וירק
 דשא חציר גזות ושדמה לפני קמה:
 ושבחתך וצאתך ובואך ידעתי ואאת
 התרגן אלי: יען התרגן אלי
 ושאננך עלה באוני ושמתי חחי
 באפך ומתגלי בשפתך והשכתיך
 בדרך אשר באת בה: וזה לך
 האות אכול השנה ספיה ובשנה
 השנית שחיס ובשנה השלישית
 זרעו וקצרו ונטעו כרמים ואכול
 פרים: ויספה פליטת בית יהודה
 הנשארה שרש למטה ועשרה פרי
 למעלה: כי מירושלם תצא
 שארית ופלי ישרה מהר ציון קנארת
 יהוה צבאות תעשה זאת:
 לכן כה אמר יהוה אל מלך
 אשור לא יבוא אל העיר הזאת ולא
 יורה שם חץ ולא יקדמינה מגן
 ולא ישפך עליה סללה:

מסדה
 מלכים ונהנו את
 אלהים: ישעיה ונתחן
 את אלהים: מלכים
 הושיענו נא מידו:
 ישעיה הושיענו מידו:
 מלכים כי אתה יי
 אלהים: ישעיה כי
 אתה יי לבדך: מלכים
 אשר התפללת אלי ו
 תכיר: ישעיה אשר
 התפללת אלי יתיב:
 מלכים בבחור: ישעיה
 כבחר וסימן רישו ס
 ספריהו: מלכים
 ואבנא מלון קצה:
 ישעיה ואבנא מרום
 קצו: מלכים אני קרתי
 זקף: ישעיה אני קרתי
 טפחא: מלכי ושתיתי
 מים זרים: ישעיה
 ושתיתי מים: מלכים
 למימי קדם ויצרתי:
 ישעיה בימי קדם
 ויצרתי: מלכים
 להשות גלים: ישעיה
 לחטאות גלים:
 והשיבתיך ג' וס' ודגח
 אנכי עבד יען והתרגן
 דמלכי יחברו דספר:
 השלישית ט' מל וס' מ
 נכסר בסדר שלח לך:
 ט' פוסק' אית בהן לא
 ולא ולא ולא
 וס' נכסר לעיל ב
 בספר' בסוף סימן ה'

הזאת תהיה לך לאות להבטחה אחרת הנה החריבו הלבונו את כל הזרעים גרעו את כל האילנות והקצה מבטוחך סתם סתפקו הסנה הזאת בספיחי הזרע שיצמחו מליה:
 ובטחה הסנית שחיס: הן ספיחי גרעיהו אילנות כך הוא בסדר עולם אבל יונתן תירגס קטקטן ספיחי ספיחים: וזה לך האות כשתראה סיתקיים דברי מיסוב סנחריב
 לארבו ויפול תאמין סיתקיים עוד הבטחה הסנייה: אכול הסנה לאכול הסנה ספיחי: קנאתי צבאות: סיקנא לסמו ולא מחמת צות סנדיכס למרנו סתמה זכ' אב' ולא
 יקדמינה מגן: לא עירך לפניה מגן כדמתרגל לפני קדם: ולא ישפך עליה סוללה: ולא יבזר עליה מלית: או אפי ה' ספוסכין עבר וסוכרת לפני החומה והמגדלות לבנו עליה
 כרכוס סוללה על סס ססוללן וסוכסין אות בתקבו כרי סיתקסה: וסרגמו מליתא על סס סעסוסין לו מתחלה סני מחיצו גרד קני וסוכסין העבר ביניהם וסוכסין אותו סס
 לאח' סמלאו את המחיצו: וסמציני ספותרין אותו זריק אבני גרולו סקורין ספיריירא בל' אבל אפי באבני לסון ספיכה ולא לסון סללה ואפי לסון התרגו כופל על סתרון זה:
 ויכא

ויבא מלאך ייגו. לאחר סהלך ונלחם עם כוש חזר ונבא לירושלם ובאותה שעה ויבא מלאך ייגו וכך מנוייה בקדר עולם הנני כותן ברוח ושמע שמועה כמה שפארם ושמע אל תרהקה וגו' סטף שבבא הסופר וסיעתו והולכים בזיקים והלך לו לכוש ולקח חמדת כל האזרחות ונבא לו לירושלם לקיים מה שבאמ' יגיע מכרים וסחר כוש עליו יעבדו זורועים. אחריו ילכו זה חזקיהו. באותה שעה וישלח את תרתן ואת רב סרים הם הנזכרים בספר מלכים והם הם המלאכים שפארם עליהם שפלה אחר השמועה שפארם וישלח מלאכים אל חזקיהו ולא הם באו עם רב טקה במלחות הראשון ועל אותן הספרים השיב ישיעיהו בזה לך לענה לך. אותה שעה ויבא מלאך ייגו כולם מלכי קסורי כתר בראשותיהם

אבן עזרא

מכתב לחזקיהו. ויחי. כמו שר חיותם כמו שמורה וכן אתה מחיה את כולם גם כן בבול החי אני. בדמי. ים אומרים מגזר דם כמו לחלוחי והכחן כמו כריתו כמו כדמה דם מלך יוסף סאול. הוא הקבר שהוא בתחתית הארץ הפך השמים שהם למעלה לעולם והער ואצבע סאול הכי ו ואיכא גיהנם כלל. שקרתי. מגזרת לא כפקד ממנו איש והוא לשון כחות גם כן בלשון קרר ויש אומ' כי פקדתי פקד ממני לך כמו בני יבאלי ואחריו אמרו פקדתי כי פקד יתך והטעם יתך פקדתי כמו אתמספר יתך אמלא וסם פ פרסתיני אמרתי. הסם איכא מקרה ער שפלט העין בו רק הו' כל במעשיו והטעם סלח יראה מעשי הסם בעולם הזה והו' סוכר מעשי הסם בעולם הזה וזהו בארץ החיים כ כאילו הו' יפרס דבריו והנה הזכיר בתחלה תעצוב האדם בעולם הזה והו' סוכר מעשי הסם ואח' כך שיתעצב במראה העין להו' עם חביריו וזהו לא אביט אדם עור: חרל. כמו תכל ויתכן היות המלה הפוכה כמו כ ככס כסב מגזר חלרי ויתכן היות כמוהו מה חרל אחי ויתכן סקרי העולם הזה חרל ס סחרל לעולם להיות אדם בו: דורי

בדרך אשר בא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבוא נאם יהוה וגנותי על העיר הזאת לרשושיתה למעני ולמען דוד עבדי

ויצא מלאך יהוה ויכה במחנה אשור מאה ושמונים וחמש אלף וישבימו בבקר והנה כלם פגרים מתים ויסעו וילך וישב סנחריב מלך אשור וישב בנינוה ויהי הוא משתחוה בית נסרך אלדו ואלדו מלך וישראל אצור בניו והנהו בחרב ויהי נמלטו ארץ אררט וימלך אסר חדן בנו תחתיו

בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר יהוה צו לביתך כי מרת אתה ולא תחיה ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יהוה ויאמר אנה יהוה זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי ויבך חזקיהו בכי גדול ויהי דבר יהוה אל ישעיהו לאמר הלך ואמרת אל חזקיהו כה אמר יהוה אלהי דוד אביך שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני יוסף על ימך חמש עשרה שנה ומכף מלך אשור אצילך ואת העיר הזאת וגנותי על העיר הזאת

וזה לך האות מאת יהוה אשר יעשה יהוה את הדבר הזה אשר דבר: הנני משיב את על המעלות אשר ירדה במעלות אחו בשמש אחרית עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות אשר ירדה: מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלתו ויחי מחלי: אני אמרתי בדמי ימי אלכרה בשערי שאל פקדתי יתר שנותי: אמרתי לא אראה יהיה בארץ החיים לא אביט אדם עוד עם יושבי חרל:

ותדווא לכל יתבי ארעא מלמיר בירושלם קרתא וקורשא מירי פסק:

בארמא ואתא בה יתוב ולקרתא הדא לא ייעול אמר יי: ואגין על קרתא תרא למפרקה בריל מימרי ובריל דוד עבדי

ונפק מלאכא דיי וקטל במשוריית אתירארה מאה ותמנן וחמש אלפין ואקדמו בצפרא ויהי כולחון פגיון מתין: ונטל ואל ותב סנחריב מלכא דאשור ויתב בנינוה: והנה הוא סגיד בית נסרך טעוהו ואדר מלך וישראל אצור בניו קטלוהו בחרבא ואינון אשתיו וילך לארעא קרדו ומלך אסרתיו ברית תחתותיו

ביומי האינון מרע חזקיהו למסת ואמא לוניה ישעיהו בר אמוץ נביא ואמר ליה פרנן אמר יי פקיד על אינש ביתך ארי מאת את ולא תיחי מסרעך ואסתר חזקיהו אפוהי לכותל בית מקדשא וצלי קדם יי ואמר קביל בעותי יי אדפר בען ית די פלחית קרמך בקשוט ובלב שלם ודתקין בעינך עבדית ובכא חזקיהו בבא סגיא

פתגמי נבואה מן קדם יי עם ישעיהו למימר: אחיל ותימר לחזקיהו פרנן אמר יי אלהיה דדוד אבוק שמיע קרמי צלותך גליא קרמי דמעתיך הא אנא מוסף על יומך חמש עשר שנין ומיר מלכא דאשור אשיוביןך וית קרתא תרא ואנון על קרתא תרא ורין לך אהבה מן קדם יי דעבדי יי וית פתגמא דרין די מליל: הא אנא מתיב ית טול אבן שעוא ונתחת במסקנא דאחו שמשא לאחורתי עסר שען ותב שמשא עסר שען בצורת אבן שעיע ונתחת:

כתב אוראח על ניסא דאתעבדי לחזקיהו מלך שבטא דבית יהודה כד מרע ואמסי ס מפרעיה: אנא אמרתי ברוון יומי אחך בתרעו שאול על דברני לטב אתוסף על שניא אמרתי לא אתחיו עור קרם דחילא דיי בארעא בית שבתיה די בה אריכות תיאי ולא אפלה קדמוהי עוד בבית מקדשא ודתמנן עתיד למיפק ח

וקטן שבכולם היה סר על כפי אלפים שפארם ואתה לך לפים קוסים ואיך תשיב את כפי פחת אח וגו' למדנו על קטן שבפחותי שהוא סר על אלפים איש ונפלן הם וגו' יסוקים: וישב בנינוה. היא ראש המלכות כענין שפאל מן הארץ ההיא ונבא אשור ויבן את בנינוה: בית נסרך. נכר מתיבתו סל כח כדמפור באגרת חלק: הכוונה חרב. שפארם אס תציל אותי שלא יהרגני בני מ מלכותי שהבאתי בנייהם כאן ו ומתי אקריב כפי בני לפיך ע עמדו והרגוהו: בימים ההם. סלשה ימים לפני מותו סל סנחריב חלה חזקיהו ויוס ג ב' כשעלה בית יי הוא יוס מפתחו סל סנחריב והוא יוס טוב ראשון סל פסק: כימת אתה ולא חחיה. מת אתה בעולם הזה. ולא תחיה לעולם הבא משום דלא נסבת איתתא כו' כד איתא בברכות: הכני וסוף. הכני הוא אסר וסוף על ימך: ומכף מלך אשור אצילך. למדנו סל פסי מפתל סנחריב חלה וזה לך האות שיתרפא ויתוספו ימיו כמפורס למטה. במלכים סאל לו מה אוחכי אעלה: הכני מטיב. אחרות עשר מעלות את הכל אסר ירדה: כל המעלות. כמות מדרגות עשויות כגד החמה ל לבחון בהם שעות היום כעין ח אורלוגין שעשין חמישים: אסר ירדה. מיהרה לירד וכתקצר היום עשר שעות ביום סמת אחז כרי סלא יהו מספידיו אוחי ועלו עשיו לאחוריהם ביום שכתרפא חזקיהו וסיתוספו על היום עשר שעות: מכתב. תירגם יונתן כת אוראח על ניסא דאיתעבד לחזקיהו: אני אמרתי בדמי ימי: כסר איתני ימי בדמי בשממון וחריפה כמו דמה כל עם כנען כלום כסר איתני אמרתי אלכה בשערי סאול עתה אמות לפי שער אותו היום לא כתרפא חולה: פקדתי יתר שנותי. כמו לא כפקד ממנו איש נחשרתי ס סאר שנותי ויונתן תירגם על דוכרני לטב איתוספו על סג: כ כפקדתי לטובה ובתיתרו סבותי. תו' אמרתי לא אראה יה. לא אשתמש עוד בשם סליה: באר' החיים. חיים משתמשין בו אבל המתים אינם רשאין שפארם לא המתים יהללוה חק למתי שאין מזכירין ססבן שתי אותיות ל לעולם עכ: בארץ החיים. בבית המקדש: לא אביט אדם. חיעור: עם יושבי חרל. כסאיהם עם המתים היושבים בארץ חרלה ומנועה מן החיים: דורי

בסוף וס' זכר נא את אשר התהלכתי וס' פל. וחברו דמלכים. אנה' כלש הנפשי. אנה' כי אני עבדך: אנה' יי אל נא נאברח. אנה' יי הלא זה דברי: יוסף ה' כתיב בן חסדי יוד וס' נבסל לעיל בספר כס' אחרני וס' נסמר במלכים חלק כס' ב: בארץ וחי' ג' וס' לא אראה יה. אתה חסד חלקי. תמצא בארץ החיים:

הוא
ו' רימ
ו' חמ

ואמר. העצם וכבר אמר חזקיהו מה אחרת וכבר הזכירו למעלה וזה לך האות
מאת יי. נחמו נחמו עמי. כדבקה זאת הפרסה בעבור שהזכיר למעלה כי כל
אזכרות המלך גם כן יגלו לבבל על כן אחרי זאת הנחמו. וזה הנחמו הראשון
מחזיק הספר על דעת רבי משה הכהן כע על בית שני ולפי דעתי הכל על גלויותיו

רק יסבך הספר ד
דברי גלות בכל לזכר
כי כורס ששלח הגולה
ואולם באחרית הספר
דברים הם לעתיד כ
כאשר אפרס. ודע כי
מעתיקי המצות זל א
אמרו כי ספר שמואל
כתבו שמואל והוא אחת
על וימת שמואל והנה
דברי הימי יוכיח פסם
דור אחר דור לפני ז
זרובבל והשד מלכים
יראו וקמו שרים ו
וישחחו ויש להשיב
כאשר ישמעם ה
הביאו ואם איכנו ו
והמסכיליבין. ומלת
נחמו דברי העם ל
לנבואו או לגדולי העם
וטעם פעמים דרך
מהירות או רגע אחרי
רגע. דברו. לעולם
דבור על לב להקיר ה
העצב והרעה מעבר
וכן וידבר על לבם.
וטעם ירום כנסת
יסראל. כי מלאה
צבאה. מלאו ימיה
וכמוהו כל ימי צבאי
אחל הלא צבא לאכנס
והמפרש אמרו שהוא
כמשמעו והראשון הו
הכחז. כי כרעה.
נעלם ותם כמועד
ידעה כסביר יומו אז
תרכ הארץ כטעם תם
עוקר. כפלים.
מזרות שלקה מכל
גוי. בכל חטאתיה.
בעבור כל חטאותיה.
קול קורא. הם
המבשרים. פנו.
יאמר לכל גוי. דרך
ח. הטעם אלה שהיו
בגלות שישבו להם ה
הקורם וזהו דרך יי.
יסרו. הטעם כפול.
כל גוי ינשא. שהוא
ספל אז ינשא והנה
גוי איכנו שמוך כמו
גוי חזיון המון גוי
ויחל שתחלמלת גוי
כך וכך כמו מה מליל
והטעם סבאו השבים
בלא יגיעה. העקוב.
כמו שקוב מלב והוא
הכך מיסור. והרכסי
מבזרת מרכסי אים
כטעם מקום מצות.
ונגלה. כאשר יחרם
העם זה הפלא אז י
יראה כבוד העם.
קול. דרך כבוד
העם כי דבריו יקום ל
לברוולא כבן ארם.
וטעם קול אומר קרא הוא המלאך מלאך לנבוא קרא.

ויאמר חזקיהו מה אחרת כי אעלה בית

בעת ההיא

שלח מראדך בלאדן בן בלאדן

מלך בבל ספרים ומנחה אל

חזקיהו וישמע כי חלה ויחזק:

וישמח עליהם חזקיהו ויראם את

בית נכתה את הכסף ואת הזהב

ואת הבשמים ואת השמן הטוב

ואת כל בית כליו ואת כל אשר

נמצא באוצרותיו לא היה דבר אשר

לא הראה חזקיהו בביתו ובכל

ממשלתו: ויאשעיהו הנביא

אל המלך חזקיהו ויאמר אליו מה

אמרו האנשים האלה ומאין יבאו

אליך ויאמר חזקיהו מארץ רחוקה

באו אלי מבבל: ויאמר מה ראו

בביתך ויאמר חזקיהו את כל אשר

בביתו ראו לא היה דבר אשר לא

הראיתם באצרותי: ויאמר ישעיהו

אל חזקיהו שמע דבר יהוה צבאות

הנה ימים באים ונשא כל אשר

בביתך ואשר אצרו אכרתך עד

היום הזה בכל לא יורר דבר אמר

יהוה: ומבניך אשר יצאו ממך

אשר תוליד יקחו ויהיו יסריסים

בהיכל מלך בבל: ויאמר חזקיהו

אל ישעיהו טוב דבר יהוה אשר

דברת ויאמר כי יהיה שלום ואברהם

בימי:

עמי יאמר אלהים: דברו על לב

ירושלם וקראו אליה כי מלאה

צבאה כי נרצה עונה כי לקרה מיד

יהוה כפלים בכל הטאתיה:

קול קורא במדבר

פנו דרך יהוה ישרו בערבה מסלה

לא להיננו: כל גיא ינשא וכל הר

וגבעה ישפלו ויהיה העקב למישור

והרכסים לבקעה: ונגלה כבוד

יהוה וראו כל בשר יחדו כי פי יהוה

דבר: קול אומר קרא

ואמר מה אקרא כל הבשר חזיר

וכאין הוסיף נמסר בספר ידוע סימן ט: באצרותי ג חס' וסי' נמסר בסדר האזינו ובמלכים חלק ב' סימן כ:

יקחו בקריא וקמצין וס' נמסר בריש סדר אבר אל הנהי: פנו ג בקריא וס' קול קורא בבדבר פנו דרך.

ויאמר חזקיהו מה אחרת ארי אסף

לבית בקדשא דיי:

בעידן ההוא שלח מרדך בלאדן

בר בלאדן מלפא דבבל ויערין

וקורבנין לות חזקיהו כד שמע ארי

מרע ואמסי: ויחזקיהו חזקיהו

ואחזינון ית בית גמזוהי ית כספא

וית דהבא וית בוסמנא וית משחא

טבא וית כל בית סגוהי וית

כל ראשית כח בגמזוהי לא הות

מידעם ולא אחזינון חזקיהו ב

בביתו ובכל שולטניה: ואתא

ישעיה נביא לות מלפא חזקיהו

ואמר ליה מה אמרו גבריא

האלין ומנן אתו לותך ואמר

חזקיהו מארעא רחיקא אתו לותי

מבבל: ואמר מה חזו בביתך

ואם חזקיהו ית כל די בביתו חזו לא

הות מרעם ולא אחזינון בגנן:

ואמר ישעיה לחזקיהו קבל פהגמא

די צבאות: הא יומיא אתן

ויתגטיל כל די בביתך ודי גנזו א

אבתך עד יומא דדין ויתוכל

לבבל לא ישחאר מידעם אמר יי:

ומבניך דיפקון מינך ותוליד

ידברון ויהיו דבדין בהיכלא

מלפא דבבל: ואמר חזקיהו

לישעיה תקין פתגמא דיי דמלת

ואמר ארי יתי שלם וקטוש ביומי

גבויא אתנבו

תנחומין על עמי אשר אלהכנו:

מליל על לבא וירושלם ואתנבו

עלה ארי עתידה דתתמלי מעם

גלותא ארי אשתביקו לה חובתא

ארי קבילת פוס תנחומין מן קדם

יי כאיל לקת על חר הרין בכל

חטאתא:

דמכלי במדברא פנו אורח מן

קדם עמא דיי בביתו במישורא

כיבשין קדם בנשיתא דאל הנא:

כל תיליא יראמון וכל טור ורמא

ימאכון ויהי כפלא למישורא ובית

גידורין לבקעה: ויתגלי יקרא

די ויתחזן כל בניבסרא כחזא ארי

במיכרא דיי גזר כן:

קל דאמר אתנבי ומתיב ואמר

מה אתנבי כל רשיעיא בעשבא

מה אחרת. מה טוב ומח כחה אחרת זה הכותן לי אשר אעלה בית יי: וישמע כי
חלה ויחזק. היה למד לאכול בשלש טעיות וישן עד תסע כיון שחזר בגל חמה
לחזקיהו כסעמך מטבתו בתשע טעיות מצא סהו שחזר יתבדקם להרוב אחרת עבריו
אח' הכתם אותי וישן יומם ולילה עד הבקר אמרו לו בגל חמה הו שחזר אח' להם
ומי החזירו אמרו לו חלוהו סל ח

חזקיהו כו כדאיתא בתחומא
ובפסיקת: בית נכתה. בית גמזו
סל בשמי כמו נכתה וזרי ולוט:
ואת השמן הטוב. יס פותרים
שמן המסחה. ויס אומרים הוא
שמן אפרסמון שהיה מכוי בארץ

ישראל והוא פנב האמור ביחזקא
יהודה וישראל המה רוכליך ב
בחנו מית ופנב ורחיני בבפר
יוספון שהוא אפרסמון וגל ב
בדיוח לכך נקרא ירחו על שם
הריח: לא היה דבר. אף ספר

תורה: מארץ רחוקה בלו.
חלי. זה אחר משלשה בני ארם
פסדין המקום ומכאן עבט סל
מימי רגלים קין וחזקיהו ובלעם
חזקיהו היה לו להשי' אתה נבואו
סל מקום ולי אתה סאל התחיל

מתנאה ואומר מארץ רחוק בלו
חלי לפיכך נעטם ועל שטמח
עליהם והאכילן על סולחנו
וכן בלעם שאמר לו מי האכסים

החלה עמך והשיבו ואמר בלך כן
צפור מלך מואב סלח חלי וכן
קין שאמר לו איי הבל אחיך היה
לו למד רבנו סל פולס הלא כל

הנסתרות גלויות לך כו כדאיתא
בתחומא: לא יתקד דבר.
מדה כנגד מדה כנגד לא היה
דבר: ומבניך. הם חנניה

מישאל ועזריה: טוב דבר
יי. מאחר שבמי יהיה שלום:
נחמו נחמו. חזר על כבודותיו
העתידות לפי שמכאן ועד סוף

הספר דברי נחמו הפסיק פרט
זו בנס לבין הפורענות נחמו
אחם נבואי נחמו את עמי:
כי מלאה צבאה. תרגם יונתן

עזריא דתיתמלי מעם גלויותא
כמו כי מלאה מצבא ויס פותרין
צבאה כמו הלא צבא לאכנס עלי
ארץ: כרעה. נתפייס:

כי לקחה וגו'. ארי קבילת
כוס תנחומין מן קדם יי כאילו
לקת על חר תרין בכל חובתא
ולפי פשוטו יתכן לפרש כי לקחה

פורענות כפלים ואם תאמר היאך
מרתו של הקבה לשלם לאדם כ
כפלי בחטאותיו מקרא מלא
וסלמתי ראשונה מסכה עונם

וחטאתם: קול. רוח הקדש
קורא במדבר דרך ירושלם פנו
דרך יי לסוכ גלויותיה לתוכה:

כל גיא ינשא. וההר יספל הרי
דרך חלק וטוה וטוה: והרכסי
הרים הסמוכים זה לזה ומתוך

סמיכתן מורד שביהם זקוף
ואינו מעוקס סיהא כוח לירד
ולעלות: הרכסי כמו וירכסו
את החסן: לדקעה. קנפכיו

בלעז ארץ חלקה וטוה: קול
מאת הקבה אומר חלי קרא:
ואמר. רוחאיו מה אקרא

והקול משיבו זאת קרא כל ה
הבשר חזיר כל פרי המלכות
תהפך גרולתם וקיהו כחזיר:

וה

כחזיר כמו כי שמם ומגן יי: כחזיר

כחזיר

וכל חסדו כצדק השדה. כי חסדו לאומים חטאת. לא סוף אדם למות לפיכך
 אדם חסדו לעשות חסד הרי הוא כצדק השדה אשר ימולל ויבט ואין לסמוך עליו
 מאין בידו לקיים מצא ימות שביב חסדו ככל צדק כמדת האדם בטלה חסדו
 אבל רבד אלהיו יקום כי הוא חי וקיים וידו לקיים לפיכך על הרגבזה עליו ובמרי
 מבטרת צדק כי מפי החי לעולם

כצדק השדה. בבקר צדק וחלף ולעבר ימולל ויבט. יבט חסדו. חסדו חסדו חסדו
 וכך כלסון יממאל. כטבה בו. כמו מרחפת מגזרת ויבט אוקס אברס ואס
 הם פני ענינים. אכן. כחציר כל העם. יבט. אחר היותו כחציר יבט
 ואחר היותו כצדק הנו ככל רק רבד העם יקום כמו יעמד ואין מי יסיבנו. כי
 רוח י. והטעם הרוח
 מיטלח נוסב בהציר ו
 ויבט. על. מבטרת
 צדק. הטעם על עדה
 ולא כקבה ממם.
 הכה. בחזק יבא.
 תואר הדי כי ימצא
 על לסון זכר כמו והכח
 בזמנית ספרי. הכה
 סכרו. סיתן סכר
 לחוכי לו וככה פעלתו
 פעולת סכר והטעם
 סכר הפועל ולפי דעתי
 מזה הטעם איכנו דבק
 עם הפרסה רק הוא
 אומר סאיכנו מבקם
 סכר והטעם איכנו כ
 כרועה סכר על כן א
 אחריו עדרו כרועה.
 ובחיקו יסא. מי סלא
 יוכל ללכת. עלות
 הם ההדות סעלו
 עליהם הזכרים.
 ינהלם. בלטה
 הטעם סהס יקבץ
 בני הגולה ויחבסו ה
 הנסבדים. מי.
 והתמהי איך יהיה זה
 והלא העם ברא הכל
 וידע כמה מים יס בס
 כאילו מדרס הדי.
 בסעלו. כמו בסעלי
 סעורים. וסמים.
 סכנה כרועה ידע מ
 מרתס כי הוא בראס
 בגבורתו כפי החכמה
 כאילו מדרס בזרת ו
 וכדרך כן ארס רבר
 הכתו. וכל. כמו מדר
 ותרגום וימדו בעמר
 וכלו. בשלים. כמו
 מסורה ויתכן להיותו
 מגזרת סלס לכך לא
 דע היום איך יהיו ה
 המדות הקרמוכי וכך
 ותקמו בדרמנו סלים
 וסקל בפלס. הוא
 הסקרא קריסטון הוא
 סיס לו זרוע ארוך וה
 מגזרת פלס מעל.
 ונבעות במאזים.
 והטעם סיסם בכך מ
 מאזים גבעה ובכך ה
 האחר אחרת זה דרך
 מסל. מי. אחר
 הגאון כי לא הזכיר

וכל חסדו כצדק השדה: יבש חציר
 נבל צדק כי רוח יהיה נשבה בו אכן
 חציר העם: יבש חציר נבל צדק
 ודבר אלהינו יקום לעולם:

על הרגבזה עלי
 לה מבשרת צדק הרימי ככה קולך
 מבשרת ירושלם הרימי אל תיראי
 אמרי לערי יהודה הנה אלהיכם:
 הנה אדני יהודה בחזק יבוא וזרעו
 משלה לו הנה שכרו איתו ופעלתו
 לפניו: כרעה עדרו ירעה בורעו
 יקבץ טלאים ויבחי קו ישא עלות
 ינהל: מי מרד בשעלו
 מים ושמם בורח תפן וכל בשלש
 עפר הארץ וסקל בפלס הרים
 וגבעות במאזנים: מי תבן את דוח
 יהוה ואיש עצתו יודיענו: את מי
 נועץ בינהו וילמדהו בארח משפט
 וילמדהו דעת ודרך תבונות יודיענו
 הן גוים כמר מדלי וכשהקמאזנים
 נחשבו הן איים כדק יטול: ולכנו
 אין די בעד וחיתו אין די עולה:

כל הגוים כאין
 נגדו מאפסות והו נחשבו לו: ואל
 מי תדמיון אלוה ומה דמור תערכו
 לו: הפלס נסך חרש וצורף בזהב
 ירקענו ודת קורס בסף צורף:

הא עמסיה כטיפא מיוול ובעיול
 דפרח: ואילנא ליבנו לא יספקון לאדלקא
 כל עמסיה בלמא עובדיהון גמירא ושיצא איתו חשיבין קדמותיו ולמאן אתון מדמן
 למון קדם אל ומה דמות אתון מסדרין קדמותיו: הא צילמא נגרא עבדי וקנארה
 ברהב מחפי ליה ושלשלין דכסף קניא מאחד ליה:

במצעות פסוקים ויקס פרעה לילה הוא. וביראה דבן. מאבר הבן חרב. ולבנון אין די בער. ורא
 כי אין איש דיטעה. דנהקול שועת. לבני עגון בה אבר. ובי תגישון עור. אבר נבל בלבו. הכל סר
 בלו סג. עשה גלות עד אין חקר תניא דאוב. עיר פרועה אין. ידעתי כי בל אשר. הצרי אין בגלעד:

הרוח עם השלטה המוקדים ואמר כי המסתובבה כאילו אחר מי תבן הרוח
 והתסובה הסם ולפי דעתי מזה איכנו ככז בעבור סהכתוב הוא את רוח ומת
 טעם אים עתו אים עתו יודיענו וכך פירושו מי תבן רוח הסם וסמך הרוח אליו
 כמו ורוח אלהים מרחפת ומי הראשון מוסך אחר ומי אים סיודיענו הסם עתו
 למת ברא כן: את מי כועץ. מבין כפסל פועל עבר על כן הוא פתוח עץ עם
 מי התעץ: ויביכהו. ויתן בינה לסם ולימדו בארח משפט ספסל לכל מוסר:
 ולימדהו דעת. העתדות: הן גוים כמר מדלי. כטיפת הנפולת מהרלי ואין
 יסליך כמו ויטילו את הכלים אך הוא מסורס אחר
 וטעם לבנון דיבלבנון לבער וטעם לבנון סביבו הסומעים
 ומס מאפס כמס המה מהבל
 אל. הם בלא אה הרעת כמו אהים
 כמו וירעו את פתי הזהב ומגזרת רקיע: ורתקו. כמו עשה הרתוק כדמות סלסאות:
 המכס

וכל חסדו כצדק השדה: יבש חציר
 נבל צדק כי רוח יהיה נשבה בו אכן
 חציר העם: יבש חציר נבל צדק
 ודבר אלהינו יקום לעולם:

על הרגבזה עלי
 לה מבשרת צדק הרימי ככה קולך
 מבשרת ירושלם הרימי אל תיראי
 אמרי לערי יהודה הנה אלהיכם:
 הנה אדני יהודה בחזק יבוא וזרעו
 משלה לו הנה שכרו איתו ופעלתו
 לפניו: כרעה עדרו ירעה בורעו
 יקבץ טלאים ויבחי קו ישא עלות
 ינהל: מי מרד בשעלו
 מים ושמם בורח תפן וכל בשלש
 עפר הארץ וסקל בפלס הרים
 וגבעות במאזנים: מי תבן את דוח
 יהוה ואיש עצתו יודיענו: את מי
 נועץ בינהו וילמדהו בארח משפט
 וילמדהו דעת ודרך תבונות יודיענו
 הן גוים כמר מדלי וכשהקמאזנים
 נחשבו הן איים כדק יטול: ולכנו
 אין די בעד וחיתו אין די עולה:

כל הגוים כאין
 נגדו מאפסות והו נחשבו לו: ואל
 מי תדמיון אלוה ומה דמור תערכו
 לו: הפלס נסך חרש וצורף בזהב
 ירקענו ודת קורס בסף צורף:

הא עמסיה כטיפא מיוול ובעיול
 דפרח: ואילנא ליבנו לא יספקון לאדלקא
 כל עמסיה בלמא עובדיהון גמירא ושיצא איתו חשיבין קדמותיו ולמאן אתון מדמן
 למון קדם אל ומה דמות אתון מסדרין קדמותיו: הא צילמא נגרא עבדי וקנארה
 ברהב מחפי ליה ושלשלין דכסף קניא מאחד ליה:

במצעות פסוקים ויקס פרעה לילה הוא. וביראה דבן. מאבר הבן חרב. ולבנון אין די בער. ורא
 כי אין איש דיטעה. דנהקול שועת. לבני עגון בה אבר. ובי תגישון עור. אבר נבל בלבו. הכל סר
 בלו סג. עשה גלות עד אין חקר תניא דאוב. עיר פרועה אין. ידעתי כי בל אשר. הצרי אין בגלעד:

הרוח עם השלטה המוקדים ואמר כי המסתובבה כאילו אחר מי תבן הרוח
 והתסובה הסם ולפי דעתי מזה איכנו ככז בעבור סהכתוב הוא את רוח ומת
 טעם אים עתו אים עתו יודיענו וכך פירושו מי תבן רוח הסם וסמך הרוח אליו
 כמו ורוח אלהים מרחפת ומי הראשון מוסך אחר ומי אים סיודיענו הסם עתו
 למת ברא כן: את מי כועץ. מבין כפסל פועל עבר על כן הוא פתוח עץ עם
 מי התעץ: ויביכהו. ויתן בינה לסם ולימדו בארח משפט ספסל לכל מוסר:
 ולימדהו דעת. העתדות: הן גוים כמר מדלי. כטיפת הנפולת מהרלי ואין
 יסליך כמו ויטילו את הכלים אך הוא מסורס אחר
 וטעם לבנון דיבלבנון לבער וטעם לבנון סביבו הסומעים
 ומס מאפס כמס המה מהבל
 אל. הם בלא אה הרעת כמו אהים
 כמו וירעו את פתי הזהב ומגזרת רקיע: ורתקו. כמו עשה הרתוק כדמות סלסאות:
 המכס

הרוח עם השלטה המוקדים ואמר כי המסתובבה כאילו אחר מי תבן הרוח
 והתסובה הסם ולפי דעתי מזה איכנו ככז בעבור סהכתוב הוא את רוח ומת
 טעם אים עתו אים עתו יודיענו וכך פירושו מי תבן רוח הסם וסמך הרוח אליו
 כמו ורוח אלהים מרחפת ומי הראשון מוסך אחר ומי אים סיודיענו הסם עתו
 למת ברא כן: את מי כועץ. מבין כפסל פועל עבר על כן הוא פתוח עץ עם
 מי התעץ: ויביכהו. ויתן בינה לסם ולימדו בארח משפט ספסל לכל מוסר:
 ולימדהו דעת. העתדות: הן גוים כמר מדלי. כטיפת הנפולת מהרלי ואין
 יסליך כמו ויטילו את הכלים אך הוא מסורס אחר
 וטעם לבנון דיבלבנון לבער וטעם לבנון סביבו הסומעים
 ומס מאפס כמס המה מהבל
 אל. הם בלא אה הרעת כמו אהים
 כמו וירעו את פתי הזהב ומגזרת רקיע: ורתקו. כמו עשה הרתוק כדמות סלסאות:
 המכס

המסכן. יסאמרים כיהמסכן כמו סוכן הוא המוסס על האזרות וכן הוא המסכן שהוא מסכן על תרומה ויס ככון שהוא תואר שהוא באזור שהוא תרומה לעשו ממנו פסל. יבחר. בעל התרומה לא ימוט. לחזקו במסמרי. הלא חרש בטיקול הדע שהוא העיקר הלא תשמעו. טילמרוהו אותם. אחרי. הלא הוגר מראס. וזה למטה

מכל הדעות: מראס. מיום היותכם ואם אף לכם דעת הלא הבינותם מוסדות ה הארץ: היושב. חוב. מבזרת ובמחוגה והטעם הכלי העשה החוב והוא הקו ה הקובב בעגול והנה לעד כי הארץ עגולה לא רבועה ואם אף צורך לפסוק כי הדבר ידוע בראיות גמורות וטעם היושב סהכל מלא כבודו: כדוק. כטפריר והוא קרוב מתבנית האהל ואלה הסמלי אינם האופני: וימתחם. כמו ופרסם: לסבת.

תחתיו והטעם כיהסם הוא היושב על חוב הארץ: הנותן רחמי. סגלי. כמו מתחת רזון כי שמו התואר ושתכנו אף. הטעם כעצם סחברו כאו לא נטעו מבנין כפעל זורעו מ מבנין סלא כקרא טס פועלו: כל טרם. פעל מבנין פעל הקל: וגם כסף. כמו נשפת ברוחק וטעם וגם כמו עור: ול. הטעם יאמר לטברי הפסל היס בבני אדם בעיניכם ככבדים מהרוחנים ו הסופטים הלא תראו שהסם יסמידם כרובע ואסוהי איהיה שוה עמו וטעם קרוב כי הסם קרוב מהשפועים אף ממעשיו אף כיסם מעשה ממעשיו: סאו. מי ברא לה. הברואי שהסם ומהי הוא ה המוכיא בכליום ב במקפר צבאס וזה כגבר הרואי גם יתכן להיותו רמז לכוכבי לכת טעם מספר צאת ידוע לכל אחד אצל הסם רק בני קדם וכל חכמי המזלות עד היום לא יוכלו לעמוד על אמות מספ צאת

חוב
ב' בחיני חוב
חוב וסוף שמי
יתחלק

וכחור
ב' בחיני חוב
חוב וסוף שמי
יתחלק

וישביה וסימ' היושב על חוב הארץ. כמו כן ימותו. העיר והללה. ויו לי בלם בסרם. וישתכר חקות עברי. אשר עשריה מלאו: צבאס: וסימ' נבסר לעיל בדיש סימן לך: ותדברג בקריא וסימ' ותדבר נא אמתך. ותדבר ולא תאלם. למה תאמר יעקב ותדבר ישראל: יעבור ז' מל וסימ' נבסר לעיל בס'

אורן ברי אעא ולא אחיד ביה
דיקבא בחר נגר אומן בעי ליה
לא תקנא צלם ולא יעטלי: הלא
ידעתון תלא שמעתון הלא א
אתחוא מן אורלא עובר סדרי
בראשית לכוז הלא תסתכלון
למדתל קדם מן דברא יסודי
ארעא: דאשרי בתקוף רומא
שבינת יקריה וכל יתבי ארעא
חשיבין קרסותי בקמצין דמתח
בזעיר שמיא ופרסינון כמשכן
יקרא לבית שכינתא: דמסר
שלטונן לחורלשא דייני ארעא
כלמא עביר: אפילו יפשוז אפילו
יסגון אפילו יתברון בארעא בניהון
ואף רוגויה ישלח בהון ויבהתון
ומימריה כעלעולא לקשא יבדר
יתחון: ולמן תרסון
קרמי ותשזון יימר קדישא: זקופי
לרמא עיניכון וחיו למדתל קדם
מן דברא אילן דאפיק במנין חילי
שמיא לבולחון בשמתון קרי מסגי
גבורן ותקוף חיל חרמסדריה לא
מתעבב: למה תימר יעקב
ותחליל ישראל מטמרא אורחי מן
קל' ומן קר אליה דייני יעדי תלא
ידעתאס לא שמעת אלה עלמא
וי די ברא יסודי ארעא לא בעמל
ולא בליאולי סוף לסוכלתנותיה
איהיב לצדיקיא דמשלחן לפתגמי
אזבית חוכמא ודלית להון תקוף
נכסין מסגי: וישתלחון עולימין
חשיבין וילאון ורונק רשעיא אתקלא
יתקלון: ודסברו לפורקא דיי
יתכנשון מבני גלותה ויספון חיל
ותחנתון לעולמתהון כציפוח
דסליק על גרפי נישרין ויהטון ולא ילאון ויהכון ולא ישתלחון: אציתו למימרינון
ומלכוון יספון חיל יתקרבון בבין ימלחון פתורא לדינא נרקרב: מן איירי
בוגלאי סמרינחא אברהם בחיר צדיקא בקשוט קרביה לאתריה מסר קרסותי עמסין

המסכן תרומה עץ לא ירקב יבחר
חרש חכם יבקש לו להכין פסל לא
ימוט: הלא תדעו הלא תשמעו
הלא הגר מראש לכם הלא
הבינותם מוסדות הארץ: הישב
על חוב הארץ וישביה כחבנים
הנוטה כדק שמים ומתחם כאהל
לשבת: הנותן רחמים לאין שפטי
ארץ בתי העשה: אף בל נטעו אף
בל זרעו אף בל שרש בארץ גזעם
וגם נשף בהם כשו וסערת בקש
תשאם:
מי תדמינוי ואשורה יאמר קדוש:
שאו מרום עיניכם וראו מי ברא
אלה המוציא במספר צבאם לכלם
בשם יקרא מרב אונים ואמיץ כח
איש לא נעדר:
תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה
דרכי מיהוה ומאלהי משפטי יעבור
הלא ידעת אם לא שמעת אלהי
עולם יהוה בורא קצורת הארץ לא
ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו:
נתן ליעף כח ולאין אונים עצמה
ירבה: ויעפון נערים ויגעו ובחורים
כשול יבשלו: וקוי יהוה יחליפו כח
יעלו אבר כנשרים ירצו ולא ייגעו
ילכו ולא ייעפו:
החרישו אלי אלים ולאמים יחליפו
כח יגשו אז ידברו יחדו למשפט
נקרבה: מי העיר ממזרח צדק
יקראו לרגלו יתן לפניו גוים

בסוף סימן ב' העיר ה' בקריא וסימ' מהיעיר ממזרח צדק יקראו: וברו החצים: וכשנת אחת לבורש
דריש עזרא. וחברו דסוף ד' ויקומו ראשי האבות:

המסכן תרומה. אולם בא לעשותו שלפן המלומד להבחין להבדיל בין עץ
המתקנים לסאר עצים עץ מלא ירקב מהר יבחר. המסכן המלומד כמו ההסכן
הסככתי. תרומה הפרסה ביררת העצים: הלא תדעו. מוסדות הארץ מי יבחר
ואתוהיה להם לעבוד: חוב. לשון מחוגה עגול קומץם בלעז: ויוסביה. לפניו
כחבני. כדוק. כריעה טיילא
בלעז: אף בל נטעו. אף הרי
הס כמי טילא נטעו: אף בל
זורעו. ועל יתיר תכאן טיטורסו
ועיקרו כאילו לא זורעו זריעה
פחותה מנטיעה: כל מורס
בארץ גזעם. לכשיעקרו לא
יסרים הגזע באר סיהא מחליף
כל מורס סבמקרא טעמו באות
ראסוק ונקודה הריס פתח וזה
טעמו למטה ונקודת קמץ לפי ס
סוה לשון פועל איכר'היך בלעז
ומי ברא אלה. כל הצבא אשר
תראו במרום: מרוב אונים.
מיס לו וסוהוא אמין כח איס מן
הצבא לא נעדר סלא יקר'הסם
למה תאמר. עם יעקב ותדבר
בבלות: נסתרה דרכי מי.
העלים מעבר עיניו כל מה ס
סעברנוהו והמשיל עלינו אותם
סלא ידעוהו: ומאלהי מספטי
יעבור. העביר מלפניו מסכט
הבמול הטוב סהיה לו לסלס ל
לאבותינו ולנו: בורא קצות
הארץ ואח חקר לתבונתו. ומי
מיס לו כח כזה וחכמה כזו הוא
יורע את המחסבות למה הוא
מאחר טובתכם אל כרי לבלות
את הפעט ולהתם את החטאת
על ידי היסודין: ונותן ליעף כח.
וסופו להחליף כח לעיפותכם:
ועפון נערים. גבורת חויביכם
המכוערים מן המכות תיעף:
ובחורים כסול יכסלו. אותם
סהס עכסיו גבורי וחזקי יכסלו
ואתם קווי ויתחלפו כח חרס
וחזק: אבר. כקף: החריטו
אלי. למעורר בני: איים.
אומות: יחליפו כח. יתקפטו
ויתחזקו בכל גבורת אולי יעמדו
בדין בבח: יגשו הלום: ואז
מסיגשו ידברו: למספט נקרב.
להוכיחם על פשיהם: מהיעיר
ממזרח. אותם סברק יקראוהו
לרגלו מהיעיר את אברהם: ל
להביאו מארס סוהא במזרח
וצדק סהיה עושה היא היתם
לקראת רגליו בכל אשר הלך:
יתן לפניו גוים. מי סהעיר
מתקומו להסיעו הוא כחן לפניו
ארבעה מלכים וחילותיהם:
יד

כל אחד חו דבר על מספר הכוכבים שהם בגלגל העליון כי אינן יכולות בחכם לדעת מספרם: מרוב אונים. מיס לסם וסוהוא אמין כח: איס לא נעדר. והטעם על המספר
אז על עצם כל כוכב כי איכנו מת לעולם והנה איס כמו עצם וכן וסאליס גבראלי: למה. נסתרה דרכי. אין הסם רואה מה איני עושה וככה מספטי: יעבור. והטעם יעבור
ממני מספטי ולא יספטי על דרכי. הלא ידעת. בטקול הדעת כי בראיות גמורות ידע המסכיל את בוראו: אס לא שמעת. סיהיה מאמין בדברי המסכילים: אלהי עולם.
אלהי ככח והטעם כאמר היתכן הוא ולא יסנה: בורא קצות הארץ. ככר פרסתי בסדר בראשית כי בורא קרוב מבזרת גזר וטעם קצות הוא הקו הקובב
ועל דעת אנשי תוסיה כי הקו איכנו גוף ואחר סוהא הסם עומד לעולם והנה הארץ לעד סוהא מעמיד אותה תמיד בתוך הגלגלים על בלימה לא יעף ולא ייגע ואין חקר
לתבונתו והנה לעולם לא תמוס גבורתו וחכמתו. ויס אומרים כי נסתרה דרכי רמז על הצרות מיסראל יספטי כי הסם לא ידעס או אס ידעס לא יוכל להושיעם: כותן.
הוא איך ייגע והוא הכותן ליתק כח ולאשר אין אונים לו ירבה עצמה על משקל חכמה: ויעפון. והנערים מיס להם כח ייעפון והבחורים יכסלו: וקווי יחליפו. קורס תוס
הכח הראפון יבא כח אחר מהסם להם וכמהו אס יכרת ועוד יחליף וזאת הלסון הקרובה בלסון קר: יעלו אבר. כמו כקף מייתן לי אבר ויתכן הית זה הטעם כי
יסראל סקוון הסם הוא יחזיקם ויסיבם אל ירוסלם והבבלים סהס גבורים יחלסו: החריטו. כאילו אמר החריטו וסמשו אלי: ולאומים יחליפו כח. אס יס בהם יכולתי
יגשו. אחרי שחליפו כח אז ידברו ונקרב למספט לדעת איזה גבור: מהיעיר. הקדמונים אמרו כי זה רמז על אברהם סהתגבר על המלכים וסבר הצלמים
והראיה סאמר אחר כן זרע אברהם אלהי בס כון ולפי דעתי סוהא רמז על כורס כי כל הפרסה היא דבקה וכן כותב קורא ממזרח עט והנה אחריו העירותי
מצפון ויאת ממזרח סמש יקרא בשמי ובפרסה כולה מסורס סס כורס ממזרח כי עלסם כפוכית מזרחית בבלי צדק יקראוהו לרגליו יפגע אז צדק יקראוהו בכל מקום לכתי:

יחד. יחדה: יתן כעפר חרבו. ומא כעפר קטילין קדם חרבה כחן את חרבו
עומה חללים רבים כעפר ואת קטנות כחן מרבה הרונם ונפלי כקס נרף: יירדפם
יעבר שלום. הלך כל מעברותיו בשלום לא כעסל ברוחו אותם: אורח ברנליו לא
יבא. דרך אשר לא בא בה קודם לכן ברנליו. לא יבא לא היה רגיל לבא: מי פעל
ועשה. לו את זאת מי שהוא

קורא הדורות מראם. לאדם
הראשון הוא עשה לאברהם גם
את זאת: אחי ראשו. להפליא
פלא ולעזור: ואת אחרונים אחי
הוא. אף עמכם ביום אחרונים
אהיה ואעזור אתכם: ראו איים
עובדי עז הגבורות שאעשה
ויראו: קרבו ואתיון. זה אכל
זה כאספים להלחם כמיראו ה
הגאולה: איש את רעהו וגו'.
יאמר חזק למלחמה אולי יעמדו
לחם אלהים: ויחזק חרם.
כוסף הפסל: את צורף.

המקדש בזה: מחליק פטוש.
באחרונה כשהוא מכה בחת
להחליק את המלכה: את
הולם פעם. הוא המהחיל בה
כשהיא עשת ומכה בכל כחו:

אומר לרבך טוב הוא. על אותן
שהיו מחזרי אחר קרקע טובה
לרבך בה עשיות ברזל. רבך.
סולדורא בלעז: ויחזקהו. לכלם
במסמרים: לא ימוט. כולם
יחזקו זה את זה: ואתה ישראל
עבדי. ועליו לעמוד לך סוף
המקרא אל תרא כי אתך אני
כך כראה לי חיבור העין לפי
פשוטו

ומדרס אברה
בבראשית רבה דורס כל הענין
במלכי דרך ואברהם: ראו איים
אותה מלחמ ויראו סם כתיירא
מאברהם פן יאמר לו העמדת
רמשים אלו בעולם ואברהם
כתיירא מם לפי שהיה את בניו
את בני עולם שהם מם: איים
כשם שאי הם מסויימן

בעולם כך אברהם ושם היו מ
מסויימן בעולם: איש את רעהו
יעזרו. זה עזר את זה בברכו
ברוך אברהם וזה עזר את זה ב
במחנות ויתן לו מעשר מכל:
ויחזק חרם. זה סם שהיה נפח
לעשות מסמרו וברחיים לתיבה
את צורף. זה אברהם שהיה
צורף את הבריות לקרבן אל
השכינה: את הולם פעם זה
אברהם שהלם כל המלכים ה
האלה פעם אחת: אומר
לרבך טוב הוא. טוב לרבך
באלוה של זה: ויחזקהו. סם
לאברהם להיות רבך בהקדוש

ברוך הוא ולא ימוט: ואתה ישראל עבדי
עשיתי לו כל זאת. ואתה ישראל עבדי.
הקבול משי אבות: זרע אברהם
אזהב. סלח הכירי מתוך תוכחה ולימוד אבותיו אלח מתוך אהבה: אשר
החזקתך. לקחתך לחלקי כמו וישלח ידו ויחזק בו. מקצות הארץ. משאר
האומות: ומאזיליה. מן הגרולים מטהם: קראתך. בשם לחלקי בני בכורי
ישראל: ולא תאסרך. כעשו שאלו בו ואת עמו שאלתי: אל תשתע. אל ימס לבך
להיות כעשה זו וזה הכלל כל תיבה שתחלת יסודה ט"ו כסבא לרבר בלסון
מתפעל את תפעל או יתפעל התיו חולקת וכנסת בין שתי אותיות שרשי התיבה
כמו וישתומם וישתמר חוקות עמרי תשתכרך תשתכך כפסי: תולעת יעקב
מספחת יעקב החלטה כתולעת שאין לה גבורה אלא בפייה. תולעת וירמיה
בלעז: מתי ישראל. מקפר ישראל: למורג חרוץ. כלי הוא סלעך וכבר ועמו
חריצים חריצים כעין כלי כפחים סל ברזל סקורין לימא בלעז וגורין על הקסין
סל סבלין ומתחכך עד מנעמו תבן דק: חרם. כשהוא חרם עד מלא החלקין
פיות חריציו הוא חותך הרבה אבל מנעמו פיות חריציו: בעל פיפיות.

נרף הקמצין בקריא וסימ נמסר בסדר בחקתי:
יורדן. והשארם ישמעו ויראו. וכל ישראל ישמעו ויראו דבן סורר. ראו איים ויראו. יראו רבים
ויראו. יראו צדיקים ויראו. וחד מהם ואביהם ויראו: צרף דחל וסימ הפסל נסך חרש וצרף קדמא

ומלכין תקיפין תבר ומא כעפרא
קטילין קד חרביה בקשא רפינון
קדם קשתיה: רדפינון עדא שלם
חילת אורח ברגלוהי לא עלת:
מן אם אילין קיים אם ועבד וסדר
דריא סלקדמין אלא יי ברית
עלמא מבראשיתאף עלמי עלמא
דילי אינון בר מיני לית אלהא:

חזו גבורתה וידחלון דבסיפוי
ארעא יזועון ויחזקו ויחזקו גבר
ית חבריה יסערו וירא חוהי ימר
תקיף: הלא יבתתון בעובריהון
דמתקיף גברא עם קנאה מתי
בפטישא עם דמטפח בקורנסא
זימנא אסר על דבקאתקין הווא
ומתקיף ליה במסמרי דלא י
יעטלו:

ואת ישראל
עבדי ועקב דאתרעיתך זרעיה
דאברהם רחמי דקר בכתך מורעית
ארע ומסלפותא בחרתך ואמרית
לך עבדי את אתרעיתך בך ולא
ארחיקינך לא תדול אריבסעוד
מימרי לא תתבר ארי אנא אלתך
אתקפינך אף אסעדינך אף א
אחדינך בימין קושטיו תא יבתתון

ויחזקו כל עסמיא דהו סתגרין
בך יחזן כלמא ויברון אנשי דיןך:
תבעינון ולא תשכחנון לאנשי
מצותך יחזן כלמא וכלא מידעם
גברין דהו סתגרין למעבר עקב
קרב: ארי אנא יי אלתך מתקיף
יסינך דאמריתך לא תחיל
מימרי בסעודך ולא תדחלון שבט
דבית יעקב זרעיתא דישרא מימרי
בסעודכון אמר יי ופריקכון קדישא דישר: הא שויתכון למורג תקיף תרת מלי סספורין

ופסל. ויחזק חרש את צרף. הוביש כל צרף בפסל. ויצא לצרף בלי: ויאברו בוסמיהן יבשו ויבלמו כל
הנחשים כך. בשוכ אביא אחור: פיפיות ב ומל וסימ ונה שמהיך למורג חרוץ חרש. וחרב פיפיו בידם:

הפעל קודם התיו כמפט הלסון והטעם תרפה כמו שמו מתי: הן. הנחשים
בך. מבין כפעל מגזרת חריאף וכמו נחרבו והטעם על בני בבל כי בעת פקדת
הטעם בבל והחרבים פקד את בניו וסמו לגבולם במצות כורם: תבאסם:
מזותך. חסר כון על כן דגם הנד' על מסקל מלקות וכן אזהב מזה כי יבשו
אנשים: וכאסם. כמולא: כי. מחזיק ימין. אל תיראיו תולעת. שהיה ישראל כחטב
וכהרנו בחוריה במדינה ומלטנו ישראל: אל תיראיו תולעת. שהיה ישראל כחטב
כתולעת בעיני העבליה והטעם אל תיראיו שתהרצו עם העבליים: כי אני עומדתך י
פועל עבר תחת עתיד והטעם כי כל הגזירות העתידו להיותם חסונות כאלו הם
ועוד כי עבר ועתיד הם כנגד הנכבדים לבדם: הנה. למורג. ידוע וכוונת
המורג: חרוץ. שהוא גזור כמטפט כמו כן מספיק אתה חרצת אל תתמה
בעבור שהכתוב דבר עם ישראל בלסון נקבה גם למון זכר בפסוק אחד כי טעם
הנקבה העדה ואיכנה נקבה ממש.

ויראו ורפין בקריא וסימ וכל העם ישמעו ויראו ולא
יורדן. והשארם ישמעו ויראו. וכל ישראל ישמעו ויראו דבן סורר. ראו איים ויראו. יראו רבים
ויראו. יראו צדיקים ויראו. וחד מהם ואביהם ויראו: צרף דחל וסימ הפסל נסך חרש וצרף קדמא

ומלכים ירד יתן כעפר חרבו בקש
נרף קשתו: ירדפם יעבור שלום
ארח ברגליו לא יבוא: מי פעל ועשה
קרא הדורות מראש אני יהיה ראשון
ואת אחרים אני הוא: ראו איים
ויראו קצות הארץ יחדיו קרבו
ויאתיון: איש את רעהו יעזרו
ולא אחיו יאמר חזק: ויחזק חרש את
צרף מחליק פטישא את הולם פעם
אמר לרבך טוב הוא ויחזקהו ב
במסמרים לא ימוט:

ואתה ישראל עבדי יעקב
אשר בחרתיך זרע אברהם אהבי:
אשר החזקתיך מקצות הארץ
ומאזיליה קראתיך ואמר לך עבדי
אתה בחרתיך ולא מאסתך: אל
תירא כי עמך אני אל תשתע כי
אני אלהיך אמצתיך אף עזרתך
אף תמכתך בימין צדקי: הן יבשו
ויבלמו כל הנחשים בך יהיו כאין
ויאברו אנשי דינך: תבקשם ולא
תמצאם אנשי מצותך יהיו כאין
וכאפס אנשי מלחמתך: פי אני יהיה
אלהיך מחזיק ימיןך האמר לך אל
תירא אני עזרתך:

אל תירא תולעת יעקב
מתי ישראל אני עזרתך נאם יהוה
וגאלך קדוש ישראל: הנה שמתיך
למורג חרוץ חדש בעל פיפיות

הא שויתכון למורג תקיף תרת מלי סספורין
ופסל. ויחזק חרש את צרף. הוביש כל צרף בפסל. ויצא לצרף בלי: ויאברו בוסמיהן יבשו ויבלמו כל
הנחשים כך. בשוכ אביא אחור: פיפיות ב ומל וסימ ונה שמהיך למורג חרוץ חרש. וחרב פיפיו בידם:

הפעל קודם התיו כמפט הלסון והטעם תרפה כמו שמו מתי: הן. הנחשים
בך. מבין כפעל מגזרת חריאף וכמו נחרבו והטעם על בני בבל כי בעת פקדת
הטעם בבל והחרבים פקד את בניו וסמו לגבולם במצות כורם: תבאסם:
מזותך. חסר כון על כן דגם הנד' על מסקל מלקות וכן אזהב מזה כי יבשו
אנשים: וכאסם. כמולא: כי. מחזיק ימין. אל תיראיו תולעת. שהיה ישראל כחטב
וכהרנו בחוריה במדינה ומלטנו ישראל: אל תיראיו תולעת. שהיה ישראל כחטב
כתולעת בעיני העבליה והטעם אל תיראיו שתהרצו עם העבליים: כי אני עומדתך י
פועל עבר תחת עתיד והטעם כי כל הגזירות העתידו להיותם חסונות כאלו הם
ועוד כי עבר ועתיד הם כנגד הנכבדים לבדם: הנה. למורג. ידוע וכוונת
המורג: חרוץ. שהוא גזור כמטפט כמו כן מספיק אתה חרצת אל תתמה
בעבור שהכתוב דבר עם ישראל בלסון נקבה גם למון זכר בפסוק אחד כי טעם
הנקבה העדה ואיכנה נקבה ממש.

הס חידודי החריצין: תדום

ומלכים ירד יתן כעפר חרבו בקש
נרף קשתו: ירדפם יעבור שלום
ארח ברגליו לא יבוא: מי פעל ועשה
קרא הדורות מראש אני יהיה ראשון
ואת אחרים אני הוא: ראו איים
ויראו קצות הארץ יחדיו קרבו
ויאתיון: איש את רעהו יעזרו
ולא אחיו יאמר חזק: ויחזק חרש את
צרף מחליק פטישא את הולם פעם
אמר לרבך טוב הוא ויחזקהו ב
במסמרים לא ימוט:

מהוא קורא הדורות
מראם קדם סיהיו
והטעם מידע כל ה
הדורו הבאים ויקרא
כל דור לעמוד בעצו:
אני יי. הראסון לכל
הדורות סעברו ועם
אחרונים אחי הוא:
ראו איים. גבורת
כורם: קרבו. אלה:
ויאתיון. מלה שלמה
כי היור תחת ה' ה
הבן שהוא למד הפעל
איש. כל יואיו וכל
איש ואים וכל גוי וגוי
יוסיפו לעבור עז אולי
יתלטו מיד כורם:
ויחזק. מחליק. מגז
ואכזי איש חלק:

פטוש. ידוע כמו
וכפטוש יפוצץ כלע:
הולם פעם. מגזרת
והלמה סיסרא והוא
הברזל סוכה עליו ב
ופעם יתכן היותו כלי
הברזל סוכה עליו ב
ויתקרא פעם בעבור ס
סוכה עליו או הולם
פעם כלי אחר: אומר
לרבך. עד שהיה
הרבך טוב: ואתה.
אלה הם עובדי עבודה
זרה דברי הכנ' ואתה
ישראל עבדי וטעם
זכר אברהם כי הוציאנו
מבין עובדי עבוד זרה
ואזהב איכנו כמו
אזהב כי אזהב פועל
אזהב פועל יצא מ
מאזהב ונרצב באזהב
והוא הפעול: אשר י
מקצות הארץ. סיהיו
בבבל והיא רחוקה מ
תארכם: ומאזיליה.
מגדוליה הם נאכלים
מהכל כמו ואכלתימן
הרוח וכן ואל אזלי
בני ישראל או פירוש
מבין אזיליה: אל
תשתע. תיו לבנין
התפעל ובא פלא ה

הפעל קודם התיו כמפט הלסון והטעם תרפה כמו שמו מתי: הן. הנחשים
בך. מבין כפעל מגזרת חריאף וכמו נחרבו והטעם על בני בבל כי בעת פקדת
הטעם בבל והחרבים פקד את בניו וסמו לגבולם במצות כורם: תבאסם:
מזותך. חסר כון על כן דגם הנד' על מסקל מלקות וכן אזהב מזה כי יבשו
אנשים: וכאסם. כמולא: כי. מחזיק ימין. אל תיראיו תולעת. שהיה ישראל כחטב
וכהרנו בחוריה במדינה ומלטנו ישראל: אל תיראיו תולעת. שהיה ישראל כחטב
כתולעת בעיני העבליה והטעם אל תיראיו שתהרצו עם העבליים: כי אני עומדתך י
פועל עבר תחת עתיד והטעם כי כל הגזירות העתידו להיותם חסונות כאלו הם
ועוד כי עבר ועתיד הם כנגד הנכבדים לבדם: הנה. למורג. ידוע וכוונת
המורג: חרוץ. שהוא גזור כמטפט כמו כן מספיק אתה חרצת אל תתמה
בעבור שהכתוב דבר עם ישראל בלסון נקבה גם למון זכר בפסוק אחד כי טעם
הנקבה העדה ואיכנה נקבה ממש.

הס חידודי החריצין: תדום

ונעם תרום הרים משל לבבלים: תורם. רמז שאבריו רוב הבבלים גם ישראל כללו הבבלים: העניים. כאשר תשובו מבבל אל ירוסלם: כשתה. חרבה כמו ונשתן מים מהים: אחי. חכם. אחי אלהי ישראל כי אחי מוסך אחר עמו כמשפט: אפתח. סמים. הם גבוהים הפך בקעות גם זה פלא להיות כהר על שפי: אשים

מרב. טאין סם יסוב: אתן במדבר ארז: סטה. חסר ויו ארז: וסטה כמו שמש וירח: עמר. תהר ותאסור: חללים וכל אלה:

סביבות הנהרים כי בכל מקום שהוא חס' מים לא יבחנו: למען יראו. האבנים יראו: בעיניהם וישמחו לב:

וקדום ישראל בראה. כפיר עתיו כמו גזר: זאת ולפירשת רבים: מהם יביא מים ולא מימי קרבו. כווי: מהבין הכבר הדגום על משקל ברכו יי:

עצמותיכם: כמו ריבכם וכן וכן ע: עצמותי יפרד ויתכן היותו מנוירת עכוס והנה הוא תואר ה: הרבים: ייסו.

הצלמים והנה טעם קרבו עם ישראל פלא היו מאמינים והיו ע: עבדים גם בבבל: כלמים וטעם ריבכם עד סכרחה איזה טוב: והגידו. מדבר עם:

הצלמים: האותיות: מנורת אחת בקר: וטעם העתידו הבאות לאחור הוא הזמן ה: הבא כי הזמן מעבר יקרא לפנים אז נדע כי יש בהם כח להטיב ולהרע: וכשתע:

ונספר ותרגום ונספר משה בארמי ואישתני ויש אומרים כמו ואל תשתע: הן אחס: סימן לכלמים: מאפע: כמו אין והכל ואין ריעלו בכל המקרא:

תועבה. הטעם איש תועבה יחזר בכם או לתועבה יחזר בכם: עובר אחס: העירתי: כפתח ההא בעבור ה: העץ שהוא אחריו:

מזבח. כי יעלם צפונית מזרחית לבבל ויתחזק מלת איש וכן הוא העירתי איש מ: מזבח והוא כורם: ויאת. מלה זרה בעבור מהפא והלמד מאותיות הנח והיה

במש ב' וחס' וסימ' וגבעות במש' תשים. כי אם כמש אשר הרפנו רוח: תגיל ב' וסמ' ואחז תגיל ב' בקדוש ישראל תתהלל. ונפשי הגיל ב' תתהלל ב' וס' בקדוש ישראל תתהלל. אשה יראת': לאגם ג' פתחין

תרום הרים ורמזך וגבעות במש' תשים: תורם ורוח תשאם וסערה תפיץ אתם ואתה תגיל ב' יהיה בקדוש ישראל תתהלל:

העניים והאביונים מבקשים מים ואין לשונם בצמא נשתה אני יהיה אענם אלהי ישראל לא אעזבם:

אפתח על שפיים נהרות וכתוך בקעות מעינות אשים מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים: אתן במדבר ארז שטר והרם ועץ שמן אשים בערבה ברוש תהדר ותאסור יחדו:

למען יראו וידעו וישבו וישללו יחדו כי יד יהיה עשתה זאת וקדוש ישראל בראה:

קרבו ריבכם יאמר יהיה הגישו עצמותיכם יאמר מלך יעקב: יגישו ויגידו לנו ארז אשר תקרינה הראשנות ימה הגה הגידו ונשימה לבנו ונרעה אחריתו או הבאות השמי' ענו: הגידו האתיות לאחור ונרעה כי אלהים אתם אף:

תיטיבו ותלעו ונשתעה ונרא יחדו: הן אתם מאין ופעלכם מאפע תועבה יבחר בכם:

העירותי מצפון ואת מזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירם טיט: מי הגיד מראש ונרעה ומלפנים ונאמר צדיק אף אין מגיד אף אין משמיע אף אין שמע אמריכם: ראשון לעיון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן:

שלטוני עממיא כמא ודשית ית עפרא וכפחרא דעריך ית טינא: מן חיו מן אורא ונדע ומלך דמין ונימר קשוט אף לירד דמבסר אף לירד דשמע למילכין:

פתחמי נחמא דאתנביא נביא מלך דמין על ציון הא אתו ולירושלם מבסר אתן: וסמ' לעיל בסמ' לה: ושימו ג' רפין בקריאה וסמ' מתנו לנו שנים פרים ויבחרו להם. לבען יראו וידעו. ושימו באלהם כסלם: ונדעה בהקריאה וסמ' חוצים אלינו ונדעה אותם. יגישו ויגידו לנו. הגידו האותיות לאחור: ונדעה בשלמי הרעה והאמת. ונדעה התצליח דרכנו דפסל ביבה. וחד פליגי וסמ' ונדעה נדופה לדעת:

תקטיל עממיא ותשיצי ומלכוותא כמוצא תשונ: תידריון ורותא תיטוליון ומימריה בעל עולא לקשה יבדר ויהוץ ואת חבוע במימרא ויו בקדושא וישראל תשתבח:

ענותניא וחשיביא דמחמדן לאולפנא תא כצחל למיא ולא משבחין רוחיון בסגפא משלהיה אנא יי אקבל עלותהוץ אלתא וישראל לא ארחיקינון ואקרבגל ותהוץ מפיני עממיא ואידברנון באורח חקנא ואפתח לתוץ על נגדיו נהרין וגו:

משרין מבועין אישוי מדברא לאגמין דמיין וארע בית צחונא למבועי מא: אתן במדברא ארזין שישין והרסין ואעין דמשח אירבי במישר בירון מורגן ואשכרועין כחדא בריל דיוחזן וידעין וישוין ודלתיעל לבחזן ויסתכלין פחרא ארי גבורת דיו עבדת דאוקדושא וישראל ברא תה:

קרבו וינבון אסר וייעילו חזותכון אסר מלכיה דיעקב: ויתקרבון ויתוון לבא ית דערענא קדמיאמה אינון חו ונשי לבנא ונדע סופהוץ או דעתיון למיתי בסרונא: חו דאתין לסופא ונדע אסר לטעון דאית בחוץ צרוך אתון פלחין אם יכלין אינון לאיטבא ולאבאשא ונסתכל ונידון פחרא:

תא אתון למא ועובדיכון לא מדעם תועבא דאתרעיתון ביה לבון: אייתיתי בגלאי מלך דתקיף מרות צפונא וייתי כמפק שימשא בגבורתיה מפורינתא אגריגיה בשמי וייתוידוש ש

שלטוני עממיא כמא ודשית ית עפרא וכפחרא דעריך ית טינא: מן חיו מן אורא ונדע ומלך דמין ונימר קשוט אף לירד דמבסר אף לירד דשמע למילכין:

פתחמי נחמא דאתנביא נביא מלך דמין על ציון הא אתו ולירושלם מבסר אתן: וסמ' לעיל בסמ' לה: ושימו ג' רפין בקריאה וסמ' מתנו לנו שנים פרים ויבחרו להם. לבען יראו וידעו. ושימו באלהם כסלם: ונדעה בהקריאה וסמ' חוצים אלינו ונדעה אותם. יגישו ויגידו לנו. הגידו האותיות לאחור: ונדעה בשלמי הרעה והאמת. ונדעה התצליח דרכנו דפסל ביבה. וחד פליגי וסמ' ונדעה נדופה לדעת:

ולכסתבא כאמר שהוא צדיק סבבאותו צדק: אף אין מגיד. אבל אין בכם סיגור עתידה ותקייס: אף אין שומע אמריכם: סיגור בבא העתיד פלוגי כביא הבצל כיבא אותה מלפני: ראשון לבין הנה הנם. מלך ראשון מיתן לב לבין הנה זה הוא סאמרתי ואעפ שלא תגמר הגאולה על ידו הוא יהיה המתחיל מי בכם מכל עמו:

הנם: זקני ישראל יהיו ככוכבי על פיר דברו לעלון מן הגולה ולהתחיל: ולירושלם מבסר אתן. באותן הימים חגי זכריה אשר יזרוס לבנות בימי דריוס הסלישי לפרס:

ולכסתבא כאמר שהוא צדיק סבבאותו צדק: אף אין מגיד. אבל אין בכם סיגור עתידה ותקייס: אף אין שומע אמריכם: סיגור בבא העתיד פלוגי כביא הבצל כיבא אותה מלפני: ראשון לבין הנה הנם. מלך ראשון מיתן לב לבין הנה זה הוא סאמרתי ואעפ שלא תגמר הגאולה על ידו הוא יהיה המתחיל מי בכם מכל עמו:

הנם: זקני ישראל יהיו ככוכבי על פיר דברו לעלון מן הגולה ולהתחיל: ולירושלם מבסר אתן. באותן הימים חגי זכריה אשר יזרוס לבנות בימי דריוס הסלישי לפרס:

ולכסתבא כאמר שהוא צדיק סבבאותו צדק: אף אין מגיד. אבל אין בכם סיגור עתידה ותקייס: אף אין שומע אמריכם: סיגור בבא העתיד פלוגי כביא הבצל כיבא אותה מלפני: ראשון לבין הנה הנם. מלך ראשון מיתן לב לבין הנה זה הוא סאמרתי ואעפ שלא תגמר הגאולה על ידו הוא יהיה המתחיל מי בכם מכל עמו:

תרום הרים. מלכים ומרים: תורם. תורה אותם כמזמרה לרוח ויהיו תפאס מליהם לנהנם: מתקנים מים. כתבא הנביא על אחרית הימים לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבריו: יסוטנו לבקם את דבר יי ולא ימצאו וכמיסוב אפו יכין להם לחם ומים יסכין סכיתו ורוחו בפני כביהים: כשתה.

לסון וכשתומים מהים לסון ה: השאת והעבר וכלן לסו חורבה ויבם ולכך התו מורגס' מהרי באה במקום סתם סאין סאת בלא תיו והיה לו לומר לנקבה כשתתה סחרי לזכר יחיד יאמר:

כשתה ולרבים וכשתה: כהרות. לב מבין לתור ולנבואה: מדבר. מקום סלא היתה חכמת תורה: יאתן במדבר ארז סטה. כל מיני יסוב אף בס אתן כל מיני חכמה וטובה וסלום: תהדר ותאסור. סמות חילני סרק העשויין לבנין: קרבו ריבכם.

כל האומן בואו ורבו והתווכחו עם בני: עצמותיכם. טענות בריאות וחזקות מלכם ולסון ריב הוא זה בלסון מסנה סנים סהי מתעצמן ברין במסכת סהרדין: ייסו. האומות את כביאיהם וקוסמיהם: ויגידו לנו את אשר תקרינה. לעתיד:

הראשונות. סהי קודם בריאת שלם ועל מה נברא מה הנח: או הבאות. לעתיד יסמיענו ובראה אם יש בהם ממש ס סיתקיימו דבריהם: הגידו האותיות לאחור. המופתים הבאים באחרונה: וכשתע:

וכספר דברכם ויספר מתרגל ואישתני: הן אתם מאין: ודברכי ארץ ויתקיימו: ופעלכם מאפע. איכם אלף פועים ומרימי קול להטעו דברכי כוזב:

תועבה. הכתובים הם יבחרו בכם ולא הקבה. ולא עבריו ולא משרתיו: העירתי מצפון ויאת. אחי מעבד העתידות הנני מעיר לבנו חרבות ירוסלם את כורם מצפון ויאת על בבל להחריבה:

ממזרח שמש יקרא בשמי. כל ממלכות הארץ כח ליי אלהי השמים ובראה סארץ פרס במזרחי צפונית היא לארץ יסר: דא העירתי מצפון את כבודי כזר להחריב את עירי ויאת:

וכורם העירתי ממזרח סיקרא בשמי לבנות את ערי סמלכות פרס במזרח ארץ יסרל היא סכאמר ראיתי את האיל וגו:

ויאת אייתי בבלאי מלך דתקוף מרוח כפוכא ויית כמיסין סימל בגבורתיה ממדיכא אנבריהה בשמי: ויבא סגנים. ויבא על מלך בבל ועל סריו כאסר בא ל

לרמוס על חומר וכמו יוצר חרשים ירמוס טיט לכלי חרם כן ירמוס הוא סגנים: מי. מכביאיהם על הגיד כמוני דבר העתיד לבא. ומי מלפני הגיד

ולכסתבא כאמר שהוא צדיק סבבאותו צדק: אף אין מגיד. אבל אין בכם סיגור עתידה ותקייס: אף אין שומע אמריכם: סיגור בבא העתיד פלוגי כביא הבצל כיבא אותה מלפני: ראשון לבין הנה הנם. מלך ראשון מיתן לב לבין הנה זה הוא סאמרתי ואעפ שלא תגמר הגאולה על ידו הוא יהיה המתחיל מי בכם מכל עמו:

הנם: זקני ישראל יהיו ככוכבי על פיר דברו לעלון מן הגולה ולהתחיל: ולירושלם מבסר אתן. באותן הימים חגי זכריה אשר יזרוס לבנות בימי דריוס הסלישי לפרס:

ולכסתבא כאמר שהוא צדיק סבבאותו צדק: אף אין מגיד. אבל אין בכם סיגור עתידה ותקייס: אף אין שומע אמריכם: סיגור בבא העתיד פלוגי כביא הבצל כיבא אותה מלפני: ראשון לבין הנה הנם. מלך ראשון מיתן לב לבין הנה זה הוא סאמרתי ואעפ שלא תגמר הגאולה על ידו הוא יהיה המתחיל מי בכם מכל עמו:

ואחר ואין אים. תמיד אני מביט בבחי' הבצל ואין אים מנר דבר עתיד ומלאה
מכל אלה העתידות לבא ואין מהם יועץ סעמר בסוד יי' וירע אותם: ואם אלם
ויסביר דבר. אסר יסביר דבר אים אסאלם: הן כולם און. ים לבס' לרעת טבל
בבחי' עבודה זרה און ואפס כל מעשיהם: נכסיהם. כלמי משהותם חפסל נסך

חרט. ויובתן תרגם בבין אחר.
ראשון לבין וגו'. פתגמי נחמת
ראשון לבין וגו'. פתגמי נחמת
לכיון הא אתו ולפי התרגום
כל הענין מרדב במלך המשיח
ובבאולה אחרונה חבל אבי רואה
כנראה סתבא יסעיה על כורס
כולה בלשון הסגנון של פרשה
זו אחי' העירית והבדק
יקרא ממזרח עיט האותיות
סאלני מנר מראשית אחרית
כולה נטוה אחר ענין פרסה זו:
הן עבדי אהמך בו. הן עבדי
יעקב איכו כמותם כי אהמך
בו: בחירי. ישראל קרוי בחירי
כייצק בחר לו יהוה ואמר למען
עבדי יעקב וישראל בחירי. אותו
דכיה כפשי. עליו כתיב רוחי
להודיע כבחי' את סודו וסופו
משפט לבנים יוצא סתבא והלכו
גוים רבים וגו' ויראו מרדכונו
ולא יסא. לא יבניה קול לא
יעטר להוכיח ולהתבאז אל
הגוים שהם מעבדי יבואו ללמוד
מהם כענין סתבא כלכה עתה
כי סתבא אלהים עתה: קיה
רצון לא יסביר. תרגם ונתן
ענינוהו רצון כקניא רעיה
לא יסביר וחסידא רצון כ
כענין עמי ככר כבה לא יספי
פסחה ככה פתלת פסחה לחה
סקרונה ליכבת מלך סלה לא
יגזול את הדלים ולא ירצץ את
העניים ואת החלשים: לא ירצץ
כמו לא ירצץ כי מלאה הארץ
דעה וישמעו להם כענין סתבא
כי אז אהפוך אל עמים וגו' וזהו
ולתורתו אים ייחלו כולם יסמעו
לתורתו: האלי' בעל הדין
ובצל הרחמים: בורא השמים.
תחלה כמין סקיע סל שתי ואחר
כך נטה אותם כדאיתא במסכת
חגיגה: וזכאיה. ובורא את
היוצאים ממנה: כותב נטמה.
כסמת חיים: לעם עליה. לכולם
בטוה: ורוח: קדושה: להולכים
בה. למתהלכי לבין: קראתך
ליסעיה הוא אומר: ואזכר.
כסערתך זאת היתה מחשבת
סתבא את עמי לבדתי ולהאיר
להם: לאור גוים. כל סבט קרוי
גוי לעצמו כענין סתבא גוי וקהל
גוים: לפקח עינים עורות:
סאכס רואין את גבורתי לתת
לב לסוב אלי: להוציא ממסגר
אסיר. ועל די סתפקו עיניהם

וגלי קדמי ולית גבר דליה עוברין
טבין ומאלין ולית דמליך מילך
ושאלתינון אסיתיבון פתגםוהא
כולהון למאולא מדעם עובריהון
ביוא ותברא עשתיניהון
הא עבדי משיחא אקרבניה בתרי
דאתרעביה מימרי אתן רותא
דקודשי עלוהי דיני לעמסין יגלי
לא יצוה ולא יכלי ולא ירים לכל
קליה: ענותניא דמן אינון לקני
רעיעלא יתבר וחשיכא דכבדון
עמי לא יספי לקושטא פיק דינא
לא ילהי ולא ילא עד דיתקן
בארעא דינא ולאורייתה גנון
יכתרון:
אלה עלמה יי דיברא שמייה
ותלכון שכליל ארע ויררתא יתב
גשמתא לעמא די עלה ורוח
לדסהלכין בה: אא יי רביתך
בקשטו ואתקפית בידך ואתקניך
ואתניך לקיים עסלניהור עסמין:
לפתחא עיני בירא ישראל דאינון
כסמן סן אורית לאפקא גלותהון
סביני עסמא דאינון דסן לאסירין
ולספרקהון משיעבור סלכותא
דאינון ענינון כאסירי קבל: אנא
יי הוה שמי ויקרי דאתגלתי ע
עליכון לעם אהתן לא אתן
ותושבתתי לפלחי עלמיה:
קדמיתא הא אתתא ותרתא אנא
סחיו עד לא אתין אבסר יתכון:

שבתו קדם יי תושבתתא חרתא אמרו תושבתתיה מסיפא ארעא
נחתי ימא וסלה גנון ויתבירוהו:

ד' פסוקים מ' חזק דכל חר חזק לית זוגה וס' און קדוש ב' און און ואין. מ'
הגד בראשונדעה און און ואין. י' ש' אחר ואין און ואין: ושיבוג רפין בקריאה וס' גברא שאילו לביכל.

וארא ואין אישומאלרה ואין יועץ
ואשאלם וישיב דבר: הן כלם און
אפס מעשיהם רוח ותהו נסביהם:
הן עבדי אתמך:

בו בחירי רצתה נפשי נרתי רוחי
עליו משפט לגוים יוציא: לא יעקק
ולא ישאולא ישמיע בחון קולו:
קנה רצון לא ישבור ופשתה כהה
לא יכנה לאמת יוציא משפט: לא
יכהה ולא ירוץ ער ישים בארץ
משפט ולתורתו אים ייהלו:

כה אמר האלי יהוה
בורא השמים ונוטיהם רקע הארץ
וצאצאיהנתן נשמה לעם עליה ורוח
להלכים בה: אני יהוה קראתיך
בעדק ואחזק בידך ואצרך ואאתנך
לברית עם לאור גוים: לבקח עינים
עורות להוציא ממסגר אסיר מבית
כלא ישובי חשך: אני יהוה הוה
שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי
לפסילים: הראשונרת הנה באו
וחדשורת אני מגיד בטרים תצמחנה
אשמיע אתכם:
ליהוה שיר חדש תהללתו מקצה הארץ
יורדי הים ומלאו אים וישיביהם:
ישאו מדבר ועירי חצרים תשב קדר

שבתו קדם יי תושבתתא חרתא אמרו תושבתתיה מסיפא ארעא
נחתי ימא וסלה גנון ויתבירוהו:

ופידושן בסדר דברים: ד' מל בקריאה בליש' שבירה וס' אחר שבור חנניה.
בה: וקשת וחרכ ומלחמה אשבור כן הארץ. ואובליפת בגו שברחא: עינים כח בקריא וס' וזה הוא
לך בסות עינים. ותשב כפתח עינים אשר. חבילי עינים מין. מבלות עינים דבחקתי. נופל וגלי עיני.
וחברו. וכליון עינים דבי תבא עס ימא עינים. שמעו נא זאת עס סבל. וגבותם כלאות עינים סביב. וכל
כשרם וגביהם. בחוך בית המרי אתה יושב. ומשקרות עינים. טהור עינים דחריסר. נגששה בעורים
קיר. לפקח עינים עורות. על אבן אחת שבעה עינים. ברה באירת עינים. גבה עינים ורחב לב. עינים
לחם ולא יראו. וחברו. ושח עינים וישע. עיני היית לעור. עינים רמות לשון שקר. באור עינים יסבא לב.
רום עינים ורחב לב. למי חבילות עינים יסבא עינים כהלך נפש:

און הלא יסמע: וזכאיה. הם הצמחים סעלפי הארמה: כותב נטמה.
לארם והם העם אשר עליה: ורוח. לחיות ההולכים ואמר עליה בעבור הליכתו
בקומה זקופה: אני. אלה דברי הכביא סתבא לו הסם בעד כפשו: ואזכר. סלא
יגע כך רע: לבדית עס. להקים ברית עס וכן במקום אחר לבדית עס
להקים ארץ: לפקח. סהוה מבשר ישראל סתבא מבלות בבל וכן לאמר
לאסורים כח: חמי. הוא סמי. הכבד כי און במקרה סס עסם לבדורק זה לבדו
וזה הוא כבדו סאלה העתידו לכבדו ויגלס על סמי לכברני ולא משרת אחר עמו
ולא תהלתי לפסילים: סירו. דברי הכביא סכל אנשי היבשה יתנו סבא לסם בסוב
יסא מבבל על כן הזכיר קדר עס יוסב האים ויורדי האים בשומעם זה הפלא:
יסאו. כל מדבר ועירו וכל חזרי יסומב: פס קדר והנה הקרריים לעולם בערבתי

ואין
י' כסודים
ואין ואין

יורו: הנוסח יסב סלע ירמיה קול כמו ונתעבר הרנה: יצחו: הרמת קול לסבא או לגבאי וכמוהו צוחה על היק: ישימו: ידו כי עמה גבורות הסם וכן ואמרו: ליכבדו יא: רמז לגבורות היוצאות על פי הסם מהיו בכתר: קנאה: בעבור הכבליים עובדי בל: ירעי: מתרועעה: יכריח: כמומר דורח יצחק ואם הם נסים ביימים: יתגבר: סוככה בכל: החסתי: חלה רבי הסם החסתי כמו החרסתי וכן גם חזי ידעתי החסתי: אחרתאפק: כמו להתאפק: כולרה אפעה: אכעק ואין רע לו וים אמרים שהוא כן כולרה מהיא יולדת אפעה כן אשום ואפאף מגזרת אפעה סוף מעופף: אשם: מבין כפלה מפעלי הכפלה: אפאף יחד: כטעם סוף אף וזרח והנה היא סממה בלב עם סוף בפה וזה הכתר

רשי

יוסם סלע: המתים סחיו כן תי ומרמס הרים יצחו: מרים טוריהן ירמון קלהון: החסתי מעולם: זה ימים רבים החסתי על חורבן בית ירמיה אחרים ואתאפק לסוף הוזה עד עתה ה הציקתני רוחי ומעתה כולרה אפעה יאשום: אתבכלי: ואפאף ואתאזה להסמיד הכל יחד כל אויבי: אחרים הרים ובעת: אהרונ מלכים וסלטונים: וכל עמם: כל הכלים עליהם: אובים: לסוף יובם הוא לענין דבר לח כגון עמם וזהו רמז: והולכתי: יסר אל מהיו עורים עד הנה מהבט: בדרך הטוב אשר לא ידעו להלך בה: עשיתי: אעסם כן לסוף כבואה לרבר על העתיד כאלו עשוי: החרסתי והעורים: על ישראל הוא אומר ימי ער: בסם אף אחד כי אם עבדי הוא העור סבולכם: וחרס טבכם הרי הוא כמלאכי אשר אני סולח להבא כבואות: מי עור כמסולס: מי שהיה ער בכס כבד הכל יסוריו והרי הוא כמסולס כל תבטולו ויבא כן: ראות רבות: ראיות הרבות לפיכס ואיכס סומרים להבט במעמי ולסוב אלי: פקוח אזנים: אחי עסקן לפקוח אזנים על ידי כביא ולא יסמע אים מכס את דבריו ולסוף הוזה הוא ילחפץ: להראותכם ולפקוח אזנים למען דקדק ולכך הוא מגדיל ומאריך לכס תור: והוא העם הזה בזוי וססוי וסוף הענין ולא ימים על לב כל זה לומר למת קראתני זאת מי כתי למסיסס יעקב: הפח בחורים כולם וזוהי הפח בחורים כולם ישימו את עצמם בפחי הארץ ובחוריה ובבתי כלאים החבאו יוכיח סוף הוא ואין אומר הסם: כמו הסב לכיכך הוא רפי אבל הסב באמתחותו הוא דגם: יאזין: לתת לב לזאת מי כתי למסיסס יעקב: לאחור: יקסיב ויסמע דבר שיעמוד לו באחרונה וכן תרגם יונתן לאחור לסוף וכן כל לאחור סבמקל עתיד להיות הוא: זוחטאכנו: זוהי סגרמה את המססה והבז את אשר חטאנו לו: ולא אבו: אבותינו בדרכיו הלך: ולא ירע: יורע הוא אלא שרם בעקב לא חס להבין זאת ולסוב מרענו: ועתה: אף על כל זאת כח אמר י אל תירא: כי

מחשך ב' וס' אשים מחשך לפניהם לאור: מידעי מחשך: לבשו יבליים וס' נבסר במלכים חלק א' ס' ב': ולא ישמעו ד' וס' אליכם פרעה: ויסרו אתו ולא ישמע: כל איש אשר יכרה: ראות רבות ולא חשתי: ויצר ג' וס' מבראך יעקב ויצר ישראל: ויצר מבטן יעורך: גאלך ויצרך בבטן:

ירנו ישיבי סלע מראש הרים יצחו: ישימו ליהודה כבוד ותהלתו באים יגידו: יהודה כבוד יצא באיש מלחמות יער קנאה ירע אף יצריח על איביו יתגבר:

החשתי מעולם אחריש אתאפק כולרה אפעה אשם ואפאף יחד: אחרי הרים וגבעות וכל עשבם אוביש ושמתי נהרות לאים ואגמים אוביש: והולכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים מחשך לפניהם לאור: ומעקשים למישור אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם: נסגו ואחור יכשו בשת הכסחים בפסל האמרים למסכה אתם אלהינו:

החרשים שמעו והעורים הביטו לראות: מי עור כי אם עבדי וחרש כמלאכי אשלח מי עור במשלם ועור בעבד יהוה: ראית רבות ולא תשמר פקח אזנים ולא ישמע: יהוה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ואדיר: והוא עם בזוי ושסוי הפח בחורים כלם ובבתי כלאים החבאו היו לבז ואין מציל משסה ואין אמר השב: מי בכס יאזין זאת יקסיב וישמע לאחור: מי נתן למשופר יעקב וישראל לבזים הלא יהוה וזחטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו ורשף עליו חמה אפיו ועזו מלחמה ותלהטו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב:

ועתה כה אמר יהוה בראך יעקב ויצרך ישראל אל תירא כי גאלתיך קראתי בשמך לי אתה:

לסופא: סן מסר לעדי יעקב וישראל לבזים הלא י מן קדם דחבו קדמותי ולא אבו למתך באורחן דתקנו קדמותי ולא קבילו אולפן אוריתיה: ושפך עליהן חמס רוגזיה ותקוף עבדי קרביה אייתי עליהן וקטלו ברהון מסחור סחור ולא ידעו ושלטו בהון ולא שויאו דחלמיה על לבא: סגנו אשר יי דבראך יעקב ודאתקנך ישר לא תרחל ארי פרקתך רבימך בשמן ירמלי את:

הוא כגבר סחיו אכסי העולם חושבים כי אין לו כח להושיע עמו: אחרים: ואין חסכו זה והלא יראו סאחרי הרים וגבעות וכל העשב אובים ואעפס מהנהרו אים סידרו סס בני אדם: והולכתי: ואכימולך עורים בדרך לא ידעו כי העור אס היה רגל בדרך ילך בה בלי א אור ואכימולך המחסך כאלו הוא אור להם ומעקשים למישור ים אול כי זה רמז לסוב ישראל מבבל: כסגו: העטם אשים לי כח כאשר ארבה ולא לפסילים מושך אחר עמו וכן לפסילי המסכה בעבור מלת אתם: החרשים: הסמיעה והמראה ע עקרה בלב והנה לא חרסי לב ועורי לב:

מי: זה הכתוב לס על יסר פירוש: החסתי: ונתת אתם עורים כי תאמרו כי אף עור ריק הנביא: במלאכי אשלח: הוא מליח הסם וכן כתב ויאמר חגי מלאך ה: מי עור כמסולס: כמו וירא מזהו הוא יסולס מגזרת סלס וכן המסולס הוא הצדיק: ועור כעבד ה: פיעבר הסם ואם איכנו כבא: ראות: מלה זוה בעבור התחברות סני משקלי סס הפעל בא המוכרת והסמוך וכן הוא יראורבריאל ר רבים ולא תשמרס ה הכפס או העני ואזניה יפקחו ולא יסגרו ו לא יסמעוה תמה: מן יי חפץ: זה סלא יביט להראו דק הסם עד סוגר תורתו ספחרו כל עזוביה אז יהיה זה הכתוב עם הבא א אחריו כי הסם הראה דקדקו וסס זה העם האול על הכביא סה עור ססוי וכוזי: והוא ססוי: מבטלי האל כמו ססוי את הגרנות הפח: סס הפעל כמו

יעיר ח' ח' מהלך סחג

והעורים ס' סיון סחיה סחית עבדיה עתות

כפיהה ואם הם ססים סרסים: בחורים: מגזרת חור פתן והטעם סהם אסורים יוסטס בתחתית יוצא הסבי הסב בעבור סהוא סוף פסוק והוא פועל יוצא הסב המססה: מי בכס יצר זאת: כמו זה הנביא סתאמרו סהוא עור ויסמע העתיד זה לאחור והוא מגזרת אל תאחרו אותי: לפנים: מגזרת פנה: מי: אז יורה העם ויאמר מי נתכנס למסיסס הלא יי כטעם זה הוא סחטאנו לו ולא אבו אבותינו שמע ללכת בדרכיו: וספך עליו: כמו בנות צדיה עלי סור על כל אחר מאבותינו: חמה והוא חמת אפו כמו האלה סרה אמו: ותלהטו מסביב: מגזרת להט החרב והנה יורו כי אבותם היו עור לב סלא ידעו: ועתה: אומר הנביא אחרי סאתם מורים עתה יגאלכם הסם: קראתי בשמך: מעלה גרולה כמו ראה קראתי בסם והמעלה היא סאתם מלי כי הכתוב ידמה הסרים לנהרים בס אס כמו אס יבאה מחסבן והטעם

והטעם כִּי תַעֲבֹד זֵמִים עַל מֵדִי וּפָרַם כֹּאמֶר יִלְכּוּ בָבֶל׃ כִּי׃ כִּתְּחִי כַּפְרֶךָ מִזְרֵי׃
סִמְלֶכִי מֵדִי יַעֲשׂוּ לָהֶם רַעְיָה׃ מֵאִמֶּר׃ וְאַתָּן אֲדָם׃ סֹאכִי בְרִאֲתִים כֹּאמֶר בְּרִאֲתֶיךָ׃
אֶל־מִמְזֻרָה׃ הִיא בָבֶל׃ וּמִמְעַרְבַּהּ הִיא מִזְרֵים וְאִמּוֹר וְכִתִּי וְהַסֵּב לֵב מֶלֶךְ אִמּוֹר׃
אֲמֹר־תִּכִּי׃ בְּנִי׃ וְלִתְמִין׃ יִמִּין וְהִנֵּה יִקְבְּצֵם מֵאַרְבַּע כְּפֹתֵהָ אֶרֶץ בְּנֵי וּבְנֹתֶיהָ
אֲנָשִׁים וְנָשִׁים׃ כָּל־

וְהִכְהֵא וְסִמְכִי חֹכֶר כְּמִסְ אַחַד אֲנִי כַּעַל
גְּבֻרָאֵי וְסִמְכִי מִמְּעֵרָא קִבְּצָן כִּי לֹא מְבֻרָא
יִלְכֵם לְבַלְדֵּתָהּ הוֹצִיא עֵס עוֹר וְעִנְיָשִׁי

אַרְיֵי בְקֻדְמִיתָא פֶּר עֲבֵרְתוֹן בִּימָא
דְּסוּף מִמִּרְיָהוּ בְּסַעְרְכוֹן פֶּרְעָה
וּמַצְרָאֵי דְּסִנְיָאִין כְּמִי נְהָרָא לֹא
יִכְלוּ לְכוֹן וְאַף בְּתַנְיִינִתָּהּ פֶּר
תַּחְכוֹן לִבִּי עֲמָמִיָּה דְּתַקִּיפִין
כְּאַשְׁתָּא לֹא יִכְלוּן לְכוֹן וּמִלְכוּן
דְּחִסְיָן כְּשִׁלְהוּבִיתָהּ לֹא יִשְׁעִין
יִתְכוֹן וְאַרְיָאנָא יִי אֱלֹהֶךָ קְרִישָׁא
דְּיִשְׂרָאֵל פֶּרְקָךְ יְהִיבִית חִלְפֶךָ
מַצְרָאֵי כּוּשׁ וּסְכָא תַחוּתְךָ מְרִאת
חִבִּיב קְרַמִּי אֲתִיקֶרְתָּהּ וְאַנְיָא
רְחִימְתְּךָ וּמְסֻרִית עֲמָמִיָּה תַחוּתְךָ
וּמִלְכוּתָא חֲלָף נַפְשְׁךָ לֹא תִחַל
אַרְיֵי בְּסַעְרְךָ מִמִּרְיָהוּ מְדִינְחָא אִיתִי
בְּנֶךְ וּמִמְּעֵרָא אֶקְרִיב גְּלוּתְךָ
אִימֵר לְצִיפּוֹנָא אִיתָא וְלִדְרוֹמָא
לֹא תַעֲכִיב אִיתוּבְנֵי מְרִחִיקֵי גְלוּת
עַמִּי מִסְפִּי אֶרְעָא כֹּל דָּא בְּדִיל
אַבְהִתְכוֹן צִדִּיקָא דְּאַתְקֶרִי שְׁמִי
עֲלֵיהוֹן וְלִקְרִיבִיתִינוּן אֲתִיקִית
גְּלוּתְהוֹן אֶף עֲבֵרִית לְהוֹן נְסִין
דְּאַפִּיק עֲמָא סְמַעֲרִים דְּאִינוּן
כְּסֻמֵּן וְעֵינִין לְהוֹן וּכְתָרְשִׁין
וְאוֹרְגִין לְהוֹן כֹּל עֲסָמִי יִתְכַנְשׁוּן
פְּתוּרִי וְיִתְקַרְבוּן מִלְכוּן מִן בְּהוֹן
יִתִּי דָא וְקֻדְמִיתָא יִבְסְרוֹנָא יִתְגוֹן
סְתֵרִיהוֹן וְיִתְכוֹן וְיִשְׁמַעוּן וְיִימְרוּן
קְשׁוּט וְאַתוֹן סְתֵרִין קְרַמִּי אֶסְרִי
וְעַבְדִּי מְשִׁיחָא דְּאִיתְרַעְתִּי בִּיה
בְּדִיל דְּתִדְעוּן וְתִהְיִמְנוּן קְרַמִּי
תְּסַתְּכִלוּן אַרְיָאנָא הוּא
דְּמִלְקָרְמִין אֶף עֲלָמִי עֲלָמִי דִּילִי
אִינוּן וְבִר מִינִי לִית אֱלֹהִי
אַנָּא אַנָּא יִי וְלִית פֶּר מִינִי פְּרִיק
אַנָּא תְּוִיתִי לְאַבְרָהָם אַבְרָם מֶרֶס
רַעְתִּיד לְמִיתִי אַנָּא פֶּרְקִית יִתְכוֹן
סְמַעֲרִים כְּמָא דְּקִיּוּמִית לִיה בִּין
בְּתֵרִיָּא וְאַנָּא אֲשַׁמְעִית יִתְכוֹן
אוּלָּפֶן אוּרִיתִי מִסִּינִי וְעַד אֲתוֹן
קִיּוּמִין וְלִית בְּכוֹן נֹכְרִי וְאַתוֹן סְתֵרִין
וְלִית דְּמִן יְרִי מְשִׁיב אֶעְבְּרִינָהּ וְלֹא אֶתְּ
קְרִישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל בְּדִיל חֲזִיבִין אֲתַגְלֵל
תִּשְׁבְּתוּתְהוֹן וְאַנָּא יִי קְרִישְׁכוֹן רִבְרִיד

מוֹחַפְשָׁעִיד לְמַעֲנִי אֲנִכִּיאֲנִכִּי אֲנִכִּי אֲנִכִּי
אֲז אֲבֵר אֲחֻזִּיהִי וְכִשְׁדִּים בִּאֲמִית רַתְּסִי יוֹ

ועמרו. אליך י' אקרא בראש אברהם ואלה ואלה: ובמערב
ערב. ובארצות קצצם: ועינים ג' בקריא וסימ' ואלה נתן
עינים רמות תשפיל. אֲנִי: אנכי אנכי ג' בקריא וסימ' ואלה

כִּי תַעֲבֹר בְּמִים אֶתְךָ אֲנִי וּבְנֵהֲרוֹת
 לֹא יִשְׁטָפוּךָ כִּי תֵלֶךְ בְּמוֹ-אֲשֶׁלֹא
 תִכּוֹה וּלְהִכָּה לֹא תִבְעַר בָּךְ׃ כִּי אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַךְ
 נִרְתִּי בַפֶּךְךָ מִצָּרִים כּוֹשׁ וּסְבֵא
 תַחֲתֶיךָ׃ מֵאֲשֶׁר יִקְרָתְךָ בְּעֵינֵי נִכְבְּדֶת
 וְאֲנִי אֶהְבֶּתִּיךָ וְאַתָּן אֲדַם תַּחֲתֶיךָ
 וּלְאֻמִּים תַּחֲתֵנִי נִפְשֶׁךָ׃ אֶל-תִּירָא כִּי
 אֶתְךָ אֲנִי מִמּוֹדָח אֲכִי־זֶרַעךָ ו
 וּמִמַּעֲרֹב אֶקְבָּצְךָ׃ אִמַּר לִצְפוֹן תִּנְחִי
 וּלְתִימָן אֶל תִּכְלֹא הִבֵּי־אֵי בְנֵי־מִרְחֹק
 וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ׃ כָּל הַנִּקְרָא
 בְּשֵׁמִי וּלְכָבוֹדִי בְּרֹאֲתִיו יִצְרְתִּיו אֶף-
 עֲשִׂיתִיו׃ הוֹצִיאֵם עוֹד וְעֵינִים יִשׁ
 וְחֲרָשִׁים וְאֲזָנִים לָמוֹ׃ כָּל-הַגּוֹלִים
 נִקְבְּצוּ יִהְיוּ וַיֵּאֱסֹפוּ לְאֻמִּים מִי בְהֵם
 יִגִּיד זֹאת וְדֹאשְׁנוֹת יִשְׁמְעֵנוּ יִתְּנוּ
 עֲדִידֵיהֶם וַיִּצְדְּקוּ וַיִּשְׁמְעוּ וַיֵּאֱמְרוּ אִמַּת
 ׃ אַתָּם עַד יֵאָסֵ׃ יְהוָה וְעַבְדִּי אֲשֶׁר
 בְּחִרְתִּי לִמְעַן תִּדְּעוּ וְתֵאֱמִינוּ לִי ו
 וְתִכְּנֹו כִּי-אֲנִי הוּא לִפְנֵי לֹא-נִוָּצֵר
 אֶל וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה׃

אֲנִי אֶבְרָהָם יְהוֹשֻׁעַ מֶלֶךְ עַד
מוֹשִׁיעַ: אֲנִי הַגִּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי
וְהַשְׁמַעְתִּי וְאֵין בְּכֶם זְרֹאֲתָם עַד
נָאִם יְהוֹהוָא אֵל: גַּם מִיּוֹם אֲנִי
הוּא וְאֵין מִדִּי מַצִּיל אֶפְעֹל וּמִי
יִשִּׁיבָנָה:
כֹּה אָמַר יְהוֹה גְּאֻלְכֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בְבִלְהָ וְהוֹרַדְתִּי
בְּרִיחִים בְּלִם וּבִשְׁדִּים בְּאֲנִיּוֹת רִנָּתָם
: אֲנִי יְהוֹה קְדוֹשְׁכֶם בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל
מֶלֶכְכֶם:

וַיֹּאמֶר יְיָ וְאַנָּה אֶלְתָּא : אֵף מֵעַלְמָא אֲנָא הוּא
 כְּדִין אִמֵּר יְיָ פְּרִיק כּוֹן :
 כְּבֹל וְאַחֲתִית בְּמִשׁוּטִין כּוֹלְהוֹן וְכִסְדָּאִי בְּסִפְיִי
 שְׂרָאֵל מִלְכִּין :

אמתכם מי את : באניות ד'וס'ם ודשיכד'י' מצרים :
ס באניות . ודוד ובאניות רבות וכא בארצות :

ים אומרים כי נקרא
 כמו קורא ואיננו כותב
 רק הוא כממשנוכל
 הנקרא בשמי מהם
 עם יי: ולכבודי
 להיות כבוד לשמי:
 בראתיו. זה העם
 אף עשיתיו. הטעם
 ויתקנתו ורבי שלמה
 בעל הסירים השקולי
 ל' פירם בוכיה סוד
 העולם ואיננו דרך ב
 בטע' הפרשה: הוציא
 סם הפועל: עם עור.
 מהיו כן בתחילה ואף
 על פיסם להם עינים
 והנח כל הפרשה
 דבקה: כל. וסמא
 יאמר אדם כי ישראל
 לא ירעו אלה העתיד.
 כי הם עורים סמא
 ים בגוים ובחמיהם
 מי סדע' מי בכם יגיד
 לה העתיד וישמעם
 ראפנות סעברו הן
 קודם היותם סתהבה
 ויתנו עדיהם. מי
 שסמע זה אז יהיו כ
 צדיקי פה: יסמעו
 העדים כן ויאמרו א
 אמת כן היה: אתם.
 עם ישראל דבר ועברי
 הוא הנביא: כי אפי
 הוא זה הייחוד סא'
 למעלה ממנו כי כל
 ים איננו הוא בעצמו:
 לפני לא נוצר אל. ים
 אומרים לפני מעמד
 הר סיני ואחרי אחרי
 המעמד ואין צורך רק
 הוא אף לפני אל וכן
 אחרי לא יהיה והטע
 כי הוא ראשון ואחרון
 ונזכר נוצר עם אל כי
 אף למבלעיו כי אם
 נוצר ועורי לב יחטט
 סבא מרברי הנביא
 מהסם נוצר חלילה
 חלילה רק לא יטנו ה
 האמת: אכזי אכזי.
 הטעם אכזי ואכזי פ
 פעמים סלא אסתה
 כהשתנות צבאות מ
 מעלה כנגד המוצק
 והתחזקם בעצם
 ובתבנית על כן אומיע
 בכל עת: אכזי הגדתי
 במצרים להושיעם:
 והושעתי והשמעתי.
 אתכם קולי בהר סיני
 ואין בכם זר: כי
 ישראל לבדם היו:

ואתם עדי. והטעם שממעתם כן מפי אבותיכם: ואבי אל תמיד. כטעם אבי
לא שכיני: גם. הטעם אבי אל קודם היות שם יום על כן מלת גם מהיות יום אבי
הוא ואחר שאבי אל מייבצ מירי אפעל חפצי ורצוני ומי יסוב פעולתי: כה
הה כה אמר יי ואחר כך אבי יי קדמכם והנה הטעם כל כך באתי במהרה כאילו
מסלח אל בבל לגאול ישראל: והורדתי בריחים. בריחי בבל והיתה כלבדת
ש מהאבות: אבי יי קדמכם. טהיה מלכם להושיעכם: כה

הנחת בים דרך . בים סוף וס
הנחת מתים לדרך אחריכם
וכן וסוף וחיל ועיון וכולם
יחידים יסבבו מתים על מפת הים
כל יקומו: כפשה כבו . תירגם
יונתן כבוץ עמי טפו: אל
תזכרו ראשונות . הניסים הללו
פאני מזכיר לכם מעשיית
במצרים אל תזכרו אותם מעתה
כי בבואה זו תעסקין להודות
והלל: אל תזכרנו: אל
תסתכלו הן אל תתנו להם לב
כי נתתי במדבר מים . כלומר
בארץ חריבה ארץ יישוב:

תכבדני חית הסדה . מקום
 שהוא חרב ומרובץ לחית הסדה
 ולתיקים ולבנות יענה : עם זו
 יצרתני . למען תהלתי וספרו :
 ואתה לא אחי קראת . בפנותך
 אחריני : כי ינעת בי .

כלאיהמה מהר בעבורתי: לא
הבאת לי סה עולותיך. כי אם
לעז: לא העברתיך. עבדה רבה
במנחה קומץ מעט עולה לבנות
גם היא לא אמרתי לך להקריב
כך חובה אלא נדבה: לא קיימת
לי בכסף קנה. לקטרת לא
הוצרכת לקדשה בכסף לפי ש
סהיתה מזוייה בארבעה הרבה
אמר רבי אבא קיסמית היתה ג
ביילה בארץ ישראל והיו אוכלת
אותה עילוצבנים במדרס איכה:
העברתי בחטאותיך. אתם
גרמתם לי להיות טמא לשבתי
פסילים כמו מראה יחזקאל והנה
רוח סערה באה מן הכפון
סהיתה חוזרת מרכבת הסכינה
מבבל סהלכה לכבוס את כל
העולם תחת ידו של נבוכד נצר
סלא יאמרו ביד חומה טפלה
מסר את בניו כראיאת בחגיגה
אכבי אכבי. אזי הוא סמחיתים
מאז ואזי מוחה אותם גם עתה:
למעני. ולא בזכותך ולא בזדקת
אבותיך: הזכירני. כל תגמול
סיה לך ולאבותיך עלי: כספטה
יחיד באל למספט: אבך הראשון
טמא. באומרו במה ארע:

וּמִלִּידָךְ פִּסְעוּ בִי. אֵין לִךְ בְּכֹל
מַלְאִכִּים טָהֳרָה מִמֶּךָ עַל זְכוּתֹם
טָלָא מַחֲרָשׁ בּוּ פִּסְעַ יִצְחָק אֲהֵב
חַת מִנְּהוּ: וְאֶחָלֵל טְרִיקוּרֵט.
בַּמִּבְלֵ עֹנֹתֵיכֶם: וְעֵתָה שְׁמַעֵי
לְמוֹב לְתוֹרֹתַי יַעֲקֹב עֲבָדַי: כִּי
אֲבָק מִיִּם עַל בְּמֵאָה. כִּמוּ מֵאֵב
יִזְבֵּק מִיִּם עַל בְּמֵאָכֵן אֲבָק רֹחַי
עַל זֶרַעַךְ: וּבְמַחֲוּ בְּבִין חֲזִיר
בְּתוֹךְ עֲשׂוֹעַל דִּי גְרִים מִיתוּסְפֵי
עֲלֵיהֶם * בֵּין חֲזִיר הוּא עֲשׂוֹ
מִחֲמַר עַל אֲרוּם וְהֵיטָה כּוֹה תֵּי
תָנִים חֲזִיר לְבֹתָיִעָה: זֶה
וְאָמַר לֵאמֹר אֲבִי, אֲלוֹ בְּרִיקִים
גְּמוּרִים: וְהֵי יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב
אֲלוֹ קְטָנִים בְּגִי רַעֲשִׁים: זֶה
יִכְתּוֹב יְדוּלֵי: אֲלוֹ בְּעִלְיָתְמוֹב *
וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל כֹּהֵה, אֲלוֹ הַגְרִים כֶּךְ
מִכְוִיהַ בְּאֲבוֹת רַל כֶּתֶף: וְהֵי

**עס זוג' בקריאזיסם עס וואלט . עד יעבר עם זו קצית . עם זו יצרתי לי : ד' מל' יד בליש' הבאה בקריאזיס'
והביאת אתם וידעו את הערך . לך הביא העיר . עד שהביאותו אל בית אמי . לא הבאתי לי שח עליהן.
ויס מסרה שאנ' מונין אליא ג' ודין כתר און מונין אותו אלא ג' קדבאי : ספר ב'וסט' ולמען ספר שני בכל'**

כֹּה אָמַר יְהוָה הַנּוֹתֵן בַּיָּם דָּרֶךְ וּבַמַּיִם
עוֹסֵם נְתִיבָה׃ הַמּוֹצִיא אֶרֶב וְסוֹס
חֵיל וְעֶז וְיָחַד יִשְׁכְּבוּ בֶל־יָקוּמוּ
דַּעְכוּ כַּפְשֶׁתָה כְּבוֹ׃ אֶל־תִּזְכְּרוּ
רֵאשִׁיטוֹת וּקְדֻמֵּיּוֹת אֶל־תִּתְכַנְּנוּ׃
הַגְּלִי עֲשֵׂה חֲרָשָׁה עִמָּה תִּשְׁמַח הַלֵּל

תַּעֲזֹב אֶת־הַיָּדָיו מֵעַל־הַמִּזְבֵּחַ
וְתִתֵּן אֶת־הַיָּדָיו מֵעַל־הַמִּזְבֵּחַ
בְּמִסְכָּת אֹרֶחַ בְּעִדְיוֹתָא נְהִירוֹן
וְיִקְרִיזוּ קְדָמֶיךָ אֵתִיב מִדִּינָךְ ד'
דְּצִוִּין אֲתָר דְּתוֹאֵר שְׁרִין יְרִיזוּ
כְּמִנְיָן

וּבְנֵי נַעֲמָן אֲלֵי יְהוֹנָתָן בֶּן־גִּמְרִי
 מִיֵּם נְהָרִין בְּצִוְיוֹתָם לֹא־שָׁקָא
 גִּלּוּת עַמִּי דְאַתְרֵעִיתִי בָּהּ עָמָּה
 דִּין אֲתִקְנִי לְפִילָתִי בְּתוֹשְׁבֹתֵי
 יְהוֹן מִשְׁתַּעַן וְאִמְרֵי עַל יְרֵי

כְּבִרְתִּי לֹא הֶעֱבַדְתִּיךָ כַּמִּנְחָה וְלֹא	כִּימְעַד	נִבְיִימָה וְלֹא בְּפִוְחִי עֲרִיעִוְתוֹן
הוֹנַעְתִּיךָ בְּלִבּוֹנָה: לֹא־קָנִיתִי לִי	5	דְּבִירַת יַעֲקֹב אֲרִי לְאִיתוֹן בְּאוֹלְפֹן
בְּכֶסֶף קָנָה וְחָלַכְתִּי לֹא־הָרִיתִנִּי	5	אוֹרִיתִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא אִיתִימָה
אֲךְ הֶעֱבַדְתִּי בַחֲטָאוֹתֶיךָ הוֹנַעְתִּי	5 - 5 - 5	קִדְמִי אִי־סִרְיוֹ לַעֲלִמָּה וְנִיכֶסֶת
		קוֹדֶשְׁךָ לֹא יִקְרָא קִדְמִי לֹא

בְּעֵתֶיךָ אֲנִי אֶתְּחַלֵּץ לָךְ
 מִשְׁעִיד לְמַעַן יִחְטְאֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר:
 הִזְכִּירֵנִי נִשְׁפָּטָה יַחַד סֵפֶר אֶתֶּר
 לְמַעַן תִּצְדָּק: אֲבִיךָ הִרְאָה שׁוֹן חֲטָא
 וּמִלֵּוֹד מִשְׁוֹנֵי: וְאֶחָל לְשׁוֹרִי

אֲסִגִּיתִי עָלֶיךָ בְּקִוְרִבְנִי וְלֹא
 אֶתְקַפִּיף עָלֶיךָ בְּלִבִּי וְתָא: לֹא
 זִכִּינְתָא קֳדָמִי בְּכֶסֶף קִנִּי בְכֶסֶם ו
 וְתִרְבִּי נִיבְכֶסֶת קִוְרִשְׁךָ לֹא וְהִתְתָּא
 עַל מִדְּבָחִי בְרֶם אֲסִגִּיתָא קֳדָמִי

5 · 5 · 5
 5 · 5
 5 · 5

קדש ואתנה לחרם יעקב וישראל
 לגדופים ועתה
 שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי
 כה אמר יהוה עשך ויצרך

מִבְּטֵן יְעֻזְרָךְ אֶל־תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב
וַיִּשְׁרֹן בְּחֶרְתִּי בּוֹ: כִּי אֶצַּק מִים
עַל־צִמָּא וְנִחְלִים עַל־יְבֹשָׁה אֶצַּק
רוּחִי עַל־זֶרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צֹאצְאֶיךָ

[illegible]

אָמַן רוּחַ קוֹדֶשִׁי עַל בְּנֵךְ וּבְרַכְתִּי עַל בְּנֵי בְנֵךְ׃ וְיִתְּרוֹ בָּרוּךְ צְדִיקָא רַבִּיכִין וּמַפְנִקִין כָּל בְּלָבִי עֶסֶב כְּאִילוֹ וּמִשְׁלַח שְׂרָשׁוּהִי עַל נְגִידֵי דְמִיִּין׃ דִּין יִמַר מִדְּחַלֵּיא דִּין אֲנֵא וְדִין יַעֲלִי בְּשׁוּם יַעֲקֹב וְדִין יִקְרִיב קִיר בְּנֵיהּ קְדָם יי וּבִשְׂמַח דְּיִשְׂרָאֵל יִתְקַרֵּב׃

והארץ. ספר אתה למען תצדק: תצדק ד' ג' קבוצין וא' פתח וסי' ספר אתה למען תצדק. חזפץ לשוי כ
תצדק. תרשיעני למען תצדק. למען תצדק בדבריך. בתרא פתח:

הַטּוֹבָה שֶׁאֶעֱשֶׂה עִם
עַמִּי אֲכִיכֶם חַיִּים כִּי אֶ
אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל בְּבָבֶל לֹא
בִקְשׁוּ וְהַטָּעַם כִּי
יִבְעֹת אֲפִילוּ לֹא קִרְיָת
אֲדָמָה עַד מִתִּיב' בְּסֻבִּי
וְהַטָּעַם יִשְׂרָאֵל קִרְיָתָהּ
כִּמּוֹ אֶתְּהָא יִשְׂרָאֵל :

לא הבאת לי. עולותיך
בבבב! ולא כדברתי
. בזבחי שלמים ולא
סגסגתי ממך מתעבירי
במנחה: ולא הוצאתיך
בלטובה. סתקנה לי:

לאִקְחָהּ. הֲאִי־קָחָהּ
בְּזֶמֶן: וְחֹלֵב. זָכָחִי
חֲטֹאתַ לֹא הִרְוִיתִנִּי
בְּהֵסֵוָה הִוא חֹסֵר
בִּיתִּכֶּמוּ סֶסֶת יָמַי:
אֲךָ הִעֲבַרְתִּנִּי. דְּבָרָה

תורה בלשון בני אדם
והטעם כי הנזכר ח
חמאותיך שבתי בעמי
הגוים כעשר שאין לו
כח וכן טעם הוגעתני
ואלכני. והנה למעני

מלא יחולל שמי אמהח
במעץ : הזכירני .
ואם תאמר מלא
חטאתי בהיתך ב
בארץ וחל הגלותך
הזכירני :

יחד. נעמד למספט :
ספר. דברך אתה
למען תזכר: אביך
הראשון. הוא ירבעם
סבחרו ישראל למלך
לאזל חיבה:

ומליכין. הם העשרי
מלכיה המלך או הלוים
מלכיה הכהנים וים
אומרים שאין הם
המלכים כמו אבי
אברהם וישראל ויחזקאל

לחל לפרעה חביכל
תופש כנור ועובב ו
והמליצ' הס התלמיד
והוא מצרתי המליצ'
: ואחלל' הס הכהנים

קודם: ואתה:
ועת' זאת הרעה עשיתי
לך בעבור מעשך:
ועתה. שמע את הטוב:
: כה. ויפרך מבטן.

בבטן עקב את אחיו
ועם אפרסכו או הוא
על דרך מסל ומכטן
מיום היות לעם לשם :
יסורון. מגזרת יסד

והוא תחלה המס וחספס
על מסקלו: כי חזק.
כמו שאזק מים על
המקום צמא כן חזק
חזיר ורבים אחרו על
לסוב אל ביתו: וזה

ומי יקרא מהו כמוני ויגיד ויערוך לי את כל מה שהיה משומי
עם עולם ועד עתה: עם עולם: כל בריות: ואותיות: דברי מופת: ואשר
תבואה: ואת העתידות לבא יגידו כמו שחזקו עתה מעדין לא חרב הבית
ולא גליתם ולא נולד כורס ואכי מבשר אתכם עליו: ואל תרהו: אף לודמיון

ראשון ח' וס' נמסר בסדר בא ובשמואל חלק ב' סימן ט': והוא מן נקודות בנביאים וס' נמסר בסדר
מדבר סיני: חבירו ד' ח' וס' מל וס' הן כל חבירי יבשו: קח לך עץ אחד וכתב עליו כו.
ושלאחריו דבר אליהם כה אבר רפ: קדמא מל: חרש ג' פהוין וס' מעשה חרש אבן פתחיו וחתם:

כה אמר יהוה מלך ישראל וגאלו יהודה צבאות אני ראשון ואני אחרון ומפלעי אין אלהים: ומי כמוני יקרא ויגידה ויערכה לי משומי עם עולם ואותיות ואשר תבאנה יגידו למו: אל תפחדו ואל תרהו הלא מאז השמעתיו והגדתי ואתם עדי ר' ישאלוה מפלעי ואין צור כל ידעתי:

יצרי פסל כלם תהו וחמוריהם כל יועילו ועריהם המה כל יראו וכל ידעו למען יבשו: מי יצר אל ופסל נסך לבלתי הועיל: הן כל חבירי יבשו וחרשי המדבר מאדם יתקבצו כלם יעמדו יפחדו יבשו יחד: חרש ברזל מעצד ופעל בפחם ובמקבות יצרהו ויפעלהו בזרוע כחו גם דעב ואין כחלא שמה מים ויעף: חרש עצים נטה קו יתארהו בשדר יעשהו במקצועות ובמחוגה יתארהו ויעשהו כתבכרית איש כתפארת אדם לשבת בית: לבדת לו ארזים ויקח תרזו ואלון ויאמץ לו בעצי יער נטע ארז וגשם יגדל: והיה לאדם לבער ויקח מהם ויחם אף ישיק ואפרה לחם אף יפעל אל וישתחו עשהו פסל ויסגד למו: חציו שרף כמו אש על חציו בשר יאכל יצלה עלי וישבע אף יחם ויאמר האח חמותי ראיתי אור: ושאריתו לאל עשה לפסלו יסגד לו וישתחו ויתפלל אליו ויאמר הצילני כי אלי אתה:

וישאריתו לאל עשה לפסלו יסגד לו וישתחו ויתפלל אליו ויאמר הצילני כי אלי אתה:

חרש ברזל מעצד ופעל בפחם: חרש עצים נטה קו: וס' עוכדא דקיסא פרזלא: ארן נון עירא וזאחד מ' נון עירין וס' נטע ארן: ונכושבן: ונרגז מפריד אלוף: ואינו מן אלפא ביתא דאתון ועירין ונבסרו בריש ספר ויקרא: ויתפלל ג' רפ' בקריא וס' יעתה השב אשת האיש כי נביא הוא: יסגד לו ויתפלל אליו: וחי ויתן לו מזהב שבא: אנך:

לפרטוט: במחוגה: מחוגת חוג הוא הכלי שיעשה בו העגול: כתפארת ארס: יש אומרי קבה ואין צורך רק הטעם כפול: לפתת בית: כארס מוטב בביתו: לכרות: הטעם יש מי שיפסול אלהיו מארזים ויש מי שיפח תירזה מן ממיני אילנים: ויאמץ לו יטעהו: אורן: סס אילן אופירוסו מורס: וגסס: גוף גס כן תרגום ארמית גס בלשון קדר ויש אומרים הוא יטע אורן והגסס יגדלנו: והיה לבער: להדליק: והנה פירש יש מייחוס כאש ויש מי שיסיקנו כמו ואש כסיה כדמות בעור: ויסגד: ידועה בארמית ובלשון קדר: חציו: האח: מלס ויאמר ארס אותה כאשר ימצא תעצנו וכמוהו האח ראתה עינינו: ראיתי אור: כמו אור לובבין ראיתי כמשמעו ורב סעדיה כ' אמר כי טעמו רוחותי בלי רע: וס' אריתו לאל עשה: כפי מחשבתו: לפסלו פירוס לאל עשה: לא

בדן אמר יי מלכא דישראל ופרקיה יי צבאות הנה דמלקדמין אף עלמי עלמא דילי אינון ובר מיני לית אלה: ומן כותי די ערענא ויתוניה ויסרדינה קדמי משויותי עמא דמן עלמא ור' איתין ור' ער' דין למיני יחיון לנא: לא תרחלון ולא תהברון הלא מבבן בסרתך ומוותי ואתון סהרין קדמי האית אלה בר מיני ולית דתקיף אלהין דסן קדמי מתייב ליה תקוף: עבדי צילמא כולהו למא ופלחיהו ודלא יתנון להו וסהרין אינון בגפשתיהו דלא יתון ולא ידעין בריל ריפתתון: מן עבר דחלא וצילמא אתון בריל דלא להנארה: הא כל פלחיהו יפתתון ואומנין עברונון מבני אנשא יתבכשון כולהו יקומון יתברון ויבתון כחדא: נפתא מברזלא חצינא עביר ונפח נור בשיתורין ובמקובין סתקוף ליה ועביר ליה בתקוף חיליה דאם יכפן עבדיה ולא ייכול לא תיביה חיל ואם יצחי ולא ישתמי מיה יתי משלהו: נגרא אעין נפין בחוטא מסר ליה במשקולתא מגוי ליה באומיליא ובנצורין סאחור ליה ועביר ליה פדמות גבר בתושבחת איתא יתבת ביתא: למיקץ ליה ארזין וגסיב תרז ובלוט ומתקוף ליה באעי חורשא נצב אורנא ומטרא מרבי: וחיו לאנשא לארלקא וגסיב מנהון ושחין אף אף ואפא לחם אף עבדיה דחלא וסגיר אתכיה צלמא ובעא מיניה: פלגיה אוקיד בנורא על פלגיה בסררא אביל טוח טוי וסבע אף שחין ואמר אח שחיתותי חור: ובעא מיניה ואמר שזכני ארי דחלתי את:

ופתונו לכי העניין כמו אל ת תחתו מלהודיע את שמי לבין האומות: הלא מאז השמעתך מהר סיני והגדתי לכם עם שאין אלוה מבלעדי: ואתם עדי ספתחתי לכם פתחה דקיעס והראיתי אתכם שאין אחר ואתם עדי ברבר הזה שאין אלוה מ מבלעדי: ואין צור כל ידעתי: תיולית דתקוף חיליה דמן קדמי מתייב ליה תקוף בל ידעתי למון וארעך בסם אני ידעתיך במדבר ידע לכתך: ועדיהם המה: הפסילים הם עדים על בוסת עובדיהם שהרי אכזרואם שאינם לא רואין ולא יודעין ואלו ע עובדיהם להם: למען יבשו: העובדים להם: נסך: למון יציקה ומסכה והכו בתיבה יסוד האפל ממנו כנון כן סל נסך וסל נסך: הן כל חבירי: סל אותי ויצר ונוסך פסילים המתחבלי לוי לעבוד את יצירתו ונכסו יבשו: וחרשים המה: אותם יוצרי ונוסכים ומבאי אדם הם קל וחומר ליצירתם שהיא הכלי חרש ברזל: חרש סל ברזל: מעשר: הוא אחר מכלי הפחל: ופעל: הפסל: בפחם: קרבן בלעז: ובמקבות: מרטיל בלעז: יתארהו: למון צור: ופעלהו בזרוע כחו גם רעב וגו': גם הוא היוצר חסר כח וחלם הוא שאם ירעב אף בו כח וארס לא שמה מים ויעף ל לאחור קל וחומר שפעלתו אף בה תועלת לעזור: חרש עצים: ואם בא לעשותו סלען וחרש עצים הוא כך דרכו: כטה קו: כדרך הנגרים: ועל מיהקו יתארהו בסדר מיישר אותו ב במסור סקורין דולורא בלעז: יתארהו: ייפהו: יעשהו במקצועות: ומחליקו בריטמי ואיחמל: מקצועות תירגס ויתתן איחמלו: ובמחוגה יתארהו: למון ותאר הגבול אס בא לעשות בו צור עגולים מסבב אותן במחוגה קופט בלעז: כתפארת ארס: היא האשה שהיא תפארת בעלה: תרחא ואלון: מיני אילני סרק: ויאמץ לו בעצי יער: עשה לו חיזוקים בין לחיזוק בין לבני במיני עצים המשובים זה מזה במראהו: כטע אורן: כטעמו אף ייחור ונטע הראוי לכך כוטע לכך והגסס מגדלו: אורן למון כטע יורק פרכין בלעז: והיה לארס לבער: והיה אותו עץ מקבצו לבורכי ארס לבער: ויקח: מן העצים ויחם גופו לגרס: אף יקייץ: מהם תנור ואיפה לחם: אף יפעל אל: מן הנקודת ולא יסבב אל לבו: חציו מרפתי כמוהם: ולא

אין
מין זעיר ית
מין ג' מוכן
זעירי ראיה
באב ראיות
זעיר

אתה אחר טאת היית

שׁוֹכֵחַ מִלֶּרֶע בְּקִרְיָא וְסִימָּא וְכִנְחָא יֵאבֵר שׁוֹכֵחַ יִרְכָּבֹת • כֹּחֲדִי כַעֲב פִּשְׁעִיךָ כַּעֲנָן חֲטָאִיךָ • שׁוֹכֵחַ יִחְלִיצֵה נַפְשִׁי • שׁוֹכֵחַ יִי עֵד כִּמְתִּי • שׁוֹכֵחַ יִי אֶת שְׁבִיתֵנוּ • יְשׁוּלִים ד' ב' ל' וְכֹחַסְוִסִּים וְעֵצָה בְּלֹאכֵי וְיִשְׁלִים • גַּם אֵיבֵי וְיִשְׁלִים אֹתוֹ • וְכֹל חֲפְצֵי יִשְׁרָאֵל • בִּי יִשְׁרָאֵל חֲקִי • קִרְבָּא וְכִתְרָא מְלִי • אוֹצְרוֹת ד' אֵל מְלִי • כִּבְסֵי רִבְתִּי •

לֹא יִדְעוּ וְלֹא יֵבִינוּ כִּי טַחַמְרָאוֹרֶל
עֵינֵיהֶם מֵהִשְׁכִּיל לִבְתָּם : וְלֹא־
יִשְׁכָּאֵל לִבּוֹ וְלֹא אֲרַעַת וְלֹא תְכוּנָה
לֵאמֹר חֲצִיו שְׂרַפְתִּי בְמוֹ־אֵשׁ וְאָף
אֶפְיִיתִי עַל גַּחְלֵיו לֶחֶם אֶעֱלֶה בְּטֶשֶׁר
וְאֶכְל וְיִתְרוֹ לִתְעֹבְרָה אַעֲשֶׂה לְכוֹל
עַץ אֶסְגֹּד : רָעָה אֶפְרָל לִבְהוֹתֵל
הִטְהוּ וְלֹא יַעֲלֵל אֶת־נַפְשׁוֹ לֹלֵא
יֹאמֶר הֲלוֹא־שָׁקֵר בִּימִי :

וְלֹא יִימַר הָאִישׁ שִׁקְרָא עֲבֹדָתִי
וְיִמְנִי אֲדֹכֶר
אֵילָן יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל אֲרִי עֲבָדֵי אֶת
אֶתְקִינְתָּךְ לְמַהּוּ עֲבַד פֶּלַח קְדָמִי
אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲנִשׁ דַּחֲלָתִי
מִחִיתִי כַעֲבָא חֹבֶר וְכַעֲנַן עָרִי כָל
חֲטָאָךְ חֹבֵל לְפִי לְחִי אֲרִי פֶרֶקְתָּךְ
שִׁבְחוּ שְׁמִי אֲרִי עֲבַד יְיָ פֹרֶקֶן
לְעַמִּי יַבְעוּ יְכוּרֵי אֶרֶץ בֹּעֵז
טוֹרֵא תוֹשֵׁב בְּתֵמָה חוֹרֶשׁ וְכָל
אֵילָנָה וְדִבְיָה אֲרִי פֶרֶקֶן יַעֲקֹב
וּבִי־יִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּבַּח

גִּטָּה שְׁמִים לְבַד יִרְקַע הָאָרֶץ מֵאֵתָּה׃
 מִפֶּן אֲתוֹרַת בָּרִים וְקִסְמִים יְהוֹלֵל
 מִשִּׁיבַח כְּמִים אַחֲדוֹר וְדַעְתָּם יִסְכֵּל׃
 מְקִים דְּבַר עֲבָדוֹ וְעֵצַת מַלְאָכָיו
 יִשְׁלִים הָאֵמֶר לִירוּשָׁלַם תּוֹשֵׁב
 וְלַעֲרֵי יְהוּדָה תְּכַנִּינָה וְחֲרֻבוֹתֶיהָ
 אֶקּוּמָם׃ הָאֵמֶר לִצְוֹרָה חֲרָבִי
 וְנִהְיֵתִיךְ אוֹפִישׁ׃ הָאֵמֶר לְכוֹרֶשׁ
 רָעִי וְכָל־חֲפָצֵי יִשְׁלָם וְלֹא־אֵמֶר
 לִירוּשָׁלַם תְּכַנֵּה וְהִכֵּל תּוֹסֵד׃

אֵיבֹשׁ דָּאִמְר עַל כּוֹרֶשׁ לְמִתָּן
לִיה מַלְכוּ וְכָל רְעוּתֵי יָקִים ו
וְלִדָּא לִירוּשָׁלַם תַּתְבְּנִי וְהִיכְלָא
יִשְׁתַּכְּלֻוּ בְּדִנְן אִמְר
יִלְמְשִׁיחִיה לְכוֹרֶשׁ דָּאִתְקִיפִית
בִּימִינִיה לְמִיכְכֵר קְדַמוּהִי עַמְמִין
וְתַרְצֵי מַלְכִין אִישְׁרֵי לְפָרְחֵתָא
קְדַמוּהִי דִשְׁנִין וְתַרְעֵי לֹא יִתְאַחֲדוּ
מִימְרֵי קְדַמְךָ יְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל אֲכַבֵּשׁ
דִּשְׁנִין דְּנַחֲשׁ אֲתֵבֵר וְעֵבְרִין וְבִרְזִל
אֲקַצֵּץ וְאַתָּן לֶךְ אֲזַרְיִן דְּחִשּׁוּךְ
וּסְמִין דְּמַטְמָרן בְּדִיל דְּתֹדַע אֲרִי
אֲנֵא יִי דְרִבִּיתִי בְּשֹׁמֵךְ אֶלְהֵתָא
בְּדִיל עֲבָדֵי יִשְׂרָאֵל וְחִירֵי וְקִרְיֵי לֶךְ בְּשֹׁמֵךְ
יִשְׂרָאֵל וְ

הם בכוחם כי הנביא אמר יצח מקחי יי אחיכם מצאכיו ומשחת את חזל: לרד - עם הפועל מבזרת הרודר עמי
אני. העם עזר השם או רמז לשר פרס ככתו' בספר דניאל: והדורים - הפך אישר ויש אומ' מבזרת
עם התאר או פעול: דלתות כחוסה. זה בשערי המדינות: ופתחי - אוזרות חשך, סיבוח המדינות:
היה ירא השם: למען כל זאת הגדולה לא אעשה בשבילך דה בעני' ישר' שתמלח הגולה גם חבבה ירושלם:

ואז
ט'כס' ולא
ולא ולא

אזכרך: מחיית כעב
העוברת בבאת
החמץ אגבה: רבו.

צְהוּמִים • הַס חֲכָמִי

המחלות והטעם הנחרי

האומרו רב יהודה וזהו

הדרו' רח' באומרו' רח'

וְחִיב לְאֵבְרֵר חֶרֶף:

מחזור פרמון. רח.

מאניכא דבא דבא

דווייטסער וואכענצייט

והוא מביא העתיד: מוקים

עברו. הוח הכביח

והטעם עצמו ומה

הוא דבר הנביא

סיתום ב ירושלים חגזר

ישיב כמו תורד וחרבו

כל עיר ועיר או ההא

ביתן ירושלים: האומת

לכולה • כמו מצולה

במצולות ים וזה הטעם

דמז על בבל מהיתה

מליאה אדם והוץ כ

במצולת ים: האומר.

ולאמר לירושלם תבנה

• הבה זאת הראיה

במורה סככת ירוסלם

בימי כורס ורמז תוסד

על בית הספר סכנה

מִיִּבְבָּה וּבֹאֵשׁ יִכְדּוּ יָרֵי

זינדל צוהררת

חלא ידעת ודבר

בחדר מלא חן

הינאל דת שדונו האמת

דניאל שניידמאן

כח אמתו' נא אמתו'

כֹּה אָמַר יי'. יְיָ אֱלֹהֵינוּ
אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵינוּ

כי משיחו הוה הנביא

יום חותם כי הוא כורסו

תחתיו וכמוהו ניום קומ

חורר והטעם ההרים וה

במען יתדע. כי בתחילה

ולא ידעתי. לא עשית רצוני כי אני חרתי והוא יבנה עירי והוא כמעמד אחר מי
בבם מכל עמור רשות נתן להם לילך וכל הטורח פרק מעל זוארו: יוצר אור:
לצדיקים: ובורא חסך: לבבל וכן עושה שלום ובורא רע: הרע פו סמים
וגו. צדק האמור במקרא מוסב על הכזל ועל הרעפה. הרע פו סמים צדק וסחקים

ישעיה פתח וסם חפתח ארץ ופרו ישע. כי הליכתי בגדי ישע. ונבזיה אלבי ישע. וקדרים טגבו
ישע. ירחקו בני מיטע וידכאו: וכל צבאם ד בקריא וסם וכלו השמים והארץ. ונבקו כל צבא השמים.
תגלו כספר השמים. אנבי עשיתי ארץ ואדם. אתה ואני לבדך: צבאם וסם נסכר לעיל בסיפרא

הזה: הוי רב את יוצרו.
כתבא ישעיה על חסך וקין מצעד
לעמוד ולקרוח תגר על אורח ה
הכלתו מלכוכד נכר עד אנה

אבנך ולא ידעתי: אני יהוה ואין
עוד וולתי אין אלהים אאודך ולא
ידעתי: למען ידעו ממזרח שמש
וממערב כי אפס כלעדי אני יהוה
ואין עוד: יוצר אור ובורא השך
עשה שלום ובורא רע אני יהוה
עשה כל אלה:

אתקנתך ולא ידעתי למדחל
קדמי: אנא וולתי עוד ובר
מיני לית אלה סערתך ולא ידעתי
למדחל קדמי: בריל וידעון
ממרח שמש וממערב ארי
לית בר מיני אנא וולתי עוד:
ואתקין גיהור וברי חשך עביר
שלם וברי ביש אנא וי עביר כל
אילין:

שמיא מלעיל ונעניא יגדון טובא
תתפתח ארעא ויחון מיתא ו
וזכותא תתגלי בחדא אנא וי
בריתונן:
מדי למידן לקביל פתגמי ברוחי
ורחי דיוטבון ליה אילמי פחדא
רעבדן מעפר אדמתא האופשר
דיומר טינא לעבדיה לא עבדתי
ועבדך לית ידן ליה: ווי דאמר
לאב מרת תוליד ולאיתתא מרת
תערן:

הרעיפו שמים ממעל ושהקים ילד
צדקתפתח ארץ ופרו ישע וצדקה
תצמיח יחד אני יהוה בראתינו:

שמיא מלעיל ונעניא יגדון טובא
תתפתח ארעא ויחון מיתא ו
וזכותא תתגלי בחדא אנא וי
בריתונן:

על אונות השמים ומופתים אשר
אתם רואים נולדים בארץ ע
עליהם הו שואלים אותי מה הם
אבל על בני ועל פועל ידי ישראל
סבבילם יציתי את הכל אתם
באים לזווע ולקרוח לפני תגרי
תכזי. תמוה הוא ובי עליכם
לזכות על בני אני כבר בראתי
להם היטועה במחשבה סעלת
לפני כיצר אנכי העירתיהו
בצדק על כורם הוא אומר:

הוי רב ארת יצרו
חרש את חרשי אדמה היאמר חמר
ליצרומה תעשה ופעלך אין ידים
לו: הוי אמר לאב מרת תוליד
ולאשה מה תחילין:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

כה אמר יהוה קדוש ישראל
ויצרו האתיות שאלתי על בני ועל
פעל ידי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

יהוה יגיע מצרים וסחר בוש וסכאם
אנשי מדה עליהם יעברו ולך יהיו
אחרים ילכו בזקים יעברו ואליה
ישתחוו אליה יתפללו אך בך אל
ואין עוד אפס אלהים: אבן אתה
אל מסתתר אלהי ישראל מושיע:
בושו וגם נכלמו כלם יחדו הלכו
בכלמה חרשי צירים: ישראל נושע
ביהוה תשועת עולמים לא תבשו
ולא תכלמו עד עולמי עד:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

בראש סמל: בסתור ד וסם נבחר בשמואל חלק א ריש סם כו: נושע ג בפהח וא קבץ וסם אשרך
ישראל בבדך. ישראל נושע ביי תשועת. אין הבדך נושע ברוח חיל. וחד צדיק ונושע חא. וסם ישראל
פתחין סלכא קבצין:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

אנכי ידתי חצוני: אנכי עשיתי ארץ
ואדם עליה בראתי אני ידי נטו
שמים וכל צבאם צייתי: אנכי
העירתיהו בצדק וכל דרכי אשר
הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא
במחיר ולא בשחד אמר יהוה
עבאות:

יגיע מצרים: גם זה לאות סכורם יבזו מצרים ויהיו נסבים וידעו כי רכסם על ארץ ישראל כי היא אמצעית בין עולם ובין מצרים:
אנכי מדה. הטעם גדולה כי כל אים מדה יס לו וכמוהו וחקת והיית לאים וידו ויחמרו אך כך אל זה היה אחרי מוב הגולה: אכן.
אז יודו לסם ויאמרו אמת כי אתה אל מסתתר מהגוי אשר לך חפץ בו ואתה אלהי ישראל מוסעם ומפרס' אמרו כי מסתתר כמו כסתף
וכראית בעבור ישראל סהמעתם וזה איכנו ככון בדקדוק כי מסתתר מבנין התפעל: בושו. הלכו בכלמיה. החרסים ספסלו הפסילים
והם הלכו בבכור אל המסלחים בסכלם כי צדים סלחים וכן ציר בגוים סולח וטעם הלכו סלכו אל מקומם: ישראל נושע ביי.
על כן לא יבזו כחמר יבזו החרסים טעמו תהו מלא הוטע בעת צרה עד מלא ויכל אדם לספר:

אכרך. כמו אקרא בשמן לי אתה: ולא ידעתי. כי עוד לא ידבר לנבוא
אני יל. לבדי סארע העתידות והעד דבר כורם: אאודך. אחרך ואף
על פי סלח עבדתי: למען. עוד אחרתך להיות סמי כודע בכל העולם כי אני
לבדי ואף עוד: יוצר. הזכיר דבר והפכו: ובורא חסך. מגזרת בריאה כטע'
גזירה כי חסך אחינן
כלום רק העדר האור:
בורא רע. כמוהו
והנה רע מלחמה הפך
סלם או חולי בגוף כן
אדם סהוא כלום עם
התולדת והזכיר זה
בפרסה הזאת סהוא
יחזק כורם הפך מלך
בבל: הרע פו.
לסון כיווי למלאכים
סורעפו הצדק ויפת
יטע ואמת: אני יל
בראתיו. צדק היל
סמן כורם והטעם ס
סעשה צדק בעולם:
הוי. לסון קריאה
והטעם על אשר לא
יאמינו ברברי הסם
סאמר אלה העתידות
רב. יעשה עס
יוצרו מריב זה היוצר
כמו ככלי יוצר תפכס
חרם. סהוא חזמב
כחרם מאדמי ארמה
היאמר חמר ליוצרו
מה תעשה. זה לא
יחזק רק היוצר יעשה
חפכו או יאמר פעלך
אין דים או יאמר ליוצר
זה מעשית לא עשוהו
ידיך והנכון סהטעם
ככול והטעם פעלך
בלא דים נעם כי אין
לך ממסלה בו לעשות
רצונך: הוי. או יאמר
הכן לאביו קודם ס
סולר מה תוליד ולאס
סהוא אמו מה תחילין
כמו כי חלה נס ילדה
ציון: כה. אני הוא
יוצר ישראל: סאלוני.
לסון כיווי כמו סמעכי
ועבד לי בעבור אות
הגדון: תכזי.
בתמיה הלא כאמר
ידע היוצר מה יעשה
הלא ישראל הס בני
והנה תכזי עם אומות
העולם ידבר: אנכי
ואיך תכזי על בני
וכל העולם סלי הוא
כי אנכי עשיתי ארץ ו
ואדם אני הו סדי כטע'
סמים. וכל צבאם
צויי ונבראו הטעם
מסל לברור וכן כתיב
כי הוא צוה ונבראו:
אנכי. ויו העירוותיהו
על כורם: וכל דרכי
אייסר. ולמה זה כי
הוא יבנה עירי: כס

כי הוא כוננה יצאדם ונבנהמה: לא תהו בראה: לפנא: לא והנה לא בראתי
הארץ לתהו ואיך אומ' לזרע ישראל תהו בקסווי ורבים פירסוהו לא בסתר
דברתי על מעמד הר סיני והכחן בצניי שהו רמז על אלה העתידות שגילה קודם
לכביאו וכביאו לישראל ולגוים על כן אמר מגיד מיערים: הקבצו וכו'. למון כווי:

פליטי הגוים: הם
הבבלים והטעם כן
קראתי מקדם ולא
ידעו זה הנושאים:

הגידו: האמת:
והגיו: חכמי: אך
יועצו: מבין כפעל:
פנו: טעם והטעם
ותהו כטעם והנה
הרעות בודם: כי
טעם כי שהו קיים
וכל מקום טעם טעם
היא גויה טעם ולא
תבט: יאמפי: דבר
דקה כמו דקה מ
ממני והטעם דבר אמת
י כי לי: והטעם טעם
העתידות אעסם עד
סתכרע לי כל דרך
תסבע כל לשון להיות
לי כי לי ומסוך אחר
עמו כמטעם וכמוהו
ובמטעם טעם: אך
אלה דברי הכבד
כאומר לא ידעתי א
אלה העתידות בדרך
חכמה אך בי לבדו
סאמר לילה הדקות
והטעם והכחן אך בי
לברו דקות ועז
וכנסה מלת לי אמר
והטעם במס סדר
עמי: עיו: ולא
סבתי עיו: בי דקו:
סיהו מאמי: במס:
כרע בל: עבודה זרה
לכבליסגם כן כנו
והטעם שהו
כוכב חמה: קודם:
מגזרת קרסם והטעם
ידוע ואין ראוי לכתבו
לחיה ולבהמ: מיעא
אדם עליהם על כן כ
כסאותיהם עמוקות
מסא לעשה תואר ה
הבהמה הנושאת:
קדסו כרעו: הנושאי:
ולא יכלו מלט: עבדיה
ינפסם: הכסאות כי
גם הם כסו
והטעם כי כרעו
קדסו כל העצבים ס
שהיו בבבל טעם ה
הזכרים ולא יכלו ה
העצבים למלט מסא
כי הם בעצמם הלכו
בסבי: ממט: אלהי
בבל היו כסואים ואי
אלהי ישראל כסאותם
י: מכי בטן: מיום
סיהו: ועד: דרך
מלט מיום סיהו עכ

כי כה אמר יהוה בורא השמים הוא
האלהים יצר הארץ ועשה הוא
כוננה לא תהו בראה לשבת יצרה
אני יהוה ואין עוד: לא בסתר
דברתי במקום ארץ חשך לא אמרתי
לזרע יעקב תהו בקשונני אני יהוה
דבר צדק מגיד מיערים: הקבצו
וכאו התנגשו יחדו פליטי הגוים
לא ידעו הנשאים את עץ פסלם
ומתפללים אל אל לא יושיע:
הגידו והגישו אף יועצו יחדו מי
השמיע זאת מקדם מאז הגידה הלא
אני יהוה ואין עוד אלהים מבלי עדי
אל צדיק ומושיע אין וולתי: פנו
אלי והושעו כל אפסי ארץ בי אני
אל ואין עוד: בי נשבעתי יצא מפי
צדקה דבר ולא ישוב כי לי תכרע
כל בך תשבע כל לשון: אך
ביהוה לי אמר צדקות ועז עדי
יבואו בשו כל הגוים כו: ביהוה
יעדקו ויתהללו כל זרע ישראל:
כרע כל קדם נכוהו יעצביהם לחיה
ולבהמה נשאתים עמוקות משא
לעיפה: קדסו כרעו יחדו לא יכלו
מלט משאונפשים בשבי הלכה:
שמעו אלי
בית יעקב וכל שארית בית ישראל
העמסים מני בטן הנשאים מני רחם
ועד זקנה אני הוא ועד שיבתי
אני אסבל אני עשיתי ואני אשא
ואני אסבל ואמלט:
למי תדמיני ותשוו ותמשלני
וגדמה: הזלים זרה מכים
וכסף בקנה שקלו ישכרו צורף ו
יעשרו אל יסגדו אף ישתחוו:

קדמי ותשוו ותכונוני קדמי בקשוט:
במאונני תקלין אגרון קינאה ועבד ליה דחלא סגדיו אף משתעבדיו:

בלג' וס' ופדתי על כל ככל: כרע כל קדם נכו: הובי שכל אח ברודי: רחם הג' קמצין וכו' פחזין וס' ו
הלא ימצאו יחלקו שלל: הנשאים בני רחם: ואטבא אתם במתנחם: שאול ועזר רחם' וא' ברבו שר' ורחם:

הטעם עד עולם: אני עשיתי: ישראל ולא כלהי בבל סהבבלים יעשו אלהים
ואני אשאם ואמלטם ולא כמוהם טעם יכלו למלט מסא: למי: ותשוו: אחי
וגדמה סניכו: הזלים: עם עובדי עבודה זרה דבר הזלים רבים הוציאוהו
מגזרת ארץ מכלניו והוא חסר חלק' והכחן סאין רע לו כי חזל פועל עומד וטעמו
הנאותים זהב מכיסם והנה בתורה אבנים בכיס והנה הוא במאזנים גם קנה
כן טעמו ואין רע לו: יסאוהו

הקבצו ד בקרי' וס' הקבצו ושמעו בני יעקב: הקבצו וכו' והתנגשו: הקבצו בלכם ושמעו מי: הקבצו
וכאו האספסופו מסביב: הלא אני בחשה: הלא אני אמרתי למנות בעם:

ארי כי דנו אמר יי דיברא שמיא
הוא אלהים דשכליל ארע ועבדה
הוא אתקנה לא לריקנו ברה
אלה לאסאדה עלה בני אינשא
אתקנה אנא יי ולית עוד: לא
בסתר מלילית באחר ארעא
קבל ולא אמרתי לזרע דבית
יעקב לריקנו תבעו דחלמי אנא יי
ממליל קשוט מחי כיון: ואתפנשו
ואיתו אתקדכו פחדא משיבוי
עממיא לא ידעין דנסבין ית אעי
צילמיון ובעז מן דחלא דלא
יפרזקו ותו ואתקדכו אף אתמלכו
כחרא מן בסר דאמלקדמין מבקן
חנה הלא אנא יי ולית עוד אלה
בר מניאלה דכוי ופרי לית אלא
אנא: ואתפנו למימרי ואתפריקו
כל דבסיפ' ארעא ארי אנא אלהא
ולית עוד דבסימרי קיימית נפק מן
קדמי בזכו פתגם ולא יבטיל ארי
קדמי תכרע כל בך תקיים כל
לשון: ברם במימרא דיי עלי אמר
לא יתאדה זכוון ותקוף במימריה
יורון ויבחתון בטעותהון כל
עממיא דהו מתגדן בעמיה:
במימרא דיי זכוון ומשתבחון כל
זרעא ד' ישראל יחמיט בל אתקטף
גבו הו' צלמניהון דמור חיוה
ובעיר מטולי טעיתיהון יקרין על
גטליהון ואינון משלהון יאתקצו
ואתקטפו בחד ולא יכלו לשוןא
בטליהון ופליחיהון בשביא אלו:
קבילו למימרי דבית
יעקב וכל שארית דבית ישראל
דרחמיסין מכל עממי ותביבין מכל
מלכותא: ועד עלמא אנא הוא
ועד עלמא עלמא מימרי קיים אנא
ברית כל אנש ואנא בדרייתיהון
לביני עממיא אף אנא אשבוק
לחזביהון ואסלח:

למן תרסון
תא עממיא גבן דהב מכים וכסף
במאונני תקלין אגרון קינאה ועבד ליה דחלא סגדיו אף משתעבדיו:

בלג' וס' ופדתי על כל ככל: כרע כל קדם נכו: הובי שכל אח ברודי: רחם הג' קמצין וכו' פחזין וס' ו
הלא ימצאו יחלקו שלל: הנשאים בני רחם: ואטבא אתם במתנחם: שאול ועזר רחם' וא' ברבו שר' ורחם:

הטעם עד עולם: אני עשיתי: ישראל ולא כלהי בבל סהבבלים יעשו אלהים
ואני אשאם ואמלטם ולא כמוהם טעם יכלו למלט מסא: למי: ותשוו: אחי
וגדמה סניכו: הזלים: עם עובדי עבודה זרה דבר הזלים רבים הוציאוהו
מגזרת ארץ מכלניו והוא חסר חלק' והכחן סאין רע לו כי חזל פועל עומד וטעמו
הנאותים זהב מכיסם והנה בתורה אבנים בכיס והנה הוא במאזנים גם קנה
כן טעמו ואין רע לו: יסאוהו

לא לתהו בראה: כי לסבת יצרה: לא בסתר דברתי: כשתתי את התורה ולא
אמרתי על תהו ועל חסם לזרע יעקב בקסווי כי חס לקבל סכר גדול: אני יי דובר
דק: מאחר ספתחת להם בדבר דק: להודיע מתן סכרן אחרי כן הגרתי להם
מיערים חוקי ותורות סקודם מתן תורה כאמר להם ועתה חס סמוע וגו' והייתם
לי סגולה ממלכת כהנים וגו':

התגבשו: לסון הגסה והכחן
טפילה בו כאשר יאמר התגבשו
יתגבשו: פליטי הגוים: אשר

כשארזו מחרבו סל כנוכד כזר:
לא ידעו הנושאי את עץ פסלם:
להבין דעת: השמיע זאת
מקדם: מי בפסיליכם אשר
השמיע מקדם להביא אלהיכם
תשועה איש איש למעדין:

הלא אני יי ואין עוד: סאני
מודיע מה סאני עתיד לעשות ל
לעמי ואקיים דברי: פנו אלי:
והיחו פסיליכם כל אפסי ארץ
וכך תושעו: בי כסבעתי: ויכא
מפי דקה לקבל כל הסבים לי
דבר דברתי ולא ישוב ומתו
הדקה אשר יבאת מפי כי לי
תכרע כל בך ואני אקבלם

כעין סכאמר כי אז אהפוך אל
עמי וגו': אך בי לי אמר:
המקרא זה מסודר וכן פתרון
אך לי בי אמר דקות ועז אף
על פי סכל הגוים ישתחוו לפניו
אך לי לבדי כנסת ישראל בי
הובטח לי דקות ועז ולא יבאו
סאר אמות לכלל כבדיו: עדי
יבאו ויבשו וגו': כל הנחרים
בהק' יבאו עדי להתחרט על
מה סעשו בחייה ויבשו: הנחר'
המתגדים: בי ידקו ויתהללו:
בהבטחת מסען אהבתו ימצאו
דקה ויתפארו במעו: ויתהללו
פרזקטור בלעז: כרע כל
קודם כנו: אלהותיהם סל בבבל
כרעו קדסו למון סחוק סל עז
הוא כמי סיס לו חולי מעי ואינו
מספיק לטב על מוסב בית ה
הכסא עד שה' נותרו: כרע כל
קודם כנו: איסר' פיד בל
הוק' יאה כנו כך סמעי' משמו
סל רבינו גרסום מאור הגולה:
היו עבדיהם: כלמי בורות סל
בל וכנו היו לחיה ולבהמה כרמו
להיות כחיה וכבהמ' סמזיהמן
ומלכלכין עממ' כרע סלהם:

כסאותיהם עמוקות מסא: ריעי
סבמישכם כבדות הם לעמוס
כמסא לאדם עף לפיכך קדסו
כרע יחדיו הקדישה עס הכרע'
ולא יוכלו מלט מסא: להפליט
הבואה סבמישכם כסאר ה
המוציאם כהוגן: מלט לסון
הבואה ממקום בלוע וכן סמה
קנכה קפור ותמלט הוציאה ב
ביצתה וכן והמליט זכר ויונתן
לא כן תרגם המקראות הללו:
העמוסים מני בטן: מאז
כולהם בבית לבן הארמי ע

עממתי אתכם על זרועותי כי מ
מאז עמדו עליכם קמים בכל דור
ודור ולא כסאר האומ' העומס'
ונושאים את אלהיהם כמו סאמר למעלה אכל אתם עמוסים ונושאים בזרועותי:
ועד זקנה: אשר זקנתם וכלה כחכם סאין לכם זכות אני הוא ברחמי ובמדת
טובי להושעכם ולעמוס ולסאת ולמלט לפי סאמר על עז שהיא כבבלת וגם מסאה
איכה יכולה למלט אני הסובל אחרי ואת מסאי אמלט: כמו ואתמלט
כעפר ואפר לסון דמיון: ומדמה: וכלה איכה והוא רומץ זה לזה: הזלים זהב
מכיס: לסון חלומים: בקנה יסלח: הוא קנה המאזנים סקודין פליט בלעז:

זכור

זכרונותי. אפר אני חפץ לומר: והתאוספו. והתחזקו כמנו לאספי קיר חרסות: הסינו. על לב ומה אני אומר לכם לזכור ולהסיב על לב זכרו ראשונות מעולם: אפר ראיתם כי אנכי א ואין עוד אנכי אהים ואפס כמוני: מעד מראשית אחריתי: בלות מצרים ובאלותה הודעתי בכם הבתרים לפני היותה: קורא ממזרח עיט.

מאריך אדם שהיא במזל'קראתי
 לית אברהם להיות מלך ב
 בעצתי. עיט כמו התיב עיטה
 וטעים אתעטו כל סרכי מלכות
 וגם ים לפותרו בלסוף עוף קראתי
 למחר אחרי כעוף הפורח ומורד
 ממקומו. ומאריך מרחק קראתי
 לאיש עצתי ועמו יעצתי בין ה
 הצתרים ארבע מלכיות כמו ש
 שפורסם בבראשית רבה והנה
 אימה חסיכה גדולה וגו' אף
 דברתי. עמו הגליות וגאולתן
 אף אביאנה. אבירי לב. אשר
 אמצתם לבבכם בין האומות
 וגרבקתם בן הרחוקי מזרקה.
 אשר ארכו לכם הימים ולא ה
 הראיתי אתכם דקיתי לגאול.
 קרבתי דקיתי מעתה ולא תרחק
 י אף כסא. את מלכות כי לא
 תוספי שיקראו לך עוד רכה ו
 ועבונה. קחי רחיים. היא עבול
 קסה כלומר השתעבדי מעתה
 למלכי מריופרס. דבר אחר
 וטחני קמח לבנה לררך גלותך
 גלי צמתך. זרועך וסוקך
 דברים המצמות וקשור ומכוסה
 י חספי טובל. גלי השבילים מן
 המים טעליהם כי דרך טס ת
 תצאי בגולה או גלי סוקך ועברי
 כהרות. ולא אטעג אדם. לא
 אבקע פני אדם לקחת נקמתי
 גאלינו יי' צבאות שמו. הכביא
 אומר כל זה הקדוש ברוך הוא
 עושה לגאלינו מעם. על זקן
 הכבדת עולך. על הזקנים שלא
 היו יכולים לשבול טורח הכבדת
 עולך. ותאמרי. בלבך לעולם
 אהיה גברת ואין פורענות בא
 עלי והדבר הזה השיאך עד לא
 סמת אלה המכות טיבואו עליך
 אל לבך. ולא זכרת אחריתה.
 סל רעתך טעסית. עריכה.
 תי מפקתא. ואפסי עוד.
 ואפס מאותי כמו אין זולתי
 סתי

וְלֹא יַעֲנֶה הַבְּקִיָּא וְסִימָה עֵקֶתָם כִּי־וָהוּא יֵאָדָר וְעֵקֶוֹאֵל יִדְמִינָה. יִשְׁאֲהוּ עַל כֹּהֵף־יִסְבְּלוּ שֶׁם יַעֲקֹב וְלֹא יַעֲנֶה לְעִבְרֵי קִרְאָתוֹ וְלֹא יַעֲנֶה: מֵרֵאשִׁית הַבְּקִיָּא וְסִימָה נִמְסָר בְּסֹדֶר שְׁלֹחַ לֶךְ: תֹּאמַר ד' בְּקִרְיָאָה וְסִימָה מֵלֹא אֲתָךְ וְחִמְעָךְ לֹא תֹאמַר. כִּי תֹדֶר נֹדֶר לִי אֱלֹהֶיךָ לֵאמֹר. קִרְבִּיתִי צִדְקָתִי לֹא תִרְחֹק. כֹּאשֶׁר תֹּדֶר נֹדֶר

נָטְלִין לִיהֶוּ עַל כַּתְּפֵיהֶן סִבְלִין
לִיהֶוּ מַחְתִּין לִיהֶוּ בְּאַתְרֵיהֶוּ וְקָאִים
מֵאַתְרֵיהֶוּ לֹא אֶפְשָׁר לִיהֶוּ דִּינוּר אֶפְ
יִבְעֵי מִיָּבֵה לֹא יִתְיַבֵּהוּ מַעֲקָתָהּ
לֹא יִפְרָקֶנָּהוּ :

אָדָּכְרוּ דָא וְאַתְקִפּוּ וְאַתִּיכּוּ
סְרוּזִין עַל לֵב; אָדָּכְרוּ קְרִמִּיתָא
דְּמִן עֲלְמָא אַרְיָאנָא אֵלֶּה וְלִית
עוֹד אֵלֶּה בַר מִינֵי מַחְוִי מִן אוּלָא
לְסוּפָא וּמִלְקָרְמִין וְלֵא אַתְעֵבִידָא
אִימַר מִלְכִּי יִתְקִיִּים וְכֹל רְעוּתִי
אֲעֵבִיד; דְּאִמַר לְכִנְשָׂא גִלּוּתָא
מִמְדִּינְתָא לְאַיְתָא דִּבְלִיכְעוּף
קָלִיל מְאַרַע דְּחִיקָא בְּנֵי אַבְרָהָם
רְחִימִי אַף מְלִילִית אַף אִיְתִיבָה
אַתְקִינְתָּה אַף אֲעֵבִידָה;

קבילו למימרי תקיפילבא
 ודחיקין מזכותא: קרבא זכותי
 לא תתרחק ופורקני לא יתעקב
 ואתן בציון פריק לישל תושבתי
 וחותי ותיבי על עפרא מלכו
 פנישתא דבבל תיבי לארעא לית
 פורסי יקר מלכות כסדרא ארילא
 תוסיפין דיקרון לך רביכא ו
 דמפנקא: קבילי סרועא ועולי
 בשיעבור גלא יקר מלכותיך
 אתברו שילטונך אתברו עם
 משריתך גלו כמי נהרא: תתגלי
 בהתתך אף יתחוי קלניך פורענות
 גמירא אתפרע מיניך ואשנידיניך
 מבני אנשא ! פרקנא

וְעַבְדֹת שְׁמֵיהֶן קָרָא יִשְׂרָאֵל
וַיְבִי שְׁתָּקָה וְעוֹלָם בְּקֶלֶל יָקָר
מַלְכֹת כְּסָרָא אֲרִי לֹה תוֹסִיפִין
יִקְרוּן לֵיד תְּקִיפֹת מַלְכוּת יוֹרְגוֹת
עַל עַמֵּי אֲפִיסִית אֲחֻסְנִי ו
וּמִסְתְּרִינִן בִּידִיד לֹה אֲתִמְלִיךְ
עַל יְהוֹן רַחֲמִין עַל סְבֵה אֲתִקִּיפֹת
מְרוֹתֶיךָ לְחֹרָא וְאִמְרֹת לְעֵלִים
אֲתִי תְּקִיפֹת מַלְכֹן עַד לֹה שְׁוִיֹת
אִילִין עַל לְבִיד לֹה אֲזַכֵּרֹת
לְסוֹפֹא וְכַעַן שְׁמֵיכֹרָא מִפְּנֵקֹתָא
יִתְבֵּה לְרוֹחֶיךָ וְאִמְרֹת כְּלָבָה אֵנָּה

וְשֵׂאוֹהוּ עַל-כִּתְּףִי וְסִבְּלוּהוּ וְיִבְחֻהוּ
תַּחְתִּיּוֹ וְיַעֲמֵד מִמְּקוֹמוֹ לֹא יִמָּשֵׁאף-
יִצְעַק אֵלָיו וְלֹא יַעֲזֹב מִצַּדּוֹתָיו לֹא-
יִוָּשְׁעֵנוּ :

זאת והתאששו השיבו פושעים על-
לב: זכרו ראשנות מעולם כי אנכי
אל ואין עוד אלהים ואפס במוני:
מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר
לא--נעשו אמר עצתי תקום וכל-
חפצי אעשה: קרא ממזרח עיט
מארץ מרחק איש עצתו אף--דברתי
אף--אביאנה יצרתי אף אעשנה:

שָׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב
הֲרֹחוּקִים מִצְדָּקָה: קִרְבָּתִי צְדָקְתִּי לֹא
תִרְחֹק וּתְשׁוּעָתִי לֹא תֵאָחֵר וְנִתְּתִי
בְּצִיּוֹן תְּשׁוּעָה לִישְׂרָאֵל תִּפְאַרְתִּי:
רְדִי וּשְׁבִי עַל-עַמְּךָ בְּתוֹלַת בֵּת-כָּל
שְׁבִי לָאָרֶץ אֵין כְּסֹא בֵּת-כְּשָׁרִים כִּי
לֹא תוֹסִיף יִקְרָאוּ לָךְ רִכְבָּה וְעֲנָה:
קְחִי רִחִים וּמַחְנֵי קֶמַח גִּלִּי צִמְתָּךְ
חֲשִׁפִי שֶׁבֶל גִּלִּי-שׁוֹק עֲבָרֵי נְהָרוֹת:
תִּגַּל עֲרוֹתֶךָ גַּם תִּרְאֶה חֲרֻפַּתְךָ נֶקֶם
אֶקַּח וְלֹא אֲפֹגַע אֹדָם:

גִּאֲלָנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל׃ שֶׁבִי רוּמֹס וּבִאִי בְּחֶשֶׁד בֵּת-
בְּשָׂדִים כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ לְךָ
גְּבֵרַת מַמְלָכוֹת׃ קִצַּפְתִּי עַל-עַמִּי
חָלַלְתִּי נִחְלָתִי וְאַתָּה גְּיָרָה לֹא-
שָׁמַח לְהִסְרָחֲמִים עַל-זֶקֶן הַגְּבֵרַת
עַלְךָ מְאֹד׃ וְתֹאמְרִי לְעוֹלָם אֱהִי
גְּבֵרַת עַד לֹא-שָׁמַח אֱלֹהֵי עַל-לִבְךָ
לֹא זָכַרְתְּ אַחֲרִיתָהּ׃ וְעַתָּה שְׁמָעִי--
זֹאת עֲדִינָה הַיּוֹשֶׁבֶת לִבְטָח הָאֹמְרָה
בְּלִבָּבָה אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד לֹא אֶשָּׁב
אֶל־מִנְהָ וְלֹא-יֵדָע שְׂכוֹל׃

יִתְּכֶם לְרוּחָן דְּאִמְרָה בְּלִפְנֵי אֲנִי וְלִית בְּרַ מִיַּעְזוֹר לֹא אֶתִּיב אֲרַמְלוּ וְלֹא אִדְעַתְכֶּלּוּ :

אֱלֹהִים לֹא תֵאָחֵז: יֹשִׁיבָה לִאֲרֹץ דְּבִלִישׁ וְסִימָ' נִבְסַר בְּרִישׁ הָאִי סִיפְרָא סֹף סִמְנָ' וְכֹאִי דְּג' חֹס' וְא' מִלְּ
סִמְ' נִבְסַר בְּרִישׁ מַלְכִּים. וְסִי רִמְל' הָרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יִצְמִין: וְלֹא אֲדַע ג' בְּקִרְיָא וְסִי וְעֵתָה שְׁמַעִי זֹאת עֲרִינָה.
מִזֶּה מַעֲלִים עֲצָה. וְכִי כַּעַר וְלֹא אֲדַע:

ישראליו. תחתיו. בחקמו: לא ימים. פועל יוצא לא יוכל להמים כפסו מחקמו אל
הוא כפועל שומר והראשון הוא הככר: יצחק. מוסך אחר עמו וכן הוא ומכרת
יצחק: זכרו. והתאוססו. "א כמו והוסרו כמו אסיתיה ואוסיא ויתורו ורבינו הי
באן "ל אמר טהור מבזרת אש כאילו הוא התזדרו והבאן רבסדיה "ל אמר
סהור מאס והטעם

הוֹקֵרוּ כְּטַעַם וְהָיָה בְּ
בִלְבִּיכָאֵם בּוֹעֶרֶת
וְהָסִיבוּ זֹאת עַל לֵב •
זָכְרוּ רִאשׁוֹנוֹת •

סעברו על כן אחר ת
מעולם אז תדעו כי א
אני לבדי אל : מדר-
כי הגדתי האחרית
מראית והטע' קודם
היותו כי יוכל לבא'
בזרועי כי לעולם עצתי
תקום וכל חפצי אעם'
: קורא מתזרח עט .

הוא כורט וקראונו
כאלו יעק למלות
רצוני: אף רבתי
זאת הנזירה אף
אביאכ וברתה בגיל
סמים אף אעסכה ב
בארץ: סמנו אברי
לב. סאינס תאמינס
סברי השם כטעם
חזקי לב: קרבתי
סרקתי. להראותה
חה טעם לבא: לא
תאחר. עצמה עמו
מבוא דרך מטל ב
בעבור סה' פועל יוא
ו: ונתת. מוטף אחר
עמו וכן הוא וברתי
ליט תפארתי או טעמו
ליטל סהס תפארתי
והוא הכנס אשר כך
אתפאר: טולת ברת
בל. הטעם מהוא

כמו בתולה שלא יבא
דמי בתולה בת כמו
קהלת : איך בא
לא יהיה לך כסא ל
לעולם : עכונה. פס
התאר כמו אדרומה :

קחי רחים • כיס
 מנהג הספח' והטעם
 שתלך בשביה: קח •
 לא יתכן רק כקרא על
 סם סוס וכמוהו ובד' •
 ערומים תפטים: גלי
 במתך • הוא הסיער
 שהוא לפנים בראם: •
 סובל • הוא הסיער
 היורד עליה לחיים •
 ונקר' על דרך משבולת
 הנהר על דעת ר' מסה
 הכהן והנכון שאין
 דעו לו ספירוסו • כפי מ'
 מקומו בלא ראה:

עברי נהרות. לטוחזן:
תגל. מבין כפע' ולא
אפגע ארס. ולא
אקבל פגע' ארס כמו
פיוס כמו ואל תפגע
בי והנה אס היה אחר
מלת פגעת ב"ת יהוה

הוא הפועל וים אומ' בקום אקח מתוך ולא אפגע אדם כמו ויפגעו את משה ואת אהרן שיעמוד לי בדרך או שיאמר לי אל תעשה או לא אפגע אדם שלא אשמה : גואליני .
אז יאמרו ישראל זה הוא גואליני : סבי . יקראו לך . הקוראים כמו אסר : לרה אותה וכן רבים : קצפתי . הנה הטעם כאשר קצפתי על עמי לא רחמתי אותה והזכיר הזקן
לחסרון כוחו ובעבור כבודו : ותאמר . בלבך והיה ראוי שתאמרו לי מצטיין לעמי : על לבך לא זכרת אחריה . סגואותך או לא זכרת מה היתה אחרית כלתי כאשר
קצפתי עליה : ועתה . עריבה . סם התואר מבז' היתה לי עריבה : ואפסי . היוד נוקם בתנוספת יוד מבי' אפרי' העל' הוא המלך : סכול . סם על מסקל דק ככפור חרב ספוטס
ותבאפה

ותבאם

רכך ומצחך סלא תבום: ואגיד *
 צום כדרך העם: **סמעת**

שמעת חזה כולה. שמעת הראשונות שהגדתי ראה טבאו כולם. ואתם הלא תגדו. ותגדוני אשר לא נפל דברי. השמעתך חדשות מעשה. עתה אני חוזר ומשמיעכם חדשות שהם חרשו לכם ולפני הם גלויות מעולם. וכבודות. ושמורות באזכרותי ואתם לא ידעתם. עתה כבראו ולא מאז. הם. ולפני יום. היותם אני משמיעכם. ולא שמעתם. עד היום ולפני יום מוסב על זה השמעתך האמור למען. גם לא שמעת וגו'. אף לא שמעת למילי כבייא אף לא קבילתא אולפן אוריתא אף לפתגמי בירכין ולונוטין קיימי דאקמית עמכון בחורב לא ארכיכתא אחדך. כי ידעתי בגוד תגבור. כסידרתי להבילך מיר מזרים גלוי היה לפני מסופך לגבור ואף על פי כן שמרתי שבעת אבות וזהו סגלם ראה ראיתי את עני עמי סתי ראיות רואה אני מסופך לגבור ומכל מקור ראיתי את עמי עמי כד דרש ר' תנחומא. ופוסט מבטן. משהיייתם במזרים כמו מפורש ביחזקאל ואודע להם בארץ מזרים ואומר ליהם וגו'. אחר כך אפי. לסוף הווה הוא ותהלתו אחטט לך. וזאת היא תהלתו אשר אחטט לך לסוף ח חוטא אסתוס חוטמי מזאת עשן נחירי ומקצו עליך מהכועס יוצא עשן מכחירי כמה דאת א חל עלה עשן באפו וכן כל חרון אף הוא לסוף חיוס החוטא. חרה אפי. וכן ועצמי חרה מני חורב כחר חוטמי מרוב חיוס ולא בכסף. ולא על ידי אור טל גהים ככרוף הכסף באור. בחרתך. בחרתך לך כור עמי כגד כור אור. כור הוא כלי שמתיכן בו כסף וזהו. כי איך יחל. איך יחלל שמי בהכרתי אתכם. וכבודי לאחר לא אתן. סאויבכם יאמרו יד אלהים רמה. שמע אלי יעקב. מס קרא לך אבך. וישראל מקוראיו. מאתי בקראת ישראל ויכתן תרגם וישראל מזמני. ויאהבו. לזה שיעשה חפצו של הקדוש ברוך הוא בבבל וחורו. יראה בארץ כשרי ועל כורם אמר כן. אף קראתי. לכורם ויכתן תרגם ויאהבו לישראל אף קראתי לאברהם וקריאה זו לסוף גדול להיות מקוראיו כמו אלה קריאי העדה. מעת היותה עם אני. מעד ראית פרסו עמי מרחלתי תמן אבא קרייתיה לאברהם א אבוכון אף רביתיה אעליתיה לארע בית שכינתו ואעלית א אורחיה. ואתקרבו למימרי שמעו. וא עממי מרחלתי מתמן אברהם אבוכון קרבתיה לפולחני אמר נביא וכען ייאלהים שלחני ומימריה. פריקן קרישאל אנה. יי אלהך מליך לך ותנאה מחו לך באורח דתקן.

ידעם ד' קמצי בקריא וסימ' ובא האות והמפות אשר דבר אליך. השמעתך חדשות מעשה. קרא אלי ואענך. והכעסתי לב עמי. יג פסוקי' גם גס וסימ' נמכר בספר טפשים סימ' ח. והקבוצ' ג' בנהון רפ וסימ' נמכר לעיל בסיפר דא סימ' כח. וביאתי ד' בליש' ב' מל' וכו' וסימ' נמכר בסוד מקץ. ועתה

שמעת חזה כלה ואתם הלא תגדו השמעתך חדשות מעשה ונצרות ולא ידעתם. עתה נבראו ולא מאז ולפני יום ולא שמעתם פן תאמר הנה ידעתי. גם לא שמעת גם לא ידעת גם מאז לא פתחתי אונך כי ידעתי בגוד תגבור ופשע מבטן קרא לך. למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחטט לך לבלתי הכריתך. הנה צרפתך ולא בכסף בחרתך בכור עמי. למעני למעני אעשה כי איך יחל וכבודי לאחר לא אתן.

שמע אלי יעקב וישראל מקראי אני. הוא אני ראשון אף אני אחרון. אף ידי יסדה ארץ ומימי טפחה שמים קרא אני אליהם יעמדו יחדו. הקבצו כלכם ושמעו מי בהם הגיד את אלה יהוה אלהי עשרה חפצו בכלל וזרעו בשדים. אני אני דברתי אף קראתי הבאתיו והצלחתי דרכו. קרבו אלי שמעו זאת לא מראש בסתר דברתי מעת היותה שם אני ועתה ארני יהוה שלחני ורוחו. כה אמר יהוה גאלך קדוש ישראל אני יהוה אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך חלך.

לא סן אולא בסתרא מלילת מעידן דאחפרשו עממי מרחלתי מתמן אברהם אבוכון קרבתיה לפולחני אמר נביא וכען ייאלהים שלחני ומימריה.

פריקן קרישאל אנה. יי אלהך מליך לך ותנאה מחו לך באורח דתקן.

אורי אלהם ג' דסמכי בקריא וסימ' ועתה יי אלהם הדבר. ועתה יי אלהם שלחני ורוחו. וחד עתה יי אלהם אמן נא דברך ודעה.

שמעתא הא אתגליאת לכל עמא מה דאיתגליאת לכוז ואתון הלא תחזון בסרתך חרתך מכעז ונשירן ולא ידעתון. כען אתגליאת ולא מבכין וקדם יום מיתיהון ולא בסרתיהון דילמא תימר והא ידעתיהון. אף לא שמעת למילי נבייא אף לא קבילתא אולפן אוריתא אף לפתגמי בירכין ולונוטין קיימי דאקמית עמכון בחורב לא ארכיכתא אונך לקבלא אריגלי קדמי דשקרא תשקר וסרוד ממעיון יתקרי לך. בריל שמי ארחיקר וגו' ותושבתתי אקיים לך בריל ולא לשצויתך והא צרפתך ולא בכסף בחרתך ברחוק מסכינו. בריל שמי בריל מימרי אעביד ולא יתחל ויקרי ואתגלתי עליכון לעם אחרון לא אתן. קבילו למימרי דבית יעקב וישראל מנימני אנה הוה אנה הוה דמלקדמין אף עלמי עלמא דילי אינון ובר מיני לית אלהא. אף במימרי שכלית ארעא ובגבורתי תלית שמיא קרית אנה להון קמו בחורא. אתכנשו כולכון ושמעו סן בחון חיותי אילין מדרחם ליה לישראל יעביד רעותיה בבבל ותקוף דרע בגבורתי יגלי בכסראיו אנה במימרי גזרית קיים עם אברהם אבוכון אף רביתיה אעליתיה לארע בית שכינתו ואעלית א אורחיה. ואתקרבו למימרי שמעו. וא עממי מרחלתי מתמן אברהם אבוכון קרבתיה לפולחני אמר נביא וכען ייאלהים שלחני ומימריה.

תנחומא פירש שמעו זאת. תורת משה סגלך בה זאת התורה. לא מראש בסתר דברתי בסימ' והנביא אומר מעת היותה לאותו דבר שהוא אומר מס אמי ולמדנו מכאן שכל הנביאים עמדו בסימ'. ועתה שלחני להנביא אלהים ואף לסוף זה יסנו עירוב דברים לא מראש בסתר דברתי אמרה סכיה מעת היותה מס אמי אמר הנביא. ויש לפתור שלא יהו עירובי דברים קרבו לי שמעו זאת סאמי מתכבא לכס על מפתלת בבל וגאולתהם לא מראש בסתר דברתי אותה. מעת היותה סגור הקב' להביאה מס הייתי למד שמענת הגזירה הקב' מעמיד הנביא משתד להבא על הדבר בקדו פמליא של מעלה ואעפ' מעדיין אינו כוזב. כמעתי

אמר כי הו' תחת ב'ת ואמר כי כמוהו דרמו יי וצו ואין כוזב. כה. והנה זאת הנבואה להודיע סכר הסומעים אל דברי הסם. לוא

שמעת. מה שמעית ראה הכל בא. ואתם הלא תגדו. כי כן הנה השמעתך חדשות מעשה. וכבודות. מהם כבודות בצורות והטעם אכל הסם יעתה נבראו. כגדו. ולפני יום. מהודעתך לא שמעת והיו כפא רפה בלסון ישמעל כמו ביזם הסליסויסא אברהם. גם. באמת שלא שמעת או הטעם ידעת כי לא תשמע מתגבור צי ולא תאמרי

ברברי וטעם מבטן כי ידעתך פ מעת היותך והפך זה בטנס אכרך בטנן והנה קראו פוסט ו הטעם על הגזרות ועד אשר זה בתחלת ספר ירמיהו. לא פתחה אזכר. עצמה דרך קצרה. למען ממי. מתקראו עס הסם. אחטט לך. אף לחובר וסדרי הקדמוני חוטם והנה הוא כן אחר כך אפי ואחר כך החוטם לך גם למען מוסך אחר וכן הוא ולמען תהלתי. הנה ברפתך. רמז על הגלות. ולא בכסף. הטעם ולא במכרף כסף להסיר הסגים והם הרמזים. בחרתך. ים אמרים שהוא כמו בחמתך ו ואחר כך לו והכח סהל כמעטו בחרתי לך כור עמי לא מכרף כסף. למעני כי איך יחל. מבטן כפעל מפעלי הכפל והי' טב למעני כמו וכסאר אני והכני יוסף על ימך. סמע. מקוראיו. הכרתיים בני הסם והטעם ים לך להאמין כי אני ראסון ואחרון והנה תאמין באמת. אף די. השמאל דרך משל והכני הימין עס הסמים בעבור שהם ככדים מהארץ. והנה טעם אף כי אני אמת ראסון ואחרון כי אני בראתי הכל. וטעם טפחה אשר טפחתי ורביתי ויט אומרי טמרד הסמים בטפח ומזה הכתוב למרו המפרשים כי הסמי והארץ נבראו יחד לא זה קודם זה ודרך הפסט סאמי עשיתי ובעת שאקרא אלהים למלאת רכוני

וחפצי עמדו שניהם לפני כעבדים וכמוהו למספטיך עמדו היום כי איך יקרא הסם לאמר איכנו. הקבצו. את אלה העתידות. יי אלהב. סיתן כורם. יעסה חפצו. חפץ השם בבבל ויעשה זרעו בכפדים. ויתכן חיות וי' חפצו סב אל כורם גם וי' וזרעו. אני אני. פעלים שלא אסתנה. וי' קראתי סב אל כורם. קרבו אה דברי הנביא. לא מראש. מבתלה לא אמרתי זה הסוד וזאת הגזירה. בסתר דברתי מעת היותה. אל הגאון מכאן רמז כי הנסמה קודם הגוף ולא אמר כלום כי הנה הכתוב אומר בתחילה עתה נבראו ולא מאז והטעם כאשר נגזרה זאת הגזירה עיכא מפי השם אלה המלאכים הם הסרים הממונים על המלכויות כאשר הוא כתוב בספר דניאל סם הייתי גם אני ורוחו הוא המלאך והגאון

כמעטותיו. על יס כרגי הים לרוב: לרשעים. לנכבד נכד ורעיו. מבטן קראני.
מסאכי בבטן עלתה לפניו במחשבה להיות סמי יסעיה להנבא יסועות ונחמות.
ויסע פי כחרב חדה. להוכיח את הרשעים ולהתנבאות עליהם פורענות: בכל
ידו החבאני. מלא יוכל להרע לי: לחץ ברור. ממורטק ליד בלעז: באטפתו.
כלי כרתק החזי סקורי קוויברא.
בלעז: ואני אמרתי להבלי יסעתי.
כסראית סאני מוכיחם ואיכס.
סומעם: אכן מספטו את יל.
הוא יודע שאיכה מאתו אלא מ.
מאחס: לו יאסף. חליו ישוב.
בטמנה: כקל מהיותך וגו'.
מתנה קטנה היא בעיני פתהא.
לך זאת לבדי סתהא לי עבד.
להקיס את יעקב ולהסיב אלי.
כצורי ישראל והכני מוסף לך עוד.
וכתתך לאור גוים להנבא על מ.
מפתה מל בכל סהיא טמחה.
לכל העולם: כצורי ישראל.
כמו ונכד לב סלכס מוקף יכר.
הרהורי עבירה כעיר כצורת מ.
מזור הכרים עליה: לבזה כפס.
כפס כצויה לישראל סהס כצוים:
למתעב גוי. למי סהגוי מתעבו.
והוא עבד למוסלים עליו: מלכי.
יראוי אורו וקמו: אשר כאמן.
לשמוד הבטחתו סהבטוח ל.
לאברהם על המלכו כעבד סכ.
והנה תזור עסן וגו' קרוס ישראל.
הוא ויבחרך: בעת

לא. האלק במלת לו כסף כאלף ההלכוא אתו והנה הויוהי כפארפה בלסון
יסמעל וטעם ככהר סלא יספוק וככה גלי הים: ויהי כחול. מספר זרעך: וכאזלי
מעיק. כמו בטגך: כמעטותיו. כמעות הים והנה הזכיר הגלים והחול ומלת
כמעטותיו רמז למעי הדגים. ויו סמו אל זרעך: זאו. ידבר עם כני הגולה:

הזכירה. כמל.
בפרהסיו ולדרי ס.
סוגאל עמועד סתחרס.
להס סלא בסוכס אל.
ציון סלא כמאל ב.
בזרנו סהולכ הסס.
סס: מים מזור.
והטעם ממקום סלא.
היה סס מים: ויחבו.
כמו זכ מבשרו: חק.
יס אומר כי חק סלס.
לרשעים מיסר ויתכן.
סיהיה רמז לבבליים.
כי זאת הטובה תהיה.
ליסרלל ואין סלס ל.
לבבליים: סמעו.
אלה דברי הנבא:
מרחוק. היום סס.
בארץ רחוק או מרחו.
על דבר העתיד:
מבטן קראני. אפרסנו

כדברת
ב קוץ וס'
תכלית כח

לוא הקשבת למצותי ויהי כנהל
שלומך ועדקתך בגלי הים: ויהי
כחול זרעך וצאצאי מעיך כמעותיו
לא יכרת ולא ישמר שמו מלפני:
צאומבבל ברחו מכשדים בקול רפה
הגידו השמיעו זאת הוציאור עד
קצה הארץ אמרו גאל יהודי עבדו
יעקב: ולא צמאו בחרבות הולכים
מים מצור הייל למו ויבקע צור
ויזבו מים: אין שלום אמר יהוה
לרשעים:

שמעו אים אלי והקשיבו לאמים
מרחוק יהוה מבטן קראני ממעי אמי
הזכיר שמי: וישם פי כחרב חדה
בעל ידו החביאני וישמיני לחץ ב
ברור באשפתו הסתיירני: ויאמר לי
עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר
ואני אמרתי לריק יגעתו לתהו
והכל כחי כליתי אכן משפט אר
יהוה ופעלתי את אלהי:

ועתה אמר יהוה יצרי
מבטן לעבד לו לשוכב יעקב אליו
וישראל לא יאסף ואכבד בעיני יהוה
ואלהי היה עזי: ויאמר נקל מהיותך
לי עבד להקים ארס שבטי יעקב
ונצירי ישראל להשיב ונתתיך
לאור גוים להיות ישועתי עד קצה
הארץ:
אמר יהודי גאל ישראל קדשו
לבזה נפש למתעבגו לעבד משלים
מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו
למען יהוה אשר נאמן קדש ישראל
ויבחרך:

בספר ירמיה: וישם
פי כחרב חדה. לרבר
צחות או חדה על כ
כבואתו על בבל והטע'
אעפ טעם פי כחרב
חדה החביאני הסס
בצל ידו ולא יכלו לי ה
הבבליים ורשעי ישראל
והנה החביאני כמו
כדן לחרב והשד ו
וכאשפתו ברור זך כ
כראה: ויאמר לי
הסס: עבדי אתה.
הוא מרוע ישראל אשר
כך אתפאר או אתה
יסרלל סאתה כחשב
בעיני ככל ישראל והוא
הכוכב: ואני. גם אלה
דברי הנבי בעד כפסו:
אמרתי. בלבי לריק
יגעתו סהוגעתי כפסי
להוכיח את ישראל ולא
סמעו: אכן מספטו.
אכל הסס סיתן לי ס
סכר על יסעתי וככה
ופעלתי כמו ולא ת
תלן פעולת סכיר:
ועתה. הסס יכרמי
להוכיח את ישראל עד
סיעוס אל הסס: לא
יאסף. הסרס סהוא
כצו כאשר הוא קרי
וכמוהו הוא עסכו ולו
אנחנו וסביריהס

בזה
לדעת סד

יכר
ל לחרבתי
כתי יוכרי
סס אכס ל
וחל
לחצתי
הס

שלומך ג בקריא כחס וא' מל וסימ' לוא הקשבת למצותי ויהי כנהל
קדם מל: הוציאור ג בקריא וסימ' הוציאור וסרף. הוציאור אל מכות
חשרות דרה. אנך: בחרבות בקמצ' וסימ' כשעלים. ולא צמאו בחרבות. וסימ' העליא צחוי: בחרב

זמל. ז' אילו אציתא לפיקודי ויהי פון
כשפע נהר פרת שלמך וזכותך
כגלי ימא ויהי פון סגיא כחלא
דימא בנך ובגי בנך כפרודוהי לא
יפסוק ולא ישתיו שמייה דישראל
מן קרמי לעלם: פוקו מבבל
ערזקו ממדינת ארע כסדאי בקל
תושבתת חוובסרודא אפקוהא
עד סייפי ארעא אמרו פרק י'
עברוהי רבית יעקב: ולא אצתינו
בחרבתא דברינו מיא מטינרא
אפיק לחון ובוזע טינרא ונגורו
סיא: לית שלם אמר יי לרשיעא:
קבילו נגוון לסכרי ואציתו
מלפון מרחיק יי עד לא תותי
ופנני ממעי אמי אדבר שמי: ושוי
לחן פתגמוהי בפומי כתרב חריפא
בטלל גבורתיה אגין עלי ושויני
בגיר בחיר די בבית אגין מסתר:
ואמר לי עבדי את ישראל רבך
אשתבח: ואנא אמרית לריקנו
לאיתי ללמא ולא מדעס חילי
שיצתי ברם דיניגלי קדם יי ואגר
עובדי קדם אלהי:
וכען אמר יי דאתקני ממעין
למהוי עבד פלח קדמוהי לאתבא
רבית יעקב לפולחניה וישראל
לדחלמיה יתקרב ויקירטאקדם יי
ומיסר אלהי הוה בסערי: ואמר
הזעיר לבון דאתון מתקרן עבדי
לאקמא ית שבטי יעקב וגלוות
ישראל לאתבא ואתנינך לנהור
עמסין למהוי פורקני עד סייפי
ארעא: כדנן אסר יי
פרקיה דישל קדישיה לדבסרין
בני עממיא לדמטלסלין בני ס
מלפונתא לדהו עבדין לשלטונין
לחון מלכין יחזון ויקומון רברבין
ויסערון בריל יי דמחמן קדישא דישראל ואתרעי כך:

ג בקריא וסימ' וישם פי כחרב חדה. ושמתיך בחרב גבור. חדה כחרב פיות: חדה הוסימ' נמסר כיהושע
סימ' וס' והבל ג בקריא והבל הביא גם הוא מכבדות צאנו. לתהו והבל כחי כליתי. שקר חזן
והבל הוסיף. אנך: למתעב ד' קמצין כלים וס' לבזה נפש למתעבגוי. ודבר חמס יתעבו. מתעב את נחלתו
יתעב יי. וא' מתאב אנכי. ובמסרה אחריתי מוסיף זהבל אבל תתעב נפשם:

כאשר פירסר יהודה המדקדק כע: ויאמר כקל. הוא בעיני להיותך עבד לסוכב ישראל אל ארצם בדבור: וכצורי ישראל. חרבות כמו כעיר כצורה והטעם כילא תמיב
יסרלל לבס רק כתיך לאור גוים להיות יסועתי להסמיעה קודם היותה: כה. גם אלה דברי הנביא וככה הוא כה אמר הסס לי סאני כצו כפס אכל הרשעים והנה
לבזה כפס סס התאר. למתעבגוי פועל יוצא לססים פעולים סהנבא דבר דברים סיתעבוהו בסלס הגוים או ייהיה למתעב גוי סהנבא יתעב כל גוי: לעבד מוסלים.
והטעם כפי מחשבת גדולי ישראל או רמז על הבבליים והוא הכוכב: מלכים יראו וקמו. הנה כבד רמזתי לך זה הסוד כחצי הכפר ועל דעת רבים כי
המלכים כמו כורם כאשר יסמע דברי הנביא יקום ויסתחוו: למען יי. כי כאמן בדברו. והנה כף ויבחרך לעד על יסמר זה ספירוס: כה

כה. בעת רצון עניתיך. גם זה שר על הרמז. ורבים אמרו כי כף עניתך סב אל כורס וזהו חן הפרסום רבקה ורבימסה אמר כי בית בעת רצון כבית במרחב יח ואיכנו רחוקי. לאח. רמז על ישר מהחבא הכביא קורס הנאולה. ובהל ספאי. ימצאו מרעיתם ולא. בסוכה ל ציון. סרב. כמו חורב. והיה סרב והמכה לשמש כמו יומם הסמם לא יכבה. ושתי כל הרי לדרך. מיספלו ההרים והמסלות ירמו והנה הם בשפלה ובאה מלת ירמון עם מסילות כמו אם תמצאו את רודי והעיקר אחר מהכל לסוף רבים לא יחשבו לאמר על קצות כלסוף זכרים ויש אמרים כי טעם כל הרי מהשמים יהיו רבים עד שילכו על ההרים ויפרס ירמון על הסבים כאילו הוא כן ועל מסלות ירמון. הנה.

רשי

בעת רצון. בעת תפלה מלתה מתרצה ומתפייס לפני. וביום יסועה. סתם צריך לישועה. ואחר. ואשתיך. לברית עם. להיות עם ברית לוי. להקים ארץ. ישראל הבחורה ליבבל הארצות. לאמר לאסירים צאו. למע אשר אומר לאסירי גולה צאו. ספאים. תרגם יונתן כעין חלומים. סרב. חוס. ושמתי כל הרי לדרך. כלפי סאמ על ידי חורבנה שבת עבר אורה עכסו יסובו וילכו בו עוברי ושבבים. ומסלות ירמון. כלפי סאמ נסמו מסלו נתקלקלו מאין מתקן אותם עכסו ומסלות ירמון יתקנו קולקול הדרכים ויגביה אותם כמשפט בחלוקי אבנים ועפר. מארץ סינים. מארץ דרומא. כי כחם יי. את עמו. ותאמר ציון. היא היתה סברה ששחתיה. התפכח אמה עולה. שולל מלה. מרחם בן בטנה. מלחם על בן בטנה וגם אלה תפכחה. אפילו אם לא תפכחה אנכי לא אשכח. על כפיס. על כפי רוחא אני כאילו את חקוקה על כפי ל לראותך ולזכרך תמיד. דבר אחר על כפיס מעל עניי כבוד כמו על כפיס כסה אור. מהרו בבך. לסוכ. תצרי מיושב. תהי צרה מרוב יוסב. סבאו לתוכך יהי להם המקום צר מלככות ל להם בתים. בני סכולין. בנים מהייתה שכולה מהם. גסה לי. התקרב ללד אח בשפלי ואשפה גלמורה. סולא בלעז. וסורה. מוסרת מכל אדם הכל אומרי עלי סודו ממנה. ירי. כסי סימן להביא גלו. כס. פירא בלעז כמו וכנס על הגבעה והוא סימן קיבוץ וכוונתן בראשה בדר בחוז. איסילא בלעז. ודומה לו בעזרא וגם אני חזני כערתני היחק

ספר

אל גיחזי. שאי סביב עניך. ותקשרים בבלה. שאי עניך על שפיים. יען שכחת אתי. גם את שאי בלפתך. קומי רני בליה. ח' פסוק דסימן ג' מלין קדמאה ותליהא לא נסב וסימאן את דבכס לפשתיכס אדרוש מיד וסיד מיד. ולקחו מן חרס ונתנו על ועל עלי כל אשר יעבבשרה יקדש ואשר אשר. או ישוב ורועה ואו אז. וצני ענוב. נגדי. את ואת את. פי ילד לי את אלה ואלה אלה. לו חפץ להביאנו לא ולא לא. בי צוטו איני שומע וביכי. כה אמר יי צבאות אל יתהלל חנם ואל אלי

שפיים ג' מל וסימאן על שפיים נהרות. לאמר לאסורים צאו קול עלי. אלה חר מן ה' פסוק אית בהון ונה והנה וסימאן בסדר ויצא. ותשכח ב' ר' וסימאן התשכח אשה עולה. וחשכח בחולה עדיה. אשכח ב' וסימאן ואנכי לא אשכח. אם אשכח ירושלם. שאי ח' וסימאן קש שאי את דער. ויקרא

כה אמר יהוה בעת רצון עניתיך. וביום ישועה עזרתך ואצרך ואתנך לבית עם להקים ארץ להנחיל נחלות שממות. לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו על דרכים ירעו ובהל שפיים מרעיתם. לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכס שרב ושמש כי מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינהלם. ושמתי כל הרי לדרך ומסלתי ירמון. הנה אלר מרחוק יבאו והנה אלה מצפון ומים ואלה מארץ סינים. רנן שמים וגלי ארץ יפצחו הרים רנה כי נחם יהוה עמו ועניו ירחם.

ותאמר ציון עזבני יהוה ואדני שכןני. התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשכחה ואנכי לא אשכחך. הן על כפיס חקתך חומתך נגדי תמיד. מהרו בניך מהרסך ומחריבך ממך יצאו. שאי סביב עניך ודאי כלם נקבצו באו לך חי אני נאם יהוה כי כלם בערי תלכשי ותקשרים בכלה. כי חרבתך ושמתך וארץ הרסתך כי עתה תצרי מיושב ורחקו מכל עיר. עוד יאמרו באזניך בני שכלך צר. לי המקום גשה לי ואשבה. ואמרת כל ככך מי ילד לי את אלה ואני שכולה וגלמורה גלה וסורה ואלה מי גדל הן אני נשאתי לבדי אלה איהם הם.

כה אמר אדני יהוה הנה אשא אל גוים ילי ואל עמים ארים נסי והביאו בנך בחצן ובנתך על פתך תנשאנה.

ארי חרבותיך וצרותיך וארע ספגותיך ארי כען תרחקין סיתב ויתרחקון ססלעמד. מכען יסרון חר חר בגיך בני עם גלותיך עק לי אתרא רוח לי ואיתב. ותימרין בלבך מן רבליית אילית ואנא תכלא ויתירא גליא ומטלטלא ואילין מן רבי הא אנא אשתארי בלחודי אילין היכא הו. כרנן אמר יי אלהים הא אגלי בעממיא גבורתי ועל מלכותא ארים ניסי וייתון בנך בציבן ובנתך על פרונו ויתנטלן.

ויאמר אלהים עדי ייכס ועד עדי. אלה אברהם ואלה נחור אלה. עלי עשור ועלי עלי. ואמרת בלבך בי ילד לי את אלה ואלה אלה. לו חפץ להביאנו לא ולא לא. בי צוטו איני שומע וביכי. כה אמר יי צבאות אל יתהלל חנם ואל אלי

וסכת בדר וכמוהו ויהי גלמוד וסורס המלה מרחב אוחיות והוא תאר העם. סורה. סה התאר סורה מקומה ולא יתכן היותו פעול כי סר איכנו מהפעלים היוצאים מאלה איהם הם. שתי מלות כטעם חן. כה. ירי. כארס סיסא ידו ויראהו וכן ארים נסי והטעם שארש זאת השועה. והביאו. הגוים בבך. בחוזן. כמו גם חזני כערתני והיו

מרחוק יבאו. ממזרח ומצפון. היא בבל. וזים אסור כאשר הוא כתיב והקב לבב מלך אסור. מארץ סינים. מפאת מצרי אולי הסבה מזאת ה הגזירה. רנו. דרך משל או רכנת שמים להיות האזור צו. והארץ לתת כחם וכן ההרים. ותאמר. קורס הגולה היתה אומרת ציון כי ס סכחה וטעם ציון כ כנסת ישר. התפכח בעבור מהסם סם בתולדת כל הקבוצת לרחם על ילדיהן את כן. שילה. כמו שולל וכן שולל ימים חזק. מרחם בן בטנה. הטעם כפול. גם אלה תפכחה. גם יסנסי. אכזריות סתפכחה בניה או עבדן ויתקן סתפכחה אלה. ואנכי לא אשכחך. וטעם עולה כי על הקטן תרחם ויתר כי חן בו כח. חן. אמר הגאון כי על כפיס העבים ולפי דעתי ס סהכתו דבר על לסוף בני אדם כי על כפיס חקיתך סארה א חותך תמיד והשד חזי פסוק כמשפט. מהרו. הנה באו בניך ויבאו ממך כל מהרסך. סאוי. כלם. הים סימן בבך. ויאמר לי משה הכהן ל כי ס טעם כלם על בבך ועל מהרסך והטעם על הרעשים ויפרס יבאו כמו פועל עבר ואין בורך. חי אני. והנה גזרה טלא תבטל כאשר אני חן כי זה יהיה אמת. ויתקשרים ככלה. כיוסורי כלה בזוארס כי. תחת חרבותיך וכמוהו האתן בכורי פסעי וסלמה פריס ספתיכו או כי שד הנת היו כן. תצרי מיושב. מרוב היוסבים והם כלם בניך על כן טעם ורחקו מכל עיר. עור. גסה. לסם בשבילי כמו גש הלאה. ואמרת. וגלמורה.

והיו. אומניך כמו אומן את הדסה זה דרך משל לרוב הכבוד שהיה להן: היוקח. דברי הכבוד דבר כבוד יסר אל סחור אומרים אף יסר מיד הגוים: היוקח מבטור: המלקוח של קח והוא השבי: ואם שבי דרית מלט. בעבור דריתו אחר מלקוחו הגבור: כי כה אמר יי. השבי. מלקוח הגבור יוקח ממנו: עריך. כמו גבור והוא תאר השם כמלת אומים הנה הוא יוצא ועוד כי העסה מריבה עם אנשי ריבך ורבים אמרו כי שרשו מבעלי הירד בראשונה ואחרים אמרו שהוא הפוך ויאלמ' הירושלמי כי תחסר מלת אשר כאילו אמר ועם אשר יריבך וישם הירד שהוא לעתיד והנה סכח ריבה יי את ידיה והכלל שהיא מלה זהה: והאכלתי מוניך. מגזרת לא תכונ הים את עמיתו ואחרים אמרו סופריך כמו על ידי מוכה שישאל כ כמסלו לכאן: דמס. מדרס והוא דרך צחות: כה. כריתות. גט כריתות: אמכס. ובק אשתו והנה זה יכחיס דברי ירמיה ואתן את ספר פ כריתותיה אליה ו והתשובה כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל סלעולם לא תקום וכמוהו לא תוסף קום וישעיהו דבר על מלכו רוד ממנו יהיה מ משוח: מרוע באתי י רמז לכבדתי שהתבאו אולי יסוכו ישראל לשם : הן בעצמתי. הנה ראה גמורה שלא ת תקצר ידי מפרות: אלבים שמים. מלכום י קדרות. הטעם על העבים ויש אומר: על קדרות השמש כאשר תקדר כולה בחצי ה היו וכאילו נסך כסותם בעבור שהם הוא שחור: יי. אלה דברי הנביא: למודים. מתואר השם והעד למוד מדבר. לשמוע כלמודים ולעת דבוק עם לרשת ומלת לעת מגזרת עת וטעם יק לב התלמיד כאשר ילמד דברים קצים ויעף וילאה והנה לעת לשון עת אלו היא מלה זרה אין ריע לה וטעם יער כי השם יעיר אותי בבקר כ בבקר ופירו' יעירני סיעיר אזני שיהיה שומע כלמודים והנה אפי תלמיד לשם: יי. אחר שהספס פתח אחזני שגלה סודו לי לא מריתי אני להיות סלוחו: גוי. לא חששתי אם אני כתי על שמו גוי למכיס: וארני ייעזר לי על כן לא ככלמתי. והטעם כי השם יקיי כל דברי כבואתי: קרוב מזריק. קרוב הוא העת שאראה אני כ צדיק בדברי הכבואות אז אומר מי יריב אתי י הן. ואחר שהספס עזרתי מהו ירשעני ואלה שהם מרשעים אחתי כפה והם כולם כבגד יכלו כטעם י יאברני מי

והוא שבי
ב' ספוקי
דמין
יחלט
ק' וס' חס'
לגברא רשע
סכיא וסכ' ח'
תחא וסכ' י'
רשע יר'
באזר'
הכחית'
וס' דר'
בתיכא'

והיו מלכים אמניך ושרותיהם
מיניקתך אפים ארץ ישתחוו
לך ועפר רגליך ילכו וידעת כי
אני יהוה אשר לא יבשוקי
היקח מגבור מלקוח ואם שבי צדיק
ימלט: כי כה אמר יהוה גס שבי
גבור יקח ומלקוח עריץ ימלט ואת
יריבך אנכי אריב ואת בניך אנכי
אושיע: והאכלתי את מונך את
בשרם ובעצים דמם ישכרו וידעו
כל בשר כי אני יהוה מושיע וגאלך
אביר יעקב:

כה יאמר יהוה אי זה ספר כריתות
אמכם אשר שלחתיה או מי בנשוי
אשר מכרתי אתכם לוהן בעונתיכם
נמכרתם ובבשע יכם שלחה אמכם:
מרוע באתי ואין איש קראתי ואין
ענה רהקצור קצרה ידי מפרות
ואם אין כי כח להציל הן בנעתי
אחריבים אישים נהרות מדבר תבאש
דנתם מאין מים ותמת בצמא:
אלבש שמים קדרות ושק אשים
בסותם:
נתן לי לשון למודים לרעת לעזרת
את יעף דבר יעיר בבקר בבקר י
יעיר לי און לשמע כלמודים:
ארני יהוה פתח לי און ואנכי לא
מריתי אחור לאנסוגתי: גוינתתי
למכיס ולחיי למרטים פני לא
הסתרתי מבלמות ודק: וארני
יהוה יעזר לי על כן לא נכלמתי
על כן שמת פני בחלמיש ואדע
כי לא אבוש: קרוב מצדיק מי
יריב אתי נעמדה יחד מי בעל
משפטי יגש אלי: הן ארני יהוה
יעזר לי מי הוא ירשעני הן כלם
בבגר יכלו עש יאכלם:

ויהיו מלכיהם אמניך ושרותיהם
מיניקתך אפים ארץ ישתחוו
לך ועפר רגליך ילכו וידעת כי
אני יהוה אשר לא יבשוקי
היקח מגבור מלקוח ואם שבי צדיק
ימלט: כי כה אמר יהוה גס שבי
גבור יקח ומלקוח עריץ ימלט ואת
יריבך אנכי אריב ואת בניך אנכי
אושיע: והאכלתי את מונך את
בשרם ובעצים דמם ישכרו וידעו
כל בשר כי אני יהוה מושיע וגאלך
אביר יעקב:
כה יאמר יהוה אי זה ספר כריתות
אמכם אשר שלחתיה או מי בנשוי
אשר מכרתי אתכם לוהן בעונתיכם
נמכרתם ובבשע יכם שלחה אמכם:
מרוע באתי ואין איש קראתי ואין
ענה רהקצור קצרה ידי מפרות
ואם אין כי כח להציל הן בנעתי
אחריבים אישים נהרות מדבר תבאש
דנתם מאין מים ותמת בצמא:
אלבש שמים קדרות ושק אשים
בסותם:
נתן לי לשון למודים לרעת לעזרת
את יעף דבר יעיר בבקר בבקר י
יעיר לי און לשמע כלמודים:
ארני יהוה פתח לי און ואנכי לא
מריתי אחור לאנסוגתי: גוינתתי
למכיס ולחיי למרטים פני לא
הסתרתי מבלמות ודק: וארני
יהוה יעזר לי על כן לא נכלמתי
על כן שמת פני בחלמיש ואדע
כי לא אבוש: קרוב מצדיק מי
יריב אתי נעמדה יחד מי בעל
משפטי יגש אלי: הן ארני יהוה
יעזר לי מי הוא ירשעני הן כלם
בבגר יכלו עש יאכלם:

בבן בצפר מקדים לשלחא נביאיהי מאים יתפתחן אורני ותיכיא ויקבלון אולפן:
יי אלהים שלחני לאתבארה ואנא לא סרביה לאתחארה לא אסתחריה:
והבית למתן ולסתי למיטון אפי לא סטרית מאתבנעו ורוק: ויי אלהים סעיר לי על
כן לא אתכנעית על כן שויתי אפי תקיפין בטינרא ויורענא ארי לא אבהית:
קריבא זכותי מן ידן עמי נקום כתרמא מן בעלי דיני יתקרב לותי: נא יי אלהים סעיר
לי מן הוא די יתיבינני הא בולחון כל בושא דבלי וכעשא אכיל ליה:

אתה. ובחוקתו בעשרו יעיר. ויך אלחנן בן יעור דלחן כתיב. בתרא שום בר נש בבקר בבקר יג וס' מציין בבסר רבת בערך בקי

רשי

היוקח מגבור מלקוח. כסבור
אתם סאי איפטר לקחת מעשו
הרסע מלקוח סבו סל יעקב
הצדיק: ואת יריבך. ועם
מריבך אני אריב: והאכלתי
את מוניך. לחית השדה את
בסרם. מוניך לסון אל תכונ
אונאת דברים המקנתרי אותך
בגדופיהם: וכעסם. מתק יין
דמס יסכרון. כן יסכרון מרמס
חוקם הרגלי לסתות דמס ומי הם
אלו עוף השמים. כן תיגס
יוכתן: מרוע באתי. להתקרב
אלים ואין איש מכס פונה אלי
אלבים שמים. כבא השמים
מרי האומות כסאני בא ליפרע
מן האומה: נתן לי לשון למודי
יעיר. יסעיה היה אומר יי שלחני
ונתן לי לשון הראוי ללמד כה
לרעת לעת את העיפי וכתמים
לשמוע את דברי הקבה דבר
לעות. מכסס חיברו במחלוקת
עת לעס' לי לקבוע להם עתים
יעיר לי און. מעורר את אזני
ברוח קדשו: לשמוע כלמודים:
כמשפט הלימודים האמת
והנכוחה: פתח לי און.
והשמיני את מי אשלח שלחתי
את עמוס והיו קורין חותופסילי
שלחתי את מיכה כו' כראיתא
בפסיקתא דנחמו נחמו: ואנכי
לא מריתי. מליך בשליחות
ולא כסותי אחור אלא ואומר
הנני שלחני: גוינתתי למכיס.
הוא אומר לי יסעיה בני סרבנים
הם בני טרחנים הם על מנת
סלא תכעם עליהם אמרתי לו
על מנת כן: ויי אלהים יעזור לי
אם יקומו עלי: קרוב מצדיק.
הקבה קרוב לי לזכותי בדין:
עם. תולעת העברים: בקול

מי ידבר הנביא עם אלה מהלך חמשים שנה אל ירא המעט מלא יתקשרו ויתאזרו העולם יבטח בהם ויש אומ' כי כאשר הלך חמשים שנה אל ירא המעט תאר לעצמו מהו הנביא והטעם מי גם כן כמו ארץ חסד בעבור מראיתם הנביא ארץ לו מעלה בעולם הזה וזה הוא הנכון בעבור הכתוב הבא אחריו : הן מאזרי זיקות . כמו שביים מטעם הפרשה הטעם בפסוק ימדי היתה גזרה : למעשה תשכבון . בעצבון תמותון כמו וישכב רוד ורבים כן : ממנו . שכל לבר עם הטובים המאמינים בדברי הנביא וטע' והביטו כמו אל תתמהו ארץ תשוב כיון מלאה בנים כאשר היתה : הביטו אל צור . כמו הנבי עומד לפניך עם על הצור עם הצור שחזרתם ממנו וזהו אברהם : ואל מקבת בור . מגזרת

רשי

בקול עברו . בקול הנביאים : אשר הלך חמשים . אפילו צרה בזה עליו יבטח בהם יי' כי הוא יפלהו : הן כולכם . מאינם שומעים בקול נביאיו : קדחי אס . עברתו עליכם : מאזרי זיקות . מחזיקי זיקות הן גזין וגזלי אס המזריקין בקלע ויש לו דוגמא בלשון ארמי זיקוקן דכור כך וכך זיקתא פסיקין : לכו באור חסד . לפי דרככם תלקו : מידי . תהא גמולכם זאת לכם : אל צור חובבתם . ממנו : ואל מקבת בור . מקבתין וחובבין בה את הבורות אשר נוקדתם בה . נוקדתם לשון נקרת הצור יקרוה ערבי נחל ומי הוא הצור הוא אברהם אביכם ומי היא המקבת היא שרה אשר חוללתה אשר ילדתה לשון כי חלה גס לירה . תחוללכם אשר תלד אתכם : כי אחר קראתיו . כי אחר היה יחדי בארץ כנען אשר הגליתיו עם מארצו וממולדתו . קראתיו רבתי וגליתיו לשון קריאוי ה העדה וכסם שהוא היה יחיד וגליתיו כן חבל אתכם שאתם יחידים לוי . וערבתה . אף הוא לשון מדבר כמו בארץ ערבה וסוזה אלא שהערה כבר היה בה יסוב והערבה : תורה . קול הוריה : כי תורה תאמר תבא . דברי נביאי תורה הוא והמשפטים סופן להיות מרגוע ומנוחה לגוים אשר אהפוך להם ספה ברורה לעובדי : ארבע . אכיו : יספוטו . יספוטו יספוטו בלעז : שמים כנען כמלחו . מרי צבאות האומות ששמים . כמלחו כתבלו כמו בלוי הסחבות והמלחים בגד הנסחת . לא' מלחו כתבללו לשון מלחי הים שמתבלבלי המים ב במסות מכה הע הספינה וכן ממולח טהור קודם : והארץ . סלטו הארץ : ויוסביה . שאר העם : ויסועת . לעמי לעולם תהיה . דא שמים וארץ ממם וכה פתרונו סא עיכס והביטו אל השמים ואל הארץ וראו כמה הם חזקים ובראים ואעפ' כן יבולו וזרקתו ויסועתו יהיו לעולם הרי סדרקתי בריאה וחזקה י יתור מהם יעסוס . מיני תולעי הים : עורי עורי . תפלת הנביא היא ירהב . מזרים סכתוב בה רהב הם סטת : מחוללת . לשון הרב חלל : תכין . פרעה : ופרוי

ספר

עשה בעקבה . להעציבה ל עשינו להבני להעציבה דרמיה . שוכבה בדוע הקיר . קרבה ל אל פפי גאלה . חובה ל אשר משכאל לרמשק . נעוכה ל וקראו להם עם הקרש גאולי :

למעצבה אילין משמשין בה בסוף תיבותא וס' ורבה ל יפול מצדך אלה . קרבה ל לא טמעה בקול . דאבה ל בצוארו יליקעו . ורחבה ל ונסכה למעלה למעלה . טבה ל ואת חזומיה במצרים לא . ובריה ל וקרא שם המקום משה . למעצבה ל תשכבון . הקבה ל ובא אחר איש ישראל . בעקבה ל ויהא אמר נביא עתיד קודש ארץ בריך הוא למהו אמר לעממיא מן בכון מרחליא דיי די שמע בקל עברותי נביא דעבר אוריתא בעקא כגבר ומהלך בקבלא ולית זיהור ליה מתרחץ בשמא דיי ומסתמך על פורקא דאלהיה : מתיבין עממיא ואמרין קרמוהי ריבונא לא איפשר לנא למיעסק באורית ארי כל יומנא אתגרינא דין עם דין בקרבא וכד נצטנא דין לדין א אוקרנא בתיהון ושבינא טפליון ונכסיהון ובהרא גונא שלימו יומנא ולא איפשר לנא למיעסק באורית פתיב הקבה ואמר להו זה כולכו מגרן באשתא מתקפי חרב אזילו פילו באשתא דגריהון ובחרבא דתקיפתון ממירי הות דא לכון לתקלותכון תתובין : קבילו למימרי דרפי קושטא דבען אולף מן קדם יי' אסתפלו די כהציבא מטינרא אתחצבתון וכפסולא דמגובריקן אסתפלתון אסתפלו באברהם אבובון ובשרה דא עריאתכון ארי תר הוה אברהם וידיא בעלמא קריבתייה לפולחתי וברכתייה ואסגיתיה : ארי עתיד יי' לנחמא ציון לנחמא כל תרבתה וישויה מדברתא בעדן ומישרארה כגינתא דיי ביע וחידויא שכתבה מעלי תודתא וקל דמשבתין : קבילו למימרי עמי ובגשתי לפולחתי אציתא ארי אוריתא מן קדמי תיפוק ודיני בנייהור ליה עממין אגלי ושתבתון קריבא זכותי נפק פורקני ובתקוף דרע גבורתי עממיא יתדונן למימרי נגון יסברון ולתקוף דרע גבורתי יבתרון : זקופו לשמא עיניכון ואסתפלו בארעא מלרע ארי ש שמיא כתננא דרעי כן יעידון וארעא ככסותא דבליא בן תבלי ויתבהא אף אינון חכין ימותון ופורקני לעלם יהי וזכותי לא תתעב : קבילו למימרי דיעי קושטא עמא דאולפן אוריתי לא תתברון : ארי כלבושא דאכיל ליה עשא וכעמרא דאחור ביה רוקבא וזכותי לעלם יהי ופורקני לדר דין : אתגלא אתגלא לבשי תקוף גבורא מן קדם יי' אתגלא כיומי קדם דריא דמלקדמן הלא ברילך כגשתיא וישראל תכרית גבריא שיערתי פרעא ומשיריתיה דתו תקיפין כתינא הלא ברילך כגשתיא וישראל אתרביית וסא מי תהום רבת שויתי עומקניא אורח למיגן שטיבניא :

שמעו אלי דרפי צדק נא מבקשי יהוה הפיטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקדתם הפיטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו ואברכהו ואברכהו : כי נחם יהוה ציון נחם כל הרבתי וישם מדברה כערן וערבתה כגן יהוה ששון ושמחה ימצא בה תורה וקול זמרה :

הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע : קרוב צדקי יצא ישעי חרעי עמים ישפטו אלי אים יקוו ואל זרועי יחלון : שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת כי שמים בעשן נמלחו והארץ בגדר תבלה וישבירה כמו כן ימותון וישועתי לעולם תהיה וצדקתי לא תחת :

שמעו אלי יודעי צדק עם תורת כי לבס אל תיראו חרפת אנוש ומגדפתם אל תחתו : כי כנגד יאכלם עשוכצמר יאכלם סם וצדקתי לעולם תהיה וישועתי לדור דורים : עורי עורי לבשי עז וזרוע יהוה עורי כימי קדם דורות עולמים הלא את הלא המחצבת ההב מחוללת תכין : הלא את הלא המחצבת יס מי תהום רבה השמיה מעמקי ים דרך לעבר גאולים :

לא תחלון לא תחלון מחיסורי בני אנשאומא תרבותהון לא תבושא דאכיל ליה עשא וכעמרא דאחור ביה רוקבא וזכותי לעלם יהי ופורקני לדר דין : אתגלא אתגלא לבשי תקוף גבורא מן קדם יי' אתגלא כיומי קדם דריא דמלקדמן הלא ברילך כגשתיא וישראל תכרית גבריא שיערתי פרעא ומשיריתיה דתו תקיפין כתינא הלא ברילך כגשתיא וישראל אתרביית וסא מי תהום רבת שויתי עומקניא אורח למיגן שטיבניא :

ויקב חור בדלתו : כקרתם : ממנו זאת שרה : הביטו : אמר ר' יונה כי תחוללכם פועל עתיד כמו ת תפוצצכם תחת פועל עבר וחוללתכם ויאלץ ר' משה הכהן כי הוא תואר הסם ואם ארץ על מסקלו : ואברכהו . הו' פתוח כי הוא לעתיד והטעם ס סאמרתי לו ואברכהו וכך היה וכן כי יחס יי' ציון כי . הכה הוא רבן כטעם נחם כל חרבותיה ברוב הבני והיושבים : הקשיבו אלי עמי . אלה דברי הסם : תורה . תבא . היא הנבואה : ארבע . כמו אכיו וכמוהו זאת המרגעה ויאלץ אחר מן המכרטי כי ארבע אעס רבע בלא עיכוב והראשון הוא הככון : קרוב דרפי . להראותי וחרוטי . פועלים וגוים פעולים אז אלי איום יקו : סאו . מזה הפסוק למדו אכסי תוסיה כי נסמת הארס עומדת ודרס אמת לכן ארץ טעם הפסוק כן ו והסמים הוא הרקיע והארץ היא מיוסבת וישועת הסם ואמונתו וזרקתו לעולם עומדת י סמט . חרפת אכוס . הכבלי ושאר הגוים מכסבו סם : כי סס . כמו עם וארץ ריע לו וזרקתו עומדת לעד : עורי . מלרע וככה רבים : לבשי עז . כי הלבוש תפארת לזרוע : המחצבת רהב . אכסי הככון וכמוהו לא פנה אל רהבים אכזיר רהב ובבל : מחוללת . מגזרת חיל אחז והטעם על ה האות סכעסו במצרי ותנין הוא פרעה וכן כתוב בספר יחזקאל התנין הגדול : הלא . המחצבת יס . על בקיעת יס סוף ה המחצבת מי תהום : הסמה . אשר סמט כמוהסכה עם נעמי והטעם כפול :

נדר

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

מהשמים והארץ ב
ברשותי המציק:
כאשר אמר גוי כדתי
למכ' להשחית להרוג
ואיה עתה חמת ה
המציק: מהר בועה:
מגזרת בועים ובעוהו
והנה בועה כמו יוסב
במזר ובמזק ואם
הוא פועל עומד והטעם
כמו קשור ומלת ל
להפחית לשד: ולא
ימות לשחת: זה
הכביא: ולא יחסר
לחמו: כמכיהו
וירמיהו שאלו ב
בלחם לחן: ואכבי
רבע: יש אומרי שהוא
הפוך כמו גוער ויש
אומרים מכיח אחר
סהמו גליו לסוף מ
מרגע והוא הישר
בעיניו או טעמו אחי
אכזר הים ואזי אכזה
סיהמו גליו והטעם
משל על המציקים:
אסם: כסיתך:
להזילך כי אל כאשר
כונן להשחית: לטעם
סמים: דרך משל
סגובא על המריכה
סתעובבה לקדמות:
וליסוד: סם הפועל
וכעלם היד כמספנו
והנה בא כמו השלם
וכמוהו מניח לו לישון:
התעוררי: כוס חמתו
דרך משל לאדם
שיתעורר ולא ידע מה
יעשה לו והוא סובב
כדור: קובעת: אין
דע לו ויש אומרים
השמרי שיתעורר למטה
התרעלה: כמו
והברוש הרועל כמו
רעה פירש האדם
בראותו: מכית:
מגזרת למען תמנו
ואם הם סמים בכנים
והטעם רעה טלמה:
אין: כאסה סוף לה
מכה והטעם אין מלך
אז מופט שיתעורר: נב
סמים: מייבד לך:
יקונן כמו למד לו
ולחמו: הסוד והסוד
הסוד הוא החרב
כי הסוד לשלם עם
החרב כמו בסברי ל
לכס מטה לחם ויא
זוגות בואו הרעות:
מי אכחמך: חסר ב'

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

ראשם יב בקריא' וסם נבסר בסדר מדבר סיני: אנכי אנכי דסם' וסם נבסר לעיל בספרא דא ס' ב'ג
ואנכי ט' ר' בקריא' וסם' ואנכי עכדתי בדר בימים הראשנים: ואנכי הסתר אסתיר פני: ואנכי לא חסאתי
לך: ואנכי הוטרד ומשוח בלך: ואנכי י' אלהיך רגע הים והבז גליו: ואנכי בעשיהם וכחשבתיהם באה

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

ופריו י' יסובן: לסוף תפלה ומוסב על עוריו: מי את: בת צדיקים כמותך
ומלכה זכיות למה תירא מאכנס אסר סופו למות: ותשכח את י' עטף: ולא
כסענת עליו: המציק: מושלי אומות העולם המעטב: בבס: ואמר כונן כדמך:
ואיה חמת המציק: מחבר בא ואיכנו: מהר בועה להפתח: אפילו נקביו קטין עליו
וצריך הוא להפתח בהילוך ה

המעט כדיל מלא ימות לסחת
וכיון שמהיר להפתח צריך
למזכות רבים טאם יחסר לחמו
אף הוא ימות: בועה: לסוף דבר
העומד להיות כדורו כמו סאומר
במואב שרימיהו הכביא ליון ה
המקט אל סמריו ולא הורק מ
מכלי אל כלי וכאמר סם וסלחתי
לו בועים ובעוהו וכליו יריקו:

דא מהר בועה: אותו האויב
המציק סחא עכסיו חגור מתכ'
חלון כח ימהר להפתח ולהיות
חלם: בועה חגור כמו בועה
ברוב כחו: ולא ימות: המסור
בדו לסחת אבל הלמון ראסון
מדרס אגרה הוא בפסיקתא
רבתו רגע הים: לסוף עורי
רגע פרוכא בלעז: לטעם
סמים: לקיימא עמא דאמר
עליהו יסגון ככוכבי סמיה:
וליסוד ארץ: ולסכלא כניסתא
דאמר עליהו יסגון כעפרא
דארעא: קבעת: תרגם יונתן
פילי והוא סם כוס ולי נראה
קובעת אלו הסמרים הקבועים
בתחתית הכלי ומצית יורה עלת
כמה סאמר סמריה ימנו:

התרעלה: הוא מסקה המטמט
ומתים כח האדם כאסור וקסור
ומעוטף כמו הברוסים הרעלו
והסרות והרעלות סהוא לסוף
עיוטף ובמסכת סבת מריות
רעולות מין סרבל נאה להטעטף
בו: תרעלה אינטומיטמט
בלעז: מצית: אנוסטיד בלעז:
סמים הנה קורא חתך: כרות
כפולו סמים סמים: מי אכחמך
מי אכא לך לחמך ולומר אף
אומה פלוסית היא לקת רוגמתך
עלפו: לסוף עייפות כמו
תתעלפנה הבתולות בכמה פ
פסמיר בלעז: כתוא מכמר:
הפקד כתוא זה ספסל למכמר:
תוא כמותא וחמר וסכורת ולא
מין סכורת דבר אחר סלא מ
מין יריב עמו: אשר ידן רין
עמו מונך: מניעך ומטלטליך
כמו והנה ההמון כמוב
קרוליר בלעז: סחי וכעבורה:
על גביך: התעברי

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

והענין שיהיה ענין זה הענין והוא יסודו כדורו הענין וכדור פירשתי: חכמי
מחמכס: סימן לכדור עם ישראל: מי את: על דעת הכל עם ישראל ידבר ולפי
דעתו שהכדור ידבר ברוח הקודש עם נפשו והעד ואסם דברי בפיך: חזיר: חסר
כ' כמו אם אכילה הוא: ותשכח: כאלו שכתב ידבר ברוח הקודש אל לבו שהוא
עומד ויש לו כח גדול

התנערי מעפרי דרך ממל על כן אמר כי היה הוה מוכבת בעפר: התנערי מוסרי בארץ: הטעם מלא תהי עוד תחת ממעלת גוי: כי חסם נמכרתם: מכרתיו אתכם לגוים והטעם בלא כסף וכך אנאלכם חסם כי הטעם כמה רעות עברו אל עמי באו כי תחלה יד אל מזרים לגור וטעם עבה: ואמור באפס דבר: כמו בלא דבר כמו חסם עשקו והטעם על גלות אסור: ועתה מה לי פה: עוד דרך משל כלסון בני אדם אומה לי מאחרים: כי לקח עמי חסם: בבבל ובארס ובכל גוי: ומוטלי הס גרולי ישראל והכוכן מהם כמו על כן אמרו המוטלים בארס חסבון: יהלילו: בהרלות הא הבבן: מנאץ: התיו מוטלס וכך הוא מתנאץ: לכך ידע עמי ממי: כאשר אמר הנביא מה: אחר מאוס עך וזה

הטעם הנביא: מה כאו מבנין כפעל ת מבזרת וכיתאזה הוא לעיני והאומל כי הכון סורס איכו אחת אעפ שתמא זאת הלסון כלסון חכמינו: מלך אלהיך: זה הוא הנביא: קול: כופים פים לך וכלס יטאוקול לבסרך: כי עין בעין: כי כלס יראו בעינים טעם י: ציון וכמוהו אשר עין בעין כראה אחת י: פנחו: לסון כחותוכן כלסון קדר הכה הוא כטעם דיבור: חספ: הטעם הראו גבורתו כגבור סיהרוב בכח זרעו: כל אפסי ארץ: ויס אמרים קצות הארץ בלא חבר רק מהטעם ואחריו אמרו כי כמהו ואמור באפס עשוק וכאילו אמר באפס ועוד כמוהו ואפסי ויס אמרי טהאלף נוסף כמו פיסת בר והכוכן בעיני טהוא כמו מי אפסים ואל תמל כי הפסוק ימים יד ורגל ובטן ופה ו והטעם ידוע מהמדרב הוא בן אדם וכן ה הסומע ימים הדברים בדרך משל כאילו הם על צורות בן אדם להבין השומעים: סורו: אמר רבי משה הכהן זל באו מתוכה סל בבב והכוכן בעיני ממלת סורו סורו טמא על הגולה טהיא ביכות הגוים סורו סורו פ פעמים דרך מהירות כמו סורה ארובי: באומסם: כל אחד ואחד ממקום גלותו: טמא א תגעו: מיבדלו מאומות העולם: באו מתוכה: כל אחד ממרית גלותו כי ארץ בכל הפרשיות למעלה זכר בבב: הכרו נוסאי: בבן כפעל

חשבוני

התנערי מעפרי דרך ממל על כן אמר כי היה הוה מוכבת בעפר: התנערי מוסרי בארץ: הטעם מלא תהי עוד תחת ממעלת גוי: כי חסם נמכרתם: מכרתיו אתכם לגוים והטעם בלא כסף וכך אנאלכם חסם כי הטעם כמה רעות עברו אל עמי באו כי תחלה יד אל מזרים לגור וטעם עבה: ואמור באפס דבר: כמו בלא דבר כמו חסם עשקו והטעם על גלות אסור: ועתה מה לי פה: עוד דרך משל כלסון בני אדם אומה לי מאחרים: כי לקח עמי חסם: בבבל ובארס ובכל גוי: ומוטלי הס גרולי ישראל והכוכן מהם כמו על כן אמרו המוטלים בארס חסבון: יהלילו: בהרלות הא הבבן: מנאץ: התיו מוטלס וכך הוא מתנאץ: לכך ידע עמי ממי: כאשר אמר הנביא מה: אחר מאוס עך וזה

הטעם הנביא: מה כאו מבנין כפעל ת מבזרת וכיתאזה הוא לעיני והאומל כי הכון סורס איכו אחת אעפ שתמא זאת הלסון כלסון חכמינו: מלך אלהיך: זה הוא הנביא: קול: כופים פים לך וכלס יטאוקול לבסרך: כי עין בעין: כי כלס יראו בעינים טעם י: ציון וכמוהו אשר עין בעין כראה אחת י: פנחו: לסון כחותוכן כלסון קדר הכה הוא כטעם דיבור: חספ: הטעם הראו גבורתו כגבור סיהרוב בכח זרעו: כל אפסי ארץ: ויס אמרים קצות הארץ בלא חבר רק מהטעם ואחריו אמרו כי כמהו ואמור באפס עשוק וכאילו אמר באפס ועוד כמוהו ואפסי ויס אמרי טהאלף נוסף כמו פיסת בר והכוכן בעיני טהוא כמו מי אפסים ואל תמל כי הפסוק ימים יד ורגל ובטן ופה ו והטעם ידוע מהמדרב הוא בן אדם וכן ה הסומע ימים הדברים בדרך משל כאילו הם על צורות בן אדם להבין השומעים: סורו: אמר רבי משה הכהן זל באו מתוכה סל בבב והכוכן בעיני ממלת סורו סורו טמא על הגולה טהיא ביכות הגוים סורו סורו פ פעמים דרך מהירות כמו סורה ארובי: באומסם: כל אחד ואחד ממקום גלותו: טמא א תגעו: מיבדלו מאומות העולם: באו מתוכה: כל אחד ממרית גלותו כי ארץ בכל הפרשיות למעלה זכר בבב: הכרו נוסאי: בבן כפעל

בכסף טו רפין וסימ נמסר ביהושע סימ כב: לקח ה ג' פתחין וב' קכץ וסימ ויטלחוי אלהים מגן עזין: ויאמר לאביו אלף בכסף: ועתה ביה ליה נאם: אילין ג' קדבא: קבצין: אם תראה אתי לקח: בעצר ובמשפט לקח: וא' ולקח מהם קללה: ב' בתראי פתחין: נשאו בקריא וסימ נמסר בסדר משות:

התנערי מעפרי קומי שבי ירושלם
התפתחו מוסרי צוארך שביה בת
ציון: כי כה אמר יהוה
חסם נמכרתם ולא בכסף תגאלו:

כי כה אמר אדני יהוה מצרים ירד
עמי בראשנה לגור שם ואשור
באפס עשקו: ועתה מה לי פה
נאם יהוה כי לקח עמי הנם משלו
יהלילו נאם יהוה ותמיד כל היום
שמי מנאץ: לכן ידע עמי שמי לכן
ביום ההוא כי אני הוא המדבר
הנביא: מה נאור על

ההרים רגלי מבשר משמיע שלום
מבשר טוב משמיע ישועה אמר
לציון מלך אלהיך: קול צפוף
נשאוקול יחדו ירגנובי עין בעין
יראו בשוב יהוה ציון: פנחו רננו
יחדו חרבות ירושלם כי נחם יהוה
עמו גאל ירושלם: חשף יהוה את
זרוע קדשו לעיני כל הגוים וראו
כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו:
סורו סורו צאו משם טמא אל תגעו
צאו מתוכה הכרו נשאי כלי יהוה:
כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא
תלכו כי הולך לפניכם יהוה
ומאספכם אלהי ישראל:

הנה ישכיל עבדי
ירום ונשא ונכה מאד: כאשר
שמו עליו רבים בן משחת
מאיש מראהו ותארו מבני אדם:

כמא דסברו ליה בית ישראל יומין סגיאין
דהוה חשך ביני עממיא חיוויהון וחייהון מבני אינשא:

ובשמהאל חלק בסימ'ח: עין בעין ג' סימ' אשר עין בעין נראה אחת: ולא חסם עינד: קול צפוף
נשאוקול: ישועת הפתחין וסימ נמסר בסדר בשלח: בחפזון ג' ומל בקריא וסימ ואכלסם אתו בחפזון:
כי בחפזון יצאת מארץ מצרים: כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה: ונשא ונכה בסדר תרומה:

והיה ראוי להדגש בעבור אות הכפל: נשאי כלי י: הם ישראל נוסאי התורה ויס אומ' על הלויס מהם נוסאי הארץ והארשון ככון בעיני: כי לא בחפזון תצאו: כאשר יצאתם ממצרים: כי הולך לפניכם: כבוד הסם וטעם מאספכם בעבור מהם מפחדים בגלות ולפי דעתו כי הסם יסוב אתם כי הכבוד הולך לפניכם ואחריהם כמו מאספך לכל המהנות: והנה ישכיל עבדי: זאת הפרשה קטנה מאד אמרו בעלי פלוגתינו טהוא רמז לאהיה ופרסו עבדי הגוף וזה לא יתכן כי הגוף לא יסביל ואפי' כשארס חי ועוד מה טעם יראה זרע יאריך ימים והוא לא היה לו כך ועוד יאריך ימים ולא היה כן ועוד ואת עצומים יחלק סלל והראה גמורה כי למעלה כי הולך לפניכם יי' והם ישר ואחר כך רני עקרה והיא כנסת ישראל וסכה טעם עבדי כל מי סהיה בגלות מישראל והוא עבד הסם ורבי פירשוהו לכי כיום סחרב בית המקדש כולר משיח והוא אסור בזיקי והנה אין טעם לפסוקי רבים: כבזה וחרל אישי מעבור וממספט לוקח ויתן ספרו כיוון לפסוק כי קטן היה כאשר נתנבא וי' הפגש בו והוא חסר רבים נטא כי כן כתב זכר עמדי לפסוק לטקם עליהם טובה כשה לטבח יובל וכן כתב ואני ככבם אלוך יובל לטבח ופירס ואת עצומים יחלק סלל על ארוחה ומשחת סנתן לורב טבחים: והכוכן בעיני כי כל הפרשה רבקה כימה טעם להזכיר ידמיהו אחר החממות ולפני החממות והנה ידבר על כל עבד יי' טהוא בגלות או יהיה עבדי כמות ישראל עבדי וזה קרוב מזה והנה ישכיל יצן עבדי כי עוד ירום ויטא מבנין כפעל: כאשר שמו עליו רבים בן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם: כן משחת מאיש והנה משחת תאר הסם ותארו בל דרך רחבוה דבר ידוע כי כמה גוים יש בעולם שיחטבו כי צורת היהודי מוכנה מכל הצורות וישאלו היס ליהודי פה או עין כן בארץ ישמעאל ובארס: כן

רשי

התנערי: איסקור'א בלעז
כמעט את הטלית: קומי: מן הארץ מבזרת לארץ תשבי: סבי על הכסא: התפתחי: היו כתרתי: מוסרי: קריב'לם בלעז: טביה י כמו סביה: חסם נמכרתם: על עשקי חסם הוא יצר הרע ס סאינו לכס לסכר: ולא בכסף תגאלו: אלא בטמנובה: מזרים ירד עמי וגו'. הם המזרים היו להם קצת חוב עליהם סכעסו להם אכסאי וכלכלוס אבל אמור באפס ובחסם עשקו: מה לי פה: למה אני טהוא ומשהא בני כאן: יהלילו: מתפארים לאמ' ירכו רמה: מנאץ: מתנאץ והרי זה רוגמת ויסמע אתי ה קול מרברר אליו: ידע עמי: כטאאלס יכירו כי עמי ארץ סליט ומוטל כמטמעו: לכן ביום גאלתם יכירו כי אני הוא המדבר והנבי קיימתי: כופיך: כופים סמעמדין על החומות והמגדלים לבסר ולראות מי בא לעיר: חספ: גלה: באו מתוכה מתוך ארוס כיכל כחמל האלו האחריות איכו אלא על גלות ארוס: טמא אל תגעו: סקן יהיו לכס מליגע בס: הברו: הטהרו: כסאי כלי י: הכהנים והלויס סהייסם נוסאים כליו ב במדבר: כי הולך לפניכם: סני דברים טכסוף המקרא הזה מ מייספן סני דברים טבראסוי כי לא בחפזון תצאו מה טעם כי הולך לפניכם י' לנחוחסם הדרך ומי טסלוחו מקד' לפניו לנחותו הדרך אין יכיתו בחפזון ובמנוסה לא תלכו לפי סמאיספכם אלהי ישראל הולך מאחריכם לממור אתכם מכל רודף כמו וכסע רבל מחנה רן מאספך לכל המהנות והולך אחרי המתכה קרוי מאספך לפי טהוא מתתן את הנחשלים ואת הנכסלים וכך הוא אומ' ביהושע והמאספך הולך אחרי הארון: הנה ישכיל עבדי: הנה באחרית הימים יכילו עבדי יעקב דריק' סבו: כאשר שמונו: כאשר תמהו עליה עמים רבים בראותם טפלוחם ואמרו זה אל זה כמה מסחת מאיש מראהו ראו מה תארס חסוך משאר בני אדם כן כאשר אכחנורואי בעינינו: כן

על משיח בעבור טאמרו קדמוניו זל כי ביום סחרב בית המקדש כולר משיח והוא אסור בזיקי והנה אין טעם לפסוקי רבים: כבזה וחרל אישי מעבור וממספט לוקח ויתן ספרו כיוון לפסוק כי קטן היה כאשר נתנבא וי' הפגש בו והוא חסר רבים נטא כי כן כתב זכר עמדי לפסוק לטקם עליהם טובה כשה לטבח יובל וכן כתב ואני ככבם אלוך יובל לטבח ופירס ואת עצומים יחלק סלל על ארוחה ומשחת סנתן לורב טבחים: והכוכן בעיני כי כל הפרשה רבקה כימה טעם להזכיר ידמיהו אחר החממות ולפני החממות והנה ידבר על כל עבד יי' טהוא בגלות או יהיה עבדי כמות ישראל עבדי וזה קרוב מזה והנה ישכיל יצן עבדי כי עוד ירום ויטא מבנין כפעל: כאשר שמו עליו רבים בן משחת מאיש והנה משחת תאר הסם ותארו בל דרך רחבוה דבר ידוע כי כמה גוים יש בעולם שיחטבו כי צורת היהודי מוכנה מכל הצורות וישאלו היס ליהודי פה או עין כן בארץ ישמעאל ובארס: כן

כך היה. זה הטעם כמו ידוע ונראה כאשר היה כן אמתנו שנסחת תוארו בעני
הראים. כן יבא זמן שיתקם מהם ונעם יזה יספוק דמיהם אז יקצו מלכי פיהם
והנה עליו כמו בשבילי: אשר לא ספר להם ראוי. שלא עלה על לב הגוים שתהיה
לישראל תשועה: מי. אז יאמרו הגוים מי האמת? מי היה האמת? כשמועה
הזאת ששמענו:

ורוע יי על מי
נגלתה. לעולם כאשר
נגלה על אלה: ויעל.
והנה הוא עבר הסם
מישראל אוכל ישראל
לפני השועה כיוון
כמו ילכו ויקחו:
וכסרם מארץ ציה.
סלא יתן פרי סלא
יגדל: לא תאר לו.
פירושו כמו תארו
מבני אדם: וכראו
ולא מראה. ולא
מסרת עצמו ואחר
עמו כן הוא ולא כ
נחמדה וכמוהו מתן
בסתר יכפה אף:
כבזה וחרל אישים.
חרל להחשב עם א
אנשים: איש מכאובו
עבר השם ואם על
הכל הטעם כמו איש
מלחמה והוא קרוב
מטעם והוא סמוך
וטעם מכאובו וחלי
בער הגלות: וכמסתר
פנים ממנו. יש ער
היום הזה גוי כאשר
יראה יהודי יסתר פ
פניו ממנו והטעם שלא
יראו להושיעו: אכן.
זה הוא ראש הפסוק
אנחנו היינו מחללים
והוא היה כושא מ
מכאובינו שהיו מ
מכאובים אותו היה
סובל ואנחנו חסבנו
שהוא נגוע מבגרות ו
והנה הכעס עמד ב
בעיניו: מוכה אלהים
סמוך שהסם הכהו
וענהו עד הכבד ס
סהחלל: ראויין לבוא
עלינו בעבור כי ת
תורתנו חכל הכל ו
ובאו על ישראל שתורתם
תורת אמת וחסר כ
כולנו ככאן תענו:
והוא מחולל. מבגרות

מכאובו
5 וכלי כן

הנה
5 ויתן דר
בתי יור מבי
מרב במלחמו

לית
ההתקן

כך יזה גוים רבים. כן עתה גם הוא תגבר ויוודה את קרנות הגוי אשר זירחו:
יקצו. יסבדו פיהם מרוב תימהון כי כבוד אשר לא ספר להם על פוס אדם ראוי
בו: התבוננו. איכתלנו: מי האמת? לשמועתנו. כן יאמרו איש לרעהו: אילו היינו
סומעים מפני אחרים מה שאנו רואין אף להאמת: ורוע יי. כזאת בגדולה ויהוד
על מי נגלתה עד הכה: ויעל
כיוון לפניו. העם הזה לפני
בא לו הגדולה הזאת עם ספל
היה מאד ועלה מאיליו כיוון
מיונקות האילנות: וכסודם.
עלה מארץ ציה: לא תאר. היה
לו מתחלה ולא הדר: וכראו
ולא מראה ובחמדהו.

כן יבדד עממין סגיאין עלותי
ישתקון מלכין ישון ידיוהו על
פומיהו אריזלא אשתעיו לוהו
חזו ודלא שמעו אסתכלו: מן
הימין לבסודתנא דא ותקוף דרע
גבורת דיי כדון על מן אתגליא
ותר בא צדיקא קדמוהי הא
כלב לבין דפרתו וכאלו דמשלח
שורשוהי על גגין דמין כן יסגון
תולדת קודשא בארעא דהוה
צריכא ליה: לא חזו חולא חזויה
ולא אימיתיה אימת הדיוט ויהי זיו
קודשא זיויה וכל דחזוניה יסתכל
ביה: בכך יתי לבוסרן ויפסק
יקר פל מלכותא: יהוה חלשין
ורוה דהא באינט ביבין ומזמן
למרעין וכמא דהות מסלקא אפי
שכינתא מנגא בסירין ולא חשיב
בכך על חובא הוא יבטי
ועייתנא בדיליה ושתבקון ואנחל
חשיבין ברישין מחן מן קדם יי
ומעין: והוא יבני בית מקדשא
דאיתחל בחובנא איתמסר ב
בעייתנא ובאולפניה שלמא י
יסגי עלנא ובדנתניה לפתגמורתי
חובנא ושתבקון לנא: בולנא
בענא אחרב דנא גבר לקביל
אורחיה גלינא ומן קדם יי תורת רעוא למשבק חובי כולנא בדיליה: בעי והוא מתתב
ועד לא פתח פומיה סתקבל תקיפי עממא כאמרא לנכסתא ימסר וכרחלא דקל גזותא
שתקא ורית לקבליה דפתח פומיה ממיל מלא:
גלותנא ופרישן דיתעבדן לנא ביומוהי מן ייכול לאשתמא ארי יעדי שולטן עממא
מארעא דישראל חובין דחבו עמי עד לותהוין ימטי:
צ' לו כי נגש העם הזה דבשמואל והוא שבוש נפל בספרי כי הדין דספרא הוא בשין והוא נבנה עם ד' נגש
בשין שיש בקר'א וזה נבנה עם הד' בסין דאית בקריא ועוד כי בספרי המדריקים נבשר על נגש דספרי לית
דבון בספרא ואע"ג דאבא פלוגחא בקר'א לדעת בעלי המסרה הוא בשין:

כן יזה גוים רבים עלי יקפצו מלכים
פיהם כי אשר לא ספר להם ראוי
ואשר לא שמעו התבוננו: מי
האמת? לשמועתנו ורוע יהוה על מי
נגלתה: ויעל כיוון לקבליה וכל הדר
מארץ ציה לא תאר לו ולא הדר
וכראו ולא מראה ובחמדהו:
נבזה וחרל אישים איש מכאובו
וידוע חלי וכמסתר פנים ממנו נבזה
ולא חשבנהו: אכן חללנו הוא
גשא ומכאובינו סבלם ואנחנו
חשבנהו נגוע מכה אלהים ומענה:
והוא מחלל מפשעינו מדבא
מעונותינו מוסר שלומינו עלינו ו
וכחברתו נרפא לנו: בלבו פצאן
תעינו איש לדרכו פנינו וידהוה
הפניע פו את עון כלנו: נגש
והוא נענה וכלא יפתח פיו בשרה
לטבח יוכל וכרחל לפני גזירה נ
נאלמה ולא יפתח פיו: מעצר
וממשפט לקח ואת דורו מי ישוהח
כי נגזר מארץ חיים מפשע עמי נגע
למו: ויתן את רשעים קברו

אורחיה גלינא ומן קדם יי תורת רעוא למשבק חובי כולנא בדיליה: בעי והוא מתתב
ועד לא פתח פומיה סתקבל תקיפי עממא כאמרא לנכסתא ימסר וכרחלא דקל גזותא
שתקא ורית לקבליה דפתח פומיה ממיל מלא:
גלותנא ופרישן דיתעבדן לנא ביומוהי מן ייכול לאשתמא ארי יעדי שולטן עממא
מארעא דישראל חובין דחבו עמי עד לותהוין ימטי:

הכבדא מעבר ואומר כי זאת יאמרו האומות באחרית הימים כסידראו כסלקחא מן
העזר שהיה עבור בדם וממפסטהו יסורין ספכל עד עתה: ואת דורו. פנים
סעברו עליו: מי יסוחח. את התללות אשר מצאוהו: כי נבצר. היה מתחלה וגולה
מארץ חיים היא ארץ ישראל אשר מפשע עמי בא הכעס הזה לצדיקים סבהם:
ויתן את רשעים קברו. מסר את עצמו להקבר ככל אשר יגזרו עליו רשעי האומות
סחיו קונסין עליהם הדינה וקבורת חמורים במשי הכלבים: את רשעים. לרעת
הרשעים כתרצה ליקבר ולא יכפור באלהים חיים: ואת

וכסר אכזהו מתחלה באין מראה
היך כחמדהו. וכחמדהו תמות
הוא: כבזה וחרל אישים. היה
כן דרך הכבד הזה מזכיר כל
ישראל כאיש אחד אל תירא עברי
יעקב ועתה סמם עברי יעקב ואלף
כאן הכה ויטיל עברי בבית י
יעקב אשר ויטיל לסון הכלח
הוא כמו ויהיוד לכל דרכיו מ
מסכיל: וכמסתר פנים ממנו
מרוב בושתם וספלותם היו
כמסתר פנים ממנו חבובי פנים
בטמן כדי סלא כראה אותם
כאדם מנוגע שמסתר פניו וירא
מהבטי: אכן חללינו הוא כסא
אכן לסון אכל בכל מקום
אכל עתה אבו רואי סלא מחמת
ספלותו בא לו אלא מיוסר היה
ביסורין להיות כל האומות מ
מתכפרות ביסוריהן סל ישראל
חלי שהיה ראוי לבא עלינו הוא
כסא: ואנחנו חסבנוהו. אכן
היינו סבורי שהוא סכאוי למקום
והוא לא היה כן לא מחולל היה
מפשעינו ומדוכא מעונינו:
מוסר שלומינו עליו. באו עליו
יסורי הסלום שהיה לנו שהוא
היה מיוסר להיות סלום לכל
העולם: כולנו ככאן תענו. עתה
נגלה כי כל האומות תענו:
הפניע פו את עון כלנו. באו עליו
עלשן כולנו סלא חריב עולמו
הפניע אספריאלי בלעז לסון
תחנה: נגש והוא נענה. נגש
הנה כבוגסים ודוחקים: והוא
נענה. באונאת דברים
סורפריאלי בלעז: ולא
יפתח פיו. סובל היה וסותק כמו
הסא אשר לטבח יוכל וכרחל
אשר לפני גזויה כאלמה: ולא
יפתח פיו מוסב על סה לטבח
יובל: מעצר וממשפט לוקח:

הכבדא מעבר ואומר כי זאת יאמרו האומות באחרית הימים כסידראו כסלקחא מן
העזר שהיה עבור בדם וממפסטהו יסורין ספכל עד עתה: ואת דורו. פנים
סעברו עליו: מי יסוחח. את התללות אשר מצאוהו: כי נבצר. היה מתחלה וגולה
מארץ חיים היא ארץ ישראל אשר מפשע עמי בא הכעס הזה לצדיקים סבהם:
ויתן את רשעים קברו. מסר את עצמו להקבר ככל אשר יגזרו עליו רשעי האומות
סחיו קונסין עליהם הדינה וקבורת חמורים במשי הכלבים: את רשעים. לרעת
הרשעים כתרצה ליקבר ולא יכפור באלהים חיים: ואת

לכח מלת עון תבא הקסם עם הפניע בו: נגש' מבין כפעל' ולא יפתח פיו. ואין צורך לפרס זה כי כל יהודי כן הוא בגלות כי בעשה סיעונה לא יפתח פיו לרבר אף כי
הוא הצדיק סבהם סלא יתעסק בעולמו כי אם בעבורת הסם ולא יכיר סר אגדול סיעמר לו כפרץ בקום עליו אדם ולא יפתח פיו והטעם בכל עת: מעצר. והנה
הסם גואל ישראל והאמת צדיק ישראל: לוקח. הסם לקחו מעצר והוא היה עבור במפסטהו סתקמות: ואת דורו מי יסוחח. כמו אז סיה לארץ ויתורר
והטעם מי היה מבר לאכסידורו סיהיה כן והוא כבד היה כמו נגזל מארץ חיים: מפשע עמי. דברי כל גוי וזה סהנע סיהיה לישראל היה מפשעינו כמו מחולל
מפשעינו והכחן סהוא כן ומפשע עמי יבא הכעס להם בעבור מלת למו סהוא כמו להם: ויתן. יש מפשעים על מתיגלות ויש אומרים סמלת במותו מבגרות ואתה
על במותו יתוררך והטעם בכין סיוסם על הקבר והנה יהיה במותו כמו קברו: ואת

ואת עשיר. כמו ואת רשע והטעם הגוים מהם עשירי כנגד ישראל והכח בנביא מעטם הפסוק שכל כך היה ישר בעצמו בגלל סהיה רוצה סימנות עם הגוי כמו חממות נפשי עם פלסטי והכתוב אל ויתן על מחשבתו כמו וילחם ישראל על בלק והעד כי זה מרוב הצער שאל על לא חמם עשה כי הגוים יעשו ישר חכם ולא בעבור מעשה מעשיו ולא דבור רע סידרו שהוא נכון להתפרם לפני עיניו ואם טען טען והלא בנות לא תשתק בתלת על בנותיו ומרדע הסתנה בתלת בנותיו ים להסיב כי זאת המלה תבא על מים משקל כמו קריסי פרעה וקריסי המלך וי' חפץ רכאו. כמו דברו לסלום מהבין הכבד הדגום החלי. תבעלי ההל בא על דרך האף ואף כי שמכאן תחלוואה אשר חלה יי בה

והנה חפץ רכאו ליקרנו בגלות: אם תשים חכם כפסו.

סיועה ויורה והטעם אם תסל כפסו אשמתו לגדו יראת השם ב יראה בנים ויארץ ימי סיראה הוא ובניו ביטעות השם והנה ידבר על הדור שימנבו למס לתת השם בגעת קץ באת המשיח: וחפץ יי בדור יכלח.

הטעם על התורה סימנו הגוים לית השם ימעמל. הטעם הסקר סיקבל על אמר קבל יראה חפצו או יראה טוב עד שיטבע

בעבור כי בדעתו י ידיר רבים והם הגוי סילמרו ישראל לעשות התורה וטע ועונותם הוא וסבול שיסתקף ישראל עם צער הגוים ברוב עונותם לא כ כאשר עשוהם ליער או הטע סיתפלל למס בעד הגוים כטע ואם מספחת מצרים לא תעלה וזה הנכון ב בעיני כי הפסוק הבא אחריו לעד: לכן כל המפרטי אמרו כי זה הפסוק דרך מסל על המתים על ייחוד השם וטעם רבים כמו גדולים כמו על כל רב ציתו והם הכביאים והעצמות הם האבות הטעם סיהיה חלק מתו הייחוד עם ה הכביאים וידעו כי זה דבר אמת הוא רץ איננו מטעם הפרטה והנכון בעיני כי הוא כן לכן אתן לישראל חלק בז וסלל מגוים רבים ואת עצומים כמו בצאתי את העיר תחת זה סכר בעבור כי הערה כפסו למות ויא כמו גולה והטעם בפרהסיא והנכון ב בעיני שהוא כמו ותער

כדה ואם הם פנים בביני והעד אל תער כפשי כטעם ספר: ואת. ועם. פושעי פשעו בשם כן היו ישראל נחשבים: והוא חטא רבים נסא כי בעצמו צערם היה סלום לכל הגוים והחטא סהיו ראוי הם לסאתו היה ישראל נסאיו ולפושעים. בעבור הפושעים יפגע בשם כטעם דרמו את סלום העיר והנה פירוש ולפושעי הגוים. והנה פירמתי לך כל הפרטה ולפירמתי כי הנה יסכיל עבדי הוא סאל הכביא עליו הן עבדי אתמך בו ויאלל עבדי אתה וכן כתוב בדעתו ידיר דירק עבדי לרבים וכת גוי קתני למכים והסוד כאשר רמזתי בחצי הספר והנה כל הפרטות דבקות זאת עם זאת: רכי עקרה. כנסת ישראל עקרה לא ילדה והיא עקרה והטעם שמעט מספר ישראל: פכויגם צהלי פירמתי: לא חלה. מגזרת חיל וכן הוא פכויגם רנה וזהלי עקרה אשר לא חלה על דעת ל משה הכהן זל ועל דרך האמת כל אומה פים לה בעל והוא מלך הרחיבי טעם הרחיבי תקום בעבור רוב בנים: יטו. סב אל בני שוממה חו תחסר מלת נוטים כמו ויארם לזקף. וטעם אל תחשובי כמו אל תמנעי אותם סיטו יריעות אלהי: מיתריך. מיתרי האהל והנה הטעם המריכות והכפרים: כי. תפרכי. כמו כי תרבו וכמוהו ופרצת ימה ויט מפרטי מהוציאוהו מגזרת פרוץ: וזרעך גוים יירט. פירוש כי ימין וסמל תפרכי ויטיבו זרעך: אל. תחפירי: כמו וחסרה הלכנה וטעם ל תיראוי בהיותך בגלות: עלומיך. רמז לגלות עלומיך אורמז לבית ראשון וגם פכויגם רעות רבות לישראל מעורבות בימי מלכותם: אלמנותיך. חסרון המלכו: כי. מלת בעליך על לסון רבים וכן עושך כמו ישמח ישראל בעשיו על דרך מלת אלהים וארונים כאשר פירמתי בספר בראשית והנה טעם בעליך כמו מלכך ואלהיך כמו אלהי כל הארץ יקרא הטעם כי כל הגוים יסובו לתורת השם וכן כתנו לקרא כלם בשם יי: כי. בעבור סאמר וחרפת אלמנותיך סהגוים מחרפים את ישראל סאל להם מלך אל השם כאשר עזובה היית ועזבת רוח מצבה בעלה והנה בעלה חי כאשר אמר כי בעליך עושך ומלת עזבת שם התואר לא פעול ואם הוא על מסקל ולעל כן כתוב קראך יי ואשת נעורים כי תמאס אמר השם וכן היית: ברנע. ב"ת ברנע כוסף כב"ת בתחילת בראשון ויט מפרם ספירם כי הוא מן רוגע הים והעד וברחמים: בספק. א"ח רע לו והטעם כמו מעט: ובחסר עולם. הפך רנע הנה הטעם מתעמור מלכות ישראל לעולם כאשר הוא מפורם בקרם רכא והנה ימי הגלות ואם ארכו כמו רנע כנגד ימי המלכות סלל יסקני:

לרבים ו' בקריא' וס' מעמל נפשו יראה. וחגביר ברית לרבים. שק ואפר יצע לרבים. ומשבירי עם יבני לרבים. ונ' ברבים ועשה למבצרי מעזים. לכן אחלק לו ברכים: יטו הכריא' וס' מ' כן הגוים אשר אמר יי ומלכים. ויריעות משבנות ייטו אל תחשבי. ודרך ענוים יטו. ודברתיהו על בגדים חבולים יטו אצל כל

ואת עשיר כמתי על לא חמם עשה ולא מרמה בפיו: ויהיה חפץ רכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ יהיה בידו יצלח: מעמל נפשו יראה ישבע בדעתו יצדיק צדיק עבדי ל לרבים ועונתם הוא יסכל: לכן אחלק לו ברכים ואת עצומים יחלק שלל תחת אשר הערה למות נפשו ואת פשעים נמנה והוא חטא רבים נשאו לפשעים יפגיע:

רבי עקרה לא ילדה פצתי רנה וצהלי לא חלה כי רבים בני שממה מבני בעולה אמר יהוה: הרחיבי מקום אהלך ויריעות משבנותיך יטו אל תחשבי האריכי מיתריך ויתדיתך חזקי: כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גוים יירש וערים נשמות יושיבו: אל תיראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי כי בשת עלומיך תשכחי וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד: כי בעליך עשך יהוה עבאות שמו וגאלך קדוש ישראל אלהי כל הארץ יקרא: כי כאשר עזובה ועצובת רוח קראך יהוה ואשר געורים כי תמאס אמר אלהיך:

ברנע קטן עזבתך וברחמים גדולים אקבצך: בשעף קצף הסתרת פני רגע ממך ובחסר עולם רחמתיך אמר גאלך יהוה:

בזבח. יטו אבינוס בודרך: ואשת ו' בקריא' וס' ואשת נח ושלשת נשי בניו. ואשת נעורים כי תמאס. ויא חברתך ואשת בריתך. ואשת איש נפש יקרה. ואשת מדינים נשתוה. ואשת חצרת אביה:

רשי

ואת עשיר בנותיו. ולדעת המוסל מסר עצמו בכל מיני מות סביר עליו על לא רצה לקבל עליו כפירה לעשו רעה ולחמם חמם ככל הגוי אשר גר ביניהם יולא מרמה בפיו. לקבל עליו עזו באלוה: וי' חפץ רכאו החלי. הקבה חפץ לרכאו ולהחזירו למוטב לפיכך החלה אותו:

אם תשים חכם כפסו וגו'. אמר הקבה אראה אם תהא כפסו כ כתנת ומסרת בקדושתו להסיב לי חכם על כל אשר מעל אגמול לו גמולו ויראה זרע וגו'. חכם זה לשון כופר סבות אדם למי סחטא לו אמיכרא בלעז כענין סכאמר בפלסטי אל תסיבו אותו ריקם כי הסב תשיבו לו חכם: מעמל כפסו. היה אוכל וסבב ולא היה גזול וחומם: בדעתו י ידיר דירק. היה סופט עבדי מספט אמת לכל הבאים לרין לפכויגם ועונותם היה סובל כדרך כל הדירקים סכאמר אתה ובניך תסאו את עון המקדש: לכן על עממות זאת אחלק לו נחלה וגורל ברכים עם האבות ה הראשונים: הערה למות כפסו. לשון ותער כדה: ואת פושעים מכה. סבל יסורין כאילו חטא ופשע והוא בסבל אחרים נסא חטא הרבים: ולפושעים הפגיע על יי יסוריו סבאת על ידו טובה לעולם: רכי עקרה. ירשולם אשר היתה כלל ילדה: לא חלה. לשון לידה הוא סהילדה על די חיל וחבלים יולדת: מבני בעולה. בת אדם יטו. למרחוק: מיתריך. הם חבלים דקים התלוים בסולי א אלהים וקסורים בידות סקורין קבליס בלעז ותוקעין בארץ: תפרכי. תגברי: עלומיך. כעריך: כי תמאס. כסתמאס פעמים סכועם עליה מעט:

בשעף קצף. מכחם פתר חרי אף ורוכס אמר כמעט קצף כמו ברנע קטן עזבתך וכן תירגם יוסתן: ובחסר עולם. סיתקיים ער עולם: כי

כדה ואם הם פנים בביני והעד אל תער כפשי כטעם ספר: ואת. ועם. פושעי פשעו בשם כן היו ישראל נחשבים: והוא חטא רבים נסא כי בעצמו צערם היה סלום לכל הגוים והחטא סהיו ראוי הם לסאתו היה ישראל נסאיו ולפושעים. בעבור הפושעים יפגע בשם כטעם דרמו את סלום העיר והנה פירוש ולפושעי הגוים. והנה פירמתי לך כל הפרטה ולפירמתי כי הנה יסכיל עבדי הוא סאל הכביא עליו הן עבדי אתמך בו ויאלל עבדי אתה וכן כתוב בדעתו ידיר דירק עבדי לרבים וכת גוי קתני למכים והסוד כאשר רמזתי בחצי הספר והנה כל הפרטות דבקות זאת עם זאת: רכי עקרה. כנסת ישראל עקרה לא ילדה והיא עקרה והטעם שמעט מספר ישראל: פכויגם צהלי פירמתי: לא חלה. מגזרת חיל וכן הוא פכויגם רנה וזהלי עקרה אשר לא חלה על דעת ל משה הכהן זל ועל דרך האמת כל אומה פים לה בעל והוא מלך הרחיבי טעם הרחיבי תקום בעבור רוב בנים: יטו. סב אל בני שוממה חו תחסר מלת נוטים כמו ויארם לזקף. וטעם אל תחשובי כמו אל תמנעי אותם סיטו יריעות אלהי: מיתריך. מיתרי האהל והנה הטעם המריכות והכפרים: כי. תפרכי. כמו כי תרבו וכמוהו ופרצת ימה ויט מפרטי מהוציאוהו מגזרת פרוץ: וזרעך גוים יירט. פירוש כי ימין וסמל תפרכי ויטיבו זרעך: אל. תחפירי: כמו וחסרה הלכנה וטעם ל תיראוי בהיותך בגלות: עלומיך. רמז לגלות עלומיך אורמז לבית ראשון וגם פכויגם רעות רבות לישראל מעורבות בימי מלכותם: אלמנותיך. חסרון המלכו: כי. מלת בעליך על לסון רבים וכן עושך כמו ישמח ישראל בעשיו על דרך מלת אלהים וארונים כאשר פירמתי בספר בראשית והנה טעם בעליך כמו מלכך ואלהיך כמו אלהי כל הארץ יקרא הטעם כי כל הגוים יסובו לתורת השם וכן כתנו לקרא כלם בשם יי: כי. בעבור סאמר וחרפת אלמנותיך סהגוים מחרפים את ישראל סאל להם מלך אל השם כאשר עזובה היית ועזבת רוח מצבה בעלה והנה בעלה חי כאשר אמר כי בעליך עושך ומלת עזבת שם התואר לא פעול ואם הוא על מסקל ולעל כן כתוב קראך יי ואשת נעורים כי תמאס אמר השם וכן היית: ברנע. ב"ת ברנע כוסף כב"ת בתחילת בראשון ויט מפרם ספירם כי הוא מן רוגע הים והעד וברחמים: בספק. א"ח רע לו והטעם כמו מעט: ובחסר עולם. הפך רנע הנה הטעם מתעמור מלכות ישראל לעולם כאשר הוא מפורם בקרם רכא והנה ימי הגלות ואם ארכו כמו רנע כנגד ימי המלכות סלל יסקני:

הן לא תדע • גוי לא היית וידעו תקרא מיטא אלך כטעם לעבדי קראתי: אלך ירצו • והנה התברר מה ספירסתי: פארך • מלה זרה בדרוקין כי אין כמוה בפעלים השלמי' רך בנחיש כמו בשמשו עך: דרסו • לפי דעתי כי זאת הפרטה תוכחה על אנשי דורו הטעם אחר שתרעו כי תגאלו מכלל וגם מכל הגוים פעם שנית דרסו הסם • וטעם בהמלא לרורים כי ידוע מהם כמלא בכל מקום ובכל עת הנה הטעם קודם חתום הגזרות וכך טעם בהיותו קרוב רמז למכירה שהיא במקדש: יעזוב • פירוש דרסו הסם: דרכו • שהוא כהוג ללכת בה ויעזוב איש את מחשבותיו והנה העקר המחשבה והמעשה: כי ירבה לבלות העונות: כי טעמו כי חסרתם מאמול לכם רע חטפ סתעבו אליעל

כך לא מחשבותי כ
כמחשבותיכם כי ב
במחשבותי להטיב ל
לכם וככה לא דרככם
דרכי כי דרכי הם
יסריגם מפורם בספר
יחזקאל הדרכי לא
יתכנו כי דרך משל
כי הגם בדרתו מן
הסמי' ירעה את הארץ
על כן הורדתי לתת
זרע לזרע ולחס ל
לאכול: כן יהיה דרכי
לא יסוב ריקס
והטעם כי חלמל כל
אמר דרתי לא נבואי
והוא כי בשמח תבוא
מהגלות תוכלון אל
ארצכם על פוסים
ופרדים עלגלות בבל
כן היה ואם לעתיד גם
מפורם בסוף הספר
וא על סמי' גליות דבר
ימחאו • כטעם יכו
וזאת הלסון ידועה
בארמית ומגזרת
ומחה לכתף יס כנרת
תחת הכעצון • כמו
הכעצוצים ואין ספק
כי הברוש טוב ממנו:
הסרפד • מין ממני
במחי החוחים הנה
יחרם פלא לסו' כהרות
במרב כסובס ל כיון
וזוהויה לוי' לסם ל
לאות עולם וזהו פלא
עומד: כה' אחר
סתרעון כי הסם
יגאלכם ויעשה לכם
כל אלה הטובים שמרו
מספטי וזהו לשד כי
היסועה והנה לשד כי
העונות מעכב ביאת
משיח: אמרי • זאת
המנוה שאמר והוא
סומר סבת מחללו
ודוע כי סבת סימן
התיו' לנקה אולי זה
בא כאילו אמר יוס
סבת אזהרה ויו' מ
מחללו חלול השמור
כי עם כל פועל מס
הוא בכח הלסון ואם
לא נכתב כאשר פירש
רבי משה הכהן ז"ל
במלת ותכפנו שהוא
סב ללקח וכמוהו
וברב יעצים תקום
והטעם עצה ואם לא
נכתב: ואל • בן הנכר
אלה הגרים גרי
הצדק: והנלה • פועל
עבר וההא תחת אשר
כהא' ההלכו אתו:

וגוי ד' בקריא וסימ' ואהם תהיו לי מכלכת • וגוי גדול יעור כירבתי ארץ • וחברו • וגוי לא ידעוך אלך
ירצו: ודרשו י"ג דסבי' וסימ' דרשו י' ברמזאוקראוה • ודרשו י' ויעזו • וחברו דר'ה: לסלח' סל
וסימ' אל אלהינו כי ירבה לסלוח • דס' ונקי: ושמה ח' וסימ' ושבה קברתי את לאה' • כי מגד תראה •
הן גוי לא תדע תקרא וגוי לא ידעוך
אלך ירצו למען יהוה אלהיך
ולקרוש ישראל כי פארך:
דרשו יהוה בהמצאו
קראו בהיותו קרוב: יעזוב רשע
דרכו ואיש און מחשבותיו וישב אל
יהוה וירחמנו ואל אלהינו כי ירבה
לסלוח: כי לא מחשבותי
מהשבותיכם ולא דרכיכם דרכי
נאם יהוה: כי גבהו שמים מארץ
בן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי
ממחשבותיכם: כי כאשר ירד
הגשם והשלג מן השמים ושמה לא
ישוב כי אם הורח את הארץ
והולידה והצמיחה ונתן זרע לזרע
ולחם לאכל: כן יהיה דברי אשר
יצא מפי לא ישוב אלי ריקס כי אם
עשה את אשר הפצתי והעליח
אשר שלחתי: כי בשמחה תצאו
ובשלוש תוכלון ההרים והגבעות
יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה
ימחאו כף: תחת הגעצון יעלה
ברוש תחת הסרפד יעלה הדס והיה
ליהוה לשם לאות עולם לא יכרת:
כה אמר יהוה שמרו
משפט ועשו צדקה כי קרוב
ישועתי לבוא וצדקתי להגלות:
אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם
יחזיק בה שמר שבת מחללו ושמר
ידו מעשות כל רע:
ואל אמר בן הנכר הגלוה אל
יהוה לאמר הברל יבדל יבדל יבדל
מעל עמו ואל אמר הסרים הן אני
עץ יבש:
אמר יהוה לסריסים אשר ישמרו
את שבתתי ובחרו באשר חפצתי
ומחזיקים בבירתי:
ונתתי להם בבירתי ובחומתי יד
ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם
אתן לו אשר לא יכרת:

הא עם ולא תדע יפליחך ועם
דלא ידעוך ודרשון לאסקא לך
מסין בריל י' אלהך ולקרישא
וישראל ארי שבחך: תבעו
דחלתא דיו' עד דאתון חיון בעו
מן קרסוהי עד דאתון קיימין
ישביק רשעא אורחיה ורשעא
וגבר אגים עשתונוהי ויתוב ל
לפולחנא דיי וירחם עלוהי
ולחלתא דאלהא ארי מסגי
לסלחא: ארי לא מחשבותי
מחשבתכון ולא אורחכון תקנן
באורחת טובי אמר י' ארי כמא
דרמין שמיא מן ארעא בן תקנן
אורחתי מאורחכון ומחשבותי
תקנן ממחשבתכון: ארי כמא
דנחית מטרא ותלגא מן שמיא
ולתמן לא יפשיך ליה ויהוב
אילחין מריו ית ארעא ומרבי לה
וסועילה ויהיב בר זרעא כמיסרת
לזרע ולחמא כמיסת למיכל: בן
היו פיתגם טובי דנפיק מן קרמי
לא יפשיך דיהוב לקרמי ריקן
אילחין עבדית דרענא ומצלת
לדשלתא ליה: ארי בתדוא
תופקון מביני עממיא ובשלמא
תתובלון לארעכון טוריא ורממא
יבועון קרמיכון דחושבתא וכל
אילני חקלא ישענון בענפיהון:
חלף רשעיא יתקייסון צדקיא
וחלף חייבא יתקייסון דחליחטא
ויהי קרם י' לשום לאת עלם ולא
יפסוק: כדנן אסר י' טרו דינא
עיבדו צדקתא ארי קריב פורקני
למייתי וזכותי לאתגלאת: טובי
אגש דיעבד דא ובר אינשא
דיתקף בה ישר שבתא מאחלוותיה
וישר ירזחי סלמעבר כל דביש:
ולא יימר בר עממין דמתוסף על
עמא דיו' למימר אפרשא ופרשנני
יימעל עמיה ולא יימר סריסא הא
אנא חשיב כאע יבש: ארי כידנן
אמר י' לסריסא דיטרו ית יומי
שבאי דילי ומררען ברצבניא
ומתקפין בקיימי: ואמתן להון
בבית מקדשי ובארע בית שכינתי
אתר ושום רטב סגנין ומבגן שום
עלם איתן להון ולא יפסוק:

הן גוי לא תדע תקרא • לסימון
אם אלי תשמעו לסם י' הכרה
עליך: בהמלאו • קודם גור דין
בעד שהוא אומר לכם דרסוני:
כי לא מחשבותי מחשבותיכם •
אין סלי וטלכם מוות לכך אני
אמר לכם יעזוב רשע דרכו ויתפוס
את דרכי • ואיש און מחשבותיו
ויתפוס את מחשבותי לעשות
הטוב בעיני: כי גבהו שמים
וגו' • כלומר כיים הברל וחילון
מעלות וסבת ברכי יותר מ
מדרכיכם וכמחשבותי יותר מ
ממחשבותיכם כגבהו שמים
על הארץ אתה מותי' לב למרוד
בי וזהו כותן לב להטיב אתכם:
כי כאשר ירד הגשם והשלג ולא
יסוב ריקס אך יטיב לעולם כן
דברי אשר יצא מפי להודיעכם
על ידי הנבואים לא יסוב ריקס
אך יטיב לכם אם תשמעו להם
ומדרס אלה כי לא מחשבותי
וגו' אין דיני כריני בסר דס
אתם מי סמורה בדין מתחייב
אכל אני מודה ועוזב ירוחם:
כי בשמחה תבואו • מן הגלות:
ההרים והגבעות יפצחו לפניכם
רנה • סיתנו לכם פריים וכמחם
והקנו יושביהם: תחת הכעצון
וגו' • רבותי דרסו תחת הרשע
יעלו דריקס: כעצון וסרפד
מחי קוצים הם כלומר הרמעים
יאברו והצדיקים יעלו ממחלתם
יפשה זאת • סומר סבת וגו'
הברל יבדלני י' למה אתגדיר
הלא הקב' יבדלני מעל עמו
כשפסלם סכרם: ואל יאמר
הסרים • למה איטיב דרכי
ומעללי הן אני כען יבם מאין
זכרון: ומחזיקים

יבדלני • פתח גדול תחת קמן קטן וכמוהו כי עשה ויהבני אימי: הן אני עין יבם • בעבור סלח' חלד:
הסבתו כי אות היא בינו ובין סומרימו בעבור סבת הסם הנה כל סומר סבת הוא לסם י' ונתתי • יד • מקום כמו יד תהיה לך:
סא

ותבני פס. הזכיר הקדמים קודם בני הנכר בעבור שהשלים בהם כי כן דרך
ה' יקרא ואתן לנחיק את עקב ואת עשו ואתן לעמו למרתו. סרות הסם לעשות
חקיו והביאותם. כיביתו בית תפלה יקרא לכל העמים. כדרך תפילת מלמה
כאם מקבץ כרחי ישראל. כי אם עלומבבל ומעילס ואשור והטעם לנכבציו על

הגרי והנה עוד אקבץ
גרים על נקבציו ישראל
ולנכבציו סב אל ישר
כל. הטעם
שהזכיר גם הגרים
ישבו רק המקדשים
לעז לא ישבו והנה
אתו לשון ציוני כמו
אם תכעצון בעיו טוב
אתו כמו בואו מגזרת
ואתא מרבבות קורט
והטעם כי הסם כזה
לאומי העולם הרשע
להרוע רשעו ישראל
כמו החיות שתהרוע
אלה את אלה: בופיו
יאמר אל כבואי
השקר שהיו בישראל
והיו כזופים שרים
והנה דרך משל על
היום או על כלבים
אלמים בלילה כי לא
ישמרו הבית ותועלת
אין בהם: לנכוח.

זעקת הכלב וכן
בלשון קר: הוסיף.
כמו כלבים ואין ריע
לזכר הלא עיקר כהא
הורים והוגים כי לא
יבא הפעל מבין ה
הפעל כי אם בלש
פירש רבי יונה אמר
המתרגם כיוון ש
מבין לפי שהכלבים
הם חרוקים בתפומה
יותר משאר כל בעלי
חיים והנה הטעם כ
כפול: והכלבים עני
כפס. רוב הפס
הנמצא במקרא על
הכח המתאנה לכל
כמו ופסו מאל ת
תאנה והטעם כי על
אלה הכלבי אין בהם
תועלת רק זיקו כי
אם חזקיהו תאנה וזאת
היא עזות כפס ולא
יטבנו לעולם והנה
הנמשל: והמה.

הטעם הכלבי הנזכרים
הם רועי ישראל סלא
ידעו: הבין. פס
הפועל: אם לבצע
מה יועיל לו מאומה
כמו מה בצע בדמי
כל אחר מקצהו:
אתיו. ובמזמן סיקחו
חמם יתעבבו לו לשמו
ואומר הרועה לחבירו
בא ונקחה יין:

ונקבאה סכר. משכר כמו אל תהי בסובאי יין ולא יעשו יום אחד לבדו קיום אחר יום יתיר מאד. תאר השם טיהיה ליום מחר יתרון
על היום בעונג. ובמסדה: הזדק. אלה מעשה הרועים הזדקקים אכדו ואין איש סם על לב לאמר מדוע יאכדו הזדקקים ויחיו אלה
הרשעים והנה זה פי הנביא כאסף הזדקק עד סלא יראה הרע הבא על ישראל ועל עיר הקודש: יבא. הזדקקים בשלום על קברם
כטעם בשל תמות ואתה תבא אל אבותיך בשלום: יכוחו על משכבותם: כל מי שהולך נוכח השם כטעם אחריו אל אלהים תלכו ויא
כי השלום יבא עם ההשקט ויכוחו על משכבותם הולך ככוחו והנה נכוחות תחת ככוחו כי משקלי השמות משתלי: ואתם קרבו. למשפט
עני בית ישראל יאמר יי: בני עונתה. כמו ועונתם כפלטתם: זרע מנאף. הוא האב ותזנה האם והטעם הבנים והבנות רעות: על מי תתעבבו. לבקש מה שעשה עמנו
טוב: הנחמים. הטוב בפירוש: סדר על עז ויהיה הנחמי על משקל הנכבים מבין כפסל מגזרת בכל יום הזבא והנה הוא דבק עש ילדי פשע והנה כתו ובחטא יחמתי
אמי: פוחטי. לעז כמו ואחטא אותם כמעשה הזונה שתרב ילדיה: בחלקי. מגזרת חלקי: אבנים והטעם סידקסו אבנים חלקות לזיירם להיות פסילים: גם להם
מפכת נכר. העל אלה הנחם. על הרעה שאעשה לך ויש אומרים שהוא מבין התפעל כאילו אמר מה תחזיתם יהיו לי ואין כורך: על

אל הר יי בקריא וסימ' ובישה היה רעה את צאן יתרו. ויקם משה והושע משרתו. יאמר משה אל יי לא יוכל
העם לעלות. והנה נכון לבקר ועלית. ויפסל שני לוחות אבנים. עלה אל הר העברים הזה נבו. מעל בשה מערבנות. נוסב והגבול מכעלה ימה. שלחו בר בושל ארץ. במראות

ובני הנכר הגלויים על יהוה לשרתו
ולא הבה את שם יהוה להיות לו
לעבדים כל שמר שבת מחללו
ומחזיקים בברית: והביאותם
אל הר קדשי ושמחתים בבית
תפילתי עולתיהם וזבחייהם לרצון
על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא
לכל העמים: נאם אדני יהוה
מקבץ נדתי ישראל עוד אקבץ עלי
לנכבציו: כל חיתו שרי אתיו
לאכל כל חיתו ביער:

עפר עורים כלם לא ידעו
כלם כלבים אלמים לא יוכלו לנבח
הזים שכבים אהבי לגום: והכלבים
עני נפש לא ידעו שבערה והמה
רעים לא ידעו הבין כלם לדרבם
פנו איש לבצעו מקצהו: אתיו
אקחה יין ונסכא שכו והיה כזה
יום מחר גדול יתר מאד: הצדיק
אבר ואין איש שם על לב ואנשי
חסד נאספים באין מבין כי מפני
הרעה באסף הצדיק: יבוא שלום
יגוהו על משכבותם הלך נכחו:

ואתם קרבו הנה בני
עננה זרע מנאף ותזנה: על מי
תתעבבו על מי תרחיבו פה תארכו
לשון הלוא אתם ילדי פשע זרע
שקר: הנחמים באלים תחת כל
עץ רענן שחטי הילדים בנחלים
תחת סעפי הסלעים:
בחלקי נחל חלקה הם הם גורלה
גם להם שפכת נסך העלית מנחה
העל אלה הנחם:

זרעא שקרא: ופלאוין לטעות אתחות כל אילן עבוי נכסי ינקיא בנחליא תחות
שקיפי ביפוא: בשעיות פיך נחליא חולקין אף תמן אינון ערבך אף להון נסיבת נסכין
אסיקת קורבנין העל אילן יתוב מימרי:

אלהם הביאני. והלכו גוים רבים ואמרו לבני. והלכו עמים רבים ואמרו לבני. והביאותם אל הר קדשי.
עד שיפוח היום. שלח אורח ואמתך המה. וכל הר הנכבד רבנו אל הר: נאסף ג' בפתחיו ואקבץ וסימ' אני
נאסף אל עם קברו. כאשר נאסף אורח אחיך. כי מפני הרעה נאסף הצדיק. ב' בתראי פתחיו:

והלכו גוים רבים ואמרו לבני. והלכו עמים רבים ואמרו לבני. והביאותם אל הר קדשי.
עד שיפוח היום. שלח אורח ואמתך המה. וכל הר הנכבד רבנו אל הר: נאסף ג' בפתחיו ואקבץ וסימ' אני
נאסף אל עם קברו. כאשר נאסף אורח אחיך. כי מפני הרעה נאסף הצדיק. ב' בתראי פתחיו:

ומחזיקים: אחזים: לכל העמים. ולא לישראל לבדם כי אף לגרים: עוד אקבץ
עליו. מן האומות שיתגייירו וכלו עליהם: לנכבציו. נוספים על קבוצי ישראל: כל
חיתו שרי. כל האומות אתיו והתקבצו אלי ותאכלו את כל חיתו בעיר. את גבורי
האומות שאמרו את לבם מלהתגיייר: חיתו שרי. חית העדה אף כחה רב כחית

היער חית העדה חלפה ותטת
כח מחית היער ועל שאמר עוד
אקבץ עליו אמר המקרא הזה:
בופיו עורים כולם. לפי שאמר
דרשו יי וכל העניין והם אינם
סומעו חוזר ואומר הנה הנביאים
צועקים להם ומכריזים על ה
התעבבה ותיעוב להם והרי פ
פרנסיה כעצור כולם ואין רוחן
את הנולדות כזופה המופקר
לראו את החרב באה ולהזהיר
את העם והוא עוד מלראות את
החרב באה ואלם מלהזהיר את
העם. ככלב שמינחיו לשמור
הבית והוא אלם מלנכוח כן פ
פרנסי ישר אינם מזהירים אותם
לחזור למוטב: הוסיף סוככים:
פירש דונס כדרמים מוכבץ
ות' ייתקם סוכבין ואין לו דמיון:
והכלבים עני כפס. רוצים
למלאות כריסם אינדיים בלעז
והמה רועים. כמו שהכלבים
לא ידעו טבעה כן הרועים לא
ידעו הטעם מה יהיה באחרית ה
הימי. כולם לדרך הנתיב פנו
איש לבצעו לבזול את שאר העם
שהם ממוכים עליהם: מקצהו.
כמו כל העם מקץ מקצה מניינם
ועד קצהו כולם כוהנין כן:

אתיו אקחה יין. כך היו אומרים
זה לזה: והיה כזה יום מחר
במאכל ובמשתה: הזדקק אבר
כגון יאסיהו: ואין אט סם על
לב. למה נסתלק. באין מבין.
אין בביתם מבין מה ראה
הקב' וסלחם: כי מפני הרעה
הצדיק: יבא שלום. כי כן אמר
הקב' יבא הצדיק הזה לאבותיו
בשלום ואל יראה ברעה: ויכוחו
על משכבותם. בהיות הרעה זה
סוהיה הולך ככוחו ביושרו כמו
עשות כזוהי: ואתם קרבו הנחם
הנחמים משכבותם הצדיקים
ותקבלו פורענותכם: בני עונתם
בני כפסי זרע מהזכר מנאף
ותזנה הנקבה: עלמי תתעבבו.
מאחר ששבתם מאחרי על מי
תעבבו להתעבב בטובה אילו
זכיתם אז תתעבבו על יי אבל
עכשיו על מי תתעבבו: עלמי
תרחיבו פה. כשאמרתם מתעצמים
ומלעבים בנביאיו: הנחמים
באילים. המתחממים בשכבת
זרע תחת האים הם אלה ואלון:
סוחטי הילדים. לקרבן עז:

סעשי. נקרת הצורים וכן אל
סעף סלע: בחלקי נחל. בחלקי
אבנים אשר בבחל: חלקי. בהם
ירגמו אותך: הם הסגורלך.
להעצב בהם. למה כי גם להם
מפכת נכר: העל אלה הנחם.
מלהרע לך: סמת

על מי תתעבבו. לבקש מה שעשה עמנו
טוב: הנחמים. הטוב בפירוש: סדר על עז ויהיה הנחמי על משקל הנכבים מבין כפסל מגזרת בכל יום הזבא והנה הוא דבק עש ילדי פשע והנה כתו ובחטא יחמתי
אמי: פוחטי. לעז כמו ואחטא אותם כמעשה הזונה שתרב ילדיה: בחלקי. מגזרת חלקי: אבנים והטעם סידקסו אבנים חלקות לזיירם להיות פסילים: גם להם
מפכת נכר. העל אלה הנחם. על הרעה שאעשה לך ויש אומרים שהוא מבין התפעל כאילו אמר מה תחזיתם יהיו לי ואין כורך: על

הבין
ה' קחבין
פס' הוויין
כלביא
סלחין
תכחיתא
לכוסית

דרכיו ראיתי. הנה זאת לאות על יוסר על פירוש הספר כאשר ראיתי דרכיו או מעשה תשובה או טעמו כמו כיצר לב האדם רע: וארפאהו כיחולת היה כי אין כח לחולה שילך: ואסלם כחומי לו. מאכמהו על החולי מעבר עליו: ולאכליו. הם אלהיו בדרך האבלים על החולה במותו: בורא. כל המפרשים אמרו כי הספר הוא בורא ותחבר מ

מלת חמר לולי שאין ראוי לחרם כי הייתי אומר שהוא לשון ב בריאה מבזרת ובורא חוטף ומלת כב כמו פרי כמו תבובת טרי והטעם הדיבור וכן פירושו אמרו מלם לרחוק ולקרוב הודיעו סבבר רפא הסם את יסר והטעם ורפאתו והטעם יסר ולא הרשעים כי הם כים שהוא נגרם מיד כמו ויגרשו מימיו וקרוב מבזרת הנני גורם מפניך: כי השקט לא יוכל. פירוש כים נגרם הנח תחבר מלת שהוא כ נגרם כי נגרם תאר השם: ויגרשו מימיו. כמו ויגרשו: אכן. על כן לא יהיה להם שלום כי הם לא יוכלו השקט: קרא. וידבר השם לא נביאו קרא בגרון אל תחפור הקריאה כי חטף פועל יוצא כסופר. טיטעמו כולם: ואותי יוסר ידרושון. בפה וברשת ודעת דרכי יחפצון. בדרור טיטאלון חלי הם מעטפני דרך והם חפצים להיותם ק קרובים אלי: למה. הם מתעבים ואומרי למה צמנו ולא ראית כאלו לא תראה ולא תדע והטעם לא ת תושענו והתשובה הן ביום צומכם ימצא כל איש חפצו מי טיט לו מריבה עם אדם אחר וכל עבדיכם. ממון כמו ועבדי בבית כ כרי וקרוב מבזרת עכבון כמו יגיע כפיך יגיע מזרים: תגשוו. הנה ה' ה' כחן כהנא עטף תדוק ויחבר בעל כאלו את כן עבד וכמוהו אספה יראת י' ורבים כך: הן. באגרוף רעע. דבר קשה סוכה בו וכדברי הקדמונים זל

ואשלם בקריא' וס' ואשלם את נדרי אשר בחברון. ואשלם נחמים לו ולאכליו. כי הקדמני ואשלם: חטאתם ט' וס' ובפר על הקודש בטבאת. וסמך אהרן את שתי ידיו וזהו לבם לחקת. וידבר אל העדה לאמר סורו. קרא בגרון אל תחשך. ישוב ירחמנו. כן אהבו לנוע. וזכו הכהבי. העמקו שחתו. וכל דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם נחמים לו ולאכליו: בורא נוב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יהוה ורפאתיו: והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו ורפשו טיט: אין שלום אמר אלהי לרשעים: קרא בגרון אל תחשך בשופר ה' קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם: ואותי יוס יוס ירשו ודעת דרכי יחפצון כגוי אשר צדקה עשה ומשפט אלהי לא עזב ישאלוני משפטי צדק קרבת אלהים יחפצון: למה צמנו ולא ראית עפנינו נפשנו ולא תדע הן ביום צמכם תמצאו חפץ וכל עציבים תנגשו: הן לריבומצה תצומו ולהכות באגרוף רשע לא תצומו ביום להשמיע במרום קולכם: הכזה יהיה צום אבחרהו יוס ענות אדם נפשו הלכך באגמן ראשו ושק ואפר יציע הלזה תקרא צום ויום רצון ליהוה: הלוא זה צום אבחרהו פתח חרצבות רשע החר אנרות מוטה ושלח רצוצים חפשים וכל מוטה תנתקו: הלוא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם ובסירתו ומבשרך לא תתעלם: אז יבקע בשחר אורך וארכתך מהרה תצמח

ודעניא בה פרוי בנשית רישעא שרו קיטרי כתבי דין מסטי ופטר דהו אנסין בני חורין וכל דין מסטי חסלקון: הלא תפנים לכפנא מלחמך וחשיבין מטלטלין תעיל לגו ביתא ארי תחזי ערטי לאה ותבסיניה ומקריב בשרך לא תבבוש עיניך: בכז יתגלי בשפרפרא נהורך ואסות מתתך בפריע תיסק בחטאתם ובחטאתם דכז: תביא יג בקריא' וס' ובכל חזי מבל בשר. ראשית בכורי אדמתך תביא. וחברו לא תביא אתנן וזנה. ובמלא' ימי טהרה. ולא תביא תועבה אל ביתך. ולקחת בראשית כל פרי האדמה. ויצו את יהושע בן נון. ואת עשרת תריצי החלב. תשמע זעקה מבתיים. הלא פרום לרעב לחמך ועניים. אף על זה הפקחת עיניך. ודחה באמות סודר בצרחק:

אזרח תיובתהו גליא קדמי ואשבוק להו וארחים עליהו ואשלם נחומין להו ול ולמתאכלין עליהו: דברא סמל ספון בפום כל אנשא אמר נביא שלמא יתעביד לצדיקיא וינטרו אוריתי מלקדמין ושלמא יתעביד לתביא דתבו לאוריתא קריב אמר י' ואשבוק להו: ורשיעיא כיסא דטריד רביעילמנח ולא יכל ועברין מוזי סין וטין: לית שלמא אמר אלה לרשיעיא: נביא אכלי בגרונך לא תמנע בקל שופרא ארים קלך וחזי לעמי מריהו ולבית יעקב ח חוביהו: וקדמי יוס יוס אולפן תבעין פאילו למידע אורתו ותקל קדמי צבן כעמא דזכו עבד ומרין אלהיה לא איתרחק שאליו מן קדמין וקשוט פאילו לאתקרב לדלתא ריי צבן: אמרין למא אנתא ציימין וקדמך גלי מסגין בפשתנא וקדמך ידע נביא אמר להו ה' ביום תעניתכון אתון תבעין צרכיכון וכל תקל רכון אתון מקרבין: הן לתחרו ולמצו אתון ציימין ולממתי בכורמזיא דרשעא לא תתענון תענין פאילין לאשמעא במרומא קלכון: והתא הוא תעניתא דרעינא בה יומא דמסגיף אנשא נפשיה בפויף רישיה באגמון בפויף ועל סקא וקיטמא באור הלדא אתון קרן תעני ויומא דרעוא ביה מן קדים: הלא נא היא תעניתא

ודעניא בה פרוי בנשית רישעא שרו קיטרי כתבי דין מסטי ופטר דהו אנסין בני חורין וכל דין מסטי חסלקון: הלא תפנים לכפנא מלחמך וחשיבין מטלטלין תעיל לגו ביתא ארי תחזי ערטי לאה ותבסיניה ומקריב בשרך לא תבבוש עיניך: בכז יתגלי בשפרפרא נהורך ואסות מתתך בפריע תיסק בחטאתם ובחטאתם דכז: תביא יג בקריא' וס' ובכל חזי מבל בשר. ראשית בכורי אדמתך תביא. וחברו לא תביא אתנן וזנה. ובמלא' ימי טהרה. ולא תביא תועבה אל ביתך. ולקחת בראשית כל פרי האדמה. ויצו את יהושע בן נון. ואת עשרת תריצי החלב. תשמע זעקה מבתיים. הלא פרום לרעב לחמך ועניים. אף על זה הפקחת עיניך. ודחה באמות סודר בצרחק:

בעלי אגרופין וכמוהו באכז או באגרוף ויא חתיתך עפר קשה כמו מגרפותיהם: לא תצמונו כיום. טעמו כיום הזה: הכזה. יוס ענות אדם כפסו. כפול כי הוא הכוס: הלכוף. מפלי הכפל במסקל לקוב אויב: כאגמון. צמח רך טיטח את ראשו והוא ידוע: יציע. דגשות הד' לחסרון יוד השרם כמלת אכר והסלם יציע והטעם ימים מצע וסך ואפר יציע: הלא. פתח. כמו התר: חרצבות. כמו קשרים וכמוהו כי אין חרצבותי למותם: מוטה. כמו מוטות עולכם והנה הטעם להחפיש העברים ככתו בשפר ירמיהו העשוקים משפט: רצוצים. הם העברים העשוקים כמו רצון משפט כמו ואת מי רצוני. ויש אומרים כי חרצבות רעע על המחשבות והראשון ככז בעיני: הלא פרום. כמו פורט אין להם וכמוהו פריסת מלכותך והטעם פריסת ככר לחם: מרודים. הם שורם והנה הוא כמו מענוס וכמוהו זכור עני ומרודי תביא בית. בית סלך. ומבשרך לא תתעלם. כמו קרוב כמו אחינו בסרינו הוא: אז יבקע כספר אורך. סכל דגע יוסף האור. וארוכתך. רפואתך והוא שם כמו אעלה ארוכה לך. ויש אומרים כן ארוכתך ימי גבול החולי על כן מלת מהרה: והלך

דרכיו ראיתי. כשהוא ככע מלפני סבאתהו צרה: וארפאהו ואנחהו: אוליכחו בדרך מרפא או ואנחהו לשון הנחה ומרעע: לו ולאכליו. למטערי עליו: בורא. אכליו כיב מפתים חרם כלפי סבאתהו צרה עד עתה והכל קראו עליו תגר יקרא לו מלם מלם: לרחוק ולקרוב. מניהם סוף מי סבתיסן והורגל בתורתי ועבורתי

מכשוריו ומי סבתיקרב עתה מ מקרוב לסוב מדרכו הרעה את י' ורפאתו מחוליו ומחטאיו: והרשעים. מאין כותכך לב לסוב: כים נגרם: הים הזה גליו מתגא' לרום למעלה ולזאת חוץ לגבול החול אשר סמתי ג גבול לים וכשמגיע סם הוא כ כסבר על כורחו וכל זה גל חבירו רואה ואינו חוזר בו כך הרעע רואה את חבירו לוקה ברעעו ואינו חוזר בו ומה הים רפטו וסריותו על פיו כך הרשעים ס סריותם בניהם כגון פרעה את מי י' סכחריב אמר מי בכל גלי הארצות נבוכד נכר אמר אדמה לעליון כים נגרם כים אמר נגרם סגורם כל היום רפטו וטוט: אין מלם. כלפי פאל' לצדיק' ולבעלי תשובה מלם מלם לרחוק ונ חזר ואמר אין מלם לרשעי: והגד לעמי פשעם. אלו תלמידי חכמי סכל סגבת פשע סגבת תלמוד עולה דרון:

ולבית יעקב חטאתם. חלועמי הארץ סאף דרוס סגבה: ואותי יוס יוס דרוסון. כענין סכאמר ופתחו בפייה: ודעת דרכי יחפצון. חפצים לסאלו הוראות לחכמים כאלו רוצים לקיימם: כגוי אשר דקה עשה וגו. כך סואלים אותי תמיד משפט דרך ואין דעתם לקיים וכסגן כמים ואין כענין אומרים למה צמנו ולא ראית ואני אומר הן ביום צמכם תמצאו חפץ כל חפצי צרכיכם אתם עמילי למחא ואף בגבול וחמם: וכל עבדיכם. בעלי חוב מלכם הכעבדים על ידיכם אתם נוגשים אותם ביום צומכם: לא תצמונו כיום. כמסכת היום לסבור לבבכם כרי טיטמע ק קולכם במרום: הלכוף. ה'א זז תמוהא כלומר סמא לכוף כ כאגמון ראשו אזי צריך אגמון הוא כמין מחט כפוף וכדין כו דגים וקורין לו איים בלעז:

הלזה תקרא צום. לשון תימהא לפיכך היוד תקודה חטף פתח: חרצבות. לשון קסור ואיסור: מוטה. הטיית משפט וכל מוטות תכתקו תירגם ויכתן וכל מיטתו דין תסקלון: ועניים ומרודים. כאנחים וכאנכים על צרתם כגון עוני ומרודי ארד בסיחיו:

ומבשרך. ומקורבך: יבקע כסחר. כעמוד הסחר הבוקע בעבים: וארוכתך מהרה. ורפואתך מהרה כמו אלעל ארוכה לך: ותפק

והלך לפניך דרך. יאספק. כמו מאסף לכל המחנות והנה יהיה שמור. אז יתחזק. מקרבך והטעם על המחשבה או מתוך ישרא. וטעם מוטעה העברים: מלח אצבע. מס הפעל מסקל כסבב ארובי המלך כאלו חמר לסלוח יד להכות רעו או לקחת הוכו גם דבר אחר מס הפעל. ותפק. כטעם ויפק רצון מיי. והנה נפטר כדרך פעול. והכס נענה תשובה. לעולם עניו דבק עם כפס הוא כוס ומלת תשובה לעדה: וזרח בחסך. אפי' בחסך לילה יזרח אורך והטעם כאשר תבוא רעה לעולם אתה תנצל. וכך י' תמיד. והטעם שהוא יהיה עמך בכל מקום שתלך: בצחצחות. כמו צחה כמא הפך הריוו: ועצמותך יחליץ. יסאומ' כמו ידסן בלי חבר ואחרי' אמרתי חזק כמו חלוצי צבא ויסאומרי'

רשי

ותפק כפסך. בתנחומי דברים טוברים: בצחצחות. בעת צמחון ובבורת כך תירגם יונתן: יחליץ. יזיין כמו חלוצי צבא: מסובב כתיבת לשבת. תירגם יונתן מתביב רשיעיה לאוריתא מסובב כמו משיב לשבת לייסובו של עולם: נחלת יעקב אבין. נחלה בלא מזרים כמה סגאמר ופרצת ימה וקדמה וגו' לא כאברהם סגאמר לו הארץ אחר אתה רואה ועקב סמרת הסבת סגאמ' ויחן את פני העיר סקבע תחומין עם דמיוני חמה כך פירס ל' שמשון: הן לא קצרה. את חמר לא נוסעתם לא מקוצר ידו הוא: הסתירו פנים: גרמו לכס שהסתיר פניו מכס: נגאלו. לשון טיכוף וכן לחס מגואל: כפסוני. מין חסם רע: בקשו. איסקלורטס בלעז כלומר מעשים מכוערים שאינם לטובתם עמו: וקורי עכביש. אוריית' בלעז וקורי אורטור' בלעז: קורי. הס כלי האורב שהסתימוסך בהן ומנח חבירו במחבת קורו על מס שהעכביס מוסך ארבעתו בקורות: והזורה. תירגם יונתן מסחן לשון חיוסם סקורין בלעז קוביר ה המחממן יוצא מהן כשהוא מן מוכן הקליפה: אפעה. מין חסם שהוא רע כך לא יסתלמו במעשיהם אלא רעה ועיקר לשון והזורה לשון עיור הוא ל להוציא הבלוע בתוכו כמו וזר את הגזה ועיורו של זה הוא חיומו: ואין

ויהיו קדמך וכוונך ביקר מזקנים ויחבניש: בבן תצלי ויבבל צלותך תבעי מן קדמוהי ויעביד בעותך אם תערי מבינך אססיות רין מרמו באצבע ומללא מלין ראונס: ותתפח קדם כפנא נפשך ונפש מסגפא חסבע וידנח ב פחשוכא נדוורך וקבלך יהי כ כטיורא: וידברין י' תיריא ויסבע בשני בצורתא נפשך וגופך יחיי בחייעלמא ותהי נפשך מליא תפנוקין בגינת שקיא דמרויא וכמבוע דמיין ולא פסקין מוהי: ויבנו מין חרבת עלם יסורי דר ודר תקמם ויקרון לין מקרים א אורחא ותקנא מתיב רשיעיא לאוריתא: אם תתוב משבתא ריגלך למיעבר צורכך ביומא ד קודשי ותערע לשבתא בתפנוקי לקדישא דיי תיקר ותיקר קדמוהי מלמיעבר אורחך מלספקא צ צורכך ומללא מלין ראונס: בבן תתפנק קדם י' וישריך על תוקפי ארעא ויכליך פירי א אחסנת יעקב אבון ארי במימרא דיו גזיר בן הא לא מקפידות ידא מן קדם י' לית אתו מתפרקי ולא מדיקיר קדמוהי מלמשמע לא מתקבלא צלותכו: אלהין חויכו: הו מפרשין ביכו: לבין אלחכו וחטאיכו גרמו לסלקא אפי שכינתא מיכון מלקבלא צלותכו: ארי יכו: שותפין בדם ופאי ואצבעתכו בחובין סיפוחכו ממללין שקר לישכו: גיקלין מחשבו לית דמצלי בקשוט וליח דמתרן בהמנותא מתרחצין על למא וממללין שקר מוחן ומפקין מלבוה מלין ראונס: הא כביעי חיו חורמין מפרתין וכקוין רעובימא מתיא דמן דאכיל מביעיהון סאיר ומשתנן ומפקין חיו חורמין מפרתין: הנאה בעובדיהון רשיעיא עובדיהון עובדי אונס וליאות שקר בידהון:

והלך לפניך צדקך כבוד יהוה יאספק: אז תקרא יהוה יענה תשועי אמר הנני אם תסיר מתוכך מוטה שלח אצבע ודבר און: ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך בצהרים: ונחך יהוה תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצאמים אשר לא יכבו מימיו: ובנו ממך חרבות עולם מוסרי דור ודור תקומם וקרא לך גדר פרץ משובב נתיבות לשבת: אם תשיב משבת רגלך עשות חפץ ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יהוה מכבד וכבדתו מעשות דרכיך מ ממצוא חפץ ודבר דבר: אז תתענג על יהוה והרבכתך על במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך ב' פ' יהוה דבר: הן לא קצרה יד יהוה מהושיע ולא כבדה אונם משמוע: כי אם עונותיכם היו מברלים בינכם לבין אלהיכם וחטאותיכם הסתירו פנים מבם משמוע: כי כפיכם נגאלו בדם ואצבעותיכם בעון שפתותיכם דברו שקר ל לשונכם עולה תהגה: אין קרא בצדק ואין נשפט באמנה בטוח על תהו ודבר שאהרו עמלו והוליד און: ביצי צפעוני בקעו וקורי עכבישי ארגו האכל מביעיהם ימות והזורה תבקע אפעה: קוריהם לא יהיו לבגד ולא יתכסו במעשיהם מעשיהם מעשי און ופעל חסם בכפיהם: האפקוין רעובימא ולא כשרין לאתבסא בן לית הנאה בעובדיהון רשיעיא עובדיהון עובדי אונס וליאות שקר בידהון:

על במותי ארץ. וזה י' יצא ממקומו: נשפט חמץ וס' אין קורא בצדק. כי באש' נשפט. וצני נשפט אותך על אברך. בא שאון עד קצה. איש חסם נשפט:

מחליץ כמו חלוצין כ כאשר מצאנו יחליץ יסלח ישמח יסלח ו זהו הנכון כי הנה הוא כמו פומר כל ע עצמותיו והנה יחלס משבר: לא יכבו. כמו יכרתו וכו' מבזרתו כי הוא דבר פאיו עומד כי מקרה הוא: וכו'. הבונים היוצא ממך: מוסרי דור ודור. שהיה על מוסר פיעמוד לדור ודור: תקומם. כמו מסובב: נתיבות לשבת. אחר פאיוס הולכים עליה בני אדם לשבת תשובתם: חס. י' יחך תמיד חס תשיב משבת רגליך או הוא דבק עם משובב כ נתיבות גם הוא ככון וטעם משבת מלכת בסבת: עשות חפץ. הטע כפול: וקראת לשבת ענג. מלא תעשה בו מלאכה ו ומתענג הכפם בשמחה דברי תורה: לקדוש י' מכבד. הוא יוס סבת והנה פ' מה טעם מכבד והוא וכבדתו מעשות דרכיך. שאתה רגיל לעס' בחול וכן מצאנו ממכא חפץ ודבר דבר עתד או בדברי העולם כי אם בדברי תורה והכלל שאכחנו צריכת לקבלה: אז תתענג. חס תקרא יוס סבת ענג אז ת תתענג על י' כבן ס סמהענג על האב: והרבכתך על במותי ארץ. על גבהי הארץ והיא ארץ ישראל: והאכלתיך נחלת יעקב. הטע' הנה דבר עם בני הגולה על כן ו והרבכתך גם משובב כתיבות: הן' הנה שב הנביא להוכיח עוד בני הגולה ובאחרונה אחר ואכי זאת בריתי והנה כל הפרסיות דבקות וטעם הן לא קצרה דשכילא קצר יד חסם מהושיעכם: כי. לבין אלהיכם למד עם בן והיא

לברה תספיק או מלת בן הסתירו פנים מכס כדרך לשון בן אדם ססתיר פניו ואזניו סלא יראה ולא יעמע: כי. נגאלו. מלה מורכבת מבנין כפעל ומבנין סלא קרא מס פועלו: בדם. ספיכות דם והנה אכבעותיכם בעון דבר עשוק והנה המעשה והדבור רעים: אן קורא בצדק. מוכיח: ואין כפס. תואר חסם: בטוח על תהו. סיאמר אים לרעהו כן אעשה והוא לא ימלט דבריו: הרועל. משל על המחשבה: והוליד יהוה הדבור: ביצי. והנה המסלם מהם כביצי צפעוני כאשר יבקעו: וקורי. ידוע ממעשה העכביס: והאוכל מביניהם. מביצי צפעוני: והזורה. היה ראוי להיות תחת האים קמץ גדול ובאה מלה זרה כמו ולנה בתוך ביתו והנה הזורה פעולה כמו כי מוליס היו סוגה בשופנים היא מבזרת וזר את הגזה כי מי סזרנה אז תבקע הצפעוני וזא אפעה וסרף: קוריהם לא יהיו לבגד. והנה דמה כל מעשיהם למעשה העכביס שאיכו עומד: רגליהם

רגליהם. כי מחשבותם עוד ושבר במסילות שידרכו בהם והנה טעם רגליהם כפול: דרך. כתיבותיהם. סחיו ידועות עקמי ומיילך כתיבותיהם וילמד מהם: על כך הנביא דבר על לשון ישראל שיאמרו בגלות: כפול בטעם: נגמשה. כמו כמעט ואין ריע לו ויא מבזרת וגם עפר: בזהרים. שהוא חזי היום כאילו היונו בגמף וזה דרך משל: באשמים יא אומרים קברים ויתכן שהוא כמו זהרים או כמו בחיים והטעם ביות החיים ויתכן האלף נוסף והטעם ביות השמים והם הגוים: נהמה כדובים. והטעם כעק ואין מוסיע ואין מי טעשה לנו מנספ: כי. אלה דברי הנביא על לשון ישראל סידור למס עונות: עתה בנו: כמו לא תענה בדעך: כי פסענו אחנו. הם עוד יפסעו וכחם. שמות הפעלי והנה פסוע לכאח מ מתחת הרמות: וכחם. שם הפועל מבנין בפעל על דרך ופסלוח: סרה. מבזרת סורר ומור. והורו כמו עשו והורו מבזרת על ברכת הוריותה את מרים והנה הוא על משקל הוניה והוא טב על סקר ויש אומרים כי היה ראוי להיותו על משקל בנה בביתו ובאזריות וטעם מלב מלכם ויציאורדרי ט סקר: והסב. מבנין טלא נזכר טס פועליו וזרקה מרחוק תעמר. דרך משל כי אין זרקתו אחת לשון טקה והוא חסר כון ומכא מובלע במלת אחת: וכנחה. דברים שיאמר אדם לנכה חבירו ראה ד דברך טובי וכנחיס ו תהי. משתולל. יש אומרים משועב כמו אלכה ערס ושולל א אשתוללו אבירי לב ויתכן היות הכל מבזרת שולל להסיר הן הנה משתולל טס הפועל מבנין התפעל וירא. וישתומם. מבזרת שממה ורבי מכחם סהוביא מבזר טתום העין ולא אמר אחת כי לא יכול אדם לאמור מן ויסבור ו יסבור כפול הלמד ו תוסע לו. כלסון בני אדם כי הם הוא המוסיע ואינו נוסע והנה הטעם על כבודו להראות גבורתו. מנביע כמו ולפוסעים יפגי: וילכס. דרך משל לגבור שהוא ל לובם התחרה הוא ה העריון: תלבשות. השמים תיון נוספת כתיו תפארת: ויעט. עטיה כאילו עטה מעלי: כעלי. כאיש יקבא על גמולו והטעם טיסלס חומה לבני לכל האויים גמול יסלס והנה דריו ואויבו טיבסה גס הזכיר ל לאויים הים: וייראו. יא שהוא מלשון יראה והוא חסר יור ויא

ואין מספט במעלותם. כלומר אין במעל דרכיהם דבר נספט באמת כמספטו: כתיבותיהם עקמו להם. הם העו את דרכם לעכמם: רחק מספט ממנו. טאכו זעקי חמם מאויביו ואין הקבה שופט לנקום נקמה: ולא תפגבו דקה. הנחמות הטובות שהבטיחו אינן מפיגו אותנו לכוא לגוהות נקות ובאפלות כהלך: באשמים. מכחם פתר לשון מחסכים ורוב הפותרים מודים לו אבל רונס פתר בו לשון שומן והאלף נוסף בו כמו אלף טבאחיותי וטבאכזב ודרך האתרים אף כאן בין ה האשמים בין החיים הסמכים אכחו כמתים וינתן תירגס לשון מקנר איתאחד באפנא כמה דאחדין קבריא באפי מ מיתאי: הנה כהנה. לשון יללה: דבר עסק. כמו לדבר עסק: הורו והונו. לירות ולהוציא הורו לשון ירה בים. דא הורו והונו הרב והתלמד טס המקור והונו כאשר הונס מן המסילה הנו סיגס מכסף: והוסב אחר. מספט נקמתו מאויבכו שהיה תלויה בהקבה: וזרקתו עומדת מרחוק. למה כי כסלה אחת ברחובותיו וכיון שהאמת כסלה מארץ אף מ משמים אף הכרק והמספט באין: משתולל. מוחזק סוטס על הכריו כמו אלכה שולל והוא מבזרת שוג דמתרגמי סלווכ על השל. וידע בעניו כי אין משפט. לפיכך הביא עליהם הפוערנות: וירא כי אין חיס ועתה בהנחמו על הרעה לעמו רואה כי אין איש דרין לעמוד כפרץ: וישתומם. ויחריס לראות אס יס מפגי בעדס ו ואין מפגי וישתומם לשון אדם העומד ותוהא ושותק ב בתמהונו ותיו רוישתומם כתיו טל משתולל סניהם משמשות לשון מתפעל וכן דרך התיבה טיסורה הראשון טין או סמר כספיה נהפכת ללשון מתפעל כתפעל ויתפעל בא התיו באמצע אותיות פורס התיבה כמכא ו וישתומם לשון שמו מלי משמים בתוכס נשמו אחרוכס לשון ת תמהון: ותוסע לו זרועו. ויכסס מאויבו: וזרקתו. סמכתהו הוא להשיאו ולאמץ דיו בבקמתו ו אלפ טאח אכחו הגוי להיוסע: קמאה. איכפר ימנט בלעז לקחות לשון הגרול: כעל גמולות. כרת להשיב על גמולות האויבים: כעל יסלס. כרת להסיב עליהם יסלס: כיבא ככהר. כרה על אויבו: נוססה בו. כפלאה בו לשון נס. דא נוססה בו אוכלת בו כתולעת בעץ כמוויהה כמסוס נוסס: זאת בריתי אוחס. ברבר זה בריתי בריתי להם ואקיים כי אף בגלותם לא תשכח תורתי מהם: על

הנהג וסי נדמה כדבים בלנו. והגו סיגיס מכסף. ודכתריה הגו רשע לפני בלך. קדבא כתיב ה' בסוף תיבותא: ברחוב ד' ומל בקריא וסי יאמרו לא כי ברחוב גלין. רק ברחוב אל תלך כשלה ברחוב אמת. ברחוב אבין רגליהם לרע ירוצו ומתורו לשפך דם. ורגליהם למעבר רב יש רהטין ומותו למשפך דם זכאי עשתוניהו עשתונו אונס ביא וחברא ב בכישיהו ואורו שלמא לא ידעין ולית דינא במהכריון שביליהו עקימו להו כל ודרך בהו לא ידע שלמא: על כן אתרחק דינא מננא ולא מערען לנא זכוון סברנא לניהור והאחשור לניהור והא דבבלא אנטא מהלכי: נמשמש בסמן כורחין וכדלית להו עיניו נמשמש אחקילנא בטיהרא כמא דמתקלין בקבלא אתאחר באפנא כמא דאחורין קבריא באפי מיתאי: עמנא מן קדם בעלי רבננא דמתכנשין עלנא פרוכין כולנא וכיוני נהמא נהימנא סברנא לדינא ולית לפורקנא אתרחק מננא: ארי סגיאין חובנא קרמך ותשאנא אסחורו בנא ארי חובנא גלן לנא ועייתנא ידענא להו: מדינא וכדינא במימרא דיי ואסתחרנא לאתרא מבחר פולחנא דאלחנא והוינא ממלין שקר וסטא מוחן ומפקין מלכהו פתגמי שקר: ואסתחר לאתרא דינא וכותנא מרחיק קסת אריא תקילו ברחובא עבדי קושטא ועבדי הימנותא לא יכלין לאתגלאה: והו עבדי קושטא מטמין ורסטן מביש מתבזין וגלי קדם ויבאש ק קדמותי ארי לית דינא: וגלי קדמותי ולית גבר ולית עזבין טביו ויריע קדמותי ולית אינש דיקום ויבעי עליהו ופרקינן ב בדרע תוקפיה ובמימר רעוריה סעדינן: אתגלי למעבר זכוון לעמיה תקוף ופורקן איתי ב במימריה לדחלו ויתגלי למעבר לאתפרעא בתקוף מסנאי עמיה ויתב נקמא לבעלי רבבותי: מרי גמליא הוא גמלא ישלם פורענות לסנאותי גמלא לבעלי רבבותי ויגמלא ישלם: וידחלון ממערבאית שמא דיי ומסרנח שמשא ית יקריה ארייתון כשפע נהר פרת מעיקן במימרא דיי יתבזון ויתי לציון פריק וראתבא מרודיא דבית יעקב לאוריתא אמר י: ואנא דין קיימי עמהון אמר י רוח קודשי דעלך

מנשי שרה בשלנו בצהרים כנשף באשמים כמתים: נהמה כדבים כלנו ובינים הגה נהגה נקודה למשפט ואין לישועה רחקה כמנה: כי רבו פשעינו נגדך וחטאותינו ענתה בנו כי פשעינו איתנו ועונותינו ידענום: פשע וכחש ביהור ונסוג מאחר אלהינו דבר עשקוסרה הורו והגו מלב דברי שקר: והסג אחר משפט וצדקה מרחוק תעמד כי כשלה ברחוב אמת ונכחה לא תוכל לכוא: ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל וירא יהור וירע בעיניו כי אין משפט: וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע ותושע לו זרעו וע צדקתו היא סמכתהו: וילבש צדקה כשרין וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלכשת ויעט במעיל קנאה: כעל גמולת כעל יסלס חמה לצריו גמול לאיביו לאיים גמול יסלס: וייראו ממערב את שם יהוה וממזרח שמש את כבודו כי יבא כנהר צר רוח יהוה נוססה בו: וכא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם יהוה: ואנני זאת בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר עליך

הנהג וסי נדמה כדבים בלנו. והגו סיגיס מכסף. ודכתריה הגו רשע לפני בלך. קדבא כתיב ה' בסוף תיבותא: ברחוב ד' ומל בקריא וסי יאמרו לא כי ברחוב גלין. רק ברחוב אל תלך כשלה ברחוב אמת. ברחוב אבין רגליהם לרע ירוצו ומתורו לשפך דם. ורגליהם למעבר רב יש רהטין ומותו למשפך דם זכאי עשתוניהו עשתונו אונס ביא וחברא ב בכישיהו ואורו שלמא לא ידעין ולית דינא במהכריון שביליהו עקימו להו כל ודרך בהו לא ידע שלמא: על כן אתרחק דינא מננא ולא מערען לנא זכוון סברנא לניהור והאחשור לניהור והא דבבלא אנטא מהלכי: נמשמש בסמן כורחין וכדלית להו עיניו נמשמש אחקילנא בטיהרא כמא דמתקלין בקבלא אתאחר באפנא כמא דאחורין קבריא באפי מיתאי: עמנא מן קדם בעלי רבננא דמתכנשין עלנא פרוכין כולנא וכיוני נהמא נהימנא סברנא לדינא ולית לפורקנא אתרחק מננא: ארי סגיאין חובנא קרמך ותשאנא אסחורו בנא ארי חובנא גלן לנא ועייתנא ידענא להו: מדינא וכדינא במימרא דיי ואסתחרנא לאתרא מבחר פולחנא דאלחנא והוינא ממלין שקר וסטא מוחן ומפקין מלכהו פתגמי שקר: ואסתחר לאתרא דינא וכותנא מרחיק קסת אריא תקילו ברחובא עבדי קושטא ועבדי הימנותא לא יכלין לאתגלאה: והו עבדי קושטא מטמין ורסטן מביש מתבזין וגלי קדם ויבאש ק קדמותי ארי לית דינא: וגלי קדמותי ולית גבר ולית עזבין טביו ויריע קדמותי ולית אינש דיקום ויבעי עליהו ופרקינן ב בדרע תוקפיה ובמימר רעוריה סעדינן: אתגלי למעבר זכוון לעמיה תקוף ופורקן איתי ב במימריה לדחלו ויתגלי למעבר לאתפרעא בתקוף מסנאי עמיה ויתב נקמא לבעלי רבבותי: מרי גמליא הוא גמלא ישלם פורענות לסנאותי גמלא לבעלי רבבותי ויגמלא ישלם: וידחלון ממערבאית שמא דיי ומסרנח שמשא ית יקריה ארייתון כשפע נהר פרת מעיקן במימרא דיי יתבזון ויתי לציון פריק וראתבא מרודיא דבית יעקב לאוריתא אמר י: ואנא דין קיימי עמהון אמר י רוח קודשי דעלך

דבר
ל כתיב
הנהג וסי
מאכל

כמהר. כרה על אויבו: נוססה בו. כפלאה בו לשון נס. דא נוססה בו אוכלת בו כתולעת בעץ כמוויהה כמסוס נוסס: זאת בריתי אוחס. ברבר זה בריתי בריתי להם ואקיים כי אף בגלותם לא תשכח תורתי מהם: על ככהר. כרה על אויבו: נוססה בו. כפלאה בו לשון נס. דא נוססה בו אוכלת בו כתולעת בעץ כמוויהה כמסוס נוסס: זאת בריתי אוחס. ברבר זה בריתי בריתי להם ואקיים כי אף בגלותם לא תשכח תורתי מהם: על ככהר. כרה על אויבו: נוססה בו. כפלאה בו לשון נס. דא נוססה בו אוכלת בו כתולעת בעץ כמוויהה כמסוס נוסס: זאת בריתי אוחס. ברבר זה בריתי בריתי להם ואקיים כי אף בגלותם לא תשכח תורתי מהם: על ככהר. כרה על אויבו: נוססה בו. כפלאה בו לשון נס. דא נוססה בו אוכלת בו כתולעת בעץ כמוויהה כמסוס נוסס: זאת בריתי אוחס. ברבר זה בריתי בריתי להם ואקיים כי אף בגלותם לא תשכח תורתי מהם: על

ישעיה

אבן עזרא

ודברי אחר סמית בפיו. והטעם כפול כי התבאול לא תפסק להם הנבואה מזרעם לעולם: קומי אורי. למען ציונו כמו בואי בחולם בעבור האלף: כי בא אורף. למען ולפי דעתי מביאת האור הוא חסך כמו בא ערב וכפסק האור מהיה לך ורחק עליך כבוד יי' והעד לא יהיה לך עוד אור השמש לאור יומם וטעם אורי על מלכות או הכבואה: כי הנה החסך. זהו כטע' כי בא כבהר צר וערפל תכסה לאומים ועליך מרח יי'. והטעם עליך לבדך: והלכו גוים לאורך. כי מנהג מי שהוא בחסך לראות היוסבים באור: סאי. כולם. רמז על בניך ובנותיך צר מזכירם ויתכן להיות כלם סתם המלכים: תאמנה. מבזרת ויהי אומן את הרסה: אז תיראלי. והטעם כאשר יבאו המלכים אליך ויבאו בניך חז תיראלי

וכפי ג' בקריא' וסי' וראשונות באו דגדתי. ואני זאת בריתי אותם אבר ב' בפסל: ועד עולם יבדס' בקריא' וסי' למרבה המשרה ולשלום אין קץ. ואני זאת בריתי אותם אבר. לאבר שובוכא איש מדרבו. ושכנתי אתכם במקום הזה. ושכנתי את הצולעה לשארית. ויברך דוד את י' לעיני. ואנחנו נברך יה ויבאו בניך חז תיראלי
כאדם שירא בבא לו חסונה ודבר שלא ע' עלה על לב כאשר י' ויקרה למצא אברה: וההרת. תרובי פה ופה. וכחד. והנה יהיה פחד מעורב עם שמחה וזאת רחב לב הכך הצרה: כי יהפך עליך המון יס. או טעם תיראלי מרוב ה המון סיהפך עליך ח חילגוים ביבשה: טענת. חבורה כמו טענת חזי רואה: בבירי. הבית משרת מבזרת סלחוכר יסאו דרון: כל יסתרונך. הטעם יהיו לצרכך וכוהו את בני ה הסדר לסרת בקרם הם בגדי הנשיה: יעלו על רצון. והנה על ימסוך אחר עמו וכן הוא על מזבחי: מי אלה. הטעם על הבנים והנה קומי אורי ודבר עם ציון: אל ארובותיהם. הם החלונות מסס קנס: כי לי איים. סאתן להם סכר טוב: ואכיות תרמיס כבדאסונה. והזכיר תרמיס כי היא קרובה לארץ: כספס וההם. והנה הטעם כי לי איים יקון כי לא יתנו להם סכר יסר' והנה הוא מפורסם לסס יי' חלהק. והמה פארך בא בקמץ גדול תחת קנט בעבור היחיו סוף פסוקי. וכו'. אפילו בני ישראל לא יבנו חומות ירוסלם כאשר לא בנו הבית כי אס הגוים: ופתחו. יס אומרים החירק תחת סורק ויס אומרים כי ופתחו סב אל בני סכר ואיכנו רחוק והנה ה הטעם ידוע להביא חילגוים ביוס גס ב בלילה: ומלכיהם סהיו נהגוים כטעם לאסור מלכיה בזק' : כי. חרוב יחרבו. מבזרת חרוב החרב סחרט המלכים ויס אומרים מלסון חרבן והראסון הוא ככנ: כבוד הלכנו. והנה פי' האילנים הנכבד' בלכנו ברונם תהדר ותאסור יחרו: לפאר

וכפי ג' בקריא' וסי' וראשונות באו דגדתי. ואני זאת בריתי אותם אבר ב' בפסל: ועד עולם יבדס' בקריא' וסי' למרבה המשרה ולשלום אין קץ. ואני זאת בריתי אותם אבר. לאבר שובוכא איש מדרבו. ושכנתי אתכם במקום הזה. ושכנתי את הצולעה לשארית. ויברך דוד את י' לעיני. ואנחנו נברך יה ויבאו בניך חז תיראלי

ודברי אשר שמי בפיו לא ימוש מפיו ומפי זרע ומפי זרע זרעך א אמר יהוה מעתה ועד עולם:

קומי אורי כי בא אורך וכבוד יהוה עליך זרח: כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך יזרח יהוה וכבודו עליך יראה והלכו גוים לאורך ומלכים לכנה זרח: שאי סביב עיניך וראי כלם נקבעו באו לך בניך מרחוק יבאו ובנתך על צד תאמנה: אז תראי ונהרת ופחד ורחב לבך כי ירפך עליך המון יס חילגוים יבאו לך:

שפעת גמלים תכסך בכרי מדין ועיפה כלם משבא יבאו זהב ולבונה יסאו ותהלת יהוה יבשרו:

כל צאן קדך יקבעו לך אילי נביות ישרתונך יעלו על רצון מזבחי ובית תפארת אפאר: מי אלה בעב תעופינה וכינים אל ארבותיהם:

כי לי איים יקון ואני ואת תרשיש בראשנה להביא בניך מרחוק כספם וההם אתם לשם יהוה אלהיך ולקדוש ישראל כי פארך: ובנו בני נכר חמתך ומלכיהם ישרתונך כי בקצפי הביתך וברצונך רחמתך:

ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה לא יסגרו להביא אליך חילגוים ומלכיהם נהגוים: כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו והגוים חרב יחרבו: כבוד הלכנו אליך יבוא ברש תהדר ותאסור יחרו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד:

והלכו אליך שחוח בני מעריך ודשחוחו על כפות רגליך כל מנאצריך וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש ישראל:

יבוא ברש תהדר ותאסור יחרו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד: והלכו אליך שחוח בני מעריך ודשחוחו על כפות רגליך כל מנאצריך וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש ישראל:

יבוא ברש תהדר ותאסור יחרו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד: והלכו אליך שחוח בני מעריך ודשחוחו על כפות רגליך כל מנאצריך וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש ישראל:

יבוא ברש תהדר ותאסור יחרו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד: והלכו אליך שחוח בני מעריך ודשחוחו על כפות רגליך כל מנאצריך וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש ישראל:

ופתגמי נבואתי ושויתי בפומך לא יעידון ספומך ומפום בנך ומפום בני בנך אמר יי' מכען ועד עלמא: קומי אנהרי ירושלם ארי מטא זמן פורקניך ויקראדיי עליך יתגלי: ארי הא שוכא יחפי ארעא וקבלא למלכותא ובניך ישרי שכנת די יקריה עליך יתגלי: ויחכו עממא לנהורך ומלכא לקביל זיהורך: זקופי ירושלם סחור סחור עיך ותא כל בני עם גלוחך ומתפנשין ואתן לגויך בנך מרחיק יתון ובנתך על גססין יתנסבן: בכז חתון ותתנורין ורזיחלין ויפרי לביך ברחלת חטאין ארי ורחלף לך עזר מערבא נכסי עממא יתעלון לגויך: שוית ערבא תחפי סתרניך הוגני מדין והולד כולהון משבא יתון ודג ולבונה ירוזן טעינין ודאתן עמהון בתושבתא די ירוזן משתען: כל צאן ערבא יתפנשו לגויך ויכרי נבט יסמשוניך וירססון לרענא על סרבחי ובית תושבתתי אישבתו סן אילין דאתן בגליי בעננין קלילין וליא אתעכבא גליותא דישראל דסיחבנשין ואתנין ל לארעהון דגא פיונין דתיבן לגו שובכיהון: ארי למימרי נגוון יסברון ונחתי ספיני ימא אידא פרסא קלעהא בקדמיתא לאיתא בנך מרחיק כספהון ודירה ברהון עמהון לשמאדיאלהך ולקדישא דישראל ארי שבתך: ויבנו בני עממא שורך ומלכיהון יסמשוני ארי ברונאי לקיריך וברעורי ארחם עליך: ויתפתחוון מרעך תדידא ימם וילילי לא יתאחרון לאעלא לגויך נכסי עממא ומלכיהון זקיקין: ארי עם ומלכו דלא יפלחוניך ירושלם ייבדון ועממא אשתתצא ישתעון:

יקר לבנו לגויך יתעל בירון מורנין ואשכרעין כדרא לשבתא אתר בית מקדשי ואתר בית אשריות שכינתי איקר: ויחכו לגויך כפיפין בני משעבדיך וישתטחו למבעי מיניך על פרסת ריגליך כל דהו מרזון לך ויקרו לך קרת די ציון דאתרעי בה קדיש ישרי:

כעתה. ויח ישראל יי' אליי. יח שם מבורך. וחסד יי' עולם ועד עולם. ירושלם הרים סביב לה. יי' ישמור צאתך ובואך: ומקום ג' בקריא' וסי' ומקום רגלי אכבד. ומקום משכן כבודך. ומקום הצדק שמה הרשע: והשתחוון בקריא' וסי' נבסר בסדר בא:

רשי

על צד תאמך. על גיסקי כסלים סל מלכים תהינה אמונות: אז תראי ונהרת. בכין תחזן ותנהרין: ופחד ורחב לבך. ויתמה וירחב לבך: כי יהפך עליך המון יס. ארי יתחלף לך עזר מערבא: חיל גוים. נכסי עממא: טענת. רוב: בכרי מדין. הוגני מדין הס גמלים בחורים וכן כברה קלה: ועפה גס הם מבני מדין עיפה ועפר: ואילי נביות. דכרי נביות: בראסונה. כמו כבדאסונה בימי סלמה כענין סכאמר כי ארי תרמיס למלך בים אחת ל סלס סאי תכא ארי תרמיס וגו' תרמיס. סס הם: לסס יי' אלהיך. סקרא עליך כי יסמשו פמשו וסס גבורתו ויבאו: כי סארך. כתן לך פאר: וברכוני ובהרינני לך אימנא פרימנט בלעז: ופתחו סעריך תמיד: למען פתחו ממסוקות לסון כבד על סס ספתיחת פתיחת שולס פתיחת תמיד כמו סכר מלסון סכירה כך פתחו מלסון פתחו טיט אוברטס בלעז: ברונם תהדר ותאסור. מיני עני יעד לבנין: ציון קדוש ישראל. ציון דאיתרעי ביה קדישא דישראל ציון סל קדוש ישראל: ועד

לכנות בית הסס: והלכו. סחוח. יסס: וקראו לך עיר יי'. והנה לעד קומי אורי סאמר אל ציון עיר ימסך עממו ואחר עמו וכן הוא ציון עיר קדוש ישראל כמו אל באפך תוכיחני: תחת

תחת. עזובה. בהיותה חרבה. משוטרור דור. הטעם ממשם שלא יפסק. ויכתב חלב גוים. הטעם ממון שיתנו מס. ושור מלכים. מגזרת סדים כי משקל השמות משתנים. תחת הנחשת אביא זהב. אסים בלב הגוים טיבוא הזהב והכסף סאביא לך סכר זהב. דא זהב גוים. והנה הנחשת ככד מהברזל על כן תחתיו זהב כגדו. ושמתי פקודתך. אנשי פקודתך. כמו פקד והם החולקים המס מיקחוהו בסלום ונוגסין בצדקה. לא ישמע עוד חמק בארץ סוד וסבר. הטעם כפול. וקראת. יס אומ' כמו וקראת אתכם הרעה. ויס אומרים מלפון קריאה כי ישועה תקרא אל חומותיך. והכסף סמלת וקראת לכסף ציון כי חומותיך תקראם ישועה והעד ושעריך תהלה והנה וקראת ימסוך

רשי

ושור מלכים. לפון סדים ותיכני יורה עליו. תחת הנחשת. סבטלו ממך. ושמתי פקודתך סלום. ואומני פרנסיך סלם וסלטוניך בזכו. פקודתך פקידים סליך ורבותיו אמרו הפקודות סבאו עליך בגלותך והנוגסים סרחקך יהיו לך לסלום ולצדקה. לא יהיה לך עוד. לא תכטרכי לאור הטעם. להקפאר. טאהיה מתפאר בס פורונוט' בלעז. לא יאסף. לפון אספונגהס הכניסו אורס. בעתה אחיטנה. זכו אחיטנה לא זכו בעתה. יען מסח. איך מסיחה זו לא לפון סרה וגרולה. פקח קוח. פקח את מלקוחס וסבים והתירוהו. לקרוא לסבוי דרור. כלום לבשר להס בשורת הגולה. סנת רבון. סנת פיוס ורבו. אילי הצדק. לפון אילנות כמו מאילי אשר חמרתס ומטע יי יורה עליו. אכריכס. מכהיגי המחריסה. כהני יי. כפיאוי הקבה. חיל גוים. ככסי עתמיא. תתימרו. אתס תכנסו תחתיה בכבוד סבטלו ער הכה. תחת

ישמע י בקריא וסימ' וככל אשר אמרת אליכם תשמרו. לא ישמע עוד חמק בארץ. וגלתי בירושלם וששתי. כוזק בור מים בן. כה אמר י עוד ישמע במקום. והנה בסוגר בחזים. והשכתי דבון סריך. קול מלאכנה. אחרי ישאג קול. וגם נביאים העכרת. וא' ישמע דקבוה' לים. לא לפ' ב'

תחת היותך עזובה ושנואה ואין עזבר ושמתך לגאון עולם משוש דור ודור. וינקת חלב גוים ושר מלכים תינקי וידעת כי אני יהוה מושיעך וגאלך אביר יעקב. תחת הנחשת אביא זהב ותחרת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי פקודתך שלום וגשך צדקה. לא ישמע עוד חמק בארץ שרושבר בגבולך וקראת ישועה חומתך ושעריך תהלה. לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנה הירח לא יאיר לך והיר לך יהוה לאור עולם ואלהיך לתפארתך. לא יבוא עוד שמש וירחך לא יאסף כי יהוה יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך. ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעו מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני יהוה בעתה אחישנה. רוח אדני יהוה עלי יען משח יהוה אתי לבשר ענוים שלחני לחפש לנשברי לב לקרא לשכנים דרור ולאסורים פקח קוח. לקרא שנת רצון ליהוה ויוסנקס לאלהינו לנחם כל אבלים. לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אבל מעטה תהלה תחת רוח כהה וקרא להם אלי הצדק מטע יהוה להתפאר. ובנו חרבות עולם שממורת ראשנים יקוממו וחדשו ערי חרב שממות דור ודור. ועמדו זרים ורעו צאנכס ובני נכר אכריכס וכרמיכס. ואתם כהני יהוה תקראו משרתי אלהינו ואמר לכם חיל גוים תאכלו ובכבודם תתימרו.

ואתון כהניא דיי תתקרון ומשמשין קרם אלהנא יתאמר לבון נכסי עממיא מיקלון ובקרהון תתפנקון.

וסימ' ובאה לאלף ואלף. הקטן יהוה לאלף. לגוי עצום ג' וסימ' הרף ככני ואשמידס. הקטן יהוה לאלף. ובהלאה לגוי עצום. חורב יוחס וסימ' וייתי ביום אבלי חרב. על הגוה לבדה. אל הגוה לבדה. מה חרב אל הגוה לבדה. תהיה בשלכת לחרב. לחרב ולקללה תהיה כצרה ודרימה. חרב אל משה ובשו. ונתתי את ארץ מצרים. וסוכה תהיה לצל יומם. בחסה מורס. כחרכב ציון כ' בו. וחשו ערי חרב. קול ישורר בחלק חרב בסף. ואקרא חרב.

לכניכס. זרים. כעצרים. איכריכס. טס התאר והס עובדי הארמה. ואתס. ככר את ככל כהן לעולם הוא משרת והעד משרתי אלהינו והנה יהיו הגוים כנגד יס' ויס' כנגד בני אהרן על כן חיל גוים כנגד המעשר. יוד תתימרו תחת אף מגזרת את יי האמרת.

עמד
ה' מלך
יחזקאל
רכל בלח

מסה הכהן נע כי תסא תשובת יען משח יי אורי מוס אסים כל ואין כוזק כי יען טעמו הטס משחני בעבור סאכשר ענוים. פקח קוח. מלה אחת ועין ולמד הס כפול. כמו סחרחר ארמורס. ירקרק והוא מס. לקרא סנת רבון. היא סנת הגולה. לנחם כל אבלי. והנה פרס אחר כן כי הס אבלי ציון. לפוס לאבלי ציון. הוא ספרס פאר תחת אפר סמן מסון תחת אבל כי האבל לא יסוך סמן והתקועית למרה. רוח כהה. טס התאר מגזרת כהה הנגע יס אמרי כט' חסך והנכון בעני סהוא הפך פטה. אילי הצדק. מגזרת אילנ' כמו מאילוס אשר ח חמרתס והעד מטעס הטס. ובנו חרבות עולם. קרמוכיות. סוממות ראסוכיס. דורי סעברו ועמרו. לכניכס. זרים. כעצרים. איכריכס. טס התאר והס עובדי הארמה. ואתס. ככר את ככל כהן לעולם הוא משרת והעד משרתי אלהינו והנה יהיו הגוים כנגד יס' ויס' כנגד בני אהרן על כן חיל גוים כנגד המעשר. יוד תתימרו תחת אף מגזרת את יי האמרת.

תחת בשתכם תירשו : ותחת כלמה ירנו חלקם . והנה פירם מלת מענה מאמר לכן בארצם מענה יירשו : כי . הטעם אפס להם גמול כי אני אוהב צדק מוכא גזל אפס בעולה שהיא קרבה לפני על כן ונתתי פעולתם כמו סכרם כמו ולא תלן פעולת סכר . והנה טעם גזל מלא אגזלם כי אם לא אתן להם סכר הנה גזל סכר : ונודע בגוים . לא יורה זה הכתוב כי ישראל יהיו עוד מפתחים רק יורשו בכות הגוים הבאים לחוג את חג הסוכות ככתוב בספר זכריה והנתינים מס : טעם . אז יאמר ישראל מוס אשים יעטני . פועל עבר מגזרת שטה אור כלמה והם טביבנים : כחתן יכהן פאר . הוא פועל יוצא מהוא מצטרף לפאר כפס כאמר פירשתי במלת ישראל תוך : תערה כליה . הם הקפודים על

גברותיה : כי כארץ . אשר זרועה תצמיח צדקה הטעם מורל הצדק כאילו הוא צמח : למען . אלה דברי ישראל בגלות : כלפי יבצר . מכ אל לפד ותחבר מלת אשר : וראוי הורא לך . מהבנין סלא מקרא סס פועל : יקבנו . כמו קבנו בשמות : והיית עטרת י ביר י . כי ים מקומות שיתכנו ה העטרות בדיס : לא . זה הכתוב יורה כי למען כיון דברי העם ואמר לא חסוקו כלסוק בני אדם : חכמי בהי סתים מלות : תבעל . הן יפרשו כי יבעלוך דרך משל על סוכ ה המלוכה : על . אלה השומרים כנו על אבלי כיון סאין להם עסק כי אם בכי ולא יסנו בליה כסומרי החומות והסוף כל היום כי מכה ה השומרים ליום ביום וכן כתו משמרי הבלי סוא והנה פירס הנביא דבריו סהם מזכירים הוא פועל יוצא לסכים פעולס כמו הזכירני כספטה יחד גס נסבע גס זה יורה לאות כי זאת ה הכבואה לעתיד כי הנה נסבע העם ס שהיא גזר בלא תכאי וטעם בימינו כמו גבורתו שהיא עומדת לעד וטעם להזכיר במקום הזה בימינו סארים לא יוכל לקחת דגנך בחזקה כי י יאכלוהו סכ אל דגנך ונקבנו סכ להחיות : עברו . טעם להזכיר טוב לארץ בעבור ה אבלי כיון סיתענגו בלא פחד והנה סכ לבאר סתיה יציאת ישראל מגלותם וסוכם אל ארצם בכבוד וכן ואמר פקדי הגוים . וטעם עברו בשערים להכריז בכל סער ו ושער לאמר סכ דרך העם סקלו אותה ס מאבן הרימו סס בעולם הנה

ממלה לחל ססיס

ותחל וקמץ וכל

רשי

תחת בשתכם . סהיה מענה אף הם כלמה ירנו תמיד חלקם כלומר תחת אשר עד הנה תמיד עמי היו רוכנים כלמה חלקם ים רכה סהיה אכל כמו קומי רוני בליה וכמו ותעבור הרכה דאחאב : כי אכיו אוהב מספט מוכא גזל בעל . לך איני מקבל עולות העמים סכולן גזל : ונתתי פעולתם . סל ישראל סתיה באמת או ונתתי פעולתם ספעלו סכר ססכלו גידופי האומות על כבודי באמת : כחתן . אשר ילבס לבוסי פאר ככה גזל : וככלה תערה כליה . תכסיה : כי כארץ תוציא במחה וגו' . למען כיון אכסה ולא אכסה על מה סעסולה : לא אסקט . לא יהא סלום לפני ידכא כנוה צדקה : יקבנו . יפרסנו : בעולה : מוספת : כי יבעל וגו' . ארי כמה דמיתרע עולם עם סתולתא כן יתייתכן בגויכי בנייכי : על חומותיך ירוסלם . רבותנו דרסוהו כסממענא לאכים ה המזכירים את יי על חורבנה לבנותיה מאי אמרי אתה תקום תרחס כיון כי בחר יי בציון כ כדאיתא במסכ מנחות וינתן תירגס חומותיך אבות הראסוני . המעני עליו כחומה : הפקדתי סומרים . לכתוב סכר זכרונות סלא יסתכח זכותם מלפני : לא יחסו . מלהזכיר זכותם לפני : המזכירים את יי . את זכות האבות : אל דמי לכס . אל תחריסו : יאכלוהו . מוסב על דגנך : יסתיהו . מוסב על תירושך : עברו עברו בשערים : אמר כביא עברו וסוכו בתרעיא אפנו לבא דעמא לאורח תקנא : סולו סולו המסלה . ככמו הדרך בטין לוקמין בלגז סולו למסן מסלה הוא : סקלו מאבן : סקלו המסילה והסליכו אבני מכסול לצדדין . מאבן מהיית סס אבן וככר יכר הרע הוא אומ' ויסעד לפתורו על תיקון הדרכים לקטץ הגלויות . סקלו איספייאייין בלגז : הרימו

מסרה

לקראת נשק : יאכלוהו דחם וסם ואכלו את הכשר בליה הוה . בחדש השני בארבעה עשר יום בחדש הוה . בשלו את הכשר פתח אהל סועד . כי מאספיו יאכלוהו והללו :

טנא וטנא ד' חס בקריא וסם יהושע . טנא גזל בעולה . וטנא תקעים בטח : טנא בצע יאריך ימים . וכל אוריתא דכו' חס : ברך יג בקריא וסל בכסר דבת : ישיש ד בקריא וסם כן ישיש יי עליכם להטיב אתכם ולחרכות . ומשוש חתן על בלה . ישיש עליך בשכחה . ישיש בגבור לרוץ ארח . וחד וישיש ככח יצא

תחת בשתכם משנה וכלמה ירנו חלקם לכן בארצם משנה יירשו שמת עולם תהיה להם : כי אני יהוה אלהיכם משפט שגזל בעולה ונתתי פעולתם באמת ובכרת עולם אכרות להם : ונודע בגוים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים כל ראייהם יכירום כי הם זרע בך יהוה :

שש אשים ביהוה תגל נפשי באלהי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פאר וככלה תערה כליה : כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח בן אדני יהוה יצמיח צדקה ותהלה גג כל הגוים : למען ציון לא אחשה ולמען ירושלם לא אשקוט עד יצא כגנה צדקה וישועתה כ כלפי יבצר : וראו גוים צדקך וכל מלכים כבודך וקרא לך שם חדש אשר פי יהוה יקבנו : והיית עטרת תפארת ביד יהוה וצנוף מלוכה בכף אלהיך : לא יאמר לך עוד עזובה ולא צדך לא יאמר עוד שממה כי לך יקרא חפצי כה ולא צדך בעולה כי חפץ יהוה בך וארצך תבעל : כי יבעל פחור בתולה יבעלוך בגיד ומשוש חתן על בלה ישיש עליך אלהיך :

על חומותיה ירושלם הפקדתי שמרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את יהוה אל דמי לכם : ואל תתנו דמי לו עד יבונן ועד ישים את ירושלם תהלה בארץ : נשבע יהוה בימינו ובזרוע עזו אם אתן את דגנך עוד מאכל לא יכיר ואם ישתו בני נכר תירושך אשר יגעת בו : כי מאספיו יאכלוהו והללו את יהוה ומקבציו ישתהו בחצרות קדשי :

עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן

קיים יי בימיניה ונודע תוקפיה אם אתן ית עיבוריך עוד מיכל לבעלי דבכך ואם ישתחו בני עממא תמריר דלאית ביה : ארי דכנשוהי לעבורא ייכלוניה וישבחון קדם יי ודעצרוהי לחמרא וישתוניה בדרת קודשי : נביא עברו ותוכו בתרעיא אפנו לב עמא לאורח תקנא בסרו בסורן טגן ונחמן לצדיקיא וסליקו הירחור יצא דהוא כאבן תכלא

ל רסמי

ר חס וכל אורי

ל חלך כדית

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

ל רסמי

הנה. בת ציון. הבת שהולידה: ופעולתו. פרשתו וטעם ספרו פיתן ספר טוב לסובלי הבלות או טעמו פיתן ספר טוב למי שיכבד ישראל: וקראו. ולך יקראו. ה"ק לכח ציון: מי. יש אומרים כי זה הבא הוא המשיח ויש אומרים שהוא מיכאל והנכון שהוא רמז לטעם הכבוד והטעם על הגזרה עגור קל ארום וזאת היא מלכו רומא

והנכון טעמו וקראו ארומי בעבור טעמו בתורת ארום וזאת היתורה כקראת על טעם ארום שהארומיים ה' האומיכו בתחלה בתור האים הידוע: חמוץ בגדים. מבזרת חומץ זה מהיה הדור בלבטו והטעם איך התקטף: צוה. אחרים כמו ומלחילו צוה ובעוהו והער וברוב כוחו

ויאל רבי משה הכהן סג ז"ל כי צוה כמו מהר צוה להסתור והוא תאר הסם ואיכנו פועל יוצא במקום הזה ובטבור סוף מי זה הסם איך מדב רב להושיע גדול כמו כל רב ביתו: מבזרה. סם מקום כאילו בא מסם והנה הטעם מצד בזרה והם ארום ואמר הס על ת תורתם בכל מקום ס סהיו סס: מדוע. למר לבטור כוסף כלמר הטלסיל ללאבטלס והטעם הדם הדומה ליון: טורה. והנה זאת התשובה ה הטעם הדיגת ארום והסתרת מלכו תורת: וטעם לבדיכי איך גזרתו על ארום כן ו ואררם אף על פי ס סיראה שהוא לעתיד הוא סימן הזמן ה העומד: וזכרסס. הנה יז כמו ויט מטה. כזכס הוא הדם סבו יחיה האר' כזכו והוא מבזרת כזכ: אגתי. האלף תחת הא הכין ולפי דעתי שהיא מלה מורכבת מפועל עבר ועתיד ופי' אגלתי כמו טבוח כמו יגלוהו חטך וזכמות: כי. אעשה כקמה באובי ו ואבאל אוהבי והנה גאולי פעולים וה' יר ס סימן המרבוהו השם ואבט. דרך משל כי אין צורך לטעם

ואין לפקוק ואין

הרימוכם. כלונס מורקא כל' אות הוא מיקבצו אליו ויבאו לאת הגולים אצלם: הנה סכרו. מוכן לתת לעבדיו מוכן אחיו: ופעולתו. סכר הפעולה מפעלו עמו לפניו הוא מוכן לתת: מיזה בא מארום. כתבא הכבא על סאמר הקבא מעתד לעשות סקמה בארום והוא עצמו בכבודו הורג את סר שלהם תחלה כענין סכא כי רותה בסמי חרבי ואחכ על ארום תרד וככר בזעם פניו סהרגה הרג רב והכבי מרוב כלסו מלחמו בני ארס לבוסי בגדים ובהרג הרגה סרס נתן על בגדיה

פרור ב' חס' ו' כל וס' נבסר לטייל סוף ס' י: תהלות ד' ג' מל וא' חס' וס' לא נבחר בבניהם וא' ותהלות ייבשרו.

ארימו אתא על עממיא: הא ו' אשמע לספי ארעא אמרו ל' לכשתארציון הא פרקין מתגלי הא אגר עבדי מיסריה עמיה וכל עבדיוהו גלן קרמותיו ויקרון להו עמא דקורשא פריקא ד' וליך יתקרי תבעתא קרתא וזלא אתרחת:

אמר אלין עתיד לאיתאח מתא על ארום פורענא דתקיפא על בזרה למעבר פורענות דין עמיה כטא דקיים להו במימריה אמר הא אגא מתגלי כמא דמלי' בזכו סגיא קדמי חיל למפרקו מא דין וסמקון טורין מרס קטילין ומיטריין: פקון כחמר במעצרא: הא כבעוט דמיטבעט במעצרא כן יסג קטול במשרית עממיא וזלא יתא להו מקוף קדמי ו ואיקטלינו ברוגזי ואידושינו בחמתי ואתבר תקוף תקיפיהו קדמי וכל חמייהו איסלעס: ארי וס פורענותא קדמי ושנת פורקן עמי מטת: וגלי קדמי וליח גבר דליה עובדין טבין ו וירע קדמי ולית אינש דיקום ויבעיע ליהו ופרקתיון בחרע תוקפי ובמימר דעתי סערתיון ו ואיקטיל עממיא ברוגזי ו ואידושינו בחימתי ואירמי לארע ארעתא קטילי גיבריהו:

אמר נביא טיבותא ד' אגא מדבר תושבתתא ד' בעל כל דגמלא וסגי טוביה לבית ישראל דגמלינון כרחמיה ובסגיות טוביה: ואמר ברם עמי אינון בנאי דלא ישקרון והוה מימריה להו פריק: בכל עידן דתבו קרמותי לאיתאח עליהו עקא לא אעיק להו וסלאך שלית מן קרמותי פריקיון ברחמיה ובמחסיה עליהו הא שויביון וטלינון וסו ברינון כל יומי עלמא: ואינון סריבו וארציו על מימר נבי' קורשיה ואיתחפך מימריה להו לבטיל דכב הוא אגית קרבא בהו:

דאורי' חס: ומלאך ב' פתחין וס' ומלאך הכרית. ומלאך פניו הושיעס: והנה יר' כקריא וס' והנה טרס ישככן. והנה לקחו את אשר עשה בינה. והנה מכאים איש מנחתו דמליכס. והנה אברו אל ירמיהו יד' והנה מרוועצבו את רוח. והנה אס ישמעו ואס יחדלו. והנה בארס עבדו כרית. והנה לא ירעו מחשבת יי. והנה עזרו עסדוד דרח. והנה לשואה יבקשו נפשי:

אזינו וס' חסרי. אזינו מסכילי ישראל על רוב החסדים שעשה המסעס ישראל בזאתס ממזרים גם בגלות וס' והושיעס אל ארסס. וטעם תהלות יי כי מזכיר חסדיהם וזאת היא תחלתו: ורוב. טוב תואר העס שהוא רב טוב: וואמר. הטעם כי אמר כדרך כן ארס מחשב סהיו בגיס כאמס על כן הושיעס: בכל. לא כר. האמת שהוא ברי' כטעם ותקצר כפסוד דרך משל להבין הסומעס כאילו גם הוא היה בזרה על כן מהר להושיעס: ומלאך פניו הושיעס. וכן כתיב וס' מלאך ויציאנו ממזרים ואיכנו מסה כלל: וינטלס. כמו ונטל החול והנה הטעם סגאלס ממזרים וס' טאס בארסס על כן אמר כל ימיו עלס כל הימים סהיו בארסס: והמה מרו ועצבו. מבזרת על תעצבו דרך משל וס' אמרס כ' רוח קדשו הוא מלאך הכבוד: הוא כלחס בס. עד מיכאל מארצו:

ויחזר

כי כן דרך הכתובים מדברים בשכינה כדרך בני אדם לשבר את האוזן מה שהיא יכולה ל לשמוע וכן וקולו כקול מים רבים דימה הכבא קול חזק סלג לקול מים רבים לשבר את האוזן כדרך שאיפשר לה לשמוע סאין להבין ולהאזין ברוב גבורות א' אלהיו להשמיעה כמות שהיא: מיזה בא מארום. ישראל אומר מי זהו וזכו וזכו חמוץ בגדים כבעיס ברס וכל דבר שהוא מ מתכאץ בריחו ובמראיתו כופל בג לסון חמוץ: מבזר. אמרו רב' סתיטעית עתיד סר סל רומי ל לטעות כסבור הוא סכברה היא בזר במדבר סהיה עי מקלסו וטועה סאין קולטת אלא סוגג והוא הרב את ישראל מזיד ועור יס מדרס אגרה על סהספיקה ב בזרה מלך לארום כמות מלכה הראסון וימלך תחתיו יובב כן זרח מבזרה ובזרה ממוחב ה' כענין סכאמר על קריות ועל ב בזרה: זה. סהיה הדור בלבטו וזוהו וזאזר ברוב כחו והקבא מסיכו איך הוא סעלת לפי לבזר בזרקת האבות ו בזרקת דורו סל סמר ובזרקת גס היא עמסס וכליתו להיות רב להושיעס וס' אומרים מדוע ארוס ללבטסך מדוע בגדיך ארומס: ומעמיס אף איס חתי. מתייכב לפי להלחס: כזכס. רמס שהוא תוקפו וכזכונו סל ארסס אגלתי. כמו כנולובדס: ואבטו אף עזר. ליסר: וחמתי היא סמכתס. חמתי סיס לי על האומות אשר איך קצפתי מעט על עמי והמה עזרו לרעה היא סמכתס חתיקה די ועזרה את לבי ליפרע מהסס ואף על פי סאין ישראל ראוין והגגיס לבאולה: ואשתתוסס. לסון סתיקה וככר פירשתי למעלה ויסתומס כי אף מפעע: ואבוס. לסון מתגולל ברס ודורך בגלי כמו מתכוסס ברמך וכמו כוססו את כחלתי: כזכס. גבורת כזכוסס: חסרי יי אזכיר. הכבא אמר אזכיר את ישראל את חסרי יי: ורב טוב. אזכיר אשר גמל לבית ישראל ברחמיו: אף עמי המה. אף על פי סגליו לפני סיכבו ובי מכל מקום עמי והרי סס לפני ככגיס אשר לא יסקרו: בכל כרתסס סהביא עליהם: לא כר.

לא היצר להם כפי מעלליהם סהיו ראוין ללקו כי מלאך פניו הוא מיכאל סר הפגיס ממסמסי לפניו הושיע תמיד בסליחותו סל מקום: והמה נורו הקיטו כמו ממרים הייתס: ויחזר

ויזכור ימי עולם. סעבר ימי משה ועמו כמו שמש ירח עמר ויתכן היות משה פועל כי הוא משה את ישראל והראשון הוא הנכון: איה המעלה. הטעם עתה יאמרו הגוים איה המעלה אותם מים סוף על מסקל משה מהוא רועה את ישראל: איה הסם. בקרב משה וים אומרים על הכבוד שהיה בקרב ישראל: מולך יתן זרועת פארתו. זה

הוא מלך העם. זה הולך לפני משה וישראל: בוקע מים. מולכים בתהומות. הים: כסום במדבר. והוא היבשה: כבהמה. ואחר זאת משה הולכים העם במדבר כבהמה שהיא יורדת בבקעה לאט כן רוח העם נחה את ישראל והנה תכניחו תחת תכניחם והכנו סוף תכניחו סב אל משה והוסף כן כהגת עמר והנה משה וישראל הבט. יספר הנביא תפלת המסכילי בגלות כי הוא רבקה והוא נלחם בם: מזבול. כמו רידה וכמהו יזבלי אישי והנה ה טע' כפול: התאפקו. עת' כמו ולא יכול יוסף להתאפק: כי הטעם פארתו אבינו ואכחנו בכך ואתה אב סתמ' לשלם והזכיר אברהם מהוא היה ה הראשון סכרת העם בדת עמו להיות לו לאלהים ובין והזכיר גם יעקב מהוא סוף ה האבות והוא עקרנו לבדו: יכירנו. כמו הבדל יבדילנו: למח בעבור היות העם הסבה העליונה היא הראשונה אמר למח תתענו וים מטיב כי זה כטעם מה שאמרנו קדמונינו זל אין ת מספיקו בידו לעשות תשובה ואחרים אמרו כי הכתוב דבר כבוד המחשב וים אומרים בעבור שאכחנו בגלות לא נוכל לעשות כל ה המצות שהם תלויות בארץ: תקשיח. כטע' תסיר וכמהו הקשיח ביה ללא לה: סוב למען עבדך. הם אבות ולמען סבג

נחלתך הם המופטים: למעבר. זמן מעט: ידועים קדשך. הארץ והנה הצרים בוססו וים אומרים לדבר מעט ידועים היו רעים או לזמן מועט והוא נכון: היינו. כאכמים שלא מסלת בם משלם: לוא קרעת שמים. ים אמר' על מתן תור' כאילו לוא קרעת שמים והאמת מהוא כממשעו כמו לו פמי פומע ליוחס הטעם אילו היית קורע שמים ותרד והטעם על הגזר' או יהיו ההרים נוטלי מפניך הטעם המלאכי היושב בטח. ודגם למד כולו בעבור מהוא סוף פקוק על מסקל ולא יכלו: כקדוח. המסים. שמם ההרים בהם היא קודחת וכמים מהאם תבעה אותם מעזרת אבצבועות כן ירגזו גוים מפניך: בעמורך. הטעם כאמר היית עושה: נוראות. והוא תאר העם כמו על דרך ועשיר יעשה עזות ולא היינו מקוים לראות כמותם וכשהיית ורד אז מפניך כולו ההרים והטעם כי עשית כבר ככה: ומעולם לא שמעו. המומע' ולא האזינו גם עין לא ראתה אלהים זולתך אשר יעשה למחכה לו אשר יחכה: טבעת. הטעם אם היית כועס היית בוגע. את הצדיקים כטעם עמר בפרץ או יהיה פ' טבעת היית מקבל פיוס הצדיק' כמו לא אפגע אדם ונומע. והיינו כוונתם והנה כוונע על זמן עמר: ונהי

ויזכור ימי עולם משה עמו. סעבר ימי משה ועמו כמו שמש ירח עמר ויתכן היות משה פועל כי הוא משה את ישראל והראשון הוא הנכון: איה המעלה. הטעם עתה יאמרו הגוים איה המעלה אותם מים סוף על מסקל משה מהוא רועה את ישראל: איה הסם. בקרב משה וים אומרים על הכבוד שהיה בקרב ישראל: מולך יתן זרועת פארתו. זה

הוא מלך העם. זה הולך לפני משה וישראל: בוקע מים. מולכים בתהומות. הים: כסום במדבר. והוא היבשה: כבהמה. ואחר זאת משה הולכים העם במדבר כבהמה שהיא יורדת בבקעה לאט כן רוח העם נחה את ישראל והנה תכניחו תחת תכניחם והכנו סוף תכניחו סב אל משה והוסף כן כהגת עמר והנה משה וישראל הבט. יספר הנביא תפלת המסכילי בגלות כי הוא רבקה והוא נלחם בם: מזבול. כמו רידה וכמהו יזבלי אישי והנה ה טע' כפול: התאפקו. עת' כמו ולא יכול יוסף להתאפק: כי הטעם פארתו אבינו ואכחנו בכך ואתה אב סתמ' לשלם והזכיר אברהם מהוא היה ה הראשון סכרת העם בדת עמו להיות לו לאלהים ובין והזכיר גם יעקב מהוא סוף ה האבות והוא עקרנו לבדו: יכירנו. כמו הבדל יבדילנו: למח בעבור היות העם הסבה העליונה היא הראשונה אמר למח תתענו וים מטיב כי זה כטעם מה שאמרנו קדמונינו זל אין ת מספיקו בידו לעשות תשובה ואחרים אמרו כי הכתוב דבר כבוד המחשב וים אומרים בעבור שאכחנו בגלות לא נוכל לעשות כל ה המצות שהם תלויות בארץ: תקשיח. כטע' תסיר וכמהו הקשיח ביה ללא לה: סוב למען עבדך. הם אבות ולמען סבג

נחלתך הם המופטים: למעבר. זמן מעט: ידועים קדשך. הארץ והנה הצרים בוססו וים אומרים לדבר מעט ידועים היו רעים או לזמן מועט והוא נכון: היינו. כאכמים שלא מסלת בם משלם: לוא קרעת שמים. ים אמר' על מתן תור' כאילו לוא קרעת שמים והאמת מהוא כממשעו כמו לו פמי פומע ליוחס הטעם אילו היית קורע שמים ותרד והטעם על הגזר' או יהיו ההרים נוטלי מפניך הטעם המלאכי היושב בטח. ודגם למד כולו בעבור מהוא סוף פקוק על מסקל ולא יכלו: כקדוח. המסים. שמם ההרים בהם היא קודחת וכמים מהאם תבעה אותם מעזרת אבצבועות כן ירגזו גוים מפניך: בעמורך. הטעם כאמר היית עושה: נוראות. והוא תאר העם כמו על דרך ועשיר יעשה עזות ולא היינו מקוים לראות כמותם וכשהיית ורד אז מפניך כולו ההרים והטעם כי עשית כבר ככה: ומעולם לא שמעו. המומע' ולא האזינו גם עין לא ראתה אלהים זולתך אשר יעשה למחכה לו אשר יחכה: טבעת. הטעם אם היית כועס היית בוגע. את הצדיקים כטעם עמר בפרץ או יהיה פ' טבעת היית מקבל פיוס הצדיק' כמו לא אפגע אדם ונומע. והיינו כוונתם והנה כוונע על זמן עמר: ונהי

ה' כתיב' וי' כתיב'

וכהי. ועתה הוינו כטמא כולנו: עדים. כמו יאכל עד כי בצר הסלל הוא מנואל ברמים: וכלל. להתחבר כן המורסני הוא מגזרת נובלת עליה עס' כן סימן חת' חסר כן המורסני ואפס על משקליו: ואין. מתעורר. כלום תאר השם להחזיק ידו בך: ותמוגנו. מגזרת תמוג כל יושבי כנען: ועתה. הטעם עשה עמנו כדכונך כי אין כח בירינו כי אכחנו כחומר: אל. עד מאד. כי הרבה קצפת עמך אכחנו היום: ערי. הבט כי אכחנו עמך וראה ערים סקדמת בממך הם חרבותי: בית. הוא בית השם: אפ' הללך אבותינו. הטעם המעוררים: העל אלה תחסה. כמו ומה תחריט והטע' לא תמהר להושיענו: נדרשתי. הנה תשוב השם כי אבותיך הכעיסו ואלו

רשי

וכהי כטמא. מאחר ספסלתך הזדריקים ממנו: וכבר עדים. וכלבוס מרחק. כבר מאוס סהכל אולי הסר עדים תרגום טל הסרה: וכל כעלה. וכמוס כעלה פלייטטר בלעז: ועונוכו כרוח יסאנו. ובחובבא כרוחא איתנטיכא: מתעורר. כמו מתגבר על ידו: ותמוגנו. ותכענו: תחסה ותעכנו. תחריט על העשוי לנו עד כאן תפלת הכביא ותחלתה חסרי: אזכור: כדרשתי ללא סאלו. הקב'ה מטיבו חי אפסר סלא להנקם מהם כי נדרשתי מהם להוכיחם על די כביאי והם לא היו סואלים: אמרתי הנכני הנכני סובו אלי. והנכני מוכן לקבל: אל גוי לא קורא בשמי. אסר לא היה חפץ להיות כקרא על שמי: פירשתי ידי. כדי לקבלס בתשובה: כורר. סרמן הדרכ: זוכים בגנותי מעמידים פז בגנותיה ומקטרת פס בשמים על הלכנים: היוסבס בדברים. סתסרם עליהם רוח טומאה סל סדים: ובכזורים. הם פגרי המת' סהם ככנוים כמזכור סאיס יכולן לזאת: ומרק פגולס. לוטכ כמזככ כמו ואת המרק ספוך: האומרים. אל הזדריקים קרב אליך עמוד בעצמך ולתגס בו: כי קדשתך. כי קדשתי וטרתתי יותר ממך כן תירגס י יונתן: אלה. התועבות אשר עשו הכס לעסן חימה באפי: הנה כתובה. חטאתם לפני וכבר נגזר דינם ונחתם: עונותיכם. וסל אבותיכם יחרו אסלס לכס יכאס' ימצא התירום באסכול. תירגס יונתן כמה דאיתכח זכו דרא רטופכא: התירום זה כח סהיה מתוק באסכול בדורמסכול ויס לפתור כמסמעני למען עברי למען כל דריק ודריק הנמצא בס: ועמק עכור. כמסמעני והסרון פס מחות סהיה בארץ ישראל: עתכ

בסרה

פרשתי ידי כל היום. כי בארבע רוחות השמי. פרשתי ידי אליך: הלבני' בקריא וסימ' לא תאספון לחת הכן לעס ללבן. ואת מתבנת הלבנים אשר הם עשים. ומקטרים על הלבנים: ראשונ' י בקריא וסימ' נמסר בכלבים א' סימ' יח: מרשוה' בקריא וסימ' וירשוה קאת וקפור וינשוף וערב ישכנו בה וירשוה. בחורי ועברי' והשיבותים אל הארץ דירמיה. ויבנה ערי יהודה ויהוה יחלם:

צדקותינו בקריא וסימ' הוציא יי את צדקותינו. ונהי כטמא כלנו וכבד עדים כל צדקותינו. כי לא על צדקותינו אנחנו: והח' ד' קמצינ' וסימ' נמסר בריש האי סיפרא סימ' יד: שאלו' קמצינ' בקריא וסימ' וקחו האנשים טעידם ואת פי החלבים. לרדת מצרים. נדרשתי ללא שאלו: פרשתי' בקריא וסימ'

ונהי כטמא כלנו וכבד עדים כל צדקותינו ונבל כעלה כלנו ועוננו ברוח ישאנו: ואין קורא בשמך מתעורר להחזיק בך כי הסתרת פניך ממנו ותמוגנו ביד עונינו: ועתה יהוה אבינו אתה אנחנו החמר ואתה יצרנו ומעשרה ידך כלנו: אל תקצף יהוה עד מאד ואל לעד תזכר עון הן הבטנא עמך כלנו: ערי קדשך היו מרב ציון מדבר היתה ירושלם שממה: בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך אכרתינו היה לשרפת אש וכל מחמדינו היה לחרבה: העל אלה תתאפק יהוה תחשה ורענו עד מאד: נדרשתי ללא

שאלו' נמצאתי ללא בקשני אמרתי הנני הנני אל גוי לא קרא בשמי: פרשתי ירי כל היום אל עם סודר החלבים הדרך לא טוב אחר מחשבותיהם: העם המכעסים אתי על פני תמיד זכרים בגנות ומקטרים על הלכנים: הישבים בקברים ובנצורים ילינו האכלים בשר החזיר ופרק פגלים בליהם: האמרים קרב אליך אל תגשבי כי קדשתיך אלה עשן באפי אש יקרת כל היום: הנה כתובה לפני לא אחשה כי אם שלמתי ושלמתי על חיקם: עונותיכם ועונת אבותיכם יחרו אמר יהוה אשר קטרו על ההרים ועל הגבעות חרפוני ומדתי פעלתם ראשנה על חיקם: כה אמר יהוה כאשר ימצא התירוש באשכול ואמרו אל תשחיתוה כי ברכה בו כן אעשה למען עבדי לבלתי השחית רהב: והוצאתי מי עקב זרע ומיהודה יורש הרי וירשוה בחורי ועברי ישכנו שמה: ויהיה השרון לנוה צאן ועמק עכור לרבץ בקר לעמי אשר דרשוני:

נח זכאי ברא רטופכא ואמרי' ולא לחבלותיה בדיל לקיימא עלמא מניה כן אעביד בדיל עבדי צדיקאי בדיל ולא לחבלא כלא: טורי ווחסוננה בחורי ועברי צדיקאי ישרון תמן: ויהי שרונא לבית משירי עדרין דעאן ומישר עכור לבית ארבעה בקרן ותורין לעמי ותבעו ותלתי:

נח זכאי ברא רטופכא ואמרי' ולא לחבלותיה בדיל לקיימא עלמא מניה כן אעביד בדיל עבדי צדיקאי בדיל ולא לחבלא כלא: טורי ווחסוננה בחורי ועברי צדיקאי ישרון תמן: ויהי שרונא לבית משירי עדרין דעאן ומישר עכור לבית ארבעה בקרן ותורין לעמי ותבעו ותלתי:

נח זכאי ברא רטופכא ואמרי' ולא לחבלותיה בדיל לקיימא עלמא מניה כן אעביד בדיל עבדי צדיקאי בדיל ולא לחבלא כלא: טורי ווחסוננה בחורי ועברי צדיקאי ישרון תמן: ויהי שרונא לבית משירי עדרין דעאן ומישר עכור לבית ארבעה בקרן ותורין לעמי ותבעו ותלתי:

נח זכאי ברא רטופכא ואמרי' ולא לחבלותיה בדיל לקיימא עלמא מניה כן אעביד בדיל עבדי צדיקאי בדיל ולא לחבלא כלא: טורי ווחסוננה בחורי ועברי צדיקאי ישרון תמן: ויהי שרונא לבית משירי עדרין דעאן ומישר עכור לבית ארבעה בקרן ותורין לעמי ותבעו ותלתי:

נח זכאי ברא רטופכא ואמרי' ולא לחבלותיה בדיל לקיימא עלמא מניה כן אעביד בדיל עבדי צדיקאי בדיל ולא לחבלא כלא: טורי ווחסוננה בחורי ועברי צדיקאי ישרון תמן: ויהי שרונא לבית משירי עדרין דעאן ומישר עכור לבית ארבעה בקרן ותורין לעמי ותבעו ותלתי:

נח זכאי ברא רטופכא ואמרי' ולא לחבלותיה בדיל לקיימא עלמא מניה כן אעביד בדיל עבדי צדיקאי בדיל ולא לחבלא כלא: טורי ווחסוננה בחורי ועברי צדיקאי ישרון תמן: ויהי שרונא לבית משירי עדרין דעאן ומישר עכור לבית ארבעה בקרן ותורין לעמי ותבעו ותלתי:

כדרשתי הטע' המצאתי עצמי בכל לעם לא סלא סואמצא להם: אמרתי הכני הנני פעם על יד הכנאים: לא קורא. לא היה כקרא בשמי במי' ההם כי אס' בשם העל' נדרשתי אחר רבי מ משה הכהן כי ה הכתוב הראסון על א אומות העולם והטעם כי אפילו לגוים סלא כקראו בשמי כדרשתי ולעמי פירשתי ירי ו הטעם שאקבל אותם והדרך. ימשך עצמו ואחר עמו כן הוא ה הדרך ררך לא טוב כמו וען הער' טוב ורע: העם. על פני. כעבר סיכעם ארזנו והוא רואה ב בעניו: זכרים בגנות. עז: הושבים. לריום ה המת' ודברי הסר: ובכזורים. חרבות כעיר כזורה: האוכלו בסר החזי. להכעיסני ומרק. ירוע ואת המרק ספוך וכתוב ו ופרק והם סני סמות לטעם אחר: האומרי' הם טמאים והם אומרים לאחרים סלא אכלו בסר החזיר: קרב אליך. כמו גסה אליך: כי קדשתך. פעל עומד כמו בני יכאלי וכן הוא כי ק קדשתי ממך אחי קדום מן: אלה. סמו עסן באפי: הנה זאת הרעה שעשו כ כתוב היתה לפני ולא סכחתיה: עונותיכם ונהה אתם הוספתם עונות על עונות אבותיך וטעם ראשונה סהלכו בגל' אבותיכם בעבור עבודה זרה: כה. אף על פי כי יהיה במי' ההם כאסר ימ' התירום באסכול לאמר אדם לחברו אל תשחיתוה כי ברכה בו כן אעשה למען עבדי הס דריק יסר בגלות לבלתי השחית הכל: והוצאתי. סכאו בגלות והם הזדריקים והס סאמר בחורי: והיה. עמק עכור סבי ירוסלם וכתב את עמק עכור לפת תקוה ורבי אמרו כטע' מכר יסר וא' כורך: אס' דרסמו כי יסכור אסר דרסמו חלתו: ואתם

ואתם חסידים. פס תאר על מסקל יראים: לגר. גרוד המים ויאמר רבי משה הכהן כי לגר הוא כוכב דרך סיורה על כל דבר טוב כי כן למסן קדר ואמר פו ארץ כמנהוג באר: למני. ים אומרים לזכות הגלגל שכל צורה וצורה ים לה מניין ידוע מכוכבים ור' משה הכהן אחר שהוא מס כוכב: ממסך. מבזרת מסכה יונה: ומניתי. דרך צחות בלסון הקורם לאמר גר גרוד ידועו עמו ובעבור סאמר למני אחריו ומניתי ממסר כמו עי מונה: לכך. עברי. הם הטבים אל ציון: ואתם. אחר יסארו מלא עברו השם יסארו ברעתם: תייללו. ראוי להיות תחת התינו פתח על דרך יסירו נגד וכמוהו ממרחק ידע ואמנה לא ייטב: והנחתם. לסבוע. וזה כמו יסמך כצדקיהו וכאחאב ו

ויאמר ארם לחבירו והנניך יי: יקרם אחר. ככבד: אחר. אין מלת מתברך כמו וכברו בו כי הפרס ים ביניהם. וטעם באהי אמן סיכור כל העולם כי אין לו אמת זולתו כי אמן מבזרת אמונה והוא תאר השם והטעם מורה שזהו אמת ר' אומתפלל סתאוו ל להיותו אמת. וטעם כי נכתרו הצרות מעברו על ה הצדקים עובדי השם כי בראות הרעשים ס שהצרות באות עליהם היו מלעגים בהם ובעבורתם: כי. ים אומרי כי הטעם כאלו ורבי יהודה המדקדק כע אמת כי טעם בראות שמים והארץ על ה הפרטים והנכון כי ה השמים הם הרקיע וזהם יחדם אור טוב טיהו בני האר' בריא' בגופם ויחיו סג' רבות וגם יוסף בכח הארץ והנה היא חרסה ו האומר כי זה רמז לעולם הבא חיינו רבות בפרסה כי אין לעולם הבא אכילה וכן הורג קדמוניו ז' והו אמת לבדו: הראשונות. ים א' על הצרות והוא הנכון ואחרים אמרו על הסמי' והארץ ואין טעם לפירוש זה והעד הפסוק הבא אחריו: כי. עדיעד. טבים ארוכי כי הנה אחריו ימות והנה בורא את ירושלים יוכיח כי אין הבריה להוצי' ים מאין כאמ' אמ' כל המפרס' רק הוא מבזרת חרס': וגלתי. קול בסי. על חלל או מת בלא עתו כי הפסוק הבא אחריו לעד: לא. הנה תורה זאת הפרסה כי הסבים אל ציון בימות המשיח יחיו סג' רבות והנה הזקן ימלא את ימיו שהוא בתולדת ל לחיות כמו הקדמונים כארם ועד נח וכן עול ימים שהוא העולל והמת מת והוא בן מ' מאה שנה ואם מת

ומשבר ג' קמץ בלי ש' וס' ולא נתלו על שבר. ומשבר רוח תייללו. ושברה בשבר נבל: מעיני ר' וס' ותדר שתי מעיני. כי נשכחו הצרות. נוחם יסתר מעיני. יסתר עמל מעיני: באחר בקריא וס' ואב ואתם עזבי יהודה השבחים את ה' קדשי העדכים לגד שלחן והממלאים למני ממסך: ומלתי אתכם לחרב וכלכם לטבח תכרעו יען קראתי ולא עניתם דברתי ולא שמעתם ותעשו הרע בעיני וכאשר לא חפצתי ב בחרתם: לכך כרה אמרי אדני יהוה הגה עבדי יאללו ואתם תרעבו הנה עבדי ישחו ואתם תצמאו הנה עבדי ישמחו ואתם תבשו: הנה עבדי ירנו משוב לב ואתם תצעקו מכאב לב ומשבר רוח תלילו: והנחתם שמכם לשובעה לבחילי והמיתך אדני יהוה לעבדיו יקרא שם אחר: אשר המתברך בארץ יתברך באלהי אמן והנשבע בארץ ישבע באלהי אמן כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסחרו מעיני: כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב: כי אם שישו וגילו עדי עד אשר אני בורא בי הנני בורא את ירושלים גילה ועמה משוש: וגלתי בירושלים וששתי בעמי ולא ישמע בה עוד קול בבי וקול זעקה: לא יהיה משם עוד עול ימים וזקן אשר לא ימלא את ימיו כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן מאה שנה יקלל: וכנו בתים וישבו ונטעו כרמים ואכלו פריהם: לא יבנו ואחר ישב לא יטעו ואחר יאכל כי כימי העץ ימי עמי ומעשה ידיהם יבנו בחירי: לא יגעו לריק ולא ילדו לבחלה כי זרע ברוכי יהוה המה ואצאיהם אתם: והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע: זאב וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר יאכל תבן ונחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו בכל ה' קדשי אמר יהוה:

עזבי יי. רעמי ישראל מהחזיקו בעז ומתו ברעשם: העורכים לגר. פס עז העשויה על מס המזל ובלסון מסכה יס גר גרי וסיוק לא: למני. למניתי חשבון הכומרים אתם ממלאין אגבות מזג יין: ממסך. יין מזוג בתים כמספטו כמו לחקור ממסך מסכה יונה וים פוחרים למני לעז שמינתם עליכם אבל ומניתי אתכם מלא נקוד ומניתי דגם יורה שהוא לסן מניין: עברי. הצדקים: ואתם. הפושעים בני טמכם לסבועה לוקח מסמכם קללה וסבועה ל לירות אס לא יקריני כאם אירע לפלוגי: והמיתך. מיתת עולם: ולעבריו יקרא מס אחר. מס טוב וזכר לבדכ' אחר המתברך בארץ. כי תהיה יראתי על כלם ומלאה הארץ רעה והמתהלל ומסתבח בארץ יתברך באלהי אמן יתהלל שהוא עבד לאלהי אמן אלהי האמת סאיתו ושומר אבטחתו זאת: כי נשכחו הצרות. לכך יקראו אלהי אמן: טמים חרמים יתחדשו השר' סלמעה ויהיו פרי ישראל פרים עליונים ופרי האומ' תחתונים וכן בארץ וים אור' טמים חרמים ממסך וכן עיקר כי מקרא מוכיח כי כאשר הסמים החרסים וגו': עולימים. בער כמו עולל עול ימים קטן ב פסכים: בן מאה שנה ימות יחא בן עובסין להתחייב מיתה בעבירה פים בה מיתה כן מפרס בבכר אשית רבה: יקולל. בעבירה שהוא צריכה דרוי: כימי העץ. תירגס ויכתב עץ החיים: יאכל תבן. ולא יטורף להסחית בבהמה: וכחש הרי עפר לחמו ומצו לו תריר ומרע אגרה ואריה כבקר יאכל תבן לפי ס סמכינו טעמו כופל ביד בני יוסף סאמר בית עשו לקם ובית יוסף להכה וגו' אבל ביד בני סאר הסבט' סממסלו לחיות לא מצינו לכך כאמר ואריה כבקר יאכל תבן אותם הסבטים סממסלו כאריה כבן יהודה ודן כיוסף סממסל כסוד יאכלו את עמו ס סממסל כתבן: השמים

יקולל כי אם חיה פחו מ'אה הספי' אז יאמר עליו שדיין לא סלמה רעתו וזה אחר סמת והוא בער והחוטא אס יהיה בן מאה הכתול'עד כי סוף העולם יסוב כראשיתו: ובנו. הטעם סיהיה לבטח כי אין אויב והפסוק הבא אחריו לעד או טעמו סיבכו ב' ויסבו בו סג' רבות ולא כמיתו מלח' ילא. כימי העץ. סיעמוד סג' רבות כמו החרובים אחריו. וטעם ומעט' דיה יכלו בחירי כי ים מעט' סיעסה האר' וזקן והס יראו חרפי' ככניין והמכת' והס בחירי הס פועלי: לא. הטעם לא ימותו בגיהס כי הסם בדרך אותם ובידך בגיהס להייתם אתם: והיה טרם יקראו. לפירעתי כי טרם כמו עוד ואס בא בתוס' בית כמו קוד' והטעם כל אסר יטלו ממני אתן להם: זאת. הטעם הסלום ולפי דעת רבים סהסם יסיר תולדת הזאב והעד כבקר יאכל תבן. וטעם נחם עפר לחמו כתולדתו ולא דבר אחר והטעם סלא חיק. כל אה הנבוא' עתידות בא' לבדה כי כתו' כן בכל הר קרמי:

כזה. שבהבחי' להוכיח הרעש: השמים כסאי. דענוכי כבוד השם מלא
 השמים והארץ והטעם כי מן השמים תבאנה הנזרות על כל העולם כולו כאשר
 תבאנה מלפני המלך בשבתו על כסאו: הדום רגלי. כי הוא ברסותו וסלי
 ואחר מהכל מלי אי זה בית ואי זה מקום כפול בטעם: וזהו טעם אחר

כי הוא ברסותו וסלי
 כי זה הכסא וההדום
 אפי' עשיתם: ויהיו
 כל אלה. דבר עשיתי
 עשתה: ואל זה אביט.
 הטעם אף על פי
 מהשמים כסאי אביט
 לא עניי ונכח רוח וטעם
 אביט אפים עיני עליו
 והנה הפך אעלי עיני
 מכס: מוחט: הטעם
 כי אביט אל חדר אל
 דברי לא המקריבים
 עולה ומעשיהם רעים
 והנה מוחט הסור
 כאילו יכה אים הטעם
 דם יחטב כי אף ה
 העולה קרבה כהונ
 או יהיה מכה אים לא
 מכת כפסד רק מכת פ
 פצע וחבורה: זוכה
 הסה. לכפי כאילו
 הורג כלב והנה עורף
 שהוא מלרע פועל ו
 וטעם לכרות העורף
 וכן ועל פס וכאשר
 הוא פס הוא מלעיל
 הנו פס: משלה
 מכה. כאילו העלה
 דם חזיק: מזכיר
 לבנה. מנורת אזכרה
 כאילו מברך און וטע
 גם המה תחסר מלת
 אבותיהם וכן הוא כי
 אבותיהם גם המה:
 גם אני. בתעלוליהם
 מעזרת עלילות דברים
 והטעם בעליל סבא
 עליהם או מבזרת ו
 ויתעללוה להתעלל:
 ומגורתם. יראת כמו
 ויגר מואב: פממי
 מכריכם. מרחיקים
 אתכם ומתנל ינירוהו
 ויש אומרים שאתם
 חסובי מנודי בעיניהם
 וטעם אחיכם שהוא
 יותר קשה: וכבר יל
 אחר רבי משה הכהן
 כי הוא מלסון כבוד
 והטעם כי הוא כבד
 עליו לזכרו ולסמך ח
 חוקיו ואיני כלי י
 ימצא מלסון כבוד כי
 אם מבין כעל כמו
 ככ' והנה פסח יכברו
 בניו ויש יכערו והנה
 על פירוש הטעם ידוע
 ותחם מלת זמן כאילו
 אחר עוד אביא זמן ס
 פכר' במחתכ' והם

ס' כה אמר יהוה השמים כסאי והארץ
 הרם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי
 ואי זה מקום מגורתי: ואת כל
 אלה ידי עשתי והיה כל אלה נאם
 יהוה ואל זה אביט אל עני ונכרה
 רוח וחרד על דברי: שוחט השור
 מכה איש וזכרה שר ערף כלב
 מעלה מנחה דם חזיר מזכיר לבנה
 מברך און גם המה בחרו בדרכיהם
 ובשקוציהם נפשם חפצה: גם אני
 אבחר ברעלליהם ומגורתם אביא
 להם יען קראתי ואין עונתי דברתי
 ולא שמעו ויעשו הרע בעיני ובאשר
 לא חפצתי בחרו:
 שמעו דבר יהוה החרדים אל דברו
 אמרו אחיכם שנאיכם מנדיכם
 למען שמי בכד יהוה ונראה
 בשמחתכם והם יבשו: קול שאון
 מעיר קול מהיכל קול יהוה משלם
 גמול לאיביו: בטרם תחיל לדה
 בטרם יבוא חבל להוה מליטה זכר:
 מי שמע בזאת מי ראה כאלה היוחל
 ארץ ביום אחד אם יולד גוי פעם
 אחת כי חלה גם ילדה ציון ארת
 בניה: האני אשכיר ולא אוליד
 יאמר יהוה אם אני המוליד ועצרת
 אמר אלהיך:
 שמוח את ירושלם וגילו בה כל
 אהביר שישו אתה משוש כל
 המתאבלים עליה: למען תינקו
 ושבעתם משד תנחמיה למען תמצו
 והתענגתם מזי כבודיה:
 כי כה אמר יהוה
 הנני נוטה אליה כנדה שלום
 ובנהל שוטף כבוד גוים וינקתם

גם אני רפוס נמסר בספר שפטים סוף סימ' ובאשר דבריהם וס' ובציתי אתכם להרב. גם אני אבחר
 בתעלוליהם. ואפרוחי יעלעו דם. ותאמר רות אל תפגע בילעובך: בחרו ג' בקריאה וס' ויקחו להם
 נשים מכל אשר. ובאשר לא חפצתי בחרו. תחת כי שנאודעת. אך: חלה ג' מלעיל וס' מפצח רנה
 ברגן אמר יי שמי' כורסי יקרו
 וארעא ביבש קדמי אידין ביתא
 ותבנו קדמי ואידין אחר בית
 אשריות שכינתי וית כל אילן
 גבורתי עבר ותלא הוא כל אילן
 אס' וברין רעוא קדמי לאסתכלא
 ביה ביד ענותו ומכין רוחו משתני
 לקבל פתגמי וגביס תורא פקטיל
 גבר רבח אימר כנאף כלב מסקי
 קורבן דם חזירא קורבן מתנחון
 מתנח אונס אף אינון איתרעיו
 באורחתו ונשיקו ויהו נפשיו
 איתרעיו: אף אנא איצבי
 בתברו וס' דיעפן לא י
 ישתמיון חלף דשליח נביי ולא
 תבו איתנביאו ולא קבילו ועברו
 דביש קדמי וברלא צביל איתרעיו
 וקבילו פתגמי צדיקי דמשתיון
 לקביל פתגמי רעוריה ואמרין
 אחיכו סנאיכו מרחיקין בריל
 שמי יסני יקרא דיי ונחיו ב
 בתרובתו ואינון יבתו: קל
 איתרגושא סקרת ידיו שלם קלא
 מהיכלא קל מיסרא דיי דמשלים
 גיסלא לבעלי דבבותי: עד לא
 מיתו עקא לה התפרק עד לא ייתי
 לה זייע בתבלין על מלידה יתגלי
 מלכה: מן שמע פחדא ומן חזא
 באילן האיפטר דתעבר ארעא
 ביומא חד אם יתברי עמא זמן
 תרא ארי עתידה ותחנה ציון
 ותתמלי מעם שבי גלותהא:
 אנא אלהא ברית עלם מבראשית
 אמר יי אנא ברית כל אינשא אנא
 בדרית יתהוין לביני עממי אף אנא
 עמיד לכש גלותיך אמר אלהיך:
 תרו בירושלם ובועו
 בה כל רחמיה רוצו עמה דין כל
 דהו מתאבלין עליה: בריל
 דתתפנקון ותשבעון מבזרת ת
 תנחמיהא בריל דתשתון ותתרוון
 מתמר יקרה:
 ברגן אמר יי הא אנא מיתי לה בשפע נהר פרת שלם וכנחל יקר עממיא ותתפנקון

השמים כסאי יאמי צריך לבית המקדש מלכם: אחי בתי אחר הוא כד
 למכונתי: את כל אה. השמי' והארץ ידי עשת ואת אחר בימתי מכונתי בתוככם
 בתוככם כמעט לי לפי מכן דרכי להביט אל עני ונכח רוח וחרד על דברי אכל
 עתה אף ליחפץ מהרי מוחט הסור הכה את בעליו וגזלו ממנו לפיכך זוכה הטעם
 רומה לפני כעורף את הכלב:
 והמעלה את המנחה הרי הוא ל
 לפני כרס חזיר והמזכיר לבנה
 מקטיר לבנה כמו אזכרת ויהי
 ללחם לאזכרה: מברך און
 מברך אותי בתורת אונס מברך
 און מתקיר אונס זהו פירושו
 ולסון ברכה נופל בתעור' מהיה
 להקבלת פנים כמו קח נא את
 ברכתי עמו אתי ברכה וכו' וס'
 גם המה בחרו בדרכיהם. הם
 חפצי' ברכי' הללו הרעים וגם
 אני אבחר ואחפץ בתעלוליהם
 ואם תאל' מהו גם כן דרך לסון
 עברית לומר פניגמין זה אכל זה
 כמו גם בחור גם בתולה גם לי
 גם לך גם אהבה גם סכאה ל
 לסון לא ימותו גם הסגם אתם
 אף כאן גם הם בחרו וגם אני
 אבחר: בתעלוליהם להתעלל גם
 לסון כי התעללתי בני: ומגורתם
 מהסגם יראים: יען קראתי
 סמנו סמוע וסובו אלי: ואין
 שנה. לאמר שמעתי: החרדים
 אל דברו. החרדים המתמרים
 בחרה להתקרב אל דבריו:
 אמרו אחיכם. פושע ישראל
 הנזכרים למעלה: סנאיכם
 מכריכם. האומרים קרב אליך
 אל תגם בני. דא אמרו אחיכם
 בני עמו מכריכם אשר אמרו לכם
 סורו טמא: למען סמי יכבר יי
 בגרלותו הקבה מתכבד סאנו
 קרובים לו יותר מכס: ונראה
 במחתכם והם יבשו. הנביא
 אומר אכל לא כן הוא כדבריהם
 כי במחתכם נראה והם יבשו
 למה כי כל סאן סלה בל לפני
 הקבה ממה טעמו בעירו וקול
 יוצא מהיכלו ומקטרג על מ
 מחריבו ואחריו קול יי משלם
 גמול לאויביו: בטרם תחיל
 ציון חיל היוצרת ילדה את
 את בניה כלומר יתקבצו בניה ל
 לתוכה אשר היתה שוממה מהם
 וסכולה והרי הוא כאילו יולדת
 עכשיו בלא חבלי יולדה כי כל ה
 האומות יביאום לתוך: והמליטה
 זכר. כל יביאת דבר בלוע קרוי
 המליטה והמליטה אישקמוכיר
 בלעז: היוחל ארץ ביום אחד.
 היבא חיל לילד לילד מלא ארץ
 בני ביום אחד: האני אשכיר ולא
 אוליד. האני אביא את אסתי על
 המסבר ולא אפתח רחמי להוצי'
 עברה כלל' שמה איתחיל בדבר
 ולא אוכל לבמוד. והלא אני
 המוליד את כל היוצרות ועכשיו
 טמא עברתי בתמיה: מעד. לסון
 מרים: תמוכו. סנאיך בלעז:
 מזי כבודה. מכבוד גריל הז
 ומתמם לבא לה: זי.
 איש' ויבטח בלעז: וכנחל מוטף
 אבי מטה אליה כבוד גוים: על

ובסוד דברי המכרים וכן פירוש הפסוק אמרו אחיכם למען סמי יכבר השם מי יתן ויכבר השם מגזרת כבוד ונראה במחתכם ונכנס
 אכזה וזה הוא הטעם והם יבשו והטעם שילמדו מהם לא יוכל להראות כבודו והנה יהיה זה הכתוב דבר עש הבא אחריו והמפרשים
 אמרו סנאיכו לסון המכרי ואחר כי הוא דבר השם כדרך נעשה אדם ואחיהם אמרו השם והנביא: קול סאן מעיר. ציון: קול מהיכל
 השם הוא בית השם או השמים כי יקראו היכל הקודש וטעם קול שישמע בכל העולם כקמת השם בהם: לאויביו. הם המכרים:
 בטרם תחיל. מבזרת חיל כיוצרה הטעם סיבאו בני ציון בלא טורח כיוצרה פלירה בגים בלי טורח: והמליטה. כטעם ילדה וכמוהו ממה קנה קפוד ומלטה ואם הם פנים
 פנים והטעם סיבאו בני ציון בלי טורח מארבע רוחות פתאום כאילו ציון חלה וילדה בגים ביום אחד והוא דבר פלא: האני אשכיר. מבזרת מסבר בגים הטעם שיש
 לי כח לעשות. באלה כאילו אני אביע היוצרה על המסבר ולא אוכל להוליד או אני שהיית מוליד כל השלם ועצרתני: ממחוי. כל המתאבלים: בגלות עליה: למען. מסוד.
 כמו וסוד מלכים תינקו והנה הטעם טובע שמחות כי התנחומים הפך האבלות: תמוכו. כמו מין חלב ואם הם פנים מרים: מזי כבודה. אחר רב ונתן בן עמיא מחמד
 אחר רבי משה הכהן כמו וז' פרי והוא מעט רחוק והנכון סאן רעלי: כי. כנדה. אטה אל ציון פלוס וכנחל מוטף: חיל גים. כמו עשה לי את החיל הזה: על

פלגדי. על דרי אומכס על גיסקי: תסעעמי תהיו משעעעין כדרך
סמטעעעין את התיכונ איסכביר בלעז: ונדעה דיל: בעעעעו
תקנותיו כדורות דשעעעין את כח גבורת דיו: באם יבא: בחמת אס יבא על
הרעעע: להסכי: לזריו בחימה את אפיו: כי באם: מל גהס יל כספט עם

פריו ולפי שהוא בעל דין ודין
כופל בו לסוף כספט סוף הוא נג
טוען טענותיו למכור שום ו
ופעעס וכן וספטותי אקו הכני
כספס אחר לסוף וויכוח הוא ר
דריסכיר בלעז ופוטו כי באם
וילבחר כספט כל כסר וכן ר
רביס מסורסס במקראות:
המתקדסס: המתקדסס אני
ואתה כלך ליום פלוני לעבד עז
פלוני: אל הגבות: מזועעין
סס ירק וסס היו מעמידין עז:
אחר אחת: כמה סתירגס
יוחקן סעע סתר סעע מתקדס
ומטורס לעבד סעע אחר ס
סגמרה חבורתה את עבדותה:
בתוך: באמצע הגינה כן היה
דרכס להעמידה: ואכני מעעיה
ומחטותיהס באה וגו': ואכני
מה עלילעס מעעיה ומחטותיה
באה חלי והיא תיקיני לקבץ
את כל הגוים ולהוריע סמטעיהס
הכל ומחטותס סהס חוטבין
למען סמי וכסר ויכינו סהוא
סקר והיכן הוא איתו קיטון הוא
האסף סכיא זכריה ואספתי
את כל הגוים אלי ירוסלם:

וראו את כבודי: בהלחמי בהס
במכת המק בשור וסכיו ולסוכו:
וסמתי בהס אוח וגו' פלטי וכלו
מן המלחמה ואני אסורס כדו
ליך לבסר לחיים הרחוקים את
כבורי אסר ראו במלחמה ואף
באותס פלטיס אסס אחת מן
מן האותות ססידוכיורה בהס
כדו להוריע לרחוקים במגפה זו
כספוכובאס על ירוסלם:
בזבס: הס עבלות מנוקסות
במחיכו וסהל ודומה לו ססעעכלו
זב: ובזכרותי: וכסיר
מסחקים ומכרכיס כמו דוד
מכרכר טריסיר בלעז ומכס
סידסלסון כבס כמו סלחו כר
מוסל ארץ: כאסר יבאו:
מנחה בכלי טהור לרצון כן
יבאו את אחיס למנחת רצון:
וגס מהס אקח לכסחי ללוים מן
הגוי המביאי אותס ומן המובאי
אקח כסחי ולוים סמטומע' עתה
בגוים מחמת אונסן ולפי גלוים
הכסניס והלוים סססס ואכרור
אותן מתוכן ויהיו מעמסן לפני
אמר יי היכן אמר הכסתר לוי:
לסוכו כך ספורס באגרת תלס:
תולעס: רמזה האוכלת את
כסרס: ואסס: בניהכס:
דראון: לסוף בזיון ויוחקן תירגס
כמין סתיכות דיראיהס עד
דימרון כדריקא מוסת חזינא:

סלין ספר ישעיה

על דרי חסאיו: בעת כואכס מהגלות: תסעעעו: כמו וסעעע יונק וכל העין
סקמץ חטק בעבור היותו סוף פסוק: כאס: לאסר רחמנות על הכן: ודחיתס
לבבס: רמז לכסמה כי היא המרכבת הראסונה כי הס המוסדות: וסס:
פועל ולעולס הפא קמוץ והעין פתוח אס היה מלעיל הנוסס וסכיהס פתוחס:

כי: באם: לחרות
האף והטעס הגזירות
ההוות פתע פתאוס:
וכסופה מרכבותיו:
על דרך מסל: להטיב
בחמה: כאסר יס
תסוכת חרות אורבך
עס מס הוא לסכח ועס
בית לגבאי: כי:

דרך מסל סיבוא
בספטעעס או הוא
כמו פועל כדרך כסכע
והמתקדס: סיתקדסו
ללכת לעז: והמטהר:
חסר תיו התפעל והוא
מבלע בטתי: אל
הגבות: כמו האסר:
אחר אחת: אסרה
אחת וכסר אחר והכס
הוא עץ כי כל אסרה
עץ וטעס בתוך סהיו
סוכבס את האסרה
מפה ומפה והכס הוא
בתוך או בתוך הגן:
ואוכלי כסר החזיר
הטעס ססן יקדסו:
וגוס מלא טומאה:
ואכני: כטעס על יי
ועל מסיחו: באה:
תחסר מלת עס והטעס
כאסר יסכסו סוקדו
עלי אז תבא עת לקבץ
כל הגוי סכב ירוסלם
ויראו את כבודי:

סאעסס בהן דין עד
סיראוכבורי לכל ה
העולס וזה מלחמתגוג
ומגוג: וסמתי: זה
האות לגבאי כססרן
עין והאות חרוס סלא
כראה כמוהו: וטעס
פלטיס סימיוו רובס
כאסר הוא מפורס כ
בספר יחזקאל ובספר
זכריה: והביאו:
לוי לכבוד ויסיפדו:
כרכ: כרזל: בזבס
הס העבלות סס
עבלות זב: ובכרכר:
כמו סלחו כר והו מן
ככסר מהגמל והמלה
כפולה: כאסר: היו
מביאס יסראל את ה
המנחה סלא תתגאל:
וגס: אלה סיבואו
אקח להיו כסחי לפני
ולוים: כי החדסס:
פירסתינו: עומדיס
לפני: סלא יכלו
כקדמוני: וטעס לפני
בעבור כי הסס סיקר
כל עמידה: כן יעמד
זרעס וסמכס: סלא
ימחה או סמכס סלא

הטעס ססן יקדסו:
וגוס מלא טומאה:
ואכני: כטעס על יי
ועל מסיחו: באה:
תחסר מלת עס והטעס
כאסר יסכסו סוקדו
עלי אז תבא עת לקבץ
כל הגוי סכב ירוסלם
ויראו את כבודי:
סאעסס בהן דין עד
סיראוכבורי לכל ה
העולס וזה מלחמתגוג
ומגוג: וסמתי: זה
האות לגבאי כססרן
עין והאות חרוס סלא
כראה כמוהו: וטעס
פלטיס סימיוו רובס
כאסר הוא מפורס כ
בספר יחזקאל ובספר
זכריה: והביאו:
לוי לכבוד ויסיפדו:
כרכ: כרזל: בזבס
הס העבלות סס
עבלות זב: ובכרכר:
כמו סלחו כר והו מן
ככסר מהגמל והמלה
כפולה: כאסר: היו
מביאס יסראל את ה
המנחה סלא תתגאל:
וגס: אלה סיבואו
אקח להיו כסחי לפני
ולוים: כי החדסס:
פירסתינו: עומדיס
לפני: סלא יכלו
כקדמוני: וטעס לפני
בעבור כי הסס סיקר
כל עמידה: כן יעמד
זרעס וסמכס: סלא
ימחה או סמכס סלא

על צד תנשא ועל ברכים תשעשעו
: כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי
אנחמכם וירושלם תנחמו: וראיתם
ושש לבכם ועצמותיכם כרשא
תפרחנה ונודעה יד יהוה את עבדיו
זעם את איביו: כי הנה
יהוה באש יבוא וכסופה מרכבתי
להשיב בחמה אפו וגערתו בלהבי:
אש: כי באש יהוה נשפט ובחרבו
את כל בשר ורבו חללי יהוה:
המתקדסים והמטהרים אל הגנות
אחרי אחר בתוך אכלי בשר החזיר
והשקץ והעכבר יחדו יספו נאם:
יהוה: ואנכי מעשיהם ומחשבתיהם
באה לקבץ את כל הגוים והלשונות
ובאו וראו את כבודי: ושמת
בהם אות ושלחתי מהס פליטיס
אל הגוים תרשיש פול ולוד משכי
קשת תוכל ויון האיים הרחקים
אשר לא שמעו את שמעי ולא ראו
את כבודי והגידו את כבודי בגוים
והביאו את כל אחיס מכל:
הגוים מנחה ליהוה בסוסים ובכרכ
ובצבים ובפרדים ובכרכרות על
הר קרשי ירושלם אמר יהוה:
כאשר יבאו בני ישראל את
המנחה בכלי טהור בית יהוה:
וגס מהס אקח לכהנים ללוים אמר
יהוה: כי כאשר השמים החדשים
והארץ החדשה אשר אני עשה
עמדיס לפני נאם יהוה: כן יעמד
זרעס וסמכס: והיה מדי חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא
כל בשר להשתחוות לפני אמר
יהוה: ויצאו וראו בפגרי האנשים
הפשעים כי כי תולעתם לא תמורת
ראשם לא תכבה והיו דראון לכל:
בשר: והיה מדי חדש:

סכס פסוקי דספ אלף וכאחיס וסעעס וסמטח
וסס ארצה וחציו כי אס שס אריר ה'לג:

נמסר בסדר מקרא: בכלי יח בליש וסס' נמסר בסדר ויקרא:
בספרא דא סמל' לל כסר ו' וסס' נמסר בסדר קרח:
ימחה כמו זרעסס והטעס כפול וכמוהו כעת יאמר ליעקב ולסר': והיה מדי: קרח: מלעס כלעת סיהיה החרס וכמוהו: מדיעברו: וחדס כחרסו כמו דרי יוס בימיו והטעס
כל יוס ווסס בעתו וזה הכתוב למרו הקדמוניס זל סמטפטרסעסס בניהכס יכחרס ומטעס מדי סכס: וטעס מדי סכס בכו סכסות: ויכחו: סכב ירוסלם כי סס
תופת וסזה הכתוב למרו כל הכסמיס סיהיה יוס רין סירוסלס: ורביס אמרו כי ואסס לא תכבה רמז לכסמה בהפרדה מעל גוויתס אס לא היתה זוכה לעלות אל מלאכי
הסס תסאר אכל גלבג האס: והקדמוניס אמרו כי זה אחר קזיח המקיס וראיתסס סאמר רנאל כל הרעעסס אחר ס: קיכו סיהיו לדרהון עונס והכל חמת אמרו ומלת
לדראון כמו גרין: ויס אומריס ססס סתימלות וספרו ראו מנורת היו מוראה וכבאלה ומלת לדראון עולס וכחיסס:
סלין ספר ישעיה

בנינו מצו צוית את דברי' וישבו כוכב אסד בירי' האלה. ידדנו ואל מעחי' ואל'.

[illegible]

כַּזְלָה כִּפְלָה נִזְמָה

השטח המשמש כהעליון שיש בו
כלל כנה במה כלל:

אנא חול רגל ילדו עלי

[illegible]

סמוך אליהם מוך ידלי לבבי
בחנתי בעזרתך הלא הוא

[illegible]

אמר

דעם

דברי ירמיהו
 חז .
 הכהני
 . ליתבר קלקלתא
 ורתקן עבדוהי ירמיה
 בא מרחצה הזנה ולוכח
 בר מחקת רמק לקלן
 עבדוהי אלנ ישראל
 סקלקלו מעסיתן ס
 סבאומרע כסר
 אסר תיה דבר י אלנו

וַיִּרְמֶיְהוּ בֶן-חֶלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
 אֲשֶׁר בַּעֲנֹתוֹת בְּאֶרֶץ בְּנִימִן׃ אֲשֶׁר
 הָיָה דָּבַר יְהוָה אֵלָיו בַּיּוֹם יֵאָשִׁיָּהוּ
 בֶן-אֲמֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה
 שָׁנָה לְמָלְכוֹ׃

קָרָם יי עֲמִיָּה בְּיוֹמֵי יֵאָשִׁיָּהוּ בֶן אֲמֹן מֶלֶךְ שֶׁבַּ
 אֶחָד הַתְּחִלָּה מְכִיכָה לְסֻרֹת עָלָיו בַּחוּצוֹת הַזֶּמֶן׃ וַיְהִי

דדק

דברי
 ורמיהו בן
 חלקיהו.
 כתב אל זל

פֶּתַח מֵי

נְבוֹאֹת יִדְמִיחוּ
בְּרַחֲלֵקֶיהָ מִן
מִן אֲמַרְכְּלִיא
רַחֲמֵי דְקָבִיל ד
נִפְאָרַע שְׁבֻטָא
תְּתִים נְבוֹאָה מִן
נִינִן לְמַלְכֵיהָ

שמעאל ספר תורה: מן הכהנים • תרגם יובתן מן רישי מערת כהניא מן אמרכליא דהוו בירושלם גברא דקביל אחסכתיה בעצמות: בעצמות. היא עיר מערי הכהנים כמו סכתוב בספר יהושע ומה מהחל ברברי לפי שכולל בספר הזה כל אל. וברש"י נביאים על ידי שהיתה נבואתם רברי קתורק לפיכך נתלת נבואתן שלמה שאמ' אני קהלת הייתי מלך וכל הענין מספר בעצמו וכן עומם ספר ברברי טרם אחרך בבטן דעתך וכל הענין וכן בתוך ספרו מה מספר מן הרעו שעשו לו

ויהי בימי יהויקים ויהי נביא כל מיני אסיה הנותרים וימי יהויקים בני וימי צדקיהו שר תום מלכותו מלך יא מכה ופסנת אחת עשר כפל בר מלך בבל וגלת ירושלם בחרם החממי כמו מכתוב בכוף ספר מלכים: בטרם אזורך. כן כתוב בוי וקרי הכרי בקמץ חטף כמפסגו עם הכנים ואין עמו ויהי ויהי אחת ועשר בטרם אזורך כתב אהל כאמר

ברא היסודות הארבע ידעו בכה הטבע ואחר כך הוצאו לפעל וכן אמר יסעיהו מעת היותה עם אני בכח היסודות הייתי מזמן מהיית עת בעולם ועתה הוציאני מכח לפעל ולחצי ברוחו או פי ידעתיך כמו ידעתיך במס שאמר למטה ומורה עליו ובטרם תבא מרחם: הקדשתיך. מלשון קדושה. וידעתיך לשון גדולה ולפירוש הראשון יש לסאול והלא כל הכתובים והדריקים וכן ה' הרשעים בטרם הבראם ידעם והכירם אך יורה זה שאביו ואמו נזהרו בקדושה וטהרה בעת ה' ההריון סיהיה הכבד מקודם והחכם הגדול למטה בר מיומן אל כתב כי זה ענין כל נביא אי אפשר לו מבלתי הכנה טבעית בעיקר יצירתו סיהיה ככונ לכבואה עם ההתלמדויות ויש לדעתו לישא למטה לא אמר זה הענין לכבואה אלא לירמיהו וכוכל לומר לפי סודע האל ית' סירמיהו יסרב בסליחו' הא הודיעו כי הוא מוכן לכבואה מן הבטן כד' סחוק לבו ללכת בסליחות האל ואם תאמר והלא משה רבינו ע"ה היה מסרב ב' בסליחות האל ולא אמר לו כן. הכנה הראה לו אות גדול לחזק את לבו והוא אות הסנה והאחות האחרים מכתן בו יכולת לעשותו לפי פרעה וגם כוכל לומר כי משה רבינו כבר ידע זה מעצמו כי חכם גדול היה וידע כי בעיקר יצירת האדם יש הכנה טבעית לכבוא' למי שהוא שטיר להכתבא ולא זה בלבד אלא כל חכמה וכל טבע שיש באלם שהוא גובר בו יש לו קצת הכנה בו בעיקר ה' צירה גובר בה עם ההתלמדויות וית' הפסוק כן עד לא בריתך וגו' כבעמוד: ואומר אלה: לשון קריאה על הכתובים הראה ומה שאמר לא ידעתי דבר רל רברי תוכחה כי אני כבר ואין אכוח

ויהי בימי יהויקים בר יאשיהו מלך שבטא רבית יהודה עד ד' ושלמא חרא עשרי שנין לצדקיהו אחוהי בר יאשיהו מלך שבטא רבית יהודה עד דאחא נבוכדנצר מלכא דבבל וצר על ירושלם ת הלת שנין ואגלי עמא דבבא בירחא תמישאה: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר ועד לא בריתך ממעין אתקנתך ועד לא אתיתא לעלמא זמיתך נבי משקי בס דלוט ו לעבמייא מניחך: ואמרית קבל בעותי יי אלהים הלא לית אנא ידע לאיתנבאה איריבי אנא ומשירותי עקא וגלוי אנא מתנבי על עמא הדין: ואמר יי לי לא תימר רבי אנא ארי כל אתר דאשלתיך תהך וית כל דאפקדינך תתנבי: לא תחל מן קדמיהון ארי בסערך מימרי לשינכותך אמר יי: ושלח יי ית פתגמי נבואתיה וסדר בפומי ואמר יי לי הלא שויתי פתגמי נבואתי בפומך: חזי דמניחך יומא הדין על עממיא ועל מלכותא למיעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבוי ולקייא: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר מה את חזי ירמיה ואמרית מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי:

ויהי בימי יהויקים בר יאשיהו מלך יהודה עד ד' ושלמא חרא עשרי שנין לצדקיהו אחוהי בר יאשיהו מלך יהודה עד דאחא נבוכדנצר מלכא דבבל וצר על ירושלם ת הלת שנין ואגלי עמא דבבא בירחא תמישאה: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר ועד לא בריתך ממעין אתקנתך ועד לא אתיתא לעלמא זמיתך נבי משקי בס דלוט ו לעבמייא מניחך: ואמרית קבל בעותי יי אלהים הלא לית אנא ידע לאיתנבאה איריבי אנא ומשירותי עקא וגלוי אנא מתנבי על עמא הדין: ואמר יי לי לא תימר רבי אנא ארי כל אתר דאשלתיך תהך וית כל דאפקדינך תתנבי: לא תחל מן קדמיהון ארי בסערך מימרי לשינכותך אמר יי: ושלח יי ית פתגמי נבואתיה וסדר בפומי ואמר יי לי הלא שויתי פתגמי נבואתי בפומך: חזי דמניחך יומא הדין על עממיא ועל מלכותא למיעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבוי ולקייא: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר מה את חזי ירמיה ואמרית מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי:

ויהי בימי יהויקים ויהי נביא כל מיני אסיה הנותרים וימי יהויקים בני וימי צדקיהו שר תום מלכותו מלך יא מכה ופסנת אחת עשר כפל בר מלך בבל וגלת ירושלם בחרם החממי כמו מכתוב בכוף ספר מלכים: בטרם אזורך. כן כתוב בוי וקרי הכרי בקמץ חטף כמפסגו עם הכנים ואין עמו ויהי ויהי אחת ועשר בטרם אזורך כתב אהל כאמר

ברא היסודות הארבע ידעו בכה הטבע ואחר כך הוצאו לפעל וכן אמר יסעיהו מעת היותה עם אני בכח היסודות הייתי מזמן מהיית עת בעולם ועתה הוציאני מכח לפעל ולחצי ברוחו או פי ידעתיך כמו ידעתיך במס שאמר למטה ומורה עליו ובטרם תבא מרחם: הקדשתיך. מלשון קדושה. וידעתיך לשון גדולה ולפירוש הראשון יש לסאול והלא כל הכתובים והדריקים וכן ה' הרשעים בטרם הבראם ידעם והכירם אך יורה זה שאביו ואמו נזהרו בקדושה וטהרה בעת ה' ההריון סיהיה הכבד מקודם והחכם הגדול למטה בר מיומן אל כתב כי זה ענין כל נביא אי אפשר לו מבלתי הכנה טבעית בעיקר יצירתו סיהיה ככונ לכבואה עם ההתלמדויות ויש לדעתו לישא למטה לא אמר זה הענין לכבואה אלא לירמיהו וכוכל לומר לפי סודע האל ית' סירמיהו יסרב בסליחו' הא הודיעו כי הוא מוכן לכבואה מן הבטן כד' סחוק לבו ללכת בסליחות האל ואם תאמר והלא משה רבינו ע"ה היה מסרב ב' בסליחות האל ולא אמר לו כן. הכנה הראה לו אות גדול לחזק את לבו והוא אות הסנה והאחות האחרים מכתן בו יכולת לעשותו לפי פרעה וגם כוכל לומר כי משה רבינו כבר ידע זה מעצמו כי חכם גדול היה וידע כי בעיקר יצירת האדם יש הכנה טבעית לכבוא' למי שהוא שטיר להכתבא ולא זה בלבד אלא כל חכמה וכל טבע שיש באלם שהוא גובר בו יש לו קצת הכנה בו בעיקר ה' צירה גובר בה עם ההתלמדויות וית' הפסוק כן עד לא בריתך וגו' כבעמוד: ואומר אלה: לשון קריאה על הכתובים הראה ומה שאמר לא ידעתי דבר רל רברי תוכחה כי אני כבר ואין אכוח

ויהי בימי יהויקים בר יאשיהו מלך יהודה עד ד' ושלמא חרא עשרי שנין לצדקיהו אחוהי בר יאשיהו מלך יהודה עד דאחא נבוכדנצר מלכא דבבל וצר על ירושלם ת הלת שנין ואגלי עמא דבבא בירחא תמישאה: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר ועד לא בריתך ממעין אתקנתך ועד לא אתיתא לעלמא זמיתך נבי משקי בס דלוט ו לעבמייא מניחך: ואמרית קבל בעותי יי אלהים הלא לית אנא ידע לאיתנבאה איריבי אנא ומשירותי עקא וגלוי אנא מתנבי על עמא הדין: ואמר יי לי לא תימר רבי אנא ארי כל אתר דאשלתיך תהך וית כל דאפקדינך תתנבי: לא תחל מן קדמיהון ארי בסערך מימרי לשינכותך אמר יי: ושלח יי ית פתגמי נבואתיה וסדר בפומי ואמר יי לי הלא שויתי פתגמי נבואתי בפומך: חזי דמניחך יומא הדין על עממיא ועל מלכותא למיעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבוי ולקייא: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר מה את חזי ירמיה ואמרית מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי:

עם אחד ואח תמה אם באה לו כבואה והוא כבר כי הכנה בס כן סמואל היה נער בתחלת כבואתו כמו מכתוב ורוח הכבואה החכמה אותם חלפ סהיו נערים ואפשר כי כבר רל משרת ואעפי שהוא גדול בשנים יקרא נער כמו מכתוב ומשרתו יהושע כן כן נער והיה משרת כבוא אחר סהיה במינו או חכם ורל בד גדול ממני ראוי לסלח זה הסליחות לא בריתך כמו שאמר משה רבינו מלך נא בד תסלח והמפרסם פירשו כי נער היינו בסנים בהכבאו וכן סמואל וזכריהו בן ערוא וית' כן ואמרית קבל בעותי וגו' כבעמוד: כי על כל אשר אמרתי אל וכן וילך חלקה הרמתה על ביתו כמו אל ביתו ומה שאמר אמרתיך תלך כי בעתות באה לו הכבואה בתחילה ורצה האל לסלחו לירושלם מקום המלוכה להוכיח את המלך ואת עמו והבטיחו סיחוק לבו ללכת למקו' שלא היה רגיל עם ויתקן דבריו בפיו סודע לרבר דברי תוכחות בלא מורא ולהזליך בא בטרחא בסגול הלמר לפי שיש לו תעמרה ופעמים יש לו מספטה ההפסק לא הבטיחו שלא יגעו בו אלא יגעו בו ויכחו ויכילו מידם שלא ימיתוהו אף על פי סהיה ברבכם להמיתו כמו מכתוב וכסבאו להמיתו ואת ברך אמר וסתייר יי: וסלח יי את דוד. הוא המלך הכראה אליו ורבר אליו בשם הסם וקרא בשמו וכראה הכבואה שהסטי ידו אליו והגיע הרברים על פיו וכראה לו כאילו עם בפיו רבר שיש בו ממש לתקן אף על פי שאין הגעת הדבר אלא על האזן לא על הפה במראה הכבואה כל לו כאילו עם בפיו רבר שיש בו ממש לתקן בו בפיו לרבר בחיך לסון בלא מורא וכן אמר בשם הוועג על פי סהגה הרבפה על פיו כי סהיה ויגע בפתח היד מבין הפעיל וית' הפסוק דרך מסל וסלח יי את פתגמי כבואתיה וגו' כבעמוד: ראה הפקדתיך. סמתיך פקיד וממונה עליהם לטוב ולרע כי כאשר תתבאר עליהם כן יבא עליהם וכפל הלשונות הנתיבה וההריקה לפי סהרבה לרבר רע על ישראל ועל האומות והטוב היה מעט באומות כמו שאמר בבבי עמו ואחר כך אשיב פדות בני עמו ואמר בעילם והיה באחרית הימים אשיב את סבות עילם ואמר לבנות כנגד לסתום ולנטוע כנגד לנטון וינתן חלק הפסוק הרע לאומות והטוב לנטון סתירם חזי רמתיך יומא הדין על עממיא ועל מלכותא למיעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבוי ולקייא: ויהי דבר יי. זה היה במראה הראשונה כי בתחלת אמר לו מלך כאשר יסלחו ואחר כך באותה המראה עצמה הראה לו במראה הכבואה מקל סקר כאשר מקל סקר ואמר כי ראה המלך בלא עלים ובלא פרחים והתבסך אליו במראה הכבואה והכיר בו שהוא מעין סקר לפיכך אמר לו הטבת לראות שאילו ראה אותנו בעלים ובפרחים מה היתה הטבת הראייה כקל הוא להכיר זה הראה לו האל מקל סקר להיות משל על הפורענות העתידה לבא על ישראל סתבא להם במהרה כמו סען הסקר ממנה לפרוח יותר מסאר העצים לפיכך קרא מקל כי הסקידם ענין המהירות וההסתירות וכן אמר כי סקר אני על דברי לעשותו ואמר לסקוד על דלתות יוס יוס וינתן תרגם מקל סקר מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי: ויהי

ויהי בימי יהויקים ויהי נביא כל מיני אסיה הנותרים וימי יהויקים בני וימי צדקיהו שר תום מלכותו מלך יא מכה ופסנת אחת עשר כפל בר מלך בבל וגלת ירושלם בחרם החממי כמו מכתוב בכוף ספר מלכים: בטרם אזורך. כן כתוב בוי וקרי הכרי בקמץ חטף כמפסגו עם הכנים ואין עמו ויהי ויהי אחת ועשר בטרם אזורך כתב אהל כאמר

ברא היסודות הארבע ידעו בכה הטבע ואחר כך הוצאו לפעל וכן אמר יסעיהו מעת היותה עם אני בכח היסודות הייתי מזמן מהיית עת בעולם ועתה הוציאני מכח לפעל ולחצי ברוחו או פי ידעתיך כמו ידעתיך במס שאמר למטה ומורה עליו ובטרם תבא מרחם: הקדשתיך. מלשון קדושה. וידעתיך לשון גדולה ולפירוש הראשון יש לסאול והלא כל הכתובים והדריקים וכן ה' הרשעים בטרם הבראם ידעם והכירם אך יורה זה שאביו ואמו נזהרו בקדושה וטהרה בעת ה' ההריון סיהיה הכבד מקודם והחכם הגדול למטה בר מיומן אל כתב כי זה ענין כל נביא אי אפשר לו מבלתי הכנה טבעית בעיקר יצירתו סיהיה ככונ לכבואה עם ההתלמדויות ויש לדעתו לישא למטה לא אמר זה הענין לכבואה אלא לירמיהו וכוכל לומר לפי סודע האל ית' סירמיהו יסרב בסליחו' הא הודיעו כי הוא מוכן לכבואה מן הבטן כד' סחוק לבו ללכת בסליחות האל ואם תאמר והלא משה רבינו ע"ה היה מסרב ב' בסליחות האל ולא אמר לו כן. הכנה הראה לו אות גדול לחזק את לבו והוא אות הסנה והאחות האחרים מכתן בו יכולת לעשותו לפי פרעה וגם כוכל לומר כי משה רבינו כבר ידע זה מעצמו כי חכם גדול היה וידע כי בעיקר יצירת האדם יש הכנה טבעית לכבוא' למי שהוא שטיר להכתבא ולא זה בלבד אלא כל חכמה וכל טבע שיש באלם שהוא גובר בו יש לו קצת הכנה בו בעיקר ה' צירה גובר בה עם ההתלמדויות וית' הפסוק כן עד לא בריתך וגו' כבעמוד: ואומר אלה: לשון קריאה על הכתובים הראה ומה שאמר לא ידעתי דבר רל רברי תוכחה כי אני כבר ואין אכוח

ויהי בימי יהויקים בר יאשיהו מלך יהודה עד ד' ושלמא חרא עשרי שנין לצדקיהו אחוהי בר יאשיהו מלך יהודה עד דאחא נבוכדנצר מלכא דבבל וצר על ירושלם ת הלת שנין ואגלי עמא דבבא בירחא תמישאה: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר ועד לא בריתך ממעין אתקנתך ועד לא אתיתא לעלמא זמיתך נבי משקי בס דלוט ו לעבמייא מניחך: ואמרית קבל בעותי יי אלהים הלא לית אנא ידע לאיתנבאה איריבי אנא ומשירותי עקא וגלוי אנא מתנבי על עמא הדין: ואמר יי לי לא תימר רבי אנא ארי כל אתר דאשלתיך תהך וית כל דאפקדינך תתנבי: לא תחל מן קדמיהון ארי בסערך מימרי לשינכותך אמר יי: ושלח יי ית פתגמי נבואתיה וסדר בפומי ואמר יי לי הלא שויתי פתגמי נבואתי בפומך: חזי דמניחך יומא הדין על עממיא ועל מלכותא למיעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבוי ולקייא: ויהי פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר מה את חזי ירמיה ואמרית מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי:

עם אחד ואח תמה אם באה לו כבואה והוא כבר כי הכנה בס כן סמואל היה נער בתחלת כבואתו כמו מכתוב ורוח הכבואה החכמה אותם חלפ סהיו נערים ואפשר כי כבר רל משרת ואעפי שהוא גדול בשנים יקרא נער כמו מכתוב ומשרתו יהושע כן כן נער והיה משרת כבוא אחר סהיה במינו או חכם ורל בד גדול ממני ראוי לסלח זה הסליחות לא בריתך כמו שאמר משה רבינו מלך נא בד תסלח והמפרסם פירשו כי נער היינו בסנים בהכבאו וכן סמואל וזכריהו בן ערוא וית' כן ואמרית קבל בעותי וגו' כבעמוד: כי על כל אשר אמרתי אל וכן וילך חלקה הרמתה על ביתו כמו אל ביתו ומה שאמר אמרתיך תלך כי בעתות באה לו הכבואה בתחילה ורצה האל לסלחו לירושלם מקום המלוכה להוכיח את המלך ואת עמו והבטיחו סיחוק לבו ללכת למקו' שלא היה רגיל עם ויתקן דבריו בפיו סודע לרבר דברי תוכחות בלא מורא ולהזליך בא בטרחא בסגול הלמר לפי שיש לו תעמרה ופעמים יש לו מספטה ההפסק לא הבטיחו שלא יגעו בו אלא יגעו בו ויכחו ויכילו מידם שלא ימיתוהו אף על פי סהיה ברבכם להמיתו כמו מכתוב וכסבאו להמיתו ואת ברך אמר וסתייר יי: וסלח יי את דוד. הוא המלך הכראה אליו ורבר אליו בשם הסם וקרא בשמו וכראה הכבואה שהסטי ידו אליו והגיע הרברים על פיו וכראה לו כאילו עם בפיו רבר שיש בו ממש לתקן אף על פי שאין הגעת הדבר אלא על האזן לא על הפה במראה הכבואה כל לו כאילו עם בפיו רבר שיש בו ממש לתקן בו בפיו לרבר בחיך לסון בלא מורא וכן אמר בשם הוועג על פי סהגה הרבפה על פיו כי סהיה ויגע בפתח היד מבין הפעיל וית' הפסוק דרך מסל וסלח יי את פתגמי כבואתיה וגו' כבעמוד: ראה הפקדתיך. סמתיך פקיד וממונה עליהם לטוב ולרע כי כאשר תתבאר עליהם כן יבא עליהם וכפל הלשונות הנתיבה וההריקה לפי סהרבה לרבר רע על ישראל ועל האומות והטוב היה מעט באומות כמו שאמר בבבי עמו ואחר כך אשיב פדות בני עמו ואמר בעילם והיה באחרית הימים אשיב את סבות עילם ואמר לבנות כנגד לסתום ולנטוע כנגד לנטון וינתן חלק הפסוק הרע לאומות והטוב לנטון סתירם חזי רמתיך יומא הדין על עממיא ועל מלכותא למיעקר ולחרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבוי ולקייא: ויהי דבר יי. זה היה במראה הראשונה כי בתחלת אמר לו מלך כאשר יסלחו ואחר כך באותה המראה עצמה הראה לו במראה הכבואה מקל סקר כאשר מקל סקר ואמר כי ראה המלך בלא עלים ובלא פרחים והתבסך אליו במראה הכבואה והכיר בו שהוא מעין סקר לפיכך אמר לו הטבת לראות שאילו ראה אותנו בעלים ובפרחים מה היתה הטבת הראייה כקל הוא להכיר זה הראה לו האל מקל סקר להיות משל על הפורענות העתידה לבא על ישראל סתבא להם במהרה כמו סען הסקר ממנה לפרוח יותר מסאר העצים לפיכך קרא מקל כי הסקידם ענין המהירות וההסתירות וכן אמר כי סקר אני על דברי לעשותו ואמר לסקוד על דלתות יוס יוס וינתן תרגם מקל סקר מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי: ויהי

דוּתַח בּוֹיִלִיכֵט בִּלְעֹז :

מכפון תפתח הרעה.

אתווכח עמם עם יהוה

כאיש חילי: למלכי

ויהוה דייבין ומביחין ל

כך. חס הייתם קמים
אלו האנשים לרבות.

חופתך מהבללחיד ל

בלעז ומה קואלסער

מֵאֶרֶץ נֹשֶׁבֶת יִבְחָתֶם

יְהוָה יִסְרָאֵל . כְּתוּמָה :

העומר שאסוף באכילה

תִּירָם יוֹכֵתָן: וְלֹא

... ..

אחרי שחמד כעמור ברזל

בספר ויצחק בן סעדי

הוא נעכס עליהם כי זוכה

ואמרו. האלף בשוא לבנו: כה אמר. מה מצאו אבותיכם והדורות הראשונים
משכבכם לארץ פעברו עז: איה יי. לא כתבו על דעתם לאמר איך נעבוד להם
אחרים ואיה יי המעלה אותנו כלומר איה המלכנו אותנו אחרינו וכו' ולא פנינו אליו:
ערה וסוזה. כתרנו מומישר חרוב: ולא יטב ארס פס. עמא תאמר כבר

בימים ההם כתיסבו המקומות
ההם ואחר כך חרבו וסבו מדבר
זה לא היה כי אין המקומות ההם
ראויים לישוב כי אינם מקום זרע
ומה פדשו ר' לזכר דוד ופי'
ארס ארס הראשון ואלו תאמר
פלא עבר מהיכן יטב אלא כל
ארץ שגור עליה ארס הראשון
לישוב כתיסבה ופלא גור עליה
ארס הראשון לישוב לא כתיסבה
אל ארץ הכרמל. מה שמך
אותה אל הכרמל לפי שהארץ
הנעדרת בשור ובכרמל ואלו
טובים כקרא כרמל ולפי שארץ
ישראל היתה כן כמו שכתוב עליה
ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה
ורמון וגו' קראה ארץ הכרמל
וית' לארץ ישראל והותמנה
ככרמל: לתועבה. כתרנו
לפלח טעוה שהם תועבת יי
ומה שאמר ארצי נחלתי רוצה לל'
הארץ הראויה לל' מדינות ה'
שכתי כי ה' נבחר מכל הארצו'
לעצם דודו אצל המסכילים:
הכהנים. איה יי. פירסוהו
והכהנים שהם לפני יי כל היום
ומקריבים קרבנות לפניו היה
להם לומר לעם העובד לבעל איה
י' שפדו לזולתו ויופסו התור'
הם החכמים לומדי התורה לא
דעו שאלו למדו התורה לשמה
לקיים מה פכתו בה אלא למורים
בפה ולא בלב זהו לא דעו כי
המחשבה הטובה והמצוה ה'
הטובה הוא דעתה לא הלמד
לבד וית' ומלפי אוריתא לא חלוטו
למד דרשות: ודעו. הם
המלכים שהם רועי העם כמו
שהרוע רועי הצאן וכתי ומלכיא
מדרו במיתרי: והנביאים. הם
נביאי הסקר: לכן עוד אריב
אתכם. ארבע אתכם עוד דברי
דיב ותכחה ואלו עוד כי הקדים
בדברי תוכחה באמרו מה מצאו
אבותיכם ואמר כמו שאמרתי על
אבותיכם כן איבדתי לומר לכם
כי גם אתם רעים כמותם וכן
היה צריך להריב עם בני בבל
כי גם הם ידעו שכל זה על ה'
הדרך שאמר משה רבינו יידעו
כי השחת תפחיתו וסרתם מן ה'
הדרך ודברית תוכח להם האחרונה
כי עברו איי כתיס וראו וכל ה'
הענין וית' בהן אלא עתיד ל'
לאחר פרעא מכאן אמר יי ומן בני
בבל ארס ארס ראשון כעובדין ה'
אלא עתיד לאתפרעא: כי עברו
איי כתיס. מלא בשתי יודין
פירסו ר' ל' לפיכך זכר אל

מן דאכיל מיניה מרחיב אף כן
כל בזיוהו דבית ישראל יחובו
בשחא תיתי עליהו אמר יי
קבילו פתגמא דיי בית יעקב וכל
זרעית בית ישראל: פדון אמר
יי מה אשכחו אבותיכם במימרי
שקר ארי אתרתי מרחלתי וטעו
בתר טעותא והווי ללמא ולא
אמרו דחל מן קרם יי דאסיק י'
יתנא מארעא דמצרי דבר יתנא
במדברא בארע מישר וחרוב וב'
בארע צריא וטולימותא בארע
דלא עדא בה אינש ולא אתותב
אינשא תפן: ואעילית יתכון
לארע דישראל דהוה מנצבא
בכרמלא למיכל איבה וטובה ו'
ועלתו וסאיבתו יי ארע בית
שכינתי ואחסנתי שויתו לפולחן
טעותא: כתינא לא אמרו נדחל
מן קרם יי וסלפי אוריתא לא
אילפו למידע דחלתי ומלכיא
מדרו במימרי ונביאי שקר מתנבן
בשום טעותא ובתר דלא יהנו
להו אזלו: בכן אנא עתיד
לאיתפרע מנבון אמר יי ומן בני
בניכון דאם יעבדון פדו בריכוז
אנא עתיד לאיתפרעא: ארי
עיברו לנגות ביתאי וחזו ולמרי'
ערבאי שלחו ואסתכלו לתר וחזו
עממיהן מברך לפרך וממדינה
למרי' נטלין ית טעותהו ומזבלי

ולא אמרו איה יי. כי כל אחר אלהים אחרים: ערבה פלגורא בלעז:
וסוזה. כתיס איה כפוס איה בלעז: ציה. דיסג' איה בלעז: כלמות
למון חטך הוא: אל ארץ הכרמל. לארעא דישראל דהוה מנצבא ככרמלא:
כטועה. כיער: תופסי התורה. כהדרין: והרועים המלכים: כבאף
בבעל. כסח העצל:
עוד אריב. טרס
אביא עליכם רעה אל
אתוכם עמך עוד על
ידינא אף על פי
פדו עמכם כבר:
מיס דביס: איה
כתיס. לאי כתיס:
איי איתלם בלעז:
וקר פלחו. ולקרר
פלחו לראות מנהגם:
והתבוננו מאר.
וסמו לב להסתכל
בדבריה: הן.
כמו אס אס המיר גו'
מהם את אלהיו ואף
על פי סהמה לא אלהם
ועמי המיר את כבודו
אשר בו היה כבודו.
וכתיס וקרריס יוסבי
אלהים ורועי מקנה
ונקטעס והולכים:
ומטללין ממרעה ל'
למרע וממרב למרבר
ונקטעס את אלהים
עמהם למקום שחונים
סס ואני כשאתי אתכם
עד אשר קבעתי אתכם
והנחתם אותי כך ת'
תירגם יותן ורבותי'
אמרו כתיס עבדים
למיס וקרריס עבדים
לאסוף על פי
סודעס סהמי מכבון
את האם לא הניחו את
אלהים: בלא יועיל.
בעז סאין בה תועלת:
סמו סמיס. לסון
תמהון סמו הסתומו
והו' למון כיוו כמו אס
כה יאמרו חלינו רומנו:
וסערו. לסון סערי:
חרבו מאד. כאילנ
אתם נחרבים על בית
המקדש סעוד לחרב
סתיס רעות. אס
המירו ירחס:
בכיוו בה יס כאן רעה
ותכסיו סאוו מכו ס'
סאני מקור מיס חייב'
ללכת אחרי עז סהיא
כבודו סל מי' מכוסק
ונסבין וסדקין:
ומימיהם נבלעס:
בקריתס: אקר

כל אכליו יאשמו רעה תבא אליהם
נאם יהוה:
דבר יהוה בית יעקב וכל משפחות
בית ישראל: כה אמר יהוה מה
מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו
מעלי וילכו אחרי ההבל והבלו:
ולא אמרו איה יהוה המעלה אתנו
מארץ מצרים המוליד אתנו במדבר
בארץ ערבה ושוחת בלארץ צרה
וצלמות בארץ לא עבר בה איש
ולא ישב אדם שם: ואביא אתכם
אל ארץ הכרמל לאכל פריה וטובה
ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי
שמתם לתועבה: הכהנים לא
אמרו איה יהוה ותפשי התורה לא
ידעו וקרעס פשעו כי ונבאיס
נבאו בבעל ואחרי לא יועלו הלכו:
לכן ער אריב אתכם נאם יהוה ואת'
בני בניכם אריב: כי עברו איי
כתיס וראו וקרר שלחו והתבוננו
מאד וראוהו היתה כזאת: ההימיר
גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי
המיר כבודו בלא יועיל: שמו
שמיס על זאת ושערו חרבו מאד
נאם יהוה: כי שתיס רעות עשה עמי
אתי עזבו מקור מיס חייס לחצב להם

להן עימהו ובאתר דאינון שרן פרסין ית
אידא תיא אומא ולישן דעבדת כותבון בית ישראל:
ואינון טעון דלית בהו צורך ועמי שבקו פולחני די
בדיליה אנא מיתתי עליהו וקרע
ואזלו בתר דלא יהנו להו: איתאבלו ושמאי על כרין על
ארעא דישראל רעתורא
למיתרב ועל בית מקדשא דעתיד לאיצטדא ועל
דעבדין בישין עברו עמי לתרא
אמר יי ארי תרתי בישין עברו עמי פולחני
שבקו דיבדיליה אנא מיתתי עליהו וקרע
יקרע כמבוע דמיין דלא פסיק ושעו בתר טעותא
דאינון להו

איש ריב חיתי אני. ועמי שבחוני ימים אין בספר. ועמי דביר כבודו בלא יועיל. ועמי אהבו כן וכו' חעשו.
ועמי לא ידעו את דודי. ועמי את טובי ישבעו. ועמי הלאים למשובתי. שמעוני אחי ועמי ברה. כי
נבברתאני ועמי. נתחן לי נפשי:

האמות כי הקריס עובדים לאם והכתיס עובדי האם כי המיס מכבים האם אף על פיכך אינם ממרים אלהותם וית' כן ארי עיברו לנגות
כחאיו וחזו למריכת ערבאיוג' כבצמור והאריך הוא על זה הפסוק: הן היתה כזאת: בדרך סאלה לא סיהיה הן בדרך אס כמו שכתב רבינו יונה אבל הן כממענו לקיים
הדבר החביון ויבא ענין הסאלה בלא הא הסאלה וכלא אס כמו אתה זה בני והדומה לו: ההימיר. כן כתוב ב"ר בן ה"ה והמס' ונכתב כן להביא במלה סני ענינים
ענין ההלכה כמו ואלו המיר ימיר מחיי העין והענין השנימ' ובכבודם תתמרו מחיי הפלוגה הענין גדולה ר' לאס החליף גוי אלהיו ואלס הבדיל חלוה גוי אחר ואף על
פיסמה לא אלהים לא זה ולא זה כל אחד רבוק בשלו: סמו. כלומר ראוי העולם סיהיה חרב על זאת הרעה סמוי ענין סמהיה: סערו. ענין סערה: חרבו.
ענין חרבן והח' כקראת בקמן חטף והוא כווי מן הקל והמסורת עליו לית חטף וכתב רבי יונה כייס אנסים סהיו קוראים אותו חרבו כמו חרבו כפי הארמה והיו מברשין
ארצו ג' כווי אכל מן הדגס כמו פרקו כזמי הזהב והסיב הוא עליהם מפני המסרה ועוד המסרה על חרבו כפי הארמה סנים ובפסוק וית' הפסוק כן אתאבלו סמיא על
ברין על ארעא דישראל דעתידה למחרב כבצמור: כי סתיס. המסיל הטוב המספיע לישראל בעודם מחזיקים בתורתו למקור מיס חייס סנובע מיס בלא הפסק כן היתה
להם אנו וכו' וכו' לעבוד אלוהות שהם כמו בארות: סעריס:

כמדו
חחחחח
חחחחח
חחחחח

אמר לא יכלו יטכרונוט בלעז את מיתותיהם מהמים מטמא את פתחם וכתלה והם כפלין : לחצוב : לחפור : ילד בית : בן האמה : יסאלג : סאלגס למון הווה : כפירים : מלכים : כצתה : כצתו באש : גם בנינו ותחפנחם : הם מכרים שאתם בוטחי עליהם לעזרה : ירשך קרקד : ירצבו גלגלתכם

ירשך למון רכבה

כדמתגמלן ורצון ו
ורשע : הלא זאת
תעשה לך : הלא את
הרעה ואת הכורענות
הזאת תגרוס לך ה
האשמה והעון אשר
עצבת אתי אלהיך :
בעת מוליכך בדרך :
טהיה מלמד אותך
דרך הטובה והישרה :
מה לך לדרך מצרים
למה תעצבי אותי
ותבטחי על מצרים :
לסתות מן סיחור :

טובצו זכוריהם בילום
: סיחור הו' טילום כמה
טכא מן הסיחור אשר
על פני מצרים בספר
יהושע : ומה לך
למדור כי למען תגלי
לדרך אשר למעבר
כזה פרת : תישך
רעתך : סוף שרעתך
תביא עליך יסורים :
ומשוכותך : למון
בנים מוכרי : תיכחך
: למון מוסר : ולא
פחדתי : פחד עלי לא
היה בלכך לירא אותי
: שברתי עולך : העול
מלפני כופל בו למון ס
טברה והמוסר טה
מלעז כופל בהן למון
כתיקה : מוכרותך :

הם רצועות סקוטין
בהם העול : ותאמרי
לא אעבור : על דברך
: כי על כל גבעה : אך
אתה לא סמרת א
אבטחתך ועל כל
גבעה את צועה למון
משכב ומצב כי משמם
למון אלא : כטעתך
סורק : סורק הוא

זמורת גפן טוב כלומר בצי אבות כסרים וצדיקים ומרשנו כטעתך סורק הוספתי
לך על שבע מצות של בייח טס מאות ומס מכין סורק : סורי : דיטורלטורס
בלעז : גפן ככריה : הזמחת ביערים : כתר

באריות
קרת חל
תניין חל
וכשר
מדיית
כמנה
תחיות חל
פולנות איכה

טתחנחם
ת

אצבור
כתי ודק
רש ודק
פני

יטכרונוט בלעז את מיתותיהם מהמים מטמא את פתחם וכתלה עורי והדה אתן שטמה : ואני הגני יטכ במצפה : לדרך גרפן בקריא וסימ' ועתה מה לך לדרך מצרים ב' בפסו : וישם לדרך פעמו : י' אלהך לרסבי בקריא וסימ' בי לאיים יקו ואניות תרשיש : הלא זאת

בגובין תבירין ולא יכלין לקיימא
מיא : הכעברא הוה ישראל אם
יליד ביתא הוה מדין איתמסר
לבוזין : עלוהי יכלין מלפא
ירסון קלרון ושח ארעיה לצור
קרווהי : צדיין מבלי יתיב :

אף בני מפס ורחפנחם יקטלון
גיברך ויבזון נכסך : הלא רא
פוך ענותא דיתעבר מיניך על
רשבקת ית פולחנא דיי אלהך
דאחזין אורא תקנא ולא ה
הליכתא בה : וכעז מה לכון
לאיתחבר לפרעח מלפא דמצרים

למירמי דבירכון בנורא ומה
לכון למגור קיים עם איתורא
לאגלאה יתכון להלאה מעבר
פרת : איתתי עלך יסורין
ולא מנעה מבישתך ועל ולא
תבתא לאוריתא פורענותא
יתעבר מיניך ודעי וחזא ארי ב

בישתא ומרדא אית עלך ירושלם
על רשבקתא פולחן דיי אלהך
ולא שויתא תחלתי לקבל עינך
אמר י' אלהים צבאות : ארי
מעלמא תברית ניר עמסיא מ

מצוריו כון פסקית תניקיון ואמרתון לא נוסף עוד למיעבר על סימך ארי על רמא
מנטלא ותחות כל אילן עבוף את פלחא לטענותא : ואנא קיימתכון קדמי כמנצב
גפנא בחורא בולכון עברי קשוט ואיכרין אשתמיתון קדמי בעובריו כון מקלקליא
סיתרון סבתר פולחני הויתון פגפג דלית ביה הנאה :

תעשה לך עזבך את י' אלהיך : חסרך רעתך ומשובותיך תוכיח : וחרא איכתי ותכסה בושה : י' אלהך
בקרבך גבור : אך דעי עונך כי י' אלהך פשעת : וכל סופי פסוקי דכורא נבא ונטעתי על אדבת ולא יתשו :

באריות : הם חריתים עשוי בצנין לאסוף לתוכם מן המטר ואם הם נמכרין יבאו
המים מהם כמו סיכנסו בהם והנה תוחלת הבוטחין בהם ככזה והנה טוב הלא
למיחלין לו הוא כמל למקור מים חיים למי פנים לטובה אח' שלא יבאו לו המים
ממקום אחר לא ממקומו הם כוכעין ועוד שאין להם הפסק כן טוב הלא למיחלי לו
כי הטוב יבא להם מאתו והוא

לא יקבלנו מאתו וטוב גם כן אין
לו הפסק : וכן המטיל הטוב
סמיחלין ישראל מהאלוהות :
ומהאומות העובדים אותם והיו
בוטחים במלך אסור ובמלך מ
מצרים שהיו בוטחים בו מעברום
מהאויבים הצרים אותם כמו ח
הבארות הנסבדים כי אפילו היו
סלמים ים להם הפסק כשילכו
המים המכנסים כי ממקום
אחר יבאו להם המים : ה
המכנסים לא מעצמם כן ה
הכח שהיה לשמריהם היה בא
להם מאחר כי המלך לא יעסה
דבר אלא בעזר צבאותיו גם כן
אם לא בעזר אלהים כמו שכתב
אין המלך כנסע ברוב חיל ואם
הם בוטחים סליה יעזרם הנס
הם כמו בארות נסבדים שלא י
יכלו המים כי אפילו יסיס ארס
בהם מים יבאו בעד השבר' ולא
ימצא בהם מים כן הם סבטחים
באלהים אחרים אפילו יהיו עם
רב אפילו יהיו להם כלי זין הרי
הם כאילו אינם ויכחוס אויביה
אפילו יהיו מרוקרים וכך דגס
ותרוס יהיו למאר' כמו סאל' פכת
א הרבה והנה מעט ואמ' והבאר'
הבית וכפחתי בו : יכלו :

יחזיקו כמו אלפים בת יכלו :
העבר : ההאפתחה כי היא
לתמיה כלומר אם עבר הוא או
ילד בית ואם הוא ילד בית ס
סנולר מן הספחה טיס לו לארס
בביתו והלא קרא בני בכורי ב
בנים אתם ליי אלהי ומכנה האב
לרחם על הבן ואיך כטשו האל
סיכנו אותם אויביו וכי עבר הוא
סאל' משגיח הארון כל כך עליו
כמו שמסגיח האב על הבן ומרוע
עליו יסאלג כפירים ונקו קולס
עליו הבהיליהו בקולם ובזוזה ב
בדס ומרוע היה זה והכפיר'
הם מלכי האמות כדמו לכפירי

אריות והשאלה הזאת כאילו ישראל סואלס מרוע היה להם זה והכביא מסיבס
הלא זאת תעשה לך עזבך את י' אלהיך : כצתה : חרבו וסממו וכתי
צדיין וסרשו ית וכתיב ב' וקרי בויו כמו ידיו לא ספכה והדומים לו או יהיה
כצתו עיני הרלקה והצברה כמו ותצת בסבכי היער והוא על דרך עריכס שרפות
אמר הכביא והסבס להם כתופס דבריהם כן הוא כמו סאתם אומרים ועוד כי
אמר ויטכרונוט בלעז את מיתותיהם מהמים מטמא את פתחם וכתלה עורי והדה אתן שטמה : ואני הגני יטכ במצפה : לדרך גרפן בקריא וסימ' ועתה מה לך לדרך מצרים ב' בפסו : וישם לדרך פעמו : י' אלהך לרסבי בקריא וסימ' בי לאיים יקו ואניות תרשיש : הלא זאת

בגובין תבירין ולא יכלין לקיימא
מיא : הכעברא הוה ישראל אם
יליד ביתא הוה מדין איתמסר
לבוזין : עלוהי יכלין מלפא
ירסון קלרון ושח ארעיה לצור
קרווהי : צדיין מבלי יתיב :

אמר לא יכלו יטכרונוט בלעז את מיתותיהם מהמים מטמא את פתחם וכתלה עורי והדה אתן שטמה : ואני הגני יטכ במצפה : לדרך גרפן בקריא וסימ' ועתה מה לך לדרך מצרים ב' בפסו : וישם לדרך פעמו : י' אלהך לרסבי בקריא וסימ' בי לאיים יקו ואניות תרשיש : הלא זאת

אם ואריות אבי אל פירם כצתו צמחו כי המקום החרבי עלה צמחים : גם בני קף
אפילו בני קף ותחפנחם שאת בוטחת בהם והולכת למצרים לטקס עזר מצרים גם הם ירשך קרקד ומה שאת קרקד כי מתת הקרקד מכה רבה מוחצת הראש באמצע כי הוא חוצה הראש וטראף זרוע אף קרקד ותי ירשך קרקד יקטלון
גיברך ויבזון נכסך : ותחפנחם כתיב וקרי ותחפנחם והוא עיר בארץ מצרים תקרא כזה וכזה כי קרובים הם : הלא זאת תעשה לך : אמר תעשה בלשון נקבה על עזבך
מהא מקור לפי שהמקור הוא כדמות הטס ויבא למון זכר ולמון נקבה : ואמר בלשון זכר כי רע ומר עזבך את י' אלהיך וכסאל' הלא זאת תעשה לך עזבך כאילו אמר
עזיבתך כי הוא דמות הטס וכן בא בלשון נקבה כמו הטקלה בעיכס התחת במלך : בעת מוליכך בדרך : הוא היה מוליך אותך בדרך ישרה ואת כטות מעליה
ועצבת אתי ללכת אחרי אלהים אחרים : ואמר בדרך בדיעה כל הדרך הידועה סהלכו בה אבותיך הראשונים : ועתה מה לך : למה תלכי לטקס עזר מצרים ומאסור
ועזרך במקומך אם תרצי ללכת דרך ישרה לא היית צריכה לטרוח דרכים רחוק' כאילו התאווית לסתותי סיחור או מיכר מלך אסור וית וכען מה לכון לאתחברא לפרעה
מלכא דמצרים וגו' ככצמוד : תיסקר : אחר טכסית כמה פעמים כי בצאתך רעה יבא לך רע ובעבור משוכותיך שאת מורדת בי מטמא לך האויבים הם בעצמם רעתך
ומשובותיך יהיו לך מוסר ויזכרה לסקר שלא תשובי עוד בדרך הרעה שהיית ככית כי יבא לך רעה כעברה זהו ודעי וראי כי רע ומר עזבך אתי' אלהיך : פחדתי :

פס בשקל פחדה אהבה אחוס אמ' יראתי ופחדתי לא היתה אליך ולא פחדת סאביא עליך רע בעונם מעשיך הרעים : כי מעולם : מזמן קדמון שברתי עול מצרים מעליכם
וכן בכל דור ודור נתת מוסרות הגוים מעליך וכסאייית מכל אותך היית אומרת לא אעבור עוד על מצותיך והכתוב אעבור לא אעבור עוד עברה זרה ולא עשית כן לא בנוח
לך עברת על מצותי וסבת לעבור עברה זרה כמו סאתה שטפה עתה כי על כל גבעה גבוהה וגו' : צועה זונה : רמה אותה בעבורתה אלהים אחרים כמו הזונה סתרין
מעט זמן בזונה אחר ואחר כך תצטוק זונה אחר ותלך אחריו וזנה המטל הם רוב רבירי וחזקאל כן את עברת עברה זרה פלו זמן אחר ואחר כך עז פלו ואת הולכת מבטעה
אל גבעה ומען רענן אל עץ רענן לעבור עז : צועה : הולכת ונוסעת ממקום למקום וכן צועה ברב כחו אף הוא פועל יוצא : ואכבי : סורק :
הוא הגפן המסוכס סבמתי הגפן ואומר כי בעצבו לא ימצא חרצן : ואתה על אברהם אמר איך היה זה ואיך יבאת כמו גפן ככריה כי מטעתך היה גפן כבחר וזרע אמת
והיה ראוי סכא ממנו כן פרי טוב והגפנים סיטעו ממנו היו טוב' ואיך כהפכת לי סורי הגפן ככריה והוא ככרי למטע שהיה סורק וכטע אמת הוא לי כמו
ככרי זור כאילו לא יבא ממנו : וסורי הגפן הם הברים הרעים סמסירין אותם מן הגפן שאין בהם סורק : אמת כהפכת לי כמו סורי הגפן או כמו גפן ככריה ספירותיה באוסים
לא עשבים והגפן ימצא בלשון זכר ובלשון נקבה בלשון זכר גפן בוקר וימצא גפן וילקט ממנו ובלשון נקבה והוא כפורחת לגפן אחת והגפן האררת הגפן ככריה : כי

כי אם תכבדו. כמו שתכבדו הנהגה בדרך ובבורות להעביר ממנו הכתוב כי אם
תכבדו עמך ותכבדו כלומר שתסובו בתשובה אף על פי כן אעפ"י על עמך כל כך
הוא רב ועצום והנה כתוב כבדו מרעה לך ירוסלם למען תושעו התשובה לראות
הסאלה כי על כל פנים אם עשו ישראל כבדו הנהגה הנהגה היו נשעו מהאויב

ולא היה מבלה אותם אבל היו
מקבלי עונם עונם הרב בארצם
כי יש עון שאינו מכופר בתשובה
לכבדו לא עשׂו היסורין מממך
העון אחר התשובה וזלזל הקסו
אלו הפסוקים ותדעו כי זהו הנהגה
אחר גורדן אלא כאן בגורדן
מים עמו טבועה כאן בגורדן
סאין עמו טבועה כי גורדן מים
עמו טבועה אינו נקרא כמו ס'
לכן כשנבדל לטעם עליהם יתבאר
עון בית עלי בזה ומכאן ע
שלים: ונח. יס מפרש הוא
סקורין לובלעז אלהי ויס מ
מפרשים שהוא העפר שרופין
בו הראש ובו מנקות כל דבר:
ובורית. ית שהוא סקורין לו
בלעז סבון ויס מפרשים שהוא
עצב שמבסין בו: איך תאמרי.
רעה לומר כל כך עמך מבלה
שם רצית להכניס לאמר לא כ
נטמאתי ואחרי העולם לא ה
הלכתי לא תוכלי לכנס: ראי
דרכך בגיא. והלא על הגבעות
היתה עבודתה איך אמר בגיא
אלא ר' ראי דרכך שהוא דרך
בגיא לעלות להבט וזכר הגיא
בעבור כי הגבעה כמו ההר היא
אבן ולא יכיר בה אדם הדרך
כמו בגיא לפיכך תוכלי לראות
הדרך שיש לך בגיא מלא היה לך
דרך בה אלא לעלות אל הגבעה
לעלות עלולות ואת תמידה ללכת
סע עד סהרף נעשה מקלה
נכרת לכל שדורכין בה בגיא אדם

ואין באותו הגיא דרך כי אם לגבעה הסמוכה לו דעי מה עשית מעצרת העבל
בגבעה ולמה שפרס בו יונתן הוא פירוש נכון מתרגם כן ראי דרכך זקפי
עיניך וגו' כעצמך ולפי דרך יונתן כפרס הפסוק כן איך תוכלי לומר אחרי
העולם לא הלכתי ראי דרכך שהוא כמו שהיה בגיא מול בית פסח סתלכת אחרי
בעל פעור כן את הולכת עתה אחרי העולם ואיך תוכלי לכנס: רשימה
עשית. בגיא מול בית פעור והנה גם כן בארץ הנה את כבדו קלה שמסרכת
דרכיה פעם תרוץ הנה ופעם תרוץ הנה כן את פעם את עובדת עבודה זרה
פלוני ופעם פלוני ופלוני היתה רמיא כי תקרא קלילא רמקללת ארצה וזכרה
היא הגמלה הקטנה עלות ימים והיא רזה יותר מהזכר. מסרכת מענין סרוך
העל סקורין אותו סביב העל כמה פעמים: ערה. בהא כמו באלף פרא
אדם הן פראים במדבר והוא חמור הבר אמר והנה את כמו הפרא שהוא למד

מדבר שהוא רגיל במדבר והוא ארץ מישור לרוץ בו מאד. וזכר הפרא בפסוק זכר ונקבה כי פרא הוא כלל לזכר ולנקבה כמו חמור ואפס
סהקבה רזה יותר לפיכך זכר למון נקבה ואמר באות נפשה אבל אחר שהוא כתוב כפסול לשון זכר כאמר המלל הזה על זה והקרי כפשה כמו שהוא רוב הפסוק
בלשון נקבה ואמר באות נפשה שאפה רוח כי היא רזה למקון שתאפה לא יוכל אדם להשיבה ממקון תאותה וענין שאפה רוח כמו שאפן רוח כתנים והיא ההרהרה ומסירת
האור חל האף והשאפה היא במרובה כמו שכתב החכם הגדול רבי שלמה בן גבירול כי רמז חום הריח באמרו כי לא לקלל המרוץ מפני שהמרוץ יהיה בסאופת האור
מחוץ לרחף או לנושף על החמיו הטבעי אשר בתוך גוף האדם והשאפה תהיה בחום האף ולולי האף לא היתה הכנימה שהיא מביאה לידי התנועה ויונתן תרגם שאפה
רוח שתא רוח כיורא הוסף בו כתנים כמו שאמר שאפו רוח כתנים: תאכזה. מן אכזה לידו שהוא גרס הרבר וסבבו כלומר כאשר מאכזה עצמה ללכת למקון תאותה
מי יוכל להשיבה: כל מבקשה לא יעפו. כי בחנם ירדו אחריה כי לא יוכלו להשיבה: בחרשה ימאכזה. ית החרש סתם לריונה אז היא מלאה וכבדה ואז יוכלו
להשיבה ולמאכזה כן כנסת יסר והמבקשים אותה הם הנביאים המוכיחים אותה לשוב אל יי ואל יעילו אמר כי בחרש סיכר עליה פשעה ונפלה והוא חרש אב סגל הבית
והחרב אז ימאכזה ותודה על פשעה כי לא ממעה אל הנביאים כשתראה בחורבנה ויס מפרשים בחרשה בחורשה כלומר בכל עת ימאכזה כלומר תחל לרוץ והיא חרשה
במרובה ויונתן תרגם בזמנה ישכחנה: מעני. כשהנביאים אומרים לך מעני רגלך יחף וגורוך מעני גם כן ממאכזה כלומר מלא תלכי בדרכים רחוקים
להעזר מן האומות וברכים יקרה לך צמא והלך יחף כי יכלו מעליו בדרכים וכן לא ימצא בכל מקום מים ואם תרצי לא תצטרכי לזה כי במקומך יהיה לך עזר מהאל
אם תלכי אחרינו ואת אמרת להם כולם נואש לבי מלכת אחריי לא חלך עוד אחריי אלא אחרי דודים שאני רואה שהם מצליחי ואהבתי אותם ואחריהם חלך ויונתן
תרגם מעני רגלך מלאכת חבירה לעממיא ופותרך מלמלח לטעות עממיא וגו' כעצמך: יחף. סם כי אילו היה תאר היה אומר יחפה כי רגל היא בלשון נקבה או יהיה זכר
ונקבה כמו יד והנה יד סלוחה אלו והנה בו מבלת ספר: צמאה. סם בשקל סמלה: וגורוך. וגורוך כתיב והענין אחר אולי הם סמי מסקלים: כבשת גב. פירוש
הכבדו כתרונמו כבהדת גבר דמתחבב באמן ואשתכח גבב כי הגבב המפורסם אין לו בשתי: כן הובישו. פירוש היה להם להוביש כי הם לא היה להם בשת כי אילו היה
להם בשת היו טבים מדרכיהם הרעים אלא היה להם להוביש ממעשים הרעים כי הם היו עשׂו אשר בחר יי בהם ובאבותיהם והם תעו אחרי אלהים אחרים הנה הם במלך
כאדם שהיה מוחזק בגמול ואמא בגמול עייתים מהמעשה אשר קרהו באמת כן ישראל היו מוחזקים בעם יי עושים מצותיו ורבים בו וטוב לעבוד אלהים אחרים היה
להם להוביש כי יפא מוחזקותם: סריהם. בלא יי כמו בוי כמו שפרס רחוב שמען והרומים להם: ובהיהם. כהיה העל: נביאיהם. נביאיהם: אומרי לנבי
ולאובן. לנלמתי העין והאבן: אבי אתה. גדולי ואדני: ילרתי. כמו יצרת כוכב בטרים הרים וילרתי: כי פנו אלי עורף. רוצה לומר כל עבודתם אינה אלא לעבודת
זרה אינם פונים לעבודתי כלל וכמותם אלי אינו אלא בעורף והיא שפירא יוכן נזכר הפכה בעורף הפכה עורף מואב כוס: ובעת

עשית ד' וס' לאשה מחזאת עשית. ראי ודבך בגיא דעי. איה ולקטת היום: אשר עשית את ונבלת.
ומן ודע את ירושלם עד ונחלת כן דכור: לעץ ג בקריא' וס' אמרים לעץ אבי אחח ולא כן. לעץ הקיצה
עורי לאבן. ביש לעץ תקח:

אריאם תרסן לאיתנקה מחובך. 5
כמה רמקן בגיתרא ומחורין ב 5
בבוריתא הא פרושם כיתמא דלא 5
דכי בן סגיא חובך קדמי אמרי 5
אלהים: איכרין תיסרין לא 5
איסתאבית ובתר טענות עממיא לא 5
הליכית זקופי עיניך על אורתתיך 5
כד הוית יתבא בחילתא לקבל 5
בית פעור דעי מה עבדת הוית 5
דמיא לינקא קליא דמקלקלא 5
אורתאתה: בערודא דסדורה 5
במפרא ברעות נפשה שתיא 5
רוחא כירודא בן פנישת דישאל 5
מדת ומערת מן אוריתא ולא 5
צביא למיתב גביא אסר להפל 5
בעתא דאוריתא לא ישתלחון ב 5
בוסנה ישכחנה: מעני רגלך 5
מלאכת חבירה לעממיא ופוסך 5
מלמלח לטענותא וצמאה: 5
תבית מבחר פלחך לא ארי רחמיא לאיתחברא לעממיא ובתר פולחן טענותחון 5
איהך: קבדתה גבר דמתחשב מהימן ומשתכח גביב בן בחיתו בית ישראל אינו מלכיהון 5
רברביון וכתחיתון ונביהון דשקרא: אמרין לצלם אעא אבונא את חלמה דמיתעבר מן 5
אבנא אמרין ליה את ברייתא ארי אתחורו בפולחני קדל ולא שויאו ורחמי לקבל אפיוחון 5
כי פנו אלי עורף ולא פנים 5

מדרככם הרעה: כל מבקשה לא יעפו. כי על חנם יעשו שלא יוכלו להשיבה
ומה סופה בחרשה ימאכזה חרש אחדים בנסה שהיא יסכה כל החרש ואז היא
נלכרת אף אתם חרש אחד הוכן לכם כבד תימות המרגל סקבעו אבותיכם בבית
חנם בותלכרנו: תאכזה: טון דגונמ'ט בלעז כן תיכירורא. ר'א לשון
יללה כמו תאכזה ואכזה לא סאקונט'ראה בלעז כמו תאכזה טינה: מעני רגלך
מחף. זו היא מדתך כפרא האוב לנע נביא אומרי לך מעני עצמך מעז סלא
תלכי יחף בגולה ומעני גרורך מלמות בצמא ותאמרי על דברי הנביאים כולם
אין מחיוס כולם שתי בדרכים כולם נקל'יר בלעז: כי ימצא. בתחלה
כשהוא כמאכזה והוא היה מוחזק כאמן כן תירגמו יונתן: ובעת

מק' מן ארמה מחפץ ושפן זה את הנביאים: בורית. מקין כמו וזכר לנב
ויס לנביאים בורית סאבון בלעז: נכתם עמך. הא כרוסם כתמא רלל רכי כן
סגיא וחובך קדמי כתם טאקא בלעז: עמך. על עון העל כאמר שהוא
קיים לעולם כמו סאמר ביום פקדיו ופקדתי עליהם כל פקודות הבאות על ישראל
יהא מקצת עון העל
בהם יראו דרכך בגיא
מה עשית מול בית
פעור ועד עתה את מ
מחזקת באותו הדרך
כבדה קלה המסר
דרכיה בדה גמלה
נקבה בחורה סהיא אל
אזהבת לנע בברי
מריין מתורגם הוגבי
מדת והם גמלים ב
בחורים כמו סמכין
בסכרד'ר' כפיו גמלי
סבי דטעני מסכי ד
רהוגבי מסרכת.
מחזקת בדרכי כעוריה
לסון מסרך סרך ויס
לחברועס סרוך העל
קוסרת דרכי כעדותה
בלבה: כרא.
סלביא בלעז ויס
למחין פולחן בלעז:
למוד מרבר. הלמוד
להיות במדרבות כן
אזהבת לנע: שאפה
רוח. פותחת את פיה
ושואפת רוח ולעולם
הוא חזר למקומו:
תאכזה מי ישיבה.
אזתה מדת תכני סיס
בה כיגם התניק סאף
רוח כמה סכא סאפו
רוח כתנים: מי
יסבל. מאות מדה כן
את מי יוכל להשיבם

מק' מן ארמה מחפץ ושפן זה את הנביאים: בורית. מקין כמו וזכר לנב
ויס לנביאים בורית סאבון בלעז: נכתם עמך. הא כרוסם כתמא רלל רכי כן
סגיא וחובך קדמי כתם טאקא בלעז: עמך. על עון העל כאמר שהוא
קיים לעולם כמו סאמר ביום פקדיו ופקדתי עליהם כל פקודות הבאות על ישראל
יהא מקצת עון העל
בהם יראו דרכך בגיא
מה עשית מול בית
פעור ועד עתה את מ
מחזקת באותו הדרך
כבדה קלה המסר
דרכיה בדה גמלה
נקבה בחורה סהיא אל
אזהבת לנע בברי
מריין מתורגם הוגבי
מדת והם גמלים ב
בחורים כמו סמכין
בסכרד'ר' כפיו גמלי
סבי דטעני מסכי ד
רהוגבי מסרכת.
מחזקת בדרכי כעוריה
לסון מסרך סרך ויס
לחברועס סרוך העל
קוסרת דרכי כעדותה
בלבה: כרא.
סלביא בלעז ויס
למחין פולחן בלעז:
למוד מרבר. הלמוד
להיות במדרבות כן
אזהבת לנע: שאפה
רוח. פותחת את פיה
ושואפת רוח ולעולם
הוא חזר למקומו:
תאכזה מי ישיבה.
אזתה מדת תכני סיס
בה כיגם התניק סאף
רוח כמה סכא סאפו
רוח כתנים: מי
יסבל. מאות מדה כן
את מי יוכל להשיבם

מדרככם הרעה: כל מבקשה לא יעפו. כי על חנם יעשו שלא יוכלו להשיבה
ומה סופה בחרשה ימאכזה חרש אחדים בנסה שהיא יסכה כל החרש ואז היא
נלכרת אף אתם חרש אחד הוכן לכם כבד תימות המרגל סקבעו אבותיכם בבית
חנם בותלכרנו: תאכזה: טון דגונמ'ט בלעז כן תיכירורא. ר'א לשון
יללה כמו תאכזה ואכזה לא סאקונט'ראה בלעז כמו תאכזה טינה: מעני רגלך
מחף. זו היא מדתך כפרא האוב לנע נביא אומרי לך מעני עצמך מעז סלא
תלכי יחף בגולה ומעני גרורך מלמות בצמא ותאמרי על דברי הנביאים כולם
אין מחיוס כולם שתי בדרכים כולם נקל'יר בלעז: כי ימצא. בתחלה
כשהוא כמאכזה והוא היה מוחזק כאמן כן תירגמו יונתן: ובעת

לאלהים וזהו לאחדת אלהים וית' מאפליה חרובה כי היא כמו ארץ אופל שלא
בתולה עדיה . בתולה כלה וכפל העצם במש' כי אין כלה בעדים וקסומין כא' בתולה
סבחו אותי היום והלכו אחרי אלהים זה כמה ימים וסכים ובאמרו את מטפס
סאמר מה לך לדרך מצרים ומה לך לדרך אשור . וכמא' לסמן הטובה ברעה כי רוח
כפים לחטוב: גם את הרעות' . כלומר האומות הרעות למדת את דרכיך כלומר
אותך בדרכיך שהן רעות ויבא לך בעצמך רע כאילו למדתיו אותן מדרךך . מוסרו
וכל מלבוש: אבאלתי . ויונתן תרגם אף באתרא אשתכחת דאשר יאת דס זכאי תרגם
במבאו ואמר דס כאילו אמר דמים סהרי אמר בפסוק: לא במחשבת . סאמר אס'
אותם והס דקים: . מצאתים' . מצאת אותם כי כן תחבר הנקבה במצאת ע'
אמר כי על כל אלה חכימוכיחך על שאת הולכת אחרי העמים ועוברת ליהיה וסופו
ובזה עונך כפול כמה סאמר החכם כפירת העצן סתרי עונות ובהו אפי כספט אותך ו
מה תלכי הנה והנה לבקש עזר ותסנה את דרכך פעם לאשור פעם למצרים ומה ס'
לו אחז סחר ואומר בדברי הימים ויבר לו ולא חזקו וכן בימי חזקיהו תפס כל ס' עירי
הארץ לתת הסחר ויעזרו לו ממלך בבל ולא הועיל כי יבאו גרודי כסדים ולא הוסקו
עזר ונפל עזור לפיכך אמר

בסמאת זה תצאוי. רוצה לומר מן המקום הזה מלא ויעלוך מבטחך מהית
בטחת בהם ולא תזליח ללם רוצה לומר בעבורם ומה שאמר וידך על ראשך
כי כן דרך האספה הצועקת על אידה הולכת וידה על ראשה כמו שאמר בתמר
ותשם ידה על ראשה ותלך הלך וצעה וית וחובך על רישך: לאמר. ענינו

עם כי מאס יי הוא מאס כך ב
בעבור מבטחך ואומר לך הן
יסלח אים את חטתו: חנוף
תחנף הארץ ההיא. מעשה בה
זה המעשה כמו שאמר תורה
כי תועב היא לפניי ולא תחטוי
את הארץ כן אמר הנה חנוף ת
תחנף הארץ כלומר תחטא:

ואת זכית רעים רבים וסוב אלי.
במקומות רבים המטיל הכתוב
כנסת ישראל לאספה והקבה ב
בעלה כלומר מלקחה לו לעם
כחלה והיא לו כאשה והוא לה
כבעל וזמן האספה שתזכר תחת
בעלה שהיא חייבת כן ישראל מ
שהלכו אחרי עמים רבים ודברו
בטעותם קורא הכתוב זה זכות
וחה הענין מכאן בבואי שדברו
בזה המטל וקראו ענין זה ענין
זכו ושמשו בו בכל לשון של זכות
וזה הרבה בספר יחזקאל אמר
ואחר שהלכת לבעלי ארץ תשובי
אלי עוד ואפילו תשובי בתשובה
לא תוכלי לשוב אלי עד שתגלי מ
מארכך ותשבי עס ימים רביע
תשכחי עונך הראשון ולא יעלה
על לבך עוד עבודת אלילים ואח
כן תשוב אלי ואשוב אליך: פאי

פסי. מקומות גבוהים כמו
ההרים הרמים והגבעות הנשאות
כי כן היה דרך עובדי עז בזמן
ההוא כמו שכתוב: סגלת.
כתיב סכבת קרי. כמו יסגלנה
יסכבה לשון נקיה וכבר פירשנו
כי לשון הזנות והסכיבה הוא
ענין העז: על דרכים יסבת
לה: פי' לעובדי עז כלומר יסבת
מיחלת עובדי דרכים שהם מ
מכמה מקומות רוצה לומר עם
ועם עובד חליו ואת התאוות

לכלם לעבדם כמו שאמר כי מספר עריך היו אלהיך יהודה: כערב במדבר.
למכור להם ולקנות מהם וית שפס נגדו כמו כגרי בריא בתלמוד ותרעם לא סכבת לא אחת ברת לך למפלח וגו' כעמור: בזנותך. בסימן רבוי אחר לבר והרומים
לו כתבנו בספר מכלל בחלק הרקוק ממנו: וימנעו רביבים. הוא המטר והוא היורד במרחשון והוא הנקרא יורה ומורה וכן בדברי רז"ל יורה במרחשון ומלקוט בגיוסן
כי אלה שני הזמנים הם זמני המטר לכורך התבואה וברוב הזמנים רוב המטר יורד במרחשון לפיכך נקרא ירח בול מענין מבוט. ונקרא המטר ההוא רביבים במקום
סקראו במקום אחר יורה וענין הפסוק אומר כי ממנעו הגשמים מפני מעשיהם הרעים כמו שאמר בתורה וסרתם ועבדתם אלהים אחרים וגו' וזרה אף יי בכס ועצר את
השמים ולא יהיה מטר ועם כל זה סמנעתי הרביבים בעונך ומלקוט לא היה לא ככלמת ממעשיך והיה לך מנח אספה זוכה סאינה בוסה מנאפופיה ומרימה מנח ומעשה
פניה אף על פי שהנביאים מוכיחים אותך ואומרים לך בסי' ממעשיך ראי השנים שמשניך בעבורם עם כל זה מאנת הכלם זהו שאמר מאנת כלומר שהיית מתאבת בתוכחת
הנביאים ולא בוסה מפניה. ורז"ל דרשו הפסוק ואמרו אין הגשמים נעצרים אלא בסביל עזי פנים סל וימנעו רביבים וגו' ותי וסופא כאתתא כפקת ברא הוה לך וענ פנים
וקרא חסוק בלשון ר"ל: הלא מעשה קראתי. כתיב ב"ר כאלו הוא מדבר בעדוקי בלא יור כמו לכמא ופי' הכתוב אמר הלא מעשה כלומר היה לך מעשה לקרוא לי אבי
כיון שקראת לך פי' בבואי בבי היה לך לענות ולומר לי אבי אלוק נעורי אתה ולא עשית כן ופי' הקרי אמר הלא מעשה כיון שראית מעצרת הגשמים היה לך לשוב אלי ולקרוא
לי אבי אלוק נעורי אלופי וגדולי ימימי הנעורים והוא זמן יציאת מצרים כי אז נכנסו ישראל תחת כנפי השכינה ונשתכחו במצותיו ובידעת אלהותו כמו הנער הנכנס ללמוד
ומהכין אותו בדעת תורה וחכמה ותרעם וינתן אלוק נעורי פרקי דמין עלמא: היטור. אמר הנביא אס עשית זה היטור האל לך לעולם עונך אם יסמור חטאתך
לכח לא יעשה זה אלא בסובך אליו יסוב אלך ויטוב לך ואת לא עשית כן אלא דברת ותעשי הרעות ותוכל. דברתי כתיב ב"ר אמר הנביא הנה דברתי לך לסוב ולא עשית
לא הרעות לעשות ותעשי הרעות וקרי דברת בשוא התי' כנוי הכמאצת אמר הנביא הנה דברת לעשות רעות ועשית כמו מדברת: ותוכל. תרגם יונתן ואסגילת כלומר
הרבות לעשות רעות ככל יכלתך וזה הפירוש הוא נכון. אמר עשית הרעות כמו סיכולת עשות או פירושו כאשר יכולת לעשות ויט' במקום כאשר כמו אם לא יסבעו וילינו
ושפתי רכנות ילל פי' ובאמרו ותעשי לשון נקבה ותוכל לשון זכר כן הוא מהב המקרא במקומות רבים כמדובר כנגד כנסת ישראל דבר בלשון נקבה כנגד הכנסה ולשון
זכר כנגד העם והכל אחר ואלל פירש שני אלו הפסוקים כן הלא מעשה קראתי לי אבי מעשה מקרוב כשחזר יאסיה המלך בתשובה וסבו אנשי יהודה עמו מוכרחי' היו כמו
סוהא מפורעם שאמר בכל זאת לא טבה אלי בגורה אחותה יהודה בכל לבה כי אם בפקר היטור לעולם כך היו אומרים הם והנביא אומר להם הנה דברת ועשית הרעות
ותוכל: ויאמר. בימי יאסיהו המלך. למה אמר זה והלא ידוע כי בימי יאסיהו כתבא אלל לפי שכתבא אף בימי יהויקים ובימי דרקהיו אמר כי כבואתו הית בימי יאסיהו
קודם שטסה תשובה ויאסיהו ויהודה שהרי יאסיהו בער עבודה זרה מן הארץ וכאן הוא אומר ותבאך את האלף ואת העץ אס כן הכבואה כאמרה קודם התשובה ומה שאמר
בכל זאת לא טבה אלי כי אם בפקר מדומה מעשו תשובה אלא מעשו אותה בפקר אפשר כי בתוכחת הנביא ירמיה מהתבא עליהם אפשר מעשו מקצתם בגרמה ובגלוי לא
בסתר וזהו שאמר בפקר וגם ים לפרעם טכבואה זו כאמרה אחר התשובה ואלעם שאמר ביאסיהו אשר טכ אל יי בכל לבבו ובכל כפשו יאסיהו הוא מסב בכל לבבו אכל אנשי
דורו טבו מוכרחים מאימת המלך וזהו שאמר לא טבה אלי כי אם בפקר: הראית אשר עשיתה. זה לא היה בימי יאסיהו סכבר בלו ישראל בסבתם מלחזקיהו ואיך ראה
ירמיהו מה מעשו ישרא קודם גלותם והלא בתחלת כבואת ירמיהו היה לגלות ישראל גב סכה והוא אמר לא ידעתי דבר כי נער אנכי ואם כן כפרם הראית שמתאו הידעת כמו
וירא יעקב כי יש טבר במצרים והרומים לו או כפרם אשר עשיתה על הארית הנמכא מישראל מפורק בארץ מצרים וממנסה ומסמנע ומכפת לי מהיו סם בימי יאסיהו כמו
שאמר בדברי הימים ובערי מנסה ואפרים וסמנע ועד כפתלי ואמר אשר אספו הלום סומרי הסף מיד מנסה ואפרים ומכל שארית ישראל: משובה. סם תאר וענינו
מורדתן סובו בגים סובבים: הולכה היא. לפירוש הראשון פי' שהיתה הולכת היא ולפי השני כי עתה הלכה היא ולא לקחה מוקד כאשר בלוי: ותזני סם. היור במקום
הא למד הפעל והוא כמו ותזנה וכן צור ילך תשי וטותם מלפניך אל תמחי:

לאמר הן ימלח וגו'. ים לי לומר סאך עוד את ראוייה ליכי כן דרך מסלח את
אסתוה לכה לה וגו': ואת זכית רעים רבים. עם אזהבים רבים. ואף על פי כן
סובי אלי: וסוב אלי. כמו עמות ולסוב אלי אני עוסק בך: פסיים. יבלי
מים: לא מוגלת. למון מלבם: יסבת להם: להיות נכונה לקראתם:

כערב. יסב אהלים
סו' תמיד מצוי בחוץ
במדברות ועל סם כך
הוא קרוי ערבי מסוכן
בערבה: מלקוט.
המטר היורד בגיוסן
על המלילות ועל ה
הקסן ומלקוט
מטר יורד בלעז: הלא
מעשה. הלאו סבת
מרעין וקראת לי אבי
ואס תעסיכן היטור
ליך ארונך לשלם את
אמר חטאת לו אם
יסמור לכח לא יסמור
הנה דברת. בפיך
לא כבא עוד לך ואותם
הרעה תעשי ולא תתני
לבסוב: ותוכל.
וכחת למרוד: משובה
כחת מוכחת בימי
יאסיהו המלך כסביוני
להחזיר עשרת ה
הטבטים הראית חסר
עשתה משובה ישראל
הטובבה אכזבתי יאסיה
בלעז ישרא עשרת
הטבטים: הולכה
היא. בעודה על
ארמיה קודם סגלת
בימי חזקיהו עם הוסע
כן אה הולכה הייתה
הולכ על כל הרבובו:
ותזני סם. ותזני
ותזני כמו ותזן יור
ותירה: ואומר

גם מאת זה תצאי וידך על ראשך
כי מאס יהודה במבטחך ולא
תצליחי להם: לאמר הן ישלח
איש את אשתו והלכה מאתו והיתה
לאיש אחר הישוב אליה עוד הלא
חנוף תחנוף הארץ ההיא ואת זכית
רעים רבים ושוב אל יאם יהוה:
שא' עיניך על שפיים וראי איכר
לא שגלת על דרכים יסבת להם
בערבי במדבר ותחגיפי ארץ ב
בזנותך וברעתך: וימנעו רכבים
ומלקוט לוא היה ומצח אשה זונה
היה לך מאנת הכלם: הלא מעשה
קראתי לי אבי אלוק נעורי אתה:
היטור לעולם אם ישמר לגעת הגה
דברת ותעשי הרעות ותוכל:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

אף מלות ריז תפקין ובהתת ח
חוביך על רישך צדי רחיק יי
רוחצניך ולא תצליחין להון:
למימר הא יפטר גברית איתתיה
ותתך מליתיה ותחי לגבר אותך
האיפטר דיתוב לותה עוד הלא
סיחבתי חוב ארעא ההיא ואת
טעית ואיתחברת לעממין סגיאין
ותובי מבעז לפולחני אמר יי
זקופי עיניך על נגדיו וחזא היכא
לא איתחברת לך למפלח ל
לפענותא על אורחת בית מ
בישריהון אורבת להון בערבאי
דשרן בשכונין במדברא וחייבת
ארעא בטעותך ובבשתך:
ואיתמנעו רסיסא ומלקושא לא
הוה וחוצף כאיתא נפקת ברא
הוה לך מסרבת לאיתכנעא:
הלא מקען תצלן קדמי ריבונאית
פרקי דמן עלמא: האיפטר
דיתנשרון לך חוביך לעלם אים
תתקף עלך מתא לאפריש דא מ
מלילית ועבדת בשין ואסגית:
ואמר יי לי ביומי
יאשיה מלכא החזיתא סה דעברו
דמתחסנין לסבת לפולחני דבית ישראל אילין אינון על כל רמא מנטלא ולתחזות
כל אילן עבוק ופלחין אעז לטעותא:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

והאמר יהוה אלי
בימי יאסיהו המלך הראית אשר
עשיתה משבה ישראל הלכה היא
על כל הר גבה ואל תחרת כל
עצ רענן ותזני שם:

וואוּמער, אַמערטִיכִיגן טעטעסִתּה אַל דערעט האַלע אַמזאַרן, אַרעט רעט ורעט ענלע
תּתאַרעט עַל מעטִיעה הרעט וקטוב אַלי ונכּה לאַ טבּה עס אַל זאָ: וקראַ אַבּוּרִים
אַחזעט יהודע. אַלומער ראַתּה טעטעסִתּה אַל זאָ מטובּה יסראַל ולאַ טתּה אַל אַכּה
והכתוב חסר העכּוּ אַבּל מן הכּתוב אַכּוּב מה טאַינּוּ כתוב וכן פּסוקִי רִבִּים אַמקראַ

כִּתְּרָה וּפְטָרָה עֲמָה
 מִן הָרִץ סָלָא הִיָּה לָהּ
 מִמִּי לְלִמּוֹד: הַלּוֹךְ
 וּקְרָאתָ וְגו' הַלּוֹךְ
 כִּתְּרָמוֹ אֲזִיל לְסוֹף
 כְּוִי כֹאן צִוְּהוּ לִילָךְ
 וְלֵהֲחֹזִיר עֲסֹל הַסְבִּטִי
 בְּמִי יֵאֱסִי הוּא כְּוִי ס
 סֵאמֵר לְמַעְלָה סְבִימִי
 יֵאֱסִי הוּא כֵּאמֵרָה לוֹ כ
 כְּבֹאֵה זֶו וְחֹזֵר מִקְרָבָת
 מִהֵן בְּמִמּוֹכָה עֲסֵרָה ל
 לֵאסִי הוּ: צְמוּהָ .
 אֵל הַמְקִימוֹת סְבִלָּה
 לְאִסּוֹר: פְּנִי . רִנְזִי
 כֶּן תִּי: פִּסְתִּי .
 מִדְּרִתִּי וְתַפְסִי אֶת
 דִּרְכִּי . לְסוֹף זֹנוֹת
 פִּיטָק רְגִלִּים לְמַסְכִּי
 אִסָּה: סוֹבֵבִים .
 אֲכֹנִי יִמִּיר בִּלְעֹז
 סְמִיבְתָּם דִּרְכָּם מ
 מִרּוֹב כָּל סִתִּיהֶן בְּסִלָּה
 וְעֵינָם כְּמוֹ סִהָא אֲמִיר
 הַסְּפֹרִטִים עַל פִּי הַבָּל
 סִסְטִים בְּמִדְּרִי יִין
 כִּי אֲכִי בְּעִלְתִּי בָּהֶם .
 וְכִקְרָאתָם בְּמִי סִמְכִי
 אֲרִין לָכֵס וְאִין כְּבֹדִי
 לֵהֲחִי אֲתָכֶם בִּד
 אֲכֹבִי: לֵא

נלא
כנרית

בַּה כְּאִילוֹ הוּא אֲרָחָם
 בֶּרֶךְ בְּמִלָּה סֶהֱיָאוּהוּ
 מִקְוֵה מַיִם : מַרְדּוּתִי.
 וְלֹ. עַמּוֹס יִתְחַבֵּר
 וַיִּתְּסַפּוּ עֲלֵיהֶם לְהַיִּית
 מִמְלֶכֶת אַחַת : וְאִכְזִי
 אֲמַרְתִּי. בְּלִבִּי וּלְכָךְ
 הִנְחַלְתִּיהָ לְאַבְרָהָם
 : הִיךְ אֲשַׁמְךָ בְּנֵי-

ב'חל
ח'
יב
ג'
ל' לר
ז'
ז'

מגבעות והמוץ הרים
מעברנו עומס אכזר
באמת: והבטת

[illegible]

ה' אר
ל פון

ים •
עם •
בתוב

פֶּץ וְהָאֵשׁ
בְּבִיּוֹתָם
וְאֵמוֹתָם
מִקִּדְשׁ
עַל שֵׁם
סוֹסֵס
וְ:
בְּרִפּוֹ
בְּבִיּוֹתָם
וְכִי
וְאֵמוֹתָם
לְעַבְדָּה
רַךְ הַ
הַגְּבִיעוֹת
מִי קִעֵה

ת גים חרות תוספת
 ראו כדב וקרי תקרא
 קהבה כמו שפי' במלת
 מאתו לאים אחר: קל
 היה ראוי להם שישמע
 בתשובה ואמר להם
 ואמר ענין רפואה על
 הם התשובה: הננו קל
 כי לא הועילה לנו כי
 כי אין תשובת ישראל
 שהיו מקדים מהגבועת
 המכבד ב"י ללזכות
 אחר גיבסא על טוריא
 ים לעזרתו לסקר הים
 האמות: והבטת

1 63 h 20

על זאת. כי לא שב חרון אף העם ממנו כי לא סבבו אליו וחזרו אפיו לא שב ממנו
אלא עתיד לבא עליהם והיה ביום ההוא. יאמר לב המלך ולב המרים. כי דרך
המלך והמרים לחזק לב העם בבא עליהם אויב והם יאבד לבם ויהיו נכבלי בבא
עליהם העבר הגדול והמלך הוא צדקיהו הכהנים הם כהני הבמות ואז יהיו
נשמים כי בטלה עבודתם

והנביאים נביאי הסקר יתמהו
כי סקר כבאלעם שהיו אומרים
להם שלום יהיה לכם ונתי
יתמהו וישתעממו כמו שתרגם
אונקלוס ובתמיהו לבב ו
ובשעמיות לבב והוא אבדת
הלב והבהלה ואמר.

אכן הסא הסאת. כיון
סאתה מארץ אף לכבאי הסקר
המטעים אותם ומשיאין אותם
סלום סלום הרי הוא כאילו אחת
משיא אותם ויחטבו רוב העם
כיוי דבר אדם והם על פני
הסעפים אם ישמעו ליואש ו
ישמעו להם ורובם נוטו אחריהם
לפי שהם רבים או פל כמו אני
י פתיתי את הנביא ההוא פ
סענינו הערת חפץ כדי לגלות
סקריהם ורעצם שששין בסתר
ועוד נפרם זה הענין בספר
יחזקאל בפסוק והנביא כי יפוחה
וית בן הא נביאי סקר מטען
לעמא הדין ולירושלם ובאמרו
לעם הזה ולירושלם פירו ולעם
הזה לעם סזכר וזכר בפרט
ירושלם לפי שהיא העקר ורבי
סעיה פירש הסאת רוכה לות
גלות נביאי הסקר המשיאים
אותם וכן אביי פתיתי את
הנביא בארתי עליו שהוא מפוחה
ומלכה זו כמו והצדיקו את
הצדיק והרשיעו את הרשע

ונגעה חרב עד הנפס. והנה
חרב האויב נגעה עד הנפס
כלומר סהחלו להרוב בעם לא
סבולא בזה לב לא אף הורגו
ואיך יאמרו שלום יהיה לכם
זית הא חרבא מקטלא בעמאי
בעת ההיא. בעת יבא האויב
אמר להם הנה האויב בא עליה
כמו רוח צח העיבר על שפיים
סיהם מקומות הגבוהים כמו ההרים

על רא יסרו סקין וספרו ויילון
ארי לא תב תקוף רוגזא דיי סינא
ויהי בעידנא ההיא אמר יי
יתבר לבא דמלכא ולבא דרבבא
ויצרון כהניא וגביי שקרא
ישתעממו ו ואמרית קבול
בעותי ואלהים בכין האנביי שקל
סטען לעמא הדין ולייתי ירושלם
למימר שלמא יהי לכון וכען הא
תרבא מקטלא בעמא בעידנא
ההיא יתאמר לעמא הדין ולייתי
ירושלם פרות טיהרין על רישי
נגרין דמין בסדברא פן אורח.
בנישטא דעמי לא למיררי ולא
לבררא על דטעו בתר נביי
שקרא דמתנבן להון ברוח דשקר
בכין משרית עממא סאלין קליין
כרוחא יירון עליהון כען אף
במימרי איתינו ואמליל פורענות
דיני מנחון הא מלך במשריתיה
וסק עליהון כעננא דסליק ונפי
ית ארעא וכעלעולין רתיכותי
קליין מנשריא סותיה ווי לבא
ארי אתי למיבנא אתחורי

סלמיעבר בישא לבך ירושלם בריל ותתפרקין עד אימתי ירכון ויתקיימו עבדי אונם
די בגיך ו ארי קל נביא דמתנבן עליהון רגלין על רפלחו לעיגלא דין בן
ומבסר בסורן בישן ייתון עליהון קטולין על ראשת עברו לצלמא ראקים סוכה בטורא
דבית אפרים

לעם הזה בענין וסמ' ויאמר אהו. בעת ההוא יורושלם ח' וס' הלא הוא אשר הסר דבליים.
וחברו דשעיה. וירושלם בבשר אחן. אכן השא השאת. ודבתריה בעת ההוא יאמר לעם הזה. נירן
לכס ניר דרמח. הלא הוא יחזקיהו וד'ה' כי עזבוהו לים

על זאת חגרו שקים ספרו והילילו
כי לא שב חרון אף יהוה ממנו
והיה ביום ההוא נאם
יהוה יאבד לב המלך ולב השרים
ונשמו הכהנים והנביאים יתבהו
ואמר אהו אדני יהוה אכן השא
השאת לעם הזה ולירושלם לאמר
שלום יהיה לכם ונגעה חרב עד
הנפש בעת ההיא יאמר לעם
הזה ולירושלם רוח צח שפיים
במדבר דרך בת עמי לוא לזרות
ולוא להבר: רוח מלא מאלה יבוא
ליעתה גם אני אדבר משפטים
אותם: הנה כעננים יעלה וכסופה
מרכבותיו קלומשרים סוסיו ואוי
לנוכי שדרנו: כבסי מרעה לבך
ירושלם למען תושעי עד מתי תלין
בקרבת מחשבות אונך: כי קול
מגיד מדן ומשמיע און מהר אפרים:

ומבסר בסורן בישן ייתון עליהון קטולין על ראשת עברו לצלמא ראקים סוכה בטורא
דבית אפרים

על זאת. מה היא זאת כי לא שב וגו' ואעפ' מדבר למעלה בנזכר נזכר על החורבן
כאן חזר לדבר במיתת יאשיהו: כי לא שב חרון אף וגו'. ואעפ' סמך יאשיהו בכל
לב כאמר בו לא שב יי מחרון אפיו על כל הכהנים אשר הכעיסו מכמה: והיה
ביום ההוא. ביומו של יאשיהו: יתמהו: למה עלתה בו כל כך והם איך ירעין שאין
דורו חוזר יפה כשבא

לבצר את עזמה היו
ליכני הדור עושין ח
חוקקין צורת עז על
לתותהן חצייה ברלת
זה וחצייה ברלת זה
כשהיה פותחו לא ה
חית ככרת וכסהלך
משס סוגרם והיא מ
מתחבר' השא השאת
אמטטאמ'ס בלעז
לסון הכחם השיאני
סכבאי הסקר כבאי
לכם שלום יהיה לכם
לעם הזה. על העם
הזה כסגלו כולם:

צח שפיים. מכבר
ומטאטא אף את סדות
יבלי המים לסיתם מ
מרבד. לח' צח לסון
צחא דמתרגמין ב
צחות: דרך בת עמי
אונתרוח בא וגם לא
לזרות מון מגורן א
אהבולר בלעז כמו
ויזרם במזרה. ולא
להבר ולנקות תבואה
הוא בא כלומר לא
לטובה כי אם לרעה
להגלות אכסים וטף
ובהמה: רוח מלא
מאלה. הפורענות
יבא לי רוח מלא רוח
סלם סלא אחזור בי
ולא אחסם רוח טלנע
בלעזי משפט. לסון
ויכוח: וכסופה.
איקומאט'ובלול
בלעז: אונך. חמסך
כי קול מגיד מדן.
ארי קל נביא מתנבן
עליהון רגלין על ר
דפלחו לעגלא דברך

ומבסר בסורן בישן ייתון עליהון קטולין על ראשת עברו לצלמא ראקים סוכה בטורא
דבית אפרים וף על פי סכברגלו העל' מיתות סכחריב עדין עונס קיים גדולה
היא עבירה שסוברת לפניה ולאחריה לפניה מיתות אברהם סכאמר וידרך עד
דן כיון סהגע לרן תסס כחו סענדק בביו לעבד סס עז ולאחריה בחורבן הבית
סכאמר כי קול מגיד מדן ומשמיע און: און. סברי: סברי

ומבסר בסורן בישן ייתון עליהון קטולין על ראשת עברו לצלמא ראקים סוכה בטורא
דבית אפרים וף על פי סכברגלו העל' מיתות סכחריב עדין עונס קיים גדולה
היא עבירה שסוברת לפניה ולאחריה לפניה מיתות אברהם סכאמר וידרך עד
דן כיון סהגע לרן תסס כחו סענדק בביו לעבד סס עז ולאחריה בחורבן הבית
סכאמר כי קול מגיד מדן ומשמיע און: און. סברי: סברי

והגבצות או כמו רוח העזב במדבר סבא המקומות יעבור הרוח מאח מוכע כי
ביסוב כשתעבור הרוח תמצא מוכע: הרבה סלא תעבור הבת' והכתל' והגדרות
אבל בשפיים ובמדבר לא תמצא מוכע כן האויב בא ואח מוכע אותו ואיתה דרך
בא דרך בת עמי וזה הרוח לא ימצא בו סוס כחת רוח כמו רוח סזורים בו
התבואה ומבררים אותה מן המון על די הרוח הנה הרוח כסלא תהיה חזקה
יותר מדאי אף על פי שתנין לרברים תעזיל לרברים אבל הרוח הזה סנמפל בו
האויב לא יבא לישראל אלא להרע להם ולא ימצאו בו סוס דבר טוב וזהו סאומר
אחר כן רוח מלא מאלה זה הרוח יותר חזק מאלה כלומר מרוח סהא לזרות

וסהא להבר ופירוס רוח צח ובהיר כמו דודי צח וארום צח מחלב רוכה לומר סהאויב הוא ככל רצונו בעם רב בסוסים ופרסים לבסי מכלול כלם או פ' רוח צח
רוח יבם מן והסעב סכחצחות נפסך כלומר סייבס הארץ ויחריבה וית ברוח טיהרין על רישי וגו' כבעמוד: רוח מלא. חזק כלומר יבא הרוח מלא בכל
כחו וכן על הדרך הזה מלא דיו בקסת: יבא לי. מאמר הנביא במקום ישראל עתה קודם בואו: גם אני אדבר משפטים אתם. פי' על ישראל ובאמרו גם אני לרבות
על משפט הכבואה ותוכחותיה ארבר גם אני מעצמי משפט תוכחה עמם אולי ישובו בהרבותי ותכחתי עליהם וית על דטעו בתר נביאי סיקרא וגו' כבעמוד: הנה
בענכים. כמו סהעניס עולים מן הארץ כמו סכאמר ואר יעלה מן הארץ ועולים קל מהרה כן יעלה האויב על ארץ ישראל ואומר יעלה כי ארץ ישראל גבוהה מכל
הארצות: וכסופה. היא הרוח החזקה סהולכת במרובה וסחזקה כן ילכו מרכבותיו: קלומכסרים. כי הכסר קל לעיף משאר עופות וטף בגבוה האויר יותר
מכלם וכן אמר כאשר דאה הנסר: כי סודרנו. כי לסדר אותנו יבא: כבסי. לא תהיה תסוברת בבראח לבד חלא אף בנסתר וזהו סאמר לבך כמו סאמר
למעלה ולא סבה אל' בכל לב כי אם במקר וכן אמר הנה גב תלין סקרבת מחשבות אונך זהו כי תסוברת לא היתה מלב ומה סאמר תלין לסון זכר והוא מרבד
כנגד נקבה סהיא ירוסלם כבר פירסנו למעלה כי כסמדרב הנביא כנגד כסת ישראל דבר פעם לסון זכר פעם לסון נקבה כי הנקבה כנגד הכנסה והזכר כנגד
העם וכן כסמדרב כנגד ירוסלם והנה אמר הנה כבסי למען תושעי ועזי תכבסי בנתר ותרכי לך בורית ובאותו פסוק כתבנו תסוברת סהאלה: ואונך.
מענין עמל ואון ובאה הוי' נחמה כמו עולתה ועולתה פעם כחה פעם נעה וענין תלין אינו ליתת הליה אלא סהקדיה על הרבר תמיד כי כן כמצא בלסון הקרס לסון
ליתת בזה הענין כמו ובהמרתם תלין עניי בבוארו ילין עז והדומים להם וית עד אימתי יורכון ויתקיימו עבדי אונם רבגין: כי קול מגיד מדן. אומר כי מדן יבא מי
סנדר ביאת האויב וזכר דן כי הוא גבול ארץ ישראל כמו סכאמר מדן ועד באר סבע וכן הר אפרים ואון פי' עמל ורעה כמו עמל ואון והפסוק כפול בענין במלות
סונות כי מסמיע כמו מגיד וית הפסו כן אריקל נביא דמתנבן עליהון וגו' כבעמוד:

הזכירו לגוים. ומה הוא הקול המגיד טאמור בעבור הגוים כי הנה הם וכן הסמישו על ירושלים כי נוצרה באים ולמד לגוים כמו בעבור כלמך אמרי לי אחי הוא והדומים להם ופירוש נוצרים חיל כבוד כזר וקראו על שמו וית נוצרים כמו נוצרים בבית סתרגס מסרית עממיא חטופין כקטופין אתן מארע רחיקא ותרנגם לא תבזור לא תקנעם ויתנו על ערי יהודה קולם. כלומר הסמישו על ירושלים כי כזר נתנו על ערי יהודה קולם ובמהרה יגיע לירושלים ופיר' נתנת הקול תקיעת הסופרות והחזניות בחיל: כסמרי סרי. כמו סרים או טדות ובא בחסרון תם כמו וקדע לוחלני שהוא כמו חלונ' וחטופים כמו וחסופים והדומים להם או היור תמורת האל והוא כמו סרה אבל ית' לשון רבים כנטרי חקלן ופי' כשומרי מדי כמו שומרי הסדות מהבהמות שלא יכנסו בו לרשת סכרין שיעמדו סביב הסרה שלא תכנס בו הבהמה מסוס דר כן באו האובים סביב ירושלים כי בכל ערי יהודה שהם סביבה חנו כי פירוש עליה על ירושלים ועליה רל סביב לה בסמוך כמו ועליו מטה מנשה והדומים להם: כי אותי מרתה. אותי פירוש דברי על יד הכבאים כי דברו כמו עצמו וכן ממרים הייתם עם ה' פי' את פי' כי לשון מריקסר במלת את עם דבר כמו מרתתם את פי ולא מרואת דברו כי ענין מרי הוא סנות והחליף ה' הדבר והמזוה או יהיה פ' אותי כמו כי כיבא בקשר הבית כמו כימרוך וימרוכי וית ארי על ממרי סריבתי דרכך ומעלליך. הדרך סהלכת בה והמעשים שפשיטת הם גרמו לך כל זה הרע שבא החיוב להחריב ארצך: עשו. מקור והיא במקום עבר כאילו אמר עשה או עשו: זאת רעתך. רעתך גרמה כי מר וקסח הדבר הרע הבא עליך עד כי נגע עד לכך וית' רא בשתא ומרדא חיייתו וכו' כבעמוד ימעי מעי אחילה. הכפל כדרך הכוה' סכופלים דבריהם וכן ראסיראסי אחילה מענין חיל כוללה אמר הכביא חצקת מכאב מעי כלומר טאחזני חיל וכאב במעיעל הרעה הבאה לנו וכן קירות לבי אחילה ואם תאמרו חצקת פעם ואחרים פעם הומה לי לבי: לא אחרים. לא אוכל להחריס כי לבי הומה לי תמיד: שמעת כפסי. אמר למס לא אוכל להחריס כי את כפסי שמעת קול סופר ואמ' כפסולא אמר אזני כי שייך לא שמע אזני כי ערית לא בא החיוב א' אבל כפסו שמעה כגבולה דבר כעבד כפסו כלומר את כפסי גרמת לי שלא אוכל להחריס כי את שמעת קול סופר תרועת מלחמה וכתל שמעתי באר ואחר הוא עם הקריכי שמעתי היא שמעתי הכפס ומה טאמ' קירות לבי הוא דרך השאלה לפי שכלב

דשי

כזרים. כותבי מזכר עליהם: סרי. כמו סרה: אותי מרתה. הקניטה כמו ממרים הייתם מרגזין: עשו אלה. לעשות אלה לך: אחילה. לשון חיל ורית: קירות. אכט' אכט' בלעז: שמעת כפסי. מאחורי הסרגור באתי בסור קול מתרועעת מלחמה וסבר על סבר. חרבו ירושלים על גלות יכניה ירגע ירשיתי. רגע סודרו ירשיתי: עד מתי ארחה. האסיפו האלה הכוספים נס להקבץ לבא להלחם: התקללו. נתקו ונזרקו ממקומן ועם הקלל בחזים חברו מכחם: והנה כרמל ארץ הכטועה כל טוב ככרמל נהיה מדבר מדרס אברה רחיתי את ההרים אלו ה' האבות וכל הגבעות אלו אמהות כלומר זכות תמה און האדם זכות משה ס' בו ענין מכל האדם והנה הכרמל אליהו: וכלה לא אעשה. בושביה כי אחזיר פליטם סילכו בגולה: תאכל. תחרב: זמיתי. לשון מחסנה על כירבתי. הפורענות הזה ואקיימנה: ולא אשוב. ולא אכחם לחשוב מחסבות טובות ע עליהם: ורומה

הזכירו לגוים הנה השמיעו על

ירושלים נצרים באים מארץ המרחק ויתנו על ערי יהודה קולם:

כשמרי שלי היו עליה מסביב כי אתי מרתה נאם יהוה: דרכך ומעלליך עשו אלה לך זאת רעתך כי מר כי נגע עד לכך:

מע' מעי או חולה קירות לבי המה ליל לבי לא אחרש כי קול שופר שמעתי נפשי תרועת מלחמה שבר על שבר נקרא כי שדרה כל הארץ פתאום שדרו אהלי רגע יריעתי: עד מתי אראה נס אשמעה קול שופר:

בי אויל עמי אותי לא ידעו בנים סכלים המה ולא נבונים המה חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו: ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו ואל השמים ואין אדם: ראיתי ההרים והנה רעשים וכל הגבעות התקלקלו: ראיתי האדם וכל עוף השמים נדרו: ראיתי והנה הכרמל המדבר וכל עריו נתצו מפני יחור מפני חרון אפו: כי כה אמר יהוה שממה תהיה כל הארץ וכלה לא אעשה: על זאת תאכל הארץ וקדרו השמים ממעל על כי דברתי זמתי ולא נחמתי ולא אשוב ממנה:

אמר יי צדו תחיב ארעא וגמירא לא אעביד: שמיא מלעילא על דגזרית במימרי חשבית בעצתי אעבדינה ולא אתיבניה:

מלכיש ירושלים. וגם כל היהודים אשר במואב. באים מדרך שער העלין. מעי בעי אחילה. עבד מלך האבשים. הן ישא איש בשר קדש. ויעש בירושלים חשבונות דה: נתעו' בקריא וסי' וכל עריו נתעו כפני'. והצורים נתעו ככנו. ונתעו רביחין:

דפנות בחללי פישנו וית' אמ' כביא וכו' כבעמוד באלים כאילו היו אלהי ויריעות כטויות שכל לבכסם כמו האלהים כן הם סדרו פתאם ורגע: עד מתי. הסומרים מהגם לעמוד במגדלים הגבוהים ובהרים הרמים וכסרו און האובים באים מרמים הנס כרי פיראווה העם ויתקעו בסופר כרי פיסמעו העם ויהיו כזהרים ואמ' הכביא עד מתי יהיה זה הלא תשוב מחרון אפך על עמך ישראל וענהו ה': כי אויל עמי. כי אילו היו חכמים ומכירי הדרך הטובה וידעו אותי כי אני המטיב להם והמריע לפי מעשיהם לא היו רואין כס וסומעים קול סופר: בנים סכלים. לפי סקראו בני האל כמו טאמר בים אתם לוי' אהיכם ואמר אלה הבנים סכלים המה ולא כבונים המה כלומר תבונתם וחכמתם אינה נחשבת תבונה וחכמה לא סכלות כיון שלא ידעו את יי כמו טאמר במקום אחר הכה דבר יי מאסו וחכמה מה להם וכן אמר יעשיהו הכביא ובילרי ככרים יספיקו והחכמה הסלמה אינה כי אם עם תורת יי כמו טאמר כי הוא חכמתם ונביחם לעיני העמל' ואחר טאנים יורעים את יי ולא עשו' מצותיו חכמתם היא ערמה ותחבולה להרע לא להטיב אבל התורה מלמדת את האדם לעשות הטוב והישר: ראיתי. אמר הכביא ראיתי בבואה את הארץ: והנה תהו ובהו. כתרוממו דריא וחורבא כיון שהיא שממה וי' יושבין עליה הרי היא כתהו ובהו כמו בתחילת בריאתה ס' והארץ הייתה תהו ובהו: ולא השמי. כמו ואת השמי וכן אספדה א חק כמו אספד' את חק וירדפו א מדין כמו את מדין והדומי' להם ויונתן הוסף הבטתי אכתבילית לשמיא וכל זה דרך משל מרוב הזרה כאילו קדרו השמי ורעשו ההר' והגבעות וכן ועוף הס' נדרו אמר דרך הפלגה מרוב חרבן הארץ כל העופות משם ולא עופו באותה הארץ: ראיתי. הכרמל. הכרמל שהוא מקום תבואה ועץ פרי ראיתי אותו כמו המדבר: עריו. סמך הערים לכרמל טאמר עריו לפי שהערים סבת היטיב בהם טדות וכרמים ועץ פרי והם נקראים בכלל כרמל: נתעו. ענין נתיבה והריסם ויונתן תירגם כמו הפוך דריא כמו סתרנס נכתי אולי היה לומר כן אבל הנחנו מצאנו נתעו הת' יקודם לז' כי כה אמר. וכלה לא אעשה. כמו שהבטיחם בתורה לא מאסיתם ולא געלתם לכלותם: על זאת תאכל. תשחת וכן אכל תרומם נסחתי על כירבתי זמתי. כי מה טדברתי אל הכביאים כאשר חשבתי לא נחמתי עד הנה ולא אשוב ממנה עוד כי כאשר חשבתי ודברתי כן יהיה על זאת ראוי שתאכל הארץ: וקדרו השמים. זה דרך משל לרוב הזרה כמו ספירסו: מקול

ארכרו לעממיא הנה בשרו על ירושלים אימרו משיירת עממין חטופין כקטופין אתן מארע רחיקא וישרון על קרוא דבית יהודה וירימוני עליהן קלהון:

כנטרי חקלן הו' עליה מסחור סחור אריעל מימרי סריבת אמר יי: אורחתך בישתא ועו' בך מקל קל' גרמו אילין לך דא בישתא ומרדא איתי עלך ירושלים עד דאיתבר רשע לבין:

אמר נביא מעי פביין לי זע סמך ליבי חמי לי ליבי לא שתיק ארי קל צותת קרנא שמעת נפשי יבבות עבדי קרנא: תברא על תברא יתערע ארי איתבזיזת כל ארעא בתכף תרובת ארעי זמן תרא כל קריו: עד איתמי אנא חזי סימון שמע קל קרנא:

ארי איטפשו עמי מידע וחלתי לא איליפו בנין טפשיין אינון ולא סוכלתנין אינון חכמיין אינון לאבאשא ולאטבא לית אינון ידעין: חזיתי את ארעא הא צדיא ורקניא אסתפלית בשמיא ויהי לא מוחרין ניהוריהון: חזיתי טוריא ויהי זיעין וכל רמתא איתפרקא: חזיתי והא לית עמה שרי עליה וכל עופא דשמיא איטלטלו: חזיתי והא ארעא דישראל ויהו מנצבא בכרמלא תבית למיהווי כמדברא וכל קירות צדיא מן קדם יי מן קדם תקוף רוגזיה:

על דא תתורב ארעא ויקבלון נהורי שמיא מלעילא על דגזרית במימרי חשבית בעצתי אעבדינה ולא אתיבניה:

מלכיש ירושלים. וגם כל היהודים אשר במואב. באים מדרך שער העלין. מעי בעי אחילה. עבד מלך האבשים. הן ישא איש בשר קדש. ויעש בירושלים חשבונות דה: נתעו' בקריא וסי' וכל עריו נתעו כפני'. והצורים נתעו ככנו. ונתעו רביחין:

דפנות בחללי פישנו וית' אמ' כביא וכו' כבעמוד באלים כאילו היו אלהי ויריעות כטויות שכל לבכסם כמו האלהים כן הם סדרו פתאם ורגע: עד מתי. הסומרים מהגם לעמוד במגדלים הגבוהים ובהרים הרמים וכסרו און האובים באים מרמים הנס כרי פיראווה העם ויתקעו בסופר כרי פיסמעו העם ויהיו כזהרים ואמ' הכביא עד מתי יהיה זה הלא תשוב מחרון אפך על עמך ישראל וענהו ה': כי אויל עמי. כי אילו היו חכמים ומכירי הדרך הטובה וידעו אותי כי אני המטיב להם והמריע לפי מעשיהם לא היו רואין כס וסומעים קול סופר: בנים סכלים. לפי סקראו בני האל כמו טאמר בים אתם לוי' אהיכם ואמר אלה הבנים סכלים המה ולא כבונים המה כלומר תבונתם וחכמתם אינה נחשבת תבונה וחכמה לא סכלות כיון שלא ידעו את יי כמו טאמר במקום אחר הכה דבר יי מאסו וחכמה מה להם וכן אמר יעשיהו הכביא ובילרי ככרים יספיקו והחכמה הסלמה אינה כי אם עם תורת יי כמו טאמר כי הוא חכמתם ונביחם לעיני העמל' ואחר טאנים יורעים את יי ולא עשו' מצותיו חכמתם היא ערמה ותחבולה להרע לא להטיב אבל התורה מלמדת את האדם לעשות הטוב והישר: ראיתי. אמר הכביא ראיתי בבואה את הארץ: והנה תהו ובהו. כתרוממו דריא וחורבא כיון שהיא שממה וי' יושבין עליה הרי היא כתהו ובהו כמו בתחילת בריאתה ס' והארץ הייתה תהו ובהו: ולא השמי. כמו ואת השמי וכן אספדה א חק כמו אספד' את חק וירדפו א מדין כמו את מדין והדומי' להם ויונתן הוסף הבטתי אכתבילית לשמיא וכל זה דרך משל מרוב הזרה כאילו קדרו השמי ורעשו ההר' והגבעות וכן ועוף הס' נדרו אמר דרך הפלגה מרוב חרבן הארץ כל העופות משם ולא עופו באותה הארץ: ראיתי. הכרמל. הכרמל שהוא מקום תבואה ועץ פרי ראיתי אותו כמו המדבר: עריו. סמך הערים לכרמל טאמר עריו לפי שהערים סבת היטיב בהם טדות וכרמים ועץ פרי והם נקראים בכלל כרמל: נתעו. ענין נתיבה והריסם ויונתן תירגם כמו הפוך דריא כמו סתרנס נכתי אולי היה לומר כן אבל הנחנו מצאנו נתעו הת' יקודם לז' כי כה אמר. וכלה לא אעשה. כמו שהבטיחם בתורה לא מאסיתם ולא געלתם לכלותם: על זאת תאכל. תשחת וכן אכל תרומם נסחתי על כירבתי זמתי. כי מה טדברתי אל הכביאים כאשר חשבתי לא נחמתי עד הנה ולא אשוב ממנה עוד כי כאשר חשבתי ודברתי כן יהיה על זאת ראוי שתאכל הארץ: וקדרו השמים. זה דרך משל לרוב הזרה כמו ספירסו: מקול

מלכיש ירושלים. וגם כל היהודים אשר במואב. באים מדרך שער העלין. מעי בעי אחילה. עבד מלך האבשים. הן ישא איש בשר קדש. ויעש בירושלים חשבונות דה: נתעו' בקריא וסי' וכל עריו נתעו כפני'. והצורים נתעו ככנו. ונתעו רביחין:

דפנות בחללי פישנו וית' אמ' כביא וכו' כבעמוד באלים כאילו היו אלהי ויריעות כטויות שכל לבכסם כמו האלהים כן הם סדרו פתאם ורגע: עד מתי. הסומרים מהגם לעמוד במגדלים הגבוהים ובהרים הרמים וכסרו און האובים באים מרמים הנס כרי פיראווה העם ויתקעו בסופר כרי פיסמעו העם ויהיו כזהרים ואמ' הכביא עד מתי יהיה זה הלא תשוב מחרון אפך על עמך ישראל וענהו ה': כי אויל עמי. כי אילו היו חכמים ומכירי הדרך הטובה וידעו אותי כי אני המטיב להם והמריע לפי מעשיהם לא היו רואין כס וסומעים קול סופר: בנים סכלים. לפי סקראו בני האל כמו טאמר בים אתם לוי' אהיכם ואמר אלה הבנים סכלים המה ולא כבונים המה כלומר תבונתם וחכמתם אינה נחשבת תבונה וחכמה לא סכלות כיון שלא ידעו את יי כמו טאמר במקום אחר הכה דבר יי מאסו וחכמה מה להם וכן אמר יעשיהו הכביא ובילרי ככרים יספיקו והחכמה הסלמה אינה כי אם עם תורת יי כמו טאמר כי הוא חכמתם ונביחם לעיני העמל' ואחר טאנים יורעים את יי ולא עשו' מצותיו חכמתם היא ערמה ותחבולה להרע לא להטיב אבל התורה מלמדת את האדם לעשות הטוב והישר: ראיתי. אמר הכביא ראיתי בבואה את הארץ: והנה תהו ובהו. כתרוממו דריא וחורבא כיון שהיא שממה וי' יושבין עליה הרי היא כתהו ובהו כמו בתחילת בריאתה ס' והארץ הייתה תהו ובהו: ולא השמי. כמו ואת השמי וכן אספדה א חק כמו אספד' את חק וירדפו א מדין כמו את מדין והדומי' להם ויונתן הוסף הבטתי אכתבילית לשמיא וכל זה דרך משל מרוב הזרה כאילו קדרו השמי ורעשו ההר' והגבעות וכן ועוף הס' נדרו אמר דרך הפלגה מרוב חרבן הארץ כל העופות משם ולא עופו באותה הארץ: ראיתי. הכרמל. הכרמל שהוא מקום תבואה ועץ פרי ראיתי אותו כמו המדבר: עריו. סמך הערים לכרמל טאמר עריו לפי שהערים סבת היטיב בהם טדות וכרמים ועץ פרי והם נקראים בכלל כרמל: נתעו. ענין נתיבה והריסם ויונתן תירגם כמו הפוך דריא כמו סתרנס נכתי אולי היה לומר כן אבל הנחנו מצאנו נתעו הת' יקודם לז' כי כה אמר. וכלה לא אעשה. כמו שהבטיחם בתורה לא מאסיתם ולא געלתם לכלותם: על זאת תאכל. תשחת וכן אכל תרומם נסחתי על כירבתי זמתי. כי מה טדברתי אל הכביאים כאשר חשבתי לא נחמתי עד הנה ולא אשוב ממנה עוד כי כאשר חשבתי ודברתי כן יהיה על זאת ראוי שתאכל הארץ: וקדרו השמים. זה דרך משל לרוב הזרה כמו ספירסו: מקול

אמר ירמיה ומה קשת. למוך יחיד על רכס דרך כלל כמו ויהי לי סוד וחומר ורומה קשת יורה החצים בקשת אחר כשישמש קול הפרטים והקשתות סיהיו מחנה רב וישמשו קולם מרחוק יברחו ויכאו מהערים להטב במקומות הגבוהים בורחת כל העיר בורחים כל אנשי העיר וכן אחר וכל הארץ באו מזרימה והרומין לו ואינו אומר על עיר מיוחדת באמרו כל העיר אלא רוצה לומר כל אנשי עיר ועיר באו בעבים במקומות הגבוהים בעבים על דרך הפלגה או פירוש בעבים ענין עובי רוצה לומר בערים העבים והמסובבים באילנות להסתתר מס וכן תירגם יונתן עלו למערק בחורשיא ותרגום יעקב חורשא: ובכפים עלו. בעלנים תרגו סלע כיפא: כל העיר עזובה רוצה לומר כל עיר ועיר כמו

ספירטו לפיכך אחר ואין יושב בהן איש ואת סודו יאטוה חקר כל הרמית עמנו ואת כסדר ואין צורך לכל זה כי לכנסת ישראל ידבר פעם לשון נקבה פעם לשון זכר וכל אחר מהן ככח כמו ספירטו בפסוק ותעשי הרעותי מה תעשי כפיכא לך הסוד והסבר מה תעשי כלומר במה תכבלי כי תלכסי עתה פני ותחישתי מן הסודות ולא תחשבי לרעה ה העתידה לבא עליך ולא תכנעי והיה לך להכנע מפני הא ללבוש מקים כדרך הכנע וסב מ מחטאות לא תלכסי פני ולשדות שדי זהב כמו שאמר עליהם יסעיהו הנביא והנה שסון וסמח הרג סקר וסמח כאן וגו' והיו אומרים עוד כרתנו ברית את מות וגם סאול עשינו חתה סוט סוטף כי יעבור לא יבאנו וגו' הנה אתה רואה שהיו מתחילים מן הסודות והמסילים גם כן לרעה כמו ספירטו וכמו סדרך הזונה ללבוש בגדים נאים ולהתעלות ולקרוע בגד עניה כדי שיהיו חסודים כן כנסת ישראל היתה מתרמה כמעשה האמו לעבוד את אלהי וללבוש כלבושיהם להתגדל ולהתפאר בפניהם בבגדי נאים ובמרכבות כאות כדי שיהבו אותה ויאמרו הרי היא כמונו ויאמרו והנביא אמר לה מאסו כך עובדים כפסך יבקשו אחר להפך באמה מחפצתם כי אתם סלקתם בטוחכם מעלי ונבטחתם באמו והתדמיתם להם כמעשים כדי למכא חן בעיניה ויהיו חסדי ככם והנה מאסו בכם עד ס סיעקמו כפשותיל להרג ולחבר י תקרעי כתרומות תכתלין ואחר בלשון קריעה כי היא קורעת עניה מרוב התמדתה לכוול אותם: עובדים חסודים

מקל פרשין ודגריין בקשתא גלו לא חילוי 5 כל ירבי ארעא עלו למיערק 5 בחורשיא סליקו לאיטמרא בבכי 5 כל קירויהון שביקון ולית רתיב 5 בחון אינשו ואת הא מיתבונא 5 סה אית ביד חיל למעבר ארי 5 איתרחצת על לבשי צבענין ועל 5 דמיתקנין במיקונין ודרהב ארי 5 תכחלין בצרידא עינך לא להנאה 5 מיתקנין קצו ביד רחשך מקטליך 5 בען ארי קל כמעריא שמעית 5 עקאפאיתא דשריא למילד בכור 5 קל בנישתא דציון דמשתתתא 5 ופרסא ויהא אמרא ווי בען לי 5 ארי משלהיא נפשימן קדם קטול 5 הליכו בשוקי ירושלם וחזו 5 בען ודעו ובעו ברחוביה אס 5 רשכחון גבר וליה עובדין טבין 5 אס אית עבדי דין דקשוט בעי 5 הימנותא ואשבוק להון ואס 5 בשמא דיי ימן ככן לשקרא אינון 5 משתבעין וי הלא גלי קרסך 5 לאוטבאל עבדי הימנותא רשיעיא 5 אלקיתא תהון ולא תבו שיעיתון 5 סריבו לקבלא אולפן אתקיפו 5 אפיהון מטינרא מסרבין למיתבו 5 ואנא אמרית ברם מרספנין 5 אינון איטפשו ארי לא אליפו 5 למדע אורתן דתקנו קדם י למעבר דין דקשוט קדם אלהון וי 5 ואימיל עמהון ארי אינון אליפו למידע אורתן דתקנו קדם י למיעבר דין דקשוט קדם 5 אלהון ברם אינון פחדא סרדו מן אוריתא איתרחקו מן אולפנא 5

פרש ג' קמץ וא' פתח וסימ' בקול פרש ורומה קשת פרש וגלגל ורכב פרש מעלה וולהב חרב כמעיתא פתח: בפוך ג' וסימ' בפוך עיניה דאיובל מרכיץ בפוך אבניך כי תקרעי בפוך עיניך: הכיתה ג' מל ה' מקול פרש ורומה קשת בלחור כל העיר באו בעבים ובכפים עלו כל העיר עזובה ואין יושב בהן איש ואתי שדוד מרת תעשי כי תלכשי שלי כי תערי עדי זהב כי תקרעי בפוך עיניך לשוא תתיפי מאסו כך עגבים נפשוך בקשו: כי קול כחולה שמעתי צרה כמכירה קול בת ציון תתיפח תפרש כפירה אוי גאלי כי עיפה נפשי להרגים: שוטטו בחוצות ירושלם וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אס תמצאו איש אס יש עשרה משפט מבקש אמונה ואסלח לה: ואס חיי יהוה יאמרו לכן לשקר ישבעו: יהוה עיניך הלא לאמונה הכיתה אתם ולא חלו כליתם מאנו קחת מוסר חזקו פניהם מסלע מאנו לשוב: ואני אמרתי אך דלים הם נואלובי לא ידעו דרך יהוה משפט אלהיהם: אלקה לי אל הגדלים ואדברה אותם כי המה ידעו דרך יהוה משפט אלהיהם אך המה יחדו שברו עול גתקו מוסרות:

וס' לך והביתה את עמלק והביתה את כח אחאב הלא לאמונה הביתה אתם ב' קרבאי מלרע: כל דבור אתו אתך אתם דגש ב' שרף אותו אחד אותם וסימ' נכסר בסדר ורא:

הס ישמעו אך לא העלתי וגם המה יחריו סברו שאלו מל הקצה מעליהם: אריה

רשי

ורומה. כמו רמה בים: באו בעבים. בערות עבים מקום סיבך קוצים להטמן: ובכפים עלו. סלע מתרגם כיפא: כי תלכשי פני. להתנאות ולמכא רחמים לפני הסודים: תקרעי בפוך. לשון קריעה סהפוך כראה כ כמרחיב קרע העין כך שמעתי וגם מתחם לא חלק במחברת ק קרע: פוך. לשון כחול: עובדים המסחקין עם הנסים בצדי מיכי כיאוף כמו ותעבדה על פלגשיהם: נפסך יבקשו מתקשים להרג: כמכירה. כאספה המבכרת תחלת ל לרתה: תתיפח תיילל ותצחק גבחות קופל לייטבלעו כמו ופח חמס לשון דיבור: אויבא לי. כך אומרת: וייעיך הלא הס. על בעלי אמונה להטיב ולמה טברו לא כך ואח מבקש אמונה: הכיתה אותם. ולא נעשו חולים על המכה לסוס אל לבס לשוב מרעם: קחת כמו לקחת: ואני אמרתי הנביא אומר כן אך דלים הם מחכמה אלו סאני מדבר ע עמהם: נואלובי. לשון אויל כתרבו איטפשו: אלקה לי אל הגדולי. הם ישמעו אך לא העלתי וגם המה יחריו סברו שאלו מל הקצה מעליהם: אריה

הס ישמעו אך לא העלתי וגם המה יחריו סברו שאלו מל הקצה מעליהם: אריה

וכן תירגם יונתן קנו כך רחמך וכן ותעבד על תאביה והרומים לו בזה הלסך ענין חסך: כי קול כחולה. חולה מס תואר בפלס טובה מענין חיל כחולה ומסרשו ואמר דרך משל כי בת ציון תרים קול כמו האספה היוסבת על משבר תחיל תזעק בחבליה ועוד הגדיל הענין והמסילה למכירה והיא האספה היוולדת תתיפח. מענין ויכח לקץ סהוא ענין הגיון תהנה ותהמה ותקונן על הרוגיה ואומרת אויבא לי כי עשה כפשי אמרה כפשי כנגד בת ציון אויבא לי כי עשה מסבול הצער הגדול לרוב הרגים סמכאני וית דמשתטחא ופרסא דיהא אמרה ווי כען לי וענין תפרסם כפיה תסבר דיהא כמו פרסה ציון בדיה כי כן דרך המכטער לפרס כפיו אחת באחת לרוב הצער: סוטטו. חפשו ובקשו והנה אחר רוד בספר תהלים כתבו ככלת עבדיך מאכל לשוף השמים בשר חסדיך לחייו ארץ הנה כי היו בירוסלם חסדים ועברי האל ואיך אמר ירמיה אס יש עסה משפט מבקש אמונה ואסלח לה פידס ארזי אבי זל כי ירמיה אמר בחצות ירושלם ואמר ברחובותיה כי החסדים סהיו בירוסלם היו מתחבאים בבתייהם ולא היו יכולים להתראות ברחובות ובחצות מפני הרעשים וזל פידסו כיון סנהרגו עי אויבים אף על פיסהיו רסעי וחייבי מיתה כתכפר להם במיתקן וקרי להו עבדיך וחסדיך: אס תמצאו איש רל איס טוב וגדול במעשים וכן הלא איש אחת וכן אס גבר דליה עובדין טבין: ואס חיי. כי ברוב הס נסבעים באלהים אחרים כמו שאמר ויסבעו בלא אלהים ואס יהיה סיעבעו כי להראות עצמן סהם יראי שמי ונסבעים בשמי לשקר הס נסבעים בשמי ואס היודע: יי עיניך הלא לאמונה: אחר הנביא תמיה על זה הענין דרך קריאה יי עיניך הלא לאמונה כלומר לאמונה כלומר לדרבקים לא לרבר בטל והנה הכית אותם על מעשיהם הרעים ולא חלו כלומר לא כאבו ולא הרגישו בעצמם כי אתה המכה אותם בענס אס כן מה העולה העצחק בהם ורומה למה שאמר לשוא הכתי את בניכם מוסר לא לקחו וכן מה שאמר יסעיה הנביא על מה תכוער תוסיפו סרה: כליתם מאנו קשת מוסר י הבאתם עד קרוב לכליה אצפ כן מאנו קחת מוסר ואס כביאך מזהירים אותם חזקו פניהם מסלע ולא בסומפכיהם מאנו לשוב לאמונה ענין קיום כמו אמונה אומן במקום כאמן וית יי הלא גלי קדמך וגו' ככעמוד: ואני אמרתי. אחר הנביא בסיתא אותם בעניי התוכחה הקטנים והגדולים אמרתי כלומר חסדתי בעצמי כסהוכחתי העם ולא קבלו אמרתי אך דלים הם נואלובי ברוך דלת העם אין להם דעת ובינה כמו הגדולי לפי סהם כורמים ויובים וכל עסקיהם עבודת האדמה ולא יתעסקו בדברי מוסר ובתורה ובחכמה לפיכך לא קבלו תוכחת כי נואלובו ואין להם דעת כי לא ידעו דרך יי משפט אלהיהם: אלקה לי אל הגדולים. כי לפי סהם גדולים ועשירים ואינם מתעסקים במלאכה יס להם פכאי ללמוד תורה וחכמה וברוב הס בעלי מוסר ודעת ולמוד תורה ומס: וט אלהיהם ואולי תועיל בהם תוכחתי כי יבנו ויסכילו למה שאמר להם והנה כסדרתי עמהם יחדיו סברו על התורה אף על פי סידעוהו נתקו עולה מעליהם ונתקו מוסרותיה ואמר יחדו רל כולם מצאתים כן וכן תירגם יונתן ברם אינון כחדא מרדו וגו' ככעמוד: על

כל כן הכס. על ששברו על התורה מעליהם הכס אריות מעור המסיל האויב לאריה סחא מן העיר לטרוף ולזאב סחא לעת ערב ובא סמוך ליסוב כדי לטרוף הנמצא יחדיכי אינו בעל לב חזק כמו הנמר וכל סכן כאריה לפיכך ירא לבאת ברוב אל לעת ערב לפיכך אמר זאב ערבות ואמר זאב ערבות יסדרם טלס נקוד על דרך החסר או הוא מבנין מרובע כמו יסודר מצבותיו ובא כמספטו והוא הכח האריה משל למלך כמו שהאריה מלך החיות הזאב משל לחיל וכמו לשני החיל וכן תירגם יונתן מלך במשוריתיה יסק עליהן וגו' כבעמוד וים מפרסים ערבות כמו במדבר בערבה וכמו סוף סוף עין הסתירות על הדבר והתמדה בו: מהנה. כל מהערים: אי לזאת אסלח לך.

מלת אי לסוף קריאה והוא הפוך בלסוף ערבי יא מה טובה ים כך סאמר לזאת אסלח לך

כלומר בעבור זאת הטוב ואיכני מוצא כך טובה רק רעות רבות בדרך עזובו וגו' והקריאה כנגד ירוסלם: ואסביע אותם ויכאפו: על דרך ויסמן יסורו ויבעט:

יתגורדו. יתקבצו גורדים ולא יסובו אים מחברו וכן תירגם יונתן מסתייעין: סוכים מוכים. כתיב ביו וקרי ביוד ואותיות אהיו מתחלפות והוא כמו הפוך מוכים מן מזון חמר הנה הם כמו הסוכים שנתנו להם מזון רב בלילה והם סוכים בתאותם בבקר יצאו ויצהלו וזהלתם היא כתיבת קולם ובשמחה א אור ליר בלעז כן הם יכאפו בלילה עם נשי רעים ומלאו תאותם ובבקר יוצאים סמחים מתהללים ברעם: ואל חסת רעהו. בעבור אסת רעהו:

מסכים. עם וכן בטל מסכים הולך כלומר בהשכמה בבקר: העל אלה. אם על אלה הרעות לא אפקוד אי אפשר שלא אעניסם על הרעות הגדולו הלא וכפל הענין במלות סוכות ואמר: ואם בגוי אשר כזה לא תתקם כפטי. וכפטו הוא והוא כפטו וכן נכבד יי כפטו כמו בי נכבדתי וינתן פ' כפטו כלומר ברצוני תרגם והם עמא רכדן עבדיהן לא אקפדע מ מנהק כרעתי: ואם בגוי אשר כזה. זה עם ויו השמוע ואם והבאים אחר זה בפרסיות ה האחרות אם בלא ויו השמוע בגוי שהיה כזה העם או פירוש אם בגוי אשר כזה מעשיהם כ כתרמומו: עלו במרוחיה:

בחומותיה תרגם חומה סורא והכניו לירוסלם והכניו עלו וסחתו כנגד האויבים וינתן תירגם במרוחיה בדרוהא:

הקירו נטיותיה. הם טיני החומה וינתן תירגם כמו ארמנותיה בירניהא: כי לא ליי המה. עתה כבר היו ליי סאמר וגבתי על העיר הזאת

להוסיפה אבל עתה אין חומותיה ליי סיגן עליהם כי עם העיר עזבוהו והוא עזבה והתירם לאויב ויסמפרסיהם קר נטיותיה כמו ואת הנטיות הסר התן מהם סעפיה האילנות המתפשטים ובאמרו וכלה לא תעשו איכו אומר על החומה מהרי נתנה כלה כמו סאמר ואת חומות ירוסלם סביב נתכסל חיל כסדים חלא פי' וכלה לא תעשו בעם: כי בגד. לפיכך תקחונקמתי מהם וברק אני מצוה לכם שתשחיתום כיהם בגדו בי: כחשו ביי ויאמרו לא הוא. פירוש לא הוא שיטגיה לא נראה אף על פי שמפחידן אותם כביאיו על זה סוף הם אומרים כי לא תבא להם הנביאים כבעמוד: והנביאים. הנביאים שמטעים אותם ואומרים שלום סאמר רוח הקדש איך ידעם כך וכך חלא סהם סומכין בחלומותיהם או יעשה לי אלהים וכה יסוף כלומר כך וכך רעה יעשה להם וית נכבי סקרא יהון וגו' כבעמוד: לכךה אמ'. את הדבר הזה. סאתם אומרים עלי לא הוא ולא כבואתי והנה רבתי מבועים אליך וזה עליכם רעה ובעונם זה יכלו ויהיו לרוח: כה יעשה להם. על דרך כה רבתי מבועים אליך הנני נתן דברי בפך והעם הזה עצים ואכלתם וזה יכירו כי כבואתי מגעת אליך שיתקיימו עליהם דברי לרעה כמו סאתה אומר ויהיו דבריך להם כמו האם לעצם סתאכל אותם ומה סאמר דברכם כמדבר כנגד העם ואמר בפך כמדבר כנגד הנביא הרי הוא כאומר אומר להם יען דברכם את הדבר הזה כי הנני נתן דברי בפך ואכלתם וינתן פירס דברכם כנגד הנביאים סתרגם חלף דאתנביתון ית פתגמא הדין: הנכימביא. בית יסר אל: קריאה. ממרחק. כי בכל היא רחוקה מארץ יסר אל: גוי איתן. חזק סלא תוכל להלחם כנגדו: גוי משלם הוא. מזון רב הוא גוי זה חזק וסאר הגויים הם יראים אותו ולא תוכל להעזר עם גוי זולתו: גוי לא תדע לסוכו: ולא תבין מאמר זה ויתר קשה מאויב סמכין אדם לסוכו וכן אמר בתורה בקללות גוי אשר לא תשמע לסוכו: ולא תשמע.

בזנהו בקריא וסימ ועשה באות בזנה. כל היוצא בזנה שרף. ושמרון כחצי חטאחד. והלשכות העליות קצרות. אחת בזנה לא נעדרה. אחת בזנה לא נשברה. כור לך אחת בזנה ואעשה לך דרה: ולא להם ולסימבסר בסדר הקרא: ואכלתם ב בקריא וסימ והעם הזה עצים ואכלתם. ואכלתם חיות

על כן מלך במשוריתיה יסק עליהן באריא מחורשם וי קטלינון עמסמא דתקפין כדיבי רמשא יבזוזנון שלטונין דחסינין כנמרם כמנין על קרויהוין כל ריפוק מנהון יתקטל ארי סגיאי מרדיהון תקפין תיובתהוין ונביא אימר ליה כנישתא דישראל על איל אישבוך לכוין אנא קרייתי לכוין בני ואינון שבקו פולחני ומקיימין בשום טעותא עוד שבועות יתהון טובא ואינון תבו למיתו ונביא ובית נפקת ברא מסתייעין: סוכון אגריסין אחרין הוין גבר על איתת חבריה סצותין: העל אילן לא אסער לאיתאח עליהון בישתא אמר יי ואם מן עמא דכרי עובדוהי לא יאחפרע סנהון כרעותי: סקו בקרוהא וחבילי וגמיראל את עבדן פגרו בירניהא ארי לא רעוא קדם יי בחון: ארי שקרא שקרו במימרי בית ישראל ובית יהודה אמר יי: כדיבו במימראדיו ואמרו לא מן קדמוהי אתנא עלנא טבתא ואף לא תיתי עלנא בישתא ורקטלין בחרבה ובכפנא לא נחיו: ונביי שקרא יהון ללמא ונבואת שקריהון לא תתקיים רא פורענותא תתעבר מנהון: בכך כדן אמר יי אלהים

עבאות חלף דאתנביתון ית פתגמא הדין הא אנא יחזיב פתגמי נבואתי בפומך תקפין באישתא ועמא הדין חלשין בקשא ויקטלינון: בית ישראל אמר יי עם תקיף הוא עמא דמעלמא הוא עמא לא תידע לישניה ולא תשמע מה דימלל:

השדה: ולא תשמע ד' וסמיכי בקריא וסימ לא תאבה לו ולא תשמע אליי. ואם יפנה לבבך ולא תשבע. רגני בבאי עליכם גוי ממרחק. עד אנה יי שועתי דתריסר:

עליכו ויראה בעיניו ואם נעמה כחפצנו לא תבא עלינו רעה בעבור זה וחרב ורעב לא נראה אף על פי שמפחידן אותם כביאיו על זה סוף הם אומרים כי לא תבא להם הנביאים כבעמוד: והנביאים. הנביאים שמטעים אותם ואומרים שלום סאמר רוח הקדש איך ידעם כך וכך חלא סהם סומכין בחלומותיהם או יעשה לי אלהים וכה יסוף כלומר כך וכך רעה יעשה להם וית נכבי סקרא יהון וגו' כבעמוד: לכךה אמ'. את הדבר הזה. סאתם אומרים עלי לא הוא ולא כבואתי והנה רבתי מבועים אליך וזה עליכם רעה ובעונם זה יכלו ויהיו לרוח: כה יעשה להם. על דרך כה רבתי מבועים אליך הנני נתן דברי בפך והעם הזה עצים ואכלתם וזה יכירו כי כבואתי מגעת אליך שיתקיימו עליהם דברי לרעה כמו סאתה אומר ויהיו דבריך להם כמו האם לעצם סתאכל אותם ומה סאמר דברכם כמדבר כנגד העם ואמר בפך כמדבר כנגד הנביא הרי הוא כאומר אומר להם יען דברכם את הדבר הזה כי הנני נתן דברי בפך ואכלתם וינתן פירס דברכם כנגד הנביאים סתרגם חלף דאתנביתון ית פתגמא הדין: הנכימביא. בית יסר אל: קריאה. ממרחק. כי בכל היא רחוקה מארץ יסר אל: גוי איתן. חזק סלא תוכל להלחם כנגדו: גוי משלם הוא. מזון רב הוא גוי זה חזק וסאר הגויים הם יראים אותו ולא תוכל להעזר עם גוי זולתו: גוי לא תדע לסוכו: ולא תבין מאמר זה ויתר קשה מאויב סמכין אדם לסוכו וכן אמר בתורה בקללות גוי אשר לא תשמע לסוכו: ולא תשמע.

רשי

אריה. מלכות בכל: זאב. מלכות מדוי: כמר. מלכות יוני: יטוף. בארום: זאב ערבות. למון ערבה וסוחה זאב המדבר: סוף. ממחר ומנחם חברנעס למון שמירה כמו לסקוד על דלתותי וית לסוף אריה: אי לזאת אסלח לך. בתמיה סמא לזאת אסלח לך ומנחם פי' איכמו אח אשר בדרך עזובי ו ואסביע אותם כל טוב יתגורדו יתקבצו גורדים: סוכים מיוחסים מנכים היו: כסוכים אלו המיוחסים בנקווי אבר תשמים בכל בקר היו מנכים לאור בקר הוא ב בהשכמה: יצהלו. לסוף זה נופל על הסוכים מקול מזהלות אבריו למון זהלה אכזוים מוכס בלעז: במרוחיה: לסוף מיסור ומנחם חברו למון חומה עם ארלב סור אך לא יתכנו כ נטיות בלעז: מהם פרטי כרס להיות נחשבים עם החומות ולא עם החומות וואני אומר מרוחיה למון סורות הכרס וית במרוחיה בדרוהא ונטיותיה בדרניהא: ויאמרו לא הוא. לא מן קדמוהי אתא עלנא טבתא: והנביאים יהיו לרוח. כתרמומו וכביאי סקרא יהון ל ללמא כלות הנבואה הכבאים לנו כביאי סוף בשמום סל הנה דבריהם יתפכו להבל: והדיבר. סל קדושה מהם אומרים לנו בשם הקדוש בנה אינו בהם: כה יעשה להם. הנביא אומר לאומרים זאת כה יעשה להם כאשר אמר יי לי ומה אמר יען דברכם את הדבר הזה וגו': ואכלתם. ותאכל אותם: איתן. תקיף: גוי מעולם הוא. מימי קדם התחיל למרוד ב דבור הפלגה בארץ סכער: אספתו

אסלח

אמרתו. כי חצי הארץ יתחולל מי שיעזבוהם וכאלו כלם קבורים בארץ. ואמר כקבר פתוח מוכן להפליך בו המתים: כלם גבורים. כי הם מלומדי מלחמה ואין להם מפלט להציל מידם: ואכל. לחמך כלל כל מאכל. והאכילה הנזכרת בפסוקים אכילה היא איכות המאכל ויש אכילת החרב כמו שתרגם יונתן ויבזון אוזרך וגו' כבצמוד: ירוסם. עזרם וסבר וענין הריסות נפל גם כן בהריסת הערים כמו כי תאמר ארס רפסנו וכסנו ובכח חרבות: חרב. בעת החרב או טעם חרב למעלה לבניך ולבנותיך כאלו אמר יאכלו בניך ובנותיך בחרב ומה שאמר בניך ובנותיך כי כמו כן יאכל האבות אלא שאמר בתורה ואכל פרי בטןך וזה להכאיב נפט האבות שיסחטו בניהם לעיניהם

אשפתו ג' בקריא וס' אשפתו בקבר פתוח. אשרי ודבר אשר מלא אשפתו. הביא בכליוהי בני אשפתו: פתוח ד' בקריא וס' נכסר בסדר חקה: בזה ג' וס' לחטא. אשר הוא יושב בזה. אשר אתה בושח בזה: בחרב: חק עולם ה' בקריא וס' ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו. כל זכר בבני אורן יאכלנה חק עולם.

רשי

אשפתו. מקום נרתיק החצים: ירוסם ערי מבצריך וגו'. הריזה מקרא מסורס ירוסם בחרב את ערי מ מבצריהם אשר אתה בושח בזה ירוסם ימסכן: בחרב. על ידי ג' ניקות וכן הוא אומר וחרב לא תעבור בארצכם: האותיות לא תראו. הלא היום סאיכורוא מפני ה הפורענו ואינו מכסה לקיבול סכר ירא מ מפני ואינו עובר ה הגבול אשר ממתי ס קביבו: תחילו. לסוף פחד: ויתגעשו גליו. ומרחם לעבור הגבול ולא יוכלו לעבור: והמוגליו. שאין קול גרול: ולא יעברנהו. הגליו לא יעברו הגבול: יורה ומלקוש. כחרגו בכיר ולקיש סבועות חוקות קציר. סבועה סבועה סחקק לנו בהם שתי חקות קציר חק העומר וחק סתי הלחם: ישמר לנו. סיהא הקציר בזמנו: הטו אלה. הטו החקות האלה מעליכם סאיכי סומרם לכם ואחס כלים כ ברעבי יסור

אשפתו בקבר פתוח כלם גברים: ואכל קצירך ולחמך יאכלו בניך ובנותיך יאכל צאנך ובקרך יאכל גפנך ותאנתך ירשש ערי מבצריך אשר אתה בטח בהנה בחרב: וגם בימים ההמה נאם יהוה לא-- אעשה אתכם בלה: והיה כי תאמרו תחת מה עשה יהוה אלינו לנו את כל--אלה ואמרת אלהים כאשר עזבתם אותי ותעבדו אלהי נבר בארצכם כן תעבדו זרים בארץ לא לכם: הגידו זאת בבית יעקב והשמיעוה ביהודה לאמר: שמעו נא זאת עם סכל ואין לב עינים להם ולא יראו אזנים להם ולא ישמעו: האותיות לא תראו נאם יהוה אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו ויתגעשו ולא יוכלו והמוגליו ולא יעברנהו: ולעם הזה היה לב סורר ומורה סרו וילכו: ולוא אמרו כלבכם גידא נא את יהוה אליהו הנתן גשם ויורה ומלקוש בעתו שבער חקות קציר ישמר לנו: עונותיכם רחשו אלה וחטאותיכם מנעו רחשם מכם: כי נמצאו בעמי רשעים

בית אציה בקברא פתוח כולוהן גיברין: יבוז חצרך ומיכלך יקטלון בנך ובנתך ישיבי ענך ו תורך יבוז יפירי וגופנך ותניך יפגר קרוי ארעך כריכתא דאת רחץ לאישתובא בחון מן קרסו קטלון בתרבא: ואף בוימא תאניון אמר י' לא אעביר עמכון גמירא: ויהי ארי תיסרון חלף מה עבר י' אלהנא לנא ית כל אילן ותיסר להון כסר דשבקתון פולחני ופולחנות לטענות עסמייא ב בארעכון כן תשתעבדון לעסמייא פלחי טענותא בארעא ולא יוכלו חו דא בבית יעקב ובשרוהא ברבית יהודה למימר: שסעו בען דא עמא טפשא ולית ליה לב דעינין להון ולא תון אורנין להון ולא שסעין: תמן קרסמייא תירחלון אמר י' אסמן קרסמייא לא תזעון דשויתי חלא תחומא לימא קיים עלם ולא ערי ליה ו מסרפין ולא אכלין ותמן גלותי ולא ערין ליה: ולעמא תרין הוה לב סטי ומריר על דסטו מברר פולחני גליו: ולא אסרו בלבוהן נרחל בען קרס י' אלהנא דמחית סטר בכיר ולקיש בעינייהו רבון קיים שבועיא דבזמן חצירא נטר לנא: חוביכון גרמו אילן לכוון וחטאיכון מנעו טובא מינכון: ארי אישתכחו בעמי תיבין

והנהן הכשיח תחתיו מפניו יעשה אתה: וזאתה לאורן ולבניו ואכלוהו בטקום קדוש. האותיות לא תירא נאם י' ואם מפני: ולא בליש וס' נכסר בסדר ביתא: שבועות ד' ג' מל ואס' וס' שבעת חקת קציר ישמר לנו. שבועי שבעות להם: חג שבעות ימים דחזקאל. שבעות בטות אומר. קרבא חס:

לקרוא אתכם עם סכל ואין לב מלא תבינו זה או אם תבינו ויש לכם לב להבין אם כן לבכם סורר ומורה סאתם מכירים וכופרים כי הנה סמתי בכם עד כי בעמותכם רצוני אנינות בשמיכם בעתם יורה במרחסון ומלקוש בניסן וכתה הארץ את יכולה וען המדה יתן פריה ובמי הקציר לא יירד לכם מטר וזהו שאמר שבעת חקות קציר יסמור לנו ובהיותכם מיוחדים בין שאר האמות בזאת הברכה איך לא תסמור זה על לב כי אני מסנני עליכם ואיך תכחסו בי ותאמרו לא הוא ואם תאמר למה לא נתן להם לערים האותיות והמופתים הכתובים כמו קריעת ים סוף והיירדן חולתן מסנני הטבע סאי אפשר להם מבלי מכוון ומסנני הופך הטבע כרצוני כאמר כי כל האותיות והמופתים יוכלו להכחיש בהם אם ירצו כי לא היו אלא פעם אחת בזמן אחר ואותם סלא היו בזמן ההוא יוכלו להכחיש בהם אם יהיו כופרים בתורה אבל זה העד היות החול גבול לים הוא חק עולם לא סר ולא יכור כל ימי היות עולם וזה לא יוכלו להכחיש סהיר רואים בעיניהם וסומעים באזניהם רואים ביאת גלי הים עד המפת ולא יעברו החול סהוא ספה לים וסומעים התגעשות הגלים והמיתם כאלו בבאם יעברו הכל ויכסו פני הארץ זה דבר סלא יוכל אדם להכחיש: תחילו. מן חיל כיוולדה יעברנהו. ה' כן נוספת כמו כל היום יברכנהו: ויתגעשו. גליו שאומר בסוף: ויעברנהו גם כן בגון נוספת: ולעם. סרו וילכו. סרו מהדרך הטובה והלכו להם בסרירות לבם וית על דסטו מתר פולחני גליו: ולא אמרו. סירא כא. כון נא בקר את רפא אעפ סמלת סירא בקר את מלעיל: הנותן גשם. ואחר כך פי יורה ומלקוש בעתו אבל למה סכתב יורה גליו השמוס הנותן גשם בשאר עתי המנה לבורך הגבות ולשתו ולסאר כרכי הארס והבהמו' ונתן גם כן יורה ומלקוש לבורך התבואה כל אחת בעתו: סבועי חקות הקציר יסמור לנו. אותם סבועות מחקות קציר יסמור לנו סלא יירד מטר בימי הקציר סלא יפסיד הקציר וזהו חק הקציר ומספטנו וגם סתיה רוח טובה נוספת בימי הקציר לזרות ולהבר הוא חק הקציר ומספטנו גם כן לפיכך אמר חקות ומה שאמר סבועות ולא אמר ימי הקציר לפי שאנו סופרים סבועה סבועת עד חג הסבוע לפיכך תלה ימי הקציר בסבועות וית בזמן קים סבועיא דבזמן חצירא כטר לנא: עונותיכם. והיה לכם לאמר בלבבכם כי אלה הרעות הבאות עליכם עונותיכם הטו אתכם סהרי סהיתם עומס רצון האל היה נותן לכם גשם בעתו וכל דריכם באים על הכוכה אם כן מימנע הטוב מכם ומי הביא עליכם הרע אלא עונותיכם וחטאותיכם: כי כמזא. יסור כסך יקושם. יביט כל אחר בירכי אם יעבור אדם סיבולו ממנו מה סעמו ויביט כארס המניח יקוש' ומציב מסחית ללכד העופות כן יביט הם ויראו ויארבו והציבו מסחית אס' ללכדו ולא עופות ומסחית יקרא הפח סלכד העופות כן הם מציבים ומארכים מזה ומזה ללכד אס' ולבול מהם מה סעמהם:

ימור: יאחזב וכן למצן מוררי לשון אמורנו ולא קרוב: כסך יקושים יאחזב יסור
היקום מעשיו ללכוד צביים בעיר כשרגלו בל לתוכו והוא נוסכו ומחזיקו בדגלו
וכלכד וקורין לו פחד בלעז: הציבו משחית: ציכב בלעז כן עשין אורבים על
עיר או על דרך: הציבו: כמו מצב פלשתים: ככלוב: הוא מקום שמפטמן

בו עופות וכן תירגמו
יוכתן בבית פיטמא
ובלעז פריק
עשתו: לשון עשת טן
בוק עב ובלעז
אויספ'טירט: עברו
רברו רע: חס באת
רעה או עבירה לרס
לא נטוממנה אלא ע
עברו בה ועשהוה:
לא רנו דין יתום:
למען יכליחו: שמה
תמהו: ושעורה:
דבר מגונה לכל ומהו
דבר התמהו הנביא
כבאים סקר ואומרים
הו גזלן ואונסן
והכהנים שהם שופטי
העם ונוגשים ירדו
את העם על ידי ה
הנביא כלל לאחריהם
במוהמלך עובר וכל
העם עוברים על ידו ר
דוד אחריו אף כאן
על ידיהם אחריהם ל
לעשות כדברי הנביא
העיוצב בנימין:
ללכת לעריכם לשמור
מצריכם: בית
הכרם: סם מקום
הוא: סאו משאת:
כס להקצב ולהלחם
על נפסכם: הנוה
והמעונה דמיתי
החרבתי תרגמו יוכתן
לשון ודמנו כאות ה
השלוס כרמחם
אשקלן: רע ועריהם
משל הוא מלכים
וחיילותיהם: רעו:
אכלו: את ידו:
את מקומו סביבו:
קדשו: זמנו: או לנו
לעת פנות היום: כי
פנה היום: כאשר פנה
לעת ערב הכיתו האור
בבית המקדש: כרתו

בוה וס'ם הנמצא בוה איש אשר רוח: וזהו בוהיום בחר: אם בגי אשר בוה: ותרין חבורה: משאת
ג בקריאוסים ועל בית הברם שאו משאת: נוגי במועד: ויתן משאת ביד הבלך: וחדו משאת ויתן לו

ישור כשן יקושים הציבו משחית
אנשים ילכדו: ככלוב מלא עוף
בן בתיים מלאים מרמה על כן
גדלו ועשירו: שמנו עשת וגם
עברו דברי דעין לא לנו דין יתום
ויצליחו ומשפט אביונים לא שפטו
העל אלה לא אפקד נאם
יהוה אם בנו אשר כזה לא
תתנקם נפשי:

שמה ושרורה נהיתה בארץ:
הנבאים נבאו בשקר והכהנים ירדו
על ידיהם ועמי אהבו כן ומה תעשו
לאחריהם: העזו בני בנימין מקרב
ירושלם ובתקוע תקעו שופר ועל
בית הכרם שאו משאת בירעה
נשקפה מצפון ושבר גדול: הנוה
והמעונה דמיתי בת ציון: אליה
יבאו רעים ועדריהם תקעו עליה
אהלים סביב רעו איש את ידו:
קדשו עליה מלחמה קומו ונעלה
בצהרים או לנוכי פנה היום כי
ינטו צללי ערב: קומו ונעלה
בלילה ונשחיתה ארמנותיה:

זמינו עליה עבדי קרבא קומו וניסק בשחרה ווי לנה ארי ופגא יוסא ארי נגדו טולי
רמשא: קומו וניסק בליליא ונתחיל ברנחתהא:

ארוחה ומשאת: קומו ונעלה בקריאוסים קומו ונעלה בצורים: ודבריה קומו ונעלה בלילה:
קומו ונעלה ציק אל יי: וחד קומו ונעלה:

יסור יבט כמו אמורנו ולא קרוב כסך הוא מקור כמו כהניח או תאר והוא כמו
מניח מן וחמת המלך טככה טפירושו נחה וסך הוא פעל יוצא וטככה פעל עומד
יקושים סם כמו מוקשים וית ארי אשתכחו בעמי חייבין וגו' כבעמור: ככלוב
מלא עוף: כלוב כלי עשוי מנכרין מגדלין בהם עופות ומפטמן אותם סם וכן
ת' כבית פיטמא ורומה לו והנה

כלוב קין סל עשוי מכסרים
והמשילם לכלוב מלא עוף כ
כמו סהכלוב ממלאי אורות עופות
כפימה שהוא וכוונתם לתוכו מ
מאכלם ומסך ואוכלין סם תמיר
כן בתי אלה הרעשים מלאים מ
מרמה רל ממזון מקובץ במרמה
ובאון ומתעדין בו: על כן גדלו
ועשירו: על כן סכא להם ממון
זה בלי עמל ויגיעה גדלו בכסים
והעשירו: ממנו עשתו: על דרך
משל כמו ויסמן יסורן ויבעט
כלומר הרבו בכסים גס יס בנ
קצת המלכה כי העשירים ברוב
הם סמנידסכים עשתו זכונם
עשתו כי השמן עור בשרו זך
וכן תרגם יוכתן עתרו אף קנו כ
ניכסין: גס עברו דבר רע: לא
דיס בעשרם אלא הרבו לגזול ו
ולחמול עד שעברו כל דברי איס
רע כלומר יותר הרעו לעשות
משאר אנשים רעים עד שעברו
עליהם ברעתם ויוכתן תרגם
אף עברו על פתגמי אורית עברו
דביס דין יתום לא רנו ופי' דין
יתום כלום משפט היקום והארס
החלוט סלא ספטו ולא לקחו מ
משפטם מעשוקיהם: ויכליחו:
ואף על פ' כן ויכליחו: ומשפט
אביונים: כפל ענין במלו סוכות
העל אלה: פירושו כתרומה
העל חילין לא אכער וגו' כבעמור:
סמה ושעורה נהיתה: סמה
ענין תימה כמו כאשר סממ
עליך רבים כלומר דבר תימה
הוא אמה סכיה בדרך מרשת ס
סעושק ודבר טנוף ולכלוך וזהו
פירוש שעורה ענין טנוף ולכלוך
כמו התאכס הסוערים וכת'י
סמה תימה ויס נוסחאות תימא
והוא לשון כליות כמו מתס תימי
מיא ברברי רל ויתרגו שעורה
וסכו: הנביאים: עתה פי' מה
היא הסמה והשעורה סכיהתה

סג ד 63

כלו
ל'בתי וית
בסכ'

כֹּה אָמַר יְיָ עֲמִדוּ עַל הַדְּרֹכִים • עִי עֲמִדוּ בְּרַעְיֹתֵיכֶם עַל הַדֶּרֶךְ הַטוֹב וְעַל הַדֶּרֶךְ הַרָע וְרֹאוּ בְּבִינְתֵכֶם וְאָמַר זֶה כְּמוֹ שֶׁאִמַּר אֱלֹהִים לְעֹבְדֵי הַבַּעַל שֶׁמִּתִּי אֲחֵם פּוֹקֵחַי עַל מִתִּי הַמַּעֲפִי אִם יְיָ הוּא הַאֱלֹהִים לְכוּ אַחֲרָיו וְכֵן אֲמַר לָהֶם הִנֵּה כְּבִיאִי הָאֲמֶת אֲמַרְי לָכֵם הוֹסֵרוּ וְשׂוּם מַרְכִּיכֶם הָרַעִים וְאַל תִּתְּנוּ בִד אֹיֵב וּכְבִיאִי

כֹּה אָמַר יְהוָה עֲמְדוּ עַל-דְּרָכִים וְדַא
 וּשְׂאֲלוּ לִנְתִּיבוֹת עוֹלָם אִי-זֶה הַדֶּרֶךְ
 הַטּוֹב וּלְכוּ בָּהּ וּמַצְאוּ מְרוּעָה לִ
 לִנְפְשֵׁכֶם וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר : וְהַקִּמְתִּי
 עֲלֵיכֶם צִפִּים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר
 וַיֹּאמְרוּ לֹא נִקְשִׁיב : לִכֵּן שָׁמְעוּ
 הַגּוֹיִם וְרָעוּ עֲדָה אֶת-אֲשֶׁר-בָּם :
 שָׁמְעֵי הָאָרֶץ הִנֵּה אֲנִי מֵבִיא רָעָה
 אֶל-הָעָם הַזֶּה פְּרִי מַחֲשַׁבוֹתָם כִּי-עַל-
 דְּבָרִי לֹא הִקְשִׁיבוּ וְתוֹרֹתִי וַיִּמָּאֲסוּ-
 בָּהּ : לָמָּה זֶה לִי לְבוֹנָה מִשְׁבַּע
 תְּבוּאָה וְקִנְיָה הַטּוֹב מֵאֶרֶץ מִדְּבָר
 עֲלוֹתֵיכֶם לֹא לְרַעְוָה וְחִכִּיכֶם לֹא-
 עֲרֹבוּ לִי : לִכֵּן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי
 נֹתֵן אֶל-הָעָם הַזֶּה מַכְשָׁלִים וּבְשָׁלוֹ
 בָּם אֲבוֹת וּבָנִים יַחְדָּו שֶׁבֶן וְרָעוּ
 יֹאכְדוּ : כֹּה אָמַר
 יְהוָה הִנֵּה עֹסֵם בְּאֶמְצָא עֲפֹן וְגוֹי
 גָּדוֹל יַעֲזֹר מִיְּדֵי אֶרֶץ : קִשְׁת
 וּכְיֹדוֹן יַחֲזִיקוּ אֲבוֹרֵי הוּא וְלֹא יִרְחֲמוּ
 קוֹלֵם בָּיִם יִהְיֶה וְעַל-סוּסִים יִרְכָּבוּ
 עֲרוֹךְ כְּאִישׁ לְמַלְחָמָה עָלֶיךָ בַּת-צִיּוֹן
 : שָׁמְעֵנוּ אֶת-שִׁמְעוֹרָפּוֹ וַיִּנּוּ עֲרָה
 הַחֲזִקְתְּנוּ חֵיל בְּיֹלְדָהּ : אֵל תִּצְאֵל
 הַשָּׂדֶה וּבַדֶּרֶךְ אֶל-תִּלְכִּי בִי חֶרֶב
 לֹא יִבְמָגוֹר מִסָּבִיב : בַּת-עַמִּי
 חֲגִירִי-שֶׁקֶ וְהִתְפַּלְשִׁי בְּאַפְרָאֵב
 יַחֲדָה עִשִׂי-לָךְ מִסֵּפֶר תַּמְרוֹרִים בִּי
 פִּתְאֹם יִבָּה הַשָּׂדֶה עָלֵינוּ :

בדנן אמר יי קומו על אורחן וחוֹ
ושאילו לו שְׂבִילִין דמן עלמא אִירא
אורח דתקנא ותליכו בה ואשכחו
ניחא לנפֿשכון ואמרו לא נִיחא !
ואקמית עליכון מלפֿין קבילו
למילי נביא ואמרו לא נקבל !
בכז שֿמעו עממא ורעו כְּנִישְׁתֵּם
דִּישְׂרָאֵל ית חוביהון : שֿמעו
אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל הָא אֲנֵה מִייתי
בִּשְׁתֵּא עַל עַמָּה הָרִין תּוֹשְׁלֵמַת
עוֹבְרֵיהוֹן אֲרִי לִפְתָּגְמִי עֲבָדִי נְבִיא
לֹא קִבִּירוּ וְאוֹרֵיחִי וְקִצּוֹ בְּהִי לְמַת
דִּין קִדְמִי לְבוֹנֵתָא דְּמִשְׁבָּה חִיתִי
וְקִנִּי טִבְחָא מֵאַרְעִי רַחֵם עֲלוּתְכוֹן
לֹא לִרְעוּא וְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיכוֹן לֹא
יִתְמַבְּלוּן קִדְמִי : בכז בדנן אמר
יי הָא אֲנֵה מִייתי עַל עַמָּה הָרִין
תִּקְלוּ וְיִתְקִלוּן בְּהוֹן אֲבָהוֹן וּבְנֵי
בְּחָרָא מְגִיר וּקְרִיבֵיהִי יִבְרוּן :
בדנן אמר יי הָא עַמָּא אֲחִי מְצִיפּוֹן
וְעַסְמִין רַבְּרִבִּין יתוֹן בְּגִלִּי מְסִיפִי
אַרְעָא : קִשְׁתוֹן וְחִרְסִין אֲחִירִין
אֲבָרְאִין אֵינּוֹן וְלִית לְהוֹן רַחֲמִין
קָהֳלוֹן בִּימָא בְּאִיתְרְגוּשִׁיר וְעַל
סוֹסוֹתָם רִכִּבִּין מְסוֹרִין אֵינּוֹן
בְּגִבְר עֲבִד קִרְבִּין עֲלֵךְ בְּנִישְׁתֵּם
דְּעִיזוֹן : שֿמַעְנָא ית שֿמַעְהוֹן
אִיתְרְשָׁלָא יִדְנָא עֲקָא אֲחִירָתָם
הָא בְּחִיבִילִין לִילִידָתָם : לֹא
חִיפְקוֹן לַחְקָלָא וּבְאִזְרָתָם לֹא
תַּחֲכוֹן אֲרִי חֲרִבֵּי דִסְנָאָה מְקַטְלָא
לְמַחְבְּנֵשִׁי מְסַחֲסָחוֹ : כְּנִישְׁתֵּי דְעַמִּי
אִיסְרוֹסְקִין וְחוֹפִי רִישְׁכוֹן בְּקִיטָם
אַבְל בִּיחִיד עוֹבְדִיר לְכוֹן מְסַפֵּר בִּי
מְבַרֵּד אֲרִיבְתַּכָּה יתוֹן בּוֹזֵזִי עֲלָנָא :

הדרך שאתם אווזון לא תסור
ממנו ומה שהנביאים מפחדים
אתכם כי תתנו ביד איוב אל
תיראו כי שלום יהיה לכם ועתה
בחנו בשכלכם אחה הוא הדרך
הטוב גם שאלו בעבור נתיבות
עולם כמו שאמר מרע"ה שאל אל
אביך ויגיד כן אמ' להם שאלו
נתיבות עולם כלו שאלו בעבור
הדרכים אשר מעולם כלומר
הדורות שעברו ותמצאו כי מי
שאחזר דרך האמת בא לו הטוב
ומי שאחזר דרך סמורים אתכם
נביאי הסקר בא לו הרע לפי ש
שאלו בדרך הסקר ומסני פנים
אלה תוכלו להכיר איזה הדרך
הטוב ולכוה או מדרך הטוב
אומדרך הקבלה: ותמצאו
מרגוע לנפסכם ובה תמצאו
מרגוע נפשו ונחת רוח בסתי
הסעפי' וכסאמרתיו לכם זה
אמרתם לאכלך ולא חקוקר על
הדרכ' כי מה שאנו אווזון הוא
טוב בעינינו: והקומותי
נזכרים: נביאי אמת סמזיהרים
אותם ואומרי' להם איך הקסיבו
לקול הסופר ראו איך מבטחין
אתכם נביאי הסקר על תוהו ש
סאומרים לכם שלום יהיה לכם
ועתה הקסיבו לקול סופר ש
סתרקים סביבותיכם בסופר
מפני האויב להניס העם ויאמר
לא בקסיב וכך אמרו לא נחוס
לכל זה כי אכחנו בירוסלם נהיה
בשלום וית' וחקימית עליהן וגו'
כבעמוד: לכך סמנו הגוים
סאר העמים סמעוכי אמימזיהר
בכם: ורעי' עדה ואת עדת
יסרל רעי: את אשר בם
כמו סאמר ראי את עינך וזהו
את אשר בם העינו' אשר באנסיך
מקטנס ועד גרולס וכך תי' ורעי
כניסת אר' ישראל ית חוביהן:
סמעי' הארץ' כי את ערה ביני
ובניהם ואמר הארץ' ולא אמר
השמים כי בם עדים לפי ש
סהארץ' תהיה חרבה בעולם:
פרי מחסבותם: אינו אומר
סעיניסם על המחסבה לכך חלל
על מעשיהם סהם פרי מחסבות'
סהם חוסבים סאיך אמי רואה
מעשיהם לפיכך הולכים אחר
ת סארס חוסב ולא באו לידו על
חסבתם תוסלמת שביהיון:
סיבו לה סקוראריס אותה ליהם
יה: למה זה לי לבונה וקנה
זהו הדרך לאחרים והקטרת
זכר כן להודיע כי האב לא
מז אחר אחר מהם מתירא ומזהיר
אותו לבא מבבל אל ירוסלם ארץ
על סוקים ירכבו: כי לא יבאו
נו ואים אחר הכועד להלחם עם
ועל מי יבאו אליך בת ציון:
יו: ואל תצאי' תלכי: תצאי תלכי
באו: ומגור: ופחד יסבכל
סיכון: אבל יחיד: אבל אדם
ריא סמכין לרמוכי' פירוש
תאוס יבא עלינו: צחן

את הימים והדבאים השמימי. בעולמינו וכוונתנו בתיב. ועולמיך לגרי תמיד. ועולמיך ידשנה סלה.
בן בתיב ושאר עולמיך בתיב: שקד קמצין וסמיכ וכל אשר יפל עליו. בתעמי וארי שק. על כל בתיב
שק. ואני בחלותם לכוש שק. וכל השקבאק ואסר כדו:

לבה למלאות תאוותם: על דברי, כמו אל דברי ויך אלקנה הרמתה על ביתו כמו אל ביתו, ואדוני אבי זל פירס פרי מחטבותם המחטבות סאדם חושב ולא באו לדרו על כן נמנע מעשותם עליהם אמר פרי מחטבותם אבל המחטבות סיבאו לידו וכמעט מעשותם מיראת שמם לא יטרכו למעשים וית פרי מחטבותם תושלמת עבדיהו: יתורתי וימאקו בה, כמו ואל תורתי לא הקטיבו, כי על דברי רל רברי הנביאים שמהירים אותם ותורתי רל תורת משה לא ריטלא הקטיבו לה כשקוראים אותה ליהם אלא גם מאסו בה שלא ירצו לקרואה ולשמעה כי בימי ואסיהו כשמצא חלקיהו ספר התורה ויקראו בה היה חרוט אצלם כי כבר סכחו אותה: למה זה לי לבונה, וקנה הטוב, מהיו מבאיח אותם מארץ מרחק לקטרת כי לא היתה נמצאת בארץ ישראל וסאר סמי הקטרת היו נמצאים בה או זכר הטנים והוא הדין לאחרים והקטרת היתה באה להכשיר הקרבן ואם הקרבן אינ כרזה לפני למה תטרחו להביא הכשרון שהוא הקטרת: לכן, אבות ונבים, סכן ורעו, זכר כן להודיע כי האב לא יזהיר הבן אם ירע, וכן אם הבן ירע לא יזהיר לאב וכן האים עם שטב רל שהוא סוכן אצל ביתו, וכך עם רעו טיטלו מאס ומתן או פותפו עמו איך אחד מהם מתירא ומזהיר את חברו לפיכך יאבדו כולם כי כל אחד ירצה ברעת חברו יאבדו כתיב ואבדו קריו והענין אחר: כה אמר יי, יעור, ואני הוא המעיר אותו לכא מבבל אל ירושלם ארץ רחוקה לא יהיה בלתי הערה ועור מבניו בפעל: קסת וכידון יחזיקו, כל אחד יחזיק בידו סמי כלי זיון: כיס יהמה, כבלי הים: ועל סוסים ירכבו, כי לא יבאו רגלי לבד אלא אף רוכבי סוסים יהיו בהם רבים ומלחמת יתיר חזקה: ערוך כאיש למלחמה, כל אחד מהם יהיה ערוך בכלי זיון כמו אים אחד הנוער להלחם עם חברו מלחמה ערוכה סמגין עצמו בכלי זיון וברבו לא יהיו הרבים כל כך מווייתן זה החיל יהיה כל אחד מהם ערוך למלחמה כאיש אחד ועל מי יבאו אליך בת ציון: שמשו את שמשו, שמשו הגוי שזכר, והעפר מן שמשו שמועז בפלס רומח ושמשו מאמר הנביא שכולל עצמו עם ישראל החרדים אל דבריו: יאל תצאי, תלכי, תצאי תלכי כתוב ב"ור הנקבה מרבר כנגד הכנסה תלכו תצאו קרי מדבר כנגד הפרטים והענין אחר: חרב, יש לאויב מבחוץ להכותכם אם תצאו: ומגור, ופחד יש בכל סטבותיכם אם תצאו וית מגור מסיב מתקן לא למתכנשן מסחור סחור: בת עמי התפלטי באפר, התבוללי בתוך האפר ויתחפור ריטוכן: אבל יחיד, אבל אדם שמת לו בבו יחידו שהוא אבל קשה: מספר תמרורים, מספר סמוך לפיכך הוא פתוח מספר טל מרירות ובמסרה בפתוח והסמן תמריא סמכין לרמוניא פירוש תמריא מספר תמרורים סמכין מספר בית האצל ומביא כמספר הדרימון: כי שתאוס, מעתה התחילו לספור כי לא תדע עת בואו כי שתאוס יבא עלינו: שחן

בחזן. אמר לנביא אף על פי שאתה אומר להם דברים קשים ומתנבא עליהם רעות אל תירא מהם כי בחזן ומצור נתתיך להם בחזן פירשו מצור כמו הקימו בחזן וכן אמר לו בתחלת כבודו הנה נתתיך היום לעיר מבצר ולעמור ברזל לסיכך אל תירא מהם וחפץ אחר דרכיהם זהו שאמר ותרע ובחנת את דרכם ואמר ובחנת לשון נופל על לשון לפי שקראו בחזן אמר ובחנת את דרכם ויוכת תרגם בחזן בחיר: כלם כרי סורים. כרי בסמך כמו בעין השמים הם כרי סורים כלומר מעבריה סורים והסורים כמו כן סורים והעבדים הולכי רכיל לארציהם לחבל עניים באמרי סקר והנה הסורים עם העבדים נמשלים לחששת וברזל מעשו המלאכה כאחד כשהן מערבין

רשי

בחזן נתתיך. לירמיה
כאמר חזן נתתיך ב
בחזן ותרע ובחנת
את דרכם סתוכים
והם לא ישמעו.
בחזן לשון חזק כמו
עופל ובחן הקימו
בחזן: כרי סורים
סורים מן הדרך:
הולכי רכיל. בין
הנחם והברזל מטילי
איבה בין שני סורים
מים בהן כח להתגרר
יחד כך סמעתיו ואני
אומר הולכי רכיל הם
וחזקים כחשם וברזל
להחזיק כזביה ויוכת
תירגם רכיל זה לשון
נוכל מהלכין בבכילו
כמה דמערב נחש
עם ברזל ונוכל הוא
לשון מחשבה כמו
ותכללו אותו להמיתו:
כח מפוח. משל הוא
כספורי כסף נופחין
במפוח ונותנין תמיד
שופרת בתוך הכור
ומעיל לכרוף אבל
אתם באתי לכרוף א
אתכם המפוח כח
ונחרך מכח האם ותם
העופרת כולו: ולשו
ועל חכם כרוף הכורף
כי לא הועיל: ורשם
לא נתקן. מדרכס
הרעה כלומר יגע
הנביאם להוכיח ולא
הועילו נתקן פ
פוצטראקין בלעז
לא ורשם כמו רשע
: נחר. לשון חרס
אפי ועצמי חרה מכי
חורב אישרם בלעז:
כסף נחשם. טאני
ככסף בשום יגיעה:
היכל יי היכל יי תלת
זימין בטחא אכחא
מתחזין קדמוהי:
הגבור כח וגו'.
בתמיה ובי אלה תעשו
ויעיל ההיכל לכם:
המערת

ורעים ג' וסימ' בעש ורעים הו' יי ויתן י' אתות וכופתים. צרוף ורעים לא נתקן: וישיב ב' מל
וסימ' ב' אס הישב תיטבי את דרכים. וגם הישב אין אחס: ג' ר' בקריא וסימ' ג' וחושב אנכי עכבם תנו
לי אחות. ג' ויתום ואלבנה לא תעשקו. ג' אנכי. ג' ועד עולם יב וסי' נבסר בישעיה סימ' ס':

בחזן נתתיך בעמי מבצר ותדע ו
ובחנת את דרכם: כלם כרי סורים
הלכי רכיל נחשת וברזל כלם
משחיתים המה: נחר מפח מאשתם
עפרת לשוא צרף צרוף ורעים לא
נתקן: כסף נחשם קראו להם כי
מאס יהיה בהם:

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת
יהוה לאמר:
בית יהוה וקראת שם את הדבר
הזה ואמרת שמעו דבר יהוה כל
יהודה הבאים בשערים האלה
להשתחוות ליהוה:
כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
היטיבו דרכים ומעלליכם ואשכנה
אתכם במקום הזה: אל תבטחו
לכם אל דברי השקר לאמר היכל
יהוה היכל יהוה היכל יהוה המה:
כי אם היטיבתי יטיבו את דרכיכם
ואת מעלליכם אם עשו תעשו
משפט בין איש ובין רעהו: ג'
יתום ואלמנה לא תעשקו ודס נקי
אל תשפכו במקום הזה ואחרי
אלהים אחרים לא תלכו לרע לכם:
ושכנתי אתכם במקום הזה בארץ
אשר נתתי לאבותיכם למן עולם
ועד עולם: הנה אתם בטחים
לכם על דברי השקר לבלתי הועיל
: הגנב רצח ונאף והשבע לשקר
וקטר לבצע ולהלך אחרי אלהים
אחרים אשר לא ידעתם:

הא אתון סדרתנין לכון על
גנבין קטולי נפשין וגייפין ומשתבעין לשקר
ומסקין בוסמין לבעלא ואולין בתר טעות עממיא ודלא ידעתון:

בחיר יתבתך בעמי בכרך תקיף
ותהודע ותחיו לחזן יתאורחתו
: כל רב רביון מרדיו מהלכין
בנכיליו כמא דמערב נחש עם ב
ברזל פולחון מתחילין אינזון הא
כמשב נפחין דחרין כגווא נורא
כן חש קלדון דנביא דמתנבן
להזן תובו לאוריתא ודלא רתבו
וכאברא דמתמסי בגו כורא כן
הואה בשילין בעיניהון מילי נביא
דמתנבן להזן לא לתנא אליפינו
מלפיהון ועבדיהון בישוא לא
שבקו: וואסכסף פסולא מרחיקין
קרן להזן ארי רחיק ייתונו:
פתגם נבואה דתוה עם ירמיהו מן
קדם יי למימר קום בתרע בית
מקדשי ויתנבני תמן יתפתגמא
הרין ותימר קבילו פתגמא דיי כל
דבית יהודה דעלין בתרעי האילין
למסגיר קדם יי: קדנן אמרי
צבאות אלהי ישראל אתקינו
אורחתכון ועובדיכון ואשרי
יתכון באתרא הרין ולא תתרחצון
לכון על פתגמי נביי שקרא ד
דאמרין קדם היכלא דיי אתון
פלהי קדם היכלא דיי אתון דבחי
קדם היכלא דיי אתון סגדן תלת
זמנין בשתא אתון סתחזון קדמוהי
: ארי אם אתקנא תתקנו ית
אורחתכון וית עובדיכון אם
מעבד רתעבדון דין דקשוט בין
גברא ובין תבריה: גיור יתום
וארמלא לא תזניסון ודס זפוי לא
תשדון באתרא הרין ובתר טעות
עממיא לא תתכון לאבשא לכון
: וואשרי יתכון באתרא הרין

בארעא דיתביר לאבחתכון למן עלמא ועד עלמא
פרגמי נביי שקרא בריל דלא להנאה
ומסקין בוסמין לבעלא ואולין בתר טעות עממיא ודלא ידעתון:

זה בזה והנחשת בזה המקום
פירו' הכרזל מקורין בלעז אכיר
סמערבין אותועם הכרזל לעשות
בו כלי אומנו' כי לא יחתך הכרזל
לברו אלא עם זה הנחשת וכן
פי' ארזי אבי כל נחשת ונחשת
סמערבין אותועם הכרזל לעשות
כל רב רביון מרדיו מהלכין
: נחר מפוח. לפי שהמסילם
לנחשת וברזל מעשוה אות הכפח
כלי על ידי האש המסילם עוד ל
למלאכת הכורף כשיחך הכסף
ישום העופר עם הכסף כריסלא
יכלה הכסף האש והנפוח נופח
במפוח באש לכרך הכסף
והמפוח הוא משל על הכבי' הכופח
הוא הכביא והמפוח הוא פיו ו
וגרנו. אמר כי המפוח נסרף
מכוח התמדת הכופח בו ודבור
הנביא הוא הנפחה והעופרת
תם ועדיין הכסף הרע לא נתך
והם ישראל הרעים סמערב איה
הנביא הסכם והערב תמיד עד
סמער גרנו ועדיין רעים לא כ
כתבו ושרם טקנים והעופרת
משל למעשה ההסתדלו והתמדה
בדבריהם ומליצה להחזירם ל
למוטב והנה לשוא צרף צרוף.
נחר מבין כפסל ענין סרפה
וכן וחרה נחשתה: מלשמה.
כתוב מלה אחת וקרי תרין מלק
: כסף נחשם. ואחר שלא נתקן
מרשם הנה הם כסף נחשם
וכן קראו אותם היורשים אותם
ורעותם כי מאס יי בהם כיון
שלא נתקנו מרששתם ואינן חוזרים
למוטב: הדבר. אמר בזה
הענין הדבר אשר היה לירמיהו
מה שלא אמר כן בפרסיות ה
הקורמות אלא כה אמר יי לפי
שאלו זאת הכנאה בשער בית
יי לפיכך אמר הדבר אשר היה
להודיע כי מה מעמד בשער בית
יי מאת יי כאמר לו דבר זה ס
מעשה כן: עמוד בשער בית יי.
הוא שער מזרחי כי הוא המזרח
סבשערים: הבאים בשערים
האלה. סבשה שערים היו בצורה
סלסה בצפון ושלם בדרום ואחר
במזרח: כה אמר. ואסכנה
אתכם. אשמדכם בטכונכם
במקל זה ולא תגלגל ממנו וכמוהו
החיותם כל נקבה העמדת אותן
בחיים: אל תבטחו לכם אל

דברי השקר. לשון בטחון כשקר עם מלת אל ועם מלת על בזה הפסוק הוא אל דברי ובטחון הנה אתם בטחים הוא על: היכל יי היכל יי המה. חלו דברי
השקר שאומרי להם כביאוי השקר המתעם אותם או הם היו אומרים לכביא הוא ירמיהו והיו אומרים לו לא יחריב היכלו בעבור העון ולא תחרב העיר הזאת ואמר שלסם
פעמים היכל יי לפי שהיו שלסם אולם והיכל דביר כן פי' ארזי אבי זל ופי' כי פסוק ארץ ארץ תשובת דבריהם אמר הרי היכלות שאתם אומרים לפני חסובי כמו
הארץ כיון שאתם חוטאים לפני ומבזים היכלות וית לא תחרצון לכון וגו' כבעמוד ויתכן כי הכפל לחזק כי כן מנהג הלשון לכפול המלות לחזק הענין פעם בשתי מלות
פעם בשלש: כי אם היטב תטיבו מקור בוי' כמו ביהא: ג' יתום. כמו שמש ירח בחסרון וי' החבור וזכר אלה והוא הדין לאחרים אלא זכר אלה לפי שהם עשוקים
ברוב לחולתם: במקום הזה. בכל מקום הוא רע ובמקום הזה הוא יתור רע שהוא מקום הסכנה: לרע לכם. אתם רעים כי לרע לכם הוא הליכתכם
אחרי אלהים אחרים כי בזמן שאתם עושים זה אתם כופלים לפני אויביכם: וסכנת. למעול ועד עולם. למזמן רב סכנתיה לכם מימי אברהם נתתיה לכם עד
עולם ר' כל מי שעולם אס ילכו ביו' הם בדרכי: הנה. לבלי הועיל. כי אתם רואים כי אינן תועלת באותם הדברים: הגמול. התחטבו סתעשו מעשים רעים ותנבלו
משונם בעבור שנתבו ויתעמרו לפני בבית הזה כאשר אתם אומרים אחר סתעשו כל התועבות האלה ותבאובותיה הנה נתכלו ככלנו ופי' למען אתם אומרים ככלנו בעבור
סתעונו לעשות את כל התועבות האלה:

ובאתם. מעורר הוא: המערת פריזי. וכי תחטפו הבית הזה כמו מערת פריזים וכן הוא בעיניכם הבית הזה מה שתחטפו מהם נבואים בבאכם אליו הוא ככל עמכם
מתעורר פניכם לבא אלי אחר עשותכם מה שמעתי לעשותו חן זה אלא פריזות ועזות מזה וקמי לב מתעורר הפך רצוני ותבאו לפני זה מרר גדול והכעסה גם אנכי הנה
ראיתי. לא תחטפו כי אני לא אראה מחטבותיכם הרעות כי אני כמו בן אדם סיכול אחד לגנוב לבבו ולהראות לפניו מה שאין בלבו כי אני ראיתי לבבכם וראיתי כי
בבאכם אלי חן לבבכם אלי אלא בלבבכם מתעורר עוד את התועבות אשר עשיתם מתחילה ומה שאמר מערת כי בן דרך הפריזים בעשותם הרעות להאקף יחד חוץ
לעיר באחת המערות להסתיר

רשי

המערת פריזים.
היה בעיניכם הבית
הזה סתמיה: הנה
ראיתי. סך הוא
בעיניכם: כאשר
עשיתי לטילה. בימי
עלי כאשר הסלקתי
עשרת השבטים: לעשו
כוזבים. דפוס הכוכב
מלכת השמים.
כוכב הגדול היו קורין
מלכת השמים לשון
מלכה וכן תרגם
יונתן מלכת סמיה:
כתבת. יורדת ומנעת
כמו ומטר לא נתן
ארצה לא מטר:
עולותיכם

פריזים
בן דרך
והד
נבוא
כריזם

ובאתם ועמדתם לפני בבית הוה
אשר נקרא שמי עליו ואמרתם
נצלנו למען עשות את כל התועבת
האלה:
המערת פריזים היה
הבית הזה אשר נקרא שמי עליו
בעיניכם גם אנכי הנה ראיתי נאם
יהוה: כי לכו נא אל מקומי אשר
בשילוי אשר שכנתי שמי שם ב
בראשונה וראו את אשר עשיתי
לו מפני רעת עמי ישראל ועתה
יען עשיתכם את כל המעשים
האלה נאם יהוה ואבר אליכם
השכם ודבר ולא שמעתם ואקרא
אתכם ולא עניתם: ועשיתי לבתי
אשר נקרא שמי עליו אשר אתם
בטחים בו ולמקום אשר נתתי לכם
ולאבתים כם כאשר עשיתי לשלוי:
והשלכתי אתכם מעל פני כאשר
השלכתי את כל אחיכם את כל
זרע אפרים:
ואתה אל
חתפלל בעד העם הזה אל חשא
בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי
כי אינני שמע אתך: האינך ראה
מה הפה עשים בערי יהודה ובחוצות
ירושלם: הבנים מלקטים עצים
והאבות מבקרים את האשה והנשים
לשות בצק לעשות כוננים למלכת
השמים והסך נסכים לאלהים אחרים
למען הכעיסני: האתי הם
מכעיסים נאם יהוה הלו אתם
למען בשת פניהם:
לכן כה אמר יהוה הנה אפי
וחמתי נתבתי אל המקום הזה על
האדם ועל הבהמה ועל עץ
השדה ועל פרי האדמה ובערה
ולא תנבנה:

5
בניא

ג
ח

ה
ו

ח
ט

י
יא

יג
יד

טו
טז

יח
יט

כ
כא

כב
כג

כד
כה

כו
כז

כח
כט

ל
לא

לב
לג

לד
לה

ואתן אתם וקיימין קדמי בבית
הדין ראיתקרי שמי עליו ואמרין
אתם שתיבנא בדיל למיעבד ית
כל תועבת האליו:
הכבית
בגישת רשעים הוה ביתא הדין
ראיתקרי שמי עליו בעיניכם אף
קדמי בן גלי אמר יי: ארי אזלו
כען לאתר בית שכינתי די בשילוי
ראשיתי שכינתי תמן בקדמי תא
וחוית רעבית ליה מן קדם בישת
עמי ישראל וזכען חלף רעביתו
ית כל עבדי האליו אמר יי:
ושלחת לותכו ית כל עבדי נביא
מקרים ומסלל ולא קבלתו ו
ואתנבאו לכוז ולא תבתו:
ואעבד לביתא ראיתקרי שמי
עליו ראיתו רחיצין ביה ואתרא
דיהבית לכוז ולא תבתו כמא
רעבית לשילוי: ואגלייתכו
מארעא בית שכינתי כמא ראיתי
ית כל אחיכו ית כל זרעא דישראל
ואת לא חצלי על עמא הדין
ולא תחתנו עליו חזון בבעו ואלו
ולא תבעי מן קדמי ארי לא רעוא
קדמי לקבלא עלו חך: תלית את
חזי מן ראיתו עבדי בקירויא
דיבית יהודה ובשוקי ירושלם:
בניא מלקטין אעא ואבתו
מדיקין יתגורא וגשיא לישן
לישא למיעבד פרוטין לכוכבת
שמיא ולכוכבא נסבין לטעות
עממיא בדיל לארגא קדמי:
המדין די קדמי אינון מרגזין אמר
יי הלא לאבאשא לרוזן בדיל
דיבתו בעזבדיו: בכן כדנן
אמר יי אלהים הארנוני וחמתיחל
באתרא הדין על אנשא ועל בעיר
ועל אילן חקלא ועל איבא דארע
וישטי ולא יהי חים: כדנן
אמר יי צבאות אלתא דישראל

5
בניא

ג
ח

ה
ו

ח
ט

י
יא

יג
יד

טו
טז

יח
יט

כ
כא

כב
כג

כד
כה

כו
כז

כח
כט

ל
לא

לב
לג

לד
לה

סס מבני אדם ומה סתמורו
כילא אחריב בידו בעבור ת
מעשיכם כמו שאל היכל יי כמו
ספירטנו למעלה אלא הס דברי
סקרי כי לכו נא. ראומה
עשיתי לומפני רעת עמי ישראל
מהחריבתי אותו וסלקתי מבינתי
ממנו וגלה הארץ ממנו והיה
עם פלסתי ולא חששתי לכבדתי
אחר סהיו הם מבזים אותו כן
אעשה בבית הזה לפיכך אל
תבטחו אל דברי סקר כאלו
ושלסת הפסקים הבאים אחר
זה הפסק מבוארים הם: את
כל זרע אפרים. עשרת השבטים
סגלו ונה אותם לאפרים לפי
סמלכות היתה לאפרים ביום
סמלכות המלכות ומסס ואלך
כקראו עשרת השבטים בסס אל
אפרים: ואתה תסא. ענין
הגבנה הקול כמו וישא עמו
את קולו: רנה. צעקה כמו
ויעבר הנה קומי רכי: האינך
ובחצות ירושלם. מלא יבשו
להכעיסני בגלוי בסוקי ובחוצות
החיים. כל בני הבית מתעקרי
בעבודה זו לסכר סיקבלו ב
בעבודה: לעשות כוננים. מיני
מאכלים מהיו מכינים ומגשים
למלאכת השמים וכן עשיתו לה
כוננים וכן ואת כיון כלמיכם
ואולי קראם כוננים לפי שמכונן
לכן ודעתן אליהם לעשותו ו
ולתקן היטב וית כונני כרדוטין
למלכת השמים. חסר חלק
ופי כמו מעשה השמים כלומר
לכוכבים וית למלכת השמים
לסון מלכה. רל לכוכב גדול
סבשמים וית לכוכבת סמיה:
האותי. הם עושים להכעיסני
וכי סבורים הם שהם מכעיסים
אותי כי לא תחול בי מדת כעס
ולא מדה אחרת אינם מכעיסים
אוזני אלא עצמן כי עליהם יחול
הכעס וחזון אף: למען בשת
פניהם. סיבשו במעשיהם
הרעים כי אני איני ראוי סלכעם
במעשיהם אפילו תחול בי מוס
מדה מה מלא תחול כי לא יזיקו
לי מעשיהם הרעים ולא יטו לי
מעשיהם הטובים כמו שאמר
אלהוא לאויב אם חטאת מה
תפעל בו רב פטעך מה תעשה
לו אומה מידך יקח לאים כמור
רעך ולכן ארס צדקתך ומה
שאמר בתורה כעסוני בהבליהם
הכעסוני בפסיליה דברה תורה
כלסון בני אדם אבל הוא ית אף
בומדת כעס ולא מפחיתות ה
המדות המצויות בבני האדם
כמו הכעס וחולתו: לכן. אפי
וחמתי. כי הם עשו להכעיסני
והכעס יחול עליהם וף וחמה

ואמר כתבת לרוב מרוצתה לבא עליהם כדבר הכתך ובאמרו כתבת לסון נקבה וזכר נסכין אף שהוא לסון זכר כי כן הוא דרך לסון הקרם להיות זכר הפועל עם השם
הדבק בו יהיה ראשון אז אחרון כמו וקדבר מרים וזהו וכתבת אסתר בת אביחיל ומרדכי היהודי ותאכל היא והוא גרי בתי ואמהותי לזר תחטבוני יבערה. אמר
בערה ולא זכר האם לפי שהחמה ענין חמימות וטוב האם אחר בארס מוליד הכעס והחמה: כה אמר יי צבאות. זכר העולות מהן כליל וזכר הזבחים מהם השלמים
מהם יאכלו העללים בסר ולא זכר חטאת ואשם כי לא היו מתקדשים מחטאתם ולא טבחים ועוד כי במזיד היו חוטאים ואף על המזיד קרבן אלא היו מביאים עולות להראות
עצמם שהם עוברים את יי בבראם והשלמים היו מביאים לאכול בסר עם הראות במעשיהם עבודת האל ואמ' מה לכם להביא זבחים ולהסוף עוד עליהם עולות ותחטבו
כי יהיו לרצון לי כמו סכתוב בהם ונראה לו לכפר עליו זה לא יהיה כי אם אף מעשיכם רצון לפני עולות וחבחים לא יהיו רצון: סס

ספּו. ענין תוספת מבי' פרטים בענין אחד יספּה וספּה וכן ספּות חטאת על חטאת לספּות עוֹד ואכפּר גַם כּן ספּוּ מפרסם יספּה בעקל ספּוּ דרו וזהו חזק אִינוּ למוֹצוֹ רבּוּת אֵלּא כּאומר לחברועשהמה שתעשה כי לא יוֹעִילךְ: כי לא רבּתִי. בּוֹיּוּ הוֹצִיאוּ אוֹתָם מארץ מצרים. יט מפרסם כי היא המצוה הראשונה והוא מה ספּוּ אוֹתָם מִבְּרָה סָבֵב כּוּם לוֹ חק ומטעם והוא מה שאמרו רז"ל סבת ודיכּוּן במרה איפּיקוֹר ולא כּוּה על דבר עולה אוֹ זבּח ויס' לפרסם גַם כּן כי עקר המצוה לא הייתה על דברים עולה וזבּח אֵלּא סמך שדוֹל והייתם לי לעם ובזה התבאִי כּתל להם התורה ואין בכל עשרת הדברים מהם כּלל התורה כּלל זכר עולה וזבּח ואף כּסידבר על הקרבנות לא יוֹהֵל וזבּח אֵלּא סמך שדוֹל והייתם לי לעם ובזה התבאִי כּתל להם התורה ואין בכל עשרת הדברים מהם כּלל התורה כּלל זכר עולה וזבּח ואף כּסידבר על הקרבנות לא

צוה להם סיקריבו קרבן אלא
 ארסם כי יקריב מכם קרבן אם
 תעשה מרשעו ויהיה כך וכך
 והתמיד' סצוה בהם הוא לכבוד
 הבית והיו באין לבדור אבל ל'
 ליחידים לא צוה להקריב קרבן
 כמו סצוה ליחיד' לעשות משפט
 וסאר המצות ולא צוה ליחיד
 לעשות קרבן אלא אם כן יחטא
 בסוגג וצוה בסרפת האמורין
 להשיב החוטא אל לבו לכון
 התאוות הטהמיו' לפי סתורלתם
 מחלב ורם ויהיה כזהר סלא י
 יהיה סוגג במצוה כל סכן מזיר
 והתמיד' גם בכין הבית לעבדה
 אפשר סהיא כמו סכתב מורה
 בדיק רבינו משה ז"ל להשעיק
 הרעות הזרות ובגן ההיכלות
 סהיו לסם ע"ז רצה להשעיקם
 לעבדת חאל וסומחה סם ע"ז
 מהם: כי אם- מבואר הוא:

ולא תמצו. במועצות. פירוש
 בעצה שלהם לא בעצתי כמו ש
 פס' בסרירו לבם הרע ומסירות
 פירוש הבטת לבם מענין ימר
 על אכס' למה מלבם פוכה אליו
 וי' תתקף לבם מענין סריר
 דקים בדברי ר"ל וית' הרהור
 לבהן: ויהי לאחור. ומה היה
 עבסם סהיו לאחור ולא לפנים
 כלומר סהיה מארה במעטה
 ידיהם ולא ברכה וי' ואחזרו
 לפולחני קרל' ת' כבעמוד: למן
 היום. כי בבלרור דודר היו הם
 פושעים ורוב הרור' היו רובם
 פושעים ואעפ' סהיית מזהירים
 תמיד על ידי הכבאים: יום יום
 כלומר יום ויום: הסכס וסלוח
 בכל בקר ובקר כי רוב ההזהר'
 תהיה בבקר קודם סילך ארס
 למלאכתו וסלוח הייתי סולח
 בהשכמה הבאים להזהירם:
 ולא הטו את אזנם. הרעו
 מאבותם. בכל דור דודר רובם
 הרעו מאבותם כמו מנסה ו
 ואמון סהיו אחרונ' הרבו אסמה
 מן הראשונים: הרבת. ולא
 גממע. ירעתי כי לא יאמעו לך
 ואפי' לא יעבדה כשתקרא להם
 אעפ' כן הזהירים. ועבודה
 בכתב בו ה' המבטא אחר כף
 הנמצא וכן וחסדיך יברוכה
 והרומית לו: ואמרת. מפייהם
 אפילו מפייהם אברה וככתה
 סלא יאמרו אמת בפייהם כל
 סכן בלבנם כי רוב בני ארס
 מדברים בפייהם מה סאין כן
 בלבבם להראות עצמן טובים
 ואינם הפך מי ס' עליו דובר
 אמת בלבבו אבל אלה אפילו
 בפייהם אינן אמת: גניזורך.

גדול הסער כקרא כזר לפי
סהנזיר היה מגדל סער - וענין

נמי כזרך כענין קרחי וגזיעל בתי
את דור עברתו. הדור הזה מספך
בבו. אחר לא צויתיו ולא עלתה על
בנותיהם והם סורפים אותם לאל
עלתה על לבי זה מיסע מלך מואב

[illegible]

ד'אלהים יען אשר. ולא ישיב אל לבו ולא. ולא
 מעוולא הטו את אזנם. בן אדם הנני לקח ככד.
 ד' בקריא וסיף והוא האסלא יאמנו לך ולא ישמעו.

עֲלוֹתֵיכֶם סָפוּ עַל־זִבְחֵיכֶם וְאָכְלוּ
בָּשָׂר׃ כִּי לֹא דִבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם
וְלֹא צִוִּיתִים בְּיוֹם הוֹצִיאָ אֶת־
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־דְּבָרֵי עוֹלָה וְזֶבֶח׃
כִּי אִם אֶת־הַדְּבָרִהוּהָ צִוִּיתִי אֶת־
לֹא־אֱמַר שִׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְהִיִּיתִי לָכֶם
לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעַם
וְהִלַּכְתֶּם בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲצַוֶּה
אֶתְכֶם לַמַּעַן יִטֵּב לָכֶם׃ וְלֹא־
שִׁמְעוּ וְלֹא־הָטוּ אֶת־אָזְנֵם וְיָלְכוּ
בְּמַעֲצוֹת בְּשִׁרְדוֹת לִבָּם הִרְעוּ וְהָיוּ
לְאֲחֹזֹר וְלֹא־לִפְנֵים׃ לִמֵּן הַיּוֹם
אֲשֶׁר יֵצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וְאֲשַׁלַּח אֲלֵיכֶם אֶת־
כָּל־עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים יוֹם־רֶשֶׁתְּכֶם
וְשַׁלַּח׃ וְלֹא־שִׁמְעוּ אֵלַי וְלֹא־הָטוּ
אֶת־אָזְנֵם וַיִּקְשׁוּ אֶת־עַרְפֵּם הִרְעוּ
מֵאֲבוֹתָם׃ וְדִבַּרְתִּי אֲלֵהֶם אֶת־כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא־יִשְׁמְעוּ אֵלַיךְ
וְקִרְאתִי אֲלֵיהֶם וְלֹא־עֲנוּכָה׃ וְאָמַרְתִּי
אֲלֵיהֶם זֶה־הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־שִׁמְעוּ
בְּקוֹלִי וְהָיוּ לִי לְקָחוּ מוֹסֵר
אֲבָרָה הָאֲמוֹנָה וְנִכְרַתָּה מִפְּהֵם׃
גַּיִן נִזְרָה שְׁלִיכִי
וְשָׂאֵי עַל־שָׁפִים קִינָה כִּי מֵאֵסִיחוּהָ
וַיִּשָּׂא אֶת־דֹּר עֲבָרְתוֹ׃ כִּי עָשׂוּ
בְּנֵי־יְהוּדָה הִרְעוּ בְּעֵינֵי נָאִם־יְהוָה
שָׁמוּ שְׁקוּצֵיהֶם בְּבֵית אֲשֶׁר נִקְרָא־
שְׁמִי עָלָיו לְטִמְאוֹ׃ וְכָבוּ בְּמוֹת
הַתִּפְרָת אֲשֶׁר בָּגִיד בֶּן־הַגֵּם לְשִׁרְיָה
אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ אֲשֶׁר
לֹא־צִוִּיתִי וְלֹא־עָלְתָה עַל־לִבִּי׃
לִכֵּן הִנֵּה יָמִים
בָּאִים נָאִם־יְהוָה וְלֹא־יֵאֱמָר עוֹד
הַתִּפְתִּי וְגִידָה בֶּן־הַגֵּם כִּי אִם־גִּידָה
הַהִרְגָה וְקִבְרוּ בַתְּפַת מֵאִין מִקּוֹם׃

וְשׁוּפְלוּ אֱלֹהִים. וּדְבַרְתָּ אֱלֹהִים כֹּל הַדְּבָרִים
 עַד כְּטַעַם בִּסְפָּרָא וּסְמִי' כֹּל אַבְלִיךְ יֵאָכְלוּ. חֲנִי
 וְדוּרְחַת. עַל הַבָּיִת. אִמְתִּישׁוּבֵאשִׁיכְךָ לִפְנֵי.
 חֲנִי. עַל הַדְּוִיקִים אֵל קִרְיָ וְשִׁלַּחְתִּי לִּי צִעִים.
 פִּקְרִיתִי עַל פְּסִילִי:

על־הַיָּמִים • מִתְּחִלָּה
מִתְקַרְבִּים לָלוּל טוֹב
לָכֶם מִתְקַיְּמוּ אֹתָם
עַל מַלְמִכֶּם וּמִקְרִיבֵם
אֹתָם מַלְמִים וּתְחַבְּלוּ
הַבְּמִרְסָה יֵאָכֵל מִן
מִקְוֵבֹתָ לִפְנֵי וְלִמֵּה
תִּפְסְדוּם • בְּיוֹם
הַזֹּכֵי־אֹתָם • תַּחֲלֵת
תִּבְּאֵי לֹא הִיְתָה אֵלֶּה
אִם טַמַּע תִּטְמַעוּ בִּי
בְּקוֹלִי וּסְמַרְתֶּם אֶת
בְּרִיתִי וְהִיְתָה לִי סֵם
סְעִילָה • בְּמִרְיֹת
לָבֶם • בְּמִרְאָה לָבֶם
לְמֹן אֲשׁוּרֵנוּ • יוֹם
הַסֶּכֶם וְטֹלֹחַ • מִדֵּי
יוֹם בְּיוֹם הַסֶּכֶם וְטֹלֹחַ
• גִּזִּי כֹזֵב • תִּלְמִי
סֶעֶדֶךְ כְּמוֹ וַיִּגַּע מְלִיִּם
וַיִּגַּע אֶת רֹאשׁוֹ • לֹא
כֹזֵב כְּתֹדֶךְ לִטּוֹן ג
גְּדוּלָה וְכִי־רִבְרֵכֶךְ
וְכִי חֲבֵרוֹ מִנְחָם •

וְיִטּוּס. וְיִצְחָב: בְּמוֹת
הַתּוֹפֶת. הוּא הַמּוֹלֵךְ
מֵהֵיָה עַל כַּחַמַּת ו
מִתְּסִיקִין אוֹתוֹ מִתְּחִיל
וְדִיו פְּסוּטוֹת וְכִסְיוֹת
וְכוֹתֵצִין אֶת הַיֶּלֶד עַל
דִּיו וְהוּא כְּכוֹהֵן וְכוֹהֵם
וְהַכּוֹמֵרִים מִקִּיסָן ב
בְּתוֹפִים מֵלֵא יִשְׁמַע
הַאֵב קוֹל הַבֶּן וְיִכְמְרוּ
רַחֲמֵיו תּוֹפֶת עַל מַם
הַתּוֹף הַנּוֹס עַל מַם
כְּהַמֶּת הַבֶּן: לֹא
בְּיוֹתֵי. בְּמִצְוֵה
מִקְרִיבֵי בָּבִים לְקִרְבָּן
וְלֹא דְבַרְתִּי לְאַחַר מִן
הַכְּבִיאִים וְכַמְדְּבַרְתִּי
לְאַבְרָהָם לְשַׁחֵט אֶת
בְּנוֹ לֹא עֲלֵתָה עַל
לְבִי מִשְׁחוֹט אֱלֹהִים ל
לְהוֹדִיעַ דְּרָהוּ:

ואת

ולא יאמר
סית' קדמ' ולא
יאמר עוד התוכח
תכינא ולא יקרא
לחקים זהו עוד
תוכח

בני כורכ כעין קרחי וגוי על בני תבוגיך והסליכי הכור מהיה לך לפאר גוי אותי והסליכי בעפר לאבל ואמר לשון כקבה על הכנסיה וית תלמי על רברכך דילון
ואת דור עברתי הדור הזה מספך עליהם עברתי וחמתי וית ית ררא רי עברו על ממריה: כי עשו. ממו סקדיהם. אחז ומכסה עשו זה כמו סכתוב ובכי יהודה עמהם:
אמר לא בוייתי ולא עלתה על לבי. לא היה רצוני בזה ולא בוייתי להם מיסרמו לי בביהם ובבתיהם ואם בוייתי על בשר בהמה לשרוף לפני לא בוייתי להם מיסרמו בביהם
ובבתיהם והם מורפים אותם לאל אחר ואינם מרחמים עליהם לרוב אהבתם העז וית דלא פקדית באורייתו ולא רעוא קרמי ורזל פירסו אחר לא בוייתי זה יפתח ולא
עלתה על לבי זה מיטע מלך מואב ס: ויחז את בנו הכבוד ועלה ועלם ודעם מהעלה לשמים: לכן. וקברו בתופת מאח מקום. כי לא היה לפני זה מקום לקבורה:
והיה

והיה

והיתה. אחת שלא יוכלו לקבור מאין מקום או שלא יקברו מרוב הרועים והפגות. לחרבה תהיה הארץ. ובמקום קול שמחה יהיה קול יללה קול בכי וצעקה. בעת ההיא יוצאו כתיב וקרי ויבאו והענין קרוב כי פירוש יוצאו ויבאו לא יבאו מעצמם וזה הענין לא ספר הכתוב בחרבן ירושלם בספר מלכי יהויהכין הכתובים עבדות המלכים והסורים והכנענים מיושבי ירושלם מקבריהם אלא הנביא סנבא עליהם סיהיה כך והיה כך ואף על פי שלא ספר הכתוב וזה יהיה העונש להם אחר מיתתם כמו שכל אחר אהבם ואת אשר עבדו וכן אמר על יהויהכין כשהתנבא עליו עונשו לא יהיה לו יושב על כסא דוד וכלתו תהיה מושלכת לחורב ביום ולקרח בלילה וכן אמר בפסוקי ישראל והיו מושלמים בחזות ירושלם ורזל אמרו בענין חיים מתים כחטטים וסמכו זה בפסוק והיתה יד יי' בכם ובאבותיכם זה חטוט' סכבי והביאנו זה הפסוק לא יאספו ולא יקברו והקטנו חליו הפסוק הבא אחריו וכבחר מות מחיים כלול למה היה כבחר מות מחיי' אם המתים כחטטים ולא היה עונש המתים היה להם כפרה וזה וכבחר מות אלא אם הוא עונש החיים ובענין החיים מתים כחטטים למה אמר וכבחר מות מחיים ופי' וכבחר מות לרשעים שלא יחיו בעולם הזה ויחטאו ויפלו בגיהנם: לדומן. לזבל יהיו כלומר כי לעולם יהיו על פני האדמה כי לא יקברו ולרוב עמידתם על פני האדמה ירקבו ויסובו עפר וזבל וכבחר המתים יהיה עונש מה שאמר סיהיו כ חטטים מקבריהם והחיים והם השארית הנשארים שלא ייהרגו ויגלו יבחרו בגלותם מות מחיים כי יהיו בד' גו' ככל עבדים לנעם אכזרי' שלא ירחמו עליהם וטוב מותם מחייהם: בכל המקומות הנשארים. בכל מקום סיהיו הנשארים כמו הפוך הנשארים בכל המקומות אשר הרחיקים פס' כמו ותפס בפוך עניה וכל הארץ באומריהם לטבר אל יוכף באו מזרימה אל יוכף לטבר לי יציקו אלהי ידענוך ישראל לי יציקו ישראל אלהי ידענוך והדומים להם שכתבו בספר מכלל בחלק הדקדוק: ואמרת. היפלו ולא יקומו. טעמו רדק עם הפסוק הבא אחריו מרוע סובבה כלומר למה זה החזיקו כל כך במעשיה הרעים ומאלו לטוב וכי כפלו בעונש מעשיהם שלא קמו אחר כך כלומר כמה פעמים כפלו ב בעונש מעשיהם ואחר כך בסובס קמו וכי סבורים הם שאם ישובו הם למוטב לא ישוב האל מחרון אפו עליהם היה מוס פעם עד שתה סנפלו ולא קמו אחר כך אז אם ישוב ישראל ממעשי הרעים ולא ישוב האל מחרון אפיו לא היה אם כך מרוע סובבה וי'ת

רשי

ואין מחריר. את העונות מעל העברים: וסמך חס למעם. והכסדים יסבכו לזכר על העיר בקברי הסרי' סיהיו כחטטים: לדומן. לזבל: וכבחר מות מחיים. אף על פי שהם רואים את המתים כחיים בבזיון צרת החיים גדולה הימל' ויבחרו את המל' היפלו ולא יקומו. הטוב להם סיהיו את עונם לנפילה שאין לה תקומה: אם ישוב ולא ישוב. ולכסדרו לשוב מרעת' לא ישוב הקב' מגזרתו. דא אף אם ישוב בתשובה לא תתקיים בדם כי ימחרו לשוב לרשעתם וכת' אם למיתב גלי קרמי לא יקומו: משוב כפחת. משובת עולם כמו כפח: החזיקו. אחזו: בתרמית. במרמה: לא כן. לא כדן כמו כן בבית כלפחד: כלה פב במרובת' כדרך הראשון חוטאים וחוזרים ויחטאו מרובה קורסי בלעז: סוטף. איספ' רדק בלעז: חסידה. ציג' חסידה בלעז: מושיה. עת עברם אל חיי הים מפני הצנה ועת ס סובס: סמרי. המתונו: תור וסין ועבור. וספ' חסידה וכורכא וספ' חסידה כורכא גר' חסידה בלעז: סוכות ארור' לא בלעז: אכץ

והיתה נבלת העם הזה למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחריר: והשבת' מערי' יהודה ומחוצות ירושלם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה' כי לחרבה תהיה הארץ: בעת ההיא נאם יהוה ויצאו את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שרי ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלם מקבריהם: ושטחו לשמש ולירח ולכל צבא השמים אשר אהבו ואשר עבדו ואשר הלכו אחריהם ואשר רשעו ואשר השתחוו להם לא יאספו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו: וכבחר מות מחיים לכל השארית הנשארים מן המשפחה הרעה הזאת בכל המקומות הנשארים אשר הרחיקים שם נאם יהוה צבאות: ואמרת אליהם כח אשר יהוה היפלו ולא יקומו אם ישוב ולא ישוב: מרוע שובכה העם הזה ירושלם משבה נצחת החזיקו בתרמית מאגו לשוב: הקשבתו ואשמע לוא כן ידברו אין איש נחם על דעתו לאמר מה עשיתי בלה' שב במרצותם בסות שוטף במלחמה: גם חסידה בשמים ידעה מועדיה ותור' וסוס ועגור שמרו את עת באנה ועמי לא ידעו את משפט יהוה:

ותחי נבלתא דעמא הדין משגרא למיכל לעופא דשמיא ולבעירא דארעא ולית דמניד: ואבטל סקרוי' דבית יהודה ומשוקי ירושלם קל ביע וקל חרוא קל חמנין וקל כלן ארי לחורבא תחי ארעא: בעידנא ההיא אמר יי' יפקיו ית גרמי מלכא דבית יהודה וית גרמי רב רביהון וית גרמי פהני וית גרמי נביי שקרא וית גרמי יתבי ירושלם מקבריהון: ושטחונונו לקבל שמשא וסיהרא ולכל חילי שמיא ודחמנון ודפ' לחוננון ודטעו בתר יהוה ויתבעונון וידסגורו להו לא יתכשון ולא יתקברו לזיבל מברר על אפי ארעא יהוה: ויתרעון בסותא מרביתא לכל שארא דשתארונון מן זרעיתא בשתא נרא בכל אתריא ד דשתארו דאגליתיון לתמן אמר ייצבאות: ותימר להון כדנן אמר יי' היפלו ולא יקומו נאם למיתב גלי קדמי ולא יתובו: מה רין מתחסנון למתב לפולחני עמא חרין יתבי ירושלם תבו למרר מן אוריתא ולא צבן למתב אתקיפו בני בלין מסרבין למתב: אצית וגלי קדמי לא כדכשר ממל' לית גבר דימתיב מן ב בשתתיה למימר מה עבדית כלהו מסנן ברעות נפ' שהון פסוס' דגור בקרבא ואף תוריתא בשמיא ידעה וסנהא ושפנינא וכורכא וסנונית נסרין יתעידן מיעלהון ועמי לא הו' ידעין למעבר ית קיימא דיו:

ו'ס' בלשון ארמי תורא אשתבע ונפ' אריה אדבר וגחיד' ופי' שורך טבוח לעיניך. ב' נשבעת יצא כפי' חפלו ולא יקומו. ליש גבור כבהבה. ויזכור כי בשר רבה. ישחק לפחד ולא יחת:

היפלו ולא יקומו וגו' כבעמוד: מרוע סובבה. בא הנה עם לפון נקבה כי רצונו על הכנסה כמו שפירשנו וכן חטאת עמך העם אשר בקרבה יושבת לבטח סובבה ענין מרר וכן בנים סובבים משובה ישראל: העם הזה ירושלם. חסר הנסמך העם הזה עם ירושלם וכמוהו רבים כמו שפירשנו בחלק הדקדוק מספר מכלל: משובה כפחת. פתח באתח ופירוש עולמית מן כח משובה פס' משובה ישראל תאר: החזיקו בתרמית מאלו לטוב. דמה כי לעולם ירצו להחזיק בה בתרמית כמו מרמה: הקשבתו. מאמר הנביא כשאבי הולך בניהם אבי מקשיב ומחזין להם אם אחר מדבר טוב ואם לאו כן טוב וכסר. כמו כן כמות כלפחד דוברות: אין איש נחם. כפעל עומד כי הוא קמוץ גם מלת אין מורה עליו: כלה פב במרצותם. וכתוב במרצותם לפון רבות והכתוב רך כלל והקרי דרך פרט כלם הולכים וסבים במרצותם לעשות כסוס שוטף במלחמה ולרוב המרובה אמר שוטף שהוא כמו כחל שוטף במרצותו במלחמה ויזכר תירגם הקשבתו מאמר האל יתברך אצית וגלי קדמי: גם חסידה. אפילו העופות שאין להם סכל בכח הדמיון פיס' להם יס' להם ידעה להתרחק מן חסדן ולהתקרב אל הטוב וסומרים מנהגם ומה סגדלו עליו ועמי פיס' להם סכל לא ידעו את משפט יי' סיהיה להם לרעתו מן הפסל גם לשמרו לפי מה שהנהיגו אותם מורי התורה ומה שכללו בו מן אבותם דור אחר דור ואמר להם ידמיהו זה כדרך שאמר ימשיחו דע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ועוד זכר חסידה וזכר בשמים לפי שהיא מקננת ביטוב בתגדלים הגבוהים ובמרבר בעצים הגבוהים כמו שאמר חסידה ברוסים ביתה לפיכך אמר בשמים שהוא גבוה האויר כמו שאמר גדולות ובבורות בשמים דרך נסר בשמים והחסידה מנהגה לסכון בימי הקור והחורף במקום אחד ובימי הקץ והחום במקום אחר והוא מועדיה שאמר ולא תסכה מנהגה. ועמי משכים משפט יי' סידעוהו בסכל אם ירצו וגדלו עליו אבותיהם והם ואינם רוצים להחזיק בו ותור' וסין ועגור' גם כן סמרו את עת באנה במקום אחד בזמן דוע ובזמן אחר במקום דוע הכל לפי הסתגות התקופות והזמני' וסומרות חקן ומנהגן ולא ישכחו ולא כן עמי. חסידה פי' רזל זו ריה לבב' ולמה נקרא סמה חסידה משום חסידות עם חברותיה כלומר בזמנות שמחלקה להם וי' מהיא סקורין לה ציג' חסידה. וסוס ידוע. וסוס כתוב בוי' וקרי בוי' כסין עגור כן אצפנך ותי' וכורכא ובדברי רבותינו ז"ל קס ריש לקיש צו כי כורכא ופי' רשי זל גר' חסידה בלעז. ועגור תי' וסוכותא ובדברי רבותינו ז"ל חסידה סוכות על הכסר ופי' רבי' הא' קטלף בערבי והוא הדורר סקורין בלעז רונד' חסידה וי' מה הוא השף המצפנך מלות מענות כלסון בני אדם כסמל למדין אותו גי' בלעז: איכה

איכה תאמרו חכמים אנחנו. בחכמות החיכוכות ועוד תורת יי אהנו כלומר אלכלו היא כתובה: אכן למקד עשה עט. אס תורת יי אהנו מה תועיל אם לא תהיימו אותה מי עשה הקולמוס לכתוב אותה לחכם עשה אותו וכן מקד עשה אותה לחכם כי אחרי שאין אתם מקיימים אותה הרי היא כאלו כתובה לשקר לחכם כמו אך למקד עשה אותה: הובטו. כי מקד עשו כסיראול שלא תועיל להם חכמתם אז בכה יהיה להם בשט פנים ויראו כי אם התעסקו בתורה וקיימו אותה הייתה מועילה להם להבילם מהרעות הבאות עליהם ואחר סברו יי מאן ולא רצו ללמוד התור ולעשותה מה חכמה להם לא תועיל חכמה מבלי התורה. וחכמת סמוך למלת

בדבר יי ה דסמיכי בקריא וסיגיוסף יי להראה בשילה. ואיש אחד מבני וגיבאים אמר אל רעהו. הובטו חכמים חתו. גם ביהודה היתה. בדבר יי שמים נעשו. וכן ובה איש אלהים בא מיהודה עד אחר הדבר הזה לא שברבעם דכול במא וישמע דבניא אשר השיבו. ואין שלום הוסיף וירפא את שבר עמי. וחברו

רשי

אכן הנה למקד. היא חכמתם למקד בבס לרפוחם על נקלה עשית עט מקד סופר כביאם: הובטו חכמים. כמוחכם ומהו הבטת הנה ב בדברי יי מאן ו וחכמת מה להם: וירפו. כמו וירפאו: הובטו. בשתוכלמה תבא להם: גם בום לא יבטו. אינם מתבייטין במעשיהם הרעים לתת לב לסוב: אסף אסיפס. לשון כלליה כמו אסף אסף כל מעל פני הארמה: אף עבדים בגפן. לא יתדרדר: והעלה ככל. לשון כחם פליטתם בלעז כמו וכנולת מתאנה בלש כנולת עליה: ואתן להם יעבדו. כל זאת תהיה להם על כי כתני להם חוקים ו ועבדו עליהם: ונדרמה סס. ונדוס סס נכס סס רומים ואכלו: מי רום. כס רלווט בים כרימי חיון ראם פתנים הוא ארם ס סבמינו: נחרת סוכין עטוסות נחידיו: מרן נסמע. על רפלחו לעלל רברן: מזהלות אביריו. כהלת משחק סוכין ומנינו במקום אחר סוכים נקראו אבירים מיהררהות אבירי לשון סוסדורר ויונתן תירגם מקל מפסועית גברוהי: נחסים כפעוים: לטון סבעי סכה נעמה כפע ו ואוטם אזנו סלא: יסמע לקול חבר ה האלחמו סכ כמו פתן

איכה תאמרו חכמים אנחנו ותורת יהוה אהנו אכן הנה לשקר עשה עט שקר ספרים: הכישו חכמים חתו וילכו הנרה בדבר יהוה מאסו וחכמת מה להם: לכן אתן את נשיהם לאחרים שדותיהם לירשים כי בקטן ועד גדול כלה כצע בצע מבניא ועד כהן כלה עשה שקר: וירפו את שבר בת עמי על נקלה לאמר שלום: שלום ואין שלום: הבשו כי תועבה עשונם בוש לא יבושו והכלם לא ידעו לכן יפלו בנפלים בעת פקדתם יבשלו אמר יהוה: אסף אסיפס נאם יהוה אין ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה והעלה נבל ואתן להם יעבדו: על מה אנחנו יושבים האספנו ונבוא אל ערי המבצר ונדרמה שם ביהוה אלהינו הדמנו וישקנו מי ראש כי חטאנו ליהוה: קוה לשלום ואין טוב לעת מרפה והנה בעתה: מרן נשמע נחרת סוכיו מקול מזהלות אביריו רעשה כל הארץ ויבואו ויאכלו ארץ ומלואה עיר וישיבי בה: כי הנני משלח בכם נחשים עפענים אשר אין להם לחש ונשכו אתכם נאם יהוה:

איכריו תיכריו חכמים אנחנו ועל אריתאדיו אנחנו רחיצין בבן הא לשקרא עבד ספר קולמס ושקר למיפא: בהיתו חכמיא איתברו ואיתאחורו האבפתגמא דיי קצו וחולק בחוקמתא לית להון: בכן אתן ית נשיהון לאוחרנין תקלתהון לירומין אריסן ועירא ועד רבא בלהון אנסי סמוז מספר ועד כהן כולהון עבדי שקר: ואסיא ית חבר בנישאה דעמי במילי שקריהון למיסר שלמא שלמא ולית שלם: עליהון למיבהת ארי תועבה עבדו אף מבהת לית אינון בהתין ואיתכנעו לית אינון ידעין בבן יררסון קטילין בעידן דאסער עליהון חוביהון יתקלון אמר יי שיצאה אישיציונו אמר יי ויסופון במיסף ענבין מגפן ו וכניבלא מתניא וכטרף מאילן על ריהבית להון אוריתי סמיני ועברו עליה: על מה אנחנו ירמין אירפנטו וניעול לקריון כריכין ונישתוקתמן אריי אלהנא איתי עלנא תבר ואבהתנא ואשקל בס דלוט ביש כרישי חיון ארי תבנא קדם יי סברנא לשלם ולית טב ולעידן סליחות חובין והא פורענות חטאין: על ריפלתו לעגלא דברן סלך במשיריהוה יסק עליהון ויגלי יתהון מקל פסיעות גיבורה ויוועז כל ירבי ארעא ייתון ויבון ארעא ומלואה קרניא ויריבין בהון: ארי הא אבא מגרי בכון עממין קטולין כהון חורמנין דלית להון לחשא ויקטלון יתכון אמר יי:

וירפו את שבר בת עמי. קול חרדה שמענו. נביאי ישראל. יעזובעין: אסף ג' חס' וס' אסף אסיפס נאם יי. אסף אסוף יעקב. אסף אסף כל בעל פני: וכלואה ג' וס' ויבואו ויאכלו ארץ ומלואה. משטמו ארץ ומלואה. ליי הארץ ומלואה:

חרם יאטם אזנו הוא מנאמר אמר אף להם לחם: מבליגתי

מה כלומר מה מועיל ממה סיס להם חכמה אם אף להם התור: לכך אתן לערסים. כלומר למי שיחזיקו בהם בגלל כאלו הם יורסים: כי מקטון ועד גדול. כל זה הענין הוא כתוב למעלה עם סאר הפסוקי הבאים אחר זה במלות סונות כי כל הכופל ענין יסנה במלוא למעלה מקטנס ועד גדולס והנה מקטון ועד גדול למעלה כלו בויו והנה כללה בהא ואחר הוא. וירכו למעלה וירפאו באלף נעה והנה וירפו בבצלי ההא והענין אחר ענין רפואה למעלה את שבר עמי והנה את שבר בת עמי: הובטו פירסנוהו למעלה כי פירסנו בתמיה. למעלה גם הכלי והנה הכלם מבנין כפעל ומפורס הוא והכלים שהוא מבנין הפעיל פיר למעלה עם סאר הפסוקים ו ולמעלה בעת פקדתיה פירסנו פקדתיה אותם והנה בעת פקדתם סס והענין אחר: אסף אסיפס נאם יי. פניהם לשון כליון אסף מקור מן ואספת כפסך וכפט ביתך אסיפס מן יחדו יסופו לא סמלת אסיפס מבנין הפעיל והוא יוצא ויסופו מבנין הקל והוא עומד הכליכלה עד סלא ימצאו עבדים בגפן ולא תאנים בתאנה וזכר אלה סני המיני כי הם עקר הפירו ואותם סירבה ארם מהם יותר מסאר הפירות כמו סאמר בברכה אים תחת גפנו ותחת תאכנו ואמר בקללה יאכל גפך ותאכך: והעלה נבל. אפילו העלה יבול טורס זמנו כרי להרבות רעקס: וארץ להם יעבדו. מה סתתי להם רוב הפירות וברכתי פרי ארמיתם יעבדו מהם סאכלוס האויבים מ'ס יעבדו במקום מהם וכן חזקתני ויוכל חזקת ממני חמלאמו כפסי חמלא מהם בנייכאני יבאו ממני והמפרטי פירסו בעבור סתתי להם תורה ומצות ועבדו עליהם בעונם זה אסיפס וכן דעת ייתן ותרגם הפסוק כן סיצאה אסבינו אמר יי וג' כבעמוד על מה אנחנו יושבים. בכפרים ובערי המיסור כבעושים ועל מה עזר יס לנו: ונדרמה יענין סתיקה כלום אף לנו להתלונן ולהתירעם על מה באה עלינו הכרה כי יי אלהינו הדימנו כי חטאנו לו ונדרמה סרסו דמס והוא מן הקל ממסקל יסס ויסרק מה אקוב ודמו כאבן ולרעת ארזי אבי זל סרסו דמס הדימנו סרסו דמס מבנין הפעיל והא בטוא ופתח ויהיה ענין סתיקה כלומר הוא הסתיקנו סאין לנו רשות להתלונן כי חטאנו לו ואיך נעני פנינו לנברו ונענינו כהרגמו ואסקבא כסרלוט בים כרימי חיון והפסוק מאמר הנביא בלסון ישראל: קוה לסלום. מקור כלומר ואס נקוה לסלום מהאויב ואין טוב ואיכנו סלום שהוא טוב: לעת מרפה. בהא כמו באלף אס קיינו לעת רפואה ממכאוב הצרות: והנה בעתה. צרות גדולות סמכאבים וסמכעסוס ארצנו וי'ת לס'ן סליחת חובין והא פורענות חטאין כענין רפאה כפסי כי חטאית'ך: מרן נסמע. לפי סהיה קצה ארץ ישראל זכרו וי'ת על רפלחו לעלל רי סרן מלך במסריתיה יסק עליהון ויגלה יתהון: נחרת סוכין. עטוסת סוכין ונקררת העטוסה כן על סס הנחירים סהס נקב האף: מקול מזהלות אביריו. על הסוסים אמר אביריו ומזהלות ענין השמעת קול הסוסים בזהלה וסמחה כמו סמחה על הסוס ויסיט בכח וי'ת מקל מפסועות גברוהי: כי הכניי מסלח בכם. פי כתרנא הא אבא מגרי בכון עממין קטולין כהון חורמנין דלית להון לחשא ויקטלון יתכון אמר יי:

סס. ויסקנו מי רום. סס. ונדרמה שם ביהוה אלהינו הדמנו וישקנו מי ראש כי חטאנו ליהוה: קוה לשלום ואין טוב לעת מרפה והנה בעתה: מרן נשמע נחרת סוכיו מקול מזהלות אביריו רעשה כל הארץ ויבואו ויאכלו ארץ ומלואה עיר וישיבי בה: כי הנני משלח בכם נחשים עפענים אשר אין להם לחש ונשכו אתכם נאם יהוה: ארי הא אבא מגרי בכון עממין קטולין כהון חורמנין דלית להון לחשא ויקטלון יתכון אמר יי:

מבליגתי עלי יגון. כמו הבלגתי וסם דבר הוא מיסאיתאמכך בלעז כלומר אם אמרתי בלגיה ואתאפק עלי יגוני. עלי לבי דוי. מקול כנאות הגלות אלי בפורעניות הבאות: הנה קול שועת בת עמי. אני שומע מסופן לצעוק בארץ מרחקים ולמה כל זאת הלא יי בציון ואם יסובן אליו ימצא להם: עבר קציר כלה קיץ. כפינו לעזרת מצרי לא באה אמרנו יעבור הקציר ויהיו פנוי ויבאו והנה עבר זמן הקציר באיור ו זמן הקיץ בתמוז ולא באו קריתו. לסון סחרות ואופל: שמה. תמהון: החזיקתני. אחזקני: הצרי חן בגלעד. סהצרי בא משם כמו סחל עלי גלעד וקחי צרי כלומר וכי לא היו להם אכס' צדיקים ממי ללמוד ויטובו דרכיהם: ארוכות. רפואת חיכפלאטארא בלעז: עזרת בוגדים. כניסיות בוגדים: ודרכו. לסון זה נופל בהזמנת הקטת לירות חן וקפתהיא ארבלטאטא בלעז וברגלס דורכין אותה לכך קורא אותה ד ריכ והכביא המסיל לסוס לקטת סקר סרדכו לסוס קסת במק: מרעה אל רעה. מעבירה אל עבירה: עקוב יעקוב יארוכ: העוס כלאו. יגיו וטרחו לעית את דרכם העוה כמו הכבד את לבו להענות: סבתך בתוך מרמה. כשהן יושבין חוסבין מ מחטבות מרמה ו במרמ' החליפו יראתי ומלכו דעת אותי: במרמה. הכני צורפס ביוסורין: מפני

אין בכו' חן
אין בחנע'
סכר

מבליגתי עלי יגון עלי לבי דוי: הנה קול שועת בת עמי מארץ מרחקים היה זה אין בציון אם מלכה אין בה מדוע הכעסוני בפסליהם בהבליגכר: עבר קציר בלהקין ואנחנו לא נושענו: על שבר בת עמי רשברתי קדרתי שמר החזקתני: הצרי אין בגלעד אם רפא אין שם כי מדוע לא עלתה ארכת בת עמי: מי יתן ראשי מיסועיני מקור דמעה ואכבה יומם ולילה את חללי בת עמי: מי יתנני במדבר מלון ארחים ואעזבה את עמי ואלכר מאתם כי כלם מנאפים עצרת בגדים: וידרכו את לשונם קשתם שקר ולא לאמונה גברו בארץ כי מרעה אל רעה ייצאו ואותי לא ידעו נאם יהוה: איש מרעהו השמרו ועל כל אחי אל תבטחו כי כל אחי עקוב יעקבוכל רע רכיל יהלך: ואיש ברעהו יתלו ואמת לא ידברו למרו לשונם דבר שקר העוה נלאו: שבתך בתוך מרמה במרמה מאנו דעת אותי נאם יהוה: לכן כה אמר יהוה צבאות הנני צורפם ובחנתים

על דהו סלעיגין לקביל נביאי ומתנבז להו דוונא ותנחמא איתי עליהו סן קרסחוביהו עליהו אמר נביא לבי דווי: הא קל צינתת כנישתא רעמי מארעא רחיקא נביא אוכח יתהו ה השכינתא דיי לית בציון אם מלכה לית בה מארין מרגזין קדמי ב בגלמניהו בפולחן טענותא: אמרת כנישתא דישראל עדא זימנא שלים קטא ואנחנו לא סתפרקין: אמרת ירושלם על תבר כנישתא רעמי אורעזעית אתחפאיו אפי אכרום אוכמין בקדרא אשתמסו אתרתי: אמר ירמיה נביא וילמא לא אית בי עובדיו טבין לסיבועי על בית ישראל הלא מתמיד היותי לא ולפניה דאליה נביא דסגלעד דפתגמותי אינון אסותא ארי על חלא תבו בכז לאסלקתאסו למיתת כנישתא רעמי: סן יתן רישי כטחל דמיון ועיני פסבועא דמעיון ואיבכי ימם ולילי על קטילי כנישתא רעמי: סן יתניגני בסדבר בית סבתת ערי אורחן ואשבוק ית כנישתא רעמי ואיתר מלותהו ארי כולהו זנאי סעעת שקריו ואליו ית לישנהו פתגמי שקר דמן אינון בקשתא נבילא ולא להיסנותא תקיפו בארעא ארי כנישתא רעמי וסידע דחלתי לא אליפו אמר יי וגבר מתבריה אסתמרו ועל כל אתא לא תתרחצו ארי כל אתא מיכסן כמין וכל רחים בנכילו יתליך: וגבר בתבריה משקרין וקושטא לא מסללין אליפו לישנהו פתגמי שקר אשפשו טעו: יתבין בבית כנישתהו ומשתעז על עניתהו בנכילו מסר בין למרע דחלתי אמר יי:

בכז כדנן אמר יי צבאות נא אגא מייתי עליהו עקא וצריף להו וברר להו

עמי מארץ. הצרי אין בגלעד אם רופא. הבנים אין לישראל אם יורש. וכי חגישוק עוד לזבח אין רע. אמר נבל בלבו אלהים. וחברו. הכל סר יחיד ונאלחו אין עשה. בלוס יחיד ונאלחו. עשה גמול תניא דאיוב. ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים. עיר פררצה אין חומה. ובחנתים כהני צורפם ובחנתים: ובחנתים כבחון את הורב:

מבליגתי עלי יגון. ענין התחזקות כמו ואלגיה מעט ורבי יונה פירש המלה הזאת מורכבת מפועל ופועלת כי מהפועל אומר מבליגי ומהפועלת מבליגתי והורכבה המלה משניהם ופי' אומר הכביא אכסים וכסים המחזקים אותי עלי יגון אומר להם שלא אוכל להתחזק כי עלי לבי דוי ור' אחי רבימשה פירש המלה סם מבליגית בסקל מרבית טהיה בתשלמו מרביתי ובמסקלו מ מבליגתי אמר הכביא התחזקי עלי יגון כלומר סהרצה להתחזק על יגוני לא אוכל כי עלי לבי דוי ומה סאמר עלי לבי דוי על כרתי מוקף על כרתי ישר ס' כי מוכיחים ולא ישמעו לו וזהו ס' אמר עלי: הנה קול שועת בת עמי מארץ מרחקים. כועקי' מפחד האויב הבא מארץ מרחקים ואומרים השם אין בציון אם מלכה חן בה אם כן אך יבא עלינו הלא י' סכיתנו בציון ומלך ים בציון ואיך יסלטה האויב והאל מסיבם מדוע הכעסוני איך יחשבו להכזל בהיותי בציון והם הכעסוני בפסיליהם בהבליגכר רוצה לומר בהבלי אל ככר מרחקים המלם בפקח השם האלק' נחם וית' השם חן בציון כביא אוכח יתהו וגו' ככעמוד: עבר קציר קציר חוץ זמן טיוסע ארס בו מפני הכבדות וארס סמח בבא הקציר כמו סכתוב כסמחה בקציר וכז זמן הקיץ ארס סמח בפירות הקיץ ואמר זה דרך משל כלומר עברו הזמני סחשבו להושיע בהם ולא כ נוסעני: על עבר. הוא מאמר הכביא על עצמו סהשכר לסבר ישראל ויכתן פי' סהוא מאמר ירושלם סתרגס אמרת ירושלם על תבר ככשתא וגו' ככעמוד וכרום פי' מן כסכרכמו פניו: הצרי חן בגלעד. אמר דרך משל אם חן צרי בגלעד אם רופא חן סם לרפאות עמי מ ממכתו וגלעד היה מקום הצרי כמו סחל גס כן עלי גלעד וקחי הצרי והיא רפואה לחלאים קשים כמו כשיכת הנחש חולתו כלומר לא יהיה להם סלן מזאת הצרה וכי אין חסיד כנייהם ס סיכפר האל בערי: ארוכות. רפואת וית' אמר ירמיהו כביא וגו' ככעמוד: מי יתן ראשי מים. מי יתן טהיה ראשי כלומים וזוה דרך עניי כבדי וכז תהיה עימי מקור דמעה שלא יפסק: את חללי בת עמי. מי סבוכים עליו כעשה כפעול לבכי ואם לא יסגוב כדרך לסון העברי וכז אמר ויבך אותי אביו וכז ולבכות וכז כעשה זה הסמום בלסון אחר וזלתי העברי לפי סבעבורי כעשה הכבי הרי הוא כאילו

מקבל הפעולה: מי יתנני מלון אורחי במדבר. יסבת מלון לשכרי ארס טילינו סם בלילה ויכל לראות רעקם: עזרת בוגרי. סהם כעברים יחד לרבר ברג וסקר וכז תי' סעשת סקרין וארובי אבי זל פירש מלכות בוגרי' מן יורש עבר זה עבר בעמי: ודרכו. מבין הפעיל משפטו וידרכו וכמוהו בא וידכונם המה: לסוס. היא קסת דרוכה וחזיהם דבר סקר ודבר מר: ולא לאמונה גברו בארץ. מה סהם מתגברים ומתחזקים על החלשים לא לאמונה סיסכמו משפטאמת וסימנעו העושקים: כי מרעה א רעה יבאו. ים לפרטו על המעשים יוצאים ממעשה רע למעשה רע רל כי כל ימיהם במעשה רע עושקים עתה בזה ועתה בזה ובכל זה לא כתבו א לבס מעה אחת לרעת את יי ויט לפרטו על העונם מרעת אויב זה יוצאים לרעת אויב אחר או לוקים טנה זו בסדפון וסנה זו בוריקין או בארבה ועס כל זה לא כתבו לבס לסוב ממעשיהם הרעים ולרעת את יי: ואיט מרעהו. עקוב יעקב. ענין התרמית והקרמה כמו ויעקבני זה פעמים ויעקב העין בשוא לבדו וכל שאר יעקב סוס בר כס העין בשוא ופתח וואיט. יתתלו. רגס הלמד לתפארת הקריאה מפני ההפסק: למרו לסוס. הרגילו כמו פרא למור מדבר: ישה כלאו. להתענות ולעשות מעשה עול ובא על דרך תאכוס הלאת: סבתך. אמר האל יתברך מה יוטיל סבתך בתוך מרמה כלומר בתוך עם מרמה שלא תוכל להשיבם אלך: במרמה. כל כך גדלו במרמה עד סמלכו לרעת אותי לא יוכלו להכין דרכם הרעה וית' יתבין בבית כנישתהו וגו' ככעמוד: לכן. הכני צורפס: כזרות סאכיא עליהם ארחה אם יסורו קציס חן אם יסובו כספ כבזר מפני הכרות:

כי איך אעשה מפני בת עמי. כי איך אעשה שלא אצטרף מפני שהיא בת עמי לא אוכל שלא אצטרף כי איך אניחם ברעתי והם כקראים עמי. וית ארי איכרין אעביר מקדש חובי כניסתא דעמי: חן סחוט. כן כתוב וקרינן סחוט. והכתוב ר"ל כמו סחוט שהוא הורג. כן הורגים הם בני אדם בלעזם הרע שהם הולכים כיל. והקרי סחוט רוצה לומר כמטף אפ"ל בלעז. רוצה לומר סחוט כמטף על המשחזות לחדרו. ויכתב תרגום בגיר דרמיון כמסכתא חריפא בדברי רבותינו זכרונם לברכה. שפי מחודר ודק החתיכה ומה שפי' בלעז כן לסוף מסיכה הוא ב"כ מדברי רבותינו זכרונם לברכה פאמרו התנין את הראש בבית אחת פאולה ואמרו מנא הני מילי אמ' קרא חן סחוט לנאם ואמ' תנא דבי ר' ישמעל

ובקרב ג' וס' ישיש ארבו. ובקרבום יושבים. ישיה מרבה: לגלים ג' וס' ונתתי את ירושלם לגלים. ונתתי בבל לגלים מעון הנשים. אשר התעדרו לגלים: ויכן ג' רפ' בקריא וס' מי האיש החכם ויכן את זאת.

רש

מכני בת עמי. מן קדם חובי כניסתא דרמיון: חן סחוט. מסוך כמו זהב סחוט וכן וסחוט' מטיס טר"מ בלעז. לח' לסוף סחיטה ממס טראזקאט ב בלעז וכן חברו מכחם וכת' בגיר דרמיון מחירף ובקרבתי ובמשהי: על ההרים. על חורבן ההרים: ועל כאות מרבר. כות רועים סבמברות כאות לסוף כות וכן כאות אלהי וכן לביתא כאותקדש: ככתו' לסוף כיה וכן ככתה: כדור. הלכו כוסף לילך חמשים וסתיס סנה לא עבר אים ב ביהודה מגלו דרמיון עד פקידת כורס מלך פרס חמשים וסתיס סנה היו ורמז לרבר ועד בהמה חסבונם בגמטום כ"ב והחמטון מכון במס' מגלה: לגלים. דגורין: מי. החכם. סיבך זאת ומי הכנא אסר דבר פיו אליו סיגדה ומי יציר על מה אברה הארץ בא כל ה הפורענות הזה: לענה. עשב מר: מי ראם. ארס נחם: כי

כי איך אעשה מפני בת עמי: חן שוחט לשונם מרמה דבר בפיו שלום את דעהו ידבר ובקרבוי ישיש ארבו: העל אלה לא אפקד בם נאם יהוה אם בגוי אשר כזה לא תתנקם נפשי:

על ההרים אשר אשא בכי ונהי ועל גאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עובר ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדרו הלכו: ונתתי את ירושלם לגלים מעון הנשים ואת ערי יהודה אתן שממה מבלי יושב: מי האיש החכם ויכן את זאת ואשר דבר פי יהוה אליו ויגדה על מה אברה הארץ נצתה כמדבר מבלי עבר: ואמר יהוה על עזובם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה: וילכו אחרי שררות לבם ואחרי הבעלים אשר למדום אבותם: לכך אמר יהוה עבאות אלהי ישראל הנני מאכילם את העם הזה לענה והשקיתם מי ראש: והפזיותם בגוים אשר לא ידעו המה ואבותם ושלחתי אחריהם את החרב עד בלותי אותם:

כה אמר יהוה עבאות דתבוננו וקראו למקוננו ותבואינה ואל החכמות שלחו ותבואנה: ותמהרנה ותשנה עלינו נהי ותדרנה עינינו דמעה ועפעפינו יולו מים: כי קול נהי נשמע מציון איך שדדנו בשנו מאד כי עזבנו ארץ

ארי איכרין אעביר מן קדם חובי כנישתא דעמי: בגיר דרמיון לישטון ניכלין מחשיב בפומהון שלמה גבר עם חבריה ממללין ובמעהו משוי במנהיגה: העל אילין לא אסער לאיתא עליון בישתא אמר יי אם מן עמא דכרין עוברוהי לא התפרע מנהון כרעותיו: על טוריא אנא מרים קלי ובכימצוח ועל דירוות מ מדברא איליא ארי צדיא: מבלי אנש דערי ולא אשתמע קל בעירא בארעהון מעופא דשמיא וער בעירא איטל טלו גלו: ואמתות ירושלם ליגרין סודר ידורין וית קרני רבית יהודה אתן לצור מבלי יתיב מן גברא דתבים ויסבר יתרא ודאמלל מן קדם יי עמיה ויתוניה על סה תרובת ארעא צדיא: כמדברא מבלי יתיב ויאמר יי על די שבקוית ואוריית דיהבית קדמיהון ולא קבילו למימרי ולא הליכו בה: ואולו בתר הירחור לבחון ובתר בעליא דאליפיון אבהתהון: בבן דרגן אמר יי עבאות אלהי ישראל והא אנא מייתי עקא על עמא דרין מר בגירין ואשקינון כס דלוט פרישי חיון: ואבדונון ביני עממא דלא ידעו אינון ואבהתהון ואגרי בריריהון וקטלון בחרבה עד ראשי צייתיהון: כדן אמר יי עבאות אסתכלו וקרו לאיליתא ויתן ולתכסתא שלחו ויתן: ויתן ויטלן עלנא איליא וישגון עינא דמעין וגלגלי עינא יגרון סיא: ארי קל איליא אשתמע מציון אכרין אתבוינא בהיתנא לתרא ארי תרובת ארעא

סחוט

ל

ל

ח

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

ל

מי חכם ויכן אלחנכו דרעס. ויכן על עזבי ברית קדש: ואשר דבר בלי. מי האיש החכם יכח אטר' בטעם בספרא וס' עמל יעוליו. ההבוננו וקראו. צורפס ובגת. בשלח. דגורעה יצאת. קשת עילם. עשוקים:

לפניהם. לא בשמים היא ולא מעבר לים היא: וילכו. פרישות. פירסוהו למעלה: למדום אבותם. וראו אבותם עשדים אותם ועבדום הם גם כן אחריהם. והאבות הם הדורות הרשעים מצברו: לכך. מאכילם. בא הכניו קדש הידיעה שהוא את העם הזה כמו ותרמהו את הילד אשר לא יעבדו אותו את כבוד נכר והדומים להם סכתבו בספר מכלול בחלק הרקדון ממנו. והמסיל הכרות ללענה ורום והם סמי המות ובאמרו מי רוס לפי שהוא מי סחיטת העשב סקורן רום גם יש שהוא מראש הפתן. ואמרו כי לפיכך בקר' ראש כי ברוב עופן אותו מראש הפתן: והפזיות. עד כלותי אותם. רובם: כה אמר. התסכנו. בפורענות הקרוב לבא ומעתה קראו: למקונותי. בפתח הלמד ר"ל המקונות הידועות: ואל החכמות. סהן חכמות בדברי הספר ויקינה: ותבואינה. הראסון בתנועת האלף בסגול והסמי ותבואנה בהגלס האלף בתנועה וסמי המסקלים כמזכאים בנחי העין במסרה: ותמהרה. ותסנה. בהעלס האלף מהמכתב: עלינו. מאמר הכנא בכלל ישראל: ותדרנה עינינו דמעה. כלומר לקול נהיין והספרן כבה. ופי' דמעה דמעה כי תדרנה פעל עומר ומרב הבכי דמה הענין כאילו העין כתבת ויורדת דמעה וכן עיני יורדה מים וית ויגרון עיכא דרמיון: ועפעפינו. הם איסונו העינים וכפל הענין במלות סונות וית וגלגלי עיכא יגרון מיא: כי קול נהי נשמע מציון. וכך כשמע מאר המקומות אלא קודם סכבשה ציון היו חושבים להשגב בציון וירושלם מאס תשאר להם ירושלם עוד היו נכבדות מאר הערים סכבשו וחוורין ליסובן כמו סעשו בימי סכריב סכבס הכל זולתי ירושלם וסיון סכבשה ירושלם נסאר הכל ולא גלו ולא עזבו ארץ ישראל אבל כיון סכבשה ירושלם אף שד תקנה ולא היה קול הנהי נשמע ואומרים אף סדרנו בסכנו מאר כי עזבנו ארץ. ארץ בקמן בזקף והוא אחד מיד ארץ סהס זקפן קמאין: כי

יר חן וכל אף רבא

לכמה ג' טעם כק' וס' ס' כיתר' פין

8 64 h 7D

כי כל הגוים . עתה פי מול ופי בערלה כי בערלה חמר על הגוים מהם ערלים ומול חמר על ישראל כי אף על פי מהם מולי במר הם ערלי לב ורחוק לעצמם ולא חמר על הגוים שהיו עושים בעבור הערלה כי לא כטוועליה אלא בעבור ישראל חמר כלומר הרי סבו ככל הגוים מהם ערלים מלא נבדלו מן האמות במילתם אלא סידלו מהם גם כן במעשיהם וכיון שמעשיהם כמעשה הגוים והם ערלי לב לא תועיל מילת הבשר והרי הם כאלו לא מלו כי מילת הבשר נתנה לברית ולאות להיות סגולה מכל העמים לעבוד אתי כמו שאמר לברית עולם להיות לך לאלהים ולרעך אחריו ונחתם אותם בבשרם למען יזכרו תמיד כי הם נבדלים מן האמות והואיל והתערבו בגוים ולמנו מעשיהם הרי הם כהם כאלו הפכו הברית והאות ואילו להם לאלהים כי בחרו תחתיו לאלהים אחרים לפיכך חמר אחר זה לך דרך הגוים אל תלמדו וגו' .

רש

הוא אלהים הנביאים ופי' ונשמע ושמע לבבנו . ולא קמה עוד רוח . מקצו תרעש הארץ ולא יבילו . דעו כי יי' הוא אלהים . ויאמר יי' אלהי אבותינו הלא אחת :

אלדרך הגוים אל תלמדו . ואל מאותות הסמים אל תחתו ממה לוקה וממאורות לוקח : חרם . אומץ : מסמרות . קלוש : בלעז : מעצר . דולדוירא : מקבוצת קורנס מרטול בלעז : יפיק . יכרע ברכיו לסוף פוקה ופיק ברכי : כתומר מקסה . מקים אותה בקורנס עד שזוקף לו קומה כדקל : אל תיראו מהם . אם תפרטו מהם כי לא ירעו לכם : וגם היטב אין אותם . אם תעבדו היטב כמו להיטב : לך יאחז . לך נאה : ובאחת יבערו . הגוים ומה היא האחת מוסר הבלים של עץ שלהם ותיסרנו עליהם יבערו לסוף טעות וכן ויכסלו : מרוקע . מרודד : ויי' אלהים אמת . למת כי הוא אלהים חיים ומלך עולם לכך יכול לאמת דבריו אבל בספר ודם אומר לעשות ומת או תסמכו או יורד מכסיו ואין בידו ללקיים : כדכא

כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב : שמעו את הדבר אשר דבר יהוה עליכם בית ישראל : בה' אומר יהוה אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה : כי חקות העמים הבל הוא כי עץ מער כרתו מעשה ידי חרש במעצד : בכסף ובוזה יפחו במסמרות ובמקבות יחזקום ולא יפיקו : בתמר מקשה המר ולא ידברו נשוא ינשוא כי לא יצטרו אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטב אין אותם : מאין כמות יהוה גדול אתה וגדול שמך בגבורה : מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתרה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמות : ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הכלים עץ הוא : כסף מרקע מתרשים יבא וזהב מאופו מעשה חרש וידי צורף תכלת וארגמן ל לבוש מעשה חכמים כלם : יהוה אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם מקצו תרעש הארץ ולא יבילו גוים זעמו :

ארי כל עסמא ערלין בבשרהו וכל בית ישראל ערלין בלבבהו : קבלו ית פתגמא דמילי יי' עליכון בית ישראל : כדנן אסר יי' מאורחת עסמא לא תלפון ומאנון ד דמשתנין בשמא לא תתברון ארי מתברין עסמא מנהון : ארי גזירת עסמא למת אינון ארי אעא מחורשא קין ליר עובר וירי נגר בחצינא : בכסףא וברכה בארץ ליר במסמין ובמקבין סרקין ליה דלא יצטלו : עובר נגיד זקיפין אינון ולא ממללין איתנול יתנולין ארי לית בהון רותא ל להלך לא תחלון מנהון ארי לא מבאשין ואף לא יטבאל ליר אינון לית בר מינך יי' רב את ורב שמך בגבורתא : מן לא ירחל מן קדמך מלך על כל עסמא ארי דילך הוא מלכות ארי בכל חכמי עסמא ובכל מלכותהו לית בר מינך : ובתרא יחבון עסמא על דאשפטו על דופלחו לטענותא דלמא אינון : כסףא דמתחן מאפריקא מיתן ודחבא מאופיר עובר נגר וירי קני תכלא וארגמן לבושהו עובר חכמין כלהון : ויי' אלהים קשוט הוא אלה קיים ומלך עלמין מרוגזיה תזוע ארעא ולא יכלין עסמא לסבא רוגזיה :

העבר לפיכך לא תצילם עבודתם אותם מנזקם : כי חקות העמים . ראו אל מה הביאם עבודה זו כי מעבודת הכוכבים באו אל עבודת הצלמים כי יאמרו להם כהנייהם כלם זה נעשה במקום השמש ולכבודו כעשה והעבדו כאלו עובד השמש כמו כלם הזהב טעמה נכד נכד למשם וכן יעשו הצלמים לשאר הכוכבים ואלו הם חקות שמו להם לחק כהני הצלמים והרגלו אותם בזה הדעת עד שארכו הפנים בזה הרעת עד שיחטבו ההמון כי זה הצלם מטיב ומריע וזה הוא הבל ודבר שאין בו ממש כי הצלם הזה עץ הוא ומיער כרתו העשה אותו והוא חרש שתקנו במעצר והוא מקורין אותו דולדוירא בלעז וזה הצלם אין לו פעולה בעצמו ואין יטוב ואין ירע כאשר יחטבו אלה הסכלים וזה הבל שאין כמוהו : בכסף ובוזה יפחו . לפי שהוא עץ חופה אותו בכסף ובוזה כדפייה יפה וכאה בציני הרואים ויכנס בלבוש לעבדו : יחזקום . טסי הכסף והזהב יחזקו אותם על העץ במסמרות והמקבות סיכו בהם עליהם עד שלא יפיק כלומר שלא יבא מתכונתו ולא יסמל מעכין ופיק ברכים ויש לפרטו מענין ותפק לרעב ויהיה זה פעל עומד רוצה לומר שלא יבא ממקומו : כחמר מקסה . כחמר המקסה . כמו המתמר שהוא סוף אף בגופו שות כי עשפיו הם למעלה וכל גופו סוף וכן מעשה המקסה סוף כן הצלם עומד זקוף סוף בדמות אדם ולא ידברו כי אין בקרבם רוח מניעה כל סוף מדברת וזהו שאמר נטווא יכסוא אם יסעו ממקום למקום יכסאו כי הם לא יבערו בגליהם ואחר מהם כך אל תבטחו בהם ואל תיראו מהם כי לא ירעו : וגם היטב אין אותם . אין עמם כח להטיב תומר כמו תמר וכן בא בחולם והיא יוספת תחת תמר . יכסוא הפוך כי הראוי יכסאו וכן נטווא לשוא יריך כמו נטווא : מאין כמות . ממה שאנו רואים ויודעים שאין כמות לא בעליונים ולא בתחתונים ירעו כי גדול אתה וגדול שמך בגבורה ואמר אתה ואמר כמך להודיע כי הוא סמו וסמוהו : מי לא ייראך . ביד האיתן לבד ופא הפעל בעלמת מהמכתב ומשכת היד בעציא להורות על יד הנפקדת אחר מי לא ייראך לפי שאמר אל תיראו מהם אחר אותם אין ראוי לירא מהם אבל אתה מי לא ייראך אפי' הגוים העובדים האלילים ראוי להם שייראוך כי אתה מלך עליהם : כי לך יאתה . המלכה לא לאחר כלומר ראוייה היא לך וליחס אותה לך לא לאחר כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם אומרים מאין כמות ואינם עובדים הכוכבים אלא להיותם אמצעיים בינך ובינם ואמר חכמי הגוים כי הם יודעים כי הפסל אינו כלום ואם יעבדו הכוכבים לא יעבדום אלא מפני שהם משרתין להיותם אמצעיים אף על פי כן הם חוטאים כי אין צריך אמצעי בין האל ובין האדם כי הם יושפלו יראה אבל ההמון חושבים כי הפסלים מטיבים ומריעים מפני שהורגלו בעבודתם ואמר ובכל מלכותם כי המלכים ברוח הם חכמים ויודעים ומכירים כי מלכו בן אדם היא מלכות בפסקת ואין מלכות קיימת כי אם ליי' : ובאחת . חכמי הגוים באחת יבערו ויכסלו מהם מיסרים העם לעבוד הפסלים מהם הבלים ועץ כי הוא מרוקע בכסף וזהב ואין לו פעולה בעצמו כי הוא עשוי מן הפסל טבבמזאות והוא הדומה כי הנמצאות פלסא חי כומח רומם : כסף מרוקע . מן וירקעו את פני הזהב והם מרוקעין הטסים לחפות בו פסל העץ לפיכך ועוד מטיחים עצמם להביא כסף טוב מתרשם וזהב מאופז מי שהם רחוקים מאלה המתקומות ועוד לנבטים אותם בתכלת וארגמן מרוקם במלאכת החכמים במלאכה וכל זה להראות בעיני ההמון ישים ושיכנס בלבוש יראתם ושיאמינו בהם ויעבדום : ויי' אלהים אמת . אלה האלהים טעמין לעבדם הם עקר והם מתים כי אינם אלהים ואין יכולת בהם אבל יי' אלהים אמת שהוא ארון על כל האלהים והם הכוכבים הוא לבדו אמת אלהים ויכול על הכל וסופט הכל ואמר וזלתו אינם אמת אלפ שהם אלהים כי אין כחם אלא ממנו והוא לבדו היכול האמת והסופט האמת שאין כחו והנהגות תלויים ביד אחר : הוא אלהים חיים . הוא החי האמת שאין חיינו תלויין באחר כי חיינו ממנו וכל החיים זולתו חיים ממנו ואמר חיים בלשון רבים כמו אלהים קדושים הוא דרך כבוד והוא מלך עולם ותכירו זה כי מקצו תרעש הארץ ולא יכילו גוים זעמו ואין יכולת בהם שיכסלו ממנו כשיקצו עליהם ולא יוכלו להכיל ולסבול זעמו ורעש הארץ הוא מפל לחרבן יושבי הארץ איזה גוי מיהיה ויובלו להכיר כי מאתו הוא שמודיע אותם תחילה קודם בא הפורענות ביד עבדיו הנביאים : ותרעש הארץ . נוכל לפרט גם כן כמטעמו שתתקע עיר ויפסידה פעמים ברעם הארץ : כדכא

כדנה תאמרן להם • זה מאמר האל מלח ירמיהו לבבל לבני הגולה שיענו זה לכסרים כמאמרו להם שיעברו אלהים ענו אותם אלהיה די סמיה וארקא לא עברו יאברו מארעא ומן תחות סמיה אלה וכתב להם המאמר הזה בלשון ארמית מאמרו אותו לכסרים בלשונם ומה שאמר כדנה תאמרן להם מהוא אזורה להם לישראל גם כן בלשון ארמית כרי מלא לחלוק בפסוק סיהא חזיו עבריו חזיו ארמי ואמר להם בתם כי עמיכם בא כן בתם כמו סמיהא בעזרא וכן אמרן להם אף על פי שברוב יבא בנן אלה • למון עבריו ולסון ארמיגם כן מלאהו בעזרא אלה מביא בכתוב הוא אלה וקרי אל ואל ואלה אחר כמו הארצות האל ואמר אלה לפי שהם נראין לבני האדם אף על פי שהם גבוהים וארקא

רשי

ויוצא יב מל וסיה נבסר בספר שפטים סימן • לא טרף בספרא וסיה • לא בא להחליק עקב • וחברו • לא לישוב אף • לא ישוב וידון אף • לא ישבתי בסוד משחקים • לא שלחתי את הנביאים • לא תקח לך אסח • לא כבדית אשר כתי • לא דבאו עד היום •

כדנה תאמרן • חגרת היא סמלח ירמיה ל ליכניה וגלותו בגולה להסיב לכסרי ארמית תסוב אס אומרין להם לעבוד עז • לקול תתו • בעת בא קול סהו כותן המון מים בשמים • כסריא • עכבים • ברק • פלמורס • בלעז • כנה • טוכריט • בלעז • כנער • לשון אס בער וכן כנערו הרועים • כסכו • לסון מסכה • בעת פקודתם • כסאפקור עליהם • אספי מארץ כנעני • החביו כנסו מארעא סחורתך כמו כנען ב ברו מארצו מרמה ומכס פירם כנעני • לסון הכנעה וסכלות • ואספי לסון סחיה סחי והספילי יותר מ מספלות ארץ את ה הכנעני את ירוסלם היוספת עתה במצור • קולע • כזה סהוא זורק אבן סקלע • למען

כדנה תאמרן להם אלהיה די שמיא וארקא לא עברו יאברו מארעא ומן תחות שמיא אלה •

עשה ארץ ככחו מכין תכל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים • לקול תתו המון מים בשמים ויעלה נשאים מקצה ארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאצרתיו • נבער כל אדם סרערת רביש כל צורף מפסל פי שקרנסכו ולא דוח בם • הכל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאברו • לא כאלה חלקי עקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבת נחלתו יהיה עבאות שמו • מארץ כנענתך יושבתי במצור • כי כה אמר יהוה הנני קולע את יושבי הארץ בפעם הזאת

שקרא אמיכונן ולא רותא בהן • לחם אינו עובר חולקיה דיעקב ארי דברא כולא הוא וישל שבט ראחס תיה • יצאו שמיא • בנושי מארעא סחורתך דיתבא בתוקפי בקריון פריקן • ארי כדנן אמר • יהא אנא סיתי עקא על עמא הדין וכמה דשרן אבנא בקלע כן איבדר ית יתבי ארע בזמן הרא

דנא פרשן איגרתא ושלח ירמיה נביא לוח שאר סבי גלותא די בבבל ואם ימרון לכו עממיא דאמון בינייהו פלחו לסעונומא בית ישראל פדון תתיבון וכדון תימרון לחון טעון דאמון פלחין לחון טעון דלית בהון צרוך אינון מן שמיא לא יכלין לאחל מיטרא ומן ארעא לא יכלין לצמחא פדיון אינון ופלחיהון ייבדו מ מארעא וישתצון מן תחות שמיא אליו • וכדנא תימרון לחון אננא פלחין ל דרעביר ארעא בחיליה שכליל תכל בחוכמיה בסוכרנותיה תלת שמיא • לקל סיתניה דייכפת דמיון בשמיא ומסיק ענינון ססיפי ארעא ברקין לזמן מטרא עבר ומפיק רותין סבית גנוזיה • איתברו כל עממיא מלמידע חכמ בהית כל קיני מלמעבר אלים ארי

למה אינו עובר חולקיה דיעקב ארי דברא כולא הוא וישל שבט ראחס תיה • יצאו שמיא • בנושי מארעא סחורתך דיתבא בתוקפי בקריון פריקן • ארי כדנן אמר • יהא אנא סיתי עקא על עמא הדין וכמה דשרן אבנא בקלע כן איבדר ית יתבי ארע בזמן הרא

לפי שהיה כדנה אצל כן חלם סם זה הטבע ומכחו הוא הכל • מכין תכל בחכמתו • תכל הוא מקומות הישוב מן הארץ • והכין אותה האל בחכמתו בזה היות ממשיכים ובעשיית כוונתם סלח יתכן הישוב מבלשיהם וימחו בהם כל עשב וכל עץ פרי הצריכי לישוב אדם ולבהמה וכל התועלות הנמצאות בה הכל עשה בחכמה • ובתבונתו נטה שמים • טענה אותם כאלה לסבת תחתיו • כמו שאמר וימחקם כאלה לסבת והאל הוא כחזי כדור ואין אנו משיגים מן השמים אלא חזי כדור אשר כי ענולים הם ונטיים • ומהלכם ומרובתם ממזרח למערב וממערב למזרח הכל נעשה בתבונתו סלח תוסב • לקול תתו • וכן אכחו עובדים אותו לקול תתו המון מים בשמים • והוא האור הנקרא רקיע כי יעברו כי הוא הנותן מטר • כמו שאמר הנותן מטר על פני ארץ • ולא האלילים • כמו שאמר הים בהבלי הגוים תגבימים אס השמים יתנו רביבים הלא אתה הוא אלהינו והנה אכחו ישר סלחן ית ועמו מודים בוכי בירו לעשות כל זה סוכר לא יתנו השמים המטר כי אין בהם מים אלא הוא כותן אותם בהם אחר שיעלה כסויאם מקצה הארץ • כמו שאמר ואד יעלה מן הארץ והסקה את כל פני האדמה • והמים לא יעלו מן הארץ אלא איד הוא שיעלה מן הארץ שיעלה אותו האל בטבע שסם בו והל יתנהו מים באויר בכח סתן בו • וזה שאמר לקול תתו המון מים בשמים • ויעלה כסויאם • ויזיעלה כויו וידר מעמות החטאת והיעלה ספי אחר סידר מעמות העולה נסא ידיו על העם ויברכם • וכן הן אתה קצפתו וכחטא אחר סחטאנו קצפת וכן ויעלה כסויא אחר סמעלה כסויאם כותן המים • כי באויר במקום מיוחד סבו יסוב האיר מים • ובאמרו מקצה הארץ זה מאמר הפלסופים סאומרים סחאדירי עולים מפאתי כפון וררוס • וזה מקצה הארץ הפאות הרחוקות מן היסוב • ארץ כותב הארץ קרי והענין אחר • ברקים למטר עשה • ועד פלא גרול עוסה בירידת המטר שיורדים ברקים עם המטר והברק אס ואין המים מכבין אותו • ומה שאמר לקול תתו הוא כהימת הקחלת המטר סתמעת קול • וכן אמר כי קול המון הגסס • ויוצא רוח מאצרתיו • זכר המטר וזכר הרוח כי בסבת הגסויאם סמעלה מן הארץ יהיה המטר ויהיה הרוח כי סני אידים הם טעולים מן הארץ סקורא אותם כסויאם לנשיאחם מעל הארץ האחר לח • והוא הנקרא איד וממנו יהיה המטר והאחר יבם וממנו יהיה הרוח והוא הנקרא קיטור • ומה שאמר באצרתיו לפי שהיה מרחפת ואיכה כראת כדבר הכתוב בחזון • כנער כל אדם מרעני • מרעני חכמתו טענה הרברים בחכמה • הובים כל צורף מפסל • וכל צורף יבום לפסלו סלח יוכל לעשות זה וקורא אותו אלוה יס לו להובים כי סקר כסכו לסקר חפה אותו בזה כי לא יועיל כלום אלא להטעות העם והוא סקר • כי לא רוח בם • באלילים והוא כסך וספה אותם בזה ובכסף ללא צורף • כסכו • ענין כסוי וחפוי • כמו המסכה הכסוכה ואת קסות הנסך • הבל • בעת פקדתם יאברו • כמו שאמר למעלה יאברו מארעא ופקדתם היא פקידת בבל ספקר הא עליה עונה והחריבות מרי ופרס ואז באה פקודת האלילים גם כן סאברו מאלהותם ומעבודתם • כמו שאמר כרע בל כורם נבו היו עביהם לחיה ולבהמה וגו' • כלומר ססכרו אותם ונסאו על הבהמות רובה לומר הכסף והזהב סבהם • לא כאלה חלקי עקב • לא כמו אלה האלילים שהם חלקם אף חלקי עקב כאלה כי יוצר הכל הוא וישראל סבט נחלתו ואכחו לא כעבוד בלתו כי הוא יוצר הכל ואין זולתו נוצר וכבר וברר ישראל לנחלה סיעבדוהו ויהיה הוא חלקם והם חלקתו וחלקו ואף על פי סגלינו לא סבגוהו ונעבוד סעבדוהו בארצנו בגליו ממכה • וזה אכחו מכירים ומודים יי צבאות שמו סהוא ארון צבאות מעלה ומטה והארון ראוי לעבוד לא הכוכבים שהם צבאותיו • כל אלה הרברים סלח ירמיהו הנביא לרקי ישראל אשר בגלות בבל סגלו ראסונה עם יהויכין סיענו הרברים האלה לכסדים אס ירצו לפתותם בעבוד האילים והחכס הכוזרי פירם בעת פקודתם יאברו אס תפקידם ותחפס עליהם יהיו לאפס כדבר המזוף סלח יחפסו עליו והיו מוצאים התחבולה אכל הענין האלהי כל אשר תחפס עליו תמצאוהו כזהב • אספי מארץ כנעניך • יאמר כנען בבל אל תתגאו עתה על ישראל בסבל סגלו בייסם כי לא בצדקתם ולא תאמרו להם סיעברו אלילים בעבור סחתם עתה מוסלי באמות כי הנה קול אומר לך בבל אספי מן הארץ כנעניך • ההכנע סחית מכנעת העמים אספי אותה ההכנעה כי לא תכנעני עוד • וענין אספי כנעני אספי ידך וית כנעני מארעא סחורתך פירם כנעניך מן כנעניה ככרי ארץ • יסבת במצור • את סאת יוסבת במקום חזק ואת חסבת סלח תסלוט כך אומה מצור ענין חוזק כמו וסכן צור מצור לה • וכתירייתבא בתוקפא בקריון כריק • וימ מן ובכתי מצור ופי את סאת עתירה לסבת במצור • יסבתי כתיב בתוספת יוד כמו אלהיה לרוס • וקרי ויסבתו והענין אחר • כי כה אמר יי • קולע • כמו סמסליכין אבן בקלע יוסלכו כלגוי וגוי ממקומו ויגלו כולם לא ישראל בלבד • לפיכך אל תרחיבו פה עליהם • וכן כנעא עליהם ירמיהו לארוס ולמואב • וכן השאר במס סכתוב סעס הזאת כי כלם לקולע די כנעני נכר ואחר כך לקה הוא ולכדנה בבל בתחלת מלכות בן בנו • והצרת

ועשיתם אותם המצות וזהו שמעו בקולי המצות מצותם למען ואמר אמן יי. אמת יהיה זה פיהו ארור מי שלא ישמע אל דברי הברית ויי' לפון קריאה ותפלה כלום יי כן יהיה ויאמר. הוסיף עוד וזהו לקרוא להם את כל הדברים ופי' לו כימה שאמר אל איהם יהודה שלא יתקן להם עד שיבאו לירושלם לא טיף הוא בערי יהודה ויקרא באזניהם כל הדברים ויאמר להם בלשון ארור ויתקרה בהם אולי ישובו וכן מה שאמר ליוסבי ירושלם יאמר להם בחזות שיהיה סוף כל העם כי הער. באבותיכם התרתי כשהעלתי אותם מארץ מצרים וכן בכל דור ודור עד היום הזה הסכס והעד מן לחתי להם הנביאים להתרות בכל בקר ובקר בכל יום ויום תמיד ולא שמעו את דברי הברית.

רשי

אמן יי. פיהו ארור: העד העדותי. לשון התראה: ואביו עליהם את כל דברי הברית. האלות האמורות בברית על הדברים אשר צויתי לעשותם שלא עשו: ערי יהודה. מערי יהודה: רכה ותפלה: בבנו ובכלו: מה לירידי בביתי. מה לעם סגולתי לבא עוד בביתי: עשותה המזמנה: לעשו היא מזמנת ענת חטאים: סלה: הרבים: טבהם: ובסר קודם יעברו מעליך. חף המילה בטלומבסרם שכל ידה היו מקדמים לי: כי

ועשיתם אותם ככל אשר אצוה אתכם והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים: למען הקים את השבועה אשר נשבעתי לאבותיכם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש ביום הזה ואען ואמר אמן יהוה:

ויאמר יהוה אלי קרא את כל חרבים האלה בערי יהודה ובחצות ירושלם לאמר שמעו את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם: כי העד העדתי באבותיכם ביום העלותי אותם מארץ מצרים עד היום הזה השכם והעד לאמר שמעו בקולי: ולא שמעו ולא הטו את אזנם וילכו איש בשוירו ולבם הרע ואביא עליהם את כל דברי הברית הזאת אשר צויתי לעשות ולא עשו: ויאמר יהוה אלי נמצא קשר בפי יהודה ובשבי ירושלם: שבו על עונת אבתם הראשנים אשר מאנו לשמוע את דברי והמה הלכו אחרי אלהים אחרים לעבדם הפרו ברת ישראל ובית יהודה את בריתי אשר ברתי את אבותם:

לכן כה אמר יהוה הנני מביא אליהם רעה אשר לא יוכלו לעצת ממנה וזעקו אלי ולא אשמע אליהם: והלכו ערי יהודה ושבי ירושלם וזעקו אל האלהים אשר הם מקטרים להם והושע לא יושיעו להם בעת רעתם: כי מספר עריך היו אלהיך יהודה ומספר חצות ירושלם שמתם מזבחור לבשרת מזבחות לקטר לבעל:

ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם דנה ותפלה ביי אינני שמע בעת קראם אלי בעד רעתם:

מה לירידי בביתי עשותה המזמנה הרבים ובשר קדש יעברו מעליך ליתא סגיאז מערבין בשר שיקוצין עם בשר קודש יגלון פיניך

וחרעבדון ותהוון ככל דאפקיד יתכון ותהוון קדמילעם ואנא איהו לכון לאלה: בדיל לקיימא ית קיימא דקיימא לאבחהכון למיתן להון ארעא עבדא חלב ודבש כיומא חרין ואתבית ואמריית אמן יי: ואמר יי לי

איתנביו ית כל פתגמא הגליל בקריא דבית יהודה ובשוקי ירושלם למימר קבילו ית פתגמי קיימא חרין ותעבדון יתהוון וארי אסתר אסתרית באבחהכון ביום דאסקית יתהוון מארעא דמצרים ועד ימא חרין מקדם ומסחר למימר קבילו למימריו: ולא קבילו ולא ארכינו ית אדניהוון ואזלו גבר בהרהור לבחון בישא ואיתרית עליהוון פורענותא על דלא קבילו פתגמי קיימא חרין דפקרית למעבד ולא עבדו:

ואמר יי לי איתתכח דמרדו במימרי אינש יהודה ויתבי ירושלם: תבו לחזי אבחהכון קדמאי דסריבו לקבלא ית פתגמי ואינון טעו בחר טעוות עמפיה ל מיפלתהוון אשנאו בית ישראל ובית יהודה ית קיימא דגורית ית אבחהכון:

בכן פדנן אמר יי ואנא מיתי עליכון בישתא דלא יכלון לאישתקבא מניה ויעלון קרמי ולא אקבל עלותהוון: ויתכון אינש קרניא דבית יהודה ויתבי ירושלם ויעבדון מן טעוותא דאנון מסקין בוסמין להון הגם יכלון למפרקהוון בעירן בישתהוון: ארימנין קריוכון הווא דחלתכון דבית יהודה ומניין שוקי ירושלם שויתון איגורין לבתחא ואיגורין לאסקא בוסמין לבעלא:

ואת לא תצלי על עמא חרין ולא תחתנן עליהוון בבעו דצלו ארילא רעוא קדמי בעירן דאית מצלי עליהוון קדמי בעירן בישתהוון:

מה לעמא דתהוון תביב קדמי שבקו פולחן בית מקדש עבדו עצת

הקללות שהן תנאי הברית אם לא ישמעו זהו שאמר אשר צויתי לעשו ולא עשו צויתי להם לקיים דברי הברית ולא קיימו ובכלל קיום הברית עשה ולא תעשה וקיום הברית קורא מעשה: ויאמר יי אלי כמזבח קטר. יראה מן הדומה כי כמזבח זהו שאמר כמזבח קטר כלומר מדונו אחר פסגו בימי יאשיהו: סבו על עונות אבותם הראשונים: דור אמן ומכסה ואחו וכל ה הפסקו עד מה לירידי מבוארים הם ופי' והלכו ערי יהודה יושבי ערי יהודה וכן וכל הארץ באומצרימה ופסוק ואתה אל תתפלל פירענהו למעלה ולמעלה אמר כי אינני שומע אותך והנה אל כי אינני שומע בעת קראם אלי הוסיף לומר כי אפילו הם יקראו אלי לא אשמע אליהם אלא אנקם מהם כל כך הרבו לעשות הרע בעיני ל להכעיסני לא אוכל להמלט את הכורענותי בעד רעתם: על רעתם וכן בעד השלח יפלו והדומ' להם רבים: מה לירידי בביתי. אמר הנביא מה לירידי בביתי קרא הא ידדי לפי שהוא היה מאובי האל אמר מה לו עוד בביתי רל בבית המקדש כלומר להסרות סכינתו מס: עשותה המזמנה הרבים: בעשות כנסת ישראל התעבה את רבים כלומר עם אלהים אחרים כמו שאמר למעלה כי מספר עריך היו אלהיך יהודה וכין סהיא הכיח אחר ועשתה מזמנה את הרבים ועשה אותם מה לו לירידי בביתי ואח' בביתי כמו שאמר לירידי כי ידד הנביא הוא ולא ידדים וכן בית המקדש בית הנביא הוא ולא ביתם: ובסר קדש יעברו מעליך. חחר לכנסת ישראל ואמר לה את מקרבת קרבות לרבים שהם אלהים אחרים ובסר קדש בסר מזבח יי שהוא קדש אותם קרבתות הקדש עבדים מעליך כלומר כאילו אינם מוטלים עליך לעשותם: כי

בסרה וחושע ג' וסימ' כבא בודים. וחושע ידך לך. ברוך טעמך וברובה. וחושע לא יושיעו להם בעת רעתם: ובספר ה' ד' פהחין וא' קמץ וסימ' כי מנה עפר יעקב. כי מספר עריך היו אלהיך יהודי. כל ימי רשע הוא כחולל. כי מה חפצו בביתו אחרי ידעתי כי אז תולד קדמא קמץ: ובעליך ה' בקריא וסימ' הסירי את ייך מ מעליך ובשר קדש יעברו מעליך. ואשטף דמך. אשבור מוטל

בסרה וחושע ג' וסימ' כבא בודים. וחושע ידך לך. ברוך טעמך וברובה. וחושע לא יושיעו להם בעת רעתם: ובספר ה' ד' פהחין וא' קמץ וסימ' כי מנה עפר יעקב. כי מספר עריך היו אלהיך יהודי. כל ימי רשע הוא כחולל. כי מה חפצו בביתו אחרי ידעתי כי אז תולד קדמא קמץ: ובעליך ה' בקריא וסימ' הסירי את ייך מ מעליך ובשר קדש יעברו מעליך. ואשטף דמך. אשבור מוטל

כִּי רַעֲיוֹנִיכִי אֵז תַּעֲלֹזִי: וְלֹא מִשֵּׁי לָךְ בַּת וְרַע לָב מִזֶּה כִּי בִגְדֵת מִתַּעֲפִי הָרַעוּת אֵז תַּעֲלֹזִי וְתִמְסָחִי וְיִם מִפְּרָסִים וּבִטָר קָדָם כְּמוֹ וְנֹאכְמִי קָדָם וְכֹמוּ יִבֹּא כָל בֶּטֶר לְהַסְתָּחוֹת סָפִי בְּנֵי אֲדָם כְּלֹמֹל הַחֲסִידִים אֲנִי קָדָם עֲבֹרוּ מֵעֶלְךָ לִפְיֶכָךְ אֵת עֲשֵׂה הָרַעוּתִי הַמִּמָּתָה הַכֹּל לְחֹדֶק הָעֵצִין וְכִן יִסְתַּמֶּה עֲזָרְתָּה: רַעֲיוֹנִי־ הֵיחָד נֹסַפֶּת כִּי־רַעֲיוֹנִיכִי תַחֲלֹזִיכִי וְיֵית הַפְּסוֹק כִּן מֵה לְמַאֲרֵהוּ חֲבִיב וְגו' כְּעִמּוֹר וּבִדְרִם בְּטַעַם סָחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִכֹּאֲז הַקִּבְלָה לְאַבְרָהָם עֹמֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְאָמַר לוֹ מֵה לִּידִידִי אָמַר לוֹ עַל עֲשָׂקִי בְּבִיבִיתִי אָמַר לוֹ בְּיָךְ חֲטָאוּ וְגַלְוֹ אָמַר לוֹ וְסָמָא בְּטוֹב חֲטָאוּ אָמַר לוֹ עֲשֹׂתָה הַמִּזְמָתָה אֵת לוֹ סָמָא מִשְׁטָם חֲטָאוּ אָמַר לוֹ הִרָב־ אָמַר לוֹ הֵיחָד לָךְ לְזָכוֹר בֶּטֶר הַמִּילָה

אמר לו ובעד קרע יעברו מעליך
אמר לו שמא אם המתנת להם
היו חוזרים בתשובה אמר לו כי
רעתי כי אז תצילני אמר לו שמא
חס ושלום איך להם תתנה אמר
לו זית רענן וגו' זית רענן.
המשילה לזית לפי שהוא רענן
וגל זמן וכל ימות השב עליו לחי;
יפה פרי תאר. פ' יפה פרי ויפה
תואר ויפה מזכר עמד במקום
סבס ר"ל ספריו יפה ותארו יפה
אמר לכנסת ישראל מתחלה
קרא יי' שמך זית רענן כשהיית
עושה רצונו היית כמו זית רענן
לא יבול עלהו ר"ל מה הצלחה
היתה תמידה עמך ואת היית
עושה מעשי טובים ויפס רומים
לפרי זית אשר ברסנו והוא מ
סמנו יכבדו אלהים ואנשים
לקול המולה גדולה. ועתה גרמו
עליך עונך להביא גוים רבים
יסמנו קול המולתם סהיא גדולה
וגל ידם הכית אם עליה כאילו
אמר עליך כי כן דרך המקרא
לדבר בפסוק אחד לכבד ושלא
לכבד כמו שמעו עמים כולם
כי יבסו מאלים אשר חמדתם
וי' הודיעני אז הראיתי והדומ'
להם רב' ורעו דליתו. ואותם
הגוים יסבדו דליות הזית שהיית
נמשלת בו ואדוני אבי י"ל פירש
עליה כמו עליה זית ר"ל הנית
אם בצליה פ' בעלי הזית שהיו
רעננים ולחים עתה יצית אם
בהם וכנה הזית בלשון נקבה
וזאף על פי שהוא לשון זכר כמו
סאמר רענן דליתיו והנה
מזכר וגפן בלשון זכר גפן בוקק
מזכר וגפן בלשון נקבה לגפן
אדרת כן יהיה זית כמוהו ועוד
לפי שהמשיל בו כנסת ישראל
שהיא בלשון נקבה זכר הזית
שהוא משל לה גם כן בלשון כ
נקבה כאילו זכר הכנסה ואחר
כן שב לדבר בלשון זכר בלשון

מִן קֶדֶם בְּשֶׁתִּיךְ כִּכְוֹ הָיִיתָ אֶתְקִיפָא
 וְהָא בְּאֵלֹן זִיתָא דְשִׁפּוּר בְּרִיּוּתָא
 וְיָא בְּחֻזְיָה וּסְבִיבָה מִטָּחִן בְּאֵלֵינוּ
 כִּן רַבִּי וְיִשְׁמִיךְ בְּעַמְמִיָּה וְכִדּוּ ד'
 דְּעֵבֶרָת עַל אֹרִיכָהּ מִשִּׁירִית
 עֲמִמִּין דִּתְקִיפִין כְּאִישְׁתָּא יִחוּן
 עַלְךָ וְיִתְחַבְּרוּן לְהוּן סוּמְכוּן
 וְיִי צְבָאוֹת דְּקִיִּים יִתִּיךְ גִּזֹּר
 לְאִיתָאָה עַלְךָ בִּישְׁמָה בְּדִיל חֻבִּי
 בֵּית יִשְׂרָאֵל וְבִית יְהוּדָה דְּעֵבְרוּ
 לְהוּן לֹא־רָגַם קֶדְמִי לֹא־סָקָה
 בּוֹכְמִין לְבַעֲלָא
 וְיִי אֱלֹפִי וְאֵלִיפִיר כִּכְוֹ אֲחִיחִי
 עוֹבְדֵיהוֹן וְאֵנָּה בְּאִמֵּר בְּחִיר
 דְּלִנְכַסְתָּא מִתּוֹבֵל וְלֹא יִדְעִית אַרְי
 עַלִּי חֲשִׁיבֹו עֲשְׁתוּנִין בִּישִׁין אֲמֵרִין
 נְרַמִּי סָמָא דְסוֹתָא בְּמִכְלִיהַּ ו
 וְנִשְׁעִיגִיָּה מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְשָׁמָּה
 לֹא יִדְכֵר עוֹד וְיִי צְבָאוֹת דִּין
 קְשׁוּט גִּלְתִּין קְדֻסָּהּ בּוֹלִיין וְלֵב
 אֲתוּן פֹּרְעֵנוֹת דִּינָךְ מִיְּהוּדָה אַרְי
 קְדֻמָּךְ אֲמַרִית יָת עַלְבִּנִי
 בְּכִן כְּדָנָן אֲמַר יִי עַל
 אִינְשֵׁי עֲנָתוֹת דְּבַעֲנֹן לְמִקְטֹלָךְ
 דְּאֲמֵרִין לֹא־רִיתוּנִי בְּשִׁמְךָ דִּי
 וְלֹא תָמוֹת בִּידְנָא
 בְּכִן כְּדָנָן אֲמַר יִי צְבָאוֹת הָאֵנָּה
 מִסְּעֵר עֲלֵיהוֹן עוֹלָמִיתוֹן יִתְקַטֵּל
 בְּחֶרֶב אֲבִיתוֹן וּבְנֵיתוֹן יִסּוּרָן
 בְּכַפְּנָא וְשִׁאֲרָא לֹא יִהִי לְהוּן
 אֲרִיאִיתִי בִישְׁתָּא עַל אִנְשֵׁי עֲנָתוֹת שְׁתֵּת ס'
 אֲתִי מִלְּמִן לִקְבֹּל פִּתְגָמָךְ בְּרַם שְׁאִילֵךְ

וְלֹא יֵדְעֶתָ הַבְּקִרְיָא וְסִימָן תִּתְּקֶה הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְתַצְפֶּנּוּ • וְיִאֲכָר הַכֶּלֶךְ שְׁלֹם • וְאִנִּי כִכְשׁ אֶלְרֹף
וְיִכָּל לִטְבוֹחַ • הַמְלִיכוֹ וְלֹא מִכְנִי • וְכִצְלָעִי שִׁמְחוּ וְנֹאסְפוּ • עַל אֲנִשֵּׁי ד' בְּקִרְיָא וְסִימָן וְיִשְׂכְּחוּ שְׂאוֹל עַל אֲנִשֵּׁי
וְהַלְחִיחָה • וְכֵן הָעִיר לֶקַח סֵרִיס אַחֵר דְּכָלִּיטִּים • וְחִבְרוֹ דִּירְמִיָּה • כֹּה אֲכַר יִצְבָּאוֹת עַל אֲנִשֵּׁי עֲנֹתוֹ •

כִּי־רַעַתְכִי אֶזְתַּעֲלוֹי׃ זֵית רַעֲנָן
יִפְהַפְּרִי־תֶאֱרַקְרֹא־יְהוָה שְׂמֶךְ לְקוֹל־
הַמּוֹלֶה גְדֻלָּה הַצִּית אֵשׁ עָלֶיהָ וְרָעוּ
דְּלִיּוֹתָיו׃ וַיְהוֶה עֲבֹאת הַבּוֹטֵעַ
אוֹתָךְ דָּבָר עֲלִיךְ רָעָה בְּגִלּוֹל רָעָה
בֵּית־יִשְׂרָאֵל וּבֵית־יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ
לָהֶם לְהַכְעִסְכִּי לְקַטֵּר לְבַעַל׃

וַיְהִי הַיּוֹדִיעַנִי וְאֵדְעָה
 אֶזְרָאִיתִנִי מֵעַל־יָהִם : וְאֲנִי
 בְּכַבֵּשׁ אֶלּוֹף יוֹבֵל לְטִבּוֹחַ לֹא־
 יָדַעְתִּי כִּי עָלַי חֲשִׁבוּ מַחֲשָׁבוֹת נ
 בִּשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ וּבִכְרֹתָנוּ מֵאֶרֶץ
 חַיִּים וּשְׁמוֹ לֹא יִזְכָּר עוֹד : וַיְהִי
 עֲבָאוֹר שֹׁפֵט עֶדֶק בְּחֵץ כְּלִיּוֹת וְלֹב
 אֲרָאָה נִקְמַתְךָ מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלְתִּי
 אֶת־דִּבִּי : לִכֵּן כֹּה אָמַר
 יְהוָה עַל־אֲנָשֵׁי עֲנֹתוֹת הַמִּבְקָשִׁים
 אֶת־נַפְשָׁךְ לֵאמֹר לֹא תִנָּבֵא בְשֵׁם
 יְהוָה לֹא תָמוּת בִּידָנוּ :

לְכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיהֶם הַבְּחוּרִים יָמוּתוּ
בַּחֶרֶב בְּנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם יָמוּתוּ בְּרָעָב
: וְשְׂאִרֵית לֹא תִהְיֶה לָהֶם כִּי אֲבִיא
רָעָה אֶל־אֲנָשֵׁי עֲנֹתוֹת שְׁנַת פִּקְדָתָם:
צִדִּיק אֲתָהּ יְהוָה כִּי אֲרִיב
אֵלַיךְ אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אֵתְךָ

זַיִן חוֹבִיּהוּזָן :
בֵּינָם אֵנָּה שְׂאֵל מִן קֶדְמָךְ

רשי

כִּירַעַתְכִי אִז תַּעֲלִי י
כַּסְתָּם עֹבְרִים
עֲבְרָה אִתָּם סַמְחִים:
לְקוֹל הַמּוֹלָה. לְסוֹף
סִאחַ עַם רַב סִיבֵּא עַ
עֲלֵיהֶם: וְרַעְדוּ לַיְדוּתוֹ -
וְיִרְכְּבוּ אֶת עֲבָפָיו: וְיִרְ
הוֹדִיעֵנִי. כִּךְ אֲמַר
הַנְּבִיא הַקֹּדֶשׁ הוֹדִיעֵנִי
אֶת פִּרְעֵנִי: וְאֲנִי
כַּכֶּבֶס אֶף אֲמַר יוֹבֵל
לְטַבָּח. יוֹבֵל יוֹבֵא לְמִי
סִאחֵי מוֹדִיעֵם הוֹדִיעַ
הֵם אֲמַרִים לְהוֹדִיעֵי
כַּכֶּבֶס אֶלְפֵי דְרוֹסָם
וְיִהְיֶה בֶן קוֹדִים פ
פִּתְרוֹהוּ כַּכֶּבֶס וְפַר
אֲמַר יוֹבֵל לְטַבָּח
אֶלְפֵי כִמוֹ סֶגֶר אֶלְפֵי
וְאֶנֶּכְפֵּס סֵלֶא כֹאמַר וְאֶף
יֵם לָנוּ כִּיזֵּא בּוֹ סַמָּם
יִרַח עֲמַד זֹבֹלָה כִּסֵּם
עֲבֹר כֵּן אֲכַכֶּכֶּף
וּמִכֶּסֶּס פֶּתֶר כַּכֶּבֶס
אֶלְפֵי כֶּבֶס גְּדוֹל וְיִוִּנְתָּ
מִסִּיעֵיו סִתְרוֹגֶם כ
כֹּאמֶר סִחִיר: כַּסְתִּיתָם
עֵץ בִּלְחָמוֹ. כִּרְמִי
סִמֵּא דְמוֹתָא בְּמִכִּילָה
אֲרֵאֵה כִּקְמַתֶּךָ
מֵהֶם. אֶת אֲנָסִי
עֲנִיתָ הִיָּה מִקְלָל:
אֵל אֲנָסִי עֲנִיתָ.
כִּמוֹעַל אֲנָסִי עֲנִיתָ:
כְּדִיק אִתָּה יי כִּי אֲרִיב
אֶלְפֵי. כַּסְתִּיתָ
עֵמֶךְ יִדְעֵנִי כִּי תִדְרֶךְ
בְּדוֹבִרֵךְ אֶךְ סַפֵּךְ א
אֲנִי לְדַבֵּר מִטַּפְטֻס
אֲוִתֶּךָ לְהוֹדִיעֵנִי ד
דְּרַכֵּךְ: מִרְעַ

גולה
ה' חס' וכל
אורית' רכס'
בתר

אֵלֶיךָ
וְרָחֵם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְכָל
דְּבַר

ה'הגם זכרונם בשר מכלל בחלק הדקדוק ממנו ופי' המולה כמו מלה כמו
יו' לו יורשו פי' ויטברו כמו ירשוך קרן' ורשו את ארץ אשור בפתחיה' דליותיו
הענפיה הנה בזה הלשון רל שאפילו הענפי' הרמים יטברו והוא משל על דיוטלם
לפי מהמילה לזית אמ' עליה לשון נטיעה כלומר מהסביך בארץ טובה כמו
עץ בית ישר ובית יהודה על בית ישר דבר רעה ובאה להם ועליך גם כן דבר
שאל' בפסוק שאחר זה אמ' הודיעני בא ושרעה אז ידעתי כי לא הייתי יודע כי לא
ני מעלליהם כי בזה הראיתיני מעלליהם הרעים אם ליהיו רוצים לעשות כן קל
כמו שכתבנו למעלה ואלו ככתבם אלוק' כמו ואלוק' חסר וי' החבור וכן שמש
וגר אלפך וי' באומר בחור פי' אלוק' תאר לכבש סהיה נכחר כמו אלק' תלמן
ת המטבחים לטבח אותו והוא כמטוביכין אותו אינו ידע כי לטחוטו מוליכין
ין אותי והנה אם לא הודיעני האל היו ממיתים אותי ומה היו חוסב' עלי ואומרים
י התעומה הזאת היתה הסחתה ועץ פירוען מות כלומר עץ שהוא סם המות
ואכלי מארץ חיים מן העולם הזה וי' מארעא דישראל' לא יזכר ער' פי'
בזרק בוחן כליות ולב כי אתה בחנת לבם וכליותם והודיעני מחשבותם כדי
גליתיו את ריבי' אין לי אח וקרוב לגלות את ריבי כי הם חסבו להמיתני אליך
וי יודע לפכיו וכתי' גליתיו אמרתי לכן ולא תמות בדינו ואיך אמ' ירמיהו
מה שהיו אומרים בפניו כי חסב כי זהדרך הפחדה וגזום כי לא יתכן סימיתיהו
שלא היה כדע כי יש סם שמאכיל אותו שלא ימות מיד אלא ער שמה או עשרת
חורים ימותו בחרב החורים סיבטחו בבבורתם ויזאלו להלחם ימותו בחרב
אכלי יאכלוהם כי חיייהם קודמים לחיי בניהם ולא עוד לא שיאכלו בשר בניהם
ק' ירמיהו מהם קרוביו ובני עירו והם היו אומרים להמיתו אם יבא בסם י' ו
עונם וחרבה הארץ וגלו הנסארים מן החרב ומן הרעב ואמר כי אכני עניות
עליהם הגזרה ולכרו האויבים את העיר עשות טובה והיתה להם מארית וכך
יאריב אליך מאריב אליך כלומר מאם אומר שאריב אליך לאיתכן שאתם
רו וסוף ונותן בטענות הנדונות כי אפי כבוד בזה מרע

מדרש

מדות דרך רשעים כלחה. סכתת גדולה לכבוד נצר הרשע ותכליתו להחריב ביתך. דא על אנשי ענתות היה צועק וקורא תגר: טלו. לסון טלו: ואתה ידעתי. גם על אנשי ענתות העומדים עלי עמרכי כי אתה ידעתי: התיקם ככאן לטובה. נתקם מן החיים למות רשע טאק' לטוב כלעז כמועד התיקו: אותם מן העיר: והקדיסם.

הזמנים: עד מתי תאכל הארץ ועשב כל הסדה ייבש. עד כאן רבני הכביא תאכל תחרב ורוח הקדם משיבנו מרעת יושבי בה ספתה בהמה ועוף ספתה פיחא בלעז: כי אמרו: יושבי הארץ הזאת: לא יראה את אחרייתנו. אח גלוי לפנינו מה יהיה בסופינו:

כי את רגלים רכתה וילאך. קרובך הכהני כמותך ואנשי עירך באים להורג: ואיך תתחזה את הסוסים. לרון עם הסוסים כלומר ומה קרובך הכהני באים להרג כל סבן ס מיקומו להרג מרי יהודה וזהו קצבי עליהם וזה היא הכלחת האויב וכן תרגם יונתן דאחיו וטא וכו' כבעמוד ומדרש רבותינו אם לא על סכר שלם פ פקיעות סרץ כבוד נצר לכבודי במי מ מורוך בלארץ אתה תמיה סהרבותי ג גדולתו כל כך מה תמיה עוד כשתראה סילוס סכר סאטלס לכדיקים טרבו לפני כסוקי את רגלי עם רגלי פיחא בלעז: תתחזה. אט' אט' בלעז: ובארץ סלום אשר אתה בוטח. סס הלארץ: ואיך תעשה בגאון. סרי יהודה וגאון הידרן משל הוא

מדוע דרך רשעים עלהר של כל בגדי בגד: נטעתם גם שרשו ילכו גם עשו פרי קרוב אתה בפיהם ורחוק מבליתיים: ואתה יהיה ידעתי תראני ובחנת לבי אתך ה התקם כצאן לטבחה והקדשם ליום הרגה: עד מתי תאכל הארץ ועשב כל השדה ייבש מרעת ישיבי בה ספתה בהמות ועוף כי אמרו לא יראה את אחרייתנו: כי את רגלים ירעה וילאך ואיך תתחזה את הסוסים ובארץ שלום אתה בוטח ואיך תעשה בגאון הידרן: כי גם אחיך ובית אחיך גם המה בגדי כך גם המה קראו אחריך מלא אל תאמן בס כי ידברו אליך טובות: עזבתי את ביתי נטשתי את נחלתי נתתי את ידיות נפשי בכף איבית:

גם בקרבם קחו. משול בנו גם אתה. וישאל שאול כלי. כי גם אחיך ובית אחיך. גם תמול גם שלשום. גם לא שמעת גם לא ידעת. גם אהבתם גם שנאתם:

לפי שהוא מקום אריות ונמרים וכן לימדנו יונתן בהרבה מקומות וכאן תירגם ואכרין את מרמי לקבל חיות ברום ידרכא והנה כאריה יעלה מגאון הידרן תירגם וכתב במי מקומו כאריה רסליק מרום ידרכא: קראו אחריך מלא. קבוצת אנשים: ידירות נפשי עם סגלתי: כתנה

דעתי וסודותי בההגת העולם הכלחת הרשעים ורעת הצדיקים בעולם הזה לפיכך שתוק ואל תהרהר אחר מדותי והוסיק לו עוד על המשל לרבר לו על הענין עצמו וכלל בו מראש הפסוק ענין עצמו ואמר לו אי רואה אותך חלוט וכלאה בשליחותי וזכריך שתחזק עצמך ולבך כי אי רואה כי רצת את רגלם כמותך והם אנשי ענתות סהם בני מטפחתך ובמדרגה אחת עמך לענין גדולה והם הלארץ והפחדיון להמיתך ואיך תתחזה את הסוסים כשתלך לירושלם סהם שרים גדולים וגם המלך עם איך תתנהג עםם צריך אתה סתחזק סלא תפחד מהם ותדבר להם סליחותי בלא מורא והוסיק לו עוד ואמר ובארץ סלום אתה בוטח פירוש אתה בוטח באנשי ענתות סהיה ראוי סתהיה לך ארץ סלום והיה לך לטוב בהם סזילון מיד המבקשים להרע לך כי הם קרוביך ובני עירך ומדרך העולם סהקדוים וכו' עיר אחת סתתגדלו ביחד להגן זה על זה וסיתארהו האחד על חברו עד פיתמסרו למות על אהוביהם או קרוביהם ואתה לא תוכל לעשות זה כי הם מערימים עליך להמיתך: ואיך תעשה בגאון הידרן. כלומר במקום שמתגאין גלי הידרן והוא משל על סרי יהודה וירושלם והמסילס בגאון הידרן לפי שהוא הכהן עבדן ארץ ישראל כי פרת בגבול ארץ ישראל הוא ויתכן לפרשו על כבוד נצר שצדק להעמיד חילותיו בארץ ישראל מעבר לירדן ואמר לו לירמיהו אם אתה מפחד מהם סהם מעט איך תעשה במי שהוא דומה לגאון הידרן ויכתב גם קראו אחריך מלא. קבוצת כלומר התקבצו אחריך ליראך ולבהלך אם תתנבא להם וכן מלא רעים קבוצת רעים סיתקבצו אחרי האריה: אל תאמן בסם. אם יקרובך וידברו לך טובות לא תאמן בה כי סקר הם דוברים כי דעתם כדי שתקרב אלם ותהיה בביתם לאכול ולשתות עמם ודעתם להאכילך או להסקותך סם המות ויית ואת ירמיהו בעי עליהן רחמין וגו' כבעמוד ורבי"ה פירש מלא מן המלות סמפרסם אותן בהפכך כלומר חסר בכל דבר כמו סאומרים לסמיה סגני נהור וארזי אבי זל מלא מן אשר מלאו לבו אומרים עליך סלא בפניך סאין לך עוס יראה בעולם סהם אומרים לך לא תנבא בשם יי ולא תמות בידיו ואתה מוסיק עוד להכבא ולא תפחד מן המיתיה: עזבתי את ביתי. אחר האל כארס הכוהם על אכרתי את ביתי זה בית המקדש כחלתי זה ישראל כמו סאמר יעקב חבל כחלתי: ידירות נפשי. אהבתיה אהבה עזת ועתה בעונותיה נתתיה בכף אויביה:

תראני ב'וסים' אגוע ועין לא תראני. ואתה ידעתי תראני ובחנת לבי: ובחנת ב'וסים' בחון נתתיך. וידעתי תראני ובחנת לבי: ופסוקים אית בהן גם גם וס' גם חבן גם בספוא רב עכנו. ויצו גם את השני גם את השלישי. ואמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הגער. לא איש דברים אנכי. גם צאנכם

מדין אורחת רשעים מצלחא שלן שליוא כל משקרי שקר: קייסתינו אף תקיפו עתרו אף קנו ניכסין קריבין פתגמי אוריתך בפומהו ורחיקא רחלמך ס מבוליתחון: ואת ייבולא ידיע וגלי קדסך דאת בחר לבביא ר דרען ברחלמך רשיעא אתקינון בעניא לגיכסתא וזמינינון ליום קטול: עד אימתי תחרוב ארעא ועשבא דכל חקלא ייבש מחויר רשיעא דיתבין בה סף בעירא ועופא ארי אמרו לא גלי קדמוהי סופנא: דנא תיבנתא לירמיה נביא על בעיותיה נביא את דמי לגברא דרהט עם רגלאת ולאי ואיכרין את מרמי ל למרהט כל קבל סוסותא כ כבקעתא ובארעא שלמא את מתבטח ונפיל ואיכרין את מרמי למעבר כל קבל חיות פרא ברוכי ירדנא ואם על טבוח דאנא מוטב לנבוכד נאצר מלכא דבבל ד

רגלאת נביא את חזי ומתמה ומן פון דאחזיק מה דאנא עתיד למעבר לאבחהך צדיקא דמן עלמא דרהטו פסוסותא למעבר עובדין טבין קדמי ואף אמרית להון דאיתי על בניהון ברכין ונתמן הא כמא דנתתין שטוף לירדנא: וראת בעי עליהון רחמין ארי ית אחך ובית אבונך אף אינון שקרו כך אף אינון אמרו עלך מלין בישין לא תהימן בהון ארי ימרון עלך פתגמין תקנין:

אחסנתי מסרית ית עמא דהוה תביב קדמי ביר סאיותי:

גם בקרבם קחו. משול בנו גם אתה. וישאל שאול כלי. כי גם אחיך ובית אחיך. גם תמול גם שלשום. גם לא שמעת גם לא ידעת. גם אהבתם גם שנאתם:

מדוע דרך רשעים כלחה. כי היו בישראל רשעים מצלחים וכתיו זכאי את י מלמך וגו' כבעמוד: נטעתם. מפל על הכלחתם סהיה קיימת והולכת וגדלה ובאמרו כטעתם הראה כי טעות הרשעים תבא להם מאת האל לא סהיה להם דרך מקרה וכן אמר בתורה ומסלם לסכאיו אל פניו להאכירו כתרומו: סרמו.

מבני פעל הכבד אשר על דרך המרובע וכן כל סרם בארץ גועס: קרוב אתה בפיהם. אם יקרובך בתפלה או יזכריך בטבעה לסקר הו כי את רחוק מכליותיהם ואינם חושבים כי בדרך טובתם וסאתה המטיב ו והמרע ויתקריבין פתגמי כבואתך וגו' כבעמוד: ואתה ידעתי תראני. ואתה ראה אותי במה סאני: ובחנת לבי אתך. בחנת לבי סהוא אתך לא כלבם סאתה רחוק ממנו אם כן למה הם בטוח ואני ברע:

התיקם ככאן לטובה. כמועד התיקו אותם מן העיר אמר לו השלום הרשעים התיקם ממקו רבצם לרעתם ככאן לטובה:

והקדיסם. והזמנים: ליום הרגה. ליום סהיה בו הרג רב והוא יום החרבן הזמנים: לחרבולא יהיה להם מקום ל להנצל מן ההרגו ואי ידע לעולם כי רשעים גרמה להם אבלעתה יס מטבחה בהכלחתם: עד מתי תאכל הארץ. עד מתי יהיה זה סהוקדסו אלה ליום ס הרגה כשתאכל הארץ והוא יום החרבן: ועשב כל הסדה ייבש. זה על דרך הפלגה וכן ספתה בהמות ועוף ומפני מה תאכל ותסחת הארץ מרעת יושבי בה כי אמרו הידן כותן סלא יכצלו אלה הרשעים הסלום מיום ס הרגה כי הם אומרים בשלותם לא ירא אחרייתנו אם יאמרו להם כביא האמת סא יביא אחרייתם לרעאף על פי סאתם סלוי עתה והם אומרים לא יראה האל א אחרייתנו כי אינו מסגנינו וגו' ובמעשיו ואינו יור' מה אחרייתנו סכמה. ענין כליון כמו האף תספה צדיק עם רשע לא סהוא פעל יוצא זה פעל עומד והנה סאל ירמיהו על הכלחת הרשעים ולא סהיו האל: כי את רגלים

פי ארזי אבי זל כי זה הפסוק תפוצת סאתו סלא יהרהר אחר מדות הקבא אמר ועל מה ססאלתי אני משבך זה המשל כי אני רואה אותך סרצת עם רגלי כמותך והלארץ כי רצו ויותר ממך ולא היה כך יכולת להסגם והלארץ במרונתם להסגם: ואיך תתחזה את הסוסים. ואיך תתעבר עם הסוסים לרון עמם זה פיה המשל הנה אתה בן בני אדם כמותך ואיך יורע דעתם וסודותם סהרי אמרו להאכילך סם המות ולא ידעת ולא הרגפת בהם אם לא הורעתך ואתה איך תרצה לרעת בו מראש הפסוק ענין עצמו ואמר לו אי רואה אותך חלוט וכלאה בשליחותי וזכריך שתחזק עצמך ולבך כי אי רואה כי רצת את רגלם כמותך והם אנשי ענתות סהם בני מטפחתך ובמדרגה אחת עמך לענין גדולה והם הלארץ והפחדיון להמיתך ואיך תתחזה את הסוסים כשתלך לירושלם סהם שרים גדולים וגם המלך עם איך תתנהג עםם צריך אתה סתחזק סלא תפחד מהם ותדבר להם סליחותי בלא מורא והוסיק לו עוד ואמר ובארץ סלום אתה בוטח פירוש אתה בוטח באנשי ענתות סהיה ראוי סתהיה לך ארץ סלום והיה לך לטוב בהם סזילון מיד המבקשים להרע לך כי הם קרוביך ובני עירך ומדרך העולם סהקדוים וכו' עיר אחת סתתגדלו ביחד להגן זה על זה וסיתארהו האחד על חברו עד פיתמסרו למות על אהוביהם או קרוביהם ואתה לא תוכל לעשות זה כי הם מערימים עליך להמיתך: ואיך תעשה בגאון הידרן. כלומר במקום שמתגאין גלי הידרן והוא משל על סרי יהודה וירושלם והמסילס בגאון הידרן לפי שהוא הכהן עבדן ארץ ישראל כי פרת בגבול ארץ ישראל הוא ויתכן לפרשו על כבוד נצר שצדק להעמיד חילותיו בארץ ישראל מעבר לירדן ואמר לו לירמיהו אם אתה מפחד מהם סהם מעט איך תעשה במי שהוא דומה לגאון הידרן ויכתב גם קראו אחריך מלא. קבוצת כלומר התקבצו אחריך ליראך ולבהלך אם תתנבא להם וכן מלא רעים קבוצת רעים סיתקבצו אחרי האריה: אל תאמן בסם. אם יקרובך וידברו לך טובות לא תאמן בה כי סקר הם דוברים כי דעתם כדי שתקרב אלם ותהיה בביתם לאכול ולשתות עמם ודעתם להאכילך או להסקותך סם המות ויית ואת ירמיהו בעי עליהן רחמין וגו' כבעמוד ורבי"ה פירש מלא מן המלות סמפרסם אותן בהפכך כלומר חסר בכל דבר כמו סאומרים לסמיה סגני נהור וארזי אבי זל מלא מן אשר מלאו לבו אומרים עליך סלא בפניך סאין לך עוס יראה בעולם סהם אומרים לך לא תנבא בשם יי ולא תמות בידיו ואתה מוסיק עוד להכבא ולא תפחד מן המיתיה: עזבתי את ביתי. אחר האל כארס הכוהם על אכרתי את ביתי זה בית המקדש כחלתי זה ישראל כמו סאמר יעקב חבל כחלתי: ידירות נפשי. אהבתיה אהבה עזת ועתה בעונותיה נתתיה בכף אויביה:

בגורם יחסיך יחסיך עליכם הממש כלומר מידמה לכם היום לילה מרוב הצרות : ובגורם יתגברו רגליכם על הריכסם על הריכסם כסף פי לילה ואחרי הריכסם תחטבו להטוב כהרס הנסגב בהריכס תחטבו להטוב בעזר מזרים או על ההרים עצמם יתגברו רגליכם כמי שהולך בחסך מתגוף רגלו באבן כמו

סכבא עליה יתעשהו מסא בהמות נבב כמו מפרסמו : וקוית' לאור עי' מצרים : וסמה לבלמות האל יסם אות' התקוה לבלמות : וסית לערפל : כפל ענין במלות סוכות יסית כתובפי כמו יסם וקרי וסית והוא מקור והענין אחר : ואם לא תשמעוהו אמר הנבואה אם לא תשמעו זאת הנבואה שאני אומר לכם מפי הא ית' במסתרם תבכה נפשי כי אני רואה אחריתכם ונבית הנפס במסתרם היא הדאבה : מפני גוה : מפני גאונכם שאין אתם רוצים להספיל עצמכם ללסמוע דבר יי' כמו סכא להם ואל תבכו : גוה : כמו גאה ויתן קרם רישו מכבון יקרבו : ודמוע תדמע : נפשי תבכה במסתרם ועיני תדמע בגלו כי אני רואה סכבא עדר יי' שהיה האל להם רועה ועתה נטשם כי לא שמעו לו והנחם בד שובם : ותרד : כל כך תדמע עיני עד סתור ברמע : אמר למלך ולגבירה : זה הצווי אינו לארס מיוחד אלא לכל מי שהיה וכן ראה ריח בני קול אומר קרא אמרו לנמהרי לב והדומים להם והמלך והגבירה הם יהויכין ואמו שהם גלוי ראשונים עם ה הנבואים והחרם והמסגר : הספילו סבו : כאילו אמר סבו בפל כי השפילו פעל עומד כמו כי השפילו ותאמר גוה או יהיה פעל יוצא ופירושו הספילו כס אכס ושבו על הקרקע : כי יד מראשונתכם : בפלס ממלכותיכם האחר מראסה ב בפלס ממלכה והוא סס לרשות ולממלכה ואמר ירד ואמר מראשונתכם לסון רבים רל שום רשות לא כשאר לכם אלא הכל

תבו קרם יי' אלהיו יקרא עד לא תיתי עליכון עקא ותהוון דמין לרמחלכין ברבקיבלא ועד לא יתגפון ריגליכון על טורי קבל ותסברון לנהור ויהי עליכון חשוד לזיוהו ותא ברבקיבל ותהוון סחלכי אתון : ואם לא תקבלון אולפן בר בסיתרא תבכי נפשי מן קרם דיעדו מכבון יקרבו ומדמע תדמע ותשגר עיני דמעין ארי אישתי עמא דיי' : אמר למלכא ולמלכתא אמאיכו תיבו ארי גלא יקרבו מכוון נפל כליל ותשבחתכון : קידיו דרומא אתאחירו ולית דפתח גלו דבי י ותורה כולוון גלו שלמא א תקבלו תישלסמ עובדיכון : זקופו עיניכון ותוון דאתון סציפונא אן עמא דאיתכסר לין עם תושבחתין : סח תיסרון ארי וסער עלך חובך ואת אליפת ותהוון למעבר בישין עלך תוון רברבין פרסין אולא הלא עקא וחילין יי' ודונך הא בחילין ללדתא : וארי תיסרון בליך סא דין ערעוני פל אילין על ד דסגיא חובך אתגליא בתחתין אתחזי קלניך : ואימרא שליטי ריקמתיא אף אתון תיכלון לאטבא דהויתון מלפין למעבר בישין : ואבדרינון בקשא דעדי מן קרם רוחא למדברא :

במסתרם ג' רפי בקריא וסימ ואם לא תשמעוהו במסתרם תבכה : ארי : נשבה ג' בקריא וסימ נמסר בסדר לך לך : ואח לכדתי אחס עליך אלפי לראש : ואברו אלפי יודו בלכס-אש' את אלפי יודו בכיור : וזהו כאלף ביהוד :

תגול יהוה אלהיכם כבוד בטרם יחשך ובטרם יתגברו רגליכם על-הרי נשף וקויתם לאור ושמה ל לעלמות ישית לערפל : ואם לא תשמעוהו במסתרם תבכה נפשי מפני גוה ודמע תדמע ותתר עיני דמע כי נשבה עדר יהוה : אמר למלך ולגבירה השפילו שבו כי ירד מראשונתכם עטרת תפארתכם : ערי הנבכ סגרו ואין פתח הגלת יהודה כלה הגלת שלומים : שאי עיניכם וראי הבאים מצפון איה העדר נתן לך צאן תפארתך : מה תאמרי כי יפקד עליך ואת למדתי אתם עליך אלפים לראש הלוא חבלים יאחזון כמו אשת לדה : וכי תאמרי כלבך מדוע קראני אלה ברב עונך נגלו שולך נחמסו עקבך : היהפך כושי עורו ונמר חבדתי גס אתם תוכלו להיטיב למדי הרע : ואפיצם בקש עובר לרוח מדבר :

ואיפשר דישני הידואה משכיה ונימרא שליטי ריקמתיא אף אתון תיכלון לאטבא דהויתון מלפין למעבר בישין : ואבדרינון בקשא דעדי מן קרם רוחא למדברא :

יורד כי אף בגלותם לא נהגו בהם מנהג מלכים שהרי נתנו יהויכין בבית הכלא כאחר העם : עטרת תפארתכם : כפל הענין במלות סוכות ואמר ירד לשון זכר ומראשונתכם ועטרת לשון נקבה רוצה לומר רבר מראשונתכם וכן כי יהיה כערה יעשה מלאכה אשר כמוהו לא כהיתה והדומים לו וזכה כוכל לתקן גס לשון רבוי אבל ענין טוב הוא מה סכתבנו בו : ערי הנבכ : תי' קרי דרומא ועל ערי יהודה אומר כי חלק יהודה היה בדרום א' כמו סכתוב וזכרו בזה הלשון מפני הפסוק הבא אחריו סוכר כפון הבאים מכפון כי המחרשים והמגלים יבאו מכפון : סגרו ואין פותח : רל חרבו כי העיר החרבה אין יוצא ואין בא אף סוגר ואין פותח : ובאמרו סוגר רל שלא יכנס אדם סם וכן אמר בזה הלשון בחרבן הארץ בבבואת יתעשהו סגר כל בית מבא : הגלת יהוד כלה : ואף על פי שלא הגלת כלה עד דקריהו כיון שגלה מלכם והוא יהויכין הרי הוא כאילו גלתה כלה כי סופה לגלות בקרוב והגרולים סבהם גלו עם יהויכין : הגלת שלומים : כפל ענין במלות סוכות כי שלומים כמו כלם רל שלמים וכן מוסר שלומם עליו כמו מוסר כלכו ויתרבו מלת שלומים וכלל בו שני ענינים גלו שלמא אתקבלו תשלמת עובדיכון : הגלת : מפסג הגליתה כמו והרצת את סבתותיה והרצתה : סאו עיניכם : כתוב סאורי ארי כנגד הכנסה כמו תכלית הפסוק וסמי הפסוקים הבאים אחריו וקרי סאו וראו כנגד הרבים הפרטים ולפי דעתי כי סאו וראו אמר למלך ולגבירה סוכר כי להם היה העדר כי הם הרועים ומה סוכר בלשון נקבה הוא כנגד כנסת הסרים הגרולים סגלו עם יהויכין החרם והמסגר סגם להם הוא העדר והם בכלל הרועי' אמר סאו עיניכם וראו הבאים מכפון ראו הכסדים הבאים מכפון להגלותם : איה העדר נתן לך : ראי העדר סכתן לך להיות רועה עליהם והיו צאן תפארתך איה הם עתה כי לא תרעם עוד : מה תאמרי כי יפקד עליך : יפקוד האויב עליך כלומר סיבא עליך להגלותך ולהחריבך מה תאמרי אז וית' אריסעד עלך חובך רל יפקוד האל אבל לענין הפסוק נלמה ספירטנו שהרי אומר ואת למדת אותם עליך אלופים לראש כי אחז מלך למלך אסור עבדך ובכך אני עולה והושיעני מכף מלך ארס ומכף מלך ישראל הקמים עלי' אמר את גרמת לך סיגלון אלה ויחריבך כי את הרגלת אותם עליך כי רחוקים היו מארצך מה תאמרי כסיבא להחריבך כי כבר באו להושיעך : הלא חבלים יאחזון : כסתראי זה יאחזון אותך חבלים כמו אשת לדה האסה העומרת ללדת וזה הענין יתהפך כי נכאמר כי צירים וחבלים יאחזון : יאחזון : החית בחטא סגול : לדה : יתכן שהיה סם כמו מלדה ומבטן ויהיה אשת סמון גס אפשר שהיה לדה תואר כמו וכח אין ללדה ויהיה אשת מוכרת כמו אשת יפת תואר : וכי תאמרי : נגלו שולך : שולי העבד הם התחתונים וכשיהפכו למעלה הנה הם נגלים והלובם נגלה וכן אמר וגלותי שולך על פניך : וזהו אחר סיהפכו הסולים העקבים נגלים : נחמסו : כמו נגלו וכן ויחמסו כגן סוכה ויגלה וזה הוא משל על כנסת ישראל שהיתה כסתרת תחת כנפי האל וכסדת בארצה ועתה היא גולה והוסר סתרה מעליה וזהו גלוה ונגלה לעין כל בארצות נכרים : היהפך : כי דבר טבעי הוא השחרר בכושי ואינו דבר מקרה ולא יסור ממנו לעולם וכן החברבור במר כן הרשע לא יוכל לסור מכס כאילו הוא טבעי כהם ככ למדתם והרגלתם עצמכם במעש הרע עד סכב אלכסם דבר טבעי : למרי : כמו למוד מדבר מורגל : הרע' מקור כמו ואם הרע תריע וית' כושי הידואה : כתמיו : חבדויותיו : כתמיו וית' סלטי ריקמתיא : ואפיצם : לפיכך אפיץ אותם מהרה בקלות כקש שער לרוח מדבר פידוס כקש שהוא עובר מהרה בעבור הרוח סנסטת בו כן אפיצם במדבר כלומר אנוס מעריהם למקום רחוק כמו המדבר

יתגברו : וכסלו אכופיר בלעז : הרי כסף : הרי חסך בלכתם בגולה : וסית לערפל : כמו ולסית את האור לערפל : מפני גוה : מפני גדולה מלכם סכתבנו מפני גאוותה סל מלכות סמים סכתן לפסילים : למלך ולגבירה : יהויכין ואמו : ירד מראשונתכם : וסטריקא' בלעז עליהם כמו סכאמר ויצא אליו יהויכין הוא ואמו : ועבריו וכולם הולכים בגולה : ערי הנבכ : סוגרו : לפני הבאין עליהם מן הכפון ערי ארץ ישראל סגורות : מאימת כבוד ככר : הגלת שלומים : לא ילחם יהויכין כי לעולם יבא ויגלה : לא' שלומי' : גרודאמיכין בלעז : כלומר תשלום עונם וכן תי' אתקבלו ת תושלמת חובותיך : סאו עיניכם וראו : את הבאים עליכם מכפון : איה העדר כיתן לך : אחר סיגלו יאמר : לירוסלם כן : מה תאמרי כי יפקוד : הקבה עליך : למדת אותם עליך אלופים ל לראש : סלחתם ליהם מלאכים כסדי להביא מסם עז סלהם לעבד' כמה סכאמר ביחזקא ותעבדה עליה למראת עיניה ותסלח מלאכים אליהם כסרימה : רל למדת אותה עליך א לופים חזקיהו סהרחה לסלותי מדורך בלארן את כל בית ככאחה : סולך : סיפולי העברי' טרם אורלאס בלעז כסמפסיט' את האסה דרך בזיון מהפכין ח חלוקה מלמט למעלה : כחמסו עקבך : נגזרו דרכיך כחמסו כמו ויחמסו כגן סוכו : עקבך : טר'ים בלעז פסקו עובדי ד דרכי : כושי : סס אר' סחור וקורין מאור ב בלעז : וסמר : לאפא'רט בלעז : חבדויותיו : המר מומר הוא והם ה החברבורו טקס בלעז ואי אפשר סיהפכו : הרע : כמו להרע : מנת

יחסיך
דמל'
יחסיך

זה גורלך מנת מדיך. כמו מדיך. או יהיה מדיך מחובר בלשון זכרים ובלשון נקבות כמו ארבע פותחו ויקובץ בלשון זכרים כמו מער הפנים כן יאמר מן מדיה מדיה ויאמר מדיה ומדיה מדיך. ופי' במדיה ממדיה מדיה לך את שכחת אותי ויחבי שכחתי אותך פנית אלי עורף ולא פני ואני הסתרתני פני ממך והיית לאכול ומצאוך צרות רבות ורעות וזה גורלך ומכתך מאתי וגם אני מבואר הוא: כאופיך. כבר פירסמו כי כל ענין הכחוף הוא משל לעז: ומזה למדיך. מהית שמחה על מעשיך הרעים: לא תטהרי אחרי מתי עוד. לא תטהרי אחרי שטמאת ואם תאמרי שתטהרי מתי עוד כיון שלא תטהרי קודם שתגלי וית לא תדכן עוד כען לך ארכא יומין סגיאין: אשר היה. הבצרות. האחר בצרה וית מזה לעשות בצרה הבית טרם ופירושו יוקר המכל והוא הרעב ובמסקל אחר ובסנת בצורת והוא מלשון לא יבצר מהם ענין מכישה כי הרעב מפני מניעת הגשמים ובאמרו בלשון רבים בצרו לך יוקר מצות ויוקר פירות והיה דבר יי' אלתי קודם היות הבצרות כי יהיה ואמר לו בבואה כך: אכלה יהודה. ענין השחיתה כמו אכל תירוש אמלל יפהר וית אהאבלו רבית יהודה: ושעריה אמללו. על דרך כל שפיריה שוממים רל' ארץ יוצא ואין בא בהם או סבתו ודוקים מטבת במערים כמו שאמר זקנים מעט סבתו וית וקריהון חריבא: קדרו לארץ. השערים על דרך משל או פי' יושבי השערים על דרך יסב לארץ ירמו וית ואחפיהו אפיהו חכרם אוכמין כקריא ואחפיהו לארעא וצומח יחבי ירושלם סליקת וחקיפיהו שלחו תניניהו למיא אתו על פציהו ולא אשכחו מיא תבו מניהו ריקן בהיתו ואחפיהו וחפו רישיהו: בריל חובי יחבי ארעא איתברו ארילא תוה מטרא בארעא בהיתו איכריא וחפו רישיהו: ארי אף אילתא במדברא ילידת ושבקא ארי לא תו ויתאין ועסבא: וערדיו קמו על נגדיו שתן רותא פירדיו קמא עיניהו ארילית עשבא: אם חובנא אסתידו בנא יי' עיבר בריל שמך ארי סגיאין תיובתנא קרסך תבנא: סיבור וישראל פרקיה בעיז עקאלמה יחול רונך עלנא ואנחנא כחובתין בארעא וכערי אורחא דסטא למבתא: למה יחול רונך עלנא ואנחנא סטל' וישיבין ואר' גיבר יכיל למפרק ואר' שכינתך בינא יי' ושמך עלנא איתקרי לא השבקנינא:

רשי

מנת מדיך. חלק מדיך מדיה כנגד מדיה: חספתי פוליק. גיליתי שפיל בגר' להפסד על פניך: מזהלותיך. כנהלת סוף כואפים: אחרי מתי. תטהרי עוד: דברי הבצור. סיבא עליהם רעב ומחט חבנו לשון מבצר כמו ומבצר מסגב חומותיך: ושעריה. עריה: וזכות ירושלם. צעקת ירושלם כמו מראש הרים יזכורו: על גבים. צורות שהמי מתכנסין בהם: סבו כליהם ריקם. שלא ירד מטר: אכרי. בוב' רם בלעז: וחפנו. לשון כפי: ילדה ועצוב. את וולדה לבקש לה מרעה: על שפיים. יכלי מים ריכיי' בלעז: עמו בנו. העירו בנו: עשה למען שמך. עשהמה סתעשה עמו למען סט גרול מכל לך סאתה מושל בכל וואחבו עמך וזאן מרעיתך ולא כאה סתתן שם כחונך לפסילי ומרל אגדה למען שמך המשותף בשמינו: מקוה. תוחלתי: מדהם. רקר' בלעז מושך ידומן המלחמה ויא רקר' אבן: ושמך עלינו כקרא. לפיכך אין כבודך בכך: תכחשו. פי' כמו תעזבונו: כן אהבו לנו. כן כמה סגורתי עליהם גולה אהבו סם להיות גולים לעבד עז רחוקות: ואלל

זה גורלך מנת מדיך מאתי נאם יהוה אשר שכחת אותי ותבטחי בשקר: וגם אני חשפתי שולך על פניך ונראה קלונך: נאפ' ומהלותיך זמת ונותרך על גבעות בשדה ראיתי שקוציך אוי לך ירושלם לא תטהרי אחרי מתי עוד: אשר תיהך דבר יהוה אל ירמיהו על דברי חבצרות: אכלה יהודה ושעריה אמללו קדרו לארץ וצחת ירושלם עלתה: ואדריהם שלחו צעוריהם למים באו על גבים לא מצאו מים שבו כליהם ריקם בשו והכלמו וחפז ראשם: בעבור האדמה חתה כי לא היה גשם בארץ בשו אכריס חפז ראשם: כי גם אילת בשדה ילדה ועצוב כי לא היה דשא: ופראים עמדו על שפיים שאפו רוח כחנים כלו עיניהם ביי אין עשב: אם עונינו ענו בני יהוה עשה למען שמך כי רבו משובתינו לך חטאנו: מקוה ישראל מושיעו בערת צרה למה תהיה כגר בארץ ובארץ נטה ללון: למה תהיה כאיש גדהם כגבור לא יוכל להושיע ואתה בקרבנו יהוה ושמך עלינו בקרא אל תנחנו:

ונראה הוסי' שנית אל הבק. ונר' אל הכהן דוהיה במקל השחין והביאותיו ונר' פי' יי' אני חשפתי שולך. גלה חציר ונר' דטה: לא מצא ד' וס' ואדריהם שלחו צעוריהם. וכשלו רעיו חרה. ויצא מן בת ציון כל הורה טבעו בארץ שעריה: כחנים ג' וס' ופראים עמדו על שפיים. אעשה בסנד כחנים. ואתה כחנים בימים:

ונסברה כי לא היה גשם בארץ או טעם בעבור לסוף הפסוק הזה שאמר בשו אכריס חפז ראשם. היה מלרע. בארץ רל' בארץ ישראל. אכריס הם עובדי הערות: כי גם אילת. אפי' האילת ילדה העפרים ועזבה אותם מחברון מרעה כי לא היה דשא ועזבה ילדיה לבקש מרעה בארץ אחרת ולא חספה על ילדיה אעפ' שהיא רחמנית והלכה להחיות את כפסה: ועצוב. מקור במקום עבר כאילו אמר ועזבה וכן והחיות רצוא וסוב כאילו אמר רצו וסבו: ופראים. ספים. חסר יוד הרבים מהמכתב וכבר פירסנו שפירושו המקומות הגבוהים ועמידתם שם לראות מעט רס יראו עשבים בסום מקום וילכו סם וסאיפת הרוח פיר' בפסוק פרא למוד מרבר סם אמר על הפרא סאיפת רוח בלא סמיכה אל אחר. והנה סמך אותם אל התנים נראה כי עקר השאיפה היא בתנים וכן הוסף המתרגם סם ואמר כיורא ובאמרו שאפו רוח רל' כי לא היה להם הכחה בעמדם על השפי' לא סאיפת הרוח: יכלו עיניהם. בראותם כי אין עשב כאילו כלו עיניהם מרוב הביט למרחוק ולא ראו עשב וזה היה בעונם עונותיהם בישוב ובמדבר וסאר הגוים היה להם סובע וזה היה להם בעמל' להות לקבל עונם עונותיהם מאת האל כמו שאמר והיו כך לאות ולמופת: אם עונינו ענו בנו. אמר הכביא בראותו בבואה הרעה סיהיה אומר לאל וכולל עצמו בכלל ישראל ואף על פי שהוא לא היה בו עון אם עונינו ענו בנו עשמה הרעה ענו בנו כי בהיות מניעת הגשם בארצנו ולא בארצות הגוים הם העירו בנו כי עליהם אלו לקום ואף על פי כן עשה למען שמך הנקרא עלינו: כי רבו משובתינו לך חטאנו. אמת כי הדין עליך להענישנו כי רבו משובתינו ממדרכיך בכמה דברים בעבור להם אחסום ובהרגו החמם ובשמוע לנבואי הסקר ולא לנבואי האמת לפיכך אמר כי רבו וי' עפכ עפם למען שמך הנקרא עלינו שאנו כקראים עס' יי'. עובנו חסר יוד הרבים: מקוה ישראל. כי אף על פי שסרו מדרךך לך הם מקוים ובכל דור ודור אתה מקוה ישראל ואתה מושיע בעת צרה אף על פי שהצרה תבא להם בעונם אתה מושיעם ותרחם עליהם גם כן עתה בזמן הזה הושיעם ורחם עליהם ולא יכלו ברעב: למה תהיה כגר בארץ. במקומות רבים דברה תורה בענין הבורא כלשון בני אדם ויחסה אותו בראות ובשמע ובדין ובגדל כדברי בני אדם והכל דרך משל להבין בני אדם ובכל מקום רחוק אוכלוס מתרגם התורה ויוכתן בן עזיאל מתרגם ספרי הנביאים רחק מעל הבורא יחסי התארים וענין הפסוק גם כן ואשר אחריו הסב יונתן הרבר הנאמר על האל על ישראל ראה לרחק מעליו יתברך אפילו דרך רמיון ותרגם כן סבור ישראל וגו' כבעמוד ופסג הפסוקים כן הוא למה תהיה כגר בארץ כימי שהאגר בארץ ואינו מאזרחי הארץ ומתושביה אינו חוסם בענין הארץ מה יהיה בה כי אם הוא בה היום לא יהיה בה למחר וכל סין האורח סבטה בעיר ללון בה לבר כי הוא עובר אורח סאינו חוסם בטובתה וברעתה ואתה דומה להם בענין הזה בהסתיך פניך מהארץ ולא תחוש לכרתה ולך הארץ ואחכונגרים בה ותושבים עמך או אתה דומה בענין הזה כאיש נדהם ונבהל לא ידע מה לעשות או כגבור אמר כגבור כי בידו התשועה וים עת שלא יוכל להושיע בבבורתו ואתה בקרבנו יי'. ואיך תוכל להעלים עיניך מזהירותי. ושמך עלינו כקרא. כי אהבו לנו כקרא. כי לפיכך אל תכחשו. ובררם שמך משותף בשמינו ישראל. כרהם פירשו לפי מקומו נבהל וארזי אבי' ל כתב כי מפרש אותו מן הערבי למי שהוא מכוסה לב מחלי מדהום: כה

פה אמר יי' כן אהבו לנעו. כמו שמהבו הם לנעו כן אעשה עמהם כיהם הולכים למצרים ולא שור לבקש מהם עזר מאויביהם ולא במחויבי ורגליהם לא תטכו מלכת אף על פי שהיו מוכיחים אותם הנביאים כמו שאמר להם ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי נהר ואף על פי כן לא מנעו רגליהם מלכת וכיון שמהבו לנעו חכי אכיעם ואבלם בין העמים ואם תאמר מה תשובה היתה זאת לרברי ירמיהו כי הוא היה מתפלל על הרעב כאמר כי אף על פי שהיה מניעת גשמים אם היו יכולים לבאת לארצות הגוים להביא תבואה לא היה הרעב כל כך גדול אבל האויבים היו באים עליהם בכל יום ולא היו יכולים לבאת לפיכך היה רעב חזק לפיכך השיב לו האל על מלוא האויבים בהם ויגלו אותם וכן כך הרעב והחרב עליה לפיכך אמר עתה יזכור עמם כלומר עתה קודם חלונות יזכור עמם ברעב ויפקוד חטאתם בחרב ויזכור תירבם הפסוק כן בדבר אמר יי' לעמא וגו' כבעמור ויאמר יי' לטובה. לפי שהתפלל על מקצתם לרעה והם רצו ללהמיתו ואמר ארצה נקמתך מהם ואמר התיקם כחץ לטובה והקדישם ליום הריגה לפיכך אמר לו לטובה אל תתפלל עליהם: כי יצומו. כשיקראו כוס ויתעבו ויתפללו אינני שומע אל רצונם פירא צעקתם כמו קומי רני בלילה ואמר אל רצונם והוא לא הזכיר תפלה וצעקה אלא הצוס לפי שאין כוס בלא תפלה וצעקה: רצם ירצה אותם כלומר עולותם ומנחת לא יהיו לרצון לפניו ואמר מה יוכל ישראל לעשות אם הכביא מטע' אותם ואול להם לא תראו חרב ורעב: טלום אמת. טלום סל קיימא: ויאמר יי' חזון סקר. כי לא ראו זו בבואה והם אומרים כי בבואה ראו אותה: וקסם ואליל ותרמית לבס קסם כתב החכם הגדול למען אל כי ים אכסים טיטפע אליהם הכח ה המכלי בכח המרמ' עד מירבו עתידות ויחלמו חלומות בודקות ומזה הכח היו כביא העל ומפני זה היו מאמינים בהם ויקרא זה הענין קסם ויקרא בעליו קוסם ויש מפרשים כי חוזה בזוכים יקרא קוסם: ואלול ותרמית. כתוב ביו וקרי ציר והענין אחר ואליל הוא דבר שאינו וזה שהם אומרים חרב ורעב לא יהיה זהו דבר שאינו כי באמת יהיה הרעב והחרב ותרמית לבס מרמה אופנים בלבם כיון שחושבים אותם שאלו בודקים בדברינו כמו שנסו אותנו בדת העתיר כאמר להם שלא יעזרו מירבי ירמיהו כי אכחנו ראינו בבואה כי לא ראינו חרב ורעב וטיפה להם מעמיהם כרי טכיה כ ככדים בעיניהם ובהב' להם

והליל. לשון אל דבר שאינו כחלה מאד לשון חולי: סחרו. סבבו לנקט הצלה: אל ארץ ולא ידעו אל ארץ אחרת ולא היו יודעין בה עד הנה: אם

מסרה. לנעו ר' בקריא' וס' ויאמר להם היות. והאנח. הגפן. כן אהבו לנעו: שלום ב וס' כי שלום אמת אהן לבס. שלום אסתר ומה יעשה בה: לכן יד בשעבא כסירא וס' נכסר כסירא דא סימ' : והבא אב בקריא' וס' יאמר האנשים והמה אליו כי עד היום חזבהו בני ישראל. לכן כח אמר יי' על רגביאם. וזהו כי תרבו ופריחם בארץ. ילכו בית יהוד' על יבאו בני ישראל. וגם על העבדים ועל השפחות. אשר יחזיקו עשרה אנשים. אשר אשיב את שבות יהודה. לא אעשו אתכם כלה. וכן הודח בגפת הסוס הפרד. ראיתי ביהודה דרכים גתות: ולא ידעו כי וס' ומעתיק דרים תלא ידעו. סחרו אל ארץ ולא ידעו:

כה אמר יהוה לעם הזה כן אהבו לנעו רגליהם לא חשכו ויהוה לא רצם עתה יזכר עונם ויפקד חטאתם: ויאמר יהוה אלי אל תתפלל בעד העם הזה לטובה: כי יצמו אינני שמע אל רצונם וכי יעלו עליה ומנחה אינני רצם כי בחרב וכרעב וכדבר אנכי מכלה אותם: ואמר אהי אדני יהוה הנביאים אמרים להם לא תראו חרב ורעב לא יהיה לכם כי שלום אמת אתן לכם במקום הזה: ויאמר יהוה אלי שקד הנביאים נבאים בשמי לא שלחתים ולא צויתים ולא דברתי אליהם חזון שקד וקסם ואלול ותרמית לבס המה מתנבאים להם: לכן כה אמר יהוה על הנבאים הנבאים בשמי ואני לא שלחתים והמה אמרים תרבו ורעב לא יהיה בארץ הזאת בחרב וכרעב יתמו הנביאים ההמה: והעם אשר המה נבאים להם יהיו משלכים בחוצות ירושלם מפני הרעב וחרב ואין מקבר להמה המה נשיהם ובניהם ובנותיהם ושפכתי עליהם את רעם: ואמרת אליהם את חרב הזה תרדנה עיני דמעה לילה ויום ואל תדמינה כי שבר גדול נשברה ב בתולת בת עמי מכה נחלה מאד: אם יצאתי השדה והנה חללי חרב ואם באתי העיר והנה תחלואי רעב כי גם נביאים כהן סחרו אל ארץ ולא ידעו:

בדבר אמר יי' לעמא הדין במדת ר' בטל כדל דרתימו כן איתפרע מנהון ל לאגליוותהון מדרע בית שבתתי וכמה רהו מערבין לפולחן ט טעויותא ומבית מקדשי רגליהון לא מנעו וקדם יי' לא רעוא בהון כעז יסער עליהו חוביהון ויתפרע עויותהון: ואמר יי' לי לא תצלי על עמא הדין לטבא: ארי יצומון לא רעוא קדמי לקבלא צלותהון וארי יקדון עלתא ומנחתא לא רעוא קדמי בהון ארי בחרבא ובכפנא ובמותא אנה משיצי יתהון: ואמרת קבל בעותי יי' אלהים הא נביי שקרא אמרין להון לא תחזון דקטלין בחרבא וכפנא לא יהי לכוז ארי שלם דקשוט אתן לכוז בארמא הדין: ואמר יי' לי שקרא אמרין נביי שקרא דמתנבן בשמי לא שלחתינו ולא פקדמנו ולא מלית עמחון נבואת שקר ואולפן וכרבין ורשע לבהון אינו מתנבן לכוז: ככן בדבר אמר יי' על נביי שקרא דמתנבן בשמי ואנא לא שלחתינו ואינו אמרין חרבא וכפנא לא יהי בארעא ורא בחרבא ובכפנא יסופון נביי שקר האינו: ועמא דאינו מתנבן להון יהון מטרפין רמן בשוקי ירושלם מן קדם כפנא ותרבולית דקבר להון אינו נשיוון בגיהון ובגיהון ואשפוך עליהון ית בישתהון: ותימר להון יתפתגמא תרין ישגון עיני דמען לילי וימם ולא ישתקן ארי תברא רבא א אתברת מלכות כנישתא דעמי סחא ממרעא לחרא: אם נפקית לחקלא ונהא קטילי תרבא ואם עלית לקרתא ונהא ממרעי כפנא ארי אף ספר אף כהן איתפניאו לכתורתהון על די מה בארעא ולא בקרו:

והליל. לשון אל דבר שאינו כחלה מאד לשון חולי: סחרו. סבבו לנקט הצלה: אל ארץ ולא ידעו אל ארץ אחרת ולא היו יודעין בה עד הנה: אם

וזהו תרמי' לבס מהם חושבים לרמות העם בדבריהם: מתנבאים לבס. אמר לבס וכלל הנביאים עמהם כמו שהוא היה כולל עצמו בכלל ישראל כאומר כי רבו מסובותינו וגו' לכן: יתמו הנביאים ההמה. ר' ראמונה ילקו הם בחרב וכרעב בעבור מהם החטואות ישראל: והעם. אעפ שהיו מטעם אותם נביאי הסקר היה להם לבחון בין נביאי האמת לנביאי הסקר כי כביא האמת מעמיד אותם על תורת משה ונביאי הסקר מיס' להם עו' שהוא בטול התורה ואעפ שהם בודקים בקצת דבריה בעתידות היה להם להחזיק זה בנקם לא בבואה כיון שדבריהם לבטול תורה והיא עו' מאפי' עצמו אמתות ומופתים אמר תורה וימת כי דבר סרה וקיום האותו והמופתים אמר הכתוב הטעם כי מכסה יי' אלהים אתכם: ואין מקבר להמה. זה יהיה עונם שנסו על הקדושים והמיתיה: נשיהם. כי היו נסמעות לרברי שקר יותר מן האנשים: ובניהם ובנותיהם. הקטנים בעונם אבותיהם כי כן הוא המספט מאת האל ית שהוא אל אמונה ואין עול: ואמרת. אתה תאמר להם זה הדבר שאתה בוכה ומצטער על שברם שאתה רואה שיבא עליהם בבואה ותאמר להם שאתה רואה גם כן חללי חרב מתחזן ותחלואי הרעב מתפנים וזה להפחידם אולי ישבר לבס ויכנעו במעמם את הדברים האלה: בתולת בת עמי. עד שתגלה היא כמו הבתולה שלא ידע' איש ולא שלט עליה וכן היא דומה לבתולה כלומר שלא מלטו עליה הגוים להגלותה מארצה עד עתה ותהיה כנענת להם בגלותה כמו הבתולה כנענא: מכה נחלה. מכה קשה בחולי גדול: אם. תחלואי רעב. סם תאר על מסקל ותעלולים ומסלובם וזכר החולים מפני הרעב ולא זכר המתים ברעב כי החולים היו רבים מהמתים: כי גם נביא גם כהן. נביא מנביאי הסקר כהן מכהני הלוי שהיו בהם רעים כמו שאמר כי גם אחיק ובית אבך גם המה בגדוך: סחרו אל ארץ ולא ידעו. כבבו ללכת לגלות אל ארץ אחרת ולא ידעו לא הרגשו בעצמם עד שגלו כי אף על פי שהיה מתנבא על הנביאים שיתמו בחרב וכרעב מהם גלו עם יהויכין כמו שכתוב שהיו מתנבאים שם בגולה ואמר גם ר' גם הם שהם גדולי העם כי גלו עם יהויכין חחרסו והמסגר ובאמרו סחרו לפי שהולך דרך רחוקה אי אפשר שלא יסוב הדרכים כי אין כל הדרך דרך ישרה וית אריאף ספרו וגו' כבעמור: האמאם

המאוס מואסת, חזר הכביא להתפלל עוד ואף על פי שאמר לו האל אל תתפלל בשר
העם הזה על מקצת העם שב להתפלל: אם בזיון. אם ביוסד ביון התרגומו כי
לא דבר עד עתה על החרבן אלא על צרת היוסדים בה: הכימו. מכת רעב:
ואין לבומרפא. כי אין מטר: קוה לסוּם. מקור אם כקוה שלום מהאמות

הַמֵּאֵס מֵאֶסֶת אֶת־יְהוּדָה אִם־בְּעִיּוֹן
נָעִלָה נַפְשָׁךְ מִדּוֹעַ הַכִּיתָנוּ וְאִין לָנוּ
מִרְפָּא קוּהָ לְשָׁלוֹם וְאִין טוֹב וּלְעֶרְתָּ
מִרְפָּאוּהָנָה בְּעֵתָהּ : יִדְעֵנוּ יְהוָה
דְּשַׁעֲנוּ עֵזְךָ אֲבוֹתֵינוּ כִּי חֲטָאֵנוּ לָךְ :
אַל תִּגְמָא אֶין לְמַעַן שְׂמִיךְ אַל־תִּגְבַּל
כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ זָכַר אַל־תִּפְרֹךְ בְּרִיתְךָ
אֲתָנוּ : הֵישׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם בְּגַשְׁמִים
וְאִם הַשְׁמִים יִתְּנוּ רַבִּיבִים הֲלֵא
אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנִקְוָה לָךְ
כִּי־אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־כָּל־אֱלֹהִים :

ווארד יי
ר' בטע' בדיס
נב'טליא
בריתא קרא
לסטמאל

אבוהינו ח'מל וס'מ'גם אנחנו גם אבותינו חנינא דפס'. והבשת אכלה את יגיע. נשכח בבשתינו. ייענו י'רשענו. י'עזי ובעזי. ירא אלהי אבותינו. והנה נפלו אבותינו. על אשר לא שמרו אבותינו: ויחזקוהו ג' כנביאים וס'מ'בסר בריש האי ס'פרא: לשאל ל' חס' בקריאהו'ס' והס'תהו לשאל מאת אביה שרה

וְהָרַטְט רַטְטָא יַת דְּבִית יְהוּדָה
וְהֵם יִרְבִּי צִיּוֹן רַחֵם מִמֶּךָּ מֶה
דִּין אֱלֹקֵינוּ וְלִית לָנָא אֶסְא סְבַרְךָ
לְשֵׁלם וְלִית טַב וְלַעֲיֹדן סְלִיחוֹת
חוּבִין וְהָא פּוֹרְעֵנוֹת חִטָּאין :

יִדְעָנָא יי חוֹבֵנָא וְחוּבֵי אֲבָהֵתָא
אֲרִי חֲבֵנָא קֶדְמְךָ : לֹא תִרְחֻקֵנָא
בְּדִיל שְׁמֶךָ לֹא תִגְבַּל אֲתֵר בֵּית
כוֹרְסֵי יִקְרָךְ יַעֲזוֹד וְכוֹרְן קִיָּים א
אֲבָהֵתָא קֶדְמְךָ לֹא תִשְׁנֵי קִיָּמְךָ
עֲמָנָא : הָא לִית צָרוּךְ בְּטַעֲנוֹת
עֲמָמֵי לֹא חֲתָא מִטְּרָא וְאֵם שְׁמֵי
לֹא יִתְנוּ רִסְסִין אֱלֹהִין עַל מִימְךָ
הֵלֵא אֵת הַזֶּה יי אֱלֹהֵנָא וְנִסְבֵּר
קֶדְמְךָ אֲרִי אֵת עֲבֹדַת יִת כָּל אֱלֹהִין :
וְאָמַר יי לִי אֵם יִקּוּם
מִשֶּׁה וְשִׁמְוָאֵל לְמַבְעִימָן קֶדְמִי לֹא
רַעוּנָא קֶדְמִי בַּעֲמָא דְהָרִין שִׁלַּח
מֵאַרְע בֵּית שְׁכִינְתִּי וְיִגְלוּן : וְיִהִי
אֲרִי יִמְרוּן לֵךְ לֵאמֹן נְגִילָה וְיִתִּימֵר
לְחוּן כְּדָנָן אָמַר יי דְּלִסוֹת לְמוֹתָא
וְדִלְחָרְבָא לְחָרֵב וְדִלְכַּפְנִי לְכַפְנָא
וְיִי לְשִׁבְיָא לְשִׁבְיָא וְאָסַעַר עַל יַהוּדָה
אַרְבַּע פּוֹרְעֵנוֹן בִּישָׁן אָמַר יי יִת
דְּקִטְלוּן בְּחִרְבָא לְמִיקְטֵל וְיִת כ
כְּלָבִיא לְגִרְרָא וְיִת עוֹפָא דְשִׁמְיָא
וְיִת בַּעִיר דְאַרְעָ לְמִיכַל וְלַחֲבָלָא :
וְאַתְּנִינוּן לְזִיזַע לְכָל מַלְכוּת אֲרַע'
עַל דִּלָּא תִבּוּ כְּמִנְשָׁה בְּרִיחוֹקִיָּה
מֶלֶךְ שְׁבַטָא דְבֵית יְהוּדָה עַל
דְּאִסְוִי לְמִיעֵבֵר בִּירוּשָׁלַם :

אָרִי מִן יְחוּס עַל־ךָ יְרוּשָׁלַם וּמִן
יְדִוִי עַל־ךָ וּמִן יוֹזֵר לְמַשְׁאֵל לִ
לְשִׁלְמָה לָךְ : אֶת־שִׁבְקָתְךָ
פֹּלְחָנִי אָמַר יְיָ לֹא־תֵרָא אִסְתַּחֲוֶה
וְיֵת יִכְלָא לְמִיתָב וְלֹא־תִבְתִּי

ושפטים. לשאל לנומלך. לשאל לזלשלוס ולכרכודשכואל. כי מיוחמל עיליךירושלם. וינסו יי'בלבכס. ולאנתתי לחטאחבי:

ושפטים. לשאל לנו מדך. לשאל לול שלום ולברכודשכואל. כי בייחמל עליך ירושלם. וינסו העם הזה את כל לא הכה את הארץ את כל אלה על מניעת השמים שלא יתנו מטר והארץ שלא תתן את יכולה: ויאמר יי אלי. למה תרבה בתפלה לפני כי אם יעמוד משה וסמואל לפני גרונים ממך אם יעמדו הם לפני אף כפני אל העם הזה. כפני רל רכוכי כמו אל תתני בפעם צרי וזכר משה וסמואל שהיו לזים וכביאים והגרול שבכביאים אחר משה רבינו היה סמואל וכן אמר משה והארץ בבהניו וסמואל בקוראיו שמו וכאמ' כי כאמץ סמואל לנבוא לי' ואמר ולא הפיל מכל דבריו ארצה: סלח מעל פני ויבאו סלחם מעל פני ויבאו ואמר הצווי כנגד ירמיהו כאילו אמר אם בדרך לשלחם טוב שתשלחם משתתפל עלניהם: והיה כי יאמרו. אשר למות. אמרו רל כל המאחר בפסוק זה קשה מחברו חרב קשה ממות איבעית אימא סברא האי קא מכוול והאי לא מכוול ואיבעית אימא קרא יקר בעיני יי המותה לחסריו רעב קשה מחרב סברא האי קא מטער והאי לא מטער קרא טובים היו חללי חרב מחללי רעב שבי קשה מכולם כליו אייתנהו ביה: ופקדתי. משפחות על דרך הגלה כלומר ארבע מיני פורעניות: לקחוב. כי דרך הכלבים לגרר הנבלה באלם אותה: וכתתם לזוהה כתיב וקרי לזוהה והענין אחד אלא שהם שני פרטים והם ענין התנועה: בגלל מנשה. כי הוא בנה את יהודה במעשים רעים ודם נקי טפח עד סמל ירושלם חללי' כמו שכתוב ויתעל דלא תבו במנשה בר חזקיהו: כי. ומי יוד לך. כמו לנוד לו ולנחמו ענין נחמת האבל וספור הדורות עמו ובא בזה הלשון לפי שהמנחמים נדון ממקומן זה מפה וזה מפה לנחם האבל אמר מי יחמול ומי יוד לך ומי יסוד לשאול לשלום לך כי את גרמת חרבך סכטת אותי לפיכך תלכי אחור ולא לפני: את. כלאתי הנחם. כמה פעמים נחמתי על הרעה אשר דברתי לעשות להם ולא עשיתי כלאתי על זה לא אוכל עוד לנחם אלא אפרע מהם: ואזרם

ואזרם. כמו שזורים התבואה במורה כן אזרם בשערי הארץ כלומר בגלותם אפיכס בכל ערי הארץ ואמר בשערי המקום בערי כירדך שער כנכסך ויזכרך בעיר וכן אמר לכל בלי שער שירו וכתי בכל קריו ארעא וכן תרגם במקומות רבים בשעריה בקריוהא ואמר ואזרם על עמרת הסבטים שגלו וכן שכלתי אברתי אומ' עליהם ואף על פי כן שבת יהודה שראו כל זה מדרכיהם הרעים לא שבו ואמר שכלתי כי בניו היו: עצמו ליי יבא זה הלשון בענין הכמות והאיכות ואמר ליי' כי אני מצר עליהם ורבו אלמנותיו בעיני. אלמנותו כתוב בלא יור וקרי ביור ומכאן רבים כמוהו וזה היה במי אחז שהרג פקח בן רמליהו ביהודה מאה ועשרים אלה בשם אחר ו נכסארו הכסים אלמנות: הבאתי להם על אש בחור מודר בזהרים על קהלת בחורי הבאתי מודר בזהרי כלומר כי לא באו בליהם כגבשים אלא בזהרי ולא הועילה לבחורים גבורת. אם ר' קהלה אומ' מפחה כמו שסקראת אום ואומה. בחור על דרך כלל כמו בחורים וכן שם מאות רכב בחור וכן תי' איתתי עליהו וגו' כעמוד הפלתי עליה פתא' שיר ובהלות עליה על האם שזכר הפלתי שר ר' חרנן הערים ובהלות כמו פתאום כמו ויבהילו את המן מ מהרהו ללכת פתאום וכאלו ה' אמ הפלתי עליה פתאום ובהלות שיר והכפל לחזק הענין כמו פתעפתאום ואדוני אבי' פירש שיר שזכר מן ויהי עירך ותי' איתתי עליהו משירין וגו' כעמוד: אמללה יולדת הסבעה ויולדת בנים רבים והיא כנסת יסר. וסבעה ענין רבוי במקומו לא חסכון מכון וכן עד עקרה ילדה סבעה סבע יכול כדריקוס סבע כחטאיתס: נפחה נפשה: עין רבובן כמו מפח נפם: באה שמה בעוד יומם.

והדרך משל מרוב הכרות כמו שאמר גם כן על הצרות חטך הממש בראתו. באה כתוב בא קרי והסמ' ימצא לשון זכר ולשון נקבה: בוסה וחסר. ככל ענין במלות שונות: ושאריתם. שאריתם שלא ילכו בגלות אתן לחרב וים לפרס ושאריתם בניהם כמו שזכר: או לי אחי. איש ריב ואיש מרון. כי כלם מריבים עמי ומרון כמו ריב: לא נסיתי ולא נסו בי. לא נסיתי בהם סאהיה תובע הלוואתי מהם ויחללני בעצור זה וגם הם לא נסו בי שיהי תובעים הלוואתם ממני ולא ארצה לתת להם ובעבור זה יחללני אין סוס דבר מכל זה סוככים אותי מפני שאני מוכיח אותם לטובתם: כלה מקללני. הורכבה המלה משני סרסים מן קלל ומן קלה כי הם שני ענינים הקללה היא הפך הברכה והקללן הוא הפך הכבוד וכן אמר הכביא כלה מקללני ומקללי והורכבו שניהם כאחד ואמר במלה אחת שני עניני לקצר הלשון ולזכותו והמרה הא קלה בזה כמנהג התחלפה במקומו ולולי שהחליפום וקראו למר הפעל בקריאה לא היה כבר במלה ענין קלה: אמר יי'. אמר לי האל כשהייתי מתעש עליהם מסופיה היה לטוב: אם לא כען סבעה כמו אם לא סופיית דוממתי אם לא כאשר רמיתי כן היתה: מרייתך. כמו מרייתך וחירק התי במקום שגול וכן תי' ותפוצותם חירק התי במקום שגול ואלף מאר נעלם מהמכת' וכן וגם כל מריית יסר' כמו שארית ושאריתך עיניו אחרייתך כלומר מה שישאר לך מהזמן בבא רעתם וכן תרגם יונתן אם לא סופך יהא לטוב: אם לא הפגעתי בך בעת רעה ובעת צרה ואת האויב. בעת רשת יסראל וצרתם אפגע בך את האויב והוא כבוד ארץ יפגע בך שתעשה הטוב ותיסר בעיניך אם לסבת אם ללכת כמו שכתוב. הפעתי בפעל יוצא כלומר אסימנו סיפגע בך ויבקש ממך שתעשה אחר דבר מצרעה וים לפרס הפגעתי ענין פגיעת החרב ויהיה הפסוק חלוק אם לא מרייתך ואמר כנבר הכביא אם לא הפגעתי בך ויאל' כנב' יסראל כיגם לפירוש הראשון ואמר חילך ואוצרותיך כנבר יסראל. וים מפרטים שאריתך התריתך מן משרה קטרינ' כמו שאמר לו כבוד ארץ הכה פתחתך היום מן הזיקים ארץ הכה פתחתך היום מן הזיקים אשר על דרך. מרותך כתוב בוי' וקרי ביור והענין אחד ואותיות הא' מתחלפות: הידוע. מן תרועם שבט ברזל ענין סבר. אמר היסבר ברזל ברזל אם ברזל אחר יחתך ברזל אחר אם הברזל הוא משרב עם הנחשת והוא הברזל החזק שקורין בלעז אכירי ר' יחשבו מהם יוכלו לעמוד בפני נכוד נכר כי אם הם ברזל נכוד נכר הוא ברזל וכחשת: מפסון. כי בכל צפוכית לארץ יסראל כמו שאמר מפסון תפתח הרעה: חילך. לא במחיר. כל כך יהיו בוזים רבים כי לא ימכר ולא יותן במחיר השלל אלא כל אחד ואחד יבא לעצמו: ובכל חטאתיך. ובעבור מה יהיה זה בעבור כל חטאתיך: ובכל גבולך. הם חטאתיך הם גבולך הם חטאתיך והוא אחר זה בפר חטאת יהודה במלות שונות במקצת: והעברתי

ואזרם במורה בשערי הארץ שכלתי אברתי את עמי מדרכיהם לוא שבו עצמו לי אלמנותו מחול' ימים הבאתי להם על אש בחור שורר בצהרים הפלתי עליה פתאם עיר ובהלות: אמללה יולדת השבעה נפחה נפשה באה שמשעה בעד יומם בושרה וחפירה ושאריתם לחרב אתן לפני איביהם נאם יהוה: או- לי אמי כי ילדתיני איש ריב ואיש מרון לכל הארץ לא נשיתי ולא- נשו בי בלה מקללני: אמר יהוה אם- לא שרותך לטוב אם- לא הפגעתי בך בעת רעה ובעת צרה אר- הא' יב: הירע ברזל ברזל מצפון ונחשת: חילך ואוצרותיך לבן אתן לא במחיר ובכל- ח חטאתיך ובכל גבולך:

נכסיכון ובית גבויכון לביתא אססר לא ברסין בחובין דהויתון פלחין לטענותא ובכל תחומיכון:

אמר: האמתך ג' בל וסימ' ודלך ואוצרותיך לבן אתן: וחלב זבוחך לא אוריתני. טחית בעב משערך וכענן חטאתיך: וא' על חטאותיך. ושאר חטאתיך בתיב:

במורה. כסה מקורין וכן בלעז כזה מהוא זורה מערין סלא יהו כולן גולין למקום אחר: עצמו ליי. רבו לפני אלמנותיו: על אם. על ירוסלם מהוא עיר ואם בישראל: בזהרים. הכל יהא גלוי לפני כל גבוי ממונכם: הפלתי עליהם פתאם עיר. הסכנתי עליהם פתאם גייסות סל עיר ובהלות רבות וים פותרי עיר לסון סכאה כמו ויהי

עירך ופסריה לערך: אומללה יולד הסבעה סומרון וכסיסיה סל עמרת סבטים סעמרו מהם ז' מספחו מלכים רסעם כבר אומללה וגלתה: ושאריתם: אלו יהוד וקצת בביתן סכסיתיו בישראל: לחרב אתן. אלו הן סבעם מספחות ירבעם בן נבט וביטו בעשא וביטו עמרי וביטו יהוא וביטו מכז' וביטו פקח וביטו: הוסע וביטו: כפחה כפסה. לסון ראבה כפס מתרגמי' ודאבון כפס ומפחן כפס: בעוד יומם.

בלא זמכ' מהו ליפול כך כדרם במסכת ג' גטון ובמדרס רבי תנחומא דרסו כלפי ירוסלם ומוכה סבעה רסעם יהודם יגנאם אחז מכסה חמוץ י יהויקים צדקיהו אך ים למכות עזר רחבעם אביה חמזיה אחזיה: וחכרה: לסון בוסת: או לי אחי. ירמיה היה מתאונן על עצמו מהיו סוכאין אותו בני עיר על דברי תוכחותיו: איס מרון. איס מריבה כמו לא ידון רוחי: לא נסיתי. כמו לא תהי לו כנסיה:

כולה מקללני: אחי רב עמהם על עסקי ממון פים לי עליהם ולא להם עלי והרי כל העם מקללני: מרייתך. שאריתך. לסון שארית וכן פתרו מנחם אבל דובס פתר אותו לסון התרה וסיריתך כמו משרי קטרינ' ופתרון סיריתך כן הוא סל הכה פתחתך היום מן האזיקים כלומר ביום אשר הקים יי' את דברו וכאמר לו ועתה הכה פתחתך היום מן האזיקים אשר על דרך אם טוב בעיניך לבוא אתי בבלה וגם יסראל בקטן ממנו שיתפלל בשבילם כאשר נאמר לו התפלל בעדנו אל יי' אלהינו כי נסארכו מעט מהרבה: אם לא. לסון סבעה הפגעתי בך בעת רעה את האויב כסתבא עליהם הרעה יפגעו בך שתבקם רחמים עליהם כגון צדקיהו אמ לו דרום נא בערנו אתי יי' וגו' דא כביר ארץ יבקם מאתך אם טוב בעיניך לבא אתי בבלי: הירוע ברזל ברזל מפסון. או' אני ברזל הבא מפסון קסה משאר ברזל וכן פתרונו הם נמסלו לברזל הולכי רכיל כחשת ברזל ובורמיה כאמ' כהיך לעמוד ברזל ולחומת כחשת וסלן חזק מלהם כי נכודר כזר מפסון יבא כדבריו עליהם הירוע הירוע ברזל מלהם אתפלך. דא הירוע ברזל בעזרתם סהוא קסח כברזל את כבוד כזר סהוא ברזל הבא מפסון. וכחשת תרגום יונתן כוטה לזר זה: חילך. לסון ממון: ואוצרותיך. ליסראל הוא אומר: ובכל חטאותיך ילמסן כל חטאותיך תהי זאת לך: ובכל גבולך. אשר העמדת ע'ז בכולן: אל

יסראל וצרתם אפגע בך את האויב והוא כבוד ארץ יפגע בך שתעשה הטוב ותיסר בעיניך אם לסבת אם ללכת כמו שכתוב. הפעתי בפעל יוצא כלומר אסימנו סיפגע בך ויבקש ממך שתעשה אחר דבר מצרעה וים לפרס הפגעתי ענין פגיעת החרב ויהיה הפסוק חלוק אם לא מרייתך ואמר כנבר הכביא אם לא הפגעתי בך ויאל' כנב' יסראל כיגם לפירוש הראשון ואמר חילך ואוצרותיך כנבר יסראל. וים מפרטים שאריתך התריתך מן משרה קטרינ' כמו שאמר לו כבוד ארץ הכה פתחתך היום מן הזיקים ארץ הכה פתחתך היום מן הזיקים אשר על דרך. מרותך כתוב בוי' וקרי ביור והענין אחד ואותיות הא' מתחלפות: הידוע. מן תרועם שבט ברזל ענין סבר. אמר היסבר ברזל ברזל אם ברזל אחר יחתך ברזל אחר אם הברזל הוא משרב עם הנחשת והוא הברזל החזק שקורין בלעז אכירי ר' יחשבו מהם יוכלו לעמוד בפני נכוד נכר כי אם הם ברזל נכוד נכר הוא ברזל וכחשת: מפסון. כי בכל צפוכית לארץ יסראל כמו שאמר מפסון תפתח הרעה: חילך. לא במחיר. כל כך יהיו בוזים רבים כי לא ימכר ולא יותן במחיר השלל אלא כל אחד ואחד יבא לעצמו: ובכל חטאתיך. ובעבור מה יהיה זה בעבור כל חטאתיך: ובכל גבולך. הם חטאתיך הם גבולך הם חטאתיך והוא אחר זה בפר חטאת יהודה במלות שונות במקצת: והעברתי

רשי

וְהַעֲבַרְתִּי אֶת אֲשֵׁי־יָם בְּאָרְץ לֹא
יָדַעְתָּ כִּי אֲשֶׁר קָדַחְתָּ בְּאֵפִי עָלֶיכֶם
תִּזְקָד : אֲתָה יָדַעְתָּ
יְהוָה זָכַרְנִי וּפָקַדְנִי וְהִנֵּקְסָה לִי מִרְדֵּי־
אֵל לְאֶרֶץ אֲפָךְ תִּקְחָנִי דַע שְׂאֵתִי
עָלֶיךָ חֲרָפָה : נִמְצָאוּ דְבָרֶיךָ וְאִכְלָם
וְהִי דְבָרֶיךָ לִי לִשְׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָת
לִבִּי כִּי נִקְרָא שִׁמְךָ עָלַי יְהוָה
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת : לֹא יִשְׁבַּתִּי בְּסוֹד
מִשְׁחָקִים וְאֶעֱלֶה מִפְּנֵי יָדְךָ בְּדָר
יִשְׁבַּתִּי בִּי זַעַם מִלֹּאֲתָנִי : לִמָּוֶה הִיא
כְּאֵבִי נֶעַח וּמִכָּתִי אֲנוּשָׁה מֵאֲנָה
הִרְפָּא הָיוּ תַּהֲיֶיהָ לִי כִּמוֹ אֶבֶז מִיָּם
לֹא נֶאֱמָנו :
לִכֵּן כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי תְּשׁוּבָה
וְאֲשִׁיבְךָ לִפְנֵי תַעֲמֹד וְאֵם תּוֹצִיא
יָקָר מִזֶּלְל כִּפִּי תַהֲיֶיהָ יִשְׁבוּ הַסֵּמֶל
אֵלֶיךָ וְאֲתָה לֹא תִשׁוּב אֵלֵהֶם :
וְנִתְּחִיךְ לַעֵם הַזֶּה לְחֹמֶת נְחָשׁוֹת
בְּצוּרָה וּנְלַחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא יִוָּכְלוּ לָךְ
כִּי אֲתָךְ אֲנִי לְהוֹשִׁיעַךָ וְלְהַצִּילְךָ
נָאִם יְהוָה : וְהַצַּלְתִּיךָ מִיַּד רָעִים
וּפָדַתִּיךָ מִכַּף עֲרִיצִים :
וְהִי דְבַר יְהוָה אֵלֵי לֵאמֹר :
לֹא תִקַּח לָךְ אִשָּׁה וְלֹא יִהְיוּ לָךְ
בָּנִים וּבָנוֹת בְּמִקּוֹם הַזֶּה :

וְחִשְׁתֶּם עֲבוֹרֵי לְבַעַל יוֹדֵבִיכֶם בִּ
בְּאַרְעָא וְלֹא יִדְעִיתֶם אֲרֵי קְדוֹם
תִּקְוִי בְּאִשְׁתִּי נֶפֶק מִן קִדְמִי בְּרִגְוֹ
עֲלִיכֶם יִחוּלוּ

אִתְּגַלִּי קִרְמֶךָ יְיָ עוֹלָם דּוֹכְרֵנִי
 וּפְקוּדוֹנִי לְאוֹטְכֵּי לִי וְאֶסְעֶר עַל
 בְּעַל דְּבִי וְאִיתְּפַרְעֵ לִי מִרְדְּפִי
 לֹא תִתֵּן אֶרְכָּא לְעוֹלָמִי גַּלִּי קִרְמֶךָ
 דְּקַבְּלִית חִסּוּדִין עַל מִימְרֶךָ
 קַבְּלִית לְפִתְגָמְךָ וְקִיּוּמִינֵךְ וְהוּת
 מִימְרֶךָ לִי לְבִיעַ וְלִחְרוֹת לְבִי אֲרִי
 אִיתְּקָרִי שְׂמֶךְ עָלַי יְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת
 לֹא יִתְּיֹבִית בְּסִיעֵת מִשְׁבָּחֶיךָ וְלֹא
 תִּרְתִּי מִן קִדְּם מִימְרֶךָ פְּרִישׁ י
 יִתְּיֹבִית אֲרִי נְבוּאָה דְּלוֹט מְלִיתִנִי
 לְכֹה הֵיךְ יִכְּבִי לֹא פִרְשׁ וּמַחְתִּי
 תְּקִיפֹא לְמִסְרָבֹא לְאַיִתְּסָאָה לֹא
 יְהִי מִימְרֶךָ לִי כְּדִבּוּן כְּמִבְעַד דְּמִיז
 דְּפִסְקוֹן מוֹהִי

בְּכֵן כְּדֵן אֲמַר יוֹאֵם תַּחֲבִי
וְאֲחֵיכֶם קְדָמִי תִשְׁמַשׁ וְאִם תַּחֲבִי
רִשְׁעִי אֶל מִתּוֹ עֲדִיקָא רַעוּת
מִסִּרִי תָקִיִם יִתְּנוּ אֵינֹן ל
לִפְתָּגֶסֶךְ וְאֵת לֹא תַתּוּב לִמְסַעִי
בְּתִרְיוֹן וְאִתְּנִיךְ לְעִמָּא תִדְרִין
כְּשׁוֹר וְנִשְׁכַּרְרִיךְ וְיִגִּיחוֹן לִקְבֶּלְךָ
וְלֹא יִכְלוּן לֶךְ אֲרִי בְּסַעֲדֶךָ מִסִּרִי
לְמִפְרָקְךָ וְלִשְׁזִבְתָּךְ אֲמַר יוֹ
וְאִישׁוֹבִיךָ מִיד מִבְּאֲשִׁין ו
וְאִיפְרָקִיךָ מִיד תְּקִיפִין וְחִתּוֹת
לֹא יִהְיוּן לֶךְ בְּנִין וּבָנִין בְּאֵתֶל תִּדְרִין

וְסִימָן נִמְסַר בְּסִפְרָא סִימָן יוֹכֵל לֵאמֹר וְסִימָן נִמְסַר בְּרִישׁ סִפְרָא סוֹף סִימָן וְלֹא יוֹהֵיג וְסִימָן כְּנִי וְכִנּוּת תְּהִלָּה וְלֹא תִקַּח לָךְ אֶשְׁחָה וְלֹא יוֹהֵיג כְּאֶבְהֵם וְכָל יִתְחַקֵּל דְּכֹן בְּמֵאָה לֹא יוֹהֵיג וְסִימָן וְהִתְחַדְּדִי:

כנגד האל בעבור שאמר לו בתחילת כבודו ואזי הנה נתיחד היום לעיר מבצר ולעמוד ברזל ולחומת נחשת וגו' והנה הם מחרפים ומכים אותי ואף על פי שאמר לו וכלחמו אליך יהיה דעתו שהמלחמה ההיא לא תהיה תמידית אלא סתיהיה לה הפסק ובראותו כילא היה לה הפסק נתרעם על האל ואמר למה היה כאבי נכח היו תהיה לי כמו אכזב. אנוסה כמו אנוסה מכותיה וכאב אנוס רוצה למרחיקה וכבדה ואכזב האלף נוספת והוא תאר כמו כוזב והוא בשקל ארבע ויונתן הוסיף לא יתא מיימרך לי כרביץ כמבוע דפסקין מהיי: לכך כה אמר יי' אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד. אמר לו האל דברת כנגדי דברים אשר לא כן באמרך היו תהיה לי כמו אכזב והנה חטאת לי ועתה אם תשוב בתשובה לפני ותתרטרע על מה שאמרת אני אשיבך בתשובה ואסלח לך ותעמוד לפני כבתחילה והעמידה לפני יי' היא התפלה וההודאה לפניו וקבל הכבואה כמו שאמר אם יעמוד מטה ושמאל לפני ואברהם עודנו עומד לפני יי' ולא יאמר זה הלשון אלא בבבוא ואם תבוא יקר מזולל כפי תהיה. ואם תטריח עצמך עליהם להחזירם למוטב ותבוא יקר מזולל פתוכל להשיב הרעעים שהם זוללים להשיבם טובים ויקרים כפי תהיה מה שתגזר ותאמר יתקיים כאילו אני אור' אותו כמו שאמר בשמואל הנביא ולא הפיל מכל דבריו ארצה ויתרעות ממרי יתקיים ויטמפרטי' כפי תהיה כמאמרי תהיה כמו שאמרתי לך לעיר מבצר ולחומת נחשת: ישובו המה אליך ואתה לא תשוב אליהם. אבל זה השמר לך שלא תשוב לרעתם בהשתדלותך עמהם שמה יטעוך ברוב טענתם זה השמר לך השתדל עמהם שישובו המה אליך והשמר שלא תשוב אתה אליהם: ונתייך. אמר לא אחיה לך כמו אדם אכזב לא כמו שאמרתי לך בתחילה כן אעשה שאניך לעם הזה לחומת נחשת בצורה: וכלחמו איך ולא יוכלו לך. כי אני לא אמרתי שכלחמת אליך תהיה לחמו ואתה לא הבינות הטוב דברי אלא כמו שהבטחתיך כן אקיים כי לא יוכלו לך להמיתך אבל הם ילחמו אליך בין בדברים בין במכות ובין בבזיון כל מן שתוכיחם וכל זה הטורח תסבול להשיבם אלי כי אם לא תשיב כלם אי אפשר שלא תשיב מקצתם כמו שראינו שאמרו מקצתם בספרו להמיתו אמרו הסרים איך לאיש הזה משפט מות כי בשם יי' אלהינו דבר אלינו ואם תטרח בזה ולא תחוש לחרפתם וגורפם תקבל סכר מאתי: והכלתיך מיד רעים. מכף עריצים. סרזים להמיתך: ויהי דבר יי'. לא תקח לך אשה. ים הנה מבוכה למה זהו האל שלא יתן אשה ולא יוליד בנים ובנות לפי שגזירה גזרה על הבנים ועל הבנות הילודים במקום הזה סימיותו ברעב וכילא היה כדאי וירמיהו סיחיו בבין בזכורו והנה הקטנים אינם מתים אלא בעון אבותיהם וירמיהו לא היה לו עון סימיותו בכיו בעונו ועוד אף על פי שגזירה גזרה סימיותו בחרב וברעב הגזירה על קצתם ולא על כלם כי גם גלות נבצר עליהם והנה כאמר בבבואת יחזקאל על ירושלם והנה נותרה בה פלטה המבואים בנים ובנות ועוד טבם על האבות ועל האמות גזר סימיותו ולא מתו כלם שהרי גלו מהם וכענין הזה כאמר בבבואת יחזקאל אם בנים ואם בנות יצילו המה לבדם יבגלו ולמה לא הצילו האבות הדריקים את בניהם שהרי הם כמותם כי איך לבנים הקטנים חטא סימיותו בעבורו אלא כשהם מתים בעון אבותיהם מתים ואם

רצפ

ועבדתם עם אלהים
אחרים: תִּי וּתְפַלְחוּ
תַּחַן לַעֲמִיחַ פְּלִיז
טַעֲמָתָא יוֹתֵם וּלְיִלִי:
לִכְּן. לְסוֹן סַבְעָה
אֶף עַל פִּי טַבְּרָתִם
בִּי סַבְעָה: הִיא בְּדִי
סַבְּאֹל אֶת־עַם: לֹא
אֲמַר עַד וְגו' רַבְּתִי
דְּרַסּוּ לֹא סַתְּעָקֵר י
וּצִיֵּאת מִבְּרִימְתִּיקוּמָה
אֵלֶּא בְּאֹלֶה אֲחֵרוּהִי:
עִיקָר וּצִיֵּאת מִזְּבִּירִם
טַבֵּל לֵה: וְדִירוּסִים מֵה
הַדִּיּוּג סוּלוּהוּ מִתּוֹךְ
מִקּוּס גְּרוּלוֹ אֶף אֵלֹו
יִלְכְּדוּ אוֹתָם בְּתוֹךְ
הַעִיר וּמָה עֲשִׂקוּ סָל
דְּגַמִּס־לִכְדֵּר הוּא מֵת
כִּךְ אֲבִיֵּא עֲלֵיהֶם ה
הוֹרֵגִים וְאֵחָז־אֶסְלֵחַ
צִידִים לִסְאָרִים ו
וּלְבֹחֲרִים מִן הַחֲרֵב
אֵל הַהָרִים וְהַגְּבָעוֹת
וּצְרוּס לְהַגְּבָלוֹת בְּסַבִּי
ס מַסָּה עֲשֵׂם. אֵת
סַסְכּוֹ עַל עֲשֵׂם לַעֲשׂוֹת
עֲשׂוֹת אֲבוֹתֵיהִי וְיוֹסֵף
תִּירֵגֵם כֵּן וְאֶסְלֵם ל
לְתִיִּיכֵן קֶרֶמְאִיךְ עַל
חַר תִּרְיִ: י עֲשִׂי
וּמַעֲשִׂי וּמְכּוּסִי.
אֲכַטְפִּי וְיִמְאֲנֵם בְּלַעֲזִי
וּמַחֲסֵם חֲבֵרוֹ לְסוֹן
פִּלֵּא כְּמוֹ בַּת לִרְיֵאִיךְ
כֵּם לְהַתְּכּוּסֵם וְכֵן י
כְּפִי וְרוֹכֵם פֶּתֶר אוֹתוֹ
לְסוֹן מְכּוּס מַמַּס:
אֵלֶיךָ גּוֹיִם יִבּוֹאוּ.
סוֹף הָאֵמוּנָה לְסוֹב אֵיךְ
וּלְעַבְדְּךָ סַכֵּם אֲחֵד
וְעַמְךָ אֵיךְ עָשׂוּ לָהֶם
לָהֶם וְהֵמָּה לֹא לָהֶם
י מַחֲפָסִי. כְּמוֹתִקְבָּה
י כַּחֲלוֹ. לְסוֹן כַּחֲלָה:
מוֹעִיל. לְסוֹן תּוֹעִילִתִּי:
כִּי סַמִּי יי. כְּמַסְמַס
מוֹשֵׁל וְסוֹלֵט לְקִיִּים ג
בְּעַת:
בְּעַת:

וַיִּתְּנוּ אֲבָנֵי שֹׁתָן לַמַּעֲבָר
מֵאַבְהֶתְכֹן וְהָאֱתָנֹן אֲזֻלִּין גְּבֵר
בְּתַר הַרְהוֹר לִיבִיה בִּישָׁם בְּדִיל
דְּלֹא לִקְבֹּלָא לְמִסְרֵי וְאַטְלִטִל
יִתְכֹן מֵעַל אֲרַעָא וְהָא לְאֲרַעָא
דְּלֹא יִדְעִיתָן אֲתָנֹן וְאַבְהֶתְכֹן
וְהַפְּלִחוּן דִּתְּמֵן לְעַמְּסִיָּא פְּלִתִי
טַעֲוֹתָא יִמְסִי לִי וְלֹא יִהְיֶה לְכֹן
רְחִמִין וְכֹן הָא יוֹמָא אֲתָנֹן
אֲמַר וְיִלֹּא יִהְיוּן מִשְׁתַּעַן עוֹד
בְּגִבּוֹרָא רִי וְדַסְקִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאַרְעָא דְּמַצְרַיִם אֵלֶּהּ וְהוּן
מִשְׁתַּעַן בְּגִבּוֹרָא רִי וְדַסְקִית
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא צִיפּוֹנָא וּסְכַל
סְרִינָא דְּאַגְלִינֵן לְתַמֵּן וְאַתִּיבִינֵן
לְאַרְעָהוּן דִּיתְּכִית לְאַבְהֶתְכֹן
הָא אֲנֵא טִלַּח לְעַמְּסִין קְטוּלִין
אֲמַר וְיִקְטוּלוּנֵן וּבְתַר כֵּן אֲשִׁלַּח
לְסַנְיָאִין צִידִין וְיַצְרוּנוּנֵן מֵעַל
כָּל טוֹר וּמֵעַל כָּל רַמָּתָא וּמִשְׁקִיפִי
בִּיפֵּיא וְאַרִי קְרַמִּי גִלְן כָּל
אוֹרְחֵתָהוּן לֹא מִסְתַּרֵּן מִן קְרַמִּי
וְלֹא מִשְׁמֵרן חוֹבִיָּהוּן מִלְּקַבֵּל
מִיִּמְרֵי וְאַשְׁלֵם לְתִיבְיָנִין בְּקִרְמָאִין
חוֹבִיָּהוּן וְחִטָּאֵיהוּן עַל דְּאַתִּילִית
אַרְעָא בֵּית שְׁכֵנִתִי בְּגִבְלַת שְׁקִיצִיָּהוּ
וְתוֹעִיבְתָהוּן מְלוֹת אַחְסָנִתִּי
וְתוֹקְפִי וְרַחֲצִי וּמִשְׁחִיבִי בְּעִידֵן
עָקָא לְשִׁימַע גְּבוּרְתֶּךָ עַמְּסִין יִתְּנוּ
מִסִּיפִי אֲרַעָא וְיִסְרוּן בְּרִם לְשִׁקְלָא
פְּלִחוּ אֲבֶהֱתָנָא לְלֵמָּא וְלִית בְּהוּן
הַנָּאָה וְהַאיִשָּׁר דִּיעָבִי לִיה
אֵינִשׁ רַחֵלֵן וְאֵינוֹן טַעֲוֹן דְּלִית
בְּהוּן צָרוּךְ וְכֹן הָאֲנֵא מַחֲוִי
לְהוּן בּוֹמְנָא וְהָאֵי אִיתְּוִינוּ וְיִתְּ
פּוֹרְעָנוּתִי וְיִתְּ מַלְחַת גְּבוּרְתִּי וְיִדְעָא
אַרְיִשְׁמִין

האחד. ושלכתי ראשונה משנה. ומדתי פעלתי. והקרוב אליו כרשנא. וזאת במעל זהה ראשונה. במעל. ומלק. ושלכתי. ראשונה בתיב יהי לבני אהרן ראשונה בתיב. ושאר ראשונה בתיב:

הארץ לפיכך בתחלה יפרע מהם על חלול הארץ ומה שאמר מנקה עונם רוצה לומר עונותיהם ועונות אבותיהם כמו שאמר פוקד עון אבות על בנים והוא בסאחוזין מעשה אבותיהם בדיהם כמו שאמר לסנאי וינחן תירגם ואפסלם לתניינך כדקדמאין על חד תרין חוביהון וחטאיהון על דרחילו ית ארע בית סכנתי ומה שאמר בבבלת סקוזיהם וגלוליהם ר"ל פיעור סקוזיהם וגלוליהם ועל הדריך הזה נאמר והסכלתי עליך סקוזים וכבלתך כי עבודת הסקוץ דבר כעור ומגונה הוא ומה שאמר ארצי נחלתי הארץ הראויה לי להסרות בה שכנתי וכן אמר ותבואו ותטמאו את ארצי וכחלתי סממתם לתועבה כי היא מקודשת מכל הארצות לטעם ידוע אצל מביני מדע: י' עזי ומעזי ומנסוי. אמר הנביא דרך קריאה אתה י' שאתה עזי מאלו הכלחמים עמי ואנשן אליך ביום צרתי אלה סאכימוכחם על העז אינם רוצים לשוב מדרךם הרעה ודעתני כי יבא זמן שאפי' הגוים הרחוקים ישובו ויבאו אליך מאפסי ארץ יבאו אליך במקום הזה ויאמרו אך סקר נחלו אבותינו והכל זה יהיה בזמן המשיח ובאמר וכלו סעבדו עז דור אחר דור נחלה לבנים תאבות: ואין בס מועיל. פי' באלהים אחרים כי אין בהם סיהיה מועיל מוט תועלת: היעשה לו. אלהים. לא יעשו משפט אלהים סיעצם בקראם אליהם ויעזרום מזרתם זה יאמרו הגוים כשיבאו אליך ויתורו על עונם ויתמהו איך היתה עולה על דעתם זאת האמונה: לכן. אמר לו האל לכן הנני מודיעם לאלה סאינם רוצים לשוב כי בפעם הזאת אודיעם את ידי: וידעו סכמי י'. כמו כי אמי כי הוא סמו וסמו הוא: חטאת

בעט ברזל יממל הוא כלומר חקיקה במקור ואין כוחה למחקר חרוטה. חקיקה כזה שהוא חורט בעומק: על לוח לבם. שאינם מוכחין ע"ז מלהם: כזכר בניהם מזבחותם. כזכירת בניהם כן היתה להם זכירת מזבחותם בארם פים לו געגעצין על בנו. ומרדס אגרה בעט ברזל בצפורן סמיר על ידי ירמיה ספיקרא

חטאת וּפְתוּחִים וּסִמִּים נִבְסַר בְּסוּף סוּר הַעֲוֹנוֹת
בְּמִתְחִיל חֲלָלִי. בְּמִתְחִיל כְּחַטָּאת כָּבֵד וְכוּלֵּי
תִּשְׁכַּח וְדֹמָמִים בְּקִרְיָאָה וּסִמִּים אֵשֶׁה תֹאדָר וְאֵי
חֻבֵּי בֵית יְהוּדָה פְּתִיכִין בְּעִיט
בְּרָזֵל בְּטָפֶר שְׁמִיר תְּחִירְתִּין עַל
לֹחַ לִבְהוֹן וְלִקְרֹנֶת אֵיגוּרִיכּוֹן
פְּאִידִפְרָא בְּנִיהוֹן אֵיגוּרִיהוֹן
וְאִשְׁרִיהוֹן תְּחֹרֶת כָּל אֵילָן עֲבוּף
וְעַל רִמָּתָא מְסֻלָּתָא
וּפְלִחְתוּן עַל טוּרֵיהָ בְּחֻקְלָהּ
נִימְסִיכּוֹן וְכָל בֵּית גְּזוּיכּוֹן לִבְתָּא
אֵימְסֵר בְּחֻבִּין וְהוּיְתוּן פְּלִתִין
לְטַעוֹתָא בְּכָל תְּחוּמִיכּוֹן
וְאֵיתִי סָנְאָה עַל אֶרְעוֹן וְתֵי
צִדִּיָּא בְּשִׁמְיִתָּהּ וּבְכֵן אֶעְבֵּר
פּוֹרְעָנוֹת דִּינִין עַד דְּאֵגְלִי יִרְבּוֹן
מֵאַחַסְתְּכּוֹן דִּיהִבִּית לְכּוֹן וְת
וְתִשְׁתַּעֲבְדוּן לְבַעֲלִי וְרַבִּיכּוֹן ב
בְּאַרְעָא וְלֹא יִדְעוּן אֲרִי קִירוֹם
תְּקִיף כְּאִישְׁתֵּאנֶפֶק מִן קְדַמְבְּרָא
עַד עַלְסָא יַחֲוֹל
כְּדָנָא אִמֵּר יי לִיט גְּבָרָא דְּאִיתְרַחֵץ
בְּאִינְשָׁא וְיִשּׁוּי בְּטָרָא רִתְּצִינָהּ וּמִן
מִיסְרָא דִּי יַעֲדִי לְבִיָּה
כְּעֹכּוּבִיתָא בְּמִישְׁרָא וְלֹא יַחֲוּי אֲרִי
יִיתִיטְבָא וְיִשְׁרִידֻלָּא וְלֹד בְּמִדְבָּרָא
בְּאַרְע סְדוּם וְלֹא אִיתִיתְבָּת
כְּרִיד גְּבָרָא דְּאִיתְרַחֵץ בְּמִיסְרָא
דִּי יַחֲוּי מִיסְרָא דִּי רוּחַצִינָהּ

חטאת יהודה כתובה יי
בעט ברזל בעפרון שמיר חרוש
על לוח לבם ולקרנות מזבחות יקם
כזכר בניהם מזבחתם ואשריהם
על עזרענן על גבעות הגבהות
הררי בשדה חילך כל אצרותיך
לבוא אתן כמתיך בחטאת בכל
גבולך ושמטתה וכן מנחלתך
אשר נתתי לך והעברתי את איביך
בארץ אשר לא ידעת כי אש
קרחתם באפי עד עולם תוקד

כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאֵלֵינוּ וְשָׁם בְּשֵׁר
זָרְעוּנוּ וּמִן יְהוָה יִסּוּר לָבוֹ: וְהָיָה
בְּעֶרְוֵנוּ בְּעֶרְבָה וְלֹא יִרְאֶה בִּי יְבוּא
טוֹב וְשָׁבֵן חֲרָלִים בְּמִדְבַּר אֶרֶץ מִלְחָה
וְלֹא תִשָּׁב:

בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה
וְהָיָה יְהוָה מִבְטָחוֹ׃ וְהָיָה כַעֲשִׂי
שֶׁתּוֹלַע עַל-מִים וְעַל-יּוֹבֵל יִשְׁלַח
שָׂרָשָׁיו וְלֹא יִדָּא בִּי יָכֹא חֹם וְהָיָה
עֲלָהּ רֶעֶנָּה וּבִשְׁנֵת בְּצֵרֶת לֹא יִדָּא

רִין יִשְׁלַח שׁוֹרְשׁוֹהִי וְלֹא יִחְיוּ אָרִי יִתִּי חֹמֶּה
עֲשֵׂת בְּעֶרְתָּהּ לֹא יִתֵּר

ה: מבטא ד' בקריאה וסמ' ברוך האבר אשר יבטח
קבאלו מבטחו. ובית עכביש :

מזו וכן פי כשרער במדרש נץ אחד מעצי היער: בערבה.
בם כמוחרה מבי חורב: ארץ מלחה. ארץ שהיא תלויה ו
חלה. העץ כי יבא חס: בצורת. לשון רעב כחמא בלעז.
מעבר וכן חברו מהם: לא ידאג. לא יפחד.

ויהי כאלן רשתיל על מבווע דמין
ויהוץ טרפוהי ע

רגל אדם ורגל בהמה. וזהו כערער בערבת
 כ"י. אשרי הקבר אשר שם

כרתה לוי כלומר שהיו מעבדים בניהם באם
הוא בניהו אנוריהו: על פני רענן. טעמו
רענן רענן היא האסרה ופי' על סמך כמו
לחיות והדומים להם כי האסרה היא העץ
הגדול שהיו עובדים תחת החילוף ועליו כאמר
מזבחוחם סמך לחותו אילן שהיו מקריבין

תחת האילן או לאילן עצמו. וכן היו בונים
 ירח רחוב שמעון והרומי להם. ואזי תמה
 שבים על ההרים קרא ישראל הררי אמר
 וכל אוצרותי לבז אתן כלומר סוויבו השו
 להם: במוחקי בטמאת. כמו הפוך כחיל
 תיבות טהן הפוכו בטעמם כמו מקום טס
 כן דהיותן פלחן לטעותה בל תחמוצו: ו
 סנאה על ארעבו ותהא בריא משמטתאו
 קרחה עד עולם ולמעלה עליהם: כה אמר י'
 ויערהו ותהיה כונתו כי בצורת האל יוכל לה
 כאלו וקרא ערער ואל יראה. על דרך הש
 טם מטר מרוב החום וחררים ענן פרסה
 ואתר ארץ מלחה לא תשב ומלחה תוהה
 האדם טסיר בטחונותיהל בזה העץ טל
 והיה מבטחו. אל יבטח בו הוא
 טיפסטו במקום רחוק יהיו על כלני
 עלהו יהיה רענן טלא יפול כטאר הט
 זה כיהוא על מים ואמר ידא

וכן פי כעשר במדבר עץ אחד מצדי היער : בערבה : למון מישור : חריריים :
 בשם כמו חרה מבי חורב : ארץ מלחה : ארץ שהיא מליחה ולא תהא מיושבת : ולא
 חת : העץ כי יבא חם : בצורת : לשון רעב פאלתא בלעז . לא בצורת למון
 מבצר וכן חברו מנחם : לאידאב . לא יפחד : עקוב
 ההרים הרמים ועל הגבעות הגבוהות שהיו עוברים סם אליהם כמו סכתוב :
 ס מתרגם על עץ רענן תחות כל אילן עטף ארץ תרגם מלה בהפכה כי על ותחת
 ה אתה הררי ומלת בצרה אף על פי שהטעם עמד בה פירושה שהיא רבויה
 וה בצרה לחלוק סם הטלל . חילך ממוכר : כל אוזרותיך . חפרו ויז' הממוס
 חטאת במוצרך : סהם בכל בטלך כלומר למה יהיה בל חילך וכל אוזרותיך לבז
 מומקום קבר סם ומספר אל יורעי כהי כמו ויורעי יהי אל מספר והרומים להם
 יבך . פירוש ושמטתה והשמטתה תהיה כך שתשמטתה מתחתך לפי שלא שמתת
 יד פורענות ריבון : והעדרתך . בלית ולמעלה בפרסת חויל עמי והעברתי
 וישראל בטמים במצרים ובאסור אמר זה : ומן י' יסור לבו : כי אם לא יסור
 ולא זולתו : והיה כעדר בערבה . תיכעוביתא במסרא ופירם רב הייזל
 יבא טוב . הוא המטר : וסכן חררים במדבר . סהעץ הוא יסכון במקום שהוא
 רוב חממות מן ועמי חרה מניחרב וחרה נחשתה נחר מפוח חררים סם
 לא תבטח ובערה מן היסוב וכן בריית מלח בריית מבצר וכן ארץ פרי למלחה
 ולח אלא עמד ביובם כל זמן ואף על פי שאין מת כן האדם הרע יהיה ברע כל
 טחולא יירא מכל רע : והיה . על מים . סלא יצמא לעולם : ועל יובל .
 ולא יראה . עלדרך השאלה כלומר אפי' כשהיה חום בעולם לא יחוס ממנו כי
 בלי עליהם בימות הגשמים ואפילו יהיה סבת בצורת סימנעו גשמים לא ידאב
 דהסאלה : ולא

הקורבן הלב. מלא תולדה ושקוצה מכל רעה: ואכזם. לפון חוליו חלו הוא זה: מי דעכו. הוא סבור מי דעכו אכי יחוקרו: קורא דגר. הוקו ובלוט ב'פז: ולא ילרי הקורא הזה מושך אחריו אפרוחים מלא ילר. דגר הוא כיפזקו סמכפזק העוף בקולו למסוך אפרוחין אחריו וחלו מהקורא דגר לא ילכו אחריו מסיערלו סאינס מינו כך עשה עשר

ימשו בקריאה וסמ' לא ימש עמוד העין יומם ועמוד האש. ומשרתו יהושע בן נון נער. ישאור על כחף יסבלה. לא ימש טרף. ולא ימש מעטות פרי. איך ימש לי לשוב שריו. לא ימש מרחוק תוך

ולא ימים מעטות פרי. כי אפי' בטנת בצורת יהיה בלחותו ויחזק פרוו בעתו כן האדם הטוב אשר יבטח ב' לא יסור טובו לעולם ואפי' בטנה סמאר בני אדם בצרה הוא יהיה בטוב כמו סמאר בטת כרות יליך ובטבע לא יגע כך רע ופרי האדם הטוב שילמדו בני אדם חכמתו ומעשיו הטובים והעלה הוא מסל למחונ

ועשרו סיהנו בני אדם ממנו: עקוב הלב. לפי מדבר על הבטחון שהוא רע כמינים ב בטחונם באדם חת תלוי בכונת

הלב כמו סמאר ומ' יסור לבו כמו ספי לפיכך דבר בכונת הלב ואמר כי הלב עקוב יותר מכל דבר כלומר מרמה כי יוכל אדם להרא' בפיו ובמעשיו טוב ויהיה לבו רע ומי ידע זה בלתי

הא לפיכך אמר מי דעכו ואמר אכי יחוקר לב והמרמה תלויה בלב לא בטת ובמעשה כי אף על פי סתהיה לפעמים המרמה בפה סמאר דברים סהכונת בהם על ספי פנים או יעשה מ מרמה בדיו הכל הוא בכונת

הלב לפיכך אמר מכל כי אף דבר מרמה כמו הלב: ואנוס הוא. ענין כאב וסכר כמו אנוס כאבי אנוסה מכתי ואמר על דרך הסאלה בכאב הלב בינון או בדאנה או בעסקים רעים או במחשבה לפיכך אמר ואנוס הוא ואמר חרפה סברה לבי ואנוסה: אכי יחוקר לב בוחן כליות. זכר כליות כי הכליות יועצות והלב גומרי ולתת כפרסה זוולתת בוי כפרי בלא

וי ולמטה בפרסת חכמאל בן שלום בהפך לתת בלא וי וכפרי בוי והסקין ויכלו ופולתת אמ' אכי יחוקר לב וכן כד' גם כן לתת לאיס כדרכיו: כדרכו.

לפון יחד כתיב וקרי כדרכי לפון רבים והענין אחד כי זה דרך כלל וזה דרך פרט אוהוא גם כן כתיב לפון רבי ויור הרבים חסרה מהמכתב: קורא

דגר. לפי סמאר לתת לאיס כדרכי אמר אל תתמה על הרעע שהוא מכלית בכנסים איך לא יתן לו האל כדרכי כי תרע כי הרעע סאין עשרו במספט לא יעמוד לו אלל יכא מידו בחצי ימיו והמסילו לקורא והוא עוף סקולין בלעז פריית

לא יהיו כמו ביו סילכו אחריו אלל יעצוהו ולא יכירוהו לא אחריו מי סהיה להם אס זמנו או יאבד העשר מידו בחצי ימיו ויהיה ככל ופחות באחריותו וכן תי הפסוק הא כקוראה די מכנס בעין רלל די ליה וג' כבעמוד ימו כתוב בלא יור הרבים וקרי ימיו ביד הרבים וכמהו ויחיו מריבו עליו בסמים ירעס: כסא כבוד. פירס הגאון רב סעדיה דרש עם סוף הפסוק סלמעלה ממנו כאילו אמר יהיה ככל מכסא הכבוד כל' מוסלך וית פורענותא תעבד מניה וג' כבעמוד ורבותיו פירסו על בית המקדש סאמרו סבצה דברים נבראו קודם סכברא העולם ואחר מהם מקום בית המקדש סכאמר כסא כבוד מרוס מראשון מקדשם ומפרסם ואמרו בספר יצירה והיכל קדש מכוח באמצע ואני הארכתי בזה הענין בפירוט תהלים במזמור סיר המעלות זכור י' לרוד והענין הוא טוב אלל סאין ענינו דרש עם הפסוק סלפניו וסל אחרי וסחכס רבי סמואל בן תנן הרביקו לענין הפסוק סאמר אכי יחוקר לב בוחן כליות וג' ופירס כסא כבוד בחסרון כל הרמיון כאילו אמר כסא כבוד וכמהו רבים ופירס הענין כן בא הנביא להודיע סהסס ית סוכן במקדש כמו פיוסב בכסא כבוד מרוס שהוא סהסס העלמינס סקראו יסעיהו הנביא גם כן כסא רס וכסא כן קראו ירמיהו מרוס ואמר סהוא מראשון כלומר מקדש כמו סכתוב כסא כסאך מאז אמר כמו סהסמים סהס כסא י' והם כסא כבוד ומערים על מציאותו ועל כבודו כן מקום מקדשו מעיד ומורה על עס מציאותו סהסכין אורו וכבודו. ולא יחסוב החוסב סהיות ה' על כסא רס וכסא והוא סהסמים יתנעו מלרעת את אשר בארץ ומלהסגיה בספלים ומעבוס הרעים על רעסם כי מקום מקדשו הוא עדות וראיה סהוא רואה בספלים וחוקר לבותם וכליותם כי הוא סוכן במקדשו וסכנו וסבתו בסמ' ונראה בו אורו וכבודו ואח' סהוא סוכן בו והוא כמזא בתוכו מן ההכרח להאמין סהסס רואה אותנו ופוקד את מעשינו וסוחן את לבבנו וכליותינו לטוב ולרע וזה הוא סהוסף ואמר מקוה ישראל וג' וענין וסורי בארץ יכתבו כלות הסורים אשר בעינו סהסס סהסס מהסס ית ומעבדותי יכתבו בארץ לטוב עפר כבהמות לא יהיה בהם חלק כסאר סוכתב בסמים מעבי עליה וזה מפני שעבדו מקוד מים חיים הוא ה' על כן לא יחיו אף ימותו כבהמות וזה הפירוס הוא כסא לענין הפרסה:

מקוה ישראל. ענינו לפון קריאה אתה סאתה מקוה ישראל מעבט לכל הטותים כך כלעזובך סאין להם בטחון כך יבטו ממבטחם כבסר דס כמו סהקדים סהיו בוטחי באדם ואמר עוד וסורי בארץ יכתבו וסורי ממך כמו סמאר ומ' יסור לבו בארץ יכתבו לא יהיה להם חלק כך כיון שעזובך אלל יכתבו בארץ כמו הבהמות סלא יסאר מהס דבר סהיה להם חלק כך: כי עשבו מקוד מים חיים אתי. וזהו מרה כנגד מרה סהסעטך סאתה מקוד מים חיים סלא יסקין כן הרבקים כך לא תפסק טותם לא בזה ולא בבא והם סעזובך וסמו בטחונם כבסר דס סהוא חלק הארץ כן יכתבו הם בארץ ולא בסמים מקוה עין תהוה וכן תרגם יונתן סבור ישראל ויס מפרשין כמו מקוה מים כלומר סאתה מקוה טהרה לישראל והראשון כסא: וסורי. יסורי כותב כלומר אותם סיסורו ממך וקרי וסורי וסורא תאר מנחי העין בסוריק כמו וסורי הגפן ככריה גולה וסורה כחלץ חס' והרומים להם והכני לכסא כלומר סורי ממני סהסס סריס מהסס כי אכי דרש בהסס והם סריס ממני ועזובים אתי ועל הדרך הזה אמר ככל אשר כוך משה עבי אלל תסור ממנו כי ממנו סב אל משה ורל מדרכו הטוב וכן אמר ירמיה וסורי רל הסורי ממני כלומר מדרכי הטובה סאני דבין באל ואפשר סיהיה וסורי כמו סורים ויהיה חסר מ' הרבים כמו וקדעו חלוצי סהוא כמו חלוצי והרומים להם: רפאני י' הוא כן רפואה מן המכה והכאב כמו סאמר לתה היה כאבי כסא ומכתי אנוסה והכאב והמכה כמו ספירסנו הוא הכזו והקללה: כי תהלתי אתה. אכי מתהלל כך סתצילני מידס: הגה המה. דבר י'. סאתה אמר סתחרב הארץ יבא כא כי אף אכחנו מאמינים כי י' דבר להחרב עירו: ואכי לא אכתי. לא דחקתי עצמי ולא דאגתי מזה הדבר סהיה רועה אחריו כלומר סהיהם כביא י' ויס אנוס לא התאוויתי. כי ידעתי כי יוס אנוס יהיה לי יוס הכנואה אלל אתה סכרחת אותי יוס אנוס יוס חזק וכסר: מוצא ספתי: סאמרתי לך הגה לא ידעתי דבר כי

ולא ימש מעשות פרי: עקב הלב מכל ואנש הוא מי ידענו: אני יהוה חקר לב בוחן כליות ולתת לאיש בדרך כפרי מעל ליו: קרא דגר ולא ילר עשה עשר ולא במשפט בחצי ימו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל: כסא כבוד מרוס מראשון מקום מקדשנו: מקוה ישראל יהיה כל עזובך יבשו יסורי בארץ יכתבו כי עזבו מקוד מים חיים את יהוה:

רפאני יהוה וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה: הגה המה אמרים אלי איה דבר יהוה יבוא נא: ואני לא אצתי מרעה אחריו ויס אנוש לא התאוויתי אתה ירעת מוצא שפתי נכח פניך היה:

ומרמזי יכתבו בקריאה וסמ' כסא כבוד יבשו: וכתב בית ישראל יכתבו ועס צדיקים אל יכתבו. ועל ספרך כלם יכתבו:

ואתפרק ארי תושבתי את: הא אינון אמרין ליאן דאיתנביא בשמא ריו יתקיים בען: ואנא לא עביבית על מימרך מל' איתנבאר עליהן לאותבותהן לרחלתך וליום ביש דאת מייתי עליהן לא חסרית את גלי קדמך אפקות שפותי גלי קדמך תהו:

והסמ' יכתבו בקריאה וסמ' כסא כבוד יבשו: וכתב בית ישראל יכתבו ועס צדיקים אל יכתבו. ועל ספרך כלם יכתבו:

ואתפרק ארי תושבתי את: הא אינון אמרין ליאן דאיתנביא בשמא ריו יתקיים בען: ואנא לא עביבית על מימרך מל' איתנבאר עליהן לאותבותהן לרחלתך וליום ביש דאת מייתי עליהן לא חסרית את גלי קדמך אפקות שפותי גלי קדמך תהו:

והוא רובץ על ביציעו אחר ומחמם אותם והביצים ההם לכסידקו ויכאו האפרוחים לא יהיו כמו ביו סילכו אחריו אלל יעצוהו ולא יכירוהו לא אחריו מי סהיה להם אס זמנו או יאבד העשר מידו בחצי ימיו ויהיה ככל ופחות באחריותו וכן תי הפסוק הא כקוראה די מכנס בעין רלל די ליה וג' כבעמוד ימו כתוב בלא יור הרבים וקרי ימיו ביד הרבים וכמהו ויחיו מריבו עליו בסמים ירעס: כסא כבוד. פירס הגאון רב סעדיה דרש עם סוף הפסוק סלמעלה ממנו כאילו אמר יהיה ככל מכסא הכבוד כל' מוסלך וית פורענותא תעבד מניה וג' כבעמוד ורבותיו פירסו על בית המקדש סאמרו סבצה דברים נבראו קודם סכברא העולם ואחר מהם מקום בית המקדש סכאמר כסא כבוד מרוס מראשון מקדשם ומפרסם ואמרו בספר יצירה והיכל קדש מכוח באמצע ואני הארכתי בזה הענין בפירוט תהלים במזמור סיר המעלות זכור י' לרוד והענין הוא טוב אלל סאין ענינו דרש עם הפסוק סלפניו וסל אחרי וסחכס רבי סמואל בן תנן הרביקו לענין הפסוק סאמר אכי יחוקר לב בוחן כליות וג' ופירס כסא כבוד בחסרון כל הרמיון כאילו אמר כסא כבוד וכמהו רבים ופירס הענין כן בא הנביא להודיע סהסס ית סוכן במקדש כמו פיוסב בכסא כבוד מרוס שהוא סהסס העלמינס סקראו יסעיהו הנביא גם כן כסא רס וכסא כן קראו ירמיהו מרוס ואמר סהוא מראשון כלומר מקדש כמו סכתוב כסא כסאך מאז אמר כמו סהסמים סהס כסא י' והם כסא כבוד ומערים על מציאותו ועל כבודו כן מקום מקדשו מעיד ומורה על עס מציאותו סהסכין אורו וכבודו. ולא יחסוב החוסב סהיות ה' על כסא רס וכסא והוא סהסמים יתנעו מלרעת את אשר בארץ ומלהסגיה בספלים ומעבוס הרעים על רעסם כי מקום מקדשו הוא עדות וראיה סהוא רואה בספלים וחוקר לבותם וכליותם כי הוא סוכן במקדשו וסכנו וסבתו בסמ' ונראה בו אורו וכבודו ואח' סהוא סוכן בו והוא כמזא בתוכו מן ההכרח להאמין סהסס רואה אותנו ופוקד את מעשינו וסוחן את לבבנו וכליותינו לטוב ולרע וזה הוא סהוסף ואמר מקוה ישראל וג' וענין וסורי בארץ יכתבו כלות הסורים אשר בעינו סהסס סהסס מהסס ית ומעבדותי יכתבו בארץ לטוב עפר כבהמות לא יהיה בהם חלק כסאר סוכתב בסמים מעבי עליה וזה מפני שעבדו מקוד מים חיים הוא ה' על כן לא יחיו אף ימותו כבהמות וזה הפירוס הוא כסא לענין הפרסה:

מקוה ישראל. ענינו לפון קריאה אתה סאתה מקוה ישראל מעבט לכל הטותים כך כלעזובך סאין להם בטחון כך יבטו ממבטחם כבסר דס כמו סהקדים סהיו בוטחי באדם ואמר עוד וסורי בארץ יכתבו וסורי ממך כמו סמאר ומ' יסור לבו בארץ יכתבו לא יהיה להם חלק כך כיון שעזובך אלל יכתבו בארץ כמו הבהמות סלא יסאר מהס דבר סהיה להם חלק כך: כי עשבו מקוד מים חיים אתי. וזהו מרה כנגד מרה סהסעטך סאתה מקוד מים חיים סלא יסקין כן הרבקים כך לא תפסק טותם לא בזה ולא בבא והם סעזובך וסמו בטחונם כבסר דס סהוא חלק הארץ כן יכתבו הם בארץ ולא בסמים מקוה עין תהוה וכן תרגם יונתן סבור ישראל ויס מפרשין כמו מקוה מים כלומר סאתה מקוה טהרה לישראל והראשון כסא: וסורי. יסורי כותב כלומר אותם סיסורו ממך וקרי וסורי וסורא תאר מנחי העין בסוריק כמו וסורי הגפן ככריה גולה וסורה כחלץ חס' והרומים להם והכני לכסא כלומר סורי ממני סהסס סריס מהסס כי אכי דרש בהסס והם סריס ממני ועזובים אתי ועל הדרך הזה אמר ככל אשר כוך משה עבי אלל תסור ממנו כי ממנו סב אל משה ורל מדרכו הטוב וכן אמר ירמיה וסורי רל הסורי ממני כלומר מדרכי הטובה סאני דבין באל ואפשר סיהיה וסורי כמו סורים ויהיה חסר מ' הרבים כמו וקדעו חלוצי סהוא כמו חלוצי והרומים להם: רפאני י' הוא כן רפואה מן המכה והכאב כמו סאמר לתה היה כאבי כסא ומכתי אנוסה והכאב והמכה כמו ספירסנו הוא הכזו והקללה: כי תהלתי אתה. אכי מתהלל כך סתצילני מידס: הגה המה. דבר י'. סאתה אמר סתחרב הארץ יבא כא כי אף אכחנו מאמינים כי י' דבר להחרב עירו: ואכי לא אכתי. לא דחקתי עצמי ולא דאגתי מזה הדבר סהיה רועה אחריו כלומר סהיהם כביא י' ויס אנוס לא התאוויתי. כי ידעתי כי יוס אנוס יהיה לי יוס הכנואה אלל אתה סכרחת אותי יוס אנוס יוס חזק וכסר: מוצא ספתי: סאמרתי לך הגה לא ידעתי דבר כי

אֲלֵהֶנָּה לִי לְחֶמְדָּה • כְּלֹמֶר אֶל תִּגְדֹּל לִי בִּבְנֵי אֶתְנִי שְׂאֵהִי מִחֲתָה לִפְנֵיהֶם • מִחֲסִי אֶתָּה בְּיוֹם רָעָה • בְּיוֹם פְּחוּסֹתַי עָלִי רַעְיָה אֶתָּה מִחֲסִי • וְכִן תַּעֲשֶׂה תָמִיד כְּפֶלֶא אֲחֵךְ לִפְנֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁבִּטְחוּתֵנִי: יִבְשׂוּ רֹדְפֵי • הֵבֵא עֲלֵיהֶם אַחֵר שֶׁהֵם אוֹמְרִים יֵבֵא כֹּה הֵבֵא אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם: וּמִסֵּבָה שֶׁבִּרְכּוֹן שִׁבְרֵם • וּמִסֵּבָה אֵינֶנּוּ כְּמוֹךְ כִּי הוּא יִקְדֹּר כְּגֹל • וְהוּא כְּמוֹ שֶׁבִּרְכּוֹן שָׂבִי • וְכִן וּמִסֵּבָה כִּסֵּף כְּמוֹ וְכִסֵּף שָׂבִי • וְרוֹצֵה לִמְרֵךְ בְּשִׁבְרָתוֹ כִּי שִׁבְרָתוֹ אַחֵר שִׁבְרָתוֹ וְלֹא רָצָה לִמְרֵךְ שִׂים לִבּוֹ בְּאֲחֵרוֹ מִסֵּבָה אֲלֵךְ שִׁבְרָתוֹ אַחֵר שִׁבְרָתוֹ כְּמוֹ פַעֲמִים • וְכִן וְשׁוֹב מִלֹּא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁכִּית כְּמוֹ שֶׁפִּירְסָנוּ: כֹּה אֲחֵר יי' • עַם כְּתוּב וְקִרְיָהֶם וְאֲחֵר הוּא אֵל שֶׁהִכְתוּב חֹסֶד הָאֵל הִדִּיעָה: אֲפֶר יִבְאוּ בּוֹ • תִּחְלֶה הָקֵרָא בְּעֵצֶר • פִּיכֶכֶתֶת

ויוצאין בו מלכי יהודה כי להם ראוי להוכיח העם ולסמור את יום השבת ומה שאמר בשער בגי' העם לקרוא באזני העם ה הנכבדים והיוצאים באותו שער כי לא מלכי יהודה לבד היו נכבדים ויוצאים בו כי גם העם שהיו טובכים סמוך לאותו שער היו נכבדים ויוצאין בו ואמר לו סיקר אח' כן בכל מערי ירושלים כדי להזהר' כל העם ומה שאמר לו לקרוא בשערים לפי שהיו מ מכניסין ומוצאין דרך השערי' בשבת ולא הזהירם לא בהכנס' והוצאה דרך השערים חוץ לעיר כי בציר לא היו חייב' כירושלים דלתותיה נעולות בלילה ואך חייבן עליהם מוס' דה' לפיכך אמר והבאתם בשערי ירושלים לבבתי הביא מסא בשערי העיר הזאת ואמר ולבבתי סאת מסא ובא בשערי ירושלים ומה שאמר ולא תוציאו מסא מבתי' ביום השבת ר"ל חוץ לעיר ומה שזכר ההבאה יותר מן ההוצאה לפי שירושלים היה כרך גדול ובדרך המביאים מסא הסי יותר מן ה המוציאים כיתבי' בני הכפרי' לעיר תבואה ופירות וכן ממכר וכן כתו' בספר עזר' כשהוכיחם נחמיה על השבת ואמר ומביאים ירושלים ביום השבת ואמר ויבגרו הדלתות ואמר אשר לא יפתחו' ש' אחר השבת ומערי העמדות על השערים לא יבא מסא ביום השבת הנה לא הזהירם לא מחוץ לעיר לא בתוך העיר כי לא היו חייבים בהכנסה והוצאה מבתי' בתוך העיר לפי שירושלים היו דלתותיה כ נעולות בלילה ואך חייבן עליה מוס' דה' ומה שאמר שמעו דברי' מלכי יהודה ולא היה אלא מלך אחד ר"ל המלך ובגין ולפי שהיו עתידים למלוך אחר האב קראם מלכים : עשות בה כל מלאכה . בה כתיב וקריבו וסבי' ככובים כי ימצא סבת לשון זכר ולשון נקבה לשון נקבה ברוב ולשון זכר כל שומר סבת מחללו ומה שאמר ובאו בשערי העיר הזאת ר"ל ובאו ויצאו כמו שאמר ואשר יבאו בו מלכי יהודה ואשר יבאו בו ומה שזכר להזהירם על השבת והיו כמה עבדות אחרות בידם ואף ע"ז לפי ששמירת סבת עיקר גדול באמונת האל בחדוש העולם ובאמונה באותיות ובמופתים ו זכרונם כל התורה וכל המשמר השבת באמונה ישרה לא ב במהר הוא חוטא בשאר המצות ואמר ר"ל כל המשמר סבת הלכתה אפילו עובר ע"ז כדור

הַכִּיָּא חֹסֵיבְךָ נִסְמַר בְּרִישׁ יִשְׁעֵיהֶם א' יִצְאוּ יְדֵיכֶם וְגַם אֶת הָאֵרֶץ . וְלִפְנֵי אֱלֹהֵיךָ תִּעֲבֹד . יִתֵּן י' אֶת אֱמִיכֶךָ . וְאֵנִי וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי . אִם יִצְאוּ בָנוֹת שִׁלּוֹ . וּמִבְּנֵיךָ אֲשֶׁר יִצְאוּ מִבֶּטֶן וּמִלִּים . וְחִבְרָן

לא יהי מימרך לי כדבין רחמי
 את בעיני עקא יבהתו ורפי
 ולא איבהת אנא יתכלסון אינון
 ולא איתכלם אנא איתא עליהון
 יום ביש ועל תר הרין תברא
 תברינון : כדנ אמר יי
 לי איתל ותקום בתרע בני עמא
 דיעלון ביה מלכא דבית יהודה
 דיפקון ביה ובכל תרעי ירושלם
 ותימר להון קבילו פתגמא דיי
 מלכא דבית יהודה וכל דבית
 יהודה וכל יתבי ירושלם ועלין
 בתרעא האלן :
 כדנ אמר יי איסתמרו בנפשתיכון
 ולא חסלון מטול ביומא דשבתא
 ותיעלון בתרעי ירושלם : ולא
 דפקון מטול מבריתכון ביומא
 דשבתא וכל עיבדתא לא תעברו
 ותקדשון ית יומא דשבתא כמא
 דפקדיתא אבתתכון : ולא קבילו
 ולא ארכינותא אורייתון ואקשיאו
 ית קדלהון בריל דלא למשמע
 ובדיל דלא לקבלא אהלפן : ויהי
 אם קבלא תקבלון למימרי אמר
 יי בריל דלא לעלא מטול בתרעי
 קרתא דרא ביומא דשבתא
 ולקדשא ית יומא דשבתא בריל
 דלא למעבר ביה כל עיבדתא :
 ויעלון בתרעי קרתא דרא מלכין
 ורברבין יתבין על כורסי דוד ר
 רכבין ברתין ובסוסון אינון
 ורברבניהון איגיש יהודה ויתבי
 ירושלם ותתיב קרתא דרא לעלם
 : ויתון מקרוא דבית יהודה
 ומסתרני ירושלם ומאכרע שבט
 בנימן ומן שפילתא ומן טורא
 ומן דרומא מיתן עליון וניכסת
 קורשין וקורבנין ולבונתא ומעלי
 תודתא לבית מקדשא דיי : ואם
 לא תקבלון למימרי לקדשא ית
 יומא דשבתא ובדיל דלא למיטל
 מטול ומיעל בתרעי ירושלם ביום
 דשבתא ואדליקא שתא בתרעא
 ותשתי בירבית ירושלם ולא תטפי
 פתגם נבואה דהות
 עם ירמיה מן קדם יי למימר :
 קום ותיחות לבית פתרא ותמן
 אשמעניך ית פתגמי :

אל תהיה לי למחנה:
אל יהי סליחותך
למחנה: יבסור דפי
• אכסי ענתות לבדם:
ולא סמנו • אביתכם
למה סבותים: ובא
• כמו ולבא:

٤٣

צפיה

וישעיה. ויקם ה' לילה. בהאמר יי' אלי
 הלך ויהיה ביום ההוא יצאו מים חיים. ואתה
 בן אדם שים לך שנים ורבים. ביום ההוא
 יצאו מלאכים. בבאם
 הכהנים ולא. ואתה
 בחל"ים רבים. וחור
 ויצאו וסמ' על הרומס'
 וההללו: הביאח'
 וסמ' נמס' בריש ישעיה
 : ומביא אחד מן כלין
 דחל' יוד כל'שן ביאח
 וסמ' והיה כי יבאך י'
 אל ארץ הכנעני באשר
 נשבעתי באמו ותטענו
 בהר. ואבא אתכם אלי
 . ויבאנו אל המקום
 ויבאום אלי יהושע.
 ואבאה אתכם: ומבא
 תודה בית יי' . ויבאם
 כבלה. והבאותם בית
 יי' . סמל הקנאה הזה
 בבאה. ואבאם אל
 ארץ. במים רבים
 הבאוך' ושובבתיך
 וששאתיך. ואבא
 אותם אל לשכת:

אבות מוחלים לו. כפאל אסרי ילגוס עשה זאת ובן ארס יחזיק בה כל סומר סבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחלו לו והסבחה הראשונה סכננו ישראל קודם מות תורה
היא סבת ואתה רואה כמה גדולה סמירת סבת סהרי תלה חרבן ירוסלם בסמירת סבת ומספיק והצדיק אס בסעריה ואכלה הרמכות ירוסלם למרו ר"ל רמז ואמרו איך
הרלקה מצויה אלא בבית סנס ב' חול סבת ואמרו מאיל תכבה בסעה סאין בני ארס מצוים לכבותה והכה הפרסה מבוארת וענין פרשת היוצר גס כן מבוארת
והנה

רמז

ואחריו כואם : וידעתי
 מהם ואחרו לך על
 דברך שאין חושפין
 להם : מעוררית.
 דבר גבאי : העיזב
 מזור שרימל לבבון .
 העיזב ארס הצריך
 למתות מים הנזולים
 מזור כשגדרות הבאי
 משלב הלבבון שהוא
 קני : או ארס יתמו
 מים זרים . או ארס
 יעזבו מים חיים כובעי
 מהם זרים עד הנה
 מכל ארס והם קרים
 זרים הם כובעים זה
 יוכיח אני קרתי : ו
 ושתיתי מים זרים
 ומנחם חברו זרי עם
 לא זורו ולא חושבו ל
 לשון מימי תרופ ונתן
 טעם לרבריו ואח כב
 ארס בקם לרבר בלשון
 זרם היה מכפיל אחר
 המם והיה מוסף יור
 מם והיה אחר זרמים
 לרבות המם ולהיותם
 זרמים . זרים ללשון
 ראשון טל רש' הוא
 לשון זרם ללשון שני
 הוא לשון זרות כלומר
 מים מאוסים : שרי

מח ג כה

וארסם. מדה כנגד מדה כמו שהם עשו אלי ערף ולא פנים ארסם כי אפנה אליהם כלומר כפיצא יום ארסם אסתיר פניהם ולא ארסם בפנים להושיעם רק רחיתי ערף שהוא הסתרת פנים והסלכה אחר גו' ויחמרו. אלה הם דברי ירמיהו שאמר כנגד האל כלומר אכי אכחם ברבדך והם אומרים אים לאחין לכו ונחשבה על ירמיהו: לכו. ענין זרוז כמו לכה כא אכסכה בשמחה לכו ונכחה בלסון והדומים להם: מחטבות. רוצה לומר מחטבות רעות להמיתו: כי לא תאבד תורה מכהן. כלומר מה אנו חסרים אם ימות כי לא תאבד בעבור זה התורה כי שאר הכהנים יודעים אותה וכן ים אחנו כביאים מיאמרו לנודברי כבואה ולא יהיו כמו זה שאינו מתנבא עלינו כי אם רע: ונכהו. סכלסין עליו למלך בדברים רעים כדי שיתנהו: ואל כקטיבה אל כל דבריו. כלומר אל רביו דבריו שאומר לנו אל כקטיבה ואמ' ירמיהו: הקטיבה הם אומרים מלא יקשיבו לי אתה הקטיבה לי כלול לתפלותי: ושמע לקול ירבי. כלומר לדבריהם שמדברים עליו: היטולם. כי כרו מוחה לנפשי: סם המות מרצו להסקותו שהוא כמו מכור' מוחה לארס להפילו בה בלא ידיעתו והנה הם ממשלימים לי רעה תחת טובה כי אכי דברתי עליהם טובה לפיכך והתפללתי עליהם עד העת ההיא סגלית לי מרצו להמיתני: לכן. משקה אכי שאי להתפלל עליהם לרעה כיון שחטבו להמיתני: והגרם. כאמר לסון הגרם בחרב מפני הדם הנגר וכן יגרו על ידי חרב: סכולות' מבניהם. ואלמנות מאכסיהם סיהיו הרובי מות כלול סימותו בדבר והבחורים מדרכם לזאת במלחמה יהיו מוכי חרב במלחמה: תשמע זעקה כי הזעקה תהיה כפיצא הרע פתאם: כי כרו מוחה כתוב ב"ור וקרי ב"ור מוחה והמחה והפחים הוא סם המות שחטבו להאכילו: ואתה אל תמחי' כמו אל תמחה ה"ור במקום הא למד הפעל כמו צור ילדך תשי: והיו מוכפלים. כתוב וקרי ויהיו והענין אחד: בעת אכר עשה בהם. על דרך ויחר אפי בהם ואכלם: כה אמר י'. בקבוק יוצר חרם. מיוצר חרם תקנה הבקבוק כי ים בקבוק מעץ או מזכוכית או מטאר מתכות ויונתן תירגם הפך המל ותרגם רלוע דחסף פחר וחקרון המם ימצא כמוהו אלחנן בן דודו בית לחם כמו מבית לחם: ומזקני העם ומזקני הכהנים. פירוש תולך עמך הזקני כדי להשמיעם הכבואה ולסבר לעיניהם הבקבוק להיות להם למופת כמו שאומר וסברת את הבקבוק לעיני ה האכסים ההולכים אתך וכן תירגם יונתן ודבר עמך מסב עמא והפרטה מבוארת זולתי מעט ממנה מצריכה באור: אשר פתח מער החרסית' מער החרסית יוצאים לביא בן הכס ומירגם יונתן די קודם תרע ק קלקלתא וקלקלתא הוא בדברי ד"ל אספה ולרעתי הוא המער הנזכר בפס' עזרא ואת מער האס' היס' הינך סה' הוא: אשר ארבר' זה הלסון באזנים ובפתים כמו לקול כללו שפתי: ויכרו. כמו שכתוב אלהי נכר הארץ כי לא יסכול המקום ההוא עבודה זרה:

רשי

ערף ולא פנים. כפיצא יום ארסם אסתיר פניהם ולא ארסם בפנים להושיעם רק רחיתי ערף שהוא הסתרת פנים והסלכה אחר גו' ויחמרו. אלה הם דברי ירמיהו שאמר כנגד האל כלומר אכי אכחם ברבדך והם אומרים אים לאחין לכו ונחשבה על ירמיהו: לכו. ענין זרוז כמו לכה כא אכסכה בשמחה לכו ונכחה בלסון והדומים להם: מחטבות. רוצה לומר מחטבות רעות להמיתו: כי לא תאבד תורה מכהן. כלומר מה אנו חסרים אם ימות כי לא תאבד בעבור זה התורה כי שאר הכהנים יודעים אותה וכן ים אחנו כביאים מיאמרו לנודברי כבואה ולא יהיו כמו זה שאינו מתנבא עלינו כי אם רע: ונכהו. סכלסין עליו למלך בדברים רעים כדי שיתנהו: ואל כקטיבה אל כל דבריו. כלומר אל רביו דבריו שאומר לנו אל כקטיבה ואמ' ירמיהו: הקטיבה הם אומרים מלא יקשיבו לי אתה הקטיבה לי כלול לתפלותי: ושמע לקול ירבי. כלומר לדבריהם שמדברים עליו: היטולם. כי כרו מוחה לנפשי: סם המות מרצו להסקותו שהוא כמו מכור' מוחה לארס להפילו בה בלא ידיעתו והנה הם ממשלימים לי רעה תחת טובה כי אכי דברתי עליהם טובה לפיכך והתפללתי עליהם עד העת ההיא סגלית לי מרצו להמיתני: לכן. משקה אכי שאי להתפלל עליהם לרעה כיון שחטבו להמיתני: והגרם. כאמר לסון הגרם בחרב מפני הדם הנגר וכן יגרו על ידי חרב: סכולות' מבניהם. ואלמנות מאכסיהם סיהיו הרובי מות כלול סימותו בדבר והבחורים מדרכם לזאת במלחמה יהיו מוכי חרב במלחמה: תשמע זעקה כי הזעקה תהיה כפיצא הרע פתאם: כי כרו מוחה כתוב ב"ור וקרי ב"ור מוחה והמחה והפחים הוא סם המות שחטבו להאכילו: ואתה אל תמחי' כמו אל תמחה ה"ור במקום הא למד הפעל כמו צור ילדך תשי: והיו מוכפלים. כתוב וקרי ויהיו והענין אחד: בעת אכר עשה בהם. על דרך ויחר אפי בהם ואכלם: כה אמר י'. בקבוק יוצר חרם. מיוצר חרם תקנה הבקבוק כי ים בקבוק מעץ או מזכוכית או מטאר מתכות ויונתן תירגם הפך המל ותרגם רלוע דחסף פחר וחקרון המם ימצא כמוהו אלחנן בן דודו בית לחם כמו מבית לחם: ומזקני העם ומזקני הכהנים. פירוש תולך עמך הזקני כדי להשמיעם הכבואה ולסבר לעיניהם הבקבוק להיות להם למופת כמו שאומר וסברת את הבקבוק לעיני ה האכסים ההולכים אתך וכן תירגם יונתן ודבר עמך מסב עמא והפרטה מבוארת זולתי מעט ממנה מצריכה באור: אשר פתח מער החרסית' מער החרסית יוצאים לביא בן הכס ומירגם יונתן די קודם תרע ק קלקלתא וקלקלתא הוא בדברי ד"ל אספה ולרעתי הוא המער הנזכר בפס' עזרא ואת מער האס' היס' הינך סה' הוא: אשר ארבר' זה הלסון באזנים ובפתים כמו לקול כללו שפתי: ויכרו. כמו שכתוב אלהי נכר הארץ כי לא יסכול המקום ההוא עבודה זרה:

על ירמיהו ד' בקריא' וסמ' לכו ונחשבה על ירמיהו מחשבו' וקצפו השרים. ויצו נבוכד נצר. וראשונית לנבוכד נצר: ואנשיהם ד' בקריאה וסמ' ויבאו אל גדליהו דמלכים. לכן חן את בניהם לרעב והגרם על ידי חרב. וישמעו כל שרי החלים. ויבאו אל גדליהו והצפתה דסיפרא: מוכי כ' קמץ חד כתיב יוד וסמ' כבי קול ולא אפין אחריו ביום תבריהו: ואמרו איתו ונחשב על ירמיהו מחשבן ארי לא תיפסוק אורי' תא סכח' ומילך מחכים ואולפ' ומספר איתו ונסתריניה סהריון דשקר ולא נצית לכל פתגמיהו: גלי קדס' וידיני ושמע קדסך עולבני: והאיפשר לשד מא חלף סבתא בישתא ארי כרו פחר למיקטלי ועול דוכרן סקס' קדסך למלא עליהו פתגמין תקנין לאתבא ית חמקך מנהו: בכך הב' ית בניהו לכפנא ורביביון על ידי קטלי חרבא ויהיו' נשירהו תכל' וארמלן וגבריהו יהו' קטלי מותא ע עולמיהו מטיעני חרבא בקרבא: תשמע צוחתא סבתיהו ארי תימי עליהו משריון בתכף ארי כרו פחית למיקטלי וקולין צלו לפרסת רגלי: ואת י' ידיע וגלי קדסך ית כל איתמלוכיהו עלי למיקטלי לא תכפר על ח חוביהו ונחשבהו מן קדסך לא יתמחו ויהו' מתכלי' דמן קדסך בעיון פורענור רוג'ך איתפרע מנהו: וי' לי איתל ורזובון זלוע דחסף פחר ורדבר עימן ססבי עמא ומסבי פתגמא: ותיפוק לחילת בר הגם דקדם הרע קילקלתא ותיחבבי תמן ית פתגמא דאימלל עימן: ותימר קבילו פתגמא דיי מלכיא דבית יהודה ותיחבבי וירושלם כדנן אמר י' צבאות אלהא דישלם האנא מימי בשתא על אתרם הדין דכל דישמעניה יצלן א אורגותיו חלף דשבקו פולחני וסאיבו ית אתרא הדין ואסיקו ביה בוסמין לטעות עממא דלא ידעונו אינון ואבהתהו וסלכא דבית יהודה וסלו ית אתרא הדין דס' זכאין:

חרכ במלחמה. כבה אלהים ומענה: מלפניך בקריאה וסמ' ויבאו אל גדליהו דמלכים. לכן חן את בניהם לרעב והגרם על ידי חרב. וישמעו כל שרי החלים. ויבאו אל גדליהו והצפתה דסיפרא: מוכי כ' קמץ חד כתיב יוד וסמ' כבי קול ולא אפין אחריו ביום תבריהו: ואמרו איתו ונחשב על ירמיהו מחשבן ארי לא תיפסוק אורי' תא סכח' ומילך מחכים ואולפ' ומספר איתו ונסתריניה סהריון דשקר ולא נצית לכל פתגמיהו: גלי קדס' וידיני ושמע קדסך עולבני: והאיפשר לשד מא חלף סבתא בישתא ארי כרו פחר למיקטלי ועול דוכרן סקס' קדסך למלא עליהו פתגמין תקנין לאתבא ית חמקך מנהו: בכך הב' ית בניהו לכפנא ורביביון על ידי קטלי חרבא ויהיו' נשירהו תכל' וארמלן וגבריהו יהו' קטלי מותא ע עולמיהו מטיעני חרבא בקרבא: תשמע צוחתא סבתיהו ארי תימי עליהו משריון בתכף ארי כרו פחית למיקטלי וקולין צלו לפרסת רגלי: ואת י' ידיע וגלי קדסך ית כל איתמלוכיהו עלי למיקטלי לא תכפר על ח חוביהו ונחשבהו מן קדסך לא יתמחו ויהו' מתכלי' דמן קדסך בעיון פורענור רוג'ך איתפרע מנהו: וי' לי איתל ורזובון זלוע דחסף פחר ורדבר עימן ססבי עמא ומסבי פתגמא: ותיפוק לחילת בר הגם דקדם הרע קילקלתא ותיחבבי תמן ית פתגמא דאימלל עימן: ותימר קבילו פתגמא דיי מלכיא דבית יהודה ותיחבבי וירושלם כדנן אמר י' צבאות אלהא דישלם האנא מימי בשתא על אתרם הדין דכל דישמעניה יצלן א אורגותיו חלף דשבקו פולחני וסאיבו ית אתרא הדין ואסיקו ביה בוסמין לטעות עממא דלא ידעונו אינון ואבהתהו וסלכא דבית יהודה וסלו ית אתרא הדין דס' זכאין:

שהוא מער מעצרי העזרה שהוא מער מזרחי. ואמרו משה שמות כקראו לו מער סור מסס היו נמאים פורסים הדא היא דכתיב סורו טמא מער ס ההלכה מער החרסית שהוא מכון כנגד זריחת החמה היך מה דתימ' האומר לחסולא יחר מער האיתן שהוא מסמם כניסה ויציא ומער סני מערים מער חרם מסס חרמו סופרים את ההלכה מער העליון שהוא למעלה מעזרת ישראל. החרסות ב"ור כתיב וקרי ב"ור החרסית ואחר החרסית סה' החרסית סה' ארבר' זה הלסון באזנים ובפתים כמו לקול כללו שפתי: ויכרו. כמו שכתוב אלהי נכר הארץ כי לא יסכול המקום ההוא עבודה זרה:

לא פסחור קרא יי שמך יי שמך לפי מהא היה מחזיק עצמו כנביא ואומר כי יי קרא לו כי שלום יהיה להם לפיכך אמר לו ירמיהו אשר נבא את להם בסקר ואמר לו ירמיהו אתה אומר כי קרא יי שמך ודבר שמך לא קרא יי אותך בשם פסחור כי אם מגור מסביב לא תהיה בטוח כמו שאתה אומר לא פחד יהיה לך מכל סביבותיך ומגור ראוי לקרוא שמך כי מגור יהיה לך כי כה אמר יי. כתנך למגור יהיה לו לומר כותן מגור לך ולכל אוהבך אלא כך אמר לו במקום שאתה עתה נבואתך מבטח לך ולכל אוהבך מבטחים בדברי סקר שאתה אומר להם תהיה להם במקום מבטח למגור ולפחד וגם אתה תפחד עמם וכתני חוסן. ענין חזק ודקן כמו והיה החסון לשלם וחסון הוא כחל וחסון לל האוצר הטוב והיקר וכן חוסן ויקר יקחו וכן הנפול ממנו לא יאכזר ולא יחסן וקרא האוצר חוסן לפי שהאוצר חזק האדם ותקפו לעצמו ואתה אתה וכל אוהבך. ולמעלה אמר על אוהביו שפילו בחרב אויביהם והנה אומר שיקברו בבבל רוצה לומר אותם ימלטו מחרב ירו ויבנו בשבי בבבל וסם ימותו ויקברו והקללה הוא שיקברו בארץ טומאה לפיכך אמר וסם תקבר כי אחר שאמר וסם תמות ידוע הוא שסם יקבר אלא דרך קללה זכר לו הקבורה שיקבר בארץ טומאה ומה שאמר בכל פסוק מהם כל אוהבך רוצה לומר רבים מאהבך כי יבא כל בענין הזה כמו וכל הארץ באו מזרימה רוצה לומר רב מהארץ וכמוהו רבים פתחני לפי מהכה אותי פסחור וכתן אותו במהפכת צעק חמס מתוך צערו ואמר פתחני בארס המפתח חזרו כי אני הייתי מוכע עצמי מן שליחותך ואמרתי אלה יי אלהים הכה לא דעתי דבר כי צער אכזי ואתה פתחתי ואמרתי לי אל תאמר צער אכזי ואפת. ואני הייתי כפתה לדריך: חזקתי ותוכלי הייתי חזק ממני בטענה ויכולתי ועשיתי שליחותך והנה הייתי לשחוק כל היום כי הם שוחקים ולעצמי לו: כלה. אומר על יסר דרך כללי ואפת מבין כפעל ויהיה בתם למו אפתה על משקל אבנה וכתחית ללך הפעל אפת כמו תגל ערוך ויקר אלהים והדבר הזה אמר דבר ירמיה לא היה דבר שלא כהונן כגור האל אלא דברי צער על עצמו לפיכך לא חשב לו אלה הרברים באלה הפסוקים לעון כמו שחשב לו לעון מה שאמר למעלה היה תהיה

מגור. יראה: לא פסחור קרא יי שמך וגו' לא נקרא שמך פסחור לא במכיל דבר זה כלומר פסח מחור כמו אילן סכפסח וכן ופסחוני וכן אמר לו לא פסחור קרא שמך מלמון פסחור מסמך ארס גדול וכן חורין אלא לכך נקרא שמך פסחור פסח מחור. דא פסחור רבי סביבותיך להרוג וללמון זה מגור הוא למון רכופים כמו מגורי אל חרב:

חוסן. ממון. כתיבני. ללכת בשליחותך. חזקתני. הכבדת. על ידך החזקה ללכת. על כרחי. ותוכל. ונחתי. כולה. כל העם לעובדי: מדי הרבר. בכל עת שארבר אליהם אני צריך לעזק ולהרים קול ואני קורא אליהם טובה כי אם נבואות חמס ומור: כי היום דבר יי לי. לפיכך דברו לי חרפה מהם מחרפין אותי: ולקלס. ולדבור כמו וקלסתי. ואמרתי לא אזכרו: אם אמר לי לבי שלא לילך בשליחותך עוד: והיה בלבי. הנבואה באם בוערת ועל כרחי אני צריך ללך: צדור בעצמותי. וכנסו בעצמותי האם: כלכל לכבול האם: כי טמעתני. אכזרתי לא אזכרו לפי טמעתני דבר רבים אלו סמלחמים עליו מגור. למון חסיפה וכתני: הגדו. עליו עדות סקר: ונדרנו. ונעידנו ומכסם פי

ויהי מבחור ויציא פשחור את ירמיהו מן המהפכת ויאמר אליו ירמיהו לא פשחור קרא יהוה שמך כי אם מגור מסביב:

כי כה אמר יהוה הנני נתנך למגור לך ולכל אוהבך וגפלו בחרב אויביהם ועיניך ראות ואת כל יהודה אתן ביד מלך בבל והגלם בבבל והקם בחרב: ונתתי את כל חסן העיר ואת ואת כל יגיעה ואת כל יקרה ואת כל אוצרות בלבי יהודה אתן ביד אויביהם ובזוזם ולקחום והביאום בבבל: ואתה פשחור וכל ישרי ביתך תלכו בשבי ובכל תבוא ושם תמות ושם תקבר אתה וכל אוהבך אשר נבאת להם בשקר:

פתחתי יהוה ואפת חזקתני ותוכל הייתי לשחוק כל היום כלה לעג לי: כי מדי אדבר אעק חמס ושר אקרא כי היה דבר יהוה לי לחרפה ולקלס כל היום: ואמרתי לא אזכרו ולא ארבר עוד בשמו והיה בלבי פאש בערת עצר בעצמותי ונלאיתי בלכל ולא אוכל: כי שמעתי דבר רבים מגור מסביבתי וננידנו כל אנוש שלמי שמרי עלעי ואולי יפתה ונוכלה לו ונקחה נקמתנו ממנו: ויהוה אותי בגבור עדין על כן רדפי יקשלו ולא יכלו

והיה ביום צדקתו ויציא פשחור את ירמיהו מן המהפכת ויאמר אליו ירמיהו לא פשחור רבי שמך אילוה יתכנסו עלך דקטלין בבתר בא מסחור כחור:

ארי כרנן אמר יי האנא מסר לך לחבר לך ולכל רחמך ויתקטלון בחרב בעלי דרביוהו ועיניך חזיון וית כל דבית יהודה אימכר ביד מלכא ובבל ויגלינו לבבל וימחינו בחרבא ואתן ית כל עוטר ארע והראות כל עמלה וית כל ליאותה וית כל אוצרי מלכא דבית יהודה אימכר ביד בעלי דרביוהו ויבזונו וישבזונו ויבלינו לבבל: ואת פשחור וכל ישרי ביתך תלכו בשבי בשבא ולכל תתובל ותמז תמות ותמז תתקבר את וכל רחמיך דאיתנביתא להו בשיקרא:

שבשתינו ואשתבשית תקפתני ויכלת לי חיותי ללעיב כל יומא כוליהו סחייכין ביו ארי בזמן ואנא מתנבי אנא מרים קלי ביו ומצוה ועל חטופין ובזוזין אנא מתנבי ארי הוה פתגמא ויי לי לחסודין וללעיב כל יומא ואמרתי לא אידברינה ולא אימל עוד בשמיה ויהוה פתגמוה בליבי באשא בער שטפין ית גרמי לאיתי לכורא ולא יכליתי: ארי שטעית סילי סגיאא דמתכנשין מסחור סחור הוה ונחויניה כל אינש שלמי במגין לאבאשא לי מאים יטעו ויכל ליה וניתפרע פורענותא מיניה:

ויימסריה בסערי כגיבר תקיף על כן רדפתי תקלין ולא יכלו למקם

במל בליש נביאים וסם הראים בשחוק שמשון. פתחתי ואפת ויכל בתו דכל מל במר חסם שחוק לרעהו אזהה קדם דפסו. גם בשחוק יאב לב. כן שחוק ובסיל. וייתי שחוק לכל עמי. ואני הצעיר ובאסף בקשתי ולא מצאתי פסו קדם דהינו כיהיה דבר יי לשחוק ובכל ספריהם שחן לפני כן היה בתו:

לי כמו אכזב כי אותו הדבר היה דבר חטא כגור האל לפיכך אמר לו אם תשוב ואסייך כמו שפירסנו: כי מדי בכל עת שארבר בדברי נבואה וכן מריעברו והיה מדי צאתם והדומי להם: אצק. אמר אני וצק ומרים קולי להם להוכיחם והנה חמס ומור אקרא מהם אמרים לי דברי חמס ומור עד סיכוי ואצטרך לקרא חמס על דבריהם הרעים שאומרים לי כי היה דבר יי לי לחרפה ולקלס: כל היום. כל הימים שארבר דבר יי הוא לי לחרפה ולקלס מהם מחרפים אותי עליו וקלס עיני לעב וכת וכן וקלסה לכל הארצות וית ארי בזמן דאכא מתכבא אכא מרים קלי ביו מצוה ועל חטופין ובזוזין אכא מתכבא ארי הוה פתגמא ויי לי לחסודין וללעיב כל יומא ואמרתי. ואם אחשב בלבי שלא אזכרו עוד ולא ארבר עוד בשמו להם כי אני נבזה עליו והיה בלבי כאש בערת שאתרל בכל כחי להוציאה וכן כמו אם היה אם צדור בעצמותי שאשתרל להוציאו בכל כחי כן דבר יי: כללתי כלכלי בלאתי לכלכלי ולא אוכל לסבול בחרב כמו אם היה אם ואני על כרחי מוציאו בספתי ואומרו להם ואמר בוערת ואמר צדור כי האם ימצא זכר ונקבה כי אם יצאה מחסנון ובפסוק אחר זכר ונקבה תאכלהו אם לא כפח כלכל ענין קבל וכן ומימכלל אחיוס באו: כי שמעתי דבר רבים. למון הרע שאומרים עליי מגור מסביב. מפתחים אותי מסביב זה מכאן וזה מכאן וינתן תרגם מגור למון חסיפה דמתכנשין מסחור סחור כמו יגורו עליעם יגורו בחרמו ומה הם אומרים עלי זה לזה: הגדו ונדרנו. פירוש הגדו ונדר סקר עליו ונדרנו למלך כמו שאמר לכו ונכזה בשון: כל אנוס סלומי סומרי צלעי. אותם שהייתי חושב מהם אכזי סלומי סומרי ומצפים מתי אהיה צולע וכשגל באום דבר: אולי יפתה ונוכלה לו. אולי יפתה לרברכו סיאכל ויפתה עמנו ונקחה נקמתנו ממי סמקיהו פס המות וייתמיתו עמי: ויאותי. הם חושבים להתייתנו וזה לא אפשר כי יי הבטחתי ואמר אלי וכלמנו אלך ולא יוכלו לך והוא עמי כמו גבור עדין סיהיה עמי שלא אפשר או פי וכתן אותי כמו גבור עדין לעמוד כגורם ותי ויי ממריה בסערי כגיבר תקיף:

לי כמו אכזב כי אותו הדבר היה דבר חטא כגור האל לפיכך אמר לו אם תשוב ואסייך כמו שפירסנו: כי מדי בכל עת שארבר בדברי נבואה וכן מריעברו והיה מדי צאתם והדומי להם: אצק. אמר אני וצק ומרים קולי להם להוכיחם והנה חמס ומור אקרא מהם אמרים לי דברי חמס ומור עד סיכוי ואצטרך לקרא חמס על דבריהם הרעים שאומרים לי כי היה דבר יי לי לחרפה ולקלס: כל היום. כל הימים שארבר דבר יי הוא לי לחרפה ולקלס מהם מחרפים אותי עליו וקלס עיני לעב וכת וכן וקלסה לכל הארצות וית ארי בזמן דאכא מתכבא אכא מרים קלי ביו מצוה ועל חטופין ובזוזין אכא מתכבא ארי הוה פתגמא ויי לי לחסודין וללעיב כל יומא ואמרתי. ואם אחשב בלבי שלא אזכרו עוד ולא ארבר עוד בשמו להם כי אני נבזה עליו והיה בלבי כאש בערת שאתרל בכל כחי להוציאה וכן כמו אם היה אם צדור בעצמותי שאשתרל להוציאו בכל כחי כן דבר יי: כללתי כלכלי בלאתי לכלכלי ולא אוכל לסבול בחרב כמו אם היה אם ואני על כרחי מוציאו בספתי ואומרו להם ואמר בוערת ואמר צדור כי האם ימצא זכר ונקבה כי אם יצאה מחסנון ובפסוק אחר זכר ונקבה תאכלהו אם לא כפח כלכל ענין קבל וכן ומימכלל אחיוס באו: כי שמעתי דבר רבים. למון הרע שאומרים עליי מגור מסביב. מפתחים אותי מסביב זה מכאן וזה מכאן וינתן תרגם מגור למון חסיפה דמתכנשין מסחור סחור כמו יגורו עליעם יגורו בחרמו ומה הם אומרים עלי זה לזה: הגדו ונדרנו. פירוש הגדו ונדר סקר עליו ונדרנו למלך כמו שאמר לכו ונכזה בשון: כל אנוס סלומי סומרי צלעי. אותם שהייתי חושב מהם אכזי סלומי סומרי ומצפים מתי אהיה צולע וכשגל באום דבר: אולי יפתה ונוכלה לו. אולי יפתה לרברכו סיאכל ויפתה עמנו ונקחה נקמתנו ממי סמקיהו פס המות וייתמיתו עמי: ויאותי. הם חושבים להתייתנו וזה לא אפשר כי יי הבטחתי ואמר אלי וכלמנו אלך ולא יוכלו לך והוא עמי כמו גבור עדין סיהיה עמי שלא אפשר או פי וכתן אותי כמו גבור עדין לעמוד כגורם ותי ויי ממריה בסערי כגיבר תקיף:

צערים אמר הפך. קרוב ועמורה: ולא כחם. משמר עליהם חורבן לא חסב
 מחסבה אחרת לבטל בזרתו: סמח. מלך רגועה שהוא לסוף משמח אחרים
 סמח את אביו בבפורתו: ארור היום אשר יולדתי בו. פלאי איכ"י כירט כלליו היא
 סצת הריון ועל ידי אונס שנים חלקיהו אביו מטות ביום סהיה בורח מפני מכסה

סהיה הורג את ה
 הנביאים וסמם מטות
 וברח יאש' לא מותני
 מלאך המות מרחס
 והרי זה מן המקראות
 קברי דיבור: הרת
 עולם. הריון של
 עולמית: עמל ויגון:
 חורבן בית המקדש:
 הכני מוסב את כלי
 המלחמה: יסבס
 היורעים להטביע את
 הערים שלמעלה ה
 הממוני על הפורעני
 להזיל אים אים מן
 הרעה שהוא ממוכה
 עליה ובכך אתם ב
 בוטחי הכני מוסב את
 השדרה של זה לזה
 ולא תרעו על מי ת
 תטביעו: ואספתי
 אותם. כלי מלחמה
 אל תוך השדר הזאת
 סאסחית אתכם בדבר
 על ידי מלאך המות
 סהוא מן הערים ה
 הצלולים וכן מפורס
 בצנין בדבר גדול י
 ימותו: וסיתה

כא

וזה האיש והוא ב' דסביב וסמ' בערים אשר הפך י'. איש היה בארץ עון: וכלו ג בקריאה וסמ' וכלו
 הים מן החבת. וכלו בבשת ימי. וכלו באפס תקוה: תאמרן ח' וסמ' נבסר בדיש סדר ושלח וכלכלים

יבחתון לתדא ארי לא יעלחון
 ותחפניון איתפנעור עלם ולא
 תפסוק: וי' צבאות בחר קשוט
 גלון קדמוהי כולין ולב אחיו פ
 פורענות דין מנהון ארי קדמך
 אסרית ית עולבני

שבתו קדם יי אודו קדם יי
 ארי שיויב ית נפש מספן מיר
 סבאשין:

ליט יוסא דאיתח' לידית
 ביה יוסא דילתני ביה אמי לא
 יתי ברין: ליט גברא דבשר
 ית אבא למים אתליד לך בר דכר
 תראת תדית: ויחי גברא והוא
 בקריו דהפך יי ברונגיה ולא
 איתיתבא וישמע צותתא בצפרא
 ויבבא בעיין טיהרא: לוי דלא
 אמיר עלי דמתית ממעין והות לוי
 פון אמי קברי והות כדרא הות:
 למה דנן מבטנא נפקית למיתני
 עמל ודנן וספו בבהתא יומי:

פתגם נבואה דהות
 עם ירמיה מקדם יי כד שלח לו חיה
 מלך צדקיה ית פשחור בר מלפיה
 וית צפניה בר מעשיה כהנא למים
 ו צלי כען עלטא קדם יי ארי
 נבוכדנצר מלכא דבבל מגיח ק
 קרבא בנא מאים יעבר יי עימנא
 בבל פרישחיה ויסתלק מננא:

ואמר ירמיה לדון
 דין מימרון לצדקיה דדנן אסר יי
 אלהא וישך האנא מסחר ית מאני
 קרבא דבדכון דאיתון מגיחין
 קרבא כהון עם מלכא דבבל ועם
 בשדאי רצירין עליכון מברא ל
 לשורא ואיכנש יתהון לגו קרמא
 הרא: ואגית אנא עפכון ביד
 מרסם ובדרע תקיפא וברגז ו
 ובחסה ובתקוף רב: ואמתיית
 יתבי קרמא תרא וית אינשא וית
 בעירא במותא סגיא יסותון:

ובחר בן אסר יי אסר ית צדקיה
 מלך שבט דבית יהוד' וית עברוהי
 וית עמ' וית דאישתארו בקרמ' הרא

בשו מאל כי לא השכילו כלמרת
 עולם לאת שכח: ויהוה צבאות
 בן צדיק ראיה כליות ולב אריאה
 נקמת מהם כי אליה גלית אר
 ריבי:
 הללו את יהוה כי הציל אר נפש
 אביו מיר מרעים:

ארור היום אשר ילדתי בו יום אשר
 ילדתני אמי אל יהי ברך: ארור
 האיש אשר בשר אר אבי לאמר
 ילד לך בן זכר שמח שמחהו: והיה
 האיש ההוא בערים אשר הפך יהוה
 ולאנחם ושמע זעקה בכקר ותרועה
 בעת צהרים: אשר לא מותתני
 מרחם ותהי לי אמי קברי ורחמה
 הרת עולם: למה זה מרחם יצאתי
 לדאות עמל ויגון וכלו בבשת ימי:
 הרבר אשר היה

אל ירמיהו מאת יהוה בשלח אליו
 המלך צדקיהו אר פשחור בן
 מלכיה ואת צפניה בן מעשיה
 הכהן לאמר: דרש נא בעדנו את
 יהוה כי נבוכדנצר מלך בבל
 נלחם עלינו אולי יעשה יהוה אותנו
 ככל נפלאותיו ויעלה מעלינו:

ויאמר ירמיהו אליהם
 כה תאמרן אל צדקיהו: כה אמר
 יהוה אלהי ישראל הנני מסב את
 כלי המלחמה אשר בידכם אשר
 אתם נלחמים פס את מלך בבל ואת
 הפשרים הצרים עליכם מחוץ
 לחומה ואספתי אותם אל תוך העיר
 הזאת: ונלחמתי אני אתכם ביר
 גטיה ובזרוע חזקה ובאף ובחמה
 ובקצף גדול: והכיתי את ישיבי
 העיר הזאת ואת האדם ואת
 הבחמה בדבר גדול ימותו ואחרי
 כן נאם יהוה אתן את צדקיהו
 מלך יהודה ואת עבדיו ואת
 העם ואת הגשאים בעיר הזאת

ב' סימן יח: ואת הבשרים ג' וס' ואת כל היהודים דס' פרא. וזו בחדש השביעי בא ישמעאל דסוף מלכים.
 ונני מסב את כלי המלחמה: יושבי יר' מל וסמ' נבסר במסרה רבתא בערך יסב

הכני מקב. כאילו כלי המלחמה אשר בידכם יהיו בידם שלא יהיה לכם כח להלחם כנגדם
 ואני אלחם אתכם בדבר גדול שאכת אתכם ואת בהמתכם:

ואת האדם
 5 ובחנת סכרי
 כח' לאת האדם
 וסצות כי הוא
 ממה כח' רכח
 סאיתם ואז דלית
 לזון ונח

בשומא כי לא הסכילו. ענין הצלחה כמו ויהי דוד בכל דרכיו מסכיל והוא
 עבר במקום עתיד בשומא כי לא הסכילו כלומר יהיה להם בשעת שלא יכלו
 במעשיהם ובמחשבותם עלי ואותה הבטחת תהיה כלמיה טלחתסכח כיהיו לקללה
 כפי האנשים לעולם: ולא יכלו. חסר וי' שהוא במקום י' פ' הפעל מהמכתב י
 וי' צבאות בוחן דריק. אותן

ס הוא דריק לעיני בני ארס לא
 ירעו בו אס תוכו ככרו וי' צבאות
 בוחן אותן אס לבו בסתר כמו
 מעטיו בגלוי יגמלהו כדקדוואס
 לאו יגלהו ויפסמהו לעיני ה
 האנשים סדעו מי הוא כלומר
 סוכסלוהו במעטיו: סירו לוי
 אמר זה כנגד החסדי אשר היו
 בישראל: כיהזיל. סגלה לו
 טלא יאכל ולא יסתה עמם כי
 היו רוצים להמיתו: ארור היום
 ממירות כפסס יקללו הכדריקס
 יום הולדתו בו וף על פי טלא ת
 תשיגהו קללה כי כבר עבר וכן
 אמר איוב יאבר יום אולד בו וג'
 והוסף הענין במלות סוכות ואל'
 יום אשר ילדתי אמי: ארור
 האיש אשר בסר את אבי.

והעל פי סהיה מקלל ממירות
 כפסו יס לתמוה חיד היה מקלל
 המבסר כי אס הוא היה בחיים
 תשיגהו קללה ואולי היה אים טוב
 המבסר והיה לרמיהו עון על ק
 קללו אותו ואול כי נודע לו כי
 פסחור בן אמר היה המבסר:

סמח. סמחהו באמת סמחהו
 בשאמר לו כי בן זכר יולד לו כי
 בני ארס סמחי לכן זכר דואגים
 על הכקבה ואס היה יודע אבי
 סופי סהיו ימי בעמל ויגון לא
 היה סמח ביו והיה. וסמח
 זעקה בבקר. זעקה מקרוביו
 ומחוביו בבקר כלומ בתחלת
 היום וכן יסמעתימיר עד ש
 כהרים וכן מכאן ואילך כל
 היום אלא זכר כהרים לפי
 סהאור הולך ומוסיף מהבקר עד
 עת הצהרי וסיהיה קללתו מוספת
 והולכת כי התרועה יותר
 מהזעקה והתרועה תהיה לסמח
 כמו לא ידון ולא ירועע יתרועע
 אף יסירו וסיהיה לאכל ולכסר
 כמו למה תרע רע וכן וסרועה
 בעת כהרים: אשר לא מותתני
 מרחס. מותני מבני מרובע
 אותר על אים למה לא המיתו ק
 קדם צאתו מרחס אז אותר על
 האל כמו סאמ' איוב כי לא סגר
 דלתי בטני: וסיהיה לי אמי קברי
 סאס מותתני קודם צאתי מרחס
 הית לי אמי קברי: ורחמה הרת
 עולם. רחם אמי למה לא היתה
 לי להריון עולם ממני הרה
 בסמוך הרת כמו מן סכה ענת
 סלומים ספה עפת האור
 ובאמרו הרת לסוף כקבה ורחס
 מן הדומ לסוף זכר טעם הכקבות
 על האס סתהיה הרת עולם מ
 ממני סהיה לעולם כרחמה:
 למה זה מבואר הוא וכן הפרס'
 הבאה אחריו מבוארת: כלחם
 עלינו. קמוץ כיהוא כמנוני
 כהתאמרת. חסר וי' המסך

ונלחמתי אתכם בידים: ונלחמתי אתכם מחוץ
 מ

מִן הַדָּבָר מִן הַחֶרֶב. מִחֶרֶב הַמִּלְחָמָה בְּהִלָּחֶמְהֶם עַל הָעֵדִי אֶחָד אֲחֵיהֶם אֶחָד כָּזָב כְּבוֹדֵךָ כִּי כְּסִיכֹכֶם הָעֵדִי וְאֵף דְּרָקִיָּה וְעֵבְרִי מִצְרָיו: וְהִכֵּם לְפִי חֶרֶב. מִי מִצְרָה לְהִמָּחֵם יִמִּית מִי מִצְרָה לְהַגְלוֹת יִגְלֶה: לֹא יִחוּס עֲלֵיהֶם וְלֹא יִחַמֵּם וְלֹא יִרְחֵם. סֵהִרִי שִׁפְטֵם בְּנֵי דְרָקִיָּה וְלַעֲשֵׂיו וְכֵן בְּעָרִים וּבְזִקִּים לֹא חֲמַל: הַכְרִים עֲלֵיכֶם יִיחֶה. כְּתוּב וְקָרַם וַיְחִיֶּה וְהַעֲנִין אֶחָד: וְהָיְתָה לוֹ כִּפְסוֹ לְסַלֵּל. לְרִיחֹם כִּאִילוֹ כִּלְלֵה אֹתָהּ: וּלְבִית מֶלֶךְ יִהְיֶה. חֶסֶד תִּאֲמַר כְּמוֹ שֶׁאֲמַר לְמַעֲלָה וְאֵל הָעֵם הַזֶּה תִּאֲמַר וּסְמַךְ עַל הַמִּבְתָּן בְּחֶסֶדֶם הַזֶּה מִכָּהֶם הַמִּקְרָא בְּמִקְוֹת רַבִּים וּפְיָרוּשׁוֹ וּלְבִית לוֹ וּלְבָנָיו וּשְׂרָיָם סֵהֵם בְּנֵי מִסְפַּחְתּוֹ: בֵּית רֹדֵד. זָכַר רֹדֵד לְפִי כִּשְׁאוֹ הָיָה עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט כְּמוֹ שֶׁאֲמַר וַיְהִי רֹדֵד עוֹשֶׂה

מספט וזרקה לכל עמו וכן
היה ראוי שיעשו בניו ובני ביתו
סילמרו ממעשיו הטובים:

[illegible]

והצילו גזול מיד עושה: מיד מי
מעשה אתו וגזולו והגזול הוא
מי שחטוף מיד חברו או לקח
מידו או מביתו בחזקה ועושה
מי שבה ממנו חברו לדרובפקדון
או בהלוואה או שסירז ואין רובה
לתת לו ומי שגזל כסף מעושה
לפיכך אמר והצילו גזול מיד
עושה כי הגזול גזל ועושה:

מעליהם • כתוב בה' לנצח
וקריבֶּהָ מעליהם לנצח
כמו שאמר דינו והצילו •
אלוף • אמר כנגד יושלם
וקראה יושבת העמק לפי שהיא
גבוהה וקביעותה עמק והיא
יושבת עמק • וכן קראה צור
המים כי היא צור והר קביעותה
מישור ואמר לה הנני אליך לפי
שיושבך מצדאים ואומרים מי

יחת עליו ומי יבא במשפוחתו
 הכני אבא אלך ונלחמת ארך :
 יחת. מרסוכחת ולולי החית
 מהיא גרוכית היתה רבושה ופי
 ירד ויחזה וכן ונחת עלי ירך
 ותרסוס וירד נחת ואמר בלסון
 ירדה לענין המלחמה מהיא ב
 בעמק ובמיסור כמו שאמר או
 במלחמה ירד וכספה : ופקדתי :
 ביצרה הכני לירושלם רובה
 לומר הערים אשר סביבותיה

המטילים לעיר לענין האם כמו
כאם תבצר וער וכתי עברה
בקהולא: כה אמר יי' רד בית
מלך יהודה. בהר הבית כאמר'
לכבואה זו לפיכך אמר רר

ואף על פי שזאת הכנולאה כבר
אמרה בית דור כה אחר יי' רינו
לבקר משפט אלה לו עוד שיאמר
אות להם עיר בבתיהם ושיבטו'
ההבטחה הטובה אם ישמעו:

במערים האלה. במערי העמרה
כמו שאמר במקור ובאו במערי
הבית הזה או יהיה פי הבית
הזה בית המלך לפי שאמר ר
רוכבים ברכב ובקסו' ולא יכנס
אדם רוכב במערי העמרה: כה
אמר יי' מיד עשוק. תואר בלם

קרוב גדול וענינו כמו עשוק :
 כי אם עשו תעשו . עשו מקור
 בו"י במקום הא' למ"ד הפעל :
 ועברו . כתוב בלא י"וד הרבים
 והענין אחר וכמוהו רבים : ואם
 לא . מבואר הוא : כי

והצתי אש ו' בקריא' וסיכניה' והצתי אש בשעריה. והצתי אש ביערה. כבתי אלה' מצידים. והצתי אש בעריו. והצתי אש באומת דמשק. והצתי אש באומת רבה: עשוד' כתיב' בסוף וסוף' ודרך' ומעלה' לך.

רש

והייתה לו כפמו למלל
כאדם הסולל סלל
וחוטפו והולך לו כן ת
תהיה לו כפמו סלולת
מן המיתה ההורגים :
כני. כתר גמור רוגני
מיד עוסק. טעמו
למטה סאינו סם רבר
אלא סם הגזלן העוסק
את אחרים : ואין
מכבה. סלא ימלט
לכם סריר : יוסבת
העמק. ירוסלם היא
בדוך עמק. ר"א
סהעמיק הקבה עבה
עליך להחריבך : צור
המיסור. הרסכל
סביבו מיסור : מי
יחת עלינו . מי
יחנה עלינו כמו כי
סם אדם כחיים : א
תוכו. זו אוכת רבר
גלעד

מעלליהם
ב' כתי' ה'א
באחתות' כ'

בַּה אֲנִי
 יְהוָה בְּטֶעַן
 בְּהִיבֵנוּ כֹּחַ
 אֵת בְּהוֹן
 אֲנִי

מִן הַדְּבָרִים מִן הַחֹרֵב וּמִן הָרָעָב בִּיד
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וּבִיד א
אֲבִיהֶם וּבִיד מִבְּקֵשֵׁי נַפְשָׁם וְהִבְס
לְפִי חֹרֵב לֹא יָחוּס עֲלֵיהֶם וְלֹא
יִחַמֵּל וְלֹא יִרְחֵם: וְאַל הָעַם הַזֶּה
תֹּאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה רִהַנְנִי נִתַּן
לְפָנֶיכֶם אֶת דֶּרֶךְ הַחַיִּים וְאַתֶּם דִּרְדֹּם
הַמּוֹת: הִישָׁב בְּעִיר הַזֹּאת יְמוֹת
בְּחֹרֵב וּבְרָעָב וּבְדָבָר וְהִיצֵא וְנִפְל
עַל הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם יְחִירָה
וְהִיתָה לְוַנְפֹּשׁוֹל שָׁלָל: כִּי שָׁמַתִּי
פָּנַי בְּעִיר הַזֹּאת לָרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה
נָאִם יְהוָה בִּיד מֶלֶךְ בָּבֶל תִּנְהַנְנִי
יִשְׂרָאֵל בָּאֵשׁ:

וּלְבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה שְׁמֹעֹד דָּבָר־
יְהוָה׃ בֵּית דָּוִד כָּה־אָמַר יְהוָה דִּינוּ
לִבְכָּר מִשְׁפָּט וְהַצִּילוּנוֹל מִיָּד עַ
עוֹשֶׁק פֶּן תֵּצֵא כְּאֵשׁ חֲמָתִי וּבְעֶרְרָהּ
וְאִין מִכָּה מִפְּנֵי רַע מַעַלְלֵיהֶם׃
הִנֵּנִי אֵלֶיךָ יֹשֶׁבֶת הָעֵמֶק צוּר הַמִּישֹׁר
נֹאם־יְהוָה וְהָאֲמָדִים מִי־יִחַר עֲלֵינוּ
דְּמִי כּוֹאֵב מִעֲוֹנוֹתֵינוּ׃ וּפְקַדְתִּי
עֲלֵיכֶם כִּפְרֵי מַעַלְלֵיכֶם נֹאם־יְהוָה
וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּיעָרָהּ וְאֶכְלָה כָּל־
סִבְיָהּ׃

כֹּה אָמַר יְהוָה רַד בֵּית מֶלֶךְ יְהוּדָה ב
וּדְבַרְתָּ שָׁם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה׃ וְאַמְדָּת
שָׁמַע דָּבָר יְהוָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיֹּשֵׁב
עַל כִּסֵּא דָוִד אֶתֶּר וְעַבְדֶּיךָ וְעַמְּךָ
הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה׃ כֹּה אָמַר
יְהוָה עֲשׂוּ מִשְׁפָּט וְעִדְקָה וְהַצִּילוּ
גְּזוּל מִיַּד עֲשׂוֹק וְגֵר יְתוֹם וְאַלְמָנָה
אֶל תְּנוֹאֵל תַּחֲמוֹס וְדָם נָקִי אֶל-
תִּשְׁפְּכוּ בִּמְקוֹם הַזֶּה׃ כִּי אִם עֲשׂוּ
תַעֲשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וּבָאוּ בַשְּׁעָרֵי
הַבַּיִת הַזֶּה מַלְכִּים יֹשְׁבִים לְדָוִד עַל
כִּסְאוֹ וְכָכִים בְּרֹכָב וּבִסוּסִים הוּא
וְעַבְדּוֹ וְעַמּוֹ׃ וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ אֶת-
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נֹאם-
יְהוָה כִּי לַחֲרָבָה יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה׃

מִן מוֹתָא וּמִן חֲרָבָא וּמִן כְּפִנָּא
 בְּיַד נְבוּכַדְרָאצַּר מֶלֶךְ דְּבָבֵל וּבְיַד
 בְּעָלֵי דְבִבְרִיהוֹן וּבְיַד דְּבָעֵן ל
 לְמִקְטִלְהוֹן וּמִחִינוֹן לְפִתְגִּי דְחֲרָב
 לְאַיְתוֹס עֲלִיּוֹן וְלֹא יִתְסוּל וְלֹא
 יִרְתֵּם: וְלַעֲמַא הֲדִין תִּימֵר כְּדִין
 אֲמַר יְיָ הֲאֵנָּה יִתֵּב קְדָמֵיהוֹן יִת
 אֲוֶרְחִי וִית אֲוֶרְחַ מוֹתָא:

דִּיתָב בְּקֶרְתָּא הָאָה יִתְקַטֵּל בְּחֶרֶב
וּבְכַפְנָא וּבְמִוְתָּא וְדִפּוּק וְשִׁתְמַע
לְכַשְׂרָאֵי וְצִירִין עֲלִיכּוֹן וְיָחִי וְיָחִי
לֵיה נַפְשִׁיה לְשִׁתְבָּא : אַרְיִחַל
רוֹגְזִי בְּקֶרְתָּא הָאָה לְבִישָׁא וְלֹא
לְטַבָּא אִמֵּר יִיבִידָא דְמִלְכָּא דְבָבֵל
תִּתְמַסֵּר וְיִקְרִינִיה בְּנוֹרָא :

וּלְבֵית מֶלֶךְ שְׂבַמָּה
דְּבֵית יְהוּדָה קָבְלוּ פִתְגָמָה דִּין
בֵּית דוֹר בְּרֵנן אָמַר יוֹדִינוּ לְצַפְרָא
דִּינָה וְשִׁיבּוּ אֲנִימָה מִיֵּד דְּאֲנִים
לֵיה דְּלִמָּה יִלְקֵךְ כְּאִישְׁתָּה רֹגְזוּ
וְיִשְׁעִי וְלֹא יִהְיֶה יִישִׁימָן קְדָם בִּישְׁתָּה
עֹבְרִיכֹן : הָאֲנָא שְׁלַח רֹגְזוּ
עַלְךָ דִּיתְבָּה בְּחֹקְפָה בְּקִרְוִין
בְּרִיכֹן אָמַר יוֹדֵא מְרִין מִן יְחֹזֶר
עֲלָנָא וּמִן יַעֲזֹל בְּבִירְתָנָא :

וַאֲסַעַר עָלֵיכֶם בְּפִיר עֹבְרֵיכֶם
אָמַר יי וְאֵלֶיךָ אֵשׁ תֵּאבְדָּה בְּקִרְוֹתָהּ
וּתְשִׁיטֶנּוּ בְּכָל סָחֲרֹתָהּ:

כָּרִנָּה אָמַר יְיָ חוֹת לְבֵית
מֶלֶךְ שְׁבֹט־אֲדִבֵּי יְהוּדָה וְתַנְכֵּי
תִּמְנָן יַחַד פְּתִיגְמָא הִרְיָן וְתִימֵר
קָבֵל פְּתִיגְמָא דִּי מֶלֶךְ שְׁבֹט־אֲדִבֵּי

וְהוֹדָה דְּיִתְבַּעַל כּוֹרֵס יְרוּד אֶת־
וְעִבְדְּךָ וְעַמְּךָ דְּעָלִין בְּתַרְעֵינָא
הָאֵלִיל׃ כִּדְנָן אִמְר״ עִבְדֵּי דִּינָא
וְצִרְקָתָא וְשׁוֹיְבוֹ אֲנִיסָא מִיּוֹד דְּאִנִּים

לֵיה וְגִזְרֵי יָמִים וְאֶרְמְלָא לֹא תִנּוּן
וְלֹא תִנְסוּן וְרִים וְכִי לֹא תִשְׁדִּין
בְּאֶתְרָא הָרִין וְאֶרִי אִם מַעֲבֵר
תַּעֲבֵרֵן ית פִּתְגָמָא תִּחְרִין וְיַעֲלִין
בְּחִרְעֵי בֵיתָא הָרִין מִלְכִין יתִּבִין
לִדְרוֹ עַל פִּירְסוֹתָי רַבִּי לִפְרִתְכִין

וּבְסוֹסוֹתָיו הוּא וְעֶבְדָּוָיו וְעַמֵּיהֶם
וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן יָת פְּתַגְמִינָא
הָאֵילָן בְּמִסְמְרֵי קַיִסִית אֲמַר יְיָ אֱרִי
לְחֹרֶבָא יְהוֹ בֵּיתָא הָרִין :

כִּי אִם עָשׂוֹ תַעֲשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְאֵתְנֶנּוּ בְיָד אֵיל גִּמְסִי • וְיֵשׁ סִפְרִים נִכְסֵר בּוֹחוֹתָךְ
אֲחֵר גִּילִים בְּמָקוֹם אִם עָשׂוֹ תַעֲשׂוּ רִסְפָּא • וּבְרַקְתִּי אֲחִיכֶם בַּסִּפְרִים בְּדוֹ"קִים וּמַצָּחֵיזוּ כְּהֵא וְחִמְחִי לִי אִם כֵּן
לִכְתֹּב לֹא נִבְחַח עִם אוֹתָם ד' עֲשִׂיתִּי שֶׁהֵם כְּתוּבִי כְּהֵא • וְאִם נִאֲמָר שֶׁהוּא בְּיָדוֹ אֶב נִשְׁכָּשׁ כָּל הַסִּפְרִים וּבְדוֹ"קִים
שֶׁבְכֻלָּם נִכְסֵר עַל כָּל אֶחָד מֵהוּ עָשׂוֹ ד' כְּתִיב • וְיוֹ גַּם סִפְרֵי הַכֶּסֶר יִעֲוֹר הַמֶּה לִּלְכַּח נִבְחַח הַסְּבִיל עָשׂוֹ
דְּאוֹרֵיתָא עִם הוּא בְּתִיב ה' בְּאֲחֵר שֶׁהוּא בְּיָדוֹ וְנִכְסֵר עַלֵּי לִיֹּה בְּתִיב וְלִי יִכְנֶה אוֹתוֹ עִם אוֹתָם שֶׁהֵם בְּיָדוֹ
וְהַקְשָׁתִי כְּהֵא עֲלֵינוּ שֶׁנִּכְסֵר מֵהוּ לְמִיכָר כֵּן •

גלעד אתה ליוגו. חילו את חביב קרמי כבית מקדש דרס ברים עוריא חס לא
 אסויכ מדברא גלעד בית המקדש ממנו כרי ורפואה לכל השלם וקדשתי.
 חמכתי: וברתי מבחר ארצך. לפי שרמתי ללבנון כולל כאן הלסון הזה:
 אל תבכו למת. ליהויקים סימות לפני השער כמסחבוהו להגלותו: בכו להולך.

ליהויכין ולברקיהו
 אמור מצות חביבה
 מיתתו של יהויקים
 סכאמר בו וכלתו
 תהיה מוסלכת לחרב
 ביום ולקרח בלילה
 מחיו של יהויכין סכ
 בו וארוחתו ארוחת
 תמיד וגו': אל שלום.
 הוא צדקיהו וכך כ
 כקרא בדברי הימים
 והרביעי שלום וקראו
 רביעי למלכות בבני
 יאשיהו שנתחלה מלך
 יהואחז ואחר כך י
 יהויכין ואחריו יהויכין
 ואחריו צדקיהו:
 אסר יא. ואעפ
 סלא יאשיהו מ
 מתבא עליו כאילו י
 יא: הוי טובה ביתו.
 על יהויקים הוא אמר
 סהא היה רשע וסוף
 הענין מוכיח לכך כח
 אמר י' אל יהויקים
 וגו': בית מרות. בית
 גדול כמו אבני מרות
 סיס בהן מה למדו:
 וקרעו לו. והרחיב לו
 אחרי הגיוה וקרע לו
 ופיקח לו וכן תקדש
 בפור קרעת שמים
 ידדית כולל לסון
 פתיחה: וספון בארז
 • מסכך הגב בארזים
 • ומסוח בספר.
 ומכיר בסמל יתרגם
 יוכתן בספר כבעה הוא
 ממין הזוירים: לא
 ומסוח בספר לייכאלט
 אכס' ספלא בלעז
 כמו חוט המסחה:
 התמלך. התאריך
 ימי על סאת מתחרה
 להכבד על ממסלתך
 להודיע סאתה מלך:
 אביך. יאשיהו
 סהתבב בענה הלא
 אכל וסתר וראה טוב
 כל ימי חייו: על

למח
 ב לא אכלתי
 סאכי מחכו

ח
 ב ליתן ריח
 וכל טוס בד
 סדרמ

כי כה אמר י' גלעד אתה לי ראם הלבנון. אמר על בית מלך יהודה סהוא ראם
 ממלכת ישראל אתה היית לי כמו גלעד. כי גלעד עיר אחת בעבר הירדן וכל הארץ
 ההיא ארץ סיחון ועוב וכל הבשן היתה נקראת על שמה ארץ הגלעד כי היא ראם
 להם וכן היית אתה לי ראם ממלכת ישראל כי ציון וירושלם ראם לכל ארץ ישראל
 וכן היית ראם הלבנון ספקראת

בכו ובכו ה' בחיכו בקריאה וסימ' כי עם בעיון ישוב. בכו בכו להולך. והלך וככו ילכו. כנת אל תגידו
 דמיכו. בכו תכנה כלילה ודמעתה: ואת הארץ דרס כי בקריאה וסימ' ואת הארץ ססחרו: ואת הארץ
 אשר נתתי לאברהם ר'ם. וירא מנחה כי טוב ואת הארץ. ואת הארץ הזאת ירשנו בעת. כי במקום אשר

ב' כה אמר יהוה על-
 בית מלך יהודה גלעד אתה לי ראש
 הלבנון אם לא אשיתך מדבר ערים
 לואנושכה: וקדשתי עליך
 משחתים איש וכליו וכרתו מבחר
 ארצך והפילו על האש: ועברו
 גוים רבים על העיר הזאת ואמרו
 איש אל רעהו על-מה עשה יהוה
 בכה לעיר הגדולה הזאת: ואמרו
 על אשר עזבו את ברית יהוה
 אלהיהם וישתחוו לאלהים אחרים
 ויעבדום: אל תבכו
 למת ואל תנדרו לכו בכו להלך כי
 לא ישוב עוד וראה את ארץ
 מולדתו: כי כה אמר-
 יהוה אל שלום בן יאשיהו מלך
 יהודה המלך תחת יאשיהו אביו
 אשר יצאמן המקום הזה לא ישוב
 שם עוד: כי במקום אשר הגלו
 אותו שם ימות ואת הארץ הזאת לא-
 יראה עוד: הוי בנה
 ביתו בלא צדק ועליותיו בלא
 משפט ברעהו יעבד חנם ופעלו לא
 יתן לו: האמר אנכה לי בית מדות
 ועליות מרוחים וקרע לו חלוניו
 וספון בארז ומשוח בששך:
 התמלך כי אתה מתחרה בארז
 אביך הלוא אבל ושתה ועשה
 משפט וצדקה אז טוב לו:
 דן דין עני ואביון אז טוב הלא הוא
 הדעת אתי נאם יהוה:

י' בעל כפי

מסח
 ב' כתי

ח וכל נביות
 דבי בלא
 סכחתי על
 חל על

ז

ח כתי

למחר

ח כפית
 חסית כהן

ב לבנון

ז-ז-ז

ז-ז-ז

ז

ז

וגלו אתו. וכל את השמים ואת הארץ דכו: דן ג' לישן דין וסימ' מם את וגו' אשר. דן דין עני ואביון
 אז טוב. אין דין דין למזור. וכל שום אינש וקראת דכו:

כי כה אמר י' גלעד אתה לי ראם הלבנון. אמר על בית מלך יהודה סהוא ראם
 ממלכת ישראל אתה היית לי כמו גלעד. כי גלעד עיר אחת בעבר הירדן וכל הארץ
 ההיא ארץ סיחון ועוב וכל הבשן היתה נקראת על שמה ארץ הגלעד כי היא ראם
 להם וכן היית אתה לי ראם ממלכת ישראל כי ציון וירושלם ראם לכל ארץ ישראל
 וכן היית ראם הלבנון ספקראת
 גם כן ארץ ישראל בשם הלבנון
 כמו סאמר ההר הטוב הזה
 והלבנון ועתה אשיתך מדבר
 ואסית הערים אשר סביבותיך
 כאילו לא נסבנו: חס לא. ענין
 סבבה. כמו חס לא סויתי
 ודומתי חס לא בתים רבים
 והדומים להם: כסבה. כתוב
 בהא על הארץ דרך כלל וקרי
 כוסב על הערים וינתן פי
 גלעד בית המקדש ותרגם
 הפסוק כן ארי כרסן אמר י' על
 בית מלך סבנו וגו' כבעמוד:
 וקדשתי. חזמן עלך מסחיותם
 ססחיותיך: איס וכלו. ר'ל
 וכלי מפסול להפיל הבית: מבחר
 ארצך. ר'ל קירוי הבתי סספונים
 כמו סאמר למטה בענין וספון
 בארז וכן כי ארזה ערה חמ'ל
 קירות הבתים הספונים בארז:
 והפילו על האש. כמו סל וסרוף
 את בית י' ואת בית המלך וגו' וית
 וזמנן עלך מחבלי וגו' כבעמוד:
 ועברו. מבחר הוא וכן ואמרו
 : אל תבכו למת. למי סימות
 מבית דוד סזכר והוא יהויקים
 סמת בדרך כסוהיו אוותו מ
 מירושלם להגלותו אמר אל
 תבכו לו כיין סמת טוב הוא מ
 משיגלה ויחיה חיי צער וכזות
 כמו יהויכין ואל' כעבור יהויכין
 אל תבכו ואל תנדרו לו כי טובה
 היא לו מיתתו אלא למי ראו
 סתבכו למי סהולך בגלות כלא
 ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו
 וזהו יהויכין סהגלו אותו לבבל
 וסס מת והיה בבית הכלא לז
 סנה לוראו לבכות ודרסורזל
 אל תבכו למת יותר מדאי ואל
 תנדרו לו יותר מכשיצור הא
 כיצר סלספה לבכי סבעה
 להספר סלמי לגיוה ולתספורת
 ואל' בכו בכו להולך בלא בלי
 בכו מקור בוי' במקום הא למד
 הפעל: כי כה אמר י' אל שלום
 בן יאשיהו. שלום הוא יהויכין
 וסני סמות היו לו ואעפ סהיה
 בן בכו בניס הדרי הס כביס
 לפי סאמר בכו בכו להולך
 פירס מי הוא ההולך והוא לא
 סב עין מסגלה ומת בבבל

ור'ל פירשו כי שלום הוא צדקיהו והחכם רבי אברהם בן עזרא פי' כי שלום הוא ואחז כי במד' מת וכבר בארתי כל זה הענין בספר מלכים ובספר דברי הימים: הוי
 בונה ביתו. זה סאמר על יהויקים סזכר בסתם אל תבכו למת כמו ספירסו. ואחר ספירס ההולך פי' המת סבעה בתים ועליות בגלגל סחמם וכן זכרו בפ' בסוף הפרשה
 לכך כה אמר י' אל יהויקים: ברעהו יעבור חנם. היה סוכר הפועל במלכות הבתים ולא היה כותן לו סכרו זהו חנם והוסף לפרס ואמר ופעלו לא יתן לו ופעלו סס מן
 ואת פעל י' לא יטו ואמר פעלו העין בן מן חטף. כמו מן תאר מה תארו וכל זה בחולס הפ' כמו סבאמן תאר ותארו מן בבי ארס. ופירוס סכר פעלתו לא יתן לו זהו
 חנם סאמר וכן לא תלין פעלת סכיר סכר פעלתו ואדוני אבי זל פירס ופעלו פעל לו סס כאילו אמר ופעלו סעבר עמו לא יתן לו סכרו: סאומר אכנה לי. אמר לבנות ובעה:
 בית מידות. גדולות וכן אכני מרות: עליות מרוחים. מן ורוח לסאול ענין הרחבה ויתכן להיות מרוח' מענין רוח. כלומר סיכנס בהם הרוח עשויס למי הקין וזהו
 סאמר וקרע לו חלוניו ופירו' פתח לו חלונ' כתרגומו ופס'ס ליה סחרכ. חלונ' כמו חלונ' וכן על דברי חזוני כמו חזוניס ואורג' חוריוס וסופי סת והדומי' להם: וספון בארז.
 פירו' בית מדות סזכר הוא מקורה בקור' ולחות ארזים ועד הוא מסוח בספר פירו' מזכיר במיני צבעונים וזכר אחד מהם סמזיירים בו ברוב והוא סער נקרא בערבי
 זנגפור וכלב' מיני. ספון. מקורה כמו חלקת מחקק ספון אתם יוסבים בבתיכם ספוני. בארז בקמץ האלק' בוקף. ומסוח סס התאר בפלס קרוב רחוק וקרא
 מעשה הכיור בזה הלסון לפי סהוא במסכת היד על הדבר כמו המסחה: התמלך. התחשוב לעמוד במלכותך בעבור זאת ההכאה סאתה כהנה בבתיס הנאיים סבנויס
 בחמם: מתחרה בארז. מתעבר בארז. כלומר בבנין הארזים אתה מתעבר וכאחז להנאתך: אביך הלא אכל ושתה ועשה משפט וצדקה. כלומר איכיתוספס אויתך בהאיותיך
 חס היית עשה משפט וצדקה כי אביך יאשיהו אכל ושתה כדרך המלכים וכהנה בטובתו וכיון עשה משפט וצדקה אז טוב לו והיה בטוב כל ימיו אכל אתה כהנה בטובת
 העולם הזה בדרך רעה סבניך סאתה כהנה בהם אינס ביושר ובתעספס כי חס בעמק וכן מאכלך ומסךך וסאר הבאיותיך סס בחמם כמו סאמר כי איך עניך ולבך כי חס
 על בצער וגו' ויס אומרים כי יהויקים היה מתעבה תמיד והיה סבור כי התענויות היו תשלום מעשיו הרעים לפיכך אמר לו אביך הלא אכל ושתה ועשה משפט וצדקה וית
 הא את מרמי למהו כמלכא קרמאה רופה לומר כדור סהיה המלך הראסון ואתה לפי סאתה מרעו אתה חוטב להיות כמוהו את כי כידור עשה משפט וצדקה וקרא
 דוד ארז כי היה בארז בלבנון: דן דין עני. הלא היא הדעת אותי כאס י'. פי' אותו בספוק כה אמר י' אל יתהלל סחסס וגו' וית הלא היא דעת ארעיה סאמר י': כי

על בערך. לבוא ממנו: המרוצה. ריבון רלים ושמן יוכיח עליו כי עסקו ורפא
תמיד סמוכים בלשון מקרא וכן את מיעסקתי ואת מירצתי: הוי הודו. הוי
על תפארתו: קבורת חמור יקבר. כמה דמסגרת ית כבלת חמרא כן יסגרת ית
כסילתיה יסגרת יסחבן: עלי הלכון ובעקי. סקי לבית מקדשא וכווחי: ובבסן

אמר על

דם כאלו הרוח הדיחם
 ומבטאו ומצבאת יתרה
 ההרכבה רוצה לומר
 לשפונים בארץ כבית
 מהרב טווכר מהיקר
 לה ולחסרון אמר מה
 פחיתות: הורס על ידי
 לפיכך אמר כי אפילו
 נוספת כחן יברכהו
 ומלבד בני זרובבל
 יק. כל אלו ביד שאמר
 ביד מתקין כפסך שלא
 אריה מסבכו ומקחית

חי אני נאם יי' כי אם ידעה • העצב נבזה נפוצ • ומלך
קיווה :

כי נסבדו כל תלמידיך וית מקי לביית מקדשא וכו' וזהו
 הזוהר והלבנון ובית מקדשא וכן פירשו ר"ל ואמר
 בתרעני טור ביתא לא ידעתי טעם אולי ככה הר הבית
 נקרא: דברתי אליך בעלותיך. אמר בלפון רבים
 האל על דיה נבואים ולא הועיל: מעשוריך. רוצה
 ניו היה הדור ההוא וכן פי' חסד בעשוריך: כל רשך
 ותם. תרעה רוח תאכלם הרוח כלומר סיטברו קלם
 הקוננתי בארזים. יוסעתי מקוננתי ביור יתרה בכתב לא
 יומי יסבת ויטבת תי' קוננתי מן מקננת ומקוננת וט
 לבנון וחסר לבנון וארזים לפי מהיו בתי הגבולים ברו
 המצא לפני פנים למעלת הדבר ולחסרונו למעלה כ
 מה חן ומה יופי היה לך כסבאו לך החבלים והצרות ה
 דבר על יהוה וקיים דבר גם כן על יהוה כן בנו וקראו ככה
 הטבעת ההוא לא תקור מיד האדם לא ביום ולא בלילה
 ורשו בתך ודגם התי' מורה חסרון התי' והתי' האחרון
 תשובה וקבלו הקדוש ברוך הוא ונולד לבן בבית הא
 סם יהיה כניהו חותם על יד ימיני כי מעם אחתקך: ונ
 מוצרים זה הכפל גם כן לחזק לענין ההוא ופירו
 מלך בבל. שהוא מלך עז וקשה כמו סכאמר עליו ע
 הם הטי המד והנמחר: והטלתי

והטלתי. כמו והטלתי וכן ויטלו את הכלים ובאמרו חסד ילדתיך לא מהיה דומה לה בעצמים רעים לפיכך היה אומר וסם אמו במלכים מהיה הבן דומה לאם על הארץ אחרית. בדיעת המתואר בלא ידיעת התאר כמו הנפץ ככריה הכבש אחד הדור אחד: אחר לא ילדתם סם. מלא תמצאו סם בבי מתפחה מירחמו עליכם יוסם תמותו. גם זוקללה כלומר בארץ טמאה ימותו: ועל הארץ. כמו ואל הארץ ורבים כמוהו: אחר הם מכשאים את כפסם. שהיו מבטחים אותם כביאי הסקר שיטובו הגולים עתה מהרה כמו שאמר הנה כלי בית יי מושבים מבבל עתה מהרה וכו' ובעבור זה היו מכשאי את כפסם ובטחים על סקר המלך יהויכין וסאר הגולים: העצב כבזה. הלא הא השאלה לפיכך

רשי

והטלתי. לשון הטלחה ומכשאים את כפסם לשון תנחומי סכפסם מתקספה להתחכם ולומר עוד כשנולדו להרצנו העצב כבזה. תמיה היא סמא כלם כשבר וכבזה האים הזה ס מהוסלך מעל פני כמי סאח חפץ בו: כפוך. כשבר כמו ככלי יוצר תפכסם אחרי הגוה העצב כמו העצבים מעצבים את הקטן במהכת סבת כלומר האתה כבזה ופוך במיכך כעולל קטן סמעיבין אותו מ מילולילר בלעז אף זה כרי הוטלו הוטלו לשון הטלחה סאח לה תקומה כמו כי יכול לא יוטל: ארץ ארץ ארץ. מארצו גלה אל ארץ אחרת ואת ארץ יסר סמערבר יי. דא ארץ ארץ ארץ ארץ סהיא ארץ סכארצו חסובה סכאלן. דא ארץ ישראל סלס ארצות היו בה יהודה ועבר הירדן והגליל: גבר אחר לא יכלה בימיו. כתבוהו: היו רעים. מלכי יהודה: לא פקדתם אותם. לא כזהרתם לשומרים: ולא יפקדו. ולא יחסרו לשון ולא כפקד ממנו אים יי: בדיקו יי מחרק אותנו בימיו של זה: והטלתי יוטלתי: לכביאים

מכשאים ג' וס' ועל הארץ אשר הם. ולא יהיה פליט. מכשאים את ההודים: חרעו בקראו וס' נבסר בסדר בלק: ג' פסוקי משלשי בקרא וס' ארץ ארץ שמעי דבר יי. קדוש קדוש קדוש יי צבאות. עוז עוז עוז אשימנה. וחד היכל יי היכל יי הבה: אותם יי וס' כספרא וס' הבית אתם ולא חלו.

והטלתי אתך ואת אמן אשר ילדתך על הארץ אחרת אשר לא ילדתם שם ושם תמותו: ועל הארץ אשר הם מכשאים את גפשם לשוב שם שמה לא ישובו: העצב כבזה נפון האיש הזה כנהו אם כלי אין חפץ בו מדוע הוטלו הוא וחרעו והשליכו על הארץ אשר לא ידעו: ארץ ארץ ארץ שמעי דבר יהוה: כה אמר יהוה כתבו את האיש הזה עירי גבר לא יצלח בימיו כלא יצלח מזרעו איש ישב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה: הוי רעים מאבדים ומפצים את צאן מרעיתי נאם יהוה: לכן כה אמר יהוה אלהי ישראל על הרעים הרעים את עמי אתם הפצתם ארץ צאני ותדחום ולא פקדתם אתם הנני פקד עליכם את רע מעלליכם נאם יהוה: ואני אקבע את שארית צאני מכל הארצות אשר הדחת אתם שם והשיבתי אתה על נוהן ופרוורכו והקימתי עליהם רעים ורעום ולא יראו עוד ולא יחתו ולא יפקדו נאם יהוה: הנה ימים באים נאם יהוה והקמתי לדוד צמח צדיק ומלך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ: בימיו תושע יהודה וישראל ישכן לבטח וזה שמו אשר יקראו יהוה יצדקנו:

ואותי הם מכשאים. ואת למדתי אתם. ולא פקדתם אתם. ואני אקבע אתם. את ירושלם ואת ערי. אל אחאב. וצית אתם אל אדניהם. והבשטו אתם להיות לכם לעבדים. עד תמי אתם בידו. בכלה יובאו ושמה. ותקרא אתם. השכם ולמדו. ויה בפגש אתם. אתם זכר יי קרבא. ואביא אתם בית יי:

ואיטלטל יתך וית אמן דיליתך לארע אחרת דלא איתליתתון חסן וחסן חמותון: ולא רעא דאניון מטען ית נפשוהו למיהבתמן לחסן לא יתובון: בסירא חלשא מטלטלא גברא תרין כנהו כמנא דלית צרוך ביה סה רין איטלטלו הוא ובנותיו ואיתגליא דלא רעא דלא ידעו: מארעיה אגלוהי לארע אחרת ארעא דישראל קבילי פתגמי דיון כדבן אמר יי כתובו ית גברא תרין דלאולד גברא דלא יצלח ביומיו וארי לא יצלח מזרעו גבר יתיב על כורסי דוד ועבר ש שולטן על רבית יהודה: ווי פרנסיא דסאבדיון ומבדיון ית עם דאיתקרי שמי עלוהי אמר בכז פתגן אמר יי אלהא דישראל על פרנסיא דמתפרנסין ית עמי אתון בדרהון ית עמי וטלטליתון ולא תבעתון יתוהו האנא מסער עליכון ית בישות עובריכון אמר יי: ואנא איכניש ית שגרא דעמי מכל מדינתא דאגלית יתוהו לחסן ואיתבייתוהו לאתריהו ויפשוו ויסגו: ואקים עליהו פרנסין ופרנסוהו ולא ידחלו עוד ולא יתברון ולא יזעו אמר יי: הא יומא יתן אמר יי ואקים לדוד משיח דצדיקא וימלוד סלפא ויצלח ויעבר דין דקשט וזכו בארעא: ביומיו יתפרקו דבית יהודה וישראל ישרי לרחצן ודין שמה דיהוה קרו ליה ויתעבדו לנא זכוון מן קדם יי ביומיו:

דגלה כתיב ובני כניה אסיר בנו סאלתיאל בנו וגו': היו רעים. אחר על מלכי יהודה הרעים. אחר להם היו אתם מאבדים ומפצים את כפץ מרעיתי כלומר סאני הייתי רועה אותם כמהיו שומעים לקולי ואחר סהיתם אתם רעים אותם כהגתם אותם בדרך רעה ואבדתם והפיתותם אותם בגלות: לכן. ולא סקדתם אותם. ולא העגתם עליהם אנה הם ומה הם עושים אס טוב ואס רע והיה לכם לרעת כי בעצן הוא סהם כרחים וגולים וכעצם סלא פקדתם אותם הנני פוקד עליכם את רוע מעלליכם: ואני אקבע. אס על גלות בבל אחר יהיה פילולא ייראו עוד זמן רב. או יהיה כמסתמש לעולם והוא אומ על קבוצ זה הגלות כמו הפרסה הבאה אחריו והוא הכבד: והקימתי. ורעם. ירעו אותם כמו הרועה הטוב: ולא יפקדו. לא יחסרו. כמו ולא כפקד ממנו אים: הנה ימים באים. סמח דריק. זהו המשיח וקראו במה סהיה צאתו בעולם כצאת במח השנה סהיה רבבה כן בהיות דריק יהיו עמו צדיקים רוב העולם כמו שאמר יפרח בימיו דריק ואמר והוכיח עמים רבים ומלך מלך ואמר הכפל לחזק הפעולה כי בזכור הפעולה הסם כזכר עמה ובזכור אחריה הסם הוא לחזק כמו למען כבוע כבוע מתטיר עליו מטר כל בוגריבב וכן ומלך מלך כי באמרו ומלך ירענו סהוא מלך וסהוסיפו מלך הוא לחזק המלכו סתהיה מלכותו בכל הארץ לח בישראל לבד כמו שאמר עליו ומסלו מים ועד ים ומנהר עד אפסי ארץ: והטלתי. הטלתי וכתתי ויכלת וכן ויהי דוד בכל דרכיו מסכיל ואחר זולתו: בימיו. זה שמו אשר יקראו יי צדקנו. יקראו ישר' יקרא המשיח בזה הסם יי צדקנו לפי סבימיו יהיה צדק יי לנו קיום תמיד לא יסור וזו הקריאה על דרך הקריאה סקרא משה רבי עליו הסלום למחזק ייכסי וקרא יעקב למחזק אל אלהי ישראל כל אחד לפי ענינו הנמצא בו וכן וסם העיר מיוס יי סמה וית דיהוויין קרן ליה וגו' כבשעמוד: לכן

לכן • אל תהי הפסוקים נאמר למעלה אל תהי • כי כן דרך המקרא לכתוב מלות סודות וזהו סוד
מקום לחזק הענין וכבר כירסכו אל הפסוקים למעלה במקומם • לנבאים • בעבור נבאיהם מקר מהם מטעם ישראל כי לולי הם מהם אומרים מהם נבאים ודבר
האמת היו ישראל סבים בתשובה בתוכחות נבאיהם האמת אבל הם מטעם אותם ואומרים להם עשו אים כחיות לבו כי דבר יי לנו מלא תבא עליכם רעה • רחפו •
התבחרו • וכן מן הכבוד מרחפת על פני המים • וכבר עברו יין • עבר עליו היין כלומר עבר עליו וכסתכר ואינו יודע מה יעשה כן אייתי מפני יי מהוא מחולל
הנבאים האלה • ומפני דברי
קדמו • מהם מחוללים על
פיהם מהם אומרים כי דברי יי
הם מה מהם אומרים • כי
מכאפים • איך וכלו לנפות מהם
מעשיהם והנה מכאפים מלאים
הארץ ועוד כי מפני אלה אכלה
הארץ • ומפני טבעת סקר
כסתה הארץ אלו מתי הרעות
הם ברוב אכסי הארץ ואיך
יכלו נבאיהם המקר להטעותם כי
לא תבא עליהם רעה והנה הם
רואי בעיניהם כי רוב ארץ יסר
כסתה מפני רוב מעשיהם ה
רעים • כאות מדבר • מקום
מרהה הבהמות • ותהי מרובתם
רעה • וזחיותם ומרובתם הם
לרעה כי לא ירדו לרבר מכות
ולעבודת האל אלא לרעה •
וגבורתם לא כן • וכן
גבורתם אינה לרבר אמת
כן • פירוט אמת כמו כן בנות
בלפחד דוברות טהיה להם
להתגבר על נבאיהם המקר ולמנו
מלספר חלומות דברי סקריהם
והם מתגברים על נבאיהם האמת
ואומרים להם מלא יתבאנו בסם
יי • כמו שאמר לירמיה לא
תקבא בסם יי ולא תמות בדיוני
וית מרובתם ענין רצון וכן
תרגומו • וכן רעות כפסוק
ביסוף תיתי עליהן וגבריהן
לא יכלחון • כי גם נבאיהם בסם
חפפו • נבאיהם בנזיר על ופי
נבאיהם וכהן כחגמונו ארי אף
ספר אף כהן רל ספר מזהיר
העם כי נבאיהם ענין דבור ויט
מהם דבור רוח הקדש ויט מהם
דבור דברי סקר כדברי נבאיהם
הסקר • וכן מזהיר העם מדבר
להם לפי דעות דברים להזהירם
וכהן הוא מכהני הלוי כמו
סאמר גם בביתו מכאף רעותם •
חפפו • ענין רמז ומסא פנים
והיגיבו אחרתהן יגם בביתו •
כיגם בבית המקדש היו עובדים
ומזבחים לאלהים אחרים • לכן
יהיה כחלקקות באפלה • כמו
דרכים חלקקות סתמש רגל
ההולך בהם כל סכן כסתהיה
אפלה מלא יראה אנה יסמוך
ואנה ילך • ירחו ונפלו בה •
כאילו ידחה אותם רוחה
מאחריהם כי על כל פנים יפלו
בה ולרוב מהירות הנפילה זכר
בה שלם סבות חלקות הדרך
האפלה והרחיה ירחו מלעיל
מלא כמכה כחי הלמד •
וכנבאיהם סומרון • תפלה • כמו
נבאיהם חזו לך טוא ותפל ולא
כתן תפלה ענין דבר גרוע סאין

רשי

לנבאים נסבר לבי
דבר • לרבר
הנבאים האומרים
סלום יהיה לכם נסבר
לבי • רחפו • הולכים
ועים בכנפי ספור
המרחק על קנו •
טרכבליט בלעז •
מפני יי • סאכי סומע
ממנו גזרה רעה אלה
• מפני אלה • סבות
סקר • אכלה • חרבה
• מרובתם • קורטא
בלעז וית לסון רבות
גם נבאיהם כהן •
אפילו אלו סהכל
למידין מהם • גם
בביתו מכאף רעותם •
סעמירזלם בהיכל
לא כן • לא דרך •
בחלקקות • ארץ
חלקה סהרגל מחלקת
בה וסארים ספל
חלקקות באפלה
כסלון על כסלון
חלקקות באור יט
כסלון אפלה בלא
חלקקות יט כסלון •
וכנבאיהם סומרון •
ראית תפלה • קורס
סגלו ונבאיהם ירוסלם
אני רואה עתה •
סעורה דבר מנוסה •
וחזקו יי מרעיש •
אומרי לרעשים סלום
יהיה לכם • לבלתי
סבו • מלא יסובו
המרעיש אים מרעשו
וכל

צפנה בספרא וסימ • נסבר בריש ספרא סימ • ילא כן יטוסי • וסאמר יוסף אל אביו לא כן אבי • לא כן לבו
נא וגברים ועברי • לא כן עברי משה בבל ביתי • ואתה לא כן נתן לך • לא כן אודלה לפיך • בי איש
מדא אפרים • לא כן ביתי עס אל • והלא כן ידמה בספר • שמענו גאון סואבא גא סאר • הקשבותי
לכן הנה ימים באים נאם •
יהיה ולא יאמרו עוד חי יהוה אשר
העלה את בני ישראל מארץ מצרים •
כי אם חי יהוה אשר העלה ואשר
הביא את זרע בית ישראל מארץ
צפנה ומכל הארצות אשר הדרתים
שם וישבו על אדמתם •
לנבאים נסבר לבי בקרפי
רחפול כל עצמתי הייתי באיש שכור
וכבר עברו יין מפני יהוה ומפני
דברי קדשו • כי מנאפים מלאה
הארץ כי מפני אלה אכלה הארץ
יבשו נאות מדבר ותהי מרוצתם
רעה וגבורתם לא כן • כי גם נבאיהם
גם כהן חנפו גם בביתו מפני
רעותם נאם יהוה • לכן יהיה דרכם
להם כחלקקות באפלה ירחו
ונפלו בה כי אביא עליהם רעה
שגת פקדתם נאם יהוה •
וכנבאיהם שמרון ראיתי
תפלה הנבאו בבעל ויתעו את עמי
את ישראל •
וכנבאיהם ירוסלם ראיתי שערויה
נאוף והלך בשקר וחזקו יי מרעים
לבלתי שבו איש מרעותו היו לי
כלם כסודם וישביה כעמרה •
לכן כה אמר יהוה
עבאור על הנבאים הנבי מאכיל
אותם לענה והשקתים מי דאשכי
מאת נבאיהם ירוסלם יצאה חנפיה
לכל הארץ •
כה אמר יהוה עבאור אל
תשמעו על דברי הנבאים הנבאים
לכם מהפלים המה אתכם חזון לבם
ידברו לא מפני יהוה •

ואשמע • וגבורתם לא כן • אני ידעתי • לא כן אנחנו עשים וזוהי • וסאמר בני ישראל • לא כן רשעים
ביאם בסוף • וכל בסלום לא כן • כי לא כן אנכי עמדי • וחד לא כן בדיו • תפלה נבאיהם ונבאיהם
שברק ראיתי תפלה • בכל זאת לא חטא איוב • מעיד כתיב ינאקו • וסימ קרתא דאיוב שכתון • לכן יד
בשעמא בספרא וסימ • נסבר לעיל בספרא סימ •

סאין לו טעם • הנבאו בבעל • כי אחאב עבר הבעל וקמו נבאיהם סקר רבים מתנבאים בבעל סהיו ארבע מאות וחמשים אים בימי אחאב סהרגס ליהו אחרי כן קמו אחרים
סהרג יהוא והם היו מתעים את ישראל עד סגלו בעולם • אבל בירוסלם לא קמו נבאיהם הבעל ולא עברו לבעל מלכי יהודה כי אים מכמה ואחר כן סב בתשובה • הנבאו
חסר תי התפעל ומספטו התנבאו • ונבאיהם ירוסלם • לא התנבאו בבעל אבל היתה בהם דרך רעה • סעורה • פי רמז ולכלוך • כאוף • כמו סכאמר בדרקיהו ובאחאב
ויכאפו את נסירעיהם • והלך בסקר • סהיו אומרים כי דברי יי בהם • וחזקו יי מרעיש • סהיו אומרים להם סלום יהיה לכם לפיך לא היו סבים מרעשים •
לבלתי סבו • מלא סבו כלומר סגרמו להם סלא סבו • וכן לבלתי הקריב סלא להקריב לבלתי ראו אומר מה סלא ראו • כסדום • כאנס סדום • וינסכיה כעמורה •
וינסכי ירוסלם כאכסי עמורה • כלומר הנבאיהם כעם והעם כנבאיהם ברמז • ונמעשים רעים • לכן • מאכיל אותם לענה • אביא עליהם צרה מרה כלענה וכמי ראש
וחזק סס המות • חנופה • רמז וכסוא פנים סהם מיפנים להם מעשיהם וכסואים פניהם סלא להוכיחם • לכל הארץ • לכל יוסבי ארץ יהודה • כה אמר יי • על
דברי הנבאיהם • כמו אל דברי • וכן וילך חלקה הרמזה על ביתו כמו אל ביתו • ונתן הקפר על אסר לא ידע ספר כמו אל • מהבליים • מקקים אתכם צדרי הכל לאמר
סלום יהיה לכם כי החזון סהם אומרים מלכם הוא לא מפני יי • אומרים

וכל הולך במדברות לבונו. ולכל הולך במדברות לבונו. מי עמד בבור יי. ויטע את הגזר מלפניו אותה שהקטיב דבר תורתו ויטע למצותו ולא הרשעים האלה שמישה הראשונה שבתקרא זה שמישה ממם שמישה האחרונה קבלה מזמות. לשון מחשבה: מתחולל. מתחנך מחזר לשון ועל ראש רשעים יטבון: ואם עמדו בסודי

וישמעו דבריו. והיה להם למנוח דברי ו תורתו את עמי ולא להטעות בה מעלי: הלאי מקרוב. סאכי רוחה חלל בסומך לי ואחז בי כח לפט את התחיתים שהם ר חוקים ממנו ואיני יורע במעשיהם: אם יסתר איש. זהו כפל תמיהא הלאי מקרוב כדרך כל תמיהות ה הכפולות: עד מתי יבאון סקר וכי יט בלבם של הנביאים הללו הנביאים סקר לקיים מחשבתם שהם חושבים להסכיח את עמי שמינו: תרמית י. לשון תרמית: פטוש. פ"ק בלעז ויס אחר מרטייל בלעז: מגנבי דברי. איש מרעהו. איש מאת רעהו יס להם מרגלים אכל כ נביאי האמת וסומעין סגנון סלהם שהם מתנבאים בו ואומרים נבואת סקר באותו ל לשון כמו סעם חכניה בן עזר שמוע את י ירמיה מתנבא בשוק העליון הנבי מנבא את קטת עלם והוא נביא במסות התחנות סברתי את עול מלך בבל כמו סאמרו רבותינו ב בסנהדרין: יספר חלוס. יספרנו לשון הובא כסאר חלומות ולא יחזקנו דברי כ נבואה: מה לתבן את הבר. מה ענין סקר אכל אמת את הבר פס הבר: הלא

ז' פסוק אית כותן ואני אמי וס' מאמר יעקב אל שמעון. וישב אל אחיו. ואמר לכם אתם תרשו. תמול באך וזהו אנניך. ואמרת בלבך מי ילד לי. אסיסתר איש במסתרים. ואני אהיה להם לאלהים: הנביא ב' פסוקים אשר אתו חלוס. אשר יבא לשלום: דברי ג' וס' נבט בבלים חלק א' ס' ג':

אמרים אמור למנאצי דבר יהוה
שלום יהיה לכם וכל הולך בשררות לבו אמרו לא תבוא עליכם רעה:
כי מי עמד בסוד יהוה ויראו שמע את דברו מי הקשיב דברי וישמע:
הנה סערת יהוה חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול: לא ישוב אף יהוה עד עשתו ועד הקיבו מזמורת לבו באחרית הימים תתבוננו בה בינה: לא שלחתי את הנביאים והם רצו לא דברתי אליהם והם נבאו:
ואם עמדו בסודי וישמיעו דברי את עמי וישבו מדרך הרע ומרע מעליהם:
מקרב אני נאם יהוה ולא אלהי מרחק: אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יהוה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם יהוה: שמעתי את אשר אמרו הנביאים הנבאים בשמי שקר לאמר חלמתי חלמתי: עד מתי יהיש בלב הנבאים נבאי השקר ונביאי תרבת לבם: החשבים להשכיח את עמי שמי בחלומות אשר יספרו איש לרעהו כאשר שכחו אבותם את שמי בבבל: הנביא אשר אתו חלוס יספר חלוס ואשר דברי לתבן את הבר נאם יהוה:

שמי ומקיימין בשום טעותא: עיניה ימלל פתגמי קטוט האפמרה ויפירש מרמי בין ותבטא לעיבורא בן פריש בין צריקא לרשיעא אמר יי:

אומרים אמור יהוה המקור הוא ברוב קודם הפעל וכאשר יבא אחרי הפעל הוא לחזק הפעלה כמו ויכרך ברוך אתכם והדומים לו: וכל הולך במדברות לבו. כמו ולכל הולך ולמר למאצי שזכר עמדת במקום פנים: כימי עמד. כימימהם עמד בסוד הסם רוצה לומר בסוד הנבואה ואף יאמרו כי דבר הסם אתם: וירא. פירוש במראה הנבואה:

וישמע. הראשון בשוא הוי' והפני בפתיח הוי': הנה סערת י' חמה יבאה. עבר במקום עתיד כדרך הנבואות במקומות כי דבר יי הנבואה קיים כאילו נעשה והנבואה הזאת עתידה לימון המסיח כי אז יכלו הרשעים כלם ואמר זה הענין על דבר נביאי השקר הרשעים כי כבר אמר כי נעשה משפט בהם כמו סאמר הנבי מאכיל אותם לנכה ואמר אף סאן האל עשה משפט ברשע כלם הנה ימים באים סתבא סערת יי. חמה יבאה בזמנה תבא אותה הסעל מלפני האל ותחול על הרשעים עד כלותם: וסער מתחולל.

כפל הענין לחזק הדבר ויזנת תירגם בהפרס מעט ביניהם סתרגם כרע מזופיתא ותרגם וסער מתחולל ועלעול משתגם וענין מתחולל יחולל ענין כפילה וחניה כמו יחולל על ראש יואב: לא יסוב. באחרית הימים. זהו בימו המסיח ואז תתבוננו בזאת הנבואה כי עד אותם הימי הרי אתם כאילו איכם מתבוננים בה לפי סאיכס רואים כליון הרשעים ובאמרו ביה אחר התבוננו הוא לתוככת באור ו לחזק הפעולה כמו קצף יי על אבתיכם קצף ויסרוד כוס למען טבוח טבח והדומים להם ובאמרו תתבוננו ולא אמר יתבוננו רמז לתחית ה המתים במות המסיח: לא סלחתי את הנביאים. אלה נביאי השקר אני לא סלחתי א אותם: והס רכוי מהרו לומר לעם דברים אשר ברו מלבם בפני: ואם עמדו בסודי. ואם הוא כמו שהם חומרים עמדו בסודי ודבר הנבואה בזה להם מאתי ושמיעו את דברי אל עמי לא דבר סקר ויסיבס מדרכס הרעה לא סחזיקו ידי מרעים. ווי' וישמעו כוי' וטמאה סטעיס כדיתה ונתיגסמכס והדומים להם שהוא לתנאי כלומר אם יהיה זה יהיה זה: האלהי מקרוב. כמו אלהים אחרים סכאמר עליהם חרשים מקרוב באו וכי איני אלהי

מרחוק הלא מברית שלם דעני בני אדם כי אני אלהי עולם ואיני כמו אלהים חרשים אלה אשר לא יראו ולא ישמעו כי אני רואה מעיני בני אדם וסומע דבריהם ואני שומע דברי הנביאים הנבאים בפני לסקר. וית אכל אלהא ברית עלת וגו' כבעמוד: אם יסתר. אני מלא. כמו וכבוד יי מלא את המסכן כלומר זה על האור סכנבא כי אני מלא רוצה לומר אני ממלא כלומר כי בכל מקום אני וזה דרך משל כי הוא יתברך איכנוגוף סיהיה ממלא מקום חלא רוצה לומר כי הסנחתו בכל מקום בפנים ובארץ ותרנס וינתן יקרי מלי: סמעתי. חלמתי חלמתי. הפעל לחזק הענין והיו אומרים שהוא חלוס סל נבואה: עד מתי. היס בלב. רוצה לומר היס לעולם כמו סכאמר עד מתי: נביאי השקר. מבנין כפעל ונביאי תרמית לבס. כמו תרמה כלומר הם נביאי מהתרמית סחושבים בלבם לא טבאה אלהים הנבואה: החושבים להשכיח את עמי שמי. כי הם מוכעים אותם לסמות אל נביאי האמת המדברים בפני כמו סהיו עושים אבותם כסהיו עושים הבעל סהיו נביאי הבעל מתנבאים להם בבצל וסכחו שמי כן עתה סוכחים שמי בחלומות נביאי השקר. וית כמה רסבון אבהתהון וגו' כבעמוד: הנביא. אמר איך תשוו חלוס החולס עם הנבואה הבאה בחלוס כי החולס יספר חלומות ואם יזמן סיהיה ברבר אמת מעט הוא כי החלומות מרמיון המחשבות סהקין והמחשבות בעתידות לא ידקו רובם וכך אמר וחלומ' סוא ידברו: ואמר דברי אתו ידבר דברי אמת. ידבר דבר שהוא אמת אם יהיה דברי בחלוס לנבא ידבר דברי דברי אמת איך בו סקר כלל אם כן דברי החולמים הם כמו התבן והתבן איך בו הנאה כי אם למאלל הטהמות או למלאכה. והבר הוא מאכל לבני אדם אם כן איך יסו ביניהם מה לתבן את הבר. ואמר בחלוס יספר ובנבואה ידבר כי מספר החלוס איך דבריו לא ספור דברים סראה בחלומ' כמו סיספר דברים סטמע איך לסכל טס חלק כי אם בכה המרמה אבל דברי חלוס הנבואה באמר עליהם ידבר כי הם נבא הדברי רוצה לומר הסכלי עם כח המרמה וינתן תירגם הא כמה דפרים בין תבנא לעבור כן פרים בין רשיעא לזריקא ור' אמרו וכי מה ענין בר ותבן אכל חלוס אמר רבי יוחנן כסם סאי אפסר לבר בלא תבן כך אי אפסר לחלוס בלא דברים בטלים: הלא

הלא כה דברי-דברי החולמים הם בטלים כמו שתראו כי הם אומרים מלום מלום ואין מלום אבל דברי הוא כאש שתזרח את אשך תמכא וכן הוא כפטיט יפוצץ סלע לא יעמוד דבר לפני דברי לבטלו כי את אשך דברתי יעשה ולא יפול דבר: לכן הנביא על הנביאים-כלומר הנביאים כללותם וכן תירגם יוסף הא

הספרים ב'וסם' לאביהם. ותעזא עמי: וכי יר' ר'פ' כנביאים וס' וכי יר' ר'פ' גאל' ודס' אחריו. וכי הקים יי' להם. וכי ימצא איש את. וכי תאמר אל י' דבליס. וכי יאמרו אליכם דרשן. וכי תאמר אלי יי' וי

הלא כל פתגמי תקיפין באישתא אמר יי' וכפטישא דמפנע ביפא: בכן ואנא שלח רוגזי על נביי שקרא אמר יי' מנבין פתגמי גבר מן חבריה בכן ואנא שלח רוגזי על נביי שקרא אמר יי' דמתנבן כרעות לבהו ואמרי בן אמר והאל שלח רוגזי על דמתנבן חלמא דשקר אמר יי' ומשתען ומטען ית עמי בשקריהון ובבקריותהון ואנא לא שלחתינו ולא פקדתינו ותנאה לא יתנון לעמא הדין אמר יי' וארי ושאליך עמא הדין או כפר או כהן למימר מה נבואתא בשמא דיי' ותימר להו כדין נבואתא ויטו שיתכוז אמר יי' וספר וכהן ועמא דיי' נבואתא בשמא דיי' ואסער על גברא ההוא ועל ביתיה: כדין תימרו וגבר לחבריה וגבר לאחיה מה אתיב יי' ומה מלי יי' ונבואת בשמא דיי' לא תזכרון עוד ארי נבואתא תהי לגבר דמקיים פתגמי רעותיה ואתון מרסן לבטלא ית פתגמי אליהו קייסא דיי' צבאות אליהו: כדין תימר לגביא מה אתיב יי' ומה מלי יי' ואם נבואת בשמא דיי' תימרון בכן כדין אמר יי' חלף דאמרתון ית פתגמי תדין נבואת בשמא דיי' ושלחית לתכוז למימר לא תימרו נבואתא מקרם יי' בכן האנא שלח רוגזי ואירטוש יתכוז מרשש וארחיק יתכוז ויר

דשעיה. וכי ישאלך העם הזה: וכי תאמר בלבבך. וכי יאמרו ושרים. וכי יאמרו מקשרים. וכי יעשו הנשיא נדבה. וכי האבלו וכי תשתן. וכי תגשק עוד. וכי יתן מתנה:

רקים ופוזזים: וכי ישאלך האל יתברך מהו חוקך לב ופוזן כליות ידע את לבבך כי כשהיו אומרים משא' יי' היה דעתם וכונתם ענין כבוד ומשא כמו תחת משא לפיכך אמר לירמיה הנביא סזיהרם סלא ישאלו דבר יי' בלשון משא: או הנביא. נביא סקר ויונתן תירגם ספר וכבר פירסנוהו: או כהן. מכהני הלויס: את מה משא. תאמר להם את סאלתם ססואלים מה משא ומה תאמר ונטמתי אתכם זו תהיה תשובת סאלתם ותירגם יוסף כדור להון כדין נבואתא וארטיס יתכן: והנביא. מבואר הוא: כה. איש על רעהו: כמו אל רעהו וכן וילך חלקה הרמיה על ביתו כמו אל ביתו: מה ענה יי'. כמו מה דבר וכן וענית ואמרת ויען איוב הראשון: ומשא יי'. כי המשא יהיה לאיש דבריו. לכל איש מהם יהיה המשא דברו כלומר דברו לבד ואמר משא שמעו נבואת אר' בלבו הוא לשון כבודות וזהו שאמר והפכתם את דברי הקבה וזהו שאמר למעלה מגבי דברי תהפכו אותם מנבואה לכבודות: יי' צבאות. כי הוא ארון צבאות מעלה וצבאות מטה וידור להביא עליכם מה סרבר: אליהו. כלומר אליהו הוא ולא אליהיס סאין אתם תאמינים בו וארזי אבי זכרונו לברכה פירס כי דברו סל ארס הוא כשיאות שפתי כמו שאמר וכל אשך את שמותם על שפתי כלומר וכראוי סקר את הנבואה משא סהיא נסאת בפי הנביא אל סאלתם ספסכים דברי אליהיס חיים ותחטבו משא ענין כבודות: כה. מבואר הוא: ואם. מבואר הוא: לכן הנביא ונסיתי אתכם נסא. מה שאמר בזה הענין בכל דבר ודבר הנביא מורה על מהירות הפורענות עליהם כלומר הנביא מוכן ומזומן להביא עליכם רעה. ונסיתי וסכחתי וכבר כתבנו כי בבא המקור אחרון הוא לחזק הפעולה אל כמו סאלתם סוכים דברי ואותותי סעשיתי על ידי נביאי וסתי אתם מואסים נבואתי ומוכים אותם אני גם כן אסכת אתכם אף על פי סקניתי אתכם וסרתי בדין אתכם כי אתם בטלתם הברית תחלה: ונטמתי

הלא כה דברי-כאם. לא היה לטעות ולרמות חלומותם לומר מהם נבואה כי דבר נבואה כנבואה בפי הנביא נבואה היא בזה כאש בוערת כענין סאלת ותהי בלבי כאש בוערת ואומרוד יי' עלי תזקה: הלוקחים לסוכס. המלמדים לסוכס לומר סקריהם בלשון כאש יי' כנביאי האמת למען יאמינו בס: ובפחזותם. לשון תמהון איסטור' דיון בלעז: מה משא יי'. לשון סחוק לפי סכבואתו להם למשא: ואמרת אליהם את מה משא ונטמתי וגו': ונטמתי ועזבתי אומרים לכם מה ה

המפני אתם למשא להקבה והוא אמר סיוט ויסליך אתכם מעל זרועותי ומשמים ארץ כך שמעתי: כי המשא יהיה לאיש דברו. אף על פי סאלתם מהפכין את המשא לגבי ת משא דבר יי' לאיש דברו ולאיש ענתו הוא מנלהו ואתם מהפכין אותו ללשון משאיו זו לא שמעתי כן והיא עיך אבל כך שמעתי כי המשאוי יהיה מ משאוי סל פורענות למי סאומרו הסואל מהמשא. פ'אמשא יי' לשון נבואה הוא והיה הנביא הסקר סואל לכביא האמת לאמר לו את דבר הקבה בלשון סבא ה סגיגון לו והסגיגון לא היה מפ'ר הדימר כל כך והיה נביא ה הסקר מהפך את ה הפירו' לצד אחר והיה מדבר בדוגמת נביא האמת כרי סאימינו בוכן עשה חכמיה כן עזר לכן הוא אומר אל תשלו משא יי' את לשון הסגיגון אלא מה דבר ומה ענה את פ פירוש הרבר סאלנ לכביא האמת לאמר לכס מה הקבה אומר ולהיכן נטות את ד דבריו: כי המשא יהיה לאיש דברו.

סגיגון סתם הקבה אומר סתם לאיש ענתו סאינו חסוד להפכו ואתם סואלים אותו כרי להפכו והפכתם את דברי הקבה וזהו שאמר למעלה מגבי דברי איס מאת רעהו גם זה לשון מיומר: כה תאמר אל הנביא. כסאלתם באים לסאל דברי מאת הנביא: ונסיתי לשון גר הכסה ולשון ונסתה גבורתם קופץ ומטלטל מקהקס למקום: דודאי

כלל מהם יהיה המשא דברו כלומר דברו לבד ואמר משא שמעו נבואת אר' בלבו הוא לשון כבודות וזהו שאמר והפכתם את דברי הקבה וזהו שאמר למעלה מגבי דברי תהפכו אותם מנבואה לכבודות: יי' צבאות. כי הוא ארון צבאות מעלה וצבאות מטה וידור להביא עליכם מה סרבר: אליהו. כלומר אליהו הוא ולא אליהיס סאין אתם תאמינים בו וארזי אבי זכרונו לברכה פירס כי דברו סל ארס הוא כשיאות שפתי כמו שאמר וכל אשך את שמותם על שפתי כלומר וכראוי סקר את הנבואה משא סהיא נסאת בפי הנביא אל סאלתם ספסכים דברי אליהיס חיים ותחטבו משא ענין כבודות: כה. מבואר הוא: ואם. מבואר הוא: לכן הנביא ונסיתי אתכם נסא. מה שאמר בזה הענין בכל דבר ודבר הנביא מורה על מהירות הפורענות עליהם כלומר הנביא מוכן ומזומן להביא עליכם רעה. ונסיתי וסכחתי וכבר כתבנו כי בבא המקור אחרון הוא לחזק הפעולה אל כמו סאלתם סוכים דברי ואותותי סעשיתי על ידי נביאי וסתי אתם מואסים נבואתי ומוכים אותם אני גם כן אסכת אתכם אף על פי סקניתי אתכם וסרתי בדין אתכם כי אתם בטלתם הברית תחלה: ונטמתי

ולא יי' חכמה כסוד לא ולא לא

רדאי. קריות :
מועדים. מוכנים :
החל והמסגרת תלמידים
חכמים פגלו עם
יכניה וכבר פירשתי
בספר מלכים החרט
והמסגר למיטרה
זה ליפורטור בלעז.
לח' החרט והמסגר
החרט לשון חרט ו
והמסגר לשון סוגר
כלומר חכמים גדולים כד
בתורה שכסיהיה אחד
מהם מרדכי הכל מ
פותרים מסגר פהיו
סוגרים ואין פותר :
כתאני הבכורות
פניסלו כל כרכן
בתחת בביתאניס
פהם חביבות על מ
מוכאיהם בראשיתם :
כן אכיר אתגלות וגו'
הריזה מקרא מסורס
כן אכיר לטובה את
גלות יהודה שהגליתי
כבר יכניה וגלותו :
חתום. לשון פקירה
: ולפניה. סימנו
וידברו הכל בפירשנות
: לזויה. לרעה בכל
ממלכו הארץ סימנ
הרעה הבאה עליהם
ויזעזעו בפניה הרביעי.
מה סתתתם גזר ד
דיכס סיגלו וסימנו
כוס החימל כמו סתמו
בענין קח את כוס וגו'
וקורס גזר דין אמר
לכביא להוכיחם אולי
יסובולא יתחתם גזר
דיכס : מלם

ונטשתי אתכם ואת העיר אשר
נתתי לכם ולאבתיכם מעל פני :
ונתתי עליכם חרפת עולם וכלמות
עולם אשר לא תשכח :

הראני יהוה והנה שני דודאי
תאנים מועדים לפני היכל יהוה
אחרי הגלות נבוכדנאצר מלך
בבל את יכניה בן יהויקים מלך
יהודה ואת שרי יהודה ואת החרש
ואת המסגר מירושלם ויבאם בכל
הדוד אחד תאנים טבות מאד
כתאני הבכורות והדוד אחד תאנים
רעות מאד אשר לא תאכלנה מרע :
ויאמר יהוה אלי מה
אתה ראה ירמיה ואמר תאנים
התאנים הטבות טבות מאד
והרעות רעות מאד אשר לא
תאכלנה מרע :

ויהי דבר יהוה אלי לאמר : כה
אמר יהוה אלהי ישראל כתאנים
הטבות האלה בן אכיר את גלות
יהודה אשר שלחתי מן המקום הזה
ארץ כשדים לטובה : ושמתי עיני
עליהם לטובה והשבתיים על הארץ
הזאת ובניתיים ולא אהרס ונטעתיים
ולא אתוש : ונתתי להם לב לדעת
אתי כי אני יהוה והיו לי לעם ואנכי
איהיה להם לאלהים כי ישבו אלי
בכל לבם :

וכתאנים הרעות אשר לא תאכלנה
מרע כי כה אמר יהוה בן אתן ארץ
צדקיהו מלך יהודה ואת שריו ואת
שארית ירושלם הנשארים בארץ
הזאת והישבים בארץ מצרים :
ונתתיים לזועה לרעה לכל ממלכות
הארץ להרפה ולמשל לשנינה
ולקללה בכל המקומות אשר א
אדיחם שם : ושלחתי כס את
החרב את הרעב ואת הדבר עד
תמס מעל האדמה אשר נתתי להם
ולאבותיהם :

הדבר אשר היה על ירמיהו
על כל עם יהודה בשנה הרביעית
ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה

ואת העיר ח בקריא וסימ וולחמו בני יהודה דשפטם : והכה לקחו את אשר קשה מיכה : ונחתי את הבית
הזה בשלה : ככה אשכיר את בני יהודה דירמיה : ונשיתי אתכם נשוא : והוספתי על ימך דמלכים : את
אדום ואת מואב : ומכף בלך אשור אצילך דישעיה : ואת שריג בקריא וסימ ויעבר יורם צעירה : וחברו
דדה : וזה שני דודאי תאנים : תאכלנה ד בקריא וסימ הדוד האחד תאנים טבות : התאנים הטבות טובל

קרתא דיהבית לכון ולאבחתכון
מקביל מימרי : ואתן עליכון
חיסורי עלם ותחפינון איתכנעות
עלם ולא תפסוק :

אתחני יי ותא תרין
סלין תיגין מחתין מקדם היכלא
דיי בתר דאגלי נבוכד נצר מלכא
דבבל ית יכניה בר יהויקים מלך
שבטא דבית יהודה וית רבירי
יהודה וית אומניא וית תרעיא
סירושלם ואובלינון לבבל :
סלא תרא תיגין טבא לתרא כתינון
בבירין וסלא תר תיגין בישין לתר
ודבישין בישין לתרא ודלא מ
מתאכלן מבישו :

ואמר יי לי מה את
חזי ירמיה ואמרית תיגין תיגיא
טבתא טבן לתרא ורבישין בישין
לתרא ודלא מתאכלין מבישו :

והנה פתגם נבואה מקדם
יי עסי למימר : ברגן אמ יי אלהא
דישראל כתיניא טבתא תאילן בן
אישתמודעית גלות יהודה דאגליתי
מן אתרא תרין לארע בסראי ל
לטבתא : ואישוי מימרי עליהון
לטבא ואמיכונון לארעא תרא
ואיבנינון ודלא אפגר ואיקיימנון
ולא אטלטל : ואתן להון לב
למידע ודחלתי ארי אגא יי ויהון
קרמילעם ואנא איהו להון לאלה
ארי ותובון לפולחני בכל לבון :
וכתיניא בישתא

ולא מיתאכלא מבישו ארי ברגן
אמר יי בן אתן ית צדקיהו מלך
שבטא דבית יהודה וית רבירי
וית שאר דירושלם ואישתארו
בארעא תרא ודייתבין בארעא
דמצרים : ואיתנינון לזוע
ולבישא לכל מלכות ארעא
לחיסורין ולמתל ולשעיו וללוטא
בכל אתרא דאגלינון לחמן :

ואיגרי בהון ית דקטלין בתרפא
בכפנא ובמותא עד דיסופון מעל
ארעא דיהבית להון ולאבחתהון
פתגם
נבואה דהור עם ירמיה על כל
עמא דבית יהודה בשתא ד
רביעיתא ליהויקים בר יאשיה
מלך שבטא דבית יהודה ה

ונטשתי אתכם : אעזוב אתכם
ואת העיר פאסלק סכינתי ממנה
ובחרו מעל כני טעמו למלת
אתכם רל כי בעזבי אתכם תגלו
מעל פני כמו שאמר סלח מעל
פני ויזחון ויתארטו יתכון מרטס
וארחק יתכון ויתקרתא דיהבית
לכון ולאבחתכון מקביל מימרי
ויט לפרס ונטשתי כמו וכתפתי
בתיו והוא הככון כי התיו והטית
ממוכא אחד הן ויבאו בענין אחד
וכן טעה בטית ותעה בתיו ענין
אחד הן וכן אס יתשמו מים זרים
בתיו כמו ינטשו בטית : ונתתי
וכלמות : סס בסורק הויל
דגש המס : הראכיו : בחירק
ההא : והנה סכי דודאי תאנים
אמר הראכיו במראה הנבוא סכי
דודאי תאכלי ואלף דודאי תאכס
נוספת כאלף חמסי לולאות וכן
אמר הדוד אחד בלא אלף ועכינו
סלים וכתי סלין : מועדים
מוכיו ומזמנים לאכול והיה זה
אחר הגלו כבוד כזר מלך בכל
את יכניהו : ואת החרט ואת
המסגר : יעצים וחכמים היו
ויתית אומניא וית תרעיא : הדוד
אחר : כתאני הבכורות
הסמיכות לעצם כאילו אמר
כתאני עצי התאנה המבכרות
בכורות תאר וזכר אותם תאנים
כיהן לחמדו כעכי מוכאיהן לפי
ספן בכורות וכן אמר בכורות
בתאנה בראשיתה ראיתי את א
אבותיכם : וכתאנים : כאילו
אמר והנשכרים יהיו תאני הרעב
ואחר כן פירס ואמר כה אמר
יי : והיוטבים בארץ מצרים
הסארית שהיו יוטבים אז בארץ
מצרים אותם פילכועס יוחנן בן
קרח : לזועה כתיב וקרי לזועה
והענין אחד כמו כבש וכסב :
לחרפה. בלא ויו : לפניה :
בלאויו : אתה רעב. בלא ויו :
הדבר : על ירמיהו. כמו אל :

היא

מאד. וכתאנים הרעות אשר לא תאכלנה. ונחתי אותם ובניתיים כוס' והשיבתי את שבות. והשיבתי
על הארץ הזאת קרב' חס' והשיבם ג בקריא וסימ' וישמחו כל קהל. וכתאנים הרעות. והשיבם וראשונים
דדה. חר חס' וכל. דתאנים חס' : אלין כתחלפין ונחתים. לחרפה ולכשל ולשנינה ולקללה. וחרבתו
לשבה ולשרק לחרבות עולם. ודחתה ולחרב לשבה. ורדתה לאלה ולשבה ולקללה ולחרפ' : ולא יוכל
לחרבה לשמה ולקללה. כי נשבעתי. כי לשבה לחרפה לחרב ולקללה :

היא הסנה הראשונה לזכור נכר . והנה כתב בתחלת ספר רמיהל בסנה שלם למלכות יהויכין מלך יהודה בא זכור נכר מלך בבל ירושלם וזכר עליה כס
בסנה שלם למלכות יהויכין בכו מלך זכור נכר וזכר עליה בסנה הרביעית ליהויקים בתחלת הסנה נתן יי בידו ואת יהויקים והיא סנה
ראשונה לזכור נכר . על כל עם יהודה . כמו אל : ואל כל ישיב ירושלם . עם יהודה מן הערים האחרות שבאו לירושלם ודברי ירמיהו אליהם ואל יעסבי ירושלם :
זה שלם ועשרים סנה : יאשיהו מלך שלםס וחת סנה ובג סנה למלכות בתחלת כבוד ירמיהו כמזכר ירמיהו כמזכר ירמיהו יט סנה ונבואה זו היתה בסנה הרביעית

רשי

סלם ועשרים ייאשיהו
מלך שלםס וחת סנה
מחס פתים עשר סנה
כסארו תע עשרה ו
וארסל בכו הרי שלם
ועשרים : חסכים
ודברי : לסון הווה
היניו מסהים ומדבר
תמיר : קול רחיס .
סימן הוא לסעדות
ברית מילה על סס
טטוחנין ושוחנין לה
קממין לרפוחה :
אורכר : סימן מסנה
כך סניכו בסנה רריין
חתכל הכתוב על בבל
: בספר הזה : בסופו
כי עברו בס . כמו כי
יעברו בס בבני בבל
גם המה גוים רבים
מעי ופרק : כוס

אשבים גמל בליש' וסימן של עשרה שנה . ואלח אליכם את כל עבדי בתרא . כבדך רעהו בקול
גדול בבקר השבים : לאבר ט' ר' בקריא וסי' לאבר שוכנונא איש כדרכו . לאבר לאסורים צאו . לאבר
הן ישרא איש את אשתו . לאבר לא כי ארץ מצרים . לאבר לך אתן את ארץ כנען . חבירו דר' .

היא השנה הראשנית לנבוכדראצר
מלך בבל : אשר דבר ירמיהו
הנביא על כל עם יהודה ואל כל
ישיב ירושלם לאמר : מן שלש
עשרה שנה ליאשיהו בן יאמוז
מלך יהודה ועד היום הזה שלש
ועשרים שנה היה דבר יהודה אלי
ואדבר אליכם אשכים ודבר ולא
שמעתם : ושלח הוה אליכם את
כל עבדיו הנבאים השכם ושלח
ולא שמעתם ולא הטייתם את
אזנכם לשמע : לאמר שבו נא
איש מדרכו הרעה ומרע מעלליכם
ושבו על האדמה אשר נתן יהודה
לכם ולאבתיכם למן עולם ועד
עולם : ואל תלכו אחרי אלהים
אחרים לעבדם ולהשתחנות להם
ולא תבעו אוטל במעשה ידיכם
ולא ארע לכם : ולא שמעתם אלי
נאם יהוה למען הכעסוני במעשה
ידיכם לרע לכם :

לכן כה אמר יהוה צבאות יען אשר
לא שמעתם את דברי : הנני שלח
ולקחתי את כל משפחות צפון
נאם יהוה ואל נבוכדראצר מלך
בבל עבד והבאתים על הארץ
הזאת ועל ישיביה ועל כל הגוים
האלה סביב והחרמתיים ושמתים
לשמה ולשרקה ולחרבות עולם :
והאבדתי מהם קול ששון וקול
שמחה קול חתן וקול בלה קול
רחים ואור נר : והיתה כל הארץ
הזאת להרבה לשמה ועבדו הגוים
האלה את מלך בבל שבעים שנה :
והיה כל לאות שבעים שנה אפקד
על מלך בבל ועל הגוי ההוא נאם
יהוה את עונם ועל ארץ כשדים
ושמתי אתו לשממות עולם :
והבאתי על הארץ ההיא את כל
דברי אשר דברתי על הארץ כל
הכרונל בספר הזה אשר נבא
ירמיהו על כל הגוים : כי עבדו
בסגס המרה גוים רבים ומלכים

היא שנת קדמית לנבוכד נצר
מלכא דבבל : דאיתנבי ירמיה
נביא על כל עמא דבית יהוד ועל
כל יתבי ירושלם למימר : מן
תלת עשרי שנין ליאשיה בר א
אמוז מלך שבטא דבית יהודה
ועד יומא הדין דנן עשרין ותלת
שנין הוה פתגם נבואה מן קדם
יו עמי ומלילית עמכון מקדם ו
וממליל ולא קבלתון : ושלח
לוחכונ ית כל עבדיו נבייא
מקדם ומשלח ולא קבלתון ולא
ארכינתון ית אודיכוז לקבלא :
למימר תובו כען גבר מאורחיה
בישתא ומבישות עובדיכוז ותיבו
על ארע דיהב יילכוז ולאבתתכוז
למן עלמא ועד עלמא : ולא
תתכוז בחר טעור עממיא ל
למפלחיהן ולמיסגריהן ולא
תרגזון קדמי בעובדי ידיכוז ולא
אבאש לכוז : ולא קבלתון
למימרי אמר יי בדיל ולא לארגזא
קדמי בעובדי ידיכוז לאבאשא
לכוז :
אמר יי צבאות תלף ולא קבילתון
ית פתגמי וזא אנא שלח ואידבר
ית כל מלכות צפונא אמר יי
ולנבוכד נצר מלכא דבבל עבדי
וא תינוז על ארע הורא ועל יתבא
ועל כל עממיא האילן סחור סחור
ואיגמרינו ואישינוז לצדו ו
ולאישתממו ולחורב לעד ואובר
מנהוז קל בעיקל חורא וקל ח
תניז וקל פל קל סיעז ומשכחין
בניהור בוצין וותיהי כל ארע הורא
לחורבא לצדו ופלחון עממיא
האילן ית מלכא דבבל שבעין
שנין : ויהי במשלם שבעין שנין
אסער על מלכא דבבל ועל עמא
ההוא אמ יי ית חוביהוז ועל ארע
פסרא ואישוי יתירה לצדות עלם
ואיתי על ארעא והייה ית כל
פתגמיא דגזרית עליה ית כל דכתי
בספרא הדין דאיתנבי ירמיהו על
כל עממיא אריפלחו בהוז אף
אינוז עממין סגיאין ומלכין ר
רבבין ואישלם לחון פאיגוריהוז
וכעובדי יריהוז :

גדולים ושלמתי להם בפעלים ובמעשה ידיהם :

סכר

לאבר אל רבנים .
לאב כתי יעבד הודשי
והבאתים ד' וסי' ו
והבאותי אל הר קדשי
והבאותים על הארץ
והבאות . והבאותים
אל אדבתם . אל
המקום הזה . וכן דיין
באתיהו ישי' וחת קאל
והבאותים כתיב כל
דכל ירמיהו והבאותים
כתיב חסר ולי . עורא
והבאותים כתיב חסר
יוד קדמ וורלי :
בבלאת ג' חס' וא'
מל וסי' וז במלאת
הכלים והאבר אל כח
והישה . שלישית כאור
חכיר . במלאת
שבעים שנה . שנה
כל : גדולים וסי' גדולים
בקריא וסי' גדולים
חקרי לב . כי עבדו בס
גסרכה . כשסגדלים
אשר בארץ דר' . כי
ברפא יניח חטאים ג'
גדולים . זכוראל כן
וגדולים . מזכור ביום
והוא :

כוס יין החימה • כבודת הפורענות • והסקת אורו • הסבא להם שלא תשוב עוד בשום תשובה • והתגעשו • ויסתבצו • והתהללו • לשון הוללות יסתנו • כיוס הזה • כאשר הם היום לאחר החורבן כתב ירמיהו ספרו • ואת כל הערב • כל סומכותא אשר ערוב פרעה ומסערתו עליה לעזרה הערב גרמיה בלעז • ואת מלכיהא • כל אלו שמנה עד כאן סכיה ארץ ישראל • קצובי פיה • המוקצים בקצה אותה הרוח • מלכיה ערב • ערביא • ואת מלכיה הערב • סומכותא של ערביא • טען • בבבא גמטריא • שלא חס • וקין • כארס טעותה ויתר מ מרואי סמקיה • החרב • התגר • של מלחמה • מחל • מתחיל • על כונו • מתאבל על חורבן ביתו • הירד • לשון הוי • שושקין עושי מ מלאכה כבדה בקול רס לורז זה אחתה ל להתחזק ודרכי גותות רגליה • ענה • כל לשון ענייה צעקת קול רס הוא • נשפט

מסרה • יי • צבאות יי • מחרין בקריא • וסימ • פקדתי את אשר עשה עמלק • אני לקחתיו מן הנה דשכואל • וחברו דה • עולל יעוללו בגפן • התבוננו וקראו • ככה אשר דספר • והה כימאנו • כהבילים הבה אתכם • והנה רעה יצאת • מיכה דמרשתי • ונני אטרח בכס • עוד יוהב במקום • לאדום כה אמר יי • צבאות • הנני שובר את קשת • עשוקים בני ישראל • חומות ככל החרבה • וכן ריש דחגי עד סוף תריסר דכותהו • כמב וסימ • שכי לירושלם ברחמים • רעה את צאן הדגה • להרע וסימ • ולא נתנו אלוהם להרע עמיה • או נפשי חשבע • אנכי מחל להרע • חכמים הנה להרע • בשבע להרע ולא ימר • זמנתי להרע •

כי כה אמר יהוה אלהי ישראל אלי קח את כוס היין החמה הזאת מידי והשקיתה אותה את כל הגוים אשר אנכי שלח אותך אליהם ושתו והתגעשו והתהללו מפני ריחב אשר אנכי שלח בינתם ואקח את הכוס מיד יהוה ואשקה את כל הגוים אשר שלחני יהוה אלהם את ירושלם ואת ערי יהודה ואת מלכיה את שריה לתת ארסם לחרבה לשמה לשדקרה ולקללה כיום הזה את פרעה מלך מצרים ואת עבדיו ואת שריו ואת כל עמו ואת כל הערב ואת כל מלכי ארץ העוץ ואת כל מלכי ארץ פלשתים ואת אשקלון ואת עזה ואת עקרון ואת שארית אשדוד את אדום ואת מואב ואת בני עמון ואת כל מלכי ער ואת כל מלכי צידן ואת מלכי הארץ אשר בעבר הים את דדן ואת תימא ואת כוז ואת כל קצוצי פאה ואת כל מלכי ערב ואת כל מלכי הערב השכנים במדבר ואת כל מלכי זמרי ואת כל מלכי עילס ואת כל מלכי מדי ואת כל מלכי הצפון והקרבים והדחקים איש אל אחיו ואת כל הממלכות והארץ אשר על פני האדמה ומלך ששך ושתה אחריהם ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל שתו ושכרו וקיו ונפלו ולא תקומו מפני החרב אשר אנכי שלח ביניכם ויהיה כי ימאנו לקחת הכוס מידך לשתות ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות שתו ושתו כי הנה בעיד אשר נקרא שמי עליה אנכי מחל להרע ואתם הנקה תנקו לא תנקו כי חרב אני קרא על כל ישבי הארץ נאם יהוה צבאות ואתה תנבא אליהם את כל הדברים האלה ואמרת אליהם יהוה ממרום ישאג וממערון קדשו יתן קולו ישאג ישאג על נהוהו הידל בדרכים יענה אל כל ישבי הארץ

ואת עריו וסימ נמסר במלכים חלקא סימט • לחרבה לשמה • וס' ויהי הכל הארץ ואת לחרבה לשמה • ואת מלכיה ואת שריה לתת ארס • את ד' רפ' בס' פרא וסימ • את ירושלם ואת ערי יהודה • ודבריה פרעה בלך מצרים • את אדום ואת מואב • את דדן ואת תימא ואת כוז • תימא הוסי' נבסר בישעיה סימ • כא • תקומו ב' א' ב' א' חס' וסי' ואתם תקומו מהאורב והורשתם • ושכרו וקיו ונפלו ולא תקומו • קדט' חס' • כה אמר ארי כדנן אמר יי אלהי ישראל לי קבל ית כסא דחמר לוטא דרדן מן קדמי ותשקי יתיה ית כל עממי דאנא שלח יתך עליהון וישתו וישתגעשו וישתהוון מן קדם דקטלין בחרבא ודאנא שלח ביניהון ונקבליה ית כסא מן קדם יי ואשקיתי ית כל עממיא דשלחני יי ליתכון • ית ירושלם וית קרובא דבית יהודה וית מלכיה וית ברבבא למיתן ויתוון לחורבא לצרו לאישתמסו וללוטא כיומא ורדן • ית פרעה מלך מצרים וית עבדיו וית רבביו וית כל עמיה וית כל מלכי סוכות וית כל מלכי ארע עוץ וית כל מלכי ארע פלשתים וית אשקלון וית עזה וית עקרון וית שארית דאשדוד • ית אדום וית מואב וית בני עמון • וית כל מלכי צור וית כל מלכי צידן וית כל מלכי ניסא ד' בעיברא דימא • וית דדן וית תימא וית כוז וית כל מקפי פתא • וית כל מלכי ערב וית כל מלכי ערבא דשרן • ב בשכונין במדברא • וית כל מלכי זמרי וית כל מלכי עילס וית כל מלכי מדי • וית כל מלכי ציפונא דקרבינן ודרחיקין גבר לאחיהו וית כל מלכות עממיא ועל אפי ארעא ומלפא דבבל וישתי בתריהון • ותימר להון כדנן אמר יי צבאות אלהי ישראל שרתו ורוו ואשתגעשו ונפלו ולא ת תקומו מן קדם דקטלין בחרבא דאנא שלח ביניכון • ויהי ארי יסרבון לקבלא פסא מן ידך ל למשתי ותימר להון כדנן אמר יי צבאות משתא תשתו • ארי הא בקרתא דאיתקרי שמי עליה אנא משרי לאבא שם ואתון מרסן דמזכא תזכון • לא תזכון ארי דקטלין בחרבא אנא מכלי על כל יתבי ארעא אמר יי צבאות • ואת תתנבי להון ית כל פתגמיא דאילן ותימר להון יי מסרומא יכלי • ו ומסדור קורשית ירים מימריה אכלא יכלי ויתון בוזין על א ארע בית שכינתיה ה' בביתו מעצרא דמריסין קלהון כן ייתי ועזת לכל יתבי ארעא •

כי כה אמר יי • קח • והסקת • הכל במראה הכבואה • היין החמה • חסר הנסמך ומפטנו • היין יין החמה • וכמוהו העם המלחמה הספר המקל והדמים להם • ושתו והתגעשו • התפעל מורכב עם פעל שלא נזכר פועלו וענינו ענין ותגעשו והרעש הארץ • והתהללו • ענין הוללות והוא התפעל מורכב עם פעל • הרומה למרובע • וארץ • וארץ • את הכל במראה הכבואה • את ירושלם • היא מתה תחלה כי כל אלה הגוים לקו על ידי כבוד כזר ושנה ראשונה שמלך והיא הסנה הרביעית ליהויקיס בל על ירושלם • ואת מלכיה • יהויקיס ויהויכין ודריקיהו • את סריה • בלא ויו • לסרקה • בלא ויו • ואת כל הערב • עם מקובץ מעמים כתרעבו יחד • ותי סומכותא לשון ערבוביא • ואת כל מלכיה ארץ פלשתים • סאר ארץ פלשת' לבד הער' הכזכרות וכן כתוב בספר שמואל אחר סזכר הערים בענין טחוויה זההב אחר עוד מעיר מבצר ועד כפר הפרו ולא זכר הנהגת כי ל ישראל הייתה כידר לקחה מיד פלשתים כמו שכתוב בדברי ס הימים ויקח את גת ואת בנותיה מיד פלשתים והיא מתג האמה הנזכרת בספר שמואל • ואת סארית אשדוד • כראה כי כסלכרה נבוכד כזר מצאה כ מחרבת מקצתה עי מלך מצרים או זולתו • ואת מלכיהא • אין בו כלל בספר מונה • קצובי פאה • המוכנים בקצה העולם בפאתו כי הפאה הוא קץ הדבר ויתמקפי פאתה • ואת כל מלכי ערב • הם הערבים וסבי אלהים כמו של לא יהל טס ערבי • ואת כל מלכי הערב • המוכני במדב' לפי שזכר למעלה ואת כל הערב פליהנה כי אלה הם אחרים מהם סוכנים במדבר • ואת כל מלכי זמרי • אפשר כי זמרי הוא זמר מבעי קטורה • הממלכות הארץ • בא הסמכות עם ה' הודיעה שלא כמנהג ברוב וכן באזכמהו הלסכ' הקדש היתר הארץ והדמים להם מעטים • ומלך סטך • מלך בבב • וכן תרגם יונתן וסטך הוא בבב • לא באלפא ביתא דראת בט • וקין כן דרך הסכור להקיא אבל הסכור אחר סיקיא יסוב מעט ל לרעונו ויקום • אבל להם אחר ונפלו ולא תקומו • וקין מרסו קאה וכל היוד תמורת האלף • ממרום יסאג • על דרך מסל כאילו יסאג ורים קולו ויבאז הגוים לקולו להחריב כוהו והוא בית המקדש • הירד ברכים יענה • יעק כמו הדורכים בגת סמרימין קול לחזק עצמם ואים את אחיו במלאכה ודבר תקול הוא הירד וכלעז רואיו • נשפט

נשפטה קמץ וסימ' ביטעיה ריש סימ' נטוב ריש סיפרא סוף סימן כ': מקצה הארץ ועד קצה הארץ ג' דסמ' וסימ' כאלה העמים. והפזיץ יי' בכל העמים. והיו חללי' ביום ההוא: לטבוח ד' ומל' בקריא וסימ' ואני כבשש אלון וכל לטבוח. כי מלאו ימיכם לטבוח. אורידם כבדים לטבוח. לטבוח ישרי דרך: סנו ג' בקריא וסימ' עזב בכפיר סנו כן בתיב. ויה' בעילם סנו כן בתיב. ויה' שבו שחת מועדו כן בתיב בש"ן

פשטנו. כאלו נכנס במשפט עמם מציגם על רעתם ונתנם ביד מלך בבל: כה אמר יי'. אפטר ספרטה זו מענין סלפיה ויהיה פירוש עזב בכפיר סנו על חרבן בית ראשון עי' נבוכד נצר אותה העזרה והוא הכוכן ויהיה פירוש עזב בכפיר סנו על חרבן בית שני: הלילו הרועים. הרועים ואדירי האזן הם מלכי הארץ: והתפלסו. התגללו בעפר או באפר: לטבוח. סיהיו טובחים איש את רעהו: ותפוזותיכם. זאת המלה באה מלא כמנהג כי הפ' בחולם והת' בחידה. והכוכן הפ' בשורה והת' בצרי כי הוא מן תפוזת בשקל תפוזת תפוזת תפוזת תפוזת כיו הנכחא' תפוזותיכם בשקל ותפוזותיכם כשאר מעל. ונאמר כי בא הפ' בחולם לזווג התפוזת כמו תפוזות יכסיומו ובא הת' בחידה כמו אס לא סרייך לטוב סראוי ס סארייך כמו ספירטסו: וכלתם ככלי חמדה. אתם סהיייתם ככלי חמדה בשלותכם תפלו ותשברו וכו' ותפלו דהיותן רגנית כמני חמדתא: ווללת. בחידה הו' וכו' הו' לבן אשר ולכן כפתלי בשוא הו' וחידה הו' מרעית: באן מרעית והם הבנים סהם מלכיהם ורועיהם: ונרמו. נכרתו כמו סמך מרמן תדמי: כאות השלום. מקומות המרעה סהיו רועים בשלום והוא מפל על עריהם ומדינותם: עזב בכפיר סנו. הראוי סכחו כי הנפדר סכה או יהיה הנפדר סוך בפלם עוז חוס יאמר ממנו סכו בשקל עוזו אף כמו סהכפיר עוזב סכו מפני סאינו מוכא סס טרפו כן עזב האל יתברך בית המקדש מפני שלא מצא סס רצונו וכיון סעזבו והסתיי פכיו ממנו כחרב: כי היתה ארצם לסמה. כי עזב חרבן הבית היתה ארצם לסמה ועס כל זה מוסר לא לקחו ולא יכול להתאפק עוד ועזבו: מפני חרב היונה. חרון חרב היונה דל חרב האויב האונסת אותם מן ולא יזנו כסאי עזב את עמיו: ומפני חרון אפו. והחרב באה מפני חרון אפו ויוצת פל' היונה מן יין סתרגם מן קדם חרב סכאה דהיא כחמר מריא: בראשית ממלכותי. על דברי עסדי הכניאים. כמו אל דברי וכן וילך לקה הרממה על ביתו כמו אל ביתו והדומין לו: בשלה. כשלקחו פלשתיים את הארץ במלחמה אז חרב משכן סילה: מרוע

מטא איתרגושא עד סופי ארעא
ארי ונא קדם יי' בעסמא מיתפרע
הוא לכל בשרא רשיעא דבזון
מסרינון לקטלא אמר יי'
כדנ אמר יי'
צבאות הא בשתא נפקא מעם
לעם ועממין רברבין ירזון בגלוי
מסיפי ארעא: ויהו קטילא רמן
קדם יי' ביומא ההוא מסיפי ארעא
ועד סופי ארעא לא יסתפרון ולא
יתכשון ולא יתקברון לזיבל ס
מברר על אפי ארעא יהו
אלילו מלכיו וזומו וזומו רשיכון
בקיטמא תקיפי עמא ארי שליו
יומיכון לקטלא ותתפרון ו
ותפלון דהיותן רגנית כמני ח
חמדתא ויבד בית עירוקי מן
מלכיא ושיבא מתקיפי עמא
קל צותח מלכיא וילת תקיפי
עמא ארי אביו ויית עמהון
ויצרון מרורי שלמחון מקדם ת
תקוף רוגזא דיי: גלא מלך
מכריה ארי הוית ארעהון לצור
סן קדם חרב סכאה דהיא כחמר
מריא וסן קדם תקוף רוגזיה
בריש מלכות
והיוקים בר יאשיה מלך שבטא
דבית יהודה הוה פתגמא הרין מן
קדם יי' למיכר: כדנ אמר יי' קום
בדרת בית מקדשא דיי ותחנבי
על כל קרויא דבית יהודה ועלין
למסגד בבית מקדשא דיי ית כל
פתגמיא דפקידתך לאיתנבא
להון לא תמנע פתגם: סאים
ישמעון וירובון גבר מאורחיה
בישא ואחיב מן בישתא דאניא
חשיב למעבד להון מקדם בישות
עובדיהון: ותימר להון כדנ
אמר יי' אס לא תקבלון למימרי
למתך באורייתיה ביות קדמיכון:
לקבלא לפתגמי עבדינביא דאנא
שלח לותכון מקדם ומשלח ולא
קבלתון: ואמץ ית ביתא
הרין בשילו וית קרתא תרא אתון
ללוטא לכל עממי ארעא וישמעו
כהניא וספריא וכל עמא דירמיה
מתנבי ית פתגמיא האילין בבית
מקדשא דיי: והוה בד שיצו
ירמיה לאיתנבא ית כל דפקד יי'
למלא עם כל עמא ואמרו יתיה
כהניא וספריא וכל עמא ל
למימר מימת תמות:

בא שאון עד קצה הארץ כי ריב
ליהוה בנוים נשפט הוא לכל בשר
הרשעים נתנם לחרב נאם יהוה:
כה אמר יהוה צבאות
הנהרעה יצאת מגוי אל גוי וסער
גדול יעור מירכתי ארץ: והיו חללי
יהוה ביום ההוא מקצה הארץ ועד
קצה הארץ לא יספרו ולא יאספּו
ולא יקברו לדמן על פני האדמה
יהיו: הלילו הרעים וזעקו
והתפלשו אדירי הצאן כי מלאו
ימיכם לטבח ותפוזותיכם ונפלתם
ככלי חמדה: ואכר מנוס מן הרעים
ופליטה מאדירי הצאן: קול צעקת
הרעים ויללת אדירי הצאן כי שרר
יהוה את מרעיתם: ונרמו נאות
השלום מפני חרון אף יהוה:
עזב בכפיר סכו כי היתה ארצם
לשמה מפני חרון היונה ומפני חרון
אפו: בראשית ממלכות
יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה
היה הדבר הזה מאת יהוה לאמר:
כה אמר יהוה עמד בחצר בית יהוה
ודברת על כל ערי יהודה הנבאים
להשתחוות בירת יהוה ארת כל
הדברים אשר צויתך לדבר אליהם
אל תגרע דבר: אולי ישמעו וישבו
איש מדרכו הרעה ונחמתי אל
הרעה אשר אנכי חשכל לעשות להם
מפני רע מעלליהם: ואמרת אליהם
כה אמר יהוה אס לא תשמעו אלי
ללכת בתורתי אשר נתתי לפניכם
לשמע על דברי עבדי הנבאים
אשר אנכי שלח אליכם והשכם
ושלח ולא שמעתם: ונתתי את
הבית הזה כשלה ואת העיר הזאת
אתן לקללה לכל גוי הארץ:
וישמעו הכהנים והנבאים
וכל העם את ירמיהו מדבר את
הדברים האלה בבית יהוה:
והי' בכלות ירמיהו לדבר את כל
אשר צוה יהוה לדבר אל כל העם
ויתפשו אותו הכהנים והנבאים
וכל העם לאמר מות תקמות:

כפשוט. מתוכח בתי
: מירכתי. כתרומת
מסיפי: הלילו.
לסון יללה: מגוי אל
גוי. מאני מסכסכן
זה בזה: התפלסו.
התגללו בעפר
וטרליר בלעז:
ותפוזותיכם. הרי
זה מקרה קצר כלומר
ותפוזותיכם תקרבה
לבא: ככלי חמדה.
כלומר אס תאמרו
חשובים אנחנו הרבה
יס כלי חמדה סל
זכוכית נפלים ו
ומסתברים ואזכרים:
ונרמו. לסון חורבה
לסון הרימו ונרמה
סס: עזב בכפיר וגו'
גלה מלכא מכרכית
ככפיר העוזב את ס
סוכו: היו. מתחכרת
בין כן תרגם יונתן.
דל לסון אכאה:
בראשית ממלכות.
פרסה זו תחתונה
קדמה לעליונה ארבע
סנים: בפתח סער
בית ית החרס: אחרים
הגיהוכסגלה יהויכ
וקצת כלי בית אלהיו
עמו סברו חילו סל כ
נבוכד נצר סער
המזרחי וחרב דרקהיו
ותקנו וקדסו לכך כ
נקרא חדרם:
וישמעו

כסלה
ל תר כתי' וי'
וחכ'
בסרה
בקמץ. בראשית ג'
דפ' וס' בלשון תרגום
אלהא מקיים צוקתא:
כל לסון נחמה על
במו אל וסימ' נבסר כ
בשמאל ב' סימין:
שמיעה על יב בליש'
וסימ' נבסר במלביס ב'
סימ' כ': ואת העיר ח'
וסימ' לעיל בכפיר סוף
סימ' כג'

מדרש נבית. בלא אלף כבעלי
ההא: כסלו יהיה הבית הזה.
הראשון כתוב בהא וזה בוא
וסניהם חקרים: בפתח סער
י' הדרם. הוא סער המזרחית
כמו סתי במעלה דתרעא בית מ
תקדש אר"י מדינחתא ופירשו
ר"ל כי נקרא הדרם כי סם חרסו
סופרים את ההלכה וסב"ל שמות
נקראו לו ויתכן לכרם סחרטוהו
או חרסו בו פוס ככך לפיכך כ
נקרא חרם: ויקומו אנשים
מזקני הארץ. אלה הזקנים היו
צדיקים וספרו זה הענין סהיה
בימי צדקיהו סתקבא מיכה צוף
פרה תחרם וכן כתוב בנבואת
מיכה: הלא ירא את ה'.

כמו שכתוב בדברי הימים ויכנע
חזקיהו בגובה לבו וגו' ענו אות'
העם סרצו להמית את ירמיהו
וגם חים היה מתבא
וגו'. כלומר מה ערות זו סאתם
מעידים כי חזקיהו לא המיתו כ
כשהיה מתבא רעה הנזה
יהויקים מלך יהוד' כמוהו ובזאת
הסנה הרב אוריהו לפי סהיה מ
מתב"ר ע כמו ירמיהו וס ירמיהו
יהרג: וירא. ב"ד איתן ויחד
הסרס בעלמת מהמכתב:
אלכתן

מִכָּה
אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּשְׁרוּ וְהָנֹה וּשְׁמָעוּ •
בְּשֵׁם יי' אֱלֹהֵינוּ דֹסִיכִי בִקְרִיא' •
וּסִימ' אֶקְרֵא אִישׁ הַזֶּה מִשְׁפָּט כּוֹחַ •
כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם •
אֱלֹהֵהֶם וְאֵלֹהֵהֶם בְּסוֹסִים וְאֶנְחֲנוּ •
יְרוּשָׁלַיִם הֵמָּל וּסִימ' מִכָּה •
ח הַמּוֹרֶשֶׁתִּי • וְאֵלֶּה נִגְדְּלוּ •
וְשֵׁם אֲמוֹתֶיהֶן עֲדָה • אַחֵר זֶה •
שָׁלַח אֲשֶׁר הִגְלָה בִּירוּשָׁלַיִם •
שְׁמַעִיהָ הוֹסִימ' וְאֵל שְׁמַעִיהָ •
ח הַנִּלְחָמִי • וְגַם אִישׁ הָיָה מִתְּכַבֵּא •
בְּשֵׁם יי' • יִרְדּוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ עַל •
וְיֵה דַבֵּר הָאֱלֹהִים אֶל דָּדָה •
וְעַמָּהּ הָרַחֵם שְׁמַעִיהָ וְנִהְיֶיהָ •
וְכָל שְׁמַעִיהָ דְּכוּ כְבֹא וּשְׁמַעִיהָ •
וְהִנֵּבָא בָא אֶל רַחֲבֵעִם • הַמִּיתוּ ג' •
בִּקְרִיא' וּסִימ' וְיֵה בְּדֶרֶךְ כְּכֹלֶן •
וּפְגַשְׁהוּ • וּבִקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ הַמִּיתוּ •
יִסַּר בְּנֵךְ כִּי שְׁתַּקְהוּל •
סו ג 66 ו

אֶלְכֶנָּה. מִלֵּה אַחַת הָיָא:
 בְּרֵאשִׁית מִמִּלְכָּת. כְּבֹאֶה זֶה
 בְּאֶמְרָה לִירְמְיָהוּ בְּסֶכֶה רֵאשֻׁנָּה
 לְמַלְכוּת יְהוֹיָקִים וְאַחַר לֹה הָאֵל
 כִּי כִשְׁמִלּוֹךְ דְּרִקְיָהוּ אַחֲמִלְכוּ
 יְהוֹיָקִים וְיִהְיִיכֹן יַעֲשֶׂה מוֹסְרוֹת
 מוֹטוֹת וַיִּשְׁלַח לְמַלְכֵי הַנְּזָכְרִים
 בְּדִלְאֻכִּים הַבָּאִים יִרְשָׁם אֵל
 דְּרִקְיָהוּ וַיּוֹצֵה אֹתָם אֵל הַמְּלָכִים
 אֲרוֹנֵיהֶם שְׁלַחוּ אֹתָם לְדְרִקְיָהוּ
 וַיֹּאמְרוּ לָהֶם כָּל הַדְּבָרֵי הַנְּזָכְרִים
 בְּפִרְשָׁה וַיֹּאמֶר לָהֶם יִרְמְיָהוּ גַם
 כִּן וְאֵל דְּרִקְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה רַ
 דְּבַרְתִּי בְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי
 כִּרְחָם כִּי אֲמַלְכֵי הַנְּזָכְרִים שְׁלַחוּ
 לְדְרִקְיָהוּ מִסִּסְכִּים עֲמָם וַיִּמְדּוּ
 כָּלֶם בְּמֶלֶךְ בָּבֶל לְפִיכָךְ זֶה
 הָאֵל לִירְמְיָה מִיֹּאמֶר לְמַלְכִּים
 הָאֵלֶּה אַחֵר שִׁכְלוּ דְבָרֵי אֲרוֹנֵיהֶם
 וְאַחַר לָהֶם וְאֵל דְּרִקְיָהוּ מֶלֶךְ
 יְהוּדָה דְּבַרְתִּי בְּכָל הַדְּבָרֵי הָאֵלֶּה
 וְכֹלֶם תְּבִיאֻ וְזֹאֲרִיכִי בְּעוֹל מֶלֶךְ
 בָּבֶל וְדָל אִמֵּי כִי כְּתֻמְלִיכוּ מֶלֶךְ
 בָּבֶל הַסְּלִיטוֹעַ לְמַלְכִּים הָאֵלֶּה
 וְמָה שְׂאֲמַר לוֹ כְּבֹאֶה זֶה בְּרֵאשִׁי
 מִמִּלְכֵי יְהוֹיָקִי וְהַנְּבֹאֵה אִינֵה עֵדִין
 עַד הָאָ סָה כְּרִי עֵדֵי יְהוֹיָקִים
 מַעֲתִיד לְמֶלֶךְ נְבִיכַד נֶצַר סָלָא
 יִבְטַח יְהוֹיָקִים בְּמֶלֶךְ מַצְרַיִם
 סָה לִיכּוֹ: מוֹסְרוֹת וּמוֹטוֹת.
 רְצוּעוֹת וְגִדִּים מְקוֹשְׂרִים בָּהֶם
 הַשּׁוֹל עַל צוֹרֵר הַבְּהֵמָה וְיִתְחַכֶּקֶת
 וְיִירֹן: לְאַסֵּר יִשְׂרָאֵל בְּצִי: יִשְׂרָאֵל
 עַל עֵבֶר חֲכִיץ קֶמֶץ וְחֲזִין פֶּתַח:
 עֲבָרִי. מִעֲשֶׂה רְצוֹנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 וְגַם אֶת חֵית הַסֶּדֶה נִתְּנָה לְעֲבָרֵי.
 עֲרֻחֵית הַסֶּדֶה הַסְּלֵמָה לָךְ וְיִתְּ
 כִי בִזְמַן סָהִי־הָ בֶן הַחַיִּית הָיוּ עַ
 שְׂבָרֵי אֹתוֹ בְּמֵאֻכַל סָהִת מִצִּיֹּאֵר
 לוֹ וְזֶה דֶּרֶךְ דְּרַם וְהוּא בִזְמַן
 הָהוּא עֲשָׂב הָיָה אוֹכֵל כְּמוֹ מֵאֵל
 לוֹ וְעֲשָׂבֵה כְּתוּרִין לָךְ יִטְעֻמוּן
 וַיִּשְׂרַם מִרְכָּב אֲרִי וַיִּקְשֶׁר תִּנְיָן
 בְּרֵאשֻׁן: וְאֶת בְּנוֹ. אוֹיֵל מְרוּרָךְ:
 וְאֶת בֶּן בְּנוֹ. בְּלִסְצָר: אֹתוֹ אֶת
 כְּבֹכֶר נֶצַר. בֶּא הַדִּידֵיָה אַחֵר
 הַכְּנִי סָלָא כְּמֵהֶבֶב רְבוּב אֵלֶּה סַ
 סַפְּצִיִּים בֶּא כֶן כְּמוֹ וְתִרְאֶהוּ
 אֶת הַיֹּלֵךְ יִבְיֵאֵה אֶת תְּרוֹמַת יִי
 וְהַרְמוּם לָהֶם מִכְּתֻבּוֹ בְּסִפֵּר
 מִכְּלָל: עַד תִּמְיָ אֹתָם בִּידֵי. בֶּא
 יוֹצֵא אֶף עַל פִּי סְבִיבֵי עוֹמֵר כִּי
 הַמִּקְוֶה כְּרֵמֹת הַסֵּם: וְאֵל
 חֲלֻמְתִּיכֶם. פִּי וְאֵל חוֹלְמִי
 חֲלֻמוֹתִיכֶם וְכִתִּי וְתֵן חֲלֻמִּי
 חֲלֻמִּיכֹן: וְאֵל כְּסִפְכֶם. סַם
 תֹּאֲרֵל מִכְּסִפִּים: כְּסָף. בְּפִלֵּם
 גִּבֵּב: לְבִלְתִּי

וּשְׁלַח מֶלֶךְ יְהוֹנָקִים גְּבִרִין לְמַצְרַיִם
יָתֵר אֶל־נִתָּן בַּר עֶבְדּוֹ וְגִבִּרִין
עִמָּה לְמַצְרַיִם וְאֶפְיקוֹ יֵת
אֲוִרְיָה מִמַּצְרַיִם וְאֲתִוְיָה לְנֹת מֶלֶךְ
יְהוֹנָקִים וְקִטְלִיָּה בְּתַרְבָּה וְרִטָּה
יֵת גְּבִלְתִּיָּה לְקַבְרֵי גִלְיָה בְּרֵם
יֵד אֲחִיקֶם בַּר שִׁפְן הַזֹּהֶר עִם
יִרְמְיָה בְּרִיל דָּלָה לְמִימְסַר יִתְיָה
וַיֵּרָא דַעְמָא לְמִקְטִלְיָהוּ
בְּרִישׁ מַלְכוּת יְהוֹנָקִים
בַּר יֵאֲשִׁיְהוּ מֶלֶךְ שְׁבַט־דְּבִית
יְהוּדָה הָזֶה פָּתְגָמָא חֲדָין עִם יִרְמְיָה
מִן קֳדָם יִי לְמִסְרֵהוּ בְּדִנָּן אִמְר
יִי לִי עֵיבִיד לֶךְ תַּחֲקִין וְגִרִין ו
וְתַחֲנִינוּן עַל צוּרְךָ וְתַשְׁלַחֲנוּן
לְזוֹת מֶלֶךְ דְּאֶדְוֹם וְלִזְוֹת מֶלֶךְ
דְּמִצְבָּב וְלִזְוֹת מֶלֶךְ דְּבְנֵי עֶסוֹן
וְלִזְוֹת מֶלֶךְ דְּצוּר וְלִזְוֹת מֶלֶךְ
דְּצִירְיוֹן בִּיד אֲזִיגְרִיָּה דְּאִתָּן ל
לִירִישָׁלַם לְזוֹת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ שְׁבַט־
דְּבִית יְהוּדָה וְתַפְקֵד יִתְהוֹז לְזוֹת
רְבוֹתָהּ לְמִיָּם בְּדִנָּן אִמְר יִי צִבְאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִנָּן רְחִימֵנוּ
לְרִיבֹנוֹכוֹן אֲנָה בְּמִסְרֵי עֲבָדֵי
יֵת אֲרַעֲא יֵת אִינְשָׁא וִירֵת בְּעִירָה
וְעַל אִפִּי אֲרַעֲא בְּחִילִי רַבָּה ו
וּבְאֲרַעֲיִ סַרְסַם וְיִתְבַּתָּה לְרִכְשֵׁר
קֳדָמִי וְכַעַן אֲנָה יִתְבִּית יֵת כָּל
סְרִינְתָא הָאֵילָן בִּיד גְּבוּכַר נֶאֱצַר
מֶלֶךְ דְּבָבֵל עֲבָדֵי וְאִף יֵת חֵיית
בְּרָא וְיִתְבִּית לִיה לְמַפְלְחִיהּ
וְיַפְלַחוּן יִתְיָה כָּל עַמְמָא וְיֵת בְּרִיה
וְיֵת בַּר בְּרִיה עַד רִמְשֵׁי עֵידָן תִּכְר
אֲרַעֲיָה אִף הוּא וְיַפְלַחוּן בֵּית ע
עַבְדֵּי מִן סִנְיָאִין וּמִלְכֵּי דְּבָרְבִין ו
וְיֵתֵי עִם וּמִלְכֵּי דְּלָא יַפְלַחוּן יִתִּית
יֵת גְּבוּכַר נֶאֱצַר מֶלֶךְ דְּבָבֵל וְיֵת
דְּלָא יֵתֵן יֵת צוּרִיָּה בְּנִיר מֶלֶךְ דְּבָבֵל
בְּתַרְבָּה וּבְכַפְנָא וּבְמִתְנָה אֲסַעַר
עַל עַמָּא וְתִתּוּא אִם יֵיעַד דְּאִימְסַר
יִתְהוֹז בִּידֵיהּ וְאִתּוֹן לֹא תִקְבְּלוֹן
מִן גְּבִיכּוֹן דְּשִׁקְרָא וּמִן קַסְמִיכּוֹן
וּמִן חִילְמֵי חִלְסָכוֹן וּמִן עוֹנְגָכוֹן
וּמִן חֲרִשְׁכוֹן דְּאֵינוּן אֲמַרְיוֹן לְכוֹן
לְמִימַר לֹא תִפְלַחוּן יֵת מֶלֶךְ
דְּבָבֵל אֲרִי שִׁקְרָא אֵינוּן מִתְנַבֵּן
לְכוֹן בְּרִיל לְאַרְחָקָא יִתְכוֹן מַעַל
אֲרַעֲכוֹן וְאִשְׁלִטֵּל יִתְכוֹן וְיִתְכַדּוּן
וְעַמָּא דִּיעִיל יֵת צוּרִיָּה בְּנִיר מֶלֶךְ
דְּבָבֵל וְיַפְלַחֲנִיהּ וְאֲשִׁרְנִיהּ עַל
אֲרַעֲיָה אִמְר וְיַפְלַחֲתָהּ וְיִתִּיב בָּהּ ו

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יְהוֹשִׁיקָם אֲנָשִׁים
מִצִּירִים אֶת־אֶלְנָתָן בֶּן־עֲכָבוֹר
וְאֲנָשִׁים אֲתוֹ אֶל־מִצְרִים׃ וַיַּצִּיאוּ
אֶת־אוֹרֵיהֶם מִמִּצְרַיִם וַיְבִיֵּאוּ אֶל־
הַמֶּלֶךְ יְהוֹשִׁיקָם וַיְבָהוּ בְּחֶרֶב וַיִּשְׁלַךְ
אֶת־נִבְלָתוֹ אֶל־קִבְרֵי בְנֵי הָעָם׃
אֲרִי־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן הִיתָה אֶת־
יְרֵמְיָהוּ לְבִלְתִּי תֵת־אֹתוֹ בְּיַד־הָעָם
לְהַמִּיתוֹ׃
מִמַּלְכַת יְהוֹשִׁיקָם בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־יְרֵמְיָה
מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֵלַי עֲשֵׂה לָךְ מוֹסְרוֹת וּמִטּוֹת וּנְתַתָּם
עַל־צוּרָךְ׃ וְשִׁלַּחְתָּם אֶל־מֶלֶךְ
אֲדוֹם וְאֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב וְאֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי
עַמּוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ עַר וְאֶל־מֶלֶךְ צִידוֹן
בְּיַד מַלְאָכִים הַבָּאִים יְרוּשָׁלַם אֶל־
צַדִּיקֵהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ וְצוֹיַת אֲתָם
אֶל־אֲדָנֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה
עֲבֹאוּת אֵלַי יִשְׂרָאֵל כִּי־תֹאמְרוּ
אֶל־אֲדָנֵיכֶם׃ אֲנִכִּי עֲשִׂיתִי אֶת־
הָאָרֶץ אֶת־הָאָדָם וְאֶת־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ בְּכָחִי הַגָּדוֹל וּבְזוֹרְעִי
הַנְּטוּיָה וְנָתַתִּי הָאָשֶׁר יִשָּׂר בְּעֵינַי׃
וְעַתָּה אֲנִכִּי נָתַתִּי אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת
הָאֵלֶּה בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל
עֲבְרִי וְגַם אֶת־הַיַּת הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ
לְעַבְדּוֹ׃ וְעַבְדּוּ אֹתוֹ כָּל־הַגּוֹיִם
וְאֶת־בָּנוֹתֶיךָ בְּנֵי בָנוֹ עַר בָּאֵת
אֲרָצוֹתֵיךָ הֵוא וְעַבְדּוּ בִּגְוִיִם רַבִּים
וּמַלְכִים גְּדֹלִים׃ וְהָיָה הַגּוֹי
וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבְדוּ אֹתוֹ אֶת־
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת־אֲשֶׁר
לֹא־יָתֵן אֶת־צוּרָו בְּעַל מֶלֶךְ בָּבֶל
בְּחֶרֶב וּבִרְעָב וּבְדָבָר אֲפָקָד עַל־
הַגּוֹי הַהוּא נָאִם יְהוָה עַד תָּמִיד אֲתָם
בְּיָדוֹ׃ וְאַתֶּם אֶל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־
נְבִיאֵיכֶם וְאֶל־קְסָמֵיכֶם וְאֶל־
חִלְמֵיכֶם וְאֶל־עֲנִנֵיכֶם וְאֶל־
כַּשְׁפֵּיכֶם אֲשֶׁר הֵם אֹמְרִים אֵלֵיכֶם
לֵאמֹר לֹא תַעֲבֹדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל׃
כִּי־שָׁקַר הֵם נְבִאִים לָכֵם לִמְעַן
הַרְחִיק אֶתְכֶם מֵעַל אֲדֹמַתְכֶם
וְהִדְחִיתִי אֶתְכֶם וְאֲבֹדְתֶם׃
וְהַגּוֹי אֲשֶׁר יְבִיא אֶת־צוּרָו בְּעַל
מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַבְדּוּ וְהִנַּחְתִּיו עַל־
אֲדָמָתוֹ נָאִם יְהוָה וְעַבְדּוּ וַיִּשְׁבּ בָּה׃

בכו. בלסאכר: עד
 בא עת חרצו. סיבואו
 דריוס המרי וכורס
 ויהרגו את בלסאכר:
 ואל

כסרה
על פני הארץ והס' כל
וסימ' בסדר ב
בהעלתך את הגרות :
ויש' ג' פתחין בקריא'
וסימ' כאשר יש' בעיני
הוצר לעשותו.
ונתתה לאשר יש' ב
בעיני. ויאכרו כל
הקהל לעשות. וסימ'
בארמ' פחרותא א'
אתיזבח לקהלא :
אנכי נתתי ג' דסימ'
בקריא' וסימ' בסדר לך
לך : ואת בנו ו וסימ'
ושו' או ש'ה אתו ואת
בנו. ואת בנו ואת בן
בנו : צוארו בצוארו ח'
בקריא' וסימ' ויש' רכב
הזהב על צוארו. וזה
תגי והמלכח. והגמ'
אשר יביא את צוארו.
ותתן לסוס גבורה :
בצוארו ילין עז :

סו 7 66 1111

ישראל. הולך אל בית הרכבים. לעבר מלך הבוטי: נכבד נא צריחם וזוסיסם וחילוף שאר נבאייא
נמסר במסרח רבתא בערך נב:

יעשה • מאכל בלענו
 יקם • לסוף תפלה
 שלם סט"ז חלוצה
 והביאו לבית הכלא
 לא קדרן הרב המחב
 • אתכן יעשה וגו' •
 בעלי אגדה אומרי כך
 חת' לו הלואי ויתקמו
 דבריך אני מסתבר ו
 ואתה נפסד אני כהן
 ואוכל קרסי סמים אם
 יעמוד הבית בבנינו
 ואתה גבמזי כרכתי
 אס' מבצען ותהיה לי
 עבר חוטב עז' וסואב
 מים ומורה דרך סלא
 פירס בקיט ליה טזס
 רבותינו סלמדומכאן
 כל המחנף לרשע סוף
 מכל ביד בנו אי ביד
 בן בנו סכן ירמיה בן
 סלמיה בן חנני תפסו
 לבקוף והביאו לבית
 הכלא : אך סמע
 כא וגו' עד הכביא אסר
 יבבא לסלום • חת' אני
 מתנבא פורעו' אם לא
 יבא איני סקרן ס
 סתקב' נחם על ה
 הרע אבל הכביא אסר
 יבבא לסלום וגו' בבא
 רבר הכביא ידעו
 אבל אם לא יבא רברו
 סקרן הוא סכאמר לא
 איס אל ויכזב וגו' כך
 דרסרבי תכחומא :
 אתחית הסרה נתן
 לו • סרכב על ס
 וקסר תקין בראסו :
 הסנה

כחמתם הקים לנו ילד נביא. זה סאמי אומר לכם כי לעסכה אפרוד אתכם הוא האמת אבל כחמתם אומרים הקים לנו ילד נביאם בבבל מאומרים לכם מנעתה תשובו איכו כלום כי סקר הם נביאים לכם וית נביאים מלפני: היום אל כסא. כמו על כסא: כתאבים השוערים. המלכות כל כמו שערורייה עשתה וכן המטילם למעלה בבבואת סירוראית תאבי סארייתירושלם כתאבים הרעות. השערים העין בקמץ בבלם כוכבי כוכבים אמר הדחתים סס. עבר במקום עתיד כמו אריחם כי שרן לאבול סארייתירושלם: ולא סמעתם. לא הם ולא אתם: וכאחב. הקטין שמו לבנאי ויס תופס לבנאי האמין אחר: קלס. סרפס מן קלוי באס: ואכבי היורה ועד. יורה שהם מדברים סקר בשמי עור סכאפו את נסירעיהם ויתגלוי קרמי וממירי סהיר. והיורה כתוב בהפך האותיות הודיע: הנהלמי: כקרא כן לפי שהיה חולס להם חלומות שיסובו מהרה לירושלם וית הנהלמי רמץ חלס: בסמכה. כתוב טהא כמו אשר צוית אתכם וחסידך יברכוכה והדומי להם: וית כתך. אלעם סהיו ספרין בדברי נביא האמת מורים היו כי יי הוא הסבה הראשונה וסר והודיע לפי שהיה כהן גדול והיו ראם וגדול בדורו וכן כפניה היה כהן גדול כי אמר תחת והודיע להיות פקיד אתה וסאר הכהנים: בית יי. כמו בבית יי וכן הנמצא בית יי והדומי להם: לכל איס משגע. בעבור כל איס ולכביא היו קוראים לבנאי משגע וכן מדוע בא המשגע הזה: אל המהפכת ואל הזינוק. המהפכת הוא בית הסהר וכן תיכפתא ומדברי רזל כנסקן אותה לכיפה: הזינוק. כלני מסגר לדים יארכה. היא הגלגל: אתפריהן. הראסון פרין וזה פריהן: הדבר

סכרם טובות. וחברו דרה. יעשה חפצו בבבל. ולקח מהם קללח לכל גלות יהודה. ופקדתי על בל בבבל. ומבלי בית יי. ובען הן על מלכא טב בארץ. בארץ דריוש מלכא: פקידים בל וכל חסד יור קדמא וסימ יעש פרעה ופקד. ייתכן בהן תחת יהודע. פקידים כד כנניה. ופקדו המלך פקידים. כהרואי מל וכל: ארובה ג' דגשי וחס' וס' ותו וסלחמה ארכה בין בית שאול. לאמר ארכה היא ארכה מארץ מרה:

ארי אמרתון אקים לנא יי מלפין בבבל: ארי פדנן אמר יי על מלכא דיתבי על כורסי דוד ועל כל עמא דיתבי בארעא הרע אחיכוז דלא נפקו עסכוז בגלותא: פדנן אמר יי צבאות האנא מגרי כהון ית דקטלין ב בחרבא וכפנא ומוחא ואותין יתהון כתיבנא בישתא דלא מתאכלן מכישו: וארדוף בתריהון בחרבא בכפנא ובמותא ואיתנינון לזייע לכל מלכות ארעא למומיו ולצדו ולא ישתממו ולחיסודין בכל עממי דאגליתינון לתמן וחלף דלא קבילו לפתגמי אמר יי ושלחית לותהון ית עברי נביא מקדם ושלח ולא קבלתון אמר יי: ואתון קבילו פתגמא דיי כל גלותא דאגליתי מירושלם לבבל:

פדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל על אתאב בר קוליה ועל צדקיות בר מעשיה דאיתנביאו לכון בשמי שקרא האנא מסר יתהון ביד נבוכדנצר מלכא דבבל ויקטלינון לעיניכוז: ויתקטב מנהון לוטא לכל גלות יהודה רי בבבל למימר ישוניך יי בצדקיה וכפאתב דקלנון מלכא דבבל בנורא: חלף דעברו קלנא בישראל וזניאו ית נשי תבריהון ומלילו פתגמא בשמי שקרא דלא פקדתינון וקדמי גלי וסמרי סהיר אמר יי: ולשמעיה דמן חלם תימר למימר: פדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל למים חלף דשלחת בשמך איגרון לות כל עמא דירושלם ולות צפניה בר מעשיה כתיבא ולות כל פתניא למימר: יי מניך כהין חלף יהודיע כתיבא למיהו מנסא סגן כתיבא בבית מקרא דיי לכל גבר דמשתלי וסטפש ותתן יתיה לכיפתא ולגו צינוקא: ובען למח לא נזפת בירמיה דמן עגרות דמתנבי לכוז: ארי על כן שלח לותנא לבבל למימר אריכא היא בנו פתין ותיבו וצובו גנין ואכולו ית איבהון: וקרא צפניה כתיבא ית איגרתא הרע קדם ירמיה נביא:

פריהן: ויקרא צפניה הכהן את הספר הזה באזני ירמיה הנביא:

ויושב ב' מל' וסימ' מי כה אמר יי אל וכלך ויושב אל כסא ב' בו. וכל יחושע ושפטים וכל כתיבא דכו' מל' כתיבא חס' וסימ' ורכב ברזל בכל הכנעני: כה אמר יי בשעם כספרא וסימ' נבסר כספרא סימ' ט: תאכלנה ד' וסימ' נבסר לעיל בסימ' סימ' כד: אל דברי ג' וסימ' וזה האיש אשר לא ישבע. החת אשר לא שבעו אל דברי: הלא תקחו מוסר: וזהם יי חס' בסימ' וסימ' נבסר בסימ' כג: בבבל ח' בקריאה וסימ' וידבר אותו

כי אמרתם הקים לנו יהוה נביאים בבבל:

כתיבא אמר יהוה אל המלך היושב אל כסא דוד ואל כל העם היושב בעיר הזאת אחיכם אשר לא יצאו אתכם בגולה: כה אמר יהוה צבאות הנני משלח כם את החרב את הרעב ואת הדבר ונתתי אותם כתאבים השערים אשר לא תאכלנה מדע: וירדפתי אחריהם בחרב ברעב ובדבר ונתתים לזועה לכל ממלכות הארץ לאלה ולשמה ולשרקה ולחרפה בכל הגוים אשר הדרתים שם: תחת אשר לא שמעו אל דברי נאם יהוה אשר שלחתי אליהם את עבדי הנביאים השכם ושלח ולא שמעתם נאם יהוה: ואתם שמעו דבר יהוה כל הגולה אשר שלחתי מירושלם לבבל:

כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אל אחאב בן קוליה ואל צדקיהו בן מעשיה הנביאים לכם בשמי שקר הנני נתן אתם ביד נבוכדנצר מלך בבל וכל ורהם לעיניכם: ולקח מהם קללה לכל גלות יהודה: אשר כבבל לאמר ישמך יהוה כצדקיהו וכאחב אשר קלס מלך בבל באש: יען אשר עשו נבלה בישראל וינצאפו את נשי רעיהם וידברו דבר בשמי שקר אשר לא צויתים ואנכי הידעועד נאם יהוה:

ואל שמעיה הנחלמי תאמר לאמר כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לאמר יען אשר אתה שלחת בשמך ספרים אל כל העם אשר בירושלם ואל צפניה בן מעשיה הכהן ואל כל הכהנים לאמר:

יהוה נתנה כהן תחרת יהודיע הכהן להיות פקדים בית יהודה לכל איש משגע ומתנבא ונרתתה ארצו אל המהפכת ואל העינק: ועתה למח לא גערת בירמיהו העגרתני המתנבא לכם: כי על כן שלח אלינו בבל לאמר ארכה היא בנו בתים ושבנו ונטעו גנות ואכלו את-

פריהן: ויקרא צפניה הכהן את הספר הזה באזני ירמיה הנביא:

אל המלך. צדקיהו אשר לא גלה: כתאבים השוערים. ולחרפה. פתח רפואות רסטרמיר פלעז כן כל חרפה סבמקרא: אשר קלס. לסון קלוי באס: ונאפו את נסירעיהם. כמו שפור בסנהדרין כה אמר הקב"ה סכבי עם חבירי: וער. לסון שדות: פקידים. ממונים: הנהלמי. סס מקום יתכן כהן. אל צפניה כתב כן: מהפכת. כיפה: זינוק. סרן ציטפ בלעז: כי על כן שלח כי יסלך לגעור בו על אשר שלח אלינו בבל לאמר ארכה היא ב גלותכם סס: על כן. כמו על אמרי כי

הדבר אשר היה אל ירמיהו. מנחם: כה אמר יי. את כל הדברים אשר דברתי אליך. פירוש אשר אני מדבר עתה. כי על אלה הדברים אשר כמו שאמר ואלה הדברים אשר דבר יי וגו' ואמר סיבתם בספר כי הם דברים שצריך לבא באחרית הימים ואמרם לי סמוך לפורענות שאמר למעלה לפי זאת הפרשה להיות נחמה לישראל שהיו באותו הדור כי כמו שראו שתקיים הפורענות בקרוב כן ידעו שתקיים הנחמה הגדולה באחרית הימים: אל ספר: כמו בספר וכן ואל הארון תתן את העדו כמו ובארץ: כיהנה ימים באים. לעתיד לימות המשיח כמו שאמר ושבת את שבות עמי ישראל ויהודה ומגלות ככל לא שבו אלא יהודה ובנימין ושבט יוסף: ואלה הדברים.

הם עתידים כמו שפירשנו כי כה אמר יי קול חרדה שמענו. דבר זה ואמרנו כל הגו' אז בימות המשיח: סאלו נא וראו אם יולד זכר. הקל מזה הפעל ברוב על האסיה אף על פי שהוא לפעמים על הזכר ואמר על הרוב אם יולד זכר כלומר כי הזכר מוליד ואינו יולד והאסיה היא היוצרת ויוצרת בחבלים אם כן מדוע ראיתי כל גבר ידיו על חלצו כיולדה וכי נקבה הוא טעם לא חבלים ולפי שחבלי יולדה חזקים מחבלים אחרים לפיכך אמר זה והמטיל חבלי האנשים מרוב הכרה ש פתבואם לחבלי היולד: לירקון. כי ברוב החבלים יבוס הדרם מ מהפכים והם ירוקים: הוי כי גרול. מאין כמיהו: בנע האור: ועת צרה היא ליעקב. וזה יהיה במלחמת גוג ומגוג שמהיה לפי טעה צרה לישראל וכן כאמר בבבואת יסעיהו חבלי כמעט רבע עד עבד זעם ונאמ' בכבוא רכיל והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות וגו': והיה. עולו. עול גוג ומגוג או עול כלגוגי וגוי שהיו נותנים עולם עליכם בגלות וכתי אתבר ניר עממיא מצאריכון ואמר בוארך ומוסרתך ואמר בו כי כן דרך המקרא לדבר פ פסע לכנח ופסע סלח לכנח: ועברו. אשר חקים להם. אפשר שאמר זה על דוד המלך סיקימנו מעפרו בעת תחית ה המתיח ואפשר שיאמר על המשיח במויקרא סמו דוד: ואתה אל תירא. מרחוק. מארץ רחוקה סאתם בגלו סס: ואת זרעך. בגין הקטנים סלא יאמר אדם הגדולים יברחו מ מהגלות והקטנים סלא יוכלו לברוח יסארו בארץ סב' לא כן אלא בנחת תצאו גדולים וקטנים כמו שאלו בבבואת יסעיהו כי לא בחפזן תצאו ובמנוס לא תלכו: וסאלן. פעל עבר מוסב לעתיד מפני הוי והכין פתוחה והתאר ה' קמוצת: כי אתך יוסרתך למספט. כמו שפירשנו יי אף במספט כלומר איסור כפי פתוכל לסבול לא כפי אפי וחמתי לפי מעשים הרעים וכתי ואייתי עלך יסורי לא לפותך ברם בדין חסד ומה שאמר למספט בפחות הלמד להורות הדיעה ר' לאותו מספט סנהגתי עמך מיום סיסרתך בעמך כמו שאמר יסעיהו הכמת מכהו ס הכהו ונקה לא אכרך. עני כריתה כמו ונקתה לארץ חשב כי כל הגו' מזה כמוה נקה גם הם ענין נקיות כי הכרתמן ס העולם נקי ממנו ותינוסא לא אסכיך: כי

ז' פס' על אל על וס' חשב שמשון עד חצי הלילה. ויתסוד על הירד. ועברו גוים רבים על העיר. שלח על כל בני הגולה: על קנ' לבי לבואב. לשלל שלל ולבנו: רתן שרי בלחכות דד': בטוב ט' דגש' בקרא' וס' נבסר בשעיה ס' ז': אל ספר ג' וס' כתב לך את הדברים. וכתב ירמיה את. וקרא בולפני הרחוב: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר: שלח על כל הגולה לאמר כה אמר יהוה אל שמעיה הנחלמי: יען אשר נבא לכם שמעיה ואני לא שלהתיו ויבטח אתכם על שקר: לכן כה אמר יהוה הנבי פקר על שמעיה הנחלמי ועל זרעו לא יהיה לו אישי ישיב בתוך העם הזה ולא יראת בטוב אשר אני עשה לעמי נאם יהוה כי סרה דבר על יהוה: הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: כה אמר יהוה אלי: ישראל לאמר כתב לך את כל הדברים אשר דברתי אליך אל ספר: כי הנה ימים באים נאם יהוה ושבת את שבות עמי ישראל ויהודה אמר יהוה והשבתים אל הארץ אשר נרתתי לאבתם וירשוה: ואלה הדברים אשר דבר יהוה אל ישראל ואל יהודה: כי כה אמר יהוה קול חרדה שמענו פחר ואין שלום: שאלו נא וראו אם יולד זכר מדוע ראיתי כל גבר ידיו על חלצו כיולדה ונהפכו כל פנים לירקון: הוי כי גדול היום ההוא מאין כמיהו ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע: והיה ביום ההוא נאם יהוה עבאות אשר עברו עליו ועברו בו עוד זרים: ועברו את יהוה אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם: ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה ואל תחת תחת מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים ושבי יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד: כי אתך אני נאם יהוה להושיעך בלי אעשה כלה בכל הגוים אשר הפצותיך שם אך אתך לא אעשה כלה ויסרתך למשפט ונקתה לא אנקך:

וזהו פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה למימר: שלח לוח כל בני גלותא למימר כדן אמר יי על שמעיה דסן חלף דאיתנבי לכוזן שמעיה ואנא לא שלחתיא וארץ יתכוז על שקר: ככן כדן אמר יי הנה אנא מסער על שמעיה דסן חלם ועל בנוהי לא יהי ליה גבר יתיב בגו עמא הדין ולא יתו בטובא דאנא עבר לעמי אמר יי ארי סטא מליל קדם יי פתגם נבואה דהוה עם ירמיה מן קדם יי למימר: כדן אמר יי אלהי ישרא' למימר כתב לך ית כל פתגמיא דמלילת עיסך על ספרא וארי הא יסמא אתן אמר יי ואתיב יתגלות עמי ישר ויהודה אמר יי ואתיביון לארעא ויתבית לאבתחון ו יוסטנוה: ואילן פתגמיא דמליל יי על ישראל ויהודה: ארי כדן אמר יי קל זייעא שמענא דחלא וליית שלם: שאלו פען וחזו דאם מליד דבר מרין תזיתי כל גבר ידוהי מחרתן על חרציה בלי דתא ומשתגין כל אפיא למחוי כירקנא: ווי ארי רב יוסא והוא לית דכותיה ועידן עקא הוא ליעקב ומינה יתפרק ו יתו בעירקא והוא אמר יי עבאות איתבר ניר עממיא מצאריכון ותנקיכוז איפסק ולא ישתעבדון בישראל עוד עממיא: ויפלחון קדם יי אלהון וישתמעון ל למשחא בר דוד מלכוזן דאקים להון: ואת לא תוחל עבדי יעקב אמר יי ולא תתבר ישר ארי האנא פריק לך מרחיק וית בנך מארע גלוחתון ויתובון דבית יעקב וישקטון ו ישרון לרחצן זלית דסניד: ארי בסעוד סמרי אמר יי למפרקך ארי אעבר גמירא בכל עממיא דבריתך לתמן ברם עימך לא אעבר גמירא ואיתי עלך איסורין לא לפורתך ברם בדין חסד ו ושיצאת לא אישיצנך:

רשי כי הנה ימים באים. ולא תאמר למה אכתבנו כי יאברו כולם ואין קול בוואך וזכרו עוד כי הנה ימים באו וגו': קול חרדה שמענו יס פיתרין על סמועת ככל שהיו חרדים מ ממנה אותם טגלו סס ומדרם אברה על מלחמת גוג ומגוג: ואתה אל תירא. מכל הרעות אשר תראה באה על בבל אשר את בתוכה: אם יולד זכר. אם דרך לזכרים ללדת סיאחזום חבלי כיולדה: חלכיו. כמו מתניו: וסאלן. כמו וסקט: היום ההוא. יום הדין: בלסאז ומפלת בבל. פ' יום מפלת גוג: אסבר עלו. יסיר: על האומות מעל ישר: ויסרתך למספט. בדין חסד: ונקתה לא אכרך. למס טיחוט הסמרי: אכנס

בסדר אל ישר ז' דסמ' בקר' וס' יאבר יהודה אל ישר אביו שלחו ובער הקבצו ושבעו בני יעקב. ודנה קבתם תחת אבותי הרבות. ושמעו פלשתים כי חתקצו. נסכלת. ואלה הדברים אשר דבר יי. משא דבר יי אל ישראל כי מלאכי. וכל משחתך ללך דכורא אל ישראל כבא על וס' יאמר נתן אל דוד אתה ואיש:

אקסו וס' נבסר בשמאל א' ס' ג' ושאנן ר' פתח בליש וס' וטקט ושאנן ואין בחרדי. שאנן כזאב כנעוריו. ושב יעקב ושקט ושאנן. ושאנן כפחד רעה:

פיכה אמר יי אנוס למבדך. הלמד במקום העצם ויספיק זולתה וכן למד לאמות חמש הרגו לאבנר והדומים להם אחר העתירה שאמר אחר סמוך לענין לא אהרן אנוס למבדך ודבר בלשון נקבה כגד הכנסת אחר אף על פי שאתה אנוס למבדך ונחלה מכתך עוד תהי לך תקוה וכל המרעים לך ילקו בעבורך זהו שאלת בסוף הענין לכך כל אכולך ויכלנו. אנוס ונחלה פירשו למעלה: אינך. כל כך היא נחלה מכתך שאין רופא מיהיה רן החולי: למזור. כלומר מושיעל בו מזור ותחבוסת וכלם אומ' כי אין לך רפואת תעלה. תעלה פ' רפואה וכפל הענין במלות סוכות לחזק הענין וחסר ויו' הממוש כמו שמש ירח ראובן שמעון והרומי להם וענינו רפואה ותעלה והענין הזה הוא משל המסל

מוסר יב פתחין בקריא וסי' במוסר שדוכנו עליו. בוסר רבליס עץ הוא. כבת איב רביתך מוסר אבדו. מוסר מלכים פתח. בוסר בלכתי אשמע. לקחת מוסר השכל. שבע בני מוסר אביך. שבעו בגים בוסר אבי ובעם אל מוסר אויל. אויל ינאץ מוסר אביו. כן דכס מוסר אב. יראת יי מוסר חכמה.

רש

אנוס למבדך נחלה: סבך אכפ'ט בלעז: למזור. רפואה אין ארס סבור משהא לך תסועה: תעלה. רפואה לשון הועיל: מוסר אכזרי. יוסר: אכזריו המוסר אכזרי הוא: לכך. סבועה: מאסך למססה. לסון ביזה וכו' ויהן עד לעד: ארוכה. רפואה: וארמון. המקדש: והכבדתיס' מיהו עסכד: ולא יכערו. כמו ימעטו: ארירו. מר פלו: לגשת אלי. למלחמ' למחות בירי: ערב את לבו. לסון ערבון פרווילא הטובא בלעז: על ראש רסעי: על ראש אומות: מתגורר. חונה ודר לסון ארץ מגדו: ודגמתי וסער מתחולל האמור במקרא האחר הוא זה פסיהם לסון חכיה: מכא

חזקת
בהנעל
האלמה

פ' כה אמר יהוה אנוש לשבדך נחלה מכתך: אינך דין דינך למזור רפאות תעלה אין לך: כל מאהבך שכתך אותך לא ידרשו כי מכת אויב בהפיתך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו חטאתך: מה תועק על שבדך אנוש מכאבך על רב עונך עצמו חטאתך עשיתי אלה לך: לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך בלם בשבי ילכו והיו שאסך למשסה וכל בוזך אתן לבו: כי אעלה ארכה לך וממכורתיך ארפאך נאם יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה: כה אמר יהוה הנגי שכל שבות אהלי יעקוב ומשבנותיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון על משפטו ישב: ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתיס ולא ימעטו והכבדתיס ולא יצערו: והיו בני בקדש ועדתו לפני תכון ופקדתי על כל לחציו: והיה אדירו ממנו ומשלו מקרבנו יצא והקרבתי ונגש אלי כמי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם יהוה: והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים: הנה יסערת יהוה חמה יצאה סער מתגורר על ראש רשעים יחול: לא ישובה רון אף יהוה עד עשרתו ועד הקימו מזמורת לבו באחרית הימים תתבוננו בה: בעת היא נאם לא יהוה אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם:

ארי ברנן אמר יי הקוף תבדך ממרעא מתוך: לית דראין לדיןך לרמא עלך אסו לא סליק לין: כל רחםך אנשיוך משאל בשלמך לא תבעו ארי סחת סנאה אלקתיך יוסר אכזראין על ד דסגיא חובך תקיפו חבאך: מה את מצוותא על תבדך ממרעא מתוך על דסגיא חובך תקיפו חבאך עבדתי אילך לך: בכך כל אנסך יתאנסון וכל סנאך כ פולחן בשביא יתכון ויהו עדך לעד וכל בוזך אסר לביא: ארי אתי אסו לין ומסתחך א אסך אמר יי ארי מסל טלחא קרו לין ציון היא תבע לית להו פדן אמר יי האנא מתב גריות ארעיה דיעקב ועל קרתי ארחם ותחבני קרתי ירושלם באחרית יובית מקדשא ברחמי ליה ישתכלל: ויסגון בהו מעלי תודתא וקל דמשבחין ואסגינון ולא תערתו ואתקיפונן ולא יהו חלשין: ויסגון בגיהוון פדמלקדסין וכגישתהוון קדמי ת תרקון ואסער בשתא על כל דחקיהוון ויתרבא סלחון מנהוון ומשיחיהוון סביניהוון ירגלי ו ואיקריבונן ויתניהוון לפלתי ארי מן הוא דין דאחרת לביה ל לאיתקרב לפלתי אמר יי ותהוון קדמי לעם ואנא איתו לכוון לאלה: הא מזופיתא מן קדם יי ברנן נפקא ועילעול ס מתבנש על ריש רשעין יחולו לא יתוב תקוף רוגזא דיי עד דיעבד ועד דיקיים מחשב רעותיה בכוף יוסיא חסכלון בה: בעירנא תהיא אמר יי אהיו לאלהא לכל זרעיי ישר ואינון יהוון קדמי לעם:

יעקוב ח'ל וסי' חברתי את בדיתי יעקוב. וצניש שבות אהלי יעקוב, גסרע יעקב חדד עבדי. ושב יעקוב ושקט ושאנן חנינא. לא באלח חלק יעקוב חנינא דסי' פרא: בקדס ב'ס' והיו בניו בקדס. חשיבנו יי: מי הוא ג' דס' מי הוא זה ערב את לבו. מי הוא זה מלך רבכוד. מי הוא זה ואי זה הוא אשר ערב ה' פתחין וסי' נמסר בסדר ויגש: יז פסו אית בהוון עד ועד וסי' נמסר בבלים א'סי' יח:

הצרות הגדולות וחרבן הארץ לחולי ככר מלא יקונו לרפואתו: כל מאהבך סכחך. אסור ומצרים סהיית הולכת להם ל לעזרה סכחו אותך: לא ידרשו ולמה כי מכת אויב הכיתך כלומר סמתך בד הגוי המר והנמהר האכזרי והם כסדים מלא יוכלו הם לעזור לך כי אפי' לעצמ' לא יעילו ולא יוכלו להכבד מיד כבוכר כזר וארונאבי זל פירס כל מאהבך סכחך רבך עם משל החולי אמ' ברכי בני ארס סבאן אהוב החולה לנחן אף כאס' יראו כי חליו ככר והוא בוטה למן יתיאשו ממנו מאהביו הרע' ולא יסדקו ולא ידרשו אותו אבל אותך סכחך כל מאהבך בין רעים בין טובים וברין דנו חליך למיתה כי מכת חרב אויב הכיתך: מוסר אכזרי. פירסו מוסר ארס אכזרי סמכה ומיסר באכזריות מוסר סמוך לאכזרי כי הוא פתוח: מה תועק אמר תועק לסון זכר וכל הענין לסון נקבה וכבר כתבנו כמה פעמים כי כסמדר לישר פעם ידבר בלשון זכר כגד העם ופע' ידבר בלשון נקבה בעד הכנסה והענין אחר אמר מה תועק על סבך אין לך לעזק עליו כי מ מאתך בא לך הדבר הגדול על רוב שכך: עצמו חטאתך ולפי עצמו חטאתך עשיתי אלה לך ואף על פי כן אכולך לא יתו כיגס המה ויכלנו: לכך. וכל צריך כלם. הכפל לחזק הענין: מאסך. האלף במקום ויו' המסך כי סרמו ססה וסרם מסכה ססס והענין אחר בזה וכן בא אלף במקום ויו' המסך כמלת בצאתיו וגבאיו כי סרמו בצך: כי. ארוכה. רפואה: קראו לך. אמות העולם ואמרו כי ציון היא עיר שאין לה דורס ל להסיבה לישראל: כה אמר. וכביתו עיר על תלה. כתרנו ונתבני קרתא דירושלם באחרת ואמר על תלה לפי סהיא גבסה מכל ארץ ישראל והתלבבה וכן העומדות על תלם ואותו תי תקפהו: וארמון. ארמון המלך ובית המקדש כמו סתי ובית מקדש כרחזי ליה ישתכלל: ויבא מהם. מאהלי יעקב וממסכנותיו יבא מהם תורה כלומר קול תורה וקול משחקים ופירוס תורה סהיו מורים לאל על רוב הטובה סתן להם:

והכבדתיס. כמו והרבתיס כלומר יהיו עסכד וכן יכבדו בזיוולא דע: ולא יצערו: כלומר ולא ימעטו והענין כפול במלות סוכות ויונתן חרסם וארתן פיון ולא יתחן חלשין: והיה ארירו ממנו. מלכו ממנו וכן אמר ומוסלו והעני' כפול במלות סוכות ומה שאמר ממנו מקרב כי ידוע הוא סהמלך המסיח מישראל יהיה אלא בא להודיע כי לא יהיה ליסל עוד מוסל מהאמות כמו סהיה עד עתה כל זמן סהיו בגלות ואף בהיות באי פעמים סהיו כותסם מס למלכי האמות ואמר מלא יהיה זה עד כי לא יהיה עוד מוסל בו כי אס ממנו ומקרב ופי' מקרב כמו שאמר מקרב אחיך תסיס עליך מלך: והקרבתי ונגש אלי: יתכן לפרש על המוסל על דרך שאמר אפי' אהיו לו לאב והוא יהיה לי לבן וגס יס לפרשו על ישראל וכו' ואקרבתיס וצחקון לפולחני כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי. פי' מי הוא זה סהטיב את לבו והסמירו לגשת אלי ולא הקרבתיס אפילו מהאמות כל סכן מיסר סהס עם קרובי מקדס סאקריבס אלי והס יהיו נגשים אלי: הנה סערתיי גס זו ספרסה סערתס וסיה כותבה למעלה וסכה אותה עוד לחזק הענין ויס ביניה סכו בקצת המלות כי למעלה וסער בוי' ובזאת סער בלא ויו' ולמעלה מתחולל ובזאת מתגורר והענין אחר למעלה אף יי ובזאת חרון אף יי למעלה תקבנו בה בינה ובזאת תקבנו בה בלבר וכבר פירסנו למעלה מתגורר כענין מתחולל עין חניה ודירה ויתעין אפיסה מתכנס: כה

כה אמר יימצא חן במדבר. ענין זה דרך לענף הנא לה סאמר למעלה. אמר זה העם כבוד מצא חן בעיני פעם אחרת כשהוא חתן מנלות מצרים כי מצא חן בעיניו והיו עם סרירי חרב שהיו המצרים מתכלים עליהם ולהמיתם ולכלותם ואכי הוצאתם מתוכם ומצא חן בעיני במדבר שהולכתם במדבר ארבעים סנה וכלליתם במן בלא יעשה וכלא עמל: הלך להרעו. הלך מקור במקום עבר כמו ילדה ועזוב כמו ועזבה כן הלך ענינו כמו הלך כלומר האל הלך לפניהם במדבר להמציא לו מרגוע כמו סאמר לחור להם מנוחה ואמר ישראל אחר להרעו לתוספת באור כי כבר זכר עם וידוע הוא כי אותו עם סאמר חן במדבר הוא ישראל וכתו הפסוק כרכן אמר יי

רשי

נראה לי ב' וס' כנגע נראה לי: מרחוק נראה לי: רנו וס' רנו ליעקב שבחוה. רנו שמים כי עשה יי: רנו שמים וגילי ארץ: ואפרים ה בקריא וס' ואפרים לא הוריש את יושבי. בכבי יבאו ובתחנותם אוכלים.

מרחוק ייכרה לי: הפסוק חלוק במענה ותשובה אומרת כנסת ישראל בבלות למה סאמר האל מצא חן במדבר אמר האל אמת הוא זה כי מומן רחוק יי כראה לי אך עתה הסתיר פניו ממני בבלות ענה אותה האל ואהבת עולם אהבתיך לא היתה אהבתיך לך לפי שעה לא להיות האהבה לעולם: על כן מסתתר חסד יי על כל כן מסתתר לך חסדי ונראיתך בכבודי על הר סיני להיות אהבתיך לעולם לא למזן ואף על פי שצדקתך בבלות זה פנים עוד אבך ונבנית וגו: עוד אבך: כי העדה הפזורה כמו הכנף ההרום שיתפזרו אבניו ונעניו וכסיב יתקבצו: בתולת ישר: כי עוד תהיה כבתולה שלא כבעלה ולא יבעולך ארובי זולתי: עוד תערי תפך: כלומר מרוב הטוב תצאיות שמחתי בתפי ובמחולות והתפי יהיו כערי לך: עוד תטעי כרמים בהרי שמרון כטעו כטעים וחללו: כטעו עבר במקום עמד דרך העולם לטעו הכרמים בהרים כי יהיה מהם היון מסובח ובהיותם פוחדים בארצם מאויביהם היו יראים לזאת לכרמים כל סכן לטעת כמו סאמר בחצית ובקפת יבאו סמה ועתה הבטחים שיהיה להם פלוגה גדולה ויטעו כרמים להם ויחללו בסנה הרבועית כמספג פריץ פירות הכרמים ועושים ראות חולין והיו מותרין לזר לאכלן אחר החלול וזכר החלול לפי שהיה בסמחה ובסירי כמו סאמר קרס הלולים ובזמן הפחד לא יעשה אדם הלולים ומה מזכר שמרון לפי שהיו סם בפחד האויב ימים רבים במצור ובמצוק: כי יום יום יום יום שעתיד לבא סיקראו כזרים והם הצופים שהיו עומדים סם ל לקרא ליוסבי הכפרים לעלות ל לבין להודות ליי על רוב הטובה ויום פיתת חמץ כמו ביום ההוא מרפסי והדומין לו ויתארי אית אריכות יומיא וגו כבעמור: כי כה אמר יי רנו ליעקב סמחה: זה יאמר על תחלת הגאולה בבא קול הבטור והוא פקדס כאילו אמר כה אמר יי ליעקב רנו ס סמחה פירוש בסמחה וכמהו המוקדס מאוחר מקום סם קבר

כדנן אמר יי ויהב רחמין לעמא דנפק ממצרים ספוק צרכיהון במדברא פד הוון מערקין מן קנדס דקטלין בחרפא דבר במימריה לאשראח בית נחא ישראל: אמר ירושלם מלקרמין יי איתגלי על אבהתנא נבייא אימר להון הא רחמת עלמא רחמיס יתכון על כן דברית יתכון בטבון: עוד איקיימינד ותקיימין כנישתא דישראל עוד תתקנין בתיקוניך ותפקין בסיעת מסבחי: עוד תצבין פרמין בטורי שומרון צובו שתלין ואחילו: ארי אית אריכות יומיא וסגי טובא דעתיד למיתי לצדיקיא דנטרו אוריית מלקרמין חולקיהון בארעא דישראל דהון מחמדין לשני נחמתא דאתיין ד דאמרין איתחיו נקום וניסק לציון ונתחיו קרם יי אלהנא: ארי כדנן אמר יי שבחו דבית יעקב בחדוה ודונו בריש גלי לעיני פל עממא בשרו שבחו ואימרו פריק יי ית עמיה ית שארא דישראל: האנא מימי להון מארע ציפונא ואיכנישינון מסיפי ארעא דהון בהון עורין ותגרין וסגין בהון מעריין וילרן כחדא במשירין סגיאן יתובון חלכא: במיגליהון פד הון ככן גלו ובמיתבהון מביי ג גלותהון ברחמין סגיאן א איקריבינון אידיברינון על פצדיי מא באורח תקנא לא יתקלין כה קבילו פיוחמא דיי עממא וחוו בנגוון מרחיק ואימרו מן דבדריה לישראל יכנישיניה פרעיא לעדריה: ארי פריק יי ית דבית יעקב ושייבנון מיד דתקפין מנהון: ויתון וישבחו בטור בית מקדשא דתבני בציון וירחפנקו בטובא דיהב להון יי בעיבורא ובחמרא ובמישתא ובני עאן ותורין ותהי בפשהון מליא תפנקין

כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם שרירי חרב הלוך להרגיעו ישראל: מרחוק יהוה נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד: עוד אבך ונבנית בתולת ישראל עוד תערי תפך ויצא את במחול משחקים: עוד תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו נטעים וחללו: כי יום קראו נצרים בהר אפרים קומו ובעלה ציון אל יהוה אלהינו: כי כה אמר יהוה רנו ליעקב שמחה וצלהו בראש הגוים השמייעו הללו ואמרו הושע יהוה את עמך את שארית ישראל: הגלי מביא אתם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ בס עוד ופסח הרה ויולדת יחדו קהל גדול ישובו הגה: בכבי יבאו ובתחנותם אוכלים אוליכס אל נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כי הייתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא: שמעו דבר יהוה גוים והגידו באים ממרחק ואמרו מזרה ישראל יקבצנו ושמרו ברעה עדרו: כי פדה יהוה את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו: וכאן ורנגו במרום ציון ונהרו אל טוב יהוה על דגן ועל תירש ועל יצהר ועל בני צאן ובקר ויהי יתה נפשם ארי הורה מימרי לישראל פאב ואפרים חביב הוא קרמי: קבילו פיוחמא דיי עממא וחוו בנגוון מרחיק ואימרו מן דבדריה לישראל יכנישיניה פרעיא לעדריה: ארי פריק יי ית דבית יעקב ושייבנון מיד דתקפין מנהון: ויתון וישבחו בטור בית מקדשא דתבני בציון וירחפנקו בטובא דיהב להון יי בעיבורא ובחמרא ובמישתא ובני עאן ותורין ותהי בפשהון מליא תפנקין

מצא חן • בעיני דור המדבר: סרירי חרב • מצרים והשתלקי והכנעני: הלוך להרגיעו ישראל • בהולכס לנחול ארץ מרגועס: מרחוק • מרחוק בזכות אבות: כראה לי • אכי הכניא ואמר לי לאמר לכנסת ישראל אהבת עולם אהבתיך: עוד אבך וכבנית: כניבים פנים היו לך על ידי אדם לכך חרבו שר אבך אכי בעצמי בנין פליטי וכבנית ל לעולם: וזהו כראס הגוים • במגלות גבוהים כרי סיסמנו למרחוק: בס עוד ופסח • אפי הכסלל סבהס לא אחאס: תשי: תתקטטו: וחללו • בסנה הרבועית יחללו את פריז לפדותו בבקס: כזרים: צופים בראסי מערלים גבוהים להכריז קול כטמע למרחוק • לא כזרים כמו כזכר חסד לאלפים לשון שמירה כלומר יום יום סיקראו אותם שסמרו התורה ויאמרו קומו וכתי ארי אית אריכו יומיא יסגי טובא דעתיד למיתי ל צדיק דנטרו אוריית מלקרמין: מזרה: ספרייכס בלעז: ובהרי • ואספוכמי כהר: דמן

כאשר ראיתי לצור תנינא דפסל • וענה גאון ישראל בפניו • עגלה מלמדה יוכל בגשה ואפרי דנו: ונחרו ג' וס' ונחרו אליו הגוי • ונחרו אליו עמל דימבה • ונחרו אל טוב יי על דגן • ואמלעל הכישו אליו ונחרו:

כר רבים עמים כמו כל עמים רבים והדומים להם סכתבנו בספר מכלל בחלק הדקדוק ממנו: וזהו כראס הגוים • כתרנומו ודוכו בריס גלי לעיני עממא: השמיעי • הבטורה והללו את יי: ואמרו הושע יי: כמו שהשתמחו והבטורה כן עשה והושע את עמך אמרו זה ואכי אעשה כדבריהם ואביא אתכם מכל המקומות אשר כרתם סם ועל זה אמר: הכני מביא אותם מארץ צפון: כי רוב הגלות בצפון: מירכתי ארץ • ארץ בקמן בסגול והוא אחד מיד שהם קמציין בוקף ובסגול: בס עוד ופסח • כל כך יבאו בבחת סאפילו העור והפסח שיהיו בס וההרה והיולדת ילכו לאטס וארכי אבי זל פיו ואמר כל כך אובילם בבחת דרך ישר עד סיוכלו ללכת עממהם עוד ופסח והרה ויולדת ולא יכסלו בהליכתם: בבכי יבאו • ים כבי פל סמחה כמו וישק יעקב לרחל ויסא קולו ויבך • ויבך על בזארי עוד והדומים להם כן הוא זה מרוב סמחה שיבאו ארצם יבכו כי כמה סכים גלו ממנה: ובתחנותם אוכלים • ענין חמלה ורחמים כמו חלל כאפני אל לחכנו לבלתי היות להם תחנה היתה תחנה מאת יי אלהינו והדומים להם ענין חמלה ורחמים וית במגליהון כד הון בכין כבעמור: אל כחלי מים • כמו על כחלי מים כמו ויך את הפלסתי אל מצחו כמו על מצחו אל ההרים לא אכל כמו על והדומים להם: ואפרים בכוריהו • זכר אפרים כי רוב ישר והם עשרת הפסטים היו במלכות אפרי חחלה כסחלקה המלכות ואחר כך נקראו בסם אפרי ואמר בכמה מקומות יהודה ואפרים ומה סאמר בכוריהו לפי סכתנה הבכורה ליוסף או פיו חטב הוא עלי כבן הבכור לאביו וכן אמר בני בכור ישר לענין חבה ואהבה וכתו ואפרים חביב הוא קרמי: סמעו • מזרה ישר יקבצנו • מי סזרה אותו והגלהו בך האמות הוא יקבצנו וידעו הגוים כי לא בכחם הגלוהו אס לא ברצון האל סחריעל כרחס יוציאו מרשותם ושייכו לארצו זהו סאמר אחר כן כי פדה יי וגו: ובאו במרום ציון • תי בטור בית מקדשא דתבני בציון: ונחרו אל טוב יי • ענין מרובה אל החפץ וכן ונחרו אליו כל הגוים: לראבה

לראיה. להעצב ולראב והוא מקור מ"א הפעל בפתח בפלס לראיה את י"א להיך :
אז תשמח בתולה. ר"ל כל בתולה ובתולה וית' בן יחיד כניסת ארץ כר בחיגיו :
מינוס. היור היא נחה : וריותי. הטעם מלרע בתיו זכר הכהנים לומר
סתמו עבודת בית המקדש במקומה ויסעו דמן הקרבנות שירבו מכל המקומות

כמו שאמר חילי כביות יסרתוך
ועל לרצון על תזכירי : כה אמר
י"ה קול ברמה נשמע. אמר על
דרך משל על עשרת השבטים
סראסא אפרי חכר האם לכלם
והיא רחל כאילו בוכה על דרך
משל על בניה : כי איכנו. כי
הענין נזכר אלו ואמר עליה איכנו
לפי שלא שבו עוד משגלו כמו ש
פסוקי הורה ובנימין מגלו ראסון
מבבל ועשרת השבטים לא שבו
עוד ולא כדע מקומ' אים לפיכך
אמר כי איכנו ופי' ברמה נבבעה
רמה להשמיע הקול למרחוק
ויס דרס למה רחל לפי שהלכו
אבות ואמהות לפיכך את הקב"ה
על שהעמיד מנסה כלם בהיכל
ולא נתפיים ככנסה רחל אמרה
לפניו רבונו של עולם רחמי מי
מרוכין רחמיך או רחמי בסר
ודם היו אומר רחמיך מרוכין
והלא אני הכנסתי צרתי לביתי
סכל העבור סעבר יעקב את אביו
לא עבר אלא בשבילי וכסבאני
ליכנס לחופה הכניסו אחותי
ולא די ססתקתי אלא סמסרתי
לה סימני אף אתה אים הכניסו
בני צרתך לביתך סתוק להם
אמר לה יפה למדת סביעוריא על
בני יס סכר לפעלתך לזרקתך
סמסרת סימניך לאחותך ועוד
יס דרס כי דרך קבר רחל ה
הולכים בגולה על כן אמר רחל
מנסה על בניה ודרסו זה על
פסוק ותקבר בדרך אפר' ואמרו
מה ראה יעקב אבינו לקבור את
רחל בדרך אפרית אלא סכפה
יעקב אבינו ברוח הקד' סהגלית
עתידות לעבור דרך סם לפיכך
קברה סם כרי סתהא מבקשת
עליהם רחמים הר' היא רכתיב
קול ברמה נשמע וגו' וית'
הפסוק כן כדן אמר י"ה קל' ב
ברום עלמא וגו' כבעמור : בבי
תמרורים. סוכה במירות לב
על דרך אמר בכבי ובכה אליך
במר כפס : רחל מבכה. יבא
הפעל מפעל הרגום לרוב הבכי
: כה אמר י"ה לפעלתך. לפעלת
בניך סכלו הגלות כמה סכל ולא
סכחו את פמיו ולא עברו על בריתי
ויוכזן תרגם ארי אית אגרא ל

בנינת שקיא דמרוויא ולא יוכפון
ליצא עור : בכך יחידן כנישתא
דישראל כר בחנין ועולמין ו
וסבין פתרה ואהפוך איבילתון
לביע ואינחמנו ואחריון מ
מרוויחון : ואישבע נפש
בהניא תפנוקין ועמי בית ישראל
יר טובי דיהבית לרוזן ישבעון
אמר י"ה
אמר י"ה קלא ברום עלמא אישבע
בית ישראל דבכין ומתאנחין בתר
ירמיה נביא כר שלח יתיה נבוא
אין רב קטוליא מרמא איליא
ודבכין במרר ירושלם מבכיא על
בניה ססרבא לאתנחמא על
בניה ארי גלו :
כדן אמר י"ה מנעי
קליך מלימבכי ועיניך מלשגרא
דמען ארי את אגר לעזברי א
אבתך צדיקא אמי ויחובון מארע
בעלי דבניהון : ואית סיבור
לסופיך אמר י"ה ויתובון בניה ל
לתחומהון ושמיע וגלי קרמי בית
ישר דבכין ומתאנחין על דאיטלטלו
אמרין איתיתא עלן יסורין ולא
אליפנא בעגל לא מליף ניר כרי
אתיבנא לפולחנך ונתוב ארי את
י"ה אלהנא : ארי כד אנתנא תיבין
לאוריתא מרגנחם עלנא וכרי
דאיתגלי לנא טפתנא על ירכנא בהיתנא ואף איתכנענא ארי קבילנא חיסורי חובנא
דמלקדמין : חכבר תביב קרמי ישראל תל'א רבי רחמים הוא ארי בזמן דמשון פתגמי
אוריית' על ליבירה למעבדהון מרכר דכינא לאוטבא ליה עוד על כן איתגלו רחמי
עליהון רחמא אירחם עליהון אמר י"ה
דישראל אידיכרי לין עזבדי אבתהיך תקניא שפוכי מתנונין במרר

בן רחל ולא יוסיפו לדאבה עוד :
אז תשמח בתולה במחול ובחריס
וזקנים יחדו והפכתי אכלם לששון
ונחמתים ושמחתים מיגונם :
וריתי נפש הכהנים דשן ועמי את
טובי ישבעו נאם י"ה :
כה אמר י"ה קול ברמה נשמע נהי
בבית מרורים רחל מבכה על בניה
מאנה להנחם על בניה כי איכנו :
כה אמר י"ה מנעי
קולך מבכי ועיניך מרמעה כי יש
שבר לפעלתך נאם י"ה ושוב
מארץ אויב : ויש תקוה לאחריתך
נאם י"ה ושוב בני לגבולם :
שמוע שמעתי אפרים מתנודד
יסרתני ואוסר בעגל לא למד ה
השבני ואשובה כי אתה י"ה אלהי :
כי אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי
ספקתי על ירך בשתי וגם נכלמתי
כי גשאתי חרפת נעורי : הין יקיר
לי אפרים אם ילד שעשועים כי
מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד על
כן המומעי לו רחם ארחמנו נאם
י"ה :
העניי לך עינים שמי לך תמרורים
דאיתגלי לנא טפתנא על ירכנא בהיתנא ואף איתכנענא ארי קבילנא חיסורי חובנא
דמלקדמין : חכבר תביב קרמי ישראל תל'א רבי רחמים הוא ארי בזמן דמשון פתגמי
אוריית' על ליבירה למעבדהון מרכר דכינא לאוטבא ליה עוד על כן איתגלו רחמי
עליהון רחמא אירחם עליהון אמר י"ה
דישראל אידיכרי לין עזבדי אבתהיך תקניא שפוכי מתנונין במרר

בליש' וסימ' בשמאל' כ' סימג' : נשמע ד' קמץ וסימ' נבסר לעיל ברש' סיפרא סימ' ג' : ויש' ו' ר' וסימ' נבסר
בסדר בהעלהך : שוביג' מלרע וסימ' כי אחרי שובי נחמתי ואחרי. שובי נפש לבנוחיבי. עד שובי בשלום
רד' : בשתיג' בקריא וסימ' וגם נכלמתי כי נשאתי. אלהי בשתי ונכלמתי לזרים. בשתי לשאל כן המלך :
לעזבדי אבתך צדיקא : ויס תקוה לאחריתך. לאחרית בניך : שמוע. מתנודד. בוכה ונחה פלא כירא בלעז ואומר לי : יסרתני. יסרתני
זה כמה סכים בגלות והכני כוסר ולא ארע עוד : כעגל לא למד. סלא למדו אתו למשוך בעגל ולא למד עד סמכין אתו ומרגלין אתו ועד סילמוד
כך אני סכלתי יסורין ולמרתי לסוב אליך והכני סב אליך : הסיבני. כלומר קבלני בתשובה : כי אחרי טובי נחמתי. אחרי סעבתי אליך
נחמתי ממעשי הרעים כי בעל תשובה אין תשובתו תשובה סלמה אים לא יהיה תוהא ונחס על הראסונות וכן הוא אומר מי ירע יסוב ונחס :
ואחרי הודעי ספקתי על ירך. אחרי סכרעתי בעצמי וחסבתי מעשים רעים סעעיתי והכרתי כי רעתי גדולות עשיתי ספקתי על ירך כמכטער
ומתאבל ובסתי בעצמי למעשים סעעיתי : וגם סכלמתי. סכלמתי ויתר מהבוסה לסיכך אמר וגם וכן בסוגם סכלמו : כי נשאתי חרפת נעורי.
כסזכרתי כימה סכסאתי וסכלתי חרפת נעורי היה כלומר מהמעשים הרעים סעעיתי בזמי הנעורים סהיו לילחרפה ולקלס ופי' נעור' בימים
הקדמונים וכקר' או הימים הקדמונים נעורים בדרך השאלה כמו סימי הנעורים קורמים למי הנחרח ויחמי הזקנים וכן סכר נעורין כמו ספי'
וכתי חסורי חובנא דמלקדמין : הין יקיר. מה זה סאכי זוכר אתו תמיד כאילו הוא כן יקיר לי סלא חטא לי מעולם : אים ילד סעעעטי.
כאכ סמסעעעע עם בנו סהביב לו : מרי דבריבו. בכל עת סארבר בו אזכרנו עוד באהבתי הקדומה לו וכן והיה מדי צאתם מדיעברו יתח
אתכם עיכס בכל עת : על כן המומעי. על כן סאזכרנו באהבה הקדומה מע לו ברעתי אתו בגלות : רחס ארחמנו. ואזכרנו מהגלות
ופי' דברי בו לעזבדי הנביאם וית' הא כר חביב קרמינו כבעמור : הניב לך ציונים. אמר ככר כנסת ישראל סבאותו הרור כסתגלי הניב
לך ציונים כמו בגלי אביס או אכז מכתב להכיר הדרך ר"ל אף על פי סתגלי לא אבדה תקותך כי עוד תשובי אל עירך אלה : סימי לך תמרורים.
ספלענין במלות סוכות כי תמרורים כמו ציונים כי הוא לסמן גובה כמו ויתמרמר אליו ר"ל גלים גבוהים : סית

דמן. סמן : בבכיבא. על ידי תפלה ותשובה : קול ברמה נשמע. קול ברום
עלמא אישתמע קל בית ישראל רבכין על ירמיה נביא כר סלא יתיה נבואר ארץ
מרמחא לסוב מאחרי הגולים אל גרליהו כן אחיקם כמו סאמר בקפר זה : רחל
מבכה על בניה. מדרס אמרה אים סהלכו אבות ואמהות לפיכך את הקב"ה על
סהעמיד מנסה כלם
בהיכל ולא נתפיים כ
ככנסה רחל אמרה ל
לפניו רבונו של עולם
רחמי מירמורם ר
רחמיך או רחמי בסר
ודם היו רחמיך מ
מרוכין והלא אני ה
הכנסתי צרתי בתוך
ביתי סכל עבור סעבר
יעקב את אביו לא עבר
אלא בשבילי וכסבאני
ליכנס לחופה הכניסו
את אחותי לא די ס
ססתקתי אלא סמסרתי
לה סימני אף אתה אים
הכניסו בניך צרתך
בביתך סתוק להם אים
לה יפה למדת ס
סביעוריא יס סכר ל
לפעלתך לזרקתך ס
סמסרת סימניך לאחותך
יס מתנודד. קומפל' אכט
בלעז לסון מי יכור
לך : יסרתני.
ביסורין אתה הקב"ה
כעגל לא לומר.
פוסאג' ל' ל' בלעז
לסון מלמד הבקר
הייתי בתולה לכך ה
חטאתי לך : כי נחמתי
אני מתחרט על ת
תועבותי : הודעי.
ססתכננתי בעצמי
סמעלתי אפר' כיוויב
יס חרפת נעורי. סיכול
אויבי לחרפתי על ח
חטאות נעורי : הין
יקיר לי אפרים. הן
דברי סכנה כלומר
הוא מתנודד ואני לבי
כהכך עלי לרחם סמא
בני יקירי ה' כמי סאת
לא אלא כן אחד סהוא
עשה לו כל רצוני :
סעעעעע. אים סבימנך
בלעז : מרי דברי
בו. בכל עת סאכי
מרב בו ומר' ויקרא
רבה די דיבורי ססתקתי
בו סלימדתיו תורתני ל
לרחם עליו : הניב
לך ציונים. סימנים
בדרכי אבותיך הטובי
: תמרורים. תמרים
קטנים כטוב' סימין
בדרך ופסוטו ס
מקרא עמי סימנים ל
לרעת הדרך סהלכת
בה מארץ ישראל לבבל
סתחור' ב' איתו הדרך
כלומר כיור' איתו
מס' דרך

פתי לך. ואם לא תצוה פתי לך. תזכירי הדרך מהלכתה לגלות כי באותה הדרך תשובי. וכל זה דרך מסלול לחמה. וית כנענתא דישל ארכרי לך עוברי אברהם. שד מתי תחמקין. תהיי מסובבת לכלן ולכלן מן חמק עבר מעיני סבבי. הבה מסובבת. מהיתה מסובבת ומורדת כי כלומר שד מתי תבכי הנה והנה ולא תלכי דרך יסרה לשוב אל אישך הראשון. כלומר שד מתי תתעצלי בתשובה. כי ברא יסרה בדרך. עתיד לבוא חרטה אחר מתשבי בגלות ימים רבים ומה היא החרטה כי תבנה תשובה בדרך העולם מהאיש מחזר ומסובבת אחר האשה. וכן אמרו רבא זכרונם לברכה בעל אברה מחזר על אברתו. ואז הנקבה תשוב אחר אשה כלומר שישנו בני ישראל אל ילדיהם ויגאלם.

וכן אמר בבבואת הוסע ואחר ישובו בני ישראל ובקשו את ילדיהם ואת דוד מלכם ויחזרו אל יי ואל טובב באחרית הימים. כה אמר יי. גם זו הפרטה עתידה. וכן הפרטיות הבאות אחריה שד חדר אסר ימיהו בדרך יסרה זכר יהודה לפי שבחלקו בית המקדש והוא נה דרך הר הקדש ואמר יסרכך יי כלומר שלא תחרב עוד יושבו בה. בארץ יהודה סוכר יסבו בה יהודה כמו שהיה בה. וכל עריו. פירוש וכל עריו ונחת בה עומדת במקום נשים. אכרל ונשבו בערד. פירוש נשבו בה אכרל ועוברי הסדות ורועים עדריהם יקעו בהם ממקום למקום ולא יפחדו ויתאכרין ויטעו בסיען. כי הדוית נפש עיפה. כפש ישראל שהיתה עיפה וזמאה ב בגלות הדוית אותה ממציני ה היטופה. וכל נפש רחבה. טראכ וראנה לרוב הכרז' מלאותי אותה כל טוב שתשמח הפך ה האכרל וכן הרגס יתכן מלתי כל טוב. פלגית הקיבותי. והא' בטוא וכלל והפסוק הזה הם דברי הנביא כי הכבוא תבא ברוב לכאיהם בזלום ופירושם כתרומתו אמר כבוא על רא ב בשורתא דיומי נחמתי רחמיך למיתי אתעריתי וחזית חבית רי רמית ושכתי הכתי. ויאורא ח כיון הן אתה קצפת נחמתי דל וכבר חטאנו לפיך קצת וכן הקיבותי ואראה וכבר ראיתי בחלום הכבואה זאת ה הכחמה ומתוכ' הקיבותי ושמתתי וכספתי אחר כן סכתי ערבה לי מתוך השמחה הפך ושכתי כהיתה עלי. ערבה עין הכאה הנה. זרע אדם זרע בהמה פירוש אדם כזרע שמפרוטה אחת יבא כמה פרוטות. האר' והבהמה. כמו ברוך פרי בטןך ופרי בהמתך ופרי ארמתך ואחר שאמר זרעתי רובה לומר מהוא יסיד בהם ברכתו וירבם ולא תהיה בהם משכלה ויש לפרט גם כן שתהיה וי' זרע וי' השואה כמו מים קרי' על כפש עיפה ושמוע' טובה מארץ מרחק והדומים להם שהם להשוות הדברים רל כי כזה כן זה פל מקדתי.

שיתי ג בקריא' כל חס' ומלעיל וא' מלרע וסמ' למען שתי אתתי אלה. שיתי כליל עלך. שתי לבך למסלה דרך הלכתי. מעע' מל'. יברכך יי' וסמ' נבסר בסדר נשא. וכל נפש ג' וסמ' זאת תורת הבהמה והעוף. וכל נפש אשר תאכל נבלה ושרפה. וכל נפש דאכה מלאתי. ולנשוע' ג' כלאים וסמ' ראה הפקדתיך. ורגע

רשי

דרך הלכתי. הלכתי כתיב וכל מקום ש מהלכת הלכתי אני עמך ויזכר תרג' סימי לך תמרוורים התפלל במרד כפסך ומחם פי תמרוורין ענין מועל וכן פירש ותימרות ענין: תתחמקין י תסתרי ממני שאת בוסה לשוב אלי מפני דרכך הנה חרטה כבוא' בארץ מהנכבה תחזור אחר הזכר ל לבקשו שישאנה לסון ואסובבה בעד אבקט וגו' ומסוס רבי יהודה הדומם שזעתי נקבה תשובה להיות גבר איני מתירך כבת ה הנוטלת עשור ככסים סבבה אומות מסבבים סוף סתנלי הכל ככן זכר מהוא יורם הכל: על זאת הקיבותי: כך אמר ימיה כלמה מהייתי וס' וזרע ב בבבואת פורענות ה הכבוא הזאת הקיבותי מתרמתי: ערבה. נעמה: זרע אדם זרע בהמה. הטוטס והסכלים סתם אני אזרעם כולם להיות זרע עלי זרע אר' זרע בהמה תירגם ויתכן הקימות ככני איכסא ואכליחיון כבשרא סאין עונותיה כפקדן עליה: בוסר. פרי מלא נבא והוא מקהה את השנים: וסמי בבס תקהיכה הנבים ילקו בעון אבותי לאור

שיתי לך למסלה דרך הלכתי שובי בתולדת ישראל שכי אל עריך אלה: עד מתי תתחמקין הבת השובבה כי ברא יהודה חדשה בארץ נקבה תסובב גבר: כה אמר יהודה עבאות אלהי ישראל עוד יאמרו את הדבר הזה בארץ יהודה ובעריו בשובי את שבותם יברכך יהודה נורא צדק הר הקדש: וישבו בה יהודה וכל עריו יחדו אכרים ונסעו בער: כי הרויתי נפש עיפה וכל נפש דאכה מלאתי: על זאת הקיבותי ואראנה ושנתי ערבה לי: הנה ימים באים נאם יהודה וזרעתי את בית ישראל ואת בירת יהודה זרע אדם וזרע בהמה: והיה כאשר שקדתי עליהם לנתוש ולנתוש ולהרס ולהאבד ולהרע כן אשקד עליהם לבנות ולנשוע נאם יהודה: בימים ההם לא יאמרו עוד אבות אכלו בסר ושני' בנים תקהינה: כי אם איש בעונו ימות כל האדם האכל הבסר תקהינה שניו: הנה ימים באים נאם יהודה וזרעתי את בירת ישראל ואת בית יהודה בירת חדשה: לא כבכרית אשר כרתי את אבותם ביום החזיקי בידם להוציאם מארץ מצרים אשר המה הפירו את בריתי ואנכי בעלתי בס נאם יהודה: דמצרים ראינון אשניאו ית קימי ואנא איתרעיתי בהון אמר יי:

אבר על גי. והיה כאשר שקדתי: לא ט' ר' בספרא וסמ' נבסר לעיל בספרא סמ' י: והרוד' וסמ' כי עברו תורות. אשר והבהמה ואת בריתי. שבו על עונות אבתם. עת לעשות לי יי ופרי:

זרע אדם כזרע בהמה כלומר שהיו בהם האדם לרוב כמו בהמה וכן אמר ארבה אותם כזאן אדם וית אסגינון כאכסא ואכליחיון כבשרא: והיה מקדתי. עין הסתירות ברבר והזריות בו: לא יאמרו עוד אבות אכלו בוסר וסמי בבס תקהיכה. משל הוא לחוטא כמו שאמרו קרמוניהם אבותינו חטאו ואינם ואנחנו עונותיהם סבלו ואמת הוא כי ממדת הבורא יתפוק עין אבות על בנים וזה המדה היא כשאחוזין הבנים מעשה אבותיהם אז יתחברו עונות האבות עם עונות הבנים ויפקדו על הבנים עון האבות עם עונותיהם וזה אינו אלא בחטא עז וכזא ב חטא גרול והאל הבטוח אתי ישראל כי לעתיד יהיה לבדם שלם עם יי ומלאה הארץ דעת את יי ומעטו החוטאים ואף החוטאים בזמן ההוא לא יחטאו חטא גרול שאפילו להם עמך יאריך תעונם כמו שאמר והחוטא בן מאה שנה יקלל כל שכן מלא יענם הכן בחטא אביו אפילו יחטא כאביו לפיכך האוכל הבוסר תקהיכה ענין. ובוסר הוא הפרי שלא נבחר בשולו והאוכלו סמי קהות. ובספר יחזקאל כאריך עוד בזה הענין בעזרת האל יהנה ימים באים. ברית חדשה. חדשה היא שתהיה קיימת לא תופר כמו שהופרה הברית סכרת יי עם בני ישראל בהר סיני בזה. ואומר כי הנביא נבא עלתורה חדשה שעתידה להיות לא כתורה חדשה שנתנה בהר סיני כמו שאמר לא כבכרית אשר כרתי את אבותם והם הפירו את בריתי וזאת הברית לא יפרוה כי אתן תורתי בלבם ועל לבם אכתובהה שלא תשכח מהם לעולם. וכל הענין כמו שפ' והולך כי לא תהיה חדש הברית אלא קיומה. והרי אומר מלאכי חותם הכבאים בחתימת דבריו. זכר תורת מסה עברי אשר צויתי אותו בחרב על כל ישראל חקים ומשפטים. וכל אותה הפרטה עתידה כמו שחכם הנה אכסי שולל לכס את אליהו הנביא. הרי אתה רואה כי לא תהיה תורה חדשה אלא אותה שנתנה בהר סיני כמו שכתוב אשר צויתי אותי בחרב: לא. החזיקי. בכבול ההא תחת פתח כי הוא מקור. וכן סכל אדם האריך אפו ובעלתי בם. כלומר אעפ' שבעלתי בם והייתי להם לאלהים המה הפירו את בריתי ותרגם ויתכן ואכא אתרעיתי בהון וארורי אבי זל פי כי כל לשון בעלה מהוא קסור בבית הוא לשון גבאי ופי' בעלתי כמו בחלתי ענינו קצתי כמו נס כפס בחלתי בי: זאת

זאת. מבואר הוא: אכתבה. בתוך חטף התי' לבן אשר ולבן כפתלי בטוא ופתח: ולא ילמדו. אינו אומר שיהיו כלם פנים בחכמה כי זה אי אפשר כל ספק פיהו הקטנים חכמים כגדולים כמו שאמר למקטבים ועד גדולם חלא פירוש לרעת אחי כלומר ליראה אותו וללכת בדרכיו כמו שפירשנו הלל הוא הדעת אותי נאם ייכולם. בדיו עם הרבם: כי אסלח לעונם. שצברו בעודם בגלות ואחריהם להם לבחדש שידעו אותי: כה אמר יינותן שמש לאור יומם. זכר אלה הדברים מהם קיימים לא נסתמו מאמר היו מקדם ולא יסתכן כן זרע ישראל לא יסתנה מעת שנובם מגלות זה מהיות גוי עובד אלהים כל ימי עד ואמר בירח וכוכבים חקות רוצה לומר חקי מהלכם שהיא חכמה נפלאה ולא יסתנה האדם על בוריה וכן אמר הדעת חקי' פמים וטעם כותן על שמש ועל חקות ירח כאילו אמר וכותן ח חקות ירח וכוכבים לאור לילה: רובע הים ויהמו גליו. רובע כמו בוקע וכן שרי רבע אבל הוא פעל מומר וזה פעל יוצא ופי' סתקב הים לבני ישראל אף על פי שהמו גליו הוא הסקיט ו נכבו מי הים כחומה מימינם ו משמאלם ועברו ישראל: ו צבאות שמו. שהוא ארון צבא מעלה ומטה ובדוד הכל. וי' ויהמו כו' וירד מעשות העולה וכל הרומי לו שפירשנו אחר פירד כן פירוש זה אחר מהמו: אם ימושו החקים. על שמש ירח וכוכבים אם שלא ימושו חקם לא על בן עתה הים כלות כמו שלא ימושו החקים הלא כן לא ימושו יסל ולא יעבדו מהיות גוי לפני כלומ עבדים לפני כל הימי ופי' מלכמי מאמי מעמידם בחקותיה' ולא זכר רובע להמטילו לעמדת ישראל וקיימם שהיה אותה ה הבקיעה לא עמדה לא ויסב הים לפנות בקר לאיתנו אבל זכר אותו לומר מי שבוטל חק הים ב בעבור ישראל ועשה דבר חרם בעבורם הוא יעשה זה החרום עוד שיבאר להם לב חרם ליראה אותו כל הימים ויבטל בעבורם טבע היצירה ט' עליו כי יצר לב האדם רע מנעוריו ואחר שהמטיל קיום ישראל על דרך האמת לחקוץ השמים המטיל אהבתם למדינת פמים למעלה ולחקיית מוסרי ארץ מלמט לבני אדם כמו שאי אפשר לזה כן אי אפשר הפרד האל מישראל שמיאס אותם: על כל אשר עשו. כלומר על כל עונם שעשו לא ימאס בעבור זה כי יסלח לעונם כמו שאמר למעלה ועל זה אמר: כה אמר יי' אלהי ימרו שמים וגו'. וזכר המדידה לשמים לפי שהם נטוים ויתכן בהם ענין המדידה וזכר בארץ מוסרי שהיא תחוק לכבוד לבנין וכן אמר בפסוק אחר אף ימיני יסרה ארץ וימיני טפחה פמים: הנה ימים. באים קרי ולא כתיב: ונבנתה העיר. רוצה לומר ירושלים: ליי. סתהיה כל ימי עד ליי ולא תחנק עוד ואמר שתחרב העיר ממה שהיה וכתן גבול הרחבה ממגדל חננאל עד שער הפנה: רלעד שער הפנים וכן אמר בבבואת זכריה עד שער הפנים

רשי

לאור. איחל לארזיר בלעז וכת' לאהרן: רובע הים: סובר הים מכירו ומרתיתו ונעמה קמטים קמטים כמו פורי רגע: ימושו. כמולא ימנים: אם ימושו. כמה גובהם: גם אם אמאס. בישראל כלומר כסם שהם לא ימרו ולא יחקרו כך ישראל לא ימאסו בכל אשר חטאו: העמק העברים. עמק סככלו פס פגרי מחנה ס סכחריב: והדסן מקום ספך הדסן מהיה חוץ לירושלים יוספו פעל העיר ויכניסו כל זה לתוך חומותיה ונבואה זו עתידה לבא בגולה אחרונה על כורחן של מיני' שהרי לא היתה בבית סני: הסדמות. קנכ' ויח בלעז: צריס. לסון מזכר: חזר

ידעו יבוסים למען ידעו דרתיכם. ולא ידעו כי אתי אשת ירבעם. יצרי פסל בלם. למען ידעו ממורח שמש. לא ילכו עוד איש את רעהו. ואטבא אתם כבתנחם. כאו ימי הפקדה. כל תפלה כל תחנה דרה. ואחזה תשבע מן השמים בתרא דרה. שיתהי מורא להם. למען ידעו דוד אחרון. ואמרו צרינו לא ידעו:

כי זאת הברית אשר אכרת את בית ישראל אחרי הימים ההם נאם יהוה נתתי את תורת בקרכם ועל לבם אכתבנה ויהייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם: ולא ילמדו עוד איש את דעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את יהוה כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נאם יהוה כי אסלח לעונם ולחטאתם לא אזכר עוד:

כה אמר יהוה נתן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים לאור לילה רגע הים ויהמו גליו יהוה צבאות שמו: אם ימושו החקים האלה מלפני נאם יהוה גם זרע ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל הימים:

כה אמר יהוה אם ימרו שמים מלמעלה ויחקרו מוסרי ארץ למטה גם אני אמאס בכל זרע ישראל על כל אשר עשו נאם יהוה: הנה ימים. נאם יהוה ונבנתה העיר ליהוה ממגדל חננאל עד שער הפנה:

ויצא עוד קוה המדה נגדו על גבעת גרב ונסב געתה: וכל העמק הפגרים והדשן וכל השרמות עד נחל קדרון עד פנת שער הסוסים מזרחה קדש ליהוה לא ינתש ולא יחרס עוד לעולם:

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה בשנת העשירית לצדקיהו מלך יהודה היא השנה שמנה עשרה שנה לנבוכדראצר:

ואז חיל מלך בבל צרים על ירושלים וירמיהו הנביא היה כלוא

ארי דין קיימא דאגור עם בית ישראל בתר יומיא האינון אמר יי' אתן ית אוריתי במיעיהון ועל לבוהון אכתבנה ואיהו יהוה לאלה ואינון יהוה קרמי לעם:

ולא ילפון עוד גבר יתחבריה וגבר ית אחוהי למיך דעו למדתל סן קדם יי' ארי כולוהון ילפון ל למדע דחלתו למזעיריהון ועד רבהון אמר יי' ארי יאשבוק ל לחוביהון ויתאיהו ל ידפרון עוד:

יי' דיתב שמש לא אהרע ביממא גזירת סיהרא וכוכביא לא אהרע בליליא גוף בימא והמן גזוהי יי' צבאות שמה: פמה דלית איפשר דיעידון קיימא האלן סן קרמי אמר יי' אף זרעא דישראל לא יבטלון מלמיהו עם שמש קרמי כל יומיא:

פרנן אמר יי' פמה דלית איפשר דידע אינש משחת שמיא מלעילא ואף לא למבדק יסודי ארע מלרע אף סימרי לא ירחק בכל זרעא דישראל על כל דעברו קרמי אמר יי':

הא יומיא אתן אמר יי' ותיבתני קרמא דירושלם קדם יי' ממגדל פקוס ועד הרע זוייתא: ויהי נפיק עוד חוט משח בניינא לקבלה עד מטי לגבעתא דסמיכא לגרב ויהי מסתתר ל לבריכת עגלה: וכל מישרא אתר דנפלדו רזמן פגרי משריית אתורא וכל אידיתא עד נחלא דקדרון עד זויית תרע בית ריקא דמלכא מרינתא קודשא קדם יי' לא יתעק ולא יתפגר עוד לעלם פתנס נבואה דהוה עם ירמיה מן קדם יי' בשמא עשיריתא לצדקיהו מלך שבטא

דבית יהודה היא שנתא ממני עשירי שני לנבוכד נצר: משריית מלכא ונבבל ציירין על ירושלים וירמיה נביא וזהו כלי

בבין

בסרס השרבות חרבן ד' בלי כתיב ריש וקרינן דלית וס' עמיהור ואבסלוס ברח וילך. וארומים בעת הדא השיב רצין. השרמות ובל עמק הפגרי. גרל חמה נשא ענש: ואז ד בקר' וס' ואז יקרב לעשתו יהוה באורח. ואז יצואת עונם. כי אז חצליית את דרביך ואז חטכיל. ואז חיל מלך בבל:

וזכר גם כן סם ומגדל חננאל וחננאל סם ידוע אלס ויזכר תרגם פקום: ויכא עוד קו המדה. כתוב קוה בזה כי נמצא זה הסם בלסון מקבה כמו תינת חוט הפני וקריקו על הרוב: גרב וגעתה. סמות למקומות ידועים אלס בירושלם או סמוך לה: וכל העמק. פירושו כתרנומו וכל מישראל אתרא וגו' כבעמוד פירוש הדסן מן דסן ושמן רוצה לומר מחנה אסור שהיו דשנים ורעננים ולפי פשו פירוש הדסן מקום ספך הדסן מחוץ לעיר וכל זה יהיה תוספת העיר ומה שתרנס שער הסוסים תרע בירקא דמלכא רוצה לומר מקום מרוצת הסוסים רוצה לומר שער שהיה יוצא בו המלך עם פרסו והיה מס דרך שנה למרוצת הסוסים והדרך שהוא היה שער רים שהוא סביב קנים והקנה שם אמות וזרת: והסרמות. לפי פשוטו השרות רוצה לומר רוב השרות הסמוכות לעיר עתה יהיו בו בכלל העיר תוך החומה: קדם ליי. כמו קדם ישראל ליי. כמו שאמר לא יכתש ולא יחרס עוד או אומר כי מקצת התוספת הזה יהיה במקדש כי גם הוא ירחיב מקומו. כמו שאמר בבבואת יחזקאל לא יתעק ולא יתפגר כמו בית ראשון ובית שני שבהרסו וזה בבין העיר ובין הבית לא יחרס עוד לעולם. השרמות. כתוב ברי' סוקרי בלית ויזכר תרגם אריתא הוא מלסון רל' אריתא דללוי והוא אמת המים שמשקים ממנה הסרות: הדבר. מבואר הוא וטעמו כמסך עד ויאמר ירמיהו כי דבר חננאל הוא מהיה לו במנה העשירית ואחריו הסלמנו הדבר ספרו ירמיהו לאכסי המטרה:

רדק

והיורד י' סנית. ר' לעל זה
הענין: כח. עשה. עשה
ירושלם סזכר למעלה ופי' עשה
מעלה כלומר סהגדיל אותה
על כל הארצות וכן אסר עשה
את משה ואת אהרן: יוצר
אותה להכינה. מחרט אותה
להכינה לעולם וכן הנה אנכי
יוצר עליכם רעה וכל יצירה
הוא מופיא הדבר למעשה:
קרא. אם תקרא אלי אענך
ברצונך הפך מה סאומר ואל
תשא בעדם רעה ותפלה:
ואגידה לך גרולות וברורות לא
ידעם. אגידה לך נחמות
גרולות ונחיות סלא ידעם
וית רברבן ונטוין היה קורא
וברורות ב'ון: כיכח אמר י'.
אל סקללות ואל סחרב. כמו
בסללות ובחרב וכן ואל הארץ
תתן את הערות כמו ובארץ
לא סאותה ב'ית הכלי ואת ב'ית
העזר ופי' סחרב כטיל המטיל
המגדלים וכן ומגדלותיך יתן
סחרבותיו וסללות פירסוהו:
באים להלסם. אמר למה היו
נכוצים לפי סהיו באים יוסב
הבטים להלסם עם סמדי' ולא
פתחו להם לפיכך התחזקו ה
סכסמים והכו הבטים בסללות
ובחרב עד סלכו העיר:
למלאם את סגרי האדם. והם
גרמו גם כן למלאם הבטים פגרי
אדם סלחמו עם סכסמים:
הנמי מעלה לה. לעיר ירוסלם
סזכר: ארוכה ומרפא. ענין
כפול במלות סנוות: וגלית להם
עתרת סלום ואמת. אמר וגלית
למי סהיה דבר הקץ מוכה עד
יוס הגאולה. עתרת פי' רוב כי
כל לשון עתרת הוא ענין רבוי
מה סהוא בענין תפלה כמו
ועתה יצחק הוא ענין רבוי ת
תפלה וכן העתרתם עלי
דבריים רבוי דבריים: וסחרו
ורגזו. ב'וי הארץ יסחרו וירגזו:
על כל הטובה ועל כל ססלום
אסר אכיעשה לה. פי' לירוסלם
מבאים תורה. ולא אמר
סמאת ואסם לפי סבזמן ההוא
לא יהיו בהם רעצים וסוטאים
וככל סדו אתי' וכן אמרו
ר' כל הקרבנות בטלים לעתיד
ב'א חוץ מקרבן תודה:
מריבי' באן. בכל תקום מאין
פחד יהיה לרועים כזה וירבזו
סם סכסם בלי פחד: בערי ההר
בערי סקפלה. בלא ו'ו והבאים
סחריהם ב'וי: על דימונה.
סראל כמסל לצאן והרועה הוא
במלך דרך הרועה למכות סלכו
סם ססרה אחת מהן אז יאמר
ה הענין לללות ספסעי' מיסרל
בכאתם מהגלות כמו סמפרט
בספר יחזקאל ואמר סם
העברתי אתכם תחת ססכט
וזוה סאמר הנה גם כן עזר
סבורנה סאל על דימונה:

יִרְמְיָה

וְהוֹחַ פָּתַח־נָכוֹחַ מִן קֶרֶם יי עֵם
יִרְמְיָה תְּנִינֹת וְהוּא עוֹד כְּעַן כְּלִי
בְּדֶרֶת בֵּית אֲסִירָא לְמִיכָר 5
כִּדְנָן אָמַר יי וְעֵבְרָה יי בְּרָא יִתְיָה
לְאַתְקִנְתָּהּ יי שְׁמִיה 1 צִלִּי קֶרְמִי
וְאֶקְבִּיל צִלְיֹתְךָ וְאֲחֹוִי לֶךְ רִבְרִבָּן
וְנִטְרִן וְלֹא יִדְעִיתֵינוּ 2 אֲרִי כִדְנָן
אָמַר יי אֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל עַל בְּתִי
קָרְתָּא הָרָא וְעַל בְּתִי מִלְכִּיאֲדִבִּית
יְהוּדָה דְּמִתְרַעֲיָן לְהוֹן וְעֵבְרִין 3
מִלִּיתָא לְתַקְפָּא שׁוּרָא מִן קֶרֶם 4
דְּקִטְלִין בְּחֶרְבָּא 5 אֲחֹן לְאַתָּא
קֶרְבָּא עֲסִיכְסִדָּאִי וְלִמְלִיטֵהוּן יִת
פּוֹרִיבְנֵי אֲנָשָׁא דְאַלְקִיתִי בְּרוּגְזִי
וּבְחִמְתִּי וְדִסְלִיקִית שְׁכִנְתִּי מִן קֶרֶת
הָרָא עַל כָּל בִּישְׁתָּהוּן 6 הָא אֲנָא
מִיִּתִּי לְהוֹן גָּסוֹ וּפּוֹדֶרְקֵן וְגִסְטֵן
וְאִיגִיל לְהוֹן תִּרְעֵהוּ וְיִבְאֲחִי וְיִנּוּן
דִּי־הֶכֶן בְּאוּרַח שְׁלָם וְקִטְשׁ 7
וְאַתִּיבִּית גְּלוּת יְהוּדָה וִית גְּלוּת
יִשְׂרָאֵל וְאֶקְיִסְמִינוּ כִּדְבַקְדִּמִּיתָא 8
וְאִידְבִּינוּ מִכָּל חֻבִּיתוֹן וְחֶבְרִי
קֶרְמִי וְאֶטְבּוֹק לְכָל חֻבִּיתוֹן וְחֶבְרִי
קֶרְמִי וְדִמְרִדוֹ בְּמִימְרֵי וְיִהוֹן
קֶרְמִי לְשׁוּם דְּחִדּוּא לְתוֹשְׁבָתָא
וְלִיקֵר לְכָל עַמְמֵי אֶרְעָא דִּי יֵשׁ
יִשְׁמַעְיָן עַל כָּל סִבְתָּא דִּיאֲנָא עֲבִיד
עֲמָהוּן וְיִזְעוּן וְיִיחַלוּן עַל כָּל ט
סִבְתָּא וְעַל כָּל שְׁלָמָא דְאַנָּא עֲבִיד
לְהוֹן 9 כִּדְנָן אָמַר
יי עוֹד יִשְׁתַּמַּע בְּאַתְרָא דְהִדִּין דְּרֵאתִי
אֲסִרִּין חֲרוֹב חוּמָּא סְבָלִי אִינְשָׁא
וּמִבְלִי בְּעִירָא בְּקִרְוֵא דְבִית יְהוּדָה
וּבְשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַם רַעְדִּין מִבְלִי א
אִינְשָׁא וּמִבְלִי יִתִּיב וּמִבְלִי בְּעִירָא 10
קָל בַּע וְקָל חִידּוּא קָל תְּתִינוּן קָל
כִּלְזָן קָל דְּאֲסִרִּין אֹדוּרֵי קֶרֶם יי צ
עֲבָאוֹת אֲרִי טֹב יי גְּרִי לְעֵלְמָא
טְבוּרִתָּהּ מַעְלִי חוֹדְרָא לְבִית
מִקְדָּשָׁא דִּי־אֲרִי אֲתִיבִּית גְּלוּת
אַרְעָא כִּדְבַקְדִּמִּיתָא אָמַר יי 11
כִּדְנָן אָמַר יי עֲבָאוֹת
עוֹד יִרְמִי בְּאַתְרָא דְהִדִּין דְּחֲרוֹב
מִבְלִי אֲנָשָׁא וּמִבְלִי בְּעִירָא וְכָל
קְרוּיָהוּן דִּירוֹת בֵּית מִשְׁדִּירֵשִׁין
וְחוּטְרִין דַּעַן 12 בְּקִרְוֵי שׁוּרָא
בְּקִרְוֵי שְׁפִלְתָּהּ וּבְקִרְוֵי דְרוּמָא
וּבְאַרְעָא שִׁיכְמָא בְּנִימָן וּבְסִתְרֵי
יְרוּשָׁלַם וּבְקִרְוֵא דְבִית יְהוּדָה עוֹד
יִתְיָהוּן עֲמָא עַל יְדֵי מִשְׁתִּיאֲמִי 13

יִרְעָתְךָ בְּקִרְיָא וּבְקִנְיָא וְסִיבָא הָאֵת דְּחִיבּוּפָא אִשְׁרֵי דְּכִ
לְכַעֲמִס רַבִּים. וְסִיבָא אֵת דְּקִרְיָא שְׂמִיעִית וְכַעֲמִית :
אֲרוּכָה. וְתַעֲלִי אֲרוּכָה לְמֵלֵאכָה. בִּי עֲלִיחָה אֲרוּכָה.
לְתוּלָה. וְנִאֲסָפּוּ עֲלֶיהָ. וְסִפְרִים בְּתַלְחִרְדָּרְדָּה.
נִגְמִים וְסִיבָא לְפִנְיָו. וְהָיִי כְּבִרְאשׁוֹנָה וִירְבֵּעִים. קוּל
וּבְנִיתִים כְּבִרְאשׁוֹנָה. כִּי אִשִּׁיב אֶת שְׁבוּתִי

רשי

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ שֵׁנִית לַיְלָה
וְהוּא עֹדְנוּ עֶצֶר בְּחֶצֶר הַמִּטְרָה
לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְהוָה עֲשֵׂה יְהוָה
יֹעַר אוֹתָהּ לְהַכְנִיחַ יְהוָה שְׁמוֹ:
קְרֵא אֱלֹהִי וְאֶעֱנֶךָ וְאֶגִּידָה לְךָ גִּדְּלוֹת
וּבְצֻרוֹת לֹא יִדְעָתָם:
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל--
בֵּית יְרֵמְיָהוּ הָאֵרֶץ וְעַל--בֵּית מַלְכִּי
יְהוּדָה הַנִּתְעָצִים אֶל-הַסְּלָלוֹת וְאֶל--
הַחֲרֹב: בָּאִים לְהַלְחֵם אֶת-הַכַּשְׂדִּים
וּלְמַלֵּאם אֶת-פְּגְרֵי הָאָדָם אֲשֶׁר-
הָכִיתִי בְּאַפִּי וּבְחִמְתִּי וְאֲשֶׁר הִסְתַּחֲרִיתִי
פְּנֵי מַהֲעִיר הַזֹּאת עַל כָּל-דַּעֲתָם:
הִנְנִי מַעֲלָה לָהּ אֹרֶכָה וּמִרְפָּא
וּרְפָאִים וְגִלְתִּי לָהֶם עֲתֵרֶת שָׁלוֹם
וְאִמְתִּי: וְהִשְׁבֵּיתִי אֶת-שִׁבּוֹת יְהוּדָה
וְאֶת שִׁבּוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְנֵתִים בִּ-
כְּבֹרָא שְׁנָה: וְטַהֲרִיתִם מִכָּל-
עֹנֶם אֲשֶׁר חֲטָאוּ לִי וְסָלַחְתִּי לְכֹל-
עֲוֹנֹתֵיהֶם אֲשֶׁר חֲטָאוּ לִי וְאֲשֶׁר
פָּשְׁעוּ בִּי: וְהִיתָה לִי לִשְׁשׁ שְׁשׁוֹן
לְתַהֲלָה וּלְתַפְאֲרָה לְכֹל גּוֹי הָאָרֶץ
אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּ אֶת-כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה אוֹתָם וּפָהֲרוּ וְרָגְזוּ עַל
כָּל הַטּוֹבָה וְעַל כָּל הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה לָהּ:
כֹּה אָמַר יְהוָה עוֹד יִשְׁמַע בְּמָקוֹם--
הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים חֲרֹב הוּא
מֵאִין אָדָם וּמֵאִין בְּהֵמָה בְּעֵרֵי יְהוּדָה
וּבְחֶצְרוֹת יְרוּשָׁלַם הַגִּשְׁמוֹרֹת מֵאִין
אָדָם וּמֵאִין יוֹשֵׁב וּמֵאִין בְּהֵמָה:
קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל חֲתָן
וְקוֹל כְּלָה קוֹל אֹמְרִים הוֹדוּ אֶת-יְהוָה
עֲבָאוֹת כִּי טוֹב יְהוָה כִּי לְעוֹלָם
חֲסֹדוֹ מִבְּאִים תוֹדָה בֵּית יְהוָה כִּי--
אֵשִׁיב אֶת-שִׁבּוֹת הָאָרֶץ כְּבֹרָא שְׁנָה
אָמַר יְהוָה:
כֹּה אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת עוֹד יִהְיֶה
בְּמָקוֹם הַזֶּה הַחֲרֹב מֵאִין אָדָם וְעַד--
בְּהֵמָה וּבְכָל-עֲרֵיוֹ נוֹהֲרֵים מִרְבָּעִים
עָאֵן: בְּעֵרֵי הַהָר בְּעֵרֵי הַשְּׂפֵלָה
וּבְעֵרֵי הַגִּבּוֹר וּבְאָרֶץ בְּנִימָן וּבְסִבְיָה
יְרוּשָׁלַם וּבְעֵרֵי יְהוּדָה עֹד תַּעֲבֹרְנָה
הָעָאֵן עַל-יְדֵי מוֹנֵה אָמַר יְהוָה:

ר אליך. שמעת וזה בלה. קרא אלי ואעניך. וחכסתי
ארוכה ד' כמל' וכחס' ומהנמ' מעלה לה. כי אעלה
ב' קרבא' חס'. גי' ז' ל' וסי' והיתה לי לשם ששון
וכל אוריתא דכו': כבראשונה בקרי' וסי'
אמרים יהודו את יי'. והשיב שפטי' כבראשונה.
הארץ: ובארץ הזוסי' נמסר בסדר ויגסי'

כה אמר ה' עשה •
 העושה זאת: קרא
 אלי ואענך • להודיעך
 העתידות: וכברות •
 ממורות בלב לעשותם
 והנחוצים א הסוללות
 • לעשות מהם סוללות
 תלים מצבורי למעלה
 אשר בונים בני העיר
 לעלות אל הסוללות
 להלחם מעליהם אל
 הכמדים: ואל החרב
 • לתקפח סורא מן
 קדם דקטלן בחרבא
 : ולמלאם את פגרי
 האדם • ואת הבתים
 אשר נתכו עומים ק
 קברות לשגרים •
 סנהגרים בתוך העיר
 ואמר הסתתרי וגו' •
 כה אמר ה' הכני מעלה
 לה וגו' • עתרת סלום
 • ברכת סלום סלום
 בלעז: נוה רועים •
 מדור רועים: עוד
 תעברה הנא וגו' •
 יבאו ויבאו ישראל
 על ידי מלך הולך ב
 בראשם: לא

פתח צדקה. וזהו מלך המסכה וזהו אשר יקרא לה י צדקנו. הקדוש ברוך הוא יקרא לירושלם י צדקנו כלומר פיוסות יאמרו י צדקנו ויתן דרך סמאריהן קרן לה יתעבדון לכה זכון מן קרם י צדקנו ולמעלה אמר על מלך המסכה וזה שמו אשר יקראו י צדקנו וסכיהם שלם לענין אחד ושם פירסוהו וארזוניאבי זל פי זה אשר יקרא לה הקב"ה שהוא י צדקנו כה אמר י אשר תפראת ברייתו היום. אם תוכלו להפך ברייתו פס כח ובניו שר כל ימי הארץ וגו' יוס ולילה לא יסבותו כמו שזה לא יופר ולא יסבות כן לא תופר ברייתו את רוד סכרתי לו ברית להיות מלכותו קיימת וכן ברייתו סכרתי עם אהרן ועם בניו בעתם על סדר התקפות: אשר. כמו כאשר חסר כף הדמיון וכן כיאמר

אל בית ד' בסיפרא וסימ' וזה ימים באים נאס' והקמתי. הלוך אל בית ורכבים. כי בא ידיוהו אל. יאמר אל המלך צדקוהו: ולכזים ה' בקריא וסימ' ויקרא המלך יהואש ליהודע הכהן ולכזבים. ולכזבים והלויים לא יכרת אש. ואחר הבני להם ולכזבים כ' בפסוק. והסגנים לא ידעו אנה הלכתי: וכקטיר ג' בקר'

רשי

לא יכרת. כריתת עולם אלא אם יפסוק סופו לחזור: כל ימי הרחי להעלות עולה ולהקטיר מנחה: אם תפרא את ברייתו היום. אם תוכלו להפך את ברייתו אשר כרתי את היום ואת הלילה להיותם בעתם אשר כרתי לכה ובניו ויום ולילה לא יסבות: מתי המספחות. המלכות והכהונה: ואת עמי יכאבון. וברבים האלה הם גורמים לעמי לכאב מהיות גוי לוי לכניה לפני דבריהם אלה סמלמתי אוחן לומר לא יסוב הקב"ה מחרונו עוד ולא תועיל לכס תשובה: אם לא ברייתו וגו'. אי אפשר שלא יתקיים הברית סכרתי ליום ולילה ל לחיות בעתם ואי אפשר לחזקת שמים וארץ ליכטל כאלו לא סמיתם גם זרע יעקב וגו' ורבותו דרשוהו לענין ברית התורה והמילה ללמוד מכאן סבטלס כנראה ס סמים וארץ אך אין המדרס מיוסב על סדר המקראות: בטלס

הנה ימים באים נאס' יהוה והקמתי ארץ הדבר הטוב אשר דברתי אל בית ישראל ועל בית יהודה: כי ימים ההם ובעת ההיא אצמיח לדוד צמח צדקת ועשה משפט וצדקה בארץ: כי ימים ההם תושע יהודה וירושלם תשכון לבטח וזה אשר יקרא לה יהוה צדקנו:

כי כה אמר יהוה לא יכרת לדוד איש ישב על כסא בית ישראל: ולכזבים הלויים לא יכרת איש מלפני מעלה עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל הימים:

ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמור: כה אמר יהוה אם תפרא את ברייתו היום ואת ברייתו הלילה ולכלתיהיות יומם ולילה בעתם: גם ברייתו תפרא את דוד עבדי מהיות לובן מלך על כסאו ואת הלויים הכהנים משרתי: אשר לא יספר צבא השמים ולא ימד חול הים כן ארבה את זרע דוד עבדי ואת הלויים משרתי אתי:

ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר: הלווא ראית מה העם הזה דברו לאמר שתי המשפחות אשר בחר יהוה בהם ומאסם ואת עמי ינאצון מהיות עוד גוי לפניהם:

כה אמר יהוה אם לא ברייתו יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת: גם זרע יעקב ודוד עבדי אמאם מקחת מזרעו משלים אל זרע אברהם ישחק ויעקב כי אשוב את שבותם ורתמתם:

שולטן על זרעיה ואברהם יעקב יארי אתיבית גלותהו ואתם עליהו:

והא יומא אתן אמר י ואקים ית פתגמא תקנא דמלילית על בית ישראל ועל בית יהודה: ביומא האינון ובעידנא ההיא אקים לדוד משיח וצדקה ויעבד דין דקשוט וכו' בארעא: ביומא תאינון יתפרקן דבית יהודה וירושלם תשרי לרוחצון ודין שמה דיהוה קרן לה יתעבדו לנא וכוון מן קדם י בגוה:

ארי בדין אמר י לא יפסוק לדוד גבר יתיב על כורסי מלכותא דבית ישראל: ולכתניא ליואי לא יפסוק גבר מן קדמי ססיק עלון ומקריב קורבן ועבד נביסת ק קודשין כל יומיא:

וזהו פתגם נבואה מן קדם י עם ירמיה למימר: בדין אמר י כסא דלית איפשר דיבטל קיימי דאקמית עם יסמא ועם ליליא ובריל דלא למקוהו יסם וילי בעידנהו: אף קיימי לא יבטל דאקמית עם דוד עבדי מלסוהו ליה בר מליך על כורסוהו וית ליואי כתינא דמשמשין קדמי:

כסא דלית איפשר דיתמנון חילי שמיא ולא יתכיל חלא דיםא כן אסגיו ית זרעא דוד עבדי וית ליואי דמשמשין קדמי:

וזהו פתגם נבואה מן קדם י עם ירמיה למימר: הלא חזיתא מא עמא דדין סמלליון למימר תרתי זרעיתא דארעא י בגוה ורתיקנו וית עמי סרגזין מלסוהו עוד עם משמש קדמי בקבלהו:

בדין אמר י כסא דלית איפשר דיבטל קיימי דאקמית עם יסמא ועם ליליא כין גזירת שמיא וארעא לא שויתכוון דיעדון:

אף זרעא דיעקב ודוד עבדי לא ארחיק סלקרבא סבניהו עבדין קולטן על זרעיה ואברהם יעקב יארי אתיבית גלותהו ואתם עליהו:

וסימ' דקבמות הוא מזבח ובקטיר. ולכזבים הלויים לא יכרת אש. והלויים לא יכרת אש. וזהו שמו אשר יקראו י צדקנו וסכיהם שלם לענין אחד ושם פירסוהו וארזוניאבי זל פי זה אשר יקרא לה הקב"ה שהוא י צדקנו כה אמר י אשר תפראת ברייתו היום. אם תוכלו להפך ברייתו פס כח ובניו שר כל ימי הארץ וגו' יוס ולילה לא יסבותו כמו שזה לא יופר ולא יסבות כן לא תופר ברייתו את רוד סכרתי לו ברית להיות מלכותו קיימת וכן ברייתו סכרתי עם אהרן ועם בניו בעתם על סדר התקפות: אשר. כמו כאשר חסר כף הדמיון וכן כיאמר

אל בית ד' בסיפרא וסימ' וזה ימים באים נאס' והקמתי. הלוך אל בית ורכבים. כי בא ידיוהו אל. יאמר אל המלך צדקוהו: ולכזים ה' בקריא וסימ' ויקרא המלך יהואש ליהודע הכהן ולכזבים. ולכזבים והלויים לא יכרת אש. ואחר הבני להם ולכזבים כ' בפסוק. והסגנים לא ידעו אנה הלכתי: וכקטיר ג' בקר'

הא יומא אתן אמר י ואקים ית פתגמא תקנא דמלילית על בית ישראל ועל בית יהודה: ביומא האינון ובעידנא ההיא אקים לדוד משיח וצדקה ויעבד דין דקשוט וכו' בארעא: ביומא תאינון יתפרקן דבית יהודה וירושלם תשרי לרוחצון ודין שמה דיהוה קרן לה יתעבדו לנא וכוון מן קדם י בגוה: ארי בדין אמר י לא יפסוק לדוד גבר יתיב על כורסי מלכותא דבית ישראל: ולכתניא ליואי לא יפסוק גבר מן קדמי ססיק עלון ומקריב קורבן ועבד נביסת ק קודשין כל יומיא: וזהו פתגם נבואה מן קדם י עם ירמיה למימר: בדין אמר י כסא דלית איפשר דיבטל קיימי דאקמית עם יסמא ועם ליליא ובריל דלא למקוהו יסם וילי בעידנהו: אף קיימי לא יבטל דאקמית עם דוד עבדי מלסוהו ליה בר מליך על כורסוהו וית ליואי כתינא דמשמשין קדמי:

כסא דלית איפשר דיתמנון חילי שמיא ולא יתכיל חלא דיםא כן אסגיו ית זרעא דוד עבדי וית ליואי דמשמשין קדמי: וזהו פתגם נבואה מן קדם י עם ירמיה למימר: הלא חזיתא מא עמא דדין סמלליון למימר תרתי זרעיתא דארעא י בגוה ורתיקנו וית עמי סרגזין מלסוהו עוד עם משמש קדמי בקבלהו: בדין אמר י כסא דלית איפשר דיבטל קיימי דאקמית עם יסמא ועם ליליא כין גזירת שמיא וארעא לא שויתכוון דיעדון: אף זרעא דיעקב ודוד עבדי לא ארחיק סלקרבא סבניהו עבדין קולטן על זרעיה ואברהם יעקב יארי אתיבית גלותהו ואתם עליהו:

וסימ' דקבמות הוא מזבח ובקטיר. ולכזבים הלויים לא יכרת אש. והלויים לא יכרת אש. וזהו שמו אשר יקראו י צדקנו וסכיהם שלם לענין אחד ושם פירסוהו וארזוניאבי זל פי זה אשר יקרא לה הקב"ה שהוא י צדקנו כה אמר י אשר תפראת ברייתו היום. אם תוכלו להפך ברייתו פס כח ובניו שר כל ימי הארץ וגו' יוס ולילה לא יסבותו כמו שזה לא יופר ולא יסבות כן לא תופר ברייתו את רוד סכרתי לו ברית להיות מלכותו קיימת וכן ברייתו סכרתי עם אהרן ועם בניו בעתם על סדר התקפות: אשר. כמו כאשר חסר כף הדמיון וכן כיאמר

אך מזה התנחם. חלפ מרגלה
לא תמות בחרב: במלום תמות
• חלפ מנקה עיניו כיון שלא
תמות בחרב ומותו על מנתו ו
ועמו לו כבוד כמו שעשו למלכי
זהו במלום ורזל אמרו מהו
במלום ממת כבוד נכר בימיו
ובמסרפות. כמו שהיו מורפים
על מנתם בממלכות מרוחקים
כמו שכל באסר ורזל פילמה היו
מורפים עליהם מתנתן וכלי ת
תשמיש: כי דבר אלהי דברתי כי
זה הדבר אלהי דברתי לחיות לפי
תרע מיתקיים: אל לכים ואל
עזקה. כמו על לכים ועל עזקה
וכמו הם רבים כמו שכתבנו:
הדבר. אחרי כרות המלך
דקיהו. מבו להם מזה העון
וכרתו להם ברית לקיים הדבר
וכבוד עולם כימה סאול בקבר
יחזקאל ויהי במנה הסביעית
בחמשי בעשור לחדש באו חכמי
מזקני ישראל לדרוש את יוסיב
לפני היום מנה סביעית למלכות
דקיהו ואותה מנה כרת המלך
דקיהו ברית את כל העם אמר
בירושלם לקרא להם דרור פי
להם לעבדים ולספחות כמו
סאמר למלח אים את עבדו וגו'
ובא הכניו טרם הידיעה כמו
ותראהו את הילד והדומים לו:
לבלתי עבד בס. בעברי
ובעבריה ואחר כך הוסף
באור ואמר ביהודי אחיהו אים
והוא כמו הפוך לבלתי עבד אים
ביהודי אחיהו וכן מקום סס
קבר מקום קבר סס והדומים
להם מהמוקדם מאוחר:
ויכבסם

פתגם נבואה דהוה עם ירמיה מן
קדם יי ונבוכד נצר מלכא דבבל
וכל משריתיה וכל מלכות ארעא
שולטן ידיה וכל עממיה מגיחין
קרבא על ירושלם ועל כל קרואה
למיכר: כדן אמר יי אלהא
דירמיהל איהל ותימר לצדקיהו
מלך שיבטא רבית יהודה ותימר
ליה כדן אמר יי הא אנא מסר ית
קרמיה דרמיה ביד מלכא דבבל
ויזקדינה בנורא: ואת לא
תשתן ב מן ידיה ארי את אחרי
תתאמר ובידיה תתמכר ועינך ית
עיני מלכא דבבל ותזין ופוסיה
עם פוסך ומלך דבבל תתובל:
ברם קביל פתגמא דיי צדקיהו
מלך שיבטא רבית יהודה כדן
אמר יי עלך לא תתקטיל בחרבא
ובשלמא תסות וביקידות אבההך
מלכיה קדמיה דהוה קדמך כן
יזקדון עלך ווי על מלכא יספרון
עלך ארי פתגמא אנא מלך ית
אמר יי:
ירמיה נביא עם צדקיהו מלך
שיבטא רבית יהודה ית כל פתגמי
האלין בירושלם ומשרית מלכא
דבבל מגיחין קרבא על ירושלם
ועל כל קרוא רבית יהודה ו
ראש תארא על לכיש ועל עזקה
ארי אינון אשתארא בקרוא רבית
יהודה קרוין כריכן:
פתגם נבואה דהוה עם ירמיה מן
קדם יי בתר דגור מלכא צדקיהו
קיסעם כל עמא דבירושלם ל
למקרי להון חירו: לשלחא
גבר ית עבדיה וגבר ית אמתיה
בר ישראל ובת ישראל בני חורין
בדיל דלא יפלחון בהון גבר ב
באחיהו יהודה: ושם עובל
רכבוא וכל עמא דעל בקייסא
לשלחא גבר ית עבדיה וגבר ית
אמתיה בני חורין בדיל דלא יפלחו
בהון עור וקבילו ושלחו:
ותבו בתר כן ואתיבו ית עבדין
וית אמתיה דפטרו בני חורין
וכבישונן לעבדין ולאכחון:
והוה פתגם נבואה מן
קדם יי עם ירמיה מן קדם יי למים
כדן אמר יי אלהא וישאל
אנא גזרית קיסעם אבהתכון
ביומא דאפקית יהוה כדירעא
דסצרים מבית עבדותא למיכר:

הדבר אשר היה אל ירמיהו
מאת יהודה ונבוכדנצר מלך בבל
וכל חילו וכל כבליהו ארץ כבשלת
ירושלם ועממי נלחמים על ירושלם
ועל כל עריה לאמר: כה אמר
יהוה אלהי ישראל הלך ואכרת אל
צדקיהו מלך יהודה ואכרת אליו
כה אמר יהוה הנני נתן את העיר
הזאת ביד מלך בבל ושרפה באש:
ואתה לא תמלט מידו כי תפש
תתפש וידו תנתן ועיניך את עיני
מלך בבל תראינה ופיהו את פיך
ידבר ובבל תבוא: אך שמע דבר
יהוה צדקיהו מלך יהודה כה אמר
יהוה עליך לא תמות בחרב:
בשלוש תמות ובמשרפות אכותיך
המלכים הראשנים אשר היו לפניך
כן ישרפו לך והיו אדון יספרו לך
כי דבר אני דברתי נאם יהוה:
וידבר ירמיהו הנביא
אל צדקיהו מלך יהודה את כל
הדברים האלה בירושלם: וחיל
מלך בבל נלחמים על ירושלם ועל
כל ערי יהודה הנותרות אל לכיש
ואל עזקה כי הנר נשאר בערי
יהודה ערי מבצר: הדבר אשר
היה אל ירמיהו מאת יהוה אחרי
כרת המלך צדקיהו ברית את כל
העם אשר בירושלם לקרא להם
דרור: לשלח איש את עבדו ואיש
את שפחתו העברי והעבריה חפשים
לבלתי עבד בס ביהודי אחיהו איש
: וישמעו כל השרים וכל העם
אשר באו בבית לשלח איש את
עבדו ואיש את שפחתו הפשים
לבלתי עבד בס עוד וישמעו וי
ושלחו: וישובו אחרי כן וישיבו את
העבדים ואת השפחות אשר שלחו
חפשים ויכבישום לעבדים ו
ולשפחות: ויהי דבר
יהוה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר:
כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי
ברתי ברית את אבותיכם ביום
הוצאתי אתם מארץ מצרים
מבית עבדים לאמר:

ועיניך זוכים בניך ובנוהיך וחוננים לעם אחר.
ועיניך על רבים. והינא אנך קשבת. ועיניך דרבי תצרנה.
אבוהיך גכל בקריא וסמי טובאל ארץ
אבוהיך ולבולדהך. ובכשרפות אבוהיך דבלים.
אל הסגובל עולם. אנך. דוהדות ג כלסוטי
יעקב רעה את צאן. על פיהשנים ובותרת.
וחיל כלך בבל נלחמים. כהא כל דכל ושאר חס ויו

הדבר אשר היה אל ירמיהו
מאת יהודה ונבוכדנצר מלך בבל
וכל חילו וכל כבליהו ארץ כבשלת
ירושלם ועממי נלחמים על ירושלם
ועל כל עריה לאמר: כה אמר
יהוה אלהי ישראל הלך ואכרת אל
צדקיהו מלך יהודה ואכרת אליו
כה אמר יהוה הנני נתן את העיר
הזאת ביד מלך בבל ושרפה באש:
ואתה לא תמלט מידו כי תפש
תתפש וידו תנתן ועיניך את עיני
מלך בבל תראינה ופיהו את פיך
ידבר ובבל תבוא: אך שמע דבר
יהוה צדקיהו מלך יהודה כה אמר
יהוה עליך לא תמות בחרב:
בשלוש תמות ובמשרפות אכותיך
המלכים הראשנים אשר היו לפניך
כן ישרפו לך והיו אדון יספרו לך
כי דבר אני דברתי נאם יהוה:
וידבר ירמיהו הנביא
אל צדקיהו מלך יהודה את כל
הדברים האלה בירושלם: וחיל
מלך בבל נלחמים על ירושלם ועל
כל ערי יהודה הנותרות אל לכיש
ואל עזקה כי הנר נשאר בערי
יהודה ערי מבצר: הדבר אשר
היה אל ירמיהו מאת יהוה אחרי
כרת המלך צדקיהו ברית את כל
העם אשר בירושלם לקרא להם
דרור: לשלח איש את עבדו ואיש
את שפחתו העברי והעבריה חפשים
לבלתי עבד בס ביהודי אחיהו איש
: וישמעו כל השרים וכל העם
אשר באו בבית לשלח איש את
עבדו ואיש את שפחתו הפשים
לבלתי עבד בס עוד וישמעו וי
ושלחו: וישובו אחרי כן וישיבו את
העבדים ואת השפחות אשר שלחו
חפשים ויכבישום לעבדים ו
ולשפחות: ויהי דבר
יהוה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר:
כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי
ברתי ברית את אבותיכם ביום
הוצאתי אתם מארץ מצרים
מבית עבדים לאמר:

כתרא: אחיהו וסמי ויביאו את הרובה.
אכר חסיד מן ארץ. לטלח איש את עבדו. איש באחיהו
ידבק: שלחוד וגש' וסמי בשפטם סמא:

כתרא: אחיהו וסמי ויביאו את הרובה.
אכר חסיד מן ארץ. לטלח איש את עבדו. איש באחיהו
ידבק: שלחוד וגש' וסמי בשפטם סמא:

במלום תמות. אחת
רבותינו ממת כבוד
כזר בימיו מכל ימי
כבוד כזר לא יכלו
אסריו מאסריהם ו
וכסמת כבוד כזר
יבא דקיהו מבית
האסור ולמחרת מת
וקברוהו בכבוד:
ובמסרפות אבוהיך.
כך היה דרכם לסרוף
על המלכי מתנתן וכלי
תשמיש: אחרי כרות
המלך. במנה
הסביעית למלכו כך
סמינו בסדר עולם ו
ויהי במנה הסביעית
באו חכמי מזקני י
יהודה לדרוש את יי
אמרו ליחזקאל עבר
כהן ממכרו רבומהו
סאכל בתרומה
כלום לפי מהיו רוכן
לומר לא נענם על ה
המכות על מהחזירו
את העבדים:
הנב

הדבר אשר היה אל ירמיהו
מאת יהודה ונבוכדנצר מלך בבל
וכל חילו וכל כבליהו ארץ כבשלת
ירושלם ועממי נלחמים על ירושלם
ועל כל עריה לאמר: כה אמר
יהוה אלהי ישראל הלך ואכרת אל
צדקיהו מלך יהודה ואכרת אליו
כה אמר יהוה הנני נתן את העיר
הזאת ביד מלך בבל ושרפה באש:
ואתה לא תמלט מידו כי תפש
תתפש וידו תנתן ועיניך את עיני
מלך בבל תראינה ופיהו את פיך
ידבר ובבל תבוא: אך שמע דבר
יהוה צדקיהו מלך יהודה כה אמר
יהוה עליך לא תמות בחרב:
בשלוש תמות ובמשרפות אכותיך
המלכים הראשנים אשר היו לפניך
כן ישרפו לך והיו אדון יספרו לך
כי דבר אני דברתי נאם יהוה:
וידבר ירמיהו הנביא
אל צדקיהו מלך יהודה את כל
הדברים האלה בירושלם: וחיל
מלך בבל נלחמים על ירושלם ועל
כל ערי יהודה הנותרות אל לכיש
ואל עזקה כי הנר נשאר בערי
יהודה ערי מבצר: הדבר אשר
היה אל ירמיהו מאת יהוה אחרי
כרת המלך צדקיהו ברית את כל
העם אשר בירושלם לקרא להם
דרור: לשלח איש את עבדו ואיש
את שפחתו העברי והעבריה חפשים
לבלתי עבד בס ביהודי אחיהו איש
: וישמעו כל השרים וכל העם
אשר באו בבית לשלח איש את
עבדו ואיש את שפחתו הפשים
לבלתי עבד בס עוד וישמעו וי
ושלחו: וישובו אחרי כן וישיבו את
העבדים ואת השפחות אשר שלחו
חפשים ויכבישום לעבדים ו
ולשפחות: ויהי דבר
יהוה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר:
כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי
ברתי ברית את אבותיכם ביום
הוצאתי אתם מארץ מצרים
מבית עבדים לאמר:

מז 7 67 1111

ויאמרו לא נשתי חמרא ארי וינרב
 בר רכב אבונא פקיד עלנא למי
 לא תשתון חמרא אתון ובניכון
 עד עלמא: וביתא לא תיבגון
 וזרעא לא תזרעון וכרמא לא
 תיבגון ולא יהי לכון ארי במשכני
 תיתבון כל יומיכון בךיל דת
 דתתקייסון יומין סגיאין על אפי
 ארעא דאתון דירין תסון
 וקבילנא למימר וינרב בר רכב
 אבונא לכל דפקרנא בדיל ולא
 למישיח חמרא כל יומנא אנתנא
 נשנא בננא ובנתנא ובדיל ולא
 למיבני בתין למרבתנא וכרמין
 וחקלין וזרעין לא יהי לנא
 ויתיבנא במשכני וקבילנא
 ועברנא בכל דפקרנא וינרב אבונ
 ויהוה פד סליק נבוכד נצר
 מלפא דבבל על ארעא ואמרנא
 אירא וניעול לירושלם מן קדם
 משרית כסדאי ומן קדם משרית
 ארם ויתיבנא בירושלם
 ויהוה פתגם נבואה מן קדם
 יו עם ירמיה למימר: ברגן אמר
 יו צבאות אלהא דישראל אקיל
 ותימר לאנש יהודה וליחבי יר
 ירושלם הלא תקבלון אולפן
 לקבלא לפתגמי אמר יו אתקייסו
 פתגמי וינרב בר רכב דפקיד ית
 בנתי בדיל ולא למשתי חמרא
 ולא אשתאיא עד יומא דירין ארי
 קבילו יתתפקדנא דאבוהון ואנא
 שלחית לוחכון ית כל עבדי נביא
 מקדים וממליל ולא קבילתון ל
 למימרי: ושלחית לוחכון ית כל
 עבדי נביא מקדים ומשלח למי
 תובו בען גבר מאורחית בשתא
 ואתקינו עובדיכון ולא תחכון
 בתר טעות עממיא למפלחתון
 ותיבו על ארעא דיתבית לכון
 ולא תהתכון ולא ארכינתון ית
 אורככון ולא קבילתון למימרי:
 ארי אקיסו בני וינרב בר רכב ית
 תפקדנא דאבוהון דפקידיוסון
 ועמא דירין לא קבילו למימרי:
 בכן פתגם אמר יו
 צבאות אלהא דישראל הא אנא
 סיתי על אנש יהודה ועל כל יחבי
 ירושלם ית כל בשתא דגזרית
 עליהון חלף ושלחית לוחכון ית
 כל עבדי נביא ולא קבילו וא
 ואתנביאו להון ולא תבו: ולבני
 בית רכב אמר ירמיה ברגן אמר יו
 צבאות אלהא דישראל חלף
 וקבילתון לרפקידת יהונרב
 אבוכון ונרתתון ית כל פקודיה ועבדתון ככל דפקיד יתכון:

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג
 ד
 ז

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ג' וכל שחולל
 רכב כחא שכב

ויאמרו לא נשתי חמרא ארי וינרב
 בר רכב אבונא פקיד עלנא למי
 לא תשתון חמרא אתם ובניכם עד עולם:
 ובית לא תבנו וזרע לא תזרעו וכרם
 לא תטעו ולא יהיה לכם כי באהלים
 תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים
 רבים על פני האדמה אשר אתם
 גרים שם: ונשמע בקול יהונרב בן
 רכב אבינו לכל אשר צונו לבלתי
 שתות יין כל ימינו אנחנו נשינו
 בנינו ובנותינו: ולבלתי בנות
 בתים לשבתנו וכרם ושרה וזרע לא
 יהיה לנו: ונשב באהלים ונשמע
 ונעש ככל אשר צונו וינרב אבינו:
 ויהי בעלות נבוכדראצר מלך בבל
 אל הארץ ואמר באו ונבוא ירושלם
 מפני חיל הכשרים ומפני חיל ארם
 ונשב בירושלם:
 ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
 כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 הלך ואמרתי לאיש יהודה ולישבי
 ירושלם הלוא תקחו מוסר לשמע
 אל דברי נאם יהוה: הוקם את
 דברי יהונרב בן רכב אשר צוה את
 בליו לבלתי שתות יין ולא שתו
 עד היום הזה כי שמעו את מצות
 אביהם ואנכי דברתי אליכם השכם
 ודברו ולא שמעתם אלי: ואשלח
 אליכם את כל עבדי הנביאים
 השכם ושלח לאמר שבו נא איש
 מדרך הרעה והיטיבו מעלליכם
 ואל תלכו אחרי אלהים אחרים
 לעבדם ושבנו אל האדמה אשר
 נתתי לכם ולא תביתכם ולא תשיתם
 את אונכם ולא שמעתם אלי:
 כי הקימו בני יהונרב בן רכב את
 מצות אביהם אשר צוה והעם הזה
 לא שמעו אלי: לכן כה אמר יהוה
 אלהי צבאות אלהי ישראל הנני
 מביא אל יהודה ואל כל יושבי
 ירושלם את כל הרעה אשר דברתי
 עליהם יען דברתי אליהם ולא
 שמעו ואקרא להם ולא ענו: ולבית
 הרבבים אמר ירמיהו כה אמר יהוה
 צבאות אלהי ישראל יען א
 אשר שמעתם על מצות יהונרב
 אביכם ותשמרו את כל מצותיו
 ותעשו ככל אשר צוה אתכם:

אבוכון ונרתתון ית כל פקודיה ועבדתון ככל דפקיד יתכון:

באהלים תשבו.
 במדברות חסר חסר
 גרים מס לא היה ל
 להם חלק בארץ מכב
 גרים היו: והיו בעלות
 נבוכד נצר.
 כרכנו באנו העיר ל
 לכך עכסיו חנו יוסב
 בכנים: עכור

מכרה
 יונרב וינרב וינרב
 נשתהיין כי ונשב
 באהלי ונשמע ונעש
 לכן כה אמר י צבאות
 אלהי ישראל לא יכרת
 איש: וכל שבואל
 דכו וינרב בבא י
 יונרב וינרב וינרב
 יונרב שכב על פ
 בשתה: תחיוג בקריא
 וס' ונשתהיין שבע
 אל החקים: ובית לא
 תבנו וזרע ודרשו טוב
 ואל רע: ונשב
 בבניאים ובכתובי וס'
 ונשב באהלים ונשמע
 ונעש: ודברתי
 בירושלם: בנור
 אתוא: באהלים
 בקריא וס' בשפטים
 סימח: צונו בקריא
 וס' נמס בסדר דברים
 : הוקם ג בקריא ב'
 מלוא חסוסים הוקם
 המשכן: נאם הגבר
 הקם על: את דברי
 יהונרב בן רכב: נאם
 הגבר חס ובלעיל:
 שבו ה חס בבניאים
 ונחובים וס' אמ ח
 הכעיק בעיו שבואתו
 : ואשלח אליכם את
 כל עבדי הנביאים ד
 דאריד: וגם עתה נאם
 יו שבו עדי: ועד י
 בישראל וכי יהודה
 ושבנו עוד צדקי בח
 כתיב: אל יהודה ח'
 וס' וישוב אל יהודה
 יאמר לא מצאתיה:
 ונני כביא אל יהודה
 ואל כל יושבי ירושלם
 את כל הרעה: ויהי
 לתקופת השנה עלת
 דח: אשר תשרתי
 אל יהודה דעורא:
 עד אשר אבוא אל
 יהודה: וא' ואל יהודה
 וס' ואלה הדברים
 אשר דבר יו:

עבור. בבית הכלא.
פתח סער בית ה'
החרם. הוא סער
המזרחי כך תירגם
הנח.

לכן כה אמר יהוה עבאות אלהי
ישראל לא יכרת איש לינרוב בן
רכב עמר לפני כל הימים:

ויהי בשנה הרבעית

ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה
היה הדבר הזה אל ירמיהו מארת
יהוה לאמר: קח לך מגלת ספר
וכתבת אליה את כל הדברים אשר
דברתי אליך על ישראל ועל יהודה
ועל כל הגוים מיום דברתי אליך
מימי יאשיהו ועד היום הזה:

אולי ישמעו בית יהודה את כל
הדעה אשר אנכי חשב לעשות להם
למען ישובו איש מדרכו הרעה
וסלחתי לעונם ולחטאתם:

ויקרא ירמיהו את

ברוך בן נריה וכתב ברוך מפי יר
ימיהו את כל דברי יהוה אשר

דבר אליו על מגלת ספר: ויצוה

ירמיהו את ברוך לאמר אני עצור
לא אוכל לבוא בית יהוה: ובאת

אתה וקראת במגלה אשר כתבת

מפי את דברי יהוה באזני העם בית
יהוה ביום צום וגם באזני כל יהודה

הבאים מעריהם תקראם: אולי

תפל תחנתם לפני יהוה וישבו איש
מדרכו הרעה כי גדול האף והחמה

אשר דבר יהוה אל העם הזה:

ויעש ברוך בן נריה ככל אשר צוהו
ירמיהו הנביא לקרא בספר דברי

יהוה בית יהוה:

ויהי בשנה החמשית ליהויקים בן
יאשיהו מלך יהודה בחדש התשעי

קראו צום לפני יהוה כל העם

בירושלם וכל העם הבאים מערי
יהודה בירושלם: ויקרא ברוך

בספר את דברי ירמיהו בית יהוה

כל שכתב ירמיהו בן שפן הספר בחדש
העליון פתח שער בית יהוה החדש

באזני כל העם: וישמע מביהו בן

גמריהו בן שפן את כל דברי יהוה
מעל הספר: וירד בית המלך על

לשכת הספר והנה שם כל השרים

יושבים אלי שמע הספר ודליהו בן
שמעיהו ואלנתן בן עכבור וגמריהו

בן שפן ועזקיהו בן חנני וכל

השרים:

מסירה
קח יכ ר"ס וס"ט נמס'
בסדר במדכ"ס ואת
כל הדברי י"ס חס האלה
וסי' וספר העבר ל
ליצחק את כל וירבר
אחרן את כל הדברים
י' רעש אחרן ובניו.
ואצוה אתכם בעת
הזאת את. ויגר לו
שמואל. עמד בחצר
בית י'. ויאמר ירמיה
אל כל השרים. כתב
לך דכה אמר י' אלהי
ישראל קח לך מגלת
ספר. ויגר להם סביחו
י' ויהי בשמעם את כל
כל הדברי פתחו קדם'
דפסו. ויגירו באזני
ובלך. שוב קח לך
מגלה: האף ג' קמצינ'
וסי' כי יגרתי בפני האף
מה חרי האף הגדול י'
כי גיור האף והחמה:
וחמשתית ה' בקריא חס'
יור קדמא וסי' וכשנח
וחמשתית תאכלו את
פריו. ויהי כשנח

בבזכרון אמר יי עבאות אלהי
ישראל לא יפסוק גבר לינרוב
בר רכב משמש קדמי כל יומיו:

ויהוה בשנת

רביעית ליהויקים בן יאשיהו
מלך שובטא רבית יהודה הוה

פתגמא הדין עם ירמיהו מן קדם

י' למסר: סב לך מגלת ספרא
ורכתוב עליה ית כל פתגמיא

דמל לית עמך על ישראל ועל
יהודה ועל כל עממיא מיומא ד

דמל לית עמך מימי יאשיהו ועד
יומא הדין: מאים ישמעון דבית

יהודה ית כל בישתא דאנא מחשיב
למעבד להון בדיל דיתובון גבר

מארחיה בישתא ואשבוק ל

לחיותיו ולחטאיהו:

ויקרא ירמיהו ית ברוך
בר נריה וכתב ברוך מפוס דירמיהו

ית כל פתגמיא דיי ומליל עמיה
על מגלת ספרא: ופקיד ירמיהו

ית ברוך למסר אגא כל לית
אנא יכול למיעל לבית מקדשא

דיי: ותייתי את ותקרי במגלתא
דכתבתא מפומי ית פתגמיא דיי

קדם עמא בבית מקדשא דיי ביומא
דצומא ואף קדם כל בית יהודה

דאתן מקריהו תקרינו: מאים
תתקבל בעותהו קדם י' ויתובון

גבר מארחיה בישתא ארי רב
רוגא ותיסתא דגור י' על עמא

הדין: ועבד ברוך בר נריה ככל
די פקדיה ירמיהו נביא למיקרי

בספרא פתגמא דיי בית מקדשא
דיי: ויהוה בשתא

תשתא ליהויקים בן יאשיהו מלך
שבטא רבית יהודה בירמיהו

תשיעארת גורו צומא קדם י' כל
עמא בירושלם וכל עמא דאתן

מקריא רבית יהודה בירושלם:
ויקרא ברוך בספרא ית פתגמי

ירמיהו נביא בית מקדשא דיי
בלשכת גמריהו בר שפן ספרא

בדרתא עליתא במעלא וחרע
בית מקדשא דיי מדינא קדם

כל עמא: ושמע מיכיהו בר
גמריהו בר שפן ית כל פתגמא דיי

מעל ספרא: ונתת לבית מלכא
ללשכת ספרא ואתא תמן כל ר

רבבא יתבין אלישמע ספרא
ודלית בר שמעית ואלנתן בר

עכבור וגמריהו בר שפן ועזקיהו

בר תנני וכל רבבא:

לכן. לא יכרת איש לינרוב בן
רכב עמר לפני כל הימים.
תירגם וכתן מסמס קדמי
ובדברי רבותינו ז"ל רבי יהודה
אומר וכי גרים נכנסים להיכל
והלא אף ישראל אין נכנסים לא
סהיו יושבים בסנהדרין ומורים
בדברי תורה ויא בביתיהם
כפואות לכהול והיו מבני בניהם
מקריבים על גבי המזבח:
יונרוב. בלא הא בפרסה סלסס
וסיתן ויאמרו ונסב ולא
יכרת: ויהי בשנה הרבעית
ליהויקים: קח לך מגלת ספר.
מגלה ונליון יקרא הקלף או
חגול סיכתו אדם עליו ובסמכו
המגלה לספר רצה לומר סיכתוב
עליה ואז תקרא ספר: וכתבת
אליה. כמו עליה אמר סיכתוב
כלל הדברים מראש הספר ועד
הכה ורבותינו ז"ל ררסו זומגלת
איכה: ביום כוס. ביום תענית
וארומי אבי ז"ל פירס ביום קבוץ
מן צומת הגדין בדברי רבותינו
ז"ל רצה לומר יום סיתקבנו
לדבר ולהתעין על דתם:
החרם. הוא סער המזרחי כמו
מכתבו למעלה וכן תירגם
יוכתן מדינא: מעל הספר.
סהיו כותבים על הספר: על
למכת. כמו אל למכת:
הנח

וחמשתית ליהויקים בן יאשיהו. היא השנה החמשתית לגלות. ויור קדמא וסי' וכשנח ווחמשתית תאכלו את פרוי. ויהי כשנח ווחמשתית כתיב חס' יור בחר. וירמיהו החמשתית כתיב חס' יור קדמא. ושאר החמשתית כתיב מל' דמל': ודליתן בלש' בקריא וסי' אלישמע וסומר ודליתן. ונמאל נתן. ודליתן שלשוועשרים:

דברים רבים כהמה
מתחלה היו סלם
לפא ביתן איכה יסבה
איכה יעב איכה יועם
והסוף עליה אני ה
הגבר סכל ארת מ
מסולסת בה וימלך
מלך לפי שמעתי
בא לספר ולומר מ
סבתיומו הפורעניות
סבבא עד הכה התחיל
לומר כן וכבא עת ה
הפקודה סיקרנו ה
הימים להתקיים ה
הדברים וימלך מלך
על יהודה אחר יהויכ
תחת כניהו וגו' :
וירמיהו בא וינבא
בתוך העם .
כשמלך צדקיהו כזה
והוציאוהו מבית ה
הכלא סכלאו יהויקים
סצדקיה היה צדק
ודורו נעם ויהויקים
היה רשע ודורו צדק
וחיל פרעה יבא
ממצרים . לעזרה
ליהודה : סב

ויהי דבר יהוה אל ירמיהו
אחרי שרף המלך את המגלה ואת
הדברים אשר כתב ברוך מפי
ירמיהו לאמר : שוב קח לך מגלה
אחרת וכתב עליה את כל הדברים
הראשונים אשר היו על המגלה
הראשונה אשר שרף יהויקים מלך
יהודה : ועל יהויקים מלך יהודה
תאמר כה אמר יהוה אתה שרפת
את המגלה הזאת לאמר מדוע
כתבת עליה לאמר בא יבוא מלך
בכלוה שתי את הארץ הזאת
והשבית ממנה אדם ובהמה :
לכן כה אמר יהוה על
יהויקים מלך יהודה לא יהיה לו
יושב על כסא דוד ונבלתו תהיה
משלכת לחרב ביום ולקרח בלילה :
ופקדתי עליו ועל זרעו ועל עבדיו
את עונם והבאתי עליהם ועל יושבי
ירושלם ואל איש יהודה את כל
הרעה אשר דברתי אליהם ולא
שמעו :
וירמיהו לקח
מגלה אחרת וכתב על ברוך בן
נריהו הספר וכתב עליה מפי יר
מיהו את כל דברי הספר אשר
שרף יהויקים מלך יהודה באש
ועוד נוסף עליהם דברים רבים
לי כהמה : וימלך מלך צדקיהו בן
אשיהו תחת כניהו בן יהויקים
אשר המליך נבוכדנאצר מלך בבל
בארץ יהודה : ולא שמעו הוא
ועבדיו ועם הארץ אל דברי יהודה
אשר דבר ביד ירמיהו הנביא :
וישלח המלך צדקיהו את יהוכל
בן שלמיהו את צפניהו בן מעשיה
הכהן אל ירמיהו הנביא לאמר
התפלל נא בעדנו אל יהוה אלהינו
: וירמיהו בא ויצא בתוך העם
ולא נתנו אתו בית הכליא : והיל
פרעה יצא ממצרים וישמעו ה
הכשרים הצרים על ירושלם את
שמעם ועלו מעל ירושלם :

ויהי דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לאמר :

הראשונה חבקיהו וסימנף הוא לפנינו כמלחמה הראשונה . ויהוה הכה וראשונה . אשר הוא על הגולה
הראשונה . ובאה הממשלה הראשונה . במרכבה הראשונה סוסים . על המחלוקת הראשונה לחדש הראשון .
הארץ אמות במדה . הוא בשנה הראשונה למלכו בחדש הראשון : וירמיהו ב רף וסימנף וירמיהו בא ויצא
בתוך העם . וירמיהו לקח מגלה אחרת : ועוד כג וסימנף חמש שנים אשר אין חריש . ועוד לו אך המלכה .

ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עם
ירמיה בחר דאוקיד מלכא ית
מגילתא וית פתגמיה וכתב ברוך
מפומא ירמיה למימר : תוב סב
לך מגילתא אחרת וכתב עליה ית
כל פתגמיה קדמיה ויהוה על מ
מגילתא קדמיה דאוקיד יהויקים
מלך שיבטא רבית יהודה : ועל
יהויקים מלכא שיבטא רבית יהודה
תמיסר כדנן אמר יי את אוקידתא
ית מגילתא תרא למימר סא רין
כתבתא עליה למימר מיתי יתי מ
מלכא דבבל ויתביל ית ארעא תרא
ויבטל מינה אנשא ובעירא :
בן כדנן אמר יי על
יהויקים מלך שיבטא רבית יהודה
לא ית יהיה יתיב על כורסי דוד
ונבילתיה תהי משגרא לשרבא
במסמא ולגלידא בליליא : ואסער
עליו ועל בנו ועל עבדיו ית
חזיהו ואתי עליהו ועל יתבי
ירושלם ועל אנש יהודה ית כל
בשמת דגורית עליהו ולא קבילו
: וירמיה נסיב
מגילתא אחרת וכתב על ברוך בן
נריה ספרא וכתב עלה מפומא
ירמיה ית כל פתגמיה ספרא ד
דאוקיד יהויקים מלך שיבטא רבית
יהודה בנורא ועוד אתוספו עליהו
פתגמין סגיאין בותחון : ומלך
מלך צדקיהו בר יאשיה חלף בנית
בר יהויקים דאמליך נבוכד נצר
מלכא ובבל בארעא רבית יהודה
ולא קביל הוא ועבדיו ועמא
דארעא לפתגמיה דיי דמליל ביד
ירמיהו נביא : ושלח מלכא
צדקיהו ית יהוכל בר שלמיהו וית
צפניה בר מעשיה כהנא לות
ירמיה נביא למימר עלי כעז עלנא
קדם יי אלהנא : וירמיה עליל
ונפיק בגו עמא ולא יתבו יתיה
בבית אסירי : ומשרית פרעה
נפקא ממצרים ושמעו כסריא
דצידון על ירושלם ית שמעון
ואסתלקו מעל ירושלם :
ויהוה פתגם נבואה מן קדם יי עם
ירמיה למימר :

ויהי דבר יי . אחרי שרף המלך
את המגלה ואת הדברים .
סלא תאמר גלויכי המגלה סרף
סאף . הדברים הכתובים בה
סרף . ורבותיו זל ראו מזה
ספר תורה ספר ספר
חייב לקרוע סתי קריעות אחת
על הגויל ואחת על הכתב סל
את המגלה ואת הדברים
המגלה זה גויל . הדברים זה
כתב : לא יהיה לו יוסב על כסא
דוד . כי יהויכין לא מלך אלא
סלסה חרטים ולא נחשב יוסב
על כסא : לחרב ביום . כי לא
הניחוהו הכסרים להקבר : ועוד
נוסף עליהם דבר רבים כהמה
: בדברי רזל רבי חמא בר
חכיהו ורב חד אמר . ועוד נוסף
עליהם זה איכה יעב דברים
זה איכה יועם רבים זכור יי
כהמה זה אני הגבר סהוא מן
תלתא תלתא וחד אף ועוד נוסף
עליהם זה אני הגב סהוא מן
תלתא תלתא מלמד סהיה כתו
על המגלה הראשונה איכה יסבה
ואיכה יעב ואיכה יועם הרא
הוא דרכי . ונוסף עליהם דברים
כהמה זה אני הגבר סהוא מן
תלתא תלתא רבים זה זכור
הסם : וימלך מלך . לפי שמלכו
יהויכין לא עמדה אלא ג' חרטים
אמר וימלך מלך כי יהויכין לא
נחשב למלך : בית הכליא .
כתוב ביד וקרי הכלוא בוד
והוא בית האסורים כי במלך
צדקיהו כזה להוציאו מסס ולא
כתנו אותו מסס עד סתפסו יראייה
: יבא ממצרים . לעזר אל
צדקיהו כי צדקיהו מרד במלך
בבל אשר הסביעו באלהים כ
כסהמליכו ומרד בו ושלח למלך
מצרים לעזרו וכספסלח מס מלך
בבל חילו מפני סמרד בו יבא
חיל פרעה ממצרים : לחלק

סלחיה
ד ינחא סלחיה
רלית אינחא כחא
ג' ב' רין רין
ברוך ססריס
וסביר ססריס
סלחיה כחל

ותו נבלתם כסמחה : ועוד בה עשיריה . כשש את אפרים . ארם מקדים ופ' לשהים מאחור . על כן על בחוריו
בלתי כרע תחת . ועוד נוסף עליהם דברים . ועוד תשוב תראה . ועוד בתיס חיתם . ועוד הסיר את הבכו
ד' ד' ויהושפט . ועוד העם לא הבינו לבכם ד' ד' ויהושפט . ועוד העם כשחיתים . ועוד ברצותי בית אלה .
ועוד ארומים באו . ועוד דברו עבדיו . ועוד מעש האין רשע . כי של לעץ תקחו . ועוד ראתי תחת .
סדבר ומתפלל . אני כדבר בתפלה . ועוד תוסף :

כָּרְנוּ אִמֶּר יי אֵלֶּהָ דִּישְׂרָאֵל כָּרְנוּ
תִּמְסְרוּן לַמֶּלֶךְ שִׁיבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה
וְשִׁלַּח יִתְכּוֹז לְקָרְמִי לְמַתְבַּע א
אוֹלְפָן מִן קָרְמִי הָא מְשֻׁרִית פְּרַעֲה
וְנִפְקָא לְכוֹז לְסַעֲד תַּבָּא ל
לְאַרְעֵהוֹן לְמַצְרַיִם וְיִתְּנוּ
כְּסָדְרֵי וְיִגְיוּן קָרְבָּא עַל קָרְתָּא
הָא וְיִכְבְּשׁוּנָה וְיִקְדִּינָה בְּנוֹרָא
כָּרְנוּ אִמֶּר יי לֹא תַטְעוּן נִפְשְׁתְּכוֹן
לְמִימֵר אֶסְתַּלְקָא יִסְתַּלְקוֹן מִינָא
כְּסָדְרֵי אֲרִי לֹא יִסְתַּלְקוֹן אֲרִי
אַם תַּקְסְלוֹן כָּל מְשֻׁרִית כְּסָדְרֵי
וְסִגְיִתִּין קָרְבָּא עִמְכוֹן וְיִסְתַּאֲרוּן
בְּהוֹדְגְבְּרִין מַטְעִינִי וְגַבְרָא בְּמִשְׁכִּינָה
יִקְסוּן וְיִקְדִּין יִתְּ קָרְתָּא הָא
בְּנוֹרָא וְהוּהִי כָּר אֶסְתַּלְקָא
מְשֻׁרִית כְּסָדְרֵי מַעַל יְרוּשָׁלַם מִן
קָרְם מְשֻׁרִית פְּרַעֲה ו
וְנִפְקָא יִרְמְיָה מִירוּשָׁלַם
לְמִיּוֹל לְאַרְעָא שִׁיבְטָא בְּנִימִן לְפָלֵן
אֶחְסַנְתָּא רֵאִית לִיה תַּמָּן בְּגוּעַמָּא
וְהוּהִי הוּא בְּתַרְע שִׁיבְטָא בְּנִימִן
וְתַמָּן גְּבֵרָא מִסְכָּא וְשִׁמְיָה יִרְאִי
בֵּר שְׁלִמְיָה בֵּר חֲנַנְיָה וְאַחַד יִתְּ
יִרְמְיָה נְבִיָּא לְמִימֵר לְכָסְדְרֵי אֵת
מִשְׁתַּמְעוּ וְאִמֶּר יִרְמְיָה שִׁיְקָרָא
אֵת אִמֶּר לִית אֲנָא מִשְׁתַּמְע ל
לְכָסְדְרֵי וְלֹא קָבִיל מִינִיה וְאַחַד
יִרְאִיה בִּירְמְיָה וְאִיתִיה לִית רַבְרָבִי
וְדִגְזִיו רַבְרָבָא עַל יִרְמְיָהוּ
וְאִלְקִיָּא יִתִּיה וְיִתְּבוּ יִתִּיה בֵּית
אֲסִירֵי בֵּית יְהוֹנָתָן סְפָרָא אֲרִי יִתִּיה
עֲבְדוּ לְבֵית אֲסִירֵי וְאִרִי עַל יִרְמְיָה
לְבֵית אֲסִירֵי וְלִגְזוּ מִן חֲנוּתָא וְיִתִּיב
תַּמָּן יִרְמְיָה וְיִסִּין סְגִיאִין וְשִׁלַּח
מִלְכָּא צִרְקִיָּה וְדַכְרִיָּה וְשִׁאֲלִיה מ
מִלְכָּא בְּבִיתִיה בְּסִתְרָא וְאִסְרֵיהָ תֵּאִית
פְּתֻגְמָא מִן קָרְם יי וְאִסְרֵי יִרְמְיָה
אִית וְאִמֶּר בֵּיד מִלְכָּא וְדַבֵּל תַּחֲסֹב
וְאִמֶּר יִרְמְיָה לְמִלְכָּא צִרְקִיָּה
מִדָּה תִּכְתִּי לָךְ וְלַעֲבֹדךָ וְלַעֲמָא
תְּדִין אֲרִי יִתְּבִתִּין יִתִּי לְבֵית אֲסִירֵי
וְאֵן נְבִיאִכוֹן וְשִׁקָּרָא וְאַתְּנַבִּיא
לְכוֹז לְמִימֵר לֹא יִתִּי מִלְכָּא דַּבֵּל
עַלִּיכוֹן וְעַל אֲרַעָא הָא וְכַעַן
שָׁמַע כַּעַן רַבּוּנִי מִלְכָּא תַתְּקַבֵּל
כַּעַן בְּעוֹרֵי קֹדֶשְׁךָ וְלֹא תַחֲיִינִי
לְבֵית יְהוֹנָתָן סְפָרָא וְלֹא אִיסוּתִתִּין

כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה
תֹּאמְרוּ אֶל מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשְּׁלֵחַ
אֶתְכֶם אֵלַי לְדָשְׁנִי הִנֵּה חֵיל פָּרָעָה
הֵי עָאֵל לָכֶם לַעֲזֹרָה שֶׁבַל אֶרֶצוֹ מִצְרַיִם
: וְשִׁבּוּ הַבְּשָׂדִים וְנִלְחַמוּ עַל הָעִיר
הַזֹּאת וְלִכְרֹה וּשְׂרֹפָהּ בָּאֵשׁ :
כֹּה אָמַר יְהוָה אֵל תְּשֹׂאוּ נַפְשֹׁתֵיכֶם
לֵאמֹר הֲלֹךְ יִלְכּוּ מֵעַלֵּינוּ הַבְּשָׂדִים
בִּי לֹא יִלְכוּ : כִּי אִם הַבֵּיתִם כָּל־
חֵיל בְּשָׂדִים הַנִּלְחָמִים אֶתְכֶם
וְנִשְׁאָרוּ בָם אֲנָשִׁים מְדַקְרִים אִישׁ
בְּאָהֳלוֹ יִקְוּמוּ וּשְׂרֹפוּ אֶת הָעִיר הַזֹּאת
בָּאֵשׁ : וְהָיָה בְּהַעֲלוֹת חֵיל הַבְּשָׂדִים
מֵעַל יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חֵיל פָּרָעָה :
וַיֵּצֵא יְרֵמְיָהוּ מִיְּרוּשָׁלַם
לִלְכֹת אֶרֶץ בָּנִימֵן לַחֲלֻקְמָשֶׁם בְּתוֹךְ
הָעָם : וְהָיָה הוּא כְּשֹׁעַר בָּנִימֵן וְשָׁם
בַּעַל פִּקְדֹת וּשְׁמוֹ יִרְאִיָּה בֶן שְׁלֹמִיָּה
בֶּן־חֲנַנְיָה וַיִּתְּפֹשׂ אֶת־יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא
לֵאמֹר אֵל הַבְּשָׂדִים אֶתְהַנֵּף :
וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ שֹׁקֵר אֵינִי נִפְּלָעִל־
הַבְּשָׂדִים וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו וַיִּתְּפֹשׂ
יִרְאִיָּה בְּיְרֵמְיָהוּ וַיִּבְאֵהוּ אֶל הַשָּׂרִים
: וַיַּקְצֹפוּ הַשָּׂרִים עַל־יְרֵמְיָהוּ וְהָכּוּ
אֹתוֹ וַתִּנּוּ אֹתוֹ בְּבֵית הָאֲסוּר בֵּית
יְהוֹנָתָן הַסֹּפֵר כִּי־אֹתוֹ עָשׂוּ לְבֵית
הַכָּלָא : כִּי בָא יְרֵמְיָהוּ אֶל־בֵּית
הַבּוֹרֵאֵל הַחֲנִיּוֹת וַיֵּשֶׁב שָׁם יְרֵמְיָהוּ
יָמֵי־רָבִים : וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ
וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁאַלְהוּ הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ
בְּסֹתְרוֹ וַיֹּאמֶר הֵישׁ דְּבַר מֵאֵת יְהוָה
וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ יֵשׁ וַיֹּאמֶר בֶּיַד מֶלֶךְ־
בָּבֶל תִּנָּתֵן : וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ אֶל־
הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ מִרַחֲטָאֵת לֵךְ ו
וְלַעֲבֹדֶיךָ וְלָעַם הַזֶּה כִּי־נָתַתָּם אוֹתִי
אֶל־בֵּית הַכָּלָא : וְאַיּוֹנְבִיאִיכֶם אֲשֶׁר־
נִבְּאוּ לָכֶם לֵאמֹר לֹא יָבֹא מֶלֶךְ־בָּבֶל
עֲלֵיכֶם וְעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת : וְעַתָּה
שָׁמַע־נָא אֲדֹנָיִי הַמֶּלֶךְ תִּפְּל־נָא
תַּחֲנִתִּי לִפְנֶיךָ וְנִלְא־תִשְׁבְּנִי בֵּית
יְהוֹנָתָן הַסֹּפֵר וְלֹא אֲמוֹת שָׁם :

סב לארצו מנדים :
 בספיקות היו באים
 רמזו התכנה לים והדין
 עליו כמו כדודת :
 ואובות דומות לעזרת
 בגי אדם אמרו זה ל
 לזה מה זאת אמרו
 ולו אבוקתו סטבעם
 אבוקתהם סל אלו ס
 סאכו הולכי למרתם
 בים מיד סבולארסם
 לחלק מסם בתוך
 העם :
 לפלגא
 אחסכתא דיליה בגו
 עמא ובעור הכסרים
 ברים עליה לא היה
 יוצא ממנה סמתפלל
 על העיר סלא תלכד :
 וסם בעל סקידות :
 ממונה לסמור סלא
 יכא אים מן העיר ל
 להסלים אל הכסרים
 : בן סלמיה בן חנניה
 . הוא חנניה בן עזור
 בן בגו היה זה ולכך
 יחכו הכתוב ללמד
 סכל המחניף לרסע
 סוף נספל בידו או ביד
 בבואו ביד בן בגו :
 וירמיה החניף לו ס
 סאמר לו אמן יקיים ו'
 את דבריו . ומרסם
 אברה סצוה חנניה
 את בגו ראה סאמי
 מת על די ירמיה :
 והעמידני סקרן ב
 בבטאתי אס תוכל
 להכסילו הכסילתו :
 ובנוצוה גם הוא לבגין
 כך וכסהגעה סעה
 הכסילני ואל החכיות
 . יתרסם יונתן לביומן
 סנואתא חכיות היו
 לפני ארתו בית הכלאס
 מחוץ

בית החפשיה ויהודה ודרה. בבית החפשיה (ינגע "דמליס", בית אבל טוב ללכת, בכית אבל לב חבמים. בית ובלכות גסותי. בכית ובלכות ותלש אסתר מלכות ואיה גרפ בקריאוס ואיה אלהף אשר עשית לדיקומן. ואיה נביאים נכתוב. ואיה איפה חקות:

מחוץ האופים • משחק
בחתומים כמו וחזות
תשים לך במשק:
והיתה לו כפסו לסל
• והיו לו חיוו הצלה
כאילו סלל כפסו כ
בארס הסולל סלל ו
ומסתבר כך יסתבר
זה הכפסו: על כן הוא
מרפא • אלא חֲזָץ
בלעז לסון רפיון:
יוכל • כמו יכול על
אשר הוא מרפא את
דינו: הבור מלכיהו
• סל מלכיהו: עבר
מלך • ברוך בן כריה:
הכושי • צדקיהו מה
כושי משונה בעורו אף
צדקיהו מסול • צדקו
מכל דורו ויס מדרס
רורס הכושי על ברוך
: וימת תחתיו וגו' •
אילו הכיחו אותו
בזקמו היה מת מ
מאליו ברעב והס ה
הרשו לקרב מיתתו:
איש סרים • גבר רב:
סלסים אנשים •
מתוך סכח תס ברעב
פזרכו כולן: בלוי

וַיִּצְוֶה הַמֶּלֶךְ צְדָקָתָהּ וַיַּפְקְדוּ אֶת־
יִרְמְיָהוּ כַּחֲצֵר הַמִּטְרָה וַנִּתֵּן לוֹ כֶּכֶר־
לֶחֶם לַיּוֹם מִחוּץ הָאֵפִים עַד חֹם כֶּל־
הַלֶּחֶם מִן־הָעִיר וַיָּשָׁב יִרְמְיָהוּ כַּחֲצֵר
הַמִּטְרָה׃ וַיִּשְׁמָע שְׁפָטִיהֶן בְּנֵי־מִתְנָן
וַיִּגְדְּלוּהוּ בֶן־פֶּשֶׁחֹר וַיִּכְלֹךְ־בֶּן־שׁ
יִשְׁלָמְיָהוּ וּפְשִׁחֹר בֶּן־מַלְכִּיהָ אֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶל־כָּל־
הָעָם לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה הַיֹּשֵׁב
בְּעִיר הַזֹּאת יָמוּת בַּחֲרֹב בָּרָעֹב וּבְדָבָר
וְהֵיכָא אֶל־הַכַּשְׂדִּים יִחְיֶיהוּ הִיתָה לּוֹ
נַפְשׁוֹ לְשַׁלֵּל וְחַי׃
כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּנִי תִנֵּנִי הָעִיר הַזֹּאת
בְּיַד חֵיל מֶלֶךְ כָּכָל וּלְכָדָה׃ וַיֹּאמְרוּ
הַשָּׂרִים אֶל־הַמֶּלֶךְ יוֹמֵת נָא אֶת־הָאִישׁ
הַזֶּה כִּי־עַל־כֵּן הוּא מְרַפָּא אֶת־יָדוֹ
אֲנִשִּׁי הַמִּלְחָמָה הַנִּשְׁאָרִים בְּעִיר
הַזֹּאת וְאֵת יָדֵי כָל־הָעָם לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם
בְּדְבָרִים הָאֵלֶּה כִּי הָאִישׁ הַזֶּה אֵינָנו
רָשׁ לְשָׁלוֹם לָעַם הַזֶּה כִּי אִם לְרָעָה
׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ צְדָקָתָהּ הִנֵּה הוּא
בְּיַדְכֶם כִּי־אֵין הַמֶּלֶךְ יִכְלֹךְ אֶתְכֶם
דָּבָר׃ וַיִּקְחוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ
אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר מַלְכִּירוֹ בֶּן־הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר כַּחֲצֵר הַמִּטְרָה וַיִּשְׁלַח אֶת־
יִרְמְיָהוּ בְּתַבְלִים וּבְכֹז אֵין־מִים כִּי
אִם טִיט וַיִּטְבַּע יִרְמְיָהוּ בְּטִיט׃
וַיִּשְׁמָע עַבְד־מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי אִישׁ סָרִיס
וְהוּא כְּבִירַת הַמֶּלֶךְ כִּי־נִתְּנוּ אֶת־
יִרְמְיָהוּ אֶל־הַבּוֹר וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בִּבְּשֶׁר
בְּנִימָן׃ וַיֵּצֵא עַבְד־מֶלֶךְ
מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְדַבֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר
׃ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הִרְעוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוֹ לִי רְמִיָּהוּ הַנְּבִיא
אֶת־אֲשֶׁר הִשְׁלִיכוּ אֶל־הַבּוֹר וַיִּמָּרַת
תַּחַת יוֹמָפָנִי הִרְעַב כִּי אֵין הַלֶּחֶם עוֹד
בְּעִיר׃ וַיִּצְוֶה הַמֶּלֶךְ אֶת־עַבְד־מֶלֶךְ
הַכּוּשִׁי לֵאמֹר קַח בִּידְךָ מִזֶּה שְׁלֹשִׁים
אֲנָשִׁים וְהָעֲלִית אֶת־יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא
מִן־הַבּוֹר בְּטָרֶם יָמוּת׃

וַתֵּן זֶה בְּכֶרֶם יָגֵן חֵם וְסִימָן וַתִּתֵּן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם. הִעֲלָה עֲלֵיהֶם קֹהֶל. וַתִּתֵּן אֶת אֱלֹהֵיהֶם כֹּאֵס דִּישְׁעִיָּה. וַתִּתֵּן לָהֶם כֶּבֶד לְחֵם. אֵת כָּל זֶה רָאִיתִי וַתִּתֵּן אֵלַי לִבִּי. וַתִּתֵּן תִּסְרוּקִיקֶן. וַתִּתֵּן הַלְבוּשׁ וְהוֹסֵם עַל קִדְמָא וְגו' כְּתָרִין מִלִּי: כְּחֶרֶב כְּרַעַב חֵם וְסִימָן לְמַהֲמָתוֹ אֵהוּ וְעֶכָף. וּרְדִפְתִּי אַחֲרֵיהֶם כְּחֶרֶב. בְּהֶאֱכֹר יִי חִישַׁב בְּעֵינֵי הַזֹּאת יָבוֹת. מִהוּ כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׂמוֹת פְּנִיָּהֶם. וְעַתָּה יֵדַע תִּרְעוּ כִּי בְּחֶרֶב. וּלְקַחְתִּי אֶת

וּפָקַד מֶלֶכָא צִדְקִיָּה וּפְקִידוֹתַי
יִרְמְיָה בְּדַרְתּ בֵּית אֲסִירָא וְיִזְכִּין
לִיה פִּיתָא וְלִחְמָא לִינְמָא מִשּׁוּק
נִחְתָּמוּיָא עַד יְשׁוּלִים כָּל לִחְמָא מִן
קִרְתָּא וְיִתִּיב יִרְמְיָה בְּדַרְתּ בֵּית
אֲסִירָא וְשָׁמַע שְׁפִסְתִּי בַר מִתָּן
וְגִדְלִית בַּר פִּשְׁחֹר וְיֹכָל בַּר שִׁ
שְׁלִמִיתוֹ וּפִשְׁחֹר בַּר מִלְכִּיָּה יִת
פִּתְגָמָא דִּירְמְיָה מִמְּלִיל עִם כָּל
עַמָּא לְמִסֵּר וְכֵן אִם יִי דִיתִיב
בְּקִרְתָּא תִּרְא יִתְקַטִּיל בְּחִרְבָּא
בְּכַפְנָא וּבְמֹתָא וְדִיפּוֹס וְשִׁחַמַע
לְכַסְרָאֵי וְיִי וְתִדְרִי לִיה נַפְשִׁיה
לְשׁוֹבָא וְיִתְקִים :

כָּרְנָן אָמַר יי אֵיתְּמַסְרָא תַתְּמַסְר
 קִרְתָּא דְהָא בֵּיד מִטְרִית מְלָכָא
 דְּכָבֵל וּכְבִּשְׁנֵיהּ וְאָמְרוּ רַבְרַבֵּי
 לְמַלְכָּא יִתְקַטֵּיל כַּעַן גְּבֵרָא הָרִין
 אַרְיָעַל כֵּן הוּא מְרִשִּׁיל יִתְיַגְבְּרִי
 עֲבְרֵי קִרְבָּא דְאִשְׁתְּאֲרוּ בְּקִרְתָּא
 הָאָא וְיִתְיַבֵּי כָּל עַמָּא לְמַלְכָּא
 עַמְהוֹן כְּפִתְגָמֵי אֵלִין אַרְיָגְבֵּר
 הָרִין לִיתְהוּי תַבַּע לְשִׁלְמָא לְעַמָּא
 הָרִין אֵלֵהִין לְבִישׁוֹ וְאָמַר מְלָכָא
 צִדְקִיָּה הָא הוּא מְסִיר בִּירְכּוֹן אַרְי
 לִית מְלָכָא יָכִיל לְאַתְכָּא יִתְבּוֹן
 פְּתָגְסֵי וְיִבְרִי יִתְרַמֶּיהָ וְרַמּוֹ יִתְהוּי
 לְגֹבֵב דְּמַלְכָּא בְּרַ מְלַךְ וְבִדְרַת בֵּית
 אֲסִירָא וְשִׁרְבִיבֵי יִתְרַמֶּיהָ בְּאִסְוִיל
 וּבְגֻבָּא לִית מִיָּא אֵלֵהִין טִינָא
 זֻמְבַּע יִרְמִיָּה בְּטִינָא וְשִׁמְעַ עֲבָרָא
 דְּמַלְכָּא צִדְקִיָּה גְבֵר רַב וְהוּא
 בְּבֵית מְלָכָא אַרְי יִתְבּוֹ יִתְרַמֶּיהָ
 לְגֹבֵבָא וּמְלָכָא יִתְבִּבֵּי בְּתַרְעַ שִׁבְטָא
 בְּנִימָן וּפְפַק עֲבָרָא דְּמַלְכָּא
 מִבֵּית מְלָכָא וּמַלִּיל עִם מְלָכָא
 לְמִימְרֵי רִיבּוֹנֵי מְלָכָא אֲבָאִישׁוֹ
 גְּבַרֵּי אֵלִין יִתְכַּל דְּעֲבָדוּ לְרַמּוֹ
 גְּבַרֵּי יִתְרַמּוּ לְגֹבֵבָא כְּבֵר מִית
 בְּאַחְרֵיהֶן מִן קִרְס כְּפָנָא אַרְי לִית
 לְחַסָּא עוֹד בְּקִרְתָּא וּפְקִיד מְלָכָא
 יִתְעֲבָרָא דְּמַלְכָּא צִדְקִיָּה לְמִימְרֵי
 דְּבֵר עַמָּא מְכַא תַּלְחִין גְּבַרֵּי וְתַסִּיק
 יִתְרַמּוּ גְּבַרֵּי מִן גֻּבָּא עַד לֹא יִכּוֹתוּ

מחוץ האופים • מסת' הכחחותי
ובמדרש סהיו נותנים לו פת
קיבר סהיא נמכרת חוץ ל
לפלטרט פירוש פת קיבר פת
סובין • ויהי • כתיב וסיה קרי
והענין אחר • לסלל • לריח
כלומר כאילו שללה סהצילה מן
החרב ומן הרעב • וזאת נא חת
האיש הזה • בזה מלת אתעם
הפעול לבדו לתוספת בזור וכן
יחלק את הארץ • עלכן הוא
מרפא • ענין רפיון וסאלף
תמורת ה"ל למ"ל הפעל וכן
תירגם יוסתן מרסל • כי את
המלך יוכל לתכס דבר • את
מסגל לפון הקדם לבא מלת את
עם הכנוי העברים והעתדים
אס כן פירוש אין המלך סוכל
לתכס דבר כלומר איכס כדאי
סוכל לפשות דבר כגדכס ו
וסלל ברסוכס ויסתן תירגס
כמו יוכל לית מלכ' יסיל לתכס
יתכס פתגמא • א הבור מלכיה
בן המלך • בא בסמיכות עם ה"ל
היריעה כמו העם המלחמה
הארון הברית והדומים להם
וכן תירגס יוסתן סמוך לבוא
דמלכיה בר מלכא • ויסלחו את
ירמיהו בבבלים • סלסלו אתו
תוך הבור כי הית עמוק • עבר
מלך הכוסי • זה האיש הית
עבר המלך והיה כוסי וסרים
ו"ת עברא דמלכא דקריהו
ותרגס איס קריס גבר רב וכן
ר"ל פ' הכוסי על דקריהו וסמרו
מה כוסי זה מסוכה בעורו אף
דקריהו מסוכה בדקין מבני
דורו וספי דורו היו רע' וסמרו
זה העבר היה ברך בן כריה
והכסן בציני ער כי זה הכוסי
עבר מלך היה כמו כי לולי זה
למה אמר בכל מקום עבר מלך
ולא אמר המלך בלח' מהס כי
אס רוצה לומר מלך על דקריהו
היה לו לומר עבר המלך ועור
למה לא זכר סס האיש הזה ב
באחר המקומות אלא סמו היה
עבר מלך כי מצאנו אסוימלך
ואבזימלך • וימת תחתיו • מפני
הרעב קרוב למות תחתיו
במקומו • מפני הרעב • כי בעור
סיה בחר המטרה היו רואין
אותו ומרחמים עליו ועור כי ה
המלך כזה לתת לו ככר לחם
ליום מסחוץ האופים ער תוס כל
הלחם ועדין לא תס כל הלחם
ומה שסמר כי אין הלחם עור
בעיר רוצה לומר אין הלחם כ
נמצא כי אס בקוסי ומסחר ס
ססו בבור ולא יראו אותו ולא
ירגסו אליו ימות בבור מפני
הרעב • סלסלס אכסיס • הוכרכו
סלסלס אכסי' להוציא ארס אחר
מן הבור מפני סתשס כחס מ
מפני הרעב • ביר

שארית יהודה קרמא דפסוק: ויבטריה ופקרתי על' הלושבים, בה אמר אדני יי' הזה כפך ורקע: וישלחו ד' כבאים וכבתובים וסי' וישלחו את ארון האלהים עקרק. ויקחו את ירמיהו. מיתתו את ראשו. וישאו את ראשו ואת כליו. וכל אנשיה דכו' כבא וישלחו הנאשים את ידם: והעלית ג' וסי' אבנים שלכות תכנה. וכבית שם מובח. והעלית את ירמיהו הנביא:

בידו. עמו ברשותו לפשות מכותיו
 למשוך ירמיהו מן הבור. וכן
 אנשי המלחמה אשר בידיו או
 פי בידו כמשמעו כי משך כל
 אחד בידו ללכת אחוהו היו מ
 מערבך מפני תשועת כחם:
 בלוי קחבות. בלוי בידו למד
 הפעל לכר ויוד. הרבים נעלמת
 מהמכתב ונשארה במבטא:
 הקחבות. כתיב וקרי קחבות
 הענין אחד איך בנייהם לא הא
 הודיעה ופירוש חתיכות בגדים
 בלויים נקחבים בגלים. וכן
 ובלוי מלחים. ופירוש בגדים
 בלויים נקחבים מפני בליהם
 וכן ארץ מלחה נקחבת ובלוי
 סם תאר: בלויי הקחבות
 והמלחים. באלף תמורת הא
 למד הפעל: תחת אזילות ירך
 .בתי השחי. וכן בלסון זכרים
 על כל אזילי ירי: אל מבוא
 השלישי. מקום שהיו באים
 מבית המלך לבית י: את אשר
 עשה. כתוב את ולא קרי והוא
 חד מן ח' רכתובין ולא קריין:
 אשר עשה לנו את הנפש הזאת.
 כסבב לו מעין הענין באמרו לו
 הלא המת תמיתני. ופירוש
 הנפש הזאת היא המדברת
 כלומר הנפש אשר בה כח הרבר
 והנבואה ונותן תירגם דקיים
 לבא ית נפשתא האלן: אני
 דואב את היהודים. אני מפחד
 מן היהודים: פן יתנו. פ' פן
 יתנו הכפרים אותי בידם:
 והתעללו בי. יהרגוני בדיקות
 כקמה ובזיון לפי שהשלימו את
 הכפרים בגבה בעל כרחי. שאם
 הייתי יודע הייתי הורגם: אשר
 הראני. בח' רתק הה'א: אשר
 נשארו בבית מלך יהודה. הוא
 יהויכין כשיבא הוא וזמנו אל
 מלך בבל נשארו בביתו הנשים
 האחרות ועתה יהיו מובאות אל
 סרימלך בבל. והנה אומרות.
 הנשים אומרות כנגד כהם
 מובאות: הסיתוך אנשי שלומך
 . כביאי הסקר והשרים שהיו
 מאמינים בהם הסיתוך שלא
 תשלים עם מלך בבל: ויכלו לך
 אנשי שלומך. מהלכת אחר
 דעתם: הטבעו בטון רגלי.
 בטון בטיט ובין מן היבאה
 גומא בלא בזה בצאתי וגבאי
 :רגלך. חסר יוד הרבים
 מהמכתב: כסגו אחור. שלא
 יכלו רגליך ללכת לפני: וכסגו
 אחור אמר זה על דרך משל או
 לפי שהטעוהו הכפרים כשהיה
 בורח. ודגם סמך הסיתוך
 תמורת כח הסיתוך:
 מוכיאים

מובילים

וידבר עבדא דמלכא יתגבריא
עמיה ועל לבית מלכא לתחות
אוצרא ונסיב מתמן בלאי טפסן
ובלאי שחקן ושרבינון לות
ירמיה לגובא באטנויא ואמר
עבדא דמלכא צדקיה לירמיה שוי
פען בלאי טפסן ושחקן תחות
מרבקי ירך מלרע לאטנויא ועבד
רמיה כן ונגריו ית ירמיה
באטנויא ואסיקו יתיה מן גובא ו
ותיב ירמיה בדרת בית אסירא
ושלח מלכא צדקיה ודבר ית
ירמיה נבייא לותויה למעלנא
תליתא דוי בביר מקדשא דיי
ואמר מלכא לירמיה שאל אנא
יתן פתגמאל לתכסי מיני פתגמא
ואמר ירמיה לצדקיה ארי
איחוי לך הלא מקטל תקטליני
וארי אימלכיך לא תקבל מיני
וקיים מלכא צדקיה לירמיה
בסתרא למימר קיים הוא ית
דקיים לנא ית נפשתא האילן אם
אימלכיך ואם אימסרניך ביד
גבריא האילן רבען למיקטלך
ואמר ירמיה לצדקיה
כדנן אמר יי צבאות אלהא דישא
אם מיפק תפוסק לות רברבי מלך
דבבל ותתקיים נפשך וקרהא הדא
לא תתוקר בנורא ותחי אהת
ואינש ביתך ואם לא תפוסק לות
רברבי מלכא דבבל ותתיסר ק
קרתא הדא בידיך כסדאי ויוקדוך
בנורא ואת לא תשתוב מידיוחן
ואמר מלכא צדקיה
לירמיה אנא יצוף מן יהודיא
דאישתמעו לכסדאי דלמא ימסר
יתי בידיהון ויתלעבון בו
ואמר ירמיה לא יססרון קבל פען
למיסרא דיי לראנא ממליל עימך
וויטב לך ותתקיים נפשך ואם
לית את צבי למיפק דין פתגמא
דאתיני יי הא כל נשיא
דאשתארא בבית מלך שבטא
דבית יהודה מתפקן לות רברבי
מלכא דבבל ואינון אמרין אטעיוך
ויכילו לך אינש שלמד אשתקעא
בכהתא ריגלך אשתתרא לאתרא

כתבות

ל' ד'תשפ"א

5

'5

5-6

זקנין

1994

י' ולא קרי

5. מתן

כחמי תגללך

וְרַבֵּינָא

1995

3

ב' דטעל כ'ן
ג' דטעל

3

נרשין

[illegible]

6.

11

1. 1. 1.

ד חל ונד

and

שמה הלא

חם וסימ

012 034

יִשְׂרָאֵל ח' בְּקִרְיָא וּסְמִי יִשְׂרָאֵל בְּעִלְיָא יִצְחָק כְּנוֹ. וְיִשְׂרָאֵל יִצְחָק וְלִבְנוֹ בְּאִתּוֹ. וְיִבְרָכְסָא יְהוֹשֻׁעַ. וְיִשְׂרָאֵל כִּי הוּדָה לְהֶאֱבִידוֹ דְּכָלִּים. וְיִכְרַת אֶת מַדְיָא דְּשִׁכּוּאֵל. וְחִבְרוֹ דְּה'. אֱלִירְמִיָּהוּ אֵל הַכּוֹר. וְיִכְרָה לָהֶם כִּירָה. וְיִשְׂרָאֵל בִּיד פֶּשַׁעסִי. אֵיעֶצֶן לְבְּקִרְיָאֻסִּיב עֵתָה שְׁמַע בְּקוֹלִי אֵיעֶצֶן יְהוֹ. לְכָה אֵיעֶצֶן אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה חֵסֶד הוּא לְעֶבֶד. הָאֲבִירְמִיָּהוּ אֵל עֲדֻקָּתָהּ. יִצְוֹ ז' חֶסֶד מִלּוֹסִס נְבִסֵּר כְּסֻד נָח וּבְסֻדֵּר כְּסֻעִי.

וַיִּקַּח עֶבֶד מֶלֶךְ אֶת־הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ
וַיָּבֵא בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־תַּחַת הָאוֹצֵר
וַיִּקַּח מִשָּׁם בָּלוֹי הַסַּחְבוֹת וּבָלוֹי
מַלְחִים וַיִּשְׁלַחם אֶל־יִרְמְיָהוּ אֶל־
הַכּוֹר בַּחֲבִלִים׃ וַיֹּאמֶר עֶבֶד מֶלֶךְ
הַכּוֹשִׁי אֶל־יִרְמְיָהוּ שֵׁם נְאֻם בָּלוֹאֵי
הַסַּחְבוֹת וְהַמַּלְחִים תַּחַת אֶצְלוֹת
דֶּיךְ מִתַּחַת לַחֲבִלִים וַיַּעַשׂ יִרְמְיָהוּ
כֵן׃ וַיִּמְשְׁכוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ בַּחֲבִלִים
וַיַּעֲלוּ אֶת־זֶמֶן הַכּוֹר וַיֵּשֶׁב יִרְמְיָהוּ
בְּחֹצֶר הַמַּטְרָה׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
עֲדָקִיָּהוּ וַיִּקַּח אֶת־יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיאַ
אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי מִבְּזֹא הַשְּׁלִישִׁי אֲשֶׁר בְּבֵית
יְהוָה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יִרְמְיָהוּ שְׂאֵל
אֲנִי אֶתְךָ דְּבַר אֶל תַּכְתּוֹד מִמֶּנִּי דְּבַר׃
וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־עֲדָקִיָּהוּ כִּי אֲנִיד
לְךָ הָלוֹא הִמַּת תַּמִּיתָנִי וְכִי־אֵי־עֶצֶךְ
לֹא־תִשְׁמַע אֵלַי׃ וַיִּשְׁבַּע הַמֶּלֶךְ
עֲדָקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ בִּסְתֵר לֵאמֹר חֵי
יְהוָה אֲתָּה אֲשֶׁר עָשִׂה לָנוּ אֶת־הַנֶּפֶשׁ
הַזֹּאת אִם־אִמִּיתְךָ וְאִם־אֶתְנֶךָ בְּיַד
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר מִבְּקָשִׁים אֶת־
נַפְשְׁךָ׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ
אֶל־עֲדָקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
עֲבָדֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם־יֵצֵאתָ צֹא
אֶל־שְׂרֵי מֶלֶךְ בְּבִלְוַחִי וְיָתֵה נַפְשְׁךָ
וְהַעִיר הַזֹּאת לֹא־תִשְׂרָף בְּאֵשׁ וְחִיתָהּ
אִתָּה וּבֵיתְךָ׃ וְאִם־לֹא־תֵצֵא אֶל־
שְׂרֵי מֶלֶךְ בְּכָל וְנִתְּנָה הָעִיר וְחִיתָהּ
בְּיַד הַכַּשְׂדִּים וּשְׂרָפוּהָ בָּאֵשׁ וְאִתָּה
לֹא־תִמְלֹט מִיָּדָם׃
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ עֲדָקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ
אֲנִי דֹאגָאֵת הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר נָפְלוּ
אֶל־הַכַּשְׂדִּים פֶּן־יִתְּנוּ אֹתִי בְּיָדָם
וְהִתְּעִלְלוּ בִּי׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ לֹא
יִתְּנוּ שְׁמַע נְאֻם בְּקוֹל יְהוָה לֹא־אֲשֶׁר
אֲנִי דְּבַר אֱלִיךָ וַיִּיטַב לָךְ וְתָחִי נַפְשְׁךָ
׃ וְאִם־מֵאֵן אִתָּה לֵצָאֵת זֶה הַדְּבַר
אֲשֶׁר הִרְאִי יְהוָה׃ וְהִנֵּה כָּל־הַנָּשִׁים
אֲשֶׁר נִשְׁאָרוּ בְּבֵית מֶלֶךְ־יְהוּדָה
מוֹצֵאוֹת אֶל־שְׂרֵי מֶלֶךְ בְּכָל וְהִנֵּה
אִמְרַת הַסִּיתוֹךְ וּבָלוֹי לָךְ אֲנָשֵׁי שְׁלֹמֶךְ
הַטְּבָעוּ בְּכַף רִגְלְךָ נִסְגּוּ אַחֲוֹר׃

והנהגו בקריא'וסי'ם בלא שבוע זאת ונתנה לך גס' ונתנה לעבדים ומהח'לים. ואם לא תצא אל שר' מלך בבל: והיו ג' בקריא'וסי'ם אבלטה נא שמה הלא מצער. והיו אזנכם ולבו אלי שמעו ותחי נפשכם. ויאמר ירמיהו לא יתנו: שלומך ג' בקריא' כ' חס'וסי'ם לוא הקשבת למצותי. עד הגבול שלחוך. הסיחוך ויכלו לך אנשי שלומך. קדמא בלא:

בְּלִי הַסְּחָבוֹת. בְּלוּ
בָּגֵידֵי הַסְּחָבוֹת:
וְהַתְּלָחִים. לְמֶנָּה
רָקִיבָן כְּמוֹ כַּעֲסָן כִּי
כָּתְלוּ: תַּחַת אֲבִילֵי
יָדָי. סֵלָא חֵיקוּד
הַחֲבֵלִים: אֲבִילוֹת
אֵיילָאס בִּלְעָז:
מִבּוֹא הַסֵּלִים. לֹא
דַעְתִּי הֵיכָן הוּא
וְסִמָּא עֲזַרְתָּ יִסְרָאֵל
הֵיא לֹא מִסְחִיל וְעֲזַרְתָּ
כְּסִים לַפְּנִיָּה: רֹחֵב
יֵרֵא: כֶּן יִתְּבוּ אוֹתֵי.
הַכְּסֵי בִיד הַיהוּדִים
לִמְרָא מִלְכֵּם יְהִי ע
עֲבֵדְכֶם עַל מִקְרַמְתֶּם
לְהַסֵּלֵם עִמָּם:
וְהַתְּעַלְלוּ בִי הַיהוּדִים
אִתְּבְּרוּנֵם בִּלְעָז:
אֲנִים שְׁלוּמָךְ. כְּבִיאִי
הַמֶּקֶר שְׁאֲמָרוּ לָךְ לֹא
תִלְכֵד: בְּבוֹץ. טִיט
לְסוֹף הֵיא אֲהַגְוֵת אֲבִיל
בָּצָה: וְחָת

ידיד
ואחל וכל
תהלו רב
בת

והנהגו בקריא'וסי'ם בלא שבוע זאת ונתנה לך גס' ונתנה לעבדים ומהח'לים. ואם לא תצא אל שר' מלך בבל: והיו ג' בקריא'וסי'ם אבלטה נא שמה הלא מצער. והיו אזנכם ולבו אלי שמעו ותחי נפשכם. ויאמר ירמיהו לא יתנו: שלומך ג' בקריא' כ' חס'וסי'ם לוא הקשבת למצותי. עד הגבול שלחוך. הסיחוך ויכלו לך אנשי שלומך. קדמא בלא:

מוציאים אל הכפרים. מוציאים אותם המוציאים מבי העיר או הכפרים מככנסו לעיר כככנסו המוציאים אל הכפרים מהיו בחוץ תשרף באש. אחת תהיה גורם את החרב מרופה לפי שלא תרצה לבאת אליהם ולהפלים הריכאלו אתה תשרף אותה: כי לא נשמע הדבר כלל מדבר עמו המלך לפיכך האמינו לו כמו מאמר להם ולא חקרו אותו יותר: והיה כאשר נלכדה ירושלים. לפי שזכר עד יום אשר נלכדה ירושלים זכר במקוון לבית ירושלים היאך היתה ואמר כי בטנה התפשיית החלומי המזכור עד יא לבקיהו סלכדה ירושלים: וישבו בעיר העיר. מער מהיה בין פני מערים אופי מער החומה התיכונה ורל פירטו מהוא מער בעזרה והיה מזרחי וסבבה שמות נקראו לו ונקרא מער התוך מהיה בין פני מערים והכוכן מהיה מסערי ירושלים סכאמר ויבאו וישבו ב בכיסתם בעיר אחר מהבקה העיר יסבו בער התוך וזהו סבבא ירמיהו ויבאו וכתבו איס כסא פתח מערי ירושלים: כרגל מלה חדא: סכאמר. מלה חדא: סכאמר. מלה חדא ויס סכרים סכתוב סמגר כגו תרתין מלן מקף טניהם ויס סכרים נבו כסורין: סכסכים מלה חדא וכתוב בסין ובמס: רב סרים. תרתין מלן: רב מב. תרתין מלן ומה מזכר כרגל סכאמר פעם אחרת אולי אחרת היו שמם כשם: דרך גן המלך. דרסו בו כי מערה אחת היתה מביתו עד ערבות יריחו ודרך המער' כח סכאראו אותו וזמן הקדוש כרוך הוא כבי אחר וראוהו חיל כסדים ודרפו אחריו והכבי הלך אל המערה והם אל אחריו כשהיו על פתח המערה ראו צדקיהו יוצא מן המערה ולקחו אותו: ועלהו אל כבוכר כצר רבלתה. והלא בא כבוכר כצר ירושלים חלא סארכו ימי המזכור והלך לוכבוכר כצר: וידבר אתו מספטים. על סמרר בו והער בריתו ועבר על סבועת יא אשר הסבועו באלהים: ואת כל חוריהודה. קציני יהודה וסרין: כנחשתיס

רשי

ואת העיר הזאת תשרף באש. הרי אתה כאלו מרופה בדים סאתה גורם לה: ויבאו כל סרי מלך בבלי וישבו בער ה התוך וגו'. מנדי סכתקיהו כאן כ כבואה עלומה ויבאו וכתבו איס כסא פתח מערי ירושלים וגו': כמער התוך. כתרעא מביעא מער העזרה מער כיקנור המזרחי: והוא בין מער עזרת כס' ובין מער ההיכל ורביתו אמרו מער התוך מער סמחתיכין בו הלכות עליהם הוא אומר מקום המשפט סמה הרעני: דרך גן המלך. מערה היתה לו מביתו עד ערבות יריחו ויבא לילך דרך המערה מה עשה הקב"ה לקיים ופרסתי את רסתי עליו זימן כבי לפני הכסדים מ מהלך על גג המערה חוץ לעיר ורצו אחרת לתפסו והוא רץ עד פתח המערה וראו את צדקיהו יוצא מן המערה: וידבר אתו מספטים: למה עברת על הסבועת: ואת כל חוריהודה. חלו הסכאדרין על ס סהתירו לו את סבועתו: ואת

ואת כל נשיך ואת בניך מוצאים אל הכפרים ואתה לא תמלט מידם כי ביד מלך בכל תתפש ואת העיר הזאת תשרף באש: ויאמר צדקיהו אל ירמיהו איש אל ידע בדברים האלה ולא תמות: וכי ישמעו השרים כי דברתי אתך ובאו אליך ואמרו אליך הגידה נא לנו מה דברת אל המלך אל תכחד ממנו ולא נמיתך ומה דבר אליך המלך: ואמרת אליהם מפיל אני תחבתי לפני המלך לבלתי השיבני בית יהונתן למות שם: ויבאו כל השרים אל ירמיהו וישאלו אותו ויגד להם בכל הדברים האלה אשר צוה המלך ויחשבו ממנו כי לא נשמע הדבר: וישב ירמיהו כחצר המטרה עד יום אשר נלכדה ירושלים והיה כאשר נלכדה ירושלים בשנה הששית לצדקיהו מלך יהודה בחדש השני בא נבוכדנאצר מלך בבל וכל חילו אל ירושלים ויצרו עליה בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר: ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך נרגל שראצר סמגר נבו שרסכים רב שראצר סרים נרגל ש שראצר רב מג וכל שאר רב רבי מלכא דבבל וזהו כד חזנו צדקיה מלך שבטא דבית יהודה וכל גברי עבדי קרבא וערקו ונפקו בליא מן קרמא באורח גינתא דמלכא בתרעא בין שוריא ונפק באורח מישרא: ודרפא משיריית כסדאי בתריהון ואדיבקו ית צדקיהו למה יחברו ודברו ית ואסקוהו לות נבוכד נצר מלכא דבבל לרבלת בארעא וחמת ומליל עימיה פיתגמי דיגין: ונכס מלכא דבבל ית בני צדקיהו ברבלת לעינוהו וית כל רב רבי יהודה נכס מלכא דבבל:

וית כל נשיך וית בניך מתפקין לות כסדאי ואת לא תשתוב מידהון ארי ביד מלכא דבבל תיתמסר וית קרמא חדא תיתוקד בגורא: ואמר צדקיהו לירמיהו אינש לא ידע בפתגמיא האלה ואלא חסות וארי ושמעון רב רביא גברי מלילית עימד ויתון לותך ויסרון לך חוי בען לנא מה ס מלילית עם מלכא לא תכסימינא ולא נקטלינג ומה מליל עימד מלכא ויתמר להון בעו אנא בעי קרם מלכא בידל ולא לתבותי בית יהונתן למסת תמן: ואתו כל רב רביא לות ירפיה וסאלו ויתיהו ויתו להון בכל פתגמיא האלה ודפקו מלכא ושתוקו מיניה ארי לא אישתמע פתגמא: ויתבי ירמיה בידת בית אסוריא עד יומא דאיתכבשת ירושלים ויהודה כד איתכבשת ירושלים: בשתא תשיעתא לצדקיה מלך שבטא דבית יהודה בירתא עשירא אתא נבוכד נצר מלכא דבבל וכל ס משריתיה לירושלים וצרו עליה: בתרא עשרי שנין לצדקיה בירתא רביעאה בתשעה לירחא אתרעת קרמא ואתו כל רב רבי מלכא דבבל ויתביו בתרעא מציעיתא נרגל שראצר סמגר נבו שר סכים רב שראצר סרים נרגל שראצר רב מג וכל שאר רב רבי מלכא דבבל וזהו כד חזנו צדקיה מלך שבטא דבית יהודה וכל גברי עבדי קרבא וערקו ונפקו בליא מן קרמא באורח גינתא דמלכא בתרעא בין שוריא ונפק באורח מישרא: ודרפא משיריית כסדאי בתריהון ואדיבקו ית צדקיהו למה יחברו ודברו ית ואסקוהו לות נבוכד נצר מלכא דבבל לרבלת בארעא וחמת ומליל עימיה פיתגמי דיגין: ונכס מלכא דבבל ית בני צדקיהו ברבלת לעינוהו וית כל רב רבי יהודה נכס מלכא דבבל:

ג' ס' ויהו בארבעים שנה דריש סדר דברים. בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש השני בא נבוכדנאצר מלך בבל וכל חילו אל ירושלים ויצרו עליה בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר: ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך נרגל שראצר סמגר נבו שרסכים רב שראצר סרים נרגל ש שראצר רב מג וכל שאר רב רבי מלכא דבבל וזהו כד חזנו צדקיה מלך שבטא דבית יהודה וכל גברי עבדי קרבא וערקו ונפקו בליא מן קרמא באורח גינתא דמלכא בתרעא בין שוריא ונפק באורח מישרא: ודרפא משיריית כסדאי בתריהון ואדיבקו ית צדקיהו למה יחברו ודברו ית ואסקוהו לות נבוכד נצר מלכא דבבל לרבלת בארעא וחמת ומליל עימיה פיתגמי דיגין: ונכס מלכא דבבל ית בני צדקיהו ברבלת לעינוהו וית כל רב רבי יהודה נכס מלכא דבבל:

בצחמים. מלמלאות מלכזלזהם בלסון מנים לפי מהם למצי הרגלים ובלסון נחמס כי מנחמס היו אומן בחל חזק הכהן נחמס: לביא אתו בבלה: כמו לחבל וכן מהחל התרומה לביא בית יי: ואת בית העם. כמו בתי העם דרך כלל. ונדרסות בית העם זה בית הכנסת: כבחר ארץ: מלה חרף וכן כל כבוכר נכבוכר ראבר מלה חרף: כרמים ויגבים. מר' וכן נקראו ענבי המדות יגבים לכרמים וליוגבים וכן תרגם יונתן למהו פלחן בחקלן ובכרמין: מאומה רע. בגם הר' מוסר רע בעולם לא תעשה לו מאס יהיה רע בעיניו בואו בבלה לא תביאחו מס ואם רע בעיניו המאורעם דלת העם אל תמאירו: כי אם כאמר דבר. אם כחוב ולא

רשי

ואת בית העם. כח כסויות: כורמיו ויגב: סדות לעבדם כל יגבה לסון חפירה אכוסין בלעז: רבי. כמו מרי: אל גרליהו בן אחיקם: סמל אל הכמדים על פי ירמיהו וסמלכרה העיר מן מיכהו סליט בכמאריס מס: והיו לפניך ביום ההוא. והיו הדברים לפניך סתירה אותם מתקיימים: כד האכסיל: בד הכמדים: הדבר אשר היה מה מל' בסוף הענין ויהי מקץ עשרת ימים ויהי דבר יי וגו' אל סכת תחלה על מה כאמ' לו ומדרס אגרה באוכה רבתי מה היה הדבר וסוכה אל גרליהו אמר לו או את כחות עמהו ואכא מן מסוכר הכא או את סוכר הכא ואכא נחית עמהו אמר אל אכא נחית עמהו מה אכא מהני להון אלל יחות בריהון עמהו דסגין הוא מהני להון: מן הרמה. סהיה גולה מעבדו עמהו היה ר רואה כת סלולים ב בקולרין היה מכנים צארו ביניהם כו כדאחא בפסקתא דאכטרתא דברי ירמיהו סאי אכטר לומ סכתו כבוכר ארץ באזיקים סהרי כוהו כבוכר כזר אל תעם לו מאומה רע: באזיקים

לביא ב' לטון ביאה וס' לביא אתו בכלח. ואמר מרדכי התרומה. וכל לטון ארי דכו בלא מהאמך לביא ועינך ז' בקר' וס' בניך ובנותיך נחמס לעם אחר. ורבי נותנך לכבוד לך וכלל אהביך קחנן ועינך שים עליו. ועינך את עיני מלך בבל. ועינך על רבים. תהנו אונן קשבת' ועינך דברי תענה: ג' נותן ועירן

ואת עיני צדקיהו עור ואסריהו
בנחשתים לביא אתו בבלה: ואת
בית המלך ואת בית העם שרפו
הכשרים באש ואת חומת ירושלם
נתצו: ואת יתר העם הנשארים
בעיר ואת הנפלים אשר נפלו עליו
ואת יתר העם הנשארים הגלת
בבזראדן רב טבחים בבל: ומן
העם הרלים אשר אין להם מאומה
השאיר בבזראדן רב טבחים
בארץ יהודה ויתן להם כרמים
ויגבים ביום ההוא: ויצו נבוכד-
נאצר מלך בבל על ירמיהו ביד
בבזראדן רב טבחים לאמר:
קחנו ועינך שים עליו ואל תעש
לו מאומה רע כי אם כאשר ידבר
אליך כן עשה עמו: וישלח נבוכד-
נאצר רב טבחים ונבזשזבן רב סרים
ונרגל שראצר רב מגוכל רבי מלך-
בבל: וישלחו ויקחו את ירמיהו
מחצר המטרה ויתנו אותו אל-
גרליהו בן אחיקם בן שפן ל
להוציאו אל הבית וישב בתוך
העם: ואל ירמיהו
היה דבר יהוה בהיותו עצור בחצר
המטרה לאמר: הלן ואמרת לעבד
מלך הבושי לאמר כה אמר יהוה
עבאות אלהי ישראל הנני מבי את-
דברי אל העיר הזאת לדערה ולא
לטובה והיו לפניך ביום ההוא:
והצלתך ביום ההוא נאם יהוה
ולא תנתן ביד האנשים אשר אתה
יגור מפניהם: כי מלט אמלטך
ובחרב לא תפל והיתר לך נפשך
לשלל כי בטחת בי נאם יהוה:
הדבר אשר היה אל ירמיהו
מאת יהוה אחר שלח אותו בבזראדן
רב טבחים מן הרמה בקחתו אותו

וית עיני צדקיהו עור ואסריהו
בשש שלן ונחש לאובל לא יתיה
לבבל: וית בית מלכא וית בית
עמא אוקירו כסראי בגורא וית
שורי וירושלם תרעו: וית שאר
עמא ואישתארו בקרתא וית
שמייעא ואישתמעו עלותי וית
שאר עמא דאישתארו אגלי נבוכד
און רב קטוליא לבבל: ומן
עמא חשיכא וילית להון מידעם
אשאר נבוכד און רב קטוליא
בארעא רבית יהודה ומנינו
למיהו מפלחין בחקליו ובכרמין
ביום ההוא: ופקד נבוכד נצר
מלכא דבבל על ירמיהו ביד נבוכד
און רב קטוליא למימר:
דברהי ועינך שוי עלותי
ולא תעבד ליה מידעם ביש אילן
כמה דמליל עימך בן עיבד עימי
ושלח נבוכד און רב קטוליא
ונבזשזבן רב סרים ונרגל שראצר
רב מגוכל רב רבי מלך בבל
ושלחו וידברו את ירמיהו מדרת
בית אסיריא ויהבו יתיה לעלית
בר אחיקם בר שפן לאפקותיה
לביא ויתב בגו עמא:
ועם ירמיהו הוה פתגם
נבואה מן קדם יי בד הוה כלי בדרת
בית אסיריא למימר: איוול ותימר
לעבדא ומלכא צדקיהו למימר
כדנ אמר יי עבאות אלהי ישראל
הא אנא מיתית פתגמי על קרתא
הדא לבישתא ולא לטבא ויהון
קדמך ביום ההוא: ואשזבינך
ביום ההוא אמר יי ולא תתמסר
ביד גבר ואת וחיל מן קדמיהון:
ארי שזבא אישזבינך ובחרבאלא
תתקטל ותהי לך נפשך לשתבא
ארי איתרחעת על מימרי אמר יי
פתגם
נבואה דהוה עם ירמיהו מן קדם יי
במר שלח יתיה נבוכד און רב
קטוליא מן רמתא בד דבר יתיה

קרי: וכבוכר נכבוכר. בלון זעירא
והוא אחר מן סלס' נכ' זעירא
ירבי מלך בבל. כמו על כל רב
ביתו: וישלחו ויקחו את ירמיהו
זה הפסוק הוא ספור מה עמו
בסוף הענין כי קודם סכתו
אותו אל גרליהו דבר עמו כבוכר
ארץ סמכא בתוך הגלות אסור
באזיקים כמאר הגולי מאסרוס
הכמדים סמכא כבוכר וזה לא
היו יודע' דבר בירמיהו מה כוה
עליו כבוכר נכבוכר כי לכבוכר ארץ
כוה ומה סאמר מחצר המטרה
רובה לומר כי מסס לקחו אותו
הסבים כי מס היה עד יום ס
סלכרה ירושלם כמו סכתוב
למעלה ואל על ירמיהו סלקחו
אותו הסבים מחצר המטרה ו
והוליכוהו עם סאר הגולים וסכתו
אותו אל גרליהו כבוכר ארץ וסאר
רבי המלך: להוציאו אל הבית
אל הבית סהיה מס גרליהו
וכן עמה: ויסב בתוך העם.
כמו סאמר בסוף הענין ויסב
אתו בתוך העם: הכני מבי.
חסר אלף למר הפעלי: והיו
לפניך ביום ההוא. רברים
סגורתי על העיר היו לפניך ס
סתירה אותם כלום סלח תפחד
סימיתוך הסר' טרס כבוכר העיר
לפי סעסית בירמיהו כבוכר
רזנס ואתה בעבור סבטחת
בי ואתה אחר והסרים רבים
ועסית כבוכר סמלט מחרב והס
ימותו סחרב אף על פי סאתה
מכני ביתו סל צדקיהו והס ס
סיבחו עמו ימותו סחרב ואתה
סמלט וסרירה כבוכר העיר ו
וסרירה סיטקיימו דברי בעיר
זה סאמר והיו לפניך כלומר
סרירה ולא תפחד סעסית סחרב
והיתה לך כפסך לסלל: הדבר
אמר היה אל ירמיהו. הדבר
הזה הוא מה סאמר בסוף כל
הענין ויהי מקץ עשרת ימים
ויהי דבר יי אל ירמיהו ולפי
סאמר ואל ירמיהו היה דבר יי
בהיותו עבד סחרב המטרה
רובה לומר סלח היה דבר יי לו
סוד עד אחר כל הענין סמסכר
אחר כבוכר ירושלם וכן הוא
פירוס הפסוק דבר אחר היה
אל ירמיהו מאת הסס זה
הדבר מתי היה אחר סלוח אותו
כבוכר ארץ רב טבחים מן הרמה
ואחר כל הענין סהולך ומסכר
סדבר גרליהו עד סוף כל ה
הענין. וסרירס אחר דבר היה
ל ירמיהו אחר סלוח אותו כבוכר
ארץ הוא מה סאמר וסוכה אל
גרליהו וסוד דבר יי סהיה אלתי
כי לא היה יודע לכבוכר אס ילך
עם הגולה או אס יסאר ועורכו
לא יסוכ עד סהיה לודבר יי
ואמר וסוכה אל גרליהו: מן
סרמה. כי ברמיהו נבוכד ארץ
כמכככו סאר מרי בבל לירוסלם כי לא כוכר עמהם:

בקרי' וס' ונבזשזבן רב סרים ונרגל שר אצר נטע ארז וגשם גודל: ונרגל כפריד אלוף: כביטחם אלוף
כליש' ביאה וס' כי על יום טוב בנו. וסרמא וסמבי דסמאל. וסמבי אילך רעה דאחאכ' ויכו ירבעם וכל
דמלבים. לא אבי ורעה כימיו וסרמא כי נבנע אחאכ' וסמבי את דברי אל העיר וסרמא וסרמא. עו
וורס אבי לך. וסרמא וסרמא אשר עליך: כסרמא וסרמא:

בגלים. במקדש: אל תעש.
 כתוב אל תעשה קרי והענין אחר
 : ויהי בחרם השבעי. כמו מחר
 חרם. ונראה כהרב גדליה בן
 אחיקם וקבעו התעבית במוכחי
 ר"ה מפני שהוא י"ט: מזרע
 המלכה. מלכות בית דוד וקנא
 גדליה שהפקידו מלך בבל על
 הארץ ור"ל דרשו כי ישמעאל זה
 בן גרי היה כי ירחמל לקח אשה
 וסמה עטרה כמו שכתוב ברברי
 הימי ואמרו עטרה זו היתה גויה
 ובה מלכי היתה ולקחה ירחמל
 להתעטרה בה לפי שהיה בת מלכי
 ולפיכך קרא סמה עטרה ואמרו
 אל תאמן בגר עד כר דורות ו
 ומעטרה עד ישמעאל זה כר ד
 דורות כמו שכתוב מס ובהה הרב
 גדליה: ורם המלך. מקצת
 סרי המלך דרקהו כי לא הלכו
 כלם עמו: אשר הפקיד. פירוש
 סקנא בו בעבור שהפקידו מלך
 בבל בארץ: מגלחי זקן וקדוש
 בגדים. על חרבן בית המקדש:
 ומתגוררים. מסרטו פריטות
 במסרם לאכל: להביא בית יי
 . כי כסנכש ממקומם לא ידעו
 בחרבן הבית וכסממנו בדרך
 גלחו זקנם וקדשו בגדיהם ו
 והתגוררו ויתל הוא מן החרם
 החמישי שחרב הבית עד החרם
 השביעי חיד לא שמש במינו ו
 ובסמם ובסמרתו כי כלכדה ו
 ירוסלם וחרב הבית וגלו ישראל
 ממכה ויש לפל כי שמשו כסמם
 ירוסלם ובגלות ישראל ממכה אבל
 חסכונין שהסאיר נבחר ארץ
 דלת הארץ הסאיר נס בית ה
 המקדש שלא כתבו וסרפו כלואו
 מקצתו סיקריבו הנסארים באר
 יקרבנותיהם וכיון שסמש בדרך
 סכסרף בית יי קרעו בגדיהם ו
 וסמש גם כן כי מלך בבל הפקיד
 גדליה בארץ והיו באים אליו
 הלך ונכה. היה מראה עצמו
 טכה: אשר

ותבו כל יהודאי מכל אחריא
 דאתבררו לתמן ואתו לארעא
 דבית יהודה לות גדליה למצפא
 וכנשו תמרא ודבילת סני לחרא
 ויוחנן בר קרח וכל רבני חילוותא
 דיבתקל אתו לות גדליה למצפא
 : ואמרו ליה המידע תידע ארי
 בעלים מלכא דבני עמון שלח ית
 ישמעאל בר נתניה למיקטלך
 נפש ולא האמין להון גדליה בר
 אחיקם : ויוחנן בר קרח אמר
 לגדליה בסתרא במצפא למימר
 אזיל כען ואמחית ישמעאל בר
 נתני ואינש לא ידע למה יקטלינך
 נפש ויתבררין כל לבית יהודה
 דאתכנישו לותך ויובד שאר
 דבית יהודה : ואמר גדליה
 בר אחיקם ליוחנן בר קרח לא
 תעביד ית פתגמא הדין ארי שקל
 את מסליל על ישמעאל:
 והוה בירחא
 שביעאה אתא ישמעאל בר נתניה
 בר אלישמע מזרעא דמלכותא
 ורבבי מלכא ועסררא גברין
 עמיה לות גדליה בר אחיקם
 למצפא ואכלו תמן לחמא כחרא
 במצפא : וקם ישמעאל בר
 נתניה ועסררא גברין דהוו עמיה
 ומחו ית גדליה בר אחיקם בר
 שפן בתרביא וקטיל יתיה דמני
 מלכא רבבל בארעא : וית כל
 יהודאי דהוו עמיה עם גדליה ב
 במצפא וית בסררא דאשתכחו
 תמן ית גברי עברי קרנא קטל
 ישמעאל : והוה ביומא תנינא
 למקטל ית גדליה ואנש לא ידע :
 ואתו גבריא משכם ומשילו
 ומסרין תמן גברין בר סגלחין
 דיקניהון ומבזעין לבושיהון ו
 ומתהסמין וקירבנא ולבנתא
 בדיהון לאיתאא לבית מקדשא
 דיי : ונפק ישמעאל בר נתניה
 לקדסותהון מן מצפא אזיל סויל
 ובכי ותוהבד ערע ותהון ואמר
 להון עולו לות גדליה בר אחיקם
 : והוה פסיעלהון לגו קרמא
 ונכסינן ישמעאל בר נתניה לגו
 גובא הוא וגבריא די עמיה :
 ועסררא גברין אשתכחו בהון
 ואמרו לישמעאל לא תקטלינא
 ארי אית לנא מסמורין בתקלא
 חטין וסערין ומשח ודבש ו
 ואחמגע ולא קטלינן בגו אחוהון

יכנה ג בקריא וסלכא אמר יי אל תירא עמי יושבי
 ד' קטצ' וסימ' אם תעשה עמנו רעה. ואמר גדליה בן אחיקם. ומה תעשה לשכך הגדולי. ותאמר לו אל
 אחי: ימת ה' וסימ' כלשון ארמי אכאש דרג לגדליה וקטל נזיה. ופי' נמסר בשמואל א' סימן כב: ואת
 הכשרים ג' וסימ' בא ישמעאל בן נתניה דכלבים. ואת כל היהודים דירמיה. ונני מסב את כלי הטלחמה:
 וישבו כל היהודים מכל המקומות
 אשר נדחו שם ויבאו ארץ יהודה
 אל גדליהו המצפא ויאספו יין
 וקין הרבה מאד: ויוחנן בן קרח
 וכל שרי החילים אשר בשרה באו
 אל גדליהו המצפא: ויאמרו
 אליו ה' ידע תדע כי בעלים מלך בני
 עמון שלח את ישמעאל בן נתניה
 להכתך נפשולא האמין להם
 גדליהו בן אחיקם: ויוחנן בן קרח
 אמר אל גדליהו בסתר במצפה
 לאמר אלכה נא ואכה את ישמעאל
 בן נתניה ואיש לא ידע למה יכנה
 נפש ונפצו כל יהודה הנקבצים
 אליך ואכדה שארית יהודה:
 ויאמר גדליהו בן אחיקם אל יוחנן
 בן קרח אל תעש את הדבר הזה
 כי שקר אתה דבר אל ישמעאל:
 ויהי בחודש השביעי
 בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע
 מזרע המלכה ורבי המלך ועשרה
 אנשים אתו אל גדליהו בן אחיקם
 המצפה ויאכלו שם לחם יחדו
 במצפה: ויקם ישמעאל בן נתניה
 ועשרת האנשים אשר היו אתו וכו
 את גדליהו בן אחיקם בן שפן בחרב
 וימת ארצו אשר הפקיד מלך בבל
 בארץ: ואת כל היהודים אשר
 היו אתו את גדליהו במצפה ואת
 הכשרים אשר נמצאו שם את
 אנשי המלחמה הכה ישמעאל:
 ויהי ביום השני להמית את גדליהו
 ואיש לא ידע: ויבאו אנשים משכם
 משלו ומשמרון שמנים איש מגלחי
 זקן וקדעי בגדים ומתגוררים ומנחה
 ולבונה בידם להביא בית יהוה:
 ויצא ישמעאל בן נתניה לקראתם
 מן המצפה הלך הלך ובכה ויהי
 כפגש אתם ויאמר אליהם באו אל
 גדליהו בן אחיקם: ויהי כבאם
 אל תוך העיר וישחטם ישמעאל
 בן נתניה אל תוך הכור הוא
 והאנשים אשר אתו ועשרה אנשים
 נמצאו בס' ויאמרו אל ישמעאל
 אל תמרגנו כי יש לנו מטמנים
 בשדה חטים ושערים ושמן ודבש
 ויחל ולא חמיתם בתוך אחיהם:

ורבי המלך. ומרי
 המלך בתקנאו בו ס
 מכטל גדולה: להביא
 בית יי. כסנכש
 מביתם לא היו יודעים
 בחורבן הבית ובדרך
 סממנו וקדשו בגדיהם
 וגלחו זקנם ומתגוררו
 לסוף פריטה: אשר

בסרח
 בנה ונכה: וסימ' נמסר
 בסר שכות: וישחטם
 ג בקריא וסימ' וישחטם
 כבדבר יי ורדס אליו
 אלחל קישק וישחטם
 ישמעאל בן נתניה אל
 תוך ובורי

אמר הכה ביד גרליהו
 י מחנך סהיה לו לחוס
 לעצת יוחנן בן קרח
 ולא חס העלה עליו כ
 כאילו כהרגו על ידיו
 על מים רבים
 על בריכת מים סגולת
 בברות כמהם
 בברות ריהב רוד
 לכמהם בן ברזלי ב
 גלעדא כסעב מ
 ממלחמ' אכסלוס כמו
 סכאמר בספר סמולל
 חתי יעבר כמהם וגו'
 וקול

והכור אשר השליך שם ישמעאל
 את כל פגרי האנשים אשר הכה
 ביד גרליהו הוא אשר עשה המלך
 אסא מפני בעשא מלך ישראל אתו
 מלא ישמעאל בן נתניהו חללים
 וישב ישמעאל את כל שארית
 העם אשר במצפה את בנות המלך
 ואת כל העם הנשארים במצפה
 אשר הפקיד נבוזראדן רב טבחים
 את גרליו בן אחיקם וישבם
 ישמעאל בן נתניהו ללך לעבר אל
 בני עמון

וישמע יוחנן בן קרח וכל שרי
 החילים אשר אתו את כל הרעה
 אשר עשה ישמעאל בן נתניהו
 ויקחו את כל האנשים וילכו
 להלחם עם ישמעאל בן נתניהו
 וימצאו אתו אל מים רבים אשר
 בגבעון ויהי בראות כל העם אשר
 את ישמעאל את יוחנן בן קרח
 ואת כל שרי החילים אשר אתו
 וישמחו ויסבו כל העם אשר שבה
 ישמעאל מן המצפה וישבו וילכו
 אל יוחנן בן קרח וישמעאל בן
 נתניהו נמלט בשמנה אנשים מפני
 יוחנן וילך אל בני עמון

ויקח יוחנן בן קרח וכל שרי
 החילים אשר אתו את כל שארית
 העם אשר השיב מארץ ישמעאל בן
 נתניהו מן המצפה אחר הכה את
 גרליו בן אחיקם גברים אנשי
 המלחמה ונשים וטף וסוסים אשר
 השיב מגבעון וילכו וישבו בגרות
 במוהם אשר אצל בית לחם ללכת
 לבוא מצרים מפני הכשדים כי
 יראו מפניהם כי הכה ישמעאל בן
 נתניהו את גרליו בן אחיקם אשר
 הפקיד מלך בבל בארץ

וכי יגשו כל שרי החילים ויוחנן בן
 קרח ויזניהו בן הושעיה וכל העם
 מקטן ועד גדול ויאמרו אל
 ירמיהו הנביא תפל גאית חנננו
 לפניך והתפלל בעדנו אל יהוה
 אלהינו בעד כל השארית הזאת
 כי נשארו מעט מהרבה כאשר
 עניך ראות אתנו ויגר לנו יהוה
 אלהינו את הדרך אשר נלך בה וארץ ישראל נעשרת

והכור כ' וס' והכור רק א' ב' מ' ס' . והכור אשר השליך שם ישמעאל . נתניהו וס' וישראל וכל השרים
 אל ברוך . ויבאו אל גרליה המצפה . והכור אשר השליך שם ישמעאל . והכוש נתניהו בני ואחיו . ועבה
 חללים שמעיהו : אל מים בקצת ספרי בסרה נבסר עס אותן טחם על מים חה לא נמצא בספרי הכרמיקל
 וקם כהרבה ספרי בסרה ספרדים כי א'גם אלא ז' על מים חה לא נבנה עכסם וג' אל מים חה א מהם וזאת

וגבא די רמא תמן ישמעאל ית
 כל פגרי גבריא די קטל ביד גרליהו
 הוא דעבר מלכא אסא פד צר
 עלוהי בעשא מלכא דישראל יתיה
 מלי ישמעאל בר נתניהו קטילין
 ושבא ישמעאל ית כל שאר
 דעמא די במצפא ית בנות
 מלכא וית כל עמא דאשתארו
 במצפא דמני נבוזר אדן רב ק
 קטוליא על גרליה בר אחיקם
 ושביון ישמעאל בר נתניהו ואזל
 למיעבר לות בני עמון

וישמע יוחנן בר
 קרח וכל רבני חלונתא די עמיה
 ית כל בישתא דעבר ישמעאל בר
 נתניהו : ודברו ית כל גבריא
 ואזלו לאנתא על ישמעאל בר
 נתניהו ואשכחו יתיה על בריכת
 מין סגיאין די בגבעון : וזוה
 פד חזא כל עמא דעם ישמעאל ית
 יוחנן בר קרח וית כל רבני ח
 חלונתא די עמיה וחדיו :
 ואסתחרו כל עמא דשבא י
 ישמעאל מן מצפא ותבו ואזלו
 לות יוחנן בר קרח וישמעאל
 בר נתניהו אשתויב בתמניא גברין
 מן קדם יוחנן בר קרח ואזל לות
 בני עמון

ודבר יוחנן בר קרח וכל רבני
 חלונתא די עמיה ית כל שאר
 דעמא דאטיב מלונת ישמעאל בר
 נתניהו מן מצפא בחר ויקטל ית
 גרליה בר אחיק גברין עברי
 קרבא ונשא וטפלא וברביא די
 אטיב מגבעון : ואזלו ויתבו
 בגירות דיהב דוד לכמהם בר ב
 ברזילי גלעדא די בסטר בית
 לחם למיזל למיעל למצרים
 מן קדם כסדאי ארי וחילו מן ק
 קדמיהון ארי קטל ישמעאל בר
 נתניהו ית גרליה בר אחיקם
 דמני מלכא דבבל בארעא
 וקריבו כל רבני חלונתא ויוחנן
 בר קרח ויזניהו בר הושעיה וכל
 עמא מזעירא ועד רבא : ואמרו
 לירמ' נביא תתקביל פנע בעותנא
 קדמך וצלי עלנ קדם י' אלהיך על
 כל שארא דרין ארי אשתארגא
 זעיר מסגי כמא דעניך חזין יתנא
 ויתוילנא י' אלהיך ית אורח דנהך
 בה וית פתגמא דנעביד

ויקח יוחנן בן קרח וכל שרי
 החילים אשר אתו את כל שארית
 העם אשר השיב מארץ ישמעאל בן
 נתניהו מן המצפה אחר הכה את
 גרליו בן אחיקם גברים אנשי
 המלחמה ונשים וטף וסוסים אשר
 השיב מגבעון וילכו וישבו בגרות
 במוהם אשר אצל בית לחם ללכת
 לבוא מצרים מפני הכשדים כי
 יראו מפניהם כי הכה ישמעאל בן
 נתניהו את גרליו בן אחיקם אשר
 הפקיד מלך בבל בארץ

וכי יגשו כל שרי החילים ויוחנן בן
 קרח ויזניהו בן הושעיה וכל העם
 מקטן ועד גדול ויאמרו אל
 ירמיהו הנביא תפל גאית חנננו
 לפניך והתפלל בעדנו אל יהוה
 אלהינו בעד כל השארית הזאת
 כי נשארו מעט מהרבה כאשר
 עניך ראות אתנו ויגר לנו יהוה
 אלהינו את הדרך אשר נלך בה וארץ ישראל נעשרת

אמר הכה ביד גרליהו . בסט
 גרליהו כי הוא היה סבה להרעת
 כלם כי בעצמו בא למצפה ל
 להכותו וכיון סהרג גרליהו הרג
 גם כן אחר היו עמו והבאים לו
 וכן היר יוחב איתך כלו סבתו
 אס הוא כבב את הרבר ויט
 לפרס ביד גרליה במקו גרליהו
 כלומר במקום סהיה בו במצפה
 וכן יוד סהיה לך איש על ידו
 פירושו מקום ורזל אמרו וכי
 גרליהו הרגם והלא ישמעאל ה
 הרגם אלא כיון סהיה לו לחוס
 על עצת יוחנן ולא חס מעלה עליו
 הכתוב כאילו כהרגו בידיו : אסר
 עשה המלך אסא מפני בעשא
 לא נזכר זה הכור אלא במקום
 הזה ותרגס יונתן הוא דעבר
 מלכא אסא כד כר עלוהי בעשא
 : ואת בנות המלך כי לא
 הכה ישמעאל אלא אנשי המלחמה
 סהיו במצפה אבל העם מלא היו
 אנשי המלחמה והנשים והטף
 סבה אותם ישמעאל ובנות המלך
 סכסארו עם גרליה גם כן סבה
 אותם ולא הגלם כבוד ארץ עם
 הגלות לא הסאירס עם דלת העם
 ולא ירענו אס היו בנות המלך
 דרקיהו או יהויכין או יהויקים
 לעבור את בני עמון . כמו אל
 בני עמון וכן והרדה את הכהן
 כמו א הכהן אתמי הגדת מלך
 כמו אל מי : אל מים רבים אסר
 בגבעון . כמו על וכן אל ההרים
 לא אכל כמו על ותרגס יונתן ועל
 ברכין מין סגיאין די בגבעון :
 וסריס . תרגס יונתן ורברבא :
 בגרות כמהם . במקום סגר טס
 כמהם בן ברזילי אולי הוא בגת
 אותו ובא לגור טס לפי נקרא על
 סמו ויונתן תרגס בגרות ריהיב
 רוד לכמהם ברזילי גלעדא :
 אסר

מסרה
 המסרה שמונה זה גב
 בתוב שם על מ'סח
 בקריא ונר' אהטעות
 וכל שרי ו' דסמ' וס'
 והגו נצב על עלתו .
 יוחנן בן קרח וכל שרי
 החילים וישמעאל יוחנן
 בן קרח וכל שרי
 ויקח יוחנן בן קרח
 וחכירו . ולא שמע
 יוחנן . והאחד שדרפנים
 דאפחות : ואמרו
 בטע' ר' פ' וס' הכה נבנה
 לנו עיר . הבה נלכנה .
 אבל אשמים . לנו
 ונפילה גורלו ויונתן .
 למלאכים הכאים .
 ויאכרו אל ירמיהו
 הנביא תפל נא ת
 תחננתנו

האפחות
 ב'ס' ונחזק
 פזויה ויך
 חתייהס
 יך

אמר אנו מולחים • אנו חכים
וקרי אחכנו והענק אחר אלא ש
טמלת אנו לא נמצא במקרא עוד
אלא זה אבל הוא יהיה בלשון מ
מסכה ובתלמוד : אם טוב תשבו •
טוב מקור בחסרון פ"א הפעל ו
ומשפטו בתשלמו יטוב ואף על
פי שאין המנהג במקור טהו בזה
המשקל בבחי הפ"א לבא חס' הבה
כמוהו ידעתי כי כל תוכל כמו •
יכול : והשיב אתכם ל ארמתכם •
על הגולים אחר ואמר אתכם כי
הרוב גלו והמעט ככלל ברוב :
לא לה

וַאֲמַר לְהוֹן יִרְמְיָה נְבִיא שְׁמַעִית
וְהָ אָנֹכִי מִצֵּל קֶרֶם ׀ אֱלֹהִים
בְּפִתְגָמִים כֹּחַ וְיִהְיֶה כָּל פֶּתַח דִּיתִיב
׀ יִירָחֶכֶּן אֲחֹתִי לִכֹּחַ לֹא אֲמַנַּע
מִכֹּחַ פֶּתַח ׀ וְאִינוֹן אֲמַר יִרְמְיָה
יְהִי מִימְרָא דִּי בְנָא לְסִנְהִיר קִשּׁוּט
וּמְהִימָן אִם לֹא כָּכָל פִּתְגָמִיָּה דִּי
שְׁלַחִינֵךְ ׀ אֱלֹהֵךְ לִתְנַאכֹן נַעֲבִיר
׀ אִם טַב וְאִם בִּישׁ לְמִימְרָא דִּי
אֱלֹהֵנָא דִּי אֲנַחְנָא שְׁלַחִין יִתֵּךְ
לְקִדְמוֹתֵי נִקְבִּיל בְּרִיל דִּי טַב לֹא
אֲרִי נִקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֵנָא
וְהוּהוּ מִסּוּף עֶשְׂרָא
יִמְצִין וְהוּהוּ פֶתַח נְבוּאָה מִן קֶרֶם
׀ עַם יִרְמְיָה ׀ וְקִרָא לִיִּתְנֹן בֶּר
קֶרֶם וְלִכְל רַבְנֵי חִלּוּתָא דְעַמִּיָּה
וְלִכְל עַמָּא לְמַזְעִיל וְעַד רַבָּא וְאִם
לְהוֹן בְּרִינָא אֲמַר ׀ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
דְּשְׁלַחְתוּן יְתִי לְקִדְמוֹתֵי לְמַבְעֵי
בְּעוֹתִיכֹן קִדְמוֹתֵי ׀ אִם מִיתֵב
חִיתִּיכֹן בְּאַרְעָא תְּרָא וְאֲבִנִי יִתְכֹּחַ
וְלֹא אִפְגַּר וְאִקְיִים יִתְכֹּחַ וְלֹא
אֲטִלְטֵל אֲרִי תְבִית מִן בִּישְׁתָּא
דְּעַבְדִּית לִכֹּחַ ׀ לֹא תִדְחִלוּן מִן
קֶרֶם מִלְכָּא דְכָּכָל דִּי אֲתוֹן דְּחִלִּין
מִן קִדְמוֹתֵי לֹא תִדְחִלוּן מִיְּתָא
אֲמַר ׀ אֲרִי בְּסַעֲדֹכֹן מִמְרִי ל
לְמַפְרָק יִתְכֹּחַ וְלִשְׁוֹבָא יִתְכֹּחַ
מִן יִרְיָה ׀ וְאֲתוֹן לִכֹּחַ דְּחִסִּין
וְיִרְחַם עֲלֵיכֹן וְיִתִּיב יִתְכֹּחַ ל
לְאַרְעֵטֹן ׀ וְאִם אֲמִרִין אֲתוֹן לֹא
נְחִיב בְּאַרְעָא תְּרָא בְּרִיל וְלֹא
לְקִבְלָא לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהִים
לְמִימַר לֹא אֱלֹהִין לְאַרְעָא דְּמַצְרַיִם
נִיעוֹל דְּלֹא נַחוּי עַבְדֵי קֶרֶבָא וְקַל
שׁוֹפְרָא לֹא נִשְׁמַע וְלִחְמָא לֹא
נִכְפֹּן וְתַסֵּן נְחִיב ׀ וְכַעַן בְּכֹן
קִבִּילוּ פִתְגָמָא דִּי שְׁאַרָא דְבִית
יְהוּדָא בְּרִינָא אֲמַר ׀ עֲבֹאוּ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אִם אֲתוֹן שׁוֹאֵרָה תִּשּׁוּן
אֲפִיכֹן לְמִיעַל לְמַצְרַיִם וְתַעֲלוּן
לְאַתּוֹתְכֶם תַּסֵּן ׀ וְתִהְיִי חֶרְבָּא
דִּי אֲתוֹן דְּחִלִּין מִיְּתָא תַּסֵּן תְּרִבִּין
יִתְכֹּחַ בְּאַרְעָא דְּמַצְרַיִם וְכַפְנָא דִּי
אֲתוֹן יַעֲפִין מִיְּתָא תַּסֵּן יְרִבִּין ב
בְּתִרְכִּיכֹן לְמַצְרַיִם וְרַמְזֵן תַּמּוֹתוֹן
וְהוּוּ כָּל גְּבִרְיָא דְּשׁוֹיֵא יִתְּ אֲפִתּוֹן
לְמִיעַל לְמַצְרַיִם לְאַתּוֹתְכֶם תַּסֵּן
יִתְקַטְּלוּן בְּתִרְבָּא בְּכַפְנָא וּבְמֹתָא
וְלֹא יִהְיֶה לְהוֹן שְׁאַר וּמְשׁוּבִים מִן קֶרֶם
בִּישְׁתָּא דִּי אֲנָא מִיִּתִּיעֲלִיחוֹן ׀

וְהָיָה יָדְךָ וְסִימָךְ נִבְסָר בִּשְׁעוֹתֶיכֶם סֹג־ אִם חֹרֵף בִּסְפָרָא וְסִימָךְ עֲזוּבוֹ עֲזוּ כְּנִי יְיָ אִם יִמְשׁוּ וְחֻקִּים וְאֵלֶּיךָ
אִם שׁוֹכֵן תִּשְׁכֹּן בְּאֶרֶץ - אִם יִסְתַּח אִישׁ בְּכִסְתֵּרִים וְאֲנִי - אִם יִצְאֵנִי הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה חִלְלִי - אִם תִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל
נָאִם יְיָ אֱלֹהֵי אִם טוֹב וְאִם רָע בְּקוֹל - אִם בְּרָצִים בְּאוֹרְךָ אִם שׁוֹדֵדֵי לֵיֶלֶךְ : נִחַחְתָּ אֱלֹהֵי בְלִישׁוֹמִים נִבְסָר
בְּשִׁמְאֹל בְּרִישׁוֹמִים : וְאַתָּה גֹּוֹסִים בְּאֶשֶׁר יִקְרָא בְּעֵינֵי נִבְכְּדָת - וְאֲנִי אֲבִרְתִּי אֶיךָ אֲשִׁיחֶךָ - וְאַתָּה לְךָ

וַיֹּאמֶר לְהוֹן יִרְמְיָה נְבִיא שְׁמַעִית
וְהָיָה אֲנִי מִצְלִי קִדְמִי אֱלֹהֵיכֶן
בְּפִתְגָמֵיכֶן וְהָיָה כָּל פֶּתַח וְיָתִיב
יְיָ יִרְחֹק וְאֲחֻזִּי לִכְזֹן לֹא אֲמַנֶּה
מִכֹּחַ פֶּתַח : וְאֵינִי אֲמַר לִירְמְיָה
יְהִי מִימְרָא דִּי בְּנָא לְסִחִיד קִשּׁוּט
וּמִהִימָן אִם לֹא כָּל פִּתְגָמֵי דִּי
שְׁלַחֲנֶךָ יְיָ אֱלֹהֶךָ לִוְתָּנָא בְּנִעְבִּיד
: אִם טָב וְאִם בִּישׁ לְמִימְרָא דִּי
אֱלֹהֵי דִי אֲנִתָּנָא שׁוֹלְחִין יִתְךָ
לְקִדְמוֹתֵי נִקְבִיל בְּדִיל דְּיִטָּב לָנָא
אֲרִי נִקְבִיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֵינָא
וְהָיָה מִסּוּף עֲשָׂרָא
יִמְסִין וְהָיָה פֶתַח נְבוּאָה מִן קִדְמִי
יְיָ עִם יִרְמְיָה : וְקִרָא לִוְתָּנִין בְּרִי
קִרָא וְלִכְל רַבְנֵי חִלּוּתָא דְעַמִּי
וְלִכְל עַמָּא לְמִזְעִיר וְעַד רַבָּא וְאֵלֶּם
לְהוֹן בְּרִנָּן אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
דְּשְׁלַחְתִּין יְתִי לְקִדְמוֹתֵי לְמַבְעֵי
בְּעוֹתִיכֶן קִדְמוֹתֵי : אִם מִיָּתֵב
חִיתִּיכֶן בְּאַרְעָא הָרָא וְאֲבִי יִתְכֹּן
וְלֹא אֵיפְרָא וְאַקִּיִּים יִרְחֹק וְלֹא
אִטְלִיט אֲרִי תִבִּית מִן בִּישְׁתָּא
דְּעַבְדִּית לִכְזֹן : לֹא תִדְחִלּוּן מִן
קִדְמִי מִלָּא דִּכְבֵּל דִּי אֲתוֹן דְּחִלִּין
מִן קִדְמוֹתֵי לֹא תִדְחִלּוּן מִיָּתֵב
אָמַר יְיָ אֲרִי בְּסַעֲדִיכֶן מִימְרֵי לִי
לְמַפְרָק יִתְכֹּן וְלִשְׁחַבָּא יִתְכֹּן
מִן יִרְיָה : וְאַתָּה לִכְזֹן רַחֲמִין
וְיִרְחַם עֲלֵיכֶן וְיִתִּיב יִתְכֹּן לִי
לְאַרְעֻטָּן : וְאִם אָמַרְתִּין אֲתוֹן לֹא
נִתִּיב בְּאַרְעָא הָרָא בְּדִיל וְלֹא
לְקַבֵּל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֵיכֶן :
לְמִימַר לֹא אֱלֹהֵן לְאַרְעָא דְּמַצְרַיִם
נִעוֹל דְּלֹא נִחְזִי עַבְדֵי קִרְבָּא וְקוֹל
שׁוֹפְרָא לֹא נִשְׁמַע וְלִלְחָמָא לֹא
נִכְפֹּן וְתַמָּן נִתִּיב : וְכַעַן בְּכֶן
קִבִּילוּ פִתְגָמָא דִּי שְׂאֵרָא דְּבִית
יְהוּדָה בְּרִנָּן אָמַר יְיָ עֲבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אִם אֲתוֹן שׁוֹאֵרָה תִּשׁוּן
אִפְּיִכֶן לְמִיעַל לְמַצְרַיִם וְתַעֲלוּן
לְאַתּוֹתְכֶן תַּמָּן : וְתַחֲזִי חֲרָבָא
דִּי אֲתוֹן דְּחִלִּין מִיָּתֵב תַּמָּן תִּדְבִּיק
יִתְכֹּן בְּאַרְעָא דְּמַצְרַיִם וּכְפָנָא דִּי
אֲתוֹן יַעֲפִין מִיָּתֵב תַּמָּן יִדְבִּיק בִּי
בְּתִרְכִּיכֶן לְמַצְרַיִם וְרַמְזֵן תִּמְמוֹתוֹן
וְהָיוּ כָּל גְּבִרְיָא דְּשׁוֹאֵרָה תִּשׁוּן
לְמִיעַל לְמַצְרַיִם לְאַתּוֹתְכֶן תַּמָּן
יִתְקַטְּלוּן בְּחִרְבָּא בְּכַפְנָא וּבְמִתָּא
וְלֹא יִהְיֶה לְהוֹן שְׂאֵר וּמִשְׁוֹיב מִן קִדְמִי
בִּישְׁתָּא דִּי אֲנָא מִיָּתֵב עֲלֵיהוֹן :

יְהִי הָלֶהֱ שְׂרִיד וּפְלִיט מִפְּנֵי הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם :

וקול מוֹכֵר : מְתוֹקֵעַץ
הַצּוֹפִים לְהַזְהִיר אֶת
הָעַם : וְטוֹמַנְתָּם

מסרח
רחמים ורחם : נראה
ה' בקריא' וסימ' ימרה :
יחושמה מעשהו. כחשו
כיו' ואבררו לא הוא.
לאמ' לא בי ארץ מעד'
נבואה. נשיבנה לזכרמ'
נראה. כאורך נראה
אור : תשימון ג' בקד'
סימ' לא תשימון עליו
נשך. אם שום תשימון
פניכ'. עד אנה תשימון
קצעי לבליז. אנך :

נאמנתם במלט. מלם
 זי יסוד כנפל הילבתיבה
 כמו מקו מעמד מעשה
 ויסודו לט כמו וילט
 פניו לאט אותה בתוך
 הטיט במלכ במלט
 אכזלופמנט בלעז
 ספרירו

כִּי־כֹה־אָמַר יְהוָה עֲבֹאוּ־אֵלַי
 יִשְׂרָאֵל כֹּאֲשֶׁר־נָתַן אֲפִי וְחִכְתִּי עַל־
 יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם בֵּן תַּחַךְ חֲמַתִּי עֲלֵיכֶם
 בְּנֹאכֶם מִצִּירִים וְהִי־יָתֵם לֹא־לֹהֶֽ
 וְלִשְׁמָהּ וְלִקְלָלָהּ וְלִחְרָפָהּ וְלֹא־
 תִּרְאוּ עוֹד אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ דְּבַר
 יְהוָה עֲלֵיכֶם שְׁאֵרֵי־יְהוּדָה אֲל־
 תִּבְאוּ מִצִּירִים יִדְעוּ־תִדְעוּ בִּי־הַעֲדֵיתִי
 בְּכֶסֶם הַיּוֹם׃ כִּי־הִתְעַתִּים בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם
 כִּי־אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי אֶל־יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם לֵאמֹר הַתְּפַלֵּל בְּעַדְנוּ אֲל־
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְכָכָל אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ בֶן־הַגֹּד־לְנוֹעַשֵׁינוּ׃ וְאָגַד
 לְכֶסֶם הַיּוֹם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹל יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֵן אֲשֶׁר־שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם
׃ וְעַתָּה יִדְעוּ־תִדְעוּ בִּי־בַחֲרָב בְּרַעַב
 וּבְדִבְרֵי תַמּוּתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר חִפַּצְתֶּם
 לְבֹאֹ לְגוֹר שָׁם׃

מג וְהִי בְּכָלוֹת יִרְמְיָהוּ לְדַבֵּר אֶל־כָּל־
 הָעָם אֶת־כָּל־דְּבָרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
 אֲשֶׁר שְׁלַחוּ יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֵלֵיהֶם
 אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃

וַיֹּאמֶר עֲזַרְיָה בֶן־הוֹשַׁעִיָּה
 וַיּוֹחֲנָן בֶּן־קִרְחַי וְכָל־הָאֲנָשִׁים הַזֵּהִם
 אָמְרִים אֶל־יִרְמְיָהוּ שֶׁקָּרָאתָ מַדְבָּר
 לֹא־שְׁלַחְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לֵאמֹר לֹא־
 תִּבְאוּ מִצִּירִים לְגוֹר שָׁם׃ כִּי־בְרוּךְ
 בֶּן־גִּרְיָה מִסִּית אֶתְךָ בָּנוּ לַמַּעַן תִּחַר
 אֲתָנוּ בִּיד־הַבַּשָּׁדִים לְהַמִּית אֲרֻנּוּ
 וְלַהֲגִלוֹת אֲתָנוּ בָּבֶל׃ וְלֹא־שָׁמַעַ
 יוֹחֲנָן בֶּן־קִרְחַי וְכָל־שְׂרֵי־הַחִילִים
 וְכָל־הָעָם בְּקוֹל יְהוָה לִשְׁבֹת בָּאָרֶץ
 יְהוּדָה׃ וַיִּקַּח יוֹחֲנָן בֶּן־קִרְחַי וְכָל־
 שְׂרֵי־הַחִילִים אֶת־כָּל־שְׁאֵרֵי יְהוּדָה
 אֲשֶׁר שָׁבוּ מִכָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר נִדְּחוּ־
 שָׁם לְגוֹר בָּאָרֶץ יְהוּדָה׃ אֶת־הַגִּבֹּרִים
 וְאֶת־הַנְּשִׁים וְאֶת־הַטָּף וְאֶת־בָּנוֹת
 הַמִּלָּךְ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר הִנִּיחַ
 נְבוּזַרְדַּן־רַב־טַבָּחִים אֶת־גִּדְלִיָּהוּ
 בֶּן־אֲחִיקֶם בֶּן־שַׁפָּן וְאֶת־יִרְמְיָהוּ
 הַנָּבִיא וְאֶת־בְּרוּךְ בֶּן־נְרִיָּהוּ׃ וַיָּבֹאוּ
 אֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי־לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה
 וַיָּבֹאוּ עַד־תַּחְפְּנֶחָם׃

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ
 בְּתַחְפְּנֶחָם לֵאמֹר׃ קָח־בִּידְךָ־
 אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְטַמְנָתָם בְּמִלְטָ
 בְּמִלְכָן אֲשֶׁר בִּפְתַח בֵּית־פְּרַעֲוִה
 בְּתַחְפְּנֶחָם לַעֲיָנִי אֲנָשִׁים יְהוּדִים׃

בסרה
 ברוך שאר לאמ. את
 הגברים ואת הנשים׃
 קח כרפ בקריא וסימ
 קח נא את ברבתי אשר
 חבא לך. קח את אהרן
 ואת בניו אתו. קח את
 הלוי מתוך בני ישראל
 קח מאתם ודו לעבד
 את עבדתי. קח את
 הלוי תחת כל בכור.
 קח את הבטח והקהל
 את העד. קח את אהרן
 ואת אלעזר בנו והעל.
 קח את האזור בידך.
 קח בידך אבנים גדולות
 וטמנתם במלט. קח
 לך מגילת ספ. קח בגד
 כי ערב זר בתראה.
 קח נא מפיו תורה׃

נָתַן ג' וסימ ויחדלו הקולות וחברד ומשור. עוד נתן במס עליוס. כאשר נודך אפי. וככל ה בקריא וסימ
 ככל חקתי וככל משפטי תעשור. וככל החזון הזה דרה. כי התעיתים בנפשותיכם. וככל החזון הזה. וככל
 כחי הבינתי לבית יי אלה דרה. תמותו ז' מל וסימ נמסר בסדר בקץ. וכל שרי. וסימ נמסר לעיל בספרא
 סימ כא. ואת ירמיהו ב' וסימ וישלח הבלך. אשר רצית נבזר אדן רב טבחים. ואת ברוך ב' וסימ ואת

אֲרִי בֶרֶן אָמַר יְיָ עֲבֹאוּ אֵלַי
 דִּישְׂרָאֵל כֹּמֵא רַחֵל רוּגִי וְחִמְתִּי
 עַל יִתְבִּירוֹ שְׁלֹם בֶּן יַחֲזֵל רוּגִי ע
 עֲלִיכֹן בְּמִעְלָכֹן לְמַצְרִים וְתַחֲזֹן
 לְמוֹמִי וְלִצְרוֹ וְלִלוֹטָא וְלִחְסוֹדִין
 וְלֹא תַחֲזֹן עוֹד יִתְאֲתֵרָה הָרִין׃
 גְּזִירַת פִּתְגָמָא דִּי עֲלִיכֹן שְׁאֵרָא
 דְּבֵית יְהוּדָה לֹא תַעֲלוֹן לְמַצְרַיִם
 מִיַּדַּע תִּדְעוּן אֲרִי אֲסַחֲרִית בְּכֹן
 יוֹמָא דִּין׃ אֲרִי אֲסַחֲרִיתוֹן
 בְּנַפְשִׁיכֹן אֲרִי אֲתָנוּ שְׁלַחְתֹּן
 יְתִי לְקַדֵּם יי אֱלֹהֵכֹן לְמִסַּר צְלִי
 עֲלֵנָא קִדָּם יי אֱלֹהֵנָא וְכָכָל דִּישְׁמַר
 וַיֹּאֲלֵהֵנָא בֶּן־חַיִּי לֵנָא וְנַעֲבִיד׃
 וְתוֹתִי לְכֹן יוֹסָא דִּין וְלֹא קִבְּלָתֹן
 לְמִסְרָא דִּי אֱלֹהֵכֹן וְלָכֵן דִּי
 שְׁלַחְנִי לְיַחֲזֹן׃ וְכַעַן מִיַּדַּע
 תִּדְעוּן אֲרִי בַחֲרָבָא בְּכַפְּנִי וּבְמוֹתָא
 תַּמּוּתֹן בְּאֲתֵרָא דְּאֲחֵרַעִיתֹן
 לְמִיעַל לְאֲתוֹתָבָא תַּמָּן׃

וְהוּא בְּרִשְׁעֵי יִרְמְיָהוּ
 לְמַלְלָא עִם כָּל עַמָּא יִתְכָּל פ
 פִּתְגָמֵי דִּי אֱלֹהֵהוֹן דְּשְׁלַחֵיהּ יי
 אֱלֹהֵהוֹן לְוַתְּהוֹן יִתְכָּל פִּתְגָמֵי
 הָאֵלִין׃ וַאֲמַר
 עֲזַרְיָה בֶּן־הוֹשַׁעִי וַיּוֹחֲנָן בֶּן־קִרְחַי
 וְכָל־גְּבַרֵי־רִשְׁעִי אֲמַרְיִן לִירְמְיָהוּ
 שֶׁקָּרָאתָ אֶת־מַתְּנִי לֹא־שְׁלַחְךָ יי
 אֱלֹהֵנָא לְמִימִי לֹא תַעֲלוֹן לְמַצְרַיִם
 לְאֲתוֹתָבָא תַּמָּן׃ אֲרִי בְרוּךְ בֶּן־
 גִּרְיָה מְגִרִי יִתְךָ בְּנֵאֲבָדִיל לְמַמְסַר
 יִתְנָא בִּידָא דְּכַסְדָּאִי לְמַקְטִיל יִתְנָא
 וְלֹא־גִלָּאָה יִתְנָא לְכָבֵל׃ וְלֹא־קִבִּיל
 יוֹחֲנָן בֶּן־קִרְחַי וְכָל־רַבְנֵי חִילוֹתָא
 וְכָל עַמָּא לְמִסְרָא דִּי לְמִיתָב
 בְּאַרְעָא דְּבֵית יְהוּדָה׃ וְדַבֵּר יוֹחֲנָן
 בֶּן־קִרְחַי וְכָל־רַבְנֵי חִילוֹתָא יִתְ
 כָּל שְׁאֵרָא דְּבֵית יְהוּדָה וְתַבּוּ מִכָּל
 עַמְּמַי דְּאֲתַבְּדִרוּ לְתַמָּן לְאֲתוֹתָבָא
 בְּאַרְעָא דְּבֵית יְהוּדָה׃ יִתְגַּבְּרִיא
 וְיִתְנָשְׂאוּ וְיִתְפַּלְאוּ וְיִתְבַּנְּת מִלֵּךְ
 וְיִתְכָּל נַפְשָׁתָאִי שְׁבַק נְבוּזַרְדַּן
 רַב־קְטוּלָאִי עַל גְּדִלְיָה בֶּן־אֲחִיקֶם
 בֶּן־שַׁפָּן וְיִתְיַרְמִיָּה נְבִיאֵי־יְהוָה בְּרוּךְ
 בֶּן־גִּרְיָה׃ וְאֲתוּ לְאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
 אֲרִי לֹא קִבִּילוּ לְמִסְרָא דִּי וְאֲתוּ
 עַד־תַּחְפְּנֶחָם׃

וְהוּא פִתְגָם נְבוּאָה מִן קִדָּם יי עִם
 יִרְמְיָה בְּתַחְפְּנֶחָם לְמִסְרָא׃ סב
 עִמָּךְ אֲבָנִין רַבִּין וְתַטְמְרִינוּן ב.
 בְּטַפִּיל בְּנִינָא דִּי בְּתַרְע בֵּית פְּרַעֲוִה
 בְּתַחְפְּנֶחָם לַעֲיָנִי גְבַרִין יְהוּדָאִין׃

לאלה ולשמה ולקללה. פי אלה
 לקללה כפל הענין בתם או פי
 לאלה לשכחה וכתי למומי והוא
 על דרך והנחתם שמיכם לשכחה
 לבחירי: כי התעיתם בנפשותיכם
 בצרי העין ופירוט התעיתם אותו
 ברצונכם. כלומר במה שהיה
 בנפשותיכם. כמו אם יש את
 כפסכם כלומר לא תדאיתם לי
 בפסכם מה שהיה בלבכם כי ה
 הכיר מחס ירמיהו כירעכם ל
 ללכת למצרים לפיכך את להם
 ואגיד לכם היום ולא שמעתם כי
 עדין לא כלה דבריו ולא ענו אותו
 אלא הכיר בהם כי דעתם היה
 ללכת למצרים על כל פנים: את
 גדליהו. עס גדליהו: במלט
 במלכ. מלט הוא החומר
 טעמים ממנו הלבנים או חומר
 אח' מסיד ומחול במלכ במקו
 מרפת הלבנים או במקו טעמים
 אותם וינתן תר' בטפל בניכא
 את

את מפרונו כתיב בוי וקרי
 ביד והענין אחר ואותיות אלו
 מתחלפין ופירושו אלה ואלה
 הנחה בקרא ספרי לויכו מן
 אמרי ספר וספרי בסקל סגרי
 : ובאה והכה : כתיב ובאה לסון
 פקדה על המחנה וקרי ובא לסון
 זכר על נכסד נכר : וסרפס
 וסכס . יסרוף הבתים סכס
 אלהימזרים ויסכה אלהי כסף
 ואלהיזהב או פירוש יסכה
 עובדיהם : ועטה את ארץ מזרי
 : כלומר יבזוז את כל סללה
 כאשר יעטה הרועה את צביו .
 כמו שיתעטף הרועה בצביו
 ויכרוך את עמנו בו כן יכרוך
 הוא כל סלל ארץ מזרים וזכר
 הרועה לפי שהרועה עומד יומם
 ולילה במדבר עם הצאן ויעטף
 ויתחבק בצביו היטב מפני קרח
 הלילה וארצו אבי זל פירש כמו
 הרועה סנוסע ממקום למקום ו
 וסנוסע מן המקום עטה בצר
 האהל סנוסע בו והולך לו ולא
 יסאיר דבר באותו מקום : בית
 סמס . סהיו עובדים סס לשמם
 וזכר עוד ואת בני אלהי מזרים
 יסרוף באם לחזק הענין למר כי
 כלם יסרוף באם לבזין אלהיהם
 מפני רעתם . רעת יסכסיהם :
 המה אתם ואבותיכם . המה
 יוסכי הערים סזכר סמתו או ס
 סנלו ולא אתם ואבותיכם לא ידעת
 אותם : הסכחתם . הסך קלה
 והוא בלא געא וס ספרי ההא
 בגעא : ואת רעות נסיו . נסיו
 כל מלך ומלך וכן ראינו באמת
 אביה סעסיה מפלגת לאסרה :
 לא

ועשו ד' בקריא וסמ' נמסר בסדר תוריע : מצבות נ' בקריא וסמ' ויציאו את מצבות אוריהו : ושבר את
 מצבות בית שמש . ומצבות עוז לארץ תרד . וסמ' אפקו שמשא לארעא : ואין בהם כ' וסמ' ועל כל ערי
 יהודה והנהם חרבה היום הזה . ואין בהם הבונה : השבים ג' יתירין יוד בליש בקרי' וס' נמסר לעיל בספרא ס'
 כח : לחרבה לשמה לית דבות' דסמך כן : נפשתכם דעליה ועתה כה אמר יי אלהי צבאות אלהי ישראל
 ותימר להון כדנן אמר יי צבאות
 אלהי ישראל תה אנה שלח
 ואדבר ית נבוכד נצר מלכא דבבל
 עברי ואשו ית כורסותי עיל מן
 אבניא האילין דסמרי' ויגור ית
 אפרניה עליהון : וייתי ויקטיל ית
 ארעא דמצרים די למות למותא
 ודי לשביא לשביא ודי לחרבא
 לתרבא : ואדליק אשתא בבתי
 טעות מצראי ויוקדינון וישבינון
 וירוקין ית ארעא דמצרים כסא
 דמתעטיף רעא ית לבושיה ופוק
 סתמן בשלם : ויתבר ית קמת
 בית שמש די בארעא דמצרים וית
 בתי טעות מצרים ויקור בגורא :
 פתגם נבואה
 דהור עם ירמיה על כל יהודאי
 דיתבין בארעא דמצרים דיתבין
 במגדל ובתחפנח ובמפס ובארע
 פתרוס למימר : כדנן אמר יי
 צבאות אלהי ישראל אתון
 תזיתון ית כל בישתא דאיתתי
 על ירושלם ועל כל קרואיבית
 יהודה ואינון תרבא וסמא דין ולית
 כהון יתיב : מן קדם בישתהון
 דעבדו לארעא קדמי למתך ל
 לאסקא בוסמין למפלח לטעות
 עממא דלא ידעונון אתון ו
 ואבהתכון : ושלחית לוחכון
 ית כל עבדי נבייא מקרים ומשלח
 למימר לא בען תעבדון ית עיסק
 תועיבתא דהא דרתיקית : ולא
 קבילו ולא ארכינו ית אורנהון
 למתב מבישתהון בריל דלא לאסק
 בוסמין לטעות עממא : וחל רוגיו
 וחמתי ודליק בקרואיבית יהוד
 ובשוקי ירושלם והואה לחורבא
 לצרו פיוסא דרין :
 וכען כדנן אמר יי אלהי צבאות
 אלהי ישראל למה אתון גרמין
 בישת רבב על נפשתכון לשיצאה
 לכון גבר ואיתא ועלים וינק סגו
 בית יהודה בריל דלא למישבק
 לכון שארא : לארעא קדמי
 בעובדי ויכון לאסקא בוסמין
 לטעות עממא בארעא דמצרים
 דאתון אתן לאתותבא תמן בריל
 לשיצאה לכון ובריל למתווכון
 ללוטא ולחיסודין בכל עממי א
 ארעא : האתנשיתון ית בישות
 אבהתכון וית בישות מלכא דבית
 יהודה וית בישות נשוה וית
 בישתכון וית בישות נשיון ו
 דעבדו בארעא רבית יהודה
 ובשוקי ירושלם :
 ואמרתי אליהם כה אמר יהוה
 צבאות אלהי ישראל הנני שלח
 ולקחתי את נבוכדראצר מלך בבל
 עבדי ושמתי כסאו ממעל לאבנים
 האלה אשר טמנתי ונטה ארץ
 שפרדו עליהם : ובאה והכה את
 ארץ מצרים אשר למות למות ואשר
 לשביל לשבי ואשר לחרב לחרב :
 והצתי אש בכתי אלהי מצרים
 ושרפם ושכסם ועטה את ארץ מצרים
 כאשר יעטה הרעה את בגדו ויצא
 משם בשלום : ושבר את מצבות
 בית שמש אשר בארץ מצרים ואת
 בתי אלהי מצרים ישרף באש :
 הדבר אשר היה אל ירמיה אל
 כל היהודים הישבים בארץ
 מצרים הישבים במגדל ובתחפנחם
 ובנף ובארץ פתרוס לאמר : כה
 אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 אתם ראיתם את כל הרעה אשר
 הבאתי על ירושלם ועל כל ערי
 יהודה והנהם חרבה היום הורואין
 בהם יושב : מפני רעתם אשר עשו
 להכעיסני ללכת לקטר לעבד ל
 לאלהים אחרים אשר לא ידעום
 המה אתם ואבותיכם : ואשלח
 אליכם את כל עבדי הנביאים
 השבים ושלח לאמר אל נא תעשו
 את דבר התעבה הזה את אשר
 שנאתי : ולא שמעו ולא הטו את
 אזנם לשוב מרעתם לבלתי קטר
 לאלהים אחרים : ותתך חמתי ואפי
 ותבעל בערי יהודה ובחצרות י
 ירושלם ותהינה לחרבה לשממה
 כיום הזה :
 ועתה כה אמר יהוה אלהי צבאות
 אלהי ישראל למה אתם עשיתם רעה
 גדולה אל נפשתכם להכרית לכם
 איש ואשה עולל ויונק מתוך יהודה
 לבלתי הורית לכם שארית :
 להכעיסני במעשי ידיכם לקטר
 לאלהים אחרים בארץ מצרים אשר
 אתם באים לגור שם למען הכרית
 לכם ולמען היותכם לקללה ולחרפה
 בכל גוי הארץ : השבחתם את דעות
 אבותיכם ואת דעות מלכי יהודה
 ואת רעות נשיו ואת רעותיכם
 ואת רעות נשיכם אשר עשו
 בארץ יהודה ובחצרות ירושלם :

כ' כטע' כס'

סדרי' וס' ק

ל' סמ'

ל' ס' 5

ל' ס'

ל' ס'

ל' ס'

ל' ס' חל

ל' ס' א

ל' ס'

ל' ס' כס'

ל' ס' חל כס'

ל' ס' חל כליט'

ל' ס' חל

ל' ס' כס' וסל' כס'

ל' ס' חל

ל' ס' חל

ל' ס' חל

ל' ס' חל

ל' ס' חל

ל' ס' חל

ל' ס' חל

ספריו . אלהו
 ודגמתו כרוחו סמים
 סכרה : ועטה את
 ארץ מצרים . יכרך
 כל סללה ויכא כאשר
 יכרוך ויגלוס הרועה
 את צביו ויטליכו מעל
 כתיפיו כסוהא מולך
 כאנו לפכיו : את
 מצבות בית שמש .
 מצבות סעסו סס
 אותם סכתינו בימי
 חזקיהו סכוי סכחריב
 סהולך מכוס וממזרי
 לפני ירושלם כיום מ
 מפלתו כמו סאמר י
 יסעה כיום סהא י
 יהיו חמסערים בארץ
 מזרים מרברות ספת
 כנען וסכנעות ל' ס
 צבאות עיר סהרס י
 יאמר לאות וסירנס
 יונק עיר קריתא בית
 סמס דעתיא למיחרב
 יתאמר דהיא חרדא ס
 מכהון : לא

כסרה
 לית דכו' חס דחס :
 כמעשי יא כתיב יוד
 וסמ' נבס' בישע' סס'
 נס' רעת ד' חס' בליש'
 וסמ' ושבוע דפרות ח
 ודקות . לא תוזה
 אחירבים . ואת
 רעתיכם ואת רעת צ
 נשיכם . כ' כתרוא
 דכפסו כתרוא חס :

מק 7 63 IIII

בעדותי. במוח הילת וכתולס
 הויו: ותרבה בפיכס. הויו
 בענין כאשר כוהאס לא יטבעו
 וילכו וספתי רכנות יהללפי
 אמר כאשר דברתם בפיכס:
 ונדרכם מלחמם. כלומר כן
 מלחמ' בירכ' ואחריו כן פ' הרב
 והמעשה ואמר כנגד הנסים
 ואף על פי שאמר אתם ונסיכם
 כי עקר המעשה היה בנסיכם
 כמו שאמר: אם יהיה עוד שמי
 נקרא. כיון שאין שומעים מה
 שאומר להם הנביא בשמי לא
 יהיה שמי עוד כזכר בפיכס:
 כיתאכלם חרב ורעב. הפך
 מה שאמר אשר לא נראה מ
 מלחמה וללחם לא נרעב: בפי
 כל איש יהודה. בפי רובם כי
 צדיקים היו בהם כמו ירמיהו
 וברוך בן כריה ואמר עד כלות
 אחר שאמר ותמו לתצפת באור
 וחזק הענין ומה שאמר כל רוצה
 לומר רובם סהרי אחר ופליט
 חרב ומה שאמר עד כלותם
 הוא דרך הפלגה: מתימספר
 . כמו ירמיהו הנביא וברוך בן
 כריה ומעטים אחרים צדיקים
 שהיו בהם: וחזק לכם האות.
 כי כשתראו בקרוב נבוכד נצר
 בא אל פרעה כמו שנבאתי לכם
 תדעו כי סופכם לללות בארץ
 מצרי: כי קום יקומו. קום
 בחולם מקור כמו וסוב אליו:
 פרעה חפרעי. בחי' וכן היה
 כנוי פס אותו פרעה שהיה ב
 בימים ההם וים אומרים כי
 החי' מקום הא וסוב פרעה ב
 בהפך האותיות רוצה לומר כי
 יהיה פרוע מן כי פרעה אהרן
 ותרגם יונתן פרעה תתרא: את
 הדברים האלה. הנזכרים
 למעלה מראש הספר עד הסנה
 הרבעית ליהויקים כמו שכתוב
 למעלה: אחרת

ובתורתו ג' מל וא' חס וסימ' מפני אשר קטרתם. כי אם כתורת' חפצו. ובתורתו מאנו ללכת. קדמא
 חס: ותרבה ג' וסימ' ובעת מותה ותרבה ונצבות. לא כי בכך וכתובני וחי. ותרבה בפיכס דס':
 הגדול כל נביאים וכתוב' מל ובל אוריתא חס' במח' כל וסי' ופליגתא דמטע' חפצא במסר' דכתא בערך גדול:
 מתי בספר ה בקריאה וסימ' ונאספו עלי ורביני ונשמרתי. ורפיץ י' אתכם בעמים. ופליט חרב יושבון.

ולא יוכל י' עוד לסאתי
 כמו ולא יוכל: פרעה
 חפרעי. פרעה תבירא
 וחזקו מסמם במקום
 חס: ומנחה

ולא יוכל יהוה עוד לשאת מפני רע
 מעלליכם מפני החעבות אשר
 עשיתם ותהי ארצכם לחרבה
 ולשמה ולקללה מאין יושב בהיום
 הזה: מפני אשר קטרתם ואשר
 חטאתם ליהוה ולא שמעתם בקול
 יהוה ובתרתו ובחקותיו ובעדותיו
 לא הלכתם על כן קראת אתכם
 הרעה הזאת כיום הזה:

ולא הות רעוא קדם י' עוד ודלא
 למישבק מן קדם בישות עובריו
 מן קדם העבבות דעברתו ונות
 ארעכו לחרבא ולצור ולל וטא
 מבלי יתיב כיוסא הרין מן קדם
 דאסקתון בוסמין ודחבתון קדם
 י' ודלא קבלתון למימר דיו ו
 ובאורייתא ובקיימא ובסדרותיה
 לא הליכתון על כן ערעת יתכון
 בישתא ודא כיוסא הרין ו

ויאמר ירמיהו אל כל
 העסואל כל הנשים שמעו דבר
 יהוה כל יהודה אשר בארץ מצרים:
 כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 לאמר אתם ונשיכם ותדברנה
 בפיכם וביריכם מלאתם לאמר עשה
 נעשה ארץ נדרינו אשר נדדנו
 לקטר למלכת השמים ולהסר לה
 נסכים הקיס תקימנה את נדריכם
 ועשה תעשינה את נדריכם:

ואמר ירמיהו
 לכל עמא ולכל נשיא קבילו פ
 פתגמא דיו כל דבית יהודה די
 בארעא דמצרים: כדון אמר י'
 צבאות אלהי ישראל למימר
 אתון ונשיכון וגוררתון ב
 בפומכון ובדעותכון קיימתון ל
 למימר מעבר נעבדית נדנא די
 נדנא לאסקא בוסמין לכוזבת
 שמיא ולנסכא ליה נסכין אקמא
 תקייסון ית נדריכון ומיעברת
 תעברון ית נסכיון ו

לכן שמעו דבר יהוה
 כל יהודה הישבים בארץ מצרים
 הנני גשבעתי בשמי הגדול אמר
 יהוה אם יהיה עוד שמי נקרא בפי
 כל איש יהודה אמר חי אדני יהוה
 בכל ארץ מצרים: הנני שקד
 עליהם לרעה ולא לטובה ותמוכל
 איש יהודה אשר בארץ מצרים
 בחרב ובדעב ער כלותם: ופליטי
 חרב ישבון מן ארץ מצרים ארץ
 יהודה מתו מספר וידעו כל שארית
 יהודה הנבאים לארץ מצרים לגור
 שם דבר מי יקום ממני ומהם:

בכן קבילו פתגמא
 דיו כל דבית יהודה דיתבין בארע
 דמצרים הא אנא קיימית בשמי
 רבא אמר י' אם יהי עוד שמי מ
 מתקרי בפוסם כל אנשי יהודה אמר
 קיים הווא י' אלהים בכל ארעא
 דמצרים: הא אנא מסער עליהון
 לבישא ולא לטבא ויסופון כל
 אנשי יהודה די בארעא דמצרים
 בתרבא ובכפנא עד דישמיעון ו
 דמשבחי חרבא יתכון מן ארעא
 דמצרים לארעא דבית יהודה עם
 דמניין וידעון כל שאר דבית
 יהודה דאתן לארעא דמצרים
 לאיתותבא תמן פתנס דסן יתקיים
 אס דילי ואם דילתון ודא לכוז
 אתא אס י' אריאנא מסער עליכון
 בארעא הרין בריל דתדעון ארי
 אתקייסא יתקייסון פתגמי עליכון
 לבישא ו
 י' הא אנא מסר ית פרעא תבירא
 מלכא דמצרים ביד בעלי דבבותי
 וביד דבען למקטליה כמא ד
 דמסרית ית צדקיהו מלכא שבטא
 דבית יהודה ביד נבוכד נצר מלכא
 דבבל בעלי דבבית ודבע למקטליו
 פתנס נבואה דאתנבא

וזאת לכם האות נאם יהוה כי פקד
 אני עליכם במקום הזה למען
 תדעו כי קום יקומו דברי עליכם
 לרעה:

כד אמר יהוה הנני נתן את פרעא
 חפרע מלך מצרים ביד איבוי וביד
 מבקשי נפשו כאשר נתתי את
 צדקיהו מלך יהודה ביד

נבוכדראצר מלך בבל איבוי ומבקשי
 נפשו:

הדבר אשר
 דבר ירמיהו הנביא אל כל בן
 נדריה בכתבו ארץ הדברים האלה
 על ספר מפי ירמיהו בשנת ה
 הרבעית ליהויקים בן יאשיהו
 מלך יהודה לאמר: כה אמר

יהוה אלהי ישראל עליך ברוך:
 וירמיהו הנביא על ברוך בר
 נדריה ככתב ית פתגמא האליו
 על ספרא ספומא דירמיה בשמא
 רביעית ליהויקים בר יאשיה מלך
 שבטא דבית יהודה למימר: כדון
 אמר י' אלהי ישראל עליך ברוך:

נבוכדראצר מלך בבל איבוי ומבקשי
 נפשו:
 הדבר אשר
 דבר ירמיהו הנביא אל כל בן
 נדריה בכתבו ארץ הדברים האלה
 על ספר מפי ירמיהו בשנת ה
 הרבעית ליהויקים בן יאשיהו
 מלך יהודה לאמר: כה אמר
 יהוה אלהי ישראל עליך ברוך:

מסדר
 בזה חסם מתי מספר ו
 וכו' בקריאה וסימ'
 דבר מי' קום ומהם
 עוד תקח. וכו' מס
 בני שבעין. ומהם עוד
 כלי העבוד. ודבריה
 וכו' כמנים. ומהם
 לא נבקש יד בנהר ד' ו
 איבוי בקריא וסימ'
 בשמאל אסימן כד:

אמרתי כי יגון על מכאובי. פירוש כי ברוך היה מתרעם על הכבואה ובעת שהיה כותב דברי הכבואה מפי ירמיהו ולו לא הניע דבר הכבואה התרעם ואמר אויבא לי. וברם המכאוב הוא מה שהיו מכאיבים אותו ישראל בחרפה ובזו והיגון דבר הכבואה מלא באת אליו והוא הכין עצמו אליה בכל אשר יכול אלא שלא היה לו הכנה טובה בעת הכבואה כמו שכתבו בתחילת הספר. וברם ברוך היה מתרעם על הכבואה אמר יהושע עמם משה רבינו וסרתה עליו רוח הקדש ככוח עליהם מה המקום עליו רוח הקדש מה נשתני חני מכל תלמידי הנביאים אויבא לי כי יגון על מכאובי ומנוחה לא מצאתי ואין מנוחה אלא כבואה

רשי

ומנוחה לא מצאתי. לא סרת עלי מכיבה להכבא כמו ותנח ע עליהם הרוח מה נשתניתי מתלמידי הנביא יחזקאל יהושע עמם את משה כחה עליו רוח הקדש ליטע עמם את אליהו כחה עליו רוח הקדש אבימה כ נשתניתי ואת כל סארץ. היא הכרות בתיסה והריסה זו תבסם לך גדולותי כבחות כמו ספרה כא ליאת כל הגדולותונן קרא אלי ואגידה לך גדולותונן אמר לו הקב"ה אם אין כרם אין סיגואם אין כח אין רועה אחי נבלה על הנביאים אלא ב בזכותם של ישראל כך מנויה במחלתיה ב בתחלתה: מען. מל עור הוא והו סלוח וכשיואל למלחמה מ מוסחו בשמן: כנה. סלען רמות תריסין סלנו: מרקו הרמתי. כמו ומורק וסוטק פ מורכר בלעז: המה חתים. מצרים: ולא הפכו: ער לעמוד בתחלתו לא היה להם פכאיו: כיאור יעלה סהיה רגיל להעלות ציחות סביבו כמי כהר למטק סביבו יתגעשו תימיו. דמטרפין מוהי כ כיאור יעלה: היה רגיל לעלו בארץ כפון סהלך פרע על כבוד כר בברכמי וסם נפל ונהרגו גבוריו והוא ברח מן המלחמה: אובדהי. כמו ואבדי וסחלולו

אמרתי אויבא לי כי יסוף יהודה יגון על מכאבי יגעתי באנחתי ומנוחה לא מצאתי: כה יתאמר אליו כה אמר יהודה הנה אשר בליתי אני הרס וארץ אשר נטעתי אני נרש ואת כל הארץ היא: ואתה תבקש לך גדולות אל תבקש כי הנני מביא רעה על כל בשר נאם יהודה ונתתי לך את נפשך לשלל על כל המקומות אשר תלך שם: אשר היה דבר יהודה אל ירמיה הנביא על הגוים: למצרים על חיל פרעה נבו מלך מצרים אשר היה על נהר פרת בכרכמש אשר הכה נבוכדנאצר מלך בבל בשנת הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה: ערכו מגן וצנה וגשו למלחמה: אסרו הסוסים ועלו הפרשים והתיצבו בכוכעים מרקו הדמחים לבשו הסריגות: מרוע ראיתי המה חתים נסוגים אחור וגבוריהם יבתו ומנוס נסו ולא הפנו מגור מסביב נאם יהודה: אל ינוס הקל ואל ימלט הגבור צפונה על יד נהר פרת כשלו ונפלו: מי זה כיאר יעלה כנהרות יתגעשו מימיו: מצרים כיאור יעלה וכנהרות יתגעשו מים ויאמר אעלה אכסה ארץ אבירה עיר וישבי בה:

אמרתי ווי בען לי ארי וסוף יי דיון על תבירי לאיתי בתנחתי ונבואה לא אשכחתי: בדין תימר ליה בדין אמר יי הנה די בנתי אנה אפגור וית די קייסיר אנה אטלטל וית כל ארעא דישראל דילי היא: ואת בעי לך רכבן לא תבעי ארי הא אנה סייתי בישת על כל בסרא אמר יי ואתן לך ית נפשך לשיחבא על כל אתריא די ותרך לתשן: ויהו פתגם נבואה מן קדם יי על ירמיה נביא על עממי: למצרים על משרית פרעה תגירא מלכא דמצרים דהוה על נהר פרת בכרכמש דמתא נבוכדנאצר מלכא דבבל בשנת רביעית ליהויקים בר יאשיה מלך שובטא דבית יהודה: סדרו עגילין ותריסין ויאיתקרו לאגתא קרבא: טקיסו סוסותא ויסקיון פרשיא ויתעמדון בקולס צתצחו מורגיתא לבשו סריגיא: מא דין חזירי אינון תבירין מסתרתין לאחורא וגביריהון תבירין ומערק ערקין ולא מתפנן למיקס מן קדם דקטלין בחר בא דמתכנשין עליהון מסחור סחור אס יי לא יערק דקליל ולא ישתויב דגבר בארעא ציפונא על ביי נהרא פרת אתקלו ונפלו: מן דין דסליק במשיריתיה בענגא דסליק וחיפית ארעא במבוע דמיין דמטרפין מוהי: מלכא דמצרים דסליק במשיריתיה כ בענגא דסליק חיפית ארעא במבוע דמיין דמטרפין סוהי: ויאמר אסם אחפי ארעא ומלאה אויביה קרנא וריתבין בהון:

ועלות. גם שבי גבור יקח ומלקח. היקח כגבור בלחם ואם שבי. וצדקיהו בלך יחודה: ואם חך ובפתור. אל ינוס הקל ולא ימלט הגבור. והיה כל אשר יקרא. וכזה אלה להרר ברית. ומצא אני בר כמות את האשה. בוטח כלבו הוא כסיל. עד שקרים לא ינקה. ובעת ההיא יעמד מיכאל השר הגדול. וסבתפוש לגברא דשכא שביא צדקיהו חמא ועדק דפשוט ידא באתחא חכמתא ושקרת במיכאל:

וגו: ואתה תבקש לך גדולות ואין גדולות אלא כבואות סכאל כפרה כא לי את כל הגדולותונן ואומר ואגידה לך גדול ונבירות אמר הקב"ה ברוך את אס חן כרם סייגלמה כאן אין רועה למה ו מפני מה כי הנני מביא רעה על כל בסר וגו: הרי בכל מקום אתה מוצא סוף הנביאים מתנבאים אלא בזכות של ישראל וכן תרג יונתן ומנוחה לא מצאתי וכבואה לא אשכחתי: ואת כל הארץ ההיא. כל הארץ כמו שהיא כלה אהרום ואחזם כמו שאמר הנני מביא רעה על כל בסר כמו סהתכבא ירמיהו על האומות ויכתן תרגם וית כל ארעא דישראל דילי היא: למצרים. כבא תחילה על פורענות מלך מצרים סבאה לו מחוץ לארצו והוא כאשם הלך על כהר פרת בכרכמים אחר סלכד מלך אשור ומלך ארם כמו סאלם הלא בכרכמים כלנו וגומ' והלך סם פרעה ככה דמי יאסיהו: וארכו לו ימי המצו סם עד סהבה הרביעית ליהויקים ועלה עליו כ כבוד כר ואמר עליו כבואה זו ואחר כן כבא על ארץ מצרים סוכסבה כבוד כר: אשר הכה כבוד כר מלך בבל בשנת הרביעית. מנהג הלסון לבוא סמוך על המספר וכן בסמיסלם למלכו ואחרים זולתו: פרעה ככה. תרגם יונתן פרעה חגירא: ערכומן. כגד חיל כבוד כר שיערכו להלח על חיל פרעה או אמר כגד חיל פרעה שיערכו לעמוד כגד חיל כבוד כר הבא עליהם: ונכה. כמו מגן לא סהו עשוי ככונה אחרת ותי יונתן סדרו עגילין ותריסין: אסרו הסוסים. כמו ויאסר את רכבו: ועלו הכרמים. אותם הפרמים עלו על הסוסים מתאסרו: והתיצבו בכוכעים. התיצבו על הסוסים בכוכעים סבא חסכים: מרקו הרמתי. מרקו אותם מהחלודה וכחצו אות: לבשו הסריגות. הם לבשו הכדורל סצטסוים טבעות טבעות: מרועי המה חתים. חיל מצרים ראייתי חתים מפני חיל כבוד כר מרוע היה זה איפה גבורתם: כסוגים אחרק. טבים לאחור מפני חיל כבוד כר: יכתו. ענין סבר זהו שאמר ומנוס כסו לחזק המנוס: מגור תסביב. בעורם כסים יהיה להם פחד מסביב סיפחיו סיכאיו להם מכל סביבותיה ויכתן תרגם מעור ענין אסיה ולא מתפנן למיקס מן קדם דקטלין בחרבא דמתכנשין עליהון מן סחור סחור: אל ינוס. מי סהו קל ברבלי לא ינוס כי לא יועילו לו כי יסגורו הרודפים: ואל ימלט הגבור. ואל יחשב הגבור סימלט אס יעמוד להלחם כנגדם כי לא תועיל גבורתו ויפול בדם: כפונה. בפאת כפון לכרכמים כי סם היתה המלחמה או כרכמים היתה כפונת למצרים לפיכך אמר כפונה וכן אמר למטה בארץ כפון: מי זה. אמר על פרעה דרך לעב מי זה סהיה עולה מן הארץ: כיאור. כמו יאור מעולה ומתפשט בארץ: כנהרות. כמו הנהרות הגדולים כן יתגעשו תימיו סל פרעה והוא מסל על חילתיו וכיון סהיו עולים כל כך בגבורה איך כסלו וכפלו עתה לפני כבוד כר וכפל הענין לחזק עוד ואמר: מצרים כיאור הראסון יתגעשו מכנין התפעל וזה ססמי יתגעשו בחולם הגמיל מורכבת מן התפעל הדומה למרובע אמר כמו סהנהרות יתגעשו מים כן יתגעשו חילתיו סל פרעה בבאו לארץ וענין יתגעשו הוא ענין געש המים ויתגעשו בחזק ויכתן תרגם כיאור כעכא: ויאמר אעלה אכסה ארץ. אעלה בפתח האלף במקום סגול וכן אענה אף אני חלקי כי הם פועלים שומרים ואילו הו מכנין הפעיל הו וסאן ואיככו רחוק סתיה האלף בפתח אף על פי סאן כן סהנהג: אובדה. מנבן הפעיל מספטו אובדה אלא סבא כן להניח על האלף מספטו

עליו הסוסים. עתה בבא חיל נבוכד נצר עליו הסוסים כראיה מה תעשו אתם הסוסים כלומר סוסים מזרים עליו כנצר החיל הבא עליכם כמו שהייתם עולים טרם בואם כמו המים העולים והתהוללו. אתם הרכב כמו שהייתם עומדים מתחילה והרכב סם כלל כמו שם מאות רכב בחור וסוב ודירתם סדירה הוללו וסגנון ויכחו הגבורים

בכריה'ור והוא איתן ולית כוונתה ושאר א' ויכחו בקמץ ה'ור : כוט ופוט. באו עם פרעה וכן לרדים : תפשו דרכי קסת.

סמוך על סמוך כמו כהרי נחלי רבש וחמאה חכמי ויעזי פרעה וספוקי טמזי חול ויהיוס ההוא יוס נקמה להנקם מזכרו נקמת ויחיהו המלך שהמיתו פרעה נכה במגדו : ורותה מרמס. מן הקלולית כותיה ושאר רותה ורותה מן הדגש : אל כהר פרת. כמו על וכן אל ההרים לא אל על עלי גלעד. ואם תעלי ותקחי ברי לא ויעלך : לשוא הרבית רבואות. לחס תקחי רבואות למחקר : כיתעלה און כך.

ותעלה כמו רפואה והרפואה היא משל על עזרת העזר כמו כוס פוטולד : הרבתי. כתוב ב'ור רוצה לומר שהם יאמרו כן בעת מפלתם והרבית קרי טאמר הכביא כנר בתולת בת מזרים : שמשו. וכוחך. כמו נשחקך וכן כוחה על היין : גבור בגבור כסלו. כי אפילו הגבורים ינסו ויכסלו אים באחוז בגוס כי כח מכוסתה ראשון יכסל ויפול ו והאחר יכסל בו במוס טימאנו מוטל בדרך ויכסל בו בגופו והנס יחרי כפלו סניהם : הרבר.

אחכ'ז בא נבוכד נצר עוד להכו את ארץ מזרים והתכבא הנביא עליהם טרם באו ואמר : הגדו במזרים. זכר תחילה כלל במזרים ואחר כך פרט במגדול והוא שזכר בתורה בין מגדול ובין הים וכן בגוף ובתחכמם ערי ממלכה לפרעה : מרוע נסחף אבירך לא עמר והתשוב כי' הדפו. נסחף מן מטר סוחף כאילו סחפומטר לא יוכל לעמוד בעצמו ואמר כסחף לסון יחד ואמר אבירך לסון רבים רוצה לומר כל אחד ואחד מן א אבירך : הרבה כוסל. י' מזכר הרבה בהם כוסלים : גם כפל אים אל רעהו. כמו על רעהו כמו שאמר גבור בגבור כסלו ויונתן תרגם כפל כמו אל הכמדים אתה כופל סתרגם מ

שמעו ג' דפוס' בסדר בשלח : יחרי ג' מל בקריא וס' ה' ליל חשבון כי שדחה. שמעו ג' דפוס' בסדר בשלח : יחרי ג' מל בקריא וס' ה' ליל חשבון כי שדחה. שמעו ג' דפוס' בסדר בשלח : יחרי ג' מל בקריא וס' ה' ליל חשבון כי שדחה.

כי גם חמה הפנו נסו יחרי' ונשובה וס' ויאבר אברהם אל נערי' נתנה ראש ונשובה. וזה באו בארץ צוף. הרבה בושל גם נפל איש. לבו נשובה אל'י. נחפשה דרכינו ונחקה. השיבנו אל'יך :

יסקון סוסותא וי' שתגשגן רתיכיא ויפקון גברי כושאי ופוטאי אחרי ר'יסין ולור'א ידנגדון ומתן ב בקשתא ויומא והוא קדם י צבאות יום פורענותא לאתפרע ססני עמיה ורתקטיל חרבא ותסבע ותרווי' ססמ'הון ארי קטלא קדם י צבאות בארעא ציפונא על נהר פרת : סקי לגלעד וסבי שעיף מלכות כנשתא ומצרים לא להנאה אסנית ססמנין אסו לא סלקת ליד : ששעו עמסיא קלניך וצותתך אתמליאת ארעא ארי גבר בגבר אתקלו פתרא אתקטלו תרויהון : פתגם נבואה דמליל י עם ירמיה נביא לסימי נבוכד נצר מלכא דכב' לסימתי ית ארע' דמצרים : חו' במצרים ובסרו במגדול ובסרו בסספ'ס ובתחפנתם אמרו איזרדו ואתקון לך ארי ק קטילת חרבא סחרנך : מארין איתברו גיברך ולא יכילו לסיקם ארי ייתברינו ואסגינו מתקליוהון אף אשתמעו גבר לתבר' וימרוך קוטו ונתוב לעמנא ולא רעא יל'ותנא מן קדם חרב סנאה ויהא בחסר מרוא : זמינו לתמן פרעה מלך דמצר' דסגיאן אתר גושתיא מערי זמניא : קיים אנא אמר מלכא י צבאות שסיה ארי כמא ריצב פתגמא ד'תבור בטורי'א ובכרמלא בימא כן ייתי חביריהו : מני גלות אתקני ליד מלכ' בנשת דמצר' ארי מפ'ס לצרו תהיו תצדי סבלי יתיבו מלכות יא'א הות מצר' עממין קטולין מציופון ייתון עלה למבזה : אף רברבהא בגוה בעילי ריבקה ארי א'ינון

הדבר אשר דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לכוא נבוכדראצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים : הגידו במצרים ויהשמיעו כמגדול ו יהשמיעו בנף וברת הפנחס אמרו התיצבו ור'בן לך כי אכלה חרב סביבך : מדוע נסחף אבירך לא עמר כי יהוה הדפו : הרבה כושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה : קראו שסופרעה מלך מצרים שאון העביר המועד : חי אני נאם המלך יהוה צבאות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא : כלי גולה עשי לך יושבת בת מצרים כי נף לשמה תהיה ונצתה מאין יושב :

עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון כא בא : גם שכריה בקרבה בעגלי מר'בך כי גם המה

הגרים במצרים מארצות אחרות כי כשהיה רעב היו באים לגור במצרי' כי ברות הסכ' ים סבע במצרים יתר מסאר ארצות וכסיבא חיל נבוכד נצר ויאמרו אים לחברו קומה וכסובה אל עמנו : היונה. האונקת כי אחמי טיעמוד כגרה וכן והאכלתי את מוניך אונק' וכן לא ינו עוד כסיאי את עמי ויונתן תרגם מענין יין סתרגם מן קדם חרב כנאה דהא כחמר מרוא : קראו. אמרו סם במצרים דרך קריאה על פרעה מלך מצרים סהיה מלך שאון והמון רב : העביר המועד. המועד סנתן למלך בבל לכאת להלחם עמו העביר אותולו מפחדו אליו ומלך עומד במקום סנים מלך מצרים ומלך שאון ויונתן תרגם קראו זמינו : חי אני. כי כתבור בהרים. פירש ארזי אב' זל כמו סהר תבור הוא מועד לכוד סם ולפרוס סם רשות כמו שאמר ורסת פרוסס על תבור כן יבדו אותם : וככרמל בים יבא. כמו עזי הכרמל סמבא'ים בים כן יבאו אותם בשביה ויונתן תרגם ארי כמא ריצב פתגמא ד'תבור בטורי'א וככרמלא בימא כן ייתי חביריהו : יושבת בת מצרים. את בת מצרים שהיית יושבת כלמ' יושבת לבטח והיית חושבת סתש' זמן רב בארצך עתה עשי לך כלי גולה כי תגלי ממנה וזכר נף שהיית עיר ממלכה : ונצתה. תסס כמו עריו נצתו ונצתה כמרבר וכן תרגם ונתן וצדרי : עגלה יפה פיה מצרים יפה פיה סתי מלות ועיניו מלת אחת וכן סקחוק והכו לציא'ים הוא יהגוע למות כל אלו סדי מלות ועיניו מלת אחת וכן יפה פיה ונכפלו סם העין והלמר לרב היופי ודמה מצרים לעגלה יפה פיה לרב יפה ודפסס וכן כנה הכתיב ססס היפות והרסנות פרות הבטן : קרץ מצפון בא בא. ענין קרינה וגזרה כמו מחומר קורצת' גם אני מצפון. מבבל סהיה כפוכית ואמר בא בא כפל הדבר לחזק הענין : גם סכירי' גיטות טסכר לעזרם הם סכריה : כעגלי מר'בך. כמו העגלי' טעמרי' בבית לפטמן כן הם יושבים ואוכלי ושותים ולא יבאו להלחם ויונתן תרגם סכירי' רברבהא כמו סהכירה ספירט גולה מר'בך ענין פטום וכן עגל מר'בך וכן סכירי' רבותיו זל סהכניה לר'בקה : הפנו

והתהוללו. למון סל' ורותה. למון סובע. לא' למון סכרון כמו סכר דמתרגמי מר' : גבור בגבור כסלו. כשהיו בורחים היו כסלים ונתקלים זה בזה : לבא כנבוכד נצר. זומכה סכיה סהחריב נבוכד נצר את מצרים בסכת עסרי' וסבע למלכו כמו טסניכו בסדר עולם : התיצב והכ' לך : לגבר המלחמ' והכ'ן ואתקני' כסחף. כסעטו

והחליקו גיבוריך כמו מטר סוחף כסחף כסתחפס מדרו בלסון מסכה ומחסס חבדו לסון כליון וכן חבד מטר סוחף ורסנס פתר מטר סוחף כמו מטר סוכף כמו מסעף פורה ב במערה : הרבה כוסל. הק'בה סהדפנו הרבה לומכסול : גם כפל. כקצבואים ג רעהו לאמר נקומה ו נכסובה אל עמינו מן ממקום טיבאנו מסס להלחם יחריביונה : חרבא דסנאה דהיא כחמר מרוא היונה לסון יין. לא' לסון חוכה : קראו סם במלחמ' הכריחו מסל סל חרפה : פרע' מלך מזרים שאון. סהיה מבדיה קול סאנו ת תסואות להתהלל ב בחיילותיו : העביר המועד. טיע' יוס מלחמה קבוע לכאת ולהלחם ולא יבא ועבר יוס זמן המועד :

כי כתבור בהרים. כי כאשר דבר אמת הוא סתבור קבוע בהרים וזה הכרמל על הים כן באמת יבא הדבר הזה על מצרים : כלי גולה. חר' יוצא לדרך מתקן לו חמת ומקדת סל חרס לסתית בה : ונצתה. לסון כיה : עגלה יפה פיה. מלכות יא'י'א : קרץ. עממין קטול' קרץ לסון חתור וכן מחומר קורצתי : מבבל. סכירי' : סירה כמו בתער הסכיר : ימרכיק קופלא בלעז : הפנו

הדבר אשר דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לכוא נבוכדראצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים : הגידו במצרים ויהשמיעו כמגדול ו יהשמיעו בנף וברת הפנחס אמרו התיצבו ור'בן לך כי אכלה חרב סביבך : מדוע נסחף אבירך לא עמר כי יהוה הדפו : הרבה כושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה : קראו שסופרעה מלך מצרים שאון העביר המועד : חי אני נאם המלך יהוה צבאות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא : כלי גולה עשי לך יושבת בת מצרים כי נף לשמה תהיה ונצתה מאין יושב :

עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון כא בא : גם שכריה בקרבה בעגלי מר'בך כי גם המה

הגרים במצרים מארצות אחרות כי כשהיה רעב היו באים לגור במצרי' כי ברות הסכ' ים סבע במצרים יתר מסאר ארצות וכסיבא חיל נבוכד נצר ויאמרו אים לחברו קומה וכסובה אל עמנו : היונה. האונקת כי אחמי טיעמוד כגרה וכן והאכלתי את מוניך אונק' וכן לא ינו עוד כסיאי את עמי ויונתן תרגם מענין יין סתרגם מן קדם חרב כנאה דהא כחמר מרוא : קראו. אמרו סם במצרים דרך קריאה על פרעה מלך מצרים סהיה מלך שאון והמון רב : העביר המועד. המועד סנתן למלך בבל לכאת להלחם עמו העביר אותולו מפחדו אליו ומלך עומד במקום סנים מלך מצרים ומלך שאון ויונתן תרגם קראו זמינו : חי אני. כי כתבור בהרים. פירש ארזי אב' זל כמו סהר תבור הוא מועד לכוד סם ולפרוס סם רשות כמו שאמר ורסת פרוסס על תבור כן יבדו אותם : וככרמל בים יבא. כמו עזי הכרמל סמבא'ים בים כן יבאו אותם בשביה ויונתן תרגם ארי כמא ריצב פתגמא ד'תבור בטורי'א וככרמלא בימא כן ייתי חביריהו : יושבת בת מצרים. את בת מצרים שהיית יושבת כלמ' יושבת לבטח והיית חושבת סתש' זמן רב בארצך עתה עשי לך כלי גולה כי תגלי ממנה וזכר נף שהיית עיר ממלכה : ונצתה. תסס כמו עריו נצתו ונצתה כמרבר וכן תרגם ונתן וצדרי : עגלה יפה פיה מצרים יפה פיה סתי מלות ועיניו מלת אחת וכן סקחוק והכו לציא'ים הוא יהגוע למות כל אלו סדי מלות ועיניו מלת אחת וכן יפה פיה ונכפלו סם העין והלמר לרב היופי ודמה מצרים לעגלה יפה פיה לרב יפה ודפסס וכן כנה הכתיב ססס היפות והרסנות פרות הבטן : קרץ מצפון בא בא. ענין קרינה וגזרה כמו מחומר קורצת' גם אני מצפון. מבבל סהיה כפוכית ואמר בא בא כפל הדבר לחזק הענין : גם סכירי' גיטות טסכר לעזרם הם סכריה : כעגלי מר'בך. כמו העגלי' טעמרי' בבית לפטמן כן הם יושבים ואוכלי ושותים ולא יבאו להלחם ויונתן תרגם סכירי' רברבהא כמו סהכירה ספירט גולה מר'בך ענין פטום וכן עגל מר'בך וכן סכירי' רבותיו זל סהכניה לר'בקה : הפנו

הדבר אשר דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לכוא נבוכדראצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים : הגידו במצרים ויהשמיעו כמגדול ו יהשמיעו בנף וברת הפנחס אמרו התיצבו ור'בן לך כי אכלה חרב סביבך : מדוע נסחף אבירך לא עמר כי יהוה הדפו : הרבה כושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה : קראו שסופרעה מלך מצרים שאון העביר המועד : חי אני נאם המלך יהוה צבאות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא : כלי גולה עשי לך יושבת בת מצרים כי נף לשמה תהיה ונצתה מאין יושב :

עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון כא בא : גם שכריה בקרבה בעגלי מר'בך כי גם המה

הגרים במצרים מארצות אחרות כי כשהיה רעב היו באים לגור במצרי' כי ברות הסכ' ים סבע במצרים יתר מסאר ארצות וכסיבא חיל נבוכד נצר ויאמרו אים לחברו קומה וכסובה אל עמנו : היונה. האונקת כי אחמי טיעמוד כגרה וכן והאכלתי את מוניך אונק' וכן לא ינו עוד כסיאי את עמי ויונתן תרגם מענין יין סתרגם מן קדם חרב כנאה דהא כחמר מרוא : קראו. אמרו סם במצרים דרך קריאה על פרעה מלך מצרים סהיה מלך שאון והמון רב : העביר המועד. המועד סנתן למלך בבל לכאת להלחם עמו העביר אותולו מפחדו אליו ומלך עומד במקום סנים מלך מצרים ומלך שאון ויונתן תרגם קראו זמינו : חי אני. כי כתבור בהרים. פירש ארזי אב' זל כמו סהר תבור הוא מועד לכוד סם ולפרוס סם רשות כמו שאמר ורסת פרוסס על תבור כן יבדו אותם : וככרמל בים יבא. כמו עזי הכרמל סמבא'ים בים כן יבאו אותם בשביה ויונתן תרגם ארי כמא ריצב פתגמא ד'תבור בטורי'א וככרמלא בימא כן ייתי חביריהו : יושבת בת מצרים. את בת מצרים שהיית יושבת כלמ' יושבת לבטח והיית חושבת סתש' זמן רב בארצך עתה עשי לך כלי גולה כי תגלי ממנה וזכר נף שהיית עיר ממלכה : ונצתה. תסס כמו עריו נצתו ונצתה כמרבר וכן תרגם ונתן וצדרי : עגלה יפה פיה מצרים יפה פיה סתי מלות ועיניו מלת אחת וכן סקחוק והכו לציא'ים הוא יהגוע למות כל אלו סדי מלות ועיניו מלת אחת וכן יפה פיה ונכפלו סם העין והלמר לרב היופי ודמה מצרים לעגלה יפה פיה לרב יפה ודפסס וכן כנה הכתיב ססס היפות והרסנות פרות הבטן : קרץ מצפון בא בא. ענין קרינה וגזרה כמו מחומר קורצת' גם אני מצפון. מבבל סהיה כפוכית ואמר בא בא כפל הדבר לחזק הענין : גם סכירי' גיטות טסכר לעזרם הם סכריה : כעגלי מר'בך. כמו העגלי' טעמרי' בבית לפטמן כן הם יושבים ואוכלי ושותים ולא יבאו להלחם ויונתן תרגם סכירי' רברבהא כמו סהכירה ספירט גולה מר'בך ענין פטום וכן עגל מר'בך וכן סכירי' רבותיו זל סהכניה לר'בקה : הפנו

הדבר אשר דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לכוא נבוכדראצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים : הגידו במצרים ויהשמיעו כמגדול ו יהשמיעו בנף וברת הפנחס אמרו התיצבו ור'בן לך כי אכלה חרב סביבך : מדוע נסחף אבירך לא עמר כי יהוה הדפו : הרבה כושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה : קראו שסופרעה מלך מצרים שאון העביר המועד : חי אני נאם המלך יהוה צבאות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא : כלי גולה עשי לך יושבת בת מצרים כי נף לשמה תהיה ונצתה מאין יושב :

עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון כא בא : גם שכריה בקרבה בעגלי מר'בך כי גם המה

הגרים במצרים מארצות אחרות כי כשהיה רעב היו באים לגור במצרי' כי ברות הסכ' ים סבע במצרים יתר מסאר ארצות וכסיבא חיל נבוכד נצר ויאמרו אים לחברו קומה וכסובה אל עמנו : היונה. האונקת כי אחמי טיעמוד כגרה וכן והאכלתי את מוניך אונק' וכן לא ינו עוד כסיאי את עמי ויונתן תרגם מענין יין סתרגם מן קדם חרב כנאה דהא כחמר מרוא : קראו. אמרו סם במצרים דרך קריאה על פרעה מלך מצרים סהיה מלך שאון והמון רב : העביר המועד. המועד סנתן למלך בבל לכאת להלחם עמו העביר אותולו מפחדו אליו ומלך עומד במקום סנים מלך מצרים ומלך שאון ויונתן תרגם קראו זמינו : חי אני. כי כתבור בהרים. פירש ארזי אב' זל כמו סהר תבור הוא מועד לכוד סם ולפרוס סם רשות כמו שאמר ורסת פרוסס על תבור כן יבדו אותם : וככרמל בים יבא. כמו עזי הכרמל סמבא'ים בים כן יבאו אותם בשביה ויונתן תרגם ארי כמא ריצב פתגמא ד'תבור בטורי'א וככרמלא בימא כן ייתי חביריהו : יושבת בת מצרים. את בת מצרים שהיית יושבת כלמ' יושבת לבטח והיית חושבת סתש' זמן רב בארצך עתה עשי לך כלי גולה כי תגלי ממנה וזכר נף שהיית עיר ממלכה : ונצתה. תסס כמו עריו נצתו ונצתה כמרבר וכן תרגם ונתן וצדרי : עגלה יפה פיה מצרים יפה פיה סתי מלות ועיניו מלת אחת וכן סקחוק והכו לציא'ים הוא יהגוע למות כל אלו סדי מלות ועיניו מלת אחת וכן יפה פיה ונכפלו סם העין והלמר לרב היופי ודמה מצרים לעגלה יפה פיה לרב יפה ודפסס וכן כנה הכתיב ססס היפות והרסנות פרות הבטן : קרץ מצפון בא בא. ענין קרינה וגזרה כמו מחומר קורצת' גם אני מצפון. מבבל סהיה כפוכית ואמר בא בא כפל הדבר לחזק הענין : גם סכירי' גיטות טסכר לעזרם הם סכריה : כעגלי מר'בך. כמו העגלי' טעמרי' בבית לפטמן כן הם יושבים ואוכלי ושותים ולא יבאו להלחם ויונתן תרגם סכירי' רברבהא כמו סהכירה ספירט גולה מר'בך ענין פטום וכן עגל מר'בך וכן סכירי' רבותיו זל סהכניה לר'בקה : הפנו

הדבר אשר דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לכוא נבוכדראצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים : הגידו במצרים ויהשמיעו כמגדול ו יהשמיעו בנף וברת הפנחס אמרו התיצבו ור'בן לך כי אכלה חרב סביבך : מדוע נסחף אבירך לא עמר כי יהוה הדפו : הרבה כושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה : קראו שסופרעה מלך מצרים שאון העביר המועד : חי אני נאם המלך יהוה צבאות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא : כלי גולה עשי לך יושבת בת מצרים כי נף לשמה תהיה ונצתה מאין יושב :

עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון כא בא : גם שכריה בקרבה בעגלי מר'בך כי גם המה

הגרים במצרים מארצות אחרות כי כשהיה רעב היו באים לגור במצרי' כי ברות הסכ' ים סבע במצרים יתר מסאר ארצות וכסיבא חיל נבוכד נצר ויאמרו אים לחברו קומה וכסובה אל עמנו : היונה. האונקת כי אחמי טיעמוד כגרה וכן והאכלתי את מוניך אונק' וכן לא ינו עוד כסיאי את עמי ויונתן תרגם מענין יין סתרגם מן קדם חרב כנאה דהא כחמר מרוא : קראו. אמרו סם במצרים דרך קריאה על פרעה מלך מצרים סהיה מלך שאון והמון רב : העביר המועד. המועד סנתן למלך בבל לכאת להלחם עמו העביר אותולו מפחדו אליו ומלך עומד במקום סנים מלך מצרים ומלך שאון ויונתן תרגם קראו זמינו : חי אני. כי כתבור בהרים. פירש ארזי אב' זל כמו סהר תבור הוא מועד לכוד סם ולפרוס סם רשות כמו שאמר ורסת פרוסס על תבור כן יבדו אותם : וככרמל בים יבא. כמו עזי הכרמל סמבא'ים בים כן יבאו אותם בשביה ויונתן תרגם ארי כמא ריצב פתגמא ד'תבור בטורי'א וככרמלא בימא כן ייתי חביריהו : יושבת בת מצרים. את בת מצרים שהיית יושבת כלמ' יושבת לבטח והיית חושבת סתש' זמן רב בארצך עתה עשי לך כלי גולה כי תגלי ממנה וזכר נף שהיית עיר ממלכה : ונצתה. תסס כמו עריו נצתו ונצתה כמרבר וכן תרגם ונתן וצדרי : עגלה יפה פיה מצרים יפה פיה סתי מלות ועיניו מלת אחת וכן סקחוק והכו לציא'ים הוא יהגוע למות כל אלו סדי מלות ועיניו מלת אחת וכן יפה פיה ונכפלו סם העין והלמר לרב היופי ודמה מצרים לעגלה יפה פיה לרב יפה ודפסס וכן כנה הכתיב ססס היפות והרסנות פרות הבטן : קרץ מצפון בא בא. ענין קרינה וגזרה כמו מחומר קורצת' גם אני מצפון. מבבל סהיה כפוכית ואמר בא בא כפל הדבר לחזק הענין : גם סכירי' גיטות טסכר לעזרם הם סכריה : כעגלי מר'בך. כמו העגלי' טעמרי' בבית לפטמן כן הם יושבים ואוכלי ושותים ולא יבאו להלחם ויונתן תרגם סכירי' רברבהא כמו סהכירה ספירט גולה מר'בך ענין פטום וכן עגל מר'בך וכן סכירי' רבותיו זל סהכניה לר'בקה : הפנו

הדבר אשר דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לכוא נבוכדראצר מלך בבל להכות את ארץ מצרים : הגידו במצרים ויהשמיעו כמגדול ו יהשמיעו בנף וברת הפנחס אמרו התיצבו ור'בן לך כי אכלה חרב סביבך : מדוע נסחף אבירך לא עמר כי יהוה הדפו : הרבה כושל גם נפל איש אל רעהו ויאמרו קומה ונשבה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה : קראו שסופרעה מלך מצרים שאון העביר המועד : חי אני נאם המלך יהוה צבאות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא : כלי גולה עשי לך יושבת בת מצרים כי נף לשמה תהיה ונצתה מאין יושב :

עגלה יפה פיה מצרים קרץ מצפון כא בא : גם שכריה בקרבה בעגלי מר'בך כי גם המה

הגרים במצרים מארצות אחרות כי כשהיה רעב היו באים לגור במצרי' כי ברות הסכ' ים סבע במצרים יתר מסאר ארצות וכסיבא חיל נבוכד נצר ויאמרו אים לחברו קומה וכסובה אל עמנו : היונה. האונקת כי אחמי טיעמוד כגרה וכן והאכלתי את מוניך אונק' וכן לא ינו עוד כסיאי את עמי ויונתן תרגם מענין יין סתרגם מן קדם חרב כנאה דהא כחמר מרוא : קראו. אמרו סם במצרים דרך קריאה על פרעה מלך מצרים סהיה מלך שאון והמון רב : העביר המועד. המועד סנתן למלך בבל לכאת להלחם עמו העביר אותולו מפחדו אליו ומלך עומד במקום סנים מלך מצרים ומלך שאון ויונתן תרגם קראו זמינו : חי אני. כי כתבור בהרים. פירש ארזי אב' זל כמו סהר תבור הוא מועד לכוד סם ולפרוס סם רשות כמו שאמר ורסת פרוסס על תבור כן יבדו אותם : וככרמל בים יבא. כמו עזי הכרמל סמבא'ים בים כן יבאו אותם בשביה ויונתן תרגם ארי כמא ריצב פתגמא ד'תבור בטורי'א וככרמלא בימא כן ייתי חביריהו : יושבת בת מצרים. את בת מצרים שהיית יושבת כלמ' יושבת לבטח והיית חושבת סתש' זמן רב בארצך עתה עשי לך כלי גולה כי תגלי ממנה וזכר נף שהיית עיר ממלכה : ונצתה. תסס כמו עריו נצתו ונצתה כמרבר וכן תרגם ונתן וצדרי : עגלה יפה פיה מצרים יפה פיה סתי מלות ועיניו מלת אחת וכן סקחוק והכו לציא'ים הוא יהגוע למות כל אלו סדי מלות ועיניו מלת אחת וכן יפה פיה ונכפלו סם העין והלמר לרב היופי ודמה מצרים לעגלה יפה פיה לרב יפה ודפסס וכן כנה הכתיב ססס היפות והרסנות פרות הבטן : קרץ מצפון בא בא. ענין קרינה וגזרה כמו מחומר קורצת' גם אני מצפון. מבבל סהיה כפוכית ואמר בא בא כפל הדבר לחזק הענין : גם סכירי' גיטות טסכר לעזרם הם סכריה : כעגלי מר'בך. כמו העגלי' טעמרי' בבית לפטמן כן הם יושבים ואוכלי ושותים ולא יבאו להלחם ויונתן תרגם סכירי' רברבהא כמו סהכירה ספירט גולה מר'בך ענין פטום וכן עגל מר'בך וכן סכירי' רבותיו זל סהכניה לר'בקה : הפנו

הפכו • פנו עורף לבקש לנזק • קולה כנחש ילך • הרי הנחש בא ללמד על מזרחים
 ובמזל למד למרד עורף לנזק מכאן מכאמר הקב"ה לנחש על גחך תלך קטע
 את רגליו והלך קולו בסוף העולם כך פנייה בפלטים ופחיתים מרות דרכי אלעזר
 בנזל רבי יוסף הגלילי • כי בחיל ילכו • אליה • כרת יערה • כי ים בהן לכוות

בנחש ב' וס' ילכו עור כנחש • קולה כנחש ילך • ואין להם ג' בקריא וס' כרתו יערה נא י' כי לא יחקר •
 ושבתני אני ואראה את כל מעשקם ב' בפסוק • יעקוב ה' מל' וס' נמסר ב' ס' ל' ובסדר בחקתי • הדחה

הפנו נסו יחוריו לא עמרו כי יום
אידם בא עליהם עת פקדתם :
קולה כנחש ילך כי בחיל ילכו
ובקרדמות באולה כחטבי עצים :
כרתו יערה נאם יהוה כי לא יחקר
כי רבו מארבה ואין להם מספר :
הבישה בת מצרים נתנה ביד עס-
צפון : אמר יהוה צבאות אלהי
ישראל הנני פוקד אל אמוץ מנא
ועל פרעה ועל מצרים ועל אלהיה
ועל מלכיה ועל פרעה ועל הבטחים
בו : ונתתים ביד מבקשי נפשם
וביד נבוכדנאצר מלך בבל וביד
עבדיו ואחרי כן תשכן כימי קדם
נאם יהוה :
ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל-
תחת ישראל כי רגני מושעך
מרחוק ואת זרעך מארץ שבים ושב
יעקב ושקטו שאנן ואין מחיר :
אתה אל תירא עבדי
יעקב נאם יהוה כי אתך אני כי
אעשה בלתי בבל הגויים אשר
הרחתיך שמה ואתך לא אעשה
בלתי וסרתך למשפט ונקרה לא
אנך :
דבר יהוה אל ירמיה הנביא אל-
פלשתים במדבר יכה פרעה את עזה
כה אמר יהוה הנה מים עליהם
מצפון והיו לנחל שוטף וישטפו
ארץ ומלואה עיר וישובי בה וזעקו
האדם והילל כל יושבי הארץ :
מקול שעט פרסות אביריו מרעש
לרכבו רמון גלגליו לא הפנו
אבות אל בנים מרפיו ידים :

אתפניא ערקו פחדא לא יכילו
למיקם ארי יום תברוהו אתם
עליהו עידן סעורן בישתהו :
קל ניקוש זכיהו פחון וחלין ארי
במשרן ירחון עליכון וכמה ר
רעלין בכשילין למיקן ארי ח
חורשא : שיצור ברב הוא אמר
י' ארילית להון סוף ארי סניאין
מזחלא ולית להון מנין : בהיתת
מלכות מצרים אתמסרת ביד עסא
ראתא עליה מצרפונא : אמר י'
צבאות אלהי ישראל תא אבא
מסער על אתרגושת אלכסנדריא
ועל פרע ועל מצר ועל טעותהא
ועל מלכיה ועל פרעה ועל
דמחרתצין עלוהי : ואמסרינון
ביד רבען למקטלהו וביד נבוכד
נצר מלכא רבכל וביד עבדוהי
ובתר כן תשריכו מימי קדם אמר י' :
ואת לא תדחל עבדי יעקב ולא
תחבר ישראל ארי תא אבא פריק
ליך מרחיק וית בנג מארעא
גלותהו ויתובו דבית יעקב
וישקטו וישרון לרחצו ולית ד
דמניד : את לא תדחל עבדי
יעקב אמר י' ארי בסערך מימרי
ארי אעביר גמירא בכל עממא יי
אגליך לתמן ועמך לא א
אעביר גמירא ואייתי עלך יסורין
לא לפותך ברם ברין חסון ושיצא
לא אשיצין : והוה פתגם
גבואה מן קדם י' עס ירמיה נביא
על פלשתאי עד לא ייתי פרעה
וימחית יחבי עזה : כדנן אמר
י' ה' עסמא אתן מצרפונא ויהו
בנחל מגבר ויבון ארעא ומלואה
קריא ויחביין בהון ויצוהו בני
אנשא וילון כל יחבי ארעא :
מקל מפסועית פרס גברוהי מויע
לרתיכוהי אתרגושת גלגליוהי

לא מרפון אבון לרחמא על בנין מאתגללות ידיו :

שמוג' וס' בס' פרא ס' י' : למשפט וס' נמסר בשמואל ב' ס' ט' : ומלואה ג' מ' וס' ויבאו ויאכלו
 ארץ • וישפטו ארץ ומלואה • ל' הארץ ומלואה :

הפכו • פנו עורף לבקש לנזק • קולה כנחש ילך • קול צעקת מזרחים ילך למרחוק כקול
 נחש • וינתן תרגום קלטיקוס זכיהו כחון וחלין : כרתו יערה • מחלוקת במלח
 הזאת י' קוראים כרתו צווי כמו חרבו מאד כאילו מרבר כנבר החיל ויש קוראים
 כרתו פעל עבר כמו שמו זכרו ובמקצת ספרים מדויק' ה' מ' צמרת בגי' וזאת

היא הקריאה הנכונה לפי הענין
 ויש אומרים כי לא יתכן היותו
 פעל עבר בעבור שאמר אחריו
 כאם י' ואין המכנה לבא כאם י'
 אחר פעל עבר בדברי הכנראה
 והנה שכתו וירדו למבא כאם ח
 המלך י' צבאות שמו וברברי ת
 תוכחה כלכם פשעת' בי כאם י'
 ואמר כרתו לשון עבר ואף על
 פי שציינו לעתיד כי כן המכנה
 במקומות רבים בדברי הכנראה
 כי דבר הכנראה העתיד הוא קיל
 כאילו בא יערה רוצה למרעבי
 יערה והוא משל על עם מזכר' או
 על גרוליה • וכן תרגם ונתן
 רבנא : כי לא יחקר • חיל
 כבוכר נצר הבא עליה לא יחקר
 מרוב : הוסיף • פעל עומד וכן
 הוסיפו אחרים חולתו ויש יוצא
 כמו הוכסת היום את פני עבדיך
 אמר בשת יהיה לה לבת מזרחים
 כשתיתן ביד עס צפון סהם ה
 הכסרים כי הם העלו תחילה ה
 הכסרי מעל ירושלם ועתה נתנה
 בידם דחן הוא סתבוס : אמר י'
 צבאות אלהי ישראל • זכר להי
 ישראל לפי שהפונות הבאה
 למזרחים הוא לענש מהרע לישראל
 ס' ס' מלך מזרחים וכן פרע' ככה
 שהמית ואישיהו כמו שאמ' כ' מה
 להקם מזרחים כמו שפי' למעלה :
 אל אמוץ מכא • כמו על אמוץ הוא
 מלך העיר הנקרא בא והיא מ
 ממלכות מזרחים וינתן תרגם
 אמוץ כמו המון ותרגם בא ה
 אלכסנדריא וכן תרגם הא אכא
 מסער על אתרגושת אלכסנדריא :
 ונתתים • ואחרי כן תשכן •
 כמו סנבא יחזקאל מקץ ארבעים
 שנה אקבץ את מזרחים וגו'
 ומה שאמר כימי קדם לא אמר
 סתהיה במעלה סתהיה מימי
 קדם שהיה אמר ביחזקאל והיו סס
 ממלכה מפלה אלא פירושו ס
 סתסכן בארצה כימי קדם :

ואתה אל תירא • פרעה זו עתידת
 וכבר פירשתי למעלה במקומה
 ושנה אותה הכה עם סכוי מלות
 מעט והענין אחר והטעם לפי
 שזכר הכה פורענות הגויים אמר
 כנבר ישר ואתה אל תירא שאיך
 כמוהם ואף על פי שהם יסובו ב
 בארצם אחר גלותם לא יהיו ס
 פלטים וסקטים אלא סופם סיכלו
 מהחיתו ולא חזר שום וישראל
 לא יבוק שום וזכרם יעמד כימי
 העמים על הארץ : אשר היה •
 אל פלשתים • כמו על וכן אל
 ההרים לא אכל וזולתו • בטרג
 יכה פרעה את עזה • בסדר עולם
 כפיכא היל פרעה ממזרחים היו הכסדים צרים על ירושלם בסנה העמירית לברקיהו וישמעו הכסדים את שמעם ויעלו מעל ירושלם מפניו
 הלך עם חילו ונטף את עזה וטב לארצו ובאותו זמן היה דבר י' אל ירמיהו סיכאן חיל כסדים וכן את ארץ פלשתים : כה אמר י' • הנה מים עולים • מתגברים • וכן ותעלה
 המלחמה • והמים הם מעל על חיל כסדים מהם מפתח : וישטפו את ארץ פלשתים • כי פרעה הכה את עזה ונכבד נצר יחריב חכל : והליל • הלמך בח' ר' והוא חסר
 י' המסך • מקול שעט' • הכות הסוס בארץ בגלגליו תקרא טענה ותקרא רהרם • וינתן תרגם מקול מפסעות פרסות גברוהי : ואביריו אמר על הקוסים החזקים :
 המון גלגליו • מהמון ומס מרעם שומרת במקום מנים : לא הפכו אבות אל בנים • אפילו האבות שהם מרחמים על בניהם עתה בבא להם הצרה לא יפנו אל בניהם
 מרפיון ידים פלא יהיה בהם כח לעמוד לפניו אויביהם • על

על היום הזה. כל סריר עזר. כרונותיו היו עזרים להם כי הם בגלות פלשתים כמו שאמרם מה אחסר וזכרון כל גלות פלשתים. כי מורד י' את פלשתים. חן
 כי מלת כל אבל לסדר י' מלת כל: סרירי אי כפתור. פלשתים וכפתורים אחים היו כמו שכתוב אשר יכא ומסם פלשתים ואת כפתורים ופירם רבינו סעדיה כפתור
 דמיט' f. ואמר סריריט סל' יסר להם סרירי: באה קרחה אל עמה. אמר קרחה לפי שפרעה הכה אותה תחילה ואחר כך בא נבוכד נכר וקרחה סל' כסר בה דבר
 נדמיה. ככרחה כמו נדמה מלך ישראל: סריריט עמק. רוב ממונס וחילם: כיהרבוני יקרא מלסון עמק כמו העמיקו שחתו העמק סאלה ותיסאר תיקפהון
 והפסד לפרט מהיו בהם יוסב

רשי

באה בלהון מלעיל כביא מלרע וסימ' כוברה סימ' יד. וכליחזקאל ומלכים דבון מלרע במב' מלעיל וסימ'
 והשמועה באה אל יואב. באה והצפירה יערהג' וסימ' אסרעה בעיני אדניה. שמעו בטהומי עורח.

להכרית לזכר ולזכרון.
 פלשתים היו עזרים
 אותם מאויביהם:
 אי כפתור. חילם
 בלעז: נדמיה.
 נכרבה: תגורדי.
 תשרטו באלב ובבני
 חרב לוי. מהקבץ
 מביא לעולם: הרגש
 לסון מרגוע: המסג
 סס מקום: חסבון
 ומרמן. סס מקום
 ולפי שמואל הוא תזכיר
 פורענות: תדמי.
 תחרבי: צרליה.
 סולטנהא הכשרי: מן
 המלכים: מעלה
 הלוחית: סס מקום
 הוא מעלת הר:
 כערוער. מרגל ערוער
 עסוי במדבר ואין
 סביבו יסוב כי אס
 סוכני אהלים ומרגל
 העומד באין יסוב כ
 כראה כחורבן כן ת
 תיר' ונתן ומחם פל
 כערוער סס עץ מעצי
 היער יתנו צין למואב.
 תנו כקף למואב כל ר
 דבר תלאי התולה ו
 וכולט מן הארס ומן
 הבהמה קרוי צין כמו
 והיה לכס לציית ו
 ויקחני בצית ראסי
 כי ככא תצא. כי
 במעופה וחפזון תצא
 בגולה ויהיה ככא מ
 מגזרת כוכה כן חברו
 מחם וכן כי ככא
 כעו וינתן תיר' אצד
 כתר' ממואב תנו ל
 לאחרים צין הנזר א
 אשר למואב: מלאכת
 י'. מלאכת השחתת
 מואב שהיא סליחותו
 סל מקום: לא

על היום הבא לשרוד את כל
 פלשתים להכרית לצור ולצידון כל
 שריר עזר כי שריר יהיה את
 פלשתים שארית אי כפתור: באה
 קרחה אל עזרה נדמיה אשקלון
 שארית עמקם עד כתי תגורדי:
 הוי חרב ליהוה עד אנה לא תשקטי
 האספלי אל תערך הרגעי ודמי:
 איתת שקטי ויהיה צוה לה אל
 אשקלון ואל חוף הים שם יערה:
 למואב כה אמר יהוה
 עבאות אלהי ישראל הוי אל נבו כי
 שדרה רבישה נלכדה קריתים
 הכישה המשגב וחתה: אין עוד
 תהלת מואב בחשבון חשבון עליה
 רעה לכו ונכריתנה מגוי גס מדמן
 תדמי אחריך תלך חרב: קול צעקה
 מחרונים שד ושבר גדול: נשברה
 מואב השמי עו צעקה צעוריה:
 כי מעלה הלחות בבכי יעלה בבכי
 במורד חרונים ערי צעקת שבר
 שמעו: גסו מלטונפשכם ותהינה
 כערוער במדבר: כי יעז בטהר
 במעשיך ובאוצרו ריך גס את
 תלבידי ריץ במיש פגולה כהניו
 ושריו יחד: ויבא שרד אל כל
 עירועיר לא תמלטו ואבד רועמק
 ונשמד המישר אשר אמר יהוה:
 תנו ציץ למואב כי נצא תצא ועליה
 לשמרה תהינה מאין יושב בהן:
 ארור עשרה מלאכת יהוה רמיה
 וארור מנע חרבו מדם:

על יומא דאיתי למיבו ית כל ארע
 פלשתאי לשיצאה לצור ולצידון
 כל שאר סעיד ארי אביו י' ית
 ארעא פלשתאי שאר נגוורת
 קפוטקאי: מטת פורענותא
 ליתבי עזרה איתברו אשקלנאי
 שאר תוקפהון עד אימתי ת
 תיתמסון: ווי חרבא דשליחא
 סן קדם י' עד אימתי לא תנוחין
 איתכנשי ללדניך לבית זימנא
 תנוחין: איכרין תנוחין ווי
 פקיד עליה על אשקלון ועל ספר
 ימא לתמן סזמנה:
 למואב כדנן אמר י'
 עבאות אלהי ישראל ווי על נבו
 ארי איתבזות בהיתת איתכבישת
 קריתים בהיתת סביר רוח צנהון
 ואיתברו: לית עוד תושבתא
 למואב בחשבון חשבון עליה בישא
 איתו ונשיציה מלמיהו עפא אף
 סדמן תתברין בתוך יתכון ק
 קטולי חרבא: קל צווחתא
 מחורונים ביקא ותברא רבא
 איתברת סלכות מואב בסרו צווחת
 שילטניהון: ארי מסוקית
 לוחית כד כבן יסקון כבן ארי
 במחרות חורונים צווחת ת
 תבירי קרב יבסרון: ערקו
 שזיבו נפשוון והוון כמרגל ערער
 דשרן בשכובין במדבר וארי תלך
 דאיתר חיצת באוצרך ובבית גינך
 אף את תתאמרין ופוק כמשיב
 בגלותא פלחוי ורכרבוהי בחרא
 וייתון בוזין על כל קרויהון
 וקרוא מיבון לא תישתחב ו
 ויכדון דיתבין בעיקמא וישתחבון
 דשרן במישרא דאמר י' אערד
 כיתרא סן מואב ארי מגלא תגלי וקרונה לצור ויהיו סבלי יתיב בהון: לוי י'
 עביר עליה עוברא סן קדם י' בנכלא וליט דיסנע חרביה מקטול:

ואל חוף חים שם יעדה: צעקה ד' בנביאים וסימ' מקול נפלה רעשה הארץ. קול צעק
 משער הדגים. לצדקה ודגה צעקה. וכל אוריתא דבון: אמר ה' בטעמא רביע וסימ' דינא דאיתחיה גלי
 וקם ברמיותא. ופ' בסדר בי תבא: וארור ח בטעם זקן וסימ' מקלה. מסג. משנה. שבכעס כל בוכה:
 שבכעס חתנתו. ככה רעהו בסתר. נותן אשה לבנימין. מנע חרבו מרם:

במען ומעשהו בכרמל ותיבאורו ותיבגון: גס אתתלכר: כל' גס אתתמו הגוי האחר: שאין להם אוצר כמון ולא היו בהסקט זמן רב כמון כמו שאל סלסן מואב ונ' לפי
 אל' גס את' כי לא יושלך אוזרותיך שהיית בוטח בהם גס לא יושלך כמון שהיית אוצר בהם: ויבא. ועיר לא תמלט. ועיר מהם לא תמלט כי כל עיר יבא הסודר
 אשר אמר י'. כמו כאמר וכן ותכל מצות אשר צויתך כמו כאמר: תנו צין למואב: כקף ותר' ספיר צין ואמר ר' אל' ס: ספירים שפורחין בהם את תנו כקף
 למואב כקף ספיר כו ויבא מהרה מארצו זהו שאמר כי ככא תצא ענינו כי עוף תצף מן כי ככא גס נעו מענינו מלא הכוזה כי בכח הכוזה יעוף העוף לפי' ממטל ההליכה
 המהרה בכוכה וככא מקור והלף תמורת ה' וכן תצא והיה משפטו תצא ברגס בפלס תטה אל' טבא הנח תמורת הרגס כמו טבא כן במקומות רבים וינתן פירש צין
 כמו צין הזהב וכן תרגם אשדו כתר' מן מואב ארימגל' גלי: ארור. יקלל מי סיהיה במלחמה וירפה ידו מהרוע ואת זה במואב מה סל' אמר כן בספר האומות כי
 קצף י' גרל עליו לפי שהיה אר' ישראל ואמר אל תצר את מואב והם הרשיעו לעשות להם: מלאכת י'. כי מהסם תבא להם זאת הכרה מאמר הרע ל' ישראל ומרוע
 באותו לרוב סלחותו שהגדיל על' כמו שאמר: רמיה. מי שהוא מרפה ידו מהרע להם וכפל הקללה לחזק הענין:

אשר
 ה' בעל
 רביעוקף
 קס וגלס
 דינא
 ואחרית
 ברחיקת

רמב"ם

מעין
ל' סט תרמ"א

על ידי

1379

אנחנו. והיו כינה תקנן בעברי פי פחת. כמו הונח מתמים קנה בצרי חמתיים כרי טל יקחו בני אדם אותה ואת אפרוחיה כי מפני הפחת לא יוכלו לעבור אליה ופחת היא חפירה ושוחה עמוקה ותרגום כי כרו שוחה אריכו פחת ויכתן תרגום והיו כינה דשכא פוס טובה ונחתא וסריא בארעית גובא יסמננו מאמר

הנביא בלשון האומות שיאמרו על מואב כן טמענו סהיה מתגאה מואב מאד בעזרו ב פלולתו וכלל לשון הגאולה כמה פעמים לרוב הגאולה: אחי ידעתי. עברתי. סהיה מתגבר ומתקצף ללא דבר על הגוים ס מכניו מרוב גאותו: לא כן בריו. אחי ידעתי כי לא יתקיימו דברי כזבו סהיה מדבר בגאותו כן וכן אעשה: ואחי ידעתי כאלו יי פיל לא יתקיימו דבריו כזבו סהיה אומר בגאותו כי תבא עליו הרעה: כן בריו. אחת כמו כן בנות כלפחד דברות: לא כן עשו. בני מואב כמו שחשבו ויכתן תרגום קרמי גלן אמר י עוברי רברביהון ולא תקנן יקריהון לא כן כדכשר עברו: על כן על מואבאי מילין ועל מואבאי כ כולהון מצווחין על אנש בך ת תוקפהון דיון וכך בסא ראיתי משירן על יעזר כן איתי קטולי על שבמה מטל טלך גזו עברו ימא עד ים יעזר מטו על חצירי ועל קטפך בזוין גפרו: ותתכניש ביע וחרוא מכרמלא ומארעא מואב וחמר ממעצריא אבטלית לא יעצרון עיצורין ולא ירימון ב בקלהון: מצווחת חשבון עד אלעלה עד יתן אשתמע קלהון מצער עד חורונים עגלת מלתות רבתא ארי אף מי נמרים לצרו יהון: ואבטיל מן מואב אמרי מקריב קורבן על במתא ומסיק בוסמין לטעוניה: על כן הלהון מואבאי בכינורא חמז ולבהון על אינש בך תוקפהון כן אמר אבובין דיוי על כן שאר ניקסיהון דקנו יתבזון: ארי פל סער ריש נתר וכל דקן גילות על כל סיען ס מתהמסין ועל חרצין סק: על כל אגרהון דמואבאי וברחוביהון כולהון עברין מספרא ארי תברית ית מלכות מואב במנאדלית צורך ביה אמר יי: איכרין אתברא אילוי איכרין אתרין קרלהון מואבאי

שבקו קרויא ושרו בכיפא יחבי מואב והיו כיונה דשכא פוס שובבה ונחתא ושריא בארעית גובא: שמענא רברבי מואב דמתנא לחורא רברביהון ו מפנקיהון וגיוותניהון ורמות לבהון: קרמי גלן אמר יי עוברי רברבהון ולא תקנן יקריהון לא כדכשר עברו: על כן על מואבאי מילין ועל מואבאי כ כולהון מצווחין על אנש בך ת תוקפהון דיון וכך בסא ראיתי משירן על יעזר כן איתי קטולי על שבמה מטל טלך גזו עברו ימא עד ים יעזר מטו על חצירי ועל קטפך בזוין גפרו: ותתכניש ביע וחרוא מכרמלא ומארעא מואב וחמר ממעצריא אבטלית לא יעצרון עיצורין ולא ירימון ב בקלהון: מצווחת חשבון עד אלעלה עד יתן אשתמע קלהון מצער עד חורונים עגלת מלתות רבתא ארי אף מי נמרים לצרו יהון: ואבטיל מן מואב אמרי מקריב קורבן על במתא ומסיק בוסמין לטעוניה: על כן הלהון מואבאי בכינורא חמז ולבהון על אינש בך תוקפהון כן אמר אבובין דיוי על כן שאר ניקסיהון דקנו יתבזון: ארי פל סער ריש נתר וכל דקן גילות על כל סיען ס מתהמסין ועל חרצין סק: על כל אגרהון דמואבאי וברחוביהון כולהון עברין מספרא ארי תברית ית מלכות מואב במנאדלית צורך ביה אמר יי: איכרין אתברא אילוי איכרין אתרין קרלהון מואבאי

והיו וסימ' ותחוקו והיו לאנשים פלשתיים. תחוקה יריבם והיו לכני חיל. הקיפו חללים את המלך סביב דדה. נודו מתוך ככל. וקפחם על המלך סביב דמלכים. עזבו עדים ושכנו בסלע: מועקת' וסימ' חשבון עד אלעלה. אטס אונן מועקת דל. מועקת מושל בנסלים: עגלת הבקריא וסימ' בשמאל א' עזבו ערים ושכנו בסלע ישבי מואב ויהיו כיונה תקנן בעברי פי פחת: שמענו גאון מואב גאה מאד גבהו וגאונו וגאותו ולם לבו: אני ידעתי נאם יהוה עברתו ולא כן בדיו לא כן עשו: על כן על מואב איליל ולמואב כלה אעקאל אנשי קיר חרש יהגה: מבכי יעזר אבכה לך הגפן שבמה נטישתך עברו ים עד ים יעזר נגעו על קיצך ועל ב ציצרך שדר נפל: ונאספה שמחה וגיל מכלמל ומארץ מואב ויין מיקבים רהשכתי לא ידך הידד הידד לא הידד: מועקת חשבון עד אלעלה עד יתן נתנו קולס מצער עד חרנים עגלת שלשיה כי גם מי נמרים למשמות יהיו: והשכתי למואב נאם יהוה מעלה במה ומקטיר לאלהיו: על כן לפי למואב כחללים יהמה ולכל אל אנשי קיר חרש כחללים יהמה על כן יתרת עשה אברו: כי כל ראש קרחה וכל זקן גרעה על כל ידיס גדרת ועל מרתנים שק: על כל גנות מואב וברחבתיה כלה מספר כי שברתי את מואב ככלי אין חפץ בו נאם יהוה: אין חתה היליל ואין הפנרה ערף מואב אגרהון דמואבאי וברחוביהון כולהון עברין מספרא ארי תברית ית מלכות מואב במנאדלית צורך ביה אמר יי: איכרין אתברא אילוי איכרין אתרין קרלהון מואבאי

סמן יי: שלשיה בקריא בישעיה סמן טו: על כן פסוק בקריא אית בהון על אל על וסימ' שמשון עד חצי היליה. ויתמודד על הילך שבע פעמים. ועברו גוים רבים על העיר. שלח על כל הגולה. על כל לבי למואב. לשלול שלל חלבו בו: ויתן שרי מלחמות דדה:

למים ויבסו ויבזמן הקציר והבציר היו בהם האויבים סוללי בזוזים: ובאספה. ובטעיה ובאסף. ופי' ואסף מהם אל מקו' אחד או פירוש ענן כלית מן אסוף אספס ויכרמל. מקום פרות זרעה ועצי פרי: פירוש לא ידריך הדורך כמו שהוא ביטעיה: הידד הידד לא הידד. הידד הוא קריאת הדורכים בעת הדריכה אומר הידד סהיה מנהג הדורכים לקרוא עתה לא יקראו ותי לא יעצרו עצורים ולא ירימון בקלהון: מועקת. עגלת פליסיה. עגלת כמו עגלה התיו במקום הא' וכן ותועבת לא לאדם לך אף גילתורכן אל תחני פוגת לך והדומים להם סכתבנו בספר מכלל ופירוש פליסיה גדולה או בתלם סכים כי היא הטובה וכן היתה מואב מלאה כל טוב כשבא אליה הרעב ואמר כי מצער ועד חורוכי תלך מואב הלך וועקה ויכתן תרגום עגלת תורתא רבתא: למשמות יהיו. ומכר' סם נהר או סם מקום בארץ מואב ואמר סהיו למשמות כיון שאין סם יוסטם כאילו אין סם מים ואין סם ירק ועשב כי יוסט הארץ מהם נהרגו ומהם ברחו: והסבת. מעלה במה. מעלה בהמה קרבן על הבמה: על כן לבי למואב. מדבר הנביא על לשון העם שאמר כל אחד מהם כך: על כן יתרת עשה אברו. התיו במקום הא' כמו סכתבנו במלת עגלת אמר על כן לבי יהמה כי יתר הנכחים וההמון סקבן אברו ועשה חסר מלת אבר כאילו אמר אשר עשה וכן לעם עליה אשר עליה הדרך ילכו בה אשר ילכו בה: כי כל. אמר קרחה בראש כי כן דרך בני אדם סתולסן צער ראשיהם על אכל וכן אמר וכל זקן גרעה כי הזקן תפארת הפנים ובעת האכל יגלה האדם אותה להסיר תפארת פניו וכן אמר מעלתי זקן וקרושי בגדים וכן תרגום וכתן וכל דקניהון גלוח ולא אמר כל זקן מעלחת ואמר גרעה לבאי: על כל דים גדרות. בפלס מלוכה חלושה וענינו סריטו בבמר וכן לא תתגדדו: על כל גבות מואב. בגלוי עשה מספר בגבות סיראום בני אדם וכן ברחובות: אין חתה. מלעיל במי' פשטן לשון עבר: הילילו. זוויו או עבר:

בעברי פי פחת. מקום סתמים כורין תחת גדרים ספת הנחל הגבוהים וכסהחל מתמעט כמזאת הגומא רייכית והיונה מקננת באחת מעברי הגומא וכסהחל רבה סוטף את הקץ והיא נודדת ממס' כך סמעתי ויכתן לא תירב כן והיו כינה דשכא פוס טובה ונחתא וסריא בארעית גובא: עברתו ולא כן מכאתו לישראל לא באמת ולא במשפט:

בריו. גיבוריו: לא כן עשו. לא כגוזל הסיבו לזרע אברהם פלחם עם המלכים והכיל את לטו אביהם: קיר חרם. עיר מארץ מואב: יהגה. גובה כינים הוגים: מבכי יעזר אבכה לך. כסא חמרה נבואה זו כבר חרבה יעזר והיא סמוכה למואב. אבכה לך אבכה במבילך רוגמת אותו בכינים את תחרבי כמות הגפן שבמה. ארץ כרמים היתה: כטופותך. לפי טרימה אותה לבפן דימה את גיבוריה לנטישו הגפן: עברו ים הלכו בגלל קיכך. למתן קץ תאכנס וקצך סהוא לשון קץ אית בו ידד והכרי רגושה: ובאספה. וכלתה סלא תראה: לא ידריך עכבי בקול ענות הידד בשמחה כאשר היו ע עושים: הידד לא הידד: סהידד יעקו לא יהא הידד הראשון כי אם הידד סלמנס' חרבי: עגלת פליסיה: מדינה גברתנית: על כן יתרת עשה. על אשר גאזה עשה לכך אברו: גדרות. טריטות: אין חתה הילילו. הילילו עליה ואמרו אין חתה: כנמר

על חכמה על חכמה חכמה

לכל וכל על כל על

ביום. פעל עבד על מסקל הטיקור אור כשהפכה ערף היה לו בשפת לפי מהיה לשחוק והוא היה שוחק על ישראל בגלותם: כי כה. כנסר דאח. האויב יעוף כנסר ויבא מהרה עליהם והאויב הוא כבוכד נצר: כלכרה הקריות. הקריות לשון רבות ואמר כלכרה לשון יחידה כי כל הקריות ילכדו מהרה כעיר אחת וכן והמזדנות בתפסה על זה הדרך והקריות הם הערים שהם במישור והמזדנות הם שהם במקום גבוה ויתכן לפרש הקריות כעיר מערי מואב וכן מצאנו על קריות ועל בצרה ואף על פי שנכנסה עליו הא' הדיעה הנה כמוהו בדרך בקכות וית' ותכנס כרכא ומזדנתא יתאחרן: כלב אשה מזרה. שהיא מזרה בעת חבלה כשכורעת לילד וכן תרגם יונתן דעקא לה בחבלהא ומזרה מפעלה מת' ובהכר לו והוא פעל עומד כלומר כואבת ועומדת בצרה: הכים: כתיב בלד כלומ' מי שהים כביו ומקנהו כמיו הכים את עבדיו ואת מקנהו והקרי הו' הכם אומר על עבדו ופניהם יהיו בהם כמים ומניקים: פחת. הוא חפירה גדולה ועמקה:

אלהי. אל מואב הכנוי קודם היריעה כמו ותקראו את הילד בכל חסבון עמרו מואב כמים. אותם הכנים מערי מואב מפני האויב חסבון להנצל בכל חסבון מרוב כח אכסי העיר והעל' שהיא בצורה כי כבר בימים הקדמונים יבאה אש מחסבון כשהיתה ל לאמוריו ותכל פאת מואב. לפיכך חסבון להסגב בה עתה וארזי אש זל' כי הכנים מחסבון אויב' עמרו בכל חסבון ויונתן תרג' על ארסות מעו ליתבי חסבון בלו אתקצר חיליהן ערקו: אש יבא. בלשון זכר וכן אש לא נופח: פאת מואב. כלומר ער הפאה שלא נאסר בה דבר או הוא דרך משל על הגדולים וכן תרגם יונתן קטלו רב רבי מואב: וקדקד בני סיון. גם כן משל על הראשים לפיכך כנה אותם בדרך ופירוש בני סיון שהיו אכסי סיון והומה ומדברי גבוהו וכן תרגם יונתן ויקרי בני אחרגשותא: אויך. הענין כמו שכתוב בצורה אף המלות פונות: ושכתי פכות מואב. כיון שאמר באחרית הימים היא עתידה וזה יהיה בימות המשיח וכן שבות בני עמון שאול אחרי זה ואחרי כן אסיב את שבות בני עמון גם כן יהיה לעתיד וכן אומר בצבאות צפניה על שתי האומות הגלה שארית עמי יבואו ויתר גוי יחלוס ואמר זאת להם תחת גלוס כי חרפו ויגדלו על עש' וצבאות כמו שאול בצבאות זו כי על י' הגדיל ואומר כס עוד כי בזה כל אלהי הארץ וישתחוו לו איש ממקומו וכל איי הגוים וזה לא יהיה עד ימות המשיח ואף על פי שכתב בלו האומות היום אפשר שכתפזרו בתקומ' קרוב' מארצם ואף על פי שכתפזרו באומות אחרות אפשר שנסאר

כלב' בקריא' וס' אשר לבו כלב האריה. דנה כנשר יעלה. כלכרה הקריות ומצרות. ותחת לבך כלב אלהי. וחברותחן את לבכך: יצאג סכירי יצאה וס' השמש יצא על האר'. כי אש יצא מחשבון. ומן אחכא יצא קרן אחת: ישב ח' קטעין וס' ישב נא עכרך ואכו. הכני' אף לישר. אשרי האיש. י' לסבול ישב. י' בגל צדקתיך:

בהיותו ויהיו מואבא לחור' ולתביר לכל כתרניהו:

ארי כדנן אמר י' הא פנשרא דמשתרי כן יסק מלך ב במשיריתיה וישרי על מואב: ותתכבש כרכא ומצרותא ותאחרן וית' לב גיבריהו דמואבאי ביומא התוא כלב אתתא דעיקא לה בחבלהא וישתעון מואבאי מלמיהו עם ארי על עמיה דיו אתרבו: דחלא וכומצא ומצרא עלך יתיב מואב אמר י': דיערוק מן קדם דחלא ופול לגו כומצא ודיסק מיגו כומצא ויתאחד ב בכריתא אריא ית' עליהו על מואבאי שנת סעורן חוניהו אמר י': על דאשתמעו ליתבי חשבון גלו איתקצ חיליהו ערקו ארי קידום תקוף באשתאפק מ חשבון ועבדי קרבא קשהו בית מבין סיון וקטלו רב רבי מואב ויקרי בני איתרגשותא ווי לכו מואבאי אבדתון עמא דפלחין לכמוש ארי אידברו בך בשבוא ובנתך בגלותא: ואתיב גלות מואב בסוף יומיא אמר י' עוד הכא למיעבר פורענות דין מן מואב: לבני עמון כדנן אמר י' הבנין לית לישראל אש ירית לית ליה מאדין אחסין מ מלכיהו ית ארע גר ועמיה ב בקרוהי יתיב: בבן הא יומיא אתן אמר י' ואשמע לרבת בני עמון ויבבור עבדי קרבא ורתהי לתל צרו ויתבי בפרנחא בנורא יתוקדון ויתחבון בני ישראל נ גיכסי עממא דהו מוסקין להו אמר י': אילולו יתבי חשבון ארי איתבזית עי צוחו יתבי כפרני רבה אסרו סקין ספורו

בוש והיה מואב לשחק ולמחתה לכל סביביו:

כי כה אמר יהוה הנה כנשר יראה ופרש כנפיו אל מואב: כלכרה הקריות והמצרות נתפשה ויהיה לב גבורי מואב ביום ההוא כלב אשה מצרה: וגשמד מואב מעם כי על יהוה הגדיל: פחד ופחת ופח עליך יושב מואב נאם יהוה: הכים מפני הפחד יפל אל הפחת והעלה מן הפחת ילכד בפח כי אביא אליה אל מואב שנת פקדתם נאם יהוה: בעל חשבון עמדו מבח נסים כי אש יצא מ מחשבון ולהכר מבין סיון ותאכל פאת מואב וקדקד בני שאון: אויך מואב אבד עם כמוש כי לקחו בניך בשבי ובנתיך בשביה: ושכתי שכות מואב באחרית הימים נאם יהוה עד הנה משפט מואב:

לבני עמון כה אמר יהוה הבנים אין לישראל אש יורש אין לו מדוע ירש מלכם את גר ועמו בעריו ישב: לכן הנה ימים באים נאם יהוה וירש מעתי אל רבת בני עמון חרנעת מלחמה והיתה לתל שממה ובנתיה באש תצתנה וירש ישראל את יורשיו אמר יהוה: הילולי חשבון כי שרדה עי צעקנה בנות רבה חגנה שקים ספדנה

רמי

כנסר דאח. האויב אל מואב יראה ישגי הקריות. מס העיר: פחד ופחת. אלו פני רבים קטים זה אצל זה שהפח גורם לו לנכס והפחת מוכן לפול בו פחת פוטא בלעז: בכל חסבון. שהיא גבוהה ויס לה צל: עמרו. הכנים לכו בכל מאסר לא היה בהן עוד כח לנכס: מכן סיון. מעיר סיון כמו כן ראובן ביהושע: וקדקד. אטרופ' דרדרא בלעז ומנחם חברו לשון מקור וית' ויקרי לשון יקר: בני שאון. אותם שהיו מנבאים קול תפארת: הבנים אין לישראל בית רפה והא חטוף פתח שהוא לשון תמיהא: מלכם. עז מל בני עמון מלכם סמה מכא' ולמלכום תועבת בני עמון לשון מלך: כי סרדה עי. הסמוכה לה ומארץ עמון היא: בנות רבה. רבת בני עמון והתשטטנה

סוס זכר להם: באחרית הימים. תשוב כל אומה ואומה בארצה וכולן תהיינה תחת ממעלת ישראל כמו שאמר ארום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם: עד שבה משפט מואב. לפי שהארץ בספור הרעה הבאה עליו אומר עד הנה ומשפט עביו גזרה הבאה עליהם בדין ומשפט: לבני עמון. מרוע ידם מלכם את גר. כמו שפירשנו כי כסגלו בני גר ובני ראובן מארצם באו בני עמון ומואב שהיו מכנים להם וישבו בה ועד שהיו סבורים שהיה להם בה דין כי מקרם היתה שלהם ומה שאמר מלכם את גר רוצה לומר את ארץ גר ואפס בזה בארץ גר מלך בני עמון עיר המלוכה לפיכך אמר מלכם: ולכן. לפי שהוא החזיק בארץ גר יבא לו הסודר עד עיר המלוכה והיא רבת בני עמון שהיתה לו בארצו ויחריב אותה היא ובנותיה: וירש ישראל את יורשיו. זה לא אמר על הזמן ההוא כי פורענות אלה האומות סוכר על ידי כבוכד כצר תהיה ואז ישראל היו בבלות חלא לפי שאמר כי בני עמון ירשו ארץ בני גר אמר כי עוד יבא זמן סירטו ישראל את עמון שהיו יורשיו וזה יהיה באחרית הימים כמו שאמר ובני עמון משמעתם בבנותא יעמיה ואפשר שהיה ענין וירש ישראל את יורשיו כי בני עמון לקונס כן על ידי מרי ופרס כמו שאמר בבבואת יחזקאל הכני כותך לבני קדם למורטה וישראל עליו מהגולה על ידי כורש מלך פרס ונתן להם רשות בארץ בני עמון כי בתחילה כפלו ביד מלך בבל כמו שאר האומות ואחר כך מרדו כמו סמרד צדקיהו: הילולי חסבון כי סרדה עי. חסבון היתה למואב אחר סגלו בבית מבי בני גר ובני ראובן ועי זו היתה לבני עמון ועי אחרית היתה בארץ כנען כמו שכת' וכבוכד כצר כמעלה בארץ סטף בני עמון תחלה ואחר כך מואב וכסבא על בני עמון פגע בעי תחלה לפיכך אמר הילולי חסבון כי סרדה עי: את חסבון בארץ מואב. אף על פי שאת בצורה וגדולה הילולי כיון שסרדה עי שהיתה בצורה לא תכלי את: וגם במת רבה. והם הכפרים של רבת בני עמון: צעקנה. כי לא יהיה להם מקלט ברבה אף על פי שהיא עיר המלוכה כי גם היא תלכד ובאמרו לבבות רבה צעקנה חגנה שקים ספדנה הוא על דרך משל או אומר כנגד העם שישבו בהם: והתשטטנה

והתשטטנה בגדרות • מענין משוט בארץ כלומר לכו הנזה והנה צועדות וסופרו
ובאמרו בגדרות רוצה לומר בגדרות הכפרים כי לא יקראו מסגרות הכפרים חומה
אלא גדרות כמו גדרות בארץ או גדרות הבנות והכרמל כי לא יעשו חומה בצורה
לכפרים ואמר להם זה כלומר התשטטנו בניהם בגדרותיהם ולא תחשבו ללכת
להטב בעיר חומה דלתו וכרחי

כי לא תעזבם כי גם היא תלכד
וזה היא שאמר כי תלכס בגולה
ולך תלכס היוסב ברכה שהיא
על התלכד ואכי תמיה ממה פתי
והתשטטנה בגדרות ואחתהמן
בסיען כמו שתרגם על כל
ידים גדרות דמה שהיה קורא
בגדרות בסני דלתין ומלת
והתשטטנה בקרמה התו לפא
הפעל מפני התחברות שני טרין
וכא שלא כמנהג באותו זמן שרץ
מה תתללל בעמקים • היתה
מסתבה בארץ המישור שהיתה לה
והיתה רבת תבואות • זכ עמק •
חוב אותה העמק סאת משתבת
בזרם חללין ויוצת תרגם
בעמקים במישור • תרגם זכ
עמקן חרבו תוקפך • אים
לפניו • כלומר כל אחד יהיה נרח
פגור כניו לאיזה דר פניו כלומר
סלא יתקבצו הנדחים אחד עם
אחד ולא יחזמו אים באחת •

ואחרי כן אשיב את שבות בני
עמון • כמו שפירשו למעלה ב
בבואת מואב • לארס • כבואה
זו עתיד • כמו כבוא ישיעיהו סבא
על ארס לעתיד וכן שוביה וכן
יחזקל וכולם משמעות כבואתם
שהיא עתידה וכן אמר בזאת
הכבואה אס לא יסחטום צעריה
הזאל והם ישראל • האין עוד
חכמה בתומן • וכן כאמ' בבבואת
שבדיה והאברתי חכמי מארס
כראה כי חכמה כמזאת בהם
ובעת רעתם לא תעזלם חכמתם
ותומן הוא מבני אל ייבין עמו
אבל תרגם יונתן בדרומי • מבני
עני תבונה הבכזי מן הקל כמו
בבנה לרש שהוא מן הקל וכן
אמ' בבבוא עזריה ותבונה מהר
עמו אבל וינתן תרגם מבני •
כסר • הר"ש טקמן חטף וענינו
כפסדה וכסרה מדברי רבותינו
זל טפה קריוה ויונתן תרגם
אתקלקלתי • כוסו הפנו העמיקו
למכת יוסב דרן • דרן הוא
מארס • כמו שכתב בבבואת
יחזקאל ודכזה כחכ יפלו ופי
הפסוק כן כוסו יוסב דרן כי א
אויסם הפנו העמיקו למכת •
בארסם ולגרם אתסם ולהגלות
אתסם וארנו אבי זלפי כאמר
אמרו כוסו הם הפנו והעמיקו ל

והתשטטנה בגדרות • תירגמו יונתן ואחתהמן בסיען התגדרו בחילות פתח
והתשטטנה לסון חילות משוטטו • וגדרות לסון גדרות כאן המלאים עדרים ויס
לפתור והתשטטנה והתשטטנה בזבל גדרות כאן לסון בזיון • ויבז עשושטט עמו
תתללל • תתפארו וונטיר בלעז • בעמקים • מארנך ארץ עמקים ואין עבדות
בסמים קסה לה סאין
חמה סולטת בה •
זכ עמקך • מכת רוב
בסמים בזה בה עס
סזבו המים בעמק •
וסטטו סרמי התבואה
כך פי מנחם • אים
לפניו • כל אמר יוכל
למהר ולנוס • למודי
לסון עמוד • בתומן •
ארס בדרומה סל אר
היא כמה סכאמ' ויהיה
לכס פאת נבז ממרב
כך עלידי ארס •
מבנים • מדור זה •
כסרחה • איתקן לקלתי
הפנו • התבשרומן
המקן הזה לסון ופנו
את הבית • העמיקו
לסב • להחבא בעמקי
מסתרים כוסו הפנו
העמיקו כולם לסון
ביוויסם • לאי סאירו
עולל • בתומי והסודרי
סבא עליך לא הסאירו
לך כלום • חספתי •
בליתי כמו מחסוף •
הלכנ ואתה הסגרת
סרדיו ישרא למען לא
יסאר מהם אים כמס
סכאמר אל תסגר •
סרדיו • וכחבא לא
יוכל • ויבקם להחבא
ולא יוכל • לחרפה
ולקללה תהיה בצרה •
בצרה מערי מואב לא
משני סהעמיה מלך
לארס כענין סכאמר
וימלך תחתיו יובב כן
זרח מבצרה היא לוקח
עמו • אס בצרים באז
לך וגו' • חספתי את
עסונו סמועה סמענו
וגו' כל כענין רוממא זו
כבא עזריה על ארס
לפי ססגנון אחר •
עולה לכמה כבואי את
סכי כבואים מתבואים
בסגנון אחר במקצת
הדברים מסתני •
עזבה יתומך •
סיתמת ביסר אל •
אמר אין מספט לסתן
• סלא היו אחים ליסר

והתשטטנה בגדרות כי מלכס
בגולה ילך כהניו ושריו יחדיו •
מה תתללל בעמקים זכ עמקך
הבת השוכה הבטחה באצרתיה
מי יבא אלי • הנני מביא עליך פחד
נאס אדני יהוה עבאור מכל
סכיביך ונדחתם איש לפניו ואין
מקבץ לגרד • ואחרי כן אשיב את
שבות בני עמון נאס יהוה •

לארס כזה אמר יהוה
עבאור האין עוד חכמה ברתומן
אברה עצה מבנים נסרחה חכמתם •
נסו הפנו העמקו לשבת ישיב דרן
כי איד עשוה בארתי עלי עת
פקדתי • אס בצרים כאולך לא
ישאירו עוללות אס גנבים כלילה
השחיתו דים • כי אני חשפתי את
עשו גליתי את מסתריו ונחפה לא
יוכל שרד זרעו ואחיו ושכניו ואניגנו
עזבה יתמיך אני אחיה ואלמנותיך
עלי תבטחו • כי כהי
אמר יהוה הנה אשר אין משפטם
לשמות הכוס שתו ישתו ואתה הוא
נקרה תנקה לא תנקה כי שתה תשתה
כי כי נשבעתי נאס יהוה כי
לשמה להרפה להרבו ולקללה תהיה
בצרה וכל עריה תהינה לתרבות
עולם • שמועה שמעתי מאת יהוה
וציר בגוים שלוח הרקבצו וכאז
עליה וקומו למלחמה • כי הנה
קטן נתתיך בגוים בזוי בארס •

אמר יהוה הנה אשר אין משפטם
לשמות הכוס שתו ישתו ואתה הוא
נקרה תנקה לא תנקה כי שתה תשתה
כי כי נשבעתי נאס יהוה כי
לשמה להרפה להרבו ולקללה תהיה
בצרה וכל עריה תהינה לתרבות
עולם • שמועה שמעתי מאת יהוה
וציר בגוים שלוח הרקבצו וכאז
עליה וקומו למלחמה • כי הנה
קטן נתתיך בגוים בזוי בארס •
אמר יהוה הנה אשר אין משפטם
לשמות הכוס שתו ישתו ואתה הוא
נקרה תנקה לא תנקה כי שתה תשתה
כי כי נשבעתי נאס יהוה כי
לשמה להרפה להרבו ולקללה תהיה
בצרה וכל עריה תהינה לתרבות
עולם • שמועה שמעתי מאת יהוה
וציר בגוים שלוח הרקבצו וכאז
עליה וקומו למלחמה • כי הנה
קטן נתתיך בגוים בזוי בארס •

ואתה מסו בסיען ארי מלכהון
בגלותי יהך פלחוי ורברבוהי
פחדא • מה את משתבחי במישורך
תרובו תוקפך מלכותא טפשתא
רסתרחא בבית גבוהא אמרה מן
ייעול עלי • הא אנא סיתי עליך
דחלא אמ' יי אלהי צבא מכל סתרנך
ותתברון גבר לקביל אפורהי
ולית דסכניש למברריא • ובתר
כן אתיב ית גלור בני עמון אמר
לארס כרנן אמר יי עבאות
הלית עוד חוכמא בדרומא פסק
מילכא סכניא אתקלקלת ח
חוכמתהון • עירוקו גלז ארתיקו
לסמב יתבידרן ארי הגביר עשו
איתתי עלוהי עיני סעורן חובוהי
אס חטופין בקטפין אתו עליך לא
אשארו עוללן אס גנביא בלילא
חכילו מסתהון • ארי אנא איתתי
בלושין על עשו גליתי ית •
מסמרוהי דאס יבעי לאטסרא לא
יכול אתבזיוו בגוהי ואחוחי •
נקריבוהי וליתגון • אתון בית
ישראל לא תשתבקון יתמיכון
אנא אקיים וארסלחכון על
סימרי יתרחצן •
ארי כרנן אמר יי הא דלא חזי
להון למשתי פסא דלוטא מישתא
ישהון ואתון מדמן דסוכא תזכון
לא תזכון ארי משתא תשתון •
ארי במימרי קיימית אמר יי ארי
לצרו לחיסורין לחורב וללוטא
תהי בצרה וכל קרונה יהיוון
לחורבא לעלם • בסורא שמעית
מן קרם • ואניגד בעממיא שליח
אתכנישו ואתו עליה וקומו לאגתא
קרבא • ארי הא חלש יהבתך בעממיא בסיר בבני אנשא •

וכריך לפרסו כן לפי סלא כולל לפרס הפנו כמו כוסו כזוי כי לא יבא כזוי מבני סלא כזכר
פעלו וכן העמיקו עבר כי ה"ה בסגל ואילו היה כזוי היה בפתח • אס כזכרים • ואמר על דרך משל איך נשחת ארס כלל • ועל הדרך הזה כבואת
עזריה • כי אכי • כתוב ב"ה במקום אלף והוא מקור בתסלמו וידמה לעבר • כי כמזא מבני כפעל מקור דומה לעבר אמר
והחבא לא יוכל עמו כי אכי בלית מסתריו ואיכנו דבך עם הפסוק הבא אחריו • עזבה • כלל אס ססודר זרעו ואחיו וסכניו אין מי סיאמ' כנגד החלל
עזבה יתמיך אכי אחיה כלל אס אתה כופל על חלל א תחום על הנסארי אחרך כי אכי אחיה אות אס מי סאת להם זה כי כולם ימותו לא יהיה להם
סריר כמו סאת כבואת עזריה ולא יהיה סריר לבית עמו • עזבה • כזוי כמו עזבה הנסא פירסנו הפסוק דבך למעלה ממנו וית אמון בית ישראל
לא תסבוקן יתמיכון אכא אקיים וארמלתיכון על יתמיכון אתרחצון • ואמר תבטחו וזעל הכקבות וכן ויקרבו עצמות אחר פיש כן סימן כקבות
אחתי • וכן מגוי עמרה וסררה הפרות בביתן כקבות אחר לבד • כי כה אמר יי הנה אשר אין משפטם לסתות הכוס שתו ישתו • רוצה לומר
אין משפטם כי אין העזב מוטל עליהם כמו שהא מוטל עליך בעבור כי ישראל אחיך • כי כל האמות לקו בעונם סהרעו לישראל וארס שהיה
אח לישראל לא היה לו להרע לו אלא לעזרו באמר יוכל • וכן אמר בבבואת עזריה מחמת אחיך יעקב תכבך בושע וככרת לעולם לפיכך מספט
ארס לסתות כוס החימה יותר משאר האמות • כי • בצרה • היא עיר מלוכה בארס • סמועה • אומר הכבוא סמועה סמעתי מאת יי וציר בגוים
סולח וכאילו מלאך סולח בגוים סיתקבצו למלחמה על בצרה ועל עריה • כי הנה • עם מעטה היו ארס או גם ארס אינה רחבת ידים כן פירם
החכם רבי אברהם בן עזרא • וסכזן כי פירס קטן ספל וכבזה כמו קטנותי מכל הקדים • יתמיך • כמו אתנך כי לא יחוסו עליך סאר הגוים
אס תאבר ויונתן תרגם כן קטן חלם •

9276

8 69 h up

לכך ידמו. וכתבו ואל תדמו בעונה: והנחתי. ענין הדלוקה מרמו יכת וכן למה הכתוב עבדך: בן הדד. בן היה עם מלך ארם בזמן הרבנה על ד נבוכד נכר ודפן עם המלך בזמן הרבנה על ד סכרוב: לקדר ולמלכות חזור: אמר בזה שהכה נבוכד נכר מה מלא אמר כן באומות אחרות אף על פי שלקו על דו לפי שהאחר ליה על ידי אחרים פעם אחרת מהיראוס ומואב ובני עמון וארם לקו על ידי דוד מלך ישראל אבל קדר ומלכות חזור לא ראו שלקו אלא על ידי נבוכד נכר לפיכך אמר אשר הכה וכתוב נבוכד רכזור ביוקר בלא וין מהיה נקראגם כן נבוכד רכזור בחולם: ועדרו. בזוין הקל בא שלם וחוא בפלם חרבו מאד מסכס אותה: את בטי קדם. גם הוא מבני יסמעאל

רשי

לכך. למסן סבועה ידמו יחריבו ואינו מסל למסן דממה סכל עיר חריבה אין קול נסמע בה: קדר. סוכני מרכבו באהלים הם ארס חומה ואין עיר ימגור. אמאסמנט בלעז לא למסן יראה: כי יען עליכם וגו'. ומה היא העצה קומנו עלו אל גוי סליו: בדר יסכנו. בנח בחדות אין צריכין להתאסף ולסב ברוכ ארם סאין יראל סיבא אויב עליהם: קצוני פיהה. מוקצי מקצה אל קצה הרחות: את קסת פלם. את תקות פלם: ראשית גבורתם. מיטב גבורתם: וסמית כסא ימכור סליו וסא

והצתי אש וסמית במסר לעיל כספרא סוף סימא: באומות כל ספרא חומות כמנ חומות וס' שורא דרמטק נפל. ופי' ונתתיך לעם הזה. והצתי אש באומות דמשק. ופקודתי על כל בבל: בדר ח' וס' בדר יטב כחוק לבחנה. יי בדר יחנו. וישכן ישראל בטח. כי עיר בצורה. קומנו עלו אל גוי סליו. לא יסבתי

לכך יפלו בחוריה ברחבתיה וכל אנשי המלחמה ידמו ביום ההוא נאם יהוה צבאות: והצתי אש בחומת דמשק ואכלה ארמנות בן הדד: לקדר ולמלכות חזור אשר הכה נבוכדראצור מלך בבל כר אמר יהוה קומנו עלו אל קדר ושדרו את בני קדם: אהליהם וצאנם יקחו ריעותיהם וכל בליהם וגמליהם ישאו להם וקראו עליהם מגור מסביב: נסוגו מאד העמיקו לשבת ישבי חצור נאם יהוה כי יעץ עליכם נבוכדראצור מלך בבל עצה וחשב עליהם מחשבה: קומנו עלו אל גוי שליו יושב לבטח נאם יהוה לא דלתים ולא בריחלו בדר ישכנו: והיו גמליהם לבן והמון מקניהם לשלל וזריתם לכל רוח קצוצי פאה ומכל עבריו אביא את אידם נאם יהוה: והיתה חצור למעון חנים שממה עד עולם לא ישב שם איש ולא יגור בה בן אדם: אשר היה דבר יהוה אל ירמיה הנביא אל עולם בראשית מלכות צדקיה מלך יהודה לאמר: כה אמר יהוה צבאות הנבי שבר את קשת עולם ראשית גבורתם: והבאתי אל עולם ארבע רוחות מארבע קצוות השמים וזרתים לכל רוחות האלה ולא יהיה הגוי אשר לא יבוא שם נדחי עולם: והחתתי את עולם לפני אי בירם ולפני מבקשי נפשם והבאתי עליהם רעה את חרון אפי נאם יהוה ושלחתי אחריהם את הרב עד בלורית אותם: ושמת כיסאי בעולם והאבדתי משם מלך ושרים נאם יהוה: והיה באחרית הימים אשוב את שביתי עליכם נאם יהוה:

בבין יחרמו עולמהא ברחובתא וכל גברי עברי קרבא יתברון ב בעינא והוא אמר יי צבאות ואדליק אשתא בשורי דמשק ותשיצי בירנית בר הדר: לקדר ולמלכות חזור דמחא נבוכד רצור מלכא דבבל כרנ אמר יי קומנו עלו אל קדר ובזוני בני מדינחא: משכניהו וועניהו ישבון ויעתהו וכל מגניהו וגמליהו יסבון להו ויתכנישו עליהו ודקטלין בדרבא מסחור סחור: עירוקו גלול חורא ארתיקו למיתב יתבי חצור אמר יי גרי מלך עלכון נבוכדראצור מלכא דבבל מלכא וחשוב עליכון מחשבה: קומנו סקו על עמא דיתבין שליו שרן לרוחצן אמר יי לית להו רשין ועברין בלחוריהו שרן: ויהו גמליהו לביתא ותמון גיתיהו לעזי ואיבדנין לכל רוח מקפי פתא ומכל עבריהו איתיתבריהו אמר יי ותחי חצור למדור יורין צרו עד עלמא לא יתיב תמן אנש ולא יתיב בה בר אינש: דהו פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה נביא על עולם בריש מלכות צדקיה מלך שבטא דבית יהודה למימר: כרנ אמר יי צבאות הוא אנא תבר ית תקוף עולם ריש גבורתהו: ואיתי על עולם ארבע מלפון מארבע רוחי שמיא ואבדרנן לכל רוחתא האלין ולא יהי עם דלא יתכון לתמן מטלטי עולם: ואתבר ית עולם קדם בעלי דבניהו וקדם דבען למיקטלהו ואיתי עליהו בישא ית תקוף רוגזי אמר יי ואיגרי בחריהו דקטלין בחרבא עד דאשצייתהו: ואשוי בורסי מלכותי בעלים ואוביד מתסן מלך ושלטון אמר יי: ויהי בסוף ימיא אתיבית גלות עולם אמר יי:

ו י

כל סוף חומות וס' שורא דרמטק נפל

ל חש

ל חשית חס

עליכם

ל מל כל סלחן וסלח

ל חס

ל חס

ל חס

ל חס

עולם

ל חס

בסוד משחקים. איבה ישבה בדר. ישב בדר וידם: צדקה וסמית חשלו צדקה בן נענה דמלכים. ואל צדקה מלך יהודה. ויה בשנה הראשית. ביד אל עשה בן שפן. בראשית מלכות צדקה מלך יהודה. ובני יהויקים יבניה. ואוצרקה וכן חבליה וצדקה: אשיב דכתיב אשכנסי כי רנה בימים ודמח. גם וזרע יעקב דוד עברי. וזה באחרית הימים אשיב את: שבות דכתיב שביט בקריאה וסמית לכן כה אמר אדני יענה אשיב את. ויטב את שבות אויב כהתפלל. וזה באחרית הימים אשיב את שבות סודם ובנחיה ג בפסוק. וא חלוקי כתיב שבות וקרינן שביט וסמית יארצן:

כמו קדר וכן כתוב בתורה יטור כפיס וקדמה ויכתן תירגם בני מדינחא והפטר סהיו לה בני קדר סוכנים במזרח: אהליהם. לפי שהם יושבי אהלים ובעלי מקנה וכן אמר כל באין קדר יקבצו לך: נסוכו ככר פיר ענין הפסוק בבבואת ארם: וקומנו אל גוי סליו. כמו סלו הייתי אלא סזה מסקל אחר בסוף הסין בפלם סאר פאר זעיר ונכתב בו יוד המטך כמו בזעיר: והיו קצוצי פאה. יהיו קצוצים לכל פאה מענין קץ כי הפאה היא קץ וסוף: אשר היה אמרו רבותינו אל כי עולם עזרו את הכסדרים ובאו עמיהם להרע לישראל לפיכך נאמרה עליהם כנאזה זו כה אמר יי. קסת פלם. רוצה לומר חזקם ויתקפם כמו מהקסת חוזק הכנסא איתו וכן תירגם ויכתן תקוף: והבאתי. ארבע רוחות כחילו ארבע רוחות יכנס זאת הרוח תזרה אותם לרוח סכנניה וסכנניה הלאה כן יהיו מפורצים בכל מקום וית ארבע רוחות ארבע מלכות: נדחי עולם. בדגם הדלת לחסר פל הפעל נדחי ישראל יכנס רפה הדלת: עולם. כתיב ביועילם קרי בור ואותיו אהיו מתחלפות: והחתתי. בא על דרך הפלס ודגם התו האחריו לחסרון תו למר הפעל מרמו חתת ענין סבר: את חרון אפי. על מהרעו לישראל: וסמית ככאי בעולם. כיון סא אבד ממנה מלך ושרים ויבנו כי מאי הוא כחילו סם כסאי ואמלך עליה מלך ורל פירמו הפסוק על דבר וסמית ודבר המן ובנו כי הכל היה סב מהא להטוב לישראל בלוחם ופי' מלך זה וסמית ושרים זה המן ועבר בבין וזהו וסמית כסאי בעולם כי הכל דעו כי מיי ה היתה התנועה ההיא: והיה באחרית הימים פל בבבואת מואב: אטוב. כתוב ביוקר כי בור והענין אחר וכן סמית כתוב בור וקרי בור והענין אחר: הדבר

כ"ב 69 11

מקצף יי. מקצף מקצף עליה ויונתן תירגם על הרגות בבל קדם יי: לא תשכ: כלומר לא יטב זה בני אדם ומדבר על העיר כמו על יוספיה וכן העיר היוצאת אלף רובה לומר חכמה מיוצאים ממנה: והיתה שממה כלה: מלא יסאך בכל העיר שום יסוב ובכל מיסב דריוס וכרש ושהיה עד היום איכה אותה בבל מהיתה מקדם כי אותה היא חרבה ובני עיר אחרת באותה דקה ושמה בבלגם כן: ערכו: פירושו ערכו מלחמה: ידו אליה: השליכו אליה ומן הכבד לירות את הרמות הגוים רובה לומר השליכו החזי או האבנים: סאמר למעלה כי כל חץ סתפליכוהו ארס כלי ח חטאה: הריעו עליה סביב: פי כדילכהוילם כמו טעמו בדיוחו: נתנה ידה: כלומר מסרה עצמה אל האויבים כי לא תוכל לעמוד בפניהם וכנגדם: כפלו אסותיה: האלף נקרא בקמץ חטף ופי' יסודותיה וכן בארמית ואוסיה ויטו פי' כאשר עשתה מהרסה חומי ירושלים: כרתו זורע: אחר פתהיה שממה לא יזרע בה ארס ולא יקצור

רשי

בנותיה בל וסימ' כי אנוסה מבנותיה: כל עובר על בבל יסום וישרוק: זורע בל וסימ' זורע עולה יקצר און: כרתו זורע בבל: כל לשון פקידה על בבל אל וסימ' רגני פוקד אל אמן כנא: רגני פוקד אל מלך

ידו אליה: זרנו לה אבנים כמו וידו אבן בי: נתנה ידה: כארס סאין בו כח ומושיט יד לכל מי שרואה לו לבקש רחמים ועזרה וכן מצרים נתנו יד הוסטנו יד למצרים לבקש מהם עזרה: אסותיה: חוזק יסודותיה וכן ואוסיה ויטו ובלסון משנה כגון אלו החופרים לאוסין וכן והתאוססו והתחזקו: כאשר עשתה: למר יי: כרתו זורע: סימ' מלכא מבבל ואחיד חרבא בצידן קטול: הראשון אכלו: מהגלה עמרת המבטום: עכמו: גרמו גירם עכמותו סגמר הסורים יהודה ובנימן עכמו ריטוטאר בלעז: ורעה הכרמל: למון מרעה: מרתש: מהמרתני והרגזתני: פקוד: סם מדינה וכן פקוד וסוע וקוע תירגם יונתן סם מ מדינות: ועשה ככל אסר ציוניך: אתה כורם ביד יסעיה ה הכביא: פטום כל הארץ: מהיה מפוזץ ומכתת את הכל: יקוטת לך: למון מוקט: בלע

מקצף יהוה לא תשכ והיתה שממה כלה כל עבר על בבל יסום וישרוק על כל מבנותיה: ערכו על בבל: סביב כל דרכי קשת ידו אליה אל תחמלו אל חץ כי ליהוה חטאה: הריעו עליה סביב נתנה ידה נפלו אשיותיה נהרסו חומותיה בל נקמת יהוה היא הנקמו בה כאשר עשתה עשו לה: כרתו זורע מבבל ותפשו מגל בערת קציר מפני חרב היונה איש אל עמו פנו ואיש לארצו ינוסו: שה פזורה ישראל אריות הדיחו הראשון אכלו מלך אשור וזה האחרון עצמו נבוכדראצר מלך בבל: לכן בה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני פקד אל מלך בבל ואל ארצו כאשר פקדתי אל מלך אשור: ושכבתי את ישראל אל גוהו ורעה הכרמל והבשן ובהר אפרים והגלעד תשבע נפשו: כימים ההם וכעת ההיא נאם יהוה יבקש את עון ישראל ואיננו דאת חטאת יהודה ולא תמצאנה כי אסלח לאשר אשאידי: על הארץ מרתים עליה עליה ואל יושבי פקוד חרב והחרם אחריהם נאם יהוה ועשה ככל אשר צויתך: קול מלחמה בארץ ושבר גדול: איך נגדע וישבר פטיש כל הארץ איך היתה לשמה בבל בגוים: יקשתי לך וגם נלכדת בבל ואת לא ידעת נמצאת וגם נתפשת כי ביהודה התגדית: פתח יהוה את אוצרו ויצא את כלי זעמו כי מלאכה היא לאדני יהוה צבאות בארץ בשדים:

על דארגות בבל קדם יי לא תיתב ותחי לצדו בלה כל ריעיב על בבל יכלי ויניד על כל מחתהא: סדרו על בבל סחור סחור כל מחתי קשתא שדו בה לא תחוסון על גירי ארי קדם יי חבתו יביבו עליה סחור סחור אתמסרת בידיון נפלא אשיתוהא אתפגרא שורהא ארי פורענות עמה דיו היא אתפגעו מינה במאד עברתא עיבדו להו: שיצו מלכא סבבל ואחיד חרבא בצידן קטול מן קדם חרב סנאה דהיה פתמר מרניא גבר לעמיה ותפנון וגבר לארעיה ועירקו: עם מברא ישראל מלכא טלילנין קרמאח שליט בהון מלכא דאתור ודין בתראה אסיפנון נבוכדראצר מלכא דבבל: בכז כדנן אסר יי צבאות אלהא דישאל האנא מסער על מלכא דבבל ועל ארעיה כמא דאסערית על מלכא דאתור: ואתיב ית ישראל לאתרהון ויתפרנסון בארעא פרמלא מתנן ובטור בית אפרים וגלעד וסקרשא תסבע נפשון: ביומא האינן ובעינדא הויה אמר יי ותבעון ית חובי ישראל וליתנון ותטאי בית יהודה ולא ישתכחון ארי אשבוך לשארא דאשאר: על ארעא דעמא סרבן סקו עליה ועל ירבי פקוד דקטלין בחרבא יתון לגמרא שארהון אטר יי ועבד ככל ד רפקיומך: קל קרבא בארעא ותברא רבא: איכדין אתקטיף ואתבר מלכא דהוה מוע לכל ארעא איכדין הוה לצדו בבל בעממא: אתצידת לך ואף אתאחדת בבל ואה לא ידעת אתבעיאו חובך אשתכחו ואף איתאחדת ארי בעמאר יי איתגדית: גלא יי ית בית גזיה ואפק ית מני כס דלוט קדמוהי ארי עיבדא הויה קדם יי אלהים צבאות בארעא כסריא:

ל תר חל ויח חל

ז

ח אסותיה ויטו

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

ז

בבל ואל ארצו כ בפסוק: פקדות אל שערי הבית: ככל אשר צויתך ד' סביב בקראו וסי' ואת טבן הבשחא ואת קשרת: ואתה אסתלך לפני דמלכס: וחברדוה: על הארץ מרתים עליה עליה:

קרא מלכות בבל מרתים ענין מרי ויונתן לא תירגם כן פקוד לרשעו שהוא סם מערי בבל כמו סכתוב פקוד וסוע וקוע: חרב וחרים אחריהם: חרב כווי מענין חרב כלומר חרב בחרב וכן והחרם כמו ואת כל הנשמה החרים ופי' אחריהם לאסר וסורדוה אחריהם בחרב כמו וחרב אריות אחריהם חרב ויונתן פי' אחריהם כמו ואחריתם בחרב אחרוב מפירם בניהם מהם שארית הארם ואחריתו וכן תי' ועל יתב פקוד דקטלין בחרבא יתון לגמרא שארהון אטר יי ועבד ככל ד רפקיומך: קל קרבא בארעא ותברא רבא: איכדין אתקטיף ואתבר מלכא דהוה מוע לכל ארעא איכדין הוה לצדו בבל בעממא: אתצידת לך ואף אתאחדת בבל ואה לא ידעת אתבעיאו חובך אשתכחו ואף איתאחדת ארי בעמאר יי איתגדית: גלא יי ית בית גזיה ואפק ית מני כס דלוט קדמוהי ארי עיבדא הויה קדם יי אלהים צבאות בארעא כסריא:

בבל ואל ארצו כ בפסוק: פקדות אל שערי הבית: ככל אשר צויתך ד' סביב בקראו וסי' ואת טבן הבשחא ואת קשרת: ואתה אסתלך לפני דמלכס: וחברדוה: על הארץ מרתים עליה עליה:

רש"י

III 69 3 UD

כמהפכת. להפליגה והוא עם סמוך אל העמל כמהפכת סדום ועמור' עם סמוך אל העמלי ואת פכמיה. פכמי סדום ומכמי עמורה והם ארמה וצביוס והאחרות הן
 רחיק מימרייתוהן כמה דרחיק י' ית סדום וית עמורה וקריבתה' הנה' ומלכים רבים. גדולים וחטובים כמו על כל רב ביתוהסדרים וסודם או פירוש רבים
 במצנ' כי באוועס דריוס מלכי אומות אחרות כמוטאמר למטה ממלכות אררטמכיוואסכנז' קסת וכידון. כתרמוקשתן ומרסין פ' כידון כלי מגן ואספר סיהית
 כמו רומח כמווישחק לרעם כידון להב חנית וכידון' ערוך כאש למלחמה. כל אחד מהם ערוך בכל כלי זין כמו אחד אחר פרוצה להלחם עם חברו עורך עמובכל
 כלי זין: שמע מלך בבל. הוא
 בלסכר: הנה כארית יעלה.
 פירטנו הפסוק למעלה בכבואת
 אדום ועוד אנו מפרשים אותו
 הנה אחר כימסחית בבל יעלה
 כמו ארית בלי פחד ויעלה מ
 מגאון הירדן כלומר יעלה
 ויתגבר כמו ממעברים המים
 כסהירדן בגאון מלא על כל
 גדותיו וזכר הירדן לפי שהוא
 בארץ ישראל ומגאון ישראל
 עליהם הרע כלומר משנמס ישראל
 ובא הרע לבבל ויעלו ישראל
 לגאון על ידי המלך הכובש בבל
 : אל כוה איתן. אל כוה מקום
 איתן והוא בבל: כי ארבעה
 ארבעים מעלה: י'ל כאמר ארבע
 ואסוקט לישראל ארץ אותם
 מעל ארץ בבל מהם עס בגלות:
 ומי בחור אליה אפקוד. וכלמי
 שהוא בחור למלחמה אפקוד
 ואמנה אותו על בבל להלחם בה
 וסאר הפסוק מבוחר הוא:
 יועירני. ה'נן רגושה כמו אחר
 למעלה: לכן אל בבל. כמו על
 בבל וכן אל ארץ כסדים כמו
 על: אם לא יסחבום צעירי הכאן
 : הם ישראל כמו פ' למעלה
 ואף על פי שהסוכבים בני בבל
 לא היו ישראל כי הם מדי ופרס
 ישראל היו סבת סחיבתם והרי
 הם כאילו הם סחבום כי בעונם
 ישראל בא עליהם האויב כמו
 סכאמר נקמת י' אלהינו נקמת
 היכול: אם לא ימים עליהם כוח
 . ולמעלה כוהווסם מבוחר
 העניין: מקול כתפסה בבל
 כרעפה הארץ. מקול סכתפסה
 בבל וכן תרגם יונתן מקל
 דאיתחרת בבל זעת ארע'א
 חשקה בגוים כשמע' פירוש
 וקול זעקה וקול מזכר עומד
 במקום פנים והוזכרנו לזה
 לפי שזעקה למון נקבה וכשמע
 למון זכר וכן אמר כמוהו לא
 נהיתה זכר זעקה זכר ונקבה
 ואעפ' שלא זכר קול כי הזעקה
 היא הקול: כה אמר י'. ואל
 יוסבי לב קמי. כסדים באת
 במ. ויתכן סיהיה ארץ כסדים
 חסר כאילו אמר יוסבי ארץ
 כסדים וסמך אותו על המבין
 לפי מזכר בבל וכן מנהג
 הכתוב בהרבה מקומות ויהיה
 לב קמי כשמעו לב אויב
 ויהיה תכונת הפסוק כן ואל לב
 קמי יוסבי ארץ כסדים ועל
 הדרך הזה תירגם יונתן הפסוק
 כן הא אכא מיייתי על בבל ועל
 יתבי ארע כסדאי עממין קטולין דרס לבהון ומפירי בקומהון רוחהון מחבלא הנה הוסף ארע כסדאי וע' לב קמי כשמעו לפירענות: ומלחתי לבבל זרים וזריות.

רשי

הנה כארית. אחר
 יעלה מגאון הירדן כן
 יבוא הסודר אל כוח
 איתן כך תירגם יונתן
 הא מלך במסרייתיה
 יוסק עליהן כארית
 רסליק מרום ירדנא
 למרנו סגאון הירדן
 מקום אריותהווא ואף
 כך תירגמו יונתן ואף
 תעסה בגאון הירדן
 לקבל חיות ברא ברס
 ירדנא: כי ארבעה
 כסאביא המעה:
 מעלה. ממעלה:
 ומי יועירני. למלחמה
 : צעירי הכאן. פרס
 צעיר לבני יפת:
 לב קמי. כסדים
 בגימטריא דאת בג'
 רוח מסחית. את
 רוח מלך פרס ומדי
 שהוא מסחית רוח
 טלכט בלעז: זרוע.
 וכפזוה: ויסקני
 וירקנו אל ידיו
 הדורך. חריגה
 מקרא קצר אל אחר
 אני אומר עם ידיו
 הדורך קטנו: ואל
 יתעל בסיריונו אל
 נא ירפא: כי לא חלמן.
 לא סכחומלנקום
 נקמתו: כי ארצם.
 פל כסדים: כונו
 לב קמי
 בגימטריא
 ואל לב וכן
 פוסך בבל

במהפלת אלהים את סדום ואר-
 עמורה ואת שכניה נאם יהוה לא-
 ישב שם איש ולא יגור בה בן אדם
 : הנה עם בא מצפון וגוי גדול
 ומלכים רבים יערו מירכתי ארץ:
 קשת וכידן יחזיקו אכזרי המה ולא
 ירחמו קולם כי הם יהמה ועל-סוסים
 ירכבו ערוך באיש למלחמה עליך
 בת בבל: שמע מלך בבל את-
 שמעם ורפו ידיו צרה החזיקתהו
 חיל ביולדה: הנה כארית יעלה
 מגאון הירדן אל נוה איתן כי ארבעה
 ארצם מעליה ומי בחור אליה אפקוד
 כי מי כמגיומי יועירני ומי זה רעה
 אשר יעמד לפני: לכן שמעו
 עצת יהוה אשר יעץ אל בבל
 ומחשבותיו אשר חשב אל ארץ
 כשדים אם לא יסחבום צעירי
 הצאן אם לא ישים עליהם גוה:
 מקול נתפשה בבל נרעשה הארץ
 וזעקה בגוים נשמע:
 בה אמר יהוה הנני מעיר על-בבל
 ואל ישובי לב קמי רוח משחית:
 ושלחתי לבבלי זרים וזריות ויבקקו
 את ארצה כי היו עליה מסכים
 ביום רעה: אל ידרך ידרך הירדן
 קשתו ואל יתעל בסריגו ואל ית
 תחמלו אל בחריה החרימוכל-
 צבאה: ונפלו חללים בארץ
 כשדים ומדקרים בחוצותיה:
 כי לא אלמן ישראל ויהודה
 מאלהיו מהוה צבאות כי ארצם
 מלאה אשם מקדוש ישראל:

ויהודה מאלההון סיי צבאות ארי ארעהון אתסליאת חייבי קטול ממימר קריש' דיש'ראל:

עצת י' אשר יעץ אל אדום. ומחשבותיו אשר חשב אל ארץ כשדים. מחתשבון אל י' דנחום: צבאה ב' וס' כי מלאה צבאה. דארימו כל צבאה: אשם בלדון קסצין בבב פתוזון וס' לאשר צשם לו. אשום אשם ליי:

רחיק מימרי יתכונ בטא דרחיק
 י' ית סדום וית עמורה וקריבתה
 אמר י' לא יתיב תמן אינש ולא
 יתחב בה בר אינש : הא עמא
 אתא מצפונא ועמסין רברבין ו
 וסלכין סגיאין ייתין ביגלי ססיפי
 ארעא קשתא ותרסין אחידין
 אכזראין אינון ולית להון רחמין
 קלהון כיסא באחרגושתיה ועל
 סוסותא רכבין מסדרין אינון
 בגבר עביר קרבין עלך פנישתא
 דבבל ו שמע סלכא דבבל ית
 שמעוהון ואחרשלא ידוהי עקב
 אחרמיה הא כחיבלין ללייתא ו
 הא מלך במשריתיה סק עליהון
 באדיא וסליק מרום ירדנא והיו
 לדיר רעיון ארי בזמן דאיתנון
 עלה ושלטונן אכבי עלה ארי סן
 כוריוסן דיערעניגני ולית מלך
 דאית ליה תקוף קרמי: בבין
 שפעו מלכא ריי די מלך על בבל
 ומחשבותיה דחשיב על יתבי ארעא
 כסדאי אם לא יערום ויקטלון
 תקיפי עמא אם לא יערום עלהון
 מדרהון: מקל דאיתאחרת בבל
 זעת ארעא ואזוזותא בעממיה
 אשחמעת:
 כרנן אמר י' הא אנא מיתי על
 בבל ועל יתבי ארעא כסדאי
 עמסין קטולין דרס לבהון ו
 ושיפירין בקומה רוחהון מחבלא:
 ואשלח על בבל בזוזין ויבזונה
 וירזקנו ית ארעא ארי תוון עלה
 מסחור סחור ביום ביש ו לא
 יסרח דסרח קשתיה ולה יכס
 בסריגיה ולא תחוסון על עוליסה
 צמירו כל נכסה ויתרסון קטולין
 בארעא כסדאי ומטענין בשוקהא
 ארי לא שביקין בית ישראל
 ויהודה מאלההון סיי צבאות ארי ארעהון אתסליאת חייבי קטול ממימר קריש' דיש'ראל:

עצת י' אשר יעץ אל אדום. ומחשבותיו אשר חשב אל ארץ כשדים. מחתשבון אל י' דנחום: צבאה ב' וס' כי מלאה צבאה. דארימו כל צבאה: אשם בלדון קסצין בבב פתוזון וס' לאשר צשם לו. אשום אשם ליי:

זרים ככרים וזרוע מן מזרע ישראל והוא למון כופל על הלמון לנחות וזרים בקהל הקמים מכחי העץ וזרוע מכחי הלמד מבכין הרגום והרים אינה ראיה להרגם
 ויתכן לפרש זרים וזרוע ענין אחד וסרם אחר ויהיה זרים תאר בפלס דרוס כלס וכתי' בזוזין ויבזונות: ויבזקו את ארצה ענין ריקות כמו כי ביקום בוקקים: אל
 ידורך הדורך קטנו: אומר אל הדורך קטנו אל אשר יתעל בסריגו אל תחמלו אל בחוריה וית' אל כמו אליה לה יתחם דמתח קשתיה ולה יכס בסריגיה: ואל
 יתעל. אל אמר ותעלה ויתגאה בסריגו שהוא לבום וסריון הוא לבום הברזל אזכרנא בלעז וידורך כתוב כפול והאחר כתוב ולא קרי: ונפלו. הפסוק כפול בענין במלות
 פזונות כמנהג לחזק: כי לא אלמן. אינו כמו האלמנה שמת בעלה שהיא עזובה ממנו לעולם לא כן ישראל כי בעלה חיוקיים ואם עזבה בגלות עוד יפקדנה וישוב אליה
 ויפקוד על אויביהם: כי ארצם מלאה אשם מקדוש ישראל. כלומר ממה פעטו רעות בעמו וית' כן ירי לא שביקין בית
 ישראל ויהודה מאלההון מיי צבאות ארי ארעהון אתסליאת חייבי קטול ממימר קריש' דיש'ראל:

כסו. ואמר לאכשים מארצות אחרות מהיו זה למחורה מינסו ומתוכה מלא יסוכו בעון העיר: אל תרמו בעונה. ענן כריתיה כמו ודמיו כחית הסלום: כוס זהב: קראו היין הזך זהב לזכות הזהב הממל הממל וכו' וכן הממל הממל הזך כזהב כמו סמל הממל הממל הזהב וכן הרוח הזכה ממנו זהב ויחיה ויחיה ביד יי' כי מלך בבל היה מליח האל להחריב הגוים והוא מה שאמר למעלה קח את כוס הזהב הזה והחזיקו את כל הגוים וכן אמר הכה מייכה מתנוגים: יתהללו יתחננו מן הוללות וסכלות וכן אמר למעלה וסתר והתעצמו והתהללו הממל לייך וכן לפי ספד האל זך וכן הכור תמים פעלו: פתאום. אולי תרפא דרך לעב: רפאנו. ככתב כבעלי האלף וקרא כבעלי האלף: ולא כרפתה. כבעלי האלף ובאמר רפינו דבר על הלסון האכסים הנכרים אשר בה: הוציא. דבר על לשון יסראל שהיו בה: הכרו. מן ברר כמו חן ברור הוא והוא לשון מריקה וברירה ולכן וכן תימכנו אמר כנגד האויבים הבאים להלחם עליה: מלאו הפלטים. אספו המגנים וכן קראו אחריה מלא ענין אסיפה וקצוץ. הפלטים מגנים כמו כל פלטי הגבורים וכתב ארזי אב' אל הכור משפטו האברו מן אבר כיונה ארך האבר טענינו נוצה ל' סימונו נוצה בחצים כדי ליתרם: אל חומות בבל. כמו על וכמוהו כתבנו רבים בזה הספר: סאונס. כסתכסכו אותה סאונס על החומה להראות כי לכס היא כי דרך העולם כסתכסכו עיר יסאונס על ה' המגדלים ועל החומות החזיקו המסמר. קודם כבוס העיר: גם זמם גם עשה. כל אחד לרבות על חברו וכן גם אתם גם מלככם והדומים להם: סכנתי. ככתב בו יוד והוא נוספת על הפעל כמו היסכני בשמים חסדי מרוס קברו והדומי לו וכן ביקבה אזהבתי לרוש אל תסמחי אויבתי לו אבל סכנתי לא נקרא עם האר כי התניו בסוף והוא בסקל ויסבת בלבנו והוא מלה מורכבת כמו ספי בחלק הראשון בספר מכלל והוא מורכבת מן סוכת סהיה פעלת ומן סכנתי סהיה פעלתי וטעם ההרכבה ל' סכנת מקדס ואת סוכנת עירי בבא עליך הרעה וטעם על מים רב' כמשמעו כי בבירת מים וכן הוא דרך מטל כל רוב הטובה סהיה לה מקדס וכן רבת אוזרות אפשר אוזרות התבואה או אוזרות כסף וזהב: אמת בצדק. זרוע בצדק כלומר שהיית מבצעת אחרים בחזקה ובזרוע עתה בא העונם עליך או פיור מרת בצדק ל' במרת סמדר ובצעת ירושלם כן מרד לך האל ונשבע בפסו. כאילו אמרנו כמו כי נשבעתי כי אינו דבר אחד ופסו דבר אחר כמו האדם לא מרבה תורה כלסון בני אדם וכן נפשו אותה ויעש וים מסרה סלח תטעה ירמיהו נשבע יי' בבאות בפסו עמוס קר' נשבע יי' בקרמו תכינה נשבע יי' בפסו: כי אם ל' ל' ל' כמו מקדסנו מלאהך. עבר במקום עזר ל' מלאה אותך לרוב כמו הולק סיבא לרוב וכן אמר כדי ארבה לרוב כלום סיבא עליה מחנות

רשי

כסו. ישראל מתוך בבל: כוס זהב. הייתה בבל עד הנה ביד יי' למכר בה את כל ה הארץ וכן החזיקה על כן יתהללו גוים. נסתכרו ונשתנו: כנע אל השמים משפטה. גבה פורענותה עד אל ה השמים: הוציא יי' את צדקתו. נזכרנו לפינו לזכו ובאו צדקי אבותינו לפינו: הברו. לשון קניין: הפלטים. אספות סהיה כס כותבים בהם: גם זמם יי'. זה ימים רבים: גם עשה. את מזמניו דרך המקרא לדבר סכיגמין זה אחר זה ועל ידי האחרון בא הראשון: בא קצך. קץ סלך: אמת בצדק. מרת חמך לא אמת בצדק מרת סופך כמו כי יבצע: בפסו. איכסימית' מוס בלעז: כי אם. לשון באמתי וענו עליך היד. וירמון עלך בקלחון: מלאהך אדם. אמתלך משריית עממי רסגיאין כחלא: כבער כל אדם. העשה פסל לאלוה: כסו. לשון מסכס: בעת פקדתם. כסיפקוד הקבה עליהם ועל עובדיהם: וסבט כחלתו. יעקב הנזכר למעלה בראם המקרא: מפץ

נסו מתוך בבל ומלטו איש נפשו אל תדמו בעונה כל עת נקמה היא ליהוה גמול הוא משלם לה: כוס זהב ביד יי' הזה משכרת כל הארץ מיינה שתו גוים על כן יתהללו גוים: פתאום נפלה בבל ותשבר הילו עליה קחו צרי ל למכאובה אולי תרפא: רפאנו את בבל ולא נפתרה עזבוה ונלה איש לא יצאו כי נגע אל השמים משפטה ונשא עד שחקים: הוציא יי' את צדקתו ונכסרה בעיון אמת מעשה יהוה אלהינו: הברו החצים מלאו השלטים העיר יהוה את רוח מלכי מדי בי על בבל מזמתו להשחיתה בי נקמת יהוה היא נקמת היכלו: אל חומת בבל שאו נס החזיקו המשמר ריקמו שמרים ריכינו הארבים כי גם זמם יהוה גם עשה את אשר דבר אל ישיבי בבל: שכנתי על מים רבים רבת אוזרת בא קצך אמת בצדק: נשבע יהוה עבאות בנפשו כי אם מלאהך אדם בלקוענו עליה היד: עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים: לקול תתן המון מים בשמים ויעל נשאים מקצה ארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאצרתיו נבער כל אדם מדעת ה' ביש כל צוף מפסל כי שקר נסכו וילא רוחכם: הבל המה מעשה תעתעים בערת פקדתם יאברו: לא כאלה חלק יעקוב כי יוצר הכל הוא ושבת נחלתו יהוה עבאות שמו:

עירוקו מן בבל ושיבו גבר נפשיה לא רל לקון בחובה צרי עיון פורענותה היא קדם יי' גמלא הוא משלם לה: הא בכסא דהבא דהוא רגני מכל מניא כן עליא חובה דבבל בכן פורענות תקיפא עתידא דיי' תי לה מן קדם יי' עתידא דיי' ריון מנה ריון כל מלכי עממיא ומבס פורענותא ישתון עממיא על כן ישתגשון עממיא: בחכיף נפלת בבל ואתברת איליו עלה סבו שעיף לתברה מאים תתסי: אסינא ית בבל ולא מתסיא שבקוהא וניחל גבר לארעיה ארי קריב לשמיא תברה ומנטל עד שמי שמיא: גלא יי' את זכותא איתו ונשחתי בעיון ית עזבא דיי' עביר ואלתנא שנינו גיריא מלו שלטיא אעיר יי' רוח מלכי מדי צרי על בבל רעותיה לחבלותה ארי פורענות דיי' היא פורענות היכליה: על טורי בבל זקופו יתה מתקיפו מסרתא אקיסו נטריא אתקיפו חוצנניא ארי אף חשיב יי' אף עבר ית ומליל על יתבי בבל: וישרא על מין סגיאין סגיאין בית גבוהא סטא יום תבריק עיון סעורן ב בישותיך: קיים יי' עבאות במימריה אל הן אימליך משיחית עממין סגיאין בוחלאוירימון עלך קלהון: אמר אלין דעבר ארעא בחיליה שכליל תבל בחובמתיה: ובסוכל מנותיה תלא שמיא: לקל מיתניה דיי' כפתרמין בשמיא ובסיק עננין כסיפי ארעא ברקין לזמן מברא עביר ומפיק רוחין מבית גזוהי: איטפשו כל עממיא מלמדיע חוכמתא בהית כל קיני מלמיעבר צלם ארי שקרא א אתיכונון ולא רוחא בחון: למא לא באלין חולקיה דיעקב ארי דיברא כולא הוא וישרא חולק שייבטא דאחסנתיה יי' עבאות שמיא:

מזמתו. וישרא ואלוהים מלאך לירושלם. ובת הנשים יתן לוי: ארצות ד' בלאים בליש בקריאה וס' שוכנת על בים רבים. נותן בארצות תהומות. ויפקרו ביום ההוא. ואוצרה על הארצות: מסרה אחריתי אוצרות ד' מל וס' נותן בארצות תהומות. ויפקרו ביום ההוא. הביאו בעשר הדגן. ודבריה ואוצרה על ארצות. וא' אוצרת חס וי' בתרא וס' שוכנת על בים רבים. ושאר ארצות חסר וי' קרא: באלה ג בקרא וס' לא באלה חלק יעקב כי יוצר. וס' שבת באלה רבות: ושבת הבקריא וס' כי יוצר הכל הוא. ושבת מצרים יסוד: ושבת עברותי וכלה. ושבת לגו כסלים. ושבת לגו חסר לב:

האויבים לרוב מאר וענו וזעקו כמו היד בדורכים יענה: עומה ארץ בכחו. זאת הפרטה כתובה למעלה אחר כרנה תאמרן להם וס' בארנה וים ביניהם מני מעט חלות למעלה ועל כסאיהם והנה נקמה הארץ באל בקריאה ונהנה מקצה ארץ בלא הא למעלה וישראל שבת נחלתו והנה ושבת נחלתו וס' הפרטה הכה למיץ חללים מהיו בוטחים בהם בני בבל והיו חושבים כי בעבודתם היתה הכלחם:

מפץ אתה לי. מפץ מס הכלי ממכצים בו האבנים וכן ואיתם פלימפצו בדוראלא מזה צרי זה קמץ והנפץ הוא המצד פס המצור פופמפצרים האבנים מתפצרים האבנים הזה והנה וכן ונפצתי כלם בזה הענין ואמר האל יתב כנגד מלך בבל מפץ אתה לי כי כך אני מכפץ ומפחית הגוים והממלכו אך עתה אמלס לך על מה מפחית בישראל ואעניסך על ישראל טעמית בהם רעה יותר מדאיואני קפחתי מעט ואתה עזרת לרעה ונפצתי כלם מלרע והוא מורה לעתיד ברוב הכבדות הזאת הפער מהאמירה קודם מלך כנען כנען ויתכן בענין עתיד ועבר הנני אליך הר המפחית קרא בבל הר ואם היא בזה רונה לומר הר עיר גבורה כמו אם היא יושבת בהר וכן הרות הגלעד רונה לומר הערים הבבורות וכן תירגס יונתן כרכא מחבלא וכן מן הסלעים גם כן מסל על המגדלי הגבוהי אשר בבבל וכן תי ואמרינך מן תקפא כלומ' אפילו ממקומות החזק' והגבוהים ונגליתך ענין גלגל דיוע מן גבוה אל הנמוך ולא יקחוממך אבן לפניה ואבן למוקדות כי מכה העולם לתת ביסוד הבנין אבנים גרולות וכן בפניות הקירות ואמר זה דרך מסל כתרוממו ולא יסבך מך מלך למלכו ולטלון לסולטאן סאול כס. כווי סאיכנו לאדם מיוחד ולא לאכנס מיוחדים לא למי סיהיה והוא על דרך המליצה כמו ראה רייח בני אמור למלך ולגבורה חזקו דים רפות חמרו לממרי לב והדומים להם וכמוהם סאונם תקעו טופר: קרעו עליה. השמיעו עליה: פקדו. העלו כי לפי טאמ' בארץ ואמר בגוים לא כאמר כי כנגד מרי אמ' לבד וקרמו. ענין הזמנה השמיעו עליה. ענין אקספה וקטן וכן השמיעו אל בבל דבים וכן מן הדגום וישמע סאול את העם ממלכות אררטמני ואסככו. אז באו עס דריוס ותירגס יונתן מלכו ארע קרדו מסרית הרומני והדיב פקדו עליה. ענין מכו: טפסר. כמו טר וכן וטפסר כגוב גובי: כילק סמר. כמו סמר מפשר בסרי וכן מן הדגום תסמר טענות בסרי ענין העצירה והרעה כארס טעמרו טענותיו ארעמנטו ב בלעז ויונתן תירגס זמינו עליה עבדי קרבא ריהן סלקן ס סוקותהן מפכין הא כחלא דמלכהב ופירוש מפכין ענין דהירה כמוסתרם גם כן מרהרו דהרות אביריו מפכוכא דהוא מפכין קדם ריחכי ג גבורה: ותרעס. ותחול. ענין חיל כיולרה: כי קמה על בבל. אמ' קמה יחידה ואמר מחסנות י' רבים רונה לומר כל מחסנה ומחסנה מחסב עליה תקום: חדלו יטבו במצדות. ולא יכאו להלם יטבו להם במגדלים החזקים להמגב בהם: נשתה גבורתם. פסקה וכן ונפתעמיש מהים: היו לכמים. חלמים כמו הכמים: הציתו המצתים: רץ לקראת רץ ירון. היה לומר רץ אחרי רץ ומגדל אחר מגדל אלא פירושו הנה ילך הראסון ויעד למלך ויטב לו וימצא רץ אחר בא לקראתו גם כן להגיד למלך כי כלכרה עירו מקצה. כלומר

רשי

מפץ אתה לי. ער הזה העמדות לי ל למסחית ולמפץ את האומ' סגורתי עליהם גולה: נשלמתי לבבל. אחרי כל זאת סאגמור כקמתי על דובאומות יקדמו זמני: טפסר. לסון חילי: סמר. הריציר בלעז כמו תסמר טענות בסרי: ותחול. לסון חלחלה: כמטה. הפכה כמו גיד הכסה פכסה ת ממקומו: כגורן

אמר ב' בקריאה וסי' ונפצתי כך אמר. וקראו אבר אל אבר: טאו יבר' פ בקריאה וסי' טאו את ראש כל עדת בני דריס ספרא. טאו את ראש כל עדת דפנחס. טאו כרס עיניס וראו ברא אלה. טאו עיניב וראו והחכו: טאו לטבים עיניבם והביטו. טאו נס ציתה. טאו נס בארץ. ובאים כיצפון. טאו טערים

מפץ אתה לי כל מלחמה ונפצתי בגוים והשחתי כך ממלכות: ונפצתי כך סוס ורכבו ונפצתי כך רכבו ורכבו: ונפצתי כך איש ואשר ונפצתי כך זקן ונער ונפצתי כך בחור ובתולה: ונפצתי כך רעה ועדרו ונפצתי כך אבר ועמדו ונפצתי כך פרות וסגנים: ושלמתי לבבל ולכל יושבי כשדים את כל דעתם אשר עשו בציון לעיניכם נאם יהוה: הנני אליך הר המשחית נאם יהוה המשחית את כל הארץ ונשיתי את ידי עליך וגלגלתיך מן הסלעים ונתתיך להר שרפה: ולא יקחו כמך אבן לפנה ואבן למוסדות כי שממות עולם תהיה נאם יהוה: טאו נס בארץ תקעו שופר בגוים קדשו עליה גוים השמיעו עליה במלכות אררטמני ואשכנו פקדו עליה טפסר העלו סוס בילקסכו: קדשו עליה גוים את מלכי מדי את פחות יהואת כל סגניה ואת כל ארץ ממשלחו: ותרעש הארץ ותחל כי קמה על בבל מחשבות יהוה לשום את ארץ בבל לשמה מאין יושב: חדלו גבורי בבל להלם יטבו במצדות נשתה גבורתם היו לנשים הציראו משכנתיה נשברו בריחיה: רץ לקראת רץ ירון ומגיד לקראת מגיד להגיד למלך בבל כי נלכדה עירו מקצה: והמעברות נתפשו ואת האגמים שרפו באש ואנשי המלחמה נבהלו:

מבדר את קרמי כרכא די ביה מני קרבא ואבדר כך עממין ואחביל כך סלכון: ואבדר כך סוסון ורתיכיהון ואבדר כך רתיכין ורכביוון: ואבדר כך גבר ואמא ואבדר כך סבויניק ואבדר כך עולימין ובתולין: ואבדר כך רעיה ועוריה ואבדר כך אבר ופדניה ואבדר כך שילטוןין וטורנין: ואשלים לבבל ולכל יהבי ארעא בכדאי ית כל בישתהו דעברו בציון לעיניכון אמר יי: הא אנא שלח רוגיו עלך כרכא מחבלא אמר יי דמחביל ית כל ארעא וארים ית מחת גבורתי עלך ואמרינך מן תוקפא ואמרינך לכרך יקרא: ולא יסבון מינך מלך למלכו ושלטון לשולטנו ארי צרות עלם תהי אמר יי: זקופו אתא בארעא תקעו שופרא בעסמא זמינו עליה עסמא בסרו עליה מלכות ארעא קרדו משרית חורמיני ותדיב זמינו עליה עבדי קרבא ריהון ס סלקין סוכותהון כפנכין דהא כחלא דמלכהב: זמינו עליה עסמא ית מלכי מדי וית שלטנהו וית כל טורנהו וית כל ארע שולטניה: ותזוע ארעא ותתמרע ארי קמא על בבל מחשבתא ויי לשואה ית ארעא דבבל לצדו מבלי יתיב: אתמניעו גבורי בבל מלאגתא קרבא יתיבו במצדותא אתברר גבורתהון יהו חלישין פנשיא אתולקא ברנייתתה אתברו עברהו רהיש לקדמות רהיש ירהוט מחו לקדמות מחו לחואה לסלכא דבבל ארי אתכבשית קרתיה מסופיה: ומגיזתא אתאחרא וית אגמא אוקידו בנור וגברי עבדי קרבא אתבילו: ארי פדנ אמר יי צבאות אלהי ישראל פנישתא דבבל

בדיווח
ל כל חל
ועד

כיכה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל ברת בבל

ראשיכם וחברו. טאו זכרה והנו תוף. טאו ירכס קדש: במצדות ח' בלי' וסי' בלשון חרגום במערותא דגדיא בטורא ארסם כבל אקס לה מוהא. ופירו' כישעיהו כן לנ: מקצה כוסם טרם ישכבו ואנשי העיר: רץ לקראת רץ:

מקצה האחר: והמעברות נתפשו מעברות המים בבניקת העיר והיו בהם מעגלי למכות אויבים אם ירצו להכנס בעיר ולפי סאמר כי כלכרה עירו מקצה סמא ואמר ארס מעגלי המעברות איך לא מנעום התמונה כי המעברות כמכסוי ואת האגמי' פרכו באש. הגמא הגדל על הכהרות פרכו באש סלא יתעס רוב הגמא מלכא בעיר וכן הלכנוף כאגמון ראסו הוא הגמא ודי כי יונה כתב כי אגמים הם המכצרים ודמה אותו ללמון הערב סאמר למכצרי' אגם: כיכה אמר יי צבאות אלהי ישראל. אמר אלהי ישראל כי נקמת ישראל יתן מהם: הדיכס

הדריכה. בא המקור בחירק ההא ומשפטו במתח על הרוח. וכן כמותו מקור ההא בחירק גבול והציל פסוק וחמליט. עד חממרו אותם. ודמה אותם לגורן מהנע עתם לדרוך ולרושן בבל הגיע עתה פירמסות האויבים: עת הקציר. המסיל הכזה לקציר. וכן תירגם יונתן ויתן בזוהר עלה ואמר הקציר אחר דריכת הגורן אף על פי שהוא קורס עוד מעט זמן מתבאלה עת הקציר סיבאו ולכדו כל פריה סביב והוא מסל הקציר. ואחר כך יתפטו העיר בבל וירמסוה כי כמו שאוספין הקציר א הגורן כן היו אוספין ומספין מיטב חילם כל העירות אל בבל וכשתפסוה ידריכוה וירמסוה ויכלוה כליון חרוץ: אכלנו חממנו. אלו חממם פהם בפסוק כתובים בזה וקרויין ביד והכתוב לסוף רבים על הפרטים והקרי לסוף יחד על הכלל והענין מדבר על לסוף יסראל שבועקים חמם על בבל. הממני כמו והמס גלגל עגלתו ענינם ענין סבר: הציני כלי ריק. העמירי ריקה כמו כלי ריק ודיק מסכאלו חמם כלי ריקות ימלא כריסו מעדני. על דרך מסל כלומר מלא ארצו מטובי. מלא סקמץ: הדיחני. כמו סדיח אדם את הכלי שלא כ נסארו דבר. ותירגם יונתן הפסוק כן חמרת ירושלים בזה ככסי וסני כבוכר ככר מלא רבכל כפצני כמן ריקן בלעני כתוכה מלא בית גבויה מטוב ארעי טלטלני וכן ענין הפסוק אסר אחריו על לסוף ציון וירוסל כמו שאומר: חמסי וסארי. סאריבסרי ואמר חמסי על הממון אסר בזו וסארי על החללים וכן ודומי וכפל הענין במלות פונות וארובי אבי זל פירם וסארי על הגולים שהיו מענים אותם בגופם ודמי על ההרוגים וינתן תירגם חמסי וסארי חטופי ובזוי ותירגם ודמי וחזות דס זכאי ראשםר בי. ואל יסעו כסרים. כמו על יסעו ארץ כסרים וכתו על יתבי ארעא כסראוי: לכן. אומר האל ית לציון ולירושלם מקורא חמס על בבל: הכני רב את ריבך. והחזרתיו את ימה. מסל על טובה הרב כמימי חים: והיתה. וסרקת. פירוק עליה כלשבר: יחדו ככפירים יסאגו. אפשר לפרשו על בני בבל על דרך סאגתי מכהמת לבי ויתכו כמים סאגתי אועל חיל מדי הלוכדים בבל על דרך עליו יסאגו כפירים סואג לקראתו יסאג אריה ביער והדומים להם: כערו. כענין סאגו ורזל כהגו בזה הלסוף על חמור באמרם חמור כוער: כגורי. בחולם: בחמם. כלילה סלכרה בבל עשה בלסמר מ משתה גדול כמו סכתו בספר רכז ויכאה היד הכותבת בקיר ההיכל כמו סכתב זהו אסית את מפתיהם בלומר בעת חמימותם במשתה אסית ברע. והסכרתים. למען יעלזו.

אסכיר אותם באותו המשתה פסגו סיכת עולם כי סאר הסכריתם יסגו בסכריתם ויניצו אחר כך מייכם אל אלו יסגו סכת עולם ולא יקיצו וזה למען סהיו סמחים ועלזים במשתתם בכלי בית המקדש ויסגו סיכת עולם ולא יקיצו כאס יי סימיותו מתוך סכרותם כמו סכתוב בזה כלילא קטיל בלסמר מלאכא כסראת ולי יונה פירם למען יעלזו יתחוללו וירשדו מלסוף ערבי עלו אלמות ורעה סאחזת מקצת החולים בקרעם למיתה ונראה מסיחון. וכן פירשו מזה כי רעיתי כי אז תעלזו וית הפסוק כן איתא עליהן עקא ויהו דמן לריוח בריל רל איהן תקיפין וימיתון מותא תכיה ולא ייתן לעלמא דתי אמי יי: אורידס. מבואר הוא וכן איך כלכר: מסך. פירסוהו סהוא בבל בארץ בל. עלה על בבל הים. דרך מסל אמר כי החיל הגדול סבא עליהם כסו את הארץ וכן תירגם יונתן סליק על בבל מלך במסיריתיה דסני כמי ימא: היו וערבה. כמו מדבר כמו כארץ ערבה וסוחה וכן במדבר ערבה: ופקדתי על בבל. כל הוא אלוה סהיו ערבים בבבל ופקדתי מיסבדו אוריו וסאגו זהו וכן כתוב בנבואת יסעיה כרע בל קורס כבו: והוצאתי את בלע מפיו. על דרך מסל סהיו מבואר לומחות על דרך חיל בלע ויקיאנו: ולא יכירו אליו עור גוים. ענין מרובה אל החפץ וכן וסאגו אליו כל הגוים ולפיכך נקרא ההנהר בזה הלסוף לפי סהוא מקום מרובה המים: גם חומת בבל כפלה. הרבי לכו סהיתה חזקה ורחבה כמו סכתוב חומת בבל הרחבה ופירום כפלה על ידי המפלים אותה: באו. מבואר הוא: וכן ירך לבבכם. לפיכך אני מבטוחכם סלא תיראו מפני האויב סיבא אל בבל כי לא ירע לכם ותבאו מתוכה בעולם ובלסמר מלך מלם מים ובסנה ראסוכה באה ממועת מדי סיבאו על בבל וכן טענה הענין זהו ובא בפניה השמעה וכן כפלה העליתית זהו ואחריו בסנה השמעה:

חבסי ב'וסי' ותאמר שרי. חמסי וסארי על בבל: ונקמתי ג'וסי' ויאל שאול את העם. ונקבתי דמי עבדי. והני רב את ריבך ונקבתי: שנתה בליש' שנה וסי' ב'וסי' אסית את כשתיהם: והסכרתי שריח

כגורן עת הדריכה. הרי היא עתה מלאה כגורן בעת פרוסו ת תבואתה סהיא מליחה חטון: עוד מעט. ויתריון ויתר' לגורן בעת תחלת הקציר סהיא ריקנית: חמסי וסארי. כעקת חמסי ומזכותי אסר אכלו סארי: כערו. לסוף חמור כוער: בחמם אסית את מפתיהם. אכונ סהיו מפתיהן בעת החום כרי ס מפתכרו: למען יעלזו ויסגו וירדמו: סכת עולם. סכת גולמית וכן עלתה בס מתוך מפתה וסכרות כחרבו וסכרה וכלכרה העיר כמו סכאמר ב ברניל בלסאמר אמר בנעם חמרא וגו' אסתי חמרא וגו' ביה כלילא קטיל בלסמר מלאכא וגו' ודיוס מרחה קביל מלכותא ו סכרים. ככמים כתורין: מסך. בבל בגימטריא דאת בלם: עלה אל בבל הים: חיל גדול כמי הים: על בל יעל על סל בבל: את בלע: סהוספלו כל יסגי הארץ תחתיו: ולא יכירו. ולא יאספו וכן וסאגו לוי כל הגוי כמימי כהרות כולם ההולכים אל הים: בממועה

כגורן עת הדריכה עת הקציר לה: אכלנו הממנו נבוכד נאמר מלך בבל הציגנו כלי ריק בלענו כתנין מלא כרשו מעדני הדיחנו: חמסי וסארי על בבל תאמר ישבת ציון ודמי' אל ישיבי בשלים תאמר ירושלים: לכן כה אמר יהוה הנני דב' את ריבך ונקמתי את נקמתך והחרבתי את ימה והובשתי את מקורה: והיתה בבל לגלים למען תנים שמה ושרקה מאין יושב: יחדו ככפרים ישאגו נערו כגורי אריות: בחמם אסית את משתי' הם והשברתי' למען יעלזו וישגו שנת עולם ולא יקיצו נאם יהוה: אורידם ככרים לטבוח כאילים עם עתודים: איך נלכדה ששך ותחפש תחלת כל הארץ איך היתה לשמה בבל בגוים: עלה על בבל הים בהמון גליו נכסתה: היו עריה לשמה ארץ ציה וערבה ארץ לא ישוב בהן כל איש ולא יעבר בהן בן אדם: ופקדתי על בל בבבל והצאתי את בלעו מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים גם חומת בבל נפלה: צאו מתוכה עמי ומלטי איש את נפשו מחרון אף ידוה: וכן ירח לבבכם ורמי' איו יתנפשיה מתקוף רונא דיי: ודילמא יועל לבכון ותידחלון

חבסי ב'וסי' ותאמר שרי. חמסי וסארי על בבל: ונקמתי ג'וסי' ויאל שאול את העם. ונקבתי דמי עבדי. והני רב את ריבך ונקבתי: שנתה בליש' שנה וסי' ב'וסי' אסית את כשתיהם: והסכרתי שריח

אס אתן שנת לעיני. בחוקה שנת העבד. כלילה הוא נדרה שנת המלך: חובתו בספר'וסי' שורא דרמשק נפל. ופירושן לעל בל' בל' ופן בקריא וסי' ופן חשא ענין השמיכה וראית את השמש וק השטר לך ושטר נפשך מאד. השטר לך פן חנקס אחריהם תניא דפסוק. ופן ירך לבבכם ותראו. ופן אורש וגנבתו. ופן תדרוש לארזה לאכר:

אס אתן שנת לעיני. בחוקה שנת העבד. כלילה הוא נדרה שנת המלך: חובתו בספר'וסי' שורא דרמשק נפל. ופירושן לעל בל' בל' ופן בקריא וסי' ופן חשא ענין השמיכה וראית את השמש וק השטר לך ושטר נפשך מאד. השטר לך פן חנקס אחריהם תניא דפסוק. ופן ירך לבבכם ותראו. ופן אורש וגנבתו. ופן תדרוש לארזה לאכר:

אס אתן שנת לעיני. בחוקה שנת העבד. כלילה הוא נדרה שנת המלך: חובתו בספר'וסי' שורא דרמשק נפל. ופירושן לעל בל' בל' ופן בקריא וסי' ופן חשא ענין השמיכה וראית את השמש וק השטר לך ושטר נפשך מאד. השטר לך פן חנקס אחריהם תניא דפסוק. ופן ירך לבבכם ותראו. ופן אורש וגנבתו. ופן תדרוש לארזה לאכר:

אס אתן שנת לעיני. בחוקה שנת העבד. כלילה הוא נדרה שנת המלך: חובתו בספר'וסי' שורא דרמשק נפל. ופירושן לעל בל' בל' ופן בקריא וסי' ופן חשא ענין השמיכה וראית את השמש וק השטר לך ושטר נפשך מאד. השטר לך פן חנקס אחריהם תניא דפסוק. ופן ירך לבבכם ותראו. ופן אורש וגנבתו. ופן תדרוש לארזה לאכר:

אס אתן שנת לעיני. בחוקה שנת העבד. כלילה הוא נדרה שנת המלך: חובתו בספר'וסי' שורא דרמשק נפל. ופירושן לעל בל' בל' ופן בקריא וסי' ופן חשא ענין השמיכה וראית את השמש וק השטר לך ושטר נפשך מאד. השטר לך פן חנקס אחריהם תניא דפסוק. ופן ירך לבבכם ותראו. ופן אורש וגנבתו. ופן תדרוש לארזה לאכר:

אס אתן שנת לעיני. בחוקה שנת העבד. כלילה הוא נדרה שנת המלך: חובתו בספר'וסי' שורא דרמשק נפל. ופירושן לעל בל' בל' ופן בקריא וסי' ופן חשא ענין השמיכה וראית את השמש וק השטר לך ושטר נפשך מאד. השטר לך פן חנקס אחריהם תניא דפסוק. ופן ירך לבבכם ותראו. ופן אורש וגנבתו. ופן תדרוש לארזה לאכר:

וחמם בארץ. מיבאו חומסים בארץ כשדים: ומוסל על מוסל. זהו כורם הפרסי ממלך אחר דריוס המדי ובמסע מלא ייראו ולא ירד לבבם מכל חלוצי לא ירעו להם אבל ייטיבו וכורם מלח הגלותי: לכן. וכל ארצה תנום. כלומר כל אנשי ארצה יהיה להם בושת כי פסיליהם יוכתו וישברו: יפלו בתוכה כי לא יצאו חוץ לעיר להלחם: ורננו כי חילו נשמים וארץ יעמחו וירננו למפלתה: יבא לה השודדים. יבא לה דריוס עם חילו פהם השודדים: גם בבל. כותן טעם למה שאמר וכל חלוציה יפלו בתוכה כי גם היא הייתה קבה לכפול חלוצי ישראל וכן חלוצי כל הארץ לפיכך יפלו חלוציה: גם לבבל. בעבור בבל ועל ידיה או פירוש לבבל כמו בבל וכן יעשו כחוצה לארץ כמו בארץ הרגתה

לפניו כמו בפכשי: מלטים מחרב. אחס ישראל אשר בבבל שמלטתם מחרב כבוד נכר וגליתים לבבל הלכום מבבל:

זכרו מרחוק את יי. זכרו מזמן רחוק זה שבשים מנה. התי יי כלומר עבודת יי סבטלה וכן תירבם יוכתו ית מולחא דלי: וירושלם. שחרבה תעלה על לבבכם וזכרו מתוך בבל: בסנו. ואמרו בסנו מאז מעת חרב ירושלם כי שמענו חרפה שהיו האויבים מחרפים אותנו בבלותנו מירושלם: על מקדשי בית יי. הכל בבבל בית יי ומקדשו הדברי וההיכל וההולס כל אחר מקדש: לכן. יאכז חלל. החלל בעת מותו מוכיח הנשמה באכה וצדקה: כי תעלה בבל השמים. לא יעלה חפילו תבנה בנינים גדולים ובצורי בשמים וכי תבצר ותחזק מרוב עזה שתבנה למרום בנין לא יעלה לה כי מאתי יבאו מורדים לה ופי מאתי כי האל העיר דור דריוס וכורם לבא אל בבל: תבצר. ענין חזק מן גדולות וכבודות וכן לכבד החומה: קול זעק מבבל. זעק טס הנשקה ישמעו מבבל: כי מורד. ואבר ממנה קול גדול. שהיתה עיר המומה והיה נשמע בה קול גדול מרוב העם אשר בה שהיו המומים כהמות גליהם והיה כמו שאין קולם אבר האל ממנה אותן קול: כי בא עליה. על בבל כמו ותראה את הילד והדומים לו: חתתה קשתותם. פירשו המפרשים חירק החית מקום טורק וכן ופתחו עשריך תמיד וכתי אתבר קשתותיהן והנכח בעיני שהיו כממשע מן הדגום רוכה לומר כאילו בבל חתתה וסברה קשתותם ברוב חטאתיה וזהו שאמר אחריו כי אל גמולות יי: והסכרתה. מבואר הוא למעלה בפסוק והסכרתה למען יעלזו: כאס המלך יי. כי הוא מלך על כל מלך ובירד להקיר המלוכה ממני סירצה ולתתה למי סירצה והו ארון צבאות מעלה וצבאות מטה כן שמווכן הוא: כח אמר יי צבאות חומות בבל. כל אחת מחומותיה הפנימית והחיצונה שהיא רחבה לא יעלה לה חזק בנינה: כי ערער תערער. ענין סבר והריסה וכן עוררו ארמנותיה ושרפם עור מכחי העין וכפלו פא הפעל ולמר הפעל בערער תערער כמו ויתחלחל המלכה משרש חול:

לנפל ד בקריאה וחסוסי אל הארץ הזאת לנפל כחרכ: גם בבל לנפל. דחה דחיתני לנפל. אם מורע והודים מורכבי: כי תעלה בבל בל דפדנבאי: כי נביר וכיוסם נססר לעיל בספרא סימן טו: במים ג

רשי

בשמועה הנשמעת בארץ. השמועה הזאת של בלמזר ס סהרג: ובא במנה השמועה. באותה סנה עצמה תבוא ה השמועה שחרבה בבל מליה מן השמים סכ והיתה בבל צבי מ ממלכו תפארת גאון כסדי כמהפכת אהים את כדום ואת עמורה: ואחריו. בסנה הסנייה: השמועה הטובה לכס כה אמר כורם מלך כרם מי בכס מכל עמיו: ומוסל על מוסל. דריוס המדי מלך סנה אחת ובסנה הסנייה כורם הפרסי: גם בבל. היתה לכפול בה חלוצי ישראל: גם לבבל. יפלו חלוצי כל ארצה: פליטו מחרב ישראל סגלו לתוכה מפלטו מחרב נבזר ארץ: כי שמענו חרפה: שהיו כסדים הומרים ומחרפים א אותנו לאחר יד להינן רמה מהחרבנו את ביתו: יאכז חלל יצחק חלל כסדורגס את הארס בחץ או ברומח והוא נוכח כ כסמוציא הרומח היא האכקה: וכי תבדו לסון מבצר חזק: מאתי יבואו שודדים לה. מאתי מן השמים הגבוהים מ ממכה יבאו לה ה שודדים: נתן שאין קולם. כסמע קול בעקרתם: תתערער לסון חפירה לסון ערו עד היסוד: בדי רית. בהרבה ריק מיבא עליהם: סר

בשמועה הנשמעת בארץ ובא בשנה השמועה ואחריו בשנה השמועה וחמם בארץ משל על-- משל: לכן הנה ימים באים ופקדתי על פסילי בבל וכל ארצה תבוש וכל חלוציה יפלו בתוכה: ורננו על בבל שמים וארץ וכל אשר בהם כי מצפון יבוא לה השודדים נאם יהוה: גם בבל לנפל חלוצי ישראל גם לבבל נפלו חלוצי כל הארץ: פליטים מחרב הלכו אל תעמדו זכרו מרחוק את יהוה וירושלם תעלה על לבבכם: בשנו כי שמענו חרפה בסתה כלמה פנינו כי באו זרים על מקדשי בית יהוה: לכן הנה ימים באים נאם יהוה ופקדתי על פסיליה ובכל ארצה יאנק חלל: כי תעלה בבל השמים וכי תבצר מרום עזה מאתי יבאו שודדים לה נאם יהוה: קול זעקה מבבל ושבר גדול מארץ כשדים: כי שדר יהוה את בבל ואפד ממנה קול גדול והמוגליהם במים רבים נתן שאון קולם: כי בא עליה על בבל שודד וגלכדו גבוריה חתתה קשתותם כי אל ג גמולות יהוה שלם שלם: והשכרתי שריה וחכמה פחוריה וסגניה וג גבוריה וישנו שגרת עולם ולא יקיצו נאם המלך יהוה צבאות שמו כה אמר יהוה צבאות חמות בבל הרחבה ערער תתערער ושעריה הגבהים באש יצתו ויגעו עמים בדי ריק ולאמים בדי אש ויעפו:

מן קדם בסורתא דהישתמע בארעא ותיתי בשנתא בסורתא ובתרוהי בשנתא בסורתא ויסגון חטופין בארעא ויקום שלטון על שלטון: בכך תא יומיא אתן ואסער על צילמי בבבל וכל ארעא תיחרוב וכל קטילא דה יחרמו בנהו: וישבחון על בבל שמיא וארעא וכל די בחון ארימציפונא ייתון עלה בזוזין אמר יי: אף בבבל אתרמיא קטילי ישראל אף לבבל יחרמו קטילי כל ארעא: משנבא מחרבא גלו לא חרז עקבון יזכרו מרחוק ית פולחנדי וירושלם תיסק על לבבך: בהיתנא ארי שמענא חסודין חפת אתכנעו תא אפנא ארי עלו נוכראין וסאבו ית בית מקדשא ריי: בכך תא יומיא אתן אמר יי ואסער על אלמחא ובבל ארעא יחרמו קטילא: ארי תיבני בבבל בינינין דרמין עד ציח שמיא וארי תיכרוך ברכין תקיפין עד רומא מן קדמי ייתון בזוזין עלה אמר יי: קל צווחתא מבבל ותברא רבא מארעא כ כסדאי ארי אבז יי ית בבלי ואבד מינה משורין סגיאין ויחרבנשו עליוהון משריות עממין סגיאין וירימון באחרגשת קלהון: ארי אתו עלה על בבל בזוזין ואתאמרו ויברא איתברא ק קשתותיהון ארי אלהא מרי גימליא יי שלמא שלם להון גמולהון: וארו וירבבהא וחכימהא ושולטנהא וטורנהא וגברהא ויסותון מותא תינינא ולא ייתון לעלמא דאתי אמר מלכא יי צבאות שמיא: כרנן אמר יי צבאות שורי בבבל פתיא אתחמרא ית יתחמרון ותירעהא רמיא בנורא יתקדון ויחלון עממיא לריקנו וסלכונתא מסוף אישתא וישתלהון:

יתחמרון ותירעהא רמיא בנורא יתקדון ויחלון עממיא לריקנו וסלכונתא מסוף אישתא וישתלהון:

רפין בקריא וסימ' והמו גליהם במים רבים. במים מוגרים במורד. במים עברו חזבור: וישנו בקריא וסימ' כחמם אשית את משתיהם. וישנו שנת עולם. ולא יקיצו נאם המלך. ושכנו בכדבר וישנו ביערים:

באש יפתו. יבערו באש: ויגעו עמים. ביד האיתן לבד והיא מעמדת בעיחא כי הגעיא לחסרון היד פא הפעל: בדיריקי. כמו בריק וכן בדיאם כמו באם ומלת דו כוספת בהם מורה על התמדת הדבר והגדלתו וכן בדי סופר בדי ארבה לרוב ופירוש העמים אשר בבבל אס יגעו להציל עצמם לריק יגעו כי הצלתם תהיה באם כי מות מיוסב להצלת תבא בהם אס ותשרפם הנה יגעו לריק או פירוש ואז יכדו כי יגעו כבנן בבליהת לריק וסוף יגעו לאם כמו שאמר סעריה הגבוהים באש צדו וזה ספי נראה לי לשימה מכתוב כבואת חבדוק כי מס הוא זה הפסוק בסנו מעט והענין כפול במלות מוכות: ויעפו. לבזרת פעל: דבר

מר מנוחה. רב
תקדושתו על ידו היו
רוחנים את פני המלך
המביאים לו תעורה
כיעל אף יי היתה.
היא גרמה לו מרד
בדקיהו במלך בבל
שהוא תחלת החורבן
וריק. כרקום: יברחו
יכמו ברחו: רדק
סער בין החומות
מנעה היתה לו
מביתו עד ערכו ירחו
וכבר פירשתי בספר
הזה: רבלתה. היא
אכזריותו וירבד אתו
מפסטים על מעבר
על המנוחה: את כל
סרייהודה. סנהדרין
סאמר להם אתם ה
התירם לו את ס
סנעתי כבית

הדבר ד' בטעם גריש בס' וס' על כל עם יהודה בשנה הרביעית: כשנת הששירית לצדקיהו: הדבר אשר היה
אל ירמיהו מאת יי דעליה אחר שלח אותו נבזר ארץ. הדבר אשר צוה ירמיהו וצביא את שריה: חלוף חל
יקחו במך כי שבמות עולם תודינהאם יי. למאדס ועד כרבה כי שבמות עולם תהיה סף. היו עריו לא
ישב בן כל איש ולא יעבור בהן בן אדם. ושאר לא ישב שם איש ולא יגור בהן אדם. קדם ופדתי על

הדבר אשר צוה ירמיהו הנביא ^{ד' בס' בס' ו}
את שריה בן נריה בן מחסיה ב
בלכתו את צדקיהו המלך יהודה
בכל בשנת הרביעית למלכו ושריה
שר מנוחה: ויכתב ירמיהו את
כל הרעה אשר תבוא אל בבל אל
ספר אחד את כל הדברים האלה
הכתבים אל בבל: ויאמר ירמיהו
אל שריה ככאך בבל וראית וקראת
את כל הדברים האלה: ואמרת
יהיה אתה דברת אל המקום הזה
להכריתו לבלתי היות בו יושב
למאדס ועד בהמה כי שממות
עולם תהיה: והיה ככלתך לקרא
את הספר הזה תקשר עליו אבן
והשלכתו אל תוך פרת: ואמרת
ככה תשקע בבל ולא תקום מפני
הרעה אשר אנכי מביא עליה ויעפו
עד הנה דברי ירמיהו:

בן עשרים ואחת שנה
צדקיהו במלכו ואחר עשרה שנה
מלך בירושלם ושם אמו חמיטל
בת ירמיהו מלבנה: ויעש הרע
בעיני יהוה ככל אשר עשה יהוה
בירושלם: כיעל אף יהוה היתה בירושלם
ויהודה עד השליכו אותם מעל
פניו ומרד צדקיהו במלך בבל:
ויהי בשנה השעית למלכו בחדש
העשירי בעשור לחדש בא
נבוכדנאצר מלך בבל הוא וכל
חילו על ירושלם ויחנו עליה ויבנו
עליה דיק סביב: ותבא העיר
במצור עד עשתי עשרה שנה למלך
צדקיהו: בחדש הרביעי בתשעה
לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה
לחם לעם הארץ: ותבקע העיר
וכל אנשי המלחמה יברחו ויצאו
מהעיר לילה דרך שער בין החמתיים
אשר על גן המלך ובשרים על העיר
סביב וילכו דרך הערבה: וידפו
חיל בשרים אחרי המלך וישיגו
את צדקיהו בערבת ירחו וכל חילו
נפצו מעליו: ויתפשו את
המלך ויעלו אותו אל מלך בבל
רב למה בארץ חמרת וידבר אתו
משפטים: וישחט מלך בבל
את בני צדקיהו לעיניו וגם את כל
שרי יהודה שחט ברבלתה:

פתגמא די פקיד ירמיה נביא ית
שריה בר נריה בר מחסיה בר אול
בשליחות צדקיהו מלכא שבטא
דבית יהודה לבבל בשתארביעת
למימלכיה ושריה רב תוקר בא:
וכתב ירמיה ית כל בישתא
דעתידא למיתעל ככל על ספרא
חד ית כל פתגמא האילין דכתיב:
על בבל: ואמר ירמיה לשריה
במיתך לבבל ותחזי ותיקרי ית כל
פתגמא האילין: ותימר יי את
גזרתא על אתרא ותיין לשיעיותיה
בריל ולא למחוי ביה יתב ל
למאנשא ועד בעירא ארי צדור
עלם תהיו ויהי כשיציתך למיקרי
ית סיפרא ותיין תקטר ביה אבנא
ותרסיניה לגו פרת: ותימר בדין
תשתקע בבל ולא תקום מן קדם
בשתא דיאנא מיתיעלה וישתלהו
עד הכא נבואת פתגמי ירמיה:
בר עסרין וחדא
שנין צדקיהו בר מלך וחדא עשרי
שנין מלך בירושלם ושום אימיה
חמוטל בת ירמיה מלבנה: ועבר
דביש קדם ויכל די עבר ויהוים
ארי על דארגין קדם יי הות
בירושלם ובירודה עד דאגלי
יתרוזן מארעא בית שביניה
וסר צדקיהו במלכא דבבל:
והוה בשתא תשיעתא למימלכיה
בירחא עשירא בעסרא לירחא
אתא נבוכדנאצר מלכא דבבל
הוא וכל משיריתיה על ירושלם
וישרו עליה ובנו עליה כרקום סחור
סחור: ועלת קרתא בצירא עד
חדא עשרי שנין למלכא צדקיהו:
בירחא רביעא בתשעה לירחא
ותקיף כפנא בקרתא ולא הות
מיכל לעסא דארעא: ואתרעת
קרתא וכל גברי עברי קרבא
ערקו ונפקו מן קרתא בליליא
באורח תרע בין שוריא די על
גינתא ומלכא וכסראי שרן על
קרתא סחור סחור ואולו באורח
מישרא: ורדפא משירית בסראי
בתר מלכא וארביקו ית צדקיהו
במשירי ירחו וכל משיריתיה א
אתבריא מיניה: ואחזיו ית
מלכא ואסיקו יתיה לזר מלכא
דבבל לרבלת בארעא וחמרת
ומליל עמיה פתגמי דינין:
וגביס מלכא דבבל ית בני צדקיהו
ברבלתח לעיניה ויאף ית כל
רבדי יהודה נכס ברבלתה:

הדבר. בלכתו את צדקיהו.
כתוב בסדר עולם כיבסנת
הרביעית לצדקיהו ירד הוא ל
לחקיבל פנימלך בבל וסריה מר
צבא מנוחה עמו וחזר ובא לו
למלכותו בירושלם ולרעת ויכתב
לא הלך מס צדקיהו אלא סלח
סס סריה וכן תירגם כד חזל
בסליחות צדקיהו ופירוש את
צדקיהו בעבור צדקיהו: בסנת
הרביעית. דרך הלסון לסמוך
הכספר אל המספר וכן בסנת
ג' למלכו והדומי לו: מר מנוחה
סיהיה ריע המלך והיה עם
המלך בעת מנוחתו לסוח:
ולתענג עמו וית כמו מנוחה
מר תקדשתא: ככאך. ככאך
וכן ככלותך: אל תוך פרת.
הנה מלאכו כי נהר פרת גבול
ארץ ישראל כמו סכתוב בתורה
ובנביאים ובפסוק הזה נראה
כי פרת בבבל ושמעתי שהוא
כמשך עד בבל: ולא תקום.
ולא תתקיים כלומר לא תהיה
לה תקומה: ויעפו. פי' אכזריות
סלא יהיה להם כח להחם כ
כנר אויביהם: עד חנה דברי
ירמיהו. לפי שהאריך בספור
הרעה הצאה על בבל אמר עד
הנה דברי ירמיהו כלומר שזכר
על בבל כמו שאמר למעלה עד
הנה מספט מואב כמו שפירסנו
או אמר עד הנה לפי שמכאן
ועד סוף הספר הוא ספור דברי
לא נבואת ירמיהו לא מי סכתוב
הספר כתב בסוף הספר הגלות
והחרבן כמו סכתוב בסוף ספר
מלכים ויסלפרס עוד לפי מה
סכתו לדעת החכם הרב הגדול
ר' משה בר מימון זל שזי אפסר
סלא תפסק הנבואה מהנביא
טרם מותו ואם בזמן גדול או מ
מעט תפסק ממנו ולפי רעתו
זה אכסר לפרס כן עד הנה
דברי ירמיהו כלומר כסהמלים
נבואת בבל פסקה נבואתו:
ודבריו ולא נבא עוד: בין עשרים
ואחד שנה. פרסה זו עד סוף
הספר היא כעובה בסוף ספר
מלכים וסס בארובה גם בבניה
במלכים פירסנו ענין העמודים
ממה סכתו הנה כיחדס דברים
הנה סלא פירס סס וענין
הרמזים גם כן מבורר סס
וכן המחלוקות סבין סתי
הפרסיות פירסנו סס ומה
סס לכן לפרס בפרס זכפרס:
בבית

סדר
פסילי בבל. תנינא
ופקדתי על פסיליה:
קדסא ובל ארצ' חבוש:
תנינא וכל ארצה:
יאנק חלל ירמיה וגעו
עמיס בדי רוקולאמיס
בדי אשיעפו. חבקוק
וגעו עמיס בדי אש
ולאמיס בדי ריקיעפו:
בחד ז' רב בקרי וס'ס'
נמסר בסדר וישמע י
יחזק: ויחזק טו
בקריא' כשמואל א ס
סימן ז': העיר ג' וס'ס'
מלך האיש מחזיר:
ואשר הסתרת פני א
כחזיר הוא: ותבקע
חז' וכל אנשי המלחמ
דספרא: לעיניו ה'
בקריא' וס'ס' ושרף את
הפרה ליעיניו את ערה.
ותלך חמר בית אמנן
אחיה: ואת בני צדקיה
דמלכים: וישחט מלך
בבל וספרא וחקרו:

והדלות
סיוח בן
המלך רל
ירמיה דלות
היומראחר
איכסי בתר
עכיל עכיל
חלל

בבית המקדש - כתוב וקרי בתי:
עמד לפני מלך בבל. מעמד
וכי נבחר ארץ מעמד לפני מלך
בבל כמו שאומר במלכים
עמד מלך בבל בא בירושלם
ובירושלם רדק עם בל לא עם
מלך בבל וימולות העם. ואחר
כן אמר ומולות הארץ השאיר
מקבת דלת העש הגלם ומקבתם
השאיר: ואת יתר האמון, כמו
האמון כי אותיו' אהו' מתחלפות
וכן כתוב במלכים ההמון
במלכים כתוב דלת העש וכאן
דלות במסרה סימן בן המלך
דלי ירמיה דלות היינו דהמרי
אנשי בטר עיאל חלזל עביותא:
העמודים שנים. אלפי עזר
ואת עמודי הנחשת וזכר ים
הנחשת זכר כמה היו כי ה
העמודים היו שנים והים אחד
והבקר שנים עשר ומה שאמר
אשר תחת המכובות אינו אומר
כי הבקר היו תחת המכובות כי
הבקר תחת הים היו והמכובות
תחת הכיורות אלא אשר תחת
אינו רבץ עם המכובות לא רוצה
לומר אשר תחת הים עזר
ופירוט המסונות בסוף היות תחת
ולא זכר מה וקצר הענין לפי
שהוא זכר במלכים וחסרון
הזה רבים במקרא במה טיול
האדם להבין ומה שאמר אשר
עשה המלך שלמה רוצה לומר
כי לא היו עם אחרים לא אותם
הכלי' עשה בבית המקדש הם
היו עם עד החורבן: לנחשתם
כל הכלים האלה. בא הכנוי
קודם הידיעה וכן ותרצו את
הילר והדומים להם רבים:

[illegible]

בעשרים וחמשה לחדש. ובמקום אחר הוא אומר בעשרים ושבעה לחדש. בעשרים וחמשה מת סוטנו בבוזר נזר ובעשרים ושבעה בקבר והוציאו אותו מרודך מקברו ובעשרים ושבעה מלך ונטא את ראש יהויכין: כסא. כסאו וגבולו. לא מנאו עם סאר המלכים כמו סא את ראש בני ישראל: ארוחתו. כוטל פרס מבית המלך לכל זכריו: סליה ספר ירמיה

יחזקאל

והי' מן כח מליך ונסיכה א' במצער תיבות' ולא קרי' וסימנאן תאספון לא תוספון ללח' תבין ודאספסוף אשר בקרבני' האצל' וירד' בענן וירד' משאת' כי חשה וכו' וכן יורדע' בן. דפאתי' הי'א אל מצא' הבים. דפאנו את כבל' ולא נרפתה' ונרפאר' ויאמר אלי' וימס' האלה' בראדך' כעת' הווא' שלח' דכלמ' פארה' ונה' ורצאתי' וכל' את' וימס' האענה' את' ורעד' ודל' למען' וזאת' ואעשיר' אשר קיהן' ודגון'. וקאם' שאון' בעמ'ד' וכל' מבצריך'. ארכאל' יושר' ב' פצתי' מלי' הארון' בפי' ב' פצתי' מלי' הארון' בפי' ב'

וּזְרָחָה לָכֶם יִרְאִי שְׂמִי

חד מן יב מלין דבתיב א' בסוף תיבותא ולא קרינן וסימ' רפוא' לבטא בנימן פלמי' אשר על אחריה ואתיקחא מבו וספ'ו נקא מצרים לשמכה תהיה ואדרס למדבר שמכה

והחיות רצות ושוב. • ואזיקורא • נכרד ארץ רבנן ארץ פני רמורא
והשחר דיעורא • ארעא • וברד חקס מלכו אחי ארע בניך •

והכלל הוא שכל המצוות שיש בהן חסד ורחמים וחסד ורחמים הם חסד ורחמים.

三才圖會

מרבח : מעלה

המאמר מציג את הממצאים של מחקר שנערך בקרב 100 מורים, אשר נשאלו על חשיבותם של שיעורי חשבון במסגרת תוכנית הלימודים. המחקר מצא כי רוב המורים רואים חשיבות רבה לשיעורי חשבון, במיוחד בשלבים הראשונים של התהליך. עם זאת, חלק מהמורים ציינו קשיים בהערכת הישגיהם של תלמידיהם בחשבון, וזאת בשל מגוון גורמים, כולל חוסר מוטיבציה וקשיים בהבנת מושגים מתמטיים. המחקר ממליץ על פיתוח תוכניות הדרכה המסייעות למורים להתמודד עם קשיים אלו, וכן על העברת שינויים בתוכנית הלימודים, אשר יאפשרו למורים להעריך את הישגיהם של תלמידיהם בצורה מדויקת יותר.

ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ

[illegible]

בדרך עליון לאיש תמים	אשר חביון בא בימים	עוז חזיון בין חכמים	יחזקאל הוא יטתיריהו	ועל דו וגם בחר	גלה סודו לכן סחר	אף כבודו כתבו אחר	יחזקאלו ירמיהו
מראות אלהים נסגבו גם כפלאו • בהם בעולם רק ששת התקשרו • מראות יחזקאל מראותם נסתמו •	ולמען כביאיו בבבואה כבראו • רוחות ברוחות בבבואים כבאו • וללב כבוכים מהבוכים כוראו •	יראו תמוכות ועלוגם ירדו • כפלו יסוריהם לאישים חכמו • סעיפי בנו קמחי לפרשם ישאלו •	צורות למיביהם אשר לא כמציאו • כינבדו גם עמקו התפלאו • מאלהים לעורם גם למען כפלאו •				

אמר

רוד בן יוסף בן הקמחי הספרדי זאת המראה אשר פתח בה יחזקאל הנביא ספרו היא מראה סתומה מאד והנה ארבר בה בעיני המראה דע כי מראה הנביא בעין לבבו נראה במחשבתו כאלו יצורה בבת עינו כדמת לרמיזו כמראה המראה אשר בעתה נברא ומאחרי הספור לרואה נמצאה ואחרי הקיבו מתדרמת המראה ומראה במחשבתו כאלוה כאלו בעטו יכתבנה או בפיו יקראנה ומחשבתו בעת מחברתו כח המדבר לפעל המחבר תצא מרומות ותרד תהומות תעשה לה כנפים ותעוף בשמים תשב חזרים ותבטק בחדריו חדרים תראה תמונות נפלאות לעינים נקראות לשעשם נבראות לפני נמצאות כאלו לעין החוש נראו מלפני אלהיה הרוחות הנה עלוהות בלב הנביא מפותחות פעם ברורות לו וכוחות פעם בהם מחשבתו פוסחות כחאמ' זכריה מה אלה ארובי ומאמר רגיל ואסתומם על המראה ואין מבין ואני שמעתי ולא אבין ישמעו רברים בעלמים וקולות עצומים • ויחזקאל הנביא ראה מראה סתומה ושמע סמועה עצומה אבל תמכו לא כעלמה פאם כן היה שואל עליו כזכריה ודא • והמראה הזאת נקראת מרכבה כמו טכ בספר מלכי ומעשה האופני כמעשה אופן המרכבה ו"ת כעזריגלגל מרכבת יקרא וכן נאמר בבריי הימים ולתבנית המרכבה כדובים זהב וראה שלמה בחכמתו מה מראה יחזקאל הנביא נבטאנו גם רוד המלך אביו מסר לו הכל על ידי רוח הקדש כמו שכתוב הכל בכתב מיד י עלי הסביל כל מלאכות התבנית גם צורות בקרים ואריות סזר בקירות הבית והכלים משני מרכבת הקדש היו עבה ראה יחזקאל הנביא פני אריה ופני סור והכרובים סזר בהם היו במקום נסר וארם אשר במרכבה כי הכרובים פניו פני ארם וכפיו כפי נסר הנה הכרוב כלל שניהם וכן היו בהם ארבעה אופנים ונקראת מרכבה לפי סזראת על דמות מרכבה בארבע חיות ארבעה אופנים ומרכבה העשויה למרכבת בני ארם היא בארבע בהמות כמו שכתוב ותבא מרכבה מתצרים בטס מאות כסף וסוס חמשים ומאה וכן רבותיו זל קראו המראה הזאת מרכבה כמו מאמר ולא במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו ואחר סרבותיו זל הזהירו סלא לדרוש במעשה מרכבה אינני רשאי לכתוב בפירוש הכפר הזה מה מעלה ברעתי לפרש במרכבה כי אם לעשה כן אהיה כדורש אותה ברבים כי הפירוש הזה נמסר לכל לומר ספר לפיכך כתבתי פירוש מעשה המרכבה ביוגורם בפני עצמו כמות עמדי חתום בלוצרתי בעבור סלא אסכחנו ולהעיל בו כל חכם הראוי למסור לו סתרי תורה ואשוב מעשה לפרם הספר ולא אפרסם בפסקי המרכבה אלא טעמי המלות מפסקו וארא עד סוף המרכבה ועתה אחל בעזרת המלמד לארם דעתי:

אמר

רש

ויהי
במלכים
חנה.

הנביא רבריו לא פירס
 סמומי הוא ולא פירס
 למכיון מה מנה לפיכ'

בְּתַלְתֵּי עָשָׂר ^{לְרִשְׁתָּהּ} בְּשָׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּרַבִּיעִי עַל בְּחַמְשָׁה לַחֹדֶשׁ
לְזִמְנֵי רֵאשִׁית

חֲלָקֶיהָ כִּתְּנֵי רֶבֶעַ סִיפְרָא דְּאִוְרֵתָא בְּבֵית מִקְדָּשָׁא בְּעֻזְרֵתָא תְּחִילת אֱלֹמָא בְּכִלּוֹת לִילֵיא
בְּתַר מַעְלֵי סִינְרָא בְּיוֹמֵי יְאֻשִׁיהָ בְּרֵ אֶמֶן מֶלֶךְ שִׁיבְטָא דְּבֵית יִזְוּדָה בְּתַמְסוֹ בְּחֻמְשׁ לִירְחַ

הפסיקה רוח הקודש את דבריו בטני מקראו הסמוכין לזה לל
וללמד למניין מה תנה סג' בחמשה לחרם היא הסנה החמישית
הנביא שהרי כבר אמר סבחמשה לחרם היה עומד ועוד שמח
בלשון עצמו ואפי' בתוך הגולה ואזרחא מראות אלהים וכן בסוף
סערה וגו' ואלו טני מקראו מפסיקת דבריו כאילו אתר מדבר
ו' אל יחזקאל ותהי עליו סם די יו' : ואפי'

וזהו

רדק

וידוי
בשלמים מזה
ברבועי בחמשה

לחרם: החסכון
הזה כתב ארומי אבי זל כי לפי
פסוטו פירוסו שלמי סנה לומר
והראיה על זה כי כשראה

[illegible]

עצמו בארץ ישראל קימן לסיבת הגלות: ואלי בתוך הגולה. בא הכני טורס
הדדיעה כי אחר כך אמר אל יחזקאל בן בוזי וכן יתראה ואלת הילר וזהמיתו חיות
לחס והרומים להם כמו שכתבנו בספר מכלל החלק הראשון ממנו כראה לו
במראה הנבואה שהיה עם בגיהנום על כהר כבר כלומר שהיו עומדים על שפת
הנהר והוא בתוכם וכזה לו הנבואה בזה הדרך שראה לו שכתבתו הסמים וראה
אלה המראות שמספר והולך ומה שאמר מראות חללים רוצה לומר מראות
גדולות ופלאות כדרך הכתוב בספרוזה להגיד הדבר קומך אותו לאל כמו
עיר גדולה לאלהים כהרריאל ארזי אל תאפליה סלהבת ית וית הפקוק כן
והיה בתלית סכין וגו' ובמקצת נסחאות תרגם על כהר כבר כהר פרת וכן
אומרים המגידים כי כבר הוא פרת ומצאנו בזה מחלוקת בדברי רבותינו ז"ל ר'
יורן ורב הונא רבי יוחנן אומר הוא פרת הוא כבר פרת שהוא פרה ורבה כבר
ספירותיו גסים ואינם יוצאים בכברה רב הונא אומר פרת בפני עצמו כבר בפני
עצמו בחמסה לאחר. כבר כתבנו טעם הפסוק החמישי: יוסי. כמו יהוסי
וכן יונדב ויהונדב יוסתן ויהונתן: היה היה דבר יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ
כפרים. אמרו רבותינו זכרונם לברכה אין הסכינה שורה על הכבאים בחוזה
לארץ וכסדר עמם בחוזה לארץ לא כבר עמם אלא במקום שהור על המים
סכאמר על כהר כבר ואלי הייתי על אוכל אולי ואלי הייתי על יד הנהר ר' אלעזר
בר צדוק אומר הרי הוא אומר קום בא אל הבקעה מנהר שהבקעה בסדה תרגם
סאין הסכינה נגלת בחוזה לארץ סכאמר ויקם יונה לברוך תרגמה מפני
יום אומרים כי פעם ראשונה אינו נדבר עם הכבאי בחוזה לארץ פעם שניה
מדבר ולזה נוטה דעת יוסתן שתרגם מהוה הוה פתגם מן קדם יי עם יחזקאל
וגו' כבעמוד ומה שאמר יחזקאל בר בוזי היה לו לומר אלי וכן ותיעליו עלי לא
סכן דרך המקרא לפעמים כמו נסי למך ואל תסה אחר עלי חל יי את יפתח
ואת סמואל וכתרגם יוסתן יחזקאל נביא בר ירמיהו נביא וכתרגם ירמיהו
בוזי על שהיו מבזין אותו וארז. ואם מתלקחת פי' מתלקחת בתוך העין כמו
ואם מתלקחת בתוך הכבד: ומתוכה כעין החסמל. תי' ומנע עכא מנו עלעולא
כעין חסמלא מנא חסמל ודעת רז"ל בחסמל שהוא מלאך ואמרנו מעשה בתוכו
אחר שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל והיה מבין בחסמל יבא אס מחסמל
וסרפתו ועוד דרשוהו כוונתו חיות אס ממללות במתיבא תנא עתים חסות
עתים ממללות בטעה סהדור יוצא מפי הקב"ה חסות בטעה סאין סהדור יוצא
מפי הקדוש ברוך הוא ממללות: ומתוכה. תירגם יוסתן חיות בריי: ורגליהם

170 ח ע

ויהאמר אלי בן אדם . פירשו המפרשים כי לפיכך קראו בן אדם כדלמא יתגלה ויחשוב עצמו כאלה המלאכים לפי שראה המראה הגדולה הזאת והנכון בעיני לפי שראה כפי אדם במראה הורישו כי ישר וטוב הוא בעיניו והוא בן אדם לא בן אריה ולא בן שור ולא בן נמר על הדרך שפירשנו לפיכך תרגם יונתן בן אדם לא בר אנסא ואנפ סתרגם

פני אל אפי אנסא לענין הדמיון אמר זה : אותך . כמו אתך בדגש : ותבא ברוח כאשר דבר אלי . בפעם שדבר אלי באה בירוח שחזקה אותי והעמדתני על רגלי : מדבר . מבנין התפעל ומשפטו מתדבר : ויהמר . אל בני ישראל . אותם שהיו בבבל סגלו בגלות יהויכין ויונתן גם כן לאותם שהיו בירושלם על ידי כתב כי הוא היה בבבל ואחר שאמר למטה לך בא אל הגולה כראה כי לאותם שבבבל שלחו : אל גוים המורדים . אף על פי שהיוגו אחר מפני שהיו חלוקים במעשיהם הרעים אלה עוברים לעבודה זרה של בני עמון ואלה של מואב אובו אחר או אחר גוי לחלוק השבטים והמספחות וכן עמים הר יקראו אחר כך בנימין בעממך : והבני קסי פני תיחזיפי אפיין וכן גויי עז פנים תיפאין לו בפת פניו עזים וקסים והפכו מי שיש לו בפת רכו פניו ויתאדמו כפסוקיהו אדם : כה אמר יי' כלומר תאמר להם הנבואה בשמי : והמה אם ישמעו ואם יחרלו . אף על פי שאתה מסופק בהם אם ישמעו ואם יחרלו מלשמות אף על פי כן אמור להם כי בית מרי המה ויש ספק בתשובתם אף על פי כן אמור להם כדי שידעו כי נביא היה בתוכם ומוכיח אם ישמעו אליו ויונתן תרגם ואם יחרלו ואם יתענון מלחמתי : ואתה כי סרבים . ממאנים וממרים תרגם וימאן וסריב ותרגם ממרים סרבים וכן בית מרי עם סרבן והוא תרגם בשקל חרטים גבבים וסלבים קוצים וכן סלון ממאיר קון כמו קוצים וכביכים הם אתך אף על פי כן אל תירא מהם : אותך . כמו אותך : ואל עקרבם . כמו ועם עקרבם והם קוצים קשים ויונתן תרגם ובגו עממיהו דעמיהו דמך ל עקרבם פירוש כמו נחש סרף ועקרב : ודברתי כי בית מרי המה פירוש בית מרי המה כמו ואני תפילה שפי' אים תפלה : ואתה . אל תהי מרי כבית המרי . הראשון תואר ובא בסגול בטורח כמו בהפסק כי כן מנהג הטורח במקומות : פכה פיד . וכן פציתו פיו ואכלתי המבלה במראה הנבואה והוא משל ללמד דברי הנבואה ולזכרם וזה ארכין כפסך וקבלית ראש יחיד לך : ואראה והנה יד מלוחה אלי .

ואמר לי בר אדם קום עלי רגליך ואמליל עמך : ועלת בירוחא בר מליל עמי ויהקמתי על רגלי ושמעית ית דמתמליל עמי : ואמר לי בר אדם שלח אנא יתך לורת בני ישראל לות עממיהו סרביני דסריבו על סימרי אינון ואבההוון מרדו ב במימרי עד כרן יוסא הדין : ומתקרו בני אינון חציפי אפיין ותקיפיל בא אנא שלח יתך ל לותהוון ומימר להון כרנן אפר יי אלהים : ואינון אם יקבלון אולפן ואם יתמנעון מלמחמתי ארי עם סרבן אינון וידעון דינבייהו הוה ביניהון : ואת בר אדם לא תרחל מנהוון ומפתגמיהוון לא תרחל ארי מסרבין ומקשן לקיבלך ובגו עממיהו דעובדיהוון דמן לעקרבין אבתיריב : ומפתגמיהוון לא תרחל וסן ק קרמיהוון לא תחבר ארי עם סרבן אינון : ותתנבית פתגמי נבואתי להון אם יקבלון אולפן ואם יתמנעון מלמחמתי ארי עם סרבן אינון : ואת בר אדם קביל ית די אנא ממליל עמך לא תהי סרבן בעמא סרבינא ארכין נפשך וקביל ית די אנא יהב לך : וחיות והא דמות יד מתושטא לצד לומי והא ביה מגלת ספרא : ופרס יתה קרמי והא כתיבא מאפתא : ומאחורא מן דהוה מן שיריבא ומה דעתיד למחוי בסופא וכתיב בה דאם יעברון בירת ישראל על אוריתא ושלטון בהון עממיהו ואם יעברון ית אוריתא יסוף מנהוון איליא ודונוא ותינחא : ואמר לי בר אדם ית דמתיהיב לך קביל קביל מא דכתיב במגילתא דהדא ואזיל ואתנבי על בית ישראל : וארכינית ית נפשי ואחכמיני מר דכתיב במגילתא דהדא : ואמר לי בר אדם נפשך תסבע וסיעך תמלי אים תקבל מה דכתיב במגילתא דהדא ויהיב לך וקבילתהו והווי פיתגמיהו בפומי דרביש חלי :

ויהאמר אלי בן אדם עמד על רגליך ואדבר אתך : ותבא ברוח כאשר דבר אלי ותעמדני על רגלי ואשמע את מדבר אלי : ויהמר אלי בן אדם שולח אני אותך אל בני ישראל אל גוים המורדים אשר מרדו בי המה ואבותם פשעו בי עד עצם היום הזה : והבנים קשי פנים וחזקי לב אני שולח אותך אליהם ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה : והמה אם ישמעו ואם יחרלו כי בית מרי המה וידעו כי נביא היה בתוכם : ואתה בן אדם תירא מהם ומדבריהם אל תירא כי סרבים וסלובים אותך ואל עקרבם אתה יושב מדבריהם אל תירא ומפניהם אל תחת כי בית מרי המה : ודברת את דברי אליהם אם ישמעו ואם יחרלו כי מרי המה : ואתה בן אדם שמע ארם אשר אני מדבר אליך אל תהי מרי כבית המרי פעה פיד ואכל את אשר אני נתן אליך : ואראה והנה יד שלוחה אלי והנה בומגלת ספר : ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קינים והנהוה : ויהמר אלי בן אדם את אשר תמצא אכול אכול את המגלה הזאת ולך דבר אל בית ישראל : ואפתח את פי ואכלני את המגלה הזאת : ויהמר אלי בן אדם בטנך תאכל ומעך תמלא את המגלה הזאת אשר אני נתן אליך ואכלה ותהי כפי דרביש למחוק :

במגילתא דהדא : ואמר לי בר אדם נפשך תסבע וסיעך תמלי אים תקבל מה דכתיב במגילתא דהדא ויהיב לך וקבילתהו והווי פיתגמיהו בפומי דרביש חלי :

את מדבר אלי . את המתדבר עמי וכבוד הוא לכתוב מדבר כלפי מעלה מהאומ' מדבר נשמע כאדם המדבר לחבירו פונה אליו פנים א פנים והאומר מדבר נשמע מהפכיה דרבר בפני עצמו בכבודו ושלחויו יסמנו מורפאלין בלעז : אל גוים המורדים . סני שבטים קרוין סני גוים : והבנים . לפי שאמר אבותם פשעו בי ולא בגיהס קסי פנים :

והמה . ממא יסמנו סמא יחרלו מלסמנו כי ידעתי כי בית מרי הם אכסי קנתורין לא פאכי חפץ סידעו לעת פורענות כי נביא היה בתוכם שהוכיחם ולא שמעו : סרבים . לסון מרדות כלומר סרבים ודונס פתח אותי לסון קוצים : ועסרים סמיות להם : סלובים . לסון קוצים וכן סלון ממאיר וקון מכאבי : ואל עקרבם אתה יוסב . העם אשר את מוכיח ילאוך ויקביטוך כאילו אתה יוסב על עקרבם : ועוקבך אותך מכל כ דרדך עקרבם אגלנטירם כל : לא עקרבם ממם וכן תי ובגו עמא דעובדיהוון דמן לעקרבין אבתיריב : אל תהי מרי . מלילך בסליחותי : פכה . פתח וכן פכו עלינו פיה : פכה פיד ואכול . משל הוא הטא הזנך ושמע ויערב לך כאילו אתה אכול מאכל : לרעבון : את אשר אכז סתן אליך . מה היא הכתיבה היא מגילת הספר : והנה וגו' ים דברים משמטין לסון זכר ולסון קבבה כמו השמם יבא על ה הארץ וזרחה לכם : ירמי שמי שמס וגו' אל המחכה אחת והכחו : פנים ואחור . מה דהוה מן סריוא ומה דעתיד למחוי בסופא : קיני . פורענותם סל דרדיקס בעולם הזה : והגא . מתן סכרן סירכנ עלין לעתיד לבא : והיא כהי סל רשעים לעולם הבא : ואוכלה ותהי כפי וגו' וקבלתהו והווי פיתגמיהו בפומי דרביש חלי : עמך

זכר וספקה וזכרונם הוא לסון קבבה ויקרא אחר : וכתוב אליה : כמו עליה : קנים והנהוה . כולם לסון כהיו מספר ואלה הקנים היו על ישראל : ויהמר אלי את אשר תמצא אכול . פי' אשר תמצא בדי מוס סאכי נתן לך אכול : ואפתח את פי . הכל דרך משל כמו סכתבנו ותרגם יונתן וארכינית יתנפשי ואחכמיני מה דכתיב במגילתא דהדא : ויהמר אלי . בטנך תאכל . דרך משל מלא יקרא מתוך פיו אלא יאכל בטנו ותרגם יונתן יתכפך תסבע : את המגלה . פי' מן וכן הם יבאו את העיר כמו מן העיר : ואוכלה . אכלתי את המגילת ותיב כרבים למחוק והאכלתי את כטני מלא הקחיה : למחוק . כמו מחוק והלתי מורה על העם וקפיץ זולתה וכן לאמות חמם והדומי להם שכתבנו בספר מכלל רוצה לומר שקבלה ולמדה ברכון טוב וכלב טוב :

ואמר אלי ודברת בדברי. בלשון אשר אני מדבר לך כן תדבר אליהם כי אינם לעזות סלא יבינו לשונך כי לא אל הם מדברים בלשון אחרת סלא תבין אותה את דבריה כי בני לשון אחת אתה עמהם הם יבינוך ואתה תבינם לא על עמים רבים רל רבי המרחק מהם מארץ רחוקה מאד סלא שמעת מעולם לשונם: אם לא אליהם: אם לא לשון סבועה וכן אם לא בתים רבים לסמה יהיו אם לא כחשר דמיתי כן יהיה כהרם מאומר לא יהיה זה אם לא יהיה זה כאילו אמר באמת אם אליהם סלחתך הם ישמעו אליך אף על פי סלא יבינו לשונך ולא תבין לשונם הם יבקשו מי ספר להם כבואתך וביית ישראל לא יאבו לסמוע לך ולמה לא יאבו לסמוע אליך כי אינם אוכים לסמוע אלי לא מפני סמאוסים כך לא מפני סמאוסים המה דבריו וכתובתו: הנה כתתי את פניך חזקים סלא תירא מהם ולא תכנע מפניהם: כסמור חזק מדר: בחולם כמותקן כפורה צור הברזל חזק: יקרא סמיר אמר כמו סהרזל חזקמן הצור והותך לו אותו כן תסדרם אתה ותכלס: כי בית מרי המה וידעתי טיעורו כערך בהוכיח אותם ויאמר י קח בלבבך ובאזניך סמע: הווי כוהן אתה קצפת וכחטא והרומי לו אחר סתסמע באזניך קח בלבבך סלא תסכח מה סס ססמעת: ולך בא אל הגולה: הוא היה במקום אחר ומקב בני הגולה אשר הוא סלוח אליהם במקום אחר גם כן על כהר כבר: הגולה: רוצה לומר בני הגולה או פירושו הכנעת הגולה ודברת אליהם ואמרת אליהם: כפל ענך במלך סכול לחזק הענין רוצה לומר סיאמר להם פעם אחר פעם אולי יסמעו ותרגם יוכחן ותתנב להון ותומר להון וססאני רוח: במראה הכבואה כמה לי ססאנתי רוח ללכת אל הגולה: ואסמע חחרי קול רעם גדול כבוד יי ממקומו ססאנתי הרוח ססמתי קול אחרי במקו הכבואה ססמתי סס והקול היה לו ברזל כבד יי ממקומו רל כססר ממקומו מעל הכסודות מבין סני הכרובים כי ישראל היו מחסרים כבודו בהיותו ביניהם בסמל הקבאה המקנה וכאילו כתוסף כבודו בסודו מהם ולסון ברכה היא תוספת טובה וכבוד וכן אמר למטה וכבוד להי ישראל כעלה מעל הכרוב אשר היה עליו על מפתח הבית והחכם הגדול רבי משה זל פירס ממקומו כפי מעלתו וטעם חלקו במצויות: וקול כנפי החיות: כמו סאמר למעלה ואסמע את קול כנפיהם ופירוש מסיקות סהם כוסקות זו לזו כמו סאמר חוברות אשה ל אחותה ויונתן תרגם כקסן חר לאחר כלומר דופקות זו בזו כמו וארכובותיה דל לרא כקסן וקול רעם גדול: והיה הקול רעם גדול וסמיעתו זה הקול פעם א אחרת מורה על מהירו הכסיעה והאופנים מסמיעים קול בלכתם וכך קול כנפי החיות כמו ספי

עמק גוסימא את עם נועז: כי לא אל עם עמקי טפה ודבריה לא אל עם: ואבעמקי בעמקי טאול קראיו: חזקים גוסימא בני דין לדרכם: ונה נתתי את פניך חזקים לעבת: חזקים בראי ברצק: לא תירא חוסם לא תירא סהם זכור תזכור את: וראית ססם ורבב עם רב מכך: ויהא ודחלך לפניך הוא

ואמר לי בר ארם איתא איזול לוח בני ישראל ותחנכי בפרגמי נבואתי להון: ארי לא לות עם עמקי ממלל ויקירי לישן את שליח לאתנבאה אליהן לוח בית ישראל לא לוח עממיא כגיאין תקיפי ממלל ויקירי לישן רלא רשסמע פתגמיהון אילו לוחתון שלחיתך אינון יקבלון מינך: ובית ישראל לא ייבון לקבלא מינך ארי לית אינון צבון לקבלא לסמירי ארי כל בית ישראל חציפי חציפי ורקקיפי ליבא אינון: הא יתבית ית אפך תקיף בקביל בית אפיהון וית בית עינך חסין בקביל בית עיניהון: בסא רשמינא תקיף מטינרא כן יתבית ית בית עינך חסין בקביל בית אפיהון לא תרחל מנהון ולא תיתבר מן קדמיהון ארי עם כרבן אינון: ואמר לי בר ארם ית כל פתגמי דאמליל עמך קביל בלבך ובאזניך שסע: ואיתא איזול לוח בני גלותא לוח בני עמך ותחנכי להון וחימר להון כדנן אס יי אליה אס יקבלון אולפן ואס יתסנעון מלמחטי: ונלחתי רוחא ושמעית בתרי קל ויע סגיא דמשבחין ואמרין בריך יקרא ריי מאתר בית שביניהו: וקל גפי ביריתא נקשן תרלחר וקל גלגל לקבליהון וקל ויע סגיא: ורותא נלחתי ונסיבתי ואזלית במריר בתקוף רוחי ונבואה מן קל ייעלי תקיפת: ואתית לוח בני גלות לחל אביב יתבין על נהר כבר ונחית ביניהון ואינון יתבין תמן ויתביית תמן שבעא יומין שתיק ביניהון:

והוא אמר אלי בן אדם לך בא אל בית ישראל ודברת בדברי אליהם: כי לא אל עם עמקי שפה וכברי לשון אתה שלוח אל בית ישראל: לא אל עם רבים עמקי שפה וכברי לשון אשר לא רשסמע דברי הם אם לא אליהם שלחתיך המה ישמעו אליך: ובית ישראל לא יאבו לשמע אליך כי אינם אוכים לשמע אלי כי כל בית ישראל חזקי מצח וקשי לב המה: הנה נתתי את פניך חזקים לעמת פניהם ואת מצחך חזק לעמת מצחם: בשמיד חזק מצר נרתי מצחך לא תירא אותם ולא תחת מפניהם כי בית מרי המה: ואמר אלי בן אדם את כל דברי אשר אדבר אליך קח בלבבך ובאזניך שסע: ולך בא אל הגולה אל בני עמך ודברת אליהם ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה אס ישמעו ואס יחדלו: ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד יהוה ממקומו: וקולי בנפי החיות משיקות אשר אל אחותה וקול האופנים לעמתם וקול רעש גדול: ורוח נשאתני ותקחני ואלך מר בחמת רוחי ויד יהוה עלי חזקה: ואבוא אל הגולה תל אביב רישים אל נהר כבר ואשר המה יושבים שם ואשב שם שבעת ימים משמים בתוכם:

ישמיר: לא תירא כפניהם ודחשע: לא תירא אתם ולא תחת כפניהם דסיפרא: לא תירא כפחד לילח לביתח משלג: ויהי כעק לא תירא: וקול כנפי חר מן רפ מן ג מלין דנסבין בקריא וס וכל חית הארץ וכל וכל: ודבה אנתנו סאלים אלמים ודבה ודבה: וכן תעשה לחמרו וכן וכן: וכל הארץ בוכים וכל וכל: ואנשי בבל עשו ואנשי ואנשי: וקול כנפי החיות וקול וקול: ואיש את אשת רעהו ואיש ואיש: ואל תירא כיום אחיך ואל ואל: ובני אפים ישעו ובני ובני: ושם האיש אלימלך ושם ושם:

למעלה: ורוח כסאנתי: במראה הכבואה היה זה והוא מה סאמר למעלה ותסאני רוח אלא לפי סהפסיק בסמיעת הקול חזר ואמר היה הכסאיה והלקיחה וכן אמר למטה ורוח כסאנתי: ובמראה הכבואה הכל היה במראה הכבואה ובזו לא הגולה תל אביב וסבתוסם סבעת ימים מסמים ומקן ימים סב אליו הדבר וסאנתי אל הכקעה וכן קח לך לבוכה סכבעל דרך קח לך חטים קח לך חרב חדה הכל היה במראה הכבואה וכן בסנה הססית אס יוסב בבתי וכל הענין עד פסוק ורוח כסאנתי ותנבא כסדימה ונל ולא הורסה לדבר אליהם ולהוכיח עד אותו העת כמו סאמר ואדרבא הגולה נל: ואלך מר בחמת רוחי: רוצה לומר מר כפס כמו סאמר בחמת רוחי: ויד יי עלי חזקה: יד הכבואה: ואבא תל אביב: סס מקום כמו תל מלח תל חרטא ואולי הוא אחר מהם: אל נהר כבר: כמו על נהר כבר: ואסרי: כתיב ואסב קרי והכתוב רוצה לומר וכאסר ראיתי המה יושבים וסססס ויונתן ירגם זה וסחית ביניהון והסבי וסמיעתו ואסב ומה סאמר המה יושבים רוצה לומר ואסב כמו סהיו המה יושבים ואסר ענין חזק ואמר אחר כך ואסבס סבעת ימים מסמים בתוכם תמה ונבל ויתסתיק: יהי

רשי

עמקי גוסימא את עם נועז: כי לא אל עם עמקי טפה ודבריה לא אל עם: ואבעמקי בעמקי טאול קראיו: חזקים גוסימא בני דין לדרכם: ונה נתתי את פניך חזקים לעבת: חזקים בראי ברצק: לא תירא חוסם לא תירא סהם זכור תזכור את: וראית ססם ורבב עם רב מכך: ויהא ודחלך לפניך הוא

והי מקצה מבעת ימים. סוף הסבחה ימים מבואר הוא: בן ארס כופה. כמו הכופה ממזהיר את העם בבא עליהם החוב: והזהרת אותם ממני. כלו במני ברברים סממנת ממני: באמרי. מדרכו הרסעה. הרסע דרכו רסעה כמו סהטוב דרכו טובה: בעונו ימות. מיתה מופתית בעולם הזה או הכרחית לעולם הבא. וכן פירוש לחיותו כי יום עון עשנו בעולם הזה ויום בעולם הבא. ומה שאמר בעונו ימות ואף על פי שלא כזהר לפי שהוא ידע בעצמו שהוא חוטא אף על פי כן אם יזהירו אפסר טיטוב בתשובה: ורמו מידך אבקס. כיון שכוונתך להזהירו כמו שאמר באמרי לרסע כי באמרי לך שתאמר לו בשמי כאילו אני אומר לו והנה אם אתה לא אמרת לו את כפעת

בכפסו כי היה סב בהזהרתך לפיכך אבקס רמו מידך ואעניסך עליו: ואתה. מבואר הוא: ובסוב דרית. וכתינו מכסול לפניו המכסול הוא סימנות בחטאו ואדוני אבי זל פירס המכסול מיכליח בכל מעשיו בעול הזה כי פרי דרקותיו וסיה עתיד לאכול לעולם הבא ואכלנו בעולם הזה והוא מה שאמר מטה רבינו לא יאחר לסנאול כתרנו ומה שאמר ולא תזכרנה דרקותיו רזנה לומר לעולם הבא אכל ללעלם הזה תזכרנה: דרקותיו. כן כתיב על הכלל וקרי דרקותיו על הפרט. ויוכתן תרגם וכתיו מכסול ואתן תקלת חובי קדמוהי כראה שרענו כרעת רבותינו זל ספירטו בארס סהיה דרית וסב מדרקו ועשה עול בסתר אמר ה הקדום ברוך הו' אבי אתן מכסול לפניו כלומר אני ממציא לידו חטא בגלוי לכל כרוסידע הכל כי הוא רסע: ואתה. כי הזהרתו דרית. הכנוי קודם הידיעה וכן ויסנו את טעמו והחמנו חיותו לחס והרמנו להס: דרית. מיה סה' ככר דרית: לבלתי חטא. דרית סלא יסוב מדרקו: חיו חיה' ביו במקום הא למר הפעל: כזהר. ביקמן והוא כפעל עומד: ותהיעלי סס. בתל אביב וכו' ולכאח אל הסקעה והראה סס הסכור כמו סהראה על כהר ככר כי הבקעה מקום טהור יותר מתל אביב סהיו: יוסב סס בבי ארס וסכה לו פעס אחר פעס להסכילו הספסחה ו וההנהגה עומד כי באות הסקעה סכה כביתה בבל הראהו החל סס הספסחה בברואיס סכלל סס ספסח וסכל סס מחסבתו באמרו ככר אסר ראיתו על כהר ככר לא הוצרך לפרס ולפרוט דברי המרכבה: ואקום. מבואר הוא: ותבא בי. מתחילה כזהו להיותו בתוכה שותק להודיע כי שתיקתו כדבור כי בית מרי המה ואחר כך כזהו להיות כסגר בתוך ביתו ולא יבא בתוכס כרו סלא יוכיחם עד כלותו לרבר עמו כל הכבאות עד פסוק ורוח כסאתני ותבאני כסדימה: ואתה. הנה כתנו עליך עבותים ואסרוך בהס. כאילו אסרוהו בעבותיו סלא יוכל לכאח מכותיו ללכת בתוכס: ולסונך. כאילו רבקה לסונך א חכך ותהיה כאלס כלומר סלא תדבר אליהס ולא תוכיחס: וסדברי אותך. ככלותי לדבר אתך אפתח את פיך כלומר אתן לך רשות לרבר להס: הסומע יסמע והסדל יסדל וכלותו לדבר עמו היה כסאמר ויעל מעלי ה

ובשוב ד בקריא וס' ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול. בשוב צדיק דכלל והועבות. ובשוב רשע מרשעתו. וחברו. וחד ובשוב דוד מהבוח את הפלשתי: חיד כתבו בקריא וס' ואתה ביהזהרתו צדיק. וידאח ישוב. חבול ישיב רשע. ושל אחיו כל חטאיו אשר חטא לא תזכרנה: עבותים ג' מלאים בקריא וס' ו

והיה מסוף שבעה ימים והיה

פיתגם נבואה מן קדם יי עמיל מים: בר ארס מליך מניחך לבית ישראל ותקביל מסימרי פרנס ותזהיר יתהון מלמחטי קדמי: כד אמרית לרשיעא מימת תמות ולא אזהרתוהי ולא מליחמא לאזהרמא רשיעא מאזרתיה דרשעא לקיימותיה הוא רשעא בחוביה יסור ודמיה מן ירך א אתבע: ואת ארי אזהרמא רשיעא ולא תב מחוביה ומאזרתיה ד רישעא הוא בחוביה יסור ואת ית נפשך שיזבתא: וכר יתוב זכאה מזכותיה ויעביד שקר ואתן תקלת חובין קדמותיה יסור ארילא אזהרתוהי בחוביה יסור ולא אידבר זכותיה רעבר ודמיה מן ירך אתבע: ואת ארי אזהרת לצידיקא בריל דלא למחטי צדיקא והוא לא חטי ימיתו יחיא ארי אזהר ואת ית נפשך שיזבתא: ושרת עלי תמן רוח נבואה מן קדם יי ואמר לי קום פוק לבקעתא ותמן אסל עימן יוקמית ונפקית לבקעתא ותא תמן יקרא דיי שדיא ביקרא רחומי על נהר ככר ואישתתחית על אפי: וועלת בירוחא ואקיימתני על ריגלי וסליל עימי ואמר עול איטמר בגו ביתך: ואת בר ארס הא גזירפתגמי פומי עליך כאיסור גרילן ראסרין בהין ולא ריפוק ביניהון: ולישנך ארביק לחכך ותשתוק ולא תהי להרין לגבר סוכח ארי עם סרבן אינון: ובמללותי עימך ארכין ית נפשך ותימר להון כרנן אמר יי אלהים דמקביל יקביל אולפן ודי יתמנע יתמנע מלמחטי ארי עם סרבן אינון: ואת בר ארס סב לך אבנא ותתן ידא קדמך ותצור עליה קרמא ית ירושלים

ויהי מקצה שבעת ימים ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם צפה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפיו דבר והזהרת אותם ממני: באמרי לרשעמות תמות ולא הזרתו ולא דברת לה היר רשע מדרכו הרשעה לחיתו הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש: ואתה כי הזהרת רשע ולא שכלמרשעו ומדרכו הרשעה הוא בעונו ימות ואתה ארס נפשך הצלת: ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכסול לפניו הוא ימות כי לא הזהרתו בחטאתו ימות ולא תזכרן צדקתו אשר עשו ודמו מידך אבקש: ואתה כי הזהרתו צדיק לבלתי חטא צדיק והוא לא חטא חיו יחיה כי נזהר ואתה ארס נפשך הצלת:

ותהי עלי שם יד יהוה ואמר אלי קום צא אל הבקעה ושם אדבר אותך: ואקום ואצא אל הבקעה והנה שם כבוד יהוה עמד ככבוד אשר ראיתי על נהר כברואפל על פני: ותבא בי רוח ותעמדני על רגלי וידבר אתי ואמר אלי בא הסגר בתוך ביתך: ואתה בן אדם הנה נתנו עליך עבותים ואסרוך בהם ולא תצא בתוכם: ולשונך אדביק אל חכך וגאלמת ולא תהיה להם לאיש מוכיח כי בית מרי המה: ובדברי אותך אפתח ארס פיך ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה השמע ישמע והחדל יחדל כי בית מרי המה: ואתה בן אדם קח לך לבנה ונתתה אתה לפניך וחקות עליה עיר את ירושלים:

והנה נתנו עליך עבותים. וזהו נתיני עליך עבותים. ויתן את עבותיו: יסמע ב' כמצד וס' פ' וראהו בעיניו ובאזניו. השמע ישמע והחדל: השמע ישמע והחדל:

והנה נתנו עליך עבותים. וזהו נתיני עליך עבותים. ויתן את עבותיו: יסמע ב' כמצד וס' פ' וראהו בעיניו ובאזניו. השמע ישמע והחדל: השמע ישמע והחדל:

דרית. הכנוי קודם הידיעה וכן ויסנו את טעמו והחמנו חיותו לחס והרמנו להס: דרית. מיה סה' ככר דרית: לבלתי חטא. דרית סלא יסוב מדרקו: חיו חיה' ביו במקום הא למר הפעל: כזהר. ביקמן והוא כפעל עומד: ותהיעלי סס. בתל אביב וכו' ולכאח אל הסקעה והראה סס הסכור כמו סהראה על כהר ככר כי הבקעה מקום טהור יותר מתל אביב סהיו: יוסב סס בבי ארס וסכה לו פעס אחר פעס להסכילו הספסחה ו וההנהגה עומד כי באות הסקעה סכה כביתה בבל הראהו החל סס הספסחה בברואיס סכלל סס ספסח וסכל סס מחסבתו באמרו ככר אסר ראיתו על כהר ככר לא הוצרך לפרס ולפרוט דברי המרכבה: ואקום. מבואר הוא: ותבא בי. מתחילה כזהו להיותו בתוכה שותק להודיע כי שתיקתו כדבור כי בית מרי המה ואחר כך כזהו להיות כסגר בתוך ביתו ולא יבא בתוכס כרו סלא יוכיחם עד כלותו לרבר עמו כל הכבאות עד פסוק ורוח כסאתני ותבאני כסדימה: ואתה. הנה כתנו עליך עבותים ואסרוך בהס. כאילו אסרוהו בעבותיו סלא יוכל לכאח מכותיו ללכת בתוכס: ולסונך. כאילו רבקה לסונך א חכך ותהיה כאלס כלומר סלא תדבר אליהס ולא תוכיחס: וסדברי אותך. ככלותי לדבר אתך אפתח את פיך כלומר אתן לך רשות לרבר להס: הסומע יסמע והסדל יסדל וכלותו לדבר עמו היה כסאמר ויעל מעלי ה

והנה נתנו עליך עבותים. וזהו נתיני עליך עבותים. ויתן את עבותיו: יסמע ב' כמצד וס' פ' וראהו בעיניו ובאזניו. השמע ישמע והחדל: השמע ישמע והחדל:

רשע

כופה כתיבך. למה את סודקן הלא כופה סממנת מיד יעל המגדלים לראו' אס יבאו גייסות לעיר יתקע בסופר ל להזהיר את העס סוכסס ויתחזקו כן כתיבך ל להזהירס להסמר מן הפורענ' סלא אביאנו עליהס: וכתיו מכסול לפניו. כסאמר עססה דבריו בהכנע ומראה ענמו כדריק אני כותן עבירה מפורסמת ל לפניו כרו לגלו מעסס וכסאביא רעה עליו לא יהרהרו אחרי: ולא תזכרנה דרקותיו. פרטו רבותינו בתורה על הראסונ' סמתחרט על הצדקות הראסונ' סעשה: והנה סס כבוד יי עומד. הקריס על ידו לילך סס מרת עמו יתירה מה סאף ררך בסר ורס לעסות כן התלמי ממתיך לרב וכאן הרב ממתיך ל לתלמיד: הסגר בתוך ביתך. להראות סאיכס ראון לתוכסה: הנה כתנו אליך עבותים. הו' אסור בביתך כאילו נאסרת בעבותים וכן תרגם יונתן האגזרי פתגמי עלך כאיסור גילדי' וגו': וסדברי אותך. כסאכפון לדבר אתך לסלחך אליהס: ואמרת אליהס כה אמר ה' אלהים. את כל דברי סליחותי הסומע יסמע. אין זה מן הסליחות אלא רוח ה הקודס אמר לכביא אתה אמור אליהס ס סליחותי והס הסומע יסמע והסדל יסדל כי ידעתי כי לא כלס יסמעו כי בית מרי המה ללכבה. טולה בלעז וסמסס ססה גרולו: ריח

יממעו כי בית מרי המה ללכבה. טולה בלעז וסמסס ססה גרולו: ריח

יחזק' מנחם בלעז שמסליכין בו חבנים לעיר: סוללה: שוּך עפר וסוללה
 וכוננו במקלות ועושה תל גבוה לעמוד עליו ולראות ברוך העיר ולירות בחצים
 סוללה פורירא בלעז: וסיוע עליה כרים: תרגם יונתן איפרורון והם כפרים
 שמוסיב חילותיו ויוסיבם באלים לרוחות העיר שלא יאחז ארס יוצא ובה ופי' כרים

כרים ממנו על הכבא
 זה שומר לרוח זו רוח
 לרוח זו: קיר ברזל.
 רובמת לחומת העיר
 המפקדת בין הכבא
 ובין העיר: אות היא
 • סך תבא ירוסלם
 במזרח: על דרך
 הסמאל: לסבול בער
 ויפורין מניין ימים
 כמניין שנים אשר ה
 הכיתתי לחי על ט
 מהשעיר לפני ותכפר
 על שם אחרי אלקסס
 בעיניך הפורענא מאני
 אומר להביא עליהם
 כתינו לך את שני עונם
 וגו' הקילותי ענין ל
 לקבל את בער מסבלי
 אזי למחן שני שחטאו
 לפני הפסחים לך ל
 למחן ימים: לא שני
 כמו שנים וכן תרגם
 יונתן ואח' יהיה לך
 על חר תרין בחוביהו:
 סלם מאות ותשע יום
 • סביבו בסדר עולם
 מלמד שחטאו ישראל
 סלם מאות ותשע סנה
 מסבכסכו לארץ עד ש
 סבלו ממנה עשרת ה
 הסבבים ואח' מוצא
 מהם מפורס' מאתים
 וארבע' ושלם מסמלך
 ירבע' עד שבלה הוטב
 בן אלה ובימי שפוט
 הסופטים ק"א שנים

והי' עליה מצור ובניית עליה דיק
 ושפכת עליה סללה ונתתה עליה
 מחנות ושים עליה כרים סביב:
 ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה
 אורח קיר ברזל בינך ובין העיר
 והקינתה את פניך אליה והיתתה
 במצור וצרת עליה אות האלכית
 ישראל: ואתה שכב על צרך
 השמאל ושמח את עון בית
 ישראל עליו מספר הימים אשר
 תשכב עליו ותשא את עונם: ואני
 נתתי לך את שני עונם למספר
 ימים שלש מאות ותשעים יום
 ונשאת עון בית ישראל: וכלית
 את אלה ושכבת על צרך הימני
 שנית ונשאת את עון בית יהודה
 ארבעים יום ושלשנה יום לשנה
 נתתיו לך: ואל מצור ירושלם תכין
 פניך וזרעך חשופה ונבאת עליה:

חשופה: ולא בורע גדולה ובעם רב. וכל אוריה רבו חס כבג בליש בקר' וס' וגאלתי אתכם בזרוע נשוח
 ובשפטים. במסות באותות ובמופתים ובמלחמה. ושרף זרוע אף קדקד: ליש אחרינא וזרעך החס
 בקריאה וס' בסדר עקב:

בפנותיו חרבה הארץ כי לולי כושר עונותיו היה האל סולח לעונות הבאים אחריו ולכדיקו וליהויקו תלה בחטאות מנמה
 להקיר תצל פניו בחטאות מנמה ולא אבה יי' לסלוח וכן אמר בצדקיהו כי על אף יי' היתה בירושלם וביהודה עד
 והיה בתשובה חמס עשרה סנה: הימני: כתוב הימני קרי: ואל מצור ירושלם תכין פניך. אמר לוכי בסבכו על הצד
 וזרעך חשופה. מגילה כי הרוצה להכות ולהלחם בחזקה חושף זרועו מן הבגד מעליו וכן חספ' יי' את זרוע קדמו
 בעור מצור עליה תבא עליה ותאמר לה דברי מאמר ושתיה נכבשת אם לא תשוב:

ושים וס' בסדר כשלח: מחבת וס' על מחבת בשמן חששה. וכל נעשה במרחשת. מחבת ברזל
 ונתת אתה: ואני נתתי לך כוס ואני נתתי לך שכם אחר על אורך. ואני נתתי לך את שני עונם: זרעך
 וחס בליש כנביאים וכבתיבם וס' וגרעתי את זרעך ואת זרעך. וזרעך

והי' עליה מצור ובניית עליה
 פרקום והי' מצור עליה סללה ו
 ותשיר עליה משירין ומני עליה
 איפרורון סחור סחור:
 ואת סב לך מסרית ברזל ו
 ותיתן יתה כורמל ברזל בינך ובין
 קרמא ותתקין ית אפך לה והי
 בציירא ותצור עליה את האלכית
 ישראל: ואת שכב על סרך
 דסמלא ותשוי ית חובי בית ישראל
 עליו מניין יומם ותשכב ע
 עליו ותקבל ית חוביהו:
 ואנא יהבית לך על חד תרין
 פחוביהו למינין יומא תלת מאה
 ותשעין יומין ותקבל חובי בית
 ישראל: ותשלי ית אילין ותשכב
 על סרך דמיני תינינות ו
 ותקבל ית חובי בית יהודה
 ארבעין יומין יומא לשנא יומא
 לשנא יהביתנו לך: ולציר
 ירושלם תתקין אפך וזרעך ת
 תתקין ותתבני עליה:

הקשה מאד והנה זה היה למופת להם כי הנסים שלא עבדו האל עבדו הגוים וסבלי
 עבודתם הקשה וכל השכיבה הזאת ואף על פי שארכו הימים הכל היה במרחא
 הנבואה ואני נתתי לך את שני עונם למספר ימים סלם מאות ותשעים יום רוצה
 לומר שנתן לו ימים במספר כנגד המנים שחטאו יום לסנה יום לשנה ושני עונם
 היו סלם מאות ותשעים סנה ורוכם מצאנו בפירוט כי בימי השעבוד אשר בין
 שופט לסופט סהיו עושים הרע בעיני יי' היו מסתעדים לגוים מהיושע ועד שמשון
 תמצא בחשבון ק"א שנים ובימי מלכיהוואל שעשו הרע בעיני יי' והיו בציבור
 מלכי האומות תמצא בחשבון מירבעם עד הושע מאתים וארבעים ואחת סנה הרי
 סלם מאות וחמשים ושנים חסר סלסים וסמנה הוסף בהם עשר' סל שמשון סהיו
 מושלים בהם פלשתים לפי סהיו עושים את הרע בעיני יי' כמו שכתוב הלא ידעת
 כי מושלים בבו פלשתים כי אף על פי סהיו עושים שמשון לא היתה תשובה סלמה
 לפי שלא היה לבם סלם עש' יי' חכרו עש' סמוכה עשרה סנה אלו סמנה עשר סנה
 היו בין ימי סמגר סלא כתפרסו סלא היתה תשובתו סלא מעטה וכן כתיב בימי
 סמגר בין עש' בימי ועל חרלו ארחות ובין ימים סבין שמשון לפני סלאמר בימים
 ההם אף מלך בישראל איש הישר בעיני עשה ואז נעשה פסלו סל מיכה כמו
 ספירסו במדקומו ותמיה הוא מה סתי את שני עונם על חד תרין בחוביהו:
 וכלית את אלה: רוצה לומר כי אחר סגלו עשרת השבטים החלו מלכי יהוד לעשות
 הרע בעיני יי' כי במסכת סס לחזקיהו גלו ואחר ימיות חזקיהו החלו לעשות הרע
 בעיני יי' ואף על פי סאחז היה רסע לא נצרה צרה בחרבן ירושלם עד מנמה
 סל עליו אחר עשו האומרי אשר לפניו ויחטא וגם את יהודה בגללו וזאמר הכני
 מסר רעה על ירושלם וגו' ומחיתי את ירושלם כאשר ימחה הצלחת והנה מנמה
 מלך חמשים וחמשה סנה ועמד ברסעו עשרים ושנים סנה ועשה תשובה כדברי
 בעל הדגם וסמך זה לפסוק ועש אשרה כאשר עשה אחאב וכמה מלך אחאב
 עשרים ושנים סנה וזה הדגם רחוק כמו שכתבנו הנעם בספר מלכים ולפי זה
 הפי' כחשב עשרים ושנים למנמה וסמנה עשרה ממלכות יהויקים וצדקיהו ואעפ
 סמלכו בין סניהם עשרים ושנים לא נחשב הארבעה סנים האחרונות לצדקיהו
 סהיתה הארץ חרבה רבה ולפי דעתי כי הארבעים סנה נחשבו כולם למנמה כי
 סהיהו חרבה הארץ וליהויקו תלה בחטאות מנמה כמו סאמר ביהויקים אף על פי יי' היתה ביהודה
 להקיר תצל פניו בחטאות מנמה ולא אבה יי' לסלוח וכן אמר בצדקיהו כי על אף יי' היתה בירושלם
 והיה בתשובה חמס עשרה סנה: הימני: כתוב הימני קרי: ואל מצור ירושלם תכין פניך. אמר לוכי בסבכו על הצד
 וזרעך חשופה. מגילה כי הרוצה להכות ולהלחם בחזקה חושף זרועו מן הבגד מעליו וכן חספ' יי' את זרוע קדמו
 בעור מצור עליה תבא עליה ותאמר לה דברי מאמר ושתיה נכבשת אם לא תשוב:

וכתו. ובניית עליה דיק' מגרל עץ מצונק נגר העיר לכבשה: וספכת עליה סוללה
 כתרוממו ותבצר עליה מליתא והוא מסופכים עפר כחפיר' מסבב העיר למלחמה
 ולעשות מן העפר תל גבוה כדי לעלות ממנה אל החומה או להלחם: וסיוע עליה
 כרים סביב. כגידים וסרי חילות וארובי אבי' פירס כרים כבשים כמו עס
 חלב כרי' והרמיו לו והוא משפץ

אלי ברזל לגנח החומה:
 ואח' • מחבת ברזל • מחבת
 אף לו ענין קבול אלא סהיא פ
 פשוטה יותר מפרור וסאר כלי
 ברזל לרמיתה לקיר וענין קיר
 ברזל לסביב כרים האחד לחזק
 הברזל סלב ישראל חזק כברזל
 והסחרות לסחרות הברזל מסל
 לעונותיהם סהם סחור' וכעורים
 כמו סדמה אות לתאני השחור'
 וחס רחוקים מלהלכין והם מ
 מסבבים כנס לבן אהים כקיר
 המבדיל בין בית לבית וענין
 והכיתות את פניך אליה כי פני
 יי' אליהם אם יסובו אליו או
 ענין הכנת פנים כמו וסמתי את
 פני באים ההוא ומה סאל' וזרת
 עליה אחר סאמר והיתה במצור
 רוצה לומר וזרת עליה עד רדת
 חומותיה: אות היא • כי כן יכורו
 האויבים על ירוסלם עד דקעם
 אותה: ואתה סכב • עוד כוח
 סיעשה אות אחר להם: סכב
 על צרך הסמאל: לפי סרוב
 סכית הארס היא על צדו ה
 הסמאל לפיכך כזה לסכב
 עליו על עון בית ישראל סהם ח
 הרוב וזה לו סיסכב עליו סס
 יום כי כן היו סני עונם וס' ו
 פירס לפי שסמרון היתה לסמל
 ארץ יהודה כמו סכתוב ואחרתך
 הגדולה סמרון היושבת על ס
 סמאלך לפיכך כזה לו לסכב על
 סמאלו לסאת עון בית ישראל
 ופירס תשא את עונם תקבול
 עונם כי הסכיבה על צד אחר
 זמן רב סלא יהפך לצד אחר הוא

הקשה מאד והנה זה היה למופת להם כי הנסים שלא עבדו האל עבדו הגוים וסבלי
 עבודתם הקשה וכל השכיבה הזאת ואף על פי שארכו הימים הכל היה במרחא
 הנבואה ואני נתתי לך את שני עונם למספר ימים סלם מאות ותשעים יום רוצה
 לומר שנתן לו ימים במספר כנגד המנים שחטאו יום לסנה יום לשנה ושני עונם
 היו סלם מאות ותשעים סנה ורוכם מצאנו בפירוט כי בימי השעבוד אשר בין
 שופט לסופט סהיו עושים הרע בעיני יי' היו מסתעדים לגוים מהיושע ועד שמשון
 תמצא בחשבון ק"א שנים ובימי מלכיהוואל שעשו הרע בעיני יי' והיו בציבור
 מלכי האומות תמצא בחשבון מירבעם עד הושע מאתים וארבעים ואחת סנה הרי
 סלם מאות וחמשים ושנים חסר סלסים וסמנה הוסף בהם עשר' סל שמשון סהיו
 מושלים בהם פלשתים לפי סהיו עושים את הרע בעיני יי' כמו שכתוב הלא ידעת
 כי מושלים בבו פלשתים כי אף על פי סהיו עושים שמשון לא היתה תשובה סלמה
 לפי שלא היה לבם סלם עש' יי' חכרו עש' סמוכה עשרה סנה אלו סמנה עשר סנה
 היו בין ימי סמגר סלא כתפרסו סלא היתה תשובתו סלא מעטה וכן כתיב בימי
 סמגר בין עש' בימי ועל חרלו ארחות ובין ימים סבין שמשון לפני סלאמר בימים
 ההם אף מלך בישראל איש הישר בעיני עשה ואז נעשה פסלו סל מיכה כמו
 ספירסו במדקומו ותמיה הוא מה סתי את שני עונם על חד תרין בחוביהו:
 וכלית את אלה: רוצה לומר כי אחר סגלו עשרת השבטים החלו מלכי יהוד לעשות
 הרע בעיני יי' כי במסכת סס לחזקיהו גלו ואחר ימיות חזקיהו החלו לעשות הרע
 בעיני יי' ואף על פי סאחז היה רסע לא נצרה צרה בחרבן ירושלם עד מנמה
 סל עליו אחר עשו האומרי אשר לפניו ויחטא וגם את יהודה בגללו וזאמר הכני
 מסר רעה על ירושלם וגו' ומחיתי את ירושלם כאשר ימחה הצלחת והנה מנמה
 מלך חמשים וחמשה סנה ועמד ברסעו עשרים ושנים סנה ועשה תשובה כדברי
 בעל הדגם וסמך זה לפסוק ועש אשרה כאשר עשה אחאב וכמה מלך אחאב
 עשרים ושנים סנה וזה הדגם רחוק כמו שכתבנו הנעם בספר מלכים ולפי זה
 הפי' כחשב עשרים ושנים למנמה וסמנה עשרה ממלכות יהויקים וצדקיהו ואעפ
 סמלכו בין סניהם עשרים ושנים לא נחשב הארבעה סנים האחרונות לצדקיהו
 סהיתה הארץ חרבה רבה ולפי דעתי כי הארבעים סנה נחשבו כולם למנמה כי
 סהיהו חרבה הארץ וליהויקו תלה בחטאות מנמה כמו סאמר ביהויקים אף על פי יי' היתה ביהודה
 להקיר תצל פניו בחטאות מנמה ולא אבה יי' לסלוח וכן אמר בצדקיהו כי על אף יי' היתה בירושלם
 והיה בתשובה חמס עשרה סנה: הימני: כתוב הימני קרי: ואל מצור ירושלם תכין פניך. אמר לוכי בסבכו על הצד
 וזרעך חשופה. מגילה כי הרוצה להכות ולהלחם בחזקה חושף זרועו מן הבגד מעליו וכן חספ' יי' את זרוע קדמו
 בעור מצור עליה תבא עליה ותאמר לה דברי מאמר ושתיה נכבשת אם לא תשוב:

והנה נחתי. כילוי נחתי לך עבדתי עמך אל צדק עד שתשלים ימי המצור שהם ארבע מאות ושלשים ומאת מצורך כתב ציד הרבוי האחד מצור סמרו וואחר מצור ירושלם ואלו הארבע מאות ושלשים מנה שהיו ברעם בטלו הממנות והיוכלות ויתמצא בהם פבעים ממנות וכנגדם היו בבבל בגלות פבעים מנה כמו שאמר אז תרצה הארץ את עבדתי והיכר הם על ממנות בעלם מאות וחמשים מנה יש חמשים ממנות כשארזו לך מן הארבע מאות ושלשים ממנים מנה בחמשים מנה פבע ממנות הרי הם חמשים ומבע ממנות כשארזו שלשים מנה מבהם ארבעה ממנות ועוד שתי מנים הרי לך פשים ואחד ממנות ובארבע מאות מנה פמה היוכלים הם פשים ותפצה ממנו פבטלו

הם שמים ותשעה שמו' שטבלו
והשטמה האחת למלאת שבעים
תחשוב שתי שנים ששאריו לכו' מ
משלמים וארבע שנים שלא ח
חשבנו לכדיהו' הרי שם שנים
ובשבשית גלו ולא הספיק להם
לשמוט אפילו אסרנו: ואה
החלך חטין. בזון כמו בתם
וכן לקץ הימין כמו הימים את
הזל הרבין כמו הרבים והדומ'
לו זה לונסזה לעשות לאות
לבי ישראל כיואלכו במדור לה
המינים מעורבין מפני הרעב
שלא יברור אדם חטים למאכלו
לא יוכלם עם המינים הפחותים
מעורבים מפני הרעב ופול
ועשים ידוע ולא יעשה אדם מהם
לחם לא בימי הרעב ורוחן הוא
סקורין לו בלעז מיליו וכסמ'
ברגס במקר' והוא סקורין בלעז
סגלאי בכלי אחר. כלומר
שתערבם כולם והכל במראה
הנבואה: אשר אחת טובב על
צדק. ולא אמר השמאלי כי
למספר הימים שזכר ידוע שכל
השמאלי אמר או אמר על דרך
קת' לכלול שניהם וזכר מספר
הימים של השמאלי והוא הדין
לימיו גם כן ארבעים יום זה
מיאכלנו כי גם כן היו בני יהודה
במדור וברעב: ומאכלך.
במשקול. בחולס בשקל מזמור
זה אות לבי ישראל כי במשקל
יאכלו לחם מפני הרעב ולא י
יאכלו פעמים ביום לא פעם אחת
בין היום והלילה מעט לעת מ
מחסרון הלחם: ומים במסורה
תפחה. אמרו רבותינו: לא כי
מסורה מדה קטנה אחר מ
משלמים בלוג ומה שאמ' ששית
ההין לא אמר שהמסורה ששית
ההין אלא שלא יסתה מעט לעת
אלא ששית ההין ומאיתו ששית
יסתה במסורה מעט מעט שלא
יסבע מהמים באחת מן הפעמים
אלא מעט מעט יסתה אות' לבי
שקרא שלא יהיה להם מים ומה

פִּסְתוּן מֵהֶם יִהְיוּ מַעֲט בְּמֵרָה מִחֵסֶד כֶּף הַדְּמִיּוֹן כְּמוֹ לֵב סִמְחָה וְיִי
 הַמְּעוֹרָב מִכָּל אֱלֹהֵי הַדְּמִיּוֹת קָסָה הַ
 בְּגִלְיָה זֹאת הָאֵדָם. מֵלֵת וְהִיא
 לַמְּעוֹרָב לֹמֵר עֲרֻבָה שְׂעוּרִים הִיא
 שְׂעוּרִים שְׂתֵּהא עֲרִיבָתָה כְּעִרְיָת
 בִּי הִנֵּן וְהֵאָּ לַפְּעֻלָּה וְהִיָּה הִנֵּן
 לִפְנֵי כִקְרָאת הַשְּׂעוּבָה חֲרָרָה וְעִי
 הַיְּבֻשָּׁה גִלְלָ לִפִּי סֵהִיא מִתְּגִלְלָת
 לַחֲמֵס טוֹמָא בְּגוּיִם וּפִירוֹשׁ לַמִּצְוָה
 לַמְּעוֹרָב מֵאֲכֹלֵם מְטוֹמָאָה וְלֹא יוֹכֵחַ
 וְלֹא גּוֹפִי מִמֵּאֲכֹל טוֹמָא וְחֵזֶק סִמְחָה
 יֵאֱכֹל הַכֹּהֲנִים לַמְּטוֹמָאָה בָּהּ : מֵסֵ
 וּמֵאֵם וְזָלָּ פִירְסוֹ הַהֵם כִּפְסִי לֹא
 סִאֲמֹרִים עָלֶיהָ סָזוּס סָזוּס כִּי
 בֹא בְּפִי בְּשֵׁר פְּגוּל. סֵלֵא אֲכִלְתִּי
 בְּיֹד וְזֹאֲתוֹת אֲהִיּוּ מִתְּחַלְּפוֹת וּפִסְ
 יָאֲמֵר. מֵטָה לַחֵם. מִסְּעֵר כְּמוֹ
 מִיָּמִיו בְּמַעֲשֵׂה בִי אֹת הִיא לְבִי יִי
 בְּסִמּוֹ חֵיסֵּב אֲחִי. כְּלֹמֵר חֵיסֵּב אֲחִי

במשקול ה'מל' ב'י'ש'ו'ט' או בכר בסף תשקול. במשקול עשרים שקל. ל'שקול ישקל כעסי. ועשרת אלפ' בכר בסף אשקול. ואשקולה להם את הכסף: אשקול על ידיו עשי והלאכה. על גזגזי והמלך. וד'ין תרין כתר'אן ד'א'ינון אשקול על ידיו עשי והלאכה על גזי א'ית ד'לא בסר'יית'הון:

והא גזירות פיתגמי עלך כאיסור
גדילן ולא תתהפך מסיטך ל
לסיטך עד אשלמותך יומי צ
צריך ואת סב לך חטין
וסעורין ופולא וטורפתין ודוחן
כונתין ותתן יתרוזן במנא חר
ותעביר יתרוזן לך למיכל מגין
וימא דאת שביב על סטך תלת
מאה ותשעין יומין תיכליניה
ומיכלך דתיכליניה במתקל עסרי
פילס ליום מעין עד עירן ת
תיכליניה וימא במכילא תשתי
חר מן שתא בהינא מעין עד
עירן תשתי ותדרא דלחים
שעורין תיכליניה והיא על גלי מ
מפקת אינש תתדרניה לעיניהן
ואמר יי בדין
יכלון בני ישראל יח מיכלהון
מסאב ביני עממיה דאגלינון ל
לחמן ואמרית קביל בעותי
אלהי הא נפשי לא מסאב ונבילא
ותבירא לא אכלית מזעורי ועד
כעז ולא אכלית בסר מרחק
ואמר לי חזי
דיהבית לך יח גלי תוריה חלף
גלי אינשא ותעביר יח מיכלך
עליהון ואמר לי בר ארם הא
אנא חבר סעיד מיכלא בירושלם
ויכלון לחמא במתקל וביצפא
ומיא בצרו ובאשתממו ושתון
בדיל דיהבר להון מיכל ומישתי
ויצרון גבר ואחוריה ויתמסון ב
בחוביהון

וזו המיסה בירוסלם כל ימי המצור שהיה מסכת תסע לזרדן יהועד סנת אחר עשר : ועונת סעורים תאכלנה :
 גבה וחולתה רוצה לומר וכעונת סעורים כך תאכלנה כאליו היתה עונת סעורים לברם בלא ערוב כי
 ככלה ולא אחר כעונת חטים כי זה רחוק סיאכל בתאבון העונה המעורבת כעונת חטים לברם : והיא
 מורה על פירוסו כי עונת סעורים היא רמזין כי חילו היה אומר עונת סעורים על העונה המעורבת ומכא
 אומר ובגללי צואת הארס לא היה אומר והיא אלא אחר והיא סב אל העונה המעורבת גם לפירוס ספי' עונת
 גת סעורים סאינה כאה לא היה לו לומר תאכלנה ולא תעספה : תעונבה לעיניהם . תעונבה הנסים : ויא
 אויה להרגם פי' אתה בעצמך תענב אותה וכן תרגם יונתן תחררינה רוצה לומר תיפנה על הגחלים כי
 ענבה תעספה תחררה והמעספה לעונה היא אפיתה ואמ' לו סיאפה אותה בגללי צואת האר' ונקרחת הצואה
 אחר לו סידלק בגללי צואת הארס ויאפה בהם העונה והוא דבר טמא ומאוס והיא אות לבני ישראל סיאכלו
 ס לעיני בני ישראל כדי סיראוו כי אות היא להם : ויאמר יי' את לחמם טמא . כי בגליתם בין הגוים לא יוכלו
 לאכול בבהיח : ואומר . הנה כפטי לא מטמאה . לא כפטי ולא גופי אינם מטומאים : לא כפטי ממחטבה רעה

כבלה וטרפה לא אכלתי כי הכהנים מזהירים על הנבלה ועל הטרפה יותר מישראל מפני הטומאה וכן כתיב כל כבלה וטרפה לא
אכילו מעשרי כהן מטומאה וכן ולא בא בפיסר פגול שהכהנים מזהירים עליו וידיך תאמר לי שפעם לחמי בדבר טמא
טומאה שלא הדרתי ביום ובאתי לדי טמא בלילה ונבלה וטרפה לא אכלתי שלא אכלתי מבשר כוס כוס מעול פ' בהמה מסוכנת
מזהר מהם שלא תמות כוס כמו כבש תרגום שחוט כי אם רוצה לומר כבלה וטרפה ממעט מאי רבותיה ריחוקאז: ולא
יהי טעורה בה חכם ומסר דרבי נתן אמרו שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתכותיה: ויאמר אלי • צפוני • כתיב בוי וקרי צפוני
בהי הבקר פירוש גללי הבקר וצפוני כמו צואות עני וצואה היא וכן הצאצאים והצביעות וצואת הבקר אינה מאוכה כצואת האדם:
המטה מעשר האדם החלום וכן אמר בתורה בקללות בסברי לכם מטה לחם עשה פירש מה שאמר לו שיאכל לחמו במטקל וישתה
אל: ובדאגה • מידאגו ופחדו באכלם שיחסרו לחם ומים: ובשממון • בתמהון לבב: למען • עשה פירש הדאגה לפי שיחסרו לחם ומים:
חיו שלא יהיה יתרון על חברו: ונקמין • יתק לבבם מרוב צרות וכל זה בשבטם שיכירו כי הם גרמו להם זה כי ענוש גרם להם כל זה:
ואתם

רמי

כתתי עליך עבתיים •

בזירת מזוית תהא חמורה עליון כאלו כ כאשרת בעבדותם שלא תהפך מדרך ה' דרך : עד כלותך מי מזדור . מניח הימים האלה שגורתי עליון : חטים ושעורים וג' רחץ וכסמים : פאכץ איאפ' לטרא בלעז ס' הרעב פיה עליה בימי המצור ויאכלו לחם תעורבת ובמיואום : במשקול : סימן לאכזי מצור הירא' מן הרעב ואוכלי במשקל וטותין במסור : משתד עת . מיום ליום במרה זו תפיה טפית ההין : וטנת פעור תאכלנה . עריכת מאולת כעריכ' פעורים ולא כאה כ כעריכת עצות חטים : בגלל צאת הארס ת תעונה . תאפיה בגליתם סמיבטן ו וסורפן : אהה . לסוף אכז' : נפסי לא מטמא' . לא הרהרתי בזה ובאתי לירי טומאה בלילה : ובילה וטריפה לא א אכתי . בסר מקוכנת סדומה ל לבילה וטריפה : בסר פגול . בהמה טהורה בה חכם ולא יתכן לומר נבילה וטריפה ממט ראס כן מאי רבותיה : טמא . מאוס : צפיעו . גללי : מטה לחם .

מסען לחם פֿאַר ד
דפֿין בלעז: ובראָה
• רוחים מאַ יכלה
הלחם מהם ראָה
אַינמאַ בל' ובלאָזינ
דוטאָר בלעז: למען
יחסר • ראָתם
וטמונים בסביל סיה
חסירי לחם ומים בימי
המבול ודאָס פֿן יכלת:

מחזק
ל' וחל וטס
חל בלח

וְהָיָה

חרב חרה • סימן לחרב כבוד נכר: תער הגלבים • הרענים ולסון ימי הוא
 וס' אומרים כדמכיר בלעז ומנחם חבר תער הגלבים תער הגלבים ואין לו דמיון
 בזורה • בתוך העיר • אשר חקתה על הלכות הכללות ימי מצורך אות
 היא סכלו סליטתם בזלעפות רעב בזכות מהם כאם כענין טחאמר עורנו

כתור כמחרו מפני
 זלעפות רעב: תכה •
 אות בזרה: סביבותיה
 • סביב אותה לבינה
 סימן על הבורחים מן
 העיר טיטוס כמרים
 והרגום סביב ירושלים
 : והסליטת תורה
 לרוח: סימן לגולים
 מילכו למצרים ויחנך
 בן קרח ויחברתו וסם
 ארית חרב אחריהם
 מהלך כבוד נכר ו
 והחריב את מצרי וסם
 כהרגו: וזרת אותם
 בכפיד: אלו מתי
 מעט שגלו לבבל
 ויחיו: ומהם עוד תקח
 • מאותם מתי מעט:
 ושרפת אותם באש:
 סימן לאחאב בן קליה
 וזרקה בן מחסיה אשר
 קלם מלך בבל:
 ממכותה אש • מן
 הרמזים האלה סאני
 רומלך תל הפורעני
 לכל בית ישראל:
 בתוך הגוים: סמיתם
 באמצע העולם:
 ותמר את משפטי:
 ותחלק את משפטי:
 מן הגוים: סדך כתוב
 במנפה וינע מנפה
 את יהודה ויוסבי י
 ירושלים לעשות רעמן
 הגוים אשר השמיד יי
 מפני ישראל ויס
 פותרי שגויו לא קבלו
 תורתיהם קבלה ע
 עליהם ועברו עליה:
 יען המכס: יען
 הזמיתם את עצמיתם
 להפקר מן הגוים
 המכס למון וימן להם
 המלך ומנחם פתרו
 לסון הומה כמו המו
 גוים: וכמשפטי הגוים
 אשר סביבותיהם לא
 עשיתם: מהם לא
 המירו את אלהיהם והמה
 לא אלהיהם המרתם
 כבודי בלא יועיל
 ורבותי כי כמתקנים
 מבהם לא עשיתם כ
 כמקולקלים מבהם
 עשיתם: גם אני את
 בגרתי עלי וגם אני ה
 הכני עליך: והנחיתני

לרחוק קמץ בקריאה וס' והשליטת תורה לרוח • לעשות לרוח משקל • וכח יתרון לו שיעמוד לרוח: ארית
 ד בקריא וס' נמסר בסדר בשלח: את משפטי ג בקריא וס' את משפטי העשו ואת דקתי: ואם בזקתי
 תכאסו ואם את משפטי: וחבר את משפטי לרשעה:

ואתה בן אדם קח לך יחורב חרה
 תער הגלבים תקחנה לך והעברת
 על ראשך ועל זקנך ולקחת לך
 מאוני משקל וחלקתם: שלשית
 באור תבעיר בתוך העיר כמלאה
 ימי המצור ולקחת את השלשית
 תכרה בחורב סביבותיה והשלשית
 תזרה לרוח וחרב ארית אחריהם:
 ולקחת משם מעט במספר וצרת
 אתם בכנפיהם: ומהם עוד תקח
 ורשלת אתם אל תוך האש
 ושרפת אתם באש ממנו תצא אש
 אל כל בית ישראל:

כה אמר אדני יהוה זאת ירושלים
 בתוך הגוים שמתיהו סביבותיה
 ארצות: ותמר את משפטי לרשעה
 מן הגוים ואת חקותי מן הארצות
 אשר סביבותיה כי במשפטי מאסו
 וחקותי לא הלכו בהם:
 לכן כה אמר אדני יהוה
 יען המנכס מן הגוים אשר ס
 סביבותיהם בחקותי לא הלכהם
 ואת משפטי לא עשיתם וכמשפטי
 הגוים אשר סביבותיהם לא עשיתם:
 לכן כה אמר אדני יהוה
 הנני עליהם גס אני ועשיתי בתוך
 משפטים לעיני הגוים: ועשיתי
 כן את אשר לא עשיתי ואת אשר
 לא אעשה כמוהו עוד יען כל
 תועבתך:

לכן אבות ואכלו בנים בתוך
 ובנים ואכלו אבותם ועשיתי כן
 שפטים וזריתי את כל שאריתך

ואת בר אדם סב לך תרבא חריפא
 מספר גלבים תיסב לך ותעבר על
 רשך ועל דיקנך ותיסב לך ס
 מזונות דמתקל ותפליגיון:
 תלתא בנורא תחליק בגו קרמא
 במשלים יומי צירא ותיסב ית
 תלתא תקטיל בתרבא סחרגתא
 ותלתא תבדר לכל רוח דכן
 יתבדרון ודקטליו בתרבא אגרי
 בתריותו: ותיסב מתמן יעיר
 במינין ותצור יתהון בכנפך:
 ומנהון עוד תיסב ותירמי יתהון
 לגו נורא ותוקיד יתהון בנורא
 בכין תפוסק אשתא על כל בית
 יצראל:
 ואלהים רא ירושלים בגו עממא
 ליתתא וסחור סחור לה מדינתא
 ואשניא ית דיני למחבביון
 מן עממא וית קימי מן מדינתא די
 בסחרגתא ארי בדיני קצו וקיימי
 לא חליבו בהון:

בכך כרנן אמר יי אלהים חלף
 דחבתון מן עממא די בסחרגתון
 בקימי לא חליבתון וית דיני לא
 עברתון וכנימוסי עממא די ב
 בסחרגתון לא עברתון:
 בכך כרנן אמר יי אלהים
 האנא שלח רוגזי עלך אף אנא
 ואעביר בגיך פורענות דינין ל
 לעיני עממא: ואעביר בך ית
 דלא עבדית וית דלא אעביר ד
 דכונתיה עוד חלף כל תועבתך:
 בכך אבהו יכלון בכר
 בגיחון בגיחון ובניא יכלון בכר
 אבהתהון ואעביר בך פורענות
 דינין ואבדר ית כל שאר עמין

תעשו ואת חקתי תשמרו • ווארץ תעבז כחם ותרץ את שבתיה • ותמר את משפטי לרשעה ב' בפסוק •
 בעני השיב ידו • יען במשפטי באסו • יען משפטי לא עשו וחקתי באסו • ועבדי דוד מלך עליהם ורעה אחד •
 על ריב הבהיעבדו לבשפט: תועבתך ה' כתוב כן חס' בתר וס' ועשיתי כך את אשר לא עשיתי • יען
 את בקדשי טבאת • ואת כל תועבתך ותרכי את תועבתך • ושאר תועבותך: נאם ג' בטע' זרק' בס' פ'
 וס' יען את בקדשי טבאת בבקום • ועשיתי

ואתה בן אדם • אמר לו טעמא את אחר טיקח חרב חרה • והכל במראה הכבוד
 וחרב חרה היא תער הגלבים מהיא חריפה מאד וכורקת מהרה גלבי הספר' והס'
 המגלחים ראסי בני אדם וזקנם ולא מצאנו לו חבר במקרא • ובבראשית רבה
 היה המלאך עומד ומגלח וחרגוס ירושלמי וכל זקן גרועה מגלחא: סליטת •

העברת הספר בתער הוא מסל
 על השחתת הדבר כי התער מ
 משחת הספר לגמרי • וכן אמר
 ולא תסחית את פאת זקנך • וכן
 אמר דרך מסל בהסחית האל
 מחנה אסור יגלח יי בתער • ה
 הסכירה וגלחיהו לחלוק הספר
 המגלח לב' חלקים מסל לישראל
 המגלח ומוסרי מארז ומהעולם
 מהם ברעב מהם בחורב מהם
 בגלות • כאור תבעיר בתוך
 העיר • העיר סחיק בלכנה:
 במלאת ימי המצור • ימי מצור
 סהיו תליוס • וזה היה מסל
 לאותם סכלו בירושלם בתוך • ה
 העיר הן ברעב הן בדבר מיוס
 המצור עד יוס סכככא: תכה
 בחורב סביבותיה • זה מסל על
 צדקיהו וסיעתו סכאו מן העיר
 והסיעהם הכמרים והכוס בחורב
 וזה היה סביבות ירושלים כי ב
 בערבות ירחו הסיעהם והכוס:
 והסליטת תורה לרוח וחרב ארית
 אחריהם • וכן אמר בתוכחות
 והריותי יחריס חרב וענין
 הרקת החרב היא הוצאת החרב
 מתערה • וזה מסל לאות סהלכו
 לארץ מצרים עם יוזמן בן קרח
 ואמר להם הכבא והיתה החרב
 אשר אתם ידא' ממנה סס תסגי
 אתכם בארץ מצרים • וכן הלכו
 בסאר ארצות קודם החרב כמו
 סכתוב בדבר גלליה: ולקחת
 • זה מסל לאותם סגלו לבבל
 לפיכך אמר וזרת אותם בכנפך
 סהיו סמורים סס עד סוכס ל
 לארצם כדבר הצדור והקסור
 בכנף הבגר • ומה סאמר מעט
 במספר כי מעטה היו מתי מקכר
 עשרת אלפים גולה: ומהס •
 מן הגולים מבבל סכלו בבבל
 הרעשים סבהם גם צדקיהו
 ואחאב קלם מלך בבל באס:
 ממכותה אש • מן האש סכוייתך
 להבעיר תצא אש אל כל בית י
 ישראל בן לאותם סהיו בירושלם
 בן לאותם אשר בגולה כי זה ס
 סכוייתך רמז לכליון ישראל כמו
 סמפני: כה אמר אדני יי • בתוך
 הגוים שמתיה • יוסביה סמתי בה
 לטובתם לפי מהיא נבחרת מכל
 הארצו יפה נופ משום כל הארץ
 סהיא באמצע היסוב לפיכך ה
 חוירה טוב ומזוג מכל הארצות
 יוסביה היה להם ללכת דרך י
 יסרה ולבסות משפטי הטובים
 והס המירו אותם לרשעה מן ה
 הגוים אשר סביבותיהם כמו
 סאמר ויתעם מנפה לעשות את
 הרעמן הגוים אשר הסמיר יי

מפני בני ישראל • והגוים ההם אשר סביבותיה לא המירו משפטיהם והם המירו את רוחו ממרים הייתם עם יי והתני' בקגול והוא
 מבין הפעיל: לרשעה • סס וסמון וברשעת הגוים ההם: כי במשפטי מאסו • והגוים לא מאסו במשפטיהם: לכן כה אמר אדני יי יען המנכס מן הגוים • המנכס מקור
 וסרמו המן • ענינו היותם המון רב רוצה לומר כי אני הרביתי אתכם והרבתי לכם טוב מן הגוים אשר סביבותיהם ויען עשיתי לכם הטוב הזה בחקתי לא הלכתם על
 דרך וישמן יסורין ויעטו ויטעו אלוה עשהו • ואמר וכסף הרבתי ליי זהב עשו לבצל וכמשפטי הגוים אשר סביבותיהם לא עשיתם כי הם לא המירו אלהיהם ואתם המירו אתם
 אחי בלא יועיל • ורבותיו ז' פירמו כמתקנים מבהם לא עשיתם כמקולקלים מבהם עשיתם • וינתן תרגום יען המנכס חלף דחבתון מן עממא י' לכן כה אמר אדני יי הכני
 עליך גם אני • כמו סאתם עשיתם מה סלא עשה גוי אחר כן אעשה גם אני בכסם משפטים סלא עשיתי בהם ולא אעשה עוד בהם • ואעשה זה לעיני הגוים למען תבשו ותכלמו
 ממעשיכם הרעים: ועשיתי • את אשר לא עשיתי • כי בגוי אחר • וכן אמר בתוכחות והפלא יי את מכותך: לכן אבות ואכלו בנים • וזה העונם גדול סאין כמוהו: לכל

לכל רוח. מהם הלכו למצרים ומהם הלכו לבבל וכן במדבר ארצות כמו פכתו צדק גרליה: לכך. את מידתו טמאת. כימכמה פס פסל האסרה בבית המקדש: וגם אבי ארעי. כמו סגרת את כבודי בסומך העוקים בביתו כן ארע אבי כבודך ותהיה כקלה בעיני אנשים זרים ועמו בך סכטום: ולא תחוס עיני. בחולם: וגם אבי לא אחמול. כמו סאתה לא חמלת על כבודי מלחלולו: סליטתיך. עתה מפרסם המל מלך לא לחלק. חספה לב חלקים: אזהרה מבני הדגום והלאה כקורה בשאל וסגול סלל כמנהג כרוב. וכלה אפי. עד חצי אכלה בס. אחר אחר סיכלה אפי והנחתי חמתי בם אכחם מקנחתי בהם כירבה תהיה והנחמתי. מבני התפעל הראוי

רשיו

והנחמתי חמתי
כמאכחם בס תנוח
חמתי ולא תכתיני
רוחני והנחמתי
ואתכחם על הצער
סערתם אותי
ולחרפה. דיטורור
בלעז: וגרופה.
בזיון מוסר. יסורתי
ומסמה. תמהני
ורעב אוסף עליכם.
הוא רעב הכרטה
הכלה מן הכיס כך
סמנתי: מטה לחם.
מסנן לחם: ולנצמתי.
לסון רמה: ולגאיתי.
לסון גיא: חמכס.
מין כלמי פז העשוין
על הצמח לחמה:
ואסמה

אזהרה בקריאה וסמ ואתכם אזהרה בגימ ודרקתי אדריכם. וכל אנפיו אזהרה לכל רוח. וחשדלשית לכל רוח אזהרה: אשלוט וס' נכסר בסדר בא אל פרעה: אוסף ג מלרע בחם וא מלא וס' ככל אשר שאלת בעם אלהך בחדב. לא אוסף ארבתם. בשלח את חצי הרעב הרעים. אזהרה כל. וס' בלשון ארמי שמעית

לכל רוח: **לכן חיי אני**
נאם אדני יהוה אם לא יען את-
מקדשי טמאת בכל שקוציך ובכל-
תועבתיך וגם אני אגרע ולא-
תחוס עיני וגם אני לא אחמול:
שלשתיך בדברי מותו ובדעב יכלו
ברזיך והשלשית בחרב יפלו
סביבותיך והשלשית לכל רוח
אורה וחרב ארץ אחריהם: וכלה
אפי והנחתי חמתי בם והנחמתי
וידעו כי אני יהוה דברתי בקנאותי
בכלותי חמתי בם: ואחנך לחרפה
ולחרפה בגוים אשר סביבותיך
לעיני כל עובר: והיתה חרפה וגרופה
מוסר ומשמה לגוים אשר סביבותיך
בעשותי כך שפטים באף ובחמה
ובתכחות חמה אני יהוה דברתי:
בשלחי את חצי הרעב הרעים בהם
אשר היו למשחית אשר אשלח
אותם לשחתכם ורעב אסף עליכם
ושברתי לכם מטה לחם: ושלחתי
עליכם רעב וחיה רעה ושלך ודבר
ודם יעבר בך וחרב אביא עליך אני
יהוה דברתי:
ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן
אדם שים פניך אל הרי ישראל
והנבא אליהם: ואמרת הרי ישראל
שמעו דבר אדני יהוה כה אמר
אדני יהוה להרים ולגבעות
לאפיקים ולגיאיות הנני אני מביא
עליכם חרב ואבדתי במותיכם:
ונשמו מזבחותיכם ונשברו חמניכם
והפלתי חלליכם לפני גלליכם:

וידעו כפנא: אל ריהו'ס ודראחיסמן העמים. במדעו טוב ארעה אתם. בן אדם שים פניך אל ריהו' ישראל. ואתה בן אדם ונבא אל הרי ישראל. ויתנו בסוגר בחוים:

ומה מאמר אחר כך וחרב אביא עליך העם כימה מזכר תחילה ודס הוא חרב אויב סלל תהיה כונתו הראשונה לישראל כחרב פרעה ככת וזהו מאמר עבדך כך ומה מאמר וחרב אביא עליך חרב אויב סתהיה כונתו ראשונה לישראל ובעבורם נסעו מארצם כחרב סכחריב וכבוד ככבר וזהו מאמר אביא עליך כי הוא העיר את רוחם לבא עליהם: אבי' דברתי. וכיון שאני דברתי עלי לקיים וכדי וכולת לקיים: בן אדם. לפי סהיו עובדים על ההרים הרמים ועל הגבעות לאלהיהם סהיו נותנים סס ונחת כל ענן סהיה באפיקים ובגאיות אחר סתנבא עליהם כלומר כאילו מדבר כבגדס כי הכמות והמזבחות והחמנים סבגו עליהם יאברו וסברו וסמך הנעבדים והעובדים להם מפני המעשה הנעשה בהם ואמר במותיכם מזבחותיכם חלליכם גלליכם וחרב כולל החרב החורג העשירים והחרב הכוננת את המזבחות והבמות כי גם יקרא חרב והוא העשום כמו כי חרבך הנפת עליה יתן בחרבותיו פירוס חמכסם גלליכם סהיו עשום עובדי החמה: ולגאיתי. כתוב וקרי ולגאיתי ואחר הוא אלא סכקרי סימן הא הנקטה כהפכת לאר כראתי ונחת

התנחמתי כמו וימאן להתנחם וסגול הכון מקו' פתח ורגס הכון לחסרון התיו: בכלותי. בבית ויונתן תרגם והתנחמתי ואסף: ואתך לחרבה. סתהיה ארצך חרבה ותהיה בזה לחרפ' בגוים אשר סביבותיך מארצם מוסבת וארצך חרבה: לעיני כל עובר וכן תהיה חרפה לעיני כל עובר עליך מיסוס ויסרוק עליך בזה הפסוק בפנים ובפסוק סאחריו לגוים והס' כל: והיתה חרפה. כן דרך המקרא לרבר לנכח וסלל לנכח ככאר וגרופה סס בסקל מלוכה וענינו כמו חרפה וכפל הענין במל' סוכות לחזק הענין כמנהג: מוסר ומשמה. מוסר סיסורו הגוים כך כמו סמל וסוסו כל הנשים ומשמה ענין תמהון לכב כמו יסוס ויסרוק כלומר סיתמהו ברוב הרעה סתבא עליך וית וקחא לחסורין ולחרב רבא ר ערך דרו וספתממו לעממיהו באף ובחמה ובתכחות חמה. הכפל לחזק הענין: בסלחי את חצי הרעב. חצי הרעב סס המדפון והירקון והארבה סמכלים את התבואה קתה או רובה ומה סמאר ורעב אוסף עליכם עצירת הסמים סלל יהיה מטר והארמה לא תתן את יכלה כלל הנה לא יהיה להם מה סיאכלו וזהו וסברתי לכם מטה לחם ומעט מה סיאכלו מי סיהיה להם כסף להביא מארצות הגוים וזה לא יהיה אספר לסס כי סס סקוסו גדול מפני האויב הסרים עליהם: אוסף. בצדי ורמי' פירס ורעב אוסף עליכם חסרון מעו' סלל יהיה להם במה לקנות תבואה אף על פי סיתבאו לקנות וזהו קסס מסיהיו פירות כיוקר ומשח' כחול: וסלחתי עליכם רעב וחיה רעה וסכלך. רעב והחיה רעה יסכלו אתכם סיתמותו בביכס ובגתויכס כי הקטנים לא יוכלו לסכול הרעב כמו הגדולים וכן החיה הרעה תסלוט בקטנים בכס ויתר מן הגדולים כי הגדול יעמדו כנגד החיה בכלי זיכס וכאמרה קללה זו בתורה בתוכחות וססלחתי בכם את חית הסרה וסכלה אתך וגם בגדול' תסלוט החיה והרעב לא סתקטני יתך לפיך אחר וסכלוך: ודבר ודס. דס זה הוא החרב ומה סמאר אחר כך וחרב אביא עליך חרב אויב סתהיה כונתו ראשונה לישראל ובעבורם נסעו מארצם כחרב סכחריב וכבוד ככבר וזהו מאמר אביא עליך כי הוא העיר את רוחם לבא עליהם: אבי' דברתי. וכיון שאני דברתי עלי לקיים וכדי וכולת לקיים: בן אדם. לפי סהיו עובדים על ההרים הרמים ועל הגבעות לאלהיהם סהיו נותנים סס ונחת כל ענן סהיה באפיקים ובגאיות אחר סתנבא עליהם כלומר כאילו מדבר כבגדס כי הכמות והמזבחות והחמנים סבגו עליהם יאברו וסברו וסמך הנעבדים והעובדים להם מפני המעשה הנעשה בהם ואמר במותיכם מזבחותיכם חלליכם גלליכם וחרב כולל החרב החורג העשירים והחרב הכוננת את המזבחות והבמות כי גם יקרא חרב והוא העשום כמו כי חרבך הנפת עליה יתן בחרבותיו פירוס חמכסם גלליכם סהיו עשום עובדי החמה: ולגאיתי. כתוב וקרי ולגאיתי ואחר הוא אלא סכקרי סימן הא הנקטה כהפכת לאר כראתי ונחת

רמז

575

75

5

1.

5

٤٠

•

51

• 5

כב

•

ת'כס

5

•

57

1.

כ"א

11

77

2

זהו

סני

וַאֲמַרְתֶּם הֲגַדְתָּ לָאֵל וְדַפַּחְתָּם. וּמִצָּא אֲנִי מִדְּבָרֶיךָ אֶת-דָּוִד לִכְבוֹד עַל אֱלֹהִים מִדְּבָרֶיךָ ג' אֲחִס' וְכָל מֶלֶךְ וְסָבִי אֵם כֹּה תַעֲשֶׂה לָהֶם מִדְּבָרֶיךָ. וְאַתָּם לֹא תִחַרְתּוּ בְּרִידֶכֶם שֶׁפִּטְיָ בְּהוֹת חֲלִילָה. קִדְמָא חֲסֵר:

חכה
בסי' עשרה
וטרם לא
לקי עמחיץ
בג' וי' מת

707

ואזכורו בן שפן . חסוב היה ולמדו דורו הימנו לפיכך הקפיד עליו : ועתה ענן
הקטרת : תמור קטור ענן הקטרת ולסוף עתה מרבית וכן העתרתם עלי דברים
וכן ונעדרות כסיות טובה וכן חסור מכחם במחלות אחת שלסוף ופירם ענין
מעשה המה חך כל אחד לסוף בני אדם : בחררי מכסיתו . מעשה ברפת אבני
מיט לסוף ומכתי כפי :

אל פתח שער בית יי
תוך חלל העזרה אל
פתח ההיכל אשר כ
בזכרון דאמר מר סני
פספסין היו בבית ה
החלפות אחד בזכרון
ואחד בדרום : מבכות
את התמוז . כלם אחד
מתחממות אחותו מ
מבכנים והיו ענינו של
עופרתהם נתוכן מ
מחוס תהיסק ונראה
כאלו בוכה ואומרות
תקדוש הוא שאת תמוז
לסוף היסק כמו עד
רי חזה למזיוה ואתוך
אחיה יתיר מבכות את
התמוז פייטנט פלוריר
לאלקלסין בלעז :

יחזקאל
ב' וישמעיו
כל סרי
החלילים
רמלים

ענן חטפין פתחן בקריא' וס' כי ענן' על השבן יומם וא
יפין ענן אור . וחד וענן' עליהם יומם : המה עשים ה בקריא' וס' איש איש ממלאכתו אשר המה . כן
ומה עשים גם לך דשכנאל . האנך ראה מה המה עשים . עוד תשוב תראה תועבות . כי עגבים כפיהם :

ושבעים איש מזקני בית ישראל
ויאזניהו בן שפן עמד בתוכם
עמדים לפניו ואיש מקטרתו בידו
ועתה ענן הקטרת עלה : ויאמר
אלי הראית בן אדם אשר זקני בית
ישראל עשים בחשך איש חדריו
משביתו כי אמרים אין יהוה ראיה
אתנו עזב יהוה את הארץ : ויאמר
אלי עוד תשוב תראה תועבות
גדלות אשר המה עשים : ויבא
אתי אל פתח שער בית יהוה אשר
אל הצפונה והנה שם הנשים
ישבורת מבכות את התמוז :

ויאמר אלי הראית
בן אדם עוד תשוב תראה תועבות
גדלות מאלה : ויבא אתי אל חצר
בית יהוה הפנימית והנה פתח
היכל יהוה בין האולם ובין המזבח
בעשרים וחמשה איש אחריהם אל
היכל יהוה ופניהם קדמה והמה
משתחויתם קדמה לשמש : ויאמר
אלי הראית בן אדם הנקל לבית
יהוה מעשות את התועבות אשר
עשו פרה כי מלאו את הארץ
חמס וישבו להכעיסני ויהי
שלחם את הזמורה אל אפם :

אחוריהם ג' חס בקריא' וס' וכל אחוריהם ביהוה דבלים . וחברו דה' אחריהם אל היכל יי : אל אפם
חד מן ח' מלין תקון סופרים וס' נבסר בריש ספר במדבר סיני : כל לשון אף על ב'א' והזמורה אל אפם :

וי' ופניהם קדמה והם היו עשים הפך מכוונת האל כי לכוננה זו בזה האל פתח המסכן למתחן וכל
ושהיו בהכנסם למסכן אחוריהם לשמש סתמחה האמונה ההיא מלבם . וכן זה במקדש עולמית . ועתה בטלו המצוה והכונה והחזירו פניהם מעבודת האל ומהסתחות
כנגד בית מקדשו וחזרו לעבודת השמש ולהסתחות לו . ובדברי רבותינו ז"ל ממעמע סכאמר ופניהם קדמה איני יורע סאחוריהם א היכל יי לא מלמד שהיו פורעי אחוריהם
כלפי מטה : ויבא אותי אל חצר בית יי הפנימית היא אותה חצר שזכר אלא שהסיע אותם ממקום למקום בחצר כי היה לזכר כפון בפתח התא כמו שפירסנו . ועתה הביאו
למזרח ההיכל וראה חוץ לפתח ההיכל בין האולם והמזבח כי מזבח הצולה היה לפני האולם במזר : משתחויתם . מלה מורכבת מן משתחוית והסתחות . וטעם ההרכבה
אמר הנביא כי מצא אותם האנשים משתחוים קדמה לשמש . ואמר לכנסים השתחויתם דרך סאלה . ויכתב פירם המלה מורכבת מן משתחוית ומשתחוית סת' ב' מתחבלין
בגדין . וכן בדברי רבותינו משתחוים קדמה לשמש . ויאמר . הקל . בצרי כפעל עבר או תאר . אמר וכי קל הוא בעיניהם מעשות התועבות אשר עשו פת' :
כי מלאו את הארץ חמס . עד שסבבו להכעיסני בביתי : והנם סולחים את הזמורה א אפם . והנה הם מקטרים בביתי . וסולחי רוח הקטרתם א אפי מלמד הבזיון שששים
לי שמחזירין אחריהם אל היכלי : הזמורה . פירוש ריח רע . והוא על דרך כנוי לקטרת שהיו מקטרים והוא עשום מלמטה לפיכך תי' מיינת בהתא לאפיהן ותרגום בשת
בהתא והוא מקום הבטת : אפם . רוצה לומר אפי אלא שכה הכתוב והוא אחד מסמונה עשרה מלין שהם תיקון סוכרים :

וסבבים אים . פ' סנהדרין להראותו מה שנתן להם האל תחלה מיהו עליהם
סבבים זקנים להורותם הדרך הטובה הם היו מתעבים אותם כמו סאמר יעניהו
עמי מאשרין מתעבים : ויאזניהו בן שפן גדול שכולם היה : מקטרתו המתחת
תקראת מקטרת לפי שמקטרים בה : ועתה ענן הקטרת . עובי הענן כי היו
מחיות רבות מהעובדים שהיו
רבים ומהעובדים גם כן שהיו
רבים כמו סאמר וענן הענן
היה עבה מרובו וכן העתרתם
עלי דברים . עובי הדברים
ורבוי : ויאמר . בחשך . כי
חוסר מלא יראה הא מה מעומל
בחשך בחדריהם וכנגדם אמר

דור גס חשך לא יחסיך ממך
ועוד היו אומרי עזב יי את הארץ
כלות אינו משגיח כלל בתחתוני
אלא בעליונים שהם הגלגלים ו
המלאכי אבל בעיני הארץ לא
יסגיח כלל כי עזבה לבני אדם
ועשו בה כרצונם כמו שהיו
אומרים רשעי עלם עבים סתר
לו ולא יראה וחוב שמים יתהלך :
ויאמר . מבואר הוא : ויבא
אותי אל פתח שער בית יי אשר
אל הצפונה . זה שער התא
סנקראגס כן כלע וזיע שהוא
בכותל ההיכל מבחוץ כמו
סבארנו בספר מלכים ואותם
שהיו בכותל כפון היו פתוחים ל
לכפון העזר שהוא חצר הפנימי :
מבכות את התמוז יום מפרטים
כי מבכות הוא כנוי רוצה לומר
מסמחות את התמוז ברח תמוז
היו עושים חב לעסדה זרה והיו
הנשים באות לשמחו וית
סהיו טפים בתחבולות סיכאיה
המי לעיני עבודה זרה הנקראת
תמוז והיה בוכה לומר שהיה ס
סואל שיעבדוהו ויש מפרטים
התמוז הסרוק מן למזל לאתנא
רוצה לומר סהיו בוכות על אותו
סיהו שרוק סהיו סורפין נביהם
ובכתייהם באם והנשי היו בוכות
אותם : מבכות . מן הרגום
כמו רחל מבכה על בניה והרב
החסד הגדול רבינו משה בר מ
מיומן ז"ל כתב כי נמצא כתוב ב
בספר מספרי העבור הקדמונים
כי היה איש מכביאי עז וסמו ת
תמוז וקרא למלך אחד וכוהו ל
לעבד ז' כוכבי לכת ויב מזלות

והמיתו המלך ההוא מיתה מסונה ובליל מותו התקבצו כל הזלמים מקצות הארץ
אל היכל בבל לזלם הזהב שהוא כלם הסמם והיה זה הזלם תלוי בין שמים וארץ
ונפל לתוך ההיכל וכן הזלמים סביבו והיה מספר להם מה שאירע לתמוז הנביא
והזלמים כולם בוכים וסופרים כל הלילה וכאשר היה בבקר עופפו כל הזלמים
להיכלים בנקות הארץ והיה זה להם לחוק עלם בתחילת יום ראשון מחר תמוז
בכל סנה יספרו ויבכו על התמוז . ויש מפרטים תמוז סס חיה שהיו עובדים כלם
סלהם ותרגום ופגמו ציים את איים ויערענו תמוזין בחתולין . ובכרוב הסכאחות
כתוב תמוז בשש ויין . ומה סהראה לו באלה המראות פתח כפון רמז לו כי מצפון
תפתח הערה אליהם : ויאמר . גדולות מאלה . באכאמר למעלה לא אמר מאלה
סהיו סוות התועבות ההם אבל אלה היו גדולות מהאחרות שהיו אחוריהם א היכל
הזמן . ומה סהראה להם להקדים למתחן וקדם הקדסים למעבד לבטל עבודת השמש שהיו רגילים בה באותו הזמן
ועתה בטלו המצוה והכונה והחזירו פניהם מעבודת האל ומהסתחות
כנגד בית מקדשו וחזרו לעבודת השמש ולהסתחות לו . ובדברי רבותינו ז"ל ממעמע סכאמר ופניהם קדמה איני יורע סאחוריהם א היכל יי לא מלמד שהיו פורעי אחוריהם
כלפי מטה : ויבא אותי אל חצר בית יי הפנימית היא אותה חצר שזכר אלא שהסיע אותם ממקום למקום בחצר כי היה לזכר כפון בפתח התא כמו שפירסנו . ועתה הביאו
למזרח ההיכל וראה חוץ לפתח ההיכל בין האולם והמזבח כי מזבח הצולה היה לפני האולם במזר : משתחויתם . מלה מורכבת מן משתחוית והסתחות . וטעם ההרכבה
אמר הנביא כי מצא אותם האנשים משתחוים קדמה לשמש . ואמר לכנסים השתחויתם דרך סאלה . ויכתב פירם המלה מורכבת מן משתחוית ומשתחוית סת' ב' מתחבלין
בגדין . וכן בדברי רבותינו משתחוים קדמה לשמש . ויאמר . הקל . בצרי כפעל עבר או תאר . אמר וכי קל הוא בעיניהם מעשות התועבות אשר עשו פת' :
כי מלאו את הארץ חמס . עד שסבבו להכעיסני בביתי : והנם סולחים את הזמורה א אפם . והנה הם מקטרים בביתי . וסולחי רוח הקטרתם א אפי מלמד הבזיון שששים
לי שמחזירין אחריהם אל היכלי : הזמורה . פירוש ריח רע . והוא על דרך כנוי לקטרת שהיו מקטרים והוא עשום מלמטה לפיכך תי' מיינת בהתא לאפיהן ותרגום בשת
בהתא והוא מקום הבטת : אפם . רוצה לומר אפי אלא שכה הכתוב והוא אחד מסמונה עשרה מלין שהם תיקון סוכרים :

הרבנו פקדיות העיר: הקריבו את הפקדיות אשר הפקדתי לספת את העיר.
סטה האנשים: רבותינו פרסום במסכת סבת קצף אף וחימה מסחית מסבר
מכלה: מפזו' סהוא מסבר את הכל כמו וכפף את עוללך: ויקסת הסופר.
פנקם הם לוחות סמחופין בטעה וחורדץ כס בעט: אבל מזבח הכחסת.

וְגַם אֲנִי אֵעָשֶׂה בְּחֶמְדָּה לֹא תַחֲסוּ
עֵינַי וְלֹא אֲחַמּוּל וְקִרְאוּ בְּאָזְנֵי קוֹל
גְּדוֹל וְלֹא אֲשַׁמֵּעַ אוֹתָם׃ וַיִּקְרָא
בְּאָזְנֵי קוֹל גְּדוֹל לֵאמֹר קִרְבוּ פְקָדוֹת
הָעִיר וְאִישׁ כְּלִי מִשְׁחָתוֹ בִּידּוֹ׃
וַהֲנֵה שָׁשָׂה אַנְשִׁים בָּאִים מִדֶּרֶךְ־
שַׁעַר הָעֵלְיוֹן אֲשֶׁר מִפְּנֵה עֲפֹנֶה
וְאִישׁ כְּלִי מִפְּעוּז בִּידּוֹ וְאִישׁ אֶחָד
בְּתוֹכָם לְבוּשׁ בָּדִים וְקִסְטָה הַסֵּפֶר
בְּמִתְנֵיוֹ וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲמֵדוּ אֵצֶל מִזְבֵּחַ
הַנִּחֲשֹׁת׃ וּכְבוֹד יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
נֶעְלָה מֵעַל הַכְּרוֹב אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו
אֶל מִפְתָּן הַבַּיִת וַיִּקְרָא אֶל הָאִישׁ
הַלְבָּשׁ הַבָּדִים אֲשֶׁר קִסְטָה הַסֵּפֶר
בְּמִתְנֵיוֹ׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו עֵבֶל בְּתוֹךְ הָעִיר
בְּרוֹחַ יְרוּשָׁלַם וְהַתְּוִירָתָהּ עַל־
מַצְחוֹת הָאֲנָשִׁים הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים
עַל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הַנַּעֲשוֹת בְּתוֹכָהּ׃
וְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֹר בְּאָזְנֵי עֲבָדָיו בְּעִיר
אֲחֵרִיו וְהָבֹו עַל־תַּחֲסוּ עֵינֵיכֶם וְאַל־
תַּחֲמְלוּ׃ זָקֵן בַּחֹר וּבְתוֹלָה וְהַטָּף
וְנָשִׁים תִּרְדּוּנוּ לְמִשְׁחִיתָהּ וְעַל־
כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר עָלָיו הַתּוֹ אֶל־תִּגְשׁוּ
וּמִמָּקְדָּשֶׁי תַחֲלוּ וַיִּהְיוּ בְּאֲנָשִׁים
חֹזְקִים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבַּיִת׃

הוא מזבח האבנים
 טעמה שלמה תחת מ
 מזבח הנחשת טעמה
 מטה במדבר: מעל
 הכרוב. טעל הכפרת
 מהמכנה היתה סורה
 טס עד הכה והתחילה
 להסתלק ולבאת לחוץ
 מעט מעט עשר מקט
 וזה מקט הראשון מן
 הכרוב למפתח בית
 קדשי הקדשים:
 והתות תיו. ורשמת
 רוטס: על מזחות
 האבנים. הברייקים
 כרי להיות לאות טלא
 יפגעו בם המשחיתים
 ולאכלה אמר באזני.
 לספת המחבלים:
 וממקדשי תחלו. מן
 העמרי לפני מקדשי
 ורבותיו אמרו אל
 הקדרי ממקדשי אלא
 ממקודשי מן
 המקודשים ליהם א
 אותם חקוקי התיו
 מהתרה בהם
 מלהויקם חזר וזוה ל
 לחבלם לפי טאמרה
 מדת הדן לפני מה
 נסתבו אלו מאלו הרי
 לא מיחובהם כראית
 במסכת מסת: ונפאר

הסופר והזכיר או לאו. ואעפ"כ ענין הפסוק הוא על צורך הדיו לא על הלוח טמא והתיותו תינו. ואולי לפי שתלוי במחני הסופר הכייר או הלוח עם כלי הדיו כלל הכל בכפרים לבוש בדים. הקצץ במיכות וכן חגור כלי מלחמה ועל לבוש בדים: ויבאו וישמרו אצל מזבח הנחשת. זהו מזבח העולה שהיה לפני האולם בעזרה ואותו עשה מלחמה כמו שכתוב בדברי הימים. ומה שהראה לו עמדת אצל מזבח הנחשת ראה כי אצל מזבח הנחשת המפתחו יקדמה לשמם וכיון שכוזו כבוד האל יתברך כזה הראהו שבעצם זה נעלה הכבוד מעל הכרוב: אל מפתח הבית. מורה הסתלק הכבוד מבית המקדש. ובאמרו מעל הכרוב ולא אמר הכרובים כי שנים כרובים היו ארזל כי נקצע מכרוב לכרוב ומכרוב למפתח. ואמרו מסעות נקצעו סביבה ואפשר כי אמר מעל הכרוב הוא דרך משל ויתאסדתלק ככרובא רהוה סריעלוהי בית קדש קדשיא. ובאמרו ככרובא ולא אמר מכרובא ר"ל כי עם הכרוב נעלה רוצה לומר מי שבעצם לו הכרוב רמיון הוא. והוא הסרף ההק' אל האדם רמז בהסתלק הכבואה מישראל לא נטארע אלא חגי זכריה ומלאכי שהתבטאו בבנין בית שני ובהם פסקה הכבואה: וכבר אלהי ישראל. מבוחר הוא: הלבוש הבדים. אותו הזכיר שהיה לבוש בדים. ובא בדיעת התאר והמתאר: ויאמרו אליו. כתיב בו"ו וקרי ב"ד ובו"ו. והוא כמו עליו בשמים ירעם והדומים לו. ואחר שאמר בתוך העיר אמר בתוך ירוסלם אף על פי שידוע כי העיר שזכר היא ירוסלם שהרי זכר בענין הפרשה בתי"ו והיכל ואולם ומזבח אלה הוסף ואמר ירוסלם כלומר העיר אשר בחרתי לשכן שמי בה הם הסיעו ממנה ברוב עובתם: והתיותו תינו. ענין סימן וכתיבה. אמר שיתיה בדיו על מצחות האנשים הנאכתי והנאכתי' לסימן שלא יעו בהם המשחיתים וזה הענין כענין הרס הפסח במזבחים לאות ולסימן אלא שזה היה במראה הכבואה. ורבותינו ז"ל פתו האות הנקראת תי"ו אמר לו הקדוש ברוך הוא לגבריאל כתוב על מצחן של דריקים תינו של דיו ועל מצחן של רשעים תינו של דם. ואמר תאי סבא תי"ו רב אמר תי"ו תחיה תי"ו תמות. ושמאל אמר תמה זכות אבות. ואלה האנשים היו הצדיקים אשר בירוסלם שהיו נאכמים ונאכתיים על כל התועבות הנעשות בתוכה: והנאכתיים. ענין שבעה וזוהה כמו האהרן דוס. ושם הפועל לפעל לרוב הפעלה וכן הנדברים בך: ולא להאמר באזני. ולא להם הססה שזכר אמר להם שיבאו אחר המתה הזה ויכו: על תחוס. כן כתיב ויקריאל והכתוב רוצה לומר והכה על אשר תחוס עיניכם וכל סכך על האחרים. והקרי כממש הזהירים שלא יחוסו על האדם ולא יחמלו: עיכוס. כתיב לשון רבים וקרי עיכוס לשון יחיד. כמו לא תחוס עיניך. והיחיד הוא דרך כלל: זקן צחור. תהרגו למסחית. סם רוצה לומר להסחתה שתשחיתו הכל: ומתקדש תחלו. מאשר במקדש כי אותם חייבים יותר שעובדים עבודה זרה במקדש על פני להכשעם באנשים הזקנים. הם שבעים אים מקרי ישראל שזכר שהיו עובדים עבודה זרה בלמכה אשר בעזרה לפני הבית. ורבותינו ז"ל רמזו אל תקרי ממקדש אלא ממקדש אל בגי' אדם סקיימו כל התורה כולה מאלף ועד תי"ו. ואמרו לא יבאה מדה טובה מאת הקדוש ברוך הוא וזו בו לרעה חוץ מדרב זה. שהרי אמר תחילה והתית תינו. ואמר ועל כל אים אשר עליו התין אל תבטו ואחר כך אמר ומתקדש תחלו: ויאמר

ויאמר אליהם טמאו את הבית. אל תחושו אם תהרגו טמאו את הבית כחללים כיהם טמאוהו ראשונה בגללים: ומלאו. צווימכין הרגום אף על פי שהלמד חזקה רגומה כי ימלאו כמותו קלים מבין הרגום כמו וכן טמאו ברחובותיה כי לא מלאו אחרי ויקראו בו והדומים להם: את החצרות יחצרות בית המקדש וצורת אכסוס וצורת נסים והר הבית כי כולם היו חצרות: ויהי כהכרתם. בנף כהכרתם חצרות כי שם היה הכבוד במראה: ונאמר אחי. נא חצרותי בנייהם שלא הכונו ומלה זו מורכבת מן ונאמר שהוא כפעל עבר ומן נאמר שהוא איתן מן הקל וטעם ההרכבה חמור כשהיו מכסים נתתי עיני מי נאמר בחצרות שלא הכו וראיתי כי לא נאמר אלא אחיזה ונאמר ויאמר סני

רשיו

ונאמר אחי. ונאמר אחי. חזקאל מוטה. רין מעוקל: על ראש הכרובים. על ראש ארבע חיות המרכבה ונפרטו חזר לקרות כרובים לפי שהפכו פני השור לפני כרוב כמה שכתוב בפרשה זו ויאמר רבותינו יחזקאל בןם רחמים והפכו לכרוב אמר לפניו רבונו של עולם אף קטנוגר נעשה ס כטנוגר: כינות לגלגל. בין האופנים כל מקום שזכר ויאמר ויאמר אינו לא לדרם הקבה אמר לגבריאל והוא בןם מן הכרוב לתת לו כרובי שפוטנו הגחלים ותקל הגזרה וכן הוא מפורש בענין וישא ויתן אל חפני ל לטעם הדרים: וזרוע על העיר. לא זרקס מיד ואף על פי שקבלם לטעם הבדיל לא הסליח עד לאחר שם פנים ל לקבלתו שנתעממו ה הגחלים בידו כל שם פני וידע שהיה כטואו זו בענה השפית נאמר והעיר חרבה בטבת א אחת עשרה: מיתק לבית. בדרום: החצר הפנימית. היא העזרה: על מפתח הבית. הוא הסילוק עכמו האמור למעלה: עד חצר החצונה. הר הבית יכול מפני הקול כמוך תלמו לומר כקול שרי בדברואל משהוא מגיע לאחר החצונה הוא נפקד: והנה

צאוג' וס' לאמר לאסורים צאו. נדובתוך בבל. ויאמר אליהם טמאו את הבית: כבאד באד וס' נבסר בסדר לך לך: נתתי ג' קצץ וס' וגם אני לא תחוס עיני. מצמרת הארז. הכל נתתי: ד' פסוקי אל אל על וס' ויבא ויבא אל הטלך רוד. ונשפט בא אל ארץ הששור. ויאמר אל האיש לבוש הדרים.

ויאמר אליהם טמאו את הבית ומלאו את החצרות חללים צאו ויעצו והכו בעיר: ויהי כהכרתם ונאשאר אני ואפלה על פני ואזעק ואמר אלה אדני יהוה המשחית אתה ארץ כל שארית ישראל בשפךך את חמתך על ירושלם: ויאמר אלי עון בית ישראל והיודה גדול במאד מאד ותמלא הארץ דמים והעיר מלאה מטרה כי אמרו עזב יהוה את הארץ ואין יהוה ראה וגם אני לא תחוס עיני ולא אחמל דרכם בראשם נתתי: והנה האיש ילבוש הפדים אשר הקסר במתניו משיב דבר לאמר עשיתי כאשר צויתני: ואראה והנה אל הרקיע אשר על ראש הכרובים באבן ספיר כמראה דמות כסא נראה עליהם: ויאמר אל האיש לבש הפדים ויאמר בא אל בינות לגלגל אל תחת לכרוב ומלא חפניך גחלי אש מבינות לכרובים וזרק על העיר ויבא לעיני: והכרובים עמדים מימין לבית בכאו האיש והענן מלא את החצר הפנימית: ויהי כבוד יהוה מעל הכרוב על מפתח הבית ומלא הבית את הענן והחצר מלאה את גנה כבוד יהוה: וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר רחיצה בקול אל שרי בדברו: ויהי בצותו את האיש לבש הפדים לאמר קח אש מבינות לגלגל מבינות לכרובים ויבא

וארא ואקום ואבד אל הדרים ואל הסגנים: ומלאו בקר' וס' אחרי הבית את האר. ויבא את החצונה. ומלא בית הבעל. ויבא את הענן. ויבא המן חמה. ויבא הבן על כרובי חבה:

טעמים במלה אחת לקצר והוא על דרך צחות כמו שפירסנו ב במלת משפחותם ונא להודיע כי לא היה בחצרות בית השם מי שהיה עליו התיו אלא הוא לבדו ונאזעק ואומר. על ירושלם כי היא היתה שארית כל ישראל כי כל ישראל גלו וזלתי ירושלם וכבר מתו ברעב או בחרב או בגלות: ויאמר אלי. ותמלא הארץ חמם. ארץ ישראל ויהודה לפיכך הרבה הארץ מהם ואף על פי שהיו בהם שאר עכר' העונם הגדול הוא בעבור החמם כי לא יעמוד טוס יסוב בחמם והמכלול בא בעבור החמם ובקצת ספרים המדויקים ותמלא הארץ רמים פירוש שופכי רמים: והעיר מלאה מטה. וגם העיר הזאת ירושלם שהיתה מלאה מ מפקט עתה היא מלאה מספט מטה ומעוקל והוא החמם אלא לפי שהיתה ירושלם מקום ה המספט ואליה באים כל ישראל למספט וזכר הטית הדין שבה וכל זה גרם להם אמונתם הרעה: כי אמרו עזב יהוה את הארץ ואין יהוה. ולא יעשם על הרע ולא יעמוד על הטוב וכבר פירסנו ענין זה למעלה: וגם אחי כמו שהם לא חסו ולא חתמו לעל העבירה גם אחי לא תחוס עיני מרה כנגד מרה: והנה האיש. האלגמר תפוטנו אלי: והנה האיש לבוש הדרים. משיב דבר אליו ששעה במצותו לעבור בעיר ולהתלות ה התיו לטעם הדרים. בשוא כמספט הסמוכים: כאשר צויתני. כתיב וקרי ככל אשר צויתני כלומר שלא חסר דבר מכל אשר צוהו: ואראה והנה אל הרקיע. כמו על הרקיע וכן אל ההרים לא אכל והדומים להם רבים: אשר על ראש הכרובים. הוא מה שאמר במראה הכבוד הראשון וממעל לרקיע אשר על ראשם כי החיו סוכר במרה' ההיא הם הכרובים שזכר במרה' הזאת כמו שאומר למטה ואדע כי כרובים המה: ויאמר אל האיש לבוש הדרים. גם זה בשוא כמספט הסמוכים: אל בינות לגלגל תחת לכרוב. למד לגלגל במקום האדיעית וכן לכרוב כמו הכרוב וכן מבינות לכרובים כמו הכרובים וכן לכרוב על

בְּדוֹלֵהָקֵל עַד הַגִּזְרָה   סָהֳרָה
 נְכוּחָה זֶה הִיטָה בַּעֲבֵה הַשְּׁפִית
 וְלֹא חֲרָבָה הַעֲזָר עַד שֶׁנֶּתְּ אַחַת
 עֲשֶׂה : וְיִרְאֵה . מִה שְׁאִמְרֵי וְיִרְאֵה
 וְאִמְרֵי תַנְבִּית לְהִרְאוֹת כִּי לֹא הִיטָה
 הַכֵּל אֲלֵא בַּמִּרְאֵה הַנְּכוּחָה לֹא
 טִים לְכַרְוִסִים יָדִים וְרַגְלֵי וְכַפִּים
 כַּמִּשְׁמַעַשׁ וְאִמְרֵי בְּאֶחָד מֵהֶם
 לְהַזְרוֹת עַל הָאֲחֵרִים : וְאִרְחָהּ .
 מְבוֹאֵר הוּא בַּמִּרְכָּבָה הִרְאָסוּחָה
 בְּנִסְתָּר : וּמִרְאִיָּה' גַּם זֶה
 מְבוֹאֵר : בְּלִכְתָּם . כִּי הַמָּקוֹם
 אֲסִר יִפְתָּה הִרְאָס הוּא הַכְּרוֹב ו
 וְהַאֲפֹן הוֹלֵךְ אַח' הַכְּרוֹב כִּי רוּחַ
 הַחַיִּית בְּאֻפְכִים וּיִזְכֶּנָּה תִּרְגֵּם
 הִרְאָס קִדְמָא : וְכֵל בְּשֵׁרִים .
 יֵס לְהַתְּכֹנֵן לְמֵה זָכַר לְאֻפְכִים
 בְּשֵׁר וְלֹא לְכַרְוִסִים וּמְבוֹאֵר הוּא
 בְּנִסְתָּר : וּגְבָהֶם . חֲסָד יוֹד
 הִרְבּוּ מִהַתְּכָבֶּה : וְיִדְיָהֶם .

חנרבים יג חס'וסים נמסר כסדר חרומה: ומראה קמצין וסים ומראה כבוד "כאש. ומראה הנגע עסק. ומראה הנתק. ומראה אש לילה. ומראה האפנים בעין אבן תרשיש. ומראה הילדים האכלים. ומראה הערב והבקר. ואפתח ומראה ולא בחדת: קורא וסים נמסר כשעיה סוף סים נח:

והנה ארבעה אופני
לפי מבטותיה אחת מן
הפנים הוסיף לחזור
ולנסות כאן כל מעשה
החיות בראשונה שלא
תאמר מרכבה אחרת
היא. ויריהם על
אופנים הם החור מ
מהמרכבה מתגלגלת
בתוך סקורק ב"ל
בלעז וינתן תרגום
ואסתרדון וספוכיהם
לארבעתם. אופניהם
לארבעת אופני החיות
להם קורא הגלגל
באזני. איני ממעיד
מהמלאך היה קור' את
האופן גלגל קורא ה
הגלגל להם נקרא שם
גלגל. פני האחר.
פני הכרוב הם
היו פני השור מכהפכו
לכרוב: פתח מעד בית
י'. פתח ההיכל:
הקדמוני. שבמזרח
וזה היה מקע סילון
השני ממפתח בית ק
קדמי קדמים לעזרה:
חיל

וַיַּעֲמֵד אֶעֱלֵה הָאוֹפֶן׃ וַיִּשְׁלַח הַכְּרוֹב
אֶת־יְרֹמְבִינֹת לְכַרְבִּים אֶל־הָאֵשׁ
אֲשֶׁר בֵּינֹת הַכְּרָבִים וַיִּשְׁאוּ וַיִּתֵּן
אֶל־חֲפְנֵי לְבַשׁ הַכְּרָבִים וַיִּקַּח וַיֵּצֵא׃
וַיֵּרָא לְכְרוֹבִים תְּבִנֹת יְדֵי אֲדָם תַּחַת
כְּנָפֵיהֶם׃ וַאֲרָאָה וְהִנֵּה אַרְבַּעַה
אוֹפָנִים אֶעֱלֵה הַכְּרָבִים אוֹפֶן אַחֵר
אֶעֱלֵה הַכְּרוֹב אַחֵר וְאוֹפֶן אַחֵר אֶעֱלֵה
הַכְּרוֹב אַחֵר וּמִרְאֵה הָאוֹפָנִים כַּעֲיֵן
אֶבֶן תְּרֻשִׁישׁ׃ וּמִרְאֵיהֶם דְּמוּת
אַחֵד לְאַרְבַּעַתָּם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפֶן
בְּתוֹךְ הָאוֹפֶן׃ בְּלַכְתָּם אֶל־אַרְבַּעַת
רַבְעֵיהֶם יֵלְכוּ לֹא יִסְכּוּ בְּלַכְתָּם כִּי
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִפְגְּרוּ הָרֹאשׁ אַחֲרָיו
יֵלְכוּ לֹא יִסְכּוּ בְּלַכְתָּם׃ וְכָל־בָּשָׂר
וּגְבָהֶם וַיִּדְּהֶם וּכְנָפֵיהֶם וְהָאוֹפָנִים
מִלֵּאִים עֵינִים סָבִיב לְאַרְבַּעַתָּם
אוֹפָנֵיהֶם׃ לְאוֹפָנִים לָהֶם קָרָא
הַגִּלְגָּל בְּאֹזְנֵי׃ וְאַרְבַּעַה פָּנִים
לְאַחֵד פָּנֵי הָאַחֵד פָּנֵי הַכְּרוֹב וּפָנֵי
הַשֵּׁנִי פָנֵי אֲדָם וְהַשְּׁלִישִׁי פָנֵי אֲרִיֹת
וְהָרְבִיעִי פָנֵי נֶשֶׁר׃ וַיִּרְמוּ הַכְּרוֹבִים
הָיָה הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּנֶהֱדַכְר׃
וּבְלַכְתׁ הַכְּרוֹבִים יֵלְכוּ הָאוֹפָנִים
אֶעֱלֵם וּבִשְׂאֵת הַכְּרוֹבִים אֶת־
בְּנֵי־הָאֵשׁ לְרוֹם מֵעַל הָאָרֶץ לֹא יִסְכּוּ
הָאוֹפָנִים גַּם־הֵם מֵאֶעֱלֵם׃ בְּעַמְדָם
יַעֲמִדוּ וּבְרוּמָם יִרְמוּ אוֹתָם כִּי רוּחַ
הַחַיָּה בָּהֶם׃ וַיֵּצֵא אֶבְכּוֹד יְהוָה
מֵעַל מִפְתַּן הַבַּיִת וַיַּעֲמֵד עַל־הַ
הַכְּרָבִים׃ וַיִּשְׁאוּ הַכְּרוֹבִים אֶת־
כְּנָפֵיהֶם וַיִּרְמוּ מִן־הָאָרֶץ לַעֲיֵנִי
בַּעֲתָתָם וְהָאוֹפָנִים לַעֲמָתָם וַיַּעֲמֵד
פֶּתַח שַׁעַר בֵּית־יְהוָה הַקָּדְמוֹכִי וּכְבוֹד
אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עָלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה׃

וּקָם בְּסֵטֶר גִּלְגָּלָא וְאִישִׁיט כְּרוּב
 יַת־יִרְיָה מִבְּנֵי כְּרוּבִיָּא לְאִישִׁיתָא
 דִּי בְנֵי כְּרוּבִיָּא וְנָסִיב וְיָחַב לְחַפְנֵי
 דְּלָבִישׁ לְבוּשָׁא וְנָסִיב וְנָפֵק׃
 וְאִתְחַזִּי לְכְּרוּבִיָּא דְמוֹת יָד אִנְשָׁא
 תַּחְתּוֹת גְּפִיתוֹן׃ וְחֻזִּית וְהָא אֲרַבְעָא
 גִּלְגָּלָא בְּסֵטֶר כְּרוּבִיָּא גִלְגָּל חָד
 בְּסֵטֶר כְּרוּבִיָּא חָד וְגִלְגָּל חָד בְּסֵטֶר
 כְּרוּבִיָּא חָד וְחֻזִּיו גִּלְגָּלִיָּא בְּעֵין אַבְן
 שֹׁבָא׃ וְחֻזִּיתוֹן דְּמוֹת חָד
 לְאַרְבַּעַתְהוֹן כְּמַא דְּהוּי גִלְגָּל בְּעֵין
 גִּלְגָּל׃ בְּמִזְלָהוֹן עַל אֲרַבְעַת
 סְטֵרִיתוֹן אֲזִילִין לֹא מִתְחַזְרִין בִּ
 בְּמִזְלָהוֹן אֲרִי לְאַתְרָא דְּמִיתְּפָנִי
 קְרֻמָּאָה בְּתוֹרְהִי אֲזִילִין וְלֹא ס
 מִתְחַזְרִין בְּמִזְלָהוֹן וְכָל בִּסְרִיתוֹן
 וְגִבְיָתוֹן וְאַשְׁדֵּיתוֹן וְכַפִּיתוֹן׃ ו
 וְגִלְגָּלִיָּא מֶלֶךְ עֵינִן סְחֹר סְחֹר
 לְאַרְבַּעַתְהוֹן גִּלְגָּלִיָּא׃ לְאוּפְנִיָּא
 לְהוֹן אִתְקְרִי גִלְגָּלִיָּא וְאַבָּא שְׁמַע׃
 וְאַרְבַּעָא אֲפִין לְחָד אֲפִי חָד אֲפִי
 כְּרוּבִיָּא וְאַפִּי תִּינְבָא אֲפִי אִנְשָׁא
 וְתִלְיָתָא אֲפִי אֲרִי וְאַרְבַּעָא אֲפִי
 נִשְׂרָא׃ וְאַתְרָמוּ כְּרוּבִיָּא אִינוֹן
 בְּרִיתָא דִּי חֻזִּית בְּנֵהר כְּבֹר׃
 וּבְמִזְלָא כְּרוּבִיָּא אֲזִילִין גִּלְגָּלִיָּא
 לְקִיבְלִיתוֹן וּבְמִשְׁלָא כְּרוּבִיָּא יַת
 גְּפִיתוֹן לְאַיתְרָמָא כְּמִלְרַע לְרוּם
 שְׁמִיָּא לֹא מִתְחַזְרִין גִּלְגָּלִיָּא אֲף
 אִינוֹן מְקִיבְלִיתוֹן׃ בְּמִקְשָׁתוֹן
 קִימִין וּבְאַתְרוּמִּיתוֹן מִיתְרַמִּין ע
 עֲמָהוֹן אֲרִי בְרוּת בְּרִיתָא בְּהוֹן׃
 וְאַיִסְתָּלֵק יִקְרָא דִּי דְהוֹרָה שְׁרִי
 עֲלוּהִי מַעֲלִיל קַבִּיל סְקוּפַת בֵּיתָא
 וְשִׂרָא עַל כְּרוּבִיָּא׃ וְנִשְׁלֹו
 כְּרוּבִיָּא יַת גְּפִיתוֹן וְאַיִתְרָמוּ
 כְּמִלְרַע לְרוּם שְׁמִיָּא וְאַנְּא חֻזִּי
 בְּמִפְקָרוֹן וְגִלְגָּלִיָּא לְקִיבְלִיתוֹן
 וּקָם בְּמַעְלָנָא וְתִרַע בֵּית סְקִרְשָׁא
 דִּי מִרְיָנָתָא וְיִקְרָא אֶלְהָא דִּי שְׂרָאֵל
 עֲלִיתוֹן מַעְלָא׃

יְרוּמָבָא מִלְּוֹא' חַס' וְסֵט' יִרְמוּ הַכְּרוֹכִים הָאוֹדֶחֱהוּ . יִרְמוּ מִן הָאָרֶץ לְעֵינֵי . קְדָמָא חַס' : לְרוּם בְּזוּסֵי שְׂמִיס לְרוּם . לְרוּם מַעַל הָאָרֶץ לֹא יִסְבִּי

[illegible]

עב ח ח ז

ויהי כהנבאלי בכה כאשר הייתי מתקבא ראיתי ממתי מלטיהו בן כביהו: כלל אתה עשה: דרך מאלה ואף על פי שאין בזה הסגולה כמו אחריו אחריו הזה אתה
 זה בביעמו והדומים להם ומה שנעק על מיתתו מראה והוא היה רמז לפי מראה מיתתו פתאום והוא היה מראש העם חרד למיתתו אחר כי חולי יעשה תשובה וחול
 לא עשה לזכרון דבר: ויהי: בן ארם אחיך אחיך אכסי גאלתך: אחר מלטה פעמים לגלות כביהו ובני ראו בן ולגלות ממרוק ולגלות יהויכין וחזר וכללם וכל בית ישראל כלה
 וקמך ענין זה למה שהיו אות בכות בתים היא חסיד ואכסו הכסר מהיו חסידים מיהיו לשלם בתוכה והיו חסידים ואולי לגבול אותם עגלו: רחוק מעל י: אותם סגלית רחוק מעל
 ו: כלומר מעל אדמת י: מהיא

רשי

ואפל חרמן וזוגין מן כב בספ קדמא נסיב אות חסד מלה וחנין חסד אות נסיב יתיר מלה וסימ ואחר
 י: אלוהיך תירא אותו תעבד ובשמו תשבע: אתו י: אלוהיך תירא אותו תעבד וכו תדבק ובשמו תשבע
 שנים על פי שנים עדים או שלשה עדים: שני על פי שני עדים או על פי שלשה עדים: ולא אבו אשר

אדמת הקדש כי לכוהיה כנהם
 הארץ למורסה לא לכם סגליתם
 ממכה: רחוק: זנוי פלא הפעל
 פתוח כמו ופתחו הפסח ואל
 היא ואחר כך אחר הארץ הכנו
 קודם הידיעה כמו ותרואה את
 הילד והדומים לו: לכן: כי
 הרחקתם בגוים: והף על פי
 כן לא עזבתם אלא הייתי להם
 למקדש מעט בארצות אשר באו
 מס כלומר אם רחוק מקדשם
 י: מהוא מקדש גדול מס בארצו
 אזי אהיה להם למקדש מעט
 כלומר בבתי כנסת מהם כנסתים
 מס להתפלל אלי אני עמתי ו
 וסומך קולם ומזילם מיד אויביה
 שלא יעשה בהם כלה ועוד אני
 עתיד לקבץ אותם כמו שאמר
 במדבר וקבצתי אתכם: למקדש
 מעט: פתח כי הוא סמוך למלת
 מעט כי מעט אכנס תאר אלא
 מס כן מזהיתו בקצת ספרים
 מדויקים ונקצת מזהיתו מקצת
 אם כן מעט יהיה תאר ויונתן
 תרגם ויהיה להן בתי כ
 כשיטתו וגו כעצמו: לכן
 י: אחר כנגד עמדת הסבטים
 סגולות תחילה: וקבצתי אתכם
 על גלות הסבטים אחר זאת
 הנבואה לא על גלות בבל כי לאות
 שהיו מבזים יוסבי ירושלים במד
 קבוצ גלותם ועוד שאמר מן
 העמים מן הארצות ועוד שאמר
 וכתתי להם לב חרם ורוח חרם
 ולא היה כן לעולי בבל: וכאז
 סמה: כחלקה המלה בטרחא
 וכן ויבא נח ואיכסן עשרה
 בטעמא: את כל סקוזיה:
 הסקוזים והתועבות מעשו בהם
 הגוים והם סקוזי אדום כי בידם
 תהיה בבא הבאולה וימכרו ה
 הסקוזים בה והיא פוחת כי עליו
 כאמר גס כן ולתת מקוץ משומם
 יונתתי להם לב אחד: סיהי להם
 לב אחד ליראה את י: לא יהיה
 עוד לבם פונה אל התועבות אלא
 לבם יהיה מיוחד לאל לבדו
 ויונתן תרגם לב רחיל: לבהאב
 חזק כאבן מלקבל תוכחות
 מוסרי: לב כסר: כי הכסר הוא
 דך ויהיה לבם דך לקבל המוסר
 ותרגם יונתן ואתה לבא
 דרשינא רהוה תקיף כאבא
 וגו כעצמו: למען: מבואר
 הוא: ואל לב סקוזיהם
 וא אס' הם בירושלים עתה סהולך
 לבם לבם סקוזיהם ותועבותיהם
 דרכם בראשם כחתי כלו אס'ם
 גמולם בראשם ופי לב סקוזיה
 כאילו לבם חלוק לשני לבבות

אחיך אחיך: גלות
 סמרוק וגו יכניה וכל
 בית ישראל מהלכו ב
 בגולה: אחר אחריו
 להם: אס' אחריו עליה
 יוסבי ירושלים סלא גלו
 עם יכניה מהמליך פ
 עליהם נבוכד נכר את
 בדיקו ועתה הם מ
 מסמרוק על אחיך מ
 סגלו ואומרים עליהם
 רחוק מעל י: למקדש
 מעט: לבתי כנסת
 רחוק יתבין תכין ל
 לב מקדש: לב כסר:
 לב דך וכו ליכנס:
 ואל לב סקוזיהם וגו:
 ואותם אשר לב סקוץ
 ותועבה לבם הולך מ
 סמארו בירושל' סלא
 גלו וטעם כעו וסקוזי:
 דרכם בראשם כחתי:
 סאזויא עליהם חרב
 וסבי וכלכו בגולה:
 ויטאו הכרובי: לאחר
 סגמ' דברו אלי כסתלק
 י: על ההר אשר מקד
 לעיר: הוא הר הזיתי:
 סהו במזרחו מל העיר
 וזה מסע טליסית:
 במראה ברות אלהים:
 כדמה לי כאילו עכסו
 הוא מחזירתי מירושל'
 לבבל: כלי

בסרה

אבד זאת רבנא ו
 לא אבו כי עס כדו
 הוא בנלא אבו שמוע
 חדרת י: ואפלה
 מהו בהכות ואועק ואמ'
 . ואפל מרה בנכא
 ופליהו בן כניה ג
 ואועק קול גדול ואמ'
 ירפא ואט שבר עמי
 וירפו את שבר כת
 עמי: וחזאו כי זה
 מלך הגבור: ושאו
 כי הוא זה מלך הגבור:
 וחד חלוק קדמא חסר
 אות ויתיר מלה והניין
 יתיר אות חסמלה ו
 וסמ' כן כור כי עס
 קדש אתה: וכך כור
 כי עס קדש אתה:

ויהי כהנבאלי ופליטיהו בן כביהו מת
 ואפל על פני ואועק קול גדול
 ואמר אלה אדני יהוה כלל אתה
 עשה את שארית ישראל:

ויהי דבר יהוה אלי
 לאמר: בן אדם אחיך אחיך אנשי
 גאלתך וכל בית ישראל כלל אשר
 אמרו להם יושבי ירושלים רחוקו
 מעל יהוה לנו היא נתנה הארץ
 למורשה: לכן אמר כה
 אמר אדני יהוה כי הרחקתם בגוים
 וכי הפצותם בארצות ואהי להם
 למקדש מעט בארצות אשר באו
 שם: לכן אמר כה
 אמר אדני יהוה וקבצתי אתכם מן
 העמים ואספתי אתכם מן הארצות
 אשר נפצתם בהם ונתתי לכם את
 אדמת ישראל: ובאו שמה והסירו
 את כל שקוציה ואת כל תועבתיה
 ממנה: ונתתי להם לב אחד ורוח
 חדשה אתן בקרבכם והסרתי לב
 האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר
 למען כהקתי ילכו ואת משפטי
 ישמרו ועשו אתם והיו לי לעם ואני
 אהיה להם לאלהים: ואל לב
 שקוציהם ותועבותיהם לבם הולך
 דרכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה
 י: וישאו הכרובים את כנפיהם
 והאופנים לעמיתם וכבוד אלהי
 ישראל עליהם מלמעלה: ויעל
 כבוד יהוה מעל תוך העיר ועמד
 על ההר אשר מקדש לעיר: ורוח
 גשאתני ותבאני בשליכה אל
 הגולה במראה כרוח אלהים ויעל
 מעלי המראה אשר ראיתי: ואדבר
 אל הגולה את כל דברי יהוה
 אשר הראני:
 ויהי דבר יהוה אלי לאמר:

והוה באיתנביתו ופליטיה בר
 בניה סית ואישתטחית על אפי
 וצווחת בקל רב ואמריות קבול
 בעותי י: אלהים גמירא את עבד
 עם שארא ד' ישראל:
 והוה פתום גבואה מן
 קדם י: עיסי למיסר: בר ארם
 אחר אחר אנש קריבך וכל בית
 ישראל כלהו ד' ארמין להוץ
 יתבי ירושלים את רחוקו מרחלמא
 וי' דילנא היא איתחיתת ארעא
 למירתה:
 בכך כדנן אמר י: אלהים ארי
 ארתיקתניו ליבני עממיא וארי
 בדרתינון במדינתא ויהיה להוץ
 בתי בנישטתא תניין לבית סקדשי
 ואינון בזעיר במדינת דאיתגליאו
 לתמן:
 כדנן אמר י: אלהים ואקריביתכון
 מן ביני עממיא ואכניש יתכון מן
 קרינתא דאיתבדרתין בהין ואיתן
 לכוץ ית ארעא ד' ישראל: ויעלון
 לתמן ויעדון ית כל שיקוציה וית
 כל תועבתא מינה: ואיתן להוץ
 לב רחיל ורוח רחיל אתן ב
 במעיהו: ואחבר ליבא ורשיעא
 דהוא תקיף באבנא מבסירהוץ
 ואיתן להוץ לב רחיל קדמי למיעבר
 רעותי: בידל ובקמי יתכון וית
 דיני יקרוץ ויעברון יתהוץ ויהוץ
 קדמי לעם ואנא אהויל להוץ לארץ
 פתר פולחן שיקוציהוץ
 ותועבתהוץ לבחון טעי פורענות
 אורחיהוץ ב' ישיהוץ ויהיה אמר
 י: אלהים: ונטלו ברוביא ית
 גפיהוץ וגלגליא לקיבליהוץ ויקר
 אלנא ד' ישראל עליהוץ סלעליא:
 ואיסתלק יקרא ד' ימין א קרנא
 ושרא על טור ויתא דסמנח ל
 לקרנא ורוח נטלתי ואובילתי
 למדינת ארעא בסדאי לורת בני
 גלותא בחווא ברות גבואה ד' שרת
 עלי מן קדם י: ואסמלק מני חיונא
 רחיותי: ואיתנביתו לבני גלותא
 ית פל פתגמא ד' ד' איתני:

כמו שאמר אליהו הנביא על סתיהשפי' וסנה לבם חלוק והולך הרצון אחר סקוזיהם יונתן: ויסאו: כסר פירסנו הענין: ועל: כי משער
 בית יכנס אל תוך העיר ואם לא כזכר מעל תוך העיר על ההר אשר מקדש לעיר והנה הוא מסלק מן העיר וסב לו אל מקומו הסמים ופי' מעל תוך כי למעלה
 מהארץ ראה אותן כמו שאמר וירמוז מן הארץ לעיני והנה הזה הוא הר הזיתים שהוא למזרח העיר וכך תרגם יונתן וסר אל טור זיתאי: ורוח כסאתני: במראה ברות
 אלהים: להודיע כי ההליכה לירושלים והסביבה לבבל לא היה ממם אלא במראה ברות אלהים נראה לכן: ועל מעלי המראה אשר ראיתי: אז עלתה מעלי רוח הכבוד
 וכתן לי רשות לרבר זהו שאמר למעלה ובדברי אחרך אפתח את פיך וגו': ואדבר: אשר הראני: בסגול ההר ולית כותיה ומה שאמר את כל דבר יי' דבר המגלה
 וכאז אל הגולה תל אביב וסבתו מס משמים וכאז אל הבקעה וקחתו לבנה ומכיתו על דרו ודבר העבדנים ודבר חטין וסעורים וחרב חרה ודברי התוכחה וכו' ואלו לירושלם
 וסוב לבבל הכל אמר להם זהו את כל דבריו אשר הראני: ויהי

כלי גולה: כלי לסתות ומקדח קטנה ללום בה חררה אחת לבית יסאל סביב וסלם
 סעש כן ולא יטרכו ללום כדק בבוא על גבי קרקע והחצבים כהנסים בתוכה
 והם לא שמשו לו והזכרו לכך והוא הכתוב בספר קינות ויגרם כחצן מיני במדרם
 קינות: וגלה יומם: מיום אל יום שנים שלשה ימים כהוב בעצמך כהרם המכין
 צעדיו לגלות סירא

בני הגולה וסאלו מה
 מעשיך ואת תגיד להם
 שמימן הוא לזרקהו
 ועמו וישלחו להם אל
 את סלחיהם ויודיעו
 לאחיהם וקרוביהם
 שם ככל חסר ישמש
 מפני וכן כלי יומם
 סבמקרא לסוף יום יום
 הוא דבר הנוהג ימים
 רבים כך שמשתי
 משמו סל רבי מנחם
 ואמת דבריו: אולי
 יראו: סמא יבכו
 אפרצב רכס כלעז:
 כי בית מרי המה:
 לפי שדיו הוא שמיא:
 חתר לך בקיר: סימ'
 לזרקהו סמא דרך
 מחתרת מפרה כי ירא
 לזכות בפרהסי מפני
 הכסדים: כחוצאי:
 קומ' אהשו שבלעז:
 בעלטה תוציא:
 לכסחסך תוציא את
 כלך: כלי הוצאתי
 ככלי גולה יומם: יום
 היתי מרא' להם טאני
 מתקן לעצמי כלי גולה
 והנשיא המסא הזה:
 על המלך דרקהו אני
 מראה המסא הזה
 לסון כבואתי פניו
 יכסה: מחמת כלמיה
 שהוא בורח מן העיר
 לילה: ופרשתי את
 רשתי עליו: מערה
 היתה לו מביתו שר ע
 ערבי ירחיו ויזא דרך
 המערה מה עשה ה
 הקבה הבוא צבי אחר
 לפי חיל כסרי והילך
 לפניהם כלג המערה
 והם דורשים אותו
 וכסיכא דרקהו מן
 המערה בערבו ירחיו
 ראשו יוצא ותפשוהו
 ואותה לא יראה:
 כי ברבלה בארץ חמת
 דבר אתו מספטי ועד
 אתעניו ואחר כך ה
 הביאו לבבל כמה
 סמאמר בספר מלכי
 ובדמיה: וכל

בן אדם בתוך בית המרי אתה יושב
 אשר עינים להם לראות ולא ראו
 אזנים להם לשמע ולא שמעו כי
 בית מרי הם:

ואתה בן אדם עשה לך כלי גולה
 וגלה יומם לעיניהם וגלית ממקומך
 אל מקום אחר לעיניהם אולי יראו
 כי בית מרי המה: והוצאת כלך
 ככלי גולה יומם לעיניהם ואתה
 תצא בערב לעיניהם כמוצאי גולה:
 לעיניהם חתר לך בקיר והוצאת
 בו: לעיניהם על כתף תשא
 בעלטה תוציא פניך תכסה ולא
 תראה את הארץ כי מופת נתתיך
 לבית ישראל: ואעש בך כאשר
 צויתי כלי הוצאתי ככלי גולה יומם
 ובערב חתרת לי בקיר ביד בעלטה
 הוצאתי על כתף נשאתי לעיניהם:

ויהי דבר יהוה אלי
 בבקר לאמר: בן אדם הלא אמרו
 אליך בית ישראל בית המרי מה
 אתה עשה: אמר אליהם כה אמר
 אדני יהוה הנשיא המשא הזה
 בירושלם וכל בית ישראל אשר
 המה בתוכם: אמר אני מופתכם
 כאשר עשיתי בן יעשה להם
 בגולה בשבי ילכו: והנשיא
 אשר בתוכם אל כתף ישא בעלטה
 ויצא בקיר יחתרו להוציא בו
 פניו יכסה יען אשר לא יראה
 לעין הוא את הארץ: ופרשתי
 את דשתי עליו ונתפש במעורתי
 והבאתי אתו בבלה ארץ כשדים
 ואותה לא יראה ושם ימור:

ומקטרים ליעולות בבקר ובערב: הלא חס בספרא וסימ' הלא אמרו אליך:
 הלא ידעתם כה אלה: הלא דרכים לא יתכנו: וחברו: הלא ממשל בשלים הוא:
 הלא תגיד לנו כה אלה
 קדמא: סקול מפתח: ויצא ג' וסימ' והנשיא אשר בתוכם אל כתף: גרש לך ויצא בדון:
 כן יעמו להם: לפי שכל כרחם גלו בגולה בשבי כי יסגולה סאניה שבי כמנוס גילה אחת למקומך
 ויבטל אל מחנת: והנשיא: לכתף ישא: בגדיו כהרם בורח סמרים
 בגדיו על כתפו ללכת קל מהרה: בעלטה: כי בלילה יכא כמו סכתוב בקיר יחתרו להוציא בו יען אשר לא יראה לעין הארץ: בעבור
 סמא יראה את הארץ כבאתו: יכסה פניו: כי בשת הוא לו סביב מן העיר סהיה מולך עליה ויוכתן תרגם בכותל יחתרו לאפקותא בית אפיה יכס חלף רחב יקדון
 יתפשוהו ולא יחזו יתאריע: ופרשתי: סאתן בלב הכסדים לרדוף אחרי ולהסג: ובדרם מערה היתה מבית דרקהו שר ערבות ירחיו ויכרה לו דרקהו דרך המערה
 והקדום בדרך הוא זמן כבו והלך עלג המערה ודרמו הכסדי אחר הכבו וסכה העי על פתח המערה היה דרקהו יוצא ולכדוהו זהו סמא יחתך ופרשתי: ואותה לא יראה:
 כי מלך בבל שור עניו בבלתה:
 וכל

ועשה לך וסימ' בסדר כהעלך: בעלטה
 ג' ובענין וסימ' לעיניהם על כתף תשא: ובערב חתרת לי בקיר ביד:
 ובערב ד' בקיר וסימ' ובערב יהוה על המשכן כמראה אש: ובערב תאמר מי יתן בקר: ובערב חתרת לי בקיר:

והוה פיתגם נבואה מן קדם ייעמי
 למימר: בר אדם בגו עמא סרבנא
 את יתיב די עיניו להון למחיו ולא
 חזן ואודניו להון למשמע ולא
 שמעין ארי עם סרבן אינון:

ואת בר אדם
 אתקין לך מני גלותא וגלי בימם
 לעיניהם ותגלי סאתך לזאת
 אותך לעיניהם סאם יתחלו ארי
 עם סרבן אינון: ותפיק סנך
 במני גלותא בימם לעיניהם ואת
 הפוק ברמשא לעיניהם במפקני
 גלותא לעיניהם חתר לך בכותל
 ותפוק ביה: לעיניהם על כתף
 חטול בקבלא תפוק אפך חבסי
 ולא תחזי ית ארעארי את יתביתך
 לבית ישראל: ועברית בן כמא
 דאתפקידית מני אפיקות במני ג'
 גלותא בימם וברמשא איתחתרית
 לי בכרלא ביד בקבלא נפקית על
 כתףא נטלית לעיניהם:

והוה פיתגם נבואה מן קדם יי
 עימי בצפרא למימר: בר אדם
 תלא אס יימרון לך בית ישראל
 עמא סרבנא מא את עביר: אימר
 להון בדנן אמר ייאלמים על רבא
 מטל נבואתא תרא בירושלם וכל
 בית ישראל דאינון ביניהם:
 אימר אנא אתכון כמא דעברית בן
 יתעביר להון בגלותא בשביא
 יתכוון: ורבא דביניהם על כתףא
 יטול בקבלא יפוק בכותל לא י
 יתמרון לאפקותיה ביה אפיה
 יכסי חלף דתב הוא ולא יחזי ית
 ארעא: ואפרס ית מצדתי
 עלוהי ויתחתר בסריגתי ואגלי
 יתיה לבבל למדינת ארעא כ
 כסראי ויתת לא יחזי ותסן ימות:

והנשיא: לכתף ישא: בגדיו כהרם בורח סמרים
 רבא מטל כבאות הדא בירושלם
 והנשיא הוא דרקהו: אמור
 אני: כן יעשה להם: ולא אמר

ויהי דבר: כן אדם: עינים להם לראות ולא ראו: סהרי ראו סגלו הם וכאילו לא
 ראו ולא שמעו דברי תוכחותיך וכאילו לא שמעו עיני ומחזיקים ידי הכסאים בירוש'
 סהיו סולחים להם כבואיה וקסמיה כי לא יגלו הכסאים וסמעהו החלמי סלח
 ספרים אל כל העם אשר בירוש' להכתיבם על סקר: ואותה בן אדם עשה לך יתקן
 לך כלי גולה והם מקל ותרמל:
 וכסוכר וקערה ותקעה זה גאות
 סכך יגלו יוסבי ירוסלם ותקעה
 ז' לנשי: בני הגולה סמבטוח'
 על סקר יוסבי ירוסלם להם סלח
 גלו: וגלה יומם: מן היות הסמם
 על היר' יקר' יומם רבל יום כולל
 פנמים היום והלילה וזהו סמי
 דברים האחר לגלוממקן למקום
 באורה העיר סהיה יוסב בהעם
 בני הגולה וצלה לבית רחוק מ
 מביתו במקום סהיו בני הגולה
 רואים וזה יהיה סימן ואות
 ליוסבי ירוסלם סגלוממנה ב
 ביומם בעוד יומם יקדר סמסם
 והאות האחר סיחתי בקיר ה
 העיר לילה כהרם היוצא בגובה
 וישא כלי גולה על כתפו ויזא לו
 דרך חזור ויכסה פניו כבאתו
 סלח יראנו אדם כהרם סים לו
 בסת וזה יהיה אות לזרקהו
 סיכא מירוסלם לילה כמו סכתוב
 ויברחו ויכא לילה מן העיר:
 והוצאת כלך ככלי גולה: כמו
 סמוצי' אד כלי גולה סקו ככתבו
 ומקלו בדיו: כמובא בגולה:
 כמו סכא אדם בגולה סר חעף:
 מוצאי: סם כמו מוצאי בקר
 וערב והאחד כמובא מים:
 לעיניהם: והוצאתו: במקום
 חתירת הקיר תולך כלך רוכס
 לומר סהיה חזור מקום דר
 ויזא בו כליו ויחר כך יזא הוא
 לעיניהם: בעלטה: בחסך
 בלא כר כהרם סים לו בשת ב
 כבאתו ולא יראה סירא וסני א
 ארסי: ולא תראה את הארץ:
 על דרך כוסמומר כי עזכנו
 מרץ: ואעס: ביד: לא בכל
 ברזל סחותר בוכדי סלח יסמעו
 קולנו כמכין כאל היוצא פתח
 בחפזן סאית לופכא לקחת כ
 כליו כן דרקהו וסדיו כסריו
 סרימלך בבל ברחו מיד ויכא
 בחפזן ואעפ סהיו כתוב
 סס סחתרו בקיר כיון סאמר ה
 הנה בקיר יחתרו אחת כן הים
 וכן נראה מדרך הסברא כי הם
 יצא דרך גן המלך סכסכו דרך
 פתח הגן ויתברו בקיר הגן ס
 סכסכרם לזאת כוונת חתרו בו
 כי לא היה להם כלי ברזל לחתל
 בו כי בחפזן יצאו וברחו: ויהי
 בן אדם: הנשיא המסא הזה
 בירוסלם: פירוסו כתרנומו על
 רבא מטל כבאות הדא בירושלם
 והנשיא הוא דרקהו: אמור
 אני: כן יעשה להם: ולא אמר

כך יעמו להם: לפי שכל כרחם גלו בגולה בשבי כי יסגולה סאניה שבי כמנוס גילה אחת למקומך
 ויבטל אל מחנת: והנשיא: לכתף ישא: בגדיו כהרם בורח סמרים
 בגדיו על כתפו ללכת קל מהרה: בעלטה: כי בלילה יכא כמו סכתוב בקיר יחתרו להוציא בו יען אשר לא יראה לעין הארץ: בעבור
 סמא יראה את הארץ כבאתו: יכסה פניו: כי בשת הוא לו סביב מן העיר סהיה מולך עליה ויוכתן תרגם בכותל יחתרו לאפקותא בית אפיה יכס חלף רחב יקדון
 יתפשוהו ולא יחזו יתאריע: ופרשתי: סאתן בלב הכסדים לרדוף אחרי ולהסג: ובדרם מערה היתה מבית דרקהו שר ערבות ירחיו ויכרה לו דרקהו דרך המערה
 והקדום בדרך הוא זמן כבו והלך עלג המערה ודרמו הכסדי אחר הכבו וסכה העי על פתח המערה היה דרקהו יוצא ולכדוהו זהו סמא יחתך ופרשתי: ואותה לא יראה:
 כי מלך בבל שור עניו בבלתה:
 וכל

סְהוּיִּמְתַּחֲזָקִים בְּרֵבֵי נְבִיאֵי הַסֵּקֶר הָאוֹמְרִים לָהֶם מֵלֹא יִהְיֶה לָכֶם וְיִקְרָא הַדְּבָר הַזֶּה מֵעַל וְאָף עַל פִּי סֵהוּא מְלִיצָה לְפִי סֵהִיָּה הַדְּבָר הַזֶּה בְּפִיהֶם תְּמִיד כְּמִסַּל הַנֶּמֶל בְּפִי הָאָדָם תְּמִיד : יִאָרְכוּ . מִן הַקֵּל בִּפְלֵם יַעֲמֵרוּ לְמַסְפֵּט : לִכְן אָמַר . מְבוֹאֵר הוּא : כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד כָּל חֲזוֹן סוּא : כִּי לֹא נְבוֹאֲתִי כְּנְבוֹאֲתֵי אֲבוֹתֵינוּ סֵהוּאִים דְּבָר וְלֹא יִבֹּא כִי רֵבִי יִתְקִיִּים וּבִהַתְקִיִּים דְּבָרֵי סִתְחָרֵב הָאֶרֶץ יִתְבַּטְּלוּ דְּרֵבֵי נְבִיאֵי הַסֵּקֶר וְהֵם גַּם כֵּן יִסְפּוּ וְלֹא יִהְיֶה עוֹד בְּחוּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲזוֹן סוּא : וּמִקֵּס חֶלֶק * וּמִקֵּס פֶּתַח וְאָף עַל פִּי סֵהִיָּה סִמּוּךְ כִּי חֶלֶק סֵם תֵּאָר וְאִילוֹ הִיָּה סֵם הִיָּה הַסְּמִיכוּת נִכְוֵן כְּמוֹ חֲזוֹן סוּא אֲבָל אִם חֶלֶק סֵם תֵּאָר כְּמוֹ וְאֲנִי אִם חֶלֶק לֹא יִהְיֶה מִקֵּס סִמּוּךְ * וְאִם הוּא פֶּתַח הֵהֱמַכְנוּ כְּמוֹהוּ מַסְפֵּט אֲחֵר יִהְיֶה לָכֶם וּלְטוֹמָוִמְרוֹם וְיִהִי הַמְּלָכֵר וְאֲכַפֵּר סֵהִיָּה מִקֵּס סִמּוּךְ וְיִהְיֶה חֶלֶק תֵּאָר לְאִם הַדּוֹבֵר חֲלֻקָּת וְהוּא נְבִיא הַסֵּקֶר וּמִקֵּס וּקֵס עֵץ כּוֹלֵל מִלֵּאכָה סֵעִשׁוֹ אוֹתָהּ לְרַעַת הַעֲתִידוֹת : בְּחוּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֵּן הוּא . וְהַסְּפָרִים סִכְתּוֹב בְּחוּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל טְעוֹת הוּא כִּי כֵּן הוּא הַמְּסָרָה כָּל קִרְיָהָ בְּחוּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרֵב מִן דִּין בְּחוּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל : כִּי אֲנִי . אֶחָד בְּכִי כְּרֵבֵי הַחוּזִים סוּא כִּי מֵה סֵהִיָּה מְרַבֵּר עַל דִּי נְבִיאֵי יִהְיֶה וְעֵשָׂה וְזוֹ הַגְּזֵרָה מְרַבֵּרֵינוּ עֲלֵיכֶם לֹא תִמְסָךְ עוֹד : אֲדָבָר דְּבָר * אִיזָה דְּבָר סֵהִיָּה עֵשָׂה : תִּמְסָךְ . לְטוֹן קִבְּהָ עַל הַגְּזֵרָה כִּי הַדְּבָר הַהוּא גְּזֵרָה נְגִזְרַת מֵהָאֵל * וְעִסְקִינוּ . תְּחִלָּה אָמַר וְעֵשָׂה וְאַחֵר כֵּךְ וְעִסְקִינוּ מֵלֹא תֵאָמַר וְעֵשָׂה הַדְּבָר דֶּרֶךְ מִקְרָה אֲלֵא אֲנִי אֵשָׁה הַדְּבָר כְּמוֹ מְרַבֵּרֵינוּ אוֹתוֹן טֵרֵם בָּאוּ * וְיִהִי . עוֹד סָנָה הַעֲשִׂין הַזֶּה לְחוּךְ הַעֲשִׂין כִּי עַל כָּל פְּנִים תְּבֵא הַגְּזֵרָה בְּקֶרֶב וּמְבוֹאֵר הוּא : וְיִהִי

עב א ג זי זיז

ומלחתי את הנפשות. ואלה אותן חכמי מירכז אשר אתן מצודות אותן: את נפשי בא מקובץ בלמח זכרים כמו פלגמים: וקרעתי את מסכתותיהם. וכן חרפתי מפחיתים מהיותן נפשות על ראש כל קומה וקרעתי הכסות והמספחות הוא כלית הנפשות המכסות ומיתתן וכיון סיבטלו הן יבטלו מעמיהן: למזדה. חסר ויוע יען הכחות לבד בדין מקר ואולי לא הכארתיו: שהיה הצדק מתפחד מרביהם כמו שפירשנו והן היו מכאיות אותן בסמי סקר כי אולי דברתי להן: ולחזק ידי רשע כמו כן שהיו אומרות לו טוהיה: הכחות. ענין כאב כמו וכאב לבב: מדרכו הרע. כן ימצא פשמים דרך לסון זכר כמו זה הדרך לבו בו: לכן שוא. מבוחר הוא

ויסמכרם הענין הזה בדריסת המתים שהיו הנפשות בעלות אוב מעלות נפשות המתים בדבריהן ומפרשים לפורחות בעבור אותן נפשות שאומרים שהיו מעלות מקבריהן ופורחות באויר: ויבוא אלי אנשים מזקי ישראל: וישבו לפני זבואו אלי אנשים מזקי הגולה וישבו לפני פניהו מראים עצמם מכאים לדרוש אתי ויהאל גלה אלי את לבבם ואמר ויבא לסון יחיד על רבי להודיע כי בהסכמת אחת ובלב אחד באו כלם על זה ויהי. בן אדם. האדרס אדרס להם. האלפין בחירק הראשון מקור בחולם והאלף במקום הא כי כבר על הלסון לקרא מזה ההין כאחד והוא בחולם במקל הכתון תחתן ואמר וכו' אדרס להם אחר פלגם אל גלוליהם לא אדרס וקבל הדרישה היא לתת סאת: לכן דבר אותם - עמם. כמו אחם: נעניתי לו בה ברוב גלוליו. ונעניתי לו אבל לא מרשתי לו אבל אענה לו ואשיבו על רביו כדי לגלו כפון לבו אבל לא אדרס לו לתת את סאתו ולעבות את בןסותו ונעניתי לו ונענה לו ודריכי פירו לפי בינים ולפי ענינם כי נעניתי ונענה הם מבני כפעל ו והאל הוא הפועל בעצמותו ונעניתי אליו כמו שארעביי עבדי אשר יענה באם הוא האלהים והאדם הצועק הוא נענה כמו שאמר הן אצחק חמם ולא אענה הנה כי האל הוא העונה והאדם הוא העונה ואמר הנה על האל יתברך נעניתי ונענה כאמר כי העניע לפי מלסון מענה הוא על פני פנים והאחר הוא תחילת ה הרבוי כמו וענין איוב הראשון ועניתי ואמרת והעני הוא לסון הסנת הדבור והוא הנמצא ברוב כשאמר כי הקדוש ברוך הוא הן העונה כן הוא לקורא ולצועק וכשאמר עליו נעניתי ונענה הוא נענה למנה אליו והוא הקורא ו הצועק: בה. כתיב בה' אקרי באלף כי אותיות אלהי מתחלפות ופי' בעבור שבא ברוב גלוליו אענה לו כדי לגלו כפון לבו והא שאמר אחריו: למען תפוש את בית ישראל בלבם. שהם מכסים את לבם ממני ואולי אתפוש ב בלבם סאתה להם גלוליו לבם ו ומסכותם הרעה ויכתן תרגם: אכי ונעניתי לו בה ברוב גלוליו אכא וימסתאול לי במימרי דאחי למתעב אולסן מן קדמי אף על גב דמעבד בגי פולחן טעוה ותרם למען תפוש בדיל לקרבא

וידעתם ב' בן חוס' וקרעתי את מספחותיהם. לבן שוא לא חזוניה וקסם. וא' ידעתן' ואתנה ידעתן: ויבא ח' דמיין ויבאו וסבירין ויבא וס' נבסר בסדר שלחן: נעניתי ב' וס' אני' נעניתי לו בה ברב. נעניתי עד סאר: בלבם ט' בקריאתו וס' וחיל אשר נגע אל קסם בלבם. עם תורת בלבם. למען תפוש את בית ישראל. ולא ואשיבו ית נפשתא דאתון מתרשן ית נפשתו לאברותיה: ואפסיק ית פת כומריכון ואשיבו ית עמי מירכון ולא יתמסרון עוד בירכון לאישתי צאה ותדעון ארי אנא יו: חלף דאבהתי לב זכאי למרתי שקר ומן קדם מימרי לא אתבחינן ולתקפא יד רשעא בדיל דלא למתב מאורחיה בישתא ל לקיימותיה: בבן שקר לא תיתבבאון ואולפן לא תילפון עוד ואשיבו ית עמי מירכון ותרעון ארי אנא יו: אמר נביא אתו לותי גברין מסבי ישראל ויתבו קדמי ויהוה פתום נבואה מן קדם יו עמי למימר: בר אדם גבריא האילין אסיקו פולחן טעוהוהו על לברוהו ותקלת חזיהוהו יהבו לקביל אפיהוהו האישתאלא ושתאל במימריהוהו: בבן איתנבי להוהו ותמר להוהו בדין אמר יו אלהים גבר מביית ישראל דיוסיק פולחן טעוהוהו על ליביה ותקלת חזיהוהו ישי לקביל אפוחי וייתו לות נביא אנא יו מישתאל ליה במימרי דאיתי למתבב אולפן מן קדמי אף על גב דסתערב בסגי פולחן טעוהוהו בדיל לקרבא ית בית ישראל למיתן תיובתא בליברוהו דסטו מברר פולחני ואיסתאבבו בפולחן טעוהוהו כולוהו: בבן אימר לבית ישראל בדין אמר יו אלהי תובו לפולחני ואעדו מנכזן פולחן טעוהוהו וית כל חזבי פולחן טעוהוהו תועבתכון ארחיקו מקביל אפיכון: ארי גבר מביית ישראל ומן גיריא דיתגורון בישתאל ויסיק סבתר פולחני ויסיק פולחן טעוהוהו על ליביה ותקלת חזיהוהו ישי לקביל אפוחי וייתו לות נביא למישתאל ליה במימרי אנא יו מישתאל ליה במימרי

ושלחתי את הנפשות אשר אתם מצדדות את נפשים לפרחת: וקרעתי את מספחותיכם והצלתי את עמי מידכן ולא יהיו עוד בידכן למצדה וידעתן כי אני יהוה: יעז הכחות לב צדיק שקרואני לא הכארתיו ולחזק ידי רשע לבחתי: שוב מדרכו הרע להחיתו: לכן שוא לאתחזינהוקסם לא תקסמנה עוד והצלתי את עמי מידכן וידעתן כי אני יהוה: ויבוא אלי אנשים מזקי ישראל וישבו לפני: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם האנשים האלה העלו גלוליהם על לבם ומכשול עונם נתנו נכח פניהם האדרס אדרש להם: לכן דבר אותם ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה איש איש מבית ישראל אשר יעלה ארת גלוליו אל לבו ומכשול עונו ישים נכח פניו ובא אל הנביא אני יהוה נעניתי לו בה ברוב גלוליו: למען תפוש את בית ישראל בלבם אשר נזרו מעלי בגלוליהם כלם: לכן אמר אל בית ישראל כה אמר אדני יהוה שובו והשיבו מעל גלוליהם ומעל כל תועבתיהם השיבו פניהם: כי איש איש מבית ישראל ומרגר אשר יגור בישתאל ויגור מאחרי ויעל גלוליו אל לבו ומכשול עונו ישים נכח פניו ובא אל הנביא אדרש לו כי אני יהוה נענה לו ב: פולחני ויסיק פולחן טעוהוהו על ליביה ותקלת חזיהוהו ישי לקביל אפוחי וייתו לות נביא למישתאל ליה במימרי אנא יו מישתאל ליה במימרי

ושלחתי את הנפשות כתרמומו ואסוב ית נפשת דאתון מחרטן ית נפשתו לאברותיה: את נפשים את אנשי להיות הנפשות כורחו: יען הכחות לבד בדין מקר. כסאתן קוסמות לו רעה הוא מנענע ו ולבו ככאה: ויבא לי אנשים כלם בלב אחד לרעה לכן כאמר ויבא ומרגר אגד אותן על סם סתה גלה און הכבי תחילה הנה יבואו אף פלוגי ופלוגי העלו גלוליהם אל לבם. לבם גלוליהם לעבור: נתנו נכח פניהם. להיות להם עז תמיד למורא וללאה: האדרס אדרס התרחא כי אכי אדרס להם ואסיב על דבריה הרב תמיהו מתקיימו: נעניתי לו. סו' רפוזרון בלעזאף על פיהו בא לפני ברוב גלוליו כן תו למען תפוש את בית ישראל בדיל לקרבא ית בית ישראל למיתן תיובתא בליברוהו: כזורו. כמו כזיר אחיו פורקט ח אסיבין בלעז: מות מדרכיהם והסיבו את לבם: מעל גלוליהם. אשר העליהם אל לבם: חסיבו פניהם. אשר סמתם מכסול שכתם לנכחם נענה לו ב: מסתאיל ליה במימרי אדרס לו: ונעניתי

רשי

ועקו אלי בלבם. ואברו אלפי יחדה בלבם. אלי ואברו בלבם ואח. ארבע תבוא בלבם וקשתותם. אברו בלבם ננים יחד. גם את העולם נתן בלבם:

ית בית ישראל למיתן תיובתא בליברוהו רסטו מתר פולחני ואיסתאבבו בפולחן טעוהוהו כולוהו ורבותיו זל רפירמו למען תפוש את בית ישראל בלבם כי בעסדה זרה מחסבה רעה חקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה כיהם לא היו עובדים עבדה זרה אחר סגלו אלא לפי שהיו חסבים עליה שדיון חסבה עליהם כאילו עבדו: כזורו. אפטר סהבן מרס ויהיה מן הקל לגזרת פעול במקל ולא יכלו מעבדו וינזרו מתקיימו בבי ישראל או יהיה מבני כפעל מפרס זור מעבד זר: לכן. מוטב והסיבו. לקיימי ישראל אומר מוטב והסיבו נפכים ונחוריהם: העיבו פסיכ. סלא יהיו הגלולים נכח פניהם כמו שהיו: כי אים. ומרגר אשר יגור בו ישראל. זכר הגרים נראה כי מן הכסדים סבו לרת ישראל מסגלו ישראל לתוכם כי ראוי אלהי ישראל בתוכם אלהי אמתו כי הלא עליהם כל אשר דבר בעצם את תורתו: ובא אל הנפשות לדרוש לו כי. לדרוש לכביא בעבורי סאתן סאתו: אכי ונענה לו ב. אכי ונענה לו בדין כדי סאתה לו כפון לבו הרע אבל לא אדרס לו לתת סאתו אבל הקך סאתו אתן לו סאתן פני בו: ונעניתי

ובטח באל יתברך ולא פחד מיהמורו וכן ריכז עמך בבקוין גדול מהמליכיהו ללוב האריות ובטח באל יתברך מצינלו ולא פחד במיראת מיתתו ובכל וכן חיוב עמך בבקוין מההטן בשחית רע מכף רגלו ועד קרקדו ועמך בבקוין ולא חטא בשפתיו לרבר דברים אשר לא כן כבוד האל יתברך ובכל לפיכך זכר נדקת חלה הפלטה פריקם אף על פיכך חמה בנדרתם הצינלו את עצמם ולא אחרים עמם: יבטלו בפסם: זה לבדו מהדרבס בזה הענין: לו היה רעה אעביר בארץ וסכלתה: לו כמו אס כמו לו החייתם אותם: וסכלתה: פעל יוצא כי אין הארץ מסכלת אותם כי היא בהם ליוטבים בה והחיה מסכלת את הארץ: אעביר בארץ: בעני הגני משליח בך: והחיתם

רשי

ובבות אף מן הדמעים טימיותו מס ולא כלם כי גם כן מהקטנים נהרגו מס ומתו ברעב ואף מן הגדולים נכלו מן המיתות וגלו: הכס יוצאים אליכם • אמר כבגר בבי הגולה הכה הנכלים בירושלם יוצאים בגלות ובאים אליכם בבל סתרוהו אותם ותכירו כי ברין לקו ומה סתורתי מהם לפי מדת רחמים אשר בי כי עדין תראו אותם ברעם סלא ככנעו מכל אשר עשו והם השארית שנשארו עם יוחנן בן קרח וסיעתו שנשארו ברעם עדין סלא סמעו לדברי רימיהו מפי יי והלכו למצרים: וכחמתם על הרעה • תהיה ראותכם אותם ברעם נחמה לכם כי ברין הבאתי את כל אשר הבאתי על ירוסלם: וכחמתם • מבין נפשל: וכחמו אחתם • מובין פשל הרגס: ויהי • בן אדם מה יהיה עץ הגבן מכל עץ • מה גרעיתו מכל עץ אחר ובאזיה עץ גפן אבי סואל אותך לא על עץ גפן טעמה פרי כי אותו חטוב הוא אלא הזמורה אשר בעצי היער והוא כמותם טאבים עומים פרי עליה אבי סואל אותך כי אפילו בעצי היער איכה כי עצי היער אף על פי טאבים עומים פרי הם ראויים לעשות מהם למלאכה לעשות מהם כלים ולקרות מהם בתים אבל עץ הגבן הזה אינו כן: היהח

אחזקאל. אם יקחו ממנו יתר איך צריך לומר שלא יקחו ממנו עין למלאכה אלא אפילו יתר לתלות עליו כל כלי לא יקחו ממנו: כל כלי. פוס כל אפילו קטן כמו כל מלאכה לא תעשו פוס מלאכה כל חלבוכל דם לא תאכלו פוס חלבוטוס דם: הנה לאם נתן לאכלה. איך בו צורך אלא להדליק בו האש: אתם נקיבותיו אכלה האש. עוד אתכם פחות וחומר הנה מני קצותיו אכלה האש כלומר אם יקחו אותו מתוך האש אחר מאכלה מני קצותיו באמת תוכו נחר כי אם אכלתו מתוך הקצה תאחר עוד הקצה האחר רחוק מן האש ולא נחר אבל אם אכלה האש מני קצותיו באמת תוכו נחר ונא על פי שלא אכלתו האש נחר הוא מפני האש מאכלה סביבותיו ואין לו צורך לא מיוחד

אכלתו ד' וס' ואברנו וזה דעה אבולתו. וכירה ראסר. חנה בהיותו תמים לא יעשה. משה עזה אש אכלתו. בשומי ב' וס' כהאש יצאו והאש בשומי עין לבושו: ומלדתיך בא' וס' מל וס' ומלדתיך מארץ הבנעני. ובנעני חס' ורבותיה ומלדתיך ביום הולדתו מל דמלי

רשי

היחזקאל ממנו וגו'. איכה ראוייה לכך: כל כלי. פוס כל: הנה לאם נתן לאכלה. ארבוריר בלעז הנה מאלתך על התמים ואכור ראוי לכלום עתה עוד אחי מוסף על ה המאלה הנה אם נתנו זמורה ממנה באש ו אכלה האש בשתי ק קצות הקיפה עד כי נחר תוכו: נחר. נסחר מן האש ב' וס' בלעז נחר לסועצמי חרה וס' לועזי אס' אר' בלעז וכן ויחר עלי אפו חבדו מנחם עם עצמי חרה היכל עוד למלאכה: כן נתתי את ירושלם שתי ק קצותיה אכלה האש פתיגלות כסבלה י הויקים בלועזי מזורע המלכ ומן הפרתמים כמו סכאמר בדניאל אחריו גלה יכניה בנו והחרם והמסגר ותוכו נחר דקיהו הנותר בה כבד גזרתי עליו מלא חופניך גחלי אש וזרק על העיר: מהאש יצאו. פתגמי אורית דיהיבן מבו איסתא עברו ונעמיא דתיקיפין כ כאסת' יסיכונן יהודע פייסב' ויר בלעז: מכורתיך. כמו מעדותך מנחם חבדו לסון תולדה וכן פירם כלי חמם מכורתייהם אים מאת מכרו לבר ממכרו כלם לסון ת תולדות: אביך ואמר. אברהם ושרה מסס כטלוגדולתם וכני חת נתנו לה קבר: ביום הולד' אותך. פוטט' אים בלעז כסבחרתי כך במצרי היית בלא פוס תקון ולפי דמיה ה הדבר ללירה הזכיר כאן תיקוני הולד'

היחזקאל ממנו וגו'. אים יקחו ממנו יתר לתלות עליו כל כלי לא יקחו ממנו: הנה לאם נתן לאכלה. איך בו צורך אלא להדליק בו האש: אתם נקיבותיו אכלה האש כלומר אם יקחו אותו מתוך האש אחר מאכלה מני קצותיו באמת תוכו נחר כי אם אכלתו מתוך הקצה תאחר עוד הקצה האחר רחוק מן האש ולא נחר אבל אם אכלה האש מני קצותיו באמת תוכו נחר ונא על פי שלא אכלתו האש נחר הוא מפני האש מאכלה סביבותיו ואין לו צורך לא מיוחד

היחזקאל ממנו וגו'. אים יקחו ממנו יתר לתלות עליו כל כלי לא יקחו ממנו: הנה לאם נתן לאכלה. איך בו צורך אלא להדליק בו האש: אתם נקיבותיו אכלה האש כלומר אם יקחו אותו מתוך האש אחר מאכלה מני קצותיו באמת תוכו נחר כי אם אכלתו מתוך הקצה תאחר עוד הקצה האחר רחוק מן האש ולא נחר אבל אם אכלה האש מני קצותיו באמת תוכו נחר ונא על פי שלא אכלתו האש נחר הוא מפני האש מאכלה סביבותיו ואין לו צורך לא מיוחד

לכן כה אמר אדני יהוה כאשר עץ הגפן בעץ היער אשר נתתיו לאש לא אכלה בן נתתי את ישיבי ירושלם ונתתי את פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם וידעתם כי אני יהוה בשומי את פני בהם: ונתתי את הארץ שממתי עין מעלו מעל נאם אדני יהוה:

בבן פדנן אמר יי אלהים כמא ואלן גופנא באעי חורשא ד רמסרתיה לאשתא לאשתאצא בן מסרית ית יתבי ירושלם: ואתן ית פ' ורענתי בהון על פיתגמי אוריתא ויתביבן פגו אשתא עברו ועממא דתיקיפין באשתא ישיבונן ותירעון ארי אגא יי בד חול רוגיו בהון: ואתן ית ארעא לצור חלף דשקרו שקר אמר יי אלהים: ויהוה פתגם נבואה

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם הודע את ירושלם את תועבותיה: ואמרת כה אמר אדני יהוה לירושלם מכרתך ומלדתיך מארץ הבנעני אביך האמרי ואמך חתית: ומולדתך ביום הולדת אתך

סן קרם יי עימי לימיר: בר אדם הוכח ית יתבי ירושלם וחוי להון ית פל תועבתהון: ותימר בננן אמר יי אלהים ליתבי ירושלם ת תורתכתכון וילדוהיבן מארעא בנענאי תמן איתגלית על אברהם

אבוכון בין פתריא והודעתיה דאתון נתתין מלצרים פדרע מרומם אנה פריק יתכון ובוכות אברהם אנה מרעין סן קרמיכון ית איסוראי ופשיגיי ית חיתאי: ואף בר נחרתו אברהם תורבין בארעא לא וילדון משעבדין ומענן יהוה פנישתא וישראל דמא לולדא דירטישעל אפי ברא

אבוכון בין פתריא והודעתיה דאתון נתתין מלצרים פדרע מרומם אנה פריק יתכון ובוכות אברהם אנה מרעין סן קרמיכון ית איסוראי ופשיגיי ית חיתאי: ואף בר נחרתו אברהם תורבין בארעא לא וילדון משעבדין ומענן יהוה פנישתא וישראל דמא לולדא דירטישעל אפי ברא

האש שלא תאכלם לגמרי הנה לא יכלו למלאכה כלומר לא יחזרו בתשובה ולא ייטבו מעשיהם הנה אין להם תקנה אלא להחזירם לאש לאכלם ולהחרים גם ירושלם שתהיה שמה וזהו שאמר מהאש יצאו והאש תאכלם ואמרתי מירושלם כמלטהמן האש מסלחתי אליהם הסכם והעבד שטובו בתשובה והעיר לא תשרף באש ולא שמשו אש כן האש תאכלם: הנה בהיותו תמים. כשהיו כל ישראל בארצם לא רצו לחזור בתשובה אלא פתחו את עיניהם ויהיו משליט בהם ארבייה למלול סלל ולבד בזכרי מוסר וולא עשו תשובה כל שכן עתה שהרגלו במעשיהם הרעים עד מאכלה אותם האש כל סביבם וחרבה כל ארץ ישראל מלבד ירושלם והקסו את לבם עד שנגמרה להם האסור כהתור והורגו במעשיהם הגוים הרעים ואחזו בדעה רעה ואח' כי הגוים מלחמים במעשיהם ואעפ"כ גם אחי כמו שאמר אחז כסלחם עליו מלך ארם כי אלהי מלכי ארם הם מעזרי איתם להם ארוב ועזרוני לפיכך אין בהם תקוה כי נחרו מן האש ולא הרגשו אש כן האש תאכלם: לכן כה אמר יי. בעץ היער. דרך כלל כמו לאשתא חתעצה: אשר נתתיו לאש לאכלה. אמר נתתיו סהאל יצר עץ הגפן בזאת התכונה ונתתי. מהאש יצאו והאש תאכלם. מבואר הוא למעלה וינתן תרגם על פתגמי אוריתא דיהיבן מבו אסתא עברו ועממא דתיקיפין כאסת' יסיכונן יהודע פייסב' ויר בלעז: ויהי. בן אדם חורש את ירושלם את תועבותיה. כתרמנו הוכח יתבי ירושלם וחוי להון ית תועבתהון: ואמרתי. אמר לו שאמר להם תוכחה זורדך משל ואף על פי שהוא היה יוסב בבבל צוה לו שירעם סס עי ספר אולי ישמעו וישובו: מכורתיך. וצניכו כמו מעדותך: ומולדתך מארץ הבנעני. קסר תם מארץ למולדתך הסמוך למכורתיך אמר במעמדך את דומה לתרבות ארץ כנען כאילו נולדת וסכנתם וסכאילו אביך האמרי ואמר חתית סעשית כמעשיהם וינתן תרגם ותימר כדכן אמר יי אלהים ליתבי ירושלם תועבותיך וגו'. עתה החל המשל והמשיל כנסת ישראל לכערה שהיתה בעת ליתתה במקום שלא מצאה חומל ומסגח עליה לעשות לה כרת הילד אלא כמו סכולות עם הגיעול והדם הסליכיה אל פני השדה כמו שמסליכים חוץ לעיר את הכבלה ודבר המגועל עד שעבר עליה חומל וראח אותה מתעסקת בדמים ובשרה וחמל עליה שלא תמות מתוך הגיעול והוא אלא שתהיה ותייה עדין כצמח השדה לרבעה והניחה החומל כמו שהיתה לא דחצה ולא סטק הדמים מעליה והניחה כמו שהיתה עד שגילה הילדה הזאת ונאם בעדישים כלומר הגיעה לפרקח במי הכשרות שראוי לגדותה בעדישים כמספספ הבנות הראויות להנשא לבצל וכסר אח החומל כי הגיע עת דורות וראויה היא להיות לאים פירם כנפיו עליה כלומר הבטיחה סיקחנה לאמה ונסבע לה על זה ובא בברית איה וכל הענין כאשר הוא חולך וא' הנה פירשנו ענין המלצה ועתה נפרש ענין המסל: ומולדתך. אמר לך מולדתך איך היו ועת הלידה הוא עת וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור החזו ובגי ישראל פרו וצברו וירבו שהיתה העת ההיא כנסת ישראל בלי חומל ומסגח בלתי האל יי: ביום הולדת אותך. זה הראשון כנסת בלועז' הדגם והוא מקור מבין הפעל ואותך כמו עצמך כאילו אמר ביום סגולת: לא כרת סקר. כי זה מצרכי הילד בעת לדתו וכן שאר הדברים הרחיקה והמליחה החתול ואם לא יעשו דברים אלו לילוד הוא בסכנה שימות לפיכך התירו לעשות לו בשבת כמו שאמר כל האמור בפרש' תוכחתי עיין לחי' בטבת כי הם דברים מהם סכנה אם לא יעשו אותם ואמר ביום הולדת אותך מכאן ממילרים את האמה בטבת' לא

מק

סוף. כמו שרדך למעשי. לנחמך כחיו הסלע מעשית כיפא תרגמו אפלאמנט
בלעז ומנחם חכר למעשי לשון סעסועי. לא המלחת. מכאן שמולחין את הולד
בדו סידקתה בסרו: והחל. לשון כריכה בבגדים וכן ועד כל חתולתו הוא
סמלפין את הולד. לחמל. לחוס. בעל. אכזרית מכאן בלעז: מתבוססת
כרפסת כמו יטוס

קמיו: בדמך חיי.
אף כנולך זה לא
תמותי וספיקה לומר
כני פעמי לבי פכרם
פסח ורס מילה נבאלו
לשון אחר מתבוססת
סויליה בלעז:
בעדי. לשון מכלול
ומנחם פירשו בעדי
עדים לשון עד כמו ב
בטחו בדי עדי ער
אכזרית אשגל בל
אכלרנס פתר חותו
לשון עדי ומתקל עדי
עדים הוא מן ימות
אחי אריות כבי צביים
גריבים: ככוכו
פורהט אפיוטואס
בלעז: ושערך כמח.
סומי בערות: רודים
אמיטואס בלעז:
ואסוכך. לשון משיחה
וכל הענין אינו אלא ל
לשון מל ויונתן פירש
אתכלה ואין להוסף
על התרגו וכן פירסה
מכורותך ומולדותך
וגאיתותכונך וילדותכונ
מארע כנענאי תמן. א
איתגלית על אברהם
אבוכון בן בתריא ו
ואודתני לראינון כחתן

לא בררת שרך ובמים לא רחצת
למעשי והמלח לא המלחת והחל
לא חתלת: לא חסה עליך עין
לעשות לך אחר מאלה לחמלה
עליך ותשלכי אל פני השדה כגעל
נפשך ביום הולדת אותך:
ואעבר עליך ואראך מתבוססת
בדמך ואמר לך בדמך חיי ואמר
לך בדמך חיי: רכבה בעצמך
השדה נתת ונתת לי ונתת לי
ותבואי בערי ערבים שרים נכננו
ושערך צמח ואת ערס ועריה:
ואעבר עליך ואראך והנה עתך
עת דדים ואפרש פנמי עליך

ובעזבדי אבהתכון תקניא עירן פורקן בנישחכון מטא ארי אתון משעברין ומענן
ואיתגלית על משה באסנא ארי גלי קרסי ארי מטא זמן פורקנכון ואגנית במיכרי עליכון

כבית: רבא משה ואהרן אל פני אהל. וקהלו כשה ואהרן את הקהל. לא חסה עליך עין. ואצאה בשע' הגיא
לילה. וכן בעשרי חמש שנה לגלותו ועד סוף וספרא דבן אל פני ואל פני וס' בסד' משפט:
למזרים וברע מרמס אכא פריק יתכון ובזכות אבהתכון אכא מתירך יתאמוראי
וחתאי: ומולדותך ביום הולדת אותך וגו'. ואף כד נחתו אבהתכון למזרי תותבין
בארעא דלא רילקון משעברך ומענן להון הות כניסתא דיסר' דמיא לולר' דרטיס
על אפי. ברא דלא איתפסק סוריה ובמיא לא איסטתף לאיתקרא ובמלח לא
איתמלח ובאיקורין לא איתאסר: לא חסה עליך עין וגו'. לא חסת עליכון עינא
רפרעה רשיעא למעבר לכון טבא חרא לאכא לכון משעברכון לרחמא עליכון וגור
גליכון גזירת גמירא למרמית דכורכון כהרא לאברא יתכון בעידן רהייתון
במזרים: ואעבר עליך וגו'. ועל דוכרן קיס אבהתכון קדמי איתגלית למפרקכון
אחי גליקדמי ארי אתון מענן בעיבוריכון ואמרית לכון בדמא דמהולתא אחוס
עליכון ואמרית לכון בדס פסחא אפרוק יתכון: רכבה כמח השדה כתיך.
ריבבת כמחית חקלא יהבתיכון וסגיתון והייתון לזרעין ולסבטין
ובעזבדי אבהתכון תקניא עירן פורקן כנישחכון מטא ארי אתון משעברך ומענן:
רכבה כמח השדה. כמו סכאמר ובני ישראל פרו ויסרצו וירבו: ואת ערס
ועריה. מן המצות: ואעבר עליך ואראך. ואיתגלית על משה באסנא ארי גלי
קדמי ארי מטא זמן פורקנכון ואגנית במיכרי עליכון ואיתגלית חתוכון וקיימית
במימרי למפרק יתכון כמה דקיימית לאבהתכון אמר יי אלהי למיהויכון עם משמם
קדמי. ואפרש כנפי עליך. כנף בגדי: ואקבע

ובמים ג' בקריאה וס' ובמים רבים זרע שחור. ובמים עזים נתיבה: אל פני
ט' בקריא וס' שלש פעמים כשה יראה כל זכורך קדמא. ואת תורת הבנה הקרב אתה בני אהרן.
יקחו את אשר צוה משה אל פני. את הצפור החיה יקח אתה ואת עץ תניא. ואל יבא ככל עת אל חקדש אל
ולא איתפסק שוריה ובמיא לא
אישתטף לאיתקרא ובמלח לא
איתמלח ובאיקורין לא איתאסר:
לא חסת עליכון עינא רפרעה
למעבר לכון טבא חרא לאכא
לכון משעברכון לרחמא עליכון
וגור עליכון גזירת גמירא למירמי
דכורכון כהרא לאברא יתכון
בעידן רהייתון במצר' ועל דוכרן
קיס אבהתכון קדמי איתגלית
למיפרקכון ארי גלי קדמי ארי
אתון מענן בשעברכון ואמרית
לכון בדמא דמהולתא אחוס
עליכון ואמרית לכון בדס פסחא
אפרוק יתכון: ריבבת כמחית
חקלא יהבתיכון וסגיתון ו
ותקיפתון והייתון לזרעין ולשיבטי

ובעזבדי אבהתכון תקניא עירן פורקן בנישחכון מטא ארי אתון משעברין ומענן
ואיתגלית על משה באסנא ארי גלי קרסי ארי מטא זמן פורקנכון ואגנית במיכרי עליכון

כבית: רבא משה ואהרן אל פני אהל. וקהלו כשה ואהרן את הקהל. לא חסה עליך עין. ואצאה בשע' הגיא
לילה. וכן בעשרי חמש שנה לגלותו ועד סוף וספרא דבן אל פני ואל פני וס' בסד' משפט:
למזרים וברע מרמס אכא פריק יתכון ובזכות אבהתכון אכא מתירך יתאמוראי
וחתאי: ומולדותך ביום הולדת אותך וגו'. ואף כד נחתו אבהתכון למזרי תותבין
בארעא דלא רילקון משעברך ומענן להון הות כניסתא דיסר' דמיא לולר' דרטיס
על אפי. ברא דלא איתפסק סוריה ובמיא לא איסטתף לאיתקרא ובמלח לא
איתמלח ובאיקורין לא איתאסר: לא חסה עליך עין וגו'. לא חסת עליכון עינא
רפרעה רשיעא למעבר לכון טבא חרא לאכא לכון משעברכון לרחמא עליכון וגור
גליכון גזירת גמירא למרמית דכורכון כהרא לאברא יתכון בעידן רהייתון
במזרים: ואעבר עליך וגו'. ועל דוכרן קיס אבהתכון קדמי איתגלית למפרקכון
אחי גליקדמי ארי אתון מענן בעיבוריכון ואמרית לכון בדמא דמהולתא אחוס
עליכון ואמרית לכון בדס פסחא אפרוק יתכון: רכבה כמח השדה כתיך.
ריבבת כמחית חקלא יהבתיכון וסגיתון והייתון לזרעין ולשיבטי

לא בררת שרך ובמים לא רחצת
למעשי והמלח לא המלחת והחל
לא חתלת: לא חסה עליך עין
לעשות לך אחר מאלה לחמלה
עליך ותשלכי אל פני השדה כגעל
נפשך ביום הולדת אותך:
ואעבר עליך ואראך מתבוססת
בדמך ואמר לך בדמך חיי ואמר
לך בדמך חיי: רכבה בעצמך
השדה נתת ונתת לי ונתת לי
ותבואי בערי ערבים שרים נכננו
ושערך צמח ואת ערס ועריה:
ואעבר עליך ואראך והנה עתך
עת דדים ואפרש פנמי עליך

ובמים ג' בקריאה וס' ובמים רבים זרע שחור. ובמים עזים נתיבה: אל פני
ט' בקריא וס' שלש פעמים כשה יראה כל זכורך קדמא. ואת תורת הבנה הקרב אתה בני אהרן.
יקחו את אשר צוה משה אל פני. את הצפור החיה יקח אתה ואת עץ תניא. ואל יבא ככל עת אל חקדש אל
ולא איתפסק שוריה ובמיא לא
אישתטף לאיתקרא ובמלח לא
איתמלח ובאיקורין לא איתאסר:
לא חסת עליכון עינא רפרעה
למעבר לכון טבא חרא לאכא
לכון משעברכון לרחמא עליכון
וגור עליכון גזירת גמירא למירמי
דכורכון כהרא לאברא יתכון
בעידן רהייתון במצר' ועל דוכרן
קיס אבהתכון קדמי איתגלית
למיפרקכון ארי גלי קדמי ארי
אתון מענן בשעברכון ואמרית
לכון בדמא דמהולתא אחוס
עליכון ואמרית לכון בדס פסחא
אפרוק יתכון: ריבבת כמחית
חקלא יהבתיכון וסגיתון ו
ותקיפתון והייתון לזרעין ולשיבטי

הסדה ויונתן תרג' הפסוק כן ואף כד נחתו אבהתכון למזרים וגו'. לא חסת עליך
עין. אחתמאלה. אפילו אחתמאלך כל טכס כלס שהיית כריכה להן: לחמלת
בשורק חית: אל פני. כמו על פני. וכתוהו רבים: בעל כפסך. גופך.
וכן ברזל באה כפסוגו והגעל הוא דמי הלידה זהו סאמר ביום הולדת אותך
הגעל שהיה לך ביום סוללת ועין זה המל מבוחר הוא למעלה ויונתן תרגם
לא חסת עליכון עינא רפרעה וגו'. ואעבר עליך: כבד פירש עין המליצה
וענין המל זהו סאמר ואודע לכס בארץ מזרים על ידי אהרן ומרים ומשה נודע
להם בבטואה שהזכירו אותם לאמר להם אים סקוצי עיניו הסליכו ובגלו מזרים
אל תטמאו: ואראך מתבוססת בדמך. מתגוללת בדמי הלידה והמל שהיו
מתבוססים בטוט והוא החמר שהיו עושים ממנו הלכני ולא היה להם פכא לנקות
עמין ממכו כי תמיד היו מכריחים אותם לעשות הלכני יום יום לא יסביתו בדמך
חיי. לא תראו סתמות מתוך כווד העבודה הזאת לא עם כל זה הטכוף והלכלוך
וכווד העבודה תחיו ותרגו כמח הסדה: חיי. כמו תחיו צווי במקום איתן כמו
עלה ומותבחר כמו תמות פיס קיכך כמו תמים ומה סכפל פעמים בדמך חיי
לחזק את לבב שלא תירא כי כן מהנה המקל לכפול הדבר לחזק הענין ורבותינו
זל דרשו הכפל לרס פסח ורס מילה. בפרס כי בזכות סתי המצות האלה יבאו
מהגלות ויונתן תרגם על דוכרן קיס אבהתכון קדמי איתגלית למפרקכון וגו':
רכבה ימבאר הוא למעלה: ותרגו ותגלי. כמו סאמר וירבו ויעצמו במלך מאר
אחר מהם ברבוי המכפר ואחר מהם ברבוי הגוף: ותבואי בערי עדים. באת לעת
ופי בערי עדים בטוב ובזיפה שבעדים כמו מלך מלכים כלומר זמן ישראל הגיע
לכאתמן הגלות כמו סאמר פקוד פקדתי אתכם ואת העשו לכם במזרים ואמר אלה אתכם מעני מזרים והעדי הוא כלי כסף וכלי זהב וסמלות שכלו את מזרים
וארזי אב' ל' פירש עדי עדים עדי הגוף כמו ספירס אחריו פדים ככונן ושערך כמח. ואלוהן סומי בערות: רודים
אמיטואס בלעז:
ואסוכך. לשון משיחה
וכל הענין אינו אלא ל
לשון מל ויונתן פירש
אתכלה ואין להוסף
על התרגו וכן פירסה
מכורותך ומולדותך
וגאיתותכונך וילדותכונ
מארע כנענאי תמן. א
איתגלית על אברהם
אבוכון בן בתריא ו
ואודתני לראינון כחתן

ואקבע

המסר

רשי

_____

[illegible]

רשי

ותתנם • לטון זכות
 אהא־סֵאֶרָא חֲאֵלֵם
 בִּלְעֹז • אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן
 כַּסְרִימָה • כַּסְרִים
 לֹא־מֵאֶרֶץ כְּנַעַן הֵם
 וְכך פֵּרוּס הוֹסֵף כְּלָמִי
 כַּסְרִים עַל מֶלֶכְ כְּנַעֲנִים
 סָהִיו סָמוּכֵי לֵךְ וְחִים
 לָהֶם כֶּבֶד וְיוֹתֵת
 תִּרְגָּם וְתִרְבִּי הַזִּמְתִּיק
 כַּסְרִימָה וְכַרְמִית ל
 לִכְנַעֲנִים הַסְּטוּטִי בִּעֲזֹ
 וְאֶסְתִּיתִית טַעֲוֹתִיק ל
 לִאֲחַתְבֵּר לַעֲמָא רִכְכֵּ
 לַמֶּחֶךְ בְּיִמּוּסִי כַּסְרִי
 וְלִי כִרְאָה כְּנַעַן כְּמוֹ
 כּוֹחֵד כְּמוֹ כְּנַעַן בִּידוֹ
 מֵאֲזִימִרְמָה טַכָּן ה
 קוֹרָא אֶרֶץ כַּסְרִי אֶרֶץ
 כּוֹחֵרִים כְּמוֹ סִכְאֵמֵר
 וְיִבְיֵאֵהוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן
 בַּעֲיֹד רַכִּלִּים סָמוֹ •
 מֵה אֲמוּלָה • מִקּוֹלֶתֶלֶת
 וְכַן הִיהוּדִי הַחֲמוּלָלָה
 וְכַן כִּי אֲחַלֵּל חֲנִי •

לְבַתָּךְ , כְּמוֹ לְבָךְ :
 מְלִיטָה - מִצִּדְדָהּ מְלִיטָה
 עֲלֶיהָ : בְּבִטּוֹחֶךָ גִּבְרָה
 כְּמוֹ בְּבִטּוֹחֶךָ לְמוֹת
 בְּבִין : לִקְלֹם אֶתְּךָ
 לִרְבֹּלָהּ תִּהְלֵל בְּאֶתְךָ
 יִפְהַ מְנוֹתֶיךָ לָהּ וְכֵן
 כָּל לְמוֹת קִלְמָה לְמוֹת
 רְבוֹר פֶּאֶרְלִיךְ בְּלַעֲזָה
 אֶתְּךָ הוּא לְמוֹת מִכִּיר
 לִיִּזְיִיךְ בְּלַעֲזָה : הַאֲמָה
 הַמְכַאֲפֶת . אֶתְּ הַאֲמָה
 הַמְכַאֲפֶת : תִּחַ אִישָׁה
 וְגו' . בְּהִיּוֹתָ תַחַת
 בְּעֵלָה נֹתַת עֲשִׂיהָ בִּי
 בְּאַחֲרִים : יְכָרָה . מוֹהַר
 בְּתַזְמוּנֶיךָ . מִרְבּוֹת זִמּוֹת
 מִהִיָּה בִיךְ עֲשִׂיתָ כֵּן :
 לֹא זִמָּה . לֹא נִזְמָה
 לְכָל זִמָּה כְּזִמּוֹת :
 הַסֶּפֶר נִחְסָרְךָ . הוּא
 לְמוֹת מוֹלִים מְקוֹרֵיךְ פֶּ
 פּוֹרֵץ בְּלַעֲזָה וְכֵן הִרְבָּה
 בְּקִדּוֹר טְהוֹרוֹת נִחְסָרְךָ
 מִלְ תִּכּוֹר . הַסֶּפֶר
 נִחְסָרְךָ מִרְבּוֹת תִּחֻלָּה
 זִמּוֹת הִיָּה מְקוֹרֵךְ זִמָּה
 וְעַל כָּל גְּלוּלֵי תוֹעֵבְתָּהּ :
 וְעַתָּה כָּל גְּלוּלֵי תוֹעֵבְתָּהּ :
 : וְדַמִּי בִיךְ . וְעַתָּה
 דַּמִּי בִיךְ אֲעֲשֶׂה לָךְ הַ
 הִרְעָה הַזֹּאת הַמְפּוֹדֵשׁ
 בְּעֵינֵי הַנִּימִי מְקַבֵּץ וְגו'
 : עֲרֵבְתָּ . תִּאֲלָאֵם בְּלִי
 : וְנִתְּתֶיךָ דָם חִימָה
 וְקִנְיָה . וְאֶסְגִּיד
 לְהוֹרֵג בְּחִימָה וְקִנְיָה
 וְכַעַם : וְהָרָסוּ

יב מלין וגם נב מלין סוף פסול וסמ' וגם בעלי יוכת' וגם הגמלים השקתה' וגם שמו בכליהם' וגם לא שבעת' וגם אני אליך' וגם כמכת בלאמר דעזרא' וחכרו דר'ה' וגם משריו ישראל דר'ה' וגם נגיד ברית' וגם ילדתי בנים' וגם בהמות שדי' וגם זה הכל' אתנה לפתוחין בליש בקריא נס' לא תביא אתנן

וְתִזְכְּרוּם לֹא שִׁכְחָה: וְתִרְבִּי אֶת־
תְּזוּרוֹתְךָ אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן כְּשֶׁדִּמְיָה וְגַם
בְּזֹאת לֹא שִׁכְחָה: מִה אִמְלֶה לִּכְתּוֹךָ
נֶאֱמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּעִשְׂוֹתְךָ אֶרֶץ כָּל־
אֱלֹהֵי מִעֶשֶׂה אִשָּׁה זֹנֶה שְׁלֹטָה:

בְּכֹנֹרֶיךָ גִּבֹּר כִּדְאֵשׁ כָּל דֶּרֶךְ
וּרְמִיתְךָ עֲשִׂיתִי בְּכָל דְּרוֹב וְלֹא־
הֵייתִי כְּזוֹנֵה לְקֹלֶם אֲתָנָן׃ הָאִשָּׁה
הַמֵּנֶאֱפֶת תַּחַת אִשָּׁה תִּקַּח אֶת־זָרִים
׃ לְכָל־זָנוֹת יִתְּנוּ בְּדָהּ וְאֵת נִתְּתָאֵת־
כְּדָנִיךְ לְכָל־מֵאֵה־בֵּיךְ וְתִשְׁחָדֵי אוֹתָם
לְבֹאֲ אֵלֶיךָ מִסְבִּיב פֶּתַח זָנוֹתֶיךָ׃
וַיְהִי כִּדְהֶפֶךְ מִן־הַנָּשִׁים בְּתִזְנוֹתֶיךָ
וְאַחֲרֶיךָ לֹא־זוֹנָה וּבִתְתֶרֶךָ אֲתָנָן וְאַתָּנָן
לֹא־נָתַן לָךְ וְתָהִי לְהֶפֶךְ׃ לְכֵן זֹנָה
שִׁמְעִי דְבַר־יְהוָה׃

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוֹה יֵעָן הַשֹּׁפָר
נִחַשְׁתָּךְ וַתִּגְדֹּל עֲדֻתְךָ בְּתוֹנוֹתֶיךָ
עַל מֵאֲהַבֶיךָ וְעַל כָּל־גִּלּוּלֵי ת
תוֹעֲבוֹתֶיךָ וּכְדָמִי בִּבְיָךְ אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָהֶם : לִכֵּן הִנֵּנִי מִקְבֵּץ אֶת־כָּל־
מֵאֲהַבֶיךָ אֲשֶׁר עֲרַבְתָּ עֲלֵיהֶם וְאֵת כָּל־
אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ עַל כָּל־אֲשֶׁר שָׂנְאָתָם
וּקְבַצְתִּי אֹתָם עָלֶיךָ מִסָּבִיב וּגְלִיתִי
עֲרוֹתָם אֶל־הֶם וְרָאוּ אֶת כָּל־עֲדוּתְךָ :
וּשְׁפַטְתִּיךָ מִשְׁפָּטִי נֹאפֹת וּשְׁפַכְתָּ
דָּם וַתִּתֵּיךְ דָּם חֹמֶר וּקְנָאָה :

רְשִׁיטָה וְאֶכְנִישׁ יִתְּחוּן עַל־כַּסְחֹרֹר סְחֹרֹר וְאַגְלִי בְּחֶתְמִיךָ לְהוֹן וְיִחְזֹן יֵת כָּל קְלוּיִנִיךָ ;
וְאִתְּפֶרַע מִינִיךָ פּוֹרְעֵנוֹת גִּפּוֹן וְאַשְׁרֵרֵת דֵּם וְאַיִמְסְרִינִיךָ לְקִטּוֹל בְּרִגּוֹ וּבְחִימָה ;

זונה וטחיר כלב • יהי בך הפך מן הנשים תנינא דפסוק • ושרפו בחיך באש • כי מאתכן זונה קבצת ועד
אתכן כ' בפסוק: אלהם ו' חס' בפסוק: וס' לכן ונבי אקבץ • כן אדם דבר אל זמני • איש שקרני עיניו והשליכו •
ואמר אלהם מה הבטתי על הדם תאכלו • מה תאמר אלהם • ודבר אלהם ר"פ •

בדרך וזל הרגילו זה הלשון במהר הבחולות כי מה שמביאה אשה לבעלה יקראו אותו כדוכא וית אלברו כמו אתנן: תסחדי: בתקמן חטף חחית וענין הפסוקים האלה כבר פירשנוהו: והיה כך. ואחר כך לא זונה: בזו עש הדגם אמר כמו שבך הפך מן הנשים שהיו עד הזמן הזה כן אחר כך לא יהיה כזו חתן: ופירא זונה לא נכשה ולא יעשה במעשה הזו כזונת: והוא מן שלא כזכר פועלו מהדרגש: ותהי להפך. אמר ותהי לשון זכר כמו שזכרנו כמה פעמים כי ידבר כגד הכנסה פעם לשון זכר ופעם לשון נקבה: לכן. מבואר הוא: כה אמר יי אלהים יען הטפך נחשת: פיתחתך: ובאמרנו אחריו ותגלה ערותך הוא כפל ענין במלות סובות כי ענין הטפך כענין ותגלה כי הדבר הנספך גלה וכראה וענין נחשת כענין ערותך כי תחתית האשה היא הערוה ונחשתך תחתך כמו וחדרה נחשתה וכן בדברי רבותינו ז"ל נחשתו של תנור פירוש תחתיתו ויוצתן תגדס חלף דאחליאלת בהתךך וענין זה המטל כי גלו מעשיה הרעים לעיני כל האומים בקבלה עונם על מעשיה הרעים וכענין זה אמר הושע חלה את נבלותה לעיני מלכהיה: מאהבך. הם שהיית מחבבת ומתחברת להם לעבד ע"י שלהם: וכדמי בניך. בכלך פירוש באותו החטא קבלת עונם מדה כגד מדה את לא חמלת על דמי בניך סובחת להם לעבדה וזה גם אני לא חמלתי על דמיך והבאתי עליך חרב נוקמת כקם ברית: אשר נחת: מהם לגלולים מזכר: לכן אשר ערבת עליהם: כמו יערב עליו שחי ענין ההבאה וההכשר: על כל אשר טמאת. כמו עש וכן ויבאו האנשים על הנשי' כלומר הכני מקרבן אות הגוים שאהבת עם אותם טמאת וכולם יבאו עליך מסביב להחריב ארצך והזוגו הערוה: וראו את כל ערותך. על דרך משל: ושפתך תספטי כואפות וסופכות דם. כיוס עליהם שני משפטים משפט האוף ומשפט שפיכו דם כי האשה המכפת פעמים שהיא סופכת דם כי יבאו אליה שני זונים ויתקוטטו זה עם זה עליה או יבא בעלה שתאוס בבית וימאז המכאף עם אשתו ויהרגו או המכאף יהרג את בעלה כן את כואפת תחת אונס טהור הא יתברך על דרך משל ושפתך דם וכתך דם חמה וקחלה. כתרגומו ואמרה כך לקטול ברוגז ובחמה כי אי יס לי חמה עליך כי את הכעסות אותי במעטך הרעים גם תקלה כי אמר במשלי קלמה כי תקלה חמת גבר ולא יחמול ביום כקם: ונתיני

כשרים בתנועתך כי לא סבצת
בא' מהן וגם בזאת לא סבצת
בדרך שתי' : מה אמולה
לבתך . זכר לב' בלסון בקבה
לגריעות אמולה גזורה כלומר
אין לה מחסבה ישרה כאילו היא
גזור ואינה כי לא חסבת כל אשר
עשית כי הם מעש' רבים ורעים :
מעשה חסה וזהו שלטת' פיור'
מעשים מעשית הם מעשי וזה
שהיא שלטה בעצמה לעשות כל
אשר תתאוה : שלטת' . עם
תאר בלסן אדרת עורת אמה
לזכר שליט ולקבה שליטה או ש
שלטת בלעגלי יד ואיכות תר' .
רשליט לה בפעם : בביתך .
לפי מהמקור רומה לשם בא פ
פעמים בלסון רבוי וכן ב
בהזרותם בארצות ועי' ה
הרבוי רוצה לומר בנינים רבים
במזבחות להם רבים : גב' .
כמו שאמר למעלה ותבני גב' :
עשיתי . ב'ור כוספת בסוף וכן
ולא הייתי והקרי בלא יד במכה
כי אין יד לקבה אחר ת' . ה
המבצת אף על פי שהגו כן ב
במקומות אחר כף המבצת
כמו עובדי כעורכי תחלואי
לא נהגו כן אחר ת' המבצת :
לקלס אתכן . בזה לא היית
כזונה כי הזכ' לועצת על האתכן
ומבזה אותו כרי פיוסף לה עוד
בועלה אבל אתכן וזהו מתאוה
אל הזנות תאוה גרולה עד שכל
אתכן טוב בעיני ואפילו הפחות
סבה ולא עוד אלא שמרוב ת
תאוה היא תתן אתכן כמו
שאמר ואת כתת כנכר וזהו
דרך משל על רוב תאות ישראל
לאלהים אחרים עד שמבקשים
מכי העבד' בכל מקום ושוכרים
שלוחים ומשלמים כסף וזהב ל
לאלהים אחרים ומתקנים עבודה
זרה שלהם בעיניהם וזהו בהפך
כל עמ' כי כל גוי עובד אלהיו ו
ומבזה אלהי עמ' אחר ולפיכך
אמר ויהי בך הפך מן הנשים :
האשה המבצת . כן עשית את
תחת האל לקחת אלהים אחרים
וכתב זה הפסוק לבאר כל
המשל כי כל מה שזכר בעין
התשמים הוא משל לע' לכל זונות
יתנו כרה . מתן הזונה יקרא כרה
בשון תמורת ה' ואת כתת את

כִּרְכֵךְ וּרְזָל הִרְבִּילוּ זֶה הַלֶּסֶם בְּמֵה
וַעֲבִין הַפְּסוּקִים הָאֵלֶּה כִּבְר פִּירֶס
אֲחֵרִיךְ לֹא יִהְיֶה כְּזֹנֵתִיךְ וּפִילֹא
לִסּוֹן זָכַר כִּמוֹ שֶׁזָּכַרְנוּ כִּמְה פְּעָמִים
הַסֶּפֶר כַּחֲשֵׁתֶךְ. פִּתְחֵתִיךְ וְ
זִכְרָאָה וַעֲבִין כַּחֲשֵׁתֶךְ כַּעֲבִין עֲרוֹת
פִּירוֹס תַּחֲתֵיהֶן וְיוֹנֵתֶן תִּרְבֵּס חֲלִי
וְכַעֲבִין זֶה אֲמַר הוֹסֵעַ אֲבֵלֶה אֵת כִּי
פִירוֹס בְּאוֹתוֹ הַחֲטָא קִבַּלֵּת עֹשֶׂה
עֲלֶיךָ חֲרֵב כּוֹקֶמֶת כֶּסֶם בְּרִית : אִ
עַל כָּל אֲמַר שֶׁאֵת . כְּמוֹעַם וְכִ
לְהַחֲרִיב אֲרֻכָּךְ וְהַגְּבִילוּ הַעֲרוֹה :
מִשְׁפַּט הַכֹּאֵף וּמִשְׁפַּט מִפִּיכּוֹרֵם
פְּתִאוֹס בְּבֵית יוֹמֵצֵא הַמִּכְאֵף עִם אֵל
וְכַתִּיךְ דָּם חֲמֵה וְיִמְאֵה . כִּתְרֵךְ

ונתתי אותך בידם והם יזכרוני עמו ועריה כמו שכתוב בזה ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך

רשי

והרסונך בידם והם יזכרוני עמו ועריה כמו שכתוב בזה ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך

ונתתי אותך בידם והם יזכרוני עמו ועריה כמו שכתוב בזה ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך

האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ' האגוסימ'

ונתתי אותך בידם והם יזכרוני עמו ועריה כמו שכתוב בזה ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך

ונתתי אותך בידם והם יזכרוני עמו ועריה כמו שכתוב בזה ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך

ונתתי אותך בידם והם יזכרוני עמו ועריה כמו שכתוב בזה ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך

ונתתי אותך בידם והם יזכרוני עמו ועריה כמו שכתוב בזה ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך ויהיו עמך כעמך

וְהַבְהִיכָהּ • הִיא וּבְהִיכָהּ כִּמוֹ שֶׁמִּפְּנֵי הַמִּשְׁפָּרִים בְּהִיכֵב אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לֶחֶם וְכָל הַעֲנִיִּי יִדְדֵהוּ
שֶׁאִמְרוּ בְּסִכְחַ תּוֹרַת רַבָּן מֵאֲרֻכֵּינוּ שֶׁאֵין בָּאִישׁ אֶלָּא לְחַסְדֵּינוּ : וְאָמַר אֶתְּהֵן בְּחֶסֶד
רִאשִׁיתִי . רִדְכָה כְּעֵת שֶׁבָּאָמַר בְּסֵדוֹם אֲרֻרָה בְּאִוְרָהּ וְנָזַר : וְהִדְרִיקָה אֶת אֲחֻזָּתָה •
קֹדֶם שֶׁהִתְעַצְבֹּת יוֹתֵר מֵהֵן הָיוּ בְּרוֹכּוֹת לְחֻוָּהּ • וְכֵיוָן שֶׁהִרְסַעַת מִזֶּה עֲשִׂית אֹתָהּ
בְּצִדִּיקוּת וּבְתֵת לָהּ

וְהָיָה זֶה הָיָה עֵינֶיךָ סָדֵם אַחֲרָיִךְ גֵּאֹן
שֶׁבַע לְחֵם וּשְׁלֹת הַשֶּׁקֶט הָיָה לָהּ
וּלְכִנּוּרֵי יְהוֹד עֵנִי וְאַבְיוֹן לֹא
הַחֲזִיקָה וְתִגְבְּהָ יִנְהוּת עֲשִׂינָה
תִּועֲבֹה לִפְנֵי וְאַסִּיר אֶתְּהֵן בְּאֶשֶׁר
רָאִיתִי וְשִׁמְרוֹן בְּחֲצֵי חֲטָאֲתֶיךָ
לֹא חֲטָאָה וְתִרְכִּי אֶת תִּועֲבוֹתֶיךָ
מִהֵנָּה וְתִצְדָּקִי אֶת אַחֲרָיִךְ בְּכָל־
תִּועֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי גַם אֶת־
שְׂאִי כְּלָמְתְּךָ אֲשֶׁר פָּלַח לְאַחֲרָיִךְ
בְּחֲטָאֲתֶיךָ אֲשֶׁר דִּהַתְּעַבְתָּ מִיָּהֵן
תִּצְדָּקְנָה מִמֶּךָ וְגַם אֶת בִּוְשִׁי וְשְׂאִי
כְּלָמְתְּךָ בְּצִדְקָתְךָ אַחֲרָיִךְ וְשִׁבְתִּי
אֶת שְׁבוֹתֶיךָ אֶת שְׁבִירַת סָדֵם
וּבְנוֹתֶיהֶן וְאֶת שְׁבִית שִׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ
וְשִׁבְתִּי שְׁבִיתֶיךָ בְּתוֹכָהֶנָּה לִמְעַן
תִּשְׂאִי כְּלָמְתְּךָ וּנְכַלְמֶת מְכָל אֲשֶׁר
עֲשִׂיתָ בְּנִהְמָךְ אֲתָן וְאַחֲרָיִךְ סָדֵם
וּבְנוֹתֶיהָ תִּשְׁבֹּן לְקַדְמָתָן וְשִׁמְרוֹן
וּבְנוֹתֶיהָ תִּשְׁבֹּן לְקַדְמָתָן וְאֶת־
וּבְנוֹתֶיךָ תִּשְׁבִּינָה לְקַדְמָתָן
וְלֹא הָיְתָה סָדֵם אַחֲרָיִךְ לְשִׁמּוֹעָה
בְּפֶיךָ בְּיוֹם גְּאוֹנֶיךָ בְּטָרְסָתְגָּלָה
רַעְתָּךְ כְּמוֹ עֵת חֲרַפְתָּ בְּנוֹת אֱלֹהִים
וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הַ
הַשְׂאֲטוֹת אוֹתְךָ מִסְּבִיב אֶת זִמְתְּךָ
וְאֶת תִּועֲבוֹתֶיךָ אֶת נִשְׂאֲתִים נָאִם
יְהוָה בִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוָה וְעֲשִׂיתָ אוֹתְךָ בְּאֶשֶׁר עֲשִׂיתָ
אֲשֶׁר בִּזִּית אֱלֹהֵי הַפָּר בְּרִית :

יתחזק. כולם בזה הפסוק פסית כתיב ב"ד וקרי בוי' ובסורק סבותה: סביתך. כתיב וקרי ביחורק ובילד: בתוכה. מלה
 אמר בתוכה ולרבות בתוכן ובתוספת ה"א בתוכה. וטעם ההרכבה כי בתוכה רובה לומר בתוך פסית פמרון כיהם עם אחד וכו' וכן
 ס זה תשובה שאומרים שהחממות כבר עברו והנה קדום היום עדין בהפיכתה כמו שהיתה ולא סבבה עדין ישוב: למען. בנחמך
 חמה כך באשר עשו כאילו את תנחמתי אותם ברעך הגדולה מרעתם: ואחוריקך. במימן רבוי הזכרים לבד בללרבויה הנקבות וכן
 תשוב והסלי' תשובנה ואחר הוא כמו סכתוב תגביהיה ותגבנה כמו תבאנה ותבאנה: ולא היתה. למעשה בעיך ביום גאונך.
 פסית קדום מפני שהתגאו ואת ביום גאונך לא זכרת בעיך פמעות קדום ולא אמרתם אחר לחבירו סוף האנח סבר ולא כתבנה סהר
 גאונך. לעון רבים כי בדברים רבים נתגאו בני יהודה בעת פלוותם: בטרם תגלה רעתך. לא סבת לדרך טובה בטרם סבלתה
 רפת בנות ארם כי בעת ההיא נבלתה רעת יהודה והיו לחרפה בעי ארם זהו שאמר חרפת בנות ארם כי הלכום סבי בני יהודה
 ארם ויכו בו ויסבו ממנו סביה גדולה ויבאו רמשת: וכל סביבותיה בנות פלשתים הסאטות אותך מסביב. וכן פלשתים בזזו וסללו
 סתי' פסטו בערי ספלה והגב ליהוד' וילכדו את בית שמם ואת אילת ואת הגד' ואת סוכו ובנותיה ואת תמנה ואת בנותיה ויסבו סס'
 ויחם והאלף נהה כאלף וקאם סאח: את זמיתך. את נסאותים. סבלת אותם וקבלת עונם: כי כה אמר יי'. ועסית אותך. כתיב
 ס פעמתי לך אמר בוית אלה להפר ברית כמו סכתוב לעבדך בברית יי' אלהיך ובאלתו ובהר סיני הוא סבריתי ברית עמך ואלמך
 ואת כי אתנו ונאמר לנו ולבנינו ער עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת וזכרתי

וזכרתי

עב א 72 1

ויזמח. כי עיר מלך דרקהו והלח במעטו ויגדל במהרה ומדרו היה מן הדומה
במלחמה למלכו כי בשנה הלך אל בבל כמו שכתוב בסוף ספר
ירמיהו והלך להקביל פני מלך בבל ומלך בבל כשהמליכו הסליטו כל כל המלכים
אשר סביבותיו והם מלך אדום ומלך מואב ומלך בני עמון ומלך צור ומלך כדור

כי כן כתוב בספר ירמיהו כי לא
המלכו שלחו מלכא לא דרקהו
מלך יהור' וסם פירשנו הענין
ופירו' ויזמח הזרע מזרע זמח
: ויהי לגפן קרחת. כמו וסרח
השורף היה זרע לגפן יתירה
וגדולה והנה המטילו לגפן ולא
לארז כמו שהיה מתחילה לפני
מגדל להמלוכה מעת מלך
מנשה כי מתחילה היתה דומה
לארז שהוא גבוה מכל העצים
והגפן דקה ומדוללת מכל ה
העצים מפלת קומה חפץ מכתן
מלך בבל גדולה לדרקהו רצה
סיהיה שפל לפניו ולא יתגאה
עליו כמו שאמר בפירוש המטל
להיות ממלכה מפלה לפניו
דליותו אליו כי הגפן שהיה
מפלת קומה לא יגבהו ויעלו ד
דליותו מהם העצפים לא פונות
אל הגפן כן רצה נבוכד נכר
סיעברו דרקהו ויפנה אליו
בעבר אל הארון: וסרשיו תחתיו
יהיו. שלא יפשוטו מרשי הגפן
למרחוק אלא יהיו תחת הגפן
במקומו לא רחוק לו והדליות
הם משל למחר ולעבודה
והמרשים הם משל למלוכה
ובעבור שיתקיים זה כרת עמו
צדית והסביבו באלהים ונזכר
בספר מלכים זכר וקדשה ונזכר
הוא למסן קדשה וכלסון זכר
צמחא בס' כגפן בוקץ ישראל
וילקטו ממנו פקודות מדה:
ותהי לגפן. כמו והיית לאישה:
והגפן ברי' ותשלח פירות:
פירות כתוב ר"ש קודם לאלף
ונזכר חס הגבס והפירות
הם העצפים היוצאים מהם כן
דרקהו היתה ממטלתו על ס
סביבותיו והמלכים נסמכו לו
כל זמן שעמד בסביבותיו ולא זכר
לה פירשנו שלא נתקיימו בניו
כי נסחטו: ויהי נשר אחר. זה
משל למלך מצרים ואף על פי
שהיה תקוף למצרים לא היה כמו

שלחה ורפין וסם נכסר בשמאל א' ס' י: ולשאת ב' וסם ולשאת את חלקו. לעשות ענף ולשאת פרי:
צמחה וסם כי בארץ תוציא. כל טרפי צמחה תיבש. על ערגת צמחה תיבש. כרביבים תכגוגה צמחה

ויעמח ויהי לגפן סרחת שפלת קומה
לפנות דליותו אליו ושרשיו תחתיו
יהיו ותהי לגפן ותעש ב' ים ותשלח
פארת: ויהי נשר אחר גדול גדול
כנפים ורבעה והנה הגפן הוא ארז
כפנה שרשיה עליו ודליותו שלחה
לו להשקות אותה מערנות מטעה:
אל שדה טוב אל מים רבים היא
שתולה לעשות ענף ולשאת פרי
להיות לגפן אדרת: אמר כה אמר
אדני יהוה תצלה הלא את שרשיה
ינתקו ארז פריה יקוסס ויבש כל
טרפי צמחה תיבש ולא בזרוע גדולה
ובעם רב למשאות אותה משרשיה
: והנה שתולה תצלה הלא כגעת
בה רוח הקדים תיבש יבש על ערנות
צמחה תיבש:

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: אמר
באל בית המרי הלא ידעתם מה אלה
אמר הנה בא מלך בבל ירושלם
ויקח את מלכה ואת שריה ויבא
אותם אליו בכלה: ויקח מזרע
המלוכה ויבדת אתו ברירת ויבא
אתו באלה ואת אילי הארץ לקח:
להיוור ממלכה שפלה לבלתי
התגשאל לשמר את בריתו לעמדה:

תברך: מזרע הגדולה ד' סמיו בקריאת וס' בא ישמעאל בן נתניה דב' ים. וחברו דירמיה. ויקח מזרע
חלוצה ויבדת אתו ברית. ואמר המלך לאשפנו רב מרסיו להביא דריש דניאל:

הראשון ולא תארו בתקוף ובהדר כמו הראשון: והנה הגפן הזאת כפנה מרשיה עליו: כפנה אספה הפוך מן כנפיה בדבריו לדרקהו תלה
מלכותו על מלך מצרים דליותו שלחה לו משלח לו סחך ועברו: להסקות אותה מערנות מטעה. עזרו בעמון ובחילו הגדול ממלך בבל זהו
מערנות מטעה כי מלך בבל כפנה עשה לו ערנו להסקותה דרך אותן ערנות כלומר סנתן לו ממסלה להעמיד מלכותו בכבוד ודרקהו
בדק ממלך מצרים סיערהו כדרך שהיה עזר אותו ומגדל אותו נבוכד נכר סהמליכו: אל שדה טוב אל מים רבים. כמו על אמר למה הוצרך
לעשות זה והלא דרקהו היה בטוב ובכבוד עם נבוכד נכר והיה מלחיו עמו להיות מלך אדיר וסליט למה מרד בו ועבר על סבועתו ואילו לא עשה
כן היה עושה ענף ונשא פרי שיתקיימו לו בנים: אמר כה אמר יי. תכלה. בתמיה: הלא את מרשיה ינתקו. הנשר הראשון והוא נבוכד נכר
ינתק ויעקר מרשיה והם משל למלכות דרקהו מעקר אותה מכל: זאת פריה יקוסס. זהו שסחט בני דרקהו לעיניו: יקוסס. יכרת כמו יקוצץ בדרי: ויבש. כיון

כרחתי כמו וסרח העדף גדילה: טפלת קומה. לעבור למלך בבל: דליותו:
זמורותיו: אליו. אל מלך בבל: תחתיו. תחת מלך בבל: בדים. מטות: ותשלח
ותגדל: פירות. ענפים רבים: ויהי נשר אחר. מלך מצרים: כפנה מרשיה.
למון רעבון כמו למור ולכפף רעבו ונתאוו מרשיה הגפן הזאת לאותו הנשר תוסף
יום ממנו כפנה

כמו אספה והוא ה
הפוך בדברי רבותינו
יס מן הדומה לו
סקורין לאספת העם
כנפיה ופנה הוא
כמו כפנה אמר
בלעז: דליותו מלה
לנו. וסלוחיה מלחה לו
לכא אליה ולהסקות
אותה מערנות מטעה
מעוצאות מים טעמה
לה הנשר הראשון:
אל מדה טוב וגו'

כלום ועל חכם עשה
זאת כי אל מדה טוב
היתה סתולה: לגפן
אדרת. לגפן תקוף
כל האלפא ביתא ב
במקל זה ותמיה חכמי
כי אינו נמכה במסורת
: ינתק. הנשר
הראשון: זאת פריה
יקוסס. כמו יקוצץ
הם בני דרקהו
מסחטן לעיניו: טרפי
עלי כו' יליא בלעז
ולא בזרוע גדולה
ובעם רב. יבא הנשר
השני לעזרתה:
למשאות אותה
מסרשיה. לנכות
העקריות ומסעות
אותה מרשיה: והנה
שדה סתולה כרוביה
: התכלה. חושפ
סתכלו זו סבגה
במי סכטעה ראשון
מה אלה. מה החידה
הזאת ופירשה להם:
ויקח את מלכה ושריה
הם צמרת הארץ
יהויקים ושריו: בבליה
: היא עיר הרובלים:
מזרע המלוכה:
דרקהו: אילי הארץ.
פרי הארץ. לעמדה
למען יתקיים:
בספק

כיון
תרגום עלה
סריהורה מסחטם מלך בבל:
מסרשיה: כס' בא מלך בבל להשיא הגפן הזאת ולעקרה מרשיה לא יושל פרעה ולא יביל:
המחנות כמו להקיע וית ולא במסרח סגיאין ובעם סג' ויתון למישקך יתה מסורסה רל לא יסטרך מלך בבל לכא בזרוע גדולה ובעם רב לעקור הגפן הזאת מרשיה
כי במעשה יקרא אותה כי נבוכד נכר אף על פי שכל הוא וכל חילו ירושלם לא עמד עם נבוכד נכר כל ימי המצור כי ארכו ימי המצור מנסה התפעית לדרקהו עד יא
סנה ובין כך הלך לו נבוכד נכר לרבלה בארץ חמת והנה מקצת חילו ונבוכד ארץ בראסם וכבשו ירושלם החיל הכסאר סם ולקחו דרקהו והעליוהו אל מלך בבל רבלתה:
והנה סתולה התכלה. והנה חסבה שהיא סתולה ולא תעקר כי דרקהו לא רצה לזאת אל הכסדים במו שהיה אומר לו ירמיהו הנביא כי חסב שלא תיתן העיר ביד
הכסדים: התכלה. ואף תחשב כי תכלה אף היה חושב דרקהו שיוכל מיד הכסדים והוא בזה אלה והכר ברית: הלא כגעת בה רוח הקדים תיבש יבש. המטל
מלך בבל לרוח הקדים כי בבל מזרחית צפונית לארץ ישראל ועוד כי רוח הקדים היא המה ומיבשת וכן אמר רוח הקדים הובים פריה ואמר יבא קדים רוח יי ממדבר
עלה ויבש מקדו ויזרז משינו: תיבש יבש. האחרות מקור ויבא כן לחזק הפעולה כמו ויערך ברוך אהכס: כל ערנות צמחה תיבש. במקום שהיה מקוה פסקה אותה
מלך מצרים: ויהי. אמור כה. אמור לו שאמר להם פירוש המשל: זאת מלכה. זה יהויכין כמו פירשנו: ויקח מזרע המלוכה. זה דרקהו כמו שפירשנו.
זאת אילי הארץ לקח. מלכר האלה והברית לקח שר אילי הארץ והם הסרים להיות בידו מערבות שלא ימרד בו וסיהיה כפנה אליו וסלא יתגאה עליו:

זהו. לאמר. מהלך להם לישראל: מה לכם. על ארצות ישראל. על חרבן ארץ ישראל יאמרו הדור פארהב במהם זה המעל: אבות יאכלו בשר וסני הבניש תקהיהם ופירז התעלה מהם סניו אומרים אבותינו חטאו ואנחנו עונותיהם סבלנו ונעבור סניו אומרים הכבאים לישראל בחטאות ירבעם והיו אומרים לסבט יהודה בחטאות מכסה אומרו אס כן הבנים לוקים בעון אבותיהם והנה יתכן לומר זה אבות יאכלו בשר וסני הבנים תקהיהם והם לא הבינו ולא הסבילו בזה כי כלל חטאות ירבעם ומכסה היה הקנף הגדול כי הם החטאו והכבאים אחריהם ואילו לא אחזו ישראל בחטאות ירבעם ולא אחזו בני יהודה בחטאות מכסה לא היו לוקים על עונותיהם ולא חרבה ארץ ישראל ועל זה הענין הסיבט

הל יתעלה והוא ענין כל הפרשה הזאת אחר זה: חי אני. אם יהיה לכם שור מסל המסל הזה. כי אני אודיע בם מעשתי פרכי ולא תטעו עוד בו ותתנו דשקס ותראו כי כן הוא כי כל הכפסות לי הנהגה ואני נתתי אותם בסור להנהיג הגוף ללכת אחרי ואני רוצה בחייהן ולא במיתתן כי לי הנהגה ומכבדי כגורו כנפס האב וכנפס הבן ואף תעלו בדשקס סאנשים הנפס אס לא חטאה לי חליה לי: הן כל הכפסות לי הנהגה. מוצא הוא: ואיס כי יהיה דרך עתה יפרס המפס כאשר שוא מלפניו כדי סל יטע מהם גם אף להם לטעות במה סכנו בתורה פוקד עון אבות על בנים סהרי כתוב סס לסוסי: כי יהיה דרך. בהמשכו ממדות לא תעשה: ועשה מפס ודקה. סקיים מדות עשה אחר כן פרט קצת העונות והזכיר ואמר ו אל ההרים לא אכל. קמן בזקף לפי סניו עובדים עז על ההרים הרמים כמו סכתוב ל לפיכך אחר אל ההרים לא אכל

והיה פתחם נבואה סן קדם יי עימי למימר: סא לכון דאחון סתלון ית סתלא הרין על ארעא דישראל למימר אבהתא חסון ובניא לקון קיים אא אסר יי אלהים אס יהי לכון עוד סתל סתלא הרין בישראל: האכל נפשתא דילי אינון נפש אבא ובנפש ברא קרמי אינון איניש דישטי הוא ימותו וגבר ארי יהי זכאי ויעביר דין דקשוט וזכו: בטוריא לא פלח לסענותא ועינוהי לא זקף לפולחן טעות בית ישראל וית איתת חבריה לא סאיב ולות איתא מסאבא לא עלו ואנש לא אנוני משכון דחובתא אתיב גויל אלא גול מלחמיל לכפא יתב וערטי לאה פסי סכסותיהו

ב ארץ חסון
ל והוא דין
מלחמיל
בניש

אל ההרים לא אכל עוד סתלא לא לא לא וסני ודאי שפחה נודפת. לאבד לא ביאל ארץ מצרים נבוא: ומלך הדין ביום הרלת. אל ההרים לא אכל קדבא דספרא. ארזים לא עככוו. ונבואות בידנה אנבי סקיים. לא שמעו בקול. לא תרעו לא הגוף דאלה שמות:

רשי

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: מה יהיה לכם אתם משלים את המשל הזה על ארצות ישראל לאמר אבות יאכלו בשר וסני הבנים תקהינה: חי אני נאם אדני יהוה אם יהיה לכם עוד משל המשל הזה בישראל: הן כל הנפשות לי הנהגה הנפש האב ובנפש הבן לי הנהגה הנפש רת החטאות היא תמות: ואיש כי יהיה צדיק ועשה משפט וצדקה: אל ההרים לא אכל ועיני לא אנשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב: ואיש לא יונה חבלתו חוב ישיב גזל לא יגזל לחמו לרעב יתן וערס יכסה בגדו:

מה יהיה לכם אתם משלים את המשל הזה על ארצות ישראל לאמר אבות יאכלו בשר וסני הבנים תקהינה: חי אני נאם אדני יהוה אם יהיה לכם עוד משל המשל הזה בישראל: הן כל הנפשות לי הנהגה הנפש האב ובנפש הבן לי הנהגה הנפש רת החטאות היא תמות: ואיש כי יהיה צדיק ועשה משפט וצדקה: אל ההרים לא אכל ועיני לא אנשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב: ואיש לא יונה חבלתו חוב ישיב גזל לא יגזל לחמו לרעב יתן וערס יכסה בגדו:

מבטומרו והעלים סכתאל וסדן: חבלתו חוב יסבי. אס חבל סלמת רעיו סזוטו יסבי אחת לו כבוא הסמס:

ואל כמותעל וכמהורבים ואמר אכל לפי סניו אוכלים סס זכחיהם אחריו הקרבתם לעבודה זרה וכן תי בטוריא לא פלח לטעותא: ועיני לא נסא אל גילולי בית ישראל. אף צריך לומר סלא עבד עז אלא אפי עינו לא נסא חליה

כענין סכ אל תפנו אל האלילים ואחר סזכר העז והיא עבירה סבין ארס למקום והיא סקולה כנגד כל העברות זכר מעבדות סבין ארס לחטיו הרגילות במסא ובמתק והלואה סרגילים בהבני ארס וזכר מן העריות מה סארס קרוב חליהם כי כל עריות מהם סאר סאר במר אף צריך לזכרם כי רוב בני ארס בלס מהם ואפילו הרמשים וזכר ממדות עשה הדקה סהיא מכוה הגדולה בדברים סבין ארס לחבירו וכן זכר מפס אמת סהיא קיים הייסוב בעולם וזכר החוקים בכלל ואמר בחקותי הליך ואחר סאמר כי הבן לא יסא בעון האב והאב לא יסא בעון הבן אמר כי אפילו עונות עמנו לא יסאס אס יסוב מהם ובכל זה הענין זכר הגמול בכלל בחיים והעונס בכלל במיתה וכתב הגאון רב גשיה זל כימה סזכר החיים והמיתה סס לעולם הבא ואני אומר כי אמת כן הוא כי עיקר העונס והגמול הוא לעולם הבא אבל הענין הזכר הנה לא נזכר על דבר העולם הבא כי הענין הזה סתובה לאומרים כי הבן נוסא עון האב בראותה סדרות רבות לבנים באותו הדור ואבותיהם חטאו ואינם ולא היו אלו מתלוננים על דבר העולם הבא כי לא דעו מה הוא אלא על מה סהיו רואים בעיניהם וצריך סתהיה התשובה מענין סאלה והתמיהה ואס תאמר אס כן למת זכר החיים והמות לבד ואף הגמול והעונס בעולם הזה בחיים ובמות לבד אלא אף בכל פרטי הברכות והקללות הכתובים בתורה כאמר כי אמר זה לזכר הענין ולזכר הדבר הכולל והס חיים והמות כמו סאמר וסמרתם את כל חוקותי ואת כל מפסיו ואת כל הברכות והקללות במקום כל פרטי הברכות ואף על פי סאנקלס תרגם ויחי יהוה לחי עלמא אף משמעות וחי אלא בעולם הזה כמו סהיו כל הברכות והקללות מישרם בתורה בעולם הזה אלא סכרמז במלת וחי בהם חיי העולם הבא וכן כרמו במקומות אחרים מן התורה אבל פסוטו סל דבר הוא בעולם הזה וכן מה סאמר לארס הרסאסן כי בוס אכלך ממנומות תמות המיתה הזאת ונהנה כלל בלסן המיתה כל אלה הקללות וכן אמר החיים והמות סתתי לפיכך הברכה והקללה וסחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך והברכה והקללה היא דרך כלל במקום הברכות והקללות הנה קרא הברכות החיים וקרא הקללות המות והטעם כי החיים עם ההצלחה והטוב סס החיים ועס הרע סס המיתה כמו סאמר על המכלים במעשיו ואמרם סה לחי והמנוגע בגופו סקראמת כמו סאמר לא תהי כמת וכן הענין סכות כמת ובאמרו הנפס החוטאת היא תמות אמל על הכפס סהיא בעלת התאוה והיא החוטאת עם הגוף וכן אמר כפס כי תחטא וכן היא מקבלת העונס עם הגוף הרעב והחולי והסכס וכל זה והדומה לו יקרא מיתה כי מי סחיו רעים סשוב כמת וכמה מן הכבאים בחייהם סאלו מיתתם כמו סמכיו בחיוב וכאמר אמר כי הבן לא יסא בעון האב כן סהיא גדול סהוא ראוי לעונס ולסכר מעמנו אבל הבנים הקטנים מתים בעון אבותם וכן ייטיב להם בזכות אבותם אבל הגדולים מהם רשעים לא תעלים זכות אבותם כמו סהצריקים לא יזיקם עון אבותם כמו סאמר בתורה פוקד עון אבות על בנים ואמר לסכאי ואמר בגמול הטוב סומר הברית והסחד לאוהביו ולסומרי מצותיו לאלף דור אבל מרה הטובה מרובה ממדת הפורענות כי זכות האבות סומר הבנים ומוסיף להם טובה בזכות אבותם אפילו לאלף דור או לאלפים דורות כמו סמסמר לנו ברית אבותינו אברהם יצחק ויעקב עד היום סאנחנו חוהביו וסומרי מצותיו ואף על פי סיס בנינו רשעים כל ישראל נקיים היום מעון עבודה זרה ומסאר שנות הנזכרים נקיים רוב ישראל וכל סכן סהבטיח אבותינו בזה כמו סאמר כי ידעתי למען אשר יבוא את בניו ואת ביתו אחרי וגו' וזכר עמו ברית בין הברית לסמור הברית לבניו עד עולם ואמר וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר וגו' ואמר וזכרתי להם ברית ראשונה וברית כרותה לזרע אברהם יצחק ויעקב סלא יסבותו מהיות גוי לפני האל יתעלה ואמר יבאו מכלל אמונותינו לא היו מזרעם באמת אלא מן האספסוף הגרים סתגירו ועון האבות סמור לבנים הרשעים להוסף להם כרשעם בעון אבות עד ארבעה דורות לא יותר כי כן יוכל לראו הזקן המורד מבני בניו עד ארבעה דורות כי יס רשע מאריך בדעתו וזכר עלי סאמר לו האל סיסמור לו ולבניו הענין עד עולם הענין הוא היה גדול והיה בו חילול הסם וקורא הדורו מראס ידע סלא היו בבני מי סראוי לכפר עון אבותיו והוא בעבור ואס יהיה לא יחול עליו העונס שהוא כמו סאמר רל בזבח ומכסה הוא אינו מתכפר אבל סבריתורה ובגמילות חסדים מתכפר וזכר בפרס הזאת סלסס דורות בצדיק ורשע וצדיק כנגד הדורות סהיו מתרעמים עליהם כי חזקיהו היה צדיק ולא נסא עון אחיו ומכסה בגוהיה רשע סוכך דס כמו סאמר והוליד בן פרוץ סוכך דס והנה לא הועילה לו צדקתו סל חזקיהו אביו ונענש על רשעו ולכדוהו ססי כבאות מלך אשור בחיים ויסארוהו בגושקס ויוליכוהו בבליה והנה בן מכסה היה רשע ונענש על רשעו ונפיקר עליו גם עון אביו ולא מלך אלא סתי סלים ויקסרו עליו עבדיו וימיתוהו בביתו והנה אמון הוליד בן וירא את חטאות אביו אשר עשה ולא עשה כהנה והנה לא מת בעון אביו כיון סהוא היה צדיק ואס תאמר הנה אמר כי בשוב רשע מכל חטאיתו אשר עשה חיה חיה וכל פסעיו אשר עשה לא יזכרו לו והנה מכסה סב מרשעו וזכרו מעשיו הרעים עד חרב הארץ כמו סאמר בחטאת מכסס פאמר כי הוא חטא והחטא את הרבים ואס סב חטא הרבים לא היה יכול להסיב וכסארו מעשיו הרעים עד סחרבה הארץ בעבורם לפיכך היו נזכרים מעשיו אבל לא נזכרו כי לא נענש בעבורם כיון סעשה תשובה וככס מלפני אלהי אבותיו ויעתר לו ויסמע תפלתו ויסבהו לירוסלס למלכותו אבל לאווי מעשיו נזכרו והנה ענין ספרסו והנחלה בה הכל מבורר: ואיס. חבולתו חוב יסבי. סחולת סהיה לו סחוב יסבי אותה לעני כמו סכותה התורה להסיב את העבט וחבולה הוא המקכות חוב ידוע סהוא המלה: וערס. נכתב סזכר המסך: בנסך

בפסוק לא יתן. הבלית פתוחה לחסרון לא היתה. ופירושו הכסף הדוע מאסרה אותו התורה: ותרבות לא יקח. אמרו רז"ל הוא נטף הוא תרבות ולא חלקו עליו הכתוב לא לעבור עליו בשני לאוין ואמר לא יתן בשעת המלוה כי אז הוא נותן ואמר לא יקח בשעת גביית החוב כי אז הוא לוקח: משל יסיד דיו: כמו שאסרה תורה לא תקצפו עול במשפט במשקל ובמסורה משפט חמת אם יהיה מופט בין שני חכמים יעשה להם משפט חמת ולא יכיר פנים לאחר מהם: בחקותי יהלך. מן הדגוש והוא עומד וזכר החקים והמשפטים בכלל מלכד מה מזכר בפרט: והולך בן פריץ: שפוצץ גרך האמת: ועשה אח מאחד מאלה. אח כמו אחד ויאמר ממנו אחת לנקה כי גם הוא בלא דלת ויאמר בסמי לסוכות

כמו אני ואבני וית' כמסמט ועבד לאחיו מחדא תאילין ופירושו ועשה אח ועשה עון אחד ואיזה עון מאלה הנזכרים ופירושו מאחד מאלה הנזכרים כמו מכל אשר יעשה מאחת מאלה: והוא את כל אלה לא עשה. כל אלה הזכיות מזכר לא עשה אותם אלא עשה הפכים: כי גם אל ההרים אכל. אכל פתח בוקר ושלמעה לא אכל קמץ בוקר כמו שכתבו והסמין לא אכל קמץ פומיה אכל פתח פומיה: עני ואביון הונח. זכר עני לפי שהוא חלום והוא נקל להכותו והוא גם אחרים הונה כאשר יכול אלא זכר עני ואביון על ההוה כי לא יירא להונותם מחלישותם וההוכחה היא קיחת ממון אחר במסא ומתן טלא מרעם או מרעם כמו ולא יכזב נשיא עוד את עמי והאכלתי את מונח: תועבה עשה. סקרב אל כדה: בנטף. וחי בתמיה: דמיו בג' יהיה. זכר דמיו לשון רבים ואמר יהיה לשון יחיד כמו ס פפרטנו למעלה בפרשת הודע כירם. זכר בכלל וכפרט גם לשון הויה כופל על הענין כמו כויה נערה: והנה מבואר הוא: על ההרים. זהו סאמר על וסארא אל: ואיש חבל לא חבל. לא חבל אותו בעת סראו להשיבו: מעני הסוב דיו. מעשות לו שום רע ובן מאחרו אלא מזכר מי שהוא קל להרע לו שהוא חלום: אביו. גזל אח. כל ישראל אחים כמו סאמר שר דרום אחין אותו וזולתו ותרנס יוכחן גזל בזילה לחר מאחיו: ואמר לא טוב עשה בתוך עמי. כאילו אמר ורע עשה בתוך עמי ואמר דרך כלל על הרעות ובן מנהג הלשון לומר לא טוב במקום רע כמו ויתעב על דרך לא טוב ומאזני מרמה לא טוב ובן על הדרך הזה אשר איכנס טהורה אשר לא יהיה טהור: בתוך עמי. כי לא יבוס לעשות רע בתוך קהלות חכמים: מרע. חסר ויו ולית כוונתה. וטעם ואמרתם כי אתם תאמרו אלי כסאמר לכם מרתי זאת מרוע לא נשא הבן בשן האב כמו סאנו רואי אבותינו חטאו ואיכנס ואכנסו עונותיהם קבלנו ותה לא יתכן כי הבן משפט וצדק עשה מרוע יסא עון האב אבל אתם רשעים ואתם כושאים ע פחותים ועון אבותיכם כמו מהיא מרתי פוקד עון אבות על בלי לסנאני: סמר ועשה אותם.

חפסוקי אית כהן חטאה ועשייה וס' התורה את חטאה אשר עשו ואת חטאתם אשר עשייתם את העגל. בכל חטאת אביו אשר דאביה. על חטאתי אשר חטא לעשות דרע דוברי. וילכו בני ישראל בכל חטאת ירבעם. ביעל אף וזנה הוליד בן פריץ. ודרשע כי ישוב. חטאתו חס' בליט בקריא וס' נכסר בסדר בתיבוליא לא יתן ותרבות לא יקח. גסיב משיקרא גתיב ידיה דין רקשוט עבד בין גבר לגבר: בקימי הליך ודיני נטר למעבד קשוט צדיקא הוא מיחא יחי אמר ואלהים: ואוליד בר רשיעא אשיר דס ועבד לאחיו מחדא מאילין: והוא את כל אילין לא עבד אלהין בטורא פלח למענות וית איתת חבריה סאבי: סכבין וחשיך אבני גזולא גזל משכונא לא אתיב ולפולחן טעותא זקף עינוהי תועבא עבד: בתיבוליא יתב וריביתא נסיב האיתקיים לא יתקיים ית כל תועבתא הגילין עבד מימת ימות חוברת קטוליה ביה תהיו והא אוליד בר וחזא ית כל חובי אבותי דעבר וחזא ולא עבד כותהון: על טורא לא פלח למענות ועינוהי לא זקף לפולחן טעות ביר ישראל וית איתת חבריה לא סאבי: ואנש לא אבני משכונא לא נסיב וגזולא לא גזל מלחמיה לכפנא יתב וערטיא אה כסי מכסותיה: מסכניא לא אתיב ידיה חיבוליא וריביתא לא נסיב ריב עבד בקימי חליך הוא לא ימות בחובי אבותי מיחא יחי: אבותי ארי עשק עישקא גזל גזילא לתד מאחוריה ודלא תקין עבד בגו עמיה והא מית בחוביה: ותימרון בא דין לא לקי ברא בחובי אבא וברא דין רקשוט וחזו עבד יתכל קימי נטר ועבד יתהון מיחא יחי אנש דייחוב הוא ימות ברא לא לקי בחובי אבא ואבא לא לקי בחובי ברא זכור זכא ביה יתקיים ותובת חייבה עלוהי תהיו: ורשיעא ארי יתוב מכל חוביה ורעב ויטר ית כל קימי ויעבד דין רקשוט וחזו מיחא יחי לא ימות: כל חוביה דעבד לא יכרונו ליה בזכוריה דעבד יתקיים: המרעא רעינא במותיה ורשיעא אמר ואלהים הלא בר יתוב מאורחיה ויתקיים:

בנשך לא יתן ותרבות לא יקח. מעול ישיב ידו משפטאמר יעשה בין איש לאיש: בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמר צדיק הוא חיה יחיה נאם אדני יהוה: והוליד בן פריץ שפך דם ועשה אח מאחר מאלה: והוא את כל אלה לא עשה כי גם אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא: עני ואביון הונה גזלות גזל חבל לא ישיב ואלה הגלולים נשא עניו תועבה עשה: בנשך נתן ותרבות לקחוהי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה מות ימות דמיו בו יהיה: והנה הוליד בן וירא את כל חטאת אביו אשר עשה וירא ולא יעשה כהן: על ההרים לא אכל ועינו לא נשא אל גלולי בית ישראל את אשת רעהו לא טמא: ואיש לא הונה חבל לא חבל וגזלה לא גזל לחמו לרעבנתו וערס כסה בגד: מעני השיב ידו נשך ותרבות לא לקח משפטי עשה בחקותי הלא הוא לא ימות בעון אביו חיה: אביו כי עשק עשק גזל גזל אח ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו והנה מרת בעונו: ואמרתם מדע לא נשא הכן בעון האב והבן משפט וצדקה עשה ארת כל חקותי שמר ויעשה אתם חיה יחיה: הנפש ההטאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת רשע עליו תהיה: והרשע כי ישוב מכל חטאתו אשר עשה ושמר את כל חקותי יעשה משפט וצדקה חיה יחיה לא ימות: כל פשעיו אשר עשה לא יזכרו לו בצדקתו אשר עשה יחיה: החפץ אהפין מורט רשע נאם אדני יהוה הלא בשובו מדרבו וחיה:

ועשה אח מאחד מאלה. תרגם יונתן ועבד לאחיו מחדא תאילין: והוא את כל אלה. את כל הטובות האלה שעשה אביו: תועבה עשה. מסכב זכור: ויראה ולא יעשה כהן. ראה בלבו סאין טוב לעשות כן ואיפא ארבוט בל: מעני הסוב דיו. מענות לורעה: כל בלן המחקר כת בתר חבל בקצת סברי חאזיו קחין כלו אכלר יוסף זקא בתנו עליו דאיל כתח וזכר דלא אכל דתח כותח קחן כותח

מסרה נשא: גזל בקציען וסימ גזל אח ואשר לא טוב עשה וגזל ומשפט וצדק תראה? יעשה ד' בקריאה וסימ נכסר במלבים א סימיו: צדקת ה' בקריאה וסימ כי שם חולקת כחוקק ספון ויחא. צדקת הצדיק עליו תהיה. צדקת הצדיק לא תצילנו. צדקת ישרים תצילם. צדקת תמים תישר דרכו. וחד וצדקת צדיקים יסירו כבגו:

סמר מצות לא תעשה ויעשה מצות עשה: הכפס. מבואר הוא: רפע. כתיב וקרי הרפע אח בנייהם אלא ה' הדיעה: והרפע. עד הנה דבר באב ובבן ועתה מרבר בארס עצמו במובו מעשיו ואמר כי אם היה רפע וטב מרעטנו ויעשה משפט וצדק חיה יחיה וכל פשעיו לא יזכרו לו עוד: וכן בטוב צדיק מצדקתו ועשה עול כל צדקותיו אשר עשה לא תזכרה והקמו רז' ולהי כמחזה זכאי ומחזה חייב ותדעו בתוהא על הראשונות שכינן סמתחרט ארס על מעשיו הראשונים איכ' כחשבים לו לכלום: ח' ח' יחיה ולא ימות. יחיה בעולם הזה ולא ימות לעולם הבא: וכן יחי ראובן ואל ימות: מכל חטאתו. חסר יד הרבים מהמכתב: כל פשעיו. מבואר הוא: החפץ אחפץ מות רפע: איכני חפץ במות רפע: אלא אימאריך לו ברשעו כדי יסוב בתעבה כמו מעשיתי למנקה:

ובשוב צדיק. וחי. בתמיה: דרקותו. חסר יוד הרבים מהמכתב: ואמרתם לא יתכן דרך יי. סלא תזכרנה לו מעשיו הראשונים איכנו ככון זה סתאמרו אחת: הדרכי לא יתכן. איך תוכלו לומר זה אלא דרכים לא יתכנו ודרכי מחסבותיכם ורעתכם לא יתכנו כי אין לרון את האדם אלא לפי מעשיו האחרונים כי הראשונים נתחרט עליהם ויזכר תירגם לא יתכן דרך יי לא מפרסן לא אורחת טובא דיי בסוב. מבורר הוא: ומת עליהם. על סובו והתחרטו מזדקתו ועל עשותו העול על סניהם יענם ולהודיע זה הטיב הענין כי כבר זכרו וכן אמר עוד ובשוב רשע וחרטובו כן זה הענין והוא אמרו ויראה ויסוב כלומר ראה מעשיו הרעים והתבונן בהם כי רעים הם והתחרט עליהם וסב מכל פשעיו

ויצטמצמו וזכרה על סניהם יקבל סכר: יחיה. הוא מחיה כפסו בסובו כי בידו החי והמות לפי מעשיו ויראה. מבורר הוא: וישוב. כתיב בוי וקרי בלא ויו והטין קמוצה: חיו יחיה. בוי וכל הזכרים למעלה חיה יחיה בהיותו אחר הוא כי המקור מחיו הלמד מן הקל יבא בוי חיו בה: ואמרו. הדרכי. לשון רבים ושלמכלה הדרכי לשון יחיד: דרכים לא יתכנו. כל אחר מדרכים: לכן. סובו והסיבו. איש את אחיו ויזכר תירג טובו לפולחני ואשר מככון פולחן טענתא: ולא היה לכם מניעת התשובה למכשול טעו: השליכו מעליכם. התחרטו עליכם וכוה תשליכו ענשכם מעליכם: כי לא אחפז במות המת. על סס סובו וכן יומת המת על סס סופו וכן תירחיב למיתת כמו שתרגם אהלוס ד רחייב קטול: ואתה סה קינה אל נשיא ישראל. אל כמיעל וכומוהו רבים ונשיא ישראל הם מלכי יהוד והוא חזו והיוקים ודרקיהו: ואמרת מה אמר לבאי יבא מלת מה בן נהי כמוה וכומוהו אמולה לבתך הכנסה תקרא אס וכן תי מה כנישתא ד ישראל דהוה רמיה לליתא והמשילה ללביא ויהי אס האריות ואריה מלך החיות והלביאה אס המלכה לפיכך המשילה בהם מלכות בית דוד ומלת לבאי הכון לביאה אלא שבהה הוד תמורת האלף והאלף במקום הא הכקבה כלף גבהה קומתו ויוד המטך ככלעת ברבם הוד המונעת תמורת האלף: בין אריות רבבה. בעוד שהיו עושים רבובם של מקום היו רובבים כארי בלי פחד: בין אריות. בין מלכי האומות: רבבה. ענין גדול כמו אשר טפחתי ורביתי וחספיר קטן מה אדיו וגדול מגור ואריות משל למלכים וכפירי משל לשלטים וכן תי אריות מלכיות וכפירים שלטונות: ותעל. מבין הפעול הוא העלתה אחר מגוריה רל אחר מבני המלוכה והוא יחאחז כמו שאמר ויקח עס הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימשחו חותו וימלכו אותו תחת אביו רל ותעל מרבחה אותו ער טעלה במעלה והיה כפיר רל סמלך יהואחז וקראו כפיר ולא קראו ארי כי לא היה לו ממעלה

ובשוב ד וסימ ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול. ככל התועבות אשר עשה. ובשוב רשע ברשעתו. וחברו. וחד. ובשוב דוד טאבות את העלשתי: הלא כל סיפרא כל במו וסימ נכסר לעיל בסיפרא סימ יב: יחיה ח בקריא וסימ ואיש ואשה לא יחיה דוד. והנה דוד את הארץ יונאב יחיה את שאר העיר ודברי הימים. יחיה

רשי

כל דרקותו לא תזכרנה: פרסו רבותיו במתחרט ע עליהם: לא יתכן. כמו לא יתכן אפיפיאטם בלעז: סובו והסיבו. סובו אחס והסיבו את אחרים רטורטיר ב בלעז: מה אמר לבאי. כמה היתה חסובה אמר אחס דרקהו: סממסלה ללביא זו: בין אריות. סרי יהודה: ותעל אחר מגוריה. על בני יאשיהו כאמרה קינה זו הראסון הוא יהואחז: ארס אכלי גחל את ישראל כי ישראל בקראו ארס כמו סכאמר ותקח באכיצאח מרעיתי וא ארס אחס ולפי המסל כל חיה סטעמל טעס בער ארס מ מתגרה באנסים ל לעולם: וימשחו אלע גוים. פרעה מלך מצרים: במחתס כתפט. גומי חופרין ומכסין פיהם בקס והחיה כופלת בתוכה: כחית טטענת ברזל כוקבין חוטעע ומושכת אותו בהן: וחדא

ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ככל התועבות אשר עשה הרשע יעשה וחי כל צדקתו אשר עשה לא תזכרנה במעלו אשר מעל וב וכהטאתו אשר חטא בס ימות: ואמרתם לא יתכן דרך אדני שמעו נא בית ישראל הדרך לא יתכן הלא דרכים לא יתכנו: בשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ומת עליהם בעלו אשר עשה ימות: ובשוב רשע ברשעתו אשר עשה רשע משפטו וצדקה הוא את נפשו יחיה: ויראה וישוב מכל פשעיו אשר עשה חיו יחיה לא ימות: ואמרו בית ישראל לא יתכן דרך אדני הדרך לא יתכנו בית ישראל הלא דרכים לא יתכנו: לכן איש בדרכיו אשפט אתכם בית ישראל אנא אדני יהוה שובו והשיבו מכל פשעיכם ולא יהיה לכם למכשול עון: השליכו מעליכם את כל פשעיכם אשר פשעתם בם ועשו לכם לבהרש ורוח חדשה ולמה רתמורו בית ישראל: כי לא אחפז במות המת נאם אדני יהוה והשיבו חיו: ואתה שא קינה אל- יט נשיא ישראל: ואמרת מה אמר לבאי בין אריות רבבה בתוך כפרים רבתי גוריה: ותעל אחר מגוריה כפיר היה וילמד לטרף טרף אדם אכל: וישמעו אליו גוים בשחתם נתפש ויביא אהו בחים אל ארץ מצרים:

י ויבד יתוב ופאה מזכותיה ויעבר שקר פכל תועבתא ויעבר רשיעא יעביר דאיתקיים כל זכותיה ויעבר לא ידברון בשיקריה וישקר ו ובחובותיה ריתב בהון ימות: ואמרתון לא מפרשן לנא אורחת טובא דיי שמעו בען בית ישראל האורחת טובי לא מפרשן לכו הלא אורחתכון דילכו לא תקננו וכד יתוב ופאה מזכותיה ויעביר שקר וימות עליהון בשיקריה די עבר ימות: וכד יתוב רשיעא מחובותיה ויעבר ויעביר דין דקשו וזכו הוא ית נפשיה וקיים: ותוא ותב מכל חובותיה ויעבר מיחא יחיה לא ימות: ואמרו בית ישראל לא מפרשן לנא אורחת טובא דיי האורחת טובי לא מפרשן לכו בית ישראל הלא אורחתכון דילכו לא תקננו בכן אנש פאורחתיה איתפרע מככו בית ישראל אמר יי אלהים תובול פולחני ואעזו סנכוז פולחן טענתא ולא יהי לכו לתקלא חובין: ארחיקו מנכוז יתכל חוביכו דחברתון בהון ועבירו לכו לב רחיל ורוח רחלא ולמה תמותון בית ישראל: ארי לא רעינא במותא דחייב לימסת אמר יי אלהים תובו לפולחני: ואיתקיימו: ואת טול איליא על רברבי ישראל ויתמר מה בנישתא ד ישראל דהוה דמיא לליתא ביני מלכיא רבא ביני שילטונא רביאית בנהא ורביאית חר מבנהא סלכא הוה ואליף למיקטל קטיל אנשא קטיל: ושמעו עלותי עממיא בסרינתון איתאחד ואיתאחדו בשרשילן לארעא דמצרים:

איש עגלת בקר. כי לא יחיה רשע. נשיפה נא שקים בטהנינו. ואתה נפשו יחיה: ואתה שא קינה אל כל לשון קינה על בוג אל וסי וקנן הכולך אל אבנר: ואתה שא קינה אל נשיא ישראל. ונשאר אליך בניהם:

למד זה הכפיר לטרף טרף עד סאכל ארס כי הארי או הכפיר רוב טרפו בחיות ופעמים טרף גס הארס כן יהואחז כלסם בגדול ממנו והוא מצרים כמו שפירס בספר מלכים ובגבור זה אסרו פרעה ככה: וישמעו אליו גוים. חיל פרעה שהיה בארץ חמת סמעו כי פסט בארץ מצרים ותפסוהו בשובו מסס זהו שאמר בשחתם כתפט במחתם מן פורה שחת וית כמו במצרים שתרגם בסרינתון איתאחד: בחיים. במללאות מל ברזל וכן תירגם ויתן במלסלני: וחדא

ותרא כי נחלתה הפך התחלת ופירו לאברה תקותה ועל הדרך הזה תדגש ונתן וחת ארי פסק אחד מעדה ויש לפרס כמטעמם ענין תחלת כלות ותרא כי עמדה ימים רבים בתחלת אולי ייטוב ענינה והנה אברה תקותה ונתן אחד מגוריה כפיר שמתהו אברה אולי יכלה זה למלכה ואף על פי שפרעה נכה המליכו בהסכמת עם הארץ המליכו וכאלו הם שמוהו מלך ונתן לך בתוך אריות זה היה יהויקים שהמליכו פרעה נכה ונתן לך בתוך אריות כלומר בתוך מלכים והם פרעה נכה ונבוכד נבר כי פעם היה עם זה ופעם עם זה כי מלך בבל כבשו והולכו לטוב ואחר כך שב לירושלם ומרד במלך בבל והיה נעזר במלך מצרים כפיר היה סלח עלה במעלה עיר סיקרא אריה לא כפיר היה כמו

רשי

סדרא. אמו כנסת יסאל. כי נחלתה. לשון חוליו ותקח אחד מגוריה. יהויקים. כפיר שמתהו. מלך כל כפיר שבמקל ארי חזר ובכור. וידע אלמנותיו. מענה את הגסים והורג את בנייהן ויום פותחן אלמנותיו כמו אל אלמנותיו וידע לשון פטר והרס כמו גבוה ממרחק ידע יצריהם החריב. סתם משעל הארץ לתת לפרעה בכל מנה כמו סתם במלכים. ויתעו עליו גוים סביב ממדינות ופרשו עליו רשתם בשחתם נתפש. ויתנהו בסוגר בחיים ויבאו אל מלך בבל יבאו במצודות למען לא ישמע קולו עוד אל דרי ישראל. אמך כנפן בדמך על מים שתולה פריה וענפה היתר ממטרבים. והיו לה משות עז אל שכיט משלים ותגבה קומתו על בין עבתיס וירא בגבורו כרב דליתיו. ותתש בחמה לארץ השלכה ורוח הקדים חובש פריה דתפרקו ריבשו מטה עזרה אש אכלתהו. ועתה שתולה במדבר בארץ צידה ועמא.

ותהלך ג' רפס' ויתחלך חנוך את האלהים אחרי הולדו. וחברו ויהלך חנוך את האלהים ואינו. ויתחלך בתוך אריות כפיר והיה: ויתנהו על יד עשי הבלאנה המפקדי רפ כנתיב. ויתנו עבדיך. ויתנהו בסוגר בחיים. ואמר חמלך. ויתנו את הבסף דדברי הימים. בתרא מלי: וירא

וחזות ארי פסק אבר סיבורה ורביאית חר מבנהא מלכא שויתיה: ויהלך בגו מלכיא מלכא הוה ואליף לסיקטל קטול אנשא קטל ואצרי בירניתיה וקיריותיון אחריב ואצריאית ארעא ומלואה מקל אתרגושתיה: ואיתכנישו עלוהי עממיא סחור סחור מ ססדינתא ופרסו עלוהי סצרתהוון בסרינתהוון אתאחד: ויתבוהו בקולרין בשלשולן ואיתאווהו לות מלכא דבבל איתאווהו ב במצריא בריל לא ישתמע קליה עוד על טורי ישראל:

בנישתא דישאל במעברה אוריתא דמיא כגופן דשתילא על סבוע דמין דנופה שפיר וסוכה סטלן היא שתילת על מין סגיאין וחוה בה שילטונין תקיפין מלכין דגבירין לשעברא מלכו וראים בתוקפיה על מלכותיה ואיתנצח בסוסכותי בסגי גיבורהי ואיתעקרת בתקוף מארעא בית שכינתא לארעא אחריי איתגליארת וסלך דתקיף ברוח קירוסא קטיל עמה איתלטל וגלו שילטוני תוקפה ועסמיא דתקיפין באשתא שטיאוונו: וכען דמיא לגופן דשתילא במדברא בארעא צדיא וחרבא:

כבדרא וסמ' מרא יאל אברם ואמר לזרעך אתן. ויה אברם בן חשעים שנה וחשע שנים. מרא אליו באלוני במרא. ואמר אל תרד מצרימה. וירא אליו יבילה ודא. וירא אלהים אל יעקב עוד. ואמר יוסף מרבכתו. בלכת אש סחור הסנה. ויבא משה ואהרן אל אהל מעד. ויקהל עליהם קרח. וחי בהקהל העדה על בשה ועל אהרן. ויבא משה ואהרן בפני הקהל. באהל בעמוד ענן ובעד עמוד הענן. וירא אליו מלאך יי. וירא מלאך יי אל האשה. וירכב על ברכו ויעף דשמואל. מרא יאל שלמה. וחברו אל שלמה שנית. וירא לברוכים תבנית יי. וירא בגבוה ברב דליותיו:

אלהים ומשרי הארץ: בסוגר בחיים. תי בקולרין בשלשולן: יביאיהו במצודות. ואחר שהביאיהו לבבל הביאיהו במצודות פירוש מעבדים חזקים להיות עם כלוא וכן מצודות סלעים משגבו במצודות עין גדי למען לא ישמע קולו. לפי שאל

סיה בעת מלכו ויולמד לטרוף טרף אדם אכל. אפטר סלחם באדום ובמואב ובבני עמון כי הם באו עליו עם גדודי כסדים כסמר במלך בבל וכן בישראל היה סופר גס דם נקי: וידע אלמנותיו. הכנוי כנגד אדם סזכר ושניהם דרך כלל אמר כי היה הורג האנשי והיה סוכב עם אלמנותיהם זהו שפרס וידע כמו וידע עוד אדם את חוה אסתו וכן העד עליו הנביא מהיה סוכר דם נקי סחמר עליו ירמיהו כי אינ עיניך ולכן כי אם על כעך ועל דם הכי לטפוך וית וידע ואצרי בירניתיה תרגם וידע ענין סגר וחרבן כמו וידע בהם חכמי סכות ויתרגם אלמנותיו כמו ארמנותיו סתרגם ואבדית בירניתיה: ועריהם החריבו ממעשיו הרע' היה חרבן הערים בארץ ישראל כי הוא לא החריב בידים אלא הוא גרם החרבן וכן ואת העיר תשרוף באש סחמר הנביא ל לבדקיהו: ותסס ארץ ומלואה מקול סאגתו. שוממה חרף יהוד מקול סאגתו מהיה מטיל יריאתו על בני חדם ולפי שהמטילו לכפיר אמר קול סאגתו: ויתנ עליו גוים סביב ממדינות. כתנ עליו בקולם כלומר סחאספנ גוים רבים כמו שאל את גדודי כסדים ואת גדודי חרם ואת גדודי מואב ואת גדודי בני עמון: ויתנהו בסוגר. הנה לא זכר בזה המכלל יהויכין וזדקיהו: ויש לפרס כי יהויכין לא מלך לאב חרשים לפיכך לא זכרו וזדקיהו גם כן כי כיון שהיה מלכות יהויכין וזדקיהו במספר אחז וסניהם כתבו ביד מלך בבל ומתו ברשותו ואמר הענין על ס סניהם כאחד ועיקר החרבן החל מיהויקים סהרימלך בבל הולך עמו בבלה מקצת כל בית

מקול סאגתו אמר סלח ישמע עוד קול אל דרי ישראל ואל כמו על ואם על דקיהו אמר הוא הכין כי לא שב עוד לארץ ישראל מיום גלותו ואם עליהויקים גם כן כן כי בגלות ראשונה סגלה הביאוגם כן מלך בבל במצודות למען לא ישוב עוד לארץ ישראל ואף על פי כן הסיבו אחר כן עם כי חשב סלח ימרוד בו והאמין בו ואחר כן בגלות סני תפסוהו הכסדים להוליכו בבל ומת בדרך כמו סכתוב סחוב והסלך מהלכה לשערי ירושלם ולרעת קצת המכרסים מת בבבל: אמך כנפן בדמך על מים שתולה. עוד הוסיף למסול מסל על כנסת ישרא בענין אחר דמה כנסת ישראל לגפן פוריה וענפה כן היה ענינה בתחילה עם המלכים הראשונים דור ושלמה והמלכים הטובים הבאים אחריהם וכך אמך כנגד ישראל והאם היא הכנסה ופירו בדמך כמו בדמותך וכן תי כנישתא דישאל במעברא אוריתא דמיא לגפן דשתילא על מבוע דמיין ויהיה בדמך כמו בדמותך כמו ונורס לבנות סאול שהוא כמו ונורסם אבל פנה כמו פנתה או הוא משקל אחר דם בשקל דוקן ורב האי זל פירם בדמך כממנו סהרם הוא רטובות הטבע לפי שכל דבר סיוכא מדבר אחר יס בו מרטובות טבעו: על מים שתולה. לפיכך היתה פוריה וענפה סלח פסקו המים מתחתיה כך כנסת ישראל כל זמן סמהיגיה היו טובים היתה מזלחת במעשיה והולכת וגדלה כמו הגפן שהיא על המים: פוריה. גדלה מן פרוורבו והוא בבקל בוכיה אנהיה פוריה עשה פרי לרוב וענפה עם התואר ענינה בעלת ענפים ארוכים: והיו לה מטות עז אל סבטי מוסלים יעפיה היו מטות עזו ותקף וגדולה עם סבטי המוסלי והם המלכים אשר בדם סבטי המוסר: ותגבה קומתו. זכר הגפן בלשון זכר ובלשון נקבה כדרכו ובלשון זכר כמו שאמר הכהן קומתו ואמר וירא בגבוה ברוב דליותיו וכן בלשון זכר גפן בוקק ישראל וכן וימצא גפן בשרה וילקט ממנו: על בין עבתיס. הענף שהוא בין העבתיס הוא גבוה על כל סאר הענפי והוא האמצעי שבאילן והוא ההקרא כמרת וזאת הגפן היתה קומתה על כמרת סאר העצים והמטל כימלכות דוד ושלמה בנו היתה עליונה על כל ממלכות הגוים ועל הגבוה והגדול סבהם וכולם היו נסמעים למלכות בית דוד ומסועבדים תחתיה עד שהיתה כראית גבוהה וכמלכה על כולם וסרס רבים וככסדים שהיו לה זהו מסל ברוב דליותיו וכן תירגם יוכנן הפסקו והוה בה סלטוכין וגל דליותיו בסקל הריותיו: ותתם בחימה. התתסה הגדולה הזאת לא היתה אלא בחמה ובקדף גדול כי היתה גבוה מהכל וסבה ספלה מהכל כי לארץ השלכה וכן אמר ויתנס יי מעל ארמתם באף ובחימה ובקדף גדול ויסליכס אל ארץ אחרת כיום הזה: ורוח הקדים הובס פריה. כמו שפירסנו למעלה בפסקן הלא כנפית בה רוח הקדים כי המטל מלך בבל לרוח הקדים כי הוא חמה ויבסה ועוד כי בבל מזרחית כפוכית לארץ ישראל: התפרקו ויבסו. דליותו סזכר מטה עזה אס חללתהו מטה עזה. הוא המלך כמו שפירסנו והוא דקיהו: ועתה שתולה במדבר. בגלות שהוא רומה להס למדבר וארץ ביה: ותבא

כבוסה לפני המקום קרוב לתעמ' מאלות מנה מסהיו במצרים עד יחזקאל והיתה אהבתו מחפה עליהם ועל ידי שהיו עתה מרבים לפסוע נשדדרה הסנאה ועל זה נאמר סנאה תצור מדרס ועל כל פסעי' תכסה אהבה: ואם די' כמו סנ' אשר נסאלתי את ידי לתת אותה לאברה' ליצחק וליעקב וכאן פירס לזרע יעקב כימה סנתי לאברהם ליצחק בעבור זרע יעקב את' וכך אמ' סס ונתיני אותה לכם מורמה אני י' ונאדע להם' כדעתי להם על ידי נבאים ססלחתי להם ואם די' להם כמו סאמר אני י': וכן נסאלתי את די' ואם את די' ואת קיימית במימרי וכמו כי אסאל סמים די' ואמרתי חי אכחי לעולם י' ביום ההוא' כמו סאמר לכן אמור לבני ישראל אני י' והוצאתי אתכם י' צבי היא לכל הארצות. תפארת וחמדה לכל הארצות היא כי היא הנוף האמצעי והוא מסובח משאר האנופות ואוירה מזוג ועוטוב מכל הארצות וכך אמר יפה נוף מסוט כל הארץ ותרבס יתנצב צבי היא תוסבתת היא לכל מדינתא' ואמר חלילה י' קודם לכן אמרתי להם על די הנבאים הראשונים סנבאל להם מסה רבינו עליו הסלוס: איס סקובי עיניו הסליכו. כי העינים מביאות האדם לחטא כמו סאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם וכך אמר בפרסה זו כי אחרי גילוליהם לבס הולך ואמר אחר כך ואחרי גילוליהם היו עיניהם ואמר ו'ל עינא וליבא ברסורי דחטאי כינאו: ובגלילי מצרים. כתרגומו ובפולחן טעות מצרתי לא תסתאבון: וימרו בי' לספוך חמתי לכלות אחי כפל הענין במלות טעות כי כסיספוך דרס מה סככלי הוא מכלה ממנו מה סבתוכו: והעסה. לכלות החל. מבין כפפל וצרי הית' מקוס פתח וכך כי תחל לזנות והס ענין חלול: אשר כדעתי. על די הנבאים: לעיניהם. כי המצריים היו סומעים בדבר חליהם הנבאים והיו מבטיחים אותם להוציאם מתוכם אף קודם מה רבינו עליו הסלוס כימסבא חליהם מסה רבינו עליו הסלוס בסליחות האל לא החזיקו במעשיהם הרעים סחרס אמר ויאתן העם ויסמעו כי פקד י' את בני ישראל והאמינו במסמ מפני האותות טעסה לעיניהם ולא ססוכן הנבאים הראשונים ובדבר ירבותינו ו'ל כי אף מסבא אליהם מסה רבינו עליו הסלוס בסליחות האל היו בהם דסעים ולא סבו מדרכס הרעה ואותם מתובג' ימי חפילה כדופלא י'ראו המצריים במסלתם ויסמחו להם: ואחריהם

להחית ללחות. אחר
 גדול הוא להם מנחת
 את יום מנחתו להם
 למנוחה הרי היכר
 גדול מקדשם לי
 פחותתי לא הלכו.
 כסו אחי בעגל
 ובפרדים מלכלב את
 התורה והחירו מן
 המן ואת מנחתו
 חללו. יבאמן העם
 ללקוט מן ומרוב
 הבנים. סבטו מלך
 וכן הנמרים לבעל
 פשר לאחר שמתו רוד
 המדבר. להפיק
 אותם. מאז הבטחת
 להפיכם כי תולד ב
 בנים ובני בנים ונא
 בחתי

וזה תפל. לא תסיפו הכא כנחת שרא. יבטור דמי ואל אכשה אני. והיה אם שבוט תשמעון וידמה. וגם אני נשאתי ידי. ובי רבטפת אשר עליך. בתרא חס א. תטבאו ג' קבין וסימ' הלאה תטבאו. אל תטבאו וכלליתם אל תטבאו. וכללית מצדים אל תטבאו. את שבתותי ב' וס' וגם שבתותי נתתי להם להיות. את שבתתי חללו ואבד לשפוך. גם ג' ר' בס' וסימ' גם את שאי כלבתך. גם אני נשאתי את ידי. תניינא וספרא. גם הם אתו ירדו.

לְעוֹ וְזוּהוּ תוֹמַתְם הַפֶּךְ
הַקְדוּשָׁה וּפִירוֹ וְטַמְאָה שְׁמִתִּי
אוֹתָם תַּמְאִים וְהִרְחַקְתֶּם מִמֶּנִּי
תְּצַמֹּרֶת מֵהַסְהִדְשָׁתִי וְהֵם לֹא
אֵבֶן לְכֶךְ כִּתְּתִי אוֹתָם תַּמְאִים
וְרַחֲוִיקִים מִמֶּנִּי זֶה שֵׁלָא כֹזֵכַר
הַשְׁבֵּטָה הַנִּכְמָד לְבַעַל פְּעוֹד בִּי
בְּבִרְכַּת מִסָּה רַבִּינוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם
: לְמַעַן אֲשַׁמֵּם הֵם עֲשׂוּ הַפֶּךְ
רְצוֹנִי לְמַעַן אֲשַׁמֵּם שְׁמִמָּה
כִּי כִבֵּר הִזְהִרְתִּים שֵׁלָא יַעֲבִרוּ
כָּל מִצְוֹתַי יִהְיוּ שְׁמִמָּה וְהַשְׁמִמָּה
הִיטָה לָהֶם תִּיד סִמּוֹן לְעוֹנֵם :
לְמַעַן אֲשַׁר יִדְעוּ אֲשֶׁר אֲנִי יי' .

כסדר איתני סהם מקרינ' לעבודה
זרה בכל מקום ואני יחדרתי להם
מק' מיוחד לשמי והם עשו הפך
מכוני בשמי פנים בעשות להם
במה בכל מקום ואכילו לשמי
ועוד סהקרינו בהם לאלהים
אחרים אמרתי להם מה הבמה
מי כזה אתכם לעשות במה גבוה
הלא כויתי אתכם מזבח אדמה
תעשה לי אלא סאתם למדים מ
ממצמי הגוי' לעשות מזבח גבוה
סחקרא במה לגבוהות או סהוא
על הרים גבוהים כי לסון במה
הוא לסון גבוה כמו וריכיהו על
במותי ארץ אעלה על במותי עב
ומתוך סלחדתם מהגוים לעשות
במה כמותם למדתם מהם גם
כז לעשותם בכל מקום ועוד
לעבוד בהם לאלהים אחרים :

מההרגל מה שעשו אותם מתחלה
לשעצול לא הניחו לעשותן אפי' בדי
ספירסו אמר איך ארדס לכם ולי
היו לא תהיה. המחשבה הרעה ש
כגוים. אתם חושבים לבזאת מר
סיעורוני ולא כן הדבר כי אומ
אבל כשעוברים על מצותי אנביר
וסדום ועמורה וכן מצאנו בדברי
עמי תמיד עליהם לטובה ולרעה
לא אתן לכם רעות בזה כי אף על
ובחזק

חֲלַף דִּירְעִי לֹא עֲבָדוּ וּבְקִיּוּמִי קָצוּ
וַיֵּת יוֹמִי שְׂבִיבָה דִּלִּי אֲחִילּוּ וּבִתְר
טַעֲוֹת אֲבֹתָהֶן הִוָּאֵת עֵינֵיהֶן ו
וְאִף אֲנִי מִסְכְּרָדוּ בְּמִסְרִי וְלֹא
אֲבוּ לִקְבֹּלַי לִנְבְּאֵי אֲרֻחֵי קִתְּיֹנוּ
וּמִסְרֵינִי בְּיַד שְׂנְאֵיהֶן וּבִתְר
יִצְרֵיהֶן טַפְּשָׁא אֲלוֹ וְעֲבָדוּ גִזְרֵן
וְלֹא חֲקֵנוּ וְנִימוּסֵין דְּלֵא
אִיתְקִיַּמְתּוּן בְּהֹן וְסִאִיבִית
יְתֻרֵיהֶן בְּמִתְנֵהֶן בְּאַעֲבִירָא כָּל
פִּתְחָ וְלִרְאֵי בְּדִיל רֶאֱצִירֵינוּ בְּדִיל
דִּירְעִין דִּי אֲנִי וְ

בְּכֵן אֵיתְנֵבִי לְבֵית יִשְׂרָאֵל בֵּר
אֲדָם וְתִסֵּר לְהוֹן כְּדָנָן דְּמֵר יו
בְּאֵלִים עוֹד דְּאֵרְצֵי קְדָמִי
אֲבָהֶתְכֹן בְּשִׁקְרוֹ בְּמִסְרֵי שִׁקְרוֹ
וְאֵעִלְתִּינוּן לְאֶרְעָא דְקִיּוּמִית
בְּמִסְרֵי לְמִיתָן יִתְהִי לְהוֹן וְחִזּוֹ כֹּל
רְמָא מְנַטְלָא וְכֹל אֵילָן עֲבוּף
וְנִכְיִסוּ תַמְן יִתְנַכְסִיהוֹן וְיִתְרִבוּ
תַמְן אֶרְצָא קוֹרְבִינֵיהוֹן וְשׁוּיָא
תַמְן פּוֹלְחֵן דְּבִתְהוֹן וְנִסְכּוֹ תַמְן
יִתְנִסְכִּיהוֹן וְאִסְרִית לְהוֹן מֵא
בְּמֵתָא דְאֵתוֹן אֵתוֹן לְאִשְׁתִּמְאָת
תַמְן וְאִיתְקְרִי שְׁמָה בְּמֵתָא עַד
יִסְמָא הָרִין :

וב' חס'   בָּכֵן אִמֵּר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כִּדְּנֹן
אִמֵּר יי אֱלֹהִים תְּבַאֲרֶת אֲבֹתֶיךָ
אֲתוֹן מִסִּתְּאֲבִין וּבִתֵּר שִׁיקוּצֵיהוֹן
אֲתוֹן טַעַן וּבְמִטֵּל מִתְנַחֲבוֹן
בְּאֶעֱבִיר אֲבִיכוֹן בְּנוֹרָא אֲתוֹן
מִסִּתְּאֲבִין לְכָל פּוֹלֶחַן טַעוּתִיכוֹן
עַד יוֹסֵא דִין וְאֵנָּה אִישְׁתֵּאֵל לְכוֹן
בְּמִסְרֵי בֵית יִשְׂרָאֵל קִיּוֹם אֲנֵנָּה
אִמֵּר יי אֱלֹהִים אֵם אִישְׁתֵּאֵל לְכוֹן

וּרְאֵתוֹן מִהֶרְרִין וְלִמְלִיקָה
וּרְאֵתוֹן אֶמְרִין טְהִיבְעִסְמִיא בְּזִרְעִית מְרִינְתָּא

לְכֹן דִּבַּר אֶל-בֵּית
יִשְׂרָאֵל בֶּן-אָדָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוֹה עוֹד זֹאת גִּדְּפוּ אוֹתִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּמַעַלְסֵי בִי מַעַל: וְאָבִיָּאִם
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאָתִי אֶת-יָדִי לָתֵת
אֹתָהּ לָהֶם וַיֵּרְאוּ כָל-גִּבְעֵהֶרְמָה וְכָל-
עֵץ עֲכוֹת וַיִּזְכְּרוּ שֵׁם אֶת-זִכְרֵיהֶם
וַיִּתְּנוּ-שֵׁם כַּעַס קִרְבָּנָם וַיִּשְׁמִימוּ שֵׁם
רֵיחַ נִיחֻחֵיהֶם וַיִּסְכְּבוּ שֵׁם אֶת-
נִסְבֵּיהֶם: וְאָמַר אֲלֵיהֶם מִה הִבְמָה
אֲשֶׁר-אַתֶּם הִבְאִים שֵׁם וַיִּקְרָא שְׁמָהּ
בְּמַה עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

לִכְן אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה
אָמַר אֲדֹנֵי יְהוָה הַכֹּרֵךְ אֲבוֹת יְכֵם
אַתֶּם גִּטְמֵאִים וְאַחֲרֵי שְׁקוּצֵיהֶם
אַתֶּם זָקִים׃ וּבִשְׁאֵת מִתְּנֵת יְכֵם
בְּהֶעֱבִיר בְּנֵיכֶם בְּאֵשׁ אַתֶּם גִּטְמֵאִים
לְכֹל־גִּלּוּלֵיכֶם עַד הַיּוֹם וְאֲנִי אֲדַרְשׁ
לָכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל חִי אֲנִי נָא־מִדְּנִי
יְהוָה אִם אֲדַרְשׁ לָכֶם׃ וְהָעֵלָה
עַל־רוּחְכֶם הִיוּ לְאַתְהִיָּה אֲשֶׁר־
אַתֶּם אֹמְרִים נְהִיָּה בְּגוֹיִם כְּמִשְׁפָּחוֹת
הָאֲרָצוֹת לְשֵׁרֶת עֲזָוָאֵן׃

וְרֵאשֹׁתוֹן מִהַרְהָרִין וְיִסְלִיקֶתָּ עַל לִבְכוֹן קְרִמֵּי גִלְיָן
מִרִּין נְהַיְכַעֲמִי אֲבֻרְעִית מִרְיָתָא לְשִׁמְשָׁא אַעֲא וְאַבְנָא וְ

ד' כ' מ' ו' ח' ו' ס' מ' ל' כ' שבתות י"ז מלכוד' ואתם בית ישראל ענפים : וכשאת כהנתיכם
מכל כהנתיכם תרימו את כל הרומותי'. ב' קרא מלאים : כגוים ג' בקרא וס' כגוים אשר יו'
מאבדו כגוים כן. והעלה על רוחכם. וקטרושם בכל כמות :

ואמרתם איהם
במתנתם. איהם
מתנות מחקקיהם
לקדם לכול בבור
מסרתם ביד יצום
להעבירם לחותם
בבורות למוקד
חיים לא טובים:

למען אטעם. אטעם.
ווארעב אונז אטעם
לסוף סוף וואס
לסוף אטעם טועה ווא
סוף אטעם איז אטעם

התיבה: אשר ידעו.
כמאבוא עליה הרעה
י עוד זאת. הוסיפו
לעשות כמה ביאותים
אל הארץ: ויקרא

בבואי כלומר במה היא
החפצת: הדין
אבותיכם וגו' • לפי
אמיה וכי כך הגוף
סבדרר אבותיכם אחס

לכם להסיב על ס
מאלתכם: ובמאת
מתנותיכם. ובלקחת
מתנותיכם מהיה לכם

לַתֵּת לַיּוֹדָעִים לְדוֹקֵחִים
לְאֹתָם מִמֶּנִּי לְהַעֲבִיר
בְּכוֹרוֹתֵיכֶם לַעֲזָז
הַעֲלֵה עַל רוּחְכֶם
טַעֲמֵה עַל דַּעְתְּכֶם

היה כגוים. כפרוץ
עולו מעל צוארינו ת
מאחר סמלחנו מעלינו
היה לאתהיה. כי
כבר קבלתם עליכם

מִרְעָתָם בְּיָמֵי יְהוֹשֻׁעַ
בָּחֲמוֹ מִבְּחֹמֶר וַיִּחְסְרוּ
יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל מִבְּעֵי
יִמְרָאֵל וְכָל הָעֵבֶק:
מִדְּבַר

אותם לפניו : לכן אמר אל בית ישראל . על אותם שהיו עדיין בארץ ישראל אמר כמו
מו המצואים בסופו : ובמאת מתנותיכם . ענן הכטילה והתרומה : והעלה על רוחכם
- כמו על לבכם כמו שתרם יונתן כי הרוח נזכרת בלב : אמר אתם אומרים כהיה
ימים בעבודת עז' כמו שאמר אחז כי אלהי מלכי ארם הם מעזרים אותם להם אזנח
עו הבהמות אלא כמים להם דבר על ישראל לפקוד עליהם עונם כמישראל עושים רצוני
שאר אל אבל הם בעצמם לא אסביח עליהם אלא אם כן יהיה חמק גדול כמו דוד המבול
ראל סלקחתם מבית עבדים להיות לי לעם קבולה מכל העמים ואני אהיה להם לזהים
מטפחות הארמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם ואם תרצו לבאת מעבודתי
עו מהיות גוי כי אפילו יבאו מעטים מכם מן הכלל כללכם יהיה גוי לפני כל העמים
הגלות וכוונתי מכם המורדים והפושעים ב' ח' אני

הגלות וכרותי מכם המורדים והמובעים בי: חי אני

והידיד יי'. בן ארם מים פניך דרך תימנה. הנביא היה בבבל ואמר לו האל שיפנה דרך דרום והוא ירוסלם מהיה דרומה של בבל. כי בבל היא צפונית לירוסלם פנה מאמר מצפון תפתח הרעה אם כן ירוסלם היה דרומה של בבל. והטף אל דרום. ענין דבור. וכן אל תטופו יטופו: והנבא אל יער הסדה נגב. קרא ירוסלם יער הסדה דרך משל כמו היער מים בו עצים טובים ורעים כן בירוסלם זרקים ורשעים וכספו הכריקים מהיו מעטים בעון הרשעים מהיו רבים נקפו בכללם כמו שאמר כי ער דרך יסוב משפט וכן אמר המלאך ללוטפן תפנה בעון העיר. ותירגם יונתן מים פניך קביל כנבואה ותרגם והטף ואלף. ואמר תימנה דרום נגב כפל הענין במלות פנות לחזק כמנהג הכנאות בכל מקום: ואמרתי הנני מצית בך אש. ענין הדלקה והבערה כמו וכת אש בבין: כל עץ לח וכל עץ יבש. משל כמו שפירסנו לצדיקים ולרשעים וינתן תירגם הא אש מגיר בך עמא דתיקף כאשתא ויקטול בך כל גבר עתיר וכל גבר מסכן לא ימנע בסלהוביתא דמסכא ובמקצת נוסחאות הא אשא מרלין בך אשתא ויקטול בך כל אילן רטוב וכל אילן יבש לא תטפי ל לסלהוביתא דמסכא: לא תכבה להבת סלהבת. כפל הענין במלות פנות לחזק הדבר כי להבת כמו סלהבת כלול האם לא תכבה כי בכל עת תעלה להבת עד שיכלו כלם בין גלות ובין חרבי ונכרבו בה כל פנים. מן זרבת הסחין הוא ועל ספתיו כאש זרבת ענין טריפה ופירוסו אותם שלא ימותו ויפירו פניהם מנחת וכלימה בגלותם. מנגב צפונה. מנגב שהיא ירוסלם לכפון שהיא בבל ופירוס כל פנים כל פני הגולים ויש לפרש כל פנים על שאר האומות והוא כמו שאמ' למטה תבא חרבי מתערה א כל בשר ופירוס מנגב צפונה כמו מנגב לכפון כמו שלקו ישראל מנגב צפונה כן ילקו שאר האומות ויגלו כמותם: וראו כל בשר בערתיה לא תכבה. תירגם וינתן נוסחא אחת ארי אכא וי' אחיהא ונולא אחתנשן ולנסח' אחרת ארי אכא וי' ארליקתה לא תטפי ופירוס וראו כל הכל יכירו כי מאתי הרעה הבאה ל לירוסלם וכן אמר רב טבחים לרמיהו יי' להיך דבר את הרעה הזאת להמקום הזה ויבא ויעם וי' כאשר דבר כי חטאתם לוי ולא שמעתם בקולי והיה הדבר הזה: ואמר אהיה יי' אלהים. איך תשלחני אליהם לדרב דרך משל והנה המה אומרים לי כ כסא אומ' להם הנבואות דרך משל כמו הנבואות שקדמו כנבואת הנסר הגדול ונבואת אמר כנפן בדרך וכן הסאר אומרים בעצרי: הלא מתמל משלים הוא. מדרב משלים הוא

רשי

לא תכבה ווס' בריש סדר צו וכישעיהו ס' ל' אברים ל' ג' בלש' וס' ה' א' כמ' ש' ל' ש' על עקב בשתם. שמתתי בארמים לי בית יי' בלך: מתערה ד' בקריאה וס' ו' ש' לפח בכתערה. ונגי א' י' ו' הוצאתי

דרך תימנה: ארץ יסראל בדרומה של בבל: אל יער הסדה. אל בית מקדשי שעתיד להיות כיער וכסדה להחרם להלך בו פ סועלים: וכרבו. למון זרבת הסחין ועל ספתיו כאש זרבת למון כויה: כל פנים מנגב צפונה. כל האכסים סבדרומה של בבל שהיא בצפון למון זרב רטוייר בלעז: ממל מללים הוא. כסאני מתנבא להם בלמון משל ו ויחידה כגון יער ואש אוכלת לח ויבש: ויהי דבר יי' אלי לאמר. הנבא להם כנבואה מפורשת שאמרתי לך מים פניך דרך תימנ' אני מפרס לך מים פניך אל ירוסלם: והטף. והנבא וכן אל תטופו ואל תטוף על בית יסחק: ל מקדשי. הוא יער הסדה. מקדשי פני חורבנים: צדיק ורשע. הוא הלח והיבש: יען אמר הכרתי מתוך. וידעתי כי ישמחו האומות ל לאדל' חקנף עליהם ואגירה את נבוכד נצר בכלם הוא סכתבתי ונכרבו בה כל פנים הדרומיים: חרב

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם שים פניך דרך תימנה והטף אל יער הסדה נגב: ואמרת לי ער הנגב שמע דבר יהוה כה אמר אדני יהוה הנני מצית בך אש ואכלה בך כל עץ לח וכל עץ יבש לא תכבה להבת סלהבת ונעזבו בה כל פנים מנגב צפונה: וראו כל בשר כי אני יהוה בערתי לא תכבה: ואמר אהא אדני יהוה המה אמרים לי הלא ממשל משלים הוא: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם שים פניך אל ירוסלם והטף אל מקדשי והנבא אל אדמת ישראל: ואמרת לאדמת ישראל כה אמר יהוה הנני אליך והוצאתי חרבי מתערה והכרתי ממך צדיק ורשע: יען אשר הכרתי ממך צדיק ורשע לכן תצא חרבי מ מתערה אל כל בשר מנגב צפון: וידעו כל בשר כי אני יהוה הוצאתי חרבי מתערה לא תשוב עוד: ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים ובמרירות תאנח לעיניהם: והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת אל שמועה כי באה וגמס כל לב ורפו כל יד: וסוכה תהיה כל רוח וכל ברכים תלכנה מים הנה באה ונהיתה נאם אדני יהוה:

ותוה פתגם נבואה מן קדם יי' עימי למימר: בר אדם קביל נבואה לאורח דרומא ואלף על רומא ואיתנבי על חירשא וחקל רומא וותימר לחורשא דרומא קביל פרנמא דיי ברנן אמר יי' אלהים הוא אגא סדליק בך אשתא ותקטיל בך כל אילן רטוב וכל אילן יבש לא תטפי ל שלהוביתא דמסכא: רמשיצא ויתרשמו בך כל אפיא מדרום לצפונא: ויחזון כל בני ביסרא ארי אנא יי' אדליקתה לא תטפיו ואמרתי קביל בעותי יי' אלהים הוא אינן אמרין לי הלא מסתלי סתלין הוא: ותוה פתגם נבואה מן קדם יי' עימי למימר: בר אדם קביל נבואה על ירושלים ואלף על מקדשין ואיתנבי על ארעא דישראל: ותימר לארעא דישראל ברנן אמר יי' הלא אנא שלח רגזי עלך ואפיק חרבי מלדנה ואגלי מינך זכאך בריל לשיצא תיבך: חלף דאגלי מינך זכאך בריל לשיצא תיבך בכן תיפוק חרבי מלדנה על כל בסרא מדרום לצפונא: וידעו כל בני בסרא ארי אנא יי' אפיקת חרבי מלדנה לא תתוב עוד: ואת בר אדם איתאנח בזיוע חרצין ובמרד תיתאנח לעיניהון: ויהי ארי ייסרון לך על מה את איתאנח ותימר על בסורתא ארי אתיא ויתרמסי כל לב ויתרשלן כל ידן ויתעמי כל רוח וכל רכוביא י ותאשרן מיא תא אתיא ותתקוים אמר יי' אלהים:

חרבי מתערה: ודכרתיה וצא חרבי מתערה. ונכרתיה והוצאתי חרבי מתערה: וגמס כל וס' וכל הבלאכא נבובה וגמס. אל שמועה כי באה וגמס:

ואינו אומר על פי הנבואה לא להראות עצמו כי הוא ידע למסול משל לפיכך סוכה אליו הדבר בענין זה מבואר בלא משל ואמר לו מים פניך אל ירוסלם במקום דרך תימנה. והטף אל מקדשים במקום והטף אל דרום. והנבא אל אדמת ישראל במקום והנבא אל יער הסדה נגב. ואמרתי לאדמת ישראל במקום ואמרתי ליער הנגב. והוצאתי חרבי מתערה במקום הנני מצית בך אש. והכרתי מתוך צדיק ורשע. ואמר מקדשים רמז לחרבן בית ראשון ולחרבן בית שני: ואמרתי. מתערה. הוא תיק החרב ותירגם יונתן מלכא והוא כמו בעברי ויבש חרם על דנה. וכן בארמית אחכרית רוחי אכא דניאל בגו נכא בחלוק לון בלמ' כמו נכבה ולסכה: והכרתי מתוך צדיק ורשע. כמו שכתבו למעלה כי הצדיקים נספים בעון הרשעים וכן אמר נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים ורב שפיה פיר צדיק לבעל ורשע לבעל כי מי שזכרו תמיד ובכל לב כקרא אכלם צדיק ומי שאינו עובדו תמיד כקרא אכלם רשע וסכיהם רשעים אכל הקבה. וכן מדרב עס יעקב מטוב ועד רע טוב היה אכל לבן אש היה גזל מיעקב רכסו ולא היה הורג ורע אש היה הורג וסכיהם רשעים אכל יעקב. ותירגם יונתן ואגלי מינך זכאך בריל לשיצא תיבך: יען אשר הכרתי מתוך צדיק ורשע. בעבור שפיתיי בקמה גדולה בך ושמוח עליכם איביכם ועזרו לי לרעה ויתר מדאי לכן ילקו כולם כמו שלקוים אתם זהו שאמר לכן תצא חרבי מתערה: אל כל בשר. אל כמועל וכמהו רבים ובאמרו כל בשר רוצה לומר האומות שהתנבאו עליהם הנביאים: מנגב צפון. כמו שפירסנו למעלה. אמר כמו שתכרות חרבי אתכם מנגב לכפון סתגלו אתם סמה וזכרתם בחרב מלך כפון לכן שאר האומות על ידו והוא ילקו אחר כך על ידי מי ופרס: וידעו. לא תשוב עוד. לא תשוב אל תערה עד אשר תכרו' האומות הנזכרות בברי הנביאים: ואתה. האנח בשברון מתנים: כי כל האנח על צרה גדולה הוא כאילו נסבדו מתניו ויפול מכובד האנחה: ובמרירותי רוצה לומר ובמרירות לב תאנח לעיניהם כרי שישאלו אותך על מה אתה נאנח: והיה. אל שמועה. כמועל וכמהו רבים ואמר שמועה כי הם היו בבבל ויבא להם זאת השמועה מירוסלם: וכהתהכל רוח. תקצר. וכן רוח כהה כי כהה לסון קצור ועזר וקמוט: תלכנה מים. תלכנה כמו מים סוכים ויועו מרוב בהלה: הנה באה ונהיתה. הנה בקרוב הממועה הרעה באה לכם וכן תהיה כמו שתשמעו ויהי

קטולי חרבא וגו': כי
דאות בךממיו לאי זה
זו טבח והרומים לו
קל כמו והוא לא פנים
וכן רואים. בסוף וכן
נה לזר ימיו או לרבת
פלו וכן חירום יונתן
גוי' כמו עם חלב כרים
בעיר: להרים קול
להכנס בהם לכל אחד
החומה להלחם ממס
חטף והוא מקור חמר
ד מלך בבל: סבתי

העב אל תערה. חשב מקור הפס' בפתח מקום צריפירוסו בתמיה כלום סבורה את שאסבי החרב אל תערה אחר פתחות ישראל לא כן לא אטיבה אל תערה עד שאפסות אותך בה: במקום אשר נבראת בארץ מכורתיך אפסות אותך. רל בארץ בני עמון סכבראו מס מקרס וגרובה עד היום מס אביא להם החרב ומס אפסות אותם שלא יבאו ממנה

לארצות אחרות מרוב בטחם שלא תבא עליהם חרב אויב: מכורתיך. כמו מכורתיך: ומפאתי עליך זעמי. אפיח עליך מענין נוכח באם פיוס ואף על פיוסה מבי טרסים וכן אמר למטה ונפחתי עליכם באם עברתי רל אביעיר אש עברתי עליך כמו סכסחי באם להבעירו וכן תירגס יותק באסתא פורענותי אתקיף עליך: בערים כסילים ומהרים סיהרגו פתאום כמו כינו בערים בעם ויס לפרס בערים מענין באם תבעיר יער כלומר תכלים וסורפים וכן אמר המסרה על כינו בערים בתרי ליסני וית בערים רסיען: חרסי מסחית: סהם אומנים להסחית: מסחי: סס כמו הסחתה וכן תהרגו למסחית: לאס תהיה. אמר תהיה לסון זכר הנמכא ואמר דמך ואמר תזכרי לסון נקבה הנמכאת כי כן דרך המקרא כמו סכתבנו כמה פעמים כי כסידבר לסון זכר ידבר כנגד העס וכסידבר לסון נקבה ידבר כנגד הנכסה וסדה סהוא ל לסון נקבה וסניהם ענין אחד: דמך יהיה בתוך הארץ. הפך ארץ אל תכסירמי רוצה לומר שלא יקס דמך זהו שאמר לא תזכרי: ויהי דבר יי. ואתה כן אר' התספוט התספוט: הכפל לחזק הענין כמו האכה אכה אמר אס תספוט אותה ראס מעסיה: את עיר הדמים. אלכ פהיתה עיר גוללים ותועבות אחרות הען הגדול הוא ספיו רס נקי וכן אמר במסנה אחר סזכר כל תועבותיו וגם רס נקי ספך מסנה: והורשת. תודיע אותה את כל תועבותיה ועליהם תספטה והספטה הוא דבר סתודיענה כי היא חייבת לפי מעשי: כל הרע הבא עליה ויתר וית התובח ויתקרא ראסידרס

בערים בוחם וסיו' ונתתיך ביד אנשים בערים חרשי משחית: בינו בערים בעם: ותבוא אל בביאים וסיו' ותבוא אליו בלס ותתקע. אשה בעלת אוב. ודוא מתקדשת מסכחתה: ותבוא ואשה אל כל העם. ותבוא דרך בבוא הסוסים. ותקריבי יסך ותבוא עד שנותיך. ותבוא חרב ותקחור: ותבא חרב והקד

אתיב חרבא לנרנה באתרא לא יסיו' ראייתבריתון בארעא תותבותכון אחרע מנכון: ואשפוך עליך חומתי באשר פורענותי אתקיף עליך ואמסרינך ביד גיברין רשיעין דאמנין לחבלא: לעממא דתקיפין באשתא תתמסרון ל לאשתתא חובת קטולך תהי בגו ארעא לא ייעול דכרניך ארי אנא יי גורית במימרי

ותהו פתגם נבואה סן קרם יי עימי למימרו ואת בר אדם התוכח התוכחית קרתיך ראשתי דס ופי בגוה ותחילה ית כל תו תועבתה: ותמיר כרנן אמריי אליהם קרתיך ראשתי דס ופי בגוה מטא עירן תברה ופולחין לטעות בגוה בריל לסאבותה: בחובת דס זכאי ראשית חבת ונפולחן טעותיך ויפולח אסתאבת וקריב יום תברין ומטא עירן בישתיך על כן יתבתיך חסורין לעסממא ולעיב לכל מדינתא: דקריבין ודחיקין מיניך יתלעב ביד ס סואבת שסמא דס גיאין איתרגשתה ו הא רברבי ישראל גבר לתוקפיה הוו ביד בריל למישפך דס זכיו אבא ואימא אקילו בך לגיורא אסיו אונכא בגיור יתמין וארמלן אונכא ביד: על קורשי בסרת וית יומי שבא רילי אחילת ו גברי אכלי קירצא הוו ביד בריל למישפך דס זכאי וגטוריא פלחו ביד לטעותא

מהם נפש. ותבוא בום הרוח וחיו ויעבדו. ותבוא אליך חפלותי. וכל בתו דכח מל במכחס וסיו' ותבא במס בקרבן. ותבא בלס ותגל מרגלותיו ותשכב:

זכאי: ואמרת עיר סופכת דס. עיר סאסיה סופכס דס וכן דרך הלסון לזכור העיר במקום אסיה לפי סהעיר כוללת אותם כולם כמו העיר היוצאת אלף עיר הזמיה קריה עליה והרומה להם: בתוכה. אמר בתוכה לסני טעמים האחד כי ספיו רמים לעיני כל היא רעה גדולה יותר מספיו רמים בדרכ וסמסרתים והסני אמר בתוכה כלומר כיתוכה מלא דס מרוב ספיו רמים כמו שאמר על מכסה עד אשר מלא ירוסלם פה לפה: לבא עתה. ספיו רמים גרס לה לבא עת חרבה: ועשתה גוללי עליה לטמאה. אמר עליה לפי סהגוללים היו על ההרים ועל הגבעות וית עליה בגוה: לטמאה. הטמאות סארס מוזהר עליהם סס מדרגות יס טומאה במגע ויס טומאה חמורה ממנה לכשל בעילות האסורות ויס עור טומאה חמורה ממנה והיא עבודת הגוללים סהיא טמאת הכפס ועל סה סתים האחרונ' קאה ארץ כנען הגוי אשר בה לפיכך זכרס כזו הפרסס ולפיכך אמר על מעשה הגוללי לטמאה וכן בתורת אל' בהפך קדוש' תהיו ואמר אחריו א תפכו א האלילי ואלהי מסכה לא תעשו לכס כי עבודת הגוללים היא טומאת הנפס לפיכך אמר לטמאה ואמר ובגילויך אשר עשית טמאת כיה היא הטומאה הגדולה: בדמך. ותקריבימך. את ברעתיך הקרבת ימיגלותיך וחרבך: ותבא עד סנתיך. סנות הגלות והחרבן והוא כפל הענין בתלות סונות ואמר ותבא סהוא לסון זכר הנמכא לסון הפרסס לנקבה הנמכאת כמו סכתבנו כמה פעמים כי כסידבר כנגד העדה פעמים ידבר בלסון זכר ופעמים ידבר בלסון נקבה כי יכנו בעם סהוא לסון זכר ובעדה סהוא לסון נקבה. על כן כתיבך חרפה וקלסס להס כלומר בפיהם וטעם כתיבך כי כלס סולטים בך ולא יראו ממך לחרפך וליגרפך הפך סכבוד סהיה לך והיראה ממך אס היית עשה רכונכמו סכתוב ורוא כל עמי הארץ כי סס ייקרא עליך ויראו ממך לפיכך כסעברת על רכונכמו סכלו בך גויס רבים ועתה חרפה וקלסס להם וסירוס קלסס לעג וכן יתקלסו בך וכן הוא במלכי יתקלסו וסנתיך מסחלן: הקרבות. טמאת הסס. סיס לך סס טומאה בגויי מלבד סאת טמאה בגופך את טמאה בסתיך: רבת המהומה. סמהומתך רבות רעב וחרב ודבר: הנה נסיואי ישראל. המלכים והסרי: אים לזרועו הין בך. כלומר כל אים ואים לפי חזקו הין לרע ולספוך דס זהו שאמר לזרועו לפי זרועו והתגברותו מכניעטו או קרוביו וכן אים זרוע לו הארץ: אב ואס הקלובך. ספר להס מן העבירן החמורו ססיו בהס וסראיו לכל ארס להרחיק ואכליל הזהירה עליה התורה: עשו בעשך בתוכך. כל מה סהיו עשו ומתעשק' עם הגר היה בעשך לפי סאין קרוב' ועוזרים וכן הומו היתוס והלמנה לפי סהס חלומס סזת בעלה ואכיו: קרטי בוית. כמו סאמר והבאסס גול את הפסח ואת החולה וכל זה דרך בזיון: ואת סבתותי חללת. כמו סראינו סהזהירים ירמיהו על חלול הסבת: אכני רכיל. סהיו הולכס רכיל מהחלוס' לחזקס כרי לספוך דס נקי חסם: ואל ההרים אכלו. כמו ספירס למעלה בפסוק ואל ההרים לא אכלס

הסב. כמו הסב סחרי הסין רפה המתני עד סוב חרב סעל ישראל אל תערה ואחר כך כסגמור סקמתי בישראל יסוב עליך ובמקום אשר נבראת וגו' חרסי מסחית. אומנין לקטלא: אכסי' בערים' מכהנין עמך בסנען לחבל ולהסחית: אפיח עליך. לסון כפיתת אס במפוח זה ימס רבים ספירסתי פרסס זה כאמר כתוב למעלה עכסיו

אחי רואה בסיו' ל לסוכות סנה סאין הכניא מדבר אלא על החרב. לתת אופך אלכוארי חללי הרסע' אפיח עליך אינו כופל לסון זה אלא על מתכת וכן חרסי מסחית ונראה בעיני סעל ככוכר ככר כאמרה ככואה זו כן מסמע הכבא ואמרת כה אמר יי אלהים על כניעמון ועל חרפתס כלומר על ככוכר ככר סכני עמון מחרפים את יסר על ססהרובס ככוכר ככר. חרב חרב פתוחה חרב ככוכר ככר הכפולה לזאת בסני הדרכ' על ירוס ועל בני עמון כמו ב פרסס העליונה הרי פורענות לכני עמון. בחזו לך סוא בקסס לך כזב אחס סבור כי על ידי קסניך סל הבל וסוא וכזב אחס מזלח סחרבך כתוכה אל כוארי חללים הרסעים סכא יומס בגזירה מלכני כעת תסלוס עת קיסס. הסב אל תערה כלומר העת יבא סתשוב א תערה ותקבל החרב פרענות מיד מלכני מדי ואז אפיח עליך באס ע עברתי ותהיה כתוכה ביד כפחיס סוט' סהס חורסי מסחית סכיואס לחרדך ולמורטך כ כאמר מלח ויסחיתוך: ויהי דבר מ' אלני לאמר. התספט את עיר הדמים. ירוסלס והורשתה. מפיק הא

השב אל תערה במקום אשר נבראת בארץ מכורתיך אשפט אתך: ושפכתי עליך זעמי באש עברתי אפיח עליך ונרתיך ביד אנשים בערים חרשי משחית: לאשתהיה לאכלה דמד יהיה בתוך הארץ לא תזכרי כי אני יהוה דברתי:

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ואתה כן אלס התשפטת שפט את עיר הדמים ויהודעתה את כל תועבתיה: ואמרת כה אמר ארני יהוה עיר שפכת דס בתוכה לבוא עתה עשתה גוללים עליה לטמאה: בדמך אשר שפכת אשמת ובגילויך אשר עשית טמאת ותקריבי ימך ותכבא עד שנותיך על כן נתתיך חרפה לגויס וקלסס לכל הארצות: הקרבות והרחקות ממך יתקלסו בך טמאת השס רבת המהומה: הנה גשיאי ישראל איש לזרעו הין בך למען שפך דס: אב ואס הקלו בך לגר עשו בעשך בתוכך יתוס ואלמנה הונו בך: קרטי בוית ואת שבתתי דללת: אנשי רכיל הין בך למען שפך דס ואל ההרים אכלו בך

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ואתה כן אלס התשפטת שפט את עיר הדמים ויהודעתה את כל תועבתיה: ואמרת כה אמר ארני יהוה עיר שפכת דס בתוכה לבוא עתה עשתה גוללים עליה לטמאה: בדמך אשר שפכת אשמת ובגילויך אשר עשית טמאת ותקריבי ימך ותכבא עד שנותיך על כן נתתיך חרפה לגויס וקלסס לכל הארצות: הקרבות והרחקות ממך יתקלסו בך טמאת השס רבת המהומה: הנה גשיאי ישראל איש לזרעו הין בך למען שפך דס: אב ואס הקלו בך לגר עשו בעשך בתוכך יתוס ואלמנה הונו בך: קרטי בוית ואת שבתתי דללת: אנשי רכיל הין בך למען שפך דס ואל ההרים אכלו בך

מהם נפש. ותבוא בום הרוח וחיו ויעבדו. ותבוא אליך חפלותי. וכל בתו דכח מל במכחס וסיו' ותבא במס בקרבן. ותבא בלס ותגל מרגלותיו ותשכב:

זכאי: ואמרת עיר סופכת דס. עיר סאסיה סופכס דס וכן דרך הלסון לזכור העיר במקום אסיה לפי סהעיר כוללת אותם כולם כמו העיר היוצאת אלף עיר הזמיה קריה עליה והרומה להם: בתוכה. אמר בתוכה לסני טעמים האחד כי ספיו רמים לעיני כל היא רעה גדולה יותר מספיו רמים בדרכ וסמסרתים והסני אמר בתוכה כלומר כיתוכה מלא דס מרוב ספיו רמים כמו שאמר על מכסה עד אשר מלא ירוסלם פה לפה: לבא עתה. ספיו רמים גרס לה לבא עת חרבה: ועשתה גוללי עליה לטמאה. אמר עליה לפי סהגוללים היו על ההרים ועל הגבעות וית עליה בגוה: לטמאה. הטמאות סארס מוזהר עליהם סס מדרגות יס טומאה במגע ויס טומאה חמורה ממנה לכשל בעילות האסורות ויס עור טומאה חמורה ממנה והיא עבודת הגוללים סהיא טמאת הכפס ועל סה סתים האחרונ' קאה ארץ כנען הגוי אשר בה לפיכך זכרס כזו הפרסס ולפיכך אמר על מעשה הגוללי לטמאה וכן בתורת אל' בהפך קדוש' תהיו ואמר אחריו א תפכו א האלילי ואלהי מסכה לא תעשו לכס כי עבודת הגוללים היא טומאת הנפס לפיכך אמר לטמאה ואמר ובגילויך אשר עשית טמאת כיה היא הטומאה הגדולה: בדמך. ותקריבימך. את ברעתיך הקרבת ימיגלותיך וחרבך: ותבא עד סנתיך. סנות הגלות והחרבן והוא כפל הענין בתלות סונות ואמר ותבא סהוא לסון זכר הנמכא לסון הפרסס לנקבה הנמכאת כמו סכתבנו כמה פעמים כי כסידבר כנגד העדה פעמים ידבר בלסון זכר ופעמים ידבר בלסון נקבה כי יכנו בעם סהוא לסון זכר ובעדה סהוא לסון נקבה. על כן כתיבך חרפה וקלסס להס כלומר בפיהם וטעם כתיבך כי כלס סולטים בך ולא יראו ממך לחרפך וליגרפך הפך סכבוד סהיה לך והיראה ממך אס היית עשה רכונכמו סכתוב ורוא כל עמי הארץ כי סס ייקרא עליך ויראו ממך לפיכך כסעברת על רכונכמו סכלו בך גויס רבים ועתה חרפה וקלסס להם וסירוס קלסס לעג וכן יתקלסו בך וכן הוא במלכי יתקלסו וסנתיך מסחלן: הקרבות. טמאת הסס. סיס לך סס טומאה בגויי מלבד סאת טמאה בגופך את טמאה בסתיך: רבת המהומה. סמהומתך רבות רעב וחרב ודבר: הנה נסיואי ישראל. המלכים והסרי: אים לזרועו הין בך. כלומר כל אים ואים לפי חזקו הין לרע ולספוך דס זהו שאמר לזרועו לפי זרועו והתגברותו מכניעטו או קרוביו וכן אים זרוע לו הארץ: אב ואס הקלובך. ספר להס מן העבירן החמורו ססיו בהס וסראיו לכל ארס להרחיק ואכליל הזהירה עליה התורה: עשו בעשך בתוכך. כל מה סהיו עשו ומתעשק' עם הגר היה בעשך לפי סאין קרוב' ועוזרים וכן הומו היתוס והלמנה לפי סהס חלומס סזת בעלה ואכיו: קרטי בוית. כמו סאמר והבאסס גול את הפסח ואת החולה וכל זה דרך בזיון: ואת סבתותי חללת. כמו סראינו סהזהירים ירמיהו על חלול הסבת: אכני רכיל. סהיו הולכס רכיל מהחלוס' לחזקס כרי לספוך דס נקי חסם: ואל ההרים אכלו. כמו ספירס למעלה בפסוק ואל ההרים לא אכלס

למרחיקי עין

רמז

בן אדם
בהרבה
בדברים הוא
בן אדם וטעות
בדבריו
בדבריו הלא
בדבריו
בדבריו
בדבריו

בסדרה

ס'הווא • יהי
בו ידעת את ח
ים: והנחת ג' וס'
אתמש מזה •
תי והתכתי אתכ'
י רוחי בכס •
מצחם:

כ' ובעמין

לוח
לקחת ב

מ'כ"ה

5

תרגום

5. 5. '7

• ၆၈၆

5

8

לפיכך.

5

5

4

3
b.

5

5. 3

3

ויהי

מלכך ושדרך לקחו פחד מצעל
הריבלספוך דס נקיי: כסך
ותרביית לקחת. כפל הענין
במלות סונות וארל' זהוסכך
זהו תרביית ולא חלקו הכתוב לא
לעבור עליו בסמי לאוין: ותבצעי
רעך בעושת. פירושו כתר גומי
ואהניית רחמיק באונסיה כלומר
ההגית מרעיק ונתת להם בצע
כסף מן העיסקת שבסחת בני עמך
החלוסים ורעיק הם חסור
ומצרים שהיו כוכבים להם פוחד
להיות להם לעזר וואותי שבכתי.
כי לא בטחת בי ולא בקשת ממני
עזר חלל מן האומות המכלות
אותך וכך אמר לטעם חל' ואותי
סבחת אל' אותי שבכחת ספוזרתי
אותך על כל אלה העבירו והלכת
אחרי תאותך ולא זכרת אותי ש
סנזיתך עליהן: וזהה הכתי
כפי דרך מסל בארס המצטער
כמו סאמר וגם אני אכזה כפי אל'
כפי: חל בצעך. כמו על
וכרברי רבתינו זל' כר חטאות
כרר יחזקל ומכלס לא חתם לא
בגזל סאמר הנה הכתי כפי אל'
בצעך: אשר עשית ועל דמך
אשר הח בתוכך. אמר דמך
לשון יחיד דרך כלל ואמר היו
בתוכך לשון רבים כי דמים רבי'
ספכו וינתן תרג'ך הח חיתיתי
פורענו עלך כחובי ממון חונכך
די חכמת רוצה לומר מה סלקחו
באונס מן האכסס סאין כח
בירס להמלט מן האכסס ההם
: היעמד לבך. היוכל
לעמד לבך לרוב הצרות שאני מ'
מביא עליך זהו למיס אשר אני
עושה אחך רוצה לומר ימי הצרו':
דברתי ועשיתי כמו סדברתי כן
אקיים כי אני יי' והיכולת בידי:
והפיכותי והתמותי טמאתך
ממך כי לא עבדו גלולים שהם
הטמאה הגדולה בגלות: ונחלת
בך. עיקרו ונחלת ובהעדר
הז'ן פ'א הפעל היתה ראויה עין
הפעל להרגש גלוי סהח'ת אינה
ס. שהם ידאו כי איך חתנחסת
דתי לך על די נביאי תדעי כי אני יי'
לי בית יסר' כמו הסגססוה פכולת
כסף וכן אחך אותם כמו סהאומן
ד המתכות לבדו כי אם יסבר איך
כמו אומרים אחת והנכון בהם
יי מעט כסף מעורב בהם כי עישים
חסידים מועטים וכן אמר אחר
מכל כלי המתכות ואמר בחנני כזהב
אשר היה הדין עליכם להיות כסף
במים סתאבר צורתם בהתכתם כן
א תהיה לכם כמו הכור למתכות:
מוז'ון נבשמן לבשת ומפי' החי'ת
עך מלס עם הז'ן סהוה פ'א הפעל:
וקבצתי כמו נדחי ישראל יכנס
א אלל מזה בסורק זה בחולס אמר
ד ההתכה מהבדיל והסופרת רוצה

רדק

לא תתן אחיבולה וגם יתכן
 פתיה מלת נגמה מבנין מלא
 חזר פעלומן הדרגט ונפל הדרגט
 כמו נכסל דברי מהדרגט ומפיק
 הלא לתפארת הקריא' וכמוהו
 ותעלמה ויציא אור כבישדה
 בטורס קין ונעלה על ראשה:
 קמר בביתיה. כביאוי הסק קסמו
 קמר ביה' סתבאוי בצנין אחד
 לאמר פלוס שלום ויונתן תרגם
 סיעת ספרהא בנהו: כארי הכף
 פואב טרף טרף. כארי הכף
 פתוחה לא תורה על הידיעה
 אמר כמו ארי שהוא פואב ואחר
 כך הוא טורף טרף כן הם מ
 מבהילים העם בדבריה ונעק'
 בקול ומרברים בחזקה ומראים
 טענותיהם להבהיל העם לשמוע
 אליהם ובזה טורפים והורגים
 אותם זהו נפש אכלו כאילו הם
 נוטלים כפמותם כי הם גורמים
 להם כל הרעה הבאה עליהם:
 חוסן ויקר יקחו. חוסן העיר
 ויקרה הם לוקחין אותוכי הם
 מחזקים בידם מעמיהם הרעים
 ובעצם זה יבא עליהם האויב ו
 ויקח כל מחמדיהם והרי הם
 כאילו לקחו אותו וכן הכופלים
 בחרבה גרמו להם והנה הם
 הרבו אלמנותיהם בטובה. חסן
 כמו אוצר וכן לא יאצר ולא
 יחסן: כהניה. זכר הראשונים
 והם הכהנים והכהנים והסורים
 ואחר כך עם הארץ ואמר כי
 כלם דרכו דרך רעה כל איח במה
 שהוא בו אף הכהנים שעליהם
 להורות התורה הם חמסו ונזלו
 אותה מעשותה כיון שהם עוברים
 עליה אף יזהירו העם עליה:
 ויחללוקרטי. שאכלום בטומאה
 : בין קרש לחול לא הבדילו
 ובין הטמא לטהור לא הודיעו.
 כמו שהזהירו בתורה ולהבדיל
 בין הקדש ובין הטמא ולהורות
 את בני ישראל: ומסבתותי
 העלמו עיניהם: מראו מהם
 שהיו נושאים משא ביום השבת
 כמו שכתוב בספר ירמ' והכהנים
 היה להם למחות בידם ולא מיחו
 אלא העלמו עיניהם כאילו א
 אינם רואים: ואחל בטובם.

והיה פתגם נבואה מן קדם יי עימי
למימר : בר אדם אימר לה את
ארעא דישׂראל ארעא לא מדכיא
היא ולא אתעבידי בה עובדין
שבין ויגנון עלה ביום לוט :
שעת ספרתא בגוה כארין נהמין
למיקטל קטול אינש קטלו עותר
ויקר נסיבו ארמלתהא אסגיא
בגוה : כהנא חטפין באריתי
ומפסין קדשי בין קורשא לחולא
לא אפרישוובין מסאב לדכיא לא
חזרעו ומימי שביתא דילי כבשו
עיניהון וחלת רעותי ביגוהון :
רכבתא בגוה כרבינ חטפי חטוף
למישפך דם זכי לאברה נפשו
כדיל לקבלא מסון ושקר : ונבי
שקרא די בגוה דמן לרבי מחצא
ושעע ליה טין פטיר דלא תבן
מיתנבן שקר ומלפין להון כרבינ
אמרין כרנ אמר יי אלהים ומן
קדם יי לא אתמלל : עמא דארעא
עשקו עושקא וגזלו גזלה ומסכין
וחחשיך אוניאו ולגורא אנסו בלא
כדתו : ואיתבע מנהון קדמי גבר
דליה עובדין טבין דיקום בתירעת
קדמי ויבעי רחמין על עמא דארע
כדיל דלא לתבלותה ולא שכתח
: ושפיכות עליהון חמתי באישת
פורענותי שיציתיון פורענות
אורחיהון ברישהון יתבית אמר יי
אלהים : ותוה פתגם
נבואה מן קדם יי עימי למימר :

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן־
אָדָם אָמַר לֵה אֵת אֶרֶץ לֹא מְטַהֲרָה
הִיא לֹא אֲגַשְׁמָה בְיוֹם זֶעַם׃ קֶשֶׁר
נָבִיאִיהָ בְּתוֹכָהּ כָּאִרִי שׁוֹאֵג טָרֶף טָרֶף
נֶפֶשׁ אֹכְלוֹ חֶסֶד וִיקָר יִקְחוּ אֲלֻמְנוֹתֶיהָ
הָרֹבֹת בְּתוֹכָהּ׃ כִּהְיֶה הַחֲמָסוֹת וְדוֹתֶיהָ
וַיַּחֲלֹל קֹדֶשׁ בֵּין־קֹדֶשׁ לַחֲלָל לֹא
הִבְדִּילוּ וּבֵין הַטָּמֵא לַטָּהוֹר לֹא
הוֹדִיעוּ וּמִשְׁכַּבְתּוֹתֶיהָ הָעֲלִימוּ עֵינֵיהֶם
וַאֲחֵל בְּתוֹכָם׃ שָׂרִיהָ בְּקִרְבָּהּ
כְּזֹאבִים טָרְפֵי טָרֶף לִשְׂפָךְ דָּם לֹא אָבַד
נֶפֶשׁוֹת לִמְעַן בְּצַעַב בְּצַעַב׃ וְנָבִיאִיהָ
טָחוּ לְהַסִּתֹּף חַיִּים שׁוֹאֵא וְקַסְמִים
לְהַסִּבּוֹב אֱמֻרִים כִּי אָמַר אֲדֹנָי
יְהוָה וַיְהוֶה לֹא דָבָר׃ עַם הָאָרֶץ
עָשְׂקוּ עָשְׂקוּ גִזְלוּ גִזְלוּ עֵבֶר וְאֲבִיוֹן
הוֹנוּ וְאֵת הָגֵר עָשְׂקוּ כָּל־אֲמִשְׁפָּט׃
וְאֲבָקֶשׁ מֵהֶם אִישׁ גֵּרֶר גֵּרֶר וְעֹמֵר
בְּפֶרֶץ לִפְנֵי בְעֵד הָאָרֶץ לִבְלֹתִי שׁ
שִׁחַתָּה וְלֹא מִצְאָתִי׃ וְאֲשַׁפֵּךְ עֲלֵיהֶם
זַעַמִּי בְּאֵשׁ עֲבַרְתִּי בְּלִיתִים דְּרָכִים
כִּרְאָשָׁם נִתְּתִי נֶאֱמַר אֲדֹנָי יְהוָה׃
וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי כ־
לֵאמֹר׃ בֶּן־אָדָם שְׁתִּים נָשִׁים בָּנוֹת
אִם־אֶחָת הֵיוּ׃ וְתִזְנֶינָה בַּמַּעֲרִים
בַּנְּעוּרֵיהֶן זָנוּ שְׂמָהּ מֵעַבְדוֹ שְׂדֵיהֶן
וְשֵׁם עֲשׂוֹדֵיהֶן בְּרָמָלִיהֶן׃

בְּרֹאשׁ אֲדָם אֵתְנִיב עַל תְּרִמִּין מְרִינָן דְּאֵינוֹן כְּתִרְמִין נִשְׁקִין רִיבְנִית אִימָא תְּרָא הוּאָהּ וְטַעְמָא
בְּמַצְרִים בְּתַר פּוֹלַח טַעוּתָהוֹן טַעְמָא תַּמָּן פִּלְתָּא לְטַעוּתָא וְחִמָּן קִלְקֵלָא עוֹבְדֵיהוֹן :

וּשְׂאֵרָא סְפִירִית מֵצֵא בְּעֶדְךָ ח' כֹּאֵר הוּבֵב כִּי פֶה קֶצֶר הַמַּעַל מִהַשְׁפָּרֵז : וְלֹא מֵצֵאתִי ה'וֹסִים לְהַכְתוּלִים •
וּמִבְקֵשׁ בְּהַסְגֵּר גִּדְרִי • וְלִמְחֹמֵס וְלֹא מֵצֵאתִי • אֲשֶׁר עוֹד בְּקֶשֶׁת הַנְּפִישִׁי • וְאִבְרוּ שְׂרֵי פִלְשְׁתִּים :

לאגמיה ביום זעס
לא כתנגס הרחיל לה
לטהרה ביום זעס
ופירות הדבר כתרנו
לא חתעברו בה ע
עובדין טבח ריגבות
עלה ביום לוטו: קפר
ביאיה: נקסרים יחד
בעצה רעה: נפס
אכלו: מהיו טולק
סוחר ומחזיקים די
מרעיש להרוג ולסלול
ולבז ובבאין להם פ
סלוס: חסן. ממוז
חמסות תורת: עליהם
היה להוכיח ולהורות
ולהודיע חק ומסכט
ולא עשו הריזה חמס
סחמסוה מן הצרכין
ללמוד: ואחל.
ובתחלתי: למען
בצע בצע: לחטוף
ממוז: טחו להם תפלי
דומין לטוין בכין טוט
סאיו מעוד כל צרכן
סאיו בתן והו נפסר
מאילו בבא עליו ג
גשמים ולסון תפל כל
דבר המחוטר תקון:
סתיס נסיו: תרתן
מרינן דאיונן כתרין
נסין: בנותאס אחת
סתיס מכנסיא אחת
נחלקן לסתיס בימי ר
דחבס: סמה מעכו
בבי מרבים את סעריהם
למון ומעך יוםס עסר
המצריים את דדי ב
בתוליהן כלומ למרוס
אחת ררכי תועבות עסו
איוס יסריכט בלעס
(סמות)

מתכן כפעל כמו כי איך יחל עכץ חלול ותרגם יוכתן וחלת רעותי ביניהן: סריה. למען בצע בצע. כח שאמר למעלה שואר לקחוך למען שפוך רם ובה הפועל עם הסם לחזק הענין וכן למען טבח טבח כמו שפירסנו: ובהיה. סב עד לזכור הכביאים לפי שהם היו גורמים כל הרעה: טחול להם תפל. כתרומתו ובהי שקראו דיבואה רמץ לרבינו מחיה ומעט ליה טח פטור דלא תכן מתכן שקרומלפין להון כדבין וכבר פירסנו זה הענין למעלה בפסוק והוא בונה חין: עם הארץ. מי שחזק בחזיונותיו ונחלול כי אין מספוט בעיר: ואבקים מהם. איסגור גר. אמרתי אולי יבא מהם איס טיגור הפרצות ויעמוד בפרץ שלא יעברוהו הרשעים והפרצות הם העצירות והגור אוחס והעמוד בפניהם הוא המונע פורז הגור ומחזירם לדרך הטוב ויעמוד לפניו להתפלל בעד הארץ לבחתי שחתה כי כבר פבו מדרכיהם הרעים כמו שפעם מסה רבינו עליו השלום סאמר עליו לולי מסה בחירו עמד בפרץ לפניו להסבי חמתו מהסחית. גור גר גור בגני טעמים במאריך הגימל מפני המקף ומעמיד בליל להעמיד מפניהם כי אם בליל כי אם יבא פעל מהם למים כי אם בברי לפיכך לא יבא מלעיל סלם ידמה למס כמו שכתבו בספר מכלול בחלק הרקדוק ממנו: ואטפך. מבוחר הוא: ויהירב יי. בן ארס סתים נסים בנות אם אחת היו. המטיל הכנסה המיוחדת לאם ובהתחלקם היו כבנות ובמצרים היו עדה אחת וכן עד שנחלקה מלכות בית רור ותרגם יוכתן בר ארס אחת על תרתן מדין דאיון כתריתן כסין די בנת אימא חרא הוא: ותזניה. כבר פירסנו כי כ לסון זאת הבא בכנסת ישראל הוא עבודה זרה ואף על פי שהמליצה היא במשפטי הזנות בדרך התשמים הכל הוא לענין המליצה לפי סדמה אותה לזונה אבל המטל הוא על כל מיני עבודה זרה וכן תרגם יוכתן וטעמה במצרים בטר פולחן טענתו טעמה תחן פלחא לטעמא ותחן הקלל עובדיהן וכן כל הענין תרגם על זה הדרך: טנה מעב סריה. מעב ומטל חכר פועלו מהדגוס בשקל דרעוכאש קונים ועינו מענין ומעוך וכחות וחיותו מעכה בארץ ומעכית הסרים הוא מדרך הזנות וכן בדברי רבותינו למה עשה לה ערבי זה מפני שיעץ לה בין דריה פסלה לכהונה וכפל הענין במלות סוכות ואמר ושם עסו דרי בתוליהן בעור בתולות עסו דריהן ועסו מתבין פעל הדגוס בשקל כאשר כלו ושירוש עסו עסו המצריים סלמרוס דרכי תעובותיהן והסרים הם מטל למצות סירטו מה אבות רור מדור עד אברהם אחינו עליו השלום והם ימי הבתולים וכלו במצרים זהו עסוי הסרים: סמות

רשמי

ב'בסקו

ש"ס ותרע"א

1

2

424

5 ותל

5

ח'בז

גדבר 7

בחסד

פרס

זין חונג

מלגיהא לך והא לך פה

כ"ב 73 11

צנה

פנה ומגן וקובע ישימו עליך סביב. כתרונמו מזוהיך בעצמך וקולסין ימכוך עלך. וקובע בקוף ומלרע ועניינו ידוע מהוא כלי מגן על הראש: ונתתי לפניהם מספטי: אתן המספט לפניהם מספטוך כלומר תהיה ירי עמהם להחריבך: ומספטוך במספטיהם: את אהבת מנהגם ומספטיהם לפיכך אתן אותך בידם מספטוך כמו מספטיהם למספוט המורד והפוסע והמספט הוא מספט בני דרקהו לעינו וגם כל פרי יהודה מספט ואת עיני דרקהו מור: ונתתי קנאתי בך. על ידיהם אתן קנאתי וחמתי בך: ועשו אותך בחימה. יעשו עמך קמה בחימה: אפך ואזניך יסירו. זה המספט יעשו אותו לאסה מזנה תחת בעלה יסירו ממנה האזנים והו פיה סהם הנחירים והם הדרת פנים וכן למי שרוצים לספוט בחימ' יסירו ממנו הנחיר והאזני' והעיני' וזה מסל למלכות ולכהונ' מהוסר ממנה: אפך הוא מסל למלך כמו אפך כמגדל הלכבון שהוא מסל למלך כי המלך הוא גבוה ורם על כל העם וכן האף הוא גבוה על הפנים ואזניך הוא הכהן הממשיע קול לאזנים בבואו הקד' בפעמוני הזהב וקרב' וזכר' ואפך ואזניך יסירו רברבך ויקירך יגלות: ואחריתך בחרב תפול: תרגם יונתן ועמך בחרבא יתקטלון:

תפול ח מל בקריא וס' ואחריתך בחרב תפול. ונטשתך הכדברה על הרי ישראל חפול אתה וכל אנפיך. על פני השדה תפול. וכל חובה לארץ חפול. כתפי בשבטה תפול. כשהפול עליהם פתאים. כי נפול

דשני

ונתתי לפניהם מספט. מה שעלי לספוט. אעשה אותם פלוחי ל לעשות המספט: במספטיהם. מספט סלא כתבתי בתורתך והו' ממספטי כי מוסיה' ואיה זה סמוי ע' עיניהם סעורו את עיני דרקהו: אפך ואזניך הס תפול הפרסוף ולסם המסל הכהונה והמלכות: ואחריתך סאר העם: ואחריתך תאכל באס. וספר ארעך סהן אחריות ליסען עליהם לפרנסה: את בגדיך. בגדי כהונה: אסר מכאתי כסדים ממדת בהם: עשה אלה. לסון כעול פליטת בלעז: מרבה להכיל. יחיל מלהכיל כמו מלסכול: ומסמה. תמהו: ומצית. לסון מוצדע התמצית איסוראס בלעז: ואת חרסיה. דימה כוס המסקה פורענות לישראל לכלי חרס ס מסמסכתר אין לו ת תקנה כך משכתב ת תפועת וסבר הכוס לא יסוב להסקות עוד וכסו מרד בהסקאת האומ' קורא אותו זהב סכאמר כוס זהב בב' סור י' מסכרת כל ה הארץ: ואת חרסיה תגרמי. כמו ועצמותיה יגרם לא גרמו לסקר רוציר בלעז גור כ בטיכו את סביבות ה העצם או החרס לרדות מעליו כסר הדבוק בו ומכס חסרו לסון ס סבירה וגם כן פתר ו ועצמותיהם יגרם וכן לא גרמו לסקר: התפסמ

צנה ומגן וקובע ישימו עליך סביב. ונתתי לפניהם משפט ושפטוך במשפטיהם: ונתתי קנאתי בך ועשו אותך בחמה אפך ואזניך יסירו ואחריתך בחרב תפול המרה פניך ובנותיך יקחו ואחריתך תאכל באש: והפשיטוך את בגדיך ולקחו בלי תפארתך: והשפתי זמתך ממך ואת זנותך מארץ מצרים ולא תשאי עיניך אליהם ומצרים לא תזכרי עוד:

כי זה אמר אדני יהוה הנני נתנך ביד אשר שנאת ביד אשר נקערה נפשך מהם: ועשו אותך בשנאה ולקחו כל יגיעך ועזבך ערס ועריה וגלה ערות וזנך וזמתך ותזנותיך עשה אלה לך בזנותך אחרי גוים על אשר נטמאת בגלולייהם:

בדרך אחוריתך הלכת וגרתי כוסה בידך: כה אמר אדני יהוה כוס אחוריתך תשתי העמקרה והרחבה תהיה לעחק וללעג מרבה להכיל: שברון ויגון תמלאי כוס שמה ושמה כוס אחותך שמרון: ושתיית אותה ומצית ואת חרשירה תגרמי ושדיך תנתקי בי אני דברתי נאם אדני יהוה:

לכן כה אמר אדני יהוה יען שכחת אותי ותשליכי אותי אחרי גור וגם את שאי זמתך ואת תזנותיך:

ושבקר פולחני וארתיקית וזלתי מקבל עינך ואף את קבלי יחובי עצת חטאך וטענותי

בעיניך וקולסין ימנו עלך סחור סחור ואתן קדמיהן פורענות דינין ויתפרעון מיניך בניסוסיהן: ואתן פורענותי ביד ויהפרעון מיניך ברצו רברבך ויקירך יגלון ועמך בחרבא יתקטלון אינון בנך ובנתך ישבון ושפר ארעך יתקדון בגורא: וישלחוניך לבושי יקריך ויסבון מאני ר וחושבתך: ואבטל חובי עצת חטאך מיניך וית פולחן טענותיך דרבות עיניך בד תוית בארע דמצרים ולא תזקפין עינך להזן וטעות מצראי לא תזכרין עוד: ארי כדנן אמר

י' אלהים הא אלא מסר לך ביד דסכית ביד דקצת נפשך בהון: ויתפרעון מיניך בדכבו וישבון ית פל לאותיך וישבוקניך מסלילא ושיבוקא ותיחגלי בהתרת טענותיך וחובי עצת חטאך וזרזניך: חובך גרמו יגלון לך בדרטערת בתר עממי ואסתאב בפולחן טענותיך: באורח אחתיך תליכת ואתן בס פורענותה בדיך:

כדנן אמר י' אלהים כס פורענות אחתיך תשמן תקיפא וחסיתתא תהיו לחור וללעיב כהני עקא דחיתי עלך: הא כרוא וריון תחמלן כס צדו ואשרתממו כס פורענות אחתיך שמרון: ותשתין יתה ורחגמרין וית פורענותהא תקבלין ובסריך תתלשין אריאנא גזרית במימרי אמר י' אלהים:

בכן כדנן אמר י' אלהים חלף

חפול לפניו. וכל קהלת ומשלי דבור מל כב' חס' וס' וברשעתיו יפול רשע. באין תחבולות יפול עם. מלאך רשע יפול ברע: והשבת י' וס' נכסר בריש ס' פרא סוף סימן: עשור' בתיב ו' וס' נכסר בירמיה סמן כב: וללעג' ל כה אדני' כוס אחותך. ולא לה' השדה אל צאנו. וללכ' ל שתי בנות. וללחם ל המערכת ולעלת. ולל' ל אסר חוכך ואוריק. וללכ' ל כי עזרא הבין לבבו: לה' ד' וס' מהנהנא ל' שתי בנות. וישב יצחק ויחפר ב' ב' ויאמר להן ראה אני פני אביכן. וקרא בלך מצרים למילדות. כן בנות צלפחד תנינא דפסוק. והמ עוליס במעלה העיר. והוא הפיל להן גרל. ויאמר אלי כן אדם חתפשוט. והקבתי עליהם רעה אחד. כי משלשות נה. ואמר ראיתי את כל ישראל נפצים דרה. אך לא בעי ישרל' יד. יתן' ל' לבס ומצאן כנחוח:

סכרון ויגון תמלאי. אותו הסכרון הוא היגון סחמלאי ממנו כי חס' וס' והיון הוא מסל על הכרות: וסתיית אותה ומצית. תשתי אותה הכוס כלה עד התמצית סתמכיא: ואת חרסיה תגרמי. ולא עוד אלא שחרסיה תגרמי אחרי סתמכיא אותה תסבירי הכוס בסכין למכות חרסיה והמסל הענין לכוס חרס' לפי שכל הענין סתון החרס וה' חרסיה לסון רבס כי בהסברה יהיו חלקיה רבס: תגרמי' מלה מוסאלת מן ועצמותיהם יגרם ספירוסו סבירת העצמים רוצה לומר ולעום אותם. כמותסרם שהוא עקירת הסרס כן תגרמי יגרם סבירת הגרמים כי העצם נקראגם כן גרם כמו סכתוב סביר גרם גרמיו כמטיל ברזל וכן תרגם עצם גרמא וכן אמר לסבירת החרס' בלעסך תגרמי: ושדיך תנתקי. תעקרי שדיך בסתייתין התרעלה ותרגם יונתן ובסריך תתלשן והמסל הזה הוא סיעברו עליהם כרותעד כלוחם כליון חרוץ: מסל ושדיך תנתקי הוא על בטול התורות בגלות כי הסדים מסל לתורה סכתבתורה סככל פה כמו סכתבנו בפרשת הודע ובגלות בבל ראינו סכתבו התורה ובטלנו אותה כמו סראינו סכסאן כסם ככריות וחללו את הסבת ודברים אחרים סלא ככתבו ווף הלסון סכחו י' לכך כה אמר י'. אחריונך. כארס המסליך דבר אחריונ' סלא יראנו ולא יזכרנו: וגם את שאי זמתך. עונס זמתך סאי וסכלי: ויאמר

פנה ומגן וקובע ישימו עליך סביב. ונתתי לפניהם משפט ושפטוך במשפטיהם: ונתתי קנאתי בך ועשו אותך בחמה אפך ואזניך יסירו ואחריתך בחרב תפול המרה פניך ובנותיך יקחו ואחריתך תאכל באש: והפשיטוך את בגדיך ולקחו בלי תפארתך: והשפתי זמתך ממך ואת זנותך מארץ מצרים ולא תשאי עיניך אליהם ומצרים לא תזכרי עוד: כי זה אמר אדני יהוה הנני נתנך ביד אשר שנאת ביד אשר נקערה נפשך מהם: ועשו אותך בשנאה ולקחו כל יגיעך ועזבך ערס ועריה וגלה ערות וזנך וזמתך ותזנותיך עשה אלה לך בזנותך אחרי גוים על אשר נטמאת בגלולייהם: בדרך אחוריתך הלכת וגרתי כוסה בידך: כה אמר אדני יהוה כוס אחוריתך תשתי העמקרה והרחבה תהיה לעחק וללעג מרבה להכיל: שברון ויגון תמלאי כוס שמה ושמה כוס אחותך שמרון: ושתיית אותה ומצית ואת חרשירה תגרמי ושדיך תנתקי בי אני דברתי נאם אדני יהוה: לכן כה אמר אדני יהוה יען שכחת אותי ותשליכי אותי אחרי גור וגם את שאי זמתך ואת תזנותיך: ושבקר פולחני וארתיקית וזלתי מקבל עינך ואף את קבלי יחובי עצת חטאך וטענותי

וואמר: התפסט את האלה ואת הליבה. אחר מהו מתיזהם בדרך אחד הגר לחן את תעבותיהן: כי נאפו. זה אינו משל לא כמסמנו מהיו מכאפים את כפי רעיהם: ורם בדיהן. כמו שאמר ישעיהו הנביא יריכס דמיוס מלאו וכן נקראת ירום עיר הדמיוס כמו שכתוב למעלה: ואת גלוליהן נאפו. זהו דרך משל לעבודת הגלולים כמו שהאשה התאפת

תחת אישה תקח זרים כן ישר זנו תחת הא יתבר: מהיה איסה לקח אלהים אחרים לעובדם: וגם את בנייהן אשר ילדו לו. כלומר לעבודתו כי בשמנה ימים ללדתם מלא אותם והכניסום ב בכריתיהן ואחר כך העבירו להם לאכלה העבירום לגלוליהם באם זהו לאכילת האם: עור. בוס ההוא. זהו ענין כפל עבדו הגלולים להכעיסו: ובאותו יום עבדו באו להקריב בביתו כאלו אינו רואה מעשיהם וקרבותיהם הם טומאת מקדשי: ובשחטם מקור מן הקל וים אומרים מן הדגים וכפל הענין בזה הפסוק במלות שונות: והנה כה עשו בתוך ביתי: והנה עשו זה החלול בתוך ביתי או פ'גס כן עשו גלולים בתוך ביתי מהיו מזיזים צורות בתוך לשכות העזרה ו מקטרים להם כמו שכתבו ב בפרשת בשנה הששית: ואף כי תשלחנה: כל סכן שפשו יתיר תועבה שיש עלי לתתם בדר אויביהם שפסלחו לאכסום באים ממרחק שבאו אליה ממרחק עי סליחותה וכן פירוש אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו שלחה אליהם שיבאו אליה להכניגם בירכיה ובמעשיה: לאחר רחצת כחלת עיניך ושיית עיני. אחר כנגד האליה למי שלחת למי סכעסום נתיפית בדרך הזונה סרוחת במרחץ וכוחלת עיניה ולובשת מלבושים נאים כרי ס סתהיה יפה בעיני הרואים אותה וחסקובה והמשל כי שלחה אליה אנדר מרדכר וכבדו ומנחו להביא אהבהם עליה וסתתערב עמהם ותלמד מהנהם ומעשיהם ותי לאתר דמיונות אתיקת ס סוקן ומניפולטורין: ויטבת על

ואמר לו לי בר אדם הרחובות אתה וית אלה וית אלהיבה וחיו להן ית תועבתהן: ארי זנאין בהן ורם זבי אשדו בידיהן ובתר פולחן טעותהן טעו ואף ית בנייהן ד ערתיין למיפק סגדן תולדת קורשא קרמי אעבירו להן ל לפולחן: עוד ארגו קרמיסאיבו ית בית מקדשי בזמא הווא וית יומי שבא דילי אחלו: ובנגסותהו ית בנייהו לפולחן טעותהו ועלו לבית מקדשי ב בזמא הווא לאחלותיה ויתא כרין עבדו בגו בית מקדשי: ואף ארי שלחת לגבריא דאתן מרחיק דאיוגר שליח לותרהו ויתא אתו לאתר דזמנית אתקניה שוקן ומנית פלטורין: ורמית דרגשין מכנין דיקר ופתורין מלך כל טוב סדרת קרמיהו וקטורת בוסמי ו וישיחי שוית עליהו: וקל איתרגושתהו דישלן שליחא בהו ו לתקוף גיברין מסגי אנשא אתן מסחור סחור מסדברא ויתבו שירין על ידיהו וכתר ד ותושבתא על רישהו: ואמרית לבישתא דישראל דבליאת עמה בחובין בען השבוק מטעוניה ותתוב לפולחני ולא תבת: ועלו לאהלה ולאליבה סריקתא דעצמהו דיוטאין:

ל כל יד לבסוס וכל וכל כחל

ערוך ד בקריא' וס' מקשת וכידן יחזיקו וחרבו תרויהו דירמיה: כי ערוך כאתמל תפתה: ושלחן ערוך לפנייהם. ושלחן ערוך לפנייה וקטרת:

וואמר יחזקאל אלי בן אדם התשפוט את אלההוא את אלהיבר והגד להן את תועבותיהן: כי נאפו ורם בידיהן ואת גלוליהן נאפו וגם את בנייהן אשר ילדו לי העבירו להן לאכלה: עוד זאת עשולי טמאו את מקדשי ביום ההוא ונאמר שבתותי חללו: ובשחטם את בנייהם לגלוליהם ויבאו אל מקדשי ביום ההוא לחללו והגד בה עשו בתוך ביתי: ואף כי תשלחנה לאנשים באים ממרחק אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו לאשר רחצת כחלת עיניך ועלית ערי: וישבת על מטה כבודך ושלחן ערוך לפניך וקטרת ושמני שמת עליה: וקול המון שלו בה ואל אנשים מלכ אדם מוכאים סוכאים ממדבר ויתנו צמדיס אל ידיהן ועטרת תפארת על ראשיהן: ואמר לבלה נאפים עת יזנה תזנותיה והיא: ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה בן באו אל אלהה ואל אלהיבה אשר הזמה:

ועלו לותרהו דעלין לות איתקתא פונדקיתא בן עלו לאהלה ולאליבה סריקתא דעצמהו דיוטאין:

מהם סכיה מתפארת לעיניהם בקיטוניה לפיכך ויתנו אלהה ואלהיבה במידים על ידיהם כדי סיהו כאות בעיני הכופים ויתסל ויתנו יתירה כמו אותה של עני וזמרתיה ויהי לי לטועה וכמו אותה של ואמר לא סם לבו אל דבר יליעזב: ואמר לבלה נאפים עתה יזנה וגו'. אחר לי לבי על זן סבלתה והזיקה באופיה מעתה סהזיקה וזנו תזנותיה ממנה ותבא תאות זנותה מלבה ותחזור בה והרי היא עורכת בזנוכה כאשר בתחלה: יחנן. יבאו כל זונה תרגו כפית ברא כך שמעתי וכן תי. לבלה נאפים כמו לבלה נאפים כאשר תאמר ותסב בית אביה כמו בבית אביה ירחזמוס כמו ירחזבו במים וזכה חנם ואם בית איסה כדרה וכן כי דוקס ומחם חכרוסם תכל עשו ולא יתכנו דבריו: ויבוא אליה. כל אשר מלאו לבו: ואכסם אסת הזמה. כסי הזמה:

התפסט: לפון ויכוח סאי זמך קבלו חובי ענת חטאין: ורם בדיהם: ורם בבאופיהם שפכורם: ואת גלול: אפן. כאוף סלהם עם גדוליהם היה: וגם את בנייהם וגו'. והו ספיכות הרם סבדיהם: טמאו את מקדמי בוס ההוא. בוס סטוחטות את בנייהן לעז באות לפני במקדמי לעטבתו תועבה להכעיסו: ואת סבנותיו חללו. סהיו סוחטין את בנייהם בגל: ואף כי תשלח לאנשים באים ממרחק אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו לאשר רחצת כחלת עיניך ועלית ערי: וישבת על מטה כבודך ושלחן ערוך לפניך וקטרת ושמני שמת עליה: וקול המון שלו בה ואל אנשים מלכ אדם מוכאים סוכאים ממדבר ויתנו צמדיס אל ידיהן ועטרת תפארת על ראשיהן: ואמר לבלה נאפים עת יזנה תזנותיה והיא: ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה בן באו אל אלהה ואל אלהיבה אשר הזמה:

הזימה. זה לבדו באמן אשה אסות כי יאמר נסים נסי לגבאי בא כן: ואכסם

התפסט: לפון ויכוח סאי זמך קבלו חובי ענת חטאין: ורם בדיהם: ורם בבאופיהם שפכורם: ואת גלול: אפן. כאוף סלהם עם גדוליהם היה: וגם את בנייהם וגו'. והו ספיכות הרם סבדיהם: טמאו את מקדמי בוס ההוא. בוס סטוחטות את בנייהן לעז באות לפני במקדמי לעטבתו תועבה להכעיסו: ואת סבנותיו חללו. סהיו סוחטין את בנייהם בגל: ואף כי תשלח לאנשים באים ממרחק אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו לאשר רחצת כחלת עיניך ועלית ערי: וישבת על מטה כבודך ושלחן ערוך לפניך וקטרת ושמני שמת עליה: וקול המון שלו בה ואל אנשים מלכ אדם מוכאים סוכאים ממדבר ויתנו צמדיס אל ידיהן ועטרת תפארת על ראשיהן: ואמר לבלה נאפים עת יזנה תזנותיה והיא: ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה בן באו אל אלהה ואל אלהיבה אשר הזמה:

התפסט: לפון ויכוח סאי זמך קבלו חובי ענת חטאין: ורם בדיהם: ורם בבאופיהם שפכורם: ואת גלול: אפן. כאוף סלהם עם גדוליהם היה: וגם את בנייהם וגו'. והו ספיכות הרם סבדיהם: טמאו את מקדמי בוס ההוא. בוס סטוחטות את בנייהן לעז באות לפני במקדמי לעטבתו תועבה להכעיסו: ואת סבנותיו חללו. סהיו סוחטין את בנייהם בגל: ואף כי תשלח לאנשים באים ממרחק אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו לאשר רחצת כחלת עיניך ועלית ערי: וישבת על מטה כבודך ושלחן ערוך לפניך וקטרת ושמני שמת עליה: וקול המון שלו בה ואל אנשים מלכ אדם מוכאים סוכאים ממדבר ויתנו צמדיס אל ידיהן ועטרת תפארת על ראשיהן: ואמר לבלה נאפים עת יזנה תזנותיה והיא: ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה בן באו אל אלהה ואל אלהיבה אשר הזמה:

התפסט: לפון ויכוח סאי זמך קבלו חובי ענת חטאין: ורם בדיהם: ורם בבאופיהם שפכורם: ואת גלול: אפן. כאוף סלהם עם גדוליהם היה: וגם את בנייהם וגו'. והו ספיכות הרם סבדיהם: טמאו את מקדמי בוס ההוא. בוס סטוחטות את בנייהן לעז באות לפני במקדמי לעטבתו תועבה להכעיסו: ואת סבנותיו חללו. סהיו סוחטין את בנייהם בגל: ואף כי תשלח לאנשים באים ממרחק אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו לאשר רחצת כחלת עיניך ועלית ערי: וישבת על מטה כבודך ושלחן ערוך לפניך וקטרת ושמני שמת עליה: וקול המון שלו בה ואל אנשים מלכ אדם מוכאים סוכאים ממדבר ויתנו צמדיס אל ידיהן ועטרת תפארת על ראשיהן: ואמר לבלה נאפים עת יזנה תזנותיה והיא: ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה בן באו אל אלהה ואל אלהיבה אשר הזמה:

הזימה. זה לבדו באמן אשה אסות כי יאמר נסים נסי לגבאי בא כן: ואכסם

סלחם נסי מתחללי כס קיתתו עין

והיא ליתר לית יד חס ותר חל קנינים

לכן • עתה פה המעל כי ציר הדמים והוא ירוסלם הוא הסיר יסיר אחר חלאתה
בהחלאתה לא יבא ממנה • חלאתה הראשון רפה הלא • חלאתה פי' זוהמת
בידך בני אדם להעביר הזוהמא מן הקדירה אבל זאת חלאת כסאר בה לא יבא
ממנה וחלאתה מעל לעמות הכראים בתוכה עד סמאלך בעיני כל דוריה כזוהמא

המאסתי • לנתחיה לנתחיה
הזוהמא • לא תזכיר ממנה
הנתחים כחלוא חלוא נתחי אחר
נתחים • חמ משל מלא כל יוסבי
ירוסלם והכספי בה כחלוא לא
היו יוסבים ממנה אפי' המלחמ'
ונהרסו ולחזן יוסבים גם כן נ
ההרס • וכן גלו ממנה גלות
אחר גלות גלות יוסב תחילה
ואח כן גלות החורבן עם דרקהו
לא כפל עליה גורל • לא כפל
גורל עליה איזה נתח לא יבא
לא כמו סידרמן והמלך לא יבא
גורל על יוסבי ירוסלם אלא כמו
סידרמן אחר לשבי לשבי אחר ל
לדבר לדבר ואחר לרעב לרעב
כידמה • למה היה כל זה השונם
כידמה בתוכה היה כי הדמים
ספכו בה בחסם מגולים הם
והם משוררים השונם והמפסג
והרס כי על דם זכריה נחר
סר אחר רב טבחים רוח והרג
עליו אלפים ורבבות זהו שאמר
להעלות חמה ולקוסקוס • על
צחיה סלע סמיתה • כאילו על סן
סלע סמית והו במקום גבוה מלא
יוכל להתסכות • והמלך כל כך
הרבו ספיקות דם נקי עד מלא
יתכן לסלוח ולהיות כנגדם אותו
השן מלפני הא יתברך אלא גלוי
ועמד הו לפניו לקוסקוס מחס
• צחיה סלע הוא המקום הגבוה
ספסלם והוא סן הסלע • וכן
מאחרי לחומה בצחיה •
להגלות חמה • ספכו הרים בגלוי
לרוב כרי סתגלם חמתי עליהם
לקוסקוס כהם • נתתי את דמה
• אחר סמיתה ואמר נתתי היא
הרבה הרים כד יסיהיה מגולה
כאילו סמיתה על צחיה סלע •
ואני גם כן נתתי להיות מגולה
לפני לבבתי הכסות מלא אבתי
לסלוח לה כי גורל ענה מכסא
וכן אחר בספר מלבי וימלא את
ירוסלם דם נקי ולא אבד • ל
לסלוח • לכן כה אמר יי • גם
אני אגדיל המדורה • לפי שאמר
דור העצמים תחתיה אחר האל
יתברך גם אני רוצה למורסם ה
הגדילו לעשו הרע גם אני אגדיל
לקוסקוס בחסם כסם גורל • ואמרתי
לך דור העצמים גם אני אגדיל
המדורה וארבה עני על העצמים

חלאתה • זוהמתה ממוזיאן מעל פיה על ידי הרתחתה מקורין אחר ומא בלע
כלומר לא יבא ממנה רעשים סבה • לנתחיה לנתחיה • בלתי אחר גלות היוזא
וכפל אל הכסדים אים לכו • לא כפל עליה גורל • לא כסאר קדירות
סמוזיאן נתחיה יחד לתת לפני כל אחר ואחר חלקו גורלו • וית מלא יתעבד
בה תיבא לא כפל •

סמחה ב'סם אחד בגוריו כפיר סמחה • כי דמה בתוכה היה על צחיה • סימן ודקח בברקח ידקח
פתוח • מרקח בדרקח קמץ וסם טעם בקוף פתוח טעם בחית קמץ • ולא תצאו דסמכיוסם ולא
תצא כסם אנה • ונה נתנו עליך עבותים • תאנים הלא ולא תצא • ולא תצא בעבאיתנו • ונתן חכרתי •

לכן כה אמר אדני יהוה אוי עיר
הדמים סיר אשר חלאתה בה
וחלאתה לא יצאה ממנה לנתחיה
לנתחיה הוציא לא נפל עליה
גורל • כי דמה בתוכה היה על
צחיה סלע שמתהו לא שפכתהו על
הארץ לכסות עליו עפר • להעלות
חמה לנקם נקם נתתי את דמה על
צחיה סלע לבלתי הכסות •

לכן כה אמר אדני יהוה
אוי עיר הדמים גם אני אגדיל
המדורה • הרבה העצים הדלק האש
התסר השר ור הלקח המרקחה
והעצמות יחרו • והעמידה על
גחליה רקח למען חלם וחרה
נחשתה ונתכה בתוכה סמאתה
חלאתה • תאנים הלא ולא
תצא ממנה רבת חלאתה באש
חלאתה • בטמאתך זמה יען
טהרתך ולא טהרת סמאתך לא
טהרתי עוד עד הנחית את חמתי בך
אני יהוה דברתי באה ועשיתי
לא אפרע ולא אחוס ולא אנחם
בדרכיך וכעל ללותיך שפטוך נאם
אדני יהוה •

ויהי דבר יהוה אלי לאמר •
בן אדם הנני לקח ממך את מחמד
עיניך במגפרה ולא תספור ולא
תבכה ולווא תבוא דמעתיך •

ויהי דבר יהוה אלי לאמר •
בן אדם הנני לקח ממך את מחמד
עיניך במגפרה ולא תספור ולא
תבכה ולווא תבוא דמעתיך •

ויהי דבר יהוה אלי לאמר •
בן אדם הנני לקח ממך את מחמד
עיניך במגפרה ולא תספור ולא
תבכה ולווא תבוא דמעתיך •

ויהי דבר יהוה אלי לאמר •
בן אדם הנני לקח ממך את מחמד
עיניך במגפרה ולא תספור ולא
תבכה ולווא תבוא דמעתיך •

בבן פדנן אמר יי אלהים ווי על
קרמא דאשד דם זכי בגוה דהיא
פרורא דזיה ומתיה ביה וזיה ומתיה
לא נפקת סיניה גל על גלו א
איתפק עמה סרלא יתעבד בה
תיוב ארי דם זכי דאיתאשד בגוה
בזיר ובררע מרזם שפכיתות
לא שפכיתיה בשליו למעבר ע
עלוה תיובא • למיעבר פורענות
לא תפרעא בתקוף גלית חוביהו
על ראשיו דם זכי בגילאי בריל
דלא לאשתבא •

בבן פדנן אמר יי אלהים
ווי על קרמא דאשד דם זכי בגוה
אף אנא אסוי תבירה • אסוי
מלכא בגיש משריתא טקיס ס
סומכותא ומסין עליה עברי קרבא
ונפרהא ושתבשון • ואשאר ארע
צדיא בריל דיעדון ויספון תרעי
קירחא ויתססון בגוה עברי ס
סאובתה ויספון חוביהו •
תסקופין איתמליא ולא יפקון
מינה עברי בישת בגורא תיתוקר
מסיות חוביהו • בדיסתאבת
בעצת חטאין חלף דרכיתך ולא
דיכית מסאובתך לא תידכן עוד
עד דאניח חמתי בך • אנא יי
גורית במימרי אתיא וחתקיס לא
אמנע ולא אחוס ולא ארחם
באורחתיך בישתא וכעוברך
מקלקליא אתפרע מיניך אמר יי
אלהים • וזהו פתגם
בבואה מן קדם יי עימי למיסר •
בר אדם הוא אפי' נסיב מינך ית

רגנא רעינך בסותא ולא תיספור ולא תבכי ולא תשגר דסעין •

ויהי דבר יהוה אלי לאמר •
בן אדם הנני לקח ממך את מחמד
עיניך במגפרה ולא תספור ולא
תבכה ולווא תבוא דמעתיך •

ויהי דבר יהוה אלי לאמר •
בן אדם הנני לקח ממך את מחמד
עיניך במגפרה ולא תספור ולא
תבכה ולווא תבוא דמעתיך •

ויהי דבר יהוה אלי לאמר •
בן אדם הנני לקח ממך את מחמד
עיניך במגפרה ולא תספור ולא
תבכה ולווא תבוא דמעתיך •

והעמידה
לך יחד
והעמידה

האזקתם. מהאזקתם כלומר מזעקו כסאז אכלים שתוק אתה מלא תעק ותרגם וכתן אידקן סהקן וסדרי רזל האנק מכאן סמכוזין על המזל ומלכדוס סחבל אסור בסאלת סלום וסדרי תורה כאלו אמר באלה הסגים תעשה מכהג אכל לכו ולדוס אכל בסאר דברים לא מתים אכל לא תעשה. כמו הפוך אכל מתים לא תעשה וכן מקום סס קבר כמו מקום קבר סס וכן ומספר אל יורע כהיכומו ויורע כהי אל מספר והדומים להם ויתעל מיתוך אכל לא תעבד: פארך חבוט עליך. פארך היא מבעט הראש סהוא פאר האדם כמו פארי המגבשות פארי פסטים יהיו על ראסם הפארים והעצדים ואכל חייב בפריעת הראש סהוא הסרת מגבשותו או סודרו מעל ראשו ויסב בגלוי הראש ממגבשותו ויעטוף בסודרו בעטיפת הספס פס הראש סהוא קימן לאבילות לפיכך אמר הז יתבדך ליחזקאל מלא לכהוג מכהגי אכל במות ר אסמו להיות למופת לישראל ו רבותינו אל פירסו פארך אלן תפלין סבראסוכן תי טוטפתך יהיו עליך: ולחם אכסים לא תאכל: כסאר אכלים מסולחים להם סכניהם מאכל. ותרגם וכתן ולחים אכלין לא תיכול: וארבר על העם. דברתי אליהם הכבואה הזאת סכבאה אליו: ואעם בדרך. סהיה זמן אכלות ועשיתי הקך האכלים: ויאמרו מה אלה לנו. מה מופת הם הדברים האלה לנו: כי אתה עשה. כי ידענו סאלת עשה חותם למופת לנו: ואמר אליהם דבר יי. אינני עושה הדברים האלה מעבתי כי כבר אמרתי לכם ה הכבואה סכבאה לי סתמות חסתי וכוני האל יתבדך מלא אתאכל עליה ומה סתפאלו מה המופת הוא לכם: דבר יי יהיה אלי לאמר. לכם מה מופת הוא לכם: אמור. הכניחאל. סאביא עלינו זרים סתללונו כמו סאמר למעלה וחללו את כפוני וכמו וכוני בה פריצים וחללו: גאון עזחס. כמו סאמר לגאון סמהו כי גאון ישראל היה בית המקדש ועזס ותפארתם על כל עס סהיה מראה בו כבוד האל י יתבדך בעין ובאש העלונה: מחמד עניכס. סהיה יפה בבנינו ובתקונו: ומחמל נפסכס. כאסר יחמול איספל הדבר סאובב אותנו והם היו מקוים בכל יום לסוב אליו כמו סהיו מבטיחי אותם כביחי הסקר סהיו עמהם בבלי. בניכס ובבתיכס אסר עזחס. כי אלו מגלו עס יהויכין עזבו בירוסלם בניהם ובכתייהם והם גם כן מחמל על כפסם וכוני להם מכסר שיאמר להם ספלו בחרב בעת החרבן ולא יתאבלו עליהם כי מרוב צרותם יהיו כדמים לא יתנו אל לבס לסכר ולבכות: ועשיתם מבואר הוא: ופארכס. חסר איד הרבס מהמכתב: ומתקן. כמו סאמה משה רבינו עליו סלום יתקן בעונס: וכחמס. כארס הסואג בפיו וכוהם על תרע אסר עסה כענין וכהמת באחריות כ ככלות בצרך וסאריך ואמר איך

רשי

האזקתם. מהאזקתם כלומר מזעקו כסאז אכלים שתוק אתה מלא תעק ותרגם וכתן אידקן סהקן וסדרי רזל האנק מכאן סמכוזין על המזל ומלכדוס סחבל אסור בסאלת סלום וסדרי תורה כאלו אמר באלה הסגים תעשה מכהג אכל לכו ולדוס אכל בסאר דברים לא מתים אכל לא תעשה. כמו הפוך אכל מתים לא תעשה וכן מקום סס קבר כמו מקום קבר סס וכן ומספר אל יורע כהיכומו ויורע כהי אל מספר והדומים להם ויתעל מיתוך אכל לא תעבד: פארך חבוט עליך. פארך היא מבעט הראש סהוא פאר האדם כמו פארי המגבשות פארי פסטים יהיו על ראסם הפארים והעצדים ואכל חייב בפריעת הראש סהוא הסרת מגבשותו או סודרו מעל ראשו ויסב בגלוי הראש ממגבשותו ויעטוף בסודרו בעטיפת הספס פס הראש סהוא קימן לאבילות לפיכך אמר הז יתבדך ליחזקאל מלא לכהוג מכהגי אכל במות ר אסמו להיות למופת לישראל ו רבותינו אל פירסו פארך אלן תפלין סבראסוכן תי טוטפתך יהיו עליך: ולחם אכסים לא תאכל: כסאר אכלים מסולחים להם סכניהם מאכל. ותרגם וכתן ולחים אכלין לא תיכול: וארבר על העם. דברתי אליהם הכבואה הזאת סכבאה אליו: ואעם בדרך. סהיה זמן אכלות ועשיתי הקך האכלים: ויאמרו מה אלה לנו. מה מופת הם הדברים האלה לנו: כי אתה עשה. כי ידענו סאלת עשה חותם למופת לנו: ואמר אליהם דבר יי. אינני עושה הדברים האלה מעבתי כי כבר אמרתי לכם ה הכבואה סכבאה לי סתמות חסתי וכוני האל יתבדך מלא אתאכל עליה ומה סתפאלו מה המופת הוא לכם: דבר יי יהיה אלי לאמר. לכם מה מופת הוא לכם: אמור. הכניחאל. סאביא עלינו זרים סתללונו כמו סאמר למעלה וחללו את כפוני וכמו וכוני בה פריצים וחללו: גאון עזחס. כמו סאמר לגאון סמהו כי גאון ישראל היה בית המקדש ועזס ותפארתם על כל עס סהיה מראה בו כבוד האל י יתבדך בעין ובאש העלונה: מחמד עניכס. סהיה יפה בבנינו ובתקונו: ומחמל נפסכס. כאסר יחמול איספל הדבר סאובב אותנו והם היו מקוים בכל יום לסוב אליו כמו סהיו מבטיחי אותם כביחי הסקר סהיו עמהם בבלי. בניכס ובבתיכס אסר עזחס. כי אלו מגלו עס יהויכין עזבו בירוסלם בניהם ובכתייהם והם גם כן מחמל על כפסם וכוני להם מכסר שיאמר להם ספלו בחרב בעת החרבן ולא יתאבלו עליהם כי מרוב צרותם יהיו כדמים לא יתנו אל לבס לסכר ולבכות: ועשיתם מבואר הוא: ופארכס. חסר איד הרבס מהמכתב: ומתקן. כמו סאמה משה רבינו עליו סלום יתקן בעונס: וכחמס. כארס הסואג בפיו וכוהם על תרע אסר עסה כענין וכהמת באחריות כ ככלות בצרך וסאריך ואמר איך

עונס ב' וסמ' וסבדתי את גאון עונסם את מקדשי עונסם: ויהי יחזקאל לכם למופת: הפליט ח' וס' רבא הפליט חגד. ביום ההוא יבא הפליט אליך ידברתי ופתח פיך את הפליט. בא אליה הפליט מירושלם. לפני בא הפליט ויפתח:

האזקתם מתיס אכל לא תעשו: פארך חבוט עליך ונעליך תשים בגליך ולא תעטה על שפס ולחם אנשים לא תאכל: ואדבר אל העם בכקר ותמרת אשתי בערב ואעש בכקר כאשר צויתי: ויאמרו אלי העם הלא תגיד לנו מה אלה לנו כי אתה עשה: ואמר אליהם דבר יהוה יהיה אלי לאמר: אמר לבית ישראל כה אמר אדני יהוה הנני מחלל את מקדשי גאון עונכם מחמד עניכס ומחמל נפשכם ו בניכס ובנותיכס אשר עזבתם פחרב פלו: ועשיתם כאשר עשיתי על שפס לא תעטו ולחם אנשים לא תאכלו: ופארכם על ראשיכם ונעליכם בגליכם לא תספרו ולא תכבו ונמקרתם ב בעונתיכם ונהמתם איש אל אחיו: והיה יחזקאל לכם למופת ככל אשר עשית תעשו בבואה וידעתם כי אני אדני יהוה: ואתה בן אדם הלא ביום קחתי מהם את מעוזם משוש תפארתם את מחמד ענייהם ואת משא נפשם בניהם ובנותיהם: ביום ההוא יבוא הפליט אליך להשמעות אנשים: ביום ההוא יפתח פיה ארץ הפליט ותדבר ולא תאלם עוד והיית להם למופת וידעו כי אני יהוה: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם שים פניך אל בני עמון והנבא עליהם:

פאיתימוסר וגו': והיה יחזקאל. הכבואה היה מרבר בלסון האל יתבדך לפיכך אמר והיה יחזקאל ולא אמר והייתי וכן כי אכניו אליהם: בבאה. בבא הסמוע הרעס פחורב בית המקדש: ואתה. חלא ביום קחתי. על דרך סאמר הכני לוקח מתקן: ואתמסא כפסס. מה סאליהם הס כוסאים את כפסס והם בניהם ובכתייהם או יהיה מסא כפסס מפל על בית המקדש כמו סאמר ומחמל נפסכס ויהיה בניהם חסר וי' הסמוס כמו סמס ירח עמר זכולה והדומים להם רוכה לומר בניהם ובכתייהם: ביום ההוא יבא הפליט אליך. כראה כי פירוס ביום ההוא ביום קחתי סאמר וזה לא יתכן כי החרבן היה בעסרה באב והפליט בא בחמסא בטסת כמו סכתוב לפניס ויהי בסכת סתים עסרה סנה וגו' אלא פי ביום קחתי ביום ההוא בעת כמו ביום הכותי כל כבוד והיה ביום ההוא סרס יסי וחרה אפי בו ביום ההוא והדומים להם ספירוס עין חומן: להסמעות אנשים. להסמיע לאנשים דבר החרבן. להסמעות. סס ויכתן תרגם להסמעותך בסורא ויס לפרס להסמעות אנשים כי הפליט יבא אליך ויגיד לך החרבן להסמעות אנשים לא למראה עינים כי אסמר סהיה הפליט באחר המקומות מאריך ישראל חוץ לירוסלם מכל מקום יס לתמוה איך לא הניעה הסמעות עד חמסה חרסס מן החרבן ואסמר סהלכו חיל הכמדים לכבוס מקום אחר והסבויים עמהם עד בואם לבבל: ביום ההוא יפתח פיך את הפליט. עס הפליט סתאמר לבני הגולה הנה כאסר כבאני לכם ולא סמעות ולא הייתם מאמיני לרברי וית' ביום ההוא יפתח פומך במיני מסיבא: ויתדבר ולא תלס עד. כיון סגינע אליה כל כבואותיך תוכל לדבר להם ולהוכיח כי לא יהיה להם פתחון פה להסיבך דבר ומה סאל ולא תלס עוד לפי סאלו כבכואה הבקעה ולסוכך אדיבך לא חכך וכאמתו לא תהיה להם לאיש תוכיח: ויהי דברי יי. בן ארס עתה החל כפורענות האומות הסכנות לארץ יסר סמסחו לחרבנה ובכלותי לרבר בחרבן ארץ יסר ככל הזאת פתח בחרבן האומות: ואמרת

רשמי

האח • לסוף סמחה

ואמרת לבני עמון שמעו דבר-אדני!

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוֹה יֵעַן עֲשׂוֹת
אֲדֹרִים בְּנֶקֶם נֶקֶם לְבֵית יְהוּדָה
וְיִאשְׁמוּ אֲשׁוּם וְנִקְמוּ בָהֶם:

וְתִימַר לְבְנֵי עַמּוֹן קְבִילוּ פְתָגְמֵנָה

בְּרֵנן אִמֶּר
יְיָ אֱלֹהִים חֲלַף דַּעְבְּרוּ אֲרוּמֵאֵי
בְּתַקוֹף פּוֹרַעֲנוֹת לְבֵית יְהוּדָה

סימ'ב: השימות ד' וסנ' ויזנועל הירדן מבית השימות והערכה עד יסי ובית פעור ואשרודי. לכן תני פתח את כתף מואב. ומשהנין באתיזון אורייתא וישבת ד' כתיב בן. יהושע השבו כתיב. יחזקאל השימות:

והגמיל והזין מתחלפין באלפא ביתא רח"ט ב"ח: כה אמר יי'. יען אמר מואב וסעיר: אמור: מקור: מואב: הוא עיקר האמירה לפיכך הוא לשון יחיד כמו וידבר מרים ואהרן: ויתנבא אסתר המלכה ומרדכי היהודי אמר בהם לשון קבצה לפי שהקבצה עיקר המעשה וזכר סעיר עם מואב שהם סכנים ושמחו בגלות ישראל כמו שאמר בנבואת עובדיה: הנה ככל הגוים בית יהודה: לפי שכסאך בית יהודה אחר גלות ישראל חסבו כי לא יגלו בית יהודה מפני בית המקדש אשר היה בתוכם ועתה כסרו סגלו אמרו הנה ככל הגוים לקי בית יהודה כי כל הגוים על ידי כסריו ובכור כזר והנה הם גם כן בהם ולא הועילה להם סכבם הא יתבדך אשר היה בתוכם: לכן הנני פותח את כתף מואב: עבר מואב כמו ולכתף השנינו ובאמור יאמר כתף בגבול אמר אפתח עבר מואב מהעיר מזר העיר הבדורו שלו שהיה בוטח בהם משם אפתח סיכננו בהם אויביהם: וכפל עוד מעריו מקצתו כלומר מעריו שהם בקצה גבולו כי הערים אשר על הגבול יבצר אותם ארם ויחזק אותם יותר משאר הערים ומה הם אותם הערים צדי ארץ חמדת ארצו הם והם בית הישימות: בגל מעון וקרייתמה וכתיב: לקרייתמה בלא יוד אחר התו וקריב יוד ואחר הוא: לבניקרים על בניעמון: לבניקרים ארץ צביו על בני עמון וסיה בענין בני עמון כפרשת מואב לפי שהם הדנו יותר לישראל וגרפו אותם יותר בגלותם כמו שאמר בנבואת עמוס על הנעם הרוגלנר למען הרחיץ את גבולם: וכן אמר בנבואת צפניה שמעתי את חרפת מואב וגרפתי בני עמון בני עמון הרבו גרופים: וכן אמר הנה יען אחרך האח ואמר יען מחלך יד ורקעך ברצל ותסמך וגו' לפי הרבה פירושים וסנה הן כפרשת מואב לפי שבני עמון ומואב אחים היו וארצותם סמוכות זו לזו: ובתיקה למורסה: אתננה להם למורסה כמו שאמר למעלה: ובמואב: מואב הוא: כה אמר: עתה אומר פורעות סעיר שזכר כפרשת מואב כי סעיר הוא ארם: יען עשות ארם בגרם נקם לבית יהודה: הראו בהם מעשה נקם ואף על פי שהם לא חטאו להם ועשו להם מה שעשו כמו שאמר בנבואת עובדיה ואל תשמדו על הפרק להכרית את פלטי וכל הענין כמו שאמר סם: ויאסמו אסם: אסמו וחטאו עליהם כי אחיהם היו ולא זכרו ברית אחים: ויאסמו האלף ב"א ונקמו בהם במכא בזו אחרים בקשר הבית מבנין כפעל כמו אני בקמתי בכם הניקמו בהם: לכן

הדכה. ויתבררן: כי עמי ישראל. הם יהיו מלחי לנקום נקמתי. יען עשות פלסטים בנקמה. כשנאה ובפרך כאלהם הנקום נקמתו באויביו: את כרתי. עמא דחייבין לאימיתא. ואומר אבי לפי מראיתי במקו אחר קורא אל פלסטים כרתים היויטבי חבל הם גיכרתים ואינו קורא כן לאומה אחרת כראה בעיני מיטבובל בפלסטים

סמנו כרתי וכן אבי מוזכר בספ' שמואל בגדוד מסרף את חבלו אל אהנו פסגנו על גב הכרתי: חוף הים: מחרתא בל' הם פלסטי שושבין במקצוע ר' דרומית מערבית מל גבול ארץ ישראל על הים האחרון: בעשתי עמרה. לכריתיו: על ידו שלם. שהיתה במזר: האח. לסון קול שמחה: כשברה דלתות העמים: עיר סכל האומה נכסא לה לסחורה מעתה תסבר כילא ילך המזר מ מעליה עד תלכר: כסבה לי. מעתה הוסבה סחורות העמים אלי: אמלאה החרבה: אחמלא אבי מן העיר ירושלם החרבה: וסחיתי. ועקרתי כמו בית גאים יסח' ו נסחיתם מעל: לכחית סלע. לפי שהיתה בכוחה בסלע בתוך הים כשתתן ויסח עברה אל הים כשאר הסלע חלק וכן תי' למעשת כוף גליו: מטח חרמים. על הסלע יטטחו הדיגים את ח חרמי ומחרות לכגס: וכמותה אמר בסרה. הכפרים המסועברו: לה סביבותיה: והקים

ונשיתי ידעל אדום חד כן יורחם את וסימ' דם. ארבה. חשך. והארבקס מדרה. ארץ כי תחטא. ונזהנשתי ידעלך ואגרע חקך. ונשיתי ידעל אדום. הנביטה ידעל פלשתיים. הנבי אליך דר שיעיר. על בן חרה אף י' בעבדו: וי' הטהו ידעל ידעל צפון. ידעל על הים. ונשיתי ידעל יהודה.

לכן כה אמר אדני יהוה ונשיתי ידעל על אדום והכרתי ממנה אדם ובהמה ונתתי החרבה מתימן ודדנה בחרב פלו: ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל ועשו באדום כאפי וכתמתי וידעו את נקמתי נאם אדני יהוה:

כה אמר אדני יהוה יען עשות פלשתיים בנקמה וינקמו נקם בשאט בנפש למשחית איבת עולם: לכן כה אמר אדני יהוה הנני נוטה ידעל פלשתיים והכרתי את כרתים והאכרתי את שארית חוף הים: ועשיתי בסנקמות גדלות בתוכחות חמה וידעו כי אני יהוה בתתי את נקמתי בס:

ויהי בעשתי עשרה שנה באחד לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם יען אשר אמרה צר על ירושלם האח נשברה דלתות העמים נסבה אלי אמלאה החרבה: לכן כה אמר אדני יהוה הנני עליך צר והעליתי עליך גוים רבים כהעלות הים לגליו ושחתו חמות צר והרסו מגדליה וסחיתי עפרה ממנה ונתתי אתה לצחית סלע: משטח חרמים תהיה בתוך הים כי אני רבתי נאם אדני יהוה והיתה לבז לגוים: ובנותיה אשר בשדה בחרב תהרגנה וידעו כי אני יהוה:

אלהי ותהי לבזא לעסמיה: ויתביכפרנה די בתקלא בתר' יתקטלון וידעו אריאנא י:

ונשיתי ידעל אדום חד כן יורחם את וסימ' דם. ארבה. חשך. והארבקס מדרה. ארץ כי תחטא. ונזהנשתי ידעלך ואגרע חקך. ונשיתי ידעל אדום. הנביטה ידעל פלשתיים. הנבי אליך דר שיעיר. על בן חרה אף י' בעבדו: וי' הטהו ידעל ידעל צפון. ידעל על הים. ונשיתי ידעל יהודה.

בבן כדנן אמר י' אלהים וארים מחת גבורתי על אדום ואשיצי מינה אינשא ובקערא ואתנינה ח חורבא כדורמא ויתבי דדן בחרב יתקטלון: ואיתן ית פורענותי באדום ביד עמי ישראל ויתמסרון ויתפרעון מן אדום כדוגי

וכחמתי וידעו ית פורענותי אמר י' אלהים:

כדנן אמר י' אלהים חלף דעברו פלשתיא ברבבו וירפרעון פ פורענו בציופות נפש ברי' לחבלא דבבות עלם: בבן כדנן אמר י' אלהים הא אלא מרים ית מחת גבורתי על פלשתיא וישיצי ית עמא דחייבין לאי שתיצאה ואוביד ית שאר ספר ימא ואעביר בהון פורענו ורברבן בתקוף רגו ו ידעו אריאנא י' בראתן ית פורענותי בהון:

והוה בתרא עסרי שנין בתר לירחא יהוה פרוגם נבואה מן קדם י' עיסי למימר: בר אדם חלף דאמרת צור על ירושלם חירוא איתברת דהוה מספקא סחורא לכל עסמיה איסתרת למיתו לוחי דהוות מליא חרובת:

בבן כדנן אמר י' אלהים הא אנא שלח רוגי עליך צור ואסק עליך משירית עסמין סגיאין כמסק ימא באיתרגושת גליו ויחבלון שורי צור ויפגרון סגדלוא ואעקר עפרה מינה ואיתן יתה לשעיעות כוף גליו: משטח צידין תהי בגו ימא אריאנא גזרית במימריא י' ויתביכפרנה די בתקלא בתר' יתקטלון וידעו אריאנא י:

יען קראתי ותמאנו. כי נטה אל אל ידו: דלתות כ' וסימ' בן אדם יען אשר אמרה. ועשימה אליהם אל: חומות חקריא וסימ' ביום יושר השיר. ואת כל חומות ירושלם סביב נתצו דבלים: ושחתו חומות צר. ויבן את בית חורון העליון. הטיבה ברצונך את ציון. ויהי כאשר שמע סנבלט. ואצאה בשער דגיא לילה: ונח' יי מובחונאר בקדשו. וסימ' תקפו דבלא חבלו ובנה ואייטב סנבלט נפק לבדחא. וכל ירמיה דבון חומות במג חומת וסימ' ונחתך לעם הזה. והצתי אש בחומות דמשק. ופקדתי על כל בבבל וסימ' טורא דמשק נפל: צור' כ' בליש בקריאה וסימ' ושלח חירם כלך צור דבלים. ואברת לצור וישיבת כ' כפסוק. באנק חלל. חכמך צור. כי בצור נדמה. שא קנה על כלך צור' כאשר ראיתי לצור. צור תעודה חתום תורה: גבל ועמון ועכלק פלשת:

לכן כה אמר י' ונתתיה חרבה מתימן. אתן אדום חרבה מזר תימן כל' סתימא תחרב כי תימן ככור אליפז בן עשו וארצו כקראת על שמו תימן וכן אמר בנבואת ירמיה האין עוד חכמה בתימן ויונתן תר' מדרומא: ודרבה. ה'א כוכפת כי הוא מלעיל הענש בל' לת רובה לומר יעטב דר' נחרב יכלו ודרן היא עיר גדולה בארץ אדום וכן זכרה ירמיה בנבואתו יעטב דרן: ונתתי. ביד עמי ישראל. מזה כראה כי כנראה זו עתידה ואכסרגם כן מהיתה בבית שני סגבר יד ישראל עליהם והחריבו וזה לא ידענו כי לא נכתב דברי בית שני בספר נבואות: כאפי וכחמתי. בכף רוב לומר כמו שהיה אפי וחמתי גדולה עליה כן יעשו בהם נקמה גדולה: כה אמר י'. בנקמה. הם עשו עם ישראל רעה בנקמה כלומר בעצן רעת הנקמ' מהיא גדולה מרעה אחרת כאילו ישראל הרע להם תחלה והם לקחו כ נקמת מהם ויונתן תר' ברבבו. בשאט בפס. בזיון שהיו מבזים אותם בנפשות להרע להם דרך בזיון וקלון: למסחית איבת שולם. סם כמו והוריד נהפך עליו למסחית כלומר הרעו להם להסחית להיות איבת שולם ב צניהם: לכן. והכרתי את כרתים. מוספה גדולה מפלסטים וכן כאמר עליהם פסגנו גב ה הכרתי וכן גוים כרתים: את סארת חוף הים. כי עבד אבר בחרבן ארץ ישראל כי הים ה האחרון הוגבולס וארץ פלסתי יסממל גם כן על חוף הים ואותו כשאר אחר חרבן ארץ ישראל ועליו אמר והאברתי: ועשיתי מבואר הוא: ויהי בעשתי עשרה סנה. יא סנה לדקיהו שהיא סנת החרבן כי אז אמרה צור על ירושלם האח: בלח' לחדש: לאגלה באי זה חרם וכין ססתם אותו כראה כי על חרם החרבן אמר שהוא חרם אבי: בן אדם. האח. ענין שמחה כמו שפירשנו: כשברה דלתות העמים: העיר מהיתה דלתות העמים שהיו כ נכסים ויוצאים בה הסוחרים בסחורותם מכל העמים: נסבה אלי. אותה הכחור שהיו מביאי הסוחרים בה נסבה ונתגלגלה אלי כי כיון שתחרבה היא יבאו לי נסבה מבלי לפעל וסרמו סבב והוא כפעל עבר לבזר פעל כברי: אמלאה החרבה. אני אמלא מסחורות אחר שהיא חרבה כי כיון שהיתה במזר בא סנה ל לדקיהו ידעו לא תמלט ותחרב וחשבו אותה לחרבה טרם יום החרבן. אמלאה האיתן מבבין כפעל בתוספתא' החרבה מבבין הפעל ולתקן קריא החית שהיא גרומית כקדו ה'א בקמץ רחב והחית בחטק קמץ: לכן. כהעלות הים לגליו: כי בהשתער הים מכני הרוח מעל גליו למעלה ותר' יזל כמיקס ימא באיתרגושת גליו: וסחיתי. עפרה

ממנה כי צור נכתבה על סלע בתוך הים וכסו הסלע עפר לצורך הייסוב וכאמר כסוהו מי הים בעת חרבה סחבו והשליכו ממנה עפרה ונסאר הסלע יבם כמו שהיה מתחלת לכחית סלע. המקום הגבוה בסלע יקרא צחית והוא המקום היבם סבו לפיכך נקרא כן וכן כסבו צחיתה מקום יבם ונמא כמו והשבע בצחכות כפסך ויונתן תרגם לשעיעות כוף גליו כלומר מסיחה הסלע חלק ואח' עליו עפר: משטח חרמים תהיה' סה צידיים יטטחו ורשתותם סם באותו הסלע מיהיה יבם ונגב כימה שאומר אחר זה וכסוך המים הרבים זה יהיה למעט כשעלה הים עליה ויסטפנה ויסוב הים למקומו ויטאר הסלע יבם ונגב: והיתה לבז לגוים. כי הגוים כסיבאו עליה ויחזוה ויסללוה: וכמותה. הם הכפרים: ותרגמה. יהרגו אנשיהן: כי

כי כה אמר. מלך מלכיה. כי כל מלכיה הארץ תחתיו ואמר זה רוצה לומר שיבא
על כור עם מלכיה האומות כי הוא מלך עליהם ויבאם לאשר ירצה: בנותיך. ריק
וקוללה. פירשתי למעלה בפרשת לכה: כה. כלימנן הנקרא טלחא בלעז
ובעברתי ויהי תרגום ויקים עלך דיתומותיך בתריסין: ומחזיקבלו. פירשו בו שהוא
כלי טמא לזכרם ויקים עלך דיתומותיך בתריסין: ומחזיקבלו. פירשו בו שהוא
לכתבה. מחי מכה תרגום
מכה מחי. קבלו נגדו תרגום
נגד קבל וכן ויכהו קבל עם נגד
העם ויש לפרש כי האם נוספת
והוא מדבר ורבותי אל פאמרו
מתלקטין בחי קבל והוא הקסת
מקורין ארץ בלישטרא ומוריס
בזכרים לעומדים בחומה שלא
יראו בחומה מפחד החצים ולא
ילחמו ותרגומו ויכתו ומחת פגזיהו.
בחרבותיו. הם כלי המספן
ממכפכים ומסבירים בהם
האבנים: משפעת סוסיו
מרבוי וכן משפעת גמלים תכסך
ויכסך על דרך הפלגה: אבקים.
האבק שעלנו בגליהם: יתרעם.
חומותיך. על דרך הפלגה:
כתבואי עיר מבקעה. כמו
מכאן בעיר מבקעה בלא יגיעה
ובלא מלחמה כן יבאו בעיריך.
מבואי קבוץ מן מבוא:
בפרסות סוסיו. ומצבות ערך
לארץ תיר. הם המגדלים
הגבוהים שהם נבנו למעלה והם
מצבות העו כי בה יתנוסב ה
האדם ובאמרו תדר רוצ לומר
כל אחד מן המצבות: וסללו
חילך. כתרגומו נכסך: רכלתך.
כחורתיך. ועפרך. עפר הנבין:
והסבתי המון סיריך. רבוי
סיריך שהיית שמה ומנגנת ומרה
מרב טובה: וכתתיך. תתי תהיה
תתי הנקב' שלא לזכר וכן תבנה
ואמר לא תבנה עוד והעיר שהיא
בבניה היום הנקראת כור היא ב
ביבנה על ספת הים כי כור ה
הקדומה היא בתוך הים והיא כ
צחיח סלע: כה אמר יי מפלתך
מפלת ההרגום: באק חלל.
כמו יאק חלל ואכתה חלל היא
יבאית נשמתו מהקנה בקול בעת
מותו ויכתו תרגומו טמא
חרב: בהרג. כמו בהרג
ונכפול ה' הכניח הוטלה תפועת
על בית השמים: הרב. מס
הפועל ואמר מס הפעל אחר
הפעולה לחזק הענין כמו ויכס
רוד כוס למען טבוח טבח
בבועבוע טוגי נגד והדומים
להם: וירדו. הענין הזה כולו
כי יסחרו על עצמם כי יאמרו עיר
גדולה וסוחרת כזאת חרבה ואין
כעמוד אחת: וחרדו לרגעים.
לשמות ולרגעים כלומר תמיד
ויתוועו מן קדם תבדיון
תרגם לרגעים מן רגעים
עמיררגע: וכסאו. כוסבת מימי.

ארי כרנ אמר יי אלהים האנא
מימי על צור נבוכד נצר מלכא
דבבל מציונא מלך מלכיא ב
בסוסין וברתיכין ובפרשי ומשרי
ועם סגי ויתבי כפרנך די בתקלא
בחרבא יקטיל ויבני עלך כרקום
ויצבור עלך מיליתא ויקים עלך
די מווינין בתרסין: ומחת
פגזיהו יהב בשורך ומגדלך יתרע
באבני ברזליה: מריפסת
סוסותיה יחפינך אבקחון מקל
פרשין וגלגלין ורתיכין וזועון ש
שורך במיעלויהו בתרעך כמא
דעלין בקרמא דמתרעא משור:
בפרסות סוסותיה ידושי ית כל
שוקך עמיד בתרבא יקטיל וקמת
תוקפיד לארעא ימגר: ויבזון
נכסך וישבון סחורתיך ויפגרון
שורך ובתי חמדתך יתרעו ואבנך
ואעך ועפרך בגו ימא ישון:
ואבטל איתרגשת ומריך וקל
ניגון כינריך לא ישתמע עוד:
ואתניך לשעיעות ביו גלי משטח
צידיך תהי לא תתבני עוד ארי אנא
יי גזרית במימרי אכר יי אלהים:
כרנ אמר יי אלהים
לצור הלא מקל מפלתך קטילך
בניהום מטעני חרב כריתרמון ק
קטולין בגויך וזועון פרוריא:
ויתתון מעל כורסמיהון כל רבובי
ימא ויעדון ית מעיליהון ויתלבושי
ציוריהון ושלחון זעו ילבשון על
ארעא יתבזון וזועון מן קדם ת
תבריהון ויעדון עלך: וישלון
עלך איליא וימרון לך איכרין
אבדת דתות יתבא בגו ימא קרתא
משבתתא דתוית יתבא בתקוף
ימא תיא ויתבא איכרין איתססרו
לתבר כל יתבא: בען וזועון
פרוריא ביום מפלת קטילך ו
ויתבולון נגותא די כסא במיפק
גליותיך:
אמר יי אלהים כד אתון יתיך קיריה
תרגא בקירין דלא יתותב

והקים עליך כנה: ויקים עלך די מווינין בתריסין: מחזיקבלו. הוא אחר
מתחבולות המצוד לזרז אבנים גדולות ומכה כנגדו אילן וילאה דמאפוריירא
בלעז ויש לעזים קבלו דמארכל'טא בלעז ויש לעזים פורירא בלעז: בחרבותיו.
באומות חורבן סיבא עמו: משפעת סוסיו. כמסע סוסים הרבה מעלים אבק
בגליהם ועולה ונעמה
כענן מחסיך הארץ
הוא קרוי משפעת וכן
משפעת מים תכסך ר
דלא פויטון בלעז:
כמבואי עיר מבקעה:
כמה דעלין לקרתא
דמתרעא משור
מכפרצה חומתה:
רכלתך. סחורתיך:
וחרדו לרגעים.
לסבירים כן יבא עליהם
גם הם כשכרך לרגע
לסון סכר כמו רוצ
הים עזרי רגע על רגע
ארץ על רכא ארץ
ומנחם פיר לסון רגע
כמו כי רגע באפו:
וססמו. לסון תמהון:
כוסבת מימים. ים
כורקין רפי ופותרין מ
מיושבת מימי קדמונים
ויס כורקין רפי ופותרין
מיושבת בחזק על ידי
ימים הסבובים לה וכן
תרגם ויכתו וכן הוא:
אמר כתנו חתיתם.
סביבות לכל היושבים
חתיתם לורד פרימנט
בלעז: האין. כמו
האיום: מזהלת.
מיביתך בגולה:
בהעלותי

כי כה אמר אדני יהוה הנני מביא
אל צור נבוכדראצר מלך בבל מ
מצפון מלך מלכים בסוס וברכב
ובפרשי וקתלו עם רב: בנותיך
בשרה בחרב יהרגו ונתן עליך דיק
ושפך עליך סללה והקים עליך צנה
ומחי קבלו יתן בחמרתך:
ומגדלתיך יתן בחרבותיו: משפעת
סוסיו יכסך אבקם מקול פרש ו
וגלגל ורכב תרע שנה חומותיך
בכואו בשעריך כמבואי עיר מבקעה
בפרסות סוסיו ירמס את כל
חוצותיך עמך בחרב יהרג ומצבות
עוד לארץ תדר: ושללו חילך
ובזון רכלתך והרסו חומותיך ובתי
חמדתך יתצו ואבניך ועצריך ועפרך
בתוך מים ישימו: והשבת המון
שיריך וקול כנורך לא ישמע עוד:
ונתתיך לצחיח סלע משטח חרמים
תהיה לא תבנה עוד כי אני יהוה
דברתי נאם אדני יהוה:
כה אמר אדני יהוה לצור
הלא מקול מפלתך באאק חלל
בהרג הרב בתוך ירעשו האיים:
וירדו מעל כסאותם כל נשיאי הים
והסירו את מעיליהם וארץ בגרי
רקמתם יפשו חרדות ילבשו על
הארץ ישבו וחרדו לרגעים ושמו
עליך: ונשאו עליך קינה ואמרו לך
אין אבדת נושבת מימים העיר
החללה אשר היתה חזקה בים היא
ושביה אשר נתנו חתיתם לכל
יושביה: עתה יחרדו האין יום
מפלתך ונבהלו האיים אשר בים
מצאתך:
אמר אדני יהוה בראתי אתך עיר
נחרבת בערים אשר לא נושבו

כי מהסחרות שהיו באות אליה דרך ים נתיבבה ועלתה במעלה ואמר מימים לסון רבים כלומר ים ארץ ינוס ויש סוף ויש מערב ויש ארץ הימים כי דרך כלם היו באים אליו
סוחרו ויתרהות יתבא בגוימא: העיר ההללה. היא בצקום אשר כי לא תבא הארץ הידועה בעברו: וכן וכל ההקדים סמאל כמו אשר הקדים: אשר היתה חזקה בים
רוצה לומר באי הים היתה החזקה שבהם העיר היתה חזקה בבניה וכן יושביה חזקים ויתרהות יתבא בתקוף ומא: אשר נתנו חתיתם לכל יושביה. מרוב
חזקים נתנו חתיתם ומוראם לכל יושבי הים וחר הים בלסון קבכה כמו מאמר גם כן ואת הים הוריד מעל הבקר הכנסת אשר חתיה ויכתו תרגם איכרין איתססרו
לתבר כל יתבא פירוש כתי יושביה לצור על דרך רחוקה: עתה יחרדו. בסוף החי' האין. ביד אחת לבד וה' כן במקום מ'ס וכן לקח הימים כמו הימים
ותרגם יונתן פרוורא וכן תרגם ירעשו האיים למעלה אכלו ובהלו האיים אשר בים תרגם נגותא די כסא פירוש מרגשי הערס
והעפרים וכן תרגם ירעשו מרגשות יזועון פרוורא וכן ברברי רבותיו אל פירורא: מזהלת. כתרגומו במיפק גליותיך: כי כה אמר יי כשרים אשר לא נושבו
כי כסנראה הקלע חלק נראה שלא היה פס עיר מעולם:
בהעלות

חכמים צור היו בך. צור הוא למון קריאה כלומר את צור חכמים היו בך לא היית צריכה להביא לך חכמים משאר אחרת ידועה הים להנהיג הספינה בחכמה כי בך ישו. המה חכמים. חובל יקרא מושך חבלי הולות במשפט וצריך למשכס בחכמה לקבל הרוח במשפט ואחר הוא הרב פרנס הספינה המלמד שאר החובלים למשך בפימה טיראה והוא האוחז הקברניט הנקרא טימן בלעז וכן מנהיג הספינה להדריך הדרך אשר יראה וכל זה בחכמה. וזקני גבול וחכמיה. בנאים היו וכן אמר בבית סלמה ו והגבולים והם היו באים לצור ל להחיות בך העיר בחומותיה וצביה. כל אבות הים ממלחיה. כתרנו כל בחיית ימא וספניהן הוו שייטין ומיתן סחורא לגויך. פרסאי ולוראי ופוטאי הוו במשריתך גברי עבדי קרבך עגילין וקולסין תלו בך אינון א אסגיאן זיוך. בני ארוד וכל משיריתך על שורך סחור סחור ואף קפוטקאי בסגלך הוו ש שלטיון תלו על שורך סחור סחור אינון שכליל שופריך. מן ימא מיתן סחורא לגויך מסגיל עזרת בבסך ברזל עבד ואבר יתבו בבית גנך. יון תובל ומשך אינון תגרך בגפשא ראינשא ומני נחשא מיתן סחורא לגויך. סמדינת גרמניה סוסין ופרשין וכוונתן מיתן סחורא לגויך. בני דין תגרך יתבי גנן סגיאן מיתן סחורא לגויך בקרנין ו דיעלין וטין רפיל וטוסין יתבו קורבניך. מן ארס מיתן סחורא לגויך מסגי עזרתך יברכריכין דארגון ורקס ובוץ ציונין ואבנין טבין ומרגלין יתבו בבית גנך. יתורה וארע ישראל אינון תגרך בחיטיריחוש וקוליא ורבשומשח ושעיף יתבו בחנותך. מן רמשק מיתן סחורא לגויך בסגי עזרתך מסגי כל עזרת בחסר חילת מבשל ועמר סילת כביא.

חכמים צור היו בך המה חכמים. זקני גבול וחכמיה היו בך מחזיקי בך. כל אבות הים ומלחיהם היו בך לערב מערבך. פוס ולוד ופוט רהיו בחילך אנשי מלחמה מן וכוונתן מיתן סחורא לגויך. בני ארוד וחילך על חובותיך סביב וגמדים במגדלותיך היו שלטיהם תלו על חובותיך סביב המה כללו יפך. תרשיש סחורא ברב כל הון בבסך ברזל בדיל ועזרת נתנו עזוביך. יון תובל ומשך המה רכליך בגפשאדם וכלי נחשת נתנו מערבך. מבית תוגרמה סוסים ופרשים ופרדים נתנו עזוביך. בני דין רכליך אים רבים סחורא יך קרנות שן והובלים השיבו אשכך. ארס סחורא מרב מעשיך בנפך ארגמן ורקמה ובוץ וראמות וכדור נתנו עזוביך. יהודה וארץ ישראל המה רכליך בחטי מניח ופנך ודבש ו ושמן וצרי נתנו מערבך. דמשק סחורא ברב מעשיך מרב כל הון בייך תלכון ועמר צהר.

מימים: ראמות ג' כתיב כן וס' את בער במדבר. ומעבר לירדן נתנו. ארס סחורא:

מכרוב כל הון. מרוב כל הון סמבאה אליך בקרחת סחוראך וכמה היא סחוראך בבסך ברזל בריל בסרון וזו השמות כמו שמע ירח ראובן שמעון. עזוביך. סחוראך וינתן תרגם יתבו בבית גנך. יון תובל. בגפשא ארס. סמבאים עבדים ושפחות למכור וכלי נחשת מבאי' מעם כמו כן וכל המקומות שזכר כל אחד לפי הכריו המצא. סם שמבאי' אותם למקום אחד למכור וחת כי ממכל המקומות היו צביאים לצור מרוב סחוראך. מבית תוגרמה סוסים ופרשים. תרגם יונתן ממדי' גרמתיא ויש מפרשים ופרשים מין סוסים טובים וקלים ויקראו אותם פרסי' כנגד הסוסים האחרים כמו שהאשים הפרשים יש להם מעלה על שאר בני אר' במלחמ' ויש לפרשם כמשמע בני ארס פרשים כי באותן המקומות שזכר בני ארס כמו סמוכיים היום הכושים לעבדים יש מהם סראים להיות עבדים ויש מהם ראויים לפרשים רוכבי סוסים ומיין תבל ומשך יבאו אותם מהם ראויים לעבדים לפיכך אמר בגפשא ארס ומבית תוגרמה היו מבאי' אותם מהם ראויים להיות פרשים: נתנו עזוביך. זה תרגם יונתן מיתן סחורא לגויך. בני דין. סחורא ידך. אים רבים מפאת בני דין היו סחורים על ידיך. קרנות שן והובלים. דמה סיני הפיל לקרנות לפי שהם דומים להם ומהם עופים מלאכה מדעת יונתן קרנות שן הם סגירבים ור' קרנ' וסן וחסר וזו החבור כמו שמע ירח והדומ' להם והנמך לקרנות חסר וכן תרגם יונתן סגירכין דיעלין וטין רפיל. והבנים פיר' בו העץ הנקרא בערבי אבנים וינתן תרגם וטוסין הוא העץ מקורין בלעז פ'און: הסיבו אשכך. הסיבו מחסך כמו אשכר יקריבו: ארס. מרוב מעשיך. מרוב מעשים ומלאכות יקרות שהיו בך היו מבאי' לך ארס בסחורא אבנים יקרות וצביריקמה וית' בכרך ארגמן בתכריכך דארגון ותמדת מתרגמו כי כסף הוא ארס אבן יקרה הנזכרת בתורה: בעזוביך. תרגם יונתן בבית גנך: יהודה. בחיט מיתן. וכן פ'ג סם מקום וינתן תרגם בחיטיריחוש וקוליא ורבשומשח הוא וקוליא מצאנו בדברי ר' מנחם בן זכאי והוא מירקות הסדה הנאכלים ופ'ל בעל הערך שהוא עשב שטורפין אותו ומסימן אפרו בבדית ויוסף בן גוריון פירש כג' שמן אפרסמון הקרא בלשון והיה נמצא בדיריו כי לכך נקראת ריחו מעשין ריח טיב וזהו אומר בפסוק וצרי ופרשים אותו שהוא שמן אפרסמון: נתנו מערבך. תרגם יונתן יהבו בחנותך וכבר פירש מערבך שהוא ענין סחורא: דמשק. בית חלבון. סם מקום ברמסן פ'יו טוב וינתן תרגם בחמר חילת מבסל: וזמר צהר. לבן וכן איתנות חבורות לבנות וינתן תרגם ועמר מילת כביא:

חבליך. אוחזי הקברניט לכונן ולחזק האניות: זקני גבול. אוחזי העבן כמו סכאמר וכו' חידוש והגבולים: מחזיקי בך. מחזיקי בך פ'ל יכנסו בהם המים אפי' טונט טאק' אוחז בלעז: כל אבות הים ומלחיהם. הספינים פ'להם: היו בך. היו סביבך לשוט אל המדינות הרחוקות להביא הסחורה לתוכך:

לערב מערבך. למון ערובה גרמתיא בלעז הם כל צורכי הארס שהוא חיבה וממון הוא ערובתו והכלתו לחי' בני ארוד וחילך. מארחיל בני ארס היושבים בתוכך: וגמדים. תרגם יונתן ואף קפוטקאי ממשך משמו של רבי מנחם על סם פיורדים בוס עד התהום וממצרים גומרי אמת עומקה כקרא וגמדים הארס בלעז וישפתי' סהם נכסים ונכסין במדת אמה: סלטיהם. הם אספות סכותין בהם חז' כמו הברכה חכים מלאו השלטי' קיבירי' בלעז: תלו. הרבה תליתלים: תרשים. ים סממה תרשים: מרוב כל הון. סהיה בתוך וכוונתן ה סחורים סימאין בך סחורא הראויה להם: בריל. אסטיין בלעז: עזוביך. חזקך ועזרך כמו ויעזבו את ירושלם עד החומה וממנו סל ארס הוא חזקו הממדי' ופ'ל רגליו: בגפשא ארס. עבדים ושפחות למכור: ידך. מקומך: קרנות שן והובלים. קרני יעלים ועמ' פיל וטוסים עופות סמון פ'און בלעז: הסיבו אשכך. הביאו לך תפורה: בגפך. איתאבול' לא בל: ארס

כחוראך. באבני טובות האמור' במק' וארגמן ורקמה ובוץ: מרוב מעשיך. מתוך שהיו יורשין בגמליך וסריך סמדי' להם מעשה נוי ותפאר לתכטי: בחטי מיתן סם מקום סחורא יפות כמו ער בואך מיתן ומרדס אגרה חטין יפין וגסין הנמכרין במיתין וינתן תרגם בחטי ריחוס לסון קבוצת מכינים הרבה טריקאס בלעז וחברו בספיקתא מה דרס רחום בעלין אף לאה רחום בבנים ולא ידעתי מהו מפי רבי שמעון מ'אחי שמצא במקרא תרגם ירושלמי בחיט מיתן ופ'ג רחוסלא וקלמא שפיר רחוסלא סבת למד' אנו סוסים מצורים קלופים ואומר אני מיתן לסון מנות מאלל מזומן ואף לפי כקוד דגס דרכו פ'ל יונתן לתרגם התיבה פ'עם משמעה פעם מדרגה כן תרגם וגם סם העיר המונה אנו נוקדין סם והמנחם לא מפיק' הא ותרג' ואף לתמן יתרמון קטולי רומי קרתא דסגיאין איתרגו סתהא ופ'ג. ראיתי בקפר יוסף הכהן עץ אפרסמון הוא פ'ג והיו מזוין בריחו ועל סם ריח הטוב בקראת ריחו בלשון בלעז: בית חלבון. יין לבן מבוסל ומחם חבורעם חלבונים לסון טוב. וזמר צהר. ועמר מילת כביא בוס מנולד הטלס וטיראתו אמו בלחיתכה עושן כסות ומכבבין אותו סביביו בקרס' כדי סיהא צמרן סקי צהר לבן כמו איתנות חבורות:

הסיבו אשכך. הסיבו מחסך כמו אשכר יקריבו: ארס. מרוב מעשיך. מרוב מעשים ומלאכות יקרות שהיו בך היו מבאי' לך ארס בסחורא אבנים יקרות וצביריקמה וית' בכרך ארגמן בתכריכך דארגון ותמדת מתרגמו כי כסף הוא ארס אבן יקרה הנזכרת בתורה: בעזוביך. תרגם יונתן בבית גנך: יהודה. בחיט מיתן. וכן פ'ג סם מקום וינתן תרגם בחיטיריחוש וקוליא ורבשומשח הוא וקוליא מצאנו בדברי ר' מנחם בן זכאי והוא מירקות הסדה הנאכלים ופ'ל בעל הערך שהוא עשב שטורפין אותו ומסימן אפרו בבדית ויוסף בן גוריון פירש כג' שמן אפרסמון הקרא בלשון והיה נמצא בדיריו כי לכך נקראת ריחו מעשין ריח טיב וזהו אומר בפסוק וצרי ופרשים אותו שהוא שמן אפרסמון: נתנו מערבך. תרגם יונתן יהבו בחנותך וכבר פירש מערבך שהוא ענין סחורא: דמשק. בית חלבון. סם מקום ברמסן פ'יו טוב וינתן תרגם בחמר חילת מבסל: וזמר צהר. לבן וכן איתנות חבורות לבנות וינתן תרגם ועמר מילת כביא:

[illegible]

דוּחַ כְּתוּב לִישְׁנֵי יוֹסֵם לְכַהֲנֹד אֲמִית . דוּחַ וְיָחַד בְּאֹהֶל י נַחֲנוּ תַחְתָּנוּ דְּגִשִׁי וְסִם וְנַחֲנוּ אֶת כְּבוֹדֵינוּ לָהֶם . בְּעוֹבְדֵיךָ נַחֲנוּ . כִּי בְמֶךְ הַכֹּל וּמִדֶּךָ נַחֲנוּ לָךְ . מַצֵּרִים נַחֲנוּ יְדֵ אֲשׁוּר : עֲדָן וְעֲדָן בְּסֻגּוֹר וְסִי הֶעֱצִילוּ דְמִלְכִי . הֶעֱצִילוּ דִישְׁעִיהּ . וּשְׁכַרְתִּי בִרְיָח דְּמִשְׁמַח : חֲרוּ וְנִבְנֶה וְעֲדָן : הַשְׁטִים בְּ חֶסֶף אֶלְפִי וְסִימִי שִׁבְחִי צִדְקוֹ וְאֲרוּד . בִּימִים

וְיָזַן וַיִּזְן מֵאֹחַל פָּעֹז בּוֹנֵיךְ נִתְּנוּ בְּרוּךְ ב' מה' 5-ר'
עֲשׂוֹת קָדֶה וְקָדֶה בְּמַעֲרֹב הִיא : 5
דָּרֵן רֵבֶלֶתךָ כִּבְגֵד־חָפֶשׁ לִרְכֵּבָה : 5-5

וְיָזַן וַיִּזְן מֵאֹחַל פָּעֹז בּוֹנֵיךְ נִתְּנוּ בְּרוּךְ
עֲשׂוֹת קָדֶה וְקָדֶה בְּמַעֲרֹב הִיא :
דָּרֵן רֵבֶלֶתךָ כִּבְגֵד־חָפֶשׁ לִרְכֵּבָה :

עֲרֹכֹכֶל נְשִׂאֵי קִדְרָהּ מֵהַ סְחָרִי
יָדָהּ בְּכֵהִים וְאֵלִים וְעַתּוּדִים כִּסֵּם
סְחָרֶיהָ : רַבְלִי שְׂבָא וְרַעְמָה הֵמָּה

וְכָל־יְהוָה־בְּתַנּוּעֵי־בֹקֶד׃ חָרָן
וְכָה־וְעָרָן־רַכְלִי־שָׁבָא־אֲשׁוּר־כְּלָמֶד׃

וְכָל־תָּוֶן׃ הִמָּה רַב־לֵךְ בְּמַכְלָיִם׃ 5-4-5
בְּגִלְמֵי־תַכְלֵת וְדִקְקָה וּבְגִזֵּי ב׃ 5-5
בְּרוּמִים בְּחֻכָּיִם חֲבִישִׁים וְאַרְזִים׃ 5-5-5

בְּמִלְכָּתָךְ: אֲנִי וְתַרְשִׁישׁ 5
שְׂרוּתֶיךָ מֵעֶרְבֶךָ וְחַמְלָאֵי וְחַבְבֵּי 5
מֵאֵד בְּלֹב יָמִים: בְּיָמִים רַבִּים הִכְאוּךָ ירמ

הַשָּׁמַיִם אֶתְּרוּחַ הַקָּדִים שִׁבְרָךְ
בְּלִב יָמַיִם׃ הוֹנֵךְ וְעֹזְבוֹנֶיךָ מֵעַרְבְךָ
מִלֶּחֶךָ וְחִבְלֶיךָ מִחוּזֶיךָ בְּדָדָךְ וְעַרְבֵי

מַעֲרֹבָה וְכָל אָנָשׁ מִלְחַמְתָּךְ אֲשֶׁר־
 בָּךְ וּבְכָל קְהָלֶךָ אֲשֶׁר בְּרִצּוֹךְ יְהוָה
 בְּלִבֵּי יָמִים בְּיוֹם מִפְּלִתְךָ:

לְקוֹל זַעֲקַת הַבֵּלִיךְ יִרְעֻשׁוּ מִגְּרֻשׁוֹת
וְיִירְדּוּ מֵאֲנִיּוֹתֵי הַסֶּבֶל תַּפְשִׁי מִשּׁוֹט
מִלֹּחִים כָּל חֲבֵלֵי הַיָּם אֶל הָאָרֶץ

וַיֹּאמְרוּ: וְהִשְׁמִיעוּ עֲלֶיךָ בְּקוֹלָם
וַיֹּזְעֻקוּ מִרָחֹק וַיַּעֲפֹר עַל-רֹאשֵׁיהֶם
בְּאֶפְרַיִם בְּלִשׁוֹ: וְהִקְרִיחוּ

אֵלֶיךָ קָרָח וְחִתְּנוֹ שָׁקִים וּבָכוּ יְנִינִים
אֵלֶיךָ בְּמֶרֶץ נַפֶּשׁ מִסֵּפֶר מֶרֶד׃

וְיִסְרוּן עֲלֶיךָ מֶרֶט וְיִסְרוּן סִקּוֹן וְיִבְכּוּן עֲלֶיךָ בְּמִרְיָר נֶפֶשׁ וְיַעֲבֹדוּן מִסְפֵּד מִרְיָר :

תשכרו. ובכל ארצה יאנק חללי. ובכל אבן יקרה וזהב נתנו עזובינך. כחזיקי בך דק וערבי מערכך. כל לשון שמיעה אל כם כי על וסביב ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום. וישמע על הרהקה לאמר דישעיה. דרשו מעל כפרי ידו כיורו לגרם בירמיה. אל תשמעו על דברי ונביאים. לשמוע על דברי עברי ונביאים ולבית הרנבים אנרי ירכיו. בה אכר י' טאו נס בארץ. והשמיעו עליך בקלם. השמיעו על ארמנות

פליגת אותן לתוך פלגים הים מתוך סתמלאת וכסדת
ב. ימים ולענן רגמת העיר מתוך סתמלאת עשר גבה
וגרסות. כמו מורס העיר: מל הארץ עשרה

מחל לזרז כלילי אל בדרות רבות באיחור. וי-
רוח הקדים עבדך. בדרוהיית כלבאמיס וי-
וכן תרגם ויכתב מלך ברוח קדומא תבדך בנמיא. הו-
בללחם מז העיר והם היו בנמיסה חוז למר עליהם על העיר וס-
מלך קדור העיר. ויפלטו. ויגלו. וכסא

מנו וכטאר הסלע שהיה העיר בנויה עליו: לקול זעקת. מערסות. בחולס והוא כמו מורמים והענין דרך
 העקת חבליך שישעו ברא להם הסבר: וידרו מאכזריותם. אל הארץ יעמוד. כמו על וכן אל ההרים לא
 התגבל להתכסות באפר: והקרחו אלך קרחא. באלף במקום הא': וכטאו

ונשאו אליך בניהם • ענין זה אצל הוא שרם אחר על דעת המדקדקים ועל דעתו שהיה עין הפעל מומרת בזה וכבר הארכתי בזה בספר מכלל בחלק הספרים • מי כצור
כדמה בתוך הים • יאמרו בדיקתם מי היתה כצור במעלה ומי כמזה הים ורומה נכרתת וכן סכנה רומה נפמי ויונתן תרגם מי כצור לית דרמי לה
בגוי יחזקאל • בנחתי • כשהיו יוצאים עזוביך מימים הסבצת עמים רבים מרוב סחורותיך שהיו נחלות מן הים כלומר מתוך שהיו סוכנת בתוך הים הסבצת והעשרת רבים •
ענת כשברת מימים • ענת מתהיה כשברת מימים כל סחורתך וכל קהלך נפלו בתוךך כלומר עמך • אמר מימים היה עוסק והוקר ומימים טעמו הכל • כל יושבי הארץ •
לפי שהיו יושבת ארץ אחר כל

רש

במעמקי הים ב' וס' עה נשברת מימים • באתי במעמקי הים • קהלך ב' וס' והנך ועזוביך • עת נשברת
מימים • גבה ה' בקריא וס' אמר לנגיד צור • גבה לך ב' וס' • ובחזקתו גבה לכו דכריהימים • ולא
בגבול עליה השיב דיחוקיך דכריהימים • לא גבה לבי ולא רמו עיני • וחד וגבה ירום ונשא וגבה • וזה

ונשאו אליך בניהם •
בניהם סלהם • כדמה
כענין שנאמר מסא ר
דומה וית' לית דרמי לה
כדומה כדומתה •
בבאת עזוביך וגו' •
כל זה יתבאר עליו •
בדיקתם • רעמו פנים •
זעמי פנים וכן בעבור
הרעמה וכן כל תלונם
תורעמתה • סרין •
סובלד בלעז כן
סורקין על סחוף והלך
לו • מושב אלהים •
עמה לו באור על הים
במבנין כמין סבבה
רקיעים ויטב לו על פ
העליון • הנה חכם
אתה מרכאל • רניאל
באזכור נצר לעשותו
אלוה ולרכאל סגור ו
ומנחה וכיחוחין אמר
לכסכא ליה ולא קביל
עליה ואתה עוש' עבדך
אלוה • וכל סתום לא
עממוך • לא עמוס
מתוך קדושת הים
סמקנתין כלות סמא
חכם אתה כדרכאל ס
סכאמר בוכלרז לא
אכס לך • עשית לך
חיל • קבית לך ככסך •
ותעם זהב וכסף •
וכסכתה • והרין
חרבות • כמטמא
ומדרס אגריה מסכב
זכור סכבעל ככסים
סלסמה עמו עבד' אלוה
וכבעלו ככס' יואם בן
אחזיה סכא ואת יואם
עמו ספוטוס וחירס
וכבוכר נצר • יפעתך •
הופעתך לסח תואר
פנים והמרס דורסו
יפיעתך • מחללך •
כמו הורג • תכנית
פייכטורא בלעז •
אתה

ונשאו אליך בניהם קינר וקוננו
עליך מי כצור כדמה בתוך הים •
בצאת עזוביך מימים השבעת
עמיס רבים בלב הוילך ומערבך
העשרת מלכי ארץ • עת נשברת
מימים במעמקי הים מערבך וכל
קהלך בתוךך נפלו • כל יושבי
הארץ שמו עליו ומלכיהם שערו
שער רעמו פנים • סחרים בעמים
שרקו עליך בלהות הית ואיך ער
עולם • ויהי דבר יהוה ב' ^ה
אלי לאמר • בן אדם אמר לנגיד
צור כרה אמר אדני יהוה יען גבה
לך ואתה אמר אל אני מושב אלהים
ישבתי בלב ימים ואתה אדם ולא
אל ותתן לך בלב אלהים • הנה
חכם אתה מרכאל כל סתום לא
עממוך • בחכמתך ובתבונתך
עשית לך חיל ותעש זהב וכסף
באוצרותיך • ברב חכמתך
ברכלתך הרבית חילך וגבה לך
בחילך • לכן כה אמר
אדני יהוה יען תתך את לך בלב
אלהים • לכן הנני מביא עליך
זרים עריצי גוים והרין חרבותם
על יפי חכמתך וחללו יפעתך •
לשחת יודוך ומתה ממורי חלל
בלב ימים • האמר תאמר אלהים
אני לפני הרגך ואתה אדם ולא אל
בירמחלך • מותי ערלים תמות
ביר זרים כי אני דברתי נאם אדני
יהוה • ויהי דבר
יהוה אלי לאמר • בן אדם שאקנה
על מלך צור ואמרת לו כה אמר
אדני יהוה אתה חותם תכנית
מלא חכמה וכליל יפי •

ויטלון עלך בעיניהן ואליהו
וילילון עלך מן בצור לית ודמי
לה בגו ימא • במיפק סחורתך
מביני עמסיא שבעת עממין סגיאין
בסגי עזרתך ונכסך • התערת
סלבי ארעא • קען איתברת דהות
סספקא סחורה לעממא בעומקי
ימא סחורתך וכל משריתך ב
בגויך נפלו • כל יתבי נגותא
צריא • עלך ומלכוהן ועו יע א
איתרשימו • הפיתון • תגרין
בעממא צריא • עלך פדלא הוית
איתניך ובן תתן עד עלמא •
והוה פתגם נבואה
מן קדם • עמי למימר • בר אדם
אימר לסלכא דצור כדנן אמר •
אלהים חלף דראים ליפך נאכרת
דחלא אנא ומותב תקיפין יתיבית
בגו ימא ואת אנשאולית כך צורך
וחשיבתא בליבך דאת דחלא •
הא חכים את סגניאל וכל רז לא
יתכסא מיך • בחוכמתך
ובסוכלתנותך קניתא לך נכסין
וכנשתא דחבא וכספא באוצרך •
בסגי חוכמתך ובסחורתך סגיא
משריתך וראים לך כמשריתך •
בבן כדנן אמר •
אלהים חלף וחשיבתא בליבך
דאת דחלא • בכך הא אנא מייתי
עלך נוכראין תקיפין עממא •
וישלפון ספירהן על תיקון ח
חוכמתך ויחבלון ויו אימתך •
לחבלא יתתונך ותמות מסת
סטעני תרגא בגו ימא • המימר
תימר דחלא אנא קדם וקטלך
ואת אנשא • ולית כך צורך ביד
סחבלך • מסת רשיעין תמות
ביד נוכראין צריא • גזרית
במימרי אמר • אלהים •
והוה פתגם נבואה
מן קדם • עמי למימר • בר אדם
טול אליא על סלכא דצור ותימר
ליה כדנן אמר • אלהים אתרמי למנא דצור תא די מתקן בחוכמא ומשכלל בשופריה •

והוה פתגם נבואה
מן קדם • עמי למימר • בר אדם
טול אליא על סלכא דצור ותימר
ליה כדנן אמר • אלהים אתרמי למנא דצור תא די מתקן בחוכמא ומשכלל בשופריה •

ר' בספרא וס' הנה נתתי את פניך • באה הצפירה • וזה לאש נתן לאכלה • וזה בזהותו
תמים • הנה כל המשל • וזה זהוה עין סדום • וזה נשיא ישראל • וזה אשור ארז • וזה חכם אתה • וזה
באה ונהיה נאם • כלב ה' וס' נכסר בירמיה סוף ס' ב' • על מלך טבקריא וס' כימיו עליה פרענכה •
ויקח אתכם נבחר ארז ומלכים • ויצא יהויקים מלך יהודה ומלכים • ונשאת השל חוה • כן אדם שאקנה
עלי • וזה כמלאת שבעים שנה • בעת הוה בא חגי • ויער בחו ולבנו • ובעת' והם רבי יעסור על בלך וגב •

מחללך •
כמו הורג • תכנית
פייכטורא בלעז •
אתה

האמר תאמר • מחללך • כמו מהרגך והוא מבנין הדגם ויבא מן חלל חללים • מותי ערלים תמות • סס
אמר מן מות מתים • כמו מן און אונים ובסמוך מותי וכן ואת עסיר במותי • ערלים • כתרנמו רשיעא כלומר ערלי לב • ויהי • בן אדם • אתה חותם
תכנית • משלים התכנית כי כל סלם כך ותכנית סס בשקל גפרית כי היתה מרשית וכן ומרדו את תכנית פירית וכן כל החכמות והכבוד והעשר וכן פירס מלא חכמה
בלילי יפי • ויונתן תרגם אתרמי למנא דצור תא די מתקן בחכמה ומשכלל בשופריה •

אתה חתום תכנית וגו' אתה הוא מלא חכמה לחתום ולטבוע כל תכנית וזוהי:
 בעצן גן אלהים וגו' בסגנון טוב ותפניות את מתכתיך כאילו בעצן גינתא דיי את
 סרי עשרתא גינתא ויקרא מתיהיב לך כל אבני טבן מסרין על לבוסך: מסוכתך.
 חופתך: לא לבוס כסויד: מלאכת תופך ונקבך כך: אעפ מסתילך הכבוד

בעצן גן אלהים: כאילו בעצן גן אלהים היית מלא חסרת דבר ותרעם ויתן
 בסגנון טוב ותפניות את מתכתיך כאילו בעצן גינתא דיי את סרי וגינתא ויקרא
 מתיהיב לך בעצן גן כמו בעצן גן ובית בעצן עומדת במקום סנים אוייהם
 סמוך שן אל גן ואף על פי שברוב סמוך גן אל שן וסנימקומות היו כמו

סכנו וזהו מלאכתו להסקות
 את הגן: מסוכתך. גזרך
 והוא כחונן בלמך כמו הסר
 מסוכתו והוא על דרך הפלגה
 כאילו גזר ביתו או גבו או כרמו
 היה מאבן יקרה וינתן תירגס
 כל אבני טבן מסרין על לבוסך
 : וברקת. כמו וברקת הכוזב
 בתורה והוא בסני מסקלים:
 וחב. כלל הזהב עם האבנים
 היקרו כי הוא המשובח שבאבני
 מתקן ומטימין אותו עם האבני
 במלאכות הנאות והיקרות וית
 מסקתן הזהב כלומר כל אלה
 האבני משבצו הזהב על לבוסך
 : מלאכת תפך ונקבך. תפך
 כמו תפשי ובמחולות ונקבך הם
 כלי הגנו העשו קבצים קבצים
 : כך. כלומר בביתך מיוחדים
 סוף כמותם: ביום הבראך
 כוננו. כאילו ביום סביראת
 כוננו אלה הכלים לך כוננו
 מבני מלא כזכרם פועל
 והוא תכני העין וינתן תירגס
 כל אילין עבדות תקוין וגו': את
 כרוב ממסח הסוכך. דמס
 אותו לכרוב לרוב מעלתו:
 ממסח. עין גדולה כמו אל
 תעבדמסחי: הסוכך. לפי
 סכ בדרובים סוככי בכספיהם
 ודמה אותו לכרוב אמר עליו גם
 כן הסוכך כלומר סוכך על עמו
 וממסח סס תואר ואף על פי
 שהוא פתח מלא בסמיכות הכנה
 כמוהו ומקסם חלק ולשמו
 מרמס ויהי המלצר ורבי יונה
 פירש סוכך סס השמן הטוב
 שמוסחין בו המלכים מן וסוך
 לא סכתי ויהיה ממסח תואר
 סמו: וכתתך. אפי כתתך בזאת
 הגדולה ואתה לא ידעתי ו
 והתנאית על עמי: בהר קדס
 אלהים היית. אמר כנגד מלך
 צור לא כנגד זה סהיה היום
 מלך כאילו אמר מלך צור כנגד
 היה טוב והיה בהר הקדס כי
 חירם מלך צור היה בירושלם
 ושלא למלך המלך עמים לבנות
 בית המקדס הכל כמו סכתי
 בתלכי: ביתו אבני אש התהלכת
 : לישראל קרא אבני אש שהע

אתג לזכר וסם ואם ככה את עשה לי. ואת תדבר אלינו. את ברוב בששח: יפעתיך ב'סם' וחללו את
 יפעתיך: חכמתך על יפעתיך: ואוצא אש בתוכך חרמן מלין ביחדין דחסרים יוד בליש יציאה וסם מוצאי
 דבת הארץ. ומוצא עליה שם רע. והעלה ומוצא ברבבה דמלכים: ויצאו את סבכות: ביום הוצא אתכם.

בעצן גן אלהים היית כל אבן יקרה
 מסכתך אדם פטרה ויהלם תרשיש
 שהם וישפה ספיר נפק וברקת וזהב
 מלאכת תפך ונקבך כך ביום
 הבראך כוננו: את ברוב ממסח
 הסוכך ונתתך בהר קדש אלהים
 היית בתוך אבני אש התהלכת:
 תמים אתה בדרכך מיום הבראך
 עד נמצא עולתה כך: כרוב רכלתך
 מלות תוכך חמס ותחטא ואחללך
 מהר אלהים ואכרך ברוב הסוכך
 מתוך אבני אש: גבה לך ביפך
 שחת חכמתך על יפעתיך על ארץ
 השלכתך לפני מלכים נתתך ל
 לראיה כך: מרכעוניך בעול
 רכלתך חללת מקדשיך ואוצא
 אש מתוכך ריח אכלתך ואחנקך
 לאפר על הארץ לעיני כל ראיך:
 כל יודעך בעמים שממו עליך
 בלהות היית ואיך עד עולם:
 ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
 בן אדם שים פניך אל צידון והבא
 עליה: ואמרת כה אמר אדני יהוה
 ריגני עליך צידון ונכבדתי ברמוך
 וידעו כי אני יהוה בעשורתי בה
 שפטים ונקדשתי בה:

בסגנון טוב ותפניות את מתכתיך
 כאילו בעצן גינתא דיי את שרי
 עותרא גינתא ויקרא סתיהב לך
 כל אבני טבן מסרין על לבוסך
 סמקן יקן וסבדלום כרוב יסם
 ובור לא ופנה יקין שבוזאמרין
 וברקן ששקעו ברהב כל אילין
 עיבדות תיקונך בכך ראים ליכך
 ברם לא איסתכלת בפגך ד
 דאיתעביד חללין ונקבין דאינון
 צורכך דלא איפשר לך דחתקיים
 בלא בהון מיוסם דאיתבריתא
 עסך מתקנין: את מלך מרבא
 למלכו ויהיבית לך רבותא ואת
 על טור קודשא דיי בסררתא
 דבעמא קדישא סברתא לסטלטו
 שלים את באורחך מיוסם
 דאיתבריתא עד דאשתכח שקר
 בך: ובסגנון סחורתך אתמליאו
 ואוצרך חטוף ותבתא ואפסינך
 על דברתא על טור קודשא דיי
 ואברין מלכא דרבתא על דיי
 סברתא לסטלט בעמא קדישא:
 ראים לך בתוקפך אחתכלת
 בחוכמתך על זיו אימתך על ארע
 רשיתך אחרתא למלכא ויהיביתך
 לאסתכלא בך: בסגנון חובך בשקר
 סחורתך אפיקתא מקדשך ואיתי
 עממי דתקופין באשתא בחובי
 זרונך אינון שיעונך ואהרניך
 בקשים על ארעא לעיני כל חזך:
 כל רידעך בעממיא צדיאו עלך כדלא הויתא תניך וכן תהי עד עולם:
 ותוה פתגם נבואה מן קדס יי עמי למימר: בר אדם קביל נבואה על צידון ואתנבי עליה
 ומימר בדין אסר יי אלהים הא אנא שלח רגזי עלך צידון ואתיקר בגיך וידעון ארי
 אנא יי בר אעביד בך פורענות דנין ואיתקדש בה:

ביום הוצא דלקרא דרור. והוצא הוא אל הבית דירבתי. ואוצא אש בתוכך דחזקאל. ותעלומה יוצא אור.
 ומלכס יוצאו בלין. ומוצא דבה הוא כסל:

כרוב ממסח סמא אתה כמותו הרובה סהיה גרול בממסח הסוכך כולו מקצה
 הסמים ועד קצה השמים וסמא כתתך להיות בהררי קדס כאשר כתתך לו: שחת
 חכמתך על יפעתיך. סתנאית טפעתיך: לראיה כך. להסתכל בבוסך לראיה
 כמו לראיה: חללת מקדשיך. קדושתך: אש מתוכך. דבריהא סכא מפך
 לאמר אל אפי לא כתרמו וואיתי עממיא דתקופין כאשתא מחייב זרונך:
 סממו. תמהו: ונפלא

עם קדוש. וארזי אבי זל פי הפסוק בלשון המיה ופי בתוך אבני אש גופי רוחני
 סל אש עליוני ופי בו עור פי אחר עור חסבת בלכך סאתה כרוב כי אתה התהלכת
 בתוך אבני יקרות אבני אחרת מאירות כאש שהיו מוליכים לפניך במקום כרות
 להאיר בלילה: תמים אתה. מיום הבראך. מיום עמדת על רשתך וכן רכבת עלי
 מערך מעור סרכבתי עד מכא עולת כך. סתנאית על עמי וסמחת בחורבנם:
 ברוב רכלתך מלות תוכך חמס. ועוד כי ברוב הסחורה שהיתה בעיך היו סחוריך
 עושים חמס לסחורי המקומות האחרים ואמרת כי מרוב סכודע העיר בסחורה לא
 את החטאת במה סמחת על חורבן ארץ ישראל וחטאת בחמס סעשו בעיך
 ואברך. מבני הדגום ומספטו
 אמר ואחללך מהר אלהים ואברך ואחברך אזכרה זו הטובה סהיה למלך
 מיון אבני אש. רל אתה כרוב הסוכך אברך אחרך. כלומר סמך וזכרך אברך מתוך אבני קדס סהים ישראל הנמשלים לאבני אש: גבה לך. סחתי. דינו סחתי: על
 יפעתיך. סבבה לך בה ובה סחת חכמתך כי החל לא גבה לבוסטו העולם הזה: יפעתיך. פירסוהו: לראיה כך. כמו לראות כך כלומר לראות כך הפך מה שהייתה
 וחסבת ברוב גאות לך ולתמוה עליך. וכן תי לאסתכלא כך ויס מפרשים לראיה ענין ביון וכן והמה יבטו יראו כי את כל גבוה יראה ואין צריך להוסיף מצינים
 ומלת לראיה מקור סלס מן הקל בתמורת למד הפעל בוי נראת ומסקלו לאהבה את יי אלהיך: מרוב עיך בשל רכלתך. בשל סמוך מן עול ולא בא בדרך חברו
 במסקלו: חללת מקדשיך. ארמוך. כמו מקדש מלך הוא אמר החמס והעול סעמית גרמו לך לחלל ולהחריב את מקדשך: ואוצא אש מתוכך היא אכלתך. האש היא
 משל לעין ולפי סאמר אכלתך אמר ואתך לאפר על דרך משל כי האכל באש סב לאפר ובאמר וכל העיץ בלשון עבר כמו השלכתך כתתך ואוצא ואתך כלס עבר
 במקום עתיד כמו שהוא מנהג המקרא ובדברי הנבואות ברוב: כל יודעך. סממו. כמו תמהו: בלהות. פירסוהו: ויהי. בן ארס. מבאר הוא: ואמרת. אמר הכני
 עליך ואמר סס כן מנהג המקרא ובדברי הנבואות ברוב לרבר לככח וסלא לנכח כאחר: וסלחתי

הזה ידע הייתי ס
 סתנאית ועמיתי כך
 מלאכת תופים ונקב
 המוסיף רוח בקול
 חמר בתוף וסס היה
 לך להתכונן: את
 כרוב ממסח הסוכך:
 את עוף מדה כלומר
 השוף הגרול הסוכך
 בכסיו סוכך רב כלו
 מוסל ממסל רב מ
 ממסח לשון גדול כמו
 אכסי מרדמתרמינן
 גברי דמסחן: וכתתך
 בהר קדש אלהים היית
 : וכתתך לך מקום
 לקנות לך סס בבנין
 הר קדשי ססייעת את
 סלמה בעני ארזים:
 בתוך אבני אש
 התהלכת. קיית לך
 זכרון עם מלכי ישראל
 סהם כמלאכי הסרת
 : נמצא עולתה כך:
 באמרך אל אפי: מלו
 : כמו מלאו: ואחללך
 מהר אלהים. גרמת
 סאמחה אותך סלא
 תדק עד בבנין ביתי
 : ואברך. כמו
 ואברך: מתוך אבני
 אש. מלא טעול חלק
 עם הדריקים:
 ורבותינו במדרס
 אגדה דרשו הענין
 הזה בארס הראשון
 וכך אמר הכניא לחירם
 מה כתנאית בדיקעך
 סמא בעצן גן היית
 כמו סהים ארס ה
 הראשון כל אבן
 יקרה וגו' כי כל
 החופות האלה עמיתי
 לארס הראשון ופחות
 סככולן זהב סהיה
 מכויה אחרון מלאכת
 תופיך וגו' בזאת
 השמיתך לו ולא ב
 באחרת וכך סתכלתי
 ובראיתי תופי ונקבים
 בארס הראשון את

על
 סלס סכו על
 סלחללך
 סכיתך

ושלחתי. ונפלל חלל. כמו ונפלל אלף סכפלה בו למך הפעל: נחרב עליה מסביב. נחרב יבא עליה: ולא יהיה סילון ממאיר. כמו חן והענין כפול במלת פונותיו ומאיר. כמו צרעת ממארת פוסינט בלעז: מכאוב ידוע מן האב והוא דרך מסל ותרגם יונתן מלך מבאים ופלטוכין מעיקין: הסאטנים אותם. ענין בזה ופלל וכן תירגם יונתן רבזון כי אלה האומות סוכר הם מכנים לארץ ישראל והיו מריעים לישראל: כה אמר יי. מבוחרת היא זאת הפרסה בהבטחה זו סהבטוחים מסכניהם המריעים להם והאל ית יעשה בהם פטמים שלא יוכלו להרע עוד: ויסבו. מבוחר הוא: בסנה העשירית בעשירי עשירית למלכות דרקהו חזר תחלה מורענות כור לפי שהיתה פורענותה תחילה ל

רשי

ונפלל חלל סוכרם
נחרב עליה מסביב
על אשר יראו החרב
מסביב בחון יפלו
יוסבי העיר והיו ב
בטוחים להיות חללים
בתוך ונפלל כמו לא
פללתי לא סברתי
וכמו ואויביו פללים
ידוכו עצמם להיות
חללים בתוכה: ולא
יהיה עוד לבית ישראל
וגו'. לפי מביא על
עמון ומואב וסלמנים
ואדום וצור וצידון
שהם סביבי ארץ ישראל
סחרבו ומאחר
מלאברו כלם לא יהיה
סלון וקון לישראל בכל
סביבותם סכניהם
וסירע להם: סלון.
מין קמסונים וחוחים
הוא: ממאיר:

כמו צרעת ממארת
פוכינט בלעז:
הסאטנים אותם.
הבחוץ אותם: לעברי
ליעקב. כמו סניחנה
ליעקב בלא מזרים
ופרצת ימה וקדמה
בפונה ובגבה: בסנה
העשירית בעשירי ב
בפני עמר לחדס היה
רבר יי אליו לאמר.
התנים הגדול. לפי
סכל גדולתה של מ
מזרי וכל סובב סבה
על ידי יאורינילוס ה
הוא לפיכך הכביא
מושל את מלכה לתנין
ואת עמה לדגת יאור
לי יאורי. איכי צריך
לעלמכים כיום ליאור
מספק כל צרכי:
ואני עשיתיני.

בגבורתי ובחכמתי
הגדלתי גדולתי ו
וממלתי: חכים.
כמין טבעות ברזל
איינם בלעז: דגת
יאורין בקטקמותין.
איכטומאיק ארדים
בלעז: כלום היתן בלב
כל גבורין לזאת עמך
למלחמה ויפלו כלם:

וכטמתיך המדברה. איכטומאיק בלעז. זו היא אוברין סלגים כיון סכטמו על
פני היבשה מתים ומסענת קנה. כמה פעמים סכטמו עליהם בימי סכחריב וצמני
כסוכר נזר ולא הועיל להם סקנה זה סהוא רך. ואינו סומך את הנספן עליו:

בנפסם
לזכר המים כן מזרים
לא היו לישראל מעט
הנביא הנה חיל פרעה היוצא להם לעזרה סב
בטוחים מרוב מלך בבל והנה זהו דמיון מבענת קנה
איסעליו וכא בכסו ונקבה לא דיסלא סכמו חלא סניקבה כמו סהיתה תופנת בו:

וקון ג' וס' וקון ודרדר תצמיח. סלון ממאיר וקון ככאוב. וקון תוליד את ענוב: כה אמר ה' בטע' בספרא
וסי' בקבצי את בית ישראל. כל בן נבר. כראשון באחר. שער חצר הפנימית: בעשרי ד' חס' בליש'
וסי' בשנה וחשיית לצדקהו. לשכניה העשירי. בשנה העשירית בעשרי דפרעה דס'. בעשרי באשסח

ושלחתי בה דבר ודכ בחוצותיה
ונפלל חלל בתוכה בהר' עליהם
מסביב וידעו כי אני יהוה: ולא
יהיה עוד לבית ישראל סלון ממאיר
וקון מכאב מכל סביבתם השאטים
אותם וידעו כי אני אדני יהוה:

כה אמר אדני יהוה
בקבצי את בית ישראל מן העמים
אשר נפצו כס ונקרשתי בס לעיני
הגוים וישבו על אדמתם אשר
נתתי לעבדי ליעקב: וישבו עליה
לבטח ובנו בתים ונטעו כרמים
וישבו לבטח בעשותי שפטים בכל
השאטים אתם מסביבתם וידעו כי
אני יהוה אלהיהם:

בשנה העשירית בעשרי בשנים
עשר לחדש היר' דבר יהוה אלי
לאמר: בן אדם שים פניך על-
פרעה מלך מצרים והנבא עליו ועל-
מצרים כלה: דבר ואמרת כה
אמר אדני יהוה הנני עלך פרעה
מלך מצרים חתנים הגדול הרבץ
בתוך יארי אשר אמר לי יארי ואני
עשיתיני: ונתתי חתנים בלחיתך
והדבקתי דגת יאריך בקשקשתך
והעליתך מתוך יאריך וארל כל-
דגת יאריך בקשקשתך תדבק:
ונטשתך המדברה אותך ואת כל-
דגת יאריך על פני השדה תפול לא
תאכף ולא תקבץ לחית הארץ ולעוף
השמים נתתיך לאכלה: וידעו
כל יושבי מצרים כי אני יהוה יען
היותם משענת קנה לבית ישראל:

מזרים ארי אנא יי חלף דהו ססך קניא רעיעא לבית ישראל:

לחדש לגלותינו בא אלי דפ' וכל רבני בנין בלאים בבא ונבא בשלשים איש: אמר לי דסמיני בקריא'
וסי' נכסר בסור וידא אליו יי: המדברה יב וסי' נכסר בסור אחרי בות: אותך ה' מל וסי' נכסר דבת:

לחדש לגלותינו בא אלי דפ' וכל רבני בנין בלאים בבא ונבא בשלשים איש: אמר לי דסמיני בקריא'
וסי' נכסר בסור וידא אליו יי: המדברה יב וסי' נכסר בסור אחרי בות: אותך ה' מל וסי' נכסר דבת:

לחדש לגלותינו בא אלי דפ' וכל רבני בנין בלאים בבא ונבא בשלשים איש: אמר לי דסמיני בקריא'
וסי' נכסר בסור וידא אליו יי: המדברה יב וסי' נכסר בסור אחרי בות: אותך ה' מל וסי' נכסר דבת:

לפוערנות מזרים אכל כבואת
הזרים באה לו תחילה בסנה
מעשירית ואח' בסנת החרב
בא סנה לצדקהו באה לו ה
הכבואה על מזרים סני פעמים
ואחר החרב גם כן סני פעמים
ב' סנה: בן אדם. ועל מזרים
כלה. אמר כלם בלסון נקבה
כלומר על שנת מזרים וזכר
התנים הגדול במס במקום סון
וכמוהו כמהם וכמהן מן וקוף
ומכני פטוב מזרי הוא היאור
כי הוא המסקה אוקם ואינם
צריכים למטר ועל כן מתגאים
בוהמיל מזרים ליאור ופרעה
המלך לתנים הגדול בתוכו
והתנים הוא הדג הגדול כמו
סאמר ויברא להם את התנינים
הגדולים והמסיל עם מזרים
לסאר הדגים כמו סאמר דגת
יאורין הרובץ בתוך יאוריו סאין
מחריד אותן: לי יאורי. המסקה
אותו ויארצי הסובב כמכאב בה ב
גדוד הסנים ואויבני צריך למטר
ולא ליך למרינות אחרו בעבור
תבואה: ואני עשיתיני. אני
עשיתי ונקבתי לי היאור להסקות
את ארצי או פ' עשיתיני עשיתי
והקנתי אותי בחכמתי ובטובותי
עד סכעשיתי מלך גדול וכמוהו
אמר עמה את מנה ואת אהרן
ספירושו הגדילס. ויונתן תירג'
הא אכא סלא רוגני עלך פרעה
מלך דמצרים דאת דמי לתניא
רבא דמרי בגוהרותיה דאמר
דילי מלכותא ואכא כביסית:

ונקתי חתנים. סקוב בשתי יודין
ונקל ביד אחת חת' ואם היה
נקל ככתיבתו היה נקרא חתנים
בנפשות יוד הראסונה בחירק
והסניה רפה כמספס יוד הרבני
והיה סרסו אז מנחי הלמר ועתה
הוא סקריאתו מכחי העין ויאמר
מן חח חתנים כמו מן פח פחים
ולפי סהמסיל אותו לתנין זכר
עליו דרך מסל חתנים סתוכמים
בהם הדג סקוקים בהם לחיי
הדג ומעלין אותו וכן אמר
ובחח תקוב לחיו: דגת. סס
כלל לרגס כלס דגה כמו והדגה
אמר ביאור תמות ובסמך דגת
והדבקתי. סעילו עמך כסיעלון
מן היאור והוא מסל על עם
מזרים סרים ופרסים וגבורים
ודלת העם כלס יסופו: ונטשתך
המדברה. אמר המדברה לענין
מסל כי הדגים לא יחיו במדבר

כי המזרים ימותו בחרב על פני הסנה בבאתם להלחם עם הכמרים ולא יאספו
לקבורה והיו לאכלה לחית הסנה ולעוף העמים ותירגם יונתן ולא תקבץ ולא
יתקבר רוצה לומר ולא תקבץ לקבורה: וידע כל יושבי מצרים. יען היותם מסענת
קנה לבית ישראל כיהיו מבטוחים את ישראל להזלם מיד הכמרים ולא יכלו והנה
היו להם מסענת קנה כי אינו חזק ואינו מסענת לא לפי סעה מבט כי קרוב הוא
להסבר כל סכן סהוא רצון וכן תירגם יונתן סמך קניא רעיעא ולא יאספו
לא היו לישראל מעט כמו סאמר בכסר ירמיהו חיל פרעה יבא ממזרים ויכמטו הכמרים הזרים על ירובלם את סמטם ויעלמו מעל ירוסלם ואמר להם
הנביא הנה חיל פרעה היוצא להם לעזרה סב לארצו מזרים וסבבו הכמרים וכלחמו על העיר הזאת ולכדוהו וספרוהו בלם והנה הם לא סכמוס חלא הרש להם כי מפני
בטוחים מרוב מלך בבל והנה זהו דמיון מבענת קנה וזהו ונקבת להם כל כחף וכן אמר רב בקה הנה בטוחה על מבענת קנה הרצון הזה על מזרים רבד יקמוך
איסעליו וכא בכסו ונקבה לא דיסלא סכמו חלא סניקבה כמו סהיתה תופנת בו:

לכן. מבואר הוא: פשלתו. אחר עמו לי. תחת הרע אשר עמו לי. מהיו מסעבת קנה לבית ישראל. וכי תירגם יונתן רחבוקרמי לאתפרעא מכהון: ביום ההוא אכמיח קרן לבית ישראל ולך אתן פתחון פה בתוכם. פירושו בזמן ההוא כמו וחרה אפי' בו ביום ההוא והדומים לו. ואין לערם בזמן: מלכרה מזרים סהרי נלכרה

בכז לכבוד נכר ומה במיתח קרן היה לישראל באותה עשה ופירש ארזי אבי זל בזמן מלכות מלך בבל מזכר מיתח האל יתברך מזרים בידו אל כי בזמן מלכותו רוצה לומר מלכות בנו היתה צמיחת קרן לבית ישראל ומה הוא סבול כורס במכת חמשים לגלות בבל כמו סאומר מן מוצא דבר להסיב ולכבות ירושלם עד מסיח נגד סבעים וסבעים סהם מט סכה וכורס נקרא מסיח כמו סכאמר למסיחו לכורס והוא היה צמיחת קרן לבית ישראל סטלחם מן הגולה והסיבם לארצם והיה אז בן עשרים סנה הדיוס חתנו בן סבי. ולך אתן פתחון פה בתוכם. סיראו סיתקיימו כבאותך ורבינו סלמ זל פירס כי הפסוק הזה מוכח לפרסם סל מעלה מקץ ארבעים סנה אקבץ את מזרים ואותו חסבון כלה בסנה סמלך בלסכר כיכר במכת כז לכבוד נכר נתנה מ מזרים בידו נסארו ממלכותו יח סנה וכז דאול מרוך הרי ארבעים וסנה רחסול לבלסכר כאמר סכאול פרס לרביא כמו סכאול בסתא חרל לבלסכר וגו' וביאת כורס מלך פרס לכבל היתה צמיחת קרן לבית ישראל ותירגם יונתן ביומא ההוא אקיס פורקן לבית ישראל ולך אתן פתחון פה בבבואה ב ביטיון וידעון ארי אכא לי: ויהי בן ארס. הלילו אמר ככר מזרים: כי קרוב יום: כי באותה סנה סכאמר סכאול זו נתנה מזרים ביד מלך בבל אמר כי קרוב יום רוצה לומר יום ארס ואמר אחר כן וקרוב יום לוי רל כיהיום הזה בל להס מילי ואליו הוא למחר יום ארס כי הוא יפנה לאויב לבא עליהם: יום עין. עין וערפל יהיה להם היום ההוא יעת גוי יהיה. עת סיאספגויס על מזרים להחריבה. ויונתן תירגם עירן תבר עממין יהא ובלה. מלרע: והיתה חלחלה בכוס. כסיראו כביכוס סיפלו חללים במזרים יחילו ויפחדו וירגזו סתבא חרוב גס עליהם כי סכיס הם ועס אחר הם כלס בגיחס: חלל. דרך כלל רוצה לומר חללים רבים: כוס ופוט

ונשא יז בקריא וסי' על כתפות האפוד. ונשא אהרן את שמות בני ישראל. את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן. והיה על מצח אהרן. והוא עד אוראה או ידע. ואם נפש כי חטאת ועשה. ונשא השעיר עליו את כל עונותם. ואם לא יכבם. איש איש כי יקלל אלהיו. ואם ופר יפר אתם אחריי. ונשא שח בכז כדנן אמר יי אלהים תא אנא יהיב לנבוכד ראער מלכא דבבל ית ארעא דמצרים וישבי את אררגושתה ויבזו בתה ויערי עדאח ותחי אגר לסשיריתיה: אגריה דאפלח ביה יהבית ליה ית ארעא דמצרים דתבו קדמי ל לאתפרע סנהון אמר יי אלהים: ביומא ההוא איתי פורקן לבית ישראל ולך אתן מפתח פומא בנבואה ביניהון וידעון אריאנא ויהו פתחם נבואה מן קדם יי עימי למימר: בר אדם איתנבי וימימר כדנן אמר יי אלהים אילילו ואימר ווי סן קדם יוסא: ארי קריב יוסא וקריב יוסא דעתיד למימי מן קדם יי יום עין זיע עירן תבר עממין ויהי ויתחול חרבא במצרים ויהי זיע בכוש דר יתרסון קטילין ב במצרים וישבון איהרגושתה ויפגרון אושתה: כושא ופוסאי ולודאי וכל סומכותא וכוב ובני ארעא קייסא עמהון בחרפא יתקטלון: כדנן אמר יי ויתקטלון סערי מצרי ויבטיל יקר תוקפה סמגול סונה בחרבא יתקטלון כה אמר יי אלהים ויעדון בגו מדינ דעין וקירוהי בגו קירין דהואה חרבן יהוין: וידעון אריאנא יי כדאמן עממין דתקיפין כוששתא על מצרים ויתברון כל סערהא: בעירנא התיא יפקון איגדין מן קדמי בליגינין לאענא ית כוש רשריא לרוחצן ויהי זיעא בחון כיום מצרים ארי ונא אתיא:

5. סה 5
5. סה 5

לח נשל
כחל
5. סה 5

5. סה 5

5. סה 5

5. סה 5

5. סה 5

5. סה 5

5. סה 5

5. סה 5

5. סה 5

כשלתו אחר עבר. סכר פשלה אחר עבר במצותי וצור אתן לו את ארץ מזרים: אחר עמו לי. מזרים רעה במסעבתם סהבטיוחו את עמי בעזרתם הכל: ביום ההוא אכמיח קרן. לא סמשתו ולא מצאתי פירוש מקרא זה מה הוא במח קרנם סל ישראל במפלת מזרים סהרי ישראל גלסנים לפכי מפלת מזרים ואומר אכי ביום ההוא מוסב על פרסם סל מעלה מקץ ארבעים סנה אקבץ את מזרים ואותו חסבון כלה בסנת ס סמלך בלסכר ומכינו כדניאל סבאותה סנה התחילו מלכי פרס ל להתחזק וגבז מפלה על בבל סכאול בסכא חרל לבלסכר כניאל חלס חזא וגו' קדמיחא כאריה היא בבל ו וכתל חזה הויחי עד ראימריטו גפסא וגו' וחרו חיור אחררי תכייכא רמיא לרוב היא פרס וכתל וכז אמרין לה קומי אכולי בסר סניא כלומר ת תפסי המלכ ומלכות פרס היא צמיחת קרן לישראל סכאול ככורס הוא יכנה עירי וגלותי יסלח ומניין סכרבעל סנה סל מזרים כלג באותו הפרק מזרים נתנה ביד ככוכר נכר בכז לכבוד נכר ב במנה סכאמר ככאול זו ליחזקאל הוקף ר ארבעים סנה הרי ס סמים וסבג סאמהם ארבעי וחמס לנבוכר נכר ועשרים וסלס ל לאול מרוך כ כדאמרין במסכת מעילה וסנה אחת מהסעלתה לזה ולזה כדאמרין התם סנים מקוטעות היו: ולך אתן פתחון פה בתוכם. ולך יחזקאל יהא פתחון פה כסיראו כבאותך מחקימית: סה. כמו אהה סה ליום העתיד לבא. על האומות: עת גויס עירן תבר עממין: והיתה חלחלה בכוס. לסון רעד כסיסמעו מפלת מזרים יחרדו לנפסם סן מעלה מלך בבל עליהם: וכל הערב. תי וכל סומכותא כל הערב:

לכן כה אמר אדני יהוה הנני נתן לנבוכדראצר מלך בבל את ארץ מצרים ונשא המנה ושלל שללה ויבזו כזה ויהיה שכל לחילו: פעלתו אשר עבר כה נתתי לו את ארץ מצרים אשר עשולי נאם אדני יהוה: ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל ולך אתן פתחון פה בתוכם וידעו כי אני יהוה: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם הנבא ואמרתי כה אמר אדני יהוה הילולה ליום: ביקרוב יום וקרוב יום ליהוה יום עין עת גויס יהיה: ובאה חרב במצרים ויהיה חלחלה בכוש בנפל הלל במצרים ולקחו המונה ונהרסו יסדותיה: כוש ופוטולוד וכל הערב וכז ובני ארץ הכרית אתם בחרב יפלו: כה אמר יהוה ונפלו סמבי מצרים וירד גאון עזה ממגדל סנרה בחרב יפלו כה נאם אדני יהוה: ונשמו בתוך ארצות נשמות וערי בתוך ערים נחרבות תהיינה: וידעו כי אני יהוה בתתי אש במצרים ונשברו כל עזריה: ביום ההוא יצאו מלאכים מלפני בלעים להחריד את כוש בטחיה ויהיה חלחלה בהם ביום מצרים כי הנה באה:

והיה חלחלה בהם ביום מצרים כי הנה באה:

והיה חלחלה בהם ביום מצרים כי הנה באה:

והיה חלחלה בהם ביום מצרים כי הנה באה:

והיה חלחלה בהם ביום מצרים כי הנה באה:

והיה חלחלה בהם ביום מצרים כי הנה באה:

927

III 74 2 70

לכך את החזקה ואת הנספח. החזקה חסר הנספח תהיה פסולה כמו שהיה והחזקה מלא על ארצו כמארה לו אחר שהיה אותו כבוד נכר על כהן פתח ושיעורו. מבורר הוא ויחזקתי. וזאת נאמרה חלל לכניו. כבר פירשנו לעיל מהו נאמרה חלל והוא נאמרה הנספח מהינה סקול בעת מותו. והחזקתי. תפלה. כאלו כפלו סלואה בהם כח. ונטה אותה. על דרך כטה את מטה. אל ארץ מצרים. כמו על וכו' ורבים ויהי. בן אדם. אל מירמית בגדלך. למי את רומה בגדלך שיתפאר בהמוך ובגדלך ויתחבב שלא תדע מעדולתך הנה אסור היה גדול ממך וכפל בדי אף אתה תפול. והחל בעדולת מלך אסור על דרך משל והמטילו לארץ בלבנון שהוא גבוה מכל סאר עצי הלבנון. הנה אסור. יפה ענף. מענפיו יפים וחורם מכל. ענף שהוא מסתבך הרבה ועיסה כל תחתיו מכל מן כללו הוא מפעל מבין הפעל ובא בפתיח כמו מסב קלע ויבא בצדי הכני מסב את כלי המלחמה. ובן עבותים היתה צמרתו. הסעף העליון יקרא צמרת. אמר כי צמרת הארץ היתה בין ע עבותים בין אגסים מסתבכים וגבוה עליהם ונראה יפה או חמר עבותים על רבוי העלים בענפים כמו ספירטורל וענף עץ עבות. והוא משל על מלכי האומות כי על כלם עלה ויונתן תירגם ועל כיצור שלח פרוסיה. וברש מהיכן זכה לגדולה זו לפי שממנו מעצת רור הפגלה סכאמר מן הארץ ההיא יבא אסור שבעמו כל בעלי עולם קליעה אחת לבא בעצה ולמרוד בו או היתה צמרתו לעצמה ולא כשתלסלה עמם: מים גדוליו. היה לו ספע מים לפיכך גדל כל כך כלומר היתה לו הצלחה גדולה: תהום רוממתהו. זכר תהום בלשון נקבה ובלשון זכר תהום אמר לו כי הוא ואמר תהום שהוא לשון שמך מים רבים שלא יפסקו כן גדולות לא היתה לה הפסק מים רבים עד בא ענין: אף נהריתיה הולך סביבות מטעה. נהרות התהום כלומר כל אחת מן הנהרות היוצאים מן התהום הולכים סביבות הארץ הזה שהוא מטע התהום כמו שאמר תהום רוממתהו והתהום הוא משל לטובה ולהצלחה גדולה: ואת תעלותיה שלחה כל עצי השדה. אמר כי התהום הולכה נהרותיה סביבות זה הארץ שהיא מטעה כלומר רבוי מימיה ותעלותיה מהם פלגי מים קטנים כמו תעלת הברכה אותם התעלות שלחה להסקות כל עצי השדה והמשל כי רוב הטובה וההצלחה היתה למלך אסור והמעט לאר מלכי הארץ וינתן פירם המלך כן בצמחיה סני בצמחיה ת תקוף ית מלכיה סעבד לתחות מלכותיה וית סלטוהי מני על מדינת ארעא: קלה להתר וראויה להדגם ונדרש מים גדוליו תהום רוממתהו על ששעם לקול יונה בן אחמי סירד לתהום וסנא אנפי נכוח מן החמם אסר בכפיה: על כן גבהא קמתי. האלף במקום האו ותרכינה סרעפתי ותארכינה פארותי. הענין כפול במלות שונות כי סרעפתי והסעף והפארה אחת בשמות שונים והעד מסעף פארה: סרעפתי. כתיב בלא יוד הרבוי וקרי בוד וכו' מיהו רבים פארותי. האלף קודם לרים: ממים רבים בשלחו. בשלח התהום מים רבים סביבותיו. כמו שאמר מים רבים מאותם מים רבים ארכו פארותי: בעפתי פארותי. האלף קודם לרים וית המשל כן במסירימיה כבים כל כרכין תקיפין וגו' ייפה ובחסרון לתר הפעל אף יף זה ויף הוא לקריאת בן כפתלי בחורק היוד הראשון וחירית הסנייה ובקצת הפכרי מציאתי בחורק הראשונה ובסוף הסנייה לבן אסר חו היא קריאה נכונה על מסקל וסכ' בארך דליותיו. הם הענפים הרמים מענין ארוממך יי כירליתני: ארזים

רש

וסברתי את זרועותי
אסכור את הסכית
ותהיין סתיהן סכורות
כלומר כבר לקח מלך
בכל מצד האחד שר
אסכור לו יתר המלכו
כולו: וחזקתי. לסון
חזקתי: והחזקתי.
לסון אחזה סאחוז
בדו לסומכה סלא
תפול וסופו יוכיח
וחזקתי פדעה תפלל
סאחוז אחוז בהן:
אל מירמית בגדלך.
בזחלך לגדו אל
מיהיית סכור למות
הנה אסור.

ספחתי כבר: ארז
בלבנון. היה וחורם
מכל. יער מסכך כל
גדול. ובן עבותים.
עצירענן: צמרתו.
צמח בלעז: תעלותיה.
פוסין בלעז: יאל כל
עצירעניה. להסקותם
והדוגמא כתרונמו
סל סתקת הא אחרות
דמי לארזא דלבנון
וגו' כבעמוד: מים
גדוליו תהו רוממתהו
בעמחיה סגין
בצמחיה תקוף וית
מלכיה סעבד לתחות
מלכותי וית סלטוהי
מני על כל מדינת אר
ארעא ומדרם אגרה
ובן עבותים הייתה
צמרתו מהיכן זכה
לגדולה לפי שממנו
מעצת רור הפגלה
סל מן הארץ ההיא
יבא אסור כמעט כל
בא העולם קליעה א
אחת לבוא בעצה ל
למרוד בו או היתה
צמרתו נראית לעצמה
ולא כשתלסלה עמם
מים גדוליו תהום
רוממתהו ועל ששעם
לקול יונה בן אחמי
סירד לתהום וסנא
אנפי נכוח מן החמם
אסר בכפיה:

סרעפתי. ענפיו: פארותי. זמורותיו: ממים רבים בשלחו. פארותיו על ידימים
רבים בשלחו פארותיו כלומר גדלו פארותיו ולסון סילוח כופל בהם כמו ותפלה
פארותי קננו: לסון קן: בעפתי. בענפיו: דליותיו. אף הם לסון ענפי הכנפים
לאורך לכל נד כמין דליות הכרם סיסטורילאם בלעז: ויף. לסון יופיו לא

היוד הראשונה מאיתן והסנייה פא הפעל סרמו יפה ויאמר האיתן איפה
ייפה ובחסרון לתר הפעל אף יף זה ויף הוא לקריאת בן כפתלי בחורק היוד הראשון וחירית הסנייה ובקצת הפכרי
מציאתי בחורק הראשונה ובסוף הסנייה לבן אסר חו היא קריאה נכונה על מסקל וסכ' בארך דליותיו. הם הענפים הרמים מענין ארוממך יי כירליתני: ארזים

את החזקה ל וחד ואת החזקה את האכרת אבקש ואינון מן שטה חרא חד את ואת וכל חד וחד לית דכולהו
נכסר במסרא רבהא בערך את: וחזקתי כ' וסימ' וחזקתי את לב פרעה ורדף. וחזקתי את זרעות מלך בבל
תפלה ב' וסימ' אבני אגביש תפלה. וזרעות פרעה תפלה: והמנוג' מל וסל בספר שפטים סימן ד' אל פי

ואיתברית סערותי וית שילטונוהי
תקיפני דבחון דהוא חבר ית
מלכותא וארמיית תוקפא מיניה
ואגליית מצראי ביני עממא
ואיברינון במדינתא ואחזקתי
מלכות מלכא דבבל ואחזקתי
תוקפי בידיה ואיתברית תקוף
פרעה וינתם נהום סטעני חרב
קדמוהי: ואחזקתי מלכות
מלכא דבבל ומלכות פרעה ת
תבטיל וידעון ארי אנא יי פד איתן
תוקפי ביד מלכא דבבל ויתפרע
פורענות מן ארעא דמצרים
ואגליית מצראי לביני עממא
ואיבר יתרונון במדינתא וידעון
ארי אנא יי

ותהו פחדא עברי שנין בתליתא
בחד ליתא הוה פתנם נבואה מן
קדם יי עימי לסימר: בר אדם
אימר לפרעה מלכא דמצרים
ולאיתרגשותיה לסן דמיתא
בתוקפך: הא אחרתא דמא
לארעא בליבנו דנפיה שפיר ו
וסוכיה סטלן ורם בקומה ועל
ניגדן שלח שרשוהי: בעממא
סני בסומכותא תקיף ית מלכיה
שעביר לתחות מלכותיה וית
שילטונוהי סני על כל מדינת
ארעא: על בן ראם בתוקפיה
סכל מלכא ארעא וסניא משריותי
ואיתנצחו סוכותיה על עסמין
סניאין באיתנצחותיה: בפשירית
כדיש כל פרפין תקיפין ויתחות
שילטונוהי שעביר כל סרינת
ארעא ובטל מלכותיה יתיבו
פל עסמין סניאין: ואיתנצח
בסומכותיה בסני גיברותי: ארי תווח אימתיה על עסמין סניאין:

ג' וסימ' אל מי ככולנו דחא. בן אדם אמר אל פרעה. אל מירמית בנה: שלחו וס' נכסר בשמחאל
סימן יי: גבהא חד מן מליך דלית דכו' כתיבין א' בסוף תיבותא וס' נכסר במסדה רבא בערך א' בארך ג'
בקיאה וס' בארך ירעת האהל ויחכרוהו. ויף בגדלו בארך דליותיו. בארך אפים ופתהקצין. אנך:

סרעפתי. ענפיו: פארותי. זמורותיו: ממים רבים בשלחו. פארותיו על ידימים
רבים בשלחו פארותיו כלומר גדלו פארותיו ולסון סילוח כופל בהם כמו ותפלה
פארותי קננו: לסון קן: בעפתי. בענפיו: דליותיו. אף הם לסון ענפי הכנפים
לאורך לכל נד כמין דליות הכרם סיסטורילאם בלעז: ויף. לסון יופיו לא

היוד הראשונה מאיתן והסנייה פא הפעל סרמו יפה ויאמר האיתן איפה
ייפה ובחסרון לתר הפעל אף יף זה ויף הוא לקריאת בן כפתלי בחורק היוד הראשון וחירית הסנייה ובקצת הפכרי
מציאתי בחורק הראשונה ובסוף הסנייה לבן אסר חו היא קריאה נכונה על מסקל וסכ' בארך דליותיו. הם הענפים הרמים מענין ארוממך יי כירליתני: ארזים

אֲרִיזִים לֹא עֲמָמוּהוּ כִּמוֹ כְּלִסְתוֹם לֹא עֲמָמוֹךְ עֵינֵי הַסֵּתֶר וְכִסְוֵי רֹזֵה לִמֹר
הָאֲרִיזִים הַגְּבוּהִים סָהָם בֶּן אֱלֹהִים לֹא יִסְתָּרוּהוּ וְלֹא יִכְסּוּהוּ כִּי הוּא עַל כֻּלָּם
וְכִאֲמָרוֹ בֶּן אֱלֹהִים הוּא עַל דֶּרֶךְ הַפְּלִגָה וְהוּא הֵבֵן סָבָאֲמֵר עֲלוּיֵטֶע ״ אֱלֹהִים
בֶּן בִּעֲרָ׃ וְעֲרֻמֹּתֶי • כִּמוֹ וְלֹחַ וְעֲרֻמָּן סָהוּא אֵילָן סָהוּרִק הַסֵּתֶרִימִר בְּלִעָ׃

בַּיּוֹמֹכָּ וְסִמָּלָא דַּמָּה אֵלֵינוּ • מִלֶּךְ בִּיּוֹמֵינוּ יִפְהֶה הַבְּקִרְאָה וְסִימָּ וְכַאֲבִשְׁלֹסִים לֹא הָיָה אִישׁ יוֹפֵה כְּבֵל הָוָרֶץ • יִפְהֶה עֲשִׂיתִי כְּרוֹכ דְּלִיתִיו • אֶת הַכֵּל עָשָׂה יוֹפֵה בַּעֲתוֹ • טוֹב אֲשֶׁר יִפְהֶה לְאִבּוֹל וְלִשְׁתֵּי • הַנֶּךְ יִפְהֶה דִּדְרֵי אֶפְנֵי • לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִגְבּוּהוּ מִן לֵד פְּסוֹ דְּאִית כַּחַן לֹא וְלֹא קִדְמָא קִדְמֵי וְחִרְזִי אַחֲרֵינוּ נִסְבִּין וְזֵי וְסִימָּ נִסְמַר בְּמִסְרָ

מִלְכִּין תִּקְיֹפִין לֹא אֵיתְנַצְחוּ
בְּלִיָּה בְּתִקּוֹף גְּבוּרָה וְהוּא
יֵה מִן קָדָם יִשְׁלֹטֻנִין לֹא קָמוּ
מִשִּׁירְתִּיהָ וְגִבְרִין לֹא יָכִילוּ
מִכְּוֹתֶיהָ בְּתִקּוֹף גְּבוּרָה וְהוּא
יֵה מִן קָדָם יִשְׁלֹטֻנִין לֹא יָכִילוּ
בְּקִפְיָהּ שְׁפִיר עֲבָדֶיהָ בְּסִגְיָה
וְהוּא יִזְעוּ מִן קָדָמֶיהָ כָּל מַלְכֵי
בְּתִקּוֹף גְּבוּרָה וְהוּא עֵימָה
קָדָם יִי

בְּכֵן בְּדִבְרֵי אֱמֶר יי אֱלֹהִים חֲלֹף
וְדֹא מִתָּא בְקוֹמָה וַיְהִי מִרְוֵתִיה
עַל מַלְכוּתִיהָ וְרֹאשׁ לְבֵיתָהּ בְּחוֹקֶפֶי
וַאֲיִסְטֵרִינִיהָ בִּיד תִּקְוִי עֲמָמִיא
אֵיתִפֶּרַע מִיָּנִיהָ בְּחוֹבֵיהָ מִרְבֵּיתִיהָ
וַשְׁעֵינֶיהָ נֹכְרִאִין תִּקְפִּי עֲמָמִיא
וְרִשְׁטוּתִיהָ עַל טוֹרִיא וּבְכָל חֲלִיא

נָפְלָא מִשִּׁירֵיהֶּיּוּ וְאִתְּכַדְרוּ ס
סוּמְכֻרְתִּיה בְּכָל פְּצִיזֵי אֶרֶעָ
וְנִתְחוּ מִטָּל מַלְכוּתֶיהָ כָּל עַמְמֵי
אֶרֶעָ וְרִשְׁטֻהֶּיּוּ עַל מַפְלַת
קְטִילוֹתֶיהָ שָׂרוּ כָּל עוֹפֵא דְשָׁמַיָּא
וְעַל פְּגְרֵי מִשְׁרֵיתֶיהָ נִתְחַא כָּל חַיִּית
בְּרֵא ו בְּדִיל וְלֹא יִרְאֻמֶּן
בְּתוֹקְפֻהֶּזֶן כָּל מַלְכֵי קִדְם וְלֹא
יִתְנֻן יַת מְרוֹתֶהֶזֶן עַל מַלְכוּתֶהָ

וְלֹא יִתְרַבְּרוּן לְהֹזֵן בְּתוֹקֶפְרוֹן
כָּל עֲבָדֵי מַלְכוֹ אֲרִי כֹלֵהוֹן א
אִתְּמַכְרוּ לְמוֹתָא לְאַרְעָא עֲרֵעִית
בְּגוּ בְּגֵי אִנְשָׁא עִם נַחְתִּי גֹב בִּידֵית
אַבְרָמָא ו
כִּדְרֵן
אָמַר יְיָ אֱלֹהִים בְּיָסֵם אַחְתּוֹתַי יִתִּית
לְשָׂאֹל אִיתְאַבְּלוּ עֲלוֹהֵי חֲפַת
עָקָא ית עֲלֵמָא וְחִדְרֹבָא מְדִינְתָא
וְזַעוּ עֲמִין סִגְיָא וְחִשּׁוֹכֵית עֲלוֹת
אֲפִי מַלְכֵינָא וְכָל מַלְכֵי עַמֵּינָא
עֲלוֹתֵי טַפְחוֹ פִתְּפֵא ו
מַלְכֵינָא אֲזַעֲרֵם וְנִמְנִינָא אַחֲמִתֵּם

מִיָּה אֵתְחַתּוּ לִשְׂאוֹל עִם קְטָלֵי חֶרֶב

כל בניו וכל כנותיו לטובו ויבא. לא ירד בני
 • והיה בראתו כי אין הער ומת והורדו. ואם
 שאלה. מקול בפרתו הרעשתי. גם אם אתו
 ב לא ירד. ישובו רשעים.

ער 7 74 IIII

והרעו יסבנו בצלל צלל גוים. אותם המלכים שהם זרועו ושמרוני יסבנו בצלל בתוך גוים ידורו לתול אלו אל חללי חרב וית זרועו ושלטוניה אתכדורו מתקפיהו בצל מלכותא: אל מירמית ככה. אמר כגד פרעה אל מי מכל עני ערן דמית אלס אתה סבור דמית לתלך אסור בעלך סהיה ארז בלבנון הנה אסור כפלגם אתה תכולי והורדת את עני ערן.

והרעו יסבנו בצלל: ושמרוני אמר יסבנו בצלל: אל מירמית ככה. אתה פרעה אל מי מעצבי ערן דמית סהיה ככה גרול כאסור בכבוד ובגדל והרי רחית סהורדתו סאול וליף אתה והורדת עני ערן עם סאר מלכים חזקים יא ארץ תחתית גיהנם: כפיר גוים דמית ואתה כתסס במילי: היה לך לרצון חורף יאורדך כמספס הדגים ולא לזאת אל

היכס וכתבאית בלגך וכדמית בעצמך לכפיר הסליט כבסס ויכא לטרוף טרף: ועתה כנהריתך: ותכחחך עם כהריתך לסון ג: גוחי מבטן כי ציה ירדן ואורב יסר אל מגיח ממקומו לסון דבר הכובע ויכא מ מבית מקטרים:

ועלתי לסון עכירה: כרגליך. רגלים לא יחיו לך ועשית לך רגלים כחית הארץ לעבור מימי הארצות ולרכוס נהרותם: והדוגמא כתרנא ינתן והנחיתא במסרייתך והנחיתא עממית ב כמותכותך ואחריתך מדינתהו: כחרמי לסון מצודה והרעה יס במקרא יגורו ב ברחמו מכויר וחרמים: ומלאתי הגאות רמותיך. הסלכתך כמורמה בים ויס אומרים רמותיך לסון רמה כמו וירס תולעים ויכאס: והספיקי ארץ צפתך. ארץ אסור אתה צף בה על פני מימי יאורדך כמו כסו מים על ראשי ויכא הכרזל אותה הארץ אסוקה מדמך: אל ההרים. הגבוהים סבה: צפתך. טוכפרוטמנט בלעז: ואכיקים. ראויים בלעז: וכסיתי בכותר ממים.

כסתכנה תעשרתך יעלה העסן ויכסה ס הסמים ויחסך ס המאורות כלומר כל סממי סמך יתחבלו ויסחמומו כי ידאג אים לכססו לאמר גס עלינו יעמוד המסחית: כל מאורי אור במתי. סרילס מעלה מליכך: בהבאי סכרך. באיתותי תביריקך לבניהו: והכעסתי

אל מיג בקריא וסימ יאמר יחזקאל אל מי דמית כנה: בשני עשר בליש'ס'ם גבסר בסדר תצוה: כתיסג בקריא וסימ כתיסס יד: בימים ס דגשים בקריא וסימ פרו ורבו וסלאו. כל אשר לו סנפיר. וכל אשר אין לו. ואתה כתיסס בימים: בימים וכל תואכיל: וכלאית'ד בקיר

וזרעו יסבנו בצלל בתוך גוים:
אל מי דמית ככה בכבוד ובגדל
בעצי ערן והורדת ארץ עצי ערן
אל ארץ תחתית בתוך ערליס תשכב
את חללי חרב הווא פרעה וכל
המונה נאם אדני יהוה:

ויהי בשתי עשרה שנה
בשני עשר חדש באחד לחדש היה
דבר יהוה אלי לאמר:
שא קינה על פרעה מלך מצרים
ואמרת אליו כפיר גוים דמית ואתה
בתלים בימים ותגח כנהריתך
ותדלח מים כרגליך ותדפס נהרתם
כה אמר אדני יהוה
וכרשתי עליך את רשתי בקהל
עמים רבים והעלוק בחרמי:

ונטשתיך בארץ על פני השדה
אטלך והשכנתי עליך כל עוף
השמים והשבעתי ממך חירת כל
הארץ:
ונתתי את בשרך על
ההרים ומלאתי הגאות רמותך:
והשקיתי ארץ צפתך מדמך אל
ההרים ואפקים יפלאו ממך:
וכסיתי בכבודך שמים והקדרתי
את ככביהם שמש בענן אכסנו וירח
לא יאיר אורו:
כל מאורי אור
בשמים אקדירם עליך ונתתי חשך
על ארצך נאם אדני יהוה:

והכעסתי לב עמים רבים בהביאי
שברך בגוים על ארצות אשר לא
ידעתם:
והשמותי עליך עמים
רבים ומלכיהם ישערו עליך שער
ואזיע לב עמסין סגיאין באיתותי תביריקך
לבני עסמאיל מדינן
ולא ידעתנו: ואצירי עלך עמסין סגיאין וסלכיהו
יתמהו עלך תימה

וס' את דברך. את דעיו חללי. אם הבית הזה בכבוד. וכלאית הגאות: וירח ט בקריא וסימ וירס השמש ירח עכד. שמש בגבעת וירח בעמק. חשך השמש בצאתו. שמש וירח קדור. וחברו הירחון בואל. וכסיתי בכבודך שמים. יוסם השמש לא יכנה. וחלוא שמש וירח. וירח יקר וחלך:

לב. כלומר ירגו ויחד לבס: וסמיותי. לסון תמהו: בעופי

ושלטוניהו איתכדורו מתקפיהו
בגו מלכותא:

למן דמית כרין ביקר ובירבו
במלכי קדם והיתחת עם מלכי
קדם לארעא ארעיתא בגו תיכיא
תשכב עם קטלי חרבא הווא
פרעה וכל איתרגשתיא אמר
אלהים:

כתרתא עסרי שנין בהרי עסר
ירחיו בתר לירתא הווא פתום
גבואה מן קדם יי עימי למימר:
בר אדם טול אליא על פרעה
מלכא דמצרים ותיסר ליה תקיף
בעסמאיתותיא ואת בתניטא בימאי
ואגתתא במשריתך ואזעתא
עממא בסומכורך ואחריתא
מדינתהו:

כדנן אמר יי אלהים ואפרס עלך
ית מצרתי בקהל עמסין סגיאין
ותיתאחד בסרעתי וארטשינך
בארעא על אפי כרא אירמי
נבילתך ואשרי עלך כל עופא
רשמיא ואסבע סינך חית כל ארע
וואתן ית בסר קטלך על טוריא
ותמלון חיליא פגרי משריתך:
וארווי ארעא ותניטא מדסך על
טוריא ופציריא תמלון מינך:

ותחפינך עקא באבהית יתויו
יקר מלכותך מן שמיא תערוך עם
משריתך והו סגיאין ככוכביא
מלך במשריתיה יחפינך כעננא
דסלין ותפי ית שמשא וכסתר
ביסמא לא מוחר נהוריהו:
כל שבילי אורחתך דסתקנין ונסרין
בגויך הא כסנהרי וזריא בשמיא
אקלקלניו עלך ותחפי עקא
בקבלאית ארעך אמר יי אלהים:

ואזיע לב עמסין סגיאין באיתותי תביריקך לבני עסמאיל מדינן ולא ידעתנו: ואצירי עלך עמסין סגיאין וסלכיהו יתמהו עלך תימה

מירח עכד. שמש בגבעת וירח בעמק. חשך השמש בצאתו. שמש וירח קדור. וחברו הירחון בואל. וכסיתי בכבודך שמים. יוסם השמש לא יכנה. וחלוא שמש וירח. וירח יקר וחלך:

מירח עכד. שמש בגבעת וירח בעמק. חשך השמש בצאתו. שמש וירח קדור. וחברו הירחון בואל. וכסיתי בכבודך שמים. יוסם השמש לא יכנה. וחלוא שמש וירח. וירח יקר וחלך:

כמו סכסכו ויורו סאר המלכים כן תהרז ארץ תחתית גס אתה י בתוך ערליס: הס ערלי לב ועל דרך הזה תי חיביא: הווא פרעה: כאילו אמר אתה פרעה אלס סדרך המקרא לרבר לכסח וסלא לכסח כאחר כמו סמעו עמים כולם והדומים להם:

ויהי בשתי עשרה סנה. למלכות דקיהו סנה אחת אחר החרבן: בן אדם סא קינה. כי כן יקוננו עליו המקוננים: כפיר גוים דמית. כמו כפיר אריות בתוך חית הסדה כן דמית ארץ בתוך הגוים: ואתה כתיסס בימים: וכן היית כמו התנים הגרול בימים כמו סאמר עליו גס כן התנים הגרול הרובץ ב בתוך יאוריו ומס כתיסס במקו כן כמו סכתבנו:

כנהריתך. ותוציא כמו כי ציה ירדן אל פיהו ופירו ותוציא מים כנהריתך אל היכסה וכת כנהריתך כבית כך כריכונגס ודאומ' לו או יהיה ותגח מבטן קל ופי ותכא עם כנהריתך לסטוף את הארץ והנהרות הס מעל לחילותיו: ותדלח מים כרגליך. סאר מים סל סאר ארצות: כהרותם. כהרות מים סזכר: ותדלח. ותקפס. עני אחד במלות סונות עני הדריס במים עם עכירות המים כי כ כסדורס ארס במים סאכס ע עמית' סוכל לגעת כרגלובארץ מעלה הטוט ומעכיר המים וס מעל סהיה נלחס בגוים רבים ומסחית ארצותם: ותירב ויכת ויתג עני מלחמ סתרנס ואחת במסריתך וג': כה אמר. רמתי י ואמר כחרמי לומר כי האל יתברך יהיה עממהם להסחית מחרים וחרמי כמו רמתי וכן יכדור חרס ותי רסתי מחרתי וחרמי סרעתי כי חרסת עשו מעסה סירוג ונטשתיך. מכוור הווא: אטלך. כמו אטלכך וכן ויעלול את הכלים: כתיית את בשרך. כתרנמו ית בסר קטלך. כי לא אמר על פרעה לבדו אלא עליו ועל עמו. ואמר על ההרי סיסססו להסגב סהרי וסס יהרגו או השפויסאו אותם על ההרים: רמותיך. סיהו הגאות והסמקס מלאים מן הסגרי וסד ידומו ויגבוה עליהם

מירח עכד. שמש בגבעת וירח בעמק. חשך השמש בצאתו. שמש וירח קדור. וחברו הירחון בואל. וכסיתי בכבודך שמים. יוסם השמש לא יכנה. וחלוא שמש וירח. וירח יקר וחלך:

מירח עכד. שמש בגבעת וירח בעמק. חשך השמש בצאתו. שמש וירח קדור. וחברו הירחון בואל. וכסיתי בכבודך שמים. יוסם השמש לא יכנה. וחלוא שמש וירח. וירח יקר וחלך:

מירח עכד. שמש בגבעת וירח בעמק. חשך השמש בצאתו. שמש וירח קדור. וחברו הירחון בואל. וכסיתי בכבודך שמים. יוסם השמש לא יכנה. וחלוא שמש וירח. וירח יקר וחלך:

בשפתי חרצני על פניהם. וזהו חרצני על פניהם להפחיתם ולהורידם כי בה הורגו בשפתי ענין זהירות והזהרה כמו תשפיה בדרך תחיה ויש לפרש גם כן ענין תבונה כלומר בהנשי ופועל חרצני על פניהם וענין התבונה הרוב לענין העיפה ודברי רז"ל אין מליקין בצרימפני שהוא קטן כלומר שהוא פורח ונע מן הכר הזה והנה ויונתן תירגם באותיות עלך דקטלך בחרבא ואינון חזון וחרדו לרגעי ימרגע לרגעם מן רגע הם ויונתן מן קרב תבדיון: איש לנפשו. כל אחד ואחד יחיד על עצמו ויפחד בראותם מפלתך: כי כה אמר. תבואך. תבא לך: בחרבות. מבואר הוא: והאברתי. מעל מים רבים. מהיתה גולה על מים רבים כי מים רבים היו במצרים

ביאורים ואנשים לבד היאור הגדול ולא תשאר בה בהמה ש שתעבור בהם כי שממה תהיה ופירש הענין ואמר ולא תדלחם רגל ארס עוד ופרסות בהמה לא תדלחם ותדלחם כמו תדמסם ובאמר עוד רוצה לומר מן רב כמו ולא יספוד גרדי ארס ואז אסקיע ממימים כסמיהם רבים במקו אחד ים בהם שמתן ונקראו פוקעל לפי שהנפול בהם פוקע למטה וכן אמר וסקיעה כיאור מצרים ואמר שלא יסקו מהם השדות והגנים שהארץ תהיה מאין ארס ובהמה הנה הם פוקעים: וזהו תרגום כשמן חולך. זכים כשמן כי המים שתעבור בהם רגל ארס ובהמה הם עכורים ויונתן תירגם ובכך אסקיע לעממיה ומלכיהון בביח ארבר ובמקל כוסחאות בכך חזריתי למכותיהון ומלכיהון בביח ארבר: בתתי ובסמיהם ותהיה כסמה הארץ ממלואה ואעפ שיעמד העצם במלת וסמל טעמה דבק עם ארץ כסמה בינוני לנקבה מזכין כפעל מן שמים קינה היא. כמו שאמר בתחלת הענין אמר בסוף גם כן: קינה היא וקוננה. אמרו אותה בקול קינה וית אליתא היא כבואתה ותהי לאליתא: בנות הגוים תקוננה אותה. בני הכפרים אשר בגוים יקוננו א אותה וכן תירגם ויונתן כפרני עממיה ויללן יתה ויש לפי בנות כמשתעבדים כי המספר והקינה היא מכה הנשים כמו שאמר וקראן למקוננא ותבאנס תקוננה רגע לון הקינות לחסרון לון הכפל לבנין ה המרובע או פירו' בנות הגוים קהלות הגוים כמו בת ציון בת ארם ספי' שיה: ויהי במתי פשרה טנה. מבואר הוא למעלה: בחמשה עשר לחדש. ולא זכר אזה חמש סמך בזה לפי שזכרו למעלה בשבע עשר חמש: בן ארם כהה על המון מצרים והורידה. אמר כהה כמו שאמר סאקיה לא שהנביא יקונן ו ויכהה עליהם אבל ישמח על ח חרבנם ועל ארם אלא שאמר הדברים שיקוננו בהם המקוננא והנשים עליהם והורידה פירושו לנפיו: א ארץ תחתיות.

לרגעים ד' וסי' אני יצארה: חרות ילכשו על הארץ יטכו. וחרדו לרגעים איש לנפשו. לרגעים תבנמו: בשכן ב' וסי' ונורותם בשכן אוליך. כשמן הטוב: בדבותי ב' א' כל וא' חסר וסי' בדכתי בארץ מצרים. בדכתי את כל יושביה: תקוננה חד מן ג' בלין ת' בריש תיבואה וכן ב' ב' בפסו וסי' תדלחם

בַּעֲפֹפֵי הָרָבִי עַל-פְּנֵיהֶם וַחֲרָדוּ לְרִגְעִים אִישׁ לְנַפְשׁוֹ בְּיוֹם מַפְלָתָךְ: כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה: תִּרְבַּם מִלֶּךְ בְּבִלְתֹּבֹאֲךָ: בַּחֲרֻבוֹת גְּבוּרִים אֶפִּיל הַמִּוֶּנֶךְ עֲרִיצֵי גוֹיִם כֻּלָּם וְשִׁדְדוּ אֶת-גִּזְאוֹן מִצְרַיִם וְנִשְׁמַד כָּל-הַמִּוֶּנֶה: וְהָאֲבֵרְתִּי אֶת-כָּל-בְּהֵמָתָהּ מֵעַל מִים רַבִּים וְלֹא תִדְלַחַם רֶגֶל-אָדָם עוֹד וּפְרָסוֹת בְּהֵמָה לֹא תִדְלַחַם: אֲזִישְׁקִיעַ מִימִיָּהּ וְנִהְרֹתֶם בְּשֶׁמֶן אוֹלִיךְ נֹאם אֲדֹנָי יְהוִה: בְּתִתִּי אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמָמָה וְנִשְׁמָה אֶרֶץ מִמְלָאָה בַּחֲבוֹתֵי אֶת-כָּל-יוֹשְׁבֵי בָהּ וְיָדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוִה: קִינָהּ הָיָא וְקִוְנָהּ בְּנוֹת הַגּוֹיִם תִּקְוְנָהּ אוֹתָהּ עַל-מִצְרַיִם וְעַל כָּל-הַמִּזְנָה תִּקְוְנָהּ אוֹתָהּ נֹאם אֲדֹנָי יְהוִה: וְהָיָה בְּשִׁתִּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בַּחֲמִשָּׁר עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הָיָה דְּבַר יְהוִה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן-אָדָם נִתְּנָה עַל-הַמֶּזֶן מִצְרַיִם וְהוֹרְדָהוּ אֹתָהּ וּבְנוֹת גּוֹיִם אֲדָרְסָא אֶל-אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֶת-יֹרְדֵי בּוֹר: מִמֵּי גַעַמְתָּ רָחֶה וְהִשְׁכַּח אֶת-עַרְלִים: בְּתוֹךְ חֲלָלֵי-חֶרֶב יִפְּלוּ הַדְּבָנִתָּה מִשְׁכֹּנוֹ אוֹתָהּ וְכָל-הַמִּוֶּנֶה: יִדְּבֹרוּ לֹא אֵלַי גְּבוּרִים מִתּוֹךְ שְׂאוֹל אֶת-עֲזָרֵי יִדְּוּ שִׁכְבוּ הָעַרְלִים חֲלָלֵי חֶרֶב: שֵׁם אֲשׁוּר וְכָל-קְהֵלָה סִבְיֹתָי קִבְּרֹתַי בְּלִים חֲלָלִים רַגְפָּלִים בְּהָרֵב: אֲשֶׁר נָתַנוּ קִבְּרֹתֵיהֶם בִּירְכֵתִי בּוֹר

רשי' בעשפי חרצני על פניהם. למקוננא פורח בשלחי עלך ח' מלוחי דרך ארס: וחרדו לרגעים: למצרים פוננס עליהם יבא הסכר לא למון רגע ממם כן חברו מנחם: איש לנפשו. כל אחד על עצמו פווימחא'מאם בלעז: מעל מים. מל שאר מדינות שהיית עובדם: אסקיע ממימים. מלא תעברם רגל בהמה יפקע הטיוט ויהיו המים כלולים ויחיים כשמן המזון: ארץ ממולאה. ארץ מהיא עתה ממולאה מכל טוב: כהה. בזה וקונן והורידה אותה ובנות וגו'. התבא עליו ועל כל האומות סידרו לבאר סחת כאן הראהו הקבה ליחזקאל מכל האומות יורדן לגיהנם: תמי נעמתי כלום נעמתי מאר הערלים אף אתה רדה לבור והסכבה אותם: חרב נקמה. לחרב נקמה מצרים: ידברו לו ידברו עליו ועל עזריו: אולי גבורים מתוך סאול. סרס המקרא ודרסו ידברו לו את עזריו עם עזריו אתו ידברו אולי גבורים סכבאול וככה יאמרו עליהם ידורו סכבו ה הערלים וגו' כללו וליהם ולך הסמוכן לרבור אינם לא למון על: סס אסור. בניהם: סביבותיו. סתוך סאול קברותיו מוכנים כי תעס לא יבא לכוח בקבר: ברכתי בור. בעמק בור בתוך עמקי: ויהי

רוצה לומר שיוורידה וידברו ויבטאו ויש מפרשים אותו מענין ארד בשמי ואם הם פנים מרשים: אותה ובנות גוים ארירים. לא מצרים לבדה אלא הוריד אותה ובנות גוים ארירים הגוים ארירים כולם ידורו מגרולתם ויסופו וידורו אל ארץ תחתיות ויאבר שמם ובנות קהלות כמו ארם בת בבל: תחתיות. הם קבוצ תחתיות: תמי נעמתי. אותה חושב להיות נעים ויפה והלא כל המוני הגוים שיחשבו להתגבר ולעמוד בפיס ידורו ממעלתם ואתה תחשוב לעמוד: רדה והסכבה את ערלים. רד כמו שהם ידורו ויפסדו עם ערלי לב ורשעי המוני הגוים בקבר והסכבה מקור בתוספת הא מבני הפעל סלא זכר פעלו כי לא יבא ממנו וזו כמו שכתבנו בספר מכלל בחלק הרקדוק ממנו: מתוך חללי חרב יפולו. טבס הם היו חללי חרב: חרב נקמה. כמו לחרב נקמה: מסכו אותה וכל המוניה. מסכו וזו לגזרת פעול האם בקראת בקמן חטף וכן את המסרה עליו לית חטף אמר סימטכו אותם לארץ תחתית: ידברו לו אולי גבורים. אמר דרך משל כי בחרת פרעה סאול ידברו לו גוים תקיפוי גוים הגבורי סידרו לסאול ולא העילה להם גבורתם וחזקם ולא ספר מה ידברו לו כי סמך על המבין והדב כאמר יסעיהו על מלך בבל כולם יעשו ויאמרו אלך גם אתה חלית כמוני: את עזריו. עם עזריו ידברו עם פרעה ועם עזריו: ידורו סכבו הערלים. עם עזריו סידרו וסכבו עם הערלים חללי חרב: סס אסור וכל קהלה. קהל ארץ אסור: סביבות קברותיו. סביבות אסור יהיו קברות פרעה והמוני: אשר נקבו קברותיה ברכתי בור. לפי שאמר כבידותו קברותיו אמר ואם נקבו קברותיה מל שדת אסור ברכתי בור ואמר זה להפלה סידרו לסאול תחתית והעמק שאמר בקברותם באמרו ואל ארץ תחתיות ברכתי בור להגדיל ארם בעמק במקום סלא תעני יד וכל זה דרך משל כלומר שאמרו לעולם הם ונפטקום: ויהי

ויהי הקהל סביבות קברתם יקחל ארץ מזרים סביבות קברות ערת ארץ אשור ובאמרו סביבות אינו אולם מיקברו במיקם סגורו הם אלא מיעלו בחרת כמוהם ומעמם אחד להם כאילו הם ביחד וכולם יפלו בחרב אותם אשר נהנו חתית בארץ חיים מנתנו מוראם וחתיתם בבגי דרם בעדם חיים ולפיכך אמר בארץ חיים לפי מהם עתה בארץ מתים ויזכת תירגם על דמליטו בארעא דאירסאלי: סם עילם. סביבות קברתה. המון עילם יהיו סביבות קברתה וקברתה אמר על ערת המרים והבבורים: אשר ידרו מרלים. סמתו ברסעם: ויסאז כלמיתם. כיהיו כללמים מגדולתם סהיתה להם ועתה יפלו בחרב ביד אויביהם ויזכת תירג' וקבילו אתכנעמתחן: בתוך חללים נתנו

9257

ויהי קהלם . בתוך
סאל סביב קבורתם .
 : אשר נתנו חתית .
אשר נתנו סבב בארץ
יסראל : נתנו מסבב
לה : למלם : מחללי :
עמו הרגו : ולא
יסבבו . אלה הנזכר
עם גבורים שמתו מ
מיתת עצמם כי נפלו
וגרועים יהיו מערלים
אשר מתו ממיתת עצמם
וידו בכלי מלחמתם
סאל : ויתנו . קוביאל
את חרבותם תחת ר
ראסיהם לסיוץ ל
להודיע כי לא סלטה
בהם חרב : ותי
עונותם על עצמותם .
לא נחקר מעונם
כלום סלא כפרה ע
עליהם חרב הרע
סלא נהרגו ומה הוא
העון כי חתית הגבור
ההם היתה בארץ ח
חיים : ואתה בתוך
ערלים : לפרעה הוא
אומר : את חללי חרב
 . ולא עם המת' מיתת
עצמם : בחתיתם
מגבורתם בונים .
באת ברותהון
מגבורתהון בחתין :
כי נתתי את חתיני
בארץ סחים : כי ארץ
אזי את מוראי בארץ
יסראל ולא תתן עוד
חתית אדם בה :
לזוטה

קבורתה ג' כ'ס'א בלא וסימ' נבסר בסדר וישראל. התחיות ו'סימ' ביהושע סימ' טו: סביבותיו ד' כל וסימ' אשור וכל קהלה. בתוך חללים נתנו. שם משך תוכל. ישת חסד סתרו דההלות: ראשיתם יג בקרא' וסימ' ואת עמודיו חמשה ואת וויהם: ודארנים לעבדים נחשח. ועמדיהם ארבעה ודארניהם ארבעה נחשח.

ויהי קהלה סביבות קברתה כלם
חללים נפלים בחרב אשר נתנו
חתית בארץ חיים: שם עילם וכל
המונה סביבות קברתה כלם חללים
הנפלים בחרב אשר ירדו ערלים
אל ארץ תחתיות אשר נתנו חתיתם
ארץ חיים וישאו כלמתם את
יורדי בור: בתוך חללים נתנו
משכב לה בכל המונה סביבותיו
קברתה כלם ערלים חללי חרב כי
נתן חתיתם בארץ חיים וישאו
כלמתם את יורדי בור בתוך חללים
נתן: שם משך תבל וכל המונה
סביבותיו קברותיה כלם ערלים
מחללי חרב כי נתנו חתיתם בארץ
חיים: ולא ישכבו את גבורים
נפלים מערלים אשר ירדו שאול
בכלי מלחמתם ויתנו את חרבותם
תחת ראשיהם ותהי עונותם על
עצמתם כי חתית גבורים בארץ חיים
: ואתה בתוך ערלים תשכרות שכב
את חללי חרב: שמה אדום
מלכיה וכל נשיאיה אשר נתנו
בגבורתם את חללי חרב המה את
ערלים ישכבו את יורדי בור:
שמה נסיכי צפון כלם וכל צדני
אשר ירדו את חללים בחתיתם
מגבורתם בושים וישכבו ערלים
את חללי חרב וישאו כלמתם את
יורדי בור: אותם יראה פרעה
ונחם על כל המונה חללי חרב
פרעה וכל חילו נאם אדני יהוה:
כי נתתי את חתיתו בארץ
חיים והשכב בתוך ערלים את
חללי חרב פרעה וכל המונה
נאם אדני יהוה:

וַיִּתְּנֵם עַל כָּל אֵתְרֹגוֹשְׁתֵּיהֶם קִטְלֵי תְרֵבָא פְּרָעָה וְכָל מַשְׁרִיתֵיהֶם אִמֶּר "אֱלֹהִים !
אֲדֹרִי אֵתְמַסִּירוּ לְחֹבֵר גִּבְרִיאֵל עַל דְּשִׁלּוֹ בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל וְשִׁכְבוּ בְּגוֹ חֵיבְיָא עִם
קִטְלֵי תְרֵבָא פְּרָעָה וְכָל אֵתְרֹגוֹשְׁתֵּיהֶם אִמֶּר "אֱלֹהִים !

ואת האלף ושבע המאות וחמשה - ושיבו את ראשיהם בדורים - נמי על ראשיהם בלמעלה. ויעלו עפר על ראשיהם - וכל ראשיהם קרחה. ויתנו את חרבותם החדת ראשיהם - כסוס יבסמו את - ראשיהם טאתים דר'ח. מה עצבו ראשיהם - ויורקו עפר על ראשיהם השכיבה: סימן קנ' ריש יחזקאל עד ויאמר יי' אלי עבר בתוך העיר אל כל ואל כל ומן עמוד בחוך העיר עד בעשרים וחמש לגלותהו על כל ועל כל בִּמְג אל כל ואל כל וסימ' אל כל ראש דרך כנתי יען אשר חברתי בכך. כים גדלוהו ומן בעשרים וחמש שנה עד סוף דסיפ' אל כל ואל כל כמ' אל כל וסימ' ולא יגשו לבנה לוי:

והיה משירתהון סחרנותהון
קברתהון כולהון קטליא ד
דאיתקטלו בחרבא דאיתמסרו
לחבר על דשליטו בארעא די
ישראל ו תמן עלים וכל
איתרגשתה סחרנותהון קבריהו
כולהון קטליא דאיתקטלו בחרב
דאיתתו חייבא לארעא ארעיתא
דאיתמסרו לחבר על דשליטו
בארעא דשראל וקבלו אית
איתפנעוהון עם נחתי גוב בית
אברנא בגו קטליא איתמנא
בית משכבתו להון בכל אית
איתרגשתהון סחרנותהון ק
קבריהון כולהון חייבא קטלי
חרבא דאיתמסרו לחבר על
דשליטו בארעא דשראל וקבלו
איתפנעוהון עם נחתי גוב בית
אברנא בגו קטליא איתמסרו ו
תמן מסך תובל וכל בשירתהון
סחרניהון קברתהון כולהון
חייבא קטלי חרבא דאיתמסרו
לחבר על דשליטו בארעא די
ישראל ולא ישכבון עם
גיבריא דאיתקטלו מתייבא
דאיתתו לשאול במי קרביהון
ויהבו ית ספהון תהות רישיהון
והו חוביהון על גרמיהון דארי
איתמסרו לחבר גיבריא על ד
דשליטו לארעא דשראל ואת
בגו חייבא תתבר ותשכב עם
קטלי חרבא תמן אדום מלכתא
וכל רברבא דאיתמסרו בג
בגבורתהון עם קטלי חרבא
אינו עם חייבא ישכבו ועם נחתי
גוב בית אברנא תמן רברבי
ציפונא כולהון וכל צידונא ד
דאיתתו עם קטליא בא
באיתכרותהון מגבורתהון בהתי
ושכיבו חייבא עם קטלי חרבא
וקבלו איתפנעוהון עם נחתי
גוב בית אברנא איתתהון יחו פרעה

מאכס לה. עשכנזה בקבר עס
מאר החללים: בכל המונה
סביבותיו קברותיה. סביבות
המונה וכל הענין מבואר הוא
יחללי חרב. כולם אשר בפרסה
חטופים איז מאריך בחיית: עס
מסך. מחללי חרב. מענין חללי
חרב והוא פשול מבני הרגום
והוקל והלמר בשוא ופתח ו
והפעול ביד מחלליך: ולא
יסכבואת גבורי נופלים מערלי
אמר כי עס חללי חרב יסכבו
ולא עס הגבורים סכפלו כלמר
סמתו מיתת עצמם שלא נפלו
בחרב ופירס עוד ואמר מערלי
אמר ירדו סאול בכלי מלחמתם
רופה לומר מהותם ערלי סירדו
לסאול בכלי מלחמתם כלומר
עצד מותם אחזו בכלי מלחמתם
ובאליו נתנו חרבותם תחת ר
ראסיהם בשכבה בקבר כלומר
עס הקבר גברה ידם במלחמה
הס הזכירי ולא יסכבועס אותם
הגבורים אלא עס אותם סהם
חללי חרב: ותהיענותם על
עצמותם. חטאת עונות וגם
היתה על עצמותם כלומר סרקרו
אותם בחרב וסברו עצמותיהם:
כי חתית גבורים בארץ חיים.
לפי סאלה הגבורים נתנו חתיתם
בארץ חיים לסיכך לא ימותו מ
מיתת עצמם לא חללי חרב יהיו
ויס לפרס נופלים מערלים כמו
לא נפל אכסימבס כלומר
פחותם יהיו מאותם ערלים ס
סירדו לסאול בכלי מלחמתם
ויס לפרס בכלי מלחמתם ויתנו
חרבותם תחת ראסיהם כמסמעו
כי כן עושים אותם הגבורי סמתו
מיתת עצמם לאות ולסומן להם
קוברין עמהם כלי מלחמתם ו
והסוף סלהם מסמים אותו ה
קבורים תחת ראסיהם סימבאו
המוכאים בחטיות הקברי כלי
מלחמתם בקבר כדי סרעו כי
אותם היוגבורי ולא נפלו בחרב
במותם ויהיה להם לסם וית
נופלים דרעקטולו: ואתה. אמר
כגבר פרעה: תסבדי בפתח
הבית כמותסבר בברי וכמהו
זכל מקרך תזכר ותעצר המגב
סמה. ארוס וכל אלה סזוכר
הס סהרעו ליסראל וכולס נפלו
בחרב: סמה נסכי צמין. הס
מלכי בבל: וכל צדוני. כמו
צדונים וכן לכרי ולרצים כמו
לכרים: מגבורתם: הגמל רפה
ומספטל להרגם וכמהו מבזיר
אבעזר: ויסכבוערלים. סמתו
ברעעתם: אותם. וכיסם. פתח
והוא נפעל עבר מוסב לעתיד
מכאן הויו: כי נתתו את חתיתו.
כתוב בויו וקרי ביו והוא מאל
האל יתברך והכתוב רופה לומר
כי חתית פרעה אי כתיי אותו
לא ככח ידו ובגבורתו והקרי
פיר' כי אי כתיי חתית בארץ
חיים באותם סתנו חתית:

והעצב. ה"ה בחי' סתמים והוא מבנין הפעל מלא כוזב פעלו; וכל המונה. ב"ה כמו ב"ו. וכן ויט אלהה והדומים לו; והי

ויהי בן ארם. אל בני עמך. הנח דברתי אלך על הגוים המרעים לישראל כי יסאלו את עונם ועתה דבר אל בני עמך כי בעונותם שלטו בהם יד הגוים. ואמרת אליהם: אמור להם זה המלך: ארץ כי אביא כמו שאמר ירמיה רגע ארבע על גו ועל מלכה להודיע כי הוא מטביח בבני אדם וגומל טוב לטובים ורע לרעים אף על פי כי בישראל היא הסגולה הגדולה יש ממנה מקצת בשאר האומות כמו שאמר רק אתכם ירעתי מכל מספחות הארמה על כן אפקיד עליכם את כל עונותיכם: מקצתם רפויה הקוף וענינו כמו מקצה לחיו לקח ומס מקצתם מס השמוע ומס מקצה מס התוספת: וראה את החרב באה על הארץ. כתרוממו דקטלן בחרבא

אחיון על ארעא: ושמע. ולא נזהר. כל נזהר דפרטה זו קמכין: את קול. מלט. נבר: והנפה. כלקח. קמץ בזקף: ארעא. ואף על פי שהוא היה חייב כבר מכל מקום על ידי הצופה מת והוא מתחייב בדמו כיון שלא הזהיר ומי הוא לא ידע מה יהיה כלקח ומי הוא לא ידע להלקח והיה לו להזהיר העם בכלל כיון שסמנוהו לו כופה ונכחו בו וכן אמר והאלהים אנה לירי ואף על פי כן חייב השונע כיון שהיה לו להזהיר ואמר כי יפול הנפול ממנו ואמר ר"ל ראוי היה זה ליפול לא שמעלגלג זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב: ואתה בן אדם. הענין הזה מפורסם למעלה בתחלת הספר: וקול השופר. הוא רבר הכניא כמו שאמר הרם קולך והגר לעמי פשעם: ואתה כפסך הצלת. בלא מלת את וסאל את כפסך הצלת ואתה בן אדם: כן אמרת לאמר. כמו כן בנות כלפחד דבורות אמר טוב חסבתם אם חסבתם בלבבכם לאמר פשענינו וחטאתינו עלינו כל'אם תקורו על חטאתיכם ופשעניכם יהיה טוב וקורו כי הרעות הבאות עליכם הם בעונותיכם לא דרך מקרם: ממקום. מבנין נכפל סרסומיק מניין המק בשרו וכן יתקו בעצמם: אמר אליהם. כל הענין עד סוף הפרשה מתאר הוא למעלה: ואתה בן אדם. ביום חטאתו. מקור בטל לבבתי קרת לנו עד יום מלאתי: באמרי. והוא בטח על צדקתו. אף על פי שפירסמו זה הענין בתורה על הראשונים כמו שפירסו ר"ל אמר בטח רוחה לומר כיהוא חושב כי יועילו לו צדקתיו אשר עשה אף על פי שתוהא עליהן כי ענין תהיינו הוא לאהבתו תאות העולם ונלעמות מה שלבו חפץ ותוהא על הזמן מעבר שלא עשה כח'א

בראשו יד' וס' נמסר בסוף סדר וקרא ולעיל בס' פ' סימן יו: וחבוא ל' מל' בנביאים וס' נמסר בס' פרא דא סימן כב: וההרת ג' בחס וא' מלא וס' אתהם את החקים. צפה נתהיך לבית ישראל. וחברו. קדשא מל': ולא שבה בקריאות וילך בדרך אחר דמלכים. בא חמלאך עד הם. וחברו. ואתה בי וההרתה רשע.

והוה פתגם נבואה מן קרם יי עמי למיסר: בר אדם איתנבי לבני עמך ותימר להון ארעא ארי איתי עלה דקטלן בחרבא וידברו עמא דארעא גברא חר מבינהון ויטנון יתיה להון לאזהרא:

ויהיו ית דקטלן בחרבא ואתן על ארעא ויתקע בשופרא ויתחר ית עמא: וישמע וישמע ית קל שופרא ולא איוודתו ואתו קטולי חרבא וידברו חובת קטוליה ברישיה יהיו ית קל שופריה שמע ולא איוודתו חובת קטוליה ביה תתיה והוא איוודתו נפשיה שויב וסמנהא ארי יתו ית דקטלן בחרבא אתן ולא תקע בשופרא ועמא לא איוודתו ואתו קטולי חרבא וידברו מנהון נפשא הוה בחוביה איוודתו ודמיה מיר אז אזהרנא אתבע:

ואת בר אדם מליך מניח לבית ישראל ורמקביל ממיקרי פתגם ותחר יתוון מלמחטי קדמי: בר אסרית לרשיעא רשיעא ממת תמות ולא מלייתא לאזהרא רשיעא מאורחיה הוה רשיעא בחוביה ימות ודמיה מן ידך אתבע ואת אריאזהרנא רשיעא מאורחיה למתב מינה ולא תב מאורחיה הוה בחוביה ימות ואת נפשך שויבתא:

ואת בר אדם אומר לבית ישראל בן אמרתון למיסר ארי חובנא וחטאנא עלנא מתיבין ובהון אנתנא מיתססין ואיכרין גיחי:

אומר להון קיים אנא אמר יי אלהים אם רעינא במית רשיעא אלהין כד יתוב רשיעא מאורחיה ויתיתובו תובו מאורחיתכון בישת ולמה תמותון בית ישראל: ואת בר אדם אומר לבני עמך זכות זכאה לא תשוביניה ביומא רחובתיה ותובת תיבא לא יתקל בה ביומא דיתוב סחוביה וצדיקא לא יוכל לאיתקיימא ביה ביומא רחובתיה: בר אסרית לזכאה מיתא יתויהו ויתרחץ על זכותיה ועבר שקר כל זכותיה לא ידברן ובשיקריה ועבר ביה ימות:

5

אחלנבד

14

5

אחלנבד

ל' חת' חת'

14

ג' יו

ל' רס' יו

מ' 5

ה'

ל' ואימ' ב'

זכ' חל' חל' כולחון כחתי

5

י' מ' 5

ל' כס' 5

ה'

כ' ואחל' אכ' 5

י'

5

ח' ק'

רשי

לכופה באר'טא בל'נ: וראה את החרב. המה הגיחות: רמו בראסו יהיה. עון מיתתו ירע מיד ע עבמו סכסע בכפסו: והוא נזהר כפסו מלט. חס נזהר היה כמלט. כופה כתיף. כחותו הצופה היתן להזהיר סלא תאמר כפס כן כתיף להזהיר את ישראל: כן אמרתם לפיכך אין אתם חפצי לטוב כסבורין אתם סלא תועיל לכם תשובה: לחיות בה. בצדקתו לא תזכרנה. להכילו מלעצם על עטירתו חטל

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם דבר אל בני עמך ואמרת אליהם ארץ כי אביא עליה חרב ולקחו עם הארץ איש אחד מקציהם ונתנו אתו להם לעפה: וראה את החרב באה על הארץ ותקע בשופר והזהיר את העם: ושמע השמע את קול השופר ולא נזהר ותבוא חרב ותקח דמו בראשו יהיה: את קול השופר שמע ולא נזהר דמו בו יהיה והוא נזהר נפשו מלט: והנפה כי יראה את החרב באה ולא תקע בשופר והעם לא נזהר ותבוא חרב ותקח מהם נפש הוה בעונו כלקח דמו מיד הנפה ארדש: ואתה בן אדם צפה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפלי דבר והזהרת אתם ממני: באמרי לרשע רשע מות תמות ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הוה רשע ב בעונו ימות ודמו מידך אבקש: ואתה כי הזהרת רשע מדרכו לשוב ממנו ולא שב מדרכו הוא בעונו ימות ואתה נפשך הצלת: ואתה בן אדם אמר אל בית ישראל בן אמרתם לאמר כי פשעינו וחטאתינו עלינו ונבס אנחנו נמקים ואיד נחיה: אמר אליהם חי אני נאם אדני יהוה אם אחפץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה שובו שובו מ מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל: ואתה בן אדם אמר אל בני עמך צדקת הצדיק לא רצילנו ביום פשעו ורשעת הרשע לא יבשל בה ביום שובו מרשעו וצדיק לא יוכל לחיות בה ביום חטאתו: באמרי לצדיק חיה יחיה והוה בטח על צדקתו ועשה עול כל צדקתו לא תזכרן ובעולו אשר עשה בו ימות:

מסרת

וחברו: תבונו וס' נמסר מסדר מקץ: וצדי' וס' בדבר שקר תרחק. ואתה בן אדם אמור אל בני עמך. ונה עפלה לא ישרה. ורחב חשך אור. חנן וצדיק ואלהינו. יבין וצדיק לבש. בפשע איש רעמוקש. כל היום ותאמח תאוה. לית רשע ולא ישלם. כעבור סופה ואין רשע: חיו' דתיבין וס' נמסר בריש ספרא דאסימון:

ויהי לנבואתו לנבואת יחזקאל הנביא... ויהי בן ארס יוסבי החרבות האלה... כי במלכות צדקיהו רוב ארץ ישראל היתה חרבה...

רש

חבול. ענוט מצותי להפיכו כבא הממס ומת בהם. בשבילם יענם: ופתח את פי- כמו שאמר בראש הספר ובאמלת ולא תהיה לאיש מוכיח ואחר כך אמר לזבוס קחתי מהם את מנחם יבא הפליט לך ביום ההוא יפתח את פיך את הפליט ולא תאלם עוד: עד בא אלי בבקר. כלומר בעוד בואו אלי בבקר כמו לפני בואו אלם בבקר: אחד היום אברהם. זה אחד מארבעה דברי שהיה ל' עקיבא דורם ואת רבי שמעון בן יוחי תלמידו דורם כמותו וכך היה רבי שמעון דורמו אברהם שלא כמנהג אלה כל מכות אלו סבטונו על מכות הרבה כל סכן לנו נתנה הארץ למורסם הוא סהכבא מסיבם על הדם תאכלו וגו' והארץ תירמו בתמיה אס כמטויתם חק אתם סומרי על הדם תאכלו את מאכלי תפנוקים אתם אוכלים על ידי רכיהם סהורגין את בעלי ממוח וכוונת את ממוס: עמדתם על חרבכם. כלומר כל בטחונכם כחזקתם על חרבכם: עמדתם תועבה. מסכב זכור: אסר בחרבו. בערים הבצורו מספוס להיות חריבות: ואסר במצרות. במחבא להטמן מן החרב אסלם כס את הדברס הדברים

במדינת ס' בליט וס' במדינתו רגליא בטורא חשור מרים ככל אקט לס חיתא

ובשובך בקריאה וס' ובשוב צדיק מצדקו ועטח עול. ככל חתועכות. ובשוברשע. וחכרו. וחד ובשוב דוד כחכות את הפלשתי: בעשרי ד' חס בליט וס' כסדר נשא וליעל בספרא סימן כט: בוא יד מל בקריא וס' מאבר בוא ברוך למה תעמד: מינו את חבנה עד בוא יוסף. ותח כגור אצלה עד בוא ארניו. עד

ובאמרי לרשע מורת תמות ושכ מחטאתו ועשה משפט וצדקה: חבלי שיכרשע גולה ישלם בחקות החיים הלך לבלתי עשורת עול חיו יחיה לא ימות: כל חטאתו אשר חטא לא תזכרנה לו משפט וצדקה עשה חיו יחיה: ואמרו בני עמך לא יתכן דרך ארני והמה דרכם לא יתכן: בשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ומת בהם: ובשוב רשע מרשעו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה: ואמרתם לא יתכן דרך ארני איש בדרךיו אשפוט אתכם בית ישראל:

ויהי בשתי עשרה שנה בעשרי בחמשה לחדש לגלותינו בא אלי הפליט מירושלם לאמר הכתה העיר: ויד יהוה היתה אלי בערב לפני בוא הפליט ויפתח את פי עד בא אלי בבקר ויפתח פי ולא נאלמתי עוד: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם ישבי החרבות האלה על ארמת ישראל אמרים לאמר אחד היה אברהם ויירש את הארץ ואנחנו רבים לנו נתנה הארץ למורשה:

לכן אמר אליהם כה אמר ארני יהוה על הדם תאכלו ועינכם תשא אל גלוליתם ודם תשפכו והארץ תירשו: עמדתם על חרבכם עשיתן תועבה ואיש את אחת רעהו טמאתם והארץ תירשו: כה תאמר אליהם כה אמר ארני יהוה חיי אני אם לא אשר בחרבות בחרב פלו ואשר על פני השדה לחיה נתתו לאכלו ואשר במצרות ובמערות בבר ימותו: ונתתי את הארץ שמה ומשמה ובשבר גאון עזה ושמהו חרי ישראל מאין עובר: וידעו כי אני יהוה בתתי את הארץ שמה ומשמה על כל תועבתם אשר עשו:

ובראמרי לרשעא סמת תמות ויתוב מחובותיו ועביר דין וקשוט וזכו: משכנא יתיב רשיעא גזילא שלים בגזירת חייא הליך בריל קלא למיעבר שקר מתא יחיו ולא ימותו: כל חובותיהם לא יזכרו ליה דין וקשוט עבר וזכו מידא יחיו: וימרו בני עמך לא נפרשן לנא אורחת טובא דיו ואינון אורחתהון דלהון לא תקנו: בך יתוב ופאה סוכותיה ויעביר שקר וימות בהון: וכך יתוב רשיעא מחובותיו ועביר דין וקשוט וזכו עליהון הוא יתקיים: ואמרתון לא ספרשן לנא אורחת טובא דיו אינש פאורחיה איתפרע מכבון בית ישראל:

והנה בחרתא עשרי שנין בעשרתא בחמשה לירחא לגלותנא אתא לותי משכנא מירושלם למיסר איתרעת קרמא ונבואת מן קדם יי הות עימי ברמשא קדם מיתי משכנא ופתח ית פומי עד מיתי לותי בצפרא ואיפתח פומי ולא שתקית עוד: והנה פתחם נבואת מן קדם יי עימי למיסר: בר אדם יתבי חורבתא האלז על ארעא דישראל אמרין למיסר חר הות אברהם בעלמא וירית ית ארעא ואנחנא סגיאין לנא יהיבא ארעא למירתה:

אימר להון פרנן אמר יי אלהים על רם זכיתון אכלין ועיניכון אתון זקפין לפולחן מעורכוכ ורם זכאי אתון אשדיו וארעא אתון מרמן למרתה ואיתערתה על תוקפיון עבדתון והועיבא וגבר ית איתת חבריה סאבתון וארעא אתון מרמן למירתה: פרנן מימר להון פרנן אמר יי אלהים קיים אנא אם לא די בחרבא בחרבא יתקטלון ודיעל אפי ברא לחיתא ססרתיה לשציותהון ודי בסצרתא ובבמערותא במותא ומותון: ואיתון ית ארעא לצרו ואיתקסמו ויבטל יקר המוקפה וצדון טורי ישראל מכלי ערי: וידעון ארי אנא יי בראתן ית ארעא לצרו ואיתקסמו על כל המעבדות והעבוד:

סלא עבר אלא אלה אחד ירם את הארץ אכחנו סאכו עובדים אלוהות הרבה על אחת כמה וכמה סכירם את הארץ רב סמנן בן יוחי חות'מה אברהם סלא כמנהג אלה מכות ויחידות ירם את הארץ אכחנו סבטונו כמה מכות אינורין סכירם את הארץ ומה הנביא מטיבן על הדם תאכלו וגו' והארץ תירמו: למורסה. להיות לנו לירוסה כי לא נתנה לאברהם אלא סתיה לנא למורסה: לכן. על הדם תאכלו. ואני כותי לכם לא תאכלו על הדם כי היא עבודת עבודה זרה סתיה חק מן ה הזוכים למרים סאוכלם סביב הדם אחר סמנכו להם וזהו דבר הלאמר מעיכו לא תאכלו על הדם לא תנחמו ולא תנחמו: ועיניכם תשא אל גלולית. סאתם פומים אלהים תמיד לעיניכם: ולהסתחות להם ואפילו להביט בהם אסרתם לכם כמו סנאח לא תפנו אל האלילים: דם תפכו דלרם סקי: והארץ תירמו. טמיהה ואיך תירמו את הארץ ותעמו לה המעשים סאוכס טבג הארץ כמו סכתוב אלהי נכר הארץ והכנענים יבאו ממנה מפניכם מפני עבודת עבד זרה וסכיות דם סקי וסמות התועבה כמו סכתוב ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאסר תאה את הגוי אשר לפניכם ואיך תירמו אתם הארץ ואתם שטים התועבות מעמו אכסי ס הארצות האלה סהיו לפניכם: עמדתם על חרבכם. לספוך דם סקי ויכתן תירב איתערתון על תוקפיון: עשיתן תועבה. בנן במיקום מם או אמר עשיתן כנגד הברכות: כה תאמר. אס לא. לסון סכונה כמו אס לא כאסר דמית והדומים להם כמו ספירסנו: במדר. מעלים חזקים: וכתתי. מבאר הוא: וידעו. מבאר הוא: ואתה

בסרה

חשנה וחסית עד בוא תבואתה אס חבול תחבל שלמח רעך. ודי משה כברים וקחו אכן. פליגא על דין. לבלתי בא בגים. עד בוא המלך אחו מרמשק. כל אשר ידבר בא יבא. בא בעור והטמן בעפרי בא כתבה על לוח. ביום בא גו על אדמת ישראל. לפני בא ופליט כבס. את אלהי הנביא לפני בא יוס. וכל שמואל דבול מל במחם: עשיתן בוס ותזין את הדלים. עמדתם על חרבכם עשיתן תועבה: במערות ח וסם בלשן ארמי כמערות דגויא בטורא מטמר מרים ככל אקש לה מותא. ופי' במסר פישעיו סמן לנ:

כח

כה אמר. ודרשתי. סאעבים אותם על אשר לא רצו אותם; והסביתם מרשת באל. סאיקח המלכיה מידם ולא ירש עוד הרועים אותם כלומר לא ימלכו עליהם עוד ויחזקו יקרבם ולא יפרסכו עוד פרכסיהם כפשיהו; כי כה אמר. הכני אני. כיון שפגעו בהם הרועים אחי אדרום אותם ואזויאם מבלותם; כבקרית. כפרות. כמו כפרות כי אל יבקר אותם יותר היטב וינחת הקורבן ומפרם להן; ביום ענן וערפל. ביום חסך היה להם הגלות והמליצה כיהאז מתפזרות ביום המענן; והזאתים. אל הדי ישראל באפיהם ובכל מוסביהארץ. כי העצים טוב מרעיהם בהרים והכבשים והרחלים בעמקים ובאפיקים והנה ישראל יסוב לארצם ויסכנו בכל מושב טוב בהרים

וּבְצִמְקֵם: בַּמֶּרְעָה טוֹב. וּבְהֵרִי
 מֵרוֹם יִשְׂרָאֵל. אֲמַר זֶה עַל יְרוּשָׁלַם
 סֵהִיחַ גְבוּהָה מְכַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 וְכֵן יִסְרִי הִיָּה לְהֵס מִזֶּה בִּירוּשָׁלַם
 לַעֲתִיד לֵבֵא כְמוֹ מִכְתּוֹב בַּסּוּף
 זֶה הַסֵּפֶר: אֲנִי אֶרְעָה. וְאֲנִי
 אֶרְבִּיעֵם. כִּי הִרְעִיָה יִרְעָה הַזֶּאֱחָן
 עַד הַכְּהֹרִים וּבְצִהֲרִים אֵלֶּי רִיבִי
 כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב אִיכָה תִרְעָה אִיכָה
 תִּרְבֹּץ בְּצִהֲרִים: אֵת הָאֲבֵרֶת
 וְאֵת הַחֹלֶה אֲחֻזֶּק. אֲמַר חֹלֶה
 הִנֵּה בְּמָקוֹם כַּחֲלֹת וְחֹלֶה סֵהִיחַ
 לַמַּעֲלָה. וְאֲמַר אֲחֻזֶּק הַכּוֹלֵל
 סִיָּהֵם כִּי הִרְפּוּהָ לְחֻזֶּק הַ
 הִבְרִיאוֹת: וְאֵת הַסִּמְנָה וְאֵת
 הַחֻזָּקָה. אֲסַמֵּיד הַסִּמְנָה
 וְהַחֻזָּקָה פְּרוּחֵפִין אֵת הַחֲלוּסִי
 מִהֶמְרָה אֲנִי אֲסַמֵּיד חֻזְקָתִי:
 אֶרְעָה בַּמִּשְׁפָּט. כִּהְיוֹן כְּמוֹ
 הַחֲלוּסוֹת סֵלֵא יִרְעוּתָךְ מִן הַ
 הֶרְאוּלֵהָן וְהַמַּטֵּל עַל הַעֲשׂוֹקִי
 וְהַחֻזְקִים סֵהִיז בִּישְׂרָאֵל וְהִיוּ
 עֲשׂוֹקִים אֵת הַעֲנִיִּים וְהַחֲלוּסִים
 וְיוֹכֶתֶן תִּירָגֵם יֵת חֲטָאִיו וְיֵת
 חֲיִיבָא אֲסִיבִי וְאֶפְרָם יֵת עֲמִי
 בְּיָכָא: וְאִתְּכָה. בֵּין סָה לָּסָה.
 בֵּין הַחֻזָּקָה לַחֲלוּסָה: לֹאִלִּים
 וְלַעֲתוּדִים. כִּי הֵם הַחֻזְקִים
 סִבְבָּאן וְיוֹכֶתֶן תִּירָגֵם לַעֲתִין
 הַמַּטֵּל בֵּין גִּבֹּר לְגִבֹּר בֵּין
 לַחֲטָאִיו וְלַחֲיִיבָא: הַמַּעֲט.
 פִּי הַמַּטֵּל כִּתְרָגְמוֹ הַזֶּעֶר לְכוֹן
 דְּפִרְנוֹם טֹב אֲחִין מִתְּפִרְכֵּין
 וְמוֹתֵר פְּרוּמִסְכוֹן אֲבָלִי סִמְסִיכוֹן
 וּמַסְתִּי מִתְּקֵן אֲחִין סֵתֵן וְיֵת מִ
 מוֹתֵרֵא סִמְסִיכוֹן סֵתֵן: וְמַסְקֵה
 מִים. הַמִּים הַכּוֹלִים כְּמוֹ
 סְפִירָסָן בַּסּוּף אֵלֶּי אֲסָקִיעַ מִ
 תִּמְיָהֵם: וְכֹאֲנִי. וְעִמִּי וְיוֹכֶתֶן
 תִּירָבִי וְעִמִּי מוֹתֵר מִיכַל סִמְסִיכוֹן
 אֲבָלִין וְמוֹתֵר מַסְתִּי סִמְסִיכוֹן
 סֵתֵן: תִּרְפָּסוֹן. וּמִרְפָּס. כְּתוּב
 בַּשֵּׁן וְהֵם עֲנִין הִרְמִיסָה בְּמִים
 וְהַעֲבִירָה: לֵכֵן. בְּרִיָּה. כְּמוֹ
 בְּרִיָּה וּפִירוּסוֹ מִכָּה וְהַמַּטֵּל
 כִּתְרָגְמוֹ בֵּין גִּבֹּר עֲתִיד וּבֵין גִּבֹּר
 מַסְכִּין: יַעַן. תִּירָגֵם וְיוֹכֶתֶן חֲלָף
 דְּבִרְמַעַז וּבְרַעַז דִּחְקִתָן וְגו':
 וְהוֹסַעְתִּי. מִבֹּאֵר הוּא:
 וְהִקְמִיתִי. אֵת עֲבָדֵי דֹד.
 הַמַּסְיִח סִיעֲמוּד מִזְרַעוּ בַּעֲת
 הַיְסוּעָה: וְאֲנִי

אתהם ה' וס' משכס לכן בבקר • וחזרת אתה את • ושמע י בקול ישראל ותן את ובעני • כבכרת
רעה עדרו • מהנו בגורל בבטה יהודה ברה • אל היה בקרא וס' וזנאתים מן העמים • כמרעה טוב
ארעה אותם • שים פניך אל הרי ישראל • ונבא על גוג • ויתגור בסוג בחוים • השנהב בתי לישני וס' •

כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְהוָה הִנְנִי אֶל־הָרָעִים
וּדְרָשְׁתִּי אֶת־עַמִּי מִדָּם וּהִשְׁבֹּתִים
מִרְעוֹת עֵאֵן וְלֹא־יָרְעוּ עוֹד הָרָעִים
אוֹתָם וְהִעֲלֹתִי עַמִּי מִפִּיהֶם וְלֹא־
תִּהְיֶיןָ לָהֶם לֶאֱכֹלָה׃

אֲרִיכְדֵּן אֲמַרְוּ
אֱלֹהִים הָאֵלֵּינוּ מִתְּחִיל וְאַתְּבַע

יֵת עֲמִי וְאֶבְקֵינוּ׃ כְּמֵא דִּמְבַקֵּר ⁵
רַעֲיָא עֲדֵרִיָּה בְיוֹמָא דְהוּי בְּגוֹ עֵנְיָה ^{5m 5}

וּמִפְּרֹשׁ לְהוֹזִין בֶּן אֲבִיקָר יִתְעַסֵּהוּ ה' בְּנִסְיוֹנוֹ וְהַעֲלֵתִי אֶתְהוֹם מִכָּל--הַמְקוֹמוֹת
וְאֲשַׁחֲיֵב יִתְהוֹזֵן מִכָּל אֶתְרָא דְּ
אֲשֶׁר נִפְעוּ שָׁם בְּיוֹם עֵנָן וְעֶרְפֹל:

וְהוֹצֵאתִים מִן־הָעַמִּים וּקְבַצְתִּים מִן־
הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִים אֶל־אֲדֹמְתֵיכֶם

וְאֶעֱלִינוּ לְאֶרְעָהּ וְאֶפְרַנְסִינוּ
עַל טוֹרֵי יִשְׂרָאֵל בְּפִצְיֹתָ וּבְכָל

מִתְחִי אֲרָעָא: בְּפִירְנוֹס טַב כַּח חֶסֶד נְסִי
אֲרָעָה אַתָּם וְבִהְיִי מְרוֹם יִשְׂרָאֵל
יְהִיָּה נֹהֵם שֵׁם תְּרַבְעָנָה בְּנוֹה טוֹב
וְיִמְרָטָל וְיִזְבֵּחַ מִלִּיבֵר וְיִזְבֵּחַ מִמֶּנּוּ

וּמִדְרָגָה שְׂמֵן חֲרָעִינָה אֶל-חֲרִי יִשְׂרָאֵל
: אֲנִי אֲרַעָה עֲאִי וְאֲנִי אֲרִבִּיעַם נָא

וְאֶת־הַנָּחַשׁ אֲשֶׁר־יִדְעוּ
כִּי־לֹא־טוֹב הוּא לָאָדָם וְלֹא־יֵאָמֵר
כִּי־יִשְׁמַע בְּקוֹלֵהוּ

וְאֵת הַחֹלֶה אֲחִיקָא וְאֵת הַשֹּׁמֵן
וְאֵת הַחֹזֶק אֲשֶׁמִּיד אֲרַעְנָה בְּמִשְׁפָּט
וְאֶתְנָה יִשְׁאֵל בְּכָא אֲמַר אֲלֵינוּ יְהוָה

הַנְּגִי שִׁפְטֵי בֵּין שֶׁהַלְשֶׁה לְאֵלִים
וְלִזְמוּרָה: בְּמִזְמוּרָה בְּמִזְמוּרָה

אָנא דאין בין גבר לגבר לחטאיה
ולחטוביהו חזער לכוז דפרנוס

הַנְּתִיבִים בְּרִגְלֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכָם
וְעַל־אֵי מִדְּמַם רִגְלֵיכֶם חֲרָעִינָה

בְּרִינָלִיכּוֹן אֶתְּוֹן דְּרִישׁוֹן וְעַמִּי לְנִבְיִיטוֹן וּמִרְפֵּשׁ רִגְלִיכֶם תִּשְׁתִּינָה׃
מִוֹתֵר מִיכֹל שִׁשְׁשֹׁכּוֹן אֶבְלִין וּמוֹתֵר לְבֹן כִּה אֲמַר אֲרִנִי יְהוָה׃

מִי־שָׁתִי שְׂמֵכּוֹן שָׁחַ:

בְּכֶן בְּדָנָן אָמַר יי אֱלֹהִים

אֲלֵינוּ מִמְּנוֹל וְטוֹבוֹ בְּיוֹם

אַלִּיהֶם הִנְגִּי - אֲנִי וְשִׁפְטָתִי בֵּין שָׂה

בְּרִיהֻבִין שֶׁהָרוּה:

יַעַן כְּצֹד

ז' זמנין

ז'

וּבְכַתֵּף תְּהַלְכֶּנּוּ וּבְקַרְנֵיכֶם תִּנְגְּחוּ
כָּל הַנְּחִלֹת עַד אֲשֶׁר הִפְּצוּתֶם

תְּבַרְתֶּם כָּל כְּאִיבָא עַד דְּבִרְתֶּם ^{כִּד חֲלוּת} אֹתָנָה אֶל הַחוּצָה: ^{חֶסֶד} וְהוֹשַׁעְתִּי
לְעַמִּי וְלֹא תִהְיֶינָה עוֹד לְבֹ

וְשִׁפְטִי בֵּין שָׂרָה לְחָוָה :
וְהִקֵּימְתִּי עֲלֵיהֶם רָעָה אַחֲרִי וְרָעָה

וְהָיָה כִּי יֵרָד מִן הַמַּלְאָכִים וְנֶחֱמָה לְפָנָיו

השכנה היא אסדרה. ואת החולה אחזק ואת השכנה:
 ואתה ג' וסי' ככד רצא ובספרא דא סמך ג':
 חרפשו ג' כתיב שין בלש' וס' ואת רגליו ב' רגליו ג' וכתריה וצאני מרבס רגליו תשהינה. מעין נרפש

ומקור משוחזר: החוצה יזכריא וסם נמסר בספר שופטים סימן יב: דוד המלך וסם ווארנטי
ימך. והילעט זקנת שלבה. ולבנו אחז שבט. והקומתי עליהם דיוחוקאל. כגדל דוד, צוארך כנף. וכל
תריסר ועזרא ודוד דבול מלאים:

רמז

ולא ירעו עוד הרועים
 אותם. את עצמם :
 ובהקדמים : לשון ביקור
 חולים : כפרות.
 כשהם כפופות והוא
 הולך ביניהם ומאפסם
 יחד : ביום עין וערפל
 כי בן דרך הצלח
 להתפזר ביום המעון
 : ואת השמיעה ואת
 החזקה. ההורפת
 ורוחפת את חברותיה
 : בין מה לשה. בין
 בעלי אגרוף לחלשים
 : המעט מכס. את
 אשר החזקות סבסם
 רעות המרעה הטוב
 והלואי לא תרממו
 המותר ברבליסם :
 ותאכלנה אותן אשר
 באני אלא סוף מותר
 מרעיס תרממו ב
 ברבליסם ולא ירעם
 אשר מסקע מים :
 תשתו אלא מהמרים
 ברבליסם תרממו :
 ומסקע מים. המים
 הצלולים מסקע הטיס
 ולא נעברו ברבליס
 והדוגמה כתרממו
 הזמר לכן דברום
 טב אתן מתפרנסין
 ומותר פרנסיון א
 אכלין ממסיון :
 וממתי מתקן אתן
 סתן וית מותריא מ
 ממסיון סתן. ובאני
 מותר מי ממסיון
 אכלין ומותר ממתי
 ממסיון סתן : מה
 בריה. חזקה : רזה.
 מייגא בלתי : עברי
 רדי : מלך מזרע :
 ויסנן

השכנה היא אסורה. ואת החולה אחזקתה השכנה: ואתהג' וס' כסדר יצא וכס' פרא דא סמך ג': חרפשוך כתיב ש'ן בל'ס' ואת הנה' ברגליים' ובחריה וצאני כרס רגליים תשהיה: בעין כרפ' ומקור בשחת: וחיצה י' כקרא' וס' נמסר כספר שופטים סימן י"ב: דוד ה' מלאים כ' דא' וס' והארבתי ימך: ויהי לעת זקנת שלכה. ולכנו אחז שבת. והקימתי עליהם דיוחזקאל. כגדל דוד, צוארך כני. וכל תריסר ועזרא וז' דב' בלאים:

9257

רבים חלליחטוף: שמחות עולם. כמסך פה הפעל בטעם: תעסבה: כתוב ופיענין ייטוב וקרייתסובה רוצה לומר לא תסובה לקדמות:

727

והאם
בטע"ר
קחון
ר' וכתבון
פאטאל

תשנ"ו

R753

מורכבמן יטוב וטוב כי טני
הסרטים בענין זה: מראשית:
הרשע בחירק והוא ממסקל א
אמרה סמלה אמר כן האחד
ראשה בנח האלף והקבוץ ר
ראשית בפלם אמרות שמלות כ
כבשות ובסמוך ראשית בפלם
כבשות הכאן אלא סמחה האלף
וכן בסמיכות חכמו: והולכתי
כשאנכי אתן הגלות אלוים
ברוך וביאס עליכם. ואמר
וירטון והיית תוסף כנגד כל הר
והר: בה אמי. לכם. כנגד
ההרים ואמר אובלת ארם וגו'
כנגד הארץ: אתי. כתיב בנור
כרך היד הנוספת לנכחה ה
הנחצת כמו נעזיכי ותחלו לוי
והדומים להם וקראת כמפגט:
גויך. חסר יד הרבים מהמכתב
וכן גויך ביד אחת לנדה:
לכן. לא תכסלי. כתיב וקרי
תסכלו ועש' קרוב: ולא תכסלי
. כן כתיב וקרי ויונתן תרגם
תכסלי תתכלין: ויהי. בן הרים.
בטומאת הכהן. לפי מעל דרך
משל כקראת כנסת ישראל אשה
לא ליכתבך והוא לה לבעל זה
המשילה בעת חטאתיה לנדה
סהבצל מרחיקה כל ימי מדותה
ומקרה אחרי סהרתה כן
הרחיק האל ית' ישראל והגלם
לארצות הגוים מפני חטאתם
ועתיד להחזירם אחרי יסומו א
אליו ויטהרו מעונותיה: ואשפוך.
מבואר הוא: ואפיץ. מבואר
הוא: ויבא. לשון יחיד דרך כלל
וברשע על דרך כלל ברתם לו צרי
ויחללו את פס קדשי באמור להם
עם י' אלה ומארכו ויאו. זהו
חלול הסי שאומ' הטיס על ישראל
עם י' אלה כבר נקראו עם י'
אלה ויבאו מארכו והניחם ב
גלות זה כמה והנה כאילו הם
מחללים אותי בהמשך גלותם זה
כמה בעונותיהם והגוים אומרים
מבתי ויכולתי להזויאם ואמר
איך בחר בהם ואחר כך נאדם
והסליכם מעל פניו ויונתן תרגם
ועלו לבני עממיא דאחזליו ל
לתמן על דאחילו ית' סמ' דקדשי
כדאמרין להון עמא דיו' חליץ
ואיכדין מארע בית שכתיה גלו:
ואחמול. מבואר הוא: לכן

רמב"ם

בְּצֶאֱזָן קְדָשִׁים בְּצֶאֱזָן יְרוּשָׁלַם
בְּמוֹעֲדֶיהָ בֵּן תְּהִלָּתָהּ הָעֲרִים
הַחֲבוֹת מִלְּאוֹת צֶאֱזָן אֲדָם וִירְעוּכִי
אֲנִי יְהוָה :
הִרְתָּה עָלַי יְדֵי יְהוָה וַיּוֹצִיאֵנִי בְרוּחַ
יְהוָה וַיִּנְחַנִּי בְּרוּחַ הַבִּקְעָה וְהִיא
מִלְּאָה עֲצָמוֹת : וְהִעֲבִירֵנִי עֲלֵיהֶם
סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל־
פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יִבְשׁוֹת מְאֹד :
וַיֹּאמֶר אֵלַי בֵּן אֲדָם הִתְחַלֵּנָה
הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֲדָנִי יְהוָה
אֲתָה יָדַעַת : וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל־
הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
הָעֲצָמוֹת הִיבְשׁוֹת שְׁמְעוּ דְבַר יְהוָה
כֹּה אָמַר אֲדָנִי יְהוָה :
לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מְבִיא בָכֶם
רוּחַ וְחַיִּיתֶם : וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּידִים
וְהָעֵלְתִּי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וּקְרַמְתִּי
עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם
וִירְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה : וְנִבְאָתִי
כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי יְרֵד־קוֹל כְּהִנָּבֵא־לִי
וְהִנֵּה דַעַשׁוֹת קָדְבּוֹ עֲצָמוֹת עֲצָם
אֶל־עֲצָמוֹ : וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם
גִּידִים וּבָשָׂר עֲלָה וַיִּקְרָם עֲלֵיהֶם
עוֹר מִלְּמַעַל הָרוּחַ אֵין בָּהֶם :
וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל־הָרוּחַ הִנָּבֵא
בֵּן־אָדָם וַאֲמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה אָמַר־
אֲדָנִי יְהוָה מֵאַרְבַּע רַחוּוֹת בָּאֵי
הָרוּחַ וּפָתִי בְּהַרְגִים הָאֵלֶּה וַיִּחְיוּ :
וְהִנָּבֵא־רָתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי וַתִּבְרָא
בָּהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיוּ וַיַּעֲמֵדוּ עַל־רַגְלֵיהֶם
חֵיל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד :

[illegible]

כַּעֲמָא קְרִישָׁא כַּעֲמָא דְּמִכְזָּא וְאַתָּה
 לִירוּשָׁלַם בְּזִמָּן מוֹעֲדֵי פִסְחָא כִּן
 יְהוֹנָן קְרוּיָא אֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל
 וְהָתָּה חוֹרְבָן מְלִיץ אֵינְשָׁא עֲמָא
 בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיַדְעוּן אֲרִי אָנָּה יי
 שְׂרַת עֲלִירוּחַ
 נְבוּזָא מִן קָדָם יי וְאַפְקִינִי בְּרוּחַ
 נְבוּזָא דִּי שְׂרַת עֲלִי מִן קָדָם יי
 וְאַשְׁרִינִי בְּגוֹ בְּקַעְתָּא וְהִיא מְלִיץ
 גְּרַמִּי אֵינְשָׁא : וְאַעֲבִרְנִי עֲלִיהוֹן
 סְחֹר סְחֹר וְהָא סְגִיָּאן לְחֹרָא עַל
 אִפִּי בְּקַעְתָּא וְהָא יְבִישִׁין לְחֹרָא :
 וְאַמֵּר לִי בֶר אֲדָם וְהִיחוּן גְּרַמִּיָּא
 הָאִילִין וְאַמְרִית יי אֱלֹהִים אַתָּה גְּלִי
 קִרְכָּךְ וְאַמֵּר לִיאֲתַנְבִּי עַל גְּרַמִּיָּא
 תֵּאִילִין וְתִסַּר לְחוֹן גְּרַמִּיָּא יְבִישָׁא
 קַבִּילוּ פִתְגָמָא דִּי יי

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵינוּ לְגַמְּמָא הָאֵלִיּוֹן הָאֵנָּה
מַעֲלִיל בְּכֹחַ רוּחָא וְתִיחוּן וְאַתָּן
עֲלִיכוֹן גִּידִין וְאַסִּיק עֲלִיכוֹן בְּסֵרָא
וְאַקְרוֹס עֲלִיכוֹן מִשְׁכָּא וְאַתָּן בְּכֹחַ
רוּחָא וְתִיחוּן וְתַדְעוּן אַרְי אָנָּה יי
וְאַתְנַבִּיתִי כְּמָא דְאַתְּמַקְרִית וְתוּה
קַל כְּאַתְנַבִּיתִי וְתִי זַעוּ וְקִרְיִבו
גַּמְּמָא גַּמְּמָא לִית תְּבִרְיָה וְתִיחִית
וְהָא עֲלִיחוּן גִּידִין וּבְסֵרָא סִלִּיק
וְקִרְס עֲלִיחוּן מִשְׁכָּא מַלְעֵל אֹרֶחַ
לִית בְּהוּן וְאַמְר לִי אֵתְנַבִּי עַל
רוּחָא אֵתְנַבִּי בְּרַחֲמֵס וְרַעֲמִר
לְרוּחָא בְּרַחֲמֵס יְהוָה אֵלֵינוּ
מֵאַרְבַּע רוּחָא אֵתְנַבִּי רוּחָא ו
וְעוֹלִי בְּקִטְלִיזָא וְהָאִלִּין וְיִיחִחוּן
וְאַתְנַבִּיתִי כְּמָא דְּפִקְרִי וְעַלְת
בְּהוּן רוּחַ וְיִיחִי וְקִמְו עַל רִגְלֵיחוּן
מִשְׁרִין סִגְיָאן לְתַדְלָא לְחָדָא

והענין הזה הראה לו הקדוש
ברוך הוא למטל כי בני ישראל
יבואו והבולות מהם בו והם בו
עצמות היבשות על דרך מטל
או הראה לו זה להראו לו מעתה
להחיות מת ישראל בעת הישועה
כדי שיראו גם הם בישועה ויש
בזה מחלוקת בדברי רז"ל תניא
ר' אעזרזר אר' מתים מהיה יחזקאל
עמדו על רגליהם ואמרו סירה
ומה סירה אמרו י' ממית ומחיה
ממית בצדק ומחיה ברחמים
ורבי יהושע אומר סירה זו אמרו
י' ממית ומחיה מורד סאלו ויכל
רבי יהודה אומר באמת מטל
היה רבי אליעזר בנו של רבי יוסי
הגלילי אומר מתים מהחיה
יחזקאל עלו לארץ ישראל ונשא
כשים והולידו בנים ובנות עמד
רבי יהודה בן בתרא על רגליו
ואמר אני מבין בניהם והלנו ת'
תפילן סהניח לי אבי אבא מהם
ואמרו מי היו המרים מהחיה
יחזקאל אומר רב אלו בני אפרים
סמנו לקץ וטעו דכתיב ובני א'
אפרים סתולח וברד בנו וגו'
והרגום אנכי נת וגו' ויתאבל
עליהם אפרים אביהם וסמאל
אמר אלו בני אר' סכפרו בתחיות
המתים ורבי יוחנן אמר אל'
מתים סתבקעת דורא וכו' כמו
סכתוב בפרק חלקי והעניני
וכל זה במראה הנבואה עליהם
סכתב סכיב כד' סאראת אותם
כולם ומה ספירם ר' י' סכיב
סכיב לבקעה ולא סכניסולתוכה
כד' סלא יטמא לפי סהיה סכ'
אס כן ארץ זוהו להעביר התער
על ראסו ועל זקנו וכן תרג' יונתן
על הכהני וסארתקס לא יגלחו
ועוד הרי אמר ויכחי בתוך
הבקעה אלא הכל היה במראה
הנבואה ולא היורברים מתים
ויאמר בן ארם מבואר הוא
ויאמר הדבא מבואר הוא
כה אמר מביא בכס רוח אחר
הבשר והעור והגד' כמו סאמר
בפסוק האחר על הסר ונתני
עליכם גד' כי הם תחלת יצירת
הולד ותכונתו כרבים מהם כ
נקמרות בעצמות ואחר הגדים
הבשר ואחר כך העור כיהוא ה
העלין ומה סמא איוב עור בשר
תלביסני ועצמו וגדים תסוככי
לא אמ' סהעור והבשר הם תחלת
יצירה לפי סוכרס בתחילה ס
סהרי אמר תלביסני סהם כמו ל
עין קדום ובדברי רז"ל אמרו כד'
קבה בסמיך אחר לבד כי על הרוב
הוא לשון זכר ורובה לומר עסא
ד וימ' עלה גדל כמו ותעל אחר
עבר סתהיה תבא כי היא מהאור
ותיכס ופחי סרסוכפ על
במתים כי ההרעה כ'מר' בס כ'
ותי חסרת תי' התפעל ומעפנא

רשי

מִקְרִיב יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּנֵי עַמֻּמֹּל
וְאֶתְגַּלִּיאוּ לַתֵּמֶן וְאֶכְנוֹשׁ יִתְהוּזֹן
מִסְחֹר סְחֹר וְאֶעֱלֵ יִתְהוּזֹן לֵ
לְאַרְעֵהוּזֹן וְאֶעֱבִיד יִתְהוּזֹן לְעַמֻּ
תְּד בְּאַרְעָא בְטוֹר קוֹרְשָׁא וְיִשְׂרָאֵל
וּמִלְכָּא תְד יִתִּי לְכַלְדֵּהוּזֹן לְמִתְהוּ
מִלְכֵּ וְלֹא יִתְהוּזֹן עוֹד לְתִרְזִין עַמֻּמִּין
וְלֹא יִתְפַּלְגוּזֹן עוֹד לְתִרְזִין מִלְכוּזֹן
עוֹדוּ וְלֹא יִסְתַּאבּוּזֹן עוֹד בְּטַעוּתְהוּזֹן
וּבְשִׁיקוּצִיּוּתְהוּזֹן וּבְכָל סִרְדִּיּוּתְהוּזֹן ו
וְאַפְרוּק יִתְהוּזֹן מִכָּל מוֹתְגִבְהוּזֹן
וְחִבּוֹ קִרְמֵי בְהוּזֹן וְאַדְרֵי יִתְהוּזֹן
וְהוּזֹן קִרְמֵי לְעַם וְאַנְאֵאֵהוּזֹן לְהוּזֹן
לְאַלְהֵא:

וַתֵּן לָקָח אֶת בְּנֵי שְׂרָאֵל בְּכֵן וְהָגִיטִים. וְסָר לֵץ לָקָח לָרֶלֶת קָלֹתָ. וְחָד וּלְקַח נַפְשׁוֹ חֲכָם. וּמִלֵּךְ אֶחָד חָמֵן יִחְדָּאִין אַחֵד וְחֵילָתָן זִנְגָא וְסִי עַל אַחֵד לְ הָדָרִים אֲשֶׁר אִמֵּר אֱלֹהֵי. וְהָאֵת אַחֵד לְ עֶשֶׂר יִלְדֵי וַיַּעֲבֹר. וְנִשְׂיָא אַחֵד לְ נִשְׂיָא אַחֵד לְבִטְהָבָא כְּבִי יִרְאֵשׁ אַחֵד לְ בֵּא מִרְיָךְ אֱלֹתָן מַעֲוֵנִי דְשִׁפְטִי. וְנִבְיָא אַחֵד לְ זִקְנֵי רַמְלִי. וּמִלֵּךְ אַחֵד לְ יִהְיֶה לְכֹל לְמִלְכָּא. וְדוּדָא אַחֵד לְ לִירְאָתָא אֲתֵי כָל הָדָרִים. לְאֵת אַחֵד לְ כִיתָן שְׁטוּרֵי.

ויוכתו תר' מענין סבדיתבו עמא
מקטולי חרבא: ועליית כמאוא.
כהמון מים רבים סבאים מתאום
ומממיעים קול וסוטופין וכך בבא
כמאוא פחדים: אותך. כמו
ואר הוא: ואחרת
עה ג 75 III

ואמרת. על ארץ פרזות. כמו פרזות תשב ירושלם ערי הפרזות פירו' ערי המדה סאין להם חומה: אבוא השוקטים. לא השוקטים. וכן יבא ירושלם כמו לא ירושלם וכן רבים: לשלל. להשיב ידך על חרבות נוסבות. להשיב ידך עליהם להחריבם כמו שהיו וינתן תרגם לכבא משירייתך: עשה מקנה וקצת. האחד על

הבהמות והאחר על סאר נכסים וכן מקניהם וקנינים ותרב' ונתן ואכלחו בכבסין וקצין: יוסבי על טבור הארץ. פעמים יבא הקמיות על מלת על וכן יוסבי על מרח והולכי על דרך ונקראת ארץ ישראל טבור הארץ לפי שהיא באמצע העולם כמו שהטבור ב באמצע הגוף וינתן תרגם על ת תוקפא דארעא לפי שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות: סבא. וכל כפיריה. מלכיה וסריה וכן כפיר גוים נדמת ונקר' כן ע'ד' כמו טפיר אריות מלך על כל סאר החיות וכן תרג' ונתן וכל מלכיה: לכן. תרג'. כאשר תרע סהם יוסבי בארצם לכבס תבא מתקומת וינתן תרגם פורענות גבורתי: ובאת. מבואר הוא: ועלית. למישהם גוג. לסוף קריאה אתה גוג: כה אמר ביר עברי. הנביאים יחזקאל וזכריה ואף על פי שזכריה לא זכר גוג ומגוג בפרש' הכה יוסבא על מלחמה זו כאלמנה: במים ההם טבים. כאילו אמר זה סבי' רבות וינתן תרג' מלקדמת דכא סבין קבאח ובדבר רז' אלדד ומידד מתבאלי במחנה על עסקי גוג ומגוג היו מתבאליס סכאמר האתה הוא גוג' אל תקרי טבים אלא טבים הם שנים כביאים אלן סכתבאלי כבוא אח: והיה. מבוא' הוא: ובקבאחי. רעש גדול. כממשעו סתרעסא' וכן כאמר בבבואת זכריה וכתב עהר הזתים וכאמר וכסתם ג הרי כאשר נסתם מפני הרעש טמי עזיהו מלך יהודה: ורעשו. כל זה יהיה בא' ומה סאמר רג' הים וכו' על דרך הפלגת הרעש והמהומה סתהיה אז לא סירעשו הרגס ו והשפות והחיות והרמס ואפטר כממשעו ותרעס מקוס ים ארץ ישראל וכן העופו והחיות סהיו במקומות הרעש: וזכרסו ההר' כמו סכאמר בבבואת זכריה וככתב עהר הזתים אולי כיגס כן יקרא להרים אחרים: ונפלו המדרגות. תרג' ונתן ויסתלסלן מערליא ורש' אל כתב סממתי סהם סלעים וקופים תלוי וזכריאס כנפלים: וקראתי עליהם. על גוג: לכל הרי. כמו בכל הרי אז כמו על כל הרי כמו סאמר על הרי ישראל תפול ותרגס וינתן ואזמכיות למיפל בחרב על טורי עמי: חרב אים באחי תהיה: כי הם יהרגו אים את אחיו במחמת י' סתהיה בהם:

לשלול שלל חרמן כו פסוק בקריא דאית בוחבל אב וסא' זה הדבר אשר צוה לקטובצו. או גסס אלהם לבוא. ידוע חרעו כי לא יסוף' ויהושע. ויצא אחד השדה ללקטאורות. ואלישע ישב בביתו. ויבאו המצרעים האלה בקצה הכחנה. על כן חרה אף י' בעמו. המתקדשים והמטוירים אל הגנות. בה אמר

ואמרת אעלה על ארץ פרזות אבוא השקטים ישיב לכבס כלם ישיבים באין חומה ובריה ודלתים אין להם לשלל שלל ולכזו בו להשיב ידך על חרבות נוסבות ואל עם מאסף מגוים עשה מקנה וקצין ישיב על טבור הארץ: שבא ודרן וסחרי תרשיש וכל כפיריה יאמרו לך הלשלל שלל אתה בא הלכו בו הקהלת קהלך לשארת פסקה זהב לקחת מקנה וקצין לשלל שלל גדול: לכן הנבא בן אדם ואמרת לגוג כה אמר אדני יהוה הלווא ביום ההוא בשבת עמי ישראל לכבס חרעו: ובאת ממקומך מירכתי צפון אתה ועמים רבים אתך רכבי סוסים כלם קהל גדול והילרב: ועלית על עמי ישראל בענן לכבסות הארץ באהרית הימים תהיה והכיאותיך על ארצי למען דעת הגוים אתי בהקדשי כך לעיניהם גוג: כה אמר אדני יהוה האתה הוא אשר דברתי בימים קלמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים להביא אתך עליהם: והיה ביום ההוא ביום כוא גוג על אדמת ישראל נאם אדני יהוה תעלה חמתי באפי: ובקנאתי באש עברתי דברתי אס לא ביום ההוא יהיה רעש גדול על אדמת ישראל: ורעשו מפני דני היסועוף השמים וחרת השדה וכל הרמש הרמש על הארמה וכל האדום אשר על פני האדמה ונזרסו ההרים ונפלו המדרגות וכל חומה לארץ תפול: וקראתי עלי לל כל הרי חרב נאם אדני יהוה חרב אש באחיו תהיה:

יתחמר וזאמניניה למיפל בתרבא על טורי וישר עמי אמי אלי חרב גבר באחיו תהיו

על ארץ פרזות. יוסבי כפרים מאין חומה סבוטחים במעוזם ואינם יראי להאסף אל ערי מבצר פרזות כמו מערי הפרזי מאין חומה: אבוא. אל הסקטים וארחת מה הוא מבטחם: להשיב ידך על חרבות נוסבות. להסחית סכית את הערים סהיו חרבות עהר הגה ועכסין כתיסבנו אל עם המאסף מעמים העושים עתה מקנה וקצין: על טבור הארץ

על גובה וחזק הארץ כטבור זה שהוא לא אמצעו של אר' ומשופע מכל כרדיו: וכל כפיריה. סחורים חריפין סבה הרגלים לכאח ולסוט ככפירים בכל המדינות ויורעין אחה מקום העשר: יאמרו לך הלשלל שלל אתה. כלומר מי הגד' לך את מקום העשר הדעת כי לארץ מלאה סלל ובזאת הולך וסס באמת תמצה הון עתק: תרגס. תרגס וינתן תרגס פורענות גבורתי כלומר תרגס ותכיר מי הוא מעוז ומבטחם האתה הוא: באותן הימים יאמר הבה ס האתה הוא אותי אסר דברתי בימים קדמוני ביד עבדי כביאי ישראל כגון יחזקאל וזכריה סאף הוא כתבא על מ מלחמות גוג ומגוג ואספתי את כל הגוים וגו' ורבתי אמרו אלדד ומידד הם כתבא ע עליו וזהו סכיס האמור כאן אל תקרי סבי' לא סבי' סבי' כבאלי כתבאלי כבוא אחת כפרק אח: והיה ביום ההוא ביום באגועל אדמת ישראל רעש גדול. על דיקולות ורעמים כמו סהוא אומר: ונפלו המדרגות יאחי סממתי סהם סלעים וקופים ותלויים וזכריאס כנפלים ואני אותם תלוי מערליס סחופרים סביב וזורקים העפר באמצע להגביה התל ועשו מדרגו מדרגות אסקלונס בלעז כרי סיעמוד העפר ולאחר סככסם יפה נוטלן ס המלכים מעמדי ס המדרגה: וקראתי חרב לכל הרי. לבא חרב בהם עליו וקראתי חומתני ומה ה' חרב סאקר' עליו חרבס סל עמח חרב אים באחיו אבני

ותימר אסק על ארעא דיתבא שלינא בקירוי פצתיה אהך על עמא דשקטין ושרן לרוחצן כ כולהון יתבין בלא שורא ועברין ורשין לית להון: למיבו בותא ולמערי עראה לכנשא משיריתך על חרבתא דאיתיתבא ועל עמא דאיתבנשו מבני עממיא דאצלחו בנכסין וקנינין יחבין על תוקפא דארע' ודרן וחגרי ימא וכל מלכיה יסרון לך הלמיבו בינא את אתי הלמערי עראה כנישת משיריתך למיכב כסף וזהב ל למישיב נכסין וקנינין למערי עדי סני: בר ארס ותימר לגוג כרגן אמר יי אלהים הלא בעידנא ההוא כד יתבון עמי ישראל לרוחצן חרע פורענות גבורתי ותימתי מאתך מסמי צפונא את ועממין סגיאין די עימך רכבי סוסין כולהון ס משורין סגיאין ועס סגין ותסק על עמי ישראל פעננא דסליק ותפי ית ארעא בסוף יומיה תהי ואיתניך על ארעא ביר שכייתו בריל וידעון עממיא פורענות גבורתי כד אתקדש כך דיהון חזן בפורענותך גוג: כרגן אמר יי אלהים האתה הוא זמלילית ביומי קדם ביד עבדי נביי ישראל דאיתנביא: ביום האמון מלקרמת דנא שנין סגיאין לאיתארה יחד עליהון: ויהי בעידנא ההוא ביום מיתו גוג על ארעא דישראל אמר יי אלהי ידליק רוגזי וחימתי: ובאיתגלאה פורענותי במלליק אישת רוגזי גורית במימריאס לא ביומא ההוא יהי יוע סגיל ארעא דישראל: ויזועון מן קדמי גוגי ימא ועופא דשמיא ותיר ברע וכל רחשא דרחיש על ארעא וכל אינשא די על אפי ארעא ויתפגרון טוריה ויתתלשון ס מגדליה וכל שור דס לארעא יתחמר וזאמניניה למיפל בתרבא על טורי וישר עמי אמי אלי חרב גבר באחיו תהיו

עשו משפט. ובאו הכשדים וגלחמים. והלא כנעת כהרוח הקדים. לשלול שלל ולכזו בו. ונשפדו במות. ועתה יוספו לחטוא ועשו להם. ונגש חרש בקצר. לכן חבו לי נאם יי. ולקחת בסף וזהב וזכריה. וזה לעזיו חיל. יש אחד ואין שנים בן ואח. ונשלחו ספרים ביד הרצים. די כשורא אתגורת אבן. דתא מהצפא. ואלו עיר וקריש. ארין צבית. ועליה חסר. מלשיה דגבעתי מידן המדונתי. בואג סל וס' נמכר בישיה סכמ' וכסיפרא דאסמ' לג: ה פסוקן וכל וכל וס' והערים ירסן. אתה הוא יי לבודך. ורעשן מפני דני. וכל פסיליהיכחו. וכל הארץ כבים קול גדול:

רמב"ם

וְאֵבְרִי אֲלֵבִים • אֲבִנֵי
בֶּרֶד הַמֵּאִירוֹת כֹּאֲבִי
נוֹבֹת טַסְמַס גִּבִּים כ
פַּעֲנִין סֶלְ דְּרִאמוֹ וְגִבִּים
וְרֵב' אֲמַר אֵל גִּב אִים
אֲבִנֵי בֶרֶד סֶהֱתִילֵו ל
לִירֵד עַל מַזְרִים וְעִמְרו
כֹּאִוִיר עַל גִּבֵּה הָאִים מ
מַטָּה סֶהֱתַפֵּלֵל טַלָּא
יִרְדּוּ כַּעֲנִין סֶכֶּאֲמַר לֹא
כֶּתֶךְ אֶרֶצָה לֹא הַגִּבִּי
לֶאֱרֹץ: וְסַס־אֲתִיךְ •
כִּמּוֹ וְהַס־אֲתִיךְ עַל עֲמִי
כִּמּוֹ לֹא יִשְׂאֵל אוֹיֵב גִּי
וְלֹא אֲחֵל אֶת סַס
קֶדְטִי • סַפִּלֹתִים
סֵל יִשְׂרָאֵל חֲלוֹל סִמּוֹ
הוּא בִּאֲמֹר לֵהֶם
עַם יֵל אֵלֶּה וְלֹא יִכּוֹל
לִהְצִילֵם: וְהַסִּיקוֹן •
כִּמּוֹ תִּכּוֹר סֶהֱסִיקוּהוּ
בִּלְסֹת מַטָּה: בְּטַס־
אֲלֵאֲדֵר מוֹרֵאִם בִּלְעָז
אִתֶּךָ לַגּוֹב מִקּוֹם סַס
קֶבֶר • מִקּוֹם סִיחֵא סַס
קֶבֶר לֵהֶם לִפִּי סֶהוּא
מַזְרַעְסֵל יֶפֶת סַכָּה
אֶת־עֲרוֹת אֲבִיו לִפְיֶכֶךְ
זָכָה לִקְבֻרָה: גִּי
הַעֲבִירִים • גִּי טַסַּס
עוֹבְרִים אֶת יַם כִּכְרִת
לִהְבִּיא מַסַּס פִּירוֹת ג
גִּיכּוֹסֵר תַּמִּד: קֶרֶמֶת
הִים • בְּמִזְרַח יַם
גִּיכּוֹסֵר • תִּיּוֹחֻסֶמֶת
הִיא אֶת הַעֲבִירִים ו
וּסוֹבֶרֶת הִיא אֶת הַ
הַעֲבִירִי כִּמּוֹ לֹא תַחֲסֹן
סְרוֹב פֶּגֶר' טִפְלוֹ סַס
יִחַדְלוּ אֶת הַעֲבִירִים מ
מַעֲבֹר לִפְיֶכֶךְ עֲבִרו
פְּלִיחֵם וַיִּקְבְּרוּ אוֹתָם
וּמַחֲסֵם פִּתְרוּ בַּסִּפְרו
יַחֲסִמוּ אֶת־אִפְסֵם מ
מִלְּהִירִיחַ רִיחַ הַפֶּגֶר':
קֶבֶרו

ו'כסו' ועל ועל
וחלה ב'יהוץ

וּבֵּאֵם מִרְבּוּמֵי: שֶׁל רֵדִי מִדָּרְעָל: אֶחָד לְרֵמִיָּה אֶחָד לְרֵמִיָּה:

የገቢዎች ምንጭ ለገቢዎች ምንጭ ለገቢዎች ምንጭ

הקפדת בימינו וענין זה רוצה
ללן שלא יועילכו כלי מלחמתו והרי
הם כאילו אינם על הרי: לעיט
צפור כל כנף. הסמיכות הזה
בסמיכות ארמת עפר טיטליון
כל כנף. פ' כל בעלי כנף
וכן כל צפור כל כנף ובטלסו
הענין להגדיל הדבר סיבאו כל
העופות לאכול בשר ההרובים ט
טורפין ופאנים טורפין: על
בני השרה' בן סיהיו על ההרים
בן סיהיו על פני השרה כולם
פלו בצרוב ובשאר מפתים:
ושלחתי אס בגבול. אכלת
איתם כמו האם המכלה או הוא
במשמעו כמו שאל אס וגפרית
אמטיר עליו: ואת סס. ולא
אחל את סס קדמי עוד. כי
בהאריכו הגל' סמו מחולל בגוים
כאילו הוא יתברך מחלל סמו:
הכה באה ובהייתה. באה עת
היסועה הוא היום אשר דברתי:
יבאו ובערו והשיקו. כפל הענין
במלות סוכות: ולא יסאו. לא
צטרכו כי ספקיו בכלי הזין:
ולא יחטבו מן הקל' ויהיה. מקל'
סס קבר. כמו הפוך מקוס קבר
שס וכן כל הרע אויב סקס כמו
כל אויב הרע סקס אף אס סריך
תכלס כמו אף סריך אש תכלס
כל תסא עון כל עון תסא והדומ'
להס רבים כמו סכתבו בספר
מכלל בחלק הדקדוק ממנו
יונתן תרג' אחר כסר לבייתקבור
בסרס לפי סכסס ויפתערות
אבהס וזה סס לביית בטולת.
וזכה יפת לקבורס בארץ ישראל
ועל דרך פשוטו הרי כתוב למען
טורח את הארץ: גי העברים.
באותו גי סעברים דרך עליו:
הרמת הים. למזרח הים ולא
סידס איז הים והנה היו בארץ
סר' יס מזרחי ויס מערבי וינתן
מרגס בחילת מנחמא מרגס יס
גוסר והוא יס כנרת: וחסמת
היא את העברים. חסמת פושל
יוצא לסליסי רוצה לומ' כי באסת
ההרובים תעסה לעוברים דרך
סס סייחמו ויסגרו אפיה מריח
הרע ותרס וינתן וסומכא היא
לסריץ טורח: המוכה. בה'א
מקוס וי' כמו אלהה והדומס
לוי: גי העברים. ב'יזר לבדה
גי המון גוב. ב'יזר ואלף:
וקברום. הז' יתברך וזה לקבור
הנתלים בישראל ואמר ולא
תטמא ארמתך כי המת סלא
בקבר הוא טומא' הארץ וכן כזה
יהושע לעשות כן לה' המלכו' וכן
יקברו ישראל המון גוב למען טורח
את הארץ: סעלה חרסס.

ובאת מבקומך. על הרי ישראל: אהל כִּמְקוֹ וּאֶפְתַּח וּסִימ' אהל תת פחדך. אהל גִּדְלֶךָ כְּעִינִי. ואת שם קדשי אודיע. בהרא פתח: יִצְאוּ רַפְיוֹתֵי נֶבֶסְךָ בְּסֹדֶר וַיֵּה בְּשֹׁלֵל פִּרְעוֹה: יִשְׁאוּ בִּקְרִיא וּסִימ' לֵאמֹר יִשְׁאוּ עֵז וּמְתוֹ חֶקֶת. ושמרת את משכנתי ולא יִשְׁאוּ עָלַי. ואתה הפקד את הלויים על משכן העדות: ועבר הֵלֵל הוּא את עֶבְדְּךָ. ושבעה בָּהִיִּם. וחברו ויקרא יהושע: הִמָּה יִשְׁאוּ קוֹלָם. משא בהמות נגב. יִשְׁאוּ דְבַלֵּת תַּנִּינִם. יִשְׁאוּ מִדְּבַר וְעֵדֵי חֲצִיצִים תִּשָּׁב. אהל יִצְחָק וצֶאֱנָם. והקמית להם כֶּטֶע. ולא יִשְׁאוּ עֵצִים. חֲסֵאָה עֲמִי אֲכָלִי. ושפט בֵּין עַמִּים רַבִּים דְּמִיכָה. יִשְׁאוּ נִדְרוֹת דְּבִים. יִשְׁאוּ זֵרִים טְלוֹם לְעַם. לִישְׁקוֹל יִשְׁקֶל כְּעִי. יִשְׁאוּ בְּתוֹךְ וּבְנוֹר. כִּי בִל הִרִים יִשְׁאֲלוּ. הַמּוֹנֶה דְּכֵיב הִבְקִיא וּסִימ' אֶל מִדְּמֵית כְּכֹחַ. אֲתָם יִרְאֵה פִּרְעוֹה וְנָחֵם. וחסמת היא את העֶבְרִים. כִּינַתִּי אֶת חֲתִיתִי:

זלמן

ובמחשבת כליתם. כהניו וכו' ופיתחו ויחברו כליתם מהיתה להם בגלות: ואת כל מעלם אשר מעלו בו. כי בעצמם עונו היו כובלים כלית הגוים. ומתי יזכרו זה בסבתם על ארמיתם לבטח: בשובבי אותם מן העמים. בזמן שאטיב אותם מן העמים לארצם וכן לפיכך יעקב אליו ענין הסבה: לעיני הגוים רבים. בדעת המתואר בלא ידעת התאר כמו סורי הנפץ ככריה את העגלה חרמה והדומים להם: ודעו. מבואר הוא: ולא אסתיר. מבואר הוא: בעשרים וחמס סבה לגלותו כהאם הסבה בעשור לחרש ביד סבה אחר אשר הכתה העיר. בסמל' סבה ליוכל ראה הסתלק הכבוד מישראל כמו סבתבנו בתחלת הספ' והו' הסל' מהחמס' לגל' המלך יהויכין כמה כסארפ מן היובל כ' סבה סס פנים סל כדקיהו מהיעברו לו חמס ויד סבה אחר אשר הכתה העיר הרי כ' והיא סבת החמס' שהיא סבת היובל זהו סמאר ברה בעשור לחרש חיוו היא סבה סרה סלה בעשרה לחרש היו אומר זה סבת היובל ולפי שהעבד' היו יובלים מעברות לחירות בסבת היובל ביום הכפורים הראה לו הקדוש ברוך הוא כאת מהגלו ובנין הב' בסבת היובל וביום הכפורים כי בו יסלח האל לעון יסר וחטאתם לא יזכר עוד: סמה. העיר סזכר: במדארת. אל הר גבוה מאד. זהו הר הבית והראהו לנגבה מאד כי כן יהיה במעלה גבוה מאד וכסא' כמו סבתו ככון יהיה הר בית י' בראש ה' ההרים וכסא' מנבעות ונס בעצמו הוא גבוה לפי מקומו כי ארץ ישראל גבוה מכל הארצות וירושלם גבוה מכל ארץ ישראל ועליו כמכנה עיר מנבג. פל' ועליו כמנון לו כמו ועליו מטח מנסה כי בית המקדש יהיה בנוי בהר כמו מהיה והעיר י ירושלם סמוכה לו מנבג והראהו בנין הבית העתיד כמו שהראהו חרבנו לנחם בנבואה זו בית ישראל אשר גלו כי לא תאבד תקומת ועוד יסובל הארץ ויסבנו בה לבטח ובנין הבית יהיה יותר ממה שהיה בתחילה: כמכבה. פס סמוך בשקל מקנה. וענינו בנין הראהו כמו שר בניו או סהיו בוכי אותה ובבנין הבית הראהו איך היו בניו אותה והראהו לו האלים שהיה עומד על הבונים ומודר האורך והרוחב איך יבנו: ויבא אותי סמה והנה איתם מראהו כמראה נחמס. כאילו אחר מלאך מן השמים מודר הבנין והמלאך ראהו הנביא

אל הגוים הוסיף ושכתי בהם אות. ויבא אל הגוים. כהגלות יאחם. אל הגוים השוללים אתכם דזכרתי שפוך חבתך דתהלות: הבתה כ' וסי' אחר אשר הבתה העיר. בא אליה פליט: במראות ד' ב' חס' וב' כל וסי' ויאבר אלהים לישראל: במראות והצבאות אשר צבאו. ותבא אותי ירושלימה במראות אלהים.

ונשאו את כלמתם ואת כל מעלם אשר מעלו בי בשבתם על ארמיתם לבטח ואין מחריר: בשובבי אותם מן העמים וקבעתי אתם בארצות איביהם ונקדשתי כס לעיני הגוים רבים: וידעו כי אני יהוה אלהיהם בהגלותי אתם אל הגוים ובנסתים אל ארמיתם ולא אותיר עוד מהם שם: ולא אסתיר עוד פני מהם אשר שפכתי את דחילי על בית ישראל נאם אדני יהוה:

בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הבתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד יהוה ויבא אתי שמה: במראות אלהים הביאני אל ארץ ישראל ויניחני אל הר גבה מאד ועליו כמכנה עיר מנבג: ויביא אותי שמה והנה איש מראהו כמראה נחשת ופתי ל פשתים בידו וקנה המדה והוא עמד בשער: וידבר אלי האיש בן אדם ראה בעיניך ובאזניך שמעושים לבך לכל אשר יאמיר מראה אותך כי למען הראותכמה הבאתה הנה הגדר את כל אשר אתה ראה לבית ישראל: והנה חומה מחוץ לבית סביב וביד האיש קנה המדה שש אמות באמה וטפח וימד את רוח הבנין קנה אחד וקומה קנה אחד:

במראות הביאני אל ארץ ישראל. כ' קדמא חס': הביאני ד' בקריא וסי' בסדר עקב: ושים ט' וסי' נבסר בסוף סדר ויהי בשלח פרעה: הראותכה כ' חד חס' וסי' ואולם בעבור זאת העמדתך. כי לבען הראותכה רבאחח. קדמא חס':

בדמות איתם כמו סמאר ביהוסע והנה איתם עומד לגדרו נחשת קלל ונחשת סס מסוקה כחמסו ויכרמי ב' בלל' ופתי פשתים בידו למדוד: וקנה המדה. גסגן בידו למדוד אלא סבתב מודר אדם מדה מרובה בקרקע ובקנה המדה מודר אדם מדה מועט כמו מדת הבנין חולתו: והוא עומד בשער. ראה אותו עומד בשער הבית ובידו החבל והקנה למדוד: וידבר. מבואר הוא: הראותכה. כתוב ברא' אחר הכף וכ' הבאתה: והנה חומה מחוץ לבית סביב. סהיו מתחילים לבנות חומה סביב הר הבית כי יהיה בכלל נקרא בית המקדש והיה האיש מודר את החומה כמה יעשו רחבה וקומתה וקנה המדה היו בו סס אמות באמה וטפח באמה היתה טפח והיתה בת ססה טפחים וכן אמרתי במסכה אחר רבי יהודה אמת הבנין ססה טפחים וסל כלים חמסה וינתן תרגם שית אמת באמתא ריהא אמה ופסך: וקומה קנה אחד. זאת החומה החיצונה היתה ספלה ולא היתה גבוהה אלא קנה אחד סמדתו סס אמות באמה סל ססה טפחים ושאר כותלי העזרה לא היו עומדים לפני כי כנגד הסערים היה עומד וכל הסערים זה כנגד זה פתוחים והיו גבוהים יותר מסגרת הבית לפי גובה מקומם וכן מצינו במסכת מדות כל הכתלי סהיו סס היו גבוהים חוץ מהכותל המזרחי סהכהן הסוקר את הפירה עומד בהר המסחה ומתכוון ורואה כנגד פתחו סל היכל בספת הזיית הרס ואילו היה הכותל המזרחי סבהר הבית גבוה לא היה יכול לראות פתחו סל היכל כי הכותל היה עומד לפני וזה סהוא אומר חוץ מהכותל המזרחי אומר בחומת הר הבית סהיה חזקה ועליו גולה עשו הבני כדמות סראוהו בבנין יחזקאל העתיד בקצת הרברים ואף על פי סמסמעות הכתוב כי כל החומה היתה ספלה סס סל ייחד כותל מזרחי אלא אחר בסתם וקומה קנה אחד: ויבא

ובמחשבת כליתם. כהניו וכו' ופיתחו ויחברו כליתם מהיתה להם בגלות: ואת כל מעלם אשר מעלו בו. כי בעצמם עונו היו כובלים כלית הגוים. ומתי יזכרו זה בסבתם על ארמיתם לבטח: בשובבי אותם מן העמים. בזמן שאטיב אותם מן העמים לארצם וכן לפיכך יעקב אליו ענין הסבה: לעיני הגוים רבים. בדעת המתואר בלא ידעת התאר כמו סורי הנפץ ככריה את העגלה חרמה והדומים להם: ודעו. מבואר הוא: ולא אסתיר. מבואר הוא: בעשרים וחמס סבה לגלותו כהאם הסבה בעשור לחרש ביד סבה אחר אשר הכתה העיר. בסמל' סבה ליוכל ראה הסתלק הכבוד מישראל כמו סבתבנו בתחלת הספ' והו' הסל' מהחמס' לגל' המלך יהויכין כמה כסארפ מן היובל כ' סבה סס פנים סל כדקיהו מהיעברו לו חמס ויד סבה אחר אשר הכתה העיר הרי כ' והיא סבת החמס' שהיא סבת היובל זהו סמאר ברה בעשור לחרש חיוו היא סבה סרה סלה בעשרה לחרש היו אומר זה סבת היובל ולפי שהעבד' היו יובלים מעברות לחירות בסבת היובל ביום הכפורים הראה לו הקדוש ברוך הוא כאת מהגלו ובנין הב' בסבת היובל וביום הכפורים כי בו יסלח האל לעון יסר וחטאתם לא יזכר עוד: סמה. העיר סזכר: במדארת. אל הר גבוה מאד. זהו הר הבית והראהו לנגבה מאד כי כן יהיה במעלה גבוה מאד וכסא' כמו סבתו ככון יהיה הר בית י' בראש ה' ההרים וכסא' מנבעות ונס בעצמו הוא גבוה לפי מקומו כי ארץ ישראל גבוה מכל הארצות וירושלם גבוה מכל ארץ ישראל ועליו כמכנה עיר מנבג. פל' ועליו כמנון לו כמו ועליו מטח מנסה כי בית המקדש יהיה בנוי בהר כמו מהיה והעיר י ירושלם סמוכה לו מנבג והראהו בנין הבית העתיד כמו שהראהו חרבנו לנחם בנבואה זו בית ישראל אשר גלו כי לא תאבד תקומת ועוד יסובל הארץ ויסבנו בה לבטח ובנין הבית יהיה יותר ממה שהיה בתחילה: כמכבה. פס סמוך בשקל מקנה. וענינו בנין הראהו כמו שר בניו או סהיו בוכי אותה ובבנין הבית הראהו איך היו בניו אותה והראהו לו האלים שהיה עומד על הבונים ומודר האורך והרוחב איך יבנו: ויבא אותי סמה והנה איתם מראהו כמראה נחמס. כאילו אחר מלאך מן השמים מודר הבנין והמלאך ראהו הנביא

ויקבלון ית איתכנעו ותהון וית כל שיקריהון וישקרו במימרי ב במתביוון על ארעהון לרוחצון ולית דמניד: ב' אתיב יתהון מביני עממא ונאכניש יתהון מן מדינהא בעלי דבביוון ואיתקדש ביוון לעיני עממין סגיאין: וידעו ארי אנטא יי אלההון ועל דתבו קרמי אגלתי יתהון לביני עממא וקדו דתבו בנשיתינון לארעהון ולא אשאר עוד מנהון תמן: ולא אסלק עוד שבינתי מנהון ד רשפיכית ית רוח קודשי על בית ישראל אמר יי אלהים:

בעשרין וחמשים שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הבתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד יהוה ויבא אתי שמה: במראות אלהים הביאני אל ארץ ישראל ויניחני אל הר גבה מאד ועליו כמכנה עיר מנבג: ויביא אותי שמה והנה איש מראהו כמראה נחשת ופתי ל פשתים בידו וקנה המדה והוא עמד בשער: וידבר אלי האיש בן אדם ראה בעיניך ובאזניך שמעושים לבך לכל אשר יאמיר מראה אותך כי למען הראותכמה הבאתה הנה הגדר את כל אשר אתה ראה לבית ישראל: והנה חומה מחוץ לבית סביב וביד האיש קנה המדה שש אמות באמה וטפח וימד את רוח הבנין קנה אחד וקומה קנה אחד:

ס' סה יכר ריט כי לא כחה בסכ' כ' אס ר' על ארחת בסוכ' זה לא כחה בכלל וחסע' ביה ספר

ויבוא אל סער אשר פניו דרך הקדמה • נכנס לתוך ההיקף ובה לו לשער עזרת נעים המזרחי הוא כקראת חצר הצנוה בכל הענין הזה לפי שהיא לפני עזרת ישראל • ועל במעלותיו • ספספוע ההר הולך ועל שפת החיל התחתון עד עזרת נעים שמים עשרה מעלות כאותה עשניו לפנים ממנו החיל עשר אמות ושתי עשרה מעלות היו פס כו •

ויבוא שו"מל בקר'וס' ויבוא והנח עלי • ויקץ שלמה והנה חלום • בן אשה אלכנה הוא כבשה נפתלי • ונביא אחר זקן • ויבוא אל המלך • ויהפך מלך ישראל ויבוא בברכה • ויבוא שברון • ויבוא יחזקאל • ויבוא ישיעיה בן אבון דישעיה • ויבוא אלי אנשים מזקני ישראל • ויבוא אל הגוים אשר באו שם •

ועל הרעא דפרתיה לאורח מרינא וסליק בדרגותי ומשחית סיפא דתרעא קניא חד פותיא ונת סיפא חד קניא חד פותיא • ותוא קניא חד אורכא וקניא חד פותיא ובין תוא ברתלא חמיש אטין • וסיפא דתרעא מקבל אולמא דתרעא מלגיו קניא חד • ומשחית אולמא דתרעא מלגיו קניא חד • ומשחית אולמא דתרעא תמני אטין ואלוהי ת תרתין אטין ואולמא דתרעא מלגיו • ותוי תרעא באורח מרינא תלתא סיפא ותלתא סיפא משחיתא תרא לתלתיהון • ומשחיתא תרא לאיליא סיפא ומיפא • ומשחית פותיא דמלכא דתרעא עשר אטין אורכא דתרעא תלת עטרי אטין • ותחומא די קדם תוא אסתא תרא ואסתא תרא תחומא סיפא ותוא שורת אטין מיפא ושית אטין מיפא •

טותל
ל
תי
יכה
יכה

ואילת
י

הא כתיב
בכנייה

הא כתיב
יכה

למלך
בכנייה

הא כתיב
בכנייה

ויבוא אליה בבוא אל אשחזונה • ויבוא אל שער אשר פניו • ויבוא גם השטן בתוכו • וחברו • וכל אסתר דכו' מל במב חס'וס' אל והשטה אשר עשתה אסתר • ויבא חסדך והסן לשחוח •

עלה ליב מעלות שהיו בין החיל לעזרת נעים ולפירושו כי הר הבית היה גבוה מהמקדש אשר סביבותיו ובמעלות היו עולים לו • וימד את קף הסער קנה אחד רחב • ברוחב החומה היה רחבו • ואת קף אחד • וכן היה הקף העני והספי' הם מזוזות הסער מפה ומפה • והתא' הוא לשכה ונקרא יכיעוצלע אמר כי מרת כל תא ותא מן התאין שהיו שם היה קנה מרתו באורך וברוחב כי מרובע היה • ובין התאים חמש אמות פירו • מה שהיה בין התאים כלומר הכותל הממוצע בין שני התאים היה רחבו חמש אמות • וכן הרגס יוכתן ובין תווא כותל חמש אטין • והתאים היו לפנים מן החומה וחמשה מקומות היו נחלקים זה לפנים מזה מחמת הר הבית עד המזבח הר הבית לפנים ממנו המקום הנקרא חיל לפנים ממנו עזרת נעים לפנים ממנו עזרת ישראל לפנים ממנו עזרת הכהנים • וכף הסע' מאכל אולם הסער מהבית קנה אחד • לפי שזכר למעלה מרת ספי' הסער שהם הספים ה הצנועים ולזה הסער היו לו גם כן ספים פנימיים לפי שהאולם מחובר אליו ואמר כיהסך ה הפנימי שהוא אצל אולם הסער מרת רחבו קנה אחד כמו החיצוני • וכן הקף העני ואף על פי שלא זכרו • מהבית • פירושו מבפנים כמו שפירסנו • וכן תרגם יונתן

מלגיו • וימד את אולם הסער מהבית קנה אחד • עובי כותל האולם מבפני קנה אחד • וימד את אולם הסער סמנה אמות • שהיה נמשך כלפי פנים סמוכה אמות ואולם פנים אמות מזוזות האולם מבפנים היו שתיים אמות מסוכים כלפי פנים • ואולם הסער מהבית • מבפנים כתרומתו מלגיו • והזכר לומר זה כי שאר אולם הוא חוץ לסער והוא סקוראי בית סער • וכן היה אולם ההיכל מבחוץ לפיכך אמר כי זה אולם הסער מבפנים היה • ותאי הסער דרך הקדים • לפי שהיו מסוכים לסער זה המזרחי סמכס לו • ואמר תאי הסער דרך הקד' הסער מדרכו למזרח • סלם מפה וסלם מפה • ג' מדרום הסער וג' מצפון • לאילים • אילי האולם סוכר או אילי התא • מפה ומפן • מצפון ומדרום כל מפה בסוכן זה כותב' בה'א ומפן בסוף הפסוק כתיב בו' • וימד • פתח הסער • המזוזות האשקופות והפתח כלו קרוי סער ומה שפתחו בו לבד קרוי פתח • ואמר שרחבו של פתח היה עשר אמות ולא ספר גובהו • ואמר כי אורך הסער שלם עשרה אמות ואורך הסער מקף הצנוע עד סף הפנימי • והנה אמר הנה כי הקף הצנוע היה רחבו קנה אחד הוא סמנה אמות ואותו הרחב קורא עתה אורך • בזכרו מרת הסער מקף אל סף • כי המדה היתה נקרא ארך • והנה זכר כי רחב הפתח מקף אל סף עשר אמות ואורך מקף אל סף • י' אמות אלא שרחב אין בכלל מרת הספים שאינו אמת לא על מה שפתח בסער והוא הנקרא פתח ובאורך בכלל מרת הספי' ומרת הספים בין הפנימי והצנוע יב' אמות כי כל סף רחבו קנה אחד שהוא שם אמות ובין סף לסף אמה אחת הנה יב' אמות • ורשי' ז' פי' אורך הסער חלל אולם הסער מן הצפון לדרום יב' אמה עשר כנגד חלל הפתח ואמה וחצי מכאן • וגבול לפני התאות • לפני השלם תאים היו אמה אחת שהיה להם לרחבו עד סף האמה גבול התאים • וכן מפה לשלם התאים האחרים • כי אלו התאים היו פתוחים לפנים למערב כנגד החיל • וכן היו פתוחים לצפון ולדרום • ורשי' ז' פירסנו כי אלו התאים היו סמוכים לכותל המזרחי של עזרת נעים מבחוץ כלפי הר הבית והתא שם אמות מפה ושם אמות מפה • ואם אמר כי כל תא תאמה היה שם אמות כבד אמר למעלה והתא קנה אחד ומה צריך לשנותו הנה • ואפטר שאל מה היה הרדומי נמשך מחלל האולם שם אמות • וכן התא הצפוני •

וימד

ויבוא אל סער אשר פניו דרך הקדמה • נכנס לתוך ההיקף ובה לו לשער עזרת נעים המזרחי הוא כקראת חצר הצנוה בכל הענין הזה לפי שהיא לפני עזרת ישראל • ועל במעלותיו • ספספוע ההר הולך ועל שפת החיל התחתון עד עזרת נעים שמים עשרה מעלות כאותה עשניו לפנים ממנו החיל עשר אמות ושתי עשרה מעלות היו פס כו •

קף הסער • היא מזוזות הסע' קנה אחד רחב • שם אמות ומכסה את כל עובי החומה שהיה קנה אחד כמו סאמור למעלה • ואת סף אחד • מזוזת הסניית אחת • מצפון ואחת מדרום • והתא' • הוא יכיעוצלע • סקוראי • אפכר'ץ • בלעז • והיו סלסלה מימין ה הסער וסלסלה מן ה הסמאל כמו סאמור • בענין והתא' סמוכות לכותל המזרחי של ע עזרת נעים מבחוץ כ כלפי הר הב' ומהיכן אכל למד שהם מבחוץ ממה שכתב אחר כל הענין ויבואי אל ה החצר הצנוה מכאן אכל למד שכל האמור למעלה היתה חוצה לה עשיון לא ככל לתוכ' • והתא קנה אחד אורך וג' • חללו סל כל אחד ואחד שם אמות מרובע • ובין התאים חמש אמות • כתלי המפסיק' בין התאים עוביים ה' אמות • וכן תי' ובין ת תאוויא כותל חמש אמות • וכן פניו במסך מר' כותל התא חמש • וסף הסער מאכל אולם

הסער וגו' • סלפנים מן הסער היה עשוי אולם מחובר לסער כמו שפורסם בענין בולט לתוך עזרת נעים עשר אמות ובראשן דלתות ומזוזות וזהו סאמור וסף הסער שהוא אצל אולם הסער • מהבית • כלל לצד פנים • קנה אחד • רחבו לכפות עובי חומת האולם אחד מימין ואחד מסמאל מצווי החומה של אולם לימין ולסמאל קנה אחד כמו שפורסם והולך • וימד את אולם הסער מהבית • לפנים מן הסער • קנה אחד • עובי חומת הימין והסמאל שהאולם נכח עליהם • וימד את אולם הסער • סמוכה אמות מסך בליטותו לתוך עזרת נעים • ואיליו • אסיסלט'כץ • כל אילים האמור' בענין הם כמין אילנ' עגולן עשין מאבני גזית ועומדין בפתח אחד מימין ואחד מסמאל במקום ספים במקום מזוזות וכן תרגם יונתן • ויבאו • אמות הספים אילנות ספיא וקרוי' אילים על שם עגולן כאלה וכאלון • ואיליו שתיים אמות • עובי עגולן ועמדין בסוף חלל האולם דבוקים זה לכותל ימין וזה לכותל סמאל נמצא בליטת האולם ואילים שלו עשר אמות לתוך העזר' לפנים מן הסער • ואולם הסער מהבית • לפי סאולמי סער עזרת ישראל היו בולטים ומסוכים לצד החוץ כמו שפורסם בענין פירם באלומי סערי עזרת נעים שהם היו מסוכים לצד פנים • וסערי עזרת נעים מסוכים כנגד סערי עזרת ישראל נמצא אולם כנגד אולם ודבר נוי הוא זה • ותאי הסער • הזה אשר דרך הקדים מסבולת מזרחי של עזרת נעים סלסלה היו מפה וסלסלה היו מפה סלסלה לדרום וסלסלה לצפון סמוכים לכותל עזרת נעים • ופניהם להר הבית ומרת חללו וכותל המפסיק בין כל אחד פ' למעלה • ומרת אחת לאילים • העשין לפי האולם מבפנים • מפה ומפה • מימין ומסמאל מרת שתיים אמות • רחב פתח הסער • רחב חלל הפתח • וכן סביבו כל הפתחים רחב עשר אמות • אורך הסער • הוא חלל אולם הסער מן הצפון לדרום • סלסל עשרה אמות • עשר כנגד חלל הפתח ואמה וחצי לכאן ואמה וחצי לכאן • ואל תתמה ס'אל הפתח קורוהו רחב • ואל חלל האולם קורוהו אורך • מהפתח גובהו הוא אורכו • והרחב מקף אל סף האולם לפי שמסך בליטת חלל מן המזרח למערב פתח ממדת חללו מן הצפון לדרום שזו שמונה אמות וזו י' קורא את המדה היתירה אורך והרי ערית לדבר במשכנה רמלכים והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארכו על פני רוחב הבית נמצא מן הצפון לדרום קרוי • להיכל רחב • ואל אולם קרוי • אורך לפי שהיכל מרת מן המזרח למערב יתירה על מצפון לדרום ובאולם חלוק למדת

לסער • היו מסוכים מן כנגד חלל האולם סלפנים אמה לצפון ואמה לדרום סכבר פ' שהוא מבית מסוכ כנגד חלל הסער אמה ומחצה לצפון • וכן לדרום אמה אחת נמצאן מכוכין מחלל רחב הפתח שתי אמות ומחצה לכאן ושתי אמות ומחצה לכאן • וזהו לשון גבול אשומיל בלעז • מקום פניו וכותל התא עובי חמש נמצא עובי כותל הצפוני של התא הצפוני ועובי כותל הצפוני של אולם כלים זה כנג' זה סכותל אולם עובי • וזהו מקדש אמה אחת לתוך כנגד עובי כותל האולם • וכן לדרום • וימד

המסמך

והרצפה אל כתף העצרים. והרצפה מעליה הלכנו היתה עשויה בעבר העצרים מזה ומזה פירוס כתף צד ועבר כמו ולכתף הסכיתו לעומת אורך העצרים. כמו שאמר שהיה אורך כל העצרים חמשים אמה ובה כלל מרת אורך ורחב העצרים כמו שכתוב למעלה בעצם הבית חמשים אמה ובעצרים רחבו כמו שפירסנו

למעלה הרצפה התחתונה עליה אמר שהיתה בזה על כתף העצרים: ומרת רחב מלפני העצרים התחתונים. כמו התחתון והוא נוספת לפיכך המלה היא מלעיל העצרים בתו כי עשר הוא לסוף זכר וקראת תחתונה עשר החצר החיצונה הזו שהיא עזרת כסים לפי שהיא תחתונה כנגד עשר החצר הפנימי שהיא עזרת ישראל כי עזרת ישראל גבוהה מעזר כסים כי ההר היה משופע ועולה והיה אמר הכה כי בשכב מעלו יעלו בו ומרת הרחוב שהיה בין עשר זה לעשר החצר הפנימי מאה אמה מחוץ החצר הפנימי כלומר המדה היתה מחוץ לאדם העצרים הפנימי לפיכך אמר לפני החצר הפנימי כלומר עד לפני החצר: הקרי והצפון. זו המדה היתה למזרח ולמערב: והעשר אל סמדר גם כן אורך ורחב של עשר הכפופים של עזרת כסים: ותאו. כל אילו ותאו וחלונות ואילמנו חסרים יד הרבוי בכתוב: סלמה ממו וסלמה ממו.

סניהם כתובים בוי: כמרת העשר הראשון. הוא עשר הר הבית כמו שפירסנו למעלה כי מרת ארכו חמשים אמה ורחבו עשרים וחמשים אמה: וחלונות וכתובות סבב עליו ב. בשבע מעלות יעלו ממזרח כסים למזרח ימין וכו' וכל העצרים וכו' בית סני פנינו במסל מדרות וטו מעלות עולות מתוכם לעזרת ימין כנגד פיר העצרים סבב עליו מעלהם הלויים עומדים בסדר: ואילמנו לפנייהם. לפני המעלה היו אילמנו כי קורס סיכסג לאילמיוס היה עולה במעלות: ושער לחצר הפנימי. אמר כי עשר עזרת ישראל שהיא חצר הפנימי היה כנגד העשר רוכה לומר העשר החיצון של עזרת כסים לכפון ו ולקדים היו זה כנגד זה והיו מאה אמה מזה לזה כמו שאמרנו למעלה: ויוליכני. בעזרת כסים הוליכו דרך הדרום ומבאר הוא. וחלונות. כהחלונות האלה.

עם הא הידיעה כמו להגדוד אשר בא אליו בהשמים חסדך כהיום הזה והדומים להם וים בדרום כהחלונות כהחלונות כלומר חלונות כהות צרות מבפנים ו רחבות מבחוץ כלול לא לאורה אכי צריך: ומעלות סבב עליונות כמו מעלותיו כלומר במעלות סבב עליו שלם גם כן בשער הדרומי מעזרת כסים לעזרת ישראל: וממוריליו. פירסנו: אחד מכו ואחד מכו. סניהם כתוב:

ורצפתא לעיברא דתרעיא לקבל אורכא דתרעית רצפתא ארעית ומשח פותיא מן קדם תרעא מציעא דקדם ורתא גותיא מבר משה אסין לסדינתא ולצפונא ותרעא דפתית לאורח צפונא לדרתא ברתא משח אורפיה ופותיה: ותוהי תלתא ספא ותלתא ספא ואלוהי ואולמוהי הורב בשחת תרעא קדמא חמשיין אסין אורפיה ופותיה עסרין וחמשי אסין: וכוהי ואולמוהי וכוהי תרעא דפתית לאורח מריתא וברגין שבע סלקי ביה ואולמוהי קדמיהון: ותרעא לדרתא גותיא לקבל תרעא דפתית לצפונא ולמרינתא ומשח סתרע לתרעא מאה אסין: ואילני באורח דרומא ותרעא דפתית לאורח דרומא ומשח אלוהי ואולמוהי במשחתא האליון: וכוהי ליה ולאלמוהי סחור סחור ככוהי האליון חמשיין אסין אורכ ופותיא עסרין וחמשי אסין: ודרגין שבעא דרגיה ואולמוהי קדמיהון ו וכוהי ליה תרעא ספא ותרעא ספא על אלוהי ותרעא ודרתא גותיא באורח דרומ ו משח סתרע לתרעא באורח דרומא מאה אסין ואעלני לדרתא גותיא בתרע דרומא ומשח ית תרע דרומא במשחתא האליון: ותוהי ואלוהי ואולמוהי במשחתא האליון: וכוהי ליה ולאלמוהי סחור סחור חמשיין אסין אורפיה ופותיא עסרין וחמשי אסין: ודרתא חמשי אסין: ואולמוהי לדרתא ברתא וכוהי על אלוהי ו

למעיל

ותוהי תלתא ספא

מחמשיין

ואילמיו

לכחם

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

לחמשיין

והרצפה אל כתף השערים לעמרת ארך השערים הרצפה התחתונה: וימר רחב מלפני השער התחתונה לפני החצר הפנימי מחוץ מאה אמה הקדים והצפון: והשער אשר פניו דרך הצפון לחצר החיצונה מדר ארכו ורחבו: ותאו שלוש מפו ואילו ואלמוהי כמרת השער הראשון חמשים אמה ארכו ורחב חמש ועשרים באמה: וחלונות ואילמו ותמרו כמרת השער אשר פניו דרך הקדים וכו' מעלות שבע יעלו בו ואילמו לפנייהם: ושער לחצר הפנימי כנגד השער לצפון ולקדים וימר משער אל שער מאה אמה: ויוליכני דרך הדרום והנה שער דרך הדרום ומדר אילו ואילמו במדרות האלה: וחלונות לו ולאילמו סביב סביב כהחלונות האלה חמשים אמה ארך ורחב חמש ועשרים אמה: ומעלות שבעה עלות ואילמו לפנייהם ותמרים לו אחד מפו ואחד מפו אל אילו: ושער לחצר הפנימי דרך הדרום וימר משער אל השער דרך הדרום מאה אמות: ויביאני אל חצר הפנימי בשער הדרום וימר את השער הדרום במדרות האלה: ותאו ואילו ואילמו במדרות האלה וחלונות לו ולאילמו סביב סביב חמשים אמה ארך ורחב עשרים וחמשי אמות: ואילמות סביב סביב ארך חמש ועשרים אמות ורחב חמש אמות: ואילמו אל חצר החיצונה ותמרים אל אילו

והדרום ב דר. סכאל רחוב מדר: דרך הדרום וסמך מולכני דרך הדרום ב כפסוק. ושער לחצר הפנימי ב כפסוק: ויבדל אליוה השכנה. ופניהם דרך הדרום אחר. וכפסוק השכנה: אמות ו סף בבנינו וסמך ארך השער שלש עשרה. ושער לחצר הפנימי דרך הדרום. ותאו ואילו ואילמו במדר והאלח קדמא דעניא. ואילמות סביב סביב. ובא לפנינו וסמך איל והפתח. אל פני ארך אמות ובמה.

הדרום ב דר. סכאל רחוב מדר: דרך הדרום וסמך מולכני דרך הדרום ב כפסוק. ושער לחצר הפנימי ב כפסוק: ויבדל אליוה השכנה. ופניהם דרך הדרום אחר. וכפסוק השכנה: אמות ו סף בבנינו וסמך ארך השער שלש עשרה. ושער לחצר הפנימי דרך הדרום. ותאו ואילו ואילמו במדר והאלח קדמא דעניא. ואילמות סביב סביב. ובא לפנינו וסמך איל והפתח. אל פני ארך אמות ובמה.

והרצפה אל כתף העצרים. גובה עשרי החצר היה מפסיק העלייה מלא היתה מסבבת כל החצר והיא לכתפות העשר מזה ומזה כנגד גובה העצרים: הרצפה התחתונה. כמרתית תיבה זו מכל תחתונה סמך קרא סבכל מקום הטעם ביון וזה בתו למרנו סאין תחתונה זו רצפה סתחת אחרת אלא רצפה אחת היא ותחתיתה של רצפה

היה לעומ גובה העשר ויהא של תחתונה כהא של ביתה וכהא של עזרת ושל חלאת סהן יתירות: וימר רחב. חלל עזרת כסים:

מלפני העצרים התחתונים. זה העשר המפורס למעלה: לפני החצר הפנימי. עד עזרת ישראל: הקרי והצפון. למתן רוחותיה חללה מאה: מדר ארכו ורחבו. כמרת עשר הקרי כך מפור בענין חמשים אמה ארכו. גובהו: ורחב חמס ועשרים. מגב התא לגבו: ואילמיו לפנייהם. ואולם העשר לפני המעלות קורס סיכסג לאולם היה עולה ב במעלות: ושער לחצר הפנימי. לעזרת ישראל כנגד העצרים. החצונה מכווכים: וימר משער. התחתון עד העליון מאה אמה הוא רחב חלל עזרת כסים: ויוליכני דרך הדרום. לחצר החצונה:

בהחלונות האלה. דרס רב תחומא הא יתירה זו לסוף כהה חלונות כהות רחבות מבחוץ וקצרו מבפנים לומר לא לאורה אכי צריך סבב חלונות ה העשוי להכניס אורה קצרו מבחוץ ומרחיבו מבפנים: עולותיו. כמו מעלותיו: א איליו על ראש האיל היה ר קל מזויר: ומדר את העשר הדרום. של חצר הפנימי: ואילמיו ארכו בלעז סביב סביב הכותל היה עשוי אולמים אולמי ככסס בעוביו ואילמות הללו היו מבפנים כי התאים היו מבחוץ ושמה תאי וכותליהם וטו אמו של רחב העשר עולים ל למזמזים ואחת אמה וכל החצר הפנימי אינו אלא מאה על מאה כמו שכתוב בענין: ואילמיו אל החצר החצונה.

אולמו של עשר הפנימי לא היה לצד פניו כמו שהיה אולמו של עשר החצונה אלא מבחוץ היה בולט: אורך.

הצפון ומימיהם דרך הדרום. והיו אל כתף מער הצפון ומימיהם היו דרך הדרום כלומר מכתיהם לדרום וכתף המערב הוצא מה מאחורי המערב כמו מפי רמון: אחד

אחד אל כתף עמר הקדים • לטכה אחת אל כתף עמר הקדים • פנידרך הצפת
ופתחה לצד כפך • לכהנים • ממרתן הבית • כמדומה הם הלויים המפוררים •
ומד את החצר • חלל עזרת ישראל לפני האולם וההיכל • אל אולם הבית • אולם
ההיכל • ומד אל אולם • כמו איל אולם עוב • כתפות הפתח הרואה את המזרח

וְהָיָה כְּתִיב ה' וְסִימָן לָנוּ בְּמִלִּים חֹלֵק בְּסִימָנוֹ הַקָּרִיב גְּבֻלַּת וְסִימָנוֹ אֶתֶּם קָרִיבִים הַיּוֹם וְהַלְשֵׁכָה אֶשֶׁר פָּנִיהַ דְּרֶךְ הַצֶּפֶן. קִדְשׁ מִן הָאָרֶץ הָאֵל לְהַצִּיץ וְהַמְּבֹחֵב בְּסִימָנוֹ וְהַמְּבֹחֵב נִקְרָע וְיִשְׁפָּךְ. וְיִבְרַח אֶת הַחֹצֵר אֶרֶץ: אֵלֶיךָ בְּלֶחֶם חֶם בְּנִינָא בְּמֵא מִלּוֹ וְסִימָנוֹ וְכַמְעֻלּוֹת אֲשֶׁר יַעֲלוּ אֵלָיו. וְכָל קִרְיָא רִבְנָא אֵלֶיךָ מִלּוֹ

אֶחָד אֶל-כְּתָף שַׁעַר הַקְּדִים כָּנִי דָרָךְ
הַצִּפּוֹן: וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַלְשָׁכָה
אֲשֶׁר פָּנִיָּה דָרָךְ הַדְּרוֹם לְכַהֲנִים
שָׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת: וְהַלְשָׁכָה
אֲשֶׁר פָּנִיָּה דָרָךְ הַצִּפּוֹן לְכַהֲנִים
שָׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ הַגָּדוֹל כָּנִי-
צִדּוֹק הַקֶּרֶבִּים מִכְּנִי לִּי אֶל-יְהוָה
לְשִׁרְתּוֹ: וַיִּמְדֵּא אֶת-הַחֹזֶר אַרְבֶּּ-
מֵאָה אֲמֹה וּרְחֹב מֵאָה אֲמֹה מִרְבַּעַת
וְהַמִּזְבֵּחַ לִפְנֵי הַבַּיִת: וַיִּבְנֵנִי אֶל-
אֱלֹס הַכִּיָּרֹת וַיִּמְלֵא אֱלֹס חֲמֵשׁ
אֲמוֹת מִפֶּה וַחֲמֵשׁ אֲמוֹת מִפֶּה וּרְחֹב
הַשַּׁעַר שְׁלֹשׁ אֲמוֹת מִפּוֹ וּשְׁלֹשׁ
אֲמוֹת מִפּוֹ: אַרְבֶּּה אֱלֹס עֶשְׂרִים
אֲמֹה וּרְחֹב עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה אֲמֹה
וְהַמִּזְבֵּחַ אֲמֹה וְרְחֹב אֲמֹה

וּבְמַעֲלוֹת אֲשֶׁר יַעֲלוּ אֵלָיו וְעַמּוּדִים
אֶל־הָאֵלִים אַחֵד מִפֶּה וְאַחֵד מִפֶּה׃
וַיְבִיאֵנִי אֶל־הַהִיכָל וַיִּמַּד אֶת־הָאֵלִים
שֵׁשׁ־אַמּוֹת רָחֹב מִפּוֹ וּשְׁש־אַמּוֹת
רָחֹב־מִפֶּה רָחֹב־הָאֵהָל׃ וְרָחֹב־הַפֶּתַח
עָשָׂר אַמּוֹת וְכַתְּפוֹת הַפֶּתַח חֲמִשׁ
אַמּוֹת מִפּוֹ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ וַיִּמַּד
אֲרָכוֹ אַרְבַּעִים אַמָּה וְרָחֹב עֶשְׂרִים
אַמָּה׃ וּבְאֶלְפִימָה וַיִּמַּד אֵיל־הַפֶּתַח
שֵׁתִּים אַמּוֹת וְהַפֶּתַח שֵׁשׁ אַמּוֹת
וְרָחֹב־הַפֶּתַח שֶׁבַע אַמּוֹת׃ וַיִּמַּד
אֶת־אֲרָכוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה וְרָחֹב
עֶשְׂרִים אַמָּה אֶל־פְּנֵי־הַהִיכָל וַיֹּאמֶר
אֵלָיִי זֶה־קֹּדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים׃ וַיִּמַּד
קִיר־הַבֵּית שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרָחֹב הָצֶלַע
אַרְבַּע אַמּוֹת סָבִיב־סָבִיב לַבַּיִת
הַזֶּה׃ וַיַּעֲלֵנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיִי הֵלֵךְ־

סְבִיב: וְהִצַּלְנוּתָּ אֶלֶּה-
צֶלַע שְׁלוֹשׁ וְשֵׁשִׁים פַּעֲמִים ו

ר. רחץ דבר אל ובער הלו. ובא ה' ר' בקריא וס' נמסר
מ' עד כה הכית את אתנך. שלוש ערים תכדיל לך קדש
צלע אל צלע המזבץ שלוש אמו. וכל כחו דבחו מלי

הכפה היה עם אמות והכפה קורא אהל ויונתן תרגם ופותיא רמסכנא: ורחב
הפתח עשר אמות. רחב פתח ההיכל: וכתפות הפתח ה' אמות מפה וה' אמו מפה.
הנה עשרים כי כן היה רחבו של היכל. כמו שאמר ארבו ארבעים אמה ורחב
עשרים אמה: מכו. מניהם כתובים בוי': ובא לפניהם. לפני ולפניהם א' הרביר:
וימר אל הפתח שתיים אמות. רוצה לומר מני אילי הפתח מזה ומזה כל אחד היה
רחב שתיים אמות: והפתח עם אמות. עניו של פתח עם אמות ורחבו סבע: וימר.
אל פני ההיכל. כי כן היה רחבו של היכל עשר אמה וכן היה הרביר סבעה שלמה
וכן היה גבתי מני: וימר קיר הבית עם אמות. כותל ההיכל: ורוחב הצלע. מלרע
וכן צלע אל צלע. והצלע הוא התא והוא היציע הנזכר בבנין שלמה ותרגם יונתן
מחציתה וכן תרגמום עם וצנין בבין הצלעות הנה כמו שהוא עם א' שהוא כפול
בצלעות שונות. אלא שהיציע התחנכה אחד הנה ד' אמות ושם חמש אמות והצלעות
האלו ב' כותלי הבית מחוץ מערב צפון דרום וזהו סביב: והצלעות צלע אל צלע
שלש ושלש פעמים. אל כמו על. כי אעלזו היו בבניות כמו שאומר במלכים שלש
ושלשים

ובמקום הפניו וכותל ההיכל מסה הרי"ה וחללו רחב כ' הרי"ה וכותל ההיכל דרומי מסה הרי"ה ויטס על תלי הדרום סך הכל: בית עצמות אשר לבית. נגד אויר רחב הצלעות הקדן הזנית יסביב סביב סכתוב במקום המונח אויבו בד' פנות כמסמסעאל כלו מכאן דרום וכפנין זוית דרומית מזרחית חזית צפופית מזרחית: ובין הלסכות רחב עשרים אמה' לסכות היו בחצר החצונה בצפונה של החצר הפנימית אצל חומתה והפסקה אמה רחב בין מחיצות הלסכות למחיצות התאים עסביב היה ולא הבית כן בבית בית פסי אלא בבית העתיד: ופתח הכלע למונח: ופתח התאים החצונים פתוחים למקום המונח פניו בקדן זוית כמו פסירסתי: והבנין

DEI

0 76 6 10

הדרך דרך הכפון • כתרמונו כאורח תרעא דפתח לאורח צפונא • הגזרה • הבנין • פירמנוהו למעלה • אל פני אורח אמות המאה • היריעה בעבור סוכר למעלה והגזרה והבנייה וקורותיה ארך מאה אמה • אל פני פתח הכפון • כתרמונו תרעא חד דפתח לכפונא • והרחב חמשים אמות • כמו שאמר למעלה ועל פני מער האיתון על לפני

העשרים ג' וס' לא אשחית בעבור העשרים • נגד העשרים • ליחזקאל העשרים • כדגו' בקר' וס' ועשה מאחת כרחה • כל הוצא כדגו' ישרף • ושכרן בחצי חטאתיך • והלשכות העליונות קצרות • אחת כרחה לא נעדרה • אחת כרחה לא נשברה • כח' לך אחת כרחה ואעשה לך דרכי המים •

באורח תרעא דפתח לאורח • **ציפונא ואעליני ללישבתא דקדם** • ביצורתא ודקדם בינינא לציפונא • לקביל אורכא דאמין מאת תרעא • תרפתח לציפונא ופותחא חמשי • אמין • לקביל עסרין ולדרתא • צינא וקביל דלציפונא ריעפתא • דפתחא לדרתא ברינא וזו לקביל • זו מתחתין • וקדם לישבתא • מהלך עסר אמן פותחא לניו • אורח אמתא תרא ותריעהן פתחא • לציפונא • ולישבתא עריתא • דחיקן ארינסין וזמא מנהון • מארעיתא ומסציעתא בינינא וארי • מתלתן אינון ולית להון עמודן • בעמודי דרתא על פן דחיקן • מארעיתא ומסציעתא מארעא •

האחרונה והנה אלה הפך אותם התאים סוכר למעלה כי אותם היו רחב העליונה מאמר תחתיהן כמו שאמר ולא יהיו אחתים בקיר הבית כמו שפירסנו וכמו שהיה בבב' שלמה היכוע התחתונה וגו' אבל באלה הלשכות היו העליונות קצרות וכתן הטעם כי יוכלו אחתים מהנה ועוד נתן טעם כי משולמות הנה וגו' ואינו יכול להבין בבין הלשכות האלה איך ראה אותן הבניא ובאזה ענין היה שהתחתונות רחבות מהעליונות וגם רבנו שלמה ז"ל לא פירש דבר ואפשר שהיו כותלי הלשכות עשויות כמין כפה שאורס הולך ומצר למעלה ויהיה פירוש כי יוכלו אחתים מהנה מתפסו אורי הלשכות מהתחתונות ומהתיכונות יתפסו מהבנין יותר לפי שהיה רחב יותר מלמטה כלל אורח רחב ואמר מהנה ואחר כך פי' מהתחתונות ומהתיכונות אמר הכניקורס הדיעה וכן ותראה את הילד והדומים לו ועדין קשה לי לפירוש הזה אם כן התיכונות היו קצרות יותר מהתחתונות וזה לא זכר ואפשר כי לא זכר אלא העליונות לפי שהיו קצרות יותר • יוכלו • כתוב בוין במקום אלה כי איתו' אהיו מתחלפות והוא ענין תפיסה והלסון הזה מלאנו ברברי רבתינו ז"ל באמר כמה לוחות אוכלות בארון שמה • ויכתן לא פירס לנו בזה דבר אלא מתרגם הפסוק כפסוטו ולשכתא עליה דחיקן ארי נסבין זינא מכהו מארעיתא ומציעתא בבינא • ואמר אכי פרסה זו עתיד אליהו לפרסה • כי משולמות ב' תא' היו על זה ואין להן עמודי כעמודי החצרו • שכתובות התקרו על העמודים אלא על הכתלים היו נמשכו והכתלים היו עשויין כמין כפה • על כן כאכל מהתחתונות ומהתיכונות מהארץ • על כן נדחק ונפרד מקום העליונות מהתחתונות מהארץ מלמטה כלפי הארץ כי הם היו רחבו ולמעלה קצרות • כאכל מן ואכלתי מן לא אכלתי מהם ענין פירסה ויכתן תרגם על כן רחיקא • וגר

התחתונות ומן התיכונות וטעם שהוא כותן לרבר כי משולמת הנה ואין להם עמודים לא ידעתי להבין בו • על כן כאכל • תרגם יונתן דחיקן • ואזילא ה"ה ל' לא רב ולא עור ככל הבב' הזה אלא כמו שהראינו מן השמים • ולפי הלשכות מהלך עשר אמות רחב אל הפנימית דרך אמה אחת • כדראה בעיני לפי שחלל החצונה רחב מאה מלמטה לדרום ומנה הלשכות רחב חמשים ולפניהם אורח חמשים • לזכר פתח דרי כאן כל רחב החצר נמצא כל רחב החצר סתם שאין אורח בין הלשכות לבין שוית בית החליפות כלום ואין מבוא ליכנס בו לאור העשרים סבב הלשכות והתאים כי התאים והלשכות הוא לו אמות שאחורי בית החליפות ונכנס עליהם חמש אמות ואם תאמר נמצא אורח חמש אמות בין שוית החליפות לזוית הלשכות הרי עובי כותל המפסיק בין חצר הפנימית ובין חצר החצונה הבא מן המזרח למערב סתמו שהיו עובי שם אמות וראשו כלה לאותה זוית לסוף מאה אורך של חצר הפנימית אל זוית בית החליפות לפיכך אין מבוא לאותו אורח עשרים לא בפנימית ולא בחצונה אלא אם כן היה מספיעו וכנסו כשהיה מכלה סוף חומת סבבן שתי החצרות סיפיע בתוך חצר החצונה או בפנימית בעובי החומה אמה כדי כניסת ארס ונכנס לתוך אורח חמש אמות סבבן כותל החליפות לכותל הלשכה והילך באותו אורח לזכר מערב עשר אמות ושם כלה מסך בית החליפות ונכנס לתוך אורח רחב עשרים וזהו שאמר מהלך עשר אמות רחב לבא אל הפנימית ודרך אמה אחת סהרי נכנס בדרך פתח אמה אחת ספיפיע וכינס בסוף החומה ולמה קוראו מהלך רחב ולא היה לו לומר מהלך עשר אמות אורך לפי שכל ענין בבין החליפות הוא רחב לפי שבבין החליפות מן הכפון לדרום טו' אמה ומן המזרח למערב אינו אלא עשר אמות • ופתחיהם לכפון • ופתחיהם לשלכות הללו לכפון מז' • וזהו פירש כל פתח הכפון הכתובה למעלה שם קוצר הרבד וכאן פירסו • והלשכות העליונות וגו' כי משולמות הנה וגו' לא הבנתי בהם כלל • כי יוכלו אחתים • כמו תאכלו אוכלים וממעטים באור הלשכות • וגר

ויבאני אל הלשכה אשר נגד וגו' • אל אחת מהלשכות הראשונות אי נמי אל מקום הלשכות קבצ'ן בלעז הם הלשכות העומדות בצפון הבית המובילות עשרי' אמה מן התאים כמו שאמר למעלה ובין הלשכות רחב עשרים אמה סביב לבית ואין ארס יכול ליכנס לאותן לשכות ולא לאור רחב העשרים פניהם ובין התאים לא

דרך החצר הפנימית כמו שפירסנו למטה בענין סהרי אמה סהחצר הפנימית מאה על מאה מרובע לפני הבית למזרח ואמר על רחב הבית לקד' מאה אמה נמצא רחב הבית סתם את רחב החצר ואינו יכול ליכנס לפני מצדיה החליפות לא ללכפון ולא לדרום לכך הוצרך לבא לאותן ה הלשכות דרך החצר הפנימית • אשר נגד הגזרה • אותן הלשכות היו כגב' כל מאה אמה על אורך הבית מן ה המזרח למערב כמו שאמר בענין הלשכות הללו והנה על פני ה ההיכל מאה אמה • אל פני אורח אמות המאה פתח הכפון • ל פתח הלשכה שהיא פונה לכפון לחצר ה החצונה ורואה כנגדו חמשים אמה רחב עד הכותל צפוני מל חצר

החצונה ואורך מאה אמה סהרי הלשכות מחזיקות מן המזרח למערב מאה אמה ורחב מן הכפון לדרום חמשי' אמה כמו שאמר למטה בענין חלל החצר החצונה מאה אמה רחב כמו שאמר למעלה וימר מעט אל פני מאה אמה נמצא לפני הלשכות חלל אורח מאה אמה רחב חמשים • נגד העשרים אשר לחצר הפנימית • כל זה קימן מקום הלשכות אל העשרים ורחב חמשים • נגד העשרים אשר לחצר הפנימית סביב סביב לבית כמו שאמר למעלה ובין הלשכות רחב עשרים אמה • ונגד רצפה אשר לחצר החצונה • שאמרנו למעלה מעליה הייתה החצר מוקפת סביב לה • ואתיק על פני אחת • לא ידעתי מהו • תו' אחת אל פני אחת • אחת הוא עמוד כמו שפירש ר' סי' נמי לעיל • ואתיקים סבב לשלשם סהם עמודי' והלשכות העליונות היינו הכי לשכות עצמם שמדבר מהם וקורא אותם עליונות לפי שהם בגובהם מל הר כמו שפירש ר' סי' גבי ומתחת הלשכות האלה והכי פירש על הסדר והלשכות העליונות שהם בגובהם מל הר מים מהם היו קצרות כלום אינם רווחות לפי שהאחתיקים היו ממעטים בהם • סבב דרך הבניאין לחזק מלאכת בנינם לעשות עמודים עד פני שלישי החומה ומשם ואילך כלם ומספיעים ולכך השלישית אינה קצרה • והיינו דקאמר כי משולמות הנה ואין להם עמודים לפי שאין צריך חיזוק כמו מלמטה ואין להם עמודים כעמודי החצרות כלומר עמודי לשכות אלו אינם כשאר עמודים שאר עמודים מיוסבים אל החומה לחיזוק אבל הם בעובי החומה בולטים לחוץ ולפניהם לכך אוכלים מן הבנין • על כן כאכל • כתרמונו רחיקן לפי שהם בעובי החומה בולטים להון ולפניהם חזק' הלשכות • מהתחתונות ומהתיכונות מהארץ • לזכר הארץ • כך מצאתי בשם אסל' גדול • בשלמים • תרגם יונתן מתלתן משמע שהיו אותן לשכות משולמות שלם זו למעלה מזו וגם המקראות מוכיחות כן שהוא אומר והלשכות העליונות קצרות מהתחתונות ומהתיכונות ואין לא יכולת להבין בשלשם המקראות הללו כלל מהו • כי יוכלו אחתים מה הם הם אותם אחתים והיך אוכלות מן העליונות ואינם אוכלות מן התחתונות ומן התיכונות וטעם שהוא כותן לרבר כי משולמת הנה ואין להם עמודים לא ידעתי להבין בו • על כן כאכל • תרגם יונתן דחיקן • ואזילא ה"ה ל' לא רב ולא עור ככל הבב' הזה אלא כמו שהראינו מן השמים • ולפי הלשכות מהלך עשר אמות רחב אל הפנימית דרך אמה אחת • כדראה בעיני לפי שחלל החצונה רחב מאה מלמטה לדרום ומנה הלשכות רחב חמשים ולפניהם אורח חמשים • לזכר פתח דרי כאן כל רחב החצר נמצא כל רחב החצר סתם שאין אורח בין הלשכות לבין שוית בית החליפות כלום ואין מבוא ליכנס בו לאור העשרים סבב הלשכות והתאים כי התאים והלשכות הוא לו אמות שאחורי בית החליפות ונכנס עליהם חמש אמות ואם תאמר נמצא אורח חמש אמות בין שוית החליפות לזוית הלשכות הרי עובי כותל המפסיק בין חצר הפנימית ובין חצר החצונה הבא מן המזרח למערב סתמו שהיו עובי שם אמות וראשו כלה לאותה זוית לסוף מאה אורך של חצר הפנימית אל זוית בית החליפות לפיכך אין מבוא לאותו אורח עשרים לא בפנימית ולא בחצונה אלא אם כן היה מספיעו וכנסו כשהיה מכלה סוף חומת סבבן שתי החצרות סיפיע בתוך חצר החצונה או בפנימית בעובי החומה אמה כדי כניסת ארס ונכנס לתוך אורח חמש אמות סבבן כותל החליפות לכותל הלשכה והילך באותו אורח לזכר מערב עשר אמות ושם כלה מסך בית החליפות ונכנס לתוך אורח רחב עשרים וזהו שאמר מהלך עשר אמות רחב לבא אל הפנימית ודרך אמה אחת סהרי נכנס בדרך פתח אמה אחת ספיפיע וכינס בסוף החומה ולמה קוראו מהלך רחב ולא היה לו לומר מהלך עשר אמות אורך לפי שכל ענין בבין החליפות הוא רחב לפי שבבין החליפות מן הכפון לדרום טו' אמה ומן המזרח למערב אינו אלא עשר אמות • ופתחיהם לכפון • ופתחיהם לשלכות הללו לכפון מז' • וזהו פירש כל פתח הכפון הכתובה למעלה שם קוצר הרבד וכאן פירסו • והלשכות העליונות וגו' כי משולמות הנה וגו' לא הבנתי בהם כלל • כי יוכלו אחתים • כמו תאכלו אוכלים וממעטים באור הלשכות • וגר

הדרך דרך הצפון ויבאני אל • **הלשכה אשר נגד הגזרה ואשר נגד** • **הבנין אל הצפון** • **אל פני ארך** • **אמות המאה פתח הצפון והרחב** • **חמשים אמות** • **נגד העשרים אשר לחצר הפנימית ונגד רצפה אשר לחצר החיצונה אתיק אל פני אתיק בשלשים** • **ולפני הלשכות מהלך עשר אמות רחב אל הפנימית דרך אמה אחת ופתחיהם לצפון** • **והלשכות העליונות קצרות כי יוכלו אחתים מהנה ועוד נתן טעם כי משולמות הנה וגו' ואינו יכול להבין בבין הלשכות האלה איך ראה אותן הבניא ובאזה ענין היה שהתחתונות רחבות מהעליונות וגם רבנו שלמה ז"ל לא פירש דבר ואפשר שהיו כותלי הלשכות עשויות כמין כפה שאורס הולך ומצר למעלה ויהיה פירוש כי יוכלו אחתים מהנה מתפסו אורי הלשכות מהתחתונות ומהתיכונות יתפסו מהבנין יותר לפי שהיה רחב יותר מלמטה כלל אורח רחב ואמר מהנה ואחר כך פי' מהתחתונות ומהתיכונות אמר הכניקורס הדיעה וכן ותראה את הילד והדומים לו ועדין קשה לי לפירוש הזה אם כן התיכונות היו קצרות יותר מהתחתונות וזה לא זכר ואפשר כי לא זכר אלא העליונות לפי שהיו קצרות יותר • יוכלו • כתוב בוין במקום אלה כי איתו' אהיו מתחלפות והוא ענין תפיסה והלסון הזה מלאנו ברברי רבתינו ז"ל באמר כמה לוחות אוכלות בארון שמה • ויכתן לא פירס לנו בזה דבר אלא מתרגם הפסוק כפסוטו ולשכתא עליה דחיקן ארי נסבין זינא מכהו מארעיתא ומציעתא בבינא • ואמר אכי פרסה זו עתיד אליהו לפרסה • כי משולמות ב' תא' היו על זה ואין להן עמודי כעמודי החצרו • שכתובות התקרו על העמודים אלא על הכתלים היו נמשכו והכתלים היו עשויין כמין כפה • על כן כאכל מהתחתונות ומהתיכונות מהארץ • על כן נדחק ונפרד מקום העליונות מהתחתונות מהארץ מלמטה כלפי הארץ כי הם היו רחבו ולמעלה קצרות • כאכל מן ואכלתי מן לא אכלתי מהם ענין פירסה ויכתן תרגם על כן רחיקא • וגר**

וגר אשר לחוץ וגו'. ובאורח כלפי חוץ הכותל לשמות הלשכות אורך הכותל חמשים אמה ארכו כאלו הלשכות לפיכך אמר והנה על פני ההיכל מאה אמה כי מאה אמה היה אורך ההיכל כמו שכתבנו והלשכות לא היו תופסות כל אורכו של ההיכל אלא חציו ומתחתה משלש תיבות מהראשונה לזכות מן האחרונה והקרי הוא ומתחת הלשכות ואמר הלשכות

האלה המביא מהקרי' כבר אמר כי הלשכות לא היו מבישות אלא עד חצי ארכו של ההיכל וקרא מתחת הלשכות מה שמהם כלפי מזרח לפי מה שכתבנו היה בעליונות שלהם כמו שפירשנו כי ההר משפיע ועולה עד ההיכל ומבואו היה מן המזרח כי מן המזרח היו נכבדים בהר הבית וממנו ולפנים עד האולם וההיכל במעלות הכל כמו שכתבנו למעלה לפיכך נכנסתן היתה מתחתן שהוא כ כלפי מזרח וזה הוא ש' אמר המביא מהקרים בבואו להנה מהחצר החיצונה המביא סם וכתיב המביא וקרי המבוא בבא מן טיבא: ברחב גר החצר דרך הקרים: אמר כי נכנס ברחב ברחב סבין כותל החצר והגזרה ראה לשכות כמו בראש בצפון כמו שזכר והדרך שהיה לפניה כמרח' הלשכות ר'ל כמרח' דרך הלשכות ואמר כמרח' כס הכל היה רואה במרח' הסבאה לא ממס הד' בדרך מבוא' הוא ובפתחי הלשכות פתח בראש דרך. ראה פתח בראש דרך ואז הדרך דרך בפני הגזרת הגנה והוא דרך הקרים בבואן פי' כשהיה האדם נכנס מן המזרח: הגזרת הגנה ר'ל מעלת אבנים עשויה כמו גדר אבלי והיתה הגנה וזה הגנה מדבריו לרבר הגוף ותרגם יונתן רוכן ליוא' ורוכן הלוי היה במזרח כשהיו הלויים עולים ממזרח ישראל לעזרת כהנים ובמסכת מר' סמינו וחלקה היתה בראשונה והקיפיה גזוטר סם הכנים רואות מלמעלה והאכס' מלמעלה כרי סל' יהיו מעורבים וחמם ע עשרה מעלות עולו מתוכם לעזרת ישראל כנגד טו סיר המעלות ס סבתלים מעליה הלויים עמדים בסיר ולא היו צרופות פירוש מוקפות אלא כחצי גורן גבולה ולשכות היו תחת עזרת ישראל פתוחות לעזרת נשים שסם הלויים כותלים כמדות וכללים ומכלתים

וכתלא ודברא לקביל לשבתא אורח ודמתא ברייתא דקדם לשבת אורביתא חמשים אסין וארי אורבא ולישבתא ודמתא ברייתא חמשים אסין והיון על אפי' ההיכל מאה אסין: וסלרע ללישבתא ואליון מעלנא ממדינתא דעלין להן מדינתא ברייתא: בפותיא דכתלא דדרתא באורח מדינתא דקדם ביצורתא ודקדם בינינא לישבן: ואורח קדמיהון דחזו לישבתא דפתחון לאורח צפונא באורכיהון בן פותיהון וכל ס מפנינהון וכדחזו להון וכדחזו להון וכדחזו להון לישבתא דפתחון לאורח דרומא תרע בריש אורח אורח קדם ווכן ליוא' אורח מדינתא במעלניהון: ואמר לי לשבת צפונא לשבת דרומא וקדם ביצורתא אינון לשבת קודש' דכלון תמן בתינא דקריבין לשבתא קדם קודש קודשא תמן ייתתון ק קודשא קודשא וסמיתא ותטאת ואשמא ארי אתרא קדיש: במיעלהון בתינא ולא יפקון מקודשא לדרתא ברייתא ותמן ייתתון לבושיהון דישמשון בתון ארי קודש אינון וילבשו לבושין אחרנין ויתעבדון עם עמא: ושיצית משהת ביתא גזארה

וגר אשר לחוץ וגו'. המפסיק בין הלשכות והחצר החיצונה סל' כר מזרח: ארכו חמשים אמה. מן הצפון לדרום: כי ארך הלשכות. מן הצפון לדרום חמשים אמה: והנה על פני ההיכל. מן המזרח למערב כנגד האולם וההיכל וכן הכפרת והקרי מאה אמה: ומתחת הלשכות האלה. איני יודע אם בא למר' שהיה להם מחיל' מתחתיהם

חוצונוג' כתיב בן חס' יד וס' ואילמיו אל חצר החיצונה דתמורים דשער הדרום. וגר אשר לחוץ. כי אורך הלשכות אשר לחצר. וחד חס' דחס' וכתחת הלשכות. ס' א' : בבואן כחס' וחד מ' וס' ויצא את השקלות. בפני הגזרת הגנה. קדמא חס' מ'ל

וגר אשר לחוץ לעמת הלשכות דרך החצר החיצונה אל פני הלשכות ארכו חמשים אמה: כי ארך הלשכות אשר לחצר החיצונה חמשים אמה והנה על פני ההיכל מאה אמה: ומתחת הלשכות האלה המביא מהקרים בבואו להנה מהחצר החיצונה המביא סם וכתיב המביא וקרי המבוא בבא מן טיבא: ברחב גר החצר דרך הקרים: אמר כי נכנס ברחב ברחב סבין כותל החצר והגזרה ראה לשכות כמו בראש בצפון כמו שזכר והדרך שהיה לפניה כמרח' הלשכות ר'ל כמרח' דרך הלשכות ואמר כמרח' כס הכל היה רואה במרח' הסבאה לא ממס הד' בדרך מבוא' הוא ובפתחי הלשכות פתח בראש דרך. ראה פתח בראש דרך ואז הדרך דרך בפני הגזרת הגנה והוא דרך הקרים בבואן פי' כשהיה האדם נכנס מן המזרח: הגזרת הגנה ר'ל מעלת אבנים עשויה כמו גדר אבלי והיתה הגנה וזה הגנה מדבריו לרבר הגוף ותרגם יונתן רוכן ליוא' ורוכן הלוי היה במזרח כשהיו הלויים עולים ממזרח ישראל לעזרת כהנים ובמסכת מר' סמינו וחלקה היתה בראשונה והקיפיה גזוטר סם הכנים רואות מלמעלה והאכס' מלמעלה כרי סל' יהיו מעורבים וחמם ע עשרה מעלות עולו מתוכם לעזרת ישראל כנגד טו סיר המעלות ס סבתלים מעליה הלויים עמדים בסיר ולא היו צרופות פירוש מוקפות אלא כחצי גורן גבולה ולשכות היו תחת עזרת ישראל פתוחות לעזרת נשים שסם הלויים כותלים כמדות וכללים ומכלתים

בליט' וס' נכסר בספרא דא ס' כג' : הכנים קדש חר מן ג' קדש חס' וס' נכסר בסדר תצוה ובכד נשא: וכלהו וס' וכלהו הרעב את הארץ. וכלהו בכפר את הקדש. וכלהו אהרן ובניו. ושכ וזרע לבם וכלהו אתכם. שם ידעו עגל ושם ירבו וכלהו. וכלהו את מדות הבית:

סביב סביב: פתח בראש דרך. פתח היה להם ללשכות הקרי' בראש דרך והדרך היה בפני הגזרת הגנה תירוכן ליוא' ולסוף גזרת הגנה בין גדר אבנים עשויה במעלות שהיו נכבדים וסרים עליו: דרך הקרים. מהרוב היה במזרח כרתיב בדבריה ימים בפרשת וספסלם והלויים המסורים לכלם לאסף להימן לדיוחן וגו' עומדים מזרח למזבח: בבאם הכהנים וגו'. בבואם לאותן לשכות לאכול: ולא יבאו. מהן סהן קדש: אל החצר החיצונה. כבד' קדש מעליהם: ושם יכחו בגריהם וגו'. וקדשו אל אשר לעם. ויגשו לגעב בגרי העם אם ירצו אבל כבד' בהנה לא יגעו אל העם מים בהן מעלות טהרה ובגרי החול מדרס להם: ומדרו

היא המטה שניה סם וגרחה כי המעלה הזאת קרא הנביא הגזרת הגנה ומן הכתיב גם כן ראינו מהרוב כחון במזרח כמו שאמר בדבריה ימים וכלם לאסף להימן ולדיוחן ולכניהם ולאחיהם מלכמים בן במעלותם בבבלים ובכנורות עומדים מזרח למזבח: ויאמר אלי. אשר יאכלו סם הכהנים אשר קדושים לי: אחר פילבסו בגדים אחרים ויכלו לגשת באתם בגדים א' הסבירים אשר לעם והם ישר' בעזרת ישראל כי בעזרת ישראל ככבים ולא היו ככבים לעזרת הכהנים אלא למיכה לשמיטה ולתנופה ובגד' כהונה ולא היו רשאים לגשת בגד' העם מהם חול והם מדרס להם וכן תרגם יונתן ויתעבדון עם עמא: וכלהו את מדות הבית הפנימי. הם החצרות והלשכות כי הכל הוא לתקמי' הבית הפנימי שהוא ההיכל: והוא יאכ

וכל כלי מירכין היא המטה סם ואלו המעלות לא היה הרוכן מעליה הלוי' אומרים סיר בשעת הקרבן כי אותו היה בין עזרת ישראל לעזרת כהנים ואלה המעלות היו בין עזרת נשים לעזרת ישראל והיו הלויים אומרים עליהם סיר בשמחת בית השואבה כמו שפירשנו במסכת סוכה פרק החליל והרוכן שהיו אומרים עליו סיר תמיד בשעת הקרבן היה כמו שפירשנו במסכת מדרות עזרת ישראל היתה ארך מאה ושלשים וחמם על רחב א' אמה וכן עזרת הכהנים היתה ארך מאה ושלשים וחמם על רחב א' אמה וראש' פספסין היו מבדילין בין עזרת ישראל לעזרת כהנים ר' אליעזר בן עקיבא אמר מעלה היתה גבוהה אמה והרוכן כחון עליה ובה סלם מעלות סלחצי אמה כמדת עזרת הכהנים גבוהה מעזרת ישראל סתי אמות ומחצה כך מן הכתיב גם כן ראינו מהרוב כחון במזרח כמו שאמר בדבריה ימים והלויים המסורים לכלם לאסף להימן ולדיוחן ולכניהם ולאחיהם מלכמים בן במעלותם בבבלים ובכנורות עומדים מזרח למזבח: ויאמר אלי. אשר יאכלו סם הכהנים אשר קדושים לי: אחר פילבסו בגדים אחרים ויכלו לגשת באתם בגדים א' הסבירים אשר לעם והם ישר' בעזרת ישראל כי בעזרת ישראל ככבים ולא היו ככבים לעזרת הכהנים אלא למיכה לשמיטה ולתנופה ובגד' כהונה ולא היו רשאים לגשת בגד' העם מהם חול והם מדרס להם וכן תרגם יונתן ויתעבדון עם עמא: וכלהו את מדות הבית הפנימי. הם החצרות והלשכות כי הכל הוא לתקמי' הבית הפנימי שהוא ההיכל: והוא יאכ

והנבואני. חזן לחומת הר הבית: אשר פניו דרך הקדירים. זהו עשר הר הבית המזרחי אשר קדם זכרו בתחילת הכנאות; ומדרו סביב סביב. מדר הבית אשר בו העשר סביב לארבע רוחות: מדר רוח הקדירים. סביב כל אונות הרוח וכן מדר רוח הכפז ורוח הדרום ורוח המערב והיה בין הכל חמש מאות אמה ארך וכן ברוחב ומה שאמר סביב אל

רוח הים לפי שבאותו הרוח ה
הסלים פאות קשבו והיה לו חומה
קבץ להבדיל בין הקדש לחול
כי הר הבית מקדש מירוסלם
סוף זבין וחבות כדות ויולדות
ככסין לשם יוליוכני. אחר
שמרד הרוחות מחוץ לעיני ה
הוליוכני אל העצר אשר הוציאני
ממנו והנה בא מדרך הקדש
ככס בעצר בדרך מזרח וקולו
קול מים רבים. כמו שאמר
בתחילת הספר אלף שנים הוסף
קול שרי ופירוש וקולו וקול
הכבוד ותרגם יונתן וקל מברכי
סמיה: והארץ הזירה מכבדו.
פעל שמד מהנזק והסאר טבאו
מן הבנין הם יוצאים כמו האר
ברקיו תבל וכן לתאיר על הארץ
מכבדו. מכבוד אלהי ישראל
והוא ענין זוהר וכונה כמו שפי
ומראה המראה ובכלל אותי
הכבוד שהאירה שראיתי ראיתי
בעין המרא שראיתי בבאי לשחת
את העיר כי ראיתי המרכבה וכן
במראה אשר ראיתי אל כהר כבד
בל אותן המראות ראיתי עתה
אל כהר כבד. כמו על וכמוהו
רבים ומה שאמר בבאי
לשחת העיר והוא לא בא ל
לשחת העיר אלא ססת ה
האכסים רוצה לומר בבאי כאשר
באו האכסים לשחת העיר וינתן
תרגם באכתביותי לחבלאית ת
קרתא ומה שסנה לשון מראה
כמה פעמים לענין המראות ה
המסתות בעין המרכבה ורז
אמרו תשע ראיות במקרא הזה
לומר סכל הנביא לא היורואים
אלא אחר תשע אספקליריות
ומטה רבנו עליו הסלום מתוך
מראה אחת היה רואה שאמר
במראה גוי אחרת סהיה רואה
באספקליר המאיר ומה שאמר
תשע הוא רמז לתשע המסכות ו
חשוקיהם והעשירי יהיה הקדש
אל פני. כמו על פני. וכבדו
בא אל הבית. אל הקיכל:

וּתְסַאכִי רוּחַ . עַד הֵהָא אֲמַר
וַיִּבְאִי וַיּוֹצִאִי וַיּוֹלִכֵנִי אֲמַר כֹּל
הָאִישׁ סָרָאֵהוּ כַּמְרָאָה כַּחַסְתָּ
וַעֲתָה סָרָאֵהוּ לֹא הִכְבֹּד עִם ת
הַמְרַכְבָּה אֲמַר וּתְסַאכִי רוּחַ כְּמוֹ
סֵאמֶר בַּמְרַכְבָּה הָרְאֻסָּה :
וְאִשְׁמַע מִדְּבַר אֱלִי מֵהַבֵּית . מִדְּב'
כְּמוֹ מִתְדַבֵּר מִבֶּן הַתַּפְּסַל וְהִנֵּי
כִבְלַת דְּבָשׁ : מֵהַבֵּית . הַקּוֹל
יֵבֵא מֵהַבֵּית סָסֵס הַכְּבֹד אֱלִי מ
סְהִייתִי בַּחֲזֵר הַפְּנִימִי : וְאִישׁ
הִיָּה עֹמֵד אֲצִלִּי . אִשְׁפָּר סְהִיָּה
אֻתָּו סָרָאֵה בְּחִילַת הַכְּבוֹדָה מ

וּאֶפְקַנִי בַאֲרוֹחַ תְּרַעַם וּדְפַתִּיחַ
לְאֹרֶחַ מְדִינָתָא וּמִשְׁחִיָּה כְחוֹר
כְחוֹר : מִשַׁח רוּחַ קִדְרָמָא בְקִנִּי
מִשְׁחָתָא חֲמִישׁ מָאָה קִנִּי בְקִנִּי
מִשְׁחָתָא כְחוֹר כְחוֹר : מִשַׁח רוּחַ
צִיפּוֹנָא חֲמִישׁ מָאָה קִנִּי בְקִנִּי
מִשְׁחָתָא כְחוֹר כְחוֹר : יֵת רוּחַ
וְרוֹמָא מִשַׁח חֲמִישׁ מָאָה קִנִּי
בְקִנִּי מִשְׁחָתָא : אֶסְתַּחֲר לְרוּחַ
מַעֲרָבָא מִשַׁח חֲמִישׁ כָּאָה קִנִּי
בְקִנִּי מִשְׁחָתָא : לְאַרְבַּע רוּחֵיָא
מִשְׁחָה שׁוֹרָא לִיה כְחוֹר כְחוֹר
אוֹרְכָא חֲמִשׁ מָאָה וּפּוֹתֵיָא חֲמִשׁ
מָאָה לְאַפְרָשׁ בֵּין קוֹדְשָׁא לְחוּלָא :
וְאוּבִילָנִי לְתַרְעָא תְרַעַם דְּפַתִּיחַ
לְאֹרֶחַ כְּדִינָתָא : וְהָא יְקָר אֵלֵהּ
דִּישְׂרָאֵל אִיתְגַּלִּי מְאוֹרֶחַ מְדִינָתָא
וְקַל מְכַרְכֵּי שְׁמִיָּה בְּקַל מִיִּין סְגִיָּא
וְאַרְעָא נִתְרַת מִזִּין יְקָרִיָּה : וְכִתְּבִי
חֲזוּוֹא דְּחֻזִּיתִּי כְחֲזוּוֹא דְּחֻזִּיתִּי כ
בְּאִיתְּנִי בֵּיתִי לְחִבְלָא יֵת קֶרְתָּא
וְחִזְוֹא כְּחִזְוֹ דְּחֻזִּיתִּי עַל נֶתֶר כְּבֵר
וְאִישְׁתַּטַּחֲתִי עַל אֶפְסִי : וְיִקְרָא רֵי
אִיתְגַּלִּי בְּבֵיתָא בַּאֲרוֹחַ תְּרַעַם
דְּפַתִּיחַ לְאֹרֶחַ מְדִינָתָא : וְנִטְלַחֲנִי
רוּחָא וְאַעֲלַתְנִי לְרִרְתָּא גִּיְתָא
וְהָא אֶתְמַלִּי יְקָרָא רֵי בֵּיתָא :
וְשִׁמְעִית דִּי מִסְּלַל עֵינִי מְלִנִּי
וְגִבְרָא הוּא קְאִיס לְקִבְלִי : וְאַמֵּר
לִי בְּרַחֲמֵי דִּין אֶתֶר בֵּית אֲשֵׁרִי
יְקָרִי וְדִין אֶתֶר בֵּית אֲשֵׁרִי
שְׂכִינִתִּי וְאֲשֵׁרִי שְׂכִינִתִּי תִּמְן בְּגוֹ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעַלְמָא וְלֵאמָר
עוֹד בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁמָא וְקוֹדְשִׁי
אֵינִן וּמַלְכֵיהוֹן בְּשַׁעוֹתָהוֹן וּבַפְּגָרִי
מַלְכֵיהוֹן בְּמַתוֹהוֹן : בְּמִתְּנָהוֹן
סִיפֵיהוֹן מִקְבִּיל סִיפֵי בֵּית מְקוֹדְשִׁי
וּבִינֵיהוֹן בְּסִטְר עוֹרְדִי וְכוּרְל
בֵּית מְקוֹדְשִׁי בֵּין מִקְרִי וּבִינֵיהוֹן
וְסִיבֵיהוֹן יֵת שְׁמָא דְּקוֹדְשִׁי ב

בְּתוֹעֲבֵתָהּ וּנְרַעְבּוּ וְשִׁצְיָתָהּ יִתְהוֹן בְּרוּגְמֵי:

ומדרו סביב סביב. לכל היקף הר הבית מבחוץ: לאר
אלפים על שלשת אלפים אמה סהקבה סם אמות וזה הו
קו שלשת אפי אמות קבוצה על שלשת אפי אמות והיא ס
סהיה הר הבית חמס אמות אמה על חמס אמות אמה ח

מ' אשר לכבד פנה היום מעם. וצפנה פנה העלגל.
 וראנו יי אלהינו את כבודו ואת גדלו. ותחת כבודו יקר
 ב"ה ואולם חי אני: מרדכי בן יהושע ישי לאל

וְהוֹצִיאֲנִי הָרֶדֶךְ הַשְּׂעָרָה אֲשֶׁר פָּנִי
הָרֶדֶךְ הַקָּדִים וּמָדָרוּ סָבִיב סָבִיב:
מָדָר רֹחַ הַקָּדִים בִּקְנֵה הַמֶּדֶה חֲמִשָּׁ-
אַמּוֹת קָנִים בִּקְנֵה הַמֶּדֶה סָבִיב:

מִדְרֵי רוּחַ הַצִּפּוֹן חֲמֵשׁ מֵאוֹת קָנִים
בְּקֶנֶה הַמֶּדָּה סָבִיב : אֶת רוּחַ הַדְּרוֹם
מִדְרֵי חֲמֵשׁ מֵאוֹת קָנִים בְּקֶנֶה הַמֶּדָּה
: סָבִיב אֶל רוּחַ הַיָּם מִדְרֵי חֲמֵשׁ-

מאות קנים בקנה המדה: לארבע
רוחות מדדו הומר: לו סביב סביב

אֶרֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת וָרֶחַב חֲמֵשׁ מֵאוֹת
לְהַכְדִּיל בֵּין הַקִּדְשׁ לְחֵל: וַיֹּלְכֵנִי
אֶל הַשְּׁעָר שֶׁעַר אֲשֶׁר פְּנֵה דָרֶךְ
הַקִּדְשִׁים: וְהִגֵּה כְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּאֶמְרוֹת הַקִּדְשִׁים וְקוֹלוֹ בְּקוֹל מַיִם
רַבִּים וְהָאָרֶץ הָאִירָה מִכְבָּדוֹ:

וּבְמִרְאָהּ מֵרֹאשׁ אֲשֶׁר רָאִיתִי
כַּמִּרְאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּנוֹאֵי לְשֹׁת

אֶת הָעִיר וּמֵרְאוֹתֶיהָ בְּמֵרָאָה אֲשֶׁר
רָאִיתִי אֶל־נֶהַר כְּבֹד וְאֶפְלָאֵל פָּנָי :

אֲשֶׁר פָּנִיו דֶּרֶךְ הַקִּדְרִים וְתִשְׁאֲנִי רוּחַ
וְתִבְלֵאֲנִי אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִי וְהִנֵּה

מלא כבוד יהוה הבית: ואשמע
מדבר אלי מהבית ואיש הירצה עמו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים וְיֵשׁוּב אָדָם אֶת-אֶרֶץ אֱלֹהִים
מִמָּקוֹם בְּסָאִי וְיֵרָאֵת מִמָּקוֹם בְּפֹרֶת רִגְלֵי

לעולם ולא יטמאו עוד בית ישראל
שם קדשי המקדש ומלכותם בנאותם

וּבַפָּנִי מִלְכִּיהֶם בְּמוֹתָם :
בְּתָתֶם סֶפֶס אֶת סֶפֶי וּמִזִּזְתָּם

אֶל־מִזְוֹתַי וְהִקִּיר בִּינִי וּבִינֵיהֶם
וְטִמְאֵהוּ אֶת־שֵׁם־קֹדְשִׁי בְּתוֹעֵבוֹתָם

אשר עשו ואכל אתם באפי:

לדבר אהוי ויבא משה מדבר אתם. והוא כן בליעל
ע מדבר אלי מהבית. אהבת רע בטוב. נצור לשונך
י רחוק ל' :

ה'רנ"ג' אסר אסכונ סס. כאלילו אמר זהו אסר אסכונ נ
 ו'ל כי בית המקדש נקרא כסא כמו השמים כמו שכתו

ורצח אתר יקרי בית אסריותי: בזמות. מהיו זמנים
 רובו בגן בית: בזמות. ובמותם מהיו עומים בבניה
 והקדר ביניהם כמו טראומה בבנות טלמה כשכנה ביה

מזוזות חלז מזוזתי: כפל הענין במלו סוכות כמנהג כי
עממרי וביניהן: ואכל. בחקרון ההא למך הפעל כמנהג

רוחות מדרו' שלטת
יוסף הקליר יודע
וססה כמרה הראשונה
שלטת לפים על שלטת
לפים על שלטת אלפים
ברכנו שלחמם מאות
אמנו שתי וערב ותמצא
סס שלמים וססה ר'
רבעים שלחמם מאות
כל חמם מאות ועל כן
אמר הפייט שלמים ו
וססה כמו שהיתה ת
מתכפתל. מז' חומה
לו להר הבית קביב
מאות שתי וערב זו ח
חומת החיל המקפ' כל
ההר. להבדיל.
את העם בין קדם
שלפנים לחול שבחון.
מז' במר כל מרה.
ויולוכי חזר והכביסני
לסער הקרים וראיתי
הכבוד יורד לעזרה.
וכמראה המראה.
תפע מראות כתובין
במק' זה ומקובץ היו
רואין הנביאים חוץ
ממסה רבינו סהיה
רואה מתן מראה אחת
לפיכך יאסף לקריא
סלו מאירה ורוא ממם
וחו סייסר הפייט ת
מחזו המבוצחחות ב
בתפע מחזות: בבאי
לסחת את העיר.
בפרשתו העתות תין
סנאמר סס קרנו פ
פקודת העיר וסס פיה
את רוגמת מרכבה:
מדבר אלי. מתמלל
עמי כבוד הוא לומר כ
כלפי מעלה מדב כמו
מתדבר כלומר בינו
לבין כבודו מרבה
והקול בא עי: יונגברי
מלכיהם. סהיו
בתיאם סמוכין לבית
הקברות כמו שמצינו
במלכים בסלמה ו
ונעתליוהו ופעמי' סהיו
קוברין אות' בגו ביתם
כמו סהוא מפר' ואמר
ביתם ספס את ספי:
מז' ואכל כמו ואכלת
ובלית: עתה

ואמר מקום כסאי פס
א כבוד מרום מרחסות
רי להם אחרי ועשי

או פירושו שהיו עושים
ומר ועולתו חסר יעלה
נזוזה היא הכף ויוכתה

ה' כמו ואלה המן הדגים:

ידי לעשות עמכם רע: ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אהו' ויכל משה מדבר אתם. וזאת כן בליעל מדבר אליי. וזאת בי רוח כאשר דבר אלי. ואשמע מדבר אלי מדבית. אהבת רע בטוב. נצור לשתף מדע: בהתחל ספסל כפיל ושכאול ואכל ל' ירחק ל':

מלאך אחר: ואמר. את מקום כסאיו את מקום כפות רגלי אשר אטבון סם. כאילו אמר זהו אשר אטבון סם ואמר מקום כסאיו פי
קום כפות רגלי. על דרך והארץ הרום רגלי ודעת רז"ל כי בית המקדש נקרא כסא כמו שכתב בספר מדרש מדרש
נו הענין היטב ויוצת תרבע ארזי אתר בית כבוד יקרי ודין אתר יקרי בית אשריות: בזכות. שהיו זוכים אחרי גאונים ועשיין
ובפגרי מלכיהם. כמו שראינו במטה ואמון שכתבו בגן ביתם: בזכות. ובמותם שהיו עושם בבניהם אופירותו שהיו עושין
זם כסם את ספי. כי בית המלך היה כמוך לבית השם והקיר ביניהם כמו שראינו בבנין שלמה כסבה ביתו אשר ועולתו אשר יעלה
מלך מבית השם ויבאו בתוך סער העליון בית המלך: ומזות אכל מזותי: כפל הענין במל' סוכות כמנהג כי המזוזה היא הקף ויוצת
מהרס: ובניהם בסתר עזרה: ובתל בית מהרס: בין מימרי וביניהם: ואכל. בחרון ההל' למד הפעל כמנהגוהו כמו ואמץ הדגים:

[illegible]

פתח. על כרחם ירחיקו את זכותם מהבית לוי הקדש גבול גבול סביב: אתה
 בן אדם הגד את בית יסדאל את הבית ויכלמו מעונותיהם. בהראותי למו חסדי
 שאיני מואסם בעונם מ'מחתי. ומדרו את תכנית. ומדרו על דרך סאתה מורה
 את תוכן חשבון הבנין. ואם נכלמו מיתבישו ויכבדו פניהם מכל אדם עשו אז
 תדע אתם את טאחי

עתיד לעשות להם:
 צורת הבית. גבול
 הבנין הויך הוא מ
 מלפניו ועד אחריו ס
 קדורים לארבע רוחות
 ויכונתו. חשבון
 תאיו ולמכותיו: וכל
 צורותיו. כדרכים
 ותמורות ואלים ואלים
 מז. וכל צורותיו
 בתרא לא פורט:
 וישמרו. ילמדו ענייני
 המדות מפיו מידעו
 לעשותם לעת קץ.
 מז. ראוי היה
 בואה פנייה של עזרא
 כבואה ראשונה של
 יהושע לבא בזרוע ובגם
 כדדרשין עד יעבר
 ובנין זה מלח היה ר
 ראוי להם כשעלו מן
 הגולה ובאולת עולם
 אלא פגם החטא לא
 היתה תשובתם הוגנת
 על מותם שלא לחטא
 ויכחו ברשות כורס ו
 ובנו לעצמן ויש אומ'
 בבבל נכסלו בבכריו:
 ואלה מדות המזבח.
 ממפרט למטן ארבע
 עשרה אורך בארבע
 עשרה רחב: באמות
 אמה אמה וטופח.
 באמה בת ששה שהי
 אמה וטופח באמה בת
 חמשה: וחיק האמה
 אצל היסוד שלו כמדד
 באמה של חול מהיה
 בת חמשה חיק למון
 חיקוי קבעות והוא ה

עֲתָה יִרְחֶקוּ אֶת זִכְוֹתָם וּפְגָרֵי
 מִלְכֵיהֶם מִמֶּנִּי וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכָם
 לְעוֹלָם:
 אֲנִי הִגַּדְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת הַבֵּית
 וַיִּבְלְמוּ מַעֲוֹנוֹתֵיהֶם וּמִדְּרוּ אֶת
 תִּכְנִיתִי: וְאִם נִבְלְמוּ מִכָּל אֲשֶׁר־
 עָשׂוּ צוֹרֵת הַבֵּית וְתִכְוֹנָתוֹ וּמוֹצְאוֹ
 וּמוֹצְאוֹ וְכָל צוֹרָתוֹ וְכָל חֻקָּתוֹ
 וְכָל צוֹרָתוֹ וְכָל תּוֹרָתוֹ הוֹדַעְתִּים
 וְכָתַבְתִּי לְעֵינֵיהֶם וַיִּשְׁמְרוּ אֶת כָּל־
 צוֹרָתוֹ וְכָל חֻקָּתוֹ וַעֲשׂוּ אוֹתָם:
 וְזֹאת תּוֹרַת הַבֵּית עַל רֹאשׁ הָהָר
 כָּל גְּבֻלוֹ סָבִיב סָבִיב קִדְשׁ קִדְשֵׁים
 הִנֵּה זֹאת תּוֹרַת הַבֵּית:
 וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאַמּוֹת אֲמָה
 אֲמָה וְטַפַּח וְחִיק הָאֲמָה וְאַמָּה רֹחַב
 וְגִבּוֹלָה אֶל שְׁפָתָהּ סָבִיב זֹרֵת הָאֶחָד
 וְזֶה גִבּוֹל הַמִּזְבֵּחַ: וּמַחֲקֵה אֶרֶץ
 עַד הָעֶזְרָה הַתַּחְתּוֹנָה שְׁתֵּים אַמּוֹת
 וְרֹחַב אֲמָה אֶחָד וּמַחֲקֵה עוֹלָה
 הַקֶּטָּנָה עַד הָעֶזְרָה הַגְּדוֹלָה
 אַרְבַּע אַמּוֹת וְרֹחַב הָאֶמְרָה:

ישראל אלי טר חמשים. ארץ אחד בפני גערת אחד.
 ותבני לך גב:

היסוד האמה אמת חול ולא אמה וטופח מהיה בת משה וכן פניו
 במנחות מהיסוד והסובב והקרנות כמדדן באמה בת חמשה. וחיק האמה
 זה היסוד. ואמה רוחב זה הסובב. וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד חלו
 הקרנות זרת אחד מאמצעו מדרו זרת לכל רוח הרי אמה על אמה: וזה גב
 המזבח. ובאמה זו היה כמדד גב המזבח הזהב אמה ארכו ואמה רחבו רבוע כך
 מפורט בערוכין ובמנחות מפורט יותר לפי החשבון חיק האמה בגובהה עלה
 אמה ואמה רחב כסכה כניסת הסובב אמה בת חמשה אצל עלייתו שנינו עלה
 חמם וכנס אמה אינו באמה בת חמשה: וגבולה אל שפתה. הקרנות בין לרחב
 בין לגובה באמה בת חמשה: ומחיק הארץ. מן היסוד מקרקע הארץ. עד
 העזרה התחתונה. עד גב מלבן הראשון. שתיים אמות. ולא היה כן בבית עולמים
 סס שנינו מביא מלבן של לב על לב וגובהו אמה וכאן גובהו שתיים: ורחב
 אמה אחת. כשהיה מלבן השני עליו היה מלבן השני שלשים על שלשים כמזא
 כניסה לו סביב סביב רחב אמה והוא היסוד הרי עלה שתי. וכנס אמה והוא היסוד
 העזרה מסתמך לשון רכפה. מהיה ממלא את המלבן חלוקי אבני ופית וסד
 וקוניא וממחה וסופך ומחליקו למעלה והרי הוא כמין רכפה: ומהעזרה הקטנה
 עד העזרה הגדולה ארבע אמות. מגב מלבן התחתון עד גב מלבן שעליו ארבע
 אמות גובה: ורחב האמה. היא כניסת הסובב עלה ארבע וכנס אמה זה סובב
 והתחתון קורא קטנה לפי שאין גובהו לא שתיים והעליון גובהו ארבע: וההרל

עשרה על שתיים עשרה כשהוא אומר על ארבעת רבועי מלמד מן האמצע הוא מודד
 מזבח בית שני ורשת יונתן אינו כדעתם כמו שתרצה. ונוכל לפרס כי מדה אחרת יהיה למזבח העדות. ואמר ואלה מדות המזבח כמו שאמר והולך עד ויאמר חליב
 ארס וכירוש באמות. באמות הידועות כגבולה זו סכל אמה מהם אמה וטופח מהם טפחים כי אמה בקדם בת חמשה טפחים וזאת המדה היתה בת ששה טפחים
 וכן אמר בתחילת גבולה זו טפחות באמה וטפח כמו שפירשנו וחיק האמה ורחב אמה והוא מקום המערכה: וגבולה אל
 שפתה סביב זרת האחד. גבולה האמה היה גובה זרת אחד ופירוש וגבולה מסגרת כמו שתרסם ויכתב גרנפא: וזה ספסר הוא גב המזבח שהוא מקום
 המערכה שהיה גבוה על המזבח אמה לפיכך קראו גב. ומחיק הארץ. מאמצע הארץ ומהפסוה בה אשר בין העזרה העליונה לתחתונה שהמזבח היה בכתיים ומקו מעמר
 הכהנים המקריבים על המזבח קורא עזרה כמו שקרא גם כן מקום מעמר ישר'ערה והעליונה היא מהמזבח כלפי אולם והתחתונה מהמזבח כלפי מזרח ואמר טמאמצע
 הארץ שהוא מקום המזבח עד העזרה התחתונה שתיים אמות רוחב למד באורך ורוחב אמה אחת ומהעזרה הקטנה עד העזרה הגדולה ארבע אמות ורחב האמה לא
 ידענו איזו מן העזרות קורא קטנה העליונה או התחתונה ואיזו מהן קורא גדולה מכל מקום אמר כי מוזל לזו היו ארבע אמות והוא מקום המזבח שפאמר עליו ההרש ארבע

מנה ירחקו. כי יהיה להם לבחורם ליראה אותי: ועגרימלכיהם ממני. גם כן
 לא יקברו מלכיהם בביתם לכבוד בתי: ממני. ממקום מקדשי: אתה בן אדם
 הגד את בית יסדאל את הבית. בני הגולה: ויכלמו מעונותיהם. שבעבורם חרב
 ביתה והגד להם הבית העתיד שלא יחרב לעולם בעבור שלא יחטאו כמו שאמר

ירחקו את זכותם וסכנתו ב
 בתוכם לעולם: ומדרו את תכנית
 . תכנית צורת הבית שתרצה
 להם ימדרו ויכינו אותו לסמן
 כי עוד יעשו כן לעתיד בבא הגא
 ויחיו המתים יכינו אותו לסמן
 מהדואל זאת הצורה יחיו בבנין
 הבית לעתיד וזה הראיה לתחיית
 המתים: ואם נכלמו. אם יהיו
 נכלמו מכל אדם עשו הודע אותם
 תכונת הבית וצורתו וכחוב ל
 לעיניהם והם יראו בנין הבית
 לעתיד ויעשו אותו ואם לאו לאו
 וישמרו את כל צורתו ואת כל
 חקיותיו ועשו אותם. ישמרו אות'
 בלבם ויאמרו כי כן יהיה ועשו
 אותם הבניינים והצורה והתורות
 לעתיד ואם לא ישמרו אותם
 בלבם ולא יאמרו לא יעשו אותם
 כי כן מרת הקדוש ברוך הוא:
 יסלם לאדם מדה כגד מדה
 כל המאמין בבית גבול יזכה
 לגאולה ואם לא יאמין לא יזכה
 וכן אם יאמין בתחיית המת'
 יזכה לתחייה ואם לא יאמין לא
 יזכה ולא כוכל לפרס ועשו אותם
 בב' פנישעלו בני גולה של בבל
 כי הדנה דברים ים בבניה זו
 שלא היו כן בבית שני ועל כרחך
 בבניה זו עתידה ואמר כן ועשו
 אותם ראיה גדולה לתחיית ה
 המתים: צורת הבית. מה
 סלפני מחומת הר הבית בכלל:
 ויתכונתו. תכונת בניו בלמכות
 ובתאים: ומזבחו ומזבחו.
 בשערים הנזכרים: וכל
 צורותיו. צורת כל בית בפני
 עצמו ויואלת כל חקיותיו מה פראוי
 להסתמ בבתי ובשלחנו ובלמכות:
 וכל צורתיו. צורת הכרובים
 והתמורים: וכל תורתיו. חלק
 העזרות לכהנים וללשאים: זאת תורת הבית. זאת הנזכרת למעלה:
 על ראש ההר. הר הבית והוא ההיכל יהיה בראש ההר כמו שכתוב בענין: כל
 גבולו סביב סביב. כל גבול ההר סביב סביב הוא קדם הקדשים כנגד ירושלם
 כי ירושלם כולה קדם כמו שפאמר והיתה העיר קדם אצל ההר הוא קדם קדשים
 ובהר עצמו מקום מקדש מזבח והדבר הוא קדם הקדשים כמו שכתוב למעלה:
 הנה זאת תורת הבית. הנזכרת למעלה בפרט ובספק זה בכלל: ואלה
 מדות המזבח. רזל פירסו הפסוק כן וחיק האמה זה היסוד ואמה רוחב
 זה סובב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד חלו הקרנות וזה גב המזבח
 זה מזבח הזהב ויכתב תרגם ואילין משחת מדבחא באמיה באמתא רהיה אמה
 ופטר ותסותא אמתא ואמתא פתיה וגרנפא מקף לה על שפתיה סחור סחור
 זרתא חראדיר טקום מדבחא ובמסך מדות שנינו המזבח היה שלשים ושתיים
 על שלשים ושתיים עלה אמה וכנס אמה זה יסוד כמזא שלשים על שלשים עלה
 חמם וכנס אמה זה סובב כמזא פמכה ועשרים על שמה ועשרים עלה שלם
 וכנס אמה זה מקום קרנות אמה מזה ואמה מזה כמזא ששה ועשרים על ששה
 ועשרים זה מקום הלך רגלי הכהני אמה מזה ואמה מזה ארבעה ועשרים
 זהו מקום המערכה אמר ר' יוסי מתחילה היה פמכה ועשרים על שמה ועשרים
 וכנס ועולה במדה זו עד שפמכא מקום המערכה עשרים על עשרים וכשעלו בני
 הגולה הוסיפו עליו ארבע אמות מן הכפון וארבע אמות מן המערב כמין גומא
 שפאמר והאירש שתיים עשרה ארך בשתיים עשרה רחב רבועיכול שאינו לא שתיים
 שתיים עשרה אמה לכל רוח הנה תראה כי רזל פירסו כי מדות זה המזבח הם מדות

וזאת תורת הבית על. וזה גב לפתח וא' קמץ
 ואת תורת הבית על. וזה גב לפתח וא' קמץ

סכנת

עו ד 76 וויו

בס אומר. לא יבא אל מקדשי. לעתיד: לכל בן נכר אשר בתוך בני ישראל. זה סמל אומר בן נכר אינו אומר על הגוים כי אין כדור לומר זה אלא בעבור בן נכר אשר בתוך בני ישראל: כי אם יבאו הלויים אשר רחקו מעלי אל מקדשי לא יבאו לכל דבר מירושלם ואם יבאו את עונם שלא יעבדו עבודת קרבן יורו ונסאו כולו וימלאו אברהם את עיניו אלא מה יעשו אותם לויים אשר תעו בתעבת בני ישראל: והיו במקדשי משרתים. מירושלם משרתים יהיו ומשרתיה הבית. ומשרתים בה מהם חמישה כמרה בזה אבל לא יקריבו קרבן ויש לפרש כי אם הלויים לשון מבוזה. כמו אם לרוד אכזב וכמו אם יבואו אל מנוחתי פקידת מנוחתי המשרתים ודברי הבית יתיה להם והלוי מוכר על הכהנים הוא אומר כי כל כהן מוכר לו: יען אשר ישרתו אותם. תחת שהיו משרתים את ישראל לפני גלולים להם לפיכך ישרתו לעתיד בעבודת הבית בדברים מהם כשרים ב בזרים כי כזרים אחסבם וכל הענין מבוזר עד סוף הפרשה כי הכהנים אשר תעו בחיותם בתחית המתים לעתיד יסאו עונם בזה הדבר ונסאו כל יממם: והכהנים הלויים בני דרוק. לפי שאמר כי אותם הכהנים שתעו לא יסבו לקדש העבודה לעתיד אמר כי אותם שלא תעו יסבו ל לקדש עבודתם וכבר פירשנו געם בני דרוק: המה יבאו אל מלחמי למרדני. כמו מתי לפתוריהם אפיא: והיה בבואם אל מערי החצר הפנימית אם באמר החצר הפנימית כממשע יהיה פירושם שער עזרת הכהנים והמזבח וממנו למער האולם כי הכל הוא חצר ויהיה זה אם כן חרום לעתיד כי בגביר כהונה מהו משמשים בהם צמר היה כמו שכתוב בתורת משה כי התכלת היא צמר צבוע שכלת ואם באמר כי דבר זה על עבודת כהן הגדול ביום הכיפורים לפני לפנים מהיה עובד בגביר פשתים איך קרא הדבר חצר והוא בית ואיך אמר בבואם ילבשו לשון רבים והעבודה היא לא חיתה אלא בהן גדול והיה הוא לבדו ככנס מס וביום הכיפורים לבד: פארי פשת: יקראו כן המעבדות לפי שהיו על הראש לפאר וכן אמר ומעבדות תעם להם לכבוד ולתבארתו על מתניהם: כמו שכתוב בתורה ממתי ועד ירכים יהיו: לא יחגרו ביצוע: פירוש לא יחגרו במקום שמוציא כרתיו כשהם חוגרים אינם חוגרים לא למטה ממתיניהם ולא למעלה מ מאזליהם אלא כנגד אזליהם ויוצתן תרגם ולא יזרזו על חרציהן אלהן על לכבהן יסרון יזעם סמל על כי הירד מרם ומפני הפסוק נקממה היר: ובאחת אל החצר החצונה. ואחר כך אל החצר החצונה אל העם אמר איזו חצר החצונה אל העם פירוש מהם מס והוא עזרת ישראל: יפסע את בגדיה. הוא מה שאל למעלה וסמ ייחוס בגדיהם: ולא יקדשו את העם בגדיהם. כי אם יעשו את העם בגדיהם מהם קדש יראה מהם קדושים כמוהם ועל הדרך הזה תיולא יתעבדו עמא בלבושיהן: וראשם

רשי

כי אם הלויים אשר רחקו וגו'. כי אם כה תעשו להם הלויים אשר רחקו מעלי ונעשו משרתים לעז ועבדו חזרו בהם: ונסאו עונם. מגמת עוד אל מזבחי אלא פקדו מל מערי הבית פקדויות קומדו שאלם בלעז ס מומרים ומערים יהיו: חמה יפסעו את העולה. עבודה הכתר בזרים ובעברים ובנשים: למכסול עון. כומרים לעז להמסכים לכך: והכהנים הלויים בני דרוק אשר סמרו וגו'. בתעו. קהלים ירר בלעז: אל מערי החצר הפנימית. לפני ולפני ביום הכיפורים: ולא יעלה עליהם צמר. תכלת שהיה במעיל ובאכנט לא ילבשו ביום הכיפורי בעבודת פנים: ושתה. ולפנים: פארי קאפיהם בלעז: ולא יחגרו ביצוע. סכינו בברייתא איז חוגרין ב במקום שמוציא לא למטה מאזליהם ולא למטה ממתיניהם מהו מקו יצא אכלאסו ירר בלעז לשון אחר אכרת התורה לכהן מלבושי צמר כי הכתר מוצע הגוף ומזיע את הבשר: אל החצר החצונה. אל החצר החצונה לפי שהיה מדב בהיכל לפני ולפנים וקראם חצר הפנימית ואכלם יס לו לקרית עזרת ישראל חצר החצונה לכך הוצרך לכפול מתי פעמי לומר מעל עזרת נשים הוא אומר מקום שכל ישראל כ ככנסין: והניחו אותם בלבוש הקדש. כמו שאמר משה רבי עה ופסע את בגדי הבד אשר לבם והניח מס: ולא יקדשו את העם. תיולא יתעבדו עמא בלבושיהן כלומר לא יעשו להם בגדיהם הקדושים סאן בגדי חול טהור אכל בגדי הקדש: וראשם

כה אמר ד בטעם זרקא בס' וס' בקבצ. כל בן נכר. בראשון באחד. שער החצר: ברי ד בקריא וס' למשמרת לאות לבני מרי. כי חטאת קסם כרי ואון וחריפ. אל תהי כרי בכית דמרי. ואכרת אל ברי: בל ירמיה ויחזקאל בית ישראל במ' בני ישראל וס' קול על טפ' נשמע. לכן ונחמים ס באים ודבריה כרנן אמר יי אלהים כל בר עממין רשיעו יבא וערלי בסר' לא יעלון למקדשי לכל בני עממיה וי בגו בני ישראל: אלהן ליואי דארתחיקו מרחלתי במטעי ושרא רטעו סבתר פולחני בחר ט טענותהון ויקבלון חוביהון ויהון במקדשי משמשין סמנן על תרעי ביתא ומשמשין ית ביתא אינון יכסון ית עלתא וית נכבת קודש רי לעמא ואינון יקסון קדמיהון לשמשותהון חלף דהון משמשין יתהון קדם טעותהון והון לבית ישראל לתקלת חובין על כן ק קיימית במיסרי עליהון אמר יי אלהים ויקבלון חוביהון ולא יתקרבון לפולחני לשמשא קדמי ולמקרב על כל קודשי לקודשי קודשיא ויתקבלון איחכנעוהון ויתעבדו ויעבדו: ומיתו יתהון נטרי משרת ביתא לכל פולחניה ולכל דיתעבד ביתא ובחניא ליואי בני צדוק די נטרו ית משרת מקדשי במטעי בני ישראל סבתר פולחני אינון יתקרבון לפולחני לשמשא קדמי וישמשון על מדבתי לקרבא קדמי תרב ורם נכסת קודשין אמר יי אלהים: אינון יעלון למקדשי ואינון יתקרבון לפולחני לחים אפיא לשמשא קדמי ויטרו ית משרת מיסרי ויהי במיעלהון לתרעי דרתא גזיתא לבושי בוצא ילבשון ולא יהי עליהון כסות עמר בשמשותהון בתרעי דרתא גזיתא ולגיו קובעין דבין יהון על רישיהון ומכנסין דבין יהון על חרציהון ולא יסרון על חרציהון על לבניהון ויסרון ובמפקהון מדרתא דקודשא לדרתא ברייתא לאיתערבא עם עמא וישלחון ית לבושיהון די אינון משמשין בהון ויתתון יתהון בלשבת קודשא וילבשון לבושין אוחרנין ולא יתעבדון עם עמא בלבושהון:

כה אמר ד בטעם זרקא בס' וס' בקבצ. כל בן נכר. בראשון באחד. שער החצר: ברי ד בקריא וס' למשמרת לאות לבני מרי. כי חטאת קסם כרי ואון וחריפ. אל תהי כרי בכית דמרי. ואכרת אל ברי: בל ירמיה ויחזקאל בית ישראל במ' בני ישראל וס' קול על טפ' נשמע. לכן ונחמים ס באים ודבריה כרנן אמר יי אלהים כל בר עממין רשיעו יבא וערלי בסר' לא יעלון למקדשי לכל בני עממיה וי בגו בני ישראל: אלהן ליואי דארתחיקו מרחלתי במטעי ושרא רטעו סבתר פולחני בחר ט טענותהון ויקבלון חוביהון ויהון במקדשי משמשין סמנן על תרעי ביתא ומשמשין ית ביתא אינון יכסון ית עלתא וית נכבת קודש רי לעמא ואינון יקסון קדמיהון לשמשותהון חלף דהון משמשין יתהון קדם טעותהון והון לבית ישראל לתקלת חובין על כן ק קיימית במיסרי עליהון אמר יי אלהים ויקבלון חוביהון ולא יתקרבון לפולחני לשמשא קדמי ולמקרב על כל קודשי לקודשי קודשיא ויתקבלון איחכנעוהון ויתעבדו ויעבדו: ומיתו יתהון נטרי משרת ביתא לכל פולחניה ולכל דיתעבד ביתא ובחניא ליואי בני צדוק די נטרו ית משרת מקדשי במטעי בני ישראל סבתר פולחני אינון יתקרבון לפולחני לשמשא קדמי וישמשון על מדבתי לקרבא קדמי תרב ורם נכסת קודשין אמר יי אלהים: אינון יעלון למקדשי ואינון יתקרבון לפולחני לחים אפיא לשמשא קדמי ויטרו ית משרת מיסרי ויהי במיעלהון לתרעי דרתא גזיתא לבושי בוצא ילבשון ולא יהי עליהון כסות עמר בשמשותהון בתרעי דרתא גזיתא ולגיו קובעין דבין יהון על רישיהון ומכנסין דבין יהון על חרציהון ולא יסרון על חרציהון על לבניהון ויסרון ובמפקהון מדרתא דקודשא לדרתא ברייתא לאיתערבא עם עמא וישלחון ית לבושיהון די אינון משמשין בהון ויתתון יתהון בלשבת קודשא וילבשון לבושין אוחרנין ולא יתעבדון עם עמא בלבושהון:

כה אמר ד בטעם זרקא בס' וס' בקבצ. כל בן נכר. בראשון באחד. שער החצר: ברי ד בקריא וס' למשמרת לאות לבני מרי. כי חטאת קסם כרי ואון וחריפ. אל תהי כרי בכית דמרי. ואכרת אל ברי: בל ירמיה ויחזקאל בית ישראל במ' בני ישראל וס' קול על טפ' נשמע. לכן ונחמים ס באים ודבריה כרנן אמר יי אלהים כל בר עממין רשיעו יבא וערלי בסר' לא יעלון למקדשי לכל בני עממיה וי בגו בני ישראל: אלהן ליואי דארתחיקו מרחלתי במטעי ושרא רטעו סבתר פולחני בחר ט טענותהון ויקבלון חוביהון ויהון במקדשי משמשין סמנן על תרעי ביתא ומשמשין ית ביתא אינון יכסון ית עלתא וית נכבת קודש רי לעמא ואינון יקסון קדמיהון לשמשותהון חלף דהון משמשין יתהון קדם טעותהון והון לבית ישראל לתקלת חובין על כן ק קיימית במיסרי עליהון אמר יי אלהים ויקבלון חוביהון ולא יתקרבון לפולחני לשמשא קדמי ולמקרב על כל קודשי לקודשי קודשיא ויתקבלון איחכנעוהון ויתעבדו ויעבדו: ומיתו יתהון נטרי משרת ביתא לכל פולחניה ולכל דיתעבד ביתא ובחניא ליואי בני צדוק די נטרו ית משרת מקדשי במטעי בני ישראל סבתר פולחני אינון יתקרבון לפולחני לשמשא קדמי וישמשון על מדבתי לקרבא קדמי תרב ורם נכסת קודשין אמר יי אלהים: אינון יעלון למקדשי ואינון יתקרבון לפולחני לחים אפיא לשמשא קדמי ויטרו ית משרת מיסרי ויהי במיעלהון לתרעי דרתא גזיתא לבושי בוצא ילבשון ולא יהי עליהון כסות עמר בשמשותהון בתרעי דרתא גזיתא ולגיו קובעין דבין יהון על רישיהון ומכנסין דבין יהון על חרציהון ולא יסרון על חרציהון על לבניהון ויסרון ובמפקהון מדרתא דקודשא לדרתא ברייתא לאיתערבא עם עמא וישלחון ית לבושיהון די אינון משמשין בהון ויתתון יתהון בלשבת קודשא וילבשון לבושין אוחרנין ולא יתעבדון עם עמא בלבושהון:

כי אם חזר על כל רעית בני ישראל. מערותיהם כ' כפסוק. עשוקים בני יהודה. כימים היום ובעת ההוא דהויד ובכו. ואמר אלי בן אדם שולח. ככה יאכלו בני ישראל. איבת עולם. ותתתי את פגרי. ודבר אלהים כה אמר. בן אדם את כולם. כה אמר יי לכל בן נכר. והבוצים הלויים בני צדוק. לבוצים המקדש בבני צדוק: והכהנים הלויים ג' וס' וידבר משח. נשאים אתו. בני צדוק: ולא יעלה ג בקרי' ולא יעלה בה כל עשכ. ולא יאמרו עוד ארון ברית יי. ולא יעלה עליהם צמר: פארי ב' ואת פאריה בגבעות. פארי פשתים יהיו על ראשם: בלשכת ג' חל' בל' ש' והניחו אותם בלשכת הקדש. עשרים לשכת אל הרצפה בלשכת פטורים. ועי' לקסן בס' מ' דמטע:

ויהאם לא יגלחו. לא יגלחו כל מעד הראש; ופרע לא יסלחו. לא יגלחו מעד
מסלמים יום וחילך; כסום יכסמו את ראשיהם. יסוו את הגלוח לא יגלחו מכל
וכל ולא יסלחו פרע אלא בענין הסוה אחד לסלמים יום ודל פירשו כסום יכסמו
בתקופות של בן אלעסה ראשו של זה בצד עקרו של זה ויונתן תרגם כפרא
יכסריו ית סער רישיהו; ויין לא

[illegible][illegible]

וְעַל מִיתָא דְאַנְשָׁא לֹא יַעוּל
לְאַסְתָּאבָּא אֶלְהֵן לֹא בְּוֹלָם
וּלְכַר וּלְכַרְחָלָא וּלְאַתָּת דְּלֹא
מֵוֹת לְגַבְר יִסְתָּאבֹן ו
דְּכּוּתִיָּה שְׁבַע יָמִין יִמְנֹן לִיה ו
וּבִיּוֹם מִיַּעֲלִיָּה לְקוּדְשָׁא לְדִרְתָּא
גּוֹיָתָא לְשִׁמְשָׁא בְּקוּדְשָׁא יִקְרִיב
חֲטָאֵתִיָּה אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים ו
לְהוֹן לְאַחֲסָן חוֹלָק מוֹתָר קוּרְבָנִי
חוֹלָקְהוֹן וְאַחֲסָנָא לְאַחֲמִנּוּן לְהוֹן
בִּישְׂרָאֵל מִתְּנֵן רִיחֵבִית לְהוֹן אִינוּן
אַחֲסָנְהוֹן מִנְחָתָא חֲטָאֵתָא
וְאַשְׁמָא אִינוּן יְכַלְוִינִיָּה וְכָל חֲרָמָא
בִּישְׂרָאֵל לְהוֹן יְהִי וְרִישׁ כָּל
בְּבוּרֵי כּוֹלָא וְכָל אֲפֻרְשׁוֹת כּוֹלָא
מִכָּל אֲפֻרְשׁוֹתֵיכֹן לְכַהֲנִיָּא יְהִי
וְרִישׁ אֲצוּתֵיכֹן חֲתִינוּן לְכַהֲנָא ל
לְאַשְׁרָאָה בְּרַפְתָּא בְּבִיתְךָ כָּל
גְּבִילָא וְתִבְרִי מְזֻעָפָא וּמִנְּבִיעָרָא

לא יכלון בַּתְּנָא : וּבַפְּלִגְתָּחוֹן
יֵרֵא אֶרְעָא בְּאַחֲסָנָא תַּפְרִישׁוֹן
אַפְרִישׁוֹת קֶדֶם יי קוּדְשָׁא מִן אֶרְעָא
אוּרְכָא עֲשִׂרְיָחֶמֶשׁ אֲלֵפִין אוּרְכָא
וּפְתִיָא עֶכְרָא אֲלֵפִין קוּדְשָׁא הוּא
בְּכָל חֲסוּמָה חֲסוּר חֲסוּר :

יסמחו כל כהן. החרד הפנימית
 בעזרת הכהנים מן המזבח ו
 ולפניהם כמו שכתוב בתורה ומח
 שאמר לו משפטי הכהן! אף על
 פי שכתוב בתורה לפי שחידש ר'
 דברים שאינם מפורשים בתורה
 שבכתב גם אפס שחידש דברים
 מהם לעתיד לתוספת קדושה:
 ואלמנה! אם אמר זה על כל
 כהן יהיה זה לתוספת קדושה
 לעתיד והוא כי אלמנת כהן גדול
 וא פלו כהן הדיוט יכול לקחתה
 כהן אחר וזהו שאמר אסור
 תהיה אלמנה מכהן קחו ואם
 נאמר כי על כהן גדול דבר יהיה
 פירושו מכהן יקחו מקצת הכהנים
 יקח כמו שפירסו רבותינו ז"ל
 וכמו שתרגם יונתן שאר כהני
 יסכרן והנה הכית זונה וחללה
 כי כיון שכתוב בתור לא זכר הכל
 : ואת עצמי. מבואר הוא : ועל ריב
 למשפט. למשפט כתיב למשפט
 קרי והענין אחר : יספטהו.
 יספטו הריב כמו שכתובים
 משפטי הריב בתורה וכתוב
 וספטוהו רוב לומר יעמדו למשפט
 וספטוהו כמשפטו : ואת חקתי
 בכל מועדי. ברברי הקרבנות
 וכן את שבתותי יקראו : ואל מית
 ארס. זהו בכהן הדיוט : ואחרי
 טהרתו. אפס סויה זה לעתיד
 לתוספת קדושה שאחר סיטהר
 לסוף טבע עוד וכפרו לו טבעה
 ימים אחרים לא סגול פירמיה
 בלא חדוש ופירסו אחרי טהרתו
 אחרי פירמיתו מן המצ : ובזמ
 בואו אל הקרם. רוצה לומר אחרי
 סיטהר וכנס לקרם שלא כנס
 מס בטמאתו שנה אחרי סיטהר
 יקריב קרבן חטאת בעבור ט
 טמאתו וזה יהיה חדוש לעתיד
 זר"ל פירסוהו בלא חידוש
 מקצתם פירסו יקריב חטאתו
 עשירית האופה מהיה כהן גדול
 מקריב בכל יום שלא הקריב
 אותה בימי טומאתו אמר פ
 סיקריבנה אחרי טהרתו
 ומקצתם אמרו יקריב חטאתו
 בא ללמד שלא יוכל לסלוח ק
 קרבנותיו בימי טומאתו מכאן
 וטוב בואו וגו' יקריב בזמן
 סראוי לביאה ראוי להקריבה נ
 ובזמן סא' ראוי לביאה אחר ראוי
 להקריבה ואכתימה למי שאמר
 יקריב חטאתו זו היא עשירית
 האופ' והלא מדבר בכהן הדיוט

ממטמא לקרובים ועשיית האלימה כהן גדול היה מקריב אותה משלו בכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב וכזה הדיוט לא היה מקריב אותה אלא במשת חטין עברה בלומר ביום שמתחיל לעבוד וכזה גדול לא היה ממטא לקרובים ואם כן מה הוא שאמר ובימים בואו אל הקדש וגו' ומה שאמר יספרו לו ולא אחר יספור לו רוצה לומר יספרו אחיו הכהנים שאם טבח הוא לא יביאווה הם ליכנס לקדש עד שעברו לו ימים ויטהר: והיתה להם לנחלה. הכהונה תהיה להם לנחלה שלא תהיה להם אחת בישראל כמו שאמר בתורה: המנחה. מבואר הוא: וראשית כל בכוריו כל. בכוריו כל פרי. כמו שאמר בתורה בכורי כל אשר בארצם אשר יצאו לילך יהיה וכל אשר בארצם רוצה לומר כל המיוחסים שבארצם והם שבעת המינים וכך רוצה לומר מה שאמר כל בכוריו וכל תרומת כל כמו שאמר בתורה כל תרומת הקדשים וגו': מכל תרומותיו. ראשית מכל תרומותיכם והיא תרומתה גדולה שהיתה לכהן: להניח ברכה אל ביתך. נעמנו אל כל אשר זכר בפסוק זה: כל נבלה וטרפה. כמו שאמר בתורה נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אע"פ שישראל גם כן מזהרין עליה הכהנים מזהרין יותר מפני הטומאה לפיכך נזהר במקדש לכך הם מזהרין יותר על הטומאה מישראל ולפיכך אחר לא יאכלו הכהנים ואחר לא יאכלם ולא אחר ולא יעצו כי אם נבלה שאינה מטמאה אלא בבית הבליעה והיא כבלת עוף טהור וד' אחר לפי שהותרה להם מליקת חטאת העוף שהיא נבלה וטרפה יכול יהו מותרת גם כן בשאר נבלות וטריפות לפיכך הותרו עליהם: ובהפילול את הארץ בנחלה על ירושלם אחר סיפילו אותה לעתיד בנחלה לכל ישראל ואמר איך יחלקו אותה למקדש ולכהנים וללויים ולישראל ואמר ארץ חמסה ועשרים אלף ורחבעמה אלף קדש הוא בכל גבולה סביב הארץ הוא ממזרח למערב והנחב מצפון לדרום ואמר: יהיה

INDEX

כל
וְכָל
וְכָל

12

סבתך

ובבא עם הארץ. במועדים לא יחיו ככנסים לעזרת ישראל דרך שער מזרחי אלא דרך שער צפון או דרך שער נגב כדי ללכת בכל העזרה במועדים והבא דרך שער צפון היה יוצא נכחו דרך שער נגב אחר שהסתחזה כנגד שער ההיכל וכן הבא דרך שער נגב יוצא נכחו דרך שער צפון אחר שהסתחזה כנגד שער ההיכל:

כי נכחו יצאו. בחזקת הלון וכן נכחו תחננו נכחו יצאו כתיב על העם שהם רבים וקרי יצא על כל אחר ואחר כמו שאמר והבא: והנשיא בתוכם. כי גם הוא יצא עמהם דרך שער צפון או דרך שער נגב כי במועדים יבא עם העם בבאם ויבא עםם בבאתם לפי שכל ישראל הם שגלו לרגל וכברו והדרו הוא לבא עמהם ולבאת עמהם מסוס סכאם ברב עם הדרת מלך: ובבאתם יצאו: למסר רבים יצאו יחד הוא והעם: וכחגים ומועדים. ואף על פי שכל החגים נקראו מועדים כמו שאמר אלה מועדי יי לא לפי שם חגם שאינו מועד אלא שמחה מן שישמח אדם ויאלל וישתה ויקר' חג כגון חגות הבית סכאם בו ועם סלמה בעת ההיא את החג מבעת ימים והנה קראו חג וכן אכלים ושותים וחוגגים ויום מועד גם כן שאינו חג כמו לחות' ולמועדים למועד אסובא: וכן כל זמן שיתן אדם לחבירו ולפיכך אמר בחגים ומועדים: וכי יעשה הנשיא כדבא. זה יהיה בימי החול כי כבר זכר קרבנו ב במסות ובהרסים ומועדים ועשה אחר כי אם ירצה להתדבב קרבן בימי החול ופתח לו את המער המונה קדים יפתח לו אחד מן המועדי המער המזרחי סכאם בו במסות ובהרסים מן סאמר סתיה סגור מסתמי ה המעשה ואם ירצה הנשיא להקריב קרבן במסותי המעש יפתחו לו אותו המער ואותו הקרבן יהיה כמו הקרבן שיעשה ביום הסבת: ויבא וסגר את המער אחרי צאתו. ויבא הנשיא וסגר הסוגר את המער אחר צאת הנשיא לא כמו במסות ובהרס ס סאמר לא יסגר עד הערב כי אז עם הארץ פנוים ממעשיהם וגם ביום החרס מפני הקרבן יהיו רבים פנוים ממעשיהם לפיכך את והסתחוו עם הארץ במסותו ובהרסים ויבאו להסתחות אבל בימי המעשה העם עסוקים ב במעשיהם ולא יבאו להסתחות לפיכך יסגר המער אחר צאת הנשיא: וכבש כן סתו תמים: זהו קרבן התמיד שששים בכל יום כמו שאמר בתור את הכבש אחד תעשה בבקר והמנחה אינה כמו שזכר בתור הנה יהיה בזה חרוש לעתיד וקרבן הערב לא זכר כה' סלא יעשה לעתיד אלא עולת הבקר: ומזה: לרום את

באורח אולמא ותרגם יעל ו ובאורחיה יפוק: ובמעל עמא דארעא למסגיר קדם: במועדיא ועליל באורח תרגע צפונא למסגיר יפוק באורח תרגע דרומא וייעול באורח תרגע דרומא יפוק באורח תרגע צפונא לא יתוב באורח תרגע די על בית ארי לקבליה יפוק: ורבא ביניהון במיעלהון ויעול ובסיפקתון יפקון: ובתרגיא ובמועדיא תהי סכחא מכליתא לתורא ומכליתא לזכרא ולאמריא ותדביק ידיה ומשתא מלי הינא למכליתא: וארי יעביד רבא נרבחא עלתא או נכסת קודשא נרבחא קדם: ויפתח ליה ית תרגעא דפתח ל לסדינתא ויעביד ית עלתיה וית נכסת קודשיתא כסא די עבר ב'וסא דשבתא ויפוק ויחור ית תרגעא בתר מפקיה: ואמר בר שתיה שלים תעביד עלתא ליום קדם: בצפ בצפר תעביד יתיה: ומסכתא תעביד עלוהי בצפר בצפר חר מן שיתא במכליתא ומשתא תלתות הינא לערבא ית סולתא מנתתא קדם: קים עלם תדירא: ועבדון ית אימרא וית מנתתא וית משתתא בצפר בצפר עלתא תדירא: כרנן אמר יי אלחים ארי יתן רבא סתנא לתר סכנותי אחסנתיה הויה לבנותי תהי א אחסנתהון היא באחסנא: וארי יתן סתנא מאחסנתיה לתר מעבדוהי ותהי ליה עד שתא דיובלא ותתיב לרבא ברם א אחסנתיה די בנותי דילון תהיו ולא יסב רבא מאחסנת עמא למינסתו מאחסנתהון מאחסנתיה יחסין לבנותי בדיל לא יתבררן עמי גבר מאחסנתיה:

לחמה

יבסא

כתס

לח

לח

לח

לח

לח

לח

לח

לח

לח

לח

לח

לח

לח

יצאו לבקריא וסם חפרתי אותך במאר מאר. פרה ורבה גי וקהל גוים. ותשיא בתוכם בבואם. כדור בניך כהרסך. וחד מבית שכם ויצאו: בבקר בבקר ג' וסם נבסר במס' רבוא בערך בק: עלת חמיד ה בקריא וסם עלת חמיד לדתיכם פתח אחל בועד. עלת חמיד העשיה בוד סני. יעשו את הבש ואת

דרך אולם השער יבוא ויכדכו יצא: ובבוא עם הארץ לפני יהוה במועדים רבא דרך שער צפון להשתחות יצא דרך שער נגב והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה לא ישוב דרך השער אשר צפונה לא ישוב כי נכחו יצאו: והנשיא בתוכם בבואם יבוא ובעצאתם יצאו: ובחגים ובמועדים תהיה המנחה איפה לפר ואיפה לאיל ולכבשים מתת ידו ושמן היז לאיפה:

וכי יעשה הנשיא נדבחה עולה או שלמים נדבחה ליהוה ופתח לו את השער הפנה קדים ועשה את עלתו ואת שלמיו כאשר יעשה ביום השבת ויצא וסגר את השער אחרי צאתו: וכבש כן שנתותמים תעשה עולה ליום ליהוה בבקר בבקר תעשה אותו: ומנחת תעשה עליו בבקר בבקר ששית האיפה ושמן שלישית ההיז לרם את הסלת מנחה ליהוה חקורת עולם תמיד: ועשו את הכבש ואת המנחה ואת השמן בבקר בבקר עולת תמיד:

כה אמר אדני יהוה כי יתן הנשיא מתנה לאיש מבניו ונחלתו היא לבניו תהיה אחותם היא בנחלה: וכי יתן מתנה מנחלתו לאחד מעבדיו והיתה לו עד שנת הדרור ושכרת לנשיא אך נחלתו בניו להם תהיה: ולא יקח הנשיא מנחלת העם להונתם מאחותם מאחותו ינחל את בניו למען אשר לא יפצו עמי איש מאחותו:

המנחה ואת השמן. ואחרי כן עולת תמיד וזלזשים וזלזל מועדי דעזרא. עולת זמל בקריא וסם על עולת תמיד יעשה דפסח. יעשו את הבכש ואת הבחזה. ועולת התמיד:

לבלול את הסלת בשמן כמו שאמר בתורה בלולה בשמן וכתי לערבה ית קולתא ולסון לרום עבין זלוק כמו דסיס לילה: ועמו. כתיב בוי וקרי ב'אר יעמו והעבין אחר כי ועמו כמו יעשו. כה אמר יי. כי יתן הנשיא. אם יתן בחייו מתנה לאיש מבניו אותה מתנה קיימת לעולם כי נחלתו היא ולבניו תהיה אחרי מותו אם כן מה שיתן ממנה לאחר בחייו ראוי שתהיה קיימת כי כמו כן ינחל אות' אחר מותו כי אחותם היא בנחלה: וכי יתן. אבל אם יתן הנשיא מתנה לאחר מעבדיו היא לא תהיה קיימת אלא עד סבת הדרור והיא סבת היתובל כמו וקראתם דרור בארץ: וסבת לנשיא. הנחלה ההיא או המתנה הנזכרת כמו וסבה אל בית אביה והתן במקום הא' כמו כי אזלת יד והדומים להם: אך נחלתו בניו להם תהיה. אך נחלתו נחלת בניו הוא ולהם תהיה: וכן כסאך אלהים כסאך אלהים: ולא יקח הנשיא. להונתם. כתרנא ומלכיהון כמו שפירשט למעלה ולא ינעור בפניו את עמי: ויבאש:

דרך אולם השער יבוא ויכדכו יצא. באותו מער עצמו יבא ואינו מצווה לעשות העזרה הפכדריא אבל במועדים סכאם בהם יראה כל זכורך זקוק הוא לעשות הפכדריא כסאם העם היינו דכתיב בתוכם בבואם יבא ובעצאתם יבא: ובבא עם הארץ דרך שער צפון. כי נכחו יצאו. מזה עליהם סתירא בתוך העזרה יפה יפה: והנשיא:

גם הוא כסכנס לעזרה לבא בפסח ההיכל הדומי ל להסתחות גם הוא מצוה עליו לעשו העזר הפכדריא ויבא דרך שער צפון ויבא דרך שער נגב עם סאם עם הארץ ויכנס ויבא ככחו דרך שער האחר והוא בתוכם בבואם יבא ובעצאתם יבא כלם ה הנשיא עם סאם עם ולא יבא דרך שער ה המזרחי כדרך שהוא בא ביום החרס וביום סבת בראשית מהמער המזרחי איך נכחו מן שער במערב: וכי יעשה הנשיא כדבא.

במסותי המעשה: ופתח לו את המער וגו' לא יכנס בו להיכל לא עומד סם והכנסים יעמו את עולתו ואת שלמיו והסתחזה ויבא סכאם כסאם יעשה ביום הסבת ומה אמר ביום הסבת ועמד על מזותת המער ועמו ה הכהנים את שלתו וגו' אחרי צאתו. ואינו אומר כאן והמער לא יסגר עד הערב כמו מן סאמר ביום הסבת מן סכאם הסבת הוא אחר והסתחוו עם הארץ פתח המער ההוא ל לפיכך מניחו סתות אבל בחול איך דרכם לבא להסתחות סכל אחד עסוק במלאכתו לפיכך וסגר את ה המער אחרי צאתו: וכבש כן סתו:

עולת התמיד: מסית האופה. ירוסלמית סהיא חומם סל מ מדבריתוהי בעטרוני האחר למנחת התמיד ואחר לחביתין ואף על פי מהביתין קרובין לחביתין מביא הוא ב בבקר עשרון סלם ו וחזוהו כמו סכניו ב במנחות: לרם את הסלת. איאכריסור בלעז לא איחללר בלעז לרם את הסלת

לכתול וללכל בו את הסולת לסון דסוס כמו והכס הבית הגדול דסיס: ולסון מסכה אם היה עבה או מרוסס: סבת הדרור. סבת היובל: וסבת. כמו וסבה: אך נחלתו בניו להם תהיה. כמו אך לבניו תהיה נחלתו ולא תנתן לבנותי לאחר:

ויבאש: כתרנא ומלכיהון כמו שפירשט למעלה ולא ינעור בפניו את עמי: ויבאש:

ויבאני במבוא אשר על כתר העצר. כבר פירשנו למעלה כימה שאחרי המעבר יקרא כתר: אל הלפכות הקדש. בא סמוך בהא היריעה כמו המלכו הארץ. אל הכהנים. סהיו אל הכהנים כמו שאמר למעלה אשר יאכלוהם הכהנים. הפכות צפונה. הוא מה שאמר למעלה ופתחיהם לכפון: והנה הם מקוים בירכתיה ימה. כתרונם בסופיהן מזרבי

ויבאני במבוא חדר מן יד פסל אל אל וסם נבסר בסדר ישכע יחרו: במקצת חס' בליש בקריאה וסם וזה חצר במקצת ב' בפסוק. כנגד עלות השק והקצת דעורא: ויאמר אלי' בטעם בספרא וסם עמוד על רגלך. לך בא אל בית ישראל. את כל דברי אשר אדבר אליך קח. בא וראה את

כמו ולירכתיה המסבין ימה רוכה לומר בפאת המערב: ויאל' חלו. את האסם ואת החטאת. סהיה בשרם כאכל לכהנים: אשר יאפו את המנחה. ואשר יאפן סם את המנחה וגם היא בקרחת קדם קדמים: לבלתי הוציא להחזר החיצונה. עזרת ישראל כמו שאמר ולא יבאו מהמקדש אל החצר החיצונה אחר כמו סהיו מזהרים שלא לזאת את החצר בבגד כהונה כן יהיו מ מזהרים שלא להוציא סם בשר קדמי הקדשים והמנחה מהם כפסלין ביוצא חוץ למקומו ולא על פי שלא היו כפסלין אם יבאו לעזרת ישראל כיבם הוא מקום קדש לאכילת קדמי הקדשים מכל מקום אם היו מוציאין סם הבשר יר' פנס יסר היו מותרין באותו בשר וזה שאמר לקדם את העם כמו שאמר למעלה ולא יקדשו את העם בבגדיהם כמו ספירטו: וכן תרגם יונתן ולא יתעברו עם עמא און סמא היו מוציאין אותו לעזרת נשים והיה כפסל אם יבא לסם: ויבאני אל החצר החיצונה. היא עזרת נשים: ויעברני אל ארבעת מקצועי החצר. זוית החצר: והנה חצר במקצת החצר. בכל אחת מארבע זויתות היה חצר והחצרות האלה היו לסכות וכך סביבו במסכת מדרות עזרת נשים אך היתה היתה קלה אורך וארבע לסכות היו בארבע מקצועותיה סל ארבעים ארבעים אמה ולא היו מקורות וכך הם עתידות להיות סל ויבאני אל החצר החיצונה ויעברני אל ר' מקצוע החצר והנה חצר במקצוע החצר וגו' בארבע מקצועי החצר חצרו קטורות אין קטורות לא קטורו סביבם מקורות ומה היו

ויבאני במבוא אשר על כתר העצר אל הלשכות הקדש אל הכהנים הפנות צפונה והנה שם מקום בירכתיה ימה: ויאמר אלי' זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים את האש ואת החטאת אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה לקדש את העם: ויוציאני אל החצר החיצונה ויעברני אל ארבעת מקצועי החצר והנה חצר במקצת החצר חצר במקצת החצר: בארבעת מקצועות החצר חצרות קטורות ארבעים ארך ושלישים רחב מדה אחת לארבעתם מהקצעות: וטור סביב בהם סביב לארבעתם ומבשלות עשוי מתחת השירות סביב: ויאמר אלי' אלה בית המבשלים אשר יבשלו שם משרתי הבית את זבח העם: וישבני אל פתח הבית והנה מים יצאים מתחת כפתן הבית קרימה כי פני הפית קדים ורמים ירדים מתחת כפתן הפית הימנית מגוב למזבח: ויוציאני דרך שער צפונה ויסבני דרך חוץ

ויבאני במבוא חדר מן יד פסל אל אל וסם נבסר בסדר ישכע יחרו: במקצת חס' בליש בקריאה וסם וזה חצר במקצת ב' בפסוק. כנגד עלות השק והקצת דעורא: ויאמר אלי' בטעם בספרא וסם עמוד על רגלך. לך בא אל בית ישראל. את כל דברי אשר אדבר אליך קח. בא וראה את

כמו להוציא סקדמי קדמים כפסלין ביוצא לקדם את העם: יתי לאיתערב עם עמא: מקצוע. אכלאם כל: חצרות קטורות: סביבו במסכת מדרות אין קטורות לא ס סביבן מקורות וסם מ מפר' מה היו מסמנות מהקצעות. בזויות מקצועות החצר: וטור סביב בהם. סורת נדבך חומת אבנים ב בולט מן החומה סמוך לארץ וכו' קב' מקום ספיתת קדרות ומתחת הטור חלל להסיק בו אור מתחתיו והקדירו מלמעלה: ומבסלות עשוי. הוא החלל מתחת וספית הקדירו: אחת זבח העם. חזה וטור סל סלמים סביב כפסלין בביתם חוץ לעזרת ישראל כמות החטאת והאשם: ויסיבני. לתוך החצר הפנימית: אל פתח הבית. והמים יורדו מתחת מכתף הבית ה הימנית. כובעין מתחת המפתח שהוא באמצ' המזר ומזרדיו באלכסון לכד הימין ויוצאין בעזרה בדרום המזבח ויובאין חוץ ל לעיר במסכת יומא סביבו אמר רבי פנחס משורב הוצא כפורא מעין הוצא מבית ק קדמי הקדש' בתחילה דומה לקדמי סלמים כיון שהגיע לפתח ה הויכל נעם' כחוט סל סתי כיון שהגיע לפתח האולם נעם' כחוט סל גרב כיון שהגיע לפתח העזרה נעם' כפי סך קטן: ויבאני. מן החצר הפנימית אל החצר החיצונה בשער הכפון: ויסבני סביב חומת הפנימית בדוך החיצונה: אל

והתועבות. עוד תשוב תראה תועבות: האנשים החשכים. אלה בית המבשלים:

מסמנות דרומית מזרחית היא היתה לסכות הנזירים ססס הנזירים מבסלים סלמיהם ומגלחין את שערם ומסליכין תחת הדור מזרחית צפונות היא היתה לסכות דיר העצים ססס הכהנים בעלי מומים מתלמים בעצים כל עץ סמנא בו תולעת פסול מעל גבי המזבח צפונות מערבית היא היתה לסכות המזרעים מערבית דרומית אמר רבי אליעזר בן יעקב סכחתי מה היתה מסמנת אבא סאול אומר סס היו נותנין יין וסמן והיא היתה בקרחת לסכות בית סתיא וחלקה היתה בראשונה וכו' כמו סכות סס ולמעלה כתבתיה: בארבעת. ארבעים. סאל המסנה בארך רוכה לומר אכל ברחב לא היתה אלא סלמים כמו שאמר ארבעים ארך וסלמים רחב מדה אחת לארבעתם מהקצעות. מהקצעות פעול מבין הפעיל מן הקציע וס' בעלות פנותיה ומלח זו היא תקורה מלמעלה והיא אחת מטו נקודין שבמקרא ולסוך קטורות לפי הפסוק כמו קטורות ותרגם ותקשר וקטרת רוכה לומר מחוברות בזויות החצר וקטורות בהם ובא על דרך ותקשר חחומה וכן תרגם יונתן מקטרת אלא שבמסנה פי קטורות שאינם מקורות כמו סכות בבוא סלם היה עליה תקרה לפיכך קראן חצרות: וטור סביב. כותל אבנים היה סבי סביב הלפכות האלה והיה כמוך כדי לספות עליו קדרות והיה אותו כותל עשוי קבצים ונתתייהם חלל כדי להסיק בו האור וזהו סמאל ומבסלות עשוי מתחת הטירות עשוי המקום להסיק בו האור והקדרות על קב' הכותל עשויין כמין קירות ותרגם יונתן וגרביין עבדין להון סחור סחור לארבעתהון ואחר מתקן לבסלא עבד מלרע לנרביא: ומבסלות. סס רוכה לומר מקומות עשויים לבסל ומסקלו ואת כל המקטורות הסיר: ויאמר אלי' אלה בית המבסלים. כמו בני המבסלים. ובא על דרך כלל וכן לא תשב אסיה לי בבית דוד מלך ישראל כי קדש המה כמו בבתי רוכה לומר מקומות המבסלים אשר יבשלו בהם ויהיה המבסלים פועלים רוכה לומר האכסים המבסלים או יהיה המבסלים סס למקומות הבסול או לקדרות כמו ומבסלות סוכר וינתן תרגם דין אחר מתקן לבסלא: אחת זבח העם. זבחי סלמים כי חזה וטור לכהנים וסאל הבשר לבשלי לפיכך קראו זבח העם ומסרתיה הבית ססס הכהנים היו מבסלים באלה המקומות סהיו בעזרת נשים חלקם מן הסלמים סהוא חזה וטור כי עזרת נשים מקום כשר לאכילת קדשים קלים וגם חוזה לה עד חומות ירוסלם כי הם כאכלים בכל העיר וגם יסר' היו אוכלים סס בעזרת נשים חלקם אם ירבו: ויסיבני אל פתח הבית. אל פתח הויכל מתחת מכתף הבית הימנית מתחילה ראה אותם יוצאים מתחת מפתח הבית סהוא באמצע מזרח זבית ואחר כך היו נוטים לכד דרום ויורדין מכתף הדרומית סל סער הויכל ובר פירשנו כי כתר יקרא מה שאמר העצר מבסלים או מבחון ואפשר כי מתחת מפתח הפספס הדרומי היו יוצאים אותו סלא היה אדם ככנס בו והיו יורדי מדרום המזבח לחוץ לעזרה ומסם עד חוץ לעיר וברבי ר'ל המעיין הזה תחילתו מבית קדש הקדשים אמר רבי פנחס מעוס רבי הוצא כפורא מעין הוצא מבית קדש הקדשים בתחילה דומה לקדמי חגבים כיון שהגיע אל פתח הויכל נעם' כחוט סל סתי כיון שהגיע לפתח האולם נעם' כחוט סל ערב וכיון שהגיע לפתח העזרה נעם' כפי סך קטן ויורדין רתן סער המים סבו מכניסין כלחיות סל מים סל כסוך סגן ובתוספתא רוכה ר' אליעזר אומר מים מפסין מסכסכין ועולין כמו פי הפך ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתח הבית מכאן ואילך וימר אלק באמה ויעברני במים מי אפסים וימר אלק ויעברני מים ברכים וימר אלק ויעברני מי מתנים כיון שהגיע אל פתח בית דוד נעם' נחל גדול סאמר ביום ההוא יהיה מקור כפתח לבית דוד וליוסבו ירוסלם לחטאת ולגדה: ויבאני דרך שער צפונה ויסבני דרך חוץ. הקיפני מן המזרח לכפון והוציאני משער העזרה אשר בצפון דרך חוץ להר הבית:

אל מער החוץ דרך הפונה קדים. והוציאני מהר הבית דרך סער המזרחי אל הר הבית: והנה מים מפכים מן הכתף הימנית. והמים ההם היו יוצאים מכתף הדרומי אל הר הבית ומפכים פירושם יוצאין לפי עיניו וכן תרגם יונתן ונפרק: בצאת האים. האים המראה אותו כל זו המראה והוא המלאך סוכר בראש

המראה כמראה כחשת: וקו ברו. הוא פתיל פשתים כמו סוכר בראש המראה: ומלאך באמה. מדר באותו קנה סחיה קנה המ' כמו ספי' ומדר ממקו סהיו עוברי המ' הלא ממדר בהם אלה באורך והעברני בהם והיו מי אפסים ותי' מיקרסולין וכן פירשו ר"ל סהיה אדם ככנס בהם עד קרסוליו והם יצירות חגל מקורן קמליים בלעז: וימד אלה. מדר אלה אחרים והמים גאוש סהגשו לברכים זהו סמך מים ברכים ועוד מדר אלה אחרים והגשו עד תתים זהו סמך ויעברני מי מתים: מים ברכים. בא הסמיכות עם תם הרבים כמו אמרים אמת סג' כסף והדומים להם סכתכנו בספר מכלול: וימד אלה כחל. ועוד מדר פעם רבשית אלה אחרים והיה הנחל עמוק שלא יכולתי לעבור בו ברגל: כיבאו המים מי סחו. עד סהיו מי סחיה שלא יוכל אדם לעבור בהם אלא אסכן יסחה עליהם והוא פס בעקל אחז מן כאשר יפרט הסוחה לסחות: ויאמר אלי הראית בן אדם. כלומר איך הנחל הזה הולך וגדל הבן בו רוצה לומר כן תהיה סוכת ישראל הולכת וגדלה: ויוליכני וישיביני על שפת הנחל. הוליכני והוציאני מן המים והושיבני על שפת הנחל סהכסגי ממנו אל המים: בעובדי והנה אל שפת הנחל עץ רבמאר. מה שלא היה בו מתחילה כסכסגם מן הספה אל הנחל עץ רב דרך כלל: ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה. הגלילה סם מחוז כמו גלילתפלסת והדומים לו הקדמונה פ' מזרחית: הערבה. כתרנומו מיסראל. ובאויחמה אל המה המוצאים. כתרנומו ועלו במא לימא רבא מתפקין כלומר יכנסו לים ומשם לים הגדול ויתכן פירוט הפסוק כן כי מני חלקים יעשה הנחל אחר ילך לים

לתרע' בראח אורח תרעא דפתח למ' דנתא ותא מ'א נפקין סן עיברא ד'מינא: במיפק גברא ממדינתא וחוט דמשחתא ב ביריה ומשח אלה סמין באמתא ואעברני במ'א מי קרסולין: ומשח אלפיא ואעברני במ'א מי רכובין ומשח אלפא ואעברני מי תרצין: ומשח אלפא נחלא דלא יכלית למיעבר ארי תקיפו מ'א מי סחוא נחלא דלא אפשר לאתעברא: ואמר לי תחזיתא בר אס' ואובלני ואתיבני על ביה נחלא: במיתבי והא על ביה נחלא אילן סג' לחרא סבא וכפא: ואמר לי מ'א האילן נפקין בגלילא ממדינתא ונחתין במישרא ועלין בימא לימא רבא מתפקין ומססן מ'א: ויהי כל נפשא חיתא די רחשא לכל אתר די עלון לתמן מי נחלא ייחון ויהון נובינא סג' לתרע ארי עלין לתמן מ'א האילן ומססן ומתקיימין לכל אתר די יעלון לתמן מי נחלא: ויהי אתר למקם עלוהי ציירין מעין גרי ועד עין עגלים משטח לצירין יהון למינהון יהון נובינא פנוני ימא רבא סג' לתרעא: ביצוהי ופיצוהי לא יתסון למתפורין דמלח יהון: ועל נחלא ייסק אילן על ביפיה סבא וסבא כל אילן דמיכל לא יתרוטרפוהי ולא יפסוק אביה ירח בירח ירהי עביר פירין

והבשר עודנו בן שנים. והאכל כל נפש וזחא אשר ישרץ. עלה ב'ס' לא יבול עלה: והיה עליו רענן.

מזרחי ואחר ילך לים מערבי והוא סמך בנבואת זכריה חזים אל הים הקדמוני וחזים אל הים האחרון: כי פירושם ובאו הימה אל המזרחי כמו סמך אל הגלילה הקדמונה רוצה לומר כי מדרך מזרח יבאו לים אל הימה המוצאים פירושם אל הים המערבי היו מוצאים כמו כן ואר"ל להיכן היו יוצאים לים טבריא ולים סדום ולים אוקיינוס לרפות מיימיהן המלחים ולמתקן ויחדו על הערבה זה ימיה של טבריא ובאו הימה זה ימיה של סדום אל הימה המוצאים זה אוקיינוס שהוא מוצא מן היסוד להקיף את העולם: וכרפאו המים. מן מליחתן וכרפאו האלה נחה. והיה כל כפס חיה אשר ישרץ אל כל אשר יבא סם נחלים יחיה. יחיה אותם

המים סיכנס בהם אחד מסכי הנחלים או סכיהם כל כפס חיה מיסרץ בו יחיה באותו הים כיום סם שלא ישרצו בורגים וגם לא יחיו בורגים זה זכרו חכמי המחקר כי ב'ס פלסטיים לא ישרצו בורגים ולא יחיו בו כי המים מרוב מליחותם וכן יס סדום ואפסר כי לפני המים האלה יכנסו הנחלים האלה ויכפאו המים ויחיו בהם הורגים ולכן תהיה בהם דגה רבה מאד ואמר ישרץ לשון זכר ועליו כאמריחיה כי תכאנו כפס לשון זכר כל כפס פנעה אחד נפס: והיה יעמרו עליו רוגים. כתיב וקרי עמרו הנחל הזה יהיה גדול ויעמרו עליו כרי הדג סתיה בורגה רבה וינחתן תרבו ויהא אתר למיקם עלה בידין: מעין גרי ישר עין עגלים. זה המקום מעין גרי ישר עין עגלים שהוא סמוך לנחל זה כל המקום הזה יהיה משטח לחרמים מיטטחו סם הכידיים רשתותיהם: למינה תהיה דגתם. ה'א רפה ודינה במפיק רוצה לומר למין הדגה כלומר לכל מיני הדגה תהיה סם דגתם וכנוי מ'ס דגתם אל הנחלים: בצאתי. כתיב בלא יד וקרי ב'יד וכתיב באלף במקום ו'ו ופירוש ומקומות הטובה: וגבאיו. מן לחסוף מים מגבא והוא חפירה סמתאספין בה המים וכנוי בצאתו ובאו אל הים סוכר כלומר כסירפאו מי הים לא ירפאו מקומות סביבא סם מימיהם ויתאספו באותם בינות ובאזים אותם מים לא ירפאו: למלח נתנו. יהיו ברכים לאותם מים בעבור מלח כרי להטעים התבסלו ולמלח כל דבר סוכר. וית למלח נתנו למחפורין רמלח יהון: ועל הנחל יעלה על ספתו מזה ומזה. כלעץ מאכל הוא עץ רב סמך למעלה ולא פירם אחת עץ ועתה אמת עץ מאכל יהיה מכל פירות סבעולם: לא יבול פלתי. לא בימות החמה ולא בימות הגשמים: ולא יתום פרי לחדשו יבכר: ולא יוכלה פריהו אילן כימחרם לחדשו יבכר. וזה יהיה על דרך מופת: כי

אל מער. החצונה הפונה קדים: מים מפכים. ב'ו יאזכנו בלעז רחבים כרוחב פי הפך כך פרסו רבותו כדלעיל: וימד אלה באמה. חוץ לחומה וכל חוץ אלה אמה לא גבר הנחל להיות עמוק אלא עד אפסים הם הקרסולים בקורין קביליים בלעז: וימד אלה. אחרות ויעמיקו עד ברכים ועוד אלה והעמיקו עד מתימכאף ואילך כחל אסר לא

יוכל לעבור מכאף סאסור ליכנס במ' מן המתנים ולמעלה שלא יספוקו המים מסבא למי מתכ' יבא על ספת הנחל ומדר עוד אלה לפניו כחל אסר לא יעבר ורגליו ביבסה עד עומדים היינו דכתיב ויסבגי ספת הנחל כ כלומר אכל ספת הנחל ססם היה עומד: גאו כמו גרלו: מי סחו. כוארניט בלעז מים סדריך לסוט בהן ולא לעברם ברגל סלא: יסנפוהו. סחו סייט כמו כאס' יפרט הסוח לסחות: הראית בן אדם. כמה מתגבר הנחל הזה: בסוכני והנה אל ספת הנחל וגו'. בתוך סהולוכני והושיבני במחופל סם סכתען רבמאר מזה ומזה עץ אאברץ בלעז: אל הגלילה. לאמר יקא בלעז:

אל שער החוץ דרך הפונה קדים והנה מים מפכים מן הכתף הימנית בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלה באמה ויעברני במים מי אפסים: וימד אלה ויעברני במים מים ברכים וימד אלה ויעברני מי מתנים: וימד אלה נחל אשר לא אוכל לעבר כי גאו המים מי שחו נחל אשר לא יעבר: ויאמר אלי הראית בן אדם ויוליכני וישיבני על שפת הנחל: בשובני והנה אל שפת הנחל עץ רבמאר מזה ומזה: ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה וירדו על הערבה ובאו הימה אל הימה המוצאים ונרפאו המים: והיה כל נפש חיה אשר ישרץ אל כל אשר יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד כי באו שמה המים האלה וירפאו וחי כל אשר יבוא שמה הנחל: והיה יעמדו עליו רוגים מעין גרי ועד עין עגלים משטח לחרמים יהיו למינה תהיה דגתם כדגת הים הגדול רבה מאד: בצאתי וגבאיו ולא ירפאו למלח נתנו: ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה יבול עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פריו לחדשו יבכר

הקדמונה. המזרחית סגור רבותי בתוספתא סל לסוכ' להיכן יוצאין לימה סל טבר' ולמית סל סדום ולים הגדול לרפות את מימיהם סם המלחים ולמתקם וירדו הערבה זו ימיה סל טבריא ובאו הימה זו ימיה סל סדום אל הימה המוצאים זו ימיה סל אוקיינוס שהוא מן מוצא מן היסוד להקיף את העולם וכרפאו המים מתליחתם מדרס אג' למה קורא אותם מוצאים על סם סכי פעמים סכאו: אל כל אשר יבא סם נחלים. הנחל הזה המתחלק לכמה נחלי מתקן את הימים

סמתערב סזוכס ודגתם הנסרצת סחיה ומתקת: והיה יעמרו עליו רוגים. לחרמים. למחמורות: למינה תהיה דגתם: לא מפיק הא ופירושם למינים הרבה תהיה דגתם למינה לשון רוב מינים כמו והדגה אסר ביאר כל אכחתה סבבתי בצאתיו. סל יס כמו היצאה גמא בלא טיבה וגו' מ'ס' בל' וגבאיו. כמו עשה הנחל הזה גבים גבים הנצנע ססכיבותיו והגבים הם כקעים סחתי כאספיש בהם: ולא ירפאו. להפך למתקת למה כי למלח נתנו ולא ירפאו ה'ו הזז טפילה ויתירה: לחדשו יבכר. מריחרם בחרם יבסל פרותיו: לתרופה

כיום סם שלא ישרצו בורגים וגם לא יחיו בורגים זה זכרו חכמי המחקר כי ב'ס פלסטיים לא ישרצו בורגים ולא יחיו בו כי המים מרוב מליחותם וכן יס סדום ואפסר כי לפני המים האלה יכנסו הנחלים האלה ויכפאו המים ויחיו בהם הורגים ולכן תהיה בהם דגה רבה מאד ואמר ישרץ לשון זכר ועליו כאמריחיה כי תכאנו כפס לשון זכר כל כפס פנעה אחד נפס: והיה יעמרו עליו רוגים. כתיב וקרי עמרו הנחל הזה יהיה גדול ויעמרו עליו כרי הדג סתיה בורגה רבה וינחתן תרבו ויהא אתר למיקם עלה בידין: מעין גרי ישר עין עגלים. זה המקום מעין גרי ישר עין עגלים שהוא סמוך לנחל זה כל המקום הזה יהיה משטח לחרמים מיטטחו סם הכידיים רשתותיהם: למינה תהיה דגתם. ה'א רפה ודינה במפיק רוצה לומר למין הדגה כלומר לכל מיני הדגה תהיה סם דגתם וכנוי מ'ס דגתם אל הנחלים: בצאתי. כתיב בלא יד וקרי ב'יד וכתיב באלף במקום ו'ו ופירוש ומקומות הטובה: וגבאיו. מן לחסוף מים מגבא והוא חפירה סמתאספין בה המים וכנוי בצאתו ובאו אל הים סוכר כלומר כסירפאו מי הים לא ירפאו מקומות סביבא סם מימיהם ויתאספו באותם בינות ובאזים אותם מים לא ירפאו: למלח נתנו. יהיו ברכים לאותם מים בעבור מלח כרי להטעים התבסלו ולמלח כל דבר סוכר. וית למלח נתנו למחפורין רמלח יהון: ועל הנחל יעלה על ספתו מזה ומזה. כלעץ מאכל הוא עץ רב סמך למעלה ולא פירם אחת עץ ועתה אמת עץ מאכל יהיה מכל פירות סבעולם: לא יבול פלתי. לא בימות החמה ולא בימות הגשמים: ולא יתום פרי לחדשו יבכר: ולא יוכלה פריהו אילן כימחרם לחדשו יבכר. וזה יהיה על דרך מופת: כי

אלֵי־דָם־כִּי־בִקְרִיא־וְסִי־וַיֹּאבֵר־אֱלֹהִים־הַמֶּלֶךְ־אֲשֶׁר־יֵשֶׁב־בְּעֵינֵיבָם־אֶעֱשֶׂה־וְאֵלֶּה־שְׁמוֹת־הַשְּׁבֻטִּים־בְּכַפְסוֹק־
חֹנֶה־כְּעִינֵי־עַבְדִּים־אֵלֵי־יֵד־אֲדוֹנֵיהֶם־בְּכַפְסוֹק־וְכֹל־אֶסְתַּר־דְּבוּ־אֵלֵי־דָם־עַל־וְסִי־וְנִתְּחַן־הַלְבוּשׁ־חֹסוֹם־
סִימָן־וְאֵלֶּה־שְׁמוֹת־הַשְּׁבֻטִּים־עַד־סוּף־סִפְּרָה־כֹּל־הֶחָק־קְדִימָה־בְּמֶֹה־קְדִים־וְסִי־וְעַל־גְּבוּל־דָּן־אֶפְרַיִם־רֶאֱוֹבֵן־

וְהָיָה בְשִׁבְטְאֲשֶׁר-גָּרְהָר אֹתוֹ שָׁם
תִּתְּנוּ בַחֲלֹתוֹ נָאִם אֲדֹנֵי יְהוָה :

וַיְהִי שִׁבְעָמָה וַיִּתְּגִיר גִּיּוֹרָא בְּנוֹיָה
תַּמָּן תַּתְּנֹן אַחֲסַנְתִּיהָ אָמַר יי
אֲלֵהֶם וְאֵלֶּיךָ
שִׁמְחָת שְׂבִטָא מִסִּיפֵי צִיפּוֹנָא עַל
תַּחֲסוּם אוֹרַח תַּתְּלוֹן מִעַל אֲדָחַסְתָּ
תַּצֵּר עֵינֶיךָ תַּחֲסוּם שְׂמֵךְ צִיפּוֹנָא עַל
תַּחֲסוּם תַּסְתִּי וְיִהְיֶה לִּי רוּחַ קִידוּמָא
מִעַרְבָא דְּרִין תְּדוּ וְעַל תַּחֲסוּם דְּרִין
מִרוּחַ מְדִינְתָא עַד רוּחַ מִעַרְבָא
אֲשֶׁר תְּדוּ וְעַל תַּחֲסוּם אֲשֶׁר מִרוּחַ
מְדִינְתָא וְעַד רוּחַ מִעַרְבָא נִפְתְּלִי תְּדוּ
וְעַל תַּחֲסוּם נִפְתְּלִי מִרוּחַ מְדִינְתָא
עַד רוּחַ מִעַרְבָא מִנְשָׁה תְּדוּ
וְעַל תַּחֲסוּם מִנְשָׁה מִרוּחַ מְדִינְתָא
עַד רוּחַ מִעַרְבָא אֲפָרִים תְּדוּ וְעַל
תַּחֲסוּם אֲפָרִים מִרוּחַ מְדִינְתָא וְעַד
רוּחַ מִעַרְבָא רְאוּבֵן תְּדוּ וְעַל
תַּחֲסוּם רְאוּבֵן מִרוּחַ מְדִינְתָא עַד
רוּחַ מִעַרְבָא יְהוּדָה תְּדוּ וְעַל
תַּחֲסוּם יְהוּדָה מִרוּחַ מְדִינְתָא עַד
רוּחַ מִעַרְבָא תְּהִי אֲפִרְשׁוּתָא
וְתִפְרָשׁוֹן עֶסְרִין וְחֲמִשָּׁה אֲלֵפִין
פּוֹתִיא וְאוֹרְכָא כְּחַד מִן חֲלָקִיא
מִרוּחַ מְדִינְתָא עַד רוּחַ מִעַרְבָא
וַיְהִי כִּיבִישׁ מִקְדָּשָׁא בְּגוֹיָה
אֲפִרְשׁוּתָא דִּי תִפְרָשׁוֹן קֳדָם יי
אוֹרְכָא עֶסְרִין וְחֲמִשָּׁה אֲלֵפִין
פּוֹתִיא עֶסְרָא אֲלֵפִין וְלֵאמֹר
תְּהִי אֲפִרְשׁוֹת קוֹדְשָׁא לְכַהֲנָיָא
צִיפּוֹנָא עֶסְרִין וְחֲמִשָּׁה אֲלֵפִין
לְמִעַרְבָא פּוֹתִיא עֶסְרָא אֲלֵפִין
לְמִדְּרומָא פּוֹתִיא עֶסְרָא אֲלֵפִין
לְדִרְזומָא אוֹרְכָא עֶסְרִין וְחֲמִשָּׁה
אֲלֵפִין וַיְהִי כִּיבִישׁ מִקְדָּשָׁא דִּי
בְּנוֹיָה לְכַהֲנֵי דְּקִדְשִׁין מִבְּנֵי צִדְקָא
דְּנָטְרוּ מִטְרַת מִמֶּרְיָא דְּלֵא טַעוּ
מִטְעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּטַעוּ לִיּוּאִי

שפרטם וחונן
 התרומה אשר תרמו
 לי . מן החלק הזה
 שפרטם אבל יהודה
 בדרומו אורך ממזרח
 עד הים ורחב כֹּה אָף
 קִימָה ממנה תהי תרומה
 לי למקדש ומקום ל
 חב עשרת אלפים מן
 העשרת אלפים רחב
 הגולה אבל בדרומו
 ב : ומה רחב עשרת
 וקרימה רחב עשרת
 ומאות קנים על חמם
 ות וחמשים לכפון וכן
 תרומה

בְּתוֹכָהּ . כְּתִיב וְקָרִי בְּתוֹכוֹ
וְטַעַם הַכְּתוּב בְּתוֹכָהּ הַתְּרוּמָה
וְטַעַם בְּתוֹכוֹ אֵל הַחֶלֶק וְהַכֹּל
מְבֹאֵר לַמַּעֲלָה : לִכְהִי הַמִּקְרָא
 . רוֹצֵה לִמְדַּת הַמִּקְרָאִים וְהוּא
עַל דֶּרֶךְ כָּלל וְכֵן תִּירָגַם יוֹתֵן
מֵהֶם מִבְּנֵי צְדִיק פְּלִאֲתָיו : כֹּאֵם
צְדִיק וְטַעַם צְדִיק פִּירְסָהוּ לַמַּעַ

על דרך כלל וכן תירגם וכתב לכהניא דקריסטין וזוהי הם המוקדמים אוחס
מהם מבני ברוך שלחמנו: כאשר תשנו הלויים. ר"ל הכהנים הלויים שאינם מבני
ברוך וטעם ברוך פירסוהו למעלה בפסוק והלעכה אשר פניה דרך הצפון:
והיתה

לבתים לכהנים ארך כֹּהֹ אלפים קנים ממזרח למערב ורחב עשרת אלפים מן הצפון לדרום; ולאֵלה תהיה תרומת הקדש לכהנים. ולאֵלה העֲשֶׂת אלפים רחב וכהֹ אלף אורך יהיו לכהנים בצפון בתוך רבועת התרומה הגְּדוֹלָה אצל דרומה מִלִּי יהודה; כפונה כֹּהֹ אלף. הוא האורך ממזרח למערב; וימנה רחב עשרת אלפים. מזר מערב רחב עשרת אלפים מן הצפון לדרום; ויקרימה רחב עשרת אלפים. מן המזרח למערב; והיה מקדש יי' בתוכו; הוא הר הבית חמש מאות קנים על חמס מאות קנים. וכן לזר מזרח וכן לזר מערב וברוחב ארבעת אלפים וסבע מאות וחמשים לצפון וכן לרובע; לכהנים המקודש. החלק הזה המקודש יהי לכהנים; תרומה

תְּרוֹמַת תְּרוֹמַת הַזֶּה הָיָה סֵם הַפְּרָטָה תְּרוֹמַת מִפְּרֻטָּה וְהִתָּה לְהַסְרָה
הַזֶּה מִפְּרֻטָּה מִתְּרוֹמַת הָאָרֶץ מִן הַתְּרוֹמָה הַגְּדוֹלָה הַזֶּה מִן הָאָרֶץ אֲרוֹךְ
מִחוּקֵיכֶם עַד גְּבוּל מִזְרָח בְּרוּחַ כֶּה אֲלֵפִים כִּמוֹ סָאֵמֹר לְמַעַל מִמֶּנָּה יִבְרִילוּ
רֹכְצֵה זֶה בְּאֵמֶנֶע אֲרָכָה לְכַהֵן וְלַמְקָדָשׁ יִקְרָם הַקְּדָשִׁים כִּסְלֵה הַתְּרוֹמָה הַגְּדוֹלָה

קֹדֶשׁ לְכַהֵנִים וְלָלֵוִים
וְלִכְשִׁי וְלִאֲחֻזֹּת הָעִיר
וְלַעֲבָדֵי הָעִיר כִּמוֹ ס
מִפְּרֻטָּה וְהוֹלֵךְ זֶה כֶּה
אֲלֵף אֲרוֹךְ וְיֵאֱלָף רַחֵב
בְּצִמְדוֹ הַמְּפֻרָּשֶׁת מִן
מִמֶּנָּה לְכַהֵן וְלַמְקָדָשׁ
זֶה הָיָה קֹדֶשׁ קְדָשִׁים
אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים אֲלֵף
רֹכְצֵה הָלֵוִי וְהָלֵוִים
לְעֻמַּת גְּבוּל הַכַּהֲנִים
אֲלֵף רֹכְצֵה הַכַּהֲנִים
כְּמֹדֶת הַכַּהֲנִים כְּכָר
כָּל אֲרָכָה כָּל אֲרוֹךְ
כָּל הַרְצוּת אֲרוֹכָן
כֶּה אֲלֵף וְלֹא יִמָּר
זֶה יִחְלַס בְּקִרְקֶה
אֲחֵר וְחֻמַּשׁ אֲלֵפִים
הַנּוֹתָר בְּרַחֵב

רֹכְצֵה הַתְּרוֹמָה
הַגְּדוֹלָה הַזֶּה
אֲלֵפִים רַחֵב וְאֲרוֹךְ
כְּאֵזֶת הַחֲלָקִי מִפְּאֵת
דְּרִיִּשׁ פְּאֵת יָם וּמִמֶּנָּה
חֹזֶר וְתִרֵם סְתֵי רֹכְצֵה
בְּאֵמֶנֶע אֲרוֹךְ פ
עֲשָׂרִים וְחֻמַּשׁ אֲלֵף
וְרַחֵב עֲשָׂרִים אֲלֵף
וְעִיִּין כְּסֹאֵר בְּרַחֲבָה
חֻמַּשׁ אֲלֵפִים אֲחֵת
חֻמַּשׁ אֲלֵפִים רַחֵב
יִהְיֶה לְמוֹסָב הָעִיר א
אֲרָכָן כֶּה פִּי אֲרוֹךְ
חֻמַּשׁ וְעֲשָׂרִים אֲלֵף
סֵל תְּרוֹמַת הָלֵוִים
חֹל הָיָה וְיֵאֱלָף קֹדֶשׁ
כְּתוּמַת אֲחֵת רֹכְצֵה
סֵל הַכַּהֲנִים וְהָלֵוִים
חֹל הָיָה אֲלֵף וְיִהְיֶה
לְעִיר לְמוֹסָב יִשְׂרָאֵל
וְלַמְּגֵרָם כְּסִיב הָעִיר
בְּתוֹכָהּ בְּאֵמֶנֶע
אֲחֵת רֹכְצֵה וְלֹא
מִדֻּתָּהּ סֵל עִיר
פְּאֵת כְּפֹן וְגו'

מִרְכַּבֶּת אֲרֻבֶּת
אֲלֵפִים וְחֻמַּשׁ מֵאוֹת
קָנִים עַל אֲרֻבֶּת אֲלֵף
וְחֻמַּשׁ מֵאוֹת קָנִים כ
כְּסֹאֵר בְּרוּחַ חֻמַּשׁ
מֵאוֹת הֵז יִהְיֶה לָהֶם
לְמַגֵּרָם מֵאֲחֵת וְחֻמַּשִּׁים
לְכָפֹן וְאֲחֵת וְחֻמַּשִּׁים
קָנִים לְרֹדֶם כִּמוֹ ס
סָאֵמֹר בְּמִקְרָא סֵל

וְהִתָּה לָהֶם תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת

הָאָרֶץ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים
וְהָלֵוִים לְעֻמַּת גְּבוּל הַכַּהֲנִים חֻמַּשָּׁה
וְעֲשָׂרִים אֲלֵף אֲרוֹךְ וְרַחֵב עֲשָׂרִים
אֲלֵפִים כָּל אֲרוֹךְ חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים
אֲלֵף וְרַחֵב עֲשָׂרִים אֲלֵפִים וְלֹא
יִמָּר וְלֹא יִעֲבֹר
רֹאשִׁית הָאָרֶץ כִּי קֹדֶשׁ לַיהוָה
וְחֻמַּשֶּׁת אֲלֵפִים הַנּוֹתָר בְּרַחֵב עַל־
פְּנֵי חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף חֹל הָיָה
לְעִיר לְמוֹשָׁב וְלַמְּגֵרָה וְהִתָּה הָעִיר
בְּתוֹכָהּ וְאֵלֶּה מִדֻּתֶיהָ פְּאֵת עֲפֹן
חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־
גְּבֻל חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת
אֲלֵפִים וּמִפְּאֵת קָדִים חֻמַּשׁ מֵאוֹת
וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־יָמָה חֻמַּשׁ
מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וְהִתָּה
מִגֵּרָה לְעִיר עֲפֹנָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים
וְגִבְעָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וּקְרִימָה
חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וְיִמָּה חֻמַּשִּׁים
וּמֵאוֹתִים וְהַנּוֹתָר בְּאֲרוֹךְ לְעֻמַּת
תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים אֲלֵפִים קְרִימָה
וְעֲשָׂרִים אֲלֵפִים יָמָה וְהִתָּה לְעֻמַּת
תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ וְהִתָּה תְּבוּאָתָהּ
לְלֶחֶם לְעַבְדֵי הָעִיר וְהַעֲבַד הָעִיר
יַעֲבֹדוּהוּ מִכָּל שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל
כָּל הַתְּרוֹמָה חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף
בְּחֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף רִבְעִית
תְּרִימוֹת אֲחֵת תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ אֲלֵף
אֲחֵת הָעִיר וְהַנּוֹתָר
לְנִשְׂיָא מִזֶּה וּמִזֶּה לְתְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ

וְהִתָּה לָהֶם תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת

הָאָרֶץ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים

וְהָלֵוִים לְעֻמַּת גְּבוּל הַכַּהֲנִים חֻמַּשָּׁה

וְעֲשָׂרִים אֲלֵף אֲרוֹךְ וְרַחֵב עֲשָׂרִים

אֲלֵפִים כָּל אֲרוֹךְ חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים

אֲלֵף וְרַחֵב עֲשָׂרִים אֲלֵפִים וְלֹא

יִמָּר וְלֹא יִעֲבֹר

רֹאשִׁית הָאָרֶץ כִּי קֹדֶשׁ לַיהוָה

וְחֻמַּשֶּׁת אֲלֵפִים הַנּוֹתָר בְּרַחֵב עַל־

פְּנֵי חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף חֹל הָיָה

לְעִיר לְמוֹשָׁב וְלַמְּגֵרָה וְהִתָּה הָעִיר

בְּתוֹכָהּ וְאֵלֶּה מִדֻּתֶיהָ פְּאֵת עֲפֹן

חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־

גְּבֻל חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת

אֲלֵפִים וּמִפְּאֵת קָדִים חֻמַּשׁ מֵאוֹת

וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־יָמָה חֻמַּשׁ

מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וְהִתָּה

מִגֵּרָה לְעִיר עֲפֹנָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים

וְגִבְעָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וּקְרִימָה

חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וְיִמָּה חֻמַּשִּׁים

וּמֵאוֹתִים וְהַנּוֹתָר בְּאֲרוֹךְ לְעֻמַּת

תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים אֲלֵפִים קְרִימָה

וְעֲשָׂרִים אֲלֵפִים יָמָה וְהִתָּה לְעֻמַּת

תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ וְהִתָּה תְּבוּאָתָהּ

לְלֶחֶם לְעַבְדֵי הָעִיר וְהַעֲבַד הָעִיר

יַעֲבֹדוּהוּ מִכָּל שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל

כָּל הַתְּרוֹמָה חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף

בְּחֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף רִבְעִית

תְּרִימוֹת אֲחֵת תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ אֲלֵף

אֲחֵת הָעִיר וְהַנּוֹתָר

לְנִשְׂיָא מִזֶּה וּמִזֶּה לְתְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ

וְהִתָּה לָהֶם תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת

הָאָרֶץ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים

וְהָלֵוִים לְעֻמַּת גְּבוּל הַכַּהֲנִים חֻמַּשָּׁה

קֹדֶשׁ קְדָשִׁים ה' בְּנֵי אֲדָמָה וְכֹהֲנִים וְסִימָה זֶה תְּרוֹמַת הַבֵּית עַל רֹאשׁ
וּבִן עֶשְׂרִים אֲרוֹךְ וּמֵשֶׁה וּבְדֵל אֲרוֹךְ וְחֻמַּשֶּׁת חֹזֶן וּנְכִיָּה וְלִמְשָׁח קֹדֶשׁ קְדָשִׁים
בְּסֹדֶר בְּסֹדֶר תְּרוֹמָה בְּתוֹכָהּ בְּתוֹכָם כֹּן וּבְעֵינֵיכֶם חֹל הָיָה לְעִיר לְמוֹשָׁב
וּבְקֹדֶשׁ הַבֵּית בְּתוֹכָהּ קָדִים

וְהִתָּה לָהֶם תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת

הָאָרֶץ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים
וְהָלֵוִים לְעֻמַּת גְּבוּל הַכַּהֲנִים חֻמַּשָּׁה
וְעֲשָׂרִים אֲלֵף אֲרוֹךְ וְרַחֵב עֲשָׂרִים
אֲלֵפִים כָּל אֲרוֹךְ חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים
אֲלֵף וְרַחֵב עֲשָׂרִים אֲלֵפִים וְלֹא
יִמָּר וְלֹא יִעֲבֹר
רֹאשִׁית הָאָרֶץ כִּי קֹדֶשׁ לַיהוָה
וְחֻמַּשֶּׁת אֲלֵפִים הַנּוֹתָר בְּרַחֵב עַל־
פְּנֵי חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף חֹל הָיָה
לְעִיר לְמוֹשָׁב וְלַמְּגֵרָה וְהִתָּה הָעִיר
בְּתוֹכָהּ וְאֵלֶּה מִדֻּתֶיהָ פְּאֵת עֲפֹן
חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־
גְּבֻל חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת
אֲלֵפִים וּמִפְּאֵת קָדִים חֻמַּשׁ מֵאוֹת
וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־יָמָה חֻמַּשׁ
מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וְהִתָּה
מִגֵּרָה לְעִיר עֲפֹנָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים
וְגִבְעָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וּקְרִימָה
חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וְיִמָּה חֻמַּשִּׁים
וּמֵאוֹתִים וְהַנּוֹתָר בְּאֲרוֹךְ לְעֻמַּת
תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים אֲלֵפִים קְרִימָה
וְעֲשָׂרִים אֲלֵפִים יָמָה וְהִתָּה לְעֻמַּת
תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ וְהִתָּה תְּבוּאָתָהּ
לְלֶחֶם לְעַבְדֵי הָעִיר וְהַעֲבַד הָעִיר
יַעֲבֹדוּהוּ מִכָּל שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל
כָּל הַתְּרוֹמָה חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף
בְּחֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף רִבְעִית
תְּרִימוֹת אֲחֵת תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ אֲלֵף
אֲחֵת הָעִיר וְהַנּוֹתָר
לְנִשְׂיָא מִזֶּה וּמִזֶּה לְתְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ

וְהִתָּה לָהֶם תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת

הָאָרֶץ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים

וְהָלֵוִים לְעֻמַּת גְּבוּל הַכַּהֲנִים חֻמַּשָּׁה

וְעֲשָׂרִים אֲלֵף אֲרוֹךְ וְרַחֵב עֲשָׂרִים

אֲלֵפִים כָּל אֲרוֹךְ חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים

אֲלֵף וְרַחֵב עֲשָׂרִים אֲלֵפִים וְלֹא

יִמָּר וְלֹא יִעֲבֹר

רֹאשִׁית הָאָרֶץ כִּי קֹדֶשׁ לַיהוָה

וְחֻמַּשֶּׁת אֲלֵפִים הַנּוֹתָר בְּרַחֵב עַל־

פְּנֵי חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף חֹל הָיָה

לְעִיר לְמוֹשָׁב וְלַמְּגֵרָה וְהִתָּה הָעִיר

בְּתוֹכָהּ וְאֵלֶּה מִדֻּתֶיהָ פְּאֵת עֲפֹן

חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־

גְּבֻל חֻמַּשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת

אֲלֵפִים וּמִפְּאֵת קָדִים חֻמַּשׁ מֵאוֹת

וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וּפְאֵת־יָמָה חֻמַּשׁ

מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים וְהִתָּה

מִגֵּרָה לְעִיר עֲפֹנָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים

וְגִבְעָה חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וּקְרִימָה

חֻמַּשִּׁים וּמֵאוֹתִים וְיִמָּה חֻמַּשִּׁים

וּמֵאוֹתִים וְהַנּוֹתָר בְּאֲרוֹךְ לְעֻמַּת

תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים אֲלֵפִים קְרִימָה

וְעֲשָׂרִים אֲלֵפִים יָמָה וְהִתָּה לְעֻמַּת

תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ וְהִתָּה תְּבוּאָתָהּ

לְלֶחֶם לְעַבְדֵי הָעִיר וְהַעֲבַד הָעִיר

יַעֲבֹדוּהוּ מִכָּל שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל

כָּל הַתְּרוֹמָה חֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף

בְּחֻמַּשָּׁה וְעֲשָׂרִים אֲלֵף רִבְעִית

תְּרִימוֹת אֲחֵת תְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ אֲלֵף

אֲחֵת הָעִיר וְהַנּוֹתָר

לְנִשְׂיָא מִזֶּה וּמִזֶּה לְתְּרוֹמַת הַקֹּדֶשׁ

וְהִתָּה לָהֶם תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת

הָאָרֶץ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים

וְהָלֵוִים לְעֻמַּת גְּבוּל הַכַּהֲנִים חֻמַּשָּׁה

וְהִתָּה לָהֶם תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת הָאָרֶץ תְּרוֹמַת מִסֵּם תִּחְזֶה כְּלֵם תְּחִימָה סִימָה
וְהַדְּמוּיִים לָהֶם וְאֵת אֵף עַל פִּי חֵלֶק הַכַּהֲנִים עַם הַמְּקָדָשׁ הָיָה תְּרוֹמַת מִתְּרוֹמַת
הָאָרֶץ כִּי הָיָה קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים אֲלֵף גְּבוּל הָלֵוִים רֹכְצֵה לְמוֹר עַל וּכְן תְּרוֹמָה יִתְּנֶה עַל
גְּבוּל לְמוֹר רֹכְצֵה לְמוֹר סָמֹךְ לְגְבוּל הָלֵוִים וְתְּרוֹמַת הָאָרֶץ הָיָה חֵלֶק הָלֵוִים וְאֲחֵת
הָעִיר וְחֵלֶק הַכַּהֲנִים עַם הַמְּקָדָשׁ
הָיָה תְּרוֹמַת הַתְּרוֹמָה כִּי כָל עִיר
יִרְשֶׁלֶם הָיָה תְּרוֹמָה וְהָלֵוִים
מִבְּאֵר הָיָה וְלֹא יִמָּר מִמֶּנָּה
הָלֵוִים וְכָל סָכָן הַכַּהֲנִים כָּל
יִמָּרוּ מִתְּרוֹמַת יִשְׂרָאֵל וְלֹא
יִמָּר וְכָן לֹא יִחְלִיפוּ וְלֹא יִעֲבֹר
אֲחֵת בְּנִחְלָה אֲחֵת וְלֹא יִמָּר
וְלֹא יִעֲבֹר דֶּרֶךְ כָּל יִעֲבֹר
כְּתִיב רֹכְצֵה לְמוֹר יִעֲבֹר הַחֲלָק
הַזֶּה לְאַחֵר וְלֹא יִעֲבֹר קְרִי
רֹכְצֵה לְמוֹר הַכֶּהֵן אִם הָלֵוִי לֹא
יִעֲבֹרוּ רֹאשִׁית הָאָרֶץ כִּמוֹ
סָאֵמֹר אֲחֵת תְּרוֹמַת הָאָרֶץ כֹּן
קֹדֶשׁ אֲחֵת רֹאשִׁית כִּי הַתְּרוֹמָה
רֹאשִׁית כִּי קֹדֶשׁ לֵי פִיר
כָּל זֶה הָיָה קֹדֶשׁ וְאֵף עַל פִּי
סָאֵמֹר מִקְדָּשׁ יִתָּה מִחֲבָר
הַכָּל הָיָה קֹדֶשׁ לֵי כִי הָיָה אֲחֵת
מִפְּרֻטָּה וְחֻמַּשֶּׁת אֲלֵפִים
חֹל הָיָה לְעִיר אֲחֵת הָעִ

נעלם ספר יחזקאל

ג'קב' אב' 1911

וְלֹאֲחֻזְרָה עִיר אֶל--פְּנֵי חֲמִשָּׁה
וְעִשְׂרִים אֶלֶף יְתֻרְמָה עַד-גָּבֹל
קְדִימָה וְיָמָה עַל-פְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעִשְׂרִים
אֶלֶף עַל-גָּבֹל יָמָה לְעֶמֶת חֲלָקִים
לְבָשִׂיא וְהִיתָה יְתֻרְמָת הַקֶּדֶשׁ וּמִקְדָּשׁ
הַבֵּית בְּתוֹכָהּ וּמֵאַחֲזֹת הַלְוִיִּם
וּמֵאַחֲזֹת הָעִיר בְּתוֹךְ אֲשֶׁר לְנִשְׂיָא
יְהוּדָה בֵּין גָּבֹל יְהוּדָה וּבֵין גָּבֹל
בְּנִימֵן לְנִשְׂיָא יְהוּדָה וְיְתֻרְהֶשֶׁבִטִים
מִפָּאֵת קְדֻמָּה עַד-פָּאֵת יָמָה בְּנִימֵן
אַחֵד : וְעַל גָּבֹל בְּנִימֵן מִפָּאֵת
קְדִימָה עַד-פָּאֵת יָמָה שְׁמֵעוֹן אַחֵד :
וְעַל גָּבֹל שְׁמֵעוֹן מִפָּאֵת קְדִימָה עַד
פָּאֵת יָמָה יִשְׁשָׁכָר אַחֵד : וְעַל
גָּבֹל יִשְׁשָׁכָר מִפָּאֵת קְדִימָה עַד--
פָּאֵת יָמָה זְבוּלֹן אַחֵד : וְעַל גָּבֹל
זְבוּלֹן מִפָּאֵת קְדִימָה עַד-פָּאֵת יָמָה
גָּד אַחֵד : וְעַל גָּבֹל גָּד אֶל-פָּאֵת
נִגְבַת יִמְנָה וְהִלָּה גָּבֹל מִתְמָר מִי
מְרִיבֵת קֹדֶשׁ נְחֻלָּה עַל-הַיָּם הַגָּדוֹל :
זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפְּלוּ מִנְּחֻלָּה
לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵלֶּה מַחְלֻקוֹתֵם נֹאֵם
אֲדֹנֵי הָהוּא :

וְאֵלֶּה תוֹצְאֹת הָעִיר מִפֶּאֶת צִפּוֹן
חֲמֵשׁ מֵאוֹת וָאַרְבַּעַת אֲלָפִים מֵדָה׃
וְשַׁעַר הָעִיר עַל־שְׁמוֹת שְׁבִטֵי
יִשְׂרָאֵל שְׁעָרִים שְׁלוּשָׁה צְפוֹנָה שְׁעַר
דָּאוֹבָן אַחֵר שְׁעַר יְהוּדָה אַחֵר שְׁעַר
לֵוִי אַחֵר׃ וְאֶל־פֶּאֶת קִדְמָה חֲמֵשׁ
מֵאוֹת וָאַרְבַּעַת אֲלָפִים וְשַׁעֲרִים
שְׁלֹשָׁה וְשַׁעַר יוֹסֵף אַחֵר שְׁעַר בְּנִימִן
אַחֵר שְׁעַר דָּן אַחֵר׃ וּפֶאֶת דְּגֹבָה
חֲמֵשׁ מֵאוֹת וָאַרְבַּעַת אֲלָפִים מֵדָה
וְשַׁעֲרִים שְׁלֹשָׁה שְׁעַר שִׁמְעוֹן אַחֵר
שְׁעַר יִשְׁשָׁכָר אַחֵר שְׁעַר זְבוּלֹן אַחֵר׃
פֶּאֶת־יְמִינָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת וָאַרְבַּעַת
אֲלָפִים שְׁעָרֵיהֶם שְׁלֹשָׁה שְׁעַר גֵּר
אַחֵר שְׁעַר אֲשׁוּר אַחֵר שְׁעַר נַפְתָּלִי
אַחֵר׃ סָבִיב שְׁמֹנֶה עָשָׂר אֶלֶף וְשֵׁם־
הָעִיר מִיּוֹם הַיּוֹהֵ יִשְׁמָה׃ חֹזֶק

סכום דגסוקים של ספרא אלף ומאתים ושבעים ושלש ת:

אחד מן המדסים • חזונו אונן קשבת דעקרא • גם אני חצני נערת • יעש לו לטבח גזילה ושם זה
לפנים • ועמסם על החמרים • ומה חשחן וכני תורן • ב' כהן כל משרתים חוץ מן וגלגל • ס' נלי יחזקאל
והיריעשר אל הם בככ על הם וסמ' פאת קדים בבין חורן • וזה גבול מתכר מ' בריכת קדש • וכל שאר
קרי' דכול כמ' אל הם וסמ' כל הנחלים הנחלים אל הם • תוצאת ג' כתיב בן עיין בסדר בסעי' • ס' ושערי
העיר שערים שלשה • ואל פאת קדימה דיוסף ושערים שלשה • ופאת נגבה דשכעון ושערים שלשה •
פאת ימיה דגן שעריהם שלשה • כל יחזקאל טער כמ' ושערי יוסף • סביב ג' ר' פ' סביב שכונה עשר
אלף • סביב רשעים יתהלכ • סביב בעתות כלאות •

אל פני חמסה ועשרים
 אלף. על רחב כה
 אפים תרומה עד גבול
 קדימה מל ארך יסרל
 כולה; ומה על פני
 וגו'. וכן למערב על
 פני סלסת הרצועת
 מל כהני ולוים וחחות
 העיר ברחב כה אפים
 על גבול ימה. כמוד
 גבול ימה עד ארזיכוס
 לעומת חלקים י
 כנגד ארך חלקי
 הסבטו; לכסוי. והיא
 והיתה תרומת הקדש
 היא רצועת הכהנים
 ומקדש הבית בתוכה
 הכל באמצע נחלת
 הנסוי; ומחחות
 הלויים ומחחות העיר
 גם הוא בתוך אסר
 לכסוי יהיה; בין גבול
 יהוד' ובין גבול בנימין
 כל רחב הרצועה
 אסר בין פני הסבטים
 האלה יהודה מפסן
 ובנימין מן הדרום יתי
 לכסוי והיא הרצועה
 שהותרת' ראסון רחב
 כה אלפי באורך אחר
 חלקי הסבטים; ויתר
 הסבטו; יטלו בדרומה
 מל אותה רצועת בנימין
 אכלה ואכלו ממנו
 ואכלו יסמכר ואכלו
 זבולן ואכלו גר מבא
 גר במצר דרומי מל
 ארך יסרל; ועל
 גבול גר. מצד דרומי
 מל. מתמר מי
 מריבת קדש נחלה.
 מדיחו עיר התמרים
 במקצוע המזרח ובא
 למערב למי מריבת
 קדש ובא והולך עד
 נחל מצרי' הסופך לים
 הגדול במקצוע ד
 ורומית מערבית;
 תובאות העיר - סערים
 לר' רוחותיה; מדה.
 היא קנה המדה ה'
 מאות וד' אפים קנים
 יסביב יח אף היקף
 העיר יח אלף קנים
 כך עולה חסבון ד
 רבועה; ושם העיר
 מיוס יי' סמה ת' סמא
 דקרת' איתפרס מיוס
 דאסרי ו' סכינתיה
 תמן כלומר לא יקרא
 לה סם אחר אלא סם
 הראסון סהיה לה ת
 מיוס סעקר' אברה' את
 יבחק בנו סם סקרא
 לוי' דהוהיה היה ס
 סמה סלס הרי ירוס'
 וים עד לפתור ושם
 העיר יהיה לעתיד ת
 מיוס בנייה ולהלן
 תבא לה יי' סמה;

[illegible]

פחיתות

בשבע (זהו בשבעך את קול שמואל : צפ רבא אל שמו)

עלמ

רמז

אבן עזרא

77

דבר

פתיגם   נבואת סז קרם

יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֵל־הוֹשֵׁעַ בֶּן־בְּאֲדִי
בִּימֵי עֲזִיָּה יוֹתָם אֲחֹזִי יְחֻזְקִיָּה מֶלֶךְ
יְהוּדָה וּבִימֵי יִרְבֵּעַם בֶּן־יֹאָשׁ מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל׃ תַּחֲלֵת דְּבַר־יְהוָה בְּהוֹשֵׁעַ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵל־הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח־לְךָ
אִשָּׁרָת וּנְכוּסִים וַיִּלְרִי וּנְכוּסִים כִּי־
זָכַתְתָּהּ הָאָרֶץ מֵאֲחֵרֵי יְהוָה׃

והיחזקיהו את שלקת אשת זנונים וזה חמורה בספרים הלוא ראה כחן תחלת דבר
 וי' בהושע ויאמר יי' והנה לא מרה פי השם חלילה חלילה רק הושע בן בארי איכנו
 הושע בן אלה כמו חנוך עם כולל לארבעה אנשים בתורה וסאל מרחובות הנהר
 וסאל בן ההעניית וסאל בן קים ורבים ככה ותחלת נבואת זה הכביא על מלכות
 ירבעם בן יואם מלך ישראל ארבעים שנה לפני גלות שמרון אם היתה נבואתו בסוף
 ימי ירבעם כי לא מלך זכריה בנו אחריו רק שנה חדש' וכשתה מלכות בית יוא

עז ב 77 וו

אבן עזרא

רמז

את גומר. רבותינו אמרו: כ
שמה על סם זמנה סהכל ג
גומרין בה ודמין בה כדבלי
ית גומר סאם יסובו מדרס
גמרה פורענותם ואם לאו יהיו
כנזבלות מתאכה: ותהר ותלך.
ואוספת למיעבר עובדין ביטין
קרא שמו יזרעאל. קרי שמהו
מבדריא התכבא עליהן סיגלו
ויהיו זרועין בעמי: את דמי
יזרעאלו. כתרמו את דמי
בית אחאב סחרג יהוא ביזרע
על סעברו את הבצל והלכו הוא
ובני אחרי כן. ועברו ע"ז לכך
אחיחושב עליה דמי בית אחאב
כדס כק: על בית יהוא ירבעם
בן יואש מבי יהוא היה זכריה
בנו נהרג: לא אוסף עוד ארחס
לרחס: כינסא חסא להם.

אחלק להם מנת כוסם ופעולתם
כמו וישא משאותי ואת בית
יהודה ארחם. לאחר שאשכית
את ממלכות ישראל שמסגלו
עטרת השבטים היו בית יהודה
בכלל הרחמים מחזקיהו עד
ברקיהו: ותגמל את לא רוחמה
לפיתרונמו ויכלה אותו הדור
בין העמים סגלו פס: ותהר
ותלך בן. ואוקיפו ועברו עוברך
ביסין ולפי פטונו כחמשמו:

וזהו מספר • מה ענין כדור אחד
ובחמה סמוכין כדור אחד
ורבותי פ' בפסחים הרגיש הוסע
בצמחו שחטא על שאל' החליפם
אמר וכן עליה רחמי' ובסיפרי
דבר רב פ' יושב ישראל בסטים
סנינור' חול' ים פרסו' סמוכות
זו לזו ורחוקות זו מזו כרחוק
מזרח ממערב כי אחס' לא עמי
וזהו מספר בני ישראל כחול' הם
מה ענין זה אצל זה משל למלך
סבסע על אשתו סלח אחר ה
הסופר לבוא ולכתוב להגט עד
סלח בא הסופר כתרצה המלך
לאשתו אמר המלך חיפסר יבא
סופר זה מכאן חלוק כלום לבו
חלוק ותומה לומ' למה סלח אחרי
אמ' לו בא וכתוב לה סאני כופל
לה כתובת' ולפי פסוטו כך היא
סמיכתו כי אחס' לא עמי ואבני
לא אחיה לבס' ארזה עצמי כ
כאילו איני לבס' ותגלו לבין ה
האומות ואף סם תרבו ותצמחו
ועס' תשיבו אל לבבכם לסוב
אלי כמו שנאמר על ידי מסה
והסבות אל לבבך בכל הנוס

וְאֵל וְאַתָּנִי עֲלֵיהֶן דָּאִם יִתְּבוּן
יִשְׁתַּבֵּק לְהֵן וְאֵם לֹא כְּמִיתָר עָלֵי
תִּינִן יִתְּרוֹן וְאִסְיֹן וְעִבְדֹן עֹבְדֵי
בִּישׁוֹן וְאִמֵּר יִי לֵיה קְרָא שׁוֹמְחוֹן
מְבִרְרֵא אֲרִי עוֹר צִיב חֵד כְּזַעִיר
וְאִסְעֵר דֶּם פִּלְחֵי מַעֲוֹתָא דְאַשְׁרֵי
יְהוֹנָה בְּחֻרְעָאֵל דְּקַטְלִינִן עַל
רְפִלְחוֹל בְּעֵלְאֲתָבוֹ אִינוֹן לְמִסְעֵי
בְּתַר עֲלֵיא רִבְבִיתָאֵל בְּבֹן א
אַחֲשִׁבִיגִיה דֶּם זְכִי עַל בֵּית יְהוֹנָה
וְאַבְטֵל מַלְכוּתָא מִבֵּית יִשְׂרָאֵל :

וַיְהִי בַעֲדָנָא הַהִיא וְאַתְבַּר ית
תְּקוּף עֲבָדֵי קֶרֶב יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁר
יִזְרְעֵאל וְאוֹסִיפוּ וַעֲבָדוּ עֲזָבִין
בִּישָׁן וְאַמֵּר לִיה קְרוֹי שׁוֹמְחוֹן דְּלֵא
רְחִימִין בַּעֲזָבֵי דִּיהוֹן אֲרִי לֹא אוֹסִיף

עוֹד לְרַחֵם עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַם י' יוֹחֵל וְנִסִּי
אִם יִתּוּבוֹן מִשִּׁבְק אֲשֶׁבוֹק לְהוֹן : חָזַק כְּבוֹל לֹא

וְעַל רֵבִית יְהוּדָה אָרְחָם
וְאַפְרוֹקִינוֹן בְּמִמָּרָא דִּי אֶלְהֻזֹּן
וְלֹא יִתְפָּרֶקֶן בְּקִשְׁמָא וּבְחִרְבָּא
וּבְעֵבְרֵי קָרְבָּא בְּסוֹסֹן וּבְפָרְשֵׁי ;
וְדִירוּזֹן דִּיאֲחַלְיָאוּ לִבְנֵי עַמִּימָא

בְּעוֹבְדֵיהֶן וְאוֹסִיפוּ וְעִבְרוּ עִבְרֵי

עמי ארי אתון לא עמי בדלית
אתון מקיימין פתגמי אורייתי
מיסרי לא הוה בסעריכון ויהי
מניין בני ישראל סג כחלא דימא
דלא מיתכל ודלא מיתמני ויהי
באתרא דאתגליוא ביני עממיא
כבר עברו על אורייתא ובאתמר
להון לא עמיאתון יתובון ויתרבו

וַיִּתְּאֶמֶר לָהוֹן עֲמִיהֶרָלֵהָ קִימָא
לָהוֹן רִישׁ חֵד מִן בֵּית דֹּרֹר וַיִּסְקִין מִן
אִיסְרוֹ לֵאחֲכִיכֹן עֲמִי תוֹבוֹ לְאוֹרִיתִי וְ
וַאֲמָרוּ לֵה אֲרִי הֵיאֵל מִתְעַנֵּא בְּפֹל
בִּישׂא מְקַבֵּל אֶפְהָא

וַיִּלְךָ וַיִּקַּח אֶת-זֶמֶר בַּת-דָּבְלִים
וַתְּהֵרָה וַתֵּלֶד לוֹ בֶן׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֵאל כִּי-עוֹד מַעַט
וּפְקַדְתִּי אֶת-דָּמִי יִזְרְעֵאל עַל-בֵּית
יְהוָה וְהָשִׁבְתִּי מִמְּלָכוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וּשְׁבַרְתִּי אֶת-
קֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל בְּעַמְּקֵי יִזְרְעֵאל׃

וְתִהְיֶה עוֹד וְתִלְדַּךְ בְּתוֹי אָמַר לוֹ קִרְבֵּן
שָׁמָּה לֹא רָחֲמָה בִּלְאֵי אוֹסִיף עוֹד
אַרְחֹם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׂאָ
אֲשָׁאֲלֵהֶם: וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה
אַרְחֹם וְהוֹשַׁעְתִּים בִּיהוָה אֱלֹהֵיהֶם
וְלֹא־אוֹשִׁיעַם בְּקִשְׁרָה וּבְחִדּוֹב וּבִ
וּבְמַלְתִּמָּה בְּסוֹסִים וּבְפָרָשִׁים:

וַתִּגְבַּל אֶת־לֶאֱרֹמָהּ וַתְּדַרְדֹּר לִרְכֵּן
: וַיֹּאמֶר קָרָא שְׁמוֹ לֹא עָמִי בִי אֲתָם
לֹא עָמִי וְאַנְכִי לֹא־אֱהִיָּה לָכֶם :

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר
וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר יֹאמַר לְהֵם לֹא
זָמִי אִתָּם יֹאמַר לָבֶן דָּוִי אֶל־חֵי :

וְקָבְעוּ בְּנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל
יְחִידוֹ וּשְׁמוֹ לֵהם רֹאשׁ אֶחָד וְעַל־וּמָן
הָאֶרֶץ בִּגְדוּל יוֹם יִזְרְעָאֵל : אָמְרוּ
לְאַחֵיהֶם עֲמִי וְלֵאחֹתֵיכֶם רַחֲמָה :

וְיִבְרָא מִכֶּם לְיִבּוּכִי הֲאֵלֹא אֲשֵׁחִי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישׁוֹה וְתִסְרֹן נִוְנִיהַ מִפְּנֵיהַ
וְנִאֲפֻקֶיהָ מִבֵּין שְׂדֵיהָ :

תַּבְּנִשׁוּן בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹדָא וַיִּמְנוּ
לְיֹתָהוֹן אֲרִי רַב יוֹם כְּנִישְׁתָּהוֹן : נִבְיָא
שְׁתִּכּוֹן אֲרָחִים : אוֹכְחוּ לְבִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל
מִרִי לֹא מִקְבִּיל עֲלוֹתָהּ עַד דְּתַעֲרִי עֹבְדָהּ
שְׁעוֹתָהּ מִבֵּין קְרוּתָא :

סביר רמה' אז ישיר משה. כי בא סוס פרעה. כבן
לל. בעבר הדרך כגיא מול בית פעור: ואלה כלבי
עקב יי' ובני ישראל הכוס. ויאכרו בני בנימן נגפיהם
מלך לגכעונים. ונקצו בני יהודה ובני ישראל יחדו.
ואכרו דממיה. וכל רפדבון:

מרוכב הכעס לא הזכירו: והיה זאת הפרעה דבקה
לדור בנים רבים רק אינם יראים את העם. ופי' והיה ב
שבת והטע' מהם קוראים עצמם בני אל חי והם בזאת
רעים: ונקבצו וטעם ונקבצו סורים מבני יהודה תפסו
ל ערי יהודה הבצורות וסמנו להם ראש אחד זהו סנחרי
ס ירעאל. סנפקד עץ בית ישראל והנה הכל לבגד
כיהדבר יבוא להפך ועוד מה טעם כי גרול ואין עם ז
אחריו ריבובאמכם ריבו איך אתם בני אל חי והוא
בנחית. כפול העץ כמו בינה הגני: ובאפסיה. כפול

זנונים כי זנה תזנה
הארץ: וילך ויהקח.
האמסה הנזכרה כך
היה רוחא במרחה
וטעם ותלך בן הדור
הבא אחרי ירבעם בן
יותם: דמי יזרעאל.
הם בית אחאב על
בית יהוא סלא מלא
אחרי הסם גם י
יהואחז בנו ויהואשם בן
בנו גם זה ירבעם גם
זכריה בנו כולם עשו
הרע בעיני יי כי כן
כתו': והיה. קסת
ישראל. מלכות זכריה
כי נפסקה מלכות י
יהוא: ותהר ותלך בת
זנה הדור הבא אחריו
וקראו בת כי כתוב
אחר ירבע' הוא הטיב
את גבול ישראל ואחרי
מות זכריה בנו מלך
מנחם ובימיו בא מלך
אסור ואין כורך ל
להזכיר מלכות שלום
כל לא מלך חלא ירח
ימים ובימי פקח בן
רמליהו הגלה תגלת

ולא
יהי חביל
כבו' לא
ולא לא

פלאסר רבם מערי
 ישראל וימי הושעבן
 אלה כלכדה שומרון
 מלכן קרא זה הדוד
 בת. ופי' לא רוחמת
 כילא חוסף עוד א'
 ארחס תחסר אותם
 לא חוסף עוד מרחס
 וכמוהו וכדעה נדרפה
 אל תרבו תדרבו. ים
 אוח' כי נסוח שהייתי
 עד עתה נושא להם
 ענש ואין זכר לעון
 והנכון בעיני כי זאת
 המלה באה כדרך ה'
 הרגו לאבדו והענש
 כדרך כמעט יסאני
 ענשני והנה ספר
 גלות השבטים: ואת
 סמלטו אכסי
 ירוסלים מיד סכחריב
 : והושעתיס ביי'.

סִינָא מִלֵּאךְ הַסֵּם
וְהִכָּה כָּל מַחֲנֵה אֲמֹר
וַיִּתְחַמְּלֵי הַיִּלּוּדִים בָּנִים
הַקְּבָטִי סָבְלוּ בַּלְלוּתָם
וְסָכָה עִמָּדָם וְלֹא סָבְלוּ
לְאַרְצָם עַל כֵּן קִרְאָם
לֹא עַמִּי וְלֹא כִי לֹא אֵל
אֲהִיָּה לָהֶם לְאֱלֹהִים

אֲכִי בִמְקוֹם מַגְלוּ מֵ
קוֹם כְּמוֹ תַּחַת אֶסֶר לֹא
אֶעֱמִי בַעֲבוּר מַעֲשֵׂיהֶם
בַּחֲרִיב וְכֵן כְּתוּב כִּי תִמָּס
וְעוֹלָמָה הָאֵרֶץ כִּי עוֹלָם
לֹא לִסְבָּחָהּ אִלּוּ הַנֶּעֱמִים כִּי
מֵאֵם: אָמְרוּ. כִּדְרָךְ
תֵּהָם הֵם הַאֲבוֹת; רִיבוֹ
דְּכִמּוֹ קִנְיָדוֹ: כֵּן

ועכּתהּ - תּכנן וּתסּדּר כּמוּ וּתתּן לּהֶם מִרִּים וּמִן אֲמִרִים וּדְגֵי יָם מִמֵּה מַעְזֵרֹת מִתּוֹ
וּפֶרֶם כּבֶּה וְעֵבֶה אִיִּים בַּאֲלֻמּוֹתָיו וְהוּא רִחוּק בְּעֵינָיו וְהִיא תִקְרָאֵי אִיִּים וְלֹא
תִקְרָאֵי לִיעֹד בְּעֵלָיו כִּי כִתְּוָה אֶת מִי הַבְּעֵל וְ"ו" מְרִיטוֹם אֶת אִפְלִי מִסְּסוּחֹא סִפְקִי
כּמוּ בַעַל מְסוּחֹא מִסְּ"ו אֹחֹ כּמוּ כִי בַעַל בְּחֹד לֹא תִזְכְּרֵי עֲדָה וְהַסְדִּיתִי עַל דֶּרֶךְ

וְעָנְתָהּ ד' בְּקִרְיָא וְסִימָן עָנְתָהּ בִּי צִדְקָתִי • וּנְגַשְׁתָּ יִבְמָתוֹ אֶלְיִי • וְעָנְתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת • וְעָנְתָהּ שְׁבָה כִּימִי נְעוּרָיוֹ • אִישִׁיחַ בְּקִרְיָא וְסִימָן בְּמִסַּר רַבָּתִי • וּמִדַּעַת וְסִימָן מִסַּר בִּיחֻזְקָא לִסְמָן כֵּב • וְהָיָה כִּיּוֹם בְּטַעַם בְּסִימָן וְסִימָן בְּמִסַּר רַבָּתִי • וְאִתְּרִי וְסִימָן וְאִתְּרִי אִישִׁי עֲנִי • טָנְאִי טוֹב וְאִתְּרִי רַע • וְאִתְּרִי שְׂמִי יִשְׁכְּנוּ בִּי • וְאִתְּרִי עֲשִׂירִי רַבִּי •

וַיִּתְּנוּהוּ תָמֹז לְמִימְרֵי כָהֵן 5
וַאֲפֹאֲמָא עָבִיר לְהוֹן נִסְיוֹן וְנִכְרֹן 6
וְעָנְתָה שְׁמָה כִּימִי נְעוּרֶיהָ וְכִיּוֹם
עָלֹתָהּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

כיום מסקהון מארעא דמערס :
ויהי בעירנה תהיא אמר וי
תיתנהון לפולחני וללה תפלחון
עוד לטעות עממיא : ואעריית
שום טעות עממיא מפומהון ולא

וְכָרְתִּי לָהֶם בְּרִית בְּיוֹם הַהוּא עִם־
חַיֵּי הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְדָמַשׁ
הַאֲדָמָה וְקִשְׁרָת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה

וְשֵׁמִי וְרִשְׁתִּי דָרְעָא וְקִשְׁתִּי
 וְחִרְבִּי וְעִבְדִּי קִרְבָּה אֲבִטִּל מִן
 דָּרְעָא וְאֲשִׁרִינוּן לְרוּחָא;
 וְאִיִּימִנְכוּן קְרִמִּי לֵעֲלֵם
 וְאִיִּימִנְכוּן סִרְמִי בְּקוֹשְׁטִי וּבְדִינָא

אֲשַׁכּוּר מִן הָאָרְצָה שְׂכֵכְתִּים לְבִטָּח
 : וְאֲרִשְׁתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֲרִשְׁתִּיךְ לִי
 בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים :
 וְאֲרִשְׁתִּיךְ לִי בְּאֵמוּנָה וּבְדַעַת אֲרִשְׁתִּי

וְהָיָה כִּי־בֹנֶה
הָיָה אֶעֱנֶה נָא־יְהוָה אֶעֱנֶה אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ׃

וְהָאָרֶץ תִּעֲנֶה אֶת הָרִגְלָן וְאֶת הַחֵירוֹת
וְאֶת הַדִּיעָה וְהִם יַעֲנוּ אֶת יִזְרְעֵאל׃
וְזִרְעָתָהּ לִי בָאָרֶץ וְרַחֲמַי אֶת לֹא
רַחֲמָה וְאָמַרְתִּי לֹלֵא עַמִּי עַמִּי אֶתָּה

וְהוּא יֹאמֶר אֵלָיו :
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עֹד לְךָ אֶהְיֶה
אֶהְיֶה רַע וּמִנְאֶפֶת כְּאֶהְיֶה הוּא
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פְּנִים אֶל־אֱלֹהִים

וְאָמַר יי לִי עוֹד אֶחָד אֲתֵנָּבִי
5:4 כְּבוֹדָה עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל רֵאיוֹן רִמָּן
5 לֵאמֹתָא דְרִחִימָא עַל בַּעֲלָה וּם
5 מִזְנוּתָא עֲלוּתָהּ וְכָל דְּרִין רִחִים לָהּ

וְלֹא־תִהְיֶה לְאִישׁ וְגַם אֲנִי אֵלָיִךְ׃
וְלֹא־יָמִים רַבִּים תִּשְׁכַּב לִי לְאֹתוֹנִי
וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל וְאִינוֹת מִתְפַּנֵּן בְּתֶרֶם
שְׁמֵעוֹת עֲמֻסָּה בְרִם וְהִזְכִּירוּ
שֶׁתִּבְקֶה לָהֶן וְיִחוּז רִמְזָן לִגְבֹר רֹאשְׁתִּי וְאִמְרִי מִלֹּא בְּתִכְרִיָּה׃ וּפְרָקֵהֶנּוּ בְּמִימְרֵי בִזְיוֹן

תַּמְשֵׁל עֵסֶר לִירֵחַ גִּיסָן וַיִּתֵּב יֵת כֶּסֶף תִּקְלִיא כִּפּוּר לִנְפִשׁוֹן וְאִמְרִית דִּיהוֹן מִקְרִבִּין קִדְמֵי עֹמֶר אֲרֻמֹּתָא מַעֲלִילֵת סְעֵרִין : נִבְיָא אִמֵּר לֵה כְּנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל חֻבִּיכֹון יִרְמֹו לְכוֹן דִּתְגִּילוֹן יוֹסֵן סְנֵאִין מִיתְּנֵהוֹן לְפִלְחֵמִי לֹא תִשְׁעוֹן וְלֹא תִפְלֹחוֹן לְטַעֲוֹתָא וְאִף אֵנָּה עֵתִיד לִרְחֻמָּא עֲלִיכֹון :

וּבְמִקְרָא הוּא בְּדָרֶם בְּחִמְשָׁה עָשָׂר כֶּסֶף
דִּי אַרְבַּעִים וְחִמְשָׁה סֶהֱחֹמֶר סֵלִים סִלָּה
דִּי חֲמִישִׁית לֵיל. וְהָיוּ חֲמִישִׁית מִלֵּיל דִּי

[illegible]

כח רק יהיה רחוק להיות ואחרי זה יהיה מביין הקל והלם
לשון הכר משקל קל הזה יהיה על משקל אחרת או הפתח
כמו ואשר עיישהו אחן עשה פן אכלך בדרך מן כל
הידוע וידועים ככה. וטעם בחמשה עשר כקא כמשה
מאכלה ולפי רש"י שהוא מסל ליהודה ואלה חמשה עשר

תַּנְהוּז לַס
אֶסְתִּיר לַ

תשבי

וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא גָּאֹן יְהוָה
תִּקְרָא אִישׁ אֶל־אֶחָיו תִּקְרָא אִישׁ אֶל־עַמּוּד

וְכָרְתִי לָהֶם בְּרִית בֵּינוֹם הַהוּא אֶם-
חַיֵּת הַשָּׂדֶה וְעַם-עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֹמֵשׁ

וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי
בְּצֶדֶק וּבִמְשָׁלֵט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים :

הָהוּא אֵעִנָּה נֶאֱמַר יְהוָה אֵעִנָּה אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ:

וְזָרַעְתִּיהָ לִי בְּאֶרֶץ וְדַחַמִּתִּי אֶת־לֶאֱ
רַחֲמָה וְאָמַרְתִּי לֹלֵא עַמִּי עַמִּי אֶתָּה

אֶהְיֶה רֵעַ וּמִנָּאפֶרֶת כְּאֶהְיֶה יְהוָה
אֶת־כְּנִי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פְּנִים אֶל־אֱלֹהִים

שְׁעָרִים וּלְתֶךְ שְׁעָרִים: וְאָמַר
אֵלֶיהֶם יָמִים רַבִּים תִּשְׁבּוּ לִי לְאֶתְנֹנִי

וְכִי יָבֹאוּ אֵלַי וְאָמְרוּ לֵאמֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא נֶחְדָּשׁ לְפָנֶיךָ
וְעָשִׂיתָ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר תֹּאמַר וְהָיוּ מִקְרָבֶיךָ

ואמר: בדרך כנאזה: לך אהב א

וזהבם היין סיתתם - מלת אמיני כמו סמכוני באסיסור
ככה אסיסיין עבדים וכמהו ואסיסה אחת ואין צורך
ומרי' וזהב אזהב כמו מרבו מאסה ואינו כגון בנזום וג'

מחלוקת זו נמשכה עד שנת 1870, אז הוכרז כי חמשה עשר הם המספר הנכון של אותיות. מאז נהוג לכתוב את המילה "חמשה" עם אותיות אלה.

הפך ואכלתם חית
המדבר. וקמת וחרב
ובלי המלחמה כמו

וּמִבְרִיתִי אֶת קֶסֶת יִסְרָאֵל
וְהָיָה הַטַּעַם מִיִּשְׁכָּנוֹ
לְבָרְכָהוּ וּלְאַחֲזֶקְתּוֹ

גם אני לעסה חסד
ורחמים ואין צורך
וארסתיך לי באמונה

אענה. כמו והכסף
וענה את הכל ימציא
וטעם אענה פעמים

הכך ונתתי את שמייך
כברזל: והם יענו את

מס מקום הנזכר
מיסוב כאטר היה
ברוב ארס: וזרעתיה

הם סגורו בבלותם
וזאת הנבואה למחר

מדרבם הרעה היו
סבים אל ארצם ואל
תתמה לומר אחר ש

הנה אחר ירמיהו על
ירושלם ביד מלך בבל
תחת והוא מצוה עמו

אחריכך תהיה אוהבת
אל דני ושראל חזק

מזכיר יין: ואכרה: ים
קדוק והוא מבזרת הכר
מבזא אע"פ שלא נמצא

מלכי יהוד' שתחלתם
תביא חטים וסוף
היי לאים אחר והטעם

אם
הוא
בבית
הוא

ועתה זה הדבר הנביא כי ימים רבים את מלך ואח וטעמה מן החסמוני כי אינם מביי יהודה ואח זכר. אמר יפת בן עלי זהו תסבי לי כי לא תעמי לי זכר ומצבה לפי דעתו אח המצבה אסור רק כאשר דיברה תורה והנה מה יעשה במלת תרפי ואחרים אמרו הכל לנפולא מצאנו אכור לבגלי והכחון בעיניו איך זכר לסם ולא

ישבו וחסוים במסד רבתי ובעוף ג בקריא וסמ ראמר אלהים נעשה אדם בעל כנו ברכותיו ורדו בדגת הים ובעוף השמים ודיברך על כן תאכל הארץ וקדרו נפשו ג משעי בהן וסמ ואל עונם ישא נפשו להשיע משפש נפשו ולא נתתי יד פסוקי בספרא אית בהן ולא וסמ כנסר רבת בערך לא

ב י ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה ואין אפוד ותרפים : אחר ישבו בני ישראל ובקשו את יהוה אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל יהוה ואל טובו באחרית הימים :

שמעו דבר יהוה בני ישראל כי ריב ליהוה עם יושבי הארץ כי אין אמת ואין חסד ואין דעת אלהים בארץ : אלה וכחש ורצח וגנב ונאף פרצו ודמים בדםם נגעו : על כן תאכל הארץ ואמלל כל יושביה בתורת השדרה ובעוף השמים וגם דגי הים יאספו : אך איש אל ירב ואל יוכח איש ועמך כמריכי כהן : וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה ודמיתי אמך : נדמו עמי מבלי הדעת כי אתה הדעת מאסת ואמאסאך ככהן לי ותשבחת תורת אלהיך אשכח בנך גם אני : כדכם כן חטאו לי כבודם בקלון אמיר : חטאת עמי יאכלו ואל עונם ישא נפשו : והיח בעם כפהן ופקדתי עליו דרכיו ומעלליו אשיכלו : ואכלו ולא ישבעו והזנו ולא יפרעו כי את יהוה עזבו לשמר : זנות וזין ותירוש יקח לב : עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כי רוח זנונים התעה ויזנו מתחת אלהיהם :

היום והטעם ביום שהוא אור כאילו היתה בלילה אתה ונביא הסקר המפתה אותך זהו וכפל גם נביא עמך לילה : ודמיתי והכרתי : כדמו עמי מבלי הדעת : זאת המלה אם היתה מגזרת רמות יהיה אחריה אל במלש כקדוה כמו אל מי דמית ובאפס מלת א מטעם כריתה כמו ודמיתי אמך והטעם שלא תלך עוד אחר סיהיה במקומך כהן ואת תכפל במהרה גם מותו בבך : כדמו אומ לכהן בחסרון דעתך ככרתו עמי : כי אתה הדעת מאסת ואמאסאך מכהן לי ותסכת תורת אלהיך : הטעם כפול כי אתה הדעת מאסתה כי לכהן ניתנה התורה ועוד כי הם השופטים כי ספתי כהן יסמרו ודעתי : אסכת בבך : חלילה מהם ישכח רק הטעם שיכסלו בני הכהן וילכו לאבדון : כרבים אכזריותי בבך : כן חטאו לי : חטאים רבים על כן כבדום בקלון אמיר אחליף : חטאת עמי יאכלו : בני הכהן וכפם עמי יסאו על עונם כאומר סמוך עלי לכפר העון כדרך ואליו הוא נושא את כפסו וזה עון גדול על כן יסא רע על הכהן ועל העם ולא תהיה מעלה לכהן על ישראל : והיה

כבר אמרתי כי דרך הכפון דרך קצרה והיה העם ככהן והכהן כעם וכמוהו כעמי בעמך : ופקדתי עליו : על כל אחד מהם : ואכלו : זאת היא הפקדה : הזנו : כפסם גש אחרי ולא ירבו כמו ופרץ האים : כי את יעצבו לסמור : דרכו או תורתו : זנות : כזשרון וזין כמו סמם ירח עמר זבלה והטעם כי הזנות גם היין כל אח מהם יקח לב ולקחת הלב כאילו נסארו בלא לב להבין : עמי : והאות כי הם בלא לב ששכ עמי לשאול כעשו הוא הפקל : כי רוח זנוני התעה : אותו : וזנו : כולם מתחת להי כאשר הזכיר עמי על

ארי ויסין סגיאין ותבון בני ישראל לית מלכא מדבית דוד ולית דעבד שולטן על ישראל ולית דדבח לרעוא בירושלם ולית קמתא בשמרון ולית אפוד ומתני : בתר כן ותבון בני ישראל ויתבעון ית פולחנא דיי אלהון וישתמעון למשיחא בר דוד מלכותו ויתנידון לפולחנא דיי וסגיתו ביה דית ליהון בסוף ימיא : קבילו פתגמא דיי בני ישראל ארי וינאקדם יי עם יתבי ארעא ארי לית עבדי קושטא ולית גמלי חסרא ולית דסחלבין ברחלמא דיי בארעא : ייסן לשקר וכדבין וקשלי נפשו וגנבין וגייפין ומולדו בנמנשי תבריהון ותבין על חובו מוספין : על כן תחרוב ארעא ויצדי כל דתיב בה בחיית ברא ובעופא דשמיא ואף נוגי ימא יזערון מן קדם חזביהון : על דאסרין ספר לא יליף ולא יוכח גבוי ועמך נצץ עם מלפיהון : ותתקלון בימסא ויתקלון אף גבויא דשקרא דיעסכון כד בלייל ואבהית כנישתכון : אטפשו עמי מבלי דעתא אריא מידע וחלתי קצתא וארחקניך מלשמשא קרמי ועל דאתנשיתא אורייתא דאלהך ארחיק בנך אף אנא : כמא דאסגיתו ליהון על לא כן אסגיתו למיחטי קרמי יקררהון בקלנא חליפון כהניא פסול למיכל חטאות עמי בדיל לאוספא חובין על חובי נפשחון וזויתו כמא דאשויתו לזנאה ככהניא לאפסא קודשיון אפים ית יקרהון ואשוי דיקיר לבסיר בדיל לאתפרע מינהון כאורח חתוון בישתא וכעבדוהון מקל קליא אתיב להון : ויכלון ולא יסבעון יסבון נשין ולא יולדון בני ארי ית פולחנא דיי שבקו ולא נטרו : זנותא וחמרא וריותא שליף וסעטי ית לבחון : עמי די בצלם אעיה שאיל ומרסיה בחוטריה מתני ליה ארי רוח דטעו אטעיתונו וטעו מבתר פולחנא דאלהון :

לחטאו כן חטאו לשון עברית כן בכמה מקומות כאשר יענו אותו כן ירבה קראו להם כן הלכו מפניהם כל כמה שהנביא יקורא להם להוכיחם כן הם היו בורחים מפניהם כדכנס כן חטאו לפיכך כבודם בקלון אמיר : חטאת עמי : כל חטאת שבספר תרי עשר פתוח לפי שכולן דבוקין חוץ מאחד ראשית חטאת היא לבת כיון חטאותיהן של עמי יאכלו אותם כביא הסקר שאל להם למעלה וכפל גם נביא עמך נעשו להם כהניבמות ואוכלין מה שהיו כהניראויין לאכול : ואל עונם : סל ישר יסא חכמא כפסו והנביא עצמו מצפה שיביאו לו ממנו וקרבנות לכפרה : והיה כעם ככהן : אכי אסנה את העם לבזיון כהני סחללו אותם מכהן להם ולי אף אכי אסלל את העם באומות כן תי : ולא יפרעו : לא יגרלו בנים הזנות והיין והתירוס שהם עשוקים בס לקח את לבם מאחרי : בעצו יסאל : בגלם טעמה מן העץ : יגיד לו : אל דבריו הוא שומע שאומרים לו נביאיו העבד בשם עץ : אלון

פריון קרקע לתך עשירים למקדם : עשירים וחמסה מקלים הוא ערך הקצוב מבין חודם עד חמסה מקלים ומבין חמסה עשירים מנה והיה ערך עשירים מקלים הרי עשירים וחמסה אחר כל החיבה הזאת אמרתי להימים רבים תסבי לי לאתני לאלהים אחרים כי אסתני ימים רבים יסבו בנך איך מלך ואח מר ואח זכר במקדש ביהודה ואח מצבת העצל בסומרון למלכי ישראל ואח אפוד מל אורי וזנמים המגיד להם נעלמות ואין תרפי הם כלמים הנעשים בבזון מצה אחת העשויה לכך ומדברים מאילן ומגדים נעלמות וכן תיולית אפוד ומתני : אחר ימי הגולה : יסבו בני ישראל וסקטו את יי וגו' : מסוס ל שמעון כן יוחא במלסה דברים מאסו בני ישראל בימי רחבעם במלכו סמים ובמלכו בית דוד ובבית המקדש ההר אח לנו חלק ברוד כמסמנו לאהליך ישר אל תיקרי לאהליך אל לאהליך ראה ביתך דוד זה בית המקדש אמר ל שמעון כן מכסא אח מראש סמנו טוב ליס עד שיחזרו ויסקטו מלסמן : אחר יסבו בני ישראל ויסקטו את יי זמלכות סמים ואת דוד מלכם כמסמנו ופחדו אל יולא טעו זה בית המקדש כמה דאת אמר ההר הטוב הזה : לא וכתם : כסבעין בסקר : פרו : תי ומולדן בבן מכסי חבירהון : ודמים ברמים נעשו : חובן על חובן מוספין ולפי מסמנו פ פתח הגר והרטו מפני דמים ש : געסס החוג זה ברס חבדו : תאכל : תחרב ויגרל האכל סס : יאספו : יזערון מן קדם חוביהון לסון כליון כמו אסא אספס : אך איס אל ירב : אתם מתרין כנביאי אמת סלא יריבון אתכם ולא יוכיחו אתכם כמו סל בעמוס סאמ לו אמציה כהן ביתאל לא תנבא על בית יעקב ולא תטוף על בית יצחק וזוא בימי ירבעם כן יואם סתנבא הוטע בימיו : ועמך כמריבית כהן : כנו עם מלפיהון סהכניהם היו בני תוראה כמו סכאמר יורו מספטין לעקבי : וכסלת היום וגו' ותתקלון ביממא ויתקלון כביאי סקרא רעמכון כדבלייל ואבהית ית כניסתכון ואבייט ככסייא סלכס : כביא עמך : כביאס עמך : ודמיתי : כמו כדמו עמי כארס הוטב ותוהא ואח מענה כפיו : אסכת בבך : סאותן עמרו על הר סיני כתנו בגיהם ערבים תחת אבותיהם לסמור את התורה : כרובס כן חטאו : כסרבו וגרלו כן הוספו לחטאו כן חטאו לשון עברית כן בכמה מקומות כאשר יענו אותו כן ירבה קראו להם כן הלכו מפניהם כל כמה שהנביא יקורא להם להוכיחם כן הם היו בורחים מפניהם כדכנס כן חטאו לפיכך כבודם בקלון אמיר : חטאת עמי : כל חטאת שבספר תרי עשר פתוח לפי שכולן דבוקין חוץ מאחד ראשית חטאת היא לבת כיון חטאותיהן של עמי יאכלו אותם כביא הסקר שאל להם למעלה וכפל גם נביא עמך נעשו להם כהניבמות ואוכלין מה שהיו כהניראויין לאכול : ואל עונם : סל ישר יסא חכמא כפסו והנביא עצמו מצפה שיביאו לו ממנו וקרבנות לכפרה : והיה כעם ככהן : אכי אסנה את העם לבזיון כהני סחללו אותם מכהן להם ולי אף אכי אסלל את העם באומות כן תי : ולא יפרעו : לא יגרלו בנים הזנות והיין והתירוס שהם עשוקים בס לקח את לבם מאחרי : בעצו יסאל : בגלם טעמה מן העץ : יגיד לו : אל דבריו הוא שומע שאומרים לו נביאיו העבד בשם עץ : אלון

על

טמים
 ב' חר כתי
 כח"ך עט
 טמים ונקני
 סכרי' רחתי
 גם זה חטא
 בסוף

לא יתנו. לא יעשו מעשים מיוחדים או לא יחזיקו על דרך כלל לא כחיתך: וענה. חמר יפת כמו בפני יענה ואף לו טעם רק הוא מבזרת עניי: בצאכס. סב אל יהודה לבדו שבית המקדש נבחרתם: חלץ. כבודו מהם כאשר יחמר אלכה ואוסבה אל מקומה חלץ מהם כי ב"י בגרו: עתה יאכלם. אלה הבגים עם חלקיה חרם רע כמו

כי קרוב יום אידם ור' יסועה אומר חרם אב ויפת את' כי חרם הוא חרב כמו והוא חגור חרסתי תקשו. הטעם הסמיכו זאת וידע הכל כי אפרי' הודעתי כאמנה מטפט כאמן כמו גזירה והרומה להי' הי'. עומים רע לאמר הם ברשותי: כמשיג גבול. בפתר על כן אעניסם: עסוקו אפרים. עסוקו מלכו ורימוהו: כי הואיל הלך. סנים פעלים עוברים כמו הגשם חלף הלך לו כי הואיל סהלך אחרי מכות אכסים והוא כן כמו בולבו ויפת את' כי אפרים יהיה עסוק מהגשים ונאמי. טעם סאכלם: וירא. את מזורו מכה סהיא כ בריכה סמורו אותה: וישלח. יהודה כי כן אחריו ירב סם מקום באטור: יגדה. כמו יטוב גיהה מראית העין: כי. בתחילה אמר ואני כעס בפנים מהגוף ועתה כסחל בחון ומי יוכל לרפא לכס: ואלך. לו ואף רודף אחרי או אלך עם הטריפה והנכון סאטרפס ואלך לו כ כאשר כתוב אחריו: אלך. עד אשר יאסמו. סמורו סאסמו או כטעם סממה תאסס סמורו והארמה לא תסס חסר אלף: יסחרוני. יבקטוני כסחר ויאמרו אלה לאלה לכו. חמר טרף בעבור ככפיר: יך. מכה: ויחבטנו. כמו ולא חבטו כי המכה פריכה לזר ולחבט ולרכך באחרונה בסמן. ובאת מלת טרף פועל עבר עם יך סהו עתיד על דרך הזמן העומד כאשר פירשתי בספרי: וחינו. ירפאו כמו וימחרו על הסחוק ויחי עד חיותם וטעם וימים זמן קרוב סליטיהסך כל כעבר כי אז יכאב: ונרעה

לא יתנו מעלליהם לשוכאל-
אלהיהם כי רוח זנוגים בקרבם ואת' יהיה לא ידעו: וענה גאון ישראל בפניו וישראל ואפרים יכשלו בעונם כשל גם יהודה עמם: בעאנם ובבקרם ילכו לבקש את' יהוה ולא ימצאו חלץ מהם: ביהוה בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש את חלקיהם:
תקעו שופר בגבעה חצצה ברמה הרעל בית און אחרך בנימין: אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה בשבטי ישראל הודעתי נאמנה: היו שרי יהודה כמסיגי גבול עליהם אשפוך במים עברתי: עשוק אפרים רצון משפט כי הואיל הלך אחרי צו: ואני כעש לאפרים וכרקב לבית יהודה: וירא אפרים את חליו ויהודה את מזורו וילך אפרים אל אשור וישלח אל מלך ירבוהוא לא יוכל לרפא לכס ולא יגהה מכס מזור: כי אנכי כשחל לאפרים וככפיר לבית יהודה אני אני אטרף ואלך אשא ואין מציל: אלך אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו ובקשו פני בצר להם יסחרני: לכו ונשובה אל יהוה כי הוא טרף וירפאנו: ויחבטנו: יחיינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו:

מכאוביה ואולי דבית אפרים לאתור ושלחו למלכא דייתי לאתפרע להון נבייא אימר להון הוא לא יכיל לאסא להון ולא יגית מכון מכאוב: ארי מימרי כליתא לדבית אפרים וכבר אריון יהודה אנא במימרי אקטול ואעדי ארים גבורתי ולידת דמשובי: אסליק שכינתי אתוב למדור קודשי די בשמיא עד דידעון דתבו ויבעון סן קדמי פד תעוק להון יבעון דחלתי: סחנא ויס יננא וראיתי עלנא תבר יניח לנא: ביום אחיות מיתאי יקימנא ויחיי קדמותי

אברהם אל נערי. נתנא ראש ונשובה. ומה באובארץ צוף. הרבה בושל גסנפל איש. לבו ונשובה אל י. נתפשה דרכינו ונחקה. השיבנו י' אליך:

עשוק ד בקריא ג' מ' ואל' חס' וסימ' ודיית במשש בצחרים כאשר ימשש העור. פרי ארבתך וכל יגיעך. עשוק אפרים רצון כשפט כי הואיל. אדם עשוק בדם נפש. בתרא חס: ונשובה בקריא וס' ואמר

לא שבקין עובדיהון למתב לפולחנא דאלההון ארי רוח דטעו ביניהון ואולפן מן קדם יי לא חבטנו וימאך יקר ישראל ואינון חזון ודבית ישראל ודבית אפרים יתקלון בחוביהון יתקלון אף דבית יהודה עמהון: בענהון ובזוריהון יתכון למתבע אולפן מן קדם יי ולא ישכחון סליק שכינתי מנהון: במימרא דיי שקרו ארי בנין מבגרת עממיה כען קיימו להון כען איתי עליהון עממין ירח בידה ויבזון ית פירי ארעהון: נבייא ארימו מלכון כדשופרא אתנבי דייחון עליהון עממיה קטולין על דאמליכו ית שאול דמגבעתא אצוחו פד כ בחצוצרתא אסרו דייחון עליהון מלכין במשריתיהון על דאקבילו לפתגמי שטואל דמרמתא בסרו עליהון יבבור עברי קרבא על דשקרו במימרי ואסמחרו לאתור סבתר פולחני ולא פלחו קדמי במקדשא: בארעא שובטא בנימין: בית אפרים לצדו תהי ביום תושל' מרת חובין ברם ב בשבטיא וישראל הודעתי אוריתא: חו דרבי יהודה כמשיגי החום עליהון אשפוך במיא חמתי: אניסין דבית אפרים כבישין בדיהון ארי אתפניא דייניהון למיטעי בחר ממון דשקרו ומימרי כעשא לדבית אפרים וכרקבא לדבית יהודה: וחזא אפרים ית מרעיה ויהודה ית מכאוביה ואולי דבית אפרים לאתור ושלחו למלכא דייתי לאתפרע להון נבייא אימר להון הוא לא יכיל לאסא להון ולא יגית מכון מכאוב: ארי מימרי כליתא לדבית אפרים וכבר אריון יהודה אנא במימרי אקטול ואעדי ארים גבורתי ולידת דמשובי: אסליק שכינתי אתוב למדור קודשי די בשמיא עד דידעון דתבו ויבעון סן קדמי פד תעוק להון יבעון דחלתי: סחנא ויס יננא וראיתי עלנא תבר יניח לנא: ביום אחיות מיתאי יקימנא ויחיי קדמותי

הרבה בושל גסנפל איש. לבו ונשובה אל י. נתפשה דרכינו ונחקה. השיבנו י' אליך:

וישלח. יהודה: אל מלך ירב. זה אחד סתתן סחד לתגלת פלאסר לעזרו על רכת מלך ארס ופקח בן רמליהו: והוא לא יוכל לרפא לכס. מהרבה גרודים מפלסתי מלך אסור ולא לעזרה לו: ולא יגיהה מכס מזור. לא יסיר מכס מכאוב ואומר אני סהוא עד אשר יאסמו. ויחזיקו עמם כאסמים להודות על אסמתם: יסחרוני. יבקטוני: יחיינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו: ביום הקלימי. בבני הבית הפליטיהקיימו. מיומים מפתיעתם סעברו עליהם ביום הקלימי בעת הקלימי:

לא יתנו מעלליהם. לא יעשו דרכם הרעה כמו כח ריחון ולא כתנו להרע עמדי ולא כתן סיחון: וענה גאון ישראל. וימאך יקר ישראל ודוכס בן לברט פירשו לשון עדות בבא להם והכנעה: בפניו. ואינון חזון ודוכס בן לברט פירשו לשון עדות בבא להם מורענותם יעיד בהם ובפניהם גאון ועובה סהיו תתגאף ועוברין על רצוני בצאכס ובכרס. בקרבותיהם: חלץ. כשפט כמו ויקח לך את חליפתם בגדים סתשט מעלניהם: בנים זרים ילדו. סתחתנו בגוים: ואכלם חרם. חורס אבי תקעו מופר. סתהרו להסמר מן חרב הגייסות סבאו עליהם: הריעו בית און. אחרין הגייס הולך אתה בביתן זאת הריעו בבית און ויית תקעו מופר בסורת חרב באה בעון סהמליכו עליהם את סאול סהיה בגבעה ולא ס סמעו לקול סמואל סהיה מן ס הרמה ומלכיה גרמו להם לסור מאחרי כגון ירבעם וחיבריו הריעו עליהם און וסבר גרול אחרין בנימין על סאחרתם וחזרתם אחר מלכיו לרגל לבית המקדש סהוא בחלקיו סל בנימין אחרין בנימין על חיחורך את בנימין: לסמה תהיה ביום תוכחה. כסאבא להתקווח עמהם ישומו ויהיו תוהים ואף מענה בפיהם למה כי בשבטי ישראל הודעתי תורה נאמנה והם עברו עליה. אפרים לסמה וגו' בשבטי ישראל הודעתי נאמנה ר' אבהו בסס ר' אסא ב' חנינא את' ביום סתקווח עמהם הקב"ה ברח לא יהיה להם סתחון פת סהרי בשבטיא הודעתי סהדין דין אתה אתה מוכא כסגלו ע עשרת הסבטים לא גלו יהודה ובנימין והיו עשרת הסבטים א אומרין מפני סהס בני פלטין סלו לא הגלה אותן מסוא פכים יש מדבר וחס וסלוס חין מסוא פכים אלא עדיין לא כתמלאה סאתם כיון סחטאו גלו אז ס סממו עשרת הסבטיא מין מענה בפיהם ואמרו הא חלהא הא תקוף הא קסוט דאפילו לבני בייתיה לא נסיב אפין לקיים מה סאחמר בשבטי ישראל הודעתי כאמנה: כמסיגי גבול. כאשר המדבק גבול חבירו כך הם מהרו לאחוז סדרכי ישראל ח חבדיהם המלכ' לפיכך עליהם אספוק וגו' וכמסמש היוגזל' סדות חך קשה בעיני כי היה לו לכתוב מסיגי גבול ולא כמסיגי: עשוק אפרים. אפילו בוד האומות י רצון מספט. מיוסר בסורין ולמה לוכל זאת כי הואיל ורעה והלך אחרי כוואות חרסות סל ככחי העכל: וכרקב. תולעת האוכל העץ וסחקיו: מזורו. לסון חולי: וילך אפרים אל אסור. זה הוסע בן אלה סהיה לו לעבר ויסב וימרור:

וישלח. יהודה: אל מלך ירב. זה אחד סתתן סחד לתגלת פלאסר לעזרו על רכת מלך ארס ופקח בן רמליהו: והוא לא יוכל לרפא לכס. מהרבה גרודים מפלסתי מלך אסור ולא לעזרה לו: ולא יגיהה מכס מזור. לא יסיר מכס מכאוב ואומר אני סהוא עד אשר יאסמו. ויחזיקו עמם כאסמים להודות על אסמתם: יסחרוני. יבקטוני: יחיינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו: ביום הקלימי. בבני הבית הפליטיהקיימו. מיומים מפתיעתם סעברו עליהם ביום הקלימי בעת הקלימי:

במסיגי
ל' ד' כתי'
כחך בליט'
הסנה וכל
הסנה אחרי
כנ' גלף

לדעת את יי. באמת וטעמי ככונים כסחר זה אחר נכון מוצאו ויבא כגסם לכו כגסם הבא להיות חיים לעולם סלזיבא להורות חיים סיבאו לנו יורה ארץ יורה ארץ מה אעשה לך. מפני מרת הרין איך אוביא ממפטיך לאור וחסדכם כענין בקר. כל טובתכם וזקתכם איכה כלום: על כן חזנתי בכניאים. על אחר חזנתי עליהם רבתי על ידי ה

הנביאים והם לא נזהרו בהם לפיכך הרבתי באמרי פי במביל אמרי פי כן תירגם ויכתן על כן כמו על אשר וכן כי על כן ראיתי פניך כי על כן לא נתתיה לסלה בני: וממפטיך אור יבא. בתמיה ואיך אוכל לשאת לכם פנים מ מפני מרת הרין ומפני על מה אעשה לך: ודעת אלהים. חפצתי משולות: כאדם. כאדם הראשון: מס בגדוני. בארץ טובה שהוסבתים בה מס בגדו כי כאדם שהכנסתיו לנן עד ועבר על מצותי: עקבה מרסי מליאה אורכי רציחה כמו ואת עקבו ויעקבני: ונחביאים גרודים. וכאספת איסוד רגס האוספם בזכה יחד כן חכיגוריהם חבורות כהניהם המתקברים ללכת בדרך ירחו מס כולם מס אחר: כי זמה עשו. כי עצה היא אשר כתיבנו לכבי אספתם לאחיה מקום ולכו לרצח ולמלוך מלל: וכחכי אימירורט בלעז ואף בלסון מסה חכי לסון חיבור הוא ולא יטיל בו יותר משלמה חכין הס תפירות מהמורק מחבר טהן

מכי ראשון מן העבר יחד כ כשחובנו במקלות ולסון זה משלי והגון בעיני וכן פירסו וכמים בהם חיבור ארס מס סכאפס יחד חבר כהנים הוא לרצח והראשון מדברי רמאי סליח נבחר זלל: סכמה: לסון כת אחת: סעוריה. וית לסון סכיו ספסו את דרכם וכן סמה וסעוריה: גם יהודה אף הוא הואיל וקילקלה: סת. המסית זמן פורענות לה: כסבי סבות עמי. בהוכיח אותם לסובב מסובתם: קצירי עת סילוקה וגלותה כמו עוד מעט וזבחה עת הקציר לה ב בפירענות ככל כסר ירמיה. סת עמי לסון מסובה נעדות וילדות איכוניזורא בלעז וכן בכים סובבים הבת הסובבה: כרפאי לישראל. כסאני חפץ להוסיף ולרפאותם ענותם נגלו לפני כי פעלו תמיד סקר ונבכים מהם תמיד באים ונכבי ממון חבוריהם ואף פוסטים ג

ובילף גרודף למידע ית דחלת ריי כנהו צפר דמקשיט במיקפי וייתי בירכן לנא כמטר מגבר בלקישא וסרוי ארעאימן קדם ריו דקשוט סאאעביד לכון רבית אפרים מא אעביד לכון רבית יהודה וטב וטבותכון פענן צפרא וכטלא דמוחי פסיק: על כן דאזהרתינון בשליחות נבוי ולא תבו איתתי עליכון קטולין על דעברו על מימר רעותי וריוי כנהור נפיק: ארי בעבדי חסדא רעוא קרמי ממדכח ועברי אוריתא ריי מססקי עלון: ואינון פדריא קרמאי עברו על קיימי וכארעא טבא די הבית להון למיעבר רעותי תמן שקרו במימרי: גלעד קרית אנוסין בייבלין אשדיון דס זכי: וכמא די מספר אגש למשרין אתחברו א אינון וכחיהון באורחא חרא קטלין בפשן כתף תר ארי עיצת חטאין עברו: בבית ישראל חזיתי שנו אשניאו קיימא דגור עמרהון ולא למפלח לטעותה תבו אינון למטעי בתר עגליא בביתאל תמן טעו ביר אפרים אסתאבו ביר ישראל: אף רבית יהודה שריאו לאסנאר חוביהון אף להון ימטי חובין באתבותי גלות עמי: במתבעי חובי ישראל ויתגליין עויית אפרים ובישת שמרון ארי עברו שקר ובליליא בכמאי גנבין ובמדברא ביממא קפחין: ולא מחשבין בלבהון וכל בישתהון גליון קדמי פענן יקפונינון עובריהון בישא די קדמי הווגלן: בסרקתהון מתדן סלפא ובכריבהון רברבין: כולהון מתמרין למיעף נשי חבריהון דלקין פתגורא דאזיליהון נתתוסא בכך יגלון בפריע מקרויהון כמא דמוחן לקיימא מחשבת רישעא ועל דלא אדכרו ניסין וגבורין דאתעבידו להון ביום מסקהון ממערים מעידן מלוש לישא עד לא חסעו יוסא דסניאו עליהון מלפהון שריאו רברביא למשתי עמיה חסר נגר ליריה סיעת שקרין:

נמות כל האדם יטחון אלה: שח דקצין בקריא וסימכית לי אלהים זרע אור: ולא שת לבונם לזאת. גם יהודה שת קציר. כי שת בשחזות חכבה: גרודיהם בלסטות ללסס את הבריות: וכל ואמרו ללבסם. איכן כותנין אל לבסם סכל רעתם כותבה לזכרון לפני: יסמחו מלך. מלכס חפץ ברעה סהס עושם: בוערה מאופה. סהוסקה מיד הכותום כן יכרס בער בקרסם: יסבות מעיר ית מה סתירב ואיני יכול לייסב בו לסון המקרא ולפי שמועו יסבות יכרס הרע סהוא מעירם מלוס בזק עד חומבתו מסחטב בלבו את הרעה כיכר יעמה אותה הוא סובת ויסן עד הבקר סהוא יכול לעסותה כמו סהאופה סובת מלות בזק עד סהחמיצה סהוא יכול לאפות וכן הוא אומר במיכה הוי חוסבי און וסעלי רע על מסהבותס כאור הבקר יעסוה: יוס מלככו. ביום סאכו ממליכין את מלככו: החלו מרים. כעשו מרינו חולים: חמת מיין. מחוס היין הבער בס והמלך מוסך ידומן הטובים והסמרים להתחבר את לוצזים: כי

בנביאים ה' וס' נבסר כסמאל א' סימן י: ודעת אלהים ג' בליש בקריא וס' בי אין אמח ואין חסד. כי חסד חפצתי. ודעת אלהים חפצתי: כאדם ג' בקריא וס' וזכה כאדם עברו ברית. אכן כאדם תחתון. אם

וגרעה גרדפה לדעת את יהודה בשחר נכון מצאו יבוא בגשם לנו כמלקוש יורה ארץ: מה אעשה לך אפרים מר. אעשה לך יהודה וחסדכם כענין בקר וכטל משכים הלה: על כן חזנתי בנביאים הרגתים באמרי פי ומשפטיך אור יצא: כי חסד חפצתי ולא זבח ודעת אלהים מעלות: והמה כאדם עברו ברית שם בגדו בי: גלעד קרית פעלי און עקבה מדס: ובחבי איש גרודים חבר כהנים דרך ירצחו שכמה כי זמה עשו: בבית ישראל ראיתי שעריריה שם זנות לאפרים נטמא ישראל: גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי: כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים ורעורר שמרון כי פעלו שקר וגנב יבוא פשט גרוד כחון: וכל יאמרו ללבסם כל רעתם זכרתי עתה סככים מעל ליהם נגד פני היו: ברעתם ישמחו מלך ובכחש יהם שרים: כלם מנאפים כמותגור בערה באפה ישבות מעיר מלוש בצק עד חמצתו: יוס מלככו החלו שרים חמת מיין משך ידאת לצעים:

ולא מחשבין בלבהון וכל בישתהון גליון קדמי פענן יקפונינון עובריהון בישא די קדמי הווגלן: בסרקתהון מתדן סלפא ובכריבהון רברבין: כולהון מתמרין למיעף נשי חבריהון דלקין פתגורא דאזיליהון נתתוסא בכך יגלון בפריע מקרויהון כמא דמוחן לקיימא מחשבת רישעא ועל דלא אדכרו ניסין וגבורין דאתעבידו להון ביום מסקהון ממערים מעידן מלוש לישא עד לא חסעו יוסא דסניאו עליהון מלפהון שריאו רברביא למשתי עמיה חסר נגר ליריה סיעת שקרין:

נמות כל האדם יטחון אלה: שח דקצין בקריא וסימכית לי אלהים זרע אור: ולא שת לבונם לזאת. גם יהודה שת קציר. כי שת בשחזות חכבה: הזכיר נביאי הסקר גם הכהנים: סכמה. כמו לעברי סכס והנה גרודים יסרת בעבור אחר כגרודים בדרך ירחו כולם הטעם סהכניהם יקחו מתנות כהונה בחזקה: בבית. סעוריה. הטעם דבר מנועל כתאיני הסוערי: מס זנות לאפרלי רמו לעגלי בביתא סהוא לאפרים יגס יהודה. אחר סהזכיר אפרים וסות קציר כמו ועמה קציר כמו נטעו והטעם ספת קציר לך ועזרך לעבור הבצל בביתא כאמר היה בלבי להסיב סבות עמי שיאמרו לכו ונסובה אלי ובעבור יהודה סהניח ביני ועזרך לא אשיב סבותך: כרפאי. בעבור סאמרו כי הוא טרף וירפאנו אמ כאמר ארצה לרפאים עמד לפני רעסם בלבס סלא עזבוהו עדה כי פעלו סקר בלילת יגבכו וביום פושטים גרודים חון מן הערים: וכל. והם חוסבי כי איכני רואם ולא ידעו כי מעלליהם סובבים אותם והם נגר פני: ברעתם יסמחו מלך. וסרים סמליכוהו: כלם. גם מלכס עמהם וסמחו לסון זכר על כן מלת בוערה מלעיל כמו

וכרעה. מנרדפה לדעת את יי כי זה סוד כל החכמו ובעבור זה לברו נבדא הארץ רק לא יוכל לדעת את הסם עד סילמד חכמות הרבה סהס כמו סולס לעלות אל זאת המעלה העליונה וטעם כסחר כי בתחילה ידע המסכיל ה' במעמיו כמו הסחר בזאתו ורגע אחר רגע יגל האור עד סירחה האמת: ויבא כגסם. הטעם סהסם יעירנו ויורנו האמת על דרך יערוף כמטר לקחי ואחרים אמרו כיבא לנו מ מרפא מהסם כגסם אפר לא יקוה לאיס והטעם כי חון מרפא כיאס מאתנו: כמלקוש יורה ארץ. חסר ויו כדרך ארס סת גס יחסר אות בתי כדרך כי ססת ימים וככה הוא כמלקוש יורה ארץ: מה. הטעם הזה סהחסר סאמרית סתסובו לדעת הסם: כענין בוקר. סלא יעמוד ומלת מסכים איכנו פועל כמו מסכי היו כאילו הוא מס לסחר ולפי רשעו מססכי היו כל אחר אס כן ייהגס זה כן יעל. חזנתי כמו חונב בהר והטעם סהרגקת הנביאים מלהס סהיו מתעס אותם סלא יסובו:

הרגתים. בעבור סהס אמרו סקר לאמר א אמרי פיהם על כן הרגתי גם אני בהמרי פי אולי תסובו ישראל: וממפטיך אור יבא. כמו והוביא כאור צדק ועד בעבור ס סאמר כסחר נכון מוצאו כי חסד חפצתי. חסד נכון לאחסר כענין: והמה על כביאו סקר: גלעד. עקובה. כמו עקוב הלב עשה בעקבה עקובה מרס סנססך: וכחכי היוד תחת האל דרך לכלא הפסע גם הוא באלף תחת הא ואלה הסתי מלות זרות הן כי מ מספט בעלי ההא ב בסמוך לכלות לחכות והטעם כאמר יאכו גרודים איס סיבא ו יפססוהו ככה הם חבר כהנים והנה ס הזכיר נביאי הסקר גם הכהנים: סכמה. כמו לעברי סכס והנה גרודים יסרת בעבור אחר כגרודים בדרך ירחו כולם הטעם סהכניהם יקחו מתנות כהונה בחזקה: בבית. סעוריה. הטעם דבר מנועל כתאיני הסוערי: מס זנות לאפרלי רמו לעגלי בביתא סהוא לאפרים יגס יהודה. אחר סהזכיר אפרים וסות קציר כמו ועמה קציר כמו נטעו והטעם ספת קציר לך ועזרך לעבור הבצל בביתא כאמר היה בלבי להסיב סבות עמי שיאמרו לכו ונסובה אלי ובעבור יהודה סהניח ביני ועזרך לא אשיב סבותך: כרפאי. בעבור סאמרו כי הוא טרף וירפאנו אמ כאמר ארצה לרפאים עמד לפני רעסם בלבס סלא עזבוהו עדה כי פעלו סקר בלילת יגבכו וביום פושטים גרודים חון מן הערים: וכל. והם חוסבי כי איכני רואם ולא ידעו כי מעלליהם סובבים אותם והם נגר פני: ברעתם יסמחו מלך. וסרים סמליכוהו: כלם. גם מלכס עמהם וסמחו לסון זכר על כן מלת בוערה מלעיל כמו

מין החמת וסמך ככה כמו דלת וסגור דלתך בער והעד מקכח חמתך ואף סכר סהוא כטעם הזה: כי

פ' מלת בארבע על מחסבות רעות מחסבו כל הלילה והנה לבס קרוב כתנור
 דק כל אופה יטן בלילה רק בעקר יבצר התנור ואלה חל לבס יטן רק חושב כל
 הלילה: כולם. הטעם אכלים אלה את אלה אפילו מופטיהם גם קושרים על
 מלכיהם על כן כתוב: אכרים. הוא יתנולל. כמו בלול מעורב והטעם טחם

כתנור ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס. בלם יחמו כתנור. בלם יחמו כתנור. בלם יחמו כתנור. בלם יחמו כתנור.

כי קרבו כתנור לבס בארבע כל
 הלילה ישן אפהם בקר הוא בער
 באש להבה: כלם יחמו כתנור
 ואכלו את שפטיהם כל מלכיהם
 נפלו אין קרא בהם אלי: אפרים
 בעמים הוא יתבולל אפרים היה
 ענה בלי הפוכה: אכלו זרים כחו
 והוא לא ידע גם שיבר זרקה בו
 והוא לא ידע: וענה גאון ישראל
 בפניו ולא שבו אל יהוה אלהיהם
 ולא בקשו בכל זאת: ויהי
 אפרים כי ונהפוחה אין לב מצרים
 קראו אשור הלכו: באשר ילכו
 אפרוש עליהם רשתי בעוף השמים
 אורידם איסירם בשמע לעדתם:
 או להם כי נדרו ממני שר להם כי
 פשעו כי ואנכי אפדם והמה דברו
 עלי כזבים: ולא זעקו אלי בלכם
 כי ילילו על משבכותם על דגן
 ותירוש יתגוררו יסורו כי: ואני
 יסרתי חוקתי וזרועתם ואלי יחשבו
 רע: ישובו לא על היו בקשת
 רמיה יפלו בחרב שריהם מועם
 לשונם זולעגם בארץ מצרים: אל
 חכך שפר כנשר על בית יהוה יען
 עברו בריתי ועל תורת פשעו:

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

כי קרבו כתנור לבס בארבע. הכינו והזמינו את לבס במעשה אורב מלכם כתנור
 זה שמכנים ומסיתין אותו לאפות: כל הלילה יטן אופיהם. נחתום מלכם המכין
 את התנור לאחר שהכינו לבס וחשבו את גמר הרעה חק יעמוה. יטן אופיהם
 כלומר עד הבוקר יסיתים ולבקר בועדים כאש עד שגמרו את רעתם: ואכלו את

מופטיהם ירגו את הסנהדרין
 מלכם לפי שהיו מוחים בידם
 ומה עלתה להם כל מלכיהם כ
 כפלו לפי שאין קורא בהם אלי
 ובתלמוד ירושלמי במס' ע"ז

דרום ביום שהמלכים את ירבעם
 החלו פרים חמת מיון כמו מ
 סמפורם אתון לבובה אמרין ליה
 קוס עיבד לן ע"ז אמר לון הסתא
 פתי רמטא הוא וכל עמא סתי
 כלומר עת סכרות הוא סמא
 עכשו סכורי אתם ומחר תחזרו
 בכס אזלן ואתון בצפרא אזלו
 ואתון בצפרא הראה כי קרבו
 כתנור וג' אמ' לון אכרילמן
 סהדריללכון אמרין לוי אכ
 קטלינן לון הרה היא ואכלו את
 מופטיהם משך ידו כד הוה
 חמי בר אבא כסר הוה מותיב
 גבוי תרין ליכין ואינן אמרין
 לוי אתה דור חביב מכל הדורות
 והוא אמ' לון דור המדבר ואינן
 אמרין לוי ולא עברו ע"ז והוא
 אמר לון אב דהו חביבין לא
 איתעשון ואינן אמרין לוי חס
 דמלכא בעי למעבד כן דוס
 סהמלך רובה לעשות כן:
 יתבולל. יבולל בגולה בין

האומות: עונה בלי הפוכה.
 תירגם ינתן כחרדא דעד דלא
 איתעפכת איתאכלת עונה
 חרדה שאופין על הגחלי: והוא
 לא ידע לא סמ' א לבו סאכלהו
 מלכיהם במיניהו סאכלהו
 כי לא סאכיר ליהו אחז וג'
 ויסיתן כעשר לדוס ואשפ' כן לא
 חזר ירבעם בנו מדעת אביו
 גם סביה זרקה. תירגם ינתן
 אף חלסותא מטיתכון ואינן לא
 מיסתכלין: וענה גאון ישראל
 בפניו. ומאיד יקרא דישראל
 ואינן חזן לפון עובי ואין וענה
 זה לסון עשר לא לסון עבר כמו
 וקרא זה אל זה סמעי סקרא
 זה אל זה וכמו ועשה לו כתנת
 פסים אף זה לסון עבר כבד
 כמעטו וכפלו. ובכל זאת לא
 סבו אל י' אף לב להבחין מה
 טוב להם או כמה רע להם:

מזרים קראו. לאותם שהרעו
 להם משולם הסקוראים לעזרת
 : אשור הלכו. אל מלך אשור
 הלכו סעצור להם: כאשר ילכו.
 למזרים: אכרום עליהם רשתי
 כעוף השמיים. סהנשר והנץ עילין למעלה ממכו ומורידין אותן לארץ כן אורידם
 במזרים על יד כוכב כזר: איסירם כשמע לעדתם. אביא עליהם יסורין ככל
 אשר אני משתע לעדתם ביד ירמיה הנביא סעצורין הם לומר לו התפלל כא
 בעריכו וג' ויג' לנוי אלהיך וג' אס טוב ואס רע וג' ואומר להם אס סוס תשימו
 כפסכם לשוב מזרים והיתה החרב אשר אתם יריאים ממנה סס תשיג אתכם
 וכל העניין איסירם לשון יסורין ומכאן פיל' לשון קשר ומסורותך אסתק אבל
 דונס פתר לשון יסורין כמו ליסר אתכם וכוף ה"ד סמני באיסירם כאשר נוסף
 ביסירו ועפעפך ייסורו נגדך: ואנכי אפרס. אני הייתי חפץ לפדותם מרעה אשר
 הם בה והס דברו עלי כזבים אמרו אל ירמיה סקר אתה מרבר לא שחלך י' לאמר
 א תבואו מזרי: כי ילילו על מסעבות כי על כן תבא להם יללה כך י' יתגוררו.
 יס להם מגורות מגורות סל דגן לפיכך יסורו וימרדו בי: ואני יסרתי חזקתי

זרועותם. ביראתי על יד כביאי לשמוע אליהם במה סהם מייסרים אותם ויתחזקו זרועותם: יסובו לא על. סבו למזרי ולא להועיל להם לכך קור' על דקמן כמו כסא הגבר
 הזקם על סהוא לשון עילוי והוא דבוק לתיבה סלאחריו: היו כקשת רמיה: כשחוצה לירות בו חץ לכפון הוא יורה לדרום: יפלו בחרב סריהם. ינחן בן קרח וכל החיילים
 מסבו למזרי: ימנעם לשון קשה שהשיבו לירמי: זו לעגם. אשר ילמיג להם בארץ מזרי למה סבתם אכלו כדי להביא עלינו פורענו' והלא כחו לבס לא תוספו לראותם
 ער: א חכך סופר. מכי' אומרת לנביא השמע קול חכך וקרא בסופר ואמר עשפו ומהרו האויבי כאשר יראה הנמר ובא' ביתי' א חכך סופר כאילו הסופר כתב' א חכך

חזקתי וזרועתם ואלי יחשבו רע: ישובו לא על היו בקשת רמיה יפלו בחרב שריהם מועם לשונם זולעגם בארץ מצרים: אל חכך שפר כנשר על בית יהוה יען עברו בריתי ועל תורת פשעו:

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

ל ג' דגש' וסמ' כי קרבו כתנור לבס

10

דמי

באתתם: לא יטמו בארץ יי'. לא יתנו.
לו. לא תהא מזהתם עריבה עליו.
ואנשים: כי לחתם לנפסם. ראוי הוא

וְהָיָה כִּי יֵרָאֶה אֶת הַבְּנֵי וְלֹא יִשְׁכְּנוּ . לִסְעֻן נֶסֶךְ : לֹא יִיעָרְטוּ
זֶה אֲחֵינוּ . כֻּלָּם בְּצִוְיָהּ הָיָה עַל יְדֵי כַח
הַלֵּם לְמַאֲכָל וְלֹא לְבֵית י' רָא כֻלָּם אֲחֵינוּ

יערבו לו י כלחם אובי. כמו לא אכלתי באורי והוא מס

דבר ולסון רבים אחרים
תחילת

מה חג יי. כנגד זכרונם: כי הנה הלכו. מפחד סוד סובאס יס מהם סימיותו
 פתחם גם בדרכי על כן אמר מחמד לכספם והנה לסוד ולכו: באו ימי השלום.
 מיסלם לנסם מהייתם אות על כביא הסם סהוא אויל ואיש אסר רוח הסם בו
 הוא מסוגגי על רב עונך. המטמה. מיס בלב כל אחר: צופה. הטעם סאמר

אבותיכם ג' מל בס' פראוס'ם כענבים במדבר מצאתי ישראל בכנורה בתאנה. קצף יי על אבותיכם קצף.
 אבותיכם איהם. וכל כתובים דבול מל בג' חס' וס' והנה עטמו בראש יאכר להם שמעוני הלים עתה. וכל

כי כביא הסם הוא א
 אויל והוא עישה מ
 מעצמו צופה והוא כ
 כמו כביא סהוא צופה
 מה להיות זה כביא
 הסקר הוא פח יקום י
 וטעם מטמה בבית
 להיו כדרך סהזכיר
 שתזילה וכסל היום
 וכסלם כביא:

הענין. להדע: כימי
 הגבעה. סמר
 בנימן: כענבים.

כדרך ימצאו בארץ
 מרבר וטעם כענבים
 במדבר שאין סס י
 יסוב כל מוצאם י
 יסמח בהן וככה כ
 ככנורה בתאנה ולא

היתה סמחתי רק
 מעט כי לא עמדה כי
 הסחחו לבעל פער
 וסורו מאחרי: לבשת

כמו והבשת אלה
 יגיע סס לאליל: ויהיו
 סקוצים. מטמאו

בצטור אהבת כמי מ
 מרין: אפרים. טעם

כעוף על התהירות
 סלא יסמחו ולא יהיה
 להם כבוד מהלירה

גם מבטן כאשר ת
 תראה הבטן החרה
 סהתפחה מהסריון

כאשר יפסק דס ה
 האשה הנדה והנה
 הטעם כי ימעט ה

הסריון ואס היה לא
 יגיע להראו ואס הגיע
 ימות הולד לפני הולד

והוא סס כמו דיעה
 על כן אחריו אס ילדו
 ויעלו את בניהם א

אסכלם סלא יגיעו ל
 להיות ארם: בשורי
 מהס: סין תחת סמך

אפרים. יהיה ככור
 סהתה סתולה בזה
 וכסוה המי כך ראיתי

בבטאה סובאס האב
 אל הורג בני: תן.
 ותכלל הכביא אחר

סגורת עליה סיוציא
 כל אחר בניו הורג
 אולי ימותו קטני ולא

יהיה צערם גדול והו
 תן רחם משכיל ס
 סימיותו בבטן והילד:

ימותו באפס חלב:
 בומק'. כמו כמקום
 יבמים: כל. טעם בגלגל

הוא המקום סהיו סס בעצם את הידן היה ראוי
 סחכירו את טובתי בהיות אבותיה סס סהבאתם אל ארצי ועתה אגרשם מבית:

מה תעשו ליום מועד וליום חג יהוד: 5

כי הנה הלכו משך מצרים תקבעם 5

מך תקברם מחמד לכספם קימוש 5

ירשם חוח באהליהם: באו ימי 5

הפקדה באו ימי השלם ידעו ישראל 5

אויל הנביא משגע איש הרוח על 5

רב עונך ורפה משטמה: צופה 5

אפרים עם אלהי נביא פח יקוש על 5

כל דרכיו משטמה בבית אלהיו: 5

העמיקו שחתו כימי הגבעה יזכור 5

עונם יפקוד חטאותם: 5

כענבים במדבר מצאתי ישראל 5

ככנורה בתאנה פראשיתה ראיתי 5

אבותיכם המרה באו בעל פעור 5

ויזורו לבשת ויהיו שקועים באהבם: 5

אפרים כעוף יתעופף ככורם מלרה 5

ומבטן ומהריון: כי אם יגדלו את 5

בניהם ושבליהם מאדם כי גם אוי 5

להם בשורי מהם: אפרים באשר 5

ראיתי לצור שתולה בכנורה ואפרים 5

להוציא אל הורג בניו: תן להם 5

יהוה מה תתן תן להם רחם משכיל 5

ושדים צמקים: כל דעתם בגלגל 5

כי שם שגאתים על רע מעל ליהם 5

מביתי אנרשם לא אוסף אהבתם 5

כל שריהם סוררים: הנה אפרים 5

שרשם יבש פרי בלי יעשון גם כי 5

ילדון והמתי מחמדי בטנם: 5

ימאסם אלהי כי לא שמעו לו 5

ויהיו נזרדים בגוים: 5

ותדיו יבשין: 5

כל בישתהו גליון קדמי בגלגל ארי תמן רחוקתנינו על בישות 5

עובדיהו סבית מקדשי אתריכינו לא אוסף לרחמא עליהו דכל רב רביהו סרדיו: 5

בית ישראל דמן לאילנא ירקלא שרשוהי מלרע ויבש נופיה מלעילא גוב לא יעביד אף 5

אם ירבון בגין ואקטיל שפר מעיהו: 5

ויהו סטל טליון בימי עממא: 5

עזרא דבול: משכיל. 5

ב'וס' חציו ככנור. תן להם רחם משכיל: אוסף מלרע בקריא ב'מל וא'ס'וס' 5

בבל אשר שאלת מעס יאלחך. לא אוסף אהבתם. בשלחי את חציו דעכודעים. וס'ים שמעית 5

דרחמו כפנא: 5

מה תעבדון ליום מועד וליום חג יהוד: 5

חגא ריו: ארי הא יגלון מן קדם 5

בזיוון לסצרים יתפנשון לספים 5

יתקברון בית חמדת כספיהו ק 5

קדסו ליו ישרון בהוון תתולין ב 5

בבריתיהוון: אתו יומי סעורנא 5

באתו יומי תושלמת חובין ידעון 5

דבית ישראל דהו מתנבן להוון 5

נביו קושטא ומשעממין להוון נביו 5

שקרא על ראסנאו חובך תקיפו 5

חטאך: מסכן בית ישראל די 5

יתקיים להוון פולחן טעות לגביהו 5

קולין צלן על כל אורח תחזון מ 5

ססגן תקרא בבית אלהוון: 5

אסנאו לתכלא כימי גבעתא 5

יסער חוביהוון ויתפרע עויתיהוון: 5

בנופן רשתיל על עינא דמאי כן 5

במדברא ארע מימרי לישראל 5

בכפרה בתינתא די באוול מאבכא 5

חביבית אכתתכון ואינון אתתתרו 5

לבעל פעור וטעו לבהתא והוון 5

שיקוצין פדרחמו: בית ישראל 5

פעופא דאפרחוזי מקיניה ואי 5

ואיטלטל כן גלא ית יקרהוון ולר 5

לא יסגין ומפירי מעיהוון לא יתרוון 5

ועל דאחמכעו ריגליהוון מלא 5

מלא אתתאזה בבית מקדשי: ארי 5

אם ירבון ית בנייהוון ואתפליוון 5

מלטהוון גברין ארינוו להוון ב 5

בסלקותי שכינתי מנהוון כנישתא 5

דישראל במעבדה אוריתא דמיא 5

לצור באצלחות בשלוחות חבו רבי 5

אפרים לקטלא לפולחן טעותא 5

ביניהוון: חב להוון יית תושלמת 5

עובדיהוון חב להוון רחם בתביל 5

ותדיו יבשין: 5

כל בישתהו גליון קדמי בגלגל ארי תמן רחוקתנינו על בישות 5

עובדיהו סבית מקדשי אתריכינו לא אוסף לרחמא עליהוון דכל רב רביהו סרדיו: 5

בית ישראל דמן לאילנא ירקלא שרשוהי מלרע ויבש נופיה מלעילא גוב לא יעביד אף 5

אם ירבון בגין ואקטיל שפר מעיהוון: 5

ליום מועד. ליום זמן קטע להיות האויב כועד עליכם: חג יי. זבח הריגה סיס
 לו בכם: כי הנה הלכו. ממקומם מרוב סורדים סביאו עליהם עם ככנור כנר:
 מוך. מארץ מצרים היא: מחמד לכספם. בתי חמרת אצורות כספם: קימוט
 וחוח. מיני חיות תירגם יונתן: הפקדה. סיפקו עונותיכם: הסלום. תושלמת
 חובין: אויל הכביא. אף מכביאי
 אמת סלהם יהיו אוילים כגון
 חכניה בן עזור סתחלתו כביא
 אמת: ורבה מטמה. סהקבה
 סוכא מעסיכם: צופה אפרים
 עם אלהיו. הם מעמידין להם
 כביאיהם הממסיכין אותן לכר
 עו סלהם: כביא פח יקום על כל
 דרכיו. ולכביאי האמת הם
 עומקין פחים ללכדם: מטמה
 בבית אלהיו. בבית המקדש
 הרגו את זכריה ויבקשו להרוג
 את ירמיה כעניין סכאמ' מטמט
 מות לאים הזה וגו': כימי
 הגבעה. יס אות' זה גבעת
 ביימן בפלגס ויס אות' זה גבעת
 סאול ססאלו להם מלך ויורדו
 ברביה כביא: וכענבים במדבר
 כענבים סהס חביבים עזרבר
 כך חיבבתי את ישראל:

ככנורה בתאנה. מטמלת
 כתאנה בען התאנה: בראסיתא
 בתחלת ביסול התאני: ראית
 אבותיכם. כן נראו אבותיכם
 בעני לחבנם: ויזורו. אין נזירת
 בל מקום אלא פריסיה: לבשת
 לעז סהיא בטתס: ויהיו סקוצ'
 לפני: כאהבם. את כנות
 מואב: אפרים כעוף יתעופף
 וגו'. אמר הכביא הלואי ויהיו
 כעוף הזה הזמר מקבו וחרל
 מפריה ורביה כך יסכלו את
 זרעם או במעת לירה או יתעכל
 בכן ויפילו או בשעת הריון לא
 יקלטו כי מה בצע בגדלם את
 בניהם סאס יגדלו וסכלתם
 מארס: כיגס. לאבת אוי:

בשוריהם. כמו בסורי מהן
 והוא מן מקרת כתבין סין ו
 וקריין סמך. ראכעוף יתעופף
 ככורם וגו'. כעוף זה ספורח
 ואיכנו כן יעוף ויבדח כל ככורם
 כל מה סכטערו בלירה זה
 צער לירה וכבטן אלנו ימי הכבוד
 ומהריון במעת תשמיס כל ט
 טרחם זה יכלה כיכר סהרי כ
 כסגדלו את בניהם וסכלתם:
 אפרים כאשר ראיתי לצור.

במלכותה מעטירה וצפירה על
 כל המדינות כן ראיתי לאפרים
 סתולה בנוה ואפרים מה גמול
 סלס לי כתעסק להוציא אל ה
 הורג בניו לזוהס לעז כן תירב
 יונתן. תן להם יי מה תתן:

הכביא מתפלל סימיותו קטנים
 סאינו רומה אכלו סל קטן ל
 לאכלו סל גדול לפיכך אס אי
 אפסר מלירה ומבטן ומהריון
 סכבר כגזר מברית עולם ואל
 אישך תסוקתך תן להם מהרה

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

סכטנותם מה סאתה אומר ליתן להם לאחר זמן סאמרת כי אס יגדלו את בניה
 וסכלתם תן להם רחם משכיל בטעה סיוכאין לאור עולם ימותו או יכטמקו טרי
 אמן סלא יסא להם חלב להניק: כל רעתם בגלגל. סס הרבו לעבד עז בבמות
 לפי סהיה סס המסכן בתחלה היו אומרין להם כביא הבצל סהוא מקום ככור
 והוא היה למלכי יסראל: לא אוסף אהבתם לאהוב אותם: פריבל יעשון. לא

הכא
 ג' יחד והנה
 י' ב' חל וחד
 חל

נצח בויקה. רחל אהן נזכה לפרות ואח פרי: יסוה לו. יחשוב בייפרה אהן פרה
יהיה סוה כנפן סוהו בויקה כי כאשר הרבית פרו הרבו למזנותי חלק. כי אהן
להם חלק אחד: עתה יאסמו. מגזרת מממה כמו תאסם סומרון סוהאכמו
והארז לא תאס ולבם מכחלק הוא יערף מזנות סהרבו כדרך וערפת הרומית
כי. כאשר חלק לבם

בטוב ר'רפין וסמ'נבסר בשפטיססמ' יוובשטואל כ'סמ' יג: יערך כ'כתרי לישני וסימ'כבטור לקוי. יערך
מזכחותם ישרד כ'צבתם: אבל ג'סימ' אבל תירש אמללהנפן. אמללהארץ והפיר. לעגלות בית את

גַּפְּנִי בִּזְקֵי יִשְׂרָאֵל פָּרִי יְשׁוּהָ לִּי כִּכְרֹב
לִפְרִי הַרְבֵּה לִמְצָחוֹת כְּטוֹב לְאַרְצִי
הִטִּיבוּ מַצְבּוֹת : חֲלֹק לָכֶם עֵתָה
יֵאֱשׁוּמוּ הוּא יַעֲרֹף מִזְבְּחוֹתֵם יִשְׁדֹּד
מִצְבּוֹתֵם : כִּי עֵתָה יֵאֱמְרוּ אֵין מֶלֶךְ
לָנוּ כִּי לֹא יֵלֵאנוּ אֶת יְהוָה מֶלֶךְ
מִה יַעֲשֶׂה לָנוּ : דְּבַרְיֵי דְּבָרִים
אֱלֹהִים שׁוֹאֲכֵת בְּרִית וּפְרַח כְּרֹאשׁ
מִשְׁפָּטָעַל תַּלְמֵי שָׂדֵי : לַעֲגֻלוֹת
בֵּית אֵין יִגְדּוּ שֶׁכֶן שִׁמְרוֹן כִּי אֲבָל
עֲלִיו עֲמוּ וּכְמָרְיוֹ עֲלִיו יִגְלוּ עַל-כֵּן
כְּבוֹדוֹ כִּי גֵלָה מִמֶּנּוּ : גַּם אוֹתוֹ
לֹא שׁוֹר יוֹכֵל מִנְחָה לְמֶלֶךְ יִרְבֵּי בְּשָׁנָה

אֲפֹרִים יִקְחוּ בֹשֶׁת יִשְׂרָאֵל מֵעַצְתּוֹ׃
 נִדְמָה שֶׁמֶרֶץ מְלָכָה בִּקְצָף עַל פְּנֵי־
 מַיִם׃ וְגִשְׁמָרוּ בְּמוֹת אֵוֶן הַטָּאֵת
 יִשְׂרָאֵל קוֹס וְדֹדֵר יַעֲלֶה עַל־מִזְבְּחוֹתָם
 וְאָמְרוּ לַהֲרִים כְּסוֹנוֹ
 וְלִגְבְּעוֹת זָפְלוּ עֲלֵינוּ׃ מִימֵהִגְבְּעָה
 חֲטָאֵת יִשְׂרָאֵל שֶׁסֶּם עֲמְדוּ לֹא־תִשָּׁנִים
 בְּנִבְעָה מִלְחָמָה עַל־בְּנֵי־עֲלוֹת׃
 בָּאוֹתִי וְאֶפְרַם וְאֶפְרַיִם עֲלֵיהֶם עֲמִים
 בְּאַסְרֵם לִשְׁתֵּי עֵינֵתָם׃ וְאֶפְרַיִם
 עֲגֹלָה מִלְמֹדֶה אֶרֶב־בְּתִי לְדוֹשׁ

הוֹן בְּעֵן אִתִּי עַל־הוֹן עָקָא דְּמוֹתָא דִּיהוֹן וְיִסְן
וְהוֹן : מִיּוֹמִי נִבְעָתָא חֲמִיתוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲסֵן
יֵאָף לֹא זָכִיאוּ וְרַתְקִיּוֹם לְהוֹן מַלְכוּת בְּגִיבְעָתָא
הוֹן עִם בְּנֵין סְלִיקוּ : בְּסִימְרֵי אִתִּיתִי עַל־הוֹן
וְהוֹן בְּסִימְרֵי פְרָנָא עַל תְּרַתִּין עֲזֻנְתִּיה : בְּנִי־תָא
דִּי וְלֹא אֶלְפָּא רַחֲמָא לְהַלָּא בְּרַעוֹת נִפְשָׁה
דִּרְדֵּר לְתַעֲמִיח־לָךְ . נִפְלוּ לְ כַּחֲדָק וְזָן וְלִנְבֹּעַל נִפְלוּ
לְיִפְיִית דְּאוּרִי : וְחִבְרוּ דְּרֵה : לֹא חֲשִׁינִם בְּנִבְעָתָא : אֲנִי :

עמדו עש בני בתיאם הם בני עולא כמו עולה וזאתה לעולה וזהו רך וזהו והיום לא
יפחדו שתפגעם מלחמה כאשר הטיגה את בני בתיאם מהמבטנים וזה הכת' כמו
ברית עדה שטעמו ראה ריח ביי אשר ברכו יי' ברוח עדה: בארץ ואסרם: מבורת
מוקד והיה מזבל בגמול עין הפועל כדרך בטורס אשרך בבטן כי ארץ מים
ופי ואספו עליהם איך ואסרם עליר עמים מיתאספו עליהם: ואסרם כמו יאסרו
קאסורים: לשתי עונותם: כמו כבדתי מעשה האריות למעניהם: וטעם שנים בעבור
היהודה ואפרים: ואפרים: אמי למדתה מתחילה לסבול עול מצותי: ואני

להם מאז לא תסגסג בגבעה מלחמה וגו'. ולפי שהיה עון עז ביריהם ולא באה סעודת עמך עליונים ולא סמך בקול אחיהם לתת את בני הגבעה וימתך את חיבור הפרעה כופל על לשון הראשון; באותו ואסרם. לפי רבונותך יסדתיס שדימה אותם לעגלה כמו סבלת אחריו אפרים עגלה מלומדה לכך דיימה יסודיתס זה מכאן ואחר מכאן אלל סנייני הסור וכן תי' כמיסר פרכא על תרתיס עיכתיס מר הבקר סקורין ריטטלויץ בלעז כלומר הרבה יסודין הבאין עליה והרי חיל למר לא כנענ לתורה לא אחר סריר' לבס; אוקטני. חד יתירה כמו גבוהתי יוסס ואני

על
נ' זל' קמץ
כעת למבחן

החברות

ואני עברתי על כל חורט מהטובותי לזכרה והרכבתי אפרים עם יהודה יחרט. יעקב כולו השדה פלו דרך מסל על התורה וזויתם זרעו וקצרו הוא התעמול כירו להסיר הקוצים לסקל הנתיבות תדרסו חסם לרוות הזרע אז יבא מלקום: ויורה דרך לכם כמו יורה ומלקום וכל המפרסם אומרים בקסו אתם חורתי והוא יבא ויורה:

אתכם: חרשתי.

וכל זה עשיתם מלא

קבלת עולי כי בטוחם

בבבויכם ובעבור

זה: וקאם. כסוד

מלמן. חולי הוא

מלמכאז: בבית

ארבאל. מס מקום:

דטשה. מס דבר אס

על בים ולהיות מבוא

אורבאין טע לו: ככה

. שחאל טעם העגל

שהוא ככה הרע מכל

רעתם כי רוב מלכי

ישראל לא סרו מחטא

ירבע וטעם בשחר כי

יוסרו בליה ובשחר י

וכרת מלכם: כי נער

. זהו תלמודה תמי

כי מהיותו נער והטעם

בזאתו מתמזרים אז ה

החלותי לפרסו בעבור

סאהבתי: קראו.

הטעם ממזרי קראתי

לכני לעבדני והם עתה

קראו להם לבעלים ו

וכאשר קראו להם ל

לבעלים כן הלכו ו

והדרו מארצם מפניה

ויס אוח קראו להם

כביא והם הלכו ח

אחורתי וואכתי תרגלתי

. תיו תרגלתי תחת

האואין כמוהו במקר

והטעם הרגלתי ללכת

על רגלי כאשר יורגל

הנער שיקח על ז

זרועותיו וזהו כדרך

רפואה לחזק הכנע עד

שיוכל ללכת ובעבור

סדמה ישראל לעלה

מלומדה אחר בחבלי

אדם בעבותות אמשכ

בעבותו אהבה לא כמו

העבותות המושכות ב

בבוא העלה החורט:

ואהיה להם. כאנשים

המרמיים עול העלה

להרים העול שהוא על

לחיה רגע אחר רגע:

ואני עברתי על טוב צוארה ארכיב אפרים יחרוש יהודה ישדר לו יעקב זרעו לכם לצרקה קצרו לפי חסד נירו לכם נירו עת לדרוש את יהודה עד יבוא יורה צדק לכם: חרשתי רשע עולתה קצרתם אכלתם פרי כחשכי בטחת בדרךך ברכבבוריך וקאם שאון בעמך וכל מבצריך יושדר בשר שלמן בית ארכאל ביום מלחמה אס על בניס רטשה:

ככה עשה לכם בית אל מפני רעת רעתכם בשחר נדמה נדמה מלך ישראל: בינער ישראל ואהבהו וממצרים קראתי לבני: קראו להם בן הלכו מפניהם לבעלים יזבחו ולפסלים יקטרו: ואנכי תרגלתי לאפרים קהם על זרועתי ולא ידעו כי רפאתים: בחבלי אדם אמשכם בענתות אהבה ואהיה להם כמרימי על על לחיהם ואט אליו אוכיל: לא ישוב אל ארץ מצרים ואשור הוא מלכו כי מאנו לשוב: וחלה חרב בעריו וכלתה בריו ואכלה ממועצותיהם:

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ל יחד אל טע

ישדר ג בקריא וסימ הכל חיוס יחרוש הארש לזרע. ואפרים עגלה מלכדה. ישדר עמקם אחריו. קדבא וישדר: חרשתי כ בתרי ליש וסימ לולא חרשתי בעגלתי. חרשתי רשע עולתה: בשחר ל נדבה נדבה מלך ישראל. וחר בשחר נבון מצאו: ובמצרים כוסי מוזה בהנח: כי נער ישראל ואהבה: ולא ידעו

ואנא פרקית יתהוזה משעבוד מצר: אעדיתי ניר תקוף מצוריהו א אשריתי בית ישראל על הקוף ארעא דאמורא דאחסינין קדמיהו דבית יהודה אחסינין יתהוזה אחסנתא דקייסית לאבוהו יעקב ו בית ישראל עיבדו לכון עובדין טבין תליכו בארחת דקוישטא קייסו לכון אולפן אוריתא הא בכל עידן נביא אמרין לכון תבו לדחלת דייבען יתגלי וייתי זכרון לכון: אתעשתתון לכון אונם רשע עבדתון את קבלתון תושלם עובדיכו אריאית רחצת באורחתך בסגי גיבור: ויקום אחר גושא בעמך וכל פרךך יתבזון בבית שלמא בבמנא ביוסא דקרבה אס על בנין קטילת: בן גרמו לכון חובין דחבתון בביתאל מן קדם בישורת עובדיכו בסופא בחית ואתכנע מלכא דישראל: ארי רבי הור ישראל ורחימתי וסמקרים קריתי להוץ בנין: שלחית נביא לאלפא להוץ ואינון טעו מקביל אפיהוץ לטענותא מרביון ולצל מניא מסקין בוסמין: ואנא במלאך שליח מן קדמי דברית באורח תקנא לישראל ונטלתינו בדרעל דרעין ולא ידעין דמן קדמי מתרחם עליהוץ: במיגרת בנין רחסינ גרתינון בתקוף רחמא והוה מימרי להוץ באיברא טבא דמקיל בכתף תוריא וסודין בלחואתה ואף בדרהו במרברא אסגתי להוץ טובא למיכל: לא יתובון לארעא דמצרים ברם אתורא וישלוט בהוץ ארי מקרבין למתב: ותחול מרבא בקידוה ויתקטיל גברותי ותשיצי רברבותי ממלכי עצחתו:

ג בקריא וסימ הכל חיוס יחרוש הארש לזרע. ואנא פרקית יתהוזה משעבוד מצר: אעדיתי ניר תקוף מצוריהו א אשריתי בית ישראל על הקוף ארעא דאמורא דאחסינין קדמיהו דבית יהודה אחסינין יתהוזה אחסנתא דקייסית לאבוהו יעקב ו בית ישראל עיבדו לכון עובדין טבין תליכו בארחת דקוישטא קייסו לכון אולפן אוריתא הא בכל עידן נביא אמרין לכון תבו לדחלת דייבען יתגלי וייתי זכרון לכון: אתעשתתון לכון אונם רשע עבדתון את קבלתון תושלם עובדיכו אריאית רחצת באורחתך בסגי גיבור: ויקום אחר גושא בעמך וכל פרךך יתבזון בבית שלמא בבמנא ביוסא דקרבה אס על בנין קטילת: בן גרמו לכון חובין דחבתון בביתאל מן קדם בישורת עובדיכו בסופא בחית ואתכנע מלכא דישראל: ארי רבי הור ישראל ורחימתי וסמקרים קריתי להוץ בנין: שלחית נביא לאלפא להוץ ואינון טעו מקביל אפיהוץ לטענותא מרביון ולצל מניא מסקין בוסמין: ואנא במלאך שליח מן קדמי דברית באורח תקנא לישראל ונטלתינו בדרעל דרעין ולא ידעין דמן קדמי מתרחם עליהוץ: במיגרת בנין רחסינ גרתינון בתקוף רחמא והוה מימרי להוץ באיברא טבא דמקיל בכתף תוריא וסודין בלחואתה ואף בדרהו במרברא אסגתי להוץ טובא למיכל: לא יתובון לארעא דמצרים ברם אתורא וישלוט בהוץ ארי מקרבין למתב: ותחול מרבא בקידוה ויתקטיל גברותי ותשיצי רברבותי ממלכי עצחתו:

ג בקריא וסימ הכל חיוס יחרוש הארש לזרע. ואנא פרקית יתהוזה משעבוד מצר: אעדיתי ניר תקוף מצוריהו א אשריתי בית ישראל על הקוף ארעא דאמורא דאחסינין קדמיהו דבית יהודה אחסינין יתהוזה אחסנתא דקייסית לאבוהו יעקב ו בית ישראל עיבדו לכון עובדין טבין תליכו בארחת דקוישטא קייסו לכון אולפן אוריתא הא בכל עידן נביא אמרין לכון תבו לדחלת דייבען יתגלי וייתי זכרון לכון: אתעשתתון לכון אונם רשע עבדתון את קבלתון תושלם עובדיכו אריאית רחצת באורחתך בסגי גיבור: ויקום אחר גושא בעמך וכל פרךך יתבזון בבית שלמא בבמנא ביוסא דקרבה אס על בנין קטילת: בן גרמו לכון חובין דחבתון בביתאל מן קדם בישורת עובדיכו בסופא בחית ואתכנע מלכא דישראל: ארי רבי הור ישראל ורחימתי וסמקרים קריתי להוץ בנין: שלחית נביא לאלפא להוץ ואינון טעו מקביל אפיהוץ לטענותא מרביון ולצל מניא מסקין בוסמין: ואנא במלאך שליח מן קדמי דברית באורח תקנא לישראל ונטלתינו בדרעל דרעין ולא ידעין דמן קדמי מתרחם עליהוץ: במיגרת בנין רחסינ גרתינון בתקוף רחמא והוה מימרי להוץ באיברא טבא דמקיל בכתף תוריא וסודין בלחואתה ואף בדרהו במרברא אסגתי להוץ טובא למיכל: לא יתובון לארעא דמצרים ברם אתורא וישלוט בהוץ ארי מקרבין למתב: ותחול מרבא בקידוה ויתקטיל גברותי ותשיצי רברבותי ממלכי עצחתו:

תני: ואהיה להם כמרימי עול על לחיהם. כאכרים הטובים המרימים עול בדיהם על ידי לוחים להקל מעל הפרה החורסת כן הייתי עמם בכל צרה להקל מעליהם לא כמרימי עול על לחיהם כאכרים המרימים עול מעל צואר הסור עי סמארכין את הכלבים שהעול נתן בראשו להקל מעל הפרה החורסת כן הייתי עמם בכל צרה להקל מעליהם כן תירגס יונתן הא כאכירא טבא דמחיד בלחיאין על לחיהם למקל לחי סל מבוי: ואט אליו אוכיל. הטעם לוכח להכיל עול היסורין ויונתן תירגס על מס מסיפת מנזרות להם במדבר: לא ישוב אל ארץ מצרים. הבטחתיו לא תוסיפו לראותם עוד ומה הועיל הרי על כרחו אסור הוא מלכו הרי חטאו ונרמו להם להיות עבדים לאסור על פי מאנו לשוב: וחלה חרב. ונתחול חרב בעריו: וכלתה בריו ואכלה. וכלתה גובריו ותאכלם: ממנועותיהם. כקוד פני טעמיכו הטיפחא בו הסילוק לפי שהוא ריבוי כפני עצמו וכן להחלו דלא יטמא בעל בעמיו וכן לרורתיכם דסמן משחת קרם:

ואני עברתי על טוב צוארה. לפיכך אני מביא עליכם מלכים מיתומו אתכם ארכיב אפרים יחרט יהודה וגו'. אס תרכו סארכיב אפרים על האומות יחרט יהודה ויסדר לו יעקב ירם את ארמיתם ואת כסיהם: זרעו לכם לצרקה. אכל אתם חרשתי רשע וגו' לפיכך וקאם שאון בעמך: נירו לכם ניר. עכנו בתורה ומסם תלמודו ללכת בדרך טובה להתגבר על יצר הרע כזה שהוא נר את הסדה להטוף שרשי ה העשבים המכחיסים בתבואה מיונות החמה כמה ימים לפני הזרע ועתה קבעו לדרוש את ח' לתלמוד תורה עד יבא ויורה צדק לכם. כסתהו יגעה הוא יבין אתכם להודיעכם צפונותיה בצדק. דאכרו לכם ניר עמו מעשים טובים קודם שיבוא עליכם הלחץ וזה יגרום לכם שתקבל תפלתכם בעת הצורך ואז יהיה עת ראוי לכם לדרוש מ הקב"ה בכל דרכיכם כי אז ת תשמע צעקתכם ויורה צדק לכם וימסיר צדקה לכם כמו ירה בים: אכלתם פריכם. איתקבלתון תוסלתם חוביכו: וקאם שאון. קול ענות כסודו: כבד סלמן בית ארכאל. כבזזים הבאים על אס יושב בלום מתאס על ידי מארב סלא כזהו ובהם לברוח מ מפניהם וסודים את הכל. בית ארכאל יונתן תרגמו בית מ מארב ואלף ולמר יתירים בוכמו וזרעאל סאינוס עיר כגון יענו את יזרעאל וקראו בלסן מס אף כאן קרא אותי כמין מס עיר וכן חזרו מכנס אכל רוגס פותרו מס מקום: רוטשה. כבדעה וכן נערים תרמטה ועולליהם י ירוטשו לח רוטשה עזבה כמו כוטש: ככה עשה לכם ביתא, כל הפורענות הזה גרם לכם העגל סבבתאל: רעת רעתכם. רען רעעכם עבירות זרונכם: בשחר סדמה סדמה. כרס כאלו בליה כלומר אף בו כח ונמח כל זאת כי בהיות ישראל נער ו ואהבהו מנוער מכל טוב: וממצרים קראתי לבני. על ידי כביא להרבך בתורתי והם מס עמו: קראו להם כן הלכו מפניהם. כלמה סהבביאס קורא' להם ללמדם דרך הטוב כן הם הפכו עורף לברוח מפניה: לבעלים יזבחו. דרך המקרא לרבר כן כמו כרובם כן חטאו לו וכאשר יענו חותוכן ירבה: ואנכי תרגלתי לאפרים קהם וגו'.

מלחתי לפניכם מנהיג המרגלים בנחת: קהם על זרועותי. זה מסה סכאמר בו כאמר יסא האומן את היונק. תרגלתי כמו הרגלתי ואף לו רמיון: ולא ידעו כי רפאתים. יורעין היו אלא סרסו בעקב עמו עצמם כלא יורעין ואגדה במדרס ל תחומא רורסו כלפי בני יוסף כסהביאס לפני יעקב לברכס ראה יעקב רעשים עתירים לבאת מאפרים ירבעס ואחאב ונסתלקה ממנו רוח הקדש ויאמר מי אלה בקם יוסף רחמים וסרת רוח הקדש על יעקב וברכס זהו ואנכי תירגלתי רוחי על יעקב לכוך אפרים ולקחם על זרועותי: בחבלי אדם. הייתי מוסכם תמיד בחבלים רכים אשר ימסוך בהם אדם את בנו כלומר במשיכת רחמים וכן תני: ואהיה להם כמרימי עול על לחיהם. כאכרים הטובים המרימים עול בדיהם על ידי לוחים להקל מעל הפרה החורסת כן הייתי עמם בכל צרה להקל מעליהם לא כמרימי עול על לחיהם כאכרים המרימים עול מעל צואר הסור עי סמארכין את הכלבים שהעול נתן בראשו להקל מעל הפרה החורסת כן הייתי עמם בכל צרה להקל מעליהם כן תירגס יונתן הא כאכירא טבא דמחיד בלחיאין על לחיהם למקל לחי סל מבוי: ואט אליו אוכיל. הטעם לוכח להכיל עול היסורין ויונתן תירגס על מס מסיפת מנזרות להם במדבר: לא ישוב אל ארץ מצרים. הבטחתיו לא תוסיפו לראותם עוד ומה הועיל הרי על כרחו אסור הוא מלכו הרי חטאו ונרמו להם להיות עבדים לאסור על פי מאנו לשוב: וחלה חרב. ונתחול חרב בעריו: וכלתה בריו ואכלה. וכלתה גובריו ותאכלם: ממנועותיהם. כקוד פני טעמיכו הטיפחא בו הסילוק לפי שהוא ריבוי כפני עצמו וכן להחלו דלא יטמא בעל בעמיו וכן לרורתיכם דסמן משחת קרם:

דן הכתב והדרקוק כי
 עיגדר עם רועי יחזק
 פניהם: בבטן.
 תוך ולפירעני כי הוא
 נולדים כי כאשר היה
 בטן כתתו לו כח ואחרי
 ס מיעדו כל בני העולם
 כה ויתחנן לו סיסלחנו
 בה המקו' סער הסמים
 וי המלאכי להיות להם
 תו היה לך גם העומר:
 ויאמר

אמר כי כתוב ואמר הוא מלכו לא כספן על אסור ולא על כספיו המוכרים ממזרים : ולא כאמר עוד אלהינו למעשה ידינו : כנגד מעשה חרשים כי אף מי שיעזר מי שאין כח לו כמו היתום רק אלה וכתוב אבי יתומים וזה כנגד כי כספת בערך ואין עזר לך : ארפא . מלת מסובה לגבאי בכל המקרא ואיכנו כאומר מסובתם בכל מקומו הכתובים רק המסובה במסמה כחולי בנף על כן מלת ארפא כנגד הכה אפרים : אהבם . אהבת כדבה הפך ימאסם אליו כי סב . הפך חרה לפיכך : אהיה . הפך פרטם יבט ויבטם מקומו והמסובה תפרח מהרה ובעבור שאין לה מורס רק ארמ ופרשיו יהיו כמורס עני לבבון : ויך פרשיו . באורך וכרוחב כדרך ומחה אל כתף ים כדרך

רשי

אסור לא יושענו . עוד זאת אמרו לפניו לא כבקס עזר עזרת ארם לא מאסור ולא ממזרים : על סוס לא יכרכב . זו היא עזרת מזרים שהיו מולחי להם סוסים כמו מאמרו ליסעיה לא כי על סוס ככוס ועל קל כרכב : ולא כאמר עוד . למעשה ידינו מהם אלהינו : אחר כך . לדרך תהי תקוותינו המרחם יתומי : ארפא מסובתם . אמר הכביא כך אמר לי רוח הקדש מאחרי שאמר לי לפני כן ארפא מסובת ואזהבם בדרת רוחי אף על פי שאין ראוין לאהבה אתהב לאהבתם כי סב אפיומכו : ויך . הטל את פרשיו ויכלחם כלבבון כפרשיו אליהם הלבבון שהם גדולים : ילכו וינקותיו . יסגון בנין ובנין ויהי כזיו מכת' רקודשא זיויון וריחוק כדיון קטרת בוסמיא : כלבבון . כבית מקדשא : יסוב יסובי בצלי איתן שהיו כבר יסובי בצל הלבבון סרימה בו ישראל וכל המקד' ועכשו בלו מעמו יסובו אליו : זכרו כיין לבבון . ודוכרן יבבת חצונת ארעל חמר עתיק רמיתנסך בבית מקדשא שהיו תוקעין בחצונות על הנככים כ כמהלים אומרים בטרם : אפרא ואמר מה לי עוד ללכת אחרי ה העצבים ויסוב מעל אני אענהו מזרתיו ואסורכו . ארחה בעניו : אני לו ככסף להיות אחוז ידיו כי ככדורם רענן הכסף לארץ מאד' אחוז בעניו כלומר אהיה מזוי לו : ממני פריך כמכא . והלא אני הוא מכל טובתך מאתי באה : מי חכם ויבן אה . מי חכם ככם ויתבונן לתת לכלל אלה ויסוב אליו : ופושעים יכסלו כם : בעבולם על סלח הלאו כהם כן תייונתן :

ספר יואל

אל

יואל בן פתואל . בן סמאל הכביא ספיתח לאל בתפלתו . ים אומרים סכנא זכ' אמר באותן סבע סכס סאמר אליסע כי קרא י' לרעב וגו' ובימי יהור בן אחאב היו ובהלכות גדולות כמכא יואל נכחם וחבוק היו בימי מנשה : ההיתה זאת . האמור למטה יתר הגום וגומ' : גום ארבה ילק חסיל . מיני גובאי הם ונתכבא עליהם סיבאו ובאו באותן הימי' וכלו כל פרי העץ וירק השדה : עקים . יין הטוב : גוי עולה על ארצי . הגובאי הזה כיהו ככבא גוים : לקצפה . למפח נפם : חסוף חספה והסליך . קלף קליפת העץ והסליכה עד הלבניו זמור' הגבן : מתלש' הן הסלי' הגבן פלועם בה' : אליו קינה מתרגמין איליא : הכרת עז ג 78 111

בלבבון בקריא וסי' אהיה בטל לישראל יפרח . וריח לו כלבבון . יהי פסת בר בארץ . כדארו כלבבון בחור : ויבן גרפין בקריא וסי' כי חכם ויבן את ואת ואשר דבר . מי חכם ויבן אלה . ויבן על עובי ברית קדש : וצדקים דג' כל וא' חס' יוד קדמא וסי' כי ישרים דרביי . וצדקים ישבחו ויעלו . וצדקי כגביר

אשור לא יושענו על-סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו אשר כך ירחם יתום : ארפא משובתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו : אהיה בטל לישראל יפח בשושנה ויך שרשיו כלבבון : ילכו וינקותו ויהי בזית הודו וריח לו כלבבון : ישבו ישרי בצלו יהו' דגן ויפרחו כגפן זכרו כיין לבבון : אפרים מה לי עוד לעצבים אני עניתי ואשורנו אני כברוש רענן ממני פריך נמצא : מי חכם ויבן אלה נבון וידעם כי ישרים דרבי יהוה וצדקים ילכו כם ופשעים יכשלו כם :

קצו

על חמר עתיק רמתנסך בבית מקדשא : יסגון רבית ישראל מה לי עוד למפלח לשענותא אנא במימרי אקבל עלותהו ד' ישראל ואחרם עלוהי אנא במימרי אעבדיניה בבירון שפיר רמן קדמי סליח למיובתהו משתכא : סזכפס ד'סבר אילין סוכלתן וידענין אריתקנן אורחא ד' וצדקיא ד' הליכו בה יתון בהו' בתי עלמא ורשועיא יתססרון לגיהנם על דלא הליכו בהו' :

פתגם

נבואה סז קדם יי' ויהוה עם יואל בר פתואל : שסעו רא סביא ואציתו כל יתבי ארעא והותרא בזימכוז ואם בזימי אבהתכוז : עלה לבניכוז אשטעו ובניכוז לבניהו ובניהו לדר אותרוז : מותר וחלא אכל גובא ומותר גובא אכל פרטא ומותר פרטא אכל שמוטא : אתערו רונא ובכו ואיללו כל שרתי חסר על חסר מרת ארי אתמנע ספומכוז : ארי עמא סליק על ארעיתקיף ולית סנין שגוהי שני אריא ו וניבוהי פבר ארינו : שוי פירי גופני עמי לצדו ותינתהו למפחת נפש מקלף קלף ורמא חורו ש שבששא : פנישתא ד' ישראל עבדיו אילא פבתולא ד' אסיר' סקא למספר על בעל עול ימתהא :

יבטח . ברכות רשעים ירבו פשע' קדמא חסר יוד קדמא : פתואל ל פניאל בתושאל ל כחיאאל ל : הקיצו ב' וסי' הקיצו רבנו שבני עפר . הקיצו שכורים ובכו והללו : ואין כספר ד' וסי' כי גוי עלה על ארצי . באלף ובאח' רכב ד' ד' . וזהו ג' רכב' אמר יבא ארבה :

יבטח . פועל עומד ולא ימצא זה הטעם יוצא : עקים . מגזרת ועסוה' רשע' כי דרכוהו ברג' : סס' רבר הגזר להיות ידבר בלשון עבר : לקצפה . כמו קצף על פני מים שאין בו ממש : חסוף חספה . סקלפה : הלבניו פועל עומד כמו הקיץ : אליו . אמרי אללי לי ויפת אמר כי האלק' תחתא כמו היללו ולא ריבר כככה ואלו היה אומר כי האלק' תחת יד יללה גס הוא ככין והכבא אומר לאדמה אלי או לכספו ככ' תולה סמת בעל כעריה בימי סמתה :

ובמידות סברים : ותבריתא : יסוב . אחר יפת יסובי בכל הלבבון ולפי דעתי יסובי בכל ישראל והם העברים סיהו אכריה ובורמיה : יחיו רגן . והקמות יפרחו כגפן : וחכרו . ריחו כדרך אחרתה ויפת אמר זכר גפנס למרחק כיין לבבון : אפרים . באמרו אפרים מה לי עוד אף לי צורך אלהם אני אענהו לתת לוכל ח חפצו כדרך והכסף יענה את הכל ואסורכו לתת כני לטוב עליו עד שאסורכו כמכא : סיהיה כברוש רענן ואתפחד בעבור שאין לו לברוש פרי כי ממני פריך כמכא : מי חכם בעבור אחר ואלה הם דרכי הסם והטעם קטור כי בטובכם אל השם ירפא אתכם . ופושעים הם היוצאי מהרמות כמו על כל רבר פשע איתפסע אדום והמעזות כפסו בדרך הישרה יכסל והטעם על דרך כי כ כסלת בערך :

ספר יואל

אין

לנו דרך לרעדות ולפי הפסג איכנו כן סמאל ורע' כל כבי סחיר סס אביו היה ככד ואס היה אביו כ ככד יזכיר סניה כמו צפניה בן כושי בן ג גרליה בן אמריה בן חזקיה עד סהגיע אל הככר סהוא חזקיה המת' : סמעו . זה הכביא התכבא על הארבה סיבא ל להסחית את הארץ : ובימי משה היה מין ארבה לבדו וצעה עס הארבה גזם וילק וחסיל ואלה ג' מינים אסורין ואמר לזקנים בעבור שהיתה כזאת : עליה . מזה הפסוק כסמע כי הדור איכנו מספר ידוע יתר הגום . בא תחילה אומר יפת כיגס כמו בנחז והמס כמו חסר ריקס וילק סילק בלסנו תר' כורת וחסיל כמו יחסלנו : הקיצו . פועל עומד ולא ימצא זה הטעם יוצא : עקים . מגזרת ועסוה' רשע' כי דרכוהו ברג' : סס' רבר הגזר להיות ידבר בלשון עבר : לקצפה . כמו קצף על פני מים שאין בו ממש : חסוף חספה . סקלפה : הלבניו פועל עומד כמו הקיץ : אליו . אמרי אללי לי ויפת אמר כי האלק' תחתא כמו היללו ולא ריבר כככה ואלו היה אומר כי האלק' תחת יד יללה גס הוא ככין והכבא אומר לאדמה אלי או לכספו ככ' תולה סמת בעל כעריה בימי סמתה :

הכרת. כדרך כימי כרה לא זורק עליו והטעם: אלה למכור ארץ תמצאו אתם ויונה הכרת מכה וכסף מהוא חיוב הכיבו והזכיר המכה בעבו כי מדר דגן גס הנקוד חס לא ימכר מעבד: אכלה ארמה. הטעם אכלו ונסבה: הוכימו. הוכימו וכן הוכימו ססון יחגרו. סקו הטעם ארץ לכס במה תתנו לו להקריב עולות כי עולות התמיד ארץ לכס: קדשו. כמו הכינו: עברה. מלא יעשה אדם מלאכה ושת אמר קהלה כמו עזרת בוגרי חספו. ארץ זקני: כל יושבי ארץ ישראל: בתי: בחסרון מלת אל: אהה. מלת זותאמר בדרך פחד ופית אמר כי האלף נוסף: וכסוד. הטעם מיוכל להמלט משור סבא מהסם והגדר אל ארץ כימרי תואר כמו עליו לבי דני רק אמר כי הירד תחת אות הכפל כמו דליו סוקים מפסח והטעם מתגבר ומכבד על כן אמר כי במקום הזה איכנו סס הנכבד ו וככה כקול מים רבים כקול מדי וככה והיה מדי בצריך תקיף ו והער וכסף תועפו לך וכתוב ופית על עפר בצר ויפה אמר: הלא נכרת. ישרת בעבור אחר נכרת ממחה ו ועל בעבו היין הממל אלהים ואנסים: עבמו. ארץ לחבר אמר רבי מריקוס התעפמו פרודות הם גרגרי החטא והטענה הזרועים מהם תחת מגרפותיהם והטעם העפר וככה יכרסו או באגרוף והאלף נוסף: כהרסו ממגרות ונקמות חכמים לרגן כמו אורחות כמו על רגן ותירוס יתגוררו והמלה זרה לתוספת סבים ממין: מה. ככוכו. כמו נכוכים בי המורק בא תחת חולס נכוכו עמ נכוכו ללבים ספטים: כאסמו. כמו תאסם סומרון: אליך. דברי הכביא כי יספר מהיתה סבת כבורת ו זהו אכלה כאות כמו נותרעם ורבי מסה הכהן אמר כי הטעם כמו על עני הסדה אסר סס כפרו יקננו ופית ארץ כאילו אכלה ארץ ונכון היה לולי כי יבמו אפיקי מים: גם. דרך משל כי עני הסדה כועקים: גם. בהמות תערג. כל אחת ואחת בדרך בנות צדה: כי יבמו אפיקי מים. המקומו ססם מים רבים עתקים כי ארץ להם מים לסתות: ואש אכלה כאר המרד וארץ להם מה יאכלו: תקעו. זה הכביא ארץ חגרו לפני בא זה היסם ובבא היסם אמר תקעו מופר ובגבור זה אמר וגם עתה סבא יום וי יסובו אל כי הוא יפליא לעשות עמכם: יום. כדרך וככה את עין הארץ וטעם סחר רגע אחד הפרוס: עס. חבור וכמוהו ארזים לא עממוהו לא התחברו עמו במערכת אחת וככה קראו גוי. לא נהיה. לבוא ארבע מים יחד: לכינו. דרך משל על הארבי גם פליטה. ארץ דבר ספלט ממנו: במראה. סמורה יקול. הטעם כי המרכבה איננה הולכת על מקום גבוה ואלה על ראשי ההרים: בקול להב ארץ. פיראח למעלה: ערוך מלחמה. מערכה אחר מערכה: מפני

דשי

הכרת. כמו נכרת הא הנקודה בחטף קמץ עומדת במקום כון כמו וחית הסדה הסלמה לך: בעו. הכלמו: אכרים. מכהני המחרסה: על חטה ועל עור. מוסב על אכרים ועל הכורמי. אמר הגפן חובסה: אומללה נכרתה פסק פריה: הוכימו. כמו יבם: קדשו כוס. הזמינו כוס: עברה. אספה: אהה לסון גמחות יללה: וכסוד. וכביות סודרים: יבוא. מלת המקום: גר עכינו. אכור רואל: עבמו. העלו חלמה ועיפום בלעז מוויסיר: פרודות תרגם יונתן גרבי חמרה: מגרפותיהם. תרגם יונתן מגרפותיהם מנופת כיסוי החבית: נסמו אכור. סל יין וסל סמן: תמגרות. מגורות סל חנוין: ככוכו. כתעברו וכיסגורו וטעם בערים ומגדירות: כאסמו. כתקלנו באסמתן: כאות מדבר. לסון כוה: תערג. תעק כאסר פתר דונם ערג לאילים כהם לסחלים ונעה לעגלים וזהל לסוסים ופיפוף לעפות וככה לכלבים: תקעו סופר. להממיס פיסונו טעם כטורס תבואתם הרעה הזאת: יום וי מה שאמרנו למעלה: כסחר פרוס כל ההרים. הארבה והגס נפרס על ההרים כסחר הכפרס בכל העולם: כמוהו לא כהיה מן העולם. לבוא כל המיני הללו זה אחר זה אכלו מן ארבה לבדו לא היה כמו אותו סל מ מכרים סכאמר ואחריו לא יהיה כן: לפני אכלה ארץ. מחיתים את הכל כאילו ארץ אכלת לכניהם ולהבה מלהטת אחריהם: כגן עין. היתה הארץ לפני באו ואחר סלך ה הכיח את הארץ כמדבר סממה: כמראה סוס מראהו. במרובת: כקול להב האוכלת קס. תמשתקול: ערוך מלחמה. לפי שהוא רבוק נקוד חטף פת: קננו

מסרה

צום קראו עצרה. וסם כלשון ארמי אויר רעא וקדישו: ולהבה ג בקריא וסם ולהבה מבין סחון. ולהבה לא תבער כך. ולהבה להטה כל עצי השדה: כשחר רפיוס כשחר פרוס על הודים. כשחר נכון מרצו: ד פסוקים אית בהן פנים ואחר וסם נבסר בסדר בא אל פרעה: אכלה בקריאה וסם בטורא רבוא:

פסקו קורבניו ונסכין מבית מקדשא דיי אתאכלו בהניא דמטמטין בבית מקדשא דיי: אתבזיוו תקליא תרובת ארעא ארי סף עיבורא יבשו גופניא גתרו זיתא. בהיתו אפריא אלילו מפלתי כרמיא על חטין ועל סערין ארי סף חצר תקליא: גופניא יבשו וחיניא גתרא רמונין אפריקלין וחזור כל אילני תקליא יבשו ארי פסקת חירותא מבני אינשא: אסרו וספירו כהניא אלילו דמטמטין על ס מדבתא עולו ביתו בסקיא דס דמטמטין קדם אליה ארי אתמנע מבית מקדשא דאלהון קורבניו ונסכין: גזרו תעני ערעו כנישא כנישו סבא כל יחבי ארעא ועולו לבית מקדשא דיי אלהון ואלו קדם יי: ווי מן קדם יומא ארי קריב יומא רעחיד למיתי מן קדם יי וכביוא דסן קדם יי שרי ייתי: הלא עוד דאנתא חון עיבורא סף פסק מבית מקדשא דאלהנא חרוא וביע: אתמסיו גרבי חמר תחות מגופתהון צדיאו אוצריא אתפגרו אסניא ארי סף עיבורא: לחרא מתאנתא בעירא מתערבין בקרין תורין ארילית רעיא להון אף עזרי ענא צדיא. קדמך יי אנא מצלי ארי קידום תקיף באיש אסר דרוות מדברא ושלחוביתא שיצאת כל אילני תקלאו אף חיות ברא מסברא קדמך ארי יבשו פצירי מיא וקידום תקיף באיש אסר דרוות מדברא: תקעו שופרא בציון יביו בטור קורשי יזועון כל יחבי ארעא ארי סטא יומא למיתי מן קדם יי ארי קריבו יום חשך וקיבלא יום עננא ואסטתא כנהור צפרא פרים על טוריא עם סגיו ותקיף דכותיה לא הות מן עלמא ובתרוהי לא יוסיף עד שני דר ודרו. קדמותי אכלא אשתא ובתרוהי משיצא של שלהוביתא כניא רעון ארעא קדמותי ובתרוהי מדבר צרו אף שובא לית ליה לרשיעא: פחזו סוסותא חוויחון וכפרשיא בורחטין: שלהוביתא אשתא דמשיצא בקשא יבשו בעמא תקיף וידע סדרי קרבא

5

66

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

הכרת מנחה ונסך מבית יהוה אכלו הכהנים משרתי יהוה: שדר שדה אכלה ארמה כי שדר דגן רוביש תירוש אמלל יצחר: הכישו אכרים הלילו בדמים על חטה ועל שעורה כי אכר קציר שדה: הגפן הובישו והתאנה אמללה רמון גם תמר ותפוח כל עצי השדה יבשו כי הכיש ששון מן בני אדם: חגרו וספרו הכהנים הלילו משרתי מזבח כאו לינו בשקים משרתי אלהי כי נמנע מבית אלהים מנחה ונסך: קדשו צום קראו עצרה אספוזקנים כל יושבי הארץ בית יהוה אלהיכם וזעקו אל יהוה: אהה ליום כי קרוב יום יהוה ותשך משד יבוא: הלא נגר עינינו אכל נכרת מבית אלהינו שמחה וגיל: עבשו פרוות תחת מגרפותיהם נשמו אצרות נהרסו ממגרות כי הכיש דגן: מה ננחה כהמה נככו עדרי בקר כי אין מרעה להם גם עדרי הצאן נאשמו: אליך יהוה אקרא כי אש אכלה נאות מדבר ולהבה להטה כל עצי השדה: גם בהמות שדה תערגו אליך כי יבשו אפיקי מים ואש אכלה נאות המדבר: תקעו שופר בציון והרעו בחר קדשי רגזו כל יושבי הארץ כי בא יום יהוה כי קרוב: יום חשך ואפלה יום ענן וערפל כשחר פרוס על ההרים עם רבוע צום כמהו לא נהיה מן העולם ואחריו לא יוסף עד שני דור ודורו לפניו אכלה אש ואחריו תלהט להבה כנן: עדן הארץ לפניו ואחריו מדבר שממה וגם פליטה לא היתה לו: כמראה סוסים מראהו וכפרשים כן ירוצון: בקול מרכבות על ראשי ההרים ירקרון בקול להב אש אכלה קש בעם עצום ערוך מלחמה: בקל רתיכיא על רישי טוריא מקפצין בקל יבשו בעמא תקיף וידע סדרי קרבא

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

אחיו
במחור
אחיו
נדיה

יחזק
רמל וכל
אחיו
במחור
אחיו
נדיה

תפניו יחילו עמיס: רבים מפני זה העם העצום: מלת פארוז באלף מנורת פאר והרשם כפול כמו סגיר והעצם מיתקן ויתאסף סוף יתפנט כמו אכפונגהס ויעת
 אחר לשון סחרות והאלף כוסף: כבדוים: יעבטון: כמו יענות וככה בלשון יסמאל: ואם: דרך משל: גבר: מין הזכר ועבור מהזכר כבדוים ירובין: ובשר
 השלח: כלי מלחמה כמו מעבור בשלח ואין מלחמת במלחמה: לא יבצעו: כמו ולא יפצעו וכמוהו ובעצם בראש כולם: בעיר יסקו: מנורת סוף: לפניו: רגזו אכמי
 הארץ: שום וירח: קדר עליהם כמו עד אשר לא תזסך השמש: ויי: העצם סים להם קול גדול על כן רגזה ארץ בקול התדועה שאמר ירגזו כל יוסבי הארץ והמפרס כי

רשי

קבצו פארוז: מחרות כקדירות
 כמה דלת אחר ובטלו בפדור ו
 ואלף הכתובה יתירה היא ואליה
 כקדירות: ולא יעבטון: אין לו
 דמיון ופחדו לפיכך יבטלו לא
 יעקלון: ובעד השלח: כמו
 בעד החלוצים על פני כלי זיוף:
 יפלו ויחזו: ולא יבצעו: ולא
 יקבלון ממון וינתן פתר בולסון
 מליחות כפול סליחותיו סל
 הקב"ה מפילם עצמן ובעצם כסף
 לא לקחו: בעיר יסקו: לשון
 הסמעת קול כמו כמסק גבים
 רוב סוף: ממסק חרול וית
 לשון נסק מדר יינין: רגזו ממי:
 כפול פורענות הבאה על ישראל
 רגזים ורועים: אכפונגהס:
 הכניסו אורן: ויי כתן: עליהם
 קולו במלחמה כבאיו לפני מלח
 בהם את חילו זה: כי רב מלח
 מחנהו: אשר יפלה בכם אם
 לא תמיון: ואל בגדיכם: כי
 איני חס לקריעת בגדיכם דא
 קרעו לבבכם ואל תצטרכו לקרוע
 בגדיכם מחמת אבלי: וחס על
 הרעה: כהנך למחשבה אחר:
 מי ירע: סים בענין יסוב ויחס:
 והסאיר: החסיל והגוס אחריו
 ברכה על ידי התשובה ברכה
 בפירות: קבצו זקני: מתקולת
 מלח קבץ לי לשון רפי וקל:
 למסול בס גוים: לשון משל
 וסניכה: לחרפה: לגדופין:
 ויקח יי לארצו: לשון המקרא
 אתה לי ככנס בלבנו ברתה וכלחם
 במלחמה ונתעסק בברכה
 ורבותיו פירסו לשון התרחם
 התרה בגדיו על עסקי ארצו:
 חרפה: גדוף סיקראו אתכם
 חסירי לחם: ואתה כפוני: ים
 לפתור על חיל הארץ ועליו נפול
 לשון והרחתו ארץ ציה וסממה
 דא העם הבא מצפון מלכי
 אשור ורבותיו אומרים זה יצר
 הרע סכפון בלבו מל ארם:
 הקרמוני: המזרחי ורבותיו
 ספירמו כיצר הרע דרסו סני ה
 הימים הללו במקדס ראסון ו
 ובמקדס סניוכן פירסוהו על ססם
 פכיו במקדס ראסון וסני והחריבם
 לפי התרגום ספירסו על חיל
 מלך אשור כל פניו היס הקרמוני
 מתקת חילו אשלח למזר ומקצתו
 למער: כחכנו: באסו יורח עליו
 סהוא לשון זוהם וטינוף: פי
 הגדיל לעשות: רעה ספספס דין
 בגדילים: אל

ולכונ בקריא וס' ואיש בדרכיו ולכונ: וכתבתי גבר במסלתי ולכונ: אם עזבו בני חורתי: וכוננים
 ו בקריאה וס' במסר רבת: חנן ורחמים וס' במסר רבת: ויאמרו טרפין וס' נבסר ביטעיהס' ד: ואל תתן
 ג' וס' כפר לעכך ישראל אשר פדית יי: ואל תתן נחלתך לחרפה למשול בם גמים: ואל תתן עלינו דם

מפניו יחילו עמים כל פנים קבצו
 פארוז: כבדוים ירועין כאנשי
 מלחמה יעלו חומה ואיש בדרכיו
 ילכון ולא יעבטון ארחותם: ואיש
 אחיו לא ידחקו גבר במסלתו ילכון
 ובעד השלח יפלו לא יבצעו:
 בעיר יסקו בחומה ירועין בבתיס
 עלו בעד החלוצים יבאו בגבגב:
 לפניו רגזה ארץ רעשו שמים שמש
 וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם:
 יהורה נרתן קולו לפני חילו כי רב
 מאד מחנהו כי עצום עשה דברו כי
 גדול יום יהורה ונורא מאד ומי
 יכילנו: וגם עתה נאם יהוה שבו
 ערי בכל לבבכם ובצום ובבכי
 ובמספר: וקרעו לבבכם ואל
 בגדיכם ושובו אל יהוה אלהיכם
 כי חנון ורחום הוא ארץ אפים ורב
 חסד ונחם על הרעה: מי יודע ישוב
 ונחם והשאיר אתריו ברכה מנחה
 ונסך ליהוה אלהיכם:
 תקעו שופר בציון קדשו
 צום קראו עצרה: אספו עם קדשו
 קהל קבצו זקנים אספו עוללים
 ויונקי שדים יצא חתן מחדרו וכלה
 מחפתה: בין האולם ולמזבח
 יבכו הכהנים משרתי יהוה ואמרו
 חוסה יהוה על עמך ואל תתן
 נחלתך לחרפה למשל בם גוים
 למה יאמרו בעמים איה אלהיהם:
 ויקנא יהוה לארצו ויחמל על עמו:
 ויען יהוה ויאמר לעמו הנני שלח
 לכם את הדגן והתירוש והאיצה ור
 ושבעתם אתו ולא אתן אתכם עוד
 חרפה בגוים: ואת הצפוני ארחיק
 מעליכם והדחתיו אל ארץ צרה
 ושמה ארץ פניו אל הים תקדמני
 וספו אל הים האחרון ועלה באשו
 ותעל צחנתו כי הגדיל לעשות:
 חסודי כפנא ביני עממיא: ויתעמא דאתי מצפונא ארחיק מבזון ואגליניה לארעא
 צדיא ותרבא רישיה לימא מדינתא וסופיה לימא מער באר ותסס סרוחה ויהך
 רוחיה ארי אסגי למעבר בישין:

פארוז
 פ' והוא חן
 חלון דכסין
 חל כחנל
 חבובת ולא
 תיין

י
 א

ונחם
 לפתחין
 ונכרי
 סהוי לבני
 מנאזי זה
 מנאזי
 נכסדתי
 יורע סוף
 חתן וחסד
 עליו חתן
 וסלכדו חתן
 אכל החסדי
 מנה זרחי
 פורע חן
 לכתחין

ב' וחסד
 חתן

ג' חתן

ב' חתן

ג' חתן

מפרש

נקי דיונה: והחירוש ג' ואל
 בקריאה וס' והוא לא ידעה כי
 אנכי בתי לה: ויען ויאמר
 לעמו רגזי שולח: וכל יהודה
 הביאו:

סבא מפתח ספון וטעם אל ארץ ציה מלא ומלא מה יאכל: הקרמוני: הוא המזרחי והאחרון המערבי וסניוכן כנגד ירוסלם והנח
 בהיותו בארץ סממה וימות: כחכנו: כמו באסו ואין ריע לורק הטעם כפול:

רשי

אל תדא אדמתה. ארץ ישראל אל
תשוב בתשובה: את המורה.
את נביאכם המור' אתכם לסוב
אלי כרי לצדק אתכם: מורה
מלקוט. כמו מורה ומלקוט:
בראשון. ביום ואף על פי
סהורה היא רבשה ראשונה ה
היור' על הזרע והיא במרחשון
אותה סנה ביום זרעוכם מ
מפורם במסכת תענית סגלה
התבואה באל עשר וס: והשיקו.
לסון השמעת קול כסהדילוח
יורד מן הגת אל תוך היקב והיא
הבור סלפי הגת: והיה אחרי
כן. לעתיד לבא: על כל בסר
. על מי סעשה לבורך כבסר

רובמת וכתתי לכם לבבמר :
 ותרמתעשן . זקיפות מעלה
 עשן בבוה : יהפך לחסר ,
 לביים את המשתחווים לחמה :
 והיה כל אשר יקרא וגו' באמר
 אחר . והיכן אחר וראו כל עמי
 הארץ כי עס' י' בקרא עליו :
 ובשרדים . במאירת אשר יותיר
 : אשר י' קורא . לשון קרואים
 למערה או לעבודת המלך לשון
 הזמנה : אל עמך יהושפט .
 ארד עמם בעומק הרץ . יהושפט
 תספתי יה : יהודגל . כמו וידו
 אבן כי : הנמול

מסדה

וְסִימָאֵל כֹּגֶם אָכַל אֶת כֶּסֶּפֶנוּ.
וְזָלָה הָרָבָא אֶת דְּמָהּ. הָאֲבֹל
אֲכָלוּ מִן הַמֶּלֶךְ. אֲבֹל הַשְּׁנָה
סָפִיחַ דְּמָלִיכִים. וְחִכְרוּ דִּישְׁעִיָּה.
עֵרֶךְ הַשְּׁלָחַן צֶפֶה הַצִּפִּית. אֲבֹל
וְשִׁתּוּ בִי בַחֲר. וְאֲכָלְתֶּם אֲבֹל
וְשִׁבְתֶּוּ. אֲבֹל וְאִין לִשְׂכַעָה.
אֲבֹל וְשִׁבְתֶּוּ וְזוֹתָר. הָהֵמָּה יָב
וְסִימָאֵל כִּירְמָה סִימָאֵל יָד. כּוּמָאֵל מֶלֶךְ
וְסִימָאֵל בִּישְׁעִיָּה סִימָאֵל בִּי וְכִיחֻקָּאֵל
סִימָאֵל לֶגֶן וְעִין פְּלוֹתָא דֶּאֱתִי כְּהֵאֵי
סִימָאֵל כְּסֵהרָה רִבִּי בַעֲרֵךְ כֵּאֵי
בִימִים הָהֵמָּה חֹסֶם נִמְסֵי בִירְמִיָּה
סִימָאֵל גִּי יוֹדָג וְסִימָאֵל וְאֵל עֲבִידּוּ
גֹוֶל. כִּיּוֹם עֲמֻד בְּנֵגֶד. נִם
הָאֵל גִּוְלָה הָלֵךְ. וְהָאֵל אֲכָבִי

לא תדחלין ארעא דישׂראל בועי
ותירי אריאסגיו ולמעבד בין טבין
לעמיה לא תדחלין חיות בר
ארי איתעטר ודרות מברא ארי
אלנא אצלח אביה מינא וגופניא
טענו פירחון ובני ציון בעו
ותרו במימרא דיי אלהון ארי
אחבי לכון ית מלכיון בזכו
ומחית לכון סטר בפיר בעידניה
ולקישא בירח ניסון ויתמלין
אדריא עיבורא ויטופון נעוניה
חמרא ובריא משתא ואשלם
לכון שניא טבתא חלף שניא
דבזו יתכון עממא אומיא ולישניא
ושלטוניא ומלכותא פורענרת
חילי רבא דשלחית בכון ותכלון
מיכל ותסבעון ותשבחות ית שמא
דדי אלהון דעבד עמכון פרישן
לא יבהתון עמי לעלם ותערעון
ארי בגו בית ישׂראל אשריתי
שכינתי ואנא אלהון ולית עוד
לא יבהתון עמי בית ישׂראל
לעלם ויתו כתרין אשפון ית
רוח קודשי על כל בסרא ויתנבון
ניכיון ובתיכיון סביכון חלמין
חלמון עוליסכון חוונין יתון
אף על עבדין ועל אמתן בושמא
האינון אשפון ית רוח קודשי
אמתן אמתן בשמיה ובארעא דס
אשא ויטורין דתן שמשא
תהפיד לקבלא וסתר ארסא
קרם מיתי יומא דעתיד למיתי סן
קרם רבא ודחלא ויהי כל
דצלי בשמא דיי ישתוב ארי בטול
דציון ובירושלם תהי שכתמא
כסא דאמר וי משכנא דיי זמן
ארי תא בושמא האינון ובעידנא
תהיא דאחבי בתגלוות אינש יהול
ותביירושלם ואכנושית כל
עממיה ואחתגון למישר פליג
דינא ואתפרע סנהון תמן על
עמי ואחסנתי ישׂראל דברדו
ביני עממיה וית ארעי פ
פליגו ובעמירמו עדבין ויתבו
עוליסא באגר זניתא ועולמתא
זבינו בחמרא ואשתיו :

אֶל־תִּרְאֵי אֲדַמְה־גִּילִי וּשְׂמַח־בִּי־
 הַגִּילִי יְהוֹה לַעֲשׂוֹת׃ אֶל־
 תִּירְאוּ בְּהַמּוֹת שָׂדֵי בִּירְשָׁאֻנָּאֹרֶת
 מִדְּבַר בִּי עַץ־נֶשֶׁא פְּרִי־וֹ תִּאֲנֹר׃ וְגִפֶּן
 נִתְּנוּ חֵילִם׃ וּבְנֵי־צִיּוֹן גִּילוּ וּשְׂמַחוּ
 בִּיהוֹה אֱלֹהֵיכֶם בִּי־נִתַּן לָכֶם אֶת־
 הַמּוֹרֶה לַעֲרֹקָה וַיּוֹרֵד לָכֶם גֶּשֶׁם
 מִזֶּה וּמִלְקוֹשׁ בְּרֹאשׁוֹן׃ וּמִלָּאוּ
 הַגִּרְנוֹת בְּרוּה־שִׁיקוֹ הַיְקָבִים תִּירוּשׁ
 וַיַּצְהַר׃ וּשְׁלַמְתִּי לָכֶם אֶת־הַשָּׁנִים
 אֲשֶׁר־אָכַל הָאֲרָבָה הֵילֶק וְהַחֲסִיל
 וְהַגּוֹז חִלִּי הַגְּדוֹל אֲשֶׁר־שִׁלַּחְתִּי
 בָכֶם׃ וְאָכַלְתֶּם אֹכֹלוֹ וּשְׂבוּעַ
 וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם־יְהוֹה אֱלֹהֵיכֶם
 אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְּלִיאוֹלָא־
 יִבְשׂוּ עַמִּי לַעֲזוֹלִם׃ וַיִּרְעַתֶּם בִּי
 בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אֲנִי־וְאֲנִי יְהוֹה אֱלֹהֵיכֶם
 אֲנִי עוֹד וְלֹא־יִבְשׂוּ עַמִּי לַעֲזוֹלִם׃
 וְהָיָה אַחֲרֵי־כֵן אֲשַׁפּוֹדֶה
 אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר וּנְבָאוּ בְנֵיכֶם
 וּבָנֹתֵיכֶם זָקְנֵיכֶם חִלְמוֹת יַחֲלֹמוֹן
 בְּחִזְיוֹנֵיכֶם חֲזִינוֹת יִדְאוּ׃ וְגַם־עַל־
 הָעֲבָדִים וְעַל הַשִּׁפְחוֹת בְּיָמִים
 הָרִמָּה אֲשַׁפּוֹדֶה אֶת־רוּחִי׃ וְנָתַתִּי
 מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וְאֵשׁ
 וְתַמָּרוֹת עֵשֶׂן׃ הַשֶּׁמֶשׁ יִהְיֶה לְחֹשֶׁךְ
 וְהַיָּרֵחַ לְדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם־יְהוֹה הַגְּדוֹל
 וְהַנּוֹרָא׃ וְהָיָה כָּל־אֲשֶׁר־יִקְרָא בְּשֵׁם־
 יְהוֹה יִמָּלֵט כִּי־בְה־צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם
 תִּהְיֶה פְּלִיטָה כָּאֲשֶׁר־אָמַר יְהוֹה׃
 וּבְשָׂרִירִים אֲשֶׁר־הוּהָ קָרָא׃ כִּי־
 הִנֵּה בְּיָמֵי הָרִמָּה וּבַעַת הַהִיא אֲשֶׁר־
 אֲשׁוּבָאֶת־שָׁבוֹת יְהוֹה וִירוּשָׁלַם׃
 וְקִבַּצְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַיּוֹרֶדְתִּים
 אֶל־עִמְקֵי הַיּוֹשֻׁפֵּט וּנְשַׁפְּטִי עִמָּם שָׁם
 עַל־עַמִּי וְנִחַלְתִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּרוּ
 בְּגוֹיִם וְאֶת־אֲרָצִי חִלְקוּ׃ וְאֶל־עַמִּי
 יִדְּוֹ גּוֹרְלוֹ וַיִּתְּנוּ הַיָּלֵד בּוֹנָה וְהַיָּלֶדָה
 מִכְרוּ בֵּין־וַיִּשְׁתּוּ׃

וזה צמח כס וגם
כי הנביל י' לעמותי
ומלאו . והסיקו
היבני . כמו משניות
: וסלמתי . זה יורה
סבכל שנה מעבר בא
מין אחד ועתה באו
ארבעתן והיה להם
סבעגדול : ואכלתם
ולא יבסו . הפך
הזבסו אכרים והם
סנים סרמים והטעם
אחד וכמהו יצן ועצן
עצה : וידעתם . לול
כבודי סהוא בתוככם
לאהיה זה על כן
יבטחו ב' מהי' והלאה
ולא יבסו לעולם :
והיה אחרי כן . את ר'
יסועה כל זאת הנבוא'
היא לעתיד ור' מסה
הכהן אמר אם כן ל'
למה אמר אחרי כן
רק והיה באחר הימי'
אולי זה הנביא היה בימי
יהושפט על כן יזכור
עמק יהושפט והנביא'
ובני הנביא' היו רבים
כי רבים יבאו לרבר
עם אליעזר ועובריהו
לברו החביא מהם ק'
: על כל בסרי . בארץ
יסראל סהוא מקום
ראוי להנבא : וגם .
העברי . מסבולות
הסם וככה הספחות :
ונתני . מכה אכמי
לסון הקודם כאסב י'
יזכירו ב' דברים יחל'
לספר דברי הסני ב'
בתחילה ואח' כן יסוב
א הראסו באחרונ' כמו
לך יס אף לך לילה
ואתן ליבחק את עקב
ואת עצם וככה זה ונתני
רס בארץ ובסמים אס'
ותימרות עצן : הסמם
: יספר קדרות סיהיה
לסמם בהתחברה עם
הירח והירח ייקרר
והיה ארום זה ויהיה
בהיותו רחוק מראס
התל' וזכנו קרוב מסם
מעלות ולמולס הם א'
אחות על מלחמות
והיה לאות כי ימות ע'
עמ' רבים : ובסריד' :
הטעם כפול וטע' אסר
היה אחר : כי .

בענין זה הכתוב חסם
רבים כי הנבוא' לעתיד
אולי כן הוא ורבי מסת
יורא המלחמה מהתחברו
בה כי יהושפט קרא שמו
הילר הישראלי במחנה
אלף נוסף: ונפ

אח"כ מצאנו מנפול פחד הגם על כל הגוים שהם סביבות ירוש' בימי יהושפט ויבא לו מנחות והנה בלמנו מלכו הסבכים בימי אבותיה' וקדשתי' זאת בבי מואב ובבי עמון וסעיר חיל כבד לרוב מאד ויהושפט היה לו מיהודה ומבנימין אף אפים ומאה וססים אף בטרורי חיל ועמם יהושפט היה עמם בר כץ ואל. ירו. פועל עתיד תחת עבר והעד ודו' אכן ביגם נכון הוא להויתו עבר רק והיה מפעלי הפעל והנה מלאכו לידות סעירה על עלומי ההא' וינתי' ונה העבור זנות' והילרה מכרו בית' בדיניין להסתכר עם הזונה כי כל זונה במתקרא היא כממסעת חוץ מן והזונות רחשו פהוא' במו' אזכיר כי

אבן עזרא על כל וזכרון ופלישתים מיבוא יום אידם והנה מצאנו כחן כי הפלישתים היו מביאים להם עופות מנחה וכסף מארץ זרה לאות מנחה וידוע עליהם
 זמנא הגמול כאלו גמלו להם רע או חסד תחלו לגמול לי כמו אחר גמלו אותם אחר כפיהם וזהו אחר כפיהם וזהו אחר כפיהם וזהו אחר כפיהם
 במלחמה או בגביה: הנני. הם יסובו וינקמו מכם: ומכרת. הוסיף על המדה: ואת בביתכם. מאיכן יוכלו למלחמה: מבאים. גוי רחוק מהם ממלכות טבא
 קראו. שם עתה להגיד דברי החיל הגדול הבא על יהושפט: קדמו. הכינו: כתו אתכם. כמו את מחרפתו ואת חתניו ומזמרתם. סומרו בהם הזמורה: החלם.
 יתחזק: עשו.

רשי

הגמול אתם מלמדים. זה
 הגמול שנתן סלמה לחירם מלך
 צור עמרים עיר: קלמהרה:
 לסוף זרחתו: לסבאים וגו'.
 לבני טבא: כי ירדבר.
 והיכן דבר עבר עדים יהיה ל
 לחיות כן מפורש בזכריתיה:
 קדמו מלחמה: אס תוכלון
 להלחם כנגדי: אתכם.
 קלטרם בלעז: מזמרתם:
 מרפא בלעז: עשו. כמו
 חוסוכך חברו מכם וינתן
 תרגם יתכנסו: ואומר אני
 מהוא לשון עמם ברזל המכונס
 יחד מסבא: ואין תיו ביוסוד:
 שמה הכח יי גבורה. סס
 בקבוצת עמק יהושפט יטבור ג
 גבורתכם כן תרגם וינתן ואיני
 יודע אס לשון הורה או לשון
 חתה והלחן בנכסל כמו הנעל ל
 לרכיאל קדם מלכא סאין בו אות
 מורם אלא על. מלחמה ומלחמה
 סלמו חרבות אותם ההולכים ב
 כסלחתי לחבל את הגוים: כי
 בסל קציר. כלומר כי הגיע עתם
 ודמה הדבר לקציר סקוצרים
 אותם במגלות כסגמר ביטולו:
 באורדו כי מלאה גת. מן הענב
 באורדו אותם כלומר כמלא
 סאת עונם: דרו. לשון כבדות
 וידועו וידורו כדגת הים:
 הטיקו היקבים. קול קילוח
 היקבים היחד תוך הכור סלפני
 הגיתות נסמם: בעמק החרון.
 ססס חרון המספט אמת וכן
 תרגם וינתן מיסר פילוג דינא:
 אכפונגה. הכניסו אורם:
 מכין יסאב. ממה סעמו לכין:
 ירעסו סמים וארץ. ירעסו סמרי
 סל מעלה סרי האומות ואחר כך
 מן האומות: מחסה. לסוף כיסם
 ובלעז אבריאיל: אפיקי.
 מקום מוצא מים: והסקה חת
 כחל הסטים: כמסמנו ויסקיית
 מיסר סטים ומרדמו יספר על
 עון פער: מכרים וארם.
 סמכין זה לזה לסורענות אתם
 מוצא סאילולי מכרים לא היתם
 ארם סכאמר כי ססה חרמים
 יסב יסאב עד הכרית כל זכר
 בארם וכתב ויכרד הרד
 הוא ואכמים ארומים ומבא
 הדר חן בעיני פרה וגו' והדר
 סמע כי סכבדור עס אבותיו וגו'
 ובאחרונה ויהי לסוף לסלמה
 אמר הקבה אני אכלה זנוו:
 מחמם בני יהודה. בסביל חמם
 סעמו לבני יהודה אחר סככס
 את רמם: ונקיית

והטבים חסד וכליש בקר וס' לך נא אל הצאן וקח לי בשם שני. פן האכל ושבעת ובתים כבי. והאנשי טבים
 לנו באר. אשר פגע בשני אנשים. וזכריו הטבים הבאתם להיכליכם. הבאתם ג בקריא וס' בסדר חקה:
 הגבורים ז' מל וס' ונתן הגביא ושמי ודעי. ואת נתן הגביא ובניהו ואת הגבורים. עלו הסוסים וחתה לו:
 וגם מה אתם לי עז ועידון וכל
 גלילות פלשת הגמול אתם משלמים
 עלי ואם גמלים אתם עלי קל מהרה
 אשיב גמלכם בראשכם: אשר
 כספי וזהבי לקחתם ומחמרי הטבים
 הבאתם להיכליכם: ובני יהודה
 ובני ירושלם מברתם לבני היונים
 למען הרחיקם מעל גבולם: הנני
 מעירם מן המקום אשר מברתם
 אתם שמה והשבתי גמלכם
 בראשכם: ומכרתי את בניכם
 ואת בנותיכם ביד בני יהודה
 ומכרום לשבאים אל גוי רחוקי
 יהודה דבר:
 זאת בגוים קדשו מלחמה העירו
 הגבורים יגשו יעלו כל אנשי
 המלחמה: באתו אתכם לחרבות
 ומזמרותיכם לרמחים החלש יאמר
 גבור אני: עושו וכל הגוים
 מסביב ונקבעו שמה הנחרת יהיה
 גבוריך: יעורו ויעלו הגוים אל
 עמק יהושפט כי שם אשב לשפט
 את כל הגוים מסביב: שלחו מגל
 כי בשל קציר באו רדו כי מלאה גת
 השיקו היקבים כי רבה רעתם:
 המלים המלים בעמק החרון כי קרוב
 יום יהיה בעמק החרון: שמש
 וירח קדרו וככים אספונגהם:
 ויהיה מציון ישאג ומירושלם יתן
 קולו ורעשו שמים וארץ ויהיה
 מחסה לעמו ומעוז לבני ישראל:
 וידעתם כי אני יהוה אלהיכם שכן
 בציון חר קדשי והיתה ירושלם
 קדש וזרים לא יעברו בה עוד:
 והיה ביום ההוא יטפו ההרים
 עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל
 אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית
 יהוה יצאו השקה את נחל השמים:
 מצרים לשממה תהיה וארם
 למדבר שממה תהיה מחמם בני
 יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם:
 שיטין מצרי לצרו חתו וארם למרד צרו חתו
 ויהיה דוד אחר כך. כמגדל דוד צוארך: מגל ב
 וס' ותופש מגל בעת קציר. שלחו מגל כי בשל קציר: וככבים וס' נמסר לעיל בסוף ס' ב: כחסוד רפי
 בקריא וס' במסר רבת ינקיא חר מן יב מלין דנתיבי אלף בסוף תיבות ולא קריין וס' נ' מס' כסר רבת בערך א'

אלה עשו שלשת הגבורים. ואת כל צבא הגבורים. ויקהל דוד את כל. כמגדל דוד צוארך: מגל ב
 וס' ותופש מגל בעת קציר. שלחו מגל כי בשל קציר: וככבים וס' נמסר לעיל בסוף ס' ב: כחסוד רפי
 בקריא וס' במסר רבת ינקיא חר מן יב מלין דנתיבי אלף בסוף תיבות ולא קריין וס' נ' מס' כסר רבת בערך א'
 מכרים. וארם. היו סממה בימי כוכבד ככאר ואת מכרים היום איסס הקדמוניות ויהודה

ונקיתי דמס לא נקיתי ואף אם חקקה אותם ממחר עבירות סבדים ומרעות
סעסו לי דמס סל בני יהודה לא חקקה מהם אמתיתיה זאת בזמן סהקדום ברוך
הוא סוכן בזיון :

ספר עמוס

אשר

היה בנדרים . תרגם יונתן ר
דחיה מרי גיתין
כמו ומיטעמלך מואב היה נוקר
: סתים לכני הרעס . סתים
הודס סתכנגע עזיה יוס ס
סתכבא יטעה סכאמר וינעו
אמות הסתים ואומר כאשר
בסתם מטי הרעס וגו' : מזיון
יסאג' מבית קרמי הקרמס
הריכור ינא : ואכלו כאות
הרועים . ויכרון מדורי מלכיה
ויחבר תקוף כרכהון : על סלסס
סעס וגו' . דכתיב הן כל אלה
יפעל אל פעמים סלס עם גבר
ואס יותר יותר וכאן כך הוא
כבר כהגתי עמהם במדתי לומר
להם על סלסס פסעים ואס יס
יותר כל סכס סיס בבלי המרובה
המועט : ועל ארבע לא ססיבס .
על פסע רביעי אין עלי עוד
להסיכוריקס מהסיב לו גמול
וכל סכס סיס לו פסעים הרבה
עתה את זה אפקוד עליהם אשר
דסו יססי בגלס הסמוכים להם :
בחרכות הגרול . תי במוריגי
דפרזלס וסחא כעין סופיכא
סקורין למיט סעסוי חרכיס ח
חרכיס ורוריס בהם בני ארס
ביסורי ובהם מחתכין אתקסי
התנואה לעסותן תבן : חזאל
ובן הדר . מלכי ארס וסחא
ארס דמסין : בקעת און .
מקום הוואבארס : ותומך סבטי
ועביר סולטן כמו לא יסור סבט
על סס סהמוסל דודה את העס
בתקלותי מבית ערין . מקום :
קירה . מקל וסס הגלס סכחריב
במי אחז סכאמר ועל דמסין
ויתפס ויגלה את ארס קירה כל
הסורעות סכתכאול ככאויסר'
לכא חרב על סחומות ככאויס
סחיו קודס סכחריב כגון יטעה
ועמוס ככאול על חרב סכחריב
וירמיה ויחזקאל ככאול על חרב
ככובר כאבר : עזה .
מפלסתי היתה : גלות סלימה .
גלות יסרל סתהא הגלות סלימה
סלימה סלא ימלט אים סחיו ע
סומרים על הדרכיס ותוכסס
הכמלטס ומסגירין אותם וכין
עסו אכמי צור וכין לארבע רוחות
בצורבן בית סני כמו סמפורס
באגרת סחיוכו עזה מן הדורס
צור מן הכפון דמסין מן המזרת
ערביס מן המערב סכאח' מסא
בערב בעיר בערב תליכו :
אמרוד אסקלון עקרון סרמי
פלסתיס סס : וססיבתי ירי .
אכה וססס : ולא זכרו ברית
אחים . אסר היה בין חירס ובין
סלימה סכאמר ויכרתו ברית ס
ססיה וסיו קורין זה לזה אחי
סכאמר מן הערס אסר כתיב
לי אחי :

פתגמי

עמוס ויהוה
מרי גיתין ס
סתקוע דאתנבי על ישראל בימי
עזיה מלך שיבטא רבית יהודה
וביומי ירבעם בר יואש מלכא
דישראל תרתין שנין קדם מייתי
זיעא : ואמר יי מציון יכלו
ומירושלם ירים סיסריה ויגדון
מדורי מלכיה ויחבר תקוף כ
כרפיהון : כדנן אסר יי על תלתא
חובי דמשק ועל ארבעא לא
אשבוק לתון על דדשו במוריגי
ברזלא ית יתבי ארעא גלעד
ואשליח אשתיא בבית חזאל
ותשגי ברניית בר הדר : ואיתבר
תקוף דמשק ואשתי יתיב סבקעת
און ועביר שולטן סבית ערין
ויגלון עמא דארס לקרני אסר יי :
כדנן אסר יי על תלתא חובי עזיה
ועל ארבעא לא אשבוק לתון על
דאגליאונן גלו של סס למיססר
לארס : ואשליח אשתיא בשורי
עזא ותשגי ברנייתא : ואשתי
יתיב סכאשדוד ועביר שולטן
סכאשקלון ואתיב סתת גבורתי על
עקרון ויגדון שארא דפלשתאי
אסר יי אלהים : כדנן אסר יי על
תלתא חובי צור ועל ארבעא לא
אשבוק לתון על דססרינו גלו
של סס לארס ולא איגברו קיים
אתין : ואשליח אשתיא בשורי צור
ותשגי ברנייתא :

דבר

עמוס אשר היה
בנדרים מתקוע
אשר חזה על ישראל בימי עזיה
מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש
מלך ישראל שנתים לפני הרעש :
ויאמר יהוה מציון ישאג ומירושלם
יתן קולו ואכלו נאות הרעים ויבש
ראש הכרמל :
אמר יהוה על שלשה פשעי דמשק
ועל ארבעה לא אשיבנו על דושם
בחרצות הגרול את הגלעד :
ושלחתי אש בבית חזאל ואכלה
ארמנות בן הדר : ושברתי בריח
דמשק והכרתי יושב מבקעת און
ותומך שבט מבית ערין וגלועס
ארס קירה אמר יהוה :
כה אמר יהוה על שלשה פשעי עזיה
ועל ארבעה לא אשיבנו על הגלותם
גלות שלמה להסגיר לארס :
ושלחתי אש בחומת עזיה ואכלה
ארמנותיה : והכרתי יושב מאשדוד
ותומך שבט מאשקלון והשיכוותי
ידי על עקרון ואכדו שארית פ
פלשתים אמר אדני יהוה :
כה אמר יהוה על שלשה
פשעי צור ועל ארבעה לא אשיבנו
על הסגירם גלות שלמה לארס ולא
זכרו ברית אחים : ושלחתי אש
בחומת צור ואכלה ארמנותיה :

וא' וערין חרן ומלכא : אמר יי כ' סופי פסוקים ככאויס וסס' ונשא כל אשר בביתך דמלכיס' וחברו דישעיה
כעת פקדתיס יכשלו . וחברו דבתריה אסוף אספס . כי אשיב את שבות הארץ . עוד תעברנה הצאן על
ידי מונה' מרש ישר את ירשיו . ואבר העמק . רבי עקי' לא ירעו ולא ישדחו . וגם בהם אקח . ויהי מדי חודש
בחדשו' וגלועס ארס קירה . וחלך מלכס בגולה : והכרתי' שופט בקרבה . ובכל ברמיס בספד' ססס' על
זאת קרמא . בשובי את שבותיכם לעיניכם . עליו ודורה ודגיא ועין . וארצה אתה מידכם :

הזכירו פעמים ככאחז ולא מצאנו ככה בספרי כל הככאויס המכאויס : על דושס . זה הכתוב על חזאל מהרע ליסרל וליסמס
כעסר לדושס . וטעם את הגלעד יסססיה או סכרחו יסרלל ממנה וסחא היה חורס את הגלעד וכתיב ויכס חזאל את כל ארץ גלעד :
וסלחתי . בבית חזאל . בני בניו אולי רצין היה מהם סהמיתו מלך אסור : וסכרתי . כי לכרה בחלכר סומרון : והכרתי .
בקעת און סס עיר בארס : ותומך סבט . כמו מטס עזס סבט למסל : קירה . אל קיר סס עיר באסור וככה כתי' ויגלס קירה :
כה . סהגלו יסרלל בדרך סלוס וססגרוס לארס : וסלחתי . סחויב כמסל לאס כי אס יכאח מחסבון : והכרתי . ותומך סבט .
כמו לא יסור סבט מיהודה : כה . יס אומרים כי ברית אחיס על דבר סלימה סכרת ברית עם חירס מלך צור וסחא קראו אחי ואין זה
פסס רק דרס הדורס כי לא היו אחיס כלל ואיכנו סכרין על ארס ססחא אחי יסרלל באמת מאב ואס . וסעסס סרחה צור כי ארס
היה מבקס רעת יסרלל יותר מכל הגויס ולא היה זכר ברית אחיס על כין הקסיר יסרלל לארס להקסס מהס :

ויהודה לעולם תפס . אס לא תמרה פי סססס . והכבוד יסכין בקרבה כאמר חתס
ספרו . וכל רעה סעסו הגויס ליסרל לא יקסס מהס כי רחמי גרולס על כל מעסס
רק דמיהס סססכו סלין להס סדיון לא יקסס :

ספר עמוס

זה

הנביא היה
במי הוסע
וכל כבואתו
על ירובעס בן יואש
ורובי המפרס' אחר
כי הרעס היה בהכנס
עזיה להקטור קטרת
ואין ראה מהמקרא
רק מהקבלה כי ססס'
אומר כי במי עזיהו
היה הרעס ודבר גרול
היה ולחסבון הזה הו'
ובעוד סססס וחמס
ססס כי אס היתה זאת
הכבול בתחילת מלכו
אחז הנה אחר עשרים
וסתיסנה חת אכריס
מסס אסור . כי כין כ
כתוב . וטעס הרעס
לסכירו כי סתכבא
לכמי היותו סיכוא רעס
ויכס בית חחורק על
בית הקין ומלת
נוקרים רועיס כמו
ומיטעמלך מואב היה
נוקד' : וסחמר . יסאג .
רעס גרול ססיה ואס
ימכס הגסס ויהיה להס
חסרון לסס ומיס כ
כאמר זכיר או הטעס
סססס זה הככאול קול
הסס בדרך ככאח
קול גרול כסאג אריס
והנה הקול כמו גזירת
סכנור מהסס על כין
אח' ואכלו כאות הרע'
כי הכאן תמות בלי
מרעה : ויכס ראס
הכרמל . העכיס
הככאויס בראס
והמפרסס כאות הרעס
על המלכיס איכנו מ
מטעס ספרסס :
כה . אחר אליהוא
הן כל אלה יפעל אל
סעמיס סלס עם גבר
והטעס כי יזחירו
ואס לא יסמעיניסנו
בפעס הרביעית ויפת
אח' על הדור הרביעי
אס היו כל הדורות
רעסיס והגאון אחר
סלסס עכות סלחתי
לו וזאת הרביעית לא
אסלח ונהה ברמסין
ועזה וצור וארס וכני
עמון לעולם הרביעית
ססרעו ליעק' וכמואב
ססרעו לעסו וסססיהס
בני יכחק על כין ס
הזכירו פעמים ככאחז ולא מצאנו ככה בספרי כל הככאויס המכאויס : על דושס . זה הכתוב על חזאל מהרע ליסרל וליסמס
כעסר לדושס . וטעם את הגלעד יסססיה או סכרחו יסרלל ממנה וסחא היה חורס את הגלעד וכתיב ויכס חזאל את כל ארץ גלעד :
וסלחתי . בבית חזאל . בני בניו אולי רצין היה מהם סהמיתו מלך אסור : וסכרתי . כי לכרה בחלכר סומרון : והכרתי .
בקעת און סס עיר בארס : ותומך סבט . כמו מטס עזס סבט למסל : קירה . אל קיר סס עיר באסור וככה כתי' ויגלס קירה :
כה . סהגלו יסרלל בדרך סלוס וססגרוס לארס : וסלחתי . סחויב כמסל לאס כי אס יכאח מחסבון : והכרתי . ותומך סבט .
כמו לא יסור סבט מיהודה : כה . יס אומרים כי ברית אחיס על דבר סלימה סכרת ברית עם חירס מלך צור וסחא קראו אחי ואין זה
פסס רק דרס הדורס כי לא היו אחיס כלל ואיכנו סכרין על ארס ססחא אחי יסרלל באמת מאב ואס . וסעסס סרחה צור כי ארס
היה מבקס רעת יסרלל יותר מכל הגויס ולא היה זכר ברית אחיס על כין הקסיר יסרלל לארס להקסס מהס :

על רדפו בחרב אחיו : סאמר פן בחרב אבא לקראתך וגם עורכו טורף אפו
ושומר עברתו ולא חזר בו : ויטורף לעד אפו . החזיק בה ולא הניחה : חרמות
בצרה . בן מואב ובין ארום היא ומארץ מואב ונמשכ' אחר ארום והיא העמידה לו
מלך במות מלך הראשון סאמר יובב בן זרח מבצרה : בקצת הרות הגלעד .

הסחיתו אותה וגם הרותיהם
בקצו סלא יסאר יורם פיערער
על הכחלה וכן אומר בירמ' לבני
עמון כה אמר יי הבנים חין ל
ליסאר אם יורם חין לו מדוע ירמו
מלכם : על מרפו עצמות וגו' .

פעם אחת נפל מלך ארום ביד
מלך מואב וסרפו עצמותיו וטחוס
בקורות הבית ותבע הקבה א
אנחת המלך מכהגו בו בזיון :

קריית : סס מקום כדא על קריית
ועל בצרה : בטאון . קול המון
מלחמה : על מכרם בכסף דיקי
הדיכין היו מוכרים את מי שהיה

זכאי בדין בכסף סוחר מהיו מ
מקבלים מיד בעל דינו : ואביון
בעבור נעלים . תרגם יונתן בסני
מקומות בדיל יחסכון ואומר אני

סכך פי מטון מספט האביון כרי
מיכטרך למכור סדרו מהיה לו
בין סדות הדייכין וזה עוקף עליו
זוטלה בדמים קלים כדי לגרור
ולנעול כל סדותיו יחד ולא יפסקין

בניהם : הסואפים על עפר ארץ
על עפר הארץ מהם הולכי עליה
כל סאפס וכל מחסנותם בראש
רלים הוא איך יגזלו אותם ויטלו

את מלהם סאופה גולוס'ר בלי
ודרך עניים יטו וגו' החלמים
נוטים מדרכם והולכין דרך ע
עקלתון מפני דראתם כמה דאית
אמר אביונים מדרך יטו : אל

הנצרה . המאורסה : ועל בגדים
חבול יטו . תרגם יונתן על מטות
פיוויך דמסכון מסתד' וזקפין
מלות על העניים וממסכ' אותם

ועוסים בגדיהם מצעות ומסכין
עליהם בהטייה בעת סעודתם :
בית אלהיהם . בבית עבודה
זרה אצל מזבח יטו לסון

מסיבה סכל מסיב' סעוד' בהטייה
הוא סהוא סמך על סמאלו :
ויין ענוסים . ענוסים אותם
ממון וסותים בו יין : אלונים .

קייפ'ם בלעז : ואסמך פרט
ממעל . מרים העליוני וסרשני
מתחת . מרים התחתונים דא

הצרעה היתה מסמאל עניהם מ
מלמעלה ומסרסון מלמטן :
לכזרים

בסרה

על מכרם בכסף צדיק' ביום
ככרם ציד' אב' : ויין בליש'
וסימ' ישתו יין נסיכס . ביון חלבון
תצמר צור : ויין ענושים ישתו
וחבך כיון הטוב . ובין משתיו
ויין משתיהם . ויין מלכות רב
ביון ובלד' :

כה . וסחת רחמיו . סהיו ברחם אחד והא סמרה נחה וסמחה ויקרא לה ככה
וכמנה רבים : כה . הרות כמנה הרים כמנה סנים אולי מסתבה מלת הרות
בעבור אות הגרון ואחרים אמרו סמלת הרות כמנה סמלת תרנה בנים ולא
יפחדו להרחיב גבולם וטעם בתרנה כי תתפס רבה בכה וטעם בסער ברוח סערה

בעבור סהזכיר והזכיר
אס : כה . עצמו מלך
ארום לסיר דרך בזיון
והוא מבוי זבח ויס
אומרי על דבר ועליו
עולה ואחר כך סרפו
אוז סרפו וסלחתי .

הקריית . סס מקום :
והכרת . סופט הוא
מלך והעד וכל סריה
אחרו עמו : כה .

על מאפס . והנה
הכנהים מורי התורה
עמיהם : וסלחתי .

זה נבוכד נצר והזכיר
ירוסלם בית מלכות
עזרה : כה . על
מכרם . על הסופט' :

ידב והעד דריק ברינו
בהספטו והנו כחסב
כאילו מכרהו :

הסואפים . הטעם .
תסאלו מתי תסחנו
ראסרלים על עפר א
ארץ ודי להם ספלותם

ודרך עניים יטו .
מכי אורח יסר סהוא
אורחם עד סהקירו
הענה מיסרל ער

סלא יטו ללכת אים
עס אביו עס נצרה :
ידועה : ועל . ולקחת
חבול מהאביון יטו מ

מספטו וזה יטו ב
בפרהסא במקום ה
התצנרס למזב' העצל
וככה ויין ענוסי ישתו

סיעסמו מי סאין עליו
ענוס והם סותים :
ואכני . כתוב כי הסס

סוקד עין הארץ על כן
גור להסחדס כי ח
חקותיהם ללכת אים

ואביו לנצות והזכיר
האמורי כי הוא חזק
מהסב' וככה כי לא
סלס עין האמורי עד

הנה והנה מסה הרב
סבי מלכיה האמורי ה
המזרחיים וההם אמ'
לתת אותנו ביד האמרי

המערבי והנה ממנו
יפחד : ואכני הטעם
סהלכתי אתכם א
ארבעים סנה עד ס

סלמרו חוקותי ואחר
כן תירמו האמורי
ואקים

מלים
ל וסכל
סעדי

כה אמר יהוה על שלשה פשעי
ארום ועל ארבעה לא אשיבנו על-
רדפו בחרב אחיו וסחת רחמיו ו
יטורף לעד אפו ועברתו סמרה נצח
: וסלחתי אש בתימן ואכלה
ארמנות בצרה :

כה אמר יהוה על שלשה פשעי בני
עמון ועל ארבעה לא אשיבנו על-
פקעס הרות הגלעד למען הרחיב
את גבולם : והצתי אש בחומת
רבה ואכלה ארמנותיה בתרועה
ביום מלחמה בסער ביום סופה :

והלך מלכם בגולה הוא ושריו יחדו
אמר יהוה :

כה אמר יהוה על שלשה פשעי
מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על-
שורפו עצמות מלך ארום לשרי :
וסלחתי אש במואב ואכלה
ארמנות הקריות ומת בשאון מואב
בתרועה בקול שופר : והכרתי
שופט מקרבה וכל שדירה אחרו
עמו אמר יהוה :

כה אמר יהוה על שלשה פשעי
יהודה ועל ארבעה לא אשיבנו על-
מאסם את תורת יהוה וחקיו לא
שמרו ויתעו כזביהם אשר הלכו
אבותם אחריהם : וסלחתי אש
ביהודה ואכלה ארמנות ירושלם :

כה אמר יהוה על-
שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה
לא אשיבנו על מכרם בכסף צדיק
ואכיון בעבור נעלים : השאפים
על עפר ארץ בראש דלים ודרך
ענוים יטו ואיש ואכיו ילכו אל-
הנעלה למען חלל את שם קדשי :

תעל בגדים חבלים יטו אצל כל-
מזבח ויין ענושים ישתו בית א
אלהיהם : ואנכי השמדתי את-
האמרי מפניהם אשר כגבה ארזים
גבהו וחסן הוא כאלונים ואשמד
פריו ממעל ושרשיו מתחת :

ואנכי העליתי אתכם מארץ מערים
ואולך אתכם במדבר ארבעים
שנה לרשת את ארץ האמרי :

כדנן אמר יי על תלתא חובי ארום
ועל ארבעה לא אשובק להון על
דדפיה בחרבא אחיו וסחיתו וסחיל
רחמותו וקטיל קטל על סין רגויה
וחסיתיה נטרא לאפרש : ואשלח
אשתא בדרומא וסחיתי ברגיה
בצרה :

כדנן אמר יי על תלתא
חובי בני עסון ועל ארבעה לא
אשובק להון על דבועו מעדיית
ארעא גלעד בדיל לאפתא ית
תחומיהון : וארליק אשתא
בשוריר ברה ותשיג בירינתהא
ביבא ביומא דקרנא בעלעול
ביוסרוח : ויחד מלכהון
בגלותה הונא ורכבוהי כחרא
אמר יי :

כדנן אמר יי על תלתא חובי
מואב ועל ארבעה לא אשובק
להון על דאקירו גרמי מלפא ד
דארום וסדינו בגירא בביתא :
ואשלח אשתא במואב ותשיג
ברגית כרכא וימות באחרגושא
מואב ביבא בקל שופר : ואשגי
דינאה מנוה וכל רברבא קטול
עמיה אמר יי :

כדנן אמר יי על
תלתא חובי יהודה ועל ארבעה לא
אשובק להון על דקצו באריתא
די וקיבוהי לא נטרו ואטעיאנון
ברביון והליכו אבהתהון ב
בתריהון : ואשלח אשתא ברבית
יהודה ותשיג ברגית ירושלם :

כדנן אמר
יי על תלתא חובי ישראל ו
ועל ארבעה לא אשובק להון על
דזבנו בכספא זכאין וחשיכ' בדיל
דיחסכון ודשיטין בעפרא דארעא
דריש מסכנא ודין חשיכא מסטן
וגבר ואבוהי אזלין על עולימתא
בדיל לאחלא ית שסא דקורשי :

ועל שוויין דמשכונ מסתרין כסטר
כל איגוריהון וסמר אונסא שתן
בית טעותהון : ואנא שיעית ית
איסורא מן קדמיהון דכרום ארזין
רומיה וחסין תוא כבלוט' ושעיתי
איביה מלעילא ושרשתי מלרע :
ואנא אסיקתי יתכונ מארע דמצר'
ודבדית יתכונ במדברא ארבעין
שנין למרת ית ארע דאיסורא :

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

לחליל
לחליל

וארקים. גם סמתי רוחי על בניכם והתנבאו ללמדכם חוקותי והזכיר הנבים כי אם יתגבא הזקן החכם אין לתמוה. ומבחיורכם שתולדתם לזהוב התפוצצו והסמחה קרשמים להוכיחם ולקדשם: האף אין זאת. תוכלו לחדש כי לא עשיתי זאת ובעבור כיהשלים בדברי הנזירים החל מהם כמשפט הלשון: וחסדו הכרחתם אותם עד

תבואו. לעצמכם בזה כן אמהיה
בהן ביקל חוזה ברח לך ארץ
יהודה: מעיק. תרגום סל
מזיק: תחיתכם. את חיייתכם.
תציק העולה. מכובד מסא
מעלה: וקל ברנליו לא ימלט.
אתכם: מרום יוסווגו.

וַאֲקָמִית מִכְּנִיכּוֹן לִנְבִיאִין 5 · 5 · 5
וּמַעֲלֵמְכוֹן לְמַלְפִּין הַהָא לִירַת 5 · 5 · 5
דְּאִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִמְרֵי וְאִשְׁעִיתוֹן 5 · 5 · 5
יַת מַלְפִּיכּוֹן בְּחִסְרָא וְעַל נְבִיאֵי 5 · 5 · 5
פְּקֻדָּתוֹן לְמִסְרָא לֹא תִתְנַבְּוֹן בְּבֹאֵי 5 · 5 · 5
הַהָא אֲנָה מִיִּרְתִּי עֲלִיכּוֹן עֲקָה 5 · 5 · 5
וּמַעֲיָק לְכוֹן בְּאַתְרֵיכּוֹן בְּמַעֲרֵי 5 · 5 · 5
דְּעִיָּקָא עֲגָלְתָא דְּטַעֲנֵינָא עֲמִירָא 5 · 5 · 5
וְיִיבֵד בֵּית עִירוֹקִי מִדְּקָלִיל 5 · 5 · 5
וְדִתְקִיף לֹא יִחְסֵין חִילֵיהּ וְגִיבֵר 5 · 5 · 5
לֹא יִשְׁחִיב נַפְשֵׁיהּ וְאַחֲד קִשְׁתָּא 5 · 5 · 5
לֹא יָקוּם וְדְקָלִיל בְּרָגְלֵיהּ לֹא 5 · 5 · 5
יִשְׁתָּחִיב וְרָכִיב סוּסֵינָא לֹא יִשְׁחִיב 5 · 5 · 5
נַפְשֵׁיהּ וְדִתְקִיף לְבֵיהּ בְּרַבְרֵי 5 · 5 · 5

עֲרִסְלָא דְלֵא זֶזוּ יַעְרוֹק בְּזוּמָא
 חָהוּא אָמַר יי קְבִילוּ יֵת פִּתְגָמָא
 חֲדִין דִּי גִזְר׃ יי עֲלִיכֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל
 עַל כֹּל זִרְעֵתָא דְאַסְקִית מֵאַרְעָא
 דְּמִצְרַיִם לְמִימְר׃ לְחֹזֵר בְּכֹן
 אֲתִרְעִימְכֹל זִרְעִית אֲרַעָא עַל
 כֹּן אֲסַעַר עֲלִיכֹן יֵת כֹּל חֻבִּיכֹן
 וְתִתְכֹן תִּרִין פִּתְרָא אֵילָן אִם
 אֲזַכְּכֹן׃ תִּינְהֹם אֲרִיא בְּחֹרֶשָׁא
 וְצִידָא לִית לִיה תִּירִים כֹּר אֲרִיִּין
 קָלִיה מִסַּכְּ בּוֹעֲתִיה אֵילָחִין אִם
 אֲחֹר׃ תִּתְפֹּל צִפְרָא בְּקֹלָא עַל
 אֲרַעָא וְצִיד לִית לִיה תִּישׁוֹר קֹלָא
 מִן אֲרַעָא וּמִתָּד לֹא אֲחֹר׃ אִם
 יִתְקַע שׁוֹפְרָא בְּקִרְתָּא כְּלֹא זְמִינִיה
 וְעִסָּא דִּי בַּה לֵּא וְזוֹעִין אִם תְּחִי
 בִּישְׁתָּא בְּקִרְתָּא וּמִן קִרְס׃ יי לֵא
 אֲתַעְבֵּד׃ אֲרִי לֹא אִם כְּשִׁרִין
 פִּתְגָמִין דְּמִתְעַבְדִין מִן קִרְס׃ יי א
 אֵילָחִים אֵילָן גִּלְא רִזִּיה לְעִבְרוֹתִי
 כְּבִינִי׃ אֲרִית נְחִים מִן לֹא יִדְחֵל יי
 אֵילָהּ מְלִיל מִן לֹא יִקְבִּיל נְבוּאָתָא
 וְכִסְרוֹ עַל בִּרְנִית כְּאַשְׁדּוֹד וְעַל
 בִּרְנִית בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְאַמְרוּ
 אֲתַכְּנִשׁוּ עַל טוֹרֵי שְׁמִרֹן וְחֹזֵן שׁ
 שְׁגִישׁאִי סִגְיָאן כְּגֹה וְאַנְסִי כְּגֹה׃

עֲרִיטָלָה; בְּלֹא כְלֵי זִיזִים: רִתֵּן
 אֶתְכֶם יִרְעִתִּי. אֶהְבֵּתִי וְאַתָּם
 פִּשְׁעֵיכֶם בִּיעֲלֹכְכֶם: וּרְבוּתִיכֶם
 דִּרְשׁוּהָ לְדָר אַחֵר בַּמִּסְכַּת עֲזֹז:
 הַיִּלְכוּ טָמִים וַיַּחֲדִיו. טָהֵר אֹמֶן
 לִבְשָׁאֵל לֹא תִכְבְּלוּ כְּלָם הַנִּבְיָאִים
 מִתְּכַבְּלִים מִלְּבָם אֵלֶּא אִם כֵּן כִּי
 נִכְטָווּ כְּלָם דְּבָרִים נִפְשִׁים
 אֵלֶּא עַל פִּי דִרְכָם: בִּלְתִּי אִם
 נִעְזְרוּ. אֵלֶּא אִם כֵּן קִבְּצוּ מוֹעֵד
 לְלַחֵת וַיַּחֲדִיו לְמַקְוֶם פְּלוּכִי.

בשארית אוחז טורף דרכו לשלם
ואינו שואב אלא חכ' לבר וכן הוא
אומר יסאב בכפירים ויבהם ו
ויאחז טורף וכן כאשר יבה
הכפיר והארית על טרפו
הזפול כפור על פח הארץ ומוקם
חץ לה' בפה מכילה עליו חץ
לה' היעלה פח מן הארמה.

מתקום שהוטל גם אלף אם כן
כאחז בו העוף כשהוא רוצה ל
לברוח עוקר את הפה ומעלהו
מתקמו מעט ואותה טעה כבר
כלכר: אם יתקע סופר :

מהצופה רואה גייסות באים
 בציר ותוקע בשופר להזהיר את
 העם אחי אלו חלא דרברי מסל
 ורמיון: יהסאב אריה. הוא
 נבוכד נאכר דא הנביא' מרמין
 את רוח הקדש הבא עליהם ל
 לפאבת אריה כמו שאמור למטה
 אריה שאב מי לא יורא וכאן זה
 פיר' הדוגמא היבא רוח הקדש
 בפי הנביאים לרבר דבר מאת
 הקב"ה לרעה אלא אכ' הפורענות
 נבזר מלפניו זהו הטורף. היתן
 הקב"ה הקול לרבר קסה בלתי אם
 אם לכר אתכם במוקם עין.

התפול צפור על פח' ואין הפח
מכשילה כלום' וכי אפשר שאתם
עוברים עבירות ולא יהיה לכם
למוקם. היעלה פח וגו' כך
היעלו. עונותיכם למעלה ולא
ילכדו אתכם. אם יתקע שופר
בעיר כך יהיה לכם היותכם
חרדים אל דברי הנביאים שהם
צופים לכם למלט אתכם מן ה
הרעה שלא תבא וכתבתא לכם
הרעה הלא תדעו כי הקב"ה עומד
לכם על שלא כזאתם בביתיו.
כי לא יעשה דבר אלא אם כן
גלה סודו ואותו סוד אל עבדיו
הנביאי' אריה שאבמי לא יירא.
כך ה"ה דבר א' הנביאי' להנבא
מי לא יבא: השמיעו אתם
בני פלשתיים ובני מזרי וסכריו
זאת ואמרו בארמנותיכם מ
סיחטובעל הרי סומרון לראות
מעל ההרים בתוך העיר את ד
ררכם הרעה: נכוחה

כַּמֵּת מֵאִלּוּ וּמִתּוֹתָיו :
 הִנֵּה - הַבָּאֵן אַחֵר כִּי
 מֵלֵת מַעֲשֵׂה מִן הַפְּעוּלִי
 הַעֲמִידִי זֶה דֶּרֶךְ מִסֵּל
 סִאִי כֹחַ לִסְבּוֹל וְחִמִּי
 כִּפְדֵּר אֲמוּנָתִי כִּי הוּא
 פּוֹעַל יוֹצֵא וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה
 מַגִּזְרֵת עֲקָרָת רַמְסֵה וְהִנֵּה
 כִּמוֹ מִצִּיק וְתַחֲתִיכֶם
 בַּמְקוֹמֶם וְהַטֵּעַם מִן
 סִתְהִיו כְּבָרִים וְלֹא תִ
 תּוֹכְלוּ לִבְרוּחַ עַל כֵּן אִ
 אַחֲרָיו וְאַבֵּר מִנּוּ מִקֵּל
 . וְאַתֶּן כְּחוֹ בַּחֲשַׁבְתִּי
 וּמֵאֲכֹלוֹ כְּלִי הֵמֶלְחָמָה
 : וְתַפֵּס . טֵעַם לֹא
 יַעֲמֹד כִּי הֵכֵל יִפְדֵּר
 לִבְעַת אֲלֵנוּ : וְקֵל
 בְּרָגִלְיוֹ : וְרוֹכֵב לֹאֲחֹת
 כִּי הִקֵּל הוֹסֵסוֹ וְכִתְרֵ
 עַל קֶלֶךְ כִּרְכֵּב : וְאַתֶּן
 לְבוֹ . זֶה שֶׁמַּחֲשַׁבְתִּי
 סִיבַח וְלֹא יוֹכֵל אִישׁ
 לְהַזִּיק וְהַפֶּךְ זֶה הִיֵּרָא
 וְרַךְ הַלֵּבב יִרְאֶה הֵכֵל
 וְרַךְ לִבְהַשְׁחִית :
 עֲרוֹם . סִיבְדָרוֹ עָלָיו
 בְּגָדָיו בְּבִרְחוֹ : שִׁמְעוּ
 . רִק אַתֶּם . כֹּאֲמֵר
 יִדְעִינוּ מִכֹּאֲבוֹכֶם ו
 וְהִצֵּלְתִּי אֶתְכֶם וְתַחַת
 סִתְעַבְדוּנוּ מִרְדָּתֶם בִּי
 עַל כֵּן אֶפְקֹד וְהִנֵּכֶן
 כֶּרֶךְ בְּקִרְבִּי אֶקְרֵם
 וְכִכָּה דֶּרֶךְ הַמַּלְכִּים
 לִכְעוֹם עַל עֲבִרְיָהֶם
 הַעֲמִידִי לִפְנֵיהֶם סִדְעוּ
 מִהֶגֶם וְיִתְרַמֵּן הַ
 הַכַּפְרִיִּים : הִילְכוּ -
 הַזְכִּיר לַעֲמֶלָה וְעַל
 הַנִּבְיָאִר בְּיָתֶם לְאֵמֶר
 לֹא תִבְאֹן וְהִנֵּה אֶתְקִד
 עֲלֵיכֶם אֲוִדְעֶכֶם זֹאת
 בִּיד כִּבְיָאִי אֲוִלִי תִסּוּבִי
 אֲוִלִי וְלֹא מִגִּדְעִתִּי לִ
 לִכְבִּיא וְגִלְתִּי סוּדִי לֹ
 לְהוֹכִיחֶם לֹא הִיָּה
 מִתְכַּבֵּא מִלְבוֹ כִּי אֶקֶד
 יִדְעֵמָה סִאִי עֲתֵד לִ
 לַעֲשׂוֹ וְכִכָּה אֵין דְּבָרֵי
 דֶּרֶךְ מִקְרָה וְרִאוּ הַ
 הֵיחָכֵן לְהִיָּת סִלְכֵי
 מִנִּים אִנְסִי בְּרַגְעֵא אַחֵר
 לְמִקּוֹם אַחֵר בְּעִבּוֹר
 דְּבַר אַחֵר אִם לֹא כּוֹעֵד
 זֶה עַם זֶה וְכֹאֵם תִּרְאוּ
 סִהִיָּה אַחֲתֵד ב' הַנִּבְיָאִר
 רַעֵו כִּי אִנִּי סִלְחָתִיו ו
 רַק עַל טְרַפּוֹ וְאִנִּי סִאִי
 תּוֹכְלוּ לְהַמְלִט מִגִּזְרֵתִי :
 אִיכְנֹו לְמוֹקֶם וְהִנֵּה הַטֵּעַ
 נְגִידֵי וְאֵין לִכֶּם חִמֵּי נְגִידֵי
 יַעֲלֶה מַעֲלִיב עַד הִנֵּקְמוּ
 לוֹ וְהַטֵּעַ אֶקֶד לֹא תַחֲרִיר
 הַרְעָה עַד סִיגְלָה סוּדִי
 יִחַדֵּר כֵּל סוֹמֵעַ וְאֶף כִּי
 וְאִיבִיכֶם עֲלֵיכֶם וְטֵעַם
 עֲשׂוֹ לָהֶם : וְלֹא

אֲרַמְכוֹת מִהוֹם הַתְּלָכִים עַל כֵּן מֵלֶכֶת

ולא ידעו ככחה תואר לדרך: האזכרה. הן מלקח בחמס וטור: לכן. כר. סיפור על שמרון וסביבה הארץ יהיה שלא ימלט כל היוצא ממנה: והוריד. הנר ותפל המגדלעו ויבחו אבני הנר כל הארמונות הנזכרות שהם מלאות מחמס: כה. מטל לאשר כתוב בתורה ואם טורף יטורף יביאהו ער: ברל און. אר ריע

ל. וחכמי ספרד אמרו און אחת והנה לא ימלטו מי שהיא חולה שלא הלך ל למלחמה וזה הטוב בפאת מטה וטעם בפאת כימנה האר' לסוס המטה בב' כדר אח' פסיומו מתך שלא יראה והחולה כריך לפסב במקום שאין סס אור גדול כי לא יוכל לסובלו ודע כי הר' לת אינה מהאוחיון שהם למדת על כן לא תהיה נוספת לא ב בראשית מלה ולא ב באחריתו ודענו כי בדמשק ערש כמו ב פאת מטה כי ערש כמו מטה והנה הטעם כפול על כן היה דמש' כמו בפאת או המלה מורכבת משתי כמו לפלמוני אשר עין לא היה וככה פירושו ו ובדמש' כמו בן משק ביתי שהוא סוקר ואינו זז: סמנו. דברי השם לכיאים והטעם כי רעשה יהיה לו ה או האויב ירע הקרנו: והכתיב בתהרף. ככה מנהג השמים בארץ ישמעאל וכו' והוא בעליית המקרה. אמר ר' מרנוכי כי בית הסן היה אח' טעמה אחאב וחבר לו בתים נכבדים כמו וכיליהם שאלח הוא כסיל בצמים. ואזי אמר אם כסיל אחד בשמי' רבים הם בארץ והוא אחד מהם ובפסוק עשה כימה וכסיל אפרם זה ואם עשה אחאב בית סן אחד עשו אחרי אחריו בתים רבים: סמנו. פרות הם כפי השמים דימה אותן לפרות ה הבסן: העשקות. הרוכנות. כמו את מעשקותי ואתמי ר כותני כמו סבותי ואזי

ולא ידעו עשות נכחה נאם יהוה הארצרים חמס ושר בארמנותיהם: לכן כה אמר אדני יהוה ער וסביב הארץ והוריד כמך עון ונכוו ארמנותיה: כה אמר יהוה כאשר יציל הרעה מפי הארי שתי כרעים או בדל און כן יצילו בני ישראל הישבים בשמרון בפאת מטה ובדמשק ערש: שמעו והעידו בבית יעקב נאם אדני יהוה אלהי הצבאות: כי ביום פקדי פשעי ישראל עליו ופקדתי על מזבחות בית אל ונגדעו קרנות המזבח ונפלו לארץ: והביתי בית החרף על בית הקיץ ואברו בתי השן וספו בתי סרבים נאם יהוה: שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהר שמרון העשקות רלים הרעצות אכיונים האמרות לארציהם הביאה ונשתה: נשבע אדני יהוה בקדשו כי הנה ימים באים עליכם ונשא אתכם בצנורות ואחריתכן בסירות רגהו ופרצים תצאנה אשר נגדה ורשלה תננה הדרמונה נאם יהוה: באו בית אל ופשעו הגלגל הרפו לפשע והביאו לבקר זבחיכם לשלשת ימים מעשרתיכם: וקטר מחמץ תורה וקראו נדבות השמי' עופי כן אהבתם בני ישראל נאם אדני יהוה וגם אני נתתי לכם נקיון שנים בכל עריכם וחסר לחם בכל מקומותיכם ו לא שבתם ערי נאם יהוה:

והגזרה מקנה רכוש והנה פי ארץ הם עשקות באומרים לבעליהם: כסעו בקדשו. בשמי' כמו כי אשא אל שמים ידיו: בצנות. כמו ולכניסם בנים פחים: ואחריתכן. הבן פיעמוד אחרי כן כמו ולא לאחריתו שהוא בנו: באירות. כמו סורים פבובים: רוגה. כמו רג: וכסא. מצוה האויב הוא הזכר הנזכר למי שישא אתכם. ופרצים: תעשיה פריצים בחומה אשה נגדה: והסלכתה. אחריתם שהוא הבן אל ההר שלא תראה עתידטם כדרך ותשלך את הילר או מרוב הרעב והבמא כאשר הוא כתוב אחריו אולי ההרמונה סם מקום אחרי חומת שמרון והנה הודעתי אתכם זאת הרעה העתידה לבא עליכם על כן לכו עברו העל אולי יושיעכם כדרך פסחא ליהו בעיבוריו ואל תוציאו המעשר מקצהו סמס רק לסלמת ימים: וקטר מחמץ. סתפכו מה שצוינו לכם סתפצו לי: וגם. הטעם לא הבאתם זבחים לי ולא מעשרותיכם והנה מזבחי בקי ארץ עולה ואין מעשר למקריבות על כן טעם וגם אני אם אתם עשיתם כן גם אני סלמתי גמולכם בדאמכם: וגם

כה אמר ה' בטעם בספר רבת. נקט הא' כלל לא בדרך כלל הוא דאמר בנ' כהר' עשר בנ' פ' כל ספר תרי' עשר: הצבאות הוסי' במס' רבת: י' בפק' א' בל' ש' אדנות וסי' במס' רבת: שנים ב' וסי' ולכן שנים מחלב. נתתי לכם נקיון שנים:

ולא ידעין למעבד אוריתא אמר יי' סלן או צריחוץ חטוף ובינא בברייתא: בכז כדנן אמר יי' אלהי יסעקא תקיפא לארעא ויבטיל מיניך ת תוקפיך ויבזו ברניתיך: כדנן אמר יי' בסא דמשויב רעיא ס מפומא דארניא תרתיין ברעין או חסותם דאון כן ישתזבון בני ישראל דירכין בשמרון ברתקוף שולטן ועל רמשק רחיצין: קבילו ואסחידו בבית יעקב אמר יי' אלהים אלהי צבאות: ארי ביום אסערוני חובי ישראל עלותי ו ואסער על דפלחין לא יגוריא בבית אל ותקטפון קרנת אגוריא ויפלו לארעא וואמחי בית סתוא על בית קיטא ויבזון בתין ד דמכבשין בשן קפיל ויכופון בתין סגיאין אמר יי' קבילו פחגמא רדון עתירי נכסיה דבטורא דשמרון דעשקין מסביניא ואנסין חשיכא דאמרין לריבונותן א אשלוטונא ויבזו קיים יי' אלהים במימריה בקודשיה ארייתא יומא אתן עליכון ויטלון יתכון עממיא על תריסרון ובנתכון ברגות ציידין ויתרעון עליכון שורא ויפקון יתכון פגישין גבר לקיבליה ויטלון יתרון להלאה מן טורי תרמיני אמר יי' אותו לבית אל ומרדו בגלגל אסגיא ו למחמי וסיתן לצפרא דבחיכון לתלתא יומין מעשרתכון ומגבן מן אונס חורתא וסיתן ליה בזמר ו ואמרין דין לרעוא ארי כן רחמתי בית ישר אמר יי' אלהים: ואף אנא יתביר לכון אקחיו ד שגין בכל קריוכו וחסר מוזן בכל אתריכו ולא תביתן לפולחני אמר יי':

בפרעה סתמא נגדה כמו ועלו כל העם אים נגדו פירש פרוצות בחומה ולא יהו צריכות לבקם פתחים: והסלכתה ההרמונה. והסלכתן מעליכן הגאיה והסררה סנטלתם. ולסון ארמי הוא בתלמוד הרמוכא דמלכא הוא ציון האלך ויתויבולן יתכן להלאה מן טורי הודמני הם הרי חסך לסון חרס וחרבה: באו בית אל וגו'. כארם האומר לכן בלעל עשה עשה עד סתמלא סאתך: והביאו לבקר זבחיכם: זאת אמרים להם כומרי העל עז ותרנית היא ואינה מחמרת עליכם התורה אמרה לא ילך לבקר אבל לעברה זרה והביאו לבקר תורה אמרה בקרשים קלים ביום זבחים ואכל וממחרת. ועז לב' ימים מעשר בהמותכם תורה אמרה סאור לא תקטירו ועז וקטר מחמץ תורה אמר לא תאחר לסלמו ועז וקראו כרבות הסמיני הזכירו כל מי סתמכר בסכח יתן אל לבו ויזכור וית וקטר מחמץ מן אונס כמו אפרו חמון מכף משול וחומץ: וקראו כרבו הסמיני. בקול זמר ואמרן סקרבן זה מרוב ומקובל בדרכ' תי: נקיון סנים: אקהיות סנים. דא נקיות סני זהו חוסר אכילת בשר שהוא כנס כן הסני כמו דאמל הבס' עורכו כן סני

ככחה. יסרה: חמס וטור. ממון סלגול: כר וסביבה הארץ. הצר מוכן לבא וסביב לארץ הזאת יבא: כאשר יביל הרועה. דבר מועט: ברל און. חסחוס דאורא: כן יבזלו ב' ישראל. מתי מעט: בפאת מטה ובדמשק ערש. תרגם יונתן בתקוף סלטן ובדמשק רחיצין ואמר אבי ספתרון התרגו לפי שבימי יהואחז בן יהואחז כתי' כי אבדס מלך ארס וירבעם בן בנו הוטעם במקצת סכאמר ולא דבר יי' למחול את סס ישראל ויושיעם בדר ירבעם וגו' הוא המיב אתגבול ישראל וזה בפאת מטה פנת הב' היא חזקו סל בית לכן תרגם בתקוף סלטן סל ירבעם ועמוס כתבא בימי ירבעם ועוד כבא סכופן להסמך על מלכי ארס וכך עסו בימי פקח בן רמליהו סתחבר עס רכין ו זהו בדמשק ערש עקר מנחתם ומבטח' תהי על דמשק ורבתי אמרו בסדר עולם רבי נהוראי אומר מסוס רבי יהושע אלו ע עשרת הסבטים סנסמכו על ח חזקיהו מלך יהודה ועל יהודה וסלטו עתהם בפאת מטה מלמד סלא כסתייר מהס אלא אחד מ מסמנה סבהס וסאר ערש היסן הוא בדמשק לקיים מה סכאמר והגלית אתכם מהלאה לדמשק וסמנתי מסמו סל רבי מכסס זכ' סהיה מפרס זו אחד מסמל סלא כאמר פאת לא בפאת מטה במקצתה באחת מסתי רוחות סל פאה והיא סמינית סל מטה ס סהרי ארבע פאותים וסתי רוחות לפאה דא מחאני בדברי רבי מאי זכ' בפאת מטה בעין אחזיה כן אחאב ססלח לדרוס בבצל ז צבוב אלהי עקרון האחים מחלו זה ובדמשק ערש כן הדר מלך ארס סלא לדרוס בלהי ישראל: בית החורף על בית הקיץ. מתוך סהיו מעונבים היו בונים להם העשירים סתי בתים אח' לחורף ואחר לקיץ: בתי הסן. רמכבטי בסן דפליא: פרות הבסן. כפי השמים והסגנים וינתן תרגם ע עתירי כסכיא: וסכא אתכם בצנות: ויטלון יתכון עממיא על תריסרון: ואחריתכן בסירות רוגה. ובנתכון ברגות ציידין היא ספיכה קטנה סל צייד רגס ולפי סקטנה היא קורא לה סיר וקורא לה בלסון מסנה רוגת כבבא בתרא. ואחריתכן פיר' דוכס כן לברט מצינו זרעו סל אר' כקראי אחריתן כמו ובצמרו תסבר מלכותו ויתן לר' רוחות הסמים ולא לאחריתו כלומר ולא יכח מלכותו לבנו: ופרצים תצאנה אשה נגדה. ובפרצי החומה תצא אל לבנו: אשה נגדה

בפרעה סתמא נגדה כמו ועלו כל העם אים נגדו פירש פרוצות בחומה ולא יהו צריכות לבקם פתחים: והסלכתה ההרמונה. והסלכתן מעליכן הגאיה והסררה סנטלתם. ולסון ארמי הוא בתלמוד הרמוכא דמלכא הוא ציון האלך ויתויבולן יתכן להלאה מן טורי הודמני הם הרי חסך לסון חרס וחרבה: באו בית אל וגו'. כארם האומר לכן בלעל עשה עשה עד סתמלא סאתך: והביאו לבקר זבחיכם: זאת אמרים להם כומרי העל עז ותרנית היא ואינה מחמרת עליכם התורה אמרה לא ילך לבקר אבל לעברה זרה והביאו לבקר תורה אמרה בקרשים קלים ביום זבחים ואכל וממחרת. ועז לב' ימים מעשר בהמותכם תורה אמרה סאור לא תקטירו ועז וקטר מחמץ תורה אמר לא תאחר לסלמו ועז וקראו כרבות הסמיני הזכירו כל מי סתמכר בסכח יתן אל לבו ויזכור וית וקטר מחמץ מן אונס כמו אפרו חמון מכף משול וחומץ: וקראו כרבו הסמיני. בקול זמר ואמרן סקרבן זה מרוב ומקובל בדרכ' תי: נקיון סנים: אקהיות סנים. דא נקיות סני זהו חוסר אכילת בשר שהוא כנס כן הסני כמו דאמל הבס' עורכו כן סני

בעוד מלמח חרשים. ער הקציר כלומר מלמח חרשים לפני הקציר: חלקה.
 בקצת מדה קמפכ"א בלעז: יאכל הגזם. אכל הגזם: כאור. טמון בלעז
 כלומר סחורים וחסוים וקדרים: כדרך מזרים. כדרך שסלחתי עליכם
 במדבר במחשבתם ממזרים: עם מביסוסיכם. סיהרנו גם הסוסיס: ואעלה

באם מחיכם. ריח מביסכם
 מבאים ובאפכם העליתי אותי:
 לכן. יען אשר לא סבתם ערי:
 כה אעשה לך. ככל העשות
 האלה: עקב. כי אתה שומע
 מפיו כבואי אשר זאת אעשה לך
 הכון לקראתי לסוב מרעיתך:
 מה סיחו. כל מעשיו פורטין
 לכינו במעט מיתניו: עשה סחר
 לזדקיקם כאור כונה: עיפה.
 הוכך כונתן של רעשים לחסך
 אפלה כמוהנה דרה וחסכה מ
 מעוף בוקה וכן ארץ עיפתה
 תעופה כבוקר תהי חסך כבוקר
 יהי מאיר: ודרך על במותי ארץ
 . מפיל בבוהים וגבי הרוח:
 בתולת ישראל. מטיבולו בימי
 הומע כן זה לא יעמוד עוד מלך
 מעשרת העבטים: נטשה על
 ארמתה. כל דבר המושלך
 ומוטל וכפון על השדה קורה כ
 כטיסה. היצאת אף. המוציאה
 אלה חים: דרסונו וחיו. עלו
 לרגל לשלם נדריכם בירוסלם:
 ואל תדרסו בית אל. ובאר סבב
 לא תעבדו. לא כאמר כאן אל
 תבואו ואל תדרסו לא אל תעבדו
 למדנו שלא היתה סס"ו לא כל
 זמן שהיה אחד מבני עמרת ה
 הסכמים יוצא לדרום ולא עבר
 את באר סבב עמרו יכול לפנות
 לבית המקדש לירושלם ומעבר את
 באר סבב. הו' הדרך לעל ביתא
 או לעל סבב. וכן הוא במקום
 אחר חו' אלהיך דן וחי וגו' וידע
 סגור הכתו גזירת פורענות על
 גלגל גלה ולא גזר על באר סבב
 יהגל גלה יגלה. לפי שמוקללתו
 וכן בית אל יסעיר ממנו לנ ס
 סממה ביתאן בספר מופטים:
 יהיה לאון. יהון ללמא והוא
 תרגום של הכל זה דוגמ' לאס
 בלש און אך שוא היו: בית יוסף.
 כמו לבית יוסף: פן תכלה כאס.
 פן תעלה חמתוכאם לבית יוסף:
 ההופכים

מל וסימ' הכון והבן לך. הבון
 לקראת אלהיך ישראל. בתרא
 מל: תוסיף ג' וסי' ודלוק אותהון
 בספר בסדר בא אל פרעה וירצאת
 ודורצאת ה' מל בקרי' וסי' ודורצאת
 מאה תשאיר עשרה. זאת והאלה
 ודורצאת. מה ודורצאת הואת.
 אין פרץ ואין יוצא. הכאה ודורצא
 חרש בחרש. וחד הוצת מבין
 רגליה לחס'א: חזיו בקרי' וסי'
 ויאמר אלהים יוסף ביום השלישי
 זאת עשו וחיו. עוד באי ורקחתי
 אתכם דמלכי. ואל צדקו מלך
 יהודה דברתי וירמיה. דרשו את
 י' חיופן יצלה. עבדו את מלך
 בבל ודשיבו וחיו. דרשו וחיו.
 עזבו פתאים וחיו:

וגם. טעם בעוד מלמח חרשים לקציר כי אז זמן כורך הגזם ולא חספתם לזמן
 אליו אולי לא תמותו ברעב: ונעו. יטבעו. כמו ארץ טבעה מים: הכיתי.
 השדפון בשבלים כמו שדופות קדים מכה בהם שמויות השבלים: טלחתי.
 הרגתי בחוריקם ונטנו סוסיכם: באם מחיכם. באף העובדים. ובאפכם

וגם אנכי הבקריא וסימ' בסדר וירא: על עיר ועל עיר ד בקריא וסימ' ולא אבה דוד להסיר דטבואל.
 והמטרתיו על עיר אחת ב' בפסוק. שבעים שבעים נחחר על עכך: ואעלה ג' וסימ' ואמר עתה ירדו פלשת'
 ואעלה באש מתניכם. ואעלה את שרי יחודה. כבהפכתו וסימ' בירמיה סימ' מ': הכון בחר חס' וחד

וגם אנכי מנעתי מכם את הנשים
 בעוד שלשה חדשים לקציר ו
 והמטרתיו על עיר אחת ועל עיר
 אחת לא אמטיר חלקה אחת חמטיר
 וחלקה אשר לא רמטיר עליה
 תיבש: ונעו שתים שלש ערים
 אל עיר אחת לשותות מים ולא
 ישבעו ולא שבתם ערי נאם יהוה
 : הביתי אתכם בשרפון ובירקון
 הרבות גנותיכם וכרמיכם ותאניכם
 וזיתיכם יאכל הגזם ולא שבתם ערי
 נאם יהוה: שלחתי בכם דבר
 בדרך מצרים הרגתי בחור' בחור'כם
 עם שבי סוסיכם ואעלה באש
 מחניכם ובאפכם ולא שבתם ערי
 נאם יהוה: הפכתי בכם כמהפכת
 אלהים את סדם ואת עמרה ותהיו
 כאור מצל משרפה ולא שבתם ערי
 נאם יהוה:
 לכן פה אעשה לך ישראל עקב כי
 זאת אעשה לך הכון לקראת אלהיך
 ישראל: כי הגה יוצר הרים ובורא
 רוח ומגיד לאדם מה שחו עשר
 שחר עיפה ודרך על כמתי ארץ
 יהוה אלהי עבאות שמו:

שמעו את הדבר הזה
 אשר אנכי נשא עליכם קינה ביר
 ישראל: נפלה לא תוסף קום
 בתולת ישראל נטשה על אדמתה
 אין מקימה:
 כי כה אמר י' יהוה העיר היצאת
 אלף תשאיר מאה והיוצאת מאה
 תשאיר עשרה לבית ישראל:
 כי כה אמר יהוה
 לבית ישראל דרשוני וחיו:
 ואל תדרשו בית אל והגלגל לא
 תבאו ובאר שבע לא תעברו
 כי הגלגל גלה יגלה ובית אל
 יהיה לאון: דרשו ארץ יהוה
 וחיופן יצלה באש ביר יוסף ו
 ואכלה ואין מבשר לבית אל:
 תבעו ית דחלמא וי' ואתקייסו דחלמא
 תי' ב' חזיופן פלחין לטעותא בבית אל:
 תי' ב' חזיופן פלחין לטעותא בבית אל:

להקרא כן: דרשו. יכלח. יקע כמו וכלחו את הירדן ובית יוסף פעל והוא ידעם שהוא מאפרים כאמר אפרעמור:
 ההופכים

הנפארי' מהם: הפכתי
 אש הורדתי עליכם מ
 מהשמים: כאור.
 כמו זכבות האדמים
 לכץ. דעת מפרטים
 רבים כי הכון לטוב
 אל השם ולפירעני
 כי הוא כדרך בואו ב
 בית אל והטעם הנה
 הבאתי עליך רעה אל
 רעה ועתה הכון והכץ
 לך שתבא לקראת אל
 אלהיך להלחם והטעם
 לקראתי מהייתי לאלהיך
 על כן אחריו: כי.
 הטעם הוא יוצר הרים
 מהם עומדים לכח ו
 והטעם שהוא תוקף:
 ובורא רוח. סאיכנו
 עומד על דרך אחד ו
 ומרוב תוקף השם י
 ידעו וירגז הרוח
 סב' סאיכנו כרא' כמו
 כמו בנייכם ועצבים ע
 עומדים: ומגיד.
 הטעם הנה הגיד לכם
 : מה סיחו. מה רצונו
 לעשות והוא יהפך
 הסחר עליכם וישוב
 חסך כמו ארץ עיפתה
 כמו אופל וידריך על
 על במותי ארצכם ולא
 תראוהו ופתי אחר
 יוצר הרים מהם כרא' ו
 ובורא הרוחות בגיות
 ומגיד לאדם מה סיחו
 מה סיפיו בלבו וכל
 דרך המפרט' כי השם
 יעשה כרצונו דבר ו
 והפכו על כן אס תעבו
 אליו יהפך הגזירות
 הרעות לטובות: סמעו
 את הדבר הזה. וקונו
 אותו: נפלה. בתולת
 וסר. מלכו בית יהוא
 במות ירבעם בן יואש:
 כי. היוצא פועל עומד
 ואתם על בני יואש
 ואיכם כי פירסו יואש
 ממני או תהיה זאת
 המלה כמלת טבסיהא
 במקומות עומדת ו
 ובמקומות יוצאה ו
 והוצאתי לומר ככה
 בעבור מלת תשאיר
 והטעם כי איך תקום
 המלוכה ולא כשאר
 מאנשי החלו העשירית
 : כי. הטעם דרשוני
 וחיוולא ימותו הרבים
 הכזבי: ואל תדרסו
 בית אל. טעם העל
 והוא מן מלכ' ידעם
 : יהיה לאון. וי' תחת
 יד כמו ואת הנה להם
 למלך הנה יד' יהיה
 או כמסמנו מסוס

ההפכים: המלכ'הם השופט: וזרקה לארץ הכח: לעשותה: ופית ארץ הכח: לאכס'הארץ ואף סכחו השם שהוא שמה כימה: כאם אברהם המהר דעכי ס' מקומות ים בגלגל והם הסד' ונפ' שהוא העגלה הוא הנקרא הרוב הוא הרוב מהסד' הצפוני על כן יראה עם לעולם בקץ ובחורף בכל היישוב הצפוני ויש סמוך

לסד' הרומי כוכב גדול אדום יקרא וכלסון יסמאל סהיל ויס כוכב קטן יקרא ליו וזה יראו פעמי לכל

מי מירד קרוב מהקו הסה והצפוני לא יראו חל מה על כן קראם הכתוב חרירי תמין ונקראו אלה חרירי ת תימן בעבור שהם ב ביישוב חין כראון ו נקרא עם מזר' עוטו סהם סכנה סאיס מ מתפרד' והנה כסאר

לפרס כסיל וכימה ודעת קרמוכיו סכימה ה' זכ טלה וראם מור

והם ססה כוכבים כ כראים חף על פי סהם קטנים וידוע בראיות גמורות סגלגל המזל

מתחבר עם הגלגל ה העליון בסמים מקומות וסניהם יקראו כקודת ההסתג' ומסם כוטה

גלגל המזל לזכ כפון עסרים ועלם מעלות וחצי מעלה וחצי ס סמיתה וככה לזכ ר

דרום והנה סם פלטה כקודות והסמם הולכת בדרך גלגל המזל על כן יתהפך הדקר ל

לזלמות ויס ללילה ת תחסיך בכל היישוב וטעם לקרוא הכקודה

כימה כי סם היתה כימה בומים קרמוכיו כי בכל מה סנה י

יתגלגל גלגל המזלות ממערב למזרח קרוב ממעלה וחצי והנה ב

בומי כלטמיוס החכם ואף לורק חף סנים מצא לב הארית על ס סתים מעלות והנה

היס על סמנה עשרה וידוע כי לעולם ה' לב הארית על תשע מעלל

כנגד הצורה רק לא כנגד נקוד' המהבדת והנה כסיל הוא לזכ

כימה ואיכנו אחר רק רבים ולב העקרב מ מהם ולאלה הרברים

צריך פי' וטע' הקורא למי היס סם העטים העולים ואחר כך י

לכן כבטע' כס' וס' לכן יען כושסם על דל. ודבריה לכן כה אמר י' אלה צבאות אדני בכל רחבות מספר: עצמים ג' חס בקריאה וס' ב' דעתי רבים פשעים. וטפט בין הגרים' נעצמים כל הדוגה: וכל אוריתא דכונ חס בטא ונשל גוים רבים בפניך החתי והאכרי: י' אלה צבאות יב וס' מ' לך דוד הלוך וגדל

ההפכים ללענה משפט וצדקה לארץ הנחיו: עשה כימה וכסיל והפך לבקר צלמות ויום לילה החשיך הקורא למי הים וישפכים על פני הארץ יהיה שמו: המבליג שר על עזו ושר על מבצר יבוא:

שנאו בשער מוכיח ודבר תמים יתעבו: לכן יען כושסם על דל ומשאת בר תקחו ממנו בתי גזית בניתם ולא תשובו בם כרמי חמד נטעתם ולא תשתו את יינם: כי ידעתי רבים פשעים ועצמים חטאתיכם צדרי צדיק לקחי כפר ואביזנים בשער הטו לכן המשכיל בעת ההיא ידם כי עת רעה היא:

דרשו טוב ואל דע למען תחיו יהי כן יהיה אלהי צבאות אתכם כאשר אמרתם: שנאו דע ואהבו טוב ורצינו בשער משפט אולי יחנן יהיה אלהי צבאות שארית יוסף:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כבטע' כס' וס' לכן יען כושסם על דל. ודבריה לכן כה אמר י' אלה צבאות אדני בכל רחבות מספר: עצמים ג' חס בקריאה וס' ב' דעתי רבים פשעים. וטפט בין הגרים' נעצמים כל הדוגה: וכל אוריתא דכונ חס בטא ונשל גוים רבים בפניך החתי והאכרי: י' אלה צבאות יב וס' מ' לך דוד הלוך וגדל

ההפכים ללענה משפט וצדקה לארץ הנחיו: עשה כימה וכסיל והפך לבקר צלמות ויום לילה החשיך הקורא למי הים וישפכים על פני הארץ יהיה שמו: המבליג שר על עזו ושר על מבצר יבוא:

שנאו בשער מוכיח ודבר תמים יתעבו: לכן יען כושסם על דל ומשאת בר תקחו ממנו בתי גזית בניתם ולא תשובו בם כרמי חמד נטעתם ולא תשתו את יינם: כי ידעתי רבים פשעים ועצמים חטאתיכם צדרי צדיק לקחי כפר ואביזנים בשער הטו לכן המשכיל בעת ההיא ידם כי עת רעה היא:

דרשו טוב ואל דע למען תחיו יהי כן יהיה אלהי צבאות אתכם כאשר אמרתם: שנאו דע ואהבו טוב ורצינו בשער משפט אולי יחנן יהיה אלהי צבאות שארית יוסף:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

ההפכים ללענה משפט: ואינם זוכרת הפיכותי טאני הופך לבקר צלמות ים סרויך עתה בחשך ואני מאיר להם: ויום ללילה החסך: ויש טענתו עומדת לו כאור היום ואני מחסכה ללילה: הקורא למי הים: יונת תירגם דאמר לכנסא משריף סגיאין כמי מוא ומבדר להק על אפי ארעא ורבותינו פירשו על דור אנוס

סהיף עליהם את מי חוקיכום: י' סמו: לו היה לכס לעבוד והוא היה מבדר אתכם על סוכאיכם: המבליג: המבדר כמו ואבליגס מעט מבליגתי עלייגן: סד:

אד' סרוד וחלם דמבדר חלסין על תקיפין ובזיון על כרכי ת תקיפין משליט: סנאו בפער מוכיח: אתם לא יראתם מפניו ומפני כבאיו וסנאתם את ס המוכיחים אתכם בסערי בתי דינא: בוססכם: כמו בוססכם על דל סאתם רומסים ורופסים על אסו כמו בוססו את סחלת:

ומסאתבר תקחו: זקיפתללות סהפקתם עליהם הסערים ל למכור להם תבואה בריבות כרי לטול סחלתם מהם למיכך בתיס וכרמים אסר בתיס וטענתם על אותן סחלות לא יתקיימו בידכ' כרמי חמד: כרמי חמדה:

ומסאתלסון מנא סמכבדת עליהם: צדרי צדיק: מעיקין ליה לזכאה: בסער הטו: בסערי בתי דיניכם הטו מספט אביוכס: המסכיל: מי שהוא חכם ידום

בבא הרעה ול ירהר אחר מדת הרין סהריכל אלה עסו: כי עת רעה היא: עת המזומנת לקבל רעתם: ויהי כן וגו': אס זאת תעסו אז יהי המקום עמך כאסר אמרתם כלבבכם סתקייס לכס גרולתכם: סארית יוסף: כל יסל כקראין על סמו לפי סכלכל אותם: הוהו: לסון עקקה:

וקראו איכר אל אבל: יעגע סוירות האיכרים סחורט' בסרות בקול מספר האכלים הצועקים בחכות: ומספר אל ידעיה: ומבד מספרד יערע ברעבד א חילויא ואיכו לא לסון כסול כמנ מספטו ודיכי: הוי המתאזים

עז' האומרים ימהר ויחסה מעשיהו: למה זה לכם וגו': מסל לתרגול ועטלף סהיו מצפין לאורה כדאיתא בחלק: בעצרותיכם

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

לכן כה אמר יהיה אלהי צבאות אדני בכל רחבות מספר ובכל חוצות אמרו הו' והו' וקראו אכר אל אבל ומספר אל ידעי נהי ובכל כרמים מספר כי אעבר בקרבך אמר יהיה:

הוי המתאזים את יום יהיה למה זה לכם יום יהיה הוא חשך ולא אור: כאשר יגוס איש מפני הארי ופגעו הרב וכא הבית וסמך ידו על דחקו ונשכו רהנש:

דל כלהתקנה בחיוב כל סמל לאביו

רשמאל: נמצאו דברך ואכלם: מאכר קא קאנתי ל' דמלכים: וחברו: כי רנה יצר ודים ובורא רוח: יען דברכם את הרבר הזה: ורשו טוב ואל דע דעמוס: ודבריה שנאו דע ואהבו טוב והציגו: ודבריה בכל רחבת מספר: והגלתי אתכם כחלואה לדמשק: נשבע אדני י' בנפשו: כי במוך חסן יה: וג' י' אלה צבאות אלהי ישראל יגבי מביא אל יהוד: אם יצא תצא אל שרי: לכה אתם עושי דעה: ופלות עין בבס רבת בערך אדני:

יספכם על הארץ והמפרם כי על טבעת פרעה איכנו כסנו ולא דרס כי פרעה לא טבע בבמה: וטעם להזכיר אלה הרברים מהיה ראוי למלך שהוא מופט לרעת חכמת הסם וגבורתו ואף יתפוך הים ללילה ועלה בבחו המים מהים סהן למטה ויספכם על הארץ ואף לא יפחור כי הסם יתפך מלכות השופט ויבא בר בזיוו הסם וגזירתו עליו להסחי ממלכתו על כן אחריו המבליג מור על עז ולא יעיל המבצר על כן וסוד על מבצר יבוא ואם נביא יוכיח השופט יסנאהו הוא וסריו על כן כת' סנאו בפער מוכיח: לכן: בוססכם: אף רע לו כי הבית סורס כי לא יתכן היותו משרת עם סם השופט כי אס חפס מסקלו וטעמו לעשות חסם לרל: ומסאת בר: סעל בה תקחו ממנו בחזקה חת תגמולכם בתי גזית בביתם: כי ידעתי: אס תעשו זה בסתר אני ידעתי: צדרי צדיק: במספט: בסער בפרהסיא: לכן: יס מהמסכילים מירום ולא יוכיח בעבור פחד המלך: דרסו: טוב סם דבר או תואר הטובה דרך הטוב או החק או הדבר: כאסר אמרתם: כלבבכם: סנאו דע: תואר והוא אדס רע וככה אסרם טוב סהוא המוכיח ודובר תמים: סארית יוסף: כי המלך מבני יוסף: לכן: אס לא תסמנע תבוא עליכם הרעה בכל רחובות מספר יהיה: הו הו: חסר יוד כמו הוי וקראו אכר אל אבל: כי לא יקצרה מה סורעו כאסר לא יסחו יין כרמיהם על כן ובכל כרמים מספר: טעם כי אעבר דרך מסל על חרונן ואסו והם הגזירות סיעברו עליה: הוי: על דרך האומרי' ומהר וחסה: קס י': להנקם מהם: כאסר: הטעם אס ימלט מרעה אחת לא ימלט מרעה אחרת כאסר יוס כי הוה על הוה תבוא והסמלט מהארי ופגעו הרוב ואס עוד ימלט וכל הבית וטעם כי נמלט וסכנו כחם: הלא

בבבמו. מרעית וכוונתה: מתאב. כמו מתעב. והן תירגם ויתכן מכלל אלא ית בית
מקדשא רבית הדיעקב סהמקדם קדרא גאון עזוס מל הכני מחלל את מקדשו
גאון עזוס: עיר ומלואה. ירוסלם ויטסביה: אס יקצרו. מן הרבר והחרב:
בבית אחר ומתו. מיטפרו האויבים את הבית עליהם בלכרם את העיר: ומסא

למקום השליך רם. ואמר רם כי לא להוציא :
רע. השמחים אלי גיל : גובי כ' א' חס' ופתח
בתרא קמץ ומל' : לרבו חס' בלש' שו' נמסר

קִים יי אֱלֹהִים בְּמִמְרֵיהֶם אָמַר יי
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּל אֲנִי יְתִבֵּת
מִקְדָּשָׁא דְּבֵיתִיהִ דְּעֶקֶב וּבְרִנָּתִי
רַחֲמֵי וְאֶמְסַר קִרְתָּא וּמְלָאָה
וְיֵהֱ אִם יִשְׁתָּאֲרוּן עֲסָרָא גְבָרִין
בְּבֵיתָא חַד וְיִמְתּוּן וְיִטְלֵינָה
קְרִיבִיהִ מִקְדָּא לְאַפְקָא גְרָמִיָּא
מִן בֵּיתָא וְיִימַר לְרִבְשִׁידָא דְּבֵיתָא
הָעוֹד עָנָן וְיִימַר סְפּוּ וְיִימַר
סְלִיק אֲרִי בֵּד הוּא קִימֵן לָא הוּא

מִצֵּל בְּשֵׁמָּה רַחֵם אֱלֹהֵינוּ
מִפִּקִּיר וּמִתִּי מְלָכֵינוּ רַבָּה מֵתָא
תְּקִיפָא וּמְלָכֵנוּ זְעִירָא מֵתָא חֲלָשׁ
הִירָהוּטֵנוּ בְּכִיפָא סוּסוֹנוּ אִם יִחְרָרֵי
בְּתוֹרֵי אֱרֵי הַפִּכְתוֹנוּ לְרִישׁ חֲזִינוּ
כִּישׁוֹן רִינָא וּפִירֵי זְכוּתָא לְגִידִין
וְחֲזִינוּ לֵאלֹהֵי מִדְעָס דְּאַמְרִין הֲלָא
בְּתוֹקְפָא קִנְיָא לָנָא נִבְסִין
אַרְיֵה הָא אֲנָא מְקִים עֲלֵיכֹן בֵּית
יִשְׂרָאֵל אֲמַר יי אֱלֹהִים צְבֹאוֹת עִם
וִירְחִיקוּן יִחְזֹן מִמֶּלְכָא וְחֲמַת
יְהוָה בְּחַלְבֵי הַמָּוֶה

עַל בְּנוֹת אֵן מִשְׁלֵן אֵן
כִּרְיֵן אֲחֻזֵּינִי אֱלֹהִים וְהָא בִּירִית
גִּבְרֵאֵי בְּאוּל צִימֹת לְקִישׁוּתָא
צִימֹת דְּעֶרֶק בְּרַר דְּאֲתַגְזִיזִית
שִׁיתָתָא דְּמִלְכָּא וְיִתִּי כֹד שִׁגְיִי
לְמִיכָלִּית עֶסְכָּא דְּאַרְעָא וְאַמְרִית
קְבִיל בְּעוּתִי אֱלֹהִים שְׂבֹק בְּעֵן
לְחֻבִּי שְׂאֲרָא דְּעַקְבִּי מִן יָקוֹם
וְיִנְיֵנִי מִן מִלְכָּא וְיִנְיֵנִי מִן מִלְכָּא

וַיִּבְעַר עַל הַסֵּאֵוֹן אֵל יִשְׂרָאֵל
אֵינוֹן : אַתִּיב יי רֹגְזִיָה עַל דָּא לֹא
תִתְקִיִם אֲמַר יי :
כִּדְנָן אַחֲזִי יי אֱלֹהִים וְהָא עֲתִיד
לְמִידָן בְּאַשְׁתָּא יי אֱלֹהִים וְאַכְלָת
יִת תְּחוּס רַבָּא וְשִׁיעִיָּא יִת אַחֲסִנָּה
וְאַמְרִית קָבֵל בְּעוּתִי יי אֱלֹהִים :
שְׂבוּקָעֵן לְחוּבֵי שְׁאָרָא רַבִּית
יַעֲקֹב מִן יְקוּם וְיִבְעִי עַל חֲטֵאֵיהוֹן
אַרִי מִטְלִין אֵינוֹן : אַתִּיב יי
רֹגְזִיָה עַל דָּא לֹא תִתְקִיִם אֲמַר יי
אֱלֹהִים :

כִּדְנָן אֲתוּי וְהָאִי קָאִים עַל שׁוּר
מֶר יִלִּי מָה אַתָּה חֲזִי עֲמוּסָה וְאַמְרִית דִּין

ויהם לרוב כתיב. נצב לריב י' ועומד. ונתן
למשפט ולריב דר"ה. ב' מהות חס' וס' מ' א'.

הנה לקם כבר נבזז לכורך בהמות המלך קוד
 משהוא לשון גזירה והיה סלח כא שעה לשון
 ישרת בעבור אחר וככה הוא מן יקום כי קטן
 מדרך כי באם יי נפטר או שיחזק החוסם כא
 לזה היה במראות הכבואה: חס. הטעם
 לא אסבר לו לראותו דרך משל וישאומרים

מדרך הענין פלדס
יותר מבקיע' ו' משה
הכהן אחר כי רססי
לילה גסם דק ודע כי
הגסם שהוא טף גם
כף האויר שהוא הרוח
גוף הוא והוא דק מ
מאד ויא' כי הטעם
חבית חבול השם
ואנשיו: הירודות.
רוכזי סוסים בפלג;
אם יחרוט' החרוט
הסלע בהקרים הטעם
כיתשנו במהבג' כי
הפכתס' המטפט
שהוא מתק' לרום ו
נשות הוא ב'ו' או ב
בא'ף: השמחים ללא
דבר. מיקום. קרנים
לכנח בהם: כי.

ארבה : והנה . רחם
 הארבה לאכל את עש
 בצמח ולאחז היוצא
 עבר על כן החי' פתו
 ואכלה את החלק .
 אכר . חי' ריע לוֹבֵשׁ

הנה לקח כבר ענינו לכורך בהמות המלך הורס עלות הקנהו והיה חס פלה וחס
משהוא לשון גומה והיה סלח כח עשה לעון יעקב ומלת יקום מהפעלי העומד
ישראל בעבור אחר וככה הוא מן יקום כן קטן הוא מסבול זאת הרעה : חס פועל
מדרך כי באם יי כפטאלו מן חזק החס כאילו הוא מורב באלו וירד מלקום
לה היה במראות הנבואה : חס הטעם שמהם הסם תחתי פנימים : קה
לא אשר לו לראותו ודרך מל ויסאו מרים כי עבור כמו וחסארתו עבור על פסג

ונסמנו במות יסחק. במות יסר. ואחרים: וסלח. כהן ציתאל. כהן העל היה: בקרב. בגלוי דבר. ולא יוכלו אכספי הארץ להכיל לסטל וזנה אס תמיתוהו ונמחו חכלם פי. אעפ"י שלא תכנונו כחוב כי ירבעם מת בחרב ידעו כי דבר המס אמת הוא או הכביא אחר בית ירבעם וכזב אחר אמציה בעבור פייחיה חף המלך עליו להמיתו והכנה ירבעם שיתקן ולא הסכיב תשובה לאמציה: ויאמר: לך ברח לך אל ארץ יהודה. כי המלך ירבעם יהרוג אותך. וטעם ואכול מס לחם סהיו כביא יסראל מתכבא בעבור פת לחם: וביתאל. הגה לאות כי יהוא היה מביתאל כי הוא בית מלכותו ומקדשו כי הטעם כפול ופית הסתבב בעבור סממנו יהוא ברמות גלעד והנה אמציה ויורם כלחמו עם חזא ברמות

גלעד והארמייס הכו יורם סהיה סומר הוא וכל יסר ברמות גלעד כי כך כתו וסב יורם אל חרעל בית מלכותו להתרפא והיח כל הסרים ברמות גלעד להיזנס סומרי ועמהם היה יהוא בן נמסי וכאמר מסהו סס כער הכביא וסודע ה הדבר לסרי יורם ס סהיו סומרי חזקסרנ כולס עם יהוא על כן לא יכלו סני המלכים לעמוד לפני יהוא: ועץ. אמר רבי משה הפרסי לא הייתי כביא הסס ולא בן כביא כי סומר בקר או חורס בבקר הייתי ובעבור סהזכיר מחארי ה הזאן יורה כי היה רועה כאמר הזכיר בניקדים: ויקחי. מוכרח הייתי ועוד פירס טעם אח בעבור סאמר לו ואכול מס לחם אמר לו איכני כמוכביא הסקר ה המתכבא בעבור לחם ולא בן כביא סקר כי חץ ליכורך לחס כי בוקר אכני ומלת בולס חץ לה חכר וכלסון יסמחאל כמו מיבס וסקמים פרי רומה לתאכס ואיכני במקומו הזה וכלסון יסמחא גמין גס סקס והנה לא התכבתי ב בעבור כורך ואיך ה איח דברי הסס ס סכיוני להתכב ואסמע איד סתאמר לא תנכא יתטיף. כמו מדבר ברמז וכמוהו והיה מטיף לעס הזה: לכך בחבל. וילקוה אויביו וכבואתי תקוס עליך ועל יסראל: כה. כלוב. סלי. קין. פרי הקין על קינך ועל קינך: ויאמר. הכל בדרך מראות הכבואה כאמר אמר לימיתו מה אתה ר רואה ואמר מקל סקר וענה כי סוקר אני ס סוקר לא אנוח ולא ר אסור עד עשותי את דבריו והנה כאמר ה הכרי לא יבא כי אס בקצו כך בא הקץ לא אוסיף עוד עבור זה הקץ: ויסת אמר

ישחק' כני ליצחק וסוים גם זרע יעקוב חדוד עבדי אבאס. ונשמו במות יסחק. ולא חטיף על בית יסחק. ושבו עחו ליסחק דתהלים. את כל דבריו וסוים וידבר יפתח. לא תוכל הארץ להכיל: אמציה טוים' ויחבר בן שמעת דמלכים. אז שלח אמציה. בשנת עשרים ושבע שנה לירבעם. ותר דבריו ואשר ויאמר יי האנא עבד דין בגו עמי ישראל לא אוסיף עוד למשבק להזון ויצרונ במת יסחק ומקדשי ישראל יחרבון ואקים על בית ירבעם דקטלין בתרפא: ושלח אמציה רבא רביתאל לות ירבעם מלכא דישרא למיסר מריד עלך עמוס בגו בית ישראל לא תיכול ארעא לסוכרא יתפל פתגמוהו: ארי כרנ אמר עמוס בתרפא ויתקטיל ירבעם וישראל מגלא יגלון מעל ארעהו ויאמר אמציה לעמוס נביא איתא אזיל לך לארעא דבית יהודה ואכיל תמן לחמא ותסן מתנבי: וביתאל לא תוסיף עוד לאתנכא ארי מקדש מלכא הוא ובית מלכותא הוא ואמתיב עמוס ואמר לאמציה לא נביא אנא ולא בר נביא אנא ארי מרי גיתא אנא ושקמין ליבשפלתא מן קדס חובי עמא וישראל אנא מסגין נפשו: ודברני מן דירא מכתר ענא ואמר לי יי אנויל איתנבי על עמי וישראל: ובען קביל פיתגמא דיי את אסרת לא תתנבי בשמא דיי על וישראל ולא תליף על בית יסחק: בכר כרנ אמר יי אתהך בקרמא תטעי ובנך ובנתך בתרפא יתקטלון וארעך בעדבא תתפלגי ואת על ארעא מסאבא תסור וישראל מגלא יגלון מעל ארעהו כרין אחזיני יי אלהים ותא מאן מלי סיופי קישא ואמר מה את חזי עמוס ואסרת מאן מלי סיופי קישא ואמר יי לי מטת פורענות קיעא למיתי על עמי וישראל לא אוסיף עוד למשבק להזון: ויללון חלף זמרא בביתיהון בעידנא דהייא אסר יי אלהים סני פיגריקטולין בכל אמת דיימר רמי וסליק: שמעודא דשיטין כעפרא דארעא ריש מסבינא ומרסן לבטלא מילי חשיכא מן ארעא: דאסרין איםתי וסטי ירח עבורא ונבין עבורא וסטיטא ונפתח אוצרון נלחם. ושלח אמציה בהן בית אל. ויאמר אמציה אל עכוס. ויען עמוס ואמר אל אמציה. ומסובב יומלך יורשה בן אמציה. בן חשביה בן אמציה בן חלקיה: אל עמי ד' וס' נכסר בכרד ויח וביחוקאל ס' י: מדבא ד' וס' נכסר בספר יואל סמן ב' עבור ז' מל בליש וס' נכסר בסדר בלק: נאס ארני יי דסמי בקריאה וס' נכסר רבת:

ואמר יי האנא עבד דין בגו עמי ישראל לא אוסיף עוד למשבק להזון ויצרונ במת יסחק ומקדשי ישראל יחרבון ואקים על בית ירבעם דקטלין בתרפא: ושלח אמציה רבא רביתאל לות ירבעם מלכא דישרא למיסר מריד עלך עמוס בגו בית ישראל לא תיכול ארעא לסוכרא יתפל פתגמוהו: ארי כרנ אמר עמוס בתרפא ויתקטיל ירבעם וישראל מגלא יגלון מעל ארעהו ויאמר אמציה לעמוס נביא איתא אזיל לך לארעא דבית יהודה ואכיל תמן לחמא ותסן מתנבי: וביתאל לא תוסיף עוד לאתנכא ארי מקדש מלכא הוא ובית מלכותא הוא ואמתיב עמוס ואמר לאמציה לא נביא אנא ולא בר נביא אנא ארי מרי גיתא אנא ושקמין ליבשפלתא מן קדס חובי עמא וישראל אנא מסגין נפשו: ודברני מן דירא מכתר ענא ואמר לי יי אנויל איתנבי על עמי וישראל: ובען קביל פיתגמא דיי את אסרת לא תתנבי בשמא דיי על וישראל ולא תליף על בית יסחק: בכר כרנ אמר יי אתהך בקרמא תטעי ובנך ובנתך בתרפא יתקטלון וארעך בעדבא תתפלגי ואת על ארעא מסאבא תסור וישראל מגלא יגלון מעל ארעהו כרין אחזיני יי אלהים ותא מאן מלי סיופי קישא ואמר מה את חזי עמוס ואסרת מאן מלי סיופי קישא ואמר יי לי מטת פורענות קיעא למיתי על עמי וישראל לא אוסיף עוד למשבק להזון: ויללון חלף זמרא בביתיהון בעידנא דהייא אסר יי אלהים סני פיגריקטולין בכל אמת דיימר רמי וסליק: שמעודא דשיטין כעפרא דארעא ריש מסבינא ומרסן לבטלא מילי חשיכא מן ארעא: דאסרין איםתי וסטי ירח עבורא ונבין עבורא וסטיטא ונפתח אוצרון נלחם. ושלח אמציה בהן בית אל. ויאמר אמציה אל עכוס. ויען עמוס ואמר אל אמציה. ומסובב יומלך יורשה בן אמציה. בן חשביה בן אמציה בן חלקיה: אל עמי ד' וס' נכסר בכרד ויח וביחוקאל ס' י: מדבא ד' וס' נכסר בספר יואל סמן ב' עבור ז' מל בליש וס' נכסר בסדר בלק: נאס ארני יי דסמי בקריאה וס' נכסר רבת:

הכני מס אכך. הכני סופט אותם בקו מורת הרין: עבור לו להמתין להם על פסיעהם: וממקדשי יסראל. הוא ביתאל סכאמ' כי מקדס מלך הוא: על בית ירבעם. בן יואס: כהן ביתאל. כומר לעז: בחרב ימות ירבעם. והוא לא אחר כן אלא וקמת על בית ירבעם והוא בנו זכריה סהרג סלס בן יבם: חזנה ארתה. סמתכא עתדות: לך ברח לך אל ארץ יהודה. ססס מקדסו סל הקבא סאתה מתכבא בסמיו ואכול סס לחם לסון כיוון אמר לו סס יתנו לך פתוית לחם בסכר סתכבא להם: וביתאל לא תוסיף להכבא. סאין מזכירין כאן חלא סס עז: לא כביא אכני. איני מכביא סקר סלכס סוטליס סכרס ל להכבא איני כריך לכל זאת ולא ביהגתי כך אני סאני עסיר ובעל מקנה ונכסס כמו סתירב' ויתן ארי מרי גיתא אכא וסקמין אית לי בספתא: סקר אכני. רועה בקר: וכלס סקמים. מחסס בסקמים לראות אחיהסו לקון כרי להוסף עכסס ואיח ראו לקורו סכן דרך סקונצין סתולת הסקמה וכולס כמו וכלס לא סעמוס מנמס כלסו סכך אמרו למה נקרא סמועמוס ס סהיה עמוס כלסו ויסראל קוראים אותו פסילס כראיתא בפסיקת: ולס תטוף. לסון כבואה הוא והרבה יס במקרא הטף אל דרוס: כלוב קין. סל מלח סופיתא סאיכס טובות: פירות סוכל. סהס מסוררים כתוך סוכליס סמתאותיהס: רב הסגר. סני פגריקטולין: בכל מקו' הסלך סס. בכל אתר ימר רמי סליק הסליכו מכאן ססירו מכאן הסגרים סהלה: סמואפס. סוטליס אכיון: ולסבית. כמו וסלסבית דוגמא לסמיר מעוניה ללכת לגיד ב כיורעאל: מתי יעבר החדס. זו היא סהאיפה מכפס עת תייקר סצבואה וימכרו לעכס ברבית וטלו סדותיהס יעבר החדס תירס יונתן מתי תעבר סהנה ויבא חרס סעבור ולסון סהרסה הוא כמו סעבר סמועד ולפי ס מרוחן את סקרבת סעמר ו סהנה כמסכת והיסן מתייקר: וססבת וספתחה בר. מתי תכא ססמיתו תייקר סתבואה וספתח סזרות בר סלנו: להקטן

הוא בכו משנה

הוא בכו משנה

הוא בכו משנה

הוא בכו משנה

הוא בכו משנה

הוא בכו משנה

הוא בכו משנה

הוא בכו משנה

להקטן איפה? מכור במרחק טובה ואת בסעיפו נקבל במקל גרול; בעבור נעלה
דיל ריוסן; ומפל בר בסבור. ומהממת עבודת אכזבן את הספולת ספבל
מן החטים בנפה מכור ביוקר לעניים; העל זאת לא תרגז הארץ. וכי אין עון
זה כדי שתחרב עליו הארץ? ועלתה כאור כלה. ובמקום אחר הוא אומר ועלתה

אחור כלם ויוצתו תירב' מסיחם
וזה ויסק עלה מלך במסריח
גויאח כתינהרא ויחפיל כולה
וקסה בעיני לפרס כאור כמו
אור ויס לפרסו כמו יפץ עץ
רועל כפים כסה אור ועלתה
בן גמס כולה אפילה וחסכה
גברסה וכסקעה כיאור מזרים
כילוס עולה אחת למ' סנה
סקה את הארץ ובהוה עולה
גלה רפס וטיט על שכתו ו
סחזור מהסקות חזר על ג
תני ומימו מזלטלין והוא
יו סיקוע סהטיט העוכר את
מיו כספע וכברס כמו ויגרסו
מיו רפס וטיט הק הארץ ת
קיא רפעי' סבתוכ ויחז' כתיח' :
באחי השמש בצהרי' כסיהא
סס סלו גיול תבא מפלה צחלי'
מרו רבותי זה ימו סליאסיה
מת בחרב סל סלו כמו סלמר
בתינו איך לה חרב סל סלוס
תר מפרעה ככה סלמר לו
אסיהו מה לי ולך לא עליך
תה היום לא עליך איני בא היל'
אס לצבור ררך ארצך ג בית
לחמתי וגו' . השמש מלכות
מת רוד כמסלה כסמס סלמר
סלאו כסמס כגרי : והפכתי
גיכס לחבל . כענין ס' וכל
הורה וירושלם מתאבלים על
אסיהו : וכל סיריכס לקינה'
ענין ס' ויחמרו כל הסרים
סטרות בקינותיהם : כאבל
יחד יכאב סמתאבל על בן יחד
גיהאס לשמוע . סתפסוק מכס
וח הקדש : תתעלפה . תפרח
וחס פסמחיר בלעז כמו ויתעלף
יונה וכעני הסדה עולפו וכ
לסוק מססה יתעלפה : חילאך
. אחד תן העגלים סהעמיד
בעס ברן : ככב על המזבח .
סתלק מכרובא למדבחה ררך
ביאת חוץ על מזבח הזהב ס
והוא הדיכל והוא מעשר מסעת
וכסעה מסיכה : הך הכפתור .
סחוא בראש הגג : וירעשו
סיכיס . איסקופות הבית
ותתנוכות כך יהרג המלך ו
רערו הסרים : ובגסס בראש
גולס . כמו וכפסס ויית כפתור
המורה טפי מכרתא יתקטל
גלכא יאסיהו וירעשו הסיפס
יחרוב ביתא ויתפגרו עזרתא
ובגסס בראש כולס ומאני
תקדשא בסביא יסכון כמו ו
בעס ממכס גלה בראש כולס
אס יחרון בסאול . אס ידמן
אליטמרא בסאול : ידי תקחם .
בממרי יד בריכונ סליהון : ואס
עלו הסמים . ואס יסקון בטורין
ימין עד בית סמיא מתמן ב
בממרי יחתנן : בראש הכרמל .
בריש כרכא מגדלא : מסס
אחפס . לתמן אפקיד בלוסין
בלסנין : בקרקע היס . בייסי
מחא חיי היס : אכזה את הכחם
ת עממיא דתקיפין כחוייא :
הנגע

ואדני. הטעם שצוור בזה העלית: ותעב. הערף תולדתה כי היא יבשה: ואכלו כל יבשה בה. כדור המבול: ועלתה. וטעם ועלתה כי אור מעלה בתמונה: הנהגה. הטעם להזכיר זה כי הוא ברא הארץ וכל יבשה ואלה יוכלו להסתיר ולברוח מפניו והנה בכל הארץ יגע ומד תמונה ואף כי חלק מאלפי אלפים הם בני אדם היושבים בה וטעם ואמר כי הארץ לא תעמוד כי אם בזה שמים והמעלות הם גלגלי הרוח והקדור והאם כי הם כולם גלגלים זה למעלה מזה והנה אלה בין הארץ ובין השמים: ואגרתה. הם החיים: על ארץ יקרה. טעם כהגדות. והזכיר פעם אחרת הקדור למי הם לבדוק החיים להודיע מטר והטעם כי אנו הכינוי לבני האדם כל ברכם והנה איטיב להם אם

רשי

הנוגע בארץ ותמונה. רכזוף בארץ חזית ותמונה. טעם כזה. והוא הנוגע בארץ ותמונה כלומר במירה זאת מאת יבשתו דא ואגרתו. קטבת בריתו דא קטבת הכרית' היא היתה יסוד הארץ לתקרת השמי' שבמבילם הכל קיים: הקורא למי הם דאמר לכנסא מטרין סגיאן כמי ימא: הלא כבני כוסים אדם לי. למה אהבנו מלהפרע מכס אחרי אשר איכנס סבים אלי הלא מן בנינו באתם כסאר חומות ככוסים אשר נדמיתם להם כענין סגאר היהפוך כוש עורו כן אדם תוכלו להטוב הלא בטובתית חלת טוחרי בכס היא הוצאה סגורא חא אהבם מארץ מבר' ומה לי בכך אף פלסתי כן הוצאתי מכפתור כסבא כפתורי על העמים כענין סבא והעמים היושבים בחצרים עד עזה וגו' ככסוגם בני עזה וסאר סרני פלסתי תחתיהם והוצאתם מידם ואעפכ לא עשיתם לי לעם: וארם מקירי וכך אהבתי להעלות את ארם מקיר סגלם סס סגריב ולקץ הימים כסתכל מלכות אסור יבא: והשמרתי אותה' הממלכה הם בית יהוא אבל בית יעקב לא אסמך: כי הנה אבני מצבה. להגלותם ולהנעם בכל הגוים הנעה רבה ויתירה כאמר יבשה סכורין בכברה לאחר סכפלו ממנו סוכין הרקין ונותרו הסקן סאין יכולין לזאת ואז המכעע מכעע בכל כחו: יבש. על ידי אחר ולא יתכן לקרות יבש סהורא דבר הנע מ מאליו: לא תגים ותקדי' בעדיה הרעה. בסבל עניה לא תמהר הרעה לבטל ולבא: ביום ההוא אחרית עליהם כל אלה יבא יום ההוא המוכן לגלותם וכו' אקים סוכת דוד הכופלת ית מלכות ארבות דוד: למען יירמו ישראל את סארת ארם ואת כל הגוים כי נקרא שמי עליהם אשר כחו כו: ונגש חורם סקור וסמיג דים את בציר וכביר יסג את דע לא יספיקו להרום ע- סבא הקציר ולא יספיקו ל לבדור עד סבא סת דורע: תצמיגנה יתפלחון תירגם יונתן קרקע עברה מתמוגגת בבאגממים: עסיס. יין טוב ומתוק:

ב' ספר עמוס

דבוע ג' מל וס' וכל דבוע כס ישכא דאסח ביוזב זוב. דבוע בארץ וחמא. ואין נוגע בארץ ודמאל. אנדי. על ארץ ט' דסמכי בקראוהו ס' ושבת את שבות מצרים. גבה לך ביפך. ואברת אעלה על ארץ פרוות. הבתה כשמים מעלותיו. להבשר על ארץ לא איש. ידן בגוים בלא גדות. עדות בהוסף שבו

ואדני יהוה הצבאות הנוגע בארץ ותמונה ואכלו כל יבשה בה ועלתה ביאר בלה ושקעה כי ארמזרים: הנוגע בשמים מעלותו ואגרתו על ארץ יסדה הקורא למי הם וששכם על פני הארץ יהוה שמו:

הלא כבני כשויים אתם לי בני ישראל נאם יהוה הלא את ישראל העלית מארץ מצרים ופלסתיים בכפתור וארם מקיר: הנה עיני אדני יהוה בממלכה החטא ארזה השמרתי אתה מעל פני האדמה אפס כי לא השמיד אשמיד את בית יעקב נאם יהוה: כי הנה אנכי מצוה והנעותי בכל הגוים את בית ישראל באשר ינוע בכברה ולא יפול צרור ארץ: בחרב ימותו כל חטאי עמי האמרים לא תגיש ותקדים בעדינו הרעה: ביום ההוא אקים את סבת דוד הנפלת וגדרתי את כרציהו והרסתי אקים ובגיתיה בימי עולם: למען ירשו את שארית אדום וכל הגוים אשר נקרא שמי עליהם נאם יהוה עשה זאת: הנה ימים באים נאם יהוה ונגש חורש בקוצר ודרך ענבים במשך הזרע והטיפו ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה: ושבת את שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את יינם ועשו גוור ואכלו את פריהם: ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר יהוה אלהיך:

קבו

ואקיימנון על ארעהו ולא יטלטל עוד מעל ארעהו ויהבית להון אסר יי אלהיך:

בצאתו על ארץ מצרים. יתללו את שם יי כי נשגב. וזה במלאת שבעים. וכל ארץ מצרים וארץ דבור: אקים וס' אקים את יעקב. נביא אקים. אקים אל עלי. ואת דוד מלכם. אקים את סוכת דוד ונפולת. והריסותיה אקים: סימן כל אמת ותקע עושה כעין פ' כל אלה הדברים מלכים תרי עשר דברי הכים חורל קולת עזרא עושה נקוד בצירי במכב כסגול וס' נבסר בכלים גבי פרשתא דארבעה אנשים היו מצודעים וזה בחלקם סכין: אסר יי אלהיך ל סוף פסוק:

מתקומ וסככה תבא ותעמו וסככה אסתלנו:

ג' תידין ותידין

נמלס ספר עמוס

עובדיה. מאי טעם עובדיה לא דרש ולא כיבא נבואה אחרת אחר
 חכמים עובדיה גר ארומי היה אמר הקב"ה מהם ובהם אביא
 עליהם יבא עובדיה מדר בין סני רשעים אהאב ואינבולא למד
 ממעשיהם ופרע מעטו הרעע מדר בין סני בדיקים יחקק ורביקה ולא למד
 ממעשיהם: הנה קטן כתיב: כלי שיקראו אביו בנזול הגדול
 ואמו בבה הגדול אמר הקב"ה לפני קטן הוא ורבותיו ודרסו
 קטן סוף להם לא כתבולא למון בנזול סוף מעמד מלך בן מלך:
 סוכני בחנוי סלע. סוף על מעשנת אבותיו אברהם ויחקק
 והם לא יעילו לו חנוי כמו והיתה ארמת יהודה למדרים
 לחנא ברייטא בלעז ואל תתמה על וז"ל חנוי סהיא כו"ו
 סל קצוי וכדו"ל סל מנחני סוף יסוד בתיבה חלל טיתוחית:
 באולך. עליך: איך נדמיתה. למה נדרמת דומם עד סגבו
 כל רכוסם. הלא נדרים יסארו עוללות ואלה לא יסארו לך
 כלום כי יפסוד ויגלו וירסו מצעוקך: נכשו. תרגס וינתן
 איתגלין ולסוף ארמית נכשו נתבקשו וכן אס תבגין בעיני
 עד הגבול סלחך. אותם סהבטיוחך לעזרה באו עמך
 וליווך עד גבול ארצך עד הספר ססס באו עליך למלחמה ובזאת
 הסיאוך והכליוו: ויכלו לך לכתותך לכאת וסכו מאחרך:
 לחמך ישימו מזור תחתך. אף מאכלך סס לך אחיך יעקב
 למזור סתן לך לחם וכדו"ל עד שמים ועל ידו בנית הבכורה
 מזור חולי: וחתי גבורך תמן. יתנו ויפחדו לסוק ארץ
 ארום ויתבררן גיבך יתבי ארעא דרומא: למען יכרת:
 כל איסבור: מהר עשו מקטל. מרוב הרס סבא עליהם: מחמם
 אחיך יעקב. בסביל חמם סעפית לעקב: ביום עמך
 מנבר. סלא באת לעזור לו. גם אתה כאחד מהם. מעלה
 אכיו עליך כאילו אתה מן הבאים עליהם: אל תרא ביום אחיך.
 לא היה לך להביט ולעמוד מנגדי ביום נכרו. ביום הסגור ביד
 אויב וכן הוא אומר בסוף סכר אותו אלהים בדי הסגור חות
 בדי: ואל תסלסנה בחילו. אל תסלסנה ידך בכסיו כן תרגס
 ינתן ומקרא קצר הוא וצריך ל להוסף עליו ידך: אל תעמוד על
 הפרק. מקום סהבורח ויזאוס דרך סס לימלט וכלם לעז קורי
 אותו טרוב: כאשר

ידענו דורו ולא כוכל לומר כי הוא הנזכר בספר מלכים בימי אחאב
 כי סס כתוב ועובדיה היה ירא את יי ואילו היה זה הנביא בעצמו
 איך יקראנו ירא הסס ולא יקראנו נביא כי הנבואה היא המעלה
 ולפי דעת כי סמועה סמענו זה הנביא ודמיה ויטעיה ועמם
 הנכבדת יותר. סהתכאו על ארום על כן אמר סמענו:
 וציר. כאילו ציר סלוח בנזול סהתכרו ויאתרו אלה לאלה ק
 קומו: הנה קטן. כי מספרם מעט ואף ארץ מלכותם רחבה:
 זרון. חסר קף כי חסכת כי הר סעיר ימלטך סוכוכי בחנוי
 הסלעי: אס תגביה כנסר. סועל יוצא והפעול חסר והוא מ
 מקום סתך וככה המבטיה לספת וכבר פירסתיו הטע תגביה
 מקום סתך כנסר: אס גנבים. בסתך: סודר לילה. נדמיתה
 ככרתה כמו נדמה סמרון: איך נכעיו כמו אס תבגין בעי
 : עד. לא יכלו אכסי בריתך להוטיך רק סלחך עד סוף הגבול
 סלך בלכת פליטיך בסביה: לחמך. כאשר היית במקומך
 זהו תחתך. אכסי סלומך המאכלים אותך כותבי מזור כ
 בלחמך ולא הרגסת ומזור כמו מזורו. ותחבר קף ממלת אף
 כאים אסר אף תבונה בו וכומוהו ולאין אוים עכמה ירבה ולאין
 אף אוים ור מריכס אמר בו כמו ממנו וכל ערל לא יאכל בו לא
 התבוננת ממנו: הלא לא יוכלוך להגליך חכמך וגם גבורך:
 וחתי. תמן. אולי הזכירו לתקפו גבורך סהס מתמן כי הוא
 מבני ארום: למען יכרת אים. מרוב ההרגולא יסאר פליט
 וטעם למען דסן עס והאבדתי: מחמם. אלו הפסוקים יורוכי
 זאת הנבואה על ארום הוא אחר גלות ירוסלם
 א בבל וכן אמר המקוץ זכור יי לבני ארז סהיו
 אומרים לבבליים ערו ערו וכתוב תס עוכך בתצוין לא יוסף ל
 להגליך סקך עוכך בתחרוס וכסוכר נכר הסחית ארום ותי
 ארסס סממה וככה יתכא יחזקל כי ירוס סבה אחרי גלות בבל וארום לא סבה
 וכבר פי בספר דניאל כי אף יסר בגלות ארום ופיר דבר הקדמונים מלכות ארום הרסעה והנה טעם מחמם
 בעבור החמם טעסה ארום ליסר ביום ירוס: ביום. לראות ולהקס: ואל ילא היה ראוי סתך ביום נכרו הוא יוס ארו סהא נכר בעיני סלא הכיר יוס כמוהו ביום: א.
 בעבור סהיה לעולם ארום תחת יד יהודה על כן היה קסה עלינו סמחת ארום מזרתו: ואל תסלסנה. דרך קצרה והטעם ידך וככה יספרו בעמך רגליו: א. הפרק. מקום
 פיתפרקו ממנו הדרכי לחמך לבבליים חזיה הדרך הליך סכליע: ואל תסגר קרדיו. למסור כאילו תסגור עליו: כי ה טעם מהרה יקרה לכלם לך כמקרה הזה:

חזון וס' חזון ישעיהו בן אמוץ. חזון עובדיה בה אבר: עובדיה ל דברו בנב' וכל שאר נביאים עובדיהו
 וכל בחובים עובדיה בנב' עובדיהו וס' לזבולן ישעיהו בן עבדיהו. והאנשים עשים באמונה: קנך ג' וס'מ'
 ושים בסלע קנך. כי תגביה כנשר קנך דירמה. ואם בין כנב' שים קנך: ב' ר' פ' אס אס וס' אס גנבים באו

חזון
 עובדיה כה אמר אדני
 יהוה לארום שמועה
 שמענו מאת יהוה וציל בגוים שלח
 קומו ונקומה עליה למלחמה: הנה
 קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד:
 זרון לבך השיאך שכני בחנוי סלע
 מרום שבתו אמר כלבומי יורדני
 ארץ: אס תגביה כנשר ואס בין
 כוכבים שים קנך משם אורידך
 נאם יהוה: אס גנבים באו לך אס
 שרדי לילה איד נדמיתה ולוא יגבו
 דים אס נצרים באו לך הלוא
 ישאירו עללות: איד נחפשו עשו
 נבעו מפניו: עד הגבול שלחך
 כל אנשי בריתך השיאוך יכלו לך
 אנשי שלמך לחמך ישימו מזור ת
 תחתך אין תבונה בו: הלוא ביום
 ההוא נאם יהוה והאבדתי חכמים
 מארום ותבונה מהר עשו: וחתו
 גבורך תימן למען יכרת איש מהר
 עשו מקטל: מחמם אחיך יעקב
 תכסך בוש ונכרת לעולם: ביום
 עמדך מנגד ביום שכור זרים חילו
 ונכרים באו שערו ועל ירושלים
 ידו גורל גם אתה כאחד מהם:
 ואל תרא ביום אחיך ביום נכרו
 ואל תשמח לבני יהודה ביום אבדם
 ואל תגדל פיך ביום צרה: אל תבוא
 בשער עמי ביום אידם אל תרא גם
 אתה ברעתו ביום אידו ואל ת
 תשלהנה בחילו ביום אידו: ואל
 תעמוד על הפרק להכרית את פליטו
 ואל תסגר שרדיו ביום צרה: כי
 קרוב יום יהוה על כל הגוים כאשר
 עשית יעשה לך גמלך ישוב בראשך:
 ורמכתא כשזבנהי בעידן עקא
 ארי קריב יוסא דעתיד למיתי סן קרם יעל כל
 עססאכמא דעברת יתעביד לך גמלך יתחב ברישך:

חזון
 עובדיה כה אמר אדני
 יהוה לארום שמועה
 שמענו מאת יהוה וציל בגוים שלח
 קומו ונקומה עליה למלחמה: הנה
 קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד:
 זרון לבך השיאך שכני בחנוי סלע
 מרום שבתו אמר כלבומי יורדני
 ארץ: אס תגביה כנשר ואס בין
 כוכבים שים קנך משם אורידך
 נאם יהוה: אס גנבים באו לך אס
 שרדי לילה איד נדמיתה ולוא יגבו
 דים אס נצרים באו לך הלוא
 ישאירו עללות: איד נחפשו עשו
 נבעו מפניו: עד הגבול שלחך
 כל אנשי בריתך השיאוך יכלו לך
 אנשי שלמך לחמך ישימו מזור ת
 תחתך אין תבונה בו: הלוא ביום
 ההוא נאם יהוה והאבדתי חכמים
 מארום ותבונה מהר עשו: וחתו
 גבורך תימן למען יכרת איש מהר
 עשו מקטל: מחמם אחיך יעקב
 תכסך בוש ונכרת לעולם: ביום
 עמדך מנגד ביום שכור זרים חילו
 ונכרים באו שערו ועל ירושלים
 ידו גורל גם אתה כאחד מהם:
 ואל תרא ביום אחיך ביום נכרו
 ואל תשמח לבני יהודה ביום אבדם
 ואל תגדל פיך ביום צרה: אל תבוא
 בשער עמי ביום אידם אל תרא גם
 אתה ברעתו ביום אידו ואל ת
 תשלהנה בחילו ביום אידו: ואל
 תעמוד על הפרק להכרית את פליטו
 ואל תסגר שרדיו ביום צרה: כי
 קרוב יום יהוה על כל הגוים כאשר
 עשית יעשה לך גמלך ישוב בראשך:
 ורמכתא כשזבנהי בעידן עקא
 ארי קריב יוסא דעתיד למיתי סן קרם יעל כל
 עססאכמא דעברת יתעביד לך גמלך יתחב ברישך:

לך. אס לשכט אס לארצו שלבך ג' כס חור מל וס' נמס בישעיהו ס' מחירמיהו ס' לח: ידוג וס' נכסר ביואל
 ס' כד. ואל תרא חור מל ר' פ' כן ג' מלך ונסבין וס' ולכל חית הארץ וכל וכל. ודנה אנחנו באלים
 אלמים ודנה ודנה. וכן תעשה להמרו וכן וכן. וכל הארץ בוכים וכל וכל. ואנשי ככל עשו ואנשי
 ואנשי. וקול בנפי ודחיות וקול וקול. ואיש את אשת דעוה עשה תועבה ואיש ואיש. ואל תרא ביום
 אחיך ביום נכרו ואל ואל. ובני אפרים ישעיי ובני ובני. ושם ואיש אלימלך ושם ושם:

יתכא יחזקל כי ירוס סבה אחרי גלות בבל וארום לא סבה וכבר פי בספר דניאל כי אף יסר בגלות ארום ופיר דבר הקדמונים מלכות ארום הרסעה והנה טעם מחמם
 בעבור החמם טעסה ארום ליסר ביום ירוס: ביום. לראות ולהקס: ואל ילא היה ראוי סתך ביום נכרו הוא יוס ארו סהא נכר בעיני סלא הכיר יוס כמוהו ביום: א.
 בעבור סהיה לעולם ארום תחת יד יהודה על כן היה קסה עלינו סמחת ארום מזרתו: ואל תסלסנה. דרך קצרה והטעם ידך וככה יספרו בעמך רגליו: א. הפרק. מקום
 פיתפרקו ממנו הדרכי לחמך לבבליים חזיה הדרך הליך סכליע: ואל תסגר קרדיו. למסור כאילו תסגור עליו: כי ה טעם מהרה יקרה לכלם לך כמקרה הזה:

פי. מרבר לומר כאמר מתיחס כוס כן ישתוכל הגוים יולעו כמו ילעקדם וטעם בליעה לא מהוא חסר צ"ת ופת אמר כאשר מתו הגוים וממחו על הר קדמי כן ישתועל הר עמו: ובהר ציון. כל הגוים יהיו כלא היו ואין פליט להם אבל בהר ציון תהיה פליטה אמר יפת זה לעתיד ורבי משה אמר על מי חזקו ורבי יוסף אמר על בית מבי: והיה. ובית יוסף. הטעם כפול והזכיר יוסף כנגד יעקב ויוסף: וירמו. אנשי הנגב שם מקום או נגב ארץ ישראל והיו נגבים בספלה כמו בערבה בהר ובספלה ונגב ובנימין ירמיהו את הגלגל מעבר לירדן: וגלות. אמר משה הגלות מהחל לגלות ור' מרדכי אמר כי החל כמו ויחל חיל וחומה והטעם כי התקדם המדינה והרבה סבוכה הגם הבורחים לא נמלטו ודרך מעטים פהיו בחיל: אמר כנענים. ממענו מפי גדולי ארץ אלמכיה הם הכנעניים סברו מפי בני ישראל בבואם אל הארץ גם ככה צרפת היא פרנסה ותרנס יונתן בן עוזל ספרד אסמיה וזו היא גלות טיטוס וזאת הנבואה לעתיד לא ככאמר אמר רבי משה כי אז נכזרו מהבית הראשון ונצלו מושיע. הם מופנו ישר לספוט הסרירים בהר עמו אז תהיה למס המלכ' בגלוי כדרך והיה למלך על כל הארץ מ מהוא לעתיד:

רשי

כאמר מתיחס על הר קדמי. כמה דחרייתו על מחת טורא ד דמקדמי: ולעזי כתרמו ויפתלעמו למון מהומה ושממו ונרדף דעת איסטור' דיוסון ב בלעז: את מורסיהם. ככסי עממיה דהומו מחסני להון: כי פי ירדב. והיכר דבר וירד מעקב והאכיר סריר וגו': וירמו הנגב. ישראל מהיו יוסבין בדומה של ארץ ישראל ירמו את הר עמו מהוא במנר דרום ובני הספלה ירמו את ארץ פלסטים ואת הר אפר' ואת הר סומרון: ובנימין את הגלעד. ובנימנה סהיתה ארץ גלעד מלהם יפוטו להם מהלחה לגבולותיה של ארץ ישראל במזרחיה: וגלות החל הזה. תירגם יונתן עמא הרין: החל לסון חיל כמו ויבא ידועלמה בחיל כבד רב סקה חלף סזה חסר יד ויטעור לפר' החל הזה גלות הנבואה: לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת. גלות אשר הוא מבני ישראל סגלו מ' הסכנים לארץ כנענים עד צרפת: וגלות ירושלם אשר בספרד. סהם מבני יהודה אשר גלו לספרד הם ירמו את ערי ה הנגב כדדומה של ארץ ישראל ואומרים הפותרים צרפת הוא המלכות סקורין פרנכא בלעז ספרד תרגם יונתן אסמיה: ועלו. סרי ישראל מושיעים בהר ציון: לספוט את הר עמו. ליפרע מהר עמו אשר עמו ליטל לספט יוסט' צייר בלעז: והיתה לו המלוכה. לימך סאין מלכותו סלימה עד ספרע מעמו הרעס הרעסו ית כרכא רבא רעסו היא רומי:

ספר יונה

וקרא

עליה. את קריאתי לברוך תרשישה. יס שמה תרשיש והוא בחור לארץ אמר לברוך לי הים סאין סכיה סורה בחובה לארץ אמ' לו הקב"ה חיך יס לי סלוחי כיון כך לסלוח אחר כך ולהביאך משם משל לעבר כהן סברח מן רבו וכנס לבית הקברות אמר לו רבו יס לי עבדים כיון כך לסלוח אחר כך ולהביאך משם ומה ראה יונה סלח רצה לך אל ניכיה אמר ה הגוים קרובי תשובה הם הם להם ויעשו תשובה כמכתי מ מחייב את ישראל סאין סומעים לבריהב' יאס: ויתן

ובית יוסף ב' וסימ' והחלוק אמה לשבעה חלקים ויהושע. ובית יוסף להבה: את שדה ב' וסימ' ואם את שדה בקנתו. וירשו הנגב את הר עשו: וחל ד' קבץ וא' פתח וס' החל רש ובהגר בו בלחבה. וחל רש לרשת את. וחל ובלה. וגלות החל הזה לבני ישראל. בתראה פתח: כנענים הנכענים ג בקריאה וסימ' וגלות

כי כאשר שתיתם על הר קדשי ישתו כל הגוים תמיד ושתו ולעז והיו כלואהיו: ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדשו וירשו בית יעקב את מורשיהם: והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וירקו בהם ואכלום ולא יהיה שריר לבית עשו כי יהיה דבר: וירשו הנגב את הר עשו והשפלה את פלשתים וירשו את שדה אפרים ואת שדה שמרון ובנימין את הגלעד: וגלות החל הזה לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת וגלות ירושלם אשר בספרד ירשו את ערי הנגב: ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליהודה המלוכה:

בבית מנחם 5 חל

ב' ישיב

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ב' חל

ויהי דבר יהוה אל יונה בן אמתי לאמר: קום לך אל כינוה העיר הגדולה וקרא עליה כי עלתה דעתם לפני: ויקם יונה לברך תרשישה מלפני יהוה וירד יפו וימצא אנירה באר תרשיש וקם יונה למערק לימא סן קרם דאתנבי בשמא דיו ונחרת ליפו ואשפח אפלא דאזלא ליפא

וחל הזה לבני ישראל. יחצוהו בין כנענים. וחכנו לפניהם יושבי הארץ: קום ט' רף וסימ' נבסר ביושע סימ' וקבן בס' פ' דא. בלפני י' ח' בקריא וסימ' הבורים בלפני י'. ויקם יונה לברך תרשישה בלפני ב' בפסוק. כי בלפני י' הוא בורח כי הגיד י' אז ויננועצו ודער דרה. ובזאת עליך קצף. ולא נכנע דאבן דרה. הדים בדונג נבסו. כל אורית דב' ב' וסימ' ויהתאב האד' ואשתו כפני י'. ואהה ועבדיך ידעתי ביטרים. וכל שאר קריא דב' ב' כפני י':

אמר על כן קדמתי לברוך תרשישה ועתה הנה ראיתו סלח היה משה רוצה ללכת בסליחות הסם להוציא עמו ואף כי יונה מליך להסיב אל ניכיה וסכה אמרו חכמנו סתבע כבוד הבן ועתה ארמונ' לך סוד יס עושה חרונים בתולדתו בלי למוד ויס סהוא צרי לימוד וכאמר יקבל ככה יוכל סלח לקבל ונקל הוא האחרון מן הראשון וכל הנביא ללב ממשה אחר עבור כבוד הסם על פניו נבואתם כולם במרא' הס גס בחלום על כן אמרתי על אברהם אבינו זה נבביה על כסיון האלהים ולקח המאכלת וזאנו כוטה לסמוע מהרה וכאמר חיפסתי בכל המקרא לא מכחתי מלת בריחה רק דביקה על מלת פני כמו ומפניך אברח ויברח יפתח מפני אחיו והנה לא מכחתי בכבואת יונה סברח מפני הסם רק מלפני הסם וכתוב חיי' אשר עמדת לפני והנה כל זמן סהוא מקבל הוא מלפני לפני הסם וככה ויבא קין מלפני י' על כן אחריו ומפניך אסתר כי פני הארמה לפני י' ועוד כתוב לבוא בנקרת הזורים ובנקיית הסלעים מפני פחד י' וכתב לבוא עמהם תרשישה מלפני י' והמטכילים יבנו: קום. ניכיה. בית מלכות אסור והיא היום חריבה וחכמי ישראל בארץ יון אומרי כי היא הקראת אור' טיה ואכזי לא ידעתי ועתה לא כיהו עור ארבעים יום רק כי עלתה דעתם לפני והמפרש כי פחד סיקרא נביא הסקר בהנחם הסם מהרעה לא רבר כוונה כי זאת הטעם לא אמר לו רק בפעם השנית כי סם כתוב את הקריאה אשר אני דובר לך והוא עוד מ' יום ועוד איך ימרה הנביא סיקרם בעבור פחדו סיקראוהו אנשי ניכיה נביא הסקר ומה יזיקוהו כי לא ידור עמהם ועוד כי אנשי ניכיה לא היו ספכים כי למה סלח הסם נביאו אליהם רק מושוב אל הסם ואם לא ישוב תתקיים הגזירה עליהם ולולי סידעו זה באמת סאם ישוב אל הסם יחס על הרעה והנה איך יקראוהו נביא הסקר והנכון מה שאמר וקדמוניו ל כי חרה לו סמלטו בעבור ישראל והנה מכאנו כתוב היתה עיר גדולה לאלהים סהיו יריאם הסם מקדם והמפרש כי היתה עיר גדולה ויקרה בעיני הסם להסחית איך זה דרך הלסון כי כתוב תגל בפני הסם ולא לסם והנה כתוב לאהים וכתוב כל הגוים כאין נברו ולא יחוסם הם רצים ופירו' לאלהים כי היו יריאם הסם הימים הקדמונים רק עתה בימי יונה החלו לעשות רע ולולי זה סהיו בתחילה אנשי הסם לא היה סולח נביאו אליהם והנה ראינו ססבית עזובה גמורה איך כיהו ולא תמצא כתוב פסברו מזבחות בעלים או גרעו פסילים והנה מזה כלמוד סלא היו עובדי פסילים: ויקם. וירד יפו. אמר הגאון כפ תרשישה תרסום ורבי מבסר אומר סהיו עיר תנכס באפריקיי:

ויתן

ספר יונה זכ הכביא התנבא על ירבעם בן יואס וכך כתוב

הוא אשר דיבר יי' ביד עבדו יונה בן אחמי אשר מגת החפרי יס לתמוה איך יעלה על לב חכם סרע הסם ומעשיו מיחטוב לברוך מפניו והוא בדרו והכל מלא כבודו ואיך יתנב' מורה פיהסם והוא כ כתוב כי הוא הנביא והגאון אמר כי הלך חל ניכיה וקרא עליה ולא הזכיר זה הכתוב כמו קראן לו ויחל ל לחס ואכי אומר כי איך זה כמו זה כי איך טעם להזכיר אם אכל אם לא אכל אם לא ק קראו לו רק פגע בו ו דבר עמו וזכר אם יונה מלא דבר הסם למה היה בורח והוא

בזה חל מלכ' וכל יחזקאל וחלבים דכל

ותן סכרה. לא כל סכרה רקמה שהוא חייב ליתן בחלקו. והטעם. המליך דרך משל והטעם מהמליכו מהיבמה על כן לא יכלו להסיר אל היבמה כי לא היה זה רק במקום התחברות היס עם הכהן והוא סמוך אל היבמה כי לשלם הוא קמה על הספיקות והער סכרה היה סאמר ותסליכו מזולת בלב ימים נהר יסובבני. והאניה חסבה. כמו ארץ כי תחטא לי. ויראו המלחים. יעצו הספינה כמו מלחין וחובלין. ופת אחר כי מלח היו מוליכים. אל ידכתי הספינה. אל אלהת ידכתי הספינה כמו ויזקק בערי גלעד. ויסכב וירדם. מעד היס ומזעפו אולי לא נכנס קודם זה בספינה ויקרב. רב החובל. הגדול. מהיו חובלי האומות חבלי התורן ורבי משה אלמגור תחבולות. יתעצות. כמו אברו עשתקותיו וכמוהו עשתי עשר ב בעבור טזה המספר הוא כמו סי חסבות כלל ופרט וכמוהו אל אלהים יחשוב לי. ויאמרו. יא היו כי סס ספיקות אחרות ויכלו לזאת וזאת לברה ב ברה על כן אמרו לכו ונסילה גורלו. בסלמי. בעבור מי וכמוהו על הסל. ויאמרו. המפל סבקשו לדעת מאי זה עם הוא ואי זה ארץ סמא נבצר עליהם מ מהסמים מות לא רבר כוכה כי חס גור הטס על עם חס לא היה בעיר אחר מהם ס סבצר עליו רק במקו אחר עם אחרים למה יפחדו האחרים כאלו יתעברו על סבצר עליו לבדו למות ומכה רוב האדם לחיו ממלאת ומלאת האדם תורה על דברו ולמה נכנס ללכת למקום אחר ויס ארצות סרוב אכסיה טוב וסכה היס ידוע. ויאמר. הסכי להס על האחרון מה מבני עבר הנקראים מהם על אמול עבר הרמון מהו אבי כל בני עבר ואין לו יראה רק מ מהס סברח מלפני והזכיר הסמי והארץ והיס והטעם כי ארעבי הוא שמה ועל הכל יתסול. וייראו. סבצר סאמ. אבי ירא ויאמרו לו מה זאת והטעם איך עשית זה לברוח מלפני השם כי הוא גילה סודו להם. ויאמרו. מה בעסה. והטעם תן לנו עצה מה נצמה. וישתק. היס כמו ויסמחו ויסתקו. ויאמ. מתאוו ומבקש למות ולא תשוב כוכה לסס ולא היה אומר להם סכה לולי ססממ מפיהם כי יסליכוהו. ויחתרו. פירומו וכבר חתרו ומלת ויחתרו בעבו סבליהם מוטות דומים לחותרים. ויקראו. האמיט כולם בסס הנכבד וסבו ל לקרא אליו. בפסס רך מסל כמו וזעפס.

ויקרב הפתח וסימ ויקרב ארץ אל המזבח. ותקרא אשה חכמה בן העיר. והיה ביקס והפלטתי. ויקרב המלך על המזבח. אליו רב החובל. ונדעה הבקרא וסימ הוציאם אלינו ונדעה אותם. יגשו ויגידו לנו. ויגידו האותיות לאחור. נדעה בטלמי הרעה האת. ונדעה ותעליה דרכי נדפסל כיכה. וחד פלוגהא

רשי

ותן סכרה. הקדים לתת סכרה ואין דרך יורדי היס לתת סכר הספינה עד שעת היפוא והוא הקדים ולא עוד אלא שנתן סכר כולה. חסבה להסבר. נרמי כאלו היא כסברת. המלחים. בני אדם המכנה את הספינה. אים אל אלהיו. מן טבעים אומות היו סס. רב החובל. סר המלחים סאף הס נקראים חובלי היס וכלל גובל דיכיל. מהלך נדרס. מה לך להיות נדר אן עתה עת דרס. יתעצת. לסון מחסבה וכן עשתקותיו ומלכא עסית דרכי. לכו ונסילה גורלות. רואים היו סאר ספינות הולכות בים בטלוס וסלהס מ משתברת אמרו בסבל אחר ממנו הוא כן מביכו בסר דרוב אלעזר. בסלמי. במעשיו סל מימכו. הגדה נאלו באשר למי. למי חטאת אסר בססל כן הרע הזאת לנו. ומאין חבא. סמאל אל אכסי אותו מקו נגזרה גזירה. ואי מזה עם אלה.

סמאל עמך חטאו. מה זאת עשית. למה עשית כן לברוח מפני מוטל כזה. ויחתרו האכסי. יעשו עסקו כחומר במחתרתו. בפסס האים הזה. בעון ססלח יד בפססו. וידרו נדרים. סיתגירו. רג גדול. זכר היה והיה עומד בריח ולא כח לב להסתפלל רמז הקבה לרגו וקראו לחוך פיה סל נקבה סהיתה מ מלאה עוברים והיה סס ברוחק ונקפלל סס סכאל ממשי הדגה מבטן

ססרה

ונדעה נדרפה לרעת. ז' פסוקין ואת את ואת וסימ וחקריב מזבח השלמי אשה ל' חלבו. ואת כל חלב פר. ואת האיל יעשה. ואת כל שללה תקבץ. ואס נכלמו בבל אסר. יאבאר אליהם עברי. ואת עשו סנאני ולא יכלו ג בקרא וסימ להוציא את הכנים ולא יכלו. להבקע אל בלך אדום. ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה. באשרי דבטעי דסבי אשר בקרא וסימ בסת נרד ידך אשר תחן באשר תניא דפסוק. השכר כנגד הצרעת. אחרי כאשר יצאו הרדפים. עכו תראובני ויגידו לקחו נחלתם תניא דפסוק. בגורל נחלתם וקדים ליה ואלה אשר נחלו בני ישראל. ותשבים להשכח עמי שבי. ותשכחי עשך נוח שמי. כאשר ילכו אפרוש עליו רשתי. כאשר חפצת עשית. ויטעו ורובל כן שאלתאלי. עט ר 79 III

ויהי אגרה ונחת בה למול עמהון בימא מן קדם דארגבי בשמא דיו וי ארים רות רב על ימא והוה נחשול רב בימא ואילפא בעיא לאתברא. ודחילו כפניא ובעו גבר מן דחלמיה וחזו צרי לית בהון צרוך ורמו ית מניא דבאלפא לימא לאקלא מנהון ויונה נחית לארעית שדא דאלפא ושכיב ודסוך. וקרב לוניה רב ספניא ואמר ליה מא את דסוך קום צלי קדם אלהך מאס יתרחים מן קדם יי עלנא ולא נוביד.

ואמרו גבר לחבריה איתו ונרמי עדיבין ונידע בדיל מה בישתא הדא לנא ורמו עדיבין ונפל עדיבא על יונה. ואמרו ליה חיו כען לנא בדיל מה בישתא הדא לנא מה עידיך ומנן את אחי אי דא היא מדינתך ואי מדין עמא את ואמר לחון יהודא אטא ומן קדם יי אלהא דשמיא אטא דחיל דעבד ית ימא וית יבישתא. ודחילו גבריא דחלא רבא ואמרו ליה מה דא עברתא ארי ידעו גובריא ארי מן קדם יי הוה עריק צרי חיו לרהון. ואמרו ליה מה נעביד לך וינח ימא מניא ארי ימא אזיל ונחשוליה תקוף. ואמר להון סלוגי ורמוני לימא ויניח ימא מעליכון ארי ידע אטא ארי בדילי נחשולא רבא הדין עליכון. ושיטין גבריא לאתבא ליבשתא ולא יכילו ארי ימא אזיל ונחשוליה תקוף עליהון. וצליאו קדם יי ואמרו קביל בעותנא ילא קען ניבד בחוברת נפש דגברא הדין ולא תתן עלנא חוברת דס זכוי ארי את יי כמא דרעוה ק קדמך עברתא. ונסיונות יונת ורמוה לימא ונחשוליה מנחשוליה ודחילו גבריא דחלא רבא מן קל יי ואמרו לדבא דבך קד יי ונדרו נדרין. וזמין יי נונא רבא למיבלע ית יונה והוה יונה במעא דנונא תלתא יומין ותלתא לילין.

ותן שכרה וירר בה לבוא עמהם תרשישה מלפני יהוה. ויהוה הטיל רוח גדולה אל היס ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר. ויראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו ויטלו את הכלים אשר באניה אל היס להקל מעליהם ויונה ירד אל ידכתי הספינה וישכב וירדם. ויקרב אליו רב החובל ויאמר לו מה לך נדרס קום קרא אל אלהיך אולי יתעשר האלהים לנו ולא נאבד. ויאמרו איש אל דעהו לכו ונפילה גורלות ונדעה בשלמי הרעה הזאת לנו ויפלו גורלות ויפל הגורל על יונה. ויאמרו אליו הגידה נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו מה מלאכתך ומאין תבוא מה ארעך ואי מזה עם אתה. ויאמר אליהם עברי אנכי ואת יהוה אלהי השמים אני ירא אשר עשה ארץ היס ואת היבשה. ויראו האנשים ירא הגדול והיאמרו אליו מה זאת עשית כי ידעו האנשים כי מלפני יהוה הוא ברחי הגיד להם. ויאמרו אליו מה נעשה לך וישתק היס מעלינו כי היס הולך וסער. ויאמר אליהם שאנו ויהי טלמי אל היס וישתק היס מעליהם כי ידע אנו כי בשלי הסער הגדול הזה עליהם. ויהתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו כי היס הולך וסער עליהם. ויקראו אל יהוה ויאמרו אנה יהוה אל נא נאבדה בנפש האיש הזה ואל תתן עלינו דם נקיא כי אתה יהוה כאשר חפצת עשית. וישאו ארץ יונה וימלאו אל היס ויעמד היס מזעפו. ויראו האנשים ירא הגדול את יהוה ויזבחו זבח ליהוה וידרו נדרים. וימן יהוה רג גדול לבלע את יונה ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות.

בעבור כמו ויעבד יתקבברחלי. כאשר חפצת. מהתברר להם כי בעבור היס כוער. ויטאו. מזעפו. ויראו. ויזבחו. אחרי כאלהם. וימן. כמו זמין. ויהיוכה. אין כח באלה לחיות במעי הדגה כפי טעה ואף כי זה המספר רק במעשה כפי ויתפלל

תח
סל
סל
עשית כסאכר

התפלל. והמרחמים וכו' למרחם הדיוט והוציאו הכתוב מעטותיו וכו' לא התפלל רק אחרי באתו אל היבשה עבור שמצאו וממנו ולא אמר בענין והלא ראו פס כהנא חתום וכו' והנה ממעמקי הקרקע יי' ועוד כי מלת מועדי' לאות כי התפלל וטוב א' הפס טרם שיקראו הדב וכו' ותבא אליך תפילתי והנה למה לא היה כהן' ויתפלל וכו' אחרי באתו ממני הדגה ועוד כי אחרתפלתוכתוב ויאמר יי' לרב והבואם בברה הזאת עבור ותעל מסחתותבוא אלק תפילתי. וענה מים לכך וראה כל תפילת כביא וברכתו היל' ברוח כבואה וישקב אמר אשר לקחתימיר האמרי כידבר סגור להוית ירבר בלסמן עבר וכו' וטעמו לסבול ררך כוכב מישקב וישמן יסודות ויבטע וירא יי' ויכאץ ויפכץ יסראל בטח עד

רע

מבטן סאל מועתי. מבטן הרב
סהל כסאל לוי. כל מסכריך
וגליך. כל כחמלוהי דימא על
סס סהכחמל מסכר ומפרק את
הים יואני אמרתי. כסהלכוכי
אל הים הנני מת וגרמתי מנגר
עניך: אך. ראיתי סקיימתני כל
אלו הימים ידעתי כי חוסף ל
להביט אל היכל קרסך: כוף
חבטס לראסי. ימא דקוף תלי
לשל מן ריסי סהרהו הבהים
סוף ואיך עברו ישראל בתוכו ס
סהיו סתי עיני הדגה כמין סתי
חלומות ומסכתל ורוחא כל מה
סבס: לקב הרים ירדתי.
לסוף מרת ההרים הקבועים על
התהום ירדתי: אני אמרתי
הארץ בריחיה בעדי. כגרי
למעלה ממני סגור ולא חזא ל
לעולם. בעדי כמו וסגרת הדלת
בערך וכך כל בעד סכמקרא עור
בעד עור אבר כגד אבר:
לעולם. מוסב עלמה סאמר
למעלה ואני אמרתי נגרמתי.
ואני אמרתי הארץ בריחיה
סגרים בעדי לעולם: ותעל
מסחת חיי. אבל כד ראיתי כאן
גיהס ומסס העליתי והנני עתה
כגד תחתיהיכל ססורסלס כ
בענין סכאמר אך חוסף להביט
אל היכל קרסך ותבא אליך ת
תפילתי אל היכל קרסך:
בהתעטף. בימיתלהות וכך
בהתעטף כפסס וכך בעטף עללי
מסמרים הבלי סוא. חמות
העולם העברים עז: חסדס
יעזבו. יראה הבה סכל חסדס
וטובתן מאתו יעזבו אבל אני א
אני כן אלא סקול תורה אזכרה
לך כן תרגס יונתן ובפרקי
דרבי אליעזר דרסו כלפי ה
המלחיס סעזבו חסדס סהיו
מטיבים לעז ובתעירו: יסועתה
לוי. כדרי סלמים ותורה אסלס
לסס יסועות אשר לוי יסועתה
כמו ליסועתה וכך קומה עזרתה
לנו לעזרה סלנו: כהפכת.
כחרבתי אדרתו. לבס יקריה:
ותעך. כוה וסכרתי: מטעס
המלך וגרוליו. מעצת המלך
אל וגרוליו כוה להכרתי:
ויקראו אל האלהים בחזקה.
אסרו אמהות לבד והולדות לבד
אמרו לפסור רבנו סל עולם אס
איך אתה מרחס עלינו איך אנו ת
מרחמים על אלו: מי

וְצִלְיֹנָה קָדָם יי אֱלֹהֵיהָ מִמַּעַיָּא
וְנוֹנָא : וְאָמַר צִלְיֹנָה מְדַעֲקַת לִי
קָדָם יי וְקִבֵּל צִלְוֹתִי מֵאֲרָעִית
תְּהוֹמָא בְּעִיתִי עֲבֹרְתָא בְּעוֹתִי :
וּרְמִיתִנִּי בְּעוֹמְקֵינָא בְּלֵבָא דִּימָא
וְנִהָר סְחוּר סְחוּ לִי כָּל נַחְשֵׁלוֹתֵי
דִּימָא וְגִלְוֹתֵי עָלֵי עֵדוּ : וְאַנְיָ
אִמְרִית אֲתָרְכִית מִן קָדָם מִסִּרְךָ
בְּרַם אוֹסִיף לְאַסְתַּכְלָא בְּהִיכְלָא
דְּקוּדְשֶׁךָ : אֶקְפוּנִי מִיָּא עַד סוֹתָא
תְּהוֹמָא סְחוּר סְחוּר לִי מֵאֲדָסוֹף
תְּלִי עֵיל מִרְיִשִׁי : לְעִיקְרֵי טוֹרִיא
נַחְתִּית אֲרַעָא נְגִידָת בְּתוֹקְפָה עֵיל
מִיָּנִי עֲלָמִין וְאֵת קָרִיב קְדָמְךָ לִי
לְאַסְקָא מִתְּבָלָא חַיִּי יי אֱלֹהֵי :
בְּאַשְׁתְּלֵהוּיֹת עֲלִינְפִשִׁי פּוֹלְחֵנָא
דִּי אֲדָפְרִית וְעֵלַת לְקִדְשֶׁךָ צִלְוֹתִי
לְהִיכְלָא דְּקוּדְשֶׁךָ : לֹא כַּעֲסִמָּא
פְּלָחִי טַעוּתָא מֵאַחַר דִּיאֲתוּשְׁבִי לִי
לְהוֹן לִית אֵינִין דִּיעֵין : וְאַנְיָ
כְּתוּשְׁבַתְתָּ אֲוֵדָא קוּרְבְּנֵי אֶקְרִיב
קְדָמְךָ דְּנִדְרִית אֲשֵׁרִים פּוֹרְקִין כִּי
נִפְשֵׁי בְּצֵלֹ קָדָם יי : וְאָסַר יי לְנוֹן
וּפְרִטִית יוֹנָה לִבְשִׁתָּא :
וְתוֹה פִּתְגָם נְבוּזָא מִן קָדָם יי עַם
יוֹנָה תְּנִינֹת לְמִסְרִי : קוֹם אֲזִיל
לְנִינֹה קִרְתָּא רִבְתָּא וְאִיתְנִבִּי עֲלֵהָ
יֵת נְבוּזָאָתָא דִּי אֲנָא מִמְּלִיל עֶסְךָ :
וְקָם יוֹנָה וְאֲזִיל לְנִינֹה כְּפִתְגָמָא
דִּי יוֹנִינֹה הוּת קִרְתָּא רִבְתָּא קָדָם
יי מִחֻלְךָ תִּלְתָּא יוֹסִין : וְשִׁירֵי יוֹנָה
לְמַעַל בְּקִרְתָּא סִיחֻלֵּךְ יוֹמָא חֹר
וְאֶכְרִין וְאָמַר בְּסוֹף אֲרַבְעִין יוֹסִין
וְנִינֹה מִתְּהַפְכָּא : וְחִימִינוּ אֲנִישֵׁי
נִינֹה בְּמִסְרָא דִּי וְנִזְרוּ צוּמָא
וְאֶסְרֵי שְׁקִין מִרְבּוּזֹן וְעַד זַעֲרָהוֹן
וְאִמְטָא פִּתְגָמָא לֹחַת מִלְכָּא דְּנִינֹה
וְקָם מְבוֹרְסֵי מִלְכוּתִי וְאֶעֱדִיל בּוֹשִׁי
יִקְרִיהָ מִנִּי וְאֶתְכִּסִּי שְׁקָא וְיִתִּיב עַל
קִיטְמִי : וְאֶכְרִין וְאִם בְּנִינֹה מְגִזִּירַת
מִלְכָּא וְכִבְרִכּוּהִי לְמִסְרֵי אִינְשָׁא
וְכַעֲדִיל תּוֹר וְעַל לֹא טַעֲסוֹן מִדִּיעָם
וְלֹא יִרְעוּ דִּימִי לֹא יִשְׁתּוּן : וְיִתְכַסּוּן
מִקִּין אִינְשָׁא וְכַעֲדִיר וְצִלְוֹן קָדָם
יי בְּתַקּוֹף וְיִתּוּבֹן גְּבַר מֵאֲוֶרְחֵיהָ
בִּישְׁתָּא וּמִן הִסְפָּא דְּכִידְהוֹן :

וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו מִמַּעַי
הַדָּגָה׃ וַיֹּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי
אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵי מִכַּטָּן שְׂאוֹל
שׁוּעָתִי שְׁמַעַת קוֹלִי׃ וְהַשְׁלִיכֵנִי
מִצֹּלָה כָּל־כֶּבֶד מִיָּם וְנָהָר יִסְכַּכְנִי כָּל־
מִשְׁבְּרֶיךָ וְגִלְיָךְ עָלַי עֲבְרוּ׃ וְאֲנִי
אֶמְרָתִי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אֶדְּ
אוֹסִיף לַהֲבִיט אֶל־הֵיכַל קִדְשְׁךָ׃
אִפְפוּנֵי מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תִּהְיוּ יִסְכַּכְנִי
סוּף חָבוּשׁ לְדֹאֲשִׁי׃ לִקְצֵבֵי הָרִים
יִדְרֹתִי הָאָרֶץ בְּרָחִיהָ בְּעָרֶי לְעוֹלָם
וְתַעֲלֵמֵי מִשְׁחַת חַיֵּי יְהוָה אֱלֹהֵי׃
בְּהַתְעַטְף עָלַי נִפְשִׁי אֶת־יְהוָה זִכְרָתִי
וְתִכְוֹנֵנִי אֱלֹהֶיךָ תִּפְלֹתֶי אֶל־הֵיכַל
קִדְשְׁךָ׃ מִשְׁמְרֵים הַבָּלִי שְׂוֹא
חֹסֶדֶם יַעֲזֹבוּ׃ וְאֲנִי בִקְוֹל תוֹדָה
אֶזְבַּחַה לָּךְ אֲשֶׁר נִדְרָתִי אֶשְׁלֹמָה
יִשְׁוּעָתָה לִי הָיְתָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג
וַיִּקְרָא אֶת־יוֹנָה אֶל־הַיַּבְשָׁה׃
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה
שֶׁנִּיתָ לְאָמֹר׃ קוּם לָךְ אֶל־נִינְוָה
הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֲלֶיהָ אֶת־
הַקְּרִיָּאָה אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלֶיךָ׃
וַיָּקֻם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוָה בְּדִבְרֵי
יְהוָה וּנִינְוָה הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה
לֵאלֹהִים מֵהֶלֶךְ שְׁלֹשַׁת יָמִים׃ וַיַּחַל
יוֹנָה לִכְבוֹא בְּעִיר מֵהֶלֶךְ יוֹם אֶחָד
וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם
וּנִינְוָה נִהְפָּכֶת׃ וַיֹּאמְנוּ אֲנָשִׁי
נִינְוָה בָּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ צוּם וַיִּלְבְּשׁוּ
שָׂקִים מִגְדוּלָם וְעַד קָטָנִים׃
וַיִּגַע הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ נִינְוָה וַיָּקֻם
מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אֶדְרֵתוֹ מֵעַל יוֹיָכָם
שִׁקּוֹי שֶׁבַע עַל־הָאָפֶר׃ וַיִּזְעַק וַיֹּאמֶר
בְּנִינְוָה מִשְׁעָם הַמֶּלֶךְ וְגִדְלוֹ לֵאמֹר
הָאֲדָמָה וְהַבְּהֵמָה רָבָקְרוּ וְהָעֵצִין
אֵל־יִטְעֲמוּ מֵאוֹמֶהָ אֵל־יָרְעוּ וּמִיָּם
אֶל־יִשְׁתּוּ׃ וַיִּרְבְּסוּ שָׂקִים
הָאֲדָמָה וְהַבְּהֵמָה וַיִּקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים
בְּחִזְקָה וַיִּשְׁבּוּ אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הָרָעָה
וּמִן־הַחֲמָס אֲשֶׁר בִּכְפִּיהֶם׃

חידושי קונטרסים: ויקרא ואמר 'פסוק' אית בהו ויקרא ואמר 'נבחר בבלים אסי': ויעבר ט'וס' נמכר במלכים אסי' ט' ובסדר נח: וזעק ד' וסי' נבחר בספ שטשים ס' ד': וישבחן רפי' וחסי' בסמ' רבת:

אֵיכָנּוּ כִכּוֹן רַק הַדָּבָר כִּמוֹ רִגְעַ אֶרְבֵּי: וְיִחְיִינוּ: כִּמוֹ וְיֵאָמֶר הָעַם וְהַעַם בְּדַבַּר אֱלֹהִים: וְיִעָצֵר: זֶה לִפְנֵי לְבוֹשׁ הַמִּקְדָּשׁ:

וְיִעָצֵר: הַמִּקְדָּשׁ: וְיִכָּס: בְּמַרְסֵי הַיָּד פֶּסֶל וְיִכָּס: וְיִזְעַק: מִטֶּעַם: מִעֲבֹדָתוֹ וְדַעַתוֹ וְשִׁכְלוֹ כִּמוֹ בְּמִנּוּתוֹ אֶת עַמּוּתוֹ: וְיִהְיֶה כִּי וְיִהְיֶה רָאוּ: הָאֲרָצִים:

מי שהוא בן רשת אלו מי שהוא מידע מעשה רע או כמו אליו ומלת יסוד על השם הנכבד: וירא אלהים: מיאמינו בו וזכרה בחרו לפני האלהים: ויכחם: דברה תורה כלשון בני אדם: וידע: כחם המס: ויתפלל: פירשתי: וכחם: תואר כי על כן הוא קמוץ כמספא כל בנין נפעל: ועתה: בעבור ראותו כי ישראל לא עשו טובה יפחד שתטוב הרעה עליהם על כן יתפלל קח נא את נפשי בדרך מחניכא וכאשר עשה אליהם במשחוח חזאל: ויאמר: הטיב: כמו ואכות אותו טחון היטב וטחון טחנה סלימה במורה והטעם למה חרה לך כל ככה ויפת אומר היחד לך שאיטב אולי פארכה וזה הכל הוא: ויכח: טב להזכיר דברי יונה ואשר קרהו לפני מלאת

ארבעים יום בדרך ו
ויפגע במקום גם ויקח
יוסף את שיהם:
וימן: קקיון: חכמי
ספרד אומרים דלעת
אוקרה ואין דרך ל
לרעמיה: להביל
לומר עתה: מרוב
חוס הממון ויס
אומרים כי בעבור ש
מצמד במצי הדג ומן
ארוך ער בשור דך
ולא יוכל לשבול החום
וימן: למחרת: יום
סמחתי בקיון: ויהי
רוח קדים: ממזרח:
חרישית: אחר רבי
מרינוס שהיה חזקה
יתשמעת מאות ש
סתדרה האזנים:
ויתעלה: כמו תתעלה:
ותכס בענף ויתעלה
סתעלה בבדיו:
ויאמר: השם טס
משל לבואו בעבור
פזרה לו כי כחם המס
ויאמר: הכתוב דבר
דרך סיכוכו השומעים
כיהם לא יעמוד בכל
הבריאות והנה הטעם
אחת חסדה על דבר
לא בשיתוארך לא א
אחוס אבי על מעשי
ומלת בן בחירק כמו
בן נון והיה אם בן
הכות חרסע והנה
לא סמח בקיון רק
יום אחד מהבקר עד
הערב והנה היה מ
מתחילת הלילה החל
סיגל עד הבקר ו
ולערב החל לייבם
וכעל הסחר כולו יבם
על כן אחר שבן לילה
היה וכן לילה אחר:
ואבי: סתם עמרה
רבוה: שלא חטאונם
בהמות והנה דרך
סברה כי כהפכת כ
כהפכת סדוס כי ה
הדבר היה ידוע בכל
העולם:

נפלים ספר יונה

אנח בתיבה בליט בקטה בקריאה וסימ' זבור נא את אשר חתה לבתי דישעיה • וחכרו דבלים
אל נא נאבדה כנפש האיש הזה • אנה י' הלא זה דברי • אנה י' מלטה נפשי • אנה י' כי אני
עבדך: אדמתי ג בקריאה וסי' ונשטתים מעל אדמתי • עד חיותי על אדמתי • על כן קרבתני

רשי

מי יודע: עבדות סכדו יסוב:
וכחם האלהי: כתעשת על הרעה
לשוב ממנה: וירע אל יונה:
אמר עכשיו יאמרו האומי סאכי
כביא העקר: הלא זה דברי:
יורע אני סאס יחזרו בתשובה לא
תחריבם וזה היה סקרן בעיניה:
וימן: לסון הזמנה: להביל לו
מרעו: מחוס הממון: קקיון
עטב הגלל למעלה בענפים
דבס ומיכל וכך סמוי ותר:
התולעת את הקקיון במקום
סואל לזכר ויך יאמר לסון נקבה
ותך: חרישית: אמרו רבותינו
בשעה סמכבת מסתתרת כל ה
הרוחות מפניה והיא חמה מאד
וכן תרגם יונתן סתתתא:
ויתעלה: פסמיר בלעז: לא
עמלתכו: בחריסה וחריעה
והסקות מים: בן לילה: כמו
בן לילה לא גלגל לילה אח:
אשר לא ידע וגו': קטנים:
וכמה רבה: כביאס גדולים
ודעתן כבהמה סאכס מכירים
מי בראס:

סליק ספר יונה

מי יודע ישוב ונחם האלהים ושב
מחרון אפיו ולא נאכר: וירא
האלהים את מעשיהם כי שבו
מדרך הרעה וינחם האלהים על
הרעה אשר דבר לעשות להם ולא
עשה: וירע אל יונה הרעה גדולה
ויחר לו: ויתפלל אל יהוה ויאמר
אנה יהוה הלא זה דברי עד היותי
על אדמתי על כן קדמתי לברח
תשישה כי ידעתי כי אתה אל
חגון ורחום אך אפסי ורב חסד
ונחם על הרעה: ועתה יהוה קח
נא את נפשי ממני כי טוב מותי
מחי: ויאמר יהוה הטיב תרה לך:
ויצא יונה מן העיר וישב במקום
לעירועש לו שם סכר וישב ת
חתיה בצל עד אשר יראה מה
יהיה בעיר: וימן יהוה אלהים
קקיון ויעל ימעל ליונה להיות
צל על ראשו להציל לו מרעו
ויסמח יונה על הקקיון שמהר
גדולה: וימן האלהים תולעת
בעלות השחר למחרת ותך את
הקקיון וייבש: ויהי בורח השמש
וימן אלהים רוח קדים חרישית ותך
השמש על ראש יונה וירעלה
וישאל את נפשו למות ויאמר
טוב מותי מחי: ויאמר אלהים אל
יונה הטיב תרה לך על הקקיון
ויאמר היטב חרה לי עד מות:
ויאמר יהוה אתה חסת על הקקיון
אשר לא עמלת בו ולא גדלתו שכן
לילה היה וכן לילה אחר: ואני
לא אחוס על גינה העיר הגדולה
אשר יש בה הרבה משתים עשרה
דבן אדם אשר לא ידע בין מינו
לשמאלו ובהמה רבה:

לברוח: אם עלי אדמתי חזק: חרה לך כוס ויאמר יהוה לך חרה לך: חכה נפולמיך: וימן הדגהון
בסיפוסים דג גדול: האלהים קקיון: האלהים תולעת: וימן אלהים רוח קדים: וחד בריאל וסן
לחם חבדך דבר יום ביומו מפת בג: מיבש ג' במל וא' חס וסי' מיבש הגחל: ואך את הקקיון מיבש: הובה
בעשב מיבש: בתרא חס: שכן ז' בליש וסי' מאס בן הבות הרשע: שכן לילה היה כן: דברי אגור בן קא:
כי תשב לרחום: ובין שריר צון: וכן את הרבר: ובינה לו כמראה: ד' מנהון חס הרשע קקיון אגור והאי
פסוק טל ובין שריר צון קטא לי' ר' שכלל הספר נקוד בין בצר ואולי לרעת בעלי הבשר והא בחירי:

הנביא היה כזכר בשפר ירמיהו וכו' וכו' על כל ישראל: פתח. זאת המלה מופלגה בלשוננו כי לפי דעתנו לאמר כלם וככה כלם תשובו וכו' ואם מוכיח הנביא את הדבר אחת שמועדים כולם ועל דרך סברה כי מיכה איננו מוכיח בן ימלא כי דורו רבים בניהם: הקשיבו. דרך משל כי מלואה הם העומדים עליה: לעד. כי הזהרתי אתכם והורעתי אתכם: כי יוצא. סהיה בהיכל קדוהם הסמים על כן וירד. וטעם זאת הפרשה להבא בזה דרך סברת דוד כאשר פירשתי ויא כי במתי ארץ רמז לשליטים וככה וכתמו הדרים ואין כורך רק הטעם כי בכל מוסל ויעשה חכמו וימקו הדרים ברובו ונמקו הדרים כדונג מפני האם אם הטעם והוא חרוננו ותתבוננה העמקים במים מוגרים: מן. מן כופל על אדם לא על בהמה ושם דבר וטעם מן סמך ומי אתה אומי סמך דרך קבל וככה זה מן גרם ל לעקב פסע זה ול מרינוס אמר כי מן את בתי חסר עם מי היית וזה מן פסע מי עשה ומי היה פסע פסע יעקב והדבר מזה: הלא שומרון. הטעם יוסב שומרון וככה י יושלם: וסמתי. על דיו אסורי. לעי. כמו לעיים חפירו: למטעי כרם. סלא תסב: כל הלא ונהרתי. לארץ אבני חומותיה סלא יראו עוד כי הבנין יהרם: ויכרותיה אבנה. עד סלא יהיה כיכר מקום שומרון: וכל. יכתו מפעליהם הכל ואתכניה סכתנו לעז לנו תחת הפס. אמר הנגיד כי קבצה היה ראוי להיות קוף בשורה ו כמיהו ופתחו שערך תמיד וינסם בארון על במר אדם לא יסך ולפי דעתי כי קבצה שומרון ופתחו המפתחים כמו אשר ילדה אות ויאמ' ליוסף וככה וינסם אותו ה המסים וככה לא יסך הכהן. וטעם עד אתנן זונה יסובו הזהב והכסף סל ע עבדים לחילי אסור: על. דבריו הנביא מה סיספרו במים ההם עבדיהם: סולל: כמו אדם שסללו ה בגדיו וכאשר ערום או הזכיר סולל כי ה המסוגע שהוא מנוקף מדעו דרכו ללכת סולל וערום והוא מ מגזרת מובבוכ טעם מולך יעצים סולל:

דבר יהוה אשר היה אל-מִיכָה הַמִּלְכִּי שְׁתֵּי בִימֵי יוֹתָם אַחֲזוּ יְחֻקֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר-חָזָה עַל-שֹׁמְרוֹן וִירוּשָׁלַם: שָׁמְעוּ עִמָּיִם כָּל־הַקְּשִׁיבִי אֶרֶץ וּמְלָאָה וִיהִי אֲדֹנִי יְהוָה בְּכֶם לְעַד אֲדֹנִי מִהִכָּל קִדְשׁוֹ: כִּי הִנֵּה יְהוָה יֵצֵא מִמָּקְמוֹ וְיֵרֵד וְדָרַךְ עַל-בָּמֹתֵי אֶרֶץ: וְנִמְסוּ הָהָרִים תַּחְתָּיו וְהָעִמְקִים יִתְבַּקְּעוּ כְּדֹנֵג מִפְּנֵי הָאֵשׁ כָּמִים מְגִרִים בְּמוֹרֵד: בִּכְשֶׁעַיֶּקֶב כָּל-זֹאת וּבְחִטָּאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִי פָשַׁע יַעֲקֹב הָלֹא שָׁמְרוֹן וּמִי בְּמֹת יְהוּדָה הָלֹא יְרוּשָׁלַם: וְשָׁמְתִי שֹׁמְרוֹן לְעֵי הַשָּׂדֶה לְמַטְעֵי כֶרֶם וְהַגִּרְתִּי לְגִי אֲבִנֶיהָ וְיִסְדֶּיהָ אֲגִלָּה: וְכָל-פְּסִילֶיהָ יִכְתּוּ וְכָל-אֲתֻנֶּיהָ יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל-עַצְבֶּיהָ אֲשֵׁים שְׂכֵמָהּ כִּי בָאתֶנָּה זֹנָה קִבְּצָה וְעַד-אַתָּן זֹנָה יֵשׁוּבוּ: עַל-זֹאת אֶסְפְּרָה וְאֵלֶּיהָ אֵלֶּיהָ שִׁלֵּל וְעָרוֹם אֶעֱשֶׂה מִסְפָּר כְּתָלִים וְאֲבָל כְּבָנוֹת יַעֲנֶה: כִּי אֲנֹשֶׁה מְבוֹתֶיהָ כִּי-בָאָה עַד-יְהוּדָה נֶגַע עַד-שַׁעַר עִמִּי עַד-יְרוּשָׁלַם: בְּגַת אֶל-תִּגְדּוֹ בְּכוֹאֵל תִּבְכוּ בְּבֵית לַעֲפֹרָה עֲפֹרָה רַחֲלֵשָׁה: עֲבָרִי לָכֶם יֹשְׁבֵת שְׁפִיר עֲרִירָה בִּשְׂתֵּי לֹא יֵצֵאָה יֹשְׁבֵת צֶאֱנָן כִּכְפֹּר בֵּית הָאֵל יִקְחֶמֶכֶם עֲמֻדָתוֹ: כִּי-חֲלָה לְטוֹב יֹשְׁבֵת מִדֹּרַת כִּי-יֵרֵד רַעְמָת יְהוָה לְשַׁעַר יְרוּשָׁלַם: רַתֵּם הַמֶּרְכָּבָה לְרֹכֵשׁ יֹשְׁבֵת לְכִישׁ רֹאשֵׁי חֲטָאֵת הָיָא לְבַת-צִיּוֹן כִּי-בָרַחְנוּ מִפְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל:

וערום. הוא מבלי לבוש ולא יקרא ערום בלבושת כי אם בהקדוה הסק כמו שאמר ביעשה ופתחת הסק מעל מתניך ונעלך תחלץ ויעם כן הלך ערום ויהי: כי אכונה. כל אחת ממכותיה וכמיהו אכנס לסבך מגזרת ויאנס אכונה הוא תואר כמו עכומה ברוכה כי באה המכה עד יהודה כי כחריב תפס ערי יהודה הבצורות: גת. לפלסתי מקונן הנביא על ישראל ובוכה על נקמת פלסתי ושמחתם על ישראל וים אומרים כי זאת הכבואה על יום ירושלם כאשר לכדוה כמרים: בבית לעפרה. עיר בארץ כנען ופירוש בבית בכל בית: התפלטי. כמו התפלטי באפר וכתוב התפלטי דברי הנביא: עברי. ספיר. ססעיר: עדיה בסתגלות ובטב: זאנן. סס עיר: לא יראה. לספור: מספר בית האכל: סס עיר והטעם כי בית האכל לספור ולא מעיר לעזר לסמיכה כי במקומו יעמוד ויקח מוכר מכל לה העיר והולכו בסבי: כי יקח. וטעם הכזרות סלא יכאו לספור שהם במזכור ובמזכור כאשר כלב עפרה וספיר וטעם כי חלה מגזרת חיל וטעם לטוב כלל אמר לי בעבד ססעיר: כי ירד רע. הכך הטוב סהיה לה: דתם. היה ראוי על דרך הלסון להיותו רחמי וטעם קשור וכן דרך עוברי דרכי לקשר רתם אוהב על אמר לחות רתום יס אומ' סילכו בשבי והולך בגלו אינו על מרכבה ולפי דעתי היה דברך לכיש סהיה אומר בימי סלותך רתום המרכבה יס כך נמאן:

וערום. הוא מבלי לבוש ולא יקרא ערום בלבושת כי אם בהקדוה הסק כמו שאמר ביעשה ופתחת הסק מעל מתניך ונעלך תחלץ ויעם כן הלך ערום ויהי: כי אכונה. כל אחת ממכותיה וכמיהו אכנס לסבך מגזרת ויאנס אכונה הוא תואר כמו עכומה ברוכה כי באה המכה עד יהודה כי כחריב תפס ערי יהודה הבצורות: גת. לפלסתי מקונן הנביא על ישראל ובוכה על נקמת פלסתי ושמחתם על ישראל וים אומרים כי זאת הכבואה על יום ירושלם כאשר לכדוה כמרים: בבית לעפרה. עיר בארץ כנען ופירוש בבית בכל בית: התפלטי. כמו התפלטי באפר וכתוב התפלטי דברי הנביא: עברי. ספיר. ססעיר: עדיה בסתגלות ובטב: זאנן. סס עיר: לא יראה. לספור: מספר בית האכל: סס עיר והטעם כי בית האכל לספור ולא מעיר לעזר לסמיכה כי במקומו יעמוד ויקח מוכר מכל לה העיר והולכו בסבי: כי יקח. וטעם הכזרות סלא יכאו לספור שהם במזכור ובמזכור כאשר כלב עפרה וספיר וטעם כי חלה מגזרת חיל וטעם לטוב כלל אמר לי בעבד ססעיר: כי ירד רע. הכך הטוב סהיה לה: דתם. היה ראוי על דרך הלסון להיותו רחמי וטעם קשור וכן דרך עוברי דרכי לקשר רתם אוהב על אמר לחות רתום יס אומ' סילכו בשבי והולך בגלו אינו על מרכבה ולפי דעתי היה דברך לכיש סהיה אומר בימי סלותך רתום המרכבה יס כך נמאן:

פתגם נבואה מן קדם יי די הוור עם

מִיכָה מְפָרֵשֶׁה בְּיוֹמֵי יוֹתָם אַחֲזוּ יְחֻקֵּיהָ מִלְכֵּיהָ וּבֵית יְהוּדָה דְּאִיתְנִיבֵי עַל שֹׁמְרוֹן וִירוּשָׁלַם: שָׁמְעוּ עִמָּיִם כָּל־הָאֶרֶץ וּמְלָאָה וִיהִי מִימְרָא דִּי אֱלֹהִים בְּכֹזֶן לְכַהֲדִי מִהִכָּל דְּקֹדְשֵׁי: אֲרִי הָאֵשׁ יִתְבַּקְּעוּ מִתְּגִלֵּי מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתָּהּ וְיִתְגַּלֵּי וְיִרְמֹס יִתְוַקְּפוּ אֶרְעָא: וְיִתְמַסֵּן טוּרֵיהָ תַּחְתּוֹתַי וּמִיִּשְׂרָאֵל יִתְבַּקְּעוּ בְּשַׁעֲתָא מִן קֶדֶם נוֹרָא כְּמִיִּדְרָאשִׁין בְּמוֹדֵרוֹן: בְּחֻבֵּי בֵּית יַעֲקֹב כָּל דְּאֻבְחָטָא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל הֵיכָא חֲבוּ דְּבֵית יַעֲקֹב הָלֹא בְּשֹׁמְרוֹן וְאֵיכָא חֲטָו דְּבֵית יְהוּדָה הָלֹא בִירוּשָׁלַם: וְאֵשׁוּ שֹׁמְרוֹן לִיגְרֵי חֲקִלָּן בֵּית צִדּוֹת מַצְבַּת כְּרֶם וְאֶרְמֵי לְחִילָא אֲבַתָּא וְאֹשְׁתָּא אֲגִלָּה: וְכָל-צִלְמִנְהָ יִדְקֹרוּן וְכָל-טַעֲוִתָּהּ יִתְוַקְּרוּן בְּנוֹרָא וְכָל-בֵּית דְּחִלְתָּהּ אֲשִׁינֵי לְצִרוֹ אֲרִי מַאֲגַר זִנְתָּא אֲתַכְנִשׁוּ וְלִבֵּית פִּלְחֵי טַעֲוִתָּא יִתְמַסְרוּן: עַל דְּאִסְפְּרוּן וְיִלְלוּן יִתְבַּקְּעוּ בְּשׁוּלְלֵי עֲרִיטָאִין יַעֲבֹדוּן מִסְפָּרָא בִירוּרִין וְאֵיכָלָא כְּבִנְתָּ נַעֲמִין: אֲרִי מְסַרְעָא כְּחִתְתָּא אֲרִי מְסַרְעָא עַד דְּבֵית יְהוּדָה קְרִיבַת לְמַעַל בְּתַרְעֵי עִמִּי עַד יְרוּשָׁלַם: גַּת לֹא תַחֲוֹן מִיַּבְכָּא לֹא תִיבְכוּן דִּיתְבִּין בְּבִתְיָא בְּעַפְרָא יִתְפִּלְשׁוּן בְּקִישְׁמָא חֲפוּ רִישֵׁיהוֹן: עֲבֵרוּ לְכוּן דִּיתְבִּין בְּשִׁפּוּר גִּלְ עֲרִיא עֲרִיטָאִין בְּתַחֲזֵן לֹא יִפְקֹן מִשְׁחִיבִין יִתְבִּי צֶאֱנָן עֵיבְדוּ לְכוּן מִסְפָּר בְּמִרְדָּ עַל קְטִילֵי גִבְרִיכוֹן בֵּית צוּלָא בְּתִי חֲסִידֵיכוֹן דִּתְוִיתוּן אֲנִסִין וְסִקְרִיבִין דִּין לְקִטְרֵי דִין בְּכֹז יִתְנַסִּיב מִכּוֹז שְׁפָר אֶרְעֵכוֹן: אֲרִי דְחֹת יִתְבָּא עַל שְׁפָר אֶרְעָא וּמִסְפָּרָא לְמִיחָבֵל אֲוִרִיתָא מִה תַּעֲבֹדוּן אֲרִי נִתְחַת בִּישְׁתָּא מִן קֶדֶם יִתְפִּלְשׁוּ בְּתַרְעֵי יְרוּשָׁלַם: מְקִיסֵי רַחֲמֵיכוֹן מִן עַל רַחֲשָׁא דִּיתְבִּין בְּלִישׁ רִישׁ חֻבִּין הֵיכָא לְכִישְׁתָּא רַחֲמֵיכוֹן אֲרִי בִין אֲשִׁתְּכֹן מְרֹדֵי יִשְׂרָאֵל:

נחלתו כדרי להגים בית בבית מדה בפדה זה אכל זה הוא יקח מכס עמדתו מעמד הבנינים סבביתם והעמדתם על נחלתם בית האכל אוטמכנו: כי חלה לטוב. כי יקחה לטובה אותה היושבת בשלוותה וממרה על פיה הבנינים: כי ירד רע. הריכי זה משמש בלסון אלא היא חלה לטוב אבל מעמי מריותה ירד לה רע: רתום המרכבה לרכס. אסרו המרכבה לרכס שהוא קל לרוץ ותברחו ואמר רתום הוא לטוב עברי: לכן חתני פלוחים על מורסת גת. על אשר חתני פלוחים על מלכות דוד אשר הורים אתכם גת כעין סאמר ויקח דוד את גת מיר פלסתי: ואתם מואסלו כמו סל יען אשר מאס העם הזה אתמי השילוח וגו' לפי בתי אכזיב סהיה מארץ יהוד' ונמסבו אחר פקח בן רמליהו סופן להיות לאכזב למלכי ישראל סהיה פקח בן רמליהו ויכזבו הנסמכי עליו וכמי אחז נכתב את כבואו זוי: לכן ילמוד כמו כי לקח טוב סעמוד במקומו: כי. מרות. סס עיר ויא מגזרת תרגום מרי סמית או מגזרת תמר ואין לפי זה טעם כי יוסבת לאות על סס עיר וטעם הכזרות סלא יכאו לספור שהם במזכור ובמזכור כאשר כלב עפרה וספיר וטעם כי חלה מגזרת חיל וטעם לטוב כלל אמר לי בעבד ססעיר: כי ירד רע. הכך הטוב סהיה לה: דתם. היה ראוי על דרך הלסון להיותו רחמי וטעם קשור וכן דרך עוברי דרכי לקשר רתם אוהב על אמר לחות רתום יס אומ' סילכו בשבי והולך בגלו אינו על מרכבה ולפי דעתי היה דברך לכיש סהיה אומר בימי סלותך רתום המרכבה יס כך נמאן:

לכך

לכן תתני שלוחים. מנחות כמו שלוחים לביתו והטעם תני עוד מנחות לפי שם
כאשר היה מנהגך אולי יעזובך מורשת גת עיר בארץ כלמתי: שני אחיב.
אח' יפת עיר ולפירשתי כי הא' כוסף והוא כמו והיה בכיב אולי היתה ליהודה ולא
יכלו לעזור לישראל בעת רשעו ואף לאכזב כוסף כמו אקדח ודרך כח' לרבר ככה כמו

גם מרמז תדמי ועזר
תתעורר וככה רבים:
עיר היורם: הוא
האויב וא' טעם לפרס
סחור מבני פס פירס
הארץ והוא עילם רק
ה' המניב סירם הארץ
ותח' סחור הכביא היה
מזאת העיר וא' תתמה
בכבוד סיכוי התנועות
סאמר היורם כגד
מרסה ואין הלסון מ
מרוקד קפה להיות זה
כגד זה כי לא יסמרו
בשמות כאשר יסמרו
בפעלים להיותם על
מתכות אחת כמו ה
הפולמית מתיחסת ל
סלס סחור ירופלס
והיה לולמ' הסלמית:
שד'לס. עיר
בארץ כנען והיורם
ישרת כעבור אח' וככה
הוא יורם כבוד ישרא
: קרחי. כמו מלכי
עליו: וגו'. לגז
השער וככה וגו' את
ראשו זה הדבר הכביא
לכל עיר ועיר: הוי
חוסבי און. בלילה
בהתבודדס בנפסס:
לא' ירם. כח ולא
תואר וככה מלת טוב
וגם רע כי פעמי' סחור
תואר פס הקורס ו
ופעמי' פס דבר סחור
כח וככה טוב ורע פ
פעמים סחור ארס
סחור טוב או רע והוא
תואר ופעמי' סחור דבר
רע או דבר טוב סחור
פס דבר: וחמרו.
וגו'. בחזקה:
וכסאו. ולקח לפעסס
: ועסקו. בדרך
פתו: והוכח ומרמה
כי השקף את חבירו
ומרמה אותו לערב ו
ולהזיק בממונו אשר
הלווה או בשכרו אשר

משכבות ד' וס' בוא שלום ינוחו על משכבותם. ביי' לילי על משכבותם יעלו חסידים כבוד: ולא
תלבו כ' וס' בחקת חגרי. ולא תלבו רכבה ואינן מן ולא דסבינן לתיו ול' רכבו וס' בבס' רבת בערך לא:

לכן תתני שלוחים על מורשת גת
בתי אכזיב לאכזב למלכי ישראל:
עיר הירש אבי לך יושבת מרשה
עיר עדלם יבוא כבוד ישראל:
קרחי וגו' על בני תענוגך הרהבי
קחתך כנשר כי גלומך:

בכז תשרדיו קורבניך למחסני גת
בתי אכזיב ירמסרון לעממיה
בחובין די פלחו בהון לטעיה
מלכי ישראל: עוד מהסנין איתי
עליכון דיתבין במרשה עד עולם
יסקון ויעלון בתחום ארעה ד
ישראל: תלושי ורמא על בני
הפנוקך הא כנשרא דנהרו
גנפורהי בן אכזיב מרט ברישך על
בניך ארי גלו מיניך: ווי
די מחשבין למינס למעבר דביש
על ערסותהון מקדסין בצפרא
ועברין ארי אית חילא בידהון:
וחסרין תקליא וגזלין ובהי
ואנסין ועשקין גבר וביחיה גבר
ואחסנניהו: בכז כרין
אמר יי הא אנא מחשיב על דרא
הדין בישא דלא תעידון כהמן
צורכיון ולא תהכון בקוסר:
זקופה ארי עירן ביש הוא:
בעידנא ההיא יסול עליכון מחל
ואילא ובעינייה יימר אחבזא
איתחבזא מחלקהון דעמי מערן
להון מאחסנניהון כרין להון
תאיבין חלקהון מפלגין: בכז
לא יתי לך מתח חוט משח בערב
בקחלא ריי: לא תתבין נבואה
לא תלפון לעמא הדין ארי לא
מקבלין אחבזעו: חכרין פשר
דאמרין דבית יעקב היתקפר
מימר מן קרם יי אם אילין ע
עובריהו תלא כל פתגמי תקניא
דאסרית לאיתחא איתתי על כל
דמהרין בקטוט: מקביל

הוי חשבי און ופעלי
רע על משכבותם באור הבקר
יעשוה כי יש לא ירם: וחמרו
שדות וגלו וכתים ונשאו ועשקו
גבר וכתיו ואיש ונחלתו:
לכן כה אמר יהוה הנני
חשב על המשפחה הזאת רעה
אשר לא תמישו משם צואתיכם
ולא תלכו רומה כי עת רעה היא:
ביום ההוא ישא עליכם משל ונהה
נהי נהיה אמר שדוד נשדדו חלק
עמי ימיר אית ימישלי לשובב ש
שדדו חלק: לכן לא יהיה לך
משליך חבל בגורל בקהל יהוה:
אל תטיפו יטיפון לא יטיפו לאלה
לא יסגבלמות: האמור בית יעקב
הקצר רוח יהוה אם אלה מעללי
הלוא דברי ייטבו עם ה' אשר
הולך: ואחמול עמי לאויב
יקומם ממול שלמה אדר תפשטון
מעברים בטח שובי מלהקה: נשי
עמי תגרשון מבית תענגיה מעל
עלליה תקחו דורי לעולם:

קרחי. ראשך: וגו'
סערך כמו ויגז את ראשו לסון
תלשת שיער: כסר. כתר גומ
כסר את ראשו גרמיהו דרך ה
הסר למרט רוב כספיו: ופעלי
רע על משכבותם. כל הלילה
גמרים בללס איך יעשו הרעה
לברך: וכתים וכסאו. מוסב על
וחמרו חומרים בתים. וכסאו
כמו ולקחו: ולא תלכו רומה:
ולא תהכון בקומה זקופה: ובה
כהי נהיה. ובה לסון עתיד כמו
ועסה ופכה ובה המקון ואמר
כהי נהיה בעולם ומהו הכהי אשר
כהי אמר מרוד כסרנו אויביו
מדרונו ולסון כסרנו סכתב בולין
בתחילה ולא כתב סרנו מפני
סבא לשמם סתי לסונות לסון כ
כפעלנו ולסון כפעלנו אילו כתב
כסרנו היה הלסון מוסב על ה
הסרדים ולא אל הסרדים ואס
כתב סרנו היה מוסב אל ה
הסרדים ולא לסרדים עכשיו
מוסב לסניהם כתבו בור אשר
סרנו ובלעז סומ' ריוסוטי' דא
כסוט דא כסרנו אחבזו גרמנו
לעצמינו כסרנו: חלק עמי
ימיר. מחלת חלק עמי כחלק
לאויב: איך ימיס לי לסובב
סרנו יחלק. איך יכור חלי ער
להסיב לנו שריתנו אשר יחלק
אוחס האויב הזה לו איך איפסר
לסובבס ער לי כל אלה דברי
המקון וכסא המסל. איך
מיס לי קומא סריוט' סר' חתני
כמו סורה חלי וסור חליו:

הוי חשבי און ופעלי
רע על משכבותם באור הבקר
יעשוה כי יש לא ירם: וחמרו
שדות וגלו וכתים ונשאו ועשקו
גבר וכתיו ואיש ונחלתו:
לכן כה אמר יהוה הנני
חשב על המשפחה הזאת רעה
אשר לא תמישו משם צואתיכם
ולא תלכו רומה כי עת רעה היא:
ביום ההוא ישא עליכם משל ונהה
נהי נהיה אמר שדוד נשדדו חלק
עמי ימיר אית ימישלי לשובב ש
שדדו חלק: לכן לא יהיה לך
משליך חבל בגורל בקהל יהוה:
אל תטיפו יטיפון לא יטיפו לאלה
לא יסגבלמות: האמור בית יעקב
הקצר רוח יהוה אם אלה מעללי
הלוא דברי ייטבו עם ה' אשר
הולך: ואחמול עמי לאויב
יקומם ממול שלמה אדר תפשטון
מעברים בטח שובי מלהקה: נשי
עמי תגרשון מבית תענגיה מעל
עלליה תקחו דורי לעולם:

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

לכס הכביאם אני אומר אשר תטופו תמיר: ולא יסגבלמות.
פן יסיגון אתכם כלמיות מאתם כענין שכימא ל' תוכח לך. כל טיף לסון כבואה
כמו ולא תטוף על בית יסחק והטף אל הדרום: האמור בית יעקב. הזאת
אמר בית יעקב כסממנים את הרעה אשר כביא מתנבא להם: הקצור רוח יי.
סמא איך יכולת עתה לכני להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים
הראשונים: אם אלה מעללי. כולם להרע: הלא דברי ייטבו עם הישר הולך.
אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב
לו: ואחמול עמי לאויב קומם. המקרא מחובר לסלמלה הימנו אני טוב ומטיב
אני ואת הדבר אשר למולו ובעבור עמי אותי יקומם לאויב לו: ממול סלמה
אדר תכשיטון. כגד אשר אתם גזלים הסלמה ולבס תפארת ומפשיטם מעל
כל השוכרים עליכם בדרך: מעוכרים בטח סובי מלחמה. יממה סהיו סכרין
להיות עוכרין בטח הס כפכו להיות סובי מלחמ' כבני ארס הסבס מן המלחמה
חסירי בדרים ומזון סלקחו אויבם מה פעליהם. סובי כמו סורי הגפן ככרית
כוגי ממועד: כסי עמי חגרסון מבית תענוגיה. סאתם הורגים את בעליהן והן
יוסבות אלמנות או לפי סאתם כוטלין את ממון בעליהן והם יושבים ומזכירים ואין
מסמחין את נשותיהן: תקו הדרי. הדר הור ועשר סתתי להם: קומו

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

לכס הכביאם אני אומר אשר תטופו תמיר: ולא יסגבלמות.
פן יסיגון אתכם כלמיות מאתם כענין שכימא ל' תוכח לך. כל טיף לסון כבואה
כמו ולא תטוף על בית יסחק והטף אל הדרום: האמור בית יעקב. הזאת
אמר בית יעקב כסממנים את הרעה אשר כביא מתנבא להם: הקצור רוח יי.
סמא איך יכולת עתה לכני להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים
הראשונים: אם אלה מעללי. כולם להרע: הלא דברי ייטבו עם הישר הולך.
אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב
לו: ואחמול עמי לאויב קומם. המקרא מחובר לסלמלה הימנו אני טוב ומטיב
אני ואת הדבר אשר למולו ובעבור עמי אותי יקומם לאויב לו: ממול סלמה
אדר תכשיטון. כגד אשר אתם גזלים הסלמה ולבס תפארת ומפשיטם מעל
כל השוכרים עליכם בדרך: מעוכרים בטח סובי מלחמה. יממה סהיו סכרין
להיות עוכרין בטח הס כפכו להיות סובי מלחמ' כבני ארס הסבס מן המלחמה
חסירי בדרים ומזון סלקחו אויבם מה פעליהם. סובי כמו סורי הגפן ככרית
כוגי ממועד: כסי עמי חגרסון מבית תענוגיה. סאתם הורגים את בעליהן והן
יוסבות אלמנות או לפי סאתם כוטלין את ממון בעליהן והם יושבים ומזכירים ואין
מסמחין את נשותיהן: תקו הדרי. הדר הור ועשר סתתי להם: קומו

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

לכס הכביאם אני אומר אשר תטופו תמיר: ולא יסגבלמות.
פן יסיגון אתכם כלמיות מאתם כענין שכימא ל' תוכח לך. כל טיף לסון כבואה
כמו ולא תטוף על בית יסחק והטף אל הדרום: האמור בית יעקב. הזאת
אמר בית יעקב כסממנים את הרעה אשר כביא מתנבא להם: הקצור רוח יי.
סמא איך יכולת עתה לכני להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים
הראשונים: אם אלה מעללי. כולם להרע: הלא דברי ייטבו עם הישר הולך.
אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב
לו: ואחמול עמי לאויב קומם. המקרא מחובר לסלמלה הימנו אני טוב ומטיב
אני ואת הדבר אשר למולו ובעבור עמי אותי יקומם לאויב לו: ממול סלמה
אדר תכשיטון. כגד אשר אתם גזלים הסלמה ולבס תפארת ומפשיטם מעל
כל השוכרים עליכם בדרך: מעוכרים בטח סובי מלחמה. יממה סהיו סכרין
להיות עוכרין בטח הס כפכו להיות סובי מלחמ' כבני ארס הסבס מן המלחמה
חסירי בדרים ומזון סלקחו אויבם מה פעליהם. סובי כמו סורי הגפן ככרית
כוגי ממועד: כסי עמי חגרסון מבית תענוגיה. סאתם הורגים את בעליהן והן
יוסבות אלמנות או לפי סאתם כוטלין את ממון בעליהן והם יושבים ומזכירים ואין
מסמחין את נשותיהן: תקו הדרי. הדר הור ועשר סתתי להם: קומו

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

לכס הכביאם אני אומר אשר תטופו תמיר: ולא יסגבלמות.
פן יסיגון אתכם כלמיות מאתם כענין שכימא ל' תוכח לך. כל טיף לסון כבואה
כמו ולא תטוף על בית יסחק והטף אל הדרום: האמור בית יעקב. הזאת
אמר בית יעקב כסממנים את הרעה אשר כביא מתנבא להם: הקצור רוח יי.
סמא איך יכולת עתה לכני להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים
הראשונים: אם אלה מעללי. כולם להרע: הלא דברי ייטבו עם הישר הולך.
אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב
לו: ואחמול עמי לאויב קומם. המקרא מחובר לסלמלה הימנו אני טוב ומטיב
אני ואת הדבר אשר למולו ובעבור עמי אותי יקומם לאויב לו: ממול סלמה
אדר תכשיטון. כגד אשר אתם גזלים הסלמה ולבס תפארת ומפשיטם מעל
כל השוכרים עליכם בדרך: מעוכרים בטח סובי מלחמה. יממה סהיו סכרין
להיות עוכרין בטח הס כפכו להיות סובי מלחמ' כבני ארס הסבס מן המלחמה
חסירי בדרים ומזון סלקחו אויבם מה פעליהם. סובי כמו סורי הגפן ככרית
כוגי ממועד: כסי עמי חגרסון מבית תענוגיה. סאתם הורגים את בעליהן והן
יוסבות אלמנות או לפי סאתם כוטלין את ממון בעליהן והם יושבים ומזכירים ואין
מסמחין את נשותיהן: תקו הדרי. הדר הור ועשר סתתי להם: קומו

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

לכס הכביאם אני אומר אשר תטופו תמיר: ולא יסגבלמות.
פן יסיגון אתכם כלמיות מאתם כענין שכימא ל' תוכח לך. כל טיף לסון כבואה
כמו ולא תטוף על בית יסחק והטף אל הדרום: האמור בית יעקב. הזאת
אמר בית יעקב כסממנים את הרעה אשר כביא מתנבא להם: הקצור רוח יי.
סמא איך יכולת עתה לכני להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים
הראשונים: אם אלה מעללי. כולם להרע: הלא דברי ייטבו עם הישר הולך.
אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב
לו: ואחמול עמי לאויב קומם. המקרא מחובר לסלמלה הימנו אני טוב ומטיב
אני ואת הדבר אשר למולו ובעבור עמי אותי יקומם לאויב לו: ממול סלמה
אדר תכשיטון. כגד אשר אתם גזלים הסלמה ולבס תפארת ומפשיטם מעל
כל השוכרים עליכם בדרך: מעוכרים בטח סובי מלחמה. יממה סהיו סכרין
להיות עוכרין בטח הס כפכו להיות סובי מלחמ' כבני ארס הסבס מן המלחמה
חסירי בדרים ומזון סלקחו אויבם מה פעליהם. סובי כמו סורי הגפן ככרית
כוגי ממועד: כסי עמי חגרסון מבית תענוגיה. סאתם הורגים את בעליהן והן
יוסבות אלמנות או לפי סאתם כוטלין את ממון בעליהן והם יושבים ומזכירים ואין
מסמחין את נשותיהן: תקו הדרי. הדר הור ועשר סתתי להם: קומו

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

לכס הכביאם אני אומר אשר תטופו תמיר: ולא יסגבלמות.
פן יסיגון אתכם כלמיות מאתם כענין שכימא ל' תוכח לך. כל טיף לסון כבואה
כמו ולא תטוף על בית יסחק והטף אל הדרום: האמור בית יעקב. הזאת
אמר בית יעקב כסממנים את הרעה אשר כביא מתנבא להם: הקצור רוח יי.
סמא איך יכולת עתה לכני להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים
הראשונים: אם אלה מעללי. כולם להרע: הלא דברי ייטבו עם הישר הולך.
אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב
לו: ואחמול עמי לאויב קומם. המקרא מחובר לסלמלה הימנו אני טוב ומטיב
אני ואת הדבר אשר למולו ובעבור עמי אותי יקומם לאויב לו: ממול סלמה
אדר תכשיטון. כגד אשר אתם גזלים הסלמה ולבס תפארת ומפשיטם מעל
כל השוכרים עליכם בדרך: מעוכרים בטח סובי מלחמה. יממה סהיו סכרין
להיות עוכרין בטח הס כפכו להיות סובי מלחמ' כבני ארס הסבס מן המלחמה
חסירי בדרים ומזון סלקחו אויבם מה פעליהם. סובי כמו סורי הגפן ככרית
כוגי ממועד: כסי עמי חגרסון מבית תענוגיה. סאתם הורגים את בעליהן והן
יוסבות אלמנות או לפי סאתם כוטלין את ממון בעליהן והם יושבים ומזכירים ואין
מסמחין את נשותיהן: תקו הדרי. הדר הור ועשר סתתי להם: קומו

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

לכס הכביאם אני אומר אשר תטופו תמיר: ולא יסגבלמות.
פן יסיגון אתכם כלמיות מאתם כענין שכימא ל' תוכח לך. כל טיף לסון כבואה
כמו ולא תטוף על בית יסחק והטף אל הדרום: האמור בית יעקב. הזאת
אמר בית יעקב כסממנים את הרעה אשר כביא מתנבא להם: הקצור רוח יי.
סמא איך יכולת עתה לכני להטיב ואין רוחו רחבה עליו לטוב כאשר היתה בימים
הראשונים: אם אלה מעללי. כולם להרע: הלא דברי ייטבו עם הישר הולך.
אני לא קצרה רוחי ולא אלה מעללי זולתי לרשעים אך את הישר הולך היטב אטיב
לו: ואחמול עמי לאויב קומם. המקרא מחובר לסלמלה הימנו אני טוב ומטיב
אני ואת הדבר אשר למולו ובעבור עמי אותי יקומם לאויב לו: ממול סלמה
אדר תכשיטון. כגד אשר אתם גזלים הסלמה ולבס תפארת ומפשיטם מעל
כל השוכרים עליכם בדרך: מעוכרים בטח סובי מלחמה. יממה סהיו סכרין
להיות עוכרין בטח הס כפכו להיות סובי מלחמ' כבני ארס הסבס מן המלחמה
חסירי בדרים ומזון סלקחו אויבם מה פעליהם. סובי כמו סורי הגפן ככרית
כוגי ממועד: כסי עמי חגרסון מבית תענוגיה. סאתם הורגים את בעליהן והן
יוסבות אלמנות או לפי סאתם כוטלין את ממון בעליהן והם יושבים ומזכירים ואין
מסמחין את נשותיהן: תקו הדרי. הדר הור ועשר סתתי להם: קומו

חוביהון עמי לבטל דבבא סרין מקיבליהון עממיא קיימין סחכנין יתהון ממון יקרהון
מנהון נסבין ערן בארעהון לרוחצן תיבין בהון פתבירי קרבא: בנישת עמי התרכון
מבית חירותהון מנהון בניהון דברין גלא יקרהון ויהו אמרין קיים לעלמין:

רשי

קומו וכלו כי לא תזכור בארצם בעבור שטמא את הארץ במעשיכם כי היא תחבל אתכם כמו וחבל את מעשה ידיך וחבל כמו צירים וחבלים. נמרץ גמור תהי ארצכם לכם. לו חיש. הנה אתם תזכו בביאוי העם סלא יטיפו להוכיחכם אולי תשובו אל השם ולא תתגרסו מארצכם כאשר תגרסו אתם הנסים והנה אם יבואו ליום מיתקבא בדברי כזב ויאמר להם שתנו ושתחזו ויאמר העם כי תזכרו במקומה ואשר כרו ונעו ישובו למקומם כמו מכתו אחריו אסוף אסוף ותתקבצו כולכם אז יהיה מטיף העם הזה לכם באמרו ככה פסקו זה אסוף. ככאן בברה. אולי יש בעיר הזאת. בתוך הדברו. למקום מנהגו הערר כמו דוכנות בים לשון וינהג את הכאן וככה הקורות היו כוהגות או כוהגות ככה תהימנה הערים מרוב אדם כמו המון אדם: עלה. אם תפרץ אחת הכאן ו ותצא ראשונה כולם תפרצנה ותצאנה זו אחר זו וככה יעשו י ישראל בדברי כבוא הסף כמו הכאן מילכו לרעות ויעבור מלכם וכבוד העם בתחלה על כן כתוב כה אמר יי על הכבואי המתעצב סאמרו אסוף אסוף: ואומר. הראשונים והקצונים הם החייבים לייסר המעוות והנה סכא אדם טוב וגדולי עולם משל לממונם ויגיעם: ואמר. סאר עמי. הכריזי: פצחו קראו כמו פצחו רכה ויא סברו ופרסו כמו פרוס לרעב לחמך והסוף תחת כמך ו הטעם סברו: קלחת. כמו קיר או כמו צלחת: אז. אלה הקצונים התגברו על הרלי והנה יי העם תגבר עליהם ויעקו אל הסם ולא ינשם כ כאשר היו צועקים ה הרליס: כה. טעם הנשכים במיניהם סדבור לסנס יאענה ישראל וכנסם: ואמר לא יתן. להם מה שיחללו ויבדקו לכן לילה יבא לכם מזה החזיון וחסך יהיה ס סלא תוכלו לקבוס ב בלילה: וקדר עליהם היום. הטעם כי יבא להם יום אדם יום ח חסך עין ופרעל יובסו החזוים סלכם: כי אין מענה אלהים. בפיהם רק כזבים: ואולם. מלאתיכם מן רוח העם ומשפט אמת בפיובורה ל לדבר ולא אפחד מ מהקצונים והראשונים כי יאמרו דברי ולא ח אבום: שמעו המתעבים. משפט סאר כוכל מלה יסרה סכאה מפי יעקשו או פירשו סעשו עולה לכלי: בנה. כל אחד מהזכרים אחרי כן הוא בונה ציון בגולה בית עמי והנה פירוש הטעם: ראשונה. הס ראשונים ירושלים הם המלכים: במחור ימפוטו וכהניח במחיר. מיקחו ונבואות

אסף ג' וחס' וס' אסף אסיפס נאס' יי. אסף אסף יעקב בלך. אסף אסף כל מעל פני האדמה: פרעו ג' וס' עלה ופרעו לפניהם. ובית אבותיהם פרעו ברה. כי עתליהו הכרשעת: ואשר יב' ר' פ' וס' מ' נבסר בסדר בהר סיני: ולא יענה ה' וס' ויעקתם ביום ההוא אז יעקו אל יי דספרא. ישארו על כתף. שם יעקו ולא יענה.

קומו ולכו כי לא תזכור בארצם בעבור שטמא את הארץ במעשיכם: לו איש הלך רוח ושקר כזב אסף לך לזין ולשכר והיה מטיף העם הזה: אסף אסף יעקב בלך קפץ אקבע שארית ישראל יחד אשימנו כצאן בצרה בעדר ברזוך הדברו תהימנה מאדם: עלה הפרץ לפניכם פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעברו מלכם לפני ה' והיה בראשם:

ואמר שמעו נא ראשי יעקב וקציני בית ישראל הלוא לכם לרעת את המשפט: שניא טוב ואהבי רעה גולי עורם מעליהם ושאדם מעל עצמותם: ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו וארע עצמותיהם פצחו ופרשו כאשר בסיר וכבשר בתוך קלחת: אז יעקו אל יהוה ולא יענה אותם ויסתר פניו מרם בעת ההיא כאשר הרעו מעליהם:

כה אמר יהוה על הנביאים המתעים את עמי הנשכים בשניהם וקראו שלום ואשר לא יתן על פיהם וקדשו עליו מלחמה: לכן לילה לכם מחזור וחשבה לכם מקסם ובאה השמש על רגביאם וקדר עליהם היום: ובשו החזים וחפרו הקסמים ועטו על שפם בלם כי אין מענה אלהים: ואולם אנכי מלאתי כח את רוחי יהוה ומשפטו גבורה להגיד ליעקב פשעו ולישראל חטאתו:

שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפטואת כל הישרה יעקשו: בנה ציון בדמים וירושלם בעולה: ראשית בשחרד ישפטו וכהניח במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו ועל יהוה ישענו ולאמר הלוא יהוה בקר בנו לא תבוא עלינו רעה:

שמעו כען דא רישי בית יעקב ושלטוני בית ישראל דימקלקלין אורחתי וינא וית כל כונתא מעקמין: דיבנן בתחון בציון ברם אשיר וירושלם בנכלין: רישהא בשותרא ויינין וכתנתא בממון מורן ונביאיה בכסףא סלפין ועל מימרא דיי מסתמכין למימר תלא שכינתא דיי ביננא אמרין לא תיתי עלנא בישתא:

קומו וגלו ארי לא דא ארעא בית יינתא לרשיעין בדיל טמיותה אינון מחבלין בדיל לסאוברהא אתון מסתייעין עליה: על דטעו בתר נבוי שקרא ומתנבן להון רוח די שקר ומלפין להון לחסר ולריוו ויהי כמא דאליפו למיטעי בתר נבוי שקרא כן יגלון לארעא שקרא עם דרא דידן: בסופא כנשא אכנישכון דבי יעקב כולכון קרבא אקריב גלותכון שארא דישראל פחדא אשונון כענא בגו חוטרא בעדרא בגו דירא דסן מסגי אינשא: וסקון משויבין פד בקדמתא ויסק מלך מדבר ב ברישהון ויחבר בעלי דבבא ו דמעיק להון ויכביש בריפין תקיפין קירוי עממיא ותכנונון ויהי ס מליכהון מדבר ברישהון ומימרא דיי בסעדהון: ואמרית שמעו כען רישי יעקב ושלטוני ד בית ישראל הלא לכו ל מדעית דינא: סנן לאטבא ורחמין לאבאשא אנסין ניכסי עמא ס מנהון וממון יקירהון מנהון נכבין: ודי בזו נכסי עמי וממון יקירהון סנהון נסבין וית שארהון מגמרין תייבין ויפלאין יתהון כמא דפלגין איבריאל גו דודא וחלקיא לגו קדרא: בכין יצרון קדסי ולא יקביל עלותהון ויסלק שכינתה מנהון בעידהוהיא כמא דאבאשו עזבדיהון: כדנא אמר וי על נביא דשקרא דמטען ית עמי דמן מוכיל להון שריון ד דבסר מיתנבן עלוהי של מאודלא מוכיל להון מממין עלוהי קרב: בכין תיבהתון מלארענבארה ו ותתכנעון סלא לפא ותחפיעקא בקבלא ית נבוי שקרא ויקבל עליהון עידנא: ויבהתון נבוי שקל ויתכנעון מלא לפ ויתעטפון על שפם כאבלין כולהון ארילית בתון רוח נבואה סן קדם יי: וברם אנא אחמילית בתקוף רוח נבואה סן קדם יי ודין דקשוט ו גבורתא לחוארה ליעקב תבואתי ולישראל חטאותי:

שמעו כען דא רישי בית יעקב ושלטוני בית ישראל דימקלקלין אורחתי וינא וית כל כונתא מעקמין: דיבנן בתחון בציון ברם אשיר וירושלם בנכלין: רישהא בשותרא ויינין וכתנתא בממון מורן ונביאיה בכסףא סלפין ועל מימרא דיי מסתמכין למימר תלא שכינתא דיי ביננא אמרין לא תיתי עלנא בישתא:

שמעו כען דא רישי בית יעקב ושלטוני בית ישראל דימקלקלין אורחתי וינא וית כל כונתא מעקמין: דיבנן בתחון בציון ברם אשיר וירושלם בנכלין: רישהא בשותרא ויינין וכתנתא בממון מורן ונביאיה בכסףא סלפין ועל מימרא דיי מסתמכין למימר תלא שכינתא דיי ביננא אמרין לא תיתי עלנא בישתא:

ספרא

לעבדי קראתי ולא יענה: ואשר לא ח' דסמיבי וסמ' נבסר בסדר וארא: מענה שלשה בצירי וס' בלשון ארמי וחדוא דבר נשא בהתא: ופ' ובשו חזו' וחרפרו. סטחא לאיש כמענה פוי: לאדם מערכי לב:

מענה
נ' כבדרי וס'
חיתא דרבר
כא בהתא

רמז

רצו חסד
בפועל

מִן הַיָּם וְהַיָּבֵשׁ כִּי יֶעֱתָהּ • רֹעֵת מִפְרָטִים רַבִּים כִּי זֶה לַעֲתִיד בֵּימֵי הַמַּסִּיחַ וְהַעֲשׂוֹ
מִן מִי אֶתָּה הָרִי הַגָּדוֹל כִּי צֻרָא בְּלִית תַּבְיָא וְכִנְיָא וְכוּ' עֲלִיוּמוֹ

כי קבצם כעמור גרנה. סופו לקבצם לעמק יהושפט וספרות ירושלים למלחמה כמו שמקבצין עמיר כדי לרשום עם אף הם לרעתם כאשר יואמר הבה לכנסת ישראל קומי ודעו בית כיון והחרמתי. לשון הקדש: בעצם. מה שנקטו מבזילה וחמם ויחילם. וכספיהו יענה תגדרי בת גרוד. עתה בעת גזרתה הרעה על העם כי גבר תגדרי בת גרוד

בת כפרים קבצו גרודין כי עתה הוא אשר תכלחי הגרוד אשר עם מנזר עלינו בשבט יכועל הלחי. מי גרם לך להכליח את אשר ישראל מלעיב על כבואיהם וסופטיה ומכים אותם על הלחי כך היו עושים וכן מכינו בפסקתאוכן יפשיה הוא אומר גוי נתתי למכים: ואתה בית לחם אפרתה. טעם ארוד מסע סכאמ' בו עבדך יטי בית הלחמי ובית לחם קרויה אפרת סכאמ' בדרך אפרת היא בית לחם:

צער להיות באלפי יהודה. ראוי הייתה להיות צער במספחות יהודה מפני פסולת רות ה המואביה סבך ממך יבא לי משיח בן דוד וכן הוא אומ' אבן תנא' והבזים ומוכא'ו מוקדם לפי שמש יכין שמו: לכן יתכם עד עת יולדה ילדה. יתכם ביד אויבם עד בא העת אשר חלה וילדה ביון את גביה ביון אשר החזיקה עתה חיל כיוול' ונכסיו היא קרויה יולדה ורבותי אמרו מכאן איך בן דוד בא עד סתפשוט מלכות הרשעה תפעה חרשים על כל העולם כולו אך לפי פשוטו זהו הכעז שפירסתי ויתר אחי. סל מלך יהודה כלומ' פאר שבט יהודה ישובו על בית ישראל. יתגברו עם ס' השבט' והיו למלכה אחת ולא יתקו עוד לסתי ממלכות:

ורעה. ופרסם את ישראל ויטנו. עתה מן הגלות: כי עתה יגדל מלכם עד אפסי ארץ והבזאום מחזה אליו בסקים וכרכב: והיה זה סלום. גמור וקבוצ באין הכסף עד ולא ירמה ל לשאר התשועות שהיו צרות אחריות: אשור כי יבא. הרי כי ממעם בלשון אם אם יבא בארצנו כאשר בא עתה:

והקיימו עלינו סבבה רועים. סבבה וסמונה רבותיו פירשו שמוותיהן במסכת כוכה ואיני יודע מהיכן למדו: ורעו את ארץ אשור. וירוצו כמו תרועם בשבט ברזל: ואת ארץ נמרוד. הוא בבל: בפתחיה. בפערי מדינותיה: כטל מאת ה'. סאין בא לעולם על די ארם ולא י יבקשו פני ארם עליו כך לא יקוה ישראל לעזרת ארם כי אם ביה כאריה בבהמות יער. כך יהיה מלכם שליט בכל יורמא וטרף. רמס היא רריסת הארץ כשהוא רשכאולו במקומו. וטרף הוא כשנשא את הטרף למענותיו בשביל גורותו ולבאותיו:

והכרתי סוכך. היא עזרת מזכרים סאתם נמצים עליהם להמציאם סוסים: והכרתי ערי ארצך. ולא תצטרך לערי מבצרי והעזרתי

והמה י' ר' וס' והמה טרם ישכבון. והמה לקוא את אשר עשה מיכה. והמה בביאים איש בנחתו ומלכי. והמה אכרו אל ירמיהו יד' י'. והמה מרוועצבו את רוח. והמה אס ישמעו ואם יחדלו. והמה בארם עברו ברית. והמה לא ידעו מחשבות י'. והמה עורו ערדו דברי חמים. והמה לשואה יבקשו נפשי: מושל יד' מל

והמה לא ידעו מחשבות יהוה ולא הבינו עצתו כי קבצם כעמיר גרנה: קומי ודעו בית כיון כי קרנך אשים ברזל ופרסתך אשים נחושה והקנות עמי סרכים והחרבתי ליהוה בעצם וחילם לארזן כל הארץ: עתה תתגדרי בת גרוד מצור שם עלינו בשבט יכועל דהלחי ארם שפט ישראל:

ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה ממך לי יצא להיות מושל בישראל ומוצאתי ומקדם מימי עולם: לכן יתכם עד עת יולדה ילדתי ויתר אחיו ישובו על בני ישראל: ועמדו רעה בעז יהוה בגאון שם יהוה אלהיו וישבו כי עתה יגדל עד אפסי ארץ: והיה זה שלום אשור כי יבא בארצנו וכי ידרך בארמנו וינו ויהקמנו עליו שבעה רעים ושמה נסיכי ארם:

ורעו את ארץ אשור בחרב וארץ ארץ נמרוד בפתחיה והציל מאשור כי יבוא בארצנו וכי ידרך בגבולנו: והיה שארית יעקב בקרב עמי סרכים כטל מאת יהוה ברבים עלי עשב אשר לא יקוה לאיש ולא יחל לבני אדם: והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמי סרכים כאריה בבהמות יער ככפיר בעררי צאן אשר אם עבר ורמס וטרף ואין מציל: תרם ירך על צריך וכל איביך יכרתו:

והיה ביום ההוא נאם יהוה והכרתי סוכך מקרבך וההאבדתי מרכבתיך: והכרתי ערי ארצך והרסתי כל מבצריך:

ויהי בעידנא ההוא אסר י' ואשיצי סוסות עממיא מבינך ואוביו רתי יהוה: ואשיצי קירי עממיא מארעך ואפגיר כל בריהוין תקיפוא:

וס' מושל בארם כ' בו. ושלמה וזה מושל. ואתה בית לחם אפרתה. והעושר והנכס בלפניך. והקיבתי את כסא מלכותך דברי חמים. יהי מושל בכל המלכים דברי חמים. אתה מושל בגאות כי תשב ללחום. ארי נוחם ורוב שוקק. רבים מבקשים פני נדיב כזעקת מושל בבסילים: אם רוח המושל תעלה לבני אדם ל' בספרא וכל ספר תהלות דכונ בבא להודיע לבני האדם: וטרף כ' וס' וטרף זרוע אף קודק. ורמס וטרף ואין מציל: מרכבתיך כ' וס' והאבדתי מרכבתיך. כי תרבעל סוסך מרכבתיך ישועה:

מקומם רחוק כי שרם בגלות: כטל מאת ה'. והטעם שיבטחו על הסס לברזל על מלכי הגו' שהם בארצם כמו הטל שאינה ברשות ארם רק ביד השם או ילמד ישראל העמל לקרוא השם י' והיו בקרבם כדרך אהיה כטל לישראל וכל גוי לא יקוה לאינם יהיה. ברצותם לבוא בבית המקדש: תרם. גבורתם תראה על הכל והאויבים הסס יכריעם: והיה. והכרתי סוכך. לעשות מלחמה כי אין צורך והכרתי ערי ארצך ויך את חומות החומה כי לולי פחד אויב עוב לארם לסתת שפרות שהאויב רחב והטעם מיהיה סלום בארץ ואין צורך למבצרי: והכרתי

והמה. לא מצאנו זאת המלחמה מתי היתה כי איך זה כתוב על כן היא לעתיד כמו הכה יוס בא לוי: קומי. קרנך אשים ברזל. דרך מסל כי העמל כעמיר בגרוד: בעצם. כמו בצע והטעם כמו הונס כי הוא כפל המלה: עתה תתגדרי בת גרוד. דרך צחות והטעם קהלת הגרוד פסס המנזר על ירושלים והיו בארצם מכים סופט ישראל והנכס

בעיני כי סופט ישראל הוא המסית או ש זרובבל על כן אחרת ואתה בית לחם אפרתה והכתוב דבר כפי מחשבתם כדרך יחלקו בגדי להם וכתב על בלק וילחם בישראל בעבור סאת אולי אוכל להלחם בו והוא לא כלחם רק כפי מ מחשבתו דבר הכתוב כדרך סאת אולי אוכל להלחם בו וככה ו והאכס' רדפו אחריה עד הירדן ועדיין ה המרבלים ביריחו:

ואתה. חסד הפני ממות אפרת היא בית לחם כמו ולא עשו עם בית ירובעל גרען וטעם צער מהיא קטנה: ממך. כל זה בעבור דוד שהוראם המלוכה על כן ו מוכא'ו מוקדם על דוד והנה ידבר עם בית לחם אפרתה כי מבני בניך הרמזנים יבא מושע לישראל: לכן יתן הסס לישראל שיעמדו בצרה בעת יולדה עד שיתחבר זה המוסל וקרובו עם בכי ישראל ויפת את כי יתכם המשיח ו והטעם יניחם כדרך על כן לא כתבך:

ועמד ורעה. והיה רעה ישראל בעוז הסס ויסבו לבטח: והיה זה סלום. לא יפחד אכנס מאסור אם יבא בארצנו ועוד והקיימו עלינו והטעם אם רצה אשור לבוא בארצנו ויקומו סרי זה המוסל רבים:

סבבה גס. סמנה כדרך תן חלק לסבבה וגם לסמונה והטעם כפול כי נסיכים כמו רועים והנה אינם ח חמשה עשר: ורעי דרך מסל כי ימלכו עליהם בחזקה: וארץ נמרוד. היא בבל: בפתחיה. על החרב כמו והמה פתיחות ויס אומרים בפתחי הארץ והנה יכלו מ מאסור: והיה שארית יעקב. אותם שלא יוכלו סתחברו עם בית הלחמים כי יהיה

והפחדתו כפנים. תעשה התולדת כי מן התולדת יבאו הכפנים ומעוננים. מסתכלים בעננים לרעת העתידות והכרת. כפלים נץ ואבן. ותקפתו והפחדתו הערש סהיו האפדים בהם פלא יזכרו ור' מרדכי אמר כי עריך כמו ויהי ערך: סמנו: ירבר עם ישראל בעד הסם וככה אמר ליקום ריב עם ישראל בהרים: סמנו: הטעם כמו האזינו בצבור היותם עומדים וככה כי היא סמנה: עמי. מה הרעותי לך ואם הלאיתך. הטעם מה רבר בקפתי מאתך מתללה לעשותי ענה בי. הער בי. כי. רק טובה רבה עשיתי לך אשר העליתך והוצאתך על ידי אדם מתוכל לרבר עמו ולומר לו כל כדריך ושיריעך דרכיהם מסה סבה אל פרעה ואחרן שהתנבא על ישראל לפני בל

רשי

והטמדת עריך. ואיפתי בעלי דבך וכן ומלאו פני תבל מרים וכן ויהי ערך: את ההרים. את האבות: הגבמות: האמהות: מה עשיתי לך. תן לבך להכיר מה טובה עשיתי לך: ומת הלאיתך. בעבורתי: ענה בי. הער בי: כי העליתך. אף על פי טעמתי לך כל הטובה הזאת לא הלאיתך בעבורה גדולה ודברנות גדולים: את מסה אחרן ומרים: תי מסה לאלפא מסורת דין ואחרן לכפרא על עמי ומרים לאורא לנביא: ומה ענה אותו בלעם בן בעור. מה אעם לא זעם ילפא כעסתי כל אותן הימים: מן המיטות. סחטאמס לי מס דעו דרקותי סלא מנעתי טובתי ועזרתי מכס עד הבאתי אתכם לגלגל וכבשתי לפיכס סס את הארץ: אכף. אהיה כפוף: כחלי סמן. למנחות: האתן בכורי. קרבן לפעמי: הגד. הן לך אדם מה טוב לך לעשותי והנענע לכת. הוי כנע למיהך ברחל דאך ר'א והנענע לכת לא כמדת הקב"ה מרת כמר ורס מרת כמר ורס אדם מביים את חכירו ובא לפייסו ואמר לו איני מתרבה לך עד סיבאו פלוגי ופלוגי ס סכנותי לפניכם אבל הבה אינן חפץ אלא פסוק אלו בינו לבין עצמו: קול י לעיר יקרא. קל כביא דין על קרתא מכריתן להם תפוסה: ותפוסה יראה סמן ותפוסה קורא להם הכביא אסר רואה את סמן אשר נתן לב להתבכך ולראות דרכין ותפוסה מוסב על מקרא סלמעלה הימנו: סמנו מטה ומי יערה. הטו און וסמנו מטה הפורענות אשר תדרה אתכם סהנביאים מתרי בכם וסמנו מי הוא אסר יישר אותו הפורענות אס יכולת בדו לקייסמה סגור וינתן לא כן תירגם: עוד האים בית רפס אוררות רפס. הא האים כקודה פתח לפי סהיא תמוה וכן פיר' עוד לסון אורך ימים הוא האים כמו היס ודבר הימים מבינו איסי אבי רוד במקום יסי אף כאן אים במקום יס וכן בסמנאל אס אים להאמין ו ולהסמאל אס יס להאמין ו ולהסמאל וית כן האית העלה בלבכ סיתקיי בית רפס לאורך ימים ואוררות רפס: ואיפת רזון זעומה. מדה קטנה ספסיריכס סתקריכנו לפניו סאן

ולא תשתחוה כ'ס' ולא תשתחוה עוד למעשה ידיך. ולא תשתחוה לאל נכר: עריך ח'ביש' ובבוקריא' וס' י'ס'ר מעליך ויה ערך. והטמדת עריך. וחכרת ערי ארצך. ומלאו פני תבל ערים: וערים נחשת אבד וברם המה. נשוא לשוא עריך. ופשרה לערך. פחאום עיר ובהלות: וברים ג' בקריאה וס' י'ס'ר קרא ואישי חרשין סבינך ומענניך לא יהיו לך: ואישי צלמי עממיה וקמתהו סבינך ולא תשתעבד עוד לעובדי ידך: ואעקר שתילי עממיה סבינך ואישי בעלי דבך ואעפיד ברצו ובחיסמאית פורענות ריז מן עממיה דלא ק קבילו אולפן אורימא: שסעו כען ית דין אומר קוסרין עס טוריא וישמען רמתא קלך: שסעו טוריאית דיןא דיןא ועיקריא מוסדי ארעא ארי דיןא קדם י' עם עמיה ועם ישראל ע עבד תוכתה: עמי מא טבא אמרית למעבר לך ולא עבדית אז מרעא קשיא אסמתי עלך אסחיד ביו ארי אסיקתך מארעא דמצרים ומבית עבדותא פרקתך ושלחית קוסרית למא נביי משרה לאלפא מסרת דיןא אחרן לכפרא על עמי ומרים לאורא לנביא עמי אדבר כען מה מלך בלק מלכא דסנאב וסנאב אטיב יתיה בלעם בר בעור הלא גבורן א אתעבידא לכון משייר שיטין עד בית גלגלא בריל למידע זכוותא דיןא: במה אפלת קדם י' אשתעבד לאלהא דשכינתי בשמי מרומא האפלת קדסוהי בעליון בעגלין בני שנא: היתרעיו באלפי דיקרין בריבבת נחלין ד דמשת דהאיתן בוכרי חלף חובי חיבוב מעי חלף חטאי נפשי: היתוה לך אכשא מה טוב ומה יי תבע מינך אלהן למעבר דין ו דקשוט ולמרתם גמילות חסדא קל גביא דיןא על קרתא סכלן ומלפא דחלין עוד האית בית רשיעא אורצין דרשע ומכילן דשקר מיתין לוט:

והכרתי כשפים מידך ומעוננים לא יהיו לך: והכרתי פסיליך ומצבותיך מקרבך ולא תשתחוה עוד למעשה ידיך: ונתשתי אשיריך מקרבך והשמדתי עריך: ועשיתי באף ובחמה נקס את הגוים אשר לא שמעו: שמעו לא את אשר יהוה אמר קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך: שמעו הרים את ריב יהוה והאתנים מוסדי ארץ כי ריב יהוה עם עמו ועם ישראל יתוכח: עמי מר עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי: כי העליתך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים: עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים ער הגלגל למען רעת צדקות יהוה: במה אקדם יהוה אכף לאלהי מרום האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה: הירצה יהוה באלפי אילים ברבבות נחלי שמן האתן בכור לפשעי פרי בטני הטאת נפשי: הגיד לך אדם מה טוב ומה יהוה דורש ממך כי אס עשורת משפט ואהבת חסד והנענע לכת עם אלהיך: קול יהוה לעיר יקרא ותושיר יראה שמך שמעו מטה ומי יערה: עוד האש בית רשע אצרות רשע ואיפת רזון ועומה: וחו צניע לתלכא ברחלמא דאלהך: וישמא שמע מלכא ושלטונא ושאר עמא דארעא: עוד האית בית רשע ורשע ומכילן דשקר מיתין לוט: אורן ומרים ויצאו שניהם: ושלח לפניך את משה. ובני עמרם דדברי וימים. אנך: במה ח'קמין בקריא' וס' במה ארע בי אירשנה. במה אושיע את ישראל. ויאבר שאול גשו. ויצא הרוח מעד דמלכים. וחברו דדברי הימים. במה אקדם י' אכף. אהבתי אתכם אמר י'. הוגעתם י' ברכיכם. וא' וככה ויאבר דוד אל הגבעים: רשע י' פתחין וס' מרשעים יצא רשע. ולהבות באגרף רשע. פתח חרצובות רשע. וחכס קס למטה רשע. חרשחם רשע עולחה. האוכה באזני רשע. עוד האש בית רשע תניי דפסוק. כי לא אל חפץ רשע. אהבת צדקות שנא רשע. והועבת שפתי רשע. לא יועילו אוצרות רשע. תועבת מלכים עשות רשע. ולבת עס אנשירשע. כדור באהלי רשע. כי לחבו לחס רשע. ולרעת רשע בס' ולא יבולט רשע את בעליו:

מסה ומרי סהתנבאח לכפי' גס התורה כתנה על יד מסה ואחרן ס סהיה לו לפה וס'יהם למרו המצות לאסמים ומרים לכפס אמר דבר הסס עמו פנים אל פנים כאמר ידבר אים אל רעה פה אל פה ולא בחלו במראה ולא בחדו ויהא טובה גדולה ופלאות כי ה הדברים ברורים כאב לבנו ורב לתלמודיו: עמי. הזכיר החסד משה הסס עם יסר על דבר ענת בלעם כסיען להסמיר הכל וטעם ומה ענה אותו סלא הנחתי בלעם לקל'כס וכיוותיו ו והתנבא כי נתתי עליו רוחי בעבור כבודכס וכתוב הוא וכל אשר ענה אותו סבינך א אתכם ויהסס אמר סדבר בלעם ואכיל אתכם מידו וטעם מן הססים כי לא היה בן הסטיל סחטאוס סס ישראלובן הגלגל רק מעט דרך ומעבר ה הירדן והזכיר הגלגל כי הוא תחלת ארץ ישראל והנה הטעם כאמר היתם קרובים להכנס אל הארץ אז סטאתם סטאה גדולה סהיתם כולכם בני מות וחמלתי עליכם ובאתם אל הארץ ו ועזרתי אתכם וכל זה עשיתי אולי תכירו ה הטוב סעשיתי לכם והו למען דעת דרקות וי' במה. ואס כל אחד מכס ויאמר במה אתרצה לאהי סעשה עם אבותי זה החסד וזהו במה הטע' אקדם ומלת אכף ספעלי ה הספל כדרך אסתחזה כמנהג המביא מנחה לארצו: הירכה י' אס אוכל להקריב לו פ פרים רבים כי רכנו באלפים רבים וסמן לקרבן רבבים נחלים אז אס ארצה אתן לו בכורי בעבור פסעי סיסלח לי והטעם ס סתקריכנו לפניו סאן

לי במה אתרצה כי אס בבהמות או בבני פרי בטני הטעם כפול וכל' ברבבות ישראל בעבור ס'יה אחריו וככה הוא האתן בכורי בפסעי כרי בטני בעבור סטות כפסי כמו ויעבר ישראל באשה: הגד. זאת היא תפוסת הנביא ככה הגד לך אתה האדם האומר במה אקדם י' מה טוב בעיניו סתעשה והוא איכנו מבקם אילים ולא בך רק עשות מספט סלא תעשה על בעמיתך ולא תונכו בריבור או כהן רק תעשה חסד עמו בכל יכולתך. והנענע לכתך עם הסס לבדו סתלך ברכיו בתם לבב הפך קפי שרף קול. בעבור סתזכיר סתעשה מספט החל להוכיח ישראל על סתרכס עושים מספט ומסכל במדה וטעם לעיר סומרון או גירוסלס: ותפוסה. חסר אים כמו ואכי תפלה ויראה בלב זה הסס הקורא וכן הוא ואים תפוסה יראה וידע הסס הזכר. ופת אמר כיהא תחת יד והנענע תפוסה ילמדו יראי הסס וזהו הכל: סמנו מטה. סביא הסס לייסר את התעמתי דעמי יערה ולא יאחר ומטה לסון כק'כס זכר וסמו רבות ככה: עוד האים. הכנכר בעיר עוד הו מחזיק ברשעו אס סממק קול הקריאה יס בבינו כביט רפס איתת אוררות רפס ממון סקבן ברפס ובאיתת רזון חסרה פהיא זעומה לסס ולא יאמל בלבנו איכנו ירא מלפני הסס סיאמר בלבנו האוכה במאזני רפסי אסר

לחור
ז' ובי' בוח
כחיה וסבר
לחיה
דברא ותם
בלילוח

וטעם בטיפה משל למהירות ברוח סערה. ועצם אלק רגליו דרך משל למרות העצבים והטעם על המהירות הבאות מהסמים במהרה שהם למעלה מהעצבים : גוער. יבטחו. חסר יוד שלא להתחברות שנים יודין והוא מהבנין הכתר הרגוע תיבטגס כי כאשר יאמר מן יאבד ויאבדס ככה היה ראוי שיאמר ויבטחו רק לא

יִם תִּמְנְגְנָה צִבְחָהּ וּתְכַנְנֵי תִשְׁיָהּ יַעֲמֹד ג' מֶלֶךְ
לֹא יַעֲמֹד רִיחַ וְהִצִּילָה יַעֲמֹד לְיְהוּדִים וְיִדְרַע ג'
יֵם וְהַעֲצִים עֲצַרְעַבְעִיר וְיַעֲצִץ בְּכַתְחָלָה יַעֲצִץ

יהוה בסופר ובשער וברכו וענן
 אבק רגלו : גוער בים ויבשה וכל-
 הגהרות החריב אמלל בשן וכרמל
 ופרח לבנון אמלל : הרים רעשו
 ממנו והגבעות התמגגו ותשא
 הארץ מפניו ותבל וכל יושבי בה :
 לפני עמומי יעמוד ומי יקום בחרון
 אפו תמתו בתכה כאשר הוצרים נתצו
 ממנו : טוב יהוה למעוז ביום צרה
 וירע חוסי בו : ובשטף עבר כלה
 יעשה מקומה ואיביו ירדף חשך :
 מה תתשבון אל יהוה כלה הוא
 עשה לא תקום פעמים צרה : כי
 עד סירים סלכים וכסכאם סבואים
 אכלו בקש יבש מלא : ממד יצא
 חשב על יהוה רעה יעץ בליעל :

[illegible]

הַגֵּה עַל הַהָרִים
רְגֵלִי מִבֶּשֶׁר מִשְׁמִיעַ שְׁלוֹם חֲגִי
יְהוֹדָה חֲגִיךָ שְׁלָמִי נִדְרֶיךָ כ

[illegible]

שְׁלֵמִים וְיִהְיֶה תֵּיגֵד שְׁלֵמֵי בְּדָרְךְ.

בְּקִרְיָא וּסְמִי' חֲסִירֵי אֶת יִינֵךְ מַעְלִיךְ. וּבִשְׂר קִדֵּשׁ יַעֲבֹרוּ
מַעְלִיךְ:

מגזרת נאחו בבקך ומלת סבאים תואר כדרך הסכוי בזהלים גם עבוס וכריך :
וכסבאס . כאמר הם סותים . אכלו יחדיו נסרפו באם כסיהו נסבכים יחד זה
בה כמו סירים סבוכים ויהיו סבוכים בסכרותם אז יהיו נאחים טסרפו באם יחד
כקס יבס גמור מרוב יבוסת הסירים וחמיות הסכרות והנה נתן מסל מהמים
ומהאס וכל זה בעבור מלך כיכוס סהגלה יסר' וחסב להסחית פליטת יהודה וזהו
ממך ודנעס הס דברי רב סקה מפי ארונים כמו סאומר בספר מלכים אסר סלחו
מלך אסור לחרף סס י' : כה . אס היו אכסי כיכוס בסלוס ער היום וכן היו רבים
ואלה דברי הסס לכנסת יסר' כך נבזזו מפעלי הספל כמו נגולו כספרי : ועבר .
כמו מקרה סעבר ולא יסוב : ועניתך לא אענך עור . על דיו : ועתה . כתוב בימי
חזקיהו אסר יסר' מאסור וממכרים : וזה . עתה ידבר אל מלך כיכוס וטעס
וכה גזר : לא יזרע . סלא יעמר זרעו הנקרא בסמו : אסס קברך . בבית
הכה . חגי יהודה . הס סנמלטו מיד סנחרוב : עליה

אלהיך כמו שאמר בספר מלכים והוא משתחוה בית נקודך אלהיו ושם הכה בחרב: הנה. חגי יהודה. הם נטמלו מיד קנחריב: עלה

כילא יוסף עזר לעבדך. אחת הבלעל כולו ככרת הוא חזקו: עלה מפין על פניך כבוד מצורה. המפין אשר עלה על פניך את ארץ יהודה ויהיו עמיו הוא כבוד מצורה כבוד כבוד מלך בבל שהוא כבוד עליו: כפה דרך. הבט אחת איש יהודה אל אס הררכים ותראה את ההולכים לכור עליו ויחזקו מתוך ואמין כח מאד: כנאון ישראל. כמו

סיהיה ככר: סקוקם בוקים. בזום והריקום לסוף בקיין כפל על גפן: מגן גבורה. סל כבוד כבוד הכרים על אסור:

מאד: מאד מליהם ואנשי חילם: מתולעים: לבוסי זהור: באס פלרת הרכב ביום הכינו. ביום סה' מכין לכאח בצבא מצחצח רכב כרזל סלו ולא ידעתי מהי פלרות ואומר אני סהוא מין המצחצח ברזליה ויש פותרין פלרות לסוף לפיד אס כדרך ההפך: והברוסים הרעלו. ורבי משריתאון מסרבלק בצעונק. הרעלו משוטפין ורומה לו הענפות ו הסרות והר לות ובלסון מסנה סנינו מריותעולות במסל סבת: יתחוללו. יהנוצצמן בסנעון: ימתקסון. קל נקום זיניהון מסתמעהווא מלסון והסיקו ה יקובים כמטק גיבים הסמעת קול: ירנצו. ירנעו את הסומעים ככרין הללו הטורדי את הבריות כן תי: יזכור.

מלך אסור את ארדיו וגבוריו ודמה בלבו לאתולהלס והם יכסלו בהליכתם: ימהרו חומתם. לום לרוץ אל חומת העיר כל תיבה הכריכה למד ב תחילה הטל לה הא בסופה: והוכן הסוכך. יבנו מגדליא ויש לפרט והוכן הסוכך והמלך כ כדיון בבלי זיכנו כמו ממסח ה הסוכך לסוף מוסלי: שער הנהרות. שער העיר אשר מצד הנהרות: וההיכל כמנו. כרע וסמכא אבני בליסטא הכזרת בכתלים: והוצב. היא המלכס הכצבת לימין המלך כדא כצבת סגל לימין: גלתה העלמה בגלוי הלכה במדי והעלתה מן העי: מנהגל כקול יוכים: מנהג עצמ בקינה כקול יוכי המהונכל מנהגות מדי יוככט בלעז: מתוספות על לבדיהן. מקיסות דיהן על לבן כהיקם בתופים: וכינה ככריכת מים מימי היא. מיום סהיא נעשית יטבה בשלוח ואין מניד ככריכת מים מכוכבים סוף זזים מתקומם: והקה. עתה מרוב דוחקים למדו לנום ובים: עמדו עמדו. אומר להם ואין מפנה לבו לסמוע ולעמוד: בזוכס. אחס הבאים על כינה: אין קצה אין חסכון: לתכונה ולאזרותיהם על סס סהכסף והזהב הנתון באוצר כנון בחסכון כמה דאת אמר את הכסף המתוכן: ככר מכל כלי חמדה. לסוף הכבדים כמו התכבדי בילק לסוף מכבד הבית אסקוונט בלעז לכבד אותם מכל כלי חמדת וכן תי' ספוכל מאני חמדתא כבוד כמו זכור סמור: בוקה. ריקיני: ומבוקה ומרוקנת על די בוקקים: מבולקה. מפורצת בחומותיה איסר טורא בלעז: ופיק ברכים. כסלון ברכים כמו לפוקה ולמכסול: קבצו פארור. סחרור: כקדיל: איה מעין אריות. קינה היא על כינה סהיתה מדור מלכי קסים וחזקים כאריות: אשר הלך אריה לביא סס. אחר דהו אולין מלכין וסבדין תמן ביניהן הא כאריה דסרי לרצח: אריה טורף בדיבורתיו. מלכיה היזמביאין סלל רב עד סהיה די לבני ביתם: ומחנק. בהמות לאורך לבאותיו כלומר מרבה אוצרות לבניו: ומלא טרף חוריו. וממלן אוצריהן חטוף: רכבה:

עלה. עתה סבלרבר אל כינה והמפין הוא כבוד ככר: כבוד מצורה. דבר למלך כינה וככה צפה דרך מים צופים ברכי והנגד אמר כי כבוד סס הפועל כמו ויכלת עמר וככה צפה דרך לבלה הפסע ודע כי עתה יסוב הסס סבותאון יעקב כנאון ישראל בהיותו בארצו הטעם יסובם לגאונם כמו סהיו יסר מימיקם בבאונם ומלת בקוקס תורה כי הפועל יוכא והכה יהיה גפן בוקק פועל והפעל הוא ה ספרי סיהיה לו או תהיה כמלת סס סתמעה עומל ויזכאה וטעם כי בקוקס סמוס כנפן בוקק על כן: וממוריהם. כמו ויכרתו מעס זמורה וסב לפרט המפין ה העולה: מגן. חמר רבי מסה הכהן כי ג גבורה סתופסת הא לסוף רכוס וככה ב בהתפללו בעד רעו ולא דבר ככונה כי פיו כמו סהיו אחיו אחיהו סיו סהיו וטעם רעו סהתפלל בעבור כל אח וגבורה סס המין סכולל גבור הגבורים: מתלעס. סלובסם תולעס: בי' הכינו. הרכב כילואס פלרות יזכא במרוצתו ומלת פלרות זרה אולי היא הפוכה לפירות: והברוסים הרעלו. כמורשיו ברוסי העיר ופית אמר כי סס

לעבור ד' מל וסמ' יהי כאשר חסובל הגוי תכנא. גס צדוק וכל הליס אתו. לא יוסף לעבור כך בליעל: כלפידים ג' מל בליש בקריאה וסמ' ויכער אש כלפידים. מראהם כלפידים. ספיו לפידים יתלכנו. וכל העס ראים חלפים נתיב ושארא לפידים

כילא יוסף עזר לעבדך כד בליעל בלה נכרת: עלה מפין על פניך כבוד מצורה צפה דרך חזק מתנים אמין כח מאד: כי שב יהוה את נאון יעקב כנאון ישראל כי בקוקם בקקים וזמריהם שחתו: מגן גבוריהו מאדם אנשי חיל מתלעים באש פלרת הרכב כיום הכינו והברושים הרעלו: בחוצות יתחוללו הרכב ישתקשקון ברחבות מראיהן כלפידים כברקים ירנצו: יזכר אדיריו יכשלו בהליכותם ימהרו חומתה ויהכן הסכך: שערי הנהרות נפתחו והחיל כל נמוג: והעבגלתה העלתה ואמהרתיה מנהגות כקול יוכים מתפפות על לבכהן: ונינה ככרבת מים מימי היא והמה נסים עמדו עמדו ואין מפנה: בזו כסף בזו זהב ואין קצה לתכונה ככר מכל כלי חמדה: בוקה ומבוקה ומכלקה ולכנמס ופק ברכים: וחלחלה בכל מתנים ופני כלם קבצו פארור: איה מעון אריות ומרעה הוא לברקים אשר הלך ארליה לביא שם גור ארליה ואין מחריד: ארליה טרף בדי גרותיו ומחנק לל באתיו ומלא טרף חריו ומענתיו טרפה:

אובסין בקיורא: אן מדורי מלכיא ובית מלכיא אחר דהו אולין מלכיא תמן בגיהון שבקין וא כאריא דישירי על צדיה לרותען ולית ומניד: מלכיא סוף חטוף לנשיתו וביניא לבניהון וסלן אוצריהון חטוף וביריניהון ביתא:

כתיב: נפתחו ג בקריאה וס' וארכות השמים נפתחו. שער וגזרות נפתחו כבוד כ' חס בליש וס' אה כל הכבד הזה. ככר מכל כלי חמדה: פארור כ' סמ' כל פנים קבצו פארור: ופני כולם קבצו פארור: טורף ד' חס' סים קשר נביאיה. אריה טרף בדי: פצו עלי: טרף נפשו:

כתפס ארמון המלך וזהו וההיכל כמנו: והצב. לא מצאתי למלה זו פירו יתיר ככר מדברי רב סמואל הנגד כי הצב סס המלכה על כן גלתה העלמה על המרכבה להוליכה במביה ואמהותיה סהיו כוהגות אותה דמות לקול יוכים בהמותן. מתוספות. דרך התוף להכות בבור: וכינה ככריכת מים. היתה מליאה תימי קדם עומר ואכסיה כסים ואומרים זה לזה עמדו עמדו אל תברחו ואין מפנה מיסוב פניו על כן בזו כסף דברי הכביא לכסדים: לתכונה להון סהכין: בוקה ומבוקה. גורה אחת להס כדרך גאה וגאון י' עזי ומעיו: ומבולקה כמו הנה י' בוקה הארץ ובולקה וטעם בוקה גס מבולקה כמו סממה תהיה כינה: ולב. כל סומע כמס: ופיק ברכי. על דרך ופיק רצון אף הוא מעט רחוק והכוכן כי הוא כמו לפוקה ולמכסול: וחלחלה. חיל וחילה כפול: פארור. ככר פירשתיו: איה. בעבור זה יתמהו הסומעים ויחמרו וכל זה דרך מפלעל כינה סהיו סולכין לטורף טרף להחריב כל העולם וטעם הלך ג מעון אריות: אריה טורף. להפסיק גרותיו: בדי: מלסון די הסיב לו רי סס ומחנק. סחיו להיו טרף לל באותיו ומענתיו מלא טרף:

בבאונם ומלת בקוקס תורה כי הפועל יוכא והכה יהיה גפן בוקק פועל והפעל הוא ה ספרי סיהיה לו או תהיה כמלת סס סתמעה עומל ויזכאה וטעם כי בקוקס סמוס כנפן בוקק על כן: וממוריהם. כמו ויכרתו מעס זמורה וסב לפרט המפין ה העולה: מגן. חמר רבי מסה הכהן כי ג גבורה סתופסת הא לסוף רכוס וככה ב בהתפללו בעד רעו ולא דבר ככונה כי פיו כמו סהיו אחיו אחיהו סיו סהיו וטעם רעו סהתפלל בעבור כל אח וגבורה סס המין סכולל גבור הגבורים: מתלעס. סלובסם תולעס: בי' הכינו. הרכב כילואס פלרות יזכא במרוצתו ומלת פלרות זרה אולי היא הפוכה לפירות: והברוסים הרעלו. כמורשיו ברוסי העיר ופית אמר כי סס חמיות: בחוצות. אמר ר' יוכה ישתקשקון יכוסוק אל סוף: ירנצו. כפול האות האחרון והפעל כפל ירנצו כפסס מעזרת דן וככה ויתרנצו ה הנבים: יזכר. כאסר חכור האויב סהוא מ מלך כסדים בעבור מרוצתם יכסלו ב בהליכתם: ימהרו. אל חומות כינה: והוכן. מגדלי העץ הגדולים ופית אמר כי יזכור מלך כינה א ארדיו יכסלו ויברחו אל החומה ויכינו ה סמגים לסוכך ע עליהם וזה לא יועיל להם כי שער יורה כי מפאת הנהרות כ

רבה: דבר כבד מזה קרטרין בלעז הא יתירם הוסיף הלסון לכה מרכבו וכן
 סיר אחר חלאתה זה זהם רב: ולא יסמיעו קול מלאכה: קול מלאכה כמו
 טעמו כבד רב טקה וחבריו סלחו אסור ויקראו בקול יהודית: פרק גזל סמפרקו
 מיד בעליו: לא ימנע טרף: מתוכה תמך: קול סוט: להכות סוסים היה כסמט

בה תמך: קול רעש: אופני
 מרכבות: וסוס דוהר: רולב
 ומקפץ וכן מדהרות דהרות א
 אחריו: ולהב חרב: רולמלא
 בלעז כל סכין וחרב קרוי להב
 כמו ויבא הכבד אחר הלהב:
 וברך חנית: חנית מרוטה
 ומברקת אור יבא ממנה פלדור
 בלעז: וכבוד פגר: היו
 מרכים פגרים ולא היה חטטן
 לבנות כבילות המושלכות בה
 עד שהיו עוברים כסלים בגויות
 הפגרים: מרוב זנביו זוכה:

משוב חנופת עיר שהיו יורעים
 לפתות לבתלמי הארץ להתחבר
 עמם וסוף כובשים את תחתיהם
 מוליד: הם סבולי בגדי אשה:
 מערך: גילויך כמו שריה בפת
 סקודים: בגדים צואים
 המכונים אותך לפי הענין: ס
 פדיתם את לונכה דבר הכתוב:
 כראי: זבל לסוף והסיר את
 מוראיו בנזכר: ידו ממך:
 יתחק ממך: היתבי מוא
 חמוץ: ומה תבטחי בעושרך
 עבדוהך וכי גדולה את מוא
 היא אלכסנדריה של מצרי חמוץ
 לסוף פירגו מוא הגדולה שהיה
 אומנת מלכי מצרים דמרי בה
 מלכי: אסר חילי: אסר היה
 הם להם לחיל ולחומ סורא ובר
 סורא: כוס עצמה: כופיים
 היו לה לחוק: פוטולוכים היו
 בעמדת: והפוטים והלוכים
 אסר היו בעמדת: גם הם היו
 חזילה: גם היא לגולה הלל: אף
 היא הלכה בגולה חפכ גדולת
 לא עמדה לפני כבוד כצר:

רתקו: כבדו לסוף רתוקות כסף
 עשה הרתוק סלסלת: כזיקים:
 סלסלות: גם את: אף לפי
 גדולתך תסכרי כמיתה בכוס
 התעלה ותהיה נעלמה: כל
 תבדריך תאנים עם בבורים:
 כל ערי תבדריך יהו נוחי לכבם
 גלבו מה מתוכם כאלו תאנים
 וכהן עם בבורות מבוטלות: ס
 פנה שמשמחי החילי נופלים
 חכורים לתוך פיה האוכלים:
 תאנים חילי תהיה: אם יעשו:
 אסר אם יעשו בדי ארס בחזק:
 מי מעור סאבילך: עד סבאים
 לצור עליה אופקים להם בני ה
 העיר מים רבים לתוכה בתוך
 חביות לסתו בימי המצור כסאין
 בתוכה בורות: באי בטיט
 ורמסי: אותו ללבו ממנו
 לבנים כדן לחזק בברקי ה
 החומה: החזיקי מלכך: אחי
 ביד המלכך העשו לרפום ה
 הלבנים ללבו בתוכו: התכבדי

הנני אליך: נכוח: טעמן: מרוב חוס האס והטעם על חרון העם: טרפך:
 הטורף שהיה טורפת והא מלאכה תחת יד סימן לסוף כבדו עונוי ויחלואי
 והטעם רב טקה וכתוב כד מלאכה: היו: ים אומרים כמו או או היו מלת
 קריאה כמו חזיון המלטי: כלה: בכל פרק מקום דרכים ברחובותיה היא
 מליאה כחם ומלת

ישיש וסימ נמסר בסדר בשלח ודמיה סימן: מעלה חפתחין בקריא וסימ והי שמואל מעלה העלה:
 ונני מעלה לה ארובה: ולבנה ארובה מעלה עליכם: והשכתי למואב נאם
 י: פרש מעלה ולהב חרב: מעלה נשיאים מקצה הארץ: כי דבה אנכי מעיר ומעלה על בבל: וסימ בלשון

הנני אליך נאם יהוה צבאות
 והבערתי בעשן רכבה וכפירך ת
 תאכל חרב וחרבתי מארץ טרפך ולא
 ישמע עוד קול מלאכה:

הוי עיר דמים בלה כחש פרק מלאה
 לא ישיש טרף: קול שוט וקול רעש
 אופן וסוס דהר ומרכבה מרקה:
 פרש מעלה ולהב חרב וברק חזית
 ורכחלל וכבד פגר ואין קצה לגויה
 יכשלו בגויתם: מרב זנביו זונה
 טובתחן בעלת כשפים המכרת גוים
 בזנוניה ומשפחות בכשפיה:

הנני אליך נאם יהוה צבאות וגלית
 שולך על פניך ורדאית גוים
 מערך וממלכות קלונך: והשלכתי
 עליך שקצים ונבלתך ושמתך
 בראי: והיה כל דאין ידוד ממך
 ואמר שדחה נינוה מי ינוד לה מאין
 אבקש מנחמים לך: התיטבי מנא
 אמן הישבה בי ארים מים סביב לה
 אשר חיל יסמים חומתה: בוש
 עצמה ומצרים ואין קצה פוטולוכים
 היו בעזרתך: גם היא לגולה הלכה
 בשבי גם עלליה ירטשו בראש כל
 חוצות ועל נבבדיה ידו גודל וכל
 גדוליה רתקו בזיקים: גם את
 תשכרי תהי בעלמה גם את תבקשי
 מעוז מאויב: כל מבצריך תאנים
 עם בכורים אם ינועו ונפלו על פי
 אוכל: הנה עמך נשים בקרבה
 לאיביך פתוח נפתחו שערי ארצך
 אכלה אש בדיחך: מי מצור
 שאבי לך חוקי מבצריך באי בטיט
 ורמסי בחמר החזיקי מלכך:

לבעלי רבבך אתפתחו תרעי ארעך אכלת אשתא תוקפך: מיא בעצירא כנושי לגיוך
 תקפי כרפך אסגא סרווא ושעבדי בטיא אתקיפי ביניניך:

ארם שמואל אסיא שיעי נהריהן דמואבי וברק ברקן בכבל: ג מל יוד בליש ראיה וסימ ודאית: גוים
 מערך ונבלות קלונך: כי קולך ערב ובראך נאוו: וראו לפניך בראינו ובראיה: שקצים חסר בליש
 וסימ גם את האבות ואת הדערים ואת התרפים דמלכים: והשלכתי עליך שקצים: ושקציו בבין שני: וכל
 שקץ השקץ דבו חס בכב מל וסימ והשקץ משוכם: שקץ שוכם: גלה ד חס בליש בקריא וסימ גלה
 וסורה ואלה מי גדל: אף היא לגולה הלכה: עם הגלה אשר וגלתה: וישבו החתים עד וגלה: אוכל ד
 בקרי וסימ כי אם תלחם אשר ווא אוכל: וזה כאשר יחלם הרעב: אם ינעו ונפלו על פי אוכל: גם איש
 שלום אשר בשותי בו:

מאט מים טרם בא הכמדים מת: אי אותם בהיותך במצור וטעם לבנת או מלכך מקום מעמם הלבנים: ספ

העלה
 חלחלה
 וכל סמאל
 אסירא סיני
 סמאל
 רחוקא
 עברת ברתך
 בבבל

שם התכבד. שם הפועל. התכבד. מתכבד. אלהיך עש כבוד בלי מספר. הרבות. עד עתה הרבות. רובליך כמו סוחר. וקירוב ממנו ולא תלך רכיל וכולם יהיו כילך שפוט על הארץ ויעקף ולא כראה. מכזיר. רגשות הזון לא ירענו טעם לה והיא מגזרת נזר כעל הנזר שלך היו רבים כארבה. וטפסרין. כמו סריך והמלה רביעית.

בלי חבד. כגוב גובי. כמו יוצר גובי כמו ק. קרס קרסים. שמש זרחה. כחום היום. ונודד. כמו באין תהומות חולות. מהכפולים באחרונה. מקומו. מקום אחד מהן כי כן דרך ה. הארבה ביום קרה מ. מבקשים לרוב מלך ו. ומקיסים העיר וחוסים בגדרות מהם חומות העיר ובחום עליהם השמש כדור והולכין אחד מהם לא נותר ולא נודע היה מקומם כאילו לא היו. כמו. כמו לא יכוס. יסככו. כמו יסקטו ולא יתנועעו. כפוטו.

כפזרו וכמנוה ופסו פרשיו והטעם כמו כ כפוטו וכמנוה ויכחל ופסותם. אין כהה. מגזרת ותכהין עניו מלא יתפסטו הפך פ פטוי הנגזר ויחל ל להפך ויש אומרים כמו חסכה ומלת חלה מבין כפעל מבזלח והפועל עבר או הוא תואר ותחם מלת היא כי הזקן מתוך שהעור סקמט סביב העין וגם ככה בתעין לא ת תתפסט המאור אז ו ותכהין עניו וככה ה הנגזר כאמר היא כהה מעור הנגזר כקמט ולא פסס אז יחל להפך.

ספר חבקוק

זו הנביא לא ידענו דורו ולא משפחתו וכיבא על מ. מפלת הכסדים והחל לרבר זה הנביא על ל לשון חסדי ישראל ש מהיו נועקים אל הטם מחמם נבוכד נכר. עד אלה. מלת אלה תמצא על זמן ועל מ מקום וככה מלת הלום כמו אלה אחכו עולים מהטעם לאי זה מקום אנו עולים. אזעק

אלך. כזעקת אים טעמה לו חמם. למה. זה האין טעמה אים און. און ועמל הם מס דבר סכולל לכל דבר עון ולכל חטאת אשר יעמל האדם כי הוא און ועמל וצניע ריק ומלת למה תשרת בעבור אחרת ולמה עמל תביט. והטעם און יוכל אים לעשות און ועמל במקום ממעלתך וטעם יסא יגבה או יסא ראם ויפתאמר ויהי אים ריב כמו ואכיתפילה. על. תגז. כמו ויפבלו כל זמן שאדם חירופק לבו בקרבו ובטעמה שאמר לו יוסף חידם לבו ולא דפק כי כהה כמו אל תתני כזבת והעד ותחי רוח יעקב אביהם וטעם תפוג תורה תדם כאילו אין דין תור בעולם ומכתיר. סובב מגזרת כתר שהוא עגול. ויפתאמר כירמע מכתיר עם הדריק וזה סדר הכביא על דבר נבוכד נכר שהרג חסידים ועתה החל נבואתו. ראובנים והטעם. אה שמעתי כזאת. והמהו. מבין התפעל והטלם והתתחמו כי תתמה טרפו. כי פועל פעל. הטם במיכם ואחר סודע הוא שהוא פועל הכל לא הזכירו. כי. הכמהר. שאין לו מחשבתה כהוה רק יעשה דברו במהירות וטעמהו ולבבמהרים. אים. פתו. מגזרת כסאיות. וקלו. מזויב עבר. בתחילת הערב יבאו לטרוף. וכפון. התפסטו ויפתאמר מגזרת תרגום ארמית ואין לו טעם.

זרחה לו. אם זרחה חטמט עלי דמים לו. וישכמו בבקר והשמש זרחה. שמש זרחה ונודד דנחום. וחצרעת זרחה במצחו. וא זרחה לבסירא שמי. ולא תשמע ד' וסם נבסר בירמיה ס' ה' יהו ריבחר טן יד פסל בטעמא תרין חוטרין פ' השפחה כן רינה לעולם לא ישרתוה כי אם מרבא אך ביד מקובות

לחמן ייחזן עלך עממא ותקפין כאשתא ישיצוניך קטולי חרבה יתפגשו עלך משירות עממין ע דסגיאין כזחלא יחפוניך בקמצא יחפוניך כגובא. אסגית תגרך ככוכבי שמיא הא כזחלא דישלח ופרח. הא טסך מצלהבין כגובא וטפסרין כזחל גובא דישלח בכתליא ביום קריר דכר שמשא דנחא עליהוה סתבדרינ וליא א אתידע אתרהוה לאן ערקין. אתברו ניכרך מלכא דאתור גלו עם משיריתך אתבדרו עמך על טוריא וליח דמכניש. לית דכאב ליה על תבריך ספרעא מתחך כל די שמעו שמעךך טפחו ויריהו עלך חריאו ארי על מן לא עזרת מחת בישתיך תדירא.

נבואתא דאתנבי חבקוק נביא. עד אימתי יאנא ס מצליחלא גלי קדמך קבילנ קדמך על חטופין הלא יוכלא קדמך למפרקו. למא אנטחוי אנוסין וססתפל בעברי ליאות שקר בזוין וחטופין לקיבלי דבתחרותא ו ובזרוג אינון סתגברין על כן פגת אוריתא ולא נפיק לאפרש דינא ארי רשעיא מסלעמין לצדיק. על כן לא נפיק דינא כיון וחזו בעסמל ואסתכלו את רפושיהו ארי עובד איתעביד בימיכון לא תתימנון ארי ישתעון לבזן. ארי הא אנא מקים ית כסדא עמא מוחל וקלילא דאזיל לפתא ארעא לאחסן קרוון דלא דיליה. איסתנין ודחילין אינון מיניה דיניה וגזרתיה נפקין. וקלילין סגמריא ססותיה וחרופין סדיבי רמשא וירדון פרשיהו ופרשיהו מרחיק וירדון משתתן כנישרא דטאים למיכל.

ישרתוה דרגא עם ב מרכות וקראו הרין חוטרין וס' מבא לו יין וישת. למה תעשה בה. אשר לא עשו אות. וקרא לה נבא. הלא טוב לנו טוב מצדיקה. נעלם סן הבלך אשר לו הגיד להדלכלים. חבירו דדה. ויחננו אלחנכא אלה. נענית לו בה. מבא לו אלהו בסביב. הלא זה אור מוצל באש. ודי לא ידע תהודעון. יהי לב לעם לעשות. יהו ריב ומדון ישא.

ישרתוה דרגא עם ב מרכות וקראו הרין חוטרין וס' מבא לו יין וישת. למה תעשה בה. אשר לא עשו אות. וקרא לה נבא. הלא טוב לנו טוב מצדיקה. נעלם סן הבלך אשר לו הגיד להדלכלים. חבירו דדה. ויחננו אלחנכא אלה. נענית לו בה. מבא לו אלהו בסביב. הלא זה אור מוצל באש. ודי לא ידע תהודעון. יהי לב לעם לעשות. יהו ריב ומדון ישא.

זה האין טעמה אים און. און ועמל הם מס דבר סכולל לכל דבר עון ולכל חטאת אשר יעמל האדם כי הוא און ועמל וצניע ריק ומלת למה תשרת בעבור אחרת ולמה עמל תביט. והטעם און יוכל אים לעשות און ועמל במקום ממעלתך וטעם יסא יגבה או יסא ראם ויפתאמר ויהי אים ריב כמו ואכיתפילה. על. תגז. כמו ויפבלו כל זמן שאדם חירופק לבו בקרבו ובטעמה שאמר לו יוסף חידם לבו ולא דפק כי כהה כמו אל תתני כזבת והעד ותחי רוח יעקב אביהם וטעם תפוג תורה תדם כאילו אין דין תור בעולם ומכתיר. סובב מגזרת כתר שהוא עגול. ויפתאמר כירמע מכתיר עם הדריק וזה סדר הכביא על דבר נבוכד נכר שהרג חסידים ועתה החל נבואתו. ראובנים והטעם. אה שמעתי כזאת. והמהו. מבין התפעל והטלם והתתחמו כי תתמה טרפו. כי פועל פעל. הטם במיכם ואחר סודע הוא שהוא פועל הכל לא הזכירו. כי. הכמהר. שאין לו מחשבתה כהוה רק יעשה דברו במהירות וטעמהו ולבבמהרים. אים. פתו. מגזרת כסאיות. וקלו. מזויב עבר. בתחילת הערב יבאו לטרוף. וכפון. התפסטו ויפתאמר מגזרת תרגום ארמית ואין לו טעם.

התכבד. צמטאטי הממד. כילק. הנזמר ומכלה כל יריק המדה. ויש פותרין התכבד כילק תתכסי נבוכד גייסות כילק והתכבד לשון עם כבד. ילק פטט ויעקף. יהיו קלים לזאת בשחורה כילק המוטט ועקף. מכזיר. סריך והטם יסוד וטורף בתיבה כהם על מסמרתך ועל מסמעתך ועל מכעלך ופעמים מהיא כופלת ממכס כמו נזיר אחיו וכן כזיריה סריק. וטפסרין. הממונים סלך. כגוב גובי. כחילי גובא גובא קומלנטטריך בלעז. החוכי בגדרות כיום קרה. כן דרך הארבה הזנב והילק בעל הקור נדבק. בכתלים וכסבא חוס קן נודדים ממם והולכים להם כך תלו כל עמך. ונודד. ואטלטל. ולא נודע ממקומו ואים איפא הם ואנה הלכו. כמו רועך. לשון תנומה. יסככו. חין יכולין לקום. כפוטו. כמו כפוטו וכל האותיות היוצאות ממנו אחר מתחלפותו. בזו זין סין סך כלי כולן יזכאין מסוף הלסון ו וסולי הסיני. אין כהה לסברך. אין מיר על סברך כי הכל ס סמחים. כהה לשון דבר עמוס. תקעו כף. לסמוע.

ספר חבקוק

המשא

אמר חזקיה מטול נבואתא מתא

סכמא וקיבל ברוח הקדש. עד אלה י. בופה היה ברוח הקדש נבוכד נכר העתיד למלך בכיפה ולהיו מיר ליםל כענך סכאמר נבואתו כי הכנס מקיס את הכסדים וגו' ועל זאת היה מתאוכן ומתפלל. אזעק אלך חמם. אזכיר לפניך חמם העשוי לי ואיך מושע. און. בזה וחמם. ועמל תביט. עמל זה אתה מבטט ואיך עזר. ויהי ריב ומדון ישא. וזה הרעש הכושא ריב ומדון הוזה ומתקיים ומכליל ויהי ויתקיים אותו אמר ריב ומדון ישא כן תרגם יונתן. על כן חסד תורה. על זה שסדאל רואין הכלחתו סל רסע תפוג ותעבור תורה מהם וישמחו לו ויסתחונו לכלם בבקעת דורא. ולא יבא מספט. הדת לאמיתו. מכתיר. סובב כמו אבירי בסן כתרני. לא תאמינו כייסבר. זאת לכס אשר אני מקים את הכסדי הטם אשר לא היה כדי להבראות כמו סכאמר זה העם לא היה הם אח' מעלסם דברים שהיה מתחרט על ב כריאתם ועתה יקום ויהיה מר וכמהר לרזן וללכת למרחבי וארצות כל הגוים. ממנו מספטט ושאתו יבא. ממנו סופטים ממנו מלכים המטילין מסא ואימה על הכל מספטט וספטיא בלעז.

ופטו פרשיו. רבו פרשיו. לחמם

לחמם יבא. לסלול ולבנה. מבמת פניהם. לסון הגמאניכא. תמא
 ארץ רץ במרובה למעלה קלה כבדת ארץ כאלו גמע וסתה הארץ סלפנו ואף כאן
 מבמת פניהם גמיתא סליפת פניהם רומה לרוח הקרים עזה סברוחות כן תרגם
 יונתן: והוא במלכים יתקלם. מתלוצץ בהם וכל לסון קלסה לסון רביר הסברים
 ביום לטובים להעפר לרף בל:

מסחק. כמו סחוק כמו מסמר
 מסתור: לכל מכבר יסחק.
 אם ארבו במכבר חזק סחוק לוי
 ויכבד עפר. עליה ברוב
 חיילותיו כל אחד נוסא משא עפר
 והרי היא לפני החומה תל גבה
 וכלחמים בה על העיר והיא ס
 ספיק סוללה כי כולן מתורגמו
 יכבד עליה מלית ואף היא לסון
 מילוא סהיה בעיר דור הוא תל
 גבה וכלחמים בה סעל ראשם
 מעל גבו וסליפות משפס
 לזרדן וסביב מתגלותיו חומה
 כמכה להחזיק העפר מלפול:
 אז חלק רוח. אז בראותו רדכו
 כלחה רוח חולפת ועוברת עליו
 רוח אשמה. ומהו הרוח זהו
 כחו לאלהו הכח הזה הו' מתן
 לאלהו ואומר אלהי עשה לי כל
 החיל הזה. אמר הכבד ואתה
 למה תחרים לכל זאת הלא אתה
 מקדם אלהי קדושי אשר לא ח
 תמות וזה סכתוב לא נמות אחר
 מתיקוני סופרים סבמקרא הוא
 סכינה סכתו וכן והפחת אותי
 וכן הרבה סמכוסים בספרי
 ולפי תיקון הסופרים זהו פירושו
 הלא אזה אלהי מקדם קדושי
 אל תתנכי למות ברו: ו' למשפט
 סתנו. ידעני כי לא העמדתו
 לזה אלא לספוט את המורדים
 כך ומכל מקום כל זה למה י
 מתקיים הלא טהור עינים אתם
 מראות בדע: והבט. כמו
 ולהבט אל עמל: דריק ממנו.
 סתורא מסמא את עיני בדריקו:
 ותעשה אדם. לפי הרשע הזה
 הפקר כדני הים סכל הרובה בד
 מהס כלה בזכה העלה. כל
 האדם זה הרשע העלה בזכה
 סלוי יגורו. לסון אגרה
 בקציר נהרסו ממגורות: יזכר
 לחרמו. לעו סלוי סהוא אומר
 סהיא כובסת הכל לפני:
 סהמה. כמו בהם בסבלס:
 בריאה. סמה: העל כן יריק
 חרמו. יס תמיות הרבה
 המתקיימות כמו הנבלה כגלתי
 דעלי הרואה אתה אף כאן
 הנראה בעיניך סעל כן הוא ח

כלהו לחטוף אתן מקבל א
 אפיהו דמן פרוח קדומא וכנש
 כחלא שיביא: והוא על מלכיא
 סתלעב ועל שילטוניה סתיך הוא
 לכל פרך תקיף סעיק וצבר סילית
 וכבשה: כן על דראימת רוחיה
 עלוהי עדיא סמלכותיה וחב על
 דאסגי וקרא לטעותיה: הלא את
 יי בריית עלמא מבראשית את
 אלחא דין קשוט על כל ברייתך
 קדיש בעובדי הימנותא סימך
 קיים לעלמין למעבר דינא ב
 ברייתו ויתקיף לאתפרעא א
 אתקנתו: בריר סימך סלסחיו
 בעובדי ביש וסלא סתפלא בעכרי
 ליאות שקר הלא גלי קרמך ולמא
 את ססתכל באונסין ואת יחב
 ארכא לרשיעיא ומסלעמין ל
 לרשבין מנהון: ועברתא אינשא
 כנוני ומא ברייתא רלית שולטן
 עלוהי: כלהו דמן לצידן
 דאחיד נונא בחבתא כניש ליה ב
 בחרמיה ורמי ליה במצותיה על
 כן חרי וראין: על כן מדבח
 לזניה ומסיק בוססין לסימיותיה
 יארי בחון טב מכליה ושירותיה
 סטעסמא: העל אילין ישלח
 משרתיה בתדירא לאוספא ע
 עמסין ולא בחיים:
 אמר נבייא על מטרתי אנא קאים
 עתיד משש על מצורתי ואסכינא
 לסחוי מה יתמלל עמי וסח איתותב על בעותי:
 נבואת וספרשה על ספר דאוריית בריל דיוחי לסתכם מן דקרי ביה וארי עתיד נבואתא
 לזמן ומתקן קיצא ולא יבטיל אסיתו ארל לפתגם ספרו לה אריבזי סניה ייתי ולא יתעקב:

יבוא הדסמיני בקריא וסמ ואס בוא יבוא הכהן וראח.
 ככל. אס יתפחה חכה לוי. בוא יבוא ברנה נשא אלבותי

קדושי חור מן יח מלין חקן סופרים וסמ נכסר בריש ספר במדבר סיני:
 לבנה תכיש כוגדים תחריש. יבשו הכוגדים ריקס. ורשעים מארץ יברחו.
 מל וסמ ותמיד להרג נגים. ורעיהם לא יחמלו. ואסלדה בחיל ואלא יחמלו. כי קאזה חמת נבר: בוא

כלה לחמם יבוא מגמת פניהם
 קדומה ואספך בחול שבי: והוא
 במלכים יתקלס ודחנים משחקלו
 הלא לכל מבצר ישחקו עפר
 וילכדה: אז חלק רוחו ויעבראשם
 זוכחו לאלהו: הלא אתה מקדם
 יהוה אלהי קדשי לא נמות יהוה
 למשפט שמתו וצור להוכיח יסדתו
 : טהור עינים מראות רעוה כטיאל
 עמל לאתוכל למה תביט כוגדים
 תחריש בבל ערשע צדיק ממנו:
 ותעשה אדם כדני הים כרמש לא
 משל בו: כלה כחכה העלה יגורו
 בחרמו ואספרו במכמרתו על כן
 ישמח רגיל: על כן יזבח לחרמו
 ויקטר למכמרתו כי ברומה שמן
 חלקו ומאכלו בראה: העל כן יריק
 חרמו ותמיד להרג נגים לא יחמול:
 על משמרתו
 אעמדה ואת יצבה על מצור ואצפה
 לראות מה ידבר בי ומה אשיב על
 תוכחתי: ויענני יהוה ואמר כתב
 חזון ובאר על הלחות למען ירוץ
 קורא בו: כי עוד חזון למועד יפח
 לקח ולא יכב אס יתמהמה חכה
 לזכי בגא יגאל לא יאחר:

ואיתותבות מן קדם י ואמר כתיבא
 נבואת וספרשה על ספר דאוריית בריל דיוחי לסתכם מן דקרי ביה וארי עתיד נבואתא
 לזמן ומתקן קיצא ולא יבטיל אסיתו ארל לפתגם ספרו לה אריבזי סניה ייתי ולא יתעקב:

מכאן אתה אומר הכעיסו ישראל סכ מנה עד פגלו עפרת הפגנוס
 וסכנו יהודה קילקלו ארבעים משגלו

כלה. לעמות חמם יבא ומלת מגמת זרה ויתכן היות כמו יצמא ארץ והנה הוא
 כמו נגר וכח ומלת קדומה קסה כי מפאת מזרחא בא על כן הוצרך יפת להוסף
 כף כקדית כרוח קדים סהיא עזה ואין טעמן ההא כי הנה יסובו רשעי לסאלה
 ורבים אחרים: והוא. יתקלס. מבזרת לענקלס וכמיהו לקלס אחת: ויכבר
 עפר. כאלו הוא כבר

כל עפר הארץ או הו'
 דרך משל עפר יכבר
 ויקח כל מבצרי אז
 חלק. כמו רוח. בכל
 מקום וצור יעשה א'
 אסמה גדולה סיאמר
 זה כחול לאלהו ולא ל'
 לסם והזכיר לאלהו
 לסון יחיד דרך קלון
 אז הוא מכה הלסון
 לומר כל אים כרובו
 אהו או אלהי כי כהוב
 הא: הלא. אלא
 דברי הכבד מרב על
 לסון ישראל סהס ב
 בריר כבד כבד ב
 בעבור סהזכיר זכחו
 לזהו אמר הלא אתה
 מקדם מיום היות י
 ישראל אתה היית א'
 אהו ואתה קדוסי לא
 אה אחר חכו מבקמ'
 אזלי לא נמות מיד זה
 האכזר כי ידענו כי
 אתה ספלטנו לעשות
 מספט באכסי רשע
 ואתה צור להוכיח
 יסרתו הטעס כפול:

טהור. הלא אתה
 טהור עינים סלא ת
 תראה רע והבית נוסף
 כמו וס אראה ברעתי.
 והבט. מס הפועל:
 אל העמל לא תוכל:
 מדרך חכמתך
 ואמתך כי לא תוכל
 לסבול מרוב קדושתך
 וסדרותך דבר סהו
 הפך לנגד וזה סאל
 תביט אחרי כן סאמר
 והבט לעמל לא תוכל
 כפי מסכת בני אדם
 סיתמהו אף תחריס
 על זה כי אף בדרך
 האמת לבלע רשע כ
 דריק ממנו ואס לא
 יהיה דריק גמור על
 כן כתוב על מ'
 מסמתי אעמדה ו
 ואכפה לסממתך

וליסועתך אקוה: ותעשה. הכה האדם בעבורו בראת זה העולם ספסל כחמב
 כדני הים סהס מוציק לאכול וכל אחר בולע קטן ממנו והכסון שאין להס טעם:
 כלה כחכה. כמו מכמורת: יגורו. יקבצו כמו יתגברו ויסורו חרמו כמו
 רסעו מסטח חרמים: על כן יסמח. סיקח הכל בלי געיה או חרמו כינוי אלילו
 על כן יזבח לחרמו. מזלו או חילו אכסי כחו: ומאכלו. סה בריאה או אכילה.
 העל. הטעס אף יריק חרמו והוא יתן לו כל מסמן הטעס כי לא תעלה הרשת סלוי
 וחפס סלוי הארץ דיקנתי: על. הטעס כסומר חלקו באסמורת לילה סהוא כעור
 ויפתח עיניו לראות כי סומרים בעיר חולקים הלילה לחצו או לסלים ולרבע:
 ואת יצבה על מצור. הטעס כפול לטקס דרך נבואה למה יחריס הסס: ומה
 אסיבעל תוכחתי. למי סוכיחני והיוד סיתן הפעול וכמיהו ותוכחתי לבקרי סהו
 סס ויכוח סאחרים מוכיחים לו אכל ותוכחתי לא אביטס אינו על זה הדרך כי היוד
 סיתן הפועל סהוא מוכיח לאחרים: ויענני. זאת הנבואה על הלחות סהערים
 קוראים בהם כי עוד יקום זה החזון למועד סגור הסס: ויפת. ואמר ידבר על
 הקץ לא יכזב כמו יפיה בהם וטעס זה הקץ קץ מפלת כסרים. הכה

סבע בכל קניינו. הלא אלה אחר אסף עליו לעבדו כולם עליו משל יסאו ומליכה
 יסאו בפיהם בלסון חירות בשבילו: לו. כמו עליו: ויאמר. האומר את מליכת
 החידה: הוי המרבה לא לו. זו היא המליכה חבל על המרבה הון ומלכו ולא לו כי
 יבאו מלכי מדי ויטלו את הכל יעד מתניהו היה הולך ומרב ואילו לא מכבד עליו משא
 עון כעב מל טוטעב הוא לסון קורה כבירה כמו ממזכו במשכנה ריחוקא כלשת
 הבית והעבים ועבעץ: ויקנו. כמו ויקנו: פלותוים רבים. הסלכתם ונשלתם
 ממקומם: יטלוך כל יתר. פלות העמים: מדי ארס. בקמת מדי ישראל
 הקרויים ארס ש: אחר ארס אתם: וחמס ארץ. ארץ ישראל: קריה. היא ירוש'
 הוי טבע בצער לביתו. אונס ממון מהו דע לו לביתו לבנות לו בית: לסום במרום
 קינו. כדכתיב בספר דניאל הלא דא היא בכל רבא דאנא בביתא לבית מלכו
 בתקוף חסני וגו'. ובטעה סיבא דבר זה מפיו נטור מן הבריות סכא עור מילא
 בפוס מלכא בבנין זה יעצת בושת לביתך אשר יעצת לקנות עמים רבוי והפסדה
 עמך. קנות לסון שליפה וקילוף כמו הקנות את הבית: וחוטא כפסך. כמ
 ומתעברו חוטא כפסו חוטא לאבד כפסו פורסיט סהרמא בלעז: כי. האבני אשר
 גולת תזעקה מן הקיר. וכפים מן העץ יענה אל האבן בקול לגדה סניהם
 צועקים וכפים מעץ יענה תי וסיפא מגו מריסא סיפא לסון קסם ספא בלסון
 חכמים דלרורם בלעז מרים הוא הקורה: הלא הנא מאת יי. כשתלם פורענשו
 א"סין בלעז: הוי משה רשעו יי. ובאותה השקאה הוא מספח ואוסף את
 ואת ערותם זה כבוד נדר הרשע סהיה משה את התלכים יי ומסכרם וסוכב
 יבסרם מהמקה את הערים בכלי בית המקדש ובהם כספחו ונטהכרו בחמתו פל
 וראו סכאיהם בגיוולס: והערל

והערל. ה' אמתמשת בתיבה זו בלמון התפעל כמו האסף אל עמך אף כאן הערל
האטם בממון ובתמון לב כל ערלה לסוף אטם הוא כמו ערלה אטם עדל לב
וערל בשר וית' ואיתערטל לסוף ערום ועריה: חמם לבנון. בית מקדשא:
וסר בהמות יחיתן. סוד בהמותך ואוכלוסך אסר סודו איתעמי ישראל הוא
יסכרם: מרמי ארס. מחמם
רמי ישראל: וחמם ארץ. ארץ
יסרל: קריה. ירושלם: מה
הועיל. לבכל פסל: כי בטח.
האר' היוצר והוא יוצרו של אלה
זה: עלי. עלי יצירתו זאת הוא
בטח טעמו לו אסר בא לעשות
אלילים אלמים: הוא יורה.
בתמיה: וי' בהיכל קדשו.
מוכן לפרש ויהא את כל הארץ
מכניו הם לסוף סיווק ומימית
חורבן: על סגיונות. יס
לפיתו כתרמו ולפי מסמנו
בקם רחמים על עמנו שהטוח
דברים כמו על כן תפוג תורה
ותעשה ארס כרני הים קנתר
אחר מדת הרין: סמנתי שמעך
. אסר מעולם שפערפת תמיד
ממכשירך ואת הרסע הזה אתה
סוכל: יראתי. אמרתי ארץ
משתנית מדת הרין בעין יסר
פעלך בקרב סנים חייו: פעלך
הראשון שהייתה כפרע לנו מ
מאויביו בקרב סני הכרה סאנו
סרויים בה חייו כלומר שוררהו
והסביבו בקרב סנים הללו ת
תודיעו. וברוג סתקנו על
הרעס רחס תזכור רחס כמו
לרחס: אלה מתמין יבא. עכסו
הוא מזכיר לפיכך פעלו הראשון
סח' מנקם לפיכך לשוררהו פועל
חיבת סל יסר ופוערנות רוחות
הראשון: כסכל לתן אתה תור
חזרת על עשו ויסמם ולא קבלה
. תיתן. עשו. פארן יסמעל
כדאל ויסב סמבר פארן
כיסה סנים הודו. כסימי
ליסרל: ונבנה. אותו היום:
כאור תהיה. כאור המיוחד סל
סנעתימי בראשית היה וכתי
וקרבים. לסוף מאור כסח' נקב
חורח דרך הנקב נראה כמין
קרבים בלטים וכך כי קר עור
כניו: מירו. מידוסל הכה
באו להם: ושם חביון עזו.
כתרגומו סס כלה עזו שהיה
חביו למפרע בסתר עליון:
לכני ילך דבר. מכאן במדרס
אגדה בסעה סתת הכה תורה
לישראל טורדו למלאך המות ל
להפליגו לרברים אחרים סלא
יעמוד לקנתר ולומר אומה ס
סעתידיה לכפור כך לסוף א
ארבעים יום ואתה כותן להם את
סתורה. ויבא רסף לרגליו.
מלאכי רסף באו עמו לסיני:
עמד וימורד ארץ. המתין
לרקק ברין דור המבול למדור
להם מדה כנג' מדה ומד עומד
כדאל כנג' ו' ועומד לרין עמים
מתתן ומתקדק ברבים: וימורד
ארץ. ברותה: קילקלו וברותח'
דרונו. ראה בדרו ספלגה סעל
די סהיו ספה אחת באו כולם
בעצה כדכתיב ויהי כל הארץ
ספה אחת: ויתך

שבעת קלון מכבוד שתה גם אתה
והערל תסוב עליך בוס ימין יהודה
וקילון על כבודך: כי חמם
לבנון יכסך ושר בהמות יחיתן
מדמי אדם וחמם ארץ קריה וכל
ישבי בה: מה הועיל פסל כי פסלו
יצרו מסכה ומורה שקר כי בטח יצר
יצרו עליו לעשות אלילים אלמים:
הוי אמר לעץ הקיצה עורי לאבן
דומם הוא יורה הנה הוא תפרש זהב
וכסף וכל רוח אין בקרבנו: ויהיה
בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ:
תפלה לחבקות
הנביא על שגינות: יהוה שמעתי
שמעך יראתי יהוה פעלך בקרב
שנים חיהו בקרב שנים חוריע
ברגורחם תזכור: אלוה מתמין
יבוא וקדוש מרור פארן סלה
כסר שמים הודו ותהלתו מלאה
הארץ: ונהגה באור תהיה
קרנים מידו לו ושם חביון עזה:
לפניו ילך דברו יצא רשף לרגליו:
עמר וימדר ארץ יראת
ואינו מרגין קדמך בגו שניא דיהבתא להון חסאכין את עתיד להודע גבורתך בגו
שניא דאמרמא לחדתא עלמא לאחפרעא מרשיעא דעברו על מימך וצריקניא עברי
רעותך ברתמין תרבר. במיתן אוריתא לעמיה אלהא סרדומא אתגלי וקרישא מסורא
רפארן בגבורת עלמין אתחפיוא שמיא זיו יקריה ואמרי תושבחתיה מליא ארעא:
וזהו יקריה בזהוור בראשית אתגלי וזיקוקין מסרברת יקריה נפקין תמן גליא ית
שכינתיה דתות מסמרא מבני אנשא בתקוף רופא: מן קדמותי משתלח מלאך מותא
ונפקי בשלהובית אשתא מימריה: אתגלי ואזע ארעא ואיתי מבולא על עם דרע
דעברו על מימריה ואף בתניתיא כד חבו קדמותי בחוביהון

בירמיה סימן כב: עזה ד בקריאה וס' ושם חביון עזה בתיבה. וגשם כטרת עזו. ויתן לשבי עזו. חללחו
ברקיע עזו: ויצאג בקריאה וס' ויצא רשף לרגליו. ודבשא אשר בתוכם. גרשץ ויצא כדון:
בקרבנו והערל אלה: וי'. כאשר יתן קולו בשמים סס היכל קדשו הם מפני כל אכסו הארץ: תפילה. זאת ברוח
וכבאה כאמרה והוא מתבא על רעב סיהיה כאשר יתברר בסוף התפילה ולא יהיה כח לישראל לעמוד מפני האויב ואת
התפלה על דרך סדר התפלות על כן כתבעל סגיונות למכח גם מלת סלה ושם פירשתי אלה המלות בספר תהילות: י'. טעם
סמנתי שמעך סהודיעו הסדר דבר הרעב. טעם פעלך סתחיה ישראל בקרב אלה הסנים ורבי יהודה אמר סמנתי בגבורתך
ועתה חיה פעלך כאילו הוא מת וזה רחוק: בקרב סנים תודיע. פעלך מה יעשה והס ישראל הס הפועל סלך: ברגו. בעת הרוגז
סאנו בפחד: רחס תזכור. רחמין ומלת רחס לסוף יחיד כי רחסים לסוף רבים ורבי מסה אמר ברגו רחס חכור העת סבאתה
אתה האלוה מתמין וזה ארוך ואינו ככון ויס אומרים כי רחס סס דבר כמות אהבה ארחמך י' כדרי: אלה יעשה יספר כמה גבורות
עשה ליסר הטעם הלא אתה הוא מתמין כמו אלוה תיתן כמו י' בבאתך מעשר: וקדוש מהר פארן. וכבר פירשתי זה הטעם בפרשת
וזאת הברכ כי כאשר עבר הכבוד על הר סעיר סהוא סמוך לפארן כמו סכאל ואת החורי בהרס סעיר עד איל פארן אז זרח מסעיר
כבור השם ובראתה גבורתו בתלחמת מדין וסיוחן ועוג: כסה סמים הודו. ססכחוהו סכל ופחדו ממנו: ונהג. סהיה וצא מלפניו
כאור היה זה הוא עמוד האם: וקרבים. כמכני קרן עור פני מסה: ושם חביון עזו. הוא הארון כמו אתה וארון עזך וכתו כי עזן י' על
המסכן יומם ואז תהיה לילה בו ויור חביון תחת אלף וטעם חביון עזו הארון סהיה חביון עזו ומכוסה כסנפאים אותו או הוא מבעלי
ההא כמו חבי כמעט רגע עד יעבר זעם. לנפיו לפי הכבוד או הארון טעם הכבוד: דבר. להרהר עמלי כדריך וגם סהרעה: ויבא רסף
כמודבר ולחומי רסף כמו אכולי דבר: עמר. כמדה ארץ כנען ותתלקה לעכטו וטעם כל מקן טעם עינו עליו מיד כמס חיהו יקד גליה
ותפוצו

סנעתי. ויתר קלון תסנע מהכבוד סנעתי כי בא יוס אידך וזהו סתה גם אתה
והערל מבני כפעל כמו והאסף אל עמך והטעם תראה ערלך כאילו כתוב ותערל
כמו מות בהר: תסכעליך כוס ימין י' וקילון. מלה אחת והפ' אכפול סהוא
תחת כל מלה כמו בבית עינו ואולי הס סתו מלות ותחסר אלף ככלב סב על קיאו:
כי. הטעם סנעתי
ענין לבנון לבניך:
וסוד בהמות. וסודך
סהיתמפחיד סכסמו
והנה יחיתן כמו
וקימן ויבין רבות כ
כבות: מרמי ארס
והנה על סכל עברה
רעתי: מה הועיל
יסרת בעבו אחר וככה
הוא אול למלך כסדים
כאסר תסב עלך כוס
ימן י' מה הועיל פסל
: יוצרו. הוא הפועל
המצינו ומה הועילה
מסכה: ומורה סקר.
הוא כהן לעז כל אלה
מה הועיל לך ויס
לתמוה כי בטח יוצר
יצרו עליו לעשות אלילים
אלמים הטעם כורת
ארס פה להס ולא י
ידברו: הוי אומר.
הקיצה. מהפעלים
העומדים כליסן י
יאמר הקיצה מסכתך
וככה עורי כמו עורה
למח תיסן על כן טעו
האומרים המעורר י
יסכים כיהמעור י
יסכים ראוי סיאמר
והמקין רומים אינו
ככון כי המקין הוא
היסן והער כיוחין ר
דואה ואין יודע ואין
מקין כיכולס יסינים
כי תדרמתהסם כפלה
עליו וכתוב לא הקין
הנער. מ'ס דומס
כמ'ס ריקס וחנס ס
והטעם כמו ידמו כ
כאכין ועל דעת רבי
יהודה ידמו מפעלי ס
הכפלוככה דומס ו
והוא סס התואר:
הוא יורה. כי
הוא סכל סהוא תפוס
בזכב ובכסף הטעם
על איבריו כי אינם
כאיברי הארס ס
ססחים מחברים על
כך וכל רוח אף כ
זאת ברוח
וכבאה כאמרה והוא מתבא על רעב סיהיה כאשר יתברר בסוף התפילה ולא יהיה כח לישראל לעמוד מפני האויב ואת
התפלה על דרך סדר התפלות על כן כתבעל סגיונות למכח גם מלת סלה ושם פירשתי אלה המלות בספר תהילות: י'. טעם
סמנתי שמעך סהודיעו הסדר דבר הרעב. טעם פעלך סתחיה ישראל בקרב אלה הסנים ורבי יהודה אמר סמנתי בגבורתך
ועתה חיה פעלך כאילו הוא מת וזה רחוק: בקרב סנים תודיע. פעלך מה יעשה והס ישראל הס הפועל סלך: ברגו. בעת הרוגז
סאנו בפחד: רחס תזכור. רחמין ומלת רחס לסוף יחיד כי רחסים לסוף רבים ורבי מסה אמר ברגו רחס חכור העת סבאתה
אתה האלוה מתמין וזה ארוך ואינו ככון ויס אומרים כי רחס סס דבר כמות אהבה ארחמך י' כדרי: אלה יעשה יספר כמה גבורות
עשה ליסר הטעם הלא אתה הוא מתמין כמו אלוה תיתן כמו י' בבאתך מעשר: וקדוש מהר פארן. וכבר פירשתי זה הטעם בפרשת
וזאת הברכ כי כאשר עבר הכבוד על הר סעיר סהוא סמוך לפארן כמו סכאל ואת החורי בהרס סעיר עד איל פארן אז זרח מסעיר
כבור השם ובראתה גבורתו בתלחמת מדין וסיוחן ועוג: כסה סמים הודו. ססכחוהו סכל ופחדו ממנו: ונהג. סהיה וצא מלפניו
כאור היה זה הוא עמוד האם: וקרבים. כמכני קרן עור פני מסה: ושם חביון עזו. הוא הארון כמו אתה וארון עזך וכתו כי עזן י' על
המסכן יומם ואז תהיה לילה בו ויור חביון תחת אלף וטעם חביון עזו הארון סהיה חביון עזו ומכוסה כסנפאים אותו או הוא מבעלי
ההא כמו חבי כמעט רגע עד יעבר זעם. לנפיו לפי הכבוד או הארון טעם הכבוד: דבר. להרהר עמלי כדריך וגם סהרעה: ויבא רסף
כמודבר ולחומי רסף כמו אכולי דבר: עמר. כמדה ארץ כנען ותתלקה לעכטו וטעם כל מקן טעם עינו עליו מיד כמס חיהו יקד גליה
ותפוצו

ימצי המכתם. כחלא דקרוון סעמון כמכתת זה תי. ומררם אגרה מעשר
הדגים זו עכו הכתובה בחייו מל היס ססס נכדריס רגיס הרבה. מן המסכה
לוד סהיא מסכה לירוסלם. מהגבעות זו צפרי מוסבת בראסי ההרים. יוסס
המכתם זו טבריא עמוקה מכל ארץ ישראל: כינרמה כל עם כנען. תיאריו
איתבר כל עמא דרמן עובדיהון
לעובדי עמא דארעא דכנען:
כל נטילי כסף. כל עתירי
ככסיה טעונה מסא כסף וזהב
כמוכר האבן וכוטל החול ל
למון מסא: אחפס איתירוסלם
בנרות. ארדק בענותיהם:
הקופאים. הצפס על סמריה
וינף הנדול מתרגמין וקפא
פרזלא: האומרים בלבס לא
יטיביל. לעיס רכונז: ולא
ירע. לעובדי רכונז: מרבודח סס
גבור. הגבור יכרח סס קול
מר: יוס סוואה. למון סממון
ומסוואה. סממון ויתר: וסכרתי
לארס. לישראל הקרויס ארס
: ולחומס. במרס ולטון ערבי
במר קורח אל לחס: כגללים.
רעיו ההתקוסמו. התלקטו
והאספו יחד כמו לקוסס קס:
קוסמו. מעשכס ססו מעשכס
לרעת קונכס: הגוי לא נכסף.
דלא חמד למיתוב לאורייתא.
במרס לרתחוק: לפני בא הגזיל
: כמוץ עבר הריזה מקרא
קצר כמוץ העובר מלפני רוח ו
וכעסן העוב מלפני השמש וזהו
תרומו סל עבר יוס כך תרגמו
יוכתן דתיהון דמן למוז נכסבא
רוחא וכתבא דרעיר מן קדס י
יומאי: כינרמה עזובה תהיה: כי
אס תעסמו כן אפקוד על סביניה
הרעיס פלסט ועמון ומואב כמו
סהבלי מקדרן והולך: נכדריס
ערסוה. אסרוד סמה ונכדריס
אסר יסוד בה קטב ירסוה ויהי
סרודה: דא נכדריס ירסוה
מקום מרעה זאל היה והכדריס
קסה לזאת טז זאל וכן הוא אומר
איכה תרכין נכדריס: חבלל היס
ספר ימא ולמון חבל מדת
הקרקעה היא סמודרין חבלל כ
כלומר הסמוכים ליס: גוי
כריתים. עמא דמחיבין
לאיטקא אומי הן יוסבי חבל היס
כנען ארץ פלסטים כי פלסטים
יוסבים על ספת היס האחרון ב
במצבה סל ארץ ישראל בתוך
מצריחומיה: כותכרות רעיו
נוה ערמי סיכורוה הרועס לחס
בבקר כרות למון ויכרה להס
כידה גרולה: והיה

הללו צדי המכתם. מסלה היתה בירוסלם לסוחרים ולמחלפים והיא קרויה
מכתם כי כל רחובות העיר יס להס סס הנודע לכל בני העיר: עם כנען.
כל סוחר כמו כנען בירוסלמי מרמה ונרמה ככרת: נטילי כסף. כמו מסא:
והיה. טעם אחפס בנרות כי בנר יוכל ארס לראות מה סיס בחדרי חדריו כי אור
הסמס לא יכנס סס
וככה נר אהיס כממת
אר חופס והנה בנרות
כאילו בנרות אחפס:
הקופאים. מהס סאכנז
וסקטים ומלת קופאיו
כמו קפאית והומו דבר
הסוכן ומקובץ ביחד
כקרא קפאית וככה זה
קופאיהם הסוכני בטוח
על מקומם: והיה
חילס: כוחס ואונס
ובזו פועל עבר הבתי
סכנו לא יסכו סס עיר
: קרוב יוס: כממת יי
ובוס הוא קול מר
כורח סס גבור סס כל
גבור כורח מר בקולו
ינעץ כעקה מרה:
יוס. סוואה ומסוואה:
כמו בוקה ומבוקה:
יוס חסך וכדרך וקדר
עליהס היס: יוס
סופר. ותירועת האויב
פכות כמו גבעות:
והכרותי לאר: סהס
בעיר הכנעני: וספך
דמס. לרוב כנעני:
ולחומס כגללים.
במרס בלמון יסמט
וכמוהו וימטר עלימו
בלחומי: כגללים.
כמו בגללי זאת האר
: גס. הטעם נכפס
גס כספס: התקוסס
וקסו: הטעם התוכחו
והוכיחו ורמשה אחר
התקבצו וקבצו ממנו
מקוסס קס סהוא ל
לאסוף הקס ואחר
אמרו כמו תרגס ז
זקיתי וסכתי: לא
ככסף. אינו אהוב
ונחמד לגיס מבזרת
נכספה וגס כלתה:
במרס לרתחוק:
במרס בא יבא העתיד
סיטימכס כמוץ עובר
אסר יתדפכו רוח:
בקסו. אס פלסטים
מספס טע עין בקסוהו
והספסו ענה במרס
זאל אומי חיל בקסול
תקסו עזר מפלסתי:
כינרמה עזובה תהיה:
דרך כחו וככה וסרן
תעקר: ירסוה:
ירסוה האויבים אנסיס
ממנה: היו. חבל.
כמו חבל נחלכס וזה
היס הוא יס פלסטים
וכתוב פלסתי לכנעני
תחכס: וסיתיה. אחר
יפתח כל היס סס ה
הער היא על כן וסית
נות כרות רועיס ס
מכרתי לעצמם:
והיה

דמה
מ' ח' א' תואב
ב' ב' ו' י' ו'

לארס
ה' ת' ו' ו'
לכאריע
ע' ת' ב' ו' ו'
א' ת'

היללו יושבי המכתש פי נדמה כל-
עם כנען נכרתו כל נטילי כסף:
והיה בעת ההיא
אחפש את ירושלם בנרות ופקדתי
על האנשים הקפאים על שמריהם
האמרים בלבבם לא ייטיב יהוה
ולא ירע: והיה חילם למשסה
ובתיהם לשנמה ובני בתים ולא
ישבו ונטעו ברמים ולא ישתו את-
ינם: קרוב יוס יהוה הגדול קרוב
ומהר מאד קול יוס יהוה מר צרח
שם גבור: יוס עברה היום ההוא
יוס צרה ומצוקה יוס שאה ומשואה
יוס חשך ואפלה יוס ענן וערפל:
יוס שופר ותרועה על הערים
הבצרות ועל הפנות הגבהות:
והציתי לארס והלכו בעורים כי
ליהוה חטאו ושפר דמם בעפר
ולחמם כגללים: גס כספס גס-
זהכס לא יוכל להצילם ביוס עבדת
יהוה ובאש קאטו תאכל כל הארץ
כי כלה אר נבילה יעשה אר כל-
יושבי הארץ:
התקוששו וקושו הגוי לא נכסף:
במרס לרתחוק כמוץ עבר יוס במרס
לא יבוא עליכם חרון אף יהוה
במרס לא יבוא עליכם יוס אף יהוה
: בקשו את יהוה כל ענני הארץ
אשר משפטו פעלו בקשו צדק ב
בקשו ענה אולי תסרתו ביוס אף
יהוה: כי עזה עזובה תהיה ואשקלון
לשממה אשדוד כצהרים יגרשוה
ועקרון תעקר: הוי יושבי
חבל היס גוי כרתים דבר יהוה עליכם
כנען ארץ פלסטים והיא כרתית
מאין יושב: והייתה חבל היס נות
כרת רעיס וגדרות צאן:

ב

לצרו אשדוד בטהרה ותרכונדה ועקרון תתעקר
בספר ימא עמא דחייבין לאשתארה גזירת פתגמא דיי עליכון בנען ארעא
פלשתא ויאבדינך מבלי יתיב: ותחי ספר ימא די רוות בית מישרי רעין ותוטרין רעין:

קהלת דכונז בלא אדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת. וסימ' כלשון ארמי לבא דידע עקא כפומיה אכר:
בקשו וסוים אשת בעל אוב. ודשו יועיו בקשו פניו תמיד. וחברו. בקשו את יי כל ענני ארץ ג' ב' ו' לך
אמר לבי בקשו. וחד ובקשו ברחובותיה: והתה ג' בטעם בנביאס וסימ' והתה הפצירה. נבלת אובל.
והיתה חבל חס. ועיין במטרה רבא בערך חיה:

צפניה אבן עזרא

והיה חבל. למה חלק חם יהיה במוטם מבבל: ממעתי. דברי הסם והם על גבולם כאשר היו ישר בארצ' טרם יגלו: לכן. ממעתי. כמו וכן מסק בתי סאנו וזמן הדיק וכה ממעתי מקום ממעתי שלא יזון החורל ממס והוא מין ממתי הקובץ כמו כסו כניו חרולים: ומכרה מלח. כמו כי יכרה אים ויפתח אחר כי כמוהו כרות רועים כמו ויכרו מס עבדי יפחק: יבזוס. מפעלי הכפל כי קמץ חטוף כמו סורק: ויתר גוי יכחלום. גוי גוי סלי: זאת. ויגדלו. לפוסם או חרפתם: נורא. אז תראה יראת הסם וגבורתו עליהם: כי רזה. פועל עבר מגזרת רזי ליכמו משמן בצרו ירזה אחר שרזה הסם והכרית כל אהי הארץ ויפתחו כל אים ואים ממקומו ויפתחו לו תחלת ענין: גס. חללי חרבי

רשי

והיה חבל לטארית בבי יהודה: נחיה אותה הגבול גורל לטארית בבי יהודה חבל זה לשון גורל הוא וכן תי' ויהי שביח לטארית רטת יהודה: לטאר חרפות את עמי. כשהיו מוליכין ישראל בגולה לחר ארץ כשדים והיו עבדין דרך עמון ומואב וכו' ונחלי ונזקקן היו מוכין אותן ואומרי' מה לכם סגופי' מה תבכו הלא לבית אבי' אתם הולכים בעבר הכהר יסנו אבותיכם מעולם: ויגדלו על גבולם. ויתגאו על גבולם: כי מואב כסדרם תהיה. גס אתם לקדמיתם תשובו לוט אבי' לא מסדרם היה: ממעתי חרול. השמעת קול כמו מסק גבי' ואף תלם הראשונה יסוד היא בתוכה כמו ממעתי הסוכך ממעתי חרול השמעת קול חרולים הגבילי' מס מאלך עובר והן נוקטין זו על זו ומשמעות קול: ומכרה מלח. מקנה כרית מלח: כי רזה. היתם כחם: כינוה. הוא ראש לאסור: חרב בקף. החורבן יהי יסור בקיפי הבית: קול יסור בחלון. קול העופות מכפפים בחלונות: כי ארזה ערה. כי ארזה עיר וסרס כמו ערערו ואת וטלית סתרו הוא גב הבית ה הספת בלחז סאפילו בתי אבנים מסככין בסרי' טל' עץ: וסאפס. וסאפס וולתי: הוי מוראה וגבא' עד עכסור רכר בבינוה ועכסו חוז' על ירהוי סתהא לבזולסחי כרואי ותהא מבלת ככחן עונה. מוראה כמו מוראתה ושמתיך כרואי העיר היונה. פותה ביזכה אף לב: זאיבי ערב. הממהרים לאכול טרפם בלילה: לא גרמו לבקר. לא הסאירו אף העצמות לגרם לבקר: חמסו תורה. לא הורו אותה לסואליהם: ח' צדק. הסרה סכינתו בקרבם ולפיכך אינו י יכול לראות במעשיהם הדעי' כי צדק הוא ואף עולה לפיו: מעשנה

כסדרם וס' במעט כסדרם ויגו. הכרת פניהם ענתה כם. וזו לי כלם כסדרם ויבזו בעמרח. כי מואב כסדרם חודם: וישתחו: רפין וס' יעבדוך עמי. נורא יל עליהם. זכרו וישבו אל י' וישתחו לו כל בלבים. כל גוים אטר עשית. כה אכר י' גאל ישראל: חרב י' וס' נגסר ביטעיהם ס' לא שמעה חר מן ח

והיה חבל לשאריה ביר יהודה עליהם ירעון בבתי אשקלון בערב ירצון כי יפקדם יהודה אלהיהם ושב שבותם: שמעתי חרפת מואב וגדלי בני עמון אשר חרפו את עמי ויגדלו על גבולם: לכן ח' אני נאם יהוה צבאות אלהי ישראל כי מואב כסדרם תהיה ובני עמון כעמרה ממעתי חרול ומכרה מלח ושמעתי עד עולם שארית עמי יבזוס ויתר גוי ינחלום: זאת להם תחת גאונם כי חרפו ויגדלו על עמי יהודה צבאות: נורא יהוה עליהם כי רזה ארץ כל אלו הארץ וישתחו לו איש במקומו כל אי הגוים: גס אתם כושים חללי חרבי המה: ויט ידעל צפון ויאבד את אשור וישם את כינוה לשממה צדק במדבר: ורצו בתוכה עדרים כל חיתו גוי גס קאת גס קפר בכפתריה ילינו קול ישורר בחלון חרב בסף כי ארזה ערה: זאת העיר העליזה היושבת לבטח האמרה בלבבה אני ואפסי עוד איך היתה לשמה מרצן להיכל עובר עליה ישרק יניע ידו: הוי מוראה וגבא' העיר היונה: לא שמעתי בקול לא לקהר מוסר ביהוה לא בטחה אל אלהיה לא קדבה: שריה בקדבה אריות שאגים שפטיה זאבי ערב לא גרמו לבקר: נביאיה פוחזים אנשי בגדות כהגיה חללו קדש חמסו תורה: יהוה צדק בקדבה לא יעשה עולה בבקר בבקר מ

ויהי ערבא לשארא רבית יהודה עליהן יתפרנסון בבתי אשקלון כד ברמשא יביתון ארי יעול ר כרנהון קרם י' אלהיהן ויתוב גלוותהון: שמי עקמי חסודי מואב ואת רבבות בני עמון ר חסידו יר עמי ואת רבבו על תחומהון: ככן קיים אנא אמר י' צבאות אלהי דישר ארי מואב כסדרם תהי ובני עמון כעמרה ששט מלוחין וסחפורין דמלח וצרו עד ערסא שארא דעמי יבזוננו וישאר ששטא יחסנונו: דא להון חלף את רבבותהון ארי חסידו ואת רבבו על עמיה ד' צ צבאות: דתילא ד' למפרקהון ארי אמאיך ית כל דתלת ארעא ויבעז מן קדמוהי גבר מארריה כל נגות עממא אף אתון כושא קטלי תרבי תהון: וירם מתת גבורתיה על צפונא ויאבד יר א אתוראה וישוי יתנינה לצד א אשתמסו במדברא: וישרון בגות עדרין וכל חיות ברא אף קחין ואף קופדין בפתות תרעא ויתון קל עופא דמנצף בבוא חרבו ת תרעה וטללה סתרו: דא קרתא תקיפתא דיתבא לרוחצן ואמרה בלבה אנא ולית בר מיני עוד איכרין הוות לצדו ביר משרי חיתא כל די עיבר עליה יכליוניד ידיו: ויורמו חייא ומתפרקא קרתא דמסג' לארגו: לא שמע בקל עברוהי נביא ולא קבילת אולפן במימרה ד' לא אתרחיצת ולפולחן דאלהי לא אתקרבתי: רבבהא בגותהא ארין נהסין ויינתה דיברמשה לא סוריכין לצפרא: נביי שקרא די בגות באשין גברין שקרין פתנהא מפסין קודשא חטפין באריתא ויזבא אמר לאשרא שבינהיה בגות לית קדמוהי למעבד שקר הא כנחו צפר דאזיל ותקין

פסוק אית בבל חד לא לא לא בולחו קריו וס' נמסר ביחזקאל ס' ח: בבקר בבקר יג בקריא וס' חלקטו אתו בבקר בבקר איש כפי אבלי. והק' עלי אודן קטרת סמים. והם וביאו אליו עוד נדבה: והאש על ובזבח תוקד בולא תכבה. מרוע אתה ככה דל בן הבלד' כדי עברו יקח אתכם. יעיר בבקר בבקר יעיר לי און. וכבש בן שנתו תמים תעשה עליו. ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר ששית. יעשו את הנבש ואת הנבש י' צדיק בקרבח. ולעמוד בבקר בבקר. ומקטרים ל' עולות בבקר בבקר:

מלא גרמו מלא סכרועצם לבקר והנה בערב רעבים: נביאיה פוחזים. ריקים כמו פחז' כמים אף להם לחם לאכול על כן כתבאז ומלת טגרות פועלות והם אכנסם לכנסם בוגדות: חמסו. רעעטוי בלוי וקרח חמס. חמסו תורת המסכט ולא דנו כדת וחמסו ממון מלא כרין: י'. היה ראוי מלא יעשנולה: בבקר בבקר. בכל יום יראה הסם להם משפטו כגוים מלא יעברוהו: ולא

המה. כדרך כולם תשובו וזכורו לא היה ראוי סיאמר כולכם ככה היה ראוי סיאמר חללי חרבי אתם ויפת חמר כהמה בחסרון כף והטעם על המואב והעמונים הנזכרי: ויט. על צפון והזכיר אסור והנה לאות כי צפונות מארץ ישראל ואם כינוה ה' אטריות הנה רחב מקוה הסוה ארבעים ושתים מ מעלות ורחב ירוסלם סלמים וסלם מעלות סהוא חזי הייסוב ח בפאת כסון בראיות גמורות: ורצו. קפוד. בלסון יסמטל קפוד. בכפתייה. בכל כפתוריה. בכל כפתוריה כמו ה' ה הכפתור: קול. העופות בחלון הקיר וטעם חורב בקף כמו ואקר חורב על הארץ ועל ההרים חכפתור הוא החזק והקשה סנדלת ואם תרקה ה הדלת אותה טל' בחזק עוד יסאר הכתפור סהוא הקשה ובארץ יסמטל כרע הכתפור כי לא יתבא בטינו: כי ארזה ערה. הם הסיפון כי החורב ג גילה הסיפון כמו וקיר ערה מגן. הוי. מוראה: אף יפת כמו נוראה ורבי יסועה אחר מגזרת סורר ו מורה והאלף תחת הא הסרס כעוטה סהיור תחת הא וס אומרים סהוא כמו ו וסמתיך כראי וסמיר מראתו ונבאלה מגור לחס מגולל ו' מסה אחר מלסון גאלה אף על פי שמרתה גאלה הסם והטעם על ירוסלם והיונה מגור לא תונוה והפועל יזכר מהבין הקל כמו יורה מגזרת ירה ויור או ה הדומה ליונה פותה ביפיה כמו יוכתי תמתי: לא שמעה בקול. מוכיח: סריה. כמו אריות סואנים על טרפם: סופטיה כזאיבי ערב

ויגדלו על גבולם. ויתגאו על גבולם: כי מואב כסדרם תהיה. גס אתם לקדמיתם תשובו לוט אבי' לא מסדרם היה: ממעתי חרול.

גלעד חלבון אביאם. תכשל ונפל ולא ימצא: "אלהך וחסם וכסר בירבית סמ"ב: ישיש' וסמ' נמסר בסדר כי תבא ובישעיה סמ' סב:

הטוב אשר צויתו להביא עליה :
קומי לעד . סאקום להתועד
עליכם : מעבר ללהר כום .
יובלון לימנחה : עתרי . את
המתפללין אלי : בתפובי .
ככסיית כפופותי אשר הפיכותי
לא תבסמי מכל עלולותך . כי
כבר לקית ומרצה עוכך : עם עמי
ורל . עם ענות ומקובל עולבן
מספטיך . יסורוך יוספטיא
בלעז : גבור יושעי . גבור
הוא אשר יושיעמך האויב :
יחרים בזהבנו . יכסה על
פסעך באהבתו וכן תי יכנס
על חסוך ברחימתך : כוגי
ממועד אספתי . את המוצאים
ממועדי סלא היו ממסמלי סברות
ומים טובים אספתי כילתי :
ממך היו : מעמך היו : משחת
עליה חרפה . על אותה אסמה
יהיה לך מסחת חרפה : כוגי .
לסון הוצא כמו הג סוגי כאסר
הונה מן המסילה ואין סורס
בתיבת אלא הגמל לברה :

הנני עשה כלל חרבי ממה אחר כמו נוסע עמודי בתוליהן והם פני בבינים קל
וכבר נעם כל הארץ במתם יתביטו הגוים בראותם הזולעה שהיתה לתהלה
ורבי ממה אחר כמו וכלמה פרי סכתינו האתן בכורי פסעי וכן כלל הארץ תחת
בנותם: בעת. ההיא תסרת בעבור אחרות ובעת ההיא סכני אתכם ותחסר
אות בית ובית בעת
תסרת בעבור אחרות
בקבצי זאת דעת רבי
מסה ואין כורך: את
סבותי. כמו ושבית
סבתיך בתוכהנה:
לעניכס. בעניכס
תראו זה מאמר המס
וקדמוכנו אל חברנו
אלה הפנים פסר
ספרים ומתוס ספר
אחר בחסותו כר
ספרים בעבור היות
הספרים קטנים והם
מנוסע אחד כי כולם
נבואות עתידות ואין
ככה החמם מגילות
כי איכה הפך סוד ה
הספרים ובעבור היות
בפניה בימי ואסיהו
סמיהו תשיעי כי ה
האחרים היו אח' גלות
בכל
ספר חגי

ספר חגי

בשנת

סתילרריום
הוא דריום

מלך פרס
היה אחר אחשורוש ומכיו ב
במרש ויקרא רבה סנה של
אסתר היה ובמי כורם הראסון
על זרובבל והוסע הכהן מכלל
לירוסלם ברסין כורם מאמר
מי כלל עמונו ועמדו כרי יהודה
ובימן וסלחו איגרותיה לכורם
לבוות לבטל מלאכת בית המקדש
סהתילולו וכוונתו ובעולם כמפורס
בצורא בארץ בעלת עשרל בית
אלהא וגו' ונבולה שלם סנים
סמלך כורם וארבע עשרה של א
אחשורוש וסנה הראסנה של ר
דריום בנו ובעת סתים כאמרת
נבואה זו לחגי לזרם לחזור ו
ולבנות במלאכה ולא יראו כי לא
יבטלו הסוכאים סהקרום ב
ברוך יכליחם: העם הזה
אמר: לפי סכטלו אויביהם על
יריהם בראסנה סבורים הם
סלא. אקיים את דברי סאמרתי
לפי מלאות לחרבות ירוסלם ס
סכעים סנה ולא יכא ער עת ב
ביתי להבנות: אמור להם סכא
עתה העת אבל עת הראסון לא
היה אלא לפקידה למלאות ל
לתחילת מלכותו בכל סכע סנה
וכן היתה לסוף סכעים כפקדון
לעלות על פיר כורם אבל בנין ה
הבית נתלה בחורבות ירוסלם ס
סכמי דרקהו סהיה מאחר ס
סמונה עשרה סנה למלכותו בכל
כדאלמר גלובל גלובל וסנה
מלאו היום: העת לכם. לסוף
תמה לכך נקוד היום סתח:
ספוסים. מכוסים בנסרי ארזי
כמו וספון את הבית וספון ב
בארז וכן תיהא כרי כסר לכון
דאתון יתבן בביתא רמטולי ב
בסאורי דארז ובי מקדשא הדין
חרבי: על דרכיכס. על עסקי
סאתס רואין סאין סמנע' דייכס
ברכה כמו סהוא אומר זרעס
הרבה והבא מעט כל זה בסביל
חורבן ביתי הוא: והבא מעט.
בעון ביכורים סכטלו: אכול
ואין לסכעה. בעון ביטול
מכחות: סתו ואין לסכעה.
סכטול נעם הדין לפי סכטלו ה
הסכיס: לבוס ואין לחוס לו.
בעון בבריכה סכטלו.
והסכתהר מסכתר אל כרור
נקוב. כל ריוח סאתס עוסים
זולך וכלה כמותן מעותיו בסמר
בגר נקוב: ואכברה. חקר הא
כנגד חממה דברי סהיו במקדש
ראסון ולא היו במקד' סני אורים
ותומים ואס וסכיה ורוח הקדש
כדאיתא בתקסתי יומא: פנה
אל הרבה. עד הנה הייתם
סבורים להביא מן הסדה הרבה
והבאתם מעט: ופחתו

הא אנה אעביר גמירא עם כל
משעבדיך בעידנא ההיא ואפרוק
ית מטל טליא ומבוריא אקריב
ואשונין לחושבנא ולשום בכל
ארעא בהתתהון: בעידנא ההיא
אכניש יתכון ובעידנא ההיא א
אקריב גלותכון אריאתון יתכון
לשום ולחושבנא בכל עממי א
ארעא כד אתיב ית גלותכון ל
לעיניכון אמר יי:

בשנת

תרחין לדריוש
מלכא בירתא
שתיתאח בותמא חר לירתא חור
פתגם נבואה מן קדם יי ביד חגי
נביא לות זרובבל בר שאלתיאל
רבא דבית יהודה ולות יהושע בר
יהוצדק פתנא רבא למימר:
כדנן אמר יי צבאות למימר עמא
הדין אמרין עד כען לא מטא
עידן בית מקדשא ריי לאתבנא:
והנה פונגם נבואה
מן קדם יי ביד חגי נביא למימר:
הכרין כשר לכון דאתון יתבין
בביתא דמיטלין בכורי אריות
ובית מקדשא הדין חרוב: וכען
כדנן אמר יי צבאות שווי לבכון
על אורחתכון: זרעין אתון
סגיאין ומעלין זעיר אכלין ולא
סבעין שתן ולא רוון לבשין ולא
שתין להון ודמתגר מתגר למ
למארתא:
כדנן אמר יי צבאות שווי לבכון
על אורחתכון: סקו לטוריא
ואיתו זעין ובנו ביתא ואתרגי
לאשראח שכינתי ביה ביקר אמר
יי: מתפנן אתון לסגי ותיו
לזעיר ומעלין אתון ליה לביתא

הנני עשה את כל מעניך בעת
ההיא והושעתי את הצלעה והגדלה
אקבץ ושמתי למתלה ולשם בכל
הארץ בשתם: בעת ההיא אביא
אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתון
אתכם לשם ולתהלה בכל עמי
הארץ בשוכי את שבותיכם
לעיניכם אמר יהוה:

בשנת

שתיים לדריוש המלך
בחדש הששי ביום
אחד לחדש היר דבר יהוה ביד
חגי הנביא אל זרובבל בן ש
שאלתיאל פחת יהודה ואל יהושע
בן יהוצדק הכהן הגדול לאמר: כה
אמר יהוה צבאות לאמר העם הזה
אמרו לא עת באעת בית יהודה
להבנות:
יהוה ביד חגי הנביא לאמר: העת
לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים
והבית הזה חרוב: ועתה כה אמר
יהוה צבאות שימו לבבכם על
דרכיכם: זרעו הרבה וזרעו
אכול ואין לשבעה שרתו ואין
לשכרה לבוש ואין לחם לו
והמשכתר משכתר אל צרוד נקוב:
כה אמר יהוה צבאות שימו
לבבכם על דרכיכם: עלו ההר
והבאתם עץ ובנו ביתא וארעה בו
ואכבר אמר יהוה: פנה אל הרבה
והנה למעט והבאתם הבית

באם יי צבאות אקוד וזרובבל: עתה פתחין וסמי בלא עת נדחת. לא עת בא עת בית יי בו מעט זקמין
קמצין בקריא וסמי וכשארית בבתי מעט תחת אשר היתם: זרעו הרבה והבא מעט ואם מעט ואוספה לך
כחצ: ויחלו מעט מטשא. פנה אל הרבה והבא מעט: וקצף גדול אני קוצף. רק הבונים והו למעט דדח.
וכל אתנותא וסוף פסוק דבחי:

וידבר הסם אל מסה לאמר פירושם דבר למסה לאמר לו הענין על כן אחריו דבר אל בני ישראל ואמרת להם:
בבתים ספוסים כמו וספון בארז: ועתה. דרכיכס. בברי העולם: זרעו: והבא. רגן אל הבית מעט: אכול. אתם אוכלים:
לסכיה. כמו לסכעה כדרך ואכלתם ולא תסכעו כיים זמן סכני ארס אוכלים הרבה ואינם סכעים וככה מתה הרבה ואין סכרו לא
סעבור החוק להסכתר: ודע כי מלתחם קסה כי הנה סתובסם לבי סכרבי נהוא האמת וחסם להם כריך להיות האור מחמם וככה ואין
לחוס לו וחסם במסקל קור מפעלי הכפל וזה פירוש מפי וחס הוא מן חמם והפתח ויכח כי כל פעלי הכפל כפתחין כסתחסר אות
הכפל כמו אס תס הכסף סהוא תמס ולא סוכל לומר סהוא סב ספעמי סהוא ספועל שומר סהוא סב בעצמו ופעמי סהוא ספועל יוצא
כמו וסב את סבותך כי וסב סהוא קמין וחס סהוא פתח: כרור. כמו כרור הכסף ואס היה נקוב לא ימצא בו מאומה: כה. סתמו
אחר סתעמו מה סאכנה אליכס עלו: פנה. עד עתה פניתם אל הרבה והבאתם אותו אל בתיכס:

בשנת

דריום
הפרסי
סאמר קדמוכנו אל
ססוא בן חסת' המלכא
אמר רבי משה כי
בחדס תחלת החדס
בכל מקו ואסכן למח
כתב ביום אחר לחדס
והוא זרובבל בן רפיה
אחי סאלתיאל מבני
יכניה ובעבור סגדלו
דודו סאלתיאל קראו
על סמוכו כמו ויהי
לה לבן וככה ואלה
בני מיכל בת סאול כו
לא היה לה ולר רק ג
גילה אחס ויהוה
אבי יהוסע היה כהן
גדול בביתראסון כ
כאמר כסרף כי כן
סמוכ על כן ירם בנו
מעלתו ככאית ישראל
מגלותו בכל על כן לא
סמס צורא דודו כ
בכהונה גדולה בימי
יהוסעם בימי בנו ו
זכרו ככתוב בספר
עזרא: כה. כדרך
ואכי אלה אכי בא:
ויהי. לאמר. במקום
הזה לאמר לעם הזה
מה סאין כן כחור כי
עת. לבנות ולסבת
אתם אוכלים:
לסכיה. כמו לסכעה כדרך ואכלתם ולא תסכעו כיים זמן סכני ארס אוכלים הרבה ואינם סכעים וככה מתה הרבה ואין סכרו לא
סעבור החוק להסכתר: ודע כי מלתחם קסה כי הנה סתובסם לבי סכרבי נהוא האמת וחסם להם כריך להיות האור מחמם וככה ואין
לחוס לו וחסם במסקל קור מפעלי הכפל וזה פירוש מפי וחס הוא מן חמם והפתח ויכח כי כל פעלי הכפל כפתחין כסתחסר אות
הכפל כמו אס תס הכסף סהוא תמס ולא סוכל לומר סהוא סב ספעמי סהוא ספועל שומר סהוא סב בעצמו ופעמי סהוא ספועל יוצא
כמו וסב את סבותך כי וסב סהוא קמין וחס סהוא פתח: כרור. כמו כרור הכסף ואס היה נקוב לא ימצא בו מאומה: כה. סתמו
אחר סתעמו מה סאכנה אליכס עלו: פנה. עד עתה פניתם אל הרבה והבאתם אותו אל בתיכס:

חג
אחרי
ובל

נפחתי בו. בלתי המעט ואין בו ברכה ועתה דעו יען מה והטעם למה היה כן בעבור ברוני שהוא חרב: ואתם רצו: כל אחד מהם חולך ואין איתם סע על לב חרבון ביתו לבנותו: על כן טעם עליכם בעבור הסמים כדרך והיו סמך אשר על ראשך כחשת אועליכם לבדכם לא על יוסף הארץ: כללו: מלת הטל ואקרא חרב: דרך. בחות כדרך יען בתיאטר הוא חרב וטעם ואקרא ואגזור על הארץ עד היתה כחוש: ועל ההרים: מנר ההר' כמו ומראם הרריקדם וממנר גבעות עולם: ועל כל יעף כפים: כי לא יכלו ויגעו לריק המסקים מימי באר לא יעילו: ויטעם: בקול סהם חייבים לבנות בית הסם אכילו לא התנבא על כן: ועל דבריו: ועל דבריו: ויחמר: מלאך השם: סליח: במלאכות: במלאכות השם ומלאך מלה רביעה חו המס כוכף ומבדלת מלאכה ויער: היה ראוי שיאמר ויער כמו ויקח ויסב רק כפתח מפני העץ: פחת: כמו הקריבהו לא לפחתך וכמו הולדות פחם וכלסו פרס פחת בקל התרסתא: ביום עשרים: דבק עם ויעשו מלאכ' אף על פי מים הפקד: בסביעי: בחדש השביעי: אמתא: לעולם חולקו: כבוד למלכות על ה הכהונה ועל הכהונה כמו יהושע לפני כלב רק בדברי הסם הדב הפוך כלב קודם ואף על כי סהיה יושע ג גדול מכלב בסמים ה הקרימו הסם בדברו בו בעבור ויהם כלב ולא ויהם יושע ו וכתוב אחרי סאלו ו ואחרי סמול המה יסד רוד וסמול וסכה ז זרובבל לפני יהושע סהוא מבני יהויכין: מי בבס: אתם הזקני: ועתה: ועשו דבק עם תחלת הפסוק הבא אחריו והוא את הדבר והטעם דברי התור' לסמור ולעשות: ורוחי כבואתי: כי: עוד אחת: פליאה אעשה: מעט הי: בעיני לעשות או למעט ימים תהיה וטעם להרעיש דרך מפל או כממעטו ס סיסמערעס ורעש ו וירגז כל האר' סהם בחרכה גם בספיות הים ויבאו מנחות ל לביתו: לי

דברי

ונפחתי בו. אביא עליו מכת רקבון והתלעת ונפחתי לסוף כופח באם פחם: עליכם כלאו סמים: על חוביכון כלאו מעכו: במלאכות יי: במלאכות המקו: ויבאו ויעשו מלאכה: התחילו מסתתין באבנים ומספרין עצים בסמי בעשרים וארבעה לחדס ובסביעי בעשרים ואר' היה דבר וילחחני: מי בבס: הנשאר סהיה מן הגול' ועורכו חי: אשר ראה וגו: את הראשון אף זה חשוב בעיניו: הלא כמוהו כאין יורע אכיו מי סראה הראשון אף זה בעיניו אלא כאין כמוהו: כאין הוא ואין סוים הן כמו והיה כעס ככה אף כאן בבית כאין סניהם סוים: את הדבר אשר כרת: תורתי אתם סומרים ו ורוחי סורה על כביאכם: אל תיראו עוד אחת מעט היא: משתכלה מלכות פרס זו ה המושלים עליכם עוד אחת תקום למסול עליכם להכר לססמן מלכו ין ומעט היא זמן ממסלתה: והנני מרעם: בניס' העש' לבני חמסוכאי: את הסמי וגו: ויבאו ססכינתי סורה בבית זה ויבאו תסורת זהבוכסך כאשר כתוב בספר יוסף כן גרתי: לי

ויהושע: ויער ג' סים זרובבל: פול: יהודים ואת רוחו בקריא' וסמן יער יי את רוח זרובבל ב' בפסוק: ואת רוח השמא: ויער יי את רוח פול: אכר נא חרמן לא זוגין כהחלפין בטעמא קרבא רביע תנינא זקף וס' הוא הסוכב דחוללה: הוא הסוכב דכוש: וישחט ויקח משה את הדם: וישחט ויקח משה דכוש: ויהושע בן נון: ויהושע בן נון: ויהיו ובתים: ויהיו ובתים: ויען בלעם ואכר: ויען בלעם: ואכרתם כהרה דאורייתא: ואכרתם מורה דיהושע: אכר אל דחכעס: וחברו: ויאמר ישעיהו וחברו: בן אדם כל דברי: ותכא בירוח: אכר נא אל זרובבל בן שלתיאל פחת: וחברו אכר אל זרובבל פחת:

מה כד פתחין וס' מנסר בסדר בית שא: חרב יי בליש' וס' מנסר בישעיהו ס' סא: ועל אשר ד' דסמיכי וס' מנסר פשענו על גג הכרתי: ואת הכבשה ישלם ארבעתים: וגם ביד יהוא בן חנני: ועל אשר תוציא האדמה: וכל שארית ג' וס' העסמים מביבין: וישבו בשער התוך: וישמע זרובבל בן שלתיאל

ואנא שלח ביה מאירתא חלף מה אסר יי צבאות חלף בית מקדשי דהוא תרוב ואתון דהטין גבר לביתיה: על בן בדיל חוביכון פסקו שמיא מלאחתה מטרע וארעא פסקת מל' מיעבד פירין: וקרית חורבא על ארעא ועל טוריא ועל עיבורא ועל חמרע ועל משחא ועל כל רי מפקא ארעא ועל אנשא ועל בעירא ועל כל ליאות ידן: וישמע זרובבל בר שלתיאל ויהושע בר יהושע דקנה רבא וכל שארא דעמא למימרא דיי אלהון ולפתגמי חגי נבייא כסא דשלחיה יי אלהון ורחלו עמא מן קדם יי: ואמר חגי נבייא דיי בשליחות מן קדם יי לעמא למימר מימרי בסעודתו אסר יי: ואער יי ירירוח זרובבל בר שלתיאל רבא רבית יהודה וירי רוח יהושע בר יהושע דקנה רבא וירי רוח כל שארא דעמא וארנו ועברו עבדמא בבית מקדשא דיי צבאות אלהון:

ביום עשרין וארבעה לחודש בשתי תאח בשנת תרמין לדרוש מלפא: בשביעא בעסרין ותר לירחא הנה פתגם נבואה מן קדם יי ביר חגי נבייא למימר: אימר פען לזרובבל בר שלתיאל רבא רבית יהודה וליהושע בר יהושע דקנה רבא ולישארא דעמא למימ' מן בכזן וישתאר דחזאית ביתא הדין ביקריה קרמא ומה אתון חזן יתיה פען חלא כדלירוחתי בן הוא בעיניכון: וכען תקף זרובבל אמר יי ותקף יהושע בר יהושע דקנה רבא ותקף כל עמא דארעא אמר יי ועבירו ארי מימרי ב בסעודתו אמר יי צבאות: ית פתגם ד' גרית עמכון במיפקכון ממערים ונבאי מלפין ביניכון לא תרחלון: ארי כדנן אמר יי צבאות עוד תדא זעירא היא ואנא סויע ור' שמיא וית ארעא וית יסא וית יבישתא:

ונפחתי בו יען מה נאם יהוה צבאות יען ביתי אשר הוא חרב ואתם רצים איש לביתו: על כן עליכם כל או שמים מטל והארץ כל אר' יכולה: ואקרא חרב על הארץ ועל ההרים ועל הדגן ועל התירוש ועל היצור ועל אשר תוציא האדמה ועל האדם ועל הבהמה ועל כל יגיע כפים: וישמע זרובבל בן שלתיאל ויהושע בן יהושע דקנה רבא וכל שארית העם בקול יהודה אלהיהם ועל דברי חגי הנביא כאשר שלחו יהוה אלהיהם ויראו העם מפני יהוה: ויאמד חגי מלאך יהוה במלאכות יהוה לעם לאמר אנכי אתכם נאם יהוה: ויער יהוה את רוח זרובבל בן שלתיאל פחת יהודה ואת רוח יהושע בן יהושע דקנה רבא ואת רוח כל שארית העם ויבאו ויעשו מלאכה בבית יהוה צבאות אלהיהם:

ביום עשרים וארבעה לחודש בששי בשנת שתים לדרוש המלך בשביעי בעשרים ואחד לחודש היה דבר יהודה ביר חגי הנביא לאמר: אמר נא אל זרובבל בן שלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהושע דקנה רבא ואל שארית העם לאמר: מי בכס הנשאר אשר ראה את הבית הזה בבכרו הראשון ומה אתם ראים אתו עתה הלא במהו כאין בעיניכם: ועתה חזק זרובבל נאם יהודה ויחזק יהושע בן יהושע דקנה רבא ויחזק כל עם הארץ נאם יהוה ועשו כי אני אתכם נאם יהוה צבאות: את הדבר אשר פרתי אתכם בעצאתכם ממערים ורוחי עמדת בתוככם אל תיראו: כי כר אמר יהוה צבאות עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ ואת היסודות והחרבה:

ס' זא זאנין חזק לכתין בטע' קדו רביע תכיל זאנין

ס' זאנין

ס' זאנין

ס' זאנין

ס' זאנין

כל מקום מלי הוא ואזי אעשה פלא למס כלל להביא הזהב אל ביתי גרול. אמר יפת כי היתה הראשון עמד ארבע מאות שנה ועמד פנים והבית העני עמד ארבע מאות וכך היה בימי הורדוס כאשר כתוב בספר יוסף בן גוריון ורבי משה אמר כי זה היה על תבאי אילו היו בדריקים גמורים כאשר אמר זכריה וזה חס סמוך תשמעו: בעשרים. אמר רבי יסעיה כי זה תשיעי הוא להתחלת מלכות דריוס ולא ידענו מתי היתה תחילת חדרם מלכותו ולא דבר נכונה כיהנה כתוב בבבזאת זכריה לחדש התשיעי בבבליו והנה החטטן מניסן וככה חדרם זו הוא חדרם אמר כי החדם פני איכו דבוק עם למלך מלמה רק למלך דנקעם במנה הרבעית כי איז מהג' ישראל למכות לחרשים כי חס לסלי

וככה הוא במנה ח' הרבעי למלך מלמה על ישראל חדרם זיו הוא החדש המני ס' שהוא אייר. כה.

הכהנים הם מורי התורה ובמי חנו היו מקריבים הטלות על המזבח חסע עמרה מנה טרם נבנה הבית ובספר דניאל כתבאר זה בפירוט ושהם ס' היה בכלל הכהנים יהושע שהוא הכהן גדול ותורה יבקשו מפיחו ולא יטעה ל' להטיב וראינו על דרך הפס' כי חנו לא אמר לכהנים שלא תערו תורת אמת רק אמר כן העם הזה. בסר קדם.

כמסמנו קודם ממש והפך יקדם יטמא ואם יקדם יטמא למה יטמא כי זה הכת' אחר זה וכתוב ולא יטמאו והימים קדושים והיא מתקדשת מטומאתה ומלת פן תקדש את המלאכה קדם ממש כי יתעל הכל ויטוב קדם חס לא יוצאו הקדש בזמנו כאשר באר זה מנח' בן סרוך הספרדי באר היטב ומלת קדם מתקדשת ומזמנת ע' עצמה לכל חפץ ואין כ' המלה טומאה גם מלת קדם כמעשה ה' המזכרים בדברי ה' הבתולות כי תולדת ה' המזכרים היא רפה מפני האור המרבה לחס שלהם על כן אין בהם כח כשהם קרוב לארבעים או יותר ל' לבטל הבתולה ש' סיבא וכד' ויטב ע' עמה מעט מעט ש' סיהים הפתח פתוח ו' והוא נקרא קדם דרך זכות אומנותו בכך ועל כן כזה הכתוב כמעט ארץ מזכרים וגו' והנה השאלה על בסר קדם סכתוב וכל אמר יגע

ולי חס' נמסר בספר שפטים סימן י"ד: הנישא חר מן יא בקיבות בטעם לגרמיה משרת לגרש אבל לא תכנע האולא כבוא בנידום וסי' את מחלת כח ישמעאל. אי כבוד בן פנחס בן עלי. ויען יונת בן שמעון אחי דוד. בכל איכו כמאוב ובבני עטון ובאדום. את תרתן ואת רב שקח מלכיש ירושלם. וגם כל היהודים

והרעשתי את כל הגוים ובאוי חמדת כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר יהוה עבאות: לי הכסף ולי הזהב נאם יהוה עבאות: גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר יהוה עבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם יהוה עבאות: בארבעה לשיעי בשנת שתיים לדריוש היה דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר: כה אמר יהוה עבאות שאל נא את הכהנים תורה לאמר: הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיר ואל היין ואל שמן ואל כל מאכל הקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא: ויאמר חגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא: ויען חגי ויאמר בן העם הזה וכן הגוי הזה לפני נאם יהוה וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם טמא הוא: ועתה שימו נא לבבכם מן היום הזה ומעלה מטרם שום אבן אל אבן בהיכל יהוה: מהיותם בא אל ערמת עשרים והיתה עשרה בא אל היקבל לחשף חמשים פורה והיתה עשרים: והבית אתכם בשדפון ובירקון ובכבוד את כל מעשה ידיכם ואין אתכם אלי נאם יהוה: שימו נא לבבכם מן היום הזה ומעלה מיום עשרים וארבעה לשיעי למן היום אשר יסד היכל יהוה שימו לבבכם:

אשר במאוב. באים כדרך שער העלין. מעי בעי אחרונה בן בתיב. מקח עבד בלך את האנשים. חן ישא איש בשר קדש. מעש בירושלם חשבונות דוד: לכן היום בקריא וסי' למן היום הוסדה ועוד עתה. למן היום אשר ברא אלהים אדם. למן היום אשר יצאח בארץ מצרים. לבח אדני המלך. למן היום אשר יצאו אבותיכם בארץ. אשר בנו אתה. אשר יסד היכל יי. חד ולכן היום אשר צויתי שפטים:

בבשרה יקדם חס נגע הכלי הוא הכנף פסס הבשר הוא הקדם א' הלחם ח' לאחר הכזר' הקדש א' זענו הכהנים ואמרו לא נכונה רבנו אחרי שלא נגע בכל אלה לבד הכנף ולא בסר הקדש ממש נגע בהם והוא הרין כי לא נגע בבשר קדם: ויאמר. טעם בכל אלה באחר מאלה כמו בן אתונות ורבים כמוהו ויקבר בערי גלעד: ויען. הטעם שהיו ישראל המביאים קרבן חטאת על סגבתם מזידים אשמים בדברים קשים פסס חמורים ולא היו נזכרים מהם ויביאו קרבן על דבר שבעלם והם עשום שלא כהוגן בדשם בזרז גם כההנהגה חגיבן העם הזה הם הכהנים וכן הגוי הזה הם ישר' וכן כל מעשי ידיהם: ואמר יקריבו. במזל לפני זהו פס טמא הוא והנה התברר כי אין כח בקודם לקדם מה שלא היה קדם על ידי מעש אמצעי ככח טמא כפס לטמא וזה היה דרך משל כדרך משל כתן אל דוד שתפסו בדבריו ואמר לו אתה האיש ויען. גם נכון הוא להיות המשל בעבור פסס בונים בתים לסבתם ובית הפס חרב על כן אחריו עתה סימונא לבבכם וטעם. למה היום הבא אחר זה כמו מבין כ' מנה ומעלה כי המארה היתה בה. מלת לחטוף מים מבא כמו לרלות והנה המארה סימנא בה פחות מהחצי סימנא: הכיני. כבר הזכרתי בספר עמוס כי מכת הסרפון בקמה כמו שדופות קדים וירקון סמוריק והעד כי כן הוא סהזכיר הבדר וטעם את כל מעשה ידיכם כי מאירת הפס לכל הכל הפך ובכך י' אהיך בכל מעש ידיך אמר תעשה: ואין אתכם אלי. הטעם לא מבתם אלי. והנה התברר כי הפס יקדם אולי ויסוב מדרכם הרעה ולא סב על כן כתן להם המשל הזכר: סימו. הנה הזכיר למעלה יעשו מלאכה במשי וזה היה להביא האבנים ולהיותם מגוררות ומתקנות וכתשיע החלו למס אבן אל אבן ליסד הבית ולמך למן היום כוכף כלמך הפליטי לאבטלום:

רשי

לי הכסף ולי הזהב. ובדרי להביאו לאשר חפצתי בו: גדול יהיה. רב וממולא חד אמר בבנין וחד אמר בפסס מסני בית ראשון ארבע מאות ועשר בית שני ארבע מאות ועשרים: פאלא את הכהנים תורה. סמא סכחו בגלותם הלכות קודם וטומאה וטהרה: בסר קדם. בסר טומאת נבילה אומר: ואל הנזיר. חטאיל: לא יטמא. כחלקו בה רב ושמואל חר אמר איסתבוס כהני רבני מבייהו רבני בקר' ואמרו לו טהור וחד אמר לא איסתבוס כהני חמיסי בקר' בעא מיביהו: ונגע בכנפו. לא נגע בסרן עצמו חלל כבגר שהוא ראשון: היקדם. היסתאב: חסיגע טמא כפס. מתעבמו: יטמא. סהמית אבי אבות הטומאה והחמיסי לטומאת סרן רביע הוא לטומאת מת: כן העם הזה. כמו סאתם טועים בזו כן אתם טועים במנה הלכות: ואמר יקריבו פס. חס לא יתנו לבס ללמוד: ומעלה. פסס סעברו: מטרם פסס אבן אל אבן. מטרם חזרתם לסוכ ו' ולהסוף על יסוד מידתם בימי כורס וטבל עתה סימונא לבבכם לעסוק בבנין ובלימוד דרכי כ' כהנהגה: מהיותם בא אל ערימת עשרים. מהיות לכם מאירה משולח במעשיכ כאשר ש' הכה סהיו מעמידים כרי הראוי למוד מתוכוכ סאין ולא היה מוכא חלל עשרתי: בא אל היקב. הוא כור סלפיה הגתוהיין יורד לתוכו י' לחטוף עשרים פורה. למאוב ממנו עשרים מרות סמודדין בהם יין בגיתות וסמס פורה: לחטוף למלאות כמו לחטוף מים חבבא וכן חספי סובל: והיתה עשרים. לא סנסתלחא ביין מאירה יותר מן הדגן חלל סארים טועה באומר מרת היקב לפי שהוא עמוק חבב הכרי עומר לכניו ובמסכת אבות דר' כתן פסיכו טעם למה לא אמר ביין מ מרה מועטת כמו סאמר בדגן כגון לחטוף עשרים וחמס פורה והיתה עשרה למדך סהיין מרה יתירה לעולם וכשהיין לוקה ס סימן רע לעולם ולפי סהיין כריך להיות הרבה מנה בו מניין יתר: אשר יסד היכל. סהתחילו עתה במשיה להוסי על יסוד הראשון סבנו בימי כורס: העור

חגי

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

לכנס

ממלחמות נהפך ה
העולם: והפכו כי
מלחמות רבות היו
עצודות בימי הנביא
בהנבאלו להיות וירענו
כיכן היה רק לא מ
מזאנו ספרו הקדמוני
לרצת המלחמות שהיו
בימי רדיוס זה הפרס
ובימי ארשתסתא ה
המולך אחריו ובמיה
היה זרובבל הנשיא
ליהוד' כי הוא ססבד
בראיות גמורות מן
המקרא: ביום אקחד
'כדרך יטלח ממרום
יקחי: וסמך.
סמור כאלו היית
חותם על ידי ימינו זה
דרך מסל:

ולא
י"ד בס"ל
צמיח' ולא
ולא

בחדש

כח ח 81 ז

זכריה

אבן עזרא

אבותיכם. וזהו מתוך המוכחים והמוכחים ואחריהם תדעו כי צריכו ונבואתי המיוג...
אמר כי הטעם רצו כי תפסק הכבואה וזה טעם הלעולם יחיו רק דברי התורה וחקים הלא המיוגה אבותיכם כי בתורה כתב אם תשוב אל המס יסוב סביתך על כן ויטעו וידו: בום. עתה יחלו מראות הכבואה וראיתי. כתב בתורה הוא יסלח מלאכו לפניך וילכו סבי המלאכים סדומה וכתב המלאך הגואל אותי ויסלח מלאך הכה אכבי מולח מלאך ומלאך פניו הושיעם ובספר רביאל מפורסם שר יון ושר מלכות פרס ושר המרים הוא מיכאל והנה הכלל כל מעשה המס הכבד על ידי המלאכים הם מהם עשר דבר והנה המסל מבינו

רשי

אבותיכם היה הם. ראו מלקו מכה רעה ברעב בחרב ובמבי והנבואים הלעולם יחיו. ואם תאמר אף הכבואה היה הם הרי מתו אכי מסיב לכם וכי הכבואה היה להם לעולם לחיות אך סוף מוכיח כי אמת היו דבריהם סכל דברי וחוקי נזירות פורענותי אשר בוייתי את עבדי הנבואים עליוכם הלא הטינו אבותיכם: ראיתי הלילה וגו'. רבותינו פירסו מה שפירסו באגרת חלק אך אין סדר הפרשה והלשון מתיישב בו: והנה אים. מלאך: על קום ארום. רמז הוא ליפרע מכסדים ממדי ופרס בחרב וכרם כמו שהוא אומר וקצף גרול אכי קונקף על הגוי: ואחריו סוסים אדומים וגו'. מוכנים לסליחותי של מקו ויש בהם מיני צבעים הרבה וסבה הוא לו: סרוקים. לא ידעתימה צבע הוא ויכתב תרגם קווחי: בין ההרסים אשר במזולה. בת אילני הדסיה רבבול: ואמר. למלאך אחד אשר היה מראה אותו כל זאתמה לא ארזי והוא הרוכב על סוס אדום. ועין מלאך יי. הוא הדובר בי: ועין יי את המלאך הדובר בדברים טובים. לא טעמם הכבוא מה ענהו אך ממנה שאמר המלאך לו קרא לאמר קבאחי וגו' אכי יודע מדברים טובים ענהו: להסתלק בארץ. לראות את סלוות האומות: קבאחי לבין. מתפרע אכא פורענות דין ירוסלם מן המציקים לה: הסאכנים. אשר אלו אומרים עליהם מהם יושבים וסוקטים: אשר אכי קצפתי. על עמי מעט: והמה עזרו. על הקצף לרעה: וקו יטטה. למוד חומותיה ארכה ורחבה: אלה

יחיו וסוף ואמר אלהם הנשיאים יחיו. מחים כל יחיו. יחיו מהיך נכלתי. הלעולם יחיו. ומשפטים אשר לא יחיו. בדוע רשעים יחיו. יעליהם יחיו: ברביו וסליבים עשרים וארבעה דשכט דבכריה. ואחיו אסף העבד על ימינו. ועמידו הוליס את חסן. ויקמו אנשים מראשי בני אפרים:

אבותיכם איה המה הנבאים הלעולם יחיו: אך דברי ודקי אשר עזיתי את עבדי הנבאים הלא השניגו אבותיכם וישבו ויאמרו באשר זמם יהוה עבאור לעשות לנו כדרכינו וכבמעללינו כן עשה אתנו:

ביום עשרים וארבעה ואלה עשר ירמיה הווא ירמיה שבט בשנת תרתין לדריוש הווא פתגם נבואה מן קדם יי עם זכריה בר ברכיהו בר עידוא נביא למימר: חזיתי בליליא והוא גבר רכיב על סוסי סמוק והוא קאים בין אילניו ותרסיאדי בבבל וכתרוהי סוסון סוסקין קווחי וחזירי: ואמרית מן אילין ריבוני ואמר לי מלאכא רי מליל עימי הנא אחונך מה אינון אילין: ואתיב גברא דקאים בין אילני הדסיה ואמר אילין די שלחני להלכא בארעא: ואתיבני ית מלאכא ריי דקאים בין אילני הדסיה ואמרתי לך הנא בארעא והא כל ארעא יתבא שליחא ושקישא: ואתיב מלאכא ריי ואמר יי עבאות עד אימתי את לא תרחים על ירושלם ועל קירויא דבית יהודה דאיתיהם עליהון לוטרנן שבועין שנין: ואתיב יי מלאכא ריי מליל עמי פתגמין תקנין פתגמין דניחוסין: ואמר לי מלאכא ריי מליל עמי אכתבני למיכרנן אמר יי עבאות מתפרע הנא פורענות ירושלם ולציון קנאה רבא: ורגו רבאנא רגיו על עממיא דישין שליחא די אנא רגיות על עמי זעיר ואינון מסיעין לאבאשא: בכז כרנן אמר יי אהוב לירושלם ברחמין בית מ מקרשי יתבני בה אמר יי עבאות וחוט דמשתחא יתנגיד על בניין בתלי ירושלם:

ואמר מה אלה אדני ויאמר אלי המלאך הדבר בי אני אלאך ברת המה אלה: ויען האיש העמד בין ההרסים ויאמר אלה אשר שלח יהוה להתהלך בארץ: ויענו את מלאך יהוה העמד בין ההרסים ויאמרו התהלכנו בארץ והנה כל הארץ שבת ושקטת: ויען מלאך יהוה ויאמר יהוה עבאות עד בתי אתה לא תרחם את ירושלם וארץ ערי יהודה אשר זעמתה זה שבועים שנה: ויען יהוה את המלאך הדבר בי דברים טובים דברים נהמים: ויאמר אלי המלאך הדבר בי קרא לאמר כה אמר יהוה עבאות קנאתי לירושלם ולציון קנאה גדולה: וקצף גדול אני קצף על הגוים השאננים אשר אני קצנתי מעט והמה עזרו לרעה: לכן כה אמר יהוה שבת לי ירושלם ב ברחמים ביתי יבנה בהנאם יהוה עבאות וקוה יטטה על ירושלם:

אראך ב ואינון מן זוגין מן כבא בריש וא' וס' במסר רבא בעדך ו' והנה כל הדסיה בבקרא וס' נכסר במלבים אס' ואת ערי ז בקר' וס' ואת כל ערי הבסכנות דמלבים ב בפסוק. את ירושלם ואת עריה ר' חני מצוה נאם ל'. יען מלאך ואמר. ונתתי את ירושלם לגלים מעון תנים. ואת בעלת דברי הכים בתרא דפסוק: ח פסו מסודתא מיכא ומכא דלא נסבין וזבלה ככאע וס' בחוד אפרים בחוד כנשה. כל גע כל כחלה' דברים טובים דברים נהמים. ארום בגוים ארום בארץ. שבט משור שבט בלכותך אבי ישי אבי דודי. על חסדך על אבהך. על בחוליה על דמרי:

בני האדם למך יוסב על כסאו ויסלח מלוחו מהם רוגלים ומהם רוכבים על סוסים ס סביבון מהר וידיעוה הדברים מהם במלכותו וככה זה: והנה אים. מלאך כמוהו אים גבראל: על סוס ארום. ככה ראה ואין צורך לבקש טעם למא ארום וככה לא נבקש טעם למא כליל מעורי ולא חטים והמפרס כי מעורים מדרך סערה וארום כמוהם לספוך ד דמים ואלה כדברי דרם הם וזה האים הרוכב הוא מרופיד: במלכות קמה ויפת אמ כי הוא סם מקום ונפתח הבית כמו וזכר וזלמנע בקרקר אף על פי שאין דרך להפתח על סם מקום כי לא יאמר בזיון ב בממרון כי אים במבא או בחיך ורבי מפת הכהן את כי במזולה ברכת מים ובכיתותיה הדסים: ואחריו סוסים: ואין אים רוכב עליה ואלה כדברי יחזקאל ופני פור מהמחל ומלת סרוקים מגזרת סורקה במרה סורק ואלה הסוסים רבים על סביענים פי' גוונים: ואומר. המלאך הדובר בי. ואינון העמד בין ההרסים כפי פי יפת ולפי דעתי כי המלאך ה הדובר בי הוא הרוכב על סוס ארום כי הוא הסר: ועין. עתה פירם כי הוא העומד בין ההרסים אלה הסוסים מלוחי המס לסוט בארץ כמו מוט איוב טגס הוא מלאך ייענו את מלאך יי. הוא האים הנזכר מהוא אחד המרים ואלה הסוקים מלוחות במכות המס: ועין. כמו וענית ואמרת ועין איוב דר' ספן אף הטעם טענה לסם פסלחו והוא הנכון והנה הטעם בהעשר מלחמות אף יבנה בית

ההם על ידי זרובבל כאשר חתכא חגי ושמעתך כחותם: זה טעם מנה. בארתי וזכר היטב בספר רביאל: ועין. עתה הזכיר מה טענה המס בדרך כלל כאשר במע זה הנביא יחזקאל היסף לפרס לו: ויאמר. כל קבאה קטורה עם למד אינה כמו קטורה בבית והנה זה כמו המקבא יהיה לי והטעם בעבור כמו ויקנא הפס לארצו בעבור ארצו והיא קבאה לטוב לאותו הנזכר וכסהיה קטורה בבית כמו ויקנא בו פלשתים היא להטך. וקצף. זה לאות על מלחמות רבות וזרות קפות על הגוים במים ההם: קצפתי מעט. על ישראל והם הוקיטו: לכן. וקו. מסקולת הבנים: ער

הקסם הזה יבזר מטהיה
בזוה ככה באורך
וברוחב לפני מ'הסחמ'ו
והנה: יוצא מבין
ההדק: והנה מלאך
אחר יוצא והנה שליח
אחר מהם א' המלאך
הדובר בי: ויאמר.
הלז: כמו הלזה אותו
העומד והנה שלטה
בתבואו והם נערים
זכריה שמולא וירמיה
:פרצות-מחוז לחומה
ו:אני. חומת אס.
לשמור ירוש' והפרצות
סביב להסחית כל ה
הקרב אליהם להרע
להם: הוי: לשון
קריאה ציווי הסעל
יד הנביא לנאמרים
בבבל לבוא אל ירושלים
לעזור לבנות הבית ו
לעשות המצות שהם
תלויות בארץ: מארץ
צפון. היא בבל ועלם
ומלכות פרס ומדי
ועם כי בארצם רוחו'
באמר לא יתחבר רוח
אל רוח ככה הייתם
עד עתה: הוי יוספת
-עם בת בבל והעם
שובי אל ארצך ואל
תשכניעם זרים: כי.
אחר טילוח כבדו אלי
סלחני והעם לומר
ליושבי בבבל כי את
לחם פחד מכל אויב
בדרך לשוב אל ציון:
כי. אזי מכין די
להכות כל מבקש ל
לשלו אתכם: רני.
וסכנתי. על תבאי אס
התחברו ישראל מכל
הגוים והנה לא עמו
כן כאשר פירשתי ב
במבלת מיר הסירים
וככה מראות הארפה
כאשר אפרם: וכלו.
אס ישראל יבואו:
ונחל. יתחנן לחלקו
כמו ונחלקנו אז
הפועל יוצא כמו אשר
החל ללכס: הס

כא ב ו 81 11

תשבי ירושלים. על כן והיה
חפרזים: אל הגנים ה' נספר
ב'חוקא'ל סוף סבן ט'ל ובסוף
שעה: ונלוו ד'ס' ונלוו עליך
ושמרו את משכרת. באונלו
אל"י. ונלוו גוים רבים.
ונלוו עליהם רבים בחלקלקות
: ארבת הקדש ל' וחד ארבת
קדש ואינן מן שעה חרא
חד לא נסב ה' בריש היבוא וחד
נסב וס'ט במסרבתא בערך ה':

הם. על דרך דמיון כאלו וזאת הנהגתו וזאת הנהגתו וזאת הנהגתו...

הוא זה אחד מן יד פסוקים בשעם פ' השפחא כך דינה לעולם לא ישרהו כי אם מרבא אך ביד מקומו ישרתו...

הוא זה אחד מן יד פסוקים בשעם פ' השפחא כך דינה לעולם לא ישרהו כי אם מרבא אך ביד מקומו ישרתו...

הוא זה אחד מן יד פסוקים בשעם פ' השפחא כך דינה לעולם לא ישרהו כי אם מרבא אך ביד מקומו ישרתו...

הוא זה אחד מן יד פסוקים בשעם פ' השפחא כך דינה לעולם לא ישרהו כי אם מרבא אך ביד מקומו ישרתו...

מביני הנהגה. קרן כהונה ומלכות הנמשחים בממן חמטתה והעמדת על ארון כל הארץ. לבקש מלפניו להחזיר את גדולתם: מבלה עפה. רבותינו פירשו כפולת ואמרו מהתורה כתובה בה ולמדו מכאן מהעולם אחד מלמדת אלפים ומאתים בתורה כדאיתא בעירובי וית' מלתא פרחא פורחת באורי ולפי פסוקו של פרשת

מעלות פורענות היתה והוא ס סרחה יחזקאל וכתוב אליה קנים והגא והיו: זאת האלה. זאת סכתוב בה פורענות נקמת ס סכנות מקר: היוצאת. עתה מבית קרמי הקרמים מלפני הסכינה לחתהלך על פני כל הארץ והוא ארכה עשר ורחבה עשר כמדת פתח העזר וההיכל אמר תבא דרך סס: כי כל הגונב: עד עכשיו מזה כמוה נקה. מזה הפורענו כמו שהוא מפורסם בה נקה ולא נסתלס פורענות יחידים העוברים על חתורה לא המתקדש סכתמלאת סאת כולם ולקו כולם כאחת בחורבן ובגולה וכן כל הנסבב לסקר עד הנה מזה הפורענות כמו מהמגילה הזאת מעדת נקה ולא נסתלס אבל מכאן וחילך הוצאתיה לסוט בארץ ולנקום מן הגונבים והנסבבים לסקר מעכשיו ובאה לבית הגנב ונ' סא עיניך וראה. עור יוצאת אחרת סתגא מבית קרם ה הקרמים: ואומר מה היא. היוצאת סתאמר אלי לראותי ויאמר זאת האיפה. סתראה יוצאת כמין איפה סמורדן בה ויאמר זאת עינם בכל הארץ. ולאחר סראיתיה אמר זאת היא מדה סלקו בה אותם משיכ בכל הארץ לבזול ולעשות להקטין איפה ולהגדיל סקל ונמרד להם סאה בסאה: והנה ככר עפרת כסאתי. ראיתי סכסאת מעל הארץ לאור מסקל ככר עפרת וראיתי עור וזאת סאה אחת י יושבת בתוך האיפה: וזאת זאת הרעשה. האספה זאת סאתה רואה בתוך האיפה היא מרת דרך הרעש אשר יגבהה ס הרעש והנס עתה כתיב בתוכה ללקו בתוך סאה עזמה סמדרו בה מדה במדה: ויסלק אותה. עד עתה היתה יושבת והוא סה' יכה וסכטה לתוכה רמז לייסורין ולעשמים: ויסלק את אבן העפרת אל פיה. לסקשה למצן לא יגדלו עוד ולא יסמע קולן לסדר עניים ואביוני: סתי' כס' יוצא' מן הבית: הסחירה. רייה לבנה וללוטיר בלעז:

והוכן והוכחה סס. והוכן הבית והוכחה האיפה עם הרעשים סכתוכה סס. באותו הבית: על קביעתה ועל באיסה כאן רמז לו סכענס סל יסר סמדרו בסאת עבדו ורעע לקו באותה מרת ובאו סתי אומו סמלכו כאחת סן בבל וסמ' חיל ככר ככר והגלוס לבבל וסס עמרו קטועים על מכון בסים ההוקע להם והוא לפי מלאות סכע' סכח עד עתה סחזר וסוטה פירוש זה אחר יוכתן במקצת וכמה דרכים פותרים בה ולא כתיב סו' ורבותינו פירשו ולמדו מכאן סכמסר להם יצר הרע לאנסו כנסת הגדולה וסדויה לרודר דאבדא וספאווה באבדא מסוס דסאיב קליה כדאיתא בסנהדרין ובסכת יומא וספתרת מלכות ככר ככר בספל סתי אומות ראיתי במדרס תילי סארבע מלכויות הללו סכסכת עבדו בישראל כפולות היו בבל וכסדים מרי וספרסין ומוקדון אדום ויסמא ועלככה יסד הקלירי היא רביעית היא סמינית על אדום: וההרים

ויאמר אילן תרין בני רכביא דקייסין קדם ריבון כל ארעא:

ותבית וזקפית עיני וחוית והא מגלא פרחא ואמר לי מה את חזי ואמרית אנא חזי מגלה פרהא אודכה עשרין אסין ופוחיה עשר

אסין: ואמר לי רא מומתא ועתירא למיפק על אפי כל ארעא

ארי כל דגניב וסכדיב סדא לקי

וכל דקיים בשמי לשקר סדא לקי

ואפיקתה אמר יי אבאות וחייעול

לבית גנבא ולבית דקיים בשמי

לשקר ותבית בנו ביתיה ותשגיני

ות אעוהי וית אבגוהי: ונפק

מלכא דסמלל עמי ואמר לי

זקוף כען עינך וחוית מאן דגלן א

אילין: ואמרית סן אינון ואמר

אילין עמא דהוו נסבין ויהבין ב

במכילתא דשקרא ואמר הא אינו

גלן קדם כל יתבי ארעא:

והא עסמא קלילין סגלן יתהוון

בקלילו ואתו עסמין אוחרנין וי

ותיבו באחרדוון על דהוו נסבין

ויהבין במכילתא דשקרא:

ואמר על רא אתתחיבו וגלו על

דהוו נסבין ויהבין במכילתא

דשקרא ואתו עסמין אוחרנין

ויתיבו באחרדוון:

וזקפית עיני וחוית והא תרתין

סדינן גליון לביני סלכוות עסמי

ארעא ועסמין קלילין סגלן יתהוון

בקלילו כמא דמשתדי נשרא וא

ואגליאוי עמא דהוו נסבין ויהבין

במכילתא דשקרא לביני סלכוות

עסמין דארעא ורתחות כל שמיא

ואמרית למלאכא דסמלל

עמי לאן אינון סגלן ית עמא דהוו נסבין

ויהבין במכילתא דשקרא: ואמר לי לאתקנא

להון אתר בסדינת בבל ויתעכבון ויתאחרון תמן עד דיסטי זמנהון:

כעפרת כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

ויאמר אלה שני בני היצהר העמרים על אדון כל הארץ:

ואשוב ואשא עיני ואראה

והנה מגלה עפה: ויאמר אלי מה

אתה ראה ויאמר אני ראה מגלה עפה

ארכה עשרים באמה ורחבה עשר

באמה: ויאמר אלי זאת האלה

היוצאת על פני כל הארץ כי כל

הגנב מזה כמורה נקה וכל הגשבע

מזה כמורה נקה: והוצאתיה נאם

יהוה עבאות ובאה אל בית הגנב

ואל בית הגשבע בשמי לשקר ולנה

בתוך ביתו וכלתו ואת עיני ואת

אבניו: ויצא המלאך הדבר כי

ויאמר אלי שא נא עיניך וראה מה

היוצאת הזאת: ואמר בה היא

ויאמר זאת האיפה היוצאת ויאמר

זאת עינם בכל הארץ: והנה ככר

עפרת נשאת וזאת אשה אחת יושבת

בתוך האיפה: ויאמר זאת הרשעה

ושלך אתה אל תוך האיפה וישלך

את אבן העופרת אל פיה:

ואשא עיני וארא והנה שתיים נשים

יוצאות ורוח ככנפיהם ולהנה כנפים

ככנפי החסידה וישלך את האיפה

בין הארץ ובין השמים:

ואמר אל המלאך הדבר כי אנה

המה מולכות את האיפה: ויאמר

אלי לבנות לה בית בארץ שנער

והוכן והגיתה שם על מכנתה:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

ויאמר. הטעם זרובל בן יהורם שהיה הממון כי הוא מסוח לסבת על כסא יסראל כאמר הוא כתי ומל על כסאו ויהי טעם מסוח כי הוא כהן גדול וכתוב ועצת פלוס תהיה בין פניהם ולא יקבאו זה בזה: ואסוב. עפה. כאילו תשקף על כן כתיב היוצאת על פני כל הארץ וס' מפרס סאמר ככולה מעזרת ארמית והן טעם לפירשו ויפת אמר

פרוס כמיועשו בכנה פלסטים: ויאמר.

ראה כאילו זאת המגילה יוצאה מבית

הסס סבבה סלמה על האולם על כן מרת

הארץ והרחב כמו האולם: ויאמר. זאת

האלה. התארה וטעם היוצאת על פני

כל הארץ כי היא כ כוללת היהודים שהיו

בירוסלס ואמר כסאח בבבל ובארץ פרס

וטעם מזה כמוה כי היה כתיב במגלה מזה

הנר הגונב נקה ומדר פני הנסבב נקה אז

מזה ומזה כי הגונב והנסבב נקה והוא

ככון וטעם נקה סייחסוב כל אחר ה

הגונב והנסבב כי הסס כקהו: והוצאתיה. ונכה. לסון נקה כמו

ולכה והיא מלה זרה והנה הטעם סייחסוב

הנביא חלה העומים חלה הסתים עבירות:

ויא. ממערכת לייסורין מלאכי אחרים והנה

יוצאת אחרת אחרי יוצאת היוצאת ברהטוה:

והיא החלה עתה סכ להוכיח העומי בבבל

ולא כזו לבנות הבית ולרוד בארץ הקדושה

למלאת מכות הסס כי היא תחלת המרחו

הקרנות כיון יוסלס גם אחר המרחו ככר

הסס סכזה לעפות ל לבאי מהגולה ה

סמנרבים והנה במתראה הראסור ראה

מעלה ועתה לא ידע מה היא כי האלה כ

כראית לאמר נמצאה בדרו הגנבה או ליוורע

ססוא כסבב לסקר וזאת היוצאת היא כ

כסרת ונעלמת בלבו ואמר. זאת האיפה:

וטעם איפה כי הסס ימור לאסיה הרעש כ

כפיו מחסבתם: ויאמר זאת עיל. הסס יעלה הנסתר עד סיראווה הכל: והנה. עפרת. סהיה ככר' ומלת

כסאת תואר מבין כספל והסלס כנסאה כמו רוח כסברה והעופרת היתה כסואה

באיפה: וזאת אסיה מספחה מיסראל: ויאמר זאת הרעשה. מחסבת רעס סיס

בלב האסיה וטעם ויסלק כמו וכל עולה קפצה: ואסא. המראה הראסונה לא

כסלמה רקעס זאת וטעם סתים כס' סני סרי ארתחסא סהיה מלך בבל

סיעשה חסס למספחות יסראל העומדים בבבל סכסארוולא סמסו אל מכות יי

בד ככיו לכו לכות סני והנה חלה לא יניחו האסיה סהיה מספחת יסראל

היוסבת סתך האיפה סכתב ססס וטעם אנה המה מולכות את האיפה

המדה סנזר הסס לגמול עליהם: ויאמר. לבנות. לאסיה סהיה סתוך

האיפה: בית בארץ שנער. כי סס יעכבה בעל כרחו בעבור העון סלא רנתה

לכוא לבנין הבית ומלת והוכחה מורכבת מן והוכחה והוכחה כמו יוסבב בלבין מתקננת בארזים כמתקנני ורבים ככה: ואפוב

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

בפירוש כמים. אך את הוהבאות הבסף. נזר כפוח מאש סס עפרת. כעס ברזל ועפרת: שתיים נשים ג

וסי' או תכאנח שתיים נשים. בן אדם שתיים נשים בנות אס אחת. והנה שתיים נשים יוצא: לה ג' דלא כפק' ה

בקר' וס' מקרא להנכח בשנו. לבנות לה בית בארץ שנער. ואמר לה בעז לעת האכל גשיה לום. אנך:

ואמרו כאלה נסלמה זאת המראה : והנה ארבע מרכבות : המרכבה ארבעה
 סוסים כבתו בספר מלכים וטעם מבין סני ההרים על הגזרות על דרך וכל צבא
 השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו ונחשת שחם עומדים : במרכבה : ואלה
 הסוסים סביראש הספר במראה הראשונה : ובמרכבה : הנה במרכבת השלם
 הזכיר הסוסים עין א

אחר להם וזה מופנה
 מזה ארום סחור ולבן
 רק ברבעית הזכיר
 סני גוונים ברורים ב
 גם אמונים מנורת
 אמין והוא גוון התקוף
 וכראה למרחוק יותר
 מכל הגוונים : ולכן
 גם זאת המראה הייתה
 בעור המלאך עומד :
 ועין : אלה הגזרות
 היוצאות לארבע קצות
 הארץ ומתקבצו כמו
 להתקבץ עליו : ואמר
 הזכיר המראה השנית
 כי היא עיקר המראה
 על היהודים אשר כ
 כשארזו אל ארץ צפון
 בכל ופרס : והלבנים
 יבאו אל אחריהם :
 ולא חפס לרעת את
 הארץ אשר יבאו שם :
 והברורים : הם
 המרכבה הרביעית
 יבאו אל דרום הפך ה
 המרכבה השנית טיפה
 אל ארץ צפון :
 והאמנים : הם
 האדומים לבדם שהיה
 במרכבה הראשונה :
 ויטפסו ללכת להתהלך
 בארץ : למזרח
 ולמערב במזות ארץ
 כל הארץ על כן יאמר
 לכו ויזעק וידבר
 המלאך הדובר בו על
 פי העם כי השחורים
 היוצאים אל ארץ צפון
 עמו נקמ' העם בצפון
 וזה טעם הכינוי את רוחו
 כמו ומטל ברוחו
 וטעם זאת המראה ש
 מהדויעה טיפה לישראל
 כי כל היוסבמהם ב
 בארץ צפון וירפסם
 תשכן לבטח : ויהי
 זאת נכתבה לכאכל
 הבית לפאר בית העם
 וזה הכינוי התנכל לפני
 בואם כאשר אפרם :
 לקוח : שם הכותל תחת
 ציווי כמו זכור את יום
 העצתי : ובאת אתה
 בעצמך בחם ההוא :
 בית יאשיהו כן כפינה
 : שהיה בירושלם :
 אשר באו מבבל :

יובאית
 צחל הענין
 וידע חסד
 ובאותו
 הענין וכל
 תרי יבואות
 סניב

וראשונה ח בקריאתו סימ' נגף הוא לפנינו כמלחמה הראשונה
 על הגולה הראשונה : ובאה הכפלה הראשונה : במרכבה הראשונה סוסים : על הכחלק הראשונה
 לחדש הראשון : הארץ אמות במדה : היא בשנה הראשונה למלכות בחדש הראשון : ואמר לבן חדר

ואשכנאשני עיני ואראה ויהיה
 ארבע מרכבות יצאו ממבין שני
 ההרים וההרים הרי נחשת :
 במרכבה הראשנה סוסים אדמים
 ובמרכבה השנית סוסים שחורים :
 ובמרכבה השלישית סוסים לבנים
 ובמרכבה הרביעית סוסים בדרים
 אמנים : ואען ואמר אל המלאך
 הדבר בי מה אלה אדני : ויען
 המלאך ויאמר אלי גלה ארבע
 רוחות השמים יוצאות מהתיצב על
 ארון כל הארץ ואשר בה הסוסים
 השחורים יצאים אל ארץ צפון
 והלבנים יצאו אל אחריהם
 והפרדים יצאו אל ארץ החימץ :
 והאמנים יצאו ויבקשו ללכת
 להתהלך בארץ ואמר לכו התהלכו
 בארץ ותתהלכו בארץ : ויעק
 אתי וידבר אלי לאמר ראה היוצאים
 אל ארץ צפון הכינו את דוחי בארץ
 צפון : ויהי דבר יהוה
 אלי לאמר : לקוח מאת הגולה
 מחללי מאת טוביה ומאת ידעיה
 ובאת אתה ביום ההוא ובאת בית
 יאשיה בן צפניה אשר באו מבבל :
 ולקחת כסף וזהב ועשית עטרות
 ושמית בראש יהושע בן יהווצק
 הכהן הגדול : ואמרת אליו לאמר
 כה אמר יהוה עבאור לאמר הנה
 איש צמח שמו ומתחתיו יצמח זבנה
 את היכל יהוה : והוא זבנה
 את היכל יהוה והוא ישא
 הוד וישב ומשל על כסאו ורית
 כהן על כסאו ועצרת שלום תהיה
 בין שניהם : והעטרת תהיה
 לחלם ולטוביה ולידעיה ולחן בן צפניה ולזכרון כהיכל יהוה :

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

ותבית וזקפית עיני וחזית ותא
 ארבע רתיבים נפקו ממבין תרין
 טוריא וטוריא טורי ונחשא :
 ברתיקא קרמיתא סוסון סוסמן
 וברתיכא תיניתא סוסון אופמן :
 וברתיכא תליתאה סוסון חיורין
 וברתיכא רביעתא סוסון פציתין
 קטמין : ואתיבית ואמרת
 למלאך דמליל עמי מתאלין
 ריבוני : ואתיב מלאכא ואמר לי
 אלי ארבע מלכין ראיון בארבע
 רוחי שמים גלין מלאתה דא
 קדם ריבון כל ארעא : דבה
 סוסון אופמן נפקין לארעא צפון
 וחיורין נפקו בתריהון ופציתין
 נפקו לארעא דרומא : וקטמין
 נפקו ובעו למיזל להלכא בארעא
 ואמר אזלו ויחליכו בארעא וחליכו
 בארעא : ואכרז עלי ומליל עמי
 למימר חיו נפקין לארעא צפונא
 אימר לחון עיבדו דית רעותי ב
 בארעא צפונא :
 והנה פתגם נבואה מן קדם יי עמי
 למימר : סב מן בני גלותא
 סחליו ומן טוביה ומן ידעיה ותיתי
 את ביום ההוא ותיעזר לבית
 יאשיה בר צפניה דאתי מבבל :
 ותיסב כסף וזהב ותעביד כלי
 רבותא ברש יחושע בר יהושע
 כהנא רבא : ותימר ליה למימר
 כדן אמר יי צבאות למימר הנה
 גברא משיחא שמיא עתיד דיתגלי
 ויתרבי ויבני ית היכלא דיי : והוא
 יבני ית היכלא דיי והוא יטול זיון
 ויתב וישלוט על כורסותי ויהי
 כהן רב על כורסותי ומלכא
 דשל מלכותי בין תרויהון ותושבתת
 תהילתלם ולטוביה ולידעיה ולחן
 בר צפניה לדכרנא בהיכלא דיי :

ל ידעיה
 וידעיה
 ה

מזיב דכידין ואמרו וסימ' נמסר בסוד כשות ובספר שפטים סימן יא : לקוח ד' חדס' ו' מ' וסימ' ספרא
 וספריא ענא וג' וליחא ופ' נמסר בירמיה סימן לב' : ובאת ג' בטעם רביעי מליל וסימ' ובאת וירשת את' : ובאת
 ומשחת את חזאל : ובאת בית יאשיה : והוא יבנה חדר מן פסוק : את כהן והוא וסימ' נמסר בשפטים סימ'
 י' ובמלכים א' סימן י' וטוביה שפטים סימן ז' : לזכרון ח בקריאת וסימ' והיה היום הזה לכם לזכרון : ושבת את שתי
 האכנים : ונשא אהרן את שמות בני ישראל : ולקחת את כסף הכהנים : וביום שבתכם : והיו האכנים
 והעשרות תהיה לחלם : חדר ולזכרון בין עיניך : ושבת : ונשא חל' : כל קריא זכרון בקבץ חחת הכף כמא
 זכרון תרועה בקרא : וכל קהלת דבון זכרון בשוא נח בבא זכרון בקבץ חחת הכף וסימ' לא יהיה להם זכרון :

וההרים הרי נחשת : סימן על חזוק מלכות הללו הבא להם מבין סני ההרים
 סהוא קסה ואמין סאלו ארבע מרכבות סלוחי הבה לתת ממסלת לארבע מלכיות
 בכל ומרי ויון וארז : סוסים אדומים : הם סהרכיטות ככל סהיא ארומה כמו
 סכתוב באתה הוא ריפא דהבא : סחורים : להרכיב את מדי סהסחירה את פניהם
 סלישראל במי המן : הלבנים :
 להרכיב את פרס סבנה את הדי
 : הברורים : המה מכומרים
 להרכיב אתיון סנינו את ישראל
 במיני גזירות וסמר מסוכן ז' מזון
 : האמונים : להרכיב ארום ולא
 ידעתי מהו לטון אמונים וינתן
 תרגום קטמנים : אלה ארבע
 רוחות הסמים : סרי האומות
 מלכיות המוסלות בארבע רוחות
 : יוצאות מהתיצבונ' : באו
 לפניו ונתן להם רסו מפיו למסול
 : אשר בה סוסים הסחורים
 יוצאו אל ארץ צפון : להרכיב את
 מדיוצל הארומי לא כתב יוצאים
 סכבר כלתה לה ממסלת בבלי :
 והלבנים יבאו אחריה : להרכיב
 את פרס סתיהן ככפון מסול על
 בבלי : והברורים אל ארץ התמך
 להרכיב את יון וטלו המלוכה
 מיד פרס : ובפתרוני רב סעדיה
 צריחאל ראיתי מלך הנגב הוא
 מלך יון : והאמונים יבאו
 ויבסו : מלפניו סהיה חורך
 גדול לממסלת ללכת בכל הארץ
 ויחמר לכו התהלכו בארץ : נתן
 להם רסו למסול ממסל רכיהוא
 מלכות ארום : אלה היוצאים ל
 ארץ צפון : להרכיב מדי ופרס
 : הנחיות רוחי : סיכוכות את
 חמתי בבבל סהסחיתו את ב
 בלסמר חרש סל ככוכר כזר הוא
 סאל יסעיה י' אהבו יעשה חככו
 בבבל וג' : כמח סמו : הוא זרובל
 האמור למעלה הכני מבוא את
 עבדי כמח ועל סם סכמחה ג
 גדולתו מעט מעט ויש סותרים
 אותו במלך המסח' אבל כל ה
 הכנין הזה מרבר בבית סני :

לקוח מאת הגולה מחללי
 אשר באו מבבל : האכסי האה
 ומתחתיו יכמח : מזרע המלוכה
 : והוא יסא חור : הור כסאות
 ויסב : כסן גדול על כסא הכהן
 : ועצת סלוס וג' : הכסיה
 והכהן יאחבו זה את זה :
 והעטרות תהיה לחלם וג' :
 מקרא ספורס הוא והעטרות
 תהיכה בהיכל לזכרון טוב ל
 לחלם ולטוביה אשר התגרבו ה
 הכסף והזהב ואותן עטרות הן
 תלויות בחלונות בגובה היכל
 כמו מסכינו במסכת מרות :
 חלם : הוא חליו : והיה

היום העטרה על ראש המלך וככה אמר והיה כהן על כסאו וגם זאת יתכן היותה בדרך נסאגם בהקצ' על יד המלאך : ואמרת אליו : אל יאופעי : כמח סמו : הוא
 זרובבל : ומתחתיו : מתקומן כמו מאליו : והוא : והאכסי יבנה הבית אז יסא חור מלכות והנהן הגדול והסעגם הוא יסב על כסאו ולא תהיה סכיהם קבאה בעבור סני
 בסאות : והעטרות : לחלם : הוא חליו כמו אחי מות מתחת בדברי הימים וכן הוא יאפיהו כמו עמי מדיה הוא יכיר ודכיס ככה :

והיוקיים: הם מישראל: והיו בסבת ארבע: בהנחות הבית: ויסלח ביהאל: סס: מר הוא ממרי ישראל מהיו בבבל וככה מראכר ורגם מלך סמות מרים והיה ואכפוד
 אכפירגם מלך: ויפת אחר מהוא כמו טרי יהודה רגמתם הגרולים: לאמר: בחדם החמסי: הזכיר זה הזכר בעבור כי הבית נסרף בעשור לחדם החמסי: והי ספיר
 בלבך בעבור טעמא כי בטבעה לחדם נסרף כי הטעם נסרף קצחו וירושלם חרבה כעם סכית בימי טיטוס בט באבועל אותו חרבן סמי אנו מתענין: הנזר סיכורו
 מכל מערכי ומאכל רק יבכו והנה הכהנים לא ידע להשיב כי אין זה הזכר כתוב בתורה רק הם קבלו עליהם בראותם חרבן בית ראשון והנה הכהני התנבא והסיב בסוף
 הפרשה: ויהי זה היה

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

רשי

והיה חס' סמוע: והיה לכם
 הדב' הזה חס' סמוע סמוע ונני:
 ויסלח ביהאל מראכר ורגם מלך
 אכפירגם מלך: והיו וסלחו
 מבבל לקרוביהם סביתאל לבא
 לחלות את כפניו בירושלם בעדם
 ולסאול מאת הכהנים ולהודיעם
 חס' יבכו בחדם אב אחרי אשר
 חזר הבית להבנות: הנזר:
 לפרושמן התענוב כאשר עשיתי
 זה שבעים שנה אין נזירה בכל
 מקום אלא פרישות: ובסביבי:
 הוא צום גרליהו: הצום צמיתו
 אבי: הא כקודה חטף פתח לפי
 מהוא תממש לטון תתיהא סמא
 לכבוד צמית סתהיו צריכי לזום
 גם עתה: וכיתאכלו וכי תשתו:
 ואם לא תצמו מה לי גם בזה
 הלא אתם להנחתה הוא המאכל
 והמשתה: הלא אתם הרברים:
 מוגרם לכם הצום והמספ' הלא
 דברי תוכחות אשר קראו ונני חס'
 החריבו אתכם ועל כן צמיתם וזה
 הרברים אשר קראתם ספט סמט
 ספטו: סמו סמיר: תולעת:
 חזק מצור ימראק אותו על האבן
 והיא מתקפת: ויהי כאשר קרא
 ולא סמוע: אחר ילכבאו: עליהן
 באותן הימלי כן יקראו לא סמט
 ואסערם: בגלות וכן עשיתי:
 וישימו: בעמ' ארץ חמדה לסמה
 והוא גרם לחס' הצום והמספר
 אבל עת קראתי לזין בסמיל ציון
 אלקיה את הגוים: קבאתי

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

אחר פסאלו: אחר
 אל כל עם הארץ: הם
 אכפירגם מלך: והי ספיר
 ירושלם כי הכבואה כ
 כוללת הכל גם אל
 הכהנים מלא ידעו ל
 להשיב: וספור:
 סס הפועל וככה הוא
 וספרתם ספור והנה
 אח זרדך קצרה:
 בחמישי: הוא הנזכר
 והוסף גם בסביבי ה
 הבא אחריו והוא צום
 גרליה והזכיר זה סביבי
 סנה ולא חסם להזכיר
 סתים סבים נוספו אז
 אחת כי בטנת סתים
 לדריוס המלך סלמו
 לחרבות ירושלם ס
 סביבי סנה וזה הכבואה
 היתה בסבת ארבע ו
 ומקצת מן הסליסית
 ככנסה כאשר סלמו
 הסבבים ובכבואה ה
 הזאת כבר ככנס קצת
 מן הרביעית: כל כן לא
 דקדק כל כך בחסות
 ע' כי קרוב הוא ומלת
 צום מהפעל העומד
 על כן צמיתו צמיתם
 בעבורי או לכבודי כי
 חס' לא צוית אתכם
 לזום: וכי: הטעם
 אתם האוכלים ואתם
 הצמים מה תצמו לי או
 מה תפעלו בי והנה
 חס' לא צויתי אתכם את
 הדבר הזה: הלא:
 רק צויתי הרברים בד
 הכבואים ומה הוא
 סתבכא על פי
 להתענות: ויהי: גם
 הכבואה הזאת רבקה
 רק היתה כבואה אחל
 יפרם הרברים אשר
 קרא הסם בד כביאות
 הראשונים ואלה הם
 כה אלמנה וגר ויתום
 וימאנו: אבותיכם:
 כתף סוררת: כמו
 קסה עורף ואפילו ל
 לסמוע לא אבו: ולכם
 הסמיר אין כח כדול
 לעשותו פתוחים:
 את התורה: תורת
 משה ואת הדברי בד
 הכבואים להוכיחם:
 והיקף גדול: על
 אבותיכם: ויהי:
 גמולם השיב בראש:
 ואסערם: מלה קשה
 בדקדוקי תורה ס
 סהיא מהפעלים ס

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והחשיג' חס' וס' כאו אנשים: וחר באשר עשיתי: ירמיה החמסי: וספור ג' מל' בליש' וס' כי צבתם
 וספור בחמשי: ואל תלך לספור: עת ספור ועת רקוד: ישבת חס' וס' ואם על הכטכ הוא: הוא
 ישבת בירושלם: ונני אליך ישבת העסק: ודי כבכוד: חס' וס' וס' על בבל: השבת על מבואות ים:

והנה כל הארץ ישבת ושקטת:
 ירושלם ישבת ושלוח: חר מנהן
 וישבת דמבואות ים: סורדהג
 חר בלא וס' ומאנו להקשיב:
 ויתנו כתף סרדת דוכריה: וחכרו
 דעורא: הוכיחם וסוררת:
 דעורא נקוד סוררת בצירי:
 ואסערם ה' מלין בסע' פ' דמסמט
 פגנת לתיבתו וס' ועתה אל ת
 תעצבו: אנהחא העם הוח'
 ואסערם על כל הגרם: ואילו
 חאחד שיפול: וישיב לרניאל
 בלשאצר:

זהו ענין מהזכיר שממדת הארץ נחם אותם: כה. קנאתי לזיון. כמו ויקרא
 וזכרנו: כה. סבתו אל זיון. על תכאף כאשר הזכרתי: כה יהטע סתיה הער
 מלואה ועם זקנים רבים וילרס והנה הטעם שאריכו ימים כל השוכים בירושלם
 ורחבת העיר. הפך ושימו ארץ חמדה לשמה. כה. אמר רבי יהודה הלוי מכ

כי ה' ה' חסד חסד
 כאלו כתבנו הגם בעיני
 ופלא כמו אתה תעשה
 מלכיה על ישראל
 שהוא חסד ה' ה' חסד

כאלו הוא האלה
 ולפי דעתי אין צורך
 כי הכתוב איננו
 סופל ממנו כי אז
 יראה תמה כמו הממני
 יפלא רק כאן כתוב גם
 בעיני ופלא וכאשר י
 יפלא הדבר הזה
 שאני עושה בעיני ה'
 העם הזה גם בעיני
 הוא כי עשיתי פלא ב
 גדול רק בעיני ופלא
 בתוהו ופלא
 בעיניו והטעם שאע"פ
 פלא לא עשיתי כמוהו
 וראיתי דרך מפל:

אלו
 שזכרנו
 פירוש
 חזק

ונקראח ב' וס' ונקראח ירושלם עיר האמת. ונקראה בשם:
 העבים נשם: כה אמר י' צבאות מן רישא דחגי עד סוף ספרא כולהו כה אמר י' צבאות ככב
 וס' שבתי לירושלם ברחשם. רעה את צאן הרגה:

ויהי דבר יהוה צבאות לאמר:
 כה אמר יהוה צבאות קנאתי לציון
 קנאה גדולה וחמה גדולה קנאתי לה
 כה אמר יהוה שבתי
 אל ציון ושכנתי בירושלם
 ונקראה ירושלם עיר האמת והר'
 יהוה צבאות הר הקדש:

כה אמר יהוה צבאות עד ישובו
 זקנים וזקנות ברחבות ירושלם
 ואיש משענתו בידו מרב ימים
 ורחבות העיר ימלאו ילדים וילדות
 משחקים ברחבתיה:

כה אמר יהוה צבאות כי
 יפלא בעיני שארית העם הזה בימים
 ההם גם בעיני יפלא נאם יהוה
 צבאות:
 צבאות הנני מושיע את עמי מארץ
 מזרח ומארץ מבוא השמש:

והבאתי אתם ושכנו בתוך ירושלם
 והיו לילעם ואני אהיה להם
 לאלהים באמת ובצדקה:

כה אמר יהוה צבאות
 תחזקנה ידיכם השמעים בימים
 האלה את הדברים האלה מפלי
 הנביאים אשר ביום יסד בית יהוה
 צבאות ההיכל להבנות: כי לפני
 הימים ההם שבר האדם לא נהיה
 ושבר הבמה איננה וליצא ולבא
 אין שלום מן הצד ואשלח את כל-

האדם איש ברעהו: ועתה לא
 בימים הראשנים אני לשארית העם
 והנאם יהוה צבאות: כי זרע
 השלום הגפן תחן פריה והארץ תתן
 את יבולה ורשמים יתנו טלם
 והנחלתי את שארית העם הזה את-

כל אלה: והיה כאשר הייתם קללה
 בגוים בית יהודה ובית ישראל כן
 אושיע אתכם והייתם ברכה אל-

תיראות חזקנה ידיכם:
 כה אמר יהוה צבאות כאשר זממתי
 להרע לכם בהקציה אבתיכם אתי
 אמר יהוה צבאות ולא נחמתי:

ימלאו ב' וס' ימלאו ילדים וילדות.
 בימים האלה וכלי' וס' תחזקנה ידיכם

והיה פתגם נבואת מן קדם יי
 צבאות עמי למיסר: כדן אמר
 יי צבאות מתפרע אנא פורענות
 ציון קנאה רבא ורגו רב מן קדמי
 על עממיא דאקניאות: כדן אמר
 יי איתוב לציון ואשרי שכנתי בגו
 ירושלם ותתקרי ירושלם קרתא
 דקושטא וטור בית מקדשא ויי
 צבאות טורא קדישא:

כדן אמר יי צבאות עוד
 יתבון סבין וסבן בשוקי ירושלם
 וגבר עובדותי תקניא יגן עלותי
 סגני יומיא: ורחובי קרתא
 ירושלם יתמלון עולימין ועולימין
 משבחין בפתחא:

כדן אמר יי צבאות כד תיקר
 דחלתי בעיני שארא דעמא הדין
 ביומיא האינון אף קדמי יקרון
 אמר יי צבאות:
 אמר יי צבאות הא אנא פריק ית
 עמי מארעא מדינתא ומארעא
 מעלני שימשא: ואעיל יתחון
 וישרון בגו ירושלם ויהון קדמי
 לעס ואנא אחוי להון לאלהא
 בקשוט ובכור:

כדן אמר יי צבאות יתקפן
 יריכון דשמעין ביומיא האינון ית
 פתגמיא האילין ספוס נבייא די
 ביומא דשרי לא שתכלא בית
 מקדשא דיי צבאות היכלא ל
 לאתבנאה: ארי קדם מיתי
 יומיא האינון אגרא דאנשא לא

היה ואגרא דבעירא ליתוהי ו
 ולנפקא ולעליא לית שלמא מן
 בעיקא ואגריית כל אנשא גבר
 בתכריה: וכען לא ביומיא
 קדמאי אנא לשארא דעמא הדין
 אמר יי צבאות: ארי בעירנא
 והיה זרעא יחי שלם גופנא תתן
 איבה וארעא תתן ית עללית ו

ושמא ושמענונו בטלהון ואחסין
 לשארא דעמא הדין ית כל ברפת
 האילין: ויהי כמא דתויתון
 לוטא בעממא בית יהודה ובית
 ישראל כן אפרוק יתכון ותרוון
 מברכין לאתדחילן יתקפן יריכון
 ארי כדן אמר יי

צבאות כמא דחשיבית לאבאשא
 לכוון כד ארגונו ואברהם קדמי
 אמר יי צבאות ולא תבית מממרי

ה' ד' טע'
 ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

ל' ח' ט'

בסדר

חשובעים. כן שבתי וזכתי.
 ובמלאת הימים האלה. עלבן
 קראו לימים האלה. קיבו וקבל
 והיודים. וחמים האלה נזכרים
 ונעשים. בימים ד' וס' בסדר
 דברים: והשבי' ב' וס' והקדור
 בעבים. והשבים יתנו טלם:
 להרע ולפתחין בקריא' וס' נבסד
 בדימה סימן כח:

זכריה אבן עזרא

כפ. הזכיר את בית יהודה כי הם רבים גם בעבור המלכות; אלה. דברו אמת. בסתר וספוטו בלוי; ואים. הנה אסור לחסוד רע כלב גם בפה להסדע בסקר; ויהי. עתה ישיב תשוב על סאלית הכוס והזכיר כוס הרביעי והוא היה בתפעה לחדם כי אז נבקעה העיר וזם החמישי כאשר הזכרתי בעמוד לחרם וזם הסביעי אף כתוב מספר ימי החרם והמינס אחרו כי הוא יום שהתענו בקוף חג הסוכות בעזרא והם תועים כי אז התענו בעבור מעל הגולה ואין סם כתוב כירע באעל ישראל בחרם הסביעי דת דבר גרליה וכתוב ויהי בחרם הסביעי ובעבור מלא הזכיר ימי החרם יתכן להיוון בתחילת החרם כזרם הלכנה כמו חרם וסבת חזרם הסלימי לזאת בני יסר ובאמת הכתוב בלחר לחרם

כאמר כן לחזון מלא יעלה על לב הסובעי איננו היום הראשו כל הכתוב הוא חדשים מושיבים ואין טענה ממלת ובראמי חדמי טיהם חדמינס וכתו סם עלת חרם חרסו ומדברי קבלה קבל ובוים סמחתם וכמושיבים וכראמי חדמינס אס כן נהרג גרליה בראם הסל על כן קבשוה בים ה הסלימי או קיבלו ככה מפיה האבות הקדוים וזם העשירי כתוב ביחזקאל כתוב לך את סם היו והנה חכמינו זל הניחו כוס השביעי ועשירי כאשר היו ל לפנים ובעבור כי ביו בתמוז כהרגו הכהנים בבית העם וה דברים קרנבו קבשוה ב בתענית ולא הטריחו על הציבור להתענות בתסיי ובוים תסעה באב כלכדה ירוסלם גם בפעם הסנית גם כסרף בו הבית הראשו קבעוה ולא הזכיר ה הכתוב תענית אחר וכבר עבר זמן א חסורום כי אף כתוב במדגלה קבעת יום ב התענית כי כל ישראל התענו מלמה ימים ב בניסן ובדברי הכתוב דבריה צמות ועקתם אף פידוטו כאשר ה חסבו רבים וככה פ פירושם סקיימו וקבלו על נפסם ימי הפורים לסמוח בהם אף על פי סלא כוום הנביאי רק הבנים הם חייבים ל לעסומה סקבלו אבות כאשר קבלו על נפסם דברי הצומות אלה ה הארבעה הנזכרי ולא היו מפני נביא והנה ה התשובה מישימו אלה הימים סהיו בוכים ו סופרי בהם ימי מסח וסמחה וסמרו מנות הסם על פי הנביאים וזהו והאמת והסלום אהבו כאשר כתו אמת ומספט מלום וזאת התשובה סהסבי ה

אלה הדברים הבקריאה וסם ואחם תדוילי כבלנת בנים; וקחל כשה את כל עדת בני. אלה הדברים אשר דבר משה דריש ספרא. אלה הדברים עשייתם ולא עזבתם. אלה הדברים אשר תעשו ודברו אמת. וזהו ואלה הדברים אשר דבר ייאל ישראל. ולשמה ג בקריאה וסם וסרני פלשתים נאספו. יהיה לבית

בן שבתי זממתי בימים האלה להיטיב את ירושלם ואת בית יהודה אל תיראו; אלה הדברים אשר תעשו דברו אמת איש את רעהו אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם; ואיש את דעת רעהו אל תחשבו בלבבכם ושבעת שקר אל תאהבו כי את כל אלה אשר שנתתי נאם יהוה;

ויהי דבר יהוה עבאות אלי לאמר: כה אמר יהוה עבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמנוחה טובים והאמת והשלום אהבו;

כה אמר יהוה עבאות עוד אשר יבאו עמי וישיבי ערים רבות: והלכו וישבי אחרת אל אחרת לאמר גלכה הלך לחלות את פני יהוה ולבקש את יהוה עבאות אלה גם אני: ובאו עמיס רבים וגוים עצומים לבקש את יהוה עבאות בירושלם ולחלות את פני יהוה;

כה אמר יהוה עבאות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשנות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר גלכה עמכם כי שמענו אלהים עמכם;

משא דבר יהוה בארץ חדרך ודמשק מנחתו כי ליהוה עין אדם וכל שבטי ישראל: וגם חמת תגבל בה צר ועידון כי חכמה מאד: ותבן צור מצור לה ותצבר כסף כעפר וחרץ כטיט ח חוצות: הנה אדני יורשנה והנה בים חילה והיא באשתאכל;

יהודי לששון ולשמחה. ולשמחה בה זה עשה: והאמת ושלום אהבו. ויעש כזאת חזקיהו. אחרי דבריה והאמת האלה: כה אמר ה' בשע' סם כ' אשר יציל הדעה כפי הארי. אחר כבוד שליחי. תחזקנה ידכ. כאשר זכמתי לחרע. ויחזיקו עשרה אנשים: במחנה ד' סם בליש' ס' ירא מנחה בי טוב. דבר אדני הבליך למנחה. והיתה בגחנתו בכדור. ודמשק מנחתו. וכל הגחנות דכו: תאכל ס' ס' נבסר בסדר צו וכעצמיה ס' ס' ג'

בן תבית תשיבית ביום ימי האלין לאיטבא ליתבי ירושלם ולדבית יהודה לא תחלון ואלין פתגמיו די תעבדון מלילו קושטא גבר ב בתריה קושטא ודינא דשלמא דונו בקרויכו: וגבר ית בישת תבירה לא תחשבון בלבבון ו ישובעמא דשקרא לא דרחתון ארי ית כל אילין די רחיקת אמרני והוה פתגם

גבואה: סן קדם יי עבאות עמי למימר: כדנן אכר יי עבאות צומא רביעא וצומא חמישא וצומא שביעא וצומא עשירא יהי לבית יהודה לביע ולחדוה ולסועדון טובין וקושטא ושלמא רחמינו: כדנן אסר יי עבאות

עוד דיוחון עמסין ויתבי קרוין ס גיאן: ויהבון יתבי תראעס תרא למימר נחיל מיל לצלח קדם יי ולסתבע אולפן סן קדם יי עבאות דין לדין ייסר אציל אף אנא וייוחון עמסין סגיאן וסלכין רבבין ל לסתבע אולפן סן קדם יי עבאות בירושלם ולצלח קדם יי

כדנן אסר יי עבאות ביום ימי האינון די ותקפון עשרה גברין מכל לישני עמסין ותקפון בכנף גבר יהודי למימר נחיל ע עמכון ארי שמעמא דמימר די בסערכון:

פתגם די בארעא דרומא ודמשק תחוב למיהוי מארע בית שכינתיה ארי קדם יי גלן עובדי בני אנשא אחרעי גבל שבסא דישראל: ואף חסת התוב למיהוי מארע בית שכינתיה צור וצידון ארי תקיפת לתרא: וקנת צור תוקפא לה וכנשת בספא כעפר ודהבא בסין שוקין: והא יי מתריך לה וירמי ביסא עתרה והיא בגורא תתוקר:

יהודי לששון ולשמחה. ולשמחה בה זה עשה: והאמת ושלום אהבו. ויעש כזאת חזקיהו. אחרי דבריה והאמת האלה: כה אמר ה' בשע' סם כ' אשר יציל הדעה כפי הארי. אחר כבוד שליחי. תחזקנה ידכ. כאשר זכמתי לחרע. ויחזיקו עשרה אנשים: במחנה ד' סם בליש' ס' ירא מנחה בי טוב. דבר אדני הבליך למנחה. והיתה בגחנתו בכדור. ודמשק מנחתו. וכל הגחנות דכו: תאכל ס' ס' נבסר בסדר צו וכעצמיה ס' ס' ג'

רשי

מספט מלום: היא הפסרה: ואים רשת רעחו. הזהירם על סכאת חסם והיא סהחריבה בית מקדש סמי: כוס הרביעי. כוס סל תמוז סהוא רביעי לחרמים וזם החמישי. אב: הסביעי. סלמה בתשירי סבו נהרג גרליה: וזם העשירי. סל טבת: עשרה אשמים. מספעים אומות. הרי סבע מאות לכל כנף וכנף הרי לארבע כנפות הטלות אלפים וסמונה מאות: בארץ חדרך. דרם רבי יהודה בר אלעאי זה משיח סהוא חד לאומות ורך לישראל לור יוסי בן דורמסקית יהודה בריי ער מתי אתה מ מצות עלינו את הכתובים מעד אכיעלי סתי וחרץ סלכ: מרמסן ויסמקוס שסמוח חרך. ומה אבי מקיס דורמסן מנחתו סעתידה ירוסלם להיות מנצח דרמסן ואין מנחתו אלא ירוסלם סכאל זאת מנחת: ערי ער אל ומה אבי מקיס וסכנתה עיר על תלה אמר לו סלן צתדה לזוז ממקומו כך בריחא סכיה בספירי: כילי עין אדם. כי בוים סהוא יסעה הארס אל עסיהו ועסיהו אל הנה תרליכה כמו סלמל למעלה כלכה עמכם וספסחו סם ועריחם על עריסראל: וכל סכטיסראל. לי על כל סלמול כיוסל בוטלמח אהב כמים נכריות רבות ואת פרעה והלך בת פרעה בכלל ה היתה אלא סהיתה בת פרעה חביב לו כנגד כולם אף כאן כל באומות יהיו להנה ויסרל כנגד כולם: וגם חמת תגבל בה. תסוג גבולה בבטל ירוסלם: צר וצרון. גם סהמה בנותיה אף על פי סחכמה מאד סכתחכמה מאד וסבורה להיות לעולם גברת בזכמתה: ותבן מצור לה: ואזמרת מי יורדי לחרץ: וזכר כסף כעפר. ועתה לללל בגסרה: וחרץ. מן מרחית זכרי הנה יי. סהוא סלטי על כל: יורסנה. לשון מורים ומעשיר: והנה סם חילה. וחבלי עסון ימים ממונה יעלה עליה את הים ויטבעה כמו ס סאמר יחזקאל: תרא

הנביא היא כנגד סמולים האלכה סדרם החמישי סלא היו סומרי חתורה סכוס סםס והיו מולים אס יסמרו מה סקבלו אבות על עצמם והנה סהסב הנביא יותר טוב הייתם עמים אס הייתם סומעים דברי סםס ותינחו דברי האבות סםס הנדיקים הגמורים: כה. עוד. גם זאת הנבואה רבקה: והלכו יושבי עיר אחת יאמר כל אחל אלכה גם אני ובאו להספלל אל הבית: כה. עשרה. סך ססכון והטעם רבים כמו מעסרה בניס אמר יפת כי זאת לעתיד והכחן כי הנבואה רבקה: משא. חדרך. סם מלכות ארס או סם מלך ומנחת המסא תהיה ברמסן כי סם תתקיים גם זאת הנבואה דביקה בבית סמי וטעם כילי עין אדם מיסוכי לעבור יי רבים מאכסי דמסק ולסור אל מסמעת ישראל סהיו בירושלם והס יהודה וביתן ואסר סבו מאסור ככתוב סעזרה כי סמחתם יי והסלב מלך אסור ולמר לה סמרת בעבור אחרת כמס מאל אכך סהיא תסרת בעבור מלס אחרת ואת סרי ומאת סרי וסככה סוא וכל סכטיס יסר אל עיניהם לקס לעבדו ולאסר ירוסלם יסרלם: וגם יי חיל בעצמה חמת תסיס גבול בה ליסרלם וככה צור וצידון: ותבן. הטעם אחר פככנתה הנה סםס יורסנה את יסרלם: תרא

האנו
ב' חלוצי ווא'
חלוצי האנו
בניס קאמ

והוסיפם. כזאן עמו: בדרמסה בעמרו על הים ובעצור סחכור אבניקלע אחר
כילאלה החסמונים הם אבניכור ותפארתי מתנוססות. טהם נראית כנס על
ארמת הפס גם ככז הוא להיות אבנירמז להיותם ככה גרולים כי. אז יתחנן
הבחורים והבחולות לכנן ולסערות יין אחריקערתם וזהו כימה טוטוב אל ביום
ההוא הכזכר למעלה

עשה לכתחילה נמסר במלכים ב' סימן ו': אפקוד ה' מ' וס' נמסר בסדר שמות וביחזקאל ס"ט כג' מכנן
מנה חד מן י"א זונות כתחילתין כטע' חד זקף לרובא וחד נחית לתחומא וסמ' בלשון ארמי שמואל עבר אורית'
דוד מנחן במיא קטלין לרנזא כטשה ממלל בגלותא - ופי' בסדר וארא' ושטח ב' וסמ' וראד' ושטח ב' לבן :

וְהוֹשִׁיעַם יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם בַּיּוֹם הַהוּא
בְּצֹאן עֲמֹן בִּי אֲבִי גִזְרֵי מִתְנוֹסְסוֹת
עַל אֲדָמָתוֹ: כִּי מֵה טֹבוֹ וּמֵה-
יִפְיוֹ דָּגָן בַּחוּלִים וְרִירֹשׁ יִנּוּבֵב
בְּתָלוֹת: שְׁאֵלוּ מִיְהוָה מִטֶּרֶת
מִלְקֹשׁ יְהוָה עֲשֵׂה חֲזוֹיִם וּמִטֶּר-
גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם לֹאִישׁ עֲשׂוֹב בְּשֹׂדֶה:
כִּי הִתְרַפִּים דִּבְרוּ אֶזְרוּ וְהַקּוֹס מִיִּסְחָזוּ
שִׁקְרוּ וַחֲלָמוֹרֵי הַשּׁוּא יִדְבְּרוּ הֶבֶל
יִנְחָמוֹן עַל-בֶּן נֶסְעוֹ כְּמוֹ-צֹאן יַעֲגֹר
כִּי אֵין רָעָה:

עַל־הָרָעִים חָרָה אֲפִי וְעַל־הָעַתּוּדִים
אֶפְקֹרְכִי פֶקֶד יְהוָה עֲבָאוֹת אֶת־
עֲדְרוֹ אֶת־בֵּית יְהוּדָה וְשָׂם אֹתָם
בְּסוֹס הַדּוֹר בַּמִּלְחָמָה׃ מִמֶּנּוּ בָנָה
מִמֶּנּוּ יִתֵּד מִמֶּנּוּ קִשָּׁת מִלְחָמָה מִמֶּנּוּ
יֵצֵא כָל־גּוֹשׁ יַחֲדָה׃ וְהַיּוֹכָבִים
בְּוָסִים בְּטִיט חוּצוֹת בַּמִּלְחָמָה
וְגַלְחָמוֹ בִּי יְהוָה עִמָּם וְהַיִּשּׁוּרִים בִּי
סוֹסִים׃ וְגִבַּרְתִּי אֶת־בֵּית יְהוּדָה
וְאֶת־בֵּית יוֹסֵף אוֹשִׁיעַ וְהוֹשִׁיבֹתֶיךָ
בִּי רַחֲמֶיךָ וְהַיּוֹכָבִים לֹא־וְגַהֲתִים
בִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי סוֹאֲעֵנִים׃

והיו כגבור אפרים ושמח לבם כמו-
 יין ובניהם יראו ושמחו יגל לבם
 ביהוה: אשרקה להם ואקבעם
 כי פירותים ורבו כמורכו: ואזרעם
 בעמים ובמרחקים יזכרו: והיו את-
 בניהם ושבו: והשבותים מארץ
 מצרים ומאשור אקבעם ואל-ארץ
 גלעד ולבנון אביאם ולא ימצא להם
 : ועבר בים צרה והכה בים גלים
 והבישו כל מצולות יאזרו והורד
 גאון אשור ושכבט מערים יסור:

יהודה לעץ חזק •
 שממנו פנה ויתר •
 וקפת והטעם כי לא
 יתמללר בהם • והיו
 כגבורים • רוכבי
 קוסים כי הם לא היו
 גילין לרכוב על קום
 כאשר הזכיר כי יכרת
 הקום מירושלם •
 וגברתי יהודה ויחסף
 הם הבאים מאשור •
 בית סני • והוסבת •
 מלה מורכבת מן
 והמיתות והוסבתים
 כמו מבעות ימים מן
 סבת וסבוע ורבות
 ככה • והיו • בני
 אפרל יהיו כגבור יח
 כמו ביו והבית חסרת
 כמו כי סמת ימים •
 אפרקה • לנאמרים
 באשור ובמצרים •
 ורבו • בגלותם בארץ
 ככרים • כמו רבו •
 בימים קדמוני בארץ
 והנה זה כמו בגלון
 ישראל ומלת כמו רבו
 זה כי המפנט כ
 כאשר רבו • ואזרעם •
 ארבה זרעם • את
 בניהם • עם בניהם
 יסבו אל ארצם •
 והמיתות • ולא
 ימצא להם • לא יפתיח
 להם היסוב כי רבים
 היו • ועבר • רוח • צרה
 • הטעם כי יבם הים
 גם יאור מצרי להיות
 דרך לעבור גאלים
 מאשור כי בים יבוא

ושמח להם כמו יין: חזיו ב' וס' וזאת עשו להם. וחזיו את כניסם ושביו. וא' חזיו מן האנשים: ולא ימצא ד' וס' נכסר בסוף צמניה: וחזר ב' וס' והורד המשכן. וחזרד גאתאשור:

אל היאור אל מצרים ומסע אל ארץ ישראל וככה אמר יסעיהו והחפזים יי' את לעון ים מצרים והנך ירועל ההר זהו יאור מצרים ומסע כחוב והיה מקטל לפאר עמו וימאד מאסור : הורד בארץ אסור : סלא ימשלו בער אל כי יפול פחד החפזותם עליהם וככה מצרים : ובעתים

וגברתם יתן גבורה לאלה הבאים ויתברכו בשמו בלי פחד. זאת תחלת פרשת מקונן על החשמונאים שתאבד מלכותם והטעם כי החשמונאים הם הארזים: הלל ברום. סרי ישראל: כי ככל ארז. מלכי החשמונאים: אלונים בסם. הזותנים פרי: כי יורד יער הבזיר. שהוא כבד מהם: קול הרועים ים המלכים ואדרתם הם החשמונאים: קול סאגת

כפירים. כי הכפיר הוא מלך החיות ומלת כפירים תשרת בצבור אחרת כמו כסאך אלהים שהוא כסאך כסא אלהים וככה זה כיסוד כפיר שהירדן היא מתנאה בו מלא ויכל ארס לעבור את הירדן מפחדו ואם פירסוהו כי יבש ה הירדן אין לו טעם ויפת אמר כי מדר גאון ישראל מעבר ל לירדן גם כן הוא בעיניו כה: עצה יחל פרסה אחרת לפרס ארץ יהוה ישראל אחרי קום החשמונאים ואמר אלהי בצבור כי יראה במהירות כמראה כי הוא יהיה הרועה ו ופירס טעם כאן ה ההריגה: אשר ולא יאסמו. כפי מחשבת ו ואפשרי תנועת האלף טעה אל הויו על כן נשלמת כהתגלות אלף ואעבה את זרע דוד: ורועיהם הם מלכי הגוים כי הכון בעיניו כי רועיהם הוא השם הנכבד וזה ה הכון והעד כי לא אחמול עוד ואתמה על רועיהם לשון רבים כי כמותו יסרח ישראל בעצמו אם בעליו עמו: ממציא. כמו וימציאו: וכתתו את הארץ. לברוא ולא אזיל מידם או וכתתו האויבים את יוסבי הארץ: וארעה: הנה הטעם כי השם ירעה אותה לפני באעת עמידת החשמונאים ו ועתה יספר דרך משל גם כן הוא סקראץ כאן ההרגה כי כן היו בגלותם א בבל על כן יספר הרעות מעברו עליהם ועתה בטובם לירושלם ירעם וטעם לכן עניי הכאן בצבור

וגברתם ביהוה ובשמו יתהלכו נא יתהלכו: פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך: הלל ברושכי נפל ארז אשר אדירים שדרו הלל לאלוני בשן פי ירד יער הצפור: קול יללת הרעים כי שדרה אדרתם קול שאגת כפירים כי שדר גאון הירדן: כה אמר יהוה אלהי רעה את צאן ההרגה: אשר קניהן יהרגו ולא יאשמו ומכריהן יאמר ברוך יהוה ואעשר ורעיהם לא יחמול עליהן: כי לא אחמול עוד על יושבי הארץ נאם יהוה והנה אנכי ממציא את האדם איש ביד רעהו וביד מלכו וכתתו את הארץ ולא אציל מידם: וארעה את צאן ההרגה לכן עניי הצאן ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נעם ולאחד קראתי חבלים וארעה את הצאן: ואכחד את שלשת הרעים בירח אחד ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי: ואמר לא ארעה אחבם המתה תמורה והנבחרת תבחר והגשאות תאכלנה אשה את בשר רעותה: ואקח את מקלי את נעם ואגרע אתו להפיל את בריתי אשר כרתי את כל העמים: ותפד ביום ההוא וירעו כן עניי הצאן השמרים אתי כי דבר יהוה הוא:

ניכסי קריביה ואיתתי יתסחרו מלכא דאחור על מלכא דישראל ואגלית יתיה על די אשניאו קיימא דגזר עמהון דלא למפלח לכעווא בכך גלו ביני עממיא ועל דאשניאו קיימ גלן בעירגו והוא וידעון בן ענותניא חשיכו עמא די עברו רעותי ארי פיתגמדי הואו אשר קוניהן יהרגו. ותלכן שתייהן עד בואנח בית לחם. וכל ואת שתי חבלי וכל תכלית דכו: לאחר דפהחין וסימ במלכים ב ריש סימט: ותקצר ד בקריא וסימ ותקצר נפש העם בדרך. ותקצר נפשו בעמל ישר. ותקצר נפשו למות דשבשו: ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי:

פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך: הלל ברושכי נפל ארז אשר אדירים שדרו הלל לאלוני בשן פי ירד יער הצפור: קול יללת הרעים כי שדרה אדרתם קול שאגת כפירים כי שדר גאון הירדן:

ואגברינון במימרא דיו ובשמייה יתכון פריקון אמר יו: פתחו עממיא תרעיוכו ותשיצו אשתא תוקפיוכו: איליו מלכיה ארי אתברו שילטוניה דעמירי ניכסיא מתבזון איליו טורגו מדינתא ארי אתכוזו סחוז תוקפיוכו: קל ציוחת מלכיה ארי אתכוזו מחזיהון קל ניהם ניהם מתהון בבני אריון כד יביש עליוהן רום ירדנא: כדנן אמר יו אלהי אתנבי על פרנסיוא דאתמניאו לפרנסא עמא ואינון שילטוניהון כענא לנכסתא: די קניהון קטלין להין אסרין לא עלנא חובא ומזבניהון אסרין ברוך יו די אעמרנא ורעיהן לא חיסין עליהון: ארי לא אחום עוד על יתבי ארעה אמר יו הנה אנא מגריר את אינשא גבר ביד חבירה וביד מלכיה ויבזון ית ארע ולא אשויב מידהון: ומניתי פרנסיה על עמא ואינון שילטו ביהון כענא לנכסתא מכפניו וכלטילו יד עמי ואתפלגו קדמי להרמין פלגון אתפלגו ביה וישראל על רבית יהודה וקצו במלכותא דבית דוד די ביהון רעוא קדמי לסדיו פרנסין על עמי: ושיתתי ית חלתא פרנסיא בירחא חד ורחיק סימרי יתהון על דנפשחון קצת בפולחני: ואמרית דלא למנא עליוכו פרנס דמיתין ימותון ודמשתיצן ישתצון ודישתצון יבזון גבר ית ניכסי קריביה ואיתתי יתסחרו מלכא דאחור על מלכא דישראל ואגלית יתיה על די אשניאו קיימא דגזר עמהון דלא למפלח לכעווא בכך גלו ביני עממיא ועל דאשניאו קיימ גלן בעירגו והוא וידעון בן ענותניא חשיכו עמא די עברו רעותי ארי פיתגמדי הואו אשר קוניהן יהרגו. ותלכן שתייהן עד בואנח בית לחם. וכל ואת שתי חבלי וכל תכלית דכו: לאחר דפהחין וסימ במלכים ב ריש סימט: ותקצר ד בקריא וסימ ותקצר נפש העם בדרך. ותקצר נפשו בעמל ישר. ותקצר נפשו למות דשבשו: ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי:

והביאו מקרא זה ראיה לרביהם: ואומר לא ארעה אתכם. אמרתי באותן הימים אשליכם מעל פני יהוה הפקר ולבז: ואקח את מקלי את נעם. סברתי את כח מלכי ישראל בימי יהואחז בן יהוא עד כי אברם מלך ארם וישימם כעבר לרום ובמי הושע בן אלה שמרתיים ביד סכחריב והנלו: להפד את בתיא אשר כרתי את כל העמים. להראותם שבטביל סבגדובי הפרתי את הברית אשר כרתי עם כל העמים עליהם שלא יזיקום פעל מכת כן כתיב להם את התורה פאס ישמרוה שיהיו חירות מן המלכויות שלא תהא אומה ולסון מולטת בהם ולא תתמה אס דבר המקר תשועתם מיד טובא בלשון כריתות ברית את הטובא שהרי מצוה מקרא דנמתו וברית להם ברית ביום ההוא עם חית הסדה וגו: וידעו כן הבזו הצדיקים שבהם השומרים את חוקי: כי דבר יו הוא. גזירה זו כבד דבר לנו הקב"ה על ידימסה יולך י אותך ואת מלכך: ואומר

פתח לבנון דלתיך תירגס יומתן פתחו עממיא תרעיוכו: הלל ברושכי נפל ארזי סהוא גרול מן הברום הללו הטלמונים כי כפלו המלכים: אלונים בסם. קיפס בלעז: כי ירד. כי נסגר דומה לו וכד ברדת היערי: יער הבזיר. יער המצבר תקוף כרכיא: הרועים המלכים: אדרתם. תפארתם: סאגת כפירים. יבזו הסרים: כי סודר גאון הירדן. סהוא מקום הכפירים והאריות ורבותי פיר' פתח לבנון דלתיך מעל חורבן בית סני נתנבא הנביא וארבעים שנה קודם ח חורבן היו דלתו ההיכל נפתחות מאלהין גצר בהן רבן יונתן בן זכאי אמר לו היכל היכל עד מתי אתה מבצית את עצמך יורע אני מסופך ליחרב וכד נתנבא עלך זכריה בן שדוא פתח לבנון דלתיך וגו: רעה את כאן ההריגה. הכן להם רועים כלומר הנבא על פרנסיהם העתידים לרעותם מעתה: כאן ההריגה. ישרא סהרגוס רועיהם ואכלום: ולא יאסמו. מלכי הגוים שאגלם לתוכם זה מוכרם והקונה הורג ואין נותן בלבז סיהא לו אסמה בדבר מוכרם מתהלל ברוך יו ממסרם בדי והריני עשיר: ואעשר. והרי הוא עשיר: וארעה את כאן ההריגה. כל אלה דברי הקב"ה לנביא ואי רעיתו אותם בימים הקדמונים: לכן עניי הכאן. אחת עניי הכאן היו כשהתחלתי לרעותם: ואקח לי את סני מקלות. לסוף ימים חלקתי לשתי ממלכות בעומס: לאחר קראתי נעם. ירבעם אמר לנהלם לאט: ולאחד קראתי חבלים. רחבעם אמר להם לייסרם בעקרב ים ולפי טורח כאן לנהלם במקל קרא למושליה מקלות: ואכחד סלסת הרועים בירח אחד. והם הסחיתו דרכיהם עד שמאקתם והרגתם בחרם אחד כל סלסת הרועים סהרג יהוא את כל בית אחאב ואת בית אחזיה מלך יהודה ואת אחז ואת כל זרע מלכות דוד ועתה איבדה את הסאר זולתי ויאס סנטמן: ותקצר כפשי בהם. מאקתים וכל לסון קוצר כפש הוא דבר צרה או דבר מיואס סאין הרעת כובלתו וקצר הלב והמעש מ מלהכיל כמו סאליו אמר ס הציקתי רוח בטני: גם כפסם בחלה בי. זכרונם היה רב במעי וממלא את רוחי ומציק את בטני ובחלה פי רבותני לסון גורל במסכת נדה מסל מסל חכמים באשה פנה בוחל ומל פנה עורה תינקת בוחל אלו ימי הנעורים סכבר היא גרולה ו והביאו מקרא זה ראיה לרביהם: ואומר לא ארעה אתכם. אמרתי באותן הימים אשליכם מעל פני יהוה הפקר ולבז: ואקח את מקלי את נעם. סברתי את כח מלכי ישראל בימי יהואחז בן יהוא עד כי אברם מלך ארם וישימם כעבר לרום ובמי הושע בן אלה שמרתיים ביד סכחריב והנלו: להפד את בתיא אשר כרתי את כל העמים. להראותם שבטביל סבגדובי הפרתי את הברית אשר כרתי עם כל העמים עליהם שלא יזיקום פעל מכת כן כתיב להם את התורה פאס ישמרוה שיהיו חירות מן המלכויות שלא תהא אומה ולסון מולטת בהם ולא תתמה אס דבר המקר תשועתם מיד טובא בלשון כריתות ברית את הטובא שהרי מצוה מקרא דנמתו וברית להם ברית ביום ההוא עם חית הסדה וגו: וידעו כן הבזו הצדיקים שבהם השומרים את חוקי: כי דבר יו הוא. גזירה זו כבד דבר לנו הקב"ה על ידימסה יולך י אותך ואת מלכך: ואומר

והטעם אס יקום דבריו ואומר

ואומר: אל מלכי יהודה הנותרים: אם טוב בעיניכם הבן מכרי. קיימו מצותי והוא יהיה מכרי על כל הטובה אשר נתתי לכם כמו שנתתם מכר לרועה זאן ואסוב וארעה אתכם: ואם לא חרלו וגם לא חטבו לכם וכן מצונו מאת ה' ליחזקל האומע יסמע והחל יחרל: וישקלו את מכרי שלמים כסף. תירגם ונתן ועברו רעותי גברין מקצת אנשי טובים

מעט היו בהם מעטו רכוכי כגון החרם והמסגר ריחל חכיה מישאל ועזריה ויחזקאל ולמון שלמים כסף לא ידעתי לכוין כחץ חלל כסף לסוף חמדה ואף רבותיו פירם כן בחולין והביאו ראיה צדור הכסף לקח בידו ואת השלמים פיר סאבנעם וחמשה צדיקים יס בכל דור ודור והביאו ראיה מחומר ששורים ולתך ששורי חמשה עשר בבבל ושלמים בארץ ישראל סאמר ואקחה את שלמים כסף וואסליכהו בית יי בארץ ישראל ומכין השלמים מדרם אגרה סהובטו אברהם אבינו בכך סלא יהא דור פחות משלמים צדיקים מניין כה יהיה זרעך יהיה בגימטריא שלמים: ויאמר יי אלי הסליכהו אל היוצר. כמו אל האוצר שומר האוצר אמר ה' לנביא כתוב והנח את אלו הם וצדקתם להיות שומר לסוף סבנעם סנה מלגלות בבל ויבנה בית המקדש על ידיהם ומהו האוצר אשר היקר בית מקדשי אשר תפארתו: אשר הפסגות מעליהם מהיות להם ליקר ולסוף קצת הוא הקצת כבוד והמלם של מ עליהם יוכיח והוא כמו וסרפך מארץ החיים כמו מסקף פורה ורובמת הכירום מפריסתי מנין תרגום של יונתן הוא וראיתי לסוכות הרבה לפירום כבואה זו ואיני יכול לכוין: ואנע את מקלי הסני. הגליתי את צדקיה את החובלים. את רשעיהו כי הוא צדיק ודורו רשעים: להפך את האחזה. סתאחוו בני יהוד' ובנימן וברכונו וסננו מלכי ישראל. עוד קח לך וגו'. והוא שאמר לו למעלה רעה זאן ההריגה סימן הוא מאני עתיד למסור דור חורבן בית סני זה ביד עמו: הנכחדות. האובדות לא יפקוד הרועה לבקסם: הנער לא יבקם. תירגם ונתן ודמטלטלו לא יתבע. והנער הסונוות שאינן יודעות לבא אל הדיר: הנזבה. סיס לה כח קצת לעמוד על רגליה וצריכה סיוע לנהלה לאט: לא יכלכל.

ואמרית להון אם תקין בעיניכון עיבדו רעותי ואם לא אתמנעו ועבדו ית רעותי גברין מקצת: ואמר יי לי פתוב דכרן עובדיהון בחילש כתבא ורמי יתיה לבית מקדשא ורמי לתחות יד אמרכלא חלף ויקרית ודחלתי בעינייהון וכתבית דכרן עובדיהון בחילש כתבא ורמי יתיה לבית מקדשא דיי לתחות יד אמרכלא רבא: ואיתיבוכר נצר סלכא דבבל על צדקיה מלך שבטא דבית יהודה ואגליתי יתיה על ראשניא קיימא אף אינון דבית יהודה באחיהון בית ישראל: ואמר יי לי עוד אזיל אחנבי על פרנסא ט טפשא: אריהא אנא מקם פרנסא בארעא דשגן לא יבעי ואטלטלו לא יתבע דחבירין לא יס דקיסין לא יסובר ונכסי עת עתירא יבזו ושארהון יסורו: ווי על פרנסא טפשא דאתפקיד ליה עמא לפרנסא די הוא דמי לטבחא די סביניה בידיה ועיני על שמינתא לסיפס דרעיה מיבשתיבש ועיניה דימינא מיכחא תיכחי: מטל פתגמא דיי על ישראל אשר יי דחל שמיא ושכליל ארעא וברא רותא דאנשא במעוהיהא אנא משויות ירושלם סן מלי מרוי לכל עממא סחור סחור ואף דבית יהודה ייתונון עממיא ביד אניסין בצורא לירושלם: ויהי בעידנא ההוא אשוי ית ירושלם אבן הקלא לכל עממיא כל אנסדא אתבזא יתבזון ויתפזון עלה כל עממי ארעא:

זימנעו כסו

ל חל' ב' חססון 5

ל חל' ב' חססון 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ואמר אליהם אם טוב בעיניכם הבן מכרי ואם לא חרלו וישקלו את שברי שלשים כסף: ויאמר יהוה אלי השליכהו אל היוצר אשר יקרי מעליהם ואקחה ש שלשים הכסף ואשליך אותו ביר יהוה אל היוצר: ואנע את מקלי השני את החבלים להפך את האחזה בין יהודה ובין ישראל: ויאמר יהוה אלי עוד קח לך כלי רעה אולי: כי הנה אנכי מקים רעה בארץ הנכחדות לא יפקד הנער לא יבקש והנשברת לא ירפא הנזבה לא יכלכל ובשר הכריאה יאכל ופרסיהן יפרק: הוי רעי האליל עזבי הצאן חרב על זרועו ועל עין מינו זרעו יבושתי בשועין מינו כהה תכהה: משא דבר יהוה על ישראל נאם יהוה נטה שמים ויסד ארץ ויצר רוח אדם במקדו: הנה אנכי שם את ירושלם סף רעל לכל העמים סביב וגם על יהודה יהיה במצור על ירושלם: והיה ביום ההוא אשים את ירושלם אבן מעמסה לכל העמים כל עמסי שרוט ישראל ונאספו עליה כל גויי הארץ:

סימן יס: ונאספו ד בקריא וסם ונאספו שבוכל העודרים. ונאספו עלי והבני ונשמדתי: אבן מעמסה לכל העמים. ונאספו עשבות ורים:

זה ואנח יהוה ועתה יפרס כי זה יהיה בשבב ישראל עם מניח בן יוסף אל ירושלם ועתה זאת הנבואה על ישראל וטעם להזכיר עתה כוונה סמים ויזכר ארץ כילוילי ישראל לא כבדו וטעם ויזכר רוח אדם סקרבו מהו עולם קטן כנגד סמים וארץ זה הדבר צריך כי ארץ: הנה. בהתחבר ישראל יעלו יונים להלחם עליה: כף. כמומן הדם אשר כסף משכב וספות: וגם על יהודה. סהגים יכריחו ישראל העומדים בארצם סהס לחוקים מירושלם ולא באה גאלתם ללכת עמהם לצור על ירושלם והנה צרה תעבור עליהם בלכתם: והיה. המלך ידוע כי להדע לנכסם יתן אבן מעמסה סיפול תחתיה:

כלי תרעלה כמו בדם אשר כסף רעל למון מממון אוטם הלץ והאברים מאין כח באדם המצטק בשמלה כמו הבושים הרעלו הסרות והדעלות ובלסון מעמסה מנימוסיות רעלות אוכלות מל: טא בלעז: וגם על יהודה. יטילו הגוים אשר יהיו במצור על ירושלם סיהו בית דוד מצפים והאומות יצורו עליהם ויבאו גם בני יהודה על כרחם לצור על ירושלם כן תי: אבן מעמסה. אבן משאוי המוטלת על בני אדם מפי המוטל לסאתה ולעמסה על כתפם והיא כבדה מאד עד אשר כל שמקיה מרונ יסרנו: אכה

חל' ב' חס' 5
חל' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

ל חס' ב' חס' 5

אכה כל סוס. הזובאים מס
בפגעון ואת רוכביהם בערו
אבל על בית יהודה מהם על
כרחם מן הזובאי אפקה עני
להגן עליהם מן המכה הזאת:
וואמרו אלופי יהודה בלכם.
כסיראו סאר הזובאים בגפיהם
בגפיה זו והם יזולים: אחת
ליושבי ירוסלם וגו'. יושבי
ירוסלם מירע' פעל כרחינו אנו
באים עליהם אמו לבזרתי ב
בתפלתן ביי' אליהם: אסים
את אלופי יהודה. ישובו וילחמו
עם אותם סהבאים מס: ככור
אס. במדורת אס גרולה וכיור
לסון כריים וכח חברו מנחם:
תחתיה. במקומה: והופע יי'
את אהלי יהודה בראשונה.
בטרם יבאו בני ירוסלם לבאת
מן העיר תהיה להם תפועה
לסוב לאהליה ואל ביתם והחב
תבא תפועה לבני העיר היא ה
תפועה של בה ויבא לי ובלחם:
למען לא תגרל. להתפאר עליה
ולומר לא כבלתם אלא בפעלנו:
הנכסל בהם. החלם טבהם:
כאלהים. כרברכ כמלאכים:
כמלאך יי' לפניהם. יכלחון
כמלאכאדוי קדמיהון: אבקם
להשמד. אבקם בהשמדתם
ואדקדק בשנים ורבותיו פירסו
לזכות אבקם בגו'י פלהם אס
יש להם זכות אניהם ואס לאו
אשמדים: רוח חן ותחנונים.
סעלה על רוחם להתחנן לפני
והם יהיו לחן בעיני רוח טלכט
ב'פז: והביטו לי את אשר דקרו
תירג יותם ויבעון מן קדמי על
ראיטל טלחון והביטו להם זון על
אשר דקרו בהם האומות והרגו
מהם בגלותם: וספרו עליו. על
אותו הרג: כמספר על היחיד
כאשר יספור איס על בן יחידו
ורבותיו דרסוהו על משיח בן
יוסף סהרג. במסכת סוכה:
כמספר הדרימון בבקשת
מגדון. איך עני הדרימון
בבקשת מגדון לא סני מספרות
הן כמספרא דראחב בר עמרי
דקטל יתיה הדרימון בן ט
טברימון ברמות ג'עד סנאמר
ותעבור הרי' במחל והוא הספר
וכמספרא דראסיהו בר אמון
דקטל יתיה פרעס חגיר בבקשת
מגדון סל ויקון מס ירמיהו
וגו' וואמרו כל הסדים והסדות
בקינותיה וגו' בית נתן. הנביא
ויא נתן בן דוד כמו סל סמוע
וסוכב ונתן וסלמה: בית לוי.
הכהן והלויים ימספחת הסמח
סמוע בן דוד בתחילה כלל
הכתוב מספחת בית דוד ואח'כ
פרט כל אחת ואחת. כל
המספחות הנסארו. לבית דוד:
ונסיהם לבד. מסוס ג'עזי ולמה
נר'יה כמו סל בראש הספר לא סני
את ולגרה. לאדיותא וכו' יי' אטבות
רתא דרעארתא באפר חטאית: וגו'

גם את הנביאים. כבדו וקראו רוח טומאה יצר הרע אדרת סער. כן דרך מסיתים ומדיחים מתעטפים בטליתם כאלו הם אנשים צדיקים למען יקובלו בחסיהם. כי אדם הקנני. פתר בו מחסו למען מקנה צדק ודבר כי אדם כשאר כל האדם פאיו עסוק בנפשו ופאיו למען את מקנהו בין ידך.

בית כתפך עם מלקין עברי עבירה: בית מלכה. אחר אהבני והוכיחני לדרך הישרה: חרב שרעל רועי. על עשו שהפך דתו ועל צדק גלותי: ועל גבר עמיתי. סחברתיו לי לשמור צדק כמנוני הך את הרועה.

את מלך רומי הרעפה: ותפוצה הצלח. סכנוסה תחת ידיו והפצתו ידיו. ואסנה מכתי סכיתי: על הצועדים. על הטלונים הצועדים מן המלכים וינחן תירגס ותפוצה הצלח ויתבררן סלטוכיה ותרגס על הצועדים ממנו סלהם הסכיים להם וכן תירגס וינחן המתקרא הזה באומות חרבא איתגלי על מלכא ועל סלטוכא חכריה דדכוותיה דדמי ליה קטול ית מלכיה ויתבררן סלטוכיה ואין למען התרגס הזה כופל על ישר סלא מצינו סתרגס וכתקרא סלטוכין בישראל לא מלך וסרים ותרגס סלהם רברבין.

והסלסית ויתר בה. יתגירו ויחיו: והבאתי את הסלסית באש. וכלית ית תליתית בעקרא הא ככבור דאקא סיסבלו ויסאז מקצת הגדים בצרת חבלו סל מסיח וסמלחמת גוג ומגוג עם ישראל ומסס יסכוכי גירי אמת הם כי הרבה מן המצוייהים תחלה יסוכו לסורס ויתחברו עם גוג כמו סמכינו באגרה: והוא ואמר יי.

כסיתפלל יתפלל ליה ולא לאלהיו סרסאסן: הנה יום בא ליי. חביל להבה: וחולק סלך בקרבך. סלל סתפללי מאויבך יחלקו יסכך בקרבך וכן תי וסלגן בית ישראל ככסי עממיה בנדיך ירוסלם: ויתר העם אל יכרת. לא יגלו כולם ולמה יניחם להגלות חזיים ולססות הסת' כרי סלא יחא להם פתחון פה לאמר לא למלחמה באנו כי אס להסתחות באנו: כיום הלחמו ביום קרב. כיום אגחתי קרב על איה דסוף: מחזיו. מאמצינו: מזרח וימה. מן המזרח למערב כמו סמסיים וסולך: ומס חזי ההר צפונה וגו'. חזיו הצפוני ימוס ממקומו וימסך לכד צפון וכן חזיו נבנה לכד דרום ויהיה ה אגיא ביניה ראסו למזרח וסוכו למערב: ונסתס

אכדו בקריא וסמ' וירד אכדו אל ראשח. וירד אכדו וכל בית אכדו. ודקדו אכדו. וישלח וירס מלך צור. ולחסה מן בני ברירי בניס שברי ראשח. ויחל סלכה לבנות תנ' אשר נראה לרדוד אכדו. וסמ' אחתא רגות מן ביתא חזיא כלכא ודקרה ברישח: רועי חסול' בקריא

ויהי ביום ההוא נאם יהוה צבאות אברית את שמורת העצבים מן הארץ ולא יזכרו עוד וגם את הנביאים ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ: ויהי כי יבא איש עוד ואמר אליו אביו ואמו ילדיו לא תחיה כי שקר דברת בשם יהוה ודקדו אכדו ואמו ילדיו בהנכא: ויהי ביום ההוא יבשו הנביאים איש מחזינו בהנכא ואלא ילבשו אדרת שער למען כחש: ואמר לא נביא אנכי איש עבד ארמה אנכי כי אדם הקנני מנעורי: ואמר אליו מה המכורה האלה בין ידך ואמר אשר הביתי בית מאהבי:

חרב עורי על דעלי ועל גבר עמיתי נאם יהוה צבאות הך ארת הרעה ותפוצין הצאן והשכתי ידך על הצעירים: והיה בכל הארץ נאם יהוה פי שנים בה יכרתו יגעו והשלישית יותר בה: והבאתי את השלישית באש וצרפתים בצרף את הבסר ובחנתים בבחן את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו אמרתי עמי הוא והוא יאמר יהוה אלהי:

הנה יום בא ליהוה וחלק שללך בקרבך: ואספת את כל הגוים אל ירושלם למלחמה ונלכדה: רעיר וגשפו הבתים והגשים תשגלנה ויעא חצי העיר בגולה ויתר העם לא יכרת מן העיר: ויעא יהוה ונלחם בגוים ההם ביום הלחמו ביום קרב: ועמדו גליו ביום ההוא על הר הזיתים אשר על פני ירושלם מקדם ונבקע הר הזיתים מחציו מזרח וימרה גיא גדולה מאד ומש ח חצי ההר צפונה וחציו נגבה:

ויתא רעל אפי ירושלם סמירנתא ויתבוע טור. ויתא מפלגיה לסירנתא ולסערבא חילא רבא לחרא ויתלס פלגיה רטררא לצפונא ופלגיה לדרוסא:

ויהי בעירנא והוא אמר יי צבאות אישצית שום טעות עממיא מן ארעא ולא יהי דכרן משומהון עוד ואף ית נביו שקרא ויתר רוח מסאבא אבטל מן ארעא:

ויהי ארי איתנבי גבר עוד וימרון ליה אבונתו ואיסייה ילדוהי לא תתקיים ארי שקרא איתנביתא בשמאד' ויתרון ביה אבונתו ואיסי ילדוהי באיתנביותו ויהי בעירנא והוא יבחרון נביו שקרא גבר מנבואתיה באיתנביותו ולא יתנבו עוד שקר גדילאלפא כדכין: וימר לא נביא אנא גבר פלח בארעא אנא ארי אינשא אקניניו מזעירי: וימר ליה מה מתא האילין דאתאח עלנא הלא ב בעובדי ידך וימר ואור לקינא בחובין דרחמא:

חברא אתגלאה על סלכא ועל שלטונא חכריה דכוריה ודמי ליה אמר יי צבאות קטול ית סלכא ויתבררן שלטונא ואתיב ית סתת גבורתי על תינינא: ויהי בכל ארעא אמר יי תרין חולקין דבה ישתעון וסופון ותלתא יש ישתאר בה: ואעיל ית תלתא בעקרא בכור ראשא ואצרו פינון כמא דצרפין ית כספא ואכתרינון כמא דבחרין ית דחבא הוא יעלי בשמי ואנא אקביל צלותיה אסרית עסא הוא והוא ימר יי אלהי:

הא ימא רעורר למיתי מן קדם יי ויפלגון בית ית ישראל גיכסי עסמיא בגויך יר ירושלם: ואכניש ית כל עסמיא לירושלם לאגתא קרבא ותחבש קרתא ויתבזון בתיא ונשוא יש ישרבון ויפוק פלגא דקרתא בגלותא וישאר עמא לא יפסוק מן קרתא: ויתגלי יי ויעיח קרבא בעסמיא דאינון ביום אגותיה קרב על ימא דסוף: ויתגלי בגבורתיה בעירנא והוא על טור

והיה. הטעם כל ככה יהיו אלו חסדים כי על אהבתו דקדו האבות הנבי: והיה אדרת סער. להראות האדם שהוא עבד הסם ומתאבל על עונו וחוגר סך למען לא יכירוהו ואמר. לסוללמה מלכתך: כי אדם הקנני מנעורי הנחילי הדמה ומנעורי אכדו אכדו ואס יסאלוהו מה המכות סקדוהו אכדו ואמו יאמר

בית מאהבי שחקתי והוכיתי מס על דרך סחוק: חרב. יתנבא עוד על מלחמות רבות תהינה בכל הארץ בזמות מסיה בן יוסף וטעם רועי כל מלך מהגוי שהמסילוהם על הארץ והוא חוסב על עצמו שהוא כלאים על כן ועל גבר עמיתי: הך את הרועה.

הסס יכרית כל מלך ותפוצה צדו על כן כתו בפרשה האחרת הדבקה בזאת והיה ילמך על כל הארץ. אמ יפת כי הצוערי הפך הרועים והם צוערי הצלח והנה צועדים תוחר כמו חובדים יצערו בני ולא ידע: והיה סת פליסיות העולם יכלו גם הסלסית יסחן ו והמלט הוא יהיה ע עונד הסס הוא סיכיא מדי סנה בסנה ועתה יפרס איך יכרתו פי סניס בכל הארץ:

הנה. בבא היום סיתקבצו אל ירוסלם כל הגוים חכרי מות הנדקדך הנזכר: וחלק עם ירוסלם ידבר והאומ' כי סלל האויב יחולק אס כן למה א חכריו ויכא חכיהעיר בגולה ושד וסכסו ה הבתים מפעלי הכפל כמו ומקו כל צבא הסמים כמו נסבומן סכב: תסכבה דרך ככור כיתסגלנה כנוי המעשה וככה סגל המוכנת למטה: ויכא כאסר יכא חכיהעיר בגולה אז יכא הסס ממקומו מהסמירן מסל כי יקנא לעמו: ביום קרב. סכא המכרים אחרי ישראל להרגם בים ומס כתו כי יל כלס להם ב במכרים: ועמדו הנה אות ומופת יעסם הסס ביום החור ועד היום לא היה מכל זס כלס: הר הזתים.

מזרח לירוסלם וכבקע ההר מזרחו ומערבו ותהיה ביניה גיא כמו וכסב בגיא: וכסב

וסמכסר לעיל כוף סמין יא: וכחנתים לוס' והני צורפס ובחנתים: ודבאיה את השלישית: תשגלנה ד כתיבן לישן שגלוקרין לישן סכיכחוס' אסח תארש ואיש אחר יסגלנה. ועל ילסס ידששו לעיניהם: סא עיניך על שפים ורא איה לא שגל' וסססו ובתים ודבשים תשגלנה:

מכא 82

והיה ויולא עליהם יהיה הגשם כפה רפה בלסון יסמאל וכמוהו ביום הטלית

ואם הזכיר משפחת

מזרים בעבור מלא

ירד עם גשם לשלם

כי היאור יסקה אל

ארמקם ולא יחוסו אם

לא עליהם יהיה הגשם

אף על פי מלא יחוסו

לעזירת הגשם מפני

היאור תבוא עליהם

מגפת כל העמים

ולא עליהם יהיה

הגשם פורענות תבוא

לאמר לא יעלה ומלת

עליהם תשרת בעבור

אחרת עליהם תהיה

המגפה המקבצו

זאת חטאת עונם

כמו מחטאת כדום

וחטאת אל הגשם

מיהיה להם כהרות

סיפקו ארמקם לא י

יכלו מן המגפה גם

אכי ראית ארצו ככה

ביום מצלות מגזרת

תכליה כלכלי תלויים

בבואר הסופי העולים

לחוב יעשו הכהנים

מהם סירו לשלם בהם

והיו רבים כמזרקים

לפני המזב לזרוק הדם

והיה כעני סחור

וטעם מלא ימכר אחד

מן הסירות והמפרס

כעני ממם אף לו טע

כי זאת המשפחה אל

איכנה ידועה היום

והנה כללה הפרטיות

מהם בסוף זה הקפר

הז לעזר והאומר כי

כבר עבר יראנו המים

החיים היובאים מ

מירוש בקץ ובחורף

ספר מלאכי

אומרי סהו

עזרא ולפי

דעתי סהו

ממוכאמר הוא כתוב

והוא סוף הכביאים ו

ובעבור זה הזכיר

זכרו תור משה עברי

כי כמותו נפסקה ה

הכבואה מישראל

מסא כבואה והאומר

כיעל ישראל התבא

טרם גלו אסור כי לא

היה בבי מני לא ריבד

ככזה כי הנה בעזרא

ויעשו בני ישראל והם רובם

יהוד ובנימין ועזר כתו כי חלל יהוד קרם יי אפר

סממה וזה היה אחר חרבן ירו אלהות הטעני אב

וכתתי לו אח ארץ כנען כעני כעני כעני כעני כעני כעני

הריו שמה וכן קראתו בולרשעה והנה אח ביישקב הכה סתם אל ארץ הערתי לתנות מדרב תנות נקבות תננים זכרים כי

רשעאני מגזרת רשעאני וקרא להם הקוראים ועניכס רואות זאת והיה ראוי שתורו הסם ותאמרו יגדל יי ותכן להיות מעל

לגבול ישראל רבך פס ואתם וככה הוא אתה הפוכים מעל לגבול אחם תאמרו יגדל יגדל יגדל יגדל יגדל יגדל יגדל יגדל יגדל יגדל

להוכיח הככדים בהם מהם מורי התורה והם הכהנים כי יכבד אב בעל הלל דוע כי הכן חייב לכבד האב והעבר מוכרח לירא

מארכיו ותשובת כמה בזיוני מעשים

הגשם גשמים תתם להצמיח פירות ארצם ומה ראה לגזור עליהם עזרת

גשמים לפי שמצות החוב על הגשמים הם ארבעת מינים מכלול וניסוך המל לרבות

פל המל על מהחזמן גשמי מזה הוא ואלו המפקקים בחג המכות לא עליהם יהיה

הגשם כך למדתי בתוספתא רסוכה וואם תפסח מזכר לא תעלה והם אף כרכי

לגשמי מנילום עולה ומסקה אות

ולא עליה תהיה הגשם שלהם

כלומר לא יסקה אותם כולם וכן

תרגם יונתן לא עליהן יסק כולם

תהיה המגפה סל רעב

אמר ינא יי זאת תהיה עונם

מזרים ועונם כל הגוים כמו ס

סאמר לא עליהם יהיה הגשם

על מצילות הקוס על הקוסות

סתולין לסוס למוי פן עניו אף אל

אותן יקרישו לעשות כלי סרת ל

למזרקים לרם ולסירול לבשל בסר

זבחים לרוב והיה הסירות

מהם היו לרסן אף הם היו סל ז

זהבוסל כסף כמזרקאמר לפני

המזבח מצילות הקוס טעניכר

בלעז ולא יהיה כעני לא

יטרכו לסחורה כמו כענייה כ

כעני ארץ דא אף כאן עניי

ספר מלאכי

משא

דבר יי פורט כללז ר

דבר הכסר ל

למלאכי לסאת אותו אל בני ישראל

בד מלאכי כבר היה מסור

בדיו זה ימים רבים מכאן דרסו

לכתיבו כבתיא דמכילתא סכל

הכביאים עמדו על הר סיני וסם

נמסרו להם הכבואות וכן ישיעה

אומר מעת היותה סם אכי ועתה

יי אלהים סלחתי ואלהב את

יעקב לתת לו את ארץ חמרה

צבי כבאות גוים ארץ סככות כל

צביות הגוים בה ואת עשו

סכתי לרופו אל ארץ מכני

יעק אחיו ובנוה סכעולס מו סים

לו סמי בים לכבוד הוא בור לו

מכה יפה ואסים הריו סממה

איכן דומין להרי ישראל

לתנות מדרב מען תנים כי

תאמר ארוס רוססני ואם אף

ארוס מתחילתו רסי היינו אכל

מעתה סהעפרנו מבחת ירוסלם

כסוכ וככה חרבות סלכו כה

אמר יי וגו יגדל יגדל יגדל יגדל

ישראל יראה גולתו מעל

לגבולו להדעיכי אכחו עמו

וית יסנא יקל דיו ואפתי יתחוס

ארעא דישראל בן יס עליו

לכבד אכוכן עבר ארכיו ואתם

קרוין בני ועברי ועתה אם אב

אכי לכם איה ככדיו אומר

מטל

פתגמא דיו על ישר

בד מלאכי דיתקרי

שמה עזרא ספרא רחמי יתכן

אמר יי ואם תימרון במה רחמנא

הלא אכח עשו ליעקב אמר יי ו

ורחמיית ית יעקב וית עשו רחמי

ושתיית ית טורוה ליעזרו וית א

אחסנתייה לצדות מרבא ארי

יימרון אדומאי אתם סככננא כען

עתרנא נתוב וגבני חרבתא דבנ

אמר יי עבאור אינון יבנון ואסא

אפגור ויקרון להון תחומא דעמיה

רשיעא ועמא דאיתי עליהון לוט

עד עלמא ועניכוכן יחויאן

ואתון תימרון יסני יקרא דיי ו

ואפתי ית תחום ישראל הא על

ברא אסיר ליקרא ית אבא ועבדא

למרתל מן קרם ריבוניה אם כאב אגנא

אין דאיתון סיקרין קרמי

הלים ושמעיה וזכאי בא וכל עזרא דבנ

וזהו דה בקריא וסם במלכים סים יי במה קמצינ

וסם למסר במלכים אסמך ככ ובסייה סים ו להנות בבחרי ליטני וסם להנות לבת יפתח נחלתו לתנות

מרכי ועניכוכם בא חס ואם מל וסם תשאול גליליכס תראינה ואתם תאמרו יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

יגדל יי

48

בחור בתולה: בת אל ככר: עוברת על והטעם סאיכה מאב אחד ומאל אחד: יכרת: ער שניה. מטעם העניין בן וכד' ופתיאמר כאמר תלין כפשו יהיה בנו ער ושניה כל לא נכרתה מפשחתו ואם העסקה זאת התועבה כמו אשר יעסמה הואכה לא יהיה לו בן מטעם מנחה: זאת. טעם סכית כי האחת הגזל ועל מום והסכית מוצחי מוכסה רמעה בטי ואמקה עעבור בנות יסר' הובכות ולא אפנה עוד אל מזבחוקיכם ואח' לירצון טה: ואמרתם. והתשובה על כיהסמה היה ער בייך ובין כל אחד ואחד ובין אחת ועוריו: ולא

פרעה אחרת יעשו כי
הסם הנכבד לא יבג
ואך יבגשו מעטיו רק
הוא כלשון בני אדם
מלא יקבלו עד כל ע
עשירי עולו מהוא ט
טוב בעיניו לא היה
מכוחו לעשות ואם ת
תאמרו עוד יעשה מ
משפט מתי יהיה זה ו
ואיה הוא למה לא י
יעשה משפט וחת ה
הכבואה לעתיד
וכתלה יבא אליהו
כאשר הוא כתו בקוף
הספר: הגבי מולח
מלאכי. ותכן להיותו
משיח בן יוסף:
הארון. הוא הכבוד
הוא מלאך הברית כי
הטעם כפולי: ומי
מכלכל. כפול כמו
היכל מטלטלך ויטילו
י: הוא כאש מזכר-
והנה זאת הכבואה
בגבולות זכריו והאחי
את השלישית באט:
וכבורית. סמוך סל
מכבים: ויסב
כמזכר ומטהר כסף
מכל פסולי: וטהר את
בני לוי. הם הכהנים
ולא יעשו כאשר הם
עושים עתה: וערב:
כימי עולם. בהיותם
בבית ראשון: וקרבתו
אליהם. מהיו בימי
ההם: והייחי עד.
מאבלה לכלמה עשה
ומטי משפטג: כי.
לא סניתי. לא יקרה
לי סניו כמו סוכות מ
מכלעם: וחתם בני
ישקב לא כלתם.
כי אם מת האבב נסאר
הבן: למימי' ה'למד
וסקף כמו השלישי ל
לאבסלום בן מעשה:
סוכו. אומר לדור
ההוא שהוא בזמנו
ותשובת במה נסוב:
היקבע. הנה הוא
המעשר והתרומה כי
תאמרו איך נתן עין
יפה מזה המעט וזה
לא טוב סאתם קובעים
אותו מכני המאירה
והחסרון אשר חתם
בארים וחקרים כי אם
כה תעשו הביאו את
כל המעשר והריקותי
לכם ברכה ולא יסחת
עור ופי' קובעים כמו
מסבין מתסבים ומכב
מלא יתנו בצד רעה ב
פירסוהו לא סניתי: לא
המעשר והתרומה: פ:

מלאכי

אבן עזרא

רשי

והיה חזקו ויהי חזקו ויהי חזקו... ויהי חזקו ויהי חזקו... ויהי חזקו ויהי חזקו...

מסרה

כיהנה וזוים בא בער בתנור... אלהים וזים קמו עלי תניא ד... וספרא וכל אברתי דכו וסמ...

בזאת ג' וס' הביאו את כל המעשר... ויצא אל פני יהוא: תשכל ג' בקריא וס' בחוץ השכל חרב וכדורים איבה...

הביאו את כל המעשר אל בית... האוצר ויהי טרף בביתי ובתנוגי נא... בזאת אמר יהוה צבאות אס לא...

כי הנה היום בא בער בתנור והיו... כל ימים וכל עשה רשעה קשולהט... אתם היום הבא אמר יהוה צבאות...

הארץ חרם: סכום פסוקי וספרא ארץ חרמים וס' אח וסדרי... בא וחציו לכן כגלכם ציון:

אמר נביא איתו ית כל מעשרי... לבית אוצר ויהי פרונו לרשמי... בבית מקדשי ונסו כען קדמי בהל...

ועתה חזקו ויהי חזקו ויהי חזקו... ויהי חזקו ויהי חזקו... ויהי חזקו ויהי חזקו...

מס' וס' וכל... תרי"ב וכל...

ל' וס' וכל... תרי"ב וכל...